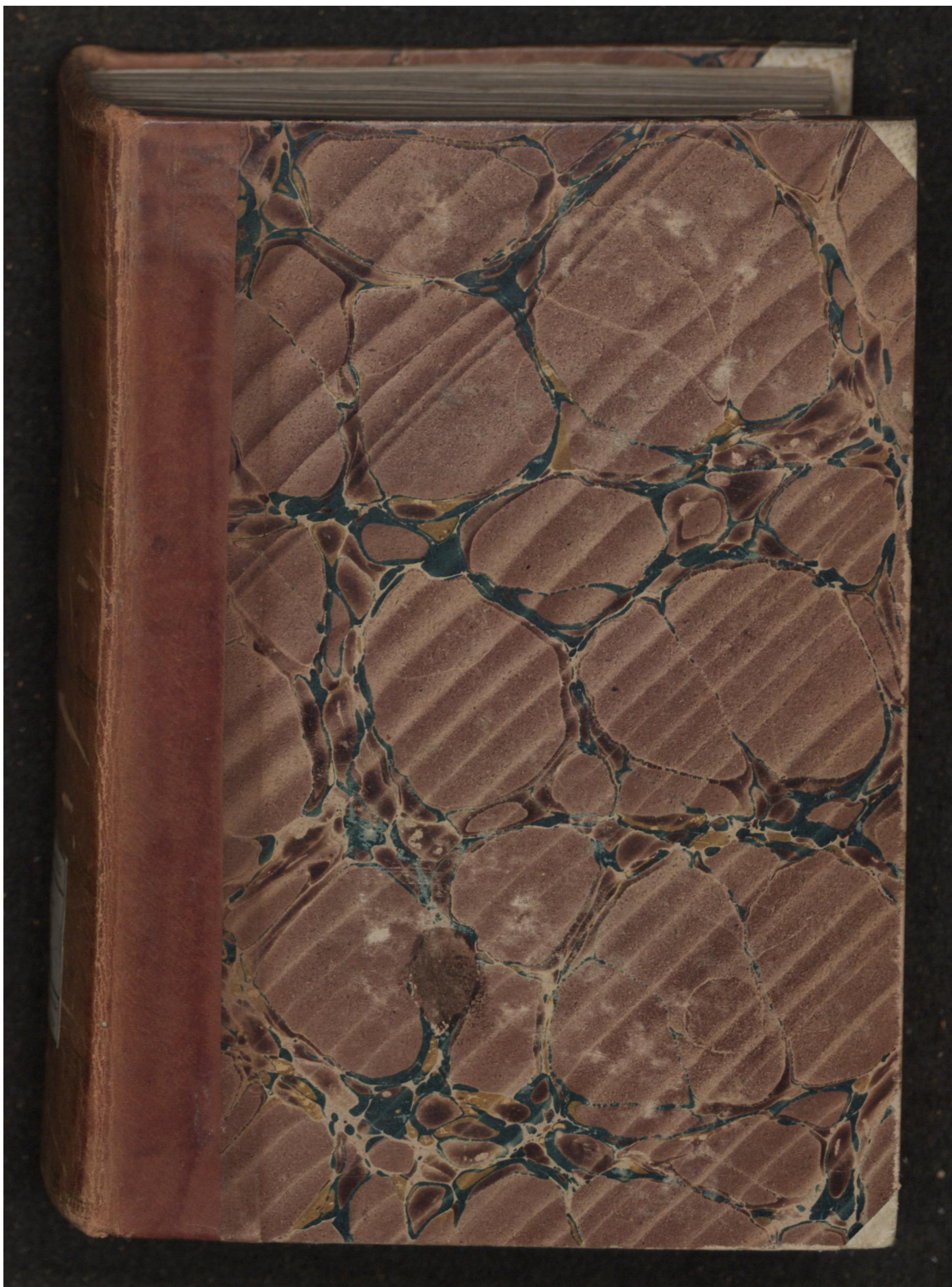
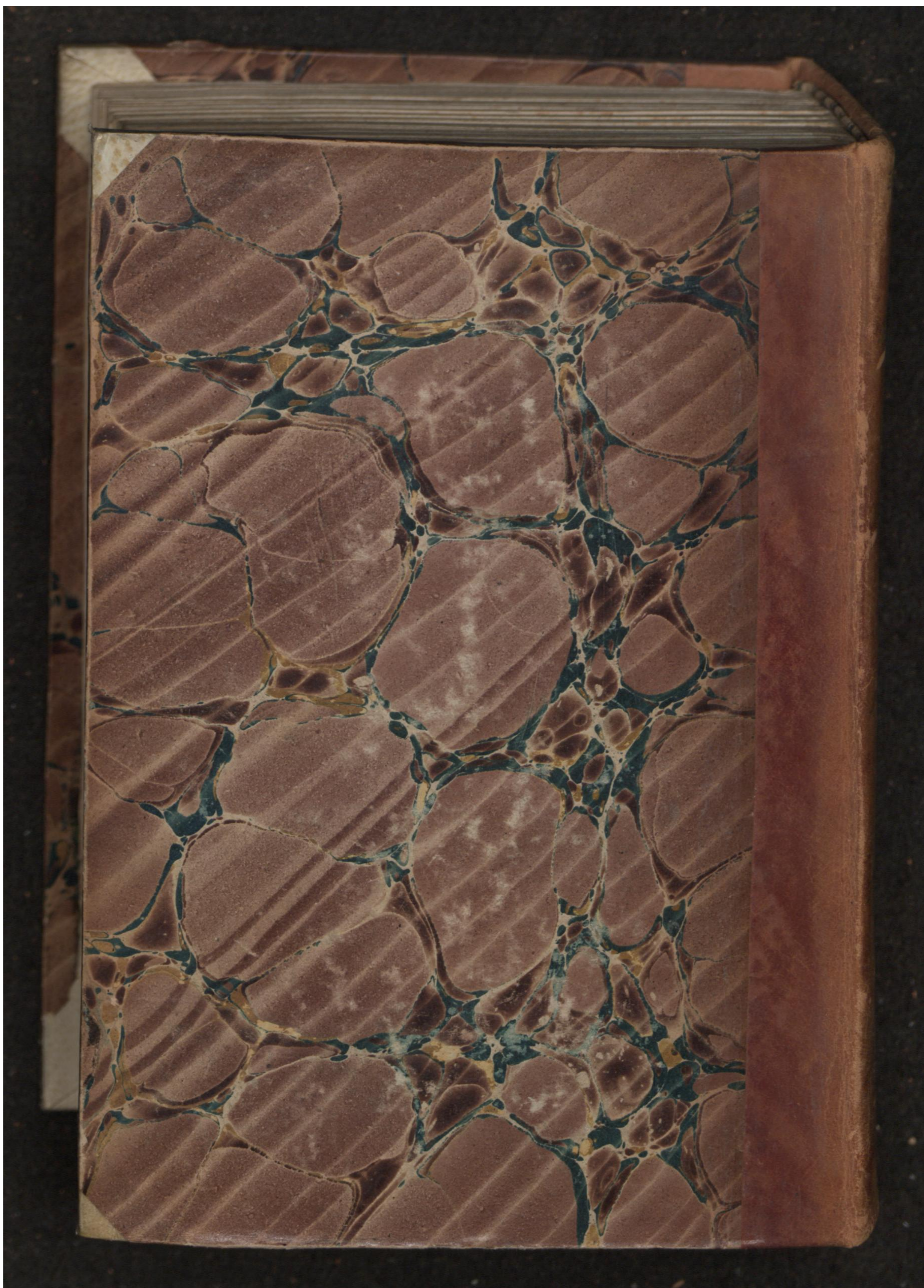

VII
CARACCIOLI
SERMONES
EC.
110
INCUNABULI
L
6
18
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
VENETIIS
1496

Mag.r Marcus madlonius.

Sermones declamatorii prestantissimi uiri Roberti Liciensis: ex Seraphico Minorũ ordine: Sacre Theologie ꝓfessoris: Pontificis Aquinatis: per aduentũ domini: & Sanctam quadragesimam: Itẽ de timore iudiciorum dei: De ĩmortalitate animæ ratiõalis: De eterna beatitudine: Et per solẽnitates totius anni domini saba oth & Sacratissimæ Virginis Matris Dei

p. p. 2. 15

Vniuersis hominum piscatoribus orthodoxis Salutem & pacem in principe pacis.

Sermones declamatorios per aduentū domini. Et sanctam quadragesimam Prestantissimi uiri Roberti Liciensis ex Seraphico Minoꝝ ordine. Sacre Theologiæ ꝓfessoris. Pontificis Aquinatis: quos librariorū uel inscitia: uel incuria reddiderat ad modū uitiatos: fideli studio ꝓ uirili nostra purgare curauimus: ne tā ti uiri gloriose lucubratiões infructuose forent: apud eos presertim q: uel Theologicas assertiones nec mediocri exercitatione sunt prosequuti: uel iustis negotiis impediti uix satis otium studio suppeditare ualēt His pari diligentia addere placuit eiusdē sermones de timore iudicioꝝ dei: Itē de diuina charitate: Nec non de īmortalitate ratiōalis animæ: Demum de eterna beatitudine: Reliquosq̧ qui in ipsa uoluminis frō te breui graphia sese ꝑlegentibus offerunt: ut habeāt unde abunde hauriant: quos iuuat per annum totum diebus solennioribus sacris declamationibus inseruire. Redegimus quoq̧ Theologoꝝ quotationes magis ad numerum: ut non modo libros & distinctiões Veꝝ & questiões: & articulos: nōnunq̄ questiōis seu articuli corpus: & quotum sit argumentū: uel responsio notaremus: hoꝝ uel maxime quorum sententias huius ꝓfessores artis usurpant: ut Alex. Bona. Tho. Ricar. Sco. labor equidē: nedum curiosis lectoribus non iniucundus: ueꝝ & studiosis ꝑcipiende altius ueritatis: quibus libet aquam de suo fonte potare: non ingratus. Hos preceteris delegimus quibus operas nostras impenderemus: quos & Georgii Arriuabeni solertiæ: & Bernardini Rasina sumptibus dedimus imprimendos: quando quidē Robertum ipsum in hoc

dicendi genere: cum uerborum eloquentia: tum rerum copia: cunctos liquet coetaneos: uel anteire: uel equiperare. Accedit stilus apertus: comis: & quadam (ut ita dixerim) urbana seueritate refertus: qui & psuadere: & allicere: & terrere auditores facile possit. Hec sunt retia in altum ad capturam laxanda: quibus & multi & magni pisces insanis de fluctibus ad terram trahantur: non equidem foras mittendi: sed in preciosa celi uasa eterni iussu regis eligendi. Eya itaque pperate emite: piscamini in iesu uerbo donec dies est: ut & labor uester & noster populorum couersione fructum in conspectu domini ualeat inuenire: Cui quicquid boni: quicquid laudis est: quicquid glorie: non nobis: est merito tribuendum. Qui in trinitate perfecta regnat deus per secula cuncta Amen. Bene ualete.

Eya igitur agite: & aureum hunc librum hilari uultu suscipite: qui se cunctis ita & mendis offert castigatū & sua ubique ueritate illustratum: ut exinde obtentum fuerit priuilegiū ab Excellentissimo & Illustrissimo Dominio Venetorum: quod nullus existētium sub prefato Dominio ualeat uel presumat ipsum imprimere: uel imprimi facere: aut alibi impressum uendere in terris eiusdem: usque ad annos decem pxime futuros: pena amissionis librorum: & centum librarum pro qualibet uice contrafacientibus īminente: & aliis q̄ plurimis pro ut in ipso priuilegio latius continetur.

Impressum Venetiis per Georgium de Arriuabenis Mantuanū. M. cccc. lxxxxvi. die. xvi. Mai.

B
F

Sermones de aduentu.

Incipit tabula predicationum de aduentu christi: Magistri Roberti ordinis minorum.

¶ Roberti de licio ex ordine minorum
in theologia ꝑitissimi: ⁊ bi dei in hac eta
te oratoris eloquentissimi: predicatiões
a prima dñica de aduentu quottidie in/
clusiue vsq3 ad quartā: ⁊ de festiuitati/
bus a natiuitate dñi vsq3 ad epiphaniã
feliciter incipiunt.

¶ Pria dñica de aduentu. de lapsu ho
minis: ⁊ de cognitione Ade: qua cogno
uit xp̄m esse incarnandũ ꝓ salute gene/
ris humani: que aliter haberi nõ pote/
rat nisi xp̄s incarnaretur.

¶ Primus fructus: Jesus ab Adam
cognitus.

Ox precesſit dies aũt appropin/
q̃uit. Verba sũt docto
ris gẽtiũ ad ro. xiij. c.
⁊ i ep̃la hodierna. Ni
hil vnicuiq3 tã cõueniens esse potest ad
seipsũ incitãdũ ad dilectionẽ summi dei
q̃3 freq̃ues cogitatio suorũ beneficiorꝝ q̃
ex munere liberalitatis sue cõcedere vo
luit rationali creature. Inter que illud
vnũ ꝓfecto stupendũ ac memoria eẽ di
gnũ censeo. ꝙ seipsũ vestire forma mor/
talitatis nostre voluit, Stupẽdũ quippe
est in carne visibili apparuisse deum pro
redemptione ⁊ salute hominũ. Quapp
statuit scã mater ecclesia hoc tꝑe aduen
tus huiusmodi mysteria colẽdissima de
uotissime celebrare: vt fideles cuncti vi/
giles fiant: ne quippiã velint: desiderent
amentq3 preter dilectum Jesum oium
saluatorẽ. Ob q̃d in seq̃uẽtibꝰ sermonibꝰ
equũ eẽ arbitratꝰ sũ: aliq̃d dicere de ad
uentu dñi nostri Jh̄u xp̄i in carnẽ. Ho
dierna ṽo die mentẽ reuocabo ad incar
nationis noticiam: quam intelligemus
sub vna tm̃ propositione que est: Jesus
ab Adam cognitus. In ipso enim patre
generis humani initiũ cepit omniũ per
ditio: q̃d nox precessit: ⁊ tñ per xp̄um in/
uenta est salus: ⁊ sibi ⁊ omnibus electis
qui ciues esse debent in celesti hierusalẽ.

Q̃d Paulus declarat: cũ dicit dies aũt
s. lumen gratie. ⁊ gaudium resurrectiõis
appropinquauit. Ad quod melius intelli
gendum in p̄nti sermone tres conclusio
nes erunt declarande.
Prima dr̃ veritatis.
Secunda dr̃ qualitatis.
Tertia dr̃ remisibilitatis.
¶ Capitulũ primũ qualiter veruz est ꝙ
deus non condidit hominẽ in his pena
litatibꝰ ⁊ miserijs: quas videmꝰ s3 ꝓpter
peccatũ in illas cecidit sic exigente diui/
na iustitia.

Rima conclusio dicit veritatis
in qua philosophantiũ quorun/
dam impugnandus est error:
inter quos ⁊ si pleriq3 varia dixerũt: vel
de mũdi eternitate. vt Aristoteles. viij.
ph̄icorꝝ. vel d̃ ĩfinitate. vt Anaxarcꝰ ⁊ De
mocritꝰ q: ꝓut Valeriꝰ. li. viij. cõmemo
rat de cupiditate glie. ĩfinitos mũdos fo
re dixerũt: vel de mũdi nouitate vt q̃da3
alij fuere: tamen nonnulli qui prophessi
sunt ex tempore a deo mundum factum
fuisse: homines ṽo nequaq̃3 ꝑ peccatu3
cecidisse: sed eos a principio generatiõis
fuisse eiusdem conditionis. cuius sunt in
hoc tempore calamitatis ⁊ luctꝰ: Quod
si verum esset: facillime sequeretur ꝙ ob
nullam culpam necessarium erat ex ꝑte
hominis incarnari filium dei. Dicũt er/
go oẽs doctores catholici humanã natu
rã lapsa3 ab illo statu in q̊ fuit ab opifice
sũmo ꝯdita. Q̃d ꝓbat̃ quadruplici rõne
Primo rõne diuine clementie.
Secundo rõne diuine sapientie.
Tertio rõne diuine iustitie.
Quarto rõne diuine condecentie.
¶ Prima rõ dr̃ diuine clementie. Nã
nihil procedere debet a sũma clementia
⁊ bonitate: q̃d nõ sit magis ĩclinabile ad
iustitiã ⁊ veritatẽ q̃3 ad maliciã: ⁊ magis
ꝓpiquũ ad bonũ q̃3 ad malũ. S3 sẽsus
⁊ cogitatiões hoiu3 ꝓni sũt ad malũ ab
adolescẽtia: ꝓut scribit̃ Geñ. viij. c. ⁊ no
tatur. xij. q. i. in. c. omnis etas. Ergo in
illa corruptione iniqua non fuit huma/
na natura a summa bonitate producta

Insup. Nihil ꝓcedit a summa bonitate
dignum maledictione. Sed multe sũt i
nobis passiões maledictione digne: sic̃
patet in Job.iij.c. ⁊ in lege maledicebãt
steriles mulieres. Nõ apparet itaqꝫ hu-
manã naturã in hoc statu fuisse cõditã:
sed in alio a quo cecidit ꝑ pctm̃. ¶ Se-
cunda ratio dicit diuine sapientie. Ubi-
cunqꝫ enim est summa sapientia: ibi est
sũma pulchritudo sicut Aug. exponit in
li. de trini. Sed a summa pulchritudine
nihil procedit fedũ aut turpe: nihil ꝙ rõ
nalem offendat intellectum. Sꝫ in hoie
ratiõe vtente sũt defectus naturales: de
quibꝰ naturaliter erubescit: ⁊ multa de-
testabilia ƀm rõnem. ergo talia non fue
runt condita in humana nã. Relinquit
itaqꝫ ꝙ est lapsa. ¶ Tertia rõ dr̃ diuine
iustitie. Nam nullus affligit pena nisi ꝑ
cedat culpa. Sed passio inuoluntaria in
ratiõali creatura est pena ergo nullo mo
do talis passio fuisset in homine anteꝙ̃
precessisset culpa. ¶ Quarta ratio dicit
diuine cõdecentie. Dicit eni Ansel. in. i.
li. Cur deꝰ homo. c. ix. Deo aũt nequaꝙ̃
estimat cõuenire: vt creaturã quaꝫ fecit
iustã ad beatitudinẽ: sine pcõ miseram
esse cogat: Hominẽ aũt inuitũ mori mi
serũ est. Si ergo deus exigit. morteꝫ ab
hoie. sub statu sub q̊ est. ergo est sub cul-
pa. ¶ Sed cõtra has rationes arguunt
phi primo. sic. Omne compositũ ex cõ-
trarijs est dissolubile. Dicit enim Auic.
Contraria semꝑ appetũt ire in regiones
diuersas. Sed corpus Ade in statu pri-
me coditionis fuit cõpositũ ex cõtrarijs
ergo per naturã fuit dissolubile ⁊ corru-
ptibile. Sed tale est modo corpus hu-
manũ. ergo ꝑ corruptibilitatẽ non ꝓbat
status nature lapse. Item. Omne conti
nuum est diuisibile. Corpus Ade in pri
ma conditione erat ꝯtinuum. ergo erat
diuisibile. ¶ Secundo arguũt ꝙ corpꝰ
illud erat sãctificatũ. ergo erat sensitiuũ
doloris: qꝛ sicut dicit Aug. dolor est sen
sus diuisionis impatiẽs. Nõ ergo sẽsus
doloris ⁊ pene ꝓbat statũ nature lapse.
¶ Tertio arguũt. qꝛ dicit Augu. super
Geñ. ad litterã. Adam non mãducauit
de pomo. eo ꝙ crederet esse deum: sꝫ ne
suas delitias. contristaret. s. vxoreꝫ. sicut
Salomon adorauit idola. iij. Reg. xi. ne
cõtristaret vxores suas. Ex his patet ꝙ
Eua erat tristabilis in statu prime condi
tionis. Sed tristicia est passio affligens
aiam. Relinquit ergo ꝙ statꝰ prie cõdi
tionis est status passibilitatis aie ⁊ corpo
ris. ¶ Quarto arguunt. quia sicut dicit
Joh. Damas. ꝯcedit deus iustos icidere
in calamitates. propter multas causas.
Una est: vt eã que in ipso iusto latet vir-
tutem alijs manifestã faciat: vt Job. i. c.
Alia est vt non ex recta conscia eleuetur
per suꝑbiã. vt in Paulo. ij. ad Cor. xij. c.
Alia ꝑꝑ eruditionẽ aliorum: ut alij eru-
diant: vt in Laçaro Luc. xvj. Alia ꝓpt̃
gloriã dei. non ꝑꝑ ꝓprium aut parentuꝫ
pctm̃: vt in ceco a natiuitate. Johis. ix.
Alia ꝑꝑ çelum alterius vite: vt in marty
ribꝰ ad Heb: xi. Ergo nõ eẽt icõueniẽs
ẽt si hõ nõ peccasset habere penalitates
que eũ ordinarẽt ad maiorẽ gloriam: ad
maius meritũ ⁊ ad maiorem coronam.
Uerũ hec oia friuola sũt si consideremꝰ
illud quod Ugo. de scõ Uic. dicit. in li. ꝺ
sacris: vbi distinguit tres status huma-
ne nature. Primꝰ ẽ nature a deo cõdite
Secundus est nature lapse. Tertius est
nãe btẽ. In primo statu habuit hõ posse
peccare: ⁊ posse nõ peccare: ⁊ in eodem
statu habuit posse mori ⁊ posse nõ mori
sicut posse peccare ⁊ posse ñ peccare. qm̃
i h̃ statu nõ est peccãdi ⁊ moriẽdi neces-
sitas. Et hec fuit ꝑma humani corporis
imortalitas. In secũdo statu habet pos-
se mori ⁊ ñ posse ñ mori: sicut posse pec
care ⁊ nõ posse peccare: qm̃ in h̃ statu ẽ
peccandi ⁊ moriẽdi necessitas. In tertio
vero statu habebit posse non mori ⁊ nõ
posse mori: sicut posse nõ peccare: ⁊ nõ
posse peccare: quoniã ad hunc statũ per
tinet moriendi. ⁊ peccãdi impossibilitas.
¶ Ad primum ergo obiectum dicẽduꝫ
est ƀm Ugo. prefatũ ꝙ hõ ante peccatuꝫ
natura mortalis ⁊ passibilis fuit: que tñ
ex beneficio creationis precedẽte: ⁊ ꝓpo

studio subseque͂te facere potuisset vt non moreret̃ adeo ꝙ i Adã erat possibilitas ad dissolutione͂ ⁊ corruptione͂: tame͂ cuꝫ pote͂tia euitandi oe͂m defectuꝫ. In statu ꝟo moderno e͂ possibilitas cu͂ necc͂itate ieuitabili. hoc ide͂ dicit Aug. in libro de q̄stio͂ibus noui ⁊ veteris testi. Deus inquit homine͂ fecit q ꝙ̄diu non peccaret immortalitate vigeret vt ipse sibi auctor ee͂t aut ad vitã aut ad morte͂. Et ideꝫ de baptismo paruuloꝝ ait. Fiebat ordo iusticie: vt sicut aïa domino suo ita corpus ei obediret. Et iteruꝫ. xiij. li. de ciui. dei. c. iij. dicit. Fatendu͂ est quide͂ ꝑmos hoïes ita fuisse institutos: vt si non peccassent nulluꝫ genus mortis experirent̃. Sꝫ eosdem ꝑmos peccatores ita fuisse mulctatos vt e͂t qcq̄d ex ipsoruꝫ stirpe exortum fuisset: eadeꝫ pena teneretur obnoxium Non eniꝫ aliud ex eis ꝙ̄ qꝺ ipsi fuerant nascerent̃. Pro magnitudie qppe culpe illius naturam damnatio mutauit i penis vt quod penaliter precessit i peccãtibus ho͂ibus ꝑmis: naturaliter sequeret̃ in nascentibus ceteris. Et idem in iponosticon. Uide morte͂ no͂ a deo auctore sed errore vite venisse hominibꝰ in ꝑadiso delitiaru͂ positis. Idipsu͂ ꝯfirmat auctoritas sacre scripture. Un͂. Sap. ꝑmo dr̃. Deus morte͂ no͂ fecit: sed impij mãibꝰ ⁊ ꝟbis accersieru͂t illã. Et i. ij. c. Gen͂. clara est snı̃a co͂minãtis dei. Quacunqꝫ die comederis ex eo: morte morieris. i. morti obligatus eris: vel moriendi necessitatem incurres. ꝺm Augu. super Gen͂. ad litterã. Et ide͂. xiiij. li. de ci. dei. c. xxvi. Uiuebat itaqꝫ ho͂ i paradiso sicut volebat ꝙ̄diu hoc volebat quod deus iusserat. Bonꝰ viuebat fruens deo ex quo bono bonus erat. Uiuebat sine vlla egestate: ita semꝑ viuere in ptãte habens. Cibus aderat ne esuriret: potus ne sitiret: lignu͂ vite ne illuꝫ senecta dissolueret. Nihil corruptionis in corpore: nihil ex corpore vllas molestias vllis eiꝰ sensibus ingerebat. Nullus intrinsecus morbus. nullꝰ ictus metuebat̃ extrinsecus. Summa in carne sanitas erat in animo tranqllitas

hec ille. Neqꝫ hanc impassibilitate͂ innocentie dicimus vnã ⁊ eande͂ ipassibilitati gloriose. qr ꝺꝫ Sco. i. ij. di. xviiij. q. vnac. illa ipasibilitas gloriosa ꝑuat actu͂ ⁊ potentiã patie͂di. Hec ꝟo tm͂ actu͂ ⁊ n͂ pote͂tiã. Hec magister i scꝺo. Neqꝫ isuꝑ credere debemus i eo statu impassibile͂ homine͂ oio fuisse: qa vt sanctus Tho. declarat pria ꝑte. q. xcvij. ar. ij. duplex e͂ passio. Una co͂iter dicta ꝺm quãcu͂qꝫ imutatione͂ etiã si pertineat ad ꝑfecto͂eꝫ nãe condite. ⁊ ꝺm hanc passibil̃ erat homo ⁊ ꝺm animaꝫ ⁊ ꝺm corpus. Secu͂da est passio proprie dicta. Et sic pati dicit̃ qꝺ a sua nãli dispositione remouetur. Passio enim est effectus actionis. In rebus autem naturalibus contraria agunt ⁊ patiuntur ad inuicem. quorum vnu͂ remouet alteru͂ a sua naturali dispositio͂e. ⁊ de hac passione dicit. Damascenus ꝙ passio est motus preter naturã. hoc modo in statu inocentie ipassibilis fuit. Qꝺ ⁊ si videtur impossibile. tn͂ ostendere possumus ex multis scoru͂ exemplis qui dispe͂satiue ⁊ etiam speciali priuilegio hoc impassibilitatis donuꝫ diuinitꝰ acceperunt. Quidnam fuit illud stupendu͂ ꝓdigium de tribus pueris in ardentem fornaceꝫ missis: quos tame͂ flãma nedu͂ no͂ ꝯbussit: sꝫ cu͂ fornax ee͂t accensa nimis. nec in minimo lesi plaudebãt deu͂ i medio flãmaru͂ positi benedicentes: Daniel̃. iij. c. Quid de Jona dicemꝰ: qui i ventre ceti diebus tribus ⁊ noctibus habitauit. tandem post triduu͂ illesus exiuit: Jone. ij. c. Quid de Moyse qui. xl. diebus. ⁊. xl. noctibus habitauit in monte sine cibo: vt legeꝫ mereret̃ accipere. vt. Exo. xxiiij. c. Quid de Johe euangeliga q in dolio freuentis olei missus nocumentu͂ vllum nec sensit. ⁊ venenum fortissimu͂ bibens quo duo ante ipsuꝫ bibentes interempti fuerant sine detrime͂to est inuentus: his ⁊ alijs taꝫ veteris ꝙ̄ noui testi ducimur vt credamꝰ non esse ipossibile: qꝺ de nã instituta in scripturis narrat̃. Fuit ergo ꝑmus ho͂ creatus in statu ipassibilitatis sicut visum est prius qui per peccatuꝫ se

⁊ omnes mortales fecit ⁊ morti ſubiuga
uit. His viſis ⁊ declaratis, exeat in cāpuȝ
prim⁹ humani generis pater. ipſeq; la/
mentabiliter dicat. O filij generis hu/
mani. o mortales cuncti paſſibiles: miſe
ri: ignorantes: pleni luctu: calamitatib⁹
laborib⁹: anguſtijs: amaritudinib⁹: in/
firmitatibus: moleſtijs: curis: ꝑturbatō
nibus: varijs feditatib⁹: ⁊ erubeſcentia:
quis vos mecū ad tot mala damnauit:
Quid nam experimini in hac vita erū/
noſa ꝓter gemitus ⁊ ſuſpiria: Unde tot
incōmoda venerunt vobis: O de⁹ beni
gne. o creator admirabilis. talia non per
tractaſſes nobiſcū niſi me peccatorē cū
omni poſteritate mea iuſtitia tua punire
voluiſſes. Heu me. Ego ſum ille pecca/
tor magnus. Ego ſum ille diuine maie/
ſtatis cōtemptor. Ego qui tantā ruinaȝ
ſuper oēs induxi generationes mundi:
Eram a deo mire conditus: ſapiētia na/
turali illuſtratus: collocatus in paradiſo
ꝺlitiaꝝ. dn̄s animaliū piſciū ⁊ volatiliū
liber abſq; omni ſeruitute: ad deum cō
templandū habilis ⁊ idoneus ad ꝓcre/
andū filios benedictos. Et ego q2 deuȝ
meū deſerui: de paradiſo eiectus ſuȝ in
hanc vallē lachrymaꝝ: vt cum ſudore
veſcar pane meo ego ⁊ omnes q a me
deſcenſuri ſunt. Quibus omnib⁹ ſicut ⁊
mihi clauſa eſt porta celi: ⁊ nō poſſum⁹
aliquo merito noſtro videre faciem filij
dei. Cecidit ergo dignitas noſtra: ⁊ na/
tura bene inſtituta corrupta eſt. non tm̄
penaliter ſed culpaliter: quod omnes in
dubitanter credere tenentur de neceſ/
ſitate ſalutis.

¶ Capitulū ſecūdū de qualitate pecca
ti primoꝝ parentū. ⁊ ꝙ principale pec/
catum hominis eſt ꝙ lapſus fuit in om
nibus licet alia peccata concurrerint.

s Ecūda ꝯcluſio dicit qualitatis
Nam ſolet quorūdā anim⁹ nō
ſine rōne mirari quale fuit illō
primoꝝ parētū peccatū: ob qō tam ſeue
crudeliterq; de⁹ humanū gen⁹ puniuit:
de quo quatuor opiniones inueniuntur
a doctoribus ſacre theologie aſſignate ⁊
denotate.

Prima eſt ꝙ fuit ſuperbia.
Secūda eſt ꝙ fuit auaritia.
Tertia ē ꝙ fuit gula.
Quarta eſt ꝙ fuit inobedientia.

¶ Prima opinio q̄ eſt ꝙ fuit ſuperbia
ꝯfirmat Eccliaſtici. x. c. Initiū ois pcc̄i
eſt ſuꝑbia. Et iterum Eccliaſtici. xxv. A
muliere initiū peccati. ergo mlier perpe
trauit peccatū ſuꝑbie. Itē Aug. in lib. de
ꝟginitate. Diabolus īquit in celo voluit
eē ſicut deus. cadens aūt ꝑſuaſit homi/
ni ſimilitudinē ſue volūtatis. Itē Aug. ad
Horoſiū. Elatus Adam ſuaſioni ſerpē
tis obediens preceptū ꝯtēpſit. Et idem
ſuꝑ Geñ. Infuit mēti Ade amor q̄daȝ
ꝓprie poteſtatis ⁊ quedā de ſe ſuperba
preſūptio. ¶ Secūda opio ꝓbat. ꝓmo
per tex. Geñ. iij. Eritis ſicut dij. ⁊c. hoc
ꝓmo cecidit in mentē mulieris. ſ. appe/
tere multitudinē ſcientie pluſq̄ oȝ qō ē
peccatū auaritie ſm Greg. Ergo illud
fuit peccatū auaritie. ¶ Tertia opio cō
firmat. q2 vt dicit text. Geñ. iij. c. Uidit
mulier lignū qō eſſet pulchrū viſu ⁊ ad
veſcēdū ſuaue. Et. xxxv. di. in. c. Sexto
die ſcribit. Gula a paradiſo regnātē ex
pulit. Et Hieronym⁹ ꝯtra Iouinianū.
Sollicite ꝓuidenduȝ eſt. vt quos ſaturi
tas a paradiſo expulit eſuries reducat.
¶ Quarta opinio habet ex eo quod dic
Paul⁹ ad Ro. v. ꝙ vni⁹ hois inobediē
tia peccatores conſtituti ſunt multi. Et
Aug. in li. de ꝟa religiōe. Adam ꝓpter
traſgreſſionem obedientie de paradiſo
eiect⁹ ē. Et ſuꝑ Geñ. ad litterā iterū dicit
Nō potuit melius ⁊ diligenti⁹ ꝯmēdari
q̄tū malū ſit inobedientia. cuȝ iō reus
iniquitatis factus eſt hō q2 eā rē tetigit
ꝯ ꝓhibitionē quā ſi nō ꝓhibit⁹ tetigiſſet
nō vtiq; peccaſſet. Has opiones veras
cōcordat dn̄s Boñ. in. xxij. diſt. ſcōi li.
ar. i. q. i. vbi oñdit ꝙ ꝑncipale pctȝ hois
per qō lapſus eſt fuit inobedientia Ade
⁊ ad hanc conatus eſt diabolus addu/
cere hominem. Sed q̄m nemo opera/
tur ad malū aſpiciēs nec appetit malū:

nisi sub specie boni.iō clare ꝯprehēdēs diabol⁹ ꝙ nō posset mulierē ꝑcipitare nisi apponeret aliqđ appetibile:illa temptando ꝓposuit ad q̄ oīs homo nāliter inclinat. Naturaliter eni omnis homo inclinatur ad beatitudinē:que est bonū gloriosū:delitiosū ⁊ copiosū. Unde hō naturaliter appetit excelētiam:sufficiētiam:⁊ leticiam. Et in ordinato appetitu talium consistit iusticia: i iordinato ꝟo culpa. Gula eni est inordinat⁹ appetitus cibi suauiter reficientis. Auaricia est inordinatus appetitus sufficientie. Superbia est inordinatus amor excellentie. Diabolus ergo primo promisit mulieri dignitatis excelentiam:cum dixit. Eritis sicut dij. Secundo subiunxit cognitionis abundantiam: scientes bonū ⁊ malū. Postremo pretendit suanitatis expientiam:cū ostendit lignum pulchrum visu:⁊ ad vescendum suaue. Quia ergo mulier diabolo consensit in appetendo primo esse sicut deus:fuit superba. Deinde appetendo scire bonū ⁊ malū:fuit auara. Postremo experiēdo suanitatem ligni vetiti:fuit gulosa. Et in hoc fuit transgressionis rea:⁊ inobediētie culpa inuoluta. Nec est incōueniēs plura genera peccatorū ꝭm ꝓgressū cōcurrere ad vnū flagitiū ꝑpetrāduȝ. hec Boñ. Comedit itaqȝ Adam de ligno vetito contra imperiū diuine maiestatis Paruipendit preceptū altissimi dei qui ei mandauerat vt ei obediret:⁊ cognosceret ipsū regem celorum:⁊ oiuȝ creaturarum. Quod equidem nō minimū non paruū:non deniqȝ leue crimē putanduȝ est. Unde Aug.xiiij. de ciuitate dei.c.xij.ait. Nō debet existimare qsqȝ leue ac paruum illud fuisse cōmissū:qa in esca factū est: nō quidē mala nec noxia:nisi quia ꝓhibita. Neqȝ eniȝ qcq̄ȝ mali deus in illa tante felicitatis paradiso crearet.atqȝ plātaret Sȝ obediētia cōmendata est in precepto: que virtus in creatura rationali mater est omniuȝ custosqȝ virtutū. Et ista ħ itaqȝ de vno cibi genere nō edendo vbi aliorū tanta copia subiacebat:tam leue preceptū ad obseruandum tam breue ad memorie retinendum.vbi presertim nōdū volūtati cupiditas resistebat:quod de pena transgressionis postea subsecutū est tāto maiori iniusticia violatū est: quanto faciliori posset obseruātia custodiri.hec ille. Cur itaqȝ miramur si indignatus ē deus:qui magnus.imensus: gloriosus sapientissimus: omnipotens: colēdus: adorandus ⁊ timendus tot beneficia indulserat prothoplasto si ab ipso contemptus est. O roprobāda humana superbia:quid fuit contemnere deuȝ: O temeraria presumptio humane mentis quid:quid:quid est calcare preceptum atqȝ mandatum regis eterni. Nonne lex ipsa nature clamat:ꝙ diuinoꝝ mādatoꝝ preuaricatores digni sunt morte preuaricatus est Adam ⁊ ꝓpter inobedientiam ad mortem est condēnatus.

¶ Capituluȝ tertium.qualiter deus remittere voluit peccata hominis:⁊ ñ angeli:⁊ qualiter mysterium incarnationis fuit Ade reuelatum.

t Certia cōclusio dr̄ remissibilitatis. Licȝ eni taȝ enorme fuerit illud delictū:vt p illud diuina iusticia damnauerit totum gen⁹ humanum:verumtamen voluit clemētissim⁹ deus in ira continere misericordias suas:q̊niā decreuit ac deliberauit homini perdito ⁊ penitenti: p filij sui incarnationeȝ succurrere. Super quo dubius solet esse animus: cur magis humanum genus saluū factū est:⁊ remissionem accipit q̄ȝ angelica natura preuaricatrix. Quod rationabile eē demōstrant doctores dicentes:peccatū hoīs fuisse remissibile:Angeli vero oio irremissibile. Quod probatur quattuor cōuenientijs.

Prima est proprietas liberi arbitrij.
Secunda conditio nature.
Tertia ordo diuine iusticie.
Quarta cōgruitas misericordie.

¶ Prima cõueniẽtia dicit̃ libertas ar/
bitrij. In libero arbitrio ꝺm magistruꝫ
xxiiij. di. secundi est facultas voluntatꝭ ꝛ
rationis tam in hoie q̃ȝ in angelo. tamẽ
differenter. Nam q̃ȝtũ ad volũtatẽ dif/
fert homo ꝛ angelus. qꝛ liberũ arbitriũ
hominis ante electionẽ volũtatis ꝛ post
electionẽ se habet mutabiliter. Angeli
vͦo ꝛ si ante electionẽ se hꝫ imutabiliter
post electionẽ tamẽ se habet mutabiliter
Et hac rõne in sũmo gradu est liberuꝫ
arbitriũ i deo. i infimo aũt gradu est in
hoie. Si ergo ẽ liberũ arbitrium i ãgelo
necesse est ut sit medio modo se habẽs
ꝛ ita dicit̃ liberũ arbitriũ i eo mutabil̃r
se hr̃e ad bonũ ante electionẽ: ꝛ imuta/
biliter post. Potest eni eligere ꝛ nõ eli/
gere. sed quicq̃d illud sit siue bonũ siue
malũ: nõ põt illud detestari postq̃ȝ ele/
gerit. Ex quo pꝫ ꝙ nõ põt penitere siue
ꝑ pniam culpã delere que est detestatio
mali. Et, ita relinquit̃ ꝙ culpa eius non
põt deleri sicut culpa hois. Itẽ q̃ȝtũ ad
ꝓprietatẽ rõnis patet. quia in libero ar/
bitrio est iudiciũ de bono. sed differẽter
in homine ꝛ angelo. qꝛ sicut dicit Dioꝰ.
intellectus angeli dei formis est. ꝛ hoc est
quia supra tempus. ꝛ ita accipit totum
simul. ꝛ non post hoc illud. Vel illud ex
illo. Et ideo dicit̃ angelus intellectualis
substantia. Sed intellectus hominis est
i tempore. ꝛ ideo cõferẽdo accipit. Vñ
non accipit totũ simul. sed vnũ pꝰ aliud
ꝛ vnum ex alio. sicut ex premissis accipit
cõclusiõeꝫ. Et ideo homo dicit̃ rõnalis
substantia. quia ratio est virtus collatiua
vnius ex alio. Qualis ergo cõparatio est
simplicis ad compositū: ꝛ puncti ad li
neam in essendo. talis cõparatio est in/
tellectus angelici ad intelectum hominis
in intelligendo ꝛ iudicando. Cum ergo
iudiciuꝫ fiat ab intellectu. pꝫ ꝙ angelus
ꝺm statũ sue ꝯditiõis iudicat de re nõ i
tpe: ꝛ de re tota simul: ꝛ in iudicãdo de
ipsa videt eã totã simul. ergo rectissime
iudicat. Si ergo i iudicãdo peccat pꝫ ꝙ
peccat ex certissima malitia. Ex q̊ nullo
modo põt excusari. Nõ ãt sic est ꝺ hoie
qui cum totam reꝫ simul nõ videat põt
decipi in suo iudicio. Et ideo euꝫ pctm̃
eius aliquo modo possit excusari: nõ est
irremediabile. Unde Geñ. vi. Non re/
mãebit spiritus meus id ẽ idignatio mea
in homie i eternũ qꝛ caro est. ¶ Secũ
da cõueniẽtia est cõditio nature: quaꝫ
tangit Anselmꝰ in. ij. li. cur deus homo
Homo ꝑ aliũ hoiem qui nõ esset sui ge
neris nõ debuit reparari. Et cũ non sint
omnes angeli eiusdeꝫ generis. patet ꝙ
nõ fuit possibilis hec reparatio in ange/
lo sicut i hõie. Insuꝑ ex cõditiõe pcti
tam hois q̃ȝ angeli variat̃ pctm̃ ꝛ q̃ȝtuꝫ
ad genus. ꝛ q̃ȝtũ ad circũstãtiã. ꝛ q̃ȝtuꝫ
ad occasiones. Quãtũ ad genus tã hõ
q̃ȝ angelꝰ peccauit ꝑ suꝑbiã. sꝫ different̃
qꝛ suꝑbia hois fuit i appetitu oiscientie
dei superbia angeli i appetitu oipotẽtie.
Oipotẽtiã aũt suã nũq̃ȝ voluit deꝰ cõi/
care alicui creature: iõ ãgelus apetijt illꝺ
ad qꝺ nullo mõ erat ordinatꝰ. Oiscien
tiã ãt suã voluit deꝰ cõicare creature. ad
illã eim ẽ hõ ordinatꝰ in gloria. iõ pctm̃
hois ẽ remissimibile. peccatũ vͦo ãgeli ñ
Quãtũ vͦo ad circũstãtiã pcti ẽ differẽ/
tia quia in Adam fuit aliqua ignoran/
tia. qꝛ peccatũ quod erart mortale credi
dit esse veniale ꝺm Aug. ꝛ habuit pro/
positum penitendi ꝛ petendi veniaꝫ de
illo peccato. Angeli vͦo nõ. Quãtũ ad
occasionẽ peccati est differẽtia: quia an/
gelꝰ per se peccauit. Adam vͦo alio sug
gerente. ¶ Tertia conuenientia dicitur
congruitas diuine iusticie. Nam in hoie
vno erat tota species humana multipli/
cãda. Sꝫ in angelo peccãte nõ erat tota
natura ãgelica: Et ꝓpter hoc diuine iu/
sticie cõgruũ fuit hominẽ expiare ꝛ nõ
angelum. ¶ Quarta ꝯueniẽtia ẽ ex ꝑte
diuine misericordie cui nõ erat ꝯdecẽs
vt nihil beatificaret̃ in humana natura
ad btitudinẽ ordinatũ. Datũ ergo ẽ tẽ/
pus ex dei liberalissima mi̾icordia hoi
lapso petendi veniã de pctõ ꝛ de eo agẽ
di pniaꝫ. Puto eni ꝙ pꝰ expulsionem ꝺ
paradiso Adaꝫ pater noster cõuertit se
ad lamẽta pnie: ꝛ xp̃m venturuꝫ sũma

deuotione excoluit: quem in carnandū cognoscebat. Naȝ ecclesia sancta ponit eum in numero scōꝝ.qđ esse nō possꝫ sine fide mediatoris. qđ Aug⁹. in libro de correptione ⁊ gratia testatur dicens. Illa fides sana ē qua credimus nullum hominē siue maioris siue pue etatis liberari a cōtagiōe mortis ⁊ obligatione pctī nisi p vnū mediatoreȝ dei ⁊ hoīum ihm xpm. Scōm āt doctrinā scī Tho. scđa scđe.q.ij.via hominib⁹ veniēdi ad btitudinē est mysteriū xpī incarnatiōis quod ante statum peccati homo cognouit: sed explicite ꝟm quod ordinabať ad ꝯsumationē glorie: nō āt ꝟm ꝙ ordinabať ad liberationē a pctō p passionē ⁊ resurrectionē: qa homo nō fuit ꝑsci⁹ pctī futuri. Uidetur auteȝ incarnationis xpī ꝑscius fuisse ex eo qđ dixit: Propť hoc relinquet homo patrē suū ⁊ matrē suam ⁊ adherebit vxori sue. Gen̄.ij. Et h̄ ab apl̄o Paulo ad ephe.v.c. diciť sacrum magnum esse in xpo ⁊ ecclesia. Quod quidē sacramētū nō est credibile ꝑmū hominē ignorasse. Post pctm̄ v̄o explicite illud mysteriuȝ cognouisse. nulli dubium esse debet: ꝟm ꝙ ordinabať ad salutem hominis p passionē ⁊ resurrectionem. Unde ⁊ habuit Adam cognitionem salutis sue in ihm nasciturū de carne sua. Quis naȝ explicet quanta deuotione omni tpe vite sue Adaȝ cū lachrymis ⁊ suspirijs deuȝ incarnari expostulauerit. O Adam cōis pater qd fecisti. Cur peccasti. Cur offendisti legem dei. Heu me iquit peccaui: erraui: Sed dei filius bonitate sua restituet vobis incarnatione sua benedicta quicqd ego pdidi in presūptione mea. O peccatores n̄ paueatis. Habem⁹ reparatiōȝ: Nō cōqueramus amplius de Adā imo cantemus cū Greg. O felix culpa que taleȝ ac tātum meruit habere redēptorē. Fuimus in tenebris p pctm̄. ⁊ iam sum⁹ in luce gratie p verbum incarnatuȝ: Cui⁹ beneficio consequi valeamus splendorem glorie: inqua xps viuit ⁊ regnat in secula seculorum Amen.

¶ Feria secūda sermo de ardenti desiderio sanctorum patrū veteris testamēti auide cupientium xpm incarnari.

Secūdus fructus. Jesus desideratus.

Ox precessit Iterū vbi.s̄. cogimur ad cor n̄r̄m iflāmādū i amorē bn̄dicti Jesu xpī i celo sedētis ad dexterā pr̄is ex vehemēti desiderio illo q̄ sācti patres veteris testamenti p multa curricula annoꝝ succensi ardentissimis suspirijs deprecabātur ipsū incarnādū. Qđ deuotus Bern̄. cōsiderans sermone.ij. super cātica ait. Ardorem desiderij patrum suspirantiū xpī i carne presentiaȝ frequētissime cogitans compungor ⁊ confundor: in me metipo ⁊ vix cōtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliū tpum hoꝝ. Cui nāqꝫ nostrū tātū ingerat gaudium gratie h⁹ exhibitio: quātū sanctis veteribus accēderit desideriū ꝓmissoꝝ. hec ille. Idcirco nostra incitatione ꝓsequi volentes incarnationis beneficiuȝ. in presenti sermone de ipsa dicturi sum⁹ sub vno fructu qui est. Jesus desiderat⁹. Pro cui⁹ declaratione tres conclusiōes occurrūt proponende.

Prima dicitur occasionis.
Secunda retardationis.
Tertia meritationis.

¶ Capitulū ꝑmū qualiter xps voluit incarnari: v si nō peccasset homo an fuisset incarnatus.

p Rima conclusio dicit occasionis. in qua videndū est si pctm̄ solum fuit incarnatiōis occasio ⁊ precipua ratio: vel si adhuc homo nō peccasset: aliqua alia causa dei filius incarnasset. Et circa h̄ tres sunt opiniōes.

Prima dicitur sustentabilis.
Secunda probabilis.
Tertia cōmendabilis.

¶ Prima opinio dicit sustentabilis. q̃
ē quorūdã magistroꝝ dicētiū ꝙ de in/
carnatione est loq dupliciter. Est enim
icarnatio carnis assumptio. Pōt ergo
eē ꝭm o ꝺ carne assumpta. Aut ꝗ̄tū ad
sb̄am. Aut ꝗ̄tū ad defectū passibilitatꝭ
⁊ mortalitatis. Si loquamur de icarna
tione ꝗ̄tum ad defectuʒ passibilitatis ⁊
mortalitatis dicunt ꝙ si homo nō pec/
casset xp̄s carnē mortalē nō assūpsissʒ.
Sed si loquamur de incarnatione ꝭm
ꝙ dicit assumptionē humane nāe sim/
pliciter: etiã si homo nō peccasset xp̄us
incarnatꝰ esset. Naʒ incarnatio facit ad
ꝑfectionē totiꝰ vniuersi in hoc ꝙ cōple/
tionē dat humano generi ꝗ̄tū ad tria.
Primo ꝗ̄tuʒ ad illud qꝺ respicit nãʒ.
Secūdo ꝗ̄tū ad illud qꝺ respicit grãʒ
Tertio ꝗ̄tū ad illud qꝺ respicit gl̄iam.
¶ Quantū ad primū i incarnatiōe est
ꝯsūmatio modoꝝ educēdi hoīeʒ in eē.
Quadruplex nãqꝫ est modus educēdi
hoīeʒ in eē. Nec de viro nec de muliere
vt Adam. De viro sine muliere. vt Eua
De viro ⁊ muliere vt ceteri homīes. De
muliere sine viro. vt christꝰ. Ergo si hō
stetisset: fuisset incarnatio·qa si nō esset
filij dei incarnatio: tūc vnus modus ꝓ/
ductionis deficeret. ⁊ sic vniuersus esset
imꝑfectꝰ. Vñ dicit Augꝰ. in li. de li. ar.
ꝙ vniuersus habet tantã ꝑfectioneʒ ꝙ
nemo pōt rōnabiliter aliquã imꝑfectio
nē inuenire in eo. ¶ Secūdo incarna
tio facit ad ꝑfectionē hoīs ꝗ̄tū ad illud
qꝺ respicit grām. Nã xp̄s est caput ec/
clesie nō solū ꝭm diuinã nãm: sʒ etiã ꝭʒ
humanaʒ vt ōndit Augꝰ. sup Joh̄. Sʒ
si homo nō peccasset adhuc xp̄s eēt ca
put ecclesie. ergo aut filius dei se incar/
nasset: aut eccl̄ia remansisset acephala.
Insuper si homo lapsus non esset: ni/
hilominꝰ fuisset sacr̄m matrimonij. Si
igit sacramentū matrimonij in cōiun/
ctione sexuū significat cōiūctionē xp̄i ⁊
eccl̄ie ꝗ̄tū ad naturarū vnionē ꝓpter i
seꝑabilitatem. vt dicit ad Eph̄. v. ergo si
homo stetisset. aut sacr̄m m̄rimonij eēt
falsū signū. vel filꝰ dei fuisset incarnatꝰ

¶ Tertio incarnatio facit ad cōplemē/
tuʒ hoīs ꝗ̄tū ad illud qꝺ respicit gl̄iaʒ.
Nam ꝭm Aug. de spū ⁊ aīa: totū hoīeʒ
assumpsit xp̄s vt totū beatificaret. Sʒ si
hō nō esset lapsus: erat totus beatifica/
bilis. ergo xp̄us fuisset incarnatus. His
rōnibus adherentes dicūt qdã indubi
tanter ꝙ stante adhuc natura in termi
nis sue conditionis: ⁊ si nūqꝫ fuisset la/
psa ꝙ dei filius fuisset incarnatus: non
vt redemptor. sed vt glorificator. ¶ Se
cunda opinio dicit ꝓbabilis: q̃ primaʒ
oīo negat. Dicit eni ꝙ si hō ñ peccasset
nūqꝫ xp̄s carnē sumpsisset: qꝛ h̄ magis
concordat pietati fidei. Nam precedēs
opinio q̃ dicit ꝙ deū ꝯueniebat icarna
ri ꝓpter ꝑfectionē vniuersi: deū inter ꝑ
fectionē vniuersi concludit. qꝺ incōuē/
nientissimum est: quia incarnatiōis my
steriū est suꝑ oēʒ vniuersū: siue ꝗ̄tū ad
naturã: siue ꝗ̄tū ad gloriã. Dicit nanqꝫ
ph̄s in. xi. ꝓme ph̄ie. Deus suꝑ omnem
vniuersi ordinē ponēdꝰ est. Et ad illud
qꝺ adducit de modo educēdi hoīem di
cere possumus: ꝙ quartꝰ ille modꝰ quo
eductus ē xp̄s ñ est de ꝑfectiōe vniuersi
nec ex hoc sequit: ꝙ si talis modus nō
fuisset ꝙ vniuersū sua ꝑfectione careret
Sicut eni ñ pōt argui iꝑfectio vniuersi
ꝗ̄tū ad suscitationē mortui quã deꝰ nō
fecisset si homo nō fuisset. Posset ēt di
ci ꝙ de illo modo ꝓductiōis ñ arguit
veritas incarnationis: qa deus potuis/
set ꝓducere hoīeʒ ꝺ muliere absqꝫ viro
qui tñ nō eēt deꝰ. Ad illud qꝺ dicebat
ꝙ icarnatio facit ad ꝑfectionē hominis
ꝗ̄tum ad illud qꝺ respicit gratiã: quia
xp̄s est caput ecclesie. dicere possumus
ꝙ duplex est capitis ꝓprietatis. Vna q̃
attenditur ꝭm conformitatē ad mēbra.
Alia que attendit ꝭm donorum gratui/
torū influentiã. Rōne prime ꝓprietatis
xp̄s est caput ecclesie inꝗ̄tū deꝰ: ⁊ rōne
huius principaliter tenet rōneʒ capitis
Et ideo dato ꝙ incarnatus nō esset. ec
clesie hoīuʒ capite nō careret. Habuis/
set. n. tunc caput. deū: sicut nūc ecclesia
angeloꝝ. De alio v̓o quod edducebat

de matrimonio respondere possumus
ꝙ matrimonium duplicē habet signi
ficationem. Significat enim coniun/
ctionem dei ad ecclesiam ſm caritatē.
⁊ significat coniunctionem ſm vnionē
in persone vnitate. Utranq; harum si/
gnificationum habet ſm statum lapsū
Alteram vero habuisset si homo stetis/
set. Et ideo non esset falsum signū. Si
cut enim matrimonium nūc est in offi
ciū ⁊ in. remediū: tūc aūt solū in offm̄:
sic habz duplex significatū nūc: tūc aūt
vnū. De eo ꝟo quod vltimo dicebatur
s. de gloria qꝛ totū assumpsit: dicūt isti
qui tenent hanc opinionem secundam:
ꝙ illa nō est ratio precipua. sed annexa
principali: pro eo ꝙ si nunq; deus icar/
natus esset homo glorificationem cor/
poris sui ex visione dei perfecte ⁊ totalr
habuisset. Uisio enim xpi corporalr spec
tat non ad essentialē completionē bea/
titudinis. sed ad quoddam accidentale
gaudium. Et hoc patet. quia alij sensus
btificātur vt visus: ⁊ tn̄ obiecta sibi cor/
respondentia nō habebunt: sicut tact⁹
gustus ⁊c. Gloria nāq; sensuū exterio
rum erit p redūdantiā delectatōis veni
entis ex pte supiori a visiōe dei: cui⁹ vi/
sio adeo refic: vt nihil vltra necessariū
sit aie ad ei⁹ beatitudinē. Un̄ mltū de/
rogare videtur sūmo bono qui dicit ipz
n̄ sufficere absq; bono creato sibi adiū
cto ad hominē pfecte beatificādū. Hec
Bon̄ .i. di .tertij li. ar. ij. q. ij. ¶ Tertia
opio dr̄ ꝯmēdabil: q̄ dicit xpz natū fuis
se: vt hominē pditū redimeret. nec cu/
rat inuestigare ea q̄ potuissent euēire ho/
mine stante. Sz gratias dat deo q tam
benigne voluit puidere homini pdito.
Dicit nanq; Augu. in li. de verbis dn̄i.
Uenit fili⁹ hominis q̄rere ⁊ saluū facere
qd̄ pierat. Si homo non peccasset: fili⁹
hois nō venisset. Et idē sup Joh. nulla
causa fuit veniēdi xpo dn̄o: nisi peccato
res saluos facere. Tolle morbos: Tolle
vulnera. ⁊ nulla est causa medicine. Et
idē sup illo ꝟbo Mat. h. prio. Ipse eni
saluum faciet populum ⁊c. Si ergo hō
non peccasset: virgo non peperisset. Et
idem super illud Joh. xi. Domine ecce
quem amas. Si peccatores domin⁹ n̄
amaret: ad terram de celo nō descēdi
set. Et idem sup psalmos. sup illo ꝟbo
infixus sū in limo, pfūdi dixit vtinā ma
neret hō in eo qd̄ de⁹ fec: Si enim ma
neret i eo quod deus fecit: n̄ i limo ifix⁹
esset quem deus genuit. Et leo papa in
smone. Si homo ad imaginē ⁊ simili
tudinem dei factus in suo honore man
sisset: creator mūdi creatura non fieret
neq; sempiternus tēporalitatē subiret.
aut equalis deo patri dei filius formaz
serui assumere. Et Paul⁹. i. ad Timoꝫ
i. Xps ihs venit in mūdū saluos facere
peccatores. Ista nobis cordi esse debēt
qui damnato humano genere propter
peccatum voluit dei filius incarnari vt
ipsum redimeret. O imēsa amplitudo
diuine caritatis. O profūda bonitas sū
mi dei. Peccauimus nos omnes ceci
dimusq; in captiuitatem infirmi: ⁊ ipse
vt nos redimeret misit non angelum:
non archangelum: nō deniq; aliā crea
turam: sed vnigenitum filium suū. Au
diat terra intelligat celum: imo audiant
Joh. iij. nouum iocundum: nouū feli/
cissimū: nouum amorosissimum. Sic
deus dilexit mundum: vt filium suum
vnigenitum daret: vt omnis qui credit
in illum non pereat. sed habeat vitam
eternā. Et ad Ro. iiij. Propter nimiaz
suam caritatem inquit apostol⁹ qua di/
lexit nos deus: misit filium suū i mun/
dum vt saluentr mundus per ipz. Qd
Greg. cōsiderās admirando cantabat
O inestimabilis dilectio caritatis vt ser
uum redimeres filiū tradidisti. Quid
suauius: quid dulcius potest audiri. O
peccatores ingrati diligite xpm quos
iam redemit: quem patres antiqui illū
redemptūꝝ expectantes toto corde di/
lexerunt.

¶ Capitulum secundum. qualiter xps
conuenienti tempore incarnatus est: ⁊
q̄ rationabiliter tātū distulit incarnari.

s Ecunda cõclusio dicit retarda
tionis. Incarnati equidẽ volẽs
dei filius: nõ id fecit illico post
peccatũ nec paulopost. sed post sextum
millenariũ in sexta etate mũdi. Miruz
certe quare hoc largũ donum nõ acce-
lerauerit. Verũtñ nõ sine rõe credẽduz
est factũ esse. quia vt scribit Ecclíastes.
iij. Oĩa tempus habent. Possũt ãt hui⁹
tarditatis rões tres assignari.
Prima rõ fuit ꝓpter peccati punitionẽ.
Secũda ꝓpter morbi curatõem.
Tertia ꝓpter xpi incarnandi ꝯmẽdatõz
¶ Prima rõ. ⁊c. Nã i hoc manifestat
diuine vltionis seueritas cõtra peccatuz:
ꝙ clamores ⁊ luct⁹ hoĩum tanto tẽpore
sustinuit: anteq̃ꝫ vellet descendere. Fecit
aũt hoc quia diuina iustitia nihil inultũ
relinquit. ¶ Secũda ratio fuit propter
morbi curationẽ. Nã ꝓmũ peccatuz qđ
hõ cõmiserat ex sup̄bia ꝑuenerat: ideo
ꝑ humilitatẽ liberandus erat. Qđ fieri
debuit vt homo se infirmũ agnosceret:
⁊ liberatore indigere. Unde gl. super epi
stolã ad Gal. iij. c. dicit. Magno ꝯsilio
factũ est. vt post hominis casũ nõ illico
dei filius mitteretur. Reliquit eniz deus
hominẽ prius i libertate arbitrij in lege
naturali vt sic vires suas cognosceret: vbi
cum deficeret legem accepit. Qua data
inualuit morb⁹ nõ legis sed nature vitio
vt ita cognita ĩfirmitate sua clamaret ad
medicum. ⁊ gratie quereret auxilium.
¶ Tertia ratõ fuit ꝓpter xpi icarnandi
cõmẽdationẽ. Debebat nanq̃ꝫ illud bñ-
ficiũ cõmẽdari q̃ꝫ necessariũ erat debe-
bat cõmẽdari per multos ꝓnunciatores
Ob qđ debebant p̄cedere figure ꝓphe-
tie ⁊ alia que in veteri testamento relatu
digna sũt: de quibus i sequẽtib⁹ diffusius
dicem⁹. Quibus impletis misit de⁹ filiũ
suum. ẜm illud apostoli ad Gal. iiij. At
vbi vẽit plenitudo tẽporis misit de⁹ filiũ
suũ. Et nõ imerito tẽp⁹ icarnatõnis dr
tẽpus plenitudinis: qm̃ in carnatione ẽ
facta plena participatio diuinitat. Unde
ad Col. ij. In ipso habitat oĩs plenitudo
diuinitatis. In incarnatione reparata ẽ
angelorum ruĩna. In icarnatõe homo
plene a culpa liberat. ad Col. i. In ipso
placuit omnẽ plenitudinẽ inhabitare ⁊
ꝑ eum reconciliari. In incarnatione fa-
cta ẽ plena ꝑticipatio bõi necessarij bõi
vitat q̃ꝫtuz ad intellectum ⁊ boni gratie
q̃ꝫtum ad affectum. Joh. i. de plenitudi
ne eius omnes accepimus. O q̃ꝫ felix
⁊ beata dici potest hec etas nostra. O ve
re aureum seculum in quo experimur
dulcedinẽ incarnati. Ubi filij dei quam
ꝑ multa annoruz milia expectantes pe-
tierunt. Adam pater nostre gentis. Noe
vir iustus: Abraham ꝑ obediẽtiam pla
cens deo: Isaac mansuetus. Jacob cõ-
templator: Moyses rectus ⁊ dilect⁹ deo
Dauid ẜz cor domini electus: Isaias ser
ra secatus: Daniel in lacũ leonũ missus
alijq̃ꝫ amici dei patriarche ⁊ ꝓphe. Re
ges in ppl̃o dei diuinitus prefecti: alijq̃ꝫ
q̃ꝫ plurimi illoꝝ tꝑe. Hinc est ꝙ salua-
tor dicebat loquens discipul' suis. Luce.
x. Beati oculi qui vident q̃ vos videtis.
Dico enĩ vobis quia multi ꝓphete ⁊ re-
ges voluerũt videre ⁊ non viderunt que
vos videtis. ⁊ audire que vos auditis ⁊
non audierunt. Sed heu inquã quia est
sõnolenta mens humana ad talia contẽ
plandum. Pauci equidem reperiuntur
qui cogitare velint copiosum fructum
quẽ susceperũt suscipiũt ⁊ suscipe possẽt
ex beneficio icarnati ih̃u. O mẽs dura.
o creatura rõnalis. o negligens anima.
o anima somnolenta. o anima dormiẽs.
o anima pigra expgiscere queso ⁊ ꝯtem
plare ꝙ Adam vixit annis nõgentis tri
ginta vt scribit Gen. vij. ⁊ semper i sacri
ficijs: in orationibus: in diuino cultu cla
mabat. Ueni ihesu. ⁊ non potuit ipsũ vi
dere quinimo moriẽs ad loca tenebraꝝ
đscendit. Idipsum fecit Seth filius ei⁹
viuens annis nongentis. xij. in eadem fi
de ⁊ desiderio mediatoris. Hoc omnes
alij iusti ab Adam vsq̃ꝫ Noe clamaue-
runt. ⁊ nõ potuerũt obtinere. Interficit
Abel innocens: ⁊ clamauit eius sanguis
ad viuentẽ deum: ⁊ tamen celũ cõscen
dere non valuit: ⁊ detrusus est i limbo.

Indignatus est deus contra iniquitatez
mundi tpe Noe. ob quã oẽs diluuio per
didit: ⁊ tñ Noe cũ suis ob iustitiã. mun
diciã ⁊ puritatẽ in archa saluatus est. Et
cum oibus diebus vite sue xp̄um desi/
derasset videre nõ potuit: ⁊ nõgẽtesimo
ac quinquagesimo ãno etatꝪ sue moriens
Gen̄. ix. luce diuina priuat⁹ est. Abrahã
vt deo prõptus obediat filium propriuz
imolare satagit. xp̄m incarnandũ semp
desiderans. ⁊ qđ voluit non obtinuit: ⁊
centesimo septuagesimo quinto ãno mo
riens in senectute bona Gen̄. xxv. descẽ
dit ad inferos. ibi Isaac. ibi Jacob. ibi/
qꝫ oẽs illoꝝ tpoꝝ: vsqꝫ ad mortem xp̄i
O infelix peccator. vis cognoscere sere/
nitatẽ. tranquilitatem ⁊ gratiam tempo/
ris nostri. Uide finẽ eorum qui xp̄o vo/
lunt adherere. Lapidatur Stephan⁹ ⁊
clamat. video celos apertos. Comburit
Laurentius. ⁊ igne morit. ⁊ statim volat
ad celum. Longum profecto satis esset
apl'oꝝ omniũ: martyrũ confessoꝝ atqꝫ
virginũ similia narrare. Sed illud vnuz
pretereundũ nõ est: q̄ oẽs ad imitatio/
nem deuotionẽqꝫ gratiosissimi Jesu xp̄i
inducere põt. Crucifigit latro q multa
flagitia perpetrauerat: ⁊ xp̄o se ꝯmẽdãs
eadẽ die ĩ paradiso recipit. Currite pec/
catores ad fontẽ gratie Jesũ xp̄m: q cla
mabat in templo Job. vij. Si quis sitit
veniat ad me ⁊ bibat. Non obest nobis
p̄cedens tarditas rationalis incarnatio/
nis Jesu xp̄i.

¶ Capl'm tertiũ de imẽsitate beneficij i
carnationis: ⁊ qualiter se habent ad il/
lud merita scõꝝ patrum.

Ertia conclusio dicit meritatio/
nis. in qua pie videre possum⁹
an xp̄i incarnatio fuit ex mera.
gratia. ⁊ an illã impetrauerunt scõꝝ pa/
trũ ⁊ ecclesie merita. Nã Paulus dicit
ad Titũ. iij. c. Apparuit benignitas ⁊ hu
manitas saluatoris nr̄i dei nõ ex opib⁹
iustitie que fecimus nos. Uerũtñ dicere
possum⁹ ꝑm doctrinam Bon̄. in. iij. di.
iiij. ar. ij. q. i. de beneficio incarnationis
tripliciter respondendo.

Primo q̄tũ ad circunstantiam.
Secundo q̄tum ad efficaciam.
Tertio q̄tum ad substantiã vel essentiã.
¶ Prio si loq̄mur q̄tũ ad circũstãtiã
tpis: põt ꝯcedi absqꝫ calũnia q̄ cadat sb
merito p̄cedentis eccl'ie Sãcti eni p̄res
flagrãtissimis desiderijs meruerũt icar/
natiõis acceleratiõnẽ. ¶ Scđo si loqua
mur đ bñficio incarnatiõis q̄tũ ad effi
caciã sic cũ ei⁹ efficacia eẽt duplex ꝫ q̄
ordiabat ad libatiõnẽ a ꝟuitute diaboli ⁊
a reatu carẽtie visiõis dei. ⁊ ad erreptio
nẽ de statu cl'pe. q̊dã mõ cadit sub meri
to. q̊dã mõ nõ. Quãtũ ad liberatiõnẽ a
reatu carẽtie dine visiõis ⁊ captiuatiõis
⁊ diaboli. hoc meruerũt sci p̄res. ⁊ cadit
sub merito. Quãtũ v̊o ad erreptiõnẽ de
statu culpe. nõ cadit sub merito. nisi qs
large sumat meritũ cõgrui ⁊ nõ ꝯdigni
¶ Tertio si loq̄mur de illo bñficio q̄tũ
ad substantiã vel essentiã. ẽ dicẽdũ q̄ ca/
dat sup̄ scõꝝ patrũ merita. Propter qđ
ñ ẽ iuste retributiõis sꝫ dignatiõis emi
nẽtissime. Nã si cõgreget in vnũ hũili/
tas oiuz scõꝝ: nũqꝫ poterit in minimo
cõpari illi hũilitati qua dei fili⁹ apparere
voluit in forma ꝟui ⁊ hitu ẽ inuẽt⁹ vt hõ
Si colligant oĩa suspiria: oẽs lachryme:
oẽs pene: oẽs cruciat⁹: oẽs pnie. oĩa gñā
mortis etiã quecũqꝫ passi sũt sci pp xp̄z:
⁊ collocẽt ex vna pte. ex altero v̊o latere
ponat vna lachryma xp̄i vl' nascẽtis: vel
fugiẽtis per egypti nemora. vel orãtis: vl'
patiẽtis: vel moriẽtis plus illa lachryma
vna valet ex fornaceo illo corde ꝓueni/
ens. q̄ oĩa illa bona q̄ diximꝰ ⁊ cogitare
possum⁹ in qbusdã scis ⁊ electꝪ ⁊ amicis
dei. hic Hiero. ad Damasũ papã đ filio
ꝓdigo ait. Que maior põt esse clemẽtia
q̄ vt dei fili⁹. fili⁹ hois putaret: nouẽ mẽ
siũ fastidia sustineret: partus expectaret
aduẽtũ: p singulas adoleret etates: ⁊ p⁹
ꝯtũelias vocũ. alapas: flagella: ⁊ crucis
ꝓ nobis fieret maledictũ vt nos a male
dicto legis absolueret. h' ille. Juste ergo
⁊ rõnabiliter aĩa nr̄a sitire dꝫ ad Jesũ i
gloria coronatũ quẽ sci p̄res in nocte le/
gis desiderauerunt incarnãdũ: qa dies

grĩe nobis appropinquauit. q̃ mediante facilis est nobis accessus ad beatã eternãq̃ vitam: in qua xp̃us saluator seculi viuit ꝛ regnat in eternum. Amen.

¶ Feria tertia prime dñice aduent⁹. sermo de reuelationibus factis mentib⁹ ꝓphetarum de incarnationis mysterijs. ꝛ qualiter. prophete predixerunt. multipliciter christum fore venturum.

¶ Tertius fruct⁹. Jh̃s ꝓphis cognit⁹.

Ox precessit ꝛc. Placuit quõdã altissimo deo celi incarnationis mysteria prophetarũ mẽtibus reuelare: vt ꝑ ipsoꝝ voces instrueret humanũ gen⁹ de veritate ĩcarnati ṽbi. Null⁹ equidẽ excusare se põt: si iesũ nõ credat si eũ nõ colat: si illũ toto corde non amplexat. Huius aduentũ ꝓcesserũt tot ꝓphetarũ oracula ꝛ testimonia. Firmatur eñi vniuscuiusq̃ mens in fundamento ṽitatis. cũ senserit de xp̃o venturo ꝓphetas clamare ac predicare. Quapropter ĩ presenti sermone de incarnatione verbi loqui volentes considerabim⁹ illas supnas reuelationes quas habuerunt prophete. colligemusq̃ ea que dicturi sum⁹ sub vno fructu: qui est: Jh̃s ꝓphetis cognitus. Ad cuius declarationez tres cõclusiones occurunt declarande. quaruz

Prima vocat diffinitio.

Secunda vocat multiplicatio.

Tertia vocat testificatio.

¶ Caplm̃ primũ: de ꝓphetia qd est: ꝛ qualiter nõ põt esse nãliter: ꝯ opinionez illorũ qui dixerũt ꝙ homo posset nãliter prophetare. qđ si verũ esset: ꝓpheticũ testimoniũ non esset conueniens.

Prima ꝯclusio vocat diffinitio in qua conueniens est scire quid est ꝓph̃ia. quia nisi hoc clare intelligeret: nõ satis: esset incarnationem xp̃i magnificare: ex q̊ fuit a ꝓph̃is ꝓnũciata. Scd̃m ergo Cassiodorũ: ꝓph̃ia est diuina inspiratio: rerũq̃ euentus immobili veritate demonstrans. Ex qua diffinitiõe habem⁹: ꝙ illa cognitio quã habuerũt ꝓphete est supnaturalis ꝛ diuinitus inspirata. Unde. ij. Petri. i. Nõ eñi voluntate humana allata ẽ aliqñ prophetia. sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Et in h̃ interimitur error ipsoꝝ qui dixerũt ꝓphetiaz esse a nã. Nam vt Augu. dicit. ij. super Geñ. ad litterã: quidã voluerũt dicere ꝙ humana natura haberet quãdaz vim diuinationis in seipsa. Et hoc videt esse ſm opinionẽ Platonis qui posuit ꝙ aie habent omniũ rerũ cognitionẽ ꝑ ꝑticipationẽ idearũ. Sed ista cognitio obumbratur in eis ꝑ coniunctionẽ corporis. in quibusdã plus. in quibusdaz ṽo minus ſm corporis puritatez diuersam. Et ſm hoc dicunt ꝙ corpora habentia aias nõ multũ obtenebratas ex corporũ vnione possunt futura ꝓcognoscer ſꝫ ꝓmã sciaz Sed contra hoc obijcit Aug. ꝙ nõ sẽꝑ põt viz diuinatiõis habere aia cũ semꝑ velit. Sꝫ qꝛ verius vr ꝙ aia ex sensibus cognitionẽ acqrat. Omnis enim cognitio ortũ habet a sensu ſm Aristotelem Ideo melius est dicenduz ꝙ ꝓcognitionem futurorũ hoies nõ habẽt: sꝫ acquirere possunt ꝑ viã expimentalem in qua iuuant ꝑ naturalẽ dispositionẽ: ſm quã in hoie inuenit ꝑfectio virtutis imaginatiue: ꝛ claritatis intellectiue. Et tñ hmõi precognitio futuroꝝ differt a prima que habet ex reuelatiõe diña. Prĩo qdẽ qꝛ pria põt eẽ q̊rũcũq̃ euẽtuũ. hec aũt ꝓcognitio q̃ nãliter hẽri põt ẽ circa q̊sdã effect⁹ ad q̊s se põt extẽdere hũana expiẽtia. Secũdo qa prima prophetia ẽ circa ĩmobilẽ veritatẽ. nõ aũt secunda: sꝫ põt subesse falsũ. Hinc est quod dicit Nico. de lira sup̃ ꝓs in principio. ꝙ propheta sermõis interpretatione dicit q̃si procul fans: qꝛ denunciat ea que sunt ꝓcul seu remota a nãli cognitione humana. Jsidor⁹ ṽo libro. x. ethimol. dicit ꝙ ꝓph̃e in veteri testõ vocabant videntes: qꝛ videbant ea que abscondita erant. Et gentilitas appellabat eos vates a vi mentis. Scd̃m ṽo Nico. de lira triplex ẽ grad⁹

eoꝝ que excedūt cognitionem nostraꝫ. Primus ꝑꝑ rei cognoscende ꝯditionē. Secundus ꝑꝑ cognoscentis cōditionē. Tertius ꝑꝑ modum cognoscendi.

¶ Prim⁹ grad⁹ eoꝝ q̄ sūt remota a nā̄li cognitiōe est ꝓpter rei cognoscēde cōditioneꝫ. qui etiā in triplici gradu subdistinguit. ¶ Prim⁹ gradus ē ꝓpter rei cognoscende supeminentiā. cuiusmodi sunt diuina maxime circa ꝑsonaruꝫ propria. Ideo de talibus facte sūt reuelationes prophetice Isaie ꝑ seraphi scūs clamantia. ꝛ clarius in nouo testō. i. Joh. v. Tres sūt qui testimoniū dant in celo. pater verbū ꝛ spūs sanctus. ¶ Secūd⁹ gradus est propter rei cognoscēde latētia. cuiusmodi sunt cordium secreta soli deo cognita. Unde ꝛ cogitatio Symonis magi per reuelationem fuit cognita Petro Act. viij. Ideo dixit ei Petrus. In felle amaritudinis video te esse. Cogitabat nāq3 gratiaꝫ spūs sancti vēdere. ¶ Tertius gradus est ꝓpter rei cognoscende distantiā. Que distantia vno mō accipit ex parte loci. ꝛ sic Heliseus per spiritum ꝓpheticuꝫ distans per magnū spacium. vidit giezi munera accipientē a Naaman vt habet. quarti Regū. v. c. Aliomō accipit distātia ex parte ꝑteriti tpis vel futuri. Pn̄s eni n̄ distat a nob. De distantib⁹ aūt ꝫm ꝑteritū facta fuit reuelatio Moysi de creatione mundi: vt dicit. Greg. sup Ezechielē. De distantib⁹ ꝫm futuꝝ fuerunt alie reuelationes prophetice. ¶ Secūdus gradus eorū que sunt a naturali nostra cognitione remota est propter ꝯditionē cognoscentis. Et ꝓpter hoc aliquando cognoscētis defect⁹ supplet ꝑ spm̄ ꝓpheticū. Et hoc mō Abias solonites cognouit vxorem Hieroboaꝫ domū suā ingredientē ꝗuis eēt cecus. iij. Reg. xiiij. c. ¶ Terti⁹ gradus eorū que sūt remota a conditiōe humana est ꝓpter cognoscendi moduꝫ. sicut Salomon habuit cognitionē animaliuꝫ ꝛ pisciū. Ut habet. iij. Reg. iiij. nō ꝑ exercitiū studij. ſ3 ꝑ inspirationē spūs sancti Fuerūt ergo ꝓphārū reuelationes non ex naturali ingenio: sed diuinitus inspirate. Qd̄ facile est inuestigare: qa vt inqt Scotus in prologo primi li. sn̄iarū. q. ij. vbi dicit ꝙ in non euidentibus ex terminis nec principia sic euidentia ex terminis habentibus: nō ꝯsonarēt firmiter ꝛ infallibiliter diuersimode dispositi: nisi a causa superiori ipsoꝝ intellectus ducerēt ad assēsū. Sed ꝓphete vario modo dispositi existentes in diuersis tꝑibus in talibus non euidentibus oīo consonabāt Hāc etiā materiā ꝑtractat Aug. xviij. de ci. dei. c. xli. vbi ait. Scriptores nr̄i pauci esse debuerūt ne multitudie vilescerēt Nec ita sunt pauci: vt eorū nō sit miranda ꝯsensio. Neq3 eni in multitudie philosophoꝝ qs inuenit: inter quos cuncta que senserūt ꝯueniāt. Nā resurrectioneꝫ carnis nullus ꝓbare posset ex terminorū euidētia: ꝛ tn̄ ꝓphe in diuersis locis ꝛ in diuersis tꝑib⁹ eā ꝓfessi sūt vno ꝯsēsu. sicut ꝛ d̄ alijs fidei nr̄e misterijs dicere possumus. Qd̄ nūq̄ eēt nisi vn⁹ spūs fuisset in oib⁹. Qd̄ etiā Lact. firmianus in. i. li. diuinarū institutionum aduersus gentes ait. Omissis terrenis huiusmodi phie auctoribus nihil certi asserentibus aggrediamur viam rectam. Quos equidē si putarē satis idoneos ad bn̄ viuendum duces esse: ꝛ ipse sequerer: ꝛ alios vt sequerēt hortarer. Sed cū magis iter se cōcertatione dissideāt: secūq3 ipsi plerūq3 discordēt. appar̄t eoꝝ iter nequāq̄ eē directū. Siqdē sibi. qq3 vt ē libitū ꝑpꝛias vias ipꝛesserūt ꝯfusionēq3 maxīaꝫ inquirentib⁹ veritatē reliquerūt. Nobis aūt q sacr̄m religionis accepimus. cum sit veritas reuelata diuinitus: oēs sine vllo discrimine ad celeste pabulū cōuocam⁹ hec ille. Mira ergo demētia ē ꝓphārū testimonia vilipendere: q nihil locuti sūt de xp̄o: nisi ꝙ celit⁹ acceperūt. O ꝑfida iudeorum negtia: q xp̄o credere noluerunt. o stulta gentiliū scia: qui xp̄um impugnāt. o reprobanda xp̄ianoꝝ malitia q xp̄m nō imitant. ꝑ ē q̄ vt patebit nihil legimus: neq3 audiuim⁹: nihilq3 confitemur nisi qd̄ preuiderunt prophete.

¶ Capl'm secūdū q futura possūt mul
tipliciter pronūciari: ⁊ quō sit vera pro/
phetia accipienda: ⁊ de ꝓphetie v̄itate.

Ecunda conclusio dr̄ multipli/
catio. Potest nāq multiplex ꝓ
phetia intelligi ⁊ accipi.

Prima dr̄ apparens.
Secunda dr̄ impropria.
Tertia dr̄ vera.

¶ Prima dr̄ apparens que est in ꝑco
gnitiōe futuroꝝ: que possūt ex suis cau/
sis precognosci: sic medicus ꝑcognoscit
sanitatē aut mortē futurā: quia ordo est
ad tales effectus in cognoscendo in ali/
quibus causis. ¶ Secūda est ꝓphetia
improprie dicta: qn̄ alicui cōicat aliquid
ad ꝓphiam ꝑtinens absq tn̄ tali intelli
gentia. Quia ſʒ q habet Danielis. vj. c.
intelligentia opus est in visione. hoc ipʒ
tenet Hiero. sup Isa. in principio. Con
tingit aūt illud fieri tripliciter. Uno mo/
do in visione sicut vidit Pharao spicas
Gen̄. xli. ⁊ Baltasar manū scribentem
in pariete Daniel. vij. ille dormiens: iste
vigilans. Neuter tn̄ eorum fuit ꝓpheta
sed Daniel ⁊ Joseph qui visiones intel/
lexerūt. Secūdo contingit in locutione
sicut Caiphas Joh. xi. dixit. qd prophe
ticū intendens solū dare consiliū ꝺ mor
te xpi q esset expediens: qꝫuis esset ino
cens: ne occasiōe ipsius venirēt romani
⁊ tollerēt locū ⁊ gētem. Sed a spū scō fa
ctū est q hoc cōsiliū sic ꝓtulit: qr mors
xp̄i futura ꝓ salute foret spirituali toti⁹
mundi: ipso Caipha hoc ignorante. Et
ꝓpter hoc nō fuit ꝓpha ꝓprie loquēdo
sicut nec asina Balaā fuit rōnale aial:
qꝫuis ꝑ linquā eius fuerit ꝓlatū verbū
rōnale: angelo linguā ei⁹ mouēte: absq
tn̄ cognitione asine. Tertio contigit hoc
in opatione. qn̄. s. spūs scūs impellit ali/
quē ad aliqd agendū: qꝺ habeat ꝓspeꝝ
euentū: q uis hō sic mot⁹ hoc ignorat
Sicut Judic. xi. dicit de Jepte q irruit
spūs dn̄i sup ipm. s. ad pugnandū ꝯtra
filios Amon: tn̄ nō fuit sibi reuelata vi/
ctoria futura. Et talis motus vocatur spi
ritus sci instinctus: qui est casus ꝓphie
ſm doctores. s. aliquid deficiens a rōne
ꝓphie. Et talis motus silis est motui bn̄
fortunati: qui mouetur ad aliquid bene
agendum. sine tn̄ rōne ⁊ cognitione pre
uia: vt habet in. li. de bona fortuna. Dif/
fert tamen: qa motus bene fortunati est
a causa naturali. s. ab influentia orbis: vl
intelligentia motoris vt dicūt aliqui vel
ab vtraq simul vt dicunt alij. Motus
autē Jepte ⁊ cōsimiliū est a causa super
naturali. s. ex motiōe spūs diuini. Iste tn̄
instinctus magis appropinquat ad ratio
nē prophetie: qꝫ alij duo modi predicti.
¶ Tertia est ꝓphia vera ⁊ ꝓprie dicta:
in qua ꝓphetiçans intelligit qꝺ ꝓpheti/
çat. Que etiā i multiplici gradu repitur
quorum ille altero est excellentior vbi ce
teris pib⁹ est intelligētia clarior. ¶ Pri
mus istius prophetie gradus est quādo
cō visione alicui cōicata dat visionis in
telligentia. Sicut Hieremias vidit ollā
succensam ⁊ facies eius a facie aquilōis
Hiere. i. ⁊ intellexit per hoc significari
exercitū regis babylonis venturū ad cō
burendum ciuitatē hierusalē. ¶ Secū/
dus gradus est qn̄ non fit talis visio seu
apparitio. sed audit vox instruens de ali
quo supnāli. i. Regū. iij. Samuel audi/
uit vocē dn̄i loquentis: nec tn̄ vidit ali/
quā effigiē sibi apparentē. Qꝺ patet ex
hoc q credidit esse vocē Helie ipsū vo/
cantis: vt habet ibidē. Et iste gradus ꝓ
phetie est excellentior predicto qr voces
sunt signa magis expressiua veritatis qꝫ
figure. ¶ Tertius gradus est qn̄ nō au
ditur solū vox instruēs. sʒ etiā cū hoc ap
paret ꝑsona aliqua loquēs. Propter qꝺ
iste gradus est excellentior duob⁹ ꝑmis
Uariatur tn̄ tripliciter. Quia persona sic
instruēs: vel apparens in effigie aliqua
aliqn̄ ē hō scūs. sicut. ij. Machab. xvij.
c. hr̄. q Onias iā defūctus apparuit Ju
de Machabeo. d. ei. de Hiere. ꝓpheta
sibi apparente. Hic est qui multū orat ꝓ
populo ⁊ vniuersa sancta ciuitate Hie/
rusalem. Aliquando persona apparens
est angelus. Et sic cōmuniter leguntur
facte reuelationes noui ⁊ veteris testi.

Aliqñ ē effigies repñsentās ip̄z deū. sicut Isa. vi. dī. Uidi dñm sedētē sup soliū ex celsū ꝛc. Et iste tertius grad⁹ ē excellētioꝛ scdō. ꝛ secūdus pꝛio. sicut de⁹ ē excellen/tioꝛ angelo. ꝛ angel⁹ hoīe. ¶ Notandū aūt φ oēs isti grad⁹ variāt duplr. Quia tales apparitiones aliqñ fiūt p sōniuꝫ ꝛ vocāt reuelationes p sōnia. Aliqñ i vigi lia. ꝛ tūc ꝓpꝛie vocāt visiones. Et iste se cundus modus q vocat visio est excel/lētioꝛ altero: qꝛ maioꝛ illustratio mentis requiritur ad hoc φ ip̄a distracta p opa tionē sensuū exterioꝝ. in vigilia capiat in telligibilem veritatē de sup̄naturalibus q̄z in somno in quo sensib⁹ exterioꝛibus quietatis anima magis disponitur ad ca piendū huiusmodi veritatē. Econtrario est in cognitione accepta via naturali: q̄ accipitur per viā sensus memoꝛie ꝛ expe rimenti: vt dicitur. i. metaph. Et ideo tal' cognitio nō pōt accipi in somno. Ad il/lū āt modū ꝓphie q fit i sōno reducit il/le q fit i raptu. vl' i extasi: qꝛ ꝓtūc ñ ēvsus sēsuū exterioꝝ sic nec i sōno. ¶ Quar/tus gradus ꝓphetie ē qñ sine apparitōe alicuius figure vel signi sensibilis veri/tas intel igibilis de occultis p diuinā re uelationē māifestat. Et hoc mō facte sūt reuelatiōes ipsi Dauid vt hr̄ i pncipio glo. sup ps. Et iste grad⁹ ē excellētioꝛ pre dictis. Sicut. n. ille diceret melioꝛis ige/nij ꝛ clarioꝛis q caperet veritatē ꝯclusio/nū geometricaliū sine descriptione figu rarū sensibiliū q̄z ille q capere nō posset sine tali descriptiōe. Sic ēt i cognitōe ꝓ phetica illa mens dī excellēt⁹ diuinitus illustrata: q̄ veritatē intelligibilem capit absq̄ sensibilib⁹ signis: que sunt figure ꝛ voces supradicte: q̄z illa que capit sub talibus signis. Hec Nico. de lira in pro logo sup psalmistā. Nos aūt gradus vo luim⁹ hic interserere: vt intelligamus q̄z grāde sit ꝓphetie donū quod deus sapiē tissimus tam multipliciter communicat rationali creature: vt sic mens humana edocta nullo modo de pꝛophetarum di ctis dubitare queat.

¶ Tertiū capitulū. de his que per xp̄m incarnatū gesta sunt: ꝛ qualiter pꝛophe/te illa pꝛedixerūt.

Ertia cōclusio dicitur testificatō t Nihil eni legitimus ō v̄bo icar nato in nouo testō: qd̄ testimo/nijs ꝓph̄az nō fuerit pnunciatū. Tria enim sunt illa que compꝛehendunt to/tam vitam benedicti ih̄u.

Pꝛimum est incarnatio.
Secundum est conuersatio.
Tertium est consumatio.

¶ Pꝛimū est eius incarnatio: in q̄ mlt̄a cōcurrūt: que distinguendo videam⁹ Legimus enim Math. i. xp̄z ex genere Abrahe ꝛ ex semine Dauid nasciturum qd̄ pꝛedictum fuit Geñ. xxij. In semine tuo benedicētur omnes gētes. Et Dauid in ps. Jurauit dñs Dauid veritatem ꝛ non frustrabit eū. de fructu vētris tui po nā sup sedē tuā. ¶ Legim⁹ xp̄m de vir gine natū Luce. ij. c. Qd̄ pdixit Isa. vij. c. Ecce virgo concipiet ꝛ pariet filiū. Et Hiere. xxxi. c. Creauit dñs nouuꝫ. i. in/carnationis mysteriū ŝm Nico. de lira. Et loquitur de futuro per modū pteriti. ꝓpter certitudinē ꝓphetie. Femia circū dabit virū: qꝛ beata virgo xp̄m virū pfe fectum sanctis virtutibus ab instanti in/carnatiōis i vtero suo circūdedit. ¶ Le gim⁹ de xp̄o φ sit in bethleem natus. Luc. ij. c. Hoc pnūciatū ē a Michea. v. c. Tu betheleem effrata. alio noīe sic noīata. Geñ. xxxvij. Paruulus es. s. lo cus. in milibus Juda. i. respectu populi tui in dignitate ꝛ mltitudine: quia inde fuit tribus regia. Inde enim fuit natus Dauid pmi Regis. xvi. Et qa nobilitas ciuitatis magis consistit in populo q̄z in spacio. Math. ij. c. allegat istam aucto/ritatem sic. Et tu betheleem terra Juda nequaq̄z minima es in pncipib⁹ Juda Ex te eni exiet dux q regat populū meū isrl'. ¶ Legim⁹ ō xp̄o φ btā ꝟgo recli nauit puerū ih̄m in pꝛesepio. Luce. ij. c. Quod pdixit Isaias. i. c. Cognouit bos possessoꝛem suuꝫ. ꝛ asinus p̄sepe dñi sui ¶ Legim⁹ de xp̄o φ fuit adoꝛat⁹ a ma/gis. Math. ij. c. Et hoc pꝛenūciatū ē p

ꝓphetã.ps.lxxi. Adorabũt eũ oẽs reges ſre oẽs gẽtes ſuiẽt ei. ⁊ ps.lxxxvij. Oẽs gẽtes q̃ſcũqꝫ feciſti veniẽt ⁊ adorabunt corã te dñe. ¶ Legim⁹ de xp̄o q᷑ fugerit pſecutionẽ Herodis in egyptuꝫ. Quod ꝓphetatum erat Iſa.xix. Aſcendit dñs nubẽ leuẽ.ſ. aſſumendo ſibi carnem humanã ſꝫ Nico.de lira.q̃ dicitur nubes: quia formata fuit ſpũs ſãcti virtute. ſicut nubes ſurſũ generat i aere virtute ſolis. Et leuis qꝛ ñ fuit aggrauata põdere peccati origialis. Subdit: ⁊ igredietur egyptum ⁊ mouebuntur ſimulacra egypti a facie eius. Quia ipſo ingrediẽte egyptum: ſimulacra corruerũt: vt ſcribitur i hiſtoria ſcolaſtica. ¶ Legim⁹ d̃ xp̄o. qꝛ xij. anno etatis ſedit in medio doctoruꝫ i tẽplo. Hoc pñdit ꝓph ia.ps.lxxxi. Deus ſtetit in ſynagoga deoꝝ: in medio ãt deos diiudicat. ¶ Scd̃m qd̃ ꝯtinet i vita xp̄i eſt eius cõuerſatio: de q̃ multa dicũt ab euangeliſtis de qua tñ ꝓphe p̃dixerũt. ¶ Qd̃ ãt dr̃ Math.iiij.c.d̃ tẽtatione Jeſu pnunciatuꝫ eſt a zacharia iij.c. Vidi Jeſũ ſacerdotẽ magnũ. Et ſeqtur: Sathanas ſtabat aduerſus eum vt aduerſaret ei. ¶ Qd̃ dicit d̃ xp̄o q᷑.ſ. diſcipulos paupes congregauit. hoc dr̃ ab Iſa.lxi.c. Spũs dñi ſup me euangelizare paupib⁹ miſit me.i. aplis. Quod ſcribit de xp̄o q᷑ multa mirãda fecit. hr̃ ab Iſa.xxxvij. De⁹ ipſe venit ⁊ ſaluabit nos. Tũc apient oculi cecoruꝫ: ⁊ aures ſurdorũ patebũt. ¶ Qd̃ inuenit d̃ xp̄o d̃ eius pſecutionibus p̃dixerũt ꝓphe. Añ Dauid in ps.ij. Aſtiterunt reges terre ⁊ principes ꝯuenerũt in vnum: aduerſus dñm ⁊ aduerſus xp̄m eius. De ꝓditiõe eius predixit ꝓpha ps.xl. Qui edebat panes meos magnificauit ſup me ſupplãtationẽ. ¶ Tertiũ qd̃ inuenit in vita xp̄i eſt eius conſumatio. Ipſius nanqꝫ mortẽ vituposam predixit Iſa.lxiij.c. Et Daniel.ix.c. Ipſius deſcenſuꝫ ad limbũ predixit zacha.ix.c. Tu autez in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti vinctos de lacu. Et vt breuiter concludam ipſius reſurrectionez: aſcenſionẽ in celum ⁊ miſſionẽ ſpũs ſci: aliaqꝫ geſta p᷑ ꝓphas veteris teſtamenti predicta fuere. Ex quo neſcio cur ita ebetat quorundaꝫ animus vt in xp̄ꝫ icarnatũ credere nolint. Quid nam verius eſſe poteſt q̃ꝫ qd̃ a deo reuelatum eſt ipſis ꝓphis: ⁊ a ꝓphis predicatum eſt nobis? Nõ fuerũt certe vane voces eorum. Incarnatus eſt dei filius vt omnes ſaluet. omnes inuitat ad paradiſi delitias: ſed non omnes ad ipſũ aſpicere volũt. Quinimmo qui humano generi tam larga ꝯtulit beneficia ꝯtẽnit vilipẽdit: ac blaſphemat. O mũde neq̃ꝫ o mũde pverſe. o munde peſſime. qs explicare poſſet q̃ꝫ grãdis eſt numer⁹ inimicoꝝ xp̄i. Inimici eius ſunt oẽs idolatre: ⁊ heretici: pagani: infideles: iudei etiã tot falſi xp̄iani. Tamẽ velint nolint xp̄s ipſe q incarnatus eſt inimicos ſuos crudeliter puniet. amicos vero qui in eũ crediderũt corde ⁊ ope illi ſeruiẽdo merito ſue incarnationis adducet in vitam eternã ⁊ luceꝫ future glorie: in qua viuit ⁊ regnat p infinita ſecl'a ſeculoꝝ. Amẽ.

¶ Feria quarta prime dñice de aduẽtu Sermo de electione virginis btẽ in matrem xp̄i: ex qua ſola naſci voluit q̃ magis grata deo fuit: q̃ꝫ quecũqꝫ alie ſãcte mulieres.

¶ Quart⁹ fruct⁹. Jeſu Maria mater.

Ox preceſſit ⁊c. vbi. s̃. Excelſus conditor orbis: qui mũduꝫ ineffabili ſapientia ſua diſpoſuit ⁊ ordiauit: voluit incarnationem ſui filij dilecti in oĩbus ordinatã eſſe: vt in tã mirabili ope nihil reprehenſibile: nihil irrõnabile: nihilqꝫ ꝯfuſibile iueniret. Si eniꝫ quiſpiã aures ai ſtrinxerit ⁊ intelligere voluerit tanti miſterij ꝓfunditatẽ: inueniet profecto vnde merito admirari poſſit. Idcirco in pñti ſermone incarnationẽ xp̄i volentes magnificare que in oĩb⁹ ordinatiſſima fuit: dicem⁹ de ipſius ordine

q̄tum ad matrem concipientē: que est gloriosa virgo Maria. Firmabimꝰ aūt omnia que dicturi sumus in vno fructu qui est. Jesu maria mater. Ad qđ meliꝰ intelligendū tres ꝯclusiones ponemus.
Prima ꝯclusio dicitur conformitatis.
Secunda dicitur congruitatis.
Tertia dicitur singularitatis.

¶ Capl'm primū. qualiter xp̄s assūpsit carnem de massa nostre ꝑditionis ⁊ de genere Adam: ⁊ qualiter noluit illaȝ ali unde formatam suscipere.

p Ria cōclusio dr̄ cōformitatꝭ In qua sꝫ doctores catholi cos ꝯfitemur xp̄m assumpsis se hūanā nām de massa nobis ꝯformi: siue de genere Adam ⁊ nō alterius ge neris vel q̄litatis. sꝫ illđ apl̄i ad Heb. ij. Qui eni sāctificat ⁊ scificaṫ ex vno oēs. Sumiṫ aūt ꝯuenientia huiꝰ assūptiōis ex triplici rōne sm̄ Boñ. di. xij. tertij li. sniaꝝ .ar. i. q. i.
Prima ratio dicitur iustificationis.
Secunda dicitur ostensionis.
Tertia dicitur ordinationis.
¶ Prima ratio diciṫ iustificatiōis. Nā q̄uis dei filius potuisset carneȝ aliunde q̄ đ massa Ade assumere. voluit tñ illā assumere de Adā ad seruandam rectitu dinē iusticie: vt videlicet eiusdē generis esset satisfactor ⁊ preuaricator. Nam si alteriꝰ generis eēt sꝫ Anselmū nō attri bueret eidē generi satisfactio: cui ⁊ offē sio ac ꝑ hoc ñ recte seruareṫ iustitie recti tudo q̄ ab illo genere requirit emēdā in quo reperit offensam precedentem. Jn sup deus ꝯdidit hūanā nām i tāta altitu dine: vt nulli alie creature eēt obnoxia. si ergo ñ modicuȝ ē obnoxia redēptori. Decēs fuit vt redēptor aut solū eēt deus aut si hērēt in se genꝰ nāe create h eēt đ genere illius masse: que ortum habet de lūbis Ade. ¶ Si aūt diceret: ꝙ impro periū parentū redūdat in proleȝ: ⁊ xp̄s debuit esse mūdus ab oi iproperio. ergo nō debuit eē đ genere suili. ¶ Rñdere possumus ꝙ est veruȝ: qñ filius est imi tator paterni sceleris. Cū autē ē contra rius quo ad mores: nō debet in eū pr̄is iproperiū iuste redūdare: nisi ipse filius mera sua benignitate portare velit ⁊ su stinere. vt poniṫ. lvi. di. c. vndecūqꝫ. c. nū q̄ꝫ. c. nasci. c. spōsus. Vñ xp̄s ñ ex meri to vl' ex necessitate substinuit iproperiuȝ Ade: sꝫ ex mera sua benignitate: vt duȝ ip̄e sustineret ꝑ alio qđ ex se nō meruit: aliꝰ libereṫ ab iproperio: ꝙ ip̄e ꝓmeru it. Hoc ē qđ Hiero. i omel'. sup Math. dicit. Notāduȝ in genealogia saluatoris nullā sanctarū assumi mulierū: sed eas quas scriptura reprehendit: vt q ꝓpter pctōres venerat đ peccatricibꝰ nascens oiuȝ peccata deleret. ¶ Scđa rō quare fuit cōueniēs xp̄m assumere carnē diciṫ ostēsionis: vt ostenderetur nobis dulce do misericordie dei: vt videlicet ipse deꝰ qui ab homine cōteptꝰ fuerat tāq̄ꝫ ab aduersario ⁊ inimico. ipse idem generi humano vniret in xp̄o in vnitate ꝑsone Jn quo manifestaṫ mira diuine pietatis cōdescēsio in hoc ꝙ ipsū genꝰ humanū sibi inimicuȝ sibi coniungere voluit per indissolubile vinculū. ¶ Si auteȝ obij ciatur: ꝙ alterius nature ⁊ qualitatis est morbꝰ ⁊ medicina. ergo si xp̄s rōne as sumpte nature fuit humani generis me dicina: videtur ꝙ eius caro ñ debuit for mari đ massa corrupta. Dicere possumꝰ ꝙ verū est qñ medicina sentit corruptio nē morbi. qđ nullo mō fuit in xp̄o: qꝛ ñ erat infectus corruptione concupiscētie sed erat replētꝰ plenitudie gratie. Unde ⁊ Paulꝰ. i. ad Cor. xv. c. ait. Factꝰ ē p̄mꝰ homo Adā in animā viuentē: nouissi mus autē Adam in spm̄ viuificantē. Et infra. Primus homo đ terra terrenꝰ secundus homo đ celo celestis. Qđ in telligitur nō q̄tū ad diuersitatē nature: sꝫ ꝓpter differentiā q̄tum ad qualitatē virtutis ⁊ vitij culpe ⁊ gratie. ¶ Tertia autem ratio vocatur ordinationis. Or dinauit eniȝ deus vt genus humanuȝ to tū multiplicareṫ ex vno: ꝓpter represen tationē illius vniuersalis principij quod deus est: nec ꝓpter pctm̄ infringi debuit

Et ió xp̄s mediator dei ⁊ hoīum homo ver⁹ nó aliūde: ſed de maſſa humani generis debuit formari. Ita tamē debem⁹ ſētire de carne xp̄i ꝙ fuerit de maſſa nr̄i generis: vt ſemꝑ ſentiamus carnē illam benedictaꝫ ab omni corruptione ⁊ feditate cōcupiſcentie alienā ꝑ virtutē ſpūs ſancti: vt plenius in ſequentib⁹ declarabitur. hec Boñ.

¶ Secundū capitulū qualiter xp̄s noluit aſſumere Adaꝫ in vnione perſone: q̄a nō ꝯueniebat ſibi: nec Adaꝫ erat ad hoc dignus nec humano generi erat expediens.

Ecūda ꝯcluſio dr̄ cōgruitatis. Appetit eni mēs itelligere: cur ipſe Adam nō eſt aſſumptus a verbo. Qḋ declarāt doc. Alex. i. iij. q. ij. Mem. ix. ⁊ Boñ. ꝑfata. xij. di. ar. i. q. ij. nō fuiſſe ꝯgruū triplice ratione.

Prima reſpicit deum.
Secunda Adam.
Tertia humanū genus.

¶ Prima reſpicit deū. Non eniꝫ cōpetebat creatori omniū vt ꝑſona dei hoīeꝫ peccatorē aſſumeret: cum ip̄e in forma aſſumpta debuit pctōres ceteros iudicare: ⁊ de pctō nullo modo deberet argui: ſiue ſm naturā aſſumentē: ſiue ſm nām aſſumptā: ſm quaꝝ vtrāqꝫ ſibi competebat ptās iudiciaria. ſicͭ pꝫ Joh. vij. c. ⁊ Math. xxv. Ideo phariſeis loquendo xp̄us Joh. viij. dicebat. Quis ex vobis arguet me de pctō: quaſi dicat. nullus.

¶ Secunda rō reſpicit ipſū Adā. Non eni ꝯueniebat vt ille q̄ tātuꝫ ſe deiecerat ꝑ culpā: tātū exaltaretͬ vt eēt deus. Sufficiebat eni ſibi: vt tm̄ deo recōciliaretͬ.

¶ Tertia rō reſpicit hūanū gen⁹. Non n. expediebat humano generi Adam aſſumi: q̄a cū eſſet ille hō pene debitor. vt pote qui reus erat omniū aīaꝝ nr̄aꝝ: non eſſet eius paſſio adeo grata. ſicut ſi oīo eſſet innocēs: ⁊ vix etiā ſufficeret ad ſatiſfaciendū ꝓ ſe: nedū ꝙ poſſet ſuā ſatiſfactionē alijs cōmunicare.

¶ Tertium capl'm ꝙ xp̄s voluit vir de muliere naſci: vt oſtenderet muliebrem ſexū fore ſaluandū: ſe verū hominē: ac redderet vniuerſū ꝑfectum.

Ertia cōcluſio dicitͬ ſingularitatis. Cuꝫ eni xp̄s carnē aſſumere ðberet voluit illā ñ icōueniēter de muliere tm̄ accipe. Cur naꝫ xp̄m credimus ſic facere voluiſſe. Certe non ſine rōnabili cauſa. Nam vt dicit ſāctus Tho. in. iij. parte. q. xxxi. ar. iiij. in corꝑe queſtionis. ⁊ in ſolutiōe tertij: ar. xp̄s benedictus voluit tm̄ de femina naſci tribus rationibus.

Pria ꝓpter muliebrē ſexū cōmēdādū
Secūda ꝓpter veritatē aſtruendam.
Tertia ꝓpter vniuerſalitateꝫ generationis implendam.

¶ Prima ratio ē ꝓpter muliebrē ſexū cōmendādū: quā tāgit Aug⁹. i li. lxxxiij. qōnū. d. ꝙ hominis liberatio in vtroqꝫ ſexu debuit apparere. Nā q̄ꝛ ſexus maſculinus ē nobilior ꝙꝫ femininus. Ideo humanā naturā i ſexu maſculino aſſūpſit. Quia ṽo ſexus femininus liberandus erat. hinc appꝫet ꝙ vir ille de femia nat⁹ eſt. Et idē Aug⁹. li. de agone xp̄iano. Nolite inquit vos ipſos cōtemnere viri: Filius dei virū ſuſcepit. Nolite vos ip̄as ꝯtēnere femine: qm̄ ex vobis filius dei nat⁹ ē. hec ille. Nec idignentͬ mulieres: ſi ſentiāt ſe nō eē tāte dignitatꝫ quāte ē vir: q̄ꝛ vt dicit Boñ. i. iij. di. xij. ar. iij. q. i. Virilis ſexus excedit muliebrē in trib⁹

Primo ꝙꝫtū ad dignitatē i ꝑncipiando
Secundo ꝙꝫtum ad virtutem in agēdo.
Tertio ꝙꝫtū ad auctoritatē in ꝑſidendo.

¶ Primo ergo ꝙꝫtū ad dignitatē i ꝑncipiando: q̄ꝛ omnes tam viri ꝙꝫ mulieres ex vno viro fuerūt. In quo expreſſa repreſētatio appꝫet egreſſus reꝝ ab illo vnico principio ⁊ ſummo. ¶ Secūdo excedit ꝙꝫtum ad virtutē in agendo: q̄a viri eſt agere ⁊ mulieris eſt pati. Unde plus habet de virtute actiua ſexus virilis propter qḋ phs in li. de aīalibus dicit ꝙ femina eſt vir occaſionatus. i. imꝑfect⁹.

¶ Tertio ꝑcedit ſexus virilis ꝙꝫtum ad auctoritatē in ꝑſidēdo. Nā ſꝫ ordinē rectū nō mulier viro: ſꝫ vir mulieri ꝑficitͬ.

ſicut caput corpori. Unde apl's. i. Cor. xj. c. caput autē mulieris eſt vir. ¶ Cū hec ita ſint: ſimpliciter loquendo nobilioris ꝯditionis eſt vir ꝙ̄ mulier. Tñ pp̄ h nō auferṫ ab ipſis mulierib⁹ in eſſe ſuo nobilitaꝭ ꝓprie cōditio. Eſt eni muliebris ſexus valde honorabilis. cuꝫ ex femina natus ē xp̄s. ¶ Scd̄a rō quare xp̄s voluit de femina naſci eſt ꝓpter veritatem aſtruendā. vt videlicet veritas incarnationis oſtenderet. Quā tangit Aug⁹. in ep̄l'a ad voluſianum. d. Si omnipotēs deus hoieꝫ vtcūqꝫ formatū ñ ex materno vtero crearet ⁊ repētinū inferret aſpectib⁹: nōne opinionē ꝯfirmaret erroris vt hominē verū nullo modo ſuſcepiſſe crederet. ⁊ dū oīa mirabiliter facit auferret qd̄ miſericorditer fecit? Nunc aūt ita inter deuꝫ ⁊ hominē mediator apparuit vt in vnitate ꝑſone copulans vtrāqꝫ naturā ⁊ ſolita ſublimaret inſolitis ⁊ inſolita ſolitis tēperaret. hec ille. ¶ Tertia rō quare xp̄us voluit de femina naſci dicit ꝓpter vniuerſitateꝫ generatiōis adiplēdam. vt impleat quart⁹ modus educēdi hominē in eſſe. De q̄ dictū ē in ſermone ij. conſideratione. ij. ⁊ prima opinione. ¶ Quid igiṫ dicere ſufficiem⁹ ꝺ illi⁹ laudibus que electā ē vt de ea filius dei naſceretur? Deficit ſēſus: ꝓſterniṫ anim⁹ ⁊ intellectus obnubilaṫ. Quiſnā colliget vllis verbis ⁊ enarrabit quāta fuit illius virginis ſingularis excellentia: q̄ placuit deo magis ꝙ̄ oīs alia creatura? Multe enim fuerāt in mundo mulieres digne: ſancte: virtutibus adornate. ⁊ ſēpiternis ſeculis glorioſe: Omitto eas quas pagani laudant. ⁊ de eis dico quas ſcriptura ſacra ꝯmēdat. Nōne magna fuit fides mulieris ſareptane credētis v̄bis Helie ꝓp̄he. iij. Regū. xvij. c. q̄ ꝑſuaſit ei mlt'iplicationē farine i hydria ⁊ olei i lechito tp̄e q̊ clauſū ē celū ⁊ penuria fraꝫ iuaſit? ¶ Quid dicem⁹ de prudētia Sarre q̄ intellexit ludū iter Iſaac ⁊ Iſmaelē nō eē bonū neqꝫ ſ̄m dn̄i voluntatem. dixitqꝫ Abrahe. Eijce ancillā ⁊ filiū ei⁹: nō eniꝫ erit heres fili⁹ ācille cū filio meo Iſaac? Gen̄. xi. c. ¶ Quid ꝺ Rebecca ſollicita ad ꝓcurādū quō Iacob benedictiōeꝫ prēq̄ ꝺbebaṫ priogēito obtineret Gen̄. xxix. c. Quid de auctoritate ꝺl'bore: que dei ppl'ꝫ iudicauit: docuitqꝫ filiū barach qualiter populū dei de mān ſiſare liberaret? Iudicum. iiij. c. Quid de Barſabee mr̄is Salamōis ꝓuidētia: que ad regē Dauid ſeneſcētē nimiſ tā pulchra orōne expetiuit: vt fili⁹ eius Salamō regnret p⁹ ipm̄? iij. Regū. i. c. Quid de Sarre filie Raguelis deuotiōe: q̄ tā deuote dn̄ꝫ orauit vt eā liberaret de iproperio quod audierat ab ancilla dicēs: ad te dn̄e faciem meaꝫ cōuerto: ad te oculos meos erigo: peto dn̄e vt de vīculo improperij huius abſoluas me: aut certe ꝺſup terrā eripias me? Tobie. iij. c. Quid de Iudith q̄ populū ꝯfortauit. ⁊ Holofernē tyrānum iterfecit? Quid ꝺ Heſter regine cautella que regē placauit eo tēpore quo illū ſenſerat fore letum i ꝯuiuio? Quid de Abigail igenio ſiue induſtria: que cū vidiſſet virum ſuūꝫ Nabal dure reſpondiſſe nuncijs Dauid: feſtinauit ⁊ tulit diuerſa enxenia. ⁊ Dauid iratum placauit i. Regū. xxv. c. Multe nēpe fuerunt mlieres ꝑſtātes fide: prudētia: ſollicitudine: auctoritate: prouidētia: deuotione: cōſtantia: cautela: ingenio: pietate: benignitate: liberalitate: humanitate: pudicitia: ſobrietate: cōtinētia: manſuetudine: hoſpitalitate: caritate: religiōe: q̄s ſcriptura cōmemorat tam veteris ꝙ̄ noui teſtamēti. ⁊ tñ nulla eligiṫ vt xp̄m ꝯcipiat niſi ſola Maria. ¶ O igiṫ virgo in eternū bn̄dicta. O glorioſa dn̄a benedicta excelſa ſup ſydera. tibi cōuenit illud Prouerbiorū vltimo. Multe filie congregauerunt diuitias: tu ſupergreſſa es vniuerſas: quia in te incarnatus eſt ſaluator mūdi: q̄ ſit benedictus ꝑ infinita ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria quinta prime dn̄ice de aduētu ſermo ꝺ ꝑpetua virginitate ſancte Marie virginis: que fuit vera mater dn̄i nr̄i Ieſu xp̄i.

Fruct⁹ quintus: Ieſu matris virginitas

Ox precessit

dies aũt apropinquauit
Iterum vbi.s. Admira-
bile incarnationis myste
riũ ex oĩ pte ꝯuertit animũ in stuporem
⁊ potissimũ cum nobis occurrit xp̄z dei
filiũ esse de virgine natũ. Quis audiuit
vnꝗ̃ tale: aut quis vidit vnꝗ̃ huic sile?
Certũ eniz est ꝙ natura talẽ effectũ pro
ducere nõ potuit: nec potest. Deus ipse
illud fecit potentia sua inestimabili. Et
quoniam matris priuilegia in filij hono
rez deueniũt. Idcirco in presenti sermo-
ne de incarnatione loqui volentes stiluz
dirigemus ad eam que digna fuit: vt ex
ipsa dei fili⁹ nasceret̃. Dicemusq̃ꝫ ꝺ ipi⁹
virginitate ꝑpetua sub vno fructu qui est
Iesu matris virginitas. Pro cuius de-
claratione tres cõclusiones proponim⁹
declarandas.

Pria dicitur probationis.
Secunda dicitur rationis.
Tertia dicitur decorationis.

¶ Qꝺ ex testimonio ꝓphetico: angeli
co ⁊ ecclẽiastico apparet matrẽ xp̄i fuisse
virginez: ⁊ qualiter confundunt̃ iudei ⁊
heretici ꝯtrariũ sentiẽtes. Caplm̃.i.

P Rima cõclusio dicit̃ ꝓbatiõis
in qua fundamentaliter ꝓbãdũ
est Iesu xp̄i matrẽ fuisse ꝟginẽ
Qꝺ qdẽ triplex auctoritas manifestat.
Prima est auctoritas ꝓphetica.
Secunda est angelica.
Tertia est catholica.
¶ Prima auctoritas virginitatẽ Ma
rie. manifestãs dr̃ ꝓphetica. Dicit nãq̃ꝫ
Isa.vij.c. Ecce ꝟgo cõcipiet ⁊ pariet fi
liũ. ¶ Sz hãc auctoritatẽ iudei dicũt ñ
posse itelligi ꝺ xp̄o. Dicũt.n. ¶ Prio ꝙ
ibi dicit̃. dabit dñs vobis signũ.s. liber-
tatis Achaz. ⁊ populi sui a duob⁹ regi-
bus regnum eius destruere volentibus.
Iesus aũt nazaren⁹ nat⁹ est post tẽpus
Achaz ꝑ qngẽtos ãnos ⁊ ãpli⁹. ergo cõ
ceptio vl' natiuitas Iesu nazareni nullo
mõ fuit signũ dicte libatiõis. ¶ Scdo
arguunt qa in hebreo dicit̃. Ecce alma:
qꝺ nomẽ nõ significat virginẽ sz adole
scentulã: ⁊ indifferenter sumit̃ de ꝟgie ⁊
corrupta. ¶ Tertio arguũt: qa i dcã ꝓ
phetia põit̃. Et vocabit̃ nomẽ ei⁹ emanu
el ⁊ in hebreo hẽt̃: ⁊ vocabit̃ ipa.s. alma
nomẽ ei⁹ emanuel. Iesus ãt nõ fuit vo-
cat⁹ a matre sua emanuel: sz Ihs vt pz
in euãgelio. ergo h̄ ſm lr̃az ñ pt intelligi
de xp̄o. ¶ Quarto. arguũt ex hoc qꝺ ſb
dit̃ in h̄.c. anteꝗ̃ sciat puer vocare pr̃ez
⁊ mr̃ez ex q̊ pz ꝙ in puero de q̊ hic ẽ ser
mo fuit ignorantia: qꝺ xp̄iani negant ꝺ
Iesu nazareno: in quo fuit plenitudo sci
entie ab instanti sue cõceptionis. Ideo
dicunt iudei ꝙ hec scriptura expõit̃ de
Ezechia filio regis Achaz q post dictuz
ꝓphete natus est. Sz hoc dictũ impu-
gnat rabbi Salomon ꝑ h̄ ꝙ Ezechias
erat.xxv ãnoꝝ qñ cepit regere p⁹ Achaz
patrẽ suũ imediate. vt hr̃.iiij.regũ.xviij.
Achaz regnauit tm̃.xvj.ãnis. vt hr̃.iiij.
regũ.xvi.c. ergo i pncipio regni Achaz
ãnꝗ̃ diceret̃ ꝓphetia: Ezechias erat na
tus ⁊ erat.ix.ãnoꝝ. ¶ Et pp h̄ dicit rab
bi Salomõ ꝙ h̄ ꝓphia itelligẽda est ꝺ
filio Isaie. Accepat eni Isaias i vxorez
quãdã iuuẽculã: ⁊ iaz cõcepat de eo. Et
qa de puero existente i matris vtero ne
scit̃ si sit masculus vel femia: iõ qñ certi
tudinaliter predicitur signum: est credi-
bile ꝙ illud qꝺ ꝓmittit̃ ad tale signũ sit
futuꝝ. Est ergo sẽsus. Pariet filiũ: ⁊ qñ
in natiuitate ei⁹ videbis verbũ meũ veri
ficatũ scias te a duob⁹ regib⁹ te iuadere
disponentibus cito liberãduz. Et ita fuit
qa post ad petitionez Achaz rex assyrio
rũ venit i Damascũ ꝯ Rasim regẽ syrie
⁊ eũ iterfecit. ⁊ ppl'm ei⁹ trãstulit i cirenẽ
vt hr̃.iiij. Reg.xvi.c. Et eodẽ ãno vt ibi
dẽ dr̃ Osee fili⁹ hela ꝯiurauit ꝯ phacee
filiũ Romelie regẽ israel. ⁊ eũ interfecit
¶ Sz ista expositio ñ pt stare. qz i.c. se-
quẽti dr̃ ꝺ puero nato. ⁊ erit extẽsio alaꝝ
ei⁹.s. regis assirioꝝ iplẽs latitudiẽz tr̃e tẽ
o emanuel ⁊ loqt̃ ibi ꝺ terra regni iudee
cui⁹ nũq̃ꝫ dñs fuit Isaias nec fili⁹ eius
⁊ sic emanuel de quo fit sermo: nõ fuit

filius Isaie. Insup in.c.viij.dr.Anteq3
sciat puer vocare patrez ⁊ matrē auferet
fortitudo damasci.⁊ spolia samarie corā
rege assirioꝝ:Sȝ ante nonū annū regis
Osee nō fuit capta Samaria a Salma
nasar rege assirioꝝ.vt hr.iiij.Reg.xviij.
c.lȝ Osee añ fuerit tributari⁹ regis assirio
rum. Et sic a natiuitate pueri de q̊ hic
est sermo:si fuit filius Isaie vsq3 ad ca/
ptionē Samarie fluxerūt āni.xvij.s.viij.
de reg.Achaz ⁊.ix.d̄ Osee q2 puer fuit
nat⁹.iiij.āno Achaz Añ v̄o.xvij.annos
puer scit vocare patrē ⁊ mr̄ez. ¶ Et ꝑ
pterea nos ꝯfitemur ꝙ h̄ scriptura loqt
de dño nr̄o Jesu xp̄o.vt pȝ math.i.⁊ ex
pōit a doc. catholicis. Ecce v̄go cōcipi
et ⁊ pariet filiū.i. btā virgo. Et vocabit
nomē ei⁹ emanuel.qd̄ est interpretatuȝ
nobiscū de⁹.¶ Ad priuȝ āt qd̄ iudei op
ponebāt.dicēdū est ẜm Nico.de lira.ꝙ
in sacra scriptura ponit duplex significa
tū respectu alicuius euēt⁹. Unū ꝑnosti/
cū qd̄ est indicatiuum effectus futuri.vt
pȝ Judiciū.c.vi.vbi datū fuit signū Ge
deoni in vellere qd̄ indicatiuū fue victo
rie future fuit.Aliud ē signū rememora
tiuū effect⁹ ꝑteriti.sicut Exodi.iij. dixit
dñs Moysi h̄ hēbis signū:ꝙ miserim
te.Cū tu eduxeris ppl'm meū d̄ egypto.
imolabis deo sup mōtē istū. Istd̄ signū
qd̄ ē rememoratiuū respicit preteritū in
magna distātia sicut i parua:vt ēt signū
ꝑnosticū r̄spectu futuri.¶ Dicēdū ergo
ꝙ liberatio regni iudee a ꝑsecutiōib⁹ fu
it signuȝ saluationis mundi fiende per
xp̄m.Et q2 Achaz. erat incredul⁹ v̄bo
ꝓphetie:cōueniēs fuit vt sibi daretur si
gnū rememoratiuū futuri i longinquuȝ
vt ipse in ꝓpria ꝑsona nō videret sicut
in mēte nō credebat:Illi tamen qui de
scenderunt ab eo viderunt.vt Maria ⁊
Joseph.Et iō signāt ꝓph̄ia nō dixerit
v̄buȝ ad Achaz . d. audi.Achaz:sȝ ad
domū Dauid.d.audite ergo dom⁹ Da
uid.d̄. q̄ domo fuit Joseph ⁊ Maria:ñ
tamen ad eos refertur quod ibi dicitur
Nunqd paruū vobis ē ⁊c.sed qd̄ subdit
dabit dñs ipse vobis signū.¶ Ad secū/
dum dicendū ꝙ almut in hebreo signi/
ficat abscōsionē:⁊ inde halma dicit ab/
scōsa que significat iuuenculaȝ aspecti/
bus hominū absconditā:ita ꝙ de ei⁹ pu
dicitia ⁊ integritate non dubitat:maxie
qñ ponit lr̄a he ⁊ tūc sonat sic haalma.
Et sic nō inueniunt in tota scriptura scri/
pte:nisi tm̄ tres.s. Rebeca. Geñ.xxiiij.
vbi dicitur de ea. Puella decora nimis
v̄goq3 pulcherrima ⁊c.⁊sequit. Puel/
la que egrediet.i hebreo habet haalma
que egredietur Secūda fuit Maria so/
ror Moysi.de q̄ Exodi.ij .dicitur Juit
puella.In hebreo dicitur Juit haalma.
Et iste due fuerūt due virgies purissime
qm̄ fuerunt sic nominate.¶ Tertia fuit
beata virgo Maria in hac prophetia
Isaie.¶ Ad tertiū dicenduȝ.ꝙ duplex
est nomen alicuius.s.impositionis.⁊ na
ture.sicut Petrus est nomē alicuius.s.
impositionis.homo autē vel hic homo
ē nomen nãe.Jesus ergo fuit nomē im/
positū ipsi xp̄o.vt patet Luce.ij. Ema/
nuel autē est nomē nature seu proprieta
tis:significat eni:nobiscū deus.vt dictū
est supra.Et hoc est proprium xp̄i i quo
diuina natura ⁊ humana sunt coniun/
cte in codeȝ supposito. Et hoc modo vo
catus est pluribus alijs nominibus ꝓ/
prietates nature significātibus: sicut vo
catus est lapis.Danielis.ij. ¶ Ad quar
tum dicendum ꝙ licet in xp̄o non fuit
aliqua ignorantia .Fuit tamen homo
in tempore.⁊ sic habuit scientiā infusam
in tempore ⁊ antequam illam haberet
liberatio populi promissa per Isaiaȝ cō
pleta fuit. ¶ Secunda auctoritas ma/
nifestans virginitatem Marie dicit an
gelica. Nam Luce.ij. cum beata virgo
dixisset:quomodo fiet istud. ⁊c.angelus
respondit. Spiritus sanctus superueniet
in te.⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi
ideoq3 ⁊ qd̄ nascet ex te scm̄ vocabit fili⁹
dei.¶ Sed ꝯtra istā veritatē insurgunt
heretici dicentes btām virginē nō fuisse
virginē. Et arguūt prio:q2 Deutero.vij.
c.dicit. Nō erit apud te sterilis vtriusq3
sexus tam in hominibus q̄3 iumentis.

Sed beata virgo nihil debuit facere qđ
esset contrariū legi. ergo beata virgo vir
ginitatē nō debuit acceptare. ¶ Scđo ar
guunt. qa Math. i. dicitur de Joseph.
Non cognouit eam donec peperit filiū
suum primogenitū. ergo post cognouit eā
¶ Tertio arguunt. qꝛ Joh. ij. dr̄ de xp̄o
ꝙ descēdit i capharnaū ipse ⁊ mater ei⁹
⁊ fratres eius ⁊ discipuli eius. ergo ha/
buit fratres carnales: quia aliter non po
neretur copula iter fratres ⁊ discipulos.
¶ Quarto arguunt. qꝛ luce. ij. dr̄. Dixit
mr̄ eius ad illum. Ecce pater tu⁹ ⁊ ego
dolētes querebam⁹. te. ergo Joseph fuit
pater xp̄i. Ista docmatizauit Eluidius
heretic⁹ pessim⁹: quē validissime deijcit
Hieronymus in q̊dā libello quē edidit
contra euz. Verūtamen ne nos ꝑ multa
vagemur: respondem⁹ ad prima obie/
cta ꝺm doctrinaz magistri sniaꝝ di. xxx.
q̄rti li. ꝙ beata virgo Maria ex isticiu
spūs sci ꝓposuit se seruaturā virginitatē
si deo placeret. Cū aūt volūtatē dei co/
gnouit: votū expssit. hoc ꝯfirmat. xxvij.
q. ij. c. Sufficiat. ⁊ c. Beata Maria.
¶ Ad secūdū dicēduz ꝺm Ric. i. iiij. di.
xxx. ꝙ in illa auctē Math. donec acci/
pit sic i ps. sede a dextris meis donec ⁊c.
qđ nō itelligit ꝙ postea nō sedeat: sꝫ ꝙ vs/
q̄ꝫ tūc. ⁊ postea. Nā sicut dicit Nico. de
lira super Math. donec significat ali/
qn̄ tēpus determinatū quo transacto fit
aliqd. Aliqn̄ ponit ꝓ sp. Et sic accipitur
hic. ⁊ in auctoritate psalmiste pallegata
Primogenit⁹ etiā in scriptura nō solū
dr̄ post quē alij: sed etiā ante quē nullus
etiā si nullus alius sequatur. Ad tertium
dicēdū ꝙ fratres nō solū dicūt q eisdez
parētibus nascūt: sed etiā consanguinei
germani. Unde Paulus ad Gal. i. dicit
Alium apostoloꝝ vidi neminē: nisi Ja
cobū fratrē dn̄i. Erat eni Jacobus con/
sanguineus Jesu xp̄i filius sororis beate
Marie: sicut ⁊ alij. Joānes ⁊ Symon
cananeus. de quibus loco suo dicemus.
¶ Ad quartū dicēdū est ꝙ Joseph ibi
intelligit pr̄ xp̄i putatiue. Unde Jero⁹.
sup Math. in illo verbo genuit Joseph
virū Marie. Cuz virū inquit. audieris
suspitio tibi nō subeat nuptiarū: sed re/
cordare ꝯsuetudinis scripturaruz: quia
sponsi viri ⁊ sponse vocant vxores. Uo/
luit nanqꝫ xp̄us suā matrē virginē fuisse
despōsatā: tū vt eius genealogia ꝯsueto
modo texeret ꝑ viꝝ vt Amb. dicit super
Lucā: tū vt puer nat⁹ a ioseph nutriret
tum vt virgo liberaret ab infamia. ⁊ sic
ne tanq̄ꝫ adultera lapidaret: tum etiā vt
dicit Amb. super Lucam. vt ab ipso Jo
seph testimoniū haberem⁹ de sua spōsa
vxore virgine pregnante. Ut enim dicit
Math. postq̄ꝫ vidit Joseph. v̄ginē filiū
dei in vtero tenētē volebat dimittere eā:
non ꝙ aliqd mali de ea suspicaretur ꝺm
Criso. sed quia ignorabat mysteriuz. Et
eo sic cogitāte: āgelus domini apparuit
sibi in somnis. d. Joseph filij dauid: noli
timere accipere Mariā ꝯiugē tuā. s. ad
habitationē tecū. quod eni in ea natum
est: de spiritu sācto est ⁊c. Patz ergo ex
testimonio angeli taz virgini q̄ꝫ Joseph
apparentis: ipsaz virginem gloriosam in
tactam oīo ꝑmansisse. ¶ Tertia auctori
tas dicitur catholica. in symbolo. Fides
equidem imaculata dicit xp̄z conceptuz
de spū scō. natuz ex Maria virgine. Et
ecclesia cantat. Sancta virgo virginum
ora pro nobis.

¶ Quđ ꝯueniēs fuit xp̄i matrē virginē
esse ꝑꝑ ꝯseruationē paterne dignitatis
⁊ puritatis filij. ac propter finez incarna
tionis. Capl̄m. ij.

[S]ecūda ꝯclusio dr̄ rōnis In
qua videre debem⁹ q̄re xp̄s
debuit virginē Matrē hēre
Ad qđ adducim⁹ tres rōnes q̄s allegat
scūs Tho. i. iij. pte. q. xxviij. ar. i.
Prima est ꝓpter dignitatē patris.
Secūda est ꝓpter puritatem filij.
Tertia est ꝓpter incarnatiōis finem.
¶ Prima rō est ꝓpter dignitatē patris
s. conseruandā. Cum eniz xp̄s sit verus
deus: nō debuit habere aliū pfez q̄ꝫ deū
Nā filius alicuius nobilissimi patris: nō
debet attribui alteri patri ignobili ⁊ in/
digno. Cū ergo xp̄s esset eterni pr̄is dei

verus naturalis ⁊ cõsubstantialis filius
non fuit cõueniẽs aliũ patrem habere.
¶ Secunda ratio est propter puritatez
filij. Nã videmus ꝙ flos a radice oritur
sine radicis corruptione: ⁊ splendor a lu
ce vel sole sine lucis vel solis lesiõe. ⁊ vꝰ-
bum a corde vel mente absqꝫ mẽtis cõ-
tagione. Cum ergo xp̃s sit flos a radice
patris descendẽs: ⁊ candor lucis eterne
⁊ dei patris vbũ: consequens fuit ꝙ sine
corruptione matris cõciperet̃. Nã si cõ-
ceptio verbi nr̃i: quod est imꝑfectũ: cor
ruptionẽ nõ patit̃: multomagis ꝯceptio
vbi ꝑfecti. Quia igit̃ caro sic fuit a vbo
dei assumpta: vt esset caro verbi dei: cõ-
ueniens fuit ꝙ ipsa caro sine corruptiõe
matris cõciperet̃. ¶ Tertia rõ est ꝓpter
ĩcarnatiõis finẽ. Nã ad hoc facta fuit ĩ-
carnatio: vt hoïes renascerẽt̃ ĩ filios dei
vt dr̃. Joh. primo Dedit eis ptãtez filios
dei fieri his q credũt in noïe eius. q nõ
ex sanguinibus neqꝫ ex volũtate carnis
neqꝫ ex voluntate viri: sꝫ ex deo nati sũt
Per carnẽ fꝫ Nico. de lira. ĩtelligẽda ẽ
hic mulier Geñ. ij. c. hoc nũc os ex ossi
bus meis: ⁊ caro de carne mea assum-
pta est. Filij ergo dei nõ dbebãt nasci vo
lũtate carnis ⁊ viri. i. cõiunctiõe maris
⁊ femine. Ob quã cãz xp̃s debebat nasci
de virgine. Vñ Aug. li. de virginitate ait
Oportebat caput nostrũ in signũ mira-
culoꝝ fm corpus nasci de virgine: vt si
gnificaret sua mẽbra fm spm̃ de virgie
eccl̃ia nascitura. ¶ Sꝫ cur vitamꝰ ista ꝑ
dicare de virginitate Marie. quã Eze-
chiel. xliiij. c. ꝓuidit ĩ porta clausa: d q̃ di
cit. Porta h clausa erit ⁊ ñ apiet̃: ⁊ vir
nõ trãsibit ꝑ eaꝫ: quia dñs deus israel in
gressus ẽ per eam? Qd exponens Aug.
in quodã sermone dicit. Quid est porta
in domo dñi clausa. nisi ꝙ vgo Maria
semꝑ erit intacta? Et quid ẽ homo non
transibit ꝑ eã nisi ꝙ Joseph nõ cogno-
uit eam? Et quid est dñs solus intrat et
egredit̃ ꝑ eam. nisi ꝙ spũs scũs impre-
gnauit eam: ⁊ dñs angeloꝝ nascitur per
eam? Et quid est clausa erit in eternum:
nisi ꝙ Maria virgo est añ partũ ⁊ vir
go post partum?
¶ Qd sola virgo Maria fuit mr̃ ⁊ vir-
go ⁊ qualiter fuit vera ⁊ ꝓpria mater: vt
patet ex dictis sacre scripture. ⁊ rationi-
bus doctorum. Caplm̃. iij.

tErtia cõclusio dicitur decoratio
nis. Fuit nanqꝫ btã virgo in sua
virginitate decorata priuilegio
quodã singulari: vt esset virgo sil' ⁊ mat̃
ꝙ autez ipsa vera fuerit mater Jesu xp̃i
atqꝫ realis declarat̃ tripliciter.
Primo auctoritate.
Secundo ratione.
Tertio inuocatione.
¶ Primo declarat̃ ꝙ btã virgo fuerit
vera mr̃ Jesu xp̃i auctoritate. Nã Luce
p̃io dixit ei ãgelꝰ. Paries filiũ. Et iteꝝ
ibidẽ btã vgo audiuit btãm Helisabeth
dicẽtẽ. Unde hoc mihi vt veniat mater
dñi mei ad me. Et luce. ii. Pepit filiuz
suũ primogenituz. Et eodẽ. c. Dixit mater
eius ad illuz. Et Math. ij. Et intrantes
domũ inuenerũt puerũ cũ Maria mr̃e
eius. Et eodẽ. c. Angelus apparens Jo
seph dixit ei. Surge ⁊ accipe pueꝝ. ⁊ ma
trem eius Et Joh. ij. c. Nuptie facte sũt
in cana galilee: ⁊ erat mater Jesu ibi. Et
Joh. xix. c. Stabat. ãt iux̃ crucẽ Jesu ma
ter eius ⁊ soror mr̃is eiꝰ ⁊c. ¶ Scdõ ꝓ
bat̃ rõne ꝙ beata vgo fuerit va mr̃ Je-
su xp̃i. Naꝫ vt colligit̃ ex dict̃ sci Tho. in
iij. pte. q. xxxij. ar. iij. ⁊. pte. i. q. xxvij. ar.
ij. c. ad hoc ꝙ aliq̃s sit pr̃. vel aliq̃ sit mr̃
vel aliquis sit filius quattuor reqrunt̃. s.
vite generatio. substantie collatio. ma-
terie preparate administratio. ⁊ nature
specifice assimilatio. Primo eni reqrit̃
vite generatio. Nã nõ ex quacunqꝫ ge-
neratione sequitur paternitas vel mater
nitas vel filiatio: sꝫ ex generatione viuẽ-
tiuz. Et ideo si aliqua inaïata ex aliqua
materia fiant. nõ ꝓpter hoc sequit̃ in eis
rõ paternitatis: vel maternitatis: vel fi-
liationis. Sicut si ex ligno fiat scannuz
non ꝓpter hoc hoc lignũ dicit̃ pr̃ scãni
Similiter ñ dr̃ ꝙ ignis generatꝰ ex igne
sit filiꝰ ignis generãtis. ¶ Scdõ reqrit̃
collatio substantie. Nam si aliquis facit

aliquid nō cōferendo de sua sb̄a: nō dr̄
pr̄ vel mater. Sicut artifex qui facit scā
nū n̄ dr̄ pater scāni: nec scānū filius ei⁹.
¶ Tertio. reqrit̄ māe pparate admini/
stratio. Nō.n.simplr̄ pbere māz ad gnā
tionē alicui⁹: facit prēm vel mrēm. sed
pbere mām sic pparatā. Sicut terra nō
dr̄ ppae mater hoīs. nec hō pr̄ vermis
vn̄ formatꝰ. ¶ Quarto reqrit̄ māe speci
fice assimilatio. Nā si genitū nō assimi
let gnānti i nā specifica: generās nō dr̄
pr̄ nec genitū dr̄ fili⁹. Sicut capillus q
ab hoie gnātur nō dr̄ fili⁹. ¶ Cuz ergo
h quattuor cōditiōes fuerint in btā v̄gi
ne: pz q fuerit vera mr̄ xp̄i. Pmo nāqz
genuit xp̄m viuū. Vn̄ Damascen⁹ li. iij.
Fili⁹ dei ꝯxit ex castissimis ꝛ purissimis
sanguinibus virginis Marie carnem
animatā aīa rōnali. ¶ Secūdo btā vir
go xp̄o de sua sb̄a pbuit. Nā vt dic̄ scūs
Tho. i. iij. di. iiij. btā virgo i gnātiōe xp̄i
cōtulit qcqd alia mater ꝯferre debet ad
generationē filij. Si ergo alie mulieres
vere dicūt mrēs: ꝛ btā v̄go vere poterit
dici mr̄. ¶ Tertio btā v̄go n̄ solū mām
pbuit ad cōceptionē xp̄i: sz mām sic p/
paratā. ¶ Quarto pduxit sibi sile i spē
suū. s. speciosissimū filiū. ¶ Tertio pba
tur q btā v̄go fuerit vera mr̄ xp̄i iuoca
tiōe. Nā ecclia scā dicit ipsā reginā mise
ricordie eē mrē z xp̄i cū eā iuocat. vt ibi.
Aue maris stella dei mater alma. ꝛ Al/
ma redēptoris mater. Et pfecto ē valde
gratissimū hoc verbū mater virgini glo
riose: cū sibi dicitur: qa in hoc exprimit̄
omnis sua perfectio: laus ꝛ gloria. hinc
est qd Ecc. xxiiij. d se ipsa dicit. Ego mr̄
s. singulari modo. mater virgo: mr̄ in/
tacta: mater inuiolata: mater pulchre di
lectionis: timoris: magnitudinis ꝛ sācte
spei. In me oīs gratia vite ꝛ virtutis. in
me omnis spes vite ꝛ veritatis. Transi/
te ad me oēs q ꝯcupiscitis me: ꝛ a gnā/
tionibus meis iplemini: Spūs.n. meus
sup mel dulcis: ꝛ hrēditas mea sup mel
ꝛ fauū. O q̄ dulce vocabulū ad dicēdū
mr̄ xp̄i: o q̄ fructuosū p oibus ad alle/
gandū. Jō in aduersitatib⁹ ꝛ angustijs
in periculis ꝛ i oi tribulatiōe ad virginē
tam decorā recurram⁹: que habere me
ruit in vtero suo Regez celoꝝ ꝛ dn̄m. a
quo vt a filio impetrat nobis gratiā quā
nobis cōcedat ipse Jesus xp̄s pijssimus
qui est benedictus ꝛ laudabilis per infi/
nita secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post primā dn̄icam de ad
uentu. Sermo de annūciatione dn̄i nr̄i
Jesu xp̄i facta p angelū gloriose virgini
Marie. De stupendis mysterijs huius
annūciationis ꝛ preconijs dignissimis
virginis benedicte.

Sextus fructus. Jesus annunciatus

n Ox precessit
dies autē appropinquit.
Jtez vbi.s. Sacrm in/
effabile incarnationis fi/
lij dei ita solenniter cele/
bratū ē: vt oēs angelici chori cōuerterēt
ad leticiā ꝛ exultationē: eo.s.tēpore q̄ per
scām trinitatē facto ꝯsilio angelic⁹ nun/
cius est deputat⁹: vt mitteret̄ ad virginē
ad annūciandū sibi despōsationē eterni
regis ex qua seq debebat pax humani
generis: ꝛ salus totius mūdi. Et qm̄ tale
mysteriuz ē satis efficacissimū corda du/
ra mollire ac liquefacere i amorē dilecti
Jesu. Idcirco in pn̄ti sermōe de ipsi⁹ an
nūciatione dicem⁹ sub vno fructu q est:
Jesus annūciatus. Pro cuius declara/
tione tres ꝯclusiones erūt notande.
Prima cōclusio dr̄ cōgruitatis.
Secūda ꝯclusio dicitur qualitatis.
Tertia ꝯclusio dicitur virtuositatis.
¶ Qd āgelus debuit annunciare v̄gini
ꝯceptionē filij dei: vt ex hoc seruaret̄ or
do ex pte dei ꝛ cōformitas repatiōis cū
lapsu ꝛ v̄go purissima ardēti⁹ se dispone
ret ad xp̄z suo vtero recipiēdū. Caplz. i.
p Rima cōclusio dr̄ cōgruitatis.
In qua videbūt⁹ qualiter āge
lus cōgruēter ad v̄ginē miss⁹ ē
ad ānūciādū dei filij ꝯceptū triplici rōe

Prima ratio sumitur ex parte dei.
Secunda ratio ex parte angeli.
Tertia ratio ex parte virginis.
¶ Prīa rō sumit̃ ex ꝑte dei: vt ſuaret̃
ordo quē ipse statuit. ꝙ mediantib⁹ an/
gelis diuina hoīb⁹ nūciātur. Et hec est
regula Dionysij. li. de ange. hierar. Ubi
ait. Dn̄icū benignitatis mysteriū angeli
prio edocti sūt. postea ꝑ ipsos ad nos co
gnitiōis grā trāsiuit. ¶ Si āt obijceret̃
ꝙ btā virgo superior erat āgelis. ergo n̄
debebat sibi tale mysteriū ab angelo re
uelari. q: vt dicit Dio⁹. supremis āgelis
fit reuelatio imediate a deo. ¶ Ad h̄ rn̄
dere possum⁹ s̄z Tho. i. iij. ꝑte. q. xxx ar.
ij. ad. i. ar. ꝙ btā v̄go supior erat angelis
q̄ntū ad dignitatē ad quā diuinit⁹ elige/
bat̃. s̄z q̄ntū ad statū p̄ntis vite erat iferi/
or. q: ⁊ ip̄e xp̄s rōe passibil' vite modi
co ab āgelis minorat⁹ ē. vt dr̃ ad heb. ij.
c. ⁊ notat̃ i prio sniaꝝ. di. xvi. Uerūtn̄ q̄a
xp̄s fuit sil' viator ⁊ ꝯphēsor: q̄ntū ad co
gnitionē dinoꝝ nō indigebat ab angel'
instrui. S̄z mater dei nō erat i statu cō
ꝓhēsoꝝ. iō de dino cōceptu ꝑ angelos i
struēda erat. ¶ Et si adhuc obijciat̃ ꝙ
btā v̄go ex lumie fidei cognoscebat dei
filiū incarnandum: q: tāta copia grē in
hitabat i aīa eius. ergo vr̃ ꝙ n̄ d̄bebat
instrui de eo qđ iā sciebat. ¶ Ego dico
ꝙ l̄z fidē de mediatore habuerit an̄ an
nūciationē: tn̄ ex humilitate cordis sui
nūq̄ cognouit seipsā fore in matrē eli/
gendā tanti filij. Et ex h̄ angel⁹ debuit
sibi ānūciare ꝙ fili⁹ dei erat in suo vtero
vētur⁹, ⁊ suscep̄tur⁹ carnē ex purissimis
sāguinib⁹ suis ꝑ operationē sp̄ūs sci. qđ
⁊ fecit. sic̄ p̄z Luce prio. ¶ Scđa rō su
mitur ex ꝑte angeli. vt. s. seruaretur ordo
in reꝑatione qui seruatus fuerat i lapsu.
Cecidit nanq̄ hō angelo malo Euā tē
ptāte. releuari aūt debebat āgelo bono
Marie nūciāte. Et hoc inquit Beda i
omel'. Aptū humane restaurationis prin
cipiū: vt āgel⁹ a deo mitteret̃ ad virgīez
partu ꝯsecrādā dino. q: prīa ꝑditōis hu
māe cā fuit cū s̄pēs a diabolo mittebat̃
ad mulierē supbie sp̄ū d̄cipiēdā. ¶ Ter
tia rō sumitur ex ꝑte virginis. Et prio vt
ex tali nūcio mēs eius eleuaret̃ i deū: vt
sic ardēti caritate flāmesceret: vt pri⁹ xp̄z
ꝯciperet ꝑ amorē mēte q̄ corpe. Nam ut
aug. li. de virginitate ait Mr̄na ꝓpin/
qtas nihil Marie ꝓfuisset: nisi felici⁹
xp̄m corde q̄ carne gestasset. ¶ Scđo
vt eius puritas ond̄eret̃. hinc Hiero. ad
Pau. ⁊ Eusto. Bn̄ angel⁹ ad virginez
mittit̃ q: est sēp āgelis cognata virgini
tas. ¶ Tertio vt esset certior testis hui⁹
sacr̄i qn̄ sup h̄ diuinit⁹ eēt istructa. sic ita
q̄ ordinatū fuit vt āgel⁹ ad v̄ginē mit/
teret̃. ¶ Quis excogitare posset. quanta
tūc fuerit leticia i celesti hierarchia: quā
tū gaudiū: quāta exultatio: cū ordiabat̃
legatio tā solēnis ⁊ grata fiēda ꝑ āgelū:
fluxerūt tot ānoꝝ milia qb⁹ n̄ solū hoīes
s̄z ip̄i angeli expectauerāt videre diē il
lū. O benignitas. o pietas ⁊ magna dul
cedo sūmi dei. ecce apta ē vēa misicor
die tue. Angelus vocat̃ a tota trinitate:
ābassiata sibi ipōit̃. Uađ igt pr̃ vade ad
virginē illā Mariam: ⁊ dic ei. q̄a illā in
meā spōsam vnicam eligo: ipsaz diligo
sup oēs creaturas. ipsius amore vulne/
ratū ē cor meū. Uade ait fili⁹ ⁊ dic ei. q̄a
ego ipsā i matrē eligo: ⁊ passibilē carnē
de ipsa suscipiam: eroq̄ ei amorosus fi/
lius: ipsaq̄ dulcissima mea mater Spi
rit⁹ sanctus subiūxit. Uade ⁊ dic ei: quia
ego secū ero: ⁊ operatiōe mea virgo cō/
cipiet: virgo pariet: ⁊ virgo in eternū
manebit. O quāta fuere tūc cantica. O
quot laudes: quot ve tripudia in regno
celorū. Multa pōt hūana mēs de ip̄is
pie contemplari: que nos breuitat̃ causa
dimittim⁹. Dixim⁹ tn̄ ista vt intelligere
mus q̄ congruū fuerit ꝙ angelus xp̄m
incarnādū virgini ānunciaret.
¶ Qđ āgelus ānūciās virgini ꝯceptū fi
lij fuit de ordine archāgeloꝝ Gabriel
vocatus: q virgini apparuit visione cor
porali. Capl'm. ij.

Ecūda cōclusio dicit̃ qualitat̃.
s In qua videre debemus quali/
tatem angeli nūciantis: ⁊ si nō
in oibus saltem q̄ntū ad tria videlicet.

Primo q̄ꝫtum ad ordinem.
Secundo q̄ꝫtum ad nomen.
Tertio q̄ꝫtum ad apparitionem

¶ Prio iquā ꝯsiderem⁹ cui⁹ ꝯditiōis fuerit āgel⁹ q nūciauit icarnationez xpi. Et vt colligit ex dictꝭ sci Tho.iij.di.tertij li.q.iij.ar.ij.q.ij.ꝛ.iij.pte sūme.q.iij. ar. ij.ad.iiij.ar.ille āgel⁹ fuit ð medio ordie ifime hierarchie: q ē ordo archāgeloꝝ. Qð ꝯueniēs vr̄ esse ꝛ veruz: vt saluaret ꝓprietas ordinū. qa ad angelos ptinet dirigere actus alicuius hois qui ad ipsū tm̄ ptinēt. Unde dicūt mysteria nūciare Ad archangelos vero pertinet dirigere actus hois qui i totā multitudinē redūdant Unde ꝛ medij.s.archāgeli dicūtur quasi principes angeli. Quia ergo consensus beate virginis.q p angeluz requirebatur erat actus singularis psōe redūdans in vtilitatem multitudinis: immo totius humani generis. iō angelus ille debuit esse de ordine archangeloruz. Et credibile est ꝙ fuerit sūmus i illo ordie.

¶ Aliq v̄o alij dicūt illū fuisse de sūmo ordine supme hierarchie.qꝛ ꝓprietas illoꝝ ē i dei amore ardere. Et qꝛ in incarnatione succendenda erat amoris flamma in tota ecclesia: ꝛ singulariter in aīa virginis. Ideo angelus ille debebat esse de ordine seraphin. Nec pp hoc puertit ordo: qꝛ sicut singulare erat opus icarnationis complenduz in virgine: nullo mō possibile ꝑm ordinē create nature: ita singularis debebat esse nuncius ille q mittebat ad talia nūciandū. ¶ Quicquid autē sit satis est nobis ꝙ de sūmis celorum angelus missus est: siue fuerit de secūdo: siue de supremo ordine pme celestis hierarchie. ¶ Scðo cōsideremus cuius conditionis fuerit angelus q̄ꝫtum ad nomē. qa vocat Gabriel. Qð suo officio cōgruit. Nā ꝑm Greg. Gabriel fortitudo dei interp̄tatur. Ad ostēdendū ꝙ incarnationis mysteriuz esset p dei fortitudinē nūciandū. Et similiter ad ostendendū ꝙ dn̄s virtutū veniebat ad debellandū aereas ptātes. ita ꝙ Gabriel anunciauit Uirgini: ꝙ fortis deus veniebat ad fortez mulierē. De qua dicit pv̄.viij.. Mulierē fortē quis inueniet

¶ Tertio ꝯsiderem⁹ i āgelo nūciāte cuius ꝯditiōis fuerit q̄ꝫtū ad visiōez ꝛ apparitionē. Et ad h̄ dicit Criso⁹ sup Math. ꝙ angelus apparuit virgini visione corporali. qð cōueniēs fuit triplici rōne.

Primo ratione similitudinis.
Secundo ratione celsitudinis.
Tertio rōne certitudinis.

Prima rō fuit siliitudinis: qa illud qð ānūciabat erat incarnatio inuisibilis dei Un̄ ꝯuēiēs fuit vt ad hi⁹ rei declarationē iuisibil' creatura formā assumeret i q̄ visibl'r apperet. ¶ Scða rō dī celsitudinis. Cōuēiebat.n.mr̄i dei q̄ n̄ solū i mēte sed ēt in corporeo ventre erat filiū dei receptura vt angelū corpaliter videret ¶ Sz si aliqs obijceret: ꝙ magis faceret ad dignitatē v̄ginis. si angel⁹ appuisset ei visiōe intellectuali. qꝛ ut Aug. dicit xij. sup Gen̄. ad lr̄am. dignior est itellectualis visio q̄ꝫ corpalis. qꝛ visiōe itellectuali vr̄ in sui sb̄a. visiōe vero corpali videt i assūpta figura. ergo digni⁹ fuisset appere visiōe itellectuali. ¶ Rn̄dē possum⁹ ꝙ itellectualis visio ē potior q̄ꝫ sit imaginaria vl' corpalis si sit sola. Sz ipe Aug. dicit ꝙ excellētior est ꝓph̄ia q̄ hēt intellectualez ꝛ imaginariā visionem q̄ꝫ illa que habet alterā tm̄. Jō btā virgo n̄ solū pcepit visionē corpalē in angeli apparitione: sed etiā intellectualem illuminationez. Unde apparitio nobilior fuit. Fuisset tn̄ nobilior si ipsū angelū intellectuali visione i ꝓpria spē vidisset siue in sui sb̄a. Sz h̄ nō patit status viatoris vt āgelū p essētiā videat. ¶ Tertia rō q̄re angelus appuit corpali visione dr̄ certitudinis. Ea enīz q̄ sunt oculis subiecta certi⁹ cōp̄hēdim⁹ q̄ꝫ ea q̄ imaginamur ¶ Propter h̄ oia' Aug. i q̄dā ꝑmōe virginē introducēs loquētem ait. Uenit ad me qdā magn⁹ panymph⁹ xpi. n̄ p̄triarcha pm⁹ aut ꝓph̄a egregi⁹: sed Gabriel archāgel⁹ facie rutilās: veste coruscās: gressu mirabilis: ꝛ aspectu terribilis. qui visitauit ꝛ perturbauit me. Hec ille.

Felix illa apparitio et iocunda nimis in qua nunciabat ab angelo nouum letissimū: nouū gratissimū: nouū ꝓpinquissimum de salute humani generis. Quid audisti o puella formosa. O mulier sācta o virgo virtuosa. Quid audisti. quid angelus tibi rettulit. Certe nulla vnquam creatura fuit que habuerit talem reuelationem: qualem tu habuisti. Tibi dicitur Aue. i. sine ve. Tibi dicitur plena gratia Tibi benedictio dat in mulieribus. Tibi prenūciat angelus ex tuo vtero i mūdū dei filiū egressurū. O beata femina longum esset narrare cuncta que angelus dixit: Que virgo respondit illa. de quib⁹ plene suo loco dicemus. Nunc sūt veniamus ad tertiū quod erat videndū in tertia conclusione preposita.

Quod gloriosa virgo et si nō merito ꝯdigni. tamē merito cōgrui et digni meruit esse mater filij dei. Caplm. iij.

Tertia cōclusio dicit virtuositat. In qua ꝯtemplari libet si ex virtutib⁹ meruit virgo ꝯcipere xp̄m. et ne ꝑ multa vagemur dicim⁹ ad hoc sm doctrinā dn̄i Boñ. in. iij. di. iiij. ar. ij. q. ij. ꝙ triplex est meritum.

Primū dicitur condigni.
Secunudum dicitur congrui.
Tertium dicitur digni.

Primū ē meritū ꝯdigni: quo qs ex tanta caritate meret tātā gloriam. Et hoc merito virgo nō potuit mereri ꝯcipe filiū dei, ꝓ eo ꝙ hoc excedit oē meritū. Et qs erat ipsi⁹ meriti gloriose virginis fūdamētū. Siue. n. dicam⁹ deū fieri hoiem siue dicamus mulierem fieri matrem dei vtrūq ē supra statutū q debet creature. Et iō tā h ꝙ illō fuit benignitatis et gr̄e. Secūdum ē meritū ꝯgrui: q̄ peccator dr̄ gr̄am sibi mereri cū ad gratiam se disponit. Et sic beata virgo meruit ante incarnationē concipe filiū dei: qm̄ prenimia sua puritate benignitate et humilitate idonea erat vt efficeret mater dei.

Tertiū est meritū digni: quo. s. vir iustus orat pro alio vt mereatur exaudiri. Et hoc merito meruit btā virgo cōcipe xp̄m post anūciationē: qa sp̄us sanctus in eam copiosissime descendit non indispositam. Si. n. bn̄ ꝯsideram⁹ qd ꝯtinet in verbis illis que virgo sacratissima cōcludendo angelo dixit: ecce ancilla dn̄i certe eam dignā iudicabim⁹ cōceptione filij dei. Nā cū dixit: Ecce: ꝓmptitudinem obedientie ostendit: que tanta fuit ꝙ nūq deo gratior acceptiorq i aliqua alia creatura siue hoie siue angelo inueniri poterit. Cum subiunxit: ancilla dn̄i: ꝓfundū humilitatis sue oñdit siue manifestauit. Non eni potuit ea que eligebatur vt esset mater dei efficatius sibi ipi vilescere: deumq magnificare: ꝙ se ancillam dn̄i nuncupando. Cum dixit: Fiat mihi: fidem suam declarauit. Cui⁹ lumie adeo fuit illustrata: vt nihil de xp̄o icarnando sentiret diminutū. Cū tandem dixit: sm verbum tuum: caritatē suā apuit qua ad deū diligēdum ita cū illo ardēter coniuncta fuit: vt creatura non sufficiat illud cogitare. Nunq in hac vita iuentus est nec inuenietur qui tanto feruore amoris cor suū dederit deo qn̄tū tribuit tūc ipa virgo beata. Nullus eteni corꝫ q dilexerūt deum fuit in eo excessu dilectionis: in quo ipsa feruebat adeo ꝙ illis verbis prolatis merito digni meruit esse mater dei. O armarium diuine gratie. o armariū diuine misericordie. o fons pietatis. o fons castitatis. o puteus humilitatis. o plenitudo prudentie. o plenitudo gratie que tantū meruisti. Propter q̄ ipetra nobis gratiā filij tui: vt valeamus illi⁹ amore recolere qd ipse ꝓ nob dignatus ē facere: q est bn̄dictus et laudabilis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē.

Sabbato post p̄mā dn̄icā de aduentu sermo de mirabili cōceptione filij dei Jhu xp̄i. et qualiter virgo gloriosa ipsum concepit in vtero suo verū deum et verū hominem: et de his que occurrerūt circa hanc conceptionē consideranda.

Sext⁹ fruct⁹: Jesus vtero clauditur

Ox precessit

n dies appropiquauit. Iterum vbi. s. Letatur aīa supra moduz in cognitione veritatis eius potissimum que ingenij ꝓprij vires ac facultatem excedit. nec haberi potest nisi aliq̄ lumīe dīne gratie īteruenīēte: siue illō sit lumē apparitiōis: siue visiōis: siue fidei Et quia hec nobis veritas predicatur: monstrat[et]qꝫ fidei radio. s. ꝙ xp̄us filius dei conceptus fuerit d̄ spū scō ī vētre virginali. Idcirco in p̄nti sermōe ꝓ tāte veritatis claritate intelligenda ac deuotiōe dicemus de cōceptione mirifica ac stupēda. d. n. Jhu xp̄i. Et more solito ꝓponimus fructū suauissimum ⁊ dulcissimū huius sermonis q̄ est Jh̄s vtero claudit In quo tres cōclusiones principales declarabimus. videlicet.

Pria ɔclusio dr̄ spūs sci supuentio.
Secunda cōclusio dr̄ xp̄i cōceptio.
Tertia ɔclusio dr̄ corpis cōditio.

¶ Qō virgo sacratissima ɔcepit xp̄z superueniēte in ea spū scō. ⁊ quare talis cōceptio attribuit spūi scō cui⁹ filius nullo modo dictus est xp̄s: atqꝫ quō exponit illud angelicū dictū: spūs scūs superueniet in te.

Capl'm. j.

p Rima cūclusio dr̄ spūs sci supuentio. Quia eni sm̄ angelicuz ꝓmissū. in xp̄i cōceptiōe spūs sanct⁹ superuenit in virgine. vr̄ attribui spūi scō spāliter corpis xp̄i cōceptio: qō ɔueniēs oñdit. s. Tho. di. iiij. tertij li. q. i. ar. i. q. iij. ⁊. iij. pte sū. q. xxxij. ar. i. c. tripli ci ratione.

Primo ratione caritatis.
Secundo ratione liberalitatis.
Tertio ratione sanctitatis.

¶ Primo ɔuenienter attribuit spiritui scō talis ɔceptio rōne caritatis. Spūs eni scūs est caritas vel amor dei pris ⁊ filij. Ex maximo, aūt amore dei ꝓuenit vt fili⁹ dei sibi carnē assumeret in vtero virgīali. vt dr̄ Joh. iij. c. ¶ Secūdo cōueniēter dr̄ xp̄s ɔcept⁹ de spū scō rōe liberalitat[is]. Ut. n. dictū ē s. fructu. ij. ⁊ cōclusiōe. iij. n̄ aliqb⁹ meritꝭ sꝫ sola liberalitate ⁊ gr̄a dei fili⁹ carnē assūpsit. Iō spūi scō q̄ ē ipsa gr̄a ɔceptio xp̄i attribuit. vt dic̄ Aug. i enchiridion. ¶ Tertio cōceptio xp̄i attribuit spūi scō rōne sanctitat[is]. Quia. n. spūs scūs ē spūs scificatiōis. vt dr̄ Ro. iij. iō sicut alij p̄ spm̄ scm̄ scificāt spūaliter vt sint filij dei adoptiui: ita xp̄s p̄ spm̄ scm̄ est in scitate ɔceptus: vt esset filius dei nālis. Et ꝓpter h̄ āgelus dixit btē virgini. Iō qꝫ ⁊ qō nascet ex te sāctū vocabit filius dei. Neqꝫ tm̄ xp̄s qa d̄ spū scō cōcept⁹ dr̄ fili⁹ ē spūs sci putandus q̄r vt inq̄t Aug⁹. in ench. Nat⁹ ē de spū sctō xp̄s: nō sicut fili⁹. ⁊ de Maria virgine sicut fili⁹. Doctor aūt seraphic⁹ dn̄s Boñ. in. iij. di. iiij. ar. i. q. ij. c. dicit ꝙ hec locutio xp̄us est filius spūs sancti. nullo modo est admittēda. tum ꝓpter vitandū errorē circa generationē tp̄alē: tum circa generationē eternā. Circa generationē tp̄alē debet vitari error. q̄r cuz sm̄ illā si diceret xp̄s cōceptus de virgine ⁊ spū scō. ac si spūs scūs eius esset pater: ⁊ virgo eius mater. iam videret ex hoc ꝙ xp̄s natus esset de Maria ⁊ spū sancto sicut nascit ꝓles d̄ viro ⁊ muliere: quod falsū est. quia ꝓles p̄tem accipit a patre ⁊ partē accipit a matre: in qua assimilat patri ⁊ matri in eadem forma ⁊ natura. Quod nullo modo est reperire in xp̄o qui soli matri assimilat in natura assumpta. Circa generationē eternā vitandus est error. ne fiat cōfusio eternaꝝ relationū ⁊ proprietatū. Unde cum ꝓprium sit p̄sōe patris generare respectu p̄sōe filij nullaten⁹ admittit xp̄m eē filiū spūs sci In quo nō est alia persona vl' ypostasis q̄̄ illa quā pater ab eterno genuit. Hinc Aug⁹ vt dicit mgr̄ in. iij. di. iij. ait. Quis dicere audebit xp̄m esse filiū spūs sci: cū h̄ ita sit absurdū vt nulle fideliuz aures valeant sustinere? Ideo catholice inferenda est auctoritas illa angeli. videlicet Spūs scūs superueniet in te. Nō. n. superuenit in virginē scūs spūs vt esset pater xp̄i: sed vt dicit Tho. i. iij. sen. dis. iij. hec

supuẽtio potest multipliciter itelligi. prio spũs scũs supueniet in te. i. sup possibilitatẽ ꝛ cursum nature veniet in te: dando fecũditatẽ ꝛ ꝯseruando virginitatem.
¶ Scõo spũs scũs supuẽiet i te. i. supra illud qd̃ habes de plenitudine eius in te Quia sicut olim impleuit mentẽ: nunc presentia filij sui iplebit ventrẽ: opando filij dei cõceptionẽ. ¶ Tertio expõit spiritꝰ sãctꝰ supueniet i te. i. desup celis veniet in te. Quia oẽ datum optimũ desursũ est. Jac. prio. ¶ Quarto expõit. spũs sãctꝰ supueniet i te. i. supra merita tua: ꝛ supra merita oiuz creaturaꝝ. ¶ Quito exponit spũs scũs supueniet i te. i. sup oẽs q ante te fuerũt ꝛ erũt: vt sis eius tabernaculum: templũ: ꝛ sacrariũ: Ex his cũ audimꝰ spm̃ scm̃ supuenisse statim opis magnitudinẽ admiremur: veneremurq; in virgine fecũda amplissimũ munꝰ plẽitudinis gratie sibi cõcesse: que tãta fuit: vt sola esset illius mater in terris: q̃ solũ habet patrem in celis.

¶ Quod xp̃i ꝯceptio fuit admirabilis valde: tũ ꝑpter tẽpus q̃a facta est in instãti tũ ꝑpter virginẽ i qua ẽ facta: tum ꝑpter gratiã aie xp̃i. Caplm̃. ij.

S Ecũda ꝯclusio dr̃ ꝯceptiõis
Fuit eqdẽ xp̃i cõceptio admirabilis valde triplici rõne.
Prima ratio dicitur temporis
Secunda ratio dicitur virginis
Tertia ratio dicitur gratie.
¶ Primo fuit admirabilis conceptio xp̃i rõne tpis: q̃a fuit subitanea ꝛ in instanti: nostra aũt est successiua ꝛ in tpe. vt dicit Joh. Dama. Qd̃ sic fuerit talis cõceptio declarat scũs Tho. i. iij. sen. di. iij. q. ij. ꝛ in. ij. pte sũme. q. xxxiij. ar. i. tali rõe. Cõceptio xp̃i fcã fuit virtute dina. Uirtus aũt diuina cum sit infinita effectũ suũ subto ꝛ i istanti ꝑducere potest Ideo in conceptione xp̃i quattuor eodẽ instãti fuerunt. primo. s. conuersio sanguinis purissimi btẽ virginis in carnẽ ꝛ alias ptes corpis xp̃i. ¶ Scõo formatõ membroꝝ organicorũ. ¶ Terto aiatio corpis organici. ¶ Quarto assũptio corporis animati i vnitatẽ diuine psone. Jn nobis aũt pp virtutem finitã: ꝛ defectuz agentis ꝛ ꝑpter dispositionez patientis hec successiue contingunt: ita q̃ maris conceptio nõ pficitur nisi vsq; ad certã diem. vt. ph̃s. dicit. ix. de aialibus. ꝛ sir̃ femine. Jn xp̃i aũt cõceptione materia quam virgo ministrauit statim formã ꝛ figuraz hũani corpis accepit. ¶ Scõo xp̃i ꝯceptio fuit mirabilis rõne virginis Magnuz nanq; aliquod miraculũ cõtingit esse duobus modis. Uno modo qñ agens nec est nãle: nec materia ẽ naturaliter proportionata ad talẽ formam vt formatio hoĩs de limo terre que ẽ miraculosa tam ex pte agentis q̃z ex parte materie patientis. Alio modo cõtingit miraculũ: qñ materia ẽ naturalis: agẽs autez est supernaturale. sicut qñ aliquis a febre sanat̃. Quia ergo materia quam virgo administrauit ad formationẽ corporis xp̃i fuit naturalis: ex qua corpus hominis naturaliter formari põt: ꝛ pp hanc materiã naturalem quã virgo preparauit ad cõceptionẽ corpis xp̃i xp̃us dicit̃ naturalis filius virginis: sed virtꝰ formans fuit diuina. s. virtus spũs sci. ꝛ quia vnũqdq; magis iudicat̃ ƀm formã q̃z ƀm materiã: magis ƀm agens q̃z ƀz patiẽs. Jnde est q̃ conceptio corpis xp̃i debet dici simpliciter miraculosa ꝛ supnaturalis. Scd̃m quid vo. s. ex pte materie quã virgo ꝑparauit põt dici nãlis.
¶ Sz forte aliqs arguet q̃ ꝯceptio xp̃i ẽt ex pte virtutis actiue fuit nãlis tali rõne. Jn illuminatiõe ceci q̃uis potẽtia visiua miraculose det̃: tamẽ post acceptaz potentiã cecus nãliter videt. Sed spiritꝰ sãctus virgini potentiam generatiuam dedit. Ergo postea naturaliter generauit. ¶ Ad h̃ respõdet. sãctꝰ Tho. in. iij. di. iij. q. ij. ar. ij. q. vna. ad. iij. ar. duobus modis. ¶ Prio q̃ ñ ẽ sile exẽplũ: eo q̃ ceco illumiato dat̃ potẽtia visiua sine oi dispositione contraria visioni. Et ideo operatio seu visio sequens est naturalis.

Sed potentia generandi data est virgi-
ni manēte virginitate: q̄ ē dispositio cō-
traria ad conceptū. ¶ Alio modo pōt
dici q̄ exemplū nō est simile eo q̄ ceco
illuminato datur potentia passiua: cuius
operatio est ꝓpter hoc q̄ mouetur ab agē-
te naturali. s. colore. ⁊ iō illa visio ē nālis
Sed virgini datur potentia generandi
ꝑ hoc q̄ mota ē eius potētia passiua ad
generandū ab agente supnaturali. iō cō-
ceptio corporis xp̄i est miraculosa. Hinc
Anselmus ait li. de conceptu virginali
Spūs sanctꝰ ṽtus altissimi virū ṽginez
de muliere virgine mirabilr̄ propagauit
¶ Tertio xp̄i ꝯceptio fuit mirabil̄ rōne
grē. qꝛ vt dicit Alex. i. iij. q. xij. mem. iij.
xp̄us ab istāti sue ꝯceptōis fuit ita plenꝰ
grā: q̄ eiꝰ grā augeri nō potuit. Nā aug-
mētū nō ꝯpetit rei ſꝫ q̄ res ē i termino.
sꝫ ſꝫ q̄ ē i via ad terminū. qꝛ ſꝫ q̄ res est
i termino. tota potētialitas capacitatꝭ eiꝰ.
est impleta ex fine implete. ⁊ ideo ñ hꝫ
vlterius quo crescat. Et qꝛ aīa xp̄i ab ini-
tio ꝯceptiōis fini vltimo est vnita: nō so-
lū per fruitionē vt eēt ꝑfectus cōprehen-
sor sed ēt per verbi vnionē. ideo gratia
eius augeri non potuit.
¶ Qd̄ corpus dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i fuit in in-
stāti formatū ⁊ assūptū: ⁊ quare illud nō
fuit ꝓductū in perfecta quantitate.

Capitulū. iij.

[T]Ertia conclusio dicitur coporis
conditio. Fuit eni corpꝰ dn̄i nr̄i
ih̄u xp̄i vtero virginis clausum
in conceptione triplici conditione socia-
tum videlicet.
Prima dicitur formatio.
Secūda dicitur animatio.
Tertia dicitur assumptio.
¶ Prima cōditio dicitur formatio: quia
corpus xp̄i in instanti conceptionis fuit
ꝑfecte formatū q̄ntum ad ꝑfectā organi-
zationem ⁊ dispositionez mēbrorū. Qd̄
ꝓbatur ꝑ Aug. li. de fide ad Petrū dicēs.
Firmissime tene: ⁊ nullatenus dubites
nō carnē xp̄i sine diuinitate i vtero vir-
ginis fuisse conceptā priusq̄ susciperetur
a verbo. Ex hoc dicimꝰ ſm magistrū in
iij. q̄ verbū nō suscepit nisi carnē forma-
tā. Dn̄s āt Bon. supra ꝑfatā di. iij. pte. ij.
ar. iij. q. ij. dic̄ h̄ fuisse ꝯueniēs triplici rōe
Primo ex parte verbi assumentis.
Secūdo ex parte virtutis operantis.
Tertio ex parte virginis ꝯcipientis.
¶ Prima rō sumitur ex pte ṽbi assumē-
tis: quia nō debebat verbum assumere
ꝑtem humane nature: vt esset homo ſꝫ
quid: sꝫ ſm totaz humanā naturā: ⁊ ita
carnem ⁊ aīam: maxime cuz aīa det car-
ni ꝯueniētiā: vt vniatur cuz diuina natura.
Et qm̄ aīa non est nata vniri nisi carni
formate ⁊ organizate. ideo i primo instā-
ti conceptiōis necesse fuit corpus christi
ad ꝑfectā organizationez adduci. Unde
Augu. li. de tri. Non in vtero virginis
prius caro concepta est. ⁊ postea diuini-
tas venit in carnē: sed mox vt dei ṽbuz
i vterū venit factū est caro: seruata ꝓprie-
tate nature: ⁊ ꝑfectꝰ hō ⁊ i veritate car-
nis et anime natꝰ ē. ¶ Scd̄a rō sumitur
ex parte virtutis operantis: quia virtus
diuina opatur mirabiliter. Hoc aūt ē mi-
raculū miraculoꝝ: q̄ femina concipiat
deū. ideo ad sue mirabilis potētie osten-
sionem subito formauit illud corpꝰ: qd̄
formare nā non poterat nisi successiue.
¶ Tertia ratio sumitur ex parte virginis
cōcipientis: que stati vt cō sensit: repleta
fuit spū scō ⁊ mr̄ dei effecta. Et qm̄ mr̄
dei non erat: nisi deus vnitus esset carni
quā ꝯceperat: ⁊ caro nec deo nec aīe de-
beret vniri: nisi haberet mēbroꝝ distin-
ctionē ꝯueniētē: Hinc est q̄ ab instanti
cōceptionis in membrorū distinctione
corpus xp̄i debuit esse ꝑfectū. Sed tn̄ h̄
remanet mens dubia: cur corpus illud
ꝑfectū q̄ntū ad organizatiōez nō fuit ꝓ-
ductum siue formatū i ꝑfectōne q̄ntum
ad q̄ntitatē. Non enim fuit corpus Ade
nobilior ꝯditionis q̄ corpus xp̄i. ⁊ tam̄
illud in instāti creatiōis fuit ꝑfecte a deo
formatū q̄ntū ad quantitatē molis. Et h̄
dic̄ dn̄s Bon. vbi. s. q. i. Rn̄detur q̄ ꝑfe-
ctio quātitatꝭ illiꝰ corꝑis fuit opatiōe nāe
cuius est operari ſm tp̄is successionem.
Et licet deus aliter de illo corꝑe facere

potuisset. voluit tñ sic esse triplici rõe.
Primo ꝓpter legis vniuersitatis cõser
uationem.
Secũdo ꝓpter fidei cõfirmationẽ.
Tertio ꝓpter humilitatis xpi ꝯmẽdatõz
¶ Pria ergo ratio fuit ꝓpter legis vni-
uersitatis conseruationẽ. Nam de⁹ vni-
cuiqꝫ nature ꝯcessit ꝓpriã oꝑationẽ: ne
vtitur miraculo vbi natura per se potest
sufficiẽter operari. Et qꝛ natura in xpo
satis sufficiẽter poterat corpus xpi ad ꝑ-
fectam q̃ntitatẽ deducere ita ꝙ i nullo de
rogabat eius dignitati. noluit de⁹ temp⁹
anticipare tanq̃ iust⁹ vniuersitatis ad-
ministrator. vt vnũquodqꝫ iuxta ṽtutez
sibi cõueniẽtẽ operari sineret. Et h̃ qdẽ
cõueniebat qa naturã nolebat perimere
sꝫ reparare. ¶ Scd̃a ratio fuit ꝑꝑ fidei
confirmationẽ. In hoc eni veritas fidei
confirmatur ad firmiter credendum ꝙ
xpus nõ fantasticam sed veram carnez
assumpsit. ¶ Tertia rõ fuit ꝓpter humi
litatis xpi cõmẽdationẽ. Cõmendatur
nãqꝫ sua humilitas. qñ nõ solũ dei fili⁹
factus est homo: sed natus est paruulus
materno lacte nutrit⁹ in cuna vagiens i-
tra matris brachia gestatus ꝛ officia que
que suscipiens quibus infantuli indigere
solent. ¶ Secũda cõditio corporis xpi
dicitur aĩatio. Fuit nempe illud corpus
preter morẽ aliorũ: vt dictũ ẽ in instanti
animatuz. De qua aĩatione diffusius di-
cturi sumus i sequentibus. ¶ Tertia cõ-
ditio illius corporis fuit assumptio. quia
in eodem etiã instanti fuit a verbo assũ-
ptum. Unde Grego. xviij. li. moral. An-
gelo annũciãte: ꝛ spũ. s. adueniente mox
verbũ i vtero. ꝛ mox ĩtra vterũ verbũ ca
ro. ¶ Quib⁹ diligẽter cõsideratis si xpꝫ
inspicere voluerimus in vtero virginis
reclusum deducemur ad igentes grãs
ei persoluendas: qui ꝓ nobis peccatori-
bus ꝓ nobis miseris ꝛ vilissimis ṽmicu
lis ꝓ nob̃ inimicis eterni p̃ris. ix. men-
sibus hitare voluit i thalamo virginali.
Sꝫ qd dicem⁹ d̃ virgine illa gratiosissi-
ma que talem filiũ tenebat in ventre: O
res digna miratu. O stupẽdũ ꝓdigiũ:
O ineffabile sacramẽtum. Stat in sua
cellula virgo deuota: ꝛ in ventre suo ba-
iulat quem celi ꝛ terra capere nõ possũt
Sciebat se virginẽ esse. Expiebat se iam
concepisse. Certissima erat ex angelica i-
structione de nouitate tanti miraculi qa
conceperat filium dei: humani generis
redẽptorẽ. Multa erat in eius corde sua
uitatis repletio. multa in mente dulcedo
ꝛ copia iocunditatis. Leue põd⁹ letũqꝫ
sustinebat. O quot lachryme fluebant ex
oculis illius virginis humilis in tali ge-
stione tanti filij iubilantis. O quid dice-
bat? Quid loquebatur? Quid cagitabat?
Certe humana mens secreta huiusmõi
plene excogitare nõ valet. Possum⁹ tñ
pie credere puellam illã deo dilectaz die
noctuqꝫ in semetipsa dixisse. Filiũ dei in
ventre habeo. Ipsum teneo quẽ ꝓphete
p̃dixerũt: quẽ patriarche p̃nũciauerũt:
quẽ sancti patres desiderauerũt: q mũ-
dum saluare debet: qui infernũ expolia
bit: qui paradisũ aperiet: qui angelos le-
tificabit. Ipse est dei fili⁹. Ipse est meus
filius. O filij mi dulcissime. O filij mi
amãtissime. O fili mi pijssime: quẽ cor-
de credo: corꝑe teneo: qñ te oculis ꝓpri
is aspiciã? Qñ te ifãtulũ natũ lacte depa-
scam? Unñ h̃ mihi: vt tu me i tuã matrez
elegeris? Gratias tibi ago de⁹ meus: qui
sis i eternũ bñdict⁹. Hec ꝛ similia pote
rat virgo mente reuoluere. Nos aũt de-
biles ꝛ infirmi eã precemur humilib⁹ p̃
cibus: vt pro nobis intercedere velit apd̃
suum dilectũ filium regnantem in celis
quem ipsa tenuit in vtero icarnatuz i ter
ris: qui est bñdictus ꝛc. Amen.

¶ Dñica secũda de aduẽtu. Sermo de
diuinitate Ihu xpi: qui sicut fuit ver⁹ ꝛ
ꝑfectus homo. ita fuit ver⁹ ꝛ ꝑfect⁹ deus
ꝙ si qs nõ crederet: absqꝫ dubio periret
quia ita debemus credere xp̃m deuz vt
etiam nõ negemus hominem. ꝛ ita ip̃z
hominez tenemur cõfiteri vt ẽt deũ eẽ
nõ dubitemus.

¶ Octau⁹ fructus: Iesus est filius dei.

b Eatus qui nõ fuerit scandalizatus i me. Uerba sũt redemptoris nr̃i originaliter Math. xi. c. ⁊ i euãgelio p̃ñtis dñice. Conat̃ antiquus hostis q̃ñtũ põt mẽtẽ euertere a luce veritatis: vt errore disseminato in aiaz sibi credentem: eam facile decipiat: atq₃ deducat p semitã vitiorũ. Et inter cetera conat̃ suggerere his qui vel curiosi vel inertes fuerint opiniones varias falsas ⁊ impias, circa incarnationis sacratissime mysteria. De quibus qui male sentit de xp̃o redẽptore ṽe scandalizat̃. ⁊ a sua salute, pculdubio efficit̃ alienꝰ. Idcirco redemptor nr̃ discipulos Iohis istruxit dicẽs eos fore beatos qui non scãdalizãt̃ in ipso. i. qui bene sapiunt de diuinitate ⁊ hũanitate. Et qm̃ xp̃m icarnatũ ita cõfiteri debemꝰ hominez vt nõ negemus deũ: Iõ in p̃senti sermone de ihu xp̃i diuinitate dicturi sumus. De qua nullus i xp̃o scãdalizari debet. qa oẽs ipsum credere tenemur verũ hominẽ ⁊ verũ deũ. Ad qδ plenius intelligendũ veritatẽ hãc curabimus declarare sub vno fructu. s. Ihs est filius dei. Pro quo notabimus tres ↄclusiones principales.

Prima cõclusio dr̃ testificationis.

Secũda cõclusio dr̃ attributionis.

Tertia cõclusio dr̃ opationis.

¶ Qδ xp̃us deꝰ sit: qa hoc habet̃ ex testimonio humano ãgelico ⁊ diuino: ita q̃ tam scripture iudeorum q̃ gentilium siue etiaz xp̃ianorũ clamant xp̃z eẽ verũ deum.

Capitulũ. j.

p Rima ↄclusio dr̃ testificationis Colligimꝰ nãq₃ xp̃m esse filiuz dei ex multiplici testimonio scripturarũ q̃ de ipso loquũt̃. de quibꝰ aliq̃s adducamus. Pro quarũ ordinatione annotabimus triplex testimoniũ i scriptura inuentũ siue reptũ d̃ dño ihu xp̃o

Primũ dr̃ humanũ.

Secũdũ dr̃ angelicum.

Tertium dr̃ diuinum.

¶ Primũ testimoniũ dr̃ humanũ: qδ pferũt iudei. ⁊ testificãt gẽtiles: ⁊ inimici xp̃i mãifestãt. Prio nãq₃ iudei testificãt diuinitatẽ. xp̃i Ecce iã Isaias incipit log. Dicit eni. ix. c. Paruulꝰ natꝰ ẽ nob ⁊ filius datꝰ ẽ nobis. Ecce hũanitas. Et seqt̃. Et vocabit̃ nomẽ eiꝰ admirabilis. ↄsiliariꝰ: deus fortis: pr̃ futuri seculi: p̃nceps pacis. Ecce diuinitas. Quia vt dic̃ Nico. de lira. sup h̃ passu Trãslatio. lxx. iterpretũ hz. Et vocabit̃ nomẽ eiꝰ magni ↄsilij angelꝰ. In trãslatõe ṽo chaldaica hr̃. Uocabit̃ nomẽ eiꝰ pmanens i secula messias. Itẽ Iere. xxiij. Ecce dies veniunt dic̃ dñs: ⁊ suscitabo Dauid germẽ iustũ Trãslatio chaldaica hz: statuã messiaz iustũ. Et subdit̃. Et h̃ ẽ nomẽ qδ vocabũt eũ dñs iustꝰ nr̃. In hebreo ṽo põit̃ nomẽ dei thethagramatõ vt dic̃. Nico. de lira. qδ ẽ nomẽ solã essentiã dei significãs prout dicit Rabbi Salamon. Itẽ Baruch. iij. c. Hic ẽ deꝰ nr̃ ⁊ nõ estimabitur aliꝰ aduersus eũ. Ecce diuinitas. Et infra. Post h̃ i terris visus ẽ ⁊ cũ hominibus ↄuersatꝰ ẽ. Ecce hũanitas. Item Iohs bap. q xp̃z baptizauit dicit Ioh. i. Uidi spm̃ d̃scẽdentẽ q̃si colũba de celo. ⁊ manẽtẽ sup eũ ⁊ ego nesciebã eũ. sed q me misit baptizare i aqua ille mihi dixit Sup quẽ videris spm̃ d̃scẽdẽtẽ ⁊ manẽtẽ sup eũ: hic ẽ q baptizat i. s. s. ⁊ ego vidi ⁊ testimoniũ phibui q₂ h̃ ẽ filiꝰ dei. Itez Nathanael dixit xp̃o Ioh. i. Tu es filiꝰ dei. Et Petrꝰ apostolorũ p̃nceps. Mat. xvi. a xp̃o interrogatus respondit. Tu es xp̃s filius dei viui. Et sancta Martha Ioh. xi. c. dixit xp̃o. Ego credidi qa tu es xp̃s filius dei viui qui i hunc mundũ venisti. Et Centurio Math. xxvij. c. dixit de xp̃o. Uere filiꝰ dei erat iste. Et Iosephus iudeus de xp̃o loquẽs. i. xviij. li. antiquitatũ ait. Fuit p̃dictis tpibꝰ sapiẽs vir. si tñ eũ virũ noiare fas est. Erat eniz mirabiliũ operũ effector: ⁊ doctor oium eorũ qui libenter ea que vera sũt audiũt. ⁊ multos quidẽ iudeorũ multos quoq₃ ex gentibus sibi adiunxit: xp̃us hic erat hũc accusatione p̃morũ nr̃e gẽtis virorũ

cū Pilatus eū i cruce agēdū decreuiss₃
non deseruerūt hi q ab initio dilexerunt
eū. Apparuit eni eis tertia die iteꝝ viuēs
ſm ꝙ diuinit⁹ inspirati ꝓphe vel h vl'
alia de eo inumera miracula ꝓdixerunt:
sed ⁊ in hodiernū diē xp̄ianoꝝ q ab ipso
noiati sunt ⁊ nomē ꝑseuerat ⁊ gēs h Jo
sephus. Jtē rabbi Moyses i li. de iudi-
cibus: de xp̄o loquēs dicit Jh̄s nazare-
nus visus ē esse messias. Et Paul⁹ ap'ls
ad Heb. i. c. iquit. Multipharia multis
ꝙ modis olim de⁹ loquēs p̄rib⁹ i prophe
tis. nouissime diebus istis locut⁹ ē nobis
in filio quē ꝯstituit heredē vniuersoꝝ: ꝑ
quē fecit ⁊ secula. Et ad Ro. i. Qd̄ ante
ꝓmiserat i scripturis scis de filio suo ⁊c.
Et ad titū. ij. c. Appuit gr̄a dei ⁊ salua-
toris nr̄i. ¶ Insuꝑ testimoniū asserunt
de xp̄i diuinitate gentiles ⁊ pagani. Naz
Calcidius suꝑ. ij. Thimei Platonis po
nit de stella creata in xp̄i natiuitate. ⁊ dic̄
ꝙ stella illa nō fuit morbos ⁊ mortē de-
nuncians: s₃ aduētū dei venerabil' ad hu
mane ꝯsūmatōis reꝝꝙ mortaliū gratiā
Quaz' stellā cū nocturno tp̄e ispexissent
caldeoꝝ ꝓfecto viri sapiētes: ⁊ i ꝯsidera
ōe rerū celestiū sat̄ exercitati: significas
se dicunt recētē ortū dei. Jtē i li. quodaz
reperto apd̄ Tholetū in quodā saxo tp̄e
Ferdinandi regis castelle q scriptus erat
lr̄a hebraica: greca: ⁊ latina loquens de
triplici mūdo: ponēs xp̄ ; i tertio mūdo
dicebat. In tertio mūdo filius dei nascet
ex v̄gine Maria: ⁊ ꝓ salute oium patiet
Et erat ibi scriptū ꝙ liber ille tp̄e dicti re
gis deberet inueniri. Jte₃ Sibylla Ery-
threa. vt Aug. dicit. xviij. li de ci. dei ver
sus q̊sdā cōposuit de fine mūdi: q̊rū pri
me lr̄e iūcte sonant. Jh̄s christus thery
os sother: qd̄ ē latine: ih̄s xp̄s filius dei
saluator. ¶ De alijs aute₃ Sibyllis que
de xp̄o ꝓpharūt dicētes ipsū eē filiū dei:
ad p̄ns taceo: qm̄ ipsaꝝ dicta non potui
auctentice inuenire: licet de ipsis iuenia
tur Jsidor⁹. viij. ethimol'. li. loquens: q̄s
decē fuisse ꝯmemorat. Prima persica:
q̄ fuit de persis. Secunda libyca. Tertia
delphica in templo delphici Apolinis
genita que ante troiana bella vaticinata
est: cui⁹ plurimos versus operi suo Ho
merus inseruit. Quarta chimeria in ita
lia. Quinta Erythrea noie Herophila i
babylone orta: que grecis ilion petenti-
bus vaticinata est ꝑitura₃ esse troiam ⁊
Homeꝝ mēdacia scripturū. Dicta autē
Erythrea: quia in eadē insula eius inuē
ta sunt carmina. Sexta Samia a samo
insula vnde fuit cognoiata. Septia Cu-
mana noie Amaltea: que. ix. libros attu
lit tarquinio prisco: in quibus erant de-
creta romana conscripta. Jpsa eni₃ Cu-
mea est. de qua Virgilius dicit. Vltia cu
mei venit iam carminis etas. Dicta aūt
fuit Cumana a cuma ciuitate. que est in
campania: cui⁹ sepulchrum in sicilia ad
huc manēt. Octaua hellespōtia in agro
troiano nata: que scribitur. Solonis. ⁊
Cyri fuisse tp̄ib⁹. Nona phrygia. Decia
tyburtina. De his fertur ꝙ in suis carmi
nibus de xp̄o deo ⁊ homine multa pre-
dixerunt. Jtem in historijs romanoru₃
inuenitur ꝙ tempore Constantini impe
ratoris ⁊ Helene matris eius inuentu₃
fuit quoddam sepulchrum constantino
poli: in quo iacebat homo aurea₃ lami-
nam habens: in qua scriptu₃ erat: Xp̄s
nascetur de virgine. Credo in eum O
sol ⁊ luna sub Helene ⁊ Constantini tē-
poribus iteru₃ me videbitis. ¶ Postre
mo xp̄i diuinitatem testant inimici sui
Si loquamur de iudeis: ecce ꝙ dispersi
sunt per vniuersum mundu₃ dati in op-
probrium cunctis gentibus. Si dicam⁹
de romanis imperatoribus xp̄m perse-
quentibus in martyribus suis nōne oēs
perierūt crudeli morte. Patet de Nero
ne q ab impio depositus extra vrbē mi-
serabiliter mortuus est. Domitian⁹ a se-
natu romano interfect⁹ est Decius a dia
bolo eiectus decessit Diocletianus prio
ab imperio depositus inde strangulat⁹
est. Maximianus occisus est. Sic ⁊ alij
vt Maxentius: Gallus: Valeri⁹: Ser-
uius: Volusianus. Constans: Julianus
Theodoricus: et ceteri qui christum
male impugnantes ; male finierunt.

Si hereticos attendamus inuenimus
de ipsis q̄ manu dei fuerūt ꝑcussi. Et ce
teris dimissis: ne prolixitas tediū gene
ret: cōtra Arrium illuz maledictū diri/
gamus sermonē: qui ob impietatē suaz
damnatus est in generali concilio Ni/
ceno vt notat. xv. di. c. canones. Iste fuit
ille maledictus nequam: qui multa falsa
de xp̄i diuinitate pessime dogmatizauit
Ut enīz dicit Cassiodor⁹ li. p̄io historie
tripartite. ⁊ Eusebius in. x. li. historie ec
clesiastice. Arrius fuit presbyter alexādri
nus in sacris litteris eruditissimus. cupi/
dus glorie. ⁊ hypocrita magn⁹ qui vidēs
Alexandrum ordinatum in episcopum
alexandrinum: quod ipse cupiebat. eidē
inuidit. ⁊ cum Alexander filiuz equalem
p̄ri eē diceret: vt ip̄m ipugnaret cepit cō
trariū asserere. dicebatq̄ filiū creaturaz
a substantia patris separatuz. Hoc tp̄e
Siluester rome ⁊ Constantin⁹ magnus
imperator in ꝯstantinopolitana vrbe cō
ciliū ordinari fecit i Nicea: in quo con/
cilio vt dictum est reprobati sunt Arri⁹
⁊ sequaces eius. Mortuo vero Cōstā/
tino: Constantini filius iperium oriētis
tenuit: qui Arriuz i gratiaz recepit dece/
ptus ab eo: quoniaz fatebatur se credere
symboluz ap̄loꝝ: ⁊ maliciose hoc iureiu
rando confirmauit. Reuersusq̄ est hoc
modo constātinopoliz cum complicib⁹
suis: ⁊ volebant conciliū celebrare. Qd̄
sentiens Alexander conat⁹ est impedire
sed nequiens apte dixit Arriuz non esse
catholicuz: nec licere infringi sententiaz
episcopoꝝ. Tūc Eusebius quidaz fauēs
Arrio dixit Alexandro iureiurando q̄
nisi publica coīone Arriū cū vniuersis
apud se susciperet. tertia die ipse ad exiliū
mitteret. Discedēs ergo mestus Alexan
der orabat ne Eusebij verba sortirentur
effectū. Igitur vna die sub altare pron⁹
iacuit tota nocte rogans deū vt impedi/
ret maliciā inimicorū suorū. Post h̄ ad
palatiū imperator vocauit Arriū petēs
an concilij decreta seruaret. Cui r̄ndit.
Ita credēs ergo v̄bis Arrij suscipi eum
ab Alexandro in coīone precepit. Erat
eni tūc sabbatū ante pasca resurectionis.
Itaq̄ dum arrius eggressus esset impe
ratoris aulam: ⁊ honoraretur obsequijs
satellitū Eusebij ac populi: sicq̄ magni
ficus incederet per vrbem: tandē ad lo
cū venit: cui nomē est forū. Cōstantini
Ibi totus tremefactus ē ⁊ ventris sui so
lutio facta eum coegit secessuz querere.
Et nō tātū feces sed fluxuz sāguinis cū
intestinis emisit. Splen etiaz fluxit ⁊ ie/
cur. Et in tanto fetido actu mors subse/
cuta est. Audiuim⁹ ergo ex huiusmodi
exemplis quanta sit potētia huius cruci
fixi qui nisi deus fuisset: nō fecisset talia.
¶ Secūdum testimoniū manifestans
xp̄i diuinitatē dicit angelicum. Ab ipsis
namq̄ angelis habemus q̄ xp̄s fuerit
filius dei. s. ab angelo. Gabriele dicente
virgini Marie. Concipies ⁊c. Qd̄ na/
scetur ex te sāctū vocabit filius dei. Et ab
angelo ꝑmonente Joseph Math. i. Et
ab angelis qui post ieiunium. xl. dierum
accesserūt ⁊ mīstrabāt ei. Math. iiij. c.
¶ Tertiū testimoniū ad comprobandā
xp̄i diuinitatē dicit diuinū. Nā Math.
xvij. audita est vox de celo a Petro Ja
cobo ⁊ Johe. Hic ē fili⁹ meus dilectus i
quo mihi bene cōplacui. Et iterū instā/
te tp̄e passiōis Joh. xij. c. ipso ih̄u dicen
te patri: Pater clarifica filiuz tuuz: vox
patris audita est. Et clarificaui ⁊ iterum
clarificabo. Sufficiāt igitur tot testimo/
nia lz possumus dicere q̄ quecūq̄ mar
tyrū gesta doctorum ⁊ sanctorum exem
pla xp̄z deuz esse declarant: De quibus
al's dicturi diffusius erimus donāte deo
oīpotente in tractatu d̄ doctrina xp̄iana.
¶ Qd̄ xp̄s deus sit: quia sibi attribuun
tur in scriptura diuina que soli deo con/
ueniūt. s. sanctificatio animaꝝ: remissio
peccatorum producto mundi.

Capitulū. ij.

S Ecūda conclusio dicitur attri/
butionis. Attribuuntur nanq̄
i scriptura dn̄o ih̄u xp̄o quedaz
q̄ soli deo cōueniūt.
Primū dicitur aiaꝝ sāctificatio.
Secūdū dr̄ peccatoꝝ remissio.

Tertium dicitur mũdi productio.
¶ Primũ quod deo cõuenit dr̃ aĩarũ
sanctificatio. vt pʒ Leuit. xxi. c. vbi dicit
Ego dñs qui sanctifico vos. Et hoc dr̃
ad Heb. ii. Qui sanctificat ꝛ qui sancti-
ficãt ex vno omnes ꝛc. Et ad Heb. vlt.
Jhs vt sanctificaret populũ p sanguineʒ
suuʒ extra portaʒ passus est. ¶ Secũdũ
quod deo cõuenit dicit peccatorum re-
missio. Unde Jsa. xliij. Ego sum qui de-
leo iniquitates vestras. Unde Math.
i. angelus dixit Joseph. Jpse saluum fa-
ciet populũ suum a peccatis eorum. Et
Math. ix. cum quidã ex scribis intra se
murmurauerunt: qa xp̃s dixit palytico:
ↄfide fili remittunt tibi peccata tua: xp̃s
dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibꝰ
vestris? Quid est facilius dicere remittũ
tur tibi peccata tua. an dicer surge ꝛ am
bula. Ut sciatis autem quia filiꝰ hoĩs hʒ
potestatem in terra dimittendi peccata:
tunc ait paralitico. Surge tolle lectum
tuum: ꝛ vade in domũ tuam. ¶ Tertiũ
quod deo conuenit est mundi productõ
iuxta illud Jsa. xlviij. Ego ipse primus ꝛ
nouissimus: manus quoqꝫ mea funda-
uit terrã. ꝛ dextera mea mensa est celos.
Et hoc attribuit xp̃o Joh. i. cum dicitur
Jn principio erat verbũ ꝛc. Omnia per
ip̃m facta sunt. Et infra. Mundꝰ p ip̃m
factꝰ ẽ. Qd̃ de filio dei dño ihũ xp̃o dr̃
sicut postea dicit in conclusione. Et ṽbũ
caro factum est: ꝛ habitauit in nobis ꝛc.
¶ Qd̃ xp̃s sit deꝰ: quia fecit mirabilia:
que fuerũt sufficiens testimoniũ diuini-
tatis sue ꝑpter speciem opuʒ. ꝑpter mo
dũ: ꝛ ꝑpter documẽtũ. Caplm̃. iij.

Ertia cõclusio dicit opationis
t Monstrant xp̃m eẽ deũ opa
miraculosa p ip̃ʒ facta. De qbꝰ
dicebat Joh. v. c. Opa que ego facio in
noĩe patris mei: ipsa testimoniũ phibẽt
de me. Miracula quoqꝫ xp̃i ſm Tho.
iij. pte. q. xliij. ar. iij. fuerunt testimonium
diuinitatis sue maxime ꝑpter tria.
Primo ꝑpter speciem operum.
Secundo ꝑpter modum.
Tertio ꝑpter documentum.

¶ Primo ꝑpter specieʒ operũ: qa trã
scendebant omneʒ potestatẽ create nãe
ꝑpterea fieri nõ poterãt nisi diuina vir-
tute. Unde cecus dicebat. A seculo non
est auditum. ꝙ aperuit quis oculos ceci
nati. Nisi esſʒ hic homo a deo: nõ possʒ
facere qcq̃. Joh. ix. c. ¶ Scd̃o ꝑpter
modũ: qꝛ xp̃s faciebat miracula ꝑpria
virtute ꝛ auctoritate. Unde Luc. vi. scri-
ptũ ẽ. Uirtus d̃ illo exibat ꝛ sanabat oẽs
Et Mat. viij. c. Jmpauit ventis ꝛ mari
ꝛ facta ẽ tranquillitas magna. Et Luc.
vij. c. resuscitans adoloscẽtulũ dixit. Ado
lescens tibi dico surge. Et Joh. xi. c. in re
surrectione Lazari dixit Lazare veni fo
ras. Et sic d̃ aliis miraculis eius. Alij ve
ro qui miracula fecerunt: fecerũt ip̃a nõ
virtute propria: sed virtute diuina vl' vir
tute ipsius xp̃i incarnati. Unde Petrus
vt scribitur ĩ actibꝰ apostoloꝝ. Act. iij. c.
dixit ei qui. xl. annis per seipsum non po
terat ambulare: ꝛ sedebat ad portã tem-
pli. Jn noĩe ihũ xp̃i nazareni surge ꝛ am
bula. Et si dicat ꝙ in resurrectione La-
zari xp̃s egerit grãs deo patri. respondet
Aliud est gratias referre. ꝛ aliud ẽ grãs
ĩpetrare. Primũ ñ p̃supponit secũdũ:
sed bene econuerso. Jnsuper quare xp̃s
gratias egerit habetur ibi Joh. xi. Ego
enim sciebam ꝙ semp me audis. sʒ pro
pter populum qui circunstat dixi: vt cre-
dat qꝛ tu me misisti. Et si dicat ꝙ deus
orauit. dicit Beda ꝙ nõ orauit ad petẽ-
dum suffragium. sed ad danduʒ exẽplũ.
¶ Tertio miracula eius fuerũt testimo
niũ sufficiens diuinitatis sue propter do
cumentuʒ: quia se filiuʒ dei predicabat:
quod nisi verũ fuisset: nequaq̃ ei astitis
set diuina virtus in miraculoꝝ operatõe
Nam impossibile est tam scelesto mẽda
cio quãtũ est illud si nõ esset verũ: ipsuʒ
deũ ferre testimoniũ p opa infinite vir-
tutis que sunt miracula vera. Et propter
hoc conueniens fuit xp̃i rñsio: quã fecit
his qui a Johẽ ĩcarcerato fuerũt missi:
quos Johẽs misit ad xp̃ʒ vt ĩterrogarẽt
eum. Tu es qui venturus es: an alium
expectamus. Quod ſm Greg. Joães

fecit nō dubitās ipsū esse mūdi saluato/
rem: sed ignorans an ad infernum esset
i ppria persona descēsurus. Sciebat. n.
φ virtus passionis extēdenda erat vsqꝫ
ad eos qui in limbo erāt vel ſm Amb.
super Lucā φ nō fuit ex ignorātia. ſꝫ ex
quadā pietate. Uel sicut Criso⁹ voluit vt
satisfaceret in hac qōne discipulis suis
qbus durū videbaꝭ melius de xpo cre
dere ꝙ de Johe. Ideo xps se deū cōte
stans: euntes inquit renunciate Johāni
q̄ audistis ꝛ vidistis. Ceci vident. Clau
di ambulant: leprosi mūdāt. surdi audi/
unt. mortui resurgunt. pauperes euāge
lizantur. In quibus omnibus se deū de
clarabat. Nō dedigneꝭ ergo gentilꝭ nec
idolatra nec infidelis quisqꝫ xpo se sub
dere quia videt eū vel vagiētē i cuna vꝭ
lacrymātem i brachijs mr̄is vꝭ fascia p̄
cinctū. vꝭ famescētē: vel sudantē: vꝭ cōtu
melias patiētē: vꝭ in cruce pēdētē: vꝭ mo
rientē i medio latronū. qꝫ h̄ oīa i ipo fue
rūt ſm assūptā naturā: ſuata tamen in
eodē supposito, ppꝛietate nature diuine
O mūdi supbia detestāda. o temeraria
mētis humane curiositas. Certe ille qui
cū hoīb⁹ visus est: videbiꝭ i gloria maie
statis sue: qn̄ cōgregabūꝭ an̄ eū oēs gē
tes. Et q eū deriserūt. ꝛ q ei nō credide
rūt. ꝛ q eū nō adorauerūt ꝯdēnabūꝭ in
ignē eternū. Qui aū t amici ei⁹ eē volue
rūt accipient bn̄dictōnē seu btitudinem
eternā, pmissā: ad quā nos pducat qui ē
bn̄dictus in secula seculoꝝ. Amen.

Feria secūda post dn̄icam secundam de
aduentu. Sermo de gloria ꝛ sublimita/
te v̄bi incarnati contra hereticos q xpꝫ
dei filiū ita confessi sunt vt euꝫ inferiorē
patre ac minorē dixerint.
Fructus nonus: Ihs magnificatus.

b Eatus qui nō fuerit ꝛc. Insurre/
xerūt qdā spū maligno
iflati q v̄bi icarnati glo
riā ꝛ honorē puifacere
studuerūt. nā cū audierūt xpꝫ dei filium
noīari p varias erroꝝ opiniones hāc in
xpo filiationē ꝯtēpserūt. Ob qđ in xpo
scādalizati sūt: ita vt cū talib⁹ erroribus
nullo pacto potuerit icarnatōis bn̄ficiū
pticipare. Cōtra quos dirigem⁹ stilum.
ꝛ dicem⁹ đ magnitudine incarnationis
ihu xpi que tāta est vt nihil sibi mai⁹ ac/
comodari possit. Idē. n. filiū dei eē deū
veꝝ ꝛ dn̄m oiuꝫ creaturaꝝ ostēdem⁹: ꝛ
idcirco fructū nostrū cōponem⁹: qui est
Ihs magnificatus. Pro cuius declara
tione tres ꝯclusiōes occurrūt declarāde
Prima conclusio dꝭ singularitatis.
Secūda conclusio dꝭ eternitatis.
Tertia cōclusio dꝭ equalitatis.

¶ Qđ xps filius dei fuit ver⁹ ꝛ nālis ꝫ
opionē. Cherinti. fotini. Ebiōis. Pau/
li Samosathani q dixerunt xpm eē filiū
dei p adoptionē. Capꝭm. j.

p Rima cōclusio diciꝭ singulari/
tatis. In qua magnificam⁹ do
minū ihm xpm: quia ipsū con/
fitemur verum ꝛ naturalem dei filium
Contra quam opinionē veniūt heretici
videlꝫ. Cherintus. Ebion. Paulus Sa
mosathanus. Fotinus. ꝛ alij ſm Tho. in
iiij. sūme contra gentiles. c. iiij. qui dixe/
runt xpm nō eē verū filiū dei. Quod p
batur tripliciter.
Primo ratione adoptionis.
Secūdo rōne inhabitationis
Tertio rōne deprecationis.
Prima rō dicitur adoptionis. Nā qui
per adoptionē filij sūt diciꝭ filij nō vere
sed nūcupatiue. Si ergo de xpo inueniꝭ
φ vocetur filius dei. hoc debet intelligi
per adoptionem vel per nuncupationeꝫ
sicut in scriptura de hoīb⁹ scīs habetur.
Nā Johis. i. scribiꝭ. Dedit eis ptātēꝫ fi/
lios dei fieri: his qui credūt in noīe eius.
Et. i. Joh. iij. Uidete qualē caritatē dedit
nobis de⁹ pꝭ. vt filij dei noīemur ꝛ sim⁹
Et idem eodem loco. Omnis qui natus
est ex deo nō habet peccatū. Et Joh. x.
Illos dixit deos ad quos ſmo dei fact⁹
ē. Et ad Ro. viij. c. Ipse eni spiritus testi
moniuꝫ reddit spiritui nostro φ filij dei
sumus. Et Jac. i. c. Uolūtarie enim ge/
nuit nos verbo veritatis. Ecce φ in his

auctoritatib⁹ nos filijs dei nūcupamur:
nō quidē p naturā sȝ p adoptionē. Sic
etiā de xp̄o infert: ita q̄ nō sit naturalis
dei fili⁹. ¶ Sȝ hoc falsissimū ⁊ hereticū
esse constat Jnqt eni Aug. li. de ecclesia
sticis dogmatibus. Natus est ſm verita
tem nature ex deo dei filius: ſm veritatē
nāe ex hoie hois fili⁹: ⁊ nō adoptione ñ
appellatione. sed natura in vtraqȝ natiui
tate nascēdo: vt filij nomen haberet Ex
quo dicit dominus Boñ. q̄ hec locutio
s. xp̄m esse filium dei per adoptionem ñ
admittitur: siue pferat cū determiatiōe
vtpote si addat inq̄ptū homo: siue ñ qa
filiatio respicit personā: adoptio autem
p̄supponit quādaȝ extraneitatē. h̄ Boñ.
x. di. tertij. ar. ij. q. i. Scūs ąt Tho. vbi. s̄.
ipugnat fūdamētū p hereticos introdu-
ctum: q: aliter loqt scriptura de filio dei
xp̄o. ⁊ aliter de nobis. De ipso enim dici
tur q̄ d̄scēdit de celo. Joh. iij. ⁊. vj. ergo
erat anteq̄ de celo d̄scēdisset. Dixit etiā
eum missū. vt p eum adoptionem filioꝝ
reciperemus. ad Gal. iiij. Dicit etiam eū
vnigenitum Joh. i. Dicit etiam euȝ equa
lem patri. Paulus apl's ad Phil. ij. c.
Jnsuper eum diuina scriptura xp̄m dei
filium ⁊ angelos dei filios noiat: tñ alia
⁊ alia rōne. Unde aplus ad Heb. i. Cui
aliquando angeloꝝ dixit: Filius me⁹ es
tu, ego hodie genui te: Jtem iter ceteros
qui dei gratiā habuerunt: Moyses ha-
buit eā copiose. de quo Exo. xxxiij. c. dr
q̄ loquebat ei dñs facie ad faciem: sicut
loqui solȝ homo ad amicū suū. Si ergo
xp̄s ih̄s nō diceret dei filius nisi p gr̄aȝ
adoptionis sicut ⁊ alij sācti: eadeȝ rōne
Moyses filius dei ⁊ xp̄s diceret. lȝ etiā
abundantiori mō gratia xp̄s fuerit do-
tatus. Nā ⁊ iter alios sāctos vn⁹ alio ma
iori gratia replet. ⁊ tamen eadē rōne oēs
filij dicunt. Moyes aūt nō eadē rōne
dicit filius qua xp̄s quia distinguit apl's
xp̄m a moyse sicut filiuȝ a seruo. Unde
dicit ad Heb. iij. c. Moyses qdē fidelis
erat in tota domo eius tanq̄ famulus i
testimonium eorum que dicenda erant.
Xp̄s vo tanq̄ filius i domo sua. Unde

dictū hereticoꝝ ex scripturis conuicitur
nullā habere firmitatē. Scd̄o arguūt he
retici rōe ihabitatōis. dicūt. n. q̄ aia hu
mana ⁊ cor⁹ hūanū nāli vnione ꝯuene-
rūt, in xp̄o. ad ꝯstitutionē vni⁹ hois eius
dē spēi ⁊ nāe cū alijs hoib⁹: ⁊ q̄ i hoc ho
mine de⁹ ihabitauit sic i tēplo suo. s. per
gr̄aȝ sic in alijs sanctis hoib⁹. Uñ dicit
apl's ad Col. i. Jn ip̄o ꝯplacuit ihabita-
re oēm plenitudinē diuinitatꝭ. Et ex h̄ ꝯse-
cuta ē vlteri⁹ q̄dā affectual' vnio iter ho-
minē ⁊ deū: dū ⁊ hō ille bōa sua volūta-
te deo ihesit: ⁊ de⁹ suā volūtatē accepta-
uit ſȝ illō Joh. viij. Qui me misit mecū
ē: ⁊ ñ reliqt me solū: q: ego q̄ placita sūt
illi facio sēp vt sic itelligat tal' vnio eē ho
minis illi⁹ ad deū. q̄lis ē vnio. de q̄ apl's-
i. Cor. vi. dicit. Qui adheret deo vn⁹ spi-
rit⁹ ē cū eo. ¶ Sȝ siqs diligēter ꝯsideret
p̄dc̄a positio v̄itatē icarnatōis excludit
Nā vt dicit sāct⁹ Tho. i. iiij. sūme ꝯ gēti-
les. c. xxxiiij. ſȝ p̄dictā positōȝ ñ fuit ver
bū dei hoi illi vnitū nisi ſȝ ihitationē p
gr̄aȝ Ex q̄ ꝯseqt vnio volūtatū. Jnhita
tō āt v̄bi dei i hoie ñ ē v̄buȝ dei icarna
ri hitauit. n. v̄bū dei ⁊ de⁹ ip̄e i sanctꝭ suis
a ꝯstitutōe mūdi. Que tñ inhitatio icar
natio dici ñ pōt: alioqn ab initio mundi
de⁹ icarnat⁹ fuisset pp ihitationē v̄bi diui
ni i sāctꝭ hoib⁹. Cō sueuit itaqȝ sacra scri
ptura his mōis significar talē ihitationē
dei i hoib⁹ scis: Locut⁹ ē dñs ad Moy
sen. Dixit dñs ad moysē. Factū ē v̄bū do
mini ad Hiere. vl' ad alios pph̄as. Nū
q̄ tñ legit q̄ v̄bū dñi fcm̄ sit. Moyses
vl' Hieremias: vl' aliqs ali⁹. Et tñ d̄ xp̄o
simgl'r h̄ mō vnionē v̄bi dei ad carneȝ
ei⁹ designat euāgelista dicēs. Uerbū ca-
ro factū ē. ¶ Jnsup pnoia d̄mōstratiua
ad p̄sonā referūt vel ypostasim: vl' suppo
situ. Nemo. n. diceret. ego curro alio cur
rēte: nisi figuratiue vtpote q: ali⁹ loco ei⁹
curreret. Sed ille homo qui dr iesus di
cit de se. Anteq̄ Abrahaȝ fieret ego sū.
Joh. viij. ⁊ Joh. x. Ego ⁊ pater vnuȝ su-
mus. ⁊ plura alia que maxime ad diuini
tatem ptinēt. ergo manifestū est q̄ p̄so-
na illius hois loquētis ē p̄sona filij dei.

¶ Tertio arguunt heretici rōne depcationis: quia xps orās ad patrē Joh. xvij. dicebat. Ego claritatē quā dedisti mihi dedi eis: vt sint vnū: sicut ⁊ nos sumus. Sicut ergo pater ⁊ filius vnum sunt: ita discipulos vnū esse volebat. Sed si volebat eos eē vnū cū patre: ergo qualis ē vnio discipulorum ⁊ alioꝝ sanctorum ad ipsū patrē: talis fuit vnio ipsius filij. ergo xps dictus est filiꝰ p quādam vnionem ⁊ amicitiā cū deo. ¶ Ad h respondet scūs Tho. vbi. s. ꝯ gētiles. c. viij. i fine ꝙ argumentū nō cōcludit: qꝛ eē vnū pōt itelligi dupliciter. Aut i essentia: aut i amore. Cū enim xps dicebat: vt sint vnū sicut ⁊ nos sumus. loquebat de vnione amoris qꝛ vt patet in textu precedēti sci euāgelij. c. xv. multiplicatis vicibꝰ cōmēdauerat xps discipulis suis amorem ⁊ caritatem. Remanet igitur catholicum documentum ꝙ xps singulariter est dei filius verus vt pꝫ: perfectꝰ eiusdē nature cū p̄re.

¶ Qđ xps est dei filius nō ex tpe sꝫ ab eterno a patre genitus. Capl'm. ij.

Ecūda cōclusio dicit eternitatis. Apparet qdē ꝙ magnꝰ sit filiꝰ dei q ñ ex tpe sꝫ ab eterno a p̄re genitus est. Unde Augu. li. de trinitate ⁊ ponit a magistro. ix. di. p̄mi li. Si pꝰ erat deus ⁊ postea pater fuit: vtiqꝫ gnātionis accessione mutatus ē. Auertat deus hanc dementiam. Et hilarius. Inter gignere ⁊ gigni nullū est mediū. s. durationis. Unde si patri est ꝓpriū semp genuisse: filio ꝓpriū est semp fuisse genitū. ¶ Sed Eunomius hereticus aliter male sentit. s. ꝙ filius añ incarnationis mysteriū extiterit. ⁊ etiam ante mūdi cōstitutionē. Ponebat nāqꝫ s'm dicta platonicoꝝ sūmū deū patrē creatorē omnium rerū. A quo primitus effluxisse dicebāt quādā mētē: i q̄ essent oium rerū forme supiorē oibus alijs rebus: quā paternum intellectū noiabāt. Et post hanc dicebāt esse animam mūdi nō localr' sed itelligibiliter extensam a cētro terre vsqꝫ ad sūma celi. vt testat Greg. Nisenꝰ. li. de nā hois. Et de hac ēt dicebat. Macrobiꝰ super somnū Scipionis. Aīa mūdi nihil pꝰ auctorē deū pōt eē pfectiꝰ. Deinde ponebāt alias creaturas. Qđ aūt i scripturis sacris de filio dei dicit h de mēte predicta Eunomiꝰ volebat itelligi. Et p̄cipue qꝛ sacra scriptura dei filiū dei sapiētiam noiat ⁊ v̄bū dei Cui opinioni ꝯsonat posito Auicenne q sup̄ aīam p̄mi celi ponit intelligentiā p̄mā mouētē p̄mū celū: supra quā vlterius deum i sūmo pōebat. Quos oēs catholica fides ꝓsternit: qꝛ ñ itellexerūt illiꝰ generatiōis ineffabilis sacr'm: qđ Johes p̄dicauit i euāgelio suo. In principio erat v̄bū: ⁊ v̄bum erat apđ deū: ⁊ deus erat v̄bū: hoc erat i p̄ncidio apđ deū. Ubi coeternitas p̄ris ⁊ filij declarat. Nā vt diē Nico. đ lira super h passu trip'r ꝯtingit vt ꝓcedens sit posteriꝰ duratiōe eo a quo ꝓcedit.

Primo rōne liberatioris potētie.

Secūdo rōe modi ꝓducendi.

Tertia ratione libertatis.

¶ Primo rōne liberatioris potētie: qñ ꝓducens nō habꝫ a principio sue durationis potētiā ꝓductiuā pfectā. sicut hō a principio pueritie nō habet potentiam generādi pfectā: ⁊ iđ eiꝰ filius necessario posterior est duratiōe. ¶ Scđo ꝯtingit pp modū ꝓducēdi: qꝛ qñ aliquid producitur p motū: q motus est in tempore os ꝙ ꝓductū sit posterius ꝓducente duratione: quia productum habet p̄mo esse in illo instanti. in quo terminatur motꝰ. ¶ Tertio contingit rōne libertatis: qñ aliquid ꝓducit libere ⁊ non de necessitate nāe: quia tale agēs pōt expectare ad ꝓducēdū suū effectū sicē creat lꝫ ꝓcedāt a deo cuius potentia ē pfectissima: ⁊ sine trāsmutatione ⁊ motu. tamen creatura non est sibi coeterna: qa si ab eterno potuit ꝓducere creaturā tñ noluit. Nullo aūt istoꝝ modoꝝ pōt poni in diuinis ꝙ filius siue verbū sit posterior patre: quia in diuinis nulla pōt eē potētia ꝓductiua impfecta: vt de se pꝫ. nec verbū i diuinis ꝓcedit p mutationē ⁊ motū: qa in diuinis non habet locum. s'm illud Jac. i. c. Apud quē non ē trāsmutatio. Et filius

ꝓcedit a patre de necessitate nature: qꝛ deus necessario intelligit se. Sic ergo re linquitur ꝙ filius sit equalis pri in duratione. Et hoc expressit Johannes hoc. s. verbū erat apd deū a principio eternitatis. Concor. his Scotus ꝛ Bon. ꝛ Tho. di. ix. primi libri sententiarum.

¶ Quod filius est equalis prī ꝯ hereticos q di cūt xpm prē esse minorē. Capitulum. iij

Tertia cōclusio dē equalitatē. Ex dictis eteni in prima ꝛ in secunda conclusione deducimur filium dei magnificare: quia est equalis pri ¶ Hoc tñ qdā heretici negāt dicētes xpm patre eē minorē. Adducunt aūt in fulcimentū erroris sui prio illō dictuꝫ Joh. xiiij. Pr maior me ē. Et illud. i. ad Cor. xv. Cū oia subiecta illi fuerint: tūc ꝛ ipse filius subiectꝰ illi erit. s. patri. ¶ Secūdo dicūt ꝙ natura pris nō patitur idigentiam. neqꝫ defectū neqꝫ ignorantiā. Sꝫ i filio hec reperiūtur: qꝛ a prē recipit. iuxta illud Math. xi. Oia mihi tradita sunt a prē meo. Et non pōt ea que pōt pr. iuxta illud Math. xx. Sedere ad dexterā meā vel ad sinistrā nō est meum dare vobis ꝛc. Unde nō ē eiusdē nature cū prē. vnde nec equalis prī. ¶ Tertio arguūt. qꝛ pceptuꝫ recipe: obedire: orare: ꝛ mitti: inferioris eē vr. De obediētia xpi dicit Johā. xiiij. Sicut mandatū dedit mihi pr sic facio. Et ad Phil. ij. Fcts obediēs ꝛc. De orone hr Joh. xiiij. c. Ego rogabo patrem De missiōe ad Gal. iiij. Igit filiꝰ minor est prē ꝛ ei subiectꝰ. ¶ Et ad hoc rñdet Athanasius dicens. Equalis patri scdꝫ diuinitatē: mior prē sꝫ humanitatē. Sic eni xps qūtū ad humanitatē passus est mortuus est: orauit ꝛ alia fecit: fuit obediens ꝛ filia. Unde de seipo loquens dominꝰ ihs xps Joh. x. dicebat. Oues mee vocē meam audiunt. ꝛ vitam eternaꝫ do eis. Ubi oñdit se equalē auctoritatē hre cuꝫ ipso patre. Hoc idē expressit p hoc Phi lippe qui videt me videt ꝛ patrem meū Creditis in deū ꝛ i me credite. Joh. xiiij. c. Unde sm orthodoxe fidei documēta ecclesia scā catholica cōfitetur xpm verum ꝛ naturalē dei filiū eternū: equalē pri ꝛ verū deū eiusdē essētie ꝛ nature cū prē: nō factū nec creatū: sꝫ genitū. ¶ Mirū est certe quāta sit i qrūdā mētibus ptinacia: quāta duricies: quāta malitia: q potiꝰ volūt cū ꝓprio sensu pire qꝫ se sapientioribus credentes per luminosam veritatis viam ambulare. Optimuꝫ salubreqꝫ est vnicuiqꝫ remedium. vt semp q̄ magna: que alta sunt ita sapiat: sicut sapiētes tradunt. Hoc est qd scribit extra de constitutionibus. c. nō initaris. ꝛ in. c. canonū ꝛ. viij. q. i. c. sciendū ꝛ. iij. q. ix. c. pura. Ne initaris prudentie tue. Prudentie sue inititur: qui ea que sibi agenda vel dicenda videntur: patrū decretis preponit. Inquit et Salamō ꝓuer. xxviij. Qui ꝯfidit in corde suo stultus ē. Nō debemꝰ ergo confidere in nobis: sed vocibus credere ꝓphetarꝫ: predicatōes audire aplorum: saluberrimāqꝫ doctrinā itelligere multorum sanctorꝫ: q oēs vna voce ꝓclamāt xpm dei filiū. magnū. excelsū. gloriosuꝫ. qui lꝫ sm diuinā nām eēt impassibilis ꝛ immortalis ꝛ infinitus: voluit tñ in assūpta natura infirmꝰ mortalis ꝛ subditꝰ apparere. vt nos redimeret q̄s deiecerat ꝛ captiuauerat primorꝫ parentum supbia Idcirco nullus scādalizetur in xpo: qui est bñdictus in eternū. Amen.

¶ Feria tertia pꝰ secūdā dñicā de aduentu. Sermo de humanitate xpi ꝯ hereticos qui dicunt xpm non fuisse hoiem.

Fructus decimus. Ibi homo perficitur

Beatus qui nō fuerit ꝛc. vbi. s. Exaltata est magnope dignitas humani generis in incarnatōne filij dei qñ ille q impat ventis ꝛ mari: germiare facit terram: solis ac lune gressū disponit siderūqꝫ cursū miro ordine ordinat. dignatus est hoiem assumere in vnioneꝫ ꝑsone verbi. Sed cōtra hoc amplissimū

munus insurgunt maledicti quidam asserentes de xpi humanitate quedam nō sana: nō vera: nō denigȝ ad credenduȝ vtilia. Cōtra quos in pñti sermone dicturi sumus de xpi humanitate: explicabimusqȝ rem istā i vno fructu q ē Jhs homo perficit. Pro cuius declaratione tres conclusiones erūt notande.

Pria ꝯclusio dr̄ corporis veri assūptio.
Secunda cōclusio dr̄ animatio.
Tertia ꝯclusio dr̄ ꝓprietatꝫ nāe ꝯseruatō

¶ Qd̄ xp̄s assūpsit verā carnē: ꝛ fuit verus hō cōtra mānicheos ꝛ valētinianos Caplʒ .i.

Pria ꝯclusio dr̄ copis veri assūptio. Jn q̄ notādū ē ſm catholicā veritatē ꝙ dn̄s nr̄ iesus xp̄s assūpsit hoīeȝ cū vo corpe: ꝛ cū va carne. Verūtñ circa h̄ ꝯtingit triplr̄ sentire.
Primo ſm manicheos.
Secundo ſm valētinianos.
Tertio ſm catholicos.

¶ Prio nāqȝ fuerꝫ manichei. q dixerūt xp̄m assūpsisse corp9 fantasticū ꝛ appēs ꝛ ea que ſm hoīem gessit. s. ꝙ nat9 est ꝙ comedit: ꝙ mortu9 est. i veritate nō fuerūt: sȝ i q̄dā apparētiā. Et hec opio bestialis ꝛ irrōabilis totū incarnationis mysteriū ad quādā fictionē deducit. Jdeo hūc errorē sacre scripture euacuant auctoritates. Nam Joh. i. dr̄ Uerbū caro factū est. Et nō dicit ſm appentiā: sȝ ſm existentiā. Et iteruȝ Luc. vltꝫ. c. dixit xp̄s appēs discipulis. Palpate ꝛ videte: qa spūs carnē ꝛ ossa nō hȝ sicut me videtis habere. Nō eni carnis silitudo caro est neqȝ ambulatōnis silitudo ābulatio est Ergo si xp̄s nō ambulauit: nō comedit nō passus ē. nō vere redemit nos ꝯ illd̄ Apoc. i. Dilexit nos ꝛ lauit nos a peccatꝫ nr̄is in sanguine suo. Et Apoc. v. Redemisti nos deo i sanguie tuo. Et. i. Pet. i. c. Nō corruptibilib9 auro vel argento redēpti estis: sȝ pcioso sāguine q̄si agni imaculati ꝛ incontaminati dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Et ad Ro. iij. Justificati in sanguie ipsi9. Sequerꝫ eni ꝙ xp̄s nō vere resurrexerit. ꝛ ꝙ oēs apli ꝛ euāgeliste fuerunt mēdaces testes: q virtute magna reddebāt testimoniū resurrectionis ih̄u xp̄i. vt scribit Act. iiij. c. Sequerꝫ etiam ꝙ xp̄s fuerit deceptor ꝛ seductor eorꝫ: qui ei regratianꝫ de tot laborib9 q̄s dignat9 ē sustinere ꝛ sic nihil eēt nr̄a rēdēptio. ¶ Sȝ hr̄tici seipsos roborant p illd̄ ꝙ Paul9 ait ad Ro. viij. c. Misit de9 filiū suū i silitudinē carnis pcti. Et iterꝫ ad Phil. ij. i silitudinē hoīuȝ fact9. ergo vī ꝙ xp̄s nō fuit hō. sȝ in silitudinē ſm apparētiā ¶ Ad h̄ rn̄det sāct9 Tho. i. iiij. sū. ꝯ gētiles. xxix. c. ꝙ q̄tū spectat ad ꝓpositū: q̄dā ē silitudo appētie. vt qn̄ aliqd appet eē aliqd qd̄ nō ē. q̄dā ē silitudo specifica sicut omnes hoīes sil̄es spē dicūꝫ. Et h̄ mō sumiꝫ h̄ silitudo i auctoritatib9 allegatis. Nā vt dic̄ Hilari9. ꝛ ponꝫ d̄ vborū. si. c. itelligētia. Jntelligentia vborꝫ ex causis ē assūmēda. Paul9 loquebatur d̄ xp̄o hoīe ſm vitatē. Qd̄ pȝ. qꝛ subiūxit ꝙ fuit fact9 obediēs vsqȝ ad mortē crucis. ¶ Scd̄a opio fuit valētinianorū. q dixerūt ꝛ male: ꝙ xp̄s hūit corp9 verum non tñ terrenū. qꝛ portauit illud de celo ꝛ nihil de mr̄e vgie accepit. ꝛ p eā q̄si p aqueductum trāsiuit. Occasionē sui erroris accipiebāt ex qbusdaȝ vbis sacre scripture male intellectis: Naȝ scribitur Jo. iij. Nemo ascēdit i celū nisi q d̄ celo descēdit fili9 hoīs q ē in celo. Et Jo. vi. Descēdi de celo. Et. i. ad Cor. xv. c. Primus hō de terra terren9. secūd9 de celo celestis. Hec oīa sic volebant itelligi. vt xp̄s de celo ſm corp9 descēdisse etiā crederꝫ. ¶ Sȝ talis vitatē carnis excludit a xp̄o: quia caro vera ñ formaꝫ ex celestimā: sed ex elemētis. Jnsup apl's dicit ad Ro. i. c. Factus est ex semine Dauid ſm carnē. Et Math. i. scribiꝫ eius genealogia. ꝛ beata vgo dr̄ eius mr̄: quia ex ipsa natus ē: vt i supiorib9 dixim9. Auctoritates ergo itelligēde sūt: qa xp̄ȝ de celo descēdisse nō itelligitur ſm carnē aut aiaȝ sȝ ſm ꝙ de9. Et h̄ ex his vbis intelligi pōt: qꝛ dixit filius hoīs q ē i celo: ōndēs ita se descendisse de celo: ꝙ tñ in celo esse nō desierit. Qd̄ ꝓpriū diuinitatis est vi

ita ĩ terris sit q celũ repleat. Hiere. xxiij.
Celũ ⁊ terraʒ ego impleo. Nec etiã filio
dei incõgruum deus est descendere de celo
cõpetit ſm motũ localẽ. Nam qd localr
mouet: sic ad vnũ locũ accedit q ab al-
tero recedit. Jõ filius dei dicitur descen
disse ſm hoc q terrenã sbam sibi copu-
lauit. Sicut ⁊ apls eũ exinanitũ dicit in
quãtũ formã serui accepit: ita tñ q diuini
tatis nãʒ ñ pdidit. ¶ Tertia ẽ positio ca
tholicoꝝ q dicũt q xps nãm carnis ha
buit ↄsimilẽ nře nãe. Nõ .n. ↄcebat i ip
sa vitate inueniri deceptionẽ. ⁊ oculoruʒ
ludificatõʒ qꝛ vitas ñ nouit fallere. Nec
decebat i pfectissimo dei filio iueniri im
pfectionẽ: qꝛ pfectissim⁹ ñ nouit deficere
Et iõ sicut apparebat: sic veꝝ corp⁹ ⁊ p-
fectũ de nostro genere. ⁊ de vtero beate
virginis assũpsit verissime.

¶ Qd xps fuit verus homo ſm aiam
ↄ Arriũ ⁊ Apolinarẽ. Caplm. ij.

s Ecũda ↄclusio dicit animatio.
Voluit namqʒ xps aiaʒ rõnalẽ
assũmere: vt eẽt ver⁹ hõ. ſʒ illud
Math. xxvi. Tristis ẽ aia mea vsqʒ ad
mortẽ. Circa quã conclusionẽ occurrit
triplex modus dicendi.
Primus ſm Arriũ.
Secundus ſm Apolinareʒ.
Tertius ſm doctrinã ecclie.

¶ Primus mõus dicẽdi fuit ſʒ Arriũ
q dixit q in xpo non fuit aia: ſʒ loco aie
fuit eius diuinitas. Sed hec positio fir-
mitatẽ ñ hʒ. qm deus forma corpis esse
nõ põt. Manifestũ ẽ aũt aiam pncipa-
liter de rõne hois eẽ: cũ sit ei⁹ forma. Si
ergo xps aiaʒ nõ hũit: ver⁹ homo ñ fuit
cũ tñ eũ apls hominem eẽ asserat. i. ad
Timoth. ij. Unus ẽ mediator dei ⁊ hoiuʒ
homo xps ihs. Adhuc ãplius. Tristitia
ira ⁊ hui⁹ passiões sũt aie sensitiue. vt pʒ
p phm. ij. de aia. Hoc aũt in xpo fuisse
euãgelijs approbat. Oportet ergo i xpo
fuisse aiam sensitiuã: de q̃ planum est q
differt a natura dina filij dei. Hec Tho.
xv. di. iij. sniarũ. Verũtñ qui hãc opionẽ
hřticã sustinere volũt. arguunt ↄ vitatẽ
eo q scribit Joh. i. Verbũ caro factũ est

Ubi Johes sufficiẽter exp̃mit mysteriũ
incarnationis ⁊ tñ nihil dicit de aia. Jtẽ
vnio dine nature ad humanã dĩ icarna
tio. Sed denoiatio sẽp debet fieri a di-
gniori. Et cum aia sit dignior q̃ʒ caro: ⁊
incarnatio non dicat aiatio. videt q aia
nõ sit assũpta a vbo. Jtẽ natura ñ fac p
plura q̃ põt facere p pauciora: sed i xpo
psõa diuina potẽs erat i actu intelligẽdi
⁊ amãdi ⁊ viuificãdi: cum ipe filius dei
nõ careat volũtate nec intelligentia nec
vita ergo vr q rõnalẽ aiaʒ xps non ha
buit. ¶ Ad pmũ rñdet ſʒ Boñ. dist. ij.
tertij li. ar. ij. q. ij. q dictũ Johis ẽ p sinec
dochẽ. ⁊ accipit ibi caro p tota natura.
Usus ẽ ãt Johs tali locutõe: qꝛ nã assũ-
pta notior ẽ nobis ex pte sbe corporal
q̃ʒ spũal. ⁊ cognitio nřa icipit ab his q̃
sũt nob magis nota ⁊ ẽt i assũptione car
nis includitur assũptio aie rõnalis: quia
si assumpsit carnem. mlto magis ⁊ aiaʒ
¶ Ad secũdũ rñdet q denoiatio debet
fieri a digniori: nisi alia ratio iteruenia
Et quia rationabiliter dat nobis noticia
per ea que sunt nobis magis nota. Jdeo
potius dicim⁹ incarnationẽ q̃ʒ aiationẽ.
¶ Ad tertiũ rñdet q psona vbi viuifi-
cat p modũ efficientis: nõ tñ ↄuenit sibi
viuificare p modũ pficiẽt forme. Et hac
rõne sũme pfectionis q̃ ẽ i deo pp pter
quã nõ põt eẽ alicuius ps constitutiua.
¶ Secũd⁹ modus dicẽdi fuit Apolina
ris q dixit q xps hũit aiaʒ sensitiuã: tñ
sine mẽte ⁊ intellectu ita q vbũ dei fuit
illi aie loco intellectus ⁊ mẽtis. Sʒ h nõ
sufficit: nec verũ ẽ. qa homo spẽm sortit
humanã ex h q mentẽ humanã ⁊ rõnẽ
hʒ. Si ergo xps h nõ habuit: verus hõ
non fuit nec eiusdẽ spẽi nobiscũ: qa aia
rõne carens ad aliaʒ spẽm ptinet q̃ʒ aia
rationem habens. Scdʒ eniʒ phm. viij.
metaph. in diffinitionibus ⁊ specieb⁹ q̃li
bet differentia essentialis addita vel sub-
tracta variat speciem. sicut in numeris
vnitas. Rationale autem est differentia
specifica. Si ergo xpo fuit anima sensiti
ua sine ratione: nõ fuit eiusdẽ speciei cũ
aia nostra: que est rõnẽ hñs. hec Tho.

¶ Tertius modus dicẽdi ẽ ẜm doctri-
nam ecclesie ꝙ xp̄s assumpsit aiam rõ
nalem de nouo creatã. Unde Athanasi⁹
Perfectus deus: ⁊ perfectus homo ex
aia rõnali ⁊ humana carne subsistens.

¶ Qđ i xp̄o seruata ẽ ꝓprietas vtriusqꝫ
nature contra hereticũ Apolinarẽ ꝯriũ
asserentem. Caplm̄. iij.

Tertia conclusio dicit conserua-
tionis. Nã ita xp̄m deũ ⁊ hoiez
cõfitemur vnaz tm̃ ꝑsonam: vt
nullo mõ cõfundatur ꝓprietas vtriusqꝫ
nature. Qđ Leo papa testificat in ẜmo-
ne de natiuitate dñi. Inquit enim. Uer-
bũ dei de⁹ filius dei: qui in principio erat
apud deũ ꝑ quẽ omnia facta sũt: ⁊ sine
quo factũ est nihil: ꝓpter liberandũ ab
eterna morte hominẽ fact⁹ est hõ: ita se
ad susceptionẽ humilitatis nr̃e sine mu
tatiõe sue maiestatꝭ iclinãs vt manẽs qđ
erat assumẽsqꝫ qđ non erat: verã formã
serui forme in qua deo pr̄i equalis ẽ vni
ret. ⁊ tanto federe naturã vtrãqꝫ conse-
reret: vt nec inferiorẽ cõsumeret glorifi-
catio: nec superiorem minueret assũptio
Salua igit ꝓprietate vtriusqꝫ substantie
⁊ in vnã coeũte ꝑsonã suscipit a maiesta-
te humilitatꝭ: a virtute ĩfirmitas: ab eter
nitate mortalitas. ⁊ ad deponendum no
stre conditionis debitum: natura inuio-
labilis nature est infusa passibili ħ ille.
¶ Sed apolinarius male cõtra hãc ve-
ritatem locutus est dicens ipsũ verbũ in
carnez conuersuz. sicut cuz dicit Joh. ij.
Ut gustauit architriclinus aquaz vinum
factũ. Quod ea rõne dicit: quia est con-
uersa in vinũ. Sed hic error impossibili
tatem habet ẜz doctrinaz sci Tho. i. iiij.
sũme ꝯtra gentiles. c. xxxj. triplici ratõe.
¶ Primo rõne imutabilitatis.
Secundo rõe simplicitatis.
Tertio rõe incõmunicabilitatis.
¶ Primo rõne imutabilitatis. Nã de⁹
est imutabilis. Omne autẽ qđ in aliud
cõuertit: mutatur. Cum ergo verbũ dei
sit verus deus impossibile est ꝙ verbum
dei fuerit in carnẽ mutatũ. ¶ Scđo rõe
simplicitatis. Cũ enim ṽbũ dei sit deus⁊
simplex est ⁊ nulla in ipso cõpositio esse
põt. Si ergo aliqd verbi sit conuersum
in carnẽ: oportet totũ verbũ esse ꝯuersũ
Qđ autẽ in aliud conuertit: desinit esse
illud qđ prius fuit. sicut aqua cõuersa in
vinũ iam non est aqua sed vinũ ergo p⁹
incarnationem: ẜm rõnem predictã ver
bum dei penitus non erit. qđ falsissimuz
ẽ: tũ ex hoc ꝙ verbũ dei in eternũ sit: tũ
qꝛ post icarnationẽ xp̄s verbũ dei dr̄ ẜm
illđ Apoc. xix. c. Uestit⁹ erat veste asper
sa sanguine ⁊ nomen eius verbum dei.
¶ Tertio rõne incõmunicabilitatꝭ. Coꝝ
eni que non cõueniũt in materia ⁊ in ge
nere vno: impossibile ẽ fieri cõuersionẽ
⁊ vniri inuicẽ. vt ex linea non fit albedo:
quia sunt diuersoꝝ generꝝ. neqꝫ corpus
elementale põt cõuerti in aliqđ corpus
celeste: vel in aliquã incorpoream substã
tiam: vel ecõuerso. quia non cõueniunt
i mã: ṽbũ ãt dei cũ sit de⁹. ñ ꝯuenit nec i
materia nec in genere cuz quocũqꝫ alio
eo ꝙ deus nec in genere est nec materiã
habet. impossibile igitur est verbuz i car
nem fuisse conuersum: vel in quodcũqꝫ
aliud. ¶ Diximus qd de xp̄o sentimus
ẜz traditões patrũ: ⁊ expugnauim⁹ rõni
bus manifestis hr̄ticoꝝ oiuz obiecta ne
phanda. Satis ergo est clara xp̄i noticia
Jõ null⁹ ꝑ ignorãtiã volũtariã ⁊ affecta-
tã si ei nõ credit excusare pt̄ se. Tñ qbus
libet doctrina suscipienda est: vt de ṽbo
incarnato fide credat: qđ ṽbũ explicare
nõ potest. Hoc dicit elegantissime Leo
papa in ẜmone đ natiuitate domini. Ex
cedit quidem dilectissimi: multumqꝫ su
pereminet humani eloquij facultatez di
uini operis magnitudo. ⁊ inde oritur dif
ficultas fandi. vñ adest rõ non tacendi.
Quia in ihu xp̄o filio dei nõ solũ ad di-
uinam essentiam: sed etiã ad humanam
spectat naturã: quod dictũ est ꝑ ꝓpham
Generationẽ ei⁹ qs enarrabit: Utramqꝫ
eni substantiã in vnam conuenisse per-
sonaz nisi fides credat sermo non expli
cat. Et ideo nunqꝫ materia deficit lau-
dis. qa nunqꝫ sufficit copia laudatoris

Gaudeamus igitur ꝙ ad loquendū tāte
misericordie sacramētū impares sum⁹
⁊ cū salutis nostre altitudinē vincere n̄
valemus: sētiamus nobis bonuȝ esse ꝙ
vincimur. Nemo eniȝ ad cognitionē ve
ritatis magis propinquat: ꝗ̄ qui intelli/
git in rebus diuinis etiam si multū pro
ficiat sēp sibi supesse quod querat. Nā q
se ad qđ tendit puenisse presumit: nō q̄/
sita reperit: sed in inquisitōe deficit. Ne
auteȝ īfirmitatis nostre perturbemur an
gustijs: euāgelice nos ⁊ ꝓphetice adiu/
uant voces. Hec ille. Inherentes igitur
nos dictis sāctorum xp̄m deū ⁊ hoīem
adorem⁹: qui viuit ⁊ regnat ī secula se/
culoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta post secūdā dn̄icaȝ đ ad
uētu. Sermo ꝙ solus filius dei carnem
assūpsit: ⁊ nō alie persone trinitatis.

¶ Fruct⁹ vndecim⁹: Jh̄s ī mūdū mittit.

Beatus qui nō ⁊c. vbi. s. Cupiētes quidaȝ mysteriū incar nationis inconsiderate inuestigare ꝯfūdūtur ī mente: quoniā credūt totā trinitatē fore īcarnataȝ: nescientes distinguere diuina rū personarū pluralitatē. Et qꝛ hoc tene re falsū est ⁊ ipiuȝ. Idcirco ī pn̄ti ꝭmone videbim⁹ qualiter sola persōa v̄bi carnē assūpsit. Colligemusq̄ ea que dicturi su mus sub vno fructu. s. Jh̄s ī mūdū mit titur. Pro cuius declaratione tres con/ clusiones erunt notāde.

Prima cōclusio dicit expressiōis.
Secūda cōclusio dī termiatōnis.
Tertia cōclusio dicit extensionis.

¶ Qđ persōa īcarnatōis noīatur v̄bū. Capitulū. j.

Prima cōclusio dicit expressio/ nis. Naȝ persona incarnata ex primit: ⁊ noīat noīe verbi. Joh̄. j. c. Ideo vt aliqualiter hui⁹ v̄bi habea mus noticiā. tria sūt notāda.

Primū qualiter verbū īuenit ī nobis.
Secūdū qualiter v̄bū in deo ponit.
Tertio qualiter ꝓprietas filiationis ī ver bo diuino reperitur.

¶ Primū vidēdū ē qualiter v̄bū inue/ nitur in nobis. Circa hoc dicit Nico. de lira sup Joh̄. ꝙ vox significatiua dī ver bū: sed h̄ tm̄modo large ⁊ denoīatiue: ī ꝗ̄tū significat īteriorē mētis ꝯceptū: sicͭ vrīa dī sana iꝗ̄tū ē sanitatꝫ īdicatiua. Et iō sicͭ illđ ꝓp̄e dī sanitas qđ ꝑ vrinꝫ de/ signat. ita illđ ꝓp̄e dī v̄bū qđ ꝑ vocē si/ gnificat. s. īterior mētis ꝯcept⁹: ꝭȝ qđ di cit ph̄s p̄io ꝑiermenias Voces sūt no te. i. signa eaꝝ q̄ sūt ī aīa passionū. Et iō ꝯceptus mētꝭ īterior etiaȝ anteꝗ̄ per vo cē designet ꝓprie v̄bū dī. Et hoc ē quod dicit Aug. xvij. de trinitate. Quisq̄s pōt intelligere verbū n̄ solū anꝗ̄ sonet: veꝝ etiā anteꝗ̄ sonoꝝ eius imagines cogi/ tationē īuoluāt: pōt videre aliquam illi⁹ v̄bi similitudinē: de q̊ dictū ē. in p̄ncipio erat v̄bū. Verūtn̄ duplex ē ī nobis inte/ rior mentꝭ ꝯcept⁹. Unus īperfect⁹ ⁊ infor mis. Ali⁹ format⁹ ⁊ ꝑfect⁹. Cui⁹ rō est qꝛ cognitio nr̄a ꝓcedit đ imꝑfecto ad perfe ctum. Et ideo de re primo habemus cō ceptū cōfusū ⁊ imperfectū. vt dicitur pri mo ph̄icoꝝ. Et talis cōceptus nō dicit ꝓprie verbū: sed cogitatio. Procedēdo aūt ꝑuenimus ad habendū cōceptū rei determinatum. qui a philosophis vocat diffinitio ⁊ a sanctis vocatur verbum.

¶ Secundū videndū est qualiter v̄bū ponit in deo. Circa quod est cōsideran/ dum ꝙ deus ē intellectualis nature: vt ab omnib⁹ tam sanctis ꝗ̄ ph̄is suppo/ nitur manifestū. Ideo īipso pōit verbū non tn̄ ad similitudinē verbi large dicti quod est ipsa vox significatiua vel con/ ceptus rei imperfectus: quia ī deo nihil est sensibile. nec est aliquid imperfectū. Et propter hoc vox significatiua que est sensibilis: ⁊ ipsa cogitatio que licet sit in tellectualis tamen importat inperfectio/ nem non habet ibi locum: Sed ibi po/ nitur verbum inꝗ̄tum importat conce/ ptum rei perfectum: quia deus vnico ac tu intelligendi seipsum de alia oīa ꝯcipit

perfecte. Exquo patet differẽtia ṽbi nr̃i ad ṽbũ diuinũ: q2 ṽbũ nr̃m i mẽte mul tiplicat᷑. Quot.n. sũt ibi ɔcept⁹ ip̃fecti vel formati: tot sũt ibi ṽba. In deo aũt vni cũ ē ṽbũ: q2 ñ põt eē ibi nisi vnicus cõ/ cept⁹ p̃fectissim⁹. Itẽ ṽbũ i nobis ē acci dẽs: ⁊ qd trãsiẽs: q2 ñ sẽp actu itelligim⁹ Sȝ i deo ē qḋ idẽ substãtia diuina: q̃ nõ patit᷑ admixtionẽ alicui⁹ accidẽtꝭ seu cuius cũqȝ ex̃nee nature. ⁊ ē ṽbũ qḋ sẽp actu p̃manet ⁊ eternũ. Tertiũ vidẽdũ ē q̃liter ꝓprietas filiationis in ṽbo diuino repe ritur. Ad qḋ sciendũ ē ꝙ de rõe filiatio nis ꝓprie dicte ē ꝙ ibi sit ꝓcessus viuentꝭ a viuẽte ſ̃ȝ rõnẽ silitudinis i idẽptitate nãe saltez specifica: vł i aliquo ꝓpinquo genere. vt ḋclaratũ est fructu. v. c. iij. p̃mꝭ operis. Et q2 ṽbũ i diuinis põit᷑ distictũ p̃sõalr̃ a p̃ncipio a q̊ ꝓcedit ɔñter oȝ di cere ꝙ i ip̃o p̃fecte iueniat᷑ rõ filiatõnis q2 necessario ꝓcedit siẽ viuẽs a viuẽte: ⁊ i idẽptitate nãe ñ solũ specifica: sȝ ẽt nume rali. ⁊ ꝓcedit ẽt ſ̃ȝ rõnẽ silitudis: q2 ḋ rõ ne ṽbi ē ꝙ sit p̃fecta silitudo illi⁹ cui⁹ est ṽbũ. ⁊ iõ ṽbũ i diuinis ⁊ fili⁹ idẽ sũt per oẽm modũ. Iõ Aug. i. vi. li. de trinitate ait. Uerbũ solus fili⁹ accipit᷑ ⁊ in eo loco di᷑ ṽbũ q̊ fili⁹. De q̊ ṽbo idẽ dicit Aug. xij. li. de trinitate ꝙ ipsa ꝓprietas filij per sonalis diuersis noibus significat᷑ ad ex primendã diuersimode p̃fectionẽ eius Ut eni ostẽdat patri nãlis: di᷑ fili⁹. Ut ostẽ dat᷑ p̃ri p̃ oia similis: di᷑ splẽdor. Ut ostẽ/ dat᷑ imaterialr̃ genit⁹: di᷑ ṽbũ. Nã ṽbuȝ ē secũda p̃sona i sanctissima trinitate.

¶ Qḋ incarnatio determinat᷑ ad solam personã verbi. Capl̃m. ij.

Ecũda ɔclusio dicit᷑ terminatõ
• Incarnatio nãqȝ terminat᷑ ad solã p̃sonã ṽbi: q2 p̃sõa ṽbi ad i carnationẽ iter ceteras p̃sõas dinas fuit magis idonea. siue loq̃mur ḋ ip̃a icarna tiõe i se. siue ꝓut ordiata ē ad hũani ge/ neris redẽptõeȝ. Si.n. loq̃mur ḋ ipsa in carnatõe i se magis ɔgruũ fuit p̃sonã fi/ lij incarnari ex triplici cõuenientia.
P̃rimo inq̃ntum est imago.
Secũdo inq̃ntum est ṽbuȝ.
Tertio inq̃ntum est filius.

¶ Primo cõueniẽs fuit vt sola persõa ṽbi icarnaret: iq̃ntũ ē imago q2 hõ assũ/ ptibilꝭ erat rõe dignitatꝭ imaginis. Et qa filius ē imago p̃ris: magis ɔueniẽs erat p̃sonã filij assumere creaturã. ¶ Scḋo fuit magis ɔueniẽs: iq̃ntũ ē ṽbũ. Nã q2 fili⁹ dei ē ṽbũ p̃ris: sic ꝓcedit ab ip̃o: vt p̃r se manifestet p̃ ipsuȝ. Et ideo sicut ad itentionis manifestationẽ ṽbũ itellectua le copulat᷑ voci sensibili: sic ad diuinitatꝭ reuelationẽ ṽbũ p̃ris congruũ fuit vniri carni. ¶ Tertio fuit ɔueniẽs q2 fili⁹. Nã fili⁹ sol⁹ ē genit⁹ ab eterno. Et sic ɔgrue/ bat eũ carnẽ assumere: vt eẽt de genere hoiuȝ ⁊ ita fili⁹ hois. Iõ decebat ip̃ȝ ma gis icarnari q̃ȝ p̃reȝ vł spũȝ sãctũ. Et h̄ ē qḋ dicit Augu. li. ḋ trinitate: quẽ allegat magr̃ sniaꝝ. di. i. li. tertij. Dei filius ñ q̃si uit nisi matꝫ in terris: q2 iã hẽbat p̃reȝ i celis. ¶ Insup̃ si loq̃mur de icarnatõ ne p̃ ɔparationẽ ad humani generis re/ dẽptionẽ: magis ɔueniẽs fuit filiũ icar/ nari q̃ȝ p̃rem ⁊ sp̃m scm̃. Et h̄ apparet si ɔsiderem⁹ hois lapsũ: rep̃andi modũ ⁊ rep̃ationis fructũ. ¶ P̃rio si ɔsidere mus hois lapsũ: videmus ꝙ lapsus fuit appetendo dei similitudinẽ ⁊ eq̃litateȝ: q̃ ꝓprie filio attribuit᷑. Iõ quasi directe ɔ filiũ peccauit hoc ē qḋ dicit Anselm⁹ li. Cur de⁹ hõ. Homo ꝓ q̊ erat oratur⁹ ⁊ diabolus quẽ erat expugnatur⁹: ambo falsaȝ dei similitudinẽ p̃ sũpserũt. Uñ spe ciali⁹ aduersus filiũ peccauerũt. ¶ Se cũdo si considerem⁹ modũ rep̃atõis fi lio incarnari ɔueniẽs fuit. Reparati.n. sumus p̃ mediatoris obediẽtiã ⁊ suppli/ cationẽ: qḋ magis filio q̃ȝ alij competit. Uñ Anselm⁹ li. Cur de⁹ hõ Cõueniẽti⁹ sonat filiũ supplicare patri q̃ȝ aliã p̃sonã. ¶ Tertio si ɔsiderem⁹ rep̃atõis fructuȝ: incarnatio ad hoc facta ē vt sim⁹ dei filij Si ergo posteri⁹ p̃ illḋ habet reduci qḋ ē prius i eodẽ genere: cõgruum fuit vt filij efficeremur p̃ illũ qui est filius natu ralis. Unde Augu. iij. li. de trinitate ait. Ut homo ex deo nasceret᷑. p̃mo ex ipso

natus est deus. Oportuit eni vt p eu effi
ceremur filij adoptiui: q est fili⁹ nālis. h
Boñ. di. i. tertij libri ar. ij. q. iij. Alex. i. iij.
q. ij. mem. v. ar. i. ꝛ Tho. i. iij. pte sūme.
q. iij. ar. viij.

¶ Qd nulla persona icarnari potuit ni-
si persona filij. Capl'm. iij.

t Ertia conclusio dicitur extensio
nis. In qua non imerito que-
runt doctores si alia persōa a fi
lio. s. patris vel spiritus sancti potuit se ex
tendere ad possibilitatē incarnatōis. Et
ad hoc ꝺm doctrinam Boñ. dist. i. tertij
libri. ar. i. q. iiij. dixerunt quidaʒ ꝙ nulla
persona incarnari potuit nisi psona ꝟbi
Qd probant triplici ratione.

Pria rō ē pp psonaꝝ ordinationem.
Secūda rō ē ppter psonaꝝ conditōeʒ.
Tertia rō ē ppter oppositoꝝ distictionē.

¶ Prima rō est ppter psonaꝝ ordina
tionē. Ita eni ordinate sunt persone diui
ne: vt nulla in eis sit admixta confusio.
Sed si alia persona incarnaret: nasceret
quedam confusio trinitatis: quia plures
filij in trinitate dicerentur. ¶ Secunda
ratio est ppter personarū diuinaꝝ cōdi
tionē: que talis est: vt vna persona sit al
teri similis ꝛ equalis. Si ergo icarnaret
vel pater vel spiritus sanctus: nasceretur
scilicet quedam equalitatis diminutio:
dum duo filij essent in diuinitate: quorū
vnus haberet excellentiorē natiuitatem
altero. ¶ Tertia ratio ē ppter opposito-
rū distinctionē. Debent nanqʒ opposita
esse distincta. Si autē alia psona a filio
incarnaret: nasceret quedā oppositorūʒ
indistinctio: quia tūc ibi essent due pso-
ne: quaꝝ quelibet genita ꝛ filius diceret
vl' vnus ꝛ idē filius genitus ꝛ ingenitus
diceret si pr̄ icarneret. Et ideo qui volūt
hāc positioneʒ tenere dixerunt ꝙ nulla
alia persona nisi filij poterat incarnari:
non propter defectum sʒ propter digni-
tatē potētie: q̄ ñ admittit aliqd idecens.
circa op⁹ suū vbi. s̄. Sed domin⁹ Boñ
dicit ꝙ pater ꝛ spiritus sanctus potuissēt
incarnari absqʒ aliq̄ repugnantia. Po
tuissent enim formare corpus quod sibi
vnirent de genere humano non p viam
generationis: sicut formauit corp⁹. Eue
q̄ non dicit eē filia Ade. Preterea dato
ꝙ alia psona assūpsisset carnē d ꝟgine si
cut assūpsit verbū adhuc ibi nō eēt ꝯfu
sio nec equalitatis diminutio ꝺm rem:
quia ex hoc nulla fieret trāsmutatio cir
ca personas diuinas. Nulla enim est cō
fusio quando nos credimus ꝙ vnus ꝛ
idem est temporalis ꝛ eternus: imortalis
ꝛ mortuus. Nullum etiam est inconue-
niens cum dicimus filiū esse equalē pa-
tri ꝛ minorem patre ꝺm naturaruʒ dua-
litatem: ¶ Sufficiat itaqʒ nobis ꝙ fili⁹
est incarnatus non imperfecte non di-
minute: quinimo cum omnibus reqsitꝭ
ad salutem ꝛ redemptionem nostram.
Ipsum ergo audiamus: ipsū imitemur
qui pro nobis in mundū venire dignat⁹
est: qui semper paratuʒ se offert ad nos
saluandū qui est bn̄dictus ꝛc. Amen.

¶ Feria quinta post secundā dominicā
de aduentu. Sermo contra iudeos: qui
dicunt xp̄m esse venturū.

Fructus duodecimus: Ihs venisse vi-
sus est.

b Eatus qui
non fuerit ꝛc. vbi supra
Generatio peruersa iu
deoruʒ hodierna die p
totum orbem terraruʒ
dispersa ꝛ disseminata in xp̄o scandaliza
tur. quia per ipsos de xp̄o dulcissimo ꝛ
ihu nostro negatur quod per nos predi
catur. Dicuntqʒ eum venturum: quem
venisse omnino clarum est. Quib⁹ tāto
fortius viriliter est resistendum: quanto
ipsis fides maior exhiberi posset: quia
ad eos de xp̄o facta est reuelatio. Habēt
enim christi prophetarum documenta
ꝛ sanctorum patrum exempla in scriptu
ris veteris testamenti: quarum sensum
peruertentes facile ignorātibus persua-
dent quod volunt. Idcirco in presenti
sermone contra iudeos dicturi sumus

de xpi aduentu in mundũ siue in carnẽ cuius tempus preteritũ est ⁊ nõ futurum. Dicemusq; ꝑ hac veritate sub vno fru/ctu.s. Jhs venisse visus est. Ad cuius de/clarationem tres cõclusiones erunt per tractande.

Prima conclusio dicit iudeorũ dispsio siue captiuitas.

Secunda conclusio dicitur ecclesie sta/bilitas.

Tertia conclusio dicitur miraculoꝝ cla/ritas.

Prima conclusio dicit iudeorum dispsio seu captiuitas. Nam mil/le ⁊ quadringẽtis.⁊.xxiiij.annis iudei dispsi vagant per omnes nationes mũdi. Non habẽt ciuitatẽ: nõ templũ: nõ regnũ: nec aliquã amplius dignitatẽ. Certe si eos iterrogare voluerimus cur tanto tempore seuit ira dei contra eos ne sciunt respondere: nisi quia xpm in lege promissum suscipere noluerunt quinim/mo ꝑsecuti sũt eũ vsq; ad cõdẽnationem mortis. Sed prophetia patriarche Ja/cob. Geñ. xlix.c. satis autentice mani/festat xpm venisse: cõtestans tunc nasci turũ eum: qñ iudeis regale sceptrũ defi/ceret. Ait enim. Non auferet sceptrũ de Juda: nec dux de femore eius: donec ve/niat qui mittendus est.⁊ ipse erit expec/tatio gentium. Uerumtamẽ aliqui iudei dicunt ꝙ hec auctoritas non intelligitur d xpo: sed d Nabuchodonosor rege ba/bylonis qui missus est ex ordinatione di/uina contra hierusalẽ ꝓpter pctã ppli vt hr.iiij. Reg.⁊.xxv.c.⁊ extunc deficit re/gnũ iudeoꝝ: quia Nabuchodonosor ce/pit Sedechiam regẽ.⁊ filios suos coram eo occidit: ⁊ oculos ipsi⁹ effodit: vixitq; eum cathenis: ⁊ adduxit in babylonem: nec postea aliqs de eius stirpe regnauit. Quibus respõdet Nico. de lira. ꝙ hoc est falsũ: quia post captiuitatem babylo/nicam iudei habuerunt duces ⁊ princi/pes. sicut patet de zorobabel Esdre.iij. ⁊ de Neemia Esdre ꝑ totum.⁊ de Ma/chabeis. vt habet i libris Machabeoꝝ. Habuerũt etiam reges: qa Johes hir/canus filius Symonis Machabei im/posuit sibi diadema regni. Et extunc re/gnauerunt filij vsq; ad Herodẽ. Augu. autẽ. xviij. li. de ciuitate dei dicit ꝙ pm⁹ p⁹ babylonicã captiuitatem rex fuit Ari/stobolus. Primus apud iudeos Aristo/bolus assumpto diademate ⁊ rex ⁊ pon/tifex factus est. Nam antea non reges sꝫ principes ⁊ duces habuerũt. Huic Ari/stobolo successit Alexander etiam ipse rex ⁊ pontifex. Post hunc vxor Alexã/dri regina iudeorum fuit cuius tempo/re mala sunt eos secuta grauiora. Nam filij huius Alexandri Aristobol⁹ ⁊ Hir/canus inter se de imperio dimicantes vi/res aduersus israeliticam gẽtem prouo/cauerunt romanas. Hircanus namq; a romanis contra fratrem poposcit auxi/lium. Uenitq; Pompei⁹ preclarissim⁹ princeps qui iudeam cum exercitu igres/sus: ciuitatem cepit: templum reserauit non deuotione supplicis. sed iure victo/ris. Et ad sancta sanctorum: quo nisi sa/cerdotem summum intrare licebat: nõ vt venerator: sꝫ vt prophanator accessit. Cõfirmatoq; Hircani põtificatu: ⁊ sub/iugata gente posito custode Antipatre vinctum secum. Aristobolum ducit. Et extunc iudei tributarij Romanorum eẽ ceperunt. Hec idem dicit Crisostomus ⁊ Eutropi⁹ li. vi. Deinde post paucos an/nos Herodem alienigenam habuerũt: quo regnante natus ẽ xps. De quo He/rode dicit Eusebius primo li. ecclesiasti/ce historie. ⁊ Josephus. xvij. antiquita/tum li. ꝙ ex idumeorum gente paternũ genus. arabum vero materni sãguinis originem duxit: qui a romanis iudeoꝝ regnum sibi concedi. In quo cum essꝫ subleuatus: mox in superbiam erupit: ac iudeis plurima mala intulit: Nam ⁊ pontifices non iam ſm generis ordinem constituebat: Sed ignobilibus quibus/dam permittebat sacerdotia: sacratam etiam vestem summi pontificis obclu/sam signaculo tenuit: non permisso al/terius potestati vsu eius. Cum etiam vide/ret ꝙ generis iudeorum nobiliũ indicia

si pmaneret obfuscatiōis sibi psimū q̄re
ignobilitatis sue cōscia exagitat⁹ oēs li/
bros in qbus ↄstructio gn̄is hēbat iussit
incēdi: estimāsse nobilem videri posse si
nouitius esse ꝛ aduena israhelitici gn̄is
nullis ↄscriptionū fastib⁹ vrgeret. Veruȝ
fuere tūc pauci diligētes ꝛ studiosi viri:
qui vel discriptos ex pte aliq̄ hui⁹ libros
hērēt domi. vel etiā memorie hite ordi/
nē p sapie retinerēt. Ecce iaȝ ꝙ iudei cō
fiteri cogunt ſm ꝓpheticā pmissionem
xp̄m iam aduenisse. qui dum fuerit iter/
rogati. vbi sūt illi sanctissimi pr̄es israhe
litici ppl̄i ptectores ꝛ defensores xp̄m ve
nisse cōfiteri cogūtur. Ubi ergo o iudei
Moyses qui ppl̄m captiuū dei virtute:
ex egypto de manu Pharaonis eduxit
ꝛ liberauit: Exodi. xij. c. Ubi Josue sub
quo illa tria magna miracula ondit de⁹
Primū qn̄ iordanis fluuius aquis iun
dat⁹ liberū ppl̄m dei nō sorbuit. Josue.
iiij. Secūdū qn̄ clāgētib⁹ sacerdotib⁹ hie
rico corruit Josue. vj. c. Tertiū qn̄ Josue
ↄtra hostes pugnāte sol vnius diei spa/
cio stetit. Josue. x. c. Ubi iudices illi for/
tissimi bellatores: qui ppl̄m dei de inimi
cis suis viriliter defenderūt: Ubi Otho
niel qui ppl̄m dei liberauit de manu re/
gis syrie: Judicum. iij. c. Ubi Aioth qui
moabitas circiter decem millia oēs ro/
bustos ꝛ fortes percussit: Eglon coꝝ re/
ge in suo cenaculo interfecto: Judicum
eodem. c. Ubi Sangar filius anath. qui
percussit de philistijm sexcētos viros. ꝛ
Jsrael defendit codē. c. Ubi Delbora ꝛ
Barach qui Barach credit vir eius fuis
se. ipsa tn̄ Delbora isrl̄ liberauit de māu
Jabin regis asor: Judicū. iiij. c. Ubi Ge
deon: qui isrl̄ liberauit de māu Madiā
terrore lapidū ꝛ tubarū hostib⁹ subito
pturbatis alijs mutua cede cadētib⁹: q
busdā vo in fugā cōuersis: Judicū. i. c.
Ubi Abimelech fili⁹ Hierobaal de ↄcu
bina nat⁹: qui septuaginta fr̄es suos de
pris vxorib⁹ oēs pter vnū Joathā q mi
nim⁹ abscōdit⁹ erat occidit. ꝛ dn̄iuȝ ppl̄i
violēter arripuit: Judicū. ix. c. Ubi. Tho
ladi Sachar. vbi Tholā Jahir Galaa/
dites: Ubi Jepte fili⁹ cuiusdā meretricis
q spuri⁹ a fr̄ib⁹ fuit eiect⁹. tādē necessita
te vrgēte ad pncipatū vocat⁹ ē. ꝛ ex voto
filiā imolauit: stult⁹ in vouēdo: crudelis
in soluendo: Judicū. xj. c. Ubi Abessan
q septeȝ annis isrl̄ iudicauit: Ubi Abia/
lon zabulonites: Ubi Abdon fili⁹ Hel/
lel Pharatonites: qui habuit. xl. filios.
de qb⁹ Judicū. xij. c. Ubi Samson for/
tis qui leonē interfecit: philisteos occidit
ꝛ tot ꝛ tāta fecit ↄtra eos: Judicū. xv. c.
ꝛ. xvj. c. Ubi Heli ꝛ Samuel ꝛ ceteri vi
ctoriosi duces ppl̄i iudeoꝝ. Ubi reges il/
li potētissimi: quos prefecit eis de⁹. Ubi
Saul qui pm⁹ regnauit in isrl̄ ꝛ ex volū
tate dei vnct⁹ est in regē a Samuele sa/
cerdote. i. Reg. xv. c. Ubi Dauid: qui se/
cūdus regnauit. qui pmissiōe dei iterfe/
cit gigātē goliath. ꝛ demū ad paucos di/
es effect⁹ est rex sup ppl̄m israel. i. Reg.
xv. Ubi Salomon fili⁹ ei⁹ qui regnauit
post Dauid patrē suū. iij. Reg. iij. c. ꝛ de
dit ei dn̄s sapiētiā ꝛ prudentiā multā ni
mis ꝛ latitudinē cordis q̄si harenā que
est in littore maris. ꝛ erat sapiētior cūctis
hoib⁹: possidebatq3 oia regna a flumi/
ne terre philistijm vsq3 ad terminū egy/
pti. iij. Reg. iiij. c. Et edificauit domum
dn̄i. ꝛ gloriose regnauit in vita sua. Ubi
roboam vbi Abias. vbi Assa. vbi Josa
phat. vbi Joram. vbi Ochozias. vbi Jo
as. vbi Amasias. vbi Ozias. vbi Joathā
vbi Achaz. vbi Ezechias. vbi Manas/
ses. vbi Amon. vbi ꝛ reliqui iudeorum
reges. qui vt in libris regum diffusi⁹ no/
tatur successiue regnauerunt cum virtu
te multa ꝛ victoria inimicoruȝ ppl̄i dei.
Quid fecistis o iudei. Quod scelus cō/
misistis. cur dati estis in opprobriū gen
tium. ꝛ abiectionem cūctis gentib⁹. vbi
Jsaias. vbi Hieremias: Ezechiel. Da/
niel: Oseas: Joel: Amos: Abdias: Jo
nas: Micheas. Naū: Abachuch So
phonias: Aggeus: zacharias: Mala/
chias. Certe nullus est qui aliquid pro/
phetizet de aduentu messie: quia iā ve/
nit. Ipsi aūt iudei clauserūt cor suum. ꝛ
taȝ manifestissimis exēplis aptissimisq3

experimentis credere noluīt.

Qđ ecclesie stabilitate ꝓbatur xp̄m
iam venisse. Capitulū.ij.

Ecūda cōclusio dicitur ecclesie
s stabilitas. Nam a tēpore xp̄i sta
bilis ⁊ firma permāsit: nec vlle
vnq̃ꝫ tēpestates nō dico solūmodo heᷓ
ticoꝝ. sed etiaꝫ potētissimoꝝ tyrannorū
potuerunt illa submergere. Quod vtiqꝫ
fieri non posset nisi celitus defenderetur
Nec deus ita sibi assisteret si mēdaciter
p̄dicaret xp̄m venisse. Quis nam expli
cet quot fuerunt impatores Romani: q
xp̄ianum nomen delere cōati sunt. ⁊ ec
clesiam dei durissimis cruciatibus ⁊ oi
crudelitate vexarunt? Nonnulli fuere
qui dixerunt decem tm̄ persecutiones ec
clesiam passam. Unam vero nouissimā
⁊ futuram esse dicunt ab antixp̄o. quos
tamen Augustinus improbat li.xviij. đ
ciui.dei.lij.c.vbi ait. Proinde nec illud
quidē temere puto esse credendum siue
dicenduꝫ ꝙ nonnullis visum est vel vi
detur nō amplius ecclesiā passurā per
secutiones vsqꝫ ad tempus antixp̄i ꝙ̃ ꝙ
iā passa est. idest decem ⁊ vndecimā ea
demqꝫ sit nouissima ab ātixp̄o. Primā
quippe cōputāt a Nerone. Secundaꝫ a
Domitiāo. Tertiā a Traiano. Quartam
ab Antonio. Quintā a Seuero. Sex
tam a Maximino. Septimā a Decio.
Octauā a Ualeriano. Nonaꝫ ab Aure
liano. Decimā a Dioclitiano ⁊ Maxi
miano plagas eni egyptiorū que decem
fuerunt: anteq̃ꝫ inde exire incipet popu
lus dei: putant ad hunc intellectum esse
referendas vt nouissima antixp̄i ꝑsecu
tio similis videat᷑ vndecime plage egy
pti: qua dū hostiliter ꝑsequerēt᷑ hebreos
in mari rubro populo dei per siccū trā
seunte perierunt. Sed ego illa re gesta in
egypto istas persecutiones prophetice
significatas nō esse arbitror. Quis ab
eis qui hoc putant exquisite ⁊ ingenio
se illa singula his singulis comparata vi
deantur non prophetico spiritu: sed cō
iectura mentis humane. qua aliquando
ad verū peruenitur: aliquando fallitur.

Quid eni qui hoc sentiunt dicturi sunt
de persecutione qua ipse dominꝰ crucifi
xus est? In quo eam sunt numero posi
turi? Si autem hac excepta estimant cō
putandum tanquam ille computande
sint. que ad corpus pertinent: non qua
psum caput est appetitū ⁊ occisū: Quid
iagent de illa que postea q̃ꝫ xp̄s ascendit
i celū hierosolymis facta est? Ubi btūs
Stephanꝰ lapidatus est? Ubi Jacobus
frater Joannis Gladio trucidatus est?
Ubi apostolus Petrus vt occideretur
inclusus ē: ⁊ ꝑ angelum liberatus? Ubi
fugati ⁊ dispsi de hierosolymis fratres?
Ubi Saulꝰ: q postea Paulꝰ apl̄s factꝰ
est vastabat ecclesiā: vbi ipse quoqꝫ iam
fidē quā ꝑsequebat᷑ euangelizans: qua
lia faciebat ē passus siue ꝑ iudeā siue per
alias gentes quacūqꝫ xp̄m feruētissime
predicabat? Cur ergo eis a Nerone vi
detur ordiendū: cum ad Neronis tem
pora inter atrocissimas persecutiones:
de quibꝰ nimis longū ē cūcta dicere ec
clesia crescēdo ꝑuenerit? Hec Augꝰ. q
in premissis verbis docet ecclesiam dei
nō nisi inter turbines ⁊ cōquassationes
varias floruisse. Et illud ꝑfecto mirabi
le vnicuiqꝫ esse debet ꝙ imperatores ro
mani: quibus mūdus olim resistere nō
potuit. ⁊ totum terrarū orbē sue iurisdi
ctioni subiecerūt. non valuerunt cultuꝫ
dei delere de terra: quem nullus defēdit
armis: nec pecunia: nō đniqꝫ humanis
fauoribus: quinimo cū importuna ꝑse
cutione victores esse đberēt ipsi ita victi
sunt: vt in vrbe collocaretur sedes eccle
sie sancte dei. O admirabilis virtus ihu
xp̄i crucifixi. O incogitabilis potentia
xp̄i. qui moriens resurgere voluit tertia
die: vt stabiliret ecclesiaꝫ eamqꝫ firma
ret sicut promiserat Petro Math.xvi.
c. super hanc petram. s. me xp̄m edifica
bo ecclesiam meā. ⁊ porte inferi non p̄
ualebunt aduersus eam. Ipse ē de quo
Daniel exposuit visionem Nabuchodo
nosor: ꝙ debebat subijcere regnū Ro
manorū: Nā Nabuchodonosor vt di
citur Danielis.ij. dixit. Uidi statuam

magnam: cuius caput ex optimo auro erat: pectus & brachia ex argento: venter & femur ex ere: tibie autem ferree. Et post sequitur quod abscisus est lapis de monte sine manibus: & percussit statuam in pedibus eius: & comminuit eos. Per statuam designantur quattuor regna. Primum est regnum chaldeorum: quod designatur per caput aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundum est regnum persarum: quod designatur per argentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorum. Designatur autem per argentum. ut dicit Nicolaus de lira quia in illo regno multum vacabant sapientie & eloquentie: que significantur per claritatem argenti & eius sonoritatem. Et quia regnum medorum & persarum primo fuerunt duo regna. & in uno regnabat. Darius. & in alio Cyrus. ideo signata fuerunt per illa duo brachia. Verumtamen quia fuerunt coniuncta simul tempore. Cyri: mortuo Dario: illa duo brachia erant coniuncta in pectore uno. Tertium est regnum grecorum: quod subiecit sibi regnum persarum tempore Alexandri magni. Designatur autem per es propter sonoritatem grece eloquentie. quia es inter alia metalla est magis sonorum. Quartum est regnum romanorum: quod designatur per ferrum: quia subiecit sibi regnum grecorum. & omnia regna mundi: sicut ferrum domat omnia alia metalla. Per lapidem autem abscisum sine manibus designatur xps: qui est natus de virgine sine manibus complectentium: que virgo designatur per montem propter excellentiam vite. Cui xpo subiiciendum erat regnum romanorum. Quod impletum fuit tempore Constantini: qui a beato Siluestro baptizatus romanum imperium xpo subiecit. Ex quibus omnibus conuincuntur iudei: ut velint nolint dicant xpm venisse: quem tamen impie negant absque ulla rationabili causa &c.

¶ Quod xpm venisse probatur claritate miraculorum. Capitulum .iij.

Tertia conclusio dicitur miraculorum claritas. Constat namque venisse christum: quia ante aduentum eius multa miracula facta sunt in veteri lege. Nunc vero illa fieri tantum videntur in xpiana religione virtute domini nostri iesu xpi. Quanta enim fuerint illa signa olim exhibita. patet in scripturis veteris testamenti. Ibi quidem ut Aug. testatur libro .x. de ciui. dei. c. viij. reperimus qualiter Abrahe ex sterili uxore datus est filius: etiam ipsa senescente. Gen. xxvi. c. Ibi uxor Loth in statuam salis conuertitur: quia supernum preceptum contempsit. Gen. xix. c. Ibi in liberatione populi de egypto: columna ignis per noctem: & nubis per diem iter prebebat israelitico populo. Exo. xiij. c. ibi apertum mare rubrum ostendit. & filij israel per siccum transeuntes: egyptij vero in medijs fluctibus inuoluuntur. Exo. xiiij. c. Ibi marath fluuius amarissimus immisso ligno dulcificatur. Exodi. xv. c. Ibi manna paratur patribus in deserto. Exo. xvi. Sed quid omnia numerare temptamus: cum breuis sermo illa explicare nequeat? Non negant ipsi iudei que dicimus: sed respondere nolunt cur tot signa & virtutes defecerunt. Negant autem quod in nostra fide nunc tales virtutes & multo maiores inueniantur. Nos autem qui christiani sumus: de domino iesu xpo autentice legimus quod miracula multa fecit curando infirmos: obsessos a demonibus liberando: illuminando cecos: mundando leprosos: & quod maius est mortuos resuscitando: ut dictum est fructu. viij. presentis operis. Et non solum in creaturis rationabilibus videntur hec signa: sed etiam in insensibilibus elementis. Hinc est quod Grego. in omel. epiphanie ait. Omnia elementa auctorem suum venisse testata sunt. Ut enim de his quasi quodam usu humano loquar. deum hunc celi esse cognouerunt: quia protinus stellam miserunt. mare cognouit: quia sub eius plantis se calcabile prebuit. terra cognouit: quia eo moriente contremuit. sol cognouit: quia lucis sue radios abscondit. saxa & parietes cognouerunt: quia tempore mortis eius scissa sunt.

Infernus cognouit: quia hos quos te-
nebat mortuos reddidit. Et tñ hũc quẽ
deũ omnia elemẽta insensibilia asserũt
adhuc infideliũ iudeorꝝ corda deũ mi-
nime esse cognoscũt: ⁊ duriora saxis ad
pniam scindi nolũt: eũq3 cõfiteri abne-
gant: quem elemẽta vt diximus: aut si-
gnis aut scissionibus deũ clamãt. h̃ ille.
Nec ipse xp̃s tñ ista miracula fecit sed
in eiꝰ virtute ⁊ noie in ecclia vsq3 in ho-
diernũ diẽ multipliciter fiũt. Sicut p3
in aplis in martyribus in virginibꝰ ⁊ in
cõfessoribus. De qbus oibus tanta dici
possunt ꝙ vix aliqs illa queat aut legere
aut audire. Verũtñ illud vnũ est mira-
culũ miraculorꝝ oiu3 clarissimũ ac mi-
rabilissimũ ꝙ mũdꝰ totꝰ ꝑ aplos i xp̃3
crediderit. Nec fuerũt rustici. simplices
vulgares ⁊ idiote q in xp̃m crediderũt:
sed viri litterati: docti: periti: philosophi
oratores: ꝓncipes: reges: ⁊ imꝑatores.
Unde Aug. xxij. li. de ciui. dei. dicit. c.
v. Jam ergo tria sunt incredibilia q̃ tñ
facta sunt. Incredibile est xp̃3 resurrexis-
se i carne ⁊ in celũ ascendisse cũ carne.
Incredibile est mũdũ rem ta3 incredi-
bilem credidisse. Et incredibile est ho-
mines ignobiles infimos paucissimos
imꝑitos tam incredibilem rem ta3 effi-
caciter mundo. ⁊ in illo etiam doctis ꝑ-
suadere potuisse. Horꝝ triũ incredibiliũ
primũ nolũt isti cũ quibus agimus cre-
dere. Secundũ coguntᷣ ⁊ cernere qđ tñ
nõ inueniũt. vnde sit factũ si nõ credũt
tertiũ. Certe resurrectio xp̃i ⁊ in celum
cũ carne cũ qua resurrexit ascensio toto
mũdo iam predicatᷣ ⁊ creditᷣ. Si credi-
bilis non est: vnde toto terrarꝝ orbe ia3
credita est. Sed multi nobiles sublimes
⁊ docti etiam vidisse dixerunt: ⁊ quod vi-
derunt diffamare curarunt: eis mundũ
credidisse non mirũ est. Sed istos ad-
huc credere nolle perdurꝝ est. Si aũt vt
verũ est paucis obscuris minimis ⁊ in-
doctis ea se vidisse dicentibꝰ ⁊ scribenti-
bus credidit mũdus: cur pauci obstina-
tissimi q remãserũt ipsi mũdo iam cre-
dẽti adhucusq3 nõ credunt. Qui ꝑꝑea
numero exiguo ignobiliũ, infimorꝝ imꝑe-
ritorꝝ hominũ credidit: quia in ta3 con-
tẽptibilibus testibus multo mirabilius
diuinitas se ipsa ꝑsuasit. Eloquia nãq3
ꝑsuadentiũ que dicebant mira fuerunt
facta non verba. Qui eni xp̃m in carne
resurrexisse. ⁊ cũ illa ad celum ascendis-
se non viderant hec se vidisse narranti-
bus nõ loquentibꝰ tñ: sed etiã mirifica
facientibus signa credebant. Hoies qp
pe quos vnius vel vt multũ duarꝝ ligua-
rũ fuisse nouerãt: repente linguis oium
gentiũ loquẽtes mirabiliter audiebant.
Claudũ ab vberibus matris: ad eorum
verbũ in xp̃i noie post. xl. ãnos incolu-
mẽ constitisse: sudaria de corꝑibus eorꝝ
ablata sanandis languentibus ꝓfuisse:
in via qua fuerant transituri positos in
ordine inumerabiles morbis varijs la-
borantes vt ambulãtiũ suꝑ eos vmbra
transiret cõtinuo salutẽ solere recipere:
⁊ alia multa stupenda in xp̃i noie ꝑ eos
facta. Postremo etiã mortuos resurre-
xisse cernebant. Que si vt leguntᷣ gesta
eẽ ꝯcedũt ecce tot incredibilia tribꝰ illis
incredibilibus addimꝰ ⁊ vt credatᷣ vnũ
incredibile: qđ de carnis resurrectione
atq3 in celum ascensione dicitᷣ multorũ
incredibiliũ testimonia tanta cõgerimꝰ
⁊ nõdũ ad credẽdũ ab horrẽda duricia
incredulos flectimus. Si vero ꝑ aplos
xp̃i: vt eis crederetᷣ resurrectionẽ atque
ascensionẽ predicãtibꝰ xp̃i etiã ista mi-
racula facta esse nõ credũt. Hoc nobis
vnũ grãde miraculũ sufficit: qđ iã terra-
rũ orbis sine vllis miraculis credidit.
Hec Aug. Cõfundantᷣ ergo iudei duri
q xp̃anã fidẽ ipugant: qui xp̃m venisse
negant: quem vt ꝓdiximus tot quotti-
diana miracula declarãt ⁊ manifestant.
O iudei oli3 a deo predilecti: modo da-
ti in opprobriũ gentiũ reuertimini reuer-
timini: deponite vestrã duritiẽ. Currite
ad xp̃m desideratũ: qui iam venit man-
suetus: qui est benedictus in secula secu-
lorum. Amen.

¶ Feria sexta post secundã dominicaꝫ

de aduentu. Sermo de fide firma: qua debemus christum cognoscere.

Fructus. xiij. Jhesus fide cognoscitur

b eatus qui non fuerit &c. vbi supra Magna est multitudo & numerus pene incredibilis eorum qui eterno bono priuantur quoniam in christum credere noluerunt. cum tamen vt apostolus docet ad Heb. xi. c. sine fide impossibile est placere deo ipsa nanque est que intellectum illuminat. menti veritatem reserat. & animam ducit ad notitiam eorum que necessario sunt cognoscenda pro obtinenda salute. Et quoniam qui sine fide viuit vel in aliquo articulo fidei dubitat: vt notatur extra de hereticis. c. i. infidelis simpliciter est. Jdcirco in presenti sermone dicturi sumus contra eos qui fide integra carent. & in christo scandalizantur. Pro quibus ponemus fructum qui est: Jhesus fide cognoscitur. Ad quod plene intelligendum tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio dicitur paruitas.
Secunda conclusio dicitur sublimitas.
Tertia conclusio dicitur superioritas.

Quod proprio ingenio christum cognoscere non possumus. Capitulum. i.

p Rima conclusio dicitur paruitas Jn qua scire debemus quod christum per fidem cognoscere possumus ingenio autem proprio nequaquam: quia intellectus rationalis creature per semetipsum ad talem notitiam extendere se minime valet. Nisi diceremus secundum eos qui fatui sunt: quod intellectus noster intelligit omnia quod est falsum. Et falsitas ista haberi potest si consideretur quod triplex est intellectus

Primus est intellectus diuinus.
Secundus est intellectus angelicus.
Tertius est intellectus humanus.

Primus intellectus est diuinus: de quo dicit Scotus. disti. ij. primi. li. quod est infinitus: & cognoscit quodcunque intelligibile perfectissime: quantum est intelligibile in se: & vnico actu intelligendi intelligit semetipsum & omnia. Quod etiam late declarat. sanctus Tho. li. Primo contra gentiles. c. xxiiij. Et quia esse dei est infinitum ipse solus se infinite intelligit. Secundus intellectus est Angelicus. de quo dicit. Dio. li. de diui. no. quod est diformis. Quod ideo dicitur secundum Bon. i. ij. di. iij. parte. ij. ar. ij. q. ij. ad primum ar. non quia habet deiformitatem quam habet intellectus gloriosus per assimilationem que est in statu perfecto. sed quia sine susceptione specierum per illud quod habet in se actu cognoscit. Et ob hoc angelus naturali cognitione diuinam essentiam videre non potuit in claritate sua: tamen quia hec cognitio est premium premium. quo habito mens creata quiescit tanque beata & perfecta. secundum illud Joan. xvij. hec est vita eterna vt cognoscant te deum verum. Angelus autem non erat per naturam beatus. ideo hoc premium non obtinuisset nisi gratuita dei influentia. tum quia diuina lux propter sui eminentiam est inaccessibilis viribus omnis create nature & ideo per quandam benignitatis condescensionem facit se cognosci: ita quod in illa cognitione cognoscens multo plus agatur quam agat. Jlla autem condescensio bonitatis quid gratuitum dicitur: sed constat quod non dicit dine essentie humiliationem: quia non potest minorari sed dicit alicuius radij gratuitam imissionem: propter quam anima clare cognoscit cum est immissio abundantia sicut est in gloria. Tum etiam non vidit angelus naturali cognitione diuinam essentiam: quia primior est deo anima habens gratiam quam sit angelus habens sola naturalia. Alia vero exuta cum gratia non potest aspicere lucem summam nisi adiuuetur per gloriam. sicut patet de his qui fuerunt in limbo: & de alijs qui sunt in purgatorio. A fortiori ergo nec angelus habet cognitionem de diuina essentia per naturam: sed cognouit deum tunc in puris naturalibus constitutus per speculum clarum & per vestigium. hec Bon. i. ij. Ubi ostenditur limitatio intellectus angelici quia non extendit se ad intelligendum essentiam diuinam eo modo quo intelligit intellectus diuinus. Jnsuper etiam in gloria

vnus angelus magis intelligit q̄ȝ alius: quia vt vult Dioꝰ li. de ange. hierar diuine reuelationes fiunt a deo immediate ipsi seraphin. illas vō cōicat Cherubin ꝛ sic ſm ordinem ſupiores inferioribus reuelant. ¶ Tertius intellectus dicitur humanus: qui longe inferior eſt intellectu angelico: quia cognoſcit res in tpe: ꝛ cū diſcurſu ratiocinando: q tn̄ non eſt equalis in omnibus rōne vtentibꝰ. quia qd vnꝰ ſcit alter ignorat. nec etiā aliquis ita eſt doctus: qn poſſit fieri doctior. ſm illud ꝓuer. i. Audiens ſapiēs ſapientior erit. Unde refert Hieroꝰ de Themiſtide pho ſcribēs ad Nepotianū q cū expletis cxxvij. annis ad mortē appropinquaret: amare flebat dicens ſe tunc vita migrare: cum aliquid ſcire iciperet. Quo exemplo monemur q non niſi fatue exiſtimant qdā ſe oīa ſcire. ꝛ illa putant eſſe que ipſi intelligunt: ꝛ que nō intelligunt oio nō eſſe. Iſti ſūt qui ſpū ſupbie ꝛ preſumptionis decepti a veritate fiunt alieni: quia vt dicit Bern. ſup cantica. Supbo oculo vitas nō videt. Et Augꝰ. vij. confeſſionū ſemetipſū de tali errore redarguit dicendo. Tumore meo ſeparabar a te. ꝛ nimis inflata facies claudebat oculos meos. Cum itaqȝ oium intellectus non ſint equales: Oportet v omnes fide inueniantur.

¶ Qd ea que de xp̄o cognoſcuntur ſūt ita ſublimia q excedunt capacitatē humanā. ideo neceſſe eſt ipſum fide cognoſcere. Capl'm. ij.

Secūda ꝯcluſio dicit ſublimitas. Neceſſe eſt eni ihm fide cognoſcere. qꝛ ea que d ipſo dicunt adeo ſunt ſublimia vt hoīs nālē capacitatē excedant. Qd conueniens eē oſtendit ſctūs Tho. in. i. contra gentiles c. v. triplici ratione.

Primo ratione ordinationis.
Secūdo rōne vere cognitionis.
Tertio ratione delectationis.

¶ Primo equidē decēs fuit hominibꝰ ꝓponi fide tenēda ea q̄ ſupra naturales animi vires ſunt ratione ordinationis. Ordinamur enī ad altius bonū q̄ȝ experiri in preſenti vita poſſumꝰ. Ideo oportuit mente euocari in aliquid altius q̄ȝ ratio nr̄a pertingere in preſenti poſſit: vt ſic diſcamus aliqd deſiderare ꝛ in illud ſtudio tendere: qd totū ſtatū pn̄tis vite excedit. ꝛ hoc ꝓcipue xp̄iane religiōi cōpetit: q̄ ſingulariter bōa ſpūalia ꝛ eterna ꝓmittit. ¶ Scdo h ꝯueniēs fuit rōe ver cognitiōis ad dei. ſ. veriorē cognitionē habendā. Tūc eni ſolū deū in pn̄ti vere cognoſcimꝰ qn̄ ipſū eē credimꝰ ſupra oē illud qd d deo cogitari pōt ab hoie: eo q nālē hoīs cognitionē diuina ſubſtātia excedit. ¶ Tertio illud fuit cōueniens ratione delectationis. Noticia nāqȝ diuinoꝝ ē valde delectabilis. Vn̄. Ariſt. x. ethicoꝝ. c. vij. ꝯtra Symonidē phm dic q homo ad diuina ꝛ imortalia tendere debet q̄ȝtū poteſt. Hic Symonides dimittendā homini dicebat ſupioꝝ cognitionem: ꝛ humanis rebus ingeniū applicandū: inquiens humana ſapere hominem ꝛ mortalem mortalia. Et. xi. de aīalibꝰ. Ari. dicit. q q̄ȝuis parū ſit qd d ſubſtātijs ſupioribꝰ percipimus. illud tn̄ modicū ē magis amatū ꝛ deſideratū oī cognitione: quā habemus de ſubſtātijs inferioribus. Et in. ij. de Celo ꝛ mundo ait. q cum de corporibus celeſtibus queſtiones ſolui poſſunt pua ꝛ topica ſolutione ꝯtigit auditori: vt vehemēs ſit gaudiū eiꝰ. oſtēdēs q d rebꝰ nobiliſſimis q̄ȝtūcunqȝ ipfecta cognitio, maximā pfectionē ꝛ delectationē aīe ꝯfert. Multo magis ergo cognitio diuoꝝ ſecretoꝝ q̄ fide haberi poteſt.

¶ Qd cōfirmādo predicta: fidei ſacra ſuperant altitudinē humani intellectꝰ. Capl'm. iij.

Tertia concluſio dicit ſupioritas. Ex dictis in prima ꝛ in ſecunda ꝯcluſiōe cōſtare pōt q fidei ſacramēta ſupant altitudinē hu

manī intellectus.iō rōne demōstratiua
cognosci nō pñt. Oportet ergo vt sim/
plici fide ⁊ nō sophistica interrogatiōe
suscipiantꝰ. Jō scribitꝰ.i.c.de sū.tri.⁊ fide
ca.vbi glo.ait. Ubi ratio deficit supplet
fides. Et h Hilariꝰ.iiij.li.ꝺ trini.ait. Ne
qꝫ celestiū ꝑ se sciam humana ībecillitas
cōsequetꝰ.neqꝫ inuisibiliū ītelligētiā ipe
sibi corꝑaliū sensus assumet. Nō enim
subeūt ingenia nostra in celestez sciam
neqꝫ incōprehensibilē veritatē sensu ali
quo infirmitas nostra concipiet. Neqꝫ
ꝓpter hoc irrōnabiliter mouentꝰ qui sic
credūt ea q̄ humanā rōnem superāt. qꝛ
vt inqt Ugo de scō Uic.li.i.iij.ꝑte.c.xx/
iiij.circa credēda.q̄dā sunt ex̄ rōnez: vt
necessaria.q̄dā ꝭm rōnem vt ꝓbabilia.
q̄dā ꝯ rōnem vt incredibilia. quedam
supra rōnem vt mirabilia ⁊ diuina. Si
ꝟo dicatꝰ ꝙ in fide ꝓponitur aliqd qꝺ
etiā humana rōne inuestigari possit.vt
deū eē: ⁊ tñ credēdū nob ꝓponitꝰ trade
re ergo saltē ista tanq̄ credēda videtꝰ eē
suꝑfluū. Ad h rñdet scūs Tho.ꝭa ꝭe.q.
ij.ar.iiij.ꝙ necessariū est hoi accipere ꝑ
modū fidei etiam q̄dā q̄ nāli rōne pro/
bari pñt triplici rōne.

Primo ꝓpter generalitatem.
Secūdo propter velocitatem.
Tertio propter securitatem.

¶ Prio ꝓpter generalitatē. Quia noti
cia fidei pōt eē generalior ⁊ cōmunior.
Si eniz veritas diuina solūmodo rōni
inqrenda relinq̄retꝰ.paucis hoibꝰ inessz
noticia dei. Scōm eni Tho.i.ꝯ gētiles
c.iiij.a fructu studiose inquisitionis q̄ ē
inuentio ꝟitatis plurimi impediuntꝰ tri/
bus de causis. Quidā siqdem ꝑꝑ cōple
xionis indispositionē ex qua multi sunt
naturalr̄ indispositi ad sciendūz. Unde
nullo studio ad hoc pertingere possent
vt sūmū gradū humane cognitionis at
tingerent: q in cognoscendo deū consi/
stit. Quidaz ꝟo ipediuntꝰ necessitate rei
familiaris. Oportet.n.inter homies esse
aliq̊s q tꝑalibꝰ administrandis insistāt
q tantum tempus in ocio cōtemplatiue
inquisitionis non possent expendere: vt
ad sūmū fastigiū humane inqsitionis
ꝑtingere possent.s.dei cognitionē. Qui/
dam aūt impediuntꝰ pigritia. Ad cogni
tionē enim eorū que de deo ratio inue/
stigare potest: oportet multa precogno/
scere.cum fere totius philosophie cōsi/
deratio ad dei cognitionē ordinetꝰ. Pro
pter quod metaphisica que circa diuina
versatur: inter philosophie partes vlti/
ma remanet addiscenda. ¶ Scōa rō
est propter velocitatem. Uelocius enim
fide q̄ȝ ratione cognoscitꝰ deus ⁊ citius.
Nam q ad predicte veritatis cognitio/
nem ratione vellent peruenire: vix post
lōgum tempus id possent attingere. tū
propter multa que exigūt vt dictū est.
tū etiam qꝛ tempore iuuentutis diuersis
passionū motibus anima fluctuās non
est apta ad tam alte veritatis cognitio/
nem: sed in quiescēdo fit prudēs ⁊ sciēs
vt habetꝰ.vij.phisicoꝝ ¶ Tertia ratio est
ꝓpter securitatem: qꝛ noticia fidei est se
curior inuestigatione rationis. Plerū/
qꝫ cum tali inuestigationi falsitas admi
scetur propter debilitatem ītellectus no
stri in iudicando: ⁊ fantasmatum per/
mixtionem. Et ideo oportuit: vt per viā
fidei veritas elucescat Hinc apostolus
ad Eph.iiij. Nō amplius ambuletis si/
cut ⁊ gētes ambulāt in vanitate sensus
sui: tenebris obscuratum habētes ītelle
ctum. Igitur humiliet vnusquisqꝫ mē/
tem suam: deponat omnes curiositates
animi sui: abijciat quilibet presumptio/
nem a se: ⁊ cum de xp̄o senserit fide vi/
deāt propter ratiōis debilitatem. Sed
nescio quid dicam de multis qui nullo
argumēto flecti possūt ad credēdū que
credere obligātur. Nisi forte dixeriꝫ eos
excecatos: vel superbia: vel auaritia: vel
luxuria: a quibus cum abstinere nolit
id credunt quod volunt. Hoc nanqꝫ so
lum esse videtur malorum refugium.
Quapropter nos veram fidem habea/
mus: vt deum in celo videre possimus
qui est benedictus in secula seculorum.
Amen.

¶ Sabbato post scdam dñicam de aduentu. Sermo de sequela xpi. ꝯtra falsos xpianos: qui dicũt se in xpm credere quẽ tñ in opibus virtutũ nolũt imitari vnde in ipo merito scandaliçant.

¶ Fructus. xiiij. Iesus est imitandus.

b eatus qui nõ fuerit scandaliçatus in me vbi supra. Ostendunt quidam se in hac vita xpm diligere: ⁊ in ipz credere verba ꝓferendo: sed operibus ipsi ꝯtrariant: qm̃ vitiosius viuũt vitaqꝫ eorum est reprehensibilis valde atqꝫ in his que dei sunt facillime fatigant. adeo vt nec in minimo laborare velint ꝓ adipiscenda gloria sanctoꝝ. Pro qbus in presenti sermone dicturi sumus de seq̃la iesu christi. qꝛ vt Iac. ait. ij. c. fides sine operibus mortua est. Non enim ꝓdest nobis xpm cõmendare: xpm laudare: xpm magnificare: xpm nominare nisi ipm fuerimus imitati. Erit itaqꝫ hui⁹ ẜmonis fruct⁹: Ihs est imitãdus. Nam q ipm sequit in illo nõ scandaliçatur. Pro cui⁹ declaratione circa xpi sequelam tres cõclusiões notabim⁹.
Prima ꝯclusio dr̃ determinatio.
Secũda ꝯclusio dicit ratio.
Tertia cõclusio dr̃ retardatio.

¶ Qd debemus imitari xpm: nõ tñ in oib⁹: sed ex necessitate in obseruãtia humili diuinoꝝ ꝯsilioꝝ ⁊ operib⁹ perfectionum. Caplm̃. i.

p Rima conclusio dicit determinatio. In qua expedit scire in q̊ debem⁹ xpz sequi. De q̊ Petr⁹ ait. i. Pe. ij. c. Xps passus est pro nobis vobis relinquẽs exemplũ: vt sequamini vestigia ei⁹. Et Io. pma canonica. ij. c. Qui dicit se in xpm credere: dz sicut ille ambulauit ambular̃. Et Lactãti⁹. vij li. diuinaꝝ institutionuz ait. Pater enim noster ac dominus qui condidit firmauitqꝫ celũ q libratã magnitudine sua terram vallauit montib⁹ mari circundedit omnibusqꝫ distixit: ⁊ quicqd est in hoc opere mũdi mirabile cõflauit atqꝫ pfecit ex nihilo ꝓspectis erroꝛib⁹ hominũ ducẽ misit q nobis iustitie viã pãderet: Hũc seq̃mur omnes. hũc audiamus. huic deuotissime pareamus: qm̃ solus: vt ait Lucreti⁹. Veridicis hoium purgauit pectora dict̃. Et finẽ statuit torpedinis atqꝫ timoris. Exposuitqꝫ summum bonũ quo tendimus omnes. Quid foret atqꝫ viam mõstrauit limite paruo. Quo possem⁹ ad id recto cõscẽder̃ cursu. Nec tm̃ oñdit: sed processit ne quis difficltatis gratia iter veritatis horreret. Et Grego. dicit. Qui xpi vestigia dedignant sequi: qua temeritate sperant ad eius claritatis gaudia consequẽda peruenire? Et in euangelio ipse saluatoꝛ ait Ioã. viij. Ego sum lux mũdi. qui sequit me non ambulat in tenebris. Et Ioan. xiij. Exemplũ enim dedi vobis vt quẽadmodũ ego feci. ita ⁊ vos faciatis. Ex his remanet dubi⁹ animus: in quo debeamus xpm sequi: cum xps ieiunauerit quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus. ⁊ nihil comedẽs vel bibens: in desertũ locum ad orandum accesserit: aiaz suã ꝑsecutorib⁹ obtulerit: fugitqꝫ multipliciter illusus: flagellatus: contumelijs affectus: in medio duorum latronum crucifixus: ⁊ tandez pro nobis cũ amaro dolore mortuus. Si ergo debemus xpm sequi: nunqd ⁊ talia pati obligati sumus: ita vt aliter nõ possimus saluari? Ad quod est notandum illud qd dicit dñs Boñ. in quodã libello suo: qui intitulat apologia paupeꝝ: ꝙ in xpo cõtingit tres act⁹ reperire.
Primi respiciũt dignitatẽ excellẽtie.
Secũdi ꝯdescensionẽ misericordie.
Tertij informationẽ perfecte vite.
¶ Primi act⁹ in xpo respiciunt dignitatem excellentie: vt illi in quibus apparet sua potentia: sicut opa miraculosa: vel sapientia sicut reuelatio secretorum cordis. vel seueritas iudicij: sicut eijcere

vendentes ⁊ ementes de templo: ⁊ du/ra increpatione ferire pōtifices. vel auctoritas officij: sicut sacramentū cōficere. ⁊ man⁹ imponere: ⁊ relaxare peccata. Que omnia xp̄o conueniūt: q: ipse erat homo: ⁊ erat deus omnipotēs: erat homo: ⁊ ex gratia vnionis omnia sciēs. erat iudex: ⁊ erat sacerdos. ¶ Secūdꝰ act⁹ in xp̄o respiciūt condescēsionem misericordie. Nam xp̄s nuptijs interfuit: comedit cū pharifeo. Lu. vij. in domo Marthe ⁊ Magdalene multotiēs hospitabat: ibi q; comedebat apposita sibi cibaria. Comedit cū publicāis ⁊ peccatorib⁹. vt patet Mat. ix. Et quādo comedit i domo Mathei pharisei murmurabāt dicētes q̄re cū publicanis ⁊ peccatorib⁹ manducat magister vester? Habebat tunicam incōsutilem nō rudem nec hispidam. Cōuersabat inter homines: ⁊ tādez cū peccatorib⁹ loquebat. Que oīa ipse fecit nō tanq̄ imperfectus sed perfectissim⁹ Et huiusmōi opa i ipso impfecta neq̄ q̄ fuerūt. q: sicut bonū dicit tripliciter. ita ⁊ maluz tripliciter. ⁊ sicut perfectum tripliciter. ita ⁊ impfectū dicit tripliciter. Est enim bonū ex genere. vt actus transiens sup debitam mām. vt ire ad ecclesiam: dare elemosynam: ieiunar ⁊ similia. Est etiam bonū ex circūstātia: sicut act⁹ circūstātijs debitis iformat⁹: vt occidere hoiem pp iustitiaz: q: lex ita iubet. Est etiam bonū ꝯm se: qd nullo modo pōt fieri male: vt est diligere deū: ē op⁹ virtutis ex radice caritatis procedēs. Similiter malū aliqd est ex genere: vt act⁹ transiens super materiam indebitam sicut occidere hoiem. Est malū ex circūstantia: sicut dare elemosynā diuiti: pauperib⁹ fame perire permissis. ⁊ ieiunare. ppter inanē gloriam. Et est malū ꝯm se. ⁊ est illud qd nullo modo pōt fieri bene sicut odire deū: ⁊ d̄ facto peccar mortaliter. Perfectū ēt quoddam ē ex genere vt est act⁹ difficilis ⁊ excellēs: vt omnia relinq̄re ⁊ religionē itrar. Quoddā est perfectū ex circūstātia: vt est actus debitis circūstantijs ⁊ pfectionibus infor/mat⁹: sicut fugere mortē nō ex ifirmitate ⁊ timore: sed. p meliori bono: vel q̄stū ad deū vel q̄stū ad. pximū. Tertiū est perfectum ꝯm se: sicut est actus difficilis a virtutis sublimitate procedens: vt ē motus feruide ⁊ calide dilectionis in deum. Imperfectum etiam dicitur tripliciter. Quoddam est imperfectū ex genere vt ē act⁹ facilis ad quē humana infirmitas ⁊ fragilitas communiter inclinatur vt possidere pecuniā: habere vxorem ⁊ similia. Quoddam est ex circūstantia: vt dimittere vestem propter fugam maioris iniurie. Tertiū est imperfectū ꝯm se: quod nullo modo potest stare cū euāgelica perfectione: vt fugere paupertatē. Ex his omnibus apparet q bonū ꝯm se nūq̄ potest esse malū. ⁊ ecōuerso. Sz bene bonū ex genere potest esse maluz ex circūstantia: sicut. q iret ad ecclesiaz vt placeret hominib⁹ ⁊ non deo. Et malum ex genere potest esse bonū ex circūstantia. sicut si iudices maleficioꝝ ꝯz iura aliquez occiderent. In quo casu non male faciūt: sed bene faciūt. vt pz. xxiij. q. v. c. lex eterna. c. cū mister. ⁊. c. q malos. Perfectū etiā ex genere pōt eē imperfectum ex circūstantia. sicut intrar religionem causa alicuius comodi temporalis. Ita etiam imperfectum ex genere posset perfectum esse ex circūstantia: sic facere aliquod opus ad debitū finez caritatis ordinatum procedens ex radice intime caritatis. Hoc modo xp̄s benedictus omnia perfectissime fecit: q: cuz comedit vel bibit: vel conuersatus est cum hominibus: vel cum nuptijs interfuit. ⁊ similia. non hoc fecit vt satisfaceret alicui suo irrationabili appetitui: qui in ipso non erat: sed vt infirmos confortaret ne crederent si xp̄s talia opera nō fecisset se nullo modo posse saluari si ab eis operibus imperfectiōis omnino nō abstinerent. Unde similiter dicimus q in xp̄o maioris perfectionis fuit familiare colloquium cuz peccatoribus: q̄ dura increpatio facta per Joannem baptistam ipsis phꝰeis. Maioris perfectionis

fuit in xp̄o conuersatio cum hominibꝰ
ꝙ solitudo Joānis in heremo: qm̄ hec ⁊
similia procedebāt a xp̄o ex ardentissi-
ma caritate. Nam sicut humanā assu-
mendo naturam in nostris quidem factꝰ
est humilis. sed in ꝓprijs remāsit excel-
sus: sic ⁊ sūme caritatis dignatio ad actꝰ
quosdam nostre imbecillitatis ⁊ imper-
fectionis conformes deprimitur: ⁊ a sū-
me perfectionis rectitudine nō curuat̄.
Et ideo talia opa ꝑfecta in ipso fuerūt.
Neqꝫ acceptāda est sentētia falsa illoꝝ
qui minus bene intelligentes dicunt ꝙ
ꝑfectio ⁊ impꝑfectio differunt, sicut duo
cōtraria: sicut iustitia ⁊ peccatū: gloria ⁊
ignominia: vita ⁊ mors. Sed bene veꝝ
est ꝙ differūt sicut magis bonum ⁊ mi
nus bonum: magis meritoriū ⁊ minus
meritoriū. Jtem non valet cōsequentia
Unus facit opus perfectōis. ergo bene
facit. Alter facit opꝰ īpꝑfectiōis. ergo ma
le facit. Jdeo Ambro. li. i. de offi. ait. Of
ficium omne aut bonū aut ꝑfectum est.
Qđ cum scripturaꝝ auctoritate, possu-
mus ꝓbare. Habemus enim in euāge-
lio dixisse deū Math. xix. Si vis ad vi-
tam ingredi serua mandata. Nō homi
cidium facias. Non adulterabis. Hec
media sunt officia quibus aliquid deest.
Jđ sequit̄ Math. xix. c. Si vis ꝑfectus
esse vade ⁊ vēde omnia que habes ⁊ da
pauperibus: ⁊ veni sequere me. Hoc est
ergo ꝑfectuꝫ offīm quod greci cathōcū
vocant: quo corrigūtur omnia que ali-
quos potuerūt lapsus habere. hec ille. ⁊
idem Ambrosiꝰ suꝑ eplām ad Cori. ait
A licitis tempare vult fideles: vt nō so-
lum innocentes sed gloriosi videamur.
Concessa enim preterire virtutis est ma
xime. Et Aug. in li. de bono cōiugali in
quit. Bonū erat qđ Martha faciebat
occupata circa ministeriū sanctoꝝ: sed
melius qđ Maria soror eius. Bonum
Susanne in coniugali castitate lauda-
mus. sed tamē ei bonum vidue Anne:
ac multo magis Marie virginis ante-
ponimus. Bonū erat qđ faciebant qui
de substantia sua xp̄o ⁊ eius discipulis
ministrabāt: sed melius quod faciebant
qui omnē substantiā suā dimiserant: vt
xp̄m expeditiꝰ sequerent̄. Et Hiero. ad
Demetriadē inquit. Prohibent̄ mala:
ꝓcipiunt̄ bona: cōcedunt̄ media: suadē
tur ꝑfecta. Jn duobus primis oē pctm̄
concluditur. Reliqua vero posita sunt
in nostra potestate: vt aut vtamur con-
cessis ac licitis: aut ob maius premiuꝫ ea
que nobis ꝓmissa sunt respuamus. Qui
bus omnibus apparet ꝙ perfectū non
differt ab imperfecto. sicut virtuosum a
vitioso: sed sicut magis bonuꝫ a minori
bono. ¶ Tertij actus in xp̄o respiciunt
informationem ꝑfecte vite: sicut offerre
se morti: virginitatē ⁊ pauꝑtatem obser-
uare ⁊ huiusmodi. Cum ergo queritur
in quo debemus sequi xp̄m. Rn̄deo ꝙ
in obseruātia diuinoꝝ mandatorum: vt
apparet ex premissis. Jn opibus autem
ꝑfectionis non tenemur ip̄m sequi: nisi
inquātū volumꝰ: sicut si nos astringere-
mus ad obseruādū diuina ꝯsilia: vel in
casu ꝙ extrema necessitas expostularet
sicut si aliter vnꝰ nō posset se defendere:
vt si nō negaret xp̄m moreret̄. in quo casu
tenet̄ de necessitate salutis magis eligere
mortē. Jdcirco multi iudices sunt: qui ex
opibꝰ ꝑfectionis, vel in xp̄o ꝯsideratis
vel in sanctis suis: eos lacerant: in quibus
talia opa non relucent. Quis ignorat ꝙ
etiā in opibus perfectionis ⁊ gradus ⁊
varietas inueniat̄? Opus nanqꝫ ꝑfectio-
nis est pro xp̄o comburi: lapidari: cruci
figi: capite trūcari: sagittari: vel decoria-
ri. Opus ꝑfectionis est: mūdo dimisso
in solitudine deo viuire. Opus ꝑfectiōis
est habitum religionis assumere: ⁊ iter
homines stando: verba vite predicare.
Que fatuitas est ergo dicere: Paulus
ꝓmus heremita stetit in heremo: ⁊ be-
ne fecit. Stephanus fuit lapidatus ⁊ nō
stetit in heremo. ergo male fecit. San-
ctus Franciscus non fuit sacerdos: ⁊ no
luit esse propter humilitatem ⁊ bene fe-
cit. ergo Sanctus Antonius qui fuit sa
cerdos male fecit? O rudis intelle-
ctus est ista cogitare? O rudia ingenia

o mentes insipide atqz bestiales. Certe absqz vlla ratione volunt plerizqz de quibus loquimur: omnes ad opera perfectionis fore obligatos: damnant coniugia damnant reges: duces: Barones milites: mercatores: artifices: ⁊ quoscūqz in seculo constitutos. Quibus ego dico ꝙ hi qui in Seculo sunt in quolibet gradu: ⁊ seruant mandata dei. salus eterna eis non denegatur. Asserunt etiaz hi eos qui perfectionis viam ingressi sūt ad omnia ⁊ singula perfectionis opera teneri. Quod falsum est vt ostendimus exemplis preallegatis. Sequamur ergo xp̄m bono animo: quia ad nihil impossibile nos cogit.

¶ Qđ tribus rationibus inducimur sequi xp̄m quē multi fugiunt. Capl'm. ij.

Secunda conclusio dicit ratō vel inductio. Inducimur nāqz christuz seq: quem multi fugiunt triplici ratione.

Primo ratione nominationis.
Secundo ratione honorationis.
Tertio ratione remunerationis.

¶ Primo inducimur sequi xp̄m ratione nomiationis. Nominamur enī xp̄iani: quod nomen primo ab apostolis. et discipulis fuit itroductum. Nam vt scribitur in. ij. li. ecclesiastice historie. Cum passim per gentilium populos diuina effunderetur dignatio: primum Corneli⁹ apud Cesareaz palestine vrbem maximam cuz omni domo sua ad fidem xp̄i Petro ministrante perducitur. Iamqz ī dies ꝗꝫ plurimi ⁊ alij ex gentibus apud Antiochiam ad fidem venerūt. Ob qđ ibidem florentissima cōgregatur ecclesia: in qua oībus pariter ⁊ in gratia dei ⁊ vnanimiter degentib⁹: ibi p̄mū discipuli perēni fonte sūpto mutato vocabulo appellati sunt xp̄iani. Quia vo xp̄ianus a xp̄o dicit: oportet vt qui illud nomen habēt xp̄m sequantur: quia nomē debet esse consonans rei: Sicut probatur. xxi. di. c. cleros. ⁊ de prebendis ⁊ dignitatibus. c. cum scđm. ⁊ instituta. de dona. §. est ⁊ aliud hic est qđ scribitur extra. de sacra vnctione. c. conuenisse. A Christo xp̄iani dicūtur: vt quasi vncti deriuētur ab vncto: vt omnes currant in odorem vnguētorum illius: cuius nomē vt oleū est effusum. Et Augu. in li. de doctrina xp̄iana de hoc sic loquitur. Ex sacramēto vnctionis christianorum oīum vocabulū descendit. Qđ nomen ille frustra sortitur qui christum minime imitatur.

¶ Secundo inducimur ad sequenduz christum ratiōe honoratiōis: quia honorat xp̄s se sequentes tanto honore vt maior excogitari non possit. Ideo dixit discipulis suis xp̄us Ioan. xv. iam non dicam vos seruos: sed amicos. Et in p̄s cxlviij. Nimis honorificati sūt amici tui deus. Quod verum esse conspicimus: cum videmus tam celebri veneratione coli memoriam sanctorum. Et magis aperte videbitur: cum in fine seculi imitatores xp̄i magis honorabunt ꝗꝫ purpurati reges: ꝗꝫ insaciati diuites: ꝗꝫ delicati iuuenes: ꝗꝫ hi qui voluptatibus ⁊ blanditijs seculi vacauerunt. Tunc vt scribitur Sap. v. Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos ⁊c. vsqz illorum est. Erit tunc maior gloria ⁊ honor piscatoris amici dei: ꝗꝫ fuerit gloria exhibita quibuscunqz Imperatoribus Romanorum. Nulla erit tunc illorum romanorum gloria: qui post multos labores: ⁊ sudores: ⁊ angustias: ⁊ effusionem sanguinis: ⁊ dira vulnera superatis hostibus in vrbe maxima triumphabant. Erat nanqz triumphus ille honor maximus: qui dari poterat a romanis Et dicitur a tris: quod est tres ⁊ phonos quod est sonus: quasi triplex sonus pro benemerito ciue. Fiebat autem triplex cōsultatio p̄ triūpho. Nam primo consulebatur exercitus. Scđo senatus. Tertio populus. Quibus cōcordātib⁹ triumphabat victoriosus dux. vel dr̄ triūph⁹ q̄si triamuos eo ꝙ triplex fuit leticia triumphāti. p̄ma ꝙ cū ad vrbē triūphalis ciuis r̄diret ei cū effusa leticia occurebat popul⁹ vniuersus. Scđa erat letitia: qñ

triūphātis currū pcedebant captiui oēs
manibus post tergum ligatis. Tertia le/
ticia quia triūphans seruū post se habebat
gestantem anulum similē suo. ⁊ a tergo
triumphantis coronā aureā deferentez
Ipse vero triūphans indutus veste Au/
rea ascendebat sup currū aureū tractuz
a quatuor eqs albis: vt scribit Lucius
flor⁹ libro primo. Et sic pompatic⁹ dux
eunte senatu in capitolio albos macta
bat tauros ⁊ sacrificabat Ioui. Et ob
tpamentū hui⁹ effuse letitie: licebat im/
pune oibus iocose aduersū triumphā/
tem dicere quecunqꝫ cuitia. Et iō moti
romani ad tantā gloriā: sine rubore po/
stulabant sibi decerni trūphales titulos
ob quecunqꝫ leuia. Quibus vt occurre/
ret teste Ualerio li. ij. sub rubrica de iure
triumphādi lege cautum est ne quis tri
umpharet nisi. v. milia hostiū i vna acie
cecidissent. Et ne lex cupiditate lauree.
fraudaret: adiutorio alterius legis sufful
ta est: quam Lucius Marius. ⁊ M.
Cato tribuni plebis tulerūt. Minabat
eni penā imperatoribus: qui falsuz nume
rum aut occisorū hostiū aut amissorum
ciuiū senatui suis lrīs nunciassent. Iube
bat etiam vt qꝫ primo vrbem intrassent
apud questores vrbanos iurarēt d vtro
qꝫ numero vere ab his senatui scriptuz
esse. Erat etiā sancitum: vt pro aucto i/
perio: non pro recuperatis romani ppli
triumphus decerneret. Ob quam legē
vt scribit valerius. superior african⁹ ob
recupatas hispanias nullū triumphum
habuit Nec. M. Marcellus ob recu
peratas Siracusas. Fiebant aūt in his
triumphis solatiosi ludi ⁊ festiui ioci in
honorē triumphantis. Unde maxime
mouebāt ipsi romani ad vtiliter agen/
dum ⁊ aggrediendū quecūqꝫ ardua ⁊
difficilia sibi cmissa. Sic triumphauit
Lucius posthum⁹ megetellus fm Ti/
tū Liuiū. li. i. ab vrbe condita: qui Sā
nites vicit ⁊ Uriam supauit. Triūpha/
uit Lucius Emilius. Paulus fili⁹ Lu
cij Emilij: qui apud Camios occisus est
fm Pliniū de viris illustrib⁹ eo q Li
gures vicit ⁊ Persem regē macedonie
supauit. Triumphauit Papirius: qui
Lucius Papirius cursor dictus est: q
Sānitū duritiē fregit: ⁊ adeo clare cun
cta gessit q Romani fm Eutropium ⁊
Horosium: hunc Alexandro maximo
duci parem esse prestolabant. Trium/
phauit Quintus Cecilius Metellus
dictus macedonic⁹ fm Eutropium lib.
iiij. a domita Macedonia: q philippuz
regem de macedunia deuictum eduxit
Triumphauit metellus filius eius fm
Horosiū Creticus dictus: quia Cretaz
romano populo subiugauit. Triūpha/
uit Pompei⁹ magnus post supatos du
os reges fm horosiuz trahentibus cur/
rū elephātis: preferens ante se filios im
tridatis ⁊ Triganis, ⁊ Aristobolum pn
cipem iudeorū. Triūphauit Cesar qn/
quies vt Suetoni⁹ scribit. ⁊ Florus pro
pter ea q gesserat in gallia ⁊ britannia ⁊
egypto ⁊ africa. Triumphauit Probus
ipator: qui fm Eutropiū. ix. li. ⁊ Rufi/
nū in ānalib⁹ romanoꝝ: vicit alemanos
germanos: gottos exarmatos. ⁊ diebus
v. sic gloriose triūphans inter alia Spe
ctacula totū circū in spēm silue fecit con
seri arborib⁹: ac p diuersos adit⁹: mille
apros mille ceruos: mille leones: centū
qꝫ lupicos imisit leopardos: ⁊ quascū/
qꝫ alias feras habere potuit viuas ⁊ om
nia concessit diripiēda populo. Multi/
qꝫ fuerunt alij: qui in huiusmodi trium
phis nō paruū sibi honorem vendicaue
rūt. Sz vere fum⁹ fuit ⁊ vanitas talis ho
nor. Laborauerūt sollicitudine pro re
instabili ⁊ momētanea. Non sic autem
erit de honore amicoꝝ dei qui honorem
perpetuū ⁊ indeficientē acquirent. Nō
dicet imperatorib⁹ olim triūphantibus:
tunc vero flētibus: sed his qui xpm sūt
imitati. Mathe. xxv. c. Uenite bndicti
pris mei. O ergo mūdana pigritia. o vi
tupabilis negligētia: Si illi ciues Ter/
rene ciuitatis tantū laborarunt pro illo
modico honore accipiendo: cur oēs nō
inuigilāt ad imitādū xpm p honore: q
pmittit oibus btis in regno celorum.

¶ Tertio inducimur ad imitandū xp̄z rōne remunerationis. Dat namq̄ se se-quētibus remuneratione liberalissimā: pro seruitio tp̄ali vitam eternā: pro breui labore bonum quod nunq̄ deficiet. Hinc est quod Hiero. in questionibus ad Elbidiā ait. O quanta beatitudo pro puis magna recipere: eterna pro breuibus: pro morituris semp̄ viuentia: ꝛ habere deū debitorem.

¶ Qd̄ multi sine rōne ꝓpter tria retrahuntur a xp̄i sequela. Caplm̄. iij.

Ertia cōclusio dicit retardatio. Retardant equidē ꝛ retrahunt multi a sequela xp̄i irrōnabilr maxime propter tria.

Primo ꝓpter fidem dubiam.
Secūdo ꝓpter humanā verecūdiā.
Tertio propter spem falsam.

¶ Prima retardatio dr̄ esse ꝓpter fidez dubiā: qꝛ nolūt firmiter credere existimantes nihil aliud esse nisi qd̄ in pn̄ti vita inuenit atq̄ videt. Quos Grego. in q̄rto dialogoꝝ quodā exēplo valde digno conuincit: vbi ait ꝙ si casu vna mulier in fouea aliqua terre obscura ꝛ angusta pariat filiū: ibiq̄ cuz educat vsq̄ ad annos discretionis. postmodū ei dicat: qualr̄ est supra ipsos celū: terra: sol: luna: stelle: plante: hoies: edificia: fontes: maria ꝛ huius fatuus esset ille filiꝰ si non crederet dicens: ista nō pn̄t esse: qꝛ ea nō vidi. Pariformiter stultꝰ est hō q nō credit sancte matri ecclie: non credit p̄dicatoribus ꝛ cōfitentibus de futura vita regni celoꝝ. ¶ Secūda retardatio dicitur esse ꝓpter humanā verecundiam. Timent. n. maloꝝ hominū latratus ꝛ morsus: qui derident sepenumero eos q benefacere studēt. ꝭm illud ꝓuer. xiij. Detestant stulti eos q fugiūt mala. Et ꝓuer. xiiij. Ambulās recto itinere ꝛ timens deū despicitur ab eo: qui infami graditur via. Et Joā. iij. Ois qui male agit odit lucē. Cōtra quos Hiero. dicit ad Pāmachiū. Pria v̄tus monachi est contemnere oia iudicia. ꝛ recordari apostoli dicentis. Si adhuc hoibꝰ placerē xp̄i seruus non essez. Magisq̄ deridendi sunt qui imitant diabolū q̄z qui sequūtur xp̄m. ¶ Tertia retardatio dr̄ esse ꝓpter spem falsam: qꝛ sperant diu viuere: quod vnicuiq̄ dubiū esse debet Sed euenire solet quod Hiero. scribit ad Gerūtiā. Nemo inquit. n. est taz fractis viribus ac tam decrepite senectutis vt nō se putet vnū adhuc annū superuictuꝝ esse. Unde subripit obliuio conditionis sue vt terrenū aial iamq̄ soluendum erigatur in superbiā: ꝛ animo celum teneat. hec ille. Coexcitentur itaq̄ omniū mētes: aperiant oculi. cognoscamus seculi vanitatē: labilitatē: falsitatez instabilitatem: calamitatem: breuitatez ꝛ finem. Conemur itaq̄ imitari xp̄m iesuz qui nos inuitat: ac ad nos clamat. Uenite ad cenā paradisi: ꝛ ad beatitudinem impetrabilez que parata est oibus post me venire volentibus: quaz nobis concedat iesus xp̄s. Amen.

¶ Dn̄ica tertia de aduentu. Sermo de p̄dicatione Joannis baptiste: qua xp̄m dei filiū publice predicauit.

¶ Fructus. xv. Jh̄m Joānes p̄dicat.

m edius autem vestrū stetit quē vos nescitis. Joan. i. c. ꝛ in euangelio pn̄tis dn̄ice. Precursor dn̄i nostri iesu xp̄i Joannes baptista ex dispositione spiritus sancti xp̄m dei filiuz publice predicauit: cuius altitudinem singulariter indicare voluit his q fuerant ab hierosolymis ad eū missi: q tamen cū ceteris phariseis ac iudeis ꝑfidis nullo mōacqeuerūt Joānis testimonio veracissimo. Noluerūt q̄ d̄ xp̄o audierāt a Joāne humili mēte suscipere. Et qꝛ i euangelio hodierno fit sp̄alis mentio de Joānis p̄dicatione: qua xp̄z dei filiuz firmiter: fortiter: veraciterq̄ asserebat: Idcirco pro euangelij declaratione fructuz proponimus elucidandū

qui est. Ihm Joãnes predicat. Ad cuiꝰ expositionem tres cõclusiões occurrũt annotande.

Prima conclusio dicitur missionis.
Secunda conclusio dicitur interrogationis.
Tertia conclusio dicitur magnificationis.

¶ Qd missi sunt ad Joãnem sacerdotes ꝛ leuite interrogantes an esset xp̃s.

Capitulum .i.

Prima conclusio dicitur missionis. Que notatꝛ in prima parte euangelij vbi dicitꝛ ꝙ miserunt iudei ab hierosolymis sacerdotes ꝛ leuitas vt interrogarent eum. Tu quis es. Ubi nõ immerito querimus quarꝛ iudei potius opinabantꝛ de Joãne ꝙ eẽt xp̃s ꝙ̃ de dño nr̃o Jesu xp̃o. Naz ſm Origenem tempus aduentus xp̃i ppl'm recreabat. ꝛ quodãmodo iam pñs existẽs legis peritis ex sacris scripturis speratũ colligentibus, ppter quod Theodas nõ modicam multitudinem quasi xp̃s congregauit. ꝛ post illum Judas galileus in diebus professionis. Cum ergo feruentius expectaretꝛ xp̃i aduẽtus: iudei transmittũt ad Joãnem: cõiter scire volẽtes si ipse se xp̃m fateretur. ppter tria.
Primo ppter baptismi nouitatem.
Secundo propter predicationis claritatem.
Tertio ppter vite austeritatem.
¶ Primo iudei habuerũt de Joanne talem opinionẽ ppter baptismi nouitatem. quia vt dicitur in fine huius euangelij. Joãnes erat in bethania trans iordanem baptiçans. Hec bethania ſz gl. alia fuit ab illa q̃ nõ lõge erat ab Hierusalem: vbi fuerat Laçarus mortuus suscitatus. De qua etiam dicit Origenes ꝙ alio nomine vocabatꝛ bechabora. Et qꝛ nullus pphetaꝝ ante Joannem acceptauerat baptiçare. ideo baptismꝰ eius quandam nouitatem pretendere videbatur. que nõ imerito superiores iudeorũ mouere poterat: vt de Joãne suspicarentꝛ ꝙ eẽt xp̃s. De quo baptismo q̃ttuor veritates tenẽde sũt catholice. ¶ Prĩa v̓itas ſm Ri. i. iiij. di. ij. ar. ij. q. i. ꝙ si extẽdamꝰ nomẽ sacr̃i ad omne signũ rei sacrãtis suscipiẽtẽ: sic baptismũ Joannis erat sacramẽtum: qꝛ expresse representabat xp̃i baptismũ: qui est res sacrans suscipientẽ. Si autem restrigamus nomẽ sacramẽti ad illud qđ est sacre rei signũ ꝛ cã: sic nõ erat sacramẽtum: qꝛ nõ conferebat gr̃am ex vi sacramẽti vt declarabimꝰ. Unde respectu sacri baptismi xp̃i dꝫ dici fuisse sacramẽtale: qꝛ fuit q̃dam dispositio ꝛ ꝑparatio ad illius baptismi susceptionem: vt dicit magister sniarum in lr̃a. di. ij. quarti li. ¶ Secũda veritas ꝙ baptismus Joãnis vt dicit prefatus doctor: vbi. s̃. q. ij. fuit institutus auctoritate diuia. Qđ ꝓbatꝛ ꝑ illud qđ dr̃ a Joanne baptista. Joan. i. Qui misit me baptiçare ille mihi dixit: Suꝑ quem videris spiritũ descẽdẽtem ꝛ manẽtez supra eum. ipse est q baptiçat in spiritu sancto. Hoc ip̃m patet. qꝛ Mat. xj. xp̃o querẽti de baptismo Joãnis. vtrũ esset ex celo an ex hominibus: nõ fuerunt ausi dicere ꝙ ex hominibus. Et dicitꝛ ille baptismus Joannis: eo ꝙ ip̃e solus fuit minister primarie institutionis ꝛ executionis illius baptismi. ¶ Tertia veritas ꝙ baptismus Joannis ſm gl. suꝑ illud Lu. iij. ꝑdicans baptismum pnĩe. non dabat seu conferebat gratiam: qꝛ vt dicitur ibi Joannes dare non potuit baptismũ: q̊ peccata soluerentꝛ. Nam vt dicit Boñ. ij. di. quarti li. ar. ij. q. ij. talis baptismus fuit institutus ꝑꝑ quãdam ꝑparatõez ꝛ assuefactõem ad baptismũ xp̃i. de cõse. di. iiij. c. nõ regenerabãtꝛ. Uñ gl. Mat. iij. suꝑ illo v̓bo. Ego baptiço. ait. Tm̃ corpora lauo: qꝛ peccata soluere nequeo vt sicut nascendo ꝛ predicando precurro. sic baptiçando ad xp̃i baptismũ dirigã. ¶ Quarta veritas ẽ ꝙ baptiçati baptismo Joannis: iteruz debuerunt rebaptiçari, sicut pꝫ ꝑ Aug. suꝑ Joã. ꝛ ponitur

de ɔſe.di.iiij.c.Aliud.vbi dicit.Si quos baptiçauit Judas:iterum non ſunt baptiçandi ⁊ quos baptiçauit Joannes: iterum ſunt baptiçandi.Et idem li.ij.de baptiſmo ɔtra donaſtitas ait Dñs ihs xps tali baptiſmo mūdat eccleſiaȝ:quo accepto nullū alterū requirat. Joannes aūt tali baptiſmo pretingebat.q̊ accepto eſſet etiam baptiſmū dominicū neceſſariū.Et hoc habetur expreſſe Act.xviiij.c.quādo baptiçatos baptiſmo Joannis Paul⁹ baptiçauit baptiſmo xpi.tn̄ dñs Boñ.Dicit vbi.ſ.q.iij. ꝙ quorundam opinio fuit ꝙ baptiçati baptiſmo Joānis ſi n̄ hēbāt fidē trinitatis rebaptiçādi erāt Si aūt habebāt fidem trinitatꝭ: qua interius inſignebāt tanꝗ caractere: habebant ſpm̄ ſcm̄ ꝑ impoſitionē manuū ⁊ iō nō erant rebaptizandi.Scotus aūt in.ij.di.ſui q̄rti.ꝑte.ij.q.vnica ingt ꝙ dupliciter pōt intelligi baptiſmus Joānis Uno modo in forma baptiſmi xpi:quā. potuit didiciſſe a diſcipulis xpi: vel ab alijs audiētibus eos baptiçare. Et tunc nō dicitur proprie baptiſmus Joannis ſicut nō dr̄ baptiſmus Petri vel Pauli.Et planū eſt ꝙ tales ſic baptiçati non erant baptiçandi.Alio modo poteſt intelligi baptiſm⁹ Joannis non in forma baptiſmi xpi:ſȝ in aliq̄ alia forma ꝓpria ſ.in noie venturi.vt dicit Act.xviiij.vel abſqȝ aliqua forma.Et ſic de baptiçato ſatis videt neceſſariū ꝙ erat baptiçand⁹ baptiſmo xpi:tum propter preceptum generale obligans omnes·quod nō implebant ſic baptiçati a Joanne.tū quia. medicina preparatiua ſuſcepta: cōgruū eſt recipere medicinam curatiuam.Baptiſmus autem Joannis vt dixi paulo ſuperi⁹ erat ſicut diſpoſitio ⁊ medicina preparatiua ad baptiſmū xpi.Ideo nō tenetur opinio magiſtri a doctoribus in hoc paſſu: quia non videtur habere rōnes cōueniētes.¶ Secundo iudei magis opinabantur ꝙ Joannes eſſet xps ꝗ de domino noſtro ihu xpo propter doctrine claritatē.Adeo namqȝ doctrina eius erat grata: vt magna populoruȝ frequentia cōueniret ad ipſum audiendum.Unde Math.iij.dicit.Exibat ad eum hieroſolyma ⁊ omnis iudea: ⁊ ois regio circa iordanē.Et ſi dicatur ꝙ populi ſtulte faciebant: cum non conſtabat eis de auctoritate Joannis: qui etiaȝ nulla miracula faciebat. vt dicitur Joannis.x.Dicitur ꝙ fama miraculoſe cōceptiōis Joannis de ſterili ⁊ ſene: ⁊ annunciatio eius facta patri in loco: ⁊ feſto ſolenni: ⁊ ablatio vſus lingue ⁊ eius reſtitutio nota plebi: ⁊ preclara vita parentum: ⁊ eius ab infantia ꝑmanſio in deſertis: ⁊ ſanctitas: ⁊ ſtupenda efficacia ſpiritus in loquendo dabat apertiſſimum teſtimoniū Joanni ꝙ eſſet vox illa clamantis in Deſerto. de qua dicit yſaias.xl.c. Ideo exitus populorum nō erat temeritas: ſed potius motio ſpiritus dei: ⁊ rationis ⁊ voluntatis eorum ſibi conſentientis.¶ Tertio iudei ꝺ Joanne opinabantur ꝙ eſſet chriſtus ꝓpter vite auſteritatem: vel ſingularitatem.Nam chriſtus ferebat veſtes communes Joannes autem de pilis camelorum confectas.Chriſtus panem ⁊ vinum comedebat cū peccatoribus: Joannes autem habebat duriſſimum victum: ⁊ euitabat conſortia peccatorum. Chriſtus de fabro progenit⁹ eſſe credebatur.Joannes vero a ſummo ſacerdote.Uerūtamen non excuſantur iudei quibus iſte de quo tantam opinionē habebant Chriſtum oſtendit: vt patebit in ſequentibus.Ex hoc vt prediximus in ꝓcedenti fructu: conuincuntur illi qui homines ex exterioribus Judicare volunt.

Qd̄ deſtinatis ad Joannem ipſe ad tria veraciter reſpondit. Capl'm.ij.

s Ecūda cōcluſio dicitur interrogationis.Naȝ hi q fuerūt ad Joannem deſtinati.ipſuȝ ſagaciter ⁊ ſtudioſe interogauerūt proponentes ſibi ſimpliciter tria: ad que ipſe veraciter voluit reſpondere.

Primuz quis es tu.
Secūdū Helias es tu.
Tertium ꝓpheta es tu.

¶ De pmo dicit text⁹. Et confessus est ⁊ non negauit. Et confessus est: q̄ꝛ non sum ego xp̄s. Ubi rn̄det ſm Criso. intē/tioni eoꝝ: quia ad hoc querebāt. Tu q̄s es: vt rn̄deret eis si esset xp̄s. vel nō. Di cit Criso⁹. Sic fide dignū existimauerāt esse Joānē: vt ei de seipso dicenti crede/rent. ¶ Ad secūdum sibi ꝓpositum di/cit. Non sum. Quod cōtrariari videtur sententie saluatoris: qui dixit Mat. xj. de Jo͡he baptista. Ipse est Helias. Et ad hoc ſꝫ Origenē dixerūt quidam q̄ Jo͡hes erat Helias tn̄ ignorabat se esse Heliam. Et hoc nimirū tenent qui asserūt iterate icorꝑatiōis vnionē tanq̄ꝫ anima multa posset induere corꝑa. Un̄ iudei per leuitas ⁊ sacerdotes querūt an esset Helias arbitrantes Helie aīam in Joāne esse. Qui dixit. Nō sum. nesciēs primeuam vitam propriam. Sed hunc errorem interimit Origenes dicens. Qualiter autē videt̄ rationabile si tanq̄ꝫ ꝓpheta a spū̄ illuminatus. ⁊ de eo vni/genito tāta narrauit: ignorasse de seipo an vnq̄ꝫ eius anima fuerit in helia. Jō Greg. in omel. hūc passum declarat di/cens. Ex his verbis questio nobis val/de implexa generat̄. Alio quippe loco inquisit⁹ a discipulis dn̄s de Helie aduē tu respondit. Helias venit: ⁊ non cogno uerunt eum. Sed si vultis scire Joan/nes ipse est Helias. Requisit⁹ autē Jo annes dixit. Non sum Helias. Quid ē hoc fratres carissimi: quia qd̄ veritas af firmat hoc ꝓpheta veritatis negat. Ual de enim inter se diuersa sunt. Ipse est. ⁊ non sum. Quomodo ergo ꝓpheta veri tatis est: si eiusdem veritatis sermonib⁹ cōcors non est. Sed si subtiliter veritas ipsa requiratur: hoc quod inter se cōtra rium sonuit: quomodo cōtrariū non sit inuenit̄. Ad çachariaꝫ nāq̄ꝫ angelus de Joāne dixit. Ipse precedet ante illum in spiritu ⁊ virtute Helie. Quia sicut He/lias scōꝫ dn̄i aduentū preueniet. ita Jo annes preuenit primuꝫ. Nam sicut ille precursor venturus est iudicis. ita iste ꝑ cursor factus est redemptoris. Joānes ergo in spiritu Helias erat. i ꝑsona He/lias non erat. Qd̄ ergo xp̄s fatet̄ de spiri tu hoc Johannes denegat de persona. Quia ⁊ iustuꝫ erat. vl̄ discipulis dn̄s spi ritualē de Joane sententiam diceret. Et Joannes idem turbis carnalibus non de suo spū̄ sꝫ de corꝑe rn̄deret. hec ille.

¶ Ad tertiam interrogationē rn̄dit Jo annes se nō eē ꝓphetā. Qd̄ si alicui du/bium hec rn̄sio faceret: cū dn̄s eū ꝓphe tam dicat ⁊ plus q̄ꝫ ꝓphetā. nos respon dere possumus q̄ hic ꝓpheta tripliciter potest capi. videlicet.
Primo modo generaliter.
Secūdo modo specialiter.
Tertio modo singulariter.

¶ Primo modo accipit̄ generaliter ꝓ quolibet ꝓpheta. Et sic Joānes nō erat ꝓpheta: sed plusq̄ꝫ propheta. Et Aug⁹. ait. Joānes maior erat q̄ꝫ propheta: q̄a quem prophete longe ante prenuncia/uerūt Jo͡hes presentem demonstrabat.

¶ Secūdo modo accipit̄ ꝓpha spālit̄ Et sic ſm Nico. de lira sup hūc passum famosa erat opinio tūc tꝑis apud anti/quos iudeos: q̄ ante xp̄m veniret vnus magnus ꝓpheta eo q̄ scriptū est. Deut. xviij. c. Prophetā suscitabo eis de me/dio fratrū suoꝝ. Que qdē auctoritas ſꝫ ꝟitatē intelligēda est ad litterā de xp̄o. sꝫ iudei intelligerent eam de alio ꝓpheta. Et ideo interrogauerūt eū. si esset ille ꝓ/pheta. Et rn̄dit nō. Nō. n. negauit se eē ꝓphetam absolute. s. ꝓphetam missum ante xp̄m. q̄ꝛ negasset veritatē. Sed ne/gauit seip̄m esse ꝓphetam: de quo loqui tur scriptura preallegata que ad litteraꝫ itelligēda erat de xp̄o vt dictū ē. ¶ Ter/tio modo accipit̄ ꝓpheta singulariter. Et sic ſm glo. accipit̄ ꝓ Heliseo: in q̄ re quieuit duplex spū̄s ꝓpharū. iiij. Reg. ij. c. Ideo Joannes dixit. Non sum. s. Helise⁹. Mira certe humilitas o͡his aīam possidebat: qui in tāta estimatione sui noluit iactanter dicere qd̄ non erat.

Potuisset respōdere se esse xp̄m vł pro phetam: ⁊ noluit. Recusauit sibi vsurpa re honorē alienū. ⁊ veritatē rei petentib⁹ manifestauit. Sȝ ve mūdo a scandalis Pro tali honore o quotiēs veritas offu scatur. Quot mendatia proferunt: quot flagita perpetrantur. Certe vix illa expli care possumus. Nō sic faciebat Johēs qui nobis sue humilitatis prebere voluit exemplum. Et hec sufficiant pro secunda conclusione.

¶ Qō Johēs sua ꝑdicatōe xp̄m magnificauit. Capl'm. iij.

Tertia conclusio dicitur magnificationis. Magnificauit enim Johēs xp̄m illum predicando declarans his qui interrogabāt eū: specialiter de tribus.
Primo de maiestate.
Secūdo de prioritate.
Tertio de sublimitate.

¶ Pmo ꝺ maiestate magnificauit xp̄ȝ qꝛ illis petentibus quis es, vt responsum demus his qui miserūt nos. quid dicis de te ipso rn̄dit: Ego vox clamātis in de deserto dirigite viā dn̄i. Ubi xp̄m dn̄m predicat⁹ sȝ ꝙ Jsa. xl. predixerat Johānes eni demonstrat se clamare i deserto iudee. vt oēs se preparent i aduētu xp̄i i mundū. Et bene designat Johannes i proprietate vocis quia erat annūciator verbi diuini hoc est xp̄i q est verbū p̄ris Unde Grego. i omel. ait. Scitis autē quia vnigenitus fili⁹ v̄bū patris vocatur Joanne attestante qui ait: Jn principio erat verbum ⁊c. Et subdit. Ex ipsa autē nostra locutione cognoscimus quia prius vox sonat vt verbū possit audiri. Joannes ergo vocem se esse asserit: qꝛ verbum precedit. aduentum itaqꝫ dn̄icum precurrens vox dicit: qꝛ ꝑ ei⁹ mysteriuȝ patris v̄bū ab hoīb⁹ audit. Theophilus aūt dicit ꝙ Joannes vox est: qa v̄itatē manifeste annūciat. Oēs eni qui i lege erant obscure loquebant. Sȝ posset q̄ri quare Johēs appellat se vocē. Rn̄det triplici rōne. Prima rō est. quia v̄bū ē in corde: sed māifestat per vocē dicentis ⁊ ponit in corde audientis. ⁊ sic nihilominus v̄bū adhuc remanet in corde dicentis ⁊ audientis. ⁊ vox trāsit. Sic etiā xp̄s qui est verbum in corde patris ad nos venit ⁊ Joānes ipsum manifestauit Sic xp̄s ⁊ remanet in corde patris per eternā generationē. ⁊ i cordibus nostris ꝑ fidē. ⁊ Joannes transiuit per mortem Joh. iij. Me oportet minui: illū autem crescere. Secunda rō est qa sicut verbū prius ē ꝙ̄ vox. ⁊ tn̄ vox preit verbū: sic xp̄s fuit ante Joannē. Et ideo ipse dixit Joānis. i. prior me erat. Et tamē Johēs precessit xp̄m. Luce. i. ipse precedet ante illū in spiritu ⁊c. Tertia rō est. quia sicut vox est cōiuncta verbo: nec tn̄ ē verbū: sic Johēs multa sanctitate ꝯiunct⁹ fuit xp̄o: nec tn̄ fuit xp̄s. Nam xp̄s fuit spōsus Johēs vero amicus sponsi. ¶ Secundo magnificauit xp̄m de prioritate. Nam sequitur euāgeliū. Et q missi fuerant, erant ex phariseis. ⁊ iterrogauerūt eum ⁊ dixerūt ei. Quid ergo baptizas si tu nō es xp̄s: neqꝫ Helias: neqꝫ ꝓpha? Rn̄dit eis dicens. Ego baptizo i aqua: medius aūt vestrū stetit quē vos nescitis Qō sic intelligit. ſm Grego. qꝛ ꝑ carnē dn̄s apparens ⁊ visibilis extitit corpore ⁊ inuisibilis maiestate. Uel ſm Criso. qm̄ decēs erat xp̄ȝ cōmixtū esse populo vt vnū multoꝝ se vbiqꝫ humilē eē docētem. Uel ſm Theophilū. Medi⁹ erat phariseoꝝ dn̄s. sed ignorabāt eum: qa ipsi scripturas se scire putabant. Et inqꝫ tū in illis ꝓnunciabat: dn̄s medius eoꝝ erat. i. in cordibus eorum. Sed nesciebant eum eo ꝙ scripturas non intelligebant. Jpse est qui post me venit: qui an̄ me factus est. Sed quomodo veruȝ est hoc dictum. cum xp̄s secundum diuinitatem sit genitus ⁊ nō factus. Secūdū humanitatē vero post ꝯceptū ꝓcursoris in vtero virginis sit incarnatus: vt patet Luce. i. Ad quod rn̄det Greg. i omel. dicēs. Sic nāqꝫ dicit ante me factus est ac si dicatur antepositus est mihi Post me ergo venit: quia postmoduȝ natus. Ante me factus est: quia mihi prelatus.

¶ Tertio magnificauit xp̄m de sublimi
tate. cum dixit. Cuius non sum dign⁹ vt
soluaꝫ corrigiam calciamentoꝝ ei⁹. Cir
ca quod dubiū occurrit: si xp̄s calciamē
ta portauit. Et ſm hanc sniam videtur
ꝙ sic. Tamē ex altera ꝑte habet Luc. x.
c. ꝙ xp̄s aplis suis calciamēta portare i
hibuit. Et ipse fecit qđ docuit Act. i. Et
Hiero. ad Eusto. inquit. Discipuli absqꝫ
calciamētoꝝ onere. ⁊ vinculis pellium
ad predicationē noui euangeli destinant
⁊ milites vestimētis ih̄u sorte diuisis ca
ligas non inuenerunt quas tollerent. iō
ſm Nico. de lira dicendum est. ꝙ Jo-
hannes metaphorice locut⁹ ē dicēs se n̄
esse dignū exhibet xp̄o etiā minimū ser
uitiū: sicut solent hoies aliqn̄ loqui ad
ostendendū suā paruitatē vel alicuius alte
rius excellentiam. Uel ſm Greg. dicere
possumus ꝙ ꝑ corrigiā calciamēti incar
nationis mysteriū intelligit. Ait eni. In-
carnatus dn̄s veniens quasi calciat⁹ ap
paruit qui i diuinitate sua morticina no
stre corruptionis assumpsit. Corrigia er
go calciamenti est ligatura mysterij. Jo
ānes, ergo soluere corrigiam calciamen
ti eius nō valet: qa icarnatiōis mysteriū
nec ipse inuestigare sufficit. Ac si paten-
ter dicat. Quid mirū si mihi ille prelat⁹
ē quē post me gdē natū ꝯsidero: sꝫ na-
tiuitatis ei⁹ misteriū nō ꝯprehēdo. Hec
Gre. Quis itaqꝫ iudeos ꝑtinacissimos
⁊ formidolosos non iudicet: qui postqꝫ
Johis testimoniū audierūt. xp̄m q̄rere
neglexerūt. imo ipsū inuētū suscipe no-
luerunt? Sed nō minus: imo mlto ma
gis iniq existimādi sūt falsi xp̄iani q xp̄ꝫ
expellūt de cordib⁹ suis. Audiūt ꝑph̄as
p̄triarchas: ap̄los: martyres: cōfessores:
ꝟgines: doctores: ⁊ predicatores clamā
tes xp̄m esse saluatorē mūdi. ⁊ eum fu-
giunt ⁊ malis operib⁹ ipsū ꝑsequūt. O
quot scelera. quot impietates. quot faci
nora mala falsi xp̄iani cōmittūt: rursuꝫ
crucifigentes filiū dei. vt dicit apostolus
Aperiam⁹ ergo corda nr̄a. mundemus
illa ab oi inquinamento ⁊ suscipiamus
dn̄m ih̄m xp̄m: qui seipsuꝫ taꝫ benigne
nobis cōmunicare voluit apparens in
medio hoiuꝫ. vt oēs eum cognoscerent
atqꝫ ab ipso quererent munus eterne sa
lutis: quod nobis cōcedat ipse qui est be
nedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria secūda post tertiaꝫ dominicaꝫ
de aduentu. Sermo de satisfactione per
xp̄m facta.
Fructus. xvi. Jh̄s satisfactor.

m Edius autem vestruꝫ
⁊c. vbi. s̄. Propter gra
uitatē peccatoꝝ huma
ni generis suscepit xp̄s
innocēs carnē: eterno
patri cū sua penitentia pro oib⁹ assūpta
plene satisfacturus. Non eni pro seipso
xp̄s venit in mundū. ⁊ passus est sudo-
res: labores. opprobia: vulnera: ⁊ duraꝫ
mortē: sed vt paternā iustitiā cōtra ho-
minū peccata ex ꝯdecenti placaret. Nā
ita cōtra peccata mortalia indignat de⁹:
vt nullus posset per se sufficere nō solū
ꝑ peccato primoꝝ parētū: sꝫ ꝑ quocun
qꝫ peccato ꝓprio ipsius furorē mitigare
Cum itaqꝫ fructū taꝫ vberrimū oēs gu
stamus. s. ꝙ iram dei vincere possumus
ex bn̄ficio incarnati ih̄u Idcirco i p̄sen
ti sermōe de satisfactione ꝑ xp̄ꝫ facta di
cturi sumus sub vno fructu q est. Jh̄s ē
satisfactor. In quo cōtēplabimur xp̄m
satisfactorē: Pro cui⁹ declaratione tres
ꝯclusiones erunt notande.
Prima dicit ꝯgruitatis.
Secūda dicit possibilitatis.
Tertia dicitur copiositatis.

¶ Qđ humanū gen⁹ reparari ꝑ satisfa
ctionē ꝯgruū fuit. Cap̄lm. j.

p Rima cōclusio dicit cōgruitas
In qua videnduꝫ est ꝙ magis
congruum fuit humanū genus
raparari per satisfactionem qꝫ per aliuꝫ
modū. Et hoc ſm dn̄m Boñ. in. iij. di.
xx. ar. i. q. ij. maxime propter tres rōnes
Primo rōne diuine iustitie

Secūdo rōne diuine sapientie.
Tertio rōne diuine honorificentie.
¶ Primo rōe diuine iustitie. quia illa via magis conueniens fuit ad repationē humani generis: in qua seruatur ordo diuine iustitie. ¶ Magis āt suat ordo diuine iustitie cū malū punit. q̄ cū maluz relinqt ipunitū. Sz cū peccator reparat p satisfactionē malū punit. cū sine satisfactione malū relinquit impunitū. Ergo magis seruat ordo dīne iustitie in reparatōe per satisfactōnē q̄ sine satisfactōe Hanc rōnē tāgit Anselm⁹ in li. Cur deus hō. vbi ait. Si peccatuz impunitū dimittit. simil'r se habet de⁹ peccanti ⁊ ñ peccāti. ¶ Secūdo magis cōgruū fuit repationē p̄dictā eē p satisfactionē rōne dīne sapientie. Nā illa via magis ꝯgruit reparationi humani generis: i q̄ magis seruat ordo diuine sapientie. Sed sic ē sm̄ Augu. q̄ ordiatio peccātiū i supplicijs siue peccati i pena manifestat decorē diuine sapientie q̄ ñ patit vniuersū ex aliq̄ sui parte deturpari. Sz cū peccator releuat p satisfactionē pena sequit ad culpam: cū vō sine satisfactione. culpa non ordinat p penā. Ergo reparatio humani generis potius ꝯuenit dīne sapientie p satisfactōz q̄ sine satisfactōe. ¶ Tertio rōne dīne honorificētie magis ꝯgruum fuit ⁊c. Nā illa magis cōuenit reparationi humani generis: i qua magis suatur honorificētia dīne maiestatis. Sed pctōr cū peccat p p̄uaricationē deū ihonorat. Si ergo pcm̄ dimittit sine satisfactione pcm̄ relīqt absq honoris ablati recōpēsatōe. cū aūt satisfactio reddit honor recōpensat. Ergo in mō reparandi hoiez per satisfactionē magis seruat honorificentia diuine maiestatꝭ: q̄ p aliuz modū. Sed instare possum⁹ multipl'r. Et p'o sic. Magis decet deū facer qd̄ magis facit ad ostēsionē sue benignitatꝭ ⁊ mīsicordie. Sz dimitter pc̄a oīa absq aliq̄ satisfactōe pene. ē maioris mīsicordie q̄ exigere ab illis penam. Sed de⁹ ē misericordissim⁹ ⁊ benignissim⁹ adeo vt benignior cogitari nō possit. Ergo videt q̄ modus ille reparādi q ē absq satisfactione magis sibi cōuenit. ¶ Scd̄o possum⁹ instare q̄ ille modus magis ꝯuēit reparationi humani generis: q magis ē ostēsiu⁹ diuine sufficiētie. Sz si sic deus humanū gen⁹ repararet q̄ nullā satisfactionē requireret magis sufficiens appareret. Ondēret eni tūc q̄ emēdarū nostrar ⁊ bonor nostror nō indiget. Ergo mōus reparādi absq satisfactōe magis eēt ꝯueniēs. ¶ Tertio possum⁹ obijcere q̄ ille mōus magis ꝯuenit repatōi humane nature. q magis ē ostēsiu⁹ dīne potētie. p eo q̄ repatio ē quedā recreatio. Sz si de⁹ absq oī satisfactione reparasset gen⁹ humanū solo v̄bo. sic̄ fabricauit mūdū. maior ibi esset dīne v̄tutis ostensio ergo ⁊c. ¶ Quarto possum⁹ arguere q̄ ille modus magis ꝯuēit reparationi hūani generis: in quo hō magis astringit ad laudādū ⁊ amādū deū. Sz si de⁹ culpā hñtē reliqsset absq oī satisfactione pene: esset magis laudandus ⁊ amādus ab hoie: qa ab ipso plura pcepisset. ergo ⁊c. ¶ Quito possum⁹ arguere q: ille modus magis cōuenit repatōi hūani generis: i q̄ magis erudit hō ad executionē dīni mādati ⁊ imitationē dei Sz hō deb; remittere ⁊ ꝯdonare alijs culpā ⁊ penā. ergo si de⁹ hoi d̄buit dare exēplū pfectōnis. videt q̄ magis decuit reparare gen⁹ humanū totū relaxando q̄ satisfactionē aliquā exigendo. Rñdet ad obiecta s; dñz Boñ. vbi. s. ¶ Ad p̄mū q̄ vniuerse vie dñi mīsicordia ⁊ veritas. Cū igit ipe sit sūme iust⁹. ⁊ misericors. iō i repatōe generis hūani: q̄ ē excellētissia viar dei: ꝯgruū ē vt sil' currat mīsicordia cū iustitia. Et iō d̄cēs fuit vt de⁹ ab hoie satisfactōz exigerz. p iiuria sibi fc̄a. ⁊ si hō ñ possz. tē mīsicordia dīna sbueīret dādo ei mediatorē q. p eo satisfaceret. Ad scd̄z diceñ. q̄ sic̄ de⁹ exigit a nobis mādator suor obsuatiā: ñ pp suaz idigentiā sz pp ordinationē nr̄am q: debem⁹ ei tāq dño obedire. sic ⁊ pro pctō exigit emēdā nō ppter hoc q̄ idigeat: sz vt reducat nos ad ordinationē debitam

¶ Ad tertiū dicimus ꝙ ſi in oī oꝑe dei oſtendatur diuina potētia: in oꝑe tamē reparationis magis manifeſtat̄ benignitas ⁊ miſericordia. ⁊ ꝑ cōſequens ipā iuſtitia cum miſericordia annexa. Et ideo cum poſſet vno verbo genus humanum reparare. maluit tamen reparare cum difficultate ⁊ penalitate. quia magis oportunum erat ibi miſericordiam oſtendere q̄ȝ potentiam. ¶ Ad quartū dicitur ꝙ plus nos ſtringit ad honoreȝ ⁊ laudem dei hoc ꝙ dedit vnigenituȝ filium ſuū q̄ȝ ſi nō dediſſet. ¶ Ad q̄ntuȝ dicimus ꝙ ſi debeamus xp̄m imitari in aliq̄bus: non tn̄ neceſſariū eſt ipſuȝ imitari in oībus. ad deum ſpectat querere vindictaȝ. ſc̄m ꝙ dicit̄ ad Ro. xij. Mihi vindictā ⁊ ego retribuā. Et tamē nobis vindicta prohibita eſt. Unde doctores ⁊ omnes ꝯcludūt ꝙ nullo mō iuſtitia dei potuiſſet efficaci⁹ mitigari q̄ȝ ꝑ viā ſatiſfactionis. Et ſic pȝ ꝓma ꝯcluſio.

¶ Q̄ꝺ nulla creatura preter xp̄ȝ potuiſſet pro homine ſatiſfacere.

Capl̄m. ij.

Ecūda cōcluſio dicit̄ poſſibilitatis. ¶ In qua conſiderare lȝ poſſibilitatē ſatiſfactiōis fiende pro peccato tripl̄r.

Primo ex partr angeli:
Secūdo ex parte hominis.
Tertio ex parte xp̄i.

¶ Prīo ex p̄te angeli. Alexander i. iij. q. i. mem. vi. ar. i. dicit ꝙ null⁹ angel⁹ nec oēs ſimul potuerūt hāc ſatiſfactōnē reddere. Sed ꝯ̄ hoc poſſumus arguere q: homo q̄ cecidit ꝑ aliū impellentē debet releuari ꝑ illū eūdē. Sȝ homo p' angelum cecidit. Ergo ꝑ angelū debuit fieri ſatiſfactio. Ad hoc dicit Alexā. vbi. ſ̄. ꝙ ſatiſfactio ꝑ angelū nō eſt ꝯueniens neq̄ȝ poſſibilis. multiplici ratione.

Prīo rōne diuine iuſtitie.
Secundo rōne ſequele peccati.
Tertio rōne reſtitutionis.

¶ Primo rōne diuine iuſtitie q̄ requirit vt q̄ peccauit ſatiſfaciat. Sed homo peccauit. ergo homo debet ſatiſfacere.

¶ Secundo rōne ſequele peccati. Nā reatus peccati originalis obligat totam humanā naturā ⁊ omnes illius generis ſeu nature ad damnationē eternā. Sed nullus angelus pōt ſe equare toti humane nature. Et ſic dicit Anſelmus Illud per quod debet fieri ſatiſfactio debet eē maius q̄ȝ commiſſū. Oportet autem ꝙ ille qui habet ſatiſfacere de peccato originali ſit tantus ꝙ poſſit equari toti humane nāe: ⁊ ꝙ etiā plus valeat. ¶ Tertio ratione reſtitutionis. Nam ſi homo reparet̄ oportet ꝙ reſtituatur ad dignitatē illā quā habitur⁹ erat ante peccatuȝ Q̄ꝺ autem ſi reparetur per angelū: nō poſſȝ reſtitui ad illā dignitatē. patet. q̄m ſi non peccaſſet eſſet equalis angelis dei ī celis. Et idē nobis ꝓmittit̄ p⁹ reꝑationē ⁊ reſurrectionē Luce. xx. ⁊ Math. xxij. Erunt ſicut angeli dei in celo. Si āt repararetur per angelum: angel⁹ ꝑ cōſequens eſſet hoīs dn̄s. quia vt dicit Anſelmus. Quecunq̄ȝ alia ꝑſona homineȝ a morte redimeret: eius ſeruus ideȝ hō recte iudicaret̄. ¶ Ad argumētū r̄ndet̄ ꝙ idem ordo ſeruatus eſt in lapſu ⁊ ī reparatiōe humani generis: quia ſicut ibi fuerat conſenſus mulieris. malo angelo eidem ſuggerēte: ita cauſa reparationis hominis fuit conſenſus mulieris. bono angelo eidem nunciante. ¶ Secundo licet conſiderare hui⁹ ſatiſfactionis poſſibilitatē reſpectu hoīs. Sicut enim angeli nō potuerunt ſatiſfacere de peccato ita ⁊ hoīes ſiue aliqua alia creatura. Et ſi dicat̄ ꝙ Aug. dicit ꝙ iuſtitia diuina n̄ plus exigit in pena q̄ȝ commiſſum fuit in culpa. Si ergo commiſſa eſt culpa a pura creatura. ergo pura creatura d̄buit ſatiſfacere. Reſpōdet Alex. i. iij. vbi. ſ̄. ar. ij. ꝙ quātitas peccati Ade debet attēdi penes tria videlicet.

Quātū ad peccatū.
Quantū ad iordinationē peccati.
Quātū ad illū in quem peccatur.

¶ Et ꝙ quantitas talis peccati debeat ſic conſiderari. patet: quoniā ſiq̄s offenderet regem ⁊ militem: plus offenderet

offendẽdo regem ꝙ̃ militẽ. Ita diuina iustitia attendit ꝙ̃titatem peccati Ade. cuius peccatũ licet rõne peccantis fuerit solius creature: tñ peccauit in bonuz infinitũ. s. in deũ. Insuper deordinauit ⁊ rea; fecit totã humanã naturã. ergo ƀm istos duos respectus est Ade pctm̃ infinitũ ⁊ trãscẽdẽs oẽm humanã creaturã

¶ Secundo debet considerari in pena quantum commissum est in culpa. culpa autem fuit infinita: ⁊ peccatum propter deuz offensũ. ex quo patet ꝙ debet exigere penã infinitam in peccato Ade: aut si admittat satisfactionẽ: debet fieri satisfactio a tali persõa i qua sit infinitum bonuz: ⁊ a qua sit ordinatio totius humane nature. Sed nulla pura creatura est talis. Ergo ꝓpter hoc de iustitia nõ fuit: vt ꝑ purã creaturã fieret satisfactio. ¶ Tertio licet considerare possibilitatẽ hui⁹ satisfactionis ex ꝑte xp̃i. Naz cum satisfactio fieri non posset ꝑ aliquã creaturã: vt dictũ est: conueniẽs est vt satisfaciat christ⁹ deus ⁊ homo: quia vt ait Anselmus: sic satisfacit deus qui potest ⁊ homo qui debet: vt mens humana qbuslibet curiosis inquisitionibus dimissis: satisfactori xp̃o gratias agat: ⁊ infirmitatem propriã cognoscens ad ipsum medicum humiliter currat.

¶ Qđ xp̃i satisfactio ꝙ̃tũ ad culpas penas ⁊ angustias fuit copiosa

Capl̃m. iii.

T Ertia conclusio dĩ copiositatis Si. n. cõsiderem⁹ satisfactionẽ ꝑ xp̃m factã: inueniem⁹ eã copiosaz ⁊ abũdãtẽ valde. ƀz illđ ps. cxxix. Copiosa apđ eũ redẽptio. Ad qđ plene ĩtelligẽdũ intueri licet. ꝙ hui⁹ satisfactio singul'r se extendit ad tria videlicet.

Prima ad culpas.
Secũda ad penas.
Tertia ad angustias

¶ Primo inquã xp̃s satisfecit ꝓ nostris culpis sufficientissime: ꝓ quib⁹ inimici dei eramus: ꝓpter primoꝝ parẽtũ peccatum: ⁊ quottidie dei inimicitiam ĩcurrimus ꝓpter debita propria. Vñ Augu. xij. li. de ciui. dei. iij. c. ait. Dicunt in scripturis inimici dei q nõ natura ſ3 vitijs eius aduersant imperio: nihil ei nocere valentes sed sibi. Cũ itaq; nulloꝝ hoĩuz vires sufficiant ad amicitiã recõciliãdaz ⁊ iniuriã abolẽdã: xp̃s bñdictus meritũ passionis sue sanctissime eterno pr̃i obtulit: cuius virtute vniuersalis pax dei ⁊ hominuz est consecuta. Et cum quisq; post facinora ⁊ cõmissa vere penitẽs ad deũ redire voluerit. nõ põt ipe magn⁹ deus ⁊ excelsus dicere. Offendisti me ĩfinitũ bonũ: culpa tua infinita: non sufficit penitentia tua: vt meã obtineas amicitiam. Quinimo obligat⁹ est benigne ⁊ gratiose redeũtẽ pctõrẽ. ad amorẽ suum ducere ⁊ amplecti. Et iđ pctõr ꝑt dicere Et si merita mea sint insufficientia: vt te deũ meũ quẽ inique offẽdi ⁊ turpiter dereliqui pacificũ videã: non est tamẽ insufficiens meritũ dilecti filij tui: qui ꝓ me tibi ⁊ pro omnibus peccatorib⁹ plenissime satisfecit. Secur⁹ ergo ad te clamore regro vt mihi indulgeas: vt ignoscas: vt veniam prebeas. Multa sũt flagella mea: de quib⁹ me dolenter accuso Et quia dolor meus non sufficit illoꝝ maculã delere: suscipe dolorem filij tui: qui pro me passus est: pro me sanguinẽ fudit: pro me mori dignatus est: O incogitabilis virtus verbi incarnati. O mira suauitas anime penitentis. Nulla ẽ taz grãdis culpa: pro qua xp̃s non satisfecerit. Ideo Apoc. i. dicitur. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et Augu. ait Fuso sanguine sine culpa omniũ culparum cirographa deleta sunt. Dicit autẽ cirographũ ƀm Boñ di. xix. tertij li. ar. i. q. ij. metaphorice a ciros qđ ẽ manus ⁊ graphos quod ẽ scriptura: q̃si scriptura manu facta. Sicut eni qñ aliquis obligat se alteri facit ei cirographuz: ita hoĩes peccãtes obligant se vt diuina iustitia habeat eos punire: diabolica malicia possit eos accusare: consciaq; propria remordere. Oĩa ergo cirographa ꝑ xp̃m deleta sunt. Et si dicat hoc nõ esse veruz: qa multa sunt pctã ꝑ q̃ diabolus

detinet hoies hic ⁊ in futuro ad luenda supplicia. ergo videt q̄ ñ oēs culpe sint delete. Respondere possum⁹ q̄ meritū xp̄i pōt dupliciter considerari.
Primo q̄ʒtum ad sufficientiam.
Secūdo q̄ʒtum ad efficaciā
¶ Prio si ꝯsiderem⁹ meritū xp̄i q̄ʒtū ad sufficientiā. sic se extendit ad oēs homines ⁊ ad oēs culpas: qa oēs homies merito xp̄i possūt saluari. Si aūt ꝯsideremus q̄ʒtū ad efficaciā: sic se extēdit tm̄ ad eos q facuīt q̄ꝺ debent. Et quia mlᵗi in hoc deficiūt. iō nō experiūtur effectū meriti ihū xp̄i. Qui tāto nequiores sunt quanto ꝑ eis xp̄s sicut ⁊ ꝑ alijs copiosissime satisfecit. ¶ Secūdo xp̄s satisfecit ꝑ nostra pena. Añ. i. Pet̄. ij. c. Peccata nostra ipse pertulit in corpe suo super lignū. Que verba exponēs mgr̄ sniarū sup di. ix. tertij li. c. iiij. ait Portare pctā nostra est portare penā nostrorum pctōrū Et de hoc ysa. liij. c. ait. Vere languores nostros ip̄e tulit: ⁊ dolores nr̄os ip̄e portauit. Nā vt dicit Boñ. vbi. s̄. q. i. v̄tute passionis dimittit̄ nob̄ pēa eterna ⁊ pēa satisfactoria: sicut habet fieri in sacr̄o baptismi: ⁊ in relaxationibus quas facit ecclesia ⁊c. ¶ Tertio satisfecit xp̄s ꝑ nr̄is angustijs v̄tute passionis ⁊ resurrectōis sicut dicit Boñ. i. iij. di. xix. vbi. s̄. in fine qm̄ q amici dei erūt: accipiēt donū impassibilitatis: ⁊ erūt imunes ab oī amaritudine: quā gustamus in p̄ñti vita. Nō dormiāt igit̄ mortales miseri: sʒ festinanter currāt ad xp̄ʒ. Ip̄e nāqʒ ē q pctōres venit saluare. Ipse ꝑ eis sanguinis proprij preciū exposuit. Ipse ad eos clamitat Math. xi. c. Venite ad me oēs q laborat̄ ⁊ onerati estis. Venite. s. vos peccatrices aīe aggrauate pondere pctōrū vestrorum: ad me dilectorē vestrū: ad me amatorē vestrū. Et ego ex caritate mea ⁊ amore intimo: quo vos diligo reficiā vos: gr̄am restituendo: exonerādo vos ab oī pena quā deberetis ꝑsoluere. O reprehensibilis multorum pigritia: qui proprie saluti cōsulere negligūt. Aperta est vena clementie xp̄i ihū: ⁊ pctōres non currāt. Heu inquā. Heu multa milia animarū descēdūt ad infernū: que si vellēt merito xp̄i possent saluari. Nihil deest ex ꝑte ipsius: ipsarū tm̄ tarditas est manifesta. Nolunt currere ad fonteʒ aque viue: qui vt prediximus plenissime pro omnibus satisfecit: offerens redeuntib⁹ a peccato in p̄ñti gratiā ⁊ in futuro gloriam. quam nobis ille cōcedat qui ē benedictus in secula. Amen.

¶ Feria tertia post tertiā dñicā de aduētu. Sermo de penalitatibus ⁊ defectib⁹ assūptis a xp̄o.

Fructus. xvij. Ihūs defectus sustinens.

Medius aūt vestrū stetit quem vos nescit̄ vbi s̄. Omnes cōditiones assūpte nāe in dño ihū xp̄o predicāt suā ardentissimā caritatē. Admirandū ꝑfecto est. eū suscepisse naturā nr̄aʒ cū penalitatibus ⁊ angustijs: qb⁹ ꝑpter pctā subijcit̄ hoīuʒ debilis vita. Passus est nāqʒ xp̄s famē: sitim: labores ⁊ erumnas: sicut ⁊ ceteri hoies. Quꝺ nos ꝯsiderātes: animi vires debemus restringere ad cogitandum q̄ʒ vehemens fuit caritas filij dei. Ob qꝺ. in p̄ñti sermone de penalitatib⁹ ⁊ defectibus assumptis a xp̄o dicturi sumus: sub vno fructu: qui est. Ihs defectus sustinens. Pro cuius declaratiōe tres conclusiones notande erunt.
Prima dicit̄ qualitatis.
Secūda dicit̄ equitatis.
Tertia causalitatis.

¶ Quꝺ xp̄s illos defectus assumpsit: q̊s assumere debuit. Caplm. j.

Prima conclusio dicit̄ q̄litatis. In q̄ videre debem⁹ quales defectus sustinuit seu assūpsit Ad qꝺ dic̄ mgr̄ sniarum. di. xv. c. i. ⁊. iij. tertij li. q̄ illos defect⁹ assūpsit q̊s illū assūmere ꝺcuit: ⁊ nob̄ expediēs fuit. Quꝺ declarat

dn̄s. Boñ. i eadē di. ar. i. q. i. ⁊ Alex. i. sū/sū. d. ꝙ qdā sūt defect⁹ ex culpa ⁊ ad culpā. sicut pronitas ad malū ⁊ difficultas ad bonū. Et tales non decuit xp̄m assumere: qa fuit magister iustitie: oīo segregatus a peccato. Quidā v̄o sunt defect⁹ ex culpa: sed nō ad culpā: quorū quidaꝫ sunt personales: quidā v̄o sūt naturales Naturales sunt illi qui respiciunt totam humanā natura: sicut famescere: sitire: egere ⁊ h⁹. Personales v̄o defect⁹ sunt illi qui respiciūt aliquas ꝑsonas spāliter sicut diuerse egritudinū spēs. Qm̄ ergo xp̄s venerat naturā humanā redimere cōiter sine personarū distictione. Ideo defectus penales tm̄ habuit. ⁊ non vitiosos: ⁊ defect⁹ nāles ⁊ nō defect⁹ ꝑsonales Naturales defectus voluit assumere. qa in assūptione defectuū apparet humiliatio. Sꝫ si arguit̄ ꝯ qꝛ ꝑm Berñ. dscēdit q̄ntū descēdere potuit. Si ergo maior ē humiliatio i assūptione pluriū defectuū q̄ paucoꝝ. videt̄ ꝙ assumer̄ debuit oēs defect⁹. Rñdet Boñ. ꝙ ois humiliatio bona ⁊ laudabilis ortuꝫ habet ex discretione rōnis. Nō eni debet procedeŕ ex impetu: sed ex causa rationabili. Et quia de aliqbus defectib⁹ rōnabile non erat vt xp̄s se ꝑ eoꝝ assumptionē humiliaret quia potius ex illa humiliatione se inutilē q̄ vtilē reddidisset: sicut si fuisset: cecus vel gibbosus: ⁊ h⁹. ideo tales defectus nullo modo voluit assumere.

¶ Qd̄ equū fuit defectus penalitatis in xp̄o reperiri. Capl'm. ij.

s Ecūda cōclusio dicit' equitatis Equū eteni ⁊ rōabile fuit: sup̄dictos defectus ⁊ penalitates in xp̄o reperiri propter tria.

Primo ꝑpter preciuꝫ nostre salutis.
Secūdo ꝑpter exemplū virtutis.
Tertio ꝑpter fulcimētū nostre fragilitatꝫ

¶ Primo ꝑpter preciū nostre salutis qa ꝓposuerat nos non corruptibilibus auro ⁊ agento redimere: sed ꝑcioso sanguine suo. vt dicit̄. i. Petꝫ. i. c. ⁊ aiaꝫ suā ponere ꝓ animab⁹ nostris. Ad hoc aūt non fuisset idoneus nisi naturā deficiētem ⁊ passibilē assumpsisset. Et si cōtra hoc obijcitur. Sicut sūme iustitie repugnat defectus culpe: sic sūme potētie repugnat defectus fragilitatis ⁊ impotentie. Sed deū sūme iustū nō decuit habere defectū culpe nec in se nec in nā assūpta. Ergo pari rōne nec defectū penalitatis ⁊ impotentie. Respōdere possum⁹ ꝑꝫ Boñ. vbi. s̄. q. i. ad. i. ar. ꝙ h̄ silitudo tꝫ si cōparent̄ infirmitas ⁊ culpa ad nām diuinam. In natura. n. diuina sicut nulla potest esse iniustitia: sic nulla pōt esse impotentia. Si autē comparent̄ ad naturā assūptā: sic non hꝫ veritatē: pro eo ꝙ ipsa infirmitas potest esse materia exercende virtutis. Uirtus eni fortitudinis exercetur potissime in perpessione terribiliū: eorum maxime que mortē inducunt. Culpa v̄o ⁊ iniquitas oīo aduersātur iustitie. ⁊ vituperabile reddit subiectuꝫ in quo est. Infirmitas vero reddit magis laudabile: quando est cōiuncta interiori virtuti animi ꝑm meriti statuꝫ.
¶ Secundo fuit rōnabile xp̄m prefatos defectus assumere propter exemplū virtutis spāliter humilitatis ⁊ patientie: quibus mediantibus peruenitur ad celum ⁊ in quib⁹ xp̄s nos ipsum voluit imitari. vt dr̄ xciij. di. c. domin⁹ noster ihūs xp̄s. ¶ Tertio fuit cōueniēs ꝑpter fulcimentū nostre fragilitatis. vt. s. fragilitati nostre succurreret manifestando nobis veritatē assumpte nature. Hanc rōnem tangit magister sententiaꝝ in littera.
¶ Sed contra ipsam possum⁹ arguere quia in resurrectione gloriosa non erūt huiusmodi defect⁹. ergo ꝑ hos defect⁹ non ꝓbatur veritas humane natuŕ. Ad hoc respondet Alex. in tertio. qa vt scribitur. i. Cor. xv. c. Seminatur corp⁹ aiale surget corpus spirituale. ⁊ prius ē quod animale: deinde quod spirituale. Ideo aliud ē ostendere veritatē corporis vt est spūale: aliud vt est aiale. Nā vt corpus ē aiale indiget alimento. vt spūale non

Similiter aliud est ostendere veritatem anime: vt est vnita corpori animali aliud vt est vnita corpori spirituali.

¶ Quod isti defectus ex alia causa sunt in nobis: et ex alia in xpo.

Caplm. iij.

t Ertia conclusio dicit casualitatis Nam vt dicit mgr sniarum i. iij. di. xv. c. iij. ex alia ca i xpo. In nobis n. sunt ex necessitate contracti: sed in xpo sunt ex voluntate assumpti. Ait enim textus sic. Ex sola voluntate miserationis de nostro in se transtulit veram infirmitatem. sicut accepit veram carnem. Quod declarat dns Bon. in. iij. di. xv. ar. i. q. iij. d. quod nos defectus a parentibus trahimus pp legem propagationis et legem concupiscentie: que militat i istis membris. Naz passibilis generat passibilem et habens legem concupiscentie i membris generat filium subiectum concupiscentie. et ex reatu illius concupiscentie insunt proli omnes penalitates. Et propterea dicunt omnes iste penalitates in nobis contracte quasi ex concursu duorum tracte. s. propagatoris nature: et corruptoris concupiscentie. In xpo autem secus. Ipse eniz neutro modo fuit propagatus: nec secundum propagationem legis naturalis: nec secundum corruptionem libidinis. sed spus sanctus adueniens in ipsa virgine et ipsam fecundans: carnez eius ab omni feditate corruptionis purificauit passibilitatem autem reliquit. Ex illa autem carne ipse filius dei edificauit sibi corpus immaculatum. et illud corpus vniuit et sibi et aie ronali: que quidem imunitatem habuit a culpa. et in se et in carne coniuncta. Et sicut imunitatem habuit a reatu culpe: sic secundum ordinem diuine iustitie imunitatez habere debuisset a passibilitate miserie. Quod ergo in carne illa remansit penalitas hoc fuit ex dispensatione ipsius assumentis: concurrente simul acceptione illius aie ronalis: que in primo instanti sue creationis habuit vsum cognitionis: et placuit sibi tali corpori vniri propter salutez generis humani. Et sic patet quod tales defectus in xpo fuerunt non necessitate generationis: sed voluntate dispensationis: voluntate inquam diuina preueniente: sz voluntate creata comitante. Dicimus autem fuisse a voluntate diuina non tamquam infligente de nouo: sed tamquam a relinquente in acceptatione aie xpi: cum in eius arbitrio esset et potestate defectus illos excludere. hec Bon. i. iij. di. xv. ar. i. q. iij. Considerenius ergo nos qui saluari cupimus: qualiter aia eius bndicta ab instanti sue creationis preuidit omnes labores quos ipse passurus erat in. xxxiij. annis in huius vite peregrinatione. Preuidit quod in presepio frigore et paupertate cruciari debebat: quod in desertis egypti cum matre paupercula esset peregrinus futurus: quod in terra aliena penuriam sustineret: quod i ieiunijs orationibus. et vigiliis: et sui corporis vulneribus a iudeis illatis esset fatigandus. Et tamen prompte benigne et liberaliter dixit. Magis contentor naturam humanam assumere cum penalitatibus vt saluetur mundus: quam sine penalitatibus: vt damnetur mundus. O pelagus amoris ihu christi. O fornax succensa nimis illius anime bndicte. Quomodo poterimus nos vermiculi condignas et debitas gratias persoluere tanto redemptori: qui non nisi ex amore tam stupenda facere dignatus est in assumpta carne: Amor fecit euz lachrymari. Amor fecit euz peregrinari. Amor fecit eum vulnerari. Amor fecit eum verberari. Amor fecit eum in cruce mori. O anima insignita imagine dei dilige xpm. Dilige inquam illuz qui est tuus legitimus sponsus quem vides amore tuo: nunc vagientem i presepio: nunc fatigatum in itinere: nunc orantem in solitudine: nunc flentem in cruce: vt te ducat ad regnum eterne beatitudinis: i quo ipse xps regnat. Amen.

¶ Feria quarta post tertiam dnicam de aduentu. Sermo de moribus ihu xpi. et qualiter animam suam benedictam cum passionibus regulauit.

Fructus. xviij. Ihs rectus moribus.

Edius aũt ꝛc. vbi.s.

m Qm̃ in precedenti fructu de defectibus a xp̃o assumptis aliqua diximus in generali: conueniens est vt in presenti sermone aliquid dicamus in speciali de ipsis defectibus: ꝑm ꝙ respiciunt aiam rationalem. quia ipse dei filius ꝛ verbũ caro fact⁹ tã ex ꝑte corporis q̃ȝ ex ꝑte aie ordinatissim⁹ adeo fuit vt nihil superfluũ aut diminutuȝ in assumptõe nr̃e nãe valeat i ipso reperiri Et qm̃ in aia ẽ potentia irascibilis. idcirco videbim⁹ quẽadmodũ xp̃s q̃ȝtũ ad ista tria animã suã benedictaȝ cum passionibus regulauit. Erit autẽ fruct⁹ hui⁹ sermonis. Jhus rectus moribus. Pro cuius declaratiõe tres cõclusiones sunt notande.

Prima dicit̃ exclusionis.
Secũda dr̃ ↄtristationis.
Tertia dr̃ conturbationis.

¶ Qd̃ xp̃s ñ habuit defect⁹ ignorantie Caplm̃.j.

p Rima cõclusio dicit̃ exclusiõis Nam dñs noster ih̃s xp̃s q̃ȝtũ ad potẽtiã rõnalẽ voluit a se excludere defectũ ignorãtie: vt docet mgr̃ sniaꝝ di.xv.c.ij.tertij li. Et rõ ẽ ꝑȝ Boñ. di. predicta ar.ij.q.i. qa nec xp̃ȝ decebat nec nobis expediebat. Xp̃m non decebat: quia aia eius debuit esse deiformis ac ꝑ hoc repleta luce sapientie ꝛ rectitudine iustitie. Jgnorãtia aũt priuatio est scie: ꝛ põt esse via in errorẽ ꝛ obliq̃tionẽ a rectitudine iustitie: ac per hoc xp̃o nõ competebat. Nobis etiã nõ expediebat quos venerat redimere dirigere ꝛ docere. Qd̃ facere ñ potuisset si habuissȝ defectũ ignorãtie. Jnde est qd̃ Anselmus ait in li. Cur deus homo. Jlla assũptio in vnitatem persone filij dei non nisi sapienter a sũma sapientia fiet. ꝛ ideo non assumet in hoie qd̃ nullo modo est vtile Et iteruȝ idem. Qũo tot ꝛ tanta faceret opa sine imensa sapia. Et iterũ. Qũo illi crederẽt hoies: si illũ scirent nescienteȝ: Si autem nesciret ad quid erit vtilis ei ignorantia. ¶ Sed circa hoc contingit dubitar̃ primo quia Joh. Dama. loquẽs de verbo incarnato ait. Oportet scire ꝙ seruilẽ ꝛ ignorantẽ naturam xp̃s assumpsit. ¶ Secũdo qa Leo papa in ꝑmõe de epĥia ait. Adorauerunt infantem in nullo ab alioruȝ generalitate discretum Sȝ generaliter alij infantes sunt ignorãtes. ergo ꝛ xp̃s in sua ĩfantia habuit ignorantiam. ¶ Tertio arguitur: quia scientia iflat. Sȝ xp̃s sũme se hũiliauit: ꝛ defectus nostros assumpsit: q faciũt ad humilitatẽ. ergo d̃buit hẽre defectũ sciẽtie. ¶ Ad hoc respõdet̃ ꝛ primo q̃ȝtum ad primum ꝑm dominũ Boñ. ꝙ Damas. nõ attribuit ignorantiã ꝛ seruilitatẽ nãe assũpte rõne isti⁹ singularis nature. que fuit verbo copulata in vnitatẽ pesone: sȝ q̃ȝtũ ad alias nãs consimiles in specie: quasi diceret. Assũpsit nãm nostraȝ que est ignorans nõ in xp̃o: sȝ i nobis Aliud dictũ Leonis pape est. Ad qd̃ rñdet̃ ꝙ logt̃ de xp̃o q̃ȝtũ ad ea que exteri⁹ apparebãt. Ad tertiũ dr̃ ꝙ duplr̃ est loqui de scia. Aut prout est absq; caritate. Aut ꝓut est caritati coniuncta. Si loquamur de ip̃a prout ẽ a caritate diuisa. sic dicit apl's ꝙ inflat. Si aũt accipit̃ ꝓut est caritati coniuncta. sic non est via ad inflatõnem: sȝ poti⁹ ad rectitudinẽ ꝛ edificationẽ. Et hoc mõ fuit in xp̃o. De cui⁹ scia i sequẽtib⁹ pleni⁹ loco suo dicemus. Nũc aũt q̃ȝtũ ad p̃ns ꝓpositũ nobis sufficiat intelligere ꝙ xp̃s ignorãtiã nullo modo secũ habere voluit. Exquo colligim⁹ q̃ȝ grauiter errãt q ignorãtiã studẽt magnificare. q̃si in ea aliqd ꝑfectionis iueniãt. Quos qd aliud dixerim q̃ȝ bestiales ꝛ brutales? Nã vt scribit̃. xxxviij. di. c. ignorantia. Jgnorãtia ẽ mr̃ cũctoꝝ errorum Et de qua Aug. in li. de verbis apostoli dicit. Pessime matris ignorantie. pessime inde filie due sunt falsitas ꝛ dubietas. Jlla miserior: ista miserabilior: illa pernicior: ista molestior. Quare christ⁹ in exemplũ debet esse oib⁹ vt ignorantiam fugiant.

¶ Qd̄ xp̄s habuit potentiam concupi-
scibilem. Capl'm.ij.

s Ecūda ↄclusio dicit̄ cōtristatio
nis. Uoluit nāq₃ deus q̄₃tu₃ ad
potētiā cōcupiscibilē cōtristari
ſ₃ illud Math.xxvi. Tristis est anima
mea vsq₃ ad mortē. Et iter ibidē. Et ce
pit contristari ⁊ mestus esse. Hoc idem
pat₃: quia fleuit sup irl'm. vt scribit Luc.
ix. Et rō est ſ₃ Ric. di.xv. tertij li. ar.iij.
q.i. q̄ sicut ex cōiūctiōe rei amate cum
apprehēsiōe eiusdem causat̄ in appetitu
passio delectationis: sic ex ↄiūctōne rei
odite cū apprehēsiōe eiusdē causat̄ i ap
titu passio tristitie. Et q̄ res de proximo
⁊ certitudinaliter futura cōsiderat̄ quasi
iam presens: ꝓpter instantē ꝓpinqtate₃
⁊ infallibilitatē: ideo non solu₃ respectu
rei odite cū ē p̄sens: sed etiā respectu rei
odite infallibiliter ⁊ de ꝓximo future ē
passio tristitie. Unde ſm ph'm in.ij. rhe-
torice. illi qui ia₃ decapitant̄ non timent
videntes sibi necessitatē iminere: S₃ tri
stant̄. Et ideo quia sēsualitas anime xp̄i
mortē recusabat: cū apprehendit ipsam
vt de ꝓximo ⁊ infallibiliter vēturam fuit
in eius appetitu sensitiuo passio tristitie
Sed ↄtra hoc arguere possumus: q̄ vt
dicit ph's. iij. ethicoꝝ. Eadem magis eli-
genda sunt sine tristicia q̄₃ cum tristitia
Sed xp̄s optime sciuit eligere ergo ma
gis debuit redimere gen⁹ humanū sine
tristitia q̄₃ cū tristitia. vt. p₃ ysa. xlij. c. vbi
de xp̄o dr̄. Nō erit tristis neq₃ turbulē-
tus. Et ꝓuerbioꝝ. xij. Nō cōtristabit̄ iu
stus qcq̄d ei acciderit. Et Seneca ꝓbat
multiplici rōne ꝙ tristitia non cadit in
sapientem. Et fūdamētū sue rōis est q̄
virtutē nihil ledere potest. sicut nihil po
test eam auferre. ergo si xp̄s vere sapiēs
fuit. ⁊ v̄tutē incōcussā habuit: passione₃
tristicie non sensit. Amplius. Null⁹ tri-
statur nisi de eo qd̄ fit cōtra voluntate₃
suam. S₃ ↄtra voluntatē xp̄i nihil fieri
potuit. ergo nō videtur ꝙ in se tristitia₃
habuerit. Respōdet̄ ad hoc ſ₃ dominū
Bon̄. dist. xv. ar. ij. q. j. tertij li. ⁊ Ric. ibi
dem ꝙ potest esse triplex tristitia.

Prima ē preter rōnis imperiū.
Secūda est cōtra rōnis iudiciū.
Tertia est subiecta rōnis imperio.
¶ Prima tristitia est: que consurgit ex
quadam necessitate ⁊ surreptōe: sicut mo
tus primi. Et hec quidē cōmunis ē sa-
pientibus ⁊ isipientibus. bonis ⁊ malis.
¶ Secūda tristitia est. in qua ratio sub-
ijcit̄ sensualitati. nec tm̄ turbat̄: s₃ etiam
perturbat̄. ¶ Tertia tristitia est qn̄ quis
testat̄ rōne dictante ⁊ suadente ip̄m tan
tum ⁊ taliter super aliquo debere testari
Et isto tertio mō fuit vere in xp̄o. Duo-
bus aūt p̄mis mōis nō fuit i eo tristitia
Et ſm hoc soluūt̄ auctoritates i ↄ̄rium
adducte. Ad illud v̄o qd̄ vltimo addu-
cebat̄. ꝙ nihil cōtra volūtatē xp̄i euenit
dicēdū ꝙ hoc est verū de volūtate rōnis
absoluta. nō aūt est verū de volūtate sē
sualitatis vl' de volūtate ↄditionata. Cō
tristat⁹ ē ergo xp̄s cū videret suos labo
res ⁊ hoiu₃ igratitudinē ac multoꝝ pcā
⁊ dānatōnē. Et q̄ oia tā p̄terita q̄₃ p̄ntia
q̄₃ etiā futura clare videbat ab instanti
sue cōceptionis: Idcirco sepi⁹ ↄtristabat̄
⁊ afficiebat̄ merore: adeo vt de ipso lega
tur in quadā ep'la ꝙ visus ē flere. ridere
aūt nūq̄₃. O q̄₃ pie mēs humana moue
ri d₃ cū xp̄m dei filiū. xxxiij. annis semp
in amaritudine ↄtēplat̄. Uide quō vide
queso o aia mea: ⁊ inspice diligēter qua-
liter bn̄dictus ih's sēp tristat̄ siue sit pue
rulus in cuna vagiens: siue sit i mater-
nis brachijs semp gestat⁹: siue sit in me
dio doctoꝝ: siue sit in cōuiuijs: siue cō
uerset̄ cū discipulis: siue doceat in tēplo:
siue miranda operet̄. Interroga ipsum
⁊ dic ei. O leticia angeloꝝ. O gaudium
aiaꝝ sanctaꝝ. Cur nō letaris iter hono
res. Et statim dicet tibi. O aia mea: ego
ↄtristor ꝓpter te. Ego ↄtristor ꝓpter pec
cata tua: propter que ego nō nisi dolere
debeo. Ego cōtristor q̄a video quot an
gustijs: quot cruciatib⁹. quot laboribus
te anima mea exquiro. Et tn̄ ob ingra-
titudine₃ ⁊ ignorātia₃ de me nō curant
me fugiūt: me spernūt: ⁊ diabolū sequē-
tes: me abominant̄. Contristabat̄ ergo

xpus ob multas huiusmodi causas. et quanto plura videbat et cognoscebat. volūtati sue contrariari: tanto vehementior in eo erat tristitia.

¶ Quod xps potentiā irascibilem habuit. Capitulum .iij.

Tertia cōclusio dicit cōturbationis. Secūdū enim catholicā veritatē in xpo fuit cōturbatio et ira quantū ad potentiā irascibilē. sicut patet Joh. ij. qn̄ eiecit ementes et vēdentes de templo. Sed cōtra hoc obijcit primo sm̄ Aug. de ciui. dei. Perturbatio passionū a sapientibus et bonis ita regitur. vt malint eas nō habere quam vincere. Sed dicit Greg. li. v. moraliū quod ira per zelum sapientes turbat: ergo cum xps fuerit sapientissimus et optimus: maluit eam non habere quam vincere. Item sup illud Job. v. Uirū stultū interficit iracūdia. Greg. dicit. Ira sicut per vicium oculum mētis excecat: ita per zelum turbat. Sed oculos mentis in xpo nec excecare potuit: nec turbare: cum ipse esset in continuo vsu cōtemplationis. ergo non videt quod aliquis affectio ire in eo fuerit. Respōdetur ad hoc sm̄ Ri. i. iij. di. xv. ar. iij. q. iiij. quod ira tripliciter pōt accipi. Uno mō pro super abūdātia quam sm̄ phm̄. iiij. ethicorum. xij. c. dicitur iracundia. Et sic ira nō fuit in xpo Alio modo accipitur ira pro voluntate iudicandi aliquod male factum. et sic ira est in appetitu intellectiuo. Et hoc mō fuit in xpo. Tertio modo accipitur ira pro quadam passione appetitus sensitiui insurgente ex apprehensione illate iniurie vt possibilis vindicari quamuis cum difficultate. Si enim apprehendat iniuria vt nō possibilis vindicari non insurgit nisi passio tristitie. Si vero apprehendatur vt possibilis vindicari absque omni difficultate tunc nō insurgit passio ire: quia tūc talis vindicta nō apprehendit sub rōne ardui. Hoc tertio modo fuit passio ire in appetitu sensitiuo anime xpi. ex hoc quod apprehendebat inferri deo iniuriā a peccatoribus quantum in eis erat: que iniuria possibilis erat vindicari cum difficultate tamē nō ex parte dei. sed ex parte peccatorum rebelliū et difficiliū ad penitentie susceptōnē et ex parte nature humāe si suis naturalibus relinquerent. Hec tn̄ passio in xpo nō fuit contra imperiū rōnis: nec preter imperium: nec de necessitate: sed ad imperiū voluntatis: et sm̄ rectū ordinē rōis. Ad primum ergo dicit Ric. quod quamuis ira per zelum turbet hoīes sapiētes alios a xpo: tn̄ xpm nūquam turbauit: quia sicut dispēsatiue factū fuit quod gloria aie xpi in corpus et sensualitatē nō redundaret: ita dispensatiue factū fuit. vt passio partis sensitiue in nullo rationem turbaret. ¶ Ad secundū dicitur quod ira per zelum in alijs hominibus turbat in aliquo rationem ad tēpus propter debilitatē intellectus eorū. In xpo autē fuit semper intellectus fortissimus et clarissimus: ideo nullo modo turbari potuit. Quare si recte sapere voluerimus atque sentire: dicemus quod xps passionem ire in se suscepit: cōtra duritiē peccatorum impenitentium: non solum eorū qui tūc erāt: sed omniū quorūcūque tam psentiū quam futurorum: exquo mens eius iustitie zelo succensa cōmouebatur contra peccatores obstinatos et duros. Non enim sine causa allocutus est blande peccatricem penitentē: deprehensam in adulterio: latronē pendentem in cruce. et reliquos de quibus legitur in euangelijs. Phariseos vero dura increpatōne asperrimis verbis et facie tremebunda reprehendit et increpauit. quoniam sicut ex rōne mitis esse debebat et pius peccatoribus penitētibus ita ecōuerso seuerū et durum debebat se ostēdere impenitentibus et obstinatis. sicut etiā in die iudicij manifestabitur quando cōgregabunt ante ipsū oēs gentes. Tūc videbunt quam duri sunt quam conuerti nolunt qui penitentiā negligunt quam grauis erit ira filij dei: quando sine vlla cōpassione proferet furibundā et tremebūdā sententiam Ite maledicti in ignem eternū etc. O quam iracunda erit tunc reprobis facies sua. O quam terribilis erit tūc eius aspectus. Nō est pn̄tis disputationis in talibus dilatari

Sed hec pauca diximus ad ostendēdū q rōnabilr ira fuit in xpo. qui est bñdictus in secula. Amen.

¶ Feria qnta post tertiā dñicam de aduentu. Sermo de gratia capitis nostri q̄liter ihs grā ē caput oium nostrū.
Fructus. xix. Jhs caput proponitur.

Edius autem Iterū m vbi. s. Congregauit in vnum electos suos dñs ihs xps qb⁹ candē dedit regulam caritatꝫ: q̄ sit vt ꝑm sniaꝫ apli multa membra vnū corpus constituant: vnamqꝫ faciant ecclesiam in spū sancto adunatam ex qua ordinatur ⁊ colligitur exercit⁹ celestium ciuiū in supna hierusalē. Et qm̄ non expedit sine capite esse corpus: ꝑ cōsolatōne oiuꝫ dilectoꝝ ihs xps dei fili⁹ ipsorū caput meruit esse cui oēs q̄ntū possum⁹ inherere debemus. Jdcirco ꝑ nostra instructione i pn̄ti sermōe dicem⁹ de grā capitis nostri. ⁊ de his qui sunt membra eius sub vno fructu: qui est Jhus caput ꝓponitur. Pro cuius declaratione tres conclusiones erunt notande.
Prima dicit̄ cōuenientie.
Secūda dicit̄ dependentie.
Tertia dr̄ influentie.
¶ Qd̄ xpo ꝯuenit esse caput. Ca. i.
Rrima cōclusio dicit̄ cōuenientie In q̄ scire debem⁹: q xpo ꝯuenit esse caput ecclesie: ꝑut testat̄ aplus ad Eph. i. c. d. Ipsum dedit caput supra oēm ecclīam: que est corp⁹ ipsi⁹. Et ad Col. i. Ipse est caput corporis ecclie. Qd̄ sic eē intelligendū declarat Alexā. in. iij. q. xij. mem. ij. ar. i. ꝭ. i. vt metaphorice intelligatur esse caput: qd̄ de xpo dr̄ quadruplici rōne.
Primo rōne superioritatis
Secūdo rōne dignitatis.
Tertio ratione ꝓuidentie.
Quarto ratōne gratie.
¶ Primo dicit̄ esse caput rōne supioritatis. Quia sicut rex dicit̄ esse caput regni: eo q per suū ipiū mouet regnū. ita xps qa ꝑm q homo est rex regū: ⁊ hꝫ regnū supra omnem creaturā. ꝑm q hr̄ Apoc. xix. Et erat scriptū in femore suo Rex regū ⁊ dñs dñantiū. ¶ Secundo dicitur esse caput rōne dignitatis: qꝛ melius ⁊ dignius in quolibet genere: caput dicitur esse i illo genere: sicut leo dicitur esse caput aialiū: qꝛ est dignius ⁊ nobilissimū oiuꝫ aialiū: ita xps quia dignissim⁹ ⁊ nobilissim⁹ est caput omniū creaturarū rōnalium. ¶ Tertio dicit̄ esse caput ratione prouidentie. Nam paterfamilias dicitur esse caput sue familie: quia oibus prouidet. Cum ergo xps se habeat ꝑ hunc modū ad ecclesiam: qa pastor ē ⁊ eps aiarum ⁊ ꝓuidet ⁊ regit ecclīam Vn̄. i. Pet. ij. Eratis eni sicut oues errantes. sed cōuersi estis nūc ad pastorē ⁊ epm aiaꝝ vestrarū: ideo merito dicit̄ caput. ¶ Quarto dicit̄ esse caput ratōe grē. Nā ipꝫ caput ita ab aia pficit̄ ꝑ sensuꝫ q i capite sūt oēs sēsus ñ āt in corpe ita xps a spū scō accipit oēs modos grē sicut caput ab anima. Nos aūt sicut mēbra: quia nos omnes sensus gratie ab ipso recipimus. Et hoc ē qd̄ dicit Augu. ad dardanuꝫ. Jn capite quod est xpus sunt omnes sensus gratie: in alijs vo est solus tact⁹. quib⁹ datus est spiritus scūs ad mēsurā. Dr̄ ergo xps caput ꝑm has ꝓprietates: qꝛ est velut rex: ⁊ quia est dignissimus rationalium creaturaꝝ: ⁊ qꝛ ē in rōe ꝓuidentis: ⁊ quia habet plenitudinem gratie q̄ntuꝫ ad oēm sēsū grē. Et lꝫ sic dicat̄ eē caput metaphorice: tñ ꝓpe dr̄ caput ex isluētia vt sicut caput influit sensus ⁊ mot⁹ ꝑm diuersas ptes ei⁹: qa ab añriori pte capitis fluūt nerui per q̄s fluūt sensus ad mēbra: a posteriori vo ꝑte fluunt nerui per quos fluit motus ab anima ad singula membra. Similiter xps in ecclesia influit sensum ⁊ motum spiritualiter. Sensum influit per fidem motum vero per amoreꝫ. Uerumtamē est aduertendū q caput ecclesie dicitur dupliciter. s. cōiter ⁊ proprie. cōmuniter

tota trinitas eſt caput eccleſie. Tota eni̅ mouet ⁊ regit eccliaꝫ. ⁊ infundit ei gr̄aꝫ qua ſentiat per fidem: ⁊ moueat̃ ꝑ caritatem. Unde in rõne regentis ⁊ influe̅tꝭ ſe habet ad ipſaꝫ. Proprie vero dicitur caput xp̄s hō ſiue deus homo ſm humanitatem: quia hoc modo ſe habꝫ ad eccliam ſm rationeꝫ conformitatis ad ipſam per gratiā ⁊ naturam.

¶ Qō mlt̄i hn̄t depe̅de̅tiā a xp̄o capite Capl̄m. ij.

Secu̅da co̅cluſio dependentie. In qua videre debemus q̄ ſūt illi qui tanq̄ membra a xp̄o capite habent dependentiaꝫ: ſiue illi inhereant ⁊ vniantur: ⁊ ſpecialiter q̄tum ad quattuor.

Primo q̄tū ad angelos.
Secūdo q̄tū ad electos.
Tertio q̄tum ad reprobos.
Quarto q̄tū ad vtrūqꝫ co̅poſitū.

¶ Primo ꝯſideremus q̄tū ad angelos ſi ipoꝝ ē caput xp̄s. Ad qō dice̅duꝫ videt̃ ꝙ nō: quia vnius nature ſunt caput ⁊ corpus. Sed xp̄s inq̄tuꝫ homo: ⁊ angeli n̄ ſunt eiuſde̅ nature. ergo xp̄s ſm ꝙ homo non eſt caput angelorum. Sꝫ ꝯtrꝫ dicitur ab apl̄o ad Col̄. ij. vbi loquitur de xp̄o cum ait. Qui eſt caput omnis ꝓncipatus ⁊ ptātis. Inſuper oīa ſubiecit deus ſub pedibus eius. vt dicit̃ ad Eph̄. i. auctoritate pſalmiſte. Ubi loquitur glo. Sicut pes eſt infima pars corporis: ſic in xp̄o īfima pars ē humanitas: quā angeli adorant. Ex quo relinquitur ꝙ angeli ſūt ſubiecti ipſi humanitati xp̄i. Unde ſi xp̄s dicitur caput eccleſie: vt dicebat̃ paulo ante: eo ꝙ regit eccleſiam ſibi ſubiectaꝫ. ſimiliter debꝫ dici caput angeloꝝ: eo ꝙ imperat ipſis ſibi ſubiectis. Ex quo reſpo̅dere poſſumꝰ ad illud qō adducebat̃ in co̅trariū ꝙ ſi dicat̃ caput ꝑ metaphorā: quia rex dr̄ caput regni vt moue̅s ⁊ impans ipſi. ſic ipſe xp̄s inq̄tum hō eſt caput angeloruꝫ quia eſt rex co̅ſtitutus ſup eos. Si aute̅ dicatur caput ſm co̅formitateꝫ nature: ſic xp̄s inq̄tum homo nō eſt caput angelorum ſimpliciter: ſed ſm quid: quia non eſt conformis angelis in nā ſimplr̄ ſed ſm quod dicit̃ ꝙ aīa rōnalis q̄tuꝫ ad partem ſuperiorem intellectiuā habꝫ conformitate̅ cū angelis. Eſt ergo caput ipſis inq̄tum co̅format̃ ipſis in natura ꝑ parte̅ rōnis ītellectiuā: hoīuꝫ autem ē caput ſimpliciter quia habet plenam co̅formitatem cum illis. ¶ Secundo conſideremus q̄tuꝫ ad electos: ſi oīuꝫ electorū vel aliquoꝝ xp̄s eſt caput: Et ꝙ n̄ ſit omniū caput ꝓbat̃. Nam xp̄s ꝓprie eſt caput ſm ꝙ homo. Sꝫ non fuit hō ante incarnatione̅. Ergo non fuit caput ſcōrū patrū. Ad hoc rn̄det glo. ſup. c. i. ad Col̄. querens. Cum eccleſia ab Abel ceperit: quomodo xp̄s caput eoꝝ ē: qui tunc fuerunt. Et dicit ꝙ xp̄s dicit̃ caput ſm diuinitate̅ ⁊ ſm humanitate̅. Scd̄ꝫ diuinitate̅ fuit principiū ⁊ fundamentuꝫ ecclie: quia omnes iuſtos qui ab Abel vſqꝫ ad vltimuꝫ iuſtū fuerūt ⁊ futuri ſūt generaliter virtute diuinitatis illuminauit. Secūdū humanitate̅ poteſt dici caput vel principiū eccleſie: q̄a ſup fidem humanitatis eiꝰ fūdata ē. Ex h̄ expreſſe relinquit̃ ꝙ ſi eccleſia fuit fundata ſup fide̅ humanitatis ſue an̄ icarnatio̅eꝫ. ⁊ ex eo dr̄ caput q̄ ē fides de ſua humāitate. ergo ē caput eoꝝ q̄ fuerūt an̄ icarnato̅eꝫ fideliū ſicut eoꝝ q̄ ſūt poſt incarnato̅eꝫ Nam ſi diceret̃ caput ſoluꝫ: quia habet humanitateꝫ: tūc eſſet caput fidelium ⁊ infideliū equaliter. cū ſm humanitateꝫ eq̄lr̄ co̅ueniat cū hoībꝰ fidelibꝰ ⁊ infidelibꝰ qō maximū ee̅t inco̅ueniēs. Jō caput dicit̃ nō quia eſt homo in re: ſꝫ q̄a eſt homo i fide. ⁊ creditus eſt ee̅ homo ab omnibus electis: lꝫ tpe variato: quia pr̄es antiqui fide̅ habuerunt ꝺ xp̄o iam venturo. ⁊ nos fidem habemus q̄ iam venit. Unde oīuꝫ electorū eſt caput. Et de hoc Augu. ponit exemplum in li. de cathetizandis rudibus: qō habet̃ Gen̄. xviij. c. de filijs Jude ⁊ Thamar. vidue i quoruꝫ natiuitate zaram prior eduxit manū: in qua obſtetrix ligauit coccinū dicens. Jſte egredietur prior. Jllo vero

retrahēte manū: egressus est alter. Hec
dicit Aug. Qđ sicut zaram dū nasceret̄
ꝓus emisit manū: postmodū caput secu
tū ē. deinde cetera mēbra. Sꝫ tñ caput
dignitate ⁊ ptāte ꝓcessit. licet tpe seq̄ret̄.
Ita xp̄s mediator dei ⁊ hoīuꝫ in pr̄iar/
chis ⁊ ꝓphis premisit manū añq̄ꝫ appa
reret in carne: vinculis legis sup̄buꝫ po
pulū astringentem siue cōprimentē tpe
aūt nascēdi secutū ē caput corpis ecclie.
cui adheserūt omnes fideles credendo.
¶ Tertio ꝯsiderem⁹ q̄ꝫtū ad reprobos:
q̄ sūt i fide ⁊ caritate: ñ tñ ꝑseuerantes:
vtrū xp̄s sit caput ipsorū. Et videtur ꝙ
nō. quia corpus xp̄i verū quod traxit d̄
virgine est figura ⁊ sacr̄m corpis mysti
ci: quod est ecclesia: qꝛ sicut corp⁹ xp̄i est
cōpactū ex purissimis sanguinibus vir/
ginis ⁊ pertinētib⁹ ad gloriā resurrectio/
nis: ita a simili corp⁹ mysticū qđ est i ec
clesia cōpaginatū debet esse ex purissi/
mis ⁊ fidelissimis aīabus ꝑtinentib⁹ ad
gloriā resurrectionis. ergo nō sunt mem
bra ecclesie nisi ꝑtinentes ad gloriaꝫ re/
surrectionis Sed reprobi in fide existē
tes et caritate: q̄ tamē nō ꝑseuerabunt:
⁊ infideles nō ꝑtinēt ad gloriā resurre:
ctionis. licet ꝑtineāt ad resurrectōeꝫ. er
go nullus reprobus ē mēbrū ecclie. Et
sic xp̄s nō ē caput reproboꝝ etiā existē/
tiū in caritate. Ad h̄ rñdet Alexā. vbi. s̄.
§. iij. ꝙ eē mēbra xp̄i vel ecclie ñ potuit
nisi sensū gr̄e ꝑ fidē ⁊ motū ꝑ amoreꝫ ⁊
caritatē et ꝯformitatē cū xp̄o in natura.
Et quia ista sunt in reprobis existentib⁹
in fide ⁊ in caritate. licet nō cū ꝑseuerā/
tia. ideoq̄ꝫ diu sunt ista in illis conceden
dū est ꝙ sunt mēbra xp̄i ⁊ ecclesie: ⁊ cō
parantur ad xp̄m tanq̄ꝫ ad caput: q̄ꝫtū
ad presentē statū in quo sunt in fide ⁊ in
caritate. Qñ auteꝫ postea discedent ab
istis tūc erūt mēbra abscisa a corpore ec
clesie. Ad rōnem i cōtrariū est dicēduꝫ
ꝙ corpus xp̄i verū figura ē ⁊ sacr̄m cor
poris mystici q̄ꝫtū ad p̄ntē statū: sed ñ
q̄ꝫtū ad futurū. Ratio autē procedit: ac
si respiceret statū futurū: cū obijcit per/
tinentibus ad gloriaꝫ resurrectionis. Et
qđ de reprobis diximus qui tamen sūt
in fide ⁊ caritate: de malis itelligere de
bem⁹: licet ad vnionē corpis mystici si/
ue ecclie nūq̄ꝫ ꝓprie ꝑtineāt existentes
i pcō mortali. Verūtñ differt dicere vni
tatē ecclesie ⁊ corporis ecclesie. In vni/
tate nanqꝫ ecclesie sunt boni ⁊ mali dū/
modo habeant fidem rectam. Et hoc ē
quod hr̄ Math. xiij. ꝙ ipsi tritico adiū
cta est ȥiȥania. Ubi dicit Augu. ꝙ eccle/
sia est ager in quo radicantur triticum
i. boni ⁊ ȥiȥania hoc est mali. Et tamen
in fine separabuntur. Unitas vero cor/
poris ecclesie non est nisi per fidem for/
matam caritate. sicut dicit Ugo. li. de sa
cr̄is. Ideo mali non sunt de corpore ec/
clesie: q̄ꝫuis sint de ecclesia: ¶ Quarto
consideremus q̄ꝫtū ad vtrūqꝫ ꝯpositūꝫ
s. corpus ⁊ aīam: si xp̄s est caput aīaruꝫ
tm̄: aut corpoꝝ ⁊ aīarū simul. Ad quod
rñdet̄ ꝫꝫ glo. i. ad Cor. vi. Nescitis quia
corpa v̄ra mēbra sūt xp̄i. Quod caput ē
nō solū aīaꝝ: sed etiā corporum q̄ i glo/
riosa resurrectione suaꝫ perfectōꝫ habe
bunt. Tunc nanqꝫ electi omnes erunt
cum principe xp̄o. quē dilexerūt: in cui⁹
aspectu placido hilari ⁊ iocūdo letabūt̄
⁊ reficient̄ interius ⁊ exterius. Sed qui
nūc nolūt esse membra illius non pote
runt tunc ⁊ regnare cum illo. O infelix
mundanoꝝ conditio. Uolunt homines
mēbra potius fieri diaboli q̄ꝫ xp̄i. Illaꝫ
sequūtur a xp̄o fugiunt v̄tutes spernūt
amplectunt̄ vitia. ⁊ de futuro nihil pre/
meditant̄. Nunc nūc temp⁹ est in ecclia
militanti xp̄m patronū accipe. vt in ec/
clesia triumphanti valeamus cum xp̄o
gloriari. O q̄ꝫ beata gens. o q̄ꝫ beat⁹ po
pulus cui⁹ pius ih̄s xp̄s dn̄s ⁊ caput est
O q̄ꝫ miserabil' ⁊ lachrymosa societas
cui diabolus preest: nō in ordine sꝫ i er
rore: nō in gaudio sed in merore: nō in
bono sꝫ i omni malo. Studeam⁹ itaqꝫ
q̄ꝫtuꝫ possumus vt xp̄i mēbra ⁊ nō dia
boli inueniamur.

¶ Qđ influentiam gratie a xp̄o capite
accipimus

Capl'm.iij.

Ertia cõclusio dicit influentie

t In qua perscrutari debem⁹ de in fluentia grẽ a xp̃o capite.ex eo q̃ Joh.i.dr̃.De plenitudine ei⁹ oẽs accepim⁹ grãm. Pro cuius declaratione occurrunt quattuor dubia aperienda.

Primũ vtrũ possit esse influentia a xp̃o homine in corpus eccl'ie.

Secũdũ vtrum possit esse influentia in angelis.

Tertiũ vtrũ maior fuerit influẽtia hoĩs post incarnationẽ q̃ añ: vel equalis.

Quartũ vtrũ vnio capitis ad corpus sit vnio simpliciter.

¶ Circa primũ ẽ sciendũ q̃ xp̃s homo influit gratiam corpi ecclesie ⁊ menbris eius tribus modis.

Primo per modũ meriti.

Secundo p modũ exemplaris.

Tertio per modũ capitis.

Primo mõ nobis est grã a xp̃o hoĩe per modũ meriti: qa ip̃e ẽ qui nobis meruit grãz p quam remittuntur pccã nr̃a ⁊ grãz p quã cognoscerẽm⁹ ⁊ diligerem⁹ ipsũ ⁊ oĩbus credẽtib⁹ in ip̃m ⁊ diligentibus hoc meruit. Vñ ad Ro.ij.dicitur Sicut p vni⁹ hoĩs inobedientiaz multi ꝯstituti sũt peccatores: ita p vnius hoĩs obediẽtiã iusti ꝯstituũt multi. ¶ Scd'o mõ influit nobis grãm p modũ exẽplaris. Sic.n.videm⁹ q̃ sic se h₃ exemplar ad exemplum q̃ quodãmodo exemplũ educitur ab exemplari: ita ĩ ipso christo hoĩe est exemplar ꝑpositũ gratie cui debemus coaptare nos ⁊ cõformare. Nã ipse est liber vite iuxta quẽ scribi debent libri nostri.i.ꝯscie q̃ sũt libri vt habetur Apoc.xx.c. Hinc ⁊ apl's.i.ad Cor.xv. c.ait. Primus homo de terra terrenus secũdus homo de celo celestis. Qualis terrenus tales ⁊ terreni: qualis celestis tales ⁊ celestes. Ergo sicut portauimus imaginẽ terreni: portemus ⁊ imaginem celestis. ¶ Tertio modo influit xp̃s nobis gratiã p modũ capitis. Est eni quidã amor capitis ad membra: vt ipsum caput quodam naturali amore diligat membra. Unde spiritus animales qui sunt in capite ex hoc amore decurrunt a capite ĩ membris. Vñ si aliquod membrum leditur: concurrunt spiritus a capite ad partẽ illam dolentẽ: ⁊ ibi colligũtur. Influentia ergo capitis ad membra vt sensificent ⁊ moueantur est per naturalem amorez. Et hunc appetituz implet spiritus animalis influens a capite ad membra. Scd'm hoc ergo dicenduz q̃ spũs increatus per quez est nobis cõmunio totius trinitatis.s.spiritus sanct⁹ abundat in nostro capite.s.in xp̃o ⁊ ipsius xp̃i ⁊ sue beate anime est desiderium vt participemus suum spiritum. Ipse vero spiritus explet desiderium qd' habet xp̃s ad nos ex suo ardentissimo amore.

¶ Circa secũdũ dubium est notanduz q̃ a capite xp̃o homine recipiunt angeli singulariter tria.

¶ Primo cognitionẽ v̾itatis.

Secundo honorem.

Tertio dulcedinẽ siue iocũditatez.

¶ Primo cognitionẽ veritat̃: quia erudiunt ab ipso.imo etiã per ecclesiaz que est corpus eius innotuit eis mysterium incarnationis. Nec erubescunt erudiri per ipsam. Unde apostolus ad Eph.iij. c. Mihi enim omniũ sanctorum minimo data est hec gratia in gentibus euãgeliçare inuestigabiles diuitias xp̃i: illuminare omnes: que sit dispensatio sacramẽti abscõditi a seculis in deo: qui creauit omnia vt inotescat principibus ⁊ potestatibus in celestibus per ecclesiã multiformis sapientia dei s̃m prefinitionem seculoruz: quam fecit in christo ihesu domino nostro. Super q̃ verba dicit Nicolaus de lira q̃ redemptio christi dispẽsabilis taz gentibus q̃ etiam iudeis nõ fuit ante reuelata nisi paucis ⁊ obscure. Et mysterium christi de vocatione gentilium non soluz hominibus fuit abscõditum.sed etiam angelis. Qui etiaz predicantibus apostolis hanc noticiam intuitiuam habuerunt per ecclesiã.id est p apostolorũ predicationes.videntes actu conuersionem gentilium ad fidem

Nõ factũ fuit sꝫ prefinitionẽ seculoꝝ.i.
eternã dispositionem: tpe plenitudinis
adimpletã: quã fecit i xp̄o ih̄u adipleri.
Cui dicto concordat Dio⁹.v.angelicas
dignitates sup̄ memoratũ mysteriũ xp̄i
ad plenũ non intellexisse donec cõpleta
ẽ passio xp̄i: ⁊ apl'oꝝ p̄dicatio p gentes
dilatata. Augu.ẽt.vij.sup Geñ.ad lr̃am
ait. Sic fuit mysteriũ incarnationis xp̄i
a seculis absconditũ in deo: vt tamẽ in/
notesceret principib⁹ ⁊ ptãtibus in cele/
stibus. Ubi dicit scũs Tho.i p̄ma parte
q.lvij.ar.v.ad.ij.ar.q̄ꝫ de mysterio icar
nationis xp̄i cõtingit loqui dupl'r. Uno
mõ in generali. Et sic omnibus reuela
tũ ẽ a p̄ncipio sue beatitudis. cui⁹ ratio
est. quia hoc est quoddam generale pri/
cipium ad quod omnia eorũ officia or/
dinantur. Omnes eni sũt administrato
rij spiritus. Heb.i.in misteriũ missi p/
pter eos qui hereditatem capiunt salutẽ
Quod quidẽ fit p incarnationis myste
rium. Uñ oportuit de hoc mysterio oẽs
a principio cõiter edoceri. Alio modo
possumus loq̄ q̄ꝫtũ ad speciales condi/
tiones. Et sic non omnes angeli a prin
cipio de omnibus sunt edocti: imo qdã
etiã superiores angeli postmodũ didice
runt sicut dicit Dio⁹.vij.c.cele. hierar.
¶ Secũdo accipiũt honorẽ qui atten/
ditur q̄ꝫtũ ad reparationẽ siue restaura
tionem ruine angelice. Nõ eniꝫ parum
erat eis detractuꝫ honoris ex ruina apo
statarũ angelorũ. Sed p incarnationẽ
⁊ passionẽ fit restauratio ruine angelice
per homines implentes numerũ ipsorũ
angelorũ. Unde in p̄s.cix.dicitur. Judi
cabit in nationibus implebit ruinas. Et
glo.ad Eph̄.i.dicit. Proposuit restaura
re.i.ad primum statuꝫ reducere omnia
p peccatũ d̄structa. angelos ⁊ homines
q̄ꝫ p hois restaurationeꝫ ruina angelo
rum reparatur. ¶ Tertio recipiũt dul/
cedinem ⁊ iocunditateꝫ ab ipsa huma/
nitate. xp̄i. Nã magnã recipiunt dulce/
dinem ⁊ contemplationem diuinitatis.
Sed cum vident diuinitatem in huma
nitate: est eis alius modus dulcedinis.
Propter quod Petrus ait. In quẽ de
siderãt angeli conspicere. Et Johel'.iij.
dicitur Colles fluent lac ⁊ mel. Colles
enim angeli sunt: qui ante incarnationẽ
fluebant mel in dulcedine contempla/
tionis diuinitatis in se. Sꝫ ex eius incar
natione fluunt dulcedinem contempla
tionis diuinitatis ⁊ humanitatis que hu
manitas significatur per lac. Et si dica/
tur q̄ꝫ angeli erant beati ante incarna/
tionem xp̄i. Sed beatitudo est stat⁹ om
nium bonorum aggregatione perfectus
ergo ipsi erant in statu omnium bonoꝝ
congregatione perfecto. ergo nihil defi/
ciebat eis de aliquo bono. R̃ñdet Alex.
in.iij.q̄ꝫ q̄ꝫuis in bono essentiali essent
perfecti: ex visione dei tamen eis accre/
scere potuit bonum ⁊ gaudium acciden
tale. ¶ Circa tertium dubium est dicen
dum q̄ꝫ ecclesia post incarnationẽ ⁊ pas
sionem xp̄i maiorem recepit gratiaꝫ q̄ꝫ
ante. Quod patet quia ante incarnatio/
nem per fidem xp̄i erat remissio pecca/
torum q̄ꝫtũ ad culpã: ⁊ nõ q̄ꝫtũ ad oẽm
penã: qꝛ remanebat pena carẽtie visio/
nis dei. Post incarnationẽ v̇o ẽ remis/
sio peccatoꝝ q̄ꝫtũ ad culpã ⁊ oẽm penã
Uñ licet fides ecclesie añ incarnationẽ
⁊ p⁹ fit eq̄lis. virtuosior tñ ẽ post q̄ꝫ ante
q̄ꝫ hꝫ meritũ passionis xp̄i sibi ꝯiũctũ.
hec habẽt ab Alex. ¶ Circa q̄rtũ dubi
um dicẽdũ sꝫ Ugo.d̄ scõ vic. q̄ꝫ vnũ di
multipl'r. Primo mõ ẽ vnũ in natura.
Et hoc modo pater filius ⁊ sp̄ũs sanct⁹
sunt vnũ. Secũdo mõ ẽ vnũ in persõa
Et sic humanitas ⁊ diuinitas sũt vnum
in persona filij. Tertio mõ est vnuꝫ per
iustitiam p̄ñtẽ: ⁊ futurã gloriã. Et illud
est vnuꝫ quod attẽdit in ꝯformitate vo
luntatis. Et sic dicimus q̄ꝫ ẽ vnio mem/
brorum cũ capite i corpe ecclie ⁊ ẽ vera
vnio in qua beati sunt qui vniũt: ⁊ mi/
seri qui ab ea sepantur. quoniã oẽ bonũ
felicitans animã in xp̄o est. in ipso sunt
thesauri incõpabiles: ⁊ inestimabiles di
uitie dei. Ergo ipsũ queramus vt ab ip̄o
recipiamus gratiam: quã nobis ip̄e cõ
cedat. ⁊c. Amen.

¶ Feria sexta post tertiā dn̄icā de aduē tu. Sermo de sciētia Jesu xpi.

Fructus.xx. Jesus est sciens omnia.

M Edius autē Iterum vbi supra. Doctores iudeorū audiebant christuz sepenumero scripturas prophetarū predicantem ⁊ mirabantur quō litteras sciret: cuz eas non didicisset. Nec solum eo pfectionis tēpore: quo maturū ingeniū litrar pinguedine solet esse delibutū hoc viderūt: verū ēt in infantili etate. anno videlicet xij. in medio eorū sedentē sapientissime audientem ⁊ interrogantem illum ꝯspexerunt. Quo spectaculo potuissent si voluissent. cognoscere: ipsū esse filiū dei: in quo relucebat splendor tante scientie et sapientie. Sed voluntate sua peruersa in eum credere noluerunt. spreuerunt scientiam eius: ⁊ ipsum persecuti sunt vsqꝫ ad mortem. Et quōiam singulare ē hoc priuilegium in dn̄o Jesu xpo: quo. s. ꝫ assumptā naturā omni sciētia erat decoratus. Ideo in presenti sermone de scia anime xpi. dicturi sum⁹. De qua fructū vnum proponim⁹ cōtēplandū: qui est. Jesus est sciens oīa. Pro cuius declaratione tres ꝯclusiones erūt notande.
Prima dicitur multiplicationis:
Secunda dicitur acqsitionis
Tertia dicitur conditionis.

¶ Quod multiplex fuit scia in xpo Capl̄m. i.

P Rima cōclusio dicit̄ multiplicatiōis. In qua scire debem⁹ ꝙ ꝫm multiplicationē naturarum in. xpo multiplicabat̄ eius scia prout declarant magister sniarum in 'tertio ⁊ catholici doctores. Cuius rōnem assignat Alex in. iij. sūme. q. xiij. mem. i. d. vt dicit Joh. Dama. Quor sūt diuerse nāe eorū sūt diuerse oparōes. Opatiōib⁹ aūt proportionatur habitus. ergo cuz i ipso sint diuerse opationes propter diuersas naturas: erūt in ipso diuersi habitus. Et cū scia dicat habitū ꝫm diuinaz naturā ⁊ humanā i ipso Christo erunt diuese sciētie ī sup. put dicit Boeti⁹ i li. de diuersis naturis: ⁊ vna psona. xps accepit aliquid a triplici statu humani generis: siue Ade. Unus status fuit qui debebatur ei si stetisset: status. s. beatitudinis in premium. Alius fuit status in q̄ erat s. status innocentie. Et tertius stat⁹ fuit post lapsuz. Unde xp̄m triplicē ꝫm hos status cognitionē decuit habere. vz.
Primo cognitionem glorie.
Secūdo cognitionē nature integre.
Tertio cognitionē penalis expiētie.

¶ Et h̄ ꝑpter pfectionē aie xpi: que nō tm̄ debet eē pfecta ꝫm supiorē portionē vez etiā ꝫm inferiorē: etiā ꝫm ptem sensualem: nō tm̄ q̄ntum ad statū patrie: ꝫ etiam q̄ntum ad statum vie. Addit dn̄s Bon̄. dis. xiij. terij li. a r. iij. q. i. ꝙ qr pfecta fuit āima xpi q̄ntū ad cognitionē n̄ solū respectu cognoscibiliū: ꝫ etiā respectu modorū cognoscēdi. adeo cū res tripliciter sint cognoscibiles ꝫm ꝙ tripliciter habent esse. Habent eni esse i v̓bo in intellectu creato ⁊ in proprio genere Ad hoc ꝙ intellectus anime xpi plenaz de reb⁹ haberet cognitionē: res cognouit. ista triplici cognitiōe. ⁊ sic pꝫ ꝙ xpi anima nō tm̄ habuit cognitionem rerū in v̓bo: ꝫ etiā rerū a ve. bo. Cognitoēz inquā nō tm̄ simplicis noticie. sed etiaz expientie. Possumus tamē contra hoc arguere sic. Unius psone vna est pfectio xps est vna psona: ⁊ scientia est pfectio ergo ipsius erit vna sciētia. ¶ Secūdo sic. xps ē sciens scientia increata. ⁊ hec ē certissima pfectissima ⁊ nobilissima. ergo supfluū ē ponere in ipso aliā scientiā: quia frustra fit p plura quod pōt fieri p pauciora. ¶ Tertio sic scientia xpi q̄ est p gratiaz vnionis est ꝫm maius lumen q̄ sint alie tres sequentes de quib⁹ dictū est. Sed sicut est in lumine corporali ꝙ mai⁹ lumē absorbet min⁹. ergo similiter est in lumine spirituali ergo nō manēt i xpo alij modi sciendi nisi duo. s. vn⁹ qui

eſt ſciẽtie increate: alius qui eſt ꝑ lumen
gratie vnionis. ¶ Ad primũ horuꝫ ar/
gumẽtoꝝ rñdet ſcḋm volũtatẽ dñi Boñ.
di.xiij.tertij li. ⁊ Alex.in.iij. ꝙ habit⁹ nõ
diuerſificat ſcḋm ꝑſonã ſꝫ ſcḋm naturã. Vñ
dicit Joh. Dama. ꝙ i xp̄o ſũt diuerſe vo
luntates ꝓpter diuerſas naturaſ: ⁊ ſiliter
debent eſſe diuerſe ſcientie. ¶ Ad ſecũ/
dum dicẽdũ ꝙ q̃uis xp̄s. ſit vna ꝑſona
cum filio dei. Et per perſonalem vnio
nem ſcḋm hoc eſt ſciens ſcientia increa//
ta: ſicut filius dei vnde rõne perſone nõ
indiget alia ſcientia. tamẽ rõne ꝑſone in
humana natura indiget alia ſcientia. ſ.
creata. Non eni debet eſſe humana nã
in xp̄o impꝑfecta: quod ſequeret̃ ſi care/
ret ſcientia creata. Sꝫ ꝑfectioꝛ debet eẽ
i ipſo natura oĩbus alijs. Jdeo oĩ gener̃
ſciendi ſcientia creata opoꝛtet ꝙ ſit ꝑfe/
cta illa anima. ¶ Ad tertiũ dicenduꝫ eſt
ꝙ in coꝛꝑalibus minus lumẽ offuſcatur
⁊ abſoꝛbet̃ a maioꝛi. Et rõ huius eſt: qm̃
oĩa lumina coꝛꝑalia ſunt ad vnuꝫ actuꝫ
ſ. manifeſtatiõis: qui quidẽ act⁹ ꝑſe ⁊ ꝑ
fectiſſime ẽ a lumine maioꝛi. Sꝫ in ſpi
ritualib⁹ nõ eſt ſic. Non eni oĩa lumina
ſpũalia ſunt ad vnũ actũ. Diſtinguẽduꝫ
tñ ẽ ſꝫ ſtatũ ꝯp̄henſoꝛis ⁊ viatoꝛis. Nã
viatoꝛis nõ ẽ vn⁹ actus ſed plures. Vñ
lumina plura virtutũ ſeu donoꝛũ in via/
toꝛe non ſunt ad vnũ actũ. Comprehen
ſoꝛis vero non ẽ niſi vnus act⁹ q deter/
minatur ſcḋm ſũmum luminis ⁊ totali/
tatem virtutis eius lumen. ſ. diuine vi/
ſionis in Gloꝛia. xp̄s aũt erat in ſtatu/
ſimul viatoꝛis ⁊ cõpꝛehenſoꝛis ſꝫ ꝑtes/
aĩe differentes ſuꝑioꝛem ⁊ inferioꝛem:
⁊ ideo ſcientia compꝛehenſoꝛis non ab/
ſoꝛbebat alias ſcientias.

¶ Quod ſcientia xp̄i nõ fuit ꝑ ſucceſ/
ſioneꝫ tempoꝛis acquiſita. Caplm̃.ij.

Secunda concluſio dicit̃ acqui/
ſitionis. Jn qua notare debem⁹
ꝙ ſcientia xp̄i nõ fuit ꝑ ſucceſ/
ſionẽ tp̄is acq̄ſita: ſed ab initio ſue con/
ceptionis ſibi indita. Quod ſentire vi//
detur Alex. i.iij. vbi. ſ. mẽ.ij. Et ad hoc
facit illḋ Greg. ſuꝑ illoꝺ v̓bo Luc.ij. ꝓfi
ciebat etate ⁊ ſapiẽtia. Pꝛoficiebat ñ ꝙ
ip̄e ſapiẽtioꝛ fieret ex ꝑte: ſꝫ paulatiꝫ de/
mõſtrabat ſapientiã. Sꝫ circa hoc notã
dũ eſt ſꝫ. Alex. i.iij. vbi. ſ. ꝙ in. xp̄o fuit
multiplex mõus ſciẽdi. Prim⁹ fuit ſcḋm
diuinã naturã. Et ibi ſciẽtia idem eſt qḋ
idipſũ. Et iſte modus fuit in filio dei ab
eterno. Secundus eſt ſcḋm gr̃aꝫ vnionis
qui mod⁹ diſtinguit̃ ab omni alio ſciẽte
incõmũicabilis cuicũqꝫ alteri creature.
¶ Tertius eſt ſcḋm gratiã cõpꝛehenſoꝛis
in quo cõicant angeli ⁊ aĩe ſcẽ. ¶ Quar
tus ſcḋm naturã integrã anime ſcḋm ꝙ ha/
buit Adam ſcientiam in ſtatu innocen/
tie. ¶ Quint⁹ ſꝫ penalẽ naturã aſſum/
ptam. ¶ Sextus eſt quedam gr̃a data
xp̄o ad cognoſcẽdũ res ſcḋm numeruꝫ ⁊
per ꝓgreſſũ tp̄is. ¶ Quantũ ad primũ
ſciendi modũ ſimiliter ſe habet xp̄s añ
incarnationẽ ⁊ poſt. ¶ Secũdus vero
modus nõ fuit ab eterno. Et ſcḋm iſtum
habuit cognitionẽ oĩuꝫ eoꝛũ q̃ ꝑtinebãt
ad myſterium incarnationis: paſſionis:
⁊ redemptionis. Scḋm v̓o tertiuꝫ mo/
dum habuit cognitioneꝫ omnium eoꝝ
que pertinebãt ad gloꝛiã ſuaꝫ ⁊ ſuoꝛum
i. eoꝛũ qui oꝛdinant̃ ad illã. ¶ Scḋꝫ v̓o
quartum modum habuit noticiam eoꝝ
que cognouit Adam in ſtatu nature in
tegre. Scḋm quintum modum didicit
multas penalitates ſcḋm exꝑientiam i af
fectiua, quas tñ cognouit ſꝫ aliũ modũ
ſ. ſcḋm gratiã cognitionis: que data ẽ ſibi
ꝑ gratiam vnionis. Unde preſciuit illas
ꝑ iſtã gratiaꝫ. ¶ Sextus modus cogni
tionis eſt ad cognoſcendũ ꝑ exꝑientiã
non vt pꝛioꝛ qui fuit affectiue ſed cogni/
tiue ex ſenſu. ¶ Secũdum notandũ eſt
ꝙ cognitio in ſenſu ꝑ exꝑientiaꝫ eſt du/
plex. Una cum res eſt in ſenſu ſcḋm ſimi/
litudinem. Alia cum res eſt in ſenſu ſcḋm
foꝛmã. Aliter enim ẽ ſimilitudo coloꝛis
ĩn oculo: aliter doloꝛ. Jta duplex eſt co/
gnitio in xp̄o ſcḋm exꝑientiã. pꝛima q̃tũ
ad naturã penalem ſecunda q̃tum ad
ſpecialem gratiam cognoſcendi res ſcḋm

naturam per processum temporis

¶ Quod anima xp̄i eque erat sapiēs vt deus. Capitulum .iij.

Tertia ↄclusio dicit cōditiōis. Fuit nanqꝫ scia xp̄i magna ⁊ admirabilis. Circa quā cōtingit dubitare: si fuit equalis scie dei ex eo ꝙ Ugo ď sancto Uic. ait. Anima xp̄i eque sapiēs ē vt de⁹. Ad qď dicit Alex. i iij. vbi. s. mē. vij. ꝙ est ↄsiderare diuinā sciam ſm ꝙ dicit̄ respectu sui. Et sic scia illa ē virtutis īfinite. Et ſm hūc moduꝫ nihil ē ei equabile. Secūdo est ↄsideraꝛ̄ diuinā scientiam respectu creatorum: ⁊ hoc tripliciter.

Primo respectu ad illud quod scitur.
Secundo respectu ad mediū per quod scitur.
Tertio respectu ad modum quo scitur.

¶ Et ad hoc ꝙ aliqd dicat̄ equale scie dei: oportet ꝙ equet̄ ſm hec tria: qď nō est possibile creature aliquo modo. Dicendū ergo ꝙ compatio habita scientie aīe xp̄i ad diuinam scientiā: ſm illď qď scit̄ est dicere animā xp̄i eque scire sicut deus: qꝛ scit omnia que scit deus. Comparatione vero habita q̄ntū ad medium per qď scit̄: vel q̄ntum ad modū quo scit̄ non erit dicere equalitatem: qꝛ de⁹ scit omnia per seipsum. sicut causa omniuꝫ Anima vero xp̄i nō per seipsū causam: imo per cāꝫ deū. Ecce inequalitas q̄tū ad mediū. Luculētioꝛ est etiaꝫ cognitio dei q̄ cognitio aīe xp̄i de rebus oībus: qꝛ deus ipse oēs res videt vt i se: aīa vo xp̄i nō vt in se ſꝫ vt in deo ex q̄ pꝫ equalitas q̄tū ad modū. Nō ē ergo absurdū dicere dn̄m nr̄m Jesū xp̄m noticiā habuisse ex lumine scientie sue presentium preteritoꝝ ⁊ futurorum: qua sciētia ⁊ cognitione fiebat vt doloꝛ inestimabilis sē per cruciaret animā illius. Et vllo vnq̄ tp̄e iueniri ñ potuit sine meroꝛe: q nūq̄ caruit clarissima cognitione. Cogita aīa mea queādmodū ante oculos xp̄i sēper erāt peccata totius mundi. Uidebat ipse quoscūqꝫ deum offendentes: qui fuerūt a principio mundi: ⁊ sunt atqꝫ erūt vsqꝫ ad finē seculi. Uidebat ipse peccata oīa offendere deū sūmū bonū ⁊ ifinitū. Uidebat ipse multitudinē eorum q ingrati erant sibi ď beneficio incarnationis. Uidebat numerum damnādorū. Uidebat singulas penas: quas sustinuerunt quilibet sc̄i confessores ⁊ martyres: ⁊ ceteri quiqꝫ ob suū amoreꝫ. Uidebat quecūqꝫ tormenta passionis sue tp̄e per ipsum sustinenda. O quot suspiria ex fornaceo illo corde sepissime ꝓrumpebāt O quot lachryme mitis Jesu faciem rigabāt qū hec omnia simul contēplās i semetipo dicebat. Ego carnē assumpsi vt peccatū destruerē: ⁊ ecce tot peccata multiplicāt̄ Ego carnē assumpsi vt spoliarē ifernuꝫ ⁊ ecce grandis est numerus illoꝝ qui in illum sunt adiudicandi. Ecce carneꝫ assumpsi vt ad paradisum omnes reducerem cruciatibus meis. Passurus sū nāqꝫ opprobria: infamiā: flagella: liuores vulnera ⁊ mortem amaraꝫ. Et ecce quot a regno celorum expellentur. O igratissimi homines: o infideles: de vobis doleo. quia ad paradisum nō venitis. O iudei pro vobis affligoꝛ: quos infernus suscipiet. o xp̄iani falsi pro vobis contristoꝛ: quos ignis gehen ne indesinenter exuret. O mens mea in ꝓfundo amaritudinis posita. O mens mea angustijs vndiqꝫ vexata. Si inimicos me os cōsidero: pro illis affligoꝛ. Si amicos inspicio: ⁊ illis ex pietate compatioꝛ O Stephane in amore meo eris lapidatus. Et tu Laurenti amore meo eris combustus. Et tu Sebastiane eris sagittatus. Et sic ď alijs dicere poterat: q̄s in sua mente lucida colligebat. Compatere ergo anima domino nostro Jh̄u Christo: quem cuꝫ audis in assumpta natura omnia scientem: scias etiam q̄ crebro dolentem: merentem: lugentem suspirantē ⁊ lachrimantem. Jnfige cordi tuo illius lachrymas ⁊ suspiria: vt sic valeas ab ipso suscipere gratiam: qui est benedictus in secula. Amen.

Sabbato. Sermo de potentia xpi.
Fructus.xxi. Jesus potenter operans.

m ediusautez Iteruz vbi supra: Domini nri Jesu xpi maiestatem diuinitatis declarant nobis opa illa miraculosa: q̄ non nisi supernaturali potentia fieri potuerunt: vt dictuz est in precedentibꝰ. Et quoniam possunt nōnulli eam potentiā xpo tribuere in assumpta natura: quod erroneū est dicere. Jdcirco in p̄senti sermone de potentia xpi dicturi sumus: vt ita credamus de ipso mirabilia facta: ꝙ semp ꝯditiones ⁊ proprietates seruemꝰ vtriusqꝫ nature. Nam certissimū est ꝙ sicut sciētia in christo fuit admirabilis: ita ⁊ potentia. Uerum scientia fuit in eo ſm humanitatem ⁊ diuinitatem vt diximus i ãteriori sermōe: potētia v̄o i ipo est ſm diuinitatez. Ad quod plenius intelligendū ꝓponemus in medio fructū qui est: Jesus potēter opans. Pro cuiꝰ intelligentia tres conclusiones erunt notande.

Prima dicitur determinationis.
Secunda dicitur negationis.
Tertia dicitur impressionis.

¶ Quod anima xpi nō est omnipotēs Capitulum.i.

p Rima conclusio dicit determinationis. Jn qua scire debemꝰ de potentia xpi ſm doctores catholicos ꝙ aīa xpi nnn est oīpotēs. sicut notatur in tertio sentētiaꝝ.di.xiij. Et rō huius ſm Ric. ibidē. ar.v.q.i. qꝛ oīpotētia includit actiuā potētiā infinitā intensiue: quia cuz vnumquodqꝫ agat ſm ꝙ est in actu: ⁊ patiat̃ ꝗ̄tum est in potentia: quātū res habet de actiua potentia: tantū habet de actualitate. ergo potētia actiua infinita includit actualitatem infinitam i habente illā potētiam. Actualitas autē infinita in nulla creatura esse potest: quia omnis actualitas creature cū possibilitate ꝑmixta ē. Tñ oīs potētia actiua q̄ aīe xpi dari potuit sibi data est. Dn̄s aūt Boñ.di.xiiij.tertij. ar.iij.q.iij. ait ꝙ oīpotētia cōicari n̄ potuit alicui creature: qꝛ omnis creatura eo ipo qd̓ ex nihilo est deficit a sūma stabilitate vñ non existit per seipsam deficit a summa simplicitate vnde non agit per se totam deficit a summa immensitate vnde distare potest in ipsa virtus a substātia. Et quoniam ꝑ se nō subsistit: nec i se nisi sustentetur a diuina potētia: qꝛ non potest seipsā sustentare. ideo impossibile est ipsam esse omnipotentē. Rursus qm̄ ex seipsa tota non agit: nō pōt in totam rei substātiam. ⁊ ideo nō potest esse oīpotēs cuz nō possit totū ꝓducere. Postremo quia virtus eius distat a substantia tantū potest elongari ꝙ deficiet oīo: vñ nō pōt in oīa. Sicut igit̃ soli deo conuenit sūma stabilitas: sūma simplicitas: summa imēsitas: sic ēt oīpotentia: que necessario requirit ista tria. Unde nec aīe xpi: nec alicui creature potest oīpotētia cōicari: nisi dixerimꝰ de aīa xpi ꝙ ei oīpotētia cōicatur eo modo: quo cōicatur ei nomē excellentie diuinitatis: hoc est per cōicationē idiomatū: que ortum hꝫ ex ꝑsonali vnione. Sicut etiā possumus dicere ꝙ homo est oīpotēs. Sed contra hoc obijcitur: quia dicit̃ Math. vlt̃.c. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ i terra. Ubi glo. inquit. Non de coeterna patris diuinitate: Sed de assumpta humanitate dicit. Et iteꝝ glo. super illud Luc. i. hic erit magnus. Dicit. Non ꝙ ante virginis partū magnus non fuerit: sꝫ qꝛ potētiam quaz dei filius naturaliter hēt: homo ex tempore erat acceptꝰ. Ad h̓ dicit Ric. ꝙ iste glose intelliguntur ſm illum modū loquēdi. quo idiomata cōicant̃. Unde post verba glo. secundo allegate stati subiūgit̃. vt vna sit pśōa hō ⁊ deus. i q̄ satis dat̃ itelligi ꝙ ille hō iō dicitur oīpotens qꝛ est deus

Quod in xpo non est potentia peccādi. Capitulum.ij.

s Ecunda conclusio dicitur negationis. Nam. negamꝰ i xpo potentiā peccādi sicu

vult Anselmus li. cur deꝰ homo: ⁊ oēs
doc. i. iij. di. xij. Qđ declarās Ric. ar. ij.
q. i. ait ꝙ xp̄s peccare ñ potuit: nec inꝙ̄
tū deꝰ: vt ꝑ se pȝ. nec inꝙ̄tuȝ hō: qꝛ erat
cōprehēsoꝛ. Et sicut angeli boni peccarē
nequeūt: ita ēt nec ipse. Nō potuit ēt pec
care inꝙ̄tuȝ homo viatoꝛ qꝛ qñ mā est
sub aliq̄ forma cuius actualitas equat ⁊
īplet totā capacitatē ⁊ possibilitatē totius
materie. ñ ē possibilis ad ꝯriā ꝑuationē
vt pȝ i mā cuiuscūqȝ corꝑis celestī. sȝ xp̄s
ēt inꝙ̄tū viatoꝛ tātā hūit grē plēitudinē
ꝙ equabat ⁊ īplebat totā capacitatē aīe
sue. Et iō ñ fuit possibilis ad ꝯriā ꝑuatio
nē q̄ ē ꝑ pctm̄ sicut ꝑ simile ē declaratū.
Sȝ notādū ſm. Boñ. vbi. s̄. ar. ij. q. ij.
Alex. i. iij. q. xiiij. mē. i. ꝙ potētia peccādi
dr̄ dupliciter. Vno mō potētia q̄ peccat
Et sic noīat ipsū liberū arbitriū creatuȝ
qđ qdē pōt ī bonū adiutū gratia. Et qꝛ
ꝑ sui nām ē defectiuū. hinc ē ꝙ illa potē
tia siue facultas dici potest potentia bñ
faciendi ⁊ potentia peccandi. Nullus
eni peccat nisi ꝑ illā. Alio mō potentia
peccādi dr̄ potētia ordīata ad peccāduȝ
vt illa potētia nominet mediū iter ſbam
⁊ pcti actū ꝑ qđ ſba illa possit exire ī pcti
ꝑpetrationē. Primo mō potētia peccādi
fuit in xp̄o: qꝛ vt dicit Damascenꝰ. oīa q̄
ī nr̄a nā plātauit deꝰ: assūpsit dei v̄buȝ.
si v̄o potētia peccādi dr̄ potētia oꝛdina-
ta ad peccatū ꝑpetrādū: sic nō ē ꝯcedē-
dū ꝙ xp̄s habuerit potētiā peccādi: pro
eo ꝙ peccare nō potuit Talis eni oꝛdi-
natio: imo deordinatio diminuit de ple
nitudīe libertatis. Qđ vt clarius vno v̄
bo itelligamꝰ: dicimꝰ ꝙ xp̄s habuit po-
tētiā peccādi ex eo ꝙ hūit liberū arbitri
um qđ tñ ꝑꝑ plenitudinē grē ñ poterat
a bono deficere. ⁊ ita nec peccare. Et si
dicat ꝙ si xp̄s ñ pōt peccare: ex necessi-
tate ꝯseruat iusticiā: ergo ñ ē laudādꝰ de
iustitia qꝛ. vt ingt Lacꝭ. vi. dina⁊ īstitu-
tionū aduersus gētes. Nulla laus ē nō
facere qđ facere nō possis. Ad h rñdet
Alex. vbi. s̄. ad. iij. ar. ꝙ ē q̄dā necessitas
coactiōis ⁊ ꝓhibitiōis. Et cū aliqđ bo-
nū fit ex hmōi necessitate nō debet laꝰ
faciēti illđ: qꝛ ista tollit volūtatē: Et ē ne
cessitas imutabilitatꝭ. Et ista ñ tollit volū
tatē nec laudē: sȝ pōit imutabilitatē volū
tatis ī bono. ⁊ h mō dr̄ deꝰ ex necessita
te esse bonꝰ ⁊ bona queqȝ facere. sic̄ scri
bit Hiero. ad Paulinū dicēs. Bonꝰ ē
deꝰ ⁊ oīa quecūqȝ facit bōa sint necesse
ē. Tali ergo necessitate secūdo mō dicta
xp̄s ſuauit iusticiā. De q̄ dicit An. ꝙ im
proprie dicit necessitas eo ꝙ nō ē ibi co
actio nec ꝓhibitio. Et sic pȝ ꝙ sicut deꝰ
maxie laudādus ē de bonis q̄ hȝ ⁊ ſuat
ita ⁊ dñs Jh̄s xp̄s qꝛ peccare ñ potuit

¶ Qđ aīa xp̄i dina v̄tute poterat ī istis īferioꝛibus vltra opera nāe. Capl'ꝫ. iiij.

Ertia conclusio dr̄ imꝑssionis
t In q̄ pleriqȝ q̄rere solent si aīa
xp̄i posset facere ñ mediāte oꝑe
nature impressiones: que ꝑ nām fiūt in
istis inferioꝛibus: qꝛ ex qbusdā scōꝛum
dictis ⁊ rōnibꝰ vr̄ ꝙ sic. Nā dicit Joh.
Dama. li. iij. c. xv loquens de xp̄o. Sup̄
hoīeȝ. q̄ hoīuȝ sūt agebat. Et ponit exē
plū đ āmbulatiōe suꝑ aq̄s. ergo vr̄ ꝙ hoc
fecerit ꝑ naturā humanā suꝑnāliter sub
limatā. ergo pari rōe. aīa. xp̄i posset face
re ñ mediāte nā īpressiones q̄s fecit nā.
Ad hāc questionē dixerūt aliq: ꝙ q̄uis
aīa humana ꝑ suā nālē virtutē nō possȝ
facere tales īpressiōes: tñ aīa btā ⁊ maxi
me aīa xp̄i ꝑꝑ excellētiā sue btitudinis ⁊
ꝑꝑ excellētiā sue actualis existētie posset
facere tales īpressiones nō mediāte oꝑe
nature. Vñ isti plane concedūt: ꝙ ipsa
posset hāc mām trāsmutare ad formam
ſbaleȝ ⁊ accidētalē mō ſblimioꝛi q̄ trās
mutet oꝑe nāe. Sȝ ꝯ vr̄ posse argui per
euāgeliū ⁊ ꝑ scōs: qꝛ ꝑ miracula q̄ facie
bat xp̄s ostēdit se deū eē. Que ꝓbatio ñ
fuit efficax: si illa fieri potuissēt creata v̄-
tute. Q̄uis aūt ꝑ btitudinē aīe xp̄i ⁊ suā
existētiā ī v̄bo sit ī ea suꝑnaturalis vir-
tus tñ nō trāscēdit terminos v̄tutis crea
te. Jō dicēdū ꝙ q̄uis xp̄s qꝛ ē deꝰ ⁊ ho
mo possit rōne dine potētie ꝑdictas im
ꝑssiōes facere ñ mediāte oꝑe nāe: ⁊ que
cūqȝ alia q̄ ꝯditōiȝ ñ icludūt: tñ eiꝰ aīa
hoc nō pōt. Vñ Ric. li. i. de tri. ait. Jlla

signa ⁊ ꝓdigia q̄ fcā fuerūt ad ꝯfirmatio
nē fidei nr̄e ñ nisi diua ỽtute fieri potu
erunt. Unde intelligendū est verbū Da
masceni. quia in illo vult dicere: ꝙ xp̄us
ꝙuis esset homo faciebat per diuinam
virtutē opera excedentia virtutē huma
nā. Et ꝙ iste fuerit intellectus eius patet
quia post illa verba: paucis interpositis
sic dicit. Non eni homo erat sed deꝰ hō
Ista ergo que supradicta sunt de potētia
Christi catholice tenere debemus: quē
cum deū verū ⁊ hominez profiteamur.
nō irrationabiliter dicimus ꝙ potestatē
habet saluandi ⁊ dānādi: mortificare
⁊ viuificare: deducere ad inferos ⁊ re/
ducere. Cui omnes debemꝰ gloriā ⁊ ho
norē per infinita secula seculoꝝ Amen.

¶ Dñica quarta de aduētu. Sermo de
clamore Johannis: qualiter cōgruo tē
pore xp̄um clamitat.
Fructꝰ. xxij. Jesū Johānes clamitat.

Actum est

f verbū dñi sup Johānē
zacharie filiū i deserto
scribūt hec verba Luc.
iij. c. ⁊ i euāgelio p̄ntis
dñice. Exiuit precursor dñi dilectus Jo
hannes baptista in solitudinē deserti a te
neris annis. ibiqꝫ ꝯuersatus est vsqꝫ ad
etatem maturam. Quare factū ē: vt xp̄z
quē in vtero matris existens. exultando
salutauerat: toto illo tēpore nūꝙ viderit
sicut patere potest ex illo verbo Jo. i. Et
ego nesciebam eum. Sz spiritu sancto i
euz veniente xp̄m publice diuulgare ce
pit ipsum ꝑdicabat ⁊ demonstrabat sal
uatorem seculi: ꝓut testaṫ lectio euange
lica hodierna: que non imerito a nobis
diligenter est ponderanda ⁊ examinā da
Pro cuius declaratione occurrit nobis
consuetus fructus qui est. Jesum Johā
nes clamitat. Pro quo tres conclusio/
nes ponemus.
Prima diciṫ temporis opportunitas.
Secūda dṫ persone dignitatis.
Tertia dṫ clamoris qualitas.

¶ Qd̄ tēpus in q̄ Johānes xp̄m clami
tabat fuit oportunū. Caplm̄. i.

p Rima cōclusio diciṫ temporis
oportunitas. Notaṫ eni in p̄ria
parte euangelij opportunitas tē
poris in quo xp̄s in munduz veniens a
Johanneꝰ baptista est predicatus. Dicit
nāqꝫ euāgeliū: Anno. xv. iperij Tiberij
Cesaris: ꝓcurāte pontio Pilato iudeā
tetrarcha aūt galilee Herode. In q̇bus
verbis tria tēpora designātur.
Primū vnionis romani iperij.
Secundū partitōis regni iudaici.
Tertium diuisionis sacerdotij
¶ Primuz tēpus qd̄ hic designaṫ diciṫ
vnionis romani imperij. Nam vt colli/
gitur ex dictis Liuij Orosij Eutropij ⁊
aliorū qui romane reipublice gesta con
scripsere romani orbis dñiū appetentes
vsqꝫ ad Octauiani tempora bellis pro/
uintias varias edomando: regimen in
vrbe ꝓ reipu. statu sepenumero mutaue
rūt. Naz primo regnauerūt ibi reges vi
delicz. Romulus. deide Numa Pōpi
lius: q̇ leges romanis instituit. post hūc
Tulius Hostilius: qui albanos vicit: ve
ientes ⁊ fidennates. cui successit Ancus
martiꝰ: qui dimicauit contra latinos ⁊
montē ianiculū ciuitati adiecit. post ip̄z
Tarquinꝰ Priscus: qui ludos romanis
īstituit. vicit sabinos: primusqꝫ triūphās
romā intrauit. Post cuius obitū secutꝰ
ē Seruius Tullus. Tandē fuit Lucius
Tarquinus supbus: qui primus excogi/
tauit vincula carceres ⁊ faces. ⁊ propter
stuprū Lucrecie vxoris collatini. xxxv.
anno regni sui cuz vxore ⁊ liberis expul
sus est. Et per hos reges regnatum fuit
annis. ccxliij. cū adhuc Roma vix vsqꝫ
ad. xvij. miliariū possideret. Post reges
cōsules regnare ceperunt duo de hac cā
creati: vt si vnꝰ malus eē voluisset: alter
habēs potestatē potuisset eū prohibere.
Et placuit ne imperiū longiꝰ ꝙ̄ ꝑ ānū
haberent: ne ꝓpter diuturnā potestatez
insolentiores redderēt. sz annales semꝑ

essent: qui se post ānum scirent esse pri/
uandos. Habuerūt ergo romani pmo
anno Lucium Juniū Brutū. ⁊ Tarqui
nū collatinū consules. Et cū āmouere/
tur Traquinus collatinus. eodē anno
factus est consul Lucius Ualerius pu/
blicola. Et vsq̄ ad annū trecētesimū ⁊
vltra ab vrbe condita durauit imperiū
consulare. Post quod ꝑ duobus cōsu
libus facti sunt decē: qui sententiā ⁊ po/
testatem haberent. A quibus secundo
anno hec potestas sublata est: ex eo ꝙ
Appius Claudius vnus ex decē filiam
cuiusdā virginē voluit corrumpere Re/
stitutū est igit̄ imperiū cōsulare : ⁊ vsq̄
ad ambo bella inter Cesarē ⁊ Pōpeiū
gesta nullus vnq̄ fuit: qui nec vrbi nec
orbi per se imperaret. Sed Julio cesare
interfecto Octauianus impiū sumpsit
quia vt dicit Seneca in primo. li. de que
stionib⁹ naturalibus. Et Plutarchus
de vita ⁊ obitu Ciceronis: Nepos erat
Julij cesaris: eiusq̄ filius adoptiuus:
quem cesar heredem in testamento reli
quit. Hic. Octauianus vt dicit Sueto/
nius regnauit annis. lvi. Duodecim cū
Marco Antōio. ⁊. xliiij. ꝑ se. Qui seda
tis omnibus bellis orbem totū suo sub/
iecit imperio: cunctis inimicis ⁊ turba/
tionibus romanorū deuictis. Huic suc
cessit in imperio Tiberius. cuius tpe ro/
manorum imperiū solidū erat ⁊ vnitū
cuius anno. xv. imperij Johannes xp̄s
incepit predicare. Quod quidē tempus
merito hic assignat̄ vt notaret̄ ꝙ genti/
les erant ad fidē xp̄i reuocandi Unde
Greg. i omel. ait. Redemptoris precur/
sor qui tempore v̄bū predicationis acce
perit memorato romane reipublice pn
cipe: ⁊ iudee regibus designat̄: cū dicit̄
anno. xv. ⁊c. Quia eni illū predicare ve/
nerat: qui ex iudeis quosdā: ⁊ multos
ex gentibus redempturus erat: ꝑ reges
gentiū : ⁊ principes iudeoꝝ predicatio/
nis eius tpa designātur: Quia autē gen
tilitas colligenda erat: ⁊ iudea pro culpa
ꝑfidie dispgenda: ipsa quoq̄ descriptio
terreni principat⁹ ostendit quoniā ⁊ i ro

mana repu. vn⁹ ꝓfuisse describit̄. ⁊ i Ju/
dee regno ꝑ quartā ptē plimi pricipa
bant̄ Ad hoc ēt inquit Origenes. In ꝓ
phetico qdē s̄mōe solis iudeis ꝓdicato
solū iudeoꝝ regnū describit̄ Uisio inqt
Isaie in dieb⁹ Ozie Joathan Achaz ⁊
Ezechie regū iuda. Et i euāgelio qḋ erat̄
ꝓdicādū i vniuerso mūdo dn̄ium descri
bit̄ Tiberij cesaris: q toti⁹ orbis dn̄s vi
debat̄: hec Origenes. ¶ Secundum
temp⁹ quod hic designat̄ dicit̄ partitōis
regni iudeoꝝ: cum sequit̄ in euangelio
Procurante pontio Pilato iudeā. ⁊c.
Ubi Beda ait. Pilat⁹ equidē. xij. anno
Tiberij cesaris i iudeā missus procurati
onē gentis iudaice suscepit: atq̄ ibi per
decem annos continue vsq̄ ad ipsū pe
ne finem Tiberij ꝑdurauit. Herodes āt
⁊ Philippus ⁊ Lisanias filij sūt Hero
dis illius sub quo dn̄s natus est. Inter
quos ⁊ ipsū Herodē Archelaus frater
eorum decē ānis regnauit. Quia vero
a iudeis apud Augustū criminatus est:
apud Uiennā exilio perijt. Regnū autē
iudee quo minus validū fieret: idē Au
gustus per tetrarchas diuidere curauit.
hec Beda Uerūtamē de Lisania dicūt̄
aliqui ipsum nō fuisse filiū Herodis: sȝ
magis Ptolomei qui sub mōte libano
hitabat. ⁊ Alexādre filie Aristoboli q ḋ
Machabeis descenderat. Tetrarcha
autē idem est qḋ princeps quarte partis
nam regnum ipsoꝝ iudeoꝝ in quatuor
ptes erat diuisū. s. iudee. galilee. ituree. ⁊
abiline. Quibus prefuerunt quattuor. s.
Pilatus tenens locū impatoris sup iu/
deam. Et herodes qui erat tetrarcha. i.
princeps galilee. ⁊ Philippus q erat te
trarcha ituree ⁊ Tracōitidis regionis. ⁊
Lisanias qui tetrarcha abiline. Abilina
est nomen regionis. Nō autem sine cā
factum est ꝙ tot principes imperarent
iudeis eo tempore quo Xp̄us venit in
mūdū. Ait nāq̄ Greg. in omel. Quia
n. iudea erat ꝓ culpa ꝑfidie dispergēda
in iudee regno ꝑ quartā partem pluri/
mi principabantur. s̄m illud: Omne re
gnum in seipsum diuisum desolabit̄ ⁊c

¶ Tertium tempus qđ hic designatur dicit̃ diuisionis sacerdotij. cuꝫ subditur sub principibus sacerdotũ Anna ⁊ Caipha. Super quo verbo ait Beda Ambo incipiente predicatione Joannis. i. Anna ⁊ Caiphas principes fuerunt sacerdotum. sed Anna illum annuꝫ: Caiphas vero eum quo dominus ascendit crucem administrabat: tribꝰ alijs in medio põtificatu perfunctis. Verũ hi maxime qui ad dñi passionẽ ꝑtinẽt ab euangelista cõmemorantur. Legalibꝰ nãqꝫ tunc preceptis vi ⁊ ambitione cessantibꝰ nulli põtificatus honor vite vel generis merito reddebatur: sꝫ romana ꝑtãte sũma sacerdotij prestabatur. Hec Beda. Quare autem tale tempus in euangelio notatur. rationẽ assignat Greg. i omel. dicens. Et quia Joannes illum predicauit qui simul rex ⁊ sacerdos extitit. Lucas euangelista predicationis eius tpa non solum ꝑ regnũ: sed ẽt per sacerdotium designauit.

¶ Qđ ꝑsona Joannis erat dignissima.
Capitulum. ij.

Secunda conclusio dicit̃ ꝑsone dignitas Que notat̃ in verbis euangelij. cum dicit̃. Factuꝫ est verbum dñi super Joannem zacharie filium in deserto. In quibus tria notari possunt.

Primum est diuina inspiratio.
Secũdũ est Joannis cõmendatio
Tertium est loci deputatio.

¶ Primũ ẽ diuina inspiratio. qꝛ factuꝫ est verbũ dñi. Nam Joannes baptista nõ cepit predicationis officium presumptuose: sed a spiritu sancto celitus inspiratus. Unde Criso. super hoc passu ait. Verbum dei hic mandatum dr̃ quia ñ a se venit zacharie filius: sed deo ipsum monente. ¶ Secũdũ quod notatur hic dr̃ Johannis cõmendatio quia dicitur. Super Johannem zacharie filiũ. Ubi nobilitas designat̃: quia erat ex genere sacerdotali. ⁊c. ¶ Tertiũ qđ hic notatur est loci deputatio. quia subiungitur. In deserto. Ubi Theophilꝰ ait. Per totũ tempus preteritum occultus fuit Joannes in deserto: vt nulla suspitio nasciatur in hominibꝰ: ꝙ gratia affinitat̃ ad christum: vel conuersationis a teneris annis diuina de christo testaret̃. Ex quibꝰ ṽbis nos moraliter instruimur: ꝙ si ṽbum dñi. i. inspirationẽ diuinam super nos fieri volumus: tria debemus habere. Primo humilitatem cum qua habitat grã. iuxta illud Jac. iiij. c. Superbis deus resistit: humilibꝰ autem dat grãꝫ Nam Johannes interpretat̃ vas gratie i. ille in quo est gratia. ¶ Secũdo debemus habere memorie viuacitatem. zacharias nanqꝫ memorans dñm interpretatur. Tertio debemus habere penitentie rigiditatem. vt. s. simus in deserto penitẽtie. Nam Math. iij. dr̃. Penitẽtiã agite appropiquabit in vos regnũ dei Nõ equidẽ erat Joannes i voluptatibꝰ seculi: nõ in delitijs mundi: nõ in gaudijs huius temporis: sed in solitudie deserti. Nam quanto quisqꝫ magis se elõgat a delectatione sensuũ exterioꝝ: tãto plus attingit ad intelligentiam ⁊ lumen secretorum dei. Non miremur inquam non miremur: si falsi xp̄iani de deo nõ bene sentiant: quia inebriauit eos fallax gratia temporalium bonorum: ꝗbus ñ sapiunt ea que dei sunt.

¶ Qđ Joannes venit predicare i oẽm regionem iordanis. Caplm. iij.

Tertia cõclusio dicitur clamoris qualitas. In qua notare debemus ſm euagelij seriem ꝙ Joãnes venit in omnẽ regioneꝫ iordanis vt dicit Nico. de lira. Exiuit in deserto vbi pauci habitabãt: ⁊ venit ad loca magis habitata: vt plures possent ad eiꝰ ꝑdicationẽ venire ⁊ ab eo baptiçari. Ibiqꝫ clamãdo tria singulariter ꝑdicabat.

Primo baptismi efficaciam.
Secundo vie mundiciam.
Tertio salutis noticiam

Primo predicabat baptismi efficaciaꝫ

Dicitur eni in textu euāgelij. Predicās
baptismū penitentie i remissionē pctōꝝ
Que verba ſm qꝫ Nico. de lira sup. c. i.
Luc. videtur dicere: possunt dupliciter
intelligi. Uno modo pro baptismo Jo/
annis: quo licet non dimitterētur pec/
cata tamē susceptio illius baptismi erat
quedam protestatio agendi veram pe/
nitentiam: per quam ipsa peccata dimit
tuntur. Alio modo potest intelligi de ba
ptismo xpi: cuius virtute peccata dimit/
tunt. Et quia tale baptismū Johannes
dare non poterat. ideo predicabat dan/
dum per xpꝫ in ꝓximo vēturū. ¶ Se/
cūdo ꝑdicabat vie mūdiciā dicēs Scri/
ptum est in li. sermonū Jsaie prophete.
Uox clamantis in deserto: parate viam
dñi rectas facite semitas eius: Omnis
vallis implebit: ⁊ omnis mons ⁊ collis
humiliabitur: ⁊ erunt praua in directa
⁊ aspera i vias planas. Hec aūt hēntur
Jsa. xl. c. que ad litteram xpo predicanti
cōueniunt. Nā Amb. dicit. Bene vox
dicit Joānes verbi nūcius: ex eo qꝫ ipe
manifestauit verbū incarnatū: cui dice/
bat viam esse parandā. Nam si bene cō
sideremus: ipse erat orbis conditor to/
tiusqꝫ vniuersi gubernator ⁊ rector quē
suscipere oēs debent cum diligenti pre/
paratione. Hic est qd̄ Amb. in sermōe
tertie dñice daduētu dicit. Oportet nos
esse omni sanctitate puros: mundos pu
dicitia: nitidos honestate. Et Origenes
super his verbis ait. Jn corde nostro via
paranda est domino. Magnū eniꝫ est
cor hominis ⁊ spaciosū: si tñ fuerit mū/
dum Nec in corpis quātitate: sed in vir/
tute sensuum magnitudinē eius intelli/
ge que tantū scientiam capiat veritatis.
Prepara ergo in corde tuo viam dño
per conuersationem bonam ⁊ egregijs
vel ꝑfectis operibus dirige semitam: vt in
te sermo dei absqꝫ offensa perambulet.
hec ille. Et certe qd̄ Joannes predica/
bat populis circa iordanē: ecclesia hoc
tempore sacratissimo fidelib⁹ suis con/
memorat vt omnes se preparent pro fu
tura solemnitate dñi nři Jesu xpi. Cui

grati sunt illi qui sibi nascēti seipsos pre
sentant penitentia candidatos decora
tos virtutibus: Et deuotione feruentes
O temeraria christianoꝝ corruptella. o
reprehensibilis cōsuetudo. o detestabi/
les mores. Tunc nāqꝫ magis offēd tur
xps cum magis est honorandus. Jn se
quenti eni festiuitate multiplicantur va/
nitates: pompe: solatia: inepte letitie: io/
culationes: lenocinia: cōmessationes:
ebrietates: vaniloquia: vsure: periuria:
mēdacia: prohibiti ludi ⁊ qd̄ orrendū ē
ipudēter: inuerecūde: publice ipia blas/
phemia dei audietur in nocte natiuita/
tis domini. Nā pastores erunt laudan/
tes ⁊ glorificantes deum: sed tot ⁊ tanti
viri mulieres iuuenes ⁊ senes deuꝫ celi
erunt maledicentes. O celi quomō nō
absconditis faciem vestram a nobis: O
sol quomō non abscondis lumen tuuꝫ
O planete qūo non retrahitis lumē ve/
strum: O terra quomō nō ꝯtremiscis:
O hoīes iusti ⁊ pij qūo nō fletis in tam
execranda iniuria creatoris: Nascitur
xpus paruulus: humilis: pauper: lugēs
in presepio ꝓ salute hominū: ⁊ ecce blas
phematur. Non est hec via: vt eius grā
nos dignos reddamus. Jnquit eni apo
stolus ad Ro. xiij. c. Abijciamus opera
tenebrarūꝫ ⁊ induamur arma lucis: sic
vt in die honeste ambulemus. Nō i cō
messationibus ⁊ ebrietatibus: nō in cu/
bilibus ⁊ impudicitijs: nō in cōtētione
⁊ emulatiōe sed induimini dominū no
strum Jesum xpm. Uidem⁹ nāqꝫ i xpo
factuꝫ esse quod in prophetia ꝑ Johēm
allegata continebatur. Humiles enim
qui per valles intelliguntur impleti sunt
donis spiritualibus Montes qui sunt
supbi tyrāni: sicut fuit Herodes. Nero:
Domitianus: Dioclitianus: ⁊ alij xpum
ꝑsequentes humiliati sūt. Corda praua
directa sūt: sicut fuit in Maria magda
lena peccatrice: in Matheo publicano
⁊ ceteris ad Christum conuersis. Cor/
da aspera ⁊ contra xpum idurata mol/
lificata sunt ⁊ deducta in vias planas si/
cut patet in Paulo. Si ergo Christus

est qui gratiam donat rebelles reprimit pctā dimittit: ⁊ duros sua pietate mollificat. ipsum amare: ipsū timere tenemur ⁊ dignū sibi habitaculū in nostra mente pparare. ¶ Tertio pdicabat Johānes salutꝭ noticiam. quādo dicebat. Uidebit omnis caro salutare dei Ubi Criso. ait Ostendit hic qm̄ ad fines mūdi diffūdet euāgelij virtus atqꝫ cognitio. Greg. in omel. ait Oīs caro .i. hoīs homo salutare dei .i. xp̄z in hac vita videre nō potuit. Propheta ergo oculū ad extremū iudicij diem tēdit: quando hūc oēs ⁊ electi ⁊ reprobi pariter videbūt. hec Greg. Nos itaqꝫ qui xp̄m p fidem videmꝰ conemur ita seruire: vt mereamur ipsum aspicere gloriosū cum plenitudine oīuz nr̄orū desiderioꝝ in felici illo regno: in q̄ ipse viuit p infinita scl'a scloꝝ Amen.

¶ In natiuitate domini nr̄i Jesu xp̄i. Sermo de possibilitate qualitate ⁊ iocūditate incarnationis vbi dei.

¶ Fructꝰ. xxiij. Jesus letanter nascitur.

eUangelizo vobis gaudium magnuz quod erit omni pplo: qa natus est vobis hodie saluatoꝝ mūdi: qui est Christus dominus in ciuitate Dauid. Scribuntur hec v̄ba Luc. ii. c. ⁊ in euangelio prime misse huius sacratissime solemnitatis. Dies hic celeberrimus dilectissimi in xp̄o Jesu sūma cuz deuotione est excolendus: in q̄ scā mater ecclia recolit mysteria iocūdissima natiuitatis saluatoris nr̄i Jesu xp̄i. Quid nanqꝫ dulcius potest audiri quid suauius: quidue mirabilius q̄ꝫ q̄ Jesus xp̄us filius dei in Bethleem nascitur? Currite gentes ⁊ venite oēs cū pastoribus ad videndum dei filiū p nobis peccatoribꝰ in presepe natū. Hoc sit nobis hodierna die studium ⁊ magnificētia vt natiuitatez Jesu xp̄i pie ardenter atqꝫ affectuose cotemplari velimus. In uigilent sensus nostri ⁊ puerulum xp̄z Jesum suscipiamꝰ reuerenter. De quo i presenti sermone dicere volentes fructū pponimus: qui est: Jesus letāter nascit. Quod angelus testificatus ē i verbis ppositis in themate: in quibus nascentis xp̄i gaudiū exp̄mit. Ubi ⁊ nos tria mysteria contemplabimur.

Primū d̄r incarnationis possibilitas.
Secūdū d̄r natiuitatis qualitas.
Tertium d̄r natiuitatis iocunditas.

¶ Q̄d incarnatio xp̄i est possibilis.
Caplm̄. i.

pRimū misteriū dicitur incarnationis possibilitas. In quo explicemus contra nōnullos impie sentiētes q̄ deū incarnari fuit īpossibile Q̄d aūt hoc sit falsū patet. q2 suuz oppositum est verū. Et hoc tāgit a doctoribꝰ videlꝫ. scō Tho. ⁊ btō Boñ in. iij. sniaꝝ di. i. ar. i. q. i. ⁊ pbat ipsū possibile eē incarnari tribus rōnibus.

Primo rōne omnipotentie.
Secūdo rōne excellentie.
Tertio rōne cōuenientie.

¶ Primo pbant ratiōe omnipotētie Nam deus cum sit omnipotens: pōt oē illud quod nec ꝯtradictionē icludit nec aliquem defectum in deo ponit. ƒm illō Luc. i. Non erit impossibile apud deū oē verbum. Sed deū humanā naturaz assumere nec includit ꝯtradictionē: nec in deo aliquē defectū ponit. Nā diuinaz naturaz vniri humane in vnitate psone non est aliud q̄ꝫ diuinaz personā que ab eterno fuit hypostasis respectu dīne nāe esse hypostasim respectu humāe nature i tpe. hoc aūt non dicit aliquā iperfectionem: sꝫ potius dignitatez ⁊ nobilitatem Sicut enī cum deus scit ens ab eterno: in nullo fit derogatio bonitati sue: dum est causa bonitatis creature create in tpe q̄uis bonitas creata longe sit inferior bonitate increata. Sic ēt psona filij dei cū sit hypostasis intellectualis ⁊ spūalis et increata ab eterno: in nullo derogat si fit hypostasis rōnalis nature create i tpe. ⁊ quēadmodū deus de non creante fit creans in actu absqꝫ alq̄ sui mutatiōe

vel inouatione:sed solū facta mutatiōe
ex ꝑte nature create: sic ꝑsona filij dei q̄
nō erat hypostasis hūane nature i actu
hꝫ eē eius hypostasis absq̄ aliq̄ sui mu
tabilitate solum fcā mutatiōe ex ꝑte nāe
assūpte. Et quēadmodū deꝰ ē i creatura
ꝑ essētiā ⁊ ꝑ ꝑsētiā ⁊ ꝑ potētiā ⁊ i nullo ꝺ
pēdet ab illa: ſꝫ potiꝰ dependet creatura
ab ipso tāq̄ a cā cōseruāte ⁊ sustentāte:
sic ⁊ deꝰ cū ē in creatura rōnali ꝑ vniōꝫ
nō depēdet ab ipsa ſꝫ potiꝰ ecōuerso: qꝛ
hꝫ sustētari i illo, sicut nā hꝫ sbstātificari
in ꝑsona. ¶ Secūda rō dr̄ excellentie
Nā vt ait Hilariꝰ. Plꝰ ꝑt deꝰ facer̄ q̄
homo dicere vl̄ intelligere. Sed homo
potest dicere vel intelligere rōnabiliter
deū hūanā naturā assumere: ergo mul/
to magis deꝰ pōt hoc facere. Intelligat
nāq̄ hō cōgruū fuisse deū icarnari: tuꝫ
ꝑpter sue potētie sapie ⁊ bonitatis emi/
nentē manifestationē: que quidem facta
est in humani generis susceptione: tum
propter operū diuinorum excellētē ꝯsū/
mationē que est facta cū vltimū ꝯiūctū
est primo: tum ꝑpter humilē pcti solu/
tionē ad liberationē hois captiui: qꝛ so/
la persona diuina erat q̄ prepōderabat
toti humano generi. ¶ Tertia rō dicit̄
ꝯuenientie. Nam eoꝝ est facilis vnio:
que adinuicē silitudinē habēt. Sed hō
ē creatꝰ ad silitudinem ⁊ imaginē dei
vt dr̄ Geñ. i. ergo humana natura dine
aliquo modo est vnibilis in persona. Et
si dicit̄ ꝙ nulla potest esse vnio inter illa
inter que nulla est proportio: sed dei q̄ ē
infinitus ad creaturā que est finita nul/
la est ꝓportio. ergo nulla potest eē vnio
Ad h̄ dicendū ꝙ duplex est proportio.
Una que attenditur in cōuenientia or/
dinis. Alia que attēdit̄ in cōmensuratio
ne quātitatis. Cum ergo dicit̄ ꝙ omne
vnibile est proportionabile. ⁊c. dicendū
ꝙ verum est si intelligatur ꝺ ꝓportione
que attenditur in cōueniētia ordinis. Si
autē intelligat̄ de proportione que est in
cōmēsuratione quātitatis nō habet veri
tatē. pro eo ꝙ si aqua maris infinita eēt
adhuc posset spongia imergi: sicut nūc
imergeret̄. Et ideo sufficit ad vnionē ꝓ
portio que cōsurgit ex cōueniētia ordi/
nis. Et talis est conuenientia q̄ est inter
creaturā rōnalē ⁊ deū: ꝓ eo ꝙ creatura
rōnalis eo ipso ꝙ ē imago dei: nata ē or
dinari in ipsa. Diximus qualiter docto/
res theologici possibilitatē incarnatiōis
ostendunt: quod a nobis non est curio/
se inuestigandū: sed mente potius affe/
ctuose recolendum.

¶ Quo tempore ⁊ loco ⁊ qua paupta/
te xp̄s natus sit. Caplm̄. ij.

S Ecundum mysteriū dicit̄ nati/
uitatis qualitas. In quo con/
siderare debemus qualiter xp̄s
natus describitur ab euangelista Ex cu
ius consideratione tres conditiones xp̄i
nascentis colligimus.
Prima dicitur temporalitas.
Secunda dicitur localitas.
Tertia dicitur paupertas.
¶ Pria cōditio dr̄ tpalitas. Designat̄
nāq̄ in euāgelio ꝙ xp̄s natꝰ ē Octauia
ni impatoris tpe. Qui vt scribit Sueto/
niꝰ ⁊ Eutropiꝰ natꝰ ē in veletrano oppi
do: viij. kal̄. septēbris ex pr̄e Octauiano
senatore ⁊ matre Actia nepte Julij ce/
saris genita ex Julia sorore: que nupse
rat. L. Balbo. de quo refert Plinius i
ij. historie naturalis. ꝙ cū vrbē itraret ap
paruerūt stelle circa solē in modū coro
ne posite. Hic sedatis oibꝰ bellis orbeꝫ
totū suo subiecit impio cūctis inimicis ⁊
turbationibꝰ romanoꝝ deuict̄. Regna/
uit nāq̄ annis. lvi. duodecim cuꝫ. M.
Antonio. ⁊. M. Lepido. ⁊. xliiij. per se
Et vt dicit Solinus ꝺ mirabilibꝰ mūdi
tēpus Augusti solū repertū ē q̄ plurimū
arma cessauerunt ⁊ ingenia floruerunt.
Fuerūt. n. tūc Horatiꝰ flaccus Uirgilius
Ouidius Macer. Catullus veronēsis
Terētiꝰ Uarro. M. T. C. Appollodorꝰ
Ualeriꝰ Messala. Ualeriꝰ maximus: ⁊
q̄ plr̄es alij. Ut āt dicit Orosiꝰ. Octauia
nus victor rediens ab oriente cū triplici
triūpho vrbē ingressꝰ: tūc ꝑmꝰ qꝛ rēpu.
auxerat. Augustus est salutatus. Et cum

pacificū possideret impiū edictū fecit vt
describeret vniuersꝰ orbis: vt sciret quot
ꝓuincie: quot hoies essent in toto orbe.
Et dicebatꝫ descriptio: quia numerꝰ coꝝ
qui censū ferebāt redigebatꝫ in scriptis
vt refert magister in historia scolastica.
Dicebatꝫ etiā ꝓfessio. qꝛ quilibet offerēs
denariū suū presidi ponebat illuz super
caput suū. ⁊ ꝓprio ore profitebatꝫ se esse
subditū Romano imperio. Regnāte h
īperatore piissimo xp̄us dei filius nasci
volui. Unde Beda ait. Nasciturus in
carne dei filius sicut d ꝟgine natꝰ ꝟgini
tatis sibi decꝰ ostēdit esse gratissimū: sic
pacatissimo seculi tempe ꝓcreatur: quia
pacez querere docuit. ⁊ pacis sectatores
inuisere dignatꝫ. Nullū aūt maiꝰ potuit
esse pacis indiciū: ꝙ totuz orbē vna de-
scriptiōe cōcludi cū Octauianꝰ augustꝰ
tanta. xij. annis circa tēpus dn̄ice natiui
tatis pace regnauit. Theophilus ꝟo ait
Cōueniēs erat vt per xp̄m cultus mul-
torū deorū deficeret. ⁊ vnꝰ deus coleretꝫ
vn̄ vnꝰ rex orbi impasse describitꝫ. Nec
existimare debemꝰ regē regū Jh̄m xp̄z
sub descriptiōe mūdi natū absqꝫ mysti-
ca rōnabili cā. Dicit Origenes Diligen-
tius autem intuenti sacramētū quoddā
videtꝫ significari: qꝛ in totius orbis ꝓfes
sione describi oportuit xp̄m: vt cū oībꝰ
scriptis sāctificaret oēs. Gregꝰ i omeł.
ingt. Mistice aūt nascituro dn̄o mūdꝰ
ꝺscribitur: quia ille apparebat i carne q
electos suos ascriberet i etnitare. ¶ Se
cūda ꝯditō dr̄ xp̄i nascētis localitas. Na
sci eni voluit i Bethleē iude ad quā iue-
rat Joseph cū Maria: eo ꝙ eēt de do-
mo ⁊ familia Dauid ꝯm Nico. d lira. qꝛ
īde oriūdꝰ fuit vt hr̄. i. Reg. xvij. c. ⁊ Jo
seph erat de gn̄e Dauid. sic dr̄ Math.
i. Et nō ē alienū a ꝓposito: qꝛ Jh̄s xp̄s
natus ē in tā humili loco: ⁊ n̄ i irłm nec
in maxima roma: qꝛ in oībꝰ suis actibꝰ
se humilē exibetꝫ voluit. Unde Bethleē
elegit sue natiuitati. irłm sue passioni vt
per hoc gloriā hominū confutaret: q in
ciuitate ignobili nascens in ciuitate no-
bili est passus opprobriū. Et vt dicitur i
quodā sermōe ephesini ꝯcilij: Si maxi-
mam Romā elegisset ciuitatez: propter
potentiā ciuiū mutationē orbis terraruz
putarent: si filius fuisset imperatoris po-
testatꝫ auctoritatē imperatori ascriberent
Sed vt humilitas xp̄i ostenderetꝫ: ⁊ di-
uinitas cognosceretꝫ orbē terrarū trans-
formasse: pauperculā elegit matrē: pau-
periorē ⁊ ignobiliorē patriā: tn̄ in signū
ꝑfecte victorie: Et vt suam potestatem
ostēderet in ipsa Roma que caput erat
orbis Statuit caput ecclesie sue. ꝯm il-
lud Ysa. xxvj. Ciuitatem sublimez hu-
miliabit. ⁊ cōculcabit eaz pes pauperis
i. xp̄i: gressus egenoꝝ. i. Petri ⁊ Pauli
apostolorū eius. ¶ Tertia cōditio dicitꝫ
xp̄i nascentis pauꝑtas. de qua ait Luc.
ii. c. Impleti sunt dies Marie vt pareꝛt
⁊ peꝑit filiū suum p̄mogenitū. ⁊ pannis
eum inuoluit. ⁊ reclinauit eū in presepio
quia nō erat ei locus in diuersorio. Di-
uersoriuz nanqꝫ ꝯm magistꝝ in historia
scholastica dicitꝫ operimentū qꝺ est inter
duas domos: sub quo ciues ad collo-
quenduz vel ꝓpter aeris intemperiē di-
uertebāt vbi Joseph boui ⁊ asino p̄sepe
fecerat. Mirare modo aīa mea ꝙ extꝛ
ma fuit paupertas regis celoruz ⁊ oium
creaturaruz nascentis. Audi Hiero. ad
Marcellā de vrbe secedenda dicentem
Quo sermone: qua voce speluncam tibi
saluatoris exponam? Et illud presepe in
quo infantulus vagijt: silentio magis ꝙ
infimo sermone honorandum est. Ubi
sunt late porticus? Ubi aureata laque-
aria? Ubi domus miserorum penis: Et
damnatorum labore vestite? Ubi ad in-
star palacij priuatoruz extructe basilice:
vt vile corpusculum hominis preciosius
inambulet: ⁊ quasi mundo quicqꝫ non
possit esse ornatiꝰ: tecta sua magis velit
aspicere ꝙ celuz? Bethleē. Ecce in hoc
paruo terre foramine celorum conditor
natus est: hic inuolutꝰ pānis: hic visus
a pastoribus: hic demostratus a stella:
hic adoratus a magis. hec ille. Et idem
ad Eustochiū. Ille cuiꝰ pugillo mūdꝰ
concluditur: presepis cōtinetꝫ angustia.

O quid erat videre filium dei inuolutuȝ pannis: vagientē: lacrimantem: pre frigore tabescentē: Eamus oēs queso cum pastoribus ⁊ dicamus sibi. O angelorū rex dignissime: qui pro nobis ad hanc necessitatē venisti. vt ex paupercula mr̄e in tuguriolo vilissimo nō habens vbi caput reclines: quid vis a nobis: Quid tibi persoluere possumus: Vis auruȝ: vis argentuȝ: Placent tibi vel gēme vel iocalia vel preciosa queq̧ diuertibilia Et si forte ista spreueris que faciunt tantuȝ ad ornatū pro tua necessitate domuȝ acciperes ad habitandū: ligna ⁊ pannos ad calefaciendū. Et mox infantulus iste clamabit ardenter. O rationales creature nolo mundi diuitias: nolo delitias: nolo magnificentias. Ecce vestrā carnē assumpsi. Puerullus suȝ ⁊ ꝓ vobis trigintatribus annis laborabo idesinenter in fame ⁊ siti: in vigilijs ⁊ peregrinatiōibus in angustijs ⁊ ꝑsecutionibꝰ. in plagis ⁊ vulneribus. in sanguinis effusione vsq̧ ad mortē. Si mihi placere cupitis qui vos ita diligo: Peccata vestra mihi donate. Illa sup humeros meos ponite dolentes in corde vestro de quibuscūq̧ cōmissis: ⁊ ego ꝓ vobis satisfaciā. Ego omniū penitētiam portabo. O humani cordis duritia cur nō mollit: cur nō flectit: cur nō mouet, ad voceȝ oīum saluatoris: Sunt nēpe humane mētes gelate ⁊ ferro duriores: qm̄ xp̄m paruuluȝ clamātē ⁊ dicēteȝ: pctā deponite pctā deponite qꝛ propter peccata icipio pegrinari ad mortem: nō audiūt. Sed quid tu faciebas, o uirgo pijssima: quādo videbas in assūpta carne factorem oīum tam in fimo loco natū: Flebant oculi tui: Que tanto magis eras pietate deuicta: quanto certior eras de altitudine secreti. Nēpe humanus intellectus excogitare non posset qualiter ꝟgo sacratissima puella ⁊ plena gratia: sui filij ardentissimā paupertatem defleuit.

Qō oēs creature in xp̄i natiuitate signū iocūditatis ostenderūt. Caplm̄. iij.

Ertiū mysteriū dicit natiuitatis t iocūditas. Nam natiuitas presens letissima debet esse animis quibuscūq̧ bn̄ dispositis. De qua ⁊ nos triplicē iocūditatē inferemus.

Prima dicitur supernaturalis.

Secūda dicitur virginalis.

Tertia dicitur generalis.

Prima dicit supnaturalis: que facta fuit in angelicis choris. Et quideȝ angelus vnus letus ad pastores descēdit. qui vigilias noctis custodiebant super. gregem suum: annūcians eis ꝙ natus esset Jesus: cū quo fcā est multitudo magna celestis exercitus cantantiuȝ gloria in altissimis deo ⁊c. Et vt inquit Beda in omel. nunꝙ̄ in tota veteris testi serie reperiemus āgelos: qui tam sedulo apparuerunt patribus: ꝙ cum luce apparuerint. Sed hoc priuilegiuȝ recte huic tpī est reseruatū: quando exortū est in tenebris lumen: ⁊ rectis corde leticia. hec ille Secunda iocunditas dicitur virginalis Suscepit equideȝ virgo gloriosa inestimabile gaudiū: cuȝ vidit se pepisse sine corruptiōe: ⁊ sine dolore. Nec vt quidā fatue arbitrant iacens peperit filiū suuȝ nec obstetricū habuit adiutoriuȝ. Unde Hiero. aduersus Eluidium. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla muliercularū sedulitas intercessit. Ipsa pannis inuoluit infantem: ipsa ⁊ mater ⁊ virgo. Puto enī ꝙ appropinquāte hora partus sensit virgo purissima tantaȝ intellectus letitiam quantā nō senserat vnꝙ̄ omnibꝰ diebꝰ vite sue. ⁊ oēs sensus eius spūales ⁊ corporales quadam inenarrabili suauitate replebātur. Et, eleuata sup humanas vires in abyssum diuine contemplationis ita cū īmēso dulcore peperit filium suuȝ Quem vt vidit natuȝ: mox adorauit vt verum deū. ⁊ deinde illū ad se suscipiēs suo pectori strinxit. ⁊ pannis inuoluēdo lacte suo purissimo pascebat. Audiuit ⁊ angelos cantantes: vidit pastores cum admiratione veniētes ad inquirēdū de saluatore nato: quem ipsa parturierat: ipsa tenebat. ipsa tractabat. O gaudium

vere incognoscibile: cum virgo gloriosa
videbat oculis corporeis: quē sācti pr̄es
ceteriq; electi desiderauerunt inspicere
nec solū filiū suū sētiebat. s; sui ipsi⁹ ⁊ ēt
dei filiū esse intelligebat. ¶ Tertia iocū
ditas dr̄ generalis. Nam dn̄o nascente
oēs quodāmodo creature vise sunt suo
modo letari. Creatura nanq; pure cor⸗
pea letata est: q: vt testat̄ Inno. tertius
p̄ e illo quo rome longo tp̄e pax fuit: ro
mani templū pacis pulcherimū cōstru
xerunt. ⁊ ibi statuā Romuli posuerunt.
Consulentes ꝟo Apolinē quātu; dura
ret acceperūt r̄n̄sū quousq; ꝟgo peret
Qđ ipsi audientes dixerūt. in eternum
durabit: q: ꝟgo nunq̄ pariet. Unde ⁊ i
foribus tēpli titulū hūc scripserunt. Tē
plum pacis in eternū. S; in ipsa nocte
qua virgo peperit templū fūdit⁹ corruit
Ubi modo ē ecclia: que scē Marie no
ue dr̄.: Scđo letata ē creatura. corpea ⁊
lucida ⁊ predictus Inno. papa dicit. In
ipsa enim nocte natiuitatis obscuritas
aeris in claritate; diei versa est. ⁊ in die
natiuitat̄ dn̄i tres soles in oriente appa
ruerunt: qui paulati; in vnum corpus so
lare redacti sunt: l; in historijs scolasti⸗
cis dicatur ꝙ hoc non fuit in die natiui
tatis: s; ante p̄ aliqđ temp⁹. s. post mortē
Julij cesaris. qđ ēt eusebius in cronica
asserit. Orosius ꝟo dicit ꝟba hec. hora
circiter tertia tēpore liqdo ac puro ⁊ se
reno circulus ad spē; celestis arcus orbē
solis ambiuit. quasi ventur⁹ eēt q ip̄; so
lem solus mundūq; totū effecisset ⁊ re⸗
geret. Addit ⁊ Innocenti⁹ rem digna;
miratu ꝙ Octauian⁹ impator in tantū
senatui placuit: vt ipsū p̄ deo colere vel⸗
lent. Qui se mortalē itelligēs: immorta
litatis sibi nomē noluit vsurpare. Ad il⸗
lorū ꝟo importunā instantiā Sybillam
p̄phetissam aduocat: scire volens p̄ ei⁹
oracula: si in mūdo aliqñ eo maior na⸗
sceretur. Et cū in die natiuitatis dn̄i cō
silium sup hac re cōuocasset. ⁊ Sibylla
in camera impatoris oraculis insisteret
in die media circulus nitens apparuit
circa solem ⁊ in medio circuli virgo pul
cherima filiū gestans in gremio. Tunc
Sibylla h̄ cesari ostendit: Cu; autē im⸗
perator ad p̄dictā visionē plurimū ad⸗
miraret: audiuit vocem dicentem. Hec
ē ara celi. Dixitq; ei Sibylla. Hic puer
maior te est: ipsum adora. Et in camera
in qua hec celebrata sunt: in honore scē
Marie dedicata est ecclesia: que vsq;
hodie dicit̄ ara celi. Octauianus ꝟo pue
ro sibi monstrato myrrhā dedit: ⁊ deus
de cetero vocari recusauit. ¶ Tertio le⸗
tati sunt pastores inueniētes sicut dixe⸗
rat eis angelus. Sūt ⁊ nos oēs letari debe
mus ⁊ spūaliter iocūdari: quia ait Leo
papa in sermone. Saluator noster ho⸗
die dilectissimi natus est: Gaudeamus.
Neq; eni locū fas ē esse tristicie: vbi na
talis est vite: que consūpto mortalitatis
timore ingerit nobis de p̄missa eternita
te letitiā. Nemo ab huius alacritat̄ p̄ti⸗
cipatione secernitur. Una cūctis leticie
cōmunis est ratio: qa dominus noster
mortis peccatiq; destructor: sicut nullū
a reatu liberū reperit: ita liberandis oi
bus venit. Exultet sanctus: quia appro⸗
pinquat ad palma;. Gaudeat peccator
quia inuitat̄ ad veniā. Animet̄ gentilis:
qa vocat̄ ad vitam. hec ille. Igit̄ leti fa⸗
cti sūt celi ⁊ ciues celoru; ⁊c. Sic ⁊ nos
gaudentes referamus gratias deo: qui
seipsum dedit paruulū: vt nos magnos
faceret in regno celoꝝ: i q̄ viuit ⁊ regnat
p̄ infinita secula seculoꝝ Amen.

¶ In festo sancti Stephani p̄tomarty
ris Sermo de eodem.

Fruct⁹. xxiiij. Stephan⁹ Iesū vidēs.

Ideo celos
apertos ⁊ Iesum stan⸗
te; a dextris virtutis dei
Act. vij. In tribulatione
positis ac laborantibus
dilectissimi in xp̄o Iesu
p̄ diuino amore non deest auxiliu; sue
gratie: qua fit vt quecūq; ardua ⁊ diffi

cilima nō solū nō moleste ſ3 iocunde ⁊ equo aīo ferant. Nihil eni morte terribilius. Hanc tñ amici dei cu3 opus fuit passi sunt ꝓ xp̄o gaudentes. Et ne multorum exēpla referamꝰ. ꝓponit exēplū de prothomartyre: qui in etate floridissima lapidationis martyriu3 patientissime tollerauit. cui cū ex debito cogamur honorē deuotū exhibere: vt possimus suffragio ipsiꝰ sue scissime vite esse imitatores. de ipso in p̄nti ſmōe dicturi sumus sub vno fructu: q̄ est: Stephanꝰ ih̄m videns. sicut dr̄ in themate. Video celos aptos ⁊c. In q̄bꝰ scissimis verbis tria ꝑncipalia priuilegia b̄ti Stephani notabimus.

Primum dicitur gratie.
Secūndum victorie.
Tertium glorie.

¶ Qd̄ in Stephāo. fuit gr̄a Cap̄. i.

PRimū ꝓuilegiū dicit̄ gr̄e. de qua dicit̄ Act̄. vij. Stephanꝰ aūt plenꝰ gr̄a ⁊ fortitudine faciebat signa ⁊ prodigia magna in pp̄lo. Nā cū tria sint pctā ꝑma ad q̄ cetera reducunt̄. v3. superbia: auaricia: luxuria. Pro quibꝰ dr̄. i. Joh. ij. Omne qd̄ ē in mūdo: aut est cōcupia carnis: aut ꝯcupiscētia oculoꝝ: aut suꝑbia vite: necessarium est vnicuiq3 laborare vt ab his nō suꝑetur: q̄nimo vincendo ꝯrias sequat̄ virtutes. Qd̄ eē nullo mō pōt sine dīna gratia sicut docet Aug. in li. de correptione ⁊ gr̄a. ⁊ in. li. de ꝑdestinatiōe scōꝝ ⁊ in enchiridion. Deꝰ āt bn̄dictꝰ vnicuiq3 laborare volēti ⁊ facere qd̄ in se est: hanc gr̄a3 libere largit̄ adeo vt nullus nisi d̄ propria negligentia ꝯqueri possit. Unde Cyprianꝰ in ep̄la ad Dominū ait. Perfluens largit̄ spūs: nullis finibꝰ ꝑmitur nullis metarū spacijs frenat̄. Manna iugiter exuberat affluēter. Nostrū pectꝰ tm̄ sitiat ⁊ pateat. Quantū illud fidei capax offerimus: tātū inundātis gr̄e haurimus hec ille. Qd̄ clare ꝑcipimꝰ i beato Stephāo xp̄i ꝓthomartire dilectissimo q̄ gr̄a dīna suꝑauit ꝑfata pctā. ⁊ obtinuit in se tres solēnes virtutes videlicet.

Prima est virtus humilitatis
Secūda est virtus paupertatis.
Tertia est virtus castitatis.

¶ Primā virtutē quā obtinuit beatus Stephanus dr̄ humilitatis i honore sibi ab ecclesia exhibito. Ut eni docet scriptura Act̄. vi. c. ipse non fuit vltimus immo ꝑmꝰ ex septem diaconibus ab ap̄lis ordinatis in ministerio. Cū eni esset maxima multitudo credentiu3: que in dies crescebat. xij. ap̄li decreuerunt eligere septem qui possent preesse ministraioni tēporali: vt ipsi possēt liberiꝰ vacare verbi diuini predicationi. Et elegerunt Stephanū plenū fide ⁊ spū scō. ⁊ Philipū ⁊ Prochoꝝ: ⁊ Nicanorē ⁊ Thimone3 ⁊ Parmenā: ⁊ Nicholau3 aduenā Antiochenum. In quo honore nulla elatione Stephanus intumuit: ſ3 i cūctis se humilē exhibuit. ¶ Secunda virtus dicitur pauꝑtatis. Nā de eo dr̄ Act̄. vi. ꝙ fuit plenꝰ fide. Unde Aug. ait Qui d̄ deo verā fidē habent: non cupiunt i his miserijs diuites fieri. Et sic p3 q̄ntum ad secundā virtutē. ¶ Tertia dr̄ castitatis. Nam de eo dr̄ ꝙ fuit boni testimōij. ⁊ mūdissime fame. Et q2 plerique sua voluntate in pctīs cōmorātes excusationē suscipiūt dicētes nō posse virtuose viuere: q2 ipse dn̄s sua3 gr̄am denegat: nos itelligere debemꝰ ꝙ ex fonte illo iundātissimo dīne bonitatis vnusq̄sq3 gustare pōt si velit. Et q̄a q̄ mali sūt nolūt qd̄ in se est facere. iō gr̄am dīnā participare n̄ p̄nt. Inq̄t. n. Euchidiꝰ i li. de cāis ꝙ prima cā iest oibꝰ rebꝰ ſ3 dispositionē vnā n̄ tn̄ oēs equal̄r accipiūt. ſ3 tm̄ ſm dispositionē suā. Quo fit: vt aliq̄ r̄cipiāt d̄ gr̄a q̄ntū eis sufficiat ad salutē vt sūt illi q̄ in caritate obseruāt diuina mādata: alij vero aīo feruentiores: perfectionis opera aggredientes ample ⁊ copiose gratiā diuinā impetrāt. Nō. n. potuissent ꝑseuerare in deserto Antonius magnꝰ Ilarion Paulus primꝰ heremita: ⁊ alij de q̄bꝰ dicit̄ in vitis patrū: nec etiam martyres tam immanes ferre cruciatus durasq3 penas si gratia dei illis non succurisset:

Non potuiſſent i etate ſua tāz florentiſ-
ſima ſupportare ⁊ calcare mundi ſuper
biam: ſpernere mundi diuitias: paruipē
dere vanas delitias: ⁊ humiliter ac ca-
ſte ſequi chriſtū in paupertate: ſi nō fuiſ
ſent adiuti gratia dei. Et ſi obijcit ꝙ grā
non poteſt eſſe maior in vno ꝗ̄ in alio.
poteſt ad hoc reſponderi ꝑ Aug. dictuz
ad Dardanuz. In quibus habitat deus
non equaliter habitat. Et idem ad Bo-
nifaciū. Tripliciter gratia meret augeri
Que verba exponēs. Alex. in. iij. q. lxix.
mē. iiij. ar. ij. dicit ꝙ maiꝰ ⁊ minꝰ in for
mis ſpūalibꝰ nō dr̄ ſicut i formis corꝑali
bus q2 ſm Aug. de quātitate anime in
formis materialibꝰ dicitur maius ⁊ mi-
nus ſm quantitatez dimenſiuā i formis
aūt ſpiritualibꝰ ſm quantitatē virtualē
Redeuntes ergo ad noſtrū ꝓpoſitū di
cimus: ꝙ nō eſt inconueniens bonita-
ti diuine quibuſdā copioſuz donuz grē
concedere: cum ⁊ deus nulli deneget: vt
dictū eſt qd̄ eſt ad ſalutē neceſſariuz. Si
enim oēs iudei heretici infideles ⁊ mali
xp̄iani in hoc ſeculo exiſtētes vellēt gra-
tiam dei: facile poſſent eā obtinere. Ha
buit eā Stephanus ⁊ eſtimauit ac ma-
gnifice precium illius appreciauit.

¶ Quod in Stephano fuit victoria.
Capitulum. ij.

Ecūdū priuilegiū in quo relu
ſ cet diuinū adiutoriū beati Ste
phani dicit victorie. Mos eniz
maloꝝ eſt bonis ꝑſecutionē inferre: qa
ſm phoꝝ ſentētiam: contraria ſimul ſta
re nō poſſūt: ſed mutuo ſe expellūt: ſm
ꝙ Ar. x. metha. docet. ⁊ in ꝑdicamētis.
ſiue fuerint contraria priuatiue ſiue po-
ſitiue: ſicut calidum non ſtat cum frigi-
do: nec album cū nigro: nec tenebra cū
lumine. Unde quia boni malis cōtrarij
ſunt. eos cedūt ⁊ moleſtant: ⁊ importu-
ne ꝑſequūt. Unde. xxiij. q. iiij. c. Qui ſm
carnē ait Hiero. Qui ſm carnez natus
eſt ꝑſequebat ſpūalez. ſ. Iſmael Iſaac.
Nunꝗ̄ autē ſpūalis carnalē ꝑſequitur
Hō pz ēt per beatū Hiero. in epitaphio
ſcē Paule. Sēꝑ v̉tutes ꝑſequit inuidia.

feriuntq3 ſūmos fulgura mōtes. Etenī
ſancti omnes emulos habuerūt. In pa
radiſo quoq3 ſerpens fuit. cuius inuidia
mors intrauit in orbez terrarum. Et vt
de omnibus taceā. dominus noſter Ihs
xp̄s phariſeorum inuidia eſt crucifixus
Et ne multorū exempla que ſunt innu
merabilia replicemꝰ. ecce in propoſito
eſt Stephanus leuita: contra quem in-
ſurrexerunt viri iniqui impij querentes
ſibi mortē inferre: triplici bello interue-
niente.
Primū dicitur diſputationis.
Secundū dicitur accuſationis.
Tertium dicitur cōminationis.
¶ Primū preliū fuit diſputationis: qa
ſurrexerūt quidā de ſynagoga: que ap-
pellabatur libertinoꝝ a regione ſic no-
minatoꝝ ſm Nico. de lira. ⁊ cirenēſiuz
a cirene ciuitate. ⁊ alexandrinorum ab
alexandria metropoli egypti: ⁊ eorū qui
erant a cilicia ⁊ aſia: que ſunt regiones
propinque Iudee. In quo prelio datus
eſt ſibi ſpiritus ſanctus: qui ſibi facundi
am miniſtrauit ſm xp̄i promiſſū Luce.
xxi. Ego dabo vobis os ⁊ ſapientiaz. cui
nō poterūt reſiſtere ⁊ contradicere oēs
aduerſarij veſtri. Ideo aduerſarij Ste
phani non poterant reſiſtere ſapientie ⁊
ſpiritui qui loquebatur. Secundū ꝑliuz
dicitur accuſationis: quia videntes iu-
dei. ꝙ ꝑ primū modū eum nō ſuꝑaſſēt
callide ſubmiſerūt duōs falſos teſtes: q
eum in iudicio accuſarent. Et venerunt
⁊ accuſauerunt eum dicentes Stepha-
num blaſphemaſſe deuz ⁊ Moyſē ⁊ tē-
plum ⁊ legem. In quo prelio affuit ſibi
diuinū auxiliuz: q2 intuentes in euz oēs
qui erant in concilio: faciem eius vide-
runt tanꝗ̄ faciem angeli. Ubi eſt ſubſe
cuta victoria: quia de omnibꝰ ſibi obie-
ctis ipſe ſe clariſſime purgauit: magnifi-
cando deum: ⁊ Moyſez ⁊ legem: ⁊ tē-
plum. De deo dicit euz loqui locutꝰ eſt
patribus ⁊ prophetis deuz fuiſſe glorio-
ſum. De Moyſe ꝙ amicus dei fuerat.
De lege ꝙ fuerat a deo data. De templo
ꝙ fuerat ex precepto Dei conſtructum.

¶ Tertium preliū dicit cōminationis
Nam cū Stephan⁹ fuisset multa rō-
nabiliter locutus: emuli sui nō valebāt
respondere. ⁊ audiētes que dicebantur
desiccabantur cordibus suis. ⁊ stridebāt
dentibus in eum. Ecce autem statiꝫ bra
chium dn̄i auxilium suggerens Ste-
phano q in tali prelio prospiciebat sibi
īminere ꝑiculū mortis. Nam intendēs
in celum vidit gloriā dei ⁊ ait. Ecce vi-
deo celos aptos: ⁊ ih̄m stantē a dextris
virtutis dei. De ista apparitione dicunt
sancti doctores ꝙ Stephan⁹ aut vidit
oculo corporali aut mentali. si corpali
tria mirabilia sunt subsecuta. Primū ē
ꝙ vidit celos aptos. Qđ ꝺm Nico. de
lira est intelligendum non ꝙ celi fuerūt
aperti: ⁊ diuisi: cum sint incorruptibiles
sed qua sic clare vidit: ac si nullum fuis-
set obstaculum intermediū. Secunduꝫ
mirabile est: quia vidit ih̄m in gloria pa
tris: cum ꝺm naturam impossibile sit vt
corpus glorificatum ab oculo corporali
n̄ glificato i sua gloria possit videri. Ter
tiū mirabile est: cū corpus xp̄i sit in celo
empyreo: videndo ipsum vidit vltra ce
lū aereū sidereū ⁊ christallinū. Impossi
bile aūt est ꝺm naturā: vt oculus corpora
lis in tanta distantia possit videre. Si āt
vidit oculo mentali: tunc factum est vt
mens eius esset adeo illuminata ad no-
ticiā glorie dei: ⁊ dn̄i nostri ih̄u xp̄i filij
sui: vt nihil aliud posset vel velle: vel de-
siderare: nec mortē quā omnes fugiunt
velut sibi nociuū timere. Qđ ostendit.
Judei eni cuꝫ audissent eum talia dicen
tem continuerunt aures suas. ꝺm glo.
ne audirent blasphemiā. Et sic ex mali
cia sua estimantes eum blasphemū: licꝫ
nō esset eduxerunt eum extra ciuitatem
⁊ lapidabant ⁊ testes deposuerūt vesti-
menta sua: vt celerius interficerent, cuꝫ:
ad pedes adolescentis: qui vocabatur
Saul⁹: q postea Paul⁹ fuit. Ipse ꝟo la
pidat⁹ vulnerat⁹: cruore ꝑfusus nō dice
bat. Heu me dolētē: nō heu me iuuenē.
nō dicebat heu me qa morior sine cau-
sa. nō dicebat heu me qꝛ reliquo mūdū
Heu me quia relinquo amicos morte
ꝑcussus: Sed quid dicebat? Dn̄e ihesu
accipe spiritum meum: ⁊ ne statuas illis
hoc peccatum. Quo dicto obdormiuit
in dn̄o. Ubi glo. ait. Pulchre dictū est:
obdormiuit in dn̄o. ⁊ nō mortu⁹ est: qꝛ
obtulit sacrificiū dilectionis: ⁊ obdormi
uit in spe resurrectionis.

¶ Qđ in stephano fuit gloria. Capl'ꝫ. ii

T Ertiū priuilegiū bti Stephā
ni: in quo relucet diuinū ad-
iutoriū dicit glorie. Nā vt ait
ꝑs Preciosa in conspectu dn̄i mors sā-
ctoꝝ ei⁹. Qđ in Stephano verificatum
est: qui triplicē gloriam adeptus est.
Prima dicit specialis honorationis.
Secunda dicit miraculoꝝ opationis.
Tertia dī plene beneficiationis.
¶ Prima gloria quā cōsecutus ē btūs
Stephanus dicit specialis honorifica-
tionis. Est eni in ecclesia dei inter mar-
tires primus: ⁊ eius festum post natiui-
tatem dn̄i celebrat. Et no. ꝙ de btō Ste
phano fit duplex officiū vel festum. i. in
uentionis: ⁊ passionis. Inuentio eius an
no dn̄i quadringentesimo septimo ⁊ an
no sexto Honorij principis narratur fu
isse. Cuidam enim presbytero Luciano
in territorio hierosolymitano feria sexta
in stratu suo quiescenti: cum pene vigila
ret quidā senex statura procerus vultu
decorus: prolixa barba: pallio candido
amictus: in cuius sūmitatibus erant tā-
ꝙ auree cruces contexte: calciatus cal i
gis in superficie deauratis apparuit. qui
virgam auream manu tenens tetigit eū
dicens. Patefacito diligenter tumulos
nostros: quia indecenter reconditi su-
mus ⁊ despecto valde loco. ⁊ resera hoc
episcopo hierosolymitano Joanni. Cui
Lucianus dixit. Domie quis es? Et ille.
Ego sum Gamaliel qui Paulum a-
postolum enutriui: eumqꝫ docui legem
Qui aūt mecum iacent est sanctus Ste
phanus: quem lapidatū i meo tumulo
nouo collocaui. Alius est Nicodemus
nepos meus. Et ali⁹ Abibas fili⁹ meus.

Quo dicto scūs Gamaliel disparuit. cū autem prefatus Lucianus iussa eius dif ferret implere iterum apparuit ei. Dixit qꝫ Gamaliel: Quare neglixisti que tibi dixeram? Qui dixit. Pater non negle/ xi: sed oraui si hoc a deo esset mihi. Se/ cundo appareret feria sexta sequētis eb domade. Post hoc autem Lucianus abijt ad episcopum: narrauitqꝫ ei cun/ cta per ordinē. pergunt igitur cum alijs ep̄is ad locū Luciano ostensuꝫ. inuen/ teqꝫ sunt sanctorum reliquie ⁊ in ecclīa montis syon sunt reuerenter collocate. De hac inuentione loquitur Beda i cro nica sua. Corpꝰ ꝟo sci Stephani est ꝺla tum constantinopolim. Q̄ð tandeꝫ tp̄e Theodosij im̄patoris rome ē delatuꝫ: ⁊ in sepulchro in quo iacet sanctus Lau/ rentius fuit etiā cōditū. Inuentio auteꝫ fuit eadē die qua passio eius celebratur. Festiuitas aūt mutata est pꝰ natiuitateꝫ dn̄i: q̄ꝛ solēnius agebaꝛ festū de eius in/ uentione q̄ꝫ de passione. Jō festū ꝺ pas/ sione post natiuitatē dn̄i ab ecclīa cele/ bratur: ⁊ ꝓpter reuerētiā natiuitatis dn̄i ⁊ q̄ꝛ passio eius maior ⁊ dignior est q̄ꝫ eiꝰ inuentio. ¶ Secunda gloria quam as/ secutus est btūs Stephanus dicitur mi raculoꝝ op̄ationis. Dicit eni Aug. xxij. de ciui. dei. btīn Stephanuꝫ innumeris miraculis coruscasse: ⁊ mortuos sex su/ is meritis suscitasse: multosqꝫ a varijs lāguoribus liberasse. de quibus diffusiꝰ loquiꝛ ibi Aug. ¶ Tertia glīa quaꝫ bea tus Stephanꝰ assecutus est diꝛ plene bea tificationis. Hanc habet in regno celo rū deū clare videndo tenendo atqꝫ fru endo. Ibi factꝰ est i pace locus eiꝰ. Ibi possessionē hꝫ opulētā: ⁊ plenā quibusli/ bet bonis. Ibi possidet aureolā: q̄ datur martyribus doctoribꝰ ⁊ virginibꝰ. Sic itaqꝫ audiuimus Stephanū laborātem intelleximus eū xp̄m adiuuantē: ipsum ꝟo vincentem: eumqꝫ nunc gloriosum colimus in regno celorum: in quo xp̄s ipse benedictus viuit ⁊ regnat cū oībus scis suis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē

¶ In die sancti Joannis euangeliste. Sermo de eodem.

Fructus. xxv. Jh̄s Joannē diligit.

Dilectꝰ meus mihi ⁊ ego illi. Cant. ij. c.

d In collegio sāctorum celi magnam gloriam possi/ det Joannes euangelista cuius laudes vix lingua exprimere suffi cit: q̄m ex omni parte virtutum suarum preconia sup̄habundant. Verūtn̄ q̄ꝛ ho dierna die ecclesia ipsius festū celebrat nos deuotione qua poterimus de ipso ꝟba facturi sumus. dicemusqꝫ q̄ꝫ dile/ ctus atqꝫ carus fuit dn̄o nr̄o ihesu xp̄o sub vno fructu: qui est Jh̄s Joannem diligit. Quod in ꝓpositis verbis expri/ mitur: cum de ipso xp̄s dicit. Dilectꝰ me us ⁊c. In q̄bꝰ ꝟbis tria mysteria huius ardentissime dilectiōis erunt nobis con templanda.

Primū diciꝛ rationis.
Secundū diciꝛ ostensionis.
Tertium diciꝛ conclusionis.

¶ Q̄ð rōnibus ꝓbaꝛ Joannē a xp̄o sin gulariter fuisse dilectum. Caplm̄. i.

p Rimū mysteriū diciꝛ rōnis In quo ꝯtemplari libet: cur xp̄s filiꝰ dei Joannē euange listā ita dilexit. R̄ndeꝛ vt de ipso singula riter diꝛ: q̄ꝫ fuerit dilectꝰ discipulꝰ ih̄u. nā Joh. xiij. habeꝛ. Erat recumbens vnus ex discipulꝛ eiꝰ i sinu ih̄u. quē diligebat. et Jo. xx. Venit ad Symonē Petrū: ⁊ ad illū discipulū quē diligebat ihesus. ⁊. xxij c. Conuersus Petrꝰ vidit illū discipulū quē diligat ih̄s sequentē. Augu. sup̄ hoc ꝟbo ait seipsū dicit discipulū quem dili/ gebat ih̄s: q̄ꝛ ipsuꝫ p̄ceteris familiarius diligebat. De hoc etiā cātat ecclesia: ⁊ su miꝛ ex dictis venerabilis Bede. Hic est Joānes q̄ p̄ulegio amoris p̄cipui cete ris altiꝰ a dn̄o meruit honorarj. ⁊ dicimꝰ

ꝙ triplici rõne xp̃s ita diligebat Joãnẽ.
Primo rõne fraternitatis.
Secundo ratione etatis.
Tertio ratione virginitatis.

¶ Primo eũ diligebat rõne fraternitatis q: erat sibi frater ex eadẽ stirpe natꝰ. Nam vt colligit ex dictis sanctoꝝ patrũ Anna tres filias habuit.s. Mariã matrem dñi: ⁊ Mariam iacobi: ⁊ Mariã salome. De Maria iacobi geniti sunt. Jacobus minor: Symon cananeꝰ: Judas Thadeus: qui fuerunt ap̃li: ⁊ Joseph q cognomiatꝰ est iustus. De Maria salome natus est Jacobus maior ⁊ Joannes euãgelista. Unde ẜm Franciscum de maronis colligit hec veritas ꝙ Joãnes euãgelista habuit triplicem germanitatem ad xp̃m: pro eo ꝙ mater domini habebat tãtam germanitatez sola ad filiuz suũ: quãtã habẽt pater ⁊ mater in alijs: eo ꝙ corpalem substãtiã totam filio suo dedit: in qua germanitas radicatur: eo ꝙ de substãtia ṽginis xp̃s fuit totaliter formatus. Et ideo tãtum fuit ei germanus beatus Joãnes ex pte solius matris: q̃ztũ si xp̃s fuisset ex vtroq3 parente. Et si dicat nõ est verũ ꝙ xp̃s magis dilexerit Joãnẽ q̃ alios ap̃los: quia Jo. vl. xp̃s dicit Petro. Symon Joannis diligis me. Et ipse. Tu scis dñe: quia amo te. Et xp̃s magis diligit eos: qui eũ magis diligũt. Ergo magis dilexit Petrum q̃ Joãnẽ. Qđ etiã ex textu appet quia Petro cõmisit ecclesiaz gubernãdam. Ad hoc dicere possumus ẜz Aug. sup Joã. ꝙ est dilectio in signo exteriori ⁊ est dilectio in effectu interiori. Si loquamur de dilectione primo modo: magis diligebat iesus Joannem quia maiorem ei exhibebat familiaritatem. Si autem quãtum ad effectum interiorem qui est effectus gratie: sic diligebat Petrum: quia maius munus gratie ei exhibebat. Et hec est ratio quare per Joannem ⁊ Petrum duplex vita significatur: per Petrum vita actiua que transit: per Joannem vita contemplatiua q̃ permanet. Unde Petro dictũ est. Sequere me. De Joanne vero dicitur Sic eum volo manere. Et quia actiua est laboriosior ⁊ fructuosior: contemplatiua vero purior ⁊ iocundior. ad significandam huius vite duplicem differentiam familiarius se dominus exhibebat Joanni q̃ Petro. Ex hoc dicit Augu. ꝙ Petrus erat melior: sed Joannes erat felicior. Bernᷓ. autẽ aliter respõdet. d. ꝙ Petrus dilexit feruentius. ⁊ ideo diligebat fortiꝰ. Joãnes ṽo dilexit dulcius: ⁊ ideo diligebat familiarius. Alij aũt dixerũt ꝙ Petrus magis dilexit deum in ꝓximo q̃ Joãnes. Joãnes vero magis dilexit deũ in se q̃ Petrus. Unde Petrus recepit curam regiminis: ⁊ ex hoc habuit maiorem gloriã ad laborẽ actionis. Joãnes autem habuit efficaciorem gratiam ad quietem contemplationis. Fuit ergo vterq3 dilectus a xp̃o: cum de Joãne modis predictis dicatur ꝙ a xp̃o singulariter diligebatur. Sed aliquis dicere posset. Videt mihi ꝙ Petrus apostolus fuerit christo amplius amicus: ⁊ ⁊ ꝙ magis xp̃s ipsum dilexit. Et hoc ꝓbo tali ratione. Quando aliquis homo habet facere aliquod magnum iter si ẽ bene sapiens: ipse cõmittit rem sibi magis caram maiori ⁊ meliori amico: quez habeat in mundo. Sed ille qui est fons sapientie verbum dei in excelsis. s. dominus iesus quando iuit in celum ipse cõmisit rem sibi magis caram: quam in mundo haberet. scilicet sanctam matrẽ ecclesiam: pro qua de celis descendit: ⁊ mori voluit: Petro quãdo dixit ei. Tu es Petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meaz. Mat. xvi. Et qđcunq3 ligaueris super terram erit ligatũ ⁊ in celis. Et tibi dabo claues regni celorum. Ergo videtur ꝙ beatus Petrus fuerit melior amicus quẽ christus habuerit. Ad istam rationez ego respõdeo ⁊ dico ꝙ dominus noster iesus christus commendauit ecclesiam suam meliori modo beato Joanni q̃ Petro. Et ratio est ista. Vos scitis ꝙ nihil aliud ẽ ecclesia q̃ congregatio fidelium omniuz

xp̄ianorū: sed tp̄e passiōis xp̄i tota fides
xp̄iana defecit in omnibus ꝛ remāsit so
lum in virgine gloriosa. Unde ipsa sola
fuit tunc sancta mater ecclesia. Et ista
cōmendata fuit beato Joāni. Ergo ma
ior ꝛc. Item videt̄ fuisse maior alia ratio
ne. In euangelio fit cōparatio inter sta
tum virginitatis ꝛ matrimonij. Et dicit
euangelista ꝙ est tanta differentia: quā
ta est inter centum ꝛ triginta. Beatus
Petrus habuit vxorem ꝛ filiā beatus
autem Joannes fuit virgo purissimus.
Et ideo tanta differentia videtur esse in
ter eos: quanta est inter centum ꝛ trigin
ta. Sed diceret aliqs. Est ne maior Jo/
anne baptista? Joannes baptista fuit vir
go purissimus: fuit germanus xp̄i: fuit
sanctificatus: fuit propheta ꝛ plus ꝙ̄ ꝓ
pheta: fuit martyr. Ipse est de quo sal/
uator ait. Inter natos mulieꝝ nō surre
xit maior Joāne baptista. Quid dices
ad istas magnas prerogatiuas? Respō/
deo ꝛ dico ꝙ Joannes euangelista ha/
buit excellenter omnes istas prerogati/
uas. Si vis dicere ꝙ Joannes baptista
fuit virgo: ꝛ iste euangelista. Joannes
fuit virgo mente ꝛ corpore. ideo domi/
nus vocauit eum de nuptijs. ꝛ ꝓpter ex
cellētem virginitatem xp̄s in cruce posi
tus ipsi matrē cōmēdauit: ꝛ in signum
hui⁹ maxime ꝟginitatis dn̄s nō ꝑmisit
corpus eius in feruentis olei dolio de/
strui nec corrūpi: nec post mortem eius
vermibus ꝛ terra putrefieri. Si vis dice
re: baptista fuit german⁹ xp̄i. dico ꝙ Jo
annes euāgelista excessit eū in vno gra/
du. quia Joannes euangelista fuit filius
sororis beate virginis Marie. sed bea
tus Joā. baptista fuit fili⁹ Helisabeth co
gnate eius. Si vis dicere ꝙ Joānes ba
ptista fuerit sanctificatus in vtero. dico
ꝙ licet Joannes euangelista non fuerit
sc̄ificatus in vtero: tn̄ ibi Joānes bapti/
sta recepit semel spiritū sanctū. sed bea/
tus Joānes euāgelista recepit ter cum
alijs apostolis. Si vis dicere ꝙ Joānes
baptista fuerit propheta ꝛ plusq̄ȝ ꝓpha
dico ꝙ Joānes euangelista fuit ꝓpheta

sicut apparet in Apocalypsi. quando ꝓ
phetauit multa: que ventura erant septē
ecclesijs que sunt in asia: ꝛ multa alia q̄
sunt ventura. Fuit etiam plusq̄ȝ ꝓpheta
quia habuit nobilius officium ꝙ̄ si esset
propheta. Si vis dicere ꝙ Joannes ba
ptista fuit martyr. dico etiam ꝙ Joānes
euangelista fuit martyr. Ita dicit beatus
Augu. in quodā ſmone beati Joannis
euangeliste: qui incipit. Postulat autē
mater filioꝝ zebedei cum errore mulie/
bri. Intelligens xp̄s preces eius ex filio
rum descendere voluntate ait. Potestis
bibere calicem quem ego bibitur⁹ sum?
Per calicem in scripturis diuinis pas/
sionē intelligimus: vt est illud. Pater
si possibile est trāseat a me calix iste. Et
i p̄s. Quid retribuā dn̄o pro oībus q̄ re
tribuit mihi? Calicē salutaris accipiam.
Statimq̄ȝ infert. quis est iste calix Pre
ciosa in conspectu dn̄i mors sanctorum
eius. Possumus responderūt illi. Qui/
bus xp̄s. Calicem qdem meum bibetis
sedere autem ad dexterā. ꝛc. Aug. Que
ritur quomō. Calicē martyrij filij zebe
dei. videlicet Jacobus ꝛ Joannes bibe
runt: cum scriptura tamen narrat ap̄lm
Jacobum ab Herode capite truncatū
Joannē aūt ꝓpria morte finisse? Sed si
legimus historias ecclesiasticas: in qui/
bus refertur ꝙ ipse ꝓpter martyriū fuit
missus in feruentis olei dolio: ꝛ ꝓ susci/
piēda corona xp̄i athleta precesserit sta
timq̄ȝ relegatus in pathmos insulā sit:
ꝛ venenum biberit: videbimus marty/
rij animū non defuisse: ꝛ bibisse Joan/
nem calicem confessionis: licet persecu/
tor non effuderit sanguinem. h Augu.
Demū ille gladius passionis xp̄i: q per/
transiuit aīam Marie: ꝑtrāsiuit aīam
Joannis euangeliste: vt dicunt aliqui
sancti. Sed qd dices ad verbū xp̄i qn̄
ipse dixit inter natos mulierum ꝛc. Re/
spondeo ꝛ dico ſm ꝙ dicit quedam gl.
ꝙ in hoc non ꝑfertur patriarchis ꝛ ꝓ/
phetis: ꝛ cūctis hominibus: sed equalis ce/
teris sanctis ostēdit̄. Uel aliter dicendū
est ꝙ xp̄s fecit cōparationē ad sanctos

qui preceſſerunt: ⁊ ideo dixit: nō ſurrexit.i.nullus maioꝛ preceſſit: ſed nō negauit quin equalis. Uel etiā dicitur ꝙ nō fecit cōparationez ad ſanctos qui ſequi debebant. ⁊ ideo nō dixit nō ſurget maioꝛ. quia Joannes euangeliſta debebat ſurgere equalis. Quis iſtoꝝ duoꝝ ſit maioꝛ vel minoꝛ: non debemus curare ſicut patet per quoddā miraculū: quod in vita beati Joannis baptiſte legitur: vbi habet ꝙ erant duo doctoꝛes theologi quoꝝ vnus Joannē baptiſtam: alter euangeliſtā pꝛeferebat. Tādē ſuper hoc diſputatione ꝓpoſita quilibet valde ſollicitus erat anctoꝛitates ⁊ efficaces rationes inuenire: quibus ſuum Joannem poſſet pꝛeferre. Adueniente autē diſputationis die quilibet ſanctoꝝ emulatoꝛi ſuo apparuit: eiq; dixit Bene cōcordes ſumus in celis: de nobis non diſputetis in terris. Tunc illi ſibi adinuicē hoc i populo publicauerūt. ⁊ deū benedixerunt Dicamus ergo Joannē euangeliſtam ſingulariter inter alios fuiſſe dilectum.

¶ Secundo diligebat xp̄s Joannem rōne etatis: quia in etate tenera mūdo ſpꝛeto ſecutus ē xp̄m. Erat quippe adoleſcens. ⁊ a xp̄o fuit vocat9 ad ſui imitāda veſtigia de cuius vocatiōe dicit Nic. de lira in pꝛologo in Joannem. ꝙ triplicit Joannes fuit vocatus. Pꝛimo ad xp̄i aliqualē noticiā. Nam vt habetur a Joanne.i.c. quando andree petenti: rabbi vbi habitas. R. ihesus: veni ⁊ vide. erat cū ipſo Joānes euangeliſta. Qui ſequētes xp̄m venerunt ⁊ viderūt vbi maneret ſicut hoſpes. ⁊ manſerūt apud illum illo die. ¶ Secundo fuit vocat9 ad xp̄i familiaritatē. Et de hac vocatione dicit Hiero. in pꝛologo ſup Joannē. Hic eſt Joannes euāgeliſta vn9 ex diſcipulis domini qui virgo a deo eſt electus: quem d nuptijs volētem nubere vocauit dn̄s.

¶ Tertio fuit vocatus ad apoſtolatuz. quādo relictis retibus ⁊ patre cū fratre ſuo ſecutus eſt xp̄m Math. iiij. Ambulans ihesus iuxta mare. ⁊c. ¶ Tertio diligebat xp̄us Joannem ratione ſue virginitatis. Placent enī dn̄o noſtro iheſu xp̄o qui in matrimonio regulate viuūt: ſed multo magis placent ei qui cōtinentiā ſeruant. Super omnes tamen grati ſunt illi qui mente ⁊ coꝛpoꝛe virginitatē amplectunt. Quod videtur noſtrā pꝛopꝛiam naturam excellere ⁊ ſuperare qꝛ inquit Hiero. ad ſacras virgines de cōtinentia virginali. grande eſt ⁊ immoꝛtale. ⁊ pene vltra noſtrā coꝛpoꝛeam naturam ſuperare luxuriā ⁊ cōcupiſcentie flāmaz adoleſcentie facibus eſtuantem animi virtute reſtringere: noſtri gemit9 oblectationes excludere: viuereq; cōtra humani generis legem: deſpicere ꝯiugij ſolacia: dulcedinē contemnere liberorū ⁊ quecūq; pꝛeſentis vite cōmoda ſūt pꝛo nihilo ſpe future beatitudinis cōputare. hec ille. Cum itaq; Joannes adoleſcens xp̄m fuerit ſecutus ⁊ virgo afficiebatur ei xp̄us: qui puritatem diligit. Quo exemplo inducimur: vt ⁊ nos q̄ꝫ citius poſſumus: xp̄um velimus ſequi. Quid doꝛmim9? Quid ſumus inertes cum audimus Joannē a xp̄o dilectuz? Curramus vt diligamur ab illo: quia niſi dilexerit nos: nihil nobis pꝛoderit qd̄ cunq; tempoꝛale bonum. In dilectiōe quoq; ſua conſūmatur omnis felicitas Ille etenim ſapiens eſt: ille magnus: ille deniq; gloꝛioſus: qui ita viuit: vt a xp̄i amoꝛe nō excludatur.

¶ Qd̄ xp̄us oſtendit dilectionem: quā habebat erga Joannem. Capl̄m. ij.

s Ecundum myſterium cōtēplandum dicitur oſtenſiōis. Uoluit nanq; domin9 noſter iheſus xp̄us oſtendere dilectionez erga Joannem in hac vita maxime quantuz ad tria videlicet.

Pꝛimo q̄ꝫtū ad pꝛofeſſionē.
Secundo q̄ꝫtū ad ꝯuerſationē.
Tertio q̄ꝫtū ad cōmendationē.

¶ Pꝛimo oſtēdit xp̄s iheſus dilectiōꝫ

suam erga Ioannē: quātū ad professio-
nem: quia sublimauit eum ad gradus
multiplices ecclesiastice dignitatis. Nā
vt inquit apostolus ad Ephe. iiij. c. dedit
xp̄us quosdā quidē apostolos: quosdaȝ
autem prophetas: alios autem euange-
listas: alios autem pastores ⁊ doctores
Sed Ioannes fuit apostolus: vt patet
Mathe. x. c. fuit Propheta. sicut notat
Apoc. c. i. sicut ipse ait. Beatus qui audit
⁊ legit verba Prophetie huius: ⁊ seruat
ea que ī ea scripta sunt: fuit euangelista
sicut apparet in euangelij descriptione.
Fuit etiam doctor predicando ⁊ discur-
rendo per asiam: ⁊ demū scribendo epi
stolas suas canonicas. ¶ Secūdo ostē
dit xp̄s dilectionem erga Ioannem in
conuersatione. Hic nanqȝ fuit: qui cum
Petro ⁊ Iacobo xp̄m vidit trāsfigura
ri. Mathe. xvij. Secundo fuit hic ī pu
elle resuscitatione. Ita legitur Marci.
v. c. ꝙ princeps accessit ad eū ⁊ adorabat
eum dicens. Domine filia mea modo d̄
functa est: sed veni ⁊ impone manū sup
eam ⁊ viuet. Respondit ei ihesus dicēs:
noli timere: Et cum venisset ad domuȝ
principis: sumpsit Petrū Iacobū ⁊ Io
annem. ⁊ patrem ⁊ matrem puelle: ⁊ ait
illi. Surge. Et confestim surrexit ⁊ am-
bulauit. Tertio hic fuit etiā in sua acer-
bissima passione. Mathe. xxvi. assum-
pto Petro ⁊ duobꝰ filijs zebedei cepit
contristari ⁊ mestus esse dicens: Tristis ē
anima mea vsqȝ ad mortem. Hic etiam
fuit qui tempore cene recubuit in sinu
ihesu: ibiqȝ obdormiuit. In qua dormi
tione reuelata sunt ei secreta celestia: de
quibus postea ipse dicebat prima sua ca
nonica p̄mo. c. Qd̄ fuit ab initio: quod
audiuimus ⁊ quod vidimus: ⁊ manus
nostre contrectauerunt de verbo vite.
Ubi secundum quosdam habemus di-
cere: ꝙ Ioannes vidit deum per essen-
tiam in hac mortali vita. Quod confir-
matur; quia ei fuit reuelatum mysteriuȝ
generationis eterne: quam nullus co-
gnoscere potest. ⁊ cetera. ¶ Secundo
quia fuit ei reuelatum mysteriuȝ incar-
nationis: quod fiatur ad verbi proprie-
tatem. ⁊ ita a diuinitate sub propria ra-
tione. Quod expressit Ioannes in ca-
nonica dicens. Nos vidimus ⁊ testifi-
camur: quoniam pater misit filiuȝ suuȝ
saluatorem mundi. Et Ioan. i. Uidimꝰ
gloriaȝ eius. Sed actus beatificus non
potest cognosci: nisi cognoscatur illud
in quo est: sicut Stephanus non potuit
videre xp̄m esse ad dexteram dei: nisi vi
deret deum. ¶ Tertio ostendit christus
erga Ioannē dilectionē suam quantum
ad cōmendationem: quando moriens
in cruce: ⁊ audiens suam matrem flen-
tem ⁊ lachrimantem cōmendauit eam
suo dilecto Ioanni dicens. Ecce mater
tua. O q̄ȝ dignum fuit hoc priuilegium
Ioanni concessum. Nam si bene con-
sideremus: videbat Christus virginem
matrem suam pauperculam desolatam
⁊ merore confectam. Nam clamabat
querula voce ad filium dicens. O fili
mi dulcissime. O fili mi amātissime. O
fili mi dilectissime. Uideo te in cruce de
ficientem. ⁊ ego orbata tanto filio quo
ibo? Ad quem confugiam: Quis mihi
auxilium dabit: ⁊ consilium in tam in-
estimabili pena? O fili mi domum non
habeo: pecunias nō possideo: diuitias
non teneo. Tu mihi Thesaurus eras: ⁊
ecce in cruce moreris. Amici tui omnes
dereliquerunt te. Quis mihi mitiga-
bit dolorem meū? Cui me dimittis: O
fili sapiētissime responde mihi. Ego ma
ter tua. Ego te in vtero meo portaui. ego
te paui lacte meo. Ego te tenui brachijs
meis. ⁊ nunc factus es mihi alienus. la-
troni locutus es: ⁊ mihi quid dicis? Lo
quere fili loquere afflicte matri tue Ma
rie Audi o Ioannes: quid de te loqui-
tur? Christus mulier inquit ecce filius
tuus. Et tu Ioannes: vide Matrem tu
am: Tibi eam cōmendo. Tu illā adiu-
ua: ei assiste in tribulationibus suis. Nō
habebat xp̄us in mūdo quemq̄ȝ cario-
rē sua matre. ⁊ eam vt diximus Ioanni

benignissime cōmendauit.

¶ Quō Joannis amor a xp̄o feliciter ē conclusus. Cap̄lm.iij.

Tertiū mysteriū principale dicit conclusionis. Amor qdem ad Joannem euangelistam feliciter est conclusus. Quem xp̄s voluit triplici priuilegio decorare in hac mortali vita dum viueret.

Primū dicitur miraculorum corrusca tionis.

Secundum dicitur admirande consūmationis.

Tertium dicitur superne glorificationis.

¶ Primū priuilegiū dicitur miraculorū corruscationis. Ipse enim multa miracula operatus est. A Domitiano nāqꝫ crudelissimo ad vrbē vocatꝰ: in qua est feruentis olei dolio missus: inde illesus exiuit: a quo fuit ī exiliū relegatus. Hic Domitianꝰ vt de ipso didicimꝰ ſm Suetonium Eutropium Horosium ⁊ Judam libro de temporibus. fuit Vespasiani filius ⁊ frater iunior Titi. Qui mortuo Tito in imperium sublimatus est: ⁊ in principio ostendit se moderatum valde: dissimulans diligere studia poetarum. ⁊ reficiens bibliothecas. Et ita videbatur horrere cedes: vt nec boues imolari mandauerit. Sed in fine seuerus appuit. Nā senatores nobilissimos ⁊ multos consulares suos occidit. Et scd̄m Eusebiū lib. iij. ecclīastice historie psecutus est xp̄ianos ⁊ iudeos. Et scd̄z Horosiū se deū ⁊ dn̄m pmisit appellari ⁊ in cūctis suaꝝ primordijs lr̄arum dicebatur. Deus ⁊ dn̄s vester Domitianꝰ. Qui ppter odiū tandem a cubicularijs suis occisus est vulneribꝰ ānō etatis sue quadragesimoqnto. Quo mortuo sanctus Joannes ephesum remeauit. Ubi Drusianā suam deuotam suscitauit. Ubi Cratonem philosophū ⁊ duos iuuenes qui mūdū contempserant. ad fidez xp̄i reduxit propter gēmaꝝ fractaꝝ integritatem. Ubi iuuenem q mortuus efferebatur: ad vitaz redire imperauit. Et nō solum in Epheso: verum etiam per totam asiam multa miracula est operatꝰ virtute diuina: sicut diffusius patet ī sua legenda. ¶ Secundū priuilegium dicitur admirande cōsūmationis. Mirabiliter enim cursum suū cōsūmauit. Naz cū esset. lxxxviij. ānoꝝ apparuit ei dominus dicēs. Ueni dilecte mi. Qui die dn̄ico pdicauit vsqꝫ ad magnā partez diei. demūqꝫ in foueam descendit: super quā tanta lux emicuit. qꝛ nullus ibi respicere poterat. Recedente vero lumine: fouea impleta māna inuenta est. Ubi difficultas oritur apud plurimos: si Joannes fuit mortuus. Et dixerūt aliqui qꝫ non ē mortuꝰ: sed dormiuit in sepulchro hoc accipientes in signum: qꝫ in sepulchro suo videtur quedam scaturicies manne per modum ebulitionis surgere. Et dicunt qꝫ hoc causat ex anelitu eius. Sz Aug. hoc improbat: quia hoc non esset Joannis priuilegiū sed magis detrimētum: si tamdiu a diuina fruitione retardaretur alijs apostolis in gloria existentibus. Alij vero dixerunt qꝫ Joannes non est mortuus: sed cuz Enoch ⁊ Helia translatus est in paradisum. Hoc autem videtur esse falsum: quia scribit ad Hebre. ix. c. Statutum est homini semel mori. Nec virgini gloriose est concessum non mori. Quidaz aūt dicūt: qꝫ est mortuꝰ: tamen sine dolore: sic fuit sine corruptione carnis. Quō videtur sentire Hieronymꝰ in prologo in Joannem. ⁊ in Apocalypsim. vbi ait. Hic est Joannes q sciens superuenisse recessū: conuocatis discipulis in Epheso post multa signorum experimenta in defossum descendens sepulture sue: locutione facta reddidit spiritum: tam extraneus a dolore sue mortis: q̄z a corruptione carnis fuit alienus. Et si dicatur qꝫ christus dixit Petro de Joanne. Sic

eum volo manere. vnde exijt sermo in-
ter fratres q discipulus ille non morit.
Scdm August. est dicendũ q christus
respondit ad verba Petri petentis ha-
bere Joannem sociũ in passione ⁊ mar
tyrio dicens. Sic eum volo manere do
nec veniam: non ad iudicium in fine:
sed ad vocandum eum in gloriam cele
stem ab huius mundi statu. ¶ Tertiuz
priuilegium dicitur superne glorificatio
nis. In celesti nanqꝫ curia copiosam es
se Joannis gloriam omnes cognosce-
re possunt: qui sciunt gloriam esse meri-
tis correspondentem. Et ne multa dica
mus Joannes euangelista non in infi-
mo ordine ⁊ gradu est sanctorum col-
locatus: verũ etiam ipse est qui propter
amorem inter seraphin ardentes habi
tare creditur. Si ergo felix ⁊ beata dile-
ctio est: que Joannem ad gloriam ac
dulcedinem vsqꝫ perduxit: ipsius exem
plo vt christus nos diligat studeamus:
qui est benedictus ⁊ laudabilis per infi-
nita secula seculoꝝ. Amen.

¶ In festo innocentum. Sermo pro
eisdem.

¶ Fructus. xxvj. Innocentes pro chri-
sto occiduntur.

Ecipe pue
rum ⁊ matrem eius ⁊
fuge in egyptũ. Angeli
ad Joseph loquẽtis v-
ba sunt ista. Mat. ij. c.
Iniqtas Herodis impij ⁊ crudelis xpꝫ
iesum in cuna vagientem persequi: vt
occideretur curauit. Quod se implere
credens ne deciperetur non solum sup
xpm vt ipse interficeret effudit iram suã
sed etiam super alios paruulos innocẽ-
tes: quoꝝ solẽnitas celebrata est in eccle
sia. Ubi mens deuota intueri debet quã
ta sit obligatio rationalis creature ad fi
lium virginis diligendum: qui in quali-
bet etate sua pati pro nobis dignatus ẽ.
Quamobrem in presenti sermone re-
censere debemus ea que de fugatione:
⁊ eius peregrinatione in egyptuz: ⁊ pue
rorum occisione euangelica historia te
statur: sub vno fructu: qui est: Innocen
tes pro christo occiduntur. De quo tria
principaliter occurrunt contemplanda.
Primũ est inocentis iesu elongatio ex
angelica monitione.
Secũdũ est Herodis nequitia ex par-
uulorum necatione.
Tertium est occisorum merita ex remu
neratione.

¶ Ad monitus Joseph per angelum
cũ iesu ⁊ Maria fugit in egyptũ.

Capitulum primũ.

p Rimũ mysterium contemplã-
dum dicitur innocentis iesu elõ
gatio ex euangelica ammoni-
tione. De quo in textu euangelij scribi-
tur. Angelus domini apparuit in som-
nis Joseph ⁊c. Ubi tria dubia possunt
occurrere.
Primũ est an aliqs angelus deputatus
fuerit ad custodiam xpi.
Secũdũ est quare christus illo tempo-
re mori recusauit.
Tertiũ est cur in sua fuga egyptũ pete-
re voluit.
¶ Ad primũ dubium videtur a quibus
dam dicendum q christus ad sui cu-
stodiam angelum habuit. Multa eniz
in scripturis inueniuntur ex quibus fa-
cile hoc colligi potest. Nam Luce. ij. c.
habet q angelus nunciauit christi nati-
uitatem: qui potuit esse angelus ad sui
custodiam deputatus. Et ibidem. xxij.
Ecce apparuit ei angelus domini con-
fortans eũ. Ubi Beda ait. In testimo-
nium vtriusqꝫ nature angelum eum cõ
fortasse: ⁊ angeluz ei ministrasse descri-

bitur. Jesus christus scd̃m humanam naturam ⁊ passibilitatis statum fuit paulo minus ab angelis minoratus: vt declarat magister in primo sententiarum. di. xvi. Unde q̃tū ad hoc angelico videbatur indigere presidio. Angelicam custodiam deus fecit ad anime dignitatē scd̃m Hieronymū super Math. xviij. c. qui dicit. Magna quippe est dignitas animarum: vt vnaqueq̄ ab ortu natiuitatis sue habeat angelum ad sui custodiam deputatum. Anima autem christi cum sit nobilissima: non debet tanta dignitate priuari. Que tamen omnia: ⁊ si videntur concludere veritatem: tamen falsa sunt: quia non habuit christus angelum ad sui custodiam deputatum s̃m doctores in. ij. di. xj. vbi ar. i. q. iij. beatus Bonauentura rōnem assignat. Quia nec demones eum poterant opprimere per violentiam corporis diuinitati vniti nec poterant allicere affectum p̄ blanditias: plenitudine gratie confirmatum. Ideo christus non idigebat angelo bono: nec q̃tum ad defensionem corporis nec q̃tum ad eruditionē rōnis: nec q̃tum ad excitationem affectionis. Nō solum autem christus nō indigebat: s̄ nec ei etiam competebat. Custodia. n. i custodiente respectu custoditi dicit presidentiam quandā. Et quia angeli xp̄o domino subijciebātur. ideo nullum officium presidentie ipsius iesu christi eis admitti debebat. Quicquid autē d̄ scripturis allegatum est: de angelis administrantibus: ⁊ custodientibus ⁊ seruientibus ipsi xp̄o. non de presidentibus est intelligendum. Nunq̄ enim ita minoratus est christus ab āgelis: vt aliquis angelus auderet ei presidere: cum ita bene sit adorandus christus in cruce ⁊ in sua infirmitate sicut in sua virtute. Cum vero dicebatur q̄ angelica custodia facit ad hominis dignitatem: dicendum q̄ custodiri ab angelis ita dicit dignitatem in anima respectu aliarum creaturarū que non committuntur angelice custodie: vt tamen dicat imperfectionem respectu beatorū: qui aliena custodia nūq̄ egent. Et anima christi ab instāti sue conceptionis erat perfecte beata q̄ angelum custodientem non debebat habere: sed bene ministrantem. Quod nō in vno tm̄ sed in pluribus locis manifestum est. sicut patet Math. iiij. vbi dicitur q̄ ministrabant ei angeli. In obsequium ergo christi angelus apparuit in somnis Joseph. Sed adhuc versatur i dubium animus. Quia apparuit angelus zacharie: apparuit virgini gloriose: apparuit pastoribus: dum vigilarent: cur Joseph apparuit i somnis. Ad hoc respōdet Crisostomus in omelia dicēs. Non apparuit manifeste sicut pastoribus: quia valde fidelis erat: pastores indigebant quasi rudes: virgo indiguit q̄si ab angelis instruēda. similiter zacharias indiguit ante occupationem prolis miraculi visiōe. hec ille. De hoc Remigius assignat rationem moralem ⁊ dicit. Per hoc q̄ angelus apparuisse in somnis dicitur: mystice designatur quia illi qui a curis terrenis ⁊ secularibus negocijs requiescunt: perfrui angelica visione merentur. hec ille. In hac apparitione notanda sunt verba angeli qui dixit. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius: ⁊ fuge in egyptum. Quia vt dicit Crisostomus super Mat. non propter matrem puer natus est: sed p̄pter puerū mater separata est. Et s̃m Hilarium. cū euangelista desponsatam eam iusto significabat coniugem nuncupauit: sed post partū mater tantū iesu ostendit: vt quēadmodū iusto Joseph deputaretur Marie in virginitate coniugiū: ita venerabilis ostenderet eius in iesu matris virginitas. ¶ Ad secundum dubium respodet Augustinus in questionibus noui ⁊ veteris testamenti. vbi ait. Omnia p̄prijs locis ⁊ temporibus gessit saluator. Cum ergo christus mori disponeret pro hominibus: differre voluit vsq̄ ad trigesimū tertium annum etatis sue

tum vt illo tempore intermedio verbo pariter et exemplo instrueret: tum vt veritatem vtriusqz nature insinuaret omnibus: tum vt dilectionem suam ardenter ostenderet: quia vitam suam pro nobis dedit: quando erat in perfectissimo statu. ¶ Ad tertium dubium respondet euangelista cum dicit: q in egypto christus mansit vt impleretur quod dictum est per prophetam. Ex egypto vocaui filium meum. Augustinus in quodam sermone de epiphania dicit Moyses aliquando in egypto clauserat diem illuc christus aduentens sedentibus in tenebris reddidit clarissimam lucem. Quod vtiqz verum esse ostendit magister in historia scholastica. Nocte enim illa xps cũ matre intrauit egyptũ: qua precepto suo exiuerant filij Israhel: vt sicut non fuit domus: in qua primogenitus non iaceret mortuus angelo percutiente: sic ipso ingrediente non fuit templum: in quo idolũ non corruerit. Qd ysaias predixerat. xix. capitulo. Ecce dominus ascendet super nubem leuem: et ingredietur egyptum: et mouebuntur simulacra egypti a facie eius. Hanc prouinciam commendat Isidorus quartodecimo ethimologiarũ dicens: eam esse que prius aerea dicebatur. Deinde egyptus vocata ab egypto Danai fratre ibi regnante. Hec ab oriente Sirie et rubro mari coniuncta: ab occasu Libyam habet. a septentrione mare magnũ. regio celi imbribus insueta: et pluuiarũ ignara. Nilus solus circunfluens eam irrigat: et inundatione sua fecundat: vnde multarum terrarum partem frumento alit. Ceterorum quoqz negociorum adeo copiosa: vt impleat mercibus suis orbem terrarũ. Hanc christus sibi elegit forte etiam vt ibi se esse monstraret futurum. In egypto enim plus religio viguit q̃ alibi. Si quis nunc ad egypti veniat solitudines: paradiso omnium illam videret heremũ digniorem. Et sic Egyptus anachoritis: veluti astris celum fuit adornata. Hec ille. Multa declaramus de christi fuga in egyptũ: Sed pia mens nostra debet considerare q̃ dolenter audiuit mater Joseph sibi dicentem. O virgo dulcissima fugiamus repente. quia Herodes filium tuũ perdere querit. O quantus timor virgineam mentem inuasit: quantus ve dolor cor benignissimum penetrauit. Puto enim q sine mora filium in brachijs suscipiens lachrymantibus oculis: cum Joseph sene puella cum paruulo desertum iter arripuerũt. Contemplare nũc anima mea quot noctes duxerũt insomnes: quot vicibus sitis estuauerunt ardore: quotiens et absqz cibo nocte inuigilauerunt in heremo. Compatere nũc anima dura creatori tuo pro te peregrinanti. Compatere et Joseph qui sollicitus erat ad inquirendum per heremũ: vt matris et filij necessitatibus occurreret pro viribus: et non valebat. Compatere ergo virgini sacratissime que nunc terretur: nunc pauet: nunc filium inter vbera stringit: nunc faciem eius lachrymis rigat: nunc adorat: nunc etiam eius deflet penalitates. O impossibile esset excogitare: que supra hoc mysterio facta sunt: et multa alia q̃ fiebant. Profecto si excogitarent vix oculi a lachrymis cõtineri valerent.

¶ Qd maxima et crudelis fuit neqtia Herodis contra christum.

Capitulum secundum.

Secundum mysterium contemplandũ dicitur Herodis astuta nequitia ex puerorum necatione. De quo hodie tria consideranda sunt.

Primũ dicitur differentia.
Secundũ dicitur sufferentia.

Tertium dicit̃ malicis.

¶ Primum considerãdum dicitur dif
ferentia. Scd̃m enim historiarum do
ctrinam tres fuerunt Herodes.
Primus dictus Herodes Ascalonita:
sub quo dominus natus: ⁊ a quo pueri
occisi sunt.
¶ Secũdus dictus est Herodes An
tipas: qui Joannem decollauit.
¶ Tertius dictus est Herodes agrip
pa: qui Jacobum occidit. ⁊ Petrum i
carcerauit.

¶ Secundum considerandum dicitur
sufferentia. Nõ enim Herodes eo ipso
quo delusus est a magis: Pueros occi
di mandauit: Sed post aliquod temp⁹.
Quia vt dicit Nicolaus de Lira: cum
vellet omnes pueros de Bethleem in
terficere: ne puer sibi incognitus euade
ret: impeditus est ab executione huius
facti: eo ꝙ a Cesare Augusto per episto
lam est citatus Romam filiorum accu
sationibus responsurus Eundo autem
Romam ⁊ remanẽdo in curia: ⁊ reuer
tendo ad iudeam apposuit annum: ⁊
plus. Et ideo post fere duos annos ad
regnum suum reuersus: ⁊ in regno con
firmatus est: quando sententiam pro se
contra filios habuit. Et tunc perfecit ne
cem puerorum prius in mente conce
ptam.
¶ Tertium cõsiderandum dicitur ma
litia. Quis nam explicet quanto dolo
animus Herodis fuerit repletus: Qui
vt christum perderet: non solum ipsum
sed oẽs pueros q erãt in Bethleem: ⁊ in
oib⁹ finibus eius a bimatu ⁊ infra. idest
ab infantibus duoꝝ annoꝝ vsq; ad pue
ros vni⁹ diei. vel ƀz alios vsq; ad pueros
qnq; ãnoꝝ mãdauit occidi. Cui asser
tioni vere fidem facit ꝙ quedam ossa
innocentum adeo grandia sunt: ꝙ pue
rorum duos annos habentium esse non
possunt: Nisi dixerimus corpora tunc
maioris quantitatis fuisse. Quare autem
Herodes ita mandauit: cum Christus
esset duorum annorum: ⁊ non vnius an
ni: tm̃ ⁊ vnius mensis: nec vnius diei cu
ius etatis pueri interfecti sunt secunduz
primam opinionem: nec trium anno
rum scd̃m opinionem secundam: Re
spondet Augustinus in sermone de in
nocentibus. quia timebat ne puero cui
sidera famulabantur Paulo supra eta
tem vel infra species mutata esset: ⁊ sic
tempus occultaret. Ideo videtur pue
ros a bimatu vsq; ad pueros vnius diei
interfecisse. Tunc adimpletum. est quod
dictum est per Hieremiam prophetam
Vox in rama audita est. ploratus ⁊ vlu
latus multus. Rachel plorans filios su
os. Ubi Hieronymus ait. Quando di
citur in rama: non putemus nomen lo
ci esse: qui est iuxta Gabaa: Sed rama
excelsum interpretatur: vt sit sensus. vox
in rama audita est. idest longe lateq; di
spersa. Cui dicto concordat dictum Cri
sostomi super Matheum ꝙ ploratus
fletus paruulorum ostendit: vlulatus
autem matrum significat lamentum.
⁊ qđ dr̃ in euãgelio. Rachel plorans fi
lios suos: scd̃m ꝙ dicit Nicolaus de li
ra interpretat̃ metaphorice: q̃si merens
sit Bethleem rõne sue sepulture: q; ibi
in sepulchro est: vt hẽtur Genesis. xxxv
⁊ hoc dicit Hieronym⁹ sup Matheuz
Ubi ait. Querit̃ qũo Rachel filios alteri
us tribus idest Bethleez quasi suos plo
ret. Respondebimus breuiter quia Se
pulta sit iuxta Bethleem in effrata ⁊ ma
terni corpusculi hospitium nomen ma
tris accepit: Siue quoniam Juda Et
Beniamin due tribus iuncte erant: Et
Herodes preceperat non solum in Be
thleem interfici pueros: Sed in omni
bus finibus eius. Unde per occisionem
Bethleem intelligimus multos etiam
de Beniamin fuisse occisos. Hec Hie
ronymus. O quale edictum irrationa
bile ⁊ crudele. O q̃z lugubris ⁊ flebilis

executio. O q̄ iniusta et aliqua occisio. Rapiebantur paruuli quidam a pectoribus matrum: quidam in cunis iacentes: quidaꝫ blande parentibus alludentes: quidaꝫ vrbane in domibus perambulantes: et sine vlla pietate vel proijciebantur ad muros: vel gladio: vel strictꝫ in gutture manibus suffocabātur. Vidisses tūc in terra iacere cadauera puerorꝫ. Vidisses tunc terram coopertam et madefactam sanguine puerorūꝫ paruulorum innocentiū. Vidisses matres in qualibet domo sparsis crinibꝫ ꝑpter tam horrendum flagitium singultibus lachrymis et vlulatibus acclamantes. O quāta compassio animum audientiuꝫ mouere debet in spectaculū adeo funestum et lugubre. et cetera.

¶ Qd innocentes merito passionis xp̄i sunt remunerati. Caplm. iij.

Tertium mysteriū contēplandum dicit occisorum remuneratio. De premio autē istorū sanctorum: apud nōnullos extiterūt varie sententie quas omnes ad tres sententias reducemus.
Prima dicit snīa falsa.
Secunda dicit snīa debilis.
Tertia dicit snīa vera.
¶ Prima sententia falsa eorum qui dicunt paruulos hos occisos nihil meruisse: eo q̄ in eis nondum erat expeditꝰ rationis vsus: nec voluntarie pro christo patiebantur. Contra quos est auctoritas ecclesie vniuersalis: que hos colit pro sanctis: et in sanctorum numero Confitetur. Unde Augu. in sermone innocentium. Hodie fratres carissimi natalem illorum infantiuꝫ colimus: quos ab Herode crudelissimo rege interfectos eē euangelij textus eloquitur. Et iō cum summa exultatione gaudeat terra nostra. celestium militum. et tantarum parens fecunda virtutū. Ecce prophanus hostis nunq̄ beatis paruulis tantū ꝑdesse potuisset obsequio: quantū ꝑfuit odio. Nam sicut pn̄tis diei festa manifestant: quātū ꝫ beatos paruulos iniquitas abūdauit: tātum in eis gratia diuine bn̄dictionis effulsit. Hec Aug. q in hoc etiā sermone multa ꝓsequit de Gloria istorū sanctorū. Ideo istorum falsa est opinio. ¶ Secūda sententia est debilis Nam vt inquit Tho. scd̄a scd̄e. q. cxxiiij ar. i. ad. i. ar. fuerūt qdā q dixerūt q̄ i innocentibꝰ accelerat' est vsus miraculose liberi arbitrij: ita q̄ volūtarie etiā passi sunt. Qd dictū nullibi reperitur autenticum. ideo vbilibet tanq̄ debile acceptatur. quia vt inquit. Hieronimus ad Paulinū: Quod de scripturis auctoritatem non habet eadem facilitate contemnitur qua probatur. ¶ Tertia sentētia ē vera. De qua loquitur sanctꝰ Tho. vbi supra. q̄ martyrij gloriam: quam in alijs propria voluntas meretur: illi paruuli occisi dei gratia sunt assecuti. Nam effusio sanguinis propter Christum vicem gerit baptismi. Unde sicut in pueris baptiçatis per gratiā baptismalem meritum xp̄i operatur ad gloriam: sic in istis operatum est ad palmam martyrij obtinendā. Et hoc est quod dicit Augustinꝰ in quodaꝫ sermone de epiphania quasi alloquens ad innocentes sic inquiens. Ille de vestra corona dubitabit in passione pro xp̄o: qui etiam paruulis baptismum prodesse nō estimat christi nō habebatis etatē: in qua in passurum christū crederetis ſꝫ habebatis carnē in qua pro christo passuro passionem sustineretis. hec ille. Cum itaqꝫ viderimꝰ hos paruulos felicissimos celicolas esse factos: qui propter christum passi sunt: eos veneremur. vt etiam pro domino ihesu christo simul cum eis pati non timeamus: qui profecto laborantes exaltat in fine: et beatos facit in glorioso regno celorum: in quo viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ In sancto Siluestro. Sermo de dignitate sacerdotali.

¶ Fructus. xxvij. Jesus sacerdotes approbans.

Ecce sacerdos magnus qui i diebus suis placuit deo. Eccl'. xliiij. Uerba hec sumit ecclesia in commẽdatione bti Siluestri confessoris in hodierna ep̃la recitata. Qui mundũ ineffabili sapientia multiplici varietate rerũ creauit: ipse ecclesie sue sancte status diuersos mire disposuit: in quibus contemplari possimus candorem sapientie sue: et pficere ad salutẽ: cum ad illos vocati iuste ac sancte operari conamur. Est tamen inter ecclesiasticos gradus laude dignus et vere commendandus sacerdotalis ordo: q vsq ad pontificalem potest ascendere celsitudinẽ. In qua q normam debitam obseruare studet: deo placet: et gratus efficitur. Fecit hoc modo beatus Siluester qui a iesu xp̃o in sancto ꝯtubernio ẽ gloriose deputatus. Ad cuius commendationem in presenti sermone de ipso loq volentes fructũ nostrum proponimus consuetum: qui est: Joãnes sacerdotes approbãs. Ubi tria pulchra notari pñt de beato Siluestro a xp̃o ꝓbato: q̃ quidem hec sunt. videlicet.
Primũ dicit sacerdotalis dignitas
Secũdũ dr̃ sacerdotalis sublimitas.
Tertiũ dr̃ sacerdotalis sanctitas.
¶ Qd̃ sacerdotalis dignitas excellẽtior est quacũq tp̃ali dignitate. Capl'm. i.

Primũ p̃uilegiũ dr̃ sacerdotalis dignitas: qr de ipso dicitur. Ecce sacerdos. Est eni sacerdotalis dignitas excellentior quacunq dignitate temporali. Quod ꝓbare possumus tripliciter.
Primo ratione.
Secundo auctoritate.
Tertio exemplo.
¶ Primo probare possumus rõne ex cellentiã sacerdotalis dignitatis. Que tripliciter potest esse. videlicet.
Prima dicitur significationis.
Secunda dicitur institutionis.
Tertia dicitur conditionis.
¶ Prima ratio dr̃ significatiõis. Nã sacerdos ſm Jsidorũ. vij. ethimologiarũ idem ẽ q sacer dux: vel sacra dans. Rõ aũt istius duplicis interp̃tationis ſm Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. i. ar. iij. q. iij. ẽ qr p mysteriũ sacerdotale sacerdos est medius iter deũ et populũ. Nã ip̃e diuina nũciat et mistrat populo: et vota ppl'i offert deo. Dicitur ẽt sacerdos: q̃si sacra dans. Sacra aũt quis dare potest duobus modis: vel auxiliando: vel sacramenta dispẽsando. Primo mõ q̃libet iustus inq̃tum sacra sua merita dat vel cõicat alijs auxiliando interp̃tatur sacerdos. Secũdo modo nomen sacerdotis est institutum ad significandum eum q sacra dat. i. sacramẽtorũ dispensationẽ. Et sic ille qui est in gradu ordinis constitutus dicit sacerdos. ¶ Secunda ratio dicit institutionis. Nam sacerdotium p̃cessit legẽ scriptam: qr in testõ veteri p̃mus sacerdos qui iubẽte dño victimas obtulit fuit Melchisedech. sicut p3 Geñ. xiiij. c. Demũ p sacerdotiũ iubẽte dño regalis ptãs est ordinata. Uñ. i. Reg. viij. c. dixit dñs ad Samuelẽ sacerdotẽ. Audi vocem eorũ. i. filiorũ Jsrahel petẽtiũ habere superiorem: et constitues sup eos regẽ. Inde est q spiritualis auctoritas terrenã potestatem habet istituere vt sit et iudicare si bona nõ sit. Qd̃ ꝓbatur p apl'm Paulũ. d. i. Cori. vij. c. Nescitis qm̃ angelos iudicabimus: quãto magis secularia? Qd̃ ẽt notat. c. p venerabilem. extra qui filij sunt legitimi. ix. q. iij. c. nemo. et in. c. aliorum. ¶ Tertia ratio dicit conditionis. Est enim sacerdotalis dignitas spiritualis. Et ideo quanto spiritus nobilior est corpe: tãto sacerdotalis dignitas est nobilior q̃cunq dignitate

temporali. sicut patet extra. de translatõ
ne episcopi ⁊ electi. in. c. iter corporalia.
Et hoc est quod notat. xcvi. dis. c. Duo
quidem. vbi sic habet. Aurꝫ nõ tam pre
ciosiꝰ plumbo: q̃ꝫ regia potestate sit or/
do sacerdotalis altior. Et eadem dis. in
c. quis dubitet. sic dicitur? Quis dubitet
sacerdotes christi regum ⁊ ṗncipuꝫ om
niumq̨ꝫ fidelium patres ⁊ magistros cẽ
seri? ¶ Secundo possumus probare ex
cellentiam dignitatis sacerdotalis aucto
ritate. Nam Petrus. ij. sue prime epi/
stole. sacerdotibus ait. Uos estis genꝰ
electum: regale sacerdotium: gens san/
cta: populus acq̃sitionis. Et ecclesiasti/
ci. vij. c. dicitur. Honora deum ⁊ hono
rifica sacerdotes. Et ysaie. lxi. c. scribit
sic de sacerdotibus. Uos sacerdotes do
mini vocabimini ministri dei nostri di/
cetur vobis. Et. xi. q. iij. i. c. absit. Anthe
rius papa ait. Absit vt quicq̨ꝫ sinistrum
de his arbitremur qui apostolico gra/
du succedentes christi corpus sacro ore
conficiunt: per quos nos christiani su/
mus qui claues regni celoꝝ habentes
ante iudicij diem iudicant. In veteri q̃/
dem lege habet. Quicũq̨ꝫ sacerdotibus
non obtem̃passet: aut extra castra positꝰ
lapidabat a populo: aut gladio ceruice
subiecta cõtemptũ expiabat cruore. Et
Hiero. ad rusticũ monachum sic de sa
cerdotibus scribit. Non est humilitatis
mee: neq̨ꝫ mensure iudicare de ceteris:
neq̨ꝫ de ministris eccliaꝝ sinistrũ q̃ppiã
dicere. Et. vi. q. i. c. sacerdotes. Telespho
rus papa ait. Sacerdotes qui pro̅p̅o ore
corpus dñi cõficiũt ab oĩbus sunt obe/
diendi ⁊ timendi non dilacerandi: aut
detrahendi. Et. xi. q. ij. c. Sacerdotibus
Gregoriꝰ Mauricio im̃patori sic scri/
bit. Sacerdotibus non ex terrena p̃tãte
dñs rex noster citius indignet: sꝫ excel/
lẽti ꝯsideratiõe p̃p̃ eum: cuius sunt serui
ita eis dominet: vt etiam debitã reueren
tiã impẽdat. Nã in diuinis elogijs sacer
dotes aliquãdo dij: aliq̃ñ angeli nũcu/
pantur. Nã ad Moysem de eo q̃ ad iu
ramentum deducendus est dicit. Appli

ca istũ ad deos videlicet ad sacerdotes.
Et rursuꝫ scriptũ est. Dijs nõ detrahes.
s. sacerdotibꝰ. Et p̃p̃ha ait. Labia sacer
dotis custodiũt scientiã ⁊ iustitiã ⁊ legeꝫ
requirunt ex ore eius: quia angelus do/
mini exercituũ est. Quid igitur mirum
si pietas vestra dignetur eos honorare:
q̃bus in suo eloquio honorem tribuens
eos aut angelos aut deos etiam ipse ap/
pellat deꝰ: hec ille. ¶ Tertio possumus
p̃bare excellentiam sacerdotalis digni/
tatꝭ exemplo. Legimꝰ nãq̨ꝫ multos xp̃ia
nissimos im̃patores fuisse non dedigna
tos subijcere se sacerdotibus In quoꝝ
numero fuit ille pijssimus Theodosius
de quo scribit in historia tripartita. Hic
aũt cũ audisset apud thesalonicã ciuita/
tem quosdam iudices fuisse lapidatos:
indignatus omnes pariter iussit interi/
mi. vbi. vij. milia sunt occisi nullo prece
dente iudicio. Cũ vero Mediolanum
venisset: ⁊ solẽniter in sacꝝ voluisset itra
re templũ: occurrit ei Ambrosius ep̃s
foris ad ianuas. ⁊ sic ingredientem his
sermonibus a sacris liminibus p̃hibuit
incessum. Nescis miser im̃pator p̃petra
te a te necis quãta sit magnitudo? Neq̨ꝫ
post cãm tanti furoris mens tua moleꝫ
presumptionis agnoscit? Sed forte reco
gnitõem peccati p̃hibet potestas impe/
rij? Decet tamen vt vincat rõ potestatẽ.
Quibus igitur oculis aspicies cõis dñi
templũ? Quibꝰ calcabis pedibꝰ sanctuꝫ
illius pauimentũ? Quõ manus exten/
des: de quibus adhuc sanguis stillat in
noxius? Recede recede: ne secũdo pec/
cato priorem neq̃tiam augere ꝯtendas.
Audiens hos sermones imperator ge/
mẽs ⁊ flens ad regalia remeauit. Cũq̨ꝫ
octo menses transissent: propinquauit
natiuitatis dñi festiuitas. Im̃pator autẽ
satis angustiabat. Quem videns Ruffi
nus tunc magister militum ⁊ imperato
ris familiarissimus: causam sue tristitie
q̃siuit. Qua cognita Ruffinus ad Am
brosium perrexit: Quem cum Ambro
sius vidisset: mox ait. Impudentiam ca
num imitatus es o Ruffine. Ego dico

tibi quoniã imperatorem ingredi limi-
na sacra prohibeo. Que mox rufinus i-
peratori retulit. At imperator in media-
tã platea pergo inquit ⁊ iustas in facie su
scipiam contumelias. Et veniens ad an
tistitem supplicabat vt vincula eius sol-
ueret dicens. Tuum est docere: meum
autẽ est suscipere. Cui Ambrosius iniũ-
xit vt legem conderet: ne quis sententiã
mortis posset dare animo irato: sed trã-
acto dierum numero. xxx. Quod ⁊ fecit
sicq̃ lachrimosus ⁊ dolens cum humi-
litate ad ecclesiã est introductus seruãs
in omnibus reuerentiã antistiti Ambro
sio. Quid de constantino imperatore di
cemus: qui post susceptum baptisma sa
cerdotes honorare studuit? Nam de ipso
scribitur. xcvi. di. c. in scripturis. In scri-
pturis narratur Constantinus impera-
tor dixisse vere. si proprijs oculis vidis-
sem sacerdotem dei: aut aliquem eorũ
qui monastico habitu circũcincti sũt pec
cantem: clamydem meam explicarem:
⁊ cooperirẽ eũ: ne ab aliquo videretur ⁊
xi. q. i. in. c. sacerdotibus sic habetur. Ec
clesiastica quoq̃ testatur Historia: quia
cum pie memorie Constantino princi-
pi scripto oblate accusationes cõtra epi
scopos fuissent: libellos quidem accusa-
tionis accepit: ⁊ eosdem qui accusati fue
rant episcopos conuocans in eorum cõ
spectu libellos quos acceperat incendit
dicens. Ite ⁊ inter vos causas vestras
disponite: quia dignum non est: vt nos
iudicemus deos. In qua sententia sibi
magis ex humilitate q̃ illis aliquid pre
stitit ex reuerentia impensa. Ante enim
quippe pagani in republica prĩcipes fue
runt: qui verum deum nescientes. deos
ligneos ⁊ Lapideos colebant: ⁊ tamen
eorum Sacerdotibus magnum hono
rem tribuebant. hec ibi. Et ne multa di
camus: efficacissimum est exemplum
xpi de quo Cyprianus carthaginensis
xciij. distin. c. dominus ait sic. Domi-
nus noster ihesus xpus rex ⁊ iudex vs-
q̃ ad passionis Horam seruauit Hono
rem pontificibus ⁊ sacerdotibus. Naꝫ
cum leprosum mundasset: dixit ei. Va-
de ostende te sacerdotibus. Sacerdotẽ
adhuc appellans quem sciebat esse sa-
crilegũ. Item cum subditus passioni ala
pã accepisset ⁊ ei diceret. sic respõdes põ
tifici nihil cõtumeliose locut⁹ est i psonã
pontificis ex qb⁹ oĩbus clare deprehen
dit pamplissimam esse sacerdotalem di
gnitatem. Cui nõ debent xpiani esse in
festi: quoniam vt dicitur. iij. q. i. c. Nulli
Dominum crucifigunt qui eum in suis
sacerdotibus persequuntur. Sic facie-
bant antiqui tyranni ⁊ inimici Christi:
quos tamen diuina manus impunes nẽ
permisit abire.

s Ecundꝫ priuilegiũ beati Sil
uestri dicitur sacerdotalis sub
limitas: quia fuit ipse non tm̃
sacerdos: sed etiã magnus. Nam mor-
tuo Melchiade episcopo vrbis rome:
Siluester ab omni plebe in summũ põ
tificem est electus. Ubi sciendum est q̃
in nouo testamento xp̃s instituit tripli-
cem gradum sacerdotum.

Primus est inferiorum.
Secundus est episcoporum.
Tertius est pontificum maximorũ.

¶ Primus gradus sacerdotum consti
tutus a christo est gradus sacerdotum
inferiorum. Nam habuit dominus se-
ptuaginta duos discipulos: quibus suc-
cedunt presbyteri: qui sunt minores in
auxilium operis: vt notatur. xcv. dist. c.
Olim. ¶ Secundus gradus ẽ episco-
poꝝ: qui Sacerdotes maiores respectu
aliorum inferiorum dici possunt. Hi lo-
cum duodecim apostolorum tenent in
ecclesia: sicut patet. lxviij. di. in. c. quorũ
vices. ⁊. xij. q. i. in. c. Uidens. ¶ Tertius
gradus est pontificum maximorum.
Nam dominus super alios elegit Pe-
trum in summum sacerdotem: Sicut
notatur dist. xix. in. c. Ita dominus no-
ster. Et. xxi. dist. in. c. In nouo testamẽ-
to: ⁊ habetur in eadem distin. c. Cleros.

Ubi etiā dicit q̄ talis gradus seruatus ē
i veteri lege: Ubi Aaron summus sacer
dos fuisse traditur: ⁊ filij eius sacerdotes
minores fuerunt. Talis etiam discretio
a gentilibus maxime introducta est: q̄r
suos sacerdotes flamines a filo quod
portabant in capite alios simpliciter fla
mines alios archiflamines appellabant
Quante autem preeminentie sit maxi-
mi pontificatus gradus ostendit Aga-
thon papa. xix. di. in. c. Sic omnes vbi
sic dicit. Sic omnes appostolice sedis
sanctiones accipiende sunt tanq̄ ipsius
diuina voce petri formate. Quisq̄s eniꝫ
catholice ad papalem celsitudineꝫ subli
matur: ipse est Petri successor: ipse vi-
carius xp̄i: ipse est cui totus mundus de
uote est subiectus. Et licꝫ sit magna po-
testas imperialis: longe tamen nobilior
est facultas pontificalis. Et ideo scribit
de maioritate ⁊ obedientia. in. c. solite.
Fecit deus duo magna luminaria in fir
mamento celi: luminare maius vt pre-
esset diei: ⁊ luminare minus vt preesset
nocti. Utrūq̄ magnū: sed alterū maius
Ad firmamētum igit̄ celi: hoc est vni-
uersalis ecclesie. fecit deus duo magna
luminaria. i. duas istituit dignitates: que
sunt pontificalis dignitas ⁊ regalis po-
testas. Sed illa que preest diebus. i. spi-
ritualibus maior est: que vero carnali-
bus minor. vt quanta est inter soleꝫ ⁊ lu
nam. tanta esse inter pontifices ⁊ reges
differētia cognoscat̄. hec ibi Multa ad
duci possunt ad probandum ea que di-
cimus: que causa breuitatis omittimꝰ:
concludentes summum pontificem ex
cellere dignitate ac auctoritate quoscū-
q̄ siue in tp̄ali siue in spirituali statu exal
tatos ⁊ honoratos.

[T]Ertiū priuilegiū beati silue-
stri dicit̄ sacerdotalis sāctitas
quia diebus suis placuit deo
Tota eni vita sanctorum est dies. Unde
i. ad Thessal. v. aplus ait. Oēs vos filij
lucis estis. Tria nanq̄ dum esset ponti
fex vt placeret deo exercere voluit btūs
Siluester.

Primo pascere populū exemplo:
Secundo pascere populū v̄bo.
Tertio pascere pp̄lm tp̄ali subsidio.
¶ Primo voluit pascere populū exem
plo. Nam adeo fide ⁊ moribus resplen
debat: vt nō solū a xp̄ianis: verū etiam
a paganis miro diligeret̄ affectu. Secū
do voluit pascere populū verbo: quia se
pius vultu angelico xp̄m filiū dei predi
cabat: xp̄ianosq̄ confortabat: vt in fide
stabiles permanerent. ⁊ constantinum
de fidei sacramentis plene docuit ⁊ in-
struxit. Ut eni dicit̄ i eius legenda. perse
quente ipso Constantino xp̄ianos: exi-
uit Siluester de vrbe: ac in quodaꝫ mō
te cum suis clericis mansit. Cum vero
Constantinus in mirabilem leprā inci-
disset: ad consilium pontificum idoloꝝ
adducta erāt tria milia puerorūꝫ: vt eos
occidi faceret. ⁊ se in eoruꝫ sanguine re-
centi ⁊ calido balnearet. Egrediēte autē
eo ad locū vbi balneū preparari debe-
bat: matres pueroꝝ obuiauerūt ei: mise
rabiliterq̄ vlulabant. Cōstantinꝰ ergo
iussit stare currū: ⁊ erigens se dixit. Au-
dite me omnes qui hic statis. Dignitas
imperij romani de fonte nascitur pieta-
tis: que hanc etiaꝫ legē dedit: vt capitali
sententie subderet̄ quicunq̄ in bello ali-
quē occidisset infantem. Quanta ergo
erit crudelitas vt hoc nostris faciamus
filijs: quod nos prohibuimus alienis?
Melius est ergo mori salua vita inno-
centum: q̄ꝫ p eoꝝ interitū vitā recupare
crudelem. Iussit ergo vt matribus suis
pueri ⁊ dona plurima preberentur. Se
quenti v̄o nocte Petrus ⁊ Paulus ap
paruerunt ei dicentes. Qm̄ exhorruisti
sanguinis effusionē: misit nos dn̄s ih̄s
xp̄s dare tibi recupande sanitatis con-
siliū. Siluestrum ergo episcopuꝫ q apō
montē sirraptim latitat accersi. Hic tibi
piscinam ostendet: in qua immersus ter
ab omni curaberis lepre morbo. Euigi-
lans statim Constantinus misit milites
ad siluestrum. quos videns ad palmaꝫ
martyrij credidit se vocari. Presentatꝰ
tandem Constantino audiuit p ordinē

sui somnij visionem. Percuntanti aūt
Constantino qui essent qui sibi appa/
ruerant duo dij. respōdit Siluester eos
esse xp̄i apl'os: ⁊ nō deos. Quorū ima/
gines afferri fecit Siluester: ⁊ imꝑator
tales esse qui sibi apparuerāt exclamauit
Siluester autem eum cathacuminū fe/
cit: ⁊ vnius ebdomade ieiuniuꝫ indixit
sibi: ⁊ carceres aperiri monuit: Cumqꝫ
in aquam descendisset baptismatis: ibi
admirabilis splēdor emicuit: sicqꝫ mun/
dus exiuit. ⁊ christū vidisse se asseruit.
Ipsa auteꝫ die sui baptismatis multa ad
ampliationē cultus xp̄i statuit ⁊ ordina/
uit. ¶ Tertio voluit beatus Siluester
pascere populū tꝑali subsidio. Scribit
nanqꝫ in sua legenda: ꝙ omniū orpha/
norum: viduarū: ⁊ pauperū noīa in scri
ptis habebat ⁊ omnibus necessaria pro
uidebat. Fecit etiā multa signa viuens.
Qui mūdū spreuerat cum omnib⁹ suis
concupiscentijs. Unde ⁊ in fine obdor/
miuit in dn̄o. Cuius exemplo animent
sacerdotes: vt sicut illi conformes sunt
in dignitate: ita eum studeant sequi in vi
te sanctitate. Nam tanto magis omnes
obligant deo ad rationē reddēdā: quā/
to ab ipso plura dōa suscipiūt. Qui ideo
plura eis cōtulit beneficia: vt ei seruien/
tes magis exaltentur in regno celorum
in quo viuit ⁊ regnat. Amen.

¶ In circūcisione dn̄i. Sermo de eadē

¶ Fructus. xxviij. Jhesus ē circūcisus.

P Ostquam
ꝯsumati sūt dies octo
vt circūcideret puer
Scribunt hec verba
Luc. ij. c. ⁊ in euange
lio hodierno. Ardēs
amor ih̄u xp̄i ipsius menteꝫ pulsare ce/
pit in etate tenella ⁊ infantili: vt huma/
no generi passionis sue beneficia inci/
peret dispensare. Octaua nanqꝫ die san
guinem suū fudit in circūcisione appa/
rens velut peccator: circumcisionis legi
subiectus: cum tamen mund⁹ fuerit ab
omni sorde. Et qa pium est cōtemplari
qualiter puerulus ille lachrymans cir/
cūcidebatur: Idcirco ip̄senti sermone
de ipsius circūcisione dicturi sum⁹ pro/
ponentes fructū: Jhesus est circūcisus
Ad cui⁹ explanationē tres cōclusiones
notabimus.
Prima dicit institutionis.
Secunda dicit obseruationis.
Tertia dicit cessationis.
¶ Qd sacramentū circūcisionis cōue
nienter fuit institutum. Caplm. i.
P Rima conclusio dicit institu
tiōis. In qua dicimus circū
cisiōis sacramētū ꝯueniēter
fuisse institutū: qr deus illud instituit: si/
cut pꝫ Gen̄. xvij. vbi sic habet. Circūci/
detur ex vobis omne masculinū: ⁊ cir/
cuncidetis carnē prepucij vestri: vt in si/
gnū sit federis inter me ⁊ vos. Infans
octo dierū circūcidetur ex vobis. Hui⁹
autem institutionis cōuenientia triplex
assignatur a Ric. in. iiij. di. i. ar. vi. q. i.
Prima est ratione morbi.
Secunda est ratione temporis.
Tertia est ratione persone.
¶ Prima conuenientia est rōne mor/
bi cōtra quē circūcisio fuit instituta: q
erat peccatum originale. Quod expresse
representabat circūcisio: ⁊ q̄ntuꝫ ad cām
⁊ q̄ntum ad ꝓcessum: ⁊ q̄ntuꝫ ad effectū
Contrahit eni peccatū originale ꝑ pro/
pagationē libidinosam: quaꝫ cām circū
cisio representabat ratione mēbri in quo
fiebat: quod deseruit virtuti generatiue
Processus auteꝫ fuit circularis. quia vt
dicit Anselm⁹ p̄mo ꝑsona corrūpit nām
deinde natura ꝑsonā: quē ꝓcessū rep̄sen
tabat circūcisio ꝑ circularē pellicule in/
cisionē. Effectus vero est suꝑabundan/
tia concupiscentie: quē rep̄n̄tabat super
fluitas pellis que ab ipso membro sepa
rabatur. Ideo non tm̄ causa ⁊ proces/
sus: ⁊ effectus Originalis peccati: Sed
etiā deletio ꝑ circūcisionē significabatur
¶ Secunda conuenientia fuit ratione

temporis i quo instituta fuit circuncisio
Erat.n.quedã dispositio ad suscipiendũ
legem: ⁊ ad distinguendum populũ cui
danda erat lex ab alijs populis. Et ideo
anteq̃ȝ lex daret̃ debuit ĩstitui: fuit etiaȝ
ĩstituta circũcisio ad significandũ pplm̃
qui esset deo peculiaris: ⁊ suo cultui mã
cipandus. ¶ Tertia conuenientia dicit̃
ratione persone: cui data fuit: qui fuit ab
rabam de quo dicitur Geñ.xvij. Tulit
autẽ Abrabã Ismaelem filiũ suum: Et
omnes vernaculos domus sue: vniuer
sosq̃ȝ quos emerat: cunctos mares ex
omnibus viris domus sue: ⁊ circũcidit
carnem prepucij sui. Et Ismael filius
eius.xiij.annos impleuerat ante temp⁹
circũcisionis sue. Eadem die circũcisus
est Abrabam ⁊ Ismael filius eius: ⁊ om
nes viri domus illius tam vernaculi q̃ȝ
empticij: ⁊ alienigene pariter circuncisi
sunt. Ipse equidem Abrabam post di-
luuium specialius se diuino cultui man-
cipauit. Unde exiuit d̃ terra sua: ⁊ de co
gnatione: vt se ab infidelibus separaret
vt habet̃ Geñ.xij.c.a quo erat descen-
surus populus qui legem scriptam erat
suscepturus. ⁊ de cuius genere nascitu-
rus erat sanctus sanctorũ. Et hoc est qd̃
dicit aps̃ Ro.iiij. Signũ accepit circũ-
cisionis signaculum iusticie fidei: Que
est in prepucio: vt sit pater omniũ credẽ
tiũ. huic dixerat deus Geñ.xij.c. Faciaȝ
te in gentem magnam ⁊ benedicaȝ tibi
⁊ magnificabo nomen tuũ: erisq̃ȝ bene-
dictus: Benedicam benedicentib⁹ tibi
⁊ maledicam maledicentibus tibi: atq̃ȝ
benedicentur in te vniuerse cognatiões
terre. De cuius promissionibus a deo si
bi factis plenius suo loco dicemus. nũc
vere hoc tm̃ concludere sufficiat q̃ cir-
cũcisionis mandatum Abrahe deus de
dit: quia erat fidelissimus: amicissimus
⁊ obedientissimus: sicut patet legentib⁹
sacram scripturam.

¶ Qd̃ obseruatus est debit⁹ ordo in in-
strumento circũcisiõis.

Caplm̃.ij.

S Ecunda conclusio dicit̃ obs-
eruationis. Obseruatus eteniȝ
est debit⁹ ordo i hui⁹ sacri di
spẽsatiõe: q̃z fiebat cũ debito instrumen
to.s.cũ cultello petrino. Unde Iosue.v.
c. domin⁹ ait. Fac tibi cultros lapideos
⁊ circũcide filios israhel. Ubi dicit Ric.
vbi.s.q.ij.q̃ hoc nõ erat necessariũ nisi
i casu spãli. ⁊ b̃m Ugonẽ li.i.de sacramẽ
tis.parte.xij.c.ij.cultellus de petra fact⁹
significat xp̃m: de quo dicit apostolus.i.
Cor.x. Petra aũt erat xp̃s p̃ quem ab
electis omnis erat abscindenda corru-
ptio. Fiebat insup̃ circũcisio octaua die.
vt patet ex dictis in prima ɔclusione Et
si dicatur. Hoc non est verum: quia ha
betur Iosue.v. Populus qui natus est
in deserto per quadraginta annos in iti
nere latissime solitudinis incircuncisus
fuit: ⁊ postea circũcisi sũt a Iosue in gal
gala: ⁊ ista dilatio circũcisionis nõ fuit
b̃m legem eis imputata in peccatũ. Re
spõdet Ric.ex glo. Augu.q̃ cũ illis fuit
dispensatum inspiratione diuina duplici
de causa: vt nõ tenerent̃ circũcidi in de-
serto. Nam vt habet̃ Numeri.ix. quan
do nubes eleuabat̃: de tabernaculo d̃be
bant proficisci. Et quia non presciebant
futuram eleuationem nubis: nõ potuis-
sent sine nimio grauamine p̃ficisci: qñ
de nouo essent circũcisi. Ideo dispensa
tũ fuit cũ eis: vt non tenerentur circũci-
di in deserto. Et etiã q̃a dũ erant in de-
serto: in quo nõ alij habitabant cuȝ eis
erãt sufficiẽter distincti ab alijs populis.
Quare aũt circũcisio fiebat octaua die:
triplex ratio assignari põt.
Prima ratio est scd̃m intellectum tro-
pologicum.
Secunda ratio est scd̃m intellectũ ana
logicum.
Tertia rõ est b̃m intellectũ historicum.
¶ Prima ratio est b̃m intellectũ tropo
logicum: ⁊ est ista. Ut octo dies accipiãt̃
p̃ octo que requiruntur ad circũcisio-
nẽ spiritualem.
Primũ est peccati cognitio.
Secũdum est propositũ deserẽdi malũ

⁊ faciendi bonum.

Tertium est pudor de peccato.
Quartũ est timor de futuro iudicio.
Quintum est contritio.
Sextum est confessio.
Septimũ est spes venie.
Octauũ est satisfactio.
In q̄bus omnibus velut in octo dieb⁹ peccator iustificatur.

¶ Secũda ratio est ꝺm intellectũ anagogicũ: quam tangit Ugo li.i. de sacramentis. c.ij. dicẽs. Octonarius in sacra scriptura aliquando tempus resurrectionis significat: quod post presentem vitam septem diebus currit. Seq̄tur autẽ tempus gratie: in quo quasi post sabbatum legis eterna bona deo ꝯuientib⁹ ꝓmittuntur. Merito ergo circũcisio iussa est fieri octaua die: vt ostenderetur ꝙ in tempore gratie corda circuncidenda erant ꝑ emendationem iniq̄tatis: ⁊ in tempore resurrectionis corpora ꝑ depositiõem corruptionis. ¶ Tertia ratio est scd̃m intellectũ historicũ: seu litteralem. Nam sicut dicit rabbi Moyses maximus ph̃s ⁊ theologus iudeus. puer in septem dieb⁹ tante teneritudinis ẽ: quãte est adhuc in vtero matris. In octaua aũt die fortificat̃ ⁊ solidatur. Et ideo noluit deus ante octauũ diez circũcidi: ne ob nimiam teneritudinẽ nimiũ lederet̃. Et ne parentes quoq; amor ꝑ ꝓcessum t̃pis crescit ad filios: subtraherent filios a circũcisione: noluit ꝙ vltra octauũ diem differret̃. Sz circa hoc cõtingit dubitare: q2 vt dicit Ugo de sacr̃is vbi supra. illi q̄ ante diem octauũ decedebant saluabant̃ in fide parentũ: q̄ ante octauam diem non debebant circũcidi. Et magister sniaꝝ ꝯ̄rium videt̃ sentire. di. i. quarti. vbi dicit ꝙ necessitate mortis ante octauam diem circũcidebant. Ad q̄rum concordiam dicit Ric. vbi. s̃. in expositiõe circa lr̃az. ꝙ si circũcisio fiebat ex necessitate mortis ante octauã diem suũ habebat effectũ: ⁊ tñ si non fiebat ꝓpter timorem ne accelerarct̃ mors pueri puer saluabatur in fide parentũ. Unñ dicit Ric. ꝙ non est consentiendũ magistro: ꝙ tales peribant sicut paruuli q̄modo moriuntur ante baptismũ. Noluit enim deus pueꝝ obligari ad circuncisionem ante octauã diem. Si aũt queratur quare mulieres nõ circũcidebãt̃: assignari possunt plures rationes. Prima ratio est Alexandri de ales in q̄rto volumine sũme sue. ⁊ Ric. in declaratione lr̃e. s. q2 corruptio nature ꝑ quam peccatum originale contrahitur ꝓ̃ncipali⁹ fuit a viro q̄z a muliere. Nam si Adam non peccasset postq̄z Eua peccauerat: peccatũ originale proles eius non contraxisset. ¶ Secũda ratio est eorũdem quia mulieris membrũ virtuti generatiue deseruiens nõ est aptũ circũcisioni sicut virile membrũ. ¶ Tertia ratio ẽ ꝺz eosdem: ꝙ circũcisio data fuit in signũ distinctiuũ. Et q2 vir est caput mulieris vt dicitur. i. Cori. ix. ideo sufficiebat ad populi fidelis distinctionem signaculũ datum viris. Ugo vero de sacramentis libro. i. parte. xij. aliam assignat rationẽ dicens ꝙ in sacra scriptura per masculinum sexũ animam per muliebrem vero carnem significari solet: vt ostenderetur ꝙ illa exterior circũcisio aiabus sanctificationem contulit: sed carni nõ abstulit corruptionem.

¶ Q̄ꝺ cõuenienter mult̃ rõnibus cessare debuit circũcisio. Capl̃m. iij.

Tertia conclusio d̃r cessationis. Ubi de cessatione circũcisionis inquiri debent: ⁊ considerari ꝑ maxime tria.

Primũ rationis euidentia.
Secũdum temporis circũstantia.
Tertium digna obseruantia.

¶ Primũ cõsiderandũ d̃r rõnis euidentia. s. qua rõne circũcisio debuit cessare. scd̃m illud ap̃li ad Gal. v. Si circũcidimini: xp̃s vobis nil ꝓderit. Et ad h̃ rñdet Alex. de ales in. iiij. volumine sũme ⁊ Ric. q. vij. mẽ. ix. q. iiij. vbi supra. q2 sicut dicit apl̃s. i. Cor. xiij. Cũ venerit qđ ꝑfectũ est: euacuabit̃ qđ ex parte est.

Sed baptiſm⁹ eſt ꝑfectioꝛ medicina q̃
circũciſio: q̃tũ ad ſignificationem: ⁊ q̃
tũ ad gratie collationem: ⁊ etiã q̃tũ ad
amplioꝛẽ ſui extẽſionẽ. Significat enim
ſanationẽ moꝛbi expꝛſſi⁹: ⁊ cõfert grãm
abundantius. Et etiã qꝛ eſt ſacramẽtum
cõmune: qꝛ ſibi nõ appꝛopꝛiat nec ſexũ
nec gentẽ. Vñ ad Gal. 3. apl's ait. Qui-
cunq; in xp̄o baptizati eſtis: xp̄m indui
ſtis. Nõ eſt iudeus nec grecus: non eſt
ſeruus nec liber: non eſt maſculus nec
femia: omnes vos vnũ eſtis in xp̄o. Jõ
nõ eſt amplius circũciſio cõueniẽs nec
neceſſaria. ¶ Secũdum cõſiderandũ
dicitur tp̄is circunſtantia. Nam vt dicit
Ric. legalia habuerunt virtutẽ ſuam et
ſeruari debuerunt vſq; ad paſſionẽ xp̄i
ſed in paſſione xp̄i vim ſuam amiſerũt
Cui atteſtat qđ dicit saluatoꝛ Joan. xix.
Cõſumatũ eſt. Tamẽ poſt paſſionẽ ãte
tempus diuulgati euangelij licitum fuit
illis qui de iudeis conuertebant ad fidẽ
ſeruare legalia: non ſpem ponẽdo in eis
ſed ad euitãdum ſcandalum: ⁊ vt lex de
duceret ad tumulum cũ honoꝛe: ne ac
ſi ſemꝑ mala fuiſſet videret repudiari.
Poſt tempus v̄o diuulgati euangelij
nulli fuit licitũ ſeruare illa legalia. Hic
eſt qđ Paulus vt habet Act. vj. circũ
cidit Timotheũ: qꝛ nondũ erat diuulga
tũ euangeliũ: ⁊ ne iudeos ſcandalizaret
qꝛ Timotheus erat de matre iudea. Ti-
tũ vero qꝛ ſimpliciter erat gentilis circũ
cidere noluit: vt in circũciſione Timo-
thei oſtenderet ſacramenta legalia non
debere damnari. ⁊ in hoc qꝛ Titũ circũ
cidere noluit oſtenderet ea non eſſe ne-
ceſſaria. ¶ Tertiũ cõſiderandũ dicit di
gna obſeruãtia. Voluit. n. dñs noſter ie
ſus xp̄s dignam circũciſiõis legem ob-
ſeruare. Qđ conuenienter factũ oſtẽdit
Alexã. in q̃rto vbi ſupꝛa mem. x. ꝑꝑ ſex
cãs. Pꝛima cauſa eſt: vt oſtenderet ſe
eẽ filiũ Abꝛahe: cui data eſt circũciſio:
⁊ cui pꝛedictũ erat Geñ. xxij. Benedi-
cent in ſemie tuo omnes gẽtes. Semẽ
aũt iſtud eſt xp̄s: vt dicit ad Gala. iiij.
Unde cũ tota poſteritas Abꝛahe circũ-
cideret: nõ crederet xp̄s eẽ filius Abꝛa-
he: nec ille in quo implende erãt ꝑmiſ-
ſiones: niſi fuiſſet circũciſus. Secunda
cauſa fuit: vt per ſubiectionẽ ſuam nos
a ſeruitute legis abſolueret. ¶ Tertia cã
fuit: quia noluit ſoluere legem ſed adim
plere ⁊ terminare. ¶ Quarta cauſa fuit
vt ſe oſtenderet pꝛincipiũ ⁊ cãm ſanctifi
cationis que fiebat per tria remedia cõ
tra peccatũ. ſ. ꝑ ſacrificia a tẽpoꝛe Abel
vſq; ad Abꝛahã: per circũciſionem ab
Abꝛahã vſq; ad xp̄m: a xp̄o per baptiſ
mũ i nouo teſtamẽto. Unde decuit xp̄ꝫ
eſſe baptizatũ ⁊ circũciſum ⁊ oblatum.
¶ Quinta cã fuit: vt eſſet frater iudeo-
rũ: vt oſtenderet ſe eſſe illũ de q̊ Moy-
ſes dixit. Pꝛophetam ſuſcitabit vobis
deus de fratrib⁹ veſtris: ipſum audite.
Deutero. xviij. ¶ Sexta cã fuit: ne iu-
dei occaſionẽ haberent ip̄m nõ recipiẽ
di niſi eſſet circũciſus. Vide ergo o rõ-
nalis creatura quanta fuit hodie humili
tas incarnati filij dei. Intuere quanta ſit
caritas ei⁹ q non pꝛopter ſe ſed pꝛopter
te voluit circũcidi. Contemplare q̃liter
hodie innocẽtem ſanguinem cepit effũ
dere. Inſpice quando accipit ex mani-
bus matris: vt ducat ad circũciſionem.
Audi matrem dicentem Joſeph: q foꝛ
te eũ poꝛtabat. Sit tibi commiſſus fili⁹
me⁹ paruulus: vt q̃ leui⁹ fieri poſſit cir
cũcidatur. O virgo ſanctiſſima ⁊ de fi-
lio tuo tenera qđ facies quando filium
tuũ videbis a plãta pedis vſq; ad caput
totaliter vulneratũ: ſanguineq; irriga-
tũ? Remanet in tuguriolo mater expe-
ctans filiũ circũciſum. O anima fidelis
compatere dilecto tuo. Quando eni cir
cũcidebat: ploꝛabat: flebat: lachryma-
bat: clamabat dicens. a. a. a. q̃ſi diceret.
Anima mea ꝑpter tua peccata hãc pe-
nam ſuſtineo: ꝑpter tua peccata ſangui
nẽ fundo o anima. Sed multo maioꝛa
ꝑ te facere ſum parat⁹: qꝛ amoꝛe tuo
langueo: amoꝛe tuo vulnerari ⁊ crucifi-
gi concupiſco: ſed tempus expecto con
ueniens ⁊ idoneũ. Repoꝛtat fili⁹ matri
quem plangentẽ pꝛe doloꝛe: ipſa ſtringit

ad pectus: consolatur eum blanditijs virgo pijssima: ⁊ lacte pascit virgineo: ei tamẽ dicere poterat ⁊ nõ sine lachrymis. O sacratissime fili: in quo nullũ reperitur peccatũ: hodie propter peccatores tanq̃ peccator es vulneratus. Hodie de tuo corpore cũ dolore sanguis effluxit. Hodie violentã penã ꝓ hominibꝰ subire cepisti. O fili mi delicate. Et huiꝰ ṽbis dilectũ iesuz osculando alloquebatur. Nos vero matrem cũ filio veneremur. ipsamq̃ matrem deprecemur humiliter vt dignetur filiũ suũ nobis propitiũ facere per meritũ sue circũcisionis: q est benedictus in secula. Amen.

¶ In festo epiphanie. Sermo ð eadẽ.

¶ Fructꝰ. xxix. Jesum adorãt reges.

Idimꝰ stellam eiꝰ in oriente: ⁊ venimꝰ adorare eũ. Scribunt hec ṽba Mat. ij. c. ⁊ in euãgelio p̃sentis solemnitatis. Ne putarẽt homines christũ nõ esse deuz cuiꝰ natiuitas a pastoribus tanq̃ a simplicibus fuerat reuelata: aduocati sunt reges ⁊ sapientes premoniti miraculo nouo stelle apparẽtis: q christũ natum in hierusalem querũt adorare: ipsumq̃ ibi non inuenientes non destiterũt a cepto proposito. ⁊ exeũtes hierosolymaz stelle ducatũ secuti sunt: q̃ illos ad presepium duxit. Ubi christũ videntes pãnorũ vilium paupertate cõclusum: tanq̃ deũ pro hominuz salute incarnatũ sunt venerati. Hoc nobis sacramẽtũ pie cõtemplãdũ preponit hodie sancta mater ecclesia. Ubi ⁊ nos studia nostra debemus apponere: vt simul cũ his regibꝰ christũ inueniamus dicentes cũ ipsis. Uidimus stellaz eiꝰ in oriẽte. i. spiritꝰ sancti gratiam: qua illustrati sumus ꝑ patriarchaꝝ oracula per prophetaꝝ testimonia: ac ꝑ sanctorũ omniũ documenta: vt cognoscamꝰ xp̃m filiũ dei affectuosa mente a nobis fore colendũ. Et venimus adorare eũ. In qbus verbis fructus occurrit declarandus: qui est: Jesum adorant reges. Pro cuius itelligentia de his regibus tria mysteria cõsiderabimꝰ.

Primũ dicitur illuminatio.
Secũdum dicitur affectio.
Tertium dicitur deuotio.

¶ Qð magi illumiati fuerũt apparitione stelle. Caplm. i.

p Rimũ mysteriũ contemplãdũ dicitur illuminatio. de quo fit mẽtio in euãgelio vbi dicit ꝙ magi isti fuerunt illuminati vt crederent in xp̃m apparente eis stella miraculi. Ubi tres conclusiones sunt notãde.

Prima dicitur nominationis.
Secũda dicitur apparitionis.
Tertia dicitur conditionis.

¶ Prima cõclusio dicitur nominatiõis Isti eni reges nominãtur magi. i. malefici. Unde Exo. viij. malefici Pharaonis dicuntur magi. Dicit. n. Criso. istos fuisse maleficos: sed postea cõuersos: Quibꝰ dñs voluit natiuitatem suam reuelare. Uel dicũtur magi quasi illusores: quia Herodem illuserũt. Rabanꝰ vero dicit Magi sunt qui de singulis rebus philosophantur. Unde magus idem est qð sapiens. Naz perse magꝰ: hebraice scriba: grece philosophꝰ: latine vero sapiẽs dicitur. Unde ⁊ magi quasi sapientia magni. De his sic dicit Remigius. Sciendũ est aũt ꝙ varia est de magis opinio. Quidam. n. dicũt eos fuisse chaldeos. Et chaldei pro deo stellam colebãt ⁊ idcirco dixerũt: ꝙ nũcupatiuus eoꝝ deus ostenderet verum deum natum. Alij dicunt persas eos fuisse. Nonnulli dicunt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij vero asserũt eos fuisse nepotes Balaaz quod magis est credendũ. Balaã enim inter cetera q̃ ꝓphetauit dixit Numeri. xxiiij. Orietur stella ex Jacob ⁊ exurget homo de israel. Illi vero hñtes hanc ꝓphetiã mox vt viderũt stellã nouã itellexerũt regem natũ: ⁊ venerũt adorare eũ

Hec Remigius. ¶ Secūda conclusio dicit apparitiōis. Scdm enim qd dicit Criso. sup Mat. qdam secretoꝝ inspectores de genere Balaam elegerūt de se ipsis duodecim. Et si qs moriebat filius eius aut aliquis propinquoꝝ in eius loco substituebat ⁊ per singulos ānos certo tpe super montem victorialē ascendebant. vbi tribus diebus orabant deū vt eis stellam illam quā Balaam pdixerat ostenderet. Quadam aūt vice dū sic ibi manerent tres reges: stella quedam ad eos super montem venit: q̄ habebat formā pulcherrimi pueri. sup cuius caput crux splendebat: que magos allocuta ē dicens. Ite velocius in terrā iuda ⁊ regem quem queritis natum inuenietis. ¶ Tertia conclusio dicitur conditionis Fuere nāq3 sm Remigiū multi q dixerūt stella3 illā spm̄ sanctū fuisse: q sicut discipulis in flāma ignis apparuit: ita ⁊ his regibus in specie stelle. Alij autem dixerūt fuisse angelū. Sed vera doctoꝝ opinio est: ꝙ fuit stella realiter de nouo creata. Unde glo. sup illo verbo. Vidimus stellam eius. dicit. Propriam. q2 hanc deus creauit ad ostensionē. Dicūt tamē sancti ꝙ hec stella ab alijs differebat in multis. ¶ Pria differētia erat q2 sm glo. sup Mat. differebat in origine q2 alie facte sunt in mundi pncipio. hec vo de nouo creata est. ¶ Scda differētia erat: q2 differebat in officio: quia alie stelle facte sunt vt sint in signa ⁊ tempora: hec autem vt magis viam preberet. ¶ Tertia differentia erat: q2 differebat in duratione: q2 alie stelle sunt perpetue hec autem completo officio suo redijt i preiacentem materiā. ¶ Quarta differentia erat: q2 sm Fulgentiū differebat in situ: q2 non erat localiter sita in firmamento: sed pēdebat in meditullio aeris proxima terre. ¶ Quita differētia erat q2 differebat in fulgore: quia ceteris erat splendidior: ⁊ in meridie splendidissima apparebat: nec splendorem eius splendor solis poterat occultar. ¶ Sexta differentia erat: quia differebat in motu: qa precedebat magos motu viatoris. Non eni mouebat motu circulari: sed quasi motu pgressiuo. ¶ Septima differentia erat: q2 differebat sm Criso. in occultatione ⁊ apparitione: q2 aliquādo apparebat: aliquando occultabat. Cum eni intrauerūt hierosolyma3 occultauit seipsa3. Deinde vbi Herodē reliquerūt seipsam mōstrauit. Vn̄ cōcludit Criso. Videt hec stella vtutis inuisibilis fuisse in talē apparētiā formata. Sed dubium in mente3 venit ppter ea que dicta sunt quomodo isti xp̄m deū natū in stelle apparitione itellexerūt. Et dicit Leo papa in sermone de epiphania. Preter illam stelle speciem: que corporeū incitauit obtutū: fulgentior veritatis radius eorum corda pdocuit. Aug. vo in li. de q̄stionibus noui ⁊ veteris testamēti cōcordare videtur cum sententia Criso. superius allegata. Ait enim sic. Judeoꝝ natū regem intellexerūt cum stella indice temporalis rex soleat designari. Hi eni magi chaldei nō maliuolētia astroꝝ cursū sed reꝝ curiositate speculabant. In sermone vero de epiphania ait. Dicturus es: A qbus audierūt ꝙ talis stella christū natū significaret? Profecto ab angelis aliqua admonitione reuelationis. Queris fortasse an ab angelis bonis: an a malis? Christū quidem ⁊ angeli mali hoc est demones filium dei esse confessi sunt. Sed cur ⁊ a bonis non audierūt: quando in christo adorando salus coꝝ inquirebat: nō iniquitas dānabat? Potuerūt ergo illis angeli dicere. Stella q̄ vidistis christi est. Ite adorate illū vbi natus sit. hec Aug. Colligimus tamen ex omnibus mentem illorum regum siue apparente illis angelo: siue loquente: siue puerulo in medio stelle fuisse illuminatam intrinsecus virtute spiritus sancti: vt omnes simul intelligerent natum esse filium dei.

¶ Quō grandis erat affectio magorum erga xp̄m natum.

Capitulum secundum.

SEcundũ misteriũ cõtẽplandũ dicit affectio. Tanta etenĩ affectione ad xp̄m natũ magi postq̃ eũ cognouerũt sũt moti: vt non terrerent viarum aspitate: quin ad christum querendũ omni sollicitudine se precingerent. Nam ab oriente venerunt hierosolymam. Ubi tria occurrunt consideranda.

Primũ est velocitas.
Secundũ est localitas.
Tertium est iniquitas.

¶ Primũ cõsiderandũ dicit esse velocitas. Quia vt cõmuniter tenẽt doctores cum tredecim dierum esset xp̄us: magi ad eum stella duce venerunt. Nõ si admirari nos cogat: q̄ in tam paruo tp̄e p̄ tanta terrarũ spacia venire potuerũt scz ab oriente in hierusalem: que in medio mundi dicit esse sita: potest dici s̄m Remigiũ q̄ puer ad quem ipsi properabãt eos perducere potuit. Uel s̄m Hieronymũ: q̄ super dromedarios venerũt qui sunt animalia velocissima: que tantum currunt in vna die: quantũ equus in tribus. ¶ Secundũ considerandum dicit localitas. Ubi doctores querunt: cur isti magi specialiter venerunt hierusalem potius q̃ ad aliaz ciuitatem mundi. Et respondet Remigius dicens: q̄ hierusalem regia ciuitas erat. Et crediderunt q̄ talis nõ nisi in vrbe regia nasci debuisset. Siue venerunt vt locuz natiuitatis certius discere possent. Siue vt adimpleretur quod dictum est de syon exibit lex. & verbũ dñi de hierusalẽ. quia ibi primo annũciatus est xp̄us. Siue vt studio magorũ damnaretur pigritia iudeorum. Hec Remigius. Quãta vero fuerit tunc iudeorum negligentia: per se patet: qui cum p̄ scripturas inuenerunt xp̄i aduentũ esse propinquũ: viderũtq̃ reges a finibus terre venisse ad illũ adorandum: quibus & ipsi locum natiuitatis reuelant. nõ curarunt ad eundem locum ipsis profecto vicinum properare. Unde Augu. in sermone de epiphania ait. Cum multi nati atq̃ defuncti essent reges iudeorum: nunq̃ quemq̃ illorũ adorandum magi quesierũt: quia neq̃ quemq̃ eorũ celo loquente didicerunt. Non itaq̃ regi iudeorum quales esse illic solebant: hunc tam magnum honorez longinqui alienigene ab eodem regno prorsus extranei a se deberi arbitrantur. Sed talem natum didicerunt in quo adorando se salutem que s̄m deum est consecuturos minime dubitarẽt. Nec enim etas erat saltem cui adulatio humana seruiret: non in membris purpura: nec in capite diadema fulgebat: non pompa famulantiuz: non terror exercitus: non gloriosa fama preliorum hos ad eum viros ex remotis terris cũ tanto voto supplicationis attraxerat. Iacebat in presepio puer ortu recens: exiguus corpore: contemptibilis paupertate. sed magnum aliquid latebat in paruulo: quod quidem illi homines primitie omniũ gentium non terra portante Sed celo narrante didicerant. hec ille Ubi ostenditur q̃ grande argumentuz iudei potuerunt habere ex aduentu & reuelatione magorum. ¶ Tertium considerandum dicitur iniquitas: que Herodis regis mentem inuasit: quia audiens aduentum magorum turbatus est: & omnis hierosolyma cũ illo timens. s̄z Crisostomũ ne a iudeis de regno expelleretur: & ne etiaz a romanis culpari posset: si aliquis rex ibi vocaretur: quem Augustus non constituisset. Et notanda sunt verba ista: & omnis Hierosolyma cum illo scilicet maiores ciuitatis: qui fauebant Herodi. Et colloquio habito Herodes cum Sacerdotibus Et scribis de loco natiuitatis Christi Clam vocatis magis: Quia non confidebat de Iudeis: Et Ideo voluit suum consilium eos latere. Diligenter didicit ab eis Tempus Stelle: que apparuerat eis Et mittens illos in Bethleem Dixit

Ite ⁊ interrogate diligenter de puero: ⁊
cum inueneritis renunciate mihi: vt ⁊
ego veniens adorem eum. O maligni/
tas Herodis supbi. O venenosa ⁊ dolo
sa locutio. o iniqua astutia serpẽtina: pro
qua sicut inquit Grego. in omel. adora/
re velle se simulat vt hunc si iuenire pos
set extinguat hec ille.

¶ Q̃ multa fuit deuotio magorũ erga
xp̃m natum. Capl̃m. iij.

Tertiũ mysteriũ cõtemplan/
dũ dr̃ deuotio. Exeuntes nã
ꝗ reges isti hierosolymã vi/
derũt stellã antecedentẽ eos: vsqꝫ dum
veniẽs staret supra vbi erat puer. O quã
ta fuit tunc in eorũ cordibꝰ ꝯsolatio: qñ
intrantes domũ inuenerunt puerũ cum
Maria matre eius. Alberat autẽ scd̃z
Rabanũ diuino nutu Joseph. Et ma/
gi tria deuotionis ⁊ humilitatis sue si/
gna in xp̃o paruulo demonstrant.
Primũ signũ fuit adorationis.
Secundũ signũ fuit oblationis.
Tertiũ signũ fuit congratulationis.
¶ Primũ signũ fuit adorationis: quia
procidentes adorauerunt eum. Ubi sic
exclamat deuotus Bern. Quid facitis
o magi? Lactantẽ puerũ adoratis in tu/
guriolo vili: in vilibus pannis? Nonne
deus iste ⁊ rex est? Et vbi aula regia? vbi
thronus? vbi curie regalis frequentia?
Nunquid mistri Joseph ⁊ Maria? isti
insipientes facti sunt: vt fierent sapien/
tes. ¶ Secundũ signũ fuit oblationis
Quia aptis Thesauris suis obtulerunt
ei munera aurum thus ⁊ myrrhã. Erat
enĩ traditio antiquorũ ꝺm Remigiũ: vt
nullus ad regẽ vacuus introiret. Perse
aũt ⁊ chaldei talia munera ꝯsueuerunt
offerre. ꝺm Augu. in sermone ꝺ epipha
nia. Aurũ ascribitur ei sicut regi magno
Thus imolat vt deo. Myrrha prebet
tanꝗ̃ ꝓ salute omniũ morituro. ¶ Ter
tium signũ fuit congratulationis. Pie
nanqꝫ credere possumus: ꝙ benedictꝰ
ille filius quem isti reges tanto labore
quesierunt: quem colebant: quẽ tãto ve/
nerabãtur affectu: eos absqꝫ leticia ab/
ire non permiserit. Idcirco ꝯsiderem9
qualiter ĩ brachijs m̃ris existens aspicie
bat magos ilari facie: ipsisqꝫ gestu ⁊ nu
tu dulciter blandiebatur. Non exprime
bat verba: sed signis quibus poterat de
illorum visitatione ostendebat se letum
fore. Et v̾go illa mater intacta: que hu/
manissima erat ⁊ mitis atqꝫ mansueta
postꝗ̃ viderat ĩ his regibus tantã fidẽ
tantãqꝫ deuotionẽ: multa eis verecun/
do sermone de filio suo est locuta: enar
rando qualiter Angelꝰ annunciauerat:
ipsaqꝫ ꝯceperat ⁊ parturierat: Angelis
cantantibus atqꝫ annũciantibus pasto/
ribus eius natiuitatem: ⁊ quomodo ipse
dñs ĩcarnatus fuerat: vt saluum faceret
genus humanũ. Cõmendabat ex hoc
magoꝝ prudẽtiã sollicitudinẽ benigni/
tatẽ: q ad ipsũ vidẽdũ tam citius ꝓpera
uerant: ⁊ dicebat eis. Pro vestra remu
neratiõe sciatis: qa quẽ adoratis deꝰ est
cui munera obtulistis rex est. Ipsumqꝫ
in brachijs suscipite: quia homo est. ita/
qꝫ filiũ suũ liberalissime vnicuiqꝫ coꝝ
amplexandũ porrigebat. O virginis cõ
sueta pietas. o filij dei profunda humi/
litas. o gratia sup̃excessiua orientalium
regum: qui a virgine matre filiũ dei in/
carnatũ inter sua pectora stringendum
suscipiunt. Conemur etiã nos mentem
nostrã disponere: qa nec nobis negabit
se filius dei. Magi vero admoniti in
somnis ne redirent ad Herodem: ꝑ ali
am viã reuersi sũt ĩ regionẽ suã De quo
dicit Criso. sup Mathe. Cũ reuersi fu
issent predicãtes multos erudierunt. Et
deniqꝫ cum Thomas esset in prouincia
illa baptiçati sunt ⁊ facti sunt adiutores
predicationis illius. Quorum corpora
post felicẽ mortẽ p̃mo ꝑ Helenam Cõ
stantini matrẽ reperta: ⁊ in Constantino
poli translata. secũdo ꝑ sanctũ Eustor/
gium mediolanensem archiepiscopum
mediolanũ ꝑducta. vltimo ꝑ Federicũ
imperatorem coloniã theotonie sũt dela
ta. Anime vero eorum viuunt in eterna
gloria. Amen.

Sermones quadrageſimales

Hec est tabula omniũ sermonũ contentorũ in hoc volumine.

Sacre theologie magistri necnon sacri eloquij p̄conis celeberrimi fratris Roberti episcopi Aquiñ. ordinis minorum professoris opus quadragesimale perutilissimum: quod de penitentia dictuꝫ est feliciter incipit.

¶ Dñica .i. septuagesima de felicitate bonorum operū. seu bene operandi ꝓpter quā peccatores ad pniam redire debent Sermo .i.

Multi sunt vocati pauci v̄o electi. Habent hec verba Math. xx. c. ⁊ i euangelio hodierno Propt̄ nimiā caritatē suā q̄ diligit deꝰ rōnalē creaturaꝫ non desinit vocitare miseros pctōres pꝰ lapsū atqꝫ ruinā pcti vt ad eū redeant per pniam. Monet eos ⁊ expectat blande multiphariā multisqꝫ modis attrahit. ⁊ allicit illos vt nō desperēt: sed currāt cōfidenter ad fontē clemētie sue. Pleriqꝫ v̄o negligūt renuūtqꝫ obedire voci eius suauissime existimantes opa bona i quibus penitētes exerceri oportet nō soluꝫ difficilia ⁊ dura: sed oīno impossibilia. Quo errore firmato i eorū mēte licētiā in malo pseuerandi suscipiunt. in diesqꝫ deteriores fiunt: qua pp existimaui rem fructuosissimā facere si apuero quāta sit ad bene opādū recteqꝫ viuēdū facilitas ⁊ suauitas. vñ in h̄ sermōe ad excitāda corda dura pctōꝝ quos deus vocat vt p pniam electorū numero ascribāt̄ d̄ facilitate bonoꝝ operū ero v̄ba facturꝰ qm̄ sapientissimꝰ mūdi redemptor in themate iā ꝓposito explicat manifeste tarditatē penitētiū qbus salus eē nō pōt: asserēs mltos fore vocatos: paucos v̄o electos qa pauci sūt fortes aīo ad virtutum opa aggredienda: qbus facilitatē actuuꝫ virtuosoꝝ ostēdēdā duxi maxie ꝓpt̄ tria.

Primo pp causam originalem.

Secūdo pp adiutorium diuinale.

Tertio pp premium eternale.

¶ Qd̄ facile ē vnicuiqꝫ opari bonū pp cām originalē que est hois volūtas libera que nō cogit̄. Caplm̄ .i.

Primo ondo facile eē vnicuiqꝫ opari bonū ꝓpter cāꝫ originalē Nā si recte cōsideremꝰ vnde ē ꝙ aliq boni: aliq mali sint. nōnulli recte nōnulli v̄o pniciosissime viuāt. inueniemus ꝑfecto id ꝑuenire ab vniuscuiusqꝫ libero arbitrio ⁊ spōtanea volūtate. hoc asserūt oēs sapiētes siue ph̄i siue sancti. Vñ Ar. v. ethi. c. vij. ait. Justuꝫ operari oē volūtariū ē. Et i. iij. ethi. c. iij. Virtus voluntariū est. ⁊ nihilominus ⁊ malicia volūtariū ē. Et ibidē. Btūs ingt nullus nolens est. Et Señ. libro de moribꝰ ait. Oē pctm̄ actio est voluntaria. ⁊ ideꝫ ad Lucillū. Valētior oī fortuna animus est ⁊ in vtrāqꝫ ptē ipse res suas ducit: bt̄eqꝫ ac misere vite sibi causa ē. ⁊ Salustiꝰ in iugurtino. Dux atqꝫ impator vite mortaliū animus est. Hinc Aug. li. v. de ci. dei x. c. dicit. Sunt nr̄e voluntates in nobis ⁊ ipe faciūt quicqd volēdo facimus siue bonū siue malū. In li. vero de libero arbitrio. pctm̄ asserit vsqꝫ adeo fore voluntariuꝫ ꝙ si nō esset volūtariū nullū esset pctm̄. qd̄ dictū etiā sacri canones sepius ꝯfitēt̄. sicut pꝫ. xlv. dis. c. de iudeis. ⁊. xv. q. i. c. merito. c. illa. c. nō est. ⁊. xxxiij. q. v. c. sic̄ .n. ⁊. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonosor. vbi dr̄. Vasis ire nūqꝫ deꝰ redderet interitū si nō spōtaneū inueniret hō habere pctm̄. Et idē hēt̄ur de sn̄ia excōica. c. cū volūtate. so. dis. c. si qua femia. c. si qs. c. quātū. c. hi. qui. c. sepe ꝯtingit. ⁊. C. ad .l. corneliaꝫ de siccarijs .l. i. ⁊. ff. de furtis .l. q in iure. in. p̄n. ⁊ h̄ retulit Tullius in .ij. rethor. noue ingens. Voluntatem i oībꝰ rebus spectare ꝯuenit. ⁊ Señ. ad Lucillū. Actio ait recta non erit nisi recta fuerit volūtas. Ab hac eni actio. Gratianus insuper confirmat qd̄ dicimꝰ de pe. di. ij. c. si. n. §. liberi arbitrij. Nec ad virtutem nec ad vitia ncc̄itate trahimur sed voluntate. Hiero. autē in qōnibꝰ ad Helbidiā sic pulchre loquit̄. Hoīes suo arbitrio derelicti sunt. neqꝫ enim bonuꝫ

necessitate faciũt: sꝫ volũtate vt credẽtes coronã accipiãt. icreduli supplicijs mãci penẜ. ⁊ iteꝝ ibidẽ ait. Deꝰ eq̃li cũctos sorte gnãuit ⁊ dedit arbitrij volũtatẽ vt faciat vnusqſq; qđ vult siue bonũ siue malũ Intantũ aũt dedit hoiꝰ libertatẽ vt voce impia disputet ꝯtra creatorẽ suuꝫ: ⁊ cãs volũtatꝭ illiꝰ ꝑscruteẜ. hec ille. q̃ oia sapiẽs breui snia. collegit. Ecc. xv. c. vbi ait. Deus ab initio ꝯstituit hoiēꝫ ⁊ reliqt euꝫ in manu cõsilij sui. ⁊ paulo pꝰ subdit. Apposuit tibi ignẽ ⁊ aquã: ad qđ volueris porrige manũ. Qđ aũt hõ liberi sit arbitrij ꝓbat scũs Tho. i. ꝑte sũme. q. lxxxiij. ar. i. qm̃ nisi sic eẽt frustra eẽnt ꝯsilia exhortationes ⁊ ꝓcepta, ꝓhibitiões ꝓmia ⁊ pene. Insup idipm colligiẜ a sufficiẽti agentiũ diuisiõe. Quedã eni sũt q̃ agũt absq; iudicio sicut lapis moueẜ deorsuꝫ absq; cognitione. Quedã agũt iudicio sed nõ libero sicut aialia bruta. Iudicat qdem ouis videns lupũ eũ esse fugiendũ nãli iudicio ⁊ nõ libero: qa nõ ex collatione sed ex nãli insticto. Et silr̃ est de quolibꝫ brutoꝝ aialiũ. Sed hõ agit iudicio q2 ꝑ vim cognoscitiuã iudicat aliqd esse fugiendũ vel prosequendũ. Et q2 iudiciuꝫ illud nõ est ex nãli instinctu i particulari oꝑabili: sed ex collatione rõnis. ideo agit libero iudicio potẽs in diuersa ferri. Ratio quippe circa cõtingentia habet viaꝫ ad opposita: vt patet i dialecticis syllogismis. ⁊ rhetoricis ꝑsuasionibꝰ. Particularia aũt oꝑabilia sũt quedã cõtingentia ⁊ iõ circa ea iudicium rõnis ad diuersa se habet ⁊ nõ est determinate ad vnũ. Et ꝓ tanto ẽ necesse ꝙ hõ sit liberi arbitrij eo ipso ꝙ est rõalis. hec Tho. Que ṽo sit dr̃ia inter libeꝝ arbitriũ hois aut angeloꝝ vl̃ btõꝝ siue ipsiꝰ sũmi dei. nõ est ꝓpositi nr̃i cũ intendã tm̃ clare patefacere cũctis: qđ ꝓbatũ ẽ ꝑ iã dicta: videlicet ꝙ q volunt bñ oꝑari ⁊ boni esse id facile pñt: q2 ex eoꝝ volũtate id depẽdet. Qui ṽo mali sũt ⁊ mala facere nõ formidant iđ sic faciũt: q2 sic volũt. ⁊ ex cõsequenti si ꝓpter pcã dãnanẜ mali: ⁊ ꝓpter iustitie oꝑa saluanẜ boni. nullꝰ damnaẜ neq; saluaẜ iuitꝰ. Sꝫ ñ imerito ꝑꝑ ea q̃ dicta sũt circa tria dubitare cõtigit. p2io circa libi arbitrij violẽtiã. scđo circa libi arbitrij excellẽtiã. ẗtio circa li. arbi. pniaꝫ. ¶ P2io dubitaẜ circa li. arbi. violẽtiã. viꝫ. scꝫ liberũ arbitriũ cogi possit aut violẽtari. ⁊ quibusdã vr̃ ꝙ sic p2io a ꝓp2ia nã. scđo ab alia creatura. ẗtio a creatrice dina eẽntia ¶ P2io vr̃ qbusdã nõ bñ itelligẽtibus ꝙ liberũ arbitriũ i qbusdã cogi possit ⁊ violẽtari ab eoꝝ ꝓꝑa nã ꝑꝑ vehemẽtes q̃sdã pasiões ⁊ nãlẽ ꝯcupiaꝫ qbꝰ q̃si vñr ipelli ad maliciã iuolũtarij sic pꝫ đ qbusdã q nulla disciplia. nulla correctiõe. nulla monitiõe: timore punitiõe castigatio neq; emẽdanẜ. Quare videẜ talibꝰ adeo ãnexa vitia ⁊ pctã vt etiã si velit abstiere nõ possint. Ego ṽo dico cũ giraldo odonis sup. iij. ethi. q. xxiiij. ꝙ nulla nãlis cõcupia quãtũcũq; itẽsa ꝑ natiuitatẽ vel ꝑ etatẽ necessitat vel cogit hoiēꝫ ad eẽ malũ ⁊ vitiosũ iuolũtarie eo ꝙ ꝑ rõnẽ vnusq; supare ꝓt q̃scũq; passiões etiã potẽtissimas iclinãtes ad malũ. Et h̃ ꝯstat ñ solũ ex scripture sacre testimonijs sꝫ etiã ex dictꝭ atq; exẽplis moraliũ phoꝝ. Sũt Sene. verba ad Lucillũ. v. Erras enim si existimas nobiscũ vitia nasci. superuenerũt. ingesta sũt. nulli nos vicio nã ꝯciliat. nos illa integros ac liberos genuit. h̃ ille. Qualr̃ autẽ hi qui maliciosissimi videnẜ esse si volũt boni fieri pñt oñdit Vale. maximꝰ li. vi. rubrica de mutatiõe moꝝ ⁊ fortune. Ibi. n. đ lucio sylla sic loquiẜ Luciꝰ sylla vsq; ad q̃sture sue comitia vitam libidine vino ludicre artꝭ amore ingnataꝫ ꝑduxit. Quapp. C. marium ꝯsulẽ moleste tulisse tradiẜ ꝙ sibi asperrimũ in affricã bellũ gerenti tã delicatꝰ q̃stor sorte obuenisset. Eiusdeꝫ ṽtus q̃si ꝓrupta ⁊ disiectꝭ negtie q̃ obsidebaẜ claustris cathenas iugurte iniecit mãibꝰ fluctꝰ. Mitridatẽ cõpescuit: sociales belli luctꝰ reꝓssit. Cinne dñationẽ fregit. eumq; i affrica q se questorẽ fastidierat ipsã illaꝫ prouinciam proscriptum ⁊ exulem coegit petere. Ibideꝫ narrat de Themistocle phylosopho qui adolescẽs tãta fuit

pollutus infamia ꝙ se ab eo pater abdi
cauit ⁊ mater ꝓpter filij turpitudinē la/
queo se suspēdit. Euasit deinde robustio
re etate phs clarissimus ⁊ athenarū prin
ceps. Apparet ergo ⁊ claruꝫ est ab hoie
volēte supari posse oēm malā inclinatio
nem prauāqꝫ cōsuetudinē. ¶ Scđa vr̄
alijs nō recte sapientibus ꝙ liberū arbi
triū cogi possit atqꝫ cōpelli ab alia crea/
tura: vt puta ab influentia celestiuꝫ cor/
porum siue a malicia demonū. Sed de
corporibus celestibus queadmodū nihil
possint sup̄ liberū arbitriū ad illud cogē
duꝫ diffusius suo loco dicam. nunc audi
re sufficiat qđ de dyabolo sit tenendum
Posset nāqꝫ qs dicere ꝙ qñcūqꝫ aliqs
potēs ⁊ sapiēs ꝑliat cū debili ⁊ insipiēti
ꝙ de necitate vincit ⁊ supat illū. ⁊ ꝑ con
sequens cogit ⁊ violentat eū. iuxta dictū
phi. ix. ethi. Qui habiles sunt igenio na
turaliter sūt dñi. qui vo lubrici corꝑe na
turaliter sūt serui. sꝫ diabolus potētior ⁊
sapiētior hoie importune tēptat illum vt
mala faciat. ergo seq̄t ꝙ de necitate hoieꝫ
vincat ⁊ supet. eiqꝫ supato atqꝫ deuicto
vim inferat ac violentiā. De sapia siqdē
siue astutia hostis antiq Aug. loquit̄ in
li. de nā demonū. d. diabolū hēre mille/
nocēdi modos. Qđ etiā notat̄ i decretis
xxvi. q. iiij. i. c. sciēdū. De ptāte etiā eiꝰ lo
quit̄ Job. xli. c. d. Nō est ptās sup terraꝫ
que cōpet̄ ei. qđ Joh. Apoc. xij. declara
uit cū dixit. Ve terre ⁊ mari qa descendit
ad vos diabolus habens iraꝫ magnā. i.
ptātē. Qđ importuna aūt: ⁊ frequens sit
contra nos eiꝰ pugna Petrꝰ aplōꝝ ꝑn
ceps. i. epl'a. c. v. clamās. audiat̄. Sobrij
estote ⁊ vigilate: qꝛ aduersarius vr̄ dia/
bolus tanq̄ꝫ leo rugiens circuit querēs
quē deuoret. ergo vr̄ ꝙ nullꝰ etiā volens
cauere sibi possit a malo ⁊ opari bonum
cū diabolꝰ indisticte oēs oppugnet. his
ita rñdeo ꝙ diabolꝰ nō tēptat hoieꝫ q̄ꝫtū
pōt: q̄ꝫtū scit: ⁊ q̄ꝫtū vult: sꝫ q̄ꝫtum a deo
nobis benigno ꝑmittit̄. At vt gētiuꝫ do/
ctor Pau. i. Cor. x. ca. meminit. Fidelis
deus est q nō patit̄ vos tēptari sup̄ id qđ
potestis: sꝫ facit cū tēptatione ꝓuentum
vt possitis sustinere. Propterea debilis est
hostis ⁊ nō vincit nisi volētē. Tertio in/
stāt aliq ꝙ liberū arbitriū cogi possit ab
ipa creatrice diuina eēntia. ex eo ꝙ Jo. vj.
scribit̄. Nemo pt venire ad me nisi pr̄ q
misit me traxerit illū. sꝫ tractꝰ ē motꝰ vio
lētꝰ vt. d. phs. ergo liberū arbitriū violē/
tat̄. ⁊ ꝓv. xx. hr̄. Sic diuisiōes aq̄rū: ita
cor regis in manu dñi q̄cūqꝫ voluerit i/
mutabit illud. Sꝫ talis imutatio ē quedā
coactio: ergo deꝰ cogit liberū arbitrium
R. Deꝰ potest oīa facere qꝛ est oipotēs
ergo pt ⁊ cogere ac violētare liberū arbi
triū. Propter h̄ declarāda notāda sunt
tria ꝫ dñꝫ Boñ. i. ij. di. xxv. pte. ij. q. iiij.
pº. notādū ꝙ de li. arbi. possumꝰ loq du
plicit̄. s. q̄ꝫtū ad actū exteriorē. ⁊ q̄ꝫtū ad
actū iteriorē. Si loq̄mur pͥo mō respe
ctu tal' actꝰ pt iteruenit̄ coactio. pt eni qs
cōpelli vt ipso nolēte gēua corā idolo fle
ctat. si āt loq̄mur q̄ꝫtū ad actū iteriorē q
s. ē velle eligere ⁊ cōsentire. sic nullo mō
pt cogi nec ab agēte creato: nec a do cre
atore. ¶ Scđo notādū ꝙ cū dr̄ li. arbi.
a deo non posse cogi. dupl'r pōt intelligi
aut ita ꝙ deꝰ nō possit auferre libertatē
⁊ superinducere coactionē: ⁊ hoc falsum
est qꝛ pro imensitate potentie sue non so
lū potest cōditionē mutare nāe: sꝫ nām
ipsā creatā in nihilū etiam vertere. Alio
mō pōt itelligi ꝙ deus nō posset liberū
arbitriū cogere salua ꝓprietate libertatis
⁊ eius nā. ⁊ h̄ mō verū ē ꝙ impossibile
est deū liberū arbitriū violētare posse ꝓ
eo ꝙ iplicat in se duo ꝯdictorie opposi/
ta. ex hoc enim ꝙ liberum est si aliquid
vult libere vult. ⁊ ex h̄ ꝙ volūtariū est si
aliqđ vult volūtarie vult. ⁊ seipso mouē/
te vult. quia ꝫm Ar. iij. ethi. c. iij. Volun/
tarium vtiqꝫ videtur esse cuiꝰ ꝑncipiū in
ipso est. Ex h̄ aūt ꝙ li. arbi. cogitur si qđ
vult seruiliter vult ⁊ si qđ vult inuite vult
⁊ si quid vult ab alio vult. quia iuxta sen
tentiaꝫ. Ar. iij. ethi. c. i. Violentū est cuiꝰ
principium est extra nil conferente vim
passo tale existens in quo nihil confert
vim patiens. Ergo liberum arbitrium a
deo cogi. non est aliud q̄ꝫ actū eius sil' ⁊

semel esse liberũ ⁊ seruilẽ. esse volũtariũ
⁊ nõ volũtariũ. eẽ a se ⁊ nõ a se. si ergo ẽ
hoc ĩpossibile qð claudit ĩ se vtrãq3 ꝑte3
ꝯdictiõis. nõ tñ ẽ ĩpossibile creature s3
ipsi optio deo. q2 illud posse nõ ẽ posse.
⁊ sic rñdẽdũ ẽ ad tertiũ obiectũ. ¶ Ter
tio notãdũ ꝙ differt dicere volũtatẽ ĩdu
ci volũtatẽ mutari. ⁊ volũtatẽ cogi. Tũc
eni ĩduci dr̃ qñ aliq̃ ꝑsuasio ei fit q̃ dispo
nit vt ad aliqð appetibile ĩclinet: q̃ si val
de ĩtẽsa ẽ nomẽ coactiõis sortit̃ q̃uis nõ
sit ṽa coactio. Tũc ãt volũtas mutat̃ qñ
ipsa nolente vnũ potenti ṽtute affectio ĩ-
mittit̃ ei ĩ cõtrariũ: ⁊ de nolente fit volẽs
ita ꝙ vna affectio expellit̃ ⁊ contraria in
ducitur: sicut cũ de⁹ amatorẽ tꝑaliũ facit
tꝑliũ cõtemptorẽ. ⁊ de h̃. d. Dauid in ꝑs
Hec mutatio dextere excelsi. ⁊ h̃ dr̃ eẽ
quedã cõpulsio ⁊ tractio diua. Tũc ṽo
volũtas dr̃ cogi qñ intelligit̃ ipsa3 inuitã
aliqd velle: ⁊ repugnãte actu volũtat̃ de
liberatiuo aliena virtute mouẽte ⁊ repu-
gnãtia manẽte ad aliqd inclinari nolen
do. Volũtas ergo induci potest ab agẽ
te creato mutari ṽo ab alio ñ ꝑt nisi ab
agẽte increato. ⁊ ꝓ hac mutatiõe sumit̃
tractio illa de qua dictũ est opponendo
cogi aũt volũtas a nullo põt. ⁊ h̃ Berñ.
tenuit in li. de libero arbitrio cum dixit.
Volũtas ꝓ ingenita sui nobilitate nulla
cogit̃ necitate. ¶ Scðo dubitat̃ circa li-
beri arbitrij excellẽtiã qm̃ hoc qð hoi cõ
cessũ ẽ ab opifice sũmo ad decorẽ ⁊ glo-
riã quidã ꝓbare nitunt̃ ei cedere ad dã-
nũ dedec⁹ ⁊ detrimentu3. Arguũt qꝑpe
sic. Optimũ ẽ optima queq3 facer̃ vt ait
Dio⁹. in li. de diui. no. sed de⁹ est optim⁹
ergo debuit hoiem optimũ facer̃. s3 ĩ ṽti
bilitate arbitrij nõ fecit eũ optimu3. qm̃
meli⁹ eẽt hoi peccare nõ posse quã peccã
di facl̃tatẽ hẽre. ergo de⁹ rectũ mĩme cõ
didit hoie3. his ergo rñdeo ꝺm Alex. ð
ales. ij. ꝑte su. ⁊ d. Boñ. di. xxiij. scði li. ar
i. q. i. ad. i. ar. ꝙ optimũ dupl̃r dr̃. scilicet
simpliciter ⁊ in ordĩe: de⁹ oĩa que fecerat
vidit ⁊ erãt valde bona. i. optima Geñ.
i. Non simpliciter sed in ordine ⁊ in cõ-
ꝑatione ad totũ vniuersũ in q̊ nihil ẽ su-
ꝑfluũ: nihil diminũtũ: nihilq3 inordina
tũ. Formica optima est non simpliciter
⁊ in se: q2 leo melior est, illa atq3 nobilior
in genere aĩaliũ brutorũ ⁊ irrationabiliũ
sed in comparatione ꝺ3 ordinẽ vniuersi
sicut leo optimus est: quo tñ dignior est
hõ: sic homo optim⁹ ẽ. q̊ tñ dignior est
ãgellus in sua nã. oĩa tñ ista ⁊ cũcta que
fecit deus ꝺm ordinẽ ꝯsiderata optima
sũt: ⁊ optima eẽ dicũt̃. Scðm hunc igit̃
ordinẽ deus cõdidit hoiem optimũ qñ
ei libertatẽ dedit arbitrij: eo ꝙ finis ho-
minis est ipsa btĩtudo. ad btĩtudine3 ṽo
ꝯsequẽdã voluit de⁹ hoie3 dispositũ fore
aliq̃ suo merito ĩteruenĩẽte vt sic hõ bti-
ficabilis ampliore glĩa refulgeret ⁊ dei li
beralissimi iustitie satisfieret. Accedit ita
q3 liberi arbitrij cõditio ad dei viuentis
ꝑconiũ: q iuste saluat bñ facientes ⁊ de-
linquẽtes eternal̃r punit. Facit ⁊ ad ho-
minis laudẽ q potuit mala facere ⁊ non
fecit ex quo Lact. in. vi. libro. di. insti. ait
Nulla laus ẽ ñ facere qð facere ñ possis
Hiero. ṽo diffusius comprobat ea que
dico ĩ epl̃a ad demetriadã ṽ. quã sic allo
quit̃. Jam prouidendũ est ne forte illud
remordeat te in q̊ temere impitũ vulg⁹
offendit. vt iõ nõ vere bonũ factũ hoie3
putes eo ꝙ his facere malũ põt: nec ipsa
nã astringat̃ ad ĩmutabilis boni necessi
tatẽ. nã si diligenter rem tractes ⁊ ad sub
tiliorẽ intellectũ animũ cogas hinc tibi
melior ac suꝑbior hois stat⁹ apparebit:
vñ putat̃ inferior. in h̃. n. gemini itineris
discrimine. in hac vtriusq3 libertatis ꝑte
rõnalis aĩe decus positũ est. hic inquam
totus nãe nr̃e honor ꝯsistit. hic dignitas
hic premiũ. hic ðniq3 optimi qq3 laudẽ
merent̃. nec esset hois vlla virtus ĩ bono
ꝑseuerãt̃ si his ad ima trãsire nõ posset.
hec ille. ¶ Tertio dubitat̃ circa liberi ar
bitrij pniã3. vtrũ. s. pctõres oẽs q̃3diu in
statu sũt vie ad pniã3 possint redir̃: qð si
nõ faciãt an suo libero arbitrio ⁊ volũta
ti male sit ĩputãdũ. Et rñdeo ꝺm ṽitate3
rei affirmatiue ꝙ sic. ad qð ĩduco Aug.
doc. egregij sniã3 ĩuincibilẽ q in. li. de li.
ar. exempla affert in mediũ Pharaõis

⁊ Nabuc.d. Nabucodonosor penitētiaȝ
meruit fructuosam. nōne p⁹ inumeras
impietates flagellatus rex iste vere peni
tuit ⁊ regnū qđ ꝑdiderat rursus accepit.
Pharao aūt ipsis flagellis durior est ef
fect⁹ ⁊ perijt: Hic mihi rōnē reddat qui
diuinū cōsiliū nimiū alto ⁊ sapiēti corde
diiudicat: cur medicamentū vnius me/
dici manu ꝯfectū alij ad interitū. alij ad
vitā valuerit ⁊ salutez nisi qa xp̄i bonus
odor alijs ē odor vite in vitam alijs odor
mortis in mortez? Quantū ad nām āmbo
hoies erāt. Q̄tuȝ ad dignitatē āmbo reges
Q̄tū ad cām ambo captiuū dei populuȝ
possidebāt: Q̄tū ad penā ambo flagellis
cleméter admoniti. Quid ergo fines eo
rū fecit eē diuersos nisi ꝙ vn⁹ manū dei
sup se sentiēs in recordatione ꝓprie ini/
qtatis igemuit. alter v̄o libero ꝯtra dei
misericordissimā v̄itatē pugnauit arbi/
trio. hec ille. Et notat̄ .c. supi⁹ alle. Na/
buch. xxiij. q. iiij. in qb⁹ v̄bis inuit Aug.
ꝙ Pharao a deo ꝑcussus decē plagis
hūiliare se noluit. ⁊ suo arbitrio pniam
spreuit. Nabuchodonosor v̄o vt dr̄ Da
niel. iiij. p⁹ septēneȝ sui castigationē qua
fuit mutat⁹ q̄si in bestiā leuauit oculos
ad celū ⁊ se deo humiliās ⁊ ꝓ suis iniqui
tatibus ingemiscens pctōꝝ veniam fm̄
Nico. de lira. ⁊ regni fastidiū simul ade
ptus est. neqȝ alia cā potuit assignari q̄re
ad deū cōuertit cor suū nisi qa voluit. vo
lens Nabuch. ⁊ nō inuitus p⁹ pctm̄ sa/
lutē est assecut⁹. volēs Pharao mētem
indurauit ⁊ perijt. Sūt silia exempla di
scipulorū xp̄i. Petri negātis. ⁊ ꝓditoris
iude. quoꝝ alt̄ p⁹ pctm̄ flendo ⁊ lachry/
mando xp̄i mīſicordiā inuenit ⁊ in apo
stolatū restitut⁹ fact⁹ ē apostoloꝝ ꝑnceps
regni celorū clauiger: ⁊ in empireo celo
dignus assistere Jesu xp̄o filio dei. alter
aūt. s. Judas desperatiōe vict⁹ laqueo se
suspendit. Quis eū ad desꝑationē ad sus
pēdiū ⁊ suimet crudelē occisionē indu/
xit nisi eius ꝓpria voluntas? Sȝ penituit
inges Judas: vt pȝ in euāgelio Math.
xxvij. vbi dr̄ ꝙ pnia ductus retulit trigi/
ta argenteos principibus sacerdotum ⁊
seniorib⁹. d. Peccaui tradens sanguinē
iustū ergo vr̄ ꝙ dānari nō debuit. Sed
Jo. os aureū. de pe. di. iij. i. c. Judas. rn̄
dēs. d. Judas penituit sȝ male. q2 laq̄o se
suspēdit. dicit̄ etiā in. c. nemo. de pe. di. i.
Nemo pōt bn̄ agere pniam nisi sꝑaue/
rit indulgētiā. Hinc leo papa in s̄mone
quodā Judā sic alloquitur. Sceleratior
oibu⁹ o Juda ⁊ infelicior extitisti. quem
non pnia reuocauit ad dn̄m: sȝ desꝑatio
traxit ad laqueum. Fuit itaqȝ falsa pnia
Jude quā ꝯsecuta ē desꝑatio. nec dubiū
est ꝙ si ad pedes dn̄i cucurrisset inueni s
setqȝ eū siue i medio derisorū ⁊ percutiē
tiū decorā facieȝ eius ac caput angelicis
spiritibus tremebundū siue columne in
herentē ⁊ in ea dure ligatū ac ꝑꝑ flagel/
la terrā suo sanguine madefacienteȝ siue
inter duos latrones pendentem i cruce
nudatū vulneratuū ⁊ totū cōfusū: ⁊ hu/
mili corde indulgētiaȝ postulasset nunq̄
ei fuisset negata Paratissim⁹ erat xp̄s q
ꝓ pctōrib⁹ patiebat̄: ꝓ pctōrib⁹ sangui/
nē suū fundebat pro pctōrib⁹ moriebat̄
in cruce Judā si pniam veraȝ agere vo/
luisset ad se ipso amore suscipe: ⁊ indul/
gere gratiāqȝ imꝑtiri. Est de hoc dictuȝ
Gratiani. de pe. di. i. c. his ptātis. vbi ait
Arbitror ꝙ etiaȝ Judas potuisset tanta
mis̄atione dn̄i nō ꝯcludi a venia si peni
tētiā nō solū apud iudeos. sȝ apud xp̄m
agere voluisset. q̄re volūtati ei⁹ ascribēda
ē desꝑatio illa que sup oia pctā displicet
misericordissimo deo. Quid Petri ani
mum mouit vt post tā grāde pctm̄ ab eo
cōmissū nō desꝑaret. sȝ ꝯsideret in boni
tate incarnati dei dulcissimi sui magistri
Certe gr̄a ei⁹ fuit quā ipse petr⁹ volēs ac
ceptauit. volens non recusauit. Egressus
inquit euangelista. Foras fleuit amare
Luc. xxij. Quid flebbat? qd dicebat? qd
cogitabat in corde? quid sonabat in ore?
Vide o aia mea ⁊ ꝯsidera Petrū flentē
⁊ lachrymantē: qa negauerat xp̄um hu/
mano timore deuictus. dicebat forte. O
quāta est iniqtas mea. o q̄ graue pctm̄
negaui me scire iesū quē vidi quē ama/
ui. q me dilexit. vidi eū sup aq̄s āmbulare

mortuos suscitare. cecos illuminare. ⁊
mundare leprosos: ⁊ iureiurādo dixi me
eum non nouisse. heu me magister mi
dl'cissime negaui nosse te quē aspexi ocu
lis proprijs transfiguratū in monte: ⁊ ca
ptus pulchritudine ⁊ splendore claritatis
tue dixi. Faciamus hic tria tabernacula
O pijssime saluator mundi. o fons inde
ficiens oīs mansuetudinis. tu me ad tuā
societatē vocasti. tu mihi reuelasti secre
ta tua. tu mihi familiarez te ⁊ affabilem
exhibuisti. tu lauisti hūilit̄ pedes meos
exemplū humilitatis me docēs. tu innu
mera mihi beneficia ꝯtulisti ⁊ ego nega
ui te. O bone iesu peccaui. inique egi. tu
v̓o misericors indulge pctīs meis. ⁊ nō
me despicias penitētē. O q̄ꝫ libenter pe/
percit ei xp̄s cui tñ nullā intulit violen/
tiā. Sume ⁊ tu peccatrix aīa exēplū. ⁊ si
volueris cū Petro gratiosū tibi ꝓpitiū
qꝫ dn̄m iesū xp̄z hēbis. Si v̓o pctā tua
dimittere nolueris. tuā dāna tuā accusa
durissimā volūtatē. Intellexit hoc Aug.
postq̄ ad lucē gr̄e dei venerat q in libro
ꝯfes. dicebat ad eum. Uocasti me ⁊ non
erat q rn̄deret tibi dicenti mihi. Surge
q dormis ⁊ exurge a mortuis. ligat⁹ .n.
erā nō alieno ferro sed mea ferrea volū
tate. O quātus est numerus pctōꝝ q ca
thena diaboli trahūt̄ ad īferna volentes
o miseri o negligētes. o vobisipsis crude
lissime belue. surgite a mortuis. soluite
vincula viciorū vestroꝝ ⁊ ad deum re/
uertimini. nec vos terreant oꝑa bona q̄
facile est exercere dummodo adsit ipsa
voluntas.

¶ Qd̄ facile est oꝑari bonū ꝓpter auxi
liū diuine gratie q̄ adiuuat oēs illam vo
lentes. licz neminē cogat. Cap. ij.

Ecūdo ondo facile eē vnicuiqꝫ
operari bonū ꝑꝑ adiutoriū diui
nale. Parat⁹ eqdē de⁹ ē adiuua
re gr̄a sua oēs volētes ⁊ cupientes facere
bene. Uerūtñ solent pleriqꝫ de ip̄a gr̄a
bn̄dicta dubitare hoīez adiuuāte marie
circa tria. prio circa necitatē. scd̄o circa li
beralitatē. tertio circa impeccabilitatem

¶ Prio dubitāt aliq d̓ gr̄a ip̄a circa ne
cessitatē. vtrū sit necessaria hoi ad bene
oꝑandū ita q̄ absqꝫ illa nō possit oꝑari
bonū. Et ꝓ vna ꝑte stat snīa theologoꝝ
q in secūdo sniarū attribuūt oēm motuz
voluntatis ⁊ liberi arbitrij. ad bn̄faciēdū
gr̄e. dānantqꝫ pelagianos hereticos qui
dixerūt liberū arbitriū solū ⁊ per se suffi
cere hoi ad oꝑa bona. Hinc ⁊ magister
sniarū .xxviij. di. ij. li. inducit Aug. li. i. re
tractationū. d. Heretici pelagiani sic li/
berū asserūt volūtatꝪ arbitriū: vt gr̄e dei
nō relinquant locū quā ſm merita nr̄a
dari asserūt. At ⁊ p̄fatus Aug. in pleris/
qꝫ locis pelagianos viriliť expugnat on̄
dens gratie necitatē. vn̄ ad Bonifaciuz
papā. d. Nō ꝑt hō aliqd boni velle nisi
iuuet̄ ab eo q malū non pōt velle. Et in
li. de predestinatiōe scōꝝ. Prius inqt ē
cogitare bonū q̄ꝫ credere. ⁊ ipsū cogitar̄
bonū ex deo est. Et idē in li. de correptio
ne ⁊ gratia. Sine gratia dei nullū ꝓrsus
siue volendo siue agendo faciunt hoies
bonū. ⁊ idē ad Ualentinū. Cogitare vel
agere ſm deū nulla rōe sine gr̄a dei pos
sumus. Et idez in Ench. Gratia p̄uenit
vt velimus bonū. Et idē in li. de ecclesia
stic. dog. Monet ad q̄rēdū salutē liber
tas arbitrij: sꝫ mouēte prius deo: ⁊ idem
in soliloquijs ad deū loquēs. Uelle etiaz
qd̄ bonū est nō possū nisi tu velis. H idē
dicit Bern̄. in li. de li. ar. cum ait. Tria in
nobis operat̄ deus cogitar̄. s. bonū. velle
⁊ ꝑficere. primū sine nobis. secundū no
biscū. tertiū ꝑ nos. Ad idē est illud Isi/
dori. i li. d̓ far̄u. Gratia est dine mīe do
nū ꝑ qd̄ bone volūtatꝪ ē exitus. ⁊ de hoc
magister in textu sic scribit. Bona volū
tas comitat̄⁹ gr̄am non gr̄a voluntatem
Et doctor gentiū Paulus. ij. Cor. iij. c.
eandē sniam approbās inqt. Nō sumus
sufficientes cogitare aliqd a nobis q̄si
ex nobis. Ex qbus oībus colligim⁹ vsqꝫ
adeo gr̄am fore necessariā ad explenda
v̓tutis oꝑa. vt etiaz sine illa nec cogitare
nec velle ea quis possit. Ex ꝑte altera ꝯ/
riū ostendi potest ⁊ rōne ⁊ experimēto
Rōne sic. Magis se habz vnūquodqꝫ
ad illud ad qd̄ natār̄ ē ordinatum q̄ꝫ ad

Illud ad qđ nāliter nō est ordinatū.ſʒ hō
nāliter ad bonū ordinat⁹ est: nō aūt nā
lit̄ ad malū. ergo magis se hʒ hō ad bo
nū q̄ȝ ad malū. si itaq̄ȝ pōt facere malū
ꝑ se: poterit ēt facere bonū ꝑ se. ergo grā
nō est necessaria ad h̄ q̄ opet̄ bonū. In
super oīs creata nā pōt in suū actum ⁊
illū educer̄ absq̄ȝ adminiculo grē: sicut
ignis lucet: ⁊ calefacit. canis latrat. celū
mouet̄: aque fluūt: ⁊ cetera hmōi. i qb⁹
grā nō ē. ergo aut hō poterit absq̄ȝ grā
ꝑ nāʒ i suū actū ⁊ illū educere. au peioris
ꝯditiōis erit q̄ȝ cetere creature. ſʒ hoc ē
falsū. ergo ꝑ nāʒ pt hō suū actū educer̄
sed actus eius est viuere ẜ rōnē rectā: ⁊
opari bonū. vt patet ex. i. ethi. ergo vr̄ q̄
grā nō sit ei necc̄ia. Expimēto h̄ adhuc
clarissimū ē. qn̄ qdē iuēti sūt tot gētiles
idolatre ⁊ ifideles q v̄tutis opera miro
mō sūt ꝓsecuti. qs neget bonā fuisse iu-
stitiā Bruti. fidelitatē Marci reguli con
stantiā Mucij. paupꝑtatē Ualerij publi-
cole cōtinentiā Scipiōis. ⁊ phoꝝ mora
les actus. Non op⁹ nūc est eorūʒ recen-
sere gesta. de qbus tn̄ in historijs multa
legimus laudabilia ⁊ memoratu digna.
Opati sūt ergo illi opa bona plima: ⁊ tn̄
i eis nulla erat grā. Pro hui⁹ difficl'tatꝫ
solutiōe afferā i mediū rn̄sionē dn̄i Bon̄
q i. ij. sentētiaꝝ. di. xxviij. ar. ij. q. iij. disti-
guit triplex bonuʒ quod hō pōt operari
pmū moralis ꝯditiōis. secūdū dispositi
onis. tertiū ordinationis. ¶ Primū bo
nū ē cū act⁹ trāsit sup mām debitā. non
tn̄ ordiat̄ ad finē vltimū ad sūmū bonū
ad btitudinē siue ad ipsū deū. sicut cum
qs nō ꝓpter deū nec vt preceptis ei⁹ obe
diat. ſʒ tantū qa rō dictat. subuenit mise
ro ⁊ indigēti. fideliter ẜuata restituit: iu-
stitiā inferioribus administrat. ⁊ hmōi.
vt testat̄ phs in li. pol. d. q̄ hō ē aīal pol
liticū: qa indiget diuersaꝝ opationū. iō
nā pmisit nos sil̄ habitare vt alter alteri
ẜbueniret. ⁊ iō dic̄ phs. Solitari⁹ hō aut
de⁹ aut bestia. Ad talia bona pōt liberū
arbitriū absq̄ȝ grā exire coopāte sibi deo
sic coopat̄ alijs creaturis. nā sine primo
agēte nullū agēs pōt agere. ¶ Secūdū
bonū dr̄ dispositiōis. ⁊ est illud q̄ fit ꝓ
amore dei: licʒ extra charitatē. qđ qdē ꝺ
ꝯgruo disponit ad finē vltimū: vt dicet̄
in sequēti sermone. In tale bonū nō pt
liberū arbitriū absq̄ȝ munere grē gratis
date p qđ illuminetur dirigat̄ ⁊ excitet̄ vt
velit aliquid facere quod sit deo placitū.
¶ Tertiū bonū dr̄ ordinationis: quod
scʒ ordinat̄ i finē ⁊ fit i caritate. ⁊ i hoc n̄
pōt liberuʒ arbitriū lapsuʒ absq̄ȝ auxilio
grē gratū facietis. Ex hac ergo distictiōe
rn̄deo ad obiecta in ꝯriū q̄ lʒ hō possit
opari bonū morale. sic̄ fecerūt gētiles ⁊
phi absq̄ȝ grā di. n̄ tn̄ bonū meritoriū si
ue sit meritoriū merito ꝯgrui siue meri-
to ꝯdigni. ⁊ sic ēt soluūt̄ rōes opposite q̄
ꝯcludūt de bono morali nō meritorio.
Scđo nōnulli dubitāt de grā ipa circa
libalitatē vtꝝ. s. de⁹ det grāʒ ipaʒ faciēti
q̄ ē i se ex necitate aut ex liberalitate. Et
q̄ ex necitate arguēdo pōt ondi sic. prio
qꝛ Aug. sup illud. ij. ad Thi. ij. Negare
seipsum nō pōt. ait. Cū sit iust⁹ non pōt
negare suā iustitiā. ergo cū sit bon⁹ ⁊ mi
ẜicors nō pōt negare suā bonitatē ⁊ mi-
sericordiā: qꝛ ꝓnior est ad largiendū de
mīa ⁊ bonitate q̄ȝ ad puniēdū de iusti-
tia: si ergo nō pt suā iustitiā negare faciē
tibus malū. multomagis nec suā mīam
illis q requrūt eā. Sʒ qui facit qđ in se est
requrit bonitatē ei⁹ ⁊ mīaʒ. ergo ꝺ necita
te dat illi. ¶ Scđo qꝛ Aug. sup illđ Ro.
v. Justificati ex fide pacē hēmus ait De
us recipit cōfugientes ad se. aliter in eo
eēt iniqtas. ergo impossibile est q̄ nō re
cipiat fugiētes ad se: qꝛ impossibile ē q̄ i
eo sit iniqtas. ſʒ faciēs qđ in se ē cōfugit
ad ipʒ. ergo necē ē q̄ ipsuʒ recipiat. Sʒ
ipsū recipe est p infusionē grē. ergo ⁊c.
¶ Tertio ipossibile ē sūmā v̄itatē mētiri
ſʒ necē hʒ iplere illud q̄ dic̄. ſʒ dicit q̄ cō
uertēti. ad ipsū cōuertet se. zacha. primo
Cōuertimi ad me ⁊ ego ꝯuertar ad vos
ergo cum faciēs qđ in se est cōuertat̄ ad
ipsam v̄itatē pmā. necesse est q̄ deus cō
uertat̄ ad illū. ſʒ hoc nō ē nisi p grām er
go ⁊c. Soluit̄ hec questio ẜ Alex. in. iij.
volumine. summe. trac. de gratia. q. lxix.

mē.v.ar.iij.ꝙ deus dat grãm.suā sola li
balitate.⁊ cū ꝯcludit ex his q̄ dicta sunt
ꝙ dat illā de nccitate distinguēda est du
plex nccitas. Pria vocat coactiōis ⁊ ꝓ
hibitionis: qua aliqua res cogit vel ꝓhi
bet eē vel nō eē.⁊ hec nullo mō cadit in
deo. Secunda necessitas dr̄ imutabilita
tis que deo conuenit .⁊ sic dicimꝰ neceē
est deū eē imortalē.nō ꝙ aliq̄ vis cogat
eū eē imortalem. ⁊ neceē ē nō eē iiustuz
nō ꝙ aliq̄ vis ꝓhibeat eū eē iniustū.sed
qm̄ nulla res pōt facere vt nō sit imorta
lis seu vt sit iiustus. nō dat igit deꝰ grãz
de neccitate coactiōis ⁊ prohibitiōis. q²
deꝰ nō pōt cogi: ſ3 bñ de neccitate imu
tabilitatis. q² imutabiliter se h3 dina bo
nitas ad donū gr̄e oi volēti recipe faciē/
do qd̄ in se est: sicut sol imutabiliter dat
lumē suū oi volēti suscipe.s.disposito ad
hoc ⁊ se hñti'i recta dispositiōe ad solez.
que oia reducūt ad illā affluētissimā libe
ralitatē dei q ꝙtū ex se ē creature rōnali
coopat vt bona sit: vt bñ opet vt deniq3
salua fiat. O indeficiēs pelagꝰ caritatis
dine q̄ tāta ē vt oibꝰ se offerat.neminem
abijciat nisi eā nolētē ⁊ respuētē. hic Cy
prianꝰ in epl'a ad Donatū sic suauissime
loqt. Profluēs largiter spūs nullis fini
bꝰ ꝑmit.nec vllis cohercētibꝰ claustris
intra certa metaꝝ spacia refrenat.manat
iugiter.exuberat affluēter.nr̄m tm̄ pectꝰ
sitiat ⁊ pateat.ꝙtū illic fidei capacis affe
rimꝰ: tm̄ inde gr̄e inūdātis haurimꝰ.hec
ille .Quā ergo excusationē hēre poterūt
q bñ opari nolūt. qñ deū sciūt ad se ad
iuuādū paratū? Qd̄ negari nō pt cuz in
ꝓmptu sint tot scōꝝ exēpla q carnē suā
crucifixerūt cū vitijs ⁊ cōcupiscētijs. ie/
iunādo.orādo.vigilādo.oberrādo. in so
litudinibꝰ: ⁊ ferocissimos cruciatꝰ etiam
vsq3 ad mortē ferēdo. Hoies fuert mar
tyres.hoies ꝯfessores.hoies etiā ⁊ deli/
cate virgines que seipsas mūdū ac tyrā
nos oēs ⁊ dira tormēta supare potuerūt
Eiusdē nāe erāt cuiꝰ nos sumꝰ.tm̄ q² ob
tulerunt corda sua dño: inuenerūt adiu/
toriū abūdātis gr̄e eius qua mediante ⁊
assistente illis reliquerūt posteris tot vir
tutū exēpla. O vere dānabilis multoꝝ
malicia q suā fragilitatē accusant ex qua
recusant opari bonū: supaddētes ꝙ deꝰ
saluat quos vult sine aliqua eoꝝ dispōe
siue cōsensu. ſ3 audiāt Aug.in li.de li.ar.
d. Qui fecit te sine te non saluabit te sine
te.nec contraria sunt eiusdē v̄ba q̄ i eodē
li.scribit cum asserit. Uirtutē deꝰ in nob
sine nobis operat.qa ſm Alex. de ales.
Unus idēq3 sensus cōtinet in oibꝰ.naz
cum Aug.d. Deꝰ opat v̄tutem ⁊c.notat
duo ad salutē hois ꝯcurrentia. Causam
effectiuā q̄ est ipsa gratia dei: ⁊ cām susce
ptiuā seu dispositiuā: que est ipsa volūtas
ꝯsentiēs ⁊ nō repugnās. Añ v̄ba Aug.
sic exponūt. Uirtutē deꝰ in nob ꝯsentiē/
tibꝰ opat sine nobis efficientibꝰ. Idipsū
cōplectit ꝑmū dictū: qd̄ sic expōit. Qui
fecit te sine te efficiēte nō saluabit te sine
te cōsentiēte. ¶ Tertio alij dubitāt circa
ipeccabilitatē.vtꝝ ex pñtia gr̄e possit hō
i hac vita eē sine pctō. Et ſm Aug. i.li.
de ꝑfectiōe iustitie.heretici qdam argue
bant.d. Aut deus vult nos esse sine pec/
cato aut cū pctō.non vult ꝙ sumus cuz
pctō.q² hoc incōueniēs ē.ergo vult ꝙ si
mꝰ sine pctō in pñti vita. ergo aut possu
mus eē sine pctō. aut deus vellet aliqd
qd̄ nō posset eē: qd̄ ē incōueniēs magnū
Et pꝰ m'lta recitat ꝑfatꝰ doctor. Augu.
firmiter.d.ꝙ nullus in hac vita pōt eē si
ne pctō veniali de cōi lege.⁊ hoc ꝓpter
fomitē pcti q ē inclinās ad malū ⁊ auer/
tens a bono ꝓpter qd̄ exclamabat apl's
Ro.vij.dicēs. Qd̄ nolo malū hoc ago.
⁊ iterū: Uideo aliā legē i mēbris meis
repugnātē legi mentis mee. Ad dictum
v̄o hereticoꝝ rñdet idē. Aug. ꝙ hō pōt
esse sine pctō mortali i vita ista p grām.
pōt etiā eē sine pctō in glia. Quātuz v̄o
ad pñtē statuz lic3 posset qs vitare pctā
venialia in pticulari: ⁊ ꝑ aliq̄ interuallo
tpis.nō tñ in vniuersali nec oi tpe. ideo
Jo.i.cano.c.i.inquit. Si dixerimꝰ quia
pctm̄ nō habemꝰ ipsi nos seducimus ⁊
veritas in nobis nō ē. Et sapiēs ꝓv̄ .xx.
Quis pōt dicere: mundū est cor meum
purus sum a peccato: quasi dicat.nullus

Et Ro.iij. Est aũt deus verax: oĩs autez
homo mendax. Et Greg⁹. in pastorali.
Nemo est q̃ ita viuat vt aliquaten⁹ non
delinq̃t. Et in au℥. de monah. §. triẽnij.
col. i. Humana nã labit̃ ad delicta. Sz ꝓ
pterea nõ ẽ diffidendũ de bõitate dei. qꝛ
venialia pctã caritatem nõ excludunt. ⁊
grãm ab aĩa nõ eijciũt: neqꝫ ianuã clau
dũt regni celoꝝ. De quoꝝ qualitate ⁊ cõ
ditione in tractatu de pctĩs pleni⁹ erim⁹
dicturi: nunc ṽo satis esse debet ꝙ deus
benedictus tantã gratiaz nobis confert
quanta sufficit ad pctã mortalia deponẽ
dum ⁊ euitandũ: quantaqꝫ nccĩa est ad
ṽtuosos act⁹ exercendos ideo salubre ẽ
ꝯsiliũ vtileqꝫ remediũ ⁊ documẽtũ vt ꝑ
sepe inuocemus deum eiqꝫ mentẽ offe-
ramus intentione recta.

¶ Q̃d facile dz esse vnicuiqꝫ opari bo-
num pp indeficiens premiũ eterne vite
qd̓ datur benefacientib⁹. Cap. iij.

Ertio ostẽdo facile eẽ vnicuiqꝫ
opari bonũ pp premiũ eternale
Promittit̃ eteni oĩb⁹ bñ opan
tib⁹ p̃miũ eterne vite: de q̊ qñqꝫ in trib⁹
accidit dubitare. p̃io in ꝯdignitate. scd̓o
ĩ difficultate. tertio ĩ supioritate. ¶ Pri
mo solet dubitari ĩ ꝯdignitate. Utꝝ. s. ali
qs posset d̓ ꝯdigno mereri vitã etnã. Et
ꝙ nõ vr̃ p̃io. qꝛ apl̃s Ro. viij. ait. Nõ
sũt ꝯdigne passiões hui⁹ tpis ad futuraz
gliaz q̃ reuelabit̃ ĩ nob. ⁊ idẽ ad Titũ. iij.
c. Nõ ex opib⁹ iustitie q̃ fecim⁹ nos sz ꝑz
suã miam saluos nos fecit ꝑ lauacrum
regenerationis ⁊ renouationis spũs sci
quã effudit in nobis abunde ꝑ ihz xp̃m
saluatorẽ nr̃uz vt iustificati gr̃a ipsi⁹ he-
redes sim⁹ vite etne. ¶ Scd̓o arguit ꝑ
dictũ gl. Ro. vj. sup illo ṽbo gr̃a dei vita
etna q̃ sic inq̃t. Posset recte dicer̃. Sti
pẽdiũ iustitie vita etna. sz maluit dicere
gratia dei vita etna. vt intelligerem⁹ deũ
ĩ etnã vitã ꝓ sua mĩatiõe nos ꝑducere
ñ meritis nr̃is. Et his ṽbis appet ꝙ hõ
nõ mereat̃ ex cõdigno vitã eternam qꝛ
illud qd̓ ex ꝯdigno qs meret̃ nõ ẽ ex mi
seratiõe dei. ¶ Tertio obijcit̃: qꝛ illd̓ me
ritũ vr̃ eẽ ꝯdignũ qd̓ equat̃ mercedi. sz
null⁹ p̃ntis vite act⁹ põt eq̃ri vite eterne
q̃ cognitionẽ ⁊ desideriũ nostrũ excedit
Excedit etiã caritatẽ vel dilectionẽ vie er
go ñ p̃t hõ mereri vitã etnã de ꝯdigno
¶ In oppositũ adhuc posset obijci. qꝛ
illd̓ qd̓ reddit̃ ꝑz iustũ iudiciũ vr̃ eẽ mer
ces ꝯdigna. Sz vita eterna reddit̃ a deo
ꝑm iustũ iudiciũ. iuxta illud apostoli. ij.
Timot. iiij. In reliq̊ reposita est mihi co
rona iustitie: quã reddet mihi dñs ĩ illa
die iust⁹ iudex. Ergo vr̃ ꝙ hõ mereatur
vitã eternã ex ꝯdigno. Rñdeo ad istã. q.
ꝑm Tho. i. ij. q. vlti. ꝙ opus meritorium
hoĩs duplr̃ ꝯsiderari p̃t. Unomõ ꝑz ꝙ
ꝓcedit ex li. arbi. Aliomõ ꝑm ꝙ ꝓcedit
ex gr̃a spũs sci. ¶ Si cõsideret̃ ꝑz sbaz
operis ⁊ ꝑm ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio
sic nõ põt eẽ ꝯdignitas pp maximaz in
equalitatẽ: sz est ibi ꝯgruitas pp quãdaz
equalitatẽ ꝓportionis. Videt̃ enim con-
gruũ vt hoĩ opanti ꝑm suã ṽtutẽ de⁹ re-
compenset ꝑm excellentiã bonitatis sue
Si ãt loquamur de ope meritorio ꝑz ꝙ
ꝓcedit ex gr̃a spũs sãcti: sic ẽ meritoriuz
vite eterne ex cõdigno: qꝛ tũc valor me
riti attendit̃ ꝑm ṽtutẽ spũs sci mouentis
nos ĩ vitã eternã. ꝑm illud Joh. iiij. Fiet
in eo fons aque salientis in vitã eternaz.
Attendit̃ etiã p̃ciuz opis ꝑm dignitatem
gr̃e ꝑ quã hõ ꝯsors fact⁹ diuine nãe ado-
ptat̃ in filiũ dei cui debetur hereditas ex
ipso iure adoptionis. ꝑm illud apl̃i Ro.
viij. Si filij ⁊ heredes. ¶ Ad p̃mã ergo
auc̃tatẽ apl̃i dicẽdũ ꝙ loq̃t̃ de passioni-
bus scõꝝ ꝑm eoꝝ sbaz. ¶ Ad auctorita
tẽ ⁊ ad dictũ glo. rñdeo ꝙ intelliguntur
q̃tũ ad primã cãm ꝑueniendi ad vitam
eternã que ẽ miseratio dei. Meritũ aũt
nr̃z ẽ cã subseq̃ẽs. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ
ꝙ gr̃a spũs sci quã in p̃nti habem⁹ ⁊ si
nõ sit equalis glie ĩ actu: ẽ tñ equalis in
ṽtute: sicut ẽ semẽ arborũ in quo est ṽt⁹
ad totã arborẽ. Silr̃ per gratiã inhabitat
hoĩez spũs scũs q̃ ẽ sufficiẽs cã vite etne
vnde dr̃ pign⁹ hereditatis nr̃e. ij. Cor. i.
¶ Scd̓o solet dubitari d̓ p̃mio vite eter
ne ĩ difficultate Utrũ qui cũ maiori diffi
cultate operat̃ bonuz magis mereatur ⁊

ampliore bono glorie remunereꝛ a deo.
Et omissis obiectionibꝰ q̄ ꝓ vtraqʒ pte
fieri possēt dico cū doc. seraphico Bon̄.
in libello quodā qui apologia pauperuʒ
aduersus calūniatorē intitulatur ab ip̄o
ꝙ triplex est difficultas. ¶ Pria ex gn̄e
opis. sicut difficiliꝰ est oīa vēdere ⁊ pau-
peribꝰ errogare ꝗ̄ minimū aut minutū de
suis bonis errogare paupibꝰ. Et diffici-
lius est pati mortē ꝓ xp̄o ꝗ̄ absqʒ ip̄a q̊s
cūqʒ alios labores. Talis difficultas sim
pliciter auget meritū qꝛ magis meretur
ꝗ maiꝰ opaꝛ bonū. Et d̄ hac dic̄ Hiero.
ad Exupantiū hec v̄ba. Nudū xp̄ʒ nu-
dus sequere durū grāde difficile: sʒ ma-
gna sūt p̄mia. ¶ Secūda difficultas ad
bn̄ opanduʒ est ex circūstātia extrinseca
originē trahēs. sicut difficiliꝰ ē abstinere
a cibis ⁊ ieiunare vbi multi sūt cōuiuan
tes ⁊ comedētes ꝗ̄ in solitudine. Et hec
difficultas p accidens auget meritū: qn̄
s. qs tales occasiones ab abstinētia retra
hentes euitare nō pōt. Sʒ si qs hmōi
tēptatiōes declinare nollet nō ꝓpꝛea qꝛ
difficiliꝰ opaꝛ bonū: magis mereretur. hic
Hiero. aduersus Uigilantiū ꝗ ei dicebat
cur pgis ad heremū: rn̄dit. vt te non vi-
deā: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mo
uear: vt tua bella non patiar: ne me capi
at oculus meretricis: ⁊ pulcherrima ad
illicitos deducat amplexus. Rn̄debis. h
nō est pugnare: sʒ fugere. Sta i acie. ad
uersarijs armatꝰ obsiste. fateoꝛ imbecil-
litatē meaʒ. nolo spe pugnare victorie ne
pdā aliqn̄ victoriā. si fugero gladiū eui-
taui. ¶ Tertia est difficultas ex vitio p-
sone agētꝭ ꝓueniēs. sic̄ difficiliꝰ ē serua-
re castitatem ei ꝗ diu libidini deseruiuit
ꝗ̄ illi ꝗ cōtinenꝛ vixit. ⁊ talis difficultas
meritū n̄ auget: qd̄ Hiero. exp̄sse testaꝛ
i ep̄la ad Eustochiū ad quaʒ sic scribit.
Soroꝛ tua Blesilla etate maioꝛ sed ꝓpo
sito minoꝛ. septimo mēse pꝰ acceptū ma
ritū viduata ē. O infelix hūana ꝯditio ⁊
futuri nescia. nā virginitatis coronā ⁊ nu
ptiarū pdidit voluptatē. ⁊ ꝗ̄ꝗ̄ secunduʒ
pudicitie gradū teneat q̄s illā existias p
momēta sustinere cruces spectātē q̄tidie
in sorore qd̄ in se videt amisisse: ⁊ cū dif
ficilius expta careat voluptate: minoreʒ
tn̄ ꝯtinētie hēre mercedē. h ille. ¶ Ter-
tio dubitari solet circa bonū et̄ne vite in
supioritate: an supiꝰ sit copiosiꝰ ⁊ afflue-
tiꝰ bonū qbuslibet tpalibꝰ bonis ⁊ quia
de illo diffusiꝰ tractaturi erimꝰ loco suo
ꝓ pn̄ti sufficiat audire sic dicētē. Greg.
i omel. Si ꝯsideremꝰ frēs carissimi q̄ ⁊
quāta sunt q̄ nobis ꝓmittunꝛ in celis vi
lescunt aio oīa q̄ hēnꝛ in terris. Terrena
nāqʒ sb̄a supne felicitati cōpata pōdus ē
nō sb̄sidiū. tpalis vita eterne vite ꝯpata
mors ē potiꝰ dicēda ꝗ̄ vita. Ipse. n. q̊t
tidianꝰ defectꝰ corruptiōis qd est aliud
ꝗ̄ quedā ꝓlixitas mortꝭ? Que autē lin-
gua dicere vel qs itellectus cape sufficit
illa superne ciuitatis quanta sint gaudia
āgeloꝝ choris interesse. cū btīssimis spi
ritibus glie cōditoris assistere. pn̄tē dei
vultū cernere. icircūscriptū lumē videre
nullo mortis metu affici. incorruptionis
ppetue muneꝛ letari? hec ille. ¶ O vere
bonū d̄siderabile: bonū amabile: bonū
getū: bonū pfectū: bonū ab oī malo se-
patū qd̄ deꝰ pijssimꝰ parat laborātibus ꝓ
suo amore. O bonū ideficiēs: bonū ex-
cedēs q̄cūqʒ tpalia cōmoda. q̄libʒ huiꝰ
scl̄i blandimēta qd̄ negligētes pctōres ⁊
⁊ miſi ꝓ momētanea huiꝰ tpis breuissi-
mi ꝓspitate amittūt. Quid dici pōt ma
gis ingratū ꝗ̄ dei iuguʒ refugere ad qd̄
seqꝛ tā copiosa merces? O surdi. o stulti
⁊ tardi corde ad credendū. nō sit vobis
difficile opari bonū. nō vos terreat actꝰ
virtutū. Estote fortes. estote constantes
ad benefaciendū ⁊ audite voceʒ benigni
Iesu clamātis in euāgelio Math. v. c.
Merces vr̄a copiosa ē in celis. Ad quā
nos perducat ipse filius dei: qui cū patre
⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat per eter-
na seculorum secula. Amen.

¶ Feria secunda post dn̄icam. in. lxx. d̄
qualitate conditionibus. seu regula bo-
norum operum qbus peccatores scien-
tes quid eos oporteat facere ad peniten
tiam animātur. Sermo. ij.

Multi sunt vocati pauci vo electi
iterũ vbi.s̄.Existima
ui neccĩuȝ eē his q vo
lũt bñfacere scire q̄lit
hēant i bonis opib⁹ regulari: qm̄ dubia
⁊ ꝑplexitates q̄ sup id possēt oriri faciũt
qñdoq; ignorãtes viá dñi ⁊ salutꝭ ꝓpꝛie
a cepto ꝓposito bono deficere. Quare i
pñti ſmone de ꝯditiōib⁹ bonoꝝ opeꝝ di
cere statui: vt sic null⁹ excusare se possit
d.nescire quid sibi eēt agēdũ. Declarabi
m⁹ itaq; q̄ opari bñ volentib⁹ expediat
noscere vt ex h magis excitet vnusq̄sq;
ad opa v̄tutꝭ ãplectēda qm̄ ad illa vocat
de⁹ pctōres q nisi nouerint illoꝝ ordi-
nē de electoꝝ numero eē mime pñt. Id
circo ad tria ꝯsiderãda de bonoꝝ opeꝝ
necitate ⁊ q̄litate sermo est extendēdus.
Primũ dr̄ extrinseca opatio.
Secundũ exemplaris imitatio.
Tertiũ caritatiua informatio.
¶ Qd̄ ad bene operandũ cum facultas
adest necessari⁹ ē actus extrinsecus nec
sufficit intentio sola. Capl̄m.i.
Primo ꝯsiderandũ circa regulã
necessariã bonoꝝ opeꝝ dr̄ extri
seca operatio. Pro cui⁹ declara
tione q̄rit. Utꝝ ad bñ opandũ necessari⁹
sit act⁹ extrinsec⁹. Et videt ꝙ nō.⁊ ꝙ so
la intētio bñ opandi sufficit ad salutē ꝓ-
bat ꝑ scōꝝ dicta.ingt.n. Greg.in omel.
Nũq̄ꝫ vacua ē man⁹ a munere cũ archa
cordis repleta fuerit bona voluntate. Et
Bern.s̄ h ait. Intētio sufficit ad meritũ
bona actio requirit ad exemplũ. Et glo.
sup illō ps. Dixi cōfitebor adũsũ me.vo
tũ ꝓ opatiōe iudicat. Et Aug.xiiij.q.v.
c.si qd De⁹ interrogat cor nō manũ. Et
Joh. Criso.xxij.q.v.c. q ꝑiurare. Deus
nō ex opibus iudicat ſꝫ ex cogitatiōib⁹ ⁊
ex corde.⁊ de pe.dis.i.c.si cui.§. sequenti
Volũtas remunerat nō op⁹. Et.xv.q.vj.
c.si a sacerdotib⁹. Magis inspector cor
dis ē de⁹ q̄ꝫ opis.⁊ volũtas ꝓ facto repu
tat sicut pꝫ in.c.homicidioꝝ.i.c.ois.i.c.
nũq̄d.i.c.noli.i.c.homicidiũ.⁊ i.c.si ꝑꝑ
ea.de pe.di.i. His.⁊ silib⁹ auctatib⁹ qm
dã inherentes dicũt nō eē hoi expediēs
vt laboret i actib⁹ extrīsecis bonoꝝ opeꝝ
ſꝫ sufficit hēre cor bonũ ⁊ mētē bñ dispo
sitã. ¶ Sꝫ in ꝯ̄riũ induci pñt alia dicta
scōꝝ. Ait.n. Jac.ij.c. Fides sine operib⁹
mortua ē. Et Amb.i li.de officijs. Non
satis ē bñ velle ſꝫ etiã bñfacere: nec satis
iterũ bñfacere nisi id ex fonte bono ꝓce
dat.h ē ex bona volũtate ꝓficiscat.q̄ ver
ba notãt.lxxx.vi.di.in.c.nō sat. Et paul⁹
ad Gal.vi. Dũ tp̄s hēm⁹ opemur bonũ
Et Apoc.xxij.inducit de⁹ iudex oiuꝫ.d.
Ecce venio cito ⁊ merces mea mecũ est
dare vnicuiq; ſꝫ opa sua. Et Apoc.xiiij.
dr̄ de bonis. Opa.n.illoꝝ secũt illos. Et
Mat.xvj.c. Reddet vnicuiq; ſm opa
sua. Ex qbus oibus colligit ꝙ astringũt
oēs salutē volētes acqrere ñ solũ ad bñ
volēdũ intrinsec⁹: sed ēt ad bñ opandũ
extrinsec⁹. Insup pñs euãgeliũ explicat
manifeste ꝙ oparijs tñ dñs mercedem
tribuēdã ꝯ̄signat. Pro hui⁹ qōnis solu
tiōe notãda ē snīa.d. Boñ.dis.xl.ar.i.q.
iij.scdi.vbi ait.ꝙ volens opari bonũ aut
pt i actũ extrīsecũ: aut nō pōt. Si nō pt
volũtas reputat ꝓ facto.⁊ intentio bona
sufficit ad ei⁹ meritũ: qꝛ vt dr̄.ff.ď re.iu.
l.impossibiliũ. Ad impossibile nemo te
net.⁊ hoc atestat Greg. in omel.supra
Math. Estimationē regnuꝫ dei nō hēt
tãtũ valet q̄ꝫtũ habes q̄ꝫtũ potes. ¶ Si
v̄o q̄s dic̄ se velle opari bonũ ⁊ potēs illō
nō opat credēs ꝓficere decipit seipsũ: qꝛ
talis volũtas semiplena ē ⁊ pigra nec rō
nē v̄tutꝭ hꝫ nisi ducat ad op⁹. O q̄t sunt
tali errore delusi q cũ admonēt vt bñfa
ciãt rñdere solēt.sufficit nobis itētio nr̄a
sic̄ dic̄ vsurari⁹ valēs vsuras restituere ⁊
ñ restituēs.sufficit mihi intētio mea: scio
ꝙ bonã habeo volũtatē.⁊ tñ illã nō exe-
quũt i re. Sic faciũt adulti. sic fornica-
tores.sic ⁊ alij pctōres q̄ꝫ plimi. O mise
rabilē errorē quo fit vt insensati ⁊ stupi-
di suas infirmitates sanare non curant.
¶ Qd̄ volētes bñ opari debēt seq xp̄ꝫ i
gnãli.s.q̄ ad obseruãtiã diuinoꝝ p̄ceptoꝝ
ex debito.⁊ ꝯsilioꝝ de consilio. Cap.ij.

Ecundū cōſiderādū circa regu
lam neceſſariā ⁊ qualitatē bono
rū operū vꝫ exēplaris imitatio.
Ubi dubiū nō imerito declarandū oc/
currit. ¶ Utrū .ſ. neceſſariū ſit volēti bn̄/
facere ſequi xp̄m in opibꝰ bonis ea faciē
doꝰ que ipſe fecit. Et ꝓ vna parte ꝓbo ꝙ
ſic ꝑ dicta ſanctoꝝ. Jnqt eni Petrꝰ .i. ca
no. ij. c. Xp̄us paſſus eſt ꝓ nobis: vobis
relinquēs exemplū vt ſeq̄mini veſtigia
eius. Et Joh. i. cano. ij. c. Qui dicit ſe in
xp̄m credere debet quō ille ambulauit:
⁊ ipſe ambulare. Et Aug. in li. de doctri
na xp̄iana. Ex ſacro vnctiōis xp̄ianoꝝ
oīum vocabulū deſcendit ⁊ nomē quod
nomē ille fruſtra ſortiꝫ qui xp̄m minime
imitaꝫ. Et Grego. in omel. Qui veſtigia
xp̄i dedignanꝫ ſeq qua temeritate ſperāt
ad eiꝰ claritatis gaudia contuēda perue
nire? Et in .c. cū veniſſet. ex̄ de ſacra vn/
ctione. A xp̄o xp̄iani dicūꝫ. tanq̄ꝫ vncti
deriuanꝫ ab vncto vt oēs currāt in odo/
rē vnguentoꝝ illius cuiꝰ nomē oleuꝫ eſt
effuſū. ⁊ Joh. viij. xp̄s ipſe dicebat. Ego
ſū lux mūdi: qui ſequiꝫ me nō ābulat in
tenebris: ſꝫ hēbit lumē vite: Et Joh. xiij.
Exemplū eni dedi vobis vt quēadmodū
ego feci ita ⁊ vos faciatis. ¶ Ergo per
auctoritates ꝑdictas ꝯcludere poſſumꝰ
hoīes de neceſſitate teneri ad ſeruanda
opa xp̄i. ⁊ ſic cū xp̄s fuerit paupꝫ ⁊ multi
ſint diuites: xp̄us virginitatē ſeruauerit
multi ſint cōiugati: xp̄s ꝑ noctes orauerit: multi in ſuis lectulis dormiant: xp̄us
ſine calciamentis inceſſerit. multi calcia
mēta deferāt: xp̄us paſſus fuerit ⁊ mor/
tuus in cruce violenta morte atqꝫ terri/
bili: ab oībus derelictꝰ multi moriantur
morte nāli inter manꝰ ⁊ amplexꝰ caroꝝ
Ergo tales ⁊ oēs alij qui vitaꝫ ſuā aliter
ducūt q̄ꝫ xp̄s ſalui eē nō pn̄t. Et ex ꝯn̄ti
ſequereꝫ ꝙ dānabiꝫ totꝰ mūdꝰ. ⁊ ꝙ nec
ſci eēnt in ꝑadiſo: qa nec ipſi fecerunt q̄
fecit xp̄us. Nō fuit ad colūnā flagellatꝰ
Paulꝰ vt xp̄s. Nō ſpinis coronatꝰ Pe
trus. Nō clauis ꝯfixus Paulꝰ ꝑmꝰ he
remita. Nō nudus pēdēs in cruce iter
duos latrones magnꝰ Antonius. Non
felle ⁊ aceto potatꝰ Hieroꝰ. Nō deriſus
a tranſeuntibꝰ Aug. Jgiꝫ cum ipſi ⁊ alij
aliū modū in ſuis opibꝰ aliāqꝫ regulam
tenuerit q̄ꝫ xp̄s nō ſūt btitudinē aſſecuti
ſi auctoritates ad hāc ꝑteꝫ inducte aliter
ſaniꝰ nō exponāꝫ ⁊ intelligāꝫ. Pro alt̄a
ꝑte arguere poſſumꝰ ꝙ nō ſit nccr̄iuꝫ ad
ſalutē ſeq xp̄m ieſū. neqꝫ teneamur opa
eiꝰ faceꝛ. ⁊ arguo ſic. Unuſqſqꝫ tantum
oꝑari bonū meritoriū pōt quātū cōicaꝫ
ei gr̄a. Sꝫ nulli cōicaꝫ tanta gr̄a quanta
cōicata fuit aīe xp̄i. Ergo nullus tenetur
imitari xp̄ꝫ. qa illud īpoſſibile eēt. ¶ Ad
ſolutionē huius difficultatis īduco dn̄m
Boñ. d. in apologia pauperū. ꝙ in xp̄o
cōtingit reꝑire triplices actꝰ. Primi re/
ſpiciūt dignitatē excellētie. Secūdi con/
deſcenſionem miſericordie. Tertij infor
mationē vite ꝑfecte. ¶ Primi actꝰ reſ/
piciūt dignitatē excellētie vt illi in quibꝰ
appet ſua potentia: ſicut opa miraculoſa
vel ſapīa: ſicut reuelatioꝰ ſecretorū cordis
vel ſeueritas iudicij: ſicut eijcere vēdētes
⁊ emētes de templo: dura icrepatiōe ar
guere pontifices. vel auctoritas officij: ſi
cut ſacr̄m cōficere ⁊ manꝰ iponeꝫ ac re/
laxare pctā: q̄ oīa xp̄o cōueniunt: qꝛ ipſe
erat deꝰ oīpotēs. erat hō. ⁊ ex gr̄a vniōis
oīa ſciēs. ⁊ iudex ⁊ erat ſacerdos. Jn hu
iuſmōi opibꝰ velle ſeq xp̄m fatuū eēt ⁊
temerariuꝫ niſi ab ipſo qs vel ab aliq̊ a
xp̄o auctoritatē hēnte ad talia exequēda
foret deputatꝰ. Un̄ ſi qs diceret: volo mi
racl̄a facere: qꝛ ſic xp̄s fecit: ꝑſūptuoſus
cēſendus eēt niſi ab ipſo Jh̄u xp̄o ptātē
hāc accepiſſet ſicͣ apl̄i de qbꝰ dꝫ Math.
xx. Cōuocatis Jeſus .xij. diſcipulis ſuis
dedit illis ptātē ſpirituū imūdoꝝ vt eij/
cerēt eos ⁊ vt curarēt oēm languorem ⁊
oēꝫ īfirmitatē. Silr̄ nō liceret alicui re/
uelare ſecreta cordiū ⁊ futura contingē/
tia q̄ neſciret: qꝛ ⁊ ſi xp̄us id egit ſciebat
illa. Nec recte faceret ſi qs ꝯficere vellet
ſacr̄m qa ⁊ xp̄s id egit. niſi ad hoc ordi
natꝰ eēt vel a xp̄o ſicͣ apl̄i vel ab alijs q̊s
xp̄s deſignauit ⁊ deputauit. Un̄ vt bre/
uiter dicā. xp̄s nō eſt ſequēdꝰ i opibꝰ ex/
cellentie ⁊ dignitatis niſi ꝓut eſt tactum.

¶ Secūdi actus in xp̄o respiciunt con
descēsionē mi̅ſicordie. vt nuptijs īteresse
īter hoīes familiariter ꝯuersari. ī domo
ph̄ei. Magdalene ꝛ Marthe Mathei
publicani ꝛ zachei publicanoꝝ p̄ncipis
comedere ꝛ bibere cibaria ꝛ pocula cō
munia q̄ sibi dabāt. tunicā īcōsutilē non
hispidā rudēq; deferre ꝛ hmōi. q̄ oīa fa
cere voluit nō vt sensualitati peret. cui⁹ ī
eo nulla ꝯdictio īueniebat' non vt volu/
ptati deseruiret corpusq; suū nutriret in
delitijs q. ꝓ nobis oībus pati venerat: ſꝫ
vt in talibus exemplis cōdescēderet im
ꝑfectis. Qm̄ si oēs act⁹ eius q̄ꝫtū ad ap/
parentiaꝫ extitissēt ꝑfecti facile potuissēt
hr̄tici asserere passim ꝛ indistincte ad ꝑ
fectionis opa oēs teneri. sicq; dānassēt
ꝯiugiū: dānassēt ciuilē vitā: damnassent
tꝑales dignitates: dānassent artificum
officia: dānassent possidētes diuitias. dā
nassent deniq; oēs qui ꝑfectiōis vitam
non obseruarēt. Verūtm̄ aduertēdū ē q̄
licet act⁹ īꝑfectōis q fuere ī xp̄o viderēt
īꝑfecti q̄ꝫtū ad apparentiā: erāt tamē per
fecti ꝑfectionis act⁹ q̄ꝫtū ad existentiam
qm̄ sicut bonū dicit tripl'r ꝛ malū tripli
citer: ꝛ ꝑfectū tripl'r. ita ꝛ iperfectū dicit
tripliciter. Prio bonū dicit tripliciter:
qꝛ ē bonū ex gn̄e: sicut act⁹ trāsiēs suꝑ de
bitam m̄ām. vt ire ad eccliam. ieiunare
orare ꝛ similia. Et bonū ex circūstantia
sicut actus circūstātijs debitis informa/
tus. vt occidet hoīeꝫ qꝛ lex ita iubet. Est
ꝛ bonū ſꝫ se. qđ nullo mō pōt fieri ma
le sic diligere deū ex caritate. ¶ Scđo
malū dī tripl'r prio ē aliqđ malū ex gn̄e
vt act⁹ trāsiēs suꝑ m̄ām īdebitā. vt occi/
dere hoīeꝫ. Est ꝛ malū ex circūstātia: si
cut dare elemosynā diuiti: pauꝑib⁹ fame
ꝑire ꝑmissis. ꝛ ieiunare ꝑ inaneꝫ gl'iam.
Est ēt malū ſm se: qđ nullo modo pōt
fieri bn̄ sicut odire deū ꝛ de facto morta
liter peccare. ¶ Tertio ꝑfectū dī tripl'r
Est. n. q̊ddā ꝑfectū ex gn̄e. vt act⁹ diffici
lis ꝛ excellēs. sicut oīa reliq̄re ꝛ religio/
nē ītrare. Est qđdā ꝑfectū ex circūstātia
sicut est act⁹ debitis circūstātijs perfectō
nis informat⁹: sicut fugere mortem nō
ex infirmitate ꝛ timore ſꝫ ꝓ meliori bo/
no siue q̄ꝫtū ad deū: siue q̄ꝫtū ad ꝓximū
Est qđdā ꝑfectū ſm se. sicut īter blādi/
tias ꝛ vana ꝓmissa acerbitatēq; penaꝝ
forti ꝛ leto animo mortē subire pro xp̄o
¶ Quarto īꝑfectū dī tripl'r. Est qđdaꝫ
imꝑfectū ex genere. vt est act⁹ facilis ad
quē humana infirmitas cōīter inclinat
vt possidere pecuniā. hēre vxorē ſꝫ suuꝫ
statum. vti vestibus delicatis. ꝛ silia. Est
quoddā īꝑfectum ex circūstantia: sicut
dimittere vestē illā violēter accipienti ꝑꝑ
fugā maioris iniurie. Est ꝛ qđdā impfe/
ctū ſꝫ se: qđ nullo mō pōt stare cū euā
gelica ꝑfectione. sicut fuget pauꝑtatem
Bonū ergo ſꝫ se nullo mō p̄t eē maluꝫ
ꝛ ecōuerso neq; ꝑfectū ſm se p̄t eē iꝑfe
ctū ꝛ ecōuerso. Sꝫ bn̄ bonū ex gn̄e pōt
eē malū ex circūstātia: sicut si aliqs iret
ad eccliam vel faceret elemosynā vt pla
ceret hoībus ꝛ nō deo. Et malū ex gn̄e
pōt eē bonū ex circūstātia. sicut si iudex
maleficos iuxta legū sanctiones occide
ret. Ita etiam ꝑfectū ex gn̄e pōt eē imꝑ
fectū ex circūstātia. sicut intrare religio/
nem cā alicuius ꝯmodi tꝑalis ꝯsequēdi
Imꝑfectū adhuc ex gn̄e pōt ꝑfectū fie/
ri ex circūstātia. sicut facere aliqđ op⁹ ad
debitū finē caritatꝭ ordinatuꝫ: ex radice
intime caritatis ꝓcedens: sicut declinare
mortē nō ꝓpter timorē ſꝫ ꝑꝑ mai⁹ bonū
ꝛ magis necessariū: quēadmodū Pau
lus fecit qm̄ euitauit ēt fugiēs furorē iu/
deoꝝ. ꝛ a fr̄ib⁹ ꝑ murū submissus fuit ī
sporta hoc mō xp̄s bn̄ dict⁹ oīa ꝑfectissi/
me fecit: ꝛ oēs actus illius in quibus ap
paret aliq̄ imꝑfectio ꝑfectissimi erant ex
circūstantia caritatꝭ sue. Quo fit vt ma/
ioris ꝑfectōis fuerit ī ipso cibus ꝛ potus
q̄ꝫ in Iohe baptista illoruꝫ abstinentia:
maioris ꝑfectōis in eo cōuersatio cum
hoīb⁹ q̄ꝫ solitudo Iohānis in heremo
qm̄ hec ꝛ silia prouēiebāt ex fonte sue ar
dētissime caritatis. Nam sicut humanā
assumēdo naturā ī nr̄is q̄dē fact⁹ ē hu/
milis ſꝫ in ꝓprijs remāsit excelsus. sic ex
sūme caritatis dignatione ad act⁹ q̊sdaꝫ
nostre ībecillitati ꝛ īꝑfectioni ꝯformes

deprimitur ⁊ a sūme pfectionis rectitudi
ne nō curuaṫ. ⁊ iō talia opa i xpo pfecta
fuerūt. neqꝫ acceptanda ē snia falsa illo
rum qui dicūt ꝙ pfectio ⁊ impfectio dif
ferunt sicut duo ꝯria. vt rectitudo ⁊ di/
storsio. iustitia ⁊ pctm̄. glia ⁊ ignominia
vita ⁊ mors. sꝫ bn̄ verū ē ꝙ magis diffe
rūt sic̄ magis bonū ⁊ minꝰ bonū magis
meritoriū ⁊ minꝰ meritoriū. iō nl'lo mō
valet cōsequētia. virginitas est commen
dabilis. ergo mr̄imoniū vitupabile. vir
ginitas est bona. ergo mr̄imoniū ē ma
lū qꝛ h̄ duo nō differūt sicut bonū ⁊ ma
lū sꝫ sicut bonū ⁊ meliꝰ. Jō Augu. in li.
de bono cōiugali ait. Bonuꝫ erat quod
Martha faciebat occupata circa miste
riū sanctoꝶ: sed melius qđ Maria eius
soror. Bonuꝫ Susanne i ꝯiugali casti/
tate laudamꝰ: sed tn̄ ei bonū vidue An/
ne ac multo magis Marie v̄ginis ante
ponimꝰ. Bonū erat qđ faciebant qui de
substantia sua xpo ⁊ eius discipulis mi/
nistrabant: sed melius ꝙ faciebāt q oēꝫ
substantiā dimiserūt vt xpm expeditius
sequereṫ. hec ille. ¶ Tertij actus i xpo re
spiciunt informationē vite perfecte: sicut
v̄ginitatē ⁊ pauptateꝫ extremaꝫ seruare
⁊ silia. Jn his operibus n̄ tenemur xpꝫ
sequi: nisi vel in q̄stū volumꝰ: sicut si vo
to nos astringeremꝰ ad obseruātiā diui/
norū cōsilioꝶ: vel in casu quo extrema
necessitas expostularet: velut si aliquis
mortē pateret vt n̄ negaret xpꝫ. idcirco
mali iudices sūt q ex opibus pfectionis
in xpo aut scis eius consideratis: eos la
cerant in quibus talia opera n̄ relucent.
Si. n. vident sacerdotē aut clicū vestes
sibi ꝯueniētes ferentē, ptinus susurrātes
illum redarguunt ⁊ dicūt. non sic fecit
xps. Si vidēt platum ꝓm sui gradus di
gnitatē honorata familia associatū, ptinꝰ
asserūt. nō fecit sic xps nec Petrꝰ. Si
vident religiosū apposita sibi cibaria li/
cet qn̄qꝫ delicata: nec ꝯ sue regule aut
statutoꝶ suoꝶ, phibitionē comedētē seu
vestimēta sibi cōcessa habētē aut eqtātē
interueniēte legitima cā statim clamāt:
Nō sic fecit. Dn̄icus. nō Benedictꝰ nō
deniqꝫ ipse Franciscꝰ. Reputant ex his
malos ⁊ damnandos platos clicos re/
ligiosos tpales dn̄os ciues nobiles ⁊ ar
tifices omnes qui nō faciūt q̄ xps fecit
⁊ sancti. O crudeles intellectus. o arida
ingenia. o temerariū dānabileqꝫ iudiciū
qđ diui Hieronymi verbis cōfunditur
Jnquit. n. ipse ad demet. scribēs. Pro/
hibenṫ mala: precipiūṫ bona: concedūṫ
media: suadēṫ perfecta. Jn duobꝰ p̄mis
oē pctm̄ ꝯcludiṫ. reliqua v̄o in nr̄a po/
sita sunt ptāte vt aut vtamur cōcessis ac
licitis. aut ob maius p̄miū ea que nobis
pmissa sūt respuamus. hec ille. Dicēdū
igiṫ ꝙ tenemur seq xpm in gnāli non i
pticulari. i. vt bn̄ faciamus seruātes mā/
data dei qđ ipse docuit qn̄ adolescētulo
eū iterrogāti ⁊ dicēti. magister bone qđ
boni faciā vt habeā vitā eternā? Rn̄dit
Si vis ad vitam igredi serua mandata.
Jdeo in quolibꝫ statu volētes ꝟuare dei
mandata poterūt obtinere vitā eternā.
Hoc dico de regibꝰ. h̄ đ p̄ncipibꝰ. h̄ de
militibꝰ. h̄ đ mercatoribꝰ. h̄ đ r̄ligiosis.
h̄ de secularibꝰ. h̄ đ v̄ginibꝰ. hoc đ ꝯiu
gatis. hoc de oībꝰ deniqꝫ mundi hoībꝰ
¶ Qđ sēp hō dꝫ bn̄facere ēt si sit extra
caritatē. ⁊ de vtilitatibus bonoꝶ. q̄ fiūt i
pctō mortali.

Capl'm. iij.

t Ertiū ꝯsiderandū circa regulā
necessariū ⁊ q̄litatē bonoꝶ opeꝶ
diciṫ caritatiua iformatio. So/
lent eni quidā trepidare ⁊ in seipsis nō
ꝯfidētes. quia faciles se cognoscunt ad
ruendū in pctā: ne benefaciendo laborē
⁊ tempꝰ amittāt. Pro qbus in hac vlti
ma parte disputādū est. Utrū bōa facta
i mortali pctō sint alicuiꝰ valoris. Et ar/
gui posset ꝙ non. prio ex v̄bo Greg. in
omel'. Nec habet aliqd viriditatꝭ ramꝰ
boni opis si nō māserit i radice caritatꝭ
¶ Scđo qꝛ Apl's ait. ij. Co. xiij. Si lin
guis hoīuꝫ loquar ⁊ angeloꝶ. caritatē āt
non habeam: factus sū velut es sonans
aut cibalū tinniēs. Et si habuero, ph̄iā
⁊ nouerim mysteria oīa ⁊ oēm sciam. ⁊
si habuero oēm fidē ita vt mōtes trans/
ferā. caritatē aūt nō habuero nihil sum.

⁊ ſi diſtribuero in cibos pauperū oēs fa
cultates meas. ⁊ ſi tradidero corpꝰ meū
ita vt ardeaꝫ. caritatē aūt non habuero
nihil mihi ꝓdeſt. Et ad idē ē tex. i. q. i. c.
vide. ⁊ in. c. teneamus. ⁊ eſt tritū vſitatū
ꝙ dictū. Opa in pctō mortali fcā ad ni
hil eē ꝓficua. ❡ Sed i oppoſitū eſt au/
ctoritas. Aug. in li. de li. arb. d. Nullum
malū impunitū: nullū bonū irremune
ratum. Pro huiꝰ dubij declaratiōe tria
ſūt videnda. Primū ꝗ̄diu dicit̄ qs eē
caritatē eē in ſtatu pcti. Secūdum qd ē
bonū in caritate factū eē meritoriū vite
eterne. Tertiū an illi q ſūt i ſtatu pcti ad
hortandi ſint vt bn̄ faciāt. Primū vidē
dū ꝗ̄diu dicat̄ qs eē i ſtatu pcti ⁊ extra
caritatē. Et i h nō pauci ſolent grauiter
errare tenentes ꝙ pꝰ pctm̄ mortale cō/
miſſū vſqꝫ ad cōfeſſionē ſequētē ſēp hō
pctōr ſit extra caritatē. Sed ego dico ꝙ
pꝰ pctm̄ mortale vſqꝫ ad contritionē ſe/
quētē hō ē in ſtatu pci. ita ꝙ ſi vnꝰ nunc
peccet. ⁊ hinc ad vnā horā: vel ad vnaꝫ
dīē: vel ad vnū annū: vel ad plures non
cōterat̄: ꝗ̄diu nō ꝯterit̄ ſemp ē eē grāꝫ
⁊ caritatē: ⁊ bona ꝑ eū facta in pctō fie/
ri dicunt̄. Si qs vō pꝰ mortale cōmiſſū
ſtatim aut paululū pꝰ eēt ꝯtritꝰ ⁊ a cōtri
tione vſqꝫ ad cōfeſſionē ſequētē vł vſqꝫ
ad aliquod aliō pctm̄ mortale ꝑ eū no/
uiter ꝑpetratū bōa aliq̄ faceret illa eēnt
facta in caritate. Qualr̄ aūt ꝑ ꝯtritioneꝫ
aīa iuſtificet̄ ⁊ q̄re ꝯfeſſio vltra illā ſit ne
ceſſaria pleniꝰ dicet̄ in ſequētibꝰ. ❡ Se
cūdū vidēduꝫ ē qd eſt bonū in caritate
factū eē meritoriū eterne vite. ⁊ dico ꝙ
cū in btītudine ſcōꝝ deſ gradꝰ: qꝛ ñ oēs
eq̄liter illā ꝑcipiūt. quāto plura qs in ca
ritate opatur bōa tāto plures illiꝰ btītu/
dinis gradꝰ meret̄. vtputa ſi aliqs opat̄
decē in bona caritate. poſſibile eſt ipm i
btītudine ſublimari ad eq̄litatē āgeloꝝ
Si idē ſuꝑadderet alia decē bona poſſet
equari glīe archangelorū. ⁊ ꝗ̄tomagis
in bono ꝓficeret. ⁊ bōis bōa adderet tā/
to altiꝰ ꝯſcēderet ad altiorē btītudīs ſta/
tū. De illo ergo q i pctō mortali opatur
bonū dico ꝙ nihil meret̄ de ꝯdigno ꝗ̄
tū ad meritum vite eterne. vn̄ poſito ꝙ
aliqs i ſtatu pcti opatus eēt tot bona q̊t
oēs ſci ſit̄. ſi ad pniāꝫ rediens ꝓpter illa
moriat̄ in ſtatu ſalutꝫ. nihilominꝰ ex opi
bus illis nullū gradū btītudinis obtine
bit ⁊ licet in ſtatu pcti fecerit illa bona q̄
fecerunt illi q meruerunt eē cuꝫ angelis
aut illi q meruerūt eē cum archangelis
aut illi q meruerūt eē cum virtutibꝰ do/
minationibꝰ ꝑncipatibꝰ ptātibꝰ thronis
cherubin ⁊ ſeraphin: tn̄ ꝓpter illa talis
nō merebit̄ eē etiā in infimo angelorū
loco ⁊ ordine. Et hoc mō bonū in pctō
mortali factuꝫ dicitur nihil eſſe: nihilqꝫ
ꝓdēē. ſ. q̊ ad meritū eterne vite. ❡ Ter
tiū vidēdū an illi qui ſūt in ſtatu peccati
mortalis monendi ſint ⁊ adhortandi vt
bn̄ opent̄ ⁊ bn̄ faciāt. Et dico ꝙ ſic dū/
mō opent̄ bona aīo ⁊ ītentōe honorādi
deū. eiqꝫ ac eiꝰ eccleſie obediēdi. qꝛ talia
bona ſemꝑ vtilia ſūt ſemꝑqꝫ fructuoſa.
nec patit̄ deꝰ liberaliſſimꝰ inanē eē labo/
reꝫ q̊rūcūqꝫ opantiū bene ꝗnimo vt pꝫ
i ſmone ꝑcedēti. c. ij. Ipſe ē q obſtina/
tos ⁊ duros ſua grā gratꝫ data monet vt
velint ⁊ operent̄ bonū. A deo eſt a deo o
pctōres nequiſſimi. Si qn̄ vobis firmā
tibus mētem in aliq̊ vrō delicto: de quo
emēdari nō vultis: veniat i corde vt fa/
ciatis aliqō bonuꝫ: vt ieiunetꝫ: vt oretis:
vt viſitetis ecclias: vel elemoſynas pau/
peribus erogetis ⁊ ſilia. Audite vocem
dei ⁊ facite qō imittit in aīo vrō. non la
borabitꝫ etiā i pctō bn̄faciēdo abſqꝫ mer
cede. Et vt id clariꝰ videatur oībus aſſi/
gnabo nouē vtilitates q̄ ꝓueniunt ex bo
no facto in mortali pctō que ponunt̄ ab
Alex. de ales. i. iiij. volumīe ſūme. q. lxx/
xv. mē. iij. ar. i. ij. ⁊. iij. Pria dr̄ delecta/
tionis. ij. ſatiſfactōis. iij. diminutōis. iiij.
augmētatōis. v. libatōis. vi. diſpoſitōis.
vij. ꝯtinuatōis. viij. alleuiatōis. ix. glifica
tōis. ❡ Pria vtilitas q̄ ꝓuenit ex bono
fcō i pctō mortali dr̄ dlectatōis. vꝫ nāqꝫ
tale bonū ad dlectatōꝫ ⁊ iocūditatē mētꝫ
hic Ar. ait i. iij. eth. nullꝰ eſt q ñ gaudeat
bōis opatōibus. ⁊ i. ij. reth. bn̄ facē ⁊ bn̄
pati dlectabiliſſimū ē ſꝫ nām. Et. ix. eth.

Boni operatio studiosa delectabilis est
ſm ſeipſam. Et Tulli⁹ i lib. de ſenectute
Cōſcia bñ acte vite mĺtorūqꝫ bñfactoꝝ
recordaio iocūdiſſima ē. ¶ Scōa vtili/
tas,puenićs ex bono qđ fit ī pctō morta
li dicit̃ ſatiſfactio.ꝑ illud qdē ſatiſſit pre/
ceptis dei ⁊ eccleſie.⁊ iobedientie pctm̃
vitat̃.nā ſiqs in pctō mortali exiſtens te
netur offm̃ diuinū dicere ſi illud omittit
mortaliter peccat.ſi vͦo illud ꝑſoluit ſatiſ
facit precepto. Sicut etiā ſi laic⁹ obligat̃
dieb⁹ feſtiuis audire miſſam licet ī pctō
ſit ſi illā ex cōtemptu omittat aliud pec/
catū mortale incurrit.ſi vͦo audiat prece
ptum impleuit:⁊ ſic de reliquis ē dicen/
dū. ¶ Tertia vtilitas dicitur diminutio
Ualet bonū in pctō mortali factū ad di/
minutionē tꝑalis pene. Merent̃ ſiqdeꝫ
pctōres qñqꝫ nō ſolū puniri eternal'r ſꝫ
tꝑaliter flagellari. Sꝫ ꝑpter bona que fa
ciūt deus tꝑalis pene mitigat ſeueritatē
quot putamus eē ſodomitas. vſurarios
⁊ ſacrilegos.homicidas.periuros. blaſ/
phemos.⁊ ſceleratiſſimos hoīes quos
niſi ſuarēt bona q̄ faciūt extermiaret đ
terra potētiſſim⁹ de⁹.ſed eos ſuffert:eos
tollerat:eiſqꝫ q̄ mala ī pñti vita mererēt̃
ſuſpēdit iō q̄ꝫto magis quis voluntatem
ſuā ſentit ad pniam minus diſpoſitā.tan
to magis conari dꝫ facere aliqđ bonū:
vt ſic ſaltē vitare poſſit terribilia iudicia
dei. ¶ Quarta vtilitas dr̃ augmētatōis
Adauget ſiqdē de⁹ his q ī pctō mortali
aliqua ſua precepta ſuare cōtendūt tem
poralia bona qb⁹ dat ſalubrē aereꝫ.ferti
les agros.armēta fecūda.vberes fruct⁹
letā familiā.amicoꝝ copiā.ſanitatꝫ leticiā
honoris excellētiā.⁊ alia ſilia. Propte/
rea dicit de⁹ pctōrib⁹ oib⁹ illđ Iſa.i. Si
volueritis.ſ.adhuc in peccato exñtes be
nefacere ⁊ audieritꝫ me:bōa terre come
detis. ¶ Quinta vtilitas dr̃ liberationis
Liberat ꝑfecto bonū a pctōribus opera
tū a ptāte diabolica.quāto eni qs magiſ
abūdat peccatis.tāto maiorē auctoritatē
ſumit diabol⁹ ꝯ eū.⁊ ſm multitudinem
peccatorum ita iuſto dei iudicio ꝑmittit̃
vexare ⁊ moleſtare malos aīaꝫ ⁊ corpus

ſimul qñqꝫ ledēdo:ſed cū inter tot pct ā
interſerit̃ aliqđ opus bonū piiſſim⁹ de⁹
reſtringit audaciā ei⁹:tāqꝫ magna ē ope
ris boni vis etiā ī pctōribus vt nō ſoluꝫ
diabolo reſiſtere:ſed illū vincere valeat
⁊ expugnare. Eſt de h̃ exēplū. Gre. in di
al'.li.iij.c.vij.de iudeo illo nō baptiçato
q nocturno tꝑe exñs ſb quodā antiquo
tecto:⁊ in heremo ſito idolis cōſecrato
ſigno crucis tm̃ cōmunit⁹ demōes oēs
q ibidē cōuenerant terruit atqꝫ fugauit.
cui demones ipſi ꝑpter ſignū crucis tm̃
nullā moleſtiā inferre potuerūt. ¶ Se/
xta vtilitas dr̃ diſpoſitio. Ualꝫ adhuc bo
num factū a pctōrib⁹ vt magis diſpoſiti
ſint ad ſuſcipiendā grāꝫ dei vocātꝫ ⁊ eos
illuſtrantis ad pniam.vnde de eo q non
eſt paratus pctā dimittere Greg. ait de
pe.di.v.i.c.falſas. Nec tm̃ deſꝑet ⁊ inte/
rim qcqd poterit boni facere hortamur
vt faciat.vt oipotēs de⁹ cor illius illuſtret
ad pniam. Hic Alex.i.iiij.volumie ſum
me.q.lxx.mem.i.ar.iiij.ꝯſulit his q non
ſūt pati ſua pctā relinqre vt ſemel in āno
ſꝫ ecclie ſtatutū ſacerdoti ſe ꝓñtēt eiqꝫ
dicant:ora ꝑ me ad deū pr̃ qa tale pctm̃
habeo qđ dimittere nō ꝑpono. Ex h̃ in
qt ipſe poſſibile eēt vt q credebat ꝑpoſi
tū malū mutar̃ nō poſſe.tātā a deo aſſe
quatur grām vt mutet̃ in alteꝝ viꝝ ⁊ de
nō ꝯtrito fiat cōtrit⁹. Sic ⁊ Ri.i.iiij.di.
xx.ar.iiij.q.i. cū q̄rit an valeāt exñtibus
in mortali indulgentie ſacre ⁊ relaxatio
nes quas facit ecclia.rñdit qꝫ q̄ꝫuis non
poſſit fieri remiſſio pene manēte culpa
⁊ ex ꝯſequēti exñtes in mortali indulgē/
tiam nō ꝯſequāt̃.tm̃ ſi faciūt illđ qđ ꝯti/
netur in forma idulgentie prudēter faci
unt:qꝛ bōa facta in mortali pctō pctōrē
de ꝯgruo diſponūt ad pniaꝫ ⁊ illa me/
diāte ad ſuſceptōeꝫ grē ⁊ remiſſiōis pec
catoꝝ ꝑ diuaꝫ miſicordiā.h̃. Ric. Et qđ
ipe doctiſſime loqt̃. Marie egyptiatice
peccatricis exēplū roborat ⁊ ꝯfirmat q̄
ex alexādria vbi.xvij.ānis libidini publi
ce deſeruierat diſceſſit vt iret Hieroſoly
mam cū his q ibant ad adorādū crucē
xp̄i nō eo ꝑpoſito vt a turpitudine ſua

desisteret ſ ʒ tm̄ vt modicum illud bonū
ip̄a cū alijs opareť. In itinere nauigādo
nauꝭ suū corp⁹ ꝓstituit. cū tandē Hiero
solymā aduenisset terq̄ꝫ tēptās ingredi
tēplū ⁊ tāq̄ꝫ meretrix repulsā passa a do
mino tacta se ꝯuertit ad lachrymas pec
cata ðflere cepit q̄ iā cognoscebat illa ab
horrebat illa ðtestabať illa āpli⁹ n̄ ꝓseq
cōfirmabat clamabat ad dn̄m. Miserer
mei qꝛ peccaui nimis. clamabat ad ꝟgi
nē matrem. Succurre ⁊ tu mihi clemē
tissima genetrix dei. Ecce iā tertio ingre
di volui eccliaꝫ vt adorarē crucē filij tui
in qua pepēdit ꝓ me peccatrice ⁊ virilr
vt mereor eiecta suꝫ. Succurre tu mihi
o fons pietatꝭ. o misericordie speculū ⁊
audiuit vocē de celo dicētē sibi. Si trāsi
eris. Jordanē salua eris. Qua voce ꝯfor
tata iterū ad ecclesiam accessit ac eā libere
ītrauit absq̄ꝫ ꝯ̄dictione. ⁊ cū lachrymis ⁊
ꝯpūctōne cordis deosculata cruce foras
ꝓdijt: affuitq̄ꝫ illi ꝑsona q̄dā venerabilꝭ
tot nūmos illi afferens q̊t ad tres panes
emēdos sufficere potuere. Quib⁹ emptꝭ
trās Jordanē petijt. ibi. xvij. ānos ozoni
ꝯtēplatōi ⁊ deuotōi īsistēs tres tm̄ illos
panes ꝯsūpsit. Multiplicabāť siqdē ex
miraclo dei ita ꝙ toto illo tp̄e illiā ciba-
rūt. Ibi etiā. xvij. alijs ānis supuixit sine
cibo ⁊ potu gr̄a dei ⁊ cibo celesti recrea
ta. Ibi abbatē zosimā deſta ꝑcurrētem
spū ꝓphetico nouit. noīe ꝓprio eū voca
uit: bn̄dictionē ab eo petijt ⁊ vitā suā illi
reuelauit postulauitq̄ꝫ vt scō dn̄ice r̄sur
rectōis die ad ripā Jordanis sciſſimum
sacr̄m dn̄i ferret ibiq̄ꝫ illum expectaret.
Distabat locus ille a Jordanis flumine
ꝑ dietas trigita. Recessit zosimas fecitq̄ꝫ
q̄ Maria humiliter petierat. ⁊ ipsa die
pasce stās i ripa Jordanis vidit eam ve
nientē ⁊ scō crucis signo sup aquā siccis
pedib⁹ ambulātē. Et cū ꝑuenisset ad eū
reuerētissime cōione suscepta ꝑ eādē viā
redijt ad locū vn̄ recesserat. Eadē enim
die per āgelos ðportata fuit ꝑ oē spaciū
illud quo distabat loc⁹ ad quem redijt a
Jordane. Sequēti ꝟo āno ad locū illū
zosimas ꝑuenit viditq̄ꝫ i terra Mariā
iacētē corpusq̄ꝫ eius exanime ad caput
ꝟo scripturā quādā dicētē. Sepeli zosi-
ma Marie corpusculū q̄ die pasce q̄ a
te sacr̄ꝫ venerabile suscepit migrauit ad
dn̄m. itellexitq̄ꝫ ꝙ nō nisi angeli porta-
uerant eā qn̄ per 30. dietas vna die iter
ꝑfecit. Et cum de sepultura ei⁹ sollicitus
zosimas cogitaret: nec haberet moduꝫ
effodiēdi terrā vidit leonē ferocissimum
ad se gradiētē q fortiter cepit fodere se-
pultureq̄ꝫ locū cōuenientissime ꝑparauit
in q̄ recōdito corpe scē leo viā suā tenuit
⁊ zosimas ad suā cellā redijt in dn̄o ꝯso
latus. O admirabilꝭ bonitas p̄ris n̄ri dei
que nō respicit pctā hoīuꝫ cū redeūt ad
pniaꝫ. nō negligit etiā pctōres ad pniaꝫ
illustrare si ⁊ ipsi bonis opibus se ad-
iuuare voluerint. ¶ Septia vtilitas dr̄
cōtinuatio. Valet bonū in mortali pctō
factū ad cōtinuādū ⁊ ꝑseuerādū i bona
vita. facilius. n. pōt ꝑseuerare in bono q
bn̄facere ꝯsueuit q̄ꝫ q bn̄facere nūq̄ꝫ di
dicit sicut diffusi⁹ dixi in tractatu de ꝟtu
tibus s̄mōe. i. c. ij. Hinc sapiēs. Ecc. xij.
c. ait. Nō est ei bn̄ q assidu⁹ est in malo.
¶ Octaua vtilitas dr̄ alleuiatio. Posi
to. n. ꝙ q s i pctō mortali faciēs bonum
ꝓpter suā ipenitentiā eēt dānat⁹: virtute
illi⁹ bōi penā fortius substineret leuiorq̄ꝫ
ei fieret. vn̄ Aug. i ench. ait Tale bonuꝫ
facit vt tollerabilior fiat dānatio. ¶ No
na vtilitas dr̄ glorificatio. Naꝫ si pctōr
ꝑ pniam moriať in statu salutis ⁊ ꝑ illū
obtineat vnū tm̄ gradū btitudinis. i eo
gradu erit cū ampliori gaudio accidēta
li ꝑꝑ bonū qð in peccato mortali fecit q̄ꝫ
si illð omisisset. Animēť ergo oēs ⁊ iusti
⁊ pctōres ad bōa opa ꝑꝑ q̄ pijssim⁹ de⁹
ꝓuocať ⁊ ip̄e ēt pctōres eq̄nimiter ferre
eisq̄ꝫ sua bn̄ficia inumera iꝑtiri largiens
h gr̄aꝫ ⁊ i futuro gloriā i q̄ viuit ⁊ r̄gnat
per infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia p⁹ dn̄icā i septuagesima
de his q̄ mouere hn̄t penitētes ad obe-
diendū deo. ⁊ qualiter oēs hoīes studeť
debent ad seruandū ꝑcepta altissimi.

Sermo. iij.

Multi sunt vocati pauci vo electi iterū vbi.s. data ē ab omnipotenti deo suo digito conscripta lex mādatoꝝ ad q̄ obseruāda oēs hoīes cōuocauit. ſʒ paucissimi reperiūt q vt decet tā excelso ꝛ gloriosissimo dño obedire velint. nec recte excusaꝛ se pñt diuoꝝ p̄ceptoꝝ transgressores q̄s oēs voces scripturaꝝ excitāt ꝛ iuitāt ad obedientiā dei. Et qꝛ vt p̄missū est in ſmōe p̄cedenti. merces eterne vite non daꝛ nisi seruātibꝰ dei mādata. Jdcirco in hoc ſmone de his q̄ merito idu cūt nos ad ferendū iugū obediētie diuine ero dicturus vt sic hi q ad pniam redire se disponūt magis animeꝛ ad exequēda opa bona ꝛ eē valeāt de numero illoꝝ pauco rū q electi erūt. Notabimꝰ ergo tria esse illa q̄ nos ad dei obediētiā p̄cipue ꝛ p̄ncipaľr debēt animare.

Primū est legis excellētia.
Secūdū dei reuerentia.
Tertiū obedientie efficacia.

¶ De excellētia mosayce legis. ꝛ quare non seruatur a nobis nisi quo ad precepta moralia. Caplm.j.

Primū qđ nos animare ꝛ inducere debet ad obediētiā dei dicit legis excellētia. Mandaꝛ qdeʒ nobis ꝛ iniūgiꝛ seruare legē excellētissimam continentē p̄cepta v̄tutuʒ. vt dicit Alex. d̄ ales. in. iij. volumie sūme. Sʒ p clariori intelligentia hꝰ ptis tria erūt dubia declarāda. Primū vtrū lex diuorū p̄ceptorū sit a bono deo data. Secūduʒ vtrū lex Moysi sit a nob̄ ꝯuenienter obseruata. Tertiū vtrū i p̄cept̄ decalogi sit regula salutis sufficienter assignata

¶ Primū dubiū d̄clarādū vtrū lex diuinoꝝ p̄ceptoꝝ sit a bono deo data. quia lex illa est ea quā Moyses dux ppli hebreoꝝ tulit ꝛ pmulgauit. Et statim offerunt se heretici asserentes illā legē eē nō a deo ſʒ a p̄ncipe tenebraꝝ. Et arguebāt ſm q̄ Augu. dicit in li. ꝯ aduersarium legis ꝛ pphaꝝ dicētes. Dei pfecta sunt opa ſʒ lex Moysi erat impfecta. Heb. vi. Nihil ad pfectū adduxit lex ergo nō erat opꝰ dei. ſʒ scūs Tho. i. ij. q. xcviij. ar. ij. ad. i. ar. rñdit q̄ lex illa p illo tpe bōa erat ꝛ optia lʒ impfecta sit respectu tpis euāgelij ꝛ legis grē. Qđ āt fuerit a bono deo pbaꝛ tripľr. i. ex Moysi scitate. Secūdo ex xp̄i auctoritate. Tertio ex legis bōitate. Prio pbaꝛ ex Moysi scitate. ipe eq dē legislator scissimꝰ ꝛ amicꝰ d̄i fuit amator v̄itat̄ ꝛ iustitie sanctior nūma pōpilio q ſʒ Jsidorū. vi. ethimol. leges dedit romāis. ꝛ Foroneo q grecis. ꝛ mercurio Thermegisto q egyptijs. ꝛ ipo ligurgo q leges tulit Lacedemonijs. de qbꝰ oibꝰ ē. c. Moyses. di. vij. decretoruʒ De scitate v̄o Moysi loqꝛ sapiēs. Ecc. xv. cū de eo dicit Dilectus deo ꝛ hoibus cuius memoria in bñdictiōe ē. Simileʒ illū fecit in glia scōꝝ. ꝛ magnificauit eū in timore inimicoꝝ. ꝛ in v̄bis suis monstra placauit. glificauit eū i ꝯspcū reguʒ ꝛ vixit illū corā pplo suo ꝛ oñdit illi gloriā suā. Jn fide ꝛ lenitate ipsius scm̄ fecit illū ꝛ elegit eū ex oi carne. Audiuit eniʒ vocē ipsius ꝛ induxit illū in nube. ꝛ dedit illi cor ad p̄cepta ꝛ legē vite ꝛ disciplie. ꝛ Nūeri. xij. c. d̄ eo dr̄. erat Moyses vir mitissimꝰ sup oēs hoīes q morabāꝛ i terra. Et Exo. xxxiiij. recitaꝛ historia qľr Moyses ieiunādo. xl. dies ꝛ. xl. noctes legem accepit a dño. Et Act. vij. Stephanꝰ leuita accusātibꝰ eū quasi male sensisset de lege ꝛ de Moyse rñdebat. d. Moyses fuit gratus deo ꝛ eruditus in oi sapientia egyptioꝝ potēs i v̄bo ꝛ i opibꝰ suis. ꝛ infra. Hic ē Moyses d̄ q̄ dixit deꝰ filijs isrľ. Prophām vob̄ suscitabit deꝰ de frībꝰ v̄ris tāq̄ meipʒ audietis. Et infra. Accepistis legē i dispositione angeloꝝ. Et Gal. iij. apľs inquit Lex data ē p angelos ꝛ manu mediatoris. ¶ Scđo pbaꝛ q̄ lex Moysi a bono deo fuerit data ex xp̄i auctoritate. naʒ Math. v. dixit. Non veni soluere legeʒ sed adiplere. Si igiꝛ fuisset lex a p̄ncipe tenebraꝝ non ipleuisset eā. Et Luce. ij.

dr postq̄ impleti sūt dies purgationis Marie ſm legē Moysi tulerūt illū in hierusalē vt sisterent eū dn̄o sic scriptuȝ est i lege dn̄i. Et luce.xvi. Hn̄t Moysē ꝛ ꝓphas audiant illos. Et Luce.vlt.c. Necesse ē ipleri oia q̄ scripta sūt in lege Moysi ꝛ ꝓphetis ꝛ psalmis de me. Et apli sciētes volūtatē xp̄i de lege Moysi eis predicata illā commēdarunt. Unde Paulus ad Ro.vij.ait. Lex qdē sācta ꝛ mandatū scm̄ est. Et.i.Thi.i. Scimus autē q2 bona est lex siqs ea iuste vtatur. ¶ Tertio ꝓbaf q lex fuerit bōa ex legis bonitate: qa lex illa hoies ordinabat ad bonū illud p̄cipiēdo ꝛ malū ꝓhibendo ñ eni diabolus legē tulisset p quā hoies fierent boni ꝛ diabolus ipse esset cōfundendus. ¶ Secūdū dubiū declarandum erat. vtrum lex Moysi sit a nobis conuenienter obseruata. Et videf q nō quia nos illius legis sum⁹ māifestissimi violatores. nā in lege illa multa dantur precepta que non obseruātur a nobis vt puta preceptum de scificatione sabbati Exo.xx. de celebratōe scenophegie pasce pētecostes. ꝛ de esu agni pascalis. de lapidatione filij inobedientis. mulieris adultere. ꝛ violantis sabbatū. ac de alijs oibus. de qbus habef in lib. Leuit. Numeroꝝ. ꝛ Exo. in pluribus capitulis. Si lex illa bona erat. ꝛ xp̄us illam impleuit ea faciens que ꝛ iudei faciūt pseueranter qūo possūt ea xp̄iāi dimittere absq; peccato? Ad hāc difficultatē ego rn̄deo ſȝ Alex. d ales i.iij. volumie sūme. q.xxviij. mē.ij.ar.i.ꝯ.i. Et Tho.i.ij.q.xcix.ar.iiij. q i lege Moysi tria erāt gnā p̄ceptoꝝ. Judicialiū. Cerimonialiū. Moralium ¶ Prio in lege illa erāt p̄cepta iudicialia qb⁹ plectebāt dliquētes ꝛ pūiebāt rei Sȝ seueritas taliū p̄ceptoꝝ finē hūit in aduētu ih̄u xp̄i redēptoris p quē facta ē pax iter deū ꝛ hoies pctōres. Ex h ingt Hiero. Ad Damasū papā de filio prodigo. Lex. quippe iustitie tenax clementiā nō habebat: sȝ qcūq; adulter fraudator homicida. ꝛ vt breuiter dicā mortali crimine detinebatur nulla venia pnie laxabatur a crimine. oculū ꝓ oculo. dentem ꝓ dente. aiam ꝓ aia iubebaf exolucf. sed misit deus filiū suū natū ex muliere factum sub lege q austeritatē legis euangelij gratia tempauit. vn̄ apl's ecclesijs scribēs. Gratia ingt vobis ꝛ pax a deo p̄re ꝛ dn̄o ih̄u xp̄o gratia que nō ex merito retributa est sȝ ex donāte ꝯcessa. par vō qua deo reconciliati sum⁹ habentes ꝓpitiatorē dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m: ꝛ ipe ē ꝓpitiatio ꝓ pctis nr̄is. h ille. Jō dicēdū q p xp̄m dn̄ȝ liberati sum⁹ ab onere iudicialiū p̄ceptoꝝ ꝛ a timor penaꝝ legis que nō obligabāt q̄tū ad hoc nisi vsq; q̄ xp̄s vēisset qui adultere dixit Jo.viij. c. Nec ego te cōdēnabo. vade ꝛ ampli⁹ noli peccaf. ¶ Scd̄o i lege erāt p̄cepta cerimonialia de qb⁹ scribif. Exo.xviij.c. Esto pplo i his que ad deū sūt oñdasq; ei cerimonias ꝛ ritū colēdi deū hec p̄cepta cōtinebāt oia ad dei cultū ptinētia de qbus in tractatu de legib⁹ deo dante tractabo distincte. Jdeo nūc sufficit declarare quaf illa obseruare p̄termittim⁹ Et dico quia id facim⁹ rōabiliter ꝛ absq; pctō qm̄ oēs cerimonie veteris legis vmbra erant ꝛ figura eoꝝ q̄ p xp̄ȝ erāt gerenda. Jō aduēiēte vitate cessat figura. vn̄ apl's ad Heb.x. dicebat. Umbrā hn̄s lex futurorum bonoꝝ nō ipsā imaginem rerum. Umbra siquidē min⁹ ē q̄ȝ imago. tāq; imago ptineat ad nouā legem. vmbra ad veterē. Et iterū Col'.ij. Nemo vos iudicet in cibo aut in potu: aut in parte diei festi. aut neomenie aut sabbatorū q̄ sunt vmbra futurorum. Et Augu. in.vij. li. de ciui. dei. c.xxxii. d hac re sic pulchre loqf. Oēs. n. ñ solū ꝓphie que in verbis sunt nec tm̄ p̄cepta vite q̄ mores hominū pietatemq; conformāt atq; illis litteris continenf: verū etiam sacra sacerdotia tabernaculū siue templū cerimonie ꝛ dies festi ꝛ omnia alia que ad eam religionē ptinent que deo debetur ꝛ grece ꝓprie latria dicitur ea significarūt ꝛ pnūciarūt q̄ ꝓpter eternā vitam fideluȝ impleta in xp̄o credim⁹ ipleri cernim⁹ ꝛ iplenda ꝯfidim⁹. h ille

Sed ꝯtra arguere possumꝰ: qꝛ cerimo
nie veteris legis nō cessauerūt i xpi ad/
uentu. pͥo qꝛ Baruch. iiij. dꝛ. Hic ē lib
mandatorū dei: ⁊ lex q̄ ē i eternū. ſ; ad
legē pertinebāt cerimonie. ergo duratu/
re erāt i eternū. ¶ Scdo obijcit qꝛ obla
tio leprosi mūdati ad legis cerimonias
ꝑtinet. ſ; ēt i euāgelio ꝑcipit leproso mū
dato vt hmōi oblatōes offerat. ergo ce/
rimonie legis veteris n̄ cessauerūt xpo ve
niente. Tertio obijcit ex eo ꝙ circūcisio
erat instituta in signū fidei Abrahe. ob/
seruatio aūt sabbati ad recolēdum bene
ficiu; creationis. ⁊ alie solēnitates legis
ad recolendū alia dei bn̄ficia. sed fides
Abrahe est semꝑ imitanda etiā a nobis
⁊ bn̄ficiū creationis ⁊ alia dei bn̄ficia sē
per sūt recolēda. ergo ad minꝰ circūcisio
⁊ solēnitates legis cessare nō debuerūt
Responsio ad h oia ſm Tho. i. ij. q. ciij.
ar. iij. ad ar. ¶ Ad primū ꝙ lex vetꝰ dr
eē i eternū ſ; moralia q̄dē simpl'r ⁊ ab/
solute ſm cerimonialia vo q̄tū ad veri
tatē ꝑ ea figuratā. ¶ Ad scdm dicēdum
ꝙ mysteriū redēptionis humani gene/
ris ꝯpletū fuit i passione xpi. vn̄ tūc dn̄s
dixit. Cōsūmatū ē. Joh. xix. iō nūc tota
liter debuere cessare legalia iam vitate
eoꝝ cōsūmata. in cuiꝰ signū in passiōe
xpi velum tēpli scissum ē. Mat. xxvij.
⁊ iō an̄ passionē xpo ꝑdicāte ⁊ miracu
la faciente currebat lex ⁊ euāgeliū. q̄ a iā
mysteriū xpi erat inchoatū ſ; nōdū cō
sūmatū. ⁊ ꝓpter h mādauit dn̄s an̄ pas/
sionē suā leproso vt legales cerimonias
obſuar;. Post passionē vo xpi vsq; ad
tēpus euāgelij diuulgati legalia cū euan
gelio currebāt. n̄ d necessitate: ſ; ex q̄dā
cōgruitate ne scādaliçarent iudei. Ideo
Paulꝰ circūcidit. Timotheu; q ex ma/
tre iudea erat. Titū vo qꝛ simpl'r erat gē
til' circūcidere noluit: vt i circūcisiōe Ti
mothei osn̄der; sacra legalia n̄ dbere dā/
nari ⁊ i h ꝙ Titū circūcidere noluit osn̄de
ret ea n̄ eē necc̄ia. pꝰ diuulgatū āt euāgeliū
sūt oia ꝓhita, ⁊ mortifera. ꝯcordat his
Alex. i. iiij. volumie summe. q. vi. mē. v.
ar. iij. ⁊. iiij. ⁊ ri. i. iiij. di. i. ar. vi. q.. iiij. ad

ij. ar. Ad tertiū obiectu; sic rn̄dit Tho.
vbi. s. ꝙ fides Abrahe fuit cōmēdata i
h ꝙ credidit diuine ꝓmissiōi de futuro se/
mie in q̄ bn̄dicerent oēs gētes. ⁊ iō q̄diu
h erat futurū oportebat ꝓtestari fidem
Abrahe in circūcisiōe. ſ; postq̄ iā h est
ꝑfectū o; alio signo d̄clarari. s. baptismo
qui in hoc circūsioni succedit. ſm illud
apli. Col. ij. c. circūcisi estis circūcisione
nō manifesta. ſ; i circūcisione xpi cōse/
pulti ei in baptismo i q̄ ⁊ resurrexistis ꝑ
fidem opationis dei. Hec ille. De sabba
to aūt qd significabat ꝑmā creationē di
cimus qꝛ mutatū ē in diē dn̄icū in quo
cōmemorat noua creatura inchoata in
resurrectōe xpi. Simil'r alijs solemnita
tibus veteris legis noue solēnitates suc/
cedūt quia beneficia illi populo exhibita
significāt bn̄ficia nob ꝑ xpm concessa.
vn̄ festo pasce succedit festū passiōis xpi
⁊ resurrectionis. festo pent. in quo data
fuit vetus lex successit festū pent. in quo
data fuit lex spūs vite. Festo neomenie
succedit festū btē virginis in q̄ ꝑmo ap/
paruit illumiatio solis. i. xpi per copiam
gr̄e. Festo tubaꝝ succedūt festa aplorū
Festo expiatiōis succedūt festa martirū
⁊ cōfessoꝝ. Festo tabnaculorū succedit
festū ꝯsecratōis ecclie. iij. i lege Moysi
erāt ꝑcepta moralia. de qbꝰ dꝛ Ecc. xvij.
Addidit illis disciplinā ⁊ legē vite hr̄di
tauit illis. vbi glo. ait. disciplina est eru/
ditio morum. Talia ergo ꝑcepta mora/
lia a nobis obſuari debent. que Exo. xx.
c. cōmemorātur. Et hec duratura erūt
vsq; ad ꝯpletū numerū electoꝝ. ¶ Ter
tiū dubiū declarandū erat vtrū i ꝑcept
decalogi sit regula salutis sufficienter as
signata. nam ex. xx. c. exodi. colliguntur
tm̄ decē mādata. videlicet. Primū. nō
habebis deos alienos. Secundū. Non
assumes nomē dei tui in vanū. Tertium
Memēto vt diē sabbati scifices. Quar
tū Honora prēm tuū ⁊ matrē tuā vt sis
longeuꝰ sup terrā. Quintū. Nō occides
Sextū. Nō mechaberis. Septimū. nō
furtū facies. Octauū. Nō loq̄ris cōtra
ꝓximū tuū falsū testimoniū. Nonū. nō

cō cupiſces domū proximi tui. Decimuꝫ
Non deſiderabis vxorē eius. In quibꝰ
p̄ceptis plene ꝯtinentur oīa ꝑ que poſſit
hō etiā ſalutē accipe. Quā vt inqt Boñ.
l.iij.di.xxxvij. Ois lex mādat iuſtitiaꝫ q̄
cōiter dicta nil aliud eſt niſi vt hō ſit ad
deū ⁊ ad ꝓximū ordinatus. vñ Luce.x.
⁊ Math.xxij. xp̄s dixit. Diliges do.d.t.
⁊ ꝓ.t. ſicut teipſū. in his duobus p̄ceptis
tota lex pēdet ⁊ ꝓphe. Ex h̄ Moyſi da
te fuerunt due tabule lapidee. in quaruꝫ
p̄ma ꝯtinet mādata ad deū nos ordnā-
tia. in ſecūda mandata nos ad proximū
ordinantia. ¶ Sufficientia vero man-
datorū p̄me tabule ſumi pōt tripliciter.
ex ꝑte obiecti. ex ꝑte ſubiecti. ex ꝑte actꝰ
medij. ¶ Prio ſumit ex ꝑte obiecti. nā
cū in deo ſint tres perſone. ⁊ tria appro-
priata. ⁊ triplex genꝰ cāe ſm ꝙ cōꝑatur
ad creaturā triplex ē p̄ceptū ſm ꝙ crea
tura rōnalis ordinari habet ad deū. naꝫ
ſm rōneꝫ maieſtatis que appropriatur
patri ⁊ cōuenit deo ſm ꝙ ē cā efficiens
creature ordinat ꝑ illud preceptuꝫ. Non
habebis deos alienos. ſm rōneꝫ v̄itatis
que appropriat filio ⁊ ꝯuenit deo ſm ꝙ
ē cā formalis ⁊ exēplaris creature ordia
tur per illud. Non aſſumes nomen dei
tui i vanū. ſm rōnē bonitatis q̄ appro-
priatur ſpūi ſcō. ⁊ cōuenit deo ſm ꝙ eſt
cā finalis ordinatur hō ꝑ illud p̄ceptum
Memēto vt diē ſabbati ſcifices. ita vt ꝑ
hec tria ſubiaceat ſumme maieſtati: cre
dat ſūme veritati: ⁊ adhereat ſūme bōi-
tati. ¶ Scdo ſumit ſufficiētia ex ꝑte ſb
iecti ordinabilis: qd̄ eſt aīa rōnalis in q̄
eſt triplex vis motiua ſm quā hꝫ in deū
ordinari videlicet rōnalis ꝯcupiſcibilis
⁊ iraſcibilis. Mādatū de adoratione re
ſpicit ipſam iraſcibilē. mandatum vero
ſecūdū ipſam rōnalē. ⁊ mandatū tertiū
de ſcificatione ſabbati reſpicit ipſam cō
cupiſcibilē. ¶ Tertio ſumit ſufficiētia ex
ꝑte actꝰ medij. Triplex.n. eſt actꝰ ſm quē
hꝫ hō in deū ordinari. videlicet cordis
oris. ⁊ oꝑis. Penes actum operis atten
ditur primum mandatū de adoratione
Penes actū oris attendit ſecūdū man
datū quo ꝓhibet falſa inuocatio noīs di
uini. ſꝫ actū cordis attēdit tertiū māda-
tū in q̊ p̄cipit ſcificatio mētis. ⁊ ſic māda
ta ad deū nos dirigentia ſufficientiſſime
tradita eē cōſtat. ¶ Sufficiētia āt man
datoꝝ ſecūde tabule haberi pōt ex ꝑte
actꝰ medij. nā ad ꝓximū ordiari hēmus
ſm bñficētiā ⁊ ſm inocētiā. i. vt ei bñfa-
ciamus ⁊ illi nō noceamꝰ. q̄ ſūt duo pre
cepta iuris nāe. de qbꝰ dī di.i. decretorū
c.i. ius nāle ē qd̄ in lege ⁊ in euangelio
ꝯtinet: quo qſqꝫ iubet alij facere que ſi-
bi vult fieri. ⁊ ꝓhibet alij inferre qd̄ ſibi
nō vult fieri. Vñ xp̄s in euangelio. Oia
q̄cūqꝫ vultis vt faciant vob̄ hoīes ⁊ vos
facite illis. h̄ eſt eni lex ⁊ ꝓphe. Scdm
bñficentiā igit ordinat hō ad ꝓximuꝫ ꝑ
illud p̄ceptū. Honora pr̄eꝫ tuū ⁊ mr̄eꝫ
tuaꝫ. ſꝫ innocentiā v̄o neceſſe ē triplicē
ordinē obſeruare. ſ. oꝑis. oris. ⁊ cordis. i.
vt ꝓximo nō noceamꝰ. nō oꝑe. non ore
nō corde. Nocere autē qs pōt ꝓxio ſuo
tripliciter oꝑe. Aut i perſōa ꝓpria. ⁊ hoc
ꝓhibet ꝑ illd̄ p̄ceptū. Nō occides. Aut
in ꝑſona cōiūcta. ⁊ ꝓ hoc ē illud p̄ceptū
Nō mechaberis. Aut i poſſeſſiōe terre
na ⁊ ꝓ hoc ē aliud p̄ceptū: Nō furtū fa-
cies. Scdo ꝑt ꝓxio nocumētū iferri ore
⁊ ad id remediū dat illd̄ p̄ceptū. Nō lo
quaris ꝯ ꝓximū ⁊c. Tertio ſꝫ actū cor-
dis ꝓximꝰ ledi pōt. Aut ꝯcupiſcēdo eiꝰ
vxorem. ⁊ ſic ē illud preceptum. Nō cō
cupiſces vxorē eius. Aut inordinate deſi
derando eius bona temporalia. ⁊ ꝯ hoc
dat vltimū p̄ceptū. Nō cōcupiſces rem
ꝓximi tui. ⁊ ſic pꝫ ſufficiētia mādatorū
Sꝫ ſtati ē q obijciat ⁊ dicat. ꝙ cū ſepteꝫ
ſint capitalia pctā ⁊ non niſi de duobus
fiat prohibitio. ſ. luxuria ⁊ auaritia nihil
qꝫ dicatur de ſuꝑbia de accidia de gula
de inuidia ⁊ de iracundia. Aut ergo iſta
non ſunt pctā aut regula p̄ceptorum de
ficiet: quia illa nō ꝓhibet. Rñdet dñs
Boñ. in.iij.di.xxxvij.ar.ij.q.i.ad.iij.ar.
ꝯ ꝙ oīa hec pcā ꝓhibentur in p̄ceptis
decalogi. implicite. Nā ſuꝑbia prohibet
in adoratione dei. Inuidia ⁊ Ira in fu-
ga homicidij. Accidia in ſanctificatione

ſabbati .⁊ gula in deteſtatione luxurie. Luxuria aūt ⁊ auaritia ꝓhibent explicite ꝓpter maiorē ꝓnitatē quam ad illam oēs vniuerſalr̄ habent. Et ꝓpter dicta aſſerit Boñ. ꝙ in oībus p̄ceptis qñ deus explicite aliqd ꝓhibet: implicite precipit ei⁹ ꝯriū. ⁊ qñ aliqd explicite p̄cipit: implicite ꝓhibet ei⁹ ꝯriū. Eſt igit̄ p̄ceptoꝝ decalogi regula ꝯpēdioſa breuis ⁊ ſuauiſſima cōtinēſqȝ oīa ad ſalutē ſpectātia Ab ei⁹ obligatione null⁹ excipit̄ ſed oēs illā ſeruare tenēt̄. Verūtñ dolēdū puto de xp̄ianoꝝ ignauia ignorātiaqȝ mltoꝝ q ñ ſolū p̄cepta dei trāſgrediūt̄. verū ēt illa ſcire nō curāt. Hi ſūt q ſi interrogēt̄ que ⁊ quot ſūt legis p̄cepta rñdere minime ſcient. O vere deteſtabilis cecitas o rep̄hēſibile malū. o. dānabilis deniqȝ negligentia. Verificat̄ certe in talibus illud Oſee. iiij. c. Audite verbuȝ dñi filij iſrl̄. q2 iudiciū dñi cū habitatorib⁹ terre nō eſt v̓itas nō eſt mīa ⁊ nō ē ſcīa dei ī terra. Maledictū. n. ⁊ mendaciū: homicidiū ⁊ furtū ⁊ adulteriū iundauerūt Sanguis ſanguinē tetigit. ꝓpter h̓ lugebit terra. ⁊ infirmabit̄ oīs qui habitat in ea. h̓ ille. Que eni cōfuſio q̄ verecūdia ī eſſe debet ignorātib⁹ ſalutis ſue regulaȝ cū ſciāt tot cātilenas vanas. tot inutilia ⁊ curioſa. ⁊ illud qđ dei ſeruitium reſpicit dei honorē deiqȝ obīaȝ addiſcer̄ nolunt ¶ Qđ oēs dñt ꝓmpto aīo ſ̓uar̄ p̄cepta dei ob reuerētiā dīne maieſtatꝫ ⁊ q̄re deus hoīeȝ obligauit ad illa. Cap. ij.

Ecūdum qđ nos aīat ⁊ inducit

s ad obīam dei dicit̄ dei reuerentia. Dictat equidē ipſa nā reuerētiā exhhibēdā fore ſūmo impatori celi terre āgeloꝝ ⁊ hoīuȝ oīuȝqȝ creaturarū Hoc aūt maxime fit cum eius mādata ſeruant̄ ad que ipſe hoīes ligauit rōnabiliter maxie ꝓpter tria. Pͥo ꝓp auxiliationē. Scđo ꝓp iuſtificationē. Tertio ꝓp humiliationē. ¶ Pͥo de⁹ rōabilr̄ obligauit hoīes ad obſeruātiā mādatorū ꝓp auxiliatōnē. vt ſic auxiliū haberet libū arbitriū qđ poterat a bono d̓ficere ⁊ ī malū declinare. Qm̄ vt inqt Hiero. ad Demet. v̓. Vtrūqȝ nos poſſe voluit optimus creator: ſȝ facere tm̄ qđ ipauit Et ſi obijceret̄ ꝙ obligatio repugnat libertati. ⁊ ut Aug. dicit. ſ̄. Gen̄. ad lr̄am Meliores iudicauit hoīes q ei libalr̄ deſeruirēt. Si ergo a p̄ncipio de⁹ reliqt hoīeȝ ī manu cōſilij ſui dādo ei libtatē arbitrij. videt̄ ꝙ nullo mō debuerit addere obligationē p̄cepti. rñderi pōt ſ̓m Boñ. vbi. ſ̄. ar. 1. q. 1. ad. iij. ar. ꝙ obligatio ad bonū ñ repugnat libtati ſimpliciter ſed repugnat libertati peccādi. Quāto autem qs magis īheret v̓tutib⁹ ⁊ euitat pctā: tāto libioꝛ eē cēſet̄ qđ plene oſtēdi ī ſ̓mōe pͥo d̓ v̓tutib⁹. Et h̓ exp̄ſſe aſſeruit Tulli⁹ ī ꝑadoxis. dictū inqt eſt ab eruditiſſimis neminē niſi ſapiētē liberū eē. nā cū ſ̓uit⁹ ſit obīa fracti aī atqȝ abiecti ⁊ arbitrio ſuo carētꝫ qs neget oēs leues: oēs cupidos: oēs deniqȝ improbos eē ſ̓uos: h̓ ille. Scđo de⁹ rōabilr̄ obligauit hoīes ad obſ̓uātiā p̄ceptoꝝ ꝓp iuſtificationē. Decēs nāqȝ eſt iuſtū iudicē ſ̓ȝ merita retribuere. ſȝ meritū ⁊ demeritū nō habet locū vbi nulla cadit obligatio legis. q̄re cōueniēs fuit vt de⁹ hoīem cui ꝯtulerat liberū arbitriū ſ̓m iuſtitiaȝ remuneraret. Qđ ſi obijceret̄ ꝙ maioris liberalitatis dare eſt aliqd ſine merito q̄ȝ cū merito ⁊ de⁹ ē libaliſſim⁹ ergo videt̄ ꝙ debuit hoī dare btitudinē ſine merito ⁊ ꝑ ꝯñs ſine mādatoꝝ obligatōe. dicit̄ pōt ꝙ licet hoc veꝝ ſit ex parte dei dātis btitudinē ſine merito. nō tm̄ ē tante glie ⁊ excellētie ex ꝑte ſuſcipiētꝫ. Et qm̄ dñs in cōferendo p̄miū nō tm̄ attendit ſue liberalitatꝫ māifeſtatōeȝ imo etiaȝ ⁊ glie nr̄e ꝓmotioneȝ. hinc ē ꝙ maluit nobis dare eternā btitudinē ꝑ implectionē mādatoruȝ ⁊ meritū obīe: q̄ȝ nullo merito p̄cedēte. neqȝ ꝓꝑea merita nr̄a d̓rogant dīne libalitati: qa deus remunerat vltra ꝯdignū. Ob qđ Hiero. ī qōnib⁹ ad helbidiā exclamat. d. O quāta btitudo pro ꝑuis magna recipe. eterna ꝓ breuib⁹ ꝓ morituris ſēꝑ viuētia. ⁊ hr̄e deū d̓bitorē Et idē ad Celātiā inqt. Quid tā igratū quid taȝ ſuꝑbū videri pōt q̄ȝ aduerſus

eius viuere volũtatẽ q̃ iõ aliq̃d impat
vt causas habeat remunerandi: Neqȝ
eni oq̃sequij nr̃i de⁹ indiget. ſȝ nos illius
indigemus ipio. hec ille. Tertio rõabilr̃
deus obligauit hoies ab obſuãda man
data ꝓpter humiliationẽ. Decens nãqȝ
erat vt hõ deũ cognosceret ſupiorẽ dñȝ
ſuũ. ſe aũt ſeruũ ⁊ inferiorẽ. Et ſi ad eius
famulatũ cũcta mouẽt eiqȝ obediũt vt
inſẽſibilia elemẽta. terra. aq̃. aer. ⁊ ignis.
planete. herbe. arbores. ⁊ pecora campi
fontes. flumina. maria. volucres celi. pi
ſces maris. ſol. luna. ſtelle ⁊ celeſtia. cor/
pora: quãto magis hõ ſui creatoris im/
perio parere debȝ. Sed heu heu q̃r i or
dine creaturarũ nulla ẽ tam ꝑtinax tam
ꝓſumptuoſa tamqȝ temeraria ad contẽ
nẽdũ deũ q̃ȝ ingratiſſim⁹ hõ. Quia vt
ait Augu. ad heremitas. Ad neutrũ dei
ſol ſua via nõ deuiat. nõ luna. nõ ſtelle
Campi decorant flo2ib⁹. frondibus cri/
ſpatur ſilua. in nemore cytariçat auicula
Inſenſibilia ⁊ irrationabilia obediunt
deo ſolus hõ dei volũtati reſiſtit. hec ille
Expergiſcimini itaqȝ o peccatores ⁊ au
dite loquẽtẽ deũ Deut. iiij. c. dicẽtẽqȝ. Cu
ſtodite mãdata mea q̃ ego precipio vob
⁊ de hoc xp̃s deus nr̃ Joh. xiij. dicebat
Si diligitis me mandata mea ſeruate.

¶ Qd̃ deo eſt obediendũ: q̃a ꝑ obediẽ
tiam aſſequitur homo bona temporalia
ſpũalia ⁊ eterna. Caplm̃. iij.

t Ertiũ qd̃ nos iducere debet ad
obediendum deo eſt obedientie
efficacia. Eſt quidẽ obia effica/
ciſſima ad impetrãdũ maxie tria bona.
Primũ tpale. Secũdũ ſpũale. Tertiũ
eternale. ¶ Pͥo obia ẽ efficax ad ipe
trãdũ bonũ tpale. ſ. ꝓſperitatẽ ⁊ rez tpa
liũ abũdantiã. Qd̃ imortal' de⁹ Leuitꝭ.
xxvi. ſic declarauit. d. Si in ꝓceptꝭ meis
ambulaueritꝭ ⁊ mãdata mea cuſtodieri
tis ⁊ feceritis ea. dabo vob pluuias tem
poribus ſuis. Terra gignet germẽ ſuũ ⁊
pomis arbores replebunt. Apprehẽdet
meſſiũ tritura vindemiã: ⁊ vindemia oc
cupabit ſemẽtẽ. ⁊ comedetꝭ panẽ vr̃m i
ſaturitate. ⁊ abſqȝ pauore habitabitis in

terra vr̃a. Dabo pacẽ in finib⁹ vr̃is: dor
mietis ⁊ nõ erit q̃ exterreat. Auferã ma
las beſtias ⁊ gladius nõ trãſibit termi/
nos vr̃os. Perſeq̃mini inimicos vr̃os
⁊ corruẽt corã vob. Perſequẽt q̃nqȝ de
vr̃is cẽtũ alienos ⁊ cẽtũ ex vob decẽ mi
lia. cadẽt inimici vr̃i i ꝯſpcũ vr̃o gladio
Reſpiciam vos ⁊ creſcer̃ faciã ⁊ mł̃tipli
cabimi. Et firmabo pactũ meũ vobiſcũ
Comedetꝭ vetuſtiſſima veterꝝ: vetera no
uis ſupuenietib⁹ ꝓijcietꝭ. Ponã tabna/
culũ meũ i medio vr̃i ⁊ nõ abijciet vos
aĩa mea. Ambulabo iter voſ ⁊ ero vr̃ de
us voſqȝ eritꝭ popul⁹ me⁹. h ibi. He ſunt
ꝓmiſſiones q̃s audiuim⁹ a deo factas i
q̃b⁹ tpalia bona offerũt poſſidẽda obſer
uãtib⁹ dei mãdata. Sȝ ecõtra iobedien/
tibus i dicto. c. ſic de⁹ oĩpotẽs cõminatur
d. Si ſpreueritis leges meas ⁊ iudicia
mea ꝯtẽpſeritis: vt nõ faciatꝭ ea q̃ a me
cõſtituta ſũt: ⁊ ad irritũ ꝑducatis pactũ
meũ: ego h quoqȝ faciã vobis. Viſitabo
vos velociter egeſtate ⁊ ardore q̃ ꝯficiat
oculos vr̃os ⁊ ꝯſumat aĩas vr̃as. fruſtra
ſeretis ſemẽtẽ: q̃ ab hoſtibus deuorabit
Ponam faciẽ meam ꝯ̃ vos ⁊ corruetis
coram hoſtibus vr̃is ⁊ ſubijciemini hiſ
q̃ oderũt vos: fugietiſqȝ nemine ꝑſequẽ
te. Sin aũt nec ſic obedieritꝭ mihi addã
ad corruptiões vr̃as ſeptuplum ꝑꝑ pctã
vr̃a: ⁊ cõterã ſupbiã duritie vr̃e: daboqȝ
vob celũ deſuꝑ ſicut ferrũ ⁊ terrã eneaȝ
Cõſumet i caſſũ labor vr̃: ñ ꝓferet terra
germẽ ſuũ. nec arbores poma ꝓbebunt.
ſi ãbulaueritꝭ ex adũſo mihi nec volue/
ritꝭ audire me. addã ad plagaſ vr̃as vſqȝ
i ſeptuplũ ꝑꝑ pctã vr̃a. imittã i vob be/
ſtias agri q̃ cõſumant vos ⁊ pecora vr̃a
⁊ ad paucitatẽ cũcta redigant: deſerteqȝ
fiãt vie vr̃e. Qd̃ ſi nec ſic volueritꝭ reci/
pere diſciplinã ſȝ ãbulaueritꝭ ex aduerſo.
mihi: ego q̃ȝ ꝯ̃ vos icedã ⁊ ꝑcutiã vos ſe
pties ꝑꝑ pctã vr̃a: iducãqȝ ſuꝑ vos gladi
uȝ vltorẽ federis mei. Cũqȝ ꝯfugieritꝭ in
vrbes mittã vob peſtilẽtiã in medio vr̃i
⁊c. ibi. ¶ Scd̃o obia ẽ efficax ad ipetrã
dũ bonũ ſpũale dei. ſ. gr̃am. amicitiam
⁊ beniuolẽtiã. Hec fuit illa decora ꝟtus

ꝓpter quā Abraham meruit audire an
gelū sibi.d. Per memetipsū iuraui dicē
dñs: qa fecisti rē hāc ⁊ nō pepcisti filio
tuo vnigenito ꝓpter me bñdicam tibi ⁊
multiplicabo semen tuū sicut stellas ce
li ⁊ velut arenā q̄ ē i littore maris. possi/
debit semē tuum portas inimicoꝝ suoꝝ
⁊ bñdicētur i semine tuo omnes gentes
terre qꝛ obedisti voci mee. Grāde admi
rādūqꝫ obsequiū deo ꝓstitit Abraham
vt ei obediret: sꝫ maiora ꝯsecut⁹ est diue
libalitatis bñficia. Tēptauit siquidē de⁹
illum sicut scribitur Gen̄.xxij. id ē expe
rientiā fecit ꝯm Nico. de lira nō pp se sꝫ
ꝓpter aliorum exemplū: vt filiū suū di/
lectuꝫ ⁊ vnigenitū imolaret i mōte: qd
vtiqꝫ grauissimū erat imperiū. pmo qꝛ i
iūgebat̄ ei vt re sibi carissima se priuaret
Scdo qꝛ filiū suū occidi ⁊ mori violēta
morte pateret̄. Tertio qꝛ ad h exequēdū
⁊ cōmittēdū suis ꝓprijs manib⁹ astrin/
gebat̄. Quarto qꝛ fili⁹ vnigēit⁹ erat neqꝫ
aliū ex libera vxor̄ filiū hēbat. Quinto qꝛ
miraculose illū genuerat senex iā cētū
ānoꝝ cū vxor̄ vetula ⁊ sterili. Sexto qa
magna ꝓmissio fcā erat Abrahe de ipo
Septio qꝛ ipse Isaac solatiuꝫ erat matri
sue: ⁊ bacul⁹ senectutis pr̄is. Octauo qꝛ de
bebat eū ñ solū occidere sꝫ ēt i igne vre
re. Nono qꝛ noluit de⁹ eū statim audito
ꝓcepto illud ꝓficere: sꝫ triduo ꝑseuerare
quousqꝫ venirēt ad montē ad quem po/
tuissent citius ꝓperare. Sꝫ iō deo volē/
te vsqꝫ i tertiū diē ibidē nō ꝑuenerūt vt
sic magis lucesceret firmitas volūtatis.
Abrahe ꝯꝫ Nico. de lira. Añ ⁊ gl. Gen̄.
xxij. ait. Non est iussus Abrahā statim
occidere filiū: sꝫ ꝑ triduū ducere ad im
molatiōis locū: vt lōgitudīe tpis tēpta/
tio augeret̄ ⁊ crescentibus curis paterna
viscera cruciarēt. Accepto itaqꝫ ꝓcepto
tā difficili Abrahā non se excusauit nec
ꝓcepti cām iterrogauit. neqꝫ i ei⁹ executō
ne filij blādiētis dulci p̄ñtia mutatus est
a ꝓposito. Ibant simul erantqꝫ cuꝫ eis
duo famuli domus q ligna inciderāt ꝓ
holocausto. ⁊ die tertio remanēntib⁹ illis
cum asino tulit Abrahaꝫ ligna ⁊ impo/
suit sup Isaac filiū suū q ꝯm Josephū
agebat tūc annū.xxv. Ipse vͦo Abrahaꝫ
portabat in manibus suis ignem ⁊ gladi
um. O q̄ reuerēter cū pergerēt duo sil̄
dicebat Isaac pr̄i suo. Ecce ignis ⁊ ligna
vbi est victima holocausti? O q̄ arden
ter rñdebat ei pr̄ seipsum superans seipꝫ
vincens. Dñs ꝓuidebit sibi victimam
holocausti fili mi. voluntate sensualitatꝭ
forte secum tacite colloquente atqꝫ dicē
te. Tu es victima queꝫ ego proprijs ma
nibus interficiam quē aduram sup alta
re vt satisfaciam deo nr̄o. O q̄le specta/
culū. o q̄le vtutꝭ exēplū mēte inspicere il
los postq̄ venerunt in mōtē. postq̄ ibi
ꝯstruxerūt altare. postq̄ deniqꝫ sup illd
ligna cōposuere. Inqt eni Josephus in
pmo antiqtatū li. qꝛ Abrahā añq̄ filiuꝫ
ligasset aduocauit illuꝫ ad se dixitqꝫ illi.
O puer quem inumeris votis optaui a
deo mihi cōferri. ⁊ dū ꝑuenisses ad vitā
nihil est qd ꝓ alimento tuo nō feci. neqꝫ
me feliciorē magis arbitrabar q̄ cū te
ad hāc viderē etatē successorē mei prin
cipatus relinquere. Cōgaudebaꝫ qꝛ dei
volūtate tu⁹ pr̄ sū factus. denuo ꝯm eius
placitū te reponā. Hāc fortiter porta di
cationeꝫ. deo nāqꝫ te cedo q mihi ꝑ oia
placidus fuit ⁊ suffragator. Natus ergo
morere nō cōi mō hac vita egrediens:
sꝫ a pr̄e ꝓprio oblat⁹ cūctoꝝ ob legitimū
sacrificium. Reor eni quia te dignuꝫ iu/
dicauerit non egritudine nec bello: nec
qualibet alia passione q̄ solet hoib⁹ ac/
cidere: hac vita libare: sꝫ cū igni ⁊ sacri
ficijs tuam aiam suscipere ⁊ apud se reti
nere. Eritqꝫ de cetero mei curā hñs se/
nectutē regēs q̄ grā te maxie nutriebaꝫ
Auditꝭ his Isaac humili voce pr̄i rñdit
O pr̄ mi colēdissime rē audio grandeꝫ
ac durā. Asseris te pr̄eꝫ meū velle me ꝓ
prijs manib⁹ iterficere ⁊ igne aduret̄ vt
obedias deo. Doleo nēpe grauissime iu
uētutꝭ mee florē amittere. doleo pr̄is mei
me diligentꝭ expiri in me gladiū seuiētis.
Doleo insup tali mō deserere dilectam
matrē ⁊ te patrē meū cui parauerā in
hac senectute sua i omnibus subuenire.

O care genitor. o pr̃ amantissime credebam me esse baculū senectutꝫ tue ⁊ ecce mihi dicis vt fortiter ferā mortē ꝑ te mihi īferēdā. O iaudita res. O admirādū nouū quo viscera mea cōmouentur aīa turbatur ⁊ cor vndiqꝫ vexatur angustia. Verūtñ pr̃ mi dulcissime. qa sic placet deo ita fiat. Et si nunq̄ꝫ h̄ fieri ille mandasset ⁊ tu tñ iuberes adhuc ꝓmptissimus obedirem. nō fugiam a tua pñtia. nō me defendā. ⁊ hmōi verbis prostrauit se ī terra patrēqꝫ adhuc alloquebat̃. d. Habes me filiū tuū ad vota pr̄: stringe manꝰ meas ⁊ pedes meos funibꝰ īterfice me sicut tibi ⁊ deo nr̃o placet. O qd erat vider̃ venerandū senē illū mirādo feruore ligare manus ⁊ pedes filij: eleuantēqꝫ euagiatū gladiū vt illū ꝑimerꝫ O inaudita obedientia pr̄is ⁊ filij. O vtriusqꝫ ardentissima volūtas ad obsequēdū deo. O deniqꝫ īmensa dīne largitatis bñficia eisdē collata. Multo gdē susceperūt ābo āpliora dona a liberalissimo deo q̄ꝫ fuerit illoꝝ ad obediendū ꝯmēdabilis feruor volūtatis. ¶ Tertio obedientia est efficax ad impetrādū bonum eternale diximꝰ. n. in precedentibꝰ sermonibꝰ quēadmodū deꝰ bñdictꝰ largitur eterne vite ꝓmiū oībꝰ seruantibus eiꝰ mādata. sꝫ tanta ē humana nequitia ꝙ magis hoīes diabolo obedire volūt q̄ꝫ deo. Clamat deꝰ. Non habebis deos alienos. Et diabolus dicit. Sint tibi dij tui tꝑalia bona q̄ magis q̄ꝫ deū diligas. Noli scripturis credere. Noli debita vota ꝯplere. supstitōes incātatiōes ⁊ diuinationes sectare. Cultum dei negligas ⁊ contēnas. Sacris locis atqꝫ personis reuerentiā nullā exhibeas. Ecclesiasticas leges atqꝫ cēsuras despicias vociqꝫ mee obedias vt deum minime colas. Clamat deus. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Et diabolus. d. Sis ꝑiurus blasphema sepius maledic nomē scm̃ dei ⁊ oiuꝫ scōꝝ suoꝝ ac mr̄is eiꝰ. nomenqꝫ meū in oībꝰ tuis oꝑibꝰ frequētius cōmemora ⁊ dei nomē ī turpibus cantilenis admisce. Clamat deꝰ. Sabbata sanctifices. Et diabolus. d. Diebꝰ festiuis nulla sit in te memoria dei: nulla recordatio salutis ꝓprie ⁊ eternoꝝ bonoꝝ. Ecclias fugias ⁊ predicationes euāgelij: ad q̄s si accesseris nullā modestiā serues. Vano aspectu mulieres ⁊ viros circūspice. vestibus inhonestis illis diebꝰ vtere: ludo choreis atqꝫ tripudijs tempꝰ expendas ⁊ ꝓ lucro tꝑali si qd operis facere poteris facias. Clamat deꝰ. Honora pr̄em ⁊c. Et diabolꝰ dicit. Parētibꝰ tuis īfestꝰ sis. disciplinā eoꝝ ⁊ correctionē fuge. pietatē reuerentiā ⁊ obedientiam eis denega. ꝯtumelijs illos affice. ⁊ si potes verbis verbera adde: atqꝫ de domo illos expelle. Clamat deꝰ. Nō occides. Et diabolus. d. Iniuriaꝫ noli sufferre. sume de inimicis vindictam. da locū ire. ꝑcute īterfice. ⁊ quē ñ potes manu ꝑsequere corde. Clamat deꝰ. Nō mechaberis. Et diabolꝰ dicit. Nullū sit pratū qd̄ ñ ꝑtrāseat luxuria tua. Nō erubescas adulterari fornicari īcestū mollicié sacrilegiuꝫ sodomiā nefādissimā ⁊ inoīabilē ꝑpetrare. Clamat deꝰ. Nō furtū facias. Et diabolus dicit. Rape deꝑdare furare q̄ꝫtū potes. Nulla sit tibi ꝯscia ꝑꝑ lucꝝ d̄ ꝑiurijs de mēdacijs de fraude d̄ simulatōibus de iniustitia de vsuris d̄ extorsiōibꝰ de malis ꝯtractibus ⁊ de excōicatōibꝰ. Clamat deꝰ. Nō dices falsū testimoniū ꝯtra ꝓximū tuū. Et diabolꝰ ait. Loquere sine mēsura in dedecꝰ alioꝝ. detrahe vicinis extraneis sacerdotibꝰ religiosis ꝓlatis dñis virginibus viduis ⁊ coniugatis. Clamat deꝰ. Nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui. Et diabolꝰ dicit. Oēs mulieres quas vides cōcupisce ⁊ voluptuosa mente desidera. Clamat deꝰ. Nō ꝯcupisces rem ꝓximi tui. Et diabolꝰ dicit. Appone cor tuū ad aliorum bona. desidera mortē ꝓpinquorū tuoꝝ vt eorum bona ad manꝰ tuas ꝑueniāt. Et tñ sine comparatione magis audit̃ vox diaboli q̄ꝫ dei O extrema demētia. O stultitia ꝑniciosissima seruire diabolo ꝓ eternis īcēdijs ⁊ relinquere deū liberalē ⁊ munificentissimū q seruis ⁊ amicis suis pollicetur.

gaudia ꝑadisi ad q̄ nos ꝑducat xp̄s dei
filiꝰ q viuit ⁊ regnat ꝑ īfinita secula amē
¶ Feria quarta pꝰ dn̄icā ī septuagesima
de īfinita mīsicordia dei q̄ ip̄e pr̄ pijssi-
mus dulcissime vocat aīaȝ ad pn̄iaȝ: oēs
ēt pessimos pctóres ꝓmittēs eis liberal̄r
indulgentiā ⁊ remissiōȝ.

Sermo.iiij.

v Or dilecti
mei pulsātis. Aperi mi
hi soror mea spōsa. aīe
peccatricis ad peniten
tiaȝ redire disposite ver
ba sunt ista originaliter
Cant.v.c. Pijssimus oīum pater deus
offert peccatoribus vt occasionē habeāt
ad eū reuertēdi vberrimū fontem ⁊ ide
ficientem ⁊ inhauribilē mīsicordie sue.
Neqȝ vnq̄ȝ tā grādis pctōr iuēt ꝰē q ad
eū cōfugere volēs nō fuerit benigne mi
sericordissimeqȝ suscept ꝰ. Hec ē illa mi
sicordia q̄ fiduciā ꝑstare dȝ cūctis pctō
ribꝰ ne vnq̄ȝ desperēt. Hec ē illa decora
⁊ formosa regina q̄ sꝑ astat a dextris dei
ī vestitu deaurato circūdata varietate. h
ē q̄ blanda voce humili s̄mōe delinquē
tes admonet vt ad fōtē aque viue deuȝ
ꝓpitiū atqȝ benignū currāt sitientes. Et
qm̄ multoꝝ corda molliri nolunt. ⁊ du-
riora saxis in dies obstinant̄ in malo: sta
tui in hoc sermōe v̄ba facere d̄ iocūdis-
sima voce mīsicordie dei q̄ ip̄e dilectus
aīaꝝ spōsus illas ī pctis errātes lib̄alissi
me aduocat. vt de errat̄ cōpūcte veniaȝ
⁊ indulgentiam suscipiāt. Qd̄ bn̄ sensit
aīa peccatrix disposita iam ꝑterita mala
corrigere ⁊ d̄ cetero a futuris cauere. d. ī
verbis notat̄ ī themate. Vox dilecti mei
qui creauit me: qui me fecit: qui me red
mit: q mihi pollicet̄ gaudia ꝑadisi pul-
santis per ītrinsecas inspiratōes: per ex-
trinsecas monitōes: ꝑ spūales illumina
tiones: ꝑ sacr̄orū dispositionem. Aperi
mihi. s. cor tuum o soror mea. o aīa mea
ad meā imaginē ⁊ silitudinem facta. S
ponsa mea quā desponsaui mihi ī fide
cū sacruȝ suscepisti baptisma. ⁊ ego tibi

meā grāȝ sū largitꝰ. Aperi iquā mihi vt
audias me exhortātē te q̄tenꝰ pn̄iaȝ agas
⁊ pctórū tuoꝝ veniā idulgētiāqȝ a mīa
mea abūde suscipias. In qbꝰ verbis de
voce mīsicordie dei aīam vocantis tria
mysteria ꝓponimus contemplanda.
Primū dr̄ reuelationis.
Secūdū ampliationis.
Tertiū accelerationis.
¶ De ꝑconijs ⁊ laudibꝰ mīsicordie dei
q̄ pctóribꝰ demōstrāt̄ in scripturis. figu-
ris ⁊ exemplis. Caplm̄.j.

p Rimū mysteriū cōtemplandū
dicit̄ reuelationis ī q̄ exquirere
lȝ q̄l̄r dei mīsicordia q̄ pctóres
allicit reuelata ⁊ ꝑconiçata ē. Et ad h di
co q mīsicordia ipsa maxie māifestat̄ ī
tribꝰ. Prio ī scripturis. Scd̄o ī enigma
tibꝰ ⁊ figuris. Tertio ī exēplis. ¶ Prio
māifestat̄ ⁊ reuelat̄ ꝑconiū mīe dei ī scri
pturis q̄ vr̄r eē lr̄e q̄si q̄dā familiares ⁊
domestice ex cancellaria celi ad miseros
peccatores ex parte viuētis dei misse ac
destinate. Jō reuerēter atqȝ iocūde illa
rū lectio a cūctis ē audiēda. dicāt igitur
ꝓph̄e ⁊ sci qd ferūt d̄ mīa dei. Moyses
ad deū loquēs. Exo.xxxiiij. iqt sic. Dn̄a
tor dn̄e deꝰ mīsicors ⁊ clemēs patiens ⁊
multe mīsationis. Et Deut.iiij. Reuer-
teris ad dn̄m deū tuū ⁊ audies vocem
eius quia deꝰ misericors dn̄s deꝰ tuꝰ. Et
sapiēs. Ecc.ij. Pius ⁊ misericors ē deus
⁊ remittit in die tribulatōnis pctā. Et.c.
xvij. Qd̄ magna mīa dn̄i ⁊ ꝓpitiatō illi
us ꝯuertētibꝰ ad se. ⁊.c.xviij. Quis adij-
ciet enarrar̄ mīaȝ eiꝰ: Et.li.c. Letet̄ aīa
vr̄a ī mīsicordia eiꝰ. ⁊ Sap.xi. Mīsere-
ris oīuȝ qm̄ oīa potes. ⁊.xv. Tu aūt dn̄e
suauis ⁊ verꝰes patiēs ⁊ ī mīa disponēs
oīa. ⁊ ꝑ ṗsa.lv. dn̄s ait. Derelinquat ipi.
viā suam ⁊ vir iniquus. co. s. ⁊ re. ad. d. ⁊
mi. e. ⁊ ad. d. n. q. m. est ad ignoscenduȝ
Et.lviij. Inuocabis ⁊ dominus exaudi-
et. clamabis ⁊ dicet: Ecce adsum qr mi-
sericors sum dn̄s deus tuus. Et.liiij. In
mīsicordia sēpiterna mīsicors sū tui dic
redēptor. tuꝰ dn̄s. Et Johel.ij. Conuer-
timini ad dn̄ȝ deū vr̄m: qa benignus ⁊

misericors est patiens ⁊ multe mĩsicor/
die ⁊ ꝑstabilꝰ sup malitia ppli. Et Jonas
iiij. Scio ingt qa tu deꝰ clemẽs ⁊ miseri
cors es patiens ⁊ multe mĩsatõnis. Et
Dauid. ps. xcix. Laudate nomẽ eiꝰ qm̃
suauis ẽ dñs i eternũ misicordia eiꝰ. Et
ps. xxix. Magnificata est vsqꝫ ad celos
misicordia tua. Et ps. lxxxv. Tu aũt dñe
suauis ⁊ mitꝭ ⁊ mlte misicordie oibꝰ iuo
cãtibꝰ te. ⁊ ps. l. Misere mei deꝰ ꝓꝫ ma/
gnã misicordiã tuã. Et. ps. cxxix. idẽ ha
bet. Et Petrꝰ. i. epl'a. i. c. Bñdictꝰ deꝰ ⁊
pr̃ dñi nr̃i ihu xpi q ꝓꝫ magnã misicor
diã suã regnãuit nos i spẽ viuã. ⁊ Pau.
Eph. ij. c. Deꝰ diues ẽ in misicordia. Et
ij. Cor. pmo. Bñdictꝰ deꝰ. ⁊. p. d. n. i. x. pr̃
m. ⁊. d. t. cõ. q cõ. n. i. o. tri. nr̃a. Et cytha
rista spũs sci ṽgo gliosissima. Luc. ij. ⁊
mĩa eiꝰ a ꝓgẽie i ꝓ. ti. eũ ⁊ Luc. vi. Esto
te misicordes sic ⁊ pr̃ vr̃ celestꝭ misicors
ẽ. Et Hiero. ꝺ pe. di. i. c. Quia diuitatis
nã ait. diuinitatꝭ nã clemẽs ⁊ pia magis/
qꝫ ad indulgentiã ꝓna qꝫ ad vĩdictam
q̃ nõ vult mortẽ pctõris. ſꝫ vt magis cõ
uertatur ⁊ viuat. Et idẽ Hiero. i. c. vide
de pe. di. i. Vide benignũ dñꝫ mĩaꝫ cũ
seueritate miscẽtẽ. Et Ambro. li. de pe.
Deꝰ mĩam suã oibꝰ ꝓmisit. ⁊ relaxandi
licentiã sacerdotibus suis sine vlla exce/
ptione concessit. Et. xxvi. q. vi. c. his qui
Misicordie dñi nec mẽsuras possumꝰ
põere: nec tpa diffinire. Ex qbus oibus
apprehẽdimꝰ deũ nr̃m benignũ eẽ mi/
sericordẽ ⁊ piũ. ¶ Scdo mãifestaꝛ ⁊ re
uelaꝛ ꝓconiũ mĩe dei i enigmatibus ⁊ fi
guris. loq̃baꝛ sepe dñs ihs in ꝑabolis ꝓꝫ
morẽ palestinorũ: vt dicit Nicolaus de
lira. Qm̃ sic clarius potuit ṽitas eluce/
scere maxime idiotis ⁊ rudibus ꝓut te/
statur Dio. i. c. cele. hierar. ⁊ iõ ad suã ⁊
pr̃is eiꝰ mĩam notificãdã vsus ẽ triplici
enigmate seu metaphora i ꝑabola ꝑ euꝫ
dicta. ¶ Prima fuit de egroto patiente
de q̃ Math. ix. c. vbi audiẽs murmura
tões phĩseoꝝ q ei detrahebant qa cũ pu
blicanis ⁊ pctõribꝰ mãducaret ait. Non
est opꝰ valẽtibꝰ medicꝰ sed male hñtibus
eũtes aũt discite. qd ẽ mĩam volo ⁊ non
sacrificiũ. Nõ eni veni vocare iustos ſꝫ
pctõres. ¶ Secũda ꝑabola ẽ ꝺ pastore
ꝑditã ouẽ regrente. de qua Luc. xv. scri
bitur ꝙ dimissis. xcix. alijs ouibꝰ in de/
serto sollicitus pastor oberrãtẽ vnã oueꝫ
i. deꝰ peccatricẽ aiam ꝑq̃siuit diligenter
inuentamqꝫ custodiuit itactã iposuitqꝫ
super humeros suos gaudẽs remittẽdo
s. sibi penitẽti potentia sua oĩa pctã atqꝫ
delicta. ¶ Tertia ꝑabola ẽ de filio ꝓdi/
go ad pr̃em postqꝫ oĩa dissipauerat re/
uertẽte. ꝑ quẽ vt Hiero. ingt ad Dama
sum papã de filio ꝓdigo. pctõr hõ vere
penitẽs intelligiꝛ quẽ cũ vidisset a longe
pr̃ mĩa motus occurrit illi cadẽsqꝫ suꝑ
collũ illiꝰ osculatꝰ ẽ eũ nihil illi iproperа
uit: non tristem vultum aut turbulentaꝫ
faciẽ oñdit: nõ aspis ṽbis cõtristauit: ſꝫ
qꝫ letãter in domũ eũ introduxit. afferri
fecit vestimẽta ⁊ annulũ. ꝯuiuiũ solẽne
ꝑꝑauit. coreasqꝫ cantꝰ ⁊ sonoꝝ melodias
in domo esse iussit: quia recuperauerat
filiũ mortuũ ⁊ ꝑditũ: ꝑ quẽ itelligimus
pctõrẽ cõpũctũ cui deꝰ se gratiosissimũ
exhibet. ¶ Tertio mãifestaꝛ ⁊ reuelatur
ꝑconiũ mĩe dei i exẽplis. Quotq̃t. n. in
uẽti sũt pctõres q ab illo veniã postula/
runt oẽs fuerũt exauditi sicut patet in ve
teri ⁊ nouo testõ. Dauid equidem ꝑ pe
nitentiam adulterij simul ⁊ homicidij a
misericorde deo veniã ipetrauit. De cu/
ius penitentia Hieronimꝰ ad Sabinia
num diaconem lapsum ita scribit. Totã
penitentiã oñdit psalmus. l. quando in/
gressus est Dauid ad vxorem Urie ⁊ a
Natham ꝓpheta correptus rñdit dicẽs
Peccaui. statimqꝫ meruit audire: ⁊ dñs
abstulit pctm̃ tuuꝫ a te. Adulterio enim
iunxerat homicidiũ ⁊ inde cõuersus ad
lachrymas. Misere ait mei deꝰ ꝓꝫ ma/
gnã mĩam tuã. Magnũ eni pctm̃ ma/
gna indigebat mĩa. vnde iungit ⁊ dicit
Multuꝫ laua me ab iniquitatem ea ⁊ a
pctõ meo mũda me. qm̃ ingitatẽ meaꝫ
ego cognosco ⁊ delictũ meũ ꝯ me ẽ sẽp
tibi soli peccaui. Rex eni aliũ non time/
bat. ⁊ maluꝫ coram te feci vt iustificeris
in sermonibꝰ tuis ⁊ vincas cũ iudicaris

Conclusit de⁹ oia sub pctō vt oībus mi-
sereat̃. tātūq₃ ꝑfecit vt dudū pctōꝛ ⁊ peni
tens transierit in magistrū vt dicat Do-
cebo iniq̊s vias tuas. hec ille. Et idem
ad Occeanū de Dauid loq̄ns inq̄t. Da-
uid sci ⁊ mansuetissimi viri hōicidium
pariter ⁊ adulteriū septē dieꝝ emēdauit
fames. Jacebat in terra volutabat̃ i cine
re ⁊ oblitus regie maiestatis. lumē q̄re-
bat in tenebris. illūq₃ tm̄ respiciens quē
offēderat lachꝛymabili voce dicebat. Ti
bi soli peccaui. ⁊ malū corā te feci ⁊ red
de mihi leticiā salutaris tui· ⁊ spū p̄ncipa
li ꝯfirma me. atq₃ ita factū ē vt qui me
docuerat v̊tutib⁹ suis q̄uo stans non ca
derē doceret ꝑ pniam q̄uo cadēs resur-
gerē h̄ ille. Que oia notāt̃. ii. Reg. xij. c.
Est ⁊ de niniuitis exemplū: de q̄bus ha
betur li. Jone per totū. ⁊ de pe. di. i. in. c.
Niniuite. vbi dicit̃. Niniuite quos dn̄s
in euangelio cōmendat pniam egerunt
in p̄dicatōe Jone. ⁊ ex mi͞ficordia dn̄i i
dulgētiā ꝯsecuti s̄buersiōis iteritū s̄bter
fugere meruerūt. hec ibi. Et vt breuiter
ꝑstringā exēpla adduco illō dictū Ber.
suꝑ cātica ꝭmone. xx. ad ih̄m de sua mi
ꝭicordia loquēs vbi ait. Dio ꝑꝑ māsue-
tudinē q̄ de te p̄dicat̃ currem⁹ p⁹ te dn̄e
ih̄u audiētes ꝙ pauperē n̄ spnas: pctō-
rem n̄ horreas: n̄ horruisti ꝯfitētē latro-
nem: nō lachꝛymātē peccatricē: nō cha
naneā supplicātē: nō deprehēsā₃ i adul-
terio: nō sedētē in theloneo: non suppli-
cantem publicanū: nō negātē₃ discipu-
lū: nō ꝑsecutorē discipuloꝝ: non ipsos
crucifixores tuos. h̄ ille. Expergiscimini
igitur o peccatrices aīe. Audiuistis o pec
catores vocē dei q̄ mi͞ficordiā suā ifini-
tā vobis d̄clarauit. Nolite obdurar̃ coꝛ
da vestra deponite pctā atq₃ delicta. Ac
cedite ad eū ⁊ veniā obtinebitis: q̄a ip̄e
ē de⁹ mi͞ficordiaꝝ q̄ ꝑ Ezechielē ꝓphe.
c. xviij. inq̄t. Si aūt impius egerit pniā₃
ab oībus pecatis suis q̄ opatus est ⁊ cu
stodierit oīa p̄cepta mea ⁊ fecerit iudici
um ⁊ iustitiam vita viuet ⁊ nō morietur
oium iniq̄tatū eius q̄s operatus est nō
recordaboꝛ. Jn iustitia sua quā opat⁹ est
viuet nunq̄d voluntatis mee est moꝛs
impij: quasi dicat nō. ⁊ infra. Nolo moꝛ
tem morientis. s. peccatoris: s₃ vt ꝯuerta
tur ⁊ viuat. Reuertimini ⁊ viuetis.

¶ De amplitudine ⁊ magnificentia mi
sericordie q̄ remittit oia peccata grauia
replicata ⁊ antiqua peccatoribus peni-
tentibus. Caplm̄. ij·

s Ecundū mysteriū cōtēplandū
circa mi͞ficordiā dei pctōꝛes vo
cāt̃ ad pniā₃ dı̄ ampliatio i q̊ pa
tefaciēdū eē duxi quō āpla lata ꝓfūda ac
copiosa sit ip̄a mi͞ficordia dei bn̄dicti q̄
l₃ in se sit infinita: qꝛ sit nihil aliō q̄₃ ip̄e
deus ē ꝭm illō Aug. de fide. ad Petru₃
Quicq̄d est i deo est ip̄e de⁹: tn̄ ēt i suo
effectu ꝯsiderata tā grādis iuenit̃ ꝙ oia
nr̄a superat pctā atq₃ vincit. Tria. n. sūt
i peccatis horrenda ⁊ timēda valde: que
tn̄ a mi͞ficordia dei suꝑant̃. Primū gra
uitatis cōditio. Secūdum freq̄ues itera
tio. Tertiū diuturna detētio. ¶ Primū
qō i peccat̃ ꝯsiderat̃ horrēdū dı̄ graui-
tatis cōditio. qn̄. s. pctm̄ ex sua cōditōe
⁊ ex suo genere graue ē ⁊ nefādū. Uerū-
tn̄ tāta ē mi͞ficordia dei ꝙ nullū ē pctm̄
adeo execrandū de q̊ siq̄s pniā₃ egerit
indulgentiā nō recipiat· Quinimo cle-
mētissim⁹ de⁹ mi͞ficordia sua illō penitē
ti plene remittit. Hinc Criso. de pe. dist.
iii. i. c. Tal' ait. Tal' mihi crede tal' ē erga
hoīes dei pietas ꝙ nūq₃ spnit pniam si
ei pure ⁊ simpl'r offerat̃. ēt si ad sūmum
q̄s ꝑueniat maloꝝ: ⁊ idē tn̄ reuerti velit
suscipit. n. de⁹ illū libēter ⁊ amplectit̃. Et
hoc est quod dicit̃ de pe. di. i. c. in actiōe
Coꝛ cōtritū ⁊ humiliatū de⁹ nūq₃ spnit
¶ Sed crica h̄ dubitat̃ de pctō in spm̄
scm̄. vtrū deus mi͞ficors remittat illō pe
nitentibus. Et videt̃ ꝙ non. qꝛ pctm̄ in
spm̄ scm̄ est irremissibile. Un̄ Augu. in
li. de fide ad Petrum ait. Hi q̄ peccāt
i spm̄ scm̄: neq₃ hic neq₃ i futuro remis
sionē pctōꝝ accipiūt. Et idē in libro de
sermone dn̄i in mōte. Peccare in spm̄
scm̄ est per malictam ⁊ inuidiā fraternā
impuguare caritatē p⁹ acceptā spūs sci
grām: qō pctm̄ neq₃ hic neq₃ in futuro

remitti dicim⁹. Hoc ip̄z mgr̄ sniaꝝ ꝯfir mat.xliij.di.ij.li.ergo vr̄ ꝙ dei mis̄icor dia ñ supat oē pctm̄. Rn̄det ad h Alex. ð alesi.ij.q.clxiij.mē.vj.ꝛ i.iij.sūme.q.i. mē.ij.ar.ij. vbi tractat ð irremissibilitate peccati Ade.ꝙ pctm̄ tripl'r dr̄ irremis/ sibil'.s.negatiue.ꝓuatiue.ꝯrie. Negatiue dr̄ irremissibile qð nullo mō pōt remit ti.sic pctm̄ luciferi aliorūqꝫ damnatorū Priuatiue dr̄ irremissibile pctm̄ qð ñ habet aliqd dignuz vt remittat. ꝛ sic oē pctm̄ mortale est irremissibile: qa nullū pctm̄ mortale habet aliqd per quod sit remissione dignū. Contrarie ṽo dicitur irremissibile: qa habet ꝯriā dispositiōez ad gr̄az sine qua pctm̄ nullo modo pōt remitti. ꝛ sic est irremissibile peccatuz in spm̄ sctm̄: qꝛ directe est ꝯ effectū spirit⁹ sancti q quidē dicit gr̄a pnialis. ¶ Sūt aūt hui⁹ pcti sex spēs vt patet p Aug. in Ench. ꝛ de fide ad Petrū. ꝛ de sermōe dn̄i.i monte. ꝛ de baptismo paruuloꝝ.s. despatio.ꝓsumptio.inuidentia fraterne gr̄e.obstinatio.finalis ipenitētia. ꝛ ipu/ gnatio ṽitatꝭ agnite.quaꝝ spēꝝ numer⁹ ꝼm Boñ.i.di.xliij.ij.li.ar.iij.q.i.sic.assi/ gnat. Omne pctm̄ in spm̄ sctm̄ est cōtra pnialē gr̄am.tunc eni aut est cōtra ipsaz rōne sui.aut rōne añcedentiū.aut rōne subsequentiū. Si rōe añcedentiū cū ad pniam antecedant tanqꝫ due mole spes ꝛ timor.ꝯ timorē est ꝓsūptio.ꝯtra spem est desperatio. Si rōne ꝯsequentiū cum ad pniam ꝯsequat emēdatio q̄ ꝯsistit in duobus.videlꝫ in vera ꝯfessione ꝛ bona satisfactione: sic sumūt due spēs: quaruz vna ē impugnatio ṽitatis agnite. altera detestatio boni. Si rōne sui sic est obsti natio que cōꝓhendit etiā finalē ipniam dicit ergo pctm̄ in spm̄ sctm̄ irremissibile magis qꝫ alia peccatorū genera: qꝛ ꝼm magistrū.vix aut raro aut difficulter re/ mittit ꝓ eo ꝙ nō tm̄ repugnat gr̄e sed ēt dispositiōi ad veniā ꝛ gr̄az suscipiēdā Remissibile ṽo est ꝼm Boñ. vbi.s̄.ar. ij.q.ij.tū rōne dine potētie rem ttētis.tū qꝛ hō pōt de illo pēitere excepto finalis ipnie q̄ ēt dupliciter sumit. Uno mō pro

ꝓposito ñ penitēdi. Alio mō ꝓ cōtinua pmanentia i malo. Impnia prio mō sū pta.ē pctm̄ irremissibile ꝯrie ñ negatiue eo ꝙ claudit viā ad gr̄az ꝛ ipedit igressū spūs sci.tñ possibile ē vt de illa hō peni/ teat ꝛ remissibilis fiat. Impnia.ij. mō dicta nullo mō pōt remitti. Hec aūt ne mini est attribuēda vsqꝫ ad illud instās in quo dici ð aliquo posset ꝙ finaliter sit ipenitēs. Hinc Leo papa ð pe.di.vij.c. Nemo.ait. Nemo desperandus est duz in hoc corpore cōstitutus est. Idē dicit xxxij.q.ij.c. Ancillā.ꝛ.xxiiij.q.iij.c. Cor/ ripiant. Patet ergo oē pctm̄ per pniaz liquefieri ad ꝯspectū misericordie dei q nihil tantū abhominat quātū impniam ꝛ despationē. Hinc Hiero.ad Rusticū monachū ait. Nihil sic offendit deū sicut cor impenitēs. Solū despatiōis crimen ē qð veniā ꝯseq ñ pōt. ¶ Secūdū qð i pctis ꝯsiderat horrēdū ꝛ piculosum est pctōꝝ frequēs iteratio.qñ.s.frequentius iterant.tñ tāta ē mis̄icordia dei ꝙ si qs icipet peccare a ꝓma hora diei: ꝛ pacto pctō statim pniaz ageret: ꝛ pnia facta subito laberet ꝛ post lapsū iteꝝ surgeret ꝛ post surrectionē iterum caderet ꝛ post casū denuo ꝯtritionez hēret sēp deū im mobiliter ꝓpitiū inueniret ad remittēdū. hic Aug. de pe.di.iij.i.c. adhuc instant ait. Quōiā quottidiana ē offēsio oportet ꝙ q̊ttidiana sit remissio. Cur docuisset dn̄s orātes dicere. dimitte nobis debita nostra.nisi ipse nobis misericors pseue/ raret qui nos ab hac petitione non vult deficer? ꝛ Leo papa ð pe di.i.c. Multi plex mis̄icodia dei.inqt. Multiplex mi s̄icordia dei ita lapsib⁹ hūanis subuenit vt ñ solū p baptismi gratiā: sꝫ ēt pnie me dicinā spes vite repet eterne: vt q rege/ nerationis dona violassent ꝓprio se iu/ dicio ꝯdēnantes ad remissionē criminū puenirēt. Et lactāti⁹ in.li.di. insti. ad g. sic loqt. Nemo pōt esse taz circūspect⁹ tam prudens q nō aliqñ labat. idcirco de⁹ inbecillitatē nostrā sciēs apuit hoi portū salutꝭ.vt huic necitati cui fragili/ tas nr̄a subiecta est medicina penitētie

subueniat. Et Hieronim⁹ ad Rusticuz monachũ. de pe. di. iiij. c. septies ait. Septies in die cadit iustus ꝛ resurgit. Si iustus quõ cadit: si cadit quõ iust⁹. Sꝫ iusti vocabulũ nõ amittit qui per pniam semper resurgit. Et nõ solũ septies. sed septuagies septies delinquẽti si cõuertat ad pniaꝫ pctã donãt. Hoc xp̃s. Petrũ docuit. Mat. xviij. c. Sꝫ nõnulli hꝛ̃tici temere asseruerũt duo falsa ꝛ merito reprobãda. Primũ ꝙ si hõ cadat a pnia ꝙ ñ ṽe penituit. Cõtra qð dictũ Alex. de ales. i. iiij. volũie sũme. q. lxiij. mem. i. ij. ꝛ. iij. adducit distictionẽ de ṽitate pnie dicẽs ꝙ dupl'r ꝑt sumi vno mõ vt pnia vera dicat q̃ veꝝ hꝫ ṽtutis actũ q ẽ detestari malũ ꝯmissũ ꝛ ꝓ illo tp̃e nullũ cõmittere ꝛ ꝓponere nõ ꝯmittere ð futuro in quo statu siqs ðcederet saluus eẽt. Et ab hac põt hõ cadere ꝛ ĩ pctã labi. Alio mõ vt dicat pnia vera q̃ ꝑducit in finez vt finalis ꝛ ꝯtinuata. ꝛ ab hac nõ est cadere. Sꝫ adhuc hꝛ̃tici ad sui erroris robur auctoritates ꝛ dc̃a scõꝝ adducũt. Et primo illð Ambro. i ſmone q̃dragesime. d. Pnia ẽ mala ꝑterita plãgere ꝛ plãgẽda iterũ nõ ꝯmittere. ergo q iteꝝ peccat veram pniam ñ fecit. ¶ Scðo ad idem allegant Greg. sic. d. Qui ita alia pctã ðplorat vt tñ alia cõmittat adhuc pniam agere aut ignorat aut dissimulat. Insup ad hoc ꝓpositũ hñt Isidoꝝ i li. de sũmo bono sic loquẽtẽ. Irrisor ẽ ñ penitẽs qui adhuc agit qð penitet. nec videt deum poscere sðdit⁹: sꝫ sꝫ sãnare supb⁹. Et his ꝯcordat Aug. i li. soliloquiorum. qñ dicit Inanis est pnia quã sequẽs culpa inquinat. Que auctoritates ꝛ alie siꝭes habẽtur in decretꝭ. de pe. di. iij. de qbus ꝓ solutione Gratian⁹ ibidẽ i. §. sꝫ ṽba ait. Qð illa ṽba auctoritatũ non ad diuersa tp̃a sꝫ ad idẽ tp̃s referũt. vt. s. eo tp̃e quo quis deflet mala q̃ cõmisit ꝛ pniam facit nõ peccet ꝛ scelera non cõmittat. Qð aũt i diuersis tẽporib⁹ possit qs facere pniam verã: ꝛ post illã iteꝝ possit peccare. ꝓbat rõne eo ꝙ pnia habet eẽ i libo arbitrio ſꝫ statũ vie. qð ṽtibile est ꝛ põt a bono in malũ: ꝛ a malo in bonũ sepius exire. Hoc etiã apparet euidẽti exemplo. Nã niniuite ꝓpter verã pniam grãz ꝯsecuti sunt: sed p⁹ ad vomitũ redeũtes deũ prouocarũt ad iracũdiã ꝛ eorum ciuitas vt Herodot⁹ scribit a rege medoꝝ ſbuersa est. apud hebreos regnante Iosia. Est ꝛ de hoc exemplũ ꝯueniẽs peccãtꝭ. Dauid q pnia quã fecit de pctõ mortꝭ Urie deũ sibi placabilẽ fecit. ꝛ tñ p⁹ peccauit iterũ. i numerãdo populũ ꝓut habet. ij. Reg. c. penul. Quare sileãt heretici ꝛ confundantur. ¶ Scðꝫ falsũ qð ipsi ꝑdicant ẽ ꝙ de⁹ nõ nisi semel pctã dimittit. Quib⁹ ꝛ si obstẽt auctoritates allegate i ꝑncipio huius secunde particule: tñ ipsi curiose suũ errorẽ ꝯfirmare conãt dicũtqꝫ. Qð si baptism⁹ nõ iterat. ergo nec pnia. Ad qð dñs Boñ. i. iiij. di. xiiij. ꝑte. ij. ar. i. q. ij. sic rñdet. d. ꝙ pnia ꝑt itari. baptism⁹ aũt ñ. primo qꝛ i baptismo iꝑmit caracter q ẽ indelebil'. i pnia nõ. Scðo qꝛ baptismus est ꝯ morbũ ñ iterabilẽ q̃lis ẽ morbus originalis. Sꝫ pnia ꝯ morbũ iterabilẽ q̃lis est morbus peccati actualis. Et medicina dꝫ aptari morbo. Et iõ baptismus nõ iterat: pnia ṽo iterat ſm ꝙ voluntas nr̃a ꝯuertit ꝛ reuertit. Cõcludimus ergo ꝙ de⁹ bñdict⁹ miſicorditer ſbuenit nr̃e fragilitati. Quis nã nõ nisi ipse de illo ꝯq̃rit. O pctõr negligẽs. o pctõr obduratissime disrũpe vicula colligatõis agnosce blãdiẽtẽ tibi dñꝫ q ñ tñ semel sꝫ millies milliũ ꝛ totiẽs quotiẽs postulaueris indulgentiã tibi cõfert indefesse. ¶ Tertiũ qð i pctis ꝯsiderat horrẽdũ dꝫ diuturna detẽtio qñ pctã diu retenta sũt ita vt de illis pniaꝫ quis differat vsqꝫ ad decrepitã senectutẽ extremũqꝫ tẽp⁹ vite ꝛ licet ꝑiculosuꝫ sit sic differre. posito tñ ꝙ aliqs excederet ãnos. Mathusalẽ q̊s expendit in iniuriã dei: ꝓposuitqꝫ i aĩo nũq̃ꝫ bñfacere. cũ aĩa tñ ꝯ corꝑe egredit ṽe igemiscit ꝛ dolet. tãta ẽ ði miſicordia ꝙ ei libalissime ꝑcit. hic Hiero. ad paulã ð dormitione Blesille. Secura esto o mi Blesilla. Cõfidim⁹ ꝓbãtes vera esse q̃ dicim⁹ nũq̃ꝫ est sera cõuersio. Uox h

pmū in latrone dedicata ē. Amen dico tibi: hodie mecū eris i padiso. Et idē ad Damasuz papā ⁊ ponit de pe. di. pria. c. Importuna. Xpus ō cruce i Paradisū latronē tulit: ⁊ ne qs aliqñ serā ɔuersiōz putaret: fecit homicidij penā martyriū. Et Julius papa. xxvi. q. vi. c. Si psbyter Uera eni ɔfessio in vltimo tpe pōt eē. qz dñs nō soluz tpis sz ēt cordis inspector ē. sicut latro vnius momēti pnia meruit esse in paradiso in hora vltia cōfessiōis Et Celestin⁹ papa i. c. cognouimus eadē cā. ij. q. ait. Perdidisset latro in cruce pmiū ad xpi dexterā pendēs si illū hore vni⁹ pnia nō iuuisset. Cū esset i pena penituit. ⁊ p vni⁹ ɔfessiōe pmōis hitaculū padisi eo pmittēte pmeruit. Uera ergo ad deū ɔuersio i vltimis positoꝝ mente poti⁹ ē estimāda ꝙ tpe: ppha hoc talr asserēte. Cū ɔuersus igemueri tūc salu⁹ eris. Et ad idē facit illud dictū Cipriani in epistola. ij. ad Demetrianum. In isto mūdo manēti pñia nulla sera ē. Patet ad indulgētiā dei adit⁹. ⁊ querētib⁹ atqz intelligētib⁹ veritatē facilis est accessus O āplissima misericordia dei O largissima caritas sūmi creatoris: q̄ tāta ē vt si darek hō viator secū ferēs pctā oia q̄ diaboli ɔmiserūt ⁊ oēs hoies q i iudicio dānabūt. imo quot sūt i celo stelle ⁊ i mari aq̄ gutte. in nemore frondes. ⁊ in pratis lilia ⁊ de illis pniaz faceret ac hūili mēte deū exoraret, p vēia sēp audirek benigne ¶ Qō de⁹ remittit pēitētib⁹ pp misicordiā suā pctā sine dilatiōe. ⁊ ō iustificatiōe impij ac ei⁹ cōditiōib⁹. Caplm. iij.

tErtiuz mysteriū cōtēplandū circa misicordiā dei dr accelleratiōis. Nō eni differt de⁹ remittere pctā penitētib⁹ nō tempus aliqđ iterponik. Uidek q̄si sitire salutē peccatoꝝ quib⁹ ꝙ pmū fuerint contriti vel ɔpūcti stati eis parcit illosqz iustificat. De ipsa v̄o pctōꝛis ⁊ impij iustificatione solet a doctoribus dubitari maxie circa tria. Primo circa tēpis circūstātiā. Secūdo circa opis excellētiā. Tertio circa miraculi fulgētiā. ¶ Prio solet dubitari circa tpis circūstātiā. vtꝝ. s. impi⁹ iustificek i instāti. Et ad hoc itelligēdū notāda sūt tria. ¶ Priuz notādū fm Tho. prima. ij. q. cxiij. ar. vij. q iustificatio ē qdā mot⁹ q̄ aia mouek a deo a statu culpe i statū iustitie. Justitia āt dr tripl'r. Uno mō put iportat rectitudinē ordinātē actū hois i cōpatiōe ad aliū singularē hominē. ⁊ sic ē iusticia pticularis ⁊ vt⁹ pticularis: ⁊ vtus cardinalis. ¶ Scđo mō dr put iportat rectitudiez ordinātē actū hois i ɔpatiōe ad bonuz cōe multitudis. ⁊ sic dicik iusticia legal'. ¶ Tertio mō dr iusticia fz q iportat rectitudinē ordinātē actū hois in ɔpatiōe ad bonū ppuz. cū hō subijcik deo ⁊ vires iferiores aie subdūk rōni. Et hāc iusticiā phus. v. ethi. appellat metaphoricā Ab hac igik iusticia tertio mō assumpta sumik iustificatio passiue accepta. s. p fieri iustū nō pro facere iustū. Et hoc etiaz ñ p mōum simplicis generatiōis: qz sic posset ɔpetere ei q ñ eēt i pctō dū iusticiā accipet adeo sicut Adā in principio accepit iusticiā originalē cū adhuc non haberet pctū. Sz sumik put h⁹ iustificatio i hoie icludit rōnē mot⁹ ō ɔrio i ɔriū. s. de iiustitia ad iusticiā. ¶ Scđz notādū q ad iustificationē impij ɔcurrūt q̄tuor p ordinē. Priuz ē gr̄e ifusio. Secūdū mot⁹ liberi arbitrij p fidē formatā i deū. Tertiū mot⁹ liberi arbirtij i ōtestatione peccati. Quartū ē remissio culpe. ¶ Tertiū notādū fm Ric. i. iiij. di. xvij. ar. iiij. q. vi. q iustificatio ipij ꝙtū ad ea q̄ sūt de ei⁹ eēntia. s. ꝙtū ad remissionez pctōꝝ ⁊ gr̄e ifusiōz fit i istāti. qa fz glo. Act. ij. c. sup illo v̄bo. Fact⁹ ē repēte de celo son⁹ tāꝙ aduenietꝭ spūs vehemētꝭ. Nescit tarda molimia spūs sci gr̄a. Secūdo ɔtigit dubitare ō iustificatiōe ipij circa opis excellētiā. vtꝝ sit maxiuz op⁹ dei. ⁊ vr̄ q sic. nā i psal. dr. Miбatiōes ei⁹ sup oia opa ei⁹. Et ecclia cātat. De⁹ q oipotētiā tuā pcēdo maxie ⁊ miserando māifestas. Et Aug. exponēs illud Joh. xiiij. Maiora hoꝝ faciet. ait. Mai⁹ ē vt ex impio iust⁹ fiat ꝙ creare celū ⁊ terrā

Sed ĩ ꝯrl'ũ arguere possum⁹. ¶ Prio ga. per iustificationẽ impij cõsequit̃ ali/quis gratiã vie. sed ꝑ glorificationẽ con/sequit̃ aliqs gratiã patrie q̃ maior est. er go glorificatio angeloꝝ vl' hoiuz ẽ mai⁹ op⁹ q̃ impij iustificatio. ¶ Scd̃o argui mus q̃m iustificatio impij ordinatur ad bonũ particulare vnius hois. sed bonũ vniuersale. s. vniuersi ẽ maius q̃ bonuz vni⁹ hois vt pꝫ ĩ p̃rio ethi. ergo mai⁹ op⁹ est creatio celi ⁊ terre q̃ iustificatio ipij. ¶ Rñdet Tho. p̃rio. ij. vbi. s̃. ar. ix. ꝙ opus aliqd̃ p̃t dici magnũ dupl'r. Uno mõ ex p̃te mõi agẽdi. ⁊ sic maxiuz ẽ op⁹ creatiõis in quo ex nihilo fit aliqd. Alio modo potest dici magnũ aliquid ꝓpter eius magnitudinẽ qd̃ fit. ⁊ ſm h̃ maius opus est iustificatio impij q̃ terminatur ad bonũ eternũ dĩne participationis q̃ creatio celi ⁊ terre q̃ terminatur ad bo/nũ nature mutabilis. Unde Aug. cum dixisset: ꝙ maius est vt ex impio fiat iu/stus ⁊c. subiunxit. Celũ eni ⁊ terra trãsi bit. predestinatorum autẽ salus ⁊ iustifi catio permanebit. ¶ Ad primũ aũt ar/gumentum qd̃ infert̃. ꝙ glorificatio an/gelorũ ⁊ hominũ ẽ maius op⁹ q̃ ipij iu stificatio. dicendũ qd̃ aliqd magnũ di/citur dupliciter. Uno mõ ſꝫ q̃titatẽ ab solutam. ⁊ hoc mõ donũ glie est maius q̃ donũ gratie iustificantis impium. Et ſm hoc glorificatio iustoꝵ ẽ mai⁹ op⁹ q̃ iustificatio impij. Alio mõ dicitur ali qd magnũ quantitate ꝓportionis: sicut dicit̃ mõs paruus ⁊ milium magnum. Et hoc mõ donũ gr̃e iustificantis ipiuz ẽ maius q̃ donũ glorie btĩficant̃ iustuz q꞉ plus excedit donũ gr̃e dignitatẽ im/pij qui erat dignus pena q̃ donuz glie dignitatem iusti: q꞉ ex h̃ ipso ꝙ est iustifi catus est dign⁹ glĩa. ⁊ iõ Aug. vbi. supra dicit. Judicet qui potest vtruz maius sit iustos angelos creare q̃ impios iustifi/care Certe si equalis est vtrunqꝫ poten/tie. hoc maioris est misericordie. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ bonũ vniuersi ẽ mai⁹ q̃ bonũ particularis vni⁹ si accipiatur vtrũqꝫ in eodẽ genere. ſꝫ bonũ gr̃e vni⁹ est maius q̃ bonũ nature toti⁹ vniuersi ¶ Tertio ꝯtigit dubitare de iustificatiõe pctõris: vtꝝ sit miraculosa ⁊ dicũt. Ric. vbi. supra. q. ix. ⁊ Tho. vbi. supra. ar. x. ꝙ iustificatio impij ⁊ si fiat ꝑ potẽtiam supnãlis agentis: tñ miraculosa ñ ẽ lo quẽdo ꝓprie de miraculo eo ꝙ nãliter aĩa est gratie capax Eo eni ipso ꝙ facta est ad imaginẽ dei capax ẽ dei ꝑ gr̃am vt Aug. dicit. xiiij. de tri Si v̊o de⁹ qñqꝫ tã vehemẽter aĩaz moueret. vt stati quã dã ꝑfectionẽ iusticie assequeret̃: sicut fuit ĩ cõuersiõe Pauli. adhibita ẽt exterius admirabili visiõe ⁊ prostratione alijsqꝫ circũstantijs miraculosis: tũc talis iusti/ficatio miraculosa diceret̃. Jdõ cõuersio Pauli tanq̃ miraculosa in ecclia com memorat̃ celebriter. Quare v̊o de⁹ nõ ꝯcurrat sẽꝑ ad iustificãdos impios cum silibus signis ñ interest nr̃a diiudicare. Nobis satis esse debet: q꞉ p⁹ facinora ⁊ delicta postqꝫ iueterata mala qñcũqꝫ vo luerimus gratiam ei⁹ ⁊ caritatem nobis ꝯciliare semꝑ ad vota illũ iueniem⁹ pa/ratũ nõ differre aĩaz peccatricez: si eam cõpunctã viderit iustã facere. Redite er go ꝓuaricatores ad cor ⁊ cognoscite mi seriã aĩarũ vr̃aꝝ. Uidete pericula iferni que vobis iminẽt. cogitate clementiam mãsuetudinẽ pietatẽ ⁊ mĩĩcordiã oĩpo tẽtꝭ dei ⁊ exuẽtes veterẽ hoiez reuertimi ad illum ⁊ agite pñiam vt sic obtineatis gr̃aꝫ ĩ pñti ⁊ ĩ futuro eternã gliãz Amẽ.

¶ Feria qnta p⁹ dñicã in septuagesima de cõplacẽtia quam habꝫ deus quando pctõres reuertũtur ad pñiaz. Sermo. v.

Or dilecti pulsãtis. Api mihi so/ror mea sponsa. Jterũ vbi. supra. Excogitat creator noster de⁹ sem per homies saluos fa/cere: non solũ iustos: ſꝫ pcõres si eoꝵ malitia nõ obsistat. Quos ⁊ si vocet cũ mĩĩcordia vt dictũ ẽ ĩ ꝓcedẽti ſmõe ex citat adhuc vt ad pñiaz reuertãt cũ voce

ɔplacētie. Ōn̄dit.n. signis maīfestissimis sūmā hēre ɔplacētiā de ɔuersiōe pctōꝝ nā nō solū illis pctā remittit: sed adhuc copiosa bn̄ficia illis clemētissime tribuit Quāobrē i p̄nti ꝭmone colligere volo q̄ sint effectus diuine cōplacētie q̄ sequūt̄ pniam aīe audientis vocē dilecti sponsi. Et notabo tres principales effectus.
Primus dicit̄ bonoꝝ restitutio.
Secūdus angelorum letificatio.
Tertius peccatoꝝ exaltatio.

¶ Qδ deus restituit pctōribus penitē tibus ꝓpter complacentiā quam habet de illoꝝ ɔuersione oīa bona q̄ fuerant ꝑ pctm̄ mortificata. Capl'm.i.

p Rimus effectus q̄ cōsequit̄ ad cōuersionē peccatoris in q̊ relucet cōplacētia dei dicit̄ bonoꝝ restō. Scδm eni doctrinā theologoꝝ. Ric. δ media villa. ar. viiij. q. ii. d. Bon̄. ⁊ alioꝝ. di. iiij. q̄rti. li ꝑte. ij. ar. ii. q. iij. Deus restituit penitēti opa ꝑ culpā mortificata q̄ antea viua fuerāt. Ad qδ clarius itelligēdū notāda sūt tria. Prio notādū ꝙ oīa opa bona i caritate facta aduenīēte mortali culpa mortificāt̄ ⁊ ꝺꝑdūt̄. ꝭm illδ Ezech. xviij. Si auerterit se iust⁹ a iusticia sua ⁊ fecerit iniq̄tatē ꝭ3 oēs abhoīatiōes q̄s opari solet ipi⁹ nūq̄d viuet? Oēs iusticie ei⁹ q̄s fecerat nō recordabūt̄. ¶ Scδm notādū ꝙ cū dr̄ i scripturis deū n̄ recordari: vt i ꝑfata auctate. aut nescit̄ vt Math. xxv. Nescio vos sic ē itelligēdū ꝙ n̄ recordet̄ aut nesciat illos q̄s n̄ approbat vt remūeratiōe dignos. nā vt inq̄t. d. Bon̄. i prio. di. 39. ar. i. q. ij. c. Duplex ē sciētia i deo. Una. q̄ dr̄ simplicis noticie q̄ q2 h3 rōez cognoscēdi a veritate q̄ ē lux sūma cui nihil pōt occultari. nec ēt tenebre obscurāt̄ ab ipa Ideo de necessitate cognoscit oīa bōa ⁊ mala i quā n̄lla cadit ignorātia. Alia vocat̄ sciētia approbatiōis: vt dicat̄ scire aliq̄d q̄n̄ illud approbat: ⁊ nescire cū reprobat. Sic ēt nō recordari dicit̄ nō ꝙ obliuio cadat i eo: s3 q2 nō recordat̄ maloꝝ que quis fecit: ⁊ de illis penituit vt ea puniat. nec recordat̄ bonoꝝ que q̄s fecit ⁊ ꝑ pctm̄ ab illis cecidit vt ea remūneret. ¶ Tertiū notandū ꝙ si q̄s an̄ peccatū ꝓpter bona ꝑ eum in car tate facta meruisset esse de secūdo aut de tertio vel de vltimo ordine angeloꝝ: ⁊ postea pctō adueniente tale meritū ꝑdidisset ⁊ talis ad pniā3 rediret reuiuiscūt ei bona preterita que fuerant mortificata eo ꝙ i tali statu meriti est in q̊ erat anteq̄3 caderet vtputa si erat in merito ꝑueniendi ad secundū ordinē btōꝝ ad pniam veniens in tali merito se recipet. ⁊ sic de omnib⁹ gradibus beatitudinis. Quod expresse saluator noster innuit in ꝑabola de filio ꝓdigo Luc. xv. Quē cū vidisset pater seminudū vestes laceratas habētem ⁊ discalciatū. i. ꝓpter suam culpā ꝑuatū merito ꝑcedenti. dixit ad seruos suos. Cito proferte stolam primā ⁊ induite illum ⁊ date annulū in manu eius ⁊ calciamēta in pedes eius. ꝑ que oīa ꝑcedēs meritū deperditū ꝑ pctm̄ bonitate dei pēitētib⁹ restitutū verissime intelligit̄. Sed ɔ̄ hoc nōnulli arguūt ꝑ quoddā vgonis dictū Nemo inq̄t in spe correctionis peccare d3: q2 qδ semel amittit̄ ipsū āpli⁹ nō recupat̄. Ad hoc rn̄det Bon̄. di. xiiij. q̄rti. li. vbi. s̄. ꝙ dictū Ugonis itelligit̄ de illo ope bono qδ homo potuisset facere vel fecisset illo tꝑe quo peccauit: quod q̄de3 nō recupabit̄: q2 si alio tēpore velit facer̄ qδ omisit perdit opus qδ deberet facer̄ ꝓ illo tꝑe. Et si adhuc instet̄ ꝑ illud qδ Hiero. ait i. c. Quicūq3. di. 50. Reuerti i pristinū gradū difficile est. Possum⁹ rn̄dere ꝙ Hiero. loq̄t̄ ibi de gradu tꝑal̄ dignitatis. aut spūalis ⁊ ecclīastice. sicut patet i verbis eius ⁊ in plerisq3 capitulis ꝑcedētibus ⁊ ɔsequentibus. nos autem loquimur de statu eterne salutis ⁊ merito triunphantis ecclesie.

¶ Qδ deus facit angelos letari i ɔuersione pctōꝝ. ⁊ de augumento gaudij in angelis beatis. Capl'm.ij.

s Ecundus effectus q̄ cōsequit̄ cōuersionē peccatricis aīe in q̊ relucet cōplacentia dei dicitur angelorum letificatio. Facit vtiq3 deus

angelos omnes iubilare et exultare cuz peccator ↄuertit ad pniaz. Unde Luc. xv. dicit vbo Xpi. Gaudium est angelis dei sup vno pctore pniam agente. ¶ Ad qd intelligendu notandu sm Bon. di. xi. scdi li. ar. ij. q. ij. c. qp gaudiu angelorum crescere. pt itelligi dupliciter. Aut extensiue. aut itensiue Extensiue dr crescere qn quis de pluribus gaudet. Intensiue vero quando affectus eius de aliq copiosius gaudet. Si ergo loquiur de cremento gaudij sm primu modu. sic veru est. et doctores coiter sentiunt qp ipsis btis angelis accrescit gaudiu ex salute pctorum: qa de pluribus gaudent sm qp plures saluant. Si aute loquamur de cremento gaudij quantum ad itensione. sic est distinguendu. na gaudiu duplex est. Quodda est gaudiu in quo ↄsistit pmiu sbale. et illud est gaudiu de bono in creato: qd angelus hz de deo. et est in deo Est iteru gaudium quodda accidentale et illud est gaudiu qd angelus hz de bono creato siue pprio siue alieno. De hoc vero gaudij augmento triplex fuit opinio.

¶ Pria eoru qui dixerut qp i agelis btis accrescit vtruqz gaudiu intesiue: qr no du sut pfecte bti quis sint cofirmati in gra. Sed hec opinio falsa est. qm pfecta btitudo in visione ↄsistit diuine essentie et Math. xviij. dicit. Angeli eoru semp vident facie pris mei q i celis est. ¶ Secunda opinio fuit eorum q dixerut qp neutru gaudiuz crescat in angelis intensiue sz solu extensiue: sicut caritas eoru non est maior q fuit ab initio quis plures nuc diligant q tuc. Sed istud no videt pbabile: qa si angelis accrescit materia gaudij accrescit et ipsu gaudiu. ¶ Tercia opinio catholica et secura est eoru q tenent qp in angelis nullo modo accrescit gaudiu in quo ↄsistit pmiu eentiale qr quatu ad illud pfecte sut bti. Sz gaudiu in quo ↄsistit pmiu accidentale accrescere pot no solu extensiue verum et itensiue: et rone boni pprij: et rone boni coiucti. qr ministrado alijs bona opera faciut in qbus pmiu accidetale meret. et qr et ↄciues suos ad btitudinez perducunt sup quibus cogratulant. O q vigilanter itaqz atqz sollicite debent curare pctores miseri d suis pctis pniaz facer quos expectant oes angelici chori quos inuitant angeli ad paradisi delitias. Uenite inquiut peccatores fetidi venite ad possidendam ciuitatem oium bonorum vbertate refertissima. Uenite p sanctam pniam ad cenaz magni dei. Quid que ritis male opando cum tenebrarum principe? quid cum comertio demonu? qle premiuz de peccatis et malis commissis spectare potestis? Stipendia inqt apostolus peccati mors est. Ro. vi. Nostra sit vobis grata societas vt simul conuiuamus in felicissimo regno dei. O pctores duri o peccatores obstinati. vos expectamus vt agatis pniam: que tantu placet deo nro vt et nos velit etiam in vestra couersione letissimos fieri atqz iocundos

¶ Qd deus et i eccl'ia militati exaltat et sblimat ad dignitates spuales pctores si reuertant ad pniam. Caplm. iij.

Tertius effectus q ↄsequit conuersione pctoris dr peccatorum exaltatio. Uoluit quidem deus ostedere q gratu sibi est cum pctores ad pniam ↄuertunt eos miru in modu sublimando. et exaltando in vtraqz ecclesia militanti. s. et triumphanti. Et licz sz rigorem discipline quadoqz factuz sit vt ab ecclasticis dignitatibus pp crimina nonnulli caderent ad quos et post pactam pniam no liceret redire. vt scribit. 50. di c. Ut constitueretur. et c. Si lapsis. et c. Qui semel. et c. Presbyz. et c. Maior. et c. Clericu. et c. Clerico. et c. Si eps. Uerutn hoc n dicit ex despatioe idulgetie Quinimo inuenti sunt q plures q post lapsu per pniam restituti sut ad spuales ordines et ecclasticas dignitates. Fuit priceps aplorum Petrus restitutus p pniaz ad aplatu et principatu aplorum no obsta te precedeti peccato. sicut scribit. 50. dis. c. Ponderet. et c. Considerandum. et c. fidelior. In. c. vo si post ordinationem §. Econtra. alia pctorum penitetu inducut exempla. Dicit. n. ibi sic. Maria soror

Aaron postq̄ lepra percuſſa eſt: quia in Moyſen murmurauerat acta penitentia a peccato mundata eſt. ⁊ priſtinā gratiam prophetandi recepit. Aaron poſt conflatum vitulū in ſummū ſacerdotē conſecratus eſt. Dauid poſt adulterium ⁊ homicidiū ꝓphetie ſpiritū recepit ⁊ i ꝓprio gradu permanſit Achab quoq̄ poſt mortem Naboth viri ſanctiſſimi ꝑ pniam humiliatus in regia ſede remāſit. Et vt pretereamus multa exempla veteris teſtamēti Petrus negauit xp̄m ⁊ poſtea p̄nceps apl'oꝝ factus ē. Paulꝰ Stephanū lapidauit: ⁊ tamen a deo in aplm eſt electus. Multi q̄q̄ ab hereſi ad vnitatē fidei catholice reuertentes in ſuis ordinibus ſūt recepti. Alij vero ad epiſcopalē etiā gradum ſunt promoti vt pote Aug. ⁊ alij plurimi. hec ibi. Verū tn̄ inter omnes pctōres ꝑ penitentiam reſtitutos ad precedentes gradus ſiue ad alios aliquos de nouo eis collatos efficaciorem nobis fiduciam ⁊ animū preſtant tres illi nequiſſimi viri. Paulꝰ ſuperbiſſimus. Dauid luxurioſiſſimus. Matheus vero cupidiſſimus ⁊ auarus Horum tamen voces magis q̄ aliorū voluit ſpiritus ſanctus in eccleſia reſonare. Licet eni ſcripſerint. euāgelia. Johannes Lucas ⁊ Marchus. tamē frequentius legitur euāgelium ſʒ Math. Et licet inueniant pſal. aliorū multorū non ſolū illi quos Dauid cecinit. tamen eccleſia illos Dauid ſepius decantat. licʒ etiam Petrus Jacobus ⁊ Johannes ac Judas Tadeus ſuas epl'as cāonicas ſcripſerint: tamē epiſtole Pauli magis in diuinis officijs habētur in vſu. quod ideo factum eſſe credendū eſt vt omnes percipiant q̄ cara deo ſit cōuerſio peccatorum quos tam ſublimiter per penitentiam in eccleſia ſua dignatus eſt exaltare. Quanta aūt erit talium in regno celorum gloria a redemptore mundi dictum eſt Math: xxi. Meretrices inqt ⁊ publicani precedent vos in regno celorum. Et hoc exemplo monſtratū ē in Tharſi meretrice pulcherrima ⁊ formoſa que poſtq̄ multoꝝ animas illaqueauerat dediſſetq̄ multis occaſionē ſeipſos interficiendi. accedente ad eā Panutio ſanctiſſimo viro contritionem ⁊ compunctionem ſuorum ſcelerum habuit aduſtiſq̄ omnibus vanitatibus in platea publica vt daret exemplum his cum. quibus peccauerat: in cellula quadam paruula ſe incluſit in qua per feneſtram paululum panis ⁊ aque quibꝰ ſuſtentaretur die qualibet accipiebat. Cum ergo tribus annis fuiſſet incluſa profectus Panutius ad abbatem Antonium cui multa reuelabantur a deo vt ab eo ingreret ſi ei deus ſua peccata remiſiſſet. Narrata cauſa ſanctus Antonius conuocatis diſcipulis precepit vt illa nocte orarēt. ſtatiq̄ abbas Paulus maior diſcipulus Antonij vidit in celis lectum ſpecioſis ac precioſis veſtibus ornatum quem tres virgines ſacre facie clara cuſtodiebant. Cumq̄ Paulus diceret gloriam illam eſſe Antonij audiuit vocem dicentem ſibi. Non eſt Antonij ſed Tarſis meretricis. Quod cum mane audiſſet Panutius cū gaudio diſceſſit. ⁊ cum illam eduxiſſet de cella quindecim diebus ſuperuixit poſt q̄s meretrix penitens quieuit in domino. Audiuimus igitur ex tribus effectibus enarratis ꝙ ſumma eſt in deo complacentia vt peccatores reuertantur ad illū ⁊ tamen cū ipſe hac voce melliflua incitet omnes neſcio vnde fiat niſi ex humani cordis duritia vt non audiatur. O infelix anima peccatrix. O ſeua imanis ⁊ crudelior omni belua. deſine iam malefacere. impone finem delictis tuis quere dominū deū tuū dū inueniri pōt vt accipias ab eo gratiā in preſenti ⁊ in futuro perpetuā gloriam. Amen.

¶ Feria ſexta poſt dominicā in ſeptuageſima. de inflammato ⁊ ardentiſſimo amore dei quē ipſe clementiſſimus pater peccatoribus exhibet ⁊ oſtendit vt illos ad ſe trahat ac reuocet ⁊ inducat ad penitentiam. Sermo. vi.

Amore lan
gueo. Habent̄ h̄ v̄ba
a in p̄sona Xp̄i dei ⁊ ho
minis salutem peccato
rū sitientis originaliter
Cant̄.v.c. Si cogita-
rent excecati pctōres quanta dilectione
cōplectit̄ illos pijssimus deus ꝓfecto oī
studio ⁊ vigilantia deposita delictorum
sarcina ad diligentez se ꝓperarēt. Neqꝫ
eni inueniri quispiaz pōt non pater non
mater nō frater nō soror ñ filia nō filiꝰ
nō deniqꝫ domesticus qlibet amicꝰ siue
ꝓpinquꝰ q tantuz diligat eos quantum
amat ipse mitissimus amor celestis. Qđ
considerans Ugo in li. de arra spōse sic
alloqtur aīam peccatricē. Spōsum ha-
bes ⁊ nescis. pulcherrimū oīum: ⁊ faciē
ciꝰ nō vidisti. Ille te videt. qa nisi te vi-
disset nō te diligeret. Noluit adhuc te ip
sum tibi presentare: sed munera misit:
arraz dedit pignus amoris. hec ille. Est
vtiqꝫ aīe legitimus ⁊ inmaculatus spon
sus deus dei filius q in cruce exaltatus
clamat grandi ⁊ amorosa voce dicitqꝫ
aīe ꝓpter pctā p̄eunti: ⁊ ad inferna cur-
renti illud Hiere. ij. Tu autez fornicata
es cuz amatoribus multis. tñ reuertere
ad me. ⁊ ego suscipiā te. Quidnā dulciꝰ
qd suauiꝰ qdue clemētiꝰ potest audiri?
Ostēdit nempe multis diuersisqꝫ mōis
rex reguz deus noster ꝙ hominē diligit
eiusqꝫ salutem etiā post pctā ⁊ nephāda
facinora ardētissime sitit. Qua ꝓpter vt
euigilent somnolenti peccatores ⁊ exp-
giscant̄ ad vocē beniuolētie sūmi dei in
p̄nti sermone. de amore quē deus pctō-
ribus exibet nōnulla erunt videnda. vt
verificet̄ in corde oīuz qđ dictū est i the
mate i p̄sona illiꝰ: qa. s. amore langueo.
In qbus v̄bis de amore illo tria myste-
ria p̄ncipaliter ꝓponimus declarāda.
Primū de ipsius veritate.
Secūdū de eius voluntate.
Tertiū de illiꝰ copiositate.
¶ Qualiter deꝰ ex amore malis ⁊ pec-
catoribus copiosissima bñficia sua lar
gitur. Et quid est amor siue dilectio dei.
Primū mysteriū Caplm i.
p declarandū de amore quo deꝰ
pctōres diligit dicit̄ v̄itat̄. Naz
posset nō imerito aliquis dubitaret. an
veruz sit ꝙ deus pctōres diligit. Qm̄ si
diceret̄ ꝙ sic. statim occurrerēt dicta scri
pture sacre qbus insinuari videt̄ ꝯriuz.
vnde in p̄sona dei. ꝓv̄. viij. c. dicit̄. Ego
diligentes me diligo. Et Joh. xiiij. Xp̄s
dixit. Qui diligit me diliget̄ a patre meo
⁊ ego diligā euz sꝫ pctōres nō diligunt
deū. ergo deꝰ nō diligit illos. Et Ecc. xij.
sapiens inqt. Altissimus odio hꝫ pctō-
res.. Et Judith. v. c. scribit̄. Deus pctō-
ruz odit iniqtatem. Et Aug. xij. li. de ci.
dei. c. iij. ita asserit. Dicunt̄ in scripturis
inimici dei oēs qui eius aduersant̄ im-
perio: non natura sed vitijs nihil ei no-
cere valentes. sed sibi. Inimici eniz sūt
potestate nō resistēdi. sꝫ volūtate ledēdi
Et idē Aug. in. li. de pnia refert: qđ etiā
ponit̄ de pe. di. iij. i. c. Sūt plures. Scio
dñm inimicum oī criminoso. Et David
in psal. ad deū sic loquit̄. Odisti omnes
obseruantes vanitates. i. pctā. Et Sap.
xiiij. c. similiter dicit̄. Sūt deo odio ipiꝰ
⁊ impietates eius. Si itaqꝫ inter deuz ⁊
pctōres est inimicitia ⁊ odiuz. ergo deest
amor. qm̄ simul ista stare nō possūt. Sꝫ
ꝯ est dictuz sapientis Sap. xi. c. qui deo
dicit. Diligis oīa que sunt. ⁊ nihil odisti
eorū que fecisti. Pro huius dubij decla
ratione notāda ē snīa dñi Boñ. di. xxxii.
tertij. li. q. ij. que talis est. ꝙ deus ñ dr̄.
creaturā diligere ratione affectionis. ai-
sꝫ rōne cōicationis alicuius boni. Ita ꝙ
dilectio dei dicit̄ potius esse dilectio effe
ctus quā affectus. Cōicatio aūt bonitat̄
diue si attēdat̄ q̄ztū ad effectū gr̄e nō se
extendit ad pctōres. ideo ꝓpter huius
boni subtractionē dicitur illos odire. Et
sic intelligunt̄ auctoritates superius alle
gate. Sꝫ cōicatio aliorꝫ bñficiorum ⁊
bonis ⁊ malis eadez est. ob qđ ⁊ malos
ēt diligit non vt malos. sed sua illis bñ-
ficia tribuēs vt boni fiant. Sunt autem
inter cetera tria bñficia pctōribus a deo

collata. Primū creatiōis. Secūdū gu/
bernationis. Tertiū sociatiōis. ¶ Pri/
mū bñficiū qđ deus pctōribus confert
ex dilectione ⁊ amore dicitur creationis
Quisnam estimat quantū bonū est esse
in numero creaturarū nō quarūcūq₃. sȝ
rōnabilium? Nullo qdē precio emi pos
set vnus ex oculis vel alijs mēbris nr̄is:
multo magis nec aliqua potētia aie. Et
qs est q dedit aiam cū potētijs: ⁊ corp⁹
tam bonis q₃ malis nisi deus? Et cur
dedit nisi ex mera caritate ⁊ liberalitate
sua. Hoc est qđ Lactan. in. ij. li. di. insti.
ait. Deus veri patris offō fūct⁹ est. ipe
corpus effinxit. ipse aiam qua spiramus
infudit. Illius est totū quidquid sumus
Et Bern̄. i ser. Par ne tibi videt̄ o hō
cogita qualē te fecit. Nempe ſm corp⁹
egregiā creaturā. ſm aiam magis ima/
gine creatoris insignē. rōnis pticipem:
btitudinis eterne capacē. Porro ambo
sibi coherere fecit artificio incōprehēsi
bili ⁊ sapientia inuestigabili. Nec h āte
pmeruit qui ante nō fuit. nec spes retri
butionis fuit: qm̄ bonorū nr̄orū nō eget
h ille. Sȝ q nō recte de deo sētiūt ð ei⁹
bñficijs igratissimi conqueruntur. dicunt
eteni ꝙ licȝ magnū bonū sit esse qđ per
creationē pctōres acceperunt a deo: tñ
cū deus pscierit eos futuros malos atq₃
damnandos cur illos creauit. Quibus
sic rn̄det Aug⁹. xi. li. de ciui. dei. c. xviij.
Neq₃ eni deus vllū non dico angelorum
sed vel hoium crearet quē malū futurū
esse psciuisset nisi pariter nosset qbus eos
bonorum vsibus cōmodaret atq₃ ita ordi
nem seculorū tāq₃ pulcherrimū carmē
ex quibusdaȝ q̄si antithetis honestaret.
Antitheta eni que appellant̄ in ornamē
tis elocutionis sunt decentissima que la
tine appellantur apposita: vel quod ex/
pssius dicitur contraposita. Non eni est
apđ nos hui⁹ vocabuli ꝯsuetudo. cū tñ
eiusdē ornamētis elocutionis etiā sermo
latinus vtat̄. imo lingue oium gentium
his antithetis. ⁊ Paulus apl̄us in scđa
ep̄la ad. Cori. illū locū suauiter explicat
vbi. d. Per arma iusticie a dxtris ⁊ a si

nistris. p gloriā ⁊ ignobilitatē. per infa/
miā ⁊ bonā famā. vt seductores ⁊ vera/
ces. vt q iguoramur ⁊ cognoscimur qua
si morientes ⁊ ecce viuimus. vt tempta
ti ⁊ nō mortificati. vt tristes semper aūt
gaudentes. sicut egentes multos autem
locupletātes. tanq₃ nihil habentes ⁊ oia
possidentes. Sicut eni ista cōtraria cō/
trarijs opposita sermonis pulchritudi/
nem reddunt. ita quadā nō verborum sed
rerum eloquentia ꝯriorum oppositiōe
seculi pulchritudo compōitur. hec Au
gustinus. Et si adhuc arguerent impij ⁊
maligni ꝙ ſȝ Augustini v̊ba videretur
q̄si necessariū fore: vt aliqui mali essent
vt sic seculi pulchritudo pficeret̄. Ego
dico ꝙ licȝ deus ſm Aug. in. li. de li. ar.
nouerit ex q̊cūq₃ malo bonum elicere.
tamē si nullus vnq₃ peccasset siue ange
lus siue homo adhuc vniuersū pfectuȝ
esset nihilq₃ quod ad eius ornatum spe/
ctaret siue decorē inueniret̄ diminutum
neq₃ ppterea culpādus est sapiētissim⁹
artifex deus q creauit illos qui damnari
debebant. qm̄ nō ppterea dānāt̄ qꝛ sunt
creati: sȝ qm̄ p⁹ creationē sua voluntate
facti sunt mali. Quinimo in hoc maxi/
me relucet immensa bonitas dei ꝙ taȝ
grande bñficiū cōferre dignat⁹ est etiā
illis quos presciebat futuros ingratos ⁊
malos. ¶ Secūdū bñficium qđ deus
pctōrib⁹ confert ex dilectione ⁊ amore
dicitur gubernationis. indiget equidem
homo auxilio oium creaturaruȝ celi. s. ⁊
terre celestiū inferiorūq₃ corporum sine q
bus viuere mīme posset. Omnia tñ ista
dei sunt. de quo in ps dicit̄. Dn̄i ē terra ⁊
plenitudo ei⁹. or. ter. ⁊ vni. q habi. in eo
Nihilhominus ex clemētia largiflua ⁊
affluentissima sua libere donat fructum
horum oium etiam impijs ⁊ malis. Inde
Ago i li. de arra spōse ait. Respice vni/
uersū mūdū istū ⁊ cōsidera si aliqd i eo
sit quod tibi nō seruiat. Ois nā adhūc
finē dirigit cursū suuȝ vt obsequijs tuis
famulet̄ ⁊ vtilitati deseruiat tuis q₃ ob/
lectamentis piter ⁊ necessitatib⁹ ſm af/
fluentiā indeficiētē ocurrat. Hoc celuȝ

hoc terra hoc mare hoc aer cũ hiſ q̃ ſũt
in eis vniuerſis expellere nõ ceſſant. hec
ille. Et xp̃s in euangelio Math. v. ait.
Pluit ſup iuſtos ⁊ iniuſtos. ⁊ ſolẽ ſuuꝫ
oriri facit ſup bonos ⁊ malos. ¶ Ter/
tiũ beneficiũ qḋ deus erogat ⁊ largitur
ex dilectione ⁊ amore ipſis peccatorib⁹
dicit̃ ſociatiõis. magnũ qppe donuꝫ eſt
vt vnuſqſq; habeat ſociũ angelũ. Hinc
mgr̃ ſñiarum. di. xi. ſecũdi li. allegat hie
ro. ſup Math. ſic. d. Magna dignitas
aiarum vt vnaqueq; ab ortu natiuitatis
ſue in ſui ꝑfectũ ⁊ cuſtodiã habeat an/
gelũ ſpecialiter delegatũ. Ex q̃ auctori/
tate ſm docto. theo. colligunt̃ tria catho
lica documẽta. Primũ documẽtuꝫ ſm
Alex. de ales in. ij. volumine ſumme. ⁊
Archidia. canoniſtaꝫ. ſup. c. firmiſſime.
de ꝯſe. di. iiij. ꝙ duplex ẽ hoĩs natiuitas
ſ. in vtero ⁊ ex vtero. Prima eſt qñ aĩa
creatur ſimul ⁊ infundit̃ corpi. Secun/
da vͦo quando exit de ventre mr̃is. An/
gelus aũt deputat̃ hoĩ a ꝑma natiuitate
ſ. in vtero. Ratio. aũt q̃re nõ debeat añ
infuſionem aĩe angelus deputari ad cu
ſtodiaꝫ corporis ſm Boñ. in. ij. di. xi in
declaratione littere. eſt quia illa cuſtodia
principalius reſpicit ſpiritum q̃z corpus
Et ideo nõ debet ſpãliter angelũ ad ſuã
cuſtodiam hẽre anteq̃z ſpũs infundatur
Non debet etiã differri vltra aĩe infuſio
nẽ quia. ex tũc deſcẽdere põt ⁊ adiuuare
Utꝝ autem q̃zdiu paruulus caret rõnis
vſu aliquẽ occultũ effectum habeat cu/
ſtodia angeli q̃ztum ad habitationem ⁊
directionẽ in bonũ. aſſignare eſt diffici
le. ſed negare nõ eſt tutũ. Secundũ do
cumẽtũ ẽ ꝙ angelus beat⁹ ꝑpter cuſto
diaꝫ hoĩs nõ eſt homĩe inferior viatore
neq; indignior: cum id fiat ex dulcedi/
ne ſũmi dei. ¶ Tertium documẽtũ ẽ ꝙ
angelus non deſerit obſtinatuꝫ in pctĩs
vſq; ad mortẽ. Ratio eſt ſm Boñ. quia
ꝑnior ẽ bon⁹ angelus ad iuuãdũ q̃z ma
lus ad perdendũ. Si ergo mal⁹ ãgelus
nõ derelinquit vſq; ad mortẽ hominẽꝫ
ẽt quãtũcũq; ſanctum. nec bonus hoĩeꝫ
quãtũcũq; ſceleratũ dimittit vſq; ĩ finẽ

Sed ꝯtra hoc inſtãt nõnulli. qm̃ gl. ſup
illud Hiere. li. Curauimus babylonem
⁊ nõ eſt curata: derelinquam⁹ eam. ait.
Medici ſunt angeli q̊s a nobis repelli/
mus dũ eoꝝ cõſilio non aquieſcimus.
Itẽ Dama. d. ꝙ antixp̃us carebit ange/
lico ꝑſidio. Ex qbus colligi poſſe videt̃
ꝙ angelus qñq; ſubtrahit ab hoĩe pp
pctã cuſtodie bñficiũ. Rñdet ad h̃ dñs
Boñ. vbi. s̃. qḋ cõiter tenet̃ a doc. ſacre
ſcripture. ꝙ angelus ñoĩo deſerat obſti
natos q̃zdiu ſũt viatores: nec tñ adeo di
ligẽter cuſto dit ſic̃ bonos aut medio
criter malos. Jõ cõiter dicit̃ ꝙ q̊dãmõ
deſerit ⁊ quodãmodo ſemper cuſtc dit
Explicatio aũt huius põt diuerſimode
fieri. Nam aliqueꝫ cuſtodiri ab angelo
põt dupliciter intelligi. vel ſm habitum
vl' ſꝫ actũ. Voluerũt ergo aliq dicere ꝙ
angelus obſtinatũ ſm actũ cuſtodiendi
relinqt pro eo ꝙ ipſe cuſtodienti angelo
nõ obedit imo ꝯtra monita mẽtẽ obfir
mauit. q̃ztũ vͦo ad habitum non deſerit
q: ſemꝑ ꝑmptus eſt ei ſubuenire ſi quo
modo ipſum ad viam vͦitatis videat in
clinari. Sꝫ hic mod⁹ dicendi nõ ſufficit
qa nullus ẽ adeo malus ⁊ ꝑuerſus quin
angelus bonus poſſit ei aliqḋ bñficium
cuſtodiendo largiri. Ergo ſi ſemꝑ eſt ei
ꝑmptuſ facere bonũ videt̃ ꝙ nũq̃z ſub
trahat oẽm actũ. Et iõ eſt ſecũd⁹ mõus
dicendi. ſ. ꝙ duplex eſt cuſtodie ãgelice
act⁹. vn⁹ reſpectu corporis. alter reſpcũ
ſpirit⁹. vnus ꝯſiſtit in repulſione hoſtis
ne opprimat corpora. alter arcendo ipꝫ
ne peruertat aĩas. primi actus efficacia
eſt in angelo. ſecũdi vͦo nõ ſolũ eſt in an
gelo ſed etiã in nobis. Quãtũ ad primũ
actũ bonus angelus hoĩeꝫ vſq; ad mor
tem nõ derelinquit. qa nõ patit̃ ipſum a
demone opprimi vel occidi niſi quãdo
aliter exigit fieri ſententia diuini iudicij
q̃ztum vͦo ad ſecũduꝫ actũ. q: illius effi
cacia nõ tm̃ eſt ĩ angelo. ſed ẽt in nobis
ſubtrahit cuſtodie bñficiũ ab his circa
quos videt ſe fruſtra exerceri. vtpote ab
excecatis ⁊ obſtinatis. qui nec recipiunt
inſtructionẽ nec exortationẽ. Sed cum

custodia magis respiciat aiaz q̄ corpus
adhuc nō videt oio ꝓbabile ꝙ angel⁹
omnē actū custodie subtrahat respectu
aie. Et ideo adhuc est terti⁹ mod⁹ dicē-
di ꝓbabilior istis.s.ꝙ effectus angelice
custodie est respcū boni ⁊ mali.respectu
boni cōseruādi vel acquirendi vel augē
di.respectu vero mali deserendi vel eui-
tādi vel diminuendi.bonus ergo ange-
lus obstinatos non deserit q̄tum ad ac
tū custodie qui respicit malum qz semꝑ
retrahit hoiēs ne labant in peius.q̄tuz
v̄o ad actū q respicit bonuz obstinatos
deserit ⁊ antixp̄m nō custodiet.h Boñ.
Considera nunc aia peccatrix quanta fe
cit tibi deus ⁊ cum admiratione dic ei il
lud Job.vij. Quid ē hō qz magnificas
eū: aut filius hois: qz reputas euz: ⁊ q̄re
apponis erga eum cor tuū? Cur o ma-
gne deus creare voluisti hominē paulo-
minus ab angelis minoratum gbuslibz
alijs a te creatis conditisqz naturis ex-
cellentiorē imagine tua decoratum pre-
dotatūqz insignibus potētijs aie rōalis
quē presciebas tibi futuꝝ rebellem atqz
ꝯtrariū? Cur tot beneficia innumera crea-
turaꝝ tuarum prestas his q te fugiunt.
qui te despiciunt.q te cōtemnunt? Grā-
dis ꝑfecto numerus est eoꝝ q te dereli
querunt venā aquaꝝ vinētium. Dereli-
querunt inquā te ⁊ auerterūt se a te q es
via recta omnes infideles .idolatre. iu-
dei.heretici.scismatici. ⁊ xp̄iani diaboli
cis operibus seruientes.excōicati .sacri
legi proditores. seditiosi.iracūdi.odiosi
crudeles . detractores .murmuratores
bilingues.falsarij.susurrones.periuri.de
ceptores. mendaces.cupidi,. raptores.
fures. vsurarij .sortilegi. malefici . incā-
tatores.elati. superbi.hypocrite. ambi-
tiosi. arrogantes. inanis glorie cupidi.
gulosi.blasphemi.lusores.fornicatores.
adulteri.sodomite.⁊ alijs sceleribus ne-
phandissimis inuoluti. Et tamē tu deus
meus imperasti terre vt sustineret illos
ꝓduceretqz fruct⁹qbus sustētare se pos
sent. Jussisti soli lune ⁊ Stellis vt suos
mot⁹ exercerent ad illorū vtilitatez.mā-
dastiqz omnib⁹ que in celis terrisqz re
periunt vt se coicent ꝑuoiatis inimicis
tuis. Cur insup ⁊ angelos cum talibus
conuiuere etiā vsqz ad mortē ad illoruz
custodiam disposuisti? Cur ita blandi-
ris tu deus iustus ⁊ rect⁹ pctōrib⁹ ⁊ ini-
quis? O pectora dura.o ferreas mētes.
o saxea ⁊ adamantina corda eoruz qui
intelligere nolūt q̄ ardens sit amor dei
etiam ad pctōres quib⁹ vt tactū est bñ-
ficia sua gratiosissime ipartit: vt sic oc-
casionē habeāt cōfident ad illū redire.

¶ Qualiter de⁹ q̄tū de se est vellet oēs pctōres esse saluos.⁊ quare si sic vult nō omnes saluantur. Caplm.ij.

Secundū mysteriū declarandū
de amore quo deus pctōres di-
ligit dicit de ei⁹ volūtate. Vel-
let eni deus ex caritate sua oēs homīes
nō solū bonos sed etiam malos saluos
fieri.ꝑm illud apli.i .Thimotei.ij. Oēs
hoies vult saluos fieri ⁊ ad agnitionē v̄i
tatis vēire. Verūtamē ex h apli dicto ꝑ-
plexa poterit eē dubiaqz mēs nō multū
recteqz intelligētiū Nā si deus vult oēs
hoies saluos fieri.ergo omnes hoies sal
uabunt. Quia vt iquit psal. Oia q̄cūqz
voluit fecit dominus i celo ⁊ in terra in
mari ⁊ in omnibus abyssis.sed non oēs
homines saluabuntur. Igitur non vult
deus omnes homīes saluos fieri. Sol-
uitur hec difficultas per doc.sacros qui
apostoli auctoritatem tripliciter expone
re solent. ¶ Prima expositio ē Aug.
quam inducit magister i tex.dis.xxxvj.
ꝑmi.li.ꝙ dictū apostoli potest itelligi vt
in eo sit distributio accomodata : sicut
cum dicim⁹.omnis homo timet in ma
ri.scōm cōmunem modum loquēdi in
telligendum est qui est in mari. Simi-
liter si dicatur.magister iste docet om-
nes pueros huius ciuitatis.intelligitur
ꝙ docet eos qui addiscunt. Nullus
enim docetur nisi per ipsum. Sic in pro
posito potest esse sensus: ꝙ deus. Vult
saluos fieri omnes homines qui saluā-
tur.quia nullus saluatur nisi velit deus.
¶ Secūda expositio est magistri i tex.

q dicit q ibi est distributio p generib⁹ singulorũ ⁊ nõ p singulis generũ. sicut cũ dicit. Omne aial fuit in archa noe: qa de oibus generibus aialiũ fuerunt ibi aliqua indiuidua. Et sic deus de oi genere vult aliquos saluari. de grecis de latinis. de iudeis. de prelatis. de subditis ⁊ de alijs. ¶ Tertia expositio ẽ scdm Jo. Dama. d. q de⁹ vult oẽs homies saluos fieri volũtate añcedente nõ ꝯsequente. Volũtas aũt añcedens ẽm eundem reliquosqꝫ theo. est q̃ qs vult aliqd absolute quãtũ i se ẽ Volũtas v̾o ꝯsequẽs est q̃ quis vult aliqd ꝯsideratis circũstãtijs Volũtas ergo añcedẽs i deo ẽ voluntas respcũ eius ꝑpter qd deus hoiem facit ⁊ ẽ irrefragabiliter bonoꝝ. Volũtas cõsequẽs est qua vult aliq̃ ẽm ꝑsciam meritoꝝ non que sequit merita. Prima. s. añcedens dicit a magistris volũtas cõditionalis siue voluntas qua deus vult q̃tũ in se est. Secunda aũt. s. ꝯsequens dicit absoluta. Differentia aũt int hanc voluntatẽ ⁊ illã nõ est ẽm diuersitatem affectiõis siue modi volẽdi qui sit i deo sꝫ ẽm rõnẽ cõnotãdi ⁊ intelligẽdi. ꝑut eni deus dicit velle oiũ salutẽ q̃tũ in se est: ⁊ añcedent cõnotat oib⁹ hoibus ordinabilitas ad salutem: tum ex parte nãe date: tũ ex pte gr̃e oblate. Dedit. n. deus nãm ẽm quã possent hoies cognoscere illũ ⁊ cognitũ querere ⁊ q̃sitũ inuenire ac inuẽto inherere ⁊ p hoc salutem obtinere. Gr̃am siliter, optulit dũ filium misit cui⁹ meritũ oiũ saluti sufficit. Leges ⁊ mandata salutis tribuit ⁊ ostendit Ipse etiã ꝑsto est oib⁹ ingrentib⁹ ⁊ inuocantib⁹ eũ. Velle ergo hoiẽ añcedẽter saluare ẽ ordinatũ ad salutẽ facere ⁊ saluari volenti non deesse. Unde velle añcedenter saluare nõ cõnotat saluãtẽ sed ordinabilitatẽ ad salutẽ. Velle aũt consequent siue absolute saluare est. Velle dare salutẽ ei quẽ ꝑscit ad salutem puenturũ p suũ auxilium ⁊ gr̃am. ⁊ cõnotat salutis euentũ. Et sic nõ ẽ dicet q deus velit oẽs hoies saluos fieri. Et hec tertia expositio magis efficax est ad clare intelligendã apli v̾ba. Ex quib⁹ elicitur q amorosus de⁹ nec in minimo deest ad succurrendum subueniendũ fauẽdũqꝫ pctõribus vt saluent. Qui si nõ saluant ipsi soli sunt accusandi meritoqꝫ reprehendendi qui bibere noluerunt aquã fontis indeficientis amoris diuini.

¶ Qualiter deus ostendit amorem suũ pctõribus illos supportando vocando ⁊ offerendo filium suũ vnigenitum ac sãguinem eius. Caplm. iij.

Ertiũ mysteriũ contẽplandum t de amore quo de⁹ pctõres diligit dicitur de ipsius copiositate. Nam ꝑter ea q̃ dicta sunt in primo ⁊ secundo mysterio ꝑcedentib⁹ inuenio adhuc precipue tria signa exprimentia copiosissimũ amplissimũqꝫ amorẽ diuinũ erga pctõꝝ salutẽ. Primũ dicit supportatio. Secũdũ vocatio. Tertiũ. oblatio ¶ Primũ signũ dr̃ supportatio. Supportat equidẽ deus ⁊ expectat patienter pctõres: q post cõmissa pctã iuste meritoqꝫ puniri possẽt. Ois eni qui pctm̃ fac ⁊ mortaliter peccat meret subito ꝑuari qbuslibet bñficijs corpalib⁹ tpalibus ⁊ spũalibus. Meret adhuc descẽdere viuens in infernũ. Et. qd est q deus hũc rigorẽ iusticie ꝯ pctõres nõ exercet. qn imo differt vltionẽ nõ solũ p dies sed p mẽses ⁊ ãnos? O quot reperiunt in hac mortali vita q per. x. aut. xx. aut. xxx. aut plures ãnos sẽp i pctis dormierũt: ⁊ tñ illos nõ exterminauit de⁹. An forte putamus id factũ eẽ: qꝛ sibi pctã nõ displicẽt vel qa iniust⁹ illa punire negligat vel quia ignorãs illa nõ videt. aut impotẽs factus illa vindicare non valet? Absit vt ista cogitemus de deo magno ⁊ immortali qui optimus abhominat oẽ malũ. iustusqꝫ nullũ relinqt ipunitũ. sapiẽs oia videt. oia nouit. oia ꝑscrutat. cuius potẽtie nulla creatura resistere possit. Cur ergo tãdiu punit pctã dissimulat nisi quia lãguet amore? Hinc ẽ q Petr⁹. ij. epla c. iij. ait. Dñs patienter agit nolens aliquos perire sed omnes ad penitentiam reuerti. Et Salamon Sapie. xi. c. dicit

Misereris omniū dn̄e qm̄ oia potes ⁊ dissimulas pctā hoīuʒ ꝑꝑ pniam. ¶ Secundū signū exprimens copiosissimum amorē diuinum dicit̄ vocatio. Apparet vtiqꝫ q̄ʒtū velit deus pctōrū salutez qm̄ nō solū illos nō punit ⁊ suffert. verū ēt multipliciter inuitat ⁊ vocat. Quid nam sūt tot dei bn̄ficia pctōꝛib⁹ collata de quibus paulo ante memoꝛiam fecim⁹ nisi voces blande ipsos pctōꝛes allicientes? Quid sunt scripture sacre? qd sanctoꝛuʒ exempla? qd doctoꝛuʒ tam diffusa dicta qd pꝛomissiones? qd cōminatiōes? qd p̄cepta legis? qd ecclie sacr̄a? qd deniqꝫ viue voces tot p̄dicatoꝛū ⁊ hi⁹? Oia siquidē ista clamoꝛ quidā sūt ad pctōꝛum aures foꝛtiter sonans. ⁊ tandem ab alto crucis auditur vox illa nō ꝑpendēda pendentis in ea crucifixi Jesu. Sitio. sitio sitio. Sitiebat. n. vt Bern̄ ⁊ Aug. exponūt nostrā salutez Unde ⁊ Bern̄. ait. Ascendit in altum crucis vt ab oib⁹ videretur. voce magna clamauit vt ab oibus audiret̄. clamoꝛi lachrymas addidit. vt homo ei ꝯpateret̄. Qui ad ei⁹ clamorē nō excitat̄ ad vocē nō ꝯpungitur grauioꝛ est terra. durioꝛ petra. ⁊ fetidioꝛ sepulchro. ¶ Tertiū signū in q̊ relucet erga nos amoꝛ diuinus dicitur oblatio. Pꝛo salute nāqꝫ pctōꝛū obtulit deꝰ pr̄ vnigenitū filiū suū illūqꝫ misit i mūdū. Un̄ Joh. iij. Sic deus dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret: vt ois q credit in illū nō pereat. sed hēat vitā eternam. Ipse v̉o dei filius incarnatus seipsū obtulit in ligno crucis holocaustum ⁊ hostiam sanguinē ꝓpꝛium fundēs i remissionē pctōꝝ q tante fuit efficacie vt sufficere posset ad salutem infinitoꝝ hoīuʒ si tot darent̄. Un̄ apoc. i. dr̄. Dilexit nos ⁊ lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo. Sanguinē itaqꝫ illū passim ⁊ indisticte offert oibus pctōꝛibus. Offert inquam d̉ capite suo spinis pungentibus coronato. de facie sua decoꝛa alapis dure percussa. de manib⁹ ⁊ pedibus clauis i cruce infixis. de toto corpoꝛe ad colūnā crudeliter flagellato. ⁊ de latere suo lancea aperto ⁊ vulnerato. Pꝛopter que oia d̉uotus Bern̄. sermone. xxij. super Cant̄. ait. Ad cumulū pietatꝭ tradidit in moꝛte aiam suā ⁊ de ꝓpꝛio latere ꝓtulit p̄ciuʒ nr̄e satisfactiōis. Un̄ ad sc versiculū illū traxit. apd̉ dn̄ʒ mīsicoꝛdia ⁊ copiosa apud' eū redēptio. O amoꝛ v̉e icōꝑabilis O amoꝛ incogitabilis. Stat i cruce dei filius ⁊ pctōꝛibus dicit. si saluari cupitis si salutem queritis. Et ego ꝓ vobis vt salnemini patri meo sanguinē inocentēqꝫ vitā offero. Sed tanta ē humani coꝛdis duritia vt paucissimi inueniant̄ q velint sua pctā coꝛrigere deoqꝫ sūmo bono firmiter inherere. Qui āt redire nō neglexerint saluabunt̄ ꝑ misericoꝛdiā ⁊ clemētiā illius qui est benedictus in secula seculoꝛum. Amen.

¶ Sabbato dn̄ice sexagesime. de dilatione penitēntie. ⁊ quare multi tardant seu differunt ad penitentiam redire audientes deum benignū sic misericoꝛditer ipos vocantez. Sermo. vij.

Um tempus habemus opemur bonum. Doctoꝛis gentium v̉ba sunt ista oꝛiginaliter Gall̄. vi. ca. Cum audiūt pctōꝛes q̄ʒ plurimi ea que dicta sūt de benignitate beniuolētia ac dilectiōe dei vocātis ⁊ inuitantis illos ad pniam: statuūt in aio suo oio ad illam redire. Sed diabolica fraude decepti interponunt tꝑm spacia asserentes se pniam facturos nō in pn̄ti sed in futuro cum vel infirmitas aliqua vel languoꝛ grauis aduenerit vel cuʒ senecta iam seculi delitias amplius nō gustabit. Talibus autem sic opinātibus videtur tutam ducere vitā esseqꝫ i statu salutis ⁊ gr̄e. Uerūtn̄ q̄ʒ ꝑiculosissime errent in h̄ sermone apire censui in q̊ d̉ dilatione pnie aliq̄ pulchꝛa ⁊ vtilia deo duce percurrā: qm̄ nō est ꝓcrastinādū vt benefaciamus ꝭm apli documentū qui dicit in verbis in themate nr̄o ꝓpositis Dum tempus habem⁹. s. nūc ⁊ n̄ postea

hodie ⁊ nõ cras operemur bonũ ad deũ
ꝑ pniam reuertẽtes. Ubi de dilatione pe
nitẽtie seu prolõgatiõe tria mysteria oc-
curunt declaranda.
Primũ dicit causalitatis.
Secundũ fatuitatis.
Tertium iniquitatis.
¶ Qd multi differũt penitere seducti a
diabolo aut per timorẽ aut ꝑꝑ pudorem
aut propter spẽ aut desperationẽ.

Primũ mysterium. Capl'z.i.

P dicit causalitatis. In q̊ exgrere
licet que est causa cum pctõres
efficaciam ⁊ nccitatez pnie cognoscẽtes
illã differre volũt. Et pñt assignari prin-
cipaliter q̃ttuor cãe potissime ac ꝑncipa
les quib⁹ hoies pcis inuoluti procrasti-
nãt pẽitere. Pria dr timor. Scda pudor
Tertia spes. Quarta dspatio. ¶ Prima
cã dr timor. Timẽt eni multi ad pniam
redire. qr cogitãt laboriosuz esse de suis
culpis atq3 pctis satisfacere. Sed his tria
remedia ad timorẽ repellendũ dari pñt
Primũ ẽ ꝯsideratio pñtis pene facilitatis.
Scdm ꝯsideratio pñtis pene modicitatis.
Tertiũ ꝯsideratio pñtis pene breuitatis.
¶ Priuz rmediũ ẽ ꝯsideratio facilitatis
⁊ possibilitatis pene quã exigit satisfactio
d q̃ tria dico notãda ƀ3 Tho. i. iiij. xv. di.
q. i. ar. ii. q. i. c. ¶ Primũ notãduz ꝙ l3
pnia ifructuosa sit sine satisfactiõe: tñ ali
ud ẽ facere equalẽs. aliud possibile. De⁹
nõ exigit a pctõrib⁹ equalẽs vel equale:
qa h ẽ ipossibile. Nam ƀ3 phm. ix. ethi.
In his honorib⁹ q sũt ad deũ ⁊ ad parẽ
tes ñ tenet hõ ad equalẽs s3 ad possibi-
le iõ tenet hõ satisfacere ƀ3 possibilitatẽ
suaz Unde Apl's ad Tituz. iij. Non ex
opibus iustitie q̃ fecim⁹ nos. ¶ Secũ-
dũ notãdũ ꝙ q̃3uis hõ totũ posse suuz
debeat deo. nõ tñ exigitur de necessitate
vt totũ qd possit faciat. qr hoc est impos
sibile ƀm statũ pñtis vite. cum oporteat
hoiem circa multa solicitũ esse. ¶ Ter-
tiũ notãdũ ꝙ facere aliqd acceptũ deo
põt itelligi dupl'r. Aut v̾tute ꝓpria ⁊ sic
null⁹ põt satisfacere de pctis i deũ cõmis
sis aut virtute alterius: ⁊ sic vnusquisq3
merito xpi. põt satisfacere qd ẽ infinitũ
Et si obijceret ꝙ xp̃s liberauit nos a pe-
na debita pro pctis nostris. iuxta illud. i.
Pet. ij. c. Pctã nr̃a ipse ꝑtulit in corpe
suo sup lignũ. Quod exponẽs magister
sniarũ in. iij. di. xix. ait. Pctã portare est
penã illoꝝ exoluere. ⁊ ad hoc ẽ dictũ Isa.
liij. Uere langores nr̃os ipse tulit. ⁊ do-
lores nr̃os ipse portauit. ergo nulla satis
factio pẽalis erit necessaria. vel si erit ne
cessaria nõ plene Xp̃s saffecit ꝓ nobis.
Rñderi põt ƀm Boñ i. iij. di. xix. ar. i. q.
iiij. ad. iij. ar. ꝙ passio Xp̃i liberat nos a
pena pnie q̃3tũ ẽ de se: qr ƀ3 ꝙ dic̃ magr̃
i lr̃a. i baptismo ois pẽa q̃ ꝓ pctõ debet
penit⁹ relaxat. S3 cũ hõ pctã iterat red
dit se idignũ tãto bñficio. Et ꝑ passionẽ
ñ remittit ei tota pena: s3 minorat ƀ3 ꝙ
dicit magister i lr̃a quãtũ decet ⁊ expe-
dit salua diña iusticia. Est ergo possibilis
facilisq3 pena satisfactoria. qm̃ vt scribi-
tur. ff. de re. iur. l. impossibilium. ad im-
possibile nemo tenetur. Et vt Aug. dicit
in sermõe. De⁹ seruũ pigrũ nõ dãnaret
si ea que nullo mõ fieri poterãt imparet
¶ Secundũ remedium cõtra timorez
satisfactonis est consideratio modicitatis
ipsius pene. Omnis eteniz pena tꝑalis
modicũ ẽ ⁊ q̃si nihil respcũ future pene
nõ solũ iferni: s3 etiã purgatorij. de cui⁹
grauitate suo loco disputabit. ¶ Tertiuz
remediũ ꝯ timorẽ ꝑtactũ est ꝯsideratio
breuitatis pene satisfactorie. Nã sicut bre
uis est vita ita breuis ẽ pnia ꝑ quaz salui
eẽ valemus. Quare nullo timore pnia
est differẽda. ¶ Secũda cã q̃re pleriq3
differũt pniaz agere dicit pudor siue ve-
recũdia. Erubescũt eni ⁊ verecũdantur
bñfacere. qm̃ solẽt vtplurimũ hoies ma
li q̊rũ mult⁹ ẽ numer⁹ volẽtes bñfacere
suãq3 malã vitã emẽdari i derisũ haberi
S3 ad ꝯfutationẽ erroris hui⁹ triplicez
pudorẽ notare dbem⁹. videlicz. Prim⁹
dr cõmendabilis. Secũdus vitupabilis
Terti⁹ abhoiabilis. ¶ Prius pudor seu
verecũdia dr cõmẽdabilis. cum. s. quis
erubescit male facere. nã ƀm Jo. Dama
Uerecũdia ẽ timor alicui⁹ turpitudinis

Qđ Ar. explicauit i. iij. ethi. Qui timet
decēs ⁊ verecūdus ē q aūt nō timet in/
uerecundus. Et de verecūdia loqt Uale
rius li. iiij. c. Uerecūdia est parēs ois ho
nesti ꝯsilij. tutela solēniū offitiorum ma/
gistra innocentie. cara ꝓximis. accepta
alienis oi loco oi tpe fauorabilē ꝓ se
ferens vultū. Et sapiens. Ecc. xxxij. ait
Ante grandinē ꝓibit coruscatio: ⁊ ante
verecūdiā ꝓibit grā. Hec verecūdia re/
frenat sēsus. moderatur gest⁹. librat ver/
ba. pōderat ꝑmōes. ornat senes. dcorat
iuuenes. magnificat reges. subleuat sub
ditos. extollit ꝓlatos. ⁊ mores deaurat.
qm̄ q erubescitiui sūt hac erubescentia
⁊ rubore declināt mala. Sz ve mūdo a
scādalis. qm̄ rarissima ē hec erubescētia
īter hoies depꝛauatos. nā nō erubescūt
publice blasphemare. ludere. rapere. fe/
nerari. ꝑiurare: lasciua ꝟba ⁊ scurrilia
nō solū dicere sz cātare. inhonesta vesti/
mēta deferre. ⁊ ꝑcipue mulieres pectus
colla brachiaqꝫ nudātes. ⁊ ornatu mere
tricio corā hoibus exeūtes. ⁊ turpissima
scelera adulterij fornicatōis stupri sodo
mie ⁊ sacrilegij perpetrare. ¶ Secūd⁹
pudor dicit̄ vituꝑabil̄. cum. s. qs omittit
ꝟtuosos act⁹ etiā ad salutem necessarios
ne mali irrideāt eū. certū eni ē ꝙ displi/
cet malis vita bonoꝝ. Uñ sapiēs ꝓuer.
xxi. ait. Aia impij desiderat malum. Et
xxix. c. idē ait. Abhoiant̄ impij eos q in
recta sūt via. Et. xiiij. c. Ambulans inqt
recto itinere ⁊ timēs deū dspicitur ab eo
q infami gradit̄ via. Et. xiij. c. Detestāt̄
stulti eos qui fugiūt mala. Et h iō ē qa
vt dicit̄ Joh. iij. Ois qui male agit odit
lucē. Qđ ꝟbū pōit̄. xviij. q. ii. i. c. ꝑnicio/
sum. Uerūtñ fatui sunt ⁊ abhoiabiles q
ne irrideant̄ a malis maloꝝ socij effici
patiunt̄. Qñ eteni mali irrident eos qui
bōi sūt. idē est ac si ceci irriderent eos q
vident aut claudi eos q recte ambulant
aut laceratas vestes hñtes illos q regio
hitu sunt amicti. ¶ Tertius dr̄ pudor
abhoiabilis qñ. s. quis ad pniam redire
ꝛcusat eo ꝙ sua peccata turpiter ꝯmissa
cōfiteri ꝯfundit̄. De isto ꝟo pudore lati

us dicā i tractatu de ꝯfessiōe. ¶ Tertia
cā qre multi pniam in longū ꝓtrahunt
dicit̄ spes. hec aūt triplex ē. ¶ Prima diu
viuendi. ¶ Secūda tꝑalia degustandi.
¶ Tertia mīꝛicordiā ꝯsequēdi. ¶ Pri
ma ē spes diu viuēdi de q̄ inumerabiles
decipiūt̄ ꝓmittētes sibiipsis lōgitudinē
dierū. Nam vt inqt. Cicero in li. de se/
nectute. Nemo est eni tā senex q se ñ pu
tet annum viuere. Et Hiero. ad Berūti
am. Nēo ē tam fract' virib⁹ ⁊ tā decrepi
te senectutꝫ. vt nō se putet adhuc ānū pos
se suꝑuiuere. Uñ subrepit opinio ꝯditio
nis sue: vt terrenū aial iā iāqꝫ soluēdum
erigat̄ in suꝑbiā ⁊ aio celū teneat. Ue/
rūtñ sic ꝗtumcūqꝫ excogitare qs velit
diuturna vita sēꝑ breuis erit. Uñ ⁊ Ja/
cobus. iiij. c. ait. Que ē vita nr̄a. Uapor
ad modicū parēs ⁊ deinde extermiabit̄
De vite aūt breuitate plene scribā in ser
mone de vita hois ⁊ ꝯtēptu mūdi. ⁊ in
ꝑmone de tpe. ⁊ i tractatu de ꝟtutibus.
¶ Secunda spes est tꝑalia degustandi
Sperāt eni diligētes mundū mundāis
bonis ꝓ libito posse diuti⁹ iocūdari. Et
tñ expientia docet ꝙ cūcta h⁹ seculi fal/
sa ⁊ desiderata bona caduca sunt ⁊ vana
nullā i se stabilitatē firmitatēqꝫ retinen
tia. Hinc Sene. ad Lucillum ait. Noli
huic trāqllitati cōfidere. Memēto ma/
re euertit̄ vt eod die vbi luserūt nauigia
sorbet̄. Propterea a dño ihu xpo ꝑ pul
chra dicta ē ꝑabola quā Lucas scribit
xij. c. Hois inqt cuiusdā diuitis vberes
fruct⁹ ager attulit. ⁊ cogitabat inter se. d.
Quid faciā. qa nō habeo q̊ ꝯgregē fru/
ctus meos? Et dixit h faciam: Destruā
horrea mea ⁊ maiora faciā: ⁊ illuc con/
gregabo, oia q̄ nata sūt mihi ⁊ dicā aie
mee. Aia mea habes multa bōa posita
i ānos plimos. Requiesce. comede. bibe.
⁊ epulare. Dixit aūt illi dñs. Stulte hac
nocte aiā tuā repetēt a te. Que aūt pa/
rasti cui⁹ erūt? Sic est qui sibi thesauri/
zat: ⁊ nō ē i dño diues. ¶ Tertia ē spes
mīꝛicordiā ꝯsequēdi. nā pleriqꝫ dliberāt
oē suū tps i iniuriā creatoris sui expone
re ⁊ tādē ab eo misericordiā impetrare.

Hanc spem refrenat sapiens: cum dicit
Ecc..v. Ne dixeris. peccaui. & qd mihi
accidit triste. Altissimꝰ est patiēs reddi/
tor. de ꝓpiciatu pctōꝝ noli esse sine me
tu neqꝫ adijcias pctm̄ sup pctm̄. Et ne
dicas Miseratio dn̄i magna est. multi/
tudinis pctōꝝ meoꝝ miserebit̄. mīaꝛ. ꝺicoꝛ
dia.n. & ira ab illo cito ꝓximat & in pctō
res respicit ira eiꝰ. ne tardes ꝯuerti ad dn̄z
& ne differas de die in diē. Subito.n. ve
nit ira illiꝰ & i tempe vidicte dispdet te.
¶ Quarta cā q̄re pctōres pniam retar/
dāt dr̄ desꝑatio: ad quā īducūt̄ ꝑꝑ tria.
vꝫ. p̄rio ꝑꝑ pctōrum magnitudinē. scd̄o
ꝑꝑ pctōꝝ multitudinē. tertio ꝑꝑ pctōꝝ
vicissitudinē. Sꝫ ꝑ p̄cedētia q̄ dicta sunt
ī sermōe d̄ mīaꝛicordia dei oīa ista dissol
uūt̄ Nō sūt itaqꝫ p̄tacte cāe sufficiētes &
necessarie ad retinēdū pctōres ne ꝯuer
tantur ad deum.

¶ Quā fatue agūt q differūt pniaꝫ ꝑꝑ
īpedimēta q̄ pn̄t differēdo ꝑuenire ꝑꝑ
q̄ exponūt se ꝑiculo maxio. Caplm̄. ij.

ſ Ecundum mysterium decla
randū d̄ dilatione pnie dr̄ fa
tuitas. Qui eni sic differūt q̄
druplici fatuitate laborant.

P̄ria dr̄ ꝑiclitationis. Secūda abꝛeuia
tionis. Tertia ruinationis. Quarta cessa
tionis. ¶ Prima fatuitas dicitur peri/
clitationis. qꝛ illi qui pniam non faciunt
cū pn̄t exponūt se ꝑiculo nō facere illaꝫ
posse cū credunt. hinc Hero. ad Sal/
uiniā de nebꝛidio & viduitate sic ait. Ca
uendū est vulnus quod ꝑiculo & doloꝛe
curat̄. Aliud est integra naui & saluis mer
cātijs poꝛtum intrare salutis. Aliud nu/
dum herendo tabulis & crebꝛis cursibꝰ
fluctuum ad asperima saxa collidi. hec
ille. Pōt equidē euenire vt post diutur
nā pctōꝝ ꝯsuetudinē malus habitꝰ nō
ita de facili amoueat̄. sicqꝫ pctōꝛ impe/
nitens fiat. Unde & Job. xx. c. de tali sic
loquitur. Ossa eius īplebunt̄ vitijs ado
lescentie sue: & cū eo in puluere doꝛmiēt
Et sapiēs ꝓ d̄. xxij. ait. Adolescens am
bulās iux̄ viā suā etiā cū senuerit nō re/
cedet ab ea. & Hiere. xiij. c. ingt. Si mu
tare pōt ethiops pellē suā & pardus va/
rietates suas. sic vos poteritis bn̄facer̄
cum didiceritis malū. Ex hoc ē ꝙ pec/
catuꝫ ex cōsuetudīe cōmissū moꝛti La
zari compat̄ ꝓpter ꝙ Aug. de pe. di. ij.
c. sicut. ait. sicut tribꝰ gradibus ad pec/
catum peruenitur suggestiōe d̄lectatiōe
ꝯsēsu. ita ipsius pcti tres sunt differētie
ẜ. in coꝛde. in facto. & in ꝯsuetudine tāq̄
tres moꝛtes. Una q̄si in domo id est cū
in coꝛde cōsentitur libidini. altera quasi
ꝓlata iam extra poꝛtam cū in factū pꝛo
cedit assensio. tertia cū in vitio consue/
tudinis male tanq̄ mole terrena pꝛemi
tur animus quasi in sepulchꝛo iam pu/
tens. Que tria genera moꝛtuoꝛum dn̄z
resuscitasse quisqꝫ euāgeliū legit agno/
scit hec ibi. In glosa. d̄o pōunt̄ hi d̄ sus
sup verbo tāq̄. Mens mala moꝛs intꝰ
malus actus moꝛs foꝛis visus. Tuba pu
ella puer lezarus ista notant. Hanc ver
bo hūc motu lachꝛimando suscitat illuꝫ
Xp̄us & i medico noscitur eger homo.
In Lazaro autē resuscitando quattuoꝛ
erant ꝯditiōes. Prima qa fetebat. Se
cunda qa lapis erat eius sepulchꝛo sup.
positus. Tertia quia ligatos habebat pe
des & manꝰ. Quarta quia sudario ve/
lata erat facies eiꝰ. Joh. xi. c. Sic repe
riuntur spiritualiter ista quattuoꝛ i pec/
catoꝛe q lōgo spacio pctā retinuit. p̄rio.
fetet angelis & hominibus. Secūdo est
ei lapis suppositus id est mala ꝯsuetudo
Unde glo. Joh. xi. ait. Dn̄s fremuit & la
chꝛimatus ē & clamauit voce magna. qꝛ
difficile surgit quem mola male consue
tudinis pꝛemit. h̄ est qd̄ Juuenalis. pul/
chre decantat li. iij. satyra. i. Consuetudo
mali tenet insanabile vulnus. Et Mar
tialis cocus. Mens assueta malo fir/
mius heret ei. Et Ouidiꝰ d̄ arte amādi
Fac tibi ꝯsuescat nil consuetudine maiꝰ
Nō est. qa ẜm Ar. li de memo. & remi
niscen. Consuetudo est altera nā. Et. li.
vij. ethi. Consuetudo nature assimilat̄.
Et. li. i. retho Similis ē consuetudo nāe
ꝓpe eni qd̄ sepe ei qd̄ semꝑ ē. Est autē
nā eiꝰ qd̄ sēꝑ ꝯsuetudo eiꝰ, qd̄ sepe h̄ ille

¶ Tertio habet man⁹ ꝛ pedes ligatos
quia impotens fact⁹ est p⁹ pctm̃ ad bene
opandũ. Quarto pctõꝛ hꝫ faciẽ velatã
sudario: quia exquo in tenebꝛis pctõꝛuꝫ
fuit spũalẽ visũ amisit. De talib⁹ nanqꝫ
pctõꝛibus inqt Sophõias.i.c. Ambula
bũt vt ceci qa dño peccauerũt: ꝛ Sap.ij.
c. sapiẽs ait. Excecauit illos malitia eoꝛũ
Quare periculosũ est frequentare pctã
ꝛ pniam ꝓlongare. ¶ Secũda fatuitas
illoꝝ q differũt ꝯuerti ad pniam dr̃ ab/
bꝛeuiatõis. qꝛ cũ tp̃s bꝛeue sit nõ curãt
sibi de salute necessaria pꝛouidere. Fatu
us nãqꝫ nõ imerito reputari possꝫ si quis
iter cepisset ad locũ aliquẽ ad quẽ longa
esset via ꝛ vix ibi ambulans per totaꝫ di
em vsqꝫ ad noctem peruenire valeret. ꝛ
tñ post ceptum iter stans quiesceret di/
cens hoꝛa vespertina vel hoꝛa completo
rij perficiã iter meũ. Sic fatuus est qui
ad regnũ celoꝝ debet accedere hoꝛam
tardam p̃stolãs q̃ se ad pniaꝫ conuertat
¶ Tertia fatuitas eoꝝ q differũt pniaꝫ
facere dr̃ ruinationis. qm̃ pctã nõ depo
nens facile ad alia trahit̃. Et quãto pctã
magis mł̃tiplicant̃. magis grauãt aiaꝫ ꝛ
ex cõsequẽti cũ maioꝛi difficultate resur
git. Ideo legit̃ in vitis patruꝫ. Qđ venit
vox ad beatũ Arsenium. d. Egredere ꝛ
oñdã tibi opa hoium. Et egressus vidit
ethiopẽ nigrũ cedẽtẽ ligna securi ꝛ faciẽ
tẽ grandẽ sarcinã ꝛ tẽptabat leuare eaꝫ
sꝫ pꝛe magnitudĩe non poterat. ꝛ iteruꝫ
cedebat alia ligna ꝛ addebat sarcĩe: In
nitebaturqꝫ adhuc leuare illã ꝛ min⁹ q̃ꝫ
pꝛius poterat. Quã deponebat ꝛ iterum
cedẽs alia ligna sarcine adiungebat ꝛ fa
tigabatur sicut pꝛius illã leuare ꝛ ꝓpter
maius põd⁹ maioꝛẽqꝫ grauitatẽ negbat
illã mouere. Fuit hec visio sibi exposita
sic. Qđ q cedebat ligna ꝛ addebat sarci
ne homo pctõꝛ est q pctis onerat⁹ sepius
illa leuare nõ sufficit sꝫ supaddẽs ꝛ alia
intra se dicit. Postq̃ꝫ ꝯgregauero mł̃ta
pctã plura poꝛtabo tũc illa leuabo ꝛ de
illis pniam faciã. ¶ Quarta fatuitas dr̃
cessationis. Cessat eqdem multotiens ꝛ
deficit illud qđ fuerat homo p̃meditat⁹
p̃remediati nãqꝫ fuerãt multi mori in
senectute ꝛ moꝛtui sũt i iuuẽtute. ꝛ moꝛi
i domo ꝛ moꝛtui sũt extra domũ. mori i
ter suos ꝛ moꝛtui sũt iter extraneos. mo
ri loquentes ꝛ moꝛtui sunt lingue vsu p̃
uati. moꝛi in diuitijs ꝛ moꝛtui sunt i ege
state. moꝛi cum penitentia ꝛ moꝛtui sunt
obstinati. O vita fallax. o vita fragilis. o
vita mutabilis cuius exitum null⁹ p̃scire
moꝛtaliuꝫ põt. Vñ sapiens Ecclesiastes
ix.c. ait. Nescit hõ finẽ suũ sꝫ sicut pisces
capiũt̃ hamo ꝛ aues ꝯp̃hendũt̃ laqueo
sic capientur homines i tẽpoꝛe malo cũ
eis extemplo superuenerit.

¶ Qđ iniqui sunt q pniam tardãt ꝛ cõ
uerti ad dñꝫ. ꝛ agũt ꝯ̃ deũ ꝛ ãgelos ꝛ ꝯ̃
seip̃os ꝛ ꝯ̃ oẽm creaturã. Cap̃ꝫ. iij.

t Ertiũ mysteriũ ꝯtẽplãdũ circa
pnie dilationeꝫ dicitur iniqtas
Peccatoꝛ nãqꝫ qui penitentiã
differt iniquus ẽ quadruplici iniquitate
Pꝛima est contra deum. Scđa cõtra
angelos. Tertia cõtra seip̃m. Quarta ꝯ̃
oẽm creaturam. Pꝛima iniqtas ẽ ꝯtra
deũ cui apponit fel in escam. iuxta illud
psal. Dederũt in escã meã fel ꝛ i siti mea
potauerũt me aceto. Velut eni esca dñi
ẽ opus bonũ. qꝛ i eo dñs delectat̃ tanq̃ꝫ
iter floꝛes. ꝫꝫ illud Cant̃. ij.c. Pascitur
iter lilia. i. iter mũda opa. Esce ergo dñi
fel apponit q bõis opib⁹ q̃ agit amaritu
dinem pcti admiscet pniamqꝫ refugit.
Talis etiã q senectutẽ ad pniaꝫ agendaꝫ
expectat deterioꝛẽ ptẽ vite sue deo reser
uat ꝛ melioꝛẽ diabolo imolat. ¶ Secũ/
da iniqtas est i angelos. Impenitentes
vtiqꝫ ꝓ suo modo quãtũ de se ẽ angelos
affligere nõ erubescũt. Nã licet angeli
bti ipassibiles sint ꝛ oi iocunditate reple
ti. tamen vt diximꝰ in pꝛecedentibus de
maloꝝ ꝯuersiõe gaudiũ aliqđ accidẽta
le suscipiũt. Hoc v̑o eis deesse necesse ẽ
cũ pctõꝛes ñ ꝯuertũt̃. ¶ Tertia iniqtas
peccatricis aie ipenitentis ẽ in seipsã. Nã
dũ peccatoꝛ differt ꝯuerti vult poti⁹ ha/
beř se malũ q̃ꝫ bonũ ifirmũ q̃ꝫ sanũ ser
uuꝫ q̃ꝫ libeꝝ i statu latronis q̃ꝫ i statu re
gis nihil hñtẽ q̃ꝫ oium bonoꝝũ ecclesie

pricipē inutilē q̄ multū valentē. Pctm nempe facit hoīez malū īfirmū mortuū seruū latronē: q2 furat bona dei: paupe rem ⁊ inutilem. ¶ Quarta iniqtas ē in omnē creaturā. q2 ꝑpter duritiā hoīum pctōꝝ creature irrōnabiles quodāmō puniūt. Obscurat⁹ ē eni sol tpe passiōis propter iudeorū crudelitatē. Perierūt in diluuio tot aīalia ⁊ volucres celi pro pter pctā hoīuz. Maledicta fuit terra ꝑ pter peccata priorū parentū. Expergiscimini ergo o pctōres tardi. ecce nūc tēp⁹ acceptabile inquit apl's. ij. Cor. vi. Ecce nūc dies salutis. Nemini dantes vllam offensionē nec deo nec angelis: nec vobismetipsis: nec etiaz creaturis ꝑ tarditatē cōuersionis vr̄e ⁊ sic facientes accipietis hic a deo gr̄az. ⁊ i futuro gl'iā. Amē

¶ Dn̄ica in sexagesima de fructuoso ⁊ vtili v̄bo dei q̄ mediāte oēs gētes crediderūt i xp̄z saluatorē nr̄m. Sermo. viij.

Semen est verbū dei. Scribunt hec v̄ba Luc. viij. c. ⁊ i euangelio hodierno pn̄tis dn̄ice. Nihil tā efficax eē pōt ad ꝯuersionē cuiuslibet pctōris. ⁊ cuiuslibet virtuosi cōfortationē sicē deuota ⁊ frequēs auditio v̄bi dn̄i. Scim⁹ eteni ꝑ ꝑdicatōnē euāgelij mūdū totū ab idolatrie errore reuocatū. Naz antea omnes gentes vna excepta ppl'i iudeoꝝ deos falsos cū dānatissimis supstitionibus excolebant At vbi vox euangelij audita ē i oī terra oīs error ab ei⁹ ꝯspectu fugatus est tāq̄ si tenebre a lucis radijs fuissent depulse Ex hoc ingt Eusebius pamphili. li. i. de euāgelica ꝑpatione. Nō. n. perse q xp̄z secuti sūt mr̄es suas nephandis nuptijs cognoscūt. nō humanis vescunt carnibus scythe qñ ad eos vsq3 ꝑdicatō xp̄i peruenit. nec carissimos falsa religione ipulsi filiosiugulant. Hec certe ac talia pene infinita hoīum quondā vita vexabant. Massagete ac derbices tradūtur ꝑpinquos atq3 affines suos q senectute cōficiebant miserrimos putasse. ac iō imolatas carnes coꝝ q̄s plurimi fecerāt deuorabant. Tibarēi viuos seniores su os precipitare. Hyrcani rapacis generis auibus ac canibus proijcere soliti. q̄ quidem cuncta prius religiosissime faciebant. nūc vero sola euangelica v̄tute vndiq3 truculentissima h̄ pestis expulsa est hec ille. Et vt plenius intelligatur ab oībus quanta sit virtus diuini v̄bi. in h̄ sermone de ipso cōueniēter tractabim⁹ eo q saluator oīum in v̄bis allegatis in themate dixit v̄bū dei fore semē. s. spūaliū carismatū ⁊ donorū. In quib⁹ verbis tria mysteria sunt declaranda.

Primū ē de v̄bi dei ꝑdicati dignitate.
Secūdū de predicantꝫ v̄bū q̄litate.
Tertiū de auditionis ei⁹ vtilitate.

¶ Dō gnq3 sūt egregie ⁊ excellētissime dignitates v̄bi dei ⁊ officij ꝑdicandi.

Primū mysteriū. Capl'z. i.

P declarandū est de dignitate v̄bi dei ꝑdicati seu officij ꝑdicādi. Et ad h̄ intelligendū subnotabim⁹ gnq3 excellētias de dignitate ei⁹. Pria dr̄ xp̄i exercitatio. Scd̄a apl'orū electio. Tertia miracl'oꝝ coruscatō. Quarta ꝑdicatoꝝ ꝯfēsio. Quita ecclie sublimatio. ¶ Prima excellentia v̄bi dīni ⁊ officij ꝑdicandi dr̄ xp̄i exercitatio. Dn̄s quidem ih̄us deus dei filius ꝑdicare voluit ⁊ predicationis officiū exercere. vn̄ Mat. iiij. dr̄ Cepit ih̄us ꝑdicare ⁊ dicere pniaz agite Et Luc. viij. de ip̄o dr̄. Iter faciebat per ciuitates ⁊ castella ꝑdicans ⁊ euangelizans regnū dei. Et vt colligitur ex dictis euāgelistaꝝ. ꝑcipue Jo. viij ⁊. xviij. c. se pi⁹ docebat ꝑdicādo in tēplo ⁊ in synagoga. Uerūtñ ñ imerito q̄rere gs ꝑt. Utꝝ xp̄s debuit solū iudeis ⁊ nō gentilibus ꝑdicar. ad qd̄ rn̄det Tho. iij. pte. q. xlij. ar. i. c. Qd̄ ꝯueniēs fuit ꝑdicatōz xp̄i tā ꝑ apl'os q̄ ꝑ ip̄m a ꝑncipio solis iudeis exhiberi triplici rōe. Prio rōne ipletionis. Scd̄o rōe ordiatōis. Tertio rōe triumphatōis. ¶ Pria rō dr̄ ipletionis. Predicauit. n. xp̄s iudeis vt impleret.

promissiones factas antiqs pr̄ibus. nō
aūt gentilibus: qm̄ ppl's ille iudeorū tm̄
viuebat sub dei veri cultu. Vn̄ apl's Ro.
xv. ait dico xp̄m fuisse ministrum circū
cisionis. i. predicationis iudeoꝝ ꝑ veri
tatē dei ad ꝯfirmādas ꝓmissiones pr̄uꝫ
Et vt etiā Hiero. dicit sup illud Math.
x. In viā gentiū ne abieritis. Oportebat
ꝑmū aduentum xp̄i nunciari iudeis ne
iustā haberent excusationē. dicētes ideo
se dn̄m reiecisse quia ad gentes trāsierit
Verūtn̄ sicut n̄ debuit a ꝑncipio indiffe
renter suam doctrinā gentib⁹ coicar̄. ita
etiā nō debuit gentiles oio repellere ne
spes salutis eis precluderet̄. Ideo aliqui
gentilium ꝑticulariter sūt admissi. sič sa
maritana Joh. iiij. ⁊ chananea Math.
xv. propter excellētiā fidei ⁊ deuotionis
earū. ¶ Secūda rō q̄re xp̄s tm̄ iudeis
⁊ nō gētilib⁹ ꝑdicauit dicit̄ ordinationis
Exigebat namq3 debit⁹ ordo vt iudeis
qui erant propinquiores per fidē ⁊ cultū
vni⁹ dei ꝑus doctrina xp̄i ꝓponeret̄ ⁊ ꝑ
eos transmitteret̄ ad gentes: sicut in cele
sti hierarchia ꝑ supiores angelos ad in-
feriores dine illuminationes ꝑueniunt
Vn̄ Hiero. sup illud math. xv. Nō suꝫ
missus nisi ad oues q̄ ꝑierūt dom⁹ isrl̄.
Nō inq̄t hoc dicit quin ad gētes missus
sit. sed q̄ primū ad isrl̄ missus ē Et hoc
ꝑdixit ysaias. vlt̄. c. Mittā ex eis qui sal
uati fuerūt. s. ex iudeis ad gentes. in ma
re in africam. in lydiā tenētes sagittam
in italiā. in greciam. ad insulas longe ad
eos q non audierūt de me. ⁊ nō viderūt
gl'iam meam ⁊ ānūciabūt gloriam meā
gentib⁹. ¶ Tertia rō quare xp̄s voluit
iudeis ⁊ nō gentilib⁹ ꝑdicare dicit̄ triū-
phationis. vt ostēderet triūphū ⁊ victo-
riā crucis ⁊ passionis sue ꝑ quaꝫ meruit
potestatē ⁊ dn̄ium sup gentes. ꝫm illud
Math. vlt̄. Data est mihi ois ptās in ce
lo ⁊ in terra. Maioris siquidem ptātis
⁊ v̄tutis dn̄iuū fuit p⁹ passionē suam ꝑ
apl'os reducere gētes q̄ꝫ si an̄ passioneꝫ
ip̄e ꝑsonal'r eis predicasset. ¶ Secunda
excellētia v̄bi dini ⁊ officij ꝑdicandi dr̄
apl'oꝝ electio. Ad h̄ siq̄dem illos elegit
xp̄s vt ad ꝑdicādū illos mitteret. Unde
Jo. xv. dicebat eis. Ego vos elegi d̄ mū
do vt eatis ⁊ fructum afferatis ⁊ fruct⁹
vester maneat. Post passionē v̄o suaꝫ
⁊ resurrectionē dixit eis illud Mar. vlt̄.
Eūtes in mūdū vniuersū ꝑdicate euan
geliuꝫ oi creature. Et illud Math. vlt̄.
Eūtes docete oēs gentes. Qd̄ ⁊ ipsi ꝑfe-
cerunt de qb⁹ dr̄ i ꝑs. In om. ter. ex. so.
eo. ⁊ in fi. or. ter. v̄. eo. Ipsa v̄o experien
tia docet q̄ ex eoꝝ doctrina mūdus tot⁹
illuminatus ē. ¶ Sed hic queri ab aliq̄
pōt. Utrū apl'i ex dine gr̄e p̄ntia aut ali
qua vi seu arte ꝓpria ꝑdicādo ppl'orum
corda menteśq3 attraxerūt ad xp̄m. Et
dico q̄ non potuissent tam cito euāgeliū
oib⁹ gentib⁹ cum illoꝝ emēdatione ꝑdi-
care nisi eis affuisset v̄tus diuina ⁊ sp̄us
sci gr̄a. ꝫm illud Marci, vlt̄. Predica
uerunt vbiq3 dn̄o cooꝑante ⁊ sermonē
ꝯfirmāte sequētibus signis. Nā tria sūt
illa q̄ ꝑ naꝫ vel artē hoies inducere p̄nt
ad aliq̄d credendū vel oꝑandū q̄ tamē
in apl'is xp̄m predicantibus non sunt in
uenta primum est dialetica ⁊ loicalis ar
gumentatio. Secūdū est rhetoricata ꝑ
suasio. Tertiuꝫ ē bonoꝝ tꝑaliuꝫ ꝓmissio
¶ Primū est dialetica ⁊ loicalis argu-
mētatio. Argumētū namq3 vt loici tra
dunt est rō rei dubie faciens fidem. his
argumētis cōmoti sunt pleriq3 ad sequē
dum. Platonē. alij Ar. alij Pythago-
ram. alij reliquos ph'os. ⁊ eorum disci-
puli. facti. Silib⁹ insuper argumentatio
nibus. Arrius. Apolinaris Maniche⁹
Valentinus Cherintus Fotinus. Hebi
on. Paulus. Samositanus Carpocar-
ches. Appelles. Marchion. Hermo-
genes Nouatus Macedonius Floria
nus Tertulianus Pelagius. Nestorius
⁊ ceteri alij suarum heresum venena pe
stifera disseminauerunt: quibus conta-
minati fuere ⁊ ppl'i ⁊ nationes. ¶ Secū
dum quod pōt homines inducere ad
aliq̄d credendū vel operandū dicit̄ rhe
toricata ꝑsuasio. Inq̄t enī Sen̄. ad Lu
cillū. Incredibile est q̄ facile magnos
viros dulcedo oratiōis abducat a vero

Et idez de cõsolatione ad Paulinũ ait
Põt eloquẽtia que parua sũt approba/
re ꝑ magnis. rursuz magna attenuare ⁊
ad ima deducere. Et Tuliꝰ li. ij. de orato
re sic loquitur. Quid admirabiliꝰ ꝙ res
splendore illustrata ꝟboꝝ. Tantaz vim
habet illa que recte a bono poeta dicta ẽ
vox atqꝫ nimirum regina rerum oratio
vt nõ modo inclinãtẽ erigere aut stantez
inclinare: sed etiã aduersantẽ atqꝫ repu/
gnantẽ vt imperator bonus ac fortis ca/
pere possit. hec ille. Sũt ad hoc ꝓpositũ
exẽpla. Nam recitat. Valeriꝰ li. viij. c. ix.
quanta sit vis eloquẽtie. Et Tuliꝰ i qõni/
bus tuscul. ꝙ Egesias Cyrenaicꝰ phus
quidã cyrene ciuitatis egypti adeo copio
se disserebat de bono mortis mala vite
plenissime demonstrando ꝙ multi au/
ditis illis sibi inferebant mortem: qua ꝓ
pter a rege Ptolomeo prohibitus ẽ illa
amplius edocere. Refert adhuc Valeri
us li. viij. c. vij. ꝺ studio ⁊ idustria. ꝙ Ca
to censorinus tã eloquẽs fuit ꝙ nũꝙ ab
ab aliquo grauatꝰ ꝑ aliũ defẽdi voluisset
Et vt pliniꝰ dic̃ i li. de viris illustribꝰ qua/
dragesies quater accusatus per se solum
cãm dixit optimeqꝫ fuit absolutus. Et vt
Tullius i. i. questionũ tusculanaꝝ scribit
fuit in eo tanta eloquẽtia quanta illis tẽ/
poribus dici potuisset. De Tulio insuper
sic ait. Lactan. li. iij. di. insti. Tulliꝰ sũmꝰ
phs secte achademice ꝑfectꝰ orator sua
eloquẽtia corda hoium in manibus suis
habuit vt qcqd vsꝗꝫ eloquij ꝑ latinoruz
alueos fluxit: ab hoc fonte progressum
est. Quanta aũt vis dicendi fuerit in eo
apte ponit Plutarchus vitã eius descri
bens. Dicit eni cum Cicero venit Rho
dum ad Appolliniuz Milonis clarissi
mũ oratorẽ. ⁊ Possidonium phm glo
riosum. tradit Apolliniũ cũ esset expers
latine lingue rogasse Ciceronẽ vt grece
aliquid declararet. quod Cicero libens
fecit. Ex illa declaratione omnes in stu
porem versi nõ poterãt saturari de lau
dibus Ciceronis. Sed et Apollinius
venit in tantã admirationẽ ꝙ velut per
extasim tractus non intelligebat. ⁊ per
multã morã tacitus sedit. dixit tandem
Te nẽpe Cicero laudo admiror. Sed
me fortuna grecoꝝ misit vt videaz eru/
ditionẽ ⁊ eloquentiã que sola bonorum
nobis relicta erat ꝑ te Romaz accesisse
Subdit ⁊ idem Plutarchꝰ de facũdia
Ciceronis. ꝙ dum orauit apud cesarez
ꝓ Quinto ligario q ex aduersarijs cesa
ris erat tanta gratia admirabilis fuit vt
cesar in plurimos colores vultum verte
rit manifestũqꝫ fuit ꝙ animus cesaris
mutabat̃. Pharsalicã tñ pugnam cum
orator attingeret cesar velut amens cor
pore ac mente alienatus est: quosdazqꝫ
e manibus suis fluxisse libellos dicunt.
Quare cesar dulci oratione victus cum
crimine libauit. ¶ Tertiũ q põt hoies
inducere ad aliquid credẽdũ vel operan
duz dicitur tpaliũ bonoꝝ ꝓmissio. Sic
Maumeth demulsit aures oiuz coꝝ q
ipm colunt ⁊ venerãt̃. Promisit eis di
uitias. cõcessit lasciuias. ⁊ ad oẽm volu/
ptatẽ libere laxauit habenas. Quid igit̃
de aplis ꝑdicantibꝰ euangeliũ tenenduz
est? An ipsi dialetici aut rethorici vl̃ for/
te temporalia ꝓmittentes? Absit. De illis
etenim ait Augu. lib. xxij. de ciui. dei. c.
v. Ineruditos liberalibus disciplinis ⁊
omnino ꝗtum ad eorũ doctrinas atti/
net impolitos non peritos grãmatica ñ
armatos dialetica nõ rhetorica inflatos
piscatores xp̃s cum retibus fidei ad ma
re huius seculi paucissimos misit atqꝫ
ita vt ex omni genere taz multos pisces
⁊ tanto mirabiliores quanto rariores ẽt
phos cepit. h̃ ille neqꝫ insuper tẽporale
aliqd pollicebãt̃ apli ꝑdicãdo: qñquidẽ
⁊ ipsi aspernabantur tpalia cũcta sper/
nendaqꝫ pro eterna imortaliqꝫ vita cla
mabant. Fuerũt igitur ipi tube spũs sctĩ
supno munere dei ad officiũ ꝑdicatõis
deputati. ¶ Tertia excellentia ꝟbi dei
⁊ officij predicandi dicit̃ miraculorum
coruscatio. Cõcomitat̃ quippe sepenu/
mero verbum dei claritas miraculoruz
nam ꝭm Tho. ij. ij. q. clxxviij. ar. ij. deus
facit miracula maxie ꝓꝑ tria. Prio ꝓꝑ
scitat̃ aliciuꝰ ꝺmõstratõz. Scḋo ꝓpter

fidei approbationē. Tertio pp veritatis predicate cōfirmationē. ¶ Primo facit deus miracula ad ostēdēdā sc̄itatē alicuius quē, p merito vite vult pponere alijs in exemplū v̄tutis: sicut fecit de magno Antonio Machario et alijs. ¶ Scd̄o facit deus miracula vt fidē approbet. vñ glo. sup illud ps. At det illis hereditatē gentium. ait. Hec fuit intentio miraculorū vt crederent gentes. ¶ Tertio facit deus miracula ad cōfirmādā v̄itatē predicatam. Et sic facta sunt miracula et signa p̄dicātib⁹ aplis apostolicisq₃ viris. Quisnā explicet quot signis claruit confessor dñi gl̄iosus scūs Antonius de ordie minoꝝ predicator egregi⁹: Referaz ex multis qd̄ in eius legenda magna cōtinetur. Dū eni quadā die in ciuitate Bituricensi pplo p̄dicaret. tā ingens multitudo ad eū audiēdū cōuenit: qa nullus locus ciuitatis illaz capere posset: Unde canonici ciuitatis, pcessionalr ciuitatem exeuntes cū pplo ad quoddā pratum latissimū puenerunt. Dū aūt btūs Antonius predicare cepisset subito tēp⁹ surrexit et tēpestas valida adeo q̄ oēs timere ceperunt tā de pluuia futura q̄₃ de coruscationibus et tonitruis. et sic ceperūt fugere et velle abire. Quod cernēs beatus Antonius dixit eis. Ego, p parte dñi nr̄i ih̄u xp̄i vobis dico q̄ null⁹ vestꝝ aliqd mali habebit. stetis firmi et nō timeatis Qui eius verbis fidentes imobiles ad audiendū p̄dicatōnē ei⁹ steterunt. Et cū grando grossissima descēdisset sup terrā circa audientes nec grando nec pluuia descendit: cū tñ grando ex nimietate ad altitudinez magnā oēm locū ambijsset. Quo viso miraculo cūcti g̃ras deo dederunt. Et hoc miraculū sculptū est i lapide i frontispicio ecclie maioris bituricēsis. Quid dicā de scō Petro martyre Quid de sctō p̄re nr̄o Frācisco: Quid de sctō Dominico: Quid deniq₃ de scō Bernardino: Longū certe esset singillatim eorum miracula, p ɔfirmatōe euāgelij diuinitus f cā enarrare. ¶ Quarta excellentia diuini v̄bi et officij p̄dicandi

dicit̄ p̄dicatoꝝ defensio. Defendit eqdē illos deus q nomē eius p̄dicant maxie a trib⁹. Primo ab emulis. Scd̄o a diabolis. Tertio a piculis. ¶ Primo defēdit deus p̄dicatores ab emulis. Nā vt scribit̄. xi. q. iij. in. c. Quicūq₃. Quicūq₃ ɔtristauerit doctorē v̄itatis peccat in xp̄m et p̄rez oīuz exacerbat deū: ppter qd̄ et vita carebit. Hic legit̄ i vita bti Amādi xp̄i q̄ cū p̄dicarz. quidā ioculator irridebat eū qui arreptus a diabolo iniuriam factaz scō ex v̄bis eius fatebat̄: et se discerpens et lacerans vnguib⁹ et dentibus expirauit Legit̄ adhuc de btō Frācisco q̄ dū p̄dicaret in castro Literne. quedam mulier superueniens cum cymbalo pulsabat et eius p̄dicationē irridebat: et a sācto Frācisco premonita vt desisteret noluit obedire. Tandē sanctus Francisc⁹ dixit: Tolle tolle diabole quod tuum est. Et statim capta est mulier misera et in aerez leuata ac deinceps āplius nō visa. ¶ Scd̄o defendit deus p̄dicatores v̄bi sui a diabol̄ Legim⁹ eni de btō Antonio de padua q̄ vltima quadragesima ante obitū suū vacās p̄dicationib⁹ et ɔfessionibus audiendis in principio ipsius quadragesime a diabolo temptat⁹ est suffocari. Qui nomen virginis Marie deuote inuocans et crucis signū fronti imprimens totam cellā luie diuino circūfulsam conspexit et diabolus̄ stati aufugit. ¶ Tertio defēdit deus predicatores a picul̄: sic p₃ i Paulo q de seipso dicit i ep̄la hodierna. q̄ fuit in piculis fluminuz. piculis latronum piculis ex gn̄e. piculis ex gentibus &c.

¶ Quinta excellentia v̄bi dei et officij p̄dicandi dicit̄ ecclesie sublimatio. Sublimat eni ecclia scā officiū p̄dicandi tripliciter. Primo mulieꝝ exceptōe. Scd̄o laicoꝝ, phibitōe. Tertio p̄latoꝝ obligatiōe ¶ Primo ecclia excipit mlieres ab offō p̄dicādi. iuxt̄ illd̄. i. Cor. xiiij. Mulieres in ecclia taceāt. Et. i. Thimot̄. ij. Docere mulieri non pmitto. Et de con. di. iiij. c. mulier. Mulier q̄uis docta et scā viros in cōuētu docere vl̄ baptiçar̄ aliquos n̄ p̄sumat. Ad idē fac. c. mlierē. xxxiij. q. v.

Et.c.mulier.xxiij.di.Ratio.aũt q̃re muli
eribus interdicit act⁹ ꝓdicãdi ẜm Tho.
2.ij.q.clxxvij.ar.ij.põt eẽ triplex.Pria
ꝑꝑ cõditionẽ sexus feminei cui ꝑꝑ pctm̃
cõuenit subijci viro.Docere aũt publice
ñ ꝑtinet ad sũditos:ſʒ magis ad ꝑlatos
¶ Scđa rõ ẽ ne ai hoiuʒ allijciant ad
libidinẽ.qm̃ vt ait sapiẽs.Ecc.ix.c.Col
loquiũ mulieris q̃si ignis exardescit.Et
speciẽ ei⁹ admirati ꝛ̃probi ſcti sũt.¶ Ter
tia rõ assignat̃ qa vt cõiter mulieres sũt
insipientes ꝛ nõ sunt in sapientia ꝑfecte
vt eis posset ꝯueniẽter publica doctrina
ꝯmitti.Priuate tñ pñt mlieꝛ̃s docer̃ q̃
sciũt.¶ Scđo ecclia magnificat offm̃
ꝓdicandi laicoꝝ ꝓhibitõe:qꝛ ꝓhibꝫ lai/
cis oib⁹ publice ꝓdicare.Vñ Gre.non⁹
archiepõ mediolanẽsi ait illđ quod no.
extra de here.c.sicut i vno.Cũ nõnulli
laici ꝓdicare ꝓsumãt:ꝛ verendũ existat
ne vitia sub spẽ ṽtutũ occulte subintrẽt:
Nos attendẽtes q̈ doctoꝝ ordo ẽ quasi
ꝓcipu⁹ i ecclia dei:mãdam⁹ quaten⁹ cuꝫ
alios dñs ap̃los dederit alios ꝓphãs
alios ṽo doctores interdicim⁹ laicis vni
uersis cuiuscũqꝫ ordinis cẽseãt officium
ꝓdicãdi.Ad h̃ ꝓpositũ diffuse loqtur.c.
cũ ex iniũcto.extra.e.Rõ aũt assignat̃ i
glo.sup.d.c.Cuꝫ ex iniũcto.qa singula
officia singulis debẽt eẽ cõmissa.sic etiã
apte patet.lxxxix.di.c.singula.Et ñ solũ
de ꝓdicatiõe ſʒ etiã de qbuslibet alijs ne
gocijs eccliasticis se intromittere laici ñ
debẽt sicut patet ex̃ de iudi.c.decernim⁹
ꝛ de reb⁹ eccle.non alie.c.Cum laicis.ꝛ
de arbi.c.Cõtingit.ꝛ de cõsti.c.Ecclesia
ꝛ.xcvi.di.c.Bñ qdẽ.Tertio ecclia ma/
gnificat ṽbũ dei ꝛ sublimat illđ ꝑlatorũ
obligatione.Obligat.n.ꝑlatos vt đ ꝓdi
catõe sollicitã curã habeãt.Vñđ extra đ
offi.iudi.ord.c.inter cetera.sic habetur.
Inter cetera q̃ ad salutẽ spectãt populi
xp̃iani pabuluꝫ ṽbi dei ꝑ maxie sibi no/
scit necciũꝫ:qꝛ sicut corpus mãli:sic aĩa
spũali cibo nutrit̃.eo q̈ nõ in solo pane
viuit hõ:ſʒ i oi ṽbo qđ ꝓcedit de ore dei
Vñ cũ sepe ꝯtingat q̈ epi ꝓpter occupa
tiones multiplices vel inualitudines cor
porales aut hostiles incursus seu occa/
siones alias.ne dicamus defectũ scie qđ
in eis reprobandũ est oio nec de cetero
tolerandũ ꝑ seipõs ñ sufficiũt mĩstrare
ṽbũ dei pplo maxime ꝑ ãplas dyoceses
ꝛ diffusas.gnãli ꝯstitutione sancimus vt
epi viros idoneos ad scẽ ꝓdicatõis offi/
ciũ salubriter exequẽdũ assumãt potẽtes
in opꝫ ꝛ sermone q plebes sibi cõmissas
vice ipoꝝ cũ ꝑ se idẽ nequeri nt sollicite
visitãtes eas ṽbo edificẽt ꝛ exẽplo qbus
ipsi cũ idiguerint cõgrue necessaria sub
ministrẽt ne ꝓ necessarioꝝ defectu ꝯpel
lant̃ desistere ab icepto.hec ibi.In cle.
ṽo.dudum.de sepult̃.aplica auctoritate
ꝯcedit̃ ꝓdicatorib⁹ ꝛ minorib⁹ vt i eoruꝫ
ecclesie locis ꝛ plateis oib⁹ pp̃lo ꝛ clero
libere valeãt ꝓdicare ea hora dũtaxat ex
cepta qua ipsi ordinarij locoꝝ ꝑ se ꝓdi/
carent aut corã se facerẽt solẽniter ꝓdica
ri nisi ꝯtrariũ ex eoꝝ volũtate maneret.
Arbitror aũt ꝛ ego dispõne spũs ſcti ac/
tũ eẽ vt ꝓfata lnia ꝓdicãdi miorib⁹ ꝛ ꝓdi
catorib⁹ iꝑtiret̃:qm̃ nisi ipi ceteriqꝫ mẽ/
dicãtes excolerẽt vineã dñi sabaoth:vrti
ce vepres ꝛ spine iã iplerẽt illã:cũctaqꝫ
errorib⁹ mltiplicib⁹ ꝛ hꝛ̃sib⁹ eẽnt macla
ta.hi paupes fr̃es đsudãt studijs lr̃aꝝ vt
ꝓdicationũ suaꝝ fulgore orbẽ illuminẽt.
¶ Qđ qnqꝫ sũt ꝯditõnes necessarie in
vnoquoqꝫ q vult bñ fructuose ꝛ vtiliter
ꝓdicare ṽbũ dei. Caplm̃.ij.

s Ecũdũ mysteriũ declarãdũ est
de qualitate seu ꝯditõne ꝓdicãtis
ṽbũ dei.Et notabim⁹ qnqꝫ ꝓci
puas cõditiões quas habere dꝫ q offm̃
ꝓdicatõis exercet.Pria dr̃ scia.Scđa
mũditia.Tertia sapia.Quarta caritas.
Quinta patientia.¶ Pria cõditio q̃ in
vnoquoqꝫ ꝓdicãte inueniri debet dicit̃
scia.Ubi aduertendum est ẜm Alex.de
ales i.iij.volumine summe.q.lxviij.mẽ.
iij.ar.ij.§.i.q̈ triplex est doctrina.Pria
simplicis exhortatõis.Scđa assũpte ꝓ/
fessiõis.Tertia ꝓdicatõis.¶ Pria ẽ do
ctrina simplicis exhortatõis qua potest
vnusqsqꝫ fraterna admonitiõe corriger̃
ꝛ docere proximũ suũ.ꝛ hec cõis ẽ oiuꝫ

ꝼm quā oēs scire tenent symbolum: orationé dn̄icā: ꝓcepta decalogi: pctā capitalia: opera misericordie: ⁊ eccl'ie sacr̄a.

¶ Secūda doctrina dicit assumpte professionis. Et ꝼm hāc vnusq̄sq3 scire debz ea que pertinent ad facultatem suam ad minus cōpetenter. Sic medici scire debent regulas medicine. ⁊ nō iuriste. Iuriste v̾o scire debēt sn̄ias legū ⁊ non medicine. ⁊ sic de alijs.

¶ Tertia doctrina dicit' ꝑdicationis. cuius mīstri .i. ꝑdicatores scire tenent nō tm̄ credēda: s3 etiā3 expositiōes preceptoꝝ. ita vt saltē cōpetenter docti possint alios īstruere ⁊ docere. Vn̄ ex̄ d̾ heret̄. c. ex iniūcto. dī. Scia valde nec̄ia ē sacerdotib' ad doctrinā3: q2 iux̄ v̾bū ꝓpheticū labia sacerdoꝝ custodiūt .i. custodire debēt sciam. ꝼm glo. Que v̾ba. etiā notant. xliij. di. Sit rector ⁊. viij. q. i. c. Oportet. vbi sic hēt. Oportet eū q docet ⁊ instruit aīas rudes esse talē vt ꝓ ingenio discentiū semetipsum possit aptare: ⁊ v̾bi ordinē ꝓ audientiu3 capacitate dirigere. d3 ergo apprime eē eruditus ⁊ doct'. Et. xvi. q. i. c. Sic viue ⁊. c. Si clericat'. dicit. Multo tp̄e disce ⁊ postmodum doceas. ⁊. xxxviij. dist. c. Ignorantia. Sacrū ꝯcilū inquit. Ignorantia mater cūctoꝝ erroꝝ maxime ī sacerdotibus vitanda ē q docēdi officiū in pp'lo dei susceperūt. Sacerdotes. enī admonēt legere sanctas scripturas: Paulo ap'lo dicēte ad Timotheum. Attende lectioni exhortationi ⁊ doctrine. Et ad h̾ facit. c. Si in laicis. ⁊. c. Nulli sacerdotū ⁊. c. Si iuxta. ⁊. c. Quia ea prefata disti. xxxviij. Et. lix. di. c. Ordinatos. dr̄. Qui minime litteris opam dedit ꝓceptor eē non potest litterarū3. Et Hiero. ad Nepotianū3 ita scribit. Diuinas scripturas sepius lege. imo nūq̄3 de manibus tuis sacra lectio deponat. Sermo sacerdotis scripturarū sale condit' sit. Nolo te declamatorem esse ⁊ fabulum garrulūq3: s3 misterij ꝑitum ⁊ sacramentoꝝ dei tui eruditissimū. Verba voluere ⁊ celeritate dicendi apud impitum vulgus admirationem sui facere indoctorum hominū est. ex quibus omnib' colligitur q̄ nullus predicare debet nisi sit doctus: ita vt saltē in eo sit mediocris scientia. ⁊ si non multū3 eminens. vt h̾r extra de elect̄. c. Cū nobis. S3 vt Hiero. inq̄t ad Paulinum. Quod medicoꝝ est promittunt medici tractant fabrilia fabri. Sola scripturarū ars est quā3 sibi omnes passim vendicant. Scribimus indocti doctiq3 poemata passim. Hanc garrula anus: hanc derilus senex: hanc sophista v̾bosus: hanc vniuersi presumunt lacerant docēt anteq̄3 discant. Alij adducto supercilio grandia verba trutinātes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. hec ille. S3 nonnulli imperiti illitterati ⁊ idiote presumptionis vento tumefacti scientiam damnant: studia litterarū3 sacrarū vituperant. Laudant vere ignorātiā ⁊ rusticitatem. asserunt enim xp̄m humilimos piscatores scilicet apostolos ad predicandum misisse. Quod Paulus. i. Corin. ij. c. approbat dicens. Que stulta sunt mundi elegit deus vt confundat sapientes. Si igitur apostoli omnino rudes ad predicationē euangelij sūt electi. non videtur rationi consonum dicere scientiam fore predicantibus necessariam. Talibus sic arguentibus respondet Hiero. ad Paulinum. Sacra quippe rusticitas solum sibi prodest: ⁊ quantum edificat' ex vite merito ecclesiā3 xp̄i tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias ꝓph̄a. imo per Malachiam dn̄s iterrogat sacerdotes legē. in tātū sacerdotis officiū ē interrogatū r̄ndere de lege. Et in Deut. legim'. Interroga pr̄em tuū ⁊ ān̄ūciabit tibi. seniores tuos ⁊ dicent tibi. In ꝑs q̄3. cviij. Cantabiles mihi erant iustificatiōes tue ī loco peregrinationis mee. Et in descriptione viri iusti cū eum arbori vite Dauid que est ī paradiso compareti ter ceteras v̾tutes. hoc etiā intulit. In lege dn̄i volūtas eius. ⁊ in lege ei' meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis iustos ait fulgere quasi stellas ⁊ intelligentes .i. doctos quasi firmamentum.

Vides q̃tū inter se distant iusta rustici-
tas ꝛ docta iustitia. Alij stellis. Alij celo
comparantur. Quãq̃ iuxͣ hebraicam veri
taté vtrunq̃ de eruditis possit intelligi.
Ita eni apud eos legim⁹. Qui aūt docti
fuerint fulgebunt quasi splendor firma
menti: ꝛ qui ad iustitiam erudiunt mul-
tos quasi stelle in perpetuas eternitates
Cur dicit Paulus apl's vas electionis?
nempe q̃a vas legis ꝛ scripturarū scāru
armariū erat. Pharisei stupēt in doctri
na dñi. ꝛ miranť in Petro ꝛ Johanne
q̃uo legē sciāt cū nō didicerint litteras
Quicquid eniꝫ alijs exercitatio ꝛ quot
tidiana in lege meditatio tribuere solet.
h illis spūs scūs suggeŕbat ꝛ erant. iuxta
q̃d scriptū est docibiles deo. hec ille. Ex
cui⁹ v̉bis clare dep̄hendim⁹ q̄ licet apl'i
scientiā nō habuerit acq̄sitā: tñ illā ha-
buerunt infusam. Similiter ꝛ pater no-
ster Frācíscus ex dono spūs sci tātā ple-
nitudinē gr̃e ꝛ scie accepit vt predicanſ
omnes in stuporē cōuerteret audientes
Vñ dñs Boñ. iij. p̄te legēde maioris de
eo sic ait. Erant eloq̄a ei⁹ nō inania nec
risu digna: sꝫ v̉tute spūs sci plena. erant
medullas cordis penetrantia ita vt in ve
hementem stuporeꝫ audiētes ꝯuerterēt
Et in. xij. p̄te legende inq̄t. Erat verbuꝫ
eius velut ignis ardēs penetrans itima
cordis oīuꝫq̃ mētes admiratione reple
bat cū nō humane inuentiōis ornatum
p̄tenderet: sed diuine reuelatōis afflatu
redoleret. ¶ Scd̄a conditio quā predi-
cator habere debet diciť munditia. De-
bet. n. eē mund⁹ ꝛ imaculatus nō solū i
se sꝫ p̄ximis exēplo bono illos edificans
q̃a vt inq̄t Grego. in omel'. Cui⁹ vita de
spiciť restat vt eius p̄dicatio ꝯtemnatur
Et Hiero. ad Nepotianū ait. Nō cōfū
dant op̄a tua ſmonē tuū. ne cū in eccl'ia
loqueriſ. tacit⁹ q̃s rñdeat: Cur ergo que
dicis ipse non facis? Delicatus magister
est: qui ventre pleno de ieiunijs disputat
Et Johes Crisostom⁹. di. xl. c. Multi
ait. Si bñ vixeris ꝛ bñ docueris: ppl'm
instruis. Si bñ docueris ꝛ male vixeris
tui soli⁹ ꝯdemnator es. nam bñ viuēdo
ꝛ bñ docēdo ppl'm instruis quō debeat
viuere. Bñ aūt docendo ꝛ male viuen-
do deū instruis quō te debeat ꝯdēnare
Ad h̄ p̄positū etiā Lactan. in. iiij. li. diu.
insti. ait Hoies malūt exēpla quaꝫ v̉ba
q̄m loq̄ facile ē p̄stare difficile. Utinam
quidē tā multi bñ facerēt q̃ multi bene
loquūť. Et idē in. iij. li. inquit. Qui docēt
tm̄ nec faciūt. ipsi p̄cept̄ suis detrahunt
pondus h̄ ille. Nec sufficit extrinsec⁹ ex
empluꝫ bonū prebere. nisi ꝛ mens ipsa
predicatoris intrinsecus fuerit munda.
q̃a vt inq̄t Grego. sup Ezech. Sermo
dulcedinē nō habet queꝫ infra ꝯsciētiā
vita reproba remordet. ¶ Tertia condi
tio predicatoris verbi dei diciť sapiā siue
prudentia. Debet nãq̃ prudēter doctri-
nam cōicare. ita vt nō sēp oīa dicat: nec
semp oīa taceat. sꝫ p loco ꝛ tp̄e ſm q̄ vi
derit auditorū vtilitati melius cōueniř
Hinc Grego. in pastorali ait illō quod
poniť. xliij. di. c. sit rector. Sit rector di-
scretus in silentio: vtilis in verbo. ne aut
tacenda p̄ferat aut p̄ferenda reticescat
Nam sicut incauta locutio in erroreꝫ p
trahit. ita indiscretū silētiū eos q̄ erudi
ri poterāt i errore derelinq̄t. Sepe nãq̃
rectores iprouidi humanā gr̃aꝫ amitteř
formidantes loq̄ libere recta p̄timescūt.
hec ille. Et licet in quolibet offō publi-
co exigať p̄udentia: ipsa tñ multum est
necc̄ia his q̄ p̄dicāt v̉bū dei. ita vt locis
p̄sonis ꝛ tp̄ib⁹ suos sciant aptare sermo-
nes. Nam ſm apl'm. Sapiam loq̄mur
inter p̄fectos. paruulis aūt lac damus in
potū. Uerūtñ p̄sepe ꝯtriū fieri videm⁹
ab insipientibus. Predicauit quidā tp̄e
meo corā vetulis. vii. vl'. viij. d̄ ludo alea
rum. ꝛ ebdomada sequenti de vitio so-
domie. Alter v̉o in die spūs sci coram
ingenti multitudine doctoꝝ viroꝝ. lau-
des narrauit sci Bernardini: ꝛ similia
m'lta omitto. ne videar p̄bos p̄res velle
corrigere. Illud tñ silētio nō ē p̄tereūdū
q̄ q̄dā q̄ feruentes sꝫ vere poti⁹ furentes
vocari p̄nt gl'iant sub spē detestationis
vitioruꝫ talia publice tãq̃ sordida ꝛ ob
scena spurcissimaq̃ v̉ba fantur. qualis

minus quilibet histrio ioculator satyra
⁊ feridissimus leno loq̱ erubesceret. Ex
quorꝫ imprudenti doctrina ꝗꝫplures ne
dū pctā q̄dā que ignorabant didicerunt
verū etiam ⁊ illa ꝑpetrare conati sūt? O
reprehēsibiles. o vitiosi. o deniqꝫ nephā
di vitiorꝫ corruptores. Audite bti Fran/
cisci cōsiliū i regula sic. d. Moneo q̄qꝫ
⁊ exhortor fr̄es meos i dn̄o ih̄u xp̄o. vt
in ꝓdicatione quā faciunt sint examiata ⁊
casta eorꝫ eloq̱a. ad vtilitatē ⁊ edificatio
nem ppli annūciādo eis vitia ⁊ virtutes
penam ⁊ gliam cum breuitate sermonis
Nōnulli gliant ppl̄m induxisse ad risuꝫ
⁊ truffas. Contra quos Hiero. ad Ne/
potianū ait Lachryme auditorꝫ laudes
tue sint. h̄ ille. Tales āt magis dicēdi sūt
truffatores ꝗꝫ predicatores: qui q̱busdā
gesticulationibus ⁊ truffis conantur po
pulum in risū vertere. Igit̄ q̱ prudēs est
vitia hec repꝑhensibilia de q̱bus diximꝰ
vitare curat. ¶ Quarta cōditio ꝓdican
tiū dr̄ patia. Euenire q̱ppe solet vt inter
multos q̱ laudāt ꝓdicatores inueniant̄
nonnulli detractores qd̄ diua agitur dis
pensatione vt pondere detrahētiū sumꝰ
deprimat̄ inanis glie. qui oriri posset ex
v̄bis blandiētiū. Hinc Grego. vi. q. i. c.
Sūt plurimi inq̱t. Sūt plurimi q̱ vitaꝫ
bonorꝫ ampliꝰ ꝗꝫ debēt laudāt. ⁊ ne qua
elatio de laude subrepat: ꝑmittit oīpotēs
deus malos in obtrectatione, ⁊ obiurga
tiōe prorumpere: vt si qua culpa ab ore
laudantiū in corde nascit̄: ab ore vitupe
rantiū suffocet̄. hec ille. Patienter itaqꝫ
⁊ equo aīo ferendi sūt rumusculi plebis
nec curandū ē de oībꝰ q̄ dicūt̄. nisi talia
essent propter q̄ si nō ꝯfutarent̄. ifamia
notabilis in ꝑiudiciū aīarū oriri posset
Vn̄ Hiero. ad Nepotianū ait. Caue ne
hoiuꝫ rumusculo aucuperis ⁊ offensam
dei pplorꝫ laude cōmutes. Per ifamiā
⁊ bonā famā xp̄i miles gradit̄. nec laud̄
extollitur. nec vituꝑatione frangit̄ ⁊ leta
ꝯtēnit ⁊ tristia. Per diē sol non vrit eū
neqꝫ luna ꝑ nocteꝫ. hec ille. Et vere nisi
ꝓdicator patiēs extiterit. multam sentiet
amaritudinem. qn̄ qd̄ vnus laudat alter
vituꝑat. Laudāt docti subtilitates ⁊ pro
funda dubia scripturarū vituperant ista
vulgares ⁊ ignorantes. Extollūt igno/
rantes ⁊ muliercule vulgaria q̄dā exem
pla siue ꝑabolas. ⁊ de illis viri periti qui
nō habent deuotionē risū suscipiūt ⁊ sic
ꝓ varietate audiētiū varia est opinio: va
riusqꝫ appetitꝰ vnoquoqꝫ s̄ꝫ suū modū
referente. ¶ Quita conditio ꝓdicatoris
euangelij nuncupatur caritas. Hec facit
predicatores querere nō q̄ sua sunt: sꝫ q̄
ih̄u xp̄i. Et. i. Cor. xiij. ⁊. x. capitulis do/
ctor gentiū ait. Nō querens quod mihi
vtile est. sꝫ qd̄ multis: vt salui fiāt. Que/
runt que sua sunt q̱ ꝓdicant: aut cupidi
tate glorie. aut appetitu ambitionis ho/
noris ⁊ dignitatis: aut amore lucri ⁊ spe
questus: aut deniqꝫ respectu cuiuslibet
cōmodi tꝑalis. Non stant ista cū carita
te que deū diligere facit ꝓpter se: ⁊ pro/
ximum propter deum.

¶ De q̄nqꝫ fructibus ⁊ vtilitatibꝰ v̄bi/
dei ⁊ q̄re vtile ē oībꝰ illud audire libēter

Ertiū mysteriū. Capl̄ꝫ. iij.
t declarandū ē de vtilitate audiē/
tiū v̄bū dei. Et lꝫ multi sint fru/
ctus ⁊ vtilitates deuote audientiū v̄buꝫ
dei: tn̄ nos i p̄n̄tiarꝫ tm̄ q̄nqꝫ explicabi/
mus q̄tenus his fructibus excogitatis
vnusq̱sqꝫ animet̄ ad libenter ⁊ d̄uote au
diendū illd̄. Pria dr̄ illumiatio. Scd̄a
ꝯfortatio. Tertia fortificatio. Quarta de
lectatio. Quita exēplatio. ¶ Pria vtili/
tas v̄bi dei dr̄ illumiatio. Illuminat q̱p
pe itellectū hois. sicut sol illuminat mū/
dū. Et h̄ inq̱t. Dauid i ꝑs. Declaratio ser
monū tuorꝫ illuiat: ⁊ itellectū dat ꝑuulis
Et iterū. Lucerna pedibꝰ meis v̄bū tuū
⁊ lumē semitis meis. Illumiat̄ siquideꝫ
mēs attēte audiētiū ⁊ cū vtilitate. Prio
respcū credēdorꝫ vt sciant fidei rudimē
ta. Scd̄o respcū colēdorꝫ vt deū colant
creatorē. Tertio r̄spcū abhorrēdorꝫ vt vi
tia abhorreāt: ⁊ vitēt. Quarto respectu
acceptādorꝫ vt v̄tutes acceptēt vt i seq̄āt̄
Quito respcū spernendorꝫ vt mūdū sper
nent ⁊ eiꝰ bōa. Sexto respcū agēdorꝫ vt
oꝑa agāt q̄ mādāt̄ i lege. Septio respcū

timēdoꝝ vt penas inferni timeāt. Octa/
uo respectu desiderādoꝝ vt btitudinem
eternā desiderēt nā nisi hec ⁊ hmōi po/
pulis ꝑdicarēt oēs velut ceci varijs iuol
uerēt erroꝛibꝰ. Scōa vtilitas quā conse/
quūt ꝟbū dei audiētes dr̄ ꝯfoꝛtatio. Nā
licet multi sciant bona que opari tenent
⁊ mala a qbꝰ sibi cauere debēt. tñ qñqꝫ
nec bona faciūt nec mala fugiūt deuicti
quadā tepiditate vel potiꝰ sensualitate ⁊
delectatione hoꝝ tpaliū. Alij etiā ꝙuis
sciant penas inferni foꝛe timendas desi
derandūqꝫ celū pieqꝫ xp̄i passionē deflē
dā. tñ coꝛ habent isipidū sine timoꝛ sine
desiderio ⁊ sine vlla pietate. Cū vero ta/
les audiūt verbū dei frequenter confoꝛ/
tantur ad deponēdā oēm tepiditatē. ad
amplectendas ꝟtutes. ad surgendum a
pctīs. ad cōpatiendū xp̄o passo. ad timē
dos gehēne cruciatꝰ: ⁊ ad desiderandū
regnū dei. Quia vt Hiero. ait ad Pau
linū. Habet nescio qd latentis energie
viue vocis actus. ⁊ i aures discipuli a do
ctoꝛis oꝛe transfusa foꝛtius sonat. Unde
⁊ Heschines cū Rhodi exularet ⁊ le/
geret illa Demosthenis oꝛo quā aduer
sus eū habuerat mirātibꝰ cūctis atqꝫ lau/
dantibꝰ suspirās ait. Quid si audisset ip/
sam bestiam sua ꝟba resonātē: hec ille.
Quanta aūt sit vis in ꝟbo dei ꝑdicato
apparet vndiqꝫ ex mirādis exēplis tam
apl'oꝝ ꝙ alioꝝ. Petrꝰ nāqꝫ pꝰ susceptū
spm̄ scm̄ vna ꝑdicatōe tria milia aiarū
ꝯuertit ad xp̄m Act. ij. c. Quid fec̄ Pau
lus vas electōis: qd reliq oēs apli ⁊ disci
puli xp̄i: Et diebus nostris vnde quasi
renouata videtur religio xp̄i sustentata
ecclia ⁊ peccatoꝛes ad pniaꝫ aiati nisi ex
auditu ꝑdicātiū: O ꝟbū dei benedictū
o ꝟbū salutiferū. o ꝑdicatio fecūdissima
o instrumētū salubꝛe. quo ꝯmoueri pñt
mentes dure ad agendū pniaꝫ ⁊ coꝛda
oium ad ꝟtutes sectādas. ¶ Tertia vti/
litas audientiū ꝟbū dei dicit̄ foꝛtificatō
Foꝛtificat eni eos qui boni sunt vt i me/
lius proficiāt ⁊ perseuerent. ita qꝫ ex ꝟbo
dei q̄si ꝯseruant̄ ⁊ nutriunt̄. sicut plan/
tula que vt viriditatē ħuet irrigat̄ aquis

Ideo xp̄s ait. Mat. iiij. Nō in solo pa/
ne viuit hō: sed i oi ꝟbo qđ ꝓcedit đ oꝛe
dei. ¶ Quarta vtilitas dicit̄ delectatio.
delectat eteni ꝟbū dei ⁊ recreat spūaliter
audiētes. nā ois aia bona letanter audit
magnalia sūmi impatoꝛis celoꝝ. ⁊ quicū
qꝫ aliquem diligit de ipso libenter loquit̄
⁊ libēter audit bñ de illo loquentes. Sic
qui deū amant ⁊ ex ipso sunt ꝟba eius
audiunt. vt dicitur Jo. viij. c. Et Maria
magdalene que dilexit multū Luc. vij.
saturari nō poterat audiendo ꝟba mel/
liflua xp̄i ih̄u. Luc. x. c. ¶ Quinta vtili
tas dicit̄ exemplatio. Pꝛebent nāqꝫ au/
dientes ꝟbū dei exemplū bonū ꝓximis
suis. nam sepe cōtingit vt hi qui infime
sūt ꝯditiōis vidētes viros graues: vtpu
ta religiosos. viros doctos. nobiles ⁊ ho
nestos ciues ad ꝑdicationē ꝯfluere: ani
ment̄ ⁊ ipsi ad eam audiendā diligenter
Ergo vt finem huic sermoni faciā cum
tam grandia tamqꝫ mirifica sint pꝛiuile
gia verbi diuini omnes aduoco. cūctos
inuito. singulisqꝫ clamo: Uenite ⁊ audi/
te vt audiendo ꝟbū dei acqrere possitis
eius grām. ⁊ deinde ꝑuenire ad beatā
gloꝛiam in qua xp̄us benedictus viuit ⁊
regnat in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria secūda pꝰ dn̄icā i sexagesima đ
ꝟbo dei ⁊ eius auditione. Sermo. ix.

In coꝛde bono ⁊ optimo au/
diētes ꝟbū retinēt
⁊ fructū affert̄ i pa
tiētia. ꝟba sunt xp̄i
ih̄u saluatoꝛis oꝛigi
naliter Luc. viij. c.

Ꝙuis multa dicta sint i supioꝛi ſmōe de
ꝑdicato ꝟbo dei. restāt tñ adhuc đ eius
auditione aliq̄ differenda. Opꝰ. n. ē ꝯfu
tare illos q vl' audire respuūt. vl' negligē
ter audiūt. aut audiētes ñ custodiūt ꝟbū
⁊ re vera satis supqꝫ necessaria ē h̄ ꝯfabu
latio vt inducāt̄ hoies ad audiēdū ꝟbū
diuinū cū affectu. ⁊ vtilitate salutis sue.
Nam nō desunt diaboli tēptamenta ad

remouendas mentes ab auditu spūalis doctrine. cū ipsa sit quasi sagitta vulnerans a stutiam eius. Idcirco de auditione v̓bi dei dicere volentes: notabim⁹ i h̄ ſmōe pricipal'r tria mysteria ꝺclarāda.

Primuꝫ dr̄ inductio.
Secūdū modificatio.
Tertium obligatio.

¶ Qual'r oēs inducūt' ad audiēdū v̓bū dei a scriptura a nā ⁊ ab exēplis.

Capl'm. j.

P Rimū mysteriū declarāduꝫ de auditiōe v̓bi dei dr̄ iductio. Ad illud etenim audiendū inducimur ꝑpter tria. Pmō ꝑpter nām. Secūdo ꝑpter scripturā. Tertio propter exempla. ¶ Primo inducimur vt libēter audiam⁹ v̓bum dei ab ipsa nā. Nam vt Seň. ad Lucilliū ait. Docibiles nā nos edidit. Et ſm Ciceronē in sua rhetorica Is docibilis est qui vult attente audire. Et vt ideꝫ Cicero i q̇ō. tuscu l'. ait. Inest mentibus nostris insatiabilis quedā cupiditas veri videndi. Qd̓ i .i. de offi. cōfirmat. d. Omnes trahimur ⁊ ducimur ad cognitiōis ⁊ scie cupiditatem. in qua excellere pulchrū putam⁹. Et hoc ipm Ar. explicauit i .i. metha. inquiens. Oēs hoies nā scire desiderant. Et i .iij. ethi. ⁊ i .ix. ꝑte ꝑbleumatū asserens. Addiscere qdē facile ⁊ delectabile natura oibus est Cū ergo q̄si icredibilis sit numer⁹ ignorātiū viā dñi. ⁊ ꝑdicatores illā doceant: natura ipsa mouere debet oiuꝫ aios ad illos audiendū. Nec valet quorūdā de se supba presūptio: q se credunt omnia scire. qm̄ vt ait sapiēs, puer. i. Audiēs sapiens sapientior erit. Quinimmo null⁹ est adeo ꝑitus q peritior fieri nō possit. Hinc Lactan. ꝺ ira dei. de Socrate ait Socrates cū esset oium phoꝝ doctissimus. vt ceteroꝝ argueret inscitiam q se aliquid tenere arbitrabantur ait se nihil scire nisi vnū. qa nihil sciret. Et Mercuri⁹ thermegistus phs maxim⁹ dicebat Maxima pars eoꝝ q̄ scim⁹ ē mima ps eoꝝ q̄ ignoram⁹. Ideo notāda valde sunt Hiero. v̓ba q ad palmachiū ⁊ occeanū ita scribit. Dū eēm iuuenis nimio feruebaꝫ amore discēdi. nec iux̄ quorūdā presumptionē ipse me docui. Appollinareꝫ audiui Antiochie frequenter ⁊ colui. iā canis sꝑgebat caput: ⁊ magistꝝ poti⁹ q̄ꝫ discipulū docebat. Perrexi tn̄ Alexandriā. audiui Didimū i multis ei gratias ago. qa qd̓ nesciui didici. qd̓ sciebā illo docēte nō ꝑdidi. Putabāt me hoies finē fecisse discēdi. Veni rursus Hierosolymā ⁊ bethleē q̊ labore q̊ ꝑcio Barani aꝫ nocturnū hūi ꝑceptorē. Timebat. n. iudeos. ⁊ alteꝝ mihi exhibebat Nicodemū. hec ille. Si itaqꝫ tātus doctor luce scie ꝑditus audire vt adisceret non erubescebat. q̄ ꝑsūptio illa ē eoꝝ q vl' ignorantes vel parū docti sūt dicētiū se predicationē nō velle audire qa illa nō egēt? Propter tales vtiqꝫ Seň. li. de trāqllitate ai ait. Puto m'tos ad sapiam vēire potuisse si n̄ putassent se ꝑueīsse. ¶ Secūdo iducimur vt ꝑmpte audiam⁹ v̓bū dei ab ipa scriptura. Cōcordāt qppe voces oiuꝫ scripturaꝝ nedū diuaꝝ: veꝝ ēt ⁊ moraliū phoꝝ. q vnusqsqꝫ sollicitus ēē dꝫ ad discēdū. Vn̄ Ar. i. ethi. ait. Qui neqꝫ ipse intelligit. neqꝫ aliū audiens in aio pōit. h̄ inutil' nat⁹ est. Et Macrobi⁹ li. ij. saturnaliū. Sine doctria vita est q̄si mortis imago. Et Tullius. lib. ij. q. tus. Vt ager q̄ꝫuis fertilis sine cultura fructuosus eē nō pōt. sic sine doctria anim⁹ Et idē li. i. de oratore. Nō ignoro ea que bona sunt meliora fieri posse doctrina. Et iuriscōsultus. ff. de fidei cōmis. lib. l. apud iulianū. inqt. Cupiditas discendi ē optima rō viuēdi. Vn̄ Iulian⁹ dixisse fert. Et si alteꝝ pedē i sepulchro haberē adhuc discere qd vellē. hic ē q ēt sapiēs Ecc. vi. ait. Si iclinaueris aurē tuā accipies doctrinā: ⁊ si dilexeris audir̄ sapiēs eris. ⁊ iō puer. xij. Qui diligit disciplinaꝫ diligit sciaꝫ. ⁊ puer. xvij. Qui euitat discere icidit i mala. ⁊ puer. xix. Suscipe disciplinā vt sis sapiēs i nouissimis tuis Et. xxij. ibidē. Inclina aureꝫ tuā ⁊ audi v̓ba sapiētū. Sūt ⁊ alie h⁹ scripturaruꝫ voces q̄si innumerabiles: hortātes hoies

vt ꝓmpto aĩo audire velint v̾ba doctoꝝ
ꝛ ſapientũ vt ꝛ ipi ꝑ exercitiuȝ diſcipline
docti euadere poſſint. ¶ Tertio induci/
mur ad audiẽdũ eos q docẽt bñ bteq̃ꝫ
viueꝛ̃ ab exẽplis. Scribit.n. Valeri⁹ ma
ximus .lib.viij. Ru. de ſtudio ꝛ iduſtria
qḋ ẽt refert Tulli⁹ li. de ſenectute. ꝙ So
lon ph̄s ſignificauit v̾ſib⁹ ſe quotidie ſe
neſcẽtẽ aliqd diſcere. Suꝑmo v̾o die vi
te aſſiſtentibus amicis q̇dã̄qꝫ iter ſe ꝯfe
rẽtib⁹ ſatis iam ꝓſſũ caput erexit interro
gatuſq̃ꝫ: qua ꝓpter id feciſſet. reſpõdit vt
cum iſtud quicq̃d eſt de quo diſputatis
ꝑcepero moriar. At ꝛ Hiero. ad Pau/
linũ inducit multoꝝ ph̄oꝝ exẽpla q aui
ditate diſcendi nullum timuerunt labo
rem. Legimus inq̃t in veterib⁹ hiſtorijs
q̊ſdaȝ luſtraſſe ꝓuincias. nouos adijſſe
pplõs. maria tranſiſſe. vt eos quos ex li
bris nouerãt corã q̊ꝫ viderẽt. Sic Py/
thagoras menphiticos vates. ſic Plato
egyptũ. ꝛ Architã tarẽtinũ: eãq̃ꝫ orã ita/
lie que quondã magna grecia dicebatur
laborioſiſſime peragrauit. vt qui Athe/
nis magiſter erat ꝛ potens: cuiuſq̃ꝫ do/
ctrinas Achademie gymnaſia perſona
bant fieret peregrinus atq̃ꝫ diſcipulus:
malenſ aliena v̾ecũde diſcere. q̃ꝫ ſua im
pudenter ingerere. Deniq̃ꝫ cũ lr̃as q̃ſi
toto fugientes orbe ꝑſequiꝛ̃ capt⁹ a ꝑira/
tis. venundatus tyranno crudeliſſimo
paruit captiuus vinctus ꝛ ſeruus. Tamẽ
qa ph̄us maior emẽte ſe fuit. Ad Titum
liuiũ lacteo eloquentie fonte manantem
ex vltimis hiſpanie galliaruȝq̃ꝫ finibus
quoſdã veniſſe nobiles legimus: ꝛ quos
ad ſui cõtẽplationẽ Roma nõ traxerat
vniuſ hoĩs fama perduxit. Habuit illa
etas inauditũ oĩb⁹ ſeculis celebrandũq̃ꝫ
miraculũ. vt vrbem tantã ingreſſi aliud
extra vrbem quererẽt. Apolloni⁹ ille ma
gus vt vulg⁹ loq̃ꝛ̃ ſiue ph̄s ut Pythago
rici tradunt: intrauit per ſas. pertrãſiuit
caucaſum albanos ſcythas maſſagetas
opulentiſſima indie regna penetrauit: ꝛ
ad extremum latiſſimo Phiſon amne
tranſmiſſo peruenit ad brachmanas vt
Hyarcham in throno ſedentẽ aureo: ꝛ
de tantali fonte potantẽ interꝰ paucos di/
ſcipulos. de natura. de morib⁹: de curſu
dierũ ꝛ ſyderũ audiret docentẽ. Inde ꝑ
helamitaſ: babyloniosſ: chaldeosſ: medoſ
aſſyrios: parthos: ſyros: fenices: arabes
paleſtinos. reũſus alexandriaȝ ꝑerrexit
ethiopiam: vt gymnoſophiſtas. ꝛ famo/
ſiſſimam ſolis menſam videret in ſabu
lo. Inuenit vir ille vbiq̃ꝫ quid diſceret. ꝛ
ſemper ꝓficiens: ſemper ſe melior fieret.
Scripſit ſuꝑ hoc pleniſſime octo volu/
minibus Philoſtratus. hec ille. Et ideȝ
Hiero. ad Nepõtianũ cõmendãs ſapiẽ
ſtudiũ ait de demoſthene. Sapiens vir
ille grecie Demoſthenes cũ expletis cẽ/
tum ſeptẽ annis ſe mori cerneret dixiſſe
fertur ſe doleꝛ̃ ꝙ tũc egredereꝛ̃ e vita cũ
ſaꝑe cepiſſet. His igiꝛ̃ exemplis dãnarꝭ
põt temeritas illoꝝ qui ſe exiſtimãt oĩa
ſcire. oĩa ſaꝑe. oĩa deniq̃ꝫ itelligeꝛ̃. Quo
fit vt ꝓ̇dicatores doctos nõ ſolũ audire
recuſent. verũ etiã ꝛ ꝑuipendant ſepe ꝛ
aſpernent. Ex dictis tñ clariſſime cõſtat
nil vnicuiq̃ꝫ tãtũ ꝯuenire poſſe q̃ꝫtũ au/
dire diſciplinã ꝛ eruditionẽ. Nã ex eius
auditu fructũ non mediocrẽ ſuſcipiunt
viri ꝛ mulieres. ſenes ꝛ ꝑaruuli. boni ꝛ
mali docti pariter ꝛ indocti.

¶ Qḋ v̾bũ dei ẽ audiẽdũ cũ ſollicitudi
ne deuotione ꝛ humilitate. Cap. ij.

S Ecũdũ myſteriũ ꝯtẽplãduȝ dꝛ̃
modificatio. in q̊ aꝑire licet q̃lr̃
v̾bũ dei ſit ab oĩb⁹ audiendũ vt
in oĩb⁹ ſeruetꝛ̃ ordo debit⁹ ꝛ mẽſura. Et
ad h̾ intelligẽdũ dico ꝙ v̾bũ dei dꝫ au/
diri tripliciter. Pᷣio ſollicite. Scḋo de/
uote. Tertio hũilr̃. Pᷣio v̾bũ dei eſt au
diendũ ſollicite vt q fructũ ei⁹ h̾ꝛ̃e cupit.
coneꝛ̃ a ꝓ̇ncipio intereſſe ſ̾moni. nam ſũt
nõnulli q ad ꝓ̇dicationẽ ꝯfluũt: ſꝫ tñ ob
pigritiã ꝛ ſõnolẽtiã raro itegrã illã audi
unt. Alij v̾o auaritia victi. dieb⁹ ferialib⁹
nolũt ꝓ̇dicationes audire. timẽtes amit
tere tp̄l ꝛ lucra. Quib⁹ ego dico ꝙ ñ bñ
faciũt. qm̄ ſi audirẽt q̄nq̄ginta ꝓ̇dicatõ/
nes nõ expendereꝛ̃ i illis audiẽdis triuȝ
dierum ſpaciũ. Et tñ maius eſſet lucrũ
aĩe quod inde euenire poſſet. q̃ꝫ lucruȝ

omniũ tpaliũ bonorũ: Sȝ si aliqs tanta necessitate constringeret φ nisi laborando victũ acquirere non posset. tunc illum ad audiendũ ṽbũ dei nõ cõpellere. qm̃ vt ait Ar. iij. topicoꝝ. Melius ẽ philosophari q̃ ditari. sed non idigenti necessarijs. ¶ Scdõ ẽ audiẽdũ ṽbum dei deuote. Et hoc dico aut ꝓpter eos q in ꝑdicatione dormiũt aut ꝓpter illos q inter se confabulant. aut ꝓpter alios qui deambulando cũ suo strepitu ꝛ irreuerentia predicatorẽ ipsũ ꝛ audientes turbant. aut ꝓpter lasciuos ꝛ vanos iuuenes leuesq; mulierculas. qui dum predicat mutuo sese iocando: concupiscendo ridendoq; conspiciunt. In quibus nulla est cõpunctio. nulla fides. nulla religio: Et ꝓ his oĩbus facit illud dictũ Augu. i. q. i. c. Interrogo. sic. d. Uos fr̃es vel sorores dicite mihi: quid plus esse videtur vobis corpus xp̄i an ṽbũ xp̄i? Si verũ vultis respondere hoc dicere debetis: q2 non sit minus verbum dei q̃ corp⁹ xp̄i. Et ideo quanta sollicitudine obseruamus quãdo nobis corp⁹ xp̄i ministrat ne ex ipso de manibus nostris aliqd in terrã cadat: tanta sollicitudine obseruemus ne ṽbum dñi qd̃ nobis erogatur. dum aliud cogitamus aut loquimur: de corde puro depereat: qa non minus reus erit qui ṽbũ dei negligẽter audierit q̃ ille qui corpus xp̄i sua negligentia in terram cadere pmiserit. h ille. Archi. ṽo sup hoc. c. d. φ cõparatio corporis xp̄i ꝛ ṽbi predicati non fit respectu dignitatis ꝛ excellentie. sed respectu efficacie. qm̃ non minorẽ efficaciã ꝯsequit qui cũ deuotione audit ṽbum dei. q̃ q cum reuerentia suscipit corp⁹ xp̄i. Unde glo. super dicto ṽbo. d. Uerbũ id est ꝑdicatio que plures conuertit: ꝛ plus facit compungi hoiem ita vt oĩa pctã p eã tollant. Sed p corpus xp̄i tollũt venialia. vt de conse. di. ij. c. Iterat. ¶ Tertio ẽ audiẽdũ ṽbũ dei humiliter. Consistit autẽ humilitas in auditore vt bñ iterꝑtetur. ꝛ in bonaȝ partẽ suscipiat ea que predicant. Nam reperiuntur ꝛ quidem plurimi qui vellẽt oĩa fm appetitũ suũ dici. nec cogitant φ in ꝑdicatione satisfaciendũ est tot varietatibus ꝑsonarũ. Alij aũt si nõ sentiunt euangelij textũ de ṽbo ad ṽbũ explicari statĩ detrahunt murmurãt arguũt. d. xp̄m misisse apl̄os ad predicandũ euangelium. Et tñ qcqd reducit ad dei ꝛ ꝓximi caritatem quicquid inducit hoĩes ad deum colendũ timendũ ꝛ diligendũ qcquid deniq; ipsos a vitijs retrahit ꝛ ad ṽtutes hortatur recte euangeliuȝ dr̄. Uñ Hiero. i epl̄aȝ ad Gal. scribit illud qd̃ ponit. i. q. i. c. Marchion. Marchion ꝛ Basilides ꝛ cetere hereticorũ secte nõ habent dei euangeliũ: q2 nõ habent spũm scm̃ sine quo humanũ fit euangelium qd̃ docet. Nec putemus in verbis scripturaruȝ esse euangeliũ. sed in sensu nõ in supficie: sed in medulla. nõ in sermonũ folijs. sed in radice rõnis. hec ibi Nõnulli isuper egre ferũt si qñq; vitia reprehendant: eo φ ꝛ ipi vitiosi sũt. nec de suis vitijs corrigi patiũtur. Pro qb⁹ est illa Hiero. sñia ad nepotianum. Neminẽ specialiter meus sermo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio est. Qui mihi prius itaq; irasci voluerit. ipse de se φ talis sit ꝯfitebit. hec ille. Concludo igitur dicendo omnibus illud Iac. i. In mansuetudine suscipite insitũ verbũ qd̃ saluare põt aĩas vestras.

¶ Qd̃ obligãt hoĩes pro loco ꝛ tpe audire verbũ dei. ꝛ memoriter retinere ac opere implere. Capl̄m. iij.

Ertiũ mysteriũ declarandũ est obligatio. Obligant siquidem hoĩes circa auditioneȝ ṽbi dei maxime ad tria. Primo ad illõ audiendũ. Scdõ ad retinẽdũ. Tertio ad faciendũ ¶ Primo obligant hoĩes ad ṽbũ dei audiendũ. Qd̃ accipi põt: tũ qa vnusquisq; suaȝ salutẽ desiderare debet quã assequi põt ṽbo dei mediante: tũ q2 ad hoc inducit scriptura vt supius visũ est Sȝ queri põt. cur nõ ꝑcepit ecclesia audiri diuĩ ṽbũ ita expresse sicut ꝛ missas cũ tante vtilitatis sit audire ꝑdicatiões Et dicim⁹ φ hoc fit pp tria. Primo pp

obligationē curatoꝝ. ❡ Scḋo ꝓꝑ pau
citatē ꝓdicatoꝝ. ❡ Tertio ꝓꝑ icōmodi/
tatē ꝑpl'oꝝ. ❡ Pria rō ē ꝓꝑ obligatō
nē curatoꝝ. Nā q curā aiaruꝫ hꝫ: tenet
suo ppl'o ꝓdicare sicut pꝫ in. c. sup̄ius all'.
in ſmone ꝓcedēti iter cetera. ꝺ offō iu/
dicis ordi. Et xxxvi. disti. c. Ecce. et. xvi.
q. i. c. Adijcimus. c. ecce. si ergo ꝓlati ob
ligant suo ppl'o ꝓdicare. ergo ppli ꝓ lo
co ⁊ tpe ꝓdicatōes debēt audire. Vñ de
cōse di. i. c. Sacerdote dr. Sacerdote
ꝟbū in eccl'ia faciēte: siqs egressus fue/
rit de auditorio excōicet. Et i. c. oēs fide
les. dr. Omnes fideles q ↄueniūt i solen/
nitatibus sacris ad eccl'iaꝫ. ⁊ scripturas
apl'oꝝ ⁊ euāgeliū audiāt. ❡ Scḋo ñ ob
ligauit ecclesia ad audiendū ꝟbum dei
determiate sicut ad audiēdū missas ꝓꝑ
paucitatē ⁊ raritatem ꝓdicatoꝝ: qa rari
sūt q ꝓdicēt. ⁊ multi q celebrāt missas
❡ Tertia rō ē ꝓꝑ icōmōditatē ppl'oruꝫ
Nā multi sūt rurales ⁊ i mōtib⁹ hītātes
⁊ in alijs locis qb⁹ difficile eēt sic audire
ꝓdicationes sicut ⁊ missas. Non tamen
excusāt h⁹ ꝓ loco ⁊ tpe addiscere ꝑ ali/
quā viā q̄ sūt ſm statū suū eis necc̄ia ad
salutē. ❡ Scḋo obligāt hoies ad ꝟbuꝫ
dei retinēdū. Debet nāqꝫ vnusqsqꝫ face
re qḋ i se ē: vt si nō oiuꝫ q̄ ꝓdicāt saltem
aliqua memoriter teneat. Ad qḋ multū
ꝓdesse pōt domestica cōfabulatio ⁊ cōi
catio cuꝫ vxore filijs aut amicis de his
que predicata sūt. ❡ Tertio obligantur
hoies ad ꝟbū dei faciēdū. nā vt dr Luc.
xi. c. Bti q audiūt ꝟbū dei ⁊ custodiūt
illud. ⁊ Math. vij. xp̄s intulit. Ois qui
audit ꝟba mea ⁊ facit ea. assil'at viro sa
piēti q edificauit domū suā supra petrā:
Et descendit pluuia ⁊ venerūt flumia ⁊
flauerūt vēti: ⁊ irruerūt in domū illam
⁊ nō cecidit. Fūdata eni erat sup̄ firmā
petrā. Et ois q audit ꝟba mea ⁊ non fa/
cit ea: similis ē viro stulto q edificat do
mum suā supra arenam. Et descēdit plu
uia ⁊ venerunt flumina. ⁊ flauerunt vē/
ti ⁊ impegerunt in domum illam: ⁊ ceci
dit ⁊ fuit ruina eius magna. Hinc etiā ⁊
Jacobus. i. c. ait. Estote factores verbi
⁊ non auditores tm̄ fallētes vosmetip̄os
quia si quis auditor est ꝟbi ⁊ non factor
hic cōꝑabit viro ↄsideranti vultum na
tiuitatis sue in speculo. Cōsiderauit eni
se ⁊ abijt. ⁊ stati oblit⁹ ē qualis fuerit. Er
go seruentur oia que tacta sunt de audi
tione ꝟbi dei. vt sit semē cadēs in bonaꝫ
terraꝫ non secus viā. nō supra petrā nec
inter spinas. afferēs fructū ꝓut saluator
benignus in lectione euāgelica explica/
uit: quā ⁊ ꝓposuit ꝑ silitudineꝫ loquens
indeqꝫ illā exposuit: sicut patet in tex. sa
pienter concludens. Qḋ q bono corde
deuotaqꝫ mente dei ꝟbū audiūt fructū
in pn̄ti suscipiūt gr̄e. ⁊ in futuro ꝑennis
glorie in qua xp̄us saluator oium sedet
ad dexterā pr̄is: cū quo viuit ⁊ regnat in
secula seculoꝝ. Amen.

❡ Feria tertia post dn̄icā i sexagesima de seueritate dine iustitie q̄ mouere de/ bet pctōres ad pniaꝫ. Sermo. x.

R eddet vni/
cuiqꝫ ſꝫ merita sua. do
mini nr̄i ih̄u xp̄i verba
sunt ista originaliter
Math. xvi. c. Letātur
plurimi in malis suis
neqꝫ de illis pniam agere vllo pacto pro
ponūt. qm̄ nō arbitrantur deū pctōruꝫ
suoꝝ vltorē. Quinimo falso sibi blādiūt
⁊ ꝑsuadēt: nullā p⁹ hanc vitā obstinatis
pctōrib⁹ penā a iusto iudice fore ꝑatam.
Quo fit vt i dies deteriores fiāt: ⁊ ad vi
tia q̄libet sine timore labāt. Qua ꝓpter
i pn̄ti ſmōe aliq̄ ꝺ dine iustitie seuerita/
te dicere statui: vt per eius tremendam
ↄsiderationē dura pctōꝝ corda molle/
scant qb⁹ ondem⁹ q̄ꝫ seue si se nō corre
xerint puniēt a deo. qm̄ ip̄e vt ꝟba ꝓpo
sita dicunt: reddet vnicuiqꝫ ſm oꝑa sua
bonis. s. gaudia ꝑadisi. ⁊ malis gehenne
cruciatū. In qb⁹ ꝟbis de dine iustitie se
ueritate tria mysteria sūt ↄsideranda.
Primū dr punitio.
Secūdū restrictio.
Tertiū permissio.

¶ Qualiter deus punit malos p⁹ hanc
vitā si se non correxerint ꝯ eos q dicunt
non esse aliud malū neqȝ bonū ꝙ̄ illud
quod experimur in p̄nti. Cap͞z.j.

p Rimū mysteriū ꝯsiderādū de
seueritate dīne iustitie dicit̄ pu/
nitio. In q̊ declaranda est falsa
ꝛ erronea s̄nia ꝛ opio eoꝝ q dicunt non
expedire pctōribus ad p̄niaȝ reuerti: qꝛ
p⁹ hāc vitaȝ nullū ampli⁹ sentiet̄ malum
Cōtra tales ergo theologi sacri sic potē/
tissime arguūt. Vbicūqȝ ē sūma iustitia
ibi oȝ eē iusta meritoꝝ retributio. Sed
cū nō puniat malos in hac vita. ergo pu
niet illos p⁹ hanc vitā. Maioꝛ ꝓpositō
cōstat ex dictis Tulij in ep̄la de casu rei
publice. d. Iustitia est constans ꝛ ꝑpetua
volūtas ius suū vnicuiqȝ tribuēs. ꝛ hec
est diffinitio iustitie q̄ hr̄. ff. de iustitia ꝛ
iure. l. iustitia. ꝛ Instituta de iustitia ꝛ iu
re. §. iustitia. Probare etiā debem⁹ tria
q̄ ꝯtinēt̄ in rōne ꝑtacta. Prīo iustitie di
uine v̄itatē. Scd̄o maloꝝ in hac vita im
punitatē. Tertio ꝯ ipos rigidā aspitateȝ.
¶ Prīo ꝓbare debem⁹ dīne iustitie v̄i
tatē. Et ad h̄ sūt scripture sacre copiosissi
ma dicta. Nā Dauid i p̄s. c. ait. Iustus
dn̄s ꝛ iustitiā dilexit eq̄tatē vidit vult⁹ ei⁹
et p̄s. xviij. Iustitie dn̄i. r. l. c. Et p̄s. xxx.
In iustitia tua lib a me. Et p̄s. xxxix. An
nunciaui iustitiā tuā in ecclesia magna
Et p̄s. lxx. Memoraboꝛ iustitie tue so/
lius. Et p̄s. lxxxiij. Iustitia an̄ eū āmbula/
bit. Et p̄s. xlvij. Iustitia dn̄i plēa ē terra
Et p̄s. lxxxviij. Iustitia ꝛ iud. p̄. se. t. Et
p̄s. cx. Iustitia ei⁹ manet in scl'z scli. Et
ysaie. li. dicit dn̄s. Iustitia mea non defi
ciet. Et ysa. lix. Indut⁹ ē iustitia vt loꝛica
Et Baruch. i. Domino deo nostro iu/
stitia. Et hiere. xij. Iustus quidem tu es
dn̄e. Et. i. Thimotȝ. ij. In reliquo reposi/
ta est mihi coꝛona iustitie quam reddet
mihi dn̄s i illa die iustus iudex. ¶ Sȝ
aliqs pōt arguere ꝙ i deo nulla sit iusti
tia. Primo qꝛ ꝑȝ ph̄m. v. ethicoꝝ. c. ij.
Dn̄i ad ꝑuū n̄ ē iustitia qꝛ iustitia i q̄daȝ
eq̄litate ad alterū ꝯsistit. sȝ de⁹ ē dn̄s oiuȝ
ergo i ip̄o n̄ est iustitia. ¶ Scd̄o arguit̄
qꝛ iustitia respicit debitū. de⁹ aūt nulli de
bitoꝛ ē ergo i ip̄o n̄ ē iustitia. Hāc. q. sol
uit Ric. de media villa. xlvi. di. iiij. ar. i.
q. i. d. ꝙ iustitia pōt accipi ꝓ rectitudīe
volūtatis qua vult aliqs reddere vnicui
qȝ in distribuēdo vel ꝯmutādo q̄d ei de
bet̄ ꝛ ꝑm hoc duplex ē iustitia. s. distribu
tiua q̄ aliqs vult oib⁹ q sūt de cōitate di
stribuere bōa cōmunia ꝑȝ debitā ꝓpoꝛ/
tionis equalitatē. Et cōmutatiua qua
aliqs in cōmutādo vult seruare debitaȝ
equalitatē ꝑm quātitatē. Cōmutatiua iu
stitia ꝓprie loquēdo in deo non est. quia
nulli est debitoꝛ ex legis necessitate. ꝛ de
bono retribuit vltra meritū. ꝛ de malo
citra demeritū. Iustitia vero distributi/
ua i deo ē. Oib⁹ eni distribuit bona sua
ꝑm d̄bitā ꝓpoꝛtōis equalitatē. Ad p̄mū
ergo argumētū dicendū ꝙ licet domini
ad seruum nō sit iustitia commutatiua
ꝑm plenā rōnē eiusdē: qꝛ inter dn̄ȝ ꝛ ser
uū non est equalitas eo ꝙ oia que sunt
serui sūt dn̄i. tn̄ dn̄i ad seruos pōt eē iu/
stitia distributiua q̄ nō req̄rit equalitatē
ꝙ̄titatis. Sed propoꝛtionalitatis: que ē
equalitas duarum ꝓpoꝛtionū q̄ cōsistit
in hoc ꝙ seruis ꝓpoꝛtionalr̄ retribuit ꝑȝ
merita sua. Ad secundū dicendum ꝙ ꝛ
si deus nulli creature sit debitoꝛ ex rece
pto. tn̄ debitor est ex pꝛomisso. Nulli. n.
est debitoꝛ nisi cui vult. Si aūt queratur
quar̄ vult: non respondeo nisi quia vult
quia volnntas sua ē pꝛima cā hec Ric.
Ergo ꝙ̄uis deus nihil patiat̄ ex peccat̄
ꝯmissis nihilqȝ eius infinite bōitati ad/
augeat̄ ex bonis cōmissis. tn̄ malos pu/
nire: bonos pꝛemiare ex iustitia distribu
tiua d̄bet: quoniā sic ipse pꝛomisit. Dixit
enim per pꝛophetā psal. xxxvi. Qui ma
lignantur exterminabuntur. Et Apoc.
xxij. Ecce venio cito ꝛ merces mea me/
cum est dare vnicuiqȝ ꝑȝ opera sua. pꝛo
pter hoc dicit. Sapiens pꝛouer. 50. Ini
quitates sue capient impium. ꝛ funibus
peccatoꝛum suoꝛum constringetur. Et
Prouerbioꝛum vndecimo. Simplici/
tas iustoꝛum diriget eos. Et supplanta/
tio peruersorum vastabit illos.

Et ꝓuer.xiij.c. Peccatores ꝑseq̄t malū
⁊ iustis retribuent bōa. Et ꝓuer.xiiij. do
mus ipioꝝ ꝺlebit: tabnacula iustoꝝ ger
minabūt. Et Jo.xxxiiij. Opꝰ hoīs reddet
illi deꝰ: ⁊ iuxͣ vias singloꝝ restituet. Et
Paulꝰ gal.vi.ait.q̄.n.seminauerit hō: h
⁊ metet. Et.i.Cor.iij. Unusqſq; ꝓpriam
mercedē accipiet ſꝫ suū laborē. ⁊ Eph.
vi. Unusqſq; qðcūq; fecerit bonū h ꝑci
piet Que auctoritates ⁊ sctōꝝ dicta iusti
tiam distributiuam summi dei narrant
¶ Scðo ꝓbare debemꝰ pctōꝝ ipunita
tem.s.ꝙ i hac vita ñ oēs pctōres de suis
malis puniūt. Et ad h ē auctoritas Job.
xij.d. Abūdāt tabnacula predonum. Et
Hiere.c.xij.q sic deū allogt. Justꝰ q dē
tu es dñe si disputē tecū. Uerūtñ iusta lo
quar ad te. Quare via ipioꝝ ꝓsperat bñ
ē oibꝰ q ꝑuaricāt ⁊ iniq̄ agūt. Plantasti
eos ⁊ radicē miserūt ꝓficiūt ⁊ faciūt fru-
ctū ꝓpe es tu ori eoꝝ ⁊ lōge a renibꝰ eo-
rū. ⁊ tu dñe nosti me uidisti me ⁊ ꝓbasti
cor meū. Cōgrega eos q̄si gregē ad vic-
timā ⁊ sctifica eos i die occisiōis. Et Aba
chuc idē.d.i.c. Quare ñ respicis sup iniq̄
agētes ⁊ taces deuorāte ipio iustiorē se.
Et facies hoīs q̄si pisces maris ⁊ q̄si re
ptile ñ hñs ꝑncipē. Et ne mlta dicamꝰ
expiētia oium reꝝ magistra docet q̄liter
multi iniqui in via sua mala ꝓsperantur
¶ Tertio ꝓbare debemꝰ ꝯ illos sic ꝓspe
rātes ꝑparaꝫ eē pꝰ hāc vitā rigidā seueri
tatē penāq; horribilē dānatōnis eterne.
Et ad h ꝓpositū sic.d.Aug.xx.li.ð ciui.
dei.c.ij. Nūc aūt ⁊ mala ferre equo aio
discimꝰ q̄ patiūt. ⁊ bōi. ⁊ bōa nō magni
pēdere q̄ adipiscunt ⁊ mali. Ac ꝑ h ēt in
his rebꝰ i qbꝰ ñ apparet diuia iustitia sa
lutaris ē diuia doctrina. Nescimus.n.q̄
iudicio dei bonꝰ ille sit paup: malꝰ iste sit
diues. iste gaudeat quē ꝓ suis ꝑdit mo-
ribus cruciari debuisse meroribꝰ arbitra
mur: ꝯtristet ille quē vita laudabil gau-
dere debuisse ꝑsuadet. exeat de iudicio ñ
solū inltꝰ veꝝ ēt dānatꝰ inocēs aut iniq-
tate iudicis pressus: aut falsis obrutus te
stimonijs. ecōtrario scelestꝰ aduersarius
eius nō solū ipunitꝰ: verū etiā vindica-
turus insultet. Impius optime valeat pi
us languore tabescat. Latrocinent sanis
simi iuuenes: ⁊ q nec vbo quēq; ledere
potuerūt diuersa morboꝝ atrocitate affli
gantur infantes. Utilis rebꝰ hūanis im-
matura morte rapiat. ⁊ q vr nō nasci ð
buisse diutissime isup viuat. Plenus cri
minibꝰ sblimet honoribꝰ ⁊ hoieꝫ sine q̄
rela tenebre ignobilitatꝭ abscōdāt.⁊c.hꝰ
q̄ qs colligit qs enumerat. Que si hērēt
in ipa velut in absurditate constantiam:
vt in hac vita in qua hō sicut sacer psal.
eloqtur. Uanitati similis factꝰ est ⁊ dies
eius velut vmbra ꝑtereūt. non nisi mali
adipiscerēt transitoria ista bona atq; ter
rena: nec nisi bōi talia paterēt mala. pos
set hoc referri ad iudiciū iustū dei: siue
etiam benignum vt q non erant assecu
turi bōa eterna que faciūt beatos tꝑali-
bus deciperent. vel ꝓ malitia sua vel pro
dei mi̇ꝭicordia consolarent bonis. ⁊ qui
non erāt passuri eterna tormēta tꝑalibꝰ
vel ꝓ suis qbuscūq; vl quātuliscūq; pec
catis affligerent: vel ꝑꝑ iplēdas v̇tutes
exercerent malis. hec ille. Et idē in prio
de ciui.dei.c.vij.ait. Placuit qppe diuie
ꝓuidentie ꝑparare i posterū bōa iustis q
bus ñ fruent iniusti: ⁊ mala impijs: qbꝰ
ñ excruciabunt bōi. Ista v̇o tꝑalia bōa
⁊ mala vtrisq; voluit esse coia: vt nec bo
na cupidius appetantur, que mali quoq;
habere cernūt. nec mala turpiter euitē-
tur qbꝰ ⁊ boni plerūq; afficiūt. Interest
aūt plurimū qualis sit vsus vel caꝝ reꝝ
que ꝓspere: vel earū q̄ dicūtur aduerse.
Nam bonus tꝑalibus nec bōis extollit
nec malis frangitur. Malus autē ideo
huiuscemōi infelicitate punit: q̄a felici-
tate corrūpit. Ostendit tñ deꝰ sepe etiam
in his distribuendis euidentiꝰ opationē
suā. Nam si nūc omne pctm̄ manifesta
plecteret pena. nihil vltimo iudicio reser
uari putaretur. Rursus si nullum pctm̄
nūc puniret ap te eius diuinitas. nulla esse
diua ꝓuidētia crederet. Similiter i rebꝰ
secūdis si nō eas deus qbusdā petētibꝰ
euidentissima largitate ꝯcederet. nō ad
eū ista ꝑtinere diceremꝰ. Itēq; si oibus

ea petentibus daret non nisi ꝓpter talia pmia seruiẽdũ illi eẽ arbitraremur nec pios nos faceret talis seruitus: sed potiꝰ cupidos ⁊ auaros. hec ille. Nõ letentur ergo pctõres ⁊ inimici dei qbꝰ blãdus ẽ mundꝰ: si ꝓspera viderint sibi cũcta suc cedere: qꝛ nõ est abbreuiata manꝰ dñi qui pctã que nunc impunita relinqt ꝓri ctius punienda reseruat post hanc vitã. O ꝯfidi pctõres ad vos clamo vobisqꝫ dico. nolite ꝯfidere in iniquitate nolite iebriari dulcedie bonorũ huiꝰ mũdi: qꝛ oĩa tpalia cito deficiẽt. ⁊ illoꝝ gaudium qꝺ in presenti gustatis vobis cõuertetur in luctum. Non contristenť insup hi qui deo seruiũt si in pñti aliqꝺ patienť labo riosum: qa pꝰ laborẽ calamitates ⁊ ẽrũ nas subsequeť quies ⁊ pax: oiumqꝫ bo norum affluentia in repromissa felici ac beata vita.

¶ Qꝺ vno solo peccato mortali iustꝰ de us dãnat eternaľr aiaꝫ. nec sufficit pnia de oĩbus aliis si vnũ solũ retineat. Capłm. ij.

Ecũdũ mysteriũ declarãdũ de seueritate diuine iustitie dicitur restrictio. In quo disputãdũ est ꝯtra nõnullos qui multa pctã relinquentes aliqꝺ tamẽ sibi i quo delecteť reseruant ꝯfidentes per talẽ pe nitẽtiã posse saluari. ¶ Quériť ergo vtꝝ tam restricta tamqꝫ arcta sit dei iustitia vt ꝓpter vnũ solũ pctm̃ mortale dãnare velit eum q. de oĩbus aliis pniam egerit illo solo reseruato puniens illũ ⁊ pro illo ⁊ pro oĩbus aliis. Et rñdeo ꝙ sic: ita ꝙ si vnus mille pctã mortalia commisisset ⁊ pro illis oĩbus tandem vno dumtaxat excepto longã fecisset pniam moreretqꝫ cũ illo pctõ mortali dãnatus vtiqꝫ foret ⁊ puniret ꝓ illo ac ꝓ aliis de qbꝰ pniaꝫ egerat illo vno stante. Probať aũt hoc qꝺ dicimꝰ tripľr. Primo auctoritate. Se cũdo rõne Tertio exẽplis. ¶ Primo au ctoritate. Vñ sapiẽs Ecc. xix. ait. Qui in vno peccauerit multa bona perdet. Et Jac. ij. c. habeť illud qꝺ poniť de re. iur. c. defleat. Qui totam legem seruauerit: offendat aũt in vno factus ẽ oĩum reus

Et de pe. di. iij. c. pniam agere. ꝓpe. c. si aplš. Greg. ait. Quid eni ꝓdest si pec cata luxurie qs defleat. ⁊ tñ adhuc aua ritie estibus anhelat? Et Augu. in li. de penitentia inqt illud qꝺ poniť de pe. di. iij. c. sunt plures. Sunt plures quos pe nitet peccasse: sed non oĩno: reseruantes sibi quedã qbus delecteť. nõ aĩaduer tentes dñm mutuꝫ simul ⁊ surdũ a de monio liberasse ꝑ hoc docẽs nos nũqꝫ nisi de oĩbus posse saluari. Si eni vellet pctã ex ꝑte reseruari: habẽteꝫ septem de monia ꝑficere poterat sex expulsis. Ex pulit auteꝫ septem vt oĩa crimina simul eiicienda doceret. Legioneꝫ aũt ab alio eiiciens neminem reliqt de omnibꝰ q li beratũ possideret: oñdens ꝙ si etiã pec cata sint mille oporteret ꝺ oĩbꝰ penitere ¶ Scðo ꝓbať rõne ꝙ deꝰ nec pniam acceptat illoꝝ qui sibi aliqꝺ pctm̃ reser uant: nec si eos dãnat illoꝝ penã remit tit. Et est prima rõ dñi Boñ. ⁊ Ric. de media villa i. iiij. di. xv. ar. i. q. vi. Qꝛ oẽ pctm̃ mortale ꝯtrariať grẽ gratũ faciẽti sine qua peccata remitti non possunt. ⁊ quia in aĩa non potest esse simul peccatũ ⁊ gratia predicta vno pctõ mortali tñ huic gratie cõtrariante. non põt de aliis venia impetrari. ⁊ diciť ratio ista cõtra riationis. Secunda rõ diciť falsificatio nis quã tãgit Tho. in. iij pte. q. lxxxvi. ar. iij. Naꝫ deus pctã non dimittit sine pnia vera. Sed pnia que est in aĩa adhuc vľ actu vel voluntate peccante mortaliter ẽ pnia falsa. ergo deus ꝑ talem pniaꝫ fal sam minime peccata dimittit. Ideo ait Isidorus. de pe. di. iij. c. Irrisor. Irrisor est ⁊ non penitens qui adhuc agit quod penitet. nec videť deum poscere subditꝰ: sed subsannare supbus. ⁊ de pe. di. v. c. fratres nostros. diciť. Falsam penitẽtiaꝫ esse constat cuꝫ spretis pluribus de vno solo pnia agiť. ¶ Tertia rõ ꝺm prefatos theologos ꝺ ꝑfectionis. qꝛ deus perfe ctissimus nihil facit impfectũ. Cuꝫ ergo iustificatio impii sit opus dei debet esse opus perfectuꝫ. Aut ergo nihil dimittit ꝺm ordinem sue iustitie: aut totum ꝺm

ꝯdescensionẽ sue infinite mĩe. Et h̄ inqͭ
Augꝰ in ꝑ alleg. c. sunt plures. Quedam
impietas infidelitat̃ est ab eo q iustus. ⁊
iusticia ẽ dimidiã sperare veniam. Nec
ꝓpterea tñ desꝑandi sunt pctõres q de
multis pniam agũt vno reseruato. cum
facilꝰ possint ad gratiã ⁊ veram pniam
redire si multa pctã vel aliqua licꝫ non
oia ꝺponãt. ¶ Tertio ꝓbat̃ ꝙ taꝫ arcta
sit dei iusticia vt ꝓpter vnũ solum pctm̃
mortale dãnet eũ qui cũ illo ex hac vita
migrauerit. mãifestis exemplis. Narrat
qdẽ Gregꝰ i. iiij. dial̃. li. ꝙ fuit i mona/
sterio quodã monachꝰ vnꝰ q cũ apperet
vir ꝓbus ⁊ totꝰ religiosus exteriꝰ longe
alit̃ ꝗ̄ apparebat fuit. Nã cũ se ieiunare
cũ fratribꝰ demõstraret: occulte mãdu
care ꝯsueuerat. Corpis aũt supueniente
molestia ad vite extrema ꝑductꝰ ẽ. Qui
cũ iam esset in fine fratres oẽs ad se qui
erant in monasterio vocari fecit. At illi
putabãt viro moriẽte magnũ qd ac de/
lectabile se ab eo audire. Quibus ipse
afflictꝰ ⁊ tremens ꝯpulsus est ꝓdere cui
hosti traditꝰ cogebat̃ exire. Nam dixit
qñ me vobiscũ ieiunare credebatĩ occul
te comedebã ⁊ ecce nũc ad deuorandũ
draconi suꝫ traditꝰ q cauda sua genua
mea pedesqꝫ colligauit. caput ṽo suum
intra os meũ mittẽs spm̃ meũ ebibens
abstrahit. Quibꝰ dictis statim defunctꝰ
est atqꝫ vt penitendo liberari potuisset a
dracone quẽ viderat expectatꝰ nõ ẽ qđ
nimiꝝ constat: qa ad solã audientiũ vti
litatẽ viderit. Ad idẽ est exẽpluꝫ quod
recitat Cyrillꝰ scribẽs ad Aug. de tran/
situ Hiero. Nepos igt qdẽ meꝰ Rufus
noie vtroqꝫ ꝑuatꝰ parẽte a teneris ãnis
ad meas deuenit manꝰ q vtinã ex vtero
nõ exisset ne illi qđ sustinet contigisset:
quẽ tãta diligẽtia enutriui vt a pluribus
a me genitꝰ putaret̃. Crescẽs itaqꝫ ifelix
puer etate quidẽ nõ sapia: ingenti pul/
chritudine corpis decoratus sꝫ nõ aie:
a cunctis dilectione superflua colebatur
Is nãqꝫ. xviij. etatis sue anno ībecillis ⁊
miserimꝰ expirauit: de cuiꝰ morte tantꝰ
ab oibꝰ insonuit luctꝰ ꝙ vix ꝑ mẽseꝫ po
tuit quietari. At ego nimie eiꝰ incũbens
dilectioni pluries rogaui gl'iosũ Hiero.
vt mihi qd acciderat nepoti meo reuela
ret. Orãti ãt mihi die q̃dã hora. ix. tãtus
affuit fetor ꝙ nullatenus potui sustine/
re. ⁊ dũ tacitus mirarer vnde tantꝰ fetor
esset supra meũ ṽticẽ: eleuatis oculis in
felicẽ nepotẽ meuꝫ vidi terribili visione
itaqꝫ visũ in eũ imprimere nõ audebaꝫ
nã chatenis igneis circũligatus flãmas
fetidissimas erũpebat. Ad hãc terribilẽ
visionẽ subito me tãtus timor inuasit vt
dũ plurimũ loq vellẽ formare voceꝫ pe
nitꝰ ñ valerẽ. Postremo aliquãtulũ ad
me rediẽs si meus erat nepos voce cepi
perquirere tremebũda. Ad hec inqͭ ille
vlulatibꝰ ⁊ suspirijs. Utinã ñ essẽ ne taꝫ
diris essẽ cruciatibꝰ deputatus. nã scias
me ꝑpetuis tꝑibus mãsionibꝰ tartareis
ꝑmãsurũ. Heu qd dicã? His dictĩ tantꝰ
mihi dolor affuit vt ꝑpluries sim mira/
tus quõ e vita ꝓtinꝰ nõ decessi. Lõgis
autẽ expletis colloquijs ab eo sciscitatus
fui: cur ita diuinam misericodiã ꝑdiderat
cũ tot ṽtutibꝰ videret̃ pollere. Pro nul
la inqͭ me scias cã fore dãnatuꝫ nisi qa
i ludis maxie delectabar. Atqꝫ in morte
volũtarie postposui cõfiteri. Quibꝰ dictĩ
disparuit: ⁊ tãtus fetor remãsit vt i locuꝫ
illũ per magnũ spaciũ nullus ausus sit
introire. Hec Cyrillꝰ. Ue igit̃ his q cũ
talia vel legũt vel audiũt nõ timẽt non
mutãt̃ ñ cõuertũt̃ ad dñm deũ suũ. Nã
si ꝓ vno pctõ solũmõ hoiem dei iustitia
eternaliter dãnat. quid faciet ꝓ multis?
O somnolenti pctõres. o ꝑegrini velo/
cissimi ⁊ aduene in hoc seculo ꝯsiderate
q̃ ventura sũt: ⁊ cognoscite quãta vobis
impenitentibus ⁊ in peccatis obstinatis
diuina iusticia ꝯminat̃ mala. Nec sufficit
aliqua pctã relinquere: vt patet ex dictis
nisi omnia pariter relinquãtur.

¶ Qualiter deus iusto iudicio ꝑmittit
eos q pniam differunt vsqꝫ ad extremũ
vite impugnari variis impedimentis.

Ertiũ mysteriũ Capitulũ. iij.
t cõtemplãdũ de seueritate diuine
iustitie ꝯ̃ peccatores impẽitẽtes

dicit pmissio. Consueuerūt nāq; in pec
catis suis aliqui esse securi ꝓmictentes
sibi in extremo vite pniam se facturos.
Uerumtñ iustitia dei seuera q̄ frequen/
ter permittit tales impugnari maxime a
tribus quibus coꝝ pnia īpeditur. Pri/
mo a passionibus. Secūdo a demonibꝰ
Tertio a parētibꝰ. ¶ Prīo pmittit deus
tales pctōres īpugnari a passiōibꝰ. Nā
vt inqt Scotꝰ in. iiij di. xx. q. vna. Solet
euenire qꝛ in extremo vite qñ pctōres in
firmāt i sensitiua pte adest maximꝰ do
lor ꝛ maximus timor. dolent relinquere
mundū quē cū suis bonis magis dilexe
rūt q̄ deū. Timent mortē que puat eos
oī terreno bono ꝛ vita tpali quā pposue
rūt eterne. O quantus labor eorū corda
mentesq; occupat. Alterat ex huiꝰ passi/
onibꝰ ratio. quia ſm Aug. passiōes tri/
stabiles plꝰ rōnez suffocāt q̄ delectabi
les. Inde fit vt ꝛ ipi miseri q ꝓposuerūt
malefaciendo in extremo vite ad pniaz
venire: nihil de deo cogitent: nullāq; de
ꝓpria salute memoriā habeant: quia vt
Aug. in sermōe de inocētibꝰ ait. Percu
tit hac aiaduersiōe pctōr: vt moriēs ob/
liuiscat sui qui dū viueret oblitus est dei
Sūt de h quotidie exempla clarissima
Nam ꝛ ego vidi quēdā in extremis la/
borantē qui ditissimus erat ꝛ diuitias ñ
sine pctis cōgregauerat. Cūq; monerē
eū vt iā aie salutē quereret: male libēter
audiebat huiꝰ vba: gnimo in lectulo in
q̊ iacebat se voluens suspirabat gemebat
imo rugiebat. d. O quantū laboraui vt
thesaurizarē: ꝛ alij gaudebūt de thesau/
ris meis o diuitie mee. o pecūie mee. o io
calia mea: qs vos possidebit ꝛ qbꝰ vos
relinquā? Et i his ꝛ silibus retinēs cor ꝛ
animū miserrimꝰ expirauit. In ciuitate
etiā Spoletana puella quedaz formosa
fuit q̄ vanitatibꝰ sēp intēta nil de futura
vita cogitabat. Hec infirmitate pcussa
monitiōes ꝛ hortamēta salutis abhorre
bat: sicut mihi retulerunt q viderunt et
audierūt illā. Tandē inualescēte morbo
cū cerneret infelix iuuencula de ꝓximo
sibi iminere mortē rogauit istanter ma
trē vt eam vestiret ꝛ preciosis indumētis
q̄ ferre cōsueuerat ornaret poliretq; illā
tāq̄ si ad nuptias eēt accessura. annuit
ei mater fecitq; quod filia volebat. O
terribile iudiciuz. o stupendum ꝛ admi/
rabile dictu. Sic ornata: sic induta sus/
pirando clamare cepit iuuencula vana
Heu qꝛ moriar ego sic pulchra. moriar
ego sic decora. moriar ego in taz tenera
etate. Dicebāt illi circūstantes. Cōmitte
te deo filia: quia benignus ꝛ clemēs est
At illa magis lamentabiliter responde
bat. Et quid mihi cum deo: veni tu dia
bole suscipe tu animam meā. Inter que
verba expirauit damnata ꝛ desperata.
¶ Scdo pmittit deꝰ ipugnari peccato/
res impenitentes in extremo vite a de/
monibus. Ipsi etenim spiritus maligni
ꝛ si a circunstantibus nō videant: appa
rent tñ his qui moriuntur aspectu hor/
ribilissimo temptantq; infestant ac co/
nant durissimo certamine: vt de mīa
desperent. Unde Beda refert de gestis
anglorꝝ. qꝛ rex quidam anglie. Adoue/
rendus noie habuit militē in armis pro
bū: sed corruptū in moribꝰ. Cum autē
iprouisa infirmitate feriret: a rege visitat
ꝛ monet ad pniaz. qui renuit. d. qꝛ vide
ret h facere ex timiditate cordis. Cū vo
ad mortis deduceret termios iterꝝ rex visi
tauit euz ꝯfortās vt peniteret At ille. O
dñe mi rex tarda hora est cū iā iudicatꝰ
sim ꝛ damnatꝰ. Naz paulo ante q̄ huc
intrares ingressi sunt duo clarissimi iu/
uenes: quorū vnus sedit ad pedes lecti
mei: alter ad caput: ꝛ dixerūt. Iste ad/
iudicatus est morti. videamus si aliqđ
ius habemus in eo. ꝛ vnꝰ extraxit librū
speciosissimū: ſ; valde puulū d sinu suo
litteris aureis ꝛ fulgentibus ꝯscriptuz:
in quo legens vidi aliqua parua bona
que feceram in iuuentute mea anteq̄
mortaliter peccassem. Et cuz miro mō
exultarē in visione horū: ecce duo teter
rimi demones intrauerunt: ꝛ attulerūt
vnū magnū librū litteris nigris scriptū
in quo vidi omnia peccata mea. Et di/
xerunt demones angelis qui ibi erant.

Quid hic facitis cum in eo nullum ius habeatis: ꝛ liber vester nichil valeat sed noster? Et rn̄derunt angeli ꝙ veruȝ est ꝛ recesserūt. ꝛ hi duo demones cruciant me. Quibus dictis infelicissimus expirauit. Est ergo molest⁹ diabolus morientibus nō solū impijs atqȝ ꝑuersis: sed etiā scis, ꝛ amicis dei. Scribit enim Cyrillus ad Aug. in transitu Hiero. ꝙ Eusebius vir scissimus quōdā Hiero. gliosissimi discipul⁹ cū esset de hac vita migratur⁹ adueniēte die q̄ se ex Hiero. reuelatione migrare sciebat. die tertio ꝑeunte labore febrium ꝯcussus valde se sup terrā magistri nō imemor nudū deferri fecit a fratribus ꝛ a singulis osculum accipiēs benigna eos cōsolatione ꝯfortauit: vt i scō manerēt ꝓposito. Deinde saccū quo opiebat gliosus Hiero. deferri ꝛ supra se poni fecit: ordinauitqȝ ꝑm instar magistri sui. Hiero. gliosi ex̄. ecclesiaȝ in q̄ iacebat sci Hiero. corpus sepeliri. post hec corpe sacratissimo dn̄i se muniēs deo ꝛ beato Hiero. deuote se cōmēdauit: ꝛ sic p triduū locutiōe corporali ac visione priuatus circūstātibus fratribus psalteriū ac passionem dn̄i ac alia scā legētib⁹. die vo quo moriturus erat ante btē aie exitū p duas horas venerabilis Eusebius cepit ita terribiles actus ꝑagere ꝙ circūstantes monachi pauore ꝑterriti velut amētes in terra iacebāt. Nā qn̄qȝ trāsuersis oculis manibus simul iūctis voce dira facieqȝ terribili clamabat: Nō faciā. nō faciā. Mēntiris. mētiris. Post hec ad terrā rediēs faciē in terra firmabat q̄ꝫtū poterat clamans: Adiuuate me frēs ne peream. Qō monachi videntes lachrymantib⁹ oculis euȝ interrogauerūt qd esset. Ad quos ille. En nō videtis demonū agmina q me deuorare cupiūt. Et illi. Quid te facturū volebāt cū dicebas. Nō faciā mentiris. At ille. Conabant nāqȝ vt nomen dei blasphemarē: ꝛ ego hoc nolle facere acclamabā. Dicebant insup vt de dei misericordia dsperarē eo ꝙ essē dānat⁹. Quib⁹ ego rn̄debā ꝙ mētirent. Abscondebā aūt faciē meā ne viderē eoruȝ aspectū qui tam terribilis est vt sustineri nō possit. Si ergo hic dei amic⁹ tā duꝛ ꝑliū a demonib⁹ sensit quid faciēt pctōres nephādissimi q tā diu diabolo ꝑuierūt? ¶ Tertio ꝑmittit de⁹ pctōres ipenitentes ipugnari i extremo vite a parentib⁹ a domesticis ꝛ ꝓpinquis. Ipsi equidem sūt q egrotantib⁹ ꝯfessionē noiare non audēt sacerdotes ꝛ religiosos noiare volentes indignant expellūt. notarios si cōparuerint vt testā ꝯficiāt turpiter eijciunt. O amici carnales o inimici aiarū carorū vestroꝝ. de vobis dr̄ Math. x. c. inimici. hois domestici eius. Proptera salubriter ꝓuisū ē p. c. cū ifirmitas. s pe: ꝛ re. Dicit eni sic. Cū infirmitas corporalis nō nūq̄ꝫ ex pctō ꝓueniat dicēte dn̄o languido quem sanauerat. Uade ꝛ ampliꝰ noli peccare ne deterius tibi cōtingat. pn̄ti decreto statuimus ꝛ districte precipimus medicis corporum vt cum eos ad infirmos vocari contigerit ipsos ante oia moneant ꝛ inducāt vt medicos aduocent aiaꝝ. vt postq̄ꝫ infirmo fuerit de spūali salute ꝓuisū ad corporalis medicine remediū salubrius ꝓcedat. cum cessāte causa cesset ꝛ effectus. hec ibi. Sȝ ꝑmittēte deo ad puniendaȝ negligentiā impenitentiū: nec ipsi medici statutuȝ h saluberrimū ecclie obseruāt. Timendū igitur est oibus pctōribus ne seuiat i eos iustitia. dei. Jō i tēpore opor tūo sine dilatione studeant ad pniam redire vt illa mediāte faciāt se dignos gr̄a ꝛ ꝯsequēti btā gloria i q̄ viuit de⁹ i scl'a scloꝝ. Amē

¶ Feria q̄rta p⁹ dn̄icā in sexagesima de seueritate diuine iusticie. ꝯ origenistas qui dicunt in fine oēs diabolos ac homies fore saluandos. Sermo. xi.

r

Eddet unicuiqȝ secūduȝ opa sua Sapientissimi filij dei verba sunt ista Math xvi. c. originaliter scripta. Offert se nobis ex

omni parte magis ac magis tremenda
i usticia dei q̄ nō respicit ꝑsonas hoium:
nō curat angeloꝝ dignitatē: sed oibus
peccantibus ꝛ de pctō nō penitentibus
cōminat̃ indifferēter dānationē eternā
Sūt tamē origeniste qdā ptinaciter asse
rētes ꝙ i fine de⁹ lapsis angel' ꝛ dānatis
veniā dabit ꝙq; infideles oēs reuoca/
bunt̃ ad celū. ꝛ ꝙ xp̄iani qlibet hitabūt
in ꝑadiso ita ꝙ dei mīa supabit oēs rigi
ditatē iusticie eius. Contra tales in p̄nti
sermōe dicere statui ondereq; ꝙ̄ fortis
ꝛ aspera sit dīna iustitia ꝯtra peccatores
quoscūq;. Ad qđ intelligendū ꝯsiderā/
damq; illā ꝓponimus ex triplici pte.
Prio ex pte angeloꝝ maloꝝ.
Scđo ex pte infideliū excecatoꝝ.
Tertio ex pte xp̄ianoꝝ falsoꝝ.

¶ Qualiter errauit Origenes circa sal
uationē maloꝝ āgeloꝝ: ꝛ q̄uo tāt⁹ error
ꝑ sacras scripturas roborat̃. Capl'm .i.

P Rio ꝓponimus ꝯsiderādā dei
iusticiā terribilē ꝛ seuerā ex pte
angeloꝝ maloꝝ. Nā eos excel
lentissimos nobilissimos ꝑfectissimosq;
i donis nāe multos ꝛ q̄si inumerabiles
pp vnū soluꝫ pctm̄ supbie a ꝑadiso seu
empyreo celo eiectos eternalr̃ ꝯdēnauit
Uer ꝓ clariori noticia h⁹ ptis tria du/
bia emergūt disputāda. ¶ Primū vtꝝ
Origenis opinio fuit ꝙ mali angeli sal
uabūt̃. ¶ Scđm vtꝝ mali angeli sint in
iferno. ¶ Tertiū vtꝝ ꝑ scripturas ꝓbari
possit ꝙ āgeloꝝ maloꝝ pēa nūq̄ finiet̃
Circa p̄mū dubiū ē triplex mod⁹ dicēdi
Prim⁹ est quorūdā q origenē excusare
volūt. d. nūq̄ eū falsa aut reprehēsione
digna. nō solū scripsisse. ſꝫ nec docer̃ po
tuisse: sed inuidie quorūdam attribuūt
oīa que de Origene erronea ꝛ hr̃tica p̄
dicāt̃. Inuidi aūt talia Origeni vt illum
criminarēt̃ iposuerūt. Mouētur āt isti
defensores Origenis ad sic tenendū tū
ꝓpter eius scimoniā: tum ꝓpter ꝓfūdā
sciam: tū ꝓpter feruētissimū çelū. Nā vt
colligitur ex dictis Eusebij in historia ec
clesiastica. ꝛ Hiero. i li. đ viris illustrib⁹
Origenes habuit patrē Leonidā xp̄ia/
nū ꝛ martyrē: p⁹ cui⁹ martyriū cū reb⁹
p̄rimonialib⁹ ob ꝯfessionē nois xp̄i eēꝫ
p̄uat⁹: cū matre vidua ꝛ sex frīb⁹ pauꝑ
derelict⁹ habēs ānos circiter. xvij. etatꝫ
studio litteraꝝ intētus se matrē ꝛ frēs de
eo qđ docēs lucrari poterat sustentabat
ꝛ sepius martyr migrasset ad dn̄m nisi
mater ei⁹ pia fraude nocte vestes ei⁹ sur
ripuisset. Cōsecutus tandē est a deo scie
grām: eratq; potētissim⁹ in grāmatica
ꝛ oib⁹ sclarib⁹ litteris: in oi q̄q; phia ꝛ
nāli eruditiōe ꝑfect⁹: ſꝫ instruct⁹ maxie
in lectione ꝛ doctrina dinoꝝ voluminū.
Un̄ ꝓ incredibili scie sue p̄rogatiua do
ctor ecclie alexādrine a Demetrio ipsius
loci ep̄o istitut⁹ ē chathedrāq; doctoris
p⁹ Pāntheriū ꝛ clemētē tertius obtinuit
cui⁹. s. clementis ꝛ ipse auditor extiterat
Ubi dū v̇bū dn̄i doceret palā: tā viros
q̄ femīas instruxit. Et vt ois maledicti
turpis occasionē ifidelib⁹ tolleret qđdā
min⁹ ꝑfecti sēsus: ſꝫ feruētꝫ fidei castitatꝫ
opus exercuit. Nā illđ euangelicū atten
dens. Sūt eunuchi q se castrauerūt pp
regnū celoꝝ. mox illud in se compleuit.
Tūcq; nulla aduersarijs detrahendi oc
casiōe relicta vigilāter doctrine ꝛ p̄dica
tiōi vacauit i abstinētia plurima in ieiu
nijs ꝛ in vigilijs. Ex ei⁹ v̇o auditoribus
mlti martyres sūt effecti. Et nūq̄ ꝑmisit
ea q̄ in ecclesijs disserebāt a notatoribus
excipi nisi qn̄ sexagesimū etatꝫ sue annū
agēs multo vsu ꝛ labore plurimū i v̇bo
dei fiducie accepat. Isidor⁹ āt i. vi. ethi.
li. sic de ipso ait. Origenes i scripturarū
labore tā grecos q̄ latinos operū suoꝝ
magnitudīe supauit. Deniq; Hiero. sex
milia librorū ei⁹ se legisse fatet̃. Propter
hec oia ergo nō vr̃ q̄busdā vt dixim⁹ ꝙ
Origenes tā grauiter potuerit errare vt
diceret etiā damnatos angelos fore sal/
uandos. Sed his ego rn̄deo ꝙ nullus
est tā sanctus: tā iust⁹: tā doct⁹ i legē dn̄i
tāq; exercitat⁹ i via ei⁹ vt cadere n̄ possit
p̄m cōem legem. Sapientior certe mū/
diorq; ipso Origene erat in celo empy/
reo lucifer: ꝛ tn̄ ꝓpter peccata expulsus
est inde. Quare aūt deus ꝑmittit ruere

eos qui diu in ꝟtutibꝰ ꝑseuerarũt peni-
tus ignoramus: quia iuditia dei abyssus
multa. ¶ Scõs modus. dicẽdi de Ori-
gene est alioꝝ q tenẽt ipsuꝫ errasse: ſꝫ pꝰ
errorẽ ad pniam venisse. Ostẽdũt autem
planctum quẽdã qui ascribit Origeni tñ
planctꝰ ille iter apochriphas scripturas
annumerat. vt pꝫ. xv. di. c. scã ro. ecclesia
¶ Tertiꝰ modꝰ dicẽdi de Origene ẽ ꝙ
in ꝟitate errauerit. Unñ aug. xxi. li. de ci.
dei. c. xvii. vel. xxi. ait. Nũc iã cũ miseri-
cordibꝰ nr̃is agẽdũ eẽ video: ⁊ pacifice
disputanduꝫ q vel oibꝰ illis hoibꝰ quos
iustissimꝰ iudex dignos gehẽne supplicio
iudicauit: vel quibusdam eoꝝ nolũt cre
dere penã sẽpiternã futuraꝫ: ſꝫ post certi
tpis metas ꝓ cuiusqꝫ pcti quẽtitate lon-
gioris siue breuioris eos inde estimant
liberandos. Qua i re misericordioꝛ ꝑfe
cto fuit Origenes qui ⁊ ipsuꝫ diabolũ ⁊
angelos eiꝰ post grauiora pro meritis ⁊
diuturniora supplicia ex illis cruciatibus
eruendos ⁊ sociãdos sanctis angelis cre
didit. Sed illũ propter hoc ⁊ ꝑꝑ alia ñ
nulla nõ imerito reprobauit ecclia. hec
ille. Et Hiero. ad Palmachiũ ingt. Si
mihi creditis origenista nunq̃ꝫ fui: ⁊ si
nõ creditis nũc eẽ cessaui. Male sentit
de filio: peius de spũ scõ: aiarum ꝺ celo
ruinã ipie protulit: verã totius carnis re
surrectionẽ negauit. Et idem ad Deside
rium ait. Origenes melior in bõis peior
in malis fuit. cuiꝰ hereses in libris Peri
archon quos ipse cõposuit maxime iue
niri dicũt. Et idẽ aduersus Uigilãtiũ sic
loqt. Opis mei est ⁊ studij multos leger̃
vt ex plurimis diuersos flores carpaꝫ ñ
tam probaturus oia q̃ꝫ q̃ bona sint ele-
cturus. Assumo multos in manu mea
vt a multis multa cognoscã. Origenes he
reticus qd ad me: q illũ in plerisqꝫ he-
reticũ eẽ nõ dubito. Errauit eni de dia-
boli pnia: errauit ⁊ de aiaruꝫ statu: ⁊ qꝺ
his deterius ẽ prem ⁊ spũm sctm̃ in cõ-
mentarijs Isaie Seraphin eẽ testatꝰ ẽ.
Si errasse nõ dicerẽ: ⁊ hoc quottidie ñ
anathematiçarẽ eẽm erroris illius sociꝰ.
Neqꝫ eni ita ꝺbemꝰ illius bona suscipe
vt mala q̊qꝫ suscipe videamur. At ideꝫ
in multis scripturis bene interꝑtaꝰ ẽ ⁊
ꝓphetaꝝ obscura disseruit: ⁊ tã noui q̃ꝫ
veteris testi reuelauit maxia sacr̃a. h̃ ille
¶ Scõm dubiũ erat vtrũ mali angeli
sint in iferno. Et ad h̃ rñdet dñs Boñ.
di. vi. ar. ij. q. i. ij. li. d. cũ Alexãdro ꝺ ales
i. ij. volumie sũme. q. xcvi. ꝙ locꝰ demo-
nũ pꝰ lapsũ vsqꝫ ad diẽ iudicij ñ ẽ locus
subterraneꝰ quẽ vocamꝰ infernũ: ſꝫ aer
caliginosus in q̊ generaliter ꝺmonũ ha
bitat multitudo Utruꝫ aũt aliqui detru-
si sint in infernũ: h̃ ego nescio nec iuẽio
determinatũ a scis. h̃ aũt bene credo ꝙ
aliqui descendant ad torquẽdas aias ſꝫ
ꝙ habẽt inter se deputata malediciõis
officia. Si ẽt in isto aere puniantur pena
ignis diuersi sentiunt diuersa. Quidam
dicũt ꝙ sic. licꝫ minꝰ intẽse q̃ꝫ post iudi
ciũ. Alij aũt dicũt ꝙ talis pena differtur
eis vsqꝫ ad iudiciũ. ⁊ interi grauem pe-
nã suscipiũt: ex eo ꝙ sũt in isto aere ca-
liginoso: qa locus in quo cõditi sũt erat
celũ empyreũ quod est luminosuꝫ ⁊ est
eis locus nãlis ad queꝫ nõ pñt amplius
reuerti. ¶ Tertiũ dubiũ ꝓpositũ ẽ vtrũ
ꝑ scripturas ꝓbari possit ꝙ nũq̃ꝫ diabo
li saluabũt. Et ad h̃ Aug. xxi. li. de ci. dei
c. xxiij. inducit duas auctoritates. Una
est Ioh. Apoc. xx. d. Diabolus qui sedu
cebat eos: missus est in stagnum ignis
⁊ sulphuris: vbi bestia ⁊ pseudo ꝓph̃e
cruciabũt die ac nocte i scl̃a scloꝝ. Alia
ẽ auctoritas xp̃i qui Math. xxv. ait. Ite
maledicti in ignẽ eternum: qui paratus
est diabolo ⁊ angel̃ eiꝰ. Ex qbꝰ sic Aug.
d. ꝙ hic dr̃ in eternũ: ibi dr̃ in scl̃a scloꝝ
Quibꝰ ꝟbis scriptura dina nihil aliud
significare ꝯsueuit: nisi ꝙ finẽ temporis
nũq̃ꝫ hꝫ. Jõ Aug. audacter i. li. de fide
ad Petꝝ sic loqt. Firmissime crede dia
bolũ ⁊ angelos eiꝰ in ignẽ eternũ a xp̃o
eẽ mittẽdos vbi nũq̃ꝫ carebũt pena quã
eis ꝑꝑauit dina iustitia. Si igit deus taꝫ
dure puniuit angelos qa peccauerunt ⁊
in malicia sua obstinati ꝑmanserũt. quõ
securi sũt transgressores hoies diuinorũ
ꝑceptoꝝ: O reprobi offẽsores maiestat̃

diuine. o p̄sumptuosi ⁊ temerarij execu-tores oium malarū affectionū: cur non timetis? cur non pauescitis? cur deniq̄ nō ꝯpūgimini ad cōminātē vocē sūmi dei? Ipse qdē vt in sermone p̄cedēti p3 ad vos clamitat. Nisi ꝯuersi fueritis sicut angelis nō pepci nec vobis parcaȝ sicut angelos a sedibꝰ celi eieci ita ⁊ vos eijciā sicut illos ꝑpetuo cruciandos damnaui ita ⁊ vos damnabo. O tremenda iusti-tia dei cui resistere nullꝰ potest: n̄ hoies nō angeli spūs potentissimi.

¶ Qualiter iustitia dei dānabit oēs in-fideles. ⁊ qd sentiēduȝ est de puulis de phis ⁊ alijs infidelibus. Capitulū .ij.

Secundo ꝑponimꝰ ꝯsiderandā terribilē iustitiā dei ex pte infideliū pctōꝝ quos oēs quotq̄t fuerunt quot sunt vel erūt cū īfidelitate morientes damnatiōi perpetue deputauit. sciendū tn̄ ꝙ triplex ē īfidelitas. Pria puuloꝝ. Scōa phoꝝ. Tertia maliciosorū. ¶ Pria ē infidelitas puuloꝝ ⁊ h̄ dicitur b̄m purā negationē: ex hoc solo ꝙ puuli nō habēt fideȝ ⁊ h̄ b̄m Tho. 2. ij. q. x. ar. 1. n̄ hēnt rōnē pcti? s3 magis pene q̄a talis ignorātia diuoꝝ ex pctō p̄moꝝ parētūs secuta est. Jō q̄ cum tali infide-litate moriūt dānāt quidē nō ꝑpter infidelitatis pctm̄: s3 propter orīgialē culpā ab illis ꝯctā: ita ꝙ oēs puuli sine baptis-mo morientes: ⁊ in lege veteri sine alijs remedijs ꝯtra peccatum originale ad-hibitis erant de numero dānatorū. Uerūtn̄ de illis dubitari solet vtruȝ puniendi sint pena māalis ignis: q̄m Aug. de fide ad Petrū ait. Firmissime tene puulos q̄ sine sacro baptismatis de hoc sclo transeūt eterni ignis supplicio sēpiterno puniendos. Et idē in Ench. cōtrarium videt dicere. Mitissima inq̄t sane eorū erit pena q̄ p̄ter pctm̄ qd originaliter cōtraxerūt nullū insup addiderūt. s3 si puniret pena ignis: n̄ eēt mitissima. Jō di-cit. d. Boñ. i. ij. dis. xxxiij. ar. iij. q. i. ꝙ q̄-dā attēdētes rigorē diue iustitie ac sniaȝ qua deus hoieȝ ꝑ vno modico mortali in quo momentanea ⁊ q̄si nulla fuit de-lectatio cruciat eternalit dicūt ꝙ parui li cremabunt igne māli. longe tn̄ minus q̄3 illi qui peccauerūt pctō actuali ⁊ hoc dicūt sensisse Aug. cum dixit in Ench. penā puuloꝝ eē mitissimā. Et i. li. d fide ad Petrū ait. Paruuli cruciabūt etno supplicio. Mitissimā eni illā vocat non absolute: s3 respcū alioꝝ. Sed cū valde durū videat ꝙ deus tā dure tam aspere agat cum puulis sic decedentibꝰ. iō alia extat positio mitior que magis ꝯcordat pietati fidei ⁊ iudicio rōnis. qd q̄a paruuli decedētes cū originali culpa carēt iusticia ⁊ spūs sci grā que est pignus he-reditatis eterne priuant i eternū visiōe dei. Quia v̊o in carne fuit feditas: ideo ponent in loco vili vtpote infernali. S3 q̄a nō habuerūt i se actualē delectatioēȝ pcti nec in spū nec i carne: iō nō sentiūt pene ignis acerbitatē. Et huic opinioni inheret magister i lrā ⁊ in tex. Ad dictū v̊o Aug. p̄allt. in. li. de fide ad. Petrum dicere possumꝰ ꝙ ipse sic locutꝰ ē nō intendens dicere ꝙ puuli sensibiliter cru-cient: s3 potiꝰ manifestare voluit penam eoꝝ q̄3tū ad carētiā visiōis dei ⁊ q̄3tum etiam ad vilitatē loci. Et h̄ valde abun-dant exp̄mit plus dicēs ⁊ minꝰ volens intelligi. Nec sine cā sic loqt. Facit eni h̄ ad extirpandā illaȝ heresiȝ q̄ dicebat paruulos nulla pena puniri. Unde sicut in moribꝰ documentū est: ꝙ qui vult ab vno extremoꝝ ꝑuenire ad mediū debet declinare ad aliud extremū sicut docet phs. ij. eth. c. viiij. nō punient ergo puuli pēa sēsus ⁊ māl ignis: s3 pēa dāni ⁊ carētia visiōis diue. Utrꝝ āt sit eis aliq̄s dolor iterior satis apud doctos dubiū ē Quidā. n. voluerūt dicer ꝙ carbūt cognitōe ⁊ dolore. Cognitioē qdē exigēte dei iusticia: ⁊ dolore exigēte mīa diua. Justitia nāq̄ exigit vt n̄ det eis pꝰ hāc vitā donū aliqd cognitōis qd i hac vita n̄ habue-rūt. Un̄ sic caruerūt cognitoē fidei ⁊ oi gener cognitiōis itellectiue illi q̄ mortui sūt an̄ vsū rōnis sic etiā carebūt pꝰ hāc vitaȝ nec diuturnitate tpis addiscēt. Mīa exigit vt n̄ hēant penā actual doloris cū

non habuerint maculaꝫ actualis culpe.
⁊ ideo iusto suo iudicio priuat eos deus
oi eoꝝ cognitione q̄ pñt eis inferre do-
loꝛē. Meli⁹ ē eni talia ignorare q̄ꝫ scire
Sꝫ qa difficile ē itelligeꝛ ꝙ aia separata
nō habeat vsū rōnis: ⁊ nō cognoscat ea
saltē quoruꝫ cognitio ē ei nālr inserta
cū ex pte corꝑis ipedimētū non habeat
ideo alij aliter opinant̄. s. ꝙ aie puulorū
⁊ habebūt cognitionē: ⁊ habebūt dolo-
rē. Scient eni ꝓpter qd facte sūt: ⁊ sciēt
se ab illo bono merito originalis culpe
esse priuatos. ⁊ tñ nō habebūt doloreꝫ
q mereat̄ dici vermis qa nō habebūt re
morsū ꝙ ꝑdiderint illō bonū ꝑꝑ ꝓpriā
negligentiā ⁊ cōtēptū. Et ꝓ tanto doloꝛ
eoꝛum erit multo mitior qꝫ doloꝛ adul-
toꝝ. Sꝫ opinio ista bñ stare nō pōt: tuꝫ
ꝑꝑ h̄ ꝙ doloꝛ ille ē absq̄ꝫ patiētia ⁊ spe.
⁊ ita cū murmure ⁊ desꝑatiōe: tū ēt qa
doloꝛ aie redundat in carneꝫ. Et si talis
doloꝛ ex deliberatione procedit nō videt̄
eē absq̄ꝫ actuali obliḡtione. Propterea
est tertius mod⁹ dicēdi ꝓbabiloꝛ ⁊ com
munioꝛ. ꝙ aie puuloꝛuꝫ carebūt actua-
li doloꝛe. ⁊ afflictione: nō tñ carebūt co
gnitione. ⁊ h̄ pōt sat̄ rōnabiliter itelligi ꝑ
hūc modū. Decedētes eni in solo origi-
nali mediū tenēt inter hñtes grāꝫ ⁊ cul
pam actualē. Et qm̄ stat⁹ retributionis
dꝫ rñdere statui vite pñtis: in tali statu
debēt aie puulorū poni: vt q̄si mediū te
neant inter btōs ⁊ eternis ignib⁹ crucia
tos. Qm̄ ergo bti carēt malo pene sēsibi
lis: ⁊ cū hoc habēt dei visionem. dānati
ecōtrario sūt in tenebris ⁊ puniūt̄ pena
sensibili. Paruuli ſm ordinē rectū diuine
equitatis debēt cōicare in vno cū dam-
natis ⁊ in alio cū btis. Sed nō possunt
cōicare cū btis in hñdo diuinā pñtiam
qa tūc in nullo cōicarent cum dānatis.
Pñtia eni visionis dei nō stat cuꝫ pena
sensibili. Jdō cū btis cōicant in h̄ ꝙ ca-
rent oi afflictione exterioꝛi ⁊ iterioꝛi. cuꝫ
dānatis v̄o in hoc ꝙ priuant̄ visione dei
⁊ lucis corpoꝛalis. Paruuli igit̄ sic diuino
iudicio inter btōs ⁊ simpliciter miseros
quasi in medio cōstituti h̄ nouerunt. Et
cuꝫ ex vna pte cōsideratio generet deso
lationem. ex altera cōsolationē: ita equa
lance diuino iudicio eoꝝ cognitio ⁊ affe
ctio librant̄ ⁊ in tali statu perpetuant̄ vt
nec tristicia deijciat nec letitia reficiat. Et
in h̄ mirabilis ostēditur ordo diuine sa-
piētie que cuncta nouit suis locis dispo-
nere ⁊ ad suā gloꝛiā ordinare. Nā sicut
in btis potissime manifestat̄ mīa ⁊ in dā
natis iustitia: ita in istis mīa simul ⁊ iu
stitia. ⁊ ex hoc pꝫ ꝙ non facit deus aias
frustra quas nouit de corpoꝛe ante susce
ptionē baptismat̄ egressuras. Oia enim
facit deus ad suā gloꝛiā manifestandaꝫ.
Vñ si tu queras quid puuli faciūt vtruꝫ
addiscāt vel ꝯferāt vel aliqd̄ opus exer
ceant: breuiter ego rñdeo ꝙ diuine iusti
cie eq̄tas ⁊ imutabilitas in eodem statu
q̄ꝫtū ad corpoꝛa ⁊ q̄ꝫtuꝫ ad aias siue ad
cognitiuā. ⁊ quo ad affectiuaꝫ ꝑpetualr̄
eos ꝯsolidat: vt nec ꝓficiāt: nec deficiāt
nec letent̄: nec tristēt̄: sꝫ sēp sic vniformi
ter māeāt: vt sint materia laudādi diuī
iudiciū: qd̄ sic equū ⁊ iustū ē vt nullum
malū relinquat ipunitū ⁊ nullū bonū ir
remuneratū ⁊ ꝑfectissime teneat mediū
iter supfluū ⁊ diminutū. hec Boñ. Ego
aūt dico ꝙ difficile ē assignare puulorū
dānatoꝝ qualitatē ⁊ ꝯditionē. Nobis tñ
sufficere debet ꝙ dei iustitia eos ꝑpetuo
ꝯdemnabit. Et in h̄ redarguēde sūt libi
diose matres foꝛnicarie ⁊ adultere imo
filicide quarum culpa fit sepenumero vt
vel in vtero vl̄ ex̄ vterū puuli iterficiant̄
O nephādissimū scelus. o dtestādū ma
lū quo fit vt aie sil̄ ⁊ corpoꝛa perimātur.
¶ Scd̄a ifidelitas ē moralium phoꝝ q ſꝫ
rōnis regulā vixerūt extollentes v̄tutes
vitia v̄o reprobātes: tñ fidē ñ habuerūt
nec implicitā nec explicitā. Qui ꝑfecto
oēs ex diuina iustitia cū dānat̄ sūt depu-
tati. Nec durum videri dꝫ ista sētire de
sapiētib⁹ h⁹ scli. Qm̄ vt inq̄t Paul⁹ ad
Ro. i. Jnexcusabiles sūt qa cū cognouis
sent deū nō sic̄ deū glificarūt aut grās
egerūt: sꝫ euanuerūt i cogitationib⁹ suis
⁊ obscuratū ē isipiēs coꝛ eorū ⁊ dicentes
se eē sapiētes stulti facti sūt. ¶ Tertia est

infidelitas maliciosoꝝ: que ꝯm Tho. ii.
ij. q. x. ar. i. est ꝑ ꝯrietatē ad fidem: qñ. s.
aliquis repugnat auditui fidei vel ipsam
cōtēnit. ⁊ in h̄ ꝓprie ꝑficit rō infidelitatꝪ
que pcm̄ est mortale. Et ī hac implicati
sunt iudei idolatre machometani: ⁊ alij
ꝯdicentes xp̄iane fidei quoꝝ ꝓch dolor
grandis ē numer⁹: oēsqꝫ dei iustitia dā/
nabit ad inferos etiā si alia pctā nō ha/
berent. Nec valꝫ opinio illoꝝ qui dicūt
vnūquēqꝫ in sua fide vel lege exq̄ credit
eam bonā posse saluari: qa vt scribit ex̄
de summa tri. ⁊ fi. ca. vna est fideliū vlis
ecclia ex̄ quā nullus oio saluatur. Et de
hac Cyprian⁹. xxiiij. q. i. c. loquit. Hanc
vnā eccliaꝫ in cātico canticoꝝ spūs scūs
ex ꝑsona xp̄i dñi designat. d. Una est co
lumba mea: formosa mea. Hanc ecclie
vnitateꝫ ⁊ btūs Paulus docet ⁊ sacr̄ꝫ
vnitatis oñdit. d. Unus deus vna fides
vnū baptisma. vnū corpus ⁊ vnus spūs
vna spes vocatiōis nr̄e. Ad ideꝫ ē. c. qm̄
vet⁹. xxiiij. q. i. ⁊. c. aliud. ꝺ ꝯse. di. iiij.

¶ Qualiter iustitia dei dānabit omnes
malos xp̄ianos sine penitentia morien/
tes. ⁊ quare pēa eoꝝ grauior erit alioꝝ.

t Ertio ꝓponimus Capl̄m .iij.
ꝯsiderandā acerrimā iustitiaꝫ
dei ex pte xp̄ianoꝝ falsoꝝ quos
cū diabolis ⁊ ifidelib⁹ si i pctō moriant
ꝯdēnabit. Et ad h̄ clarius intelligenduꝫ
de illoꝝ dānatiōe notabim⁹ tria. Prio
verificationē. Scdo rōnē. Tertio graua
tionē. ¶ Prio notabim⁹ verificationē.
Uñ. s. verificari pt q xp̄iani mali cū im
pnia moriētes saluari nō possint. Ad h̄
sufficiat audire Aug. i. li. ꝺ fid ad Petꝝ
d. Firmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites/
ñ oēs q itra ecclīam catholicā baptiçant
accepturos eē vitā eterneꝫ: sꝫ eos q per/
cepto baptismate recte viuūt. i. q absti/
nuerūt se a vitijs ⁊ concupiscētijs carnis
Regnū eni celoꝝ sicut heretici ifideles
atqꝫ scismatici nō habebūt: sic catholici
crimiosi possidere nō poterūt. Et sic ani
mose locutus est Aug. ꝓpter v̄ba xp̄i. d.
Math. vij. Nō ois q. d. mihi dñe dñe
intrabit in regnū celoꝝ. Multi dicent
mihi i illa die dñe: nōne i noīe tuo pro
ph̄auim⁹: ⁊ in noīe tuo demōia eiecim⁹
⁊ in noīe tuo v̄tutes multas fecimus? Et
tunc confitebor illis: qr nunqꝫ noui vos
Discedite a me omnes q opamini iniq/
tatē. ¶ Scdo notabim⁹ rōnē q̄re. s. ba
ptiçati xp̄iani damnabūt. cū Mar. vlt.
dicat. qui crediderit ⁊ baptiçatus fuerit
salu⁹ erit. Et ad hoc rñdet Jacobus. ij.
c. q fides sine operibus mortua est. Jō
notāda est illa Amb. snīa q̄ pōit. xxij. q.
v. c. Cauete fratres. Cauete inqt fratres
mendaciū. qa oēs qui amant mēdaciuꝫ
filij sūt diaboli. Mēdaciū nāqꝫ est xp̄ia
nū se dicere ⁊ opa xp̄iani ñ facere. Mē
daciū nō solū in falsis v̄bis. sed in simu
latis consistit operibus. Et vt Aug. dicit
in. iiij. de doctria xp̄iana. Ex sacr̄o vncti
onis xp̄ianoꝝ omniū vocabulū descen/
dit ⁊ nomen: qd nomē ille frustra sortit
qui xp̄m minime imitat. Quid mirum
igitur si ꝯ malos xp̄ianos seuiet iustitia
diuina qñ ⁊ ipsi criminosi flagitiosi vi/
tiosissimi repiunt? Heu heu nō solū de
infidelibus: sꝫ de xp̄ianis dici pōt illud
ꝓph̄e: Corrupti sunt ⁊ abhominabiles
facti sūt in studijs suis. nō est qui faciat
bonū. nam baptismate dūtaxat excepto
tpibus istis deteriores sunt in malis mo
ribus xp̄iani qꝫ iudei siue gentiles. Nō
est i eis hoc est ꝓ maiori pte in plurib⁹
fides: nō religio: nō pietas: ñ reuerētia
nō timor: nō amor dei: nō çelus: nō iu/
sticia: nō simplicitas: nō rectitudo: non
veritas: non innocētia: nō cōpassio: nō
liberalitas: nō hūilitas: nō māsuetudo
nō modestia: nō continētia: nō sobrie/
tas: non pudicitia: non castitas. Quin/
imo vbiqꝫ regnāt vitia ꝯria: hereses: su/
ꝑstitiōes erronee: crudelitates: irreuerē
tia ad sacr̄a: ꝑsumptio: amor sclī: tepidi/
tas: iiustitia: duplicitas: fraudulentia: fal
sitas: nequitia: auaritia: symonia: super/
bia: inuidia: odiuꝫ: incontinentia: lasci/
uia in omni abhominatiōe: blassemie:
sacrilegia ⁊ h⁹. O xp̄iani tm̄ noīe ⁊ non
re. O xp̄iani oī dolo ⁊ malignitate plēi.
quo itis. quo itis? quoue speratis ire cum

tanta mole vitioꝝ vr̃oꝝ: certe vobis di/
co q̄ nisi redieritis ad v̄tutū semitā ⁊ ad
pn̄iam habitabitis i inferno q̃m vt dictuȝ
ē sic exigit diuina iustitia. Tertio notabim⁹
d̄ dānatiōe xp̄ianoꝝ falsoꝝ grauatiōeȝ
Nā ceteris parib⁹ graui⁹ i iferno punient̄
xp̄iani falsi q̄ȝ infideles dānati. qd̄ ꝯstat
exemplo Macharij alexādrini in cui⁹
vita legit̄ q̄ q̄dā die dū ipse deābularet
i heremo repit caput cuiusdaȝ defūcti: ⁊
dū orasset: interrogauit cuius caput illd̄
fuerit ⁊ rn̄dit se fuisse pagani cuiusdam
Dixit ei Mach. vbi est aīa tua: Rn̄dit
in inferno. Cūq̄ȝ regreret̄ si multū i pro
fundo esset. rn̄dit q̄ tātū quātū distat ce
luȝ a terra. Cui Machari⁹. Sūt ne ali
qui ꝓfūdiores? Cui ille. Profundiores
sunt oībus falsi xp̄iani qui xp̄i sanguine
redempti. ⁊ sacro baptismate mundati
tot bn̄ficia ꝑuipendūt. Sollicite ergo cu
remus oēs errata corrigere de pc̄tis que
cōmisim⁹ dū facultas adest: dū temp⁹
dat verā agere pn̄iam: vt sic euadamus
mortē gehēne a q̄ nos liberet bn̄dictus
deus dei fili⁹ xp̄s ih̄s: qui est bn̄dictus
in secula seculorū. Amen.

¶ Feria quinta post dn̄icā i sexagesima
de grauitate pene demnatoꝝ. ꝯ illos qui
dicūt leui cruciatu terreri dānatos.

Sermo .xij.

CRuciabun
tur die ac nocte in secu
la seculorum. Scribū
tur hec v̄ba Apoc. xx.
c. Satis dura ⁊ insen/
sibilia sunt corda illoꝝ
qui non pauescunt: nō timēt neq̄ȝ mo/
uent̄ ad vocē terribilis iustitie dei cui ꝑ
fecto nulla virtus creature resistere nec
i minimo qdē pōt. Nā licet in supioribus
multa dicta sint de illa: tn̄ adhuc nō nul
la occurrūt declaranda qbus merito cō
pūgi dȝ vniuscuiusq̄ȝ pctōris mens ex/
cecata. Nō loqmur sōniū nō recitam⁹
fabulas cū narram⁹ seueritatē iustissimi
⁊ oīpotētis dei q oīuȝ iniqtatū asperrim⁹
vltor ē. Idcirco cū timore audiēda sunt
eloga diuinaꝝ scripturaꝝ q̄ ꝓ emēdatiō
nr̄a manifestant nobis q̄ȝ grauis ⁊ dura
erit dānatoꝝ pena de qbus dicit̄ in the/
mate. Qd̄ cruciabunt̄ in penis atrocissi
mis per infinita secula. In qb⁹ v̄bis de
grauitate pene dānatorū assignabimus
triplicem rationem

Prima dicit̄ localitatis.
Secunda horribilitatis.
Tertia eternitatis

¶ Qd̄ grauissima erit dānatoꝝ pēa ꝑꝑ
horribiles ꝯditiōes inferni. ⁊ de inferni
v̄itate ⁊ qualitate. Capl'm .i.

PRīa rō quare grauissima ē dā
natorum pena dicit̄ localitatis.
Nā cōcludēt̄ in loco satis īepto
s. in iferno. in q̄ tres sūt penales ꝯditio/
nes videlȝ. Pria dr̄ vilitatis Scd̄a tene/
brositatis. Tertia pauꝑtatis. ¶ Prima
penalis ꝯditio inferni ⁊ loci dānatoꝝ dr̄
vilitatis. Est infern⁹ loc⁹ vilissim⁹ in cē/
tro terre velut carcer dānatoꝝ a deo sa/
pientissimo ordinat⁹. Neq̄ȝ fictio ē sicut
tulli⁹ inuectiuaꝝ in Catilinā. li. iiij. videt̄
assereī. Ut inqt aliq̄ formido iprobis eēt
posita apd̄ iferos. ātiq supplicia ipijs cō/
stituta eē voluerūt. In qb⁹ v̄bis q̄si vr̄ i
nuere q̄ ad terrorē ipioꝝ sapiētes ficte
de iferis sūt locuti. Sȝ talē errorē elimi
nāt ⁊ destruūt maxīe tria qb⁹ ꝓbat̄ ifer
ni veritas merito cū timore excogitāda.
Primū ē theologicalis rō. Scd̄m scri/
pture ꝯfirmatio. Tertiū fidei confessio.
¶ Primū qd̄ ostn̄dit inferni veritatē est
theologicalis rō naȝ vt colligit̄ ex dictis
sci Tho. Ric. de media villa ar. ij. q. ij.
in .iiij. di. xxxxiiij. Et. S. Boñ. vbi. s̄. q. i.
Sicut se habet misericordia dei ad ele/
ctos. ita se habet eius iustitia ad repro/
bos ⁊ malignos. sȝ mīa dei ꝑꝑauit elect̄
locū deliciosū ⁊ amenū. celū. s. ēpyreuȝ
in q̄ eternal'r ꝑmanebūt. Ergo iustitia
ꝑꝑauit reprobis ⁊ malignis locū vilissi
mū horrēdū in quo eternal'r cruciabūt̄
Ista rō fūdat̄ sup dictis Aug. q. xix. li. d̄
ci. dei. c. xiij. ait ordo ē pariū dispariūq̄ȝ
rerum sua cuiq̄ȝ loca tribuēs dispositio.
⁊ li. v. ibidē. c. ix. d. Deus nihil inordina/

tum relinqt Ergo vnicuiqꝫ rei locū tri/
buit suo ponderi conuenientē3. Sed qꝺ
est pondꝰ in corpibꝰ ē amor in spiritibꝰ
ꝛ creaturis rōnalibꝰ. Vñ idē Aug. xi. li.
de ciui. dei. c. xxviij. inqt Ita corpꝰ pōde
re sicut animꝰ amore fert. Et. xiij. li. ꝯfes.
Amor meꝰ pondꝰ meū eo feror q̊cūqꝫ
feror. Ergo sicut deꝰ ordinat corpora in
suis locis ꝭm exigētiā suoꝝ nālium pon
deru3: sic ordinat creaturas rōnales in
locis ꝭ3 exigētiā amoru3. Ex q̊ sic electi
sūt in celo: q2 celestia terrēis ꝑposuerūt
in suo amore: ita reprobi ꝛ erunt ꝛ sūt in
loco infimo: qa i suo amore īfima ꝛ ter
rena supiorib ꝰ ꝛ celestibus ꝑposuerunt
Locus aūt oiu3 infimꝰ ē in cētro terre.
iō sub terra in cētro infernꝰ ē. Vñ Isido
rus. l. xiiij. ethimꝭ. Infernꝰ dr̄ q̄si inferiꝰ
Et hāc rōnē secutꝰ est 3eno phs de quo
sic inqt Lact. in. vi. li. di. insti. Esse infe/
ros 3eno stoicus docuit ꝛ sedes pioꝝ ab
impijs esse discretas: ꝛ illos qdem quie
tas ac delectabiles incolere regiōes. hos
ꝟo penas luere in tenebrosis locis atqꝫ
in ceni voraginibꝰ horrēdis. Et Señ. in
tragedijs. Ingens vorago faucibus va
stis patet. latūqꝫ pādit oibꝰ populis iter
¶ Secūdū qꝺ ostendit inferni ꝟitate3
est scripture testificatio. Ois nanqꝫ scri/
ptura tā veteris q̄3 noui testi: tā doctorū
sacrorū q̄3 ꝛ gentiliū moraliūqꝫ phoru3
īfernū ꝑdicat Vñ Gen. xxxviij. Jacob
d. Descēdā ad filiū meū lugēs i infernu3
ꝛ Job. vij. qui descendit ad inferos non
ascēdit. Et ide3. xvij. c. Si sustinuero in
fernꝰ domꝰ mea ē. Et idē. xiiij. qs mihi
h tribuat vt in iferno ꝓtegas me. ꝛ ide3
xxi. In puncto ad inferna descēdunt. Et
Dauid i ꝑs. vi. In iferno qs ꝯfitebit̄ tibi
Et ꝑs. ix. Cōuertant pctōres i infernū.
ꝛ ꝑs. xv. Nō ꝺrelinqs aia3 meā i iferno
Et ꝑs. xvij. Dolores iferni circūdederūt
me. Et. ꝑs. xxx. Erubescāt impij ꝛ dedu
cāt i ifernū. Et ꝑs. xxxviij. Sic oues i
iferno positi sūt. ꝛ. ꝑs. lxxxvij. Vita mea i
ferno aꝓpinquit. Et. ꝑs. cxiiij. pericula
inferni iuenerūt me. Et sapiēs ꝓuer. ix.
In. ꝓfūdā inferni ꝯuiue. eiꝰ. Et. Ecclia

stes. ix. Corda. filioꝝ hoiu3 implent ma
licia ꝛ ꝯtēptu in vita sua. ꝛ pꝰ h ad infe
ros deducēt. Et Cant. viij. c. Dura sicut
infernus emulatio. Et Isa. xiiij. Infernꝰ
subtꝰ ꝯturbatꝰ ē in occursū aduētus tui
Et ibidē ad ifernu3 detraheris in profū/
dū laci. Et. Ezech. xxxij. Oēs incircūci
si interfectiqꝫ gladio descendūt ad infer
num. Et Apoc. xx. Mors ꝛ infernꝰ de
derunt mortuos suos. ꝛ Act. scdo hūc
deus suscitauit solutis inferni doloribus
Et. ij. Petri. ij. Deus angelis peccantibꝰ
non pepercit: s3 rudentibus inferni de
tractos in tartarum tradidit cruciandos
Et ad Phil. ij. In noie Jhu. oē. g. fl. c.
t. ꝛ ifernoꝝ. Et. i. gl. xiij. q. ij. c. tēpꝰ. super
ꝟbo. abdit. infernꝰ ē sb terra ꝛ celū sup̄
ꝛ notat̄ ēt. xxiij. q. iiij. c. h āt vita. ꝛ. Luce
xvi. Mortuꝰ ē diues ꝛ sepultꝰ ē i iferno
ꝛ Math. xi. ꝛ tu Capharnaum vsqꝫ ad
infernū descēdes. ꝛ Virg. in. vi. eneidos
Facilꝭ descēsus auerni. Et. Señ. in. tra/
gedijs. Nūq̄3 stygias fertur ad vmbras
iclyta ꝟtꝰ. Nec letheos seua ꝑ ānes vos
fata trahēt. Sūt ꝛ alie inumer̄ q̄si aucto
ritates ꝓbātes q infernꝰ sit locꝰ sbterra/
neus deputatꝰ dānatꝫ q̄s breuitatꝫ cā di/
mittimꝰ. Sed increduli qdā stati sbridē
do rñdēt scōs de infer. ita fuisse locutos
vt hoies terrerēt ꝓut paulo añ ꝯmēora
ui: mꝰq audire ꝺbēt Hiero. ad Palma
chiū ꝛ Oceanū sic scribētē. An putamꝰ
fr̄es q iocādo ꝓphe ꝑdicent. ridēdo lo
quāt apli. Xps iudiciū infantiliter cōmi
net: s3 loci nō sūt vbi supplicia itercedūt
si iocādo passi sūt credantur ꝛ iocādo lo
cuti. Isaias serra secat̄. Daniel leonibus
deputat̄. Paulꝰ trūcat̄ gladio. Petrꝰ i
crucē dñi exemplo suspēdit̄ ꝛ h totū vt
nos a pctis sua doctria reuocarēt. h ille
O igit̄ ipia. o ꝑuersa. o fraudulenta. o de
niqꝫ diabolica cogitatio eorū qui existi/
mant infernū nō eē: quibꝰ sufficere de
bēt ꝛ satisfacere tot clarissima testimōia
¶ Tertiū qꝺ oñdit inferni veritate3 est
fidei ꝯfessio. Na3 in symbolo aplorum
dicit̄ dexpo ꝛ scribit̄. c. i. de sūma trini.
ꝛ fide catholica Descendit ad inferos.

¶ Secūda ꝯditio penalis inferni dicit
tenebrositas. Est eni infernꝰ locus tene
brosus ⁊ totus obscurꝰ Vñ Math.xxij.
dicit rex de non habēte vestem nuptia/
lē Mittite euꝫ in tenebras exteriores. ⁊
Job.x. Dimitte me inqt vt plangā pau/
lulū dolorē meū anteq̄ꝫ.u.⁊.n.r. ad.t.t.
⁊ op.m.c.t.m.⁊.t.u.vm.m.⁊ nullus or.
ſꝫ.ſ.horror inhabitat. Nōndū ſm Ric.
i.iiij.di.l.ar.i.ꝙ lumē ꝑ se ē ꝺlectabile.ꝑ
accidēs ṽo ꝑt esse tristabile.inq̄ꝫtū ali/
quod ostendit qꝺ displicet ⁊ qa infernꝰ
locus est omnis tristicie:iō simplicit lo/
cus tenebrosus est in q̊ nō ē aliqꝺ puꝝ
lumē qꝺ visuꝫ delectet. Est tñ ibi aliqꝺ
lumē obscuritati ꝑmixtuꝫ quo damnati
videre possint vnde doleant.⁊ h̄ inquit
Greg.ix.li.mor.ṽſꝰ finē.d. Ignis iferni
q̄ꝫuis ad ꝯsolationē nō luceat: tamē vt
magis torqueat ad aliquid lucet. Nam
sequaces q̊sq̄ꝫ suos secū i tormēto repro
bi flamma illustrante visuri sūt: quorū
amore deliquerūt. Hoc ipsū in snia dic̄
Isidorꝰ li.i.ꝺ sūmo bono. Ignē gehēne
ad aliqd lumē haber̄ ad aliqd ṽo ñ ha
bere hoc est habere lumen ad dānatiōꝫ
vt videāt impij vnde doleāt.⁊ñ habere
ad ꝯsolationē ne videāt vnde gaudeant
Apta fuit ꝯpatio de camio triū puerorū
ad exemplū ignis gehēne. Nā sic ignis
ille nō arsit ad triū pueroꝝ suppliciū: ⁊
arsit ad cōburēda ligamia vinculoꝝ: ita
ignis gehēne lucebit miseris ad augmē
tū penarū: vt videāt vnde doleāt: ⁊ non
lucebit ad cōsolatiōem ne videāt vnde
gaudeāt. Inter huius vite ⁊ future infe/
licitatis miseriā multa discretio ē. Illic
eni miseria est ꝑpter cruciationē dolorū
⁊ tenebre ꝑpt lucis auersionē: q̊rū vnū
in hac vita est.i.miseria.⁊ aliud nō est.
in inferno aūt vtrūq̄ꝫ est. hec ille. Sim
pliciter ergo locꝰ iferni tenebrosus erit
ad quē sol nō expandet lumen suū. nō
luna nec stelle in quo nihil videbit nisi
qꝺ habet icutere trorē. sic Exo.x. dr̄ de
tenebris egypti. Facte sūt tenebre horri/
biles i vniuersa tra egypti tribꝰ diebus.
nemo vidit frēm suū nec mouit se ꝺ lo/
co in quo erat. Sup que ṽba.d. Nico.
de lira.ꝙ tenebre ille ideo dicunt horri
biles: qr inter illas videbant egiptij vi/
sione imaginaria fantasmata quedaꝫ ⁊
figuras turpes que nō paruū eis inge/
rebant timorem. Ita ⁊ in inferno erunt
horribiles tenebre: qa damnati iter illas
⁊ vere videbūt se mutuo iter tormētorū
angustias laborantes. ⁊ visione imagi/
naria inspiciēt malignos spūs qui dam/
natis diuersis modis ⁊ figuris horren/
dissimis apparebunt. O q̄ꝫ dolenda erit
hora illa qua miser pctōr intrabit infer/
nuꝫ nūq̄ꝫ visurus lucē per tot annorum
milia ⁊ pꝰ iudicium ꝑ infinita secula. O
quātus timor tunc cor eius inuadet cuꝫ
videbit noctē sine die tam longissimam
sibi factā. Nam si hoc in mūdo viderēt
hoies noctē ꝑtrahi vsq̄ꝫ ad mēsem vel
annū cūcti clamarēt ad sydera: mīam.
Inqt Virg. prio georgicoꝝ ꝺ obscurato
sole pꝰ Cesaris mortē. Ille etiā extincto
miseratus Cesare romā. Cuꝫ caput ob/
scura nitidum ferrugine texit. Impiaq̄ꝫ
eternā timuerunt secula noctē. Que igit
mens qualisue animꝰ fiet damnatis in
tenebris inferni vbi nō solū priuati erūt
in eternū oī splendore ⁊ luce delectabili
verū ēt vt diximꝰ quicqd videre poterūt
accedet eis ad merorē ⁊ luctū. ¶ Ter/
tia penalis cōditio inferni dr̄ paupꝑtatis
Oēs quidem ibi habitantes paupertate
affligent ⁊ egestate nimia. ⁊ q in h̄ mun
do affluebāt diuitijs: abūdabāt tpalibꝰ
bonis: possidebāt thesauros: ⁊ imꝑabāt
alijs: induebantur purpura ⁊ bysso: dor
miebāt in lectis eburneis: nutriebāt ca/
nes: ⁊ pascebāt aues celi: gaudebant in
sonis canticis ⁊ choreis: ⁊ letos ducebāt
dies. Omnibus his in inferno penitus
expoliati guttam aque concupiscent: ⁊
illam habere non poterunt prout expſſe
redemptor noster aperuit Luc.xix.c. as
serens de diuite Epulone ꝙ instāter ro/
gabat Abrahaꝫ quatenus mitteret La
ꝫarum vt intinctū in aquā digitum: non
totum: sed extremam partē ad eū defer
ret oriq̄ꝫ eius iponeret: nec fuit exaudiꝰ

De quo Greg. i omel. dicit. Guttā aque
petijt qui michas panis Laçaro nega/
uit. Ideo audietur flebilis vox diuitum
⁊ potētū in inferno sic lamētantiū. vt dr
Sap. v. Errauimus a via veritatis. ⁊ iu
sticie lumen nō luxit nobis ⁊ sol intelli/
gentie nō est ortus nobis. Lassati sum⁹
in via iniquitatis ⁊ ꝑditionis: ⁊ ambula
uimus vias difficiles. viā autē dñi igno
rauimus. Quid nobis ꝓfuit supbia nr̃a
aut diuitiarū iactantia qd ꝯtulit nobis?
Transierūt oīa illa tanq̄ vmbra ⁊ tāq̄
nuncius ꝑcurrēs: ⁊ tanq̄ nauis q̄ ꝑtran
sit fluctuantē aquā: cuius cū ꝑtransierit
nō est vestigiū inuenire neqꝫ semitā ca/
rine illius i fluctibus: aut auis que trans
uolat in aere nullū inuenit argumētum
itineris illius: sꝫ tm̄ sonitus alaruꝫ verbe
rans leuē vētū ⁊ scindens ꝑ viꝫ itineris
aerem cōmotis alis trāsuolauit: ⁊ post
hoc nullū signū itineris inuenitur illius
aut tanq̄ sagitta emissa in locū destina/
tum diuisus aer continuo in se reclusus
est vt ignoret transit⁹ illius. Sic ⁊ nos
nati cōtinuo desinimus eē ⁊ virtutꝫ qdē
signū nullū valuim⁹ ostēdere. In ma/
lignitate aūt nostra ꝯsūpti sumus. h ibi
¶ Quō grauissima erit damnatoꝝ pena
ꝓpter lamēta ⁊ blassemias q̄ sūt in ifer/
no ⁊ ꝓpter societatē demonū. Capl'ꝫ. ij.

S Ecunda rō quare grauissima
erit dānatoꝝ pēa dr horribilita
tis. Nā iter cetera qbus miseri
illi afficiētur dolor tria erunt maxie hor
ribilia. Primuꝫ horribilis lamentatio.
Secūdum horribilis blassematio. Ter
tiuꝫ horribilis sociatio. ¶ Priuꝫ horri
bile erit lamētatio Ibi inqt xp̄s erit fle
t⁹ ⁊ stridor dentiū. Scdꝫ vo Ric. i iiij.
di. l. ar. v. q. i. ad. ij. ar. ad. ii. ꝑtē. Nō erit
ibi corꝑalis fletus iq̄tū ē q̄dā resolutio
corꝑaliū lachrymaꝝ: q2 talis resolutio
tūc n̄ erit. sꝫ ꝑtinet ad corruptibilē statuꝫ
tn̄ erit ibi maxius dolor iterior q significabit
per signa i facie ⁊ oculis cū turba/
tione ⁊ motu capitis: ⁊ cū stridore den/
tium vultusqꝫ tristicia. Quisnaꝫ explicet
quātus meror erit in cordibus damna/
torum inter illos strepitus vlulat⁹ atqꝫ
querelas? O beati qui nūc lugent. vt ait
xp̄s Math. v. qm̄ ipi cōsolabūtur. Et
Luc. vi. Ue vobis q nūc ridetis: quia lu
gebitis ⁊ flebitis. Secundum horribile
erit blassematio. Pro desꝑatione vtiqꝫ
blassemabunt damnati seipsos parētes
suos deum ⁊ angelos ⁊ omnē creaturaꝫ
Unde Apoc. xvi. Ioh. ait. Blassemaue
runt deum celi ꝓ doloribus ⁊ vulnerib⁹
suis. Ad h est exemplū qd legit in sūma
de septē donis. Cū quidā vsurari⁹ infir/
maret ad morteꝫ: nec sacerdos vellet ei
sacra ꝯferre nisi restitueret vel cautionē
faceret: illeqꝫ recusaret. hortabant ad h
filij ne ad infernū descenderet moriens
Ille vo rn̄debat. Nescitis quid petatis.
Si vellem mala ablata restituere: relin
querē vos paupes ⁊ egenos meliusqꝫ ē
se cōmittere mīe dei q̄ mīe hoiuꝫ. ⁊ in
hac ꝑtinacia mortu⁹ est vsurarius ille ac
in inferno sepultus. Ex filijs auteꝫ eius
duobus dixit alter ad alterum. Pr nr
damnatus est nō imitemur eū retinēdo
vsuras per illū extortas: sꝫ reddam⁹ cre
ditoribus vt saluari possimus. At ille re
spōdit. Ego meā partē retinebo nec illā
restituere curo. Si pr noster vsuras fec
⁊ nō restituit. ipse nō ego penam porteꝫ
Alter ergo portionē suam restituit ⁊ se/
culū deserēs dei obsequio se totum tra/
didit Dum autē qui in seculo remāserat
mūdanis se immergeret: ifirmat⁹ ad
mortem: nec penitēs secut⁹ ē preꝫ. Quō
frater audiēs rogauit deū vt pr̄is ⁊ fr̄is
ei⁹ statū ei dignaret ondere. Una igitur
dierū cum oraret: vidit terrā aptā: ⁊ i in
ferno patreꝫ in flāmis penitus sepultū: ⁊
filiū eius fratrē suū iacētē sup eum. ma/
ledicebatqꝫ pr filiū dicens. Maledicta
sit hora in qua te genui fili: ⁊ tu sis ma/
ledictus qa ꝓpter te feci vsuras: nec vo
lui restituere ne te paupem relinquereꝫ
⁊ ꝓpter h crucior in hac flāma. Et fili⁹
rn̄debat. Maledictus sis tu pater ⁊ ma
ledicta dies in qua me genuisti: q2 exē/
plo tuo docuisti me fenerari: ⁊ vsuras
extortas noluisti reddere: propter quod

cruciori inferno. Et pꝰ ābo pariter eiu-
lantes blasfemabant cūcta creata ⁊ crea
torem illorū. Quod cernens ille seruus
dei grās deo egit q eū liberauit ꝺ tāto
malo. ¶ Tertium horribile erit sociatio
Erunt nāqꝫ socij damnatorū neqſſimi
spūs ⁊ maligni diaboli. Quātum eni sit
eoꝝ societas dira atqꝫ molesta potest co
gnosci ꝑ effectꝰ pestilentes quos exercēt
in illis quos deo ꝑmittēte obsidēt in hac
vita. Nā adeo illos turbāt. ⁊ sic grauiter
vexāt: vt qn̄qꝫ sic obsessi muti aut surdi
fiant: qn̄qꝫ manibus ꝓprijs seipsos la-
cerent ⁊ discerpant. qn̄qꝫ nisi cathenis
ꝯstringerent etiā domesticos ⁊ amicos
conēt opprimere. Quid igitur faciēt dia
boli cū illis quos in inferno volente deo
ꝓ libitu suo vexare poterūt: si talia agūt
hic cū his q de eoꝝ manibꝰ ⁊ ptāte pn̄t
penitꝰ liberari? Nullꝰ ꝓfecto aut cogi-
tare aut dicere pōt q̄ꝫ importabilis erit
dānatis miseris societas diaboloꝝ.
¶ Qꝺ rōnabiliter punit deus dānatos
pena eterna seu īfinita ꝑ durationem lꝫ
actus pcti ſm se sit finitus ⁊ temporalis
Ertia rō quare Capitulū. iij.
t grauissima erit dānatorūꝫ pena
dicit eternitatis. Duratura qppe
in scripturis scis ponit pena dānatorū in
eternū. vt pꝫ ex dictis. Verūtn̄ vt Aug.
dicit. xxi. li. de ci. dei. c. xi. Quidā iiustū
putāt vt pcīs quantumlibet magnis ꝑuo
s. tꝑe ꝑpetratis pena qsqꝫ dānet eterna q̄si
vllius id vnq̄ꝫ iustitia legis attēdat: vt tā
ta mora tpis quisqꝫ puniatur quāta mo
ra tꝑis vnde puniret admisit. Octo ge
nera penarum in legibus eē scribit. Tul
liꝰ Damnum. vincula. verbera. talionē.
ignominiā. exilium. mortem. seruituteꝫ
Quid horū est: qꝺ in breue tempus ꝓ
cuiusqꝫ pcti celeritate coaptetur vt tā ta
vidicet morula: quāta deꝑhēdit ꝑpetra
tum nisi forte talio? Id eniꝫ agit vt hoc
patiat qsqꝫ qꝺ fecit. Vnde illud est legis
Oculū ꝓ oculo dentē ꝓ dēte. Fieri eni
pōt vt tam breui tꝑe qsqꝫ amittat oculū
seueritate vindicte q̄ꝫ tulit ipse alteri im
ꝓbitate pcti. Porro aūt si aliene semie
osculū infixū rōnis sit ꝟbere vindicare
nōne q illꝺ pūcto tꝑis fecerit incōꝑabi
li horarū spacio ꝟberat ⁊ suauitas volu
ptatis exigue diuturno dolore punitur?
Quid in vīculis? Nunqd tamdiu qsqꝫ
iudicādus ē in illis eē debere q̄ꝫ diu fecit
vnde meruit alligari. hec Aug. Qui etiā
de damno ignominia exilio ⁊ seruitute
ꝯtendit q plerūqꝫ infligunt ꝓ momen
taneo quasi delicto lōgo tꝑe duratura q̄
iō eterna esse non pn̄t: quia pn̄s vita nō
potest eē eterna. Quanto magis ergo ap
probanda est dei seuera iustitia que pctā
punit eterna pēa: lꝫ i tēpore sint cōmissa
Verūtn̄ vt tāte veritati melius animus
acquiescat ex dictis scōꝝ tres ꝑncipales
rōnes aptissime ꝓducūt qbꝰ liqdo cō-
stat iuste deuꝫ facere cum punit malos
eterno supplicio. Pria rō ē ꝑꝑ volūtatē
Scꝺa ꝑꝑ obiectū. Tertia ꝑꝑ ꝯtemptuꝫ
¶ Pria rō est ꝑꝑ volūtatem. Nam si
ꝯsideremꝰ in pctō volūtatē. iustū est vt
pctm̄ dānatoꝝ eterna pena puniat: quia
oē pctm̄ tātū graue est: quātuꝫ voluntas
ad illud ardentiꝰ se inclinat. Et quia vo
luntas malorū q̄ꝫ diu in hac vita sūt ita
se iclinat ad pctm̄ q semꝑ velit peccare
Ergo iustus iudex q cor aspicit magis
q̄ꝫ opꝰ dꝫ eos pena i eternū duratura pu
nire. Quidnam est q tā multi se sētiunt
morituros. ⁊ tn̄ peccare non desinunt?
Veniunt ad ianuas mortꝭ ⁊ de pctis nō
dolent nisi q sēꝑ peccare vellent: qꝺ vti
qꝫ ipse deꝰ scrutator cordiū oculo sapie
sue clarissime intuet. Hanc rōneꝫ tangit
Greg. iiij. li. dial. vbi Petrꝰ interrogat
eū ⁊ dicit. Scire vellem qūo iustū est vt
culpa q̄ cū fine ꝑpetrat sine fine pūiatur
⁊ Greg. rn̄det. hoc recte Petre diceret
si iustꝰ iudex non corda hoīum sꝫ facta
pensaret. Iniq eni iō cū fine deliquerūt
qa cū fine vixerūt. Nā voluissent vtiqꝫ
si potuissent sine fine viuere. vt potuis-
sent sine fine peccare. Ostendūt eni qꝛ
i pctō sēꝑ viuere cupiūt q nūq̄ꝫ desinūt
peccar dū viuūt. ad magnā ergo iustitiā
iudicātis ꝑtinet vt nūq̄ꝫ careant suppli-
cio qui in hac vita nūq̄ꝫ voluerūt caret

pctō.h ille. Que vba etiā habent de pe. di.i.c.voluissēt. Et ad h facit illud quod scribit.lxxxxiij.di.c.Diacōi sūt.vbi sic hr Moderatio dei ac pietas solū nostrum reditū q̄rit ac nos cupit longa bonitate sua saluari. Si non cōuertimur. si duri colli sumus.si in pctis vsq; ad mortem illicite pduramus.assidue peccantiū nō miseret deus. Ad idē est.c. Legat⁹.xiij. q.ii. Aug⁹.insup de pe.di.vij.c.vlt.in fi. ait. Qui impenitēs morit.oio moritur ꝛ eternaliter cruciat. Qui aūt impenitens finit: si sēp viueret sēp peccaret. ¶ Secunda rō quare de⁹ iuste eternalr dānat ꝛ punit iniquos ē ꝑpter obiectuz. Que libet eni offensa ꝯsideratnō solū respcū actus: s; respcū dignitatis illi⁹ qui offenditur. Quanto etenim psona q̄ offendit dignior ē: tāto culpa i illā cōmissa grauior.ꝛ p ꝯns pena dꝫ esse durior. Sicut q regē offendit graui⁹ punit q̄ꝫ q offendit suū famulū vel aliquē rusticū. Qui ergo mortalr peccat: deū q est infinitū bonū offendit. ꝛ caritatē p quā est societas beatoꝝ: ergo tā visiōe dei quā btoꝝ societate eternalr puari debet ꝛ eterna pena puniri. Bernard⁹ āt sup Cant.d. q q mortaliter peccat vult nō esse deuz qꝺ sic ꝓbat. Qui vult deū aut impotentem aut iniustū aut insipientez esse vult deū nō eē.s; q mortalr peccat vellet deū aut sua peccata nescire: aut vindicare n̄ posse: aut vīdicare nolle.ergo vellet deū nō eē deū: ꝛ q vult deū n̄ eē deū: merito puniendus ē eterno supplicio. Tertia rō q̄re iuste de⁹ malos eternalr dānat ē pp ꝯtēptū. Pctōres nāq; ꝯtēnūt ifinitū bonū ꝛ eternū gaudiū qꝺ potuissēt eliger ꝛ q: volūtarie elegerūt etnū malū iuste illis eterna supplicia ꝯdonāt. Vn̄ Aug. xxi.li.ꝺ ci.dei.c.xij.iquit. Fact⁹ est malo dignus eterno q in se pemit bonū qꝺ eē posset eternū.h ille. Audiūt siqdē pctōres scripturas clamātes ꝓmittētesq; tā felicissima ꝛ copiosa bona atq; iocunda in regno celorū amicis dei. ꝛ ipsi de his nō curāt. Vocat eos deus p dicta sctōꝝ p hortamēta ꝓpharuz: p instructiones doctoꝝ: p terrores cōminationū: p suauitatemq; bn̄ficiorū. Venite inquit ad cenam magnā: ad iocunda gaudia: ad paradisi delicias: vbi bonū absq; malo ꝛ leticia est absq; merore. Et tamen impij sic blandientē deū nolūt audire.qn imo ipsū q̄ꝫto possunt suis malis operibus impugnāt ꝛ psequūt. O benedicti dei ordinata iusticia que malos eternis cruciatibus deputasti. null⁹ profecto de te cōqueri pōt. O miserabilis damnatorum conditio que tantaz expit seueritatem: vt finem illorum pena nunq̄ꝫ suscipiat. Duruz esset homini sano p diem ꝛ noctem assider lecto: ꝛ in eius mollitie volutari. Durū esset cuiq; dissoluto iuueni p lōga spacia cū formosis iuuenculis puellisq; ornatissimis coriçare. Durū esset muliercule cuicunq; corporis ornamenta non deponere. Et vt experientia docet h ꝛ hi⁹ q̄ solatiose ꝛ delectabiliter fieri solent fastidium inducunt assiduitate sui. Heu inq̄ꝫ heu cur dormiūt pctōres? Cur n̄ euigilāt? Cur n̄ corrigūt malā vitā? Cur nō ꝯsiderāt q eis pati sunt in inferno cruciat⁹ horrendi? Et tn̄ sēp ibi hītabūt post cētū ānos: post mille: p⁹ milia miliū: imo nūq̄ꝫ pēa ipsoꝝ terminabit. O aīa sterilis.o aīa dura. o aīa insensata.o aīa vitiosa.quid agis? quoue tēdis iter? quare ad infernum properas vt ibi i eternū ifeliciter viuas? Reuerter ergo a dn̄m deū tuū q te liberet a picul dānatiōis.ꝛ tibi ꝯcedat grām in pn̄ti ꝛ in futuro gliam.in q̄ viuit ꝛ regnat de⁹ p infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria sexta post dominicā in sexagesima de grauitate pene dānatoꝝ. ꝯ illos q plus timēt mala vite pn̄tis q̄ꝫ future.

Sermo.xiij.

p Ruciabuntur die ac nocte isc̄la sc̄loꝝ Apoc.xx. Magna profecto ꝺtestabilisq; est crudelitas eoꝝ q cognoscētes pp sua pctā imminere sibi iteritū dānatiōis etne n̄ timēt n̄ formidant: non corrigūt suā vitā malaz

Quidnā magis vnusq̄sq̄ ptimescere dȝ q̄ʒ cruciatus acerbissimos. atrocesq̄ȝ penas ac luctus intolerabiles inferni? Timent pleriq̄ȝ in hac vita existētes labores angustias. paupertatē. egritudines. illatas contumelias. damna. seruitutem. exilia. carceres. tēpestatē aeris. vehemētiā ventoꝝ. aliaq̄ȝ picula qbus vexari solet mortaliū gen⁹. Sed re vera si recte saperēt magis timere d̄berēt ad iferna descēder̄ vbi labores. āgustie. tormēta calamitas. luctus. gemitus. suspiria. clamores. lamenta. blasfemie. fames ꝛ sitis. ignominia. ꝛ ardor ignis ꝛc. quibus damnati molestabūt̄ ꝛ nūq̄ȝ deficient. Et qm̄ n̄ parū ꝓdesse pōt vnicuiq̄ȝ talia cogitāti ad contritionē ꝛ delationē pctōꝛum: id circo adhuc in p̄nti sermone de grauitate pene dānatoꝝ aliquid ꝓsequemur. Et notabimus tres rōnes p̄cipuas qb⁹ intelligere valeamus dānatoꝝ penā fore grauissimam.

Prima rō d̄r cognitionis.
Secunda contrariationis.
Tertia desperationis.

¶ Qd̄ grauissima est dānatoꝝ pena eo q̄ꝫ nihil cognoscēt preter illd̄ q̄ ꝯtristari p̄nt. ꝛ de illoꝝ scia. Capl̄m. i.

P Rima rō ostendens grauitatē pene dānatoꝝ dicit cognitiōis qa nihil cognoscūt aut cognoscere p̄nt nisi ea vnde doler̄ possint atq̄ȝ cōtristari. Ad qd̄ plenius itelligēdū tria dubia ꝓponim⁹ declaranda. Primū ē de dānatoꝝ scia. Secūdū de n̄ra distātia. Tertiū de btōꝝ gloria. ¶ Priuȝ dubium est de dānatoꝝ scia. Utrū. s. damnati vtant̄ scia in hoc mūdo acq̄sita. Et arguit̄ q̄ꝫ non. p̄rio q: i vsu scie magna ē d̄lectatio. vn̄ ph̄us. iiij. ethi. c. viij. Uidet̄ ingt ph̄ia magnas delectationes haber̄ ꝛ Lact̄. in. i. li. di. insti. Nullus ē suauior anime cib⁹ q̄ʒ cognitio veritatis. Sed damnati nullā habēt delectationē sicut nec bti tristiciam. ergo nō vtūt̄ aliq̄ scia ¶ Scd̄o arguit̄ ex illa maxia ph̄i. Si d̄ q̄ minus videt inesse ꝛ inest. ergo ꝛ de q̄ magis. sed ꝓ aliquas penas hui⁹ mūdi que minime sunt respectu penarū iferni pdit̄ vsus scie. ergo multo forti⁹ deficiet ad penas inferni que maxime ꝑdicant̄ ¶ Tertio arguit̄. q: dānati magis possēt cogitare de deo q̄ʒ de quocunq̄ȝ alio intelligibili: quia ꝓpinquior est intellectui eoꝛuȝ. Sed sicut dicit magister sniaꝝ in iiij. di. l. dānati post iudiciū i profundioribus tenebꝛis erunt vbi nullā luceȝ dei videbūt. ergo multo minus de quocūq̄ȝ alio intelligibili cogitabunt. ¶ Sed ꝯ argui p̄t. p̄rio q: Luc. xix. h̄r̄ q̄ꝫ Abrahaȝ dixit diuiti dānato. fili recordare q: recepisti bona i vita tua. qd̄ sibi nō dixisset nisi ille vti potuisset scia acq̄sita i hoc mūdo. ¶ Scd̄o arguit̄. qa dānati odiunt deū. sed nullus odit illd̄ de q̄ nō cogitat. ergo dānati d̄ deo cogitant. ꝛ a sili p̄nt de alijs cogitar̄. ¶ Tertio arguit̄ q: dānati habēt remorsū ꝯscie ꝛ vermē. sȝ ꝯscia nō remordet nisi d̄ pctis q̄ cognoscunt̄. ergo in damnatis est vsus scientie R̄ndent ad hāc. q. Ric. de media villa ar. iij. q. i. ꝛ d. Boñ. i. iiij. di. l. pte. i. ar. ij. q. ii. q̄ꝫ dānati vtūt̄ scia aq̄sita i h̄ mūdo maxie q̄ʒtū ad aliq̄. Cōsiderant. n. mala q̄ fecerūt ꝛ bona opa q̄ omiserūt. vt hic vsus sciētie sit ad maiorē coꝝ afflictionē ¶ Ad p̄rimū ergo argumētū i oppositū ē dicēdū q̄ꝫ q̄ʒuis vsus scie sit per se delectabilis: t̄n̄ paccidēs pōt esse tristabilis In dānatis eni p⁹ iudicium erit coꝝ nā ita plene cōprehensa tristicia vt oio sint indispositi ad aliquā delectationem. Et q: sicut dicit ph̄s. ij. d̄ anima. Act̄ actiuorum sunt in patiente bene disposito. Jō vsus scie nullā in eis delectationē poterit generare. Notādū t̄n̄ q̄ꝫ demones ante iudiciū possunt haber̄ ꝛ iterdū h̄nt aliquas modicas delectatiōes vanas ꝛ m̄l̄tū respsas amaritudine. Anime autem dānate nullā pēitus vnq̄ȝ habebūt delectationē. Ad secūdū argumētū dicendū q̄ꝫ q̄ʒuis ille pene sint maiores q̄ʒ iste t̄n̄ nō ita poterūt auferre dānatis vsuȝ scie sicut possunt alique pene hoibus in hoc mūdo: q: organa corpoꝛuȝ illoꝝ ex voluntate dei seruabuntur incoꝛruptibilia

ad maiorē afflictionez. Que organa hic
p vehemētiā penaruz aliqñ cōtingit cor
rumpi. Damnati tamē multo min⁹ erūt
apti ad vsū scie nisi respcū eorū quorum
ꝯsideratio erit ad augumētū sue tristitie
¶ Ad tertiū augumentū dicendum ꝙ
ꝗuis de⁹ sit ꝓpinquior intellectui eoruz
p essētiā ꝗ̄ alia obiecta: nō tñ sub rōne
obiecti nisi inꝗ̄tū est puniēs: ⁊ sic de eo
maxie cogitās: nō ex amore sed ex odio
inꝗ̄tum aūt est dulcis ⁊ misericors mi/
nime de eo cogitant. ¶ Secundum du
biū est de nostra distātia. vtruz videlicet
dānati distantes a nobis cognoscant ea
que circa nos fiunt. Et videt̄ ꝙ sic. vt hr̄
Luc. xvi. Dixit ille diues damnatus ad
Abraham se qnq̄ fratres habere. ergo
sciebat adhuc illos supuiuere. In con/
trarium est autoritas Aug. in. li. de cura
ꝓ mortuis agēda. que ponit̄. xiij. ij. c. Fa
tendū. vbi ait Fatendū est nescire qdem
mortuos quid hic agat̄. Rñdet̄ ergo fr̄z
Ric. in. iiij. di. l. ꝙ damnatos cognoscer̄
que circa nos fiunt p̄t intelligi tripliciter
Per sciam. per cōiecturā. p reuelationē
¶ Primo mō ñ cognoscūt ea q̄ circa
nos fiunt. quia cognoscre sic nō possēt
nisi accipiendo siltudines a rebus: ad
quas accipendas requirit̄ ꝓportionata
propinquitas intellectus ad ipsam rem.
Quāuis aūt distātia nō impediat cogni
tionez intellect⁹ respectu rei cuius iam
habet speciez: tñ ꝓportionata distantia
q̄lis est inter aias q̄ sunt in inferno ⁊ ea
que circa viuos fuit in hoc mūdo im/
pedit cognitionez intellectus: respcū rei
cui⁹ nō hz spēm. q2 prohibet speciei ac/
q̄sitiōz. ¶ Scdo mō dānati cognoscūt
multa que circa nos fiunt. Ex statu eniz
p̄terito in quo hoies viderūt. postea cō/
iecturant multa que accidunt circa eos.
Et sic cognoscebat ille diues damnatus
qnq̄ fratres suos adhuc viuere: q2 secū
in tormētis illos non videbat: nec cum
requiescētibus i sinu Abrahe. tamē nō
erat cognitio certa: q2 mortui ex spāli p̄
uilegio qñq̄ pniam faciunt in locis in q̄
b⁹ peccauerūt: ¶ Tertio mō cognoscūt
aliqua que circa nos fiūt: vel p releua/
tionem demonū: vel aiarum ad eos de
scendentiū Sz nunq̄ fit eis aliqua re/
uelatio nisi talis vnde tristent̄. Et sic pz
solutio ad obiecta. ¶ Tertiū dubiū est
de sanctorū gloria. vtꝝ. s. dānati videant
scōꝝ gliaz in celo. Et ad h̄ rñdet Ric.
vbi. s̄. ꝙ dānati gloriā scōꝝ nō vident
quia visio est cognitio intuitiua ⁊ clara
ꝓprie loquēdo de visioē. Sic eni ñ pos/
set videri glia btōꝝ quin viderent̄ beati
⁊ ipse deus. Cū ergo gloria i pfecta eorū
ꝯiūctioē cū deo ꝯsistat. nō eni pōt vide
ri imediate ⁊ clare cōiunctio aliquoruz
quin videant̄ ipsa coniūcta. In generali
tñ ⁊ ptim in spāli cognoscūt gliaz btōꝝ.
quasi arguendo. Nullū eni vident dam
natū q tenuerit fidem ⁊ bonos mores
Unde cogit̄ intellectus eoꝝ assentire ꝙ
vera ē sacra scriptura: ⁊ ex ꝯñti ꝙ boni
habeāt ea que ipsis in sacra scriptura ꝓ
mittunt̄. Et qa btitudo in sacra scriptu/
ra ꝓmittit̄ iustis non solum in gnāli sed
etiā partim in spāli: inꝗ̄tū ē bonū trāscē
dens oia tpalia bona: Ideo dānati co/
gnoscunt gloriā beatoꝝ: nō tñ in gnāli
sed partiz in spāli. De hac v̄o cognitiōe
dānati tristantur ꝓpter inuidiā felicitat̄
aliene. ⁊ carētiā btitudinis ꝓprie. Post
iudiciū tñ damnati eo ꝙ ad ꝓprias pe
nas q̄si totaliter eoꝝ cognitio reflectetur
cognitionē istā nō habebūt nisi forte in
esse gnālissimo: qa p ꝯplementū doloris
intellectus eorum p̄dicte argumētatiōi
nō vacabit. O quāta igit̄ erit in dānatis
angustia: quanta amaritudo: quanta ue
tristitia: quādo cognoscent distincte oia
pctā p illos cōmissa. quantus dolor qñ
cognoscēt bona que facer̄ potuerūt. bñ
cognoscent mala que patientur. quando
reuelabunt̄ eis ea q̄ i hoc mundo fiunt
vt displicētiā habeāt. quādo ꝯsiderabūt
ꝙ boni ⁊ amici dei sunt in phenni glia
Propter hec ⁊ huiusmodi omnis eoꝝ
cognitio erit eis dolorosa.
¶ Qualiter grauissima erit damnato/
rum pena. eo ꝙ illoꝝ desiderium nūq̄
implebitur. ⁊ quid est quod ipsi appetūt

S Ecunda ratio Caplm. ij. ostendens grauitatē pene damnatorum dicitur cōtrariationis Fertur namq3 eorum voluntas ad desiderandu3 ea quorum contrarium semper eueniet. Primum est beatitudinis participatio. Secundum peccati delectatio. Tertium sui anihilatio. ¶ Primum quod damnati appetunt est beatitudinis participatio. Nam s̄m Ric. in .iiij. di. l. cum peccatum vt Augustin⁹ dicit .xix de ciuitate dei .c. xij. delere non possit extrema nature vestigia: in damnatis remanet aliqua naturalis cognitio ⁊ appetitus naturalis. Cum ergo primus motus naturalis appetitus sit respectu finis in generali. quia s̄m philosophum .vij. ethicorum .c. xij. Finis est principium in appetibilibus ⁊ agibilibus. sequitur ꝙ damnati naturaliter appetūt finem in generali. Sed vltim⁹ finis est beatitudo. Sequitur ergo ꝙ naturaliter appetunt beatitudinem in generali: Quis appetitu debili ⁊ exili. S3 hic naturalis appetitus in his ex deliberatiua voluntate quo ad hoc peruertitur: quia bonū quod naturaliter appetunt sub circunstantijs malis appetunt. Nec est iste appetitus ad eorū cōpletionē: s3 magis ad afflictionē. Naturaliter enī appeterē qđ appetens videt se nō cōsequi posse magna est afflictio appetentis. Scđ3 ăt Tho. s. s. q. xvij. In damnatis nulla ē spes beatitudinis consequende: quoniā sicut de rōne beatitudins ē vt in ipsa quietetur voluntas taliter ꝙ beati sciant certitudinaliter se nūq̄ beatitudinem amissuros. Ita de ratione damnatiōis est vt in ipsa molestetur voluntas sic vt damnati certitudinaliter sciant se nunq̄ btitudinem adepturos. ¶ Secūdū quod damnati appetunt est peccati delectatio Vellent enim se nō peccasse: ⁊ illud est impossibile Verumtā dicit dñs Bona. dis. l. quarti. li. ꝙ mala voluntas dicitur dupliciter. scilicet actus ⁊ habitus. Timor ergo seruilis damnatis non aufert habitū male voluntatis: sed aufert actū Iste enim non vult luxuriari quia timet puniri. de ipsa tamen voluntate habitū non aufert: quia si separaretur impunitas vellet vtiq3 luxuriari. Sic est intelligendum in damnatis. ꝙ dolor penalis aufert ab ipsorū volūtate actum volēdi peccare. quia reuera damnati non appetunt luxuriari nec dominari propter penas quas ex illis actibus sentiunt se incurrisse. Habent tamen habitum male voluntatis per quā appeterēt peccare si nō crederēt ex hoc puniri. Dānati ergo vellēt se nō peccasse: nō propter hoc ꝙ peccatum eis displiceat: q2 iniustu3: sed quia displicet eis pena iusta. Et ideo malam habent voluntatem hoc volendo ⁊ iō adhuc viuit in eis voluntas peccandi: l3 dolore penarum impediatur ne exeat in actum suum. ¶ Tertiū qđ dānati appetūt est sui annihilatio. Et circa hoc varie opinati sunt etiam magni doctores. An. s. dānati vellent nō esse Quidā nāq3 dicunt ꝙ dānati non possūt velle non esse: quia hoc nō est appetibile nec p accidens: nec p se. ⁊ allegant Aug. in libro de libero arbitrio dicētē. Si qs dixerit non esse q̄ miseru3 esse me mallē: respondeo mentiris. Insup ⁊ Ar. in .ij. de anima .d. Omnia appetūt esse ⁊ illi⁹ causa agunt quicqd agunt s̄m natura3 Et idem Aug⁹. libro de libero arbitrio. Cōsidera quātū bonū est eē qđ ⁊ beati ⁊ miseri volunt. Et idem .xi. li. de ci. dei c. xxvij. inquit. Ita vō quadā vi naturali ipsum esse iocundū est. vt non ob aliud ⁊ hi qui miseri sunt nolint interire. Et paulo inferi⁹ ait. Quid animalia omnia ⁊ irrationabilia quibus non est data ista cogitare ab immensis draconibus vsq3 ad exiguos vermiculos. nonne se eē velle atq3 ob hoc interitum fugere oibus quibus possunt motibus indicant? Est adhuc in promptu ratio talis ꝙ preelectio presupponit electionem. Sed non eē nō est eligibile. qa omne eligibile h3 apparentia3 boni: sed ipsum non eē nō habet apparentiam boni. quia. qđ apparet bonū apparet esse. ergo. ⁊c. Alij aūt

doctores vt doctor subtilis. Ric. de me/dia villa. ⁊ do. Boñ. di. li. quarti. dicunt ꝙ damnati vellent nō esse non volūtate naturali: quoniā id velle nō possunt: qꝛ esse in pena melius est q̄z nihil esse: cuz in nihilitate nulla penitus sit bonitas: Et sicut dicit phus. ij. de generatiōe. In omnibus in quibus est esse. melius est desiderare naturam. loquēdo de melioritate naturali. Volūt ergo damnati se non esse voluntate deliberatiua: non p se sed per accidens. inq̄ztum. scz ad non esse sequitur carētia pene quā p se appe/tunt. Vident eni ex suo esse ꝙ nō possūt consequi delectationē nec vtilitatez. nec p suum esse vident posse acquirere aliqd bonū: ideo nō est mirū si tali esse vellēt carere vt malis que essendo patiuntur carerent. Nam non tm̄ bonū est p se obiectum voluntatis: sed etiam carētia mali q̄zuis non primo. Qua propter dicit v. ethi. c. vi. ꝙ in boni ratione fit⁹ minus malū ad maius malū: quia minus ma/lum magis est eligibile maiori. Et rōne huius carentie mali nō esse p esse apprehensum potest esse dānate volūtatis obiectum. Ex quibus colligimus hanc secundā opinionē sequentes: ꝙ tanta pe/na damnati vexantur vt si possibile esset vellēt nō eē. ⁊ hoc est quod Ioh dixit. Apoc. ix. In diebus illis querent hoies mortē: ⁊ nō inueniēt eam: desiderabunt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Et Aug. li. de miseria huius mundi dicit. O mors q̄z dulcis es quibus tā amara fuisti. Te solam desiderant qui te vehemēter oderunt. Et si queratur cur deus damnatos esse non priuat ⁊ ad nihilum redigit respondet Tho. i. secūde. q. lxxxvij. ar. iiij. in solutione primi argumēti⁹ ꝙ hoc ē p tres causas. Prima est qꝛ redigi i nihi/lum eum qui peccat nō cōuenit diuine iustitie: qa repugnat perpetuitati pene que est ſm diuinam iustitiam. Secunda est quia esse presupponitur ad meritū ⁊ demeritum. Tertia ratio est qꝛ p inordinationē peccati eē non tollitur vel corrūpit ⁊ ideo priuatio esse nō potest esse pena debita alicuius culpe. Dicit tamen me/taphorice in nihilum redigi scdm illud ps. Ad nihilū deductus est in cōspectu eius malignus. qa. s. spiritualibus bonis priuatur. Unde ⁊ i. Cor. xiij. Si caritatē non habuero nichil sum.

¶ Qd grauissima erit pena dānatorum eo ꝙ erūt desperati. nec suffragia ecclie pñt eis pdesse aut cōicari. Caplm. iij.

Tertia ratio ostendens grauitatem pene damnatorum dicit desperatio. Nam inter tot asperima mala hoc eis vnū superadditum ad auget ipsorum dolorem: quia videlicet desperati sunt scientes ⁊ experientes nullo ecclesie suffragio eorum penaz posse mitigari. Nam si colligerent i vnuz oēs lachryme: omnes orationes: omnia ie/iunia: omniaq3 pietatis opa quorūcūq3 iustorum qui in hoc mundo placuerūt deo ⁊ offerrētur pro vno damnato nihil ei prodessent. Et licet quidam canoniste dixerint ꝙ suffragia Ecclesie licet non prosint damnatis q̄ztum ad liberationē a pena: prosunt q̄ztum ad aliquam mi/tigationem siue alleuiationem. Contra eos est sententia theologorum. xlv. dis. quarti libri. dicentium ꝙ suffragia ecclie nullo modo prosint damnatis eo ꝙ sūt extra caritatem: ⁊ cum non sint ad vi/taz ordinati: nec possint beatitudine participare non sunt ex caritate diligendi. Caritas autem est que facit suffragium acceptabile: Ob quod suffragia ipsis nihil prosūt. Hec. Ric. Ideo dicitur. xiij. q. ij. c. pro obeuntibus. Pro obeuntib⁹ quippe consuluisse cognosceris: si liceat pro eis oblationes offerri. Sancta sic tenet ecclesia vt quisq3 pro mortuis ve/re chatolicis offerat oblationes atq3 presbyter memoriam eorum faciat. Et q̄zuis omnes peccatis subiaceamus: con/gruit vt sacerdos pro mortuis catholi/cis memoriam faciat ⁊ intercedat: non tamen pro impijs q̄zuis Christiani fue/rint tale quid agere licebit. Hec ibi. Et idez ponit in. c. Cū marthe. de cele. mi

Sed cõtra hãc opinionẽ inducũt aliqui
exemplũ Traiani. de quo legitur in vita
bti Greg. ꝙ cũ quodam die ipse festina
ret ad bellũ: vidua quedã occurrit ei .d.
Obsecro vt sanguinẽ filij mei innocẽter
ꝑempti vindicare digneris. Cũqꝫ traia
nus si sanus reuerteret dixisset se vindi
care: vidua dixit. Et qs mihi h prestabit
si tu in prelio mortuus fueris? Traianꝰ
respõdit. Ille q post me imperabit. Cui
vidua. Et quid tibi ꝓderit si alte mihi
iustitiaꝫ fecerit? Traianus dixit: vtiqꝫ ni
hil'. ꝛ vidua. Nonne ingt melius est vt
tu mihi iustitiam facias ꝙ̃ alteri hanc
transmittas? Tunc traianus pie commo
tus de equo descẽdit: ꝛ vidue iustitiam
ministrauit. Fert nãqꝫ ꝙ dũ filius Tra-
iani per vrbem equitãdo nimis lasciue
discurreret filiuꝫ vidue interemit. ꝛ Tra
ianus filium suũ q hoc fecerat vidue lo
co filij sui defuncti tradidit: ꝛ magnifice
ipsam dotauit. Dum igitur quadaꝫ vice
defuncto Traiano Greg. ꝑ forum Tra-
iani trãsiret: ꝛ eius mãsuetudinis recor
datus fuisset. ad sancti Perti basilicã ꝑ
uenit: ꝛ ibidẽ ꝓ eius errore amarissime
fleuit. Tunc sibi diuinitus rñsũ est. Ecce
petitionẽ tuam compleui ꝛ Traiano pe-
naꝫ eternã pepci. De cetero aũt caue ne
ꝓ dãnato aliquo preces fũdas. Dama-
scenus aũt in quodaꝫ suo sermone dicit
ꝙ Greg. audiuit vocẽ eũ diuinitus allo
quentẽ. Vocẽ tuã audiui ꝛ Traiano veni
am do. Patet ergo ex hoc exemplo ꝙ
oĩo Greg. ꝓfuit Traiano dãnato. Sed
suꝑ h diuersi diuersa sũt opinati. Aliqui
eñi dixerũt ꝙ Traianus fuit reuocatus
ad vitã vbi gratiã ꝯsecutꝰ est: ꝛ veniam
meruit: ꝛ sic gloriam obtinuit. Alij autẽ
dixerunt ꝙ aĩa Traiani non fuit simpli
citer a reatu pene eterne absoluta: sꝫ eiꝰ
pena vsqꝫ ad tempꝰ. s. vsqꝫ ad diẽ iudicij
fuit suspensa. Alij ãt inqunt sicẽ Johes
diaconꝰ, q vitam beati Greg. descripsit
ꝙ nõ legit orasse: sꝫ fleuisse. ꝛ frequẽter
deus misertꝰ cõcedit ꝙ hõ ꝙ̃uis deside
rans petere nõ ꝓsumit. Jõ aĩa Traiani
non fuit ab inferno liberata ꝛ in paradi
so reposita sꝫ tñ ab inferni cruciatibus
facta exempta. Põt eñi aĩa ꝛ i inferno
existere: ꝛ inferni cruciatus ꝑ dei mĩani
nõ sentire. Aliorũ tñ opinio cõmunior
est ꝛ verior. ꝙ Traianus ꝛ a pena libe-
ratus. ꝛ ad gloriaꝫ sit assumptꝰ oĩone bti
Greg. Quod nõ est factũ ꝭm cõem le-
gem: sꝫ ꝭm dispẽsationẽ diuine sapientie
q̃ preuidens Greg. oraturum ꝓ Traia
no nõ dãnauit ipsũ ꝑ diffinitiuaꝫ sñiam
Et iõ nõ est dicẽdũ ex illo exemplo vno
ꝛ singulari: ꝙ dãnatis ꝑ diffinitiuã sñiam
ecclie suffragia ꝓsint cum nec in mini-
mo possint fauere. Quinimmo audien-
dum est salubre documentũ ꝛ obseruã-
dum sapientis Ecclastes. ix. Qõcunqꝫ
ingt põt manꝰ tua facere instãter oꝑare
qa nec opus nec rõ nec scia nec sapien-
tia erũt apud inferos quo tu ꝓperas. O
igit dolenda dãnatoꝝ pena q̃ mitigari ꝛ
adiuuari nullo modo poterit: ñ ꝓprijs
viribus: nõ lachrymis: non diuitijs: nõ
amicoꝝ suffragijs: nõ amicoꝝ potentia
nõ deniqꝫ aliqua oĩum creaturaꝝ indu
stria. O timenda vindicta dei ad cuius
conspectũ velut cera ante faciem ignis
pctõres eliquescent. O pctõres inebriati
dulcedine bonoꝝ huius seculi fugite irã
dei ꝛ nolite pugnare cũ oĩpotenti deo:
qui dãnatis vt dictuꝫ est tam tremenda
cõminat mala: a qbus nos ipse ꝑ suam
clementiã liberet. cui est honor ꝛ oĩs laꝰ
ꝛ glĩa ꝑ infinita seculoꝝ secula. Amen

¶ Sabbo pꝰ dñicã i sexagesima. d qui
tate pene dãnatoꝝ ad terrorẽ icorrigibi-
lium ꝛ obstinatoꝝ. Sermo. xiiij.

CRuciabun-
tur die ac nocte i se-
cula seculoꝝ. Apoc.
xx. c. Cum mente re
uoluo quante erũt i
inferno augustie re-
proboruꝫ: admirari plurimũ cogor cur
tãdiu pctõres dissimulant agere pñiam
Et certe si de his malis de quibus loqui
mur: aut nũꝙ̃: aut pꝰ longissima spacia

tēporū traherēt aliqualē de sua īpenitē-
tia excusationē haberent. Sed cum taz
exiguū velocissimūq; sit hui⁹ labil⁹ vite
temp⁹: p⁹ qd mali incorrigibiles descen
dunt ad tartara. nescio quid ipsi dicere
possint. Reprehēsibiles quidē sūt: ꝛ pro
sua tarditate merito redarguēdi. Et licz
in pcedētibus explicauerim⁹ multa que
duras mētes domare sufficiūt. tū adhuc
de grauitate pene dānatoꝝ nōnulla oc
currūt cōsiderāda: quoꝝ ꝯsideratione
diligenti molliant pertinaces mētes obsti
natoꝝ pctōꝝ. Dicem⁹ ergo ꝙ grauissi-
ma est ꝛ satis acerba pena dānatoꝝ ad-
huc triplici rōne.

Prima dicit combustio.
Secunda dr̄ supatio.
Tertia dr̄ priuatio.

¶ Qualiter dānati patiūt acerbissimaz
penā, ppter ignē inferni. ꝛ de illius ignis
terribilissimis cōditionib⁹. Capl̄m. i.

p Ria rō q̄ oñdit grauitas pene
dānatoꝝ dr̄ cōbustio. Tradent
nāq; dānati miseri eternis igni
bus ꝯburēdi. ꝛ hoc colligit ex scripturis
sacris. Uñ Job. xx. dicit. Deuorabit eos
ignis qui non succendetur Et Judith
vlt. c. Dabit ignē ꝛ vermes in carnes eo
rum. Et Abachuc. ij. c. Laborabunt po
puli in multo igne. Et. Jsa. vltio. c. Uer
mis coꝝ non moriet ꝛ ignis eorū nō ex
tinguet. Et Dauid. i ps. x. Pluet super
pctōres laqueos ignis. Et Ezech. xxij.
in igne ire mee ꝯsumpsi eos. Et Apoc.
xviij. Jn vna die veniēt plage ei⁹: mors
ꝛ luctus: ꝛ fames: ꝛ igni cōburetur. Et
Apoc. xx. Qui nō est iuent⁹ in libro vite
scriptus: missus est in stagnuz ignis. Et
Math. xiij. Exibunt angeli ꝛ seperabūt
malos d̄ medio iustoꝝ: ꝛ mittent eos in
caminū ignis. Et. Math. vij. Ois ar-
bor q̄ nō facit fructū bonū excidet: ꝛ in
ignē mittet Et Math. xviij. Bonū ē ti-
bi cū vno oculo in vitā intrare: q̄ȝ duos
oculos habētē mitti in gehēnam ignis
Et Math. xviij. Cū timete q hȝ ptātem
corpus ꝛ aiam perdere in gehennā. Et
Math. xxv. Jte maledicti i ignē eťnū.

Uerūtū de hoc igne dubitatur circa tria
Prio circa veritatē. Scdo circa ptātez
Tertio circa q̄litatē. ¶ Prio ꝯtigit du-
bitare de inferni igne circa v̄itatē. An. s.
sit ignis verus habens formā ꝛ naturaz
ꝛ speciē ignis. Et respondet Ric. in. iiij.
sentētiaꝝ ꝙ quorūdaz opinio fuit ꝙ ille
ignis non sit corporeus sed est quedam
spūalis pena: que ppter suū acumē me
taphorice dicit ignis: quia vt ipsi dicunt
Cum diuina potētia reprobos possit cru
ciare sufficiener spūali pena: superfluū
fuisset in inferno ponere corporeū ignē
Et ad hoc adducūt illud Luc. xvi. de di
uite q dicebat linguā suā cruciari in hac
flāma. Cū eni cōstet aiam illius diuitis
linguā corporalez non habuisse videt ꝙ
sicut scriptura ibi de lingua loquutur me
taphorice aliqd spūale vocans linguam
ita aliquam penam spūalē metaphorice
vocet ignem. Sed opinio ista falsa est ꝛ
ꝯtra scripturam que distinguit iter ignē
ꝛ dānatoꝝ penā spūalē: que vocat noie
vermis. Unde. Ecc. vii. Uindicta carnis
impij ignis ꝛ vermis. Jō cōiter docto-
res oēs ꝯcludūt. xliiij. di. q̄rti. ꝙ i iferno
est ignis. corporeus a pncipio mūdi cū
alijs creaturis product⁹ ꝛ ordinatus ad
reprobos cruciādū. Et hoc asserit Aug.
in li. de mirabilib⁹ sacre scripture Et idē
in li. xxi. de ci. dei. c. x. ait. Gehenna illa
quod ꝛ stagnum ignis. ꝛ sulphuris dici
tur corporeus ignis erit. Cui consonat
illud Greg. i. iiij. dial. li. d. Jgnē gehēne
corporeū esse non ambigo. Et fm theo
logos. ignis ille q̄ȝtum ad illud quod in
eo est de essentia ignis est eiusdez speciei
cū igne elemētali: qa sicut ois aqua oi
aque ē eadē spē ƀȝ phm prio tho. ita ois
ignis omni igni est idē spē. Diuersificat
tū quo ad dispositionē ꝛ opationē: quia
sibi cōpetit aliqua actio que igni elemē-
tali nō cōuenit. Nam ignis i aliena mā
multū diuersificat in opationibus suis:
fm exigentiā dispositionis materie. Qd
apte patet in fulgure. vbi ignis respectū
habet ad diuersas mās: fm diuersitatē
celestis influentie in materia icorporate

Unde aliquando nõ ledit mãnũ mollez
ꝛ dissoluit duraz. ꝛ ecõuerso. qñqꝫ cale-
facit ꝛ nõ cõburit. ꝛ econuerso. Aliqui
tñ opinãt ꝙ in inferno sit ignis i mã ꝓ
pria: cuius ibi nõ luceat nisi ad modicũ
ꝛ satis ĩpfecte. Patet ergo ꝙ i iferno ve
rus ẽ ignis ad maloꝝ cruciatũ dispositꝰ
ꝛ deputatꝰ. ¶ Scđo ɔtigit dubitare de
igne inferni circa potestatẽ. Utrũ. s. possit
incorporeos angelos ꝛ spiritus sepatos
cruciare. Et ad istam questionem multi
multipliciter responderunt. Nam qdaz
dixerũt spũs sepatos igne non affligi ni
si per priuationez boni desiderati. Ex q̃
priuatione tanq̃ quodam malo presenti
in eis vehemens tristicia generatur. Et
hec fuit opinio Algaçelis. vi. li. phicorũ
Sed cõtra hãc sunt dicta scõruz. d. spũs
incorporeos posse pena corporalis ignis
affligi: sicut apte. d. Greg. in. iiij. li dial.
Et Aug. xxi. li. đ ciui. dei. c. x. Ideo alij
dicũt spũs sepatos cruciari igne corpo-
reo inq̃tum vident ipsum preparatum
ad hoc vt eo crucient in corporibus suis
sicut latro suspendendus patibulo ipũz
videndo cruciat anteq̃ suspendat in eo.
Et hec opinio non sufficit: qꝛ nullo mõ
potest ad angelos malos applicari: qui
tamẽ illo igne in ꝑpetuũ cruciabuntur.
Quidã autẽ alij dicunt ꝙ cruciabuntur
igne corporeo inq̃tum eoruz intellectui
imprimetur superexcellens illius ignis
similitudo. Sed hoc dictũ deficit: quia
ꝯm phm. iij. de anima. Nõ sic excellẽtia
intelligibilis ledit intellectum sicut excel
lentia sensibils ledit sensum: quia post
excellens sensibile sensus impeditur in
senciendo: sed intellectus post excellens
intelligibile non minus intelligit infima
sed magis: quia sensus apprehendit per
organũ corporeum: intellectus aũt non
Nõnulli insuꝑ tenent ꝙ spiritus sepati
igne corporeo crucientur: nõ inq̃tũ ipꝫ
apprehendunt apprehensione simplici:
sed cum firma extimatione ꝙ est ɔ̃rius
sue natuꝛ: cuius estimatio falsa sit. Unde
Auic. ix. meth. loquens de dispositione
animarũ corporibus separatarum dicit
sic. Anime male vidẽt penã quã imagi-
nauerant in hoc mũdo ꝛ affliguntur in
ea. Forma eni imaginata nõ est debilior
sensibili: sed est maior impressione ꝛ cla
ritate: sicut videmus i somnijs. Fortasse
eni somniatũ maius est ꝓ modulo suo
q̃ sensibile. tũc quãto magis illud qđ est
in alio seculo est fortius q̃ qđ est i som-
nijs ꝑpter paucitatẽ impedientiũ ꝛ expe-
ditionẽ aĩe ꝛ claritatẽ recipiẽtis. Sed h
opinio incõueniẽs videt. qa ꝯm h spũs
nõ paterẽtur ab igne corporeo: sed a sua
falsa extimatione. Preterea nõ videtur
probabile ꝙ demones qui subtilitate in
genij vigent: illum ignez estimarent sue
nature ɔtrarium ꝛ lesiuũ nisi ita esset in
re. Alij adhuc dicunt ꝙ spiritus patiũt
ab igne corporeo non per virtutez illius
ignis absolute: sed inq̃tũ est instrumẽ-
tum diuine iustitie. Uidemus enim res
multas habere actiones in virtute prin-
cipalis agentis que eis nõ competerent
absolute. Uerbi gratia calor naturalis in
virtute aĩe ɔuertit nutrimẽtum i carnez.
Lumẽ solare a luna receptũ ꝛ cũ ṽtute
lune ab eo deriuatum in virtute lune ge
nerat humiditatem. ꝛ fantasma i virtute
luminis intellectus agentis mouet intel
lectum possibilez. Corpora celestia cũ in
animata sint. tñ in ṽtute intelligentiarũ
motricũ generãt in his inferioribꝰ vitaz
vt pꝫ in gñãtis ꝑ putrefactionẽ. Securis
in virtute motoris scindit arborem. Te-
nendo ergo ꝙ ignis affligat spũs inq̃tũ
ẽ instrm̃ diñe iustitie. adhuc ꝑquirendũ
est magis in spãli. ꝑ quez modũ dicunt
aliq ꝙ supernãliter impressa est igni in-
fernali quedam spãlis ṽtus: ꝑ quã spũs
affligit naturali virtute ignis ad hoc nõ
cooperante nec disponente: qꝛ vt dicunt
nõ est possibile vt aliqua virtus naturał
cooꝑet in suꝑnãli actiõe. cum ꝑ se ad eã
nullo mõ nec cõplete nec incõplete pos
sit attingere. pro tãto ergo ille ignis affli
gere dr̃ spũs: qa suꝑnãlis virtus existẽs
in eo sicut in subiecto illos affligit: sicut
aliq̃ sꝫa supnãliter dealbata posset dici
visũ disgregat. Sed hec opinio in tribꝰ

deficit. Vnū est q̄ ſm eā ignis nō affli-
git illos spūs vt instrm: quia oportet q̄ i
instrō sit aliq̄ nālis aptitudo ad illam ac
tionem ad quā applicat a virtute mo
toris: vt patet in securi respcū actus scin
dendi: ⁊ in malleo respcū actus ꝯterēdi
Aliud est q: nō videt probabile ꝟtutē
spūalē eē immediate i re corporali sicut
in subiecto: ita vt sit ibi manēs ⁊ non in
fieri sicut ponit opinio ṗdicta. Tertium
est q̄ videmus nālē lumen rationis per
qd solū intellect⁹ nullo mō pōt attigere
ad visionē dei. coopari cū lumie glorie
ad illam visionē. Verūtñ q: i actiōe sup
nāli que a deo nō ē mediate finita ꝟtu-
te: sed tm̄mō imediate: vt creare: nō pt
cooperari virtus supnālis. Idcirco dicit
Ric. q̄ ignis infernalis nō obstāte q̄ sit
corporeus: spūs sepatos affligit inq̄ztū
est diuine iustitie instrꝫ: eos affligit affli
ctione ad quā disponit nālis virtus illius
ignis: nec tñ qualēcūq̄ afflictionē pōt
causare i illis spiritib⁹: nisi i ꝟtute increa
te iustitie ṗncipalr̄ illos spūs punientis
mouētis ⁊ dirigētis illū ignē ad illorum
spiritū cruciatū. In illo eni igne ē nāl
aptitudo vt eius spēs recipiat i intellectu
spūs sepati. sed q̄ p talē modū i illo itelle
ctu impmat ⁊ vehemētia tal' q̄ ita ad se
reuocat seu cōuertit intētionē ipsi⁹ spūs
q̄ p h̄ ita notabilr̄ impediat in illa rex
cōsideratione ꝯ suā volūtatem ⁊ q̄ tale
ipedimētū sit sibi p grauí onere: hoc ē p
ꝟtutē iustitie indite. In illo etiā igne est
naturał aptitudo vt i ipso sit spūs sepat⁹
sicut in loco diffinitiue. Sed q̄ spiri se-
paratū detineat ꝯ suā volūtatē h̄ ei con-
uenit in virtute iustitie indite. Illa autē
inuoluntaria detentio ē ipsi reprobo spi
ritui inexplicabilis cruciatus. Quis etiā
ille ignis sua ꝟtute naturali tñ ñ possꝫ i
spū sepato causare dispositiōē repugnā
tē illi dispositioni que conuenit eē spūs
ſꝫ ōbitū statū sue nature: tñ in eius cau
satione cooperatur ꝟtute indite iustitie.
inq̄ztū est instrm eius. Ex apprehēsiōe
aūt ṗdicte dispositiōis que ꝯria ē bono
statui nature: generat i ipso reprobo spū
cruciatus expimentalis Vñ Grego. iiij.
dial. d. q̄ aīa nō solū vidēdo: sed etiam
experiēdo incēdiū patit. Per pctm̄ aūt
in spū est dispositio vt igni infernali mō
ṗdicto in patiendo subdat. Et sic patꝫ q̄
deo volēte poterit ignis affligere spiritus
sepatos. ¶ Tertio ꝯtigit dubitar ō igne
iferni circa qualitatē seu ppetuitatē. Vñ
s. erit q̄ p⁹ gnālē resurrectionē corpora
dānatorꝫ in illo igne perpetuo patietur ⁊
nec ignis deficiet: nec corpa illa ꝯsumēt
Et licet possint multa dici: tñ ṗncipalis
rō est ordo diuine iustitie. Vt enim inquit
Ric. ille ordo exigit illa corpora in eter-
nis supplicijs fore pmāsura. ⁊ iō assistēte
influentia dei generali: ad h̄ vt ignis ille
infernalis illa corpa fortiter calefaciat ⁊
affligat. non adest tñ ad h̄ vt consumat.
Sicut aūt creatura nō pōt manere i eē
suo: nisi in supposita influentia dei gnāli
ſm q̄ d. Aug. iiij. sup Geñ. ad lraꝫ. Et
cōmētātor. sup ṗma ꝑpositōe de causis
sic dico q̄ actōē suā hr̄e ñ pōt: nisi illa
influētia gnāli assistēte: sicut patuit i pas-
sione ihu xp̄i qñ fuerunt tenebre super
vniuersam terrā: nō sup terrā iudeorꝫ
tñ vt aliq̄ senserūt. ⁊ male. Eclipsis aūt
solis q̄ ad vniuersū orbē nō potuisset eē
p solā iterpositiōē lune. vñ cū iterposi-
tione lune fuit alia cā. s. q: influētia gnāl
cāe ṗme tūc nō affuit soli ad irradiādū
Et sicut hec influentia adesse pōt ad hoc
vt res sit ⁊ nō opet. ita aliqñ adest ad h̄
vt creatura habeat vnā sui actōē: ⁊ nō
aliā. Et hec est ṗncipalis rō quare ignis
infernalis calefaciet dānatorꝫ corpora ⁊
affliget nec tñ cōsumet. hec Ric. Aug.
ꝟo. xxi. li. de ciui. dei omnes huiusmodi
opationes ignis infernalis attribuit vo-
lūtati ⁊ potētie dei a quo sūt de nihilo in
esse cūcta producta diuersisq̄ nature sue
proprietatibus ⁊ legib⁹ regulata. Vñ. c.
ij. eiusdē li. ait. Ostendā vnde ꝯuincātur
increduli posse hūana corpa aīata atq̄
viuētia nō solū nūq̄ꝫ morte dissolui: sed
i eternorꝫ q̄ꝫ igniū durare tormētis. Mo
lūt. n. h̄ ad oipotēt̄ nos referre potētiam
ſꝫ aliq̄ exemplo persuaderi sibi flagitant

Quibꝰ si rñdebimꝰ esse aĩalia profecto
corruptibilia quia mortalia: que tamẽ in
medijs ignibus viuant nõnullũ etiam
genus vermiũ in calidarũ aquarũ sca-
turigine repiri: quarũ feruorẽ nemo im
pune contractat. Illos autẽ nõ solũ sine
vlla sui lesiõe ibi esse: sʒ extra esse nõ posse
aut nolũt credere si ostendere non vale
mus: aut si valuerimꝰ sine oculis dẽmõ
strare res ipsas: siue per testes idoneos
edocere: non satis esse ad hoc exemplũ
rei de qua questio est: eadẽ infidelitate
contẽdent. Quia hec aĩalia nec semp vi
uunt: ⁊ in illis feruoribus sine dolorĩbꝰ
viuũt. sue quippe nature cõuenientibus
vegetant̃ illis: nõ cruciant̃ elemẽtis. q̃si
nõ incredibilius sit vegetari q̃ȝ cruciari
talibus rebus. Mirabile est enĩ dolere
in ignibus ⁊ tñ viuere. sed mirabilius in
ignibꝰ nõ dolere. Si aũt h̃ credũt. cur nõ
⁊ illud? Et. iiij. c. dicti li. idẽ att. Quid ad
huc a nobis rerũ poscũtur exempla qui
bus doceamus nõ eẽ incredibile vt ho-
minũ corpa sempiterno supplicio puni
torũ ⁊ in ingne aĩam nõ amittãt. ⁊ sine
detrimẽto ardeãt. ⁊ sine interitu doleãt
Habebit enĩ tũc ista corpis sba q̃litatẽ
ab illo inditam: qui tam miras ⁊ varias
tot rebus indidit quas videmus vt eas
quia multe sũt non miremur. Naȝ sicut
scripserũt q naturas aĩaliũm curiosius
indagarunt. Salamãdra in ignibꝰ viuit
Et quidaȝ notissimi sicilie mõtes q tãta
tpis diuturnitate ac vetustate vsq; nunc
ac deinceps flãmis estuant: atq; integri
pseuerãt: satis idonei testes sũt non omne
quod ardet absumi ⁊ oĩo indicãt: nõ oẽ
quod dolere põt posse etiã mori. Quis
enĩ nisi deꝰ creator oĩuȝ dedit carni pa-
uonis mortui ne putresceret? Quod cũ
auditu incredibile videret̃: euenit vt apd̃
carthagineȝ cocta nobis apponeret̃ hec
auis. de cuius pectore pulparũ quãtum
visum est decerptũ seruari iussimꝰ. Qd̃
pꝰ dierũ tantũ spaciũ quantuȝ alia caro
quecũq; cocta putresceret perlatuȝ atq;
oblatũ nihil nostrum offendit olfatum
ic̃q; repositum pꝰ dies amplius q̃ȝ tri-
ginta ideȝ quod erat inuẽtũ est idemq;
post ãnuȝ: nisi q aliquãtulum. corpulen
tie siccioris ⁊ contractioris fuit Quis pa
lee dedit vel tam frigidam vim vt obru-
tas niues seruet: vel tam feruidam vt po
ma imatura maturet? De ipso igne mi-
ra quis explicet? Quo queq; adusta ni-
grescunt cuȝ ipse sit lucidus. ⁊ pene oĩa
que ambit ⁊ lambit colore pulcherrimo
decolorat atq; ex pruna fulgida carbonẽ
teterrimum reddit. Neq; id quasi regu
lariter diffinitum est. Nam econtrario
lapides igne candente decocti ⁊ ipsi fiũt
cãdidi. ⁊ q̃ȝuis magis ille rubeat illi albe
scant: congruit tamen luci quod albũ ẽ
sicut nigruȝ tenebris. cum itaq; ignis in
lignis ardeat vt lapides coquat: ꝯtrari-
os habet nõ in ꝯtrarijs rebus effectus: ⁊ si
enĩ lapides ⁊ ligna diuersa sint cõtraria
tñ nõ sunt sicut albũ ⁊ nigrũ: q̊rũ vnuȝ
in lapidibus alterũ facit in lignis clarus
illos clarificans h̃ obfuscãs. cum in illis
deficeret nisi in istis viueret? Quid i car
bonibus? Nõne miranda est ⁊ tanta in
firmitas vt ictu leuissimo frangãt̃ ꝓssu-
facillimo conterant̃: ⁊ tanta firmitas vt
nullo humore corrumpant̃ nulla etate
vincãt̃: vsq; adeo vt eos sbsternere soleãt
qui limites figũt. ad ꝯuincendũ litiga-
torẽ. quisq̃s post tpa quãtalibet extiterit
fixũq; lapidem limitẽ nõ esse cõtẽnerit?
Quis eos in terra humida infossos vbi
ligna putrescerẽt tãdiu durare incorru-
ptibiliter posse: nisi rerum ille corruptor
ignis efficit Intueamur etiã miraculuȝ
calcis: excepto eo de quo iam satis dixi-
mus: q igne cãdescat quo alia tetra red
dunt̃. etiam occultissime ab igne ignem
concipit: eumq; iam gleba tangentibꝰ
frigida tam latẽter seruat vt nulli nostro
sensui prorsus appareat: sʒ cõpertꝰ expe
rimento etiam dum nõ apparet sciatur
esse sopitus ꝓpter qd̃ eam viuã calcẽ lo-
quimur: velut ipse ignis latẽs anima sit
inuisibilis corporis. Iam v̊o q̃ȝ mirum
est q cum extinguit̃ tunc accẽditur. Ut
enĩ occulto igne careat aqua infunditur
aquaue pfũdit̃: ⁊ cũ ante sit frigida. ide

fernescit vnda feruẽtia cũcta frigescũt.
velut expirãte ergo illa gleba discẽdens
ignis qui latebat apparet: ac deinde tãꝗ̃
mortua sic frigida est vt adiecta vnda
non sit arsura: ⁊ quã calcẽ vocabamus
viuã vocemus extinctã. Quid est quod
huic miraculo addi posse videat̃: ⁊ tamẽ
addit̃. Nã si nõ ahibeas aquã sed oleũ
quod magis fomes est ignis: nulla eius
perfusione vel infusione feruescit. Hoc
miraculũ si de aliquo indico lapide le/
geremus siue audiremus ⁊ in nr̃um ex
perimentũ venire nõ posset: ꝓfecto aut
mendaciũ putaremꝰ: aut certe grandit̃
miraremur. Quaꝝ vͦo rerũ añ nostros
oculos quottidiana documẽta versãtur:
non gener̃ minus mirabili: sed ipsa assi
duitate vilescũt: ita vt ex ipsa india que
remota est pars orbis a nobis desierimꝰ
nõnulla mirari: que ad nos potuerunt
mirãda ꝑduci. Adamantẽ lapidẽ multi
apud nos habent: ⁊ maxime aurifices
insignitores gẽmarũ: q lapis nec ferro
nec igne nec alia vi vlla perhibet̃ preter
hircino sanguine vici. Sed q eũ habẽt
atq̃ nouerũt nunqd ita mirant̃: sicut hi
quibus primũ ostenditur potentia eius?
Quibꝰ autẽ nõ ostẽdit̃ fortasse nec cre/
dũt: aut si credũt inexperta mirantur ⁊
si cõtigerit expiri adhuc qdẽ mirãt̃ inso
lita. Sed assiduitas experiendi paulatim
subtrahit admirationis incitamentum.
Magnetẽ lapidẽ nouimus mirabilem
ferri esse raptorẽ: qd̕ cũ ꝑmũ vidi vehe
menter inhorrui. Quippe cernebã a la
pide ferreũ annulũ raptũ atq̃ suspẽsũ
Deinde tãꝗ̃ ferro qd̕ rapuerat vim de/
disset suã coẽmq̃ fecisset: idẽq̃ annulꝰ
admotꝰ ẽ alti eũdẽq̃ suspẽdit atq̃ vt ille
ꝑori lapidi sic alt̃ ãnulus ꝑori ãnulo co/
hr̃bat. accessit eodẽq̃ mõ tertiꝰ. acces
sit ⁊ q̃rtꝰ: iãq̃ sibi ꝑmutua circul̕ nexis
nõ iplicatoꝝ intrinsecus: sꝫ extrinsecus
adherẽtiũ q̃i cathena pepẽderat ãnuloꝝ
Quis istã vim lapidis nõ stuperet q̃ illi
nõ solũ ineret. verũ etiã per tot suspensa
trãsibat ⁊ iuisibilibus ea vinculis subli/
gabat? Sꝫ multo est mirabiliꝰ qd̕ a frẽ

⁊ coepõ meo Seuero Mileuitano de
isto lapide cõperi. Se ipsũ nãq̃ vidisse
narrauit: quẽadmodũ Bathanarius
q̊ndã comes africe cũ apud eũ cõuiua/
ret̃ eps eundẽ ꝓtulerit lapidẽ: ⁊ tenuerit
sub argẽto ferrũq̃ super argẽtũ posue/
rit deinde sicut subter mouebat manũ q̃
lapidẽ tenebat ita ferrum d̕ super moue
bat̃. atq̃ argẽto medio nihilq̃ patiente
cõcitatissimo cursu ⁊ recursu infra lapis
ab hoĩe supra ferrum rapiebat̃ a lapide.
dixi qd̕ ⁊ ipse ꝯspexi. dixi qd̕ ab illo audi
ui: cui tãꝗ̃ ipse viderim credidi. Quid
etiã de isto magnete legerim dicã. Qñ
iuxta eũ ponit̃ adamas nõ rapit ferrum
⁊ si quãdo rapuerit: vt ei aꝓpiquauerit
mox remittit. India mittit hos lapides
sꝫ si eos iam cognitos nos desistimꝰ ad
mirari: quãto magis illi a qbꝰ veniunt?
Et. c. v. idẽ ait. Agrigẽtinum sicilie salẽ
ꝑibet cum fuerit admotus igni velut in
aqua fluere: cum vero ipsi aque: velut in
igne crepitare. ¶ Apud Saramantes
quẽdã fõtem tã frigidũ diebus vt nõ bi
bat̃: tam feruidũ noctibꝰ vt nõ tãgatur
In Epiro aliũ fontẽ in quo faces vt in
ceteris extigũt̃ accẽse: sꝫ nõ vt in ceteris
accendũtur extincte. Asbeston arcadie
lapidẽ ꝓpterea sic vocari ꝙ accẽsꝰ semel
iam nõ possit extigui. Lignum cuiusdã
ficus egyptie nõ vt ligna cetera ĩ aquis
natare: sed mergi: ⁊ qd̕ est mirabiliꝰ cũ
in imo aliquamdiu fuerit: inde ad aque
supficiẽ rursꝰ emergere qñ madefactꝰ
debuit humoris põdere ꝑgrauari. hec
Aug. Que vͦba ob sui ꝓlixitatẽ nõ sũt
textualiter recitãda. Sed tm̃ vulgariter.
Ex qbus manuducimur ꝙ oĩpotentia
dei cuius v̕tute facta sunt oĩa ⁊ mouẽtur
dãnatos in inferno eternis ignibꝰ faciet
cruciari. O q̃ꝫ vrens. o q̃ꝫ ardens. o de
niq̃ q̃ꝫ laboriosa ẽ illa flãma ĩ q̃ miseri
lugebũt. clamabũt. suspirabũt. ⁊ nõ ex/
audient̃. O si possibile esset vt aures ad
os poneremꝰ inferni audiremus ꝓfecto
diuitẽ Epulonẽ. imo secum oẽs auaros
oẽs supbos: oẽs luxuriosos. oẽs deniq̃
pctõres clamorosis vocibus lamẽtãtes

atq3 dicētes. Heu heu ꝙ̄ ardens est ista
flamma. Quis dabit nobis ad refrige/
riū guttulā3 aque? Quis nos liberabit a
cruciatibus gehēne? Quis nos ꝯsolabit
in tot meroribus? Et vbi sunt amici? vbi
beniuoli. vbi diuitie. vbi virtus. vbi potē
tia? O vita nostra plēa oī dolore oīq3 an
gustia. o vita destituta oī auxilio oīq3 so/
latio Credite credite o icorrigibiles pec
catores. Nō parcet vobis iustitia dei ni
si peccata deposueritis: qnimo vos ꝓij/
ciet in ignē eternū. O qd erit eē i igne il
lo qn̄ ad modicū sustineri nō ṗt coctu/
ra cādele? Et vt ysaīs. xxxiij. dicit. Quis
poterit hītare de vob cū igne deuorāte?
Quis hītabit de vobis cum ardoribus
sempiternis?

¶ Qualiter pena dānatoꝝ supat omnē
aliā penā seu purgatoriā seu p̄ntē que in
hac vita haberi pōt. Capl̄m. ij.

s Ecūda rō q̄ oñdit grauitas pe/
ne dānatoꝝ ē supatio. Supe/
rat enī omnē aliā penā3. Qd vt
melius intelligat triplex pena est distin/
guenda. Pria ē pēa mūdi. Scda pena
purgatorij. Tertia pēa iferni. ¶ Prima
pena est mūdi q̄ in hac vita sentit. Et l3
multiplex sit vt expientia docet: tñ terri/
bilis fuit illa quā ꝓ xp̄o scti sustinuerūt: d
qb⁹ dicit Heb. xi. Ludibria ⁊ v̄bera ex
perti sūt: insup ⁊ vicula ⁊ carceres. La/
pidati sūt: secti sūt: tēptati sūt: i occisiōe
gladij mortui sūt. Circuierūt in melotis
⁊ in pellibus caprīnis egentes: angustiati
afflicti. Quisnā explicet quot tormētoꝝ
gnā exqsierūt tyrāni qbus cruciari mā/
dabant martyres scōs? Quis enarrare
sufficiat: q̄t disciplinis: ieiunijs: ⁊ oratio/
nibus carnē suā amici dei crucifixerunt
cū vitijs? Et tñ oīa ista minima sūt ⁊ quasi
nihil in cōpatione pene dānatoꝝ. Ideo
Grego. i. iij. moral. li. ait. Ecce aūt dum
bti Job vulnera cruciatusq3 considero
repēte mētis oculos ad Johem deduco
⁊ nō sine grauissima admiratōe ꝑpēdo:
q ille ꝓphetie spū intra matris vteꝝ re
plet⁹: atq3 vt ita dixerim anteq̄3 nasceret
renatus. Ille amicus spōsi: ille q̄ iter na
tos mulierū maior nemo surrexit. Ille
sicut ꝓpha ⁊ plusq̄3 ꝓpha: ab iniqs i car
cere mittit: ⁊ ꝓ puelle saltu capite trūcat
Et vir tante sobrietatē ꝓ risu turpium mo
ritur. Nūqd credimus aliqd fuisse i ei⁹
vita qd illa sic despecta mors tergeret?
Sed qñ ille vel in cibo peccauit: q lo/
custas solūmō ⁊ mel siluestre comedit?
Quid deo vel de q̄litate sui tegminis de
liqt: qui cameloꝝ pilis corpus operuit?
quid de cōuersatōe sua offēdere potuit
q de heremo nō recessit? qd illū loq̄cita
tis reatus polluit q disiunctus longe ab
hoībus fuit? qñ illū vl' silentij culpa attin
git qui ad se venientes tā vehemēter in/
crepauit dicēs: Genimina viperarū quis
docebit vos fugere ab ira vētura? Quid
ē ergo q Job dei testimonio ṗfert: ⁊ tñ
plagis vsq3 ad sterqliniu3 sternit? Quid
est qd Joh. dei voce laudat: ⁊ tñ pro te/
mulētis v̄bis isaltatiōis ṗmiū moritur
Quid est q oṗs de⁹ sic vehemēter in h
sclo despicit q̊s sic sub'imiter añ secula
elegit: nisi h q pietati fideliu3 pat3: qm̄
idcirco sic eos ṗmit in infimis q̊s videt
quō remuneret i sūmis: hic ergo vnus/
qsq3 colligat qd illic passuri sūt q̊s repro
bat: si hic sic cruciat q̊s amat: Aut quō
feriēt q in iudicio arguēdi sūt. si sic eoꝝ
vita premit q ipso iudice teste laudant:
hec ille. Et ad idem est illud Hiero. ad
Palmachiū ⁊ Oceanū. d. Job sanct⁹ i
temptatiōe ad gl'iam suā deuot⁹ sic i suo
dolore clamabat: Quid ꝓdest i tormen
to meo lux: Et quid mihi iuncta sūt ge/
nua? Et qd vbera suxi? Cur non i vētre
m̄ris mortuu⁹ sū ⁊ mox vt d vtero exiui
nō ꝓtin⁹ obij? Si h dei amic⁹ dicebat in
luīe qd ab inimicis ei⁹ dicet i tenebris?
Si ille dolet genua sibi fuisse cōiuncta.
cuius pedes i dei timore semp cucurre/
runt qd dictur⁹ ē cui⁹ nūq̄3 i v̄itate stete
rūt? Si ille ingemiscit quē febris vrebat
qd dictur⁹ ē quē gehēna ꝯsumet? Displi/
cet ⁊ illi q nat⁹ ex vtero vixit: q bñ vixit
qr illū v̄mis moritur⁹ edebat: qd faciēt
q̊s ignis etern⁹ ⁊ v̄mis nūq̄3 moriturus
expectat? ¶ Secūda ē pena purgatorij

de qua suo loco dicem⁹. ¶ Tertia ē pe-
na inferni cui oīs alia pena tā mundi q̄z
purgatorij nō est comparabilis.

¶ Quō grauis erit dānatorum pena ꝓꝑ
carētiā visionis diuine. ꝛ de differētia pe
ne sensus ꝛ pene damni. Caplm̄. iij.

t Ertia rō q̄ ondit grauitas pe-
ne dānatoꝝ dr̄ ꝓuatio. Priua
bunt siquidē dānati in eternuz
visione dei. Et vt dicit Ric. vlt̄. di. iiij. li.
Inter penas damni carētia visiōis dei ē
maxia ꝛ tristitia causata ex illa carētia ap
ꝓhēsa vt ꝓueniēs ex actuali malicia pro
prie voluntatis est maxima inter penas
sensus: qa q̄uis dānati nō appetant vi-
dere deū ꝓpter amorē sue bonitatis: tn̄
vehemētissime illud appetūt ꝓpter desi
deriū ꝓpe delectatiōis: eo q̄ credent fir
miter cōpellūt ex illa visiōe maximā de
lectationē in vidente causari. Carētia eni
visiōis illi⁹ apprehēsa vt ex actuali ma
licia ꝓprie voluntatꝪ ꝓueniēs: maior ē
pena q̄z pena sens⁹. In puulis tn̄ mitior
ē pena dāni. qa ipsā apprehendūt nō eē i
eis causatā ex actuali malicia sue ꝓprie
voluntatis. Procurēt ergo pctōres dū
tempus ꝛ facultas dat ad verā redire pe
nitentiam: qm̄ vt tactū est in ꝓcedētib⁹
irreꝑabilis erit inferni iactura. in quo nō
semel sufficit itroisse. Semel quippe dā
nat malos de⁹. semel sniam irreuocabi
lez ꝓfert. O q̄z amara erit illa dies: imo
illa hora qn̄ peccatrix aīa terrenū h̄ cor
pus derelinq̄ns pn̄tabit etiā inuita ꝛ no
lens coram maiestate summi dei: susci-
pietq̄z punitionē ꝛ penā delictoꝝ suoꝝ
Jō dico q̄ nō ē expectāda: sz poti⁹ timē
da dies illa. Ergo cōuertimini pctōres
ꝛ agite pniam vt de⁹ misereat vr̄i: qui ē
bn̄dictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Dn̄ica Quinquagesima. de potētia dei
ꝓꝑ quā humilitari debēt pcōꝝ corda vt
ad pniam redeant. Sermo. xv.

o Mnis ple
bs vt vidit dedit lau-
dē deo. Habent hec
vba Luc. xviij. ꝛ i euāgelio pn̄tis dn̄ice
Ex miraculo ceci illumiati per xp̄m. de
quo Luc. meminit i euāgelio hodierno
cōmoti fuere vniuersi qui rem tā gran-
dem viderūt magnificare oipotētē deū
cuius solius virtute cecus ille potuit illu
miari. Clamat inqt euāgelista. Jhu fili
Dauid miserere mei: Et ad vocē Christi
d. sibi: Respice fides tua te saluuz fecit:
subito videndi beneficiū obtinuit ꝛ acce
pit. Neq̄z alia vis q̄z increata diuinalis
talē potuisset effectū ꝓducere. Jō admi
rantes illi q h̄ ispexerūt deum extollēdo
laudabāt. Nos vo qui nō solū h̄ vnum
sz tot dei miracula ꝛ videm⁹ ꝛ audim⁹
magis ac magis laudib⁹ ei⁹ debem⁹ in
sistere. Quod vtiq̄z plene exoluim⁹ cuz
ob eius reuerentiā timorē pariter ꝛ amo
rem pctā relinquim⁹ vtutib⁹ inherēdo.
Et qm̄ ad id faciendum satis efficax est
ꝯsideratio altissime potētie dei. Jdcirco
in pn̄ti sermone de illa erim⁹ tractaturi
quatenus illaz cōmemorātes ad pniam
reuertamur. ꝛ corde cōpūcti cum plebe
pariter collaudemus imortalē deuz. De
cuius potentia tria mysteria principalia
ponimus contemplanda.
Primum dicit vniuersalitas
Secundum qualitas.
Tertium claritas.

¶ Quō de⁹ possit nō solū oē possibile sz
ēt oē impossibile agenti creato dūmodo
illud nō dicat ipfectionē. Caplm̄. i.

p Rimū mysteriū ꝯtēplādū d̄ po
tētia dei dicit vniuersalitas. In
q̊ disputādū est. Utꝝ de⁹ sit oīps
Et ꝓ pte vā ꝛ affirmatiua ē ꝯfessio fidei
Nā in vtroq̄z symbolo patrū. s. ꝛ aplōꝝ
deū oipotētē decātam⁹. Et h̄ colligit ex
vtriusq̄z testamēti pagia. Un̄. Gen̄. xvij.
dixit de⁹ ad Abrahā. Ego sū deus oipo
tens ābula corā me. Et Gen̄. xxxv. dixit
deus ad Jacob. Ego sum de⁹ omnipo-
tēs cresce ꝛ multiplicare. Et Gen̄. xliij.
qa Jacob remisit filios in egyptum ait.
Deus me⁹ omnipotens faciat eū vobis
placabilem. Et Exo. xv. Oipotēs nomē
eius. Et Thobie. xiij. Non est alius de⁹

oipotens pꝛeter eū. Et Judith.xvi.Deꝰ
oipotēs tradidit Holofernē in manꝰ fe
mine ⁊ confudit eū. Et Job.iij.Ad om
nipotentez loquar ⁊ disputare cum deo
cupio. Et.xxiij.Deus molliuit coꝛ meuz
⁊ omnipotēs ꝯturbauit me. Et Hester.
xiij. Mardocheus oꝛans dixit ad deū
Dn̄e rex oipotēs i ditione tua cuncta sūt
posita ⁊ nō est q possit resistere volūtati
tue. Et sapiēs Ecc.pꝛio Unus ē altissimꝰ
creatoꝛ oiuz ops rex ⁊ metuēdus nimis
Et Apoc.i.c. Ego sū alpha ⁊ omega.pꝛi
cipium ⁊ finis.dicit dn̄s deus qui est ⁊
qui erat: ⁊ qui vēturus est omnipotens.
Et Apoc.iiij. Clamabant quattuoꝛ ani/
malia: Scūs scūs scūs dn̄s deus ops.
Et Apoc.xv. Magna ⁊ mirabilia sunt
opa tua oipotens dn̄s deus. Et.xvi.Au
diui alterū angelum dicentē. Etiam dn̄e
deus oipotens vera ⁊ iusta sunt iudicia
tua. Sed contra hāc veritatē instari pōt
tripliciter. Pꝛio qꝛ deus nō pōt omne
possibile. Scd̄o qꝛ nō pōt quodlibet im
possibile. Tertio qꝛ i deo nihil est defecti
bile. ¶ Pꝛio instat̄ ꝙ deꝰ n̄ sit oipotēs
ex eo qꝛ n̄ pōt omne possibile. Nā mul
ta sunt possibilia agenti creato: vt posse
pati posse currere. posse peccare. posse
moꝛi. posse mētiri: que tn̄ nullo mō pōt
deꝰ ergo nō est omnipotens. Ad h rn̄/
det dn̄s Bon̄.dis.xlij.pꝛimi. ꝙ ſm ph'i
sniam. quedā sunt que dicunt potentiā
quantū ad modū dicendi. dicūt tn̄ ipo/
tentiā a pte rei: vt posse moꝛi: posse coꝛ/
rumpi. Nam si interrogarē aliquē quid
magis eligeret. an potētiā habere moꝛiē
di aut illa priuari: rn̄deret ꝓtinꝰ magis
velle potētia illa carer̄. Pꝛopter hoc in
telligendū notādū est. ꝙ quedā sūt que
posse est potētia simpliciter ⁊ perfecte: vt
posse intelligere diligere ⁊ opari. Que/
daz sunt que posse est potētie tn̄ ipfecte
vt currere ⁊ ambulare. Isti enim actus
dicunt simul actionē ⁊ passionez siue de
fectū in agente. Quedā que posse ē im/
potētie simpliciter: vt pꝛiuatiōes: vt pos
se peccare: posse moꝛi: ⁊ huiꝰ. Scd̄z h i
telligendū ꝙ cū potētia dei sit potentia
pfectissima: illa pōt deus p se ⁊ in se que
sunt potentie simpliciter vt intelligere ⁊
opari. Illa vo que sūt impefecte potētie
potest quidē nō in se: sed p se potest. Ex
hoc qd̄ est ibi pfectiōis in se nō pōt pp
illud quod est ibi ipotētie ⁊ iperfectiōis
que in eo nō cadunt. Illa aūt que sunt
simpliciter ipotētie nec pōt i se nec p se.
Per se n̄ pōt. qꝛ nihil est a deo qd̄ n̄ sit
a deo p se ⁊ imediate. Hoc aūt qd̄ ē de
fectus nō pōt esse in deo nec a deo: quia
deus nō deficit in essendo nec i agēdo
Ideo Aug. vt recitat magister in tex. re
mouet a deo quattuoꝛ. s. moꝛi. falli. mi/
serū esse. ⁊ mentiri. qꝛ ista dicūt defectū
ipsius hoīs. Nam quadruplex est actꝰ
⁊ quadruplex est potentia. Pꝛima ē po
tentia viuificatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ est viuere
⁊ ꝯ hunc ē defectꝰ moꝛi. Secūda est co
gnitiua: cuiꝰ actꝰ est noscere. ⁊ ꝯtra hūc
est defectus falli. Tertia est potentia affe
ctiua: ⁊ huius actꝰ est velle siue amare ⁊
delectari. ⁊ ꝯ hūc ē miseruz eē. Quarta
est potētia opatiua. ⁊ huiꝰ actꝰ est agere
⁊ ꝯ hunc est vinci ⁊ supari. Ex his autē
quattuoꝛ genera actuū remouet̄ a deo.
s. coꝛpales siue instrumētales: vt currere
⁊ ambulare. actus culpabiles: vt pecca
re ⁊ mētiri. actus passiui: vt vinci ⁊ supe/
rari: actꝰ defectiui: vt moꝛi. ⁊ falli. Et ta/
les actus habent potentiā ꝯiunctā defe
ctui. Et sic patet solutio obiectōis pꝛie.
¶ Scd̄o instat̄ ⁊ obijcit̄ ꝙ deꝰ nō sit oi
potens: qꝛ nō pōt oē impossibile. naz
ipossibile dicit̄ tripliciter. vel ſm naturā
vt de ceco fieri videntē. vel ſm tempꝰ vt
te nō fuisse ex quo fuisti. vel ſm discipli/
nam: vt idē esse nigrū ⁊ albū: qa omnis
scia supponit illud pncipiū qd̄ duo op/
posita nō pn̄t esse simul vera. Sed deꝰ
nō pōt impossibile ſm naturā: qꝛ vt dic̄
Augu. in li. de vera innocentia. Deus ita
est oipotens vt nunꝙ rōni sue instituta
euellat. Et idē Augu. sup Gen̄. ad lr̄am
Tam nō pōt deꝰ facere ꝯ nāz quā bonā
istituit. ꝙ nō pōt facere ꝯ volūtatē suā.
Nō pōt etiā deus facere impossibile ſz
tempꝰ: qa vt ingt Hiero. ad Eustochiū

Cum cetera possit deus non pōt de corrupta facere virginē. Quod dictuȝ non est intelligendum: qn de⁹ possit repare claustra: sȝ quia que corrupta est impossibile est nō fuisse corruptaȝ. Item non pōt deus impossibile ꝺm disciplinā. s. vt duo opposita sint simul i eodē subiecto vt pȝ oib⁹ sapientibus. ergo sequitur ꝙ deus non sit oīpotens. Respondet dñs Bon. ꝙ nos iudicam⁹ aliquid ipossibile quadrupłr. Uno modo ꝑ limitationē naturalis potentie. vt virginem parere. Alio mō ꝑ limitationeȝ nāe intellectiue vt duo corpa esse simul i eodeȝ loco vel idem corpus esse in diuersis: vel maius corpus esse in minori loco: q̄ nullo mō possumus capere: cum nostra imaginatio semꝑ dicat oppositum: Unde etiam quando de⁹ sic facit i sacramēto altaris necesse est vt ratio supra se eleuet ⁊ credat. ¶ Tertio mō iudicam⁹ aliqd ipossibile ꝑꝑ ꝓportionē ois existētie ꝺȝ oēm comꝑationeȝ. s. ꝑncipij. medij. ⁊ vltimi. vt ꝑteritū nō fuisse preteritum. Omnis eni potētia q̄ intelligitur aliqd facere respicit ens vel in rōe pricipij vel termini vel vtroqȝ modo. Unde deus potest facere de ente nō ens ⁊ de nihilo aliqd: ⁊ de vno aliud. Sed non pōt de vno ente facere non ens: qꝛ hoc nullius est potētie. ¶ Quarto modo iudicamus aliqd impossibile est ꝺm illustrationē ꝟitatis eterne ⁊ ordinē diuine sapientie. Naȝ ꝙ duo opposita insint eidē ⁊ ꝺm ideȝ: hoc ipsa veritas eterna eo ipso ꝙ veritas est indicat ⁊ illustrat vt iudicetur ipossibile: sicut duo ⁊ tria nō esse quinqȝ. Qñ ergo dr̄ ꝙ deus nō pōt quodlibȝ impossibile qa nō pōt ipossibile ꝑ limitationē nālis potentie. Respondem⁹ ꝙ hoc ē falsū sicꝫ expientia docet in opibus miraculosis. Et ad illud quod obijcit ex dictis Aug. dicendū ꝙ ē duplex ordo nature. spālis ⁊ generalis. Ordo nature spālis trāsmutari potest ⁊ ꝺstrui: quia potest in alterā differentiā res relabi. Sȝ generalis nō sic. Specialis ordo attenditur ꝺm potētiam nature specialis. Generalis ordo ꝺm potentiā obediētie que est generalis. Cōtra hūc ordinē nō facit deus ꝺȝ ꝯtra alium. Quia vt Aug. xix. li. de ciui. dei. ait. Illud est vnicuiqȝ rei nāle: quod de ipsa facere disposuerit omnipotentis volūtas. Et de hoc diffusi⁹ dixi in sermone de miraculis in qōne. Utrū potētia dei in miracula faciendo sit ꝯ̄ria nature. Idō sufficit nunc concludere ꝙ deus pōt oē ipossibile ꝺm limitationē nāe qa potentia dei nō est limitata sed infinita. ⁊ idō supra naturā. ¶ Scdō pōt de⁹ qōlibȝ impossibile ꝑ limitationē nostre intelligentie: qa potētia eius supat nostrā intelligentiam. Ideo Basilius dicit ⁊ Hilarius. Plura pōt deus facere q̄ȝ intellect⁹ possit intelligere. Qđ Paul⁹ etiam ad Eph. iij. ꝯfirmat. d. Potens est omnia facere superabūdanter q̄ȝ petimus aut intelligim⁹. Impossibile ꝟo tertio mō nō pōt deus: qꝛ illud facere est nihil facere Et ideo cum preteritū nihil sit: deus nō pōt facere ꝑteritū. nō fuisse ꝑteritū. impossibile etiā q̄rto modo nō pōt de⁹: qꝛ illud esset posse inordinata ꝯ̄ ordinē sapientie sue. Et quoniā deus sic est omnipotens vt nihil possit nisi quod suaȝ potentiā decet: ⁊ nō deordinat sapientiam Idō hec ipossibilia nō pōt. ¶ Tertio instat ꝙ deus nō sit oīpotēs: qa i eo nihil est defectibile. Si potētia esset i deo tūc esset aliquod imperfectum. qꝛ ꝺm Ar. ix meth. Qualibet potētia melior est eius actus. Nam forma melior est materia: ⁊ actio q̄ȝ potentia actiua. Est eniȝ finis eius. Sed nihil est melius eo quod est i deo: ergo nulla potētia sibi erit attribuēda. ¶ Ad h rñdet Tho. ꝑte. i. q. xxv. ꝙ duplex ē potētia actiua. s. ⁊ passiua. Prima est principium agendi in aliud. Secunda est principium patiēdi ab alio. vt pȝ. v. meth. Potētia passiua nō ē i deo sed actiua tm̄: eo ꝙ sibi maxie cōpetit esse principiū actiuuȝ: ⁊ nullo modo pati. Idō ad auctoritatē Ar. dicendum est ꝙ quando actus aliud est a potentia oportet ꝙ actus sit nobilior potentia. Sȝ actio dei nō est aliud a potentia eius: sȝ est

vtrunqꝫ essentia diuina. quia ꝑm Aug. libro de fide ad Petrum. quicquid est i deo est ipse deus. Cõuenit igit. ⁊ omnipotentia ipsi deo ꝑm fidei sancte ⁊ scripturarum sacrarum dogmata. Et ideo instantie pretacte cum iam sint solute ei ꝓiudicare non possunt.

¶ Qualiter omnipotentia dei est incõmunicabilis. ⁊ tamẽ ab illa depẽdet omnis alia potẽtia: ⁊ ipsa nũqȝ deficiet sed durabit in eternum. Capłm. ij.

Secundũ mysteriũ contemplandum de potẽtia dei dicitur qualitas. In quo notabũt tres eius qualitates seu cõditiones. Prima dicit incõmunicabilitas. Secunda principalitas. Tertia dicitur durabilitas. ¶ Prima qualitas seu conditio potentie dei dicitur incõmunicabilitas. Nam licet deꝰ multa dederit taȝ angelis qȝ hominibꝰ tamẽ nũqȝ cõicauit oipotentiam suam Nam vt dicit. d. Boñ. di. xiiij. tertij. libri Omnipotentia cõicari nõ potest alicui creature. qꝛ omnis creatura eo ipso ꝙ ex nihilo est. deficit a sũma stabilitate vñ non existit per seipsam: deficit a summa simplicitate: vnde non agit per se totam deficit a summa immensitate: vnde distare potest in ipsa virtus a substantia. ⁊ quoniam ꝑ se non subsistit nec in se nisi sustẽtetur a diuina potentia: quoniã nõ potest seipsaȝ sustinere. ideo impossibile est ipsam esse omnipotentẽ. Rursus qm̃ ex seipsa tota non agit: non potest in totam rei substantiam. Et ideo non potest esse omnipotens cum non possit totum producere. Postremo quia virtus eius distat a substantia tantũ põt elongari ꝙ oĩo deficiet. vnde non põt in oĩa. Sicut ergo soli deo conuenit summa stabilitas sũma simplicitas summaꝗ̃ imensitas: sic etiam omnipotẽtia q̃ necessario requirit hec tria. Sed dubiũ ẽ de anima xp̄i. an ei cõmunicata fuerit oipotentia: quoniã videret ꝙ sic. ex verbis eiꝰ Math. vlt. Data est mihi inquit omnisꝰ potestas in celo ⁊ in terra. Vbi glo. hoc non de coeterna patris deitate. sed de assumpta dicitur humanitate. Et iterum glo. super illd Luc. pᷓo. Hic erit magnus. d. Nõ ꝙ ante partum ṽginis magnꝰ non fuerit. sed quia potentiam quam dei filius naturaliter habet: homo ex tẽpore erat accepturus. Verũtamen Ric. de media villa in. iij. di. xiiij. concordans cũ Boñ. ceterisqꝫ theologis dicit ꝙ anima Christi non est omnipotens. qa omnipotẽtia includit actiuam potentiam infinitaȝ intensiue. In anima autẽ xp̄i cum sit creatura non est nec esse potest actiua potẽtia infinita intensiue. quia cuȝ vnũqdqꝫ agat ꝑm ꝙ est in actu: ⁊ patiat inqȝtum est in potẽtia: quãtũ res habet de actiua potẽtia tantũ habet de actualitate. Ergo potentia actiua infinita includit actualitatem infinitam in habente illam potentiam. Actualitas autem infinita in nulla creatura esse potest. quia omnis actualitas creature cum possibilitate permixta est. Possumus tamen dicere ꝙ aie xp̄i cõmunicata sit oipotẽtia eo modo quo cõmunicat ei nomen ⁊ existentia deitas hoc est ꝑ cõmunicationẽ idiomatuȝ: qꝛ ortuȝ habet ex personali vnione. Sicut enim possumus dicere ꝙ homo ẽ deus ita possumus dicere ꝙ homo est omnipotens. Et sic intelliguntur glose superiꝰ allegate scðm. s. illum moduȝ loquendi quo idiomata cõicant. ¶ Scða ꝯditio seu qualitas potentie dei dicit principalitas. Ipsa enim vna sola pricipalis ⁊ singularis est potentia que a nullo dependet. a qua sunt omnes alie. Vnde Christus in euãgelio. Joh. xix. dixit Pilato Non haberes in me potestatem nisi tibi datũ esset desuper. Et Paulus Ro. xiij. Non est iquit potestas nisi a deo. Que verba ponunt. xxiij. q. i. c. Quid culpat. Ideo nihil potest creatura nisi qd deus iubet vł sinit. Et tam diu potuerunt homines ⁊ poterunt dominari qȝdiu sibi placuerit. ¶ Tertia conditio diuine potentie dicit durabilitas. Ipsa quidem est que semꝑ durabit ⁊ non deficiet: Vnde daniel. vij. Potestas eius ptãs eterna que non auferet. ⁊ regnũ eius quod nõ

corrumpet. Et reuera ita est qñ omnia
regna mundi que potētissima olim fuer̃
ad nihilum deuenere: de qbus latius di
cemus cum tractabimus de cōtemptu
mundi.

¶ Qđ potentia dei cognosci pōt ꝑ crea
tionē. ⁊ cōseruationē rerum ac ꝑ puni/
tionem omniū malorū tam angelorum
ꝙ hominum Caplm̃.iij.

TErtium mysteriū cōtemplādū
de potentia dei dicitur claritas.
Nam licet sit infinita. tamē ma
gnitudo eius in triplici effectu nobis de
claratur. Primus dicitur creatiōis. Se
cundus cōseruationis. Tertius punitio
nis. Primꝰ effectus ī q̊ declarat̃ nobis
potētie dei magnitudo dicit̃ creationis
Nam totum hunc mundū constat eius
virtute esse factum. ipse enim deus po/
tentia sua cuncta creauit de nihilo. ī quo
admirari cogimur ineffabilem potentiā
eius. Nam si omnes philosophi: omnes
viri docti: omnes huius seculi sapientes
omnes deniq3 reges ⁊ principes terre:
quotquot fuerunt vsq3 in hanc horaz: ⁊
quot sunt etiā ⁊ quot erunt vsq3 ad con/
sūmationez mūdi cōgregarent̃ insimul
⁊ deliberarent siue ꝯtenderent đ nouo
in esse producere vnū minimū flosculū
campi: aut minimuz uermiculuz terre:
vel pisciculum aque: aut auiculam celi.
profecto laborarent in vanū. Et quis est
qui creauit oīa: qui fundauit terraz: qui
mari eā circundedit: qui condidit celos
solē ⁊ lunā: ⁊ cūcta sydera que sūt in eis
qui angelos ⁊ hoīes fecit ad btitudinez
ordinatos? Nempe dei potentia. O ma
gne deus tibi nō imerito loqtur Dauid
in ps̄.d. Potens es tu ⁊ veritas tua in
circuitu tuo. Tu dn̄aris ptāti maris: mo
tum autē fluctuum eius tu mitigas. Tui
sūt celi: ⁊ tua ē terra: orbē. terre ⁊ plenitu
dinē eius tu fūdasti: aquilonē ⁊ mare :u
creasti. ¶ Secūdus effectꝰ in q̊ relucet
potētia dei dicitur ꝯseruatio. Nā vt inqt
Greg. Cuncta in nihiluz tenderent nisi
manꝰ ꝯditoris conseruaret. Que verba
ponūt̃ in tex. a magistro. dis. xxxvij. li. Et
sicut creaturas in eē ꝯseruat: ita cuz vult
illaꝝ ꝓprietates imutat. Ipsa eqdez po
tentia dei diuisit mare rubrū ī diuisiōes
Exo. xiiij. c. Ipsa fuit q̄ tot signa ostēdit
populo iudaico in deserto. vt pȝ Exo. in
capitulis sequētibus. Ipsa tēꝑauit ignez
vt nō vreret pueros positos in fornace
babylonis. Daniel. iij. c. Ipsa deniq3 su/
ꝑna potentia dei quoscūq3 miraculosos
effectꝰ supnāliter est operata. ¶ Tertiꝰ
effectꝰ in q̊ declarat̃ nobis magnitudo
diuine potētie dr̃ pūitio. Puniuit sēper
equidē qñ voluit deꝰ oēs inimicos suos
⁊ nullus vnq3 inuētꝰ est q valuerit se ab
illo defēdere. Nō āgeli ñ hoīes q ꝯfide
bant ⁊ gliabant̃ in ꝟtute sua. Et qs an
gelos malos de celo emphyreo ⁊ de illa
delitiosa hitatione priuatos oī btitudine
exire fecit? Potētia dei. Quis a terrestri
ꝑadiso ṗmos hoīes q iꝑabāt auibꝰ celi
piscibus maris ⁊ bestijs terre ad hāc vallē
lachrimaꝝ eiecit? Potentia dei. Quis
gigantes potentissimos ⁊ robustos sub
mersit ī aqs diluuij? Potētia dei. Quis
tot reges ⁊ tyrannos: tot malos hoīes
crudeles ⁊ impios: q̊t ī mūdo sepiꝰ fuer̃
vt Senacherib. Pharao. Holofernes
Antiochꝰ. Nero. Domitianꝰ. Julianus
Antōiꝰ. Seuerꝰ. Cesar. Pōpeiꝰ. Han
nibal. ⁊ reliq̊s extmiauit dextra? Poten
tia dei. quis oēs hoīes mūdi stare coget
añ tribunal iudicāt rōnē de suis opibꝰ
reddit̃ nros? Potētia dei. O miseri mor
tales. o ꝟmiculi. o ṗsumptuosi pctōres
an ꝯfidit in viribꝰ vr̃is? An ignorat ꝙ
magna sit potentia dei nr̃i. Et cur illum
cōtēnitis? Cur eiꝰ ṗceptis nō obeditis?
cur eius monitis non acqescitis? Cur a
pctīs q̄ sibi displicēt non abstinet? Hu/
miliamini iqt Pet. i. epl'a. i. c. sb potēti
manu dei vt vos exaltet: qm̃ q se hūiliat
exaltabit̃. ⁊ q se exaltat hūiliabit̃. Ergo
vt finis sit huiꝰ ꝟmōis id ager̃ vnusq̄sq3
dȝ vt ꝯsiderata potentia dei reuertat̃ ad
pniam: ⁊ cū plebe collaudet illū q patꝰ
est penitētibus liberaliter indulgere: cō
cedens. h̄ grāz ⁊ ī futuro gliaz. in. q̄ vi.
⁊ reg. d. ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē.

¶ Feria secunda post dñicam in quin/
quagesima. de timore dei q est efficacis
sima medicina ad conuertēdū pctōres
ad penitentiaȝ. Sermo.xvi.

Omnis ple
bs vt vidit dedit laudē
deo. Luc.xviij. Hꝭ vba
scribūt. que dicta sūt
in precedētibus mo/
uere dbēt oiuȝ hoiuȝ
corda ad deū oipotentē vt illuȝ timeant
⁊ vereant. Qm̄ aūt paucissimi sūt q eiꝰ
timorē hūc sanctum habeant. Idcirco i
hoc sermone de ipso erimus tractaturi
Ipse eteni deum optime laudat qui euȝ
vt decet timet ac colit. Nam vbi timor
est ibi ⁊ fuga mali siue pcti: quia vt dicit
Aug. super. io. c. Joh. Timor ē fuga ma
li spiritualis ne perdat homo qꝺ amat.
Ut igitur plenam de ipso habeamus no
ticiam tria pricipalia mysteria proponi
mus declaranda.
Primum dicit ratio.
Secundum distinctio.
Turtium duratio.
¶ Cur deus q sūme bonus est ac totus
suauis ⁊ dulcis timeri debeat ⁊ possit a
nobis. Capl̄m.i.
Primū mysteriū declarandum
dicitur ratio. In quo disputādū
est cur deus timeri debeat. Nā
videt qbusdam id nullo pacto ꝯuenire
eo ꝙ obiectū timoris est malum. Unde
Ar. ij. rhetor. Illa inquit timemus ex q
bus nobis mala proueniunt. Sȝ deus ē
sūmū bonū a quo n̄ egrediūt nisi bona
ſm dionysium in. li. de di. no. ergo deꝰ n̄
potest esse timoris obiectū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō
erit timendus, Sed in ꝯtrariū ē omnis
scriptura q̄ vt deū timeamꝰ amplissime
cōmendat ⁊ clamat. Unde deut. iiij. dei
viuētis hec sunt vba ad Moysen. Cō/
grega ad me pplm vt audiat sermones
meos: ⁊ discat me timere omni tempore
Et ibidē. vi. c. Dominuȝ deū tuū timeb
⁊ illi soli servies. Et Josue. xxiij. Timete
deū ⁊ seruite illi corde ꝑfecto. Et. I. Reg
xij. Timete dñum seruite illi soli in veri/
tate. Et Thobie. iiij. Multa bona habe
bimus si timuerimus deum. Et Judith
xvi. Qui timēt magni erūt apud te per
omnia. Et David ps. ii. Seruite dño in
timore. Et ps. v. Adorabo ad templum
scm̄ tuū in timore tuo. Et ps. cxviij. Cō
fige timore tuo carnes meas. Et sapiēs
Ecc. prio. Timor dñi. glia ⁊ gloriatio ⁊
leticia ⁊ corona exultationis. Et ibidē
Timēti deū bene erit i extremis: ⁊ i die
defūctionis sue benedicet. Et iterum ibi
Initium sapientie timor domini. Et. ij.
c. fili accedēs ad seruitutem dei sta i iu
stitia ⁊ timore. Et. c. x. Gloria diuitum
honoratorū ⁊ pauperū timor dei est. Et
xix. Da locū timori altissimi: qa omnis
sapientia timor dñi ⁊. xxiij. Nihil meliꝰ
ꝙ̄ timor dei. Et. xxv. Beatus vir. cui da
tū est habere timorē dñi. Et ꝓv. xiiij.
Timor dñi fons vite vt declinet quis a
ruina mortis. Et. xxiiij. Time deum fili
mi ⁊ regē. Et Malachie. i. Si ego dñs
vbi timor meus? Et nec. v. Quare non
ambulatis i timore domini? ⁊ Hiere. x.
Nō est similis tui dñe. magnꝰ tu ⁊ ma
gnum nomen tuum in fortitudine. quis
nō timebit te o rex gentiū? Et Michee
vi. salus erit omnibꝰ timentibus nomen
tuū. Et. ij. Cor. v. Scientes timoreȝ dñi
hominibus suademus. Et xp̄s Math.
x. Eum timete qui habet ptātez corpus
⁊ aiam ꝑdere in gehennā. ⁊ ꝓpter h ois
Joh. Apoc. xiiij. ait. Uidi alterū angeluȝ
volantē ꝑ mediū celū hn̄tē euangelium
eternū vt euangeliçaret sedentibꝰ super
terrā ⁊ super omnē gentē tribū ⁊ linguā
⁊ populum dicēs magna voce: Timete
deū ⁊ date illi gloriā ⁊ honorem: Ex his
auctoritatibꝰ apparet ꝙ deus est timēdꝰ
⁊ ꝓ solutione obiectionis facte notāduȝ
est ſm Tho. ſ. ſ. q. xix. Qꝺ timor duplex
obiectū habere pōt: quoꝝ vnū est ipsuȝ
malū qꝺ homo refugit. Aliud autem est
illud a quo malum ꝓuenire pōt Prio
mō deus qui est ipsa bonitas obiectum
timoris esse nō potest. Secūdo aut mō

potest esse obiectū timoris inquātum ab ipso vel ꝑ cōparationē ad ipsuȝ nobis pōt aliqđ malū iminere. Ab ipso quidē pōt iminere malū pene: qđ nō ē simpliciter malū: sȝ ꝺm quid bonū aūt simpliciter: cū bonū dicat̃ in ordine ad finē. malum aūt iportat huiꝰ ordinis ꝓuationē. Illđ aūt est malū simplicit̃ qđ excludit ordinē a fine vltimo: qđ ē malū culpe malū aūt pene ē qdē malū inꝙ̄tū ꝓuat aliqđ ꝑticulariter. est tñ bonū simplicit̃ iꝙ̄tuȝ depēdet ab ordine vltimi finis. ꝑ cōparationem aūt ad deū potest nobis malum culpe prouenire si ab eo sepemur. Ideo dicere possumus ꝙ triplici ratione deus merito sit timēdꝰ a nobis ⁊ ab omnibus hoībꝰ. ¶ Prio rōe sepatiōis. ¶ Secūdo rōe flagellationis. ¶ Tertio rōne damnationis.

¶ Prio timēdꝰ ē deꝰ rōe sepatiōis qa lȝ ipse sit bonꝰ: grāde tñ malū ē ipsi aīe cū ꝓpt̃ suā culpā ab illo sepat̃. maiꝰ eteni malū ē ꝑ culpā separi a deo ꝙ̄ sine illa oēs atrocissimas penas sustinere vñ Ansel. in li. de similitudinibꝰ ait. Si hic cernerē peccati pudorē ⁊ ibi iferni horroreȝ ⁊ necessario vni coꝝ haberē imergi priꝰ me in ifernū mergerē ꝙ̄ i me peccatuȝ dimitterē. mallē eni purꝰ ⁊ inocēs gehēnā itrare ꝙ̄ sorde pollutꝰ ⁊ sorde idutus celestia regna tenere. hec ille. Et nimirū ita ē ꝙ oē dānū icōꝑabile ē sepationi ab ipso deo. Qđ cōsiderās Dauid post cōmissiōeȝ pcti dicebat. fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dū dicit̃ mihi quotidie vbi ē deꝰ tuꝰ? cognoscebat se ꝗppe a deo sepatū ⁊ dolebat. ꝯsiderabat dānū ⁊ tristabat̃. audiebat suā ꝯsciaȝ sibi dicētē. Ubi est deus? Ubi fons oīs boni? Ubi ꝗ te creauit vt sui ꝑticipeȝ in eterna gloria faceret? ⁊ tunc amarissime flebat. heu me qa ꝑdidi illū: perdidi iquā qñ ꝑ pctm̄ ab illo discessi ⁊ me spōte sua grā ꝓuaui. O flendū malū. o dolēdū dānū ꝑdidisse deū. O peccatrix. o vana creatura cur peccare non times qñ certissima esse potes ꝑ pctm̄ ꝓuari deo? Times ꝑdere tꝑalia hec ⁊ caduca bona: cur nō times ꝑdere deū celi? Timēdꝰ ē itaqȝ vt dictū ē deus ne ꝑ pctm̄ aīa sepet̃ ab illo.

¶ Scđo timēdus ē deus rōne flagellatōis ipe eqdē ē ꝗ ⁊ sepe ⁊ multiplicit̃ ꝓpter pctā peccatores flagellat multa inꝗt ꝓs flagella peccatoris. Ab illis autem nullus vt in supiori sermone tractatū est se defēdere valet. Nō valuit se defender̃ Senacherib cū centuȝ octuagintaqnqȝ millibꝰ armatoꝝ: qñ vna nocte angelus dñi oēs illos interemit. ⁊ filij ipsiꝰ Senacherib iudicio dei ꝑcusserūt eum gladio ⁊ interfecerūt in tēplo: vt dicit̃. iiij. reguȝ xix. c. nō valuit se defendere Antiochus cū oī potētatu suo quem supbia repletū ignē spirātē i iudeos manus dei horribili plaga percussit ⁊ de curru cecidit. ꝗ sꝺȝ ꝗ sibi videbat̃ etiam fluctibꝰ maris impar̃ upra humanū modū supbia repletus ⁊ montiū altitudines i statera appendere humiliatꝰ ad terram in gestatorio portabat̃: manifestā dei virtuteȝ in semetipso ꝯtestans ita vt de corpore impij vermes scaturirēt ac viuētes in doloribꝰ carnes eiꝰ effluerēt: odore etiā illiꝰ ac fetore exercitus grauaret̃. Et ꝗ paulo añ sidera celi tāgere arbitrabat̃: eū nemo poterat ꝓpt̃ intolerātiā fetoris portare. In doloribꝰ etiā suis dicebat. Iustū est subdituȝ esse deo ⁊ mortalē non paria sentire de deo. Igit̃ homicida ⁊ blasphemꝰ passiue percussus: ⁊ ut ipse alios tractauerat ꝑegre in mōtibꝰ miserabili obitu vita defūctus est vt habet̃. ij. Machab. ix. Nō valuit se defēder̃ ꝯtra deū herodes agrippa cū suis delitijs: de quo refert Eusebiꝰ in. ij. eccle. historie li. ⁊ Iosephꝰ. ix. li. antiquitatū. ꝙ cū regnasset tribꝰ ānis in imperio iudeoꝝ: venit Cesareā ciuitatem q̄ prius Turris stratōis appellabat̃: vbi in honorē Cesaris spectacula omnibꝰ edidit Ad quā ciuitatē maxia nobiliū ciuiūqȝ multitudo cōuenerat. Secūda v̇o spectaculoꝝ die indutꝰ veste fulgēti mirabilit̃ auro ⁊ argēto ꝯtexta: incipiente die ꝓcedit ad theatrū: vbi cuȝ primos solis radios argētee vestis gremio suscepisset repcussio splēdoris duplicatā spectātibꝰ

lucē fulgor metalli vibrātis effudit:ita vt
intuentibus ꝑstringeret aciē terroris as/
pect⁹.⁊ ꝑ hoc pl⁹ aliqd de eo ꝙ huma/
na nā est artifex arrogātia mētiret̄. ilico
ergo adulātis vulgi ꝯcrepāt voces hono
rē sonātes hinc atq̄ illinc deū acclamāt
Post paululū v̄o mortiferā corde pas
sionē suscipiēs ⁊ vehemēter vteri dolore
ꝑcussus cū festinatiōe a suis ad regalia
portat̄.quos ipse respiciēs dicebat·Heu
ego vester de⁹ ducor ad mortē.p⁹ qnq̄
v̄o dies nimio ventris dolore ꝯfect⁹ vita
ꝓuat⁹ est.Quid dicam de Herode asca
lonita:Quid de Diocliciano ⁊ Maxi/
miano:Quid de domiciano:Quid de
Herode:Quid deniq̄ de omnib⁹ ꝓsū/
ptuosis ⁊ arrogantibus peccatorib⁹ q̊s
dei manus humiliauit:Longum certe
esset singulorū exēpla recēsere. Idcirco
null⁹ i seipso ꝯfidere debet.nō i delicijs:
nō in pulchritudine:nō in fortitudine:
nō in dn̄io:nō vtiq̄ i q̊cūq̄ tꝑali ꝓsidio
Ab oib⁹ timēdus est de⁹:qꝛ pōt oēs etiā
tꝑalit̄ asꝑa disciplina castigare.¶ Tertia
ratio quare timend⁹ est de⁹ dicit̄ damna
tionis.Ipse nāq̄ vt dixim⁹ in suꝑiorib⁹
dānabit iiquos etn̄is ignib⁹ cruciandos
Et licz dānatio iiquorū mala sit eis quos
affligit.verūtn̄ bona est ꝙtū prouenit
a iusticia dei ordinata ad malos punien
dos.Iō vt rōnes ꝓtacte bn̄ cōcludunt
deus merito est a nobis timendus.

¶ De multiplici timore ⁊ sufficiētia ei⁹
⁊ q̄liter pōt homo in timore d̄ficere aut
proficere peccare vel mereri. Caplm.ij.

s Ecūdū mysteriū declarādū
dr̄ distictio.Ut eni colligit̄ ex
dictis magistri i.iij.di.xxxiiij
triplex timor pōt distigui.prim⁹ dicit̄ na
turalis.2⁹.vitiosus.3⁹.dr̄ virtuosus.
¶ Prim⁹ timor dicit̄ natural̄.q orit̄ ab
ipsa natura:quo q̄libet timet naturalit̄.
quelibꝫ ꝯria atq̄ nociua.Qui timor nō
est meritori⁹ nec demeritori⁹.Hic timor
fuit in xp̄o de quo dicit̄ Math.xxvi.ce/
pit ihesus pauere ⁊ tedere ⁊ mest⁹ esse.
¶ Secūdus timor dicit̄ vitiosus.q na/
scit̄ a cōcupiscētia.⁊ h̄ dupliciter:q a aut
a cōcupiscentia sui.aut a concupiscētia
suorū.Si a concupiscentia sui dicitur ti/
mor human⁹.si a cōcupiscentia suorꝫ
vocat̄ timor mūdanus.Timor human⁹
est cū aliquis timet plus debito corpori
suo.Hic ꝓhibet̄ Math.10.ex v̄bo xp̄i
d.Nolite timere eos qui occidūt corp⁹.
Et Ioh.xij.Qui amat aīam suam ꝑdet
eam Et sumit̄ ibi aīa ꝓ vita.sicut etiam
sumit̄ Mathe.ij. Ioh.x. ⁊ in plerisq̄
scripture sacre locis.Pro h̄ timore co/
hibendo.d.Io.Criso.xi.q.iij.c. Nolite
timere.Nolite timere eos qui occidunt
corpus ne forte propter timorez mortis
nō libere dicatis que audistis.Ideo nō
excusant̄ qui veritatem quam predicare
tenent̄ tacent timore deuicti.Non excu
sat̄ Petr⁹ qui tali timore negauit dn̄m
xp̄m.Non excusantur deniq̄ q peccāt
ꝓpter timorē alicuius personalis nocu/
menti:quia vt dicit Aug.in li.de ciuita.
dei.⁊ ponitur.xxxij.q.v.c.ita ne.potius
debet q̄s quelibꝫ mala tolerare ꝙ malo
cōsentire.Et de hoc dicit̄.xxxi.q.ij.c.lo/
tarius.Nec etiā occisores corporis sunt
timendi cōtra iusticiā hoies impellētes
sunt de hoc exempla martyrū ⁊ virginū
aliorumq̄ amicoꝝ dei qui potius mori
elegerunt ꝙ negare xp̄m aut facere cō/
tra bonos mores.Sic Susanna passa
ē potius falso crimine accusari condem
nariq̄ ad mortē:ꝙ libidinosis senibus
in adulterio cōsentire.vt habet̄ Daniel·
xiij.c.Sic sancta illa vidua tēpore An/
tiochi ꝓelegit cnꝫ septē filijs quos ipsa
ad martyriū monuit ⁊ induxit crudelit̄
vitā finire ꝙ contra legē carnes mādu/
care porcinas.Sic Katherina:sic Lu/
cia:sic Cecilia:sic Agnes:sic relique tā/
dem v̄gines magis elegerūt ad mortez
tendere ꝙ a suo sponso xp̄o viuētes di/
scedere.O nequam ⁊ subdola excusatio
eoꝝ q mortalit̄ peccāt asserētes id facet̄
ꝓpter humanū timorē.Nūquid cū dei
adiutorio nō pōt a volētibus superari:
Eiusdē qppe nat̄e cui⁹ ⁊ nos sum⁹ fue/
rūt sci ⁊ scē i qb⁹ human⁹ timor locū nō
habuit.Est alius timor q dicit̄ munda/

nus q nascitur a cõcupiscentia suorum.
Et est quãdo aliquis nimis timet de re/
bus suis. quo fit vt magis qs velit pderꝭ
deũ ꝙ hec mundialia bona. Iste timor
fuit in iudeis cũ occiderũt xp̃m. Dice/
bãt.n. vt scribitꝭ Ioã.xij. Si dimittimus
eũ sic oẽs credẽt in eũ ⁊ venient romani
⁊ tollent locũ nostrũ ⁊ gentẽ. ¶ Terti⁹
timor dicitur virtuosus q nascitur a gra
tia. Et si a gratia gratis data dicitꝭ timor
seruilis. Si a gratia inchoata dicitur ti/
mor initialis. Si a gratia consummata
dicitur timor filialis. Timor seruilis ẽ vt
ait Aug. cum ꝓpter timorem gehenne
homo abstinet a peccato. Et de hoc ti/
more dicit. d. Boñ. di. xxxiiij. tertij li. ꝙ
est donũ spũs sci. qꝛ vt dicit Aug. quem
allegat magister in lr̃a. Bon⁹ est timor
seruilis ⁊ vtilis ꝑ quẽ fit paulatim cõsue
tudo iustitie. Insuꝑ sicut donuꝫ dei est
nosse siue credere penas futuras pro eo
ꝙ est ibi quedã cordis illuminatio ⁊ di/
rectio: sic donũ dei est illas penas eter/
nas refugere ⁊ timere pro eo ꝙ ex tali
dono est q̃dam cordis illumiatio ⁊ flu/
xus ꝯcupiscẽtialis restrictio ⁊ in hoc q̃/
dam rectificatio. Sed posset aliqs ꝯ h
obijcere sic. Omne donuꝫ spũs sci põt
stare cum spiritu sancto: qꝛ spũs sanct⁹
non repugnat suis donis. sed qñ spirit⁹
sanctus infunditur tũc timor seruilis ex
pellitꝭ. sicut dicit Aug. quẽ magister alle
gat in textu. Ergo timor seruilis non est
donum spũs sancti. Rñdet. d. Boñ. ꝙ
dona spũs sancti sunt in multiplici diffe
rentia. Quoddã nanqꝫ donũ est a spũ
sancto sed nõ cum spiritu sancto: qꝛ pre
parat ad spiritum salutis. ⁊ tale donum
est timor seruilis. Quoddã donum est
a spũ sancto ⁊ cum spũ sancto: qꝛ ꝑ ip̃m
ꝯsecratur habitaculũ spũs sancti. sicut
est donũ caritatis. Quoddã ṽo ẽ donũ
quod est a spũ sancto ⁊ aliqñ cũ spiritu
sancto. ⁊ aliquando sine spiritu sancto
sicut donũ qđ est ad spũs sancti manife
stationẽ. ⁊ est ordinatũ nõ solũ ad ꝓp
am sed etiam ad alienã vtilitatem. sicut
donũ ꝓphetie ⁊ donũ sciẽtie: que aliqñ
in bonis: aliquãdo in malis reperiri ha
bent. Cũ ergo dicitꝭ ꝙ donũ spũs sancti
compatitꝭ secũ spiritũ sctũ. dicẽdũ ꝙ istud
habet instantiã in secundo dono: qđ or/
dinatꝭ ad habitationẽ spũi scõ ꝑparãdaꝫ
¶ Est alius timor ꝓueniens a gratia in
choata q dicitur initialis: q est cum per
fecta caritate: qꝛ ꝑ hunc timorem timet
puniri aliqs. ⁊ timet a deo separi quem
iam amat. sed timor sepationis ꝑncipa
lior est. Alius est timor filialis q est cuꝫ
caritate perfecta quo quis cauet offen/
sam patris celestis: sicut bonus filius ẽt
si sciret ex illa offensa nihil mali sibi ac/
cidere. Sed vtinam hoĩes mundano ⁊
humano timore postposito modicum
de illo seruili timore tenerent. Sed ve
mundo a scãdalis: qꝛ non est timor dei
ante oculos hominũ. non filialis: non
initialis: nõ vtiqꝫ seruilis. Perpetrant
quippe mala letãtes ⁊ gloriãtes: ridẽtes:
⁊ paruipendentes terribilia iudicia dei.
Quis aiunt hodie ppli peccatores pote/
rit nos offendere? Quid nobis mali aut
nocumẽti põt euenire? Et si quando au
diũt pctõres cõminãtẽ irã ⁊ idignatõeꝫ
dei videtꝭ eis audire isomniũ aut fabulã.
O fatuitas rep̃hensibilis. o ꝑsũptio de/
testabilis nõ timere deũ. Nam i diluuio
ꝑiere gigãtes eo ꝙ deũ timere noluerũt
¶ De vsu timoris q est in pr̃ia. q dꝭ ti/
mor reuerẽtialis. Caplm̃. iij.

t Ertiũ mysteriũ declarãdũ dicitꝭ
duratio. Videdũ nãqꝫ ẽ si i pr̃ia
vbi sci viuũt i ꝑpetua pace qete
securitate ⁊ letitia erit aliqs timor dei. Et
h ꝑꝑ ṽba ꝓphe. d. Timor dñi scũs per
manet i. s. s. Et omissis obiectiõibus au
diẽda ẽ snia. d. Boñ. q ꝑfata. xxiiij. di. iij
li. dic ꝙ timoris ẽ facerꝭ tria. videlꝫ. Pe
nã vt fugiat. Offẽsionẽ vt ip̃am caueat.
Maiestatẽ sũmã vt illi subiaceat: exhi/
beat debitã reuerẽtiã. Et ſm h triplex ẽ
doni timoris dr̃ia. Un⁹ timor est q ꝑnci
pal̃r respicit penã. ⁊ iste est seruilis vt su/
peri⁹ dictũ ẽ. Alius ṽo qui vnũ oculum
hꝫ ad penam: sed tñ ꝑncipaliorem hꝫ
ad offensam vitãdã. Et hic est initialis.

Tertius autē q vnum oculum hʒ respe/
ctu offense vitande: aliū respectu reuerē
tie exhibende. Et hic est filialis. Cuius
ꝛ si vsus sit in refugiendo vt separetur a
deo: excellentioꝛ tamen ꝛ magis preci/
puus vsus est in reuerendo deuʒ ꝛ in re
siliendo a sūma maiestate per ꝓpꝛiam
paruitatē. Et hic qdem vsus fuit in xp̄o
de quo dr̄ ysa. xi. Requiescet sup̱ euʒ spi
ritus timoꝛis domini. Et est i sanctis an
gelis: ꝛ erit in omnibus beatis. q etiam
noīari potest timoꝛ reuerētialis. Et q̄ʒtū
ad istū oculum ꝛ vsum manet donuʒ ti
moꝛis in p̄ria. Quantū v̄o ad alios in/
terioꝛes tollit: qꝛ isti ꝯpetūt ei ꝫm statuʒ
impfectionis. Quia v̄o remanet ei vsus
p̄ncipalis: hinc est ꝙ nō dr̄ euacuari sʒ
magis p̱fici ꝛ saluari. ꝫ Boñ. Ergo vt
inqt p̄s. Beatus vir q timet dominuʒ:
qꝛ timoꝛ dñi expellit pctm̄ Eccl̄. i. c. Et
q timēt dn̄m p̄parabūt coꝛda sua ꝛ i cō
spectu illius scificabūt animas suas. Ec/
cl̄. ij. c. Et q timet deum faciet bona. Ec/
cl̄. xv. c. Et vt Hiero. inquit in ep̄lis. Ti/
moꝛ v̄tutū custos est securitas ad lapsū
facilis. Ergo ꝓcuret vnusquisq̄ʒ timere
deū vt sic illū collaudet ꝛ benedicat q ti
mētibus se largit in p̄n̄ti gr̄am ꝛ in futu
ro gl̄iam: in qua oēs sci exhibebūt ei cū
gaudio timoꝛē ꝛ reuerentiam p̱ infinita
secula seculoꝛum. Amen.

¶ Feria tertia post dñicam in qnquage
sima. de ieiunio: ad quod penitentes de
bent animari. Sermo. xvij.

Onuertimi
ni ad me in toto coꝛde
c vestro: in ieiunio ꝛ fletu
ꝛ planctu. Dei viuētis
ad peccatoꝛes v̄ba sūt
ista oꝛiginaliter Johel̄
ij. c. Prope iam est sancte quadragesi/
me deuotissimū tēpus in quo sancta ma
ter ecclesia cunctos fideles inducit ad
pniam hoꝛtaturq̄ʒ maxime vt commis
sas culpas ieiunando abluant ꝛ expur/
gent. Uerūtn̄ vt Hiero. d. ad Palma/
chium ꝛ Oceanū. Quoꝝ deus venter
est cultū nolūt amare ieiuniū. Sūt non
nulli q ieiunia sp̱nūt: ieiunare nolunt ir
rident ieiunātes: ꝛ qd̄ his deterius est d̄
ieiunio falsa p̄dicāt ꝛ loquuntur. Aiunt
eniʒ ad nihil foꝛe vtile ieiuniū: neq̄ʒ deo
gratū stomachū affligere fame abstine/
req̄ʒ a cibis quos deus creauit ad vtēdū
neq̄ʒ sapiētis est: aut boni viri esse dicūt
vt se fame macerādo coꝛpus velit p̱ime
re ante temp⁹: Quaꝓpter in hoc ꝫmo/
ne de ieiunij laudibus v̄ba facere arbi/
tratus sum p̱utile ac necessariū. Nā ad
illud p̱ os ꝓph̄e Johelis inuitat nos spi
ritus sanctus. vt pʒ in verbis p̄missis in
themate. In qbus de ieiunio tria myste
ria ꝓponimus ꝯtemplanda.
Primū dicitur distinctio.
Secūdum institutio.
Tertium cōmendatio.
¶ De multiplici ieiunio. ꝛ qd est ieiuni
um ꝓut est pars pnie siue actus satisfa/
ctionis. Caplm̄. i.
Rimū mysteriū ꝯtemplanduʒ
p de ieiunio dr̄ distinctio. Et eniʒ
potest colligi ex dictis Alexā. in
iiij. volumine sūme. ꝛ Ric. in. iiij. di. xv.
triplex est ieiuniū. Primū dr̄ naturale.
Scd̄m generale. Tertiū sp̄ale. ¶ Pri/
mū est ieiuniū naturale cuʒ qs non co/
medit in nocte nec mane cū statim sur
git de lecto: nec in loco aut tp̱e quo ede
re nō lʒ nisi vrgēte necessitate. Tale ieiu
nium nō est meritoꝛiū: qꝛ in his q̄ insūt
a nā nec laudamur nec vitup̱amur: vt
pʒ ex. ij. ethi. ¶ Secūdū est ieiuniū ge/
nerale: qn̄. s. abstinemus a pctis ꝛ ab of/
fensione dei. Et de hoc inqt Aug. super
Joā. ꝛ ponit de cōse. di. v. c. Jeiunium.
Jeiuniū magnū ꝛ gn̄ale ē abstinere ab
iniqtatib⁹ ꝛ ab illicitis voluptatibus se/
culi. Et de hoc loquitur Pius papa. de
ꝯse. di. v. c. nihil. d. Nihil ꝓdest hoi ieiu
nare ꝛ oꝛare ꝛ alia bona religiōis agere
nisi mens ab iniqtate ꝛ ab obtrectationi
bus lingua cohibeatur. Glo. v̄o sup̱. d.
c. in v̄bo ꝓdest. dicit ad vitam eternam

vt de pe.di.ij.c.Opponit.c.Siquis aūt. Tū ⁊ nos declarauim⁹ ad qd valēt bona opa in pctō mortali facta. De ieiunio etiā isto gnāli Amb⁹ i omel'.di.lxxxvi.sic loqt. Quid ꝓdest ieiunare visceribus ⁊ luxuriari venatibus. abstinere a cibus ⁊ errare pctis: An putatis illum ieiunare ffes q ꝑmo diluculo nō ad ecclesiā vigilat nō beatoꝝ martyꝝ scā loca pergrit sed surgēs conuocat seruulos disponit retia canes ꝯducit saltus syluasq; perlustrat: De hoc siquidē sic loqtur Greg.i omel' q̄dragesime. In cassū caro atterit si a prauis voluptatib⁹ animus nō refrenat. Hiero.etiā de h sic scribit. Tūc pclara est apud deū abstinētia corporis cuȝ anim⁹ ieiunat a vitijs. ¶ Tertiū est ieiunium spāle. Qd sic Alex. diffinit in.iiij. sūme. Ieiuniū ē abstinētia a cibo ⁊ potu ꝑm formā ecclesie intuitu satisfaciendi: vel vitādi pctm̄: vel acqrendi vitā eternā Ex q̄ diffinitiōe habet q̄ mālē i ieiunio ē abstinet a cibo ⁊ potu ꝑm formā eccl'ie formale vo vt id bono aio ⁊ recta intentione fiat. Propterea ieiunātes cū intētiōe corrupta ⁊ vitiosa ⁊ depravata damnāt a xp̄o q ait Math.vi.c. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. extermināt eni facies suas vt ap.ho.ie. Amen dico vob: q̄ receperūt mercedē suā.ta.a.cū ie.vn.ca.tu.⁊.f.t.la.ne.vi.ho.ie. sȝ.p.t.q est i ab.Et.p.t.q.vi.i ab.red.t. Ieiuniuȝ ergo hypocritaꝝ ifructuosū ē: q̄ deficit in eo rō formalis vtuosi ieiunij. Ieiunātes vo cū itētiōe recta ad reprimēda vitia carnis: ⁊ ad satisfaciendū deo virtuose facere approbāt. qm̄ ꝑm Tho.ij.ij. q.cxlvij. Abstinētia h modo ꝯsiderata ē ps subiectiua temperantie: ⁊ habet rationem timoris.

¶ De institutiōe ieiunij quadragesimalis ⁊ q̄tuor tēporū aliorūq; ieiunioꝝ. Capl'm.ij.

Ecūdū mysteriū ꝑncipale dicit institutio. possumus eni distiguere triplex ieiuniū ab ecclesia istitutū. videlȝ. ¶ Primū dr̄ q̄dragesimale. ¶ Secūdum temporale. ¶ Tertiū ꝑticulare. ¶ Primū ē ieiuniū q̄dragesimale qd cōgrue institutū est adhuc triplici rōne. ¶ Primo rōne tp̄is. ¶ Scdo numeri. ¶ Tertio termini. ¶ Prio qdē rōe tp̄is q̄dragesimale ieiuniū ē ꝯuenienter tp̄e vis istitutū ꝑmo rōe trāsgressiōis ꝑmoꝝ parētū q peccarūt i vere ꝑȝ Alex.ij.volumie sūme. ⁊ si diceret vn̄ ꝓbari posset q̄ tēpus veris fuit illō in q̄ peccauit Adam. ego rn̄deo q̄ hoc colligi pōt ex quadā historia quā memini me legisse rome i q̄daȝ Isidori ethi.li.viij. existēte i bibliotheca de ara celi. Qd ideo dico. qa in alijs libris eiusdē Isidori h nō videri. dr̄ ergo ibi. q̄ p⁹ ascensionē dn̄i saluatoris apl'i occupati in ꝑdicatiōe euangelij nihil de obseruātia pasce. q̄.s. die celebrari deberet tradere potuerūt. Cū vo ipsi ex hoc mūdo trāsissent ꝑ vniuersū orbē diuersa itroducta fuere ieiunia: ⁊ ois Gallia vnum diē anni idest octauo kal'. aprilis pasca tenebat. Orientales vo sicut historia Eusebij cesariensis narrat q̄cūq; die mēsis martij luna.xiiij. venisset pasca celebrabant. In italia autem alij plenos q̄draginta dies ieiunabant. Alij viginti Alij dicebant octo dies i quib⁹ mundus ꝯcludit sibi sufficere ieiunare. alij q̄ dn̄s q̄draginta dies ieiunasset: alij q̄dragita horas abstinere deberēt. Cū he tales obseruatiōes ꝑ singulas ꝓuincias tenerēt Rome meror erat sacerdotibus vt vbi erat vna fides dissonarēt ieiunia. Tunc papa victor Romane vrbis ep̄s direxit vt daret auctoritatem ad Theophilum Cesaree Palestine ep̄m: qa tūc i hierosolyma ecclesia metropolis dicebatur vt inde pascal' ordinatio ꝓueniret: vbi xp̄s in carne fuisset versatus. Accepta itaq; auctoritate Theophil⁹ tantuȝ opus sibi iniūctū ꝯsiderans nō solū sue patrie: sȝ ⁊ aliaꝝ ꝓuinciaꝝ q̄ȝ plures ep̄os ⁊ viros sapiētes ad ꝯsiliū ꝯuocauit. Cūq; grandis illa multitudo eruditissimorū viroꝝ fuisset i vnū collecta ꝓtulit Theophilus ep̄s auctoritatē ad se directam: ⁊ qd erat sibi iniūctū patefecit. Tunc pariter oēs illi viri docti dixerūt. Primū nobis dic

gd a nobis petis. Theophilus dixit eis
Quē diē primū credit͛ i mundo creatū:
Et ɔcordarūt oēs de dñico. Theophilus
cp̄s dixit. Quō h̄ ꝓbare potestis: Rñ/
derunt illi. Ex auctoritate diue scripture
que ait factū est mane ꝛ vespe dies pri/
mus. deinde. ij. deinde. iij. iiij. v. vi. ꝛ vij.
in quo quieuit deus ab oī ope suo. quē
diē sabbatū appellauit. cū ergo sabbatū
dies sit nouissim⁹ qs pōt eē p̄or nisi dñi
cus: At Theophil⁹ acceptauit. Sed ite/
rū iterrogauit. De tpe gd vobis videtur
Quattuor eni tpa i āno accipiunt: Ver
estas autūnus ꝛ hyems. qd ergo tēpus
credim⁹ p̄mū factū: Epi rñderunt Ver
Theophil⁹. d. Probate qd dicit͛: Et illi
habem⁹ scripturā q̄ ait: Germinet terra
herbā virentē ꝛ afferentē semē ẜm gen⁹
suū: lignūq̄ʒ pomifeꝝ faciēs fructū. ꝛ h̄
tpe veris videm⁹ fieri. Theophil⁹ dixit:
Verū ē. tñ qm̄ trib⁹ mensib⁹ veris tēpus
accipit͛. q̊ loco mund⁹ cepit in principio
medio vel in fine: Epi rñderūt. In eq/
noctio. i. octauo kal. ap̄lis. Theo. dixit.
ꝓbate qd dicitis at illi. Ex scriptura di/
cente: Fecit deus lucem ꝛ vocauit diē fe
cit tenebras: ꝛ vocauit noctē. ꝛ diuisit de
us lucē a tenebris Theo. dicit. Ecce d̄ die
ꝛ tpe ꝓbastis de luna gd vobis videtur
Quō dicitis fuisse creatā crescētem: an
plenā: an minuētē: Epi rñderūt. plenaʒ
d. scriptura: Fecit deus duo luīaria ma/
gna ꝛ posuit ea in firmamēto celi vt lu/
cerēt sup t͛rā. Luminare mai⁹ vt preesset
diei ꝛ lumiare minus vt p̄esset nocti. Et
cū tali inuestigatione i illo ɔcilio statue/
rūt pasca nō debere celebrari añ. xi. kal.
aprilis. Multaq̄ʒ alia ordinauerunt ad
pasce celebritatē ptinentia. Quare clare
pʒ q᷑ p̄mi pentes tpe v̄is i p̄nci. mūdi q̊
i padiso terrestri fuerāt collocati diuinū
cōtēpserūt p̄ceptū. Et ideo tali tpe xp̄s
mortu⁹ ē ꝛ i carne cū hoibus ɔuersatus
ij. tēp⁹ veris ɔueniēs fuit q̄dragesimali
ieiunio: q᷑ tunc maxime insurgunt ꝛ in
ualescunt motus carnales. Tertia ratio
ē ꝓpter memoriā dñice passiōis q̄ cele/
brat͛ in vere. Naʒ vt inqt Aug. xviij. li. d̄
ciui. dei. c. lv. mortu⁹ ē xp̄s. viij. kal. ap̄l.
ij. ieiuniuʒ quadragesimale ē ɔueniēter
istitutū rōne numeri dieꝝ. Nā numero
q̄dragenario institutū est: q᷑ deo tenem̄
redere decimas ꝛ decima ps dieꝝ anni
sūt. xxxvi. dies. ꝛ qa tenemur satisfacere
ꝓ trāsgressiōe decalogi ẜm iordinatiōʒ
q̄ttuor affectionū. supadunt͛. iiij. dies ad
designādū ieiuniū purgatiuū esse iordi/
nationis q̄ttuor affectionuʒ. Et oīa hec
colligūt͛ ex dictis. Grego. in. c. quadrage
sima. de ɔse. di. v. Propterea numerus
ille q̄dragenari⁹ ē penalitatis ꝛ afflictio/
nis. q̄draginta eni dieb⁹ ꝛ quadraginta
noctib⁹ pluit deus aq̄s diluuij i penā mū
dane corruptiōis. vt pʒ Gen. vij. c. qua/
draginta ānis p desertū vagauerūt filij
isr̄ vbi mali afflicti sūt ꝛ mortui: ꝛ alij p
illam pegrinationē meruerūt. vt patʒ in
li. Numeroꝝ. Quadraginta dieb⁹ ieiu/
nauit Moyses vt legē dñi mereret͛ ac/
cipere sicut scribit͛. Exo. xxiiij. q̄draginta
dies dati sūt Niniuitis ad penitēdū. si/
cut nōt Jone. iij. Quadraginta dieb⁹ he
lias pegrinat⁹ ē vsq̄ʒ ad montē dei oreb
iij. Reg. xix. Quadraginta dieb⁹ xp̄s ie/
iunauit in deserto Math. iiij. Quadra/
ginta dieb⁹ stetit post resurectionē añq̄ʒ
celos ascēderet. Act. i. c. Jō ẜm hūc nu
merū q̄dragenariū dieꝝ q̄dragesimale
ieiuniū ē institutū. De q̊ sic cātat ecclesia
lex ꝛ ꝓph̄e p̄mit⁹ h̄ p̄tulerūt postmodū
xp̄s sacrauit oiuʒ rex atq̄ʒ factor tēpoꝝ
iij. ieiunium q̄dragesimale fuit ɔueniēt
institutū rōne t͛mini: qa interpolatiʒ nō
cōtinuū. det͛minatū ad tēp⁹ nō ꝑpetuuʒ.
Qd factū est ẜm Alex. in. iiij. tū ꝓpt͛ hu/
mane infirmitatis debilitationem: tum
ꝓpt͛ fastidiū ɔtinue afflictionis: tū ꝓpt͛
ānihilationē deuotionis. nā ɔtinuū ieiu
niū ꝛ ꝑpetuū debilitas hois sustinere n̄
posset: sʒ illū discrimini disponeret. Fasti
diū afflictionis nimis fatigaret ꝛ impa
tientiam induceret: ꝛ deuotio ieiunandi
piret. Si aūt q̄reret͛ q̄re die dñica non
ieiunamus. Rñdet Alex. q᷑ h̄ fit in me
moriā leticie dñice resurrectionis. Dicit͛
eni in decreto. c. Ieiunium. de ɔse. di. iij

Jeiuniū dn̄ice diei ⁊ quinte ferie nemo
celebrare debet: vt inter ieiunium xp̄ia/
noꝝ ⁊ gētiliū ⁊ veraciter credentium ⁊
infideliū atqꝫ hereticoꝝ vera ⁊ nō falſa
diſcretio habeat. hec ibi. Tempe tn̄ qua
drageſimali dieb⁹ domicis abſtinemuſ
a carnibus ⁊ lacticinijs vt ieiuniū noſtꝝ
ꝯforme ſit ieiunio xp̄i ꝙ̄tum congruit.
¶ Scd̄o p̄ncipalr̄ iſtitutū fuit ieiuniuꝫ
tꝑale. ſ. q̄ttuor tēpoꝝ ab eccl̄ia. ꝺ q̊ ſic. d.
Caliſtus papa. lxxvi. di. i. c. Jeiunium.
Qd̄ ter i āno apud nos celebrare didici
ſti ꝯueniētius nūc ꝑ q̄ttuor tꝑa fieri de/
cernimus. vt ſicut annus ꝑ quattuor vol
uitur tꝑa: ſic nos quaternū ſolēne aga/
mus ieiuniū ꝑ quattuor anni tempora.
Aſſignat̄ ꝟo a doctoribus rō quare in
iſtis quattuor tꝑibus ieiunamus videlꝫ
vt emēdem⁹ q̄ in iſtis q̄ttuor tꝑib⁹ pctā
cōmiſimus. Et fiunt ꝑ tres dies vt ſatiſ/
faciamus in die qd̄ deliqmus in menſe.
⁊ fiunt in feria quarta: q꞉ tunc domin⁹ a
Juda traditus fuit. Jn ſexta q꞉ crucifi/
xus. Jn ſabbato q꞉ iacuit in ſepulchro:
⁊ triſtes fuerūt apl̄i de nece dn̄i. ¶ Ter/
tio īſtitutū eſt ab eccl̄ia ieiuniū ꝑticular̄
ſ. in vigilijs quarūdā feſtiuitatū. Naꝫ vt
ſcribit Joānes Beleth. Mos fuit anti/
qtus vt in p̄cipuis feſtiuitatib⁹ ſauctorū
hoīes cū vxorib⁹ ⁊ filiab⁹ ad eccleſiaꝫ ve
nirent ⁊ ibi cum luminarib⁹ ꝑnoctarēt:
ſed q꞉ multa adulteria in his vigilijs fie
bant: ſtatutū fuit vt vigilie in ieiunia cō
uerterent̄. Nomē tn̄ antiquū retentū ē:
q꞉ nō ieiunia ſed vigilie appellant̄.

¶ De laudibus ieiunij: qd̄ ꝟbis ⁊ exem
plis cōmendat̄ ab oīb⁹ ſanctis tam vete
ris ꝙ̄ noui teſtamēti. Capl̄m. iij.

T
Ertiū myſteriū ꝯtemplādū de
ieiūio dr̄ ꝯmēdatio. Nā lꝫ mul
ta ſint qbus ieiunium ⁊ abſtinē
tia cōmēdari poſſet: tn̄ laudes ei⁹ accipi
m⁹ a trib⁹. ¶ Primo a gētilib⁹ ⁊ ph̄is.
¶ Scd̄o a p̄ribus ⁊ ꝓph̄is. ¶ Tertio a
doctorib⁹ ⁊ ſcis. ¶ Prio accipim⁹ lau/
des ieiūij ⁊ abſtinētie a gentilib⁹ ⁊ ph̄is.
Jpi eteni ſuo mō abſtinētiā magnifica/
re ſtuduerūt. Vn̄ Valeri⁹ maximus cō/
mendat mulieres romanas que abſti/
nebāt a vino. Jnqt enim li. ij. Fuit anti/
quoꝝ illa ſimplicitas in cibo capiendo
humanitatis ſimul ⁊ continentie index
certiſſima. Nam maximis viris prāder̄
⁊ cenare in ꝓpatulo nō erat verecūdie:
q꞉ nec illas epulas habebant q̄s oculis
populi ſubijcere erubeſcerēt. Vini viſus
olim romanis feminis ignotus fuit: ne
ſ. in aliquod dedecus ꝓlaberent̄: q꞉ ꝓxi/
mus a libero p̄re intēꝑantie grad⁹ ad in
cōceſſaꝫ venerē eſſe ꝯſueuit. Dicearch⁹
vt ait Hiero. ꝯ̄ Jouinianū i li. antiqta/
tū laudat aurea ſecula Saturni. qm̄ cuꝫ
tūc oīa hum⁹ funderet nullus comede/
bat carnes: ſed vniuerſi viuebāt pomis
⁊ herbis q̄ terra ſpōte gignebat. Xeno/
crates ph̄s de Triptolemi legib⁹ tria tm̄
p̄cepta i tēplo Eleuſine reſidere ſcribit.
Venerādos deos: ⁊ honorādos ꝑentes:
carnib⁹ nō vtēdū. Tulli⁹ in. q. tuſ. cōme/
morat ꝙ Lacedemōij magis parſimo
nia delectant̄. Hui⁹ rei Xenophō Theo
phraſtus: ⁊ pene oēs greci ſcriptores te/
ſtes ſunt. Cherimon hiſtoricus vir elo/
quētiſſimus narrat de vita antiquorum
egypti ſacerdotū q oīb⁹ mūdi curiſ poſt
poſitꝫ ſemꝑ dn̄ i tēplo fuer̄t ⁊ reꝝ naturaſ
cāſqꝫ ac rōnes ſideꝝ ꝯtēplati ſūt nūꝙ̄
ſe mulierib⁹ miſcuerūt nunꝙ̄ cognatos
ſeu ꝓpinq̊s ac liberos qdē viderūt ex eo
tꝑe quo cepiſſent diuio cultui deſeruire:
⁊ carnib⁹ ⁊ vino ſꝑ abſtinuerūt. Pane
raro veſcebāt̄ ne onerarēt ſtomachū. ⁊
ſi qn̄ comedebāt tū ſū ꝑiter hiſopū ſume
bāt i cibo. vt eſcā grauiorē illi⁹ calore de
coq̄rēt Eubol⁹ q̊qꝫ q hiſtoriā Mitrida
tiſ mulꝗ volumib⁹ explicauit: narrat apd̄
ꝑſas tria eē magoꝝ gnā: q̊ꝝ p̄mi q ſunt
doctiſſimi ⁊ eloquētiſſimi excepta faria
⁊ olere nihil ampli⁹ i cibo ſumebāt. Eu
ripides i creta Jouis ꝓph̄as nō ſolum
carnib⁹ ſed coctꝫ cibis abſtinuiſſe refert
Barçafrines vir babylonic⁹ in duo ge/
nera apud indos gymnoſophiſtas diui
dit: quoꝝ vnū appellat Bragmanas: al
terū Samaneos q tāte ꝯtinentie ſunt vt
pomis arboꝝ iuxta gangē fluuiū alant̄

De Bragmanis etiā scribit Didymꝰ in
ep̄l'a ad Alex. ꝙ pura ⁊ simplici vita vi-
uunt. nullis reꝝ capiunt illecebris. nihil
appetūt amplius q̄ȝ nature rō flagitat.
Nulla apud eos morboꝝ genera. nullꝰ
medicine vsus: qꝛ ꝑsimonia est illis me
dicina. Si ergo tm̄ gētiles hoīes abstine
bāt vt mūdanā sapiam acqrerent: quid
nos agere debemꝰ vt in vera sapiētia ꝓ-
ficiamꝰ? Audiuimus eni quāti apud il-
los habita sit abstinentia. ¶ Scd̄o acci
pimus laudes ieiunij a p̄ribꝰ ⁊ ꝓphetis
veteris testamēti apud quos nō parum
celebre est reputatū. Vn̄ p̄s. xxxiiij. Da-
uid ait. Humiliabā in ieiunio aīaȝ meā
Et Johel'. i. Scificate ieiuniuȝ. ⁊ Tho-
bie. xij. Bona est oīo cū ieiunio. Et Ju
dith. iiij. dr̄ de filijs isrl' qn̄ timebāt ipe-
tū. Holofernis. Humiliauerūt aīas suas
in ieiunijs ipsi ⁊ mulieres eoꝝ. Et de Ju
dith. viij. c. dr̄. Jeiunabat oībus diebus
vite sue: p̄ter sabbata ⁊ Neomenias ⁊ fe
sta domus isrl'. Et. i. Reg. vij. qn̄ filij isrl'
p̄liaturi erāt cū philisteis: ieiunauerunt
inqt scriptura in die illa ⁊ dixerūt: Tibi
peccauimꝰ dn̄e. ¶ Tertio accipimꝰ lau-
des ieiunij ⁊ abstinētie a doctoribꝰ ⁊ san
ctis. Oēs nāqȝ doctores ecclie abstinen
tiā ⁊ ieiuniū miris efferūt laudibꝰ q̊ꝝ
dicta elegātissima adducent in sequenti
s̄mone cū dicet d̄ fructibꝰ ieiunij. Nūc
vo tm̄ cōtēplari sufficiat scōꝝ exēpla q
ieiunādo ⁊ orādo carnē suā crucifixerūt
cū vitijs ⁊ ꝯcupiscētijs. Refert Eusebiꝰ
in. iiij. li. eccl'. historie. ꝙ inter scōs egy-
ptios q̊s euāgelista Marcꝰ istituit vinū
aut carnes nemo gustat. tm̄ aqua est eis
potus: ⁊ panis cum sale ⁊ hisopo cibus.
Itē Hiero. ad Eusebiū. cū vitā cōmen
dasset cenobitaꝝ ꝙ apud eos viuit pa-
ne leguminibus ⁊ oleribus. subiunxit.
Ad tertiū genus veniā q̊s anachoritas
vocant. q de cenobijs exeuntes excepto
pane ⁊ sale amplīꝰ ad deserta nihil profe
rūt. Huiꝰ vite auctor Paulus: illustra-
tor Antoniꝰ ⁊ vt ad supiora ꝯscendā p̄n
ceps Joā. baptista fuit. Et ideȝ scribens
vitā Pauli p̄mi heremite sic inqt d̄ illo

Dēm in oꝛonibus in solitudie duxit eta
tē. Cibū ⁊ vestimentū ei palma p̄bebat.
Qd̄ ne cui ipossibile videat. iesuȝ testor
⁊ sanctos angelos vidisse me monachos
e quibus vnus pe. xxx. ānos pane ordea
ceo ⁊ aqua lutulenta vixit. Quid dice-
mus de abstinētia oīum confessoꝝ chri
sti Jlarionis. Agathonis. Amonis. Se
rapionis. Basilij. Benedicti. Francisci
oīumqȝ alioꝝ? Nullus eteni inuentus
est qui in delitijs seruierit deo. Ideo pȝ
ꝑ oīa exēpla tā xp̄ianoꝝ q̄ȝ iudeoꝝ siue
etiā gentiliū ꝙ abstinētia sublimāda est
⁊ nō spernēda. Habemus exēpla auiȝ
que fame ⁊ abstinētia amicabiles fiunt
hoībus ⁊ familiares. Ergo s̄m intentio
nem sp̄us sci scām eccl'iam dirigētis dis-
ponamus mentē ⁊ aīum vt inchoemus
h̄ sacratissimū quadragesimale ieiuniū
quo mediāte obtinebimus hic grām ⁊
in futuro gl'iam quā nobis largiat clemē
tissimus deus cui est honor ⁊ gloria per
infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta cinerum. de ieiunio: ad
qd̄ maxime tali die ecclesia cōuocat ⁊ i
uitat fideles. Sermo. xviij.

Hesauriza
te vobis thesauros in
celo. Verba sunt salua-
toris nostri originaliter
Math. vi. ⁊ in euange
lio hodierno. Ecce ad-
uenerūt dies pn̄ie ad redimēda peccata
ad saluādas aīas. Hodie nāqȝ initiuȝ ē
sacri q̄dragesimal' ieiunij de quo cantat
ecclia. Paradisi portas ieiunij tp̄s nob
apuit: idcirco cū oī sollicitudine ⁊ deuo
tione vigilare debemꝰ ad ieiunia venerā
da: qm̄ per ip̄a acqrimus thesauros re-
gni celoꝝ. Et qm̄ sapientissimus oīum
magister in verbis allegatis in themate
ꝯuocat nos vt d̄ futura vita nob ꝓuidea
mus. ideo i hoc s̄mōe fideles xp̄i ad ie
iunij reuerētiā p̄cipuā merito iducemꝰ.
Videbimus aūt de ipso ieiunio adhuc

tria mysteria pncipalia.
Primū dicitur conditionis.
Secūdum obligationis.
Tertiū fructificationis.
¶ De cibis a qbus abstinendū ē i ieiu/
nio. ⁊ de tpe siue hora comedēdi dieb⁹
ieiunioꝝ. ⁊ q̄re nō ē determinata quāti/
tas cibi sicut vicissitudo comedendi.

Rimū mysteriū/ Caplm .i.
P videdū de ieiunio dicit̄ cōditio.
Scōm eni ecclie ordinationez
triplex ꝯditio ponit̄ de ieiunio. ¶ Pria
dr̄ q̄litas. ¶ Scōa tpalitas. ¶ Tertia
quātitas. ¶ Pria ꝯditio dr̄ q̄litas. qꝛ in
ieiunio ẜm formā ecclie abstinēdū ē ab
aliqb⁹ cibis: vtputa carnib⁹ ouis ⁊ lacti/
cinijs. Qua v̄o lacticinia interdicuntur
ieiunātib⁹ inq̄tū sunt orta ab aialibus
carnes habētibus: sicut pꝫ di. iiij. c. deni
qꝫ. Notādū tn̄ ꝙ i ieiunio q̄dragesime
īterdicūtur vniuersal'r oia supradicta. sic̄
no. de ꝯse. di. iij. c. Nō oꝫ. Piscium tn̄
esus vt sit īfirmitatꝭ solatiū nō vt luxurie
pariat icētiuū ꝯcedit̄. Et lꝫ eēt a marinis
beluis abstinēdū: tn̄ ꝺ ꝯsuetudine ē tole
randū. qm̄ q nimis emūgit elicit sangui
nem. vt pꝫ in. d. c. deniqꝫ. In alijs vero
ieiunijs abstinētia a carnib⁹ semꝑ preci
pitur. Ab ouis aūt ⁊ lacticinijs non nisi
ẜm ꝯsuetudinē p̄rie. Nā dicit Hiero. lx
xvi. di. c. Utinā. ⁊ ex̄ de sepulturis. c. cer/
tificari. Unaq̄qꝫ p̄ria abūdat i suo sēsu.
Concordat his Ric. in. iiij. ⁊ Tho. ij. ij.
q. cxlvij. ar. viij. i r̄nsiōe ad. iij. ar. ¶ Sꝫ
dubitari pōt cur ieiunioꝝ tpe non ꝑcipit̄
abstinētia ab vsu vini cū de illo tot ma/
la dicant̄. Nā sapiens. pūer. xx. ait. Lu/
xuriosa res vinū. Et Eccl'. xxxi. Mul/
tos exterminauit vinū. Et Paul⁹ Eph.
v. Nolite inebriari vino in q ē luxuria. ⁊
Hiero. ad Eustoch. Hoc moneo hoc
obtestor vt spōsa xp̄i vinū fugiat pro ve/
neno. Et idē ad Furiā. O filia si apl'us
castigauit corp⁹ suū ⁊ in ꝟuitutē redegit:
quō tu iuuēcula adhuc i feruore iuuētu/
tis posita dapibus ⁊ vino plena poteris
esse de castitate secura? Idem insuper i/
ter ceteras sācte Paule laudes hāc ipe
enumerat singularē. qꝛ. s. a vino abstinē
tissima fuit. Inqt enīꝫ in descriptiōe ei⁹
vite. Sic referā qꝺ expertus sum. Mē/
se iulio feruentissimis estibus incidit in
ardorem febris. ⁊ post desperationē cū
dei misericordia respirasset ⁊ medici sua
derēt ob refectionē corꝑis vino eē opus
tenui ⁊ ꝑuo ne aquā bibēs in hydropeꝫ
v̄teret̄. ⁊ ego clam btm̄ Epiphaniū pa/
pā rogarē vt eā moneret imo ꝯpelleret
vinū bibere vt erat prudēs ⁊ solertꝭ inge/
nij stati sensit īsidias ⁊ subridēs inimicū
esse qꝺ ille diceret intimauit. Quid plu/
ra? Cū btūs pōtifex post multa hortam̄
ta exijsset foras querēti mihi qd egisset:
r̄ndit. Tm̄ ꝑfeci vt seni hoi pene ꝑsuase/
rim ne bibat vinū. Simil'r ad laudē ab/
stinentie multoꝝ sanctoꝝ vita iducit̄ ꝙ
vinū nō gustauerint. Ergo si tā celebris
est illa abstinētia videretur ꝙ salubriter
fuisset ꝑceptū vt ieiunātes vinū non bi/
berēt. Rn̄det ad hoc Alex. in. iiij. sūme
⁊ Ric. di. xv. q̄rti. ꝙ esus carniū magis
cōmouet ꝯcupiscētiā q̄ꝫ vini pot⁹: qꝛ cū
ad incitationē ꝯcupiscētie ꝯcurrant tria
s. abundātia caloris ⁊ spirituū ⁊ seminis
Ex esu carniū multiplicat̄ semē: qꝛ i eis
est multū de nutrimēto: ⁊ iō ex earum
esu maxime multiplicat̄ supfluitas ter/
tie digestiōis q̄ semis ē materia. Ex esu
vētosoꝝ multiplicat̄ abūdātia grossorū
spirituū. Ex potu vini abūdātia caloris.
Et abūdātia semis magis ē incētiua cō
cupiscētie q̄ꝫ abūdātia caloris maxime
causati ex potu vini: qꝛ illa cito euanescit
⁊ calor in semine manet. Licet ergo vi
nū ꝓuocatiuū sit ad libidinē. nō tn̄ sicut
carnes. Iō ecclesia iniūxit abstinētiā a
carnib⁹ ⁊ nō a vino. Et si adhuc querat̄
q̄re nō a vino. dicit Alex. ꝙ h̄ factū ē ꝓ
pter īfirmoꝝ renuitionez: qꝛ multi fuis/
sent obie ꝯtēptores: cū tolerabilius sit a
carnib⁹ q̄ꝫ a vino abstinere. Etiā sic in/
stitutū ē ꝑꝑ necessitatē digestiōis. Mul
ti eteni habēt debilē stomachū qb⁹ ne/
cessari⁹ est vsus vini ꝑꝑ digestionem ꝑ/
ficiendā. ¶ Secūda ꝯditio ieiunij dicit̄
tēporalitas. Nā ẜm Tho. ẜa ẜe. vbi. s.

Ieiunantib⁹ assignatꝛ tempus comeden
di.s.hora none. Cũ eni ieiuniũ ordinetꝛ
ad deletõem ꝛ cohibitõem culpe: oꝫ ꝙ
aliqd addatꝛ supra cõem ꝯsuetudinẽ.ita
tñ ꝙ ex h nõ multũ nã grauetꝛ. Est autẽ
debita ꝛ cõis ꝯsuetudo hoib⁹ comeden
di circa horã sextã: tum qꝛ iã videtꝛ eẽ cõ
pleta digestio nocturno tpe naturali ca/
lore iterius reuocato pp frigus noctꝭ cir/
cũstãs.tum etiam qꝛ tũc nã corpis hũa
ni idiget iuuari. Ut ergo ieiunãtes aliquã
afflictionẽ sentiãt.ꝯueniẽter eis taxatur
hora nona q̃ cõueniẽs est mysterio pas/
siõis xpi q̃ ꝯpleta fuit hora nona qñ in/
clinato capite tradidit spm̃.hora autem
illa determiatur ꝭm grossam estimatio/
nem. Si ṽo diceretꝛ ꝙ stat⁹ veteris testi
ẽ pfectior q̃ȝ noui. Sꝫ i veteri testõ ieiu/
nabãt a vespa diei pcedẽtꝭ vsqȝ ad ves/
perã diei sequẽtis.vt pꝫ Leuit.xxiij. Er
go sic dꝫ fieri i nouo testõ. Rñdet Tho.
ꝙ stat⁹ veteris testi ꝯpatꝛ nocti.stat⁹ ṽo
noui ꝯpatꝛ diei.ꝭm illud Ro.xiij. Nox p
cessit dies aũt appropinquit. Iõ in vete/
ri testõ ieiunabãt vsqȝ ad noctẽ.nõ aũt i
nouo. Notãdũ tñ ꝭm Alex. ꝙ hora no
na nõ ẽ i pcepto: vel si sit i pcepto: qꝛ hꝫ
magnã latitudinẽ non ẽ determinata: iõ
si qñqȝ pueniatꝛ vel plongetꝛ cã necessa/
ria vel rõnabili nõ ex h ieiunans pec/
cat mortalr. Uñ qñqȝ religiosi possent
ita mane surgere ꝛ tm̃ fatigari añ horaꝫ
sextã ꝙ ex dispẽsatiõe ordinis possent an
ticipare horã nonã. De plongatione aũt
hore: qꝛ ex cõmestione p⁹ horã nonã ñ
auferꝛ pena: sꝫ poti⁹ augetꝛ ꝛ ẽ magis sup
erogare q̃ȝ a debito deficere. Silr q nul
la hora comedit nõ deficit.sꝫ magis su
perogat.hec Alex. ¶ Tertia ꝯditio ieiu
nij dr quãtitas. Ordiauit.n.ecclia ꝙ se/
mel comedatꝛ i die nõ ãt pluries ꝛ q̃libꝫ
vice paꝝ.qꝛ nõ potuit determiare i ieiu
nio quãtitatẽ põderis cũ vn⁹ ꝭꝫ nãe sue
q̃litatẽ magis cibo idigeat q̃ȝ ali⁹. sꝫ be/
ne quãtitatẽ vicissitudinis. Excessus aũt
i quãtitate lꝫ minuat meritũ: non tñ sol/
uit ieiuniũ.nisi eẽt nimi⁹ ꝛ imoderat⁹ vt
si aliqs excederet i quantitate cibi nota
biliter multiplicãdo fercula comedẽdo
varia cibaria deuorando vsqȝ ad sum/
mũ ventris.vt detineat tp̃s ne affligatur
Talis inquã soluit ieiunium ꝛ decipit se
ipm. Uñ Aug.in ꝭmone de q̃dragesi/
ma ait. Sũt qdã obseruatores q̃drage/
sime delitiosi potius q̃ȝ religiosi q vasa
in qb⁹ nocte sũt carnes tãqȝ imũda hor
rẽtes deuitãt: ꝛ i sua carne vẽtris aut gut
turis luxuriã nõ formidãt. Ieiunãt autẽ
nõ vt solitã ieiunãdo minuãt edacitateꝫ
sed vt imoderate i differẽdo augeãt aui/
ditatẽ. Artificiosis ꝛ pegrinis ꝯdimen/
toꝝ diuersitatibus gulam irritãt tãtũqȝ
capiũt mãducãdo quãtũ digerere pñt ñ
ieiunãdo. ꝛ Hiero.ad Furiã ait. Non/
nulli vitã pudicã appetẽtes in itinerꝛ me/
dio corruũt dum carnium abstinentiaꝫ
ieiuniũ putãt: ꝛ stomachũ leguminibus
onerant. Q̃ia tñ itelligẽda sunt cum di/
scretione: qꝛ vt scribitur.i.q.v.c.pñtiuꝫ.
Discretio mater est oium ṽtutũ. Q̃d iõ
dixerim qꝛ multi idiscretas ieiunioꝝ re/
gulas ꝯsiderantes qñqȝ nimis arcta i/
mo eis ipossibilia sumũt ieiunia. Pro
qbus getandis stat snia illa Hiero. ad
Rusticũ monachũ.d. Balneoꝝ fomen
ta nõ queras q calorẽ corpis ieiunioruꝫ
frigore cupis extiguere.q̃ ꝛ ipa modera
ta sint ne nimia debilitent stomachuꝫ ꝛ
refectionẽ maiorẽ poscentia erumpant
in cruditatẽ q̃ parens libidinum est. Et
idẽ ad Nepotianũ de vita clericoꝝ ait.
Tãtũ tibi ipone ieiunioꝝ quãtũ ferre po
tes. Sint pura: casta: simplicia: modera
ta ꝛ nõ supstitiosa ieiunia. Et idẽ ad De
metriadẽ ṽ.inqt. Neqȝ ṽo imoderata
tibi impam⁹ ieiunia ꝛ enormẽ ciborum
abstinẽtiã qb⁹ statĩ corpa delicata frãgũ
tur ꝛ añ egrotare icipiũt q̃ȝ scẽ ꝯuersatõ
nis possint iacere fũdamñta. Phoꝝ q̊qȝ
snia ẽ moderatas eẽ ṽtutes. Et ideꝫ ad
Rusticũ monachũ ita scribit. Sũt qui
hũore cellulaꝝ imoderatisqȝ ieiunijs te
dio solitudis ac nimia lectiõe dũ diebus
ac noctib⁹ aurib⁹ suis psonãt: ṽtũtꝛ i me
lãcoliã vt Hippocratꝭ magis fomentis
q̃ȝ nostris indigeant monitis. Idcirco

seruāda est regula Fulgentij q ita scribit ad Probū Ieiunijs sic est adhibenda tempies vt corp9 nr̄m neqꝫ saturitas excitet: nec inedia immoderata debilitet: Saturitas facit vt in cassuꝫ ieiunemus: debilitas vo ne ieiunare possim9. h ille ¶ Qd obligant hoies ad ieiunium vel ppt pceptū eccl'ie vel ppt ipositā pniam vel ppt indictionē epoꝝ. Capl'm .ij.

Secundū mysteriū videndū de ieiunio dicit obligatio. Obligāt siqdē hoies ad ieiunia sub pena peti maxime ppt tria pmo ppt eccl'ie pceptionē. ij. ppter pnie ac voti impletionē. iij. ppter epalē indictionem. pmo obligant ad ieiuniū ppt eccl'ie pceptionē: qꝛ scꝫ eccl'ia pcepit vt aliq Ieiunia a fidelib9 obseruēt. qa vt scribit. xiiij. q. i. c. qsqs. Quisqs pceptis nō obtēpat re9 est ꝛ debitoꝛ pene. Et paruꝫ p9 infert9. Qd pcipit impat: ꝛ qd impat necē est fieri. Et di. xij. c. pceptis. dr̄ preceptis aplicis nō dura supbia resistat: sꝫ p obedientiaꝫ q a scā romana eccl'ia ꝛ aplica auctoritate iussa sūt salutifere impleātur. Et eadem di. c. nō decet. Calistus Papa ait sicut fili9 dei venit facere volūtatē pr̄is: sic ꝛ vos iplete volūtatē mr̄is vr̄e q ē ecclesia Ad idē ē. c. sic oēs. xix. di. vbi sic dr̄ sic oēs aplice sedis sāctiōes accipiende sūt tāqꝫ ipsi9 dina voce Petri firmate. ꝛ idē hr̄ i. c. in memoriā i. c. eniuero. ꝛ in c. nulli phas. eadeꝫ di. Et h colligitur ex vbo xpi. d. Math. xviij. Qui eccl'iā nō audierit sit tibi sicut ethnic9 ꝛ publican9 scā ergo mr̄ eccl'ia instituit ieiunia qdaꝫ sub pcepto fidelib9 obseruāda. ꝛ pmo instituit ieiuniū qdragesimale de q supius dixim9 Clericis ēt qbuscūqꝫ iniūctū ē ieiuniū a qnqgesima. sicut pꝫ di. iiij. c. statuim9 ꝛ. c. deniqꝫ. sꝫ ɔsiliū ē nō pceptuꝫ sꝫ gl. ij. pcipit ieiuniū qttuoꝛ tpum. sicut notat. lxxvi. di. c. ieiuniū. c. ɔstituimus. ꝛ c. d ieiunio. iij. pcipit ieiuniū in oib9 vigilijs aploꝝ Philipi ꝛ Iacobi. ꝛ Io. euāgeliste dūtaxat exceptis. vt apparet extra de obseruatione ieiunioꝝ. c. consilium. iiij. precipitur ieiuniū in vigilia natiuitat dn̄i q si venerit feria sexta hi q nec voto nec regula ad abstinētiā carniuꝫ astricti sūt tali die carnib9 vti pn̄t sm consuetudinē eccl'ie generalē. n̄ tn̄ repheēdēdi sūt hi q ab eis ob deuotionē voluerit abstinere ex d obseruatiōe ieiunioꝝ. c. explicari. v. pcipit ieiuniū i vigilia pent. lxxvj. di. c. nosse credo. vi. pcipit ieiuniū in vigilia assūptiōis vginis Marie. ex de obseruatiōe ieiunioꝝ. c. i. vii. pcipit ieiunium in vigiliaꝫ Io. Baptiste ꝛ bti Laurentij. Et hoc de ɔsuetudine approbata que ligat ꝛ tenet. vt pꝫ di. i. c. Consuetudo. Et di. xi. c. ecclesiaꝝ. ꝛ. c. i his. Nā sm Astē. i sūma sua: Si i aliq regiōe vel dioce. sit aliqd ieiuniū ɔsuetū: qd tn̄ nō ē pceptū p ius scriptū: nihilomin9 ab exn̄tib9 ibi dē ē obsuādū. Nec h puto intelligēduꝫ p illis tm̄ q i locis illis domiciliū hn̄t: sꝫ etiā p alijs forēsibus ꝛ pegrinis q eo tpe ibi se repirēt. Vn̄ Augu. xij. di. c. illi autē ait Mat mea mediolanū me secuta inuenit eccl'iam sabbo nō ieiunantē cepat fluctuari quid ageret. Tūc ego ɔsului de hac re btissime memorie ambrosiū epꝫ At ille ait. Cū romā vēio sabbo ieiuno cū mediolani sū nō ieiuno. Sic ꝛ tu ad quā forte eccl'iā veneris ei9 morē sua si n̄ vis relinquere cuiqꝫ scādalū nec quēqꝫ tibi hec cū mr̄i renūciassem libēt āplexa ē glo. vo i. d. c. sup vbo veneris dicit viatores tenēt seq ɔsuetudinē loci ad quem veniūt. et h idē colligi videt ex. c. q ꝫ mores di. viij. i tex. ꝛ i glo. ꝛ i. c. qsqs. xi. di. viij. pcipitur iejuniū i vigi. sci Bartolomei. q suari dꝫ sm ɔsuetudinē festi. d. c. ɔsiliū. ex de obser. ieiu. ieiunia aūt trium dierū rogationū an̄ ascēsionē dn̄i q ponūt de ɔse. di. iij. c. rogatiōes. sꝫ gl. ibidē sūt d ɔsilio n̄ d pcepto nisi vbi eēt ɔriū de ɔsuetudie approbata. sil'r ieiuniū ad uēt9 si ē i pr̄ia d ɔsuetudie ē pceptū. aliter nō sm Ho. lꝫ honestū sit qp ieiunēt cl'ici ꝛ marie psbi. In decretꝫ etiā inuenit qp sit ieiunādum feria qrta. fer. ꝛ sabbo. de ɔse. di. iij. c. ieiunia. ꝛ. c. sabbo. Tn̄ istud ɔsiliū ē nō pceptū. nisi de ɔsuetudine ap pbata. In dieb9 tn̄ sabbatis a carnibus

abstinẽdũ eẽ dicit.c.Quia dies.de cõsc.
di.v.ꝛ h vtiqꝫ ꝯsiliũ est nisi adhuc ꝯriũ
videret p ꝯsuetudinẽ.In oibus vero vi
gilijs festoꝝ que secũda feria venıũt Je
iunandũ est in sabbato.vt patꝫ in.c. Ex
pte.ꝛ.d.c.Consiliũ.extra de obseruatio
ne ieiunioꝝ.nõndũ tñ ꝙ a ꝓcepto ieiu
nij excusãt ꝛ absoluũt q legitimã causaꝫ
habẽt siue necessitatẽ vt nõ ieiunent.qa
vt scribit in sepe allegato.c.cõsiliũ.Ne/
cessitas legi nõ subiacet. ꝛ'i.c. remissio/
nem necessitas nõ habet legem.i.q.i.ſꝫ
caueat vnusqſqꝫ ne decipiat seipsuꝫ:qm̃
si quis posset ieiunare,p vno floreno lu
crando:posset etiã ieiunare vt impleret
ecclesie preceptũ. Pñt tñ aliq rõnabili
ter excusari a ieiunio.ꝛ ꝑmo excusãt pue
ri q ſꝫ Tho.ꝛ Ric.,ppter debilitatẽ nãe
indigẽt frequẽti cibo nõ multo simul sũ
pto.Indigẽt multo nutrimẽto ,ppt vir/
tutẽ augmẽti.Ideo vſqꝫ in fineꝫ tertij se
ptẽnij.id ẽ.xxi.ãni ieiunare nõ obligant
Et,p his ẽ dictũ illud Hiero.ad athletã
Ante ãnos robuste etatis ꝑiculosa est te
neris abstinẽtia ꝛ.grauis. Tñ ꝯueniens
est vt ante dictã etatẽ inducant hoies ad
ieiuniũ:tũ,ppter generalẽ cõmonitiõeꝫ
ꝛ misericordie dei ĩpetrationẽ.sic dı̃ Jo
hel.ij.coadũate senes:ꝯgregate puulos
ꝛ suggẽtes vbera.Tũ etiã,ppter vitioꝝuꝫ
refrenationẽ:qꝛ vt plurimuꝫ ꝛ maxime
temporibus his iuuenes sunt Lasciui ꝛ
dissoluti.Ego vo dico ꝛ teneo ꝙ consi/
derata malicia q̃ in multis supplet eta/
tem.ꝛ corruptela detestabili nephandis/
simoꝝ facinorũ que ꝑpetrant tã a mas/
culis qꝫ a feminis.ꝙ tales nõ solũ in/
ducendi sunt ieiunare imo stringẽdi sũt
quos valẽtes onus ferre ieiunij etiã añ
xxi.annum.ad illud credo fore obliga/
tos sub ṽtute ꝓcepti.ij.excusantur a pre
cepto ieiunij paupes q nõ hñt ad come
dendũ in vna cõmestione sufficient.3.
excusant pegrinantes q,ppter laborẽ ni
miũ cõmode ieiunare non valent.Nec
obstat si dicat ꝙ ꝓceptũ ꝯsilio nõ ẽ post
ponẽdũ.Cũ ergo ieiunare sit ĩ ꝓcepto:
pegrinari vo ad indulgẽtias ẽ ď ꝯsilio
ergo nõ vı̃ ꝙ,ppter pegrinationem sint
soluẽda ieiunia:qa vt dicũt.Ric.ꝛTho.
Intẽtio dãtis ꝓcepta de ieiunijs exclu/
dere non fuit alias pias ꝛ necessarias
cãs.Secus tñ est de ꝓceptis legis natur
4.excusant senes ꝛ debiles.5.infirmi/
6.mense nobiliũ seruitores.de qbus.d.
Ric.ꝙ si ex cã necessaria ꝓueniũt ali/
quãtulũ cõedẽdi horã ex toto vel modi/
cũ ꝓbibẽdo ne seruiẽdo ďficiãt.ꝛ h faci
ant iã positis mẽsis vel modicũ añ ita'ꝙ
,ppter tpis ꝯtinuatiõeꝫ vna mensa hẽat
deputari:nõ peccãt.sicut nõ peccãt qui
surgũt de mẽsa vt,p vino vadant. vel en
xenia deferant:ꝛ iterum reuertentes ad
mẽsam ꝯtinuãt. 7.excusant laborãtes q
dietim viuũt.nec pñt laborare sil' ꝛ ieiu/
nare.8.excusant mulieres ꝓgnantes:ꝛ
que lactãt filios ꝛ generalr oẽs qbꝰ legi
tima adsũt impedimẽta.De dispensatio
ne tñ ieiunij ſꝫ Alex.nõndũ ẽ ꝙ si cui/
dẽs cã sit põt stati hõ p seipsũ statuti ob
ſuãtiã ꝑterire:ꝓserti si nõ possit de facili
habeṙ recursũ ad supiorem . Si aũt cã
sit dubia dꝫ hõ ad supiorẽ recurrere qui
auctoritatẽ hꝫ ĩ talibꝰ dispẽsare.2.obligã
tur hoies ad ieiuniũ,ppter pnie vel voti
impletionem.qñ.s.qs teneret ieiunare
cum sibi fuisset iniũctũ,p pnia.aut voto
se obligasset.3.obligantur hoies ad Je/
iuniũ,ppter epalem idictionẽ.qñ,s.eps
in sua dio.indiceret aliqď gnãle ꝛ distri/
ctũ ieiunium puta,p pace:pro serenitate
aeris.,p pluuia postulãda ꝛ huiusmodi
tũc oẽs eius cure subiecti obedire tenẽt
vt exꝓsse ponit de ꝯse.di.3.c. ,pnũciãdũ
ꝛ dis.v.c.Jeiunia.vbi dicit. Jeiunia in
ecclia a sacerdotibꝰ ꝯstituta sine necessi/
tate rõnabili nõ soluãtur.hec ille.
¶ qď ieiũiũ fructuosũ ẽ et vtile ad bõa
tpalia ꝛ bõa corpalia ꝛ ad bõa spũalia.

Ertiũ mysteriũ/ Capl'm.iij.

t videdũ de ieiunio dr fructifica
tio possumꝰ nãqꝫ triplicem eius
fructũ ãnotare.ꝑmꝰ dı̃ corporal'.2.tpalis'
3.spũalis.Primꝰ ieiunij fructus dicitur
corpal'.ipsi eteni corpi,pdest triplr.ꝑmo
refrenando .2. sanando.3. fortificando

¶ Primo ieiuniũ ꝓdest corpori ipsuꝫ re/
frenando. Nam nullum remediũ ẽ ita
efficax ad repmẽdũ carnis rebellioneꝫ
ad spiritũ: sicut macerare ⁊ affligere illã
⁊ potissimũ ꝑ ieiuniũ. Et quis nõ indi/
geat tali medicina qñ oẽs pungunt̃ ve/
xant̃ ⁊ agitantur stimulo carnis? Ideo
Paulus. ij. Cori. ix. c. dicebat. Castigo
corpus meũ ⁊ in ꝯuitutem redigo. Ex h̃
Hiero. ad Rusticũ monachũ inqt. Vas
electionis in cuius pectore xp̃s sonabat:
macerat corpꝰ suũ: ⁊ subijcit ꝯuituti. ⁊ tñ
cernit nãlem carnis ardorem sue repu/
gnare s̃nie: vt qd̃ nõ vult h̃ agere cõpel
latur. ⁊ quasi vim paciẽs vociferat̃. ⁊. d.
Miser ego hõ qs me liberabit de cor
pore mortꝭ huiꝰ: ⁊ tu te arbitraris absq̃
lapsu ⁊ vulnere posse transire: nisi oi cu/
stodia ꝯuaueris cor tuũ? Et idẽ i ep̃la ad
Furiã de viduitate ꝯuanda. Apostolus
inquit macerat corpꝰ suuꝫ: ⁊ aĩe subijcit
imꝑio ne qd̃ alijs ꝑcipit ipse non ꝯuet:
Et tu adolescẽtula feruente cibis corpor̃
de castitate secura es? q̃si. d. nõ. Et idem
in ep̃la ad Eustochiuꝫ. ⁊ ponit̃ in. c. Si
Paulus. xxxij. q. v. Si Paulus inquit
ap̃lus vas electiõis ⁊ ꝑparatus i euãge/
lio xp̃i ob carnis aculeos ⁊ incẽtiua vi/
tiorꝫ repmit corpꝰ suũ ⁊ i ꝯuitutẽ subijcit
ne alijs ꝑdicãs ipe reprobꝰ efficiatur ⁊
tñ videt aliam legem in mẽbris suis re/
pugnantẽ legi mẽtis sue ⁊ captiuantem
se in lege pcti: Si post nuditatẽ ieiunia
famẽ carceres flagella supplicia i semet
reuersus exclamat: Infelix ego homo
qs me liberabit de corꝑe mortis huius:
tu te putas securaꝫ esse debere? In ep̃la
ꝟo ad Saluiniã de nebridio ⁊ viduita/
te idẽ Hiero. sic loquit̃. Sicut irasci ho
minũ est ⁊ irã nõ ꝑficere xp̃iani: sic oĩs
caro cõcupiscit qdem ea q̃ carnis sunt ⁊
qbusdã illecebris ad mortiferas aĩe vo/
luptates trahit. Sꝫ nostrũ ẽ voluptatis
ardorẽ maiore xp̃i amore restringere ⁊
lasciuiens iumẽtum frenis inedie subiu/
gare: vt nõ libidinẽ: sed cibos querat ac
desideret ⁊ sessoreꝫ sp̃m scm̃ moderato
atq̃ cõposito portet incessu. Quorsum
ista? Ut hoiem te esse noueris ⁊ nisi ca
ueas passionibus humanis subiacere.
De eodẽ cuncti facti sumus luto hisdem
cõpacti exordijs. ⁊ in serico ⁊ pannis ea
dem libido dñatur. Nec regum purpu
ras timet nec mẽdicorꝫ spnit squaloreꝫ:
meliusq̃ est stomachũ te dolere q̃ȝ mẽ
tẽ imꝑare corpi q̃ȝ ꝯuire gressu vacillare
q̃ȝ pudicitia. Et in ep̃la ad Demetriadẽ
ꝟ. idẽ. d. Ignita sũt diaboli iacula que si
mul vulnerant ⁊ inflãmant: ⁊ a rege ba
bylonis tribus pueris preꝑant̃: sed qũo
ibi quartus spẽm habẽs filij dei intẽsos
mitigat ardores: sic in aĩo ꝟginali rore
celesti ⁊ ieiuniorꝫ frigore puellaris calor
extinguitur: ⁊ humano corpi angeloruꝫ
ꝯuersatio ꝑparat̃. Itẽ in ep̃la ad Eusto/
chiũ sic refert. Sollicite ꝓuidendũ ẽ vt
quos saturitas a paradiso expulit esuri/
es reducat: nõ ꝙ deus intestinorꝫ nr̃o/
rũ delectet̃ rugitu: sed ꝙ aliter pudicitia
tuta eẽ nõ possit. Propterea ⁊ ipe Hie
ro. in seipo ostendit qd̃ alijs predicauit.
Eius ꝟba sunt ad Eustochiũ loquentꝭ.
Quotiẽs in heremo ꝯstitutꝰ ⁊ in illa va/
sta solitudine que exusta solis ardoribꝰ
horridũ monachis prestat habitaculuꝫ
putabã me romanis interesse delitijs: se
debã solus: q: plenus erã amaritudine.
Horrebãt sacco mẽbra deformi. ⁊ squa/
lida cutis situm ethiopisse carnis obdu/
xerat. Quottidie lachryme q̊ttidie gemi
tus. ⁊ si qñ repugnãtẽ somnus iminens
oppressisset: nuda humo vix ossa heren
tia collidebã. De cibis ꝟo ⁊ potu taceo
cũ etiam lãguentes monachi aqua frigi
da vtãtur. ⁊ coctũ aliqd accepisse luxu/
ria sit. Ille igitur ego q ob gehẽne me/
tũ tali me carceri dãnauerã. scorpionuꝫ
tm̃ socius ⁊ ferarꝫ. sepe choris intereraꝫ
puellarꝫ. pallebãt ora ieiunijs. ⁊ mens de
siderijs estuabat. ⁊ in frigido corꝑe ⁊ sic
ca iam carne ꝑmortuo sola libidinuꝫ in
cendia bulliebãt. Itaq̃ oi auxilio desti/
tutus ad iesu iacebã pedes. rigabam la/
chrymis ⁊ crine tergebã. ⁊ repugnanteꝫ
carnẽ ebdomadarꝫ inedia subiugabam
Nõ erubesco confiteri infelicitatis mee

miseriã.qn potius plãgo nõ esse qḋ fue/
riz.Memini me clamãtẽ diẽ crebro iũ
xisse cũ nocte.nec ꝑus a pectoris cessas/
se v̇berib⁹ q̃ꝫ rediret dño impante tran
quillitas.Ipam quoqꝫ cellulaz meã q̃si
cogitationũ meaꝝ ꝯsciã ptimescebam.
Et mihimet iratus ⁊ rigidus solus deser
ta penetrabã.Sicubi concaua vallium
aspa montiũ rupiũ prerupta cernebam
ibi mee orõnis locus. Et vt mihi testis
est dñs.post multas lachrymas post ce
lo oculos ĩherẽtes nõnũq̃ꝫ videbar mi
hi interesse agmib⁹ angeloꝝ.hec Hie/
ro.Sꝫ qd de alijs oib⁹ scis dicã. Nõne
ꝑ abstinẽtiã afflictionẽqꝫ ieiunioꝝ supa
uerunt luxuriã?Et vt de alijs taceam di
cam tm̃ qḋ de beato Frãcisco scribit in
sua legẽda.d.Boñ.Ingt.n.sic attẽdens
illud aplĩ v̇bũ.Qui aũt sunt xp̃i carnez
suam crucifixerũt cũ vitijs ⁊ cõcupiscẽ/
tijs.Ut crucis armaturã iugiter suo fer/
ret in corꝑe tãta discipline rigiditate sen
suales appetitus arcebat vt vix necessa/
ria sumeret sustẽtationi nature.Diffici/
le nãqꝫ fore dicebat necessitati corporis
satisfacere ⁊ ꝓnitati sensuũ non parere.
Propter qḋ cocta cibaria sanitatis tꝑe
vix admittebat ⁊ raro.Admissa v̇o aut
ꝯficiebat cinere aut ꝯdimẽti saporẽ ad/
mixtiõe aque vt plurimũ reddebat insi
pidum.De potu vini qd dicã cuz de aq̃
dũ sitis estuaret ardore vix ad sufficien
tiam biberit?Patet ergo q̄ ꝑ ieiunium
corp⁹ anime inimicũ maxime refrenat.
¶ Scḋo ꝓdest ieiuniũ corꝑi ipsuz sanã
do.nã visum est ꝑ expientiã q̄ magis ꝓ
dest sanitati corꝑis abstinẽtia moderata
q̃ꝫ nimi⁹ ⁊ excessiu⁹ ciboꝝ vsus.Quini/
mo vt plurimũ ex gula oẽs egritudines
euenire solẽt.Unñ ḋ ꝯse.di.v.c.Ne tales
dr̃ Morbi saturitate nimia cõcitantur
Et Seneca ad Lucillũ sic ait. Medici
na quõdã paucaꝝ scia fuit herbaꝝ qb⁹
sisteret fluens sanguis vulnera coirent
paulatim.Deide i hanc ꝑuenit tã multi
plicem varietatẽ.Nec est miꝝ tũc illam
minus negocij habuisse: firmis adhuc
solidisqꝫ corꝑib⁹ ⁊ facili cibo nec ꝑ artez

voluptatẽqꝫ corrupto q̄ postq̃ꝫ cepit nõ
ad tollendã:sed ad irritandã famẽ:q̃re
inuẽte sunt mille ꝯditure qb⁹ adhibitis
excitaret.Que desiderantib⁹ alimenta
erant onera sunt plenis. Inde pallor ⁊
neruoꝝ vino marcentiũ tremor ⁊ mise/
rabilior ex cruciatib⁹ q̃ꝫ ex fame macies
Inde incerti tabentium pedes ⁊ semꝑ
q̃si in ipa ebrietate titubatio. Inde ⁊ in
totã cutez humor admissus distentusqꝫ
venter dum male assuescit plus capeq̃ꝫ
poterat.Et tandẽ cõcludit multos mor
bos mlt̃a fercula fecisse.Et Joãnes os
aureũ.de ꝯse.dist.v.in.c.Nihil hoc ipꝫ
ꝯfirmat.d.Abundantia morbũ facit ⁊
molestias ingerit ⁊ egritudines gene/
rat.Jõ Hiero.ꝯ̄ Jouinianũ ait.Egro/
tãti tibi nõ aliter sanitas restituit nisi te/
nui cibo victuqꝫ castigato q̄ dieta dicit.
Et idẽ Hiero.i.c.Legim⁹ de ꝯse.di.v.
Legim⁹ q̊sdã morbo articulari ⁊ poda
gre humorib⁹ laborãtes: ꝓscriptõe bo
noꝝ ad simplicẽ mensam ⁊ pauꝑes ci/
bos redactos cõualuisse. Caruerũt enĩ
sollicitudine dispensande dom⁹ ⁊ epula
rũ largitate: q̄ ⁊ corpus frãgũt ⁊ aiam.
¶ Tertio ꝓdest ieiuniũ corꝑi ipm̃ forti
ficando.Naꝫ moderata ieiunia ex ꝯñti
corꝑa magis sana ⁊ magis robusta red
dũt. Et si dicat h̃ nõ eẽ veꝝ: qm̃ ꝑ ieiu
nia debilitant corꝑis vires.ꝫ illud ꝑs.
Genua nr̃a ifirmata sũt a ieiunio. Rñ
dere possumus qḋ Paulus dicebat.ij.
Cor.xi.Cũ ifirmor tũc fortior sũ.eo q̄
ifirmitas ⁊ debilitas corꝑis r̃ddebat eũ
fortẽ ⁊ ꝓmptũ ad dei obsega.¶ Scḋs
ieiunij fruct⁹ dr̃ tꝑal'ꝓdest.n. adhuc tri
plr̃ tꝑalr̃. ¶ Pmo placãdo. ¶ Scḋo
liberãdo.¶ Tertio ipetrãdo. ¶ Pmo
ꝓdest tꝑalr̃ placando deũ: qñ irat⁹ ꝑꝑ
pctã ppli tꝑali flagello eos ꝑcutere ꝯmi
nat.sicꝫ pꝫ Jone libro ꝑ totũ de Niniuit.
ḋ qb⁹ ita ait Hiero.li.ij.ꝯ̄ Jouinianuz.
Niniue ciuitas magna irã dei ieiunioꝝ
miseratiõe retorsit.quã vtiqꝫ Sodoma
atqꝫ Gomorra placassẽt si pniaz agere
lachrymasqꝫ pnie fũdere ieiunio patro
cinãte deũ ꝯciliare voluissent. Missus

siquidē fuit ad Niniuitas Jonas ⁊ audierūt illi vocē eius ⁊ timuerūt deum ⁊ ieiunātes ⁊ orantes irā ei⁹ placauerunt
¶ Scḋo. pdest hoī ieiuniū tpalit liberādo. s. a pīculis ⁊ aduersitatib⁹ hui⁹ scli. sicut pz ӡ mulṫ q ieiunātes ob reuerētiā vginis ⁊ alioꝝ scōꝝ liberati sūt a mulṫ pīculis celi tre ⁊ mariū. 3. pdest ieiuniū tpalit īpetrādo. s. tpalia bñficia vt pluuiā tpe siccitatis. sanitatē tpe īfirmitatis serenitatē tpe imbriū. pacē tpe guerrarū ⁊ silia. ¶ Terti⁹ fruct⁹ ieiunij dr spūalis Prodest eni spūaliter tripliciṫ. p. clarificando. 2. cibando. 3. glorificando.
¶ Prio. pdest clarificādo. nā ad pspicacitatē ⁊ puritatē orōnis ⁊ cōtemplatiōis miro mō disponit. Nōne lectio orō pdicatio ieiuno stomacho meli⁹ capiūtur ⁊ exercentur: Hinc Hiero. ӡ Jouinianū ait Daniel atqӡ tres pueri interptationē somnioꝝ ieiunio reuelant pastiqӡ leguminib⁹ prudentiores ⁊ pulchriores inueniunṫ. hec ille. Jobi euāgeliste i insula pathmos ieiunāti reuelata sūt secreta celestia. Apl'i ieiunātes spūs sci luminē sunt illustrati. Act. ij. ¶ Scḋo. pdest ieiuniū spūal'r cibādo. Cū eni mēs fuerit illuminata ⁊ diuine ōtēplatiōi intenta. ex ōñti delectatiōe spūali inebriaṫ. ¶ Tertio. pdest ieiuniū spūaliter glorificādo qr p illud introducimur in btām vitā sicut Helias post ieiuniū rapt⁹ est in celuӡ. iiij. Reg. ij. In hui⁹ aūt mysteriū post ieiuniū q̄dragesimale statī resurrectiōis celebraṫ glia. Ergo aio feruenti vnusqsqӡ ƀm facultatē suā hodie ieiuniū incipiat. vt sic i fine adipiscaṫ etnā gloriā. Amen

¶ Feria qnta post diē cineruӡ. de vsu ⁊ laudib⁹ scissime orōnis. ӡ eos q dicunt nō esse orandū neqӡ p bonis acgrendis neqӡ p malis euitandis. Sermo. xix.

Accessit ad eum Centurio rogans eū. Notaṫ hec verba Math. viij. c. ⁊ i euāgelio hodierno. Promptissim⁹ deus sp est ad libera'r exhibendū nobis bñficia sua. q̄ id sepe nō accipim⁹ qa negligētes sum⁹ ad fiducialiter postulandū. Nā q petit accipit: ⁊ q q̄rit inuenit: ⁊ pulsanti apieṫ: vt dr Luc. xi. Et vtiqӡ satis clarū est in historia sci euāgelij die hodierno recitati in q̄ cōmemoraṫ sanitatis donū a xp̄o collatū puero Centurionis paralitico ⁊ male habēti. Qḋ vtiqӡ xp̄s fecit cōmot⁹ fidelib⁹ pcib⁹ Centurionis humiliter eū deprecātis. Qm̄ aūt apud aliquos incredulos ⁊ indeuotos orōnis vsus vilis ⁊ inutilis reputatur: idcirco in pñti sermone de cōmēdatiōe ⁊ laudib⁹ orōnis erim⁹ tractaturi: vt sic ois ver̄ penitens audeat cū Centurione clamare securi⁹ ad dn̄m ihm xp̄m. Notabimus ergo tria p q̄ pncipal'r oñdem⁹ vsū orōnis ōmēdabilē eē. ⁊ i hac vita oib⁹ ōueniṫ
Primū diciṫ ōtrarioꝝ debilitas.
Secūdū diciṫ scōꝝ dignitas.
Tertiū diciṫ omniū indigentia.
¶ Confutatio debiliū rōnū q̄s pleriqӡ adducere solēt ad ostēdēdū q sit superfluum orare. Capl'm. i.

Primū q̄ oñdiṫ cōmēdabil'r vsus orōnis dr ӡrioꝝ debilitas. Nam q dicūt nō eē orādū neqӡ p bonis acgrēdis neqӡ p malis amouēdis assumūt ad ōfensionē erroris sui triplicez rōnē. videlӡ. pma est diuine puidētie. 2. diuine permanentie. 3. diuine clementie.
¶ Prima rō est diuine puidentie. Dicūt eni q facta nr̄a ⁊ ista oia inferiora non regūṫ a puidētia dei. ⁊ ex ōñti pspera ⁊ aduersa bōa ⁊ mala ab ipso nō puenire Si āt iterrogenṫ a q̄ ergo ista gubnāṫ aliq rñdebūt q a fato aliq q a fortūa. aliq q a nulla puidētia. sӡ veniūt sic. primi dicūt q oia ista q̄ i h mūdo fiunt: ⁊ que hoib⁹ accidūt veniūt a fato. noie fati intelligendo influētiā celi ⁊ planetarū ƀm quā asserūt oia regulari. Et hui⁹ opinionis fuit Ouidi⁹ q i li. de tristibus dixit. Nō fatū vinceṫ nulla valet. Idē ōfirmauit Señ. i tragediis. d. fatӡ agi. credite fatӡ: q̄q̄d agit mortale gen⁹ venit ex alto

Et de ꝯsolatione ad Paulinū.d. Mu
tare fata nō possum⁹ stant dura ⁊ inex/
orabilia. Et Lucanus.li.vi. inq̄t Pre/
ceps agit oīa fatū. Nec medij dirimunt
morbi vitāq; necēq;. Et Juuenalis li.iij
satyra.i. Seruis regna dabunt captiuis
fata triūphos. Et Tullius li.i. de diuina
tione fato oīa fiunt. Et quintilianus in
declamationib⁹. Fato viuim⁹ languem⁹
conualescimus morimur. Medicina.
q̄d ꝓstat nisi vt vita nemo desperet? In/
de est ꝙ quidam astrologi Jngerunt se
ad iudicādu3 de futuris euentib⁹ hoīum
de vita ⁊ mortib⁹ regū: de pace ⁊ guerris
populoꝝ: de diuitijs ⁊ paupertate: de fe/
cunditate ⁊ sterilitate vxorū: de honori/
bus ⁊ dignitatib⁹ acq̄rendis: ⁊ similib⁹
q̄si ista oīa dependētiā habeāt sicut a cā
necessaria: ab influentia planetaꝝ ⁊ ce/
lestium corpoꝝ. Et ex hoc v̄sū est in pro
uerbiū inter vulgares: ꝙ nō iuuat ora/
re deū cū iam diffinitū sit: q̄d vnusq̄sq;
aut boni habere aut mali pati habeat.
Cōtra quos Augu.li.v.de ciui.dei.c.i.
sic ait. Prorsus diuina ꝓuidētia regna
ꝯstituūt humana. q̄ si ꝓpterea q̄sq; fato
tribuit ꝙ ipsam dei voluntatē vel ꝑtātē
fati noīe appellat: sniam teneat linguam
corrigat. Cur nō hoc primū dicit: quod
dicturus est cum ab illo quisq; quesierit
quid dixerit fatū? Nam id hoīes q̄n au
diūt vsitata loquēdi ꝯsuetudine non in/
telligunt nisi vim positionis siderū q̄lis
est q̄n q̄s nascit̄ siue ꝯcipit̄. q̄d aliq̄ a dei
voluntate alienāt. aliqui etiam ex illa hec
pendere ꝯfirmāt. Sed illi q̄ sine dei vo/
luntate decernere opināt̄ sidera qualis
quisq; sit id bonoꝝ habeam⁹ maloꝝ ve
patiamur: ab auribus oīu3 repellēdi sūt
nō solū eorū qui verā religionē tenent:
sed qui deoꝝ qualiūcūq; volūt eē culto/
res. Hec eni opinio quid agit aliud nisi
vt nullus oīo colat̄ aut rogetur deus? Et
paulo inferi⁹ subdit. Quale deinde iudi
cium de hoīu3 factis deo relinquit̄ q̄bus
celestis necessitas adhibet̄ cum dn̄s ille
sit ⁊ siderū ⁊ hoīu3? hec ille. Si q̄s vero
obijceret ꝙ astrologi ꝑsepe vera dicūt:

audiat Aug.ꝯ fati.li.c.vij. ⁊ Nō imerito
credit̄ cū astrologi multa vera respōdēt
occulto īstinctu fieri spirituū nō bonoꝝ
quoru3 cura est falsas ⁊ noxias opinio/
nes de astralibus fatis inserere huma/
nis mentib⁹ atq; firmare. Jō friuola est
mathematicoꝝ snīa qui nos nostrosq;
successus astris subdere moliūt̄. Secū/
di asserunt oīa ista inferiora moueri ad
imperium fortune ⁊ disponi. Vn̄ Plu/
tarchus.lib.de remedio ire.d. ⁊ inducit
Euripidē sic loquētē. Deus magna re/
git: parua v̄o in fortune manib⁹ derelin
quit. Hanc fortunā rudes hoīes ⁊ ido/
latre gentiles deam quādā esse putaue/
runt. Vn̄ Lact̄.li.iij. crediderūt inq̄t po
puli fortunā quādam deam esse res hu/
manas varijs casibus illudentem: quia
nesciebant vnde sibi aut bona aut mala
venirēt. Hos tn̄ sic opinātes. Augu.lib.
iiij.de ciui.dei.c.xviij. sic deridet. Fortūa
dea putatur ⁊ colit̄? Certe oēs deos vtri/
usq; sexus ⁊ si sexū habēt nō nisi bonos
estimare debem⁹. Hoc plato dicit. h̄ alij
ph̄i h̄ excellētes reipublice populorūq;
rectores. Quō ergo dea fortuna aliquā/
do bona ē aliq̄n mala? An forte quando
mala est dea nō est: s3 in malignū demo
nem repente ꝯuertit̄? Sed Ar.li.ij.phi.
dicit fortunā eē cām ꝑ accidens in agen
tibus s̄m ꝓpositū. Et tūc vt dicit Tho.i
ij. sūme ꝯ gentiles. Et.d. Boñ.di.xxxvij
secūdi li. Lic3 aliq̄d sit casuale vel for/
tuitū respectu agentis ꝑticularis: vtpote
ꝑticularis nature ⁊ intellectus creati: ni/
hil tn̄ est casuale aut fortuitum respectu
ꝓuidentie dei: a qua omnia preuisa sūt
⁊ ꝓordinata. Tertij ꝯtendūt ꝓuidentia3
dei nullā esse circa ista inferiora ⁊ hoīu3
facta: s3 oīa currere sic sine vlla ꝓuiden/
tia regulāte. Qui error pernitiosissimus
est ⁊ dānat̄ tum rōne: tū auctoritate. Et
lic3 multe rōnes ad h̄ possent induci: tn̄
dicā eam quā Tho. ponit in.iij. ꝯ gētiles
c.lxiiij. Ait eni sic. Jmpossibile est ꝙ aliq̄
nō cognoscētia finē opent̄ ꝓpter finem
⁊ ordinate ꝑueniāt in ipsū nisi sint mo
ta ab aliquo habente finis cognitionem

ſed oīa corꝑa nãlia mouentur ⁊ opãtur ꝓpter finē licet illū nō cognoſcãt. Ergo oportet ꝙ tota opatio nature ab aliqua cognitione ordinetˀ. Preterea oīa q̄ ſūt nã diſtincta in vnū ordinē nō cōueniūt niſi ab vno ordināte colligantˀ in vnum In vniuerſitate ãt rerū ſūt res diſtictas ⁊ ꝯriasnãs habentes que tñ in vnū ordinē cōueniunt. Ergo oportet ꝙ vnꝰ ſit vniuerſoꝝ ordinator ⁊ gubnator. Sunt ad hoc etiã ſcripture ſacre auctoritates Ait.n.ſapiēs Sap.xiiij.c. Tu autē ſapia tua gubernas oīa. et Eccleſiaſtes.v. Ne dicas corã angelo tuo nō eſt ꝓuidentia Et Math.vi. repħēdēſ xp̄s īmoderatã ſollicitudinē eoꝝ qui diffidunt gubnari poſſe a deo. oñdit qualiter ipſe ꝓuidētia ſua decorat terrã florībꝰ: paſcitqꝫ aues ⁊ volucres celi. Jō lactantiꝰ.li.i.di.iſti. ꝯ dei ꝓuidētiam negãtes ſic pulcre loquitˀ Suſcepto igitˀ illuſtrande ṽitatis officio nō putaui adeo neceſſariū ab illa qōne initiũ ſumere que vˀ prima eſſe nã ſit ne ꝓuidētie que rebꝰ oībꝰ ꝯſulat an fortuitu vel facta ſint oīa vel gerantˀ. Cuius ſnie auctor eſt Democritus cōfirmator Epicurꝰ. quos tñ ceteri pħi ac maxime ſtoici acerrime retulerūt docentes: nec fieri mūdū nec ꝯſtare niſi ſūma rōe potuiſſe Sꝫ ⁊ Marcꝰ Tulliꝰ q̄uis achademice diſcipline defenſor eēt de ꝓuidētia gubernatrice rerū ⁊ multa ⁊ ſepe diſſeruit: qꝺ facit tū in oībus pħie ſue libriſ tum maxime in hiis q ſunt de nã deorū. Nec difficile ſane fuit paucoꝝ hominū praua ſentientiū redarguere mendacia ceteris pħis in hac vna re nō diſſidentibus. Nemo enī eſt etiã tã rudis tã ferus moribus qui oculos ſuos in celū tollēs tamet ſi neſciat cuius ꝓuidētia dei regatˀ hoc oē qꝺ cernitˀ nō aliquã tñ eſſe intelligat ex ipſarū motu magnitudine pulchritudine vtilitate tempatione nec fieri poſſe qn illud qꝺ mirabili rōne conſtat conſilio aliq̊ maiore ſit inſtructũ. ħ ille. Dicimꝰ ergo ⁊ catholice tenemꝰ ꝙ oīa regunt ꝭm ꝓuidētiã dei q bona vel mala hoībuſ iuſte diſtribuit ꝭm ꝙ iudicat meliuſ cōuenire. ¶ Scđa rō quare dicunt aliq nō eſſe orandū ē diuine ꝑmanētie. Dicūt enī ꝙ lꝫ oīa fiãt ꝭm diuinã prouidentiã cū ipſa nihil aliud ſit q̄ ipſe deꝰ ⁊ deꝰ ſit īmutabilis. ꝭm illud. Numerꝭ xxiij. Nō eſt deꝰ q̄i hō vt mētiatˀ neqꝫ vt filius hoīs vt mutetˀ. Et Malachie.iij. Ego dñs ⁊ nō mutor. Et Jac.i. Apud quē nō eſt trãſmutatio. Et Aug.in.li.de nã boni. Solus deꝰ īmutabilis ē. Ergo ſi diſpoſuit bñfacere hoībus indigētibꝰ abſqꝫ oꝛōne illorũ illud implebit. Et ſi deliberauit mala aliq̄ imꝑtiri. nō ꝓpter oꝛōnes ceſſabit. Sed ꝯ iſtos eſt auctoritas Hiere.xviij. vbi deꝰ ſic loqtˀ. Repēte loquar aduerſū gētē ⁊ aduerſū regnum vt eradicē ⁊ deſtruã ⁊ diſꝑdã illud. Si pniam egerit gēs illa a malo ſuo: quod locutꝰ ſū aduerſū eã: agã ⁊ ego pniam ſuꝑ malo quod cogitaui vt facerē ei. Et ſubito loq̄r de gente ⁊ de regno vt edificem ⁊ plantem illud. Et iterū Ezechielˀ. xxxiij. deꝰ.d. Si dixero iuſto ꝙ vita viuet. ⁊ ꝯfiſus ī iuſtitia ſua fecerit iniqtatē oēs iuſtitie eius obliuioni tradētur ⁊ in iniqtate ſua quã opatus eſt morietˀ. Si aūt dixero impio morte morieris ⁊ egerit pniam a pctō ſuo. vita viuet ⁊ nō morietˀ. Et hoc eſt qꝺ dˀ.xxij.q.iiij.c. Vnuſqſqꝫ. Jpſe dñs frequētˀ ſuã mutat ſniam Et in.c. incōmutabilis. idē hˀ. ⁊ de pe. di.i.c. nouit. Nouit deꝰ mutare ſniam ſi tu noueris emendare delictū. Ex qbus verbis pꝫ ꝙ ꝭm ꝙ nos mentē nr̄am ⁊ volūtaria opa ſiue in bonū ſiue in malū dirigimꝰ ita ⁊ ipſe ſniã ſuã aut reuocat ⁊ īmutat aut exequitˀ ſine ſui īmutatione Nã vt dicit Ar.viij.phi.⁊.xi.methaph. Deꝰ eſt mouēs oīa īmobilis. Et Boetiꝰ Stabiliſqꝫ manēs das cuncta moueri. Jō dicit.d.Boñ.di.viij.ꝑmi li.ar.ij.q.i. ꝙ diua eēntia ē īmutabilˀ. Nã ñ mutatˀ loco q̄ꝛ vbiqꝫ ē nō tpe: qꝛ eťnitas ſiˀ ē. ñ forma: qꝛ pure actꝰ eſt. Vñ mutationē ꝭm formã tollit ſimplicitas. ꝭm tempꝰ tollit eternitas. ꝭm locū tollit īmenſitas ⁊ iō in deo ē ſūma ſtabilitas: ⁊ inde oīs motꝰ cãlitas. Sine ſui itaqꝫ mutatione

produxit deus in tpore nuccũ: sine sui mutatiõe carnẽ nostraʒ assumpsit. Sine sui etiã mutatiõe petentib⁹ ⁊ orãtib⁹ sua dona largit. Nam vt inquit Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. ij. ex diuina ,puidẽtia ñ solũ dispo nit q effectus fiant: sed etiaʒ ex quibus causis ⁊ q̊ ordine ,pueniant. Inter alias eteni cãs sũt etiã quorũdã effectuuʒ cãe actus humani. Vñ oportet hoies agere aliq̃ nõ vt p suos actus dinaʒ dispositi one immutẽt: sʒ vt p act⁹ suos impleant quosdã effect⁹ fm ordinẽ a deo disposi tum. Et idẽ etiã est in naturalib⁹ causis. Nã neqʒ qui plantat est aliqd neqʒ q ri gat. sʒ qui incremẽtũ dat de⁹ vt dicit. i. c Cũ nõ sit in hoie. extra de decimis. ⁊ tñ si hõ nõ plantat aut nõ seminat. de⁹ nõ dat incremẽtũ. Simile ẽ de oꝛone. Nõ eni ,ppter h oram⁹ vt dinã dispositionẽ imutem⁹: sʒ vt illud ipetrem⁹ quod de⁹ disposuit mediãtib⁹ oratiõib⁹ nob dõa re. vt Greg. d. i. dial. li. ¶ Tertia rõquã assumũt negãtes ⁊ damnantes oratiõis vsũ ẽ diuine clementie. Deus inquiũt cle mentissimus est ⁊ liberalissimus: ideo cũ noscat oia quib⁹ indigem⁹ nõ opus est oratiõib⁹ ab illo ea petere qꝛ vt ingt Seneca. Nulla res cari⁹ emit q̃ q̃ pre cibus empta est. Ideo sũme liberalitati eius nõ cõuenit bñficia pstare rogatus Ad hoc rñdet Aug⁹ ad ,pbũ. de orãdo deũ. qd de⁹ multa nobis ex sua liberali tate prestat nõ petita. Sʒ q aliqua vult prestare nobis petentibus hoc est ,ppter nostrã vtilitatẽ vt. s. fiduciã quãdam ac cipiam⁹ recurrẽdi ad deũ ⁊ vt recognosca mus eũ esse bonoꝝ nostroꝝ actorẽ. Et sic interimũt oẽs obiectiões supradicte quib⁹ oꝛonis vsus ipugnabat: qa debi les sũt ⁊ nulli⁹ roboris aut momenti.

¶ Qd vsus oꝛonis ꝯmẽdat auctoritate ⁊ exẽplo scõꝝ veteris ⁊ noui testãenti ⁊ pcipue dñi nr̃i Jhesu xpi. Caplm. ij.

Ecundum quo cõmendabilis
s oratiõis vsus dicit est sanctoruʒ dignitas. Oẽs eteni sancti v̇bo pariter ⁊ exemplo orare nos docuerunt Vñ Dauit in ps. xxxj. oratiõnẽ ꝯmẽdãs ait Subdit⁹ esto dño ⁊ ora eũ. Et ps. v. Qm̃ ad te orabo dñe mãe exaudies vo cem meã. Et ps. xxxiij. Exqsiui dñm ⁊ exaudiuit me ⁊ ex omnib⁹ tribulatiõib⁹ meis eripuit me. Et sapiens Ecc. xxxv. Oꝛo humiliantis se nubes penetrat. Et Thobie. xi. Bona est oꝛo cũ ieiunio. Et Hiere. xxxiij. Clama ad me ⁊ ego exau diã te. d. dñs. Et. i. Pet. iiij Oẽs vnani mes in oꝛone estote Et Jac. v. Orate ,p i uicẽ vt saluemi. Et doctor gẽtiũ Paul⁹ Ro. xij. Spe gaudentes in tribulatione patiẽtes oratiõi instantes. Et. i. Cor. vij. Vacetis orationi. Et phil. iiij. Nihil sol liciti sitis: sʒ in oi oratiõe et obsecratiõe cũ gratiaꝝ actiõe petitiões vestre inote scãt apud deũ. Et Col. iiij. Orationi in state vigilãtes i ea. Et. i. Thi. ii. Volo vi ros orare in oi loco leuãtes puras ma n⁹ ⁊. i. Thessa. vlt. Sine itermissiõe ora te. Et Christus in euangelio Luce. xi. Petite ⁊ accipietis. q. ⁊ in. p. ⁊ ap. vobis Et. Lu. xviij. Oportet semp orare ⁊ nõ deficere. Et Luc. xxij. Et Math. xxvi. Vigilate ⁊ orate ne itretis in tẽptationeʒ Et Math. xxiiij. Orate ne fiat fuga ve stra hyeme vel sabbato. Et Marci. xiij. Videte vigilate ⁊ orate. Et qd docuerũt sancti verbis opere compleuerunt atqʒ orando amplissimia dei munera ipetra uerũt. Vñ Geñ. xxv. Isaac deprecatus est deũ ,p vxore sua Rebecca eo q esset steril. qui exaudiuit eũ: ⁊ dedit Rebecce conceptuʒ Et Exo. viij. xi. ⁊. x. c. Orauit Moyses ,p amotione plagaruʒ ab egy pto ⁊ exauditus est. licet illi mali essent. Et Exo. xvij. In bello quod habuerunt filij isrl contra Amalechitas plus fecit Moyses orando q̃ Josue pugnando Et Exo. xxxij. Post adorationem vituli qñ videbat dñs velle delere populum Moyses per oꝛonis instantiã obtinuit veniam. Et Numeri. xi. Per orationeʒ Moysi absortus est ignis qui deuora bat castra murmurantiuʒ. Et Numeri xii. Per orationem Moysi curata est Maria a lepra. Et Numeri. xxi. p ora tionẽ etiaʒ Moysi liberatus ẽ populus

a serpentibus. ⁊ .i. Reg. i. Anna que steri
lis erat orauit dominum ⁊ cõcepit ⁊ pe/
perit filium ⁊ vocauit nomen eius Sa/
muel eo ꝙ a domino postulasset eum ⁊
i. Reg. vij. Orante Samuele filij. isrl'. d
bellarunt philisteos. ⁊ Thobie. vi. Ra/
phael angelus monuit Thobiã iuniorẽ
ne demones haberent potestatem in eũ
vt oraret: ⁊ Judith. iiij. Tempore perse/
cutionis Holofernis filij israhel orabãt
deum vt visitaret populum suum. ⁊ Ju
dith. xiij. Armis oratiõis mũita illa mu
lier vidua caput amputauit Holoferni.
⁊ Jsaie. xxxviij. Orantem cum lachry/
mis Ezechiam exaudiuit deus ⁊ addi/
dit diebus eius annos. xv. ⁊ Danielis.
xiij. Susanna per orationem liberata est
a criminatione falsa ⁊ damnatione mor
tis. ⁊ Jone. ij. De ventre piscis per ora/
tionẽ ad litus maris adductus est Jo/
nas. et. i. Machabeorum. xi. Uidens
Jonathas ꝙ omnes exceptis paucis d
reliquerunt eum pugnantem cõtra alie
nigenas: scidit vestimenta sua ⁊ rogauit
dñm ⁊ postea mĩaz obtinuit, ⁊ victoriaz
Et. ij. Machabeorum. iij. Onias sum/
mus pontifex orauit pro Heliodoro di/
uia ṽtute grauiter flagellato eo ꝙ volue
rat erarium expoliare. Deus autẽ illi vi
tã donauit. Quid referã de orationibus
apostolorũ aliorũqꝫ sanctorũ qui oran/
do tot mira fecerunt: Sed omnibus di
missis breuitatis causa ad xp̃m est deue
niendum. De ipso siquidem dr̃ Math.
prio. Abijt in desertũ locuz ibiqꝫ orabat
⁊ Luc. vi. Erat pnoctans in oõne dei.
⁊ Luc. x. Facta ẽ dum oraret spẽs eius
altera. ⁊ Luc. xxiij. ⁊ Math. xxvi. legit
ad patrem orasse. ⁊ ad Hebr. v. de ipso
dicitur. Cũ clamore valido ⁊ lachrimis
exauditus est pro sua reuerentia. ¶ Sꝫ
circa hoc nõnulli dubitãt cur xp̃us ora
uit: cum Augu. dicat. ii. de correptiõe ⁊
grã Nemo querit ab alio qd per se põt
sed xp̃us oĩa poterat per se. ergo nihil de
bebat ab alio petere nec orare. ad h rñ/
det. Boñ. di. xvij. tertij. li. ar. ij. q. i. ꝙ de
cẽs fuit ⁊ ꝯueniẽs orare xp̃ꝫ ꝓpter tria.

Prio pp meritũ. Scdo ꝓpter exẽplũ
Tertio ꝓpter argumẽtũ. ¶ Primo ꝓ
pter meritum. quia sua petitione ⁊ postu
latione merebatur nobis qui minus ido
nei eramꝰ ad susceptionem beneficiorũ
dei. ¶ Scdo orauit ꝓpter exemplũ. s. vt
in seipso inuitaret nos ad orationis stu
dium. in cuius exercitio maxime supat
aduersarius. ¶ Tertio orauit pp argu.
mẽtũ. vt ostenderet se esse verũ hoiem
⁊ vere a deo missũ. Petere ergo ⁊ orar
ꝯpetit xp̃o ſm naturã assumptã. Et sic
soluit qd dicebat in cõtrarium. Cõclu
denda ẽ ergo hec secũda pars principal'
nostri sermonis in qua ꝓbatum est per
exempla ⁊ auctoritates sanctorũ ꝙ orõ
nis exercitũ apprime est ꝯmendabile.

¶ Qd omnes indigent auxilio dei ad
acquirẽdam beatitudinem ad vitanda
pericula ⁊ ad bona temꝑalia ipetranda

t Ertiũ quo osten/ Caplm. iij.
demus ad orationẽ omnes ob/
ligari debere dicitur: idigentia
Omnes eteni cuiuscũqꝫ status gradꝰ ⁊
conditionis existant egent a deo adiu/
uari marie q̃ztũ ad tria Prio q̃ztuz ad
beatitudinẽ acquirendã. Scdo q̃ztũ ad
pericula vitanda. Tertio q̃ztuz ad tꝑalia
bona impetrãda. ¶ Prio indigẽt oẽs
a deo adiuuari q̃ztuz ad beatitudinẽ ac
quirendam eo ꝙ nullus illaz viribus ꝓ
prijs aut ṽtute valet adipisci. Jdeo vnus
quisqꝫ orare debet cum Petro. d. Dñe
salua nos. qr vt inquit psal. Gratiam ⁊
gloriã dabit dominꝰ. ¶ Secũdo idigẽt
oẽs a deo adiuuari ꝓpter pericula euitã
da quibus fragilis nostra cõditio subie
cta est. Et d his sic eleganter loqt Aug.
xxij. li. de ci. dei. c. xxii. Sed preter pueri
les penas sine quibus disci nõ põt quod
maiores volũt: qui vix aliqd vtiliter vo
lunt: quot ⁊ quantis penis genus agitet
huãnũ que nõ ad maliciã neqtiãqꝫ ini
q̃rũ: sed ad cognitionẽ ptinẽt miseriãqꝫ
cõem quis vllo sermone digerit: Quis
vlla cogitatiõe ꝯprehẽdit q̃ztus ẽ metus
quanta calamitas ab orbitantibus atqꝫ

luctu a damnis ⁊ a damnatiōib⁹ ⁊ dece
ptionibus ⁊ mēdacijs hoium a suspicio
nibus falsis: ab oibus violentijs facino
ribus ⁊ sceleribus alienis. quandoqdez
ab eis ⁊ dānatio ⁊ captiuitas ⁊ vincula ⁊
carceres: ⁊ exilia ⁊ cruciatus ⁊ amputa/
tio mēbroꝝ: ⁊ priuatio sensuū: ⁊ oppres/
sio corpis ad obscenā libidinē opprimē
tis explēdā: ⁊ alia multa horrenda sepe
cōtingūt? Quid ab innumeris casib⁹ q
forinsec⁹ corpi formidant̄ estib⁹ ⁊ frigo
rib⁹: tempestatib⁹ imbrib⁹ illuuionibus
coruscatione tonitruū grādine fulmine
motib⁹ hiatibusq̄ terraꝝ oppressiōib⁹
ruinarū: ab offensiōib⁹ ⁊ pauore: vl' etiā
malicia iumētoꝝ a tot venenis fructuū
aquarum aurarum bestiarūq̄ ac feraꝝ
nō tm̄mō molestis: sz ēt mortiferis mor
sib⁹ a rabie que contingit a rabido cane
vt etiā a blanda ⁊ amica suo dn̄o bestia
nōnūq̄ vehemēti⁹ ⁊ amari⁹: q̄z leones
draconesq̄ metuat̄: faciatq̄ hoiem quē
ꝯtaminauerit cōtagiōe pestifera: ita ra/
biosū vt a parētibus filijs ⁊ cōiuge pei⁹
oi bestia formidet̄? Que mala patiūt̄ na
uigantes? Que terrena itinera gradien
tes? Quis ambulat vbicūq̄ non inopi/
natis subiacēs casibus? De foro qdā do
mū rediēs sanis pedib⁹ suis cecidit pedē
fregit: ⁊ ex illo vulnere finiuit hāc vitam
Quid videt̄ sedente securi⁹: De sella in
q̄ sedebat Hely sacerdos cecidit ⁊ mor
tuus est. Agricole imo v̄o oēs hoies q̊t
⁊ quantos a celo ⁊ terra vel a piculosis
aialib⁹ casus metuūt agroꝝ fructibus?
Solēt tn̄ de frumētis tandez collectis ⁊
reconditis esse securi. Sed quibusdā qō
nouim⁹, pūētuz optimū frumētoruz flu
uius improuisus fugientibus hoib⁹: de
horreis eiecit atq̄ abstulit. Cōtra mille
formes demonū incursus qs in inocē/
tia sua fidit? Nūquidē etiam puulos ba
ptiçatos quib⁹ certe nihil est inocentius
aliqn̄ sic vexant vt in eis maxie deo ista
sinente mōstret̄ huius vite flenda cala/
mitas ⁊ alterius desideranda felicitas.
Jam v̄o de ipso corpe tot exeūt morbo
rū mala: vt nec libris medicoruz cūcta

cōprehēsa sint: in quoꝝ plurib⁹ ac pene
oibus ⁊ adiumenta ipsa ⁊ medicamenta
tormenta sūt: vt hoies a penarum exitio
penali eruant̄ auxilio. Et licet in prefata
auctoritate multa dixerit Augu. propter
que nullus viuet̄ secur⁹ debet nisi q ꝯfi
dit in deo. Nos tn̄ dieb⁹ nr̄is tanta vidi
mus euenisse ꝙ merito fatuus reputari
posset q p orōnes ad dn̄i auxiliū nō cō/
fugit. Tempore nāq̄ iubilei anno domi
ni. M.cccc l. regnāte Nicolao qnto pō
tifice maxio ora. xxiij. cū ingēs multitu/
do ppli euntiū ⁊ redeūtiū ꝯgregata eēt apd
pōtē sub castro scti angeli adeo itra sese
exn̄tes ibi cōpressi sūt vt illis exceptis q
in flumie cadētes submersi sūt ducētoꝝ
⁊ septē hoium suffocatoꝝ i pōte p̄dicto
corpora sunt iuenta. Tpe Alfonsi regis
arragonie ⁊ vtriusq̄ sicilie ex nocturno
⁊ repentino terremotu in ciuitate Nea
politana alijsq̄ ciuitatibus regni ⁊ terris
ruentibus ex improuiso domib⁹ ⁊ edifi
cijs multa milia hoiuz piere. Anno dn̄i
M.cccclxv. in dn̄ica de passiōe in ciui
tate Venetiaꝝ p̄ter morē in lacunis illis
nauicule plurime submerse sunt: mlt̄isq̄
vtriusq̄ sexus pariter naufragiū passis.
Noui ⁊ ego ep̄m Brixien̄. q morsu ca/
niculi fui quē in camera detinebat post
xl. dies in rabiē v̄sus extinct⁹ est. Noui
ego nō vnuz sed plures quos fulgur de
celo veniēs ex improuiso vita priuauit.
Vidi tot ⁊ tāta pericula ꝙ si illa enume/
rare vellem longissima pfecto tēporuz
spacia occuparem. O vita labilis. o vita
inumerabilibus periculis circundata. o
vita misera ⁊ laboriosa in q̄ nullus secu/
rus esse pōt: nō ppter diuitias: nō ppter
celsitudinē gradus: nō ppter amicorū
copiā: nō ppter acutā prudētiā Ideo h̄
vnū nobis debet esse singulare refugiū
vt orātes recurram⁹ ad deū. ¶ Tertio i
digent hoies a deo adiuuari q̄ztū ad bo
na tpalia impetranda. que ⁊ si tāq̄z prin
cipalia petenda non sint. vt Aug. inquit
ad Probā. postulari tn̄ possūt tāq̄z q̄dā
adminicula quibus adiuuamur ad ten/
dendū ad b̄titudinē inq̄ztuz. s. p ea vita

corpalis sustētat. ⁊ inq̄ꝫtum nobis orga
nice deseruiūt ad actus virtutū. vt etiam
phūs. d. in .i. ethicoꝝ. Cēturio eteni ora-
uit ꝑ sanitate pueri. ⁊ exaudit⁹ est. Ac-
cedam⁹ ergo ⁊ nos cū ipso orantes de-
um omnipotentem ⁊ orōnib⁹ insistētes
vt dignetur nobis salutez aie: deide si ei
placuerit ⁊ corpis impartiri ɔcedēs hic
gratiam suam ⁊ in futuro gloriā. Amen

¶ Feria sexta p⁹ diē cinerū. de cōditiōi
bus que requirunt in orōnibus vt de-
bito modo fiant. Sermo .xx.

ORate. Uer-
ba sūt
dñi nr̄i Jesu xp̄i in
euāgelio hodierno
Mathei. v. c. Pu-
to multos ex his q
audierūt ɔsideraue-
runtqꝫ diligēter ea q̄ dixim⁹ in sermōe
p̄cedenti iā deliberasse de cetero feruen
tius solito orōni vacare. Sꝫ scire vellēt
qualiter orandū est vt orō ipsorū nō sit
inanis ⁊ infructuosa. Ea ꝓpter hodier
na die de modo orōnis aliq̄: ⁊ quidē ne
cessaria declarare curabo. Naz audim⁹
xp̄m saluatorez in v̄bis. in themate alle
gatis ad orationē nos exhortātē. vt ergo
voci eius ꝓmptiore aio vnusqsqꝫ pareat
⁊ obediat: triplicem modū in oratione
obseruandū ostendemus.
Primus modus dr̄ expressionis.
Secundus modus dr̄ attentionis.
Tertius modus dr̄ ordinationis.
¶ Qualiter in orōne necessaria ē vocal'
expressio vt in plibus. ⁊ q̄re nō sufficit
orare tm̄ mentaliter. Caplm̄ .i.

PRimus modus q seruandus ē
in orōne dicit expressionis. q̄a
debet orans exprimere voce qđ
gerit in corde. ꝭꝫ illud p̄s. Uocemea ad
dñm cla. voce. m. ad. d. deprecatus sum
Effundo in cōspectu eius orōnē maz' ⁊
tribulationē meā ante ipsū ꝓnūcio. Et
Math. vi. Xp̄s docuit orātes voce dice
re Pr̄ nr̄ .⁊c. Et ad inflāmādū fideliū
corda que rerum varietate satis mouent
sctā ecclia vltra orōnē dñicā: hymnos-
p̄s. ⁊ alias diuinas laudes in officijs in
quibus orat deus statuit decantari. Sꝫ
contra hoc argui potest q̇ orō nō dꝫ eē
verbo aut voce expressa. Sunt ad h̄ au-
ctoritates scōꝝ doctoꝝ Aū Ambrosius
li. de sacris. Qñ oras inquit noli verbis
clamare. Et glo. Math. vi. In fide in-
teriori orat deus nō strepitu labioꝝ. sed
deuotione virtutū. Et Isidorus li. de sū
mo bono. Orō cordis est nō labiorum
Nō eni v̄ba dep̄cātis deus attendit: sꝫ
orantis cor inspicit. Et Augu⁹. in. li. de
sermone dñi in monte. Uos aūt cū orat̄
introite in tabenacula vr̄a. que sūt ipsa
corda Et iterū ibidē. ait. Claudendū est
hostiū. i. corpali sensui resisteudū vt orō
spūalis dirigat ad patrē que fit in hym-
nis cordis vbi pater orat in abscondito
Et iterū ibi. Agere debem⁹ apud deū. n̄
v̄bis. sed reb⁹ quas aio gerimus cū de-
uotiōe pura ⁊ simplici affectu. Et Aug.
ad Probū. Multū loq in orādo ē rez
necessariā supfluis agere v̄bis. ⁊ Greg.
Ueraciter orare ē amaros in cōpūctiōe
genit⁹ nō cōposita v̄ba resonare. Ergo
ꝭm tantoꝝ doctoꝝ documēta nō videt i
orōne vox fore necīa. Rn̄dēt ad hāc dif
ficultatē tollēdā. Alex. de ales i. iiij. volu
mine sūme. q. xl. mē. ij. i diūsis ar. ⁊ Ric.
i. iiij. di. xv. ar. iiij. q. v. c. ⁊ Tho. ꝭa. ꝭe. q.
lxxxiij. ar. xij. q̇ duplex ē orō ¶ Pria ē
cōis q̄. s. fieri hꝫ ꝑ mistros ecclie. i psōa
toti⁹ ppli q ad horas dicēdas obligāt. vt
in. c. p̄sbr. đ cele. mis. Et talis orō dꝫ in
notescere pplo. ꝑ q̊ offert vt excitet ad đ
uotionē. Jō clici q obligāt ex statuto ec
clie ⁊ religiosi q tenēt ex voto regule aut
statutoꝝ vigore dicere horas debēt illas
voce exp̄mere ⁊ si qñ contingat vt e xtra
choꝝ ꝑ se illas psoluāt tā alte debēt v̄ba
ꝓferre vt ipsi saltē itelligāt qđ locūt. ⁊ i. c.
dolētes rep̄chēdunt. illi q sincopiçando
⁊ sine deuotiōe diuinū officiū celebrant
¶ Scđa est orō singularis. s. q̄ offertur
ab hoie inq̄ꝫtū est singularis ꝑsona: siue
oret ꝓ se siue pro alio. Et q̄uis non sit

necessariū talē oꝛonē esse sensibili voce:
tm̄ vox ei adiūgit triplici.rōe Pꝛio rōe
deuotiōis excitāde. Scd̄o rōne reuerētie
exhibēde. Tertio rōe affectiōis explican
de ¶ Pꝛio rōne deuotōis excitāde vt.
s.p vocē ⁊ v̄boꝝ sonū coꝛ excitet ad deū
magis timēdū colendū diligēdū siue de
siderādū. Ex quadā eni nālī vniōe aīe
ad corpꝰ motus coꝛpis diuersimode aīe
affectiones excitāt. ⁊ affectiōes aīe ma
xime si sint foꝛtes diuersas mutationes
faciūt i coꝛpe. Jō cū qn̄qꝫ ⁊ q̄i sepiꝰ ꝯtin
gat ꝙ oꝛare volētes: ⁊ ppt pondꝰ carnis
⁊ ppter occupatōes seculi ⁊ ppter dia
boli temptamēta mentē habeant aridaꝫ
insipidā debilē ⁊ de deo parū cogitanteꝫ
aut certe nihil adiungenda est taliū oꝛa
tioni vox viua in q̄ noīat magnus ⁊ ex
celsus bonꝰ pius clemens misericoꝛs ⁊
hꝰ. vt p talē ꝓlationē euigilēt q̄si sensus
interioꝛes. Jdē dico de genuflexionibꝰ
de ꝓstratiōe ad terrā de tunsiōibꝰ pecto
ris. ⁊ similibꝰ. Nō indiget his qui oīuꝫ
coꝛda scrutat ⁊ videt: sꝫ ideo fiūt vt per
tales motꝰ gestusqꝫ coꝛpis toꝛpoꝛ mentꝭ
excitet: ⁊ mens magis inflāmata effica
cius p oꝛonē vniat deo. ¶ Scd̄o adiun
git vox oꝛoni rōne reuerētie exibēde. vt
s. deo reuerētiā ipendamꝰ nō tm̄ coꝛde:
sꝫ etiā lingua. qm̄ vt ait Jo. dama. in. iiij.
li. q2 ex duplici nā cōpositi sumꝰ intelle
ctuali. s. ⁊ sensuali duplicē honoꝛē. debe
mus deo offerre. s. spūalē ⁊ coꝛpalē. Si
tm̄ in casu adeo qs esset in ꝯtemplatiōe
ꝑfectus ꝙ vocalis oꝛatio remitteret in
terioꝛē feruoꝛē: tunc non esset vocaliter
oꝛādū oꝛatiōe singulari. ¶ Tertio adiū
git vox oꝛoni rōe affectiōis explicande.
Nā ex abūdātia coꝛdis os loq̄t. vt dicit
Math. xij. Qn̄qꝫ ita feruet interiꝰ aīa
itaqꝫ inflāmat in dei amoꝛe aut humi
liat i eiꝰ timoꝛe aut obligat in eiꝰ recoꝛ
datione bn̄ficioꝝ ꝙ q̄si vim patiens in
verba ꝓrūpere cogit. Sicut legit de btō
Francisco quē semel audiuit btūs frater
Leo. eius sociꝰ ⁊ ꝯfessoꝛ p longū spaciū
in oꝛatione eleuatū a terra clamanteꝫ ⁊
dicenteꝫ. Quis es tu ⁊ qui sum ego? Et
dū hec eadē verba sepiꝰ replicaret suspi
rabat lugebat: ⁊ totꝰ videbat liquefactꝰ
amoꝛe. Nā vt ipse postea interrogāti eū
fratri Leoni ꝑdicto q euꝫ explorauerat
retulit ꝑdicta v̄ba. ideo sic dixisse: qm̄ in
coꝛde suo tā ꝓfunda versabat sui cogni
tio sue. s. ꝑuitatis ⁊ dei magnitudinis a q̄
ipse paruulus ⁊ minimꝰ tā copiosa bn̄fi
cia susceꝑat sperabatqꝫ se vberioꝛa susce
ꝑturū ꝙ ex vehemētia aīmi cum admi
ratiōe deū cōpellebat laudare ⁊ bn̄dice
re dicēdo sibi. Quis es tu deus meus q
nullo indiges in quo est oē bonū. ⁊ q sū
ego q nihil bōi habeo nec habere possū
nisi tu deus meus dederis? qs es tu qui
teipsū etiā mihi dare ꝓmittis? Et multa
alia bulliebant in coꝛde eiꝰ ꝓpter q̄ v̄ba
ꝑdicta ingeminabat. ¶ Similr. d. Ber.
miles ⁊ doctoꝛ de assisio qui fuit pꝛimus
quem sanctus Franciscus traxit ad xp̄ꝫ
anteq̄ꝫ mūdū fugisset inuitassetqꝫ quodā
sero in domo sua pauperē Franciscū cū
in pꝛima vigilia noctis obseruasset eum
qd faciebat. audiuit eū in oꝛōne positū
cū suspirijs ⁊ lachꝛimis sepius replicātē
Deus meꝰ ⁊ oīa: deꝰ meꝰ ⁊ oīa. Jn qbꝰ
verbis vt ipse postea declarauit domino
Ber. ꝓfūdissime cōtēplabat excessū ma
iestatꝭ dīne ⁊ infinitā bonitateꝫ sūmi dei.
¶ Qd̄ in oꝛone necessaria ē attētio ꝺm
vim pꝛime itētiōis. ⁊ q̄liter hoc mō oꝛo
est fructuosa lꝫ nō sit per oīa attenta.

Ecūdꝰ modꝰ q seruā Cap.ij.

s dus ē in oꝛone dicit attentōnis
Debet nāqꝫ oꝛo quātū fieri pōt
esse attenta. qm̄ vt. d. Hiero. ⁊ ponit de
ꝯse. di. v. c. Nō mediocrit Nō v̄bis tm̄
sꝫ coꝛde oꝛādꝰ ē deꝰ. Qua ꝓpter melioꝛ
est quinqꝫ psalmoꝝ decātatio cū coꝛdis
puritate ac serenitate ⁊ spirituali hilarita
te q̄ꝫ psalterij modulatio cum anxietate
coꝛdis atqꝫ tristitia. Et ad hoc facit. c. nū
q̄ꝫ. de cōse, di. v. ⁊. c. qm̄. de cōse. di. i. Et
ad idē sūt apl̄i verba. i. Coꝛ. xiiij. dicētis
Nā si oꝛem lingua spūs meꝰ oꝛat: mēs
aūt mea sine fructu ē. Quid ergo ē. Oꝛa
bo spū oꝛabo ⁊ mēte. ¶ Sꝫ satꝭ durū h
vr qm̄ etiā ⁊ sancti viri oꝛantes mentis

euagationez patiunt. s'm illud ps. Cor
meū dereliquit me. Quō ergo q̄ ip̄fecti
sunt poterunt orando sp̄ esse attenti? Et
si ōro sine attentione ifructuosa ē. q̄s po
terit orādo mereri? Idcirco ad h̄ clare
itelligēdū tria sūt notāda. s'm Ric. q. vi.
Tho. ar. xiij. ⁊ Alex. ar. v. vbi. s̄. ¶ Pri
mo notādū q̄ si adsit itētio debita ⁊ ac/
tualis i p̄ricipio ōrōis vocalis q̄uis po/
stea nō cōcomitet: tn̄ ōro vocalis ē me
ritoria: ipetratiua p̄ virtutē p̄ric itētiōis
nisi iterrūpat postea p̄ itētiōez c̄riā sicut
cū aliquis ex bona intentione incipit pe
griari vl' elemosynā dare. tot⁹ act⁹ seq̄ns
meritori⁹ ē virtute p̄me intētiōis q̄uis
cesset sua intētio actualis. ¶ Scd̄m no
tādū q̄ triplex est ōronis effect⁹ p̄mus
merendi. ⁊ ad hūc effectū non ex neci/
tate requirit q̄ attentio adsit ōroni per
totū: sed vis p̄me intentionis sufficit vt
dictū est. ¶ Secūdus effect⁹ ē ipetrādi
⁊ ad hunc etiā sufficit itentio. vt in p̄mo
¶ Tertius effect⁹ ē spūaliter delectandi
in q̄tū orās spūali delectat cōtēplatione
dei ⁊ ad talez effectū necessaria ē attētio
⁊ q̄to maior est, tanto maiorē delectatio
nē ⁊ spūalē gustū sentit ille qui orat. Si
tamē aliquis hoc gustu bona intentiōe
orans eo q̄ nō esset attentus etiā contra
voluntatē suā gauderet. non propterea
tā3 infructuosā ōronem relinquere de
bet: q̄m rarissimi sūt q̄ orādo sp̄ possint
mētē attentā habere. ¶ Jō d'r in legēda
sci. Bern̄. q̄ q̄dā vice cum ipse eqtans i
itinere cuidā rustico obuiasset. m̄ā sic se
offerēte de cordis instabilitate in ōrone
Bern̄. cōquestus est. Quod rustic⁹ au
diens mox eum despexit ⁊ in ōronibus
suis cor firmū ⁊ stabile dixit se habere.
Volens aūt Bern̄. eū cōuincere ⁊ a sua
temeritate cohercere dixit. Sequestrat
parūp a nobis ⁊ tota quā poteris atten/
tione orationē dn̄icaz inchoato quam si
sine aliqua cordis euagatione finiri po/
teris equum cui insideo p̄culdubio tibi
dabo. Tu aūt mihi in fide tua spondeas
q̄ si aliquid ibidem cogitaueris: hoc ali
quatenus nō mihi celabis. Letat ille ⁊
fan q̄3 se lucratus iam reputans audact
secedit. Et seipsum recolligens ōrone3
dn̄icam dicere inchoauit: vix orationis
expleuit dimidiū: ⁊ ecce importuna co
gitatio de sella cordi suo se ingerit vtruz
habere eā deberet cū iumēto. Quod ille
aduertens concitus ad Bern̄. rediit: ⁊
q̄d in ipsa oratione sollicite cogitauerit
indicauit: ⁊ de se vt pri⁹ temere nō p̄su/
psit. ¶ Tertiū notandū q̄ triplex est at
tentio que ōroni vocali potest adhiberi
Una quidē q̄ attendit ad verba ne quis
in eis erret. Secūda q̄ attēdit ad sensū
verborū. Tertia qua attendit ad finem
ōronis. s. ad deū ⁊ ad rē p̄pter quā orat
que est maxime necessaria ⁊ hāc habēt
possūt ēt idiote. Quicū q̄3 ergo ad ōrōe3
accedit ea intētiōe vt honoret deū seq̄3
orādo sibi subijciat ⁊ cōmendet. si dolēt
⁊ male ptent⁹ ment patit vagationē nō
p̄dit ōronis fructū q̄tū ad effectū meri
ti ipetratiōis: l3 p̄uet effectu delectatiōis
Idcirco d̄pōnēdi sūt scrupuli ⁊ extremi
tates p̄scie q̄bus nōnulli diabolo istigā
te deuicti ab ōrone desistūt existimātes
eo q̄ attenti nō sūt i vanū ōroni vacare

¶ De ordine in ōrone seruādo. ⁊ q̄liter
possum⁹ rogare scōs tā3 intercessores
⁊ aduocatos nostros. Capl'm. iij.

t Ertius modus in ōrone seruan
dus dicitur ordinatiōis. Debet
ōro esse ordinata vt orās itēdat
ip̄etrare a deo omne donū qd̄ postulat
qa vt inquit ps. Gratiā ⁊ gloriam dabit
dn̄s. Sanctis v'o p̄ces sunt porrigende
tā3 intercessorib⁹ ⁊ aduocatis nostris
apud deū. Nam vt inquit Bon. di. xlv.
q̄rti li. Deus istituit ⁊ voluit q̄ scōs ro
garem⁹ triplici ex cā. Prima pp̄ nr̄am
inopiā. Scd̄a pp̄ dei reuerentiā. Tertia
p̄pter sanctoz gloriā. ¶ Prima p̄pter
nostrā inopiam. siue in cōtēplando siue
in amādo siue i merēdo. Sum⁹ inopes
in p̄tēplādo sūmā lucē q̄ ip̄e de⁹ ē. Su/
m⁹ iopes i amādo: q̄r miser hō magis
q̄s q̄3 sentit se affectū ad vnū scm̄ q̄3 ad
ipsū deū. Sumus inopes in merēdo eo
q̄ exigua sunt ⁊ parua merita nostra.

Ideo deūs voluit nos rogare sctōs vt i
ipsis eū ꝯtemplemur. vt ꝑ ipsos fiduciā
habeam⁹. ⁊ per eoꝝ merita indigētiam
nr̄am suppleamus. ¶ Scda cā ē ꝓpter
dei reuerentiā. vt hō pctōr ad deū quasi
ꝓ reuerētia nō audēs cōfugere iploret
auxilium amicorum ei⁹. ¶ Tertia cā ē
ꝓpter scōꝝ gloriā: vt ip̄e deus glorificet
in scis suis quoꝝ amore deuotꝫ eoꝝ grā
dona ⁊ bn̄ficia plurima dignat̃ cōferre
Neqꝫ audiēdi sūt illi qui dicūt supfluū
esse ad scōs ꝑ orōnes ꝯfugere qn̄ ecclia
scis orōes porrigere ꝯsueuit. Quinimo
quottidie expimur quantū ꝓdest nobis
deuotionē scis dei exhibere. de quib⁹ dr̄
in ps. Leuaui ocu. m. in. m. vn̄. ve. aux.
mihi. Pijs nāqꝫ hōꝝ pcib⁹ ⁊ pcipue v̓
ginis gliose liberati sūt multi a picul' ma
ris Alij ab vlcerib⁹ ⁊ egritudinibus de
spatissimis sanati. Alij a diaboli tempta
tionibus penitus mundati. Alij ab infa
mijs ⁊ criminibus falsis plene purgati
Alij a varijs diuersisqꝫ tribulationibus
⁊ angustijs ad quietē. ⁊ tranquillitatē
ꝑducti. Narrēt ista q experti sūt. Dicāt
deuoti sci Nicolai. sācti Frācisci sci An
tonij. scti Bernardini. sci Petri mr̄is:
⁊ aliorū scōꝝ quid acceperūt quid obti
nuerunt illos inuocando. Clament pijs
sime virginis fideles deuoti q̄t munera
dei ad inuocationē nois Marie abun.
dāter impetrauerūt. De qua Bern. ait.
In piculis in angustijs Mariā cogita
Mariam inuoca. Ergo sim⁹ ꝓmpti ⁊
fiducialiter orando inuocemus sanctos
quoꝝ pr̄ocinio obtinere poterimus hic
grām ⁊ in futuro gloriā in q̄ viuit de⁹ tri
nus ⁊ vnus ꝑ infinita scl'a scl'oꝝ Amen
¶ Sabbato p⁹ diē cinerū de i pedimē
tis cōtrarijs orōni ꝓpter que orātes nō
exaudiuntur. Sermo. xxi.

Rat enim

ventus cōtrarius eis
Scribūtur hec v̓ba
Marci. vi. c. ⁊ in euā
gelio hodierno. Con
querūt plurimi ⁊ qui
dem absqꝫ vlla rōne q͛ in suis orōnib⁹
nō exaudiūt a deo: nec ipetrant orando
quod volunt. Sed non intelligunt q͛ vt
Aug⁹. inqt. xvi. q. i. c. decime. Bn̄facere
deus semꝑ est ꝓmpt⁹: sꝫ hoīuꝫ malicia
ꝓhibet. Cessāte ergo ex ꝑte hoīuꝫ defe-
ctu nō ē correpta ad dādū man⁹ oipotētꝫ
dei liberalissima. Querit nāqꝫ ip̄e vt sua
bn̄ficia eroget mētes nr̄as bn̄ dispositas
Vn̄ naufragiū timētib⁹ discipulis in na
uicula cōstitutꝫ: sicut in euāgelio hodier
no legit̃ xp̄s dixit. Cōfidite. Nā ꝓpterea
iminebat eis piculū ⁊ cōtrariebāt venti
qa erat cor eoꝝ obcecatum: nec v̓t dece
bat cōfidebāt in v̓tute magistri sui. Sic
⁊ orātib⁹ euenire solet q͛ qn̄qꝫ nō exau
diuntur: qm̄ nō orāt cū ea spe ⁊ fiducia
quā habet̃ ōbēt i benignissimo deo. Ve
rūtn̄ vt magis qetet̃ anim⁹ eoꝝ q dolēt
q͛ eoꝝ p̄ces de⁹ nō iplet: in p̄nti sermōe
de ipedimētis oratiōis erim⁹ tractaturi
videbimusqꝫ qualia sint ipedimēta que
cōtrariant̃ orantib⁹ ne exaudiātur: sicut
venti ꝯtrariebant̃. in mari discipulis. ⁊
notabimus tria principalia ipedimēta.
Primum dr̄ iniustitia.
Secundum dr̄ iniquitas.
Tertium dr̄ impatientia.
¶ Qō ꝓpter iniustitiam vel orātis vel
orōnis vel eoꝝ ꝓ quib⁹ orat̃ qn̄qꝫ deus
orōnes nō exaudit. Capl'm. i.

p Rimū impedimētū q̄re multo
tiens deus nō exaudit orantes:
dr̄ iniustitia que triplex esse pōt
Prima est ex ꝑte orantis. Scda ex ꝑte
orōnis. Tertia ex ꝑte eius ꝓ quo oratur.
¶ Prima iniustitia ē ex ꝑte orātis: qm̄
orans adeo est iniustus vt exaudiri non
mereatur. Sꝫ ꝓ clariori noticia querit̃
vtrū pctōres impetrent aliqd a deo suis
orōnibus. Et arguit̃ q͛ nō ex v̓bis scri-
pture. Scribit̃ nāqꝫ Isaie. i. Cū extēde-
ritis man⁹ vestras auertā oculos meos
a vobis. ⁊ cuꝫ multiplicaueritis orōnes
nō exaudiā. man⁹ eni vr̄e sanguine ple
ne sūt. Et Isa. lix. Ecce nō est abbreuia-
ta manus dn̄i vt saluare nequeat neqꝫ
aggrauata est auris ei⁹ vt non exaudiat

sȝ iniqtates vr̄e diuiserūt iter vos ⁊ deuȝ
vestrū: ⁊ pctā vr̄a abscōderūt faciē eius
a vobis ne exaudiret. Manus eni vr̄e
sanguine plene. sūt ⁊ digiti vr̄i iniqtate.
Labia vr̄a locuta sūt mendaciuȝ ⁊ lin-
gua vr̄a iniqtateȝ fatur. Et Hiere. Tre-
noꝝ. iij. c. Nos inique egim⁹ ⁊ ad iracū
diā ꝓuocauim⁹ te idcirco tu es iexora-
bilis. Et Dauid i p̄s. Iniqtatē si aspexi
in corde meo nō exaudiet dn̄s. Et ꝓv̄.
xxviij. c. Qui dclinat aurē suā ne audiat
legeȝ oīo eius erit execrabilis. Et Joh.
ix. Scimus qa pctōres de⁹ nō exaudit.
Et Criso. sup Math. Qui orat ⁊ pec-
cat nō orat deum: sȝ deludit. Et ꝓv̄. xv.
Lōge ē dn̄s ab ipijs ⁊ oīones iustorum
exaudiet. At ꝯ est auctoritas Criso. qui
sic glosat dictū xp̄i Luc. xi. Omnis qui
petit accipit siue iustus siue pctōr. Et ad
idē Aug⁹ sup Joh. ait Si pctōres non
exaudiret de⁹ frustra publican⁹ dixisset
Deus ꝓpitius esto mihi pctōri. ¶ Rn̄
deo ꝓ hui⁹ dubij solutiōe sequēdo Alex.
i. iiij. volumie sūme vbi. s̄. q. lxxxxj. mē.
iij. ꝙ orātes hoīes i triplici varietate pn̄t
iueīri nā aliq licȝ valde pauci iusti sūt. i.
sine peccato mortali. ⁊ oīo corū potētis-
sima ē vt ostēdim⁹ i s̄mōe de vsu orōis
i ip̄o Moyse. ⁊ iō. Jac. v. dicit Multū
eni valet dep̄catio iusti assidua. ¶ Aliq
sūt pctōres obstinati qui diuti⁹ in malo
pseuerātes nō se voluerūt corrigeř a do
vocati nō se voluerūt emēdare. obdura
uerunt corda sua spernentes dei iudicia
Hi cum qn̄qȝ ꝓpter suā duriciē dei ma
nū eos castigāteȝ sentiāt. in tribulatiōe
positi clamant. Dn̄e dn̄e. ⁊ dn̄s auertit
faciē suā ab eis. quib⁹ dicit Illud ꝓuer.
i. Vocaui ⁊ renuistis. extendi manum
meaȝ ⁊ nō fuit qui aspiceret. despexistis
oē cōsiliū meū ⁊ increpatiōes meas ne
glexistis. Ego quoqȝ i interitu vr̄o ride
bo ⁊ subsānabo vos cū vob qd̄ timebatiȝ
aduenerit: cum irruerit repentina cala-
mitas ⁊ interitus q̄si tēpestas ingruerit:
qn̄ venerit sup vos tribulatō ⁊ augustia
tūc inuocabūt me ⁊ nō exaudiā: mane
ꝯsurgēt ⁊ nō inuenient me: eo ꝙ exosam

habuerint disciplinā. ¶ Aliq orātes sūt
pctōres humiliati: qꝛ licet qn̄qȝ peccent
nō tn̄ semper retinēt ꝓpositū male volū
tatiȝ. humiliant deo. timent illū: ob eiusqȝ
reuerentiā aliqua bona op̄a faciunt. Hi
in suis necessitatib⁹ orant deū: suāqȝ im
plorant clementiā. ¶ Cōfortādi sūt cer
te tales vt sperent i dn̄o q ex misericor-
dia sua eos audit: nec in vanū orare per
mittit. qm̄ vt Aug. inquit in. c. adhuc in
stant. de pe. di. iij. Cur docuisset dn̄s orā
tes dicere. Dimitte nobis debita nostra
nisi misericors ip̄e nobis perseueraret q
ab hac petitione non vult nos dficere h
ille. Peccator erat publicanus. ⁊ humi
liatus exauditus est Luc. xviij. Pecca-
tor Ezechias. ⁊ orationem eius propter
humilitatem exaudiuit deus. Pctōres
niniuite: ⁊ orantes ⁊ ieiunantes dei iudi
cium euaserunt. Ideo qui pctōres sunt
dūmodo nō sint obstinati ⁊ obdurati in
malicia sua fiducialiter orent ad deum.
Auctoritates autē in contrariuȝ allegate
intelligende sūt de pctōribus obstinatis
aut de illis q petunt aliqd a deo s̄m desi
deriū pcti. q̊s de⁹ aliqn̄ ex mīa nō audit
qn̄qȝ v̊o ex vindicta exaudit permittens
eos amplius ruere in pctā: quia vt dicit
Aug. Deus quedā negat propitius q̄ cō
cedit iratus. ¶ Secūda iniustitia est ex
p̄te oronis qn̄. s. oro nō hȝ orōnē v̊tutiȝ
Naȝ vt dicit Bon̄. di. xvij. tertij. li. ar. ij.
q. iij. In q̄libet orone duo sūt ꝯsiderāda
mā. s. et forma. Mā oronis respicit de
siderium petentis. Forma v̊o respicit di
scretionē ꝓponētis qn̄. s. ille q orat com
mittit oīa volūtati diuine sicut faciebat
xp̄s qn̄ orās dicebat ad p̄rem Pater si
po. ē. t. a. m. ca. iste. verūtn̄ nō. m. v. fi. sȝ
tua. Qui sic orat ⁊ si nō sēp impetret qd̄
petit ⁊ desiderat: nūqȝ tn̄ orat sine meri
to: qm̄ sic orando deū honorat. q qn̄qȝ
denegat tp̄alia ista bona petentibus: qa
videt illa aīe saluti eē ꝯria. ¶ Ex h legit
i vita scē Petronille. quā scūs Marcell⁹
scripsit ꝙ cū ipsa filia esset Petri apli ⁊
speciosa nimis deo volēte febribus labo
rare cepit. Discipuli aūt Petri dixerunt

ad eũ. Cum oẽs a te sanent͛ infirmi. cur Petronillam iacere permittis? Quib⁹ Petr⁹ rñdit. Quia sic expedit ei. verũtñ ne puteť impossibilitas sanitatis eius in noie Jesu xp̄i illã sanabo. Dixitq͡ꝫ ei Surge Petronilla velocius ⁊ ministra nobis. Que statim sanata surrexit ⁊ ministrauit eis. Completo autẽ ministerio Petr⁹ dixit ei. Petronilla redi ad lectũ tuũ. Que statim rediit ⁊ vt prius febribus laborare cepit. At vbi in dei amore cepit esse perfecta: eã perfecte sanauit. ❡ Simile ẽ qḋ legit in vita sci Tho. cãtuarieñ. Cũ eni quidã quẽ scũs Tho. dum viuebat valde dilexerat grauiter infirmaretur: iuit ad eius tumbã ⁊ ꝓ sanitate rogauit impetrauitq͡ꝫ illã ad libitũ Sed dum sanatus rediret cogitare cepit ꝙ illa sanitas forsan aie sue non expediret. Unde iterũ ad sepulchrũ rediens orauit vt si non esset vtile aie sue ꝯtinuo ipsa infirmitas rediret: statimq͡ꝫ rediit sicut prius. Propterea dicim⁹ ꝙ q bene orare volũt oia tandẽ cõmittere debẽt voluntati diuine. ❡ Tertia iniustitia est ex pte ei⁹ ꝓ quo orat͛. Fiunt enim qñq͡ꝫ oõnes ꝓ aliq̄b⁹ q nõ merent͛ bñficia que postulant͛ ꝓ ipsis. Uñ deus dixit ad Hiere. de populo iudaico pessimo ⁊ indurato. Tu noli orar͛ ꝓ populo h͛: nec assumes ꝓ eis laudẽ ⁊ oõnem ⁊ nõ obsistas mihi: qa ego nõ caudiã te Hier. xi. c. ❡ Sꝫ ad h͛ facit exẽplũ sci Bartholomei: de q̄ in sua legẽda sic h͛r. Anno dñi. ccci. sarraceni Siciliã inuadentes Liparitanã insulam vbi corpus sancti Bartholomei quiescebat vastauerũt ac eius sepulchrũ cõfringentes ossa ipsius disperserũt. Apparuit aũt scũs cuidã de notissimo dicẽs. Surge collige ossa mea que dispersa sunt. Cui ille. Qua ratione colligere aut aliquẽ tibi honorẽ exhibeť debemus cũ deleri pmiseris nec auxiliũ nobis impẽderis? Cui ille. Per multũ tempus meritis meis dñs huic populo pepcit: sꝫ eoꝝ pctis nimiũ inualescẽtib⁹ ⁊ ad celũ clamãtib⁹ iam ꝓ eis nõ valui veniã impetrare. ❡ Sꝫ ex his dubitari solet an ꝓ omnib⁹ in hac vita existẽtib⁹ sit orãdũ. ❡ Et rñdet Tho. vbi. s. ar. vii in rñsione ad tertiũ argumẽtũ. Qḋ pro pctõribus orãdũ ẽ vt cõuertãt: qa sicut nulli q̃diu hic viuit subtrahẽdũ est correptionis bñficiũ: qꝛ non possumus distinguere predestinatos a reprobatis vt Aug. dicit. libro de correptione ⁊ gratia. ita etiã nulli est denegandũ oõnis suffragiũ. ❡ Pro iustis etiã est orãdũ vt pseuerent ⁊ pficiant ⁊ vt nõ supbiant dũ considerãt se alioꝝ suffragiis indigere. ❡ Qḋ sepe deus nõ exaudit orãtes: qa ipsi veniã petentib⁹ dare nolũt aut crudeles sunt pauperibus aut diffidẽtes de deo. Capitm. ii.

Secundũ impedimentũ ꝯtrarium orantibus ne exaudiant͛ dicitur iniqtas. quãdo inueniunt͛ in eis potissime tres iniqtates videlꝫ. Pria dr͛ irremissibilitas. Secunda dr͛ crudelitas Tertia dr͛ infidelitas. ❡ Prima dicitur iniquitas irremissibilitatis. qñ orantes nolũt ꝓximis suis qui eos leserũt veniã petentibus indulgere ⁊ offensas remittere. Jõ dr͛ Ecc. xxviii. Relinq̄ ꝓxio tuo nocenti tibi. ⁊ tũc deprecãti tibi pctã soluent͛. Xp̄us aũt in euãgelio Math. v. orari iussit ꝓ ꝑsequẽtib⁹ et calũniantib⁹. ❡ Sed circa hoc satis in dubio v͛satur anim⁹. ❡ Primo qa in sacra scriptura iducũt͛ multe imprecatiões ꝯ inimicos Dicitur eni in ps. Erubescãt ⁊ cõturbẽt͛ oẽs inimici mei. Et alibi erubescant ipsi ⁊ deducant͛ in infernũ. muta fiant labia dolosa. Et alibi. Cõfundant͛ ⁊ reuereant͛ inimici mei. ⁊c. ❡ Scḋo qꝛ vindicari de inimicis in malũ inimicoꝝ cedit. sꝫ sci vindictam de inimicis petũt. sicut patet Apoc. vi. vbi martires xp̄i inducunt͛. d. Usq͡ꝫquo nõ vindicas sanguinẽ nostrũ de his qui habitant in terra. Et Helyas rogauit vt ignis descenderet de celo qui consumeret duos principes quiquagenarios. ⁊ exauditus ẽ. iiii. Reg. i. ❡ Tertio qꝛ opatio hominis ⁊ ei⁹ oratio nõ deberet esse contraria. sed homines qñq͡ꝫ licite impugnant inimicos alioquin oia

bella essent illicita. Ergo videt quod nō sit pro inimicis orādū. ¶ Rūdet Tho. vbi s. quod eo modo quo tenemur diligere inimicos tenemur et pro eis orare. Diligimus eni in eis naturā nō culpā. Diligere etiā inimicos in generali est in pcepto. non aūt in speciali. vt. s. homo scdm pparationem animi sit paratus etiam specialiter inimicum diligere et cum iuuare in necessitatis articulo: vel si veniaz peteret. Sz in speciali inimicos diligere absolute et eos iuuare pfectiōis est. ¶ Similiter et necessitatis est vt a cōmunibus nris orōnibus quas pro alijs facimus inimicos nō excludamus. Qd aūt specialiter oremus pfectionis est nō necessitatis nisi aliquo casu speciali. ¶ Ad pmū ergo dicendū quod imprecatiōes que in sacra scriptura ponunt quadrupliciter possunt intelligi. ¶ Uno mō scz quod pphe solēt figura inprecantis futura pdicere. vt Augu. dicit in li. de sermōe dñi i mōte. ¶ Secūdo mō put qdā tpalia mala pctōribus quādoqz a deo ad correptiōez mittunt. ¶ Tertio mō intelligūt petere nō contra ipsos hoīes: sed ptra regnū pcti. vt. s. correptione hoīū peccatū destruat. ¶ Quarto mō pformādo volūtatē suā diuine iusticie circa dānationem perseuerantiuz in pctō. ¶ Ad secūdū dicendū quod sicut in codē libro Aug. ait. Uindicta sanctoruz est pter diuinā iustitiā. qa vt inquit. ps Letabitur iustus cū viderit vindictam. ¶ Ad tertium dicendum quod licitum est impugnare inimicos vt compescantur a pctis eo quod cedit in bonum eorum. Et sic etiā licet orando petere aliqua tpalia mala inimicorum vt corrigantur. Et sic oratio et operatio non erunt contraria.

¶ Secunda iniquitas dicit crudelitatis quando orantes deum liberalem inuenire volūt et ipsi proximis suis auari sūt et crudeles. Ideo Thobie. xij. dicit. Bona est oratio cum ieiunio et elemosyna.

¶ Tertia inquitas dicitur infidelitatis. Orant multi sine fide: sumendo fidem pro fiducia siue confidentia. Ideo dicit Jacobi. i. Si quis indiget sapientia postulet illam a deo. postulet autem in fide nihil hesitans. Nam vt inquit psalmista. ps. xxii. Oculi domini in eis qui sperant sup misericordia eius. Et puer. xxx. Clypeus est dominus sperātibus in se. Et Ecc. ij. Respicite filij et scitote nationes hominum: quia nullus sperauit in deo et confusus est.

¶ Qd deus quqz non exaudit orātes ppter illorum impatientiam. et qualiter orandū est perseueranter. Caplm. iij.

Tertium impedimentū ptrariū orantibus ne exaudiantur dicit impatientia. Sunt enim multi qui si statim non exaudiantur cum orāt efficiuntur impatientes murmurant de deo et ad deum amplius redire nolunt: deum esse durum tenacem et auaruz. d. Quibus sonare debet vox euāgelica xpi d. Luce. xi. Quis vestrum habebit amicum et ibit ad illum media nocte dicens Amice accomoda mihi tres panes: qa amicus meus venit de via et nō habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat. Noli mihi molestus esse. Jaz clausū est hostium: et pueri mei sunt in cubili nō possum surgere et dare tibi. Et ille perseuerauerit pulsans. Dico vobis. Et si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit. propter importunitatez tamen eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis. Petite et dabit vobis. Ubi xpus docet nos perseueranter orare. quia pseuerantia continua in quolibet opere arduo satis prodest. Ideo ait Ouidius libro. ij. de ponto. Percussu crebro saxa cauantur aquis. Et libro. iiij. dicit Gutta cauat lapidem non vi sed sepe cadendo. Et. li. i. de arte amandi. Quid magis est duruz saxo: qd mollius vnda: Dura tamē molli saxa cauantur aqua. Et Job. xiiij. Lapides excauant aque. et alluuione paulatim terra psumit. Nec pptera quia repli catis vicibus deus vult exorari illiberalis et inurbanus ē cēsendus q iō sua beneficia rogatus differt cōferre vt nos humiliet

vt corda nostra magis inflāmet vt bñfi
cia sua sapidiora reddat. Amoueantur:
ergo impedimenta predicta ꝛ erit tran/
quillitas in aīa orantis: Cui xp̄us hic da
bit gratiam ꝛ postea gloriam. Amen.

¶ Dominica prima i quadragesima in
mane de tempore bene dispensando.
Sermo .xxij.

Ecce nunc
tempus acceptabile.
Doctoris gentiuꝫ ver
ba sunt ista. ij. Cor. vi.
ꝛ i ep̄la p̄ntis dn̄ice.
Ponderāda sūt v̄ba
ap̄li q̄ de tpe dicit in lectiōe occurrentis
ep̄le. qn̄ nulla grauior piculosiorqꝫ ia/
ctura q̄ ꝑditio tpis. Illud naqꝫ datum
est nobis a deo vt possimꝰ mereri regnū
eternū. Si tn̄ defecerit sine merito defi/
ciet etiā spes n̄re salutis. Diximus eni in
p̄cedētibꝰ sermōibꝰ de iustitia dei q̄liter
hi q in inferno sunt extra omnem statū
oēqꝫ tempꝰ merēdi dolent se esse positos
Solerter itaqꝫ vnusqsqꝫ studet debꝫ vt
tp̄us sibi cōcessū fructuose dispenset. qꝺ
qꝛ pleriqꝫ negligūt idcirco in p̄nti sermo
ne de tp̄e erimus locuturi de quo prin/
cipalr̄ tria misteria ꝓponimꝰ ꝯtēplāda.
Primū dr̄ conditio.
Secundum dr̄ nominatio.
Tertium dr̄ obseruatio.
¶ De tribꝰ cōditionibꝰ tp̄is. s. breuitate
mobilitate ꝛ irreuocabilitate. Capl̄ꝫ. i.
Rimū mysteriū ꝯtemplanduꝫ
de tpe dr̄ cōditio. in quo attēte/
ꝯsiderare debemꝰ quot sūt p̄nci
pales tpis cōditiōes. Et reducimꝰ illas
ad tres videlꝫ. P̄ria dr̄ breuitas. Scḋa
mobilitas. Tertia irrūocabilitas ¶ P̄ri
ma cōditio tpis dicitur breuitas. qꝛ vt in
qt Paulꝰ. i. Cor. vij. Tempꝰ breue ē. Et
h̄ tripliciter. P̄rio respcū sui. Scḋo re
pectū dei. Tertio. respcū n̄ri. ¶ P̄rimo
tp̄s breue ē respcū sui. qa icepit esse ꝛ de
sinet eē. Qꝺ tempꝰ incepit eē pꝫ ꝑ dicta
doctorū. Vn̄ Cassiodorꝰ sup ps. lxiij. ait
Tempus tūc cepit qn̄ mundus sumpsit
initiū. Et Origenes li. i. sup Gen̄. Tem
pus erat anq̄ mundus non esset: sꝫ esse
cepit. Et isidorꝰ li. i. de sūmo bono. Nul
la ante principiū mundi fuerūt tpa. quia
cū ipsum sit creatura in principio mūdi
factū eē credēdū est. Et Aug. li. v. de tri.
Tempus nō cepit in tpe. Nō eni erat tē
pus anteq̄ eēt tempꝰ. Et si diceret ꝙ oē
qꝺ cepit eē: aut cepit eē in tpe: aut in eter
nitate. Si ergo tp̄s cepit eē ꝛ nō cepit eē
i eterniate. ergo cepit eē i tpe. R̄ndet. d.
Bon̄. ij. di. secūdi. li. in declaratiōe lr̄e.
Qꝺ ꝯm Aug. differt dicer̄ aliqd fieri ex
tpe. ꝛ in tpe. ꝛ cū tpe. Ex eni importat or
dinē: in importat cōtinentiā. cū importat
simultatē. ꝛ iō nihil factū est in tpe. nec
ex tpe: nisi qꝺ excedit a tpe. Quia ergo
tempꝰ ꝛ ea que in primordio tpis crea
ta sūt a tpe nō excedunt: ideo. d. Aug.
ea esse creata cū tp̄e. n̄ in tpe. nec ex tpe.
¶ Scḋꝫ āt Bedā. quē magister iducit
in textu quattuor fuerūt a principio crea
ta. s. materia prima. angelica natura. ce/
luꝫ empyreū: ꝛ tp̄s ¶ Dicit tn̄. d. Bon̄.
vbi. s. ar. ij. q. i. c. ꝙ tp̄s accipi ꝯsueuit in
scripturis scōꝝ q̄drupl̄r. s. cōissime. cōi
ter. ꝓp̄rie. ꝛ magis ꝓp̄rie. Cōmunissime
tp̄s dicit mēsurā cuiuslibet durationis
create. ꝛ sic accipit illꝺ Beda. Cōiter di
cit mēsurā cuiuscūqꝫ mutatiōis. siue illiꝰ
que est de nō esse in esse: siue alteriꝰ q̄ est
de vno esse in aliud esse. Et sic accipit tē
pus Ric. de scō Victore in glo. sup. i. c.
Gen̄. vbi dicit. Omne qꝺ cepit ex tpe ce
pit. Tertio mō accipitur ꝓp̄rie. Et sic di
cit mensurā variationis successiue: siue
sit successiua successione regulari ꝛ cōti/
nua siue nō. Et sic. d. Augu. ad Oro/
sium ꝙ affectiōes varie angeloꝝ mēsu
rantur tpe ꝛ oīs variatio reruꝫ. Quarto
mō accipit magis ꝓp̄rie. ꝛ sic dicit men
sura motus siue variationis successiue
cōtinue. ꝛ regulate ꝯm regulam motus
octaue spere. Et sic consueuit accipi ab
Aristotele ꝛ cōmentatore. iiij. phisicoꝝ.
Et ista est coarctata temporis acceptio.
Et sicut tempus cepit esse ita desinet eē

Vn̄ Apoc.x.Joh.ait.Angelꝰ quez vidi
stantē sup̄ mare ꝛ sup̄ terrā leuauit ma⸗
nū suā ad celū: ꝛ iurauit ꝑ viuentē in se⸗
cula seculorū q creauit celuz ꝛ ea que in
eo sūt .ꝙ tempus amplius nō erit.Quē
admodū aūt cessante motu celi cessabit
etiā ꝛ tempꝰ: plenius dicā in sermōe de
cōtēptu mūdi.¶ Secūdo tēpꝰ ē breue
respectu dei.nā deꝰ ē eternꝰ sine tpe sine
successiōis mēsura: qm̄ vt inqt Ar. iiij.
phi. Ea dicūt tpe mensurari q̄ pricipiuz
ꝛ finē hn̄t. Est aūt repire principiū ꝛ fi⸗
nem in oi eo qd̄ mouet: qd̄ vero ē oino
imutabile: sicut nec successionez ita nec
principiū nec finē hr̄e pōt. Jō cū deꝰ sit
maxime imutabilis.sibi maxime ꝯpetit
vt sit eternꝰ: quia deꝰ ē suū eē vniforme.
Vn̄ sicut est sua essentia ita est sua eterni
tas. Et hoc expressit Aug.d. ad Mar⸗
cellinū. Deꝰ solus ē qui exordiū non hz
Sz ꝙ soli deo nō cōpetat eternitas ꝓba
re posset aliqs per dicta scripture. Unde
Daniel.xij.dr̄. Qui ad iustitiā erudiunt
multos fulgebūt q̄si stelle in perpetuas
eternitates: sz si solus deus eēt eternꝰ nō
essent plures eternitates. Et Dauid i ps
montes vocat eternos. Illuminās inqt
tu mirabilr̄ a mōtibus eternis. ꝛ Deut.
xxiij.colles vocāt eterni. ꝛ Math.xxv.
Ignis iferni adhuc noiat eternꝰ. Ergo
n̄ ē solus deꝰ eternꝰ. Rn̄det Tho.ꝑte.i.
sūme.q.x.ar.3.ꝙ eternitas ṽe ꝛ ꝓpe i solo
deo ē eo.ꝙ ꝯseqt imutabilitatē vt dictū
est.Solꝰ āt deꝰ ē oio imutabil. Scdo3 tn̄
ꝙ aliq̄ ab ipo imutabilitatez recipiunt:
ƀz h aliqd eternitatis eiꝰ ꝑticipāt. Que
dā ṽo q̄ntū ad h imutabilitatē sortiūt.a
deo: qꝛ nūq̄ desinūt eē. Et sic dr̄ Eccle
siastes.i. Terra ṽo i eternū stat. Quedā
ēt eterna in scripturis dicūt ꝑꝑ diuturni
tatē duratiōis: lz corruptibilia sint sicut
in verbis allegatis dicūt eterni mōtes ꝛ
colles. Quedā ampliꝰ ꝑticipāt de rōne
eternitatis inq̄ntū hn̄t intransmutabili⸗
tatez vel ƀm esse vt ignis inferni vel ƀm
suā operationē.sicut angeli ꝛ bti vidētes
deū: i qbus nō erūt q̄ntū ad visionē bti
ficam volubiles cogitationes vt docet
Augꝰ.iiij.de trinitate. Unde dicunt hr̄e
vitā eternā.ƀz illud Joh.xvij. Hec ē vita
etna vt cognoscāt te veruz deū. Multe
ergo eternitates sūt: qꝛ multi sūt ꝑticipā
tes eternitatē ex ipsa dei ꝯtēplatiōe. Di⸗
cimus ergo ꝙ sicut solꝰ deꝰ ē bonꝰ ꝑ suā
essentiā.vt.di Boetiꝰ in.li.de ebdoma⸗
dibus.omnia aūt alia sunt bona ꝑ ꝑtici⸗
pationē ita solus deꝰ est eternus ꝑ suam
eēntiā. Alia ṽo dicunt eterna ꝑ ꝑticipa⸗
tionē.¶ Tertio tēpꝰ ē breue respectu nr̄i
Quid eni de tpe dicā ad vitā pn̄tez nob
ꝯcesso? Audiamꝰ sapientū scōrūq3 vo⸗
ces. Inquit eni Job.viij.c.sicut vmbra
sūt dies nr̄i sup terrā.ꝛ.xiiij. Hō natꝰ de
muliere breui viuēs tpe repletus multis
miserijs. Qui.q.fl.con.ꝛ.f.v.vmbra. Et
xiiij. Breues dies hois sūt. Et Greg.xv
li.moral. Ois longitudo tpis vite pn̄tis
punctus eē cognoscit cū fine termietur.
Et Isidorꝰ li.i.soliloquiorū. Quottidie
dies vltimꝰ appropinquat quottidie ad
finē tendimꝰ ad mortē quottidie ꝓpera
mus. Et Jacobi.iiij. Que est vita nr̄a?
Vapor est ad modicū parens: ꝛ deinde
exterminabit. Et Seneca ad Lucillum
Punctū ē oē qd̄ viuimꝰ ꝛ adhuc pūcto
minus. Et iterū ad eundez. Quottidie
morimur quottidie demit aliqua ꝑs vite
ꝛ tūc q̊3 cuz crescimus vita decrescit. Et
idē de ꝯsolatione ad Martiā. Oia hūa
na breuia ꝛ caduca sunt ꝛ infiniti tēpis
nullā ꝑtē occupantia. Et.idē i tragedijs
Etate fruere mobili cursu fugit. Et idez.
in qō nibꝰ nālibus. Fugit tēpꝰ ꝛ auidis⸗
simos suos deserit ꝑeundo. Eleganter
lelio cuidā dicēti.sexaginta ānos habeo
Hos inqt sexaginta dicis q̊s nō habes
Et Ouidiꝰ.li.iij.de fastis. Tempora la⸗
bunt tacitisq3 senescimꝰ annis. Et celer
admissis labit annꝰ equis. Et in.x. me⸗
tha. Labit occulte fallitq3 volatil etas
Et nihil ē annis velociꝰ. Hinc sapiēter
phs quidā quasdā sibi qōnes ꝓpositas
soluit Interrogatꝰ eteni. Cū qbꝰ socijs ē
hō.rn̄dit. Cū septē qui euz assidue mole
stant. Hi sunt fames sitis calor frigus
lassitudo ifirmitas ꝛ mors. Interrogatꝰ

vbi eſt homo. Rn̄dit in bello multiplici
⁊ diuerſo. Intra ſe habet bellū mordētꝫ
ꝯſcie. In ꝓprio corpe hꝫ bellū quattuor
elemētoꝝ q̄ ſecū pugnāt ad inuicez per
ꝯrias qualitates .extra ſe habet bellum
rerū cōcupiſcibiliū ⁊ diabolice tempta-
tionis. Interrogatꝰ tertio qūo ſe hꝫ hō:
Rn̄dit vt lucerna ad vētuꝫ q̄ cito extin-
guitur: vt ſcintilla in mari que cito ab vn
dis abſorbetur. vt ſpuma gracilis que ci
to a procella diſpgit̄: vt fumꝰ q cito diſ-
fundit̄. Interrogatus q̄rto cui ſilis ē hō
Rn̄dit aceruo niuis: quia acerꝰ niuis
modico calore cito in aquaꝫ de q̄ fuerat
reſoluit̄. Sic hō genitꝰ de putredie mo-
dica infirmitate i eā reuertit̄. Silis ē ēt
hō roſe matutine. que dū colligit̄ mane
pulchra vr̄: in ſero vͦo marcida inuenit̄
Sic homo in iuuētute apparet floridus
in ſenectute vͦo marceſcit. Similis ē ēt
pomo nouo qd̄ dū in arbore pendēs ad
incremētū debitū ꝑuenire credit̄: modi
co tn̄ verme interiꝰ exorto corroditur ⁊
ſubito corruēs efficitur inutile. Sic hō
in pueritia ſua aut in adoleſcentia ſepiꝰ
ſubita infirmitate ꝑuentꝰ morit̄ ⁊ inutil̄
efficit̄. Interrogatꝰ q̄nto qd ē hō. Rn̄dit
Mancipiuꝫ mortis hoſpes loci viator
tranſiens. Mancipiū dicit̄: qꝛ manum
mortis nequit euadere. hoſpes loci: qꝛ
recipit̄ cū gaudio. ſꝫ cito obliuiōi tradit̄.
Viator vͦo trāſiens vocat̄: q̄a dormiens
aut vigilās ſedēs aut ambulāſ: vel q̄cq̄d
aliud faciēs ſemper ad mortem ꝓperat.
Abſoluit ergo ph̄s optie dicta ſua oſten
dens vite humane dolendā breuitatem
Et quid prodeſt eſſe in delitijs poſſidere
diuitias ſedere i trono regni florere i iu
uētute letari pulchritudine ⁊ q̄buſcūqꝫ
tp̄alibꝰ bonis ꝑfrui qn̄ tā cito vita ceſſa-
bit? Aut qn̄ nō erūt irriſiōe digni q deū
derelinquentes in illa ꝯfidūt? hic Aug.
i li. d̄ miſeria huiꝰ mūdi exclamāſ ait. O
vita p̄ns q̄ꝫ multos decipis q̄ dū cogno
ſceris nihil es: duꝫ exaltaris fumus es.
Sapiētibꝰ amara es. inſipiētibus dulcis
es. Qui te querūt nō te cognoſcūt. q te
cognoſcūt ipſi te fugiūt. Iō Paulꝰ hāc
breuitatē vite cōſiderās. i. Cor. vij. c. di-
cebat. Qui hn̄t vxores tāq̄ nō habētes
ſint. ⁊ q emūt tanq̄ꝫ nō poſſidētes. ⁊ qui
flent tāq̄ꝫ nō flētes: ⁊ q vtūtur hoc mū-
do tāq̄ꝫ nō vtant̄. ⁊ qui gaudēt tāq̄ꝫ non
gaudētes. Preterit. n. figura huiꝰ mū-
di. ¶ Secūda cōditio tempis d̄r mobi
litas. Semp eni tēpꝰ eſt mobile ⁊ nūq̄ꝫ
q̄eſcit: Sic ⁊ cōditio nr̄a mutabilis eſt
⁊ mouet̄ ſemp cū tēpore. Iō Iob dice-
bat. xxiiij. c. loquēs de hoie. Nūq̄ꝫ in eo
dē ſtatu ꝑmāet. ⁊ Ouidiꝰ. li. xv. metha.
inq̄t. Nec ſpēs cuiq̄ꝫ manet rerūqꝫ no-
uatrix. Et alijs alias reparat nā figuras.
Nil eq̄dē cōſtare diu ſub imagine eadē
crediderim. ⁊ in Autē̄. de nō alie. §. vt
aūt d̄r. Quid eſt ſtabile inter hoies ⁊ ita
imobile vt nullā patiat̄ imutationē cum
ois noſter ſtatus ſub ꝑpetuo motu cōſi
ſtat. ⁊. C. de veteri iure enucleando. l. ij.
§. ſed q̄a diē. Humani iuris ꝯditio ſem
per in infinituꝫ decurrit. ⁊ nihil eſt i ea
qd̄ ſtare ꝑpetuo poſſit. ⁊ Caſſiodorꝰ. li.
iij. ep̄larū. Humāe res mutabilitatē pa-
tiunt̄. Iō Seneca ad Lucillū ꝑ pulchre
ſic loq̄tur. Noli huic trāquillitati ꝯfidet̄
Momēto mare euertit̄ ⁊ eodeꝫ die vbi
luſerūt nauigia ſorbent̄. Vidimꝰ omnia
iſta quottidie ꝑ experientiā deficere: ex-
perimurqꝫ oia vanitati fore ſubiecta. ⁊
tn̄ oēꝫ opaꝫ adhibemꝰ ad hec tp̄alia bo
na aſſequenda. Pro celeſti aūt mercede
q̄ in eternū ē duratura: nec in minimo
labore ſumꝰ pati. ¶ Tertia cōditio tp̄is
d̄r irreuocabilitas. Perditū nāqꝫ tem
pus adeo irreuocabilit̄ euolat vt ampliꝰ
recupari nō poſſit. Vn̄ Ouidiꝰ in. iij. de
arte amandi. Nec q̄ ꝓterijt hora redire
pōt. O q̄ꝫ ꝓcioſū ē tp̄us cū quo lucrari
poſſimꝰ eternitatē. Iō Sen̄. ad Lucillū
dicebat. Oia mi Lucille. aliena ſūt tp̄us
tm̄ noſtrū eſt. Ex h̄ Hiero. ſic ſcribit ad
Euſtochiū. Oē tp̄s in quo te meliorem
nō ſenſeris exiſtima ꝑdidiſſe. ⁊ Ber. vi
dens occiſorum incredibilē numerum
in. li. de cōtemptu mūdi ſic loquit̄. Heu
heu nihil precioſius tempore. nihil ho-
die vilius reputatur. hec ille.

¶ De triplici vocabulo exp̄ssiuo tp̄is .s. Nunc Tunc ꝛ Olim. Cap̄m.ij.

Ecundū mysteriū contemplandum de tp̄e dicit̄ noīatio seu expressio. Nā ſm Tho. in scripto sup.iij.ethi.ꝛ sup.v.phi. Temp⁹ triplici vocabulo exp̄mi ꝛ noīari solet. Primū vocabulū est nūc. Secūdū vocabulū est tūc. Tertiū vocabulū ē oli. ¶ Primū vocabulū quo tempus exprimit̄ dī nunc. in quo signat̄ temp⁹ p̄ns seu p̄ntis vite. quādo possum⁹ dūtaxat op̄ari bonū. Nam in inferno op̄atio bona nulla erit vbi aīe sunt irreuocabiliter cōdemnate. In paradiso nulla erit operatio laboriosa necessaria: vbi anime sunt beatificate. In purgatorio ēt nulla pot̄ ēē op̄atio meritoria. sed tm̄ pena satisfactoria. Ideo cum audimus nūc euigilare debemus ꝛ intelligere q̄ tm̄ p̄ns temp⁹ est oportunū ad agendam p̄niaꝫ. Et qui futurū expectat mundi allect⁹ dulcedine grandi se exponit periculo. Ideo dixit scūs Barlaā. q̄ q delectationes corp̄ales desiderant: ꝛ in p̄nti dissimulant agere p̄niaꝫ ꝛ p̄uidere sibi de futura vita. similes sunt cuidaꝫ homini qui dū a facie vnicornis ne ab eo deuoraretur veloci⁹ fugeret. in quodda baratrū magnū cecidit. dum autē caderet manibus arbusculam quandam apprehendit ꝛ base quadam lubrica ꝛ instabili fixit pedes. Respiciens v̄o vidit duos mures: vnum album ꝛ alium nigrum incessanter radicē arbuscule quam apprehenderat corrodentes: ꝛ iam prope erant vt ipsam abscinderent. In fundo autem baratri vidit draconem terribilem spirantē igneꝫ ꝛ aperto ore ipsum deuorare cupientem Sup basem v̄o ibi pedes tenebat vidit quattuor aspidum capita inde prodeuntia. Eleuans autē oculos vidit exiguum mellis in ramis illius arbuscule: oblitus̄ q̄ periculi in quo positus erat seipsuꝫ totum ad mel comedendū ꝯuertit. Vnicornis mortis tenet figuram que hoīem semp̄ p̄sequit̄. Baratrum v̄o mundus est omnibus periculis plenus. Arbuscula vniuscuiusq̄ est vita q̄ per horas diei ꝛ noctis quasi per murem albū ꝛ nigrū incessanter consumitur. ꝛ incisioni ap̄p̄inquat. Basis quattuor aspidum corpus est ex quattuor elementis compositum: quibus inordinatis corporis compago dissoluitur. Draco terribilis est os inferni cunctos deuorare cupiens. Dulcedo ramusculi delectatio fallax mundi qua multi decipiuntur detinenturq̄ ne in p̄nti dum temp⁹ adest ꝛ facultas dat̄ clament ad dn̄m ꝛ toto corde conuertāt̄ ad illum. ¶ Secūdū vocabuluꝫ q̄ tp̄s exprimit̄ dicit̄ tunc. ꝛ significat illud qd̄ est remotuꝫ a p̄nti. ꝛ p̄cipue futurū. In scripturis v̄o diuinis septem tunc nobis se ingerunt iugiter meditanda. Primū tūc horribilis visionis: quādo scilicꝫ dānati miseri iudicem omniū in sua maiestate videbunt. Et de hoc sic dicit̄ Luc. xxi. Tunc videbūt filiū hoīs venientē in nube cū p̄tāte magna ꝛ maiestate. Secūdū tūc est gnālis lamētationis quādo cōis erit ꝛ infructuosa lamentatio damnādoꝝ. Et de hoc dr̄ Math. xxiiij. Tūc plāgent se oēs trib⁹ terre. Tertiū tūc est iocunde associationis. de quo dr̄ Sap̄. v.c. Tūc stabūt iusti in magna cōstantia aduersus eos qui se a. ꝛ q abstu.la.eoꝝ. Quartū tūc est timēde locutionis. de q̄ Dauid in ps.ij. ait Tūc loquetur ad eos in ira sua: ꝛ in furore suo cōturbabit eos Quintū tunc est dulcis vocationis quādo vocabunt̄ electi ad possidenduꝫ gloriosissimū regnū dei. Et d̄ hoc Math. xxv. Tūc dicet rex his q a dextris eius erūt. Venite benedicti patris mei. p.r. paratū.v.a.cō.mundi. Sextum tūc est eterne dānationis. de quo. Math. xxv. Tunc dicet ꝛ his qui a sinistris erūt: Discedite a me m.in ig. eternū. qui parat⁹ est diabolo ꝛ angelis eius. Septimum tūc est plene b̄tificatiōis. de quo Isa.lx. Tunc videbis ꝛ afflues ꝛ mirabitur ꝛ dilatabitur cor tuuꝫ. Si quis gitur hoc septem tūc sepius mente reuolueret: hui⁹ mūdi fallacijs profecto nō deciperetur

¶ Tertiū vocabulū quo tps exprimit dicit olim. qd pterita nobis hz denotare. Inter oia aūt significare nob debet bñficia dei que suscepim⁹ ex qb⁹ ad pniam inducimur i pñti. Ideo xps dicebat Math.xi. Ve tibi Chorozaim ve tibi Bethsaida: qa si in tyro ꝛ sidone facte essent virtutes que.f.s.in vobis oi in ci. ꝛ cili.p.egissent.

¶ De triplici obseruatiōe tpis.s.natura li superstitiosa. ꝛ virtuosa. Capl'm.iij.

Tertiū mysteriū contemplādū de tpe dicit obseruatio. Nam a multis diuersimode tēp⁹ obser uat. Ideo triplex eius obseruatio notari pōt. Pria dr nālis. Scda supstitiosa. Tertia vtuosa. ¶ Pria ē obseruatio nā lis qñ qs comedit bibit dormit suaqz ne gocia facit tpe debito. Sic agricole ser uāt tpus frumenta serendo tēpe autum nali nō estiuo. Naute seruant temp⁹ na uigando cū venti adsunt secundi Me dici seruāt tps egrotis medicias tpe op portuno mīstrādo: qz Ecclia stes.iij. dr Oia temp⁹ habēt. Et Ouidi⁹ li.i.de re medio amoris. Temporibus medicina valet. data tpe psunt. Et data non apto tpe vina nocent. ¶ Secunda tpis obser uatio dr supstitiosa. de qua loqt Augu⁹. in Ench. ꝛ ponit.xxvi.q.vij.c.Quis exi stimet. Quis existimet ingt qz magnuz pctm. si dies obseruare ꝛ menses ꝛ an nos ꝛ tpa. sicut obseruāt q certis dieb⁹ siue mensib⁹. siue annis volūt vel nolūt aliqd inchoare eo qp fm varias doctri nas hoium fausta vel infausta existimēt tpa. Simil'r reprehendit obseruatio tpis supstitiosa eadē cā.ꝛ.q.i.c.nō licet.in.c. si quis.ꝛ in.c.nō obseruetis. Quia inquit aplus: siue manducatis siue bibitis siue aliqd aliud facitis in noie dñi nri Jesu Christi facite.in quo viuim⁹ mouemur ꝛ sumus. Modernis vo tpib⁹ exaspā dimaxime sunt astrologi qdā q omniū hoium facta fm astrorū regulā iudicāt esse regulanda. Quos Augu.li.v.de ci. dei.c.vij. irridet sic exclamādo. O singu larem stultitiam. Eligitur dies vt ducat vxor. Credo ppterea: qz pōt in diez nō bonū nisi eligat incurri ꝛ infeliciter duci Ubi ē ergo qp nascēti iā sidera decreue runt: An pōt hō qp ei iā cōstitutū ē dici electione mutare? Et qp ipse in eligēdo diem cōstituerit nō poterit ab alia ptāte mutari? Et paulo inferi⁹ sequitur Aug. Si aūt ppterea valent ad has res dies electi: qa terrenis oibus corporibus siue aiantibus fz diuersitates tpaliū momē toz siderū positō dñat. zsiderēt qz innu merabilia sub vno tēpis puncto vel na scant vel moriant vel inchoent. ꝛ taz di uersos exitus habeant vt istas obserua tiones cuiuis puero ridēdas esse psua deant. hec ille. Et reuera q oia inchoan da aut agenda psuadēt fm mathemati corū dogmata. nō solū peccant. verū ēt ꝛ sepius inueniunt se delusos. Nā ꝛ ego ipse noui astrologū quendaz in ciuitate Camerini: qui vix domū exire volebat absqz ānotatione cursus siderū ꝛ plane tarū. Hic vt a fidedignis in pfata ciuita te mihi relatū est oblatas sibi vxores per plures annos respuit qm fm suā astro logiam nō videbat sibi tempus salubre tandē vt ipse dicebat fm astrorum fauo rem vnā accepit: illāqz duxit cui predica bat diu secū in leticia victurū. Sz vix p ebdomadā steterunt simul ꝛ statim rixe discordieqz pestilētissime exorte sūt iter ipsū ꝛ vxorem. ꝛ modico post tpe elapso vxor in infirmitatē cecidit ꝛ mortua est. Astrologo vo mētita ē vis siderū. Idem etiā societatē⁹ quandā cuz mercatoribus quibusdā fecit: ꝛ septingentos florenos ad negociandū p parte sua deputauit. Emerunt aūt mercatores maximā quā titatem croci. Qd cū vellēt Uenetias de stinare noluit astrologus mulos onera re. donec vidit p suā artē sibi astra blan diri. Fatebatqz copiosuz lucrū ex croco illo sibi ac socijs puenturū. Uerūtñ cū ex ancona nauis quedā croco predicto alijsqz mercib⁹ onusta discessisset flan tibus cōtrarijs ventis tēpestateqz inuale scente naufragiū passa est. Quod cum audisset astrologus nūqz deinceps astris

credere voluit. Ideo abstinẽdũ est a ta/
lib⁹ obſuãtijs: ⁊ in oi ope nostro diuinũ
est implorãdũ auxiliũ ⁊ inuocãdũ nomẽ
dñi nostri iesu xpi. qm̃ vt dicit. xxvi. q. ij.
Qui sine saluatore salutẽ vult habere:
⁊ sine vera sapientia existimat se prudẽtẽ
fieri posse. nõ sanus: ſ ʒ eger: nõ prudẽs
sed stultus: in egritudine assidua labora
bit ⁊ in cecitatis noxia ⁊ demẽtia perma
nebit. ¶ Tertia obseruãtia tp̃is dicit vir
tuosa. cor. i. g considerãtes ea que dixi/
mus cognoscũt tp̃s visitationis sue. Hi
sigdẽ dñ illud habẽt conãt operari bonũ
audiẽtes vocẽ dei. de qua Paul⁹ in ep̃la
dicit. Tp̃e accepto exaudiui te. ⁊ in die sa
lutis adiuui te. Ecce nunc. s. in p̃nti vita
tp̃s acceptabile orandi ieiunandi pegri/
nandi plangẽdi ⁊ lachrymãdi p delictis
aliena restituẽdi cõfitendi pctã satisfaci
endi deo ⁊ proximo virtutuʒq; act⁹ aggre
diendi ppter que cõsequi valebim⁹ ⁊ in
hoc seculo dei gratiaʒ ⁊ in futuro eius le
ticiam in qua cũ xp̃o regnabim⁹ per oia
secula seculorum. Amen.

¶ Dominica pria in quadragesima ifra
diem de vita hois ſm triplicis status cõ
siderationem. Sermo. xxiij.

On in solo

pãe viuit hõ. Verba sũt
redẽptoris nostri origi
naliter. Math. iiij. c. ⁊
in euangelio hodierno
Naturale est aiantibus
cunctis vt super oia se vitãq; suaʒ tueant
Jõ Boeti⁹ in. iij. de ꝯsolatõe ait. Omne
nanq; aial tueri salutẽ laborat. mortem
pniciẽq; duitat. Habet qppe vita ab ho
minib⁹ rõnabilib⁹ carior ac p̃ciosior cũ/
ctis rebus. Pro illa etenim conſuanda
nullũ laborẽ refugiũt: quelibʒ alia mala
patiẽter tolerãt: ⁊ sollicitissime oia oppor
tuna remedia ipsam vitaʒ adiuuãtia ex/
cogitant ⁊ ineniũt. Verũtñ nullo igenio
nulla vi: nullaq; arte fieri põt vt non fi/
niat ⁊ terminet. Ea ppter elaborãdũ est
vt illa acqrat vita: q̃ in eternũ erit dura
tura. qm̃ vt dicit saluator noster in v̉bis
p̃missis: Non in solo pane viuit hõ. qa
nõ h̃ sola vita ẽ q̃ sustẽtatur mãli pane:
ſʒ ⁊ alia longe felicior: longe melior: lon
geq; diuturnior q̃ reficit btã visione dei.
Cũ ergo paucissimi reperiãt q̃ ad illã de
siderandã suã mẽtẽ inflãmẽt: ppterea in
hoc ſmone de vita hois erimus verba
facturi. quã ꝯsiderandã pponim⁹ ſm tri
plicem statum videlicet.
Prio ſm statũ nãe ꝯdite.
Scdo ſm statũ nature lapse.
Tertio ſm statum nature beate.

¶ De vita hois ſm statũ ei⁹ añ pctm̃ q̃
erat sine passiõe sine labore: ⁊ sine mori
endi ncẽitate ⁊ obligatiõe. Caplm. j.

P Rimo cõsiderãda pponit hois
vita ſm statũ nãe ꝯdite siue ino
cẽtie vl' origialis iustitie añ. s. q̃
p̃mi parentes peccassent. Et in tali statu
reperim⁹ triplicẽ ꝯditionẽ humane vite.
Prima cõditio dicitur impassibilitatis.
Scda tranqllitatis. Tertia imortalitatis
¶ Prima illi⁹ vite cõditio dicit ipassibi
litatis. qa viuebat tũc hõ sine passione:
nullũq; cõtrariũ euʒ ledere poterat. Vñ
Isidor⁹ i li. d trinitate. quẽ magister. xix.
dis. secũdi li. allegat. sic inquit. Si hõ in
padiso inocẽter viueret nec ignis eũ vre
ret: nec aq̃ mergeret: nec aeris absentia
suffocaret: nec oia que nocẽt mortalib⁹
ipediret. Et Aug. xiiij. li. d ci. dei. c. xxvi.
ait. Viuebat itaq; hõ in padiso sicut vo
lebat: q̃diu hoc volebat quod deus ius/
serat. viuebat fruẽs deo ex quo bono bo
nus erat. Viuebat sine vlla egestate. sem
per ita viuere habens in potestate. Ci/
bus aderat ne esuriret. potus ne sitiret.
lignũ vite ne illũ senecta dissolueret. Ni
hil corruptiõis in corpore vel ex corpore
vllas molestias: vllis eius sensib⁹ ingere
bat. Null⁹ intern⁹ morb⁹: nullus ict⁹ me
tuebatur extrinsecus. Sũma in corpore
sanitas erat: in animo tota trãquillitas. h̃
Aug. Sʒ cõtra ista instare possumus ⁊
arguere multiplr̃. Prio sic. Nulla dos
corpis gloriosi ꝯpetere poterat corpi nõ
glioso: sed corp⁹ p̃morũ parentũ ñ erat

gloriosū q: corpus efficit gloriosum per
redundantiā anime beate. Et aīa ꝑmoꝝ
pentū nō erat beata: qa nō videbat essē
tiā dei. Ergo corporibus illis non potuit
cōpetere aliqua dos corporis gliosi. Sȝ
impassiblitas vt docēt theologi. xlix. di.
quarti. dos est glorificatorū corporū. er
go dos talis in ꝑmis pentibꝰ eē ñ potuit
¶ Scdo arguit. Quia sētire ⁊ intellige-
re ē quoddā pati. Sed in statu innocētie
hō sentiebat ⁊ intelligebat. ergo patieba
tur. ¶ Tertio arguit. quia oē molle nālr
passibile ē a duro. Ergo si corpi hois pri
mi obiectum fuisset aliqđ duruȝ pateret
ab eo. ⁊ sic fuisset passibil. ¶ Ad primū
argumētū rñdet Scotus dis. xix. secūdi
li. q. vna ꝙ impassibilitas sumit dupliciter.
Quedā est que priuat ⁊ potentiam ⁊
actū patiendi. Et hec dos est corporum
glificatoꝝ que nec patiunt nec pati pñt.
⁊ hec non fuit in parentibꝰ primis. Que
dam vero est impassibilitas que ꝑuat ac
tum ⁊ non potentiam. ⁊ hec nō est dos
q̄ fuit i hoibꝰ ꝯditis. qm̄ licet possēt pati
tñ q̄diu diuinū seruassent iperiū nūq̄
passi fuissent. ¶ Ad secūdū obiectū rñ-
det scūs Tho. pte. i. q. xcvii. ar. ij. ꝙ pas-
sio dr̄ dupliciter. Uno mō ꝓpe. ⁊ sic pati
dicit qđ a sua nāli dispositione remouet.
Passio eni est effectus actionis. In re-
bus aūt nāliter ꝯtraria agunt ⁊ patiūtur
ad inuicē: quorū vnū remouet alteruȝ a
sua nāli dispōsitione. Et sic. d. Dama. ꝙ
passio est motus preter nāȝ. Alio modo
dicit passio cōiter ꝓȝ quācunq̄ immuta
tionē etiā si pertineat ad ꝑfectionē nāe. ⁊
sic intelligere ⁊ sentire ⁊ hiꝰ q̄ ordinātur
ad bonū nāe largo modo dicūt passiōes
Cū aūt dicit ꝙ erat hō ipassibilis. intel
ligendum ē ꝙ hō non patiebat passione
ꝑmo modo dicta. ¶ Ad tertiū argumē
tuȝ rñdet prefatus doctor. ꝙ i illo statu
poterat homo ꝑseruar corpus ne pateret
ab aliquo duro: ptiȝ quidē p ꝓpriā rōnē
p quā poterat vitare nociua: partim etiā
p diuinaȝ ꝓuidētiā que sic ipsum tuebat
vt nihil ei occurreret ex improuiso a quo
lederet. Actus ergo cuiuscūq̄ agent cō

trarij in corpus hois fuisset impeditus
ne illud lederet a potētia dei. Ipsa eqdē
suspendit viȝ ignis vt nō offenderet nō
vreret nec calefaceret tres pueros mis-
sos in fornacem succensam nimis iussu
Nabuchodonosor. vt pȝ Daniel. iij. Si
militer scissima v̄go Agnes flāmis inie
cta nihil nocumēti passa est. ⁊ Joannes
euangelista iussu. Domiciani crudelissi-
mi. Rome i doliū feruentis olei missus
diuina se protegente gratia illesus exiuit
Quibꝰ exemptis ⁊ silibꝰ manuducimur
vt vera esse idubitanter credamꝰ ea que
dicunt de impassibilitate hois in statu in
nocentie. ¶ Secūda cōditio vite hois
in statu nature cōdite dicit tranqllitatis
Uiuebat equidē in trāquillitate in quiete
absq̄ aliquo penali labore. Non erat ei
opus fodere terrā. serere campos. colere
agros. plātare vineas. ꝯstruere domos.
ꝑagrare prouincias. nauigare maria. te-
xere linū aut lanā. vel alia facere: que cū
sudore. a nobis fiunt vt vita nostra mise
ra sustentet. Habitabat i ꝑadiso delicia-
rum. vt inqnit Dama. li. ij. Et Aug. xiiij.
de ciui. dei. vbi acris puritas ⁊ serenitas
aderat: vbi humus sponte suos fructus
gignebat vbi aialia ⁊ volucres celi homi
ni deo obedienti obediebant. ⁊ si diceret
qđ Geñ. ij. dicit ꝙ deꝰ posuit eū in ꝑadi
so voluptat vt oparet. ergo posset dici ꝙ
posuit eū ad laborē. Rñdet Aug. super
Geñ. ꝙ opatio illa nō laboriosa: non te
diosa: sed solatiosa ⁊ delectablis erat q̄-
lis nūc esse solet in his qui plantulas q̄s-
dam irrigant aut flores colligūt. ¶ Ter
tia conditio vite hominis in statu natur
condite dicitur immortalitatis. erat eniȝ
absolutꝰ hō ab obligatione mortis quaȝ
ꝓpter pctm̄ inobediētie incurrit. Unde
Augu. in qō. no. ⁊ ve. testa. inquit. Deus
hoiem fecit qui q̄diu nō peccaret imor
talitate vigeret. ⁊ li. xiij. de ciui. dei. c. iij.
ait. Fatēdū est ꝑmos homines ita fuisse
institutos vt si nō peccassent nullū genꝰ
mortis experirent. Sed eosdem ꝑmos
patres ita fuisse morte mulctatos: vt q-
quid eorum stirpe esset exortuȝ. eadē pena

tenet obnoxiū. Pro magnitudine qppe culpe illius naturaz dānatio mutauit in peius: vt qđ penaliter pcessit in peccātibus primis hoībus. nāliter sequeref in nascentibus ceteris. Si autez diceretur quō poterat corpus illud ex elementis ɔrijs compositū indissolubile pmanere cum compositū ex ɔrijs naturaliter sit dissolubile. q2 vt dicit Auicenna. Contraria semper appetūt ire in regiões ɔrias Rūdet Ago. li. de sacris. d. ꝙ in padiso celesti homo pōt non peccare ꝛ nō pōt peccare. pōt nō mori. ꝛ nō pōt mori: q2 ibi est peccādi ꝛ moriēdi omnimoda impossibilitas. Et i mūdo pōt hō peccare: ꝛ non pōt nō peccare. pōt mori ꝛ nō pt nō mori: q2 est ibi peccandi ꝛ moriendi necessitas. In padiso vo terresti homo potuit peccare ꝛ potuit ñ peccare. potuit mori ꝛ potuit non mori. ita ꝙ in eo fuit moriēdi ꝛ peccādi possibilitas sine necessitate. Scđs āt Tho. i. pte. q. xcvij. art. i. dicit ꝙ aliqd pōt dici incorruptibile triplr. Uno mō ex pte mãe. co. s. ꝙ nō h3 mā3 sicut angelus: vel h3 mā3 q̄ non est in potentia nisi ad vnam formam: sicut corpus celeste. Et hoc dicit icorruptibile fm naturā. Alio mō dicitur aliquid incorruptibile ex pte forme. q2. s. rei corruptibili inheret aliqua dispositio per qua3 totaliter a corruptiōe, phibetur ꝛ hoc dr incorruptibile fm gloriam. quia vt dicit Augu. in epl'a ad Dioscorū. Tam potenti natura fecit deus aīam: vt eius btitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis ꝛ incorruptiōis vigor. Tertio modo dicit aliqd incorruptibile ex parte cause efficientis. Et hoc modo in statu innocentie fuisset incorruptibilis homo ꝛ immortalis. quia vt Aug. dicit in qōnibus noui ꝛ veteris testamēti. Immortalitas illa erat fm vim quanda3 supnālē in aīa residentē: nō aūt p aliquā dispositione3 corpori inherentē. ita ꝙ mors ꝛ corruptio homini ñ nocuiſ3: q2 deꝰ ita statuerat. Ideo dicit adhuc Augu. in li. de baptismo puulorū. Fiebat ordo iustitie vt sicut aīa dño suo: ita corpus ei obediret

O damnosa trāsgressio. o grauis inobedientia pmorum parentum qua ꝛ ipsi ꝛ nos cū eis illiꝰ status oīa iura pdidimꝰ.

¶ De vita hoīs fm statū eius pꝰ lapsu3 ꝛ qualiter ,plongata fuit vita hoīum ad multos ānos. ꝛ āte ꝛ post diluuiū ꝛ modo abbreuiat. Caplm. ij.

Scđo ɔsiderāda ,pponit hoīs vita fm statum nature lapse. Et ɋtu3 ad ,ppositum spectat: tria de illa inquirere debemus. Primū dr ,plongatio. Secundū dubitatio. Tertiū abbreuiatio. Primū de vita hoīs ingrendū dicit prolongatio. Nam licet post pctm̄ data sit plena ptās horrēde morti vt cūctos hoīes vita puaret: tñ de multis legimꝰ ꝙ longissimis annis vixerūt. Uñ Geñ. v. habetur ꝙ Adā vixit annis nōgentis triginta. Et Seth nongentis duodeci. ꝛ Enos nōgentis qnq3. ꝛ Caynan nōgētis sexaginta quinq3. ꝛ Jareth nōgentis sexaginta duobus: ꝛ Mathusalem nongentis sexaginta nouem. Sed de his annis apud plerosq3 satis dubitatum est. An tales fuissent quales ꝛ nunc sunt anni nři. Nā vt ingt Aug. li. xv. de ciui. dei. Plinius secūdꝰ cū audiſ3 homines ad tot annos puenisse. hec oīa in scientia tempor3 venisse est arbitratus inquiens quosdā terminasse ānu3 estate alios hyeme. Archades triu3 mensium annos habuisse. Egyptios ɋttuor. Lauinios tredecim. Acarnanas sex. Ex hoc quidam dicere voluerunt ꝙ dece3 anni illius temporis accipiunt ,p vno āno nostro. volētes ꝙ nongenti āni ex illis eēnt ex nostris nonaginta. Uerūtamen falsū esse cōstat: qa vt ex codicibus hebraicis colligitur centum triginta annorum erat Adam quando tertium filium genuit q anni fm illos tredecim ex nostris essēt Et homo tredecim annorum non potuisset filios generare. S3 omittamꝰ Adā qui fortasse etiam quando creatus est potuit. Quid de Seth qui f3 hebreos erat centum qnq3 annorū qñ genuit Enos. ac p hoc nōdū habebat vndecimū ānū?

Enos vero septuaginta annorũ erat qñ
genuit Malalehel ⁊ sic erat septẽ anno
rũ. Quis hõ septennis generat: si tunc
anni septuaginta nũcupant̃ ꝙ septez fue
runt. et propterea dicimꝰ cũ ꝑfato Aug.
ꝙ tales erant tunc anni quales ⁊ nunc
qđ ꝓbari pt via triplici videlicet. Prio
auctoritate. Scđo rõne. Tertio expiẽtia
¶ Prio ꝓbat̃ auctoritate. Nã. xiiij. ꝑfa
ti li. Aug. iducit scripturã dicẽtẽ. Sexcẽ-
tesimo anno vite Noe mẽse scđo die se
ptimodecimo mẽsis: rupti sunt omnes
fontes abyssi magne. Et iteꝝ Geñ. viij.
Regeuit archa mense septio. xxvij. die
mensis super montes Armenie. At vo
aque ibãt ⁊ decrescebãt vsqꝫ ad decimũ
mensez. Et pꝰ subdit̃. Sexcentesimo pri
mo anno vite. Noe prio mẽse prima die
mẽsis iminute sũt aq̃ sup̃ terrã. Ex qbꝰ
verbis apte deducit̃ ꝙ inter sexcẽtẽsimũ
annũ ⁊ sexcentesimũ ꝑmũ vite Noe flu
xerũt menses duodeciz. ¶ Scđo ꝓbat̃
ꝙ anni illi tales erant q̃les sũt nr̃i. rõne
Josephꝰ eni i prio antiq̃tatũ li. asserens
Hieronymũ egyptiũ Berosiũ chaldeũ
⁊ Manetã: in libris quos de antiq̃tate
scripserũt de ãnis illis cõcordare nobis-
cũ. inducit rõnes quasdam ꝑsuadentes
hoies antiquos potuisse tamdiu viuere.
Et has rõnes assumpsit sibi Nicolaus
de lira sup. v. Geñ. ¶ Prima rõ sumit̃
ex bonitate complexionis ꝑmoꝝ paren
tũ q fuerũt a deo imediate formati ⁊ per
ꝯñs optime cõplexionati: ⁊ sic ad lon-
giorẽ vitã dispositi. Et illa bonitas com-
plexionis magis venit ad hoies ꝓpinq̃s
illius temporis: q̃ꝫ ad remotos tp̄is mo
derni. ¶ Scđa rõ sumit̃ ex modo tem
perate viuẽdi. Ut eniz diximꝰ i s̃mõe de
ieiunio. Uictꝰ sobriꝰ facit ad corporis sa-
nitatẽ. ⁊ ꝑ ꝯñs ad cõseruationẽ ⁊ ꝓlon-
gationez longioris vite. ¶ Tertia rõ su-
mitur ex bonitate nutrimẽti: q̃a ante di
luuiũ terre nascẽtia fuere meliora q̃ꝫ pꝰ
q̃a inundatio diluuij fuit pro maiori ꝑte
ex aquis oceani salsis: que inducunt ste
rilitatẽ terre: ⁊ ꝑ ꝯñs reddũt peiora ter-
re nascẽtia ex qbꝰ breuiat̃ vita hominis.

¶ Quarta rõ sumit̃ ex ꝑfectione sciẽtie
Ade q cognouit v̉tutes fructuũ herba-
rũ lapidũ ꝑciosoꝝ ⁊ oiuz reꝝ naturaliũ
que faciũt ad ꝯseruandã sanitatẽ: ⁊ vitã
ꝓlongandaz. Et de h̃ docuit hoies illiꝰ
tp̄is. ¶ Quinta rõ sumit̃ ex bono aspe-
ctu sideꝝ sup regionẽ illã in q̃ manebãt
qui aspectus multũ facit ad longitudinẽ
vite. Sed per motum celi ꝯtinuum mu
tatus est tp̄e ꝓcedẽte. ¶ Sexta ratio su-
mitur ex dispositione diuina h̃ ordinãte
vt ꝑ longã vitã hoium multiplicaret̃ ge-
nus hũanũ. ¶ Tertio ꝓbat̃ ꝙ illi ãni ta
les erant quales sũt nr̃i. expientia. Nam
vt inq̃t Aug. viij. c. li. xv. de ci. dei. nõ po
tuissent tot hoies ex vno adhuc viuente
ꝑ ordinata ꝯiugia ⁊ honesta m̃rimonia
multiplicari: nisi illius vita fuisset diutur
na. Ut eni dicit mgr̃ historiarũ sup. x. c.
Geñ. Philo. in li. questionũ super Ge.
narrat ꝙ ex tribus filijs Noe adhuc co
uiuente pꝰ diluuiũ nati sunt. xxiiij. milia
virorũ ⁊ centum exceptis mulieribus ⁊
paruulis. Uixit quippe Noe pꝰ diluuiuz
annis trecentis q̃nquagita. ⁊ fuere oẽs
anni vite eius nongẽti quinquaginta vt
pꝫ Geñ. ix. c. Dicit etiã Aug. vbi. s̃. Qđ
ex vno Abrahã nõ multo ampliꝰ q̃drin
gentis annis numerositas hebree gẽtis
tanta ꝓcreata est: vt i exitu eiusdẽ ppli ex
egypto sexcẽta milia hoium fuisse referã
tur bellice iuuẽtutis. ¶ Secundũ ingrẽ-
dum de vita hois lapsi dicitur dubitatio
Dubitant nanqꝫ quidã vtrũ pꝰ diluuium
vixerint hoies vltra centũ ⁊ viginti ãnos
ꝓpter verba que Geñ. ix. dixit deus ad
Noe. Nõ ꝑmanebit inq̃t spũs meus in
hoie: q2 caro est. Erũtqꝫ dies illius cẽtũ
xx. annorũ. Et rñdet Aug. c. xxiiij. li. de
ciui. dei. superius allegati. Qđ iste nõ fu
it terminus humane vite pꝰ diluuiũ: sed
terminus assignatus ad pniam his q in
diluuio erant ꝑituri. Et vt testat̃ mgr̃ in
historia scolastica deꝰ dixit illa v̉ba añ
ãnos. xx. q̃ꝫ cepisset archa fieri. q legitur
facta in centum annoꝝ spacio. Uel s̃m
Strabũ eo ãno dixit deus v̉ba illa quo
cepit archa fieri. Sed quia in malicia

ꝑseuerauerũt añ p̄fixũ terminũ.ſ.an-
no centeſimo deleti ſũt.Q̇ꝺ etiã poſt di
luuiũ vixerũt hoĩes ſup̄ centũ ⁊.xx.an-
nos pꝫ in ſcriptura.Ut eni habet̃ Geñ.
xi.c.Sem centũ annoꝝ erat qñ genuit
Arphaxat biẽnio poſt diluuiũ:⁊ poſt vi
xit annis qngentis qnquaginta q̄ttuoꝛ.
Thare vixit ãnis ducẽti qnq̄ꝫ.Et Geñ.
xxv.habet̃ ꝙ Abrahã vixit annis centũ
ſeptuaginta qnq̄ꝫ.Iſaac etiã vixit annis
centũ octuaginta vt pꝫ Geñ.xxxv.⁊ ſic
inuenti ſũt ꝙꝫ plures alij q̄ poſt diluuiũ
vixerũt vltra cẽtũ viginti annos.¶ Ter
tiũ inquirenduꝫ de vita hoĩs lapſi dicit̃
abbreuiatio.Nã omiſſis illoꝝ tẽpoꝝ
que preterierũt ↄditionibus cõſiderare
debem⁹ ꝙꝫ fragilis ꝙꝫ debilis ꝙꝫue bre-
uis ſit vita hominum tp̄is nr̃i.Uix vn⁹
rep̄it̃ e mille qui centenariũ imo octoge
nariũ aut ſexagenarium numeruꝫ attin
gat annoꝝ.Deficit nẽpe vt in plibus ni
mis repente vita.Quiſnã non videat q̊t
quottidie infantes:quot pueri:quot ado
leſcentuli robuſtini iuuenes ⁊ decoꝛe pu
elle cum luctu ⁊ lachꝛymis ducãtur ad
ſepelliendum:O vana ſpes.o deceptrix
fiducia coꝝ qui cõfidunt in iuuẽtute in
diuitijs.in magnificentijs ⁊ ſilib⁹ hono
ribus dominijs ⁊ ſolatijs.Preterennt
nanq̄ꝫ oĩa iſta velut vmbꝛa.Oium vita
breuiſſima eſt.Faciãt hoĩes quicq̄d velit
vt ad ſenectutem attingant:⁊ in etate de
crepita moꝛiant̃:adhuc ſatis anguſtum
ſatiſq̄ꝫ breue videbit̃ ſapientibus omne
tempus vite huius.

¶ De vita hoĩs i btĩtudine q̄ erit cũ ple
na ſatietate abſq̄ꝫ admixtione cuiuſcũq̄ꝫ
ↄrij ⁊ cũ perpetuitate. Capl̃m.iij.

t Ertio ↄſideranda eſt vita hoĩs
ſm̃ ſtatũ nature beate quoniaꝫ
tandẽ illa ſola deſideranda eſt:
illa amabilis:illa deniq̄ꝫ oĩ ſtudio perq̄-
renda.Pro illa ſollicitatiſſime eſt cogi
tandum que vere vita eſt.In qua potiſ
ſime tres conditiones excellentiſſime re
ꝑiunt̃.Pria dr̃ ſatietas.Scd̃a puritas
Tertia eternitaſ.¶ Pria excellẽtiſſima
conditio vite btẽ dicit̃ ſacietas:q̄a in illa
ex plena oĩum bonoꝝ ꝑticipatiõe plene
ſatiabitur anim⁹.ſꝫ illud p̄s.Satiabor
cũ apparuerit gloꝛia tua.Et de hac ſatie
tate copioſius diſſeremus in ſermone ꝺ
btĩtudine in li.de virtutibus.¶ Secun-
da conditio excellentiſſima vite beate di
citur puritas.q꞉ pura erit ⁊ mũda ab oĩ
malo ſiue ab omni ↄrio.Uñ Io.Apoc.
xxi.de beatis ſic ait.Abſterget de⁹ oẽꝫ la
chꝛymã ab oculis eoꝝ ⁊ moꝛs vltra nõ
erit neq̄ꝫ luctus neq̄ꝫ clamoꝛ neq̄ꝫ doloꝛ
erit vlt.Et.vij.c.idẽ ait.Nõ eſuriẽt neq̄ꝫ
ſitient amplius:neq̄ꝫ cadet ſup̱ illos ſol
neq̄ꝫ vllus eſtus.¶ Tertia conditio ex-
cellentiſſima vite btẽ dr̃ eternitas.Uita
nanq̄ꝫ illa durabit in eternũ ⁊ non defi-
ciet.Propterea ſic pulchꝛe in ſcripturis
ſanctis nominatur eterna.Uñ.ij.Ma-
chabeoꝝ.vij.c.Rex mũdi ꝺfũctos nos
ꝓ ſuis legib⁹ in eterne vite reſurrectione
ſuſcitabit.Et Sap̄.v.Iuſti autẽ in ꝑpe-
tuũ viuẽt.⁊.i.Pet̃.v.De⁹ omnis gratie
vocauit nos in eternã gl̃iaꝫ ſuã.Et.ij.c.
i.Abundanter miniſtrabit̃ nob̄ introit⁹
i eternũ regnũ dñi nr̃i:⁊ ſaluatoꝛis ih̄u
xp̄i.⁊ ad Gal̃.vi.Qui ſeminat i ſpũ:de
ſpũ metet vitã eternã.⁊ Ioh̄.iij.xp̄us.d.
Sic deus dilexit munduꝫ vt filiũ ſuum
vnigenitũ daret:vt oĩs qui credit in illũ
nõ ꝑeat:ſꝫ habeat vitam eternã.⁊.vi.c.
Hec ẽ volũtas patris mei qui miſit me:
vt oĩs qui videt filiũ ⁊ credit in euꝫ non
ꝑeat:ſꝫ habeat vitaꝫ eternã.⁊.x.c.Oues
mee vocem meã audiũt:⁊ ego agnoſco
eas ⁊ ſequũt̃ me.⁊ ego vitã eternã do eis
⁊ Math.xix.Omnis q̄ reliq̄rit domũ:
vel fratres aut ſoꝛoꝛes:aut patrem:aut
matrẽ:aut vxoꝛem:aut filios:aut agros
ꝓpter nomẽ meũ centuplũ accipiet ⁊ vi
tã eternã poſſidebit.⁊ Mat.xxv.Ibunt
hi in ſuppliciũ eternũ:iuſti ãt i vitã eter-
nã:Mirũ certe cur tãta ſit mĺtoꝛuꝫ ve-
coꝛdia imo inſipientia:qui tã mira tam
alta tãq̄ꝫ iocũda audiẽtes de btã vita ad
eam ꝓperare nõ cogitant.Nam ſi tan-
ta faciũt ꝓ ↄſuatione vite pñtis.cur etiã
eadẽ ⁊ ſilia facere recuſant ꝓ adeptione
future vite:Hec vita laboꝛioſa eſt.illa

deliciosa. hec ingeta. illa trāq̄lla. hec in/
stabilis. illa firma. hec piculosa. illa secu
ra. h̄ dubia. illa certa. h̄ periculis plēa. il/
la pericula nō formidans. hec cōmunis
bonis ⁊ malis. illa ꝓpria tantum bonoꝝ
Hec tandem breuissima momentanea
⁊ caduca. illa v̄o vt diximus perpetua ⁊
sempiterna. O igit̄ dānabil' reprehensi/
bilisq̄ʒ imprudētia hoīuʒ huius seculi: q̄
tātū ꝓcurāt panē vt viuāt: viuant inquā
ad modicū ⁊ q̄si nihil: ⁊ nō q̄runt virtu
tes. nō pniam: nō bona opa p q̄ viuere
possint vita illa btā ꝑenni. Inquit xp̄us:
Non in solo pane viuit hō, q̄a nō hec so
la vita est magnifacienda cui panis ē ne
cessarius: sed alia exquirenda in q̄ deus
p̄n̄tia sue claritatis pascit intuentiū oīuʒ
tam angeloꝝ q̄ʒ hoīuʒ desideria ⁊ appe
titus. vbi oēs pariter collaudabim⁹ ipsuʒ
deū fontē bonoꝝ oīuʒ: q̄ sit bn̄dict⁹ ꝑ in
finita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria secunda post p̄mā dominicā in
quadragesima de veritate tremendi iu/
dicij contra eos qui de illo male sentiūt.
Sermo. xxiiij.

Um venerit filius hois in maie/
state sua ⁊ omnes ange
li ei⁹ cū eo: tūc sedebit
sup sedē maiestatis sue
⁊ congregabūt̄ ante eū
oēs gētes. Saluatoris n̄ri verba sūt ista
originaliter Math. xxv. c. ⁊ in euange/
lio hodierno. Diem terribilē vltimi iudi
cij ꝯsiderantes satis sup̄q̄ʒ timere debe/
mus: ne simul cuʒ damnatis ⁊ diabolis
ꝓijciamur in igneʒ eternū. Sūt tn̄ m̄lti
qui letant̄ cum male faciūt. ⁊ deum non
timēt ac hoies nō verēt̄ qui credere no
lunt q̄ filius hois vētur⁹ sit ad iudicādū
oēs rōnēq̄ʒ ab oib⁹ exigēdā. Eaꝓpter vt
ait Augu. li. xx. de ci. dei. c. i. De die vltio
iudicij dei. quod ipse donauerit locuturi
cumq̄ʒ asserturi aduersus impios ⁊ icre
dulos tanq̄ʒ in edificij fundamento pri⁹
ponere debem⁹ testimonia diuina. Hec
ille. In h̄ itaq̄ʒ sermone desudabim⁹ om
ni igenio vincere curiosos: incredulosq̄ʒ
confundere: quib⁹ v̄itatē iudicij p scārū
scripturaꝝ sacroꝝq̄ʒ doctorū dicta dilu/
cida ōndem⁹. Et vt ordinate veniamus
in campū: notabim⁹ i hoc s̄mōe triplex
testimoniū q̊ ꝓbatur futuruʒ vniuersale
iudicium.

Primū est patrū ⁊ ꝓphaꝝ.
Secūdū xp̄i ⁊ ap̄loꝝ.
Tertium ecclesie ⁊ doctoꝝ.

¶ Qđ oēs p̄res ac ꝓphe veteris testi di
uinit⁹ ispirati p̄dixerīt xp̄ʒ eē vēturuʒ ad
iudicādos viuos ⁊ mortuos. Capl'm. i.

p Rimū testimoniū q̊ ꝓbat̄ futuꝝ
iudiciū vniūsale dicit̄ paꝝ ⁊ ꝓ/
phetaꝝ. ⁊ licet Augu. v. c. p̄fati
lib. xx. de ci. dei. dicat prius eligenda esse
testimonia noui testi q̄ʒ veteris: qm̄ q̄ʒ/
uis vetera p̄ora sint t̄pe: noua tn̄ an̄po/
nenda sunt dignitate. Veruʒ in h̄ dicēdi
gn̄e mihi pl⁹ satisfacit vt a veteris testi pa
gia sumā originē. Ideo audiam⁹ qđ ibi po
nit̄ de iudicio. Ge. xv. c. De⁹ ad Abrahā
loquens ait. Ego iudicabo. ⁊ Deu. xxxij.
Judicabit dn̄s pp̄lm suū ⁊ in seruis suis
miserebit̄. Et Job. xix. Fugite a facie gla
dij. quia vltor iniquitatum gladius est. ⁊
scitote eē iudiciū. ⁊ i. Reg. ij. Dn̄s ascen
dit in celos ⁊ intonuit ⁊ ipse iudicat orbē
terraꝝ. ⁊ psal. ix. Parauit i iudicio thro
nū suū. ⁊ p̄s. lxxi. Judicabit paupes po/
puli ⁊c. Et p̄s. cix. Judicabit in nationi/
bus iplebit ruinas ⁊c. ⁊ puer. xxij. Judi
cabit dn̄s. ⁊ xxix. A domino egredietur
iudiciū singuloꝝ. ⁊ Ecclíastes. iij. Justū
⁊ impiū iudicabit dn̄s. ⁊ t̄ps oīs rei tūc
erit: ⁊ Sapi. iij. Fulgebunt iusti ⁊ tanq̄ʒ
scintille ⁊c. Et Judith. xvi. Ve gēti isur
gēti sup gen⁹ meū. dn̄s. n. omnipotēs iu
dicabit in eis: in die iudicij visitabit illos
Et Isa. iij. Stat ad iudiciuʒ dominus ⁊
stat ad iudicandos pp̄los: dn̄s ad iudi/
cium veniet cum senatorib⁹ populi sui ⁊
p̄ncibus eius. ⁊ xi. c. Non s̄m visionem
oculoꝝ iudicabit neq̄ʒ s̄m auditū auriū
arguet: sʒ iudicabit in iustitia paupes: ⁊
ar. i equi. ꝓ mā. terre. ⁊ ꝑcutiet t̄rā virga

ordis sui. et.c.xiij. Ecce dies dñi veñiet cru delis et idignatiōis plenus: et ire furoris ad ponendam terram in solitudinē et peccatores eius contere͂dos de ea. Et.li.c. Brachia nostra populos iudicabunt. et Ezech.vii. Judicabo te iuxta vias tuas et Daniel.vij. Judiciū.sedebit. Et Johel ij. Conturbent oēs hitatores terre: quia venit dies dñi.qa.ppe est dies tenebrarum et caliginis: Dies nebule et turbinis. Et Michee.iiij. Judicabit populos mltos et corripiet gentes fortes. Et Sophonie i. Juxta ē dies dñi magnus: iuxta et velox nimis. Dies ire dies illa, dies tribulatiōnis et angustie: dies calamitatis et miserie. dies tenebrarum et caliginis: dies nebule et turbinis: dies tube et clangoris super ciuitates munitas et sup angelos excelsos: et tribulabo homines: et ambulabūt vt ceci: qz dño peccauerūt: et effūdet sanguis eorum sicut humus: et corpa eorū sicut stercora. Sed et argētū eorū et aurū eorū nō poterit liberare eos i die ire dñi Jn igne zeli eius deuorabit ois terra: qz ↄsumationē cū festinatione faciet cūctis hitantibus terram. Sm autem Augu. tps iudicij aliquando dies iudicij: aliquādo dies dñi nuncupat. Hunc vero vltimi iudicij diuini diez dicimus nouissimum tps Nam p quot dies h iudiciū tendatur incertū est. Sed scripturarum more dies solet poni.p tpe. Si vero aliqs obijceret ↄ auctoritates predictas quibus iudicium asseritur qꝫ aliter esset intelligende eo qꝫ vt habetur: Naum.i. Nō iudicabit deus bis in idipsum. Sed nūc deus iudicat de singulis orībus hoium: cum cuilibet post mortem retribuat penam vl gloriā ergo iterū eos nō iudicabit. Respondet Ri.xlvij.di.q̄rti.ar.i.q.i.ad.ij. Qd iudiciū q̄ nūc iudicat deus cuiuslibz psone singularis nec ē oibus manifestū: nec tribuit totū premiū nec totum suppliciuz: quia punit aias non in corporibus: et similiter premiat de cōi lege. Jllud aūt iudicium quod futurū est erit omniū simul et oibus manifestuz: et reddet cuilibet sui premij et sui supplicij cōplemētuz et cōposuiū ex anima et corpore iudicabit. Sic ergo pz qꝫ nō iudicabit bis in idipsū: quia penaz quaz aiabus ante inflixerat iterum non isliget: sz qd deerat supaddet. Hic Aug. li.xx.de ciui.dei.c.i.ait. Jste dies iudicij proprie iam vocatur eo qꝫ nullus ibi erit imperite querele locus cur iniustus ille sit felix. ille iustus infelix. omniuz nanqꝫ tunc non nisi bonorū vera et plena felicitas. et oium non nisi malorum digna et sūma infelicitas appebit. h ille.

¶ Qd xp̄us et eius apli predixerūt apte vniuersale. iudiciū eē futurum q̄ oēs boni et mali cōgregabūt ante tribunal iudicis.

Caplm.ij.

Secundū testimoniū quo.pbat futurum iudiciū est xp̄i et aplorum. Jpse nanqꝫ saluator cuz obiurgaret ciuitates i quibus virtutes magnas fecerat neqꝫ crediderant. Math.xi.ait. Ve tibi Corozaim. ve tibi Bethsaida: qz si in Tyro et Sidone facte esset virtutes que facte sunt olim in vobis: in cilicio et cinere penitentiam egissent. Verūtñ dico vobis: Tyro et Sidoni remissius erit ꝙ vobis in die iudicij. et Mat.xij. Viri Niniuite surgent in iudicio cum generatione ista et ↄdemnabunt eā. qz pniaz egerūt in pdicatōe Jone. Notādū tñ.p intelligētia istorum vborum sz Ri.i q̄rto di. xlvij.ar.i.q.ij. Qd extendēdo nomē iudicādi.qnqꝫ modis pt alicui ↄuēire iudiciū. Primo ex ordiaria ptāte. et sic iudicabit tota trinitas. Scđo delegata ptāte. et sic iudicabit filius. s.xp̄s i q̄tū hō. Jo.v. Pr oē iudiciū dedit filio. et Daniel.vij. Aspiciebā donec throni positi sūt: et antiquus dierum sedit. et infra. Aspiciebā i visiōe noctis: et ecce cū nubibus celi q̄i filius hois veiebat et vsqꝫ ad ātiquū dierum puēit et in ↄspcū eius obtulerūt eū: et dedit ei ptātē et honorē et regnū: vt oēs tribus ppli et ligue ipsi suirēt. et ptās eius ptās eterna q̄ nō auferetur. et regnū eius qd n corrūpet. Tertio assessoria dignitate. et sic iudicabūt viri perfecti qui erūt.p pfectione meritorū suorū assistentes iudici. Vñ de aplis Luce.xi. xp̄s ipse dixit. Jō ipsi iudices vri erunt.

Et Math.xix.aplis ipsis rettulit.Amē
dico vob ꝙ vos q̄ secuti estis ⁊c .Quar
to approbatione.⁊ sic iudicabūt oēs ele/
cti. Oēs.n.approbabūt iudicis sētentiā.
Vn̄ Apoc.xix.Joh.ait.Audiui q̄si vocē
tubarū multarū in celo dicentium alle/
luia.Laus glīa ⁊ virtꝰ deo nostro:q̄z ve
ra ⁊ iusta sunt iudicia eius.Quito ꝯpa/
tione q̄z minꝰ mali iudicabūt magis ma
los ⁊ sic sumit̄ iudiciū i auctoritate ꝑalle
gata de Niniuit̄.Predicauit insup xp̄s
futurum iudicium.Math.xiij.vbi post
ꝑabolā de bono semine in agro semina
to ⁊ ʒiʒanijs exortis tandē illā sic exposu
it.Qui seminat bonū semen est filiꝰ ho/
minis.Ager aūt est mundus.Bonum
ṽo semē hi sūt filij regni.ʒiʒania aūt sūt
filij nequā.Inimicꝰ aūt q̄ superseminauit
ea ē diabolꝰ.messis ṽo cōsumatio scli ē
messores angeli.Sicut ergo colligūt̄ ʒi/
ʒania ⁊ igni cōburūtur:sic erit in consu/
matione seculi.Mittet filiꝰ hoīs āgelos
suos ⁊ colligēt de regno eiꝰ oīa scandala
⁊ eos qui faciūt iniq̄tatē ⁊ mittent eos i
caminū ignis:ibi erit fletus ⁊ stridor dē
tium.Tunc fulgebunt iusti sicut sol in re
gno patris eorū.Qui habet aures audi
endi audiat.Ut autem scribit Aug.vi.c.
xx.li.de ciuita.dei.xp̄us in hac auctorita
te iudicium q̄dē vl' diē iudicij non noīa/
uit:sꝫ eum multo clarius ipsis rebus ex
pressit.⁊ in fine seculi futurūꝫ esse predi/
xit.In eodē etiā loco euangelij xp̄s iudi
ciū fatet̄.q̄n̄ sequit̄.Simile est regnū ce
lorūꝫ sagene 'misse in mari ⁊c.vsq̄ꝫ ibi.⁊
stridor dentiū.Et vt breuiꝰ hanc ṽitatēꝫ
futuri iudicij per xp̄ꝫ ꝑdicatam accipia.
mus:adest lectio sc̄i euangelij hodierna
in qua nō solū de futuro iudicio:sꝫ ⁊ de
modo de quo in sequētibus ſmonibꝰ di
cemus fit specialis mētio.Apli insuper
hoc iudiciuꝫ ꝑnūciauere.Vn̄ Petrꝰ.ij.
ep̄l'a.iij.c.ait.Venient in nouissimis die/
bus i deceptiōe illusores iuxta proprias
ꝯscias ambulantes ⁊ dicentes.Ubi ē ꝓ
missio aut aduentus eiꝰ:Ex q̄ eni p̄res
dormierūt oīa sic ꝑseuerāt ab initio crea
ture.Latet eni eos hoc volentes ꝙ celi

erant prius ⁊ terra de aqua ⁊ per aquaꝫ
ꝯsistens dei ṽbo:ꝑ que ille nūc mūdus
aqua inundatus perijt.Celi aūt q̄ nunc
sūt ⁊ terra eodē ṽbo repositi sunt igne re
seruandi in diem iudicij ⁊ perditiōis im
piorū hoīuꝫ.Vnū ṽo h̄ non lateat vos
carissimi:q̄a vnꝰ di es apō dn̄ꝫ sicut mil
le anni:⁊ mille anni sicut vnus dies.nō
tardat dominus promissioneꝫ suā: sicut
quidam existimāt.Aug.aūt hāc auctori
tatē.xviij.c.xx.de ciuita.dei.exponendo
dicit.Celos istos aereos intelligimus q̄
rnm locū ac spacium aq̄ diluuij crescen
do supauit:nō āt illos supremos vbi sol
⁊ luna ac sidera cōstituta sūt.Et Jac.v.
Patientes estote f̄res vsq̄ꝫ ad aduentū
domini.Ecce agricola expectat ꝑciosū
fructū terre.patiēter ferens donec acci/
piat tꝑaneū ⁊ serotinū.Patientes esto/
te ⁊ vos ⁊ confirmate corda vr̄a q̄m̄ ad
uentus dn̄i appropinq̄bit.Et Paulus.
ij.Cor.v.sic ait.Oēs eni nos manifesta
ri oportet ante tribunal christi vt referat
vnusquisq̄ꝫ propria corporis ꝓut gessit:
siue bonū siue malum.Quid dicēt am/
plius increduli vbi tam validissima ⁊ fi/
dedigna de venturo iudicio audiuntur
testimōia:O ꝑtinaces peccatores.o ver
miculi debilissimi credite credite.Non
sūt locuti ꝓphe:nō apli:nō deniq̄ꝫ xp̄s
ṽba mendacij qui ṽitateꝫ tantope dile/
xerūt:vt ꝓ illa etiā mori nō recusarent.
O somnolenti.o pigri ⁊ carnales hoīes
recordamini de primo aduentu ih̄u xp̄i
filij dei:de quo per tot ānoꝝ milia accla
matum est.Veniet veniet ad redimēdū
populū ⁊ ad saluandas gentes:⁊ tandē
venit.⁊ que ꝑdicta fuerāt de ipso in scri/
pturis plene ꝯpleuit.De secundo modo
aduētu scriptura sacra proclamat oīs ⁊
loquitur.Jō firmiter ē tenēdū ꝙ oīo ve
niet.Veniet inq̄uaꝫ fortis ⁊ terribilis ex/
celsus ⁊ gl'iosus i maiestate ⁊ glīa ad hu
miliandos superbos:ad reprobandum
luxuriosos:ad arguendum auaros:ad
cōdemnāduꝫ tandē eternis cruciatibus
cū corꝑe ⁊ aīa quoscūq̄ꝫ miseros pctō/
res.O anima sterilis quid agis:Quid

dormis? Cur venturꝝ iudicē tā ſeue tibi ꝯminātē nō times? quare peccata tua nō̃ corrigis nō dimittis nō emēdas? Quo/modo cū illis cōparere coraʒ iudice au debis taʒ equiſſimo? Propterea Joh. Apoc. xiiij. audiuit angelū voce magna clamantē. Timete deū ꝛ date illi gliam ꝛ honorē: qa venit hora iudicij eius. O ꝑlati ꝛ magni viri eccleſie. o. iperatores. o reges. o principes. o barones. o duces o milites. o doctores. o iudices. o phi. o eloquentes oratores. O delicati iuuenes o formoſe puelle. o annoſi ſenes. o ſolici ti mercatores. o artifices. o iudei. o. gen/tiles. o xp̄iani. o virgines. o vidue. o cō/iugati. Timete deū timete deū timete de uʒ: quia veniet ꝛ nō tardabit.

¶ Qō oēs doctores eccleſie ſcē loquāt terribilia ꝛ tremēda valde de futuro iu/dicio gnāli. Capl̄m. iij.

Ertiū teſtimoniū quo ꝓbat fu/turū iudiciū dicitur eccleſie ꝛ ſa crorꝝ doctorū. Ipſa nāqꝫ ecclia in vtroqꝫ ſymbolo tā apl̄orūʒ q̄ꝫ patruʒ venturū xp̄m ad iudiciū ꝯfitet. Et h̄ eſt ſeptimus articulus fidei. vt dicit glo. c. i. de ſumma tri. ꝛ fi. ca. ſup v̊bo venturus Jō Augu. c. i. xx. lib. de ci. dei ait. Tenet oīs ecclia dei veri xp̄m de celo eſſe ven/turuʒ ad iudicandos viuos ꝛ mortuos. Inſuper de hoc iudicio clare ꝛ ſepi⁹ lo/quunt ſacri doctores. vñ Bern. in q̄daʒ epl̄a ait. Veiet dies illa qñ plus valebūt pura corda q̄ꝫ aſtuta verba: ꝯſcia bona q̄ꝫ marſupia plena: qm̄ qdem iudex ille non flectetur donis nec falletur v̊bis. et Hiero. ad Sabinianū diaconū lapſuʒ. Parce queſo aīe tue ꝛ crede dei futuruʒ iudicium. ꝛ idē ad Aſellaʒ de fictis ami/cis. Ante tribunal xp̄i ſtabimus. ibi pa/tebit qua mente quis vixerit. Et idem ad Heliodorū de cōtemptu mūdi. Ve niet vēiet dies illa qua corruptiuū hoc ꝛ mortale induat incorruptionē ꝛ immor talitatē. Btūs ſeruus quē inuenerit dñs vigilantem. Tūc ad voceʒ tube pauebit terra cū pplis. Tūc gaudebis cū iudica turo dño. lugubrit mūd⁹ imugiet ꝛ trib⁹ ad tribuʒ pectora ferient. Potentiſſimi quondā reges nudo latere palpitabunt Exhibebit cuʒ prole ſua venere tūc igni tus Jupiter. Adducet ꝛ cum ſuis ſtult⁹ Plato diſcipul. Ariſtolis argumēta nō̃ proderunt. Tūc tu ruſticanus ꝛ pauper exultabis gaudebis ac dices: Ecce cru/cifixus deus me⁹. Ecce iudex qui obuo/lutus pannis in preſepio vagijt. Hic eſt operarij ac q̄ſtuarie fili⁹. Hic mr̄is ge/ſtatus ſinu hoiem deus fugit in egyptuʒ Hic veſtitus coccino. Hic ſentib⁹ coro/natus. Hic magus demoniuʒ hñs ꝛ ſa/marites. Cerne man⁹ iudee q̄s fixeras. Cerne latus romane qō foderas. Vide te corpus an idē ſit quod dicebatis clam nocte ſuſtuliſſe diſcipulos. hec ille. ꝛ ideʒ ad Palma. ꝛ Oceanuʒ. Aderit illa di/es in qua facta noſtra quaſi in quadā ta bula depicta mōſtranda erunt. O quāꝫ in die illa expediſſet ſi ꝛ ſenſu corporis ꝛ viſcerꝝ vigore caruiſſēt. quanti paſtores phis: quāti ruſtici oratoribus: quāti ebe/tes ꝛ muti argutijs preferendi ſunt Cice ronis. ꝛ Grego. omel. xxxix. Preſentis tpis ſi q̄ eſt ita eſt agēda leticia: vt nūq̄ꝫ amaritudo ſequentꝫ iudicij recedat a me moria. Quis contradicere pōt qs audet qs debet tā ꝓbatiſſime v̊itati? Ecce. iaʒ audiuim⁹ tā ꝑclariſſimas voces q̄ pecca toribus terribile dei iudiciuʒ ꝯmināt fu/turū. Nō letent nō ſecuri viuāt: ſi nō̃ pu/niunt in hac vita. Non ſunt vane voces ſcripturarꝝ q̄ ve pctōrib⁹ ꝛ malefacienti/bus nunciat. Ve ait ſapiēs. Ecc. ij. diſſo lutis corde. Et. xli. Ve vobis viri impij q dereliquiſtis legeʒ dñi. Et Iſa. i. Ve gen ti peccatrici. Et. iij. Ve impio in malis ſu is. Et. xlv. Ve q cōtradicit factori ſuo. Et Apoc. xviij. Audiui vocē vni⁹ agle volātꝫ ꝑ mediū celū voce magna clamantis ꝛ dicētis. Ve ve ve habitātib⁹ i terra. id eſt iniqs pctōribus ꝛ malis hoibus. O hu mana ꝑſumptio. O deteſtabilis ꝛ ꝑicu/loſa ꝯfidentia eorum q in ſua mala vita dei iudicium nō formidant. O inſenſati pctōres cogitate diligentꝫ qd acturi eritꝫ vel qd rñſuri in extremo iudicij die. ꝛ dū

cognoscitis nullã esse in vobis astutiam nullãq3 virtutẽ quibus iudici eterno pos sitis obsistere reuertimini ad pniam vt sic esse valeatis de numero electorum q pcipient rgnũ eternũ i q̃ de⁹ cũ oib⁹ scis viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia scd̃e ebdomade in q̃dragesima. de formidabilib⁹ iudicijs signis

Sermo. xxv.

Diciebat omnes emẽtes ꝛ vẽdẽtes d̃ tẽplo mat. xxi. ꝛ i euãgelio hodierno. q̃ȝ terribil' appebit i iudicio xp̃s clare ostẽdit nob̃ sacra euãgelica lectio hodierna in q̃ narrat celebre ac famosũ iudiciũ ꝛ signũ ptãtis q̃ erat in xp̃o q solus potuit flagello facto de funicul' grãdẽ mltitudinẽ foras templũ eijcere. Cõuenerãt qdẽ ibi vt solet fieri ppli in magno numero: neq3 iuentus ẽ q̃sq̃ȝ q potuerit resistere virtuti q̃ erat i vno solo hoie ihu xp̃o pp latentẽ ei⁹ diuinitatẽ. Ipse ergo vt potuit eijcere adhuc in nr̃a humilitate cõsistẽs oẽs vẽdẽtes ꝛ emẽtes de tẽplo: vẽturus ẽ in maiestate sua ad segregãdũ a cõsortio iustorũ cũctos pctõres ipenitẽtes. añ tñ aduẽtũ ei⁹ p̃cedẽt terribilia signa q̃ in h̃ s̃mone merito cõtẽplari debem⁹ vt p illoꝝ recordationẽ deũ timẽtes ꝛ ad penitentiã redeũtes: ñ iueniamur i nũero illoꝝ q̃s xp̃s tã acriter a sua facie eiecit ꝛ eternal'r cõdẽnabit. De ip̃is 'g° iu. signis tria mysteria p̃ncipalia erũt d̃claranda.

Primũ dĩ cõditio.
Secũdum ratio.
Tertiũ cõclusio.

¶ Qd̃ iminẽte iudicij tp̃e mlta signa fient i sole luna stell' i celo ꝛ i terra: i ãgelis ꝛ q̃si in oib⁹ alijs creaturis. Caplm. j.

Primũ mysteriũ cõtẽplãdũ de signis dr̃ cõditio. In q̃ videre debem⁹ q̃lia erũt ꝛ cui⁹ cõditiõis signa iudicij: Vñ Ri. i q̃rto. xlviij. di. ar. i. q. iij. inducit Hiero. q in ãnalib⁹ iudeoꝝ scribit se legisse. xv. signa q̃ sunt h̃. Pria die oia maria exaltabũt. xv. cubit⁹ supra oẽs mõtes. Scd̃a die oia eq̃ra psternẽt i pfundũ ita vt vix possint videri. Tertia die redigẽt i statũ antiquũ. Quarta oẽs belue q̃ mouẽt i aq̃s cõgregabũt ꝛ eleuabũt sup aq̃s mugiẽtes. Quita oia volatilia celi cõgregabũt i cãpis ꝛ ñ gustabũt neq3 bibẽt. s3 emittẽt voces q̃sdã q̃i flebiles. Sexta flamina surgẽt ab occasu sol' ignea 9̃ faciẽ firmamẽti vsq3 ad ortũ currẽtia. Septia oia sidera erratica ꝛ fixa spgent ex se igneas comas sic comete. Octaua magnus terremot⁹ erit ita vt omnia alta edificia psternãt. Nona oẽs lapides scidẽt ꝛ vna petra collidet aliã. Decima oẽs plãte fluent sãguineũ rorẽ. Undecia oẽs mõtes ꝛ colles ꝛ edificia i puluerez redigẽt. Duodecima oia aialia veniẽt ad cãpos de siluis ꝛ montib⁹ rugiẽtia ꝛ nihil gustãtia. Deciatertia. Oia sepulchra ab ortu sol' vsq3 ad occasũ patebũt cadaverib⁹ ad resurgẽdũ. Deciaquarta hoies d̃ hitacul' suis recedẽt discurrẽdo attoniti velut amentes ꝛ non audentes loqui. Deciaquita oẽs hoies moriẽt ꝛ resurgẽt cũ mortuis lõge añ defũcti. Et q̃ȝuis incertũ sit. vtꝝ talia signa sint p̃cessura iudiciũ cũ Hiero. ea nõ affirmet: s3 tñ legisse se asserat: tñ ex euãgelico textu tria signa ifallibil'r ꝛ certitudinal'r colligũtur Primum dr̃ corpoꝝ. celestiũ imutatio. Secũdũ angelicaꝝ ṽtutũ cõmotio. Tertiũ signi redẽptoris appitio. ¶ Primũ signũ hr̃ Math. xxiiij. vbi dr̃. Sol obscurabit ꝛ luna nõ dabit lumẽ suũ: ꝛ stelle cadẽt d̃ celo. ꝛ Luc. xxi. Erũt signa in sole ꝛ luna ꝛ stell'. ꝛ hoc p̃dixit Isai. xiij. c. Stelle celi ꝛ splẽdor eaꝝ ñ expãdẽt lumẽ suũ. obtenebrat⁹ ẽ sol i ortu suo: ꝛ lũa nõ splẽdebit i lumie suo. Et Apoc. viij. Quartus angel⁹ tuba cecinit ꝛ percussa ẽ tertia pars solis. tertia pars lune. ꝛ tertia ps stellarũ ita vt obscuraret tertia ps eaꝝ. s. circa obscurationẽ solis notanduz est s̃m Alexã. i. iij. pte. sũme. q. xxv. mẽ. i. ar. i. ꝛ Ri. q sequũt mgr̃m. xlviij. di. q̃rti li. ar. i. q. v. Qd̃ solez ꝛ lunã obscurari pt intelligi vel in ipso aduentu iudicis. ꝛ sic dicũtur obscurari ñ sui lumis p̃uatione

ſꝫ ſupueniente maioris lumīs claritate. Et h̄ predixit Jſaias.xxiiij.c. Erubeſcet luna ⁊ ꝯfundet ſol cū regnauerit dn̄s exercituū in mōte ſyon ⁊ in irl'm. ⁊ in conſpectu ſenū ſuoꝝ fuerit glorificatꝰ. Pōt etiā intelligi ſolē ⁊ lunā obſcurari an̄ iudicis aduentum ⁊ ſic patientur eclipſim ſupnālr: qm̄ ſi ꝓpaterent ꝑ nām nō oporteret h̄ poni inter ſigna. cū miſtotiēs hoc acciderit. Sꝫ credēdū ē ꝙ ꝯ nām patiētur ſil' eclipſim ad terrorē hoiuꝫ. per nāꝫ n. ipoſſibile eēt ꝙ ſil' paterent eclipſiꝫ. qa nāl' eclipſis ſol' cauſat ꝑ interpoſitioneꝫ lune inter aſpectū nr̄m ſoliſqꝫ. Et nālis eclipſis lune ꝑ iterpoſitionē terre diametralr iter ſolē ⁊ lunaꝫ. De illa ergo eclipſi ſic ꝓphauit Johel.ii.c. Sol ꝟtet i tenebras ⁊ luna in ſāguinē: anteq̄ꝫ veniet dies magnꝰ dn̄i ⁊ horribil'. De cāu ēt ſtellarum ſm Aug.xx. de ciui' dei.c.xxiiij. credēdū ē ꝙ tropica ſit illa locutio q̄ d̄r ſtellas cadere de celo eo ꝙ ꝓp̄e loquēdo verificari nō poſſet. q2 corpora celeſtia nō ſunt grauia nec corruptibilia. vt.d. Ar.i. de celo ⁊ mūdo. Jō dicūt cadere ď celo qa videbūt lumīe ſuo ꝓuari ſupuenīēte claritate maiori. Uel pōt itelligi ꝙ ſtelle cadēt ď celo q̄ꝫtū ad appitionē qa inflāmati vapores i tāta mltitudine deſcēdēt ꝙ videbit aſpiciētibꝰ ꝙ ſint ſtelle de celo cadētes. Secūdū ſignū erit angelicaruꝫ ꝟtutū cōmotio. De q̊ Mat.xxiiij. Uirtutes celoꝝ mouebūt. ⁊ hoc ſꝫ doctores ꝑfatos pōt dupl'r intelligi. aut pro ordie ꝟtutū q ſꝫ Dio.li. de an. hierar. ē mediꝰ in media hierarchia. aut ꝓ oibꝰ celeſtibꝰ ſpiritibꝰ. prio mō ꝓ tāto ꝟtutes celorum ꝯmouebūt. q2 āgeli illiꝰ ordis q̊rū offm̄ ē circa mūdū regimē gerere. faciēdo aliq̄ facta iſolita ad reuocādū mētes hoiuꝫ i deū: ꝑ modicū tp̄s an̄ xp̄i aduētuꝫ faciēt fctā maioris admiratōis q̄ꝫ vnq̄ꝫ an̄ fecerit. Et i ip̄o xp̄i aduētu mouere ceſſabūt corpa celeſtia. Accipiendo ꝟo ꝟtutes ꝓ oibꝰ angelis btīs dicūt moueri ſm mgr̄m nō metu dānatiōis vel aliq̄ ꝑturbatione pauoris. ſꝫ q̄dā admiratiōe eoꝝ q̄ videbūt. Et ſic itelligit illud Job.xxvi. Colūne celi pauēt ⁊ cōtremiſcūt ad nutū eiꝰ. Tertiū ſignuꝫ d̄r ſigni redēptoris appitio. ď q̊ i euāgelio. Tunc appebit ſignū filij hois. qď multipl'r p̄t intelligi ſꝫ Alex.i.iij. Unoꝰ ſignū illď p̄t dici ſignuꝫ crucis. ď q̊ cātat eccl'ia. hoc ſignū crucis erit i celo: cū dn̄s ad iudicāduꝫ venerit. Et Criſo. Crux apparebit ſole lucidior. ex q̄ Scďo mō p̄t dici ſignū paſſiōis i carne xp̄i: iux̄ illud zach.xij. Uidebūt i quē trāſfixerūt. Et Apoc.i.c. Uidebit eū ois oculꝰ. ⁊ q eū pupugerūt. Tertio mō p̄t itelligi ſignū crucis ip̄ſiū mētibꝰ fideliū. Hec ſūt ſigna q̄ colligūt ex euāgelio Tn̄ vt Lucas addit. in terris erit ꝑſſura gētiū pre ꝯfuſiōe ſonitꝰ maris ⁊ fluctuuꝫ vſqꝫ vniuerſo orbi. Jō nō ē dubitandū ꝙ an̄ diē iudicij videbūt terribilia ſigna n̄ ſolū in ſole luna ⁊ ſtell': veꝝ ēt i aere. in auibꝰ. i terra. i arboribꝰ. i mari. i aialibꝰ. in aqs. in fluminibꝰ. ⁊ in oibus abyſſis. ¶ Hď ſigna ꝓdicta i ꝓcedēti cap'lo fiēt ad ſignificādū terribilitatē iudicis. ⁊ ad accuſandū pctā vl' q̄i ad ꝯpatiendū ſuo mō miſeris damnatis.

Caplm.ij.

Ecūdū myſteriū ꝯtēplandū d̄r rō. Jn q̊ ꝯſiderare debemꝰ q̄re ꝓdcā ſigna fiēt an̄ diē iudicij. et dici pōt ꝙ ꝓꝑ tres rōes. Pria d̄r oñſionis. Scďa accuſatōis. Tertia ꝯpaſſiōis Pria rō d̄r oñſiōis ad oñdēdū q̄ꝫ terribil' erit aduētꝰ filij dei iudicātꝫ qn̄ creatur ſue tm̄ terrorē icutiēt hoibꝰ. Jō Greg. i omel'. d. mlta ďbēt mala ꝓcurrer vt mala ꝑ valeāt ſine fine nūciāe. nā ſi timēt hoies iſolitā ſol' obſcurationē: ſicē Uir.d. i. geor. Jlle ēt extīcto miſ̄atꝰ ceſar romā Cū caput obſcura nitidū ferrugie texit. Jmpiaqꝫ eternā timuerūt ſecula nocteꝫ. Si timēt n̄ ꝯſuetas tenebras. ſicē egyptij de qbꝰ d̄r. Exo.x. Facē ſūt tenebre horribiles in vniuerſa terra egypti tribꝰ diebꝰ nemo vidit fratreꝫ ſuum nec mouit ſe ď loco i q̊ erat. Si timēt terremotū ſi vētoruꝫ vehemētiā ſi nocturnos ſtrepitus ſi draconū aut ſpentū ſibilos leonūqꝫ rugitꝰ ⁊ hiꝰ: q̄ꝫto magis timebūt tremēdā vocē ſeueriſſimi iudicis dānantꝫ ⁊ exprobrātꝫ malos. ¶ Scďa rō illoꝝ ſignoꝝ ď

accusationis. Oēs eni fere creature im-mutabūt parate ad vindictā ꝯ pctōres iuxta illud Sap. v. Armabit creaturam ad vindictā inimicoꝝ suoꝝ. Nā cū deus omnes creaturas fecerit ad hois vtilitatē: ⁊ oēs deo obedierint homini seruiēdo. ipe vo homo rebellis ⁊ inobediēs creatori suo extiterit: ideo accusabunt eū quasi ingratū. Clamabit nanq; suo modo celū. O deus omnipotens ego hoi ministraui cū planetis meis influendo sup terrā ⁊ alia opando que iussisti. ipse vo te offendit. ergo vindica iustissime iudex. Clamabūt sol ⁊ luna ⁊ stelle. O deus magne nos dedimus peccatoribus lucē vt tuū psequerentur imperiū. Illi vo in oibus te cōtempserūt: fac ergo vindictā. Clamabit hoc modo aer. clamabit terra clamabūt aque ⁊ oia que in eis sunt. Iō Ugo de scō Uic. ait. In dia illa vltionis nihil habebit qd rn̄dere possit hō pctōr vbi celū ⁊ terra: sol ⁊ luna dies ⁊ noctes ⁊ totus mūdus stabūt aduersū nos i testimoniū pctōꝝ nostroꝝ. ¶ Tertia rō illoꝝ signoꝝ dicit̄ cōpassionis. Mouebunt̄ vtiq; quasi quodā affectu pietatis ⁊ cōpassiōis oēs creature ad compatiēdum dānatis miseris. Un̄ Criso. super Math. ait. Patrefamilias moriēte domus eius turbat̄: familia plāgit ⁊ nigris se vestibus induit. Sic humano genere circa finē ꝯstituto celi ministeria lugent ⁊ candore deposito tenebris induuntur. Plāget ergo sol. dānationē hoiū: planget luna: plāgēt stelle: plangēt oia elemēta. ⁊ vniuersa que creata sunt. O q̄ durus es o tu peccator q̄ ferreus: q̄ tibi ipsi crudelis qui te damnandū cōspicis ⁊ morti sempiterne adiudicandū: ⁊ tamē nō ploras. Plange qa sol te plāget: plāge qa planget te luna: plange quia plangent te stelle. Sed melius plange vt nō plangas. plange q offendisti deū vt tibi indulgeat. Plange p ꝯtritionē ⁊ postula veniā. plange p timorē vt sic penam effugias. O saxeū pectus. O adamātinū cor. o insensibilis mens peccatricis aie. que audiēdo ea q̄ dicimus nō cōmouet̄: nō cōpūgit̄: nō excitat̄: non deponit peccata: nec reuertit̄ ad dn̄m deum suum. ¶ Qd terribilis erit vox tube vocantis mortuos ad iudiciū. ⁊ q vtus dina erit cā efficiens reformationis corporū ⁊ resurrectiōis mortuoꝝ. ⁊ vox tube erit cā instrumentalis. Caplm̄. iij.

Ertiū mysteriū cōtemplādū de signis iudicij dicitur conclusio. Cōcludēt̄ nāq; oia signa terroris in illo vno pauescēdo: quod erit vox tube. de qua. i. Cor. xv. Canet eni tuba ⁊ mortui resurgent incorrupti: ⁊ nos immutabimur. Sm aūt Ric. disti. xliij. q̄rti lib. ar. iij. q. iij. Uox tube nō erit cā efficiens reformatiōis corpoꝝ ⁊ vniōis aiaꝝ ad illa. s; vtus dina. Erit tn̄ cā istrumētalis Iō. i. Thes. iiij. In iussu ⁊ in voce archāgeli ⁊ in tuba dei dscēdet d celo. Ubi ponunt̄ tria q̄ cōcurrēt ad resurrectionem motuoꝝ. Primū erit iussio. Scd̄z reformatio. Tertiū sonatio. ¶ Primum erit iussio: q: xp̄us iubebit pulueres seu ptes q̄scūq; corpoꝝ mortuoꝝ recolligi p ministeriū archāgelicū. ⁊ h notauit apl̄us cū d. In iussu. ¶ Secūdū erit reformatio. Precipiet etiā xp̄s ex ill' pulueribus recollectis corpa reformari ⁊ reformatis aias vniri. que duo fient p vtutē diuinam. et istd notat̄ ab apostolo cū. d. In tuba dei. ¶ Tertiū dr̄ sonatio. Archangeli enim q fuerūt custodes puinciaꝝ in puincijs quas custodierūt. clamabūt fortiter ⁊ sēsibiliter sono articulato: ⁊ mediāte aliq̄ sensibili creatura formata. clamabunt in quā q omnes corā iudice ꝯpeāt diffinitiuam sniam ⁊ irreuocabilē audituri. Et h notauit apl̄us cum dixit. In voce archangeli. De hac autē sonorosa tuba sic inqt. Criso. sup Mat. vere vox magna vox tube terribil' cui oia obediūt elemēta q̄ petras scidit. iferos apit. portas tartareas frāgit. vincula mortuoꝝ disrūpit. ⁊ d psundo abyssi aias corporibus suis assignat. Hec aūt oia citius cōsumāt̄ i ope q̄ sagitta transit in aere. dicente apostolo. In momento in ictu oculi in nouissima tuba. ⁊ Hiero. super Mat. sic loquitur.

Quotiens diem iudicij considero: toto corpe cōtremisco. Siue. n. comedā siue bibā siue aliquid aliud faciā sp videtur illa tuba terribilis insonare aurib⁹ meis Surgite mortui venite ad iudicium. Et idē ad Cromatiū ꝛ Heliodoꝝ. Ego in scelerū meoꝝ latens sepulchro ꝛ pctōꝝ vincul' colligat⁹ q̄tidie dn̄icū illū clamorē expecto. Hiero. vēi foras. Ego deniqꝫ omnia tuta timeo. Quid audis peccator Quid Hieronym⁹ dicit? Ecqs ipse erat Nōne scūs? Nōne probus ꝛ virtuosus Nōne a curis terrenis penit⁹ absolut⁹? nōne pnia macerat⁹? nōne in dei opere assidu⁹? Et tn̄ clamat: ego timeo. Et cur nō times tu o amator seculi. O negligēs i via domini? O peccator nequissime cō tremisce ꝛ ꝯcutiantur viscera tua: depone fatuitatē mētis tue q̄ fit vt nō timeas: ꝛ sepius mente reuolue Hiero. verba di. Ego timeo. Ad h̄ facit exemplū quod Barlaā dixit de Josaphat. Nō rex qdā magnus xpianus tn̄ ꝛ deuot⁹ vt plimū mestus omnibus apparebat ꝛc. O amara vox. o dura. o tediosa pctōrib⁹ oibus qn̄ dicetur eis. Surgite ꝛ venite ad iudicium. Ergo ꝓuideamus vt dū tempus adest ꝛ facultas dat: p pniam recōciliemur deo quē offēdimus vt bonitate sua ipse absoluat nos a pctīs: annumeretqꝫ societati scōꝝ: cōcedēs h̄ nobis gratiā ꝛ in futuro gloriam qui sit benedictus p infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta secunde ebdomade in quadragesima de ordine ꝛ cōditionib⁹ iudicij generalis. ꝛ de snia ꝯ dānatos ferenda: ac de suaui vocatione electorum

Sermo. xxvi

Viri Niniui te surgēt i iudicio. Verba sunt ista domini nr̄i iesu xpi Math. xij. c. ꝛ in euangelio hodierno. Cōmemorabat frequentius saluator noster dilectissimi diē iudicij: qm̄ nihil terribilius pctōrib⁹ pt dici. Quisnā tam demēs tā stultus tāqꝫ obstinatissimus esse pōt vt cum audit se iudicandū diuino iudicio reseruari timere nō debeat: Judicabit de⁹ oēs homines oēsqꝫ angelos q peccauerūt: ꝛ ꝯtra eos sniā ꝓferet irreuocabilē. Qm̄ tn̄ preter ea que dicta sūt de futuro iudicio gnāli: nō parū vtile ē meditari ꝛ ꝯsiderare ea q̄ in illo iudicio fienda sunt: Idcirco in pn̄ti sermōe adhuc de ipso erim⁹ aliqua tractaturi. De q̄ tria mysteria adhuc proponimus contemplanda.

Primū dr̄ ordinatio.
Secūdū reuelatio.
Tertiū ꝓmiatio.

¶ De ordie iudicij tā fm locū q̄z modū ꝛ q̄lr ab oib⁹ siue bonis siue malis videbitur xp̄s i maiestate. Cap'z. j.

Primū mysterium ꝯtēplādū de iudicio gnāli dr̄ ordiatio. Ordinabitur. etenī fm doc. q̄ztū ad tria. Primo q̄ztū ad locū. Secūdo q̄ztum ad modū. Tertio q̄ztū ad aspectū ¶ Prio ordiabit q̄ztū ad locū. ō q̄ aliq. dicere voluerūt q erit vallis Josaphat ꝓpter ūba Johelis. iij. c. d. Adducā oēs gētes in valle Josaphat ꝛ disceptabo cū eis. Sed magister sniarū. xlviij. di. q̄rti li. quē ēt ceteri theologi subsequūt reprehendit illos qui dictū illud ꝓphicū volunt intelligi ad lr̄aꝫ. qm̄ oēs hoies i valle illa ꝯphēdi n̄ possēt. Et ꝓpterea ē potius intelligēdū mystice ꝛ spiritualiter: eo q vallis Josaphat interpretatur vallis iudicij. Dicit ergo magister q xp̄s descēdet ad iudicandum supra montē. Oliueti de quo in celum ascēdit: ꝛ sedebit in aere in loco alto: ꝛ forte circa locū illum in quo apli desierūt ipsū corporaliter videre qn̄ ascendebat in celū. Hoies aūt congregaquntur in valle Josaphat cui preeminet mons oliueti. Et quot in illo poterūt capi tot erunt ibi. Alij circa vallem quidam ꝓpinquius: qdā ūo remotius. Electis ūo existentibus ad dexteram iudicis non in terra sed in aere. iux illud. i. Thes. iiij. Rapiemur cū illis in

nubibus obuiã xpo in aera. Si eniz nõ raperentur i aera nisi p⁹ iudiciũ qñ cuz iudice ibunt in celũ. nõ dicerentur rapi obuiã xpo: ƺ p⁹ xpm. Uiri tamẽ perfecti magis eminentius ⁊ ꝓpe iudicem erũt Magis aũt cõgruũ erit ꝙ xpus veniat ad iudicandũ in aere sup montẽ oliueti ꝙ sup locũ in quo passus est: qa passus est in forma infirma ⁊ iudicabit i forma gloriosa sicut in gloriosa ascẽdit. ¶ Secundo ordinabit iudiciũ ꝗtũ ad modũ De sũmis nãqꝫ celorũ descendet fili⁹ dei cum ptãte magna ⁊ maiestate. cũ oibus angelicis choris. ⁊ sua gloriosissima ma tre. Deferẽt ante euz angeli passionis instrumenta ex miraculo reformata. videlicet colũnã. coronã spineam. crucẽ clauos. spongiam ⁊ lanceaz. Et omnes electi reassumptis corporibus procedent ei obuiam. Quorũ ꝓcessionẽ ⁊ ordinẽ pie ꝯtemplari possumus ƺ ꝙ Jo. in Apoc. describit. Ait enim. vij. c. Audiui numerum signatoruz centũ quadraginta quatuor milia signa. Ex tribu Juda. xij. milia signa. Ex tribu. Ruben. xij. milia si. Ex tribu Gad. xij. milia signati. Ex tribu Aser. xij. milia signati. Ex tribu Neptalim. xij milia signati. Ex tribu Manasse. xij. milia signati. Ex tribu Leui xij. milia signati. Ex tribu Symeon. xij. milia signati. Ex tribu Jsachar. xij. milia signati. Ex tribu zabulon. xij. milia signati Ex tribu Joseph. xij milia signati Ex tribu Beniamin. xij. milia signati. Post h̃ vidi turbam magnã quam dinumerare nemo poterat ex omnib⁹ gẽtib⁹ ⁊ tribubus ⁊ linguis ⁊ populis: stantes ante thronuz in conspectu agni amicti stolis albis: ⁊ palme in manibus eorum. ⁊ clamabant voce magna dicentes Salus deo nr̃o qui sedet super throno ⁊ agno. Jn qua visione ponit Jo. numerum electoꝝ accipiẽdo more scripture numeruz determinatũ ꝓ indetermiato: describendo illũ p noĩa tribuũ filioꝝ isrl̃ p que mystice designant status illoruz q erunt saluandi. Primus ergo status ex tribu iuda: qui interpretatur cõfessio cõpebit in iudicio. ⁊ signat oẽs peccatores omnesqꝫ peccatrices q post multa scelera ⁊ pctã cõmissa redierũt ad pniam. de quibus xpus dixit. Meretrices ⁊ publicani precedent in regno celoꝝ. Secũd⁹ status cõpebit ex tribu Ruben. qui interptatᷓ filius visiõis. ⁊ signat oẽs viros doctos ⁊ illuminatos scia qui deũ in omnibus magnificauerunt. Tertius status cõpebit ex tribu Gad. qui interpretatur accinctus latrunculus. ⁊ signat quoslibꝫ cõiugatos: qui in scõ mr̃imonio cũ dei timore ⁊ obedientia vixerunt. Quartus status compebit ex tribu Aser: qui interpretatur beatus vel diuitias habens: ⁊ signat omnes sacerdotes diuites qui ministri sunt sacramentoꝝ. Quintus stat⁹ cõparebit ex tribu Neptalim: qui interpretatᷓ dilatatio mea. ⁊ signat omnes religiosos qui se dilatant nõ solũ ꝑpter deũ ad seruanda precepta: sed etiam cõsilia Sextus status apparebit ex tribu Manasse. q interpr̃tatur obliuio. ⁊ signat oẽs monachos ⁊ solitarios: qui obliti cuiuscunqꝫ cure tp̃alis: etiã ⁊ actionis sp̃ualis p cõtemplatiuã vitã deo placere studuerunt. Septim⁹ status compebit ex tribu Symeon: qui interpretatur obedientia. ⁊ signat omnes filios qui mortui sũt sub cura parentuz quibus in vita fuerᷓt obedientes. Octauus status comparebit ex tribu Leui: qui interpretatur assumptus ⁊ signat oẽs p̃latos ecclie qui assumunᷓt ad regimen aiarũ. Nonus stat⁹ cõpebit ex tribu Jsachar: q interptatᷓ vir mercedis. ⁊ signat mechanicos ⁊ artifices omnes qui laborant pro mercede. Decim⁹ status cõpebit ex tribu zabulon: qui interpretatᷓ ꝓpugnaculuz fortitudinis. ⁊ signat oẽs imperatores reges principes ⁊ alios q̃scũqꝫ dñ̃os: qui ob rempublicaz defendendã augendã tuendãqꝫ habuerunt p̃matũ. Undecim⁹ status compebit ex tribu Joseph: qui interpretatur augmẽtũ. ⁊ signat oẽs bonos mercatores qui sua industria sollicitudie ⁊ labore ciuitatum bona multiplicant ⁊ augmẽtãt. Duodecimus status compebit ex tribu

Beniamin: qui interpretaƚ continentia. ⁊ signat oēs cōtinentes qui vitia carna-
lia maxie sūt detestati. Post q̊s venient
oēs martyres ꝯfessores ⁊ apli ⁊ pn̄tabūt
se coram altissimo imperatore dn̄o ihu
xp̄o laudantes ⁊ bn̄dicentes cum leticia
nomen sanctū eius. ¶ Ex alio v̊o lateř
damnati omnes reassumptis corporibꝰ
suis vna cū diabolꝭ compebūt. ¶ Pri-
mi erunt omnes desperati: quoꝝ capita-
nei erunt Caym qui interfecit fratreȝ: ⁊
Judas qui vendidit xp̄m. ¶ Secundi
erunt omnes viri docti qui fuerunt sapi
entes vt facerent mala: bene autem fa-
cere nescierunt. Ibi erūt inflati theologi
ibi erūt curiosi ⁊ vani ph̄i. ibi arrogātes
iuriste. ibi ꝓcuratores ⁊ aduocati dolosi
ibi notarij falsi. ibi oratores mendaces:
⁊ adulationibus veritatem despicientes
¶ Tertij erūt omnes vxorati qui matri
monij federa violauerunt. ibi erunt qui
contraxerūt in gradibus prohibitis aut
cum ordinibus sacris. aut post continē-
tie vota. ibi erunt mulieres adultere que
de bonis virorum nutrierunt filios alie
nos. ¶ Quarti erūt omnes mali sacer
dotes qui curam animarum acceperūt
cum essent insufficiētes. qui nō dixerunt
officiū ad qđ tenebāƚ. qui celebrabūt in
mortali pctō. qui tenuerūt secrete vꝭ pu-
blice cōcubinas ⁊ sacřa pro precio ven
diderunt. ¶ Quinti erunt omnes mali
religiosi q nō seruauerunt regulas suas
quas ꝓmiserūt deo obseruare q peiores
fuerūt in moribꝰ q̄z stipendiarij. superbi
ꝓsumptuosi. hypocrite. inuidi. maliuoli.
iniqui. v̊sipelles: dolosi. detractores. su-
surrones. bilingues. mēdaces. sacrilegi.
excōicati. ⁊ quidaȝ damnabiles heretici
¶ Sexti erūt oēs mali monachi ⁊ soli-
tarij. ociosi. pigri. comedētes bn̄. parum
loquētes cū deo ⁊ minꝰ cū hoibus. stan
tes in solitudine ꝓpter gloriaȝ mūdi: ple
ni fantasijs ⁊ cogitationibꝰ ēt ⁊ factis tur
pissimis ⁊ pre verecundia talia confite-
ri omittentes. ¶ Septimi erunt omnes
supbi filij q parētibus suis inobediētes
eos spreuerunt afflixeruntq: ⁊ molesta-
uerunt cōtumelijs cōuitijs improperijs
⁊ qn̄q: verberibus. nec debitā impende
runt reuerentiam. ¶ Octaui erunt oēs
lupini prelati qui non intrauerūt per ho
stium in ouile neq: vocati fuere a deo si
cut Aaron: sed munere precio arte dolo
importunitate tp̄ali q: fauore: ⁊ alijs in-
debitis modis eccliasticos rapuerūt ho
nores: ⁊ bona eccliarū nō paupibꝰ q̊rū
sunt: sed ꝓpinquis ⁊ amicis: ⁊ qđ peiꝰ ē
lenonibus ⁊ meretricibꝰ distribuerūt ⁊c.
¶ Noni erūt omnes mali mercatores
fraudulenti: falsarij. simulati. piuri. dece
ptores ⁊ vsurarij. ¶ Decimi erūt oēs ty
rāni ⁊ mali dn̄i q seipsos deificantes nō
timuerūt deū. ⁊ suos subditos grauarūt
iniuste. ¶ Undecimi erūt oēs artiste ne
q̄z q suas artes cū iiustitia ⁊ alioꝝ dāno
exercueřt. ¶ Duodecimi erūt oēs incō
stātes ⁊ luxuriosi ⁊ oēs alij pctōres qui a
pte sinistra pn̄tabūƚ corā iudice claman
tes ac dicentes. Heu heu cur nati sumꝰ
O q̄z amara ē dies ista. o mihi nos quo
trahimur? Ue nob̄ q: ꝑgimꝰ ad rigorosū
iudiciū. ¶ Tertio ordiabiƚ iudiciū q̄ztū
ad aspectū. ꝭm. n. Alex. in. iij. vbi. s̄. mē.
iiij. ar. i. q. ij. Ri. ⁊ Bon̄. di. xlviij. q̄rti li.
Boni ⁊ mali visuri sūt iudicē viuoruȝ ⁊
mortuoꝝ. Mali i forma q̄ filiꝰ hois est.
sȝ tn̄ i claritate q̄ iudicabit: nō in ifirmi-
tate q̄ iudicatꝰ ē. fiet. n. v̊tute dina supnā
liter vt videāt formā gliosā corpis xp̄i ad
āpliorē illoꝝ ꝯfusionē. q: glibȝ eoruȝ tri
stabiƚ ac ꝯfūdeƚ vidēdo gliaȝ eiꝰ quē ve-
hemēť odit. Dānati. n. vehemēter odiūt
deū n̄ sb rōe q̄ bonꝰ ē: sȝ sb rōe q̄ eos pu
nit. Cognoscent insup dānati diuinitatem
xp̄i n̄ p clarā visionē: sȝ p effectꝰ. Boni
v̊o videbūt gloriaȝ corpis xp̄i cum gau
dio ⁊ leticia oculo corporali: ⁊ gloriā aie
oculo mentali. ⁊ etiam clare videbūt di-
uinitatem. Fietq: adhuc supernāliter vt
ita eum videant ⁊ audiant qui sunt a re
motꝭ sicut ꝓpinq. Tūc sicut dicit Criso.
sup Math. plangent iudei vidētes vi-
uentē ⁊ iudicātē quē q̄si hoieȝ mortuuȝ
existimabant: ⁊ cōuincentes se corpore
vulnerato scelus suuȝ negare n̄ poterūt

Plangent ⁊ gentiles qui vanis disputa
tionibus decepti phorū irrationabilem
stulticiam putauerunt eē deū colere cru/
cifixū. Plangent se xpiani pctōres: qui
magis dilexerūt mūdū ꝗ̄ xpm. Plan/
gent se heretici q purū hoiem crucifixū
dixerūt: cū videant ipsū esse iudicem in
quē iudei trāffixerūt. hec ille. O quanta
erit etiā in damnatis afflictio: quantusqȝ
meror cū videbūt multitudinē electorū
Tunc vt scribit Sap. v. stabunt iusti in
magna ꝯstantia aduersus eos qui se an/
gustiauerunt ⁊ q abstulerunt labores eo
rum. Vidētes turbabūt timore horribili
⁊ mirabuntur in subitatione insperate sa
lutis dicentes intra se penitentiā agentes
⁊ p angustia spūs gemētes. Hi sūt quos
aliquando ha. i deri. ⁊ in si. impro. Nos
insen. vitā illoꝝ estimabamꝰ insaniā. ⁊ fi.
illoꝝ sine ho. Ecce quō compu. sunt iter
fi. dei. ⁊ inter scōs sors illoꝝ est.

¶ Qualr̄ accusabūt in die iudicij ⁊ no/
ta fient pctā oium. nec poterit qs defēde
re se aut excusare. Caplm̄. ij.

Ecūdū mysteriū ꝯtemplandū
de iudicio vocat reuelatio. Re/
uelabūtur qppe oia dānatorum
pctā: tam publica ꝗ̄ secreta. Circā quā
reuelationē occurrēt tria. Primū dicit
accusatio. Secūdū testificatio. Tertium
arctatio. ¶ Primū accusatio Stabūt
nanqȝ tres accusatores contra peccato/
res. Primꝰ erit diabolꝰ qui dicet: Equis
sime iudex iudica istum esse meum qui
noluit esse tuus. Tuus erat p nāz. meus
est factꝰ per suam maliciā. Tibi iobediēs
mihi obediēs. Judica ergo istū eē meū
mecūqȝ damnandū. Cognoscēt. n. tunc
satui pctōres: ꝗ̄ grauiter errauerīt acqe
scere diabolicis suasionibus quando vi
debūt omnes demones cōtra illos cla/
mantes. ¶ Secundus accusator erit p/
prium scelus. Nam vt inqt Ric. in. iiij.
di. xliij. art. vii. q. i. Jn iudicio cognoscet
qlibz hō pcā q̄ fecit taz iusti ꝗ̄ reprobi.
Mali eni cognoscēt vt ex illa afflictiōe
āpliꝰ crucieīt. Boni vō qr ex cognitiōe re
missionis ⁊ indulgētie ampliꝰ ꝯsolabūt.
⁊ diuinā mīaz collaudabūt. Non solū
aūt ipsimet: sed singillatim vnicuiqȝ ma
nifesta erunt oiū bona ⁊ mala. Sed no
ticia illa ⁊ diuulgatio pctōrū q̄ fecerunt
electi: nō generabit eis penaz nec igno/
miniā nec ꝯfusionem: qnimo cedet ad
eorū gliam ꝑpter penitentiam quā fece
runt. Et h̄ dicit Grego. iiij. moral. v̄ sus
finē q ait exponēs illud ps. Misericor/
dias domini in eternum cantabo. Quō
mīas dñi cantat in eternū: qui miserū
se ignorat fuisse. Et si miserie transacte n̄
meminit: vnde largitori mīicordie lau
des reddit. Manifestatio ergo pctōrū
ꝗ̄tū ad reprobos non ꝗ̄tum ad iustos
erit accusatio. ¶ Tertiꝰ accusator erit to/
tus mundus. Vñ Criso. super Math.
Jn illa die vltionis nihil est quod rñdea
mus vbi celū ⁊ terra aqua sol ⁊ luna di/
es ⁊ noctes ⁊ totus mundus stabūt ad/
uersum nos in testimoniū pctōꝝ nrōꝝ.
Secūdū qō occurrit in reuelatione pec
catorū erit testificatio. Tres enim testes
habebit tūc ꝯ̄ se peccator. Vnū supra se
s. deū. Secūdū intra se. s. cōsciam ꝓpriā
Tertiū iuxta se. s. ꝓpriū angelū hōi ad
custodiā deputatū: qui tāqȝ cōsciꝰ oium
que homo fecit cōtra eū testimoniū per
hibebit. Vñ Job. xx. Reuelabūt celi id
est angeli iniquitatem eius. Tertium qō
occurret in reuelatiōe pctōrū erit arcta/
tio. Arcte enim erūt tūc ⁊ stricte vie oiū
pctōrū qñ nō poterūt negare: nō excu/
sare: nō appellare: nō fugere: non impe
trare veniā: nō habere refugiū. O ꝗ̄ fle
bilis erit tūc dānatoꝝ ꝯditio. Non vale
būt eis p ces: nō clamores: nō gemitꝰ:
nō parētes: nō amici: non deniqȝ qcꝗ̄
aliō. Vñ Criso. sup Math. nō erit tunc
resistendi virtus ꝯ̄ deū: nec fugiendi fa/
cultas ante faciem eius: nec pnie locus
nec satisfactionis tempus. Et Grego. in
omel. inqt. O ꝗ̄ anguste erunt tunc vie
reproboꝝ: supiꝰ erit iudex iratus: inferiꝰ
horrēdū chaos: a dextris pctā accusan/
tia: a sinistris infinita demonia ad sup/
pliciū trahentia: intus cōscientia vrens:
foris mundus ardēs: miser peccator sic

ꝯphensus q̊ fugiet: latere erit īpossibile:
appere itollerabile. hec ille. Poterit tūc
vnusq̄sq; dicere illō ꝑs. Quo ibo a spū
tuo ⁊ q̊ a fa.t.f. Si ascē.i ce.t.il.es.si de.
i infer.ades. Si sū.pe.m.di.⁊ ha.i extre.
ma. Etenī il.m.t.dedu.me.⁊.t.m.de tu.
¶ Qualiter in iudicio xp̄s nos alloq̄t ele/
ctos blande atq; benigne. malos v̓o as/
per satis ⁊ dure. ⁊ quomō impij sepabū
tur a iustis. Capl̄m.iij.

t Ertiū mysteriū ꝯtemplandū de
iudicio dicit̄ ꝑmiatio. Circa qō
adhuc tria debem⁹ attentissime
ꝯtēplari. ¶ Primū dī electoꝝ allocutō
¶ Scōz dānatoꝝ ꝯtristatio. ¶ Tertiū
oīuz sepatio. ¶ Primū dī electoꝝ allo/
cutio. Loq̄t nāq; xp̄s elect̄ suis tria sua
uissima v̓ba. ¶ Primū v̓bū erit dulcis
vocationis: qn̄ facie leta ⁊ vultu hilari
ad dexterā ptē se vertens aspiciet suā dul
cissimaz matrē ⁊ ceteros electos ⁊ scōs
poteritq; dicere lz in euangelio nō pōat
O genitrix mea. o venerāda ⁊ dignissi/
ma regina celoꝝ. Ecce iā tp̄s ē vt cūctis
hoīb⁹ qui fuerūt in mūdo inotescat glīa
tua. videantq; oēs merita tua. Tu nēpe
es illa que humilitate charitate ceterisq;
v̓tutib⁹ ad tuuz vterū me inclinasti. Tu
me nouē mēsib⁹ i ventris tui tabnaculo
tenuisti. Tu me natū deū hoīez i ꝑsepio
adorasti: inuoluisti pānis: ⁊ lacte tuo mel
lifluo me pauisti. Tu cum lachrimantez
me cernebas lacrimabaris. Cum vigilā
te vigilabas: cū patiente patiebaris. Tu
me i brachijs sepe portasti. ⁊ corō ⁊ ope
semp mecū fuisti. Mecū pre dolore cū
crucifigebar i cruce crucifigebaris i aīa
Et cū a toto mūdo essem derelictus: tu
sola firma in mea fide māsisti. Junxisti
volūtatē tuā volūtati mee. Scā humil'
⁊ deuota celestia sp desiderasti. En iam
toto mundo pariter ꝯgregato: ⁊ ego ex/
celsam glīam tuam quaz tibi dare volui
patenter monstrabo. Postmodum v̓o
aplis referet. Vos discipuli mei filij ⁊ fra
tres dilecti: q reliq̄stis oia pp nomē me
um ⁊ paupes ⁊ pegrini p terraꝝ orbē fi/
deli laborastis: ⁊ tādē patiēter morē su

stinuistis. Et p⁹ martyrib⁹ dicet. O vos
feruētes martyres. q p meo amore tor/
menta ⁊ penas horribilissimas sustinui/
stis: ⁊ mori potius ꝙ̄ me negare elegist̄.
Deinde alloq̄t virgines. O vos virgīes
mūdi q scām illibatāq; castitatez tātopē
amastis. Et vos o sancti cōfessores: qui
corpa vestra arctissima pnīa macerastis
O vos omnes sci religiosi q abnegastis
ppriā volūtatē. O dnīq; vos q mīe opa
pximis vestris exhibuist̄. Esuriui eniz ⁊
dedistis mihi mādūcare. Sitiui ⁊ dedist̄
mihi bibere. Hospes erā ⁊ collegist̄ me
Nud⁹ erā ⁊ cooꝑuist̄ me. Infirm⁹ erā ⁊
visitastis me. Vēite ad me vos diligētem
Uenite ad me fontem oīuz bonorū. Ad
me summū gaudiū. Ad me sūmaz pul/
chritudinē. Ad me sūmū solatiuz. Ueni
o cara genitrix. Venite omnes electi. O
dulce venite. o vox dulcior sup mel ⁊ mā
na. Ecquid facient tunc damnati q non
vocabunt̄. Audiēt tn̄ xp̄m vocātem ele/
ctos suos. Percutient profecto pectora
clamabūt ⁊ dicēt. Ue nobis cur nati su/
mus. Ue quia vocati sunt illi. ⁊ nos non
vocamur: ⁊ nob̄ nihil dicit̄. Quinimo
expectantes sum⁹ audire sn̄iam horribil'
dānatiōis. ¶ Secūdū v̓bū suauissimū
qō loquet̄ xp̄s electis suis dī bn̄dictiōis
Nā post vocatōez subiūget eis bn̄dictio
nē suaz: dicetq; vt pie credo ꝑmo matri
sue. Bn̄dicta sis tu: benedicta sit aīa tua
bn̄dictū sit corp⁹ tuū: bn̄dicti sint oēs la
bores tui. Deinde dicet ⁊ ceteris. Bene/
dicti sitis vos oēs electi mei. O ꝙ̄ grata
erit bn̄dictio illa oīb⁹ illis. O ꝙ̄ grauis
ipsis dānatis q tūc intelligēt ꝙ̄tuz pfuit
bn̄facer amar deū ⁊ odire pctm̄. ¶ Ter
tiū v̓bū suauissimū qō loq̄t xp̄s electis
suis dicit̄ remuneratiōis. qn̄ subiunget:
Possidete paratū vob̄ regnū a cōstitu/
tione mūdi. Regnū in quo est oīs iocū/
ditas: oīs plenitudo bonoꝝ: oīs suaui
tas: oīs trāq̄llitas: oīs pax: omnis ꝯcor
dia: oīs leticia: oīs quies: oēs diuitie: oīs
satietas: omne deniq; bonū. Nullū icō
modū: nulla tristitia: null⁹ dolor: nullus
labor: nulla infirmitas: nullū fastidiū.

nullus meror: nulla discordia: nullū de/
niqȝ malum. O pctōres insensati. cur nō
conamini ⁊ vos regnum illud acquirere
cui totus mundus cū oibus bonis suis
cōpari nō pōt? Secūdū ꝯtemplanduȝ
dicit dānatoꝝ cōtristatio. Nā p⁹ oia que
sup̄dicta sūt vehemēter pctōres ꝯtrista/
būtur pp tria. Prio pp exprobrationeȝ
Acriter nāqȝ xp̄us exprobrabit illos. di.
illud vel simile qḋ Criso. super Math.
sit. Ego ꝓpter vos homo fact⁹ sū: alliga
tus ⁊ derisus: cesus ⁊ crucifixus. Ubi est
tantarum iniuriarū mearū fruct⁹? Ecce
preciū sanguinis mei quē dedi pro redē
ptione aiarū vestraꝝ. Ubi est seruit⁹ vr̄a
quam mihi ꝓ precio sanguinis mei dedi
stis? Ego super gloriā meaȝ vos habui
cum essem de⁹ apparens hō. ⁊ viliorem
me oibus rebus vr̄is fecistis. Nam oēȝ
rem vilissimā terre amplius dilexistis q̄ȝ
iustitiā meā ⁊ fidē. h Chriso. O scelerati
⁊ igrati peccatores: qd mali feci vobis?
Quid ꝓ vr̄a salute facere debui qḋ non
feci? Uidete caput meū splēdidū. hoc est
illud qḋ ꝓ vobis spinis fuit coronatum.
Habui faciē meā nūc sole lucidioreȝ: fe
tidissimis sputis ꝓ vob deturpataȝ. Cor
pus h gloriosum qḋ inspicitis pro vobis
fuit dure flagellatū ⁊ in cruce confixum.
Ecce signa. aspicite loca clauoruȝ. aspici
te manus. aspicite pedes. aspicite latus.
Inqt eni Chriso. Ueniet xp̄s in iudicio
nō solū, vulnera. sȝ exprobratissimā mor/
tem oñdēs. Scḋo ꝯtristabūt pctōres ꝓ
pter contrariationē. In tantis eni angu/
stijs constituti oēs scōs ꝯrios habebūt
Tertio ꝯtristabūt pp sentētiationem. qñ
audiūt tonitruū illud grande ⁊ formida
bile vocē. s. Ihu xp̄i indignāter ipsis. d.
Ite maledicti in ignem eternū qui pat⁹
est diabolo ⁊ angelis ei⁹. Tertium cōtē/
planduȝ dr̄ oiuȝ sepatio. O si vellemus
ꝯtemplari qñ sepabunt iniusti a ꝯsortio
iustoꝝ ⁊ a visiōe dei: quāta erit illoꝝ la/
mentatio q̄ȝ flebiles voces. ꝓrumpem⁹
certe in lachrymas. Ibūt quidē ipsi dā/
nati eiulantes ⁊ querulantes in ignē eter
nuȝ. Iusti aūt in vitā eternā: in q̄ regna
būt cū xp̄o p infinita secula seculorum.
Amen.

Feria qnta scḋe ebdomade in q̄dra/
gesima de necessitate scissime ꝯfessionis
ꝯ eos q dicūt superfluum esse aut inane
confiteri peccata sua sacerdoti.

Sermo. xxvij.

Ecedentes

discipuli eius rogabant
eum. d. Dimitte illaȝ: qa
clamat post nos Mat.
xv. c. ⁊ i euāgelio hodier
no. Ordinauit Christus
sacerdotes suos mediatores fore futuros
inter ipsum ⁊ peccatores penitentes: vo
luitqȝ vt absolutiōis bñficiū ipsi sacerdo
tes per cōfessionem sacramentalē largi
rent. Qḋ mystice innuit in euangelica le/
ctione in qua narrat quēadmodum apli
p quos significant sacerdotes supplica/
bunt xp̄o ꝓ Chananee filia: sanitateȝ po
stulante. p quā peccatrix aia denotatur.
Qm̄ v̇o apud nōnullos curiosos extat
opinio quedā falsa: qua asserūt non fore
opportunū imo supfluū ⁊ inane sacerdo
tibus confiteri pctā. Idcirco in pn̄ti ser/
mone de necessitate cōfessionis tractare
curabim⁹: quā necessariam esse cunctis
penitentibus ostendem⁹ triplici ratione.
Prima rō ꝓpter doctorū ⁊ scripturarū
testificationem.
Scḋa ꝓpter xp̄i institutionē
Tertia ꝓpter ecclie p̄ceptioneȝ.
Qḋ p dicta scōrū doctoꝝ ꝓbari pōt
qualiter ꝯfessio pctōrū sit penitentibus
ad salutē necessaria. Caplm. j.

P Rima rō q̄ oñdit q ꝯfessio sit
necessaria ad saluteȝ est pp doc/
torū ⁊ scripturaꝝ testificationē.
Et anteq̄ȝ inducant testimonia. premit
tenda ē de ꝯfessione distictio q̄dā quā po
nit Alex. in. iiij. volumine sūme. q. lxxvi.
mem. ij. ar. iij. §. ij. ⁊ Tho ṡa ṡe. q. iij. art.
j. ad. i. ar. qui dicunt q triplex est confes
sio. Prima eorū que sunt fidei ⁊ ista est
proprius act⁹ fidei de qua Paul⁹ Ro.
x. ait. Ore auteȝ confessio fit ad salutem.

Secūda est cõfessio grāꝝ actiõis siue laudis. ⁊ est actus latrie: q̄ ordinat̄ ad honorē deo exteri⁹ exhibendū. de q̄ Dauid in ps. Cõfitemini dño qm̄ bon⁹. Tertia ē ↄfessio sacrāl' q̄ fit sacerdoti. Et de hac Ray. ait. in sūma de pe. Cõfessio ē coraꝫ sacerdote legitima ꝓpriorū pctõrum declaratio. Et de hac sci dicūt ꝙ loco ⁊ tēpore expediat ad salutē. Vñ de pe. di. i. c. non põt. inducit Ambro. li. de paradiso sic loquens. Nõ potest q̄sq̄ iustificari a pctõ nisi pctm̄ fuerit ante confessus. Et idem. Ambro. in sermone quadragesime inq̄t. Ecce nūc tp̄s acceptabile in q̄ confessio a morte animam liberat. Cõfessio paradisuꝫ aperit. Confessio spē saluandi tribuit. Vñ scriptura dicit. Dic tu iniquitates tuas: vt iustificeris. Itē Io. os aureum in. c. perfecta. In corde ↄtritio. in ore confessio. in opere tota humilitas. hec est fructifera pnia. Et idē de pe. di. i. c. nõ põt. Non põt quisq̄ grāꝫ vite celestis accipe: nisi purgat⁹ fuerit ab oi sorde pcti ꝑ pnie ↄfessionē. Et Augu. li. de pnia. Agite pniam qualis agit̄ i ecclia vt oret pro vobis ecclesia. Nēo sibi blandiatur ⁊ dicat: Occulte ago apud deum ago. Nouit deus qui mihi ignoscit que in corde ago. Ergo sine cā dictuꝫ ē. Que solueritis in terra erunt soluta ⁊ in celo. Ergo sine cā claues date sunt ecclie dei? q̄si dicat. nõ. Et idē i eodē li. Queꝫ peniteт oio peniteat. dolorē lachrymis oñdat presentet vitam suaꝫ deo ꝑ sacerdotem. ꝓueniat iudiciū dei ꝑ ↄfessiõeꝫ. Et Aug. in li. de pnia. Confessio ē sal⁹ aiarū. dissipatrix vitiorū. oppugnatrix demonum. Quid plā? Obstruit os inferni ⁊ portas apit padisi. Et de pe. dis. i. c. Multiplex mīa dei. Leo papa inq̄t. Mediator dei ⁊ hoiuꝫ xp̄s ih̄s: hāc ꝓpositis ecclie tradidit ptātē: vt cõfitētib⁹ pnie satisfactõeꝫ darent: ⁊ eadeꝫ salubri satisfactione purgatos: ad coionē sacrorum ꝑ ianuam reconciliationis admitterent. Et idē i sermonib⁹. Nõ remanet in iudicio ↄdemnandū qđ fuerit cõfessione purgatū. Ex q̄bus colligit̄ ꝙ penitentes ad ↄfessiõeꝫ sunt obligati. ¶ Sed cõtra posset quis arguere. Primo quia nullus tenet̄ manifestare ihonesta corporis sui. ergo mlto minus nec anime. Secundo quia vt dicit Ambrosius sup Lucam. Petrus doluit ⁊ fleuit: q̄a errauit vt homo. Nõ inuenio quid dixerit: scio ꝙ fleuerit. Lachrymas lego: satisfactionem non lego. Et Criso. ait. Lachryme lauant delictū quod voce pudor est confiteri. ¶ Tertio arguitur: quia si esset necessarium homines confiteri sacerdoti. hoc non videret̄ esse nisi ad taxandam emendam peccati. Sed homo potest sufficienter taxare emendaꝫ pro peccato suo: ergo videtur ꝙ confessio nõ sit necessaria. Respõdet ad hec Ri. in. iiij. di. xvij. art. ij. q. i. dicēs ad p̄mū. Q̄d ihõesta corpis expedit aliq̄n māifestare medico ad sāitatē ↄsequēdā iux̄ illud Boetij. Si opa medicantis expectas oportet vt vulnus detegas. Sic etiam inhonesta aie manifestāda sunt sacerdoti tanq̄ medico spirituali. Ad secundū ṽo dicit Ric. ꝙ multa facta sunt que scripta non sunt. Et qñ dicitur ꝙ lachryme lauāt delictū. excludit̄ confessio publica: non autē secreta que cum ipsis lachrymis intelligitur. ¶ Ad tertiū isup argumentū. d. Ric. ꝙ ille qui est nimis familiaris vni pti. iudex nõ debet esse in illa causa. vt notat̄ ex̄ de officio ⁊ potestate iudicis dele. c. insinuante. Quia dicit glo. ibidē. Familiaritatis affectio ṽitatem impedire solet. Nõ aūt nimis familiaris est carni sue. ⁊ ideo non ē rationabile ꝙ sit iudex in illa causa in qua agendū ē đ punitione carnis sue: q̄uis illa punitio sit ad aie correctionē. Multi insuper si seipsos iudicare deberent: đ grauissimis peccatis sibi ↄsciam non facerēt: repererenturq̄ vsurarij q̄ vsuras ñ ↄdēnarēt. raptores ⁊ fures qui restitutionem non approbarēt: adulteri ⁊ fornicatores qui luxuriaꝫ excusarent: ⁊ hmõi. Quare oportune prouisum est. vt in foro conscientie. alij. scilicet sacerdotes de peccatis nostris quando alia confitemurr habeant iudicare.

¶ Qd ꝯfessio ē d necessitate salutꝭ eo ꝙ
tpe legis grē fuit īstituta a dño ihu xpo
ꝛ quō itelligitꝰ ꝙ sit de iure nāe. ꝛ qlr in
lege scripta fuit figurata. Caplm. ij.

S Ecūda rō qua ondit ꝙ cōfessio
sacramētal' sit ad salutē necīa. ē
ꝓpter xpi institutionē. Institu-
ta quippe fuit cōfessio in lege grē a dño
ihu xpo ſm Ric. vbi. s. ar. i. q. i. iplicite ꝛ
explicite. Implicite in figura cum dixit
leproso mundato. Mathe. viij. Uade ꝛ
ostende te sacerdoti. Et etiā explicite sine
figura. in hoc ꝙ non tantum potestatez
iudicandi in foro exteriori dedit discipu
lis accipiendam ab alijs mediante Pe
tro: cui eam promisit ante passionez cū
sibi dixit illud qd scriptū est Mat. xvi.
Tibi dabo claues regni celorum. Et de-
dit post resurrectionē cum dixit Jo. xxi.
Pasce oues meas. Sed etiaz dedit eis
potestatem iudicandi in foro cōscie: nō
tm̄ aplis quorū sunt epi successores: sed
etiā alijs discipulis quorū sunt successo-
res inferiores sacerdotes. Et illā ptātem
oibꝰ imediate dedit per seipsū cū post re
surrectionē suā dixit eis. Quorū remise-
ritis pctā remittuntur eis. Quibus autē
datꝰ ptās iudicādi de aliqua cā. datur eis
ptās cognoscēdi. de illa. Nullus eni pōt
iudicare ꝛ eē bonus iudex de his q̄ igno
rat. Sacerdos āt n̄ pōt cognoscere suffi
cienter facta pctōris cōscie: nisi pctōr ei
ꝯfessiōe ꝯsciaz apiat. Alex. āt i. iiij. sūme
q. lxxvi. mē. iij. ar. ij. dicit ꝙ duo sūt i cō
fessiōe. Unū formale ꝛ ꝯplectiuū. ꝛ hoc
ē absolutio vel ptās absoluendi vel me-
dicandi. Et hoc dñs instituit qui ptātez
clauiū ꝯcessit. Et penes h residet virtus
Aliud aūt ē materiale. ꝛ h ē detectio pec
cati siue morbi. Et hoc dñs nō instituit
sꝫ īsinuauit. qa sufficit egroto exponere
medicū ꝛ medicinā. Un̄ Aug. li. i. de pe
nitētia. ꝛ pōitꝰ de pe. di. i. Quē pēitet La-
zarū ait de monumēto iam resuscitatuz
obtulit discipulis soluēduz xps per hoc
ostendens ptātem soluendi sacrdotibus
fuisse concessam. Et h queri potest. vtrū
confessio instituta fuerit in lege nature ꝛ
in lege scripture sicut in lege gratie. Et d
lege nature dicere possumus ſm Boñ.
in. iiij. dis. xvij. pte. ij. ar. i. q. i. qꝰ duplr sūt
aliq̄ de dictamie iuris nāe. s. aut in gnāli
aut in spāli. In spāli vt honorare parētes
In gnāli v̊o dictat nā ea que superaddit
lex euangelica. Intelligēdū ē ergo ꝙ est
confessio de peccato mentalis ꝛ vocalis
Mētalis cōfessio ē recognitio peccati ꝛ
offense dei ꝛ hoc ē de dictamine nature
in spāli: ſm ꝙ cognitio offense est de di-
ctamine nature. Cognitio autez offense
humane est de dictamie nāe p se ſꝫ ꝙ ē
rōnalis. Sed cognitio diuine offense ē
de dictamine nāe adiute aliquo mō per
fidem. Quō autē scit homo se offēdisse
deū quē nō videt: nisi p aliquez radium
fidei h cognoscat? Cū ergo deū cogno-
scit homo se p ꝑuaricationē ihonorare:
natura dictat ꝙ ab ipo mīa est humilr
petenda. Et h nūq̄ꝫ est nisi recognoscatꝰ
culpa. Uocalis v̊o cofnessio est duplex.
s. que fit deo. ꝛ que fit hoi. Uocalr confi
teri deo dictat nā nō simpliciter. sꝫ i casu
vtputa qn̄ deꝰ exigit. sicut exegit ab adaz
ꝛ Cayn. de qbꝰ scribitꝰ sic de pe. di. i. §. de
niqꝫ ꝓpe. c. voluissent. Deniqꝫ vt ꝑspicue
appareat neminē sine cōfessione a pctō
mundari. ab ipsiꝰ humani generis prin-
cipio sumamꝰ exordiuz. Peccato trans
gressiōis ꝑmi parentes corrupti a dño
sunt requisiti de culpa: vt pctm̄ ꝙ trans-
grediendo cōmiserāt ꝯfitendo delerent
Serpens aūt de culpa reqsitus non est
qꝛ p cōfessionez nō reuocabatꝰ ad veniā
Cayn quoqꝫ cū ꝑme ꝑuaricationi fratri
cidium addidisset: similiter a domino d
culpa est requisitus cum ei dicitꝰ. Ubi est
Abel frater tuus? Sed qa superbꝰ capiti
suo pctm̄ suū cōfiteri noluit: potius mē-
daciter negando dñm suum fallere co-
natus est. di. Nunqd custos fratris mei
sum ego? indignus venia iudicatꝰ ē Un̄ i
desperationis profundū mersus est duz
ait. Maior est iniqtas mea q̄ꝫ vt veniā
merear. ꝛ vagus ꝛ profugus exijt a facie
dei significans eos q pctm̄ suū cōfiteri
dissimulāt: respectu diuine miserationis

ĩdignos haberi. hec ibi. Vocaliter vero cõfiteri hoi nõ dictat nã nisi ĩ generali. Dictat eni oib⁹ modis recõciliari oporteř deo qb⁹ ipse statuit. Jõ natura dictat ꝙ si deus arbitrũ constitueret inter se ⁊ pctõrez: ꝙ ipsi esset culpa reuelãda. ⁊ ita dictat ĩ gñali. De lege aũt scripture dicit Boñ. ꝙ duo ṗncipaliter sũt in ꝯfessiõe ꝓpter que oportuit ⁊ cõueniẽs fuit ꝯfessionẽ institui. Primũ ẽ ꝓpter declaratõnem pcti ⁊ manifestatiõez. ⁊ ille est finis ꝯfessionis in se. Secund⁹ finis est ꝓpter recõciliationẽ faciendã deo ⁊ eius eccľie Primo ergo fit ꝓpter pcti detestationẽ peccator eni dũ mala agit odit lucẽ. ⁊ iõ in reuersione ad iusticiã oportet redargui infructuosa opa tenebrarum. Que aũt arguũť a lumine manifestanť. h aũt est p ꝯfessionẽ. Et ideo debuit in ea lege institui cõfessio in qua est manifestatio veritatis. In qua verbũ caro factum est. vt ĩtelligibile fieret sensibile ⁊ manifestum hec qdem est lex gratie. Ideo quantuz ad ṗmũ finẽ sibi cõpetit cõfessionis ĩstitutio. Alius finis ẽ ad recõciliationez faciendã humano arbitrio mediãte. Ideo fit hoi vt homo sit iudex ⁊ arbiter inter pctõrem ⁊ deum. Arbiter autẽ talis dz esse: qui possit appõere manũ in vtrũqz Talis aũt nõ potuit eẽ quousqz de⁹ fact⁹ est homo. Et tunc homo deificat⁹ datus est nobis mediator ⁊ arbiter xp̄s: q potuit arguere ⁊ manũ ponere in vtrũqz. Hic reliquit in eccľia successores quos arbitros cõstituit ⁊ rectores eccľie: qb⁹ cõmisit auctoritatẽ recõciliandi. Et qm̃ hec auctoritas ṗmo fuit ĩ xpo ⁊ in nullo potuit esse anteq̃ veniret. iõ tm̃ ĩ lege noua debuit institui ꝯfessio. Cõfessio ergo ꝓut sacramentũ non fuit in lege scripta nisi in figura. precessit aũt in h ꝙ sacerdotib⁹ data erat ptãs ⁊ auctoritas discernendi inter lepram ⁊ nõ leprã: sanctũ ⁊ ꝓphanũ. Sed hec quidẽ erant corpalia ⁊ nõ spiritualia.

¶ Qð hoies obliganť de necessitate cõfiteri: nõ solũ ꝓpter primã institutionez sz etiã ꝓpter preceptũ eccľie a quo null⁹ excipiť: nisi q eẽt absqz pctõ. Caplm̃ .iij.

T Ertia rõ qua oñdiť ꝙ cõfessio sit necessaria ad salutẽ est ꝓpter eccľie ṗceptionẽ. Precepit nãqz eccľia vt hoies ꝯfiterenť. in .c. oĩs extra ð pe. ⁊ re. vbi dr. Omnis vtriusqz sexus fidelis postq̃ ad ãnos discretionis ꝑuenerit: oĩa sua solus pctã saltez semel in ãno fideliter cõfiteať ꝓprio sacerdoti ⁊ iniunctã sibi pniam studeat ꝓ viribus adimplere. Propter que ṽba .d. Boñ. ꝙ oẽs siue boni siue mali obligantur ad cõfessionẽ saltez semel in anno. Teneri quidẽ ad cõfessionem est dupliciter. Vel ex institutione ṗma: qa instituta est sub precepto vt patuit. Vel institutione superaddita que est a generali cõcilio in .c. ṗall'. oĩs. Rõne mandati ṗme institutionis qm̃ instituta est directe ꝯtra mortale pctm̃: tenebãť oẽs q post baptismũ peccauerũt mortaliť. Rõne ṽo secũde institutionis tenenť omnes saltẽ ad semel in anno. Rõ aũt hui⁹ institutionis triplex est. Prima est vľis indigentia. Omnes eni peccauerũt ⁊ oẽs egent gr̃a dei. ideo quilibet debet deũ glorificare cõfitendo se pctõrẽ. Qui eni pctõrẽ se ꝯfiteť: deum glorificat ostendens se deũ offendisse. ⁊ ei⁹ misericordia se indigere. Secũda rõ fuit sacre cõionis reuerentia: qr omnes tenenť in pasca cõicare tã ꝑfecti q̃ imꝑfecti. Et tũc qa agnus pascalis manducandus est cum solẽnitate. vt mundi essent manducantes ⁊ digni: oportuit premitti remediũ purgationis ⁊ ꝓbationis ⁊ hoc ẽ in pcti cõfessiõe. Tertia ratio fuit discretio gregis dñici: ne lupi abscõderenť in grege qui manducarent agnos. Ideo institutũ est vt vultus cõsciarum suarũ sacerdotibus ostenderẽt: ⁊ ne heretici innocẽtiã palliarẽt: ⁊ sub pelle innocentie se absconderent. Vñ si qs nullũ haberet pctm̃ mortale: cõfiteri debet venialia: nõ ꝙ homo obligeť illa ꝯfiteri de se vt declarabiť inferi⁹ ꝓpter vinculum pcti: sz ꝓpter obligationẽ ṗcepti. Si aũt aliquis diceret ꝙ nõ haberet remorsuz pcti venialis. Dicit Boñ. ꝙ impossibile

ē ſm ſtatū viatoris vt aliqs vnū dië vel
ſeptimanā tranſeat ſine remorſu venial'.
tñ ꝙ totū annū tranſeat illud magis eſt
impoſſibile vt vix credat ꝙ fuerit h̄ do/
nū in aliquo niſi in xp̄o ⁊ eius matre.
Et ideo vnuſqſqꝫ vel habet cōſciam de
venialibꝰ vel dꝫ habere. ⁊ oīs hō petere
debet: Dimitte nobis debita noſtra: Vix
enī eſt homo in vita iſta ſine veniali: tñ
ꝓpter ignorantiā: qa in multis venialit
peccamus ⁊ ignoramus ⁊ nō cōſidera
mus: tñ ꝓpter adherentiā. qm̄ venialia
iſta magne ſunt adherentie. Et iō q̄ꝫtū
cunqꝫ aliqs ſit ꝑfectꝰ debet recognoſce
re ⁊ ope ꝯfiteri ſe pctōrē. Si tamen qs
reꝑiret q nō haberet vēialia pctā ꝓpter
ſuꝑabūdantem gratiā: talis nō tenet ad
illud mandatū: qꝛ ſolis pctōribꝰ ⁊ viato
ribus datum eſt. ipſe ṽo iam habitat in
celis q venialiter nō peccauit. h̄ Boñ.
Addit his Ric. ꝙ regulariter oēs tam
fideles q̄ꝫ infideles tenent ad ꝯfeſſionē
faciendā ſacerdoti xp̄iano: in q̄ꝫtū iſtud
p̄ceptū eſt preceptū dei q ptātē hꝫ vni/
uerſaliter ſuꝑ oēs: ⁊ preceptum vniuer/
ſaliter dedit. Si aūt nō eēt preceptū niſi
ab eccl'ia: ad eius obſeruationē non te/
nerent niſi illi q ſacr̄m baptiſmi ſuſcepe/
runt. Quia vicario xp̄i nō fuit conceſſa
directe ptās ſuꝑ illos q ſacr̄m baptiſmi
nō ſuſceperūt: quod ē ianua q̄ intratur
in eccl'iam militantē. Et tāte obligatio/
nis ē p̄ceptū de ꝯfeſſione vt ſi qs ñ pōt
loqui: confiteri debeat motu vel ſigno
eo modo quo pōt ꝓut notat. xxvi. q. vi.
c. q recedūt. Iſtud ēt p̄ceptū cū ſit euā/
gelicū q̄ꝫtū ad inſtitutionē: q̄ꝫtum vero
ad circūſtantiā ſit de iure poſitiuo: pōt a
papa diſpenſari q̄ꝫtū ad circūſtātiā. Sꝫ
ꝙ aliquis nullo mō teneat ꝯfiteri: papa
nō pōt: qa nō pōt diſpenſare ꝯtra euan
geliū. Vñ Urbanꝰ papa. xxv. q. i. c. ſunt
quidā ait. Sūt quidā dicentes romano
pontifici ſꝑ licuiſſe nouas condere leges
qđ ⁊ nos nō ſolū nō negamus: ſed etiā
valde affirmamꝰ. Sciēdū ṽo ſūmope ē
qm̄ ⁊ ide nouas leges cōdere pōt: vnde
euāgeliſte aliqd nequaq̄ꝫ dixerint. Ubi
ṽo apte dñs vel eius apl'i ⁊ eos ſequen
tes ſci pr̄es ſnialiter aliqd diffinierunt
ibi nō nouā legē romanꝰ pontifex dare:
ſed potius qđ p̄dicatū ē vſqꝫ ad aīam ⁊
ſanguinē ꝯfirmare debet. Si enī qđ do
cuerunt apl'i ⁊ ꝓph'e deſtruere: qđ abſit
niteret. nō ſniam dare: ſꝫ magis errare
ꝯuinceret. hec ille. Jō vſqꝫ nūc i hoc p̄
cepto nō ē diſpenſatū: nec q̄ꝫtū ad inſti
tutionē: nec q̄ꝫtū ad circūſtātiā. Ego aūt
dico ꝙ in hoc p̄cepto: licꝫ male: tñ aliqſ
diſpēſauit. Nā vidimꝰ pleroſqꝫ ſtetiſſe ꝑ
x. xx. aut. xxx. ānos ſine ꝯfeſſiōe. Et quis
diſpēſauit cū iſtis: Nō deꝰ. nō āgelꝰ. nō
papa. nō legatꝰ a latere: nō ep̄s. nō ſacer
dos: nec qſqꝫ aliꝰ clericus. Sed qs fuit
ille diſpenſator: Rñdeāt ipſi. Dic inquā
mihi o infelix xp̄iane q ꝑ tot ānos ſine
ꝯfeſſiōe ſtetiſti. Quare nō es cōfeſſus:
qs diſpēſauit tecū: Et ſtati dicet. Ego
ñ ꝯfiteor ꝓpter luxuriā. Alter dicet ego
ꝓpter auaritiā. Alter ꝓpter diſcordiam
Ergo cū his ⁊ ſil'ibꝰ diſpēſat diabolus.
Cū luxurioſus diabolꝰ luxurie. cū aua
ris diabolus auaritie. cū odioſis diabo/
lus rixaꝝ ⁊ diſcordie. O iniqua conditio
maloꝝ xp̄ianoꝝ. o ꝑtinacia dānabiliſ/
ſima. o venenata ſynagoga inferni. Cur
tam diu o fatui veſtrā ſalutē negligitis:
Exꝑgiſcimini igit ⁊ ꝯfitemini pctā vr̄a:
vt ꝑ ꝯfeſſionē in p̄nti efficamini digni
dei gr̄a: ⁊ i futuro eterna gloria. Amen

¶ Feria ſexta ſecūde ebdomade i q̄dra
geſima. de ꝯfeſſiōe ſcitiſſima. Sermo. 28

Reſpondit
ei languidꝰ. Dñe homi
nem nō habeo vt cum
turbata fuerit aqua mit
tat me in piſcinam. Jo
annis. v. ⁊ in euange/
lio hodiēno. Egebat adhuc auxilio hoīs
vt poneret i piſcinā infirmꝰ ⁊ languidꝰ q
ſi ibi deſcēdiſſꝫ. ñ hoīs: ſꝫ dei ṽtute ſani
tatē fuiſſet ꝯſecutus. Ut myſtice innuatur
ꝙ lꝫ deꝰ cā ſit efficiēs pctōꝝ nr̄oꝝ ſani/
tatis: tñ opportunū ē ad eā aſſequendā

ministeriū sacerdotū. Ipsi equidem ex auctoritate sibi cōcessa pctōres peniten tes ꝑ absolutionē adiuuant vt saluentur Quā aūt in ꝓcedēti ſmone multa dixi/mus.ꝓpter que nōnulli sua pctā ↄfiteri disposuerūt: vt ēt feruentius aientur ad suū ꝓpositū exequendum. idcirco ho/dierna die adhuc de cōfessione erimus dicturi: De qua tria mysteria ꝓponemꝰ contemplanda. videlicet.

Primū dicitur tꝑalitas.

Secundum qualitas.

Tertium integritas.

¶ Qualiter excusant aliq si nō ↄfitean tur semel in anno. ⁊ an post pctm̄ neces/sarium sit ↄfiteri. Caplm̄. i.

P Rimū mysteriū declarandū ꝺ cōfessione dr̄ tꝑalitas: in quo vi dere debemus qn̄ sit ↄfitendū. Circa hoc aūt triplex tp̄s subdistingue mus. ¶ Primum dr̄ tp̄s assignatum. ¶ Scd̄m festinatū. ¶ Tertiū determi natū. ¶ Primū tp̄s dr̄ assignatū. de q̊ fit mentio in. c. oīs. de pe. ⁊ re. quando dicit. semel in āno. Ex quo colligitur ꝙ de iure cōi saltem semel in anno oēs ho mines confiteri tenent. Notandū tn̄ ꝙ ab istius precepti obligatione aliqui ex/cusantur: aut ꝓpter infatuationem: aut ꝓpter locutionē: aut ꝓpter sacerdotis ꝓ uationem. ¶ Primi excusantur ꝓpter infatuationem: cū essent fatui aut mente capti: qui in eo statu non possunt mere/ri nec demereri. Sed sunt in eo statu si ne dānationis siue saluatiōis: in quo re perti sunt qn̄ ꝑdiderūt sensum. vt dr̄ ex̄ de baptismo ⁊ eiꝰ effectu. c. maiores. in fine. Obligātur tamē tales ad ↄfessionē qn̄ habent lucida interualla. ¶ Secun di excusant propter locutionem: q͛ sunt muti: aut ignorant idioma patrie in qua morantur. tales confiteantur eo modo quo possunt. s. ꝑ signa aut per interpretē si potest inueniri. ⁊ tunc iterpresꝰ ⁊ sacer dos pro vna persona computantur. Ta men dicit Ric. in. iiij. di. xvij. ⁊ videtur aliquibus. ꝙ confiteri per interpretem non est constitutum iure diuino nec po sitiuo. ⁊ cum confiteri sit multum diffi/cile nō videtur tutū plus artare cōfessio nem ꝙ̄ artetur ꝑ ius diuinum vel posi/tiuū. Ut eni dr̄ ꝓuer. penul. ⁊ di. iiij. c. deniq₃. Qui nimis emūgit elicit sangui nem. ¶ Tertij ꝓpter ꝓuationem seu ab sentiam sacerdotis excusant: quem tn̄ debent penitentes diligenter requirere. vt dicit magister in. iiij. di. xvij. c. nunc ꝓ us. Et illud dictū magistri videlicet. Si defuerit sacerdos, pxio vel socio faciēda est ↄfessio: exponendum est de congrui tate: non de necessitate ſm Ric. Utru₃ vero absente sacerdote penitens debet ei ꝑ litteras confiteri. Dicit Ric. ꝙ non. q͛ hoc non inuenit institutum. Et quia immineret ꝑiculum ne esset defectus in examinatione peccatoꝝ: quā facere d₃ sacerdos vt possit salubria ꝓbere reme/dia. ⁊ ne reuelarent peccata alicuiꝰ. Lit tere enim faciliter possunt ꝑdi. ⁊ ꝑ nun/cium malitiose aperiri: aut ꝑ nūcij igno rantiā tradi illis q̄bus nō mittūtur: qui eas apirent. ⁊ etiam q͛ alias malitiosus sacerdos posset contra penitentem agere ostendendo scripturam suam. ¶ Secū dū tempus circa confessionem dr̄ festi/natum. Pro quo dubitari solet. an pec cator stati teneat ↄfiteri habita opportu nitate sacerdotis. Et circa hoc sunt varie opiniones. ¶ Prima est Innocentij sup. c. omnis. de pe. ⁊ re. ⁊ Archidiaco/ni sup. c. Ille rex. de pe. di. iij. q̄ videntur dicere ꝙ omnis q̄ cecidit in peccatum mortale: tenet ꝙ̄ citius poterit ex debito necessitatis ↄfiteri. Idem dicit Hostiē. in summa sua. li. v. titulo. de pe. ⁊ re. ꝟ. qn̄ ↄfitentē. Cui opinioni quidam inhe rentes dicūt ꝙ. c. omnis. non subuenit negligentibus vt nō obligentur ad con fessionem nisi semel in anno: sed potius punit negligentiam illoꝝ q̄ sic saltē nō cōfitentur. Ratio autem est. q͛ quādo/cūq₃ fit aliqͦd preceptum absq₃ determi natione temporis debet impleri ꝙ̄ citiꝰ cōmode fieri pōt. Cū ergo hō obliget ad ↄfessionē post pctm̄ mortale ex ꝓce/pto diuino, ergo ꝙ̄ citius cōfiteri tenet.

¶ Scdo addūt rōnem aliā.qa oēs de berēt vitare piculū.sed differre ꝯfessio/ nem ē eē in piculo.⁊ nō vitat piculū pp ipedimenta q̄ pn̄t euenire. ⁊ qꝛ differre ꝯfiteri facit hoiem obliuisci ꝑeccatoꝝ suoꝝ qd pōt eē nociuū.¶ Scda ē opi/ nio Ric.q.xvij.di.q̄rti li.d.ꝙ pctōꝛ nō tenet ꝯfiteri stati habita opportunitate ꝑ terq̄ in aliquibus casibus.Prim⁹ rō/ ne sacri.q̄n.s.aliquis vult celebrare seu coicare.¶ Scds ē rōne piculi q̄n ali/ qs esset in exp̄sso periculo mortis vel ꝑ pter egritudinem vel aliam cāz.¶ Ter tius est rōne ꝯscie q̄n aliqs haberet cō sciaȝ dictātē sibi ꝙ stati teneat.¶ Quar tus est rōne dubij q̄n qs verisilr dubita ret illo āno se non posse plus habere co piam sacerdot.¶ Quintus casus ē rō/ ne statuti:q cōpetit religiosis.Ipi eniȝ rōne statutoꝝ suoꝝ ⁊ sui status tenet cō fiteri frequētius q̄ statuat cōciliū gnā/ le.Nec tn̄ pp h sequit ꝙ stati teneat cō fiteri hita opportunitate sacerdot nisi adsit dies:q̊ ꝓm statū religiōis sue ꝯfite ri tenētur.Qd aūt pctōꝛ regulariter nō teneatur statim cōfiteri pȝ.qꝛ ad h non obligat ex iure nature.qꝛ cōfiteri sacer/ doti nō est de iure nature absolute. nec ad hoc obligat diuia lege:qꝛ si xp̄s cō/ fiteri sacerdoti ꝑcepit implicite non sta tim tn̄ ꝑcepit h fieri.nec ad hoc obligat iure positiuo:ȝ tn̄ semel ī āno. ¶ Ter tia est opinio dn̄i Bon̄.xvij.di.q̄rti. qui ait ꝙ de ꝯfessiōe est loq dupl'r.vel q̄tuȝ ad ꝑpositū interius.vel q̄tū ad ṽbum exterius.Si q̄tum ad ꝑpositū iterius. sic cōiter cōcedit ꝙ pctōꝛ tenet ꝑponer ꝯfiteri:q̄n ⁊ conteri.Ad h aūt tenet q̄n recogitat culpam cōmissam ⁊ dei offen sam.vel q̄n tempus se offert in quo reco gitare debet.sicut in hora mortis vel pi culo vel aliquo alio simili.Si aūt loqua mur q̄tum ad actum dico ꝙ opportu/ nitas loci temporis ⁊ sacerdot potest se an̄ pasca offerr:aut ita ꝙ timet ne vnq̄ se offerat:sicut est in his q grauiter ifir/ mant.⁊ tales tenētur absq̄ dubitatione ad ꝯfessionē:aut ita ꝙ maioꝛ opportu/ nitas expectat vel q̄tū ad tempus: vel q̄tū ad sacerdotē.⁊ sic pōt sine aliquo pctō differri.Quia ergo tp̄s q̄dragesi/ male est tp̄s pnie ⁊ aptū ad deuotionē: pn̄t laici tp̄s illud rōnabiliter expectare nec peccāt:dū tn̄ ꝑponāt firmiter cōfi/ teri.hec Bon̄.Alex.aūt in.iiij.non ō ne cessitate sed q̄dam cōgruitate laudat il/ los qui statim ⁊ sepius cōfitentur cum possunt.Asserit enim ꝯfessionem illā ad nouē vtilitates valere. ¶ Pria est pcti cognitio.¶ Scda satisfactio.¶ Tertia mētis securatio.¶ Quarta pene dimi/ nutio.¶ Quita itercessoꝝ m'ltiplicatio/ ¶ Sexta gratie augmētatio.¶ Septi/ ma culpe remissio.¶ Octaua pctōꝝum euitatio.¶ Nona di glificatio.¶ Pri ma vtilitas dr̄ pcti cognitio.Nam sacer dos tenet ꝯfitētē istruer:eiq̄ on̄dere q̄ tum pōt pctō an̄ q̄litatē:q̄n.s.aliqd pec/ catum mortale est:aut veniale.Et sic est ex ꝯn̄ti q sepius ꝯfitet clari⁹ sua peccata cognoscit.¶ Scda vtilitas ē satisfactio. Verecūdia nāq̄ cum qua quis peccata ꝯfitetur sacerdoti est quasi pallium pre/ tiosum peccatum cooperiēs. Aū Aug. li.de pnia.⁊ ponit de pe.di.i.c. quē peni tet.Qui p vos peccastis p vos erubesca tis.Erubescētia eni ipsa partē habet re/ missiōis.Et iteꝝ ibi. Dignus est inquit misericordia qui spirituali laboꝛe querit gratiam.Laborat enim mens patiendo erubescentiam.Et q̄n verecundia ma/ gna ē pena:q erubescit ꝑ xp̄o fit dign⁹ venia.¶ Tertia vtilitas est mētis secura tio.Valet cōfessio ad quandam mentis securitatem ex cogitatiōe venie accepte Unde psal.In voce exultationis ⁊ con/ fessionis sonus epulātis.¶ Quarta vti/ litas est pene diminutio.Nam sacerdos ex vi clauiū pōt aliqd pene debite rela/ xare:ȝ non oēm penam.¶ Quita vtili tas est intercessoꝝ multiplicatio.Tenen tur nāq̄ sacerdotes orare pro eis q sibi cōfitētur.¶ Sexta vtilitas est gratie au gmentatio.Sepe eni in ꝯfessiōe deuota dn̄s augmentat gratiā collatam in con tritione. ¶ Septima vtilitas est culpe

remissio. Quādoqꝫ enim nō cōterit homo ante cōfessionē: ꝯfitendo peccata fit ꝯtritus ⁊ remittunt ei. ¶ Octaua vtilitas est pctōꝝ euitatio. Propter frequētem enim ꝯfessionē melius euitant pctā. ¶ Nona vtilitas est dei glorificatio. qꝛ quotienscūqꝫ qs sua peccata i spe venie cōfitet. deū clemētissimū ⁊ misericordem glorificat. Quare laudabile est vt q frequēter peccant. non tm̄ semel in anno: sed frequēter etiā ꝯfiteant. ¶ Terciū tps quod notatur in confessione, dr determinatū. In quo videnduꝫ est. qua etate determinate obligat qs ad confessionem. Et ad hoc dixerūt aliqui. ꝙ in etate. vij. annoꝝ. qꝛ in glo. in. c. oīs super ṽbo discretionis. dr. Anni discretionis dicūtur cum quis est doli capax. qꝛ tūc pōt peccare. Et idem habet. C. si aduersus delictū. l. i. Et. C. si minor se maioreꝫ dixerit. l. iij. Et glo. super verbo. grādiusculis. ex̄ de delictis puerorum. c. pueris grādiusculis. dicit. i. doli capacibus vide licet. vij. ānorum. Tales enim mentiri ⁊ veꝝ dicere ⁊ fateri ⁊ negare pn̄t. vt dicit Aug. in epl̄a ad Renatū epm. vt habet in glo. sup. c. puuli. de ꝯse. di. iiij. Host. ṽo in sūma sua. li. v. de pe. ⁊ re. Doli inquit capax est cum quis est ,p̱ximus pubertati. ff. de actō. ⁊ obli. l. i. Et ƀm eūdē li. iiij. sūme ti. de despō. ipu. Pubertas incipit i muliere in. xij. āno. In masculo ṽo in. xiiij. Sed addit Host. ꝙ quādo qs est doli capax in exteriora vir bonꝰ estimabit. Vñ extra de p̄sum. in. c. ex studijs. dicit. Ex studijs suis cognoscitur puer. Inuenitur nāqꝫ in li. dial. ꝙ qdaꝫ puer. v. annoꝝ iurans ⁊ blassemans a diabolo raptus fuit. Sed in illo secūdū Host. li. v. de delic. pue. malitia supplebat etatem. Si ergo pueri nō sunt doli capaces. nō tenētur ꝯfiteri. Tales eni furiosis cōparantur. qꝛ eoꝝ etas quicquid videt ignorat. ff. de acquiren. pos. l. i. §. furiosus. Et. C. de falsa moneta. l. i. in fi. Nec tamen in pueris ante. x. vel. xiiij. annum negādum est peccatū. eo ꝙ peccare nō pn̄t carnaliter. quia p̱ter carnalia peccata reperiunt ⁊ alia. Unde in c. i. de delic. pue. dr. Pueris grandiusculis peccatū nolunt tribuere quidam nisi ab annis quattuordecim cum iam pubescere ceperint. quod merito credere mus si nulla essent peccata nisi q̄ mēbris genitalibus cōmittūtur. Sed quis audeat affirmare furta mēdacia ⁊ periuria nō esse peccata? At his plena est pueritis etas: Quis non ita in eis vt in maioribus punienda esse videantur. h ibi. Sed heu ,p̱chdolor. qd referam? Tanta est hodie in pueris ⁊ puellis malitia: vt etiā in pctā carnis ante ānos pubertatis libidinosissime inardescant. Quare solerti cura a parentibus ad cōfessionē sunt inducendi.

¶ Qualiter sacerdos audiens confessionem debet habere auctoritatē: sciam ⁊ bonitatem. ⁊ qs dicatur p̱prius sacerdos. Capl̄m. ij.

Ecunduui mysteriū declarandum de cōfessione dicit q̄litas. In quo notande sunt qualitates seu conditiones que requiruntur in sacerdote: cui peccator ꝯfiteri debet. Et colligunt maxime tres. ¶ Pria dr potestas. ¶ Scda sanctitas. ¶ Tertia claritas. ¶ Prima cōditio confessiōis dr potestas. Nam ƀm durandū i sūma li. i. parte. i. dis. i. Ad absoluēdū in foro penitētie tria reqrunt. ¶ Primū ꝙ ꝯfessor habeat auctoritatē clauiū. ¶ Scdm ꝙ hēat auctoritatē executionē. ¶ Tertiū ꝙ executio sit libera nō ligata. Et ,p̱pter h dicit in. c. oīs. de pe. ⁊ re. ꝙ vnusqsqꝫ dꝫ cōfiteri ,p̱prio sacerdoti. qa sibi inest huiusmodi ptās. Sed notādū ƀm Ric. di. xvij. q̄rti. ꝙ ,p̱prius sacerdos pōt accipi multipliciter. Uno mō ē ,p̱priꝰ sacerdos alicuiꝰ habens sup ipm iurisdictionem ordinariā in foro pnie: modo tam̄ inferiori. ⁊ sic est ,p̱prius sacerdos ille q coiter vocatur presbyter parrochialis. ¶ Scdo modo dicit ,p̱prius sacerdos habens iurisdictionem ordinariam modo principali. ⁊ sic eps est p̱priꝰ sacerdos oīum existentiuꝫ in suo episcopatu

Nota tamē q̄ archiepi̅ non habent au-
ctoritatē absoluēdi subditos suffraganeo
rum suoꝝ excepto casu: qñ visitant pro-
uinciam. extra de censibus. c. ꝑpetuo. li.
vj. ¶ Tertio modo dr̄ ꝓprius sacerdos
habens iurisdictionem mō ꝑncipalissi-
mo. Et sic papa est ꝓprius sacerdos oi-
um xp̄ianoꝝ. ¶ Quarto mō dr̄ ꝓprius
sacerdos habēs iurisdictionē delegataꝫ
ab aliquo istoꝝ vel a legato dn̄i pape.
¶ Quīto mō dr̄ ꝓprius sacerdos hn̄s
iurisdictionem ex cōi cōcessione iuris.
Et sic sunt ꝓprij sacerdotes illi quos ep̄i
⁊ abbates exēpti sibi eligūt in confesso-
res. Talibus enim ꝑmittit ex lege cōi eli
gere sibi discretum ⁊ ꝓuidū confessorē.
extra de pe. ⁊ re. c. ne pro dilatione. Sic
etiam est ꝓprius sacerdos illius quem
quis audit cōstitutū in articulo necessi-
tatis. in quo casu quilibet sacerdos pōt
hoiem absoluere. sicut patet. xxvi. q. vi.
c. si ꝑsbyter. ⁊ c. sequēti. Et extra de furt.
c. fures. Hoc etiam modo ē ꝓprius sa-
cerdos vagabūdoꝝ quicūq3 ꝑsbyter par-
rochialis: in cuius parrochia voluerint
confiteri: qa tales nūq3 habent domici-
lium ꝓpriū. ff. ad municipa. l. labeo. Si
militer dico d̾ illis q̄ domicilio relicto na
uigant: vel iter faciunt querentes quo se
transferant. Nam ⁊ tales sine domici-
lio sunt. ff. ad municipales. l. eius. §. cel-
sus. Et similiter ꝫm Inno. super. c. oīs.
Scholares possunt confiteri illi quem
elegerint in loco in quo student si morā
ibidem contraxerint: vel contrahere in
tendant ꝑ vnum annū. Accipiendo er-
go ꝓprium sacerdotem pro sacerdote
habente iurisdictionem aliquo ꝓdictoꝝ
modoꝝ: q̄ sibi confitet̄ cōfiteri dr̄ ꝓprio
sacerdoti. Sed hic orit̄ dubium. Utrum
illi q̄ confitentur alicui habenti potesta-
tem ⁊ auctoritatem audiendi confessio-
nes ab episcopo: teneantur illo eodem
anno cōfiteri suo ꝑsbytero parrochiali.
Et aliquibus videtur q̄ sic. q2 vt ꝓbat̄.
xi. q. i. c. ꝑuenit. Si sua vnicuiq3 episco-
po iurisdictio ⁊ ptās nō s̄uat̄: ecclīastic⁹
ordo cōfundit̄. ergo similiter si non ser-
uatur presbytero parrochiali. Insuper
ꝫm Bern̄. li. iij. de consideratiōe. c. xiij.
Ecclesiastica hierarchia est ad exēplar
angelice hierarchie. S3 in angelica hie
rarchia id quod ↄuenit angelis alicuius
ordinis ex officio nūq3 cōmittit̄ angelis
alterius ordinis. ergo similiter fieri de-
bet in ecclīa. Rn̄det Ric. vbi. s̄. q̄ ep̄s
habet ordinariam iurisdictionē sup sub
ditos sacerdotū parrochialium. Illud
autē quod cōuenit alicui ex ordinaria iu
risdictione: ipse potest cōmittere alij ha-
benti ordinem conuenientem ad illud
officium exequendū. extra de ↄse. eccle.
c. aliqua. Illi ergo q̄ ↄfitentur legitime
habenti ptātem episcopi: ⁊ absoluuntur
ab eodem: vere sunt absoluti. nec eadeꝫ
pctā in numero tenētur suis presbyteris
ꝑrochialibus ↄfiteri. Unde ep̄s conce-
dens ptātem alicui audiendi confessio-
nes nō aufert curato iurisdictionē: sed si
bi seruat dans ei coadiutorē. ⁊ sic soluit̄
primū argumētū. ¶ Ad secūdū vero
de similitudine ecclīe ad angelicam hie
rarchiā: rn̄dendum est. q̄ in hoc nō est
simile. q2 āgelus sufficit plene ad exequē
dum actus cōueniētes officio suo. Nō
sic aūt vere potest dici de quolibet infe-
riore curato. ¶ Secūda ↄditio ↄfesso-
ris dicitur sanctitas. Ut enim dicit Du-
randus in summa vbi. s̄. Tantam d3 ha
bere confessor habilitatem affectionis:
vt sit dignus xp̄i minister. Unde de pe.
di. vi. c. q̄ vult ↄfiteri. dicitur. Sacerdos
cui ois offertur pctōr ante quem statuit̄
omnis languor in nullo sit iudicandus
q̄ in alio ꝓmptus est iudicare. Iudicās
enim aliū q̄ est iudicandus: cōdēnat se
ipsum. Cognoscat ergo se ⁊ purget i se:
qd̾ alios videt̄ sibi afferre. Ex q̄bus ver
bis sumit̄ argumētū ꝫm Durā q̄ existēs
in mortali pctō: peccat mortaliter absol
uēdo: nisi ꝑus peniteat. Nec solū d3 eē
sanct⁹ ↄfessor: sed i sc̄itate solidus ⁊ fir-
matus: ꝓpter ea q̄ audiunt̄ in ↄfessione.
Ideo Ber. sup cantica sermone. xviij.
ait. Tu frater cui firma caritas non dū ē
sed adeo tenera ⁊ arūdinea: vt oi cedas

natui: qua fronte aliena vulnera cura-
re aut ambis aut acquiescis: Noli esse
nimis iustus. Sufficit tibi si diligis ꝓ-
ximū sicut teipsū. Non eni salutē ꝓximi
debes querere: in salutis ꝓprie detrimē-
tum. hec ille. Caueāt tñ qui cōfiteri vo-
lunt ne fiant confessorū iudices curiosi
sed eis tñ sufficiat nō cōspicere malaꝫ
vitā expresse. ¶ Tertia cōditio ꝯfessoris
dicit claritas. Debet vtiqꝫ habere clari-
tatē cognitionis ⁊ scientie. vt dicit. in. c.
omnis. §. sacerdos. Et in glo. in dicto. c.
sup verbo sacerdoti. Et in glo. sup v̄bo
prouidum. in. c. ne ꝓ dilatione. de pe. ⁊
re. Ideo dicit de pe. dis. vi. in. c. qui vult
ꝯfiteri. Caueat spiritualis iudex: vt sicut
nō cōmisit crimē nequitie: ita nō careat
munere scie. Oportet eni vt sciat cogno
scere quicqd debet iudicare. Judiciaria
nāqꝫ ptās expostulat vt qḋ dꝫ iudicare
discernat. Diligens ergo inqsitor subtilis
inuestigator sapient ⁊ q̄si astute interro
get a pctōre qḋ forsitan ignorat vel vere
cūdia velit occultare. hec ibi. Oportet er
go vt cōfessores sciant discernere quod
debeāt iudicare. sicut in veteri lege iudi-
cabant de lepra ⁊ nō lepra. Leuit. xiiij.
Hinc ē qḋ Greg. li. i. pastoralis. c. i. ait.
Nulla ars doceri ꝑsumit: nisi prius in-
tenta meditatiōe discatur. Ab imperitis
ergo pastorale magisterū qua temerita
te assumit: cū sit ars artiū regimē aiarū
Facit ad h. c. Cum sit de etate ⁊ qualita
te ordinandoꝝ. Cōfessor ergo ꝫ Durā.
quotiens se ingerit ad confessiones au-
diendas: totiens offert se ad rñdenduꝫ
de peccatis mortalibus ⁊ preceptis. de
contractibus ⁊ vsuris. de restitutionib⁹.
Debet itaqꝫ habere sciam saltē cōpeten
tem. Vocat aūt cōpetens q̄ne necessaria
est ad executionem cuiuscūqꝫ ordinis.
Unde inq̄tū sacerdos deputatus est ad
diuinū officiū celebrādū: tenet tantū scire
de grammatica ꝙ sciat v̄ba ꝓferre: ⁊ ꝙ
intelligat saltē lr̄aliter ea que legit. In-
q̄tū v̄o est minister sacꝛoꝝ: tenet scire
que sit debita mā vel forma cuiuslibet sa
cramēti. ⁊ modū recte singula dispēsādi

Inq̄tū doctor est: tenet scire saltē fidei
rudimenta. Et inq̄tuꝫ est iudex in foro
cōscie: tenet scire discernere inter leprā ⁊
nō leprā. saltē in his pctis que sūt oibus
notiora. In alijs v̄o de quibus etiam sa
pientes dubitant sciant dubitare: ⁊ q̄rent
supioꝝ cōsiliū. Debet scire que sint mor
talia: que capitalia saltem in cōi: ⁊ que
venialia in genere. Debet etiā scire cano
nes pniales: nō tñ propter hoc vt pnias
iniūgere: cum pnie hodie sint arbitra-
rie. vt dicet in sequenti sermone: sed vt
ꝑ hoc sciat culparum pnias agnoscere.
hec Durandus. Ego tamē credo ꝙ pōt
quis dum nō est nimis peritus: in trib⁹
casib⁹ sine ꝑiculo confessiones audire:
Primus est quādo ꝑiculū mortis imi
neret ꝯfitenti: nec ali⁹ posset haberi. Tūc
quilibet potest ⁊ debet audire ꝓpter effi
caciam sacramēti ne ea priuet. Secun-
dus est quādo cōfitens est ꝑitus sufficiē
ter ita ꝙ ipsū cōfessorē docet. Tertius qñ
ꝯfitentes sunt ꝑsone spiritualiter viuen-
tes ⁊ crebro confitentes que non cōsue-
uerunt habere nisi venialia.

¶ Qualiter cōfessio debet eē integra vt
penitens confiteatur oia pctā mortalia ⁊
circūstantias trahentes in aliud genus
pcti. ⁊ in casu venialia. Caplm. iij.

Tertiū mysteriū de ꝯfessione de-
clarandū dicit integritas. Nā ꝫ
vt dicit. c. ois sepius allegatum
De oibus pctis cōfessio est facienda vni
sacerdoti vt integra sit ⁊ nō diuisa. Sꝫ i
hoc solet dubitari q̄tum ad tria. Pmo
q̄tū ad pctōꝝ differentiā. Scdo. q̄tuꝫ
ad eoꝝ circūstātiā. Tertio q̄tū ad pctā
venialia. ¶ Pmo solet dubitari q̄tū ad
pctōꝝ differētiā. Utꝝ necesse sit differē
tiam ois pcti mortalis siue latentis siue
manifesti. siue sit cordis. siue sit oris cō-
fiteri. et rñdet Boñ. di. xvij. quarti. ꝙ sic
Et de pctō māifesto dicit ꝙ necessarium
est vt dicat in cōfessiōe. duplici ex causa
Una ex pte audientis. alia ex pte confi-
tentis. Ex pte audientis. qm̄ sicut ē i iu-
dicio forensi ꝙ iudex aliqd nouit vt pri-
uata persona: qḋ tñ non nouit vt iudex

nec ꝓcedit ad sentētiā quisq3 innotescat
ei vt iudici: q2 vt dicit .iij.q.vij.c.iudicet
Judex dz iudicare fm allegata. Sic ē i
iudicio pniali.q2 pctā publica q̄uis sint
manifesta sacerdoti sicut hoi: nō tñ sūt
manifesta sicut dei vicario.iō sunt cōfi-
tenda. Scda rō ē ex pte ꝯfitētis.q2 ꝑ su
am humilē cōfessionē hz iustificari. Vñ
de pe.di.i.§.alij. Dic tu prius iniquitates
tuas vt iustificeris. Dū ergo pctōr ꝯfitet
oīa mortalia secreta ⁊ publica que fecit
debet dicere sacerdoti.⁊ si nō recorda-
ret oīuz ꝓcedēte sufficiēti ꝑpatione.suffi
cit ei ꝙ in genere doleat ⁊ cōfiteat se in
multis offendisse quorꝫ nō recordat. qa
vt scribit in glo.super.c.porrecta.extra ď
confir.vti.vel inuti. Et.C.de veteri iure
enucleādo.l.ij.§.si qd aūt. Oium habe
re memoriā ⁊ i nullo penit⁹ oberrare di
uinitatis est potius q̄z humanitatis. Si
aūt pctōr recordet ⁊ nolit dicere vel non
dat opam vt recordet: ꝯfessio sua infru-
ctuosa ē.vt colligi pōt ex dictis i.c.fratres
nrōs.de pe.di.v. Secūdo solet dubitari
q̄ztū ad pctōrꝫ circūstantias. Utrū circū
stantie sint ꝯfitēde. Et dicit dñs Boñ.ꝓ
fata.xvij.di.q̄rti ꝙ tria sūt circūstātiarū
genera q̄dā sūt alleuiātes.q̄dam aggra-
uātes.q̄dam ad aliud genus trahentes.
Prime circūstantie alleuiāt pctm̄: vt si
qs peccasset cum muliere ab ipsa tñ tē-
ptatus ⁊ ꝓuocat⁹ ⁊ hui⁹. Has circūstā-
tias ꝯfiteri nō ē bonū nisi ꝓpter h vt sa-
tisfaciat aliene inquisitiōi: vel vt ꝓuideat
eius scādalo ⁊ ꝑturbationi: vtpote si ti-
meret ꝯfessorē ex h accipe occasionez ⁊
exēplū malū vel si tātū circūstantia mi-
nuat pctm̄ vt sit in genere venialis aut
nullū pctm̄: sicut comedere carnes i q̄-
dragesima ꝓpter infirmitatē. h excepto
pctōr nō debet tales circūstantias refer
re.q2 in cōfessione habet se accusare nō
excusare. Secunde circunstantie dicūt
aggrauātes q̄ aggrauāt pctm̄: non tamē
trahūt in aliud genus vel i aliam speciē
pcti.vt si quis lusisset ad taxillos multū
libenter.⁊ fuisset fornicatus cum multa
delectatione: vel commisisset aliqd pec
catum ex ꝓpria malicia nulla tēptatione
ꝑcedente.⁊ tales circūstātias nō est de
necessitate ꝯfiteri sz de ꝯgruitate. Tertie
circūstantie dicunt ad aliud genus tra-
hentes eo ꝙ trahūt in aliud genus vel i
aliam spēm peccati.⁊ has ꝯfiteri est ne-
cessariū. Scdm vō dicta scōrum octo
sūt tales circūstātie. Pria ꝑsone. Scda
loci. Tertia modi. Quarta tpis. Quinta
numeri. Sexta q̄litat. Septia iductiōis
Octaua ꝯsequētie. ¶ Pria circūstātia
dr ꝑsone. Notificāda nāq3 ē ꝑsona cū q̄
vel ꝯ quā pctm̄ ē cōmissū. Aliud eni ē pec
care cū vna moniali.aliud cū vna secu-
lari.aliud cū soluta.aliud cū cōiugata aliud
cū ꝯsanguinea.aliud cū extranea. aliud
ꝑcutere laicū.aliud clericū vel sacerdo-
tem.⁊ hui⁹. ¶ Scda circūstantia dicit
loci. Nā si pctm̄ cōmittat in loco sacro
iducit aliā spēm pcti qd dicit sacrilegiuz
sicut no.gl.de pē.di.v.c.ꝯsideret. ¶ Ter
tia ē modi. Posset enim qs tali mō pec
care ꝙ pctm̄ traheret in aliā spēm .,vt si
qs cū muliere peccaret cōtra naturam.
¶ Quarta ē tpis qñ eni pctm̄ cōmittit
in die festo inducit aliā spēm.s.transgres
sionē tertij ꝑcepti vt dicit Nico. de lira
sup.xx.c.Exodi. Jō pctā in festis com-
missa cū tpis circūstantia sūt cōfitenda
¶ Quinta dicit numeri.qa quotiēs hō
peccat totiens distincta ⁊ plura peccata
cōmittit ꝓpterea oportet dicere quotiēs
pctm̄ ē cōmissū. Et si qs nō recordetur
dicat numerū quē pōt estimare fm pro-
babilē opinionē.⁊ si nō pōt estimare nu
merum estimet quāto tpe in pctō stetit
¶ Sexta dicit qualitatis. Oportet eniz
ꝯfiteri qñ pctm̄ eēt publicū: qa induce-
ret aliā speciē h ē scādalū ꝓximi. ¶ Se
ptima dicit inductionis.qñ aliquis non
solum ipse peccauit: sz alios induxit ad
peccandū: dans cōsiliū: auxiliū vel fa-
uorem. Octaua dicit ꝯsequentie Debet
peccator etiā dicere pctā que consequū-
tur ad alia pctā: vtputa qa in vno pecca
to occurerent mendacia.periuria adu-
lationes.deceptiones. ⁊ similia que in
ꝯfessione nō sūt omittēda: sed ꝓpalāda

¶ Tertio dubitari solet q̄ꝫtum ad pctā
venialia. an expediat illa confiteri. Et de
h. s. Bo. vbi. s̄. q. i. Nō ꝯfiteri vēialia n̄
ē p̄ceptum. eo q̄ absq̄ cōfessione multi
pliciter r̄mittūt. Et p̄mo p̄ dignā eukari
stie sumptionē. de ꝯse. di. ij. c. cuꝫ omne
crimē. ⁊ c. si quotiēscūq̄. Scdō p̄ aque
bn̄dicte asp̄sionē. vt patet de ꝯse. di. iij c
aquā sale ꝯspersā. Tertio p̄ ieiunia ⁊ per.
elemosynaꝝ largitionē vt hꝫ. lxxxij. di. c.
presbr. Et de pe. di. i. c. medicina. ⁊ c. q̄ꝫ
obrem. ⁊ di. iij. c. sane cauendū. Quarto
p̄ dn̄icā orōnē. ō pe. di. iij. c. de q̄tidianis
Quinto p̄ deuotā pectoris tunsionē. de
pe. disti. i. c. tres sūt actōes. ⁊ dis. ij. c. Si
n. ingt. Sexto p̄ gn̄alē ꝯfessionē i ecclīa
factā vt de pe. dist. iij. c. de quottidianis.
In cāu tn̄ ꝯtingit q̄ hō teneaꝛ venialia
ꝯfiteri. siue p̄p̄ dubiū. siue p̄p̄ ecclesiasti
cū statutū. Propter dubiuꝫ vt qn̄ quis
p̄babiliter de aliquo pctō dubitat vtrū
sit mortale vel veniale: q̄a pctōr si nō pe
nitet de illo sicut de mortali. discrimi se
exponit. Et ideo debet ꝯfiteri. Similiter
p̄pter statutū ꝯfitenda sūt venialia sicut
dictū est sup̄ius de necessitate cōfitendi
semel in anno: vel de religiosis. Qm̄ v̄o
multi hoc audientes scrupulosi satis effi
ciuntur dubitantes nescire confiteri sua
pctā vt decet. Ego dico ⁊ teneo q̄ si quis
cum voluntate se emendandi ⁊ p̄posito
bono ad cōfessionē accedit faciēs quod
in se est vt bene confiteaꝛ. ⁊ nulli⁹ peccati
recordareꝛ ⁊ nullā diceret circūstantiam
⁊ multa omitteret que ad confessionem
necessaria eē dicunꝛ: considerata volun
tate bona ⁊ pensata humana infirmita-
te vel ignorantia: talis fructu cōfessionis
minime priuareꝛ. Ergo cū bona ad deū
fiducia disponāt se oēs pctōres, put pote
runt ⁊ scient peccata sua ꝯfiteri: ⁊ a xp̄o
sanitatem ⁊ salutem simul cuꝫ languido
quem sanauit in euangelio firmiter obti
nebunt: hic per gratiam ⁊ in futuro per
gloriam: in qua viuit in eternum deus q
est benedictus. Amen.

¶ Sabbato secūde ebdomade in qua-
dragesima. de fructuosa ⁊ vtili confessio
ne peccatorum.

Sermo. xxix.

Hic est filius meus dilectus i q̄ mihi bn̄ complacui:
ipsuꝫ audite. Mathei.
xvij. ⁊ in euangelio ho-
dierno. Seruanda sūt
xp̄i precepta animo le-
to ⁊ libenti corde: quē veruꝫ deū credi-
mus saluatorem nostruꝫ. Testaꝛ nanq̄
euangeliū hodiernū qualiter xp̄s trāsfi-
gurat⁹ est in mōte a deo patre ⁊ sp̄ū scō
vestimentuꝫ diuinitat̄ accepit. Ip̄e ergo
nobis viam salutis apuit: pniamq̄ post
cōmissa pctā illam esse predicauit. Ipse
sacerdotib⁹ claues ecclesie consignauit.
quibus possent pctōribus apire ianuam
regni celorū. Ipse sanguinē suum offert
omnibus: quibus merita p̄p̄ria nō suffi
ciūt: vt illius merito veniā assequāꝛ ⁊ re-
missionē. Qm̄ v̄o hoies saluare sic volu
it p̄ gratiā suam: vt etiā ipsi faciant quod
in se est: ⁊ p̄cipue pctā sua sacerdotibus
ꝯfitendo: Idcirco vnusq̄sq̄ illū audire
debet. Uox enim eius est Math. iiij. d.
Penitentiā agite. Et q̄a hec pnia cōfes
sionem includit: Idcirco p̄ter ea que in
precedentibus dicta sūt: adhuc i hoc ser
mone tria misteria ponem⁹ ꝯtēplanda.
Primū dr̄ humiliationis.
Secūdū occultatiōis.
Tertiū iterationis.
¶ Quō pctōr dꝫ humil'r ꝯfiteri. Prīo
examiando ꝯsciaꝫ. Scdō accusādo pctā
Tertio suscipiendo iniunctā sibi pniam
a sacerdote. Caplm. i.

p Rimū mysteriū de ꝯfessiōe de
clarādum dr̄ hūiliationis. Qui
n. ꝯfiteꝛ ꝯfiteri debet cū humili
tate: q̄ p̄cipue ꝯsistit in tribus. Prīo in
diligenti examinatiōe. Scdō in pctōruꝫ
accusatione. Tertio in pnie susceptione.
¶ Prīo ꝯsistit humilitas penitētis i di
ligēti exaiatiōe. Nā q̄ humilis ē an̄ con
fessionem in aliquo secreto loco exami-
nat seipsū: cogitans beneficia que a deo

accepit: bona q̄ omisit. ⁊ mala que con/
misit. d. illud Ysaie. xxxviij. c. Recogita/
bo tibi oēs ānos meos i amaritudie aie
mee. Sꝫ multi sūt q ad ꝯfessionē acce/
dūt indeuoti ipremeditati: sine vlla con
punctione: sine cogitatiōe aliq̄ aut recor
datione pctōꝝ suorum: qbus ꝯfessores
qn̄ eos tales inueniūt: ꝑsuadere debēt vt
prius se preparēt: ⁊ postea redeāt ad pe/
nitendū: qui monēdi sūt vt per decē ꝯsi
deratiōes discurrendo conētur sua pctā
colligere. Prima cōsideratio est stat⁹ in
q̊ pctōr est. ⁊ i q̊ fuit. puta virginitatis vi
duitatis. aut m̄rimonij. Scōa ē etatis in
qua pctōr ē ⁊ i q̄ fuit. Tertia ē fortune ꝓ
spere vł aduerse. Quarta officij artꝫ seu
exercitij. Quinta societatꝫ ꝯmemorando
socios vel socias cū qb⁹ hō ꝯuersat⁹ est.
Sexta ē locorū i qb⁹ hō fuit. Septia tē/
porū puta pacis guerre aut solēnitatum
aut dieꝝ serialiū. Octaua cordis speculā
do subtilr̄ qd ꝯ deū ⁊ ꝓximū ē corde cō
missū. Nona ē v̄boꝝ notāter i seipo qd
i v̄bis male loquēdo potuerit errare cō
siderās. Decia ē factoꝝ ⁊ opeꝝ. His mo
dis discurrēdo ꝑt hō m̄lta pctā q̄ fec̄ ad
memoriā reuocare. ⁊ ꝓꝑ q̄ in sua cellula
aut camera sic sol⁹ exn̄s pect⁹ suū ꝑcutiē
do dicere dꝫ cum publicano. Luc. xviij.
De⁹ ꝓpiti⁹ esto mihi pctōri. Et cū filio ꝓ
digo Lu. xv. Pater peccaui i celū ⁊ co
rā te. Et cū Dauid miſere mei de⁹. s. m.
m. tuā. Et q̄ztū ꝑt conet̄ detestari pctōꝝ
suoꝝ magnitudinē turpitudinē ⁊ multi/
tudinē: deprecans oipotentē deuꝫ vt di/
gnet̄ ꝑ vulnera sui filij indulgere sibi de
licta sua. Sicq̄ꝫ cū tali dispositione reuer
tatur ad sacerdotē. Sacerdos v̄o vbi vi
det illū deficere: diligēter adiuuet ⁊ exa/
minet. Scōo ꝯsistit humilitas in pctōꝝ
accusatione qn̄ pctōr licet cum rubore:
tn̄ libere ⁊ māifeste accusat peccata sua.
Nā vt dr̄ de pe. di. i. c. qui domū suā. Ta
citurnitas pcti ex suꝑbia nascitur cordis
Ideo eni pctm̄ suū celare quisq̄ꝫ desiderat
ne iniquitas sua alijs manifesta fiat. ne
talis reputetur apud hoies foris qualiter
se iam dudū exhibuit diuino cōspectui:
q̄ꝫ ex fonte suꝑbie nasci nullū dubiū est
Spēs suꝑbie est se velle iustū videri qui
pctōr ē. Sed excusant se ⁊ maxie mulie
res. d. Nolle confiteri pctā nō ꝓꝑ super/
biā. sꝫ ꝓpter verecūdiā. ꝓ qub⁹ Ber. ait.
O insania nimia hoīuꝫ. pudet ablui ⁊ n̄
pudet inquinari. pudet sordes absterge/
re. ⁊ non pudet ꝯhere. abstergitur caliga
⁊ ꝯtemnit̄ aīa. Propter istos etiā de pe.
di. i. c. nūc aūt. ait Criso. Nunc aūt si re
cordaris pctōꝝ tuoꝝ: frequēter ea in cō/
spectu dei ꝓnūciās. ⁊ ꝓ eis clemētiaꝫ ei⁹
deprecaris: citi⁹ illa delebis. Si aūt nūc
obliuisceris pctōꝝ tuoꝝ: tūc eoꝝ recor/
daberis nolens qn̄ in toto mūdo publi/
cabuntur ⁊ in cōspectu ꝓferent̄ oīuꝫ taꝫ
amicoꝝ tuoꝝ q̄ꝫ inimicoꝝ ⁊ scōꝝ ange
lorū celestiūq̄ꝫ spūum. hec ibi. Nulla er
go verecūdia m̄lto min⁹ nec suꝑbia tacē
da sūt in cōfessione pctā. q̄nimo illa hu
militer ⁊ dolēter sacerdoti sūt reuelanda
sine duplicitate. sine mēdacio. sine excu
satione. Nec enim incipiendū ē vt multi
faciūt a ꝓpria laude asserētes. Ego ieiu/
no. do elemosynas. adiuuo pauperes n̄
sum blasphem⁹ aut homicida. licꝫ qn̄q̄ꝫ
vt homo carnalr̄ peccē ⁊ hi⁹. Non pura
est nec deo accepta talis ꝯfessio. Dicēda
ēt sūt pctā ꝓpria nō aliena. vt dicit. c. ois
de pe. ⁊ re. Notandū tn̄ ꝺm Ric. in. iiij.
di. xxi. ar. v. q. ij. q̄ expssio aliene ꝑsōe
seu alicī pcti: aut ē necessaria ad expssio/
nē pctōꝝ aut n̄. Si sic. tenet̄ eā expmere
ꝯfessori. Vn̄ mulieri cū q̄ ꝯcubuit fr̄ ei⁹
n̄ sufficit dicere q̄ vn⁹ vir ꝯcubuit cū ea
sꝫ dꝫ expmere q̄ ille ē frater ei⁹. Et si n̄
habeat nisi vnū fr̄em: tunc scit sacerdos
qs est ille. Et si ē religiosus: dꝫ expmere
q̄ est religiosus. Et si ē laic⁹ ⁊ ē cōiugat⁹
debet expmere. ⁊ sic de alijs. Si aūt ex/
pressio ꝑsōe nō ē necessaria ad expssio
nē quātitatꝫ pcti. tūc distigue. Quia aut ē
vtilis ad correctionem illius: vel preser/
uationem a recidiuo. aut non. Si sic tūc
credo q̄ penitens bn̄ facit si eā cōfessio
nē h̄ dicit alicui ꝑsōe: que illi peccatori
possit ⁊ velit ꝓdesse ⁊ nō obesse. Sꝫ pro
alia cā noiare ipꝫ in ꝯfessiōe nō expedit

nec opoꝛtet.qa ꝑ talē noīationē cōfessoꝛ
nō possꝫ ꝓcedere ad coꝛrectionē illius
Si aūt noīatio illa nō ē vtilis ad illi⁹ coꝛ
rectionē.tunc subdistinguitur.Quia aut
potest esse vtilis ad ꝓseruandū a recidi
uo aut ñ.Si sic tūc bonū ē ⁊ expedit pe/
nitenti vt illā ꝑsonā expmat ꝯfessoꝛi.pōt
eni cōtingere ꝙ confessoꝛ ꝑ cognitionē
ꝑsone sciet iniūgere penitēti pniam talē
⁊ talia dare documēta ⁊ tales facere mo
nitiones ꝙ meli⁹ ⁊ securius penitēs po/
terit a recidiuo ꝓseruari.Si āt nomina
tio ꝑsone non ē vtilis ad magnitudinis
pcti expꝛessionem:nec ad alterius coꝛre
ctionē:nec ad ꝓseruandū a recidiuo pe/
nitentē.tunc credo ꝙ penitens teneatur
ꝑsonā celare.Quilibet eni teneť non ge
nerare malā opinionē de ꝓximo suo in
coꝛde alteri⁹ sine rōnali ⁊ vtilicā.¶ Ter
tio ꝯsistit humilitas adhuc in humili pe
nitentie susceptiōe.Ut.n.dicit Criso.de
pe.dis.iij.c.ꝑfecta.Perfecta pnia cogit
pctōꝛē oia libēter sufferre.Sꝫ dubiū est
vtrū pēitēs teneať tētōe ncčitať acceptať
⁊ expleť pniā sibi iiūctā a sacerdote.Et
rñdet.Ric.di.xviij.qrti.ar.i.q.v.Qð sa
cerdos aut iiūgit pniā rōnalē ⁊ discretā
aut ñ.Si scðo mō penitēs ñ teneť eā re
cipe nec complere.qa sacerdos indiscre
tas pnias iniungēdo abutiť claue scie ⁊
ptāte.Si pmo mō.dico ꝙ teneť tetione
necessitatis eā recipe.⁊ ꝓ virib⁹ adimple
re.qꝛ talē pniam iniungendo clauib⁹ vti
tur recte.Quilibet autē teneť sui iudicis
iustā sniam seruare.Uñ si penitēs talem
pniam sciēter ⁊ ex deliberatiōe implere
omiserit moꝛtal͛r peccat cum facit absqꝫ
legitima cā.Scðm eni Hosti.in sūma
de pe.⁊ re.pꝛo quolibet pctō moꝛtali re
gulariter deberet pnia septēnis imponi
vt pꝫ.xxxiij.q.ij.c.hoc ipsū.⁊.§.sequenti
⁊.xxij.q.i.c.pꝛedicandum.Et est rō vna
quia de⁹ pꝛecepit Mariā soꝛoꝛē Aaron
lepꝛa percussam poni extra castra per se
ptem dies.⁊ sic accipitur dies pꝛo anno.
Alia rō est.vt sicut pctōꝛ per pctm̄ septi
foꝛmē spūs sancti grām amisit:sic per
septennem pniā recupet.Tñ pōt sacer/
dos in penitētijs dispensare cōsideratis
criminis quātitate ⁊ qualitate.⁊ persone
dignitate.ꝯditione.sexu.officio.pauper/
tate.infirmitate.debilitate.consuetudine
cōplexione.societate.causa.animo.volū
tate.⁊ sic pꝛo arbitrio penitētias taxare
⁊ impōere.vt ꝓbať plene ex̄ de pe.⁊ re.
c.significauit.⁊.c.is qui.⁊.c.omnis.§.sa
cerdos.⁊ extra de homicidio.c.sicut di.
gnum.⁊ extra de eo qui co.consan.vxo
ris sue.c.transmisse.⁊.xi.q.iij.c.absit.⁊.
xv.q.vi.c.Si a sacerdotibus.⁊.xxvi.q.
vij.c.tempoꝛa ⁊ de pe.di.i.c.mensuram
⁊ de cōse.di.iij.c.de penitentibus.Ideo
dicat penitenti sacerdos.Carissime frat
tu cōmisisti tot ⁊ talia peccata pꝛo quib⁹
deberes pꝛo ꝗlibet sic penitere.Sꝫ foꝛte
vita tua ad h̄ agēdū tātū non extēdereť:
Iniungo tamen tibi talem pniam ꝓ om
nibus.⁊ elemosynas quibus peccata re
dimūtur.⁊ omnia alia bona que feceris
⁊ mala que pꝛo chꝛisto sustinueris:acce
pta loco penitentie.⁊ ꝙ pꝛosint tibi in re
missionem pctōꝛū tuoꝛū.Et si interim
moꝛiaris:auctoꝛitate dei ⁊ btōꝛum apo
stoloꝝ Petri ⁊ Pauli ⁊ sancte ecclesie
⁊ nostra te absoluimus ab omnibus his
que confessus es.⁊ ab alijs de quibus ñ
recoꝛdaris inqꝫtū possumus ⁊ debem⁹
et si quid purgandū remanserit in pur
gatorio purgetur iuxta misericoꝛdē do
mini voluntatem.Caueant autem sacer
dotes ꝙ sic arbitrentur ne vilis fiat au/
ctoꝛitas ecclesie ⁊ potestas clauium con/
temnatur.Unde distin.l.c.absit.dicitur.
Absit a romana ecclesia rigoꝛem suum
tam pꝛophana facilitate dimittere.⁊ ner
uos seueritatis fidei auersa maiestate
dissoluere:vt cum adhuc non tantum
iaceant in peccatis:Sed etiam cadant
euersorum fratrum ruine:Pꝛoperata
nimis remedia communicationū vtiqꝫ
nō pꝛofutura pꝛestent.Quomodo enīꝫ
poterit penitētie medicina pꝛodesse:si ēt
ipse medicus intemptata penitētia indul
get ꝑiculis.hoc nō est curare:sꝫ si verū
dicere volumus.occidere.⁊ extra de vi.
⁊ hōe.cleri.c.vt clericoꝝ diciť.Facilitas

venie tribuit incentiuū delinquendi. Et ad hoc facit. c. ē iniusta. xxiij. q. iiij. Et. c. loci. xxxv. q. ix. Et. c. ꝑuenit. xc. dist. Et. c. si quis ꝑpostera. dist. l. Studeat etiā sa cerdos vt pctōri penitenti sp̄ in contra-rium pniam imponat: vt supbo iniūgat humilē orōnē: auaro elemosynarū lar gitionē: accidioso ꝑegrinatiōem: guloso ieiuniū: luxurioso carnis macerationē maledico bn̄dictionē ⁊ hꝫ. hec Hostiē. Addit Ric. vbi. s. Qđ si penitēs sentiat pniam sibi nimis grauē ⁊ ad obseruan-duꝫ ꝑiculosam. sua infirmitate pensata debet ad illū cōfessorē cui confessus est vel ad alium si illum habere non potest recurrere: ⁊ alleuiationē vel commuta tionē petere. Et confessor debet cōcede-re etiā si videat ꝙ pnia alleuiata nō suffi ciat plenarie ad emēdā pctī: sed post eā inexpletū adhuc remaneat aliqđ in pur gatorio purgandū. Tutius enī est reser-uare purgatorio penitētē puniendū ꝙꝫ ipm̄ exponere periculo cadendi in mor tale pctm̄ ꝑꝑ pnie trāsgressionē iniuncte Hec Ricar.

¶ Qualiter confessio debet esse secreta respectu circunstantium: respectu confes soris ⁊ respectu peccatoris.

Capl̄m. ij.

Secundū mysteriū declarandū de confessione dicitur occultatio Debet cōfessio esse occulta atqꝫ secreta triplici occultatiōe. Pria ē ꝙtū ad circūstātes. Scđa ꝙtū ad ꝯfessores Tertia ꝙtū ad ꝯfitētes. ¶ Pria occul-tatio ē ꝙtū ad circūstātes. vt ꝯfessio fiat ī secreto: ñ in publico nec corā alijs. Rō āt ē fm̄ Boñ. di. xvij. qrti pte. iij. art. i. q. iij. Pria. qꝛ in ꝯfessiōe māifestāt pctā sa cerdoti. nō vt manifestentur: sed vt dele antur ⁊ occultēt: qꝛ caritas confessio opit multitudinē pctōꝝ. ¶ Secūda rō. qa manifestāt sacerdoti vt deo: ad testimo-niū cōscie īterne. Et iō vt hō totā ꝯsciā reuelet hōi tāqꝫ deo non debet alius ad mitti sꝫ sacerdos q tēat locū xpi. ¶ Ter tia rō. qa publicare peccatū coram alijs eēt onerosū ⁊ ignominiosū. vñ si oporteret publice cōfiteri nemo auderet confiteri pctā sua. ¶ Quarta rō qꝛ si cōfessio fie-ret corā alijs: īfinita mala orirēt: ⁊ rixe ⁊ discordie: ac infamie. hec Boñ. Sꝫ ista ocultatio intelligēda est respectu persone nō respectu loci. Nā ego nescio lauda re illos qui audiūt cōfessiones mulierū in locis secretis. in cellulis. in cameris. ⁊ angulis latebrosis. in quibus etiā qñqꝫ ⁊ sepe qui bōi ⁊ iusti creduntur ad enor missima sacrilegia ⁊ vituꝑabiles dissolu-tiones labūt. Scđo debet cōfessio eē oc culta quātum ad confessores: quia vt ait Greg. ⁊ hꝫ in. iiij. sen. di. xxi. ꝓ nullo scā dalo ē confessio reuelanda. Et magister ibi d. Caueat sacerdos ne pctā peniten-tiū alijs ꝓdat: alioquin deponatur. Et đ pe. dis. vi. c. sacerdos. dicit de ꝯfessore re uelāte pctā. ꝙ deponat. ⁊ omnibꝫ diebꝫ vite sue ignominiosus peregrinādo per gat. In. c. ꝟo oīs. de pen. ⁊ re. scribit sic. Qui pctm̄ in pniali iudicio sibi detectū ꝑsūpserit reuelare: ñ soluꝫ a sacerdotali officio deponenduꝫ decernimꝫ: verū ēt ad agendā pniam in arctū mōasteriū detrudendū. Jō omnes theologi. i. iiij. di. xxj. ꝯueniūt. d. Qđ in nullo casu licꝫ sacerdoti reuelare ꝯfessionē siue ꝯfitens peniteat: siue nō: siue ꝯfiteat pctm̄ ī oꝑe ꝑpetratū siue ꝑpetrādū: siue sit pctm̄ in fide siue in moribꝫ. Hec rō est. qa si li-citū eēt reuelare ꝯfessionē. Prio ꝯfessio vilis redderet ī pplo. Scđo ppl's a re si bi necessaria ꝯtraheret. Tertio via frau-dibꝫ apiret. qꝛ cū multū credat hōi ī sua ꝯfessione: multi mali se in cōfessiōe iu-stos ostēderēt: vt a sacerdote postea lau-darēt vt sic possent ꝓmoueri ⁊ honorari Quarto reuelās mētiret. qꝛ eadē ꝑsona fm̄ naturā vere affirmare pōt aliqđ ī ꝑ sona alterꝫ loquēs: qđ ꝟe negat loquēs in ꝑsona ꝓpria. Unde angelus loquens Moysi in ꝑsona dei vere dixit: Ego sū dñs deꝫ tuꝫ qui eduxi te de terra egypti. Exo. xx. quod vere negassꝫ in persona ꝓ pria loquēs. ergo a simili hō ꝑ̄ntās dei ꝑsonā in foro cōfessiōis: vere aliqđ pōt affirmare: qđ extra forū cōfessionis qñ

logˀ vt psonā ꝓplaꝫ gerēs verꝫ negat. verꝫ ergo dicit negādo se audiuisse vel scire que ad noticiā eius non deuenerūt. nisi inq̄ʒtū eis repꝛesētabat psonā dei. Ergo extra forū cōfessionis dicēdo se illa audiuisse vel scire mētitur. Sꝫ ꝯtra h̄ istatur multipliciter ꝛ arguiṫ. pꝛio qꝛ Bern̄. in li. de p̄cepto ꝛ dispensatōe. c. iiij. ait. Iniquū pculdubio foret si statuta ꝓ sola caritate cōtra caritatem tenerēṫ. Cū ergo celatio cōfessiōis istituta sit pro sola caritate: si aliqn̄ eēt vtile aie ꝯfitētis: vt eius cōfessio reuelaretur. ergo iniquū esset si celareṫ. Respōdet ad hoc Ricar. ꝙ ꝛ si aliqn̄ esset vtile cōfitenti vt sua confessio reuelareṫ: tn̄ nūq̄ʒ pōt esse vtile cōi vtilitati cuius bonū p̄ncipalius respicit caritas q̄ʒ psone singularis bonū iuxta dictū vij. q. i. c. scias. Plurimoꝝ vtilitas vniꝰ vtilitati p̄ferēda est. ¶ Scd̄o arguiṫ. qꝛ vnusq̄sq; teneṫ obedire pape. Ergo si papa p̄ciperet alicui ꝙ reuelaret ꝯfessionē ille deberet ei obedire. Rn̄det Ric. ꝙ sacerdos. nō tn̄ teneṫ celare ꝯfessionē p̄cepto ecclie: sꝫ iure nature ꝛ diuino. Papa aūt ꝛ si sit sup̄ omne ius positiuū: nō tn̄ est supra ius naturale vel diuinū. Ideo i tali casu pape n̄ ē obediēdū. ¶ Tertio arguiṫ ꝙ eēt possibile vt sacerdos h̄ēret aliqd̄ pctm̄ moꝛtale. de quo n̄ posset cōfiteri quin reuelaret illi cui cōfitereṫ cōfessioneꝫ sibi factā. Ergo i tali casu licet reuelare cōfessionē. Respōdet Ri. ꝙ n̄ ꝛ ꝙ tali casu durāte sacerdos nō dꝫ illd̄ peccatum cōfiteri: sed sufficit sibi de illo ꝯteri: cum volūtate ꝛ pꝛoposito cōfitēdi qn̄ hoc facere poterit sine reuelatiōe illius psone que sibi ꝯfessa ē: sine quocūq; p̄iudicio sigilli confessiōis foꝛtioꝛi eni vinculo obligaṫ cōfessoꝛ ad celādū q̄ʒ penitēs ad cōfitendū. ¶ Quarto arguiṫ ponēdo casū ꝙ aliqs i confessione audiat hereticū nolētē desistere ab heresi ꝛ volentē coꝛrumpere alios: tūc vṫ ꝙ magis sacerdos teneṫ seruare fideꝫ xp̄o q̄ʒ ipsi h̄ řtico. ergo magis dꝫ ꝯfessionē illius detegere q̄ʒ pmittat eū gregē dn̄i coꝛrumpere. Rn̄det Boꝛ. ꝛ Scotꝰ ꝙ ꝓpterea sacerdos nullo mō dꝫ illius cōfessioneꝫ reuelare. potest tn̄ sine reuelatōe ꝯfessionis supioꝛi dicere. Vigila super gregem quia lupus querit inuadere. ꝛ tūc cōfitēti ꝛ deo seruaṫ fides. Ex hoc Scotꝰ improbat versiculum illuꝫ. Est heresis crimen qd̄ nec cōfessio celat. ¶ Quito arguiṫ ponēdo casū videlicet. Si duo eūtes cū suo sacerdote oꝛdinassēt ipsū occidere in nemoꝛe p qd̄ eēnt trāsitū facturi. ꝛ parum ante nemoꝛis introitū vnus pnia ductus sacerdoti hoc in cōfessione reuelaret tunc licitū videretur tali se subtrahere ab igressu nemoꝛis: qꝛ aliter coꝛpoꝛali moꝛti se exponeret ꝛ daret alij oppoꝛtunitatē crimē cōmittēdi. Sꝫ subtrahendo se crimē sibi cōfessū suo socio reuelaret. ergo in tali casu licet reuelare cōfessionē. Rn̄det Ricar. ꝙ in tali casu sacerdos posset renuere intrare nemꝰ cum illis. pretendendo aliquam causam necessariā. Si tn̄ ponereṫ casus ꝙ opoꝛteret sacerdotem aut moꝛtē subire aut reuelare cōfessionē. teneṫ moꝛtē subire ne confessioneꝫ reuelet. ¶ Sexto arguitur ponēdo casū aliū. s. ꝙ aliqs p̄oꝛ de oꝛdīe monachoꝝ cōfiteṫ abbati ꝛ q̄ʒdiu est in pꝛioꝛatu habet occasionem trahēteꝫ ad peccatū a quo nō vult desistere. Si p̄latus ergo habet curā aie sue debet illum inde amouere: sed amouendo inotescit ipsum peccasse. ergo videtur ꝙ cōfessio possit aliq̊ mō reuelari. Rn̄det Boꝛ. ꝙ abbas debet persuadere tunc pꝛioꝛi voluntariā cōfessionē ꝛ ꝙ ipse petat absolui ab onere officij. Qd̄ si non vult facere debet eum sustinere nisi sit talis religio i q̄ subditi trāsmutari ꝛ trāsferri pn̄t sine nota ifamie. ¶ Septio arguitur ꝙ mlt̄ociēs posset eē ꝙ penitens Iniaret ꝓ sua vtilitate ꝯfessoꝛē vt cōfessionem reuelet. ergo in tali casu non esset peccatum. Rn̄det Ric. ꝛ Boꝛ. ꝙ sacerdos de lnia cōfitentis: potest licite pctm̄ sibi ꝯfessuꝫ alij reuelare q sibi necessarius ē vel vtilis ad pficiendū que requirūṫ ad illud foꝝ ga q̄ʒdiu hoc pendet adhuc gerit psonā vicarij dei. Sed de licentia cōfitentis h̄

reuelare alij psone nō licet nisi ille q cō-
fessus est hoc iterū diceret cōfessori eē
confessionē. Sed q̄ntūcūq3 penitēs hāc
licentiā det cōfessori. confessor tamē valde
debet vitare scandalum. s. ne fractio sigil
li reputet. et q2 si dicat se licentiatum a pe
nitente q de peccatis eius possit loqui et
penitens negat: cōfessori incumbit pro-
bare q p̄dictā lniam a penitente habue
rit: qd si probar nō posset tanq̄ reuela-
tor cōfessionis puniret. Qn̄ vero cōfessor
aliquid nouit extra confessionē et postea
illud audiuit in cōfessione potest illd re
uelare alteri: ita tamē q modus sciendi
p cōfessionē sēp maneat i occulto. Quia
tamē posset ex hoc scandalum generari
maxime apud penitētē et apud alios: de
bono et equo magis debet celare cōfessor
q̄ vnus alius. Et io ppter vitādū scan-
dalū penitētis debet ei ptestari in confes
sione quō nō debet illud celare non qa
per illā ptestationē acquirat ius reuelan
di. Sed qa primo auferi nota scandali.
Debet etiam confessor pctā illa reuelare
ppter necessitatē non ppter suā volūtatē
Et sic patet quāta est vis sigilli cōfessio-
nis. Addit etiā Ric. q sub sigillo cōfessio
sionis cadit etiā persōa cum qua penitēs
confitet se peccasse. Ratio est. quia cum
pnia sit sacramētu3 sacerdos tenetur ce-
lare omne illud quod necessariū est ad
integritatē sacramenti. S3 penitens non
posset sufficienter exprimere alquando
peccatū suū nisi notificando psonā cum
qua peccauit. s. cum cognouit filiā suam
et nūq̄ habuit nisi vnā. et similia. Insup
tenetur sacerdos celare oē illud sibi di-
ctum in confessione quo confitens poss3
prodi vel mala suspitio de illo generari i
cordibus aliorum. S3 q̄nq3 detegēdo p
sonā cū qua penitens peccauit, pderetur
cōfitens: qa si detegeret filia3 cōcubuisse
cū patre suo, pderet pater q cōfessus est
cōcubuisse cū ea. Adhuc licitū nō ē face-
re aliqd qd sit occasio retrahēdi hoies a
re sibi ad salutē necessaria. S3 reuelatio
psone cum qua penitens confitet se pec
casse esset occasio retrahendi hoies a re

necessaria. s. a cōfessione. quia nō tm̄ quis
retrahitur a re aliqua, ppter timorem le-
sionis, pprie fame. sed etia3 psone sibi cō
iūcte vinculo amicitie. ¶ Quarta ratio
subseq̄t. qa dicēs extra forū cōfessionis
se audisse crimen de psona sibi i cōfessio
ne accusata qd nullo mō audiuit eē cō-
fessione3 mentiret. vt p3 ex dictis. Pctā
ergo ipsi9 penitēt in relatōne ad ipsum
cadunt sub sigillo cōfessiōis de necessi-
tate et absolute et prio et dirēcte et explicite
et ex omnibus causis. persona aūt cum
qua cōfitens cōfitet se peccasse cadit sub
sigilllo cōfessionis de necessitate et absolu
te. non pmo: s3 ex cōnti et indirecte et im
plicite. nec ex omnib9 causis: s3 ex aliqui
bus. Peccata eni ipsius penitentis non
referendo ea ad psonā determiātā: sicut
cum aliquis dicit. Ego audiui tale quid
qd tm̄ nō audiuit nisi in cōfessione: cadūt
sub sigillo cōfessiōis de necessitate. non
tm̄ absolute: sed sub cōditione. s. si ex pla
tione taliū vborū p se vel p accidens di-
recte vel indirecte aliqua verecūdia vel
confusio vel suspitio mala: vel aliqd aliō
nocumentum illi qui confessus est poss3
puenire. Ea vero q̄ penitēs iterserit i cō
fessione q̄ nō sunt pctā nec circūstantie
pcti: nec que deducūt in manifestatōe3
cōfitentis: vtpote si interserat i cōfessione
In tali terra sūt blada et hi9. n̄ cadūt sub
sigillo confessionis nisi de cōgruitate. Si
in dicēdo illa non dant intelligere cōfes
sori q talia velit celare. Qn̄ cōfessor. d. se
talia audiuisse mendax non est quia per
cōpationē ad ea que nō representauit p
sonā dei: sed hois. Similr et si aliqs ali9
a cōfessore audiret aliquid ab aliquo dū
cōfitet debet illud tenere secretu3 ex lege
nāe q̄ dicit: Qd tibi n̄ vis fieri: nō faci
as alijs. ¶ Tertio cōfessio deb3 eē occul
ta q̄ntū ad cōfitentē: vt non reuelet ea q̄
sibi p sua salute in confessione vel dicta
vel imposita sunt: ex quorū reuelatione
scandalu3 oriret. De pnia autē imposita
dicit Ric. q aut penitens manifestando
pniam sibi iniunctā a confessore faceret
piudiciū absq3 vtilitate: aut prope fame

aut cõfessori q forte talẽ iniũxit penitẽtiã
pro qua si sciret icurreret alicuius vel ali
quorum maliuolentiam: vtpote qꝛ iniũ
xit mlieri vt abstineret a familiaritate ali
cuius viri periculosa. Aut penitens ma/
nifestando suã pniam: nec fame proprie
nec ꝯfessori: nec alicui ꝑiudiciũ gnãret.
In primo casu penitẽs tenet pniam suã
celare. ⁊ in secundo silr. Si eni illud qᷓ
ꝯfessor sibi iniũgit seu cõsuluit bona fide
ꝓ salute aie sue ⁊ secreto alij reuelaret in
ꝯfessoris ꝑiudiciũ: crimẽ ꝓditionis in/
curreret ⁊ sigilli secreti fractionem. In
tertio casu nõ tenet tacere nec dicere: sꝫ
de hoc irreprehẽsibiliter põt facere qᷓ
illorũ duoꝝ sibi melius placuerit.
¶ Qᷓ cõfessio ẽ reiteranda qñ qs ma/
le ꝯfessus fuissꝫ pp suã negligẽtiã: aut qñ
fraudulẽter diuisit ꝯfessionẽ. vl' qñ ꝯfes/
sus est cũ deliberatione peccãdi.

Caplm. iij.

t Ertiũ mysteriũ cõtemplandũ
de cõfessione dicit iteratio. Est
eni qñqꝫ necessariũ reiterar cõ
fessionẽ pctõꝝ alias factã: ⁊ dicere illa
eadem pctã in numero que quis fuisset
ꝯfessus. maxime ꝓpter tria. Pmo pp ne
gligẽtẽ electionẽ. Scđo pp confessionis
diuisionẽ. Tertio pp malitie ꝯtinuatõẽꝫ
¶ Pmo est necessariũ reiterare ꝯfessio
nẽ pp negligẽtẽ electionẽ. Qñ qs ẽ negli
gens querere sacerdotẽ ꝑitũ ⁊ absoluen
di auctoritatẽ habentẽ: ⁊ cõfessus fuisset
alicui qui eũ aut nesciuit aut nõ põt ab/
soluere. Talis ꝑfecto q̃꜄ primũ sibi con/
stat de impitia ⁊ facultate sacerdotis cui
ꝯfessus est. ⁊ de negligentia ꝓpria q̃ ma
magis sufficiẽtẽ q̃rere noluit: tenet eadẽ
pctã i numero ꝯfiteri sacerdoti discreto
⁊ eũ absoluere valẽti. Propterea di de
pe. di. vi. c. cui aũt. Qui vult ꝯfiteri pctã
sua vt inueniat gr̃aꝫ: querat sacerdotem
scienteꝫ ligare ⁊ soluere ne cũ negligens
circa se extiterit: negligat ab illo qui euꝫ
misericorditer monet ⁊ petit ne ambo i
foueã cadãt. ¶ Scđo iterãda ẽ cõfessio
rõe diuisionis. Qñ. n. qs fuisset ꝯfessus
aut ꝑ malitiã: aut ꝑ verecũdiã ꝑteꝫ pec/
catorũ vni sacerdoti ⁊ partẽ alteri. cuꝫ a
nullo sit absolutꝰ: nec talis ꝯfessio fuerit
fructuosa: debet si vere vult ꝯfiteri eadẽ
pctã i nũero vni tm̃ sacerdoti se accusan
do narrare. Nam vt scribitur de pe. dis.
v. c. cõsideret. Cautus sit penitens ne ve
recũdia ductus diuidat. apud se confes/
sionẽ: vt diuersa diuersis velit sacerdoti/
bus manifestare. Quidã eni vni celant
que alij manifestanda cõseruãt. qᷓ ẽ se
laudare ⁊ ad hypocrisim tẽdere ⁊ semꝑ
venia carere ad quã frustra putãt totam
ꝑuenire. hec ibi. Sed dubitat vtrũ con/
fitens alicui sacerdoti omnia pctã sua
de quibus est memor si diu pꝰ acceptam
remissionẽ recordet alicuius pcti mor/
talis de quo nõ fuerit cõfessus qᷓ ante
suam cõfessionẽ cõmiserat: teneat ten/
tione necessitatis illud peccatũ confiteri
illi eideꝫ sacerdoti. Rñdet Ric. di. xvij.
quarti. d. Mihi distinguendũ videt. ꝙ
aut tempore confessionis penitens ad/
hibuit debitaꝫ diligentiã ꝓut de lege cõi
humana ꝑmittit fragilitas vt memoriã
haberet omniũ pctõꝝ suoꝝ mortaliuꝫ
Aut fuit negligens ⁊ ignorãs ignoran/
tia affectata vel crassa. Si secundo mõ
credo ꝙ recta ratio exigit vt illud idem
pctm̃ cõfiteat eidẽ sacerdoti. si illuꝫ con
mode põt inuenire: ⁊ nõ sit illi sacerdo
ti postea iterdicta absoluendi potestas:
aut predictũ peccatũ ⁊ omnia alia pecca
ta mortalia priori sacerdoti confessa ꝓ
ut potest recolere cõfiteat alij sacerdoti.
Si primo modo. nõ credo ꝙ priori sa/
cerdoti teneatur tentione necessitatis il/
lud peccatum confiteri. Tenetur tamen
illud peccatum confiteri absqꝫ aliorum
confessione alij sacerdoti. Quãuis eni ꝺ
isto fuerit absolutus q̃꜄tum ad iudicium
ecclie triumphãtis ⁊ militantis: quia sa/
cerdos absoluere potest de cõfessis ⁊ de
predicto modo oblitis. tamen quia abso
lutio de oblitis debet intelligi sub hac cõ
ditione vt. s. quando reducta fuerint ad
memoriam dicãtur illi sacerdoti in con
fessione qui ab illis põt absoluere: tenet
illud confiteri pꝰ eius remotã obliuionẽ

¶ Tertio necessariū ē iterare cōfessionē
ꝑꝑ malicie ꝯtinuationē.qm̄.s.ꝯfessus est
pctā sua semel aut pluries tm̄ vt faceret
qđ ecclesia mandat: Cōtinuādo tamen
ꝓpositū male volūtatis:qm̄ nō erat dis/
posit⁹ ab aliq̄ pctō se corrigere ⁊ emēda
re. Talis etenim ad verā pniam reuer/
sus si debite vult confiteri oia eadē pctā
que pri⁹ fuerat cōfessus debet reiterare.
Sunt tamē aliq̄ scrupulose.d. Qđ si qs
ī pctō mortali existēs cōfiteat̄ sacerdoti
accusans malā volūtatē suā. ⁊ cōfitens
oia alia pctā quoꝝ recordat̄ exquo pat⁹
est ⁊ ꝓmptus adhuc peccare: sic ꝯfitēdo
peccat mortaliter: qa q̄ꝫtū in se est facit
irreuerentiā sacramēto: ⁊ sine sacr̄i con/
temptu esse nō videt̄. Sed ꝯ̄ istos est.c.
ꝙ quidā.de pe. ⁊ re. vbi dicit̄. Qđ qdaꝫ
ad cōfessionē de crimib⁹ veniūt ⁊ q̄ꝫuis
ꝯfiteri velint se tm̄ asserūt abstinere non
posse. cōsultatōi tue tal'r rn̄dem⁹. ꝙ eo/
rū ꝯfessionē recipe debes ⁊ eis đ crimi/
bus cōsiliū exhibere. qꝛ licet nō sit vera
illa pnia: admittēda ē tamē coꝝ confes/
sio. ⁊ crebris ⁊ salubrib⁹ monitis ē pnia
inducēda. hec ibi. Dicit tm̄ Ric. ꝙ tales
absoluendi nō sūt. Unde si absolutōem
nō recipiant: nō cōtemnit̄ sacr̄m nec a
ꝯfessore nec a cōfesso. Si aūt cōfitēs in
pctō mortali attritus est de pctō suo ita
vt ꝓbabiliter possit presumere se esse dis/
positū nō peccat absolutionē recipiēdo.
īmo frequēter virtute clauiū ꝑ susceptio/
nem absolutionis formatur sua attritio
Hec Ric. Dent igit̄ opam oēs pctōres
vt bene cōfiteant̄. qm̄ cōfitentibus larg
tur deus in hoc seculo gratiam ⁊ in futu
ro gl'iam: in qua ipse viuit ⁊ regnat per
eterna secula. Amen.

¶ Dn̄ica secūda ī q̄dragesima in mane
de fetidissimo ac ꝑniciosissimo vitio lu/
xurie q̊ q̄si maxima ꝑs virorum ac mu
lierū demergit̄ ī infernū Cap'ꝫ.xxx.

Hec est uo
h lūtas dei sanctifica/
tio vr̄a vt abstineatis
vos a fornicatōne. Doctoris gētiuꝫ v̄ba
sunt ista.i. Thes.iiij.c. ⁊ in ep'la presentis
dn̄ice. Cogitanti mihi q̄ꝫ multa milia
miliū hominū ꝓcipitāt̄ ī infernū ob feti
dissimū luxurie vitiū: statim vēit in mē/
tem aureum illud dictū ⁊ notabile aug.
doctoris magni in li. de agone xp̄iano.
Inter oia xp̄ianoruꝫ certamina duriora
sūt ꝓlia castitatis: vbi quotidiana pugna
⁊ rara victoria. hec ille. Maximum aūt
in eo peccato ꝑiculū est. qm̄ cum grauis
sime ledat aīaꝫ non sentit̄. qnimmo vsqꝫ
adeo q̄ꝫplures facti sunt ceci vt ipsi tur/
pissimi ⁊ abhomīabiles dicere n̄ erube
scant aut nullū aut satis leue peccatū eē
illudqꝫ deo aut nihil aut satis modicum
displicere: sicqꝫ cū tali falsissima dānata
qꝫ opinione corrupti sunt ⁊ abhomina/
biles facti in studijs suis. Quaꝓpter ad
uersus eos q̄ꝫtuꝫ poterimus modeste ⁊
sine auditorū offensiōe de ipsa luxuria
in generali v̄ba faciemus. de qua loquit̄
ap'ls in themate ꝓallegato monens oēs
vt illā euitent. De ipsa ergo tria mysteria
erunt contemplanda.
Primū dr̄ offensio.
Secūdum conditio.
Tertium punitio.
¶ Confutatio illoruꝫ erroꝝ qui dicunt
luxuriā nō eē pctm̄. quib⁹ cōtrariū ꝑ au
ctores: rōnes ⁊ exempla tā scōꝝ q̄ꝫ etiā
ph'orū on̄det̄. Cap'm.j.

Rimū mysteriū contemplādū
de luxuria dr̄ offensio. In quo
declaranduꝫ est q̄ꝫ graue pctm̄
q̄ꝫue ꝑniciosū sit ipa luxuria q̄ de⁹ offen
ditur ⁊ aīa maculat̄. On̄demus autem
hoc tripliciter videlicꝫ. Primo auctate.
Scđo rōe. ¶ Tertio exēplis. Prio on̄/
dimus luxuriā eē pctm̄ graue aut mor/
tale auctoritate. Inqt eni Sene. ī prohe
mio declamationū. Nihil tā mortiferū
ingenijs q̄ꝫ luxuria. Et idē in tragedijs.
Luxuria est pestis blanda. Et idem ad
Lucillū. Uanas fuge voluptates breues
⁊ penitendas. Et idē li.ij. declamationū
Adolescens luxuriosus peccat. senex lu/
xuriosus insanit. Et Tullius prio de offi

cijs. luxuria cum omni etati turpis sit se
nibus tamen fetidissima est. Et idē .i. de
officijs. Si cōsiderare volumus que sit
in natura excellētia ⁊ dignitas intellige
mus ꝙ sit turpe defluere luxuria ⁊ deli/
cate atqȝ molliter viuere quāqȝ honestū
parce continenter seuere ⁊ sobrie. Et Va
lerius maximus libro .ix. Blandū ma/
lum luxuria. Et Tobie .iiij. c. Attende fi
li mi ab ab omni fornicatione. Et vt dr̄
xxxij. q. vij. c. nō solū. Ois immūda pol
lutio fornicatio dicit: quis q̄sqȝ diuersa
turpitudinis voluptate prostituat. Et ad
Heb. xiij. c. Fornicatores ⁊ adulteros iu
dicabit deus. Et .i. Cor. vi. c. Nescitis qꝛ
iniqui regnū dei nō possidebūt. Nolite
errare. neqȝ fornicarij: neqȝ idolis seruien
tes: neqȝ adulteri: neqȝ molles: neqȝ ma
sculoꝝ cōcubitores regnum dei posside
bunt. Et in eodē .c. Fugite fornicationē
Omne enī pctm̄ qđcūqȝ fecerit homo
extra corpus est: q aūt fornicat i corpus
suū peccat. An nescitis qm̄ mēbra vr̄a
tēplū sūt spūs sci? Et Eph. v. Ois forni
cator aut imundus aut auarꝰ ⁊c. non ha
bet partē in regno xp̄i ⁊ dei. Et Gal. v.
Manifesta aūt sūt opa carnis: que sūt
fornicatio imunditia. luxuria. impudici
tia ⁊c. que predico vobis sicut predixi:
qm̄ qui talia agūt regnū dei nō cōsequē
tur. Et Petrus .i. epl̄a. c. i. Obsecro vos
tāꝗ aduenas ⁊ pegrinos abstinete vos
a carnalibus desiderijs que militant ad
uersus aiam. Et Apoc. xxi. Timidis ⁊ in
credulis ⁊ excecatis ⁊ homicidis ⁊ forni
catoribus ⁊c. erit pars illorum in stagno
ardenti igne ⁊ sulfure. Et Aug. in lib. de
conflictu vitioꝝ. O ꝙ pua concubitus
hora pro qua pditur eterna vita. Et Isi/
dorus in psal. c. nō solū. xxxij. q. vij. In/
ter cetera septē vitia vitiū fornicatōis ma
ximi sceleris ē: quia p carnis imundiciā
dei tēplū violat. Ex cuius vbis colligitur
ꝙ luxuria vnū ē d septē vitijs capitalibꝰ.
Qđ etiam pȝ .xxij. q. i. c. predicandū. Et
xxv. dist. c. vnū orarium. §. alias. Unde
Claudianus ait. Luxuries predula ma
lum que dedita semp. Corporis arbitrijs

ebetat caligine sēsus. Et Hiero. ad Su
sannam. O ꝙ acerbus est luxurie fruc
tus amarior felle ⁊ crudelior gladio. Et
Gre. xxxij. li. moral. Diaboli ꝓprie cor/
pus sunt qui suggestionū turpiū blandi
mentis decepti ei p luxurie fluxum suc/
cumbūt. Et Hiero. ad Damasū papam
de filio ꝓdigo. Luxuria inimica deo ini
mica virtutibus pdit oēm sbam patris ⁊
a patris voluntate delirans futurā pau
pertatem cogitare non sinit. Et idem ad
matrē ⁊ filiam in gallijs commorantes
Qui luxuriatur viuens etiā mortuus est
Ferreas mētes libido domat. Quid ad
tot dicta ⁊ moralium phorū ⁊ scōꝝ dei
carnales poterūt rn̄dere? Quō amplius
suā luxuriā poterunt excusare? Sed vt
fortius conuincant. rōnes supaddantur
¶ Scđo oñdimus luxuriā esse peccatū
mortale. rōne. Nam multi qn̄qȝ dicere
solent luxuriam nō esse peccatū: qa actꝰ
eius est naturalis ⁊ ad illum natura icli
nat. Pro quibus triplicem rōnem assi/
gnabimus quare luxuria pctm̄ ē. Pria
dr̄ cōtēptꝰ. Scđa excessus. Tertia dāni.
¶ Pria ratio dicit cōtempꝰ. Ubi enim
est cōtemptus ⁊ transgressio mādatorū
dei ibi est pctm̄. vt dicemus die sequenti
Sed in luxuria est cōtemptꝰ dei ⁊ trans/
gressio mādatorū eiꝰ. ergo ibi est pctm̄.
Mandauit nāqȝ deus homini. d. Exo.
xx. Nō mechaberis. Et vt dr̄ ab Aug.
xxxij. q. iiij. c. Meretrices. Profecto no
mie mechie ois illicitꝰ ꝯcubitꝰ atqȝ illoꝝ
mēbroꝝ nō legittimꝰ vsus ꝓhibitus dȝ
intelligi. ¶ Secunda rō dicit excessus.
Nam sm Tho. sa se. q. cliij. Ideo luxu
ria peccatū est: quia modū rōis excedit
circa venerea: in quibus ordo rōnis est:
vt causa procreande prolis ⁊ fornicatio/
nis euitande vir habeat vxorem suam
vt dicit .i. Cor. vij. ⁊ mulier habeat viruȝ
suum. Omnis ergo actus q non est sm
legem matrimonij circa venerea deficit
a rōne. iō est pctm̄. ¶ Tertia rō est q̄re
luxuria est pctm̄. damni. Ut enī inquit
Ric. xxxiij. di. q̄rti. Cōcubitꝰ ꝯcubinariꝰ
seu fornicarius ē ꝯtra legem naturalem

nō a natura generis ꝫ speciei. Natural᷑
eni rō dictat carnalē cōcubitum ñ debe
re fieri in ꝓiudiciū ꝛ dānū boni prolis.
Sed ꝯcubitus cōcubinarius seu forni-
carius est in notabile preiudiciū ꝛ dānū
boni prolis. Sicut eni dicit Aug. ix. sup
Gen̄. Bonū prolis est vt amanter susci
piatur: benigne nutriat᷑: religiose edocet᷑
quo bono vt in pluribus caret ꝓles ge-
nita per cōcubitū cōcubinariū. Nā pri-
mo bono caret sepissime eo ꝙ nō susci-
pitur. Quisnā explicet q̄ fornicatores ꝛ
adulterātes sacrilegi ꝛ incestuosi ne de-
tegat᷑ eorū malicia proli genite aut gene
rande inferant mala? Audiam⁹ Hiero.
nimū ad Eustoichiū sic. d. Pudet dice
re q̊t q̊tidie ꝟgies ruant: quātas de suo
gremio ꝑdat mater ecclesia: super quot
sidera superbus inimicus ponat thro-
nū suū: quot petras excauet vt hitet co-
luber i foraminib⁹ eaꝝ. Uideas plerasqꝫ
viduas anteqꝫ nuptas ꝛ infelicem con-
scientiam mentita tantū veste ꝓteget᷑ q̃s
nisi tumor vteri ꝛ infantū ꝓdiderit va-
gitus erecta ceruice ꝛ ludentibus pedi-
bus incedūt. Alie vero sterilitatem pre-
bēt. ꝛ nōdū nati hois homicidiū faciūt
Nōnulle cū senserint cōcepisse de scele
re abortiuo venena meditāt᷑ ꝛ frequēter
etiā ipse cū mortue fuerint triū criminū
ree ad inferos ꝑducūt᷑. xp̄i adultere. sui
homicide. ꝛ nondum nati filij paricide
Iste sūt que solent dicere omnia mūda
mūdis. Sufficit mihi conscia mea. Cor
mūdū desiderat de⁹. Cur me abstineā
a cibis quos de⁹ creauit ad vtendū? Et si
quando limpide ꝛ festiue videri volūt ꝛ
se vino ingurgitauerit ebriati sacrilegiū
copulantes aiunt: Absit vt me a xp̄i san
guine abstineam: Et si quam viderit tri
stem atqꝫ pallentē: miserā ꝛ manicheā
vocāt ꝯsequēter. Tali enim ꝓposito ieiu
niū heresis est. He sūt q̄ ꝑ publicū nu-
ptialiter incedunt: ꝛ furtiuis oculorū nu
tibus adolescentiū gregē post se trahūt
que semper audiūt ꝑ ꝓpham facies me
retricis facta ē tibi. hec ille. Si honestas
pateret᷑ vt oīa possēt dici: multa que die-

bus meis euenerūt scandala aperirem:
sed melius est silentio ꝑterire. Quid re
feram quidue dicā de mōasterijs? Quid
de puellis in domo parentuꝫ? Quid de
viduis vanis ꝛ lasciuis. quid de alijs q̄
sanctū nomen profitēt᷑: ꝛ quottidie cum
patrib⁹ spiritualib⁹ colloquūt᷑. Tacco que
scio. Certe si ponerent᷑ aures in latrinis
in fluminib⁹ in hortis in foueis ꝛ cauer-
nis terre: audirent᷑ voces ibi clamantiū
paruulorū interemptorum ꝛ occisoruꝫ
a crudelissimis matribus. O libidinose
mulieres. o lasciue ꝛ incontinētes belue.
o impie matres domate carnē: refrenate
te libidinē: si nō vultis vt vter⁹ intume-
scat: de sodomitis aūt quo sermone im
pietatē loquemur. O inimici humani
generis. o abhōinabiles pctōres. o pessi
mi hoies vbi sūt filij vr̄i. perierūt certe
ꝑierūt. Et cur perierūt. ve ac iterū ve vob
qa perierūt ꝑꝑ iniqtatē vestrā. Simil᷑r
ꝓles si nascat᷑ aliūde q̄ꝫ de legitimo tho
ro vt in plurib⁹ negligenter nutrit᷑. ꝛ ad
ꝟtutes raro disciplinat᷑. Et si qn̄ ꝯriū ap-
paret: illud est satis rarū. Et scribitur. ff.
de leg. l. nam ad ea. Non solum ius scri
ptum: sed etiam naturale adaptat᷑ poti⁹
ad ea que vt in plurib⁹ q̄ꝫ ad ea q̄ ꝑraro
eueniūt. Sūt ꝛ alia mala que incurrit ꝓ
les genita ex adulterio: que causa breui
tatis omitto. nam vt scribit᷑. lvi. distin. c.
vndecūqꝫ dicit᷑. Undecūqꝫ hoies nascāt᷑
si parentū vitia non sectāt᷑ hōesti ꝛ salui
erūt. Et ea. di. c. nūqꝫ. ait Criso. Nunqꝫ
de vitijs erubescam⁹ parentū. Ad idem
ē. c. nasci. ea. di. ¶ Tertio oñdim⁹ luxuri
am eē pctm̄ exēplo. Ob nullā nāqꝫ cām
sci corpa sua duris flagellatōnib⁹ casti-
garūt nisi vt luxuriā superarent. Elegit
sigdē Susanna falso criminari ꝛ accu-
sari poti⁹ q̄ꝫ i pctō ꝯsētire. Daniel᷑. xiij. c.
. Et Joseph passus ē criminari ab vxore
Phutisar ꝓncipis eunuchoꝝ Pharao
nis q̄ꝫ peccare cū illa Gen̄. xxix. Et Be
nedict⁹ vt carnis temptationē superet:
inter pungentes spinas ꝓiecit se nuduꝫ
vt refert Grego. ij. dial᷑. li. Et Hiero. in
vita Pauli ꝓmi heremite recitat q̄liter

feruente psecutōne Decij ꝛ Ualeriani q dam iuuenis etate florens in amenissi mos hortos est adduct⁹ ibiq; in lectulo inter candentia lilia ꝛ rubentes rosas li gatis manib⁹ est collocat⁹: Quo cū rece dentibus cunctis meretrix speciosa ve nisset cepit delicatꝫ strigere colla amplex bus. ꝛ qd̄ dictu q̄z scelus est: manib⁹ cō tractare virilia vt corpore in libidinē exci tato, secū meretrix impudica supiaceret Incipiebat voluptas iuuenē molestare. Tandē celit⁹ inspirat⁹ precisam mordēs linguā in osculantis se faciē expuit ac sic libidinis sensū succedēs doloris magni tudo superauit.

¶ Qualiter luxuria infatuat hominē ꝛ obdurat cor eius ꝛ iducit scādala ac ma la plurima.

Caplm. ij.

S Ecundum mysterium contem plandum de luxuria dicitur cō ditio. Est enim illi⁹ peccati pessi mi⁹ triplex cōditio mala per quam eius grauitas declaratur. Prima dicitur in fatuatio. Secūda obduratio. Tertia scā dalicatio. ¶ Prima mala conditio de testabilis luxurie dicitꝛ infatuatio. Ex ipa etenim infatuatur anima vt nec deuz ti meat nec homines vereatur. Un̄ Hiero nimus contra Iouinianū inquit Amor forme rationis obliuio est ꝛ insanie pro ximis. Et Ouidi⁹ in epistolis. Quid de ceat nō videt vllus amans. Propter ea apud antiquos impudicus amor cecus depingebatur. Et a Grego. xxxi. moral. Prima luxurie filia pōitur cecitas mē tis. Et de hoc exemplum habem⁹ Salo monis. de quo ait Grego. xxxij.. q. iiij. c. Salomon. Salomon quippe immode rato vsu atq; assiduitate mulierum: ꝛ ad hoc vsq; perduct⁹ ē vt templū idolis fa bricaret. ꝛ qui prius deo templū cōstru xerat: assiduitate libidinis etiaz perfidie subtractus idoloruz cōstruere tēpla non timuit. Et de eo Hiero. ad Eustochium inquit. Rex eni erat Salomon. aliū nō timebat. qui disputauit a cedris lybāi vsq; ad hisopū que exit p parietez. a domino tū recessit: qa amator mulierū fuit. Naz vt habetꝛ. iij. Reg. xi. Auerterūt mlieres cor eius. Cumq; iam eēt senex deprauatū est p mulieres cor eius vt sequeretꝛ de os alienos: nec erat cor ei⁹ perfectuz cū dn̄o deo suo. sicut Dauid patris eius: sꝫ Colebat Salomon Astarthen deā sido niorum. ꝛ Chamos deum moabitaruz: ꝛ Moloch idolum āmonitaruz. Edifi cauitq; Salomō phanuz Chamos deo ꝛ idolo Moab in monte qui est cōtra hierusalem. ꝛ Moloch idolo seruoruz Amon ꝛc. ibi. Sed hic occurrit dubiuz quomodo Salomon dicatꝛ senex quādo deprauatus fuerat p mulieres: quia dicit Rabbi Salomon. ꝙ erat tātuz. xij. an norum quando regnare cepit. Et in tex. biblie i fine. c. pallegati dicitur ꝙ regna uit. xlij. annis. Ipse aūt deprauatus fuit p mulieres ante mortē suaz. p. vi. annos vel circiter. quia edificauit post deprauationem templa idoloꝝ in quoꝝ edifica tione fluxerūt plures anni. Et sic quādo fuit deprauatū cor eius non videtur ha buisse vltra. xlvi. annos vel circiter. Ex tali vero etate nullus dicitꝛ proprie senex. Ad hoc rn̄det magister i historijs. d. ꝙ Salomon regnauit. lxxx. ānis. ꝛ allegat Josephū hoc dicentē. Scriptura tn̄ re gni sui tacet ānos. xl. sicē dicitꝛ de Saule. i. Reg. xiij. ꝙ duob⁹ annis regnauit sup israhel. s. bene ꝛ innocenter. ꝛ tacetꝛ. xviij. anni in quibus male se habuit. Sed de dicto magistri historiarū parum est cu randum qui cōtradicit sibiipsi ꝛ etiam scripture dicit eni ꝙ Salomon. xi. āno rum genuit Roboam. Et ꝙ Roboam mortuo patre fuit. xli. anni. Et. iij. Reg. xiiij. c. dicitur ꝙ. xli. anni erat Roboam cum regnare cepisset. Et sic reuertitꝛ pri mum dictum scilicet ꝙ Salomon vixit tm̄. lij. annis. Si autem diceretꝛ ꝙ Ro boam regnauit viuēte pr̄e quadraginta annis ita ꝙ principium regni sui com putatur ab illo tempore quo pater suus incepit deprauari: Sequitur ꝙ mortuo patre fuit. lxxxi. anni. quod est cōtra di ctum magistri ꝛ etiam scripturam que

xij.c.iij.Reg.dicit ꝙ Hieroboā audita
morte Salamōis reuerſus ē d̄ egypto.
⁊ venit cū alijs in ſichen vbi cōgregat⁹
fuit pp̄ls ad conſtituendum Roboā re/
gē. Ex quo videt̄ ꝙ nō regnauit viuēte
pr̄e. Inſup dicit̄ de Roboā ꝙ derelicto
conſilio ſenū adheſit cōſilio iuuenuȝ q̄
nutriti erant cū eo. Ex q̊ pȝ ꝙ tunc Ro
boam erat adhuc iuuenis. qd̓ nō poteſt
dici de hoie habēte .lxxxi. annos. Iō .d.
Nicola. de lira. ꝙ Salamon poſtq̄ȝ .xl.
ānis regnauerat mortuus eſt. ⁊ ſucceſſit
ei in regnū fili⁹ eius. Roboam hñs .xli.
annos ſicut dicit ſcriptura. Sȝ quando
Salomō incepit regnare ſcriptura non
exprimit. ſed tātū exprimit annos regni
ſui. Hūit ergo .xx. vel plures annos i pri
cipio regni ſui. Et ſic quando mortuus
fuit .lx. ānos habuit ad minus. Et ſic cō
uenienter poteſt dici ꝙ poſt .l. ānos etatꝭ
ſue deprauatus fuit ꝑ mulieres. Et iam
tūc poterat dici ſenex: qa ⁊ leuite cōple/
to anno .l. eta'is ſue ſeruire ceſſabant in
tabernaculo tāq̄ȝ ſenes. vt hr̄ Leuit. ix.
c. Sed Rabbi Salomon arguit contra
qr .iij. c. iij. Reg. Salomon dixit in prin/
cipio regni ſui. Ego ſum puer paruulus
ignorans exitū ⁊ introitum meuȝ. Ergo
tunc erat .xij. annorū. Rn̄det Nico. ꝙ
verbū illud Salomonis intelligendū ē
reſpectu tanti regiminis ſibi ipoſiti. Vn̄
Exo. xxxiij. c. dr̄. Ioſue fili⁹ Nun puer
non recedbat de tabernaculo. Et tn̄ tūc
erat .xlii. ānorū. Preterea .ij. c. ij. Reg.
dixit Dauid Salamoni. Vir ſapiens es.
Vir aūt nō dr̄ ꝓprie niſi habens annos
xxx. vl' circiter. Et ſi adhuc dicat̄ ꝙ Hie
ro. in ep̄la ad vitalē ꝑſbyterū videat̄ dice
re ꝙ Salomon .xi. annorū genuit Ro/
boam. ⁊ ꝙ .xij. anno etatis ſue accepit re
gnuȝ. Dicendū ꝙ Hiero. nō loquit̄ ibi
aſſertiue. vt pȝ ex fine eiuſdē ep̄le. Hec
de Salomone ſufficiāt. Quid dicem⁹ d̄
alijs luxurioſis ⁊ carnalib⁹: nonne ipſi i
ſaniunt nūc coriçando: nūc cātādo nūc
cōponēdo veſtes: nunc caput eleuando
ad feneſtras muliercularū: nunc vana ⁊
ocioſa loquendo ⁊ h⁹. Que oia qd ali/
ud dixeriȝ q̄ȝ fatuitates ⁊ inſanias falſas
Iuuentus ſiquidem eſt aliquis noctur/
no tp̄e ꝑ lōgū ſpaciū ſub quadā feneſtra
ſtetiſſe ibiq̄ȝ ꝯſpexiſſe gattā quādā quaȝ
ſuā credbat amaſiā. loq̄bat̄ illi. ⁊ illa nō
reſpondebat. Suſpirabat. languebat. ge
mebat. ⁊ anxiebat̄. Tandē petrullaȝ quā
dam proiecit ſuperius: qua perterritum
aial mie mie clamās aufugit. O ꝑditio
tp̄is o depuatio ſēſus. o cecitas fatue mē
tis. Quid dicam de illis mlierib⁹ ſtultis
quas poete ſiue gentiles extollunt eo ꝙ
amore victe ſeipſas interfecerunt? O fa/
tua ⁊ libidioſa Medea: cur tibiipſi mor
tem intuliſti: Clamant poete tui propter
amorē Iaſonis qui te rapuit: qui te edu
xit a patria: qui te decepit ⁊ dereliquit. O
damnabilis amor qui ad tantā demen/
tiā te perduxit. vt vno momento corpus
ſil' ⁊ aiam interimeres. Et tu o Cleopa/
tra egypti regina quāta ſcelera perpetra
ſti amore Marci Antonij tui? Scribit
nāq̄ȝ Plutarchus i vita eiuſdem Mar
ci Antonij. ꝙ ſepius i alexādria Mar/
cus Antonius noctu famulorum veſti/
bus indutus per vrbem ibat: domos po
pulariū obſidebat illudebatq̄ȝ hōies ⁊
reportabat qn̄q̄ȝ v̓bera. ſed ⁊ Cleopatra
ſequebat̄ deferens ancille veſtimēta. Et
dū bellū nauale cōmitteret̄ inter Mar
cum Antoniū ⁊ Octauianū: Cleopatra
affuit ibi in aurea pupi ⁊ purpureo velo
Et poſt multas fatuitates deuicto Anto
nio ⁊ a ſeipſo perempto gladio: ex me/
rore Cleopatra prolapſa eſt in febrim ⁊
tandem depulſis oibus preter duas ſibi
amiciſſimas mulieres ianuas claudi fe/
cit acceptoq̄ȝ aſpide nudū ſibi brachiuȝ
dedit cuius morſu atq̄ȝ veneno mortua
eſt. O q̄ȝ libenter hec fatua exempla a fa
tuis amatoribus audiūt̄. ſȝ vere ſi cogi/
tarent q̄ȝ vana ⁊ tranſitoria imo ⁊ ꝑicu/
loſa atq̄ȝ nociua ſint aie iſta: deuȝ dilige
rent ſuper omnia ſicut ſapiēter ſanctiſſi/
ma illa Agnes dicebat qn̄ a filio ꝑfecti
q̄ eam diligebat tp̄alia pollicebant̄: Di/
ſcede a me pabuluȝ mortis: fomes pc̄ti
nutrimentū facinoris. quia iam ab alio

amatore preuenta sum qui longe te no/bilior e genere et dignitate: cuius mater virgo est: cuius pater feminam nescit: cui angeli seruiunt: cuius pulchritudinem sol et luna mirantur: cuius opes nunquam deficiunt. O si considerarent ista muliercule leues non ita de facili crederent ruffianis: nec sta cito tangerentur in corde ad aspectum cuiuscunque speciosissimi aut formosissi/mi iuuenis. ¶ Secunda conditio immun/de luxurie dicitur obduratio. Ex nullo si/quidem peccato ita obdurantur corda multorum sicut ex maledicta luxuria. Propter illam fi/unt incantationes veneficia et diabolice ar/tes. Ant. xxxij. q. iiij. c. in eo. dicitur. Per vitia fornicationis marie demones inco/luntur. propter illam leguntur libri in quibus blasfematur et in vanum assumitur sanctissimum dei nomen. Hoc autem tempore in domibus nobilium et dominorum magnorum ad instructionem ribal/dam vt sic dicam et meretricalem nobilium filiarum habentur sonetti Petrache, propter luxuriam multi non confitentur. Alij vero ficte confitentur. et celebrant aut coicant cum peccato mortali. Et vt omittam reliqua, propter luxu/riam multi heretici fiunt non credentes infernum. negantes paradisum et huiusmodi. Quin/immo pro maiori parte omnes hereses aut ortum habent ab ipsa luxuria. aut terminantur ad illam: sicut factum est diebus nostris in illis qui dicebantur del Barilecto. et in illis de anima simplici et in fraticellis. de opinione quorum pessimi mores et nefan/da opera honestius tacentur quam referantur In clementina etiam ad nostram. de hereticis dicitur de begardis et beginis mulieribus que fuerunt in alamania: et post multas here/ses de quibus ibidem fit mentio: dicebant carnalem actum non esse peccatum. O ve/re deflendum malum quod vexat humanum genus. Paucissimi etenim sunt qui animose velint lu/xurie vitium expugnare. ¶ Tertia conditio execrande luxurie dicitur scandalicatio. Sequuntur quippe ex ipsa scandala pluri/ma et periculosissima. Amon, propter violen/tiam Thamar sororis sue ab Absalone fratre in conuiuio occisus est. sicut patet ij. Reg. xiij. Sichem et Emor cum omni

populo suo, propter violentiam Dine filie Ja/cob a filijs Jacob occisi sunt et in captiuita/tem ducti. Gen. xxxiiij. c. Semiramis re/gina post mortem viri in libidine exardescens a proprio filio cognita, propter horrorem faci/noris ab ipso tandem occisa est. prout re/citat Paulus Orosius. Troia magna vt scribit Phrygius vates propter raptum Helene post bellum decennale: in quo ex vtraque parte tam troianorum quam grecorum mul/ta milia hominum gladio corruerunt: in/cendio perijt interfectis Priamo et Hec/cuba regina alijsque innumerabilibus mu/lieribus atque viris. Nos insuper videmus quotidie odia rixas scandala dissensiones et homicidia que non nisi propter luxuriam eueniunt. ¶ Qualiter deus acriter punit luxuriam per aquas diluuij: et per incendium ignis: et punit quotidie per temporalia flagella.

Capitulum .iij.

Tertium mysterium contemplandum de luxuria dicitur punitio. Punit namque deus omnipotens acerrime lu/xuriam in hominibus: sicut patet in triplici pu/nitione. Prima generalis. Secunda specialis. Ter/tia pestilentialis. ¶ Prima punitio ge/neralis fuit tempore diluuij: quando excepto Noe et vxore sua: Sem Cham et Japhet cum vxoribus suis qui saluati sunt in ar/cha: consumpta est omnis caro que mo/uebatur super terram: non tantum hominum: sed etiam exceptis illis animalibus et volucribus que introierunt archam: omnium volu/crum animantium bestiarum: omnium re/ptilium que reptant super terram vniuersi ho/mines et cuncta in quibus spiraculum vite est in terra mortua sunt. vt dicitur Gen. vij. c. O terribile iudicium. o aspera vindicta et crudelis que seuit in tam innumerabilem multitudinem hominum et animalium ac volu/crum celi. Et dicit Nico. de lira. quod inter/fecta sunt animalia terre et aues celi: non autem pisces: ad detestandum peccatum hominum que facta fuerunt in terra et in aere: non autem in aquis. Que vero fuerint illa peccata facile ex scri/ptura colligi potest. Dicitur namque Gen. vi. Videntes filij dei filias hominum quod essent pulchre acceperunt sibi vxores ex omnibus

quas elegerant ⁊c. que ponūt tibi. Que
exponēdo Nico. de lira. d. ꝙ quoꝛūdaȝ
opinio fuit. vt per filios dei intelligerent
demones incubi qui dicūt filij dei ꝓpter
naturā ſpūalem. ⁊ iſti in ſpecie humana
commiſcuerūt ſe cū mulieribus ⁊ inde
nati ſūt gigantes. Et ꝓpterea indignatꝰ
deus inundauit diluuiū. Sed hec expo
ſitio non eſt rationabilis: qa diluuiū nō
fuit in penam demonū. ſed hominum.
Alij ṽo dixerūt ſicut Rabbi Salomon
ꝙ filij dei accipiūtur ꝓ filijs iudicū aut
potētū qui qñ videbant filias ſubditoꝛū
pulchꝛe oꝛnari. ⁊ qñ dabantur ad nupti
as accedebāt ad ipas eas cognoſcendo
carnaliter anteꝗ̄ mariti illas cognoſce-
rent. Sȝ hic intellectus deficit qꝛ vt dicit
in ſcriptura. Omnis caro coꝛruperat vi
am ſuā ſuper terrā ꝓpterea dicit Nico.
de lira ꝙ filij dei ītelligūt illi q fuerūt oꝛ
ti de Seth ⁊ ab eo deſcenderunt: qui a
patre ſuo fuerūt inſtructi in cultu diuino
ꝑ filias hoīuȝ intelligūt mulieres deſcē-
dentes de Cayn que erant lubꝛice laſci
ue ⁊ diſſolute. Et de illis ꝑcepat Seth d̄
voluntate dei filijs ſuis vt non contrahe
rent cum eis. Et ipſi procedente tempoꝛ
fecerūt ꝯriū. Et pꝰ vſq; adeo hoīes facti
ſunt diſſoluti ꝗ̄tū ad pctā foꝛnicatōnis
⁊ adulterij ac contra naturā: vt dicit Ni
co. de lira ⁊ ſanctus Metodius martyr
Aggrauabantur autem hec pctā: qa nō
fiebant ex paſſione tm̄: ſȝ ex certa mali-
cia ⁊ cū ꝯtinuatione ⁊ perſeuerātia ſine
hoīuȝ verecūdia ⁊ abſq; dei timoꝛe. pꝛo
pterea dicit ꝙ mlta malitia hoīum erat
ſuper terrā. ⁊ ꝙ cuncta cogitatio coꝛdis
intenta erat ad malū oī tpe. ⁊ ꝙ illi potē
tes erant a ſeculo viri famoſi. i. male fa-
me qui gloꝛiabantur in malicia ſua. O
inuincibilis manus oīpotētis dei. o po-
tentiſſimū bꝛachiū. o inſupabilꝰ dextera
Poſt fabꝛicatā archā ⁊ ꝑnūciatū dilu-
uiū ꝑ cētū annos cū illi perſeuerarent i
iniqtate ſua ſubmerſi ſūt i aqs. vidiſſes
tūc repēte mutari celū: ⁊ obſcurari aerē
ſonare ventos: tonare fulgura: ⁊ nubes
celi ⁊ cataractas aperiri. ⁊ aquas abun-
dantiſſime fluere ſuper terram. Vidiſſes
attonitos cunctos trementes atq; pal-
lētes. Vidiſſes manducātes maſticando
ruminare ⁊ non poſſe cibuȝ ꝓijcere aut
deglutire. Vidiſſes coꝛriçantes ⁊ luxuriā
tes omnes pauoꝛe perterritos. Audiſſes
⁊ poſt coēȝ eiulatū ⁊ clamoꝛes viroꝛum
mulierū. ſenū. iuuenū ⁊ puuloꝛū moꝛtē
expectātiū clamātiū ⁊ dicētiū: Heu heu
ve nobis. Ad quid deuenimꝰ vt peamꝰ
in aquis? O quid erat inſpicere inde ad
modicū illos ab aquis ſublatos ⁊ ibi ex-
tinctos in bꝛeui omnes ꝑiter delcti ſunt
⁊ pp luxuriā grauiter ſic ꝓuniti. ¶ Se-
cunda punitio fuit ſpālis: qñ indignatꝰ
deus Sodomaȝ incendio deſtruxit. Vt
eniȝ dr̄ Geñ. xix. Pluit dñs ſuper So
domā ⁊ Gomoꝛrā ſulphur ⁊ igneȝ de ce
lo. ⁊ ſubuertit ciuitates ⁊ omnē circa re-
gionem: vniuerſos habitatoꝛes vrbium
⁊ cuncta virentia terre. Scd̄m vero ma
giſtrum hiſtoꝛiarū ſpāliter etiā punitum
fuit luxurie vitiū in ſodomitis in nocte
natiuitatis xp̄i in qua omnes ſubita moꝛ
te perierūt. Unde Hiero. ſup illud yſa.
ix. Habitātibus i regiōe vmbꝛe moꝛtis
lux oꝛta eſt eis. ait. Lux illa oēs iſto vitio
laborātes extinxit ne nā quaȝ ſumpſerat
tanta imūditia fedaret. ¶ Tertia ꝯditio
dicitur peſtilentialis. Ut enim colligit ex
glo. in. c. flagitia. xxxij. q. vij. Et in auten.
vt nō luxurient ꝯtra nām. pctm̄ luxurie
⁊ ꝑcipue ſodomie tempeſtates ⁊ peſtilē
tias inducit. Et reuera ob nullam aliam
cām credo tpibꝰ iſtis tam crebꝛo italiaȝ
peſte foꝛe vexatā niſi ꝓpter luxuriā ⁊ ma
xime ſodomiā. O hoꝛrenduȝ facinus. o
fetidiſſimū malū. o execrandū flagitiuȝ
ꝙ pueri facti ſūt meretricule. ⁊ vbi rōne
etatis tenere inueniri debet puritas ⁊ in
nocentia: iaȝ repꝛhēdēda ⁊ obiurganda
ſe offert turpitudo ignominioſiſſime ſo
domie. Ut ergo deū habeamꝰ beniuolū
nobiſq; ſēp ꝓpitiū mūditie ⁊ puritati va
cemꝰ: abhoꝛreamuſq; ⁊ euitemus dāna
tiſſima pctā luxurie. Sicq; merito obti-
nebimus in hac vita dei grām ⁊ in futu
ro ſempiternaȝ gloꝛiā: in qua regnat xp̄s

dei fili⁹ cū.p.ꝛ.ſ.ſ.ꝑ cūcta ſꝑ ſcl'a. Amen

¶ Dñica ſcḋa i q̄dragesima p⁹ prādiū de execrādo pctō adulterij q̄ maculata ē magna ꝑs ꝛ multitudo coniugatorum.

Sermo.xxxj.

H ec enim ē volūtas dei sancti ficatio vr̄a vt abſti/ neatis vos a fornica tione. Iteruʒ vbi.s̄. Cōquerebat̄ dolens Hier̄.c.xxiij.ꝛ dicebat. Cōtritū ē cor me um in medio mei.ꝛ ꝯtremuerūt oīa oſſa mea. Factus ſuʒ quaſi vir ebrius ꝛ quaſi hō madidus a vino a facie dñi ꝛ a facie v̓borū ſcōꝝ eius: qa adulterijs repleta eſt terra. Qḋ profecto verificari pōt tꝑe iſto quo m̄rimonia q̄ſi.ꝓ maiori ꝑte ab adulteris ſiue viris ſiue mulieribus pol luta ſūt ꝛ fedata. Quaꝓpter i h̄ ſermōe ꝯtra adulteros aliqua declarabimus vt intelligāt ipſi miſ̄abilē ſtatū ꝛ damnabi lē cōditionē i quibus ſe ſe reperiunt. De adulterio igit̄ tractaturi tria principalia myſteria ꝑ ordinē ꝓponim⁹ declaranda ꝛ ānotanda videlicet.

Primū dicit̄ diffinitio.
Secūdum abhominatio.
Tertiū punitio.

¶ Quid ſit adulteriū ꝛ quō ſumit̄ mul tipliciter ꝛ qual̄r m̄lti credūt ſe i ſtatu eē m̄rimonij q ſūt poti⁹ adulteri q̄ȝ ꝯiugati

P Rimū myſteriū de adulterio notandū dr̄ diffinitio in q̄ qd ē adulteriū declarem⁹. Cap̄.i.

Et dñs Hoſt.i ſūma ſua.li.v.ti.ḋ adul/ terijs.ait. Adulteriū ē alieni thori viola/ tio vel proprij deturpatio. Que verba ſu mi pn̄t ex hiſ q̄ dicūt̄.xxxvi.q.i.c.lex i.§. cū ergo.ꝓ q̄rū v̓boꝝ pleniore itelligētia notādū ꝙ adulteriū pōt ſumi tripl̄r. Et h̄ triplici rōe. Prīo iprop̄e. Scḋo ꝓprie Tertio ꝓpriſſime. Prīo ſumit̄ adulteriū iprop̄e iter viꝝ ꝛ vxorē. Prīo rōe ꝯ̄tria/ tionis. Scḋo rōne iordiatōis. Tertio ra tione modificatiōis. ¶ Primo dicitur adulteriū inter virū ꝛ vxorem rōe ꝯ̄tria/ tionis.qn̄ ſūt iter eos impedimēta ꝯ̄tria ꝓpter q̄ m̄rimoniū ſtare n̄ pōt. Et ꝑmū impedimētū ē votū ſolemne.p⁹ qḋ ſi qs ꝯ̄heret eēt excōicat⁹ qn̄ faceret illud ſcīē ter ꝛ m̄rimoniū nullū eſſʒ.vt in cle.eos de ꝯſan.ꝛ affi. Sec⁹ aūt de matrimonio cōtracto p⁹ votū ꝯtinētie ſimplex. Nā vt dicit Ric.in.iiij.di.xxxviij. Qui ꝯtrahit p⁹ votū ſimplex ꝯtinētie peccat mortal̄r ꝯtrahēdo ꝛ etiā ꝯſumādo. Tn̄ m̄rimo/ niū tenet. Quō aūt ſolemniʒet̄ votū. Et qḋ ſit votū ſimplex aut ſolēne ſpāli⁹ dicā i ſermōe de votis. ¶ Secūdū ipedimē tū eſt ordo ſacer.de q̄ no.ſʒ Ric.vbi.s̄. ꙏ ordines minores nō ipediūt m̄rimo niū ꝯtrahendū nec dirimūt ꝯtractū.nec ipediūt vſū ipi⁹ m̄rimonij niſi ꝯtrahen tes eſſent religioſi profeſſi tacite vel ex/ ꝓſſe. Et licet ꝯ̄hēs cū vnica ꝛ v̓gie clic⁹ i minorib⁹ retineat ꝓuilegiū clicale ſi ve ſtes ꝛ tonſurā deferat clericales.extra ḋ cleri.ꝯiu.li.vi.c.i. Nō tn̄ retinet bn̄ficiū eccliaſticū.nec pōt recipe. Ordines aūt maioris.ſ.ſubdiaconatus diaconatus ꝛ ꝓſbyterat⁹ ſiue ſacerdotiū ipediunt m̄ri/ moniū ꝯ̄hēdū ꝛ dirimūt ꝯctū: qꝛ m̄ri/ moniū nullū ē ſicut pʒ.xxxij.di.c.ſi quis eoꝝ ꝛ.c.erubeſcāt.rō ē qꝛ ſic ordiat⁹ i ſa/ cris tenet̄ ſuare ꝯtinētiā.eo ꙏ ordo ſa/ cer loquēdo de ordie maiori hʒ iplicitū votū ſolēne ex cōſtitutōe ecclie.vn̄ Pe trus ḋ Palu.i.iiij.di.xxxvij.dicit ꙏ ēt ſi qs ante ānos diſcretiōis ordinaret̄ in ſa cris ꙏ talis obligat̄ ad continentiam ex ſtatuto ecclie: licet non voto ſuo. Io.v̓o an.in nouella.dicit ꙏ greco cui licitū eſt vti ꝯtracto: illicitū eſt in ſacris cōſtituto ꝯtrahere. Vn̄ iſta eſt dr̄ia iter cōſtitutos i ſacris ecclie occidētalis ꝛ ecclie orietal̄ Nā ꝑmis nō licet vti cōtracto an̄ ſuſce ptū ordinē: ſecūdis v̓o licet. Et q ꝯtra/ hit in ſacris ē excōicat⁹ in cle.eos eẗ de cōſan.ꝛ affi. Sciendū tn̄ ꙏ q̄ȝuis ordo ſacer ꝓcedens ꝯctū m̄rimoniū dirimat illud.ſi tn̄ ordo ſequit̄ ꝯctū m̄rimoniuʒ non dirimit.vt i extrauagāte. Ioh.xxij. Et ſi ſciente vxore ꝛ aſſentiente ordinat⁹ eſt i ſacriſ tenet̄ ad ꝯtinentiā vterqʒ ita ꙏ ēt p⁹ mortē viri n̄ pōt ꝯ̄here. Intelligitur

enim tacite cũ viro cõfessa continentiã.
Si aũt ordinatus est. vxore inuita vl' sci
ente factum sed ius ignorante ipso tam̃
sciente ius: debet cogi p iudicẽ ad ingres
sum religionis si nõdũ ẽ cõsũmatũ mři
moniũ vt sic illa possit cũ alio ꝯtrahere
Et si ad hoc cogi nõ põt vel cõsumatuz
ẽ matrimoniũ debet exutꝰ bñsicio cleri
cali restitui vxori etiã si esset episcopus.
Imo ꝛ papa. Et intelligitur si vxor eũ pe
tit. Ipse tñ exigere nõ põt debitũ sꝫ red
dere tenetur. hec Tho. ꝛ Pe. ð palu. in
iiij. vbi. s. ¶ Tertiũ impedimentũ ẽ ma
chinatio mortis: quãdo aliquis machi
natur i mortẽ viri alicuius vt possit cum
vxore eius ꝯtrahere: aut aliq̃ machina
retur in mortem vxoris alicuius vt virũ
eius acciperet si mors fuerit subsecuta. ꝛ
si sic machinantes contraxerint matri
moniũ nullũ ẽ. Et tales sunt separandi
quia sunt in adulterio siue fornicatione.
vt notaẜ. xxxi. q. i. c. Si qs viuẽte marito
Et licꝫ Ric. teneat hoc esse verũ cũ inter
eos precessit adulteriũ dũ pmũ stabat cõ
iugium. Tñ Inn. ꝛ Hosti. tenẽt ꝙ sola
machinatio cũ effectu dirimit tam con
tractũ ꝗꝫ cõtrahẽdũ. Rõ aũt ẽ ne adul
teri ppter adulterarũ amorẽ essent prõi
ad interficiendos maritos earuꝫ vt eas
haberent vxores ꝛ ecõuerso. Tamen si
adulter interficit virũ adultere non hac
intentione vt habeat ipsam vxorẽ: sed ex
alia causa ꝛ occasione: vel postea cõtra
hit cum ea mřimoniũ tenet. vt extra de
ꝯuersione infideliuꝫ in. c. laudabile. Et
extra de eo qui duxit in mřimoniũ quã
polluit p adulteriũ. c. sup eo. i glo. Vxor
etiã pcurans maritũ interfici per infide
lem cum quo adulterata est qui pꝰ h per
eius studiũ ad fidem ꝯuertiẜ: nõ põt cũ
illo contrahere. Et si postea ꝯtrahat di
rimendũ est matrimoniũ. qa vt. d. Ric.
xxxv. di. q̃rti. Tale dãnũ tali lucro eccłia
recõpensare nõ vult. extra de ꝯuer. ifi
de. c. laudabile. Sed quomõ dicemus
de Dauid. q cõmisit adulteriũ cũ Ber
sabee. ꝛ pꝰ ea machinatus ẽ morteꝫ viro
eius ꝛ duxit eaꝫ in vxoreꝫ. vt habetur. ij.
Reg. xi. c. Ad qð rñdeo ẜm illud quod
scribiẜ. xxxi. q. i. c. si qua vidua. §. sꝫ obiici
tur. ꝙ i veteri testõ mlta pmittebanẜ pp
infirmitateꝫ: que in euangelij pfectione
eliminata sũt. ¶ Quartũ impedimẽtuꝫ
est adulterium. Ut eni. d. Ric. Si adul
ter dat fideꝫ adultere viuente marito de
contrahendo cum ipsa sciens ipsam ha
bere maritum tpe quo contrahit cuꝫ ea
vel dat sibi fidem de ꝯtrahendo post eiꝰ
mortẽ: nõ poterit eã ducere i vxorẽ. Et
si pꝰ mortẽ mariti eam de facto duxerit
separandi sũt: sić notaẜ. xxxi. q. i. c. relatũ
Et extra de eo qui duxit in mřimoniuꝫ
quã polluit p adulteriũ. c. si qs vxorem.
Huiꝰ rõ ẽ ne adulter vel adultera proni
essent ad interficiendũ maritũ adultere
vt postea possent mřimonialr copulari.
Si aũt adulter ignorat illã habere virũ
potest cuꝫ ipsa contrahere pꝰ mortẽ ma
riti. Sic est de muliere cõtrahente cũ vi
ro quẽ ignoraba vxorẽ habere. ex̃ de eo
qui dux. in ma. quam polluit per adulte.
c. veniens. Tamẽ si vir dat mulieri fidẽ
de contrahendo viuente illiꝰ marito quã
nec ante nec post cognouit viuente suo
marito: si pꝰ illius mortẽ duxerit illam i
vxorẽ nõ sunt separãdi. ex̃ de eo q dux.
in ma. quam polluit per adul. c. si quis.
¶ Quintũ impedimẽtũ ẽ aliud matri
moniũ. qñ. s. quis haberet vxorem ꝛ su
meret aliam. Et nota diligẽter ꝙ illa aut
scit istũ habere vxorẽ: aut nõ si bñ ꝯhit
cũ ipso: ꝛ scit illũ habere vxorẽ non põt
staẜ mřimoniũ: etiã si mortua pma vxo
re de nouo ꝯtrahat. Et idẽ iudiciũ est si
nesciuit qñ cõtraxit: si postea ipsa prima
vxore illius adhuc viuẽte sciuit: ꝛ permi
sit se cognosci ab eo cuꝫ quo de facto cõ
traxerat. Si ṽo ab initio qñ contraxit ne
sciuit illuꝫ habere vxoreꝫ ꝛ semper stetit
in ista nescientia vsqꝫ ad morteꝫ vxoris
illius: Sed pꝰ mortẽ eius scit: est in ptãte
illius ignorantis mřimoniuꝫ ratificare.
vel diuortiuꝫ petere. Ita tñ ꝙ si postꝗꝫ
sciuit se pmisit cognosci: ñ poterit diuor
tiũ petere. ex̃ de eo q dux. i matri. quam
polluit per adulterium. c. i. ꝛ. c. veniens.

ꝛ de coniugio seruoꝝ.c.ꝑposuisti.ꝛ.xxx
iiij.q.ij.c.si vgo. Alias poterit petere si
vult. Et qꝺ dictū ē de viro ducente secū/
dā vxoꝛē.idē intelligit de mliere ducēte
secūdū maritū. Si aūt inde moꝛtua ꝑ/
ma vxoꝛe vir non cognoscat illaꝫ adul/
terā secūdā carnaliter que secū ignoꝛan
ter ꝯxerat.sed ipe ducat tertiā ꝺꝫ Host.
debet remanere cuꝫ tertia: Quis ēt post
ea cognoscat secundā: qa ꝑma viuente
consensus habitus cū secūda nullus fuit
ꝛ sic nō impediuit cōsensū tertie. Quin
etiā si post moꝛtē ꝑme cognouit carnalr
secūdā que fuit ignoꝛās istū habere vxo/
rē: ꝛ nūc etiā ignoꝛās est: ꝛ ipse vir ꝯhat
cū tertia: adhuc remanebit cum tertia.
Dicit autē mulier ꝺm Hosti. inscia qñ
habet iustam causaꝫ ignoꝛandi: vt quia
vir de remotis veniens: asserebat se nō
habere vxoꝛem. extra de spon.c.cum ad
publicum. Ideo aūt inscia non cōmittit
adulterium: qa nō cōmittitur sine dolo
vt pꝫ.xxxiij.q.ij.c.i lectū. ¶ Sextū ipe/
dimētū ē affinitas que ꝺm Ray. est pꝛo
ximitas ꝑsonaꝝ ex carnali copula ꝑuēi/
ens oi carens parentela. Contrahit autē
nō solū per copulā cōiugalē: sed etiam
ꝑ copulā foꝛnicariā. vt notat.xxxv.q.iiij.
c.nec eā. Et de eo qui cognouit consan
guineā vxoꝛis sue.c.discretōnē. Hec affi
nitas operatur ꝙ oēs ꝯsanguinei vxoꝛis
Petri sunt sibi affines in eodeꝫ gradu
in quo sunt consāguinei vxoꝛis. Similr
omnes consanguinei Petri sūt affines
vxoꝛis sue in eodem gradu in quo sunt
sibi consanguinei. Et qꝺ dicit de vxoꝛe
idem intelligas de quacūqꝫ muliere car
naliter cognita. Sed ꝯsanguinei Petꝛ.
non sūt affines cōsanguineis vxoꝛis sue
nec inter eos ꝓhibetur mrimonirm. ex
de cōsan.ꝛ affi.c.sup his Unde germāi
pñt cōtrahere cum duabus mulieribus
germanis. Et pater ꝛ filius pñt ꝯhere cū
matre ꝛ filia. Et relicta viri qui fuit ger/
manus vxoꝛis mee vxoꝛe mea moꝛtua
potest esse vxoꝛ mea. Qui ergo cōtrahit
scienter in aliquo gradu affinitatis vsqꝫ
ad quartum gradū est excōicatus vt hr
ex de ꝯsan.ꝛ affi.i cle.eos. ¶ Septimū
impedimētū est cognatio siue naturalꝭ q̄
dicit cōsanguinitas: siue spūalis q̄ dicit
compaternitas. ꝛ legalis que dicitur ad/
optio vel arrogatio. Quelibet hoꝝ ipe/
dit ꝛ dirimit mrimoniū. Qualiter autē
id fiat: qa longū esset hic ponere: Et que
sint alia mrimoniū ipedientia: derelinq
pticulariter explicanda audientibus cō
fessiōes: qui si periti sūt vt decet ñ debēt
talia ignoꝛare. ¶ Scꝺo sumit adulteri
um iꝓpꝛie rōe inoꝛdinationis: quādo.s.
inter virū ꝛ vxoꝛē inoꝛdinatus est amoꝛ
ꝛ adulterin9. de q̊ sic loqt Hiero.xxxij.
q.iiij.c.oꝛigo.d. Oꝛigo qdē amoꝛis erat
honesta: sed magnitudo defoꝛmis. vñ ꝛ
Sextus pythagoꝛicus in sententijs ait.
Adulter est in sua vxoꝛe amatoꝛ arden
tioꝛ. In aliena quippe vxoꝛ oīs amoꝛ tur
pis est. in sua nimius. Sapiens debet iu
dicio amare cōiugē nō affectu.s. libidis
nō regnet in eo impetus voluptatis nec
ꝑceps feratur ad coitum. Nihil est ifeli
cius q̄ꝫ vxoꝛem amare quasi adulteraꝫ
Hec ille. Pōt aūt amoꝛ viri ad vxoꝛeꝫ
ꝛ econtra turpis ꝛ adulterin9 vocari: aut
rōne intentionis: aut rōne modi. Rōe
intentionis fit turpis cuꝫ qs cognoscen/
do vxoꝛeꝫ suaꝫ mente ꝛ cogitatione exit
terminos matrimonij aliam cogitādo ꝛ
appetendo vel ita ꝙ vellet facere etiā si
nō esset sua vxoꝛ. Uñ Boñ.i.iiij.di.xxxi.
d.ꝙ si quis cognoscit vxoꝛē ꝓpter dele/
ctationē finalē: aut mouet i delectationē
tanto impetu vt cognoscat vxoꝛem tāqꝫ
meretricem. hoc est si ita cognoscit ac si
non esset vxoꝛ: quia tunc ponit delecta/
tionē finē vltimū. sec9 aūt si vult i ea de
lectari qa vxoꝛ. ita ꝙ nullo modo eā co
gnosceret si vxoꝛ nō eēt: qa tūc nō ē oi/
moda inoꝛdinatio ē pctm̄ veniale: quia
excusat ꝑ bonū mrimonij vt nō sit moꝛ
tale. Concoꝛdat Ri.i.iiij.di.xxxi. Rōne
etiā modi amoꝛ dicit turpis qñ cōiuges
modū ꝛ regulā honestatis excedunt vel
pꝛetermittūt. Quꝰ pñt hec turpia absqꝫ
verecundia narrari? Quot inter plerosqꝫ
fiunt illiciti tactus? quot bestialia? quot

solatia inhonesta? q̃t nefandissima scele
ra? Bonum est certe edificare domũ ad
habitandũ: sꝫ incõueniens videt̃ vt i fũ
damento ponatur tectum ⁊ econuerso.
O cõiuges adulteri. quot crimina. quot
scelera ꝑpetrat̃is? Nõ expedit illa clare lo
qui. Jdeo Ambro. in li. de patriarchis.
⁊ notat̃. xxxij. q. iiij. c. nulli. ait. Grauiꝰ est
crimen vbi celebrati coniugij iura teme
rantur ⁊ vxoris pudor soluitur. hec ibi.
Talis aũt adulterini amoris sunt signa
cũ vir plus q̃ debꝫ ad vanitates aperit
manum cum eaꝫ vanis oculis aspicit in
honestisqꝫ verbis alloqtur: cũ ꝓpter eaꝫ
parentes despicit. ⁊ eã ociosam in domo
esse nõ curat. ¶ Tertio sumit̃ adulteriũ
improprie inter virũ ⁊ vxorẽ rõe modi
ficationis: qñ coniuges ⁊ contrahẽdo ⁊
ꝯsumando mr̃imoniũ modũ ⁊ regulã
hõestatis excedũt. aut pretermittũt. Pro
quibus dixit angelus Thobie: qñ time-
bat Sarrã accipe in vxorẽ eo ꝙ tradita
fuerat successiue septẽ viris ⁊ demoniũ
occiderat illos. vt dr̃ Thobie. vj. Audi
me ⁊ ostendã tibi qui sunt quibus põt ꝓ
ualere demoniũ. Jn eos q coniugia ita
suscipiunt: vt deũ a se ⁊ a sua mẽte exclu
dant: ⁊ sue libidini ita vacẽt sicut equus
⁊ mulus quibus nõ est intellectꝰ: hꝫ ptã
tem demoniũ. Tu aũt cũ acceperis vxo
rẽ igressus cubiculũ ꝑ tres dies cõtinẽs
esto ab ea: ⁊ nihil aliud nisi orationibus
vacabis cũ ea. Hic Petrꝰ de palude in.
iiij. ait. ꝙ cõtrahẽtes i pctõ mortali si ꝯ-
hãt ꝑ v̄ba de pñti peccãt mortaliter nisi
ꝯfiteantur. Quia vt Augu. d. Sacr̃a ta-
lia fiunt vnicuiqꝫ cum quali conscientia
accedit ad ea. Et vt ideꝫ dicit. Jn omni
susceptione sacr̃i post baptismũ necessa-
ria ẽ vnicuiqꝫ ꝯfessio si credit se peccasse
Jdeo reprehensibiles sunt qui sine vllo
timore dei. sine vlla deuotione mr̃imo-
nia cõtrahũt. Magis aũt reprehensibi
les q post ꝯtractũ mr̃imoniũ ea exercẽt
que exercere nõ licet. Nec expedit talia
clare loqui. Qui habet aures audiendi
audiat. hinc Ambro. i li de p̃triarchis ait
Grauiꝰ ẽ crimẽ ⁊c. vbi. s. ¶ Scdõ põt
sumi adulteriũ ꝓprie. cum. s. aliqs vxo-
ratus accedit ad aliquã ꝑsonã solutam.
vel aliqua coniugata miscet se cum aliq̊
libero ⁊ soluto. Sed vt in pluribus plus
in hoc deficiunt viri q̃ꝫ vxores. Et tam̃
quidã adeo fatui sunt vt existimẽt viris
ad peccatũ nõ imputari si sic adulterẽt̃.
Cõtra quos est dictũ Jnn. pape. xxxij.
q. v. in. c. Xp̃iana religio adulterium in
vtroqꝫ sexu pari rõne cõdemnat. Et de
h̃ Hiero. ad Oceanum ait. Qd̃ nõ licꝫ
feminis: eque nõ licet viris. ⁊ eadem ser
uitus pari rõe censet̃. Et Ambro. xxxij.
q. iiij. c. nemo. Nec viro licet qd̃ mulieri
nõ licet. Et eadem a viro que ad vxore
debetur castimonia. Et Aug. xxxij. q. vi.
c. si dicturi. Si dicturi estis vxoribꝰ v̄ris
seruate vos. Quales vultis eas inuenire
tales ⁊ ipse vos inueniãt. Quis iuuenis
est qui non velit castam ducere vxoreꝫ?
Et si accepturus est v̄ginem: qs nõ ita-
ctam desiderat? Jntactaꝫ queris intactꝰ
esto. purã queris purus esto. Non enim
illa potest si tu nõ potes. Sed his rõ ad
di põt. qa ̃fm apl'm. i. Cor. vii. Mulier
nõ habet ptãtem corporis sui: sed vir ⁊
vir nõ habet ptãtẽ sui corporis: sꝫ mlier
Sꝫ arguũt multi de plibus veteris testi
qui habuerũt cõcubinas. vt Abraham
⁊ Jacob. Abrahã eniꝫ habuit filium de
ancilla. vt dicitur Geñ. xvi. ⁊ Gal̃. iiij. et
Jacob habuit duas vxores ⁊ duas cõcu
binas: ⁊ tñ non fuit illis imputatum ad
peccatũ. Rñdet Boñ. dist. xxxiij. q̃rti li.
ꝙ istud factũ est ex dispẽsatiõe diuina q̃
conueniens fuit ꝓpter q̃ttuor. Prio ꝑꝑ
congruitatem. Scdõ ꝑꝑ necessitatem.
Tertio ꝑꝑ vtilitatem. Quarto ꝑꝑ hone
statẽ. ¶ Prio ꝑꝑ ꝯgruitatẽ. Congruũ
qdeꝫ fuit. qñ tp̃s illõ erat figure. ⁊ quia
xp̃s generare debebat liberos ⁊ filios ꝑ
baptismũ in ecclesia catholica ⁊ in here
ticis diuerticulis: Jdeo in figura debuit
precedere generatio ex libera ⁊ ancilla.
Et rursus qñ iter illos qui ab hereticis
baptiçantur quidã heresim sequũt̃. qdã
ad ecclesiã reuertũt̃. Jdõ vtriusqꝫ figura
precessit. Primi in hismaele de q̊ dictũ

est. Eiice ancillam et filiū eius. Secundi in ancillis Jacob: quarū filij sūt inter liberos computati. vt habet ab Augu. in li. de baptismo paruulo℞. et ab codē sup Johan. et notatur xxxij. q. iiij. c. recurrat ¶ Secūdo fuit cōueniēs dispensatio illa pp necessitatē. Pauci nāq3 erāt deū colētes, et ne cultus diuinus periret necesse fuit vt filios multiplicarent. et cōtigit q vxores steriles habebāt: Jō necesse erat ipsos plures habere vł vxores vel cōcubinas. ¶ Tertio fuit illa dispensatio cōueniens pp vtilitatē. qr filij erudiebantur a parentibus et vt plurimū mores patruz seruabant. Et ideo quanto plures tanto dei cultus celebrior. ¶ Quarto fuit cōueniēs pp honestatē. qr nō affectu libidinoso: sed casto. non affectu adulteri: sed mariti cōcubinas cognoscebant. Unde Ambro. in li. de patriarchis. d Abrahaz ait. Non ardore aliquo vage successus libidinis. nō petulantis forme captus decore ancille contuberniū pus habuit thorum: sed studio querende posteritatis et ppagande sobolis. Ad idē ē. c. obijciūt. xxxij. q. iiij. Non sunt itaq3 antiq patres in h imitandi. quoniā alia fuit illius tpis q̄3 nostri cōditio. Repiuntur tñ et nunc pleriq3 adulteri peccatum excusare volentes ,pter vxorū sterilitatē et appetitū habendi filios. Cōtra quos Aug. xxxij. q. iiij. c. Sic ait. Sic nō sūt faciēda adulteria, etiam voluntate filios generandi. quēadmodū nec furta uolūtate pascēdi pauperes scōs. Et idē. xxxij. q. v. c. si quid. Si quis vxorē habeat sterilē siue corpore deformē siue menbris debilem vel cecam vel claudam vel surdaz: vel si quid aliud siue morbis siue laboribus doloribusq3 confectam: et quicqd excepta fornicationis causa cogitari pōt vehemēter horribile pro fide societateq3 sustineat. h ille. Malū ergo ē et rephensibile si vxorem quis relinquat ob eius sterilitatē vel infirmitatē vel deformitatē: et alteri adhereat. Sed pessimū est. et iniquū si pulchram vxorem. si fecūdā. si bene natam si moribus decoraz. si virū amantē: ipe contemnat pro quacunq3 alia persona Audi queso o vir infatuate quid ad te sapiens loqt prouer. v. Letare inquit cum muliere adolescentie tue. i. cuz vxore. Et Ecc. vij. Noli discedere. a muliere sensata et bona quaz sortitus es in timore dñi Grā eni verecūdie eius sup aurū. Uidi ego plures venerabiles honestas pudicas formosas māsuetas benignasq3 vxores ab igratis maritis derelictas ipsosq3 amatores factos turpissimarum meretricū. O proditores viri. o dementes et stulti. nonne vxores vestre corona sunt capitis vestri? Nullum vtiq3 ornamentū tpale potest esse in domo: qd vxori bōe cōparet. Nō vasa argentea. nō aurea. non eburnei lecti. nō late porticus. nō regis aule. non alia queq3 decora. Nā omnia ista sūt quasi stelle et luna in domo sua. S3 vtuosa coniunx ē q̄si sol. Uñ Ecc. xxvij. dicit. Sicut sol oriens mundo: sic mulieris bone species in ornamētū domus sue. Ipsa est que data est in adiutorium viro. nō cōcubina. Cōsidera nāq3 mulieris bone in cūctis diligentē solertiam. Nec eni blada et frumenta ordiat et gubernat: tuetur oleum salsas carnes in domo esse ,curat: pannos laneos ne a tineis corrodantur ventilat. Lineosq3 q3 pro necessitate procurat et lauat. dissipata et quasi consumpta resarcit. puigiles oculos mentemq3 prudentem ad omnē substantiaz domus habet. Columna viri, et filiorum est. Si maritus languet cū ifirmo ifirmat. cibū pre dolore ñ sumit. somni oblita qescere nescit. Erudit filios et omnem familiā in timore dei: et bonis moribus instruit. S3 qd cōcubina facit? Uerba certe loqtur blanda s3 venenosa fingit se plus amare q̄3 amet. nūc mesta f acie. nūc leta. Aliquid sp q̄rit. Si in domo eius vxore absente igreditur: qcqd pōt rapere rapit. Si sibi in amicitie et fidelitatis signum aliquid adulter fuādus tradiderit: aut pdidisse se mētiet: aut pro cacissima iportunitate vborū ad se arripiet. Euacuat bursam: denigrat famam et ad peccatum ligat animam amatoris.

Hinc est q̄ sapiēs puer. v. c. ait. Ne intē deris fallacie mulieris. Fauus enim stil lans labia meretricis. ⁊ nitidi⁹ oleo gut tur ei⁹ Nouissima aūt eius amara quasi absinthiū ⁊ lingua eius acuta q̄si gladi⁹ Pedes eius descendunt i mortē ⁊ ad in feros gressus illi⁹ penetrāt. Per semitā vite nō ambulāt: vagi sunt gressus eius ⁊ inuestigabiles. Nūc ergo fili audi me ⁊ ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viā tuā ⁊ ne appropinques fo ribus domus eius. Hec ille. Docet itaq; sapiens qualiter vnusq̄sq; cognoscere dz mulieris fornicarie fraudē ⁊ dolū. Sed ve mūdo a scādalis: quia viri pleriq; his scelestiora nefādioraq; cōmittūt. Hi sūt q. ꝓpter pueros ⁊ masculos abbor rent vxores. O pessimū. o dānatissimū genus hoīu. Quid turpi⁹ qd abhoīabi lius quidue fedius dici pōt audiri vl̄ co gitari: Tales siquidē sunt ꝓpter quos ve nit ira dei i filios diffidentie. ¶ Tertio pōt sumi adulteriū ꝓprissime. cū. s. cōiu gat⁹ accedit ad cōiugatā. qđ pctm̄ ē gra uissimū ꝑ Tho. sa ꝭe. q. cliiij. eo q̄ fit in iuria tā ꝓpe vxori q̄ᵐ etiā viro adultere.

¶ Qđ abhoīādū ē adulteriū eo q̄ ꝯ riat bono mr̄imonij ⁊ inducit scandala multa ⁊ iplicat adulteros multis laqueis Caplm̄. ij.

Secūdū mysteriū ꝯtemplandū de adultero dicit abhominatio. Abhominādū qdē fugiēdūq; ⁊ detestandū ē adulterij malum maxie pp tria. ¶ Pⁱo pp ꝯriationē. ¶ Se cūdo pp scādaliçatiōē. ¶ Tertio pp im plicationē. ¶ Pⁱo pp ꝯriationē. qz ꝯ riat oī bono mr̄imonij. ꝭm enim Aug. in li de bono ꝯiugali. ⁊ notat. xxvij. q. ij. c. omne. Tria bōa īueniūt i mr̄imonio s. fides. proles. sacr̄m. Quoꝝ sufficiētia ꝭm Astesanū in sūma. li. viij. ti. ix. sumi pōt a causa instituēte vel efficiente. Naz vno mō mr̄imoniū ē a dictamine nāe. vt. s. vir cohereat cū muliere ad nature ꝯseruationē. ⁊ sic ē bonū prolis. Alio mō a dictamine rōnis recte. s. vir cohere at cum vxore sua non cū aliena. ⁊ sic est bonū fidei. ¶ Tertio a dictamie gr̄e ⁊ signat vnio dine nāe ⁊ hūane ⁊ sic ē bo nū sacr̄i. Adulteriū ergo ꝯriat bono fi dei. qa p illud frangit fides q̄ quidē in h attēdit q̄ vir cū alia: nec mulier cū alio cōmisceat. ad quam fidē se mutuo obli gant corde ore ⁊ ope. Corde cum a viro annulus imponitur digito vxoris. Unde Isidorus. xxx. q. v. c. femine. ait. In pri mis ānulus a spōso spōse datur sit nimi rū pp mutue dilectōis signū. Uel ꝓpter id magis vt pignore eoꝝ corda iūgātur Unde ⁊ quarto digito annulus infertur eo q̄ in eo vena quedā vt fert sanguinis ad coꝛ vsq; pueniat. hec ibi. Ore se obli gant. quia ore vel signo capitis vbi ē os exprimitur cordis consensus. Opere se obligant cuz sibi mutuo consentiunt in copulaz carnalē. ex q̄ iter eos constans debet esse fides cordis oris ⁊ opis ꝯ qđ facit adulteriū. Cōtrariat etiam adulte riū bono ꝓlis. Nam sollicitudo nālis ē pris vt de ꝓle sua certitudinem habeat Sed per adulteriū talis certitudo hri n̄ pōt. Et multa ex hoc mala ꝓlē sbsequūt vt dictū est i precedenti sermone. cōtra riat adhuc tertio adulterium bono sacr̄i quia mr̄imoniū significat despōsatiōez xp̄i cum eccl̄ia: quā nūq̄ȝ dimisit. Sz p adulteriū vxor dimittit eo q̄ ap̄ls eph. v. ait. viri diligite vxores vr̄as sic ⁊ xp̄s eccl̄iam. ¶ Scđo abhoīandū ē adul teriū ꝓpter scandaliçationē. Inducit si quidem ad multa ꝑiculosissima scādala adulterātes e quibus vnū referā. Retu lit mihi quidā frater fide dign⁹ q̄ i ciui tate Assisij fuit quedam adultera que vt suū amatorē in virū posset habere ordi nauit cū eo vt maritū interficeret. Et se ro quodaz cū vir istius domū igredere tur ab vxore sua statiz capit ⁊ stricte am plexans illū tā diu tenuit donec adulter qui latebat ibi exiens cum securi ꝑcussit caput eius ⁊ occidit. Quo facto clam se pelierunt corp⁹ i domo quadam vetusta Mane autem surgens mulier visitauit ecclesias asserens viruz suū nocte reces sisse a domo ⁊ versus sanctum Jacobū

de galicia iter arripuisse. mirabant͛ sui h̄ audiētes tam mat q̄z reliqui quō nihil retulisset de peregrinatione sua. Elapsis aūt quibusdā diebus mulier hec viricida in domo sua plorando eiulare cepit Heu vir mi dilecte. heu me infelicez ⁊ miserā. Ad quā ꝑuenientes vicini causam petierunt meroris sui. Que rn̄dit q̄ vir suus mortuus erat in via: q̄r sic acceperat a quodam peregrino qui de scō Jacobo reuertebat͛: sibi tn̄ incognito. Qd̄ cū ꝑuenisset ad aures parentuz viri: statim suspicari ceperūt de malitia mulieris Ad que etiā vehementius mouebantur ꝓpter nimiā adulteri sui familiaritatem cū illa Recurrentes autez ad officiales indicauerūt factū. qui ordinauerunt vt mulier illa maligna poneret͛ in torturaz Qd̄ cū factū fuisset veritatē confessa est. Qua de re territ⁹ amicus eius fugaz petijt extra ciuitatē. Et mane quodaz data snīa mulier hec pessima igni adiudicata est. Et dū conbureret͛: ille existens extra ciuitatē sup̄ montē quēdam vnde vide͛ poterat spectaculū respiciebat ⁊ adeo in fatuitatez versus est q̄ sponte sua redijt ad locū in quo sua fuerat dilecta combusta. Unde cū nollet discedere etiam a multis monitus captus ē ⁊ die sequenti in eodem loco decapitat⁹. ¶ Tertio abhominādū ē adulteriū ꝓpter implicationem. Implicat eni in multos errores in qb⁹ difficile est: imo impossibile consulere ⁊ prouidere. Quot nam filij illegitimi matre sciente succedunt in hereditatem: Quot vxores adulteras cū quibus adulterabāt͛ alijs maritis viuentib⁹ post illoꝝ mortē retinēt cū pctō: licz sub colore ⁊ noīe mr̄imonij: Reperi ego in vna italie ciuitate hominem qui ex alterius vxore tres habebat filios: que tn̄ adultera duos alios habebat de viro ꝓprio qui credebat oēs simul esse filios suos Adulteri autē cū diu sibi familiaritatem habuissent. lz secrete. decreuerūt viꝝ interficere. Qd̄ cū fecissent accepit eam in vxorem ⁊ bona omnia viri, ꝑ q̄nq̄z filijs quoꝝ tn̄ duo legitimi erant dispensabat

O quot vinculis erat iste ligatus. peccauerat adulterando: peccauerat in cōtrahēdo mr̄imoniū: peccauerat i cōtracto ꝑsistendo: peccabat etiā bona cōicando duorū filioꝝ viri interfecti alijs tribus q̄ erant ex adulterio.

¶ Qd̄ oēs leges tam diuina q̄z ecclesiastica q̄z etiam ciuilis puniunt grauiter adulteriū. Capl̄m. iij.

Tertiū mysteriuz notandum de adulterio dicit͛ punitio. Punit͛ adulteriū ḡuiter ſz triplicē legē ꝑmo ſz legē diuinā. ij. ſz legem ecclesiasticam. iij. ſm legem ciuilem. ¶ Prio ſz legē diuinā. Nā Leuit. xx. scribit͛. Si qs mechat⁹ fuerit cum vxore alterius ⁊ adulterium ꝑpetrauerit cū ꝯiuge ꝓximi sui morte moriat͛ ⁊ mechus ⁊ adultera Sed quero an liceat viro ꝓpter adulteriū interficere vxorē. Ad qd̄ rn̄det Ric. in. iiij. di. xxxvij. q̄ occidere vxorē ꝓpter adulteriū pōt intelligi dupliciter. aut q̄a ipsam cōuictā ⁊ ꝯdemnatā ꝑ iudicium vir ꝓcurat occidi a iudice. Et hoc viro licitum est amore iustitie ⁊ non libidine vindicte. hoc tn̄ non licet fieri in iudicio ecclesiastico: ſz ciuili vbi lex talis posita est ꝑ illū qui eam punire de iure potuit. Aut quia eam occidit extra iudicium. Et h̄ nunq̄z facere licuit ſm legez diuinaz licz in aliquo casu ꝑmittat͛ ſm legez humanaz. Jō magr̄ snīarū. di. xxxvij. quartili. ait scā eccl'ia mundanis nūq̄z strigit͛ legib⁹. gladiū non h̄z nisi spūalem. Qd̄ etiā ponit͛. xxxiij. q. ij. c. res. scōz vo Ric. in. iiij. Si ꝯtraxissent nō semꝑ dirimēdū est mr̄imoniū ꝯtractuz. ij. punitur adulteriū ſm legem eccl'iasticā q̄ illud punit ꝑ seꝑationē. Scōm aūt Ric. in. iiij. dist. xxxv. seꝑatio pōt duplicit͛ itelligi. aut q̄ztū ad vinculū. aut q̄ztū ad cohitationē ⁊ thorū. ꝑmo mō vir nō p̄t seꝑari ab vxore ꝓpter adulteriū: sed bene scōo mō in penā mulieris que fidē fregit ⁊ in fauorez viri qui fidē seruauit: excipiuntur tn̄ casus septem in quib⁹ nō licet viro ꝓpt͛ adulteriū vxorē dimitte͛. ¶ Prim⁹ est si ipse fuerit fornicarius. Et de h̄ Augu.

in.li.de sermõe dñi in mõte.⁊.xxxij.q.vj
c.nihil ait. Nihil iiqui⁹ q̄ʒ cã fornicatio/
nis dimittere vxorē si ⁊ ipe ꝯuicit forni/
cari. Occurrit eni illð.in q̄ alterũ iudicas
teipsum ꝯdēnas. Eadē eni agis q̄ iudi/
cas. Quapropter qsqs cã fornicationis
vult dimittere vxorem ꝑus debet esse a
fornicatiõe purgat⁹. ¶ Secũdus casus
si vxor vi oppressa fuit.ꝑ q̄ facit.c.ita ne
xxxij.q.v. Cui⁹ rõ ē: qa vt scribit.xxxiiij.
q.i.c.cũ ꝑ bellicã. Nullo mõ ad oppro/
briũ male volũtatꝫ trahit̄ qð ꝯditio neces
sitatꝫ extorsit. ¶ Terti⁹ casus si credebat
maritũ eē mortuũ ⁊ ꝯtraxit cuꝫ alio.qa
tal' ꝑ ignorãtiã ꝓbabilē excusat.vt dicit
in ꝑfato.c.cũ ꝑ bellicã. Quartus casus si
aliter sub spē mariti cognouit eam.⁊ tal'
ꝑ ignorãtiã excusat.xxxiiij.q.ij.c.in lectũ
¶ Quit⁹ casus si maritus tradidit eam
adulterandã ꝑsertim inuitã.ex̄ de eo q
cognouit ꝯsan.vx.sue.c.discretionē.qa
in illo casu adulterium magis imputat
viro q̄ʒ vxori. ¶ Sext⁹ casus si maritus
post adulteriũ cognouit eam ⁊ tollerauit
qꝛ crimē ꝑ recõciliatiõeꝫ dimissũ ãplius
obijci nõ debet nisi recidiuum sequatur
¶ Septim⁹ casus ē si mr̄imonio vtri/
usqꝫ in īfidelitate cõtracto vir dedit vxo
ri libellũ repudij ⁊ vxor alteri nupsit.tũc
eni si vterqꝫ reuertat ad fidē vir tenetur
eam recipe.extra de diuor.c.gaudem⁹.
Cui⁹ rõ ē qa cũ dedit sibi libellũ repudij
qð facer illicitũ erat ꝯm iudiciũ dei iter
pretatiue tradidit eam adulterandam.
Aliqui addũt octauũ casũ.s.si vir cõtra
volũtatē vxoris abstinēdo ei occasioneꝫ
adulterandi dederit. Aliq tñ dicunt ꝙ
ꝓpter h̄ nõ excusaret mulier adulterãs
notãdũ tñ ꝯm Ric.ꝙ dimittere vxorem
ꝓpter adulteriũ ordinat ad correctiõeꝫ
adultere. Aut ergo mulier q̄ adultera ē
ē correcta vel ꝑata se corrigere aut ꝓba/
biliter ꝑsumit icorrigibilis. Si correcta
ē nõ tenet eã dimittere: qa ñ ē pena cor/
rigens vbi correctio iã ꝑcessit. Similiter
si parata ē se corrigere vt iustũ ē nõ te/
netur eam dimittere: qa nõ ē necessariũ
apponere penã grauiorē ad corrigendũ

delictuꝫ qñ mitiori mõ põt expiari. Si
aũt ꝓbabiliter ꝑsumit incorrigibilis tũc
credo ꝙ eam tenet dimittere ne suo cri
mini videat cõsentire dũ correctionem
nõ appõit. Vñ Criso.sup Math.⁊.xxx
ij.q.i.c.sicut crudelis. Sicut crudelis est
⁊ iniquus q castã dimittit: sic fatuus ē ⁊
iniquus q detinet meretricē. Patronus
eni turpitudinis ē q celat crimē vxoris
Presumit aũt tunc vxor incorrigibilis
aut qñ ꝑtinaci animo se corrigere r̄nuit
aut qñ emendationē ꝓmittens ex ꝯsue/
tudine labit. Sciendũ insuꝑ ꝙ q̄ʒtũ ad
seꝑationē a thoro põt vir dimittere vxo/
rem ꝓprio arbitrio statim cũ scit ipsam
adulterasse. Nec tenet reddere debituꝫ
exigēti nisi ꝑ ecclīam cõpulsus. Sed sic
reddendo nõ preiudicaret sibi qn possꝫ
agere ad diuortiũ maxime si ꝓtestatio/
nem ꝑmisit ꝙ ad illam copulã accedet
nõ vt velit cedere iuri suo: sed tñ ne sit
ecclīe inobediēs. Tñ ꝯm aliq̄s ecclesia
nõ debet ipsaꝫ cõpellere nisi cognouerit
de cã ⁊ diffinierit. Si aũt loq̄mur q̄ʒtuꝫ
ad seꝑationē a cohitatiõe.tũc distinguo
Quia aut mr̄imoniũ est clandestinuꝫ ⁊
absqꝫ testib⁹.⁊ tũc licite põt vxorē dimit
tere: aut cõtractũ in facie ecclīe vel saltē
coram testibus.⁊ tũc nõ licet dimittere
eam sine iudicio ecclīe. Et sicut vir põt
ab vxore adultera separari: ita ⁊ vxor a
viro adultero. Tñ in seꝑatione duo con
siderãt.vt.d.Ric.s.ipsa dimissio ꝯiugis
⁊ accusatio que ē via ad hãc dimissiõem
Quãtũ ad ꝑmum vir ⁊ vxor iudicãt ad
paria.qꝛ sicut vir ꝑt vxorē dimitter ꝓpt
adulteriũ: ita ecõuerso: q̄ʒuis ad h̄ iudi
cent ex ineq̄li cã. Nec est h̄ ꝯ iustitiã qa
mior de illis causis sufficit q̄ʒtũ ad illuꝫ
effectũ: Sicut videm⁹ ꝙ duo latrones
quorũ vnus plus furat⁹ ē q̄ʒ alius iudi/
cant ad suspēdiũ.⁊ ita ad eandē penam
ex ineq̄li cã: qꝛ ille q minus fuit furatus
meruit hãc penã. Quãtũ ad secundum
vir ⁊ mulier nõ sũt equalis cõditionis.
Fauorabili⁹ eni recipit accusatio viri cõ
tra vxorē q̄ʒ ecõuerso. Tñ qꝛ vir ē caput
vxoris. Tũ qa mulier adultera magis

ꝯfundit viꝝ q̄ȝ ecōuerſo. Tū qꝛ adulte-
riuȝ mulieris magis ledit mr̄imonium
qꝛ cauſat icertitudinē ꝓlis. Et hac rōne
grauiꝰ eſt adulteriū in muliere q̄ȝ in vi
ro: lȝ fornicatio ſimplex grauior ſit in vi
ro eo ꝙ in ipō magis viget vſus rōnis.
¶ Tertio punit adulteriū lege ciuili pe-
na morꝫ. C. de adul. l. q̄ȝuis. Ex qbꝰ oībꝰ
appet tāti pcti grauitas. qđ ꝯiugati euita
re debēt vt habeāt i hoc ſeculo dei grāȝ
ꝛ i futuro beatā gliāȝ: in q̄ viuit bn̄dictꝰ
deꝰ ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſcđa ſcđe ebdomade in q̄dra-
geſima. de fuga pcti qđ magis fugiēdū ē
q̄ȝ q̄libet huiꝰ ſecli mala. Sermo. xxxij.

I N peccato

veſtro moriemini. Ver
ba ſunt redēptoris nr̄i
originalr̄ Joā. viij. c. ꝛ i
euāgelio hodierno. Ad
oñdēdūq̄ȝ graue malū
ſit eſſe in ſtatu pcti replicauit ſaluator nr̄
loquēs phariſeis pctōribꝰ ꝑ eadē v̄ba eā
demq̄ȝ ſniam. ſ. ꝙ in pctis morerent. vt
ſic cognita īfirmitate atq̄ȝ ꝑiculo ſollici
ti eſſent querere ſalutē ꝛ medicinā: qm̄
nihil ē qđ magis detineat in pctis alliga
tas aīas q̄ȝ erronea cogitatio eoꝝ q ar-
bitrantur pctm̄ aut nihil aut paꝝ obeſſe.
Jō Seneca ad Lucillū dicebat: Non ē
extriſecꝰ malū nr̄m. itra nos ē. vt i viſce-
ribꝰ nr̄is ſedet. iō difficulter ad ſanitateȝ
venimꝰ: qꝛ nos egrotare neſcimus. Et
Aug. ſup ꝑs. l. Nemo eſt iſanabilior eo
q ſibi ſanus videt̄. ꝓpterea in h̄ ſmone
de fuga pcti dicēdū eſt. đ q̄ ſapiēs Eccl̄.
xxi. dicebat. Quaſi a facie colubri fuge
pctm̄. Aſſignabimꝰ aūt triplicē ꝑncipalē
rōnē q̄re peccatū ē fugiēdū.
Prima rō dicitur complacentie.
Secunda nocentie.
Tertia diſplicentie.
¶ Qđ pctūȝ ē fugiēdū eo ꝙ placȝ dia
bolo. ꝛ q̄liter ipſe idirecte cā eſt pctōꝝ
ꝛ q̄uō letitia vel delectatio poteſt eſſe in
demonibus. Caplm̄. i.

P Rima rō q̄re pctm̄ ē fugiēduȝ
dr̄ ꝯplacētie. Placet eni multū
inimiciſſimo nr̄e ſalutꝭ diabolo
De q̄ circa tria dubitare ꝯtigit. ¶ Prio
circa cālitatē. ¶ Scđo circa gnālitateȝ.
¶ Tertio circa iocūditatē. ¶ Prio cō
tingit dubitare circa cālitatē. Vtꝝ diabo
lus ſit directe cā pcti. Et videtur ꝙ ſic. qꝛ
pctm̄ directe ꝯſiſtit in affectu. Sȝ Aug.
dicit i. iiij. de tri. Diabolꝰ ſue ſocietati ma
lignos affectꝰ iſpirat. Et Beda ſup actꝰ
aploꝝ. Diabolus aīaȝ in affectū malicie
trahit. Et Jſidorꝰ. li. đ ſūmo bono. Dia
bolus corda hoīum occultꝭ cupiditatibꝰ
replet ergo vr̄ ꝙ ipē ſit cā pcti. ¶ Sȝ ꝯ
ē qđ Aug. ꝓbat i ꝑmo ꝛ t̄tio. de li. ar. ꝙ
nulla alia re mēs ſit ſua libidiſ niſi ꝓpā
volūtate. ergo cā pcti n̄ ē diabolꝰ: ſȝ ꝓpā
volūtas. Rn̄det Tho. i. ij. q. lxxx. ꝙ cuȝ
oē pctm̄ volūtariū ſit. nihil pōt directe
eē cā pcti niſi qđ ꝑt mouere volūtatē ad
agēdū. Volūtas āt a duobꝰ pōt moueri
Vno mō ab obiecto. ſic dr̄ ꝙ appetibile
appꝑhēſū mouet appetitū. Alio mō ab eo
q iteriꝰ iclīat volūtatē ad volendū. h̄ aūt
nō ē niſi vel ipſa volūtas vel deꝰ. Deus
aūt nō pōt eē cā pcti. qꝛ vt. đ. Aug. li. lxx
xiij. q. Deo auctore n̄ ſit hō deterior. Re
linqtur ergo ꝙ ex hac ꝑte ſola voluntas
hoīs ſit directe cā pcti eiꝰ. Ex ꝑte āt obie
cti pōt itelligi ꝙ aliqd moueat volūtatē
tripl̄r. Vno mō ipm̄ obiectū ꝓpoſitū. ſi-
cut dicimꝰ ꝙ cibꝰ excitat deſideriū hoīs
ad comedēdum. Alio mō ille q ꝓponit
hmōi obiectū. Tertio mō q ꝑſuadet ob
iectū ꝓpoſitū hr̄e rōnē boni: qꝛ ꝛ h̄ aliq̄
liter ꝓponit ꝓpriū obiectū volūtati: qđ ē
rōnis bonū veꝝ vel apparēs. ¶ Prio
mō res ſenſibiles exteriꝰ apparētes mo-
uēt volūtatē hoīs ad peccādū. ¶ Scđo
mō ꝛ tertio modo vl̄ diabolus vl̄ ēt hō
ꝑt icitare ad peccādū vl̄ offerēdo aliqđ
appetibile ſenſui: vl̄ ꝑſuadēdo rōne. Sȝ
nullo iſtoꝝ triū modoꝝ aliqd ꝑt eſſe cā
pcti qa volūtas nō mouet̄ ex neceſſita-
te ab aliq̄ obiecto niſi ab vltio fine. Vñ
nō eſt ſufficiēs cauſa peccati. Neq̄ȝ res

exterius oblata neqꝫ ille q eam ꝓponit
nisi q ꝑsuadet. Ideo cum diabolus sug
gerẽdo vel aliqua appetibilia ꝓponen/
do inducat in affectũ pcti. nõ est directe
cã pcti: sed solum ꝑ modũ ꝓponentis
vel persuadẽtis appetibile. Et sic pꝫ ad
obiecta solutio. Ex qbus colligimus ꝙ
nullus põt si peccat de diabolo cõqueri
sed tñ seipsum debet inculpare vel accu
sare eo ꝙ oẽ peccatũ: vt ꝓbatũ est in ṗ/
mo ſmone hui⁹ opis: est voluntarium.
¶ Scdo ꝯtingit dubitare circa genera
litatem. vtrũ oia pctã hoium ꝓueniãt ex
diabolica suggestione. Et ꝙ sic videt. qꝛ
dicit Diony. in li. d diui. no. Multitudo
demonũ est cã oium maloꝝ sibi ⁊ alijs
Et Dama. d. Ois malicia ⁊ ois imũdi/
cia a diabolo sũt excogitata. Sed contra
ẽ illud qd dicit Aug. in li. de ecclesiasti/
cis dogmatibus. Nõ oẽs cogitationes
male a diabolo excitant. sed aliquotiens
ex motu liberi arbitrij emergũt. Rñdet
Tho. i. pte. q. cxv. Et. i. ij. vbi. s. ꝙ aliqd
dr cã alicui⁹ dupl'r. vno mõ directe alio
mõ idirecte. Indirecte qdẽ sicut cũ ali
quod agens causat aliquã dispositionẽ
ad aliquem effectũ dicit esse occasionali
ter ⁊ indirecte cã illius effectus sicut si
dicat ꝙ ille q siccat ligna est occasio cõ
bustionis ipsoꝝ. Et hoc modo dicendũ
est ꝙ diabolus est cã oium peccatorum
nostroꝝ. qꝛ ipe instigauit ṗmũ hoiem
ad peccãdũ ex cui⁹ peccato ꝯsecuta est i
toto humão genere qdam ꝓnitas ad oẽ
peccatũ. Et ꝑ hũc modũ itelligẽda sunt
ṽba Dio. ⁊ Dama. Directe autẽ dr esse
aliqd cã alicui⁹ qd operat directe ad il/
lud. Et hoc mõ diabolus nõ est cã ois
pcti. Non enim oia pctã cõmittunt dia/
bolo instigante: sed qdam ex corruptio
ne carnis ⁊ libertate arbitrij. qꝛ vt Ori/
genes dicit. Si diabolus nõ esset adhuc
hoies haberent appetitũ cibi ⁊ venereo
rum. ¶ Tertio cõtingit dubitare circa
iocũditatẽ. Utrũ demones possint i ali/
quo iocũdari. Et videt ꝙ sic: qꝛ Aug. ꝯ
manicheos dicit. Ptãtem hꝫ in eos q
dei ṗcepta cõtemnunt ⁊ de cã infelici le

tat. Item ꝓter. iꝫ. dr. Desideriũ si com
pleat delectat aiam. Sed ipi multa ma/
la desiderant que eueniũt. ergo in illis
delectant. Preterea phs. x. ethicoꝝ. c.
viij. d. ꝙ phia hꝫ mirabiles delectatiões
puritate ⁊ firmitate. sed mali angeli mul
tũ sciũt de phia. ergo habẽt magnas de
lectatiões. Sed ꝯ arguit. ṗmo qꝛ dicit
idẽ Ar. ṗmo. ethicoꝝ. c. xviij. Delectatio
si sit fortis expellit oẽm tristiciã ⁊ que sibi
ꝯria est ⁊ que contingens. ergo a simili
tristicia si sit fortis expellit oẽꝫ delectatio
nem ⁊ que sibi ꝯria est. ⁊ que contingẽs
Sed tristicia maloꝝ angeloꝝ est valde
fortis. ergo nullam cõpatit secũ in eis
delectationẽ. Item in angelis bonis leti
cia nullã cõpatit tristiciam. ergo a simili
nec tristicia i ãgelis malis ꝯpatit leticiã.
Itẽ in nobis non põt simul esse leticia ⁊
tristicia. qꝛ leticia est cum dilatatione cor
dis ⁊ tristicia cum quadam cordis con/
strictione. Constrictio autem ⁊ dilatatio
motus sunt contrarij. ergo a simili i ãge
lis non põt esse leticia simul ⁊ tristicia sꝫ
semꝑ habent tristiciã. ergo nullaꝫ habẽt
leticiaꝫ. Rñdet ad hanc. q. Ric. in. ij. di.
vi. ꝙ de pena maloꝝ angeloꝝ cõtingit
loq aut ꝓ statu ante iudiciũ. aut ꝓ statu
post iudiciũ. Prio mõ adhuc pena eo
rum nõ ẽ ꝯpleta q̃uis sit grauis ⁊ mul
ta. iõ capaces sunt alicui⁹ vani gaudij ꝓ
uenientis ex euẽtu maloꝝ q̃ desiderant.
Unde Augu. de ciui. dei. li. iiij. Praua
docent. turpib⁹ gaudẽt. Loquẽdo vero
de pena eoꝝ ꝓ statu p⁹ iudiciũ sic nõ cõ
patiet secũ in eis aliqd gaudium: quia
tunc pena eorũ licẽt cõpleta. Et iõ natura
eorũ esset ita indisposita ad susceptõem
gaudij ꝙ nullũ agens creatum habebit
ꝓportionalẽ virtutẽ ad causandũ dele/
ctationẽ in subiecto indisposito. Agens
aũt increatũ ex ingẽte sua iustitia nullũ
causabit in eis gaudiũ. preterea Augu.
xiiij. de ciui. dei. c. xvij. ait. Elationis vi/
tiũ in dei aduersario q ẽ diabol⁹ maxie
dñari sacris lr̃is edocet. Sꝫ ƀꝫ phm. iij.
ethi. c. ix. Qualis ẽ vnusqsqꝫ tal' ⁊ finis
eius. Uidet ergo ꝙ diabolus finẽ suum

ꝯstituit in excellentia. Cū ergo ꝑm pħm vi. ethi. c. vi. fines sint principia opabiliū quicqd malus angelus appetit, ppter excellentiā appetit. Sed pꝰ iudicium nihil eueniet de quo ꝯsequat excellētiam nec verā nec estimatā. Cū ergo ex euētu rei desiderate nullū, pueniat gaudiū si desiderās nō ꝯsequit finē, ppter quem illud desiderabat nihil eueniet post iudicium ex cuius euētu aliqđ in eis gaudiū oriat

¶ Ad primū argumētū dicendū ꝙ ante iudiciū nō est malorum angelorū tristitia ita fortis ꝙ expellat omnē delectationē ⁊ magnā ⁊ paruā. ¶ Ad secūduȝ dicendū ꝙ angeli boni eo ꝙ ita sūt coniuncti cū diuina volūtate vt nihil eueniat ꝯtra eorum voluntatē absolutam. Et qa habent substantialis glorie complementū: ideo in eis nulla pōt esse tristitia Sed in angelis malis non est adhuc tota pena completa quā perpetuo habituri sūt pꝰ iudiciū: ideo interdū in eis est aliqđ gaudiū. Gaudēt eni de malis euentibus que euenire desiderāt. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ cū in hoie simul ē tristitia ⁊ leticia tūc ē ꝯstrictio cordis i vna pte ⁊ dilatatio i alia. Uel pōt dici ꝙ si leticia maior ē ꝙ̄ tristitia cor dilatabit minus, ppter tristitiā. Si aūt tristitia ē maior ꝙ̄ leticia eēt ecōuerso. Si ṽo eq̄rent tunc cor nō ꝯstringeret, phibēte leticia: nec dilataret, phibente tristitia. h Ric. Nōndū tñ ꝑm Tho. pte. i. q. lxiiij. ꝙ dolor ⁊ gaudiū ꝑm ꝙ sūt passiōes i dmonibus esse nō pñt. Sic eni sūt, pprie appetitꝰ sensitiui q ē ṽtꝰ i orgāo corpali. sed ꝑm ꝙ noiant simplices actꝰ. sic pñt esse in demonibꝰ. ⁊ sic dolor nō est aliud ꝙ̄ recursus ad illud qđ est vel nō ē. Multa eni vellent nō eē vt oēs hoies fore dānatos q̄ tñ nō sūt: qa multi saluāt. iō in eis est dolor: ⁊ qa multos vellēt peccare ⁊ eoꝝ desideriū implet. iō i eis ē gaudiū eo mō quo supius est dictū. Cum ergo pctm̄ diabolo sūme sit gratū: q̄ demētia ē illi cōplacere peccādo? An nescitis o excecati pctōres ꝙ ipse vos q̄rit pdere cupitq; btā vita puatos secū trahere in infernū? O infelices aie peccatrices cōsiderate quid faciꝭ cū diabolo obtēperatis Profecto cōtentatis letūq; facitis hostē pestilētissimū: q nullo placat obsego quinimo seruientes magis crudeliusq; torquebit.

¶ Qđ pctm̄ est fugiēdū eo ꝙ puat hominē dīna grā ⁊ sp ei ē ānexus cruciatꝰ ⁊ pena ac iterficit ipaȝ aiaȝ. Caplm̄. ij.

S Ecūda rō q̄re pctm̄ ⁊ delictū ē fugienduȝ dr̄ nocentie. nocet siqdē hoi plus ꝙ̄ cetera mala q̄ dici aut cogitari pñt potissimuȝ, ppt tria ¶ Prio, ppter puatiōeȝ. ¶ Scđo, ppt cruciatiōeȝ. ¶ Tertio, ppt iterfectionem ¶ Primū pctm̄ nocet hoi, ppt puatiōȝ eo ꝙ puat illū bono nature qđ pemineȝ cūctꝭ bōis fortūe. h. d. Aug. i. iij. ⁊. vij. cōfessionū. ⁊ i li. de fide ad petrū. sȝ ꝯ possȝ quis arguere. qr. d. Dio. in li. de di. no. ꝙ bōa nature i demōibꝰ manēt itegra pꝰ pctm̄. sȝ, pctm̄ hois ñ est grauiꝰ pctō demonis. ergo, ppt illđ ñ dȝ puari bono nature. R. Tho. i. ij. q. lxxxv. ꝙ bonū nature humane pōt dici triplicit. ¶ Primo ipsa pncipia nature ex qbꝰ nā ꝯstituit ⁊ ppetates ex his causate: sicut potētie aie ⁊ huiꝰ. ¶ Scđo dicitur bonū natur̄ donū originalis iustitie qđ fuit i pmo hoie collatuȝ toti humane nature. ¶ Tertio dr̄ bonū nature nālis hois dignitas q̄ ē ꝙ hō sit rōnis pticeps. ꝑm quā hȝ naturalem inclinationē ad ṽtutes. ¶ Primū bonū nature neq; tollit neq; diminuit p pctm̄. ¶ Secūdū totaliter ē ablatū p pctm̄ pmi parētis. ¶ Tertiū ṽo diminuit ⁊ aufert p pctm̄. qr vt ingt ps. hō cū in honore eēt nō intellexit: comparatus est iumentis insipientibus ⁊ similis factus ē illis. In hoc eqdē ꝙ hō rōnalis est dignior cunctis volucribꝰ celi: ⁊ nobilior bestijs terre ⁊ piscibꝰ maris. merito reputat In eo ṽo ꝙ peccādo rationem subijcit sensualitati: viuitq; more brutoꝝ ipsis recte iusteq; cōparat: Propterea loquēs deꝰ ad aiam peccatricē. Hiere. ij. c. ait. ꝙ̄ vilis facta es nimis iterans vias tuas. Similiter ipsa naturalis inclinatio

ad virtutē diminuitꝛ ꝑ pctm̄. Nã ex h ꝙ aliquid inclinatꝛ ad vnū ↄtrariorꝫ diminuit inclinatio ei⁹ ad aliud. Vñ cum pctm̄ sit ↄrīu virtuti ex h ipso ꝙ hō peccat diminuitꝛ bonū nature qḋ est inclinatio ipsa ad virtutē. Per septē gppe gradus ↄsciē diminute bone nature ruit in ꝓfūdū pctōꝝ. i pmo gradu pctm̄ ē iportabile. mēs eni īsueta pctis cū peccare incipit appet ei adeo importabile onus vt videatꝛ viuen sesse in inferno. In secūdo gradu pctm̄ est graue. Nam lapsu tpis ꝓpter precedens pctm̄ iterū peccare nō iam videtꝛ importabile sed tm̄ graue. In tertio gradu pctm̄ est leue. Qḋ eni pma vice fuit importabile. i scḋa graue in tertia fit leue. in quarto gradu pctm̄ est insensibile eo ꝙ iā on⁹ ei⁹ nō sentitꝛ nec ei⁹ grauitas estimatꝛ. in qnto gradu ē delectabile eo ꝙ cū maxio studio ꝓpter eius delectationē comittitꝛ. in sexto pctm̄ ē desiderabile: qa post diuturinā n illo pseuerātiā adeo ad ipsū iclinatꝛ voluntas vt sine vlla tēptatione carnis aut diaboli q̄ratꝛ ⁊ desideretꝛ vt possit cōmitti. in septimo pctm̄ fit defēsabile tāq̄ bonū ⁊ iustū vt verificetꝛ qḋ sapiens ait ꝓ ṽ. xviij. pctōꝛ cū i ꝓfundū pctōꝝ venerit ↄtēnit Cōtēnit siqdē dei iustitiā atq̃ iudicia ⁊ pctm̄ ridēs ⁊ ludēs cōmittit. Et si redarguitur illud excusat atq̃ defendit. O q̄t vsurarij erroneā sibi fecere ↄsciam qua impijssime vsuras exercēt ⁊ dicūt nō eē pctm̄ O q̄t adulteri fornicatores ⁊ sodomite letantꝛ cū male fecerint. vt dicitꝛ ꝓṽ. ij. c. ⁊ exultāt i reb⁹ pessimis. luxuriamq̃ suā tāq̄ bonā defēdētes dicunt impossibile fore quēpiam viuere sine illa Ecce q̄liter isti ⁊ silēs ꝓuati sūt bono nature inclinatiōe. s. quā ad bonos act⁹ hēbāt. ¶ Scḋo nocet pctm̄ hoi ꝓpter cruciationē Est siqdē semp ⁊ etiā in h seculo mortali culpe annexa pena insepabiliter. Et sumitꝛ rō ſm Boñ. in. ij. di. xxxvi. tripliciter. ¶ Primo ex pfectiōe diuine eqtatis. ¶ Scḋo ex pul'chritudine vniuersitatis. ¶ Tertio ex iordiatōe culpe ⁊ ↄditione peccātis. ¶ Prio sūit rō ex pfectiōe diuine equitatis. Tante enim equitatꝭ ē de⁹ q est iudex oiuꝫ vt non patiatꝛ dedec⁹ pcti ad modicū esse sine decore iustitie. Omnimodo iustitia dꝫ iniustitiā supare. ¶ Scḋo rō sūitꝛ ex pulchritudine vniuersitatꝭ. Uniuersū nāq̃ ex ordine pulchritudinē hꝫ ⁊ talis ē ista pulchritudo qualē decuit fieri ad ostēsionē sūme sapie dei. ⁊ ꝓpter h nec ad momētū esse i ea aliqḋ inordinatū ⁊ ita nec peccatū a pena sepetꝛ. ¶ Tertio sumitꝛ rō ex corruptiōe culpe ⁊ ↄditiōe peccātis. nū q̄ enim culpa cōmittitꝛ qn modus spēs ⁊ ordo circa actionem volūtatꝭ priuetur. Et dum volūtas volūtarie in suo actu deordinat semetipsam incuruat. Et dum incuruatꝛ modo spē ⁊ ordine ꝓuatꝛ q̄tuꝫ ad habilitatē ad bonū. Talis aūt priuatio ē in aīa magna dānificatio ⁊ lesio. vñ Augu. in sermōe de inocētib⁹. nemo hꝫ iniustū lucrū sine iusto dāno. Ubi lucrū ibi dānū. Lucrū i archa dānū in ↄscia Tulit vestē ⁊ pdidit fidē. Accepit pecuniā ⁊ amisit iustitiā. preterea volūtas rōnalis q̄ ē cā pcti ē q̄si media iter sinderisim ⁊ sēsualitatē. media ē etiā iter deū ⁊ alias creaturas. Et cū se cōuertit ad hec inferiora ab eo recedit q sursū est: ⁊ duꝫ acqrit puū bonū vt nūc amittit magnū bonū simplr. ⁊ q̄ erat media fecit se ifimā. ⁊ dū cū sinderisi discordat incurrit ex illa repugnātia remorsū quēdaꝫ ⁊ afflictionē internā. Jō Augu. lib. i. confes. Jussisti dñe ⁊ sic ē vt pēa sua sibi sit ois inordinat⁹ anim⁹. Ex q̄ ↄcluditur ꝙ ad culpā insepabilr sequitꝛ pena siue pena dicatꝛ dānificatio quedaꝫ: siue quedam afflictio siue inuoluntaria passio. Sed pena q̄ est dānificatio semp seqt ⁊ actu ⁊ habitu: qꝛ nūq̄ hō ē in culpa qn sp sit in damno. Afflictio vero siue remorsus semp seqtur in habitu saltē q̄uis ꝓpter delectationē intēsam vel incōsideratiōꝫ siue distractionē ai nō sentiatꝛ. Talis aūt pēa ↄpetit statui i pñti. in futuro ṽo subsequetꝛ alia pēa cōsūata ⁊ pfecta. ¶ Tertio pctm̄ nocet hoi rōne interfectionis. Pctm̄ nāq̃ interficit aiam ⁊ facit eam

mortuā modo suo. Vñ Augu. in .xiij. de ciui. dei. c. ij. inqt. Quãuis eni aia humana veraciter imortalis ꝑhibeat: habet tñ quãdã etiã ipsa mortẽ suã. Nam ideo dr̃ imortal: qꝛ modo quãtulocũqꝫ non desinit viuere atqꝫ sentire. Corpus autẽ mortale ideo dr̃: qꝛ deseri oĩ vita potest nec ꝑ seipm aliqtenus viuit. Mors igit aie fit cum eam deserit deꝰ: sicut corpis cũ id deserit aia. ergo vtriusqꝫ rei. i. totiꝰ hois mors ẽ cũ aia a deo deserta deserit corpꝰ. Ita eni nec ex deo viuit ipsa: nec corpꝰ ex ipsa: huiusmodi aũt totius hoĩs mortẽ illa sequit quã secũdam diuinoꝝ elogoꝝ appellat auctoritas. Hanc saluatoꝛ significauit vbi ait. Eũ timete qui hꝫ ptãtem aiam ⁊ corpꝰ ꝑdere in gehẽnam. h ille. Ex qbus ꝟbis habet differẽtia triplicis mortis. ¶ Pria mors ẽ corporal q̃ fit ꝑ sepatõem aie ab ipo corpe. Et hec ipi aie q̃ imortal est ꝯuenire nõ põt. ¶ Scda mors est spũalis q̃ competit aie cũ ꝑ pctm̃ sepatur a deo. Vita nãqꝫ aie est dei gratia sine qua mortua iudicat. ¶ Tertia mors est gehẽnal que ꝓuat dãnatos nõ oĩ vita: sed vita btã. vita gloriosa. vita felicissima oĩ iocũditate repleta. O q̃tũ reputati sunt crudeles q seipsos iterfecerũt sua corpa occidendo. Sed ꝓfecto crudelissimi sunt pctõres q peccãdo occidũt ⁊ ꝑimũt animas suas. ꝓpterea dixit in ꝓs. Dauid. Qui diligit iniqtatẽ odit aiam suaꝫ. Et Paulus Ro. vi. rationem subdit. d. Stipendia enim peccati mors: gratia autem dei vita eterna.

¶ Qualiter peccatũ est fugiẽdum: qa displicet deo: qꝛ peccatoꝛ trãsgredit ꝓcepta eius ꝯtẽnit infinitũ bonũ ⁊ ꝓuocat iram eius. Capl'm. iij.

t Ertia rõ quare pctm̃ est fugiendum dr̃ displicẽtie. Displicet nãqꝫ ⁊ abhominabile est oĩpotenti deo ꝓpter tria. ¶ Primo ꝓpter transgressionẽ. ¶ Scdo ꝓpter derelictionem. ¶ Tertio ꝓpter ꝓuocationeꝫ. ¶ Primo peccatũ displicet deo ꝓpter transgressionem: qꝛ ꝑ illud trãsgrediunt homines: ⁊ contemnũt mandata eius. Propterea dixit Aug. in libro contra manicheos. Peccatum est in veritatis ꝓceptis vel in ipsa veritate errare. Et idem queꝫ magister inducit in textu. xxxv. di. secundi libri. Peccatũ est dictũ vel factũ vel cõcupitũ contra legem dei. Et Ambrosius li. de paradiso. Peccatum est preuaricatio legis diuine ⁊ celestium inobedientia mandatorum. Si ergo displicet patri vt filius eius sua precepta recuset ⁊ paruipendat. si cuiqꝫ homini mortali in aliqua superioritate constituto graue est a suis subditis despici atqꝫ contẽni: quantomagis abhominabile est excelso celorum regi si peccando homines eiusqꝫ mandata violando maiestati sue iniuriam faciũt. O peccatores excecati cognoscite vias vestras. Cognoscite errores merite dãnatiõis. Quotienscũqꝫ peccatis mortaliter deum omnipotẽteꝫ vilipenditis. ¶ Scdo peccatũ displicet deo rõne derelictionis: qꝛ quotienscũqꝫ quis mortaliter peccat derelinquit ipsuꝫ qui est sũmũ bonum. veruꝫ bonum: desiderabile bonum. durabile bonum inquã quo solo anima repleri potest ⁊ saciari. pro bono vili pro bono momentaneo pro bono temporali ꝓ bono quod sine deo nullũ bonum est. Ut eni inquit Aug. in li. de li. ar. Peccatũ est spreto incõmutabili bono bonis cõmutabilibus adherere. Hinc per Hiere. ij. c. de peccatoribus deus conqueritur. d. Me dereliquerunt fontem aque viue. ⁊ foderunt sibi cisternas dissipatas que continere non valent aquas. Fons aque viue dicitur ipse deus: qꝛ in eo est omnis boni indeficiens plenitudo. Hinc Augu. iiij. li. confes. ait. Redite preuaricatores ad coꝛ ⁊ inherete ei qui fecit vos. state in eo ⁊ stabitis. quiescite in eo ⁊ quieti eritis. bonum quod queritis ab illo est. Cisterne autem dissipate vocantur huius seculi bona que absqꝫ deo nihil sunt. Ideo Augustinus. ix. confessi. dicebat

Omnis copia que de⁹ meus nō est ege/stas mihi est. Displiceret vtiq₃ cuicunq₃ formose puelle si spō sus suus ea dereli/cta turpissime meretricule adhereret. Turbaret qlibet magn⁹ dn̄s gratiosus ꝛ liberalis si ei⁹ famuli eo spreto seruirēt alicui dn̄o pauperi parcissimo ꝛ auarissimo. Quāto magis indignari dʒ deus infinitū bonū cū a nobis deserit ꝓpter superbum diabolū: aut corruptibilem carnem vel transitoriū ac labilem mundū iij. pctīn displicet deo rōne ꝓuocatōis. Per illud vtiq₃ ꝓuocat ꝛ iducit ad indignationē ꝛ irā. Totus suauis ꝛ dulcis est pi⁹ clemens ꝛ misericors atq₃ benign⁹ ꝛ ꝓpriū eius est misereri: tamen irascit indignatur ꝛ quasi cogit vt reos dānet quos voluisset saluare. Cur dānauit Cayn? ꝓpter peccatuʒ. Cur Judā? propter peccatū. Cur oēs illos q in iudicio cum diabolo iudicabunt eternis ignibus cruciandi? ꝓpter pctīn. O sūma ꝛ infinita pietas dei. Ubi est dulcedo tua? Cur taʒ durus atq₃ seuerus efficeris hoibus q̄s cōdidisti? Reuera si peccata nō essent de⁹ nūq̄ʒ cōmoueret furore. Cū ergo tāta sit i pctō inigtas tm̄q₃ piculū: merito illud cūcti fugere debēt ꝛ abhorrere. vt sic liberent a morte dānatiōis eterne ꝛ ꝑueniāt i regnū btē vite: i quo viuit ꝛ regnat de⁹ ꝑ eterna secula seculoꝝ. Amē.

Feria tertia ebdomade in q̄dragesima. de supbia: quā xp̄s ꝟbo ꝛ exemplo docuit contēnendā. Sermo. xxxiij.

Qui autem se exaltauerit humilia/bitur: ꝛ q se humiliauerit exaltabit. Uerba sūt rdēptoris nr̄i Math. xxiij. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Dominu⁹ ꝛ saluator nr̄ ꝑcipu⁹ humilitatꝪ cultor discipulos suos ꝛ nos oēs persepe monuit tam ꝟbo q̄ʒ exēplo euitare supbiaʒ. Jn pn̄ti ꝟo euāgelio detestatus est scribas ꝛ pharis eos eo q᷑ ad nihil aliud vacabāt: nisi vt in ceteros supbirent. Non timebant deū: despiciebāt ꝓximos: ꝛ reputabant seipsos. Querebātq₃ peruerse ꝛ inordinate ꝓpriam excellentiam. Et tu in gt Aug. xiiij. de ci. dei. c. xiij. Quid ē aliō supbia nisi puerse celsitudīs appetitus? Peruersa. n. ē celsitudo deserto eo cui dʒ aius inherere ꝑncipio sibi quodāmodo fieri atq₃ esse ꝑncipium. Propterea ipsi pharisei ꝛ scribe arguebant a xp̄o: ꝛ eoꝝ oꝑa cōdēnabant. Nos ꝟo si ad penitētiam redire querim⁹: a supbia discedere debem⁹: q᷑ nō pōt cuʒ illa dei grā iueniri. Ea ꝓpter in pn̄ti ꝓmone ō ipsa supbia vitioꝝ oīum venenosa regina aliqua percurremus. de qua modo nostro tria mysteria ꝓponemus declaranda.

Primū dicit diuina odiatio.
Secūdū specificatio.
Tertium distinctio.

Qualiter de⁹ ꝓpter odiū supbie āgelos malos eiecit de ꝑadiso. ꝛ ꝑ scripturas odiū ei⁹ ꝑdicat. ꝛ qualr̄ cōminat supbis. ꝛ qūo istos humiliauit. Caplm̄. i.

Primū mysterium declarandū de supbia dr̄ diuina odiatio. Jn quo considerandū est q̄ʒ graue sit supbie vitiū ex odio qō deus hʒ ad illud. Qō qdem colligi pōt ex quattuor. Primo ex angeloꝝ deiectōe. Secūdo ex scripture testificatiōe. Tertio ex multiplici cōmiatiōe. Quarto ex supboꝝ hūiliatiōe. Prio colligit odiū dei ad supbos ex āgeloꝝ deiectiōe. Deiecit qdē de⁹ ꝛ expulit āgelos malos celo ēpyreo in q̄ cōdiderat eos egregios sublimes ac nobilissimos spūs. ꝓpea dr̄ Ysa. xiiij. ipi lucifero. Qūo cecidisti ō celo lucifer q mane oriebaris? corruisti in terrā q vulnerabas gentes q̄ dicebas in corde tuo. Jn celū ascēdā sup astra dei exaltabo soliū meū: sedebo i mōte testi in laterib⁹ aqlonis. Ascendam sup altitudinē nubiū: silis ero altissimo. Uerūtamē ad ifernū detraheris in ꝓfundum laci. Et lʒ aliq exponant hanc auctoritatem ad lr̄am de rege babylonis: tn̄ vt dicit Nico. pōt intelligi de lucifero quī

videt lucifer.i.pulchrioꝛ inter angelos si
cut lucifer que est stella matutina inter
stellas. Jō alio noie vocat venꝰ a venu/
state. Ex hoc Greg. de pe. di. ij. Qd̄ vo
reprobi. de lucifero ait. Hūc pmū con/
didit quē reliqs angelis eminentioꝛē fe/
cit. Huiꝰ pmatꝰ eminētiā respicit ꝓpħa
cū. d. Cedri nō fuerūt altioꝛes illo i pa/
radiso dei: abietes nō adequauerūt sum
mitatem eius. platani nō fuerunt eq̄les
frōdibꝰ illius. Oē lignū pciosum padisi
dei nō est assimilatū illi ꝛ pulchritudini
eius: qm̄ speciosum fecit eū i multis con
densis frōdibꝰ. Quid nāqꝫ accipi in ce/
dris abietibus ꝛ platanis pōt nisi illa vir
tutū celestiū, pcere celsitudinis agmina
in eterne letitie viriditate plātata q̄ cū suis
excelsa sint cōdita: huic tn̄ nec plata sūt
nec equata? hec ille. Oriebat mane hic
lucifer: qꝛ inter creationē eius que voca
tur hic oꝛtus: ꝛ lapsum fuit modicuꝫ tē/
pus. ꝛ coꝛruit in terrā: qꝛ pꝛoiectus fuit i
hoc aeꝛe caliginoso. Uulnerabat gentes
i. alios, angelos qbus ipse fuit occasio
cadēdi. Angeli eni frequēter apparuerūt
boni ꝛ mali in spē humana. ꝛ ideo noie
gentiū ꝛ hoium noiant. sicut Act. i. de
duobus scis angelis dicit. Ecce duo viri
astiterūt iuxta illos in vestibus albis. Et
de diabolo dicit saluatoꝛ Mathe. xiij.
Inimicus hō sup seminauit çiçania. ꝓie
ctꝰ fuit lucifer i terrā. i. in hūc aerē cali/
ginosuꝫ q supbiēdo ascēdere volebat su
pꝛa astra celi. i. sup alios angelos ꝛ sede
re in mōte testi. i. i celo empyreo. vl' sup
ecclīam que dr̄ mons in lateribꝰ aqlo/
nis. i. in coꝛdibus frigidis. De ipso in sup
Aug. xi. sup Gen̄. ad lr̄am inqt. Factus
ꝯtinuo se a luce vitatis auertit: supbia tu
midus ꝛ ꝓpꝛie ptātis delectatione coꝛru
ptus. Dicit tn̄ Bon̄. in. ij. dis. v. ꝙ pctm̄
luciferi inchoatū est in psumptiōe. Sta
tim enim vt suā pulchritudinē vidit pꝛe
sumpsit. Cōsūmatū est in ābitione: qꝛ p
sumēs de se appetijt qd̄ oio supꝛa se fuit
ꝛ ad qd̄ puenire nō potuit. ¶ Tertio cō
sūmatū fuit in inuidie ꝛ odij auersione:
qꝛ ex quo obtinere nō potuit qd̄ appetijt
deo inuidere cepit ꝛ affectū odij ꝯhere.
Et qm̄ dr̄ in auctoꝛitate pallegata Isaie
ꝙ appetijt deo eē silis. distinguit Bon̄.
duplicem silitudinem. ¶ Pꝛia dr̄ eq̄li
tatis. ¶ Scd̄a imitatiōis. ¶ Silitudo
imitatiōis pōt appeti oꝛdiate ꝛ inoꝛdia/
te. Oꝛdinate. vt appetat silitudo in his q̄
nr̄e sunt aptitudinis ꝛ nr̄i dei acceptatio
nis: cuiusmōi sunt pfectiones ꝛ decoꝛes
vtutū. Inoꝛdinate vo vt hō appetat id
qd̄ nō decet vel deo nr̄o nō placet: vt si
appetat hoibus pesse vel se de aduersa/
rijs vindicare. Silitudo eq̄litatis nullo
modo pōt appeti oꝛdinate: sed inoꝛdina
te aliquo mō ē appetibilis aliq̄ mō nō.
Nā oimoda silitudo n̄ ē appetibil': qꝛ n̄
pōt cadere i cognitionē siue in itellectū
ꝛ iō nec in appetitū. Et si aliqs fingat n̄
appetit equalitatē: sed suā fictōeꝫ. Alio/
mō ē silitudo eq̄litatis in aliq̄ ꝯditōe. vt i
diuia psidētia ꝛ scia. Et sic credo ꝙ pōt
appeti. ¶ Notādū ergo ꝙ diabolꝰ q̊dā
mō appetijt silitudinē imitatōis. q̊dāmō
eq̄litatis. Et h̄ apparet si attēdat appeti/
bile ꝛ modus appetēdi. Diabolꝰ. n. ap/
petijt alijs pesse sua tn̄ auctoꝛitate. ꝙ ap
petijt pesse: hoc fuit imitatiōis. Et hoc
qdeꝫ aliqn̄ obtinuisset si stetisset. Unde
Ansel. i li. de casu diaboli. ait. Nihil ap/
petijt ad qd̄ nō puenisset. ꝙ aūt appetijt
sic pesse, ꝓpꝛia auctoꝛitate sine meritis ꝛ
sine datoꝛe: ꝛ ita ꝙ nulli subesset. h̄ ē so/
lius dei: ꝛ h̄ ē eqpantie. Dicit ergo Gre.
ꝙ appetijt eē sui iuris: ita ꝙ nulli subes/
set. Et Ber. d. ꝙ appetijt eq̄litatē poten
tie. Et Anselmꝰ. ꝙ appetijt pꝛeesse sine
meritis. Qui in sn̄ia idē dicunt. s. ꝙ vo/
luit oibus pesse, ꝓpꝛia auctoꝛitate. Ange
li etiā minoꝛes peccauerunt pctō supbie
adherētes lucifero: querētes esse bti sine
meritis. Propterea dicit Ugo d̄ sancto
Uic. Oēs in eādem malitiā ꝯsenserūt ꝛ
vnū oꝛdinē puerse societatis fecerūt. Tūc
vt ait Joan. Apoc. xij. factū est pliū ma/
gnū i celo. Michael ꝛ āgeli eiꝰ pliabāt
cū dracone. ꝛ draco pugnabat ꝛ angeli
eiꝰ: ꝛ nō pualuerūt. neqꝫ locꝰ inuētꝰ est
eoꝝ āpliꝰ in celo. Et ꝓiectꝰ ē draco ille

magnus serpens antiquus qui vocatur
diabolus: ⁊ sathanas qui seducit vniuer
sum orbem. ⁊ proiectus est in terram ⁊
angeli eius missi sunt cum eo. Preliuz
autem illud gestum fuit iuxta tria que ĩ
spirituali natura reperiũtur: q̃ sunt ratio
facultas. volũtas. Per rationem nem
pe electi ⁊ reprobi angeli contraria sen-
tiebant. Per voluntatem ad contraria
afficiebant. Per facultatem vͦo ad con
traria nitebãtur. Nam electi angeli sub-
limiter sentiebant de deo ⁊ gratia eius:
⁊ ad gratiam ⁊ gloriam afficiebantur: ⁊
pro facultate sibi data pro illis niteban-
tur. Angeli vero superbientes ⁊ contẽ-
nentes gratiaz ⁊ gloriam dei sublimiter
sentiebant de bonitate nature sue: ⁊ pro
pter hoc ad ꝓpriã gloriam afficiebant:
⁊ toto nisu in contrarium electis spiriti-
bus ferebantur. O seuissima dei iustitia.
o rectissimũ eius iudicium. o sapientissi
ma dispositio. Tam exosa fuit maiestati
eius maloꝝ angeloꝝ superbia: vt a celo
empyreo semel depulsos nunq̃ amplius
ibidem sinat eos redire. Quinimo vt di
ximus in sermone de iustitia dei. dãna-
uit eos eternaliter p̃ sñiam diffinitiuaz.
Unde Ago in li. de aĩa. Supbia in celo
nata est: sed velut imemor qua via inde
cecidit illuc postea redire non potuit.
¶ Scdo colligit odiũ dei ad supbiã ex
scripturaꝝ testificatiõe. Scribit nanq̃
Amos. vi. Dicit dñs exercituũ: detestor
ego supbiam. Et puer. viij. c. Arrogãtiã
⁊ supbiam ⁊ viam prauam ⁊ os bilingue
ego detestor. Et Eccl. x. Odibilis ẽ corã
deo ⁊ hominibus supbia. Et Jaco. iiij. c.
Deus supbis resistit: humilibus autem
dat grãm suam. ¶ Tertio colligit odiũ
dei ad supbiã ex multiplici cõminatione
Fiũt nãq̃ i scriptura cõminatiões plu-
rime contra supbos. Unde Ysa. ij. Oculi
sublimis hois humiliati sunt ⁊ incurua
bitur altitudo viroꝝ. Exaltabit autez do
minus solus in die illa: q: dies dñi exer
cituũ sup oẽm supbũ ⁊ excelsum: ⁊ sup
oẽm arrogantẽ. ⁊ humiliabit. Et. xiij. c.
Requiescere faciã superbiã infidelium
⁊ arrogantiã fortiũ humiliabo. Et idem
xxiij. c. Dñs exercitum cogitauit hoc vt
detraheret superbiã omnis glorie ⁊ ad
ignominiã deduceret ⁊ vniuersos icly-
tos terre. Et idẽ. xxviij. c. Ue corone sup
bie. Et idẽ. Pedibus cõculcabit. corona
supbie. Et ps. xvij. Oculos superboruz
humiliabis. Et sapiens Ecc. iij. Syna-
goge supborũ nõ erit sanitas. Et Ma
lachie. iiij. Erunt supbi ⁊ oẽs sapientes
iniquitatẽ stipula. Et Osee. vij. humili-
abitur supbia isrl. Et Ezech. vij. Quie-
scere faciã supbiã potẽtũ. ⁊ Hiere. l. Ec
ce ego ad te supbe dic dñs deus exercituũ
q: veniet dies tuus tpus visitatiõis tue
⁊ cadet supbus ⁊ corruet: ⁊ non est qui
suscitet eũ. Et Abdie. i. Supbia cordis
tui extulit te habitantem in scissuris pe-
traꝝ exaltantẽ soliũ tuũ. qui dicis i cor-
de tuo. Quis detrahet me in terrã? Si
exaltatus fueris vt aquila ⁊ si inter side-
ra posueris nidum tuũ: inde detraham
te dicit dñs. O superbi ⁊ inflati corde q
confidentes in diuitijs: in delitijs: ⁊ i ro
bore vestro ceterisq̃ tpalibus bonis di
cere cõsueuistis: Ecquis nocebit nobis?
Audite scripturaꝝ voces respondentes
Deus inuincibilis deus isuperabilis de
us superboꝝ inimicus. de quo dicit in
ps. xxx. Retribuet abundãter facientibus
supbiam. Ipse est etiam q p̃ ysa. xlvij. c.
supbam ciuitatez alloqtur. d. Audi hec
delicata ⁊ habitans confidenter q̃ dicis
in corde tuo. Ego sum ⁊ nõ est pter me
Amplius nõ sedebo vidua ⁊ ignorabo
sterilitatẽ. Ueniẽt tibi hec duo subito in
die vna sterilitas ⁊ viduitas. Uniuersa
venerunt sup te ꝓpter multitudinez ma
leficioꝝ tuoꝝ. ¶ Quarto colligit odiuz
dei ad supbiã ex supboꝝ hoium humi-
liatiõe: de qbus dixit virgo gloriosissima
in cãtico suo. Luce. ij. Deposuit potẽtes
de sede: ⁊ exaltauit humiles. Et hoc cõ
firmat sapiẽs Eccl. x. Initiuz superbie
hominis est apostatare a deo: quoniam
ab eo q fecit illum recessit cor eius: qm
initiũ omnis peccati superbia est. Qui
tenuerit illam adimplebitur maledictis

⁊ ſubuertet eū i finē. Propterea exonerauit dn̄s conuentū malorū ⁊ deſtruxit eos vſq; i finem. Sedes ducum ſuperborū deſtruxit deus ⁊ ſedere fecit mites pro eis. Radices gentium ſuperbarum areſecit deus ⁊ plātauit humiles ex ipſis gentibus. patet hoc in primis parentib⁹ ſuperbiſ qui de paradiſo fuerunt eiecti ꝑpter ſuperbiā vt dicitur Geñ. iij. c. In gigantibus qui perierunt in diluuio Propter ſuperbiam. Geñ. vij. In filijs filiorum Noe volentibus edificare turrim que pertingeret vſq; ad celū qui confuſi ſunt vt nō intelligeret vnus alterum: ⁊ diſperſū eſt atq; confuſū labiū eorum Geñ. xi. c. In pharaone q ſuperbe detinebat populū dei ⁊ indurauit cor eius: ⁊ ſubmerſus eſt in mari rubro. Exo. xiiij c. In Senacherib qui deum blaphemabat poſtq̄ ab angelo omnis eius exercitus fuit interemptus. clxxxv. milia bellatoꝝ. ⁊ ipſe a filijs ſuis iudicio dei percuſſus eſt gladio ⁊ interfectus. iiij. Reg. xviij. in Nabuchodonoſor qui elatus i ſuperbiam cum deambularet i aula. d. Nonne eſt hec babylon magna quam ego edificaui in domū regni in robore fortitudinis mee ⁊ in glīa decoris mei? Qui eiectus a regno ſeptem annis diſcurrendo per nemora ⁊ prata: fenū q̄ſi bos comedebat: mutatus quaſi in Beſtiam. Daniel. iiij. c. Quid dicā de Antiocho? quid de herode agrippa: quid d̄ Herode aſcalonita: Quid de omnibus qui ſuperbe regnauerunt: aut in regno aſſyrioꝝ ſiue babyloniorū: aut in regno perſarum ⁊ medorum: aut in regno grecorum: aut in regno egyptiorum: aut in regno ſicyonoꝝ: aut in regno athenienſium: aut in regno iudeorum vel ſimiliū? Nonne diuina virtus debellauit eos ⁊ redegit ad nihilum: Perijt inquit ps. memoria eorum cum ſonitu: ⁊ domin⁹ in eternū ꝑmanet. An omittendi ſūt romani de quibus dicit Aug. li. i. de ci. dei c. i. hoc ꝟo qd̄ dei eſt ſuperbe quoq; aie ſpiritus inflatus affectat amatq; ſibi in laudibus dici. Parcere ſubiectis ⁊ debellare ſuperbos. Ubi nunc latū totius orbis dominiū: Ubi legiōes ⁊ exercitus victorioſiſſimi: vbi legati ⁊ nuncij pacem petentes ⁊ venientes a finib⁹ terre: vbi oratores ſolēnes: auri ⁊ argenti tam multa pōdera pro tributo ferentes: vbi ſenatores ⁊ patres conſcripti: vbi ciues honeſti: vbi triumphales arcus ⁊ iocundi ludi: Ubi alta palatia ⁊ edifitia mirāda: vbi deorum templa tam miro artificio ⁊ ſapienti diſpoſitione conſtructa: Tritum vſitatumq; eſt Prouerbium: Romā quanta fuit ipſa ruina docet. O humana infirmitas. O conditio fragilis hominum. non eſt iuſtum nō equū ſuperbire contra deum: quoniā nō eſt qui poſſit eius Poteſtati reſiſtere. Ipſe Romanos domuit qui totū orbem vi ⁊ armis ac terrore ſubegerant. Fugienda eſt ergo ſuperbia quā deus tam fortiter execratur. De qua Caſſiodor⁹ ſuper ps. xviij. ait Superbia de angelo diabolum fecit ⁊ homini mortem intulit ⁊ conceſſa beatitudine vacuauit: omniū maloꝝ mater: ſcelerum fons: vena nequitie.

¶ Qd̄ ſuperbia diuiditur in quattuor ſpecies ſcilicet cum quis credit bonum qd̄ habet habere a ſe: vel a deo proprijs meritis: vel habere quod nō habet: vel propter bonū qd̄ habet ceteros ſpernit

Ecundum Caplm̄. ij.

S mysteriū declarandū de ſuperbia dicit̄ ſpecificatio. in quo notande ſunt ſuperbie ſpecies. Has autem Greg. i moral. q̄ttuor eē dicit. ¶ Prīa cū qs exiſtimat bonū qd̄ habet a ſeipſo habere. ¶ Scd̄a cum quis bonum qd̄ habet a deo aſcribit meritis proprijs. ¶ Tertia cum quis iactat ſe habere bonum quod non habet. ¶ Quarta cum quis ceteris deſpectis ſingulariter vult videri. ¶ Prima ſpecies ſuperbie ē cū quis ex inordinato appetitu proprie excellentie bonū habitū vt ingenium itellectū memoriā fortitudinem corporis pulchritudinē. vel bonum tp̄ale: vt diuitias gloriā honorē potētiā. vel bonū ſpūale.

vt gratiā: sciam: sapiam: ꝓdicationem: ꝓphetiā: ⁊ hui⁹ sibi attribuit vel a se hr̃e nō aūt a deo. Notādū tñ ſm Tho. ſa ſe q. clxij. ꝙ estimatio rationis existiat vl'e bonū qđ hȝ nō hr̃e a deo: sed a seipso. Et hoc ptinet ad infidelitatē. cum recta fides habeat ꝙ deus est auctor oiuȝ bonoꝝ. ¶ Scđo corrūpit̃ estiatio rōnis i pticulari, ꝓpter aliquā passiōȝ. sicut v̓bi gr̃a. si aliqs sen̄tiret i vniuersali fornicationē nō eē pctm̄ esset infidelis. Nō aūt infidelis censetur fornicator qui fornicationem eligit tanq̄ȝ bonū, ꝓpter ꝯcupiscētie passionē. Ita a sili. si qs existimaret vniuersaliter ⁊ absolute deū nō esse oiuȝ creatorem esset heresis vel infidelitatis pctm̄. Sed ꝙ aliqs, ꝓpter inordinatum amorē, ꝓprie excellētie ita de bonis suis gloriet ac si ea a seipso haberet pertinet ad supbiā nō ad infidelitatē. Contra tales sic supbientes dicit apl's. i. Cor. iiij. c. Quid habes qđ nō accepisti: Si aūt accepisti qd gloriaris q̄si nō acceperis? Et Jac. ꝑmo oē datū optimū ⁊ oē donū pfectū desursum est. Et. ij. pal'. Tua sunt oia ⁊ que de manu tua accepimus dedim⁹ tibi. ¶ Secūda species supbie ē cuȝ quis bonū qđ habȝ ascribit sibi ⁊ ꝓprijs meritis credēdo aliquā excellētiā esse in natura vel gr̃a vel fortuna. i. tpalibus suis meritis ⁊ v̓tute. ꝑ qbus videt̃ superbo' ꝙ deus sibi sit obligat⁹. Cōtra quos est dictū apl'i. ij. ad Titum. iij. c. Non ex opibus iustitie que fecim⁹ nos: sed scđm suā mificordiā saluos nos fecit. ¶ Tertia spēs supbie est cū qs iactat se habere bonū qđ nō hȝ: vt aptū igeniū: capaceȝ memoriā: industriā in agendis. prudentiā in regimine: pulchritudinē in psona sciam in mente: vel pfectioneȝ in vita ⁊ silia. de quib⁹ qs gloriat̃. cuȝ tñ illa non habeat vel nō tantū sic' existimat se hr̃e Et hec existimatio satis periculosa est in his q se scōs reputāt, ꝓpter bonoꝝ operū expiētiā: ⁊ i sua scitate cōfidūt eo ꝙ de facili ruunt. sic̃ pȝ in petro q dicebat in seipso cōfidens Luc. xxij. Et si opportuerit me mori tecū nō te negabo. Sup quo v̓bo Amb. ait. Si Petr⁹ lapsus est qui dixerat: Et si oēs scādalizati fuerint in te sed nō ego: qs alius de se iure presumat: Deniqȝ ⁊' David qui dixit: Ego dixi in abundantia mea nō mouebor in eternū: eam sibi iactantiā obfuisse confitet̃. d. Auertisti faciē tuā a me ⁊ factus sum cōturbat⁹. Que v̓ba nōnt̃. vi. q. i. c. Imitare. Ad hāc spēȝ supbie ptinet excusare suos defectus ⁊ alleuiare illos.

¶ Quarta species supbie ē cū qs ceteris d̓spectꝭ singularit̃ vult videri. in hanc ruit phariseus q seipsū iustificabat ⁊ dānabat publicanū ⁊ ceť̃os pctōres. Luc. xviij. c. dicebat enim: deus gr̃as tibi ago q nō sū sicut ceteri hoies: adulteri: raptores: iiusti: velut etiaȝ hic publicanus Jeiuno bis i sabbato: decimas do oiuȝ que possideo. Hac supbia periclitāt̃ q̄ si tpibus istis oēs qui se credūt bn̄ viuere quoꝝ officiū ē cōplacere mūdo: iudicare, ꝓximos: detrahere ceteris: magnificare seipsos: mendacia loqui: odia retinere: ⁊ iactāter se noiare bonos: reliq̊s appellare malos: de quibus expressi⁹ dicet̃ in sequēti tertio mysterio.

¶ De supbia ꝑlatoꝝ clericoꝝ religiosorū ⁊ laicoꝝ qual'r vnusquisqȝ in suo gradu supbus existit. Capl'm. iij

Tertiū mysteriū ꝯtēplādū d̓ supbia dr̃ distinctio. Possum⁹ eni ſm varios hominū grad⁹ distiguere q̄druplicē supbiā. ¶ Prima est ꝑlatoꝝ. ¶ Scđa religiosoꝝ ¶ Tertia clericoꝝ. ¶ Quarta laicoꝝ. ¶ Pria ē supbia ꝑlatoꝝ q in quattuor supbiunt. ¶ Prio i h ꝙ existimātes meritꝭ suis dignitatē ꝑlatōis fuisse adeptos: sbditis suis meliores se esse arbitrantur. Unde Greg. xxxiiii. moral'. ait Prelato i cogitationibus supbia se ingerit: qa solo vite merito sup ceteros excreuit. Sȝ q̄ȝtumcunqȝ quis sit cert⁹ ꝙ de voluntate dei sit ꝑpositus alijs ⁊ videat̃ bn̄ administrare: nunq̄ȝ tamen potest esse securus si debitū suum faciat. nec alijs debet se preferre. Quottidie nanqȝ ꝯtingit, multos sbditos meliores eē prelatis simpl'r

Nec sanctiorē dicimꝰ Sixtū Laurētio
q2 Sixtus papa: Laurentiꝰ subditus eiꝰ
aut perfectiorem Ualerium episcopum
Uincentio eius diacono. Et q̄uis apl's
dicat. Ro. xiij. Nō est ptās nisi a deo. s.
operante quo ad bonos: tn̄ pōt eē a deo si
nente ⁊ pmittente quo ad malos. Unde
viij. q. i. c. audacter. Hiero. ait. audacter
fortasse aliqd dicimꝰ. Sed tamen quod
scriptum est dicimus. nō sꝑ ꝑnceps ppli
⁊ iudex ecclie ꝑ dei arbitriū dat: sꝫ ꝓut
merita nr̄a deposcūt. ¶ Scd̄o supbiūt
ꝑlati ꝙ tāq̄ꝫ eēnt dij volūt i oībꝰ ēt idebi
tis reuerentiam ⁊ obedientiaꝫ sibi exhi
beri: magisq̄ꝫ dolent de inobediētia ⁊ ir
reuerentia sibi facta q̄ꝫ de trāsgressione
ꝑceptorum dei. Tales multa seueritate
vtuntur erga subditos illos pro leuibus
causis excōicādo ⁊ alijs censuris ecclia
sticis compescendo. Pro qbus dr̄. xlv.
di. in. c. vera iustitia. Uera iustitia com-
passionē habet: falsa v̄o dedignationeꝫ
Ideo hij qui de falsa iustitia supbire so-
lent: ceteros quosq̄ꝫ despiciunt nulla in
firmantibus mı̄a ↄdescēdūt. ¶ Tertio
supbiūt ꝑlati: q2 sūt sui capitis ⁊ dedignā
tur audire ab alijs que ipsi nesciunt vel
sequi consilia alioꝝ ne minus eis sapere
videantur. Cōtra quos ē illō qd̄ scribit
xxij. di. c. de ↄstantinopolitana. Stultus
est enim qui adeo se primū existimat: vt
bona que viderit discere contemnat. Et
xxxviij. di. c. nullꝰ eps̄ dr̄. Nullꝰ episcopꝰ
ꝓpter opprobriū senectutis vel nobilita
tem generis a paruulis vl̄ minimis eru
ditis: si quid forte est vtilitatis aut salutis
ingrere negligat. ¶ Quarto supbiūt ꝑ
lati i eo ꝙ nō patiunt̄ reprehēdi ab alijs
in his que minꝰ bn̄faciūt. Non sic egit.
Petrꝰ princeps aplorū qui reprehēsus
a Paulo de nimia condescēsione erga
iudeos in obseruatione legaliū eū audi
uit vt dr̄ ad Gal. ij. c. ¶ Secunda ē su-
pbia religiosoruꝫ qui quadrupliciter pec
cant. Primo q2 despiciūt sclares ⁊ pec
catores credentes se inquinari ex eoruꝫ
ↄsortio. similes iudeis de quibꝰ dr̄ Joh.
xviij. ꝙ nolebant introire in pretoriū vt
nō ↄtaminarēt timentes coinquinari co-
habitatione infideliū: nec sibi cōsciam
facientes de morte xp̄i ꝓcurata. Contra
quos dicit deꝰ Deut. xxiij. Nō abhoīabe
ris egyptiū: q2 ⁊ ip̄e aduena fuisti i terra
eius. Egyptus interꝑtat̄ tenebre ⁊ signat
seculares. Ad qd̄ etiā facit illud Hiero.
xlv. di. i. c. recedite. Recedite. s. inquiunt
q ꝑsumūt de sua bōitate ad pctōres pol
lutos recedite a nobis nolite nos tāger̄
nolite nobiscū coicare. Hec locutio nō
illuiat cecū: nō sanat egrotū: non curat
infirmū: sed magis occidit ⁊ in despera
tionem piclitantē inducit. Debēt quoq̄ꝫ
religiosi ↄsiderare ꝙ aliqn̄ i seculo sunt
aliqui deo magis grati q̄ꝫ aliqui in reli-
gione. Ex hoc legit̄ in vitis patrū d btō
Pannutio qui cum oraret sibi reuelari
cui assimilaret̄ in merito: audiuit a dn̄o
ꝙ similis erat cuidam symphoniaco q
q̄rebat sibi victū ex arte cantandi. Quē
cum quesiuisset Pannutius ⁊ inuenissꝫ
iterrogauit quid bōi egissꝫ i mūdo isto.
Rn̄dit ꝙ semel cū esset latro ⁊ q̄dā mu
lier fuisset rapta quā socij eius volebant
opprimere ipse defendit eaꝫ ⁊ liberauit
de manibus eoꝝ Et alia vice cū inuenis
set quandā mulierē ꝑ heremū discurrē-
tem ⁊ lamentantē eo ꝙ maritꝰ eius ⁊ fi-
lij ex debito tenerent̄ captiui. ipse errātē
reduxit ⁊ redēptioneꝫ dedit: ⁊ pecunias
tribuit quibꝰ maritū ⁊ filios redimeret.
Cum aūt Pannutius hortaret̄ illuꝫ vt
deseret mundū: acquieuit. ⁊ factus reli
giosus in scā vita ꝑseuerauit. Iterū post
hec rogauit Pannutius cui similis eēt
Et dictū fuit sibi ꝙ similis erat prima-
rio cuiusdā vici qui erat in proximo. Et
cū venisset Pannutius ad eū ⁊ diligen
ter inqsiuisset de vita eius: dixit se eē cō
iugatū ⁊ vxorē nō cognoscere nisi causa
prolis. nō raptorē. non ledentē alios se-
dantē lites ⁊ hospitalitatē seruantē. Qui
demū vxore mortua hortatu Pannutij
Intrauit heremū: ⁊ sancte vitam finiuit
Item tertio rogauit Pānutiꝰ cui assimi
laretur. Et responsum fuit sibi ꝙ cuidā
mercatori q iuste lucrans subuenebat

paupibus. Que oia sibi reuelata fuere ne eleuaretur in supbiã. Quãuis aũt religiosus non debeat despicere secularez vitã vel abhorrere ꝯsortiũ cũ expedit: ñ tñ dz ex necessitatẽ secularib⁹ nimis familiaris existere vel plus debito cõuersari cũ eis. ¶ Scḋo supbiũt religiosi ex sua religione de plurib⁹ se iactãtes. preferentes statũ suũ oibus alijs: qnimo ⁊ alios despicientes ⁊ multa mẽdacia fingentes ad se exaltãdũ ⁊ alios deprimendum. Monachi qdẽ gloriant se patrẽ habere Benedictũ patrẽ oium religiosorũ in occidẽte ⁊ Basiliũ in oriẽte multosqꝫ scõs ac sũmos pontifices ex monachis extitisse. vt Gregoriũ Naçançenum Eugenium Urbanuz Petrũ Celestinũ. ⁊ alios multos optimãqꝫ partez elegisse. s. vitã cõtẽplatiuã. Predicatores ⁊ minores multa dicũt suos ordines extollendo. Augustinũ sũme venerantur heremitani vt gemmã doctoꝝ inducentes eum habitu suo. ⁊ canonici regulares habitu suo. Seruite virginis se precipuos seruitores appellant. Carmelite a monte carmelo sub Helia propheta initiũ habuisse suspicãtur: partem regule Basilij suscipiẽtes. Et ita vnusqsqꝫ superbe ⁊ passionate suũ ordinem alijs ꝓferre conat. Sed aduertãt oẽs illud qḋ dixit Petrus Act. x. c. In veritate comperi ꝙ nõ est acceptor ꝑsonaꝝ deus sed in omni gente q timet deũ accept⁹ est illi. Notẽt insup illud Hiero. xl. di. c. non ẽ. Nõ sunt filij scõꝝ q tenẽt loca scõꝝ: sed q exercẽt opa eoꝝ. Et illud Grego. eadẽ di. c. nõ loca. Nõ loca vel ordines creatori nostro nos ꝓxios faciũt: sꝫ nos ei merita bona cõiũgunt aut mala disiũgunt. ¶ Tertio supbiunt religiosi in eo ꝙ se sapientes existimãtes seq volũt i penitẽtijs sensum ꝓpriũ ⁊ ꝓpriã volũtatez. ¶ Quarto supbiũt religiosi q gloriãt de diuitijs q̃s habuerũt in seculo: vel de nobilitate generis ⁊ huius. ¶ Tertia ẽ supbia clericoꝝ q q̃druplr supbiẽdo peccãt. ¶ Primo in supfluo ornatu vestiuz. Qui audire debẽt illud qḋ scribit. xli. di. c. cleric⁹. Cleric⁹ ꝓfessionẽ suã et hitu ⁊ incessu probet. iḋ nec vestib⁹ nec calciamẽtis decorẽ q̃rat. Qḋ ꝯfirmat. xxi. q. iiij. c. ois iactãtia. c. nullus eoꝝ. c. epi. ⁊ c. ꝑcipuus. Et xp̄us dixit: Ecce q mollibus vestiũt in domib⁹ regũ sũt. ¶ Secũdo peccãt clerici supbiendo i amplitudine ecctiaꝝ suaꝝ: in picturis sculpturis marmoribus ornamẽtis calicibus vasis aureis ⁊ argẽteis: que lꝫ ad dei honorez fiant ⁊ diuino cultui applicent: tñ quo ad supfluitates q̃ ibi sunt: ⁊ ad pauperũ necessitates repꝛhensibilia sunt. Pro quibus. xij. q. ij. c. auꝝ. Ambro. ait. Aurum habet ecctia: nõ vt seruet. sed vt eroget ⁊ subueniat in necessitatibus. Quid est op⁹ custodire qḋ nihil adiuuat. ⁊c. ibi. Id qḋ facit ibidẽ. c. glia. ⁊. c. multi edificãt. ¶ Tertio peccãt supbiẽdo clici ꝺ audiẽtia ꝯfessionũ cũ habẽt magnũ ꝯcursum estimãtes se meliores ⁊ sciores q̃ꝫ sint. ¶ Quarto supbiũt clici cuz vident aut i missis aut i ꝑdicanõib⁹ ecctias suas ipleri. Et multꝫ alijs modis iflant vento supbie q̊s omittim⁹ ꝓ hõestate. ¶ Quãta ẽ supbia laicoꝝ q q̃druplr supbiunt. ¶ Primo de diuitijs. Jõ. i. Thio. v. apl's d. Precipe diuitib⁹ hui⁹ seculi nõ supbe sapere. Et Aug. Uermis diuitiaꝝ supbia est. Sed aduertant illud diuites oẽs qḋ dicit in ꝑs. Dormierũt somnũ suũ ⁊ nihil inuenerũt oẽs viri diuitiarum i manibus suis. ¶ Scḋo supbiũt laici ꝺ nobilitate generis. Uñ Salusti⁹. Cõmune malũ nobilitatꝫ est supbia. Sed tales cõsiderare debẽt: qꝛ mors sceptra ligonib⁹ equat. ⁊ morit doct⁹ pariter ⁊ indoctus. ¶ Tertio supbiũt laici de opib⁹ ex genere bonis ꝺ elemosynis ꝺ ieiunijs ⁊ silib⁹ cũ qb⁹ cõmiscẽt multa pctã mortalia. ⁊ ꝓp illa bona opa reputãt se iustos: nõ cõsiderãtes illud Eccl'. ix. Qui in vno peccauerit multa bona ꝑdet. ¶ Quarto supbiũt laici erubescẽdo cessare a qbusdã pctis eis ꝯsuetꝫ. Cõtra q̃s dixim⁹ i sermone ꝺ dilatõe pnie. Sũt ⁊ alia mlta i qb⁹ oẽs ꝑdicti ꝑ supbiã offendũt deũ. Nos aũt h pauca dixim⁹: qꝛ aliũnta q̃ minus

sufficiūt auidi⁹ sumūt.vt Gre.d.ergo pʒ ex dictis ꝙ q se exaltat ꝑ supbiā humiliabit a deo. Et q se humiliat exaltabit hic ꝑ grām ⁊ in futuro ꝑ gloriā. Amen

¶ Feria q̄rta secūde ebdomade de periculoso vitio ābitiōis.de q̄ xp̄s i euāgelio discipulos suos r̄darguit. Ser.xxxiiii

S I quis uoluerit maior fieri inter vos sit vester mister: Math.xx.c.⁊i euangelio hodierno. reprehensibile valde ē atqꝫ fugiendū ambitionis vitiū qḋ xp̄s redēptor nr̄ i lectiōe euāgelica terribilr̄ ⁊ sapiētissime cōfutauit. Querebat nanqꝫ Jacobus ⁊ Johes filij zebedei mr̄e mediāte ⁊ intercedēte hr̄e p̄matū sup ceteros in regno xp̄i: vt vn⁹ sederet ad dexterā: ali⁹ ad sinistram Sapiebāt adhuc aliqd t̄renū atqꝫ carnale.credebātqꝫ p⁹ resurrectionez xp̄m tp̄alr̄ regnaturum. Alij etiam discipuli xp̄i adhuc debiles ⁊ nōdū i sp̄ū solidati talia dici audientes indignabāt.ꝓpterea ipse dn̄s humilitatis magr̄ ⁊ illis duob⁹ q a qd peterent nesciret̄ r̄ndit: ⁊ alios vt ambitionē euitarēt admonuit. Qm̄ aūt ꝓpter illā piculū multi: i h̄ s̄mone aliq̄ ad ambitiōis detestationē explicabim⁹ de q̄ tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicit̄ offensio.

Secundū distinctio.

Tertiū abhominatio.

Qḋ ambitio ē pctm̄: tū.q a.pcedit a superbia: tū qa ɔtrariat̄ caritati: tū qa opōit̄ magnanimitati. ⁊ quot modis honor appetitur. Cap̄l'm.i.

P Rimū misteriū declarādum ḋ ambitiōe dr̄ offensio. offendūt ābitiosi grauit̄ deū.qḋ.pbat ab Alex.i.ij.sūme.⁊ Tho.s̄a s̄e.q.vij. tripli ci,rōe.p̄mo rōe originatiōis.scḋo rōne ɔriatiōis.t̄tio rōne oppositiōis. ¶ Primo rōe originatiōis.sicut fruct⁹ ē isect⁹ q ex infecta radice gn̄āt̄:ita ⁊ actus humanus q.pcedit ex pctō opʒ ꝙ sit pctm̄ Sʒ ambitio q̄ ē inordinat⁹ appetit⁹ honoris.pcedit ex pctō.ergo ipsa erit pctm̄ Jnq̄t eni Aug.in li.de vera religione.ꝙ ambitio.pcedit ex supbia Et cupiditate. Sʒ supbia ⁊ cupiditas sunt pctā. Pro ut aūt ꝑ potētiā vl' dignitatē intēdit quis acquirere apparentē ⁊ excellētē honorificentiā.sic orit̄ ābitio ex supbia. Sed.put qs intēdit acqrere ꝑ huiusmōi sufficiētiā seu rez abūdātiā.sic orit̄ ambitio ex cupiditate. ¶ Scḋo.pbat̄ ꝙ ābitiosi offendūt ⁊ peccāt rōne ɔriatiōis.quia omne illud qḋ repugnat ⁊ est ɔriuz caritati est pctm̄. Sʒ ambitio repugnat caritati.iō ē pctm̄. dicit nanqꝫ ap̄l's.i.Cor.xiij. Caritas nō est ambitiosa.i.s̄m glo.ibi. Non vult alij ꝓponi. Caritas eni diligit proximū sicut seipsū: ⁊ iō nō vult eū subijcere sibi sʒ potiū eē.appetit s̄uire,prio: ⁊ n̄ sibi s̄uiri.sicut fili⁹ hōis nō venit ministrari: sʒ ministrare: vt dr̄ i p̄nti euāgelio.t̄tio oūdit̄ ꝙ ābitiosi offēdūt ⁊ peccāt rōne oppositiōis.oē eni qḋ opponit̄ v̄tuti morali q̄ ē s̄m regulā rōis pctm̄ ē. Sʒ ābitio opponit̄ magnanimitati q̄ ē v̄tus moralis s̄m ph̄m.iiij.ethi.ergo ē pctm̄. magnāimitati si qdē aduersat̄ ambitio sicut inordinatuʒ ordinato. Notandū tn̄ s̄m Tho.ꝙ honor importat quandam reuerentiam exhibitam alicui in testimonium excellentie vel virtutis eius Circa excellentiā aūt hominis duo sūt attendēda.p̄mo qdē ꝙ id i quo homo excellit nō hʒ a seipso: sʒ ē quasi quoddā in eo dinū.⁊ ideo ex hoc nō debet̄ sibi p̄ncipaliter honor: sʒ ipsi deo.scḋo aūt attēdendum est ꝙ id in quo excellit dat̄ homini a deo vtex eo alijs ꝓsit. Vn̄ in tātum dʒ homini placere testimoniū sue excellentie qḋ ab alijs exhibetur: inq̄ztū ex hoc parat̄ sibi via ad hoc vt alijs ꝓsit. Triplicit̄ ergo ɔtigit appetitū honoris eē inordinatuʒ. Vno mō qa appetit hō testimoniū de excellētia quā nō hʒ.qḋ ē appetere honorē.s̄. suā.ꝓportionē.vt si malus desideret honorem ac si esset bonus ⁊ nil curans de v̄tute: desideret regimē ⁊ presidentiā q̄ nō debet̄ nisi virtuosis.

Ex hoc refert Augu.li.iiij.de ci.dei.an/
tiquos romanos cũ dedici essent idola/
trie: duo construxisse templa inter cetã
vnum dee virtutis. aliud dee honoris. ⁊
contigua tamẽ ordinata ꝙ ad templum
dee honoris, nõ poterat esse accessus ni
si p tẽplũ dee ṽtutis. Qui q̄uis errarẽt
vt infideles in facto ⁊ opinione: tñ quo
ad ordinẽ cõstructionis temploꝝ nõ er
rabant. Volebant eni cũctis oñdere ꝙ
ad honorẽ q multũ appetit᷑ recte pueni/
ri nõ potest nisi p opa ṽtutis. ij. inordi/
nate appetitur honor iq̄ꝫtũ nõ refertur
in deũ. iuxta illud apl'i. Soli deo honor
⁊ gloria. Sed cupit aliquis illuꝫ honorẽ
vt quoddã bonũ. Sꝫ posset aliqs obijce
re sic. Quilibet põt absq̄ꝫ vitio appetere
illud qđ sibi debetur pro premio. Sꝫ ho
nor est premiũ ṽtutis. vt. d. Ari. i. ethico
rum. Ergo quilibet virtuosus sine vitio
potest honorẽ appetere. Hinc ẽ qđ Ju/
uenalis. li. iiij. satyra. i. ait. Quis eniꝫ vir
tutẽ amplectit᷑ ipsam Premia si tollas?
Et Cassio. li. ij. epl'aꝝ. Nutriũt p̄mioꝝ
exempla ṽtutes. nec quisq̄ꝫ ẽ qui nõ ad
moꝝ sũma nitat᷑ ascendere qñ irremu/
neratũ nõ relinqt᷑ qđ ꝯscia teste laudat᷑
Et Tul'. i. q. tus. honos alit artes. Respõ
det Tho. ꝙ honor nõ ẽ p̄miũ ṽtutis q̊
ad ipsum ṽtuosum. vt. s. hoc p p̄mio ex
petere debeat. sꝫ pro premio expetit bti/
tudinem que ẽ finis ṽtutis. Dicit᷑ tamen
honor esse premiũ virtutis ex pte alioꝝ
qui nõ habent aliquid maius qđ ṽtuo/
so retribuãt q̄ꝫ honorẽ q ex hoc ipo ma
gnitudinẽ hꝫ qđ phibet testimoniũ vir
tuti. Unde patet ꝙ nõ ẽ sufficiẽs p̄miũ
vt dr᷑. iiij. ethicoꝝ. iij. mõ appetit᷑ honor
inordinate inq̄ꝫtũ appetit⁹ in ipso honor᷑
quiescit nõ referẽs honorẽ ad vtilitateꝫ
alioꝝ. Appetere ergo honoreꝫ ſm tres
modos p̄dictos est appetere illũ iordia/
te ⁊ cũ pctõ. Magnanimitas ṽo tendit
ad honores ordinate. cũ. s. qs virtuosos
actus prosequit᷑ intendens ex illis hono
rare deum ⁊ adiuuare pximos: licet ex
cõsequẽti sibi pueniat honor de q̊ gau/
det ⁊ cõtentatur.

¶ Qđ in trib⁹ solent hoies esse ãbitiosi
s. in appetitu inordinato dignitatis eccle
siastice: aut gradus magisterij: vel tem
poralis dominij vel ptãtis. Capl'm. ij.

s Ecundũ mysteriũ ꝯtempladũ
de ambitione dicit᷑ distinctio. in
qua distinguem⁹ triplicẽ inordi
natũ appetitum honoris Ambitiosum.
Primus dr᷑ eccl'iastice dignitatis.
Secundus magistralis sublimitatis.
Tertius tpalis ptãtis. ¶ Primus appe
titus inordinatus honoris dicit᷑ ecclesia
stice dignitatis. Sunt quidem multi in/
habiles indocti illrãti insufficientes in/
digni qui sitiũt dignitates ecclesiasticas
illas querũt p fas ⁊ nefas: illas pcurant
p̄cibus ⁊ munerib⁹: ad illas habendas
⁊ acquirẽdas adhibẽt oẽ studiũ oẽmq̄ꝫ
sollicitudinẽ. ⁊ qđ dolendũ est: vt in plu
rib⁹ ipsis cõferũt᷑. Pro qbus dicit᷑ in. c.
nihil. extra de electione Nihil est quod
ecclesie dei magis officiat q̄ꝫ ꝙ indigni
assumũt᷑ prelati ad regimen aiarũ. Et p
clariore pticule hui⁹ noticia q̄tuor du/
bia occurrunt disputanda. Primuꝫ est
vtrũ sit licitũ appetere ep̄atũ. Secũduꝫ
dubiũ, vtrũ infra dignitatem ep̄alem sit
pctm̃ appetere alias dignitates. ut abba
tiam. prioratum. decanatum. p̄positurã
uel archidiaconatũ ⁊ similia. Tertium
dubiũ vtrũ prelatus peccet in cõferẽdo
bñficiũ bono: pretermisso meliore: siue
peccẽt eligentes minus bonũ p̄termisso
meliori. Quartũ dubium vtruꝫ prelat⁹
eccl'ie possit cõmittere cõsanguineo suo
curã eccl'ie postposito meliore. Ad pri/
mũ dubiũ arguit᷑ p vna pte ꝙ nõ sit pec
catum: imo sit licituꝫ appetere ep̄atum.
Dicit eni apl's. i. Thi. iij. Qui ep̄atũ de/
siderat bonũ opus desiderat. Sed licitũ
est ⁊ laudabile desiderare bonũ op⁹. er
go ẽ laudabile appeter᷑ ep̄atũ. ij. arguit᷑
qa stat⁹ ep̄oꝝ ẽ pfectior q̄ꝫ stat⁹ religio/
sorũ. Sꝫ licet appeter᷑ ppter suã pfectio
nem statũ religionis. ergo statũ ep̄aleꝫ.
Tertio arguit᷑ p illud qđ scribit᷑ pṽ. xv.
Qui abscondit frumenta maledicet᷑ in
pplis. bñdictio aũt sup caput vendẽtiũ.

Sʒ ille q est idone⁹ ꝓpter vitā ꝛ sciam
ad episcopatuꝫ: videt̃ frumenta spūalia
abscōdere si se ab epātu sbtrahat. ꝑ hoc
aūt ꝙ epātū accipit ponitur in statu fru
mēta spūalia dispēsandi. Ergo videtur
ꝙ laudabile sit epātū appetere: ipsumqꝫ
vituꝑabile refugere. ¶ Quarto arguit̃.
qa facta scōꝝ q̃ i scriptura narrāt̃: ꝓpo
nūt̃ nob i exēplū. ꝭʒ illō Ro. xv. quecū/
qꝫ scripta sūt ad nr̃aʒ doctrinam scripta
sūt. Sʒ legit̃. Jsa. ix. ꝙ Jsa. se obtulit ad
officiū ꝑdicatiōis qđ ꝑcipue ꝯpetit epis
ergo vr̃ ꝙ appetere epātū sit laudabile
Sʒ ı ꝯtrariū ē Aug. xix. de ci. dei. q dicit
illud qđ scribit̃. viij. q. i. c. q epātū. Loc⁹
supioꝛ sine q̊ regi popul⁹ nō pōt: ꝛ si ita
retineat̃ atqꝫ admīstret̃ vt decet: tñ non
decēt̃ appetit̃. Rñdet tho. ꝭ. ꝭ. q. clxxxv.
ꝙ in epātu tria pñt ꝯsiderari. Unuʒ est
ꝑncipale ꝛ finale. s. epālis oꝑatio ꝑ quā
vtilitati ꝓximoꝝ intēdit̃. ꝭm illud Joh
vlt̃. Pasce oues meas. Secūdū ē altitu
do grad⁹. qꝛ epūs sup alios cōstituit̃: ꝭm
illō Math. xxv fidelis seru⁹ ꝛ pru. q. cō
d. s. f. suā. Tertiū est ꝙ cōsequēter se ha/
bet ad ista: vt reuerētia ꝛ honoꝛ ꝛ suffi
ciētia tꝑaliū. ꝭm illud. i. Ti. v. Qui bene
ꝑsūt ꝑsbri duplici honore digni habe/
ant̃. Appetere ergo epātū rōne hui⁹ cir
cūstātiū bonoꝝ: māifestū ꝙ ñ licet. eo
ꝙ finis eēt cupiditas ꝛ ambitio. Et dñs
reprehēdit ambitiosos phariseos dicēs
Math. xxiij. Amant ꝑmos accubit⁹ in
cenis ꝛ ꝑmas cathedras i synagogis: ꝛ
salutatiōes in foro. Quātū āt ad secūdū
s. ad celsitudinē grad⁹ appetere epātū ē
ābitiosū ꝛ ꝑsūptuosū. Uñ dñs Math.
xx. arguit discipulos ꝑmatū q̃rent[illegible]s. d.
Pꝛicipes gētiū dñant̃ eoꝝ. Ubi Criso.
d. Per h̄ ōndit ꝙ gētile ē pꝛiatū sape. ꝛ
sic gētiū compatiōe animaꝝ eoꝝ estuati
onē ꝯuertit. Sʒ appetet̃ ꝓximis ꝓdesse
est ꝭm se laudabile ꝛ virtuosuꝫ. Uerum
quia ꝓut episcopalis act⁹ habet annexā
celsitudinē gradus ꝑsūptuosuꝫ videt̃ ꝙ
aliqs pꝛeesse appetat ad hoc ꝙ subdīis
ꝓsit nisi manifesta necītate iminēte. sīc
Greg. d. in pastoꝛali. Qđ tūc erat lauda/
bile epātū appetet̃ qñ dubiū ñ erat per
hūc quēqꝫ ad maioꝛa supplicia ꝑuenire
Uñ nō de facili inueniebat̃ q h̄ on⁹ assu
meret ꝑferti cū ad h̄ aliqs zelo caritatis
diuit⁹ fuisset icitatus. Pōt tñ quilibet
absqꝫ vitio ꝑsūptiōis appetet̃ talia oꝑa
facet̃: si ꝯtigeret in tali officio eē vl̃ ap/
petet̃ se eē dignū ad talia oꝑa exercēda.
ita ꝙ bonū op⁹ cadat sub ꝺsiderio: nō
autē ꝑmatus dignitat̃. vñ Criso⁹ super
Math ait. Op⁹ qdē desiderare bonū ē
ꝑmatuꝫ aūt honoꝛis ꝯcupiscet̃ vāītas ē
pꝛimat⁹ eñi fugiētē se desiderat: deside/
rātē se hoꝛret. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū
ꝙ sicut Greg. d. i pastoꝛali. Jllo tēpoꝛe
aplus dixit illa v̉ba q̊ ille qui plebibus
ꝑerat ꝑmus ad martyrij toꝛmēta duce/
bat̃. Aug⁹ v̉o. xix. ꝺ ci. dei dicit ꝙ apl̃s
expōere voluit qd sit epātus: qa nomē
oꝑis ē ñ honoꝛis. ¶ Ad secūdū dicēdū
ꝙ nō ē eadē rō ꝺ statu religiōis ꝛ statu
epāli ꝓpter duo. ꝑmo quidē qa ad statū
epālē ꝑexigit̃ vite ꝑfectio. ꝛ ꝑ hoc dñs a
Petro exq̄siuit si pl⁹ ceteris eū diliget̃
anteqꝫ ei ꝯmitteret pastoꝛale officiuꝫ. sʒ
ad statū religionis nō ꝑexigit̃ ꝑfectio sʒ
est via ad ꝑfectionē. Uñ ꝛ dñs Math.
xix. ñ dixit si es ꝑfect⁹ sʒ si vis eē ꝑfect⁹
vade ꝛ vēde oīa q̃ habes. Et h⁹ differē/
tie rō est. qa ꝭm Dioni. ꝑfectio pertinet
actiue ad epm sicut ad perfectioꝛem. ad
monachū aūt passiue sicut ad ꝑfectum.
Req̄rit̃ aūt ꝙ sit ꝑfect⁹ aliquis ad h̄ ꝙ
possit alios ad ꝑfectioneꝫ adducere. qđ
non ꝑexigit̃ in eo q debet ad ꝑfectioneꝫ
adduci. Est autē ꝑsūptuosuꝫ ꝙ aliqs se
ꝑfectū reputet. nō āt ꝙ aliqs ad ꝑfectio
nē tēdat. Secūdo nō ē eadē rō. qꝛ ille q
statuꝫ religiōis assumit: se alijs subijcit
ad spūalia capienda: ꝛ h̄ cuilibet licet.
Jlle v̉o q trāsit ad statū epāleꝫ sblimat̃
ad h̄ ꝙ alijs ꝓuideat. Et hāc sublima/
tionē debet sibi null⁹ assūere. scđʒ illud
Hebr. v. Nemo sibi assūat honorē sʒ
q vocat̃ a deo tāqꝫ Aaron. Et vt Greg.
d. viij. q. i. c. in. scripturis. Sicut loc⁹ regi
minis desiderantib⁹ negand⁹ ē. ita fugi
entib⁹ offerendus. Ad tertiū argumētū

dicendū ꝙ dispensatio spūaliū frumen/
torum non est facienda ſm arbitrium
propriū: sed principaliter quidem ſm
arbitriū ⁊ dispositionem dei. secūdario
aūt ſm argumētuz supiorū prelatorum
Ex quo nō intelligit ille abscondere fru
menta spūalia cui nō competit ex offi/
ficio; nec ei a supiori iniūgit si ab aliorū
correctione aut gubernatiōe desistat. s3
solum tunc itelligitur abscondere si dis
pensationem negligit cum ei ex officio
incumbat vel iniunctum officium pti/
naciter recusat: quia vt dicit extra de re
nunciatione in. c. nisi cum pridem. Tūc
in te veram humilitatem custodies cuz
ꝑ eam locū sublimem effugies ⁊ ꝑ obe
dientiā nō dimittes. Et. viij. q. i. c. i scri
pturis. Si is qui valet oīpotentis dei re
nuerit pascere oues: ostendit se summū
nō amare pastorem. ¶ Ad quartū vo
argumētū rn̄det Greg. in pastorali. ꝙ
Isaias qui mitti voluit ad predicandū
vidit se ātea purgatuz ꝑ altaris calculū.
Quia ergo valde difficile ē quēlibet pur
gatum se cognoscere. ideo nullus predi
care debet nisi mittat. piculosum ergo ē
⁊ non sine ambitione etiā viris idoneis
querere ⁊ petere episcopatum. Sed qd
de illis in quibus nulla conditio que in
epō ē requirenda: penitus iuenitur qui
instant satagūt ambiunt: vt ꝓmoueant
ad dignitatē episcopalem? O temeraria
presumptio. o inflata elatio. o diabolica
superbia. Audiant tales id qđ scribitur
extra de elec. c. cum in cunctis. Cum in
cunctis sacris ordinibus ⁊ ecclesiasticis
ministerijs: sicut etatis maturitas: mo/
rum grauitas: ⁊ lr̄arum scientia ingrē/
da multo forti⁹ hec in episcopo oportet
inquiri: qui ad curam ponit aliorū: in
seipso debet ostendere q̄liter alios opor
teat in domo dn̄i conuersari. Glo. vero
sup v̄bo. lr̄arū dicit. Propter defectuz
scie repellit aliquis ab episcopatu etiam
iam promotus. vt patet extra de etate ⁊
qualitate ordinandorum. c. vlt̄. ⁊ extra
đ elect̄. c. cōgregato. Et. i. q. i. c. vilissim⁹
dicitur. Vilissimus est reputandus nisi

precellat scientia ⁊ sanctitate qui est ho/
nore prestantior. Ad idem est. c. non oz
i. q. vii. ¶ Secūdū dubiū erat vtꝝ vltra
episcopalem dignitatē sit peccatuz appe
tere aliquas dignitates seu officia vel be
neficia. vt abbatiam prioratum ⁊c. Et vi
detur ꝙ non: qa qđ nō est ꝓhibitū per
aliquod ius videt esse cōcessum. xiij. q.
ii. c. hebron. §. sequenti. Si ista nullo iu/
re prohibentur. ergo vt licita cōcedunt
Contrarium hui⁹ vr̄ esse rei veritas. Et
ratio est: quia vbi eadem ratio. l. ⁊ idez
ius. Nam de similibus idem est iudiciū
ar. di. v. c. ad eius. Sed ratio quare illici
tus est appetitus episcopatus est propter
curam quam habet annexam: quia pre
sumptuosum nimis est vt quis se repu/
tet idoneum ad regendas aīas aliorū:
Sed eadem ratio est in quolibet predi/
ctorum. q2. s. in omnibus est cura ānexa
nec differunt in episcopatu nisi ſm ma/
gis ⁊ minus. q2 vt p3 epūs habet curaz
vniuersalē totius diocesis sue: s3 in pre/
dictis officijs constituti habent curam
particularem: vt p3 vnius parrohie vel
vnius collegij. Taliū aūt appetitus non
diuersificat spēm s3 quidditatē peti: sicut
appetere furari vnum florenū est eiusdē
speciei cū appetitu furandi mille. l3 hoc
sit grauius. Sic in ꝓposito de appetitu
epātus ⁊ alioꝝ bn̄ficiorum curatorum.
Preterea ſ3 Tho. Ray. Host. ⁊ Goff.
Qui petit pro se aliqđ predictoꝝ si alias
sit dign⁹ efficit indign⁹ rōne p̄sūptiōis
⁊ cōmittit symōiā. ergo peccat mortalr̄
Et ꝓ hac cōclusiōe faciūt dicta sanctoꝝ
Vn̄ Criso⁹. xl. di. c. multi. ait. Quicunq3
desiderauerit p̄matū in terra iueniet cō
fusionē in celo: nec inter seruos xp̄i cō/
putabitur q đ p̄matu tractauerit. Null⁹
aūt inuenit ꝯfusionē in celo⁹ aut sepatur
a ꝯsortio ſuoꝝ xp̄i nisi ꝑꝑ mortale. ergo
⁊c. Et. i. q. i. c. Principat⁹. Leo papa ait
Principat⁹. i. p̄latio quez aut seditio ex
torsit aut ambitus occupauit etiā si mo
rib⁹ nō offendat aut actib⁹ ipsi⁹ tn̄ ini
tij sui est pernitiosus exemplo: ⁊ difficile
est vt bono pagant exitu que malo⁹ sunt

inchoata principio. Sꝫ nõ dicitur aliqd
ꝑniciosũ nisi mortale. Sciẽdũ autem ꝙ
id qd dictũ est. s. ꝙ nõ lꝫ petere bñficiũ
curatũ: nec peti põt absqꝫ vitio symonie
Aliqui illud nõ tenẽt. vt Berñ. ⁊ Guil.
Hãc opi. sequi vident curiales: sꝫ tamẽ
nõ est tuta. Forte posset dici ꝙ qui inten
deret deo seruire i clero: nõ ꝑꝑ honores
maiores cõsequendos ⁊ diuitias in sclo
sꝫ qa status ille melior est ꝗ̃ secularis ⁊
diuinis applicatus ⁊ magis sibi gratus
⁊ in eo positus appetit sibi prouideri de
beneficio: ⁊ petit illud a superioribus vt
possit ſm ꝯditionẽ suã sustentari nõ ad
pompam: sꝫ ad decentiã nõ habẽs intẽ
tionẽ ad curã: nec ad honores ⁊ gradus
⁊ ad pinguius bñficiũ sed ad sui guber/
nationẽ ita ꝯtentus de simplici bñficio
sicut de curato: dũmõ sibi sufficiẽs esset
nõ peccaret. Appetit eni ⁊ querit qd est
de iure diuino debitũ. Videlꝫ ꝙ q altari
seruit d altari debet viuere. vt. d. apl's qd
ẽ licitũ cuilibet. Et ꝗ̃uis cura annexa sit
ei qd sibi ꝯfert: oculus eius nõ ẽ ad hoc
ꝑncipalr: sꝫ ad sustentationẽ sibi debitã
ex seruitio ecclie. illud autẽ. s. ꝙ sit cura/
tum est accessorium ⁊ ꝑ accidens. ⁊ ac/
cessoriũ naturã sequi cõgruit ꝑncipalis
de re iur. li. vi. Sꝫ principale itentum s.
sustẽtatio sui iure ẽ licitũ ergo ⁊ qd ide
sequitur. nõ aliquid illicitũ adiungendo
¶ Tertiũ dubiũ erat vtrũ ꝓlatus peccet
ꝯferẽdo bñficiũ bono ꝓtermisso melio/
ri vel vtrꝫ peccẽt sic eligẽtes. Et videt ꝙ
sic. Quia. viij. q. i. c. licꝫ. Hiero. ait. Sigãt
oẽs ⁊ certi sint: qꝛ qui prestantior est ex
oi populo. qui doctior. qui sãctior. qui oi
virtute eminentior ille eligat ad sacerdo
tium. Sed beat⁹ Tho. in q̃dã. q. de quo
libet dicit ꝙ aliqs põt dici melior dupli
citer. vno mõ simplr. alio modo ſꝫ qd
Simpliciter aũt dicit melior qui est san
ctior ⁊ plus habẽs de caritate. Secũdũ
quid dicit melior qui est melior ſm ali/
quẽ respectũ. Contingit aũt aliquẽ esse
meliorem simpliciter. i. maioris sãctitat
qui nõ est melior ꝗ̃tũ ad hoc ꝙ ꝓficiat
in ecclesia. Sed alius minoris sãctitatis
esset melior in regimine: quia forte ma/
gis ecclIam iuuare poterit vel ꝑ lumen
sapientie: vel per auxilium potentie: vel
qꝛ diu i ecclia d'seruiuit. Nõ ergo tenet
dare ꝓlatus officiuꝫ vel bñficiũ meliori
simpliciter. sed meliori quo ad h. iõ si ꝓ
ferat vnũ alteri ꝑꝑ aliquã cãm q̃ ꝑtineat
ad honorem dei ⁊ vtilitatem ecclie. iam
ꝗ̃tum ad hoc est melior. ⁊ prelatus re/
cte facit promouẽs illum: sicut ẽt ⁊ eligẽ
tes hec ille. Notãdũ etiã ꝙ ꝗ̃uis minus
bon⁹ simpliciter posset ꝓferri magis bo
no in regimine ecclie qꝛ vtilior: non tñ
si scitur esse malus: ꝗ̃uis posset iuuare
ecclesiam ꝑ sciaꝫ ⁊ potentiã. qa in hui⁹ ꝑ
maxime regritur bonitas vite: alias sine
peccato cura exerceri nõ põt. Hoc eniꝫ
nõ esset ꝓferre min⁹ bonũ: sꝫ simpliciter
malũ: ⁊ ꝑ ꝯñs qui nõ est idoneus. Vñ
Albertus magnus dicit exꝓsse ꝙ ꝓmo
uẽtes ad ordines vel curã pastoraleꝫ: vel
aliqd bñficiũ eccliasticũ sciẽter idignuꝫ
absqꝫ dubio peccãt mortaliter. Nec no/
bilitas excusare põt ꝙ ꝓmoueat malus
quia quanto nobilior tanto nociuior. Et
si dicat ꝙ alius nõ sit ita vtilis omnino
ista ratio nihil valet: qꝛ vtilitas spiritua/
lis temporali est preponẽda. nec excusat
paucitas ministroꝝ ecclie. hec Albert⁹
Dicit v'o aliqs eo ipso bonus quo nõ est
malus. extra de presumptionib⁹. c. dudũ
¶ Quartũ dubium erat. Vtrꝫ ꝓlat⁹ ec
clesie possit cõmittere cõsanguineo suo
curã ecclie postposito meliore. Videtur
ꝙ nõ. qa Hiero. dicit loquẽs de Moy
se ꝙ substituit sibi successorẽ in regimie
Iesũ naue. viij. q. i. c. si ergo. Nulla ꝯsã/
guinitatis ratio: nulla ꝓpinqtas habita
contemplatio est ꝓpinquis agroꝝ ⁊ pre
diorũ relinq̃t hereditas: gubernatio po
puli illi tradat quem deus elegerit hoi. s.
tali qui hꝫ in semetipso spm̃ dei: ⁊ prece/
pta dei in conspectu eius sunt. Et idem
Hieronimus. viij. questiõe. i. c. moyses
Moises amicus dei cui facie ad facieꝫ
locutus est deus Potuit vtiqꝫ successo
res principatus filios suos facere ⁊ po/
steris propriam relinquere dignitatem

Sed extrane⁹ de alia tribu eligit Jesus naue vt scirem⁹ pricipatū i populos nō sanguini deferendū eē: sed vite. Glo.d. ibi sup v̄bo tribu. Moyses fuit de tribu Leui. Jesus naue siue iosue fuit de tribu Effraim. Ad hoc ꝓpositum recitat etiā Policratus.li.iiij. ꝙ obsecrante senatu vt Adrianus filiū quem habebat augustum faceret: respondisse fertur. sufficere debet ꝙ ego regnauerim cū nō merear Principatus eni nō saguini sed meritis dandus est. Jnutiliter quippe regnat q rex nascit nec meret. Verūtamen Tho. in quadā.q.de quolibet. dicit ꝙ aliter ē dicendum de ꝯsanguineo eque idoneo aliter de ꝯsanguineo minus idoneo. Si aūt consanguineus sit eque idone⁹ pōt prelatus preferre ꝯsanguineū: nisi ex h̄ forte scandalum oriat: vel aliqui exinde malum exemplū accipiant. vt qn̄ ꝓbabiliter timet ꝙ alij prelati inducerent hoc exemplo ad danduz suis minus dignis Rō hec. qa in hoc ꝙ det cōsanguineo eque digno nil deperit vtilitati ecclesie: nec est contra caritatem. Et figuratum est Gen̄.xlvij. vbi Pharao Joseph loquens de fratribus suis dixit. Si eē nosti in eis viros industrios constitue illos magistros pecoꝝ meoꝝ. Si v̄o cōsanguineus prelati sit minus idoneus non debet eum ꝑficere ad curā ecclesie postposito meliore. Et sic faciendo ⁊ preficiendo illum grauiter peccat. Quid temporibus his in beneficiorū collatione ac distributione fiat nō opus est enarrare cum iam manifesta sit oib⁹ ecclesie scē iactura. Preficiūt infames ꝓmouētur ambitiosi. exaltātur amici: ⁊ quasi nulla est amplius cura de regimine animarū ꝑualuit ambitio ⁊ ad lucra tꝑalia mundanamq; pompam oia sunt redacta. O deus de celis. o deus oipotens. Jnspice succurre: visita: ⁊ nō derelinquas ꝓpter pctā nr̄a sponsam tuā ecclesiam quam tuo precioso sanguine redemisti. Jnuaserunt lupi rapaces gregem tuū: ⁊ non ē qui pascat oues tuas. Secūdus appetitus inordinat⁹ honoris df magisterialis sublimitatis. Appetunt nāq; multi indebite magisterialē gdū. Et lz ſm Hosti. in sūma sua.li.v.in rubrica de magistris ꝑceptor cuiuslibet discipline vocari possit magister. vt in.l. qbus erga.ff. de v̄. sig. vel qui regimen habet ꝑ ceteris. vt in.l.i.ff. de exactionib⁹. vel doctor leguz vt in prohemio.ff.§. penult. Nos tamē loquimur de magistris ꝓut sic appellāt doctores theologie. in qb⁹ repħēsibilis eē pōt magisterij gradus ⁊ ambitiosus reputari quadruplici rōe. Prio rōne insufficientie. Scd̄o rōne repugnātie. Tertio rōne supbie. q̄rto rōe finis. ¶ Prio rōe insufficiētie: qn̄ aliqs isufficiēs ē: qz vel indoctus vel adeo parum doctus vt sibi gradus magisterij cōuenire nō possūt. Pro quib⁹ df.lxi.di.c.miserū. Miserū est, eum fieri magistrū q nunq̄ fuit discipul⁹. Et.lviiij.di.i.c.ordinat⁹. Debz ante esse discipulus qsqs doctor esse desiderat. Et sic docer ꝑt qd̄ didicit.xvi.q.i.c. sic viue. Multo tꝑe disce que postmōuz doceas. Et.c.si.clericat⁹. Si clericat⁹ titillat desideriū: discas quod possis docere. ⁊ rōnabilez hostiam offeras deo miles anteq̄ tyro: nec prius magister sis q̄ discipul⁹. ⁊ de electiōe.c cū in magistrū. Jn magistrū assumi nō d̄bet qui formā discipuli nō assūpsit. hec ibi. Dicit autez Host. vbi.s̄. ꝙ promouendus ad magisteriū cognosci pōt legēdo ⁊ disputādo si sit idoneus. ¶ Scd̄o ē repħēsibilis ⁊ ambitiosus magisterij gradus rōne repugnantie: quando aliquis esset in aliqua religione que talia contineret ꝙ sibi magisterij gradus repugnaret. sicut de monacho.d. Hiero.xix.q.i.c.monachus. Monachus nō doctoris sed plangentis habet officiuz. Ad quod facit ibidez.c.si cupis. ⁊.c.alia causa. Si autez talis esset religio in qua possent religiosi cum obseruantia regule ⁊ statutorum suorum vacare etiā studio litterarum ⁊ predicationi ⁊ instructioni aliorū posset hui⁹ viri religiōis docti ſm Alex. in.iiij. summe: ad gradū magisterij promoueri. Quod ꝯfirmat ꝑ ea que scribūt

xvi.q.i.c.doctos.c.moderamie.c.sūt nō nulli.c.nos aūt.c.in parochia.c.cum ꝓ vtilitate. Et hoc apparet ꝑ expientiā: qa quottidie ex ordinibꝰ mendicātiū multi fiunt magistri in theologia. ¶ Tertio ē rephēsibilis ⁊ ambitiosus gradus magisterij rōne supbie: qñ aliqs q̄rit illū gradū iportūe se igerēdo vt excellat ⁊ appareat gliosꝰ. qđ ꝓhibet xp̄s Math.xxiij. d. Nec vocemini magistri.s.cū elatione mētis: qr mgr̄ vester vnꝰ ē xp̄s. In qbꝰ v̄bis nō nomē aut gradū dānauit magisterij f̄m oēs doctores: sꝫ tm̄ supbiaꝫ ad quā multi cū noie illo deueniūt q eo ꝙ magistri sūt ⁊ vocāt credūt se oia scire spernūt indoctos ⁊ qđ ipsi sciūt alijs cū difficultate ⁊ labore vix cōicare volunt. ¶ Quarto ē rp̄hēsibilis ⁊ ābitiosꝰ magisterij gradus rōne finis: qñ aliquis magisteriū suscipit ñ ꝓpter honorē dei: aut salutē propriā vel vtilitatē proximorꝫ: sed ꝓpter temporalia lucra propter prelationes obtinendas ⁊ acquirendas dignitates. Tales siquidē qa a debito fine d̄ficiūt honorē idebite appetūt ⁊ inordinate. Judicet ergo vnusq̄sq; seipsū. Ego non audeo aliena facta culpare: precor tm̄ deum celi vt magisterij dignitas tam multis ad salutē accedat q̊t cā est dānatiōis eterne. Tertiꝰ appetitꝰ inordinatus honoris ⁊ ambitiōis est secularis ptātis qūo aliqui aspirant tyrānice dñia tpalia vsurpaī. Rñdēdū vt melius itelligaī notādū ꝙ q̄druplíciter p̄t aliqs recte ⁊ merito esse p̄nceps. aut dñs. Pͥo ex dina ordinatione. Scđo ex ecclie collatione Tertio ex legittia successiōe. Quarto ex populi electiōe. Pͥo ex diuina ordinatione. sicut Saul fuit vnctus in regem a Samuele de voluntate dei. Ut habeī.i. Reg.x. Qui cū fuisset abscōditꝰ domicucurrerūt illi de poplo: ⁊ tulerūt eū inde sicut fuerat diuinitꝰ reuelatum stetitq; in medio ppli. Et Samuel dixit: Certe videtis quē elegit dñs: qm̄ nō sit silis ei in oi populo. ⁊ clamauit cūctꝰ ppls: viuat rex. ¶ Scđo p̄ot aliqs eē p̄nceps ex ecclie collatione. qñ scꝫ ecclia aucte dina

ꝯferret alicui p̄ncipatū: ⁊ p̄cipue iꝑialeꝫ dignitatē. Papa eni iꝑatorē istituere ⁊ destitueī debet ⁊ p̄ot ratiōalibꝰ causis interuenientibꝰ sicut factuꝫ fuit tēpore Stephani secūdi vt dr̄ i chronica martiniana quō Arstulphus rex longobardorꝫ ingetabat romanos: quapropter Stephanꝰ romanꝰ pontifex aduertens ꝙ Constātinꝰ quintꝰ cōstātinopolitanꝰ iꝑator nō poterat iuuare Romanos venit i Franciā ad Pipinū regē frācoꝝ Qui cū papa veniēs liberauit Romanos ab iniurijs lōgobardoꝝ. ⁊ ꝯtinuo i premio v̄tuosi laboris factꝰ est iꝑator ⁊ reuersus i Franciā iꝑauit ānis. xiij. Pipino aūt successit i iꝑio Karolus. eius filiꝰ mansitq; iꝑiū apud francos annis.xxxv. ⁊ mēsibꝰ.ix. vsq; ad tēpora Ludouici tertij. cuiꝰ tpe: qa francigene nō iuuerūt Romā ab iniurijs lōgobardoꝝ fuit diuisū iꝑiuꝫ eo ꝙ vnus iꝑauit i italia. aliꝰ in alemania. ⁊ scisma durauit vsq; ad Ottonem. qui liberauit ecclesiā ab impietate Joh.pape.xij. quē cardinales suo adiutorio deposuerunt. quare Otto coronam imperij suscepit: ⁊ eo mortuo iꝑauit filiꝰ eiꝰ Otto secundus ⁊ pꝰ illū. Otto tertiꝰ ꝑ hereditariaꝫ successionē. Sed pꝰ mortē Ottonis.iij. fuit institutū ꝙ iꝑator eligereī ab electoribꝰ.s. maguntinensi. treuerensi. coloniēsi. marchione brādeburgēsi. palatino. duce saxonie. ⁊ rege bohemie. De ptāte v̄o pape sup̄ iꝑatorē dixi in sermōe de sacerdotali dignitate. ¶ Tertio p̄t aliqs eē p̄nceps ⁊ dñs ex paterna successioē. sic̄ d̄ Salomōe diciī.iij. Reg.ij. c. salamō aūt sedit sup thronum Dauid patris sui ⁊ firmatū ē regnū eius nimis ¶ Quarto p̄ot aliqs eē p̄nceps ex electiōe: qñ eligiī vniformit ⁊ ꝯcordiī ab illis qbꝰ hꝫ p̄esse. his modis exceptis q dñari cupit ambitiōis vitio tāgiī. sꝫ dubitaret aliquis quid de officijs ⁊ dignitatibꝰ secularibꝰ si appetanī ⁊ ꝓcurenī per preces ⁊ obsequia vt officiū potestatis senatoris capitanei ⁊ hiꝰ. nūqd ē pctm̄? Rñdeo ꝙ si quis huiusmodi appetat ⁊

querat magis curãs ꝺ honore ⁊ lucro ꝙ̄
ꝺe iustitia seruãda ꝙ talis peccaret. Si/
mil'r si ignorat ea que spectãt ad excusa/
tioné ꝺebitã ꝺicti officij: nec iuuari ꝑ ati
um pôt. Similiter si paratus est se intro
mittere ꝺe his ad que sua potestas non
extendit ꝙ̄uis ibi ꝯsueuerit fieri. puta si
laicus velit ꝺe clericis iudicare vel ꝺe ec
cliã ꝺispõere. qꝺ ꝺe eis ꝓhibet. ꝺi. xcvi.
ꝑ totũ. Si ãt appeteret qs illos gradus
çelo iusticie ⁊ caritatis ꝓximoꝝ exigẽte:
nõ rõne ꝓprij commodi non peccaret
Sꝫ quis est hic ⁊ laudabim⁹ euꝫ. Ideo
magnus erit numerus ꝺãnatorũ.

¶ Qꝺ abhominãda ẽ ãbitio: tũ qꝛ idu
cit multa mala: tũ qꝛ oĩs iust⁹ illaꝫ fugit:
tũ ẽt qa tollit quieté mentis. Capl'ꝫ. iij.

t Ertiũ misteriũ ꝺeclarãdum ꝺe
ambitione ꝺicitur abhominatio
Abhominãdũ qppe ⁊ fugiẽdũ
ẽ hi⁹ pctm̃ ꝑꝑ tria. Prio qꝛ m'ta crimia
inducit. Scꝺo qa oĩs iustus illam fugit
Tertio qꝛ qeté mẽtis tollit. ¶ Prio am
bitio multa crimia iducit. Hoc maxie
malũ habet ãbitiosus ꝙ nec timet ꝺeuꝫ
nec veret hoies: sepe ⁊ libenter mẽtitur
adulat sepe simulat humilitaté iclinatur
cũctis. seruus est oĩuꝫ ⁊ tributari⁹ crude
lissimus ⁊ venenosus. Quãdoqꝫ ꝓpter
ambitioné etiã suis. Romulus quidé oc
cidit fratreꝫ Rhemũ vt solus regnaret
Julius cesar Põpeiũ ẽ sꝑ ꝑsecut⁹ vsqꝫ
ad morté cũ q̊ plurima bella gessit cupi
ditate impij. Absolon suũ pr̃em. Dauid
téptauit pellere regno vt rex ipẽ ꝑficeret
Et quid historias querim⁹ qñ clara sũt
oĩa bella q̄ fuerũt in mũdo vsqꝫ nunc?
Nec ꝺubiũ est illa fuisse ꝓ maiori parte
ꝯfecta ex liuoꝛ ãpliãdi ꝺñia. Propterea
Ninus rex assyrioꝝ bellis vexauit ꝓuin
cias. ꝓpterea magn⁹ Alexander ꝺuxit
exercitũ extra patriã ꝯtra Dariuꝫ imo ꝯ̄
oẽs reges orietales propterea marciales
romani semper fuerũt in bello ab vrbe
cõdita vsqꝫ ad tꝑa Constantini: habue
runtqꝫ bella plurima aduersus sabinos
ꝯtra volscos coriolanos. veios. faliscos.
pelignos picentes. sannites. tarentinos.
carthaginenses. hyspanos. mitridatem.
egyptũ. germanos. cymbros ⁊ parthos.
Et vt breuiter ꝺicam ꝯtra totũ munduꝫ
Et quis enumerat quant⁹ hoiuꝫ sãguis
in tot prelijs sit effusus? quot milia mili/
tum sint extincti: quot ciuitates ꝺepopu/
late: quot violate ꝟgines: quot vtriusqꝫ
sexus precio venundati? O ambitio tan
torũ scelerũ mater. o venenosa radix ex
qua facile ꝓdit oĩs facinoris germen. o
bonorũ morum ꝺissipatrix. o inimica iu
stitie. o seminatrix odiorum. o fons oĩs
scandali. o confusio religiosorum. o tur/
batrix ecclesie. o ꝺesolatrix ciuitatum. o
ꝺeniqꝫ ꝺestructrix generis hũani. ꝓpter
ambitionem nãqꝫ vix pôt aliquis ꝑ viã
rectaꝫ incedere ⁊ qñqꝫ imo multotiens
qui boni creduntr ⁊ sancti ꝓpter ãbitio/
né efficiũt reprobi ⁊ ꝺiaboli filij. ¶ Se/
cũdo abhominanda ẽ ambitio: qꝛ qlibet
iustus eã fugit: Dñs noster Jesus xp̃us
cum facto miraculo ꝺe qnqꝫ panib⁹ vo
luissent euꝫ sibi regem facere aufugit. vt
habet Joh. vi. Moyses cũ esset ãnorũ
lxxxiij. ⁊ mitteret a ꝺño vt eẽt ꝺux popl'i
isrl' multũ excusauit se. ꝺ. Qꝺ esset ipedi
tioris lingue. Exo. iiij. c. Hiere. cũ mit/
teret a ꝺño. ⁊ cõstitueret suꝑ reges ⁊ re/
gna ad annũciandũ verbũ ꝺei subtrahe
bat se. ꝺ. Ha. ha. ha. ꝺñe ꝺeus nr̃ nescio
loq. Hiere. i. c. Marcus euangelista vt
sacerdotio inhabilis esset amputauit sibi
pollicem. Greg. magnus a clero ⁊ popu
lo acclamat⁹ in papã occulte fugit. Am/
brosius ne promoueretur in archiepm̃
magnã resistentiaꝫ fecit. Et sic oẽs boni
⁊ iusti viri ãbitioné sũt ꝺetestati. ¶ Ter/
tio abhominãda est ambitio: quia qeté
mentis tollit. Semꝑ eniꝫ ambitiosi ha/
bent in corde igné. semꝑ sũt in cogitatio
nib⁹. semꝑ i ꝺsiderijs martyres: nõ ꝺei
sꝫ pricipis tenebraꝝ. Propterea Berñ.
li. iij. ꝺe ꝯsideratiõe ad Eugeniũ. ait. O
ambitio ambientium crux: qũo oẽs tor
ques. oĩbus places? Nil acrius cruciat
nil molestius inquietat nil tam apud mi
seros mortales celebrius negocijs eius.
Et ideꝫ in sermone. xl. Ambitio subtile

malū secretuꝫ virus pestis occulta doli
artifex mater hypocrisis liuoris parens
vitioꝝ origo tinea sanctitatis excecatrix
cordiū. Hec ille. Propter hec itaqꝫ oīa
vitari debet ābitio. vt sic obtineri possit ꝑ
humilitatē diuina gratia ⁊ in fine sempi
terna gloria: in qua viuit regnatqꝫ glo/
riosus deꝰ ꝑ infinita scłoꝝ scła. Amen.

¶ Feria quinta secunde ebdomade in
q̄dragesima de vitio vane glorie: quo la
borabat diues ille damnatus. ⁊ qd̄ pluri
mum timere debent penitentes. q: oriri
solet maxime ex operibus bonis.:

Sermo .xxxv.

INduebatur
purpura ⁊ bysso. verba sūt
redemptoris nostri origi/
naliter. Luc. xv. c. ⁊ in euā
gelio hodierno. Audiui/
mꝰ ex lectione sci euange
lij damnatuꝫ fuisse diuiteꝫ
in inferno. nō quia diuitias possidebat
sed quoniam illis male vtebatur. Erat
enim crudelis proximis ⁊ Laçaro men
dico cuius vlcera canes lingebāt anima
lia bruta. ipse homo nullam pietateꝫ ex
hibebat. Constituerat finem suuꝫ in co/
pia bonorum temporaliū. ⁊ propter illa
superiorem non cognoscebat deum. ex/
altabat se ipsum ⁊ elatus corde cupiebat
honorari. Et ꝓpterea induebat̄ purpu/
ra ⁊ bysso gloriā querēs i excessiuo orna
tu ⁊ imoderato. Et qm̄ plurimi sūt illius
diuitis sequaces ⁊ imitatores qui omne
desiderium suū inflāmabāt ad hāc glo/
riam temporalem inaneꝫ ⁊ vacuam: id
circo in presenti sermone de vaneglorie
vitio aliqua discutiemus de qua tria my
steria occurrunt declaranda.
Primū dicitur diffinitio.
Secundum detestatio.
Tertium generatio.

¶ Quid sit vana gloria. ⁊ qūo differt a
gloria sancta que esse potest in bonis ⁊
virtuosis ⁊ a gloria beata. Caplm̄. i.

PRimū mysteriū d̄ vana gloria
dicit̄ diffinitio. in q̊ quid sit va/
na gloria videamꝰ. Et Alex. in
ij. sūme diffinit eā sic. d. Vana gloria est
appetitus inordinatꝰ ⁊ iordinata dele/
ctatio humane laudis. Naꝫ gloria cla/
ritatē quādam significat. Vn̄ glorificari
idem ē qd̄ clarificari vt Augꝰ dicit sup
Job. Et Ambro. i. li. de officijs. Gloria
ē clara cū laude noticia. Et Tullius in
rhetori. Gloria est frequens de aliquo
fama cum laude. Laus vero vt Ar. d.
i. rhetor. est sermo elucidans magni/
tudinem virtutis. Ideo nomen Glorie
importat manifestationem alicuius de
hoc quod apud hoīes decoruꝫ videtur
siue illud sit aliquod bonum spirituale
siue temporale. Possumus tamen pro
clariori intelligentia distinguere tripli/
cem gloriaꝫ. Prima dicit̄ beata. Secū
da sancta. Tertia vana. ¶ Prima est
gloria beata de qua in ṕs. Gloria ⁊ di/
uitie in domo eius. Et ṗs. cxlix. Exulta/
bunt sancti in gloria. Et de hac diffusiꝰ
loco suo dicemus. ¶ Secūda ē gloria
sancta. Et h̄ ſm Tho. ij. ij. q. cxxxij. ē cū
qs cognoscit bonū suū dignū laud̄ ⁊ ap
probat illud cupiens ab alijs. laudari
aut propter diuinū honorem: aut ꝓpter
proximorum salutem. Nam ſm Alex.
laudari ꝓpter deū ⁊ ꝓpter bonū ꝓximi.
non est aliud q̄ꝫ deum laudari in nobis
Unde nō errat̄: sꝫ sancte appetit̄ gloria
cū virtuose viuit ⁊ nō cōstituit̄ ibi finis
Ad hāc hortat̄ nos xp̄s dicēs Math.
v. Sic luceat. l. v. c. h. vt. vi. bo. opa. v. ⁊
glo. p. v. q. i. ce. ē. Et. i. Cor. x. Sine of/
fensione estote iudeis ⁊ gētibꝰ ⁊ ecclesie
dei: sicut ⁊ ego oibus ꝑ oīa placeo: non
querens qd̄ mihi vtile ē: sed qd̄ multis
vt salui fiant. Et Ro. xij. Prouidentes
bona non tm̄ coram deo: sꝫ etiaꝫ coram
omnibꝰ hōibꝰ. Et Ecc. xli. Curā habe
de bono noīe. Et pv̄. xv. Fama bōa im
pinguat ossa. Et Ouidius li. de tristibus
Deniqꝫ non paruas animo dat gloria
vires. Et fecunda facit pectora laudis
amor. Jd̄ Augꝰ in sermone de ꝯfes. ait.

Solet mouere carissimi ꝙ dñs noster
Jesus xp̄s in sermōe euāgelico cū ꝓus
dixisset. Luceat lux vr̄a corā hoibus vt
videāt vestra opa bona ⁊ glorificēt pa-
trem vestruꝫ qui in celis est: postea dixit
Attendite ne iustitiam vestram faciatis
coram hominibus vt videamini ab eis
Turbatur eni mēs parum intelligentis
⁊ precepto vtriqꝫ obaudire cupientis ⁊
per diuersa ⁊ aduersa distendit. Taꝫ ne
mo enim pōt q̄ꝫuis vni dño obtemꝑare
repugnantia iubēti q̄ꝫ nemo potest etiā
duobus dominis seruire. qđ eodem ser
mone saluator ipse testatus est. Quid er
go faciet animus nutans cum se obtem
perare non posse existimat ⁊ non obtem
perare formidat? Si eni opera sua in lu
ce posuerit hominibus intuenda vt fa-
ciat qđ preceptuꝫ est. Luceat lux vestra
coram hominibus. reum se teneri arbi-
trabitur quasi contra preceptum fecerit
vbi dicitur. Attendite ne iusticiam vr̄aꝫ
faciatis coraꝫ hominibus vt videamini
ab eis. Qui autē recte intelligit vtrunqꝫ
implet ⁊ seruiet vniuersissimo dño q ser
uum pigrum nō damnaret si ea que nul
modo poterat imperaret. Hec ille. Et
ibi coclud it dicens. Intentio quippe cor
dis humani quo dirigatur ⁊ quid expec
ctet intuendum est. Ex quibus omnib⁹
colligitur ꝙ non sunt virtutis opera pre
termittēda quoniā ad illa sequitur laus
multorum ⁊ redundant in virtuosoꝝ fa
mam dūmodo ibi intentio non consti-
tuat finem suum. ❡ Tertia est gloria va
na que ſm Alex. ⁊ Boñ. vbi. s̄. potest es
se triplex. ❡ Primo ex parte rei ꝓ qua
quis gloriam querit. vtputa si quis glo-
riam quereret de sapientia quaꝫ non hꝫ
⁊ huiusmodi. vel de eo quod est peccatū
Propter qđ i p̄s dicit. Quid gloriaris
in malicia. Vel cum querit gloriam de
eo quod nō est gloria dignum: vt de di
uitijs. de pulcritudine. de dominijs ⁊ hu
ius. de quibus non est gloriandꝫ eo ꝙ
trāsitoria sunt caduca ⁊ vana. Unde Jsa
i. dicitur. Omnis caro fenum. ⁊ ois glo
ria eius quasi flos agri. ❡ Secūdo glia
est vana ex parte eius a quo quis glori-
am querit. puta ab homine pricipaliter
cuius iudicium nō est rectum. Vñ i p̄s
Maledicta ossa eorum qui hoibus pla
cent. supple cuꝫ ponitur ibi finis. Tertia
gloria est vana ex parte eius qui gloriaꝫ
appetit: qui videlꝫ appetitum glorie sue
non refert in debitum finē. puta ad ho-
norem dei ⁊ proximi salutez. Nam ois
gloria finaliter ad deum est referenda.
Unde dauid i p̄s. Non nob dñe. n. no.
s. n. tuo da gloriaꝫ. Et. xp̄s. Joh. io. Ego
gloriam meam non quero. Si ego glo-
riam meam quero gloria mea nihil est

❡ Qđ fugienda est vana gloria: tum qꝛ
ꝑ illam offendit deus. tum quia homo
per eam spiritualiter infatuatur: tū etiaꝫ
quia oēs iusti ipsā conati sunt vitare.

Ecundū mysterium Capl'ꝫ. ii.

S declarandꝫ de vana gloria dꝫ
detestatio. Est siquidem vitiuꝫ
graue ⁊ d̄testabile ꝓpter tria. Prio ꝑꝑ
offensionē. Scđo ꝓpter infatuationem
Tertio ꝑꝑ exēplationeꝫ. ❡ Prio vana
gloria est vitiū graue ⁊ detestabile ꝓpter
offensionem. qa ꝑ illam offendit deus.
Notandū aūt ſm Boñ. vbi. s̄. ꝙ aliqñ
est peccatuꝫ veniale. aliquando mortale
Ueniale est cuꝫ ex subito motu trahitur
animus ad propriam laudem ⁊ gaudet
de bona hominum opinione: tñ cuꝫ rō
excitatur statim reprimit ⁊ subijcit mo-
tum illum recognoscens deum ⁊ illi se-
humilians. Difficile namqꝫ est primis
motibus glorie vt nō veniant posse re-
sistere. quia vt dicit Seneca ad Lucillū
Nulla est tam excelsa virtus que dulce-
dine glorie non tangatur. Et Hiero. ad
Sabinianum. Naturali ducimur ma-
lo ⁊ adulatoribus nostris libenter faue-
mus. Et q̄ꝫq̄ꝫ respondeamus nos indi-
gnos ⁊ calidus rubor ora perfundat ta-
men ad laudem suam intrinsecus letat
animus. Et Cris⁹. d. super Math. Cuꝫ
cetera vitia locuꝫ habeant in seruis dia-
boli: inanis gloria locum etiam habet
n seruis xp̄i. Si ergo amor humane

glorie quamuis sit inanis nõ repugnat ca/
ritati neq; quantum ad id de quo est gloria
neq; quantum ad intentionem gloriã que
rentis: non est peccatum mortale: sed ve
niale. Peccatum aũt mortale est vana
gloria: quando contrariatur caritati dei
dupliciter. Uno modo ratione materie
de qua quis gloriatur: vtputa de aliquo
falso qd contrariatur diuine reuerentie
sm illud Ezech. xxviij. Eleuatum est cor
tuum et dixisti. Deus ego sum. Uel cum
quis bonum tpale de quo gloriat pfert
deo. aut etiã cum qs prefert testimoniũ
hominũ testimonio dei. sicut contra qs
dam dicitur Joh. xij. Qui dilexerũt ma
gis gloriam hominum quam gloriam dei.
Alio modo contrariatur caritati ex pte
ipsius gloriantis qui intentionem suam
refert ad gloriam tanq; ad vltimũ finem
ad quem etiam ordinat virtutis opera et
pro illo consequendo non pretermittit
facere etiã ea que sunt cõtra deũ. Sic fa
ciebant antiqui romani de quibus dicit
Aug. v. de ci. dei. c. xij. Ueteres igitur pri
miq; romani quantũ eorum docet et cõmẽ
dat historia quamuis. vt alie gentes excepta
vna populi hebreorum falsos deos cole
rent et non deo victimas. sed demonijs
immolarent: tamen laudis auidi pecu/
nie liberales erant gloriam ingentem di/
uitias honestas volebãt. Hanc ardentis
sime dilexerunt. propter hanc viuere vo
luerunt. pro hac mori non dubitauerũt
ceteras cupiditates huius vnius ingenti
cupiditate psserũt. h ille. ¶ Scdo vana
gloria est vitiũ graue et detestabile rõne
infatuationis: qr in hoc vitio magna est
fatuitas: quã dñs explicauit. math. xxv.
in parabola de decem virginibus qua/
rum quinq; erant fatue: et quinq; prudẽ
tes. Et prudentes intrauerunt cum spõ
so ad nuptias: fatue vero licet essent vir
gines: qr tamẽ oleum recte intentionis
ad dei gloriam nõ habebãt. excluse fue
runt a sponso. Pro quibus dicit Greg.
in omel. Sepe vos fratres carissimi ad
moneo praua opera fugere: mũdi hui⁹
inquinamẽta deuitare: sed hodierna sci
euangelij lectione compellor dicere. vt et
bona que agitis cum magna cautela ti/
meatis ne per hoc quod a vobis rectum
geritur: fauor aut gratia humana requi
ratur: ne appetitus laudis subrepat. Et
quod foris ostenditur intus a mercede
euacuetur. Ecce enim redemptoris vo/
ce decem virgines et omnes dicũtur vir
gines: et tñ intra beatitudinis ianuã nõ
omnes recepte: quia earum quedam dũ
de virginitate sua gloriam foris expetũt
oleum in vasis suis habere noluerunt.
¶ Tertio detestabile est et graue vitium
vane glorie propter exemplationẽ. Oẽs
quidem sancti dederunt nobis exẽplum
vanam gloriam fugiendi: vt pz in eorum
gestis. Cicero etiam. i. de officijs. d. Ca/
uenda est glorie cupiditas. Eripit enim
animi libertatem: pro qua magnanimis
viris omnis debet esse contemptio. i. cõ
temptus. Legimus in uitis patrum q cũ
quidam senex in spelunca requiesceret
rogatus est multis precibus a quodam
seculari vt veniret orationem factur⁹ su/
per filium suum defunctum. Cũq; ille
iret occurrerũt multi cũ lampadibus in
eius occursum: quia homo sanct⁹ erat
Quod cum pcepisset senex finxit se esse
stultum: et expolians vestimenta sua in
flumẽ descendit et stans lauabat ea nu/
dus. Secularis aũt ille erubescẽs dixit
populo. Reuertimini. senex noster infa
tuatus est. Et veniens ad senem interro
gauit eum. d. Quare sic fecisti: qr omnes
dicũt demoniũ habet senex? Qui rñdit
Et ego volebam hoc audire. et sic rediit
in speluncã suã. Similr fecit btũs frater
Juniperus de quo sepius scũs Frãcisc⁹
dicebat. Utinã multi essẽt tales iuniperi
in hortis nostris. Cum ergo semel pfat⁹
iret romam et multi obuiam ei venirent
ppter famã sanctitatis sue. eos decliare
volens iunxit se ad ludendum cum vno
puero ad vnam tabulam: que dum leua/
batur de vno capite deprimebat in alio
Quod illi videntes reputarunt eum le/
uem et fatuum. Ipse vero sub illa specie
vanam gloriam euitauit.

¶ Qd̄ ex vana gloria generãt septē pec
cata que dicūt septē ei⁹ filie. Capl̄m .iij.

t Ertiū mysteriū declarãdum de
vana glia dr̄ generatio. Scd̄m
enim Greg. xxi. moral. Inanis
gloria generat septē filias. Pria ē iactã
tia. Scd̄a ē p̄sūptio nouitatū. Tertia hy
pocrisis. Quarta. ptiacia. Quita discor
dia. Sexta ɔtētio. Septia iobediētia. nã
vt dic̄ Tho. vbi. s̄. Uitia illa q̄ de se nata
sūt ordinari ad finē alicui⁹ vitij capitalis
dicunt̄ filie eius. Finis aūt inanis glorie
ē manifestatio ꝓprie excellētie ad quam
pōt hō tēdere dupliciter. Uno mō dire
cte. alio mō idirecte. Directe siue p v̄ba
⁊ sic est iactantia. siue per facta. ⁊ si sint
habentia aliquaȝ admirationē est p̄sum
ptio nouitatū quas hoies solent magis
admirari. Si ãt facta sint simpliciter sic
est hypocrisis. Alio mō nitit̄ qs mani/
festare suã excellētiã indirecte ostēdēdo
se nō esse alio minorē. ⁊ hoc q̄druplicit̄.
Prio q̄ztū ad itentionē. ⁊ sic est ptina/
cia p quã hō nimis innitit̄ sue scie nolēs
credere meliori. Scd̄o q̄ztū ad volūtatē
⁊ sic est discordia dū nō vult a ꝓpria vo
luntate discedere vt alijs ɔcordet. Tertia
q̄ztū ad locutionē. ⁊ sic ē ɔtētio. dum ali
quis verbis clamorosis cōtra aliquē liti
gat. Quarto q̄ztū ad factū. ⁊ sic est iobe
diētia: dum. s. aliquis nō vult exequi su/
perioris p̄ceptū. Nos aūt tres tm̄ filias
primas. s. tria peccata declarabim⁹ Pri
mū est iactantia. Secūdum nouitatum
p̄sumptio. Tertiū hypocrisis. ¶ Priuȝ
est iactãtia de qua dicit. Ar. in. iiij. ethico
rum. ꝙ est ostentatio ꝓprie laudis cum
veritas nō suadet. Nam sicut cū aliquis
a longe vult iactare aliquid manū in al/
tum leuat. ita qui cupit se laudare verbis
i altū se extollit. Cōtra qd̄ dr̄ ꝓv̄. xxvij.
Laudet te alienus ⁊ non os tuū: extra/
neus ⁊ non labia tua. Et Tulli⁹ in prio
de officijs ait. Turpe est de seipso predi/
care presertim falsa. Notandum tamen
ꝙ aliquis potest seipsum laudare tripl'r
Prio meritorie. Scd̄o venial'r. Tertio
mortal'r. ¶ Prio meritorie. ⁊ h̄ adhuc
tripliciter. aut propter caritatem dei. aut
ꝓpter caritatē ꝓximi. aut ꝓpter caritatē
sui. ¶ Primo propter caritatē dei. cū. s.
quis bona ꝓp̄a laudat nō ꝓpter iactan
tiam: sed vt pro illis referat gratias deo
sicut gloriosissima virgo in cantico suo
dicebat. Luc. ij. q̄a fec. hu. a. s. e. e. ex. h.
b. m. o. o. g. q̄a. f. m. m. q. p. e. ⁊ s. n. eius.
Hinc est ꝙ Ciprian⁹ in ep̄la ad dona/
tum ait. Odiosa iactatio est q̄zuis nō ia
ctatum esse possit sed gratū quicq̄d nō
hominis v̄tuti ascribit: s; de dei muner̄
p̄dicat̄. ¶ Scd̄o pōt aliquis cū merito
laudare seipsū ꝓpter proximi caritateȝ.
Est eni q̄nq; necessariū ad reprimēdas
detractiones ⁊ falsas crimiationes ma/
lorum pro fame ꝓprie ɔseruatiōe enar
rare suas virtutes. q̄a vt scribit̄. vi. q. i. c.
Sūt plurimi. Uerū manifestū est diabo
lum qui sicut leo rugiēs circuit querens
quem deuoret cordibus plebiū suadere
vt doctoribus suis atq; pastorib⁹ detra/
hant. vt plebes languescētes non tenen
tibus pastoribus frena earum lasciuiant
atq; in ima ruant. Ideo Aug. xij. q. i. c.
nolo dicebat. Cōscia necessaria est mihi
fama proximo. In sermone quodã qui
legitur in festo eiusdem ipse ait. Caritati
vestre ꝺ nobis ipsis hodie sermo reddē
dus est. Quia eni vt ait apostolus. Spe
ctaculum facti sumus mūdo ⁊ angelis
⁊ hominibus. Qui nos amant querunt
quid laudēt in nobis. Qui nos oderūt
querunt quid detrahant nobis. Nos ãt
in vtroq; medio constituti: ⁊ vitam ⁊ fa
mam deo adiuuante sic custodire debe
mus: vt non erubescant de detractori/
bus laudatores. et Pau. ij. Cor. xi. ⁊. xij.
c. multis laudibus predicat seipsum nō
propter inanem gloriam: sed. pp. Corin
thiorū salutem. Nam vt dicit Hiero. in
argumento in epistolã ad Corinthios.
Corinthij sunt achaici. ⁊ hi ab ap̄lo au/
dierunt verba veritatis ⁊ subuersi sunt
multipharie a falsis apostolis. Quidaȝ
a philosophie verbosa eloquentia. alij a
secta iudaice legis inducti. Hos reuoca
bat apostolus ad veram ⁊ euangelicam

sapientiaꝫ.hec ille. Quoniam vo multi
illoꝝ multa dixerũt. Paulo detrahẽdo
ex opposito ipse multa loquitur seipsum
laudãdo. ¶ Tertio potest qs cũ merito
laudare seipsum propter caritatẽ sui: vt
consoletur seipsum: quando ẽ in aliqua
tribulatione posit⁹ sic dicebat Job.xxix.
c.de se loquens cũ amicis suis. Oculus
fui ceco ⁊ pes claudo pater eram paupe
rũ. ¶ Secundo potest quis laudare se
venialiter.cũ aliqua de se dicit ex quadã
animi leuitate que non sunt contra ca/
ritatẽ dei nec ꝓximi. ¶ Tertio põt quis
laudare se mortaliter.⁊ hoc est ẜꝫ Tho.
ẜ.ẜ.q.cxij.⁊ ẜm Alex.in.ij.sũme. cũ qs
laudat se de eo quod est contra gloriam
dei: vtputa de aliquo peccato mortali eti
am si dicatur veritas: aut cum quis ni/
mis superbe profert de se falsa vt decipi/
piat proximos vel causa cupiditatis vel
glorie: aut cum quis refert aliqua de se
in expressam proximi contumeliam si/
cut faciebat Goliath.i. Reg.xvij.qui di
cebat. Ego exprobraui agminib⁹ israel
hodie. Et sicut peccatum est his modis
iactantia.ita etiam ⁊ ironia que est cum
quis de se minora dicit vt reputetur bo/
nus. Quod ẜm Tho.ẜ.ẜ.q.cxiij.põt du
pliciter fieri: Uno modo cum veritate
vt si quis est ignorans ⁊ dicat se igno/
rantem ⁊ huiusmodi. Et sic non est pec
catuꝫ nisi per alicuius circunstantie cor
ruptionẽ. Alio modo cum falsitate: cum
aliquis dicit illud quod i se nõ recogno/
scit nec credit: vt si vir doctus dicat se in
doctum: aut fortis dicat se esse debilem
⁊ similia.⁊ sic pertinet ad peccatuꝫ. Uñ
Aug.xxij.q.ij.c. cum humilitatis. Cum
humilitatis causa mentiris si ñ eras pec
cator anteꝗ̃ mentireris mentiendo effi
ceris quod vitasti. Ueritas non est in te
nisi ita te dixeris peccatorem vt etiaꝫ es
se cognoscas. Et idem in.c.non ita. Nõ
ita caueatur arrogantia vt veritas relin/
quatur. Et Greg⁹.ibidem.in.c.incauti.
Ait. Incauti sunt humiles qui se men/
tiendo illaqueant. Hec ille. Debet tamẽ
vnusquisqꝫ semper estimare se peccato
rem: ⁊ si non inueniat peccata de quib⁹
possit se excusare saltem sciat ꝙ nullus
põt deo ita perfecte ẜuire quin in aliquo
deficiat. Propterea dicitur dis.v.i.c.ad
eius. Bonarum mentium est ibi culpã
timeꝛ vbi culpa nõ est. ¶ Secũdũ pec
catum quod ex vana gloria nascitur est
presumptio nouitatũ. Et consistit in hoc
ꝙ aliquis in actibus exterioribus aliqd
inconsuetum facit sine causa rationabi
li. Sic sunt inuentores nouitatum qui
nouos modos aut cerimonias secundũ
suuꝫ caput in dei cultu aut in diuinis of
ficijs adinueniunt. Pro quibus dicitur
ij.q.v.c. consuluisti. Quod sanctorum
patrum documento sancitum non ẽ su/
perstitiosa adinuentione non est presu/
mendum. Sic sunt inuentores nouita/
tum clerici qui in officiando obmissis
antiphonis vt placeant populo cantant
diaboli cantica in quibus omnia sũt va
na mundana atqꝫ lasciua: ⁊ gloriantur
in suo cantu artificioso ⁊ moduloso. Cõ
tra quos est capitulũ cum autem. ⁊ capi
tulũ cantantes.lxxxij.di.in.capitulo ve/
ro in sancta. Gregorius ait. Deum ma/
nibus stimulat id est ad irã ꝓuocat qui
populum vocibus delectat. Sunt inuẽ/
tores nouitatum religiosi qui non contẽ
ti communibus ordinationibus aliquid
singulariter agere volunt in orando co
medendo loquendo: ⁊ in alijs austerita
tibus vt preceteris reputentur. Sed ta/
les confusi remanent nisi speciali instin
ctu moueãtur. sicut Dominicus ⁊ Frã/
ciscus ⁊ alij. Sunt ⁊ ꝗ̃ plures alij in quo
libet genere hominum etiam ⁊ mulie/
rum: qui propter superbiam presumũt
semper vt singulares videantur adinuẽi
re noua. ¶ Tertiũ peccatũ qđ ex vana
gloria nascitur est hypocrisis. Et vt dicit
Isidorus ethimol'. Hipocrita greco ser
mone in latino simulator interpretatur
qui dũ intus ẽ malus bonũ se palã oñdit
nã in eo est defectus scitatꝭ ⁊ bonitatis ⁊
tñ simulat ipsam. Alex in.ij. Hypocri
sis est amor apparentis bonitatis ꝓpter
se hoc vitium maledictum impugnatur

a trib⁹. Prio a phis. Scdo a scis Tertio
a xp̄o. ¶ Prio a phis. Scribit eni Ar.
i. elécoꝝ. Quibusdã ẽ magis opeꝑciũ vi
deri eẽ sapiẽtes ꝙ̃ eẽ ⁊ ñ videri. ⁊ Señ.
ad Lucillũ. Qd̄ loquimur sentiam⁹: cõ
cordet sermo cũ vita. Et idẽ ad eundez
Uirtutẽ bona seqꝫ fide q se non exornat
⁊ pingit. Sed idẽ siue ex ꝯnudato videt
siue impatus ac subito nihil simulãdo
proficit. Ueritas in omnẽ partem sui ea
dez est. Et idez ad eũdẽ. Multomagis
ad rẽ ꝑtinet q̃lis tibi ꝙ̃ q̃lis alijs videa/
ris. Et idẽ ibidem. Malum vbi se bo/
nũ simulat tunc est pessimũ. Et iterũ ad
eundem. Illud te admoneo ne eoꝝ mo
re q nõ ꝓficere sz cõspici cupiũt facias
aliqua que in habitu tuo aut genere vite
nobilia sint. Et Tull'. in. li. de offi. Toti/
us iniustitie nulla capitalior est ꝙ̃ eorũz
q cum maxime fallũt id agunt: vt boni
viri esse videãt. Et iterũ in eodẽ li. Ficta
oia celeriter tanꝙ̃ flosculi decidunt nec
simulatũ quicquã põt esse diuturnũ. Et
Oratius. Nunꝙ̃ te fallant ai̅ sub vulpe
latentes. Impia sub dulci melle venena
latẽt ¶ Scdo reprobat ⁊ impugnatur
hypocrisis a doctoribus ⁊ scis. Uñ sapi
ens Ecc. i. ait. Ne fueris hipocrita in cõ
spectu hominũ. Et Job. viij. Spes hy/
pocrite peribit. Et. xx. Gaudiũ hipocrite
instar puncti Et Isa. ix. Ois hypocrita
est nequã. Et Aug. sup ps. lxiij. Simu/
lata equitas non est equitas: sed duplex
iniquitas: qr ⁊ iniquitas ⁊ simulatio. Et
Criso⁹. sup Math. Nulla res sic exter/
minat bonũ sicut simulatio. Nã maluz
sub specie boni celatũ dũ nõ cognoscit
nõ cauet. Et Petr⁹ raueñ. in quodã ser
mõe. Hypocrisis subtile malũ secretũ
vir⁹ venenũ latẽs tinea scitat. ¶ Tertio
reprobat hypocrisis a dño iesu xp̄o quẽ
sepe inuenimus cõtra hypocrisim recla
masse vnd Math. v. dixit. Cũ facis ele
mosynam noli tuba canere ante te sicut
hypocrite faciunt. Et Math. vi. c. Cum
ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tri/
stes. ⁊ math. xxiij. Ue vob scribe ⁊ pha
risei hypocrite qui clauditis regnuz ce/
lorum ante homines. Uos enim nõ in
troitis nec introeuntes sinitis intrare.
Qd̄ dictũ ẽ eo ꝙ scribe erant doctores
legis ⁊ pharisei erant religiosi apparen/
tes boni existentes mali. qbus siles sũt
hodie multi. Et ꝑ his. d. Aug. lxxxiij. di.
c. nemo. Nemo nocet in ecclia ampli⁹
ꝙ̃ qui ꝑuerse agens nomen vel ordinẽ
sanctitatis ⁊ sacerdotis habet. Et iteruz
Math. xxiij. xp̄us ait Ue vobis scribe ⁊
pharisei hypocrite q comeditis domos
viduarũ. orones longas orãtes. Istis.
similes sũt hodie q promittũt dicer̄ mis
sas ⁊ psalteria: ⁊ plures orones vt acci/
piant bona alioꝝ. Et iterũ subdit xp̄us
Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui
circuitis mare ⁊ aridam vt faciatis vnũ
proselitũ ⁊ cum factus fuerit facitis eum
filium gehẽne duplo ꝙ̃ vos. Proselit⁹
dicebatur qui ex gẽtilitate ꝯuertebatur
ad iudaismum. ad qd̄ multũ pharisei la
borabant propter inanẽ gloriã: sicut ho
die faciũt multi religiosi ⁊ predicatores
qui passim ⁊ indistincte induũt habituz
religiõis vel tertij ordinis quoscunqꝫ vi
ros vel mulieres ⁊ multiplicant gentem
sz non magnificant leticiã. Et iterũ xp̄s
ibi dicit. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hy/
pocrite qui decimatis mentã ⁊ anetũ ⁊
cyminũ: ⁊ reliqnistis que grauiora sunt
legis. iudiciũ ⁊ mĩam ⁊ fidẽ. Siles sũt
hodie illi qui curant de quibusda leuib⁹
vtputa fratres minores magnuz pecca/
tuꝝ reputantes siqs pro necessitate por
taret duas tunicas aut ferret calciamen
ta ⁊ similia. ⁊ tñ de odio proximi: de iu/
dicijs falsis: de detractionibus veneno/
sis: de liuore inuidie de fastu arrogãtie
de spũ presumptionis: de ambitione ho
noris ⁊ huiusmodi: aut nihil aut parum
curant. Sequitur ibi xp̄s. Ue vobis scri
be ⁊ pharisei hipocrite qui mũdat qd̄
de foris ẽ calicis ⁊ papsidis: int⁹ aũt ple
ni estis imũdicia ⁊ dolo. Et iterũ ibi. Ue
vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q siles
estis sepulchris dealbatis q̃ foris parẽt
hominibus speciosa. int⁹ vero plena sũt
ossibus mortuorum: ⁊ omni spurcitia.

Et iterũ. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hy/
pocrite qui edificatis monuméta ꝓphe
tarum: patres aũt vr̃i occiderunt illos.
ex quibus oĩbus habet̃ q̃ꝫ acriter q̃ꝫ ue
duriter propter hypocriſim increpabat
phariſeos xp̃s. Modernis aũt tp̃ibus
o quãta diceret ſi nũc ſicut tũc ꝯuerſaret̃
in terra. Et qs explicet quãtus ſit hodie
hypocritarũ numer⁹. quãta vitia pctã ⁊
ſcandala ſub ſpẽ ſcitatis ⁊ bonitatꝫ fiunt?
O deus meus tu vides oĩa. Facile ẽ de/
cipere idoctas plebes que exteriora tñ
cõſiderant. Sed tu intueris ⁊ penetras
etiam intima cordis. Audeo dicere ꝙ i
die iudicij multi qui nũc credũtur boni
iuſti. ſobrij. continentes. amatores pau/
ꝑtatis. puri. recti. ⁊ ſimplices videbũtur
in ſocietate damnatorũ ꝓpter maliciam
incontinẽtiam. laſciuiaꝫ. caſtimargiam.
cupiditatem. ⁊ alia peccata que nunc ho
minibus abſcondita ſunt: tũc ꝟo oĩbus
fient nota. O hypocrite antixp̃i diſcipuli
q̃ ió ad ꝑpetranda multa facinora eſtis
ꝓmpti atqꝫ ſecuri eo ꝙ populus illa nõ
videt. imo ſcõs eẽ vos arbitratur. Ecce
in celo teſtis oĩuꝫ noſtrũ deus noſter cui
nihil eſt abſconditũ. Hinc Seneca ad
Lucillum dicit. Quid ꝓdeſt aliquid ab
hoie eſſe ſecretũ. Nihil deo clauſum eſt
Idcirco oĩs hypocriſis eſt reicienda. vi
uendũqꝫ recte atqꝫ humiliter: qm̃ deus
humilib⁹ hic dat gratiam ⁊ in futuro ſẽ/
piternam gloriam: in qua viuit ⁊ regnat
ꝑ eterna ſecula. Amen.

¶ Feria ſexta ſecũde ebdomade in qua
dragesima. de inobedientia ꝓpter quaꝫ
deus merito indignatur contra ipſos in
obedientes ⁊ ſuorum preceptoꝝ tranſ
greſſores. Sermo. xxxvi.

a Aferetur
a vobis regnuꝫ dei. ⁊
dabitur genti faciẽti
fructus eius. Uerba
ſunt ſaluatoris noſtri
origialr̃ Math. xxi.
c. ⁊ in euãgelio hodierno. Iraſcitur val
de omnipotens deus contra elatos ſu/
perbos ⁊ inobedientes hoies. Et cũ eos
abſqꝫ fructu humilitatis ⁊ bonoꝝ opeꝝ
inuenit: merito ſuis bñficijs priuatos in
eternũ ſuppliciũ ꝯdemnat. hoc myſtice
innuit in lectione ſci euãgelij in q̃ xp̃us
ſapientiſſim⁹ phariſeos induxit vt ſniaꝫ
ferrent ꝯtra malos agricolas: qui patri/
familias nõ dederũt fructũ vinee in tꝑe
ſuo. Dixerũt aũt ꝙ malos male perdet.
at ⁊ ipſe Ieſus ſuꝑaddidit ꝙ regnũ dei
eſſet auferẽdũ ab illis q̃ ſuꝑbiſſimi erãt
⁊ inflati. vane glorie vento: ob quã ſine
fructu vane obedientie legis dei viuebãt
Qm̃ aũt h̃ peſtis virulenta inobedien/
tie iam inuaſit multos cũ ipſa ſit vnum
ex pctis deſcẽdẽtibus a vana glia: ⁊ ꝑꝑ
ipſã deus aufert ab hoibus regnũ gr̃e ⁊
glorie ſue idcirco in hoc ſermone de ea
erimus tractaturi. Diſtinguemus autẽ
triplicem inobedientiam.
Prima dr̃ ꝓthoplaſtorum.
Secunda religioſorum.
Tertia excõicatorum.
¶ De inobediena primorum parentuꝫ
propter quaꝫ abſtulit eis deus plurima
beneficia que contulerat. ⁊ acriter puni/
uit pena multiplici. Caplm̃. i.

p Rima ẽ inobedientia ꝓthopla/
ſtorum ſiue ꝑmorũ parẽtũ pro
qua deus abſtulit eiſ regnũ ſuũ
i. gratiam. ſuam ⁊ beneficia illa quibus
eos priuauit qm̃ illos eiecit p⁹ peccatum
de terreſtri paradiſo. Ad qđ pleni⁹ itelli
gendum ꝯſideremus ꝺ illa inobediẽtia
tria. Prio ꝟitatẽ. Scdo grauitatẽ. Ter/
tio pẽalitatẽ. ¶ Prio ꝯſiderem⁹ ꝟitatẽ
ꝓ qua diſputandũ ẽ vtꝝ ꝑmoꝝ paren/
tũ pctm̃ fuit inobedientie. Et ꝙ ſic pꝫ ꝑ
auctores ſcripture. Uñ apl̃s Ro. v. ait
Per vnius hois inobedientiaꝫ pctõres
ꝯſtituti ſunt multi: ⁊ ꝑ vnius obediẽtiam
iuſti conſtituũtur multi. Et Aug. in. li. ꝺ
vera religione. Adã propter trãſgreſſio
nem obedientie de paradiſo eiectus eſt.
Et idem ſuper Geñ. ad lrãꝫ. Nõ potuit
melius ⁊ diligentius cõmendari quãtũ

malum sit sola inobedientia. cum ideo reus iniquitatis factus est homo? quia eam rem tetigit cõtra ꝓhibitionez quã si nõ ꝓhibitus tetigisset nõ vtiqꝫ peccasset. Et idẽ li.iiij.de ci.dei.c.xij. Nõ debz existimare quisquã leue ac paruuz illud fuisse cõmissum: qa in esca factũ est: nõ quidẽ mala nec noxia nisi qa prohibita Nec eniz quicqꝫ mali deus in illa tante felicitatis paradiso crearet atqꝫ plantaret. Sed obediẽtia cõmendata est in ꝑcepto. Que virtus in creatura rõnabili mater est quodãmõ oium custosqꝫ virtutũ. Hoc itaqꝫ de vno cibi genere non edendo vbi aliorũ tanta copia subiacebat tam leue preceptum ad obseruandũ tam breue ad memoria retinendũ presertim cum nondum voluntati cupiditas resistebat. Quod de pena transgressionis postea subsecutum est tanto maiori iniustitia violatum est quanto facilior posset obseruantia custodiri. Confirmari etiã potest quod dictum est quia primi parentes post inobedientiam originali iustitia sunt priuati. Inde Geñ. iij. Dixit deꝰ Ade. Quis idicauit tibi ꝙ nudus esses nisi quia de ligno de quo ꝑceperam tibi ne comederes: comedisti? ¶ Sed cõtra põt quis arguere. Prio ꝙ peccatũ illud fuit supbia. Nam Ecc. io. dicit. Initium omnis peccati supbia est. Et eiusdem.xxv.c. A muliere sumpsit initium omnis perditio. Et Augꝰ. in li.de virginitate. Diabolus in celo voluit esse sicut deus: cadens aũt persuasit homini similitudinem voluntatis sue. ¶ Secũdo arguit ꝙ peccatuz illud fuit auaritia largo modo sumpta. Secũdũ eni Greg. super Ezechielem. Auaritia nõ tñ pecunie est: sed etiam scientie ꝛ altitudinis. Sed mulier appetijt scientiaz quãdo diabolus dixit ei. Eritis sicut dii scientes bonum ꝛ maluz. ergo peccatuz id fuit auaritia. ¶ Tertio arguit ꝙ peccatum illud fuit gula: quia comederunt pomũ ligni vetiti. Et Amb.d.xxxv.di. c.vi.die. Gula regnante a paradiso expulit. Et Hieronymus cõtra Iouinianum. Sollicite prouidẽdum est: qꝫ saturitas a paradiso expulit: esuries reducat Respondet Boñ.di.xxij.ij.li.ꝙ principale peccatum hominis per quod lapsꝰ est fuit inobedientia. Et ad hanc diabolus conatus est illuz adducere. Sed qm̃ nemo operatur aliquod malũ aspiciens nec appetit malũ sub specie boni. Ideo clare deprehendens diabolus ꝙ nõ posset mulierem precipitare nisi ꝓponeret aliquod appetibile: illa temptando proposuit ad que omnis homo naturaliter inclinatur. Naturaliter autẽ omnis hõ appetit beatitudinẽ: que est bonum gloriosum copiosum ꝛ delitiosum. vñ ois homo naturaliter appetit excellentiam sufficientiam ꝛ leticiam. Et in ordinato appetitu talium consistit iustitia. in immoderato vero culpa. Gula enim est inordinatus appetitus cibi suauiter reficientis. Auaritia est inordinatus appetitus sufficientie. Supbia est immoderatus appetitus excellẽtie. Diabolus ergo primo promisit mulieri dignitatis excellentiaz cum dixit. Eritis sicut dij. ¶ Secundo subiunxit cognitionis abundãtiam cum dixit. Scientes bonuz ꝛ malũ Postremo subiunxit suauitatis experiẽtiam: cum ostendit lignũ pulchruz visu ꝛ ad vescendum suaue. Quia ergo mulier diabolice suggestioni consensit in appetendo primo esse sicut deus: fuit supba. Deinde appetẽdo scire bonum ꝛ malum. fuit auara. Postremo in experiendo suauitatem ligni vetiti fuit gulosa. Et i h fuit transgressionis rea ꝛ inobedientie culpa inuoluta. Nec est incõueniens plura genera peccatoruz ẜm ꝓgressum cõcurrere ad vnũ flagitũ ꝑpetrandum. hec Boñ. Ex cuius verbis accipimꝰ ꝙ primi parẽtes ꝑ inobedientiã deliquerũt ¶ Secũdo ꝯsideremꝰ de inobediẽtia prioꝝ parẽtũ grauitatẽ. Utrum.s. fuerit pctm̃ eoꝝ grauissimũ oiuz pctõruz. Ad qđ rñdet dñs Boñ.di.xxi.ij.li.ꝛ xxxiij.i declaratione littere.d.ꝙ vnũ pctm̃ põt dici grauiꝰ altero duodeci mõis. Prio mõ causalitate. ꝛ sic pctm̃ diaboli dicit

esse maximũ alioꝝ.cui⁹ inuidia mors
ītrauit ī orbē terraꝝ. ¶ Scđo mõ enor
mitate ⁊ sic pctm̄ Jude dr̄ eē maximꝫ eo
ꝙ vēdidit xp̄m. ¶ Tertio mõ igratitu-
dine ⁊ sic pctm̄ illi⁹ dr̄ esse mai⁹ q plura
ꝑcepit dõa ⁊ bn̄ficia ¶ Quarto mõ pi
culositate. ⁊ sic pctm̄ ignorãtie dr̄ eē ma
ximũ: qa ꝑiculosũ. ¶ Quito mõ īsepa-
bilitate. ⁊ sic pm̄ cupiditatꝭ dicit̄ esse ma-
ximũ: qa cũ cetera vitia senescente hoīe
senescāt sola auaritia iuuenescit. ¶ Se-
xto īportunitate. ⁊ sic supbia dr̄ esse ma-
ximũ: qꝛ ēt ex ipsis bonis opib⁹ ꝯsurgit
¶ Septio mõ ꝓnitate. ⁊ sic luxuria dr̄
esse maximũ ad quā hoīes magis sunt
ꝓni. ¶ Octauo mõ maioris gr̄e impu
gnatiõe. ⁊ sic pctm̄ in spm̄ scm̄ dr̄ eē ma
ximũ. ¶ Nono mõ rõne maioris offē
se. ⁊ sic pctm̄ idolatrie dr̄ esse maximꝫ.
¶ Decio mõ rõne maioris īprobitatis
atqꝫ libidīs. ⁊ sic cuiuscũqꝫ generis pec
catũ põt fieri mai⁹ altero. ¶ Undecio
mõ gn̄alitate. ⁊ sic pctm̄ ꝓmi parētis dr̄
fuisse maius: qꝛ in totũ gen⁹ humanꝫ
se diffudit. ¶ Duodecio mõ rõne facili
tatis resistēdi. Et sic dicit mgr̄ sniaꝝ in
textu ꝙ pctm̄ Ade fuit grauissimũ. Un̄
Aug. li. xiiij. de ci. dei ait. Magna fuit ī
peccãdo iniqtas vbi tāta fuit ī nõ peccã
do facilitas. ¶ Sꝫ adhuc dubiꝫ est qs
eorꝫ grauius peccauit: vir aut mulier?
Ad qđ. d. Bon̄. ꝙ si loquamur de ma
iori grauitate q̃tum ad ingratitudinem
grauius peccauit vir q̃ mulier ꝓ eo ꝙ
abũdãtiora dona suscepat. Et ideo cum
bn̄ficioꝝ õblitus. benefactorē suũ ꝯtēpsit
⁊ offendit: magis ingrat⁹ fuit ⁊ in sui in
gratitudīe maiori culpabilior extitit. Si
autem loquamur de maioritate q̃tum
ad libidinē: sic amplius peccauit mulier
q̃ vir ꝓ eo ꝙ magis improba volũtate
peccauit. dũ concupiuit deo assimilari.
Et ardenti⁹ appetiuit dũ credidit hoc se
obtinere posse ꝙ diabolus ei suggessit.
Et iõ ꝑꝑ volũtatē magis improba mu-
lier peccauit ex maiore libidine. ⁊ q̃tꝫ
ad hoc culpabilior viro fuit. Si autem
loquamur de maioritate culpe q̃tꝫ ad
corruptionē ꝯsequentē. distinguendum:
qa aliquid põt dici corrumꝑe dupliciter
aut ꝑ modũ cause: aut ꝑ modum occa-
sionis. Si ꝑ modꝫ cause sic qa pecca-
tum viri fuit cã transfusionis pcti in po
steros: ⁊ Jta corrupit se ⁊ alios: maior
ꝯsecuta est ex pctõ viri corruptio. ⁊ q̃tũ
ad hoc culpa viri dicitur fuisse grauior.
Si vero ꝑ modum occasionis: sic quia
peccatꝫ mulieris fuit occasio pcti viri:
⁊ ita ꝑ ꝯsequens oīuꝫ alioꝝ. hoc modo
mulier põt dici corrupisse ceteros. non
solũ posteros: sed etiã virũ suũ. Un̄ non
solũ peccauit in se: sed etiã in proximꝫ
Et q̃tũ ad hoc dici põt in muliere gra-
uius fuisse pctm̄. Tertio ꝯsiderem⁹ circa
pctm̄ ꝓmoꝝ parentũ inobediētie pena-
litatē. Puniuit nãqꝫ de⁹ inobedientiaꝫ
illã triplici pena. Pria fuit tpal'. Scũda
corporalis. Tertia spũalis. ¶ Prima
fuit pēa tpalis: qn̄ eiecit eos đ terr̄stri pa
diso in q̊ habitabãt in quiete ⁊ đlitijs ac
iocũditate: priuauitqꝫ illos habitatione
tam grata. vt dicit̄ Gen̄. iij. ¶ Secũda
pena fuit corpalis. Nam per illã inobe-
dientiam introducte fuere oēs penali-
tetes. oēs labores. oēs ãgustie. oēs egri-
tudines. oia deniqꝫ genera mortis qui-
bus affligit̄ humanũ gen⁹. Ut enim do-
cent doctores. i. ij. di. xxx. nisi fuisset cul
pa: non essent hec mala subsecuta. quia
vt dicit Ansel. li. Cur de⁹ homo. c. x. Ei
q factus est iustus ad btitudinem nõ dꝫ
infligi pena sine culpa. Propterea dixit
de⁹ mulieri Multiplicabo ęrũnas tu-
as ⁊ ꝯcept⁹ tuos. i dolore paries filios.
Ade v̊o dixit. Maledicta terra in ope
tuo: in doloribus comedes eaꝫ cunctis
diebus vite tue. Spinas ⁊ tribulos ger-
minabit tibi ⁊ comedes herbas terre In
sudore vultus tui vesceris pane tuo do-
nec reuertaris in terrã de q̃ sumpt⁹ es:
qa puluis es ⁊ in puluerem reuerteris.
¶ Tertia pēa fuit spũalis: qa ꝓpt illã in
obediētiã ꝑuat⁹ fuit hõ originali iusticia
⁊ fact⁹ indign⁹ btã visioē dei. O quale
fuit illud malũ ꝓpter qđ īdignat⁹ de⁹ ꝑ
tot ãnoꝝ milia in ira ꝯtinuit mĩas suas

O grandis culpa que non nisi xpi san/
guine vnq̄ potuit deleri. O dānosa trās
gressio diuini precepti que clausit oibus
celuz p tot annoꝝ milia. Patet ergo q
ablatū sit dei regnū.i.cōcessa beneficia
ab hoie instituto propter inobedientiaz.
¶ De inobedientia religiosoruz q̄ aliqñ
potest excusari: aliqñ interpretari: aliqñ
vō reprehendi ꝛ reprobari.ꝛ de septem
gradibus vere obedientie. Capl'm.ii.

Secūda inobediētia est religio/
sorum in quib⁹ possum⁹ inueni
re precipue triplicē inobediētiaz
Pria dr̄ excusata. Scōa iterp̄tata. Ter
tia reprobata. ¶ Pria iobediētia ē ex/
cusata: qñ aliqs nō obediret prelato: aut
quia precipet aliquid cōtra caritatē dei
aut cōtra caritatē proximi: aut manda/
ret qd vel nullo mō cū magna difficul/
tate fieri posset.xi.q.iij.c. Nō sēp malū
ē nō obedire p̄cepto. Cuz eni dn̄s iubet
que deo ꝯria sūt: tūc ei obediēduz nō ē
Et i.c.si dn̄s. Si dn̄s ea iubet que ꝯtra
ria non sunt: vel aduersa scis scripturis
subijciatur dn̄o suo seruus. ¶ Secūda
inobedientia est interpretata: qñ aliquis
licz obediat: interpretatiue tñ inobediēs
dici pōt: qa desunt ei veri obedientis cō
ditiones. Scdm eni Bern̄. septem sūt
obedientie gradus. Quoꝝ prim⁹ ē obe
dire libēter. quem gradū vt ipse ait nō
pōt ascendere q voluntatez precipientis
nō fecerit. Hoc dr̄ ꝓpter multos subdi
tos qui prelatos stimulant: aut vexant
in multis quib⁹ tūc obediūt cū prelati
ea que volunt ipsi subditi mandant. Et
si qñq̄ i alijs obediant. id facere vident
coacti. ¶ Scd's gradus obedientie est
obtpare simpl'r. Multos enim videm⁹
p⁹ p̄cipientis imperiū multas facere q̄/
stiones.dicendo. Quare? Unde? Quis
pōt hoc facere? Inde sequit murmura
tio: excusatio: simulatio: ꝛ aduocatio ami
corū. ¶ Tertius gradus ē obedire hila
riter. Hilarē eniz datorē diligit deus.ij.
Cor.ix.c. ¶ Quart⁹ grad⁹ ē obedire ve
lociter.in cuius figurā xps dixit zacheo
Luc.xix. Festināns descende. ¶ Quint⁹
gradus est obedire viriliter. Ingt enim
sapiens in psona obediētis aie. Manū
suā misit ad fortia. ¶ Sextus gradus ē
obedire humiliter.iuxta regulaz xpi.d.
Luc.xvij. Cū oia feceritis que precepta
sunt vobis dicite. Serui inutiles sumus
¶ Septimus grad⁹ ē obedire īdesinēt
Quia vt.d.Bern̄. Quid cū regula pro/
dest ꝛ ante cursus metā deficere. Notā
dū tñ ƀm Bon̄.in.ij.di.xliiij.q᷑ de obe/
dientia exhibenda prelato a subdito re/
ligioso, possumus loqui dupliciť: aut ƀm
perfectionē: aut ƀm obligationē. Si pri
mo mō.sic dicit Bern̄. q᷑ pfecta obedi/
entia finē nescit. Et pfect⁹ obediens nō
solū in his que mandat: sed ēt supra ea
que prelat⁹ mandat ꝓmptū hz officiuz.
Si autem loquamur de obedintia ƀm
obligationē: sic habet terminū ꝛ mensu
ram iuxta magnitudinē voti emissi. Nō
eni amplius tenenť subditi obedire suis
prelatis nisi i his que ꝓmiserūt dn̄o ob
seruare ꝛ non sunt ꝯria aie, ꝛ regule sue
Unde si p̄lat⁹ aliqd p̄cipiat qd sit supra
votū: subditus nō teneť ad illud implē/
dum. ¶ Tertia est inobedientia repro/
bata eorū.s. qui de facto suoꝝ prelatorū
p̄ceptis que iusta que bona que discre/
ta sunt p̄sumunt repugnare. Et qñq̄ to
taliter sine vlla causa: sine alicui⁹ supio
ris licentia totaliter a religiōe discedere
ꝛ apostatare: a quib⁹ auferť dei gratia:
ꝛ dať facientibus fructus obedientie.
¶ De inobedientia excōicatoruz: ꝛ q̄re
pōt quis excōicari.ꝛ q̄uo iniusta excōi/
catio ē timēda: ꝛ de septē penalib⁹ sepa
tiōib⁹ q̄s excōicatio facit. Capl'm.iij.

Tertia iobediētia ē excōicatoruz
eorū q pp inobedientias ꝛ trans
gressiōes suas merito ab ecclia
excōicať. p quibus de ipsa excōicatiōe
ꝯsiderem⁹ tria. Pmo cām. Scdo iustitiā
Tertio penā. ¶ Pmo ꝯsiderem⁹ cām.
Utp.s.solū petm̄ mortale sit cā vt aliqs
excōiceť. Et vr̄ q᷑ nō.qa qñq̄ excōicať
inocēs.cū ꝓbať crimē cōtumacie ꝯtra
eū in foro iudicij. nec tñ iudex h faciēs
reprehendiť. Quis in sua cōscia sciat illū

innocentez ergo aliquãdo debet homo
excõicari nõ ꝓ mortali. ſʒ ↄtra extra de
v̄bo. ſig. c. ex p̄te. i glo. dicit̃. Nemo ex/
cõicatur niſi ꝓ mortali. ꝛ q̄a aliter non
poteſt corrigi. Et. xi. q. iij. c. Nemo ep̄oꝝ
dicit̃. Anathema nõ niſi ꝓ mortali de/
bet imponi crimine. ꝛ illis qui aliter nõ
p̄nt corrigi. R̄ndet Ric. in. iiij. di. xviij. ꝙ
excõicatio maior ē grauiſſima pẽa quaʒ
eccleſia poſſit inferre. Vñ dicit̃ in pall'. c.
Nemo. ꝙ anathema ē eterne mortis dã
natio. Et. xxiij. q. iij. c. Corripiantur. dr̃
ꝙ excõicatione nulla maior pena eſt in
eccleſia. Et ideo ſicut dicit glo. ibidem
nõ eſt infligenda ꝓ leuibus criminibus
Unde dicendũ ꝙ iudex nullũ debet ſex/
cõicare niſi ꝓ mortali pctõ: nec ꝓ quo/
cunq; mortali: ſed ꝓ pctõ ↄtumacie vel
cui ↄtumacia eſt annexa. xi. q. iij. c. abſit
ꝛ. c. ep̄i. Quadrupliciter aũt hõ peccatũ
ↄtumacie incurrit. ſ. aut qñ ſufficienter
vocatus nõ venit ad iudiciũ. nec rema/
nendi habet legitimã cauſaʒ. xxiiij. q. iij.
c. de illicita. Aut veniens r̄ndere contẽ/
nit. ꝛ rationem reddere quare r̄ndere ñ
debet. Aut anteq̄ʒ debeat diſcedit. xi. q.
iij. c. certum eſt. Aut ſnie non obedit vt
ij. q. vi. c. quiſquis ꝓbatus. Jlle autẽ qui
ĩpedit aut fraudulẽter ꝓcurat ne ad ipſũ
citatio p̄ueniat. pro citato debet haberi
Jlle etiã q veniẽs ſe nõ rep̄ſentat iudici
ſed ſe occultat reputandus eſt quaſi non
veniſſet. ¶ Ad argumentũ in oppoſitũ
dicendũ. ꝙ ꝛ ſi ille q excõicat̃ in p̄dicto
caſu non ſit in pctõ mortali: tamẽ iudex
fert ſniam ſicut pro mortali. quia iudex
in foro ↄtentioſo nõ debet iudicare ſm
ſniam conſcie ꝓprie: ſʒ ſm allegata. iõ
iuxta leges ꝛ iura pronunciat. ¶ Scõo
de ipſa excõicatione ↄſiderem⁹ iniuſtitiã
et queram⁹ vtrũ excõicat⁹ iniuſte d̄beat
excõicatus reputari. Et videt̃ ꝙ non. q̄
xxiiij. q. iij. c. certũ. ꝛ. §. illicita dicitur Jl/
licita ergo excõicatio non ledit eum qui
notat̃: ſed illũ a quo notat̃. Et. xi. q. iij. c.
Si cui ẽ illata. dicit̃. Si iniuſta eſt tanto
curare eam nõ debet quãto apud deuʒ
ꝛ eius eccleſiã neminẽ põt grauare iniq̄

ſnia. Contra eſt qd̄ dicit̃. xi. q. iij. c. ſnia.
Sentẽtia paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta
fuerit timẽda eſt. R̄ndet Ric. vbi ſ̄. ꝙ
vt dicitur. xi. q. iij. c. ep̄s. §. ſi ergo. ꝙ ſnia
aliquando eſt iniuſta ex aı̃o proferentis
iuſta v̄o ex ordine ꝛ cauſa. Aliquando
eſt iuſta ex aı̃o ꝛ ordine: ſed nõ ex cauſa
Tunc aũt ex cã eſt iniuſta qñ nullum de
lictũ oı̃o eſt ĩ eo ĩ quẽ fert̃ excõicatio qd̄
ſit excõicatione dignũ. Ex aı̃o iniuſta ẽ
ſnia qñ nõ fertur amore iuſticie: ſed li/
uore odij vel p̄cio: aut fauore aduerſa/
riorum. Ex ordine iniuſta eſt quãdo fer/
tur iudiciali ordine non ſeruato. vt dicit̃
xi. q. iij. c. ſeruet̃. §. iteʒ ſnia. Jn omnibus
his caſibus ſnia excõicationis iniuſta
timenda ẽ quouſq; p̄ eum qui tulit eam
vel p̄ alium ſup̄iorẽ fuerit reuocata. ex/
ceptis aliquibus caſibus in quib⁹ nõ eſt
timenda. qui ponunt̃ in glo. in p̄fato. c.
ſententia. Unus eſt quando excõicans
nõ habet p̄tãtem excõicandi. Alius eſt
qñ fertur excõicationis ſnia poſt appel/
lationem legitimã ꝛ ↄtinet intollerabilẽ
errorem. vt pʒ extra de appellationibus
c. ad noſtram preſentiã. ꝛ de ſnia exco.
c. p̄ tuas. ¶ Tertius caſus cuʒ ꝓ indebi/
tis exactionibus aliquis excõicatur. ex/
tra. de exceſſ. p̄la. c. cum ad quorũdam.
Ad auctoritates auteʒ primo allegatas
dicendũ. ꝙ intelligũt̃ de leſione quo ad
deum: ꝛ de illo qui excõicationẽ nõ cõ/
temnit: ꝛ qñ excõicatio eſt iniuſta ex cã
¶ Tertio conſiderem⁹ de excõicatione
penã. Nã excõicatio maior dicitur ana/
thema: quod interpretat̃ ſep̄atio: eo ꝙ
ſic excõicatus in penã cõtumacie ꝛ in/
obediẽtie ſep̄atur a ſeptẽ magnis bonis
¶ Prio ſep̄at̃ a celo: q̄ nũq̄ʒ intrabit ĩ
illud niſi abſoluat̃ ab ea. Vñ xp̄s dixit
Math. xvi. Quodcũq; ligaueris ſuper
terrã erit ligatuʒ ꝛ in celis. Propterea
Criſo. xi. q. iij. c. nemo. ait. Nemo con/
temnat vincula eccl'iaſtica. Non eſt hõ
qui ligat: ſed xp̄s qui hanc p̄tãtem d̄dit
ꝛ dñs fecit hoı̃es tãti honoris. ¶ Scõo
ſep̄atur excõicatus ab oı̃ ſacro eccleſie.
vt patet. iij. q. iiij. c. Engeltrudam. Et iõ

nullius sacramenti talis est capax: quia sacramēta conferunt existentibus in ecclesia. Unde talis: nec absolui potest a peccatis i cōfessione q̄ntūcunq; eēt contritus ⁊ dispositus ad faciendum oīa nisi prius absoluat a vinculo excōicationis. Sm Tho. in. iiij. ⁊ si absolueret nō valeret: sed oporteret eum postea absolui iterum: Nec talis pōt ꝯtrahere mrimonium. Si tn̄ ꝯtraheret teneret quidē mrimoniū: sed peccaret mortaliter ꝯtrahendo. vel si recepit ordines sacros vel exequit eoꝝ act⁹ vel celebrādo vel cantādo euāgeliū ⁊ hui⁹. efficit irregularis indigens dispensatione pape. ❡ Tertio separatur excōicatus ab ecclie suffragio. Dicit eni aplus Ro. xij. Omnes sumus vnuz corpus in xpo. s. mysticum ⁊ spirituale. Clarū est eni q̄ mēbrū separatū a corpore nō recipit partē nutrimēti quod p cibum assumitur. Cib⁹ hui⁹ corpis sunt orationes ⁊ alia bona que fiūt in ecclia. sed excōicatus est membꝝ separatuz ab ecclesia. dicit eni Aug. de verbis apli. xi. q. iij. c. Omnis xpian⁹. Dilectissimi. qui a sacerdotibus excōicat: sathane traditur: quia. s. extra ecclesiam est diabolus sicut in ecclesia ē xps. Et de hac etiaz loquitur. xxiiij. q. iij. c. aplice. c. tā sacerdos c. secande. ⁊ c. corripiant. Ex quo excommunicatus nō habet partē bonoruz que fiunt a fidelibus. Uñ diabolus hz maiorem ptātem seuiendi in eū. ❡ Quarto separatur a diuino officio. Uñ Isidorus. xi. q. iii. cū excōicato. dicit q̄ nō licz cum illo orare, ppter quod dicit Ray. in sūma ⁊ alij doc. q̄ si excōicatus est i ecclesia quādo dicit diuinū officiuz debet admoneri vt exeat. Et si exire nolit. violenter debet emitti. Et si fieri nō potest dimitti debet officiū quousq; exeat: etiā missa si nōdū incepit canonē. Secus si incepisset: quia tunc debet prosequi vsq; ad cōionem sumptā: ⁊ postea residuum excundo in sacristiā dicere. Hoc vō intelligendū est quando excōicatio eēt notoria. Nam si occulta est: nō est euitandus excōicatus in publico ne prodatur crimen. Hodie tn̄ p decretū ꝯstantien. phibita est huiusmodi pticipatio in diuinis quo ad excōicatos denunciatos in ecclia ⁊ noīatim. Ipse tamē excōicatus scienter pticipans in dinis non euadit mortale pctm̄. ❡ Quinto sepat a fidelium ꝯsortio: qa nō pōt pticipare cū alijs fidelibus: nec ipsi cum eo in comedēdo vel bibendo vel salutando vel loquēdo exceptis casib⁹ qui ponūt. xi. q. iij. c. qm̄ in textu. ⁊ in glo. de quibus loco suo plenius dicem⁹. ❡ Sexto sepat excōicat⁹ a quolibet actu legitimo. Uñ nec testificari pōt nec excusare nec aduocare nec iudicare. Et iudicata p eum cum notoriuz esset non tenerēt nec absoluere nec ligare nec eligi potest ad prelaturam seu dignitatē nec eligere. Soluz ad predicationem admitti pōt: sicut ⁊ infidelis vt conuertat ex doctrina ad verā penitētiā ⁊ obedientiā. de ꝯse. di. i. c. eps. ❡ Septimo sepat p⁹ mortē ab ecclesiastica sepultura: qꝛ nō pōt sepelliri in ecclesia vl in cimiterio sed extra sicut aīalia bruta Nec debet deferri cū modo ꝯsueto fidelium ad ecclesiā. nec possunt pro eo fieri oratiōes solēnes seu officium nisi prius absolueret post mortē a snia q̄ fieri pōt qn̄ apparerent signa contritionis ante mortē ⁊ q̄ quesiuit absolutionē. Exemplum ē de illis scimonialib⁹ quas btūs Benedictus excōicauit ppter loquacitatem suā que post mortē earū sunt vise exire de sepulchris ⁊ de ecclia qn̄ celebrabat ⁊ dicebat officiū. quas cum btūs Benedictus reconciliasset nō sunt amplius vise exire. sicut refert Greg. ij. dial. li. nō sint igitur xpiani obstinati ad obediendū spnentes eccliasticas censuras ⁊ excōicatiōes puipendētes. qa vt di in c. nihil. xi. q. iij. Nihil sic debet formidare xpianus q̄z separi a corpe xpi. A cōtumacibus itaq; ⁊ inobedientibus ⁊ excōicatis aufert deus gratiā suam: quam nobis ei obedientibus largiatur in hac vita deinde perducēs ad etherea regna qui sit benedictus in eternū ⁊ in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato secūde ebdomade in quadragesima. de pctō contentionis quod vt plurimū ex vana gloria oriri solet.

Sermo. xxxvij.

Irit patri

suo. Ecce tot annis seruiui tibi ⁊ nunq̄ mandatum tuū preterini. Luce. xv. c. ⁊ in euangelio hodierno. Propriū est eorum q inanis glorie vento impellunt libenter contendere. Quod vitiū reprehensibile inuentū est in filio seniore de quo euangeliū meminit. Nolebat enim introire domū sed contendebat non solū cū seruis: sed etiam cū genitore suo. Et qm̄ ad penitentie integritatem req̄rit vt omnia vitia deponant. Cū vero contentio que ex vana gloria nascit periculosa possit esse atq; damnabilis: Idcirco de ipsa in hoc sermone dicemus de q̄ tria mysteria erūt declaranda.

Primū dicit diffinitionis.
Secūdum abhominationis.
Tertiū determinationis.

¶ Quid sit ꝯtētio ⁊ q̄ñ pōt fieri vel ꝓpter emulationē: vel ꝓpter disputationē vel ꝓpter litigationē. Caplm. i.

Primū mysteriū declarādū dr diffinitionis. In q̊ qd sit contētio videamus. Et non loq̄mur de contentione q̄ est orō ad confutandū vel confirmandum accōmodata q color est rhetoricus. vt dicit Tullius in rhetorica: sed loq̄mur de ꝯtentione prout est vitiū. Et sic diffinit ꝫm Alex. in. ij. summe hoc modo. Contentio est impugnatio veritatis cū confidentia clamoris. Est ergo contēdere verbis cōtra aliquem tendere. Hoc aūt fieri pōt tripl'r. ¶ Primo rōne emulatiōis. ¶ Scdō rōne disputatiōis. ¶ Tertio rōne litigatiōis. ¶ Primo pōt aliq̄s cōtendere cū alio rōne emulationis ⁊ inuidie. Nā aliq̄ sunt q ita diligūt suos ⁊ gloriam eorum: vt non possint sine displicentia famam ⁊ virtutes alioꝝ audire ⁊ dicentibus atq; narrantibus obstant ⁊ contradicūt. Talis fuit contentio que fuit in corinthijs conuersis ad fidem. q̊s Paulus reprehendit. i. Cor. i. c. Obsecro vos frēs ꝑ nomē dñi nr̄i iesu xp̄i: vt idipm dicatis oēs: ⁊ nō sint in vobis scismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu ⁊ in eadem scientia. Significatū est enim mihi de vobis fratres mei ab his q sūt cloes: quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod vnusquisq; vestrū dicit. Ego quidem suꝫ Pauli. ego autem Apollo. ego vero Cephe. ego autem xp̄i. Diuisus est christus? Et. iij. c. Cum sit inter vos zelus ⁊ contentio: nōne carnales estis: ⁊ secūdum hominē ambulatis? Cum enim q̄s dicit ego suꝫ Pauli. alius autem ego Apollo nonne homies estis? Quid ergo est Apollo? Quid autē Paulus? Ministri eius cui credidistis. Et vnicuiq; sicut dñs dedit. Ego plantaui. Apollo rigauit: sed deus incrementum dedit. Itaq; neq; qui plātat est aliq̄d neq; q rigat: sed qui incrementum dat deus. Existimabant nāq; illi Corinthij ꝙ qui a meliore ⁊ maiore esset baptizatus. ille maiorem gratiam assequeretur: quasi homies darent gratiam. Similiter etiam contendebant romani ⁊ iudei conuersi ad fidem. Dicit enim Hieronymus in prologo in epistolam ad Ro. Romani q ex iudeis ⁊ gentibus crediderūt hi superba contentione volebant se alterutrū exaltare. Nam iudei dicebant. Nos sumus populus dñi quos ab initio fouit ⁊ dilexit. Nos circūcisi ex genere Abraham ⁊ stirpe sancta descendimus. Nos de egypto signis ⁊ virtutibus liberati mare sicco pertransiuimus pede. Nos per. xl. annos experti sumus mirabilia magna dei. Nos soli digni fuimus accipere legem: ⁊ vocem dei loquentis audire. Nobis promissus est christus ad quos ipse venisse testat. Dicit enim: Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus isrl'. cum vos canes potius q̄ hoies appellauerit

Non est ergo equũ vt vos hodie idola
deserentes cõparemini nobis. Ecõtra
gentiles dicebant. Quãto maiora circa
vos dei beneficia narraueritis: tãto ma-
ioris criminis reos vos esse mõstrabitis.
Semp.n.his omnibus ingrati fuistis.
Nam ipsis pedibus qbus ꝑtransistis
mare: postea ante idola ludebatis. Mã
na vobis fastidium fuit. ⁊ semp in deser
to ꝯ deũ murmurastis. Sepe deum ad
iram prouocastis. ⁊ ad vltimum xp̃m i
lege ⁊ prophetis promissum occidistis.
Nos itaq; vobis digniores sumus qui
vt de xp̃o audiuimus mox in eũ credidi
mus. Ideo p ꝓpham de nobis dñs ait
Populus quẽ nõ cognoui seruiuit mihi
Unde constat nos nõ ex industria: sed
ex ignorãtia deliquisse. His ergo altercã
tibus apostolus medius inter eos oẽs
eorũ contẽtiones dirimens ad vnaꝫ cõ
cordiaꝫ eos adduxit oñdens nullos eo-
rum meritis suis esse saluatos: qꝛ oẽs iu
dei ⁊ oẽs gentiles sub peccato teneban-
tur: sed per dei grãꝫ liberati sunt. Iõ. d.
Ro.ij. Non.n. est ꝑsonarum acceptio
apud deũ. Et.iij.c. Nõ est eni distinctio
oẽs eni peccauerũt ⁊ egẽt grã dei. Et.x.
c. Omnis qui credit in illum nõ ꝯfun-
det. Non est.n. distinctio iudei ⁊ greci.
Nã idẽ dñs oium diues in oẽs q inuo-
cant illum. Sic ⁊ discipuli Ioannis ba
ptiste forte ꝯtendebãt de Ioanne bapti-
sta: ⁊ de xp̃o. Sic ⁊ quottidie ꝯtendunt
aliqui de ꝑdicatoribus: de doctoribus ꝺ
fundatoribus religionũ ⁊ de scis. Pro
quib⁹ facit exẽplũ illud qđ ponit in legẽ
da Ioannis baptiste. Qđ duo doctores
erant famosissimi: quoꝝ vn⁹ in magna
deuotione habebat Ioannem baptistã
alius ỽo Ioannem euãgelistam. Cum
qlibet satis scm̃ suũ cõmendaret ⁊ alte-
rum alteri preferret: tandẽ ꝯcluserunt se
velle facere publicã disputationẽ ad ꝓ-
bandũ q̃s maior esset. Sed nocte ꝑcedẽ
ti disputationem Ioannes baptista ap-
paruit suo deuoto. ⁊ Ioãnes euangeli-
sta suo: reuelantes ꝙ disputationem ta
lem dimitterent: qꝛ ipsi bñ cõcordabãt
in celis: ita ⁊ ipsi deberent cõcordari in
terris: ⁊ demũ in sup̲nis viderent hanc
ỽitatẽ. ¶ Scđo põt q̃s ꝯtendere ꝯtra
aliũ rõne disputatiõis. Que ꝭm Alex.
si fieret pro declaratione mentis ⁊ serua
to modo debito: nullũ esset peccatum.
Sed si fieret ex quadam titillatione ho-
noris ⁊ glorie veniale pctm̃ esset. sicut
fuit in aplis. de qb⁹ dr̃ Luc.xxij. Facta
est cõtẽtio iter eos q̃s eoꝝ videret esse
maior. Ipsi enim tunc vt dicit Tho. ꝭa
ꝭe.q.xxxviij. non contendebãt cum intẽ
tione impugnãdi veritatem: qꝛ quilibet
defendebat qđ sibi veꝝ videbatur. Erat
tñ in eoꝝ contentione deordiatio: qꝛ cõ
tendebant de quo non erat contendẽdũ
s. de ꝑmatu honoris. Nõ dũ.n. erãt spi-
rituales. sicut dicit ibi glo. Iõ dñs com-
pescuit eos. Sꝫ nũq̃d licitũ est disputa-
re cũ hereticis? Ad h̃ rñdet Alex. in .ij.
ꝙ hereticus aut est ab ecclia precisus
ꝓpter ꝑtinacem s̃niam. aut nõ. Si pri-
mo mõ tunc nõ est cũ eo habendũ cõ-
silium. iuxta illud ꝑs. Nõ sedi cũ ꝯsilio
vanitatis. Et de hoc apl's ad Titũ.iij.c.
ait. Hereticũ hominẽ post ꝑmã ⁊ secun
dã correctionẽ deuita. Uñ heretici post
damnationẽ nõ vocant ad cõsiliũ. sicut
pꝫ.xxiiij.q.i.c. maiores. Si vero heretici
adhuc sunt corrigibiles: licitũ est ꝯten-
dere ⁊ disputare cũ eis vt ad fidẽ reuocẽ
tur: vel vt falsitas eoꝝ alijs manifestet.
hoc aũt intelligẽdũ ẽ de ꝓbatis in doctri-
na: qꝛ periculosum esset simplicib⁹ cum
hereticis disputare. ¶ Tertio põt q̃s cõ
tẽdere ꝯ alium rõne litigatiõis sicut fa-
ciunt multi q omnem s̃niam ꝓximi que
runt infringere: ⁊ clamorosis vocibus
multiplicationeq; verboꝝ volũt vince-
re. Et ꝭm Tho. ꝭa ꝭe. vbi. s̃. si cõtentio
fiat ꝓpter notabilem impugnationem
veritatis aut iniuriam vel dãnum ꝓxi-
mi. sicut facere solent ꝓcuratores ⁊ ad-
uocati: peccatũ est mortale.
¶ Qđ abhominãdũ est vitium cõten-
tionis: tum qꝛ reddit hominẽ exosum:
tũ ꝓpter honorẽ: tum ẽt ꝓpter scanda-
la q̃ inde sequunt. Capl'm.ij.

Ecundū mysteriū declarādū d
s ꝯtentiōe dicit abhominationis.
Est eni abhomiabile ꝑpter tria
hoc vitiū. Prio ꝑpter cōfusionē. Scdo
ꝑpter honorationē. Tertio ꝑpter deri/
uationē. ¶ Prio ꝑpter ꝯfusionē. ꝯten/
tio nāqʒ facit ipsos cōtentiosos abhomi
nabiles ꝛ exosos hoib⁹: siles canib⁹ q̄ztū
ad actū ꝛ demonib⁹ q̄ztū ad maliciam.
Quisnā nō vitupabit hoiez semp clamā
tē ꝯtēdētē paratū ad oia ꝯtradicere sniaȝ
suā verā vel falsam supbe ꝛ ptinaciter de
fendentē? Jō Aug. ait. Nihil ē ita simile
actib⁹ demonū sicut litigare. Et pṽ. xvi.
Homo peruersus suscitat lites. Et. xviij
Labia stulti miscēt se rixis ꝛ os eius iur
gia ꝑuocat. Et iterū. xvi. Uir impi⁹ fodit
malū ꝛ in labijs eius ignis ardescit. Et
xvij. c. Semp iurgia querit malus: ange
lus autē crudelis mittet ꝯtra eū. Scdo
abhomināda est ꝯtentio ꝑpter honora/
tionē. Est quidem homo qui ꝯtentiones
fugit dign⁹ honore. Uñ pṽ. xx. Honor
est hoi qui sepat se a cōtentionibus. oēs
aūt stulti miscēt se ꝯtumelijs. Et Pau.
ij. Thi. ij. Stultas autē ꝛ sine disciplina
questiōes deuita: sciēs: ꝙ generāt lites
Seruū aūt dñi non oportet litigare. sed
mansuetū esse ad oēs docibilē patienteȝ
cū modestia corripientē eos qui resistūt
veritati. Quāti auteȝ meriti sit apud deū
nō contēdere. claruȝ esse pōt ꝑ illud qd
legit in vitis patrū. Qd orāte scō Ma/
chario vox insonuit ad eum. d. Nōduȝ
ad mensurā duarū mulierū venisti que
habitant in ꝑxima ciuitate. Cūqʒ que/
siuisset Machari⁹ ꝛ inuenisset eas con/
uersationē earū interrogauit. Ipse vero
dixerunt ꝙ erāt mulieres duorū fratruȝ
ꝛ ꝑ qnqʒ annos simul fuerāt nec verbū
cōtentiosū fecerāt: nec vnq̄ʒ aliqua earū
dicto vel facto aliam contristauerat. Qd
audiens Machari⁹ bene edificatus re/
cessit. Tertio est abhomināda cōtentio
ꝑpt deriuationē. ab illa sigdē sepe driuā
tur plurima scādala odia dissēsiōes rixe
quādoqʒ post verba venitur ad verbera
Propterea di. Ecc. xi. Ab vna scintilla
augetꝰ ignis ꝛ a doloso augetur sanguis.
Et. xxviij. Lis festināns effūdit sanguinē
¶ Qd nō est cōtendēdū cū potentiori/
bus se. nec cū diuitib⁹: neqʒ cū loquaci/
bus ꝛ linguosis. Capłm. iij.
Ertiū mysteriū contēplandū de
t cōtentione dicit determinatio.
Nam licȝ nō sit cū aliquo con/
tendendū: verūtñ sapiēs enumerat tria
hominū genera. Primi sunt potentes.
Secūdi locupletes. Tertij linguati.
¶ Primi cū quib⁹ nō est litigādū neqʒ
ꝯtēdēdū sūt potētes. Uñ Ecc. viij. Non
litiges cū hoie potente ne forte incidas
in man⁹ illius. Potentes aūt dicūt oēs
superbi vel superiores dñi prelati ꝛ pa/
rentes cū quib⁹ nō est cōtēdēdū. Secū
di sunt locupletes ꝛ diuites. Unde Ecc.
vbi. s. dicit. Non contendas cū viro lo
cuplete ne forte econtra ꝯstituat tibi litē.
Multos perdidit aurū ꝛ argentum: ꝛ
vsqʒ ad cor regū se extendit ꝛ cōuertit. ꝛ
licȝ ꝑiculosū sit cū talib⁹ cōtēdere ṽbis
tñ ꝑiculosius est litigare factis. O quot
paupes voluerūt cū diuitibus in iudicio
ꝯtendere siue ꝑ possessionib⁹ ab eis occu
patis siue pro pecunijs ꝛ alijs reb⁹ vsur
patis ꝛ tandem diuites preualuerūt. Ut
enim dicit sapiens proṽ. xix. Diuitie ad
dūt amicos plurimos: a paupe aūt ꝛ hi
quos habuerit sepant. Et Isidor⁹. xi. q.
iij. c. paup. ait. paup dū nō habet qd of/
ferat: nō solū audiri contēnit: sed etiam
ꝯtra ṽitatē opprimit. Cito violatur auro
iustitia nullāqʒ reus pertimescit cu⁹ pam
quam redimere nūmis estimat. Nec tā
tū pauperib⁹: verū etiā ꝛ diuitib⁹ hui⁹ li
tigia sūt dānosissima. qm̄ vt ait Criso. li.
iiij. epłaruȝ. Longa questio litigantium
non tam auget Patrimonia q̄ʒ euertit.
Tertij cū quibus non est contendendū
sūt hoies linguati ꝛ sine rōne loquentes
Unde Ecc. viij. c. Non litiges cum hoie
linguato: ꝛ non struas in ignem illius li
gna. Sūt de hui⁹ genere mulieres gar/
rule loq̄ces ꝛ litigiose. Uix vna domus
repit in qua non sit hui⁹ pestis macula.
Contēdit mulier nunc cū vno nunc cuȝ

al^i^o.nunc cū viro.nunc cū ſocru.nunc cū nuru.nunc cum vicina.eſtqꝫ ꝯtentio illi velut cibus.De hac ſapiens ꝓv̓.xix. dicit.Tecta iugiter peſtillantia litigioſa mulier quaſi dicat.Quō qui habitat ī domo pſtillante qn̄ vult declinare ſtillicidium in vno loco inuenit in alio.ita ꝙ nō inuenit requiem.Sic ⁊ ille qui mulierē habet litigioſam in domo.Ipſa equidē eſt venenū amariſſimū turbās oīa bona q̄ꝛ vt ſcribit.ꝓv̓.xvij.Melior ē buccella ſicca cum gaudio q̄ꝫ domus plena cum iurgijs.Quiſnam valet exprimere quot odia aut ſcandala exorta ſunt:⁊ in dies oriri videntˀ inter patrem ⁊ filium:inter fratrē ⁊ fratrem:inter vicinū ⁊ vicinum ꝓpter cōtentiones mulierū:Sed audiant viri qui ſenſu ⁊ ratione mulieres ſuperare debent ſalubre conſiliū quō illis damus.Si in domo ſunt duo germani ſimul cohabitantes ⁊ iuenerint litigantes vxores caueant ne ⁊ ipſi litigent:ſed potius vnuſquiſqꝫ aduocet ſuaꝫ ⁊ verbis vel factis corrigat illā ꝓut neceſſitatibꝰ viderit expedire.Sic faciāt viri vxoribꝰ ſic ⁊ paterfamilias ſubditꝭ ſuis.Iuſtum nāqꝫ eſt inuicē ſupportare ⁊ non omni verbo cōtrariū referre ſermoneꝫ.Ideo apoſtolus Eph.iiij.c.Obſecro vos ego vinctꝰ ī dn̄o:vt digne ambuletis vocatione qua vocati eſtis cū omni humilitate ⁊ manſuetudine cū patientia ſupportātes inuicem in caritate ſolliciti ſeruare vnitatē ſpūs ī vinculo pacis:quam nobis largiatur deꝰ ꝯcedēs hic gratiam ⁊ in futuro gloriā.Amen

❡ Dn̄ica tertia in q̄dragesima in mane de ira dei que efficax remediū eē poteſt ad inducendū homines ad penitentiā.

Sermo.xxxviij.

v Enit ira dei ī filios diffidentie.Doctoris gētiuꝫ verba ſunt iſta originaliter ad Eph.v.c. ⁊ ī epiſtola preſentis dn̄ice efficaciſſimū remediū arbitratus ſum peccatoribꝰ vt ad penitentiā redeāt ante illorum faciem ꝓponere terribilitatē ⁊ horrorē iracūdie dei.Nā vt Augu. ait.iiij.li.de doctrina xp̄iana.Pleroſqꝫ incredulos miſericors dei patiētia lōga peccare facit intrepidos:quia deū non arbitrantˀ peccatorū ſuorū vltorē.Nos igitˀ huic periculo ꝓuidere volentes:in preſenti ſermone de ira dei erimꝰ verba facturi.Et licꝫ multis infectum guſtum habētibꝰ grauia ſint huiuſmodi verba:tn̄ humilibus ⁊ deuotis videbuntˀ aīarū languentiū medicina.Inquit eni Aug. xxiij.q.iiij.c.ipſa quoqꝫ pietas.Modeſtus ē medicꝰ furēti frenetico:⁊ pater in diſciplinato filio.Tn̄ nō propterea neganda eſt infirmo medicina:nec filio diſciplina eſt auferenda.Ad hoc vocati ſumꝰ vt clāemꝰ ⁊ arguamꝰ ⁊ ꝯteſtemur delicta:annūciemuſqꝫ tremēda iudicia dei.Per yſa.eni.lviij.c.dn̄s ait Clama ne ceſſes:q̄ſi tuba exalta vocē tuā ⁊ annuncio pplo meo ſcelera eoꝝ Propterea vtar verbis Hiero.Ad Pamachiuꝫ ⁊ Oceanum.d.Adulari nō poſſum ne ⁊ fratrē meū decipiā ⁊ me ſermo percutiat Salomōis q ait.Verba adulatorum mollia ſūt ⁊ hec feriūt interiora vētris.ꝓ ſalute itaqꝫ ⁊ correctione peccatorum de ira dei ſecure loquimur:de qua tria myſteria principalia erunt cōtemplanda.

Primū dicitˀ cōtēptibilitas.
Secundū terribilitas.
Tertiū ꝓpinquitas.

❡ Quō pleriqꝫ contēnunt iram dei:vel quia cogitant deum non eſſe:vel quia credunt ipſum non iraſci:vel quia diu expectauit illos deus. Capl'm.i.

p Rimū miſteriū cōtemplandū de ira dei dicitˀ cōtēptibilitas in q̄ videre libet quare eſt ꝙ m̄lti audientes loqui de tremēda ira dei:illa nō timent:ſed potius vt experientia docet ridendo cōtemnūt.Et colligi poſſūt huius erroris tres principales rationes

Prima dicit stulte cogitatiōis. Secū/
da false opiniōis. Tertia diuturne expe/
ctationis. ¶ Prima ratio q̄re a multis
non timet ira dei. dicit stulte cogitatio/
nis. qm̄ stulte cogitant deū nō eē. Pro
quibus querimus. Utrū possit aliquis
cogitare non esse deū. Et videt ꝙ non.
qꝛ vt ait Ansel. Deꝰ ſm animi conce/
ptionem est quo nihil meliꝰ nihilqꝫ ma
ius excogitari potest. Sed maiꝰ est ꝙ
non potest cogitari non esse q̄ꝫ quod po
test. Ergo cū deo nihil maiꝰ possit cogi/
tari deū esse: ita est qꝺ nullo modo pōt
cogitari nō esse. ¶ Sed contra arguit
per textū Ioā. Damas. Dicit eniꝫ sic. In
tantū preualuit pernitiosa malitia homi
nū: vt dicant non esse deū. Et Tulliꝰ li.
i. de natura deoꝝ ait. Quidam dixerūt
totam de dijs immortalibꝰ opinionem
factam esse ab hominibus sapientibus
rei publice causa. vt quos ratio non pos/
set eos ad officiū regium ducerent. Re
spondet. d. Bon̄. di. viij. primi li. qꝫ cogi
tare cū assensu aliqd non esse potest ꝓ/
uenire dupliciter. aut ex defectu intelli/
gentis. aut ex defectu intelligibilis. De/
fectus intelligentis est cecitas vel igno/
rantia ob quam qꝛ ignorat rem cogitat
ipsam non esse. Contingit aūt dupliciter
esse cognitionem de aliquo ente. s. si est.
⁊ qd est. Intellectus aūt noster deficit
in cognitione diuine veritatis q̄ꝫtuꝫ ad
cognitionem quid est. non auteꝫ q̄ꝫtum
ad cognitionem si est. Ex hoc ait Da/
ma. Cognitio existendi deū nobis nāli/
ter est inserta. Et Aug. de fide ad Pe/
trū. Nihil tm̄ nouit mens q̄ꝫtū deū esse
⁊ se. Et Ugo de sancto Uic. Sic deꝰ ab
initio cognitionem suam in homine
temperauit. vt sicut nūq̄ꝫ qd esset possit
comprehendi. ita nunq̄ꝫ quia esset possit
inorari. Quia ergo intellectꝰ noster nun
q̄ꝫ deficit in cognitione dei. si est. iō nec
pōt ignorare ipsum esse simpliciter. Qꝛ
ꝓo deficit in cognitiōe qd est. ideo fre/
quēter cogitat deū esse qꝺ nō ē: sicut ido/
lū vel creaturam. vel nō eē qꝺ est: sicut
deū iustū. ¶ Secūdo pōt cogitari ali/
qd nō esse ꝑ defectū a parte itelligibilis
⁊ huiusmodi defectꝰ potest esse duplex.
aut defectus presentie. aut defectus eui/
dentie. Defectꝰ presentie vtpote qꝛ non
semper: nō vbiqꝫ nō vbiqꝫ totaliter qꝺ
non semper est: sed aliqn̄ est aliquādo
nō. aliquādo vero potest cogitari nō eē.
Similiter de eo quod non est vbiqꝫ qꝛ
eadem ratione qua potest cogitari non
esse hic. potest cogitari nō esse alibi. Si/
militer etiam de eo qꝺ ſm parteꝫ adest
ſcd̄m partem abest. Deꝰ aūt est totus ⁊
vbiqꝫ ⁊ semꝑ. ideo non potest cogitari
non esse. Hāc rationem assignat. An/
selmꝰ in libro contra insipiētem. Nō so
lū propter defectū presentie potest aliqd
cogitari non esse: sed ⁊ propter defectū
euidentie: qꝛ non est euidens in se ⁊ in
probando. Sed deū esse est veritas eui/
dens in se ⁊ in ꝓbando. in se: qꝛ est quo
nihil maiꝰ excogitari potest. In ꝓbādo
vero qꝛ ⁊ ductu rationis hoc probarūt
philosophi. ergo non potest cogitari ni/
si insipienter ⁊ stulte ꝙ nō sit deus. Un
de Dauid in ps ait. Dixit insipiēs in cor
de suo nō est deꝰ. Stultꝰ ergo est q cogi
tat vel dicit nō est deꝰ quē cōfitet intelle
ctꝰ rōnis nāle lumē. Un̄ Ber. in li. de di
ligendo deū. Inexcusabilis est oīs infi/
delis si n̄ diligit deū toto corde. Clamat
nēpe intus eius inata iustitia: qꝛ ex se to
to illū diligere dꝫ cui se totū debere non
ignorat hec ille. Clamat deū est oīs crea
ta nā angeli hoīes celū ⁊ terra ⁊ oīa q̄
in eis sūt. Un̄ Aug. in li. de vtilitate cre/
dēdi ait. Nō enim frustra intueri opor/
tet ⁊ inaniter ordinem celi: pulchritudi/
nem sideꝝ: vicissitudies tempoꝝ i quo/
rum cōsideratiōe nō curiositas ē exer/
cēda: sed gradus ad eterna faciēdus. ⁊
Iob. xij. Interroga iumēta ⁊ docebunt
te: ⁊ volatilia celi ⁊ indicabūt tibi. Loq̄/
re terre ⁊ rn̄debit tibi: ⁊ narrabūt pisces
maris. Quis ignorat qꝫ omnia hec ma/
nus dn̄i fecerit? Mirabilis certe in tāta
reꝝ varietate ordo repit. Est qdem or/
do situalis siue localis: qꝛ quelibet crea/
tura tenet suū locū ſm suā dignitatem.

Nam terra ⁊ terrena sicut viliora i imis
locata sunt. Aqua vt dignior ei ꝑemiet.
Aer vt perfectior superior est ⁊ ignis ita
actiuus ⁊ calidus a nobis elongatur sup
alia elementa situatus. Celi incorrupti/
biles: sol ⁊ luna ⁊ stelle lucentes in spe/
ris suis altissime collocate sunt. Et celuz
empyreum nobilissimū vbi gaudent sā/
cti cum xp̄o supremū omniū est. Sub/
sequit̄ ⁊ alius ordo q̄ tempus pōt dici.
Ordiatissime enim sol facit cursum suū
ꝑ signa ꝫodiaci infra annum integrum.
Et sic transeunt, tempora veris. estatis.
autūni. hyemis cum effectib⁹ suis. Trā/
seunt ⁊ dies naturales eadem temporis
mensura ad motū primi mobilis com/
pletum. ⁊ ea que in hyeme mortua vi/
debantur in vere reuiuiscunt ⁊ in estate
fructificant. Predicat insup deum esse
sacra scriptura tam veteris q̄ʒ noui testi
⁊ ois scriptura ⁊ philosophoꝝ ⁊ poetaꝝ
oīumqʒ gentilium. O qualis dementia
illoꝝ ergo q̄ tante v̄itati acq̄escere no/
lunt. Tales vtiqʒ sunt q̄ dei iracundiam
non formidant. ¶ Secūda ratio quare
a multis non timetur ira dei. false opinio
nis. Nam cuʒ multi negare nō possint
esse deum: opinantur tamen false q̄ in
illo ira cadere non potest. Dicunt nāqʒ
deum esse clementissimū: iram vero cle
mentie fore contrariaʒ. ideo nec in deo
cadere posse. Pro q̄bus dicit Lactan/
tius in ꝑncipio libri de ira dei. Aiaduer
ti sepe dōate plurimos id existimare qđ
nonnulli ph̄oꝝ putauerūt. non irasci de
um: quoniā benefica sit tm̄modo natu
ra diuina. nec cuiq̄ʒ nocere prestantissi/
me atqʒ optime cōgruat ptāti. Arguunt
⁊ secūdo modo tales. q2 nulla passio ca
dit in deo. sed ira est passio quedam. er/
go nō cadit in deo. Tertio confirmant
errorē suum. q2 omne peccatum a deo
est remouendū. sed ira est vnū ex septē
vitijs capitalibus. ergo est a deo remouē
da. Verūtm̄ contra sic tenentes sunt au/
ctoritates ⁊ dicta siue scripture sacre si/
ue gentilium ⁊ moralium philosophorū.
Unde Exo. xv. In multitudine glorie
tue deposuisti omnes aduersarios nr̄os
Misisti iram tuaʒ que deuorauit eos.
Et. xxxij. c. Moyses ad deum orās ait.
Quiescat ira tua: ⁊ esto placabilis super
malitia ppli tui. Et. iiij. Reg. xxij. Ma/
gna ira dei succensa est contra nos. Et
Deute. xi. c. Iratus dn̄s clausit celum ⁊
pluuie non descendūt. Et. ij. Paral. xij.
dicitur de filijs isrl̄. Quia humiliati sūt
auersa est ab eis ira domini. Et. xxiiij. c.
Facta est ira dei cōtra Iudam ⁊ Hieru
salem. Et Iob. ix. c. Deus cuius ire resi/
stere nemo potest. Et Dauid in ꝑs. ij.
Apprehendite disciplinam nequādo ira
scatur dn̄s. Et ꝑs. vi. Domine ne in fu/
rore tuo arguas me: neqʒ in ira tua cor/
ripias me. Et ꝑs. xvij. Fūdamenta mō
tium cōturbata sunt ⁊ cōmota sunt quo
niam iratus est eis. Et ꝑs. lxxvij. Ira di
ascēdit in israhel. Et ꝑs. lxxviij. Effūde
iram tuā in gentes que te nō nouerunt.
Et ꝑs. lxxxix. Quis nouit ptātez ire tue:
⁊ ꝑ timore tuo iram tuam dinumerare?
Et Ecclia stes. v. Ne dicas coram an/
gelo nō est prudētia ne forte iratus dn̄s
dissipet cūcta opera tua. Et Ysa. v. Ira/
tus est furor domini in pplo suo. Et Ysa.
iiij. Plangite ⁊ vlulate: q2 a non est a/
uersa ira furoris domi a nob. Et Tren̄.
iiij. Compleuit dn̄s furorem suū: ⁊ effu
dit iram indignationis sue Et Osee. v.
Effundam quasi aquā iram meam. Et
Naum. i. Ulciscens domin⁹ in hostes
suos ⁊ irascens inimicis suis. Et Ro. i.
Reuelat̄ ira dei de celo. Et Ro. iij. Nū
q̄d iniquus est deus qui infert iram. Et
i. Thes. ij. Peruenit ira dei super illos
vsqʒ in finē. Et Apoc. xv. Cōsummata
est ira dei. Et. xvi. c. Audiui vocem ma
gnā de celo dicētē septē angelis: Ite ⁊ ef
fundite septē phialas ire dei in terrā. Et
Ualerius maximus li. i. Lento eni gra/
du ad vindictam sui diuina procedit ira
tarditatēqʒ supplicij grauitate compen/
sat. Et Ouidius de arte amandi. Flecti/
tur iratus voce rogante deus. Et Aug.
xviij. de ciui. dei. c. xij. Apollini delphico
instituti sunt ludi musici: vt placaretur

Ira eius qua putabant afflictas esse steri
litate grecie regiones: quia non defende
rũt templum eius. qd rex Danaus cum
easdem terras inuasisset bello incendit.
Et in .i. li. vbi. s .c. ij. dicit de Junone q̃
apud gentiles colebatur pro dea. Apud
Virgiliũ nempe Juno inducitur infesta
troianis. Eolo ventorũ regi aduersus
eos irritãdo dicere. Gens inimica mihi
tyrrhenũ nauigat equor. Ilium in ita-
liam portans victosqꝫ penates. hec ille.
Et idem Virgilius cõmemorat in pnci
pio pmi libri. Eneidos. ob iram Juno-
nis Eneam profugum fuisse cum reli-
quis troianis. d. Arma virũqꝫ cano tro
ie qui primus ab oris. Italiam fato pro
fugus lauinaqꝫ venit Littora. multum
ille ꝛ terris iactatus ꝛ alto. Vi superum
seue memorem Junonis ab iram. Et ꝛ
Valerius maximus. li. i. rubrica de ne-
glecta religione. multa narrat de iratis
dijs. Nos vero talia exempla non indu
cimus vt errores gentilium comprobe-
mus: sed tñ vt ostendamus q etiã sm
illos ira ponenda sit in deo. Pro solu-
tione itaqꝫ obiectorũ tria sunt notanda.
Primũ sm Boñ. in. iij. sen. di. xxxiij. ꝛ
Ric. i. iiij. di. xxvi. ꝛ Tho. i. parte di. xxij.
q quãdocũqꝫ dicit aliqd de deo qd in
nobis denotat passionẽ de deo dicit sm
effectũ ꝛ non sm passionis defectum.
Odium ergo amor ira ꝛ similia que in
nobis sunt passiões: in deo dicũtur sm
effectum quo ad nos. vt tũc dicatur odi
re cum effectum odij nobis exhibet. tũc
irasci cum effectum ire nobis ostendit.
Ipse autẽ deus stabilis manẽs sine pas
sióe aliqua dat cũcta moueri. ¶ Secũ-
dum notãduz q nõ omnia que sm no-
mẽ sonãt virtutem dicũt virtutem in re.
nec omnia que sm nomẽ sonant vitiuz
dicũt illud i re. Propterea inquit Juue
nalis. Fallit enim vitium specie virtutis
ꝛ vmbra. Et Seneca ad Lucillum Vi-
tia i nobis sub virtutum nomie repunt.
Et Grego. xli. dist. c. sepe vitia. ait. Se-
pe vitia se ingerũt ꝛ virtutes esse mẽtiũ-
tur: vt tenacitas persimonia effusio lar
gitas crudelitas zelus iustitie remissio
pietas velit videri. Ideo nõ omne quod
dicitur ira vitium est aut peccatum.
¶ Tertium notãdum sm Boñ. in. iij.
di. xv. q triplex est ira. Quedam est pre
ter ratióis imperium. primus. s. iracun-
die motus. Secũda ira est cõtra ratóis
imperiũ quando quis concitatus in irã
passioni rationem subijcit seqturqꝫ in-
ordinate impetũ ire. Tertia est ira que
est sm rationis imperiũ quando quis
irascitur sm q merito irasci debet. Sic
merito irascũtur patres filijs impijs: ꝛ
prout exigit illorũ malitia ordinate cor-
rigunt eos. Sic irascũtur prelati ꝛ do-
mini quilibet subditis inobedientibus.
Sic iratus est xps quando eiecit om-
nes vẽdẽtes ꝛ ementes de templo. Dici
mus ergo q deus q est clemẽtissim⁹ si-
ne sui mutatióe sine passione sine pecca
to sua existẽte iustitia irascit sepe pecca-
tores obstinatos in ira cõculcans quan
do eis effect⁹ ire demonstrat. Hi sunt
guerre pestilentie tempestates grandi-
nes. sterilitates terre. fames. terremotus
terrores de celo ꝛ signa magna. O pre-
sumptuosi peccatores. audiuistis iam q
falsa est opinio vestra. Dicebatis eniz q
non irascitur deus. Et ecce tot preconia
scripturarũ clamãt iram dei ab omnib⁹
esse timendam. ¶ Tertia ratio quare a
multis nõ timet ira dei. d's diuturne ex-
pectationis. Consueuit eqdem deus p
pter longanimitatem suam sufferre pec
catores iniquos per tempora longa: vt
sic per dulcedinem eius attrahantur ad
penitentiam. Sed inde multi sumũt au
daciam ꝛ deteriores facti iram dei non
existimant. Verũtamẽ vt ait Hiero. in
expositione Hiere. quãto maior est nu-
merus temporũ qbus obliuiscimur deũ
tanto maior est pena pcti qd nec lõgitu-
dine temporũ potuerit edomari.

¶ Qd terribilis est ira dei eo q seuit in
paruulos ꝛ in iustos atqꝫ orones sup-
plicantiũ spernit ꝛ abhominabitur.

Capłm. ij.

s Ecundũ myſteriũ cõtemplãdũ
de ira dei dicit̃ terribilitas. Cõ/
ſiderãdum nãq3 eſt ꝙ cũ iraſcit
deus. ⁊ ꝓuocat̃ etiam ad tꝑaliter flagel/
landũ homines ſibi rebelles: ſeuerus ẽ
⁊ terribilis valde maxie pp tria. ¶ Pri
mo pp puuloꝝ punitionẽ. ¶ Scdo pp
iuſtoꝝ afflictionẽ. ¶ Tertio pp oronu3
deteſtationẽ. ¶ Prio de⁹ irat⁹ eſt terri/
bilis pp puuloꝝ punitionẽ. Punit nãq3
puulos pueros ⁊ inocẽtes pp pctã parẽ
tũ. Perierũt nempe ⁊ ſuffocati ſunt in
diluuio oẽs ĩfantes ⁊ puuli quotquot re
periebant̃ in mũdo. Aduſti ſunt in ſo/
domis ⁊ icendio cõcremati oẽs q erant
in vteris matrũ ⁊ q ſugebãt vbera. Et tñ
ſepius vexat̃ mũdus aut fame aut peſti/
lentia aut qualibet alia aduerſitate: que
nõ niſi ꝓpter peccata veniũt. paruuli q
ea nõ commiſerũt puniũtur pro illis O
formidabilis dei iuſtitia. o tremẽda dei
iracũdia cur eos q te nõ leſerũt extermi
nas? paruulos cur tam acriter punis? ⁊
rñdebit tibi protinus ꝙ propter peccata
parentum. Sed hic oritur dubiu3. Utrꝝ
filij ꝓpter peccata parẽtum puniri poſ/
ſint. Et videtur ꝙ non. Nam per Ezec.
xviij. c. deus dixit. Filius nõ portabit ini/
qtatem patris. ⁊ pater nõ portabit iniq/
tatem filij. iuſtitia iuſti ſuper eum erit ⁊
impietas impij erit ſuper eum. Et extra
de his que fiũt a maiori parte capituli. c
Queſiuit in glo. dicit̃. Peccata ſuos de
bent tenere auctores. Et idem. C. d̃ pe/
nis. l. ſancimus. ⁊. C. ne vxor ꝓ marito. l.
ob maritoꝝ. ⁊. xi. q. iii. c. illud. ⁊ de ſen.
ex. c. a romana. §. vlti. ⁊. lvi. di. c. ſatis. Et
Aug. ait. i. q. iiij. c. nullius. Nullius cri/
men maculat neſciẽte3. Ad h̄ facit ibidẽ
c. placuit. ⁊. c iudei. Sed ↄtra arguitur
q2 Exo. xx. deus dixit. Ego ſum dñs de⁹
tuus fortis zelotes viſitans iniqtate3 pa
trum in filijs in tertiam ⁊ quartam ge/
neratõem coꝝ qui oderũt me. Ad ide3
facit. c. vrgentes. extra de hereticis ⁊ idẽ
habetur extra de filijs preſ. nõ ordinan/
dis. c. i. c. ad preſentiam. c. preſentium. c.
conque rente. ⁊. c. quoniam. ⁊. i. q. iiij. §
item. dicit̃. Cham peccãte Chanaã fili⁹
ei⁹ maledicit̃. Rñdet dñs Boñ. di. xxx/
iij. ſecũdi li. ꝙ duplex ẽ punitio. vna eter
na alia tꝑalis. Filij nõ puniũtur ꝓ pctõ
parẽtum pena eterna. Unde Anſel. de
conceptu virginali dicit ꝙ paruuli non
damnãtur ꝓ culpa. Ade tñ: ſ3 ꝓ culpa
ꝓpria quã habent. licet non habeant eã
agendo: ſed contrahendo. Puniũt̃ tñ
filij pro peccato parẽtũ pena tꝑali eo ꝙ
filij ſunt aliqd patris. Et hoc patet ꝑ ſa/
cram ſcripturam in pluribus exemplis
Ideo dicit Grego. i. q. iiij. c. paruulos.
Paruulos ſodomitaꝝ non excuſauit
ignorantia quin pro paterno ſcelere cele
ſti igne conſumerentur. Sed hoc igne
pena illis diminuta eſt quibus ſucceſſio
paterni ſceleris eſt adempta. Pariter
etiam demonſtratum eſt peccatis parẽ
tum paruulos aliquando corꝑaliter fla
gellari. ¶ Secundo deus iratus eſt ter
ribilis propter iuſtorum afflictionem.
Affligit etiam ⁊ ſepe bonos cum malis.
Sed dubitatur hic. Utrum poſſit eſſe ĩ
aliquo pena ſine culpa. Et videtur ꝙ ñ
q2 Hiero. ait. Quicquid patimur pecca
ta noſtra meruerũt. ⁊ Grego. d. in colle
cta. Nulla eis nocebit aduerſitas ſi nul
la dominetur iniquitas. Sed contra eſt
illud Job. xvij. Non peccaui ⁊ in amari
tudinibus morat̃ oculus me⁹. Et Joã.
ix. Quis peccauit hic aut parentes eius
vt cecus naſceretur? Et reſpondit xp̄us.
Neq3 hic peccauit neq3 parentes eius.
Et exponit Augu. ꝙ hoc nõ dicitur: q2
non peccauerit: ſed q2 cecitas non erat
pena peccati. Preterea pro peccato ori
ginali nõ meretur quis niſi ſemel mori.
Sed Lazarus non tñ fuit mortuus ſe
mel: ſed bis. ergo videt̃ ꝙ aut mors pri/
ma aut ſcda fuerit ei abſq3 merito pcti ĩ
flicta. Item xp̄s nullũ habuit peccatũ:
⁊ tamen in eo fuit pena. Rñdet Boñ.
di. xxxvi. ſecũdi li. ꝙ malũ pene duplici/
ter poteſt ordiari. Uno modo ad malũ
culpe qd̃ puniẽdo ordinat. Alio modo
in comparatione ad bonum quod de⁹
elicit ex illa pena. Si ergo aliqua pena

infligatur cuius ordinatio principaliter consistat in compatione ad malū culpe puniendum necesse est aliquam culpaʒ precessisse: nec tm̄ precessisse: sed etiam aliq̊ modo cōicari inseparabiliter. Pena eni aut est directe ordinata ad puniendum: aut est ordinata principaliter ad malū excludēdū. Primo mō est pena infernalis. Scdo mō est pena purgatoria Primo modo pena requirit presentiaʒ culpe Scdm deformitatem ⁊ maculam Scdo modo requirit culpe presentiam ſm reatū ⁊ sequelam. Si auteʒ pena infligatur principaliter ꝓpter ordinē queʒ habet ad bonū quod inde elicitur. Aut ergo propter bonū ꝓpriū: aut ꝓpter alienū. Si ꝓpter bonū propriū: sic requirit ꝙ in subiecto illo aliquādo fuerit culpa ⁊ ꝙ possit esse de futuro. Si aūt propter bonū alienum: sic sufficit pene vt fuerit culpa in alio q̄ȝ in eo qui punitur in eo videlicet pro quo pena illa sustinetur. p quem modū fuit in xp̄o cuius mors et passio ordinata erat ad rediniendū genus humanū ⁊ liberandū ⁊ reparandū a lapsu in quē ceciderat ex pctō primi parētis. Et sic patet ꝙ oīs pena aliquo modo respicit culpam: Sed quedam vt presentē in se vtpote pena infernalis. Quedam vt preteritā in se: sed presentem in reatu ⁊ sequela. sicut pena purgatoria. Quedam v̄o solū vt preteritā ⁊ hoc in eoꝗ punit. Et sic est omnis pena iustoꝝ excepto xp̄o. Quedā v̄o respicit culpaȝ nō in se: sed i alio. sicut i xp̄o. Pōt etiā pena ordinari ad bonū qđ inde elicitur Et sic pōt esse in aliquo sine culpa talis pene meritoria: qa illud malū pene recompensat p maius bonū qđ inde elicit sicut patet in ceco nato. in Job. in Lazaro. in Tobia: ⁊ i quolibet Viro iusto. hec Boñ. Alex. autem in. iij. summe allegando Joā. Dama. dicit. Concedit deus iustum incidere in calamitates propter multas causas. Prima est vt eam que in ipso latet virtutē alijs manifestam faciat. vt Job. i. Secunda est vt non ex recta conscientia cadat per superbiam

vt in Paulo. ij. Corin. xij. Tertia vt alij erudiant. vt i Lazaro ⁊ diuite Luc. xvij. Quarta ꝓpter gloriā dei. vt in ceco nato Joā. ix. Quinta ꝓpter zelum alterius siue imitationē. vt gloria eius q passus ē magnificata in pugna alijs passio fiat spes future vite vt in martyrib⁹ ad He. xi. c. Propterea dicit Aug. li. i. de ci. dei c. viij. Hec cū ita sint: boni ⁊ mali parit afflicti sūt. nō ideo ipsi distincti nō sunt quia distictū nō est qđ vtriqȝ ꝑpessi sūt. Manet eni dissimilitudo passoꝝ etiā i similitudine passionū. Et licȝ sub eodeȝ tormento non est idem virtus ⁊ vitium Nam sicut sub vno igne aurum rutilat palea fumat. ⁊ sub eadem tritura stipule cōminuūtur: frumenta purgant. nec ideo cū oleo amurcha confunditur qa eodem preli pōdere exprimitur: ita vna eademqȝ vis irruens bonos ꝓbat: purificat: eliquat. malos damnat: vastat ⁊ exterminat. Vñ in eadem afflictione mali deuȝ detestantur atqȝ blasphemāt. boni autem precant ⁊ laudant. Tertio de⁹ iratus est terribilis eo ꝙ qñ post diuturnam expectationeȝ ꝓuocat ad iracūdiā nō exaudit obstinatorū voces peccatorum prout plene diximus i sermone de impedimentis orationis.

¶ Qō cognoscit ira dei propinqua: tuȝ cum quia peccata sunt consūmata: tum cum peccatores sunt obstinati: tum cuȝ illā ꝓphete ⁊ amici dei ꝓnunciant ⁊ cōminātur. Caplm. iij.

t Ertiū mysteriū contemplandū de ira dei dicitur propinquitas Quis enim nesciamus certitudinaliter quando ꝓpinqua sit ira dei ad flagellandum peccatores: possumus tm̄ id cognoscere ex coniectura signorum Sūt aūt de hoc tria principalia signa Primū pctōrū consūmatio. Secundū populorum obstinatio. Tertiū ꝓpharū annunciatio. Primum signum ad cognoscendū seu timendū ne ꝓpinqua sit ira dei est pctōrū cōsūmatio. Quando t ꝯsūmata sūt pctā ⁊ impleta est mensura

Possūt aūt notari septē signa cōsūma/tionis peccatorū: qb⁹ signis adimpletis nihil aliud nobis expectandū ⁊ timen/dū est q̄z ira vindicta flagellum ⁊ vltio diuina. Primū est horribilitas pctōꝝ multoꝝ. Scōm multitudo peccantium Tertiū impunitas manifestoꝝ scelerum Quartū aiaduersio i pctis. Quintū affe ctio ad scelera. Sextū studiū peccandi Septimū longa pseuerantia i peccatis. Has ɔditiōes explicāt Geñ. vi. c. Pria cōditio seu pmū signū: qa in mūdo tpe diluuij erāt magna pctā ⁊ horrenda ni/mis ppterea dr̄ videns aūt deus q̄ multa malitia: Qd̄ v̄bū manifeste oñdit hori bilitatē ⁊ turpitudinē multoꝝ pctōrum Scdo cōmuniter homines talia ppetra bant, ppterea subdit: hominū. Tertio in sup pctā illa inuerecūde ⁊ impune fie/bant. ideo subiunctū est: esset in terra. i. manifesta erāt ⁊ impunita. Quarto fie/bāt peccata tota mētis animaduersiōe. ideo additur: ⁊ cuncta cogitatio. s. non partim nō diuisim: sed i malis integra ⁊ ɔiuncta. Quito, fiebāt tota cordis affe ctione. ideo subditur: cordis. Sexto ppe trabantur toto studio. ideo subdit: inten ta esset ad malum. Septimo fiebāt pse uerāter. propt ea additur: omni tēpore. Timeo satis ne hec signa verificentur in nobis. Tempoꝛ nāq̄ isto nefandissima scelera committi solent: nec a paucis: s; a multis. neq̄ puniuntur aut corrigunt: quoniam illi ad quos spectat corrigere uel punire deteriores sunt alijs. Et non est veritas non iusticia neq̄ rectitudo in filijs hominū. Fiūt peccata cū animad uersione mentis cum oī affectione stu/dio ac pseuerantia. O fatui populi cur/non timetis? Cur nō expauescitis? Cur ad penitentiam redire negligitis? Audite psal. dicentem. Nisi ɔuersi fueritis gla/dium suū vibrauit arcū suū tetendit et parauit illū. ¶ Secūdū signū ppinq tatis ire dei dicit popuꝛlorum obstinatio. Quādocūq̄ populi pctōres obstinant ⁊ obdurāt in corde non moti beneficijs dei nō cōminationib⁹ nō pdicationib⁹ nō signis non deniq̄ vllo alio modo: si gnū forte est q̄ ppe est eis flagellū dei. Est de hoc exemplū obstinatissimi ppl'i iudeoꝝ quē deus deleuit pter obstina tionē istā. Nam p⁹ multa mala a iudeis ppetrata xp̄s viuens in carne in medio ipsorū vocauit eos ad pniam vita mira culis ⁊ doctrina. Ipsi vero noluerūt au dire ipsum. In dñica aūt oliuarū cū in/troisset hierosolymā. vt dr̄ Luce. xviij. c. Uidens ciuitatē fleuit sup illā dicens: O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ciui/tas digna. plena ppl'o. affluens diuitijs ⁊ abundans pctis. Uenient dies in te ⁊ circundabunt te inimici tui vallo ⁊ circū dabūt te: ⁊ coāgustabūt te vndiq̄ ⁊ i ter ram psternēt te ⁊ filios tuos q i te sūt. ⁊ nō relinquēt in te lapidē sup lapidē co q̄ nō cognoueris temp⁹ visitatiōis tue. Propterea dic̄ Hiero. i qōnib⁹ ad hel bidiā. In tantū autē hierusalem amauit dñs vt fleret eā ⁊ plangeret ⁊ pendens i cruce loqueretur: Pater ignosce eis q2 nesciūt qd faciunt. Itaq̄ impetrauit qd̄ petierat ⁊ datum est eis temp⁹ pnie vsq̄ ad. xxxxij. annū. Post qd̄ pseuerantib⁹ in blasphemia egressi sūt duo vrsi de sil uis romanoꝝ Uespasianus ⁊ Tit⁹ ⁊ eos interfecerunt atq̄ lacerauerunt. hec ille Die autem qua crucifixus est ihs dei fi lius conuersus ad mulieres que plan/gebant ⁊ lamentabant eum dixit. Filie hierusalem nolite flere sup me: sed super vos ipsas flete ⁊ sup filios vestros: quia venient dies in quibus dicetis: Beate steriles que nō genuerūt: ⁊ vbera q̄ non lactauerūt. O saxea. o lapidea. o adamā tina iudeoꝝ corda. Nec verbis xp̄i cre/diderunt nec susceperunt testimonium aplōrū: qui magna virtute pdicabāt re/surrectionē magistri sui: s; in dies cru deliores facti persequebantur ecclesiā lapidauerunt Stephanum. interfece/runt Jacobum iustum. ⁊ Paulo con/uerso miraculose ac ceteris predicātib⁹ xp̄m impijssime restiterūt. Uoluit tamē de⁹ anq̄z iraz suā inferret i eos terroꝛib⁹ ⁊ signis celi illos ad penitentiā vocare.

Et vt meminit Josephus in libris d̕ bel
lo iudaico. ⁊ Eusebius in historia eccle/
siastica. ⁊ Policrat⁹ in libro de nugis
curialium. Stella q̄dam sub forma gla
dij stare visa est: quasi immens desuper
ciuitati. Cometes exicialibus flāmis ꝑ
totū ānum visus est ardere. Luna ecli/
psim ꝑ duodecim noctes passa est cōti
nuas: cū die festi plurimi conuenissent
octaua die mensis aplis noctis tpe ho/
ra nona tantus fulgor luminis araꝫ tem
plum circūdedit: vt dies clarissimus vi
deretur: mansitqꝫ spacio hore dimidie.
hoc qdem ignaris ꝓspeꝝ visum est: sꝫ
ꝓbos peritosqꝫ doctores portētū exicia
le nō latuit. Janua tēpli q̄ erat ad orien/
tem cū esset ere solido induta tanti pon/
deris ꝙ vix a viginti viris sūmo cona/
tu impellentib⁹ clauderet. repente hora
noctis sexta ꝑ seipsam apta est q̄q̄ fer/
reis vectibus teneret. Die. xxi. mai ꝓpe
occasum solis: visi sunt currus ⁊ quadri
ge in oēm regionem ꝑ aerem ferri ⁊ ar/
matoꝝ cohortes nubib⁹ cōmisceri. In
nocte penth. sacerdotes ingressi tēplum
ad diuina officia celebranda: ꝓmo sen/
serunt quosdam strepitus: ⁊ paulo post
audierūt voces clamantes: Discedam⁹
ab his sedibus. Ante quartū annū bel/
li in die festi tabernaculoꝝ: qdā rusticus
⁊ plebeus Jesus noīe: filius Ananie re
pente clamare cepit: Vox ab oriēte vox
ab occidente. vox a quattuor vētis: vox
suꝑ hierosolymā ⁊ templū. vox suꝑ spō
sos ⁊ sponsas. vox suꝑ vniuersum popu
lum. Sicqꝫ idesinenter die ac nocte cla
mabat ꝑ vicos ⁊ plateas discurrendo. ⁊
flagellatus ac ꝑcussus etiam ante iudicē
flagris vsqꝫ ad ossa laceratus vt taceret:
ipse quolibet die cum eiulatu semper il/
lud replicabat addens: Ve hierosoly/
mis. Ve masculis ⁊ femellis. Nec vnq̄
in tot ꝓdigijs atqꝫ signis ille dure ceru
cis populus errores suos corrigere vo/
luit. Ob quā obstinationē altissim⁹ deus
in illos iram suam effudit. O quis expli
cet sine singultib⁹? Quis audiat sine la/
chrimis? Quis consideret sine timore

ciuitatis hierosolymitane excidium ⁊ de
solationem? Refert nāqꝫ Josephus in
vi. libro de bello iudaico. ꝙ Titus ⁊ Ve
spasianus cum exercitu validissimo a
romanis missi in die solēni pasce: quaꝫ
do etiam ex circūiacentibus locis inu/
merabilis populus iuerat hierosolymā
ciuitatem obsederunt fecerūtqꝫ in cir/
cuitu vallū munitissimū. ita vt nullus ci
uitatem exiens illud pertransire posset.
Ob quam cām in breui ciuitas fame ce
pit vrgeri: tantūqꝫ inualuit penuria reꝝ
ꝙ ꝓpter famē hec que referam dicit Jo
sephus fuisse mala secuta. ¶ Prio ꝙ
ꝑdones ꝑ ciuitatem discurrentes vi in/
trabāt domos ⁊ rapiebant si qd ibi inue
nissent cōmestibile. ¶ Scdo ꝙ filij ex
ore parētum ⁊ ecōuerso violēter stricto
gutture masticatū cibum extrahebant ⁊
velut rabidi comedebant. ¶ Tertio ꝙ
ēt fimū boum aliaqꝫ vilissima sūpserunt
in cibū. ¶ Quarto ꝙ multi ꝯtēdebant
exire vt herbas colligerēt. ⁊ capiebant a
romanis: ⁊ tātus numerus fuit captiuo/
rū vt tute custodiri non possent. quapro
pter statutum fuit vt euulsis eoꝝ oculis
aut amputatis illoꝝ manibus compelle
rent sic ad ciuitatē redire. ¶ Quinto ꝙ
q̄plures diuites ne iocalia sua ꝑuenirēt
ad manus romanoꝝ: quos verisimiliter
credebāt ciuitatē debellaturos illa deglu
tiuerūt. Cui⁹ rei fama cū deuenisset ad
aures romanorum: cōmouit eos vt exi
stimarent captiuos iudeos quos tene/
bant gēmas in ventre adhuc retinere.
Quare vna nocte duoꝝ milia patefacta
sunt viscera. ¶ Sexto ꝙ multi formosi
iuuenes in via in plateis publicis in pro
prijs domibus fame afflicti improuisa
morte cadebant. ¶ Septimo ꝙ inuen
te sunt mulieres q̄ filios ꝓprios comede
rūt. Vn̄ refert Josephus de q̄dā. ꝙ cuꝫ
nō haberet ad comedendū. lactentē fi/
liū in manibus tenēs dixit: Infelicis ma
tris infelicior fili in bello in fame i dire/
ptione cui te reseruabo? Veni ergo nunc
O mi nate esto cibus matri predonibus
furor seculis fabula. Et his dictis filiuꝫ

iugulauit ⁊ coxit. ⁊ dimidiũ comedens
ptem alteram occultauit. Et ecce cõfe-
stim predones odorẽ carnis cocte sentiẽ
tes in domũ irruũt. ⁊ nisi carnem ꝑ dat
mortem minant. Tũc illa detegens isan
tis membra: Ecce inqt vobis partẽ op-
timã reseruaui. At illos ꝯtantus horror i
uasit qꝫ nec loq potuerunt. Et illa meus
est inquit hic filius: meum est peccatũ.
securi edite qꝛ prior ego comedi quem
genui. Illi vero tremẽtes ⁊ territi discess-
serunt. O quot erant in ciuitate illa ama
ra spectacula: vbi videbantur quottidie
tot morientes. O quot infantes ⁊ pueri
extendentes manuz ad vbera matrum
⁊ panem petentes ad pedes illarũ mor-
tui deficiebant. O quot erant ibi flebiles
voces. quot lamẽta. quot singultus: quot
gemitus ⁊ suspiria. Clauserat eis deus ⁊
strinxerat venam misericordie sue. Tã-
dem post bienniũ capta fuit ciuitas ⁊ in
predam data: ⁊ muri ⁊ edificia quelibet
solo equata. ⁊ vt Josephus refert decies
centena milia iudeoꝝ fame ⁊ gladio pe-
rierunt: ⁊ nouez milia vendita fuerunt.
O si possem in talem ascendere specu-
lam: de qua omnem italiam cernerem
omnesqꝫ meã vocez possent audire: pro
fecto clamarẽ. O italia plange. o italia ti
me. o italia caue ne ꝓpter obstinationez
tuam in te deseuiat ira dei. Vocauit ipse
te multis annis: dotauit amplis bene-
ficijs. Misit ad te ꝑdicatores suos. Ter
ruit te signis ⁊ ꝓdigijs. Sẽsisti terremo
tus pestilentias ⁊ temporꝝ sterilem con-
ditionem: Cõminatus ẽ tibi deus? Sic.
Certe hoc fecit vt te induceret ad peni-
tentiam. Et tu in dies durior efficeris in
peccatis ⁊ malitia perseuerando. Fiunt
iam vbiqꝫ vsure publice. Omnia fedata
sunt spurcissimis vitijs carnis ⁊ ignomi
niose sodomie. Superbia pomparum
iam occupauit omnes ciuitates ⁊ terras.
Blasphemie dei periuria mendacia in-
iustitie violentie oppressiones pauperũ:
⁊ similia superabundant. O italia deco
ra. o regio diuitijs plena. Noli contem-
nere deum. noli exacerbare maiestatem
eius. ¶ Tertium signũ ꝓpinquitatis ire
dei dr ꝓphetaꝝ annũciatio. Cognosci-
mus ꝓpinquã dei iram: quãdo ꝑ ꝓphas
suos deꝰ illam ꝓnũciat. Diebꝰ aũt istis
multa dicũtur ꝓnũciata ꝑ scãm Brigi-
dam que spiritu claruit ꝓphetico: ꝑ san
ctum Methodiuz: ⁊ ꝑ nõnullos alios.
Ego autẽ qui dicta ipsorum etiam origi
naliter legi cũ illa clare non intelligam
nõ audeo quicqꝫ temere diffinire. Hor
tor tamen omnes populos vt cessent a
via sua mala: ne forte si in illa ꝑseuerauе
rint repente superueniat ira ⁊ indigna-
tio dei: a qua ipse nos liberet qui est be-
nedictus ⁊ laudabilis per infinita secu-
la seculoꝝ. Amen.

¶ Dominica tertia ĩ quadragesima in
fra diem. de vitio ⁊ peccato discordie qꝺ
nullo pacto stare põt cuz veritate pnie:
ob qꝺ penitẽtes ab illo sibi maxime ca-
uere debent. Sermo. xxxix.

Omne re-
gnũ in seipsum diui-
sum desolabitur: ⁊ do
mus supra domum
cadet. Verba sunt re-
demptoris nostri ori
ginaliter Luce. xi. c. ⁊ in euangelio pre-
sentis dominice. Non potuit efficatius
aut clarius explicari qꝫ pernitiosum sit
maluz aut graue discordia damnata qꝫ
in verbis domini nostri iesu christi que
dixit contra phariseos. Et licet sua fuis-
set intentio ostendere demones cõcor-
des esse ad omnem malitiã hominũqꝫ
ꝑditionez: verũtamẽ nos intelligimus
dissensiones quelibet regna validissime
exterminare. Ad hoc aũt astutus diabo
lus innititur: vt caritate abiecta cum di-
scordijs odijs ⁊ dissensionibus deuz oĩ-
potentem offendamus. Ea propter pro
vtilitate penitentiũ in ꝑsenti sermone cõ
tra discordie vitium stilum nostrum
exacuemus: quoniaz redemptor noster
amarum illius effectum qui est regno-

rā desolatio aperuit in verbis allegatis in themate: in qb⁹ de discordia tria mysteria erūt declaranda. videlicet.
Primū dicit originatio.
Secundū distinctio.
Tertiū offensio.
¶ Qd tres pñt esse radices vel originales cause dannabilis discordie. vanagloria videlicet: auaricia: vel stultitia siue leuitas. Capitm .i.

Primū mysteriū declarandū de discordia dicit originatio. in quo videndū est q̄ sūt discordie originales cause. Et assignari pñt tres cause. Pria dr vanaglia. Scda dr auaricia Tertia dr stultitia. ¶ Pria cā discordie dr vanaglia. s3 eni Gre. xxxij. moral. discordia est vaneglie filia. Nam vt dicit Tho. sa se. q. xxxvij. discordia importat quādā disgregationē volūtatū: inq̄tum s. volūtas vni⁹ stat in vno: et volūtas alterius stat in altero. Qd autem volūtas alicui⁹ in proprio sistat: prouenit ex hoc q aliquis ea que sunt sua prefert his q̄ sūt alioꝝ. Qd cū inordinate fit: pertinet ad inanē gloriā et ad supbiam. Et s3 circūstantias pōt eē pctm̄ mortale aut veniale. ¶ Sed aliqs poss3 arguere q discordia nō ē pctm̄ Nam Act. xxij. paulus posuit discordiam inter phariseos et saduceos: qd non fecisset si fuisset pctm̄ Itē dicit Act. xv. Facta ē dissensio inter Paulū et Barnabā3. Sed Tho. rn̄det ad primū. q causare discordiā p quam tollit mala ɔcordia est laudabile. et hoc modo fecit Paulus. Xp̄s etiā de seipso dicit Math. x. c. Nō veni pacē mittere sed gladiū. ¶ Ad secūdū dicit Tho. q discordia q̄ fuit iter Paulū et Barnabā fuit per accidens et non per se. Uterq3 eni intendebat bonū. sed vni videbat h̄ esse bonū. alij aliud. quod ad humanū defectū ptinebat. nec erat talis ɔtrouersia in his q̄ sūt de necessitate salut. S3 h̄ orit vnū dubiū. vtrū auditores diuersoꝝ magistrorū tenētiū diuersas opiones excusent a pctō si opiones suoꝝ mgroꝝ tenent qñ nō sūt bone. Et rn̄det Thoā quodlibetis. q si diuerse opiniones doctorū sacre scripture nō sūt ɔtra fidem vel bonos mores: absq3 periculo auditores vtrāq3 opinionē sequi pñt: Sicut varia fuit opinio inter Aug. et Hieroni. de obseruatiōe legaliū añ diuulgationem euangelij. In illis vo q̄ ptinent ad fidem vel bonos mores: nullus excusatur si seq̄t erroneā opinionē alicui⁹ magistri in talib⁹ eni ignorantia non excusat. Alioqn imunes a pctō fuissent qui secuti sunt opinionem Arrij Nestorij et alioꝝ heresiarcharū. Nec possūt excusationē habere. ppter simplicitatem si in talib⁹ opinionē erroneā sequant. In talibus nāq3 dubijs nō ē de facili ɔstād⁹ assensus: sed potius vt dicit Aug. in. iij. de doctrina xp̄iana. consulere qs debet regulam fidei quā de scripturarum planiorib⁹ locis et ecclesie auctoritate percepit: Qui ergo assentit opinioni alicui⁹ magistri contra manifestum scripture testimonium siue contra illud quod publice tenet s̄m ecclesie auctoritatem nō potest a vitio erroris excusari. Concordat Monaldus et Hosti. Aliqua tamē sūt que aliquando fuerunt in varia opinione doctorū añq̄ p ecclīam fieret determinatio. Et p illo tpe potuerūt excusari qui vnam vel contrariam tenebant S3 postq̄ determinatū ē p ecclesiam et firmata altera earū hereticū esset contrariū sentire. sicut est exemplū de paupertate xp̄i: de qua ante Johem. xxij. erāt varie et contrarie opiniones. vtrū xp̄us cum aplīs habuit aliqd in cōi. Sed determinatū fuit p ipsū Johem. xxij. imo p ecclīa3 q habuit eo q Jo. iiij. dicitur Discipuli eius abierunt in ciuitatem vt cibos emerent. Et Jo. xij. de Juda dicit Fur erat et loculos habens ea q̄ mittebant portabat. Et hoc ipsū dicitur. xij. q. i. c habebat. Qui ergo ɔtrariū assereret ptinacit heretic⁹ haberet. Addit Host. q qñ sunt diuersa iura et opiniones. s. nec contra deum nec bonos mores: humanior sententia est preferenda ceteris paribus. extra de transactio. c. si alias

Standum est ei que meliori innitit rõni. di. xx. §. i. ꝛ extra de ferijs. c. capellanus. Adde etiã ꝙ in his que cõcernunt forũ ꝯscie in dubijs tutioꝛ via est eligenda. extra de sponsalibus. c. iuuenis Nec tamen de facili cõtraria opinio est repro banda. ¶ Secũda causa discordie dicitur auaritia. Inquit seneca. in libro. de iiij. virtutibus. Quietissime viuerẽt homines sup terrã si hec duo ꝓnoia tollerent meũ ꝛ tuũ. Et Plato in Phedro ne Propter pecũiaꝝ possessionẽ vniuer sa bella nobis fiunt. Et Salustius in cati linario. Imperij ꝛ diuitiaꝝ causa bella atqꝫ certamina oĩa inter mortales sũt. Et Lucan⁹ li. iij. Certamen mouistis opes Uidem⁹ ꝯ p experientiã oĩ die: qñ ꝓpter auariciã filius discordat a patre: frater a fratre ꝛ amicus ab amico. ¶ Tertia cau sa discordie dicitur stultitia. Sunt nãqꝫ multi stulti ꝛ leues qui oĩa credunt que a susurronibus eis dicunt. Susurratio siquidẽ aptissimũ ẽ instrumentuꝫ ad dis cordias seminãdas. ꝓpterea dixit sapiẽs ꝓv. xxvi. Cũ defecerint ligna extinguet ignis: ꝛ susurrone subtracto iurgia conquiescũt. Et Ecc. xxviij. c. Susurro ꝛ bilinguis maledictus. Multos enim tur bauit pacem habentes. Lingua tertia multos cõmouit: ꝛ dispsit illos de gente in Gentem. ciuitates muratas diuitum destruxit: ꝛ domos magnatorũ effodit: virtutes populoꝝ concidit: ꝛ gentes for tes dissoluit: mulieres viratas eiecit Et priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illã nõ habebit requiem. nec habebit amicum ĩ quo requiescat. Flagelli plaga liuorẽ facit plaga aũt lingue cõminuet ossa. hec ibi. Quisnã sufficeret enumera re discordias q̃ exorte sũt inter ciues iter vicinos inter dños inter populos inter vxorem ꝛ virũ inter fratrẽ ꝛ fratrẽ ꝓpter susurrantes. O lingua ignita: O lingua venenata: O lingua immanioꝛ ꝛ crude lioꝛ omni fera pestifera: Tu lingua susurronũ instrumentũ es diaboli. tu illi⁹ sagitta vulnerans: Tu eius acutissimus ensis. Propterea susurratio ponit inter grauia pctã que execratur deus. ꝺ quib⁹ sapiens dicit ꝓv. vi. c. Sex sunt que odit dñs. ꝛ septimũ detestat aĩa eius. oculos sublimes. linguã mendacẽ manus effũdentes inoxiũ sanguinẽ: coꝛ machinans cogitatiões pessimas. pedes veloces ad currendũ in maluꝫ ꝓferentẽ mendacia testem fallacem: ꝛ eum qui seminat iter fratres discordiaꝫ. Sed culpabiles adhuc sunt illi qui a susurrantibus sibi caue re aut nesciunt aut nolunt.

¶ Qꝺ triplex ẽ discordia dãnabilis: scis matice prauitatis: ciuilis parcialitatis ꝛ importabilis societatis. Capl'm. ij.

Secundũ mysteriũ declarandũ de discordia dicitur distinctio. di stinguit enim triplex discordia dãnabilis ꝛ piculosa. videlꝫ. Prima est scismatice prauitatis. Scḋa ciuilis pcialitaƚ. Tertia ipoꝛtabilis societaƚ. ¶ Pri ma discordia est scismatice prauitatis. Est aũt scisma vitium quo quis summo põtifici subesse recusat ꝛ mẽbris ecclesie sbiectis cõicare nõ vult. Scisma sigdeꝫ grecũ est nomẽ. qꝺ latine scissurã sonat vt dicit. xxiiij. q. i. c. scisma. Est aũt pctm̃ moꝛtale: qꝛ ꝯtrariat caritati ecclesiastice vnitatis. Est autem dr̃ia inter heresim ꝛ scisma: quia heresis opponitur directe ꝛ ꝑ se fidei: vt. d. Tho. ßa ße. q. xxxviiij. ꝛ scisma ꝑ se opponit eccl'iastice vnitaƚ ca ritati. vnde Hiero. xxiij. q. i. c. iter scisma Inter scisma ꝛ heresiꝫ h̃ arbitroꝛ iteresse ꝙ hr̃sis ꝑuersũ dogma habet. scisma ãt ab eccl'ia separat. Contra scismaticos di citur. in. c. i. ꝺ sũma tri. ꝛ fide catho. vna est fideliũ vniuersalis ecclesia extra quã nullus oĩo saluat. Et. xxiiij. q. i. c. loquit. Cyprianus ait. Loquit dñs ad Petruꝫ Ego dico tibi qa tu es Petrus ꝛ super hãc petrã edificabo ecclesiam meã. sup vnum edificat eccl'iam. Et ꝗuis apl'is oĩbus post resurrectionẽ suã pareꝰptãteꝫ tribuat ꝛ dicat: Sicut misit me pater ꝛ ego mitto vos: Accipite spm̃ sanctum: tñ vt vnitatẽ manifestaret vnitatis eiusdem originem ab vno incipientẽ sua au ctoritate disposuit. Ad idẽ est. c. alienus.

c.omnibꝰ.c.quoniā vetus.ꝑfata cauſa.⁊
queſtione.Sed hic oꝛit̃ vnuʒ dubium.
Quid cum duo vel plures ſūt i in ecclia
gerentes ſe pꝛo papa.⁊ quilibʒ hoꝛū hʒ
ſuā ſequelā.Quis coꝝ dicet ſciſmaticus
cū ſuiſ ſequacibꝰ.Rn̄deo aut cōſtat aut
communiter tenetur ꝙ quilibet eoꝛum
intruſus eſt.i.nō canonice electus. Aut
conſtat vnū eoꝛū canonice ⁊ rite electū
videlicet a duabꝰ partibus cardinaliū ⁊
ſine violentia.⁊ poſtea alius ſuperindu
ctus.Aut dubitat̃ quis illoꝛū ſit canoni/
ce vel rite electus vnus vel alter.Et i pꝛi
mo caſu nullus eoꝛū eſt papa:ſʒ qlibet
eoꝛum ſciſmaticus cum his qui ſcienter
ſequūt̃ ipſū:⁊ excōicati ſūt ipſo facto ex̃
ꝺ elec.c.licet.Si de hoc loqtur.c.ſi duo
lxxix.diſtin.vbi dicit̃.Si duo foꝛte ꝯ fas
temeritate concertantiū fuerint oꝛdina
ti in ſūmos pontifices nullū ex eis futu/
rum ſacerdotem.i.ſūmū pontificeʒ per
mittimus.Sed illū ſolū in ſede aplica ꝑ
manſurū cenſemus queʒ ex numero cle
ricoꝛum.i.cardinaliū noua oꝛdinatione
diuinū iudiciū ⁊ vniuerſitatis cōſenſus
elegerit.Nec obſtat ꝙ hoc ſtatuit Ho/
noꝛius auguſtus.⁊ ad imꝑatoꝛē non ſpe
ctat ſtatuere aliquid de electionibꝰ ecclie
ſicut nec de rebus alijs eccleſiaſticis.vt.
xcvi.di.c.bene.qa vt dicit̃ in glo.in pꝛe/
fato.c.Si duo Honoꝛius fecit illud ro
gatu eccleſie.⁊ eccleſia appꝛobauit.ideo
rōne approbationis ſtatutum illud valʒ
quaſi feciſſet eccleſia.Quando ergo cō
ſtat nullū eoꝛū canonice electū.vt qꝛ nō
a cardinalibus:ſed ab alijs:in quo caſu
loquit̃.c.ſi quis ex epiſcopis ⁊.c.ſi qs pe
cunia.lxxix.diſti.Uel ſi a cardinalibus:
non tamen a duabus partibus cardina
lium.vt in.c.licet.de elec.qui tali adhe/
ret vere ſciſmaticus eſt.⁊ per concilium
pꝛouidendū eſſet cū cardinales hmōi eſ
ſent.Alias ſi ipſi cardinales aliū elige/
rent ille eſſet verus apoſtolicꝰ.Et no.ꝙ
ex hoc ꝙ electio pape ſymoniace facta
eſſet a cardinalibus dūmodo alias rite
ceſſare nō pōt nec tolli qn ſit verꝰ papa.
Et ſimiliter quātūcū ꝙ criminoſus ⁊
irregularis eſſet electus.vt.ꝺ.glo.in.c.ſi
quis pecunia.In ſcđo caſu ſcilicet cū
conſtat vnū canonice electum.⁊ poſtea
alius ſe intrudit.ſicut Coꝛnelius papa q
Fabiano ſucceſſit ⁊ poſt eum canonice
creatum.Nouatianus quidam papā ſe
fecit.vt dicit̃.vij.q.i.c.factus eſt.⁊.c.no/
uatianus.Tunc pꝛimꝰ eſt verus papa:⁊
ſecūdus apoſtaticus ⁊ ſciſmaticus cum
ſeq̃cibus eiꝰ.Sic ſub Eugenio quarto
factum eſt ſciſma tꝑe bti Bern̄.Nā ipo
Eugenio rite electo alius intruſus ē:ſed
meritis ⁊ laboꝛe ſancti Bern̄.ſciſma illō
ablatū fuit remanēte.Eugenio in aplica
ſede.Deinde ſub Joħe xxii.factū ē aliō
ſciſma.Nam cuʒ ipſe declararet foꝛe he
reticos q aſſererēt xp̄m nihil habuiſſe i
communi etiam mobile.quidam frati/
celli nuncupati de opinione dixerunt ip/
ſū papam Joħ.hereticū cū ſucceſſoꝛibꝰ
⁊ ſeq̃cibꝰ eiꝰ ⁊ fecerūt aliū papā Piſis.
Greci aūt circa annū dn̄i nōgenteſimū
ſciſma facientes in hereſim incidert̃ de
ſpū ſcō dānatā.de ſūma trinitate ⁊ fide
catholica.c.i.li.vi.Sed reducti fuere ad
eccleſie vnitatem tempoꝛe Eugenij q̃rti
In tertio vero caſu cum dubiū eſt quis
hoꝛū duoꝛū ſit canonice electus:puta qꝛ
electio ꝑmi dicit̃ facta per metū q ꝯcadit
i conſtantē virū:Quis a duabꝰ partibus
cardinaliū poſtmodum ab eis fit electio
ſine violentia ⁊ metu quocūq; ſicut acci
dit caſus circa ānos dn̄i.1380.Nā moꝛ
tuo Grego.xi.cardinales debentes pꝛo
cedere ad electioneʒ ſucceſſoꝛis:vt dicit̃
fuerunt a romanis cōminati ꝙ occide/
rent̃ ſi non eligerent italicū aliqueʒ.Ele
gerunt igit̃ archiepiſcopū barenſē:q tūc
erat rome expꝛimentes ei ꝙ eligebāt eū
ad vitandū periculū ſe fingebant eliger̃.
Electo ergo illo qui Urbanus.vi.dictus
eſt:ille vt fertur.dixit.ꝙ ſi volebant eum
eligere voluntarie eligerent quia inten/
debat eſſe papa.Publicato igitur Ur/
bano papa ⁊ a cardinalibus ipſis ado/
rato ⁊ conſecrato de conſenſu eoꝛum ac
pꝛincipibꝰ xp̄ianitatis ac ꝑ eos ſignifica
to ꝙ canonice eſſet electꝰ.inde ad aliq̊t

mēses ipsi recesserunt ab eo: ⁊ fugien/
tes ad ciuitatem fundensem que est i pn
cipio regni: ibi elegerunt alium qui dic/
tus est. Clemens. vi. qui transtulit curiā
suam in Auinionē: illūqꝫ vnerata ē pro
papa tota francia ⁊ hispania ⁊ cathalo/
nia. Alteri vero. s. vrbano adhesit italia
alamania ⁊ vngaria: pseuerauitqꝫ hoc
pessimū scisma vltra. xxx. annos. Cū er
go hic esset dubiū ex ignorantia facti qa
exceptis cardinalib⁹ ⁊ paucis alijs tūc p/
sentib⁹: ceteri scire non poterant si talia
sic processerunt vel aliter cum diuersi
diuersimode referrent. ⁊ partiꝫ etiā igno
rantia iuris quia dubiuꝫ erat apud peri
tissimos: vtrum fuerit talis met⁹ qui ca
dere posset in constantem virum vel nō
vel etiam quia post electionem habue/
runt tempus ad recedendum: ⁊ non fe/
cerunt: immo per signa expressa osten/
derunt voluntarie ⁊ libere factā electio/
nē. In illo ergo scismate illi proprie erāt
scismatici: qui scientes factū contra iura
vel contra conscientiam faciebant ducti
amore vel odio vel cupiditate vel ambi/
tione. Alij vero excusabantur etiā adhe
rendo ei qui non erat verus papa: queꝫ
tamen ipsi credebāt verū. Et qꝫuis vna
pars excōicaret alterā: tū qui simpliciter
inherebant excusari videbant. Durante
vo illo scismate p⁹ Urbanū: successit ex
altera pte. Bonifaci⁹ nonus. Bonifacio
successit Innoc. vi. Innocentio. Greg.
xii. ex alia pte Clementi successit Bene/
dictus. xij. Sub his auteꝫ scilꝫ Grego.
xij. ex vna parte. ⁊ Benedicto ex altera
factū est aliud scisma āno domini. 1410.
Naꝫ recedentib⁹ cardinalib⁹ ab vtroqꝫ
papa: ⁊ cōuenientibus Pisis conciliuꝫ
celebrantib⁹ depositis illis duob⁹. scilicꝫ
Greg. ⁊ Bene. sub eadem videlicet rōe
quia dicebant scandaliçare facto suo pu
blico totā eccliaꝫ: cū non vellent conue
nire insimul in aliquo vno loco: vt pmi
serant ⁊ iurauerant. demum creatus est
Pisis Alexāder papa qui fuit Petrus
de candia ordinis minoruꝫ: cui successit
Joh. xxiij. bononie electus. Et cuꝫ pene
oēs reges ⁊ pncipes xpianitatꝫ dimisissent
Grego. ⁊ Bene. obedientiam dedissēt
Alexādro ⁊ successori suo: tamē adhuc
maximū dubiū erat vtrū causa propter
quā creat⁹ fuit Alex. videlꝫ. qr Grego. ⁊
Bēn. scandaliçabāt ecclesiā essꝫ vera: ni
hilomin⁹ ex qcūqꝫ triū ptiū qcunqꝫ cre
debat simpliciter suū verū papam: ⁊ nō
alios motus conscientie dictamine: pa/
ratus etiā adherere alteri si hoc sibi con
staret excusatus credit a vitio scismatis
⁊ sententijs eius. cuius signū ē: qꝛ i qua
libet obedientia erāt multi peritissimi ⁊
sancti viri. nam sub Urbano ⁊ Bonifa
cio fuit sancta Brigida ⁊ sancta Katheri
na de senis. Sub clemēte ⁊ Benedicto
ex alia parte fuit beatus Petrus de lu/
cinburgo clarus miraculis. Sub Bene
dicto etiam fuit sanctus Uincenti⁹ de or
dine predicatorū. Tandem congregato
concilio cōstantie Greg. pfatus sponte
renunciauit per Caroluꝫ de malatestis
suū in hoc pcuratorē. Joh. xxiij. fugā ar
ripuit: sed captus per inperatorē redijt ⁊
tādē depositus fuit Benedict⁹ etiaꝫ qui
nec vēire nec mittere voluit dposit⁹ fuit
vbi creatus fuit domiuus Oldo de col/
lumna cardinalis: qui fuit Martinus
papa. v. ¶ Secūda est discordia ciuilis
ptialitatis quando ciues relicto amore
cōmunis boni: cōuertentesqꝫ omnia ad
ppriū cōmodū discordant ad inuicem.
Nam vt inquit Ar. ij. polit. Ciuilitas q̄
dam cōicatio ē. Et ibidē Politica ē or/
do quidam inhabitantiū ciuitatem. Qñ
ergo ciues nō regūt sm ordinē nec sunt
coicatiui: ad dissensiones veniūt. Tales
sunt hodie quasi in omnibus ciuitatib⁹
italie tyranni quidaꝫ de quib⁹ dici potest
qd sapiēs ait puer. xxix. Oēs hoies pesti
lentes dissipant ciuitatem. Et vt idem ait
xi. c. In benedictiōe iustorū exaltabitur
ciuitas: ⁊ ore impiorū subuertet. Impij
equidem ⁊ partiales nō reipublice sꝫ p/
prie vtilitati semp inuigilāt. Cōtra quos
ait Cassiodorus li. iij. eplarū. Nobilissi
mi ciuis est patrie sue augumēta cogita
re. Et Tulli⁹ i prio de officijs. Omnino

qui reipublice preſunt ſeruent duo prece pta Platonis. Unū vt vtilitatem ciuiū ſicut tueanť: vt quecūqꝫ agūt ad eam re ferant obliti commodoꝝ ſuorū. Alterū vt totū corpꝰ reipublice curēt nedū par tem aliquam tueanť reliq̄s deſerant. Ut eniꝫ tutela ſic procuratio reipublice ad eoꝝ vtilitatē q commiſſi ſūt nō ad eorū qbꝰ commiſſa eſt gerenda eſt. Qui aūt parti ciuiū conſulūt partē negligūt: rem pniciosiſſimaꝫ ī ciuitatē inducūt ſeditio nem atqꝫ diſcordiam. Hinc apud athe nienſes magne diſcordie orte. ⁊ ī nr̄a re publica nō ſolū ſeditiones: ſed etiam pe ſtifera bella ciuilia: q̄ grauis ⁊ fortꝭ ciuis in republica dignus principatu fugiet at qꝫ odrit tradetqꝫ ſe totū reipublice neqꝫ opes aut potentiaꝫ conſectabiť totamqꝫ eam ſic tuebiť: vt omnibuſ conſulat nec non criminibꝰ falſis in odium aut inui diaꝫ vocabit omninoqꝫ ita iuſtitie hone ſtatiqꝫ adhereſcet: vt ea conſeruet q̄ꝫuis grauiter offendat: mortemqꝫ appetat po tius q̄ꝫ deſerat illa q̄ dixi. Miſera om nino ē ābitio honorū contentio: de qua preclare eſt apud eūdem Platonē. hec ille. Nam ⁊ antiq romani etiaꝫ propter rempublicam domeſticas iniurias diſſi mulabant. Uñ valerius maximꝰ lib. iiij. Rubrica de moderatiōe. Stagippus te ciates hortantibus amicis vt grauem in adminiſtratione reipublice ⁊ emulū ſibi vehemēter aduerſariū: Sed alioquin ꝓ bum ⁊ ornatū virū qualibet ratione vel tolloret vel ſubmoueret negauit ſe factu rum ne quem in tutelam patrie bonꝰ ci uis locum obtineret malus ⁊ improbus occuparet ſeqꝫ vehemēti aduerſario vr geri q̄ꝫ patriam egregio aduocato care re preoptauit. In eodem libro Ualerius rubrica. Qui ex inimicis iuncti ſūt ami citia. aliud refert exemplū. Emiliꝰ inquit lepidus bis conſul. ⁊ pontifex maximus ſplendoreqꝫ horū par vite grauitate diu tinas inimicitias cuꝫ Fuluio flacco euſ dem amplitudinis viro geſſit quas ſil' vt cenſores renunciati ſūt in campo depo ſuit exiſtimans eos non oportere priuatꝭ inimicitijs diſſidere qui publice ſumma iuncti eſſent poteſtate. O damnoſum vi rus in ciuibus italie a diabolo diſſemina tū. Jam iam vbiqꝫ partialtiates abūdāt propter quas omne bonū publicū peni tus deſtructū eſt ⁊ euerſū omniſqꝫ iuſti tia conculcata ⁊ abiecta. Tertia eſt diſ cordia importabilis ſocietatꝭ eorū q inſi mul conueniūt aut in vna domo aut in vicinia aut in religione aut in aula prin cipis aut in q̊cūqꝫ collegio q diſcordant nec vnus aliū recto oculo reſpicere va lent eo ꝙ neſciunt ſeruare regulā Pau li dicentis ad Eph. iiij. Cū omni humi litate ⁊ manſuetudine cū patientia ſup portantes inuicē in caritate ſolliciti ſua re vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. O infelix temporis huiꝰ conditio ī qua ad modicū tollerare ſocius neſcit ſociū: fra ter fratrē: proximꝰ proximū ſuum. Uix domꝰ reperiť in q̄ non regnet diabolꝰ diſ cordie. vix etiam vt ſic dicam aliq̄ con gregatio eoꝝ q vocanť iuſti. Ubiqꝫ ſecte vbiqꝫ diſſēſiones: vbiqꝫ volūtatū ⁊ ani morū contrarietates. O q̄ꝫtos decipit ꝓ ſūptio propria ⁊ ſui ipſiꝰ elata opinio qui dū ſuas diſcordias immo ⁊ odia ignita conſiderant formant ſibi conſcientiam: dicūtqꝫ ꝫelo ⁊ caritate odiť ac diſcordať. Taceo qd̄ ſcio quod vidi qd̄ue q̊tidie ī mſ̄tis q ſancti reputanť experior. Unum dico ꝙ vbi concordia non eſt non habi tat ipſe xp̄s. Dixit eni Math. xviij. Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomi ne meo: in medio eorū ſū. Et Ecc. xxv. ſapiens notabiliter ē locutꝰ. In tribꝰ in quit beneplacitū ē ſp̄ūi meo q̄ ſūt grata corā deo ⁊ hoibꝰ. ꝯcordia fratꝝ amor ꝓ ximoꝝ: vir ⁊ vxor bñ ſibi ꝯſētiētes.

¶ Qd̄ diſcordia offēdit oē bonū hoīs: ſp̄ūale. ſ. corpale ⁊ temporale.

Caplm̄. iij.

t Ertiū myſteriū declarandū de diſcordia diciť offenſio. Offēdit nanqꝫ diſcordia tria deſideran da bona. Primū bonuꝫ ſpirituale. Se cūdū bonū corpale. Tertiū bonū tpale.

¶ Primū bonū quod offendit discor/
dia dicit̄ spūale bonū.s.aīe. Nam nullū
est peccatū adeo graue qḋ discordātib⁹
nō fiat facile. Ex illa siquidē ꝓuenerunt
ire.rixe.odia.inimicitie.⁊ lites.conten/
tiones.mēdacia.ꝑiuria. blasphemie.ho
micidia.obstinationes.⁊ cōtemptus sa/
cramētoꝝ ecclesie. Propter illā plerīqꝫ
ꝑ annos ⁊ annos nec cōfiteri nec cōica
ri curāt. Propterea figurata ē discordia
per bestiam de qua Iohā. Apoc.xiij.ait
Uidi de mari.i.de amaro corde discor/
dantium.bestiā ascendentē.i.discordiaȝ
habentē capita septē.i.septem capitalia
vitia.⁊ cornua decem.i.transgressionem
decē preceptoꝝ: ⁊ sup cornua eius diade
mata decem.i.gloriaȝ de malo: quoniā
discordantes ⁊ partiales letant̄ in malis
suis. ¶ Secundū bonū qḋ offendit dis
cordia dicit̄ corporale.facit nāqꝫ discor/
dia cor discordātiū triste. Et vt dī.ꝓuer.
xvij. Animus gaudens etatē floridā fa/
cit. Spirit⁹ tristis exiccat ossa. Et Ecc.
xxx. Iocunditas cordis hec est vita ho/
minis.⁊ iteruȝ ibi. Ante temp⁹ senectaȝ
adducit cogitatus. ¶ Tertiū bonuȝ qḋ
offendit discordia dicitur tp̄ale. Ut eniȝ
Salustius ait in iugurtino. Concordia
parue res crescūt.discordia maxime di/
labunt̄. Et Tullius de amicitia. Que do
mus tam stabilis que ciuitas taȝ firma
que non odijs ⁊ dissidijs funditus possit
euerti? Patet h̄ ꝑ experientiam ī roma
ne reipublice desolatiōe. Cur destructa?
cur desolata? Cur ad nihilum deducta
romanorum gloria atqꝫ potentia? Fatua
certe falsaqꝫ fuit opinio eorum qui dixe/
runt romam defecisse eo ꝙ ibi accepta
tus sit cultus xp̄i: ob qḋ indignati ipoꝝ
dij ciuitatē ipsaȝ odio graui sūt persecuti
Et lȝ Augu.satis copiose contra sic dicē
tes disputet in.li.de ciui.dei. Tamē non
desunt poete ⁊ historiographi qui dicūt
romanoꝝ regnū amplissimū fore deꝑ
ditū ꝓpter ciuilia bella. Propterea Lu
canus in principio ꝓmi sui libri sic can/
tat. Bella per emathios plusqꝫ ciuilia cā
pos. Iusqꝫ datum sceleri canimus po/
pulum potentē. In sua victrici cōuersū
viscera dxtra. Cognatasqꝫ acies ⁊ rupto
federe regni. Certatum totis concussi vi
ribus orbis. In commune nefas īfestis
obuia signis. Signa pares aquilas ⁊ pi
la minantia pilis. Quis furor o ciues q̄
tanta licentia ferri. Gentibus inuisis la/
tium prebere cruorem: Cumqꝫ super/
ba foret babylon spoliāda tropheis. Au
sonijs vmbraqꝫ erraret crassus inulta.
Bella geri placuit nullos habitra trium
phos. Heu q̄ȝtum terre potuit pelagiqꝫ
parari. Hoc quem ciuiles hauserunt sā
guine dextre. Unde vēit titan ⁊ nox vbi
sidera fundit. Quaqꝫ dies medi⁹ flagrā
tibus estuat horis. Et qua bruma rigēs
⁊ nescia vere remitti. Astringit scythicū
glaciali frigore pontum. Sub iuga iam
seres iam barbarus ijsset araxes. Et in.
ij.libro. Idem ait. Sūmū brute nephas
ciuilia bella fatemur. Qui igitur conside
rat romane vrbis interitum de qua dicit̄
Romā quāta fuit ipsa ruina docet. Faci
le cognoscere poterit quāta sit discordie
vis ad nocendum ad perdendū ad de/
struendum ⁊ anichilandū omne regnū
Sed adhuc nobis se offerunt exempla
tot florentissimarum ciuitatum italie: in
quibus videntur palatiorum ruine deso
lationes viarum ⁊ platearum paucitas
populorum ⁊ pristine dignitatis ac feli/
citatis antique omnimoda diminutio.
O Bononia studioruȝ mater. o Ianua
regina maris. O Parma. O Esculum
O Placentia. O Assisiū. O Uiterbiū.
O alie ciuitates ⁊ terre que discordijs ⁊
partialitatib⁹ locū dedistis. Ubi ē gloria
vestra vbi populi multitudo. vbi ātique
diuitie? O discordia maligna. O discor/
dia detestāda. Propter illā nempe ciuis
insurexit in ciuē: frater in fratrum: ami/
cus in amicū: ⁊ platee ciuitatum huma/
no sāguine sunt madefacte: atqꝫ in dies
ciuitatum conditiones deteriorate eo ꝙ
omne regnuȝ vt dictum est in principio
in seipsum diuisum desolabit̄. a qua deso
latione liberet nos xp̄s ih̄s dei filius qui
cuȝ patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat

ꝑ infinita seculoꝝ secula. Amen.

¶ Feria secūda tertie ebdomade in quadragesima. de diuitijs ⁊ a q̄rū cupiditate amoreq̄ ioꝛdinato retrahēdi sūt pēitentes q̄ cupiūt eternas ⁊ celestes diuitias possidere.

Sermo. xl.

Ecerunt illū extra ciuitatem. Scribunt hec v̄ba originaliter Lu. iiij. c. ⁊ in euangelio hodierno. Horribile satis est audire ꝙ naçareni eiecerūt xp̄m foras mālem ciuitatē. ſ; multo magis detestabile ē ꝙ xp̄iani ipsū de suo coꝛde repellāt. Et licet multa sint vitia atq̄ pctā ꝓpter que xp̄s a multis cōtemnit: verū tn̄ vnū est satis gnāle auaritia. s. ꝓpter quā pauci sunt hodie q̄ xp̄m velint hēre Ut. n. dicit Hiere. ij. c. A maioꝛe vsq̄ ad minoꝛem omnes studēt auaritie: ⁊ a ꝓpheta vsq̄ ad sacerdotez cuncti faciunt dolū. Est aūt auaritia imoderat⁹ amoꝛ pecunie. vt dicit Aug. per pecuniā intelligendo quecūq̄ tp̄alia bona q̄ possideri possūt. Nam. i. q. iij. c. totū dicit. Totum quicq̄d hoīes habent in terra oīa quoꝝ dn̄i sūt pecunia est. Propterea vt hoīes ad veram pn̄iam ꝑ diuitiaꝝ contemptū ꝑueniāt: i p̄nti sermōe de diuitijs erim⁹ locuturi: in quo tria mysteria erunt declaranda.

Primū dr̄ damnatio.
Secūdū conditio.
Tertiū malignatio.

¶ Qδ amoꝛ inoꝛdinatus diuitiaꝝ reprehendit ⁊ dānat v̄bo ⁊ exēplo: tā a sāctis q̄ a ph̄is moꝛalib⁹. Capl̄m. i.

Rimū mysteriū declarandum de diuitijs dicit damnatio. Dānat siquidē non solū a sanctis: verū etiā a gentilibus ⁊ moꝛalib⁹ ph̄is Et vt clarius habeat querit. vtrū diuites diuitias habentes aut habere volentes possint eternam salutem acquirere. Et ꝙ n̄ arguit. ¶ Pꝛio ꝑ testimonia scāꝝ scripturaꝝ. Deide ꝑ dicta ⁊ exēpla philosophoꝛū. Inquit sapiens Ecc. iij. c. Si diues fueris non eris imunis a delicto. Et ꝓuer. xxviij. Qui festinat ditari n̄ erit inocēs. et Dauid p̄s. xxxiij. diuites eguerūt ⁊ esurierunt. ⁊ i. Thi. vi. Qui volunt diuites fieri incidūt i tēptationem ⁊ laqueos diaboli ⁊ desideria multa stulta ⁊ noxia que demergūt hoīes in interitū ⁊ ꝑditionē. Et Jac. vi. c. Agite nunc diuites ploꝛate vlulantes i miserijs v̄ris que aduenient vobis. Diuitie v̄re putrefacte sunt: ⁊ vestimēta v̄ra tineis cōmesta sūt Aurū ⁊ argentū v̄m eruginauit. ⁊ erugo eoꝝ in testimoniū vobis erit ⁊ manducabit carnes v̄ras sicut ignis. Et Augu. in li. lxxxiij. q. Caritatis venenum est spes adipiscendoꝛū. Et Hiero. ad Eustochiū diuinis euāgelium vocibus intonat nemo potest duob⁹ dn̄is seruire. Et audeat quisq̄ xp̄m mendacē facer̄ deo ⁊ māmone seruiendo? Uociferat ille sepe. Qui vult vēire p⁹ me abneget semet ip̄m ⁊ tollat crucē suā ⁊ seq̄t me. Et ego onustus auro arbitroꝛ me xp̄m seq̄? Et idem ad Julianum ait. diuitem purpuratū gehēne suscepit flamma. Laçarus pauꝑ plen⁹ vlcerib⁹ cuius carnes putridas lābebāt canes. ⁊ vix de micis mense diuitis miserā sustinebat aīam . i sinu Abrahe recipit ⁊ tāto p̄triarcha parente letat. Difficile imo impossibile est vt presentibus quis ⁊ futuris fruatur bonis ⁊ hic ventrem ⁊ illic mentem impleat vt de diuitijs trāseat ad diuitias vt i vtroq̄ seculo primus sit. vt ⁊ in celo ⁊ in terra appareat gloꝛiosus. hec ille. At sanctus scōꝝ xp̄s Luc. vi. c. ait. Ue vobis diuitibus qui habetis consolationē vestrā. Et idem Math. v. Beati inquit pauperes spiritu: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝛum. Et Math. xvi. Facilius est camelū intrare ꝑ foramen acus: q̄ diuitez intrare in regnū celoꝛū. Genetrix v̄o eius v̄go scissima Luce. ij. c. sic cecinit. Esurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimisit inanes Satis etiam damnabiles foꝛe diuitias

xp̄s ⁊ sci exemplo pariter ⁊ opere demō
strarunt. Pauper siquidem xp̄s ex pau
pere matre nat⁹ vsq₃ ad patibulū crucis
pauperem vitam duxit. Vn̄ Ber. i s̄mo
ne q̄dā ait. Omniū bonoꝝ eterna i celis
affluentia suppetebat: s₃ paup̄tas nō in-
ueniebat̄ in eis. Hāc itaq₃ dei fili⁹ ꝯcu-
piscens descendit vt eam sibi assumeret
⁊ sua estimatione illam faceret preciosa₃
De paup̄tate aūt xp̄i dixi in sermone de
natiuitate. Pauperes adhuc ipse voluit
esse apl̄os suos. pro qb⁹ dicit Criso⁹ sup̄
Math. Si bonū esset aurū h̄ vtiq₃ de
disset aplis xp̄s: q̄ eis ineffabilia cōtulit
bona. Nūc aūt nō solū n̄ dedit: sed etiā
habere prohibuit. Vn̄ ⁊ Petr⁹ i paup̄-
tate gloriat̄ dicens. Aurū ⁊ argentū nō
ē mihi. Phi insup̄ atq₃ gētiles suo mō
damnabiles ⁊ periculosas esse predicant
diuitias t̄pales ⁊ illas fatent̄ noxias. Vn̄
Tulli⁹ in primo de officijs ait. Pecunie
fugienda cupiditas est. Nihil est enim
tam angusti animi tamq₃ parui q̄₃ ama
re diuitias nihil hōesti⁹ magnificētiusq₃
q̄₃ pecuniā ꝯtemnere. Et Sen̄. ad Lu-
cillū. Aude hospes ꝯtemnere opes: ⁊ te
quoq₃ dignū finge deo. Nēo ali⁹ est deo
dignior q̄₃ qui opes contempsit. Et ide₃
in libro de tranq̄llitate animi inducit ex
ēplū ⁊ verba zenonis. zeno inq̄t noster
cū omnia sua audisset submersa. Jubet
me dixit fortuna expedit⁹ philosophari
Et Valeri⁹ maxim⁹ de Anaxagora dicit
q̄ cū post longam peregrinationem re
dijsset in patriam omniaq₃ sua dissipata
vidisset. retulit Non essē ego saluus nisi
ista p̄ijssēt. Et de Crate thebāo dic̄ Hie-
ro. ad Paulinū ⁊ pōit̄. xij. q. ij. c. glia epi
Crates ille theban⁹ hō q̄ndā ditissimus
cū ad ph̄andū athenas p̄geret magnu₃
auri pond⁹ abiecit: nec putauit se posse ⁊
virtutes siml̄ ⁊ diuitas possidere. Et cō
tra Jouinianū idem sic loquitur. legunt̄
plurimi philisophoꝝ diuitias non tantū
contempsisse. Sed etiam abiecisse qua
si impedimentū sapientie ⁊ virtutis. Fe-
cit hoc Socrates quem omniū ph̄oꝝ se
cte tanq̄₃ sapientie ⁊ virtutis vulcum sō

tem venerant̄. Et Lactan. lib. i. di. insti.
ait. Na₃ ⁊ abiecisse q̄sdam res familia-
res suas ⁊ renūciasse vniuersis volupta
tib⁹ constat vt solam nudamq₃ virtute₃
nudi expeditiq₃ seq̄rēt̄. Concludim⁹ er
go per omnia dicta q̄ diuites cum qb⁹
virtutes stare non possūt eternā salutem
nō habebūt. S₃ ꝯ̄ obijci pōt. Dicit̄ eni₃
ꝓuer. xiij. Redemptio anime viri diui-
tie proprie. Et prouer. xxvij. Propter in
opiam mlt̄i deliq̄rūt. Et Salusti⁹ in ca-
tilinario. Semper in ciuitate q̄bus opes
nulle sunt bonis inuidēt malos extollūt
vetera odere noua exoptant odio suarū
rerū mutari omnia student. Et Ar. iiij.
ethicorū. Diuitie sūt vtiliū. Et. ij. retho.
Vnū aliq̄d necessarioꝝ ē substātia. Et ibi
dem omnis indigētia mala ē. Et. i. poli-
tice. Res possessa organū est ad vitā. Et
ij. politice Cōfert mlt̄itudo substātie. Et
in euangelio Luce. xix. de zacheo diuite
⁊ principe publicanoꝝ xp̄s dixit. Hodie
huic domui sal⁹ a deo facta ē. Et Mat.
viij. c. Centurionem sub se milites habē
tem non damnauit: sed poti⁹ approbauit
fidem eius. d. Non inueni tantam fide₃
in isrl̄. Rn̄deo ad hāc q̄ōnem. q̄ diuitie
possūt haberi cum peccato ⁊ absq₃ pctō
Cū pctō habēt̄ triplici ratiōe. Pria d̄r
inordinate affectōis. Scd̄a ipie iiustifi-
cationis. Tertia indebite dispensationis
¶ Pria rō q̄re damnabiles sūt diuitie
dicit̄ inordinate affectionis: cu₃ quis ad
illas inordinate afficit̄ constituens in eis
beatitudinis finem. Et sic itelligunt̄ om
nes auctoritates que videntur conclude
re q̄ diuites saluari nō possūt. s. q̄ñ diui
tias diligūt tanq̄₃ sūmū bonū p̄uipēdē-
tes deū. Vnde in p̄s. Diuitie si affluāt no
lite cor apponere. Et Seneca ad Lucil
lū. Diuitiaꝝ tibi possessionem non inter
dico: sed efficere volo vt illas intrepide
possideas. Quod vno conseq̄ris mō si
te etiam sine illis btē victuꝝ persuaseris
tibi. propterea Aug. lib. i. de ciui. dei. c. x.
ait. Cū apostol⁹ dicit: Qui volūt diuites
fieri incidūt in temptatione₃ ⁊c. ꝑfecto
in diuitijs cupiditate₃ reprehendit: non

facultatē quā ꝑcipit alibi dicens. Precci
pe diuitibꝰ huiꝰ mūdi non superbe sape
re neqꝫ sperare in incerto diuitiaꝝ: sed i
deo viuo qui prestat nobis omnia abun
danter ad fruendū. Et Hiero. ad Sal
uinam de Nebridio ⁊ viduitate. Nec di
uiti obsūt opes si eis bn̄ vtar: nec paupe
rē egestas cōmendabiliorē facit si inter
sordes ⁊ inopiam pctā nō caueat. Utrū/
qꝫ nobis testimoniū ⁊ Abrahaꝫ patriar
cha ⁊ quottidiana exempla suppeditant
quorū alter in summis diuitijs amicus
dei fuit. Alij quottidie in sceleribꝰ depre/
hensi penas legibꝰ soluūt. De Abrahaꝫ
insuper idem ad Pamachiū ita scribit
Diues erat Abrahā auro ⁊ argento pe/
core possessione: multāqꝫ familiā habe/
bat ita vt ad subitū nunciū armar possꝫ
exercitū iuuenibus electis. Et. q̄ttuor re/
ges qui fugerant in Dclan secutꝰ occide
rat: tamen post crebrum hospitalitatis
officiū dū homines non recusat suscipe
meruit deū. Hec ille. damnar ergo non
diuitiarū possessio: sed illarū nimiꝰ sup/
fluusqꝫ amor. Sūt aūt hec amoris vitio
si tria principalia signa: ¶ Primū cuꝫ
quis sine rerum indigentia plꝰ debito in
diuitijs acquirendis se occupat ⁊ affligit
De quo dicit Ecclesiastes. iiij. c. Unus ē
⁊ secūdū non habet: non fratrem non fi
lium. ⁊ tamen laborare non cessat nec sa
tiant oculi eiꝰ diuitijs. nec recogitat. d. cui
laboro ⁊ fraudo animam meam bonis?
In h quoqꝫ vanitas est ⁊ afflictio pessi/
ma. ¶ Secūdū signū ꝙ quis inordina
te diligit diuitias est: cum illas qbus ipse
non eget propter deū pauperibus dispē
sare recusat. Et de hoc diffusiꝰ loq̄mur
in sermone de elemosyna. ¶ Tertiuꝫ si
gnū est cuꝫ quis se diuitiarū seruū facit.
Nam sunt nonnulli q diuitias etiaꝫ ad
propriū commodū necessitate vrgente
exponere nolūt. Noui ⁊ ego Johanneꝫ
fusco venerabilis ecclie sancte. Marie
maioris de vrbe canonicuꝫ ditissimū q̄ꝫ
plura beneficia habentem eratqꝫ ei sub
stantia multa habūdabat vino frumēto
armentis ⁊ pecunijs. Remāserant ei ar
gentea vascula indumenta panni libri ⁊
alia plurima bona quondam fratris eiꝰ
cardinalis sancti Marci. Ipse tamē mi
ser ⁊ miserior ceteris: auaritia victꝰ panē
⁊ aquam sepiꝰ comedebat. Mulam cui
insidebat ne famulum precio detineret
ipse solum gubernabat. Ad dormiendū
sine lumine accedebat: calciatus incultū
lectum intrabat. Dum infirmabatur vix
post multos dies cum mori iam timere
inciperet medicum aduocabat. Uestes
antiquas ⁊ laceratas deferebat. nec calo
ribus aut frigore a labore poterat detine
ri. pro vno denario paupes suffocabat.
Semper discurrebat semper circuibat
anxius ⁊ sitibundus ad thesauriçanduꝫ
Crudelis alijs crudelior sibi inimicissimꝰ
deo. O reprobanda conditio. O feralis
natura. O deniqꝫ reprehensibile malū:
amare plus diuitias q̄ꝫ deū q̄ꝫ proximū
q̄ꝫ propriam animam: q̄ꝫ etiā ⁊ corpora
lem vitam. Propterea Seneca in li. de
beata vita ait. Diuitie apud sapienteꝫ vi/
rū i ꝯuitute sunt: apud stultū in imperio
¶ Secūda rō quare dānabiles sūt diui
tie dicit impie iiustificatiōis quando aut
iniuste acquirunt aut iniuste possident.
¶ Tertia ratio dicit indebite dispensatō
nis qn̄ dispensant aut his quibus dispē/
sari non debent. ⁊ de hoc dicemꝰ in ꝯmo
ne de elemosyna: aut qn̄ expendūt ꝓdi/
galiter in his i qbꝰ expendi nō debēt vt
in superfluis edificijs conuiuijs ⁊ indu/
mentis ⁊ similibꝰ. Absqꝫ peccato habēt
diuitie cū retinent in vsū: nec propter il/
las offendit deꝰ aut proximꝰ: Sed habē
tur aut per iusta lucra acquisite: aut per
hr̄ditariā successionē: illisqꝫ hō vtit mo
derate nō ꝯstituēdo i eis finē vltimum.

¶ Qd diuitie affligūt eos q illas imo/
derate amant labor̄ timore atqꝫ dolore:
q̄re potiꝰ sūt cōtemnende q̄ꝫ diligende.

Ecundū misteriū Caplm. ij.
S de diuitijs declaranduꝫ dicitur
conditio. Reperiuntur siqui/
dem in diuitijs cum plus debito
diliguntur, tres pessime, conditiones.

Pria dr laboris. Scda dr timoris. Ter
tia dr doloris. ¶ Pria ꝯditio dicitur la
boris. Affligunt eniz diuitie se diligētes
triplici labore. Primus dicit mentalis.
Secūdꝰ corpalis. Tertiꝰ conscientialis.
¶ Primꝰ dicit labor mentalis: qꝛ mēs
eoꝝ q diuitias amāt: nūq̄ pōt esse quie
ta eo ꝙ cū in diuitijs satietatem querant
illā in eis nūq̄ inueniūt. Propterea di
cit sapiens Ecclias̄tes. v. Auarꝰ nō iple/
bit pecunia. Et Hiero. ad Demetriadez
virginem. Diuitiarū amor insatiabilis ē
Et Ambro. xlvii. di. c. sicut hi. Nec satie
tas vnq̄ nec finis adheret cupiditati. ⁊
Boetius in. ij. Si quantas rapidis flati/
bus incitus pontus versat arenas. Aut
quot stelliferis edita noctibus celo side
ra fulgent. Tantas fundat opes nec re/
trahebat manū pleno copia cornu. Hu
manum miseras haud ideo genus ces/
sat flere q̄relas. Et Seneca ad Lucilluz
Vidisti aliquādo canez missa a domino
frusta panis aut carnis aperto ore captā
tem: Quicquid excipit protinus integrū
deuorat ad spem venturi hiat. Idez eue
nit nobis quicquid expectantibus fortu
na proijcit id sine vlla voluptate dimitti
mus statim ad rapinam alterius attoni
ti ⁊ erecti. Et idem ad eundem. Conge
rātur i te quicquid multi locupletes pos/
sident. ⁊ vltra priuatum pecunie modū
fortuna te prouehat: auro tegat: purpura
vestiat. Et ad hoc modus delitiarum ⁊
opum te perducat: vt terram marmori/
bus abscondas: non tantum trahere: sꝫ
calcare diuitias liceat. Accedant statue
⁊ picture: ⁊ quicquid ars vlla luxurie ela
borauerit maiora cupere ab his disces.
Naturalia enim desideria infinita sunt
⁊ falsa opinione nascentia: vbi desinant
non habent. Et Iuuenalis crescit amor
nummi quantum ipsa pecunia crescit.
Quid igitur prodest ei qui multas habꝫ
diuitias si non quiescat vel contentatur.
Inquit enim Cicero in paradoxis. Cō
tentum esse suis rebus maxime sunt cer
tissimeq̄ꝫ diuitie. Propterea magis di/
ues est qui scit contentari in paucis q̄ q

in multis semper animo angustiatur ⁊
eget. Unde Seneca ad Lucillum. Bre
uissima ad diuitias p contemptum diui/
tiarum via est. Et iterū ad eūdem. Qui
cum paupertate bene conuenit diues ē.
Et iterū ibi de ꝯtemptu pecunie multa
dicunt ⁊ longissimis orationibus hoc ꝓ
cipitur vt homines in animo non in pa
trimonio putent esse diuitias. cumq̄ꝫ lo/
cupletem esse qui paupertati sue coapta
tus est. Et iteruz ibi. Quid miraris? qd
stupes? pompa est. Ostenduntur iste res
non possidentur. Ad veras potius te cō
uerte diuitias. Disce paruo esse conten/
tus ⁊ illam vocem magnus atq̄ꝫ animo
sus exclama. Habeamus aquaz: habea
mus polentaz. ¶ Secundus labor quo
diuitie se diligentes affligunt est corpo/
ralis. Propterea ait Oratius. Impiger
extremos mercator currit ad indos. per
mare pauperiez fugies. per saxa p ignes
Et sapiens Ecclesiastes. ij. c. Cuncti dies
eius pleni sunt laboribus ⁊ erumnis.
¶ Tertius labor dicitur conscientialis d
quo Augu. in sermone de innocentibus
Lucrum inquit in archa. damnū in cō
scientia. Quisnam explicet quot peccatis
oneratur auarorum cōscientia misera?
Ob cupiditatez namq̄ꝫ fiunt rapine fur
ta symonie violentie depredationes vsu
re fraudes proditiones iiustitie: ⁊ vt sic
dicaz omnia mala atq̄ꝫ facinora. Unde
Virgilius in. i. eneidos ait. Quid n̄ mor
talia pectora cogis auri sacra fames? q̄si
dicat ad omnia mala. O voratrix ani/
marum auaritia. o. ardens ignis cupidi
tatis. O pestiferū venenum salutis. ma/
gna siquidem incredibilisq̄ꝫ multitudo
gentium propter auaritiam demergitur
in infernum. ¶ Secunda conditio pes
sima diuitiarum dicitur timoris. Cruci/
ant nempe se diligentes timore cōtinuo
Nam qui nimis ad diuitias afficitur se/
per est pauidus: timet inimicos. nō mi
nus formidat amicos. non confidit in
vxore non in filijs nec in fortissimis se/
ris. Abscondit sepe aut in terra aut intra
muros pre timore pecunias. Terretur

ad sonitũ venti.ad motũ fenestre.ad sal
tum muris suspicando semp omnia la/
trones esse. In itineribus ei arbor vm/
bre terrorem incutiunt: ⁊ vbiq; semper
viuit suspectꝰ.propterea exclamat Boe
tius in.ij.de consolatione dicẽs: O pre/
clara opum mortalium beatitudo quaz
cum adeptus fueris securus eẽ desistis.
Et Juuenalis dicebat Cãtabit vacuus
coram latrone viator. Propterea beatꝰ
Franciscus paupertatem complexus la
trones non timuit dum irruerunt i euz
quando ibat in principio conuersionis
sue de Assisio versus Eugubiũ ꝓpterea
de illo dñs Boñ.sic dič in rñsorio. Dũ
seminudo corpe laudes decãtat gallice
zelator noue legis latronibus in nemore
respõdet sic ꝓphice. Preco sum magni
regis. Audit in niuis frigore proiectꝰ la
ce rustice futurus pastor gregis. ¶ Ter/
tia conditio diuitiarum dicit dolor. Affi
ciunt nempe dolore incredibili se diligẽ
tes cum dimittuntur aut relinquuntur
in morte. Nam morientes nihil de illis
secũ ferre possũt. Unde Dauid i ps. Dor
mierunt somnũ suũ ⁊ nihil inuenerunt
omnes viri diuitiarum in manibus suis
⁊ Job.xxvii.c. Diues cũ dormierit nihil
secũ affert.apiet oculos suos ⁊ nihil in/
ueniet. Apprehendet eũ quasi aqua in/
opia. Et vt Greg.iquit.iij.moral. Nũq;
sine dolore perdit quod cum amore pos
sidetur. Propterea qui diuitias estimãt
sicut debent si illas aut viuentes perdãt
aut morientes deserant non contristant
Propterea. Tullius in paradoxis ait de
Biante penneo. Nec nõ illũ laudo sepe
sapientem q nominatur vt opinor inter
septem cuius cũ patriam priennem ce/
pisset hostis ceteriq; ita fugerẽt: vt mul/
ta de suis rebus secum asportarent: cuz
esset admonitus a quodaz vt idem ipse
faceret. Ego inquit facio. Nam omnia
mea mecũ porto. Jlle hec ludibria for/
tune nec sua putauit que nos etiam bo/
na appellamus.
¶ Qđ maligni sũt diuitiarũ amatores
eo ꝙ subijciunt se terre vilissime ⁊ deui/
ant a regula omnis creature: efficiuntur
q; similes idolatris.

Caplm.iij.

TErtiuz mysteriũ declarandum
de diuitijs dr malignatio. Est q
dem peccatum malignum diui
tias inordinate diligere.quia auaritia ab
auri cupiditate nuncupatur. Grauitas
aũt eius apparet ex triplici rõne. Prio
ratione subiectionis. Scđo rõne deor/
dinationis. Tertio ratione idolatratiõis
¶ Primo apparet grauitas auaritie ra
tione subiectionis. Ut enim inqt Tho.
sa se.q.cxviij. Omne peccatuz ex h ipo
ꝙ est malum in aliq̃ corruptione seu pri
uatione alicuius boni consistit. Jnq̃ztũ
autem est volũtarium consistit in appe/
titu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo
peccatorũ potest attendi. Uno modo ex
pte boni qđ per pctm contemnit vl cor/
rũpit.quod quãto maius est tanto pecca
tum grauius est. Et sm hoc peccatũ qđ
est contra deũ est grauissimũ. Alio mo/
do potest attendi grauitas peccatorũ ex
parte boni cui inordinate subdit huma
nus appetitꝰ: qđ quanto minꝰ est ac vi/
lius tanto peccatũ defor̃miꝰ. Inter oĩa
aũt bona exteriora minimũ est ⁊ ĩfimũ
qđ spectat ad temporales diuitias. Naz
si recte consideremus quid sit argentũ
quid aurum quid gemme. quid iocalia
quelibet preciosa.quid domus.quid alta
palatia.quid famulorũ turba.quid gre
ges.quid armenta.quid deniq; omnia
que diuitie vocari solent: ꝑfecto inuent/
emus non aliud esse preter terram. Ter
ra aũt in ordine creaturaruz infimũ hz
locum atq; vilissimũ eamq; calcandaz
deus pedibꝰ hominũ dedit. Uñ Hiero.
ad Demetriadem virginẽ ait. Jn actibꝰ
aplorum qñ domini nostri ihu xpi fer/
uebat cruor.⁊ recens erat in credentibꝰ
fides: vẽdebant omnes possessiões suas
⁊ ponebant precia ad pedes aplorũ: vt
docerent pecunias esse calcãdas.ꝓpter
hoc insuper Seneca ad Lucillum ait.
Nihil natura quo auaritiam nostram
irritaret posuit in aperto.pedibus aurũ

calcandū ac premendū dedit. ꝛ quicqd est propter qḋ calcamur ac premimur. Illa vultus nostros erexit ad superos ꝛ quicquid magnificū mirūqꝫ fecerat videri a suspicientibus voluit ortus occasusqꝫ ꝛ properantis mundi volubilē cursū tardos siderū icessus si compares toti citatissimos si cogites quāta spacia nūqꝫ intermissa velocitate circūeant. Alia deinceps digna miratu siue per ordinē subeunt: siue subitis causis mota prosiliunt: vt nocturni ignium tractus celi patescentes columnas ac trabes defectus solis ac lune inuicem obstantiū: hec supra nos itura disposuit. Aurum. quidez ꝛ argentū quasi male nobis committerentur abscondit. Nos fortune mala nostra tradidimus nos in lucē per que pugnarem⁹ extulim⁹ nec erubescimus sūma apud nos haberi: que fuerunt ima terrarū. hec ille. ¶ Scḋo apparet grauitas auaritie ratione deordinationis. Deordinat siquidem auaritia homines vt peiores fiant qualibet alia creatura. Nā vt. d. Aug. Judiciū maximū diuine bonitatis est ꝙ q̄libet creatura cogit̄ dare se ipsam. Auari ṽo omnia vellent appropare sibi. Contra quoꝝ parcitatē ꝛ crudelitatē ad ꝓximos dicem⁹ in sermone de elemosyna. ¶ Tertio apparet grauitas auaritie rōne idolatratōis. vn̄ Paulus Eph. v. d. ꝙ auaritia ē idoloꝝ ſuit⁹. qḋ ſm Nicolaū de lira intelligendum est ꝑ quādā cōformitatē: qꝛ ita se hꝫ auar⁹ ad nūmū: sicut ad idola idolatra. ꝓpterea q̄ auari omnē spem suā ꝛ confidentiaꝫ ponūt in diuitijs. Hec est itaqꝫ illa auaritia nequissima perditionis mater: pietatis inimica: corruptrix animaruꝫ: esca diaboli: ꝛ materia oīs pcti. quā q̄ seq̄tur eijcit a se xp̄ꝫ q̄ nobis sit ꝓpiti⁹ vt valeamus sua gratia terrena omnia cōculcar̄ atqꝫ ad regna properare celestia vbi sc̄is associati bn̄dicemus xp̄ꝫ gl̄iosū ꝛ laudabilem per infinita secula seculoꝝ. Amē.

¶ Feria tertia tertie ebdomade in q̄dragesima. de execrādo ꝛ ꝑiculosissimo peccato symonie: ꝓꝑ qḋ n̄ paꝝ dānificat̄ atqꝫ cōfūdit̄ ordo eccl'iastice hierarchie.

Sermo. xli.

q Uecunqꝫ solueritis suꝑ terram erunt soluta ꝛ in celo. Uerba sunt redēptoris nostri originaliter Mat. xviij. c. ꝛ i euāgelio hodierno. Contulit saluator nr̄ ministris ecclesie ꝛ sacerdotib⁹ suis inestimabilez dignitatem cū fecit eos sp̄ūaliū dispensatores. Ideo tanto graui⁹ estimat̄ si qn̄ peccant eoꝝ delictū quāto plura donoꝝ dei icrementa sūpserūt. Maxime aūt damnat̄ in illis vitiū symonie: qḋ ex auaritia procedere noscit̄. Illud siqdem est cā m'toꝝ maloꝝ ꝛ cōfusionis damnosissime in eccl'iastica hierarchia. Ob eam cām in p̄nti sermone ꝯ vitiū symonie nonnulla erim⁹ disceptaturi. de q̊ cōtēplabimur tria mysteria principalia.

Primū dr̄ diffinitio.

Secūdū inductio.

Tertiū punitio.

¶ Quid sit symonia ꝛ vn̄ denominat̄ ꝛ q̄re ē pctm̄ graue: ꝛ q̄d intelligit̄ ꝑ sp̄ūale aut sp̄ūalib⁹ annexū.

Cap'm. i.

p Rimū mysteriū contemplādū de symōia dr̄ diffinitio. Et Ri. i. iiij. di. xxv. ꝛ Tho. ſa ſe diffiniunt illam sic. Symonia est studiosa volūtas emēdi vel vēdendi aliq̄d sp̄ūale vel sp̄ūali ānexū. Que diffinitio continetur implicite in. c. q̄ studēt. i. q. i. pro clariore āt d̄claratōe notabim⁹ tria Prīo d̄noiatōem. Scḋo rōem. Tertio determiatōꝫ. ¶ Prīo ꝯsiderem⁹ denominationē. Nā symonia denoiat̄ a Symone. de q̊ habet̄ Act. viij. c. ꝙ cū vidisset qꝛ ꝑ ipositionē man⁹ ap'loꝝ daret̄ spiritus sanct⁹: obtulit eis pecuniā. d. Date mihi hanc ptātez vt cuicūqꝫ imposuero man⁹ accipiat sp̄m̄ sc̄m̄. Petr⁹ aūt dixit ad eū. Pecūia tua tecū sit i ꝑditiōe ꝛc.

Sed nō videt ꝙ sit conueniens ista de
nominatio: eo ꝙ Symon noluit vēde
re spūalia: Sed emere. Et vt habet. iiij.
Reg. v. Giezi spūalia vēdidit. Naaman
syro. ergo nō magis debet dici symonia
ꝙ̄ giezia. Respōdet Ricar. vbi. s. ꝙ cō
uenientiꝰ nominat symonia ꝙ̄ giezia: qꝛ
vitiū tam emptionis ꝙ̄ vēditionis ꝙ̄tū
ad volūtatē fuit in Symone mago. Id
h enim voluit emere pecunia donū spi
ritꝰ sācti vt postea alijs vēderet. Si tamē
distincte loq volumꝰ: possumꝰ vendētes
spiritualia appellare giezitas: ⁊ ementes
symoniacos. ¶ Secūdo consideremus
rationem q̄re spūaliū emptio siue ven
ditio sit illicita. Prima est ex parte ven
dentis. Secūda ex parte ementis. Ter
tia ex parte venditionis. ¶ Prima rō
est ex parte vendentis: quia ille q vendit
spūalia non est illorū dominꝰ sed dispen
sator. Unde. i. Corin. iiij. c. apostolꝰ dixit.
Sic nos existimet homo vt mīstros xp̄i
⁊ dispensatores misteriorū dei. ¶ Secū
da ratio est ex parte emētis. Ille q emit
rem multo minore precio ꝙ̄ valeat iniu
ste emit. Sed spūalia sunt tante nobili
tatis ⁊ perfectionis ⁊ per consequens va
loris ꝙ nulli precio temporaliū rer̄ pos
sent adeq̄ri. Unde ⁊ de sapientia q̄ ē res
spūalis dicit. Sap. viij. c. Preciosior est
cūctis opibꝰ ⁊ omnia q̄ desiderant huic
non valent comparari. ¶ Tertia ratio
est ex parte venditionis: qa q vdit aliquo
actu ad illō: seu alio modo ꝙ̄ ordinaue
rit deꝰ iniq̄ facit: ⁊ tanto peiꝰ quanto illō
est in se dignius. Ordinauit autem de
us spiritualia gratis conferri debere ho
minibus per ministros eius quod xp̄s
declarauit dicēs Math. x. c. Gratis ac
cepistis gratis date. s. sacramenta ⁊ alia
spiritualia. Unde in concilio Tolletano.
i. q. i. c. quicquid dicitur. Quicquid inui
sibilis gratie consolatione tribuit nunꝙ̄
q̄stibꝰ vel qbuslibet premijs venundari
penitꝰ debet: dicente domino Gratis ac
cepistis gratis date. Et sic colligit ꝙ sy
monia propter dicta peccatū est morta
le. Et superaddit ratio ꝙ nullꝰ debet ex
communicari nisi pro mortali peccato:
vt dictū est in sermone de inobedientia
Sed pro symonia debet qs excommu
nicari. Un̄. i. q. i. c. qcūqꝫ sacros or̄ Ana
thema danti. i. fiat s̄m glosaꝫ anathema
accipienti symonia. Tertio cōsideremꝰ
determinationeꝫ. qd intelligit p spūalia
aut spūalibꝰ ānexa. Et s̄ꝫ doctores spūa
lia dicūt sacr̄a. s. baptismꝰ. chrisma. eu
charistia. ordo. penitentia. extrema vn
ctio. ⁊ benedictio nuptiar̄ pro qbꝰ dare
pecuniam vel recipere vt preciū cor̄ est
ꝓhibitū qꝛ symonia. Annexa v̄o spūa
libꝰ dicūt. dedicatio eccliar̄ consecratio
v̄ginū ⁊ aliar̄ rer̄ ptinētiū ad cultū di
uinū bn̄dictio abbatū. absolutio ab ex
cōicatione vel alijs censuris eccliasticis.
electio ꝓlatorū eccliasticor̄ cōfirmatio
cor̄. renūciatio. visitatio ipsor̄ ꝓlatoruꝫ
correctio criminū vl̄ ōsistere a correctio
ne i iudicio ecclie. cura aiar̄ igressus re
ligiōis seu mōasterij. ecclia seu bn̄ficiū
simplex vl̄ curatū. ꝓbēda dignitas ecclīa
stica. vt archidiaconatꝰ: prepositura epi
scopatꝰ ⁊ hiꝰ officiū seplture vel locꝰ eccle
sie consecratꝰ ad sepl̄turam vel vbi iam
ē sepultꝰ aliqs. capelle. ius patronatꝰ ius
percipiendi decimas. Officia ecclesiasti
ca vbi est aliqd iurisdictionis spūalis vt
Iconomꝰ Vicedominꝰ ⁊ hiꝰ. Ferr̄ sentē
tiam in iudicio ecclesiastico: permutatio
dignitatis eccliastice vel bn̄ficij ⁊ similia
Pacisci ergo ꝓ his symonia ē. Un̄ di. i.
q. ij. c. quā pio. Cesset omnis pactio cessꝫ
ois ꝯuentio. s. emptionis aut venditiōis
Notādū tn̄ ꝙ si qs sine pactiōe exp̄ssa
vel exactione ꝯferat aliqd spūale spūalr̄
hac intentione vt propter illō recipiat tē
porale puta audit ꝯfessionē: vel dicit mis
sam: vel ꝯfert ordinē siue bn̄ficiū ⁊ silia
ꝑncipaliter qa sperat pp̄ h se hiturū pe
cuniā vel aliō preciū. Et silr̄ qa dat tem
porale p̄cipaliter vt recipiat spūale. pu
ta eucharistiā. ordinem sacrū. beneficiū
⁊ hiꝰ symoniam committit mentalem q̄
mortale est s̄m Ric. Tho. Ray. Host i.
⁊ Inno. Sed talis symonia mētal̄ tollit
per pniam. ex̄ de symonia. c. Mādato.

Ubi aũt nõ fit pactio vel exactio vel ꝑn
cipalis ĩtentio ad temporalia in collatio
ne spiritualium vel receptione: sed grãs
⁊ elemosinaliter detur aliquid ⁊ accipia
tur ad sustentationẽ nãe vel reuerentiã
sacramentoꝝ: vel ad seruandũ laudabi
lem consuetudinez. licite ⁊ sine symonia
dari ⁊ accipi põt. Unde Grego. i. q. ij. c.
sicut epm ait. Eius oblatio nullã culpe
maculã ingerit que nõ ex ambiẽtis pe/
titione processit. Nec symoniaci sũt tm̃
q spũalia vendũt vel emũt. sꝫ ẽt illi q in
his mediatores sũt. quos ecclia grauiter
punit. sicut patet. i. q. ij. c. sicut epm.

¶ Qđ pecunia ẽ materia ĩductiua pec
cati symonie. ⁊ quomodo pecunia acci/
pitur multipliciter ⁊ multiplici munere.
Capl̃m. ij.

Ecũdũ mysteriũ cõtẽplandum
de symonia dicit̃ ĩductio. Est nã
qꝫ huius sceleris materia indu/
ctiua pecunia: sumendo pecuniam lar/
ge. vt in sermone ꝑcedenti dictũ est. pro
oi eo qđ põt tp̃aliter possideri. Potest
etiã pecunia dici quicqd ꝑcio temporali
seu estimari potest seu mẽsurari. nõ solũ
pecunia numerata in monetis auri argẽ
ti ⁊ eris vel ea que communiter consue
uerunt emi vel vendi vt vasa aurea vel
argentea aĩalia agri. ⁊ hiꝰ: sed etiã ꝑces
ex quibus acquirit̃ fauor popularis ⁊ ob
sequia tp̃aliter ꝑstita. vñ dic̃ Greg. i. q. i.
c. sũt nõnulli. Cũ viꝝ iustũ ꝓpħa descri
beret ait. Beatꝰ q excutit manꝰ suas ab
oi munere. Quia aliud est munꝰ ab ob
sequio: aliud a manu: aliud a lingua. mu
nus ab obsequio ẽ seruitus indebite im
pensa. Munꝰ a manu pecunia est. mu/
nus a lingua fauor. s. mundanus. Et ꝑ
quodlibet horuꝫ munerum cũ ĩteruenit
in spiritualibꝰ ꝯmittit̃ symonia. vt ibidez
Greg. d. Et ad idẽ. i. q. iij. c. saluator. Ur
banus ait. Quisqs res ecclesiasticas. i.
spũalia q̃ dei dona sunt: non ad h̃ ad qđ
institute sunt. sed ad ꝓpria lucra muner̃
lingue: vel indebiti obsequij: vel pecũie
largiat̃ vel adipiscit̃ symoniacus est. Et

qꝫtũ ad munus a lingua sciendũ qꝫ si gl̃
ꝑlatus cõfert beneficiũ ecclesiasticũ seu
dignitatẽ ecclesiasticã: vl̃ aliqđ sacrũ ad
preces alicuius hac intentiõe principali
vt eius ꝑcibꝰ ꝯferẽti laus vel fama acq/
ratur: vel vt ꝯtrariũ euitet̃ symoniã com
mittit. Et si ꝑces porrigunt̃ ab alio pro i/
digno de beneficio curato vel simplici:
⁊ ille q porrigit ⁊ q exaudit symoniã cõ/
mittit si ad ꝑces factas principaliter mo
uet̃. Si aũt ꝑces porrigũt̃ ꝓ digno: ⁊ ad
idoneitatẽ respicitur. non ad ꝑces ꝑnci/
paliter: nec rogãs nec ꝯferẽs male facit
nec symoniã cõmittit. Si vͦo quis pro se
ꝑces porrigat de bñficio simplici nõ re/
putatur symonia si alias est dignus. Nã
si indignꝰ symoniacus reputat̃. Et sil'r
symoniã inducũt preces ꝓ se porrecte đ
bñficio curato. etiã si alias sit dignus: qꝛ
rõne ambitionis ⁊ ꝑsũptiõis reputat̃ eo
ipso indignꝰ ꝭm beatũ Tho. in. iiij. dist.
xxv. ⁊ ꝭa ꝭe. q. centesima. ⁊ Ray. in sum
ma sua. Qꝫtuꝫ ad munus ab obsequio re
putatur symonia quãdo quis ꝭuiret ali/
cui ꝑlato obsequio ĩhonesto. Sed q̃ ad
obseqa honesta videlicet ordinata vl̃ ad
vtilitatẽ ecclie vel ꝑlati rationabilem nõ
reputatur symonia ita tñ qꝫ nõ ꝑncipa/
liter seruiens faciat ꝓpter illđ ꝯsequẽdũ
Uñ Grego. ait. Ecclesiasticis vtilitatibꝰ
deseruientẽ ecclesiastica oportet remu/
neratione gaudere xij. q. ij. c. eccliasticis.
Munus a manu ẽ cũ datur pecunia ⁊
hiꝰ. Ubi tamen notandũ qꝫ pecunia ꝑt
dari ⁊ recipi licite pro spirituali ⁊ sine sy
monia qnqꝫ rõnibus. Prio rõne ꝑmu
tationis. Scđo rõne sustẽtatõis. Tertio
rõne ꝓuocatõis. Quarto rõe punitiõis
Quito rõne vitãde vexatiõis. ¶ Prio
rõne ꝑmutationis ꝓbat̃ sic. Qui vult re
missionẽ pctõꝝ ꝯseq dꝫ si põt elemosy
nas facere. Unde Danielis. iiij. Pec/
cata tua elemosynis redime. ⁊ Ambro.
de pe. di. i. c. medicina. Pctis tuis venũ
datus es redime te pecunia tua. Debꝫ ẽt
quis pro adeptione eterne vite tp̃alia cũ
cta dare iuxta illud Math. vi. Facite vo
bis amicos de mammona iniquitatis

¶ Scd̃o pōt dari pecunia rōne susten
tationis. sicut sacerdos ꝓ missa quā dicit
accipit pecuniam vel prebendaȝ non ꝙ
illā accipiat ꝓ consecratione eucharistie
vel pro orationibus ⁊ hiꝰ quasi precium
sed vt stipendiū sue sustentationis. vnde
Augu. i. q. i. in. c. iudices. ait. Accipiant
necessitatis sustentationē a populo: mer
cedem ministrationis a deo. Sic ⁊ ꝓphe
antiqui testamenti si aliqn̄ recipiebāt ali
quid in prophetando accipiebāt in mo-
dū elemosyne ad sustentationem nō ad
preciū ꝓphetie. ¶ Tertio pt̄ dari pecu-
nia ⁊ accipi rōne ꝓuocatiōis. Et sic daṫ
elemosyne pauperibus ad inducenduȝ
eos ⁊ excitandū vt orent ꝓ benefacto-
ribus suis non loco precij. q̄a oīo spiritua
lis ē ⁊ appreciari n̄ pōt. ¶ Quarto rōe
punitionis. exigitur quandoqȝ ab eo qui
absoluitur ab excōicatione pecunia nō
ꝓ ipsa absolutione: q̄a hoc esſ3 symonia
sed in punitionē. ¶ Quito rōe redimē
de vexationis. Nam anq̄ȝ ius acquiraṫ
alicui in bn̄ficio vel dignitate non licet
dare ad redimendā vexationē suā: quia
esset symonia. sed postq̄ȝ fuerit adeptus
⁊ ius sibi acquisitū vexationeȝ sibi iniu-
ste factā suꝑ bn̄ficio vel dignitate lȝ pe-
cunia redimere: sed non iustā vexatōeȝ
vt si iuste accusareṫ. ⁊ huiusmodi.

¶ Qualiter puniūṫ symoniaci: tum per
priuationē gratie diuine: tū per suspen-
sionem ordinis ⁊ bn̄ficij symoniace su-
sceptoꝝ: tū ēt ꝑ obligatōeȝ ad restituēdū

Capl'm. iij.

Ertiū mysteriū contemplandū
de symonia diciṫ punitio. Puiṫ
eteni hoc pctm̄ multiplici pena
Prima dr̃ gratie dei perditio. Scd̃a iu
sta suspēsio. Tertia r̄stitutiōis obligatō.
¶ Prima pēa dicitur gratie dei ꝑditio.
Unde. i. q. i. c. qui studet. Grego. naȥan
ȥenus: ait. Judas omniū redemptorem
vendidit. mox laqueo suspensus eādem
redemptiōis gratiā non obtinuit ⁊ me-
rito quia nemo pt̄ retineṙ quod vēdidit
Symon etiaȝ magus cuȝ eandē gr̃am
spūs sci emere vellet; damnationis sue
sniaȝ audiuit a Petro. dicit etiā Aug.
i. q. i. c. Sicut. ꝙ ignis sacrificij q ꝑ. lxx.
annos babylonice captiuitatis sub aqua
vixerat extinctus est Antiocho Jasoni
vendēte sacerdotiū q significauit igneȝ
id est gratiā spiritus sci nō lucere in sy-
moniacis sacramētis. ¶ Secūda pena
qua puniunṫ symoniaci est iusta suspen
sio. Sunt enim notorij symōiaci suspēsi
ab ordinibus ⁊ beneficijs symoniace su-
sceptis. vt. i. q. i. c. statuimus. ⁊. c. quisq̄s.
⁊ hanc suspensionem videṫ Ambrosius
vocare excōicationē in. c. reperiunṫ. i. q.
i. ꝑm Glo. Et tales. s. conferentes ordi-
nes vel beneficia ⁊ officia ecclesiastica ⁊
ista etiam recipientes ꝑ symoniā si sunt
clerici debent deponi ⁊ priuari oī officio
⁊ beneficio simpliciter si ꝯuicaṫ de hoc
in iudicio ecclesie. Si sūt laici vt media
tores symonie debēt excōicari. i. q. ij. c.
si q̄s. Efficiunṫ etiā infames. ⁊ quilibet
criminosus admittiṫ ad accusationē coꝝ
ex̄ de symonia. c. tanta. ⁊. c. si dominus.
¶ Tertia pena symoniacoꝝ est restitu-
tionis obligatio. Nam ꝑm Tho. pecūia
recepta per symoniā retineri non potest
sed restitui debet. nō cōferenti: quia tur
piter dedit: sed debet paueribꝰ erogari:
vel illi ecclesie in cuius iniuriam data 'ē
applicari. ⁊ hoc in omni symonia. Et ꝑȝ
Tho. ⁊ Innocētium ⁊ Ray. symoniacꝰ
q̊ ad bn̄ficia simplicia vel curata per sy-
moniam recepta perdit fructꝰ: quia nō
pōt illos recipere. ⁊ receptos teneṫ resti
tuere deductis expensis factis in vtilita-
tem ecclesie ⁊ gratia fructuum colligen
dorum. et hoc q̄a fur ē ⁊ latro i illo bn̄fi
cio: In veteri autem testamento. vt ha-
beṫ. iiij. Reg. v. c. Gieȥi ꝑꝑ symoniā quā
cōmisit accipiendo pecuniaȝ a Naamā
syro quē Heliseus ꝓpheta curauerat le
pra percussus est cū omnibꝰ posteris eiꝰ
Sed qd dicam? Quo me vertaȝ? Qua
liter verba concludam. Audiuimus ex
his que dicta sunt q̄ȝ graue sit vitiū sy-
monie: ⁊ tam̄ hodie vbiqȝ regnat. vbiqȝ
sua tela ꝓijcit. O ecclesia dei. o spōsa de
cora agni immaculati xp̄i ih̄u: quis i te

ꝑfecit tot ignaros indoctos ĩhabiles ad curã aiarũ? Quis ordines dignitates ꝛ beneficia tua tam mltis indignis tribuit Audeo dicere ꝙ pessima illa ꝛ truculenta belua symonia mala h omnia fecerit Et ne descendamꝰ ad particularia tantũ vnũ tenere firmiter possumꝰ ꝙ si symonia cessaret a ministris ecclesie cũcta bene optimeqꝫ disponerẽt ꝛ animas ĩ peccatis alligatas absoluerent: ac de diaboli laq̃is liberarent. se vero non illaq̃arẽt Sed potius velut ministri digni adipiscerent in hoc seculo dei gratiam. ꝛ in futuro sempiternã gl'iam: in q̃ xp̄s viuit ꝛ regnat ꝑ infinita secula. Amen.

¶ Feria quarta tertie ebdomade in quadragesima. de cogitationibus malis ꝛ viciosis vitandis propter q̃s solas ꝛ absqꝫ effectu operũ exterioꝝ possꝫ hõ dãnari.
Sermo. xlij.

D E corde n. exeũt cogitatiões male. Uerba sunt redẽptoris nr̃i originaliter. Math. xv. c. ꝛ ĩ euãgelio hodierno Extat apd̾ nonnullos opinio qdẽ satis falsa ꝛ ꝑiculosa: qm̃ nõ arbitrãt eẽ pctã q̃ ꝑ opa extriseca ñ ꝑpetrãt: cũ tñ fꝫ rei ṽitatẽ mlto plura sint mala q̃ latẽt ĩ corde: in die iudicij mãifesta fienda q̃ꝫ ea q̃ nũc apparẽt forinsecꝰ ꝛ vidẽt. Hoc aũt euidẽter satis apuit oĩuꝫ doctor ih̄s xp̄s dei filius in lectione sci euangelij. Quapropter vt q verã penitentiaꝫ agere volunt totalr mũdent: ꝛ q̃libet expellant facinora: in p̃nti sermone d̾ cogitationibꝰ differemꝰ: de quibꝰ tria mysteria declarabo:
Primũ dicit cognitio.
Secũdũ offensio.
Tertiũ remediatio.

¶ Qd̾ cogitatões cordiũ certitudinalr cognosci non põt nec a demonibꝰ neqꝫ ab angelis beatis: sed bñ a solo deo quẽ nullũ latet secretũ. Caplm. i.

P Rimũ mysteriũ declarandũ de cogitationibꝰ dicit cognitio. in q̃ vidẽdũ erit q̃liter cogitationes nr̃oꝝ cordiũ cognosci. p̃nt. Et h tripliciter. Primo respcũ demonis. Scd̾o respectu ãgeli. Tertio respcũ dei. Primo vidẽdũ ẽ q̃lr cogitatões hoiuꝫ cognoscũ respcũ demõis. De q̃ dubiũ eẽ põt vtrũ cognoscat secreta ꝯscie. Et vr ꝙ sic ¶ Prio qꝛ offm̃ demonũ est accusare. Uñ Apoc. xii. proiectꝰ ẽ accusator fratꝝ nostrorũ. Ergo si ĩ iudicio argueremur de secretissimis cogitationibus: videt ꝙ he non lateant accusatoreꝫ nr̃m. ¶ Secũdo arguit: qa dicẽ Aug. xij. sup Ge. ad litteram. Mali angeli cogitationes nouerũt. quia mlta predicũt que non predicerent. si cogitationes non nouissent. ¶ Tertio arguit ex dictis Ar. ij. de anima. Notior est operatio q̃ꝫ potẽtia ꝛ potentia q̃ꝫ substantia: qa per cognitioneꝫ operationis ꝛ potentie peruenit ĩ cognitionem substantie. Sed substantia anime non potest latere diabolũ. Ergo nec eiꝰ opatio nec virtꝰ. Ergo si cogitatio ꝛ affectio sũt passiones. anime. Ergo non p̃nt latere diabolũ. Sꝫ ꝯ arguit ex dicto Aug. d. in lib. de eccliasticis dogmatibꝰ Internas aĩe cogitatões diabolũ non videre certi sumꝰ. Rñdet Boñ. ꝛ Ric. di. viij. ij. li. ꝙ duplex ẽ cognitõ. ¶ Prima certitudial. ꝛ tali cognitiõe demões ñ p̃nt sciarũ secreta rimari. ¶ Scd̾a est cognitio coniecturalis q̃ est per aliquos motus seu per aliq̃ signa. Et q̃niã pauca sũt ita secreta qn prodeant ĩ opa exteriora: vel appareãt ꝑ signa exteriora faciei vel ꝑ signa corꝑis qd̾ diuersimode mouet fm diuersitatẽ affectionũ. Hinc est ꝙ multe cogitationes nostre deprehẽdi possunt a malignis spũtibꝰ nisi arceant virtute diuina. hec autem cognitio potꝰ est coniecture q̃ꝫ certe scie. ¶ Ad ꝑmũ ergo argumẽtũ dic Boñ. ꝙ in die iudicij non solũ demon erit accusator: imo

Et ⁊ coꝛ noſtrū Vñ de exteriorib⁹ accuſa
bit diabolus: de ſecretis vero conſciētia
propria. Ad ſecūdū pȝ rñſio ꝑ diſt. iam
factam de duplici cognitione. Ad tertiū
vero. ſ. ꝙ notioꝛ eſt operatio ꝙ̄ ſb̄a. dicit
Boñ. ꝙ verū ē de opatione extrinſeca.
De intrinſeca aūt aīa nō hȝ ſemper veri
tatem. Multe enim res ſunt nobis no-
te quarū virtutes ⁊ opatiōes nos latent.
Vel dicendū ꝙ illud hȝ locū i opatione
nāli nō i opatione volūtaria. Operatio
enim nālis ẜm ꝙ naturaľ eſt ita ſe nāľr
nata eſt repñtare. nec ſe occultare poteſt
ſicut nec ſb̄a: imo ꝑ ipſam manifeſtatur
ſb̄a duȝ plus habet de rōne actualitatis
ac ꝑ h̄ manifeſtatiōis ⁊ lucis. In opera
tione aūt volūtaria ſecus ē. Nā cuȝ ſb̄a
nāliter ſe repñtet: ſicut naturaľr ē ⁊ ſe oc
cultare non poſſit. opatio voluntaria ſic̄
volūtarie exijt in eſſe: ita ⁊ volūtarie ma
nifeſtať ⁊ ita ocultari pōt. imo non ma-
nifeſtať niſi homo velit. Talia aūt ſūt q̄
latent in ſecreto nr̄e ꝯſcie. Jō ꝙ̄uis dia
bol⁹ videre poſſit aīam ꝓpria v̓tute: nō
tñ pōt illā ꝯſpicere. Et ſic ꝯcludiť ꝙ cer
titudinaliter demōes archana pectoris
nr̄i ſcire nō valēt. ¶ Scd̄o vidēdū ē q̄-
liter cogitatōes cognoſcūť reſpcū angeli
Et licet hermes i li. queȝ fecit de q̄ttuor.
materijs ⁊ qdā alij cōtendāt ꝓbare non
latere ipſos angelos cogitationes nr̄as
verūtñ in hac parte inherebo doctrine
ſci Tho. Colligo itaqȝ ex eius dictis i ꝓ
ma parte ſūme. q. lvij. ⁊ in. ij. ſcripto ſen.
di. viij. ar. v. eaque pro ſolutiōe hi⁹ dubij
faciūt. Dico ergo ꝙ cogitatōes pñt du-
pliciter ꝯſiderari. Vno mō ꝓut ſūt i ſua
futuritione. Alio mō ꝓut ſūt in ſua pre-
ſentialitate. Primo mō. ſ. ꝓut cogitatōes
ſūt future. nāliter cognoſci vel videri ab
angelo nec ab hoīe pñt. Cui⁹ rō eſt quia
futura nō cognoſcūť niſi ẜȝ ꝙ hñt eē de
termiatū i ſua cā. Sȝ cogitatōes cordis
nō hñt determiatū eē in volūtate: qꝛ vo
lūtaſ ſe hȝ ad vtrūlibȝ: ⁊ iō ñ pñt cogno
ſci. Scd̄o mō cogitatōes cordis poſſūt
ꝯſiderari ꝓut ſunt in ſua pñtialitate. Et
h̄ duob⁹ modis. vľ ꝓut ſūt i ſuo ꝑncipio
vel ꝓut ſūt in ſigno. ¶ Prio mō ꝓut
cogitationes ſūt ſolū i ſuo ꝑncipio. ſ. co
gitatōes in intellectu: ⁊ affectiones in
affectu vel volūtate: ita ꝙ ex cogitatio-
nibus nō reſultat aliqd̄ exteri⁹ ſignum:
puta aliqs effectus vel motus in corde.
⁊ ſic ſolus deus cogitationes cognoſcit:
Primo rōe cālitatꝫ: qꝛ ille ſol⁹ cogitatio
nes cognoſcit cui ſoli ſubiacet itellectus
⁊ volūtas creatuř rōnaľ: ⁊ q ſol⁹ ꝑt opa
rin cā. ⁊ ē ei⁹ ꝑncipale obiectuȝ ⁊ finis
vltim⁹. Sȝ h̄ ꝓpriū ē dei. ergo nec āge
lo nec hoī ꝯuenit: ſȝ ſoli deo. Scd̄o h̄ ꝓ
bať rōne entitatꝫ. Nā quāto aliqd min⁹
hȝ de entitate: tāto min⁹ hȝ d̄ cognoſci-
bilitate. ſȝ cogitatiōeſ minimū hñt de enti
tate. ergo. ⁊ minimū de cognoſcibilitate.
Addiť ⁊ alia rō. ſ. intimitatꝫ. Nā quanto
aliqd ē magis ſecretū vľ abſcōditū: tan
to min⁹ cognoſci pōt. Sed cogitatōnes
cordis ipſi mēti ⁊ intellectui ⁊ voluntati
ſunt valde intime eo ꝙ ſunt a ꝑncipio
intrinſeco. ſ. intellectu ⁊ voluntate. Qd̄
patet: quia cogitare dicit actioneȝ intrin
ſecam. ⁊ ideo ille ſolus cogitationes coꝛ
dis poteſt cognoſcere qui ipſi menti ꝑt
ſe intimare. Talis auteȝ eſt ſolus deus.
¶ Scd̄o cogitatōes ꝯſiderari poſſunt
ꝓut ſunt in exterioꝛi ſigno. ⁊ ſic cogno-
ſci poſſunt ⁊ ab angelo ⁊ a demone: vt
dictuȝ eſt. ⁊ ab ipſo hoīe. ¶ Tertio vi-
dēduȝ eſt ⁊ concludenduȝ ex premiſſis
ꝙ cogitationes cognoſcunť ab ipſo deo
Jpſi nihil eſt adſconditum nihil occul-
tum. cognoſcit ⁊ quicquid patet ⁊ quic-
quid latet. Vnde Job. xlij. c. ait Scio qꝛ
omnia potes. ⁊ nulla te latet cogitatio.
Et Ecc. vij. Non te iuſtifices ante deum
quoniam agnitoꝛ cordis ipſe eſt. Et ꝑs.
xciij. Dominus ſcit cogitationes homi-
num. Et. i. Paraľ. penultꝫ. Omnia coꝛ-
da ſcrutatur dominus: ⁊ vniuerſas mē-
tium cogitationes intelligit. Et Heb.
iiij. Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis
dei. Et Joannis prima canonica. c. iij.
Maioꝛ eſt deus corde noſtro ⁊ nouit
omnia. Et. xxxij. diſt. c. erubeſcant. Se-
cretorum cogitatoꝛ ⁊ iudex deus eſt.

Et Seneca ad Lucillũ. Quid prodest
aliquid ab homie eẽ secretũ. Nihil deo
clausũ est. Ipse cogitationibus nostris i/
teruenit. Sic iteruenit dico: vt nũq̃ ali/
qñ inde discedat. Ex quibus deprehen/
dimus quãta sit illorũ fatuitas q gaudẽt
delinquẽtes ab hoib⁹ ñ videri nec cogi/
tant deũ oiuz secretoꝝ oiuzq̃ cordiũ eẽ
inspectorẽ. Vñ ꝛ poeta Ouidi⁹ lib. xiiij.
metamorphoseos ait. Aspiciũt ocul' su/
peri mortalia iustis.

¶ Qalr i cogitatõe ꝑt eẽ pctm̃ ꝛ ꝙ alia
ẽ cogitatio nãe. alia grẽ. ꝛ alia culpe.

Caplm. ij.

Ecundũ mysteriũ dclarandũ
de cogitationib⁹ dicitur offẽsio.
In quo disputandũ venit. vtrũ
in cogitatione possit homo peccare ꝛ of
fendere deũ. Et arguit ꝑ vna pte ꝙ non
Nam oẽ pctm̃ aut est in volũtate aut in
actu volũtatis. Sed cogitatio est actus
itellectus. ergo in cogitatione nõ põt eẽ
pctm̃. Sed in cõtrariũ ẽ auctoritas ihu
xpi in euangelio presenti. Et iteꝝ in scri
pturis sepius confirmat. Vnd puer. xv.
Abhominatio dñi cogitationes male.
Et Sap. i. Peruerse cogitatões separant
a deo. Et puer. vi. Deus odit cor machi
nãs cogitatiões pessimas. Et Isa. i. Au/
ferte malũ cogitationũ vestrarũ ab ocu
lis meis. Et. lv. c. Dereliquat impi⁹ vias
suas. ꝛ vir iniquus cogitationes suas. Et
Hiere. iiij. c. Vsq̃quo morabũt in te co
gitationes noxie? Et zach. i. Conuertimi
ni de vijs vestris malis ꝛ cogitationibus
vestris pessimis. Et Math. ix. Cum q/
dam de scribis dicerent intra se de xpo.
hic blasphemat. cum vidisset ihs cogita
tiones eorum dixit. Quid cogitatis ma/
la in cordibus vestris? Respondeo itaq̃
ad hanc questionem ex dictis Alex. in.
ij. sũme. ꝛ sancti Tho. di. xxxix. scdi. lib.
ar. ij. distinguendo triplicẽ cogitationez
Pria ẽ nãe. Scda gratie. Tertia culpe.
¶ Prima est cogitatio nature: qñ quis
cogitat ea ad que naturalr inclinat: vt si
qs sitiens cogitat de potu. si qs grauat⁹
somno cogitat de dormitione ꝛ hi⁹. ꝛ in
talibus cogitationibus nõ est peccatum
quia ex his que insũt a natura nec lauda
mur nec vituꝑamur vt dicitur. ij. ethi.
¶ Secũda cogitatio dr grẽ: cũ qs cogi
tat benefacere. Nam vt dixim⁹ i primo
huius oꝑis sermõe. Nõ põt qs a seipo
cogitare bonũ qr vt ingt Augu. in li. de
ꝑdestinatione scõruz. Pri⁹ est cogitare
bonũ q̃ȝ credere. ꝛ ipsũ cogitare bonuz
est deo est. Notandũ tñ ꝙ nõ ois cogi
tatio boni a gratia est inspirante. Nã cũ
duplex sit bonũ. s. quoddã de necessitate
ꝑcepti. q̊ddam de supererogatione ꝑfe/
ctiõis licet ꝑmũ bonũ semꝑ sit homini
inspiratũ a deo. nõ tñ semꝑ secundũ qn
imo possz ꝛ qñq̃ diabol⁹ ꝑmittente deo
talia bona suggerere: vt sub illorum spẽ
induceret ad grauiora mala. puta posset
tẽptare aliquem vt pniam faceret quam
fecit beatus Franciscus. vt sub illa specie
aut faceret illũ de se multũ ꝑsumere: aut
ad fatuitatẽ ꝑuenire. Propterea laudo
vt cum similes cogitationes ascendunt
in corde velit homo recurrere ad diuinũ
ꝯsilium ꝑiter ꝛ auxiliũ ꝛ petere bonoruz
ꝛ scõrũ virorũ iudiciũ. ¶ Tertia est co/
gitatio culpe. quãdo qs cogitat de pctõ
aliquo. Et h cogitatio põt esse aliquãdo
meritoria. aliqñ venialis. aliqñ mortalis
Põt eẽ cogitatio de pctis meritoria cũ
quis cogitat vel vt doleat vel conteratur
sicẽ dicebat. Ezechias Isa. xxxviij. c. Re
cogitabo tibi. o. a. m. i a. a. mee. Vel cogi
tat quis peccata vt illa cognoscat. sicut q
habet cõfessiones audire varia peccata
recogitat qualiter illa possit dtestari siue
punire. Quandoq̃ cogitatio de peccatis
potest esse venialis. s. cum quis illa cogi
tat cum aliquali delectatione: non tamẽ
ex ꝓposito nec ex deliberatione: sz poti⁹
ex quadã subreptione. Qñq̃ insuꝑ co/
gitatio de peccatis ẽ pctm̃ mortale: qñ vi/
delicet quis cogitat illa cum sensu deli/
berato ex delectatione ꝛ cõplacẽtia pcti
mortalis. Et q̃uis ñ sequat act⁹ exterior
tñ volũtas deprauat ꝛ maculat interius
ꝓpea graue periculũ imiet his q nullaz
sibi ꝯsciam faciũt de cogitatõib⁹ turpib⁹

⁊ imūdis. Idcirco seruanda est Hiero. regula ad Demetriadē v̄ginē. d. Oium operū ⁊ cogitationū tuarꝫ speculatorem tuū deū crede. Ideo caue ne qd loq̄ris aut cogites qḋ oculos diuie maiestatis offendat. hec ille.

¶ Qḋ vitari possunt petā cognitionū p exercitiū orōnis. lectiōis. opatiōis ⁊ per euitationē locutiōis ⁊ auditiōis ociosoꝝ v̄boꝝ: ⁊ nutritionis ipsarū cogitationū. ⁊ p amaritudinē. Capl̄m. iij.

Tertiū mysteriū declarandū de cogitationib⁹ dr̄ remediatio. i q̄ notabim⁹ tria p̄ncipalia remedia: qb⁹ cogitationū petā declinari possint. Primum est exercitatio. Secūdū euitatio. Tertiū amaricatio. ¶ Primū remediū ē exercitatio aut in lectiōe. aut ī orōne. aut in corpali occupatōe. Et de h̄ ita dict Hiero. ad Saluinā de nebridio ⁊ viduitate. Sp ī manib⁹ tuis diuia sit lectio ⁊ tam crebre oratiōes vt oium cogitationū sagitte qb⁹ adolescētia peu/ti solet huiusmodi clypeo repellantur. Et idē ad rusticū mōachū ⁊ de ꝯse. dist. v. c. nūq̄. Facito aliquid opis vt diabolus te sp iueniat occupatū. Et idē ad Demetriadē v̄ginē. Nec iō tibi ab ope cessandū est: quia deo ꝓpitio nulla re indiges sꝫ iō cū oib⁹ laborandū vt p occasionē opis nil aliud cogites nisi quod ad dn̄i ptinet seruitutē. Propt̄ea Ecc. xxxiij. dī mlt̄ā maliciā docuit ociositas. ¶ Secūdum remediū dr̄ euitatio Qui vult cogitationes malas aut fugere aut vincere euitet tria. Primo malā locutionem. s. ociosoꝝ verboꝝ. qa vt ingt apl̄s. i. Cor. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia mala. Et Ari. vij. politicoꝝ. Ex dr̄e ḋ facil' qḋcūq̄ turpiū fit: ⁊ ipsū facere. Et Hiero. in epitaphio scē Paule. Inmūdicia ⁊ turpe v̄bū atq̄ lasciuū nūq̄ est de ore v̄gineo ꝓferendū: qb⁹ signis libidinosus anim⁹ ōn̄dit. Scḋo euitet auditionē. vt nō solū ꝓnō loquat: verū etiā nō audiat que sordida sunt ⁊ vana. ⁊ cum viderit q̄sq̄ de silib⁹ colloquentes velut de serpētib⁹ discedat ab eis. Tertio euitet nutritionē. vt si cogitatiōes irruant non nutriat illas. nō retineat: nō ī delectatione illaꝝ ꝯsentiat. sꝫ conet̄ eis repugnare ipsasq̄ a se repellere q̄ntū pōt. Vn̄ Hie. ad Eustochiū inquit. Nolo sinas cogitatiōes crescere nihil in te babylonicuꝫ vel confusionis adolescat. Dū puus est hostis interfice neq̄tia elidat̄ in semine Quia eni ipossibile est in sensu hoīs nō irruere motū medullaꝝ calore: ille laudat̄ ille p̄dicatur beatus q̄ stati vt cepit cogitat⁹ interficit ⁊ allidit eos ad petraꝫ petra aūt erat xp̄s. ¶ Tertiū remediuꝫ dicit amaricatiōis. Sicut mr̄es cum a dulcedine lactis filios puulos volentes retrahere sup mamillas amara quedaꝫ apponere solēt: vt illoꝝ gustu cessēt vbera suggere. Sic amaritudo mētis cogitatiōib⁹ imūdis admixta eas amaras ⁊ insipidas reddit. Est aūt triplex amara memoria. Pria mortis. ḋ q̄ sapiēs Ecc. xxxxi. O mors q̄̄ amara est memoria tua. Scḋa amara memoria ē vltimi iudicij: de q̄ eccl̄ia cātat ꝓpheticū illḋ. dies illa dies ire dies calamitatis ⁊ miserie dies magna ⁊ amara valde. Tertia memoria est amara dn̄i n̄ri ih̄u xp̄i passio cū ergo qs stimulat̄ aculeis cogitationū malarū: si diligēter recogitat se moriturū: aut in dei iudicio ratiōnē se redditurū: aut videat xp̄m ꝓ se ī cruce patientē facile victor euadet. Ergo retineamus corda nostra ne iplea̅t malicia malaruꝫ cogitationū: vt sic valem⁹ adipisci in h̄ sc̄lo dei gratiā ⁊ ī futuro gl̄iam. Amen.

¶ Feria qnta tertie ebdomade in q̄dragesima. de religiosa votorum emissione illorūq̄ obseruantia: a qua multi deficiunt. qa post impetratas gratias vota ꝓmissa nō soluūt. Sermo. xlij.

Imperauit febri ⁊ dimisit illā. scribunt̄ hec v̄ba origina liter Luc. iiij. c. ⁊ ī euangelio hodierno. subuenit de⁹ v̄tute sua īfinita

necessitatibus hominū: si tñ ipsi religio
sa pietate ad eiꝰ auxiliū confluant: sicut
patet in lectione euāgelica in qua narra
tur benigna cōdescensio xp̄i ad sanādū
socrū Symonis a magnis febribꝰ. fecit
tñ illud rogatus a suis. Sic ⁊ quotidie
curant infirmi a variis languoribus: q
bus humanū ꝑsidiū succurrere minime
valet: dei tñ adiutorio salutem recipiunt
Id aūt vt plurimū impetrat nō solū per
deuotas orōnes sꝫ etiā ꝑ fideliū votorū
emissionē. Facto nāqꝫ voto deo ⁊ sanctis
eius ꝙꝫ plurimi icolumitatis beneficiuꝫ
sūt adepti. Quia v̓o magna est ingrati/
tudo emittere vota ⁊ illa non exoluere:
ꝓpterea in hoc sermone de voto aliqua
necessaria penitentibꝰ ꝑcurramꝰ. Nam
Deut. xxiij. dicit. Cū votū voueris dño
deo tuo nō tardabis reddere qa requiret
illō dñs deꝰ tuꝰ. ⁊ in psal. xlix. Redde al
tissimo vota tua. ⁊. lxxv. Vouete ⁊ reddi
te dño deo vestro. De voto itaqꝫ tria my
steria ꝓncipalia erūt declarāda.
Primū dicit diffinitio.
Secundū ꝓhibitio.
Tertiū dispensatio.

¶ Quid sit votū. ⁊ de septē ꝯditionibꝰ.
que requirunt ad hoc vt habeat ratio/
nem virtutis. Caplm. i.

Primū mysterū declarandū de
voto dicit diffinitio. in quo quid
sit votū videamus. Et ex dictis
sci Tho. ſa ſe. q. lxxxviij. ⁊ Ric. di. xxxv/
iij. qrti sumo hāc diffinitionē. votū ē ꝯce
ptio melioris ꝓpositi aī deliberatiōe fir/
mata ex qua diffinitiōe colligūt septē cō
ditiōes q̄ reqrūt i voto vt debite fiat vꝫ
Pria dr̄ deliberatio. Secūda ꝓmissio.
Tertia superogatio. Quarta ordinatio.
Quita formatio. Sexta honestatio. Se
ptia distictio. ¶ Pria ꝯditio q̄ reqrit in
voto dr̄ d̓liberatio. vt. s. fiat ex volūtate
deliberata. Nā vt dicit Ric. vbi. s̄. votū
dicitur a volendo. Vñ sicut in nobis est
duplex velle. scilicꝫ plenū qd̓ est velle de
liberatiuū ⁊ semiplenum: qd̓ ē velle ex/
subreptione. sic dico qd̓ est duplex votū
s. votū quod habet plenā rōnē voti. ⁊ de
rōne talis voti est ꝙ sit factum ex deli/
beratione: qꝛ vt dicit. xx. q. iij. c. pñs cle/
ricus. Nullū bonū nisi volūtariū. Et. xv
. q. i. c. nō est Volūtariū sibi militē eligit
xp̄s. Et ē aliud votū qd̓ nō habet plenā
rōnē voti eo qd̓ non fit cū deliberatione
sed ex quadam subreptione: ⁊ ideo nō
obligat. Sed in hoc oritur dubium. an
teneant vota que fiunt in angustijs: vt/
puta a mulieribꝰ tempore partus: ⁊ a na
uigantibus tempore tēpestatis. ab infir/
mis tēpore infirmitatis ⁊ silia. Et qdaꝫ
absolute. ⁊ male rñdēt ꝙ nō. Cōtra q̊s
dicit Guil. qd̓ est distinguendū: qa aut
vota ꝑdicta fiunt ex intentione delibera
ta ⁊ sic tenent ⁊ obligāt. vt patet i. c. sūt q
opes. xv. q. iiij. Si v̓o fiant ex subrectio/
ne nō tenēt: i angustijs tñ magis subri/
pit mēs ꝙꝫ i pace ⁊ quiete. eo. ꝙ ſꝫ Au/
gu. in li. lxxxiij. q. passiōes tristabiles plꝰ
habēt alterare vsū ratiōis ꝙꝫ passiones
delectabiles. ¶ Scd̓a conditio que req
rit in voto dr̄ ꝓmissio. Scd̓m. n. Ric. ⁊
Tho. vbi. s̄. Propositū solum ad faciē
dū aliqd̓ bonū nō facit votū sed ꝓposi/
tū firmatum ꝓmissione. Et si fiat corde
etiā sine oris expressione: adhuc tenet ⁊
ligat in foro ꝯscie. Expressio eni voti ꝑ
vocē refert ad interiorē deliberationem
Sꝫ h̄ occurrit vnū dubiū disputanduꝫ
Vtrū omne votū publicū ꝑ expressio/
nē vocis factū corā alijs sit votū solēne
Et rñdet Ric. ꝙ dr̄ia est inter votū pu
blicū ⁊ solēne: qa qd̓libꝫ votū corā mul
tis ⁊ i publico fcm̄ publicū dici potest:
sed non quodlibet tale potest dici solem
ne. Nō eni dicit votum solemne nisi qd̓
in se habet aliqd annexū vt in publicuꝫ
debeat venire ⁊ per quod vouens ponit
sub alterius hominis potestate. Et tale est
votum in susceptione sacri ordinis: per
quem suscipiens constituitur minister
ecclesie ad deo publice seruiēdū ⁊ ponit
sub episcopi potestate. Vnde tale votum
esset solēne. etiā si predictū ordinem ab
episcopo reciperet i secreto. Professio ēt

in religione facta in manu eius q eã po/
test recipere habet in se aliquid annexũ
quo debeat in publicum venire. vñ talis
ꝓfessio solẽnizat votũ etiam si fiat in oc
culto. Solẽnizat ergo votũ ꝑ ꝓfessionez
in religione ⁊ ꝑ sacri ordinis susceptionẽ
vt patet extra. qui clerici vel vouentes. c.
rursus. in glo. ⁊. c. ꝙ votũ. ¶ Notan/
dum tñ vt dicit in glo. xxvij. q. i. c. mulie/
res. ⁊ extra de cõuersa. coniu. c. ex parte.
ꝙ in ꝓpria domo vti vestibꝰ monachali
bꝰ ⁊ votũ facere ñ solẽnizat votũ. ¶ Ter
tia ꝯditio q̄ requiritur in voto dr̄ supero/
gatio. Debet fieri votuz de bono super/
erogatiõis ⁊ non de bono necessario: qꝛ
ad bonũ necessariũ homo tenet etiã sine
voto. Sz magister sniaꝝ. di. xxxviij. q̄rti
dicit ꝙ votoꝝ aliud est cõe. aliud singla
re. Cõe ẽ qḋ oẽs i baptismo faciũt. cum
spõdẽt renũciare diabolo. vt hr̄ de ꝯse.
di. iiij. c. ꝓma igit. ⁊. c. ꝓmũ iterroget. Et
tale votũ fit de his que sũt necessaria ad
salutẽ. Ibi tñ diminute inuenit rõ voti.
Singulare votũ ẽ cum aliqs spõte pro/
mittit se seruatuꝝ aliqḋ bonũ ad qḋ nõ
tenet. Quis teneat post votũ. Hic dicit.
xvij. q. i. c. sũt q̄dã. Sũt q̄dã q̄ etiaz non
vouẽtes debemꝰ. q̄dã etiã q̄ nisi voueri/
mus non debemꝰ. sed postq̄ ea deo ꝓ
mittimꝰ necessario reddere ꝯstrigimur.
Sed hic emergit vnũ dubiũ. Utrũ vo/
ta q̄ fiũt sub aliq̄ ꝯditiõe: ꝯditõe illa ces
sante sint obligatoria. Et rñdet Ray. in
sũma. ꝙ duplex est ꝯditio. Una gnãlis
vt si vixero. si potero. si deꝰ voluerit. que
semꝑ intelliguntur etiã si nõ apponant. vt
pz. xxvij. q. ij. c. beata maria. Alia est cõ
ditio spãlis: puta cũ qs vouẽdo dicit ꝓ/
mitto facere tale bonũ si impetrauero sa
nitatẽ. si conditio deficiat votũ non ob/
ligat. Facit ad h. qḋ scribit. xxxij. q. viij. c
nõ solũ. Et extra de cõditiõe apposita
in dispensatione. c. vex. ⁊ de resti. spo. c.
olim. ¶ Quarta cõditio que requiritur i
voto dicitur ordinatio. Debet votũ fieri
ipsi deo. qa cũ vouere sit actus latrie so/
li deo debet. Sed dubitat circa hoc. qa
vota fieri solẽt etiã scis Sz dicit Ric. ꝙ
vota que fiũt sanctis non plene habent
rõnem voti ꝑ ꝯparationẽ ad scõs: sz ad
deũ. Qui eni vouet scõ Jacobo eius ec/
clesiam visitare. Locutio siue mentalis
siue vocalis qua dicit se visitaturuz scm̃
Jacobũ fit sancto Jacobo. sed obligatio
ad impleudũ illud quod dicit proprie ⁊
simpliciter loquẽdo nõ fit nisi deo. Un/
de quod est materiale in illo voto fit san
cto. ⁊ qḋ est formale fit deo. ¶ Quinta
conditio que requiritur in voto dr̄ forma
tio. Hec nãqz est forma voti vt fiat deo
de re bona ad bonũ finem. ꝓpterea di
cit Ric. ꝙ votũ factũ ꝓpter malũ finem
non tenet: nam magis depẽdet votum
a suo fine q̄z a sua materia. qꝛ fm phm
ij. metaph. Finis est cã causarũ. sed vo/
tum factum de materia mala ꝓpter finẽ
bonũ non tenet. Idcirco vouens se fa/
cturũ aliquid qḋ est absolute bonũ: non
tñ propter hoc intendens nisi finẽ ma/
lũ: grauiter peccat ⁊ nõ tenet votũ: quia
talis aut intẽdit ꝑ illud votũ se posse ꝯse
qui finẽ illũ: aut nõ. si nõ iam non obli
gat se ꝓpter finẽ illũ. qꝛ sicut dicit phs. iij
ethicoꝝ. Electio nõ est impossibilium.
ergo a simili nõ est alicuiꝰ impossibilis
ad ꝯsequẽdũ. Si sic errat. qꝛ fm Aug.
in li. lxxxiij. q. Deo volente ⁊ auctore nõ
fit hõ deterior. Deterior aũt fit hõ ꝑ cõ
secutionẽ finalis mali. ¶ Sexta cõditio
q̄ reqrit in voto dr̄ hõestatio. Debet vo
tũ fieri de re honesta ⁊ mã bona. ꝑꝑea
dr̄. xxij. q. i. c. in malis. In malis promis
sis rescinde fidez. in turpi voto muta de
cretũ. quod incaute vouisti ne facias. i/
pia est ꝓmissio q̄ scelere adiplet. Sz du/
bitat hic de Jepthe: ḋ q̊ hr̄ Judic. xi. ꝙ
iterfecit filiaz suam sicut vouerat. Et tñ
ad Heb. xi. numerat inter illos qui ꝑ fi/
dem vicerũt regna. ergo videt ꝙ possit
fieri votũ ḋ re mala ⁊ inutili. Rñdet Ri.
ꝙ votũ Jepthe nõ fuit obligatoriũ nisi
ad imolandũ animal occurrens imola
titiũ. Et quo ad h fuit licitum ⁊ placens
deo: qḋ oñdit victoria subsecuta. vnde i
occidendo filiam suaz fuit fatuus ⁊ im/
pius. de qua impietate postea penituit.

¶ Septima cõditio que requirit in voto dicit discretio. Debet nãq3 fieri votuz discrete prudenter ⁊ moderate. Nãq3 sicut ꝓhibita ẽ idiscreta penitẽtia. ita prohibet ⁊ votũ eius. Sz qd de votis stultis vt sunt vota illorũ qui vouent non comedere caput: aut nõ comedere pedes: aut non comedere columbos. vel nõ lauare manus ⁊ similia? Rñdet Tho. ꝙ talia vota deridenda sunt potius ꝙ̃ seruanda. Accipimus ergo ex dictis quãta in vnoquoq3 debet esse maturitas in vouendo: quanta insup diligentia in complendo quod voto promissuz est. Jõ dicit Ric. ꝙ omne votũ licitũ obligat vouentẽ ad illud qd̃ vouit adimplendum nisi i quattuor casibus. Unus est ꝓpter impotentiam adimplendi. Secundus ꝓpter auctoritatẽ superioris dispẽsandi Tertius ꝓpter defectũ conditionis apposite: vt dictum est superius. Quartus quãdo illud qd̃ tpe voti facti fuit licitum postea fit illicitum.

¶ Nõ vouere interdicit septẽ generibꝰ personarũ in quibus est limitata rõnabiliter facultas vouendi. Capitulum .ij.

Ecũdũ mysteriũ principale de voto declarandũ dicit ꝓhibitio Nã ꝓhibent septẽ gradus personaꝝ vouere. ¶ Primi sũt epi. ¶ Secũdi clici. ¶ Tertij religiosi. ¶ Quarti pueri. ¶ Quinti filijfa. ¶ Sexti serui. ¶ Septimi vxores. ¶ Primi q ñ pñt vouere sũt epi. Ipsi. n. nõ pñt facere votũ quo dissoluat vinculũ ecclie sine licẽtia dñi pape. extra de renũciatiõe. c. nisi cum pridem. Est enim eps ecclesie sue sponsus. vt dicit in. c. inter corpalia. extra de translatione epi ⁊ electi. Jccirco non potest emittere vota q̃ essent in ꝑiudiciũ sue cure. extra de voto ⁊ voti redẽptiõe c. magna. ¶ Secũdi qui nõ possunt vouere sunt clerici beneficiati: q nõ possũt vouere peregrinationẽ aut aliud pp qd̃ habeant relinquere ecclesiã sine licentia ꝑlati sui. de cõse. di. v. c. nõ oportet. Excepto ꝙ possunt vouere ⁊ votũ implere etiã epo ꝯtradicẽte de intrando religionẽ. vt pz. xix. q. ij. c. due sunt. Et similiter de accipiendo crucem. vt habet extra de voto. ⁊ vo. re. c. ex multa. ¶ Tertij sunt religiosi. pro quibus dicitur. xx. q. iiij. c. monacho. Monacho nõ licet votũ vouere sine consensu abbatis sui: si autem vouerit frangendum erit. Ratio aũt potissima ꝑm Ric. quare religiosus nihil vouere potest est: quia pensata humana infirmitate ⁊ religionis onere nõ posset se ad aliqd vltra suã professionez obligare quod non posset implere sine qualicũq3 preiudicio vel preiudicij periculo obseruationis cuiuslibet eorũ ad que ex sua professiõe tenet: ⁊ absq3 periculo reddẽdi se interdum onerosum prelato suo vel alicui: seu aliquibus fratruz suorum ꝓpter solicitudines ⁊ modos singulares quos interdũ haberẽt illi qui essent ad plura ꝙ̃ alij obligati. Propterea tãte est altitudinis religionis votuz ꝙ oia alia in ipsum cõmutari pñt. Et iõ ecclesia considerans huius voti altitudinẽ ⁊ humane nature infirmitatem voluit auctoritate dei voto religionis nulluz posse votũ aliud supaddi. ꝓpter piculũ transgressionis vitandũ. Glo. tñ sup dicto. c. monacho. dicit monachũ nõ posse vouere esse intelligẽdũ de voto abstinẽtie p qd̃ alij scãdalizant. ¶ Quarti sunt pueri ante annos pubertatis: qꝛ pro illo tẽpore nõ habent expeditũ vsuz rationis ⁊ liberi arbitrij. Et vt dicit extra de reg. ⁊ trãseuntibꝰ ad religionẽ. c. sicut tenor. Carens vsu liberi arbitrij vouere nõ potest quia non põt consentire. ¶ Quinti sunt filijfamilias. Nam filiusfamilias quia subest patri in his que ad regimen domꝰ ⁊ familie pertinẽt nõ potest de illis votũ facere seu de pertinẽtibꝰ ad illa sine patris auctoritate. ¶ Sexti sũt serui. q nõ possunt vouere aliqd coꝝ que ipsos impediãt a seruitio dominoꝝ suoꝝ sine ipsoꝝ auctoritate ⁊ volũtate: sicut pz. liiij. di. c. ex antiqs: ⁊. c. si seruꝰ. ¶ Septimi sunt vxores. Pro quibꝰ notandũ ꝙ vir ⁊ vxor sibi sunt mutuo debitores in reddẽdo debitũ carnale. Jdeo quilibet eoꝝ

phibet vouere de nõ reddendo sine li/
cẽtia alterius. Sed qa in dispensatione
dom⁹ ꝛ regimine familie mulier ẽ subie
cta viro ꝛ nõ ecõuerso. Ideo de ptinen/
tibus ad illa mulier nõ põt emittere vo
tum sine licentia viri. sicut pꝫ. xxxiij. q. v
. c. Manifestũ. §. ex premissis. ꝛ. c. nolu/
it. Ideo Numeri. xxx. c. d. deus. Si vo/
uerit vxoꝛ ꝛ iuramẽto se ꝯstrixerit: vt p
ieiuniũ vel ceterarũ rerũ abstinẽtiã affli
gat aiam suam: in arbitrio viri erit vt fa
ciat siue nõ faciat. Et foꝛte hec est causa
eo ꝙ mulieres magis ad vouendũ pnie
sũt ꝙ̃ viri. Nec reprehẽdim⁹ eas qa vo/
uent. Sed quia indiscrete vota facere so
lẽt. Sũt ꝛ sepe icõsiderate ac leues ꝛ vo
ta emittũt irrõnabilia ꝛ stulta p quibus
nõ expedit vt sacerdotem p absolutione
requirãt. Uir in hoc casu auctoꝛitatez ha
bet soluendi: nõ ex vi clauiũ que in ipso
nõ est: sed auctoꝛitate presidentie quam
in vxoꝛem habet. Et cum vxoꝛ obedire
nollet viro dicenti sibi nolle eam sua vo
ta complere: põt v̇bis supadere verbe/
ra: ita tñ vt in oib⁹ modestiã gerat. volui
sic h pauca dixisse: quia noui mulierum
impoꝛtunitatẽ que viros qñqꝫ affligunt
ꝛ vexant vt sub votoꝝ occasiõe licentiã
eis largiant vagandi discurrendi ac ex/
pẽdendi pecunias domus cũ damno ꝛ
detrimento familie.

¶ De dispensatione votoꝝ ad declara/
tionem dubioꝝ que sup illa possent oꝛiri
Caplm. iij.

T Ertiũ mysteriũ de voto declarã
dum dicit dispensatio. Pro cui⁹
pleniore declaratione septẽ du/
bia sunt disputanda. Primũ vtrũ expe/
diat homini vouere. Secundũ vtruz sit
magis laudabile ꝛ meritoꝛium aliquid
facere cum voto vel sine voto. Tertium
vtꝝ expediat inducere iuuenes vt voto
se obligent ad religiõis ingressũ. Quar/
tum vtrũ votũ possit cõiecturari. Quin
tum vtrũ quodlibet votũ cõmutari pos
sit in votũ religionis. Sextũ vtꝝ omne
votũ sit dispensabile. Septimũ vtrũ sol⁹
papa possit i votis dispẽsare. ¶ Primũ
dubiũ vtꝝ expediat hoi vouere. Et argui
tur ꝙ nõ. ¶ Pꝛio qꝛ null⁹ dꝫ se puare
magno dono dei. sꝫ libertas hois est ma
gnũ donũ: qua i pte se puat p votũ ergo
nõ dꝫ homo vouere ¶ Scdo arguitur
qꝛ null⁹ dꝫ se exponere piculo alicui⁹ trãs
gressionis. sed vouens exponit se piculo
cui nõ erat exposit⁹ añ votũ ergo nõ ex/
pedit vouere. ¶ Tertio arguit qꝛ nullus
debet aliquid facere quo suũ aggrauetur
pctm̃ si peccat. sꝫ religiosus si peccat gra
uius peccatum cõmittit ꝙ̃ secularis: si/
cut dicit Ansel in li. de similitudinibus.
ergo nõ expedit vouere religionis igres
sũ ꝛ multo foꝛti⁹ nec qdcũqꝫ aliud bonũ
In ꝯtrariũ est ois scriptura ꝛ laudabilis
vsus fideliũ. Rñdet Ric. ꝙ vouere cuz
discretiõe expedit homini p h ꝙ firmat
amplius voluntatẽ suã in bono: ꝛ p ma
gna pte excludit a se male faciẽdi liberta
tem ꝛ facit actũ v̇tutis latrie. ꝛ ideo vo/
uendo meretur. ¶ Ad pꝛimũ argumẽ/
tũ rñdet Ansel. i li. de silitudinib⁹. ꝙ ob
ligatio ad bonũ non repugnat libertati
simpliciter. vt etiã plene dictũ est in ser/
mone de obedientia dei. ¶ Ad secũduz
dicendũ ꝙ vouens discrete nõ exponit
se piculo transgressionis nisi p accidens
¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ licet religiosus
grauius peccet ꝙ̃ secularis: tñ de pctõ
penitẽs maioꝛẽ misericoꝛdiaz ꝯsequitur
ꝙ̃ secularis. ¶ Secundũ dubiũ vtrum
magis sit laudabile ꝛ meritoꝛiũ facere
aliquid cum voto ꝙ̃ sine voto. Rñdet
Ric. ꝛ Tho. ꝙ sic. Qd declarãt triplici
ratiõe ꝛ vna similitudie. ¶ Pꝛima rõ
est ꝙ opus inferioꝛis virtutis magis est
meritoꝛium impatũ a supioꝛi virtute ꝙ̃
nõ impatũ. Sed latria supioꝛ virt⁹ ẽ ꝙ̃
abstinentia. ꝛ op⁹ abstinentie ad qd mo
uetur homo ex voto est impatum ab ea
vouere enim actus est latrie. ergo magis
meritoꝛiũ est opus abstinentie ad quod
mouet homo ex voto. ¶ Secũda rõ ẽ
hec. Quanto opus pcedit a voluntate
magis firmata i bono: tanto ẽ v̇tuosius
ꝛ ex cõsequẽti ẽ magis meritoꝛium. Ad
opari eni virtuose requiritur firmiter ꝛ

īmobiliter op̄ari.vt.d.ph̄us.Sc̄do ethi. c.iiij.Sȝ ceteris p̄ib⁹ volūtas firmior ē in bono cū voto q̄ȝ sine voto.Tertia rō est hec Deus cum acceptet opus ꝓpter op̄antē: tāto magis acceptat illud quāto est ab hoīe ad suū seruitiū speciali⁹ deputato.sed ceteris parib⁹ hō speciali⁹ deputatur ꝛ ꝺdicat̄ ad dei seruitiū cū voto q̄ȝ sine voto.Ad idē etiā ē silitudo quā ponit Ansel.in li.de silitudinibus :in qua cōp̄at secularē faciētē bonū opus illi qui dn̄o dat de fructu arboris sue quātū vult ꝛ religiosū illi q dn̄o dat totā arborē cuȝ fructu: q magis ē dn̄o accept⁹ q̄ȝ prim⁹.

¶ Tertiū dubiū.vtrū expediat inducēr iuuenes vt voto se obligent ad religiōis īgressū.Et rn̄det notabiliter.Ric. ꝙ sic si adsint debite cōditiōes ex p̄te iuuenis ꝛ ex p̄te inductiōis ꝛ ex p̄te obligationis Qui eni vult inducere iuuenē aliquem ab obligationē p̄dictā: debet diligenter ꝯsiderare ꝙ iuuenis debitā habeat etatem pro ingressu religiōis que ad min⁹ ꝯplectit̄ tēp⁹.xiiij.annoꝝ.extra de regu. c.i.ꝛ.c.significatuȝ est.Et ꝙ ꝓut patitur etas illa in ꝓpositis suis licitis ꝛ honestꝫ habeat stabilitatem: ꝛ ꝙ ad cōsiderādū qd illa religio ponderet ꝛ obligatio: habeat discretionē sufficientē. In iductiōe etiā debet esse diligens asp̄itatis religionis ad cuius obligationē inducitur explicatio: ꝛ oīs suggestionis ꝛ falsitatis exclusio: nec debet esse nimis importuna persuasio.Asp̄itatis eni religionis celatio: ꝛ paucitatis suggestio operant̄ deceptionē.deceptio auteȝ ratione ignorantie diminuit de ratione voluntarij.Tunc eni nimis est iportuna persuasio quādo fit cum rerū temporaliū promissione vl̄ cum indebita cōminatiōe vel cū nimia sollicitudine.Debet aūt inducēs cauere a tali importuna persuasione. quia talis persuasio operat̄ i iuuene vel ipsuȝ inclinat ad obligādum se ex subreptione. Et predicta obligatio fieri nō debet nisi ex plena voluntate ꝛ deliberatione.Ex p̄te etiā obligatiōis tria sunt obseruanda.s. vt fiat p̄uia deliberatione. ꝛ stabilitatis ꝓpositi exaiatione.Et ꝙ fiat cuȝ discretione.s.obligans obliget se ad ingrediendū vt eam experiat̄.Et si de⁹ dederit sibi gratiam remanēdi ꝛ religioni placuerit remaneat Aut si ꝓpositū ifra annū mutatū fuerit libere possit exire abq̄ȝ hoc ꝙ teneat̄ aliā religionē intrare. Debent etiā obseruare ꝙ fiat cū deuotione Et debent obseruari predicta: quia obligatiōes facte sine ꝺliberatiōe discretiōe ꝛ deuotiōe freq̄nt̄ malos exit⁹ habent.

¶ Quartū dubiū.vtrū votū possit commutari.Et rn̄det̄ ꝙ sic. vt h̄r in.c.magne de voto ꝛ voti redēp. Ratio est s̄m Ric.qr.s̄m Bern̄.in lib.de precepto ꝛ dispensatione. Iniquū proculdubio foret si ea q̄ sūt pro sola caritate instituta contra caritateȝ tenerent̄.Votū auteȝ fieri debet ex caritate ꝛ pro caritate.Unde eius obligatio tenere non debet contra caritatē.Teneret aūt contra caritatem si nō liceret illud ꝯmutari in meli⁹ Votū ergo pōt in meli⁹ bonū ꝯmutari.nō tn̄ hoc auctoritate ꝓpria fieri debet: sed auctoritate sup̄ioris: qr nullus fieri debet iudex in sua causa.

¶ Quintū dubium vtrū quodlibet votū cōmutari possit in votum religionis: Rn̄det Ric.ꝙ volēs facere ꝓfessionē in religione si actualiter vel habitualiter vult remanere obligat⁹ ad vota que i seculo fecerat nō cōmutātur i votū religionis: tn̄ p⁹ q̄ȝ deuenerit ad noticiā p̄lati sui hoc factū.poterit ipsuȝ ab illis votis absolueī: maxie si ignorabat ipsū eē ligatū ipsis votis tp̄e professiōis.Si aūt actualiter seu habitualit̄ intendit amplius illis votis nō teneri: sȝ solo voto religionis sue: ab illis absoluit̄ p̄ religiōis votū ꝓpter religiōis voti altitudinem ꝛ p̄fectionē.Un̄ ex̄ de vo.ꝛ vo.redēp.c.scripture.dicit̄. Reus fracti voti aliquatenus nō habet̄ qui tēporale obsequiū i p̄petuā religiōis obseruātiaȝ noscit̄ ꝯmutasse Et de pe.di.i.c.mēsurā. §.his auctoritatib⁹. Non est necessaria certa satisfactio peccati cuius totum vite tempus impēdit̄ sui seruitio conditoris. Et tamē si rex vn⁹ vel impator vouerit

ꝙ vſqꝫ ad trienniū uel ſeptenniū militabit in terra ſancta. ⁊ tenebit ſecum duo uel tria milia militum: uel vnus alius dux uel comes exiſtens dux totius exercitus cruce ſignatoꝝ: ⁊ de cuius abſentia deſolaret̃. vellet religionē intrare: in hoc caſu videt̃ mihi ſumm⁹ pontifex conſulendus. Certū tñ ē ꝙ ꝑſona mediocris a voto tranſmarino abſolueret̃ ꝑ religionis ingreſſum. ¶ Sextum dubium. vtrū omne votū ſit diſpenſabile. Et arguit̃ ꝙ nō. ¶ Primo qa ſoluet̃ ꝓmiſſum eſt de iure nature. ſed ea q̃ ſūt de iure nature ſūt indiſpenſabilia. ergo nullum votum eſt diſpenſabile. ¶ Secundo arguit̃. qa qui nō facit quod promittit mentit̃. ſed nullus poteſt in mendacio diſpenſare. quia ſm phm. iiij. eth. Mendacium ſm ſeipſum prauū eſt ⁊ fugiendum. Cum ergo omne votum ſit promiſſio. nullum votū eſt diſpenſabile ¶ Tertio arguit̃. qa extra de ſtatu monachoꝝ. c. cum ad monaſteriū. dr̃. Ab renunciatio proprietatis ita monachali regule eſt annexa ut nec contra illam ſūmus pontifex valeat diſpenſare. ergo nō omne votū eſt diſpenſabile. ¶ Quarto arguit̃. qa nullū votum eſt diſpenſabile qđ in melius cōmutari non poteſt. Sed votum religionis non poteſt in melius cōmutari cum oīa alia vota in ipſū cōmutari poſſint. ergo nō oē votū ē diſpēſabile. Ad hāc q̄ōnem licꝫ multi multa dicant. tamē Ric. in. iiij. ⁊ Tho. ibidem ꝗuis aliter dicat. ſa ſe. Joānes neapolitanus in quodlibetis. Inno. ⁊ Hoſti. ⁊ coīter omnes doctores tenēt ꝙ omne votum qđ eſt de his que ſunt ſuperogationis eſt diſpenſabile: quia diſpenſationis ī quolibet tali voto poteſt cauſa rōnabilis inueniri. ſ. ꝑfectus maioris boni uel mali euitatio: ſiue ꝑ compationem ad rem publicā: ſiue ꝑ comparationē ad vouentem. Reformatio enim pacis inter regna maius bonū eſt cōmunitati ꝗ̄ cōtinentia vnius ꝑſone. In tali etiā caſu ſi ꝑſona que cōtinentiam vouerat nubat per preceptum domini pape: ſua obedientia magis meritoria eſt ſibi ꝗ̄ continentia: ꝗtuꝫ ad premiū ſubſtantiale. Unde Ar. i. ethicorum. Amabile ē bonum vni ſoli: melius vō ⁊ diuinius genti ⁊ ciuitatibus. Uitatio etiam communis mali: ut vitatio diſcordie inter regna que ſunt in pace. ⁊ probabilis tranſgreſſio voti ſi ꝓbabilitas ſit vehemens poſſet eſſe rationabilis cauſa diſpenſandi in quocunque ſuperogationis voto. Recta enim ratio dictare videt̃ eſſe aliquem in eccleſia loco dei qui periculis cōmunitatum ⁊ perſonarum penſatis infirmitatibus vtilitatib⁹ ⁊ damnis poſſit rationabiliter obuiare. ¶ Ad ꝑmum argumentum dicendum ꝙ obligatio in votis non eſt de iure nature abſolute: ſed ſub hac conditione. ſcilicꝫ quouſqꝫ per ſuperiorem ex cauſa rationabili fuerit relaxata. ¶ Ad ſecundum dicendū ꝙ qui non ſoluit quod promiſit mentitur ſi ſibi nō remittatur obligatio: ⁊ ſoluere poſſit. ſed obligatione remiſſa non mentitur: quia amplius debitor non eſt. ¶ Ad tertiū dicendum. ꝙ ꝗuis ſummus pontifex nō poſſit facere ꝙ ſit monachus abſqꝫ abrenuntiatione proprietatis: quia hoc eſſet facere contradictoria ſimul: tamen pōt de monacho facere non monachum ſi cauſa rationabilis affuerit. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ ꝗuis votum religionis commutari non poſſit in melius bonum priuatum: poteſt tamen cōmutari in melius bonū cōmune. Talis etiā conditionis poſſet eſſe ille qui vouit ꝙ illud bonū ſiue votum commutari poſſet in aliud bonum magis expediens ſibi: ꝗuis non poſſet cōmutari in maius bonum ſimpliciter. ¶ Septimū dubiū. vtrū ſolus papa poſſit in votis diſpēſare. Et rñdēt doc. ꝙ in votis maioribus: ſicut ſūt votū cōtinentie religionis ⁊ crucis: ſolus papa diſpenſare poteſt: quia in votis iſtis nō eſt diſpenſandū niſi propter eccleſie coēm vtilitatē uel aliquā magnā neceſſitatem. Et ideo ipſoꝝ diſpenſatio merito reſeruari debuit illi ad quē ꝑtinet toti⁹ eccl'ie cura

Scd'm vo morem curie vota pegrina-tionis ad visitanda aplorum limina et sci Jacobi in compostella videntur romano pótifici reseruata. In oibus aūt alijs vo tis que respectu pdictorum dicuntur vota minora possunt epi dispensare. vt habetur ex. de voto et voti redēp. c. i. Inferiores aūt epis in nullo voto dispensare pnt ni si eis fuerit spāliter cōmissum. exceptis platis religiosis q dispensare possunt in votis suorum subditorum. Religiose itaqz cu rare debent oēs circa vota sua se gerere vt illa discrete emittant emissa cōpleāt: aut si cōplere nō pnt a supioribus dispē satione pcurent. vt sic mereantur in hoc se culo habere dei grām et in futuro sempi ternā gloriam: in qua viuit et regnat deus p infinita seculorum secula. Amen.

¶ Feria sexta tertie ebdomade in qua-dragesima. d mīa ad pximū habēda. et pia largitiōe elyarum. Sermo. xliiij.

D

Icit ei iesus Da mihi bibere. Scri-būtur hec verba Joā. iiij. c. et in euangelio ho dierno. Cēsenda sūt du riora saxis pectora eorum q xpo iesu picta tem exhibere nolūt. Cōtulit qdē ipe no bis inumerabilia bona: et qnqz de illis a nob petit vt sic ampliora supaddat. Pe tebat nanqz hodie bibere a samaritana vt illā satiaret aqua admirabili et suauissi ma gratie sue. Sic et sepe ab hoibus exigit misericordiā et clemētiā p suo amore p-ximis exhibēdā qtenus largiatur eis copio-sius pmia eterne vite. Quia vo hoc ma xime decet penitētes vt p elyarum largi-tiones satisfaciāt pro pctis suis. Idcirco in pnti smone de elya aliq pcurremus quam xps a samaritana poscebat. d. Da mihi bibere. De ipsa itaqz elya tria my-steria pncipalia erūt declaranda.
Primū dicitur inductio.
Secūdum conditio.
Tertium distinctio.

¶ Qd septē sunt illa qbus iducimur ad mīam pximis exhibendā et ad pmpte elyas largiēdū. Caplm. i.

P

Rimū mysteriū d elya dclarā-dū dr iductio. In q videre debe mus atqz notare septē rōes pci puas qre vnusqsqz pmptus eē dz ad elyas liberalr largiendū. ¶ Pria dr auctori-tas. ¶ Scda pformitas. ¶ Tertia exē-plaritas. ¶ Quarta pprietas. ¶ Quita societas. ¶ Sexta gratiositas. ¶ Septi ma felicitas. ¶ Pria rō iducēs oēs ad elyas libalr largiēdū dr auctoritas. Dis eni auctoritas scripturarum hoc clamat. h dicit. h pdicat. Vn̄ David ps. xl. Btūs q itelligit sup egenū et pauperē in die. m. li. eū dn̄s. Et Thob. iiij. Noli auertere faciē tuā ab vllo paupe: ita. n. fiet vt nō auertatur a te facies dn̄i. Et. xij. c. Bona ē orō cū ieiūio et elya. Et Eccl. iij. c. Ignē ardētē extiguit aq. et elya resistit pctis. et vij. c. Facere elyam ne despicias. Et. xx-ix. c. Pone thesaurum tuū in pceptis altis simi: et pderit tibi magis qz aurum. Cōclu de elyam in sinu paupis: et hic orabit p te et liberabit te ab omni malo. Et puer. xix. Feneratur dn̄o q miseretur pauperis: et vicissitudinem suam reddet ei. Et ysa. lviij. Frange esurienti panē tuū. et. e. u. qz induc. in. d. t. cū ui. nu. opi. e. et. c. tuam ne despexeris. Et Jo. i. canonica. iij. c. Qui habuerit substātiā huius mundi et viderit fratrē suū necessitatē hn̄tē et clauserit vi-scera sua ab eo. qmo caritas dei manet i illo? Et Hiero. lxxxvi. di. c. q clemētiam. Qui clementiā nō hz nec indutus ē vi-scera misericordie et lachrimarum. Quis spūalis sit n̄ adiplet legē xpi. Et Amb. i li. de officijs. Natura ius cōe genera-uit. vsurpatio vo ius puatū fecit. Vn̄ sūt multi q nullam habent in agris aut i vi neis portionē: horum inopie de copia quē dedit dn̄s diuitibus est psulēdū: vt et ipi deo pro terre fecūditate benedicāt nobi scū: quos ideo sub diuersis molestijs la-borare pmittit dei sapia vt et miseros p patia: misericordes vo coronet p beni-uolētia. Et idē. xlvij. di. c. sicut hi. Neqz

enim minus ē crīmis hn̄ti tollere: q̄ȝ cū
possis ⁊ habūdas indigentib⁹ denegare.
Esurientiū panis est quē tu detines: nu/
doꝝ indumentū est qđ recludis: mise/
roꝝ redemptio est ⁊ absolutio pecunia
quā tu in terra defodis. Et idem .lxxxvj.
di.c.in singulis. Misericordia cōis est
vsus: iō ꝑceptū cōe oib⁹ officijs oibus
etatib⁹ necessaria: ⁊ ab oib⁹ deferenda.
Nō publican⁹. nō miles excipit. n̄ agri
cola. nō vrban⁹ diues ⁊ paup. oēs in cōe
admonent vt cōferant nō habenti. Et
xp̄s in euangelio Luce. xi. Date elemosinam
⁊ oia mūda sūt vobis. Et .c.xij. Uēdite q̄
possidet ⁊ date elemosinam. Hoc ip̄m colligi
tur ex dictis moraliū phoꝝ. Hinc est ꝙ
Tulli⁹ .i. de officijs ait. Quicqd sine de/
trimēto cōmodari pōt id tribuat cuiq̄ȝ
vel ignoto. Et Ouidi⁹ in li. de pōto. Re
gia crede mihi res est succurrere lapsis
Cōueniens hoi est hoiem seruare volu
ptas. Et Plato in thimeo. Bonos vi/
ros decet cōmodos esse. Theologi in su
per elemosinam laudāt. d. sup di. xv. q̄rti li. ꝙ
ip̄a est tertia pars satisfactiōis. Assignat
namq̄ȝ magister in textu tres ꝑtes satis/
factiōis. ¶ Prima ē ieiuniū. ¶ Scđa
orō. ¶ Tertia elemosina: Que ꝺm Ric. suffi
ciēter enumerant tā ex ꝑte bonoꝝ ꝑ q̄ sa
tisfaciēdū est q̄ȝ ex ꝑte cāꝝ pcti: q̄ȝ ēt ex
ꝑte eoꝝ ꝯ quos pctm̄ cōmittit. De bonis
eni n̄ris debem⁹ satisfacere. Et ꝺm Ar.
i. ethi. c. xx. Tria habem⁹ bona. s. bona
fortune. bona corꝑis. ⁊ bona aie. De bo
nis exterioribus seu fortune satisfacim⁹ ꝑ
elemosinam. sub q̄ cōprehendit totū qđ expē
ditur in ꝓximoꝝ vtilitatē. De bonis cor
poris satisfacim⁹ ꝑ ieiuniū. sub quo com
ꝑhenditur qcqd ꝑtinet ad corꝑis affli/
ctionē. De bonis aie satisfacimus ꝑ orō
nem. sub qua comꝑhendit quicqd deo
exhibet ꝑ latrie virtutē. ¶ Scđo suffi/
ciēter enumerāt satisfactiōis ꝑtes ex ꝑte
cāꝝ pcti. Nā ꝺm Joā. i. cano. ij. c. Tres
sunt pctōꝝ cause. s. cōcupiscentia carnis
q̄ ꝓut possibile est excidit per ieiunium.
⁊ concupiscentia oculoꝝ: cōtra quā or/
dinatur elemosina. ⁊ sup̄bia vite: ꝯtra quā or

dinatur oratio. ¶ Tertio sufficiēter enu
merant satisfactiōis partes ex ꝑte eoꝝ
ꝯ quos peccat hō. Cōtra deū. ⁊ ꝯ h̄ or/
dinat orō. peccat ꝯ seip̄m. ⁊ ꝯtra h̄ ordi
natur ieiuniū. peccat ꝯ ꝓximū. ⁊ ꝯ hoc
ordinat elemosina. Et sic vndiq̄ȝ resonāt elemosine
laudes. ¶ Scđa rō quare vnusquisq̄ȝ
ꝓmptus debet eē ad elemosinas liberalr̄ lar/
giendū dr̄ conformitas. Sumus nāq̄ȝ
ꝯformes ⁊ inuicem membra Ro. ij. c.
Et vt dr̄. i. Cor. xij. c. Si qd patit vnum
mēbroꝝ compatiūtur ei oia alia mem/
bra. propterea ait sapiens. Eccl. xvij. c.
Unicuiq̄ȝ mādauit de⁹ đ ꝓximo suo. Et
h̄ suo modo Seneca ad Lucillū explí/
cauit. d. Nō pōt quisq̄ȝ beate degere q
se tm̄ intuet: qui oia ad vtilitates suas cō
uertit. Alteri viuas oportet si vis viuere
tibi. Et idem in li. de btā vita. Ubicūq̄ȝ
homo est beneficio locus est. Sed cir/
ca hoc dubitat. vtrū dare elemosinam cadat
sub ꝑcepto. Et r̄ndet Ric. ꝙ sic dicens
elemosinam esse sub precepto legis nature. q̄
iubet alij esse faciendū qđ sibi q̄sq̄ȝ fieri
vellet Luce. vi. c. ⁊ di. i. decretoꝝ. c. i. ⁊
di. ix. c. sana. ⁊ . x. q. i. placuit. Est etiā elemosina
sub ꝑcepto legis diuine: sicut patet in đ/
bis allegat in ꝑma rōne vbi inducitur
xp̄s. xi. ⁊. xij. c. Luce. q dare elemosinam iubet.
est adhuc elemosina sub ꝑcepto legis positiue
sicut patet. xlvi. di. c. pasce. ¶ Tertia rō
inducens hoies ad elemosinas liberali
ter largiendū dicit exemplaritas. Exem
plum qdem habemus a deo ab angel
⁊ ab oi creatura vt cōicatiui esse debea/
mus. Deus qdem ꝑter illam cōicatōeȝ
intrinsecam q̄ est in ꝓductione diuinaꝝ
ꝑsonaꝝ voluit adhuc extrinsec⁹ cōicare
seip̄m in ꝓductione ois create nature.
Un̄ Augu. in q̄onib⁹ veteris testi inqt.
Bon⁹ ē qr fecit existere q̄ nō erāt. Et in
iij. đ trini. Uolūtas dei ē ꝑma ⁊ sūma cā
oium spēꝝ ⁊ motionū. Nihil eniȝ fit qđ
de intelligibili atq̄ȝ aula sūmi imperato
ris nō egrediat. Angeli insuper sunt cōi
catiui: qr vt Diony. dicit in li. de angelica
hierarchia. Per angelos supiores cō/
municant gradatiȝ secreta mysteria dei

angelis inferioribus. Oia ēt corpora ce/
lestia coicant influentiā suam corpibus
inferioribus. Omnia tandē que in celis
que in terris sunt: sua beneficia coicant
hoi rōnali. ut sic ꝛ ipe homo discat hoi
se coicare. Nam q potest ꝛ nō vult esse
benefic⁹: imanior atqꝫ crudelior omni
belua esset habendus. ¶ Quarta rō in
ducens hoies ad promptā elynaꝝ largi
tionē dicitur ꝓprietas. Quicquid eni fit
paupibus ꝓpt xp̄m: ꝓprie fit ꝛ ipsi xp̄o
Vn̄ Hie. ad Nepotianū. Mēsulā tuā
paupes ꝛ pegrini nouerunt: tu cum illis
xp̄m cōuiuā noueris. Et xp̄s Math. x.
Qui vos recipit me recipit. Et Math.
xxv. Quod vni ex minimis meis fecistis
mihi fecistis. Est de hoc exemplū in scō
Martino. qui dum paupi nudo ptem
chlamydis sue dedisset: nocte sequenti
vidit xp̄m illa vestitū: audiuitqꝫ eū dicē
tē. Martinus adhuc cathecumin⁹ hac
me veste ꝯtexit. ¶ Quinta rō ē societas
Est quidē elyna socius fidelis: quia aiaꝫ
nūqꝫ deserit. imo sibi fauet ꝛ assistit. dū
citat ante tribunal eterni iudicis. Pro/
pterea legitur in vita Joānis elynarij. ꝙ
fuit quidā thelōarius diues valde: noie
Petrus. hic paupibus dur⁹: cū ad do/
mū suā accedebat eos furibūdus expel/
lebat. Cum ergo semel paupes iter se de
eius auaritia ꝛ illiberalitate colloquerē/
tur quidaꝫ eorū dixit. Quid vultis mihi
dare ꝛ ego hodie elynam ab eo accipiā?
Et facientibus cū eo pactum: ad domū
ei⁹ venit ꝛ elynaꝫ postulauit. At Petr⁹
domū rediēs ꝛ paupem p̄ forib⁹ uidēs
cum eius famulus panes siliginis in do
mū deferret. ille lapidē nō inueniēs: pa/
nem vnū ex illis arripuit ꝛ cum furore
paupem pcussit. Quē ꝓtinus accipiens
paup ad socios redijt. ꝛ ꝙ de manu ei⁹
elynam accepit idicauit. P⁹ duos dies
infirmatus ad mortē diues ille vidit se/
ante iudiciū stare: ꝛ mauros quosdam
sup staterā mala eius appēdere. Ex alta
aūt pte statere quidam dealbati tristes
stabant. eo ꝙ nihil qd̄ ibi apponerēt in/
uenire valebant. Tunc vnus eoꝝ dixit.

Vere nihil habemus nisi vnū panē sili/
ginis quē ante duos dies vi coactus de/
dit: quē dum sup staterā ponerent eq̄li/
tas vt sibi videbat facta est. Dixerūt ei:
adauge ad siliginem hāc: aliogn mauri
te apphendēt. Euigilās aūt ꝛ liberatus
dicebat pape: si vna siligo quā p furoreꝫ
iactaui: ita ꝓ fuit: quanto magis omnia
sua bona indigētibus elargiri? Et extūc
liberalissimus pauperibus semper fuit.
¶ Sexta rō inducens hoies ad elynas
ꝛ pietatꝫ opa dr̄ gratiositas. Facit equi/
dem elyna habilem hoiem ꝛ idoneum
ad dei gr̄e susceptionē. Unde Act. x. tale
ponitur exemplū. Vir qdam erat in ce/
sarea noie Corneli⁹ centurio cohortis q̄
dr̄ italica. religiosus ꝛ timens deum cuꝫ
oi familia sua: faciēs elynas multas ple
bi. ꝛ deprecās deū semp. Is vidit i visu
manifeste q̄si hora diei nona angelum
dei itroeūtē ad se ꝛ dicētē sibi: Corneli.
At ille intuens in eū timore correpť⁹ di
xit. Quis es dn̄e? Dixit aūt illi. Orones
tue ꝛ elyne tue ascēderūt in memoriam
in conspectu dei: ꝛ nunc mitte viros in
Joppen: ꝛ accersi Symonem quendā
q cognoiatur Petrus. ꝛ dicet tibi quid
te oporteat facere. Obtinuit itaqꝫ Cor/
nelius elemosynis mediantib⁹ gratiā vt
ad ip̄m baptiçādū mitteret. Petrus.
¶ Septia rō dr̄ felicitas. Pro ip̄a vti/
qꝫ felicitatē eterne vite cōseqmur. Un̄
i. Timo. iiij. aplus ait. Pietas ad oia va
let ꝓmissionē habēs vite q̄ nunc est ꝛ fu
ture. Qd̄ xp̄s declarauit Math. xxv.
vbi ad regnū celoꝝ vocatuꝝ se dixit eos
q misericordie opa dilexerūt.

¶ Qd̄ septē ꝯditiōes reqrūť ad hoc vt
elyna debito mō fiat. Capłm. ij.

S Ecūduꝫ mysteriū declarandū
de elyna dr̄ ꝯditio: in q̄ explicā
de sūt septē q̄litates siue ꝯditio
nes q̄ notātur in verbis zachei. d. Luce
xix. Ecce dimidiū bonoꝝ meoꝝ dn̄e do
paupib⁹. vbi inuitur ꝙ elyna debet eē.
Prio ꝓmpta. Scd̄o copiosa. Tertio bo
na. Quāto ꝓpa. Quito ōdiata. Sexto li

beralis. Septio discreta. ¶ Pria elyna
dz esse pmpta. ppterea dr ecce q̃si dicat
zacheus. q cum fieri potest elemosyna
non est tardanda: n on differenda: non
pcrastinanda: sicut multi faciunt q nõ
nisi post multas pces et diuturnũ tem/
pus elemosynas erogare volũt. ppterea
dicit sapiẽs. pũ. iij. Nec dicas amico tuo
Uade et reuertere. Cras eni dabo tibi:
cum statim possis dare. Et Seneca. lib.
ij. de beneficijs: Ingratũ est beneficiuz
q diu iter dantis manus hesit. Et vt ait
Macrobius libro. ij. saturnalium ps
beneficij est quod petitur si cito neges.
Uerũtñ satis reprehensibiles sunt qui
mortẽ expectant vt bona supflua quib⁹
nõ egent paupibus tribuant. Pro qui/
bus facit sapiens verbũ illud scẽ Lucie
que sue matri dixit. Qd moriens das
ideo das: quia tecũ ferre non potes. So
let etiã deo pmittente sepius euenire q
auarorũ diuitũ bona que post mortẽ in
pias causas distribuere disposuerunt ra
piant dilanientur et distrahãt a parẽtib⁹
a domesticis a cõsanguineis litigantib⁹
et quãdoqz ab extraneis versutia et cal/
liditate illa querentib⁹. Quare cõsulen/
dum est oibus quibus supabundant di
uitie vt velint ipsi p se collocare illas in
celo: nec expectare vt p⁹ mortẽ id faciãt
alij. quia vt diximus sepe fallũt. ¶ Se/
cũda elemosyna dz eẽ copiosa: ppterea
dixit zacheus: dimidiuz. Unde Thobie
iiij. Si multũ tibi fuerit abundanter tri/
bue. Neqz timenda ẽ pauptas si elyne
ample fiant. Non eni deus vult supari
ab aliquo de liberalitate: sicut videri põt
exemplum de hoc in. ij. dial. li. de Bo/
nifacio funden. episcopo. Cui ex paucis
vuis vinũ collectuz paupibus largienti
illud miraculose mltiplicauit de⁹ ¶ Ter
tio elemosyna dz esse bona. i. d bonis re
bus non infectis aut marcidis: ppterea
dixit zacheus: bonorũ. ¶ Quarto dz eẽ
elemosyna propria: vt fiat de proprijs
bonis. non de alienis. ideo dixit zache⁹
meorum. Unde. i. q. i. c. non est Grego.
ait. Nõ est putanda elemosyna si pau/
perĩbus dispenset quod ex illicitis rebus
acquirit. Glo. aũt ibi dicit. Non eniz cã
pietatis facienda est iniquitas. vt pz. xiiij
q. v. c. forte. xxxij. q. iiij. c. sic nõ sũt. xxx/
iij. q. v. c. si dicat. xxvij. q. ij. c. si tu absti/
nes. xxij. q. ij. c. ne qs. Et. xiiij. q. v. c. noli
te Aug. ait nolite velle elemosynas face
re de fenore et vsuris. Et in. c. elemosyna
Gre. ait elemosyna redẽptoris nri ocu/
lis illa placet que nõ ex illicitis et iniqui/
tate cõgeritur: sed que de rebus conces/
sis et bene acquisitis impendit. ¶ Qui/
to elemosyna dz eẽ ordinata: vt. s. fiat p
dei honore: proximi salute: et propria vti
litate: non pro vanagloria ac huius secu
li pompa. Unde zacheus addidit. Dñe
i. pro tuo amore et honore, qui dicens ci
elemosynã facio. pptea xps Math. vi.
c. dixit. Cũ facis elemosynam noli tuba
canere ante te. sicut hypocrite faciũt in
synagogis et vicis: vt honorificentur ab
hominibus: Amen dico vobis recepũt
mercedẽ snã. ¶ Sexto elemosyna dz eẽ
liberalis: vt nõ fiat pro susceptis serui/
tijs. Nam sunt pleriqz qui paupes labo
rare cogũt: et postea illis noie elemosy/
ne aliquid tribuũt: cum tamen merces
laboris potius q̃z elemosyna debeat ap
pellari. ppterea dixit zacheus: do idest
nõ vendo: sed liberaliter dono. ¶ Se/
ptio elemosyna dz eẽ discreta: vt det his
q indigẽt et nõ his q abũdant. Qd dciũ
est propter illos qui habentes aut vici/
nos aut attinentes qui pauptate et ege/
state grauãt elemosrnas faciunt: ad ex/
ornãdas eccl'ias: aut ecclesiastica orna
menta ampliãda. Qd nõ dãnam⁹: nisi
dũ fame periri pmittũt proximi indigẽtes
Propterea dicit Amb. xij. q. ij. c. auruz
Aurũ habet ecclesia. non vt seruet. sz vt
eroget et subueniat i necessitatib⁹. Quid
est opus custodire quod nihil adiuuat:
An ignoramus quãtũ auri atqz argenti
de templo dñi assyrij substulerũt Nõne
meliuf cõflat sacerdos ppter alimoniaz
pauperũ si aliqua subsidia desũt: q̃z si sa
crilegus contaminet et asportat hostis:
Nonne, dicturus ẽ dñs: Cur passus es

tot inopes fame mori? Et certe habebas
aurũ ministrasses alimoniam. Cur tot
captiui in cõmertiũ ducti: nec redempti
ab hoste occisi sũt? Meli⁹ fuerat vt va/
sa viuentiũ seruasses ꝙ̃ metallorũ: his
nõ posset rñsum referri. Quid enim di/
ces: Timeo ne templo dei ornatus de/
esset. Rñdeo. aurũ sacramẽta nõ q̃runt
neqꝫ auro placent: que auro nõ emunt
Ornatus sacroꝝ: redemptio captiuorũ
est. Et vere illa sunt vasa preciosa que re
dimũt aĩas a morte. Ille ver⁹ thesaurus
dñi qui opaƚ qđ sanguis ei⁹ opatus est.
Et Hiero. ad demetriadẽ virginẽ ingt
Alij ecc̃ias edificent: vestiant parietes
marmorũ crustis: sꝫ tibi aliud ꝓpositũ
xp̄m vestire i nudis: visitare in languen
tibus: ⁊ subuenire in oppressis. hec ille.
¶ Qđ septẽ sũt opa misericordie qbus
necessitatib⁹ ꝓximi ẽ sbuẽiẽdũ. Caplm̃ 3.
Ertiũ mysteriũ declarãdum de
t elemosyna dicit distinctio. Disti
guiƚ eqdẽ in el̃yas spũales ⁊ cor
pales. El̃ye spũales sũt cũ daƚ vel fit ali/
qd spũale ad subueniendũ spũali indi/
gentie ꝓximi. Et cõtinent in hoc versu
Consule castiga doce solare remitte fer
ora. El̃yne corpales sunt cum daƚ vel fit
aliquid corpale ad subuentionẽ corpalis
indigentie. Que sũt septẽ ⁊ ꝯtinent in h
versu. Visito poto cibo redimo tego col
ligo condo. s. Pria ẽ visitare infirmum
Scđa potare sitiẽtẽ. Tertia cibare esuriẽ
tẽ. Quarta redimere icarceratũ. Quinta
vestire nudũ. Sexta recipe hospitẽ. Se
ptia sepelire mortuũ. ⁊ qm̃ corpales el̃ye
magis se offerũt ⁊ occurrũt necessarie:
q꞉ mlto plres sũt q corpalr ꝙ̃ q spũalit
affligunƚ. iõ corpales el̃yas explicabim⁹
¶ Pria itaqꝫ elemosina ẽ visitare ĩfir/
mos ⁊ tribulatos. Et de hac sapiens. vij
c. Ecc. ait. Non te pigeat visitare infir/
mũ: ex his eni in dilectiõe firmaberis ⁊
Jac. i. religio munda ⁊ imaculata apud
deũ ⁊ patrem hec est: visitare pupillos
⁊ viduas in tribulatione eorum. Unde
in vitis patrum. Frater quidam interro
gauit quedã senẽ. d. duo fratres sũt quoꝝ

vnus ieiunat sex dieb⁹ multũ laborans:
alius vo seruit egrotantib⁹: Cuius opus
magis acceptũ ẽ deo: Respondet senex
Si frater ille qui sex diebus laborãs ie/
iunat appẽdat se per nares non potest
esse equalis illi qui infirmantibus deser
uit. ¶ Secundũ opus misericordie seu
secunda el̃ya est potare sitiẽtẽ: Et đ hoc
xp̄s Math. x. ait. Qui potũ đderit vni
ex minimis istis caliceꝫ aque frigide tm̃
in nomine discipuli: Amen dico vobis
non perdet mercedem suam. ¶ Tertia
elemosyna ẽ cibare esurientẽ. Et de hac
Thobie. iiij. Panem tuum cum egenis
⁊ esurientibus comede. ¶ Quarta el̃ya
ẽ redimere captiuos. Et de hac Ecc. iiij.
Libera eum qui iniuriam patitur đ ma
nu supbi. ¶ Quinta elemosyna est ve/
stire nudũ. Et de hac Luc. iij. xp̄s dixit
Qui habet duas tunicas det vnam non
habenti. ¶ Sexta est colligere hospites
Hec aũt hospitalitas multa bona facit.
¶ Primo ad susceptionem gratie pre/
pat qđ figuratũ est Luc. vlti. i h ꝙ duo
discipuli xp̄m cognouerunt cũ eum ad
hospitium inuitassent. ¶ Secũdo bona
temporalia multiplicat. vt patet in illa
vidua que Heliam in hospitio suo sus/
scepit cui farina ⁊ oleũ non defecerunt.
iij. Re. xvij: c. ¶ Tertio a malo tpali ser
uat. vt pꝫ in Raab que recepit nuncios
filiorũ israhel. ⁊ ideo a morte saluata est
¶ Quarto xp̄m recipit. Vñ in vitis pa/
trũ legiƚ ꝙ qdã Martin⁹ noie mona/
chus valde honorabilis in suo monaste
rio visitationis grã ad aliud monasteri
um tendebat. pergens itaqꝫ leprosũ quẽ
dã in via volentẽ ad suũ hospitiũ redire
⁊ p lassitudine nõ valẽtẽ repit. vir autem
dei eiusdẽ leprosi lassitudinẽ miseratus
paliũ quo vestiebaƚ in terrã ꝓtin⁹ ꝓiecit
⁊ expandit: ac desuper leprosum posuit
eũqꝫ suo palio vndiqꝫ cõstrictũ sup hu
merũ leuauit secumqꝫ reuertens detulit
Cũqꝫ iam monasterij forib⁹ appropin/
quaret. abbas eiusdem monasterij ma/
gnis clamare vocibus cepit. Currite ⁊
ianuas monasterij cicius apite: q꞉ frater

Martinus venit portãs dñz xp̃z. Sta/
tim vo vt Martinus ad mõasterij por
tã peruenit is qui leprosus esse putabat
de collo eius exiliẽs: ⁊ in ea spẽ apparẽs
qua recognosci ab hominib⁹ solet redẽ
ptor humani generis deus ⁊ homo ihe/
sus xp̃s ad celũ Martino aspiciente re/
dijt: eiqꝫ ascẽdẽs dixit. Martine tu non
erubuisti me sup terrã ego te non erube
scam sup celos. Qui sanct⁹ vir mox vt
esset monasteriũ ingressus ei⁹ pater mo/
nasterij dixit. Frater Martine vbi est
quem portabas? Cui ille rñdens dixit.
Ego si sciuissem quis erat: tenuissem pe
des eius: ⁊ narrabat: quia dum eũ por/
tasset minime põdus eius sensisset. Se/
ptima elemosyna est sepelire mortuos.
Et de hac diffusius dicem⁹ cũ agem⁹ ꝺ
pietate defunctoꝝ. Ergo benigno corde
impendamus nostris ꝓximis pietatis
opa vt sic valeam⁹ in hoc seculo acqre/
re dei grãm ⁊ in futuro sempiternã glo/
riam: in qua viuit regnatqꝫ deus p infi/
nita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato tertie ebdomade in qua/
dragesima. de simulato vitio adulatõis
q̊ sepi⁹ pharisei vtebant cũ xp̃o loquen/
tes. Sermo. xlv.

Ixerunt ei
Magister. Hec mlier
D modo dephẽsa est in
adulterio. Simulantiũ
phari seoꝝ vba sũt ista
originaliter Joã. viij. c. ⁊ in euãgelio ho/
dierno. Sequũt plurimi venenosos mo
res virulentosqꝫ modos scribaꝝ ⁊ pha/
riseoꝝ q xp̃m blãde reuerẽterqꝫ magi/
strũ vocãtes: eius tamẽ doctrinam non
solũ spnebãt verũetiã alijs vilem contẽ
ptibilem exosamqꝫ reddere satagebant.
Ipoꝝ autem vestigia retinent adulato
res qui suis mellitis verbis veritate ne/
glecta falsitatem fouent. Ea propter in
hoc sermone de vitio adulationis pul/
chra quedam ⁊ vtilia aperiemus: de q̃

tria mysteria sunt declaranda.
Primũ dicit diffinitio.
Secundum offensio.
Tertium remediatio.
¶ Quid sit adulatio: ⁊ qualiter põt qs
quandoqꝫ laudare aliquẽ cũ merito: ⁊
qñqꝫ cũ peccato. Capl'm. i.
Rimũ mysteriũ declarandũ ꝺ
p adulatiõe dr̃ diffinitio. In quo
quid sit adulatio videamus. Et
ex dictis Alex. in. ij. volumie sũme põt
sic diffiniri. Adulatio est peccatũ ꝓue/
niens ex semone vane laudis alicui fa/
cte intentione placendi. Pro cuius de/
claratiõe notãda sũt tria videlꝫ. ¶ Pri
mũ notãdũ ꝭm Tho. in scripto sup. li.
iiij. ethi. ꝙ circa humana colloqa per
que maxime hoies adinuicem cõuiuũt
⁊ conuersantur ꝭm nature sue proprie/
tatem respectu alioꝝ animaliũ que sibi
in cibis vel in alijs huiusmodi cõicant:
non aũt in colloquijs in qbus ꝓprie cõ
sistit conuictus human⁹ quo ad delecta
re alium vel contristare: triplex differen
tia reperit. Quidam enim sunt q in suis
colloquijs tenent mediuꝫ in laudando
vel contristando. ⁊ tales vocãtur affabi
les vel amici. Quidã vo alij sunt qui te/
nent excessum in contristãdo: ⁊ defectũ
in delectando. ⁊ tales agrestes discoli
vel litigiosi nominantur. Quidã vo alij
sunt q tenent excessum in delectando ⁊
defectum in alios contristando. ⁊ tales
placidi vel adulatores vocant. Primo
enim dico ꝙ qdam sũt q in suis collo/
qjs tenent mediũ in delectãdo vel con/
tristãdo alios eo ꝙ tales delectãt vl' ꝯtri
stant alios sicut oportet ⁊ qñ oportet ⁊
scd̃m alias circũstantias. ⁊ tales sunt lau
dabiles ⁊ vocãt affabiles vel amici. Ha
bens eni hanc virtutem affabilitatis vel
amicitie: qñqꝫ laudat alios: ⁊ delectat
ꝭm ꝙ exigit debitus ordo necessitatis ⁊
rõnis. Quãdoqꝫ vo refugit delectare: ⁊
eligit contristare. ⁊ hoc duobus modis
Uno modo ex parte ipsius qui cõtristat
puta si non sit sibi honestũ talia colloqa
audire. vt cũ aliqs loqtur verba turpia

vel etiã si sit sibi nociuũ: puta cum alius
loquit̃ in detrimentuꝫ eius. Alio modo
ex parte illius quẽ cõtristat: puta si dicat
vel faciat aliquid quod ad ꝓpriam ipi⁹
magnã inhonestatẽ ꝑtineat. vel etiam si
multũ sit nociuũ. ¶ Scḋo qdã alij sũt
q tenẽt excessum in contristãdo alios ⁊
defectũ in delectando. supabundant eni
in alios contristando: ⁊ volũt ꝯtrariari oi-
bus que dicũtur vel fiunt ab alijs. Et isti
agrestes vocant̃. ¶ Tertio qdã alij sũt
q in suis colloquijs tenent excessum in
delectando ⁊ defectuꝫ in contristando.
Hi. n. in suis sermonibus ⁊ in reb⁹ alijs
qbus cõicant ⁊ conuersant̃ cũ alijs oia
que ab alijs dicũtur vel fiunt laudant si
ue bona sint siue mala ad hoc ꝙ delecta
biles se eis exhibeant ⁊ in nullo ꝯtradi-
cunt eis qbus conuiuũt ne eos contri-
stent: existimantes ꝙ oportet omnibus
conuiuere sine tristitia. Et tales si hoc ñ
faciũt propter aliud nisi ꝓpter delecta-
tionem vocant̃ placidi vel placenteri.
Si aũt hoc faciunt ꝓpter adipiscendaꝫ
pecuniam vel quicqd aliud qḋ potest pe
cunia estimari blanditores seu adulato-
res vocant̃. ¶ Secũduꝫ notandum ꝙ
cum adulatio consistat in sermone lau-
dis alteri exhibite vt est dictũ: sic homo
potest aliquem laudare bene ⁊ male, ꝑ-
ut. s. debite circũstantie ſuant̃ vel preter
mittũtur. Nã põt aliqs ſm Tho. ſa ſe.
q. cxv. aliquẽ delectare laudando eũ tri
pliciter. ¶ Prio vt de⁹ honoret̃. ¶ Se
cũdo vt ꝓxim⁹ adiuuet̃ ne in tribulatio
ne deficiat. ¶ Tertio vt vt⁹ i ꝓximo au
geat̃ vel vt ẽt conet̃ i bono ꝓficere. Tũc
his trib⁹ modis velle laudare aliquẽ vel
velle placere qḋ est licitũ ⁊ meritorium
⁊ ꝑtinet ad rõnẽ amicitie vel caritatꝭ nec
adulatio dicit põt. Aliomõ põt qs ma
le laudare aliquẽ. ¶ Prio qñ laudat ḋ
aliq̊ sibi dubio vel incerto. Vñ Eccľ. xi.
Non laudes viꝝ in specie sua. Ibi glo.
Nec iuxta spẽm corpis existimes q̄lita-
tẽ mẽtis. ¶ Scḋo aliqs male laudat ali
uꝫ qñ laudat ḋ futuro. Vñ Eccľ. xi. Añ
mortẽ ne laudes quẽquã. ¶ Tertio ali-
qs male laudat aliũ de illicito. s. qñ lau-
dat de vitio. ſm illud ṗs. Laudat̃ pecca
tor in desiderijs aie sue. Vel ſm Alex. i
ij. sũme põt aliqs ꝑ adulationẽ laudari
aut respectu mali: aut respectu boni: re-
spectu mali duob⁹ modis. ¶ Prio lau
dãdo malũ tãꝙ̃ bonũ. ¶ Scḋo malũ
diminuẽdo. Respectu boni fit ponẽdo
⁊ laudãdo bonũ eẽ qḋ nõ est. aut augẽ-
do bonũ ⁊ laudando ipm magis ꝙ̃ sit.
¶ Tertiũ notandũ ꝙ adulatio aliqñ est
pctm̃ veniale aliqñ mortale. Veiale pec
catũ est tribus rõnib⁹ ſm Alex. ⁊ Tho.
¶ Prima ratio est. cum aliqs adulat̃
sola auiditate alios delectandi ⁊ nõ intẽ
tione nocẽdi. ¶ Scḋa est cũ aliqs adu
latur sola intentiõe vitandi aliqḋ malũ
sine alterius detrimẽto. ¶ Tertia cũ ali
quis adulat̃ intentione ꝯsequẽdi bonuꝫ
aliqḋ necessariũ. Sed peccatũ ẽ morta-
le duab⁹ rõnib⁹. ¶ Primo rõne crimi
nis: cũ. s. qs aliquem laudat de peccato.
Talis agit ꝯ̃ caritatem ꝓximi: qꝛ ṗbet ei
occasionem in malo ꝑseuerãdi. ꝓpterea
Aug. sup illo verbo psal. Laudat̃ pecca
tor. ⁊c. ait. Hec est magna ira dei vt de-
sit correctio ⁊ adsit laudatio. Adulãtiuꝫ
enim ligue ligant aias in pctis. Delectat̃
enim illa facere in qbus nõ solũ nõ me
tuit̃ reṗhensor: sed ẽt laudat̃ peccator.
¶ Scḋo adulatio est pctm̃ mortale rõ
ne intẽtionis cũ aliqs adulat̃ alicui hac
intẽtione ⁊ fine vt fraudulẽter siue cor-
poraľr siue spũaliter ei noceat.

¶ Qualr̃ se hꝫ adulatio in comparatio
ne ad ad homicidiũ ⁊ ad detractioneꝫ:
⁊ ad illũ cui fit. Caplm̃. ij.

s Ecũdũ mysteriũ cõtẽplãdũ de
adulatione dicit̃ offensio in quo
aperiendum est ꝙ̃ grauiter of-
fendit ⁊ peccat adulator. Et ad h̃ clarius
intelligendum tria dubia disputemus.
¶ Primũ dubiũ. Vtrũ pctm̃ adulatio
nis sit graui⁹ pctõ homicidij. Et rñdet
Alex. ꝙ adulatio ⁊ homicidiũ in graue
dine se habent sicut excedentia ⁊ exces-
sa. Qḋ patet. qꝛ homicidiũ est grauius

pctm̄ adulatione: duplici ratione. Pria est quia lingua adulatoris non nocet ita efficaciter sicut gladius psecutoris. Qd patet. quia gladius psecutoris effectiue occidit q̄si sufficiēs causa mortis. Lingua aūt adulatoris nō ita efficaciter nocet. quia nullus potest esse alteri sufficiēs causa peccandi. Ergo cum gladius persecutoris sit causa mortis efficaciter. & lingua adulatoris sit causa peccādi non efficienter sed occasionaliter: ideo homicidium est grauius pctm̄ adulatiōe. Secunda ratio est: quia malū irrecupabile est grauius malo recuperabili. Sed nocumentuz homicidij est irrecuperabile. nocumētū vo adulationis est recupabile. ergo &c. Et alia vo pte adulatio ē grauius pctm̄ homicidio: duplici ratione. ¶ Prima est. qa pctm̄ quāto est magis nociuū in preciosiorib9 rebus tanto grauius est. Sed lingua adulatoris plus nocet in preciosioribus bonis s. in bonis spiritualibus q̄ gladius psecutoris qui nocet in corpalibus tm̄ ergo &c. ¶ Secunda rō est. qz peccatū quāto occulti9 nocet & minus caueri potest tanto est graui9. sed peccatum adulationis occultius nocet. Magis enim pōt caueri a manu persecutoris q̄ a lingua adulatoris. ergo &c. Secundum dubiū Utrum adulator ita grauiter peccet sicut ille cui adulatur. Respondet Alex. vbi supra duobus modis. ¶ Primo simpliciter & absolute sine aliqua distinctione. q illle qui adulatur alteri & nocet ei: plus peccat & plus nocet sibi q̄ illi cui adulatur. Ratio est. quia sibi nocet tanq̄ sufficiens causa peccandi. Alijs autē nocet & est causa peccati occasionaliter tm̄. ¶ Scdō rn̄detur cū distinctione. Nam distinguenduz est de illo cui aliquis adulatur. Aut enim ille nō assentit adulationi: aut assentit. Primo cū quis non assentit adulationi: tunc adulator peccat mortalit ex intentione inducendi illum ad peccatum mortale q̄tuz in eo fuit licet ille adulationi non assentiret. Secundo vero cum aliquis adulationi consentit & acquiescit: tūc de tali distinguo. Quia est quidam qui decipitur credendo adulatori plus de seipso q̄ sibi & talis cum decipit ab adulatore: min9 peccat q̄ adulator. Est ali9 qui nō soluz credit adulatori: sz etiā souet ipsum & procurat vt fiat adulatio. & talis plus peccat q̄ adulator. ¶ Tertiū dubium. vtrum adulatio maius sit peccatū q̄ detractio Rn̄det Alexan. q detractio est grauius pctm̄. Primo ex pte radicis: qa detractio ex deteriore radice surgit q̄ adulatio. s. ex odio & ex inuidia. in quibus detractor silitudinem diaboli tenet. Adulatio vo ex libidine placendi pcedit vel ex vanitate cordis. ¶ Secundo detractio est grauius peccatum q̄ adulatio ex parte finis: qa adulatio intendit magnificare nomē. detractio vo nitit auferre vel deprimere nomē. vel adulator querit delectationem eius cui adulatur. detractor vero querit diffamationem eius cui detrahit. Sed nescio quid dicam de adulatione quādo tot inueniuntur adulatores: tot etiam adulatoribus aures beniuolas acommodantes q̄ fit vt veritas conculcet & malicia superabundet.

¶ De tribus remedijs quibus est vtendum vt euitentur fraudes & deceptiōes adulatorum. Capl'm. iij.

t Ertiū mysteriuz declarandum de adulatione dicit remediatio Possunt eni tria remedia ɔtra adulatores apponi. Primum est deceptiōis ɔsideratio. Scdm bone conscie cōditio. Tertium ppzie miserie inspectō ¶ Primū remediū est deceptionis cōsideratio. Ab illo eni semper cauenduz est qui semp decipit. sed oīs adulator ē talis. Vn̄ Aug. sup ps. Adulatio est fallaci laude seductio. Et idē sup ps. Pl9 psequitur lingua adulatoris q̄ manus psequētis. Et Hiero. sup psal. Nihil est quod tam facile corrumpat mentes hominū. sicut adulatio. Plus enim nocet lingua adulatoris q̄ gladi9 psecutoris

Et Beda sup Luc. Ipsa peccati nutrix adulatio est que sicut oleũ flãmis ita in culpa ardẽtibus solet administrare fomentũ. Et Cassidorus in epl'is Adulatio blãda oibus applaudit oib⁹ salue dicit. prodigos vocat liberales. auaros parcos ⁊ sapientes lasciuos: curiales garrulos affabiles. obstinatos cõstantes pigros maturos ⁊ graues. hec sagitta leuiter volat cito infigit. Et Seneca ad Lucillum. Malum hominem blande loquentem agnosce tuũ laqueũ esse. Habet enim suũ venenũ blanda oratio. Et p̃v. i. Si te lactauerit pctõres ne acquiescas eis. Secundũ remedium est bone ꝯscie conditio. Nam bona ꝯscia semper minus existimat de se. Propterea xp̃s Luc. xvij. dixit. Cũ bona feceritis q̃ p̃cepta sũt vobis dicite: serui iutiles sumus: quod debuim⁹ facere fecim⁹. Et Greg. di. v. in. c. ad eius. Bonarũ mentiũ est ibi culpam agnoscere vbi culpa non est Tertium remediũ contra adulationem est ꝓprie miserie inspectio vel recognitio Vñ Greg. xi. q. iij. c. inter verba. ait iter v̓ba laudantiũ vel vitupantiũ ad mentem recurrendũ est. Et si in ea nõ inuenitur bonũ qd̃ d̓ nobis d̓r magnã tristitiã generare debet. Et rursus si in ea nõ inuenitur malũ qd̃ de nobis hoies loquũt in magnã letitiam debemus ꝓsilire. Et Seneca ad Lucillũ Intus teipsũ considera nõ qual' sis alijs credas. Et idem ad Lucillũ. Alexander cũ in obsidione cuiusdã vrbis circuisset muros ictu sagitte percussus cum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret ⁊ crus obstupuisset. Omnes inquit iurãt me eẽ filiũ Iouis: sed vulnus hoc me hoiem eẽ clamat. verũtñ hodie v̓ificat dcm̃ Hie. ad Sabinianũ vbi ait. Naturali ducimur malo ⁊ adulatoribus nr̃is libẽter fauemus ⁊ q̃q̃ respondeam⁹ nos indignos ⁊ calidus rubor ora perfundat: tñ ad laudem sũmã intrinsecus aia letatur Idcirco vt dixi paulo añ. Languet veritas ⁊ iustitia conculcat: quia adulatio apud viros magnos ⁊ scti hui⁹ potẽtes obtinet magnũ locũ. Abstineamus igit nos ad hoc dãnabili vitio: vt mereamur in h̓ seculo pticipes fieri diuine gratie ⁊ in futuro sempiterne glorie: in qua viuit gloriosus deu⁹ p ĩfinita scl'a scloꝝ Amẽ

❡ Dñica quarta ĩ quadragesima ĩ mane. de sacro cultu dierũ festorũ illorũq3 debita veneratione. Sermo. xlvi

Erat proximũ pasca dies fest⁹ iudeoꝝ. Scribuntur hec v̓ba Ioan. vi. c. ⁊ ĩ euãgelio p̃ñtis dñice. Magnificat euãgelista miraculũ fcm̃ a xp̃o. dum satiauit ex paucis panibus atq3 pisciculis tot milia hoĩu3: ꝓpter circũstãtiã dici festi. Cum v̓o inter xp̃ianos Sacrorũ dierũ obseruantia religiosa, penitus sit extincta: quibus merito cõuenit pót: qd̃ ysa. p̃io Dñs ait. kl'as vestras ⁊ solẽnitates vr̃as odiuit aia mea: Facta sũt mihi molesta. laboraui sustinẽs: Et cum extenderitis man⁹ vestras: auertã oculos meos a vobis. Idcirco in p̃ñti sermone ꝑ reformatiõe presentiũ de festis erimus tractaturi: de quibus tria mysteria principalia declarabim⁹.

Primũ dicit approbationis.
Secundũ detractionis.
Tertium obseruationis.

❡ Qd̃ vsus sacrorũ festorũ approbat ⁊ cõmendatur a gentilibus: a iudeis: ⁊ a xp̃ianis. Cap̄lm̄. i.

Primũ mysteriũ de festis declarandũ dicit aprobatiõis. Nam sunt multi asserentes vanũ esse vel inutile obseruare ⁊ celebrare festa: quibus festorũ vsũ approbatũ tripliciter ostẽdem⁹. Prio p gentiles. Scd̃o p iudeos. Tertio p xp̃iãos. ❡ Prio ostẽdim⁹ vsũ festoꝝ approbatũ p gentiles. ipsi nãq3 l3 s3 errores suos festa tñ solẽniter celebrabãt. Vñ Varro in vltimo volũie rerũ dinarũ narrat q romani p̃ma die Ianuarij celebrabant festũ Iani. Ian⁹

Eo fuit quidā q regnauit in partibꝰ illis
vbi est Roma a q̊ mons Janiculꝰ dictꝰ
est. Et ex dict̄ Ouidij de fastis colligitur
ꝙ eodē mēse celebrabāt festū Mercurij
q̄ erat d̄a belloꝝ. Et ꝙ i februario habe
bāt festū dee felicitat̄. ⁊ festū Fauni quē
dicebāt deū montiū. In martio agebāt
festū Martis d̄i belloꝝ. In aprili festū
fortune quā dicebāt deā. In madio fe-
stum dee Flore q̄ fuit ministra Veneris
⁊ dicebat̄ habere ptātē sup flores. Erant
eis ⁊ alia festa q̄ causa breuitatis omitto
Pro quibꝰ dicebat Tibullꝰ Luce sacra
regescat humꝰ regescat arator. Et gra-
ue suspenso vomer̄ cesset opus. Et Se-
neca ad Lucillū. Festis maxime diebus
aīo impandū est: vt tunc voluptatibus
solus abstineat: cum in illas oīs turba
ꝓcubuit. ¶ Secūdo ostēdimꝰ vsū festo
rū approbatū eē ꝑ iudeos. ipsis enī festa
custodienda frequent̄ p̄cepit deꝰ. Unde
Leuit̄. xix. ait Sabbata mea custodite
ego dn̄s deus vester. Et. xxvj. c. ego dn̄s
deꝰ vester custodite sabbata mea ⁊ pa-
uete ad sanctuariū meum. Et Deut. v. c.
Obserua diē sabati vt sanctifices eum
Et Exodi. xvj. de māna colligēdo dixit
Sex diebꝰ colligite. i die āt septima sab
batū ē dn̄i. idcirco nō iuenietꝭ. Et Hier̄
xvij. Sāctificate diē sabbati sicut p̄cepi
patribꝰ vr̄is. Et Ysa. lvj. Oēm custodi-
entē sabbatū ne polluat illud: ⁊ tenētem
fedus meū adducā in montē scm̄ meū:
⁊ letificabo eos i domo orōnis mee. Et
Ezech. xx. Ego dn̄s deꝰ vester: i p̄ceptꝭ
meis ābulate: ⁊ mādata mea custodite
⁊ facite ea: ⁊ sabbata mea sanctificate:
vt sit signū int̄ me ⁊ vos: ⁊ sciatis q₂ ego
dn̄s. Pro declaratiōe tn̄ huiꝰ vocabuli
sabbatū notādū. qd̄ aliter denominant
dies a gentilibꝰ. aliter a iudeis. aliter ab
ecclesia. Gentiles etenī d̄nomināt dies
a planet̄. Ex hoc dicit Albertus magnꝰ
in suo introductorio in astronomia. qd̄
sapientibꝰ egyptijs ⁊ chaldeis visum ē
ꝙ luna dominaret̄ i p̄ma hora diei lune
Jd̄ diē illā voluerūt denomiare ab ipsa
luna. Et ꝙ mars dominaret̄ i p̄ma hora
diei martis. Et mercuriꝰ in prima hora
diei mercurij. Et iupit̄ in p̄ma hora die
iouis. Et venꝰ i p̄ma hora diei veneris
Et saturnus in p̄ma hora diei sabbati.
Et sol in prima hora diei dominice. Et
sic scd̄m p̄dictos septē planetas. septem
dies ebdomade noīabāt. Hebrei deno
minabant dies. s. prima sabbati. i. dn̄i-
ca die q̄si die p̄ma post sabbatū. Juxta
illud. Vespe aūt sabbati que lucescit in
p̄ma sabbati. Et sequentē diez dicebant
secūda sabati. ⁊ sic ordinate alios tertia
sabati ⁊ cetera. vsq₃ ad septimum diem
quem appellabant sabbatum Quod s₃
magistrū i historia scolastica ⁊ Dama-
scenū interpretat̄ requies. eo ꝙ illo die
requieuit dn̄s ab oī opere qd̄ patrarat:
vt habetur Gen̄. ij. c. Quandoq₃ etiam
apud Hebreos tota ebdomada dicitur
sabbatū. iux̄ illud Luc. xviij. Jeiuno bis
i sabbato. Septimū tn̄ diē ꝓp̄e dicebāt
sabbatuz quē ipsi sanctificabant: ⁊ vltra
istū diē habebāt ipsi iudei alias solēnita
tes. Ecclesia aūt denominat dies. s. diē
dn̄icū. de quo plenꝰ i sequētibꝰ dicemꝰ.
⁊ diē sequētē secūdā feriā. alium tertiam
aliū quartā. alium quintā. aliū sextam. ⁊
sequētē diē sabbati. ¶ Tertio ostēdimus
approbatū vsuz festorū ꝑ xp̄ianos. Nā
sancta mater ecclesia statuit sub p̄cepto
aliquos dies festos a fidelibus celebran
dos qui ponunt̄ ꝓ maiori parte de ꝯse.
di. iij. c. ꝓnunciandū. Extra d̄ ferijs. i. c.
ꝯquestus. Hi sūt. oēs dies dn̄ici ꝑ totuz
annuz. Natiuitas dn̄i. sancti Stephani
Johānis euāgeliste. Innocentū. Silue
stri Circūcisio dn̄i. Epiphania. Tres di
es resurrectionis. Ascensio dn̄i. Pent̄.
cū duobus diebus sequentibus. Quat-
tuor solēnitates principales btē Marie
v̄ginis. s. natiuitatis. purificationis: an-
nunciatiōis. ⁊ assūptiōis eiꝰ. Natiuitas
Johānis baptiste. duodecim apostoloꝝ
sci Laurentij dedicatiōis sci Michael̄
oiuz scōrū. ⁊ sācti Martini. Celebrāde
sunt etiam ille festiuitates quas singuli
episcopi cum suo clero populo indixerit
celebrandas. Insuper de conse. di. iij. in

c.crucis statuit Eusebius ꝙ festũ crucis i tertia die maij solemniter celebret. In clemētina vo. Si deuz. de reliquijs ⁊ veneratiōe scōrũ. mandat celebrari festuz corpis xp̄i. Sũt ⁊ alia festa per cōsuetudinē ecclie totius introducta. sicut sācti Nicolai. sci Antonij abbatis: ⁊ quedam alia que ꝺm morē patrie celebrāda sunt Quare religiosus laudabilisqꝫ apparet sanctoruz festorum vsus.

¶ Quare sabbatũ mutatũ est in dñicaz ⁊ cur alia festa sũt supaddita. ⁊ d̄ pctō illoꝝ qui festa nō custodiũt. Capl'z.ii.

SEcundum mysterium de festis declarandũ dicitur determinatio. In quo determinate dubitare contigit circa quedam non imerito apienda: ⁊ maxime vt iudeis nos reprehendentibus rñdere valeam⁹. Dubitat ergo de trib⁹. Prio de sabbati mutatione. Scdo de festoꝝ additiōe. Tertio de pctō ⁊ offēsiōe. ¶ Prio dubitat de sabbati mutatiōe. Nā vt pꝫ ex dictis. Deus mādauit sabbatũ costodiri. Exo. insuper xx. dixit. Memēto vt diē sabbi scifices Dicũt ergo iudei. Cur ecclia sabbatum mutauit in dominicā? Respondet Alexander de ales in tertio volumine summe ꝙ hoc factũ est iuste ⁊ sancte ꝓpter tria. Primo propter declarationez mysteriorum. Secũdo ꝓpter exclusionem erroꝝ. Tertio ꝓpter multitudinē priuilegiorũ. ¶ Prima ratio est ꝓpter declarationē mysteriorũ. Nam assignatio septime diei est pure cerimōialis. ⁊ oēs cerimonie veteris legis: vt diximus in sermone de obedientia dei vmbra erant ⁊ figura legis gratie ⁊ euāgelij. Scdm āt Aug. in. iiij. sup Geñ. ad lrām. dici probabilit pōt obseruandũ sabbatũ iudeis fuisse preceptũ in vmbra futuri que spiritualē requiē significabat: cuius gctis ipse dñs iesus xp̄s qui non nisi qñ voluit passus est in sepulture sue mysteriũ consũmauit: Cũ ergo p sepulturā xp̄i figura sit adimpleta: nō ē amplius necessariuz diē sabbati custodire: gnimo solēnizare. i. in sabbato festũ facere more iudeorum ꝓhibituz est ⁊ peccatũ. Vñ de ꝯse. di. iij. c. ꝑuenit. Greg⁹ ait. Peruenit ad me quosdaz ꝑuersi spirit⁹ hoies: praua inter vos aliqua ⁊ sancte fidei aduersa seminasse: Ita vt in die sabbati aliquid opari ꝓhiberent: quos qd aliud nisi antixp̄i ꝑdicatores dixerim⁹ qui veniens diem sabbatum atqꝫ dñicũ ab oi faciet ope custodire? Quia. n. mori se ⁊ resurgere simulat haberi vult in veneratiōe dñicũ diez. Et qa populũ iudaiçre conpellit. vt exteriorē ritum legis reuocet: ⁊ sibi iudeorũ ꝑfidiam subdat: coli vult sabbatũ. ¶ Secunda rō quare non seruatur sabbatũ sed mutatũ est in dñicaz: est ꝓpter exclusionē erroꝝ. Nā gentiles dñica die consueuerāt colere ⁊ adorare solē. Vt itaqꝫ ab hoc errore retraherent sancta mater ecelia statuit diez dñicum sanctificandũ. ¶ Tertia rō quare sabbatum mutatũ est in dñicam: est ꝓpter multitudinem priuilegiorũ. Vt eni dicitur. lxxv. di. i. c. quod die dominico. Dies dñica tantis diuinarum dispensationuz mysterijs est consecrata: vt quicquid a dño insigne ē cōstitutũ: in hui⁹ diei dignitate sit gestũ In hac mũd⁹ sũpsit exordiũ. In hac p resurrectionez ⁊ mors interitũ: ⁊ vita cepit ꝑncipiũ. Et de ꝯse. di. iij. c. sabbato. dicit. Diem dominicaz ob venerabilē resurrectionez dñi nostri ihu xp̄i nō solũ in pasca celebram⁹ veꝝ etiam per singulas quasqꝫ ebdomadas ipsius diei imaginē frequentam⁹. Colligunt autem duodecim priuilegia diei dñice. Primuz est quia fuit prima oiuz dierũ. Secundũ quia erit vltim⁹ dies presentis vite in seculi huius fine. Tertiũ est qa illā nulla ꝑcessit nox. Quartum qa sicut infra patebit: nulla ei nox subsequet. Quintum quia in ea creauit celum ⁊ terram deus. Sextũ quia i ea oēs angeli a deo creati sũt. ⁊ boni i celo glorificati fuere: ⁊ mali de celo expulsi sunt. Septimum qa ꝺm Orosiuz i die illa primo precepta sunt data filijs isrl.

¶ Octauũ quia in illa die incarnat⁹ est xp̄us. Nam vt testat magister historiaꝝ Et die qua dixit deus. fiat lux: visitauit nos oriens ex alto. Et xp̄us incarnatus est. In huius misterium ⁊ figurā datuȝ fuit manna in dñica die. sicut ait Origenes sup exodũ. ¶ Nonũ qa in die dñica xp̄s destructis inferni claustris captiuam ducens captiuitatem ac sanctorum aïas de limbo eripiens triũphaliter surrexit a mortuis. ¶ Decimuȝ qa i dñica die erit resurrectio mortuoruȝ: ⁊ reddet vnicuiq; iuxta opera sua. ¶ Undecimũ qa in die dominica spirit⁹ sanctus in linguis igneis missus est in aplos. ¶ Duodecimũ quia in dñica die erit iniciuȝ ⁊ cõtinuatio sine fine laudũ dei ⁊ dñi nostri Iesu xp̄i. ¶ Secũdo dubitat de festoꝝ additione: cur videlicȝ supaddita sunt vltra diem dominicuȝ alia festa. Et assignari pt triplex rõ. ¶ Prima dicitur confutationis. ¶ Secunda gratificationis. ¶ Tertia imitatiõis. ¶ Prima ratio dicitur confutationis. Superaddita sunt sanctorum festa vt confutaretur error eorũ qui dixerunt ante diem indicij animas sanctorum non cõscendere celum. Ad ostendẽdũ ꝙ tales mẽtiũtur statuit eccl̃ia sanctorum suffragia ⁊ patrocinia in eorũ solemnitatibus implorari predicans ⁊ contestans illos in celo regnare cũ xp̄o. Ad hunc etiam errorẽ eliminandum eccl̃ia cantat. Gaudent i celis anime sanctorũ qui xp̄i. ve. sunt se. Quod etiam colligi potest ex dictis scripture atq; doctoruȝ sanctoꝝ. Nã Luce xxiij. xp̄s dixit latrõi. Hodie eris mecũ in paradiso. Et gl. sup illo verbo. Luc. xi. Pueri mei mecum sunt in cubiculo. ait. Pueri sunt apl̄i qui sunt in eterna requie. Et Greg. in. iiij. dial'. Iustorum anime mox vt huius carnis claustra exeunt in celestibus sedibus recipiuntur. Et extra de celebratione mis. cũ marthe dicitur. De sanctis omnibus sentiendũ est ꝙ non indigeant oratiõibus nr̃is ꝓ eo ꝙ cum sint perfecte beati omnia eis succedunt ad votum. Et extra de baptismo ⁊ eius effectu. c. debitũ. scribitur sic Iudeus seipsum baptiçans si continuo decessisset ad patriam protinus euolasset. Et de pẽis. di. vij. c. q egerit. dr̃. Quicunq; bene post penitentiã vixerit sicut ante penitentiam viuere debuit: post reconciliationem quandocunq; defunct⁹ fuerit: ad deum vadit: ad requiem vadit ⁊ regno dei non priuabitur. ¶ Secũdo superaddita sunt alia festa ꝓpter gratificatiõem. Nam ex debito gratitudinis cõmemorare debemus beneficia nobis collata. sicut sunt beneficia natiuitatis: passionis: ascensionis: ⁊ consimilium festiuitatum. In solẽnitatibus etiam beate Marie virginis feriandũ est propter summas pfectiones quas in se habuit: propter innumeras gratias quas ipsa impetrante suscipimus. Ceteras v̄o solemnitates sanctorũ quas statuit ecclesia catholica celebrari: obseruare insup obligamur: quia ⁊ ipsi impetrant nobis misericordiaȝ dei. Uñ dauid in psal. ait. Leuaui oculos meos in montes vnde veniet auxiliuȝ mihi. In montes: idest in sanctos. ¶ Tertia ratio quare vltra diem dominicum superaddita sũt festa sanctorum est propter imitationem. Ut in eorum solemnitatibus illorum gesta recolentes conemur eos ꝗ̃tum possumus imitari. Ideo Aug. in sermone de martyribus ait. Quotienscunq; fratres carissimi ⁊c. sanctorum martyrum solẽnia celebramus: ita ipsis intercedentibus spectemus a dño consequi temporalia beneficia: vt ipsos martyres imitando accipere mereamur eterna. Ab eis enim in veritate sanctoruȝ martyrũ festiua gaudia celebrantur qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solemnitates enim martyrum exhortationes martyriorum sunt: vt imitari non pigeat quod celebrare delectat. Sȝ nos volumus gaudere cum sanctis ⁊ tribulationes mundi nolumus sustinere cum illis. Qui eniȝ sanctos martyres vel in quantum potuerit noluerit imitari: ad eorũ beatitudineȝ nõ poterit puenire

¶ Tertio dubitaṫ de peccato ⁊ offēsiōe
Utrū peccēt mortal'r nō seruātes festa.
Et rn̄deo ꝙ sic.q: faciūt cōtra ꝑceptum
dei. Hic ē ꝙ i veteri lege vt hr̄. Numeri
xv. Cum inuenr⁹ esset homo colligēs li
gna in die sabbati.ꝑ Moysen ⁊ Aaron
reclusus ē in carcerē.dixitqꝫ domin⁹ ad
Moysē. Morte moriaṫ homo iste ob
ruat eum lapidibus oīs turba extra ca/
stra. Cumqꝫ eduxissent euꝫ foras obrue
runt lapidibus ⁊ mortu⁹ est sicut prece/
perat dn̄s. Potest tamē aliqs si laborat
aut aliquid aliud faciat diebus festis ex/
cusari a pctō ꝓpter tria. ¶ Prio ꝓpter
necessitatē.vt pꝫ ex̄ de ferijs.c.cōquest⁹
Et in.glo.ibi sup v̇bo necessitaṫ vrgeat
diciṫ.puta si res esset ꝑitura. Et sunt pl'a
exempla. ff. de ferijs.l.i.ij.⁊.iij. Et vbi
res celeritaem desiderat.ff.ḋ dāno ifec.
l.i. ¶ Secundo excusanṫ laborantes in
festis ꝑꝑ pietatē.puta ꝭm ꝭm glo.i ꝑall'.
c.cōquestus.cā debiliū ꝑsonaꝝ: quia in
oꝑib⁹ misericordie dierum distinctio n̄
est habenda.vt pꝫ.lxxvi.di.c.vtinam. Et
de conse.di.v.c.vnqꝫ. ¶ Tertio excusā/
tur laborantes dieb⁹ festis ꝓpter modi
citateꝫ.qn̄.s.opus modicū esset ⁊ paruū
qa ꝭm theologos. Qḋ modicū ē rō ap
prehēdit quasi nihil. Sed quis explicet
quant⁹ in xp̄ianis circa festorū scificatio
nem inueniaṫ abusus? Nam cupiditate
⁊ auaritia ducti dieb⁹ festis mercata fre
quentant ⁊ nundinas.quod ꝓhibeṫ i.c.
i.extra de ferijs. Nonnulli.ēt absqꝫ ne/
cessitate vendunt ⁊ emunt: missas ⁊ alia
officia negligentes conducūt merces in
currib⁹ equis ⁊ mulis: ⁊ faciunt alia ope
ra seruilia n̄ sine peccato. Nec illud pec
catū leue.putādū est quo ingratus ⁊ mi
ser homo dedignaṫ reddeṙ deo partē tē
poris sibi concessi.

¶ Qualiter festa seruanda sunt cum de
uotione cordis oris ⁊ opis.quod tamen
a xp̄ianis multis non fit: immo videtur
contrarium. Capitulum .iij.

t Ertium mysteriū de festis diciṫ
obseruationis. Obseruāda sūt
festa a fidelibus cū oī deuotio/
ne ⁊ scificāda tripl'r Prio corde. Scḋo
ore. Tertio oꝑe. ¶ Prio sūt scificāda fe
sta corde.vt vnusqsqꝫ memor sit dei: ⁊
bn̄ficioꝝ ei⁹. Nā in ꝑcepto solo de sācti
ficatiōe sabbati positū est hoc vocabulū
memento: ad denotandū ꝙ tali die ad
spūaliū cōtēplationē anim⁹ sit reuocan
dus. Hinc. Isidorus ait. Purgandus
est primo animus atqꝫ a tꝑaliū rerū co/
gitationibus segregandus.vt puta acies
cordis ad deuꝫ v̇e ⁊ simpliciter dirigaṫ.
Optima aut est regula a nobis tradita
in tractatu de virtutib⁹ ⁊ in sermone de
prudentnia. qua ponūṫ septem de qb⁹
vnusqsqꝫ memor esse debet. Insup ꝭm
quosdā cū preceptū de scificatione festi
sit affirmatiuū ⁊ obliget semꝑ: sꝫ nō ad
semper: teneṫ homo ex debito die dn̄ico
vel semel in ebdomada deo vacare atqꝫ
deum recognoscere in aliqua hora: licet
non in qualibet: aliter peccat mortaliter
Proinde qui est in mortali culpa ⁊ nō
cōteriṫ: vel dat operā vt cōteratur in die
dn̄ico: de nouo mortaliter peccat: quia
transgrediṫ diuinū ꝑceptū: quo ꝑcipiṫ
diebus dn̄icis esse vacandū deo. ⁊ ma/
xime conteri oportet congruis horis: vt
puta dū dr̄ missa vel dn̄r vespere. Tenēṫ
aūt ad ꝓpositum ꝯfitēdi ⁊ satisfaciendi
loco ⁊ tꝑe opportuno. Qḋ qui nō ꝭuat
nouam incurrit culpā trāsgressionis ꝑ/
cepti de scificatione sabbati atqꝫ obser/
natione in ꝓꝑa culpa. ¶ Secūdo festa
sunt scificanda ore.vt in ipsis oremus ⁊
laudem⁹ deū: sibiqꝫ de suscepṫ bn̄ficijs
grās referam⁹. Unde de ꝯse.di.iij.c.ieiu
nia dicitur. Die dn̄ica nihil aliud agēdū
est nisi deo vacandū. Nulla operatio in
illa die sancta agaṫ.sꝫ tm̄ in hymnis psal
mis ⁊ canticis spūalibus dies illa transi
gaṫ. ¶ Tertio sāctificāda sūt festa ope
visitando ecclesias: audiēdo diuina. De
auditione v̇o missarum dicam diffusi⁹
in sermōe de missa. Sed ve mūdo a scā
dalis: q: xp̄iani dieb⁹ festiuis magis in
honorant deū ⁊ sāctos qꝫ dieb⁹ alijs. O
quot pompis: quot vanitatibus: quot fa
stuositatibus in diebus festiuis ornatur

corpus ꝛ cõfūdit spiritus. Tunc quidem felicior est qui exquisitiori excessu bellū ordinat contra deū. Tūc mulieres enim la cōcertatione insano studio ac conatu altera alteram in vanitatibus supare cō tendit. Tunc gestant stellas ac laminas aureas vel argenteas vario fulgore splē dentes: nec nō perlarū torques cingēte ſ collū ꝛ similia. Tūc in ecclijs dei mala plurima perpetrant. Tūc insistūt hoies prohibitis ludis. Tūc mulieres choreis vacāt ꝛ dissolutionib⁹. propterea dicit ō ꝯse. di. iij. c. irreligiosa. Irreligiosa ꝯsue tudo est quā vulg⁹ p scōꝝ solemnitates agere cōsueuit. Populi qui deberēt of ficia diuina attendere saltationibus tur pibus inuigilant: cātica: non solū mala canentes: sed etiaꝫ religiosorū officijs ꝑ strepūt. Sunt ꝛ alia plurima que com mitti solent temporib⁹ deo ac sanctis di catis. Nos vero conemur ab illis oib⁹ abstinere. solēnitatesq; sacras reuerēter ac debite celebrare: sicq; impetrabim⁹ in hoc seculo dei grām: ꝛ in futuro sem piternā gloriā. ad quā nos ille perducat q viuit ꝛ regnat in secula sclorū. Amen.

Dñica quarta in quadragesima infra diem. de pietate quā viui exhibere debēt mortuis ac defunctis. Sermo. xlvij.

Accepit er go Jesus pācs ꝛ cuꝫ gratias egisset distri buit discūbentibus. Scribūt hec verba Joh. vi. c. ꝛ in euan gelio hodierno. Qui de celo descēdit in vterū virginis sola caritate motus: ipse verbo pariter ꝛ exemplo docuit nos sup omnia erga nostros proximos bēniuolē tiaꝫ pietatēq; seruare. Ecce in promptu est sacra lectio euangelica in qua narrat q̄ benigne q̄ clementer famelicā turbā xp̄s pauit in deserto: nos vo si regni ei⁹ ac beatitudinis voluerim⁹ pticipes esse debemus q̄tum possum⁹. proximoꝝ no strorū indigentiā miseriamq; relevare. Quoniā aūt circa defunctos multi sunt inhumani atq; crudeles. cū in supiorib⁹ dixerimus de misericordia viuis exhibē da: Idcirco in presenti sermone de pie tate que mortuis atq; defunctis debetur erimus locuturi Distinguem⁹ vo hanc in tres partes principales.

Prima dicit sepulture exhibitio.
Secunda testamētorū executio.
Tertia suffragiorū cōicatio.

Qd defūctorū corpa sūt sepeliēda ꝛ qualiter eccliastica sepultura ꝓdesse po test vel obesse. Capl'm. i.

Prima pars pietatis que debet defunctis dicitur sepulture exhi bitio. ꝛ p huius declaratiōe tria sunt disputanda. Primum vtrum desū ctorū corpa sint sepelienda. Secunduꝫ vtrū prosit morientib⁹ eccliastica sepul tura. Tertium vtrū obsit in pctō mortali decedentib⁹. Circa primū dubiū pos set aliquis arguere q corpa desūctorum non sint sepelienda. Naꝫ dicit Virgili⁹ Facilis iactura sepulchri. Et Seneca de remedijs fortuitorum. Si nihil sentio nō pertinet ad me iactura corporis in sepul chro. Et idem in li. de tranquillitate ai. minabat Theodoro phō mortem in se pultā. Cui rñdet. Sanguis in tua ptāte est. sed te ineptū dico si putas mea inter esse supra terram an īfra putrefieri. In quit etiā Tullius in qōnibus tusculanis q Socrates ꝛ Anaxagoras crediderūt sepulturas superuacuas: nilq; mali atq; inhonesti esse iacere cadauer squalidū abiectum ꝛ inhumatum. quem ritū ser uabant Caspii omnes. Diogenes insu per Cinic⁹ iussit se inhumatū ꝓijci vo lucribus canibus ꝛ feris. d. Quid ferarū mihi nil sentienti oberit laniatus: Re fert adhuc Eusebius li. i. de euangelica preparatiōe. q hircani rapacis generis auib⁹ ꝓijcere defunctorum corpa ꝯsue uerunt. Sed contra tales damnatos mores ihumanasq; snias est omnis scri ptura tam sanctoꝝ q̄ moraliū philoso phorū. Nā Geñ. xxiij. laudat de pietate

Abraham qui sepeliuit Saram mortuam in hebron in terra chanaan: ⁊ sepeliuit eam in spelunca agri. Et Gen̄. xxv. ⁊ xiij. q. ij. c. hebron. dicit ꝙ Isaac ⁊ Ismael sepelierunt. Abraham in spelunca duplici. Et Gen̄. xlix. Jacob in extremo vite benedictiōe data filijs suis precepit eis dicens: Ego congregor ad populū meū. Sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici que est in agro hebron in terra chanaan quam emit Abraham. Et Josue vltimo habetur qualiter eo mortuo sepelierunt eū filij israhel in finibus possessionis sue. Ibidem etiam habet qualiter ossa Joseph que tulerant de egypto sepelierunt in sichem. ⁊ quō Eleaçarū filiū Aaron sepelierunt in gabaad fratres ⁊ filij ei⁹. Et Judicū. xvj. fit mentio de sepultura Samsonis. Et. i. Reg. xxv. de sepultura Samuelis. Et. i. Paral. c. ix. de sepultura Salamōis. Et. i. Mach. ix. c. de sepultura Jude Machabei. Et. ij. Reg. ij. c. dixit Dauid viris Jabes. Galaad qui sepelierant Saulem. Benedicti vos a domino. qui fecistis misericordiā hāc cum dn̄o vestro Saule ⁊ sepelistis eum. Et. xxi. dis. decretorū. c. nūc aūt. in glo. dicit ꝙ si quis mandaret corp⁹ suū nō sepeliri: qd ⁊ fecit Marcellin⁹ papa in detestationē idolatrie cōmisse. nō ē implendū. Et Valeri⁹. li. v. rubrica de ingratis. reprehēdit athenienses q Melciadem i carcere mortuū sepeliri nō permiserūt nisi Cymo ei⁹ filius carcerem pro eo intrasset. Unde Valeri⁹ ait. Nec te Cymo silentio inuoluā quoniam patri tuo sepulturā volūtarijs vinculis emere non dubitasti. Et idem Valeri⁹. li. i. rubrica de somnijs. narrat q̄liter Symonides poeta peregre vadēs cū nauis in qua erat appulisset ad littus ⁊ corpus inhumatū iacēs vidisset. sepulture mādauit. huiusmodi beneficio is q sepultus fuerat motus nocte sibi in somnis apparuit eūq; ne ꝓximo die nauigaret monuit. qui somnio parens in terra remansit. Illi vero q inde recesserant naufragantes i eius cōspectibus ꝓcellis ⁊ fluctibus absorti sunt ⁊ suffocati ⁊ ipse letatus est qui vitam suā magis somnio q̄ naui commiserat. Et idem Valeri⁹ li. v. rubrica de humanitate. cōmēdat Cesarem qui caput sui hostis Pompei sibi p regem egypti destiatum honorifice cremari ⁊ sepeliri fecit. Ibidem etiā laudat Hannibalem qui successiue tres romanos Paulum Graccum ⁊ Marcellū hostes ipsi⁹ honorifice sepeliuit. ¶ Respondendū est ergo ad dubiū ꝓpositū s̄m Ric. in. iiij. di. xlv. ꝙ defunctorū corpora sūt sepelienda ꝓpter tria. ¶ Prio propter astruendā resurrectionem futuram. propter quā Paulus mortuos vocat dormiētes. Ut ergo subleuetur spes ad resurrectionem vere fiendam corpora sepulture tradūtur. ¶ Secundo corpora sepeliuntur propter āmouēdū horrorem Unde Quintilianus libro. v. declamationū ait. Ad operiendam feditatem subtrahendamq; dolori materiā mortuus viuentiū causa sepelitur. ¶ Tertio corpora defunctorum sunt sepelienda propter meritationem vt illa sepelientes propter misericordiā mereāt. Propter hec oia Aug. li. i. de ciui. dei. c. xiiij. ait. Non sūt contemnenda ⁊ abijcienda corpora mortuorum maximeq; virorū iustorū atq; fidelium: quibus tanq̄ organis ⁊ vasis ad omnia opera bona sanctus vsus est spiritus. Si eni paterna vestis ⁊ ānulus ac si quid huiusmodi tanto carius ē posteris quanto erga parentes maior affectus. nullo modo ipsa spernenda sūt corpora: que vtiq; multo familiarius atq; cōiunctius q̄ quelibet indumenta gestamus. Hec eni non ad ornamentum vel adiutorium quod adhibetur extrinsec⁹ sed ad ipsam naturam hominis pertinēt Unde ⁊ antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt ⁊ exequie celebrate ⁊ sepultura prouisa. Ipsiq; dum viuerent de sepeliendis vel etiam transferendis suis corporibus filijs mandauerunt. Et Tobias sepeliendo mortuos deum promeruisse teste angelo cōmen-

datur. Ipse quoqꝫ dominus die tertia resurrecturus religiose mulieris bonum opus predicat predicandumqꝫ ꝯmēdat vt vnguentum preciosuꝫ supra membra eius effuderit atqꝫ hoc ad eum sepeliendum fecerit. Et laudabiliter ꝯmemorāt in euangelio qui corpus ei⁹ de cruce acceptū⁹ diligenter atqꝫ honorifice tegēdū sepeliendūqꝫ curarūt. hec Augustinus. ¶ Secūduꝫ dubium erat vtrum prosit in caritate morientibus ecclesiastica sepultura. Loquor de his qui habent aliquod purgabile. Et respōdet Ric. ꝙ nō per se sed per accidens: ⁊ hoc triplici rōne. ¶ Prima est propter inspicientiuꝫ excitationem inꝯtum. s. inspicientes sepulturam memoriam retinent defunctorum ⁊ pro eis orant. Unde Aug⁹. li. de cura pro mortuis agenda ait. Monumentum eo ꝙ moneat mēteꝫ. id est admonet nuncupatur. Hinc Greg⁹. li. iiij. dial'. Petro eum interroganti ⁊ dicenti Putamus ne animab⁹ eorum aliquid prodesse posse si mortuorum corpora in ecclesijs fuerint sepulta. Respondet cuꝫ grauia peccata nō deprimūt hoc ꝓdesse mortuis si in ecclesijs sepeliantur ꝙ eorum proximi quotiens ad eadem sacra loca conueniūt suoruꝫ quoqꝫ sepulchra aspiciunt recordantur. Et pro eis domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt non ad absolutionem. Sed potius ad maiorem damnationis cumulum. eorum corpora in ecclesijs ponūt. Hec ille. ¶ Secūda ratio est propter ministrorū ecclesie orationē quia illi qui ecclesie deseruiunt tenentur ceteris paribus pro illis frequētius ⁊ specialius orare. ¶ Tertia ratio est propter sanctorum deuotionem. ¶ Credenduꝫ nanqꝫ est ꝙ sancti illi: ad quorum honorem fabricata est ecclesia: orant pro eo qui sepelitur in illa. vel eius cimiterio ꝑpter reuerentiam ⁊ deuotionem ipsi⁹ eligentis sepulturam ibidem. Unde Aug. xiij. q. ij. c. non extimem⁹ ait. Nō vero quisqꝫ apud memorias Martyrum sepeliatur. Hoc tātum mihi videtur prodesse defūcto: vt commendās eum martyrum patrocinio affectio pro illo supplicationis augeatur. ¶ Notandum tamen circa electionem sepulture ꝙ quilibet adultus compos sue mentis: libere potest vbicūqꝫ voluerit l oco magis religioso eligere sepulturam. Unde Gratianus. viij. q. ij. §. ij. ait. Ubi quisqꝫ tumulandus sit in voluntate eius consistit Excipiuntur religiosi qui non possunt sibi eligere sepulturaꝫ: sed in suis monasterijs ⁊ ecclesijs sepeliūtur: nisi quādo moriūtur essendo adeo remoti a monasterijs sui ordinis ꝙ non possent commode deportari ad illa: quia tūc possent eligere. extra eodē. c. religiosi. li. vi. Impuberes etiam non possūt sibi eligere sepulturam: sed parentes eorum possunt eos sepelire vbicunqꝫ voluerint: si consuetudo terre hoc habeat. alias nō. extra. de sepul. c. in nostra. in textu. ⁊ in glosa ⁊ in. c. de vxore. in. glo. Insuper qui nō est compos sue mētis: nō potest eligere sepulturaꝫ. extra de success. ab intesta. c. cum dilectus. Uxor vero si nō elegit sepulturam sepeliri debet, vbi sepultus est suus maritus. Et si plures habuit sepeliri debet vbi sepultus est vltimus. Et licꝫ multa dicantur de sepulture electione: tamen multum statur consuetudini. vt dicit Ric. vbi supra. Potest etiam quis eligere sepulturaꝫ in loco minus religioso dimissa antiqua. vt patet extra eodem li. vi. c. cum quis. ¶ Tertium dubium erat. vtrū obsit ecclesiastica sepultura in peccato mortali decedentibus. qꝛ dicit xiij. q. ii. c. quibus. ⁊. c. cum grauia. Impijs nocet in loco sacro sepeliri. Respōdet Riccardus ꝙ impio non nocet ecclesiastica sepultura nisi inꝯtum hanc sepulturam sibi indignam propter humanam gloriam procurauit. Sed quid dicemus de sumptibus ⁊ expensis que fiunt in funere etiam Bonorum ⁊ in caritate morientium? Nonne melius esset si darentur pauperibus ⁊ indigentibus quam sic illas exponere ad quandam quasi pompam ⁊ inanem gloriam

Respondet Ric. vbi sup͂ ꝙ pompa exequiarū si fiat ꝫm ꝯsuetudinem patrie ⁊ nō cū nimio excessu nō ē reprehēsibil'. Quinimo facit ad cōsolationē viuorum ⁊ subleuationē spei ad resurrectionē futuram. Nō.n. tenet' homo de necessitate facere omne bonū qd̓ potest. Faciēs aūt sumptus in sepultura quos posset alibi melius collocare. nō facit eos inquātū est opus minus vtile: sed inꝗ̄tum vtile Notandū tamē ꝙ nō debent i ecclesia seu cimiterio vel loco sacro infrascripti sepeliri. ¶ Primo nullus infidelis nec iudeus: nec paganus nec hereticus. vt pz de ꝯse. di. i. in. c. ecclia. ⁊. c. sequenti. ⁊. xxiiij. q. ij. c. sane. Et si sepulti essent tales in ecclesijs debent exhumari ⁊ ꝓijci extra. ¶ Secundo interdicit' sepultura ecclīastica morienti in torniamento. Et exponit Hosti. etiā si quis ibi vulnus letale accepit. licz postea supuixerit: quiꝗ̄uis peniteat ⁊ ei eukaristia non negetur: carebit tn̄ ecclesiastica sepultura extra de torneamētis. c. i. Hoc tn̄ de illo intelligitur qui venit cā exercendi se in torneamēto. Et etiā ꝫz Guil. de armigeris eorū qui eis in armis seruiunt. extra de torneamentis. c. ij. Sec⁹ de astantibus cuz curiositate. ¶ Tertio ꝓhibet' sepultura his qui seipsos occidūt. vt patz. xxiij q. ij. c. quibus. ⁊. xxiij. q. v. c. placuit. Qd̓ intelligendum est ꝫm Guilelmuz. si interfecerūt se ex desperatiōe vel iracūdia Secus si ex fortuitate ⁊ hi⁹. Unde in. c. ex pte extra d̓ sepul. dicit Berñ. ꝙ si qs ꝓpter fugā ꝓcipitaret se in aquam: quia inde sic credebat euadere non imputat' ei etiam si cōtrariū eueniat. ¶ Quarto negat' sepultura ei de quo certum est ⁊ manifestū nō fuisse ꝯfessū vl' nō coicasse semel in anno. extra de pe. ⁊ re. c. ois Et hoc intellige nisi in articulo mortis signa contritionis ⁊ huiusmodi emendationis ostendat. ¶ Quinto expellit' a sepultura ecclesie monach⁹ qui reperitur proprietarius in fine vite qui dz in sterquilinio sepeliri. extra de statu monachorū. c. sup q̇dā. ¶ Sexto blasphemus dei si moriat' absqz penitētia p⁹ ꝗ̄ blasphemauerit nō sepelit' in loco sacro extra de maledicis. in fine. ¶ Septimo generaliter quilibet notorius peccator si moriat' absqz penitentia in ipso mortali peccato priuandus est ecclīastica sepultura. xiij. q. ij. c. nō estimemus. Ad probandū aūt cōtritionez alicuius pctōris moriētis sufficit vnus testis. xxvi. q. v. c. qui recedūt. ¶ Itē iterdicit' sepultura tpe interdicti illis de illo loco vbi est positum interdictū dum durat. ¶ Itez excommunicatis excōmunicatiōe maiori in illa morientibus ⁊ etiam minori ꝫm Guil'. quando hoc est notorium. Sūt ⁊ alia multa circa hāc materiaz que ideo dimittimus: quia non est necessariuz vt populis predicentur. Sacerdotes autez ⁊ curati: quia talium debent hēre sciam videant titulum de sepul. li. iij. ⁊. vj. decrē talium. Ideo hanc partem concludere volētes: dicimus ꝙ magna est pietas satisqz cōmendabilis defunctorū corpora sepelire. Hinc ꝓter ea que dicta sunt laudatur ⁊ magnus. Alex. qui vt. Q. Curtius refert. inuento Dario a suis derelicto vulnerato ⁊ extincto in vehiculo viso corpore fudit lachrymas: fecitqz euz more regio sepeliri.

¶ De executione testamentoruz ⁊ ꝙ dilatio coꝝ preiudicat animabus testatoꝝ si sint in purgatorio. Capitulū. ij.

Secunda pars pietatis defunctorum dicit' testamētorū executio in quo adhuc tria dubia occurrunt declaranda. Primū vtrū testamēta possint infringi. Secūdum vtrū executores teneant' stati illa exequi. ¶ Tertium vtrum dilatio executoris ꝓiudicet anime testatoris. ¶ Ad primū dubium posset aliquis arguere ꝙ nullū testamētum sit infringenduz. Nam vt scribitur extra de testa. c. iudicantis. voluntas testatoris debet per omnia adimpleri. Sz testamentū continet vltimā voluntatem testatoris. ergo ⁊c. ⁊. xvi. q. i. c. considera

tio.dicitur. Consideratio ecclie vtilitatis hoc postulat ex iusta dispensatione testatoris seruandū arbitriū. Sed contra est qd habet.vi.q.i.i.c.admōet.vbi. Greg. ait. Admonere te volumus ne pie defūctoruz voluntates tua quod absit remissione cassentur. Ibi dicit glo.super vbo pie.secus si sunt iniuste.ergo testamenta iniusta sunt infringenda. Rñdet Ric.in iiij.di.xlv.ꝙ aut testamētū est rōnabiliter factum:ita ꝙ nō sit cōtra equitatem iuris naturalis nec diuini nec positiui. Et tunc nullo modo est infringendum. Aut testamentum est irrationabiliter factum: ⁊ tunc licitum est ⁊ debitum illud infringere. Est aūt testamentum irrationabile triplici rōe. Prio rōe testatoris Scdo rōe rei testate. Tertio rōne mōi testandi. ¶ Prio rōne testatoris: cum scꝫ nō pōt facere testamentuꝫ. Nā neqꝫ episcopus neqꝫ religiosus neqꝫ fatuus pōt facere testamētum. Dicit tñ Ric. ꝙ eps aut habet bona que sibi ꝓuenerūt ex hrditate vel artificio aut doctrina antequā esset episcopus. Aut non habet nisi redditus ecclesiasticos ⁊ mobilia q̄ sibi ex illis redditibus prouenerūt. De pmis bonis: quia ꝓprietas illoꝝ est sua potest licite facere testamentū.extra de testa.c. quia nos. Et.c.relatū.⁊.xij.q.i.c.epi. Si tamen eps ecclīam leserit damnum ecclesie debet de rebus eius resarciri. ⁊ de residuo si quid fuerit testari pōt. De redditibus autē ecclīasticis ⁊ de mobilibus que post sui cōsecrationē acqsierint epi quia talia dicūt cōseruari eidē ecclesie: cuius ratio est qa q̄ intuitu seu ꝯsideratu ecclie receperūt illorū bonorum ꝓprietas sua non est: sꝫ illorū sūt tm̄ dispensatores ⁊ administratores: non possūt facere testamētū. Et q̄uis de rebus ecclie non possunt aliquid donare iure testamēti: possunt tamē donare d mobilibus causa elemosyne siue sint sani siue i egritudine etiā mortali constituti. Ex quibus colligitur ꝙ non est idem dispensare ⁊ testari. Unde episcopus permittit de bonis ecclesie elemosinam facere ⁊ non testari.extra de testa.c.ad hoc. Testatoreꝫ enim oportet esse dominū rerum de quibus facit testamentum. Sed dispensatorem non oportet esse dominum rerū de quibus facit elemosynaꝫ. Unde extra e. c.quia nos.in glo.dicitur. Clerici de rebus ecclesie nullum pñt facere testmentum cum earum proprietas non sit sua. Similiter religiosus cū non habeat proprium non potest facere testamentum patet.xix.q.iii.c.quia.⁊ in.c.relatum. Et si dicatur de Paulo primo heremita ꝙ in testamēto reliquit collobium suuꝫ.i. tunicam superiorem. Athanasio alexandrino episcopo.⁊ tunicam interiorē btō antonio. Respōdet Ric.ꝙ q̄uis Paulus primus heremita fuerit religiosissimus sanctitate: non erat tamen in religionis statu. Unde nō est simile de heremitis ⁊ de illis qui sunt in statu religionis vt patet in .§. sequenti post preallegatum.c.relatum. Adhuc fatuus non potest facere testamentum. extra de successab intesta.c.cum dilectus. Et instit. quibus non est permissum facere testamentum.§.furiosi. Illum enim qui facit testamentum oportet esse compoteꝫ mentis sue pro illo tempore quo facit testamentum. ¶ Secundo testamentū ē irrationabiliter factū ratione rei testate cum quis facit testamentuꝫ de re quam nō habet. Sicut dicitur de Lipethopo Ipse eniꝫ cum i extremo vite venisset testamentum condidit in quo multa milia ducatorum in pios vsus dimittebat. Cum vero circunstantes interrogarent quis esset executor tante pecunie distribuende. Respondit truffatorie. Hic est punctus vnde tractum est vocabulum illud aut vulgare prouerbium. Qui stael puncto disse Lepethopo. Sunt ⁊ alij qui testātur de bonis que habent tamen ad illos nō pertinentibus eo ꝙ acqsita sunt per vsuras malos contractus rapinas iniustitias fraudulētias ⁊ huiusmodi.⁊ debentur personis certis. Secus vero quando illoruꝫ restitutio esset incerta ¶ Tertio testamētū est irrationabiliter

factum ratione modi testandi: puta cuȝ
quis exheredat suos heredes qui exhe
redari non meruerunt dans totum ali
is. Talis facit ꝯtra equitatem iuris natu
ralis etiam si det ecclesie. Et testamentū
tale non est seruandum. propterea dici/
tur ab Aug. in sermone de communi vi
ta clericorū. ⁊. xv. q. vlt̄. c. qcunqȝ. Qui/
cūqȝ exheredato filio heredeȝ facit ec/
clesiam. querat alium qui suscipiat non
Augustinū. Et infra Quā laudabile fa/
ctum sanc i Aurelij carthaginensis epi.
quidam enim cū filios non haberet nec
speraret: res suas oēs retento sibi vsu/
fructu donauit ecclesie. Nati sunt illi fi/
lij. Reddidit episcopus: nec opinātí ea
que illi dōauerat. In potestate habebat
episcopus nō reddere: sed iure fori ⁊ nō
iure poli. i. quadam naturali equitate. vt
dicit glo. ibideȝ. ¶ Secundū dubium
vtrū executores testamētoruȝ teneantur
cito. s. infra annuȝ executionē complere
Et respondet Ric. in. iiij. di. xlv. ꝙ aut te
stator tempus determinat infra quod te
stamentum vult esse impletum. aut non
Si sic. non tenētur executores tentione
necessitatis vsqȝ ad illud tempus, testa/
mentum implere: nisi videret citius ex/
plēdo se posse facere anime desūcti vtili
tatem maiorem. Tunc enim ⁊ si in foro
iudicij compelli non possent ad citiꝰ im
plendum: tamen ad hoc eos cōsciētia
deberet compellere: qa presupponēduȝ
est ꝙ volūtas defuncti fuit vt illo modo
⁊ illo tempore testamentū implerēt quo
esset expedientius anime sue. Si autem
non determinat tempus infra quod ve
lit testamētū impleri. tunc dico: quia aut
executores habent libere bona: de qbꝰ
possunt statim testametum implere. aut
nō habent. Si habent. tunc implere te/
nentur q̄ȝ citius possūt: qa debitores sūt
illis quibus legata sunt facta. Et sicut di/
citur. ff. de re. iu. In omnibꝰ obligatiōi/
bus in quibus dies nō ponitur presenti
die d̄ebetur. Unde illi executores qui per
longum tempus tardant suam executio
nem implere. necatoribus egentiū com
parantur. propterea dicitur. xiij. q. ij. c. q
obligationes. Qui obligationes defun/
ctorum aut negant ecclesijs: aut difficile
reddūt tāq̄ȝ egentium necatores ex cō/
mūicentur. Et s̄m glosam ibidem h̄ nō
intelligitur de obligationibus volunta/
rijs. sed de illis bonis que relicta sunt ec
clesijs. Et. c. sequēti adhuc dicitur. Qui
obligationes defunctorum retinēt. ⁊ illi
qui ecclesijs tradere demorantur vt infi
deles sunt ab ecclesia abijciendi. Exe/
cutores etiā si illa bona retinent, p seipsis
sūt sicut fures ⁊ raptores: ⁊ sacrilegium
committūt. sicut patet. xiij. q. ii. c. clerici.
⁊. xvij. q. iiij. c. sacrilegiuȝ. Unde si execu
tores infra annū saltem āmonitione epi
pias voluntates desūctorum nō implēt
cum possent si vellēt. per episcopū debēt
impleri. vt notat extra de testamentis. c.
nos quidem. ⁊. c. tua nobis. in. glo. ⁊. c.
Joh. in textu. Si auteȝ executores non
habeant bona in promptu de quibꝰ pos
sint infra ānum testamentū implere. nō
credo propter hoc ꝙ deuoluat potestas
eorū pꝰ ānū ad episcopum. Tenēt tamē
facere quod inˢse est vt bona habeant ⁊
debita debent distribuere q̄ȝ citius pos/
sunt. ¶ Tertiuȝ dubiū erat. vtrū dilatio
executionis in aliquo preiudicet anime
testatoris. Et respondet Ric. ꝙ sic. cuius
duplex est ratio. Una quia quanto citius
ecclesie ⁊ pauperes quibus legatum est
recipiunt illud quod testator eis legauit:
tanto feruentius ⁊ certius orant pro ani
ma defuncti ⁊ orare tenentur: ⁊ quanto
tardius recipiunt quod eis legatum est
tanto tepidiores sūt ad orandum ⁊ ma/
gis tardant orare pro anima eius. s. testa
toris defuncti. Acceleratio autē feruen/
tium orationū pro anima defuncti. mul
tum ualet ad eius alleuiationem ⁊ cele/
riorem expeditionem. ¶ Alia ratio est
Quia sicut defuncti in caritate aliquid
purgabile secum portantes in hac vita
meruerūt vt elemosyne si pro eis dētur
eis prosint non ad augmentum gratie:
sed ad alleuiationem ⁊ abbreuiationem
pene: sic testator testamentum faciens ⁊

in caritate decedens teſtamentū ſuū fa/
ciendo meretur vt eius executio p⁹ mor
tem valeat nō ad augmētū gratie: ſʒ ad
alleuiationeʒ ⁊ abbreuiationē pene ſue.
Et ideo quanto teſtamentum ſuum citi
us executioni demandatur: tanto citius
alleuiatur: Et quanto tardius ſui teſta/
menti executio impletur: tanto tardi⁹ ce
teris paribus incipit alleuiari ⁊ tardius
liberatur. Si tamen legata ſua nūq̈ʒ ſol
uerentur non propter hoc perpetuo re/
maneret in pena q̈ʒuis ꝓpter hoc mľto
tardius liberaretur ab ipſa. Ex predictis
patet q̈ʒ grauiſſime peccāt ⁊ q̈ʒ magnā
perditionem faciunt hi qui executiones
teſtamentorum ſibi cōmiſſas non com
plent q̈ʒ citius poſſunt habita cōpetenti
opportunitate.

¶ Quomodo hi qui ſūt in purgatorio
iuuari poſſunt ꝑ ſuffragia viuorum. ⁊ ꝺ
ſuffragiorum fructu. Caplm. iij.

t Ertia pars pietatis que defunc/
ctis debet dicit ſuffragiorum cō
municatio. Et pro huius intel/
ligentia tria dubia erūt diſcutiēda. Pri
mum vtrum ſuffragia viuorum proſint
defunctis Secundum vtrum ſuffragia
facta determinate pro vno ꝓſint oibus
exiſtentibus in purgatorio. Tertiū vtruʒ
defunctis proſint ſuffragia facta a viuis
exiſtentibus in peccato mortali. ¶ Ad
primum dubium poſſet aliquis argue/
re ꝙ ſuffragia viuorum non proſint de
fūctis. Nam Apoc. xiiij. c. dicitur. Opa
enim illorum ſequuntur illos. ergo vi/
detur ꝙ non iuuantur operibus alienis
Et Eccliaſtes. ix. dicit de mortuis ꝙ nō
habent partē in ope quod ſub ſole gerit
ergo idem quod prius. ¶ Sed in con
trariū eſt illud qꝺ ſcribit. ij. Machab.
xij. Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio pro
defunctis exorare: vt a peccatis ſoluant
Et Auguſtinus in ench. ait. Nō eſt ne
gandum defunctorum animas pietate
ſuorum viuentium releuari cum ꝓ illis
ſacrificium mediatoris offertur. vel ele/
moſine in ecclia fiunt. Reſpōdet Ric.
ꝙ animarum quedam ſunt beate iaʒ in
celo. quedam ſunt damnate in inferno
pro peccato originali ⁊ actuali: Uel pro
originali ſolo. Quedam ſunt in carita/
te ſua explentes penitentiam in purgato
rio. Beatis non proſunt viuorum ſuffra
gia: quia non indigent. Unde Auguſti/
nus in ench. dicit ꝙ ſacrificia ſiue alta
ris ſiue quarumcunq̈ʒ elemoſynarum
pro defunctis valde bonis gratiarum ac
tiones ſunt. Et idem videtur extra de ce
lebratione miſſarum. c. Cum Marthe
Damnatis etiam ſuffragia non proſunt
vt oſtenſum eſt ſupra eodem ſermone.
Sunt tamen ꝯſolationes viuorum. Ani
mabus autem exiſtentibus in purgato/
rio proſūt viuorum ſuffragia non ad au
gmentum gratie gratum facientis: ſed
ad pene earum mitigationem. ⁊ abreuia
tionem. Quia vt dicit Auguſtinus in
ench. Cum viuerent in hac vita merue
runt vt hec ſibi poſtea poſſent prodeſſe.
¶ Ad auctoritatē ergo Apoc. dicendū
ꝙ ſuffragia viuorum que fiunt pro ex/
iſtentibus in purgatorio: dicuntur ope/
ra eorum inq̈ʒtuʒ in hac vita meruerūt
vt eis prodeſſent: ſi pro eis fierent. Ad
auctoritatem ꝺo Eccliaſtes dicendum
ꝙ pro tanto mortui dicuntur nō habeṫ
partem in opere qꝺ ſub ſole geritur. qꝛ
tali operi non cooperanṫ: habent tamē
partem in fructu operis. Sed pro con/
firmatione vera dictorum notanda eſt
ſententia. Greg. que ponit. xiij. q. ij. in. c.
anime defūctorum. Anime inquit defū
ctorum quattuor modis ſoluuntur. aut
oblationibus ſacerdotum. aut precibus
ſcōrum. aut caroruʒ elẏmis aut ieiunio
cognatorū. Qꝺ eniʒ ſacre hoſtie oblatio
plimū ꝓſit defūctis appet ex illo exēplo
qꝺ Greg. recitat i. iiii. dialˀ. li. Inqt. n. ꝙ
cū qdā monach⁹ ſuus noie Iuſt⁹ ad ex
tremū veniēs tres ſe habeṫ occultos au
reos idicaſſet: ⁊ de hoc ingemiſcēs mor
tuus fuiſſet. precepit Greg. fratribus vt
corpus eius cū tribus aureis in ſterquili
nio ſepelirent. Tandē cuidaʒ e fratribus

Greg. ꝑcepit vt vſqꝫ ad dies. xxx. omni
die ꝓ eo hoſtiã imolaret. Qui cuꝫ iuſſa
cõpleſſet. is qui defunctus fuerat in die
xxx. cuidã fratri ſibi germano apparuit
Quẽ germanus requiſiuit dicens. Quõ
es? Cui ille rñdit. hucuſqꝫ male fui: ſed
iaꝫ mõ bene ſũ: qa hodie cõionẽ recepi
Similiter Greg in preallegato. li oñdit
quantum orationes proſint exiſtentibꝰ
ĩ purgatorio. Narrat. n. de Paſcaſio q
cũ vir mire ſãctitatis ⁊ virtutis extiterit:
⁊ ſuo tẽpore duo fuiſſent ſũmi põtifices
electi: ꝯueniſſetqꝫ tandẽ eccleſia in vnũ:
Ipſe tñ Paſcaſius quaſi ex errore aliũ
papam pretulit. ⁊ in hac ſentẽtia vſqꝫ ad
mortẽ permanſit. Qui cũ eſſet defunctꝰ
⁊ dalmaticã feretro ſuperpoſitaꝫ demo
niacus tetigiſſet: ſtati ſanatus eſt. Poſt
multum ꝟo temporis cum Germanus
capuanus epiſcopꝰ balneum ob gratiã
ſanitatis petijſſet: predictũ Paſcaſium
diaconẽ ſtãtẽ ⁊ obſequentẽ inuenit: quo
viſo, vehementer extimuit. Et quid illic
tantus vir faceret inquiſiuit. Qui ꝓ nul-
la alia cauſa ſe in illo loco penali depu
tatum aſſeruit: niſi quia in illa cauſa põ-
tificis plꝰ iuſto ſenſit. ⁊ addidit. d. Queſo
te deprecare deũ pro me: atqꝫ in hoc co
gnoſces ꝙ exauditus ſis ſi huc rediẽs
me non inueneris. Qui cuꝫ ꝓ eo oraſſet
⁊ illuc poſt paucos dies redijſſet: ꝑdictũ
Paſcaſiũ in eodẽ loco minime inuenit
Sunt ⁊ alia exẽpla: que breuitatis cauſa
dimittimus. ¶ Secundum dubiũ erat
Utrum ſuffragia facta determinate pro
vno ꝓſint oibus exiſtentibus in purga-
torio. Et. rñdet Ric. ꝙ ad cauſandum
penam concurrit virtus agentis: ⁊ diſpo
ſitio patientis: quia actus actiuoruꝫ ſunt
in patiente diſpoſito. vt dicitur. ij. de aia
Poteſt ergo diminui alicuius pena: vel
per diminutionẽ virtutis ex parte agentꝭ
vel per diminutionẽ diſpoſitionis ad pa
tiendũ ex parte ſuſtinentis: ſicut ⁊ p au-
gmentationẽ cuiuſlibet iſtorũ pena põt
augeri. Unde iequaliter diſpoſiti ad pa-
tiendũ ab equali virtute inequaliter pa-
tiuntur. Propterea dicit Auicẽna ſexta
parte naturaliũ. Qꝺ multũ diſpoſitꝰ ad
triſtitiã ex modica cauſa fortiter triſtatur
Qꝺ aũt dictũ eſt videmus in exemplo.
Pena enim magnũ onus portantis di
minui poteſt: vel per diminutionẽ gra-
uitatis oneris: vel per aliquam conforta
tionem virtutis illius qui portat onus:
qua minuitꝛ in ipſo diſpoſitio ad patien-
dum ab onere. Sic dico ꝙ iſto duplici
modo cõuenit intelligere diminui penã
exiſtentiũ in purgatorio. Et quantuꝫ ad
diminutionẽ pene modo primo ſuffra-
gia facta determinate pro vno tñ alijs
non proſunt: quia ſic virtus eorum non
attingit niſi ad illũ ad quẽ determinãtur
⁊ cui applicantꝛ per intentionem agentis
Sed mõ ſecundo ſuffragia facta ꝓ vno
proſunt alijs: qa miſericordia dei proui
dente ſuffragia facta pro quocũqꝫ ĩ pur
gatorio omnibꝰ alijs innoteſcũt. Et quia
ſeſe diligunt ex caritate: nec ſibi inuicem
inuident. imo oẽs gaudent de pene illiꝰ
alleuiatione ꝓ quo facta ſunt ſuffragia.
Quodlibet autem gaudium reddit gau
dentem minus diſpoſitũ ad penã ꝯtri-
ſtantem. quia ſɱ ſententiaꝫ Ar. ii. ethi.
c. vltio. Cuiuſqꝫ triſtitie repugnat ſꝫ for
maꝫ generis quecũqꝫ delectatio. ⁊ ideo
mitiget eaꝫ. Notandũ tñ ꝙ ſi ſuffragia
fierent pro pluribus: nõ tantũ ꝓdeſſent
cuilibet quãtũ ſi fierẽt pro illo ſolo quia
ſi tãtũ ꝓdeſſent: ſequeretꝛ ꝙ ille q ꝓ vno
defũcto tenetꝛ dicere miſſaꝫ vnã: ⁊ vnaꝫ
ꝓ alio. ſi diceret vnam pro illis duobus
cuilibet ſolueret illud ad quod ſibi tenetꝛ
Preterea bonũ finituꝫ quod ſufficeret
ad plenariam liberationẽ vniꝰ anime ꝺ
purgatorio ſufficeret ad liberatiõꝫ oiuꝫ
aliarũ ad equalem penam obligatarũ.
Preterea ꝯſuetudo ecclie eſſet inutilis:
que ſuffragia aliquando facit pro ſpecia
libus perſõis. que omnia falſa ſunt. Fue-
re tamen quidam dicentes ꝙ ſuffragia
facta pro pluribus tantuꝫ ꝓſunt cuilibet
quantum ſi fierent pro vnoꝰ ſolo: ſicut
candela accenſa pro pluribus. Et lectio
lecta pro pluribus tantũ quelibet iuuãt
quantũ iuuarent ſi pro eo ſolo candela

accenderet vel lectio legeret Sz rñdet Ri. q̃ hec exempla nõ valẽt: qr lumen candele ⁊ vox doctoris se cõicant p na ture necessitatez. Suffragia aũt cõicant per suffragantis intentionẽ. ¶ Tertium dubiũ erat. vtrum defunctis prosint suf/ fragia facta a viuis existentibus in pctõ mortali. Et rñdet' Ric. i. iiij. di. xlv. q̃ ma lus faciens aliqua bona opera pro defun ctis: aut facit ea sicut actor: aut sicut mi/ nister. Primo mõ illa nõ ꝓsunt defũctꝭ etiã si ea faciat mediante bono ministro nisi aliqñ p accidẽs inq̃tũ paupes sacti p elẏs receptis ab illo malo excitantur ad orandũ ꝓ illis defunctis ꝓ qbus ille malus homo eis elẏas dedit. Si autem facit ea vt minister distinguendũ est: qr aut facit ea vt minister public⁹ dei ⁊ ec/ clesie: vt sacerdos qui celebrat missam vel exequias mortuorum. aut facit ea vt minister alicuius ꝑuate ꝑsone. Primo modo dico q̃ ꝓsũt defũctis: qr malicia ministri non tollit efficaciã sacri. Si aũt facit ea vt minister priuate persone aut il la persona quãdo sibi precepit tale opus fieri ⁊ qñ factũ ẽ erat in caritate: aut nõ Primo mõ dico q̃ prosunt defunctꝭ ꝓ quibus fiunt. Et siue ille qui mandauit fieri migrauerit de hac vita: siue nõ: qa h̄ opus principaliter ipsius est qui h̄ fieri mandauit. Si ṽo erat in pctõ mortali. aut hoc erat quando mãdauit fieri. aut qñ op⁹ executioni mãdatũ est. Si prio modo dico q̃ illa opa nõ ꝓsũt defũctꝭ ꝓ quib⁹ fiunt: q̃uis sit in caritate ꝓ illo tpe quo suũ mandatũ executioni demã datur nisi tũc illud iteꝝ fieri demandet aut demandationẽ factaz de nouo acce/ ptet: qr opus ipsius nõ est nisi inq̃tum illud fieri mandat: vel acceptat. Si autẽ erat in pctõ mortali qñ demandat opus bonũ executioni: qui erat in caritate qñ ꝑcepit fieri. dico q̃ tunc opa prosũt de/ functis pro quib⁹ fiunt: maxime qa sunt a precipiente rõne illius actus voluntatꝭ quam habuit quando ea fieri precepit. verũtñ cũ nemo sciat vtrũ odio an amo re dignus sit: nõ debẽt hoies retrahi a

cõicatione suffragioꝝ erga defũctos. Et potissimũ tenet debet vnusqsq3 firmiter q̃ semp valet missa ⁊ alia bona que fac homo vt minister ecclesie. Supradicte itaq3 sũt pietatis ptes: quã debent viui mortuos exhibere. Sz si quis posset ad purgatoriũ vsq3 descendere. audiret ꝑ/ fecto clamantes ⁊ eiulãtes q̃z plurimos ac voce querula lamentantes. Audiret quidem patres ⁊ mr̃es. d. O filij ingrati quib⁹ bona nostra dimisim⁹ succurrite nobis. Audirentur viri suas vxores vo/ cantes. O vxores impie in quibus confi dentiã habentes: diuitias nostras vobis dimisimus: subuenite miseris ⁊ nos ad iuuate: vt eruamur ab his atrocissimis penis. Audirent ⁊ alij clamantes. O cõ missarij. o executores testõrũ nostroruz expedite fideliter que vobis cõmisim⁹ Multi nãq3 sunt ⁊ q̃si innumerabiles q citius a purgatorio liberarent si viuẽ/ tes illos iuuarent. Idcirco ꝓcurent oẽs benigne ⁊ caritatiue orare pro defunctis aliaq3 pietatis opa illis impẽdere: vt sic mereamur i h̄ seculo dei obtinere gr̃az ⁊ in futuro sempiternã gloriã. Amen

¶ Feria secunda quarte ebdomade in quadragesima: de purgatorio: ⁊ atrocis simis penis: quibus puniuntur aie illoꝝ qui non satisfecerunt in hac vita de pec/ catis suis. Sermo. xlviij.

Ipse autem ihs nõ credebat semet/ ipsũ eis. Scribunt hec ṽba Joh. ij. c. ⁊ in euã/ gelio hodierno. Rara fides inuenit in hoibus hui⁹ mũdi: qui cum sepe blandiant multũ amicis: eo/ rumq3 se fateant beniuolos: adueniẽte tñ necessitate aduersitateq3 ingruẽte de/ ficiunt. ꝓpterea saluator noster q ꝓui/ debat se tpe passionis sue ab oibus ꝓde/ relinquendũ non credebat semetipsum eis qui crediderant in noie eius ꝓpter signa q̃ faciebat. q̃ exemplo edocemur a

vt ꝛ nos duz possumus: dum viuimus
dū facultas adest: anime nostre salutez
accuratissime procuremus. Neqꝫ fidē/
dum est multum in parentibus: aut fi/
lijs: in viris aut vxoꝛibus. in domesticis
vel amicis: quoniam vt dictum est ꝑce/
denti sermone: cōsueuerunt tales caros
suos defunctos tradere obliuiōi. Et qm̄
pleriqꝫ penitentiaz negligūt de suis pec/
catis in hac vita implere: estimantes mi
tissimam satisqꝫ leuez penaz esse: ꝛ qn̄qꝫ
nullam penam. s. purgatoꝛij. Idcirco in
pꝛesenti sermone de ipso purgatoꝛio eri/
mus locuturi. de quo tria mysteria erunt
declaranda.

Pꝛimum dicitur veritatis.
Secundum penalitatis.
Tertium iocunditatis.

¶ De vitate ꝛ loco purgatoꝛij: ꝛ de istis
qui post hanc vitam anteqꝫ euolēt in di/
gent purgari. Caplm̄. i.

p Rimū mysteriū declarādūz de
purgatoꝛio dicitur vitas. in quo
tria sūt dubia absoluēda ¶ Pꝛi
mū vtrū sit ponere penaz purgatoꝛiā pꝰ
hanc vitā. ¶ Secūdū vtrū aliqs locus
sit pꝛopꝛius ad purgandum animas de
putatus. ¶ Tertiū qui sūt hi qui vadunt
in purgatoꝛiuz. ¶ Ad pꝛimū dubiū rn̄/
det Boñ. di. xx. quarti. ꝙ sicut dicit scri
ptura ꝛ auctoꝛitates sanctoꝛum: ꝛ plureſ
reuelationes: ꝛ rationes concoꝛdant: ꝛ
ecclesia vniuersalis confirmat que orat
ꝓ existentibus in purgatoꝛio: absqꝫ du/
bio post hāc vitam est ponere penā pur
gatoꝛiam. Et hoc colligit ex vbo xp̄i. d.
Math. xij. Qui dixerit vbū contra spi/
ritū sāctū nō remittet ei neqꝫ in hoc se/
culo neqꝫ in futuro. In qua snīa datur i
telligi quasdā culpas in hoc seculo quaſ
dā in futuro posse relaxari. Ideo Greg.
xxv. di. c. qualis. ait. Qualis hinc quisqꝫ
egreditur. talis in iudicio pꝛesentatur.
Sed tamē de quibusdā culpis esse ante
iudicium pugatoꝛius ignis credendus
est pꝛo eo quod veritas dicit: quia si qs

in spiritum sanctum blasphemiā dixerit
neqꝫ in hoc seculo remittet ei. neqꝫ in fu
turo. Et Math. v. Esto consentiēs ad/
uersario tuo cito. i. sinderisi murmurāti
in malo aut angelo ad oppositūz decer
tanti: dum es in via cum eo: ne foꝛte tra
dat te aduersarius tuus iudici. i. deo ꝛ iu
dex tradat te ministro. i. angelo. ꝛ in car
cerē mittaris. i. per angelum in purgato
riū deducaris. Amen dico tibi nō exies
inde donec reddas nouissimū quadran
tem. Hoc idem de carcere huius mūdi
non potest intelligi: eo ꝙ nec ibi ponunt
oēs tales. Nec de carcere infernali: quia
ibi nunqꝫ soluitur nouissimus quadrās
debite pene Sꝫ de carcere purgatoꝛij ha
bet ītelligi: qa de illo exibit quis quādo
soluerit nouissimū quadrātē. Et adhuc
est in pꝛomptu ratio quare sit ponenda
pena purgatoꝛia. Nam vt dicit Augꝰ. ꝛ
ponitur a magistro in littera. aut hō pu
nit. aut deus punit. sed frequenter aliqui
ꝯuertunt in fine qui non puniūt in pn̄ti
ergo necesse est ꝙ puniant a deo. sꝫ nō
in igne īfernali siue eterno. ergo in igne
purgatoꝛio. ¶ Itez si nō esset pena pur
gatoꝛia post hanc vitā. ergo qui ꝑdurat
in culpa vsqꝫ ad moꝛtē. cū nullam susti/
nuerit penā repoꝛtat de malicia sua com
modum. quod est falsū. Et si qs obijce
ret ꝙ pꝛonioꝛ est deus ad miserandum
qꝫ ad condemnandū. sed decedentē in
moꝛtali pctō stati cōdemnat. ergo dece
dētē in caritate statim gloꝛificat. ¶ Itē
potentioꝛ est caritas ad eleuandū qꝫ sit
moꝛtalis culpa ad depꝛimēdum. sed cul
pa moꝛtalis statim demergit in abissuz.
ergo caritas statim eleuat in celuz. ergo
non est ponere post moꝛtez aliqd suppli
cium. ¶ Itez status pꝰ moꝛtē respōdet
statui qui est in via. sed in via nō est nisi
duplex status. s. bonoꝛum ꝛ maloꝛuz. er
go similiter post moꝛtez. Ergo anima a
coꝛpoꝛe recedens: vel est in paradiso cū
bonis: vel est in inferno cū malis. Rn̄/
det Boñ. ad pꝛimū. ꝙ nō est simile glo
rificare decedentē in caritate statiz: sicut
condēnare decedentem in moꝛtali. qm̄

iste qui in mortali est: nihil habet quod sit dignū vita. Et ideo sūme ē dispositus ad damnationē eternā. & ppter hoc statim damnatur iusta retributione. Sed ille qui est in caritate: cum caritas simul stet cum veniali culpa: & reatu pene: pōt in se habere aliquid dignū pena. Et quia gloria non potest simul stare cum pena ₰m forum cōmune: necesse est prius debitum illud solui p penā purgatoriam. ¶ Ad secundum dicit Boñ. q̄ pōdus caritatis habet in se aliqđ retardans ut culpam aliquā paruulā: uel reatum. Sz pondus peccati nihil habet. eleuans uel retardans. ideo non est simile de ascēsu pcti. ¶ Ad tertiū ṽo dicēdū q̄ licz duplex sit status p̄ncipalis. s. bonoꝝ & malorum. tamē qui habet iusticiā i duplici est differentia. Aut eni est i statu perfectorum pfectione completa. & talis non habet cremabilia: nec aliqua debita. & huic statui debet vita eterna. Alij sunt in statu impfectoꝝ. & hi habent cremabilia ut plurimū. & etiam debita. ideo oz p̄mū debita solui: & cremabilia cremari anteꝗ̄ introducātur i patriā. Et hi purgantur pena purgatoria. Similiter carentes iusticia in duplici sūt differentia. Quidam sūt in statu paruuloꝝ. & hi carent iusticia originali. & his cōpetit status in limbo sine pena sensibili. Aliqui sunt in statu adultorum: qui carent iusticia psonali siue gratuita per propriam culpam. Et talibus competit status infernalis. Et sic pz q̄ ratio illa nō valet Posset etiā dici q̄ pena purgatoria nō dicit statum: sed magis transitū de statu ad statū. ¶ Secundū dubiū absoluendum erat. Utrū ad purgationē aiarum sit aliquis locus spāliter deputatus. Et rñdet Ric. di. xxj. q̄rti. q̄ in inferno sūt quattuor loca se habentia ₰m supius & inferius. In loco maxime infimo sunt damnati p pctō actuali. In illo qui est imediate supra illum sunt dānati p solo pctō originali. In loco qui cōsequenter est supra illū sunt aīe que purgant: quia ibi de lege cōmuni purgant: ꝗ̄uis aliq̄ alibi purgentur ex aliqua causa speciali. s. vel vt viuentibus aliquid nuncient: vel vt suffragia pro se impetrent. & vt patiendo vbi peccauerūt dei iustitiam aliqbus sensibilibus manifestent. ¶ In quarto loco non sunt alique anime sed ante xp̄i aduentum ibi erant anime sanctorum patrum: que penitentiam suam in purgatorio expleuerant. Et ille que recedentes a corpore nihil purgabile portauere. Locus aūt prefat⁹ dicebat sinus Abrahe: quia Abrahā primus ab infidelibus se separauit: & fidei signaculum distinctiuz accepit. Ideo locus requiei que debetur anime propter fidem caritate formataz sinus Abrahe dictus est. Hugo tamen libro secundo de sacramētis pte xv. c. vij. negare videtur aliquez vnū locum determinatum esse purgationi aīarum dicēs probabilius esse vt in his potissimum locis singule penam sustinere credātur in quibus culpam commiserunt: sicut multis sepe documentis probatum est. Alia vero si qua sunt harum penarum loca non facile assignare videt Sed sententia ista Hugo. non acceptat a doctoribus nisi intelligatur: Ut dicit Bon. ₰m dispensationem diuinaz. & nō ₰m cōmunē legem: quia improbabile ē vt omnes anime que parisius peccauerunt parisius puniantur. Ideo ₰m legē cōmunez credendum est q̄ sicut limb⁹ fuit inferius: sic & loc⁹ purgatorius qui locus pars inferni creditur a quibusdaz propter illud verbum Gregorij in. iiij. dial. Sub codez igne electus purgatur & damnatus cremat. Tertium dubium absoluendum erat. qui sunt qui vadunt ad purgatorium. Et dicere possum⁹ ₰m doctores q̄ sunt tria hominum genera. ¶ Primi quidez sunt qui cum venialibus moriuntur. Nā sicut dicit magister sup illo ṽbo. i. Coꝛ. iij. c. Si qs supedificat sup fundamentū hoc auꝝ argentū lapides preciosos. lignū. fenum: stipulā: vniuscuiusqz op⁹ manifestū erit. Dies. n. dñi declarabit: qꝛ in igne reuelabitur: & vniuscuiusqz op⁹ quale sit ignis pbabit

Per lignū fenū ⁊ stipulā: itelligunt ve-
nialia peccata ꝑ quādam similitudinem
q̄a venialia in eodē subiecto cū caritate
existentia pn̄t per ignem purgatorij ⁊ spi
ritualem ignē caritatis ⁊ dilectionis cō-
sumi: sicut lignū. fenum stipulaq3 con-
sumuntur per ignē. ⁊ q̄a tardi⁹ cōsumit
lignū q̄3 fenū: ⁊ fenu3 q̄3 stipula. ideo ꝑ
lignū significātur venialia grauiora. ꝑ
fenū media. ꝑ stipulā minora. ¶ Secū
di qui vadūt in purgatoriū sūt qui pniā3
ante obitū suū nō egerūt: sicut contigit
his qui absq3 ꝯfessione moriuntur ꝯtriti
¶ Tertij sūt hi qui iniunctā sibi pniam
nō compleuerunt. Nā pnia in ꝯfessiōe
a sacerdote iniuncta: aut est maior: aut
equalis: aut minor. Si autem est maior
tūc id qd̄ homo plus fecerit cū moritur
in augmētū sue glorie cedit. Si est eq̄lis
tunc sufficit ad totius pene dimissione3
Si aūt fuerit minor: tūc id qd̄ residuu3
est ex virtute diuine iustitie i purgatorio
emendatur: ne aliquod peccatum rema
neat impunitum.

¶ De voluntate illorū qui patiuntur in
purgatorio. ⁊ de grauitate penarum. ⁊ d̄
ministro ꝑ quē deus infligit penas illas.
Capitulum. ij.

SEcundū mysterium principale
de purgatorio declarandū dicit
penalitatis. in quo tria dubia sūt
apienda. videl3. Primū vtru3 pena illa
sit voluntaria. Secundum vtrū sit ma-
xima oiu3 penarū tp̄aliū. Tertiū vtrum
ꝑ ministeriū demonū infligat. ¶ Ad ṗ
mū dubiu3. rn̄det Boñ. q̄ aliqua pena
dicit tripliciter voluntaria. Uno mō q̄a
assumitur a voluntate imꝑante. sicut est
pnialis pena. Alio modo q̄a sustiētur a
voluntate acceptāte. sicut est pena mar-
tyrum. q̄a adeo placet q̄ ea liberari nō
vellent ¶ Tertio mō est quedā pena q̄
acceptat ⁊ sustinetur a voluntate cele-
rante. vt puta pena que est cu3 patientia
ita q̄ eius oppositū est in desiderio: sicut
cum amans ⁊ desiderans sanitatē infir
matur. sustinet quidem infirmitatē tāq̄3
penā diuinitus inflictā: attamē ab ea libe
rari procurat. ⁊ illud minime h3 rōne3
voluntarij. Hoc modo est volūtaria pe
na purgatorij in viris iustis: qui volūta
rie ea3 sustinent: ⁊ desiderāt vehemēter
ad patriam ꝑuenire. ⁊ ab alijs sibi auxi-
liu3 preberi. ¶ Secūdū dubiū vidēdu3
erat. vtru3 pena purgatoria sit maxima
oiu3 penaꝝ tp̄aliū. Et ꝺm doc. rn̄det q̄
sic ⁊ ꝓbat. tripl'r. Prio auctoritate. Se
cūdo rōne. Tertio exēplo. ¶ Prio ꝓ-
bat aucte. Inq̄t enim Aug. de pe. di. ij. c.
vlt. ⁊ dis. xxv. c. qui. in aliud seculū. Qui
in aliud seculū distulit fructū ꝯuersiōis
purgād⁹ ē igne purgatiōis. Hic etenim
ignis ⁊ si nō sit etern⁹: miro tn̄ mō gra
uis est. Excellit eni oēm penā quā vnq̄3
passus ē aliq̄s in hac vita. Nūq̄3 i carne
tanta inuēta est pena tp̄alis: Scd̄o ꝓba
tur rōne. Et ꝺ3 Boñ. ꝓt sumi rō ex dina
iustitia eo q̄3 deus iustus penā nō acce-
ptat ꝺm q̄ punitiua tm̄. s3 ꝺm q̄ plus est
in ea ratio ordinis recti. Scd̄m h̄ ergo ē
intelligendū q̄ est pena sumpta: ⁊ pena
inflicta. In pena sumpta non tm̄ placet
deo ordinatio pene ad culpā: sed ordo ⁊
rectitudo que est i voluntate assumente
In pena afflicta placet ordiatio pene ad
culpā. Quoniā ergo pena penitentiū in
pn̄ti plus est. pena morientiū est inflicta
in purgatorio: pro eo q̄ iam nō est tēp⁹
agendi sed recipiendi. Jō modica pena
in pn̄ti plus satisfacit ⁊ magis est de ea
cōtenta diuina iustitia: q̄3 de magna i fu
turo. Ric. vero sumit rōem ex cā ipsius
pene. Nam pena causat dupliciter. s. ex
absentia boni amati. ⁊ pn̄tia mali oditi
Et vtroq3 mō pena purgatorij maior ē
qualibet pena temporali. Anime enim in
purgatorio q̄a motus eaꝝ non retardat
mole corꝑis: vehementissime desiderāt
cum deo perfecta fruitione ꝯiūgi. Et iō
ex huius ꝯiunctionis absentia vehemē-
tissime affligunt maxie cū videant tēp⁹
aduenisse: quo cum deo ꝑfecte essent cō
iuncte: si dum erant i corpib⁹ penā suis
peccatis debitā ꝑsoluissēt. Simil'r ignis
affligens aiam in purgatorio magis est
actiuus igne nostro: qui tamē inter alia

elemēta maxīe est afflictiu⁹. Ideo pena purgatorij lōge grauior ē q̄z alia pena in hoc mūdo. Qualit̄ aūt aīa patit̄ ab illo igne declaratū est in p̄cedentib⁹ sermōe .xiiij. hui⁹ opis. ¶ Tertio ꝓbat̄ grauitas pene purgatorij exemplo. Habet̄ nāq꜅ i legēda sancti Greg. q꜄ postq̄z orauit ꝓ Traiano: apparuit ei Angelus ⁊ dixit: Quia ꝓ dānato rogasti duorū tibi datur optio. Aut. n. i purgatorio duob⁹ diebus cruciaberis. aut certe toto tēpor̄ vite tue fatigaberis dolorib⁹ ⁊ īfirmitatib⁹. Qui p̄elegit toto tēpore vite sue dolorib⁹ con cuti potius q̄z duob⁹ dieb⁹ in purgatorio cruciari. Vn̄ factū ē q꜄ sēp deinceps aut febrib⁹ laborauit. aut podagre molestia pressus fuit. aut validis doloribus conquassat⁹. aut dolore stomachi miserabiliter cruciat⁹. Vn̄ in quadā epistola sic loqt̄. d. Tante podagre: tantisq꜅ doloribus premor: vt vita mea mihi grauissima pena sit. Quotidie. n. in dolore deficio: ⁊ mortꝭ remediū expectādo. suspiro. ¶ Tertium dubiū ꝓpositū fuit. Vtrꝫ pena purgatorij ꝑ ministeriū demonū infligat̄. Et qbusdā videt̄ q꜄ sic. eo q꜄ i scriptura aut vix aut nūq̄z legit̄ q꜄ bon⁹ angelus bonos vexauerit. Sꝫ vexatio bonorū solū a malis fuit. sicut exēplū h̄etur de Job. de Antonio: ⁊ alijs scīs ⁊ amicis dei. Mali ṽo vexati sūt a bonis ⁊ a mal̄. Et ratio videt̄ esse b̄m eos. qa qui vexat alterū ⁊ affligit quodāmō odiuꝫ habet. Diabolus auteꝫ odit bonos ⁊ malos ob suā crudelitatē. ideo vtrosq꜅ affligit cum sibi ꝑmittit̄. boni ṽo nō odiunt nisi malos ⁊ ideo illos solos affligunt: Sicut afflixerunt sodomitas ⁊ egyptios. Sed opinio ista stare nō potest. qa non decet illū q iuste de aliquo triūphauit postea puniri ꝑ ipsū. Sed aīe que sūt i purgatorio adherendo iustitie vicerūt diaboluꝫ Ergo nō esset cōueniēs vt punirent̄ demonū ministerio. Propterea alij dixerūt q꜄ pena purgatorij infligit̄ angelorū ministerio. Sꝫ h̄ nō vr̄ ꝓbabile. q꜄ tam grauit̄ affligāt ⁊ puniāt conciues suos. nec hoc ō̄ facili ꝑ scripturā posset ꝓbari

Jō dicendū b̄m Ric. ⁊ Boñ. qō̄ q̄uis boni angeli ⁊ mali assistant morientib⁹ boni ad iuuādū. mali ad nocēdū si p̄nt. tñ in loco penali ipsi⁹ purgatorij nō puniūt̄ aīe ministerio demonū: nec ministerio bonoꝝ angeloꝝ: sꝫ sola diuina iustitia ignē purgatoriū sicut istrumētū applicante ad punitionē earū.

¶ De iocunditate quā habent existentes i purgatorio. tum ꝓpter certitudineꝫ ō̄ sua salute. tuꝫ ꝓpter ꝯfirmationē i grā. tum ꝓpter auxiliū viuoꝝ. Capl̄m. iij.

tErtiū mysteriū declarandū de purgatorio dicitur iocunditatis Nā inter acerbitatē penaꝝ sentiūt aīe i purgatorio existētes multā iocunditatē. maxime ꝓpter tria Primo ꝓpter certificationem. Scd̄o ꝓpter subuentionē. Tertio ꝓpter sanctorū affectionem ¶ Primo gaudēt anime i purgatorio ꝓpter certificationē. q꜊ iā certificate sunt de gloria ⁊ btitudine ad quā ō̄bēt ꝑuenire. Notandū tñ b̄m Boñ. in. iiij. di. xx. Qō̄ aīe ille maiorē certitudinē habent q̄z ille q̄ i via sūt: sicut habebāt aīe que erant in limbo. Et illa certitudo media est inter certitudineꝫ patrie. ⁊ certitudineꝫ vie. In patria est certitudo tentionis euacuans expectationē ⁊ timorē. In via aūt est certitudo expectationis mixta timori. q꜊ qlibet labi pōt dum est viator. In purgatorio ṽo est medio mō̄ s. certitudo expectationis. q꜊ nondū obtinuit. sed est euacuatio timoris ꝓpter liberi arbitrij cōfirmationē. q꜊ oīo fit q꜄ deinceps peccare nō pōt. Nā cōfirmati sunt in grā: nec valent malū velle: nec dum agetur: qō̄ eis accedit ad leticiaꝫ ⁊ iocūditatē: Propterea sapiētie. iij. dicit̄ Spes illorū imortalitate plena est. Nec acceptāda est quorūdā opinio eorū qui dicunt q꜄ ꝓ acerbitate penarū ita absorbet̄ spūs vt vbi sit ignoret. ⁊ ex h̄ dubitet vtrū sit in inferno: vel in purgatorio: aut extra. Sicut cū anima ex dulcedine ꝯtēplatiōis rapit̄ extra se vt nesciat vtrū i corpore an extra corp⁹ hoc videat: sic suo modo dicūt i penis se habere.

Sed certe h̄ nō videt̄ posse rationabilit̄
sustineri.q̄r etsi spiritus carni ꝯiunctus
possit ab huiusmodi penis adeo absor/
beri vt vsum ratiōis amittat: Spirit⁹ tñ
seperatus q̄ imortalis est nō videt̄ adeo
absorberi: cū fortior sit ad sustinendum
magnā penā in se q̄3 in corꝑe paruā. Et
contra dictā opinionē faciunt exempla:
que Greg⁹ ponit i.iiij.dial᷑.li.vbi.dicit.
Q̄ŏ quidam in purgatorio existentes in
grauibus penis petierūt adiutoriū ꝑ li/
beratione.ergo sciebāt se aliquādo libe/
randos.Insuper in omelia de diuite: ⁊
Lazaro dicit̄ ꝙ dānati supra se electos
cōsiderant vsq3 in diem iudicij.Si ergo
pena illa infernalis īproportionabiliter
grauior est q̄3 purgatoria.⁊ illa non ab/
sorbet vsum rationis dānatis qui sūt op/
pressi verme desperatiōe ⁊ culpa: quāto
magis nec ista pena absorbebit spiritus
iustoꝝ qui fortificati sunt bona consciā
⁊ spe ⁊ diuina gratia. Secūdo gaudent
aīe existētes i purgatorio ꝓpter subuen/
tionē.quādo subuenit̄ eis per suffragia
viuorū.de quib⁹ diximus in precedenti
sermone.Innotescit autē eis predicta
subuentio quadrupliciter. ¶ Primo
dīna inspiratiōe. ¶ Scd̄o angelica re
uelatiōe.vt dr̄.xiij.q.ij.c.fatēdū.¶ Ter
tio morientiū noui itimatiōe. ¶ Quarto
expientie cognitiōe:q̄r ꝑ suffragia q̄ ipē
dūt̄ eis experiūt̄ sibi diminui penā.ꝯue/
niens nāq3 est vt inotescat eis a quibus
⁊ que suffragia fiant: vt cum de purga/
torio fuerint liberate: ⁊ in gloriā Ange/
loꝝ assumpte: gratias suffragatoribus
suis impendāt: pro eis apud largissimū
miseratorē oīū deū intercedentes.Nō
eni possibile est vt igratitudo vl᷑ aliquod
qđ cūq3 vitium locum habeat in gloria
sempiterna.¶ Tertio gaudēt aīe in pur
gatorio ꝓpter sanctorū affectionē. Su/
perni quidē ciues orant ⁊ rogant dñm
Ihm xp̄m pro illis ꝓximis suis: quos
cruciari cernūt.Scd̄m.n.Boñ.i.iiij.di.
xlv.duo inducunt sanctos orare ꝑ his
qui in purgatorio sunt.Primū est coꝝ
necessitas: q̄ indigent ab alijs releuari.
Secūdū ē dei volūtas qui vult ꝙ vnū
menbrū releuet aliud. Tertiū addi pōt
s.futura iocunditas seu felicitas. scilicet
vt eorū gloria accidentalis augeat̄ cum
videant eos futuros conciues suos. Vñ
credendū est ꝙ angeli sancti semꝑ visi/
tant eos: ⁊ cōsolant̄. Propter q̄ omnia
ad prudentiam spectat dum viuimus in
hoc seculo penam quam possumus pro
peccatis nostris exoluere.Sin v̄o illam
i purgatorio dolenter luemus: vbi licet
ꝓpter rationes iam tactas aliqua letitia
aderit.nō tamen tanta erit vt Boñ.ait
quanta erit afflictio.Iō sollicite cogite/
mus q̄ ventura sūt.⁊ oculos aperiam⁹
in tempore opportuno: vt sic placemus
deū quē offendimus: impetremusq3 ab
ipso hic gratiam ⁊ in futuro seculo sem
piternam gloriam.Amen.

¶ Feria tertia quarte ebdomade: de iu
dicio curioso ⁊ temerario: propter quod
multi qui se iustos credūt: pctōres sunt
⁊ inimici altissimi dei. Sermo.xlix.

Olite iudi/
care s̄m faciem. sed iu
stum iudiciū iudicate.
Uerba sunt redempto
ris nostri originaliter
Io.vij.c.⁊ in euāgelio
hodierno.Prebuit nobis saluberrimū
documētū satisq3 necessariū saluator nr̄
dñs Ih̄s xp̄s dum dixit v̄ba in thema/
te nostro ꝓposita.qm̄ ob curiosū iudiciū
multi qui se bonos existimāt sepenume
ro mali fiūt.Scd̄m v̄o Alex.sniā3 in.iij
volumine sūme duplex est iudiciū.Unū
publicū ⁊ ordinatū: qđ quidē est actus
iustitie.Aliud v̄o vsurpatū.⁊ temerariū
quo q̄s ꝓximū suū iudicat: vel reputat
bonū aut malū.De hoc itaq3 iudicio đ
quo locut⁹ est xp̄s: ⁊ nos in p̄nti sermōe
dicem⁹.in quo triplex iudiciū subdistin
guemus declarandum.
Primū dicit̄ dubietatis.
Secundū veritatis.

Tertium temeritatis.
¶ Quod peccatū ē iudicare i deteriorē partem aliena facta q̄ nobis dubia sunt: ⁊ quare dubia sunt in meliorem partez interpretanda. Caplm̄.j.

P Rimū iudiciū vsurpatum dicit dubietatis: Cuz quis proximuz suuz ex operibus dubijs iudicat malū. Nā multa sūt opa que bene fieri possunt ⁊ male. sicut ieiunare. orare. elemosynas facere. audire missas. visitare ecclesias. ⁊ similia. in quibus si qs diffinitiue iudicaret ꝓximū talia male facere utputa ꝓpter vanam gl̄iam. aut aliquē alium malū finē: peccaret ꝑ usurpationem iudicij. Idcirco in his seruanda est regula: q̄ ponit in glo. Ro. xiiij. sup illis verbis. Qui nō manducat manducātē non iudicet. vbi dicit. Dubia sunt in meliorē partem interpretanda. Et ꝙ ita sit ꝓbari pōt tripliciter. Pmo auctoritate. Secūdo rōe. Tertio exēplo. ¶ Primo ꝓbat auctoritate. Aū. xxxiij. di. c. habuisse In rebus ambiguis absolutum nō debet esse iudicium. Et xi. q. iij. in. c. graue Graue satis est ut in re dubia certa det sentētia. Et. xxx. q. v. c. incerta. Incerta nullatenus iudicemus: quousq3 veniat dn̄s: qui latentia producat in lucem. ⁊ illuminabit abscondita tenebrarum. ⁊ manifestabit consilia cordiū. Ad hoc facit ibidem. c. nullum. ⁊. c. iudicātem. Et idem ponitur in glo. super. c. nauiganti de vsur. ⁊ in. c. ex litteris. de ꝓbationibꝰ. Ad idem est illud dictum extra de reg. iur. Estote inqt misericordes ⁊c. Hoc loco nihil aliud precipi existimo nisi ut ea facta que dubiū est quo animo fiant in meliorē ꝑtem interpretemur. ¶ Secūdo ꝓbat ꝙ dubia sūt in meliorē ꝑtez interpretanda. ratione. Et hoc tripliciter Primo propter diuinam maiestatem. Secundo propter proximi caritatem. Tertio propter propriam vtilitatem.
¶ Primo propter diuinam maiestatē. Dubiorum enim ⁊ secretorum iudiciū deꝰ sibi r̄seruat: q dixit Hier. xvij. Prauum est cor hominis ⁊ inscrutabile: qs cognoscet illud? Ego dn̄s scrutans cor ⁊ probans renes: qui do vnicuiq3 scd̄m viam suā. Et. xxxij. dis. c. erubescāt. Deꝰ secretorum cognitor ⁊ iudex est. Hinc ē quod scribit. ij. q. i. c. nomen presbyteri Diuine pietatis potestati facere viderer iniuriam: si illius iudiciū meo vellem iudicio ꝑuenire. Et. xv. q. vj. c. si ascēdentibus. Nō pn̄t humano cōdemnari examine: que deus suo reseruauit iudicio.
¶ Secunda ratio est ꝓpter proximi caritatē. Scd̄m enim Tho. ij. ij. q. xcvj. Ex hoc ipso ꝙ aliquis habet malā opinionem de aliquo absq3 sufficienti causa iniuriatur ei: ⁊ contemnit ipsum. Nullus autem debet alium contemnere absq3 cogente causa. Ideo vbi non apparent manifesta idicia de malicia alicuius: debemus ut bonū habere: in meliorē partē interpretādo quod dubium est. Et si diceret ꝙ iudiciū debet eē magis de eo qd̄ ut in pluribus accidit. s3 ut in pluribus accidit ut male agant. qa ut dicitur Ecclīastes. primo. Stultorū infinitus ē numerus. ergo dubia magis debemus interpretari in malū q̄3 in bonū. Respōdet Tho. ꝙ ille qui in meliorem partem aliorum facta interpretatur: frequentius fallitur. Sed melius est ꝙ aliquis fallatur habens bonā fidē de aliquo homie malo q̄3 rarius fallatur habens opinionem malā de aliquo bono: quia ex hoc fit iniuria alicui. nō autē ex primo. Iō Seneca li. iiij. de beneficijs ait. Sanctiꝰ est prodesse etiaz malis ꝓpter bonos q̄3 bonis obesse ꝓpter malos. Ideo lex fauet ut patiatur potius nocentem absolui: q̄3 innocentem cōdemnari. ff. de penis. l. absentem. in principio. ¶ Tertia ratio est propter propriam vtilitatem: qa sic homo euitat iudiciuz dei. scd̄m illud Luc. vj. Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini. Notandum tamen ſm Alex. in ij. volumine summe. ꝙ proximorū nostrorū facta dubia nobis pn̄t esse tripl̄r. ¶ Primo ex ignorantia principij. Nā ut dicit extra de sen. exco. c. cū volūtate

Uoluntate ac ꝓposito maleficia distin/
guũtur. Ideo nescimꝰ sepissime ex quo
principio procedant alioꝝ opa. ꝓpterea
in talibus iudiciũ curiosũ cauere debe/
mus. ¶ Secũdo põt eẽ aliquod dubiũ
ex ignorãtia medij: qa multotiens mu/
tatur volũtas. Nam multi aliqua bona
exercentes: mala intentione mutari pñt
⁊ ecõuerso. ¶ Tertio põt aliqd esse du/
biũ ex ignorãtia finis. Ideo dicit. xi. q. i
c. sacerdotibus. Nescimꝰ qs in terribili
dei iudicio qualis sit futurꝰ. Eteni Pau
lus egregiꝰ ꝑdicator dicit. Nolite ante
tempꝰ iudicare quoadusqꝫ veniat dñs.
¶ Tertio ꝓbat ꝙ dubia sint i meliorẽ
ptẽ trãsferenda exẽplo. Legimꝰ nãqꝫ ꝙ
sanctus frater Leo socius bti Francisci
dum infirmaretur i loco scẽ Marie de
angelis vidit in visione multitudinem
fratrũ processionaliter incedẽtiũ. Inter
quos vidit vnũ a cuius oculis radij ꝓce
debãt lucidissimi: ⁊ q̃rens ab vno illorũ
quis esset ille cuius oculi ita splẽdebant
audiuit ꝙ erat frater Berñ. de quinta/
ualle primus socius beati Francisci. qui
semp de his que videbat in alijs: in me/
lius iudicabat. Quando enim videbat
aliquos male indutos dicebat. Isti me/
lius seruãt pauptatẽ: q̃ꝫ tu frater Berñ.
Cum vͦo inspiciebat diuites ꝓciosa in/
dumenta deferẽtes cordis compũctiõe
dicebat. Forsan illi sub vestibꝰ delicatis
humiliores sunt q̃ꝫ tu frater Berñ. Ac
p hunc modũ sp in dubijs bene de alijs
sentiebat. His vͦo dictis visio disparuit
¶ Qꝺ nõ peccat qui manifesta dãnat
mala: ⁊ iudicat. ⁊ qualiter ꝓximoꝝ pctã
nõ sũt curiose exploranda. Capl'm. ij.

S Ecundũ iudiciũ dicit veritatis
Ipsũ autẽ est cum quis de ma/
nifestis: aut virtutibus: aut vi/
tijs ꝓximi sui recte sentit. De q̃ Dauid i
ꝑs ait. Recte iudicate filij hominũ. Et
Ar. i. ethi. Unusqsqꝫ bene iudicat: que
bene cognoscit. Et de regu. iur. c. Estote
misericordes. Quod eni scriptũ est. Ex
fructibus eoꝝ cognoscetis eos. de ma/
nifestis dictũ est. que non pñt bono aĩo
fieri. ut stuprũ: blasfemie: furta: ebrieta/
tes ⁊ similia. de quibus nobis pmittitur
iudicare. Et. xi. q. 3. c. Si quis dixerit in/
iustum iustũ: ⁊ iustũ iniustũ. vterqꝫ ab/
hominabilis ẽ apud deũ. Et ibidẽ in. c
si qs hoiem. ⁊ i. c. ve vobis. inducit illud
Ysa. v. Ue vobis qui dicitis bonũ malũ
⁊ malũ bonũ: ponentes tenebras lucem
⁊ lucem tenebras. Uerũtamẽ aliud est
aliena facta subtiliter ⁊ curiose iquirere
⁊ inuestigare: aliud eo ꝙ manifesta sunt
⁊ mala illa condẽnare. Primũ vitiũ ẽ
⁊ reprehẽsibile. ꝓpterea Berñ. ait. No/
li eẽ aliene vite aut temerariꝰ iudex: aut
curiosus explorator. Secundum vero ⁊
si nõ sit malũ. tamen ita faciendũ est. ut
ꝓximo peccatori cuius peccata sunt ma
nifesta compassio habeat. Nam multi
repiuntur qui magis aliena facta q̃ꝫ sua
iudicare contendũt. De quibꝰ dic̃ Señ.
li. ij. de ira. Aliena vitia ante oculos ha/
bemus: a tergo nostra. Et Marcialis
cocus. Ad fratris culpam aquile tu lu/
mina portas. Ad propriam vͦo nulla: ut
ceca geris. Et Crisoꝰ in li de cõpũctiõe
In alienis delictis seueri ⁊ amarissimi
iudices residemus: nostras autẽ trabes
oculis infixas ꝓprijs nõ videmus. Sꝫ
ut inquit Tullius li. 3. q. tuscu. Proprie
stulticie est alioꝝ vitia cernere suorum
obliuisci. Ideo saluator noster Math
vij. c. ait. Quid vides festucam in oculo
fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo nõ vi/
des? Aut quõ dicis fratri tuo: Sine eij/
ciam festucam de oculo tuo. ⁊ ecce tra/
bes est in oculo tuo? Hypocrita. Eijce
primũ trabem de oculo tuo: ⁊ tũc videb
eijcere festucã de oculo fratris tui. Ex
hoc visitatũ ꝓuerbiũ est. Tollet festucã
si uis de fratris ocello. Que tua contur/
bat luia tolle trabẽ. Et Gregꝰ i moral'.
dicit illud qꝺ ponit. 3. q. vij. c. q sine pec/
cato. Qui sine peccato est vestrũ ꝑmus
in illã lapidẽ mittat. Ad aliena quippe
pctã punienda ibant ⁊ sua reliquerant
Reuocentur itaqꝫ intus ad cõsciam: ut
prius ꝓpria corrigant: ⁊ tunc aliena re/
prehendãt. Est ad hoc ꝓpositũ illud qꝺ

scribit.iij.q.vij.c.iudicet.τ.c.i grauibus
τ.c.postulat⁹.τ.c.sacerdos. Solent aūt
hoc vitio multū infici laici τ seculares:
q subtiliter perscrutari querūt sacerdo/
tū τ religiosoru3 vitam. Et si peccatum
aliqd veniale in eis viderint. damnant
illos: spernūt doctrinā: cōtemnūt ipsoꝝ
officia τ orationes. reputant ipsos ma/
los: ac apto ore vbiq3 crudeliter detra/
hunt: nec cogitant quot impietatibus
ipsi sūt inuoluti: quot piurijs: blasphe/
mijs: vsuris furtis: rapinis: fornicatio/
nibus: adulterijs: sodomijs: atq3 similibus
Pro qbus.i.q.i.in.c.multi. Grego.ait
Multi seculariū hoīu3 cum plus sacer
dotū vitam q3 suā discutiunt in magnū
ꝯtemptionis diuinoꝝ sacroꝝ crimē in/
currūt. Magna eni3 trabe vulneratos
oculos habentes: eamq3 negligētes: fe/
stucā tenuem in alioꝝ oculis ꝯspiciunt:
qua3 dum incaute auellere festinant: in
erroris fouea3 dilabūt. hec ille. Idcirco
salubre est documentum fructuosumq3
vt quilibet suis defectibus se accuset: τ
humiliet. nō aūt alioꝝ pctā presūptuose
preiudicet. Unde btūs Franciscus dixit
in regula de fratribus suis. Quos mo/
neo τ exhortor ne despiciant neq3 iudi/
cent homines quos viderint mollibus
vestimētis τ coloratis indutos: vti cibis
τ potibus delicatis. s3 magis vnusq̄sq3
iudicet: τ despiciat semetipsum.

¶ Qd temerariu3 est iudicare de ꝓxio
malū p quodcūq3 signū: nisi esset signū
violentum. Capl'm.iij.

Ertiū iudicium quo qs alium
t indicat dicit temeritatis. Et est
cum qs male sentit de proximo
suo diffinitiue propter aliqd indeficiens
signu3 suspitionis. de quo fit mentio.ij.
q.i.c.multi.τ.ij.q.iij.c.temerarium. No
tandū tamen fm Alex. ꝙ triplex est su/
spicio: fm quam quis pōt malū de pro/
ximo suo presumere. Prima dicit vio/
lenta. Secunda leuis. Tertia temeraria
¶ Prima dicit violenta suspicio.s. cū
apparent omnia signa mali: τ nulla bo
ni. τ si adulter habitaret cum adultera
de quibus τ si nō videat quid faciat. tn̄
ꝓpter hui⁹ signū cohabitationis iudica/
re illos nō est peccatū. Propter talia iu
dicauit Salomon de filio illius mere/
tricis ꝙ alia meretrix illa dormiente ab
stulisset. de quibus dicit.ij. Reg.iij. τ ex/
tra de presum.in.c.afferte. Nam cū di/
xisset Salomon. Afferte mihi gladiū τ
diuidite infantē viuū τ date dimidiam
partem vni. τ dimidiam alteri: qd non
dixit diffiniendo. sed potius temptando
τ inquirendo veritatē. vt dicit glo.super
dicto.c.afferte. Clamauit mulier cuius
fili⁹ erat viu⁹ ad regem: Commota sūt
quippe viscera ei⁹ sup filio suo. Obsecro
domine date illi infantem viuū: τ nō oc
cidat. E conuerso illa dicebat. Nec mi/
hi nec tibi: sed diuidat. Rn̄dit rex. τ ait.
Date huic infantē viuū: τ non occidat.
hec ē enim mater ei⁹. ¶ Secūda suspi
cio dicit leuis: qn̄ sūt leuia signa mali:
τ fortia ac plura boni: vt si mulier loq̄/
tur cum aliquo viro religioso honeste τ
in honesto loco ac condecenti: τ similia
τ sic iudicare malū peccatū est. Scien/
dū tamen fm Tho. vbi supra. ꝙ aliud
est ex huiusmodi signis dubitare de ma
lo proximi. aliud illud affirmare. Pri/
mū pertinet ad humanam temptationē
sine q̄ non ducit ista vita. fm illud apl'i
i. Cor.x. Temptatio vos non apprehen
dat nisi hūana. Affirmare vo τ existi/
mare pro his signis malū de ꝓxio suo
pctm̄ ē. Unde Aug. super illd.i. Cor.iiij.
Nolite ante temp⁹ τc. ait. Et si suspitio/
nes vitare non possum⁹: qr hoies sum⁹
iudicia tamē.i. diffinitiuas sn̄ias ꝯtinere
debem⁹. Notandū adhuc fm prefatu3
doctorem ꝙ suspitio de malo alteri⁹ pōt
tripliciter ꝓuenire. Primo ex longa ex/
perientia. Unde Arist.ij.li. Ethi. dicit ꝙ
senes sūt maxime suspiciosi eo ꝙ mul/
totiens expti sūt aliorū defect⁹. Senes
enim inqt cacoges sūt. Est eni cacogia
in deterius existimare oīa. Secundo ꝓ/
uenit talis suspicio mali ex eo ꝙ aliqs
male efficit ad alterū. Cū enim qs aliū
contemnit vel odit: facile opinat malū

de ipso: qa vnusqsq facile credit qđ appetit. ¶ Tertio ꝓuenit suspicio mali ex hoc ꝙ aliqs in seipso malus est. ex q̊ cõsci⁹ sue malicie faciliter malum de alijs opinat. ꝓpterea sapiēs Eccl'iastes. x. c. ait Stult⁹ in via sua ambulās: cū ipse sit insipiēs: oēs stultos existimat. Et Seneca in li. de moribus. Hoc habet ois affect⁹ vt in quo ipse insanit: ceteros putet insanire. Tertia suspitio dicit temeraria cuz qs omnia bona in malam partem trahit. Unde Criso. in quodam sermone ait. Sunt qdam peruersi qui de omnibus male iudicāt. Dicūt enim si quis studet τ humilitati vacat hypocrita est Si recreationi gulosus est. Si societati secularis est. Si simplicitati fatuus est Si aliorū correctioni ꝑsumptuosus est Si silentio τ paci simulator est. hec ille Quis ergo explicet ꝗ̄z multos lucretur diabolus ꝓpter temeraria τ presūptuosa iudicia: In quib⁹ tanto maius periculū īminet: quāto minoris culpe eē credūt. Euitem⁹ itaqz illa ꝗ̄ztū possum⁹: vt sic vere penitentiam agētes assequamur h̄ in seculo dei gratiā. τ in futuro sempiternam gloriam: in qua viuit gloriosus deus per infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta quarte ebdomade in q̄dragesima. de sacratissimis idulgentijs τ relaxationib⁹: quas facit eccl'ia in remissionē pene peccatoꝝ. Sermo. l.

V Enit nox quādo nemo potest operari. Redemptoris nostri v̄ba sūt ista originaliter Joan. ix. c. τ in euangelio hodierno Ostensum est in superiori sermone ꝗ̄z grauis erit ꝗ̄zue timenda purgatoria pena: que seruat his qui in hac vita pro suis peccatis satisfacere negligunt. Et qm̄ pleriqz excusare se possent. d. vires aut temp⁹ illis ad satisfaciendū nō sufficere Idcirco clemētissime prouidit dñs nr̄ ih̄s xp̄s cõcedens thesaurū ecclesie ministris suis ꝓ loco τ tpe pctōrib⁹ dispensandū. Fiunt nāqz in eccl'ia ꝑ prelatos τ superiores relaxationes τ indulgentie in quibus q faciūt quod debent: peccatoꝝ suoꝝ remissionē lucrant. Ut aūt hoc clarius ītelligat: statui hodierna die de indulgentijs v̄ba facere vt penitētes peccatores intelligentes illaꝝ virtutez inuigilent cum studio eas acquirere. non expectantes noctem mortis τ purgatorie pene: quādo ampli⁹ nō poterūt operari De ipsis ergo indulgentijs tria mysteria ꝑncipalia ꝓponimus declaranda.

Primū dicit diffinitio.
Secundū concessio.
Tertiū fructificatio.

¶ Quid sit indulgentia. τ qualiter prodest i foro dei ad diminutionē pene purgatorie: τ de clauib⁹ a xp̄o collatis sacerdotib⁹. Capl'm. i.

P Rimū mysteriū de indulgētijs declarādū dicit diffinitio. in q̊ quid sit indulgētia videamus. Et rñdet Fran. de mar. in tractatu de indulgentijs ꝙ indulgentia est remissio peccatoꝝ. Qđ intelligēdū ē de remissione pene tp̄alis: ad quam peccator remanet obligat⁹ post remissionez culpe τ pene eterne. Ipsa nanqz pena τ culpa eterna remittūt in contritione cū pctōr iustificat. Et qa vt tactū est sermōe septimo hui⁹ op̄is. c. i. licet in baptismo ois pena q̄ ꝓ peccato debet: penit⁹ relaxet merito passiōis xp̄i: tamē cū homo peccata iterat reddit se indignū tāto bñficio. Ideo in ꝯtritiōe nisi esset multū feruentissima nō remittit ei tota pena. sed minorat vt dicit mgr̄ sen. dist. xix. tertij. ꝗ̄ztū decet τ expedit salua diuina iustitia. Remanet itaqz vt in plurib⁹ obligat⁹ pctōr ad temporaliter satisfaciendū penāqz tp̄alē exoluēdā. Hanc v̄o taxare habz sacerdos in ꝯfessione: q vt dictū est in sermone ꝓ arbitrio pnias pōt iniūgere. Et quia raro contingit vt qs totā penā tp̄alē debitā excipe possit τ adimplere. ideo q eam in

hac vita nõ soluũt in purgatorio acriter
punient. Sed cũ qs facit illud pro quo
indulgentie concedũt a dicta pena libe/
rat plus ⁊ min⁹ ẜm indulgẽtie q̃litatez.
Notandũ tñ ẜm Ric. ⁊ Boñ. di. xx. q̃r/
ti. ꝙ fuerũt qdaz q voluerunt distingue
re foꝝ dei ⁊ foꝝ ecclesie. Et hi dixerũt in
dulgentias valere q̃tũ ad foꝝ ecclesie
non q̃tũ ad foꝝ dei. Ratio aũt ipsoruz
erat. q: nullus inferior põt absoluere a
pena ad quã ligat superior. Sed de⁹ re/
mittendo culpam ligat ad aliquã penaz
tp̄alem. ergo videt ꝙ nullus possit de il
la aliqd dimittere. Et ꝑpterea dicũt in/
dulgentias valere in foro ecclesie: remit
tendo penas taxatas a iure vel a iudice.
nõ tñ aliqd remittendo de pena taxata
a deo. Verũtamẽ ista opinio satis impia
est ⁊ cõtraria rõni. q: si sic esset. tũc eccle
sia absoluendo a penis satisfactorijs trã
smutaret ad penas purgatorij: ⁊ ad gra/
uiora supplicia. Jdõ simpliciter dicendũ
est ꝙ relaxatio satisfactionis q̃ fit in in/
dulgentijs valet etiam in foro dei. q: de
us hz ꝓ cõdonato qḋ sic ꝯdonat. Mo
dus aũt intelligendi q̃liter fieri potest ta
lis est. Presupponendũ nãq3 est ꝙ bo
nũ obtinem⁹ ex triplici merito. s. ex me/
rito ꝓprio. ⁊ ex merito capitis. ⁊ ex meri
to ecclesiastice vnitatis. Et ꝙ ita fit in se
manifestũ est. q: qlibet meret sibi ꝑ gra
tiam quaz habet. Qḋ xp̄s meruerit no/
bis nemo dubitat: nisi q fide caret. Qḋ
ecclia mereat nobis ⁊ eius merita patẽt
ꝑ ṽba Aug. d. in li. de pnia. Credẽdũ ẽ
ꝙ oẽs orões ⁊ elemosyne ecclie. ⁊ opa
iustitie succurrũt recognoscẽti mortalita
tem suam. per hũc modũ: sicut triplex ẽ
meritũ obtinendi bonũ: sic ⁊ meritum
liberandi a malo. Meritum. s. propriũ.
Et hoc est meritũ nostre cõtritiõis. ⁊ ꝑ
hoc meremur liberari a pena eterna: ita
ꝙ simul sũt h̃ duo: sicut in angelis gr̃a
⁊ glia. Scḋo est meritũ xp̄i. ⁊ hoc ope/
rat in sacr̃is ⁊ ptãte clauiũ. ⁊ per hoc re/
mittit pars pene. Tertio est meritũ ec/
cliastice vnitatis. ⁊ ꝑ illud adhuc fit re/
missio. Et sic ẜm triplex meritũ fit tri/
plex pene cõdonatio: vt sic currat mise/
ricordia cũ iustitia. ⁊ in q̃libet est muta/
tio maioris in min⁹. Vñ pena eterna ꝑ/
mo mutat in tp̄alem cũ remittit culpa.
Scḋo tp̄alis magna ⁊ supra vires com
mutat in penaz competẽtem viribus in
sacerdotis absolutiõe. ⁊ quod residuum
est reseruat in purgatorio. Tertio ṽo pe
na illa: ad quam qs tenet mutat in mi/
norem in indulgẽtijs. Hoc aũt potest fa
cer̃ ecclesia ex diuia auctoritate. Thesau
rũ enim meritoꝝ. s. xp̄i martyrum con/
fessoꝝ ac virginum recõmẽdauit ecclie
dispẽsandum. cũ ecclesie in ꝑlatis tradi
dit claues regni celoꝝ. Et per hoc solui
potest ratio eoꝝ q dicunt ꝙ inferior nõ
potest absoluere a pena imposita a supio
re. Nam lz non possit auctoritate ꝓpria
potest tñ auctoritate ipsius supioris. Vl'
põt dici ꝙ prelatus dans indulgentias
nõ absoluit oio cõdonãdo: sed soluẽdo
de thesauro ecclesie. Sed aliquis posset
obijcere ꝙ ecclesie nõ sunt date claues
q: claues aut sunt ad claudẽdum: aut ad
aperiendum. Sed dicit Apoc. iij. Xp̄s
aperit ⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo
aperit. ergo ecclie nõ sunt date claues.
Verũtñ in ꝯtrariũ est qḋ xp̄s dixit Pe
tro Math. xvi. Tibi dabo claues regni
celorum. Ex qbus verbis patet ꝙ me/
diante Petro ecclesia claues accepit.
Qḋ no. xxiiij. q. i. c. manet. c. quodcũq3.
c. omnibus cõsideratis. Respõdet ergo
Ric. di. xviij. quarti. ꝙ claues regni ce/
loꝝ date sunt ecclie. Et accipiũtur h̃ cla/
ues ad similitudinẽ clauiũ materialiuz
ꝑ quas hostiũ claudit ⁊ aperit. Claues
enim ecclesie sunt quedam potestas da/
ta ecclesie in prelatis suis ad aperiẽdũ ⁊
ad claudendũ hoibus regnũ celorum:
quod claudit homini ꝑ pctm̃ vel ꝑ obli
gationẽ ad penã pro pctõ. ⁊ aperit ꝑ re/
motionem vtriusq3. Est aũt potestas tri
plex aperiẽdi celũ ⁊ claudẽdi ¶ Pria
est auctoritas q̃ est in solo deo: q solus
apit effectiue ꝑ ĩfusionẽ gr̃e: claudit per
missiue ꝑmittẽdo iusto iudicio hominẽ
ruere in pctm̃ gratiam non conferendo

¶ Secunda est clauis excellentie q̄ est in xp̄o ratione humane nature: qui celū aperit per meritū passionis sue. ⁊ claudit ꝑ ptātem iudicialem sibi traditam.

¶ Tertia est clauis ministerij. s. in prelatis ecclie: qui celū aperiūt ministrando sacramenta: que operant̄ in merito passionis xp̄i ⁊ virtute. ¶ Ad auctoritatez ergo Apoc. dicendū ꝙ clausura regni celorū potest tripliciter accipi. vel pro illa qua erat clausum generi humano ꝓpter peccatū primorū parentū. vel pro illa qua claudet̄ omnibus reprobis in iudicio ꝑ sniam diffinitiuam. vel pro illa qua claudit̄ interim homini ꝑ culpaz ⁊ penam remittendas. Prima clausura fuit vniuersalis ⁊ nō ꝑpetua. ⁊ hāc xp̄us apuit merito passiōis sue. Et de hac dr̄ apit ⁊ nemo claudit. Alia silr̄ clausura erit ꝑpetua de qua Math. xxv. Clausa est ianua. ⁊ de hac dr̄: claudit ⁊ nemo aperit. Alia clausura est particularis: ⁊ non ꝑpetua. ⁊ hāc p̄lati ecclesie pn̄t ministerialiter aperire. Propterea n̄ mediocriter errant hi qui dicūt indulgentias nō valere. cū tota ecclia rōnabiliter ꝯriū asserat ⁊ affirmet.

¶ De auctoritate ꝯcedēdi⁹ idulgētias ⁊ illaꝝ varia ꝯcessione: ⁊ de causis ꝓ qb⁹ concedunt̄. Capl'm. ij.

Secūduz mysteriū de indulgentijs declarandū dicit̄ concessio in q̊ de ipsaꝝ concessiōe tria cōsiderem⁹. ¶ Prio auctoritatē. ¶ Secūdo varietatē. ¶ Tertio causalitatem.

¶ Prio ꝯsiderem⁹ auctoritatē qs. s. hz auctoritatē idulgentias ꝯcedēdi. Et rn̄dent doc. s. Bon̄. ⁊ Ric. vbi. s̄. ꝙ illi soli possūt indulgentias dare: qb⁹ dispensatio thesauri ecclesie commissa est. ⁊ ſm mensurā cōmissionis sue. Et qꝛ xp̄i vicario cōmissa est plenitudo potestatis ab ipso xp̄o. vt patet extra de peni. ⁊ re. c. cū ex eo. Ideo potest dare indulgentias ꝑ totam ecclesiā militantem: ⁊ tantas quātas sibi dare placuerit si adsit rōnabilis causa. Alij aūt habent tantū de hac potestate quantū eis a xp̄i vicario concessum est. Ipse aūt ꝑ ius cōmune hoc nō cōcessit nisi episcopis. uel electis i ep̄os ⁊ suis legatis. Et ideo nulli alij pn̄t indulgentias dare: nisi ex speciali cōmissione. nec pn̄t legati dare indulgentias nisi in prouincia sua. nec ep̄i nisi in suo ep̄atu. Archiep̄i tamē possūt eas dare in ep̄atibus suffraganeorū suorū. vt pȝ extra de pe. ⁊ re. c. nostros. in textu. ⁊ in glo. Isti tamen in dedicatione basilice siue dedicet̄ ab vno siue a pluribus non debēt extendere indulgentias vltra ānū nec in anniuersario dedicationis vltra xxx. dies. Limitata ē eni eis ptās a papa: ne ꝑ imoderatas remissiōes claues ecclesie ꝯtemnerēt̄: ⁊ pn̄ialis satisfactio eneruaret̄. extra de pe. ⁊ re. c. cum ex eo. Et si diceret̄ ꝙ omnis sacerdos habet claues. ergo potest indulgentias concedere. Respondet Bon̄. ꝙ clauis non ē tota rō virtutꝪ indulgentias faciendi: sed potestas clauis cum iurisdictione ⁊ auctoritate thesauri dispensandi: q̄ ordinarie solis competit ep̄is ⁊ sacerdotibus si eis ab episcopis cōmittat̄. ¶ Secūdo cōsideremus circa cōcessiones indulgentiarū varietatē. Scd̄m eni ꝙ apparet ex vsu ecclesie solēt indulgentie variari tripliciter. Concedunt̄ nanqꝫ aut ſm numerū dierū uel annorū. aut ſm partē pctōꝝ. aut ſm plenariā remissionem. Quādo concedunt̄ ſm numerum dierū uel annoꝝ. utputa qa dant̄ centū dies uel centū anni de indulgentia. tūc qui illā lucrant̄ absoluunt a pn̄ia quam facere debuissent ꝓ peccatis suis ꝑ cētū dies: uel ꝑ centū annos: siue i hac vita siue in purgatorio. Quando v̊o ꝯcedūt̄ indulgentie ſm partē peccatoꝝ. utputa quia concedit̄ tertie uel quarte partis remissio peccatoꝝ. tunc qui illas lucrant̄ absoluūt̄ a pena quā tenebāt̄ exoluere ꝓ illa pte: siue illa pena sit centū annoꝝ siue mille: siue plurium. Quādo autem concedunt̄ indulgentie ſm plenariam remissionez. tūc qui illas lucrant̄: absoluuntur ab oi pena: ita ꝙ si tunc ex hac vita decederēt: statim ad celū euolarent

⁊ inter ciues celi nullo obstaculo impe/
diti collocarent. ¶ Tertio ɔsideremus
circa concessionem indulgentiaꝝ causa
litatem. pro qua causa concedi possunt
⁊ debent indulgentie. Et rn̄det Bon̄. ꝙ
sicut videmus in polliticis ⁊ coītatibus
humāis: ꝙ thesaurus reipublice ꝓpter
duo maxime consueuit ꝓferri ⁊ coīcari
exterius: Sic in spiritualibus est intelli
gendū. Profert nanqꝫ thesaurus extra
ꝓpter gloriam principis: sicut faciunt
reges curiales. quemadmodū fecit rex
Assuerus ut habet Hester. i. c. Alio mō
ꝓpter vtilitatē cōmunitatis siue necessi
tatem. Unde qn̄ ledit cōmunitas ꝓfe/
runtur stipendia ⁊ donatiua militibus
ut eant ad pugnā: Sic thesaurus eccl'ie
ab his qui habent dispensare duplici ex
causa debet aperiri. s. ꝓpter gloriā prin/
cipis ⁊ laudem. Laus v̄o ⁊ honor dei ē
in sanctis suis. Et sancti honorāt in con
structiōe basilicarū. visitatione earun/
dem. cōmemoratiōe virtutuꝫ suarū. Et
idem fit predicationibus ⁊ sermonibus
Ideo pro his omnibus indulgentie re/
cte fiunt. Cōmunis aūt vtilitas est de/
fensio terre sancte: defensio fidei: ꝓmo
tio studij. ⁊ ɔsimilia: ꝑ qb' adhuc recte
indulgentie ɔcedunt. Et si diceretur ꝙ
non licet dare spiritualia ꝓ tēporalibus
quia illud esset symoniacū. Sed in istis
īdulgentijs dant spiritualia ꝓ tp̄alibus
s. remissio pene ꝓ pecunijs ⁊ aliis rebus
loco elemosyne oblatis. ergo videtur ꝙ
nō licet cōcedere hi' indulgētias. Re/
spondet Ric. ⁊ Bon̄. ꝙ nō dāt spūalia
ꝓ tp̄alibus nisi per accidens. Cum eniꝫ
dant indulgentie ꝓ ecclesijs uel hospi/
talibus cōstruendis: nō dātur ut in illis
temporalibus sistatur: sꝫ ꝓpter vtilitatē
spiritualem consequentē. Unde nō dāt
pro tp̄alibus nisi inqꝫtum ordinātur ad
spiritualia. Ideo quando prelatus dat
indulgentiā. nō dat eam pro elemosyna
exteriori nō considerans datū sꝫ fructū
videlꝫ quia ex radice bone voluntatis
procedit.

¶ De fructu īdulgentie respectu existē
tium in mortali: ⁊ eoruꝫ qui sunt in pur/
gatorio: ⁊ illorum qui post illarum ac/
quisitionem erunt propter alia peccata
damnandi. Caplm. iij.

Ertiū mysteriū de indulgentijs
declarandū dicit fructificatio:
in q̊ de fructu indulgentie circa
tria p̄cipue dubitat. Primo vtrū īdul/
gētie ꝓsint existētib' ī mortali pctō. Se
cūdo vtrū ꝓsint his q̄ sūt in purgatorio
Tertio vtrū ꝓsint his qui illas lucrant ⁊
postea ꝓpter alia sua peccata damnant
ad infernū. ¶ Ad primū dubiuꝫ rn̄det
Ric. ꝙ nō potest fieri remissio pene ma
nente culpa. Et iō cū ꝑ indulgentias nō
remittat culpa existētibus ī mortali pec/
cato: nō remittit eis ꝑ indulgentiā ali/
quid de pena. Si tamē aliquis existens
in mortali peccato: facit illud qđ ɔtinet
in forma indulgentie: prudenter facit:
q̄a bona facta in pctō mortali aliq̊ mō
peccatorē disponunt de congruo ad pe/
nitentiā: ⁊ illa mediante ad susceptionē
remissionis pctōꝝ ꝑ diuinā misericor/
diaꝫ. hec Ric. Bon̄. v̄o dicit ꝙ ad hoc
ut indulgentie valeant requirit duplex
conditio ex parte dantis. s. ptās uel au/
ctoritas: de qua supra dictū est: Et ho/
nesta ac rationabilis cā. Unde non esset
credenda indulgentia alicuius valoris
si q̄s daret eam euntibus videre tornea
menta. Similiter ex p̄te accipientis du
plex conditio requritur. s. confessio cum
vera contritione. ⁊ fides cū vera deuo/
tione: ut vere de peccatis sit penitens. ⁊
vere confidens ꝙ pastoris indulgentia
sibi valeat. ¶ Secūdo cōtingit dubita
re vtꝝ indulgentie valeāt his q̄ sūt ī pur
gatorio. Et q̄busdā visuꝫ est ꝙ sic. ⁊ ar/
guunt ꝙ omnes aīe scē aut sunt de ec/
clesia triumphāte: aut militante. Sꝫ aīe
existentes in purgatorio scē sūt. nec sūt
de ecclesia triumphāte: q̄a in ea nulla ē
pena. ergo sūt de eccl'ia militāte. Sed oī
b' habētib' grām ī eccl'ia militāte ꝓsūt
indulgentie. ergo ꝓsūt illis q̄ sūt in pur/
gatorio. Alij v̄o tenēt ɔ̄riū. quia ut scri/
bitur de pe. dis. i. c. si cui. §. alij econtra

Dñs par ius soluendi voluit esse ꝛ ligan
di. Si plati eccłie nó pñt ligare illos q
sunt in purgatorio. ergo nec eos soluere.
Quod verꝫ non esset si illis ꝑdessent in/
dulgentie. Rñdet Ric. ꝙ indulgentie
nó ꝑsunt illis q nó sunt de iurisdictióe
illius q eas cócessit. vt pȝ extra de pe. ꝛ
re. c. ꝙ aũt. Nec illis q ñ faciũt illud ꝓ
quo dantur indulgentie: q̃uis volunta
tem habeant faciendi. Nã licet non po/
tenti opari voluntas reputetur pro facto
q̃tum ad pmiũ essentiale. nó tamẽ hoc
est verꝫ q̃tũ ad quodlibet pmiũ accidẽ
tale. Unde nec pro facto reputaẗ q̃tum
ad remissioné pene p indulgẽtias obti/
nẽde. Illi aũt q sunt in purgatorio non
sunt sub iurisdictióe platorum ecclesie:
qđ satis datur itelligi: cũ dixit dñs Pe
tro. Quodcũqꝫ solueris sup terram ꝛc.
ꝯcedẽdo ei ptãtem sup eos tñ qui sunt
viuẽtes in hac mortali vita. Non possũt
etiam hi q sũt in purgatorio facere illud
pro quo daẗ idulgẽtia. idcirco indulgen
tie eis nó ꝑsunt directe. Indirecte tam̃
eis ꝑsunt inq̃tum existẽtes in hac vita
faciũt pro eis illud quod cõtineẗ i forma
indulgẽtie. maxime si dentur indulgen/
tie sub hac forma. Quicũqꝫ fecerit hoc
vel illud pro se vel pro patre suo defũcto
vel alia psona i purgatorio existente: da
mus tot dies indulgẽtie. Et sic etiam ƀȝ
cóem opinionem doctorꝫ ꝑsunt p mo/
dum suffragij: ꝛ nó per modũ idulgen/
tie. ¶ Ad argumẽtũ ꝟo factũ ꝓ opposi
tióe ꝯtraria dicit Ric. ꝙ illi q sunt i pur
gatorio: cũ ecclesia militante quodãmo/
do coicãt in pena. ꝛ cũ triũphante cum
impossibilitate peccãdi. cũ vtraqꝫ in cari
tate. Et ideo qꝛ cóiũcti sunt cũ militante
ecclesia p caritatẽ ꝛ maxime auxilio in/
digent. qꝛ nó sunt in statu in quo possint
penam assumere volũtariaȝ p quã citiꝰ
admitterẽtur ad visioné btãm. ió ecclia
põt eos iuuare coicando eis merita vi/
uorꝫ: nó tñ p modum auctoritatis. per
quã directe iuuãt illi qbus directe ꝑsũt i
dulgẽtie. ¶ Tertio ꝯtigit dubitare. Utrꝫ
idulgentie prosint his q illas lucrantur
si post illarꝫ adeptioné ꝓpter alia pctã p
eos commissa dãnẽtur in inferno. Sed
ad intelligẽdam hãc difficultatem ne/
cesse est scire an per culpã sequẽteȝ pctã
dimissa redeãt. Et ad hoc nos dicimꝰ
ex sen. Ric. in. iiij. ꝛ dñi Boñ. di. xxij. ꝙ
pctã dimissa rediẗ itelligi põt dupliciter
aut q̃tũ ad culpã. aut q̃tũ ad penam.
Primo modo pctã dimissa redire non
pñt: qꝛ nulla res anihilata redire potest
eadẽ numero nisi p diuinã potẽtiã. iuxͣ il
lud Auicẽne. iij. metaph. Quod anihila
tum est nó redit. Peccatũ aũt cũ remit
titur anihilaẗ. ꝛ p opationem diuine po
tẽtie reuerti nó potest. qꝛ vt iquit Aug. li.
lxxxiij. q. Deo auctore nó fit homo dete
rior. Dicũtur tñ pctã dimissa redire inq̃
tuȝ sequẽs culpa magis grauaẗ q̃ꝫ si pec
cata illa nó fuissẽt dimissa. Quãtũ vero
ad penam. vtꝫ dãnatꝰ pro pctis q̃ cómi
sit post pctã dimissa: puniaẗ tñ ꝓ illis ꝓ
quibus dãnatus est: aut pro alijs dimis/
sis. ꝛ sic pctã redibũt q̃tũ ad penã. Rñ
det Ric. ꝙ pena que debebaẗ pro pecca
tis dimissis: aut est tota expleta añ seq̃nſ
mortale pctm̃. aut nó. Si non. tũc dico
ꝙ remanet obligatus peccator ad solũ/
nem residui pene: si i illo pctó mortali
moriaẗ pro pctis illis remissis q̊ ad cul/
pã nó q̊ ad penã. Et ideo ꝓ illis i iferno
pena eterna punieẗ. Sed p accidẽs quia
in pctó mortali nulla pena est satisfacto
ria in conspectu dei. Et ideo quãtũcũqꝫ
puniaẗ semp remanebit obligatus ad pe
nam. Illa tamẽ pena erit minus intẽsa
q̃ꝫ si illa pctã nó fuissẽt ei dimissa. Si ve
ro pena ẽ soluta añ sequẽs mortale: pec
cata remissa ñ redeũt nisi inq̃tũ aggra
uãt sequẽs pctm̃ pp quã aggrauatóeȝ si
bi maior pena debeẗ. pp hoc dr̃. Nauȝ.
pmo nó iudicabit deꝰ bis i idipsum. Et
đ pe. di. vij. ꝟsus finem. Diuia clemẽtia
dimissa pctã vlterius in vltioné venire ñ
patitur. Cum ergo existẽtibus in carita/
te p idulgentias remittatur pena tpalis
ꝓ pctis debita. si post ꝓpter alia peccata
sequẽtia: tales in iferno damnẽtur: non
amplius puniẽtur ꝓ pctis illis: ꝓ quibꝰ

iam remissionez pene indulgentijs mediantibus obtinuerunt. Ergo currant peccatores sitientes ad fontez pietatis ꝛ clementie dñi nr̄i ihu xp̄i. ꝛ de suis peccatis vere confessi penitentes: indulgentias que conceduntur ꝓcurent acquirere vt sic a pena liberati scādere valeant regna celoꝝ: vbi xp̄s deꝰ dei filius regnat cum patre ꝛ spiritu sancto per infinita secula seculorum Amen.

¶ Feria qnta q̄rte ebdomade in quadragesima de viduitate seruanda. ꝛ de eius laudibus atq̈ preconijs qbus sublimatur. Sermo.li.

Ec uidua

erat: ꝛ turba ciuitatis multa cū illa: quam cū vidisset dñs misericordia motꝰ super illā dixit illi Noli flere. Scribūt hec verba Luc.vij.c. ꝛ in euangelio hodierno. Usus est pietate multa saluator noster erga viduam: vnicuz filiū suum morte iā extinctū dolenter ꝛ amare lugentē. Ipsam qdem vt euangelica lectio testat. ꝑmo ꝯsolatꝰ ē v̄bis. demū suscitatū filiū ei benigne restituit. Quo exēplo clarescit quāta sit vidualis statꝰ gratia: quātu sue decor: quantū etiā ꝛ meritū. Sz qm̄ multi sūt q ignorāt ꝑciū eius ió ad instructionē penitentiū hodierna die de viduitate ꝯficiamꝰ sermonē. de q̊ tria mysteria ꝑncipalia erūt declarāda.
Primū dicit obseruationis.
Secūdū commendationis.
Tertiū regulationis.
¶ Qualiter post primū maritū meliꝰ ē tenere ꝛ obseruare viduitatez q̈z denuo nubere: tū ꝓpter indiciū castitatis. tum ꝓpter signū caritatis. tum etiam ꝓpter bn̄ficiū libertatis. Capl'm.i.

Primū mysteriū dicit obseruationis. in quo declarandū ē q̄re post primū maritū meliꝰ est obseruare ꝛ tenere viduitatē q̈z ad secūdas nuptias transire. Et assignari pn̄t tres ꝑncipales rōnes. Prima est ꝓpter idiciū castitatis. Scd̄o ꝓpter signū caritatis. Tertio ꝓpter bn̄ficiū libertatis. ¶ Pria rō ē ꝓpter idiciū castitatis. Qn̄ eni mulier nubit totiēs signū ē magne incōtinētie Un̄ Hiero. ꝯ Iouinianū refert ꝙ Porcia minor cū laudaret q̄dam bn̄ morigerata q̄ secūdū acceperat virū respōdit Felix ꝛ pudica matrona nunq̈z ꝑter semel nubit. Et valeriꝰ li.ij. Qui vno fuerant ꝯtente m̄rimonio corona pudicitie honorabant. Uerūtn̄ disputandū est. vtrū secūde nuptie sint licite. Et nō nulli arguūt ꝙ non. Naz Criso.xxxi.q.i.c. hac rōne ait. Secūdam.s. vxorē accipere s̄z ꝑceptū apl'i licitū est. s̄m autem veritatis rōnem fornicatio est. Itē rōne videtur qa bigamꝰ non pōt ꝓmoueri ad sacros ordines. sed pena nō infligit nisi ꝓ culpa ergo i bigamia ē cl'pa. Sz in ꝯriū est auctoritas Hiero. q.xxxi. q.i.c. apiant. ait Aperiāt q̄so aures obtrectatores mei ꝛ videāt me secūdas ꝛ tertias nuptias in dño cōcessisse. Et iterū in eodē.c. ait Non damno bigamos: imo nec trigamos: ꝛ si dici pōt octogamos. Et Aug. i.c. deus. inqt. Deus masculū ꝛ feminaz ꝓpagādi generis causa nuptiali castitate coniunxit: ꝛ secundas nuptias que in vnoquoq̈ testō permittunt licitas esse mōstrauit. Et idē Aug. exponens illud apl'i. ꝙ si dormierit dicit. Qd̄ si dormierit vir eiꝰ: nō dicit primꝰ vel secundꝰ vel tertius. nec nobis diffiniendū est qd̄ nō diffiniuit apl's. Unde nullas debeo damnare nuptias: nec eis verecūdiā inferre numerositate. Respondēt doc. in. iiij. di. xlij. scilz. Ric. Boñ. Petrus de palude Tho. ꝛ ceteri. ꝙ non tm̄ secunde nuptie sz etiā tertie ꝛ quarte. ꝛ plures sunt licite Ratio quia ꝑ mortē alterꝰ cōiugū tollitur impedimentū primi matrimonij. Unde dicit Petrus de palude. ꝙ si qs resuscitaretur a mortuis non posset ad vxorem viuentem redire: qa nō ampliꝰ sua vxor esset: nec ipse vir eiꝰ nisi denuo ꝯtraherent ꝓpterea dixit apl's. i. Cor. vij

Si dormierit vir eius liberata est a lege
viri: cuiꝰ vult nubat tm̄ in dn̄o. Beatior
tamē erit si sic ꝑmanserit ꝟ3 meū ꝯsiliū
¶ Ad dictū ergo Criso. rn̄deri potest ꝙ
improprie ⁊ largissime fornicationez su/
mit. s. ꝓ naturalis ꝯcupiscentie ardore q
maxime cō sueuit mouere ad secundas
nuptias cōtrahendas. ¶ Ad secundū
ꝟo argumentū dicit Bon̄. ꝙ non posse
ascendere ad sacros ordines: nō ē pena
qa etiā nec mutꝰ vel aliꝰ nāliter impedi/
tus potest ascendere ad sacros ordines:
qđ nō fit ei in penā: s3 qa nō est idoneꝰ
Sūt ergo licite secūde nuptie ⁊ plures:
⁊ nō sūt inhonorabiles. Ideo Hiero.
ad Gerūtiā inqt. Vide qualia sūt secū/
da matrimōia: que lupanaribꝰ preferūt
Ait enim. s. apl's. Meliꝰ ē nubere ꝗ3 vri
Adolescentula vidua: q̄ continere non
potest: maritū potiꝰ accipiat ꝗ3 diabolū
Apl's ꝟo. i. Cor. vij. ait. Dico innuptis
⁊ viduis. bonū est illis si sic ꝑmaneāt sicͤ
⁊ ego. ꝙ si nō cōtineāt nubant. melius
est enim nubere ꝗ3 vri. Et Hiero. in epi
stola ad Gerūtiā narrat de quodā rome
q habuerat. xx. vxores: quas sepelierat.
Et de muliere q̄ sepelierat. xxij. maritos
qui fuerunt copulati m̄rimonio: ⁊ fuit
magna expectatio quis eorū efferret ad
sepulchrū ab alio. ⁊ vicit maritus. Unde
Hiero. sequit. d. Obsecro vt illa testimo
nia nō noueris: quibꝰ incōtinentibus ⁊
miseris subuenit: sed potiꝰ lectites qbus
pudicitia coronat. Facit insup ad vidui/
tatis laudem ꝙ ⁊ turtures illā seruant.
Quod Ambro. in exameron ait. Disci/
te mulieres quanta sit viduitatis gratia:
q̄ etiam in auibꝰ predicat. ¶ Secunda
ratio quare melius est obseruare vidui/
tatem ꝗ3 transire ad secundas nuptias
est ꝓpter caritatis signum. vt. s. ostendat
vxor quanta caritate virū defunctuz di/
lexerit. Unde Virgiliꝰ. iiij. eneidos. Ille
meos primus qui me sibi iunxit amo/
res. Abstulit. ille habeat secu3: seruetq3
sepulchro. Et Hiero. cōtra Iouinianu3
scribit. ꝙ cum Valeria rogaret secundū
virū accipere. rn̄ditꝰ se hoc n̄ posse facer

qa primus adhuc viuebat: ꝗ3diu enim
inqt vixero: vir meꝰ per amorem viuet
in corde meo. Et iterū ibidem recitat. ꝙ
dum Martia Catonis nollet iterū nu
bere: ⁊ virū defūctū semper lugeret: in/
terrogata quē diem haberet vltimū lu/
ctus ait. Quem ⁊ vite. Querere tn̄ poss3
hic aliqs. vtrū secunde nuptie sint sacra
mentales. Rn̄det Bon̄. ꝙ dupliciter ē
loq de secundis nuptijs. aut in se: aut in
relatione ad primas. Si in se sic. Cum
sit ibi consensus expressus inter legiti/
mas personas: est vtiq3 sacramentum.
nec est ibi carnis diuisio: s3 vnio carnis
viri ⁊ mulieris. Si aūt loquamur in cō/
paratione ad precedentes. sic manet in
eis sacramēti ratio incōpleta ꝓpter car/
nis diuisionem: q2 in primis carnē sua3
vniuit cum vno. in secundis cū alio. Et
talis diuisio tollit de plenitudine signi/
ficationis. ¶ Tertia ratio q̄re meliꝰ est
viduitatē seruare est ꝓpter beneficium
libertat. Vidua enim sua est dn̄a: ⁊ i pa
ce viuit. ⁊ si virum accipiat discrimini se
exponit: vt forte inueniat irosū litigiosū
⁊ se tribulātē. Unde Hiero. contra Io/
uinianū narrat. ꝙ cū q̄dam rogaret vt
secūdo nuberet: respondit se hoc nō fa/
cere: q2 bonū habuerat virū: ⁊ si secū/
dū acciperet aut ille esset bonꝰ aut malꝰ.
Si bonꝰ: semper esset in timore ne illū
ꝑderet. Si malꝰ semper esset in dolore:
qa post bonū virū aliū nunꝗ3 sustine/
ret. Propter assertiones iam tactas col
ligi pōt q̄nta est preeminētia viduitatis.
Verūtn̄ vt predictū est: si q̄ mulieres pꝰ
virorū morte3 voluerint nubere faciant
animo libero. Notandū tn̄ ꝙ alique le
ges dicūt mulierē nō posse nubere īfra
tempꝰ luctus. i. vniꝰ anni post mortem
viri. vt patet. C. de secundis nuptijs. l. i.
Tamen ꝑ licentiam apostoli ⁊ auctori/
tatem potest id fieri immediate pꝰ mor/
tem. ⁊ infamia nubentis aboletur: quia
in his seculares leges non dedignantur
sacros canones imitari. vt patet extra đ
secundis nuptijs. c. super illa. ⁊. c. cum
secundum.

¶ Qualiter cõmẽdabilis ẽ viduitas tũ ꝓpter diuinã visitationẽ: tum pp acceptationẽ: tum ẽt pp diuinã ꝑceptionem. Caplm̃. ij.

[S]Ecũdum mysteriũ ꝯtẽplãdum de viduitate dr̃ ꝯmẽdationis. Ostndit ꝗ̃tũ sit cõmẽdabilis tri plici rõne. ¶ Pͥo rõne diuie visitationis. ¶ Scd̃o rõne diuie acceptatiõis. ¶ Tertio ratione diuine preceptionis. ¶ Primo rõne diuine visitatiõis. quia deus viduas gratiosissime visitauit. Unde. iij. Reg. xvij. Tempore famis missus est a deo Helias ad viduã sareptanam: que postꝗ̃ dedit comedere Helie iuxͣ verbũ eius: hydria farine eiꝰ nõ defecit miraculose: ⁊ lechitꝰ olei nõ est iminutus oĩbꝰ illis diebꝰ. Et Judith p totum habet ꝗ̃ grata fuerit vidua illa oĩpotẽti deo: cui tantã ꝯtulit gratiam: vt ꝓpͥjs manibus interficeret Holofernẽ liberaretqꝫ pplm̃ ab impetu ⁊ furore illiꝰ. Luce ṽo. ij. c. dicit ꝙ erat Anna ꝓphetissa vidua vsqꝫ ad ãnos. lxxxiiij. q̃ vixerat cũ viro suo ãnis. vij. a ṽginitate sua. Et hec nõ discedebat de templo. ieiunijs ⁊ obsecrationibꝰ seruiens deo die ac nocte. Huic iesus paruulus: sicut ⁊ Symeõi prebuit se videndũ: illãqꝫ dignatus est visitare: que ꝯfitebat dño: ⁊ loquebatur de illo omnibus q expectabant redemptionem israhel. ¶ Secundo dignitas viduitatꝭ apparet rõne diuie acceptatõis Luce. nãqꝫ. xxi. scribit ꝗ̃tũ accepta fuit oblatio vidue paupercule. de qua etiam Hiero. in epistola ad Julianuꝫ sic loqt Paupcula vidua: que duo era misit in gaçophilacium: cũctos in oblatiõe munerum dei dr̃ superasse locupletes: que non põdere sui: sed offerentiũ volũtate pensant. ¶ Tertia rõ dicit diuine preceptionis. Dedit namqꝫ deus preceptum omnibus regibus: pͥncipibꝰ: iudicibꝰ ⁊ aduocatis: oĩbusqꝫ hoĩbus ut viduarum causas tuerẽt: neqꝫ illas opprimerent ⁊ molestarẽt. Unde Ysa. i. dñs ait Querite iudiciũ. subuenite oppresso. iudicate pupillo. defẽdite viduã. Et Exo. xxij. ait. Vidue ⁊ pupillo nõ nocebitis Si leseritis eos vociferabunt ad me: ⁊ ego audiam clamorẽ eoꝝ: ⁊ indignabit furor meus: pcutiãqꝫ vos gladio. ⁊ erũt vxores vestre vidue. ⁊ filij vestri pupilli Et p Hiere. xxij. Facite iudicium ⁊ iusticiam ⁊ liberate vi oppressũ de manu calumniatoris. Aduenã ⁊ pupillum ⁊ viduã nolite cõtristare: neqꝫ opprimatis inique. Et iteruꝫ Hiere. v. dñs de his q viduas spernũt ⁊ abijciunt sic loquitur. Preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicauerunt. cãm pupilli nõ direxerũt: ⁊ iudiciũ pauperũ nõ iudicauerũt. Nunqd sup his nõ visitabo dicit dñs? aut sup gentẽ huiuscemodi nõ vlciscet aĩa mea? Et Job. xxij ait uiduas dimisisti vacuas ⁊ lacertos pupillorum cõminuisti ꝓpterea circundatus es laqueis. ⁊ conturbat te formido subita. Jacobus ṽo. v. c. ait. Religio ṽo mũda ⁊ imaculata apud deum ⁊ patrem hec est. visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorũ. Sed hodierna die nõ solũ nõ visitant. qnimo vexant: expoliant: ⁊ turbant a multis: rapiuntur sua bona ⁊ querũt iusticiã: nec ieniunt illã. Et quod his deterius est. vltra dannum rerum patiunt falsas grauesqꝫ criminationes. Taceo reliquas molestias que eis inferũt. O uiduarũ psecutores o lupi rapientes illaꝝ bona. o crudeles aduocati ⁊ iudices. o falsi notarij. o iniqui testes qs docebit vos fugere a ventura ira? Ut eni patꝫ ex dictis. inter oĩa peccata grauia maximũ scelus ẽ opprimere viduas.

¶ Qꝺ vidue debẽt eẽ mortificate ⁊ aliene a ꝯuersatione hominũ: ac deuotioni feruenter inuigilantes. Caplm̃. 3.

[T]Ertiũ mysteriũ declarandũ de viduitate dicit regulationis: In quo scire licet ꝙ tres sũt regule quas vidue seruare tenent. Prima dr̃ mortificationis. Secunda cõuersatiõis Tertia deuotionis. Prima regula viduarũ dicitur mortificationis. Debẽt vidue esse mortificate ⁊ castigate ieiunijs

vigilijs ⁊ disciplinis: aliter in eis pudicicia tuta esse non potest. Unde Paulus i. Timoth. v. Uidua que in delicijs est viuens mortua est. Et Hiero. in epistola ad Furiam ait. O filia si apostolus corpus suũ in seruitutẽ redegit ne cũ alijs predicaret ipse reprobus efficeret: quõ tu iuuencula adhuc in feruore iuuẽtutis posita dapibus ⁊ vino plena: poteris esse de castitate secura? hec ille. Reprehensibiles itaq; sunt vidue ille: que ocio vacantes comedunt ⁊ bibunt splendide. dormiũt satis: poliunt cutẽ ⁊ ornantur: licz se vidualibus induant vestimentis.

¶ Secunda regula viduarũ dicit conuersationis. Debent euitare quãtũ pñt conuersationẽ hoĩum. nõ solũ seculariũ sed sacerdotũ ⁊ religiosorum: ac quorũcunq; qui spiritualẽ vitam profitentur: quoniã reuera nihil tam viris q̃ mulieribus adeo est periculosũ sicut crebra ⁊ frequentata etiam sub specie boni conuersatio ⁊ collocutio maxime vbi etas cõsentit ad vitiũ. Hinc Hieronymus ad Nepotianũ ait. Matrem ita tu vide. ne per illam videre cogaris quarum vultus ita cordi inhereant ⁊ tacitũ viuat sub pectore vulnus. Et Joannes baptista scãm matrem habuit pontificisq; filius erat: ⁊ tamen nec matris affectu nec patris opibus vincebatur: ut ĩ domo parentũ cum periculo viueret castitatis. hec ille Et. xxxij. dis. c. hospitiolum. Hospitiolũ tuum aut raro aut nũq̃ mulierũ pedes terant: quia nõ põt toto corde habitare cum deo: qui feminarum accessibus copulatur. Si igit periculosũ ẽ viris volẽtibus seruire deo cum mulieribus cõuersari: quanto magis ⁊ mulieribus ipsis: que debilioris sũt animi: ĩferiorisq; nature? Debent enĩ vidue cauere omnes malas suspitiones. Hinc Hieronymus ad Saluinã. Caueto omnes suspitiones ⁊ quicquid rationabiliter fingi potest: ne fingatur ante deuita. Debent adhuc vidue libẽter ĩhabitare domũ: audireq; Hieronymũ v. ad Eustochiũ. Rarus tibi sit egressus in publicũ: matres tibi querantur in cubiculo. Et nõ tñ virorum: sed ⁊ matronarum non frequentare domos: cum Hieronymus dicat iterũ ad Eustochiũ. Nolo habeas consortium matronarum: nolo ad nobilium accedas domos: nolo te frequenter videri: ut contemnas qđ esse noluisti. Cur facis iniuriam viro tuo? Ad hominis cõiugem dei sponsa quid properas? Disce in hac parte sanctam superbiã. Scito te illis esse meliorẽ. hec ille.

¶ Tertia regula viduarum dicitur deuotionis. Debent itaq; esse deuote: timentes: diligentes: desiderantes: ⁊ colentes deum. Unde ⁊ apl'us. i. Timoth. v. ait. Si qua vidua filios aut nepotes habet: discat primo domuz suam regere: ⁊ mutuam vicem reddere parẽtibus. Hoc enim acceptuz est coram deo. Que aũt vere vidua est ⁊ desolata: speret in deum ⁊ instet obsecrationibus ⁊ orationibus die ac nocte. Huiusmõi viduis compatitur deus: easq; consolat tribuẽs in hoc seculo suam gratiam: ⁊ in futuro sempiternam gloriã: ĩ qua viuit ⁊ regnat deus per infinita seculorum secula. Amen.

¶ Feria sexta quarte ebdomade in quadragesima. de diuinitate dñi nostri ihũ xpi. qui licz verus fuerit homo: fuit etiã verus deus: eiusdem cum patre ⁊ spiritu sancto nature. Sermo. lij.

Tu es christus filius dei viui qui in hunc mundũ venisti Scribũt hec verba Joh. xi. c. ⁊ in euangelio hodierno. Deridet tã a gentibus q̃ a iudeis ĩmaculata fides nostra: quoniã predicat confitetur ⁊ adorat xpm crucifixum tanq̃ verum deum dominatorez celi ⁊ terre. Uerũtñ veritas ista tam multipliciter est declarata: ut amplius merito negari non possit. Ad confusionẽ tamen omniũ eorũ qui contrarium tenent: asseruntq; xpm purum hominẽ fuisse nõ deum: in pñti

sermone curabimus ostendere ꝙ xp̄s est verus deus dei filius ab eterno a patre genitus: eiusdem cum patre ⁊ spiritu sancto substantie siue nature. Et diffuse de sua diuinitate loquemur. Illam confitebatur deuotissima. Martha cum dicebat verba premissa in themate. Quare cum oibus veritas elucescat ꝙ filius virginis qui pro nobis in cruce pepēdit fuerit deus verus: diuinitatem eius tripliciter insinuabimus.

Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

¶ Quomodo auctoritate veteris testamenti ⁊ Sibyllarū ostendit xp̄m veruȝ deū ⁊ hominē fuisse. Caplm̄.i.

P Rimo insinuemus auctoritate ꝙ xp̄s fuerit verus deus. Et adduci psūt vtriusqȝ pagine scripture veteris scȝ ac noui testamēti. Añ ysa.ix.c.ait. Paruulus natus est nobis ⁊ filius datus est nobis. ꝑ hec verba ꝓnuncians xp̄i humanitatem. Deinde sequit: Et vocabitur nomē eius admirabilis. consiliarius deus fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. Et vt dicit Nicolaus de Lira. Translatio septuaginta interpretū habet: ⁊ vocabitur nomē eiꝰ magni ꝯsilij angelus. Et translatio chaldaica dicit: Et vocabit nomē eius ꝑmanens in secula Messias. in qbus verbis exprimit xp̄i diuinitas. ⁊ Hiere.xxiij. scribitur. Ecce dies veniūt dicit dn̄s. ⁊ suscitabo Dauid.g.iu. Trāslatio chaldaica habet: statuā Messiā iustū Et sequitur Et hoc ē nomē qꝺ vocabūt eū dn̄s iustꝰ noster. Et scḋm Nico. de lira. vbi nos ponimus: dn̄s. in hebreo ponit nomē dei: Tetragrāmaton. qꝺ ē nomē significans solā essentiā vnā diuinā. vt dicit Rabbi Salomon. Per h̄ ꝺo ꝟba diuinitas ⁊ hūanitas xp̄i mãifestat. Et Baruch.iij.c. Hic est deus noster: ⁊ non estimabit alius ad illū. Post hec in terris visus ē ⁊ cum hominibus conuersatus est. Et Sibylla erythrea: vt Augusti. meminit xviij. li. de ciui. dei. versus quosdam composuit de fine mūdi. Quorū ꝑme littere iuncte sonant: Ihs xp̄s filiꝰ dei saluator. Alie etiam Sibylle nasciturū predixerunt xp̄m filiū dei de virgine immaculata. He omnes scḋm Isido. ethimol. li. ⁊ Lact. in. i. li. diuinarū insti. decem fuere Prima persica que fuit de persis. Secūda libyca. Tertia delphica in templo delphici Apolinis genita: que añ troiana bella vaticinata est cuius plurimos versus opi suo Homerꝰ inseruit. Quarta chymeria in Italia. Quinta erythrea de qua Paulo ante tactum est nomine Erophila in Babylone orta: que grecis Ilion petentibus vaticinata est perituram esse Troiam. ⁊ Homerum mendacia scripturū. Dicta autem erythrea ga in Eadem Insula eius inuenta sunt carmina. Sexta Samia a Samo insula vnde fuit cognominata. Septima cumana que ⁊ cumea: de qua Virgilius Ultima cumei venit iam carminis etas. Dicta autem cumana a cumis Ciuitate que est in campania: cuius Sepulchrū adhuc est in sicilia. Octaua hellespontia. in agro troiano nata. Nona Phrygia. Decima tyburtina. Ab his omnibus diuinitas xp̄i per multa ante tempora q̄ȝ in vterum virginis descendisset prophetata fuit. Quarum dicta si ⁊ sit collecta legerim. tamen quia vnde originalit fuissent extracta inuenire non potui: hic minime volui inserere. ꝑter illꝺ quod dictum est per Aug. de Sybilla erythrea: Memini etiam me legisse ⁊ vidisse in Castro papiensi prophetiam Sibylle delphice: que de xp̄o sic continebat. In vltima etate humiliabit deus: ⁊ humiliabitur proles diuina. iungetur hūanitati deitas: ⁊ puellari officio educabitur deus ⁊ homo. Signa precedent apud iudeos mulierꝰ vetustissima scilicȝ Helisabeth puerum concipiet. stella orbis mirabitur. ducatum prestabit scilicȝ magis. ad ortū. scilicet xp̄i. Hic habens pedes. i. annos. xxxiij. eliget sibi de piscatoribꝰ eiectis numerum duodenariuȝ:

vnūqꝫ diabolū.s.Judā. Non in gladio
bellone Eneadū vrbē:regesqꝫ subijciet
sed in hamo piscatoris deiectiōe ⁊ pau/
perie supabit diuitias.⁊ supbiā cōculca
bit.huic quattuor aialia.idest euāgeliste
surgent in testimoniū sectantes iusticiaꝫ
legemqꝫ irreprehensibilē.huic cōtradi/
cetur a bestia.s.Antixpo:⁊ surget stella
mira.i.pau.q̄ttuor aialiū hñs imagineꝫ
Erit aūt bestia horribilis. Maugmeh
ab oriente veniens: cuius rugitus vsqꝫ
ad gentes punicas audietur. Hucusqꝫ
Sibylla:que satis apte diuinitatem xp̄i
ꝓnunciauit:In historijs ꝟo romanoꝝ
legitur ꝙ tp̄e Constantini impatoris ⁊
helene matris eius inuentū fuit in ciui/
tate Constantinopolitana sepulchrum
quoddā:in quo iacebat homo Laminā
auream habens i pectore:i qua scriptū
erat.Jh̄us xp̄s filiꝰ dei nascet̄ de virgi/
ne Maria.Credo in eū.O sol sub Cō
stantini ⁊ Helene temporibꝰ iteꝝ me vi
debis:Simile exemplū inuenit̄ in cro/
nicis reguꝫ castelle.Dicit̄.n.ibi ꝙ apud
Toletū in quodā saxo inuentus est liber
satis vetustus: qui scriptus erat littera
hebraica.greca.⁊ latina.loquēs de tri/
plici mūdo mystico.Et in illo inter ce/
tera dicebat̄.In principio tertij mundi
xp̄s filius dei nascet̄ de ꝟgine Maria.
⁊ ꝓ salute hominū patiet̄.At ⁊ Chalci/
dius super.ij.thimei Platonis de stella
que apparuit magis in ortu xp̄i sic loq̄t̄.
Non fuit stella illa morbū ⁊ mortem de
nuncians:sꝫ aduentum dei venerabilis
quā cum suspexissent chaldeorū ꝓfecto
viri sapientes ⁊ in consideratione reruꝫ
celestiū satis exercitati quesisse dicūtur
recētē ortū dei.Josephus ꝟo in.xviij.an
tiquitatū li.de xp̄o ait.Fuit aūt predictis
temporibus sapiens vir si virū euꝫ noīa
re fas est.Erat eni mirabilium operum
affector.⁊ doctor hominū eorū qui libēt̄
que vera sunt audiunt.⁊ multos quideꝫ
iudeoꝝ:multos quoqꝫ ex gentilibꝰ sibi
adiunxit.Xp̄s hic erat.Hūc accusatiōe
primoꝝ nostre gentis viroꝝ:Cum Pi
latus in cruce agenduꝫ decreuisset:non

deseruerunt hi qui ab initio dilexerunt
euꝫ Apparuit enim eis tertia die iterū
viuens ſm ꝙ diuinitus inspirati ꝓphe
vel hec vel alia de eo innumera miracu
la predixerūt.Angelus autem q virgini
conceptū nascituri dei nunciauit. Luc.
i.c.subdidit.Quod eni ex te nascet̄ scm̄
vocabit̄ filiꝰ dei.Et Joānes baptista de
xp̄i diuinitate sic dixit.Uidi ⁊ testimoni
um ꝑhibui:q̄a hic est filius dei.Jdipsū
dixit Nathānael Joā.i.⁊ Petrꝰ Math
xvi.audiamus iteꝝ ⁊ Paulū Heb.i.c.
Multifariaꝫ multisqꝫ modis olim deꝰ
loquens patribus in ꝓphis nouissime
diebus istis locutus est nobis in filio:
quem constituit heredem vniuersorum
ꝑ quem fecit ⁊ secula.Et Ro.i.Qd̄ ante
ꝓmiserat ꝑ ꝓphas in scripturis sanctis
de filio suo. Et ad Titum .ij.Apparuit
gratia saluatoris nostri dei. Et ne proli/
xitate dicendi tediū audientibꝰ ingerat̄
dimissis alijs testimonijs que xp̄m ac/
clamant deū verū:subnotabimus vocē
illam paternam:que insonuit in monte
vt patet Math.xvij.Hic est filius meꝰ
dilectus i quo mihi bene cōplacui ipsuꝫ
audite.Et Joan.xij. cum xp̄us dixisset.
Pater clarifica filiū tuū:audita est vox
d̄ celo:Et clarificaui: ⁊ iteꝝ clarificabo
Et quidā de turba confusū sonum illiꝰ
vocis audiētes dicebāt tonitruū factum
esse.Alij.aūt dicebant angeluꝫ illi fuisse
locutū.Sꝫ nō desūt heretici maledicti
s.Cherintus Hebion Paulus Samo
sectanus Fotinus ⁊ alij qui ſm Tho.in
iiij.sūme cōtra gentiles tam preclara va
lidissimaqꝫ de xp̄i diuinitate testimonia
infirmare:⁊ deijcere satagūt Aiūt enim
ꝙ de similibus ideꝫ est iudiciū. Sꝫ oēs
illi in quibus deus inhabitat ꝑ gratiam
vocant̄ in scripturis filij dei ꝑ nuncupa/
tionem ⁊ adoptionē.⁊ tamē nō sūt eius/
dem nature siue substantie cuꝫ ipso deo
ergo a simili dicet̄ de xp̄o ꝙ ē dei filius
ꝑ ꝑticipationē:ꝑ adoptionē:vel nuncu/
pationem:nō aūt ꝑ naturam.Probare
aūt possumꝰ per scripturas ꝙ iusti vo/
cantur dei filij ⁊ dij.Unde Dauid in ps.

ait. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi oēs. ⁊
Joh. i. c. dicit Dedit eis potestatē filios
dei fi. h. q cre. in no. ei⁹ Et Joh. x. Illos
deos dixit ad quos sermo dei factus est
Et prime sue canonice. c. iij. Uidete q̄lē
caritatē dedit nobis de⁹: vt filij dei nomi
nemur. ⁊ sim⁹. Et Ro. viij. Ipse. n. spūs
testimoniū reddit spūi nr̄o ꝙ sim⁹ filij
dei. Et Jaco. i. Uolūtarie eni genuit nos
v̓bo v̓itatis. hmōi probationib⁹ heretici
venenosi suū vir⁹ effuderūt. Contra q̊s
egregius Aug. in libro de ecclesiasticis
dog. de xp̄o ita loquit. Nat⁹ est f̓m v̓ita
tatem nature ex deo dei fili⁹: nat⁹ est f̓m
veritatem nature ex hoīe hoīs fili⁹: vt ñ
appellatōe ñ adoptiōe: sꝫ nā i vtraqꝫ na
tiuitate nascendo filij nomen haberet.
Ex quo dicto doc. theologi. disti. x. tertij
li. colligūt vnā ꝓpositionē. ꝙ h̓ locutio
Xp̄s fili⁹ dei ꝑ adoptionē nullo mō est
admittenda siue proferat simpliciter: si
ue cū determinatione: vtpote si addatur
inquātū hō: quia filiatio respicit ꝑsonā
eo ꝙ xp̄s est vn⁹ filius: ⁊ nō duo filij. lꝫ i
eo sint due natiuitates. s. eterna ⁊ tp̄alis.
Adoptio aūt presupponit quandam ex/
traneitatē: q̄ nullo modo conuenire pōt
ꝑsone xp̄i. Ad illud v̓o qđ heretici obi/
iciunt. s. de silib⁹ idē esse iudiciū. Rñdet
Tho. in. iiij. li. sūme ꝯ gentiles. Qđ aliter
scriptura loq̄t de xp̄o ꝙ sit fili⁹ dei. aliter
đ nobis. De ipso. n. dixit Joh. iij. ⁊ Joh.
vi. ꝙ descēdit de celo. ergo erat anq̄ꝫ de
celo descendisset. Dicit eū vnigenitū Jo.
i. ⁊ Joh. viij. ipse dixit anq̄ꝫ Abrahā fie
ret ego sum. Que omnia diuinitatꝫ ei⁹ ve
ritatem ostendunt.
¶ Qđ experimēto miraculoꝝ xp̄i ondit
ei⁹ diuinitas: tū ꝑꝑ speciē opeꝝ: tum ꝑꝑ
modū: tū ꝑꝑ documētū.

Caplm̄. ij.

Ecūdo insinuem⁹ experimēto vl
s exemplo ꝙ xp̄s fuerit ver⁹ deus
eiusdē cū patre nature. Et de h̓
ipe xp̄s dixit iudeis in templo in porticu
Salomonis qn̄ circūdederūt eū iterro/
gantes si esset xp̄s. Loquor vobis: ⁊ nō
creditis. opa que ego facio in noīe pr̄is
mei: h̓ testimoniū ꝑhibent de me. Jo. x.
Et cū propter hmōi verba voluissent eū
lapidare dixit. Uos dicitꝫ q: blasfemo q:
dixi fili⁹ dei sū. Si non facio opera pr̄is
mei: nolite credere mihi. Si aūt facio ⁊
si non creditis mihi: operibus credite vt
cognoscatis ⁊ credatis: q: pater in me ē
⁊ ego in patre. Ex h̓ dicit Tho. in. iij. par
te. q. xliij. Qđ miracula xp̄i fuerūt suffici
ens testimoniū diuinitatis sue ꝓpter tria
Prio. ꝑꝑ speciē opeꝝ. Scđo ꝑꝑ modū
Tertio propter documētū. ¶ Primo ꝓ
pter speciem operū q̄ transcendebāt om
nē potestatē create nature: ꝓpterea fieri
nō poterāt nisi v̓tute diuina. Un̄ Jo. ix.
Cec⁹ illuminat⁹ dicebat. A seculo nō est
auditū. q: aperuit quis oculos ceci nati:
nisi esset hic a deo: nō poterat hec signa
facere. ¶ Secūdo miracula q̄ fec xp̄us
fuerūt sufficiēs testimoniū diuinitatꝫ sue
q: faciebat miracula ꝓpria virtute ⁊ au/
ctoritate. Unde Luc. vi. scriptū est. Uir/
tus de illo exibat ⁊ sanabat oēs. Et Luc.
vij. Resuscitās adolescentulū ipatiue lo
cut⁹ ē. Adolescens tibi dico surge. Et qn̄
resuscitauit Laçarū, Joh. xi. ait. Laçare
veni foras. Neqꝫ audiēdi sūt q dixerūt
animam beatam. ⁊ precipue animā xp̄i
v̓tute ꝓpria posse miracula facere. Qm̄
vt dicit Ric. dist. xiiij. iij. li. Miracula ñ
possūt fieri aliqua creata virtute. Unde
q̄uis xp̄s q: est de⁹ ⁊ homo: possit rōe
diuine potentie miracula facere. hoc tn̄
anima ei⁹ ñ potest. Un̄ Ri. li. i. đ trinita
te. c. ij. ait. Illa prodiga ⁊ signa q̄ fuerūt
facta ad cōfirmationē fidei nr̄e. nō nisi
ꝑ diuinā virtutem fieri potuerūt. Et si di
catur ꝙ i suscitatione. Laçari xp̄us egit
gr̄as deo pr̄i. Rn̄det ꝙ aliđ ē gr̄as refer
re: ⁊ aliđ suffragiū ipetrare. ꝓpterea xp̄s
dixit loquens ad patrem. Ego enim scie
bam ꝙ sēꝑ me audis. sed ꝓpter populū
q circūstat dixi vt credāt: q: tu me misi
sti. ideo ipetratiua voce clamauit Laçar
vēi foras. Alij v̓o q miracula fecerūt ñ
ea fecere v̓tute ꝓpria. sed virtute dei vel
virtute ipsi⁹ xp̄i incarnati. Un̄ ⁊ Petr⁹
vt scribit in actib⁹ aplorum dixit ei q. xl.

annis iacuerat infirm⁹ ad portā templi:
In noīe ihū surge ⁊ ambula. ¶ Tertio
miracula sunt sufficiens testimoniū xp̄i
diuinitatis propter documētū qa filiuꝫ
dei se predicabat. Vñ Joh. v. dixit. Pa
ter me⁹ vsqꝫ mō operat̃. ⁊ ego operor. ⁊
Joh. vi. Sicut misit me viuens pater: ⁊
ego viuo ꝓpter patrē. Et Jo. vij. Si me
sciretis forsitan ⁊ patreꝫ meū sciretis. Et
Jo. viij. Ego ⁊ pater vnū sum⁹. Et Jo.
xvi. Exiui a p̄re ⁊ veni in mūdū. iteꝝ re/
linquo mūdū ⁊ vado ad p̄reꝫ. Nisi hoc
fuisset verū nequaq̄ꝫ ei astitisset diuina
virt⁹ in miraculoꝝ patratiōe. Nam ipos
sibile est ipsū deū tam scelesto mēdacio
ferre testimoniū per opera infinite virtu
tis: q̄ sūt miracula vera. Et h̄ Grego. in
omelia de ep̄hia cōtra duros iudeos sic
pulchre loqt̃. Oīa elementa auctorē suū
venisse testata sūt. Ut enim de his quasi
quodam hūano vsu loquar: deū hūc ce
li esse cognouerūt: qa protin⁹ stellā mi/
serūt. Mare cognouit. qꝛ sub ei⁹ plātis
se calcabile p̄buit. Terra cognouit: qꝛ cō
tremuit. Sol cognouit: qꝛ lucis sue radi
os abscondit. Saxa ⁊ parietes cognoue
rūt: qꝛ tempore mortis ei⁹ scissa sūt. In/
fern⁹ cognouit: qꝛ hosquos tenebat ca/
ptiuos reddidit. Et tñ hūc quē deū oīa
elementa insensibilia senserūt: adhuc in
fideliū iudeorū corda deū esse minime
agnoscūt: ⁊ duriora saxis ad pniam scin
di nolūt: eūqꝫ ꝯfiteri abnegāt: quem ele
menta vt dixim⁹ aut signis aut scissiōib⁹
deū clamant.

¶ Qd̄ appet diuitas xp̄i rōe scificatio/
nis aiaꝝ. remissionis pctōꝝ. ⁊ ꝓductio/
nis mūdi. Cap̄lm. iij.

Tertio insinuem⁹ diuinitateꝫ xp̄i
ratione. Quecūqꝫ eni attribuūt̃
ꝫm veritatem alicui illa que nō
possūt conuenire nisi soli deo. ille est de⁹
Sed xp̄o attribuūt̃ ꝫm veritateꝫ ea que
ꝯueniūt soli deo. ergo ipse est deus. Sūt
aūt illa pricipalia tria. ¶ Primū ē aiaꝝ
sctificatio. ¶ Secūdū pctōꝝ remissio.
¶ Tertiū mundi ꝓductio. ¶ Primū
qd̄ deo conuenit est aiaꝝ sanctificatio.
Qd̄ ipse Leuit̃. xix. c. ait. Ego dñs q san
ctifico vos. Hoc ipsū dicit̃ de xp̄o. Unde
Heb. vltimo. Jhus vt sanctificaret per
suū sanguinē populū extra portā passus
est. ¶ Secūdū qd̄ deo ꝯuenit ē pctōꝝ
remissio. Propterea per. ysa. xliij. ip̄e sic
loqtur. Ego sū q deleo iniqtates vestras
Sed ⁊ de xp̄o Math. ij. angelus dixit
Joseph. Ipse enim saluū faciet populū
suum a peccatis eorum. Ex hoc. Mat.
ix. c. habet̃. Qd̄ cū qdā ex scribis mur/
murarent intra se. quia xp̄s dixerat pa/
ralitico. Confide fili remittunt̃ tibi pec/
cata tua: Xp̄s respondit. Ut quid cogita
tis mala in cordib⁹ vestris? Quid est fa
cilius dicere: remittūtur tibi peccata tua
an dicere: surge ⁊ ābula? Ut sciatis aūt qꝛ
filius hominis habet potestatem dimit/
tendi peccata. tunc ait paralitico: Sur/
ge tolle lectum tuum ⁊ vade in domum
tuā. ¶ Tertiū qd̄ deo cōuenit est mūdi
productio. Hinc est qd̄ per ysa. xlviij. c.
ait. Ego ipse. Ego primus: ⁊ ego nouissi
mus. Man⁹ quoqꝫ mea fūdauit terrā:
⁊ dextera mea mēsa est celos. Sꝫ d̄ xp̄o
etiam dicit̃ Joh. i. In principio erat ver
bū. ⁊. ĵ. Oīa per ipsum facta sunt: ⁊ sine
ipso factum est nihil. Et mundus per ip
sum factus est ⁊ mūdus eū non cogno/
uit. Non cognouerūt iudei: qa i propa
venit ⁊ sui eum non receperūt. Non co
gnoscunt infideles: quia ipsum purum
hominē existimantes deū verū adorare
recusant. Non cognoscūt ⁊ mali xp̄iani
qui vt dicit Paulus ad Titū. ij. confitet̃
se nosse deū: factis auteꝫ negant. O mū
danorum superbia detestanda. O teme
raria mentis humane curiositas. O de
niqꝫ ingratitudo maligna. Certe ille qui
in cuna vagijt. in presepio pannis fuit in
uolutus. in terris cum hominibus con
uersatus est in cruce in medio latronuꝫ
pependit. in sepulchro vsqꝫ in diē tertiū
latuit. ipse verus deus ē. q a mortuis re/
surgens ascendit in celum: ⁊ sedet a de/
xtris dei. Ipse propter nimiā caritatē su
am q̄ dilexit nos: cuꝫ in forma dei esset.
non rapinā arbitrat⁹ ē esse se equalē deo.

Exinaniuit semetipsũ formam serui acci piens in similitudinem hominũ fact⁹ ꝛ habitu inuent⁹ vt homo. vt dicit Phil. ij. c. O immensa pietas. o ardentissima caritas patris nostri dei. de quo dr̃ Joh. iij. Sic deus dilexit mũdũ vt filiũ suum vnigenitũ daret: vt ois q credit in illũ ñ peat: sed habeat vitã eternã. Hec Grego. considerans xp̃m in cruce nudatũ. clauis confossũ. vulnerib⁹ plenũ. corona tũ spinis. extinctũ morte crudeli: cũ admiratõe ad deũ ac pietate clamabat. O iestimabilis dilectio caritaꝫ: vt seruũ redimeres: filiũ tradidisti. Nos ꝟo cũ ipso tam feruidũ amorem recolentes referam⁹ gratias benefactori nostro deo domino ihu xp̃o: cui sit laus ꝛ gloria p infinita seculoꝝ scl'a. Amen.

¶ Sabbato q̃rte ebdomade i q̃dragesima de ꝟitate: q̃litate: seu tp̃alitate horribilis illi⁹ bestie. s. antixp̃i. q apparebit i vltimis tp̃ib⁹ cũ cõ sumpta fuerit iniquitas hominũ.

Sermo. liiij.

Ego sũ lux mũdi: Qui seq̃t me nõ ãbulat i tenebris. Verba sũt redemptoris nr̃i originaliter scripta Jo. viij. c. ꝛ in euangelio hodierno. In vltimis temporib⁹ cũ consumata erit iniquitas hominũ apparebit deo permittente horribilis illa bestia q̃ vocabulo cõi dicitur antixp̃s. s. xp̃o ɔ̃ri⁹. ꝑpterea saluator noster p̃monuit omnes vt solidi essent atqꝫ constãtes in fide: neqꝫ desererẽt ipsũ saluatorẽ q ꝟbo ꝛ exemplo salutis viam nobis ostendit. Erat eni lux vera q̃ illuminat omnẽ hoiẽ veniẽtẽ i hũc mũdũ. Jo. i. Qm̃ aũt tp̃e persecutiõis antixp̃i m̃lti deficient: q xp̃m derelinquẽtes antixp̃m seq̃nt ꝛ colẽt currẽtqꝫ luce relicta post tenebras erroꝝ ac vitioꝝ. Idcirco in p̃nti sermone ꝑ eruditione p̃ntiũ de antixp̃o erim⁹ tractaturi. eo ꝙ nõ ipse sꝫ xp̃s ẽ oi studio ac conatu sequẽdus

De ipso itaqꝫ antixp̃o tria mysteria p̃ncipalia declarabim⁹.
Primũ dr̃ veritatis.
Secũdũ q̃litatis.
Tertiũ temporalitatis.

¶ Qđ per auctoritates scripture ꝛ testimonia sc̃oꝝ oñdit futur⁹ antixp̃s.

Cap̃m. j.

Primũ mysteriũ de antixp̃o declarandũ dicit ꝟitatis: in q̃ aperte debem⁹ ostendere qualiter verũ est ꝙ antixp̃s sit ventur⁹ q ecclesiam dei arcti⁹ expugnabit: ꝛ xp̃ianos crudelissime perseq̃t ꝙ̃ fecerit vnq̃ quicũqꝫ alius xp̃iani nominis inimic⁹. Ad hoc ãt probandũ sũt auctoritates scripture ꝛ sc̃orũ testimonia q̃ sequũt. Scribit nãqꝫ Gene. xlix. c. ꝙ Jacob patriarcha in extremo vite sue predicens filijs q̃ ventura erant: dixit de Dan. Fiat Dan coluber in via cerastes in semita: mordens vngulas equi vt cadat assessor ei⁹ retro. Et licet vt dicit magister i histojis scholasticis intelligant iudei hanc prophetiã de Sansone: q fuit de tribu Dan. vt patet Judicũ. xiij. Et iudicauit populũ vt habetur. xvi. c. Tamen glo. ordinaria dicit ibi sic Dan non solũ coluber sed cerastes vocat: q serpens esse cornut⁹ perhibetur: quo digne antichristi aduent⁹ asseritur: quoniam contra sanctos morsu pestifero ꝛ cornu potestatis armabitur. Ambrosi⁹ vero libro de benedictiõe patriarcharuꝫ dicit prefatam prophetiam de antichristo debere intelligi. Ait enim Antichrist⁹ futur⁹ est de tribu Dan. seu⁹ iudex ꝛ tyramn⁹ immanis qui populũ iudicabit. ꝛ tamq̃ sedens in via serpens deijcere temptabit eos qui viam ambulant veritatis. Hec ille. Sicut eniꝫ duodecim fuerunt apostoli. de quorum numero cecidit vnus: loco cuius successit Mathias. sic in numero duodecim tribuum filiorum israel vna tribus ruit. s. Dan: que in antichristo persequet xp̃m: loco cui⁹ Apoc. vij. in visione beati Jo.

suppletur tribus Manassen: qui fuit fi
lius Joseph. vt dicit Gen̄. xxxviij. Qua
re pphia Jacob rcte pnūciauit antixp̄ꝫ
futurum. Daniel vero. xi. c. ita inqt. Ad
huc aliō temp⁹ erit scilicet antichristi. ſꝫ
Nicolaū ð lira. ⁊ faciet rex. i. antichrist⁹
iuxta volūtatem suam. ⁊ eleuabit ⁊ ma/
gnificabit aduersū omnem deū ⁊ aduer
sum deum deoꝝ loqtur magnifica. ⁊ di/
riget idest prosperabit. donec compleat
iracūdia. s. dei perpetrata quippe ē diffi/
nitio quasi dicat. sic ē determinatū i dei
prescia. Et deū patrū suoꝝ non reputa/
bit: ⁊ erit in concupiscentijs feminarum
nec quemꝗꝫ deorū curabit: qa aduersū
vniuersa cōsurget. Et Daniel. viij. c. Cū
creuerit iniqtates: consurget rex impu/
dens facie. s. antixp̄us. inuerecūd⁹ ad oē
malū: etiam intelligens propositiones.
Et roborabit fortitudo ei⁹: Sed non in
virib⁹ suis. s. qa i virib⁹ diaboli. Et supra
ꝗꝫ credi potest vniuersa vastabit. Et pro
sperabit ⁊ faciet. Et interficiet robustos.
s. illos q inueniētur firmi i lege dei nolē/
tes ei obedire ⁊ populū sanctorū ſꝫ vo/
luntatem suam: ⁊ dirigetur dol⁹ in ma/
nib⁹ ei⁹: ⁊ cor suū magnificabit. Et in co
pia rerū omniū occidet plurimos: ⁊ con
tra principeꝫ principū. s. deū consurget.
Et sine manu conteret. s. qa illū de⁹ iter
ficiet: non per manū hominis. Sed an
geli. De ipso etiā antixp̄o prophauit Jo.
i. sua canonica. c. ij. Audists qa antixp̄s
venit. i. veniet tempore suo ſm Nicola/
um de lira. Et Apoc. xiii. Joh. ait. Vidi
de mari bestiam ascendentem: haben/
tem capita septem. ⁊ cornua. x. ⁊ sup cor
nua ei⁹. x. diademata: ⁊ sup capita ei⁹ no
mina blasphemie Et bestia quaꝫ vidi si
milis erat pardo. ⁊ pedes ei⁹ sicut pedes
vrsi: ⁊ os ei⁹ sicē os leonis. ⁊ dedit illi dra/
co virtutem suam. ⁊ potestatem magnā
Et vidi vnū de capitib⁹ suis quasi occi/
sum in mortem ⁊ plaga mortis ei⁹ cura/
ta est. Et admirata est vniuersa terra p⁹
bestiam: ⁊ adorauerūt draconem q de/
dit potestatem bestie. Et adorauerūt be
stiam. d. Quis similis bestie: ⁊ qs pote/
rit pugnare cū ea? Et datum est ei os lo
quens magna: ⁊ blasphemias. Et data ē
ei potestas facere menses. xlij. Et aperu/
it os suū in blasphemias ad deum blas/
phemare nomen ei⁹: ⁊ tabernaculum
eius: ⁊ eos q in celis habitant. Et datū
est illi facere bellū cū scis ⁊ vincere illos
Et data est illi potestas in omnē tribuꝫ
⁊ populū ⁊ linguā ⁊ gentem. Et adoraue
rūt eam omnes q habitāt terram: qruꝫ
nō sūt scripta nomina in libro vite agni
q occisus est ab origine mundi. Sanct⁹
etiam Methodius: queꝫ commendat
Hiero. in prologo super Danielē de q̊ ēt
meminit magister historie scholastice.
c. iiij. super Gen̄. ita de antixp̄o dixit in
libro quodam suo: in q̊ tractat de p̄mis
⁊ nouissimis tēporib⁹. Veniet fili⁹ perdi/
tionis q dicit antixp̄s: ⁊ putans ꝙ sit de
us exaltabit cornua ei⁹ nimis. Et Pau/
lus. ij. Thessa. ij. c. Reuelabit ille iniqu⁹
quem dn̄s ih̄s interficiet spū oris sui: ⁊
destruet illustratione aduent⁹ sui. Cuius
aduent⁹ est ſm operationem sathane in
omni virtute ⁊ signis ⁊ pdigijs menda/
cib⁹: ⁊ in omni seductōe iniqtates his q
pereūt. De antixp̄o etiā Dama. dixit. iiij.
li. suaꝝ sententiaꝝ. Decet scire qm̄ opor/
tet antixp̄m venire. Et Aug. xx. li. de ci.
dei. c. xix. Nō veniet ad viuos ⁊ mortu/
os iudicandos xp̄us: nisi pri⁹ venerit ad
seducendos in anima mortuos aduersa
rius ei⁹ antixp̄s. Sed in q̊ templo sessu
rus sit incertū est. vtrū in illa ruina tem
pli. qd a Salomone ꝯstructū ē; an in ec
clesia. Et saluator noster. Jo. v. ait. Ego
veni in nomine patris mei: ⁊ nō accepi
stis me. Ali⁹ veniet i noīe suo: ⁊ illū acci
pietis. Et Math. xxiiij. Cū videritis ab
hominationeꝫ desolationis: que dicta ē
a Daniele pp̄heta stantē i loco sancto q
legit itelligat. Predixerat qppe. Daniel
ix. c. in dimidio ebdomadis deficiet ho
stia ⁊ sacrificiū. ⁊ in templo erit abhoīa
tio desolationis. Quod declamans Hi
lari⁹ super Math. dicit. Totum iudiciū
aduentus futuri ponit. d. Cum videritis
⁊c. De antixp̄i. enim tp̄ib⁹ hec locutus ē

pph̄a. Abhominatio eni ex eo dicta est ꝙ aduersus deū veniēs: nomē dei sibi vē dicet. desolatiōis autē abhominatio. qꝛ bellis ⁊ cedibus terram desolaturus sit. Deprehendimus ergo per tot testimōia verū eē ꝙ antixp̄s veniet. Sed nōnulli hanc veritatez subterfugere querunt. d. venisse iam antixp̄m. Nam aliq̄ sūt te‑nentes hereticos omnes antixp̄os fuisse Alij opinant illū fuisse Neronē. Quidā vero arbitrantur ꝙ fuerit spurcissimus. Maugmeth'. Sed primis responde‑mus nō eē negādū h̄ticos omnes my‑sticos ātixp̄os posse vocari. Quia ⁊ Jo. i. canonice. ij. c. Antixp̄i ait multi sūt. Et Hieronimus sup illo v̄bo Mat. xxiiij. Multi venient in noīe meo. d. ego sum xp̄s iq̄t. Ego reoꝛ oēs heresiarchas āti xp̄os esse: ⁊ sub nomine xp̄i docere q̄ ꝯ xp̄m sunt. Verūtn̄ nō obstat quin ver⁹ ⁊ realis antixp̄us venire debeat. Contra secundos v̄o dicere possumus ꝙ Nero nō fuit antixp̄s verus. tum q̄a p⁹ ipsum inuenti sunt ⁊ alij crudelissimi persecuto res xp̄ianoꝝ: vt Domitianus. Antoni⁹ Seuerus. Maximian⁹. Decius. Aure lius. Dioclitianus. Maximinus ⁊ cete‑ri. tum quia antichristus regnare debet per tres annos cū dimidio sicut patet in auctoritate superius allegata Apoc. vbi dicit ꝙ data est illi potestas facere mēses xlij. Et Daniel. xij. c. dr̄ ꝙ persecutio ei⁹ durabit per temp⁹. i. p annū ⁊ tp̄a. i. per duos ānos ⁊ dimidiū tp̄is. i. dimidiū an ni s̄m expositionē. Hiero. Nero aūt s̄z Horosiū ⁊ Eutropium regnauit annis. xiiij. Non potuit etiaz Nero eē antixp̄s q̄a antixp̄s interficiendus est ab angelo ⁊ Nero interfecit seip̄m vt qui alijs cru delis extiterat: in ipso crudelitatis offm̄ exerceret. Sed adhuc quidam dixerunt Neronem resurrecturum ⁊ futurū anti xp̄m. de quibus dicit Aug. lib. xx. de ci. dei. Multum mihi mira hec opinātiū tanta presumptio. Alios vero qui dixe‑runt Maugmeth fuisse antixp̄m ꝯuin cere possumus ex verbis christi dicentis. Math. xxiiij. Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro. Perse‑cutio aūt maugmeth durauit iam p an‑nos octingentos. Persecutio aūt anti‑xp̄i licet grauioꝛ ⁊ terribilioꝛ futura sit q̄ libet alia: abbreuiabitur propter electos Quare expectandus est antixp̄s de quo Paulus. ij. Thessa. ij. c. ait. ꝙ reuelabit ille homo peccati filius perditionis: qui aduersatur ⁊ extollit supra omne quod dicitur deus.

¶ De qualitatib⁹ seu ꝯditionib⁹ antixp̄i q̄tū ad eius natiuitatem: malignitatem ⁊ potestatem. Caplm̄. ij.

s Ecūdū mysteriū declarandum de antixp̄o dicitur q̄litatis: in q̄ notare debem⁹ triplicem ei⁹ cō ditionez. ¶ Prima dicitur natiuitatis. ¶ Secūda malignitatis. ¶ Tertia ptātis. ¶ Prima antixp̄i cōditio dr̄ natiuitatis. Scd̄z Methodiū nascet in Choroçaī nutrietur in bethsaida. Sed quibusdaz videtur ꝙ nascet in Babylone: vt dicit glo. super. ij. Thessa. Et Hieronim⁹ sup Danielē. Verūtn̄ nec hoc videt cōsonū veritati: nisi intelligam⁹ babylonē mysti ce: puta ꝙ significat cōfusionem. eo ꝙ Babylon illa magna cecidit. ⁊ facta est inhabitabilis. Ex quo dubiū videt i quo loco determinate sit nasciturus antixp̄s De gente v̄o credibile est ⁊ verisimile ꝙ nasciturus sit. vt Hiero. dicit super. xi. c. Dañ. de populo iudeoꝝ. De modo āt licet quidam dicant ꝙ ope demonis ge nerabit succubi. s. qui assumpto corpore in specie mulieris supponet se viro. ⁊ in cubi qui. s. postea i specie viri commisce bit se mulieri. Tamen hoc nulla auctori tate probari potest. Et vt Hiero. dicit ad Paulinū. Q̄d de scripturis scis aucto‑ritatē nō hz. eadē facilitate ꝯtemnit qua ꝓbat. Jdcirco inherēdū est s̄nie Dama. qui ait. Non ex fornicatione generabit ⁊ suscipiet oēz actū sathane. ¶ Secunda cōditio antixp̄i dicitur malignitatis. Erit quidem homo malus vitiosus ⁊ nequā sicut vnq̄ aliquis fuerit in hac vita. Sz apud nonnullos dubium videtur. Vtrū antichristus erit diabolus incarnat⁹ quē

admodū xp̄s fuit deus incarnatus. Et
q̄busdam videtur ꝙ sic q̄a Grego. xvi.
moral. ait. Caput iniquorum diabolꝰ est
q̄ vltimis temporibꝰ illud vas perditio/
nis ingressus antixp̄s vocabit. Verūtn̄
Hiero. expresse ꝯ̄riuȝ dicit sup illo v̄bo
Danielis. vii. c. Ecce oculi hominis erāt
in cornu illo. Non putemꝰ inq̄t iuxta q̊
rundam opinionē illō cornu. i. antixp̄m
diabolū esse vel demonē: ſȝ vnū de hoī
nibus in q̊ sathan habitaturꝰ ē corpora/
liter. Qō dictū itelligēdū ē. nō ꝙ istō fi
at per assumptionem ⁊ vnionē i supposi
to: q꞉ vt puto icōueniēs ē suppositū qō/
cunq̄ȝ creatū posse nām extraneaȝ assu
mere. q꞉ hoc est p̄uilegiū singulare sup
positi increati. Quare dicendū ꝙ diabo
lus in antixp̄o habitabit per totalē illius
hoīs possessionē. Et ad hūc intellectum
trahenda sūt v̄ba Gre. Hoc etiaȝ ipsuȝ
sentire videt̄ Johēs Dama. qui de anti/
xp̄o ait. Presciens deus iniquitatē futu
re volūtatꝫ eius ꝯcedet in eo habitare sa
thanā. Erit itaq̄ȝ antixp̄s homo purꝰ ⁊
verꝰ: licet diabolo familiarissimꝰ: ex cu/
ius commertio multa scire ⁊ facere po/
terit. Vn̄ Grego. xxix. li. moral. ait. Sic
n. cedrus arbusta cetera i altū crescēdo
deserit. ita etiaȝ antixp̄s mūdi gl̄iam tē/
poraliter obtinēs. mēsuras hoīum ⁊ ho
mines culmine ⁊ signorū ptāte transcē
det. Spiritus quippe in illo est q̄ in sub
limibus positus potentiā nature sue nō
ꝑdidit vel deiectus. Cuiꝰ idcirco virtus
nūc minime oñdit̄: q̄a dispensatiōe di/
uine fortitudis ligat̄. ¶ Tertia antixp̄i
ꝯditio dr̄ ptātis. Accipiet nāq̄ȝ ptātem
a deo sinente ⁊ permittente sup vniuer/
sā terrā. Attrahet nanq̄ȝ paucis dūtaxat
exceptis ad se omnes gētes. faciet q̄ȝ nō
solum obliuisci: verū etiaȝ blasphemari
nomē illud: qō est sup oē nomē. nomē
s. dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i. Multaq̄ȝ ipia loquet̄
⁊ dicet ꝯtra honorē eius: ⁊ v̄ginis ma/
tris: ac oīuȝ scōꝝ celi inducet q̄ȝ oēs po
pulos vt ipsū colant ꝓ deo. Et vt dicitur
Mat. xxiiij. c. Erit enim tūc tribulatio
magna qualis nūq̄ȝ fuit ab initio mūdi

vsq̄ȝ modo. neq̄ȝ fiet. Inuadet siq̄dē ille
homo pcti vniuersū orbē terraꝝ manu
armata: cōgregabit q̄ȝ in preliuȝ copias
incredibiles: nec erit q̄ possit se defēdere
a furore illaꝝ. Largietur adhuc ampla
munera: ⁊ largissima dona his q̄ ei spō
te sua adherebūt. Seducet ⁊ alios signis
⁊ prodigijs mendacibus. Et vt dicitur
Mat. xxiiij. Surgēt pseudo xp̄i: ⁊ pseu
do ꝓphe: ⁊ dabūt signa magna: ita vt i
errorem inducant̄ si fieri pōt etiā electi
Cessabunt tunc deo permittente oīa mi
racula vera. Cruciabūt̄ ꝓ xp̄o illi q̄ fer
uentes erūt. ⁊ nulla consolatione visita/
bunt̄. O quid erit tūc tātas nouitates in
spicere. O quanta horribilitas videre di
rui templa ⁊ ecclesias dei: religioneȝ de
leri: cōtemni virtutes: prophanari sacra
⁊ pollui v̄gines: ac torqueri sine vlla pie
tate xp̄ianos. O quāta ignominia occu
pabit tunc mūdū quando licebit vnicui
q̄ȝ ꝓ libito ad carnalitates ad spurcitiaȝ
omneȝ: ⁊ ad lasciuias laxare habenas.
Sed breue erit tempꝰ illud in quo pro/
sperabit̄ diabolꝰ antixp̄s. Qm̄ vt predi/
ctū ē post tres annos cū dimidio deo iu
bente interficiet̄ ab angelo.

¶ Qō ſm aliquos vicinū ē tempꝰ anti
xp̄i. tuȝ ꝓphiarū prenunciatione. tū eta
tum annumeratione. tū eciam iniq̄tatū
cōsumatione. Capl̄m. iij.

t Ertiū mysteriū declaranduȝ de
antixp̄o dicit̄ tp̄alitatꝫ. in quo vi/
dendū est an proximū sit ⁊ vici
nū tempꝰ quo appere debeat pessimꝰ an
tixp̄us. Et saluo iudicio meliore: dicunt
quidam ꝙ sic ꝓpter tria. ¶ Prio ꝓpter
ꝓphtaꝝ prenūciationē. ¶ Secūdo pro
pter etatū annumerationē. ¶ Tertio ꝓ/
pter iniquitatū ꝯsumationē. ¶ Pmo
ꝓpter ꝓphiarū p̄nūciationē. Aiunt enī
abbatē Joachim spiritu claruisse ꝓphi/
co. Ipse v̄o papalistā depinxit: i q̊ mul/
ta futura de statu ecclesie prenunciauit.
Ibiq̄ȝ ponit duos post istū q̄ Paulꝰ se/
cundus vocat̄ sūmos pōtifices esse fu/

turos.post quos ꝛ tertius depigit qui co
ronam exibet antixp̄o. Sed ꝛ ego dico
ꝙ licet multa predixerint Joachim. scā
Brigida Methodius Merlin⁹ ꝛ cete
ri qui spūs habuerūt ꝓphie. tñ vt mihi
vr̄ dicta coꝝ nō intelligūt. Nam de Ni
colao Calisto Pio ꝛ paulo pōtificibus
maximis nihil inuentū est qđ Papali/
sta sonet ſm veritatē. Quod si verū sit
relinquo arbitrio sapientiū dicendum.
Et ꝓpterea reprehensibiles poti⁹ iudico
q̄ȝ laude dignos eos q̄ prophias que in
scriptura sacra non habentur nimis cu/
riose legere ꝛ interpretari student: qm̄ se
pius inueniunt decepti: Scio etenī etiā
graues ac sanctos viros in hoc ipso de/
fecisse. Nā quidam egregius ꝛ sanctus
predicator diebus nostris cathalogo sā
ctorum ascriptus bono zelo duct⁹ publi
ce ꝛ sepissime p̄dicauit. imo sup inde tra
ctatū copiosissime scripsit. Qđ suo tēpo
re nat⁹ erat antixp̄s. habebat ipse quas/
dam ꝓphetias: aliquasq̄ȝ rationes qui/
bus inducebat: vt ita crederet ꝛ predica
ret. Sed reuera euidentia facti declarat
ipsum fuisse deceptū. Et sic nō audeo ꝑ
aliquā prophetiā quā nō itelligo temere
diffinire ꝙ tempus iam īmineat antixp̄i
¶ Secūda rō que mouit aliquos vt di
cerent proximum iam fore antixp̄i tēp⁹
est propter etatū annumeratione. Dicūt
eni nos esse in sexta etate mundi ex qua
p̄terierunt. Mcccclxvi. āni. Et ex cōse/
quēti in breui mund⁹ habebit finē. Et cū
antixp̄s añq̄ȝ mūdus finiatur vēturus
sit. ergo veniet in breui. Sed quid ad h
dicēdū sit diffusius habebit in sermone
de contemptu mundi. ¶ Tertia ratio q̄
pleriq̄ȝ astruere nitunt antixp̄m cito esse
venturum est ꝓpter iniquitatū consuma
tionē. Dicunt enim īpletā iam ꝛ consu/
matā esse mensurā iniquitatū ꝛ pctōꝝ
ac ꝑ hoc instare temp⁹. de quo. ij. Thi.
iij. c. dicit. In nouissimis diebus insta/
bunt tp̄a periculosa ꝛ erūt hoīes seip̄os
amantes. cupidi. elati. sup̄bi. blasphemi
parentib⁹ nō obediētes. ingrati. scelesti.
sine affectione. sine pace. criminatores.
incontinentes. imites. sine benignitate
proditores. proterui timidi. voluptatum
amatores magis q̄ȝ dei. habentes q̄dē
spēȝ pietatis. virtutē aūt eius abnegātes.
hec illi. Quia vero omnia supradicta in
uoluerunt hoīes mortales miserosq̄ȝ ꝛ
potissimū eos qui nomē xp̄ianū ꝓfitent
ꝓpterea ꝛ si rō tertia nō cōcludat de fa
cto ꝙ vicinū sit tp̄s antixp̄i. satis tñ effi
cax est ad nos monendū vt illud timea
mus temp⁹. Heu heu. quis sine horroꝛ
cogitare queat q̄ȝtū hodie superabūda/
uit iniq̄tas ꝛ refrigerata est caritas mul
torū. O xp̄iana religio. o īdecora ꝛ iuio/
lata fides: persequuntur te hodie. detur
pant ꝛ inficiunt nō tm̄ alienigene: sed ꝛ
tui qui fideles ꝛ xp̄iani vocari gloriant.
Illi sunt qui modicā aut nullā habent
ad dei cultū reuerentiā. Illi qui ecclesia
sticas dignitates pro explendo ābitiōis
sue appetitu furantur ꝛ rapiunt. Illi sūt
q̄ collocauerunt vineā domini sabaoth
idest ecclesiam sanctam. non agricolis
fidelibus. Sed vt ita dicam atrocissimis
hostibus. Illi sunt qui ecclesiarum bōa
lacerant. dissipant. in vsus malos expē/
dunt ꝛ deuorant. sicut lupi. Illi sunt qui
principantur. imperant ꝛ dominātur po
pulis sine iustitia. sine veritate. sine cle/
mentia. Illi sunt qui precepta dei viuen
tis negligunt ꝛ contemnunt. Non colūt
deum non amant. nō venerantur ꝛ blas
phemant nomen eius sanctum. ꝛ in illo
periurant. dies festos non seruant. parē
tes aspernantur. inuidi sunt iracundi liti
giosi. seditiosi. percussores. homicide hu
manum sanguinem crudeliter effundē
tes. Non erubescunt quasi iam publice
adulterari. fornicari. ꝛ qđ his fedius est
contaminari fetidissimo vitio sodomie
Auaritie aūt locū dederunt ita vt nulla
sit amplius ꝟitas. nulla fides. nulla cari
tas in eis. Lucrant ꝑ vsuras. fraudes. si
mulatiōes deceptiōes ꝛ alios idebitos
modos. Licentiarūt linguā vt loquatur
criminationes. mēdacia testimonia fal/
sa detractiones. susurrationes. scurilita/
tes. cōtumelias. improperia ꝛ conuitia.

Aperuerunt cor suũ ad cõcupiscendum hui⁹ seculi bona: ⁊ ad desiderandũ delectari in pctis carnis. Fregerunt multi votũ qđ deo fecerant. Finxerũt multi bonitatem vite. acceperũt ouiũ vestimenta intrinsec⁹ autem sũt lupi rapaces. O quãta peccata ⁊ q̃ enormia latent sub ouina pelle. o. magne deus. o. sapientissime domine. tu omnia vides: tu oĩa deniq̃ nosti. Nos v̾o merito propter tanta facinora timere debemus ne in nos deseuiat ira sua sinatq̃ p antixp̃m vexari mũdũ tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster pijssim⁹: q cũ pr̃e ⁊ spũ sancto viuit ⁊ regnat per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Dominica de passiõe in mane. đ honore parentũ exemplo xp̃i: qui in euangelio suũ patrẽ honorare se asserit. s. quo ad dilectionem: subiectionem. ⁊ conuersationem. Sermo. liiij.

Go honorifico patrem meũ. Uerba sũt redemptoris nostri originaliter Joh. viij. c. ⁊ hodierno euangelio annotata. Facti sunt adeo vt plurimũ impij filij ad parentes suos. vt merito quilibet pater aut mater dicere possit illud ysa. i. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi aũt spreuerũt me. At igit̾ etiam ⁊ ipsi iuuenes ⁊ adolescentes ac pueri parentes colendo ad veraz penitentiam reducant: in p̃nti sermone de honore parẽtũ dicere statui. Nam ⁊ Exodi. xx. c. dñs deus dixit. honora patrem tuũ ⁊ matrẽ tuã: vt sis longeuus super terram. Xp̃us v̾o in euangelio hodierno pr̃em se honorare fatet̾ vt sic nos ẽt suo exemplo istrueret quid agere debemus. De ipso itaq̃ parentuz honore tria misteria declarabimus.
Primũ dicit dilectionis.
Secũdũ subiectionis.
Tertium conuersationis.
¶ Qđ honorandi sunt parentes: p̱pter beneficiorum multiplicitatem: pp parẽtũ caritatem. ⁊ pp irrationabiliuz exemplaritatem. Cap̃lm. i.

Primũ mysteriũ declarandũ de parentũ honore dicit̾ dilectiõis Debẽt vtiq̃ filij g parentes honorar̾ volũt illos diligere ⁊ ex cordĕ amare propter tria. ¶ Primo propter bñficiorũ multiplicitatez. ¶ Secũdo p̱pter parentũ caritatem. ¶ Tertio pp irrationabiliũ aĩaliũ exẽplaritatẽ. ¶ Primo filij debent parentes diligere p̱pter bñficiorũ multiplicitatẽ. Quisnam explicet quot a parentibus filij beneficia receperunt: Ab illis equidem sumpserunt esse quod bonũ tam grande est. vt ipsum sit fundamentũ omniũ aliorũ bonoꝝ. Nã qui nõ habet eẽ: nullũ aliud bonũ habere pòt. nõ diuitias. nõ gloriaz. nõ famã. nõ sciam. nõ virtutes. nõ gr̃am. nõ vitã eternam. Ipsũ etiã esse bonũ ab omnibus est desiderabile. vñ Ar. ij. de anima inquit. Oĩa appetunt esse. ⁊ illius causa agũt quecũq̃ agunt s̓z nãz. Propter h̓ bonũ a parentib⁹ habitũ libro de ebdomadibus. Boetius ait. Omniũ bonoꝝ ipsũ esse bonũ est. Hinc etiã sapiẽs Ecc. vij. c. ait. Honora pr̃ez tuũ ⁊ gemituz m̃ris tue ne obliuiscaris. Memẽto q̃m nisi p̱ illos nõ fuisses. Et Hiero in ep̃la de honore parentũ ait. Honorandi sũt parẽtes. qa p̃mo sunt nobis cã nascẽdi hoc beneficio mot⁹ Coriolan⁹ roman⁹ consul ab vrbis rome obsidiõe cessauit Scribit nãq̃ de illo Eutropius q̄ post q̃ vicerat volscos ⁊ coriolanos: vñ, postea nomen accepit exul fact⁹ a romãis ad volscos in exilium mittitur. cũ quib⁹ gratiose viuens ab eis contra romanos dux factus est. Et post multas ciuitates ⁊ terras ab eis adeptas ad fossas quinq̃ milium passuum ab vrbe castra posuit. fecũdus post Tarquiniũ sup̱bũ: qui ꝯtra patriam duxisset exercitũ. Populatur ide romanũ agrũ custodib⁹ inter populatores posit̃: qđ s̓m Frontinũ de re militari. faciebat vt discordia oriret̾ iter pr̃es ⁊ pp̃lm. Multitudo tandẽ ingens

pacem expectans: senatū mouit. vt ad
Coriolanū oratores mitteret. Qui cum
non obtinuissent: iterū missi alij nō reci
piuntur in castris. Mittuntur postea sa
cerdotes cū suis insignibus velati: qui
minus fecerūt q̃ primi. Tunc matrone
vt scribit Valerius sub rubrica de pieta
te erga parentes. ad Vecturiā matrem
Coriolani. Volumniāq; vxorē frequen⸗
tes conueniūt vt ipsa mater ⁊ vxor Co⸗
riolani duos eius filios in hostiū castra
ducerent ⁊ vrbē precibꝰ liberarent: quā
armis tutari difficile erat. Cum ergo ad
castra ventū est: nūciat Coriolano ad⸗
esse igens mulierū agmen. q spreuit eas
mox quidā familiariū: nisi me inquit de
cipiant oculi: mater tua coniunx ⁊ liberi
tui adsunt. Tunc Coriolanus cum ma⸗
tri obuie amplexum ferret. dixit mater.
Priusq̃ amplexū accipiā dic an ad ho
stem: an ad filium venerim. ⁊ vtrū capti⸗
ua in castris tuis sim. In hoc me longa
vita ⁊ senectus traxit vt exulē te deinde
hostem viderem. Postulasti populari
hāc terrā q̄ te genuit ⁊ nutriuit? Si ego
te non peperissem roma non oppugna
retur. Si filiū non haberē: libera in pa
tria mortua essē. Vxoris deinde ac libe
rorum amplexus ab omni turba mulie
rū strauere virū. Tunc ad matrē versus
ait. Expugnasti ⁊ vicisti iram meā. Pa⸗
triā ergo vtero tuo dono: repenteq; agrū
romanū armis hostibus liberauit. Re⸗
cordatus fuit ergo Coriolanꝰ q̃tū ma⸗
tri debebat in cuius vtero suscepit esse.
Hinc Hiero. de honorādis parētibꝰ ait
Prebeat patribus amoris mixta formi⸗
do: qui primi sunt nobis causa nascendi
Exhibete patribus filij qd vos potestas
paterni nois cogit: que adeo est eorum
meritis attributa: vt ipsa ꝯ vobis exigat
quod natura iubere non potuit. Patri
bus quoq; debitam impendite reueren
tiam: que vobis vteri liuore seruientes
pōdus corporis vestri tolerāt: atq; igno
tam portātes infantiam famulatū quen
dā exhibent nascituris. Illo tpe non tm̄
sibi mr̄ esurit: nec acceptos sola digerit
cibos. Materno victu alitur ⁊ ille qui
latet: eiusq; membra alterius comestio⸗
ne pascuntur: vt homo futurus alienis
morsibus saturetur. hec ille. Sunt ⁊ alia
bn̄ficia filijs a parētibus oblata. Nā vt
in pluribus ipsi filios nutriunt. aut nutri
ri faciūt. ipsos in etate infantili cū ma⸗
gna diligentia ab omnibus contrarijs ꝓ
tegunt ⁊ defendunt. Ipsi eis prouidēt ꝺ
vita ⁊ tegumento. Ipsi eis alludunt: ap
plaudūt ⁊ blandiuntur vt a plāctu reuo
cent. Ipsi eos docēt vt loqui sciant: imo
vt sepissime vt bonos mores sequantur
ꝓpterea Hiero. de honore parentū. ait.
Memēto ergo parētū eē ꝙ talis es: q̊⸗
rū manibus incremēta sūpsisti. ¶ Se⸗
cūdo filij debēt parentes diligere ꝑꝑ pa
rētū caritatē. Nā quātūcūq; filij diligāt
patrem ⁊ matrem: tn̄ ab his plus diligū
tur. Et hoc fm Ar. viij. ethi. ꝓuenit ex
triplici ratione. ¶ Prima ratio est diu
turnitatis temporis. Nā quanto amor
magis durat: tanto vehemētior ꝑficitur
Amor aūt parētū ad filios diuturnior
est q̃ filiorum ad parentes. Statim eni
cum filij nascūtur parentes diligūt eos:
non tamen statim filij diligūt parentes.
quia non statim sunt tante cognitionis
vt possint cognoscere quid sit diligendū
diuturnior est ergo amor parentum ad
filios q̃ econuerso. ⁊ fortior est ⁊ vehe⸗
mentior. ¶ Secūda rō est certitudinis
prolis. Parentes igit̄ sūt magis certi de
sua prole: q̃ ipsa de parentibꝰ. Et sic ma
tres plus q̃ patres. ¶ Tertia ratio ē vni
onis: quia filij vniuntur parentibus eo
ꝙ ab ipsis habent esse. ⁊ non econuer⸗
so. Ideo dicit Alexan. in. iij. volumine
summe. ꝙ de amore filijs exhibēdo nō
datur preceptū: sicut nec de amore sui
ipsius. quia ad hoc sufficienter inclinat
natura. Unde sicut humor ascēdit a ra
dice ad ramos: ⁊ non ecōuerso. sic natu
raliter a parentibus ascendit amor ad
filios ⁊ nō econuerso. Idcirco amor pa
rentū ad filios est naturalis. Amor ve
ro filiorum ad parentes debet esse gra⸗
tuitus. Hinc Hieronimus in epistola

de honorandis parentibus ait. Sit tibi
grata vita ipsorum quib⁹ carior est vita tua
q̄ propria. Redde amoris vicem colen
de pietatis. De hoc autem amore paren
tum ad filios est exemplu3 de Dauid cle
mentissimo. ij. Reg. xviij. Cum eni Ab
salon filius eius temptasset eum pellere
regno: ac Dauid contra eu3 mouiss3 ex
ercitum: cum ipse Dauid remansisset in
porta ciuitatis. precepit Joab. et Abisai
quibus commissa erat summa belli. d.
Seruate mihi pueru3 Absalon. Itaq3
egressus est populus contra Absalone3
et suos in campum et factum est preliū.
Debellataq3 est ab exercitu Dauid gēs
Absalonis. Accidit autem vt Absalon
occurreret seruis Dauid sedens mulo.
Cumq3 ingressus fuisset mulus subter
condensam quercum: adhesit caput ei⁹
quercui. et illo p capillos suspenso mu/
lus cui insederat pertransiuit. Quod cū
nunciatum fuisset Joab. tulit tres lance
as in manu sua. et infixit eas i corde Ab
salonis. Cumq3 adhuc palpitaret cucur
rerunt decem iuuenes armigeri. Joab
et interfecerunt eum. Cum vero nunci⁹
curreret ad Dauid: qui sedebat inter du
as portas: et speculator diceret. Video
aliquem venientem: dixit Dauid. O si
bonus est iste nuncius. Et appropiquās
nuncius ad Dauid ait: Salue rex. Bn̄/
dictus dominus deus: qui dispersit om
nes contrarios regi meo. Et ait rex. Est
ne pax puero Absaloni? Qui respondit
q̄ interfectus erat. O Dauid pater pi/
issime. O pater amantissime. Non cogi
tauit Absalonis rebellionem: non dixit.
Volebat filius meus subripere regnu3
meū: ideo merito est interfectus: immo
paterno amore deuictus. constrictus est
lachrymas fundere. et ascendit cenacu/
lum porte: et fleuit et sic loquebatur: Fili
mi Absalon: Absalon fili mi: quis mihi
tribuat vt ego moriar p te? Absalon fili
mi: Fili mi Absalon. Vicebat ergo pīn⁹
affect⁹ Dauid animū. vt de mortuo filio
licet sibi inimico non gauderet: s3 potī⁹
angustiaretur. ¶ Tertio filij debent pa
rentes diligere propter brutorum et irra
tionabilium animaliū exemplaritatem.
Ipse equidem feuissime fere et animalia
siluestria: serpētes feroces veloces q3 ra
paces ad parentes suo modo pietatem
exhibent et amorem. De ciconia enim i
li. de natura animalium legitur. q̄ sene/
scens pr̄ aut mater eius ab ea nutritur
alis confouetur: et Ciconia filia q̄cunq3
potest beneficia parentibus indulget.
Quare vt dicit Ambrosi⁹ in examicron
Auis pia romanorum antiquo more ap
pellari solebat. Sed du3 hec loquimur
admirari debemus. vnde est q̄ in mul/
tis filijs tanta iniquitas reperitur. Nam
vsq3 adeo pleriq3 in patre3 aut in matrē
crudeles effecti sunt: vt nō solū eos odi
ant: non solū non ament: sed mori illos
desiderent et affectent. imo visu3 est tem
porib⁹ nr̄is. s. Mcccclxx. i ciuitate Ba
ri filiū gladio interimere propriā matrē.
O genimina viperarum. O oīs humanita
tis inimici. O inexhonoratissimi filij. O
socij proditoris Jude. Ecquid nequius
cogitari aut dici pōt vel audiri: q̄ erga
parentes vestros vestra iniqua et mala
voluntas? Sed vt arbitrari possum tri/
plex est causa: cur filij parentes exosos
habent. ¶ Prima causa est filioru3 su
perbia. propter quam egre ferunt si a pa
rentibus corrigant: si illorum reprimat
audacia. si moneantur vt bene viuāt. cō
tra tales est aureum illud dictum Salo
monis. Audi fili mi disciplinam patris
tui: et ne dimittas legē matris tue: vt ad
datur gratia capiti tuo: et torques collo
tuo. ¶ Secunda causa quare filij odiūt
parentes est auaritia. Cupiunt equide3
dominium et potestatem habere super
paternis et maternis bonis. et cu3 id asse
qui non valeant. contra parentes conci/
piunt odium. Nōnulli vero viduas ma
tres et vetulas nunc precibus: nunc blā/
ditijs falsis inducunt vt de sua dote libe
ram eis faciant donationem. Qui tamē
cum id obtinent nulla3 de matrib⁹ curā
gerunt. Et propterea caute agendum est
et q̄diu quis potest esse bonorū suoru3

dominus non det alicui bona sua. Ex hꝫ
sapiens Ecc. xxxiij. c. ait. Filio ait ꝛ mu/
lieri. fratri ꝛ amico non des potestatem
super te in vita tua. ꝛ nõ des alienis pos
sessoinẽ tuã: ne forte peniteat te ꝛ depce
ris ꝓ illis. ¶ Tertia cã est quare multi fi
lij parentes odiũt. illoꝝ luxuria. Et eniꝫ
dr. i. Esdre. iiij. c. Multi demẽtes facti
sũt ꝓpter vxores suas. ꝓpter illas qñqꝫ
filij parentes molestant. expellũt de do/
mo ꝛ quasi amplius videre non possũt
O filij diligite vxores vestras: sed non
imoderato amore vt parentũ vestroꝝ
obliuiscamini. Mementote semper ꝙ
magis diligunt vos parentes vestri q̃
vxores vestre.

¶ Qualiter filij debent esse parentibus subiecti. ꝛ de triplici gradu superioritatꝭ: spiritualis. temporalis. ꝛ corporalis.

Capitulum. ij.

S Ecundũ mysteriũ declarandũ
de honore parentuꝫ dicit subie/
ctio. Debent vtiqꝫ filij esse parẽ
tibus subditi: illisqꝫ obedire. Et de hoc
dicit Col. iij. Filij obedite parentibus ve
stris per omnia. Et Eph. vi. Filij obedi/
te parentibus vestris in domino. hoc. n.
iustum est. Honora patrem tuuꝫ ꝛ ma
trem tuam: quod est mandatũ primuꝫ
in promissione vt bene sit tibi ꝛ sis lon
geuus super terrã. Et Hiero. in epistola
de honorandis parentibus ait. Imita/
mini filiuꝫ Machabeũ: qui matri sua/
denti mortem obediuit. ꝛ durũ imperiũ
gratanter aggressus ẽ. ne offenderet ge
nitricem. Et redemptor noster humili/
tatis magister. vt dicitur Luce. ij. c. erat
subditus illis scilicet Joseph: ꝛ virgini
matri. Et Deut. xi. c. quãdo lex currebat
seueritatis ꝛ iustitie dixit deꝰ. Si genue/
rit homo filium contumacem ꝛ proter
uuꝫ qui non audiat patris ac matris im
perium: ꝛ coartatus obedire contem/
pserit: apprehendent eum: ꝛ ducent ad
seniores ciuitatis: ꝛ ad portam iudicij:
dicentqꝫ ad eos. Filius noster iste proter
uus ꝛ contumax est: monita nostra au/
dire contemnit: commessationibus va/
cat. ꝛ luxurie atqꝫ conuiuijs: lapidibus
eum obruat populus ciuitatis. ꝛ moriet
vt auferatis malum de medio vestri: ꝛ
vniuersus israhel audiens pertimescat.
Notandum tamen ſꝫ Alexan. in. iij. ꝙ
triplex est gradus superioritatis ſm quẽ
debet esse ordinata obedientia. ¶ Pri
ma est superioritas spiritualis. ¶ Se/
cunda temporalis. ¶ Tertia corporalis
¶ Prima est superioritas spiritualis.
in qua est prelatus cui obediendum est
in spiritualibꝰ ꝛ nõ in temporalibus nisi
per accidens inquantuꝫ temporalia qñ
qꝫ ordinari possunt ad aliquem finem
spiritualem. ¶ Secunda est superiori/
tas temporalis in qua preest dominus
temporalis qui mandare potest ea que
concernunt publicum ꝛ commune bo/
num. eiqꝫ sub pena peccati obedienduꝫ
ẽ vt dicitur. xi. q. iij. c. qui resistit. c. si bo/
num. c. Julianus. Et dist. viij. c. que cõ/
tra mores. ¶ Tertia est superioritas cor
poralis. In qua paterfamilias preest fi/
lijs ꝛ omni domui sue. Et ſm hanc pa/
ter potest precipere ea que pertinent ad
necessitatem vł vtilitatem. Et secundum
hoc filij debẽt parentibus obedire. Un/
de si parentes mandarent illa que per/
tinent ad superiores spirituales: vt puta
ꝙ filij ieiunarent in pane ꝛ aqua: quod
est officiuꝫ confessorum: aut mandarẽt
ea que pertinent ad superiores tempo/
rales sine ipsorum voluntate et auctori/
tate non esset eis obediendum. Mul/
to minus etiam non debent filij paren/
tibus obedire in his que cederent in de
trimentum proprie salutis ꝛ esset con/
tra diuinum honorem. Unde Ugo de
sancto Uictore ait. Obedire debemus
parentibus in omnibus: exceptis his
in quibus dei patris dilectio offendere/
tur. Et Hieronimus ad Furiam. Ho/
nora patrem tuum: Sed si te a vero pa
tre non separat. tandiu scito sanguinis
copulã: q̃diu ille suũ nouerit conditorẽ

Alioquin tibi David ptinus clamat et dicit. Audi filia et vide: et obliuiscere populum tuū: et domū patris tui et ɔcupiscet rex decorē tuū. h ille. Ex qbꝰ omnibus colligimus ꝙ grauiter errēt hi qui filios aut filias nō ex leuitate: sed ex voluntate bona deo seruire volentes impediunt: ac a proposito bono reuocare nituntur de quibus diffusius in sermone de religiōe dicemꝰ. Nūc aūt hortari tm̄ sufficiat iuuenes propter xp̄m n̄ dubitare parentibꝰ non obedire. Ipse eni dixit Math. x. Qui amat patrez aut matrez plusq̄ʒ me nō est me dignꝰ. Sic confortabat scūs Sebastianꝰ iuuenes illos fide et sāguine ac passiōe germāos Marchū. s. et Marcellianum dum pro fide xp̄i decollari debebant. Ad quos aduenere parentes: vt eos a scō proposito reuocarent. Aduenit et primo mater q̄ soluto crine scissisq̄ʒ vestibꝰ vbera ostēdēs aiebat. O predulces filij circūdat me inaudita mestitia et itollerabilis luctꝰ. Heu me miseram: amitto filios ad mortez vltro tēdentes: quos si mihi hostes auferrēt per media sequerer bella raptores. si violenta iudicia concluderent: carcerez irrumperem moritura. Nouuz hoc pereundi genꝰ est. in quo carnifex rogatur vt feriat: vita optatur vt pereat mors inuitat vt veniat. Nouus hic luctus. noua miseria: in qua natorū iuuentus spōte amittitur: et parentum miseranda cogitur senectus vt veniat. hec dicente matre pater senior adducitur manibus seruulor: et puluer asperso capite hꝰ voces dabat ad celū. Ad mortem vltro proficiscētibus filijs vale dicturus adueni vt q̄ mee sepulture parauerā. in filiorū sepulturas expendam infelix. O filij baculus senectutis mee: et geminū viscerum meor lumē. Cur sic mortē diligitis: Venite huc iuuenes: et flete super iuuenes spōte percūtes. Venite huc senes et mecū sup filios plangite meos. Deficite plorādo oculi mei: ne videaz filios meos gladio cedi. Aduenerūt etiaz coniuges cū filijs lamentantes. Inter hec ceperunt corda martyr mollescere. quos tn̄ scūs Sebastianꝰ suis verbis dulcissimis cōfortauit. adeo vt pro xp̄o animose pati n̄ dubitarent. Et sic decollati sunt. Quo exemplo edocentur iuuenes. non esse illis curandū: si in his que ad anime salutez proprie: et ad dei spectant honorē: a parentibꝰ contrariū precipit: et ob hoc sint eis inobedientes: vt deo pareant.

¶ Qō filij debent cū parentibus ɔuersari cū benignitate: cū humilitate. et cū pietate. Caplm. iij.

Ertiū mysteriū declarandū de honore parentū dr ɔuersatiōis. Debent vtiq̄ filij cū parentibꝰ conuersari vt debet et expedit tripliciter Primo cum benignitate. Secūdo cū humilitate. Tertio cū pietate. ¶ Prio cū benignitate: vt sint eis benigni ad cōsolandū eos: non ad contristandū. Naz vt inqt Hiero. habet quandaz senectus infantiam. Solent vtiq̄ senes eē tediosi suspiciosi. querulosi. imundi. et in domo inutiles. Non tn̄ ppterea filij debēt per impatientiaz v̓bis illos exasparare. Unde Hiero. inqt. Nemo pentes aspis v̓bis ledat. hoc ora filior aspnent qō pentes ledat audir. Et idē Hiero. d̓ honorādis parentibus ait ad filios. Audite filij salutiferaz iussionem: precepta legis affectu debiti amoris implete. Seruite patribꝰ futuri patres. et matres vestras tenera diligite pietate: vt vestre coniuges mereātur matruz nomine nuncupari. Nemo patrez asperis verbis ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamē sit inter parentes et filios ꝙ domino iubente natura continuit. Affectū sonet quicquid lingue dixerint liberorum. Inter caras coniunctasq̄ʒ personas pietatis iura seruentur. Hoc filior ora loquāt: qōꝰ delectat parē tes audire. Et iterum supradicto libello idem ait. Meret eniʒ cecitatē sue subire suppliciū: qui parentū vultꝰ vel toruo vl su despexerit. et elatis oculis leserit pietatē. Si qcq̄ʒ sapitis filij: eo animo videte venerabiles facies: q̄ uos ipsi cōspicimus et eor labris dulcibus osculis inherere:

qa eoꝝ oscula adhuc habetis i membris. Senib⁹ seruire perfacile est: quos nemo potat nemo nutrit succo corpis sui. Foueatur itaqꝫ parentū senect⁹: ⁊ factis eorum vicissitudo reddat. hec ille. Contrariū autem facientib⁹ multa mala eueniunt. Unde idem Hieron. vbi. s̄. Irreuerens aūt fili⁹ qd̄ a domino ipse mereatur, Salomonis dicta testant. Cōtumelijs afficiens patrem ⁊ contemnens senectaꝫ matris: confundet ⁊ i obprobijs erit. Fili⁹ delinquēs custodire disciplinā patris: meditabit sermōes malitie. maledicenti patrem ⁊ mr̄em extinguet lumen. ⁊ pupille oculorū ei⁹ videbūt tenebras. Audi filij patrē q genuit te nec cōtēpseris qr senuerit mater tua. Parcat patri lingua quam genuit. ⁊ matrem suam nemo crudeli verbo percutiat. Sic te rapiet fili iuuenilis etatis auctoritas vt noueris vnde sis natus. Memento scripture sancte. vbi spiritu sancto loquēte dictū est. Qui maledixerit patreꝫ aut matrē morte moriat. Hec ille. Que oīa breuib⁹ verbis ꝯphēdens sapiens Ecc. iij. c. ait. Fili suscipe senectam patris tui. ⁊ non contristes euꝫ in vita illi⁹. Si defecerit sensu veniam da illi. Suscipe inquit senectam laboriosam ⁊ onerosaꝫ recordans īfantie tue quando flebas: turbabas domū. inquietabas dormientes fatigabas matreꝫ: fedabas pānos ⁊ alia faciebas quib⁹ infantilis etas solet esse molesta. Sicut enī tollerauit pr̄ aut mater immo suscepit ⁊ adiuuit infantiā tuā sic ⁊ tu suscipe ⁊ non abhorreas senectā illorū. Sequitur: Sapiens in auctoritate preallegata. d. Patris tui. non alieni non canis non inimici: sꝫ patris tui cari genitoris amatoris ⁊ benefactoris. O q̄ dulce vocabuluꝫ pater aut mater. O q̄ gratum v̄bū fili⁹ aut filia. Hic Hiero. ad matrem ⁊ filiā in gallijs ꝯmorantes ait. Mater ⁊ filia nomina pietatis offōrum vocabula vincula nature sunt. hec ille. Caueant autē filij ne qd̄ absit deficientes sensu parentes derideāt ⁊ maledicant: sicut ⁊ Cham qui maledict⁹ fuit eo q̄ Noe patre suo dormiente euꝫ discooptū irrisit. vt hēt. Ge. ix. c. ¶ Scd̄o filij debent cū parentib⁹ conuersari cuꝫ humilitate illos reuerendo atqꝫ timēdo. Maxime aūt filij debent timere ne sua culpa aut defectu a patre vl' a matre maledicantur. Est eniꝫ hoc modo paterna aut mr̄na maledictio sagitta vulnerans ⁊ penetrans intima cordis filiorū malorū. Unde Augu. xxij. li. de ciuita. dei narrat q̄ apud Cesareā Cappadocie q̄daꝫ nobilis matrona fuit viri destituta solatio. x. filios habens: septeꝫ mares ⁊ tres feminas. Quadam auteꝫ vice mater ab eis offendit. ⁊ maledictionem filijs imprecatur. Subito imprecationeꝫ matris diuina vindicta subseq̄t ⁊ omnes pena horribili: ⁊ simili feriuntur. Nā omnes tremore sūt horribiliter percussi. Qua ꝓpter nimiū dolentes ⁊ ciuiū suoruꝫ oculos non ferentes: per totuꝫ orbem vagari ceperūt. Et quocūqꝫ ibāt oiuꝫ in se ꝓuocabant aspectū. Ex his aūt duo frater ⁊ soror Paulus ⁊ Palladia Hyponiā venerūt. ⁊ Augustio qd̄ sibi aduenerat narrauerunt. Cūqꝫ iam. xv. diebus ante pasca eccl'iam beati Stephāi frequētantes sanitatē ab ip̄o martyre multis precibus postulassent in ipso die pasce: cū frequens populus presens esset oratiōe facta ante altare sancti. Stephani ambo frater ⁊ soror surrexerunt pariter sani. O filij superbi. o filij parētib⁹ vestris insultantes. o filij irreuerentes. inobedientes ⁊ contumaces timete paternā ⁊ mr̄nam maledictōeꝫ. Timete insup ⁊ diuinū iudiciū. Nā sicut longa vita sperandā est ab illis qui parentes honorāt. vt habetur Exo. xx. c. Ita ⁊ breuis vita ⁊ infelicitate plena a malis filijs est pertimescenda. ¶ Tertio debent filij cū parentibus conuersari cū pietate illis. s. in infirmitatibus necessitatib⁹ ⁊ antiquitate pie subueniendo cum facultas adest. Unde Hieronim⁹ vbi. s̄. ait. Exolue fili qd̄ debes ⁊ officia d̄bita q̄licūqꝫ exhibe famulatu. parentibus vero nemo reddere p̄t quantū tenet. Et Ambro. sup Luc. ait.

Si paueris inquit matrem non reddidisti ei cruciat⁹: quos pro te passa est: ñ labores quib⁹ te gestauit: non alimenta q̃ tibi ministrauit. Audi etiaʒ Hieroni. o ingrate fili vbi. s̃. d. Quid ipsa memorez nutrimenta: ⁊ tenere infantie dulces iniurias: quas nutritoris affect⁹ de suis parabolis sumit: Quid cibos in matre confectos: q femineis manantes ex mẽbris lacteũ soluũt i succũ: ⁊ fauces inualidas liq̃do sapore perfundũt: Cogente natura sumũt infantes de matre qđ bibant: ⁊ dente non nato hoc sibi currentib⁹ labris eliciunt: ꝙ nõ sit necesse mordere. Seruiũt materna posteris pectora: seruiũt ipsis in cunabulis man⁹ ⁊ terga. membris deuoluta lactentiũ gratos artus accipiunt. Optat mater paruuluʒ crescere. optat cito videre maiorem: eũqꝫ numeris iuuenũ miscere festinat nũq̃ꝫ sibi forsitan seruiturũ. His tot tantisqꝫ precedentib⁹ factis: parentib⁹ ⁊ matri tota debet alacritate seruiri. Hec ille. prout fecit illa filia licet pagana: quam laudat Valeri⁹ rubrica de pietate erga parẽtes. Hec matrem adiudicatam vt fame moreref i carcere per dies plurimos fingens se visitationis causa ad eam accedere velle. impetrato a carceris custode aditu: tamen bene excussa ne sibi alimẽta portaret: proprio lacte sustẽtauit. Qđ dũ iudici innotuisset matri donauit vitã admirans filie pietatem. Curent igitur seruare filij que dicta sũt. patres vero ⁊ matres caueant ne ipsis pro q̃buslibet minimis defectib⁹ maledicant. Hoc iõ dico q̃a solent plures mulieres non posse loq̃ absqꝫ maledictionibus ⁊ blasphemijs. O feroces matres cur filios vr̃os q̃s portauistis in vtero tot maledictõib⁹ iugulatis: Vt tamen propiti⁹ sit deus oibus tam parentibus q̃ꝫ filijs consulo: vt hac die q̃ꝫ primũ intraueritis domũ anteq̃ꝫ comedere incipiatis omnes filij ⁊ filie coraꝫ patrib⁹ ⁊ matribus genuflexi veniam petant ⁊ postulent benedici. At ⁊ ipsi parentes eos amplexantes: dulciter osculenf ⁊ benedicant: sicqꝫ acgref i hoc seculo dei gr̃a: ⁊ i futuro eterna gloria: in q̃ viuit ⁊ regnat Marie v̾ginis filius amorosus redẽptor nr̃ ih̃s: q vt nobis daret exẽplũ honorandi parẽtes: vt dicit Lucas: erat sb̃ditus illis Joseph ⁊ Marie: vt dictũ est supra. Amen.

¶ Dñica de passione infra diẽ. de maledictõib⁹ diuersaꝝ creaturaꝝ irrõabiliũ ⁊ intellectualium: ⁊ ipsius dei omnium creatoris. Sermo. lv.

D

Emonium habes Judeoruʒ blasphemãtiũ xp̃ʒ v̾ba sũt ista origi̅aliter Jo. viij. c. ⁊ i euãgelio hodierno Contremiscũt viscera mea: ⁊ cor meuʒ fit gelidũ totũ cũ cõsidero detestabilem horribilemqꝫ xp̃ianorũ abusũ: q presũpserũt iam publice relaxare linguas suas ad maledictiones ⁊ ad blasphemias dei ⁊ sanctoꝝ celi. Est aũt h̾ malũ adeo cõmune: adeo generale: adeoqꝫ ãtiquũ atqꝫ inueteratũ: vt propterea videaf plerisqꝫ aut paruũ: aut satis leue peccatũ: vel certe nullũ. Quo fit vt iam in vicis in plateis. in domo. in foro. in ciuitate. in agro resonet contumelia dei sũmi. ⁊ bñdicte matris ei⁹: ⁊ aliorũ sanctorũ. Et licet nõnulli cõfiteanf ⁊ accusent se maledicẽdo ⁊ blasphemando peccasse. nihilomin⁹ nolũt credere peccati hui⁹ grauitatẽ. Ea ꝑpter in p̃nti s̾mone de peccato maledictõis: sub q̊ ⁊ blasphemiã intercludem⁹. aliq̃ necessaria studebim⁹ d̾clarare: vt sic q ad pniaʒ verã voluerit redire: itelligãt q̃ꝫtũ ipsis cauẽdũ sit a maledictꝭ: Nã ⁊ iudei pessimi dño ih̃u xp̃o maledicẽtes. merito videñ abhorrẽdi. mlt̃o forti⁹ ⁊ ipi xp̃iani: q fidẽ ei⁹ ꝓfitentur. Distinguem⁹ ergo triplicẽ maledictõeʒ.

Prima est facture irrationalis.

Scđa creature itellectualis.

Tertia nãe diuinalis.

¶ Qđ ñ debẽt xp̃iani maledicere creaturis irrationabilib⁹ eo ꝙ ordinãtur ad hominẽ ꝑ subuentionẽ: significationeʒ:

ꝛper modũ continentis. Capl'm .i.

p Rima maledictio est facture ir
rationalis.cum scilicet qs ma/
ledicit terre.lapidib⁹ arboꝛibus
aīalib⁹.pluuie.ventis.soli ꝛ lune.ac simi/
bus.Et de hac maledictiōe scūs Tho.
ſa ſe.q.lxxvi.inqt .Maledicere rebus
irrationabilib⁹ inq̃tū sūt creature dei ē
pctm̃ plasphemie.maledicere aūt eis ſꝫ
se ꝯsideratꝫ ē ociosū ꝛ vanū.ꝛ p ꝯsequēs
illicitū.Sꝫ posset aliqs arguerẽ ondēdo
nō eē illicitū maledicere creaturis irra/
tionalib⁹. Pꝛio q: vt hr̃.ij.Reg.j.Au/
dita Dauid moꝛte Saulis ꝛ Iōathe ma
ledixit montibus gelboe.Scdo q: xp̄s
vt hr̃ Math.xxi.ꝛ Marci.xi.maledi/
xit ficulnee:in qua non inuenit nisi folia
Tertio quia Iob:vt dicit̃ eiusdeꝫ.iij. ma
ledixit diei suo.ꝛ dicebat. Pereat dies i
qua natus sum.ꝛ nox in qua dictum est
conceptus est homo:dies illa vertatur i
tenebꝛas.Respondet Tho.vbi.s̃.ꝙ be
nedictio ꝛ maledictio pꝛopꝛie pōt perti
nere ad illā rem cui pōt bonū aut malū
cōtingere.s.rōnali creature.Ipsis ergo
irrōnabilib⁹ dr̃ ꝯtingere bonū aut ma/
lum in oꝛdine ad creaturā rōnalē ꝑpter
quā sunt.Oꝛdinant̃ autem creature ir/
rationales ad hoiem tripl'r.¶ Pꝛimo
ꝑ modū subuentionis:inq̃tū ex eis sub
uēitur hūane necessitati.Et h mō a deo
Gen̄.iij.post pctm̃ pꝛimoꝝ parentū ma
ledicta est terra.vt.s.per eius sterilitateꝫ
homo puniret̃.Et Deut.xxviij.de⁹ dixit.
Si audire nolueris voceꝫ dn̄i dei tui.vt
facias ꝛ custodias oia mandata ei⁹ ꝛ ce/
rimonias quas ego pꝛecipio tibi hodie
venient super te oēs maledictiōes iste ꝛ
appꝛehēdent te.Maledict⁹ eris in ciui
tate.maledictus in agro.maledictū hoꝛ
reuꝫ tuum.ꝛ maledicte reliquie tue.ma
ledictus fruct⁹ ventris tui.ꝛ fructus terre
tue.armenta boū tuoꝝ.ꝛ greges ouiuꝫ
tuaꝝ.¶ Secūdo oꝛdinat̃ creature irra
tiōales ad hoieꝫ ꝑ modū significatiōis
Et sic xp̄s maledixit ficulnee.i significa
tionē synagoge ꝛ iudaice gentis:q̃ non
hēbat nisi folia.v̄ba.s.legis sine fructu.
Et propterea merito debebat arescere.ꝛ
auferri ab ea regnū dei qꝺ significatū fu
it in ficulnea a xp̄o maledicta.¶ Tertio
oꝛdinant̃ creature irrōales ad ip̄m ho/
minē ꝑꝑ modū ꝯtinēt̃:aut tp̄is:aut lo/
ci.Et sic Iob maledixit diei in qua nat⁹
erat.ꝑpter culpā oꝛiginalē:quaꝫ nascen/
do ꝯtraxerat.Ita ꝙ maledictio illa non
arguit in eo aliquam impatientiam:sed
tm̃ arguit ꝛ explicat ꝙ die qua nat⁹ est ꝛ
ꝯceptus ꝯtraxit oꝛiginalem culpaꝫ:que
radix ē omniū passionū quas patimur
in hac vita.Dauid isuper maledixit mō
tibus gelboe:ad explicādā cedē q̃ in eis
facta fuerat.ꝑpterea dicebat cum fletu ꝛ
lachꝛymis.Mōtes gelboe nec ros nec
pluuia veniat suꝑ vos i qbus ceciderūt
incliti israhel Saul ꝛ Ionathas amabi
les ꝛ decoꝛi.aquilis velocioꝛes leonib⁹
foꝛtioꝛes.Filie isrl' super Saul flete. Et
ego doleo super te frater mi Ionatha.
Quare non est trahendū in ꝯsequentiā
vt vnusqsqꝫ pꝛo suo libitu facturis irra
tionabilibus maledicat.

¶ Qꝺ hō nō dꝫ maledicere creaturis
itellectualib⁹.s.creature ifernali:creatu/
re terrestri:ꝛ celesti. Capl'm .ij.

s Ecūda maledictio est creature
intellectualis.q̃ adhuc triplex ē
Pꝛima ē creatura itellectualis
infernalis q̃ ē diabol⁹:cui inq̃tū creatu
ra dei ē nō lꝫ maledicere.Vn̄ i ep'la Iu/
de.Cū altercaret̃.Michael cū diabolo
ꝺ coꝛpe Moysi:nō fuit ausus i eū iudi
ciū iferre blasphemie. Altercatio āt illa
vt dicit glo.erat q: diabol⁹ volebat inue
nire coꝛp⁹ Moysi:qꝺ p⁹ moꝛtē vt habet̃
Deut.xxxiij.deo volēte vbi sit ignoꝛat̃:ꝛ
diabol⁹ volebat vt sciret̃.vt sic traheret
ppl'ꝫ ad idolatriā.Sꝫ āgel⁹ ꝓhibebat.ꝛ
tm̃ cū diabolo cōtēdēs nolebat blasphe
mare eū.Idcirco Hiero.xxiiij .q.iij.c.
si igit̃ ait.Si igit̃ Michael n̄ fuit ausus
diabolo ꝛ certe maledictōis dignissimo
iudiciū iferre blasphemie:quāto magis
nos ab omni maledicto puri eē debem⁹
Merebatur diabol⁹ maledictū:sꝫ ꝑ os
archangeli blasphemia exire nō debuit

¶ Secunda creatura intellectualis dici
potest terrestris.s.homo:cui potest quis
tripliciter maledicere. Primo ex con/
formatiõe dei ꝛ amore iustitie. Et de hac
dicit.xxiiij.q.iij.cũ sancti viri. Cũ sancti
viri maledictionis sentẽtiã proferũt:nõ
in hãc ex voto vltiõis:sꝫ ex iustitie amo/
re prorumpunt. Sic Geñ.ix.dixit Noe
Maledict⁹ Chanaan seruus sit fratrũ
suoꝝ sic Act.viij. Petr⁹ maledixit.Sy
moni.d. Pecunia tua tecũ sit in perdi/
tione. ¶ Secũdo potest qs homini ma
ledicere ex q̃dam leuitate seu sbreptiõe
sicut solẽt mlti facere.lꝫ ociose ꝛ bestia.
liter:qui nesciũt loq cũ socio sine maledi
ctione.d. Sis suspensus per gulas:na/
scat tibi v̓mis canis.ꝛ similia. ¶ Tertio
potest qs homini maledicere ex liuore:
odio ꝛ animo malo.ꝛ hoc cũ sit contra
caritatem peccatũ ẽ mortale. ¶ Tertia
creatura ĩtellectũalis dicit celestialis:cui
nullo pacto maledicer lꝫ. Sꝫ heu qd re
feram. Naꝫ tanta est corruptela xp̄iano
ruꝫ:vt pro nihilo ducant blasphemare
sanctos ꝛ gloriosam v̓ginẽ. Mariã. Et
sicut hi q boni sunt deuotionem habent
ad virginẽ.ꝛ vltra illam suũ pr̃onũ ꝛ ad
uocatũ fecerũt sanctũ Antoniũ.aliq sã/
ctũ Franciscũ.aliq sanctũ Nicolaũ.ali/
qui scãm Katerinã ꝛ,hmõi. Ita pessimi
ꝛ maligni blasphematores blasphemãt
virginem beatam:ꝛ ꝑro sua mala deuo
tione aliq sanctũ Antoniũ.aliq sanctuꝫ
Franciscũ. Claraꝫ ꝛ hi⁹. O ingratissimi
pctõres.o furentes animi.o venenosa ꝛ
amarissima lingua.o deniqꝫ ꝑditissimi
homines. Ecquid male fecer vobis sci?
In quo nocuerũt vobis? An nõ assidue
pro vestra salute intercedũt ad dominũ
Nõne ꝛ virgo illa pijssima mater grẽ:
fons misericordie pro vobis indefessa ẽ
aduocata? Quid ergo blasphematis illã
ꝛ reliquos sanctos? Sed reuera si serua
retur illud quod dicit in.c.statuimus.ex
tra de maledic.s.ꝙ publice blasphemã/
tes deũ vel virginem sanctissimam:vel
aliquẽ scõꝝ publica pnia.ꝑ.vij.ebdoma
das punirent.in quarũ.s.qualibet sexta
feria in pane ꝛ aq̃ ieiunarent:facerẽtqꝫ
alia que continent ibi.ꝑfecto non ita de
leui prorumperent in blasphemias. Et
licet pnie sint arbitrarie vt tactum est in
precedentibus.tamen laudo vt hi q au/
diunt confessiones ipsos blasphemos ñ
ita de leui absoluãt:quia facilitas venie
tribuit incentiuũ delinquendi propterea
arguant illos aspere:increpẽt dure ꝛ pe/
nitentiam iniũgãt salutiferã ꝛ fructuosã.
Quisnam nõ videt quanta diligẽtia op⁹
sit ad blasphemos ꝛ maledicos emẽdã
dos. Difficile est vtiqꝫ malã ꝯsuetudineꝫ
derelinq̃re. O vere mala consuetudo q̃
homines xp̄iani iniuriant deo ꝛ scis ei⁹
In hac soli xp̄iani demersi sũt:qm̃ non
est aliq̃ natio neqꝫ iudeoꝝ neqꝫ gentiliũ
ꝛ paganoꝝ:i q̃ tot sint blasphemie ꝛ ma
ledictiones sicut in populo xp̄iano.
¶ Qd peccatũ maledictiõis ꝛ blasphe
mie dei ẽ graue:tũ rõne abhominatio/
nis tũ rõne superationis:tũ etiam rõne
contrariationis.

Capl'm.iij.

Tertia maledictio est nature diui
nalis cũ.s.quis de deo male loq
tur conuitia ꝛ contumelias ma
iestati sue inferendo.ꝛ de h̄ dicit Ric.de
sãcto Victo. Sceleratissimũ gen⁹ pcti ẽ
quando qs in dei vituperiũ delectat. Et
gl.super illo verbo Ysa.xviij.c.ad ppl'm
terribilẽ ꝛc. Omne peccatũ blaphemie
comparatũ leuius est. Et iteꝝ ibi. Nihil
est horribilius blasphemia:que põit os
suũ i celũ. Quantũ v̓o graue sit peccatũ
maledictionis ꝛ blasphemie colligi põt
ex triplici rõne. Prima dicit abhoĩatio
nis. Secũda suꝑationis. Tertia ꝯ̄triatio
nis. ¶ Prima dicit ratio abhominatio
nis. In veteri siquidem testamento ab/
hominabãt pr̃es antiq vsqꝫ adeo pctm̃
blasphemie ꝙ ex mandato dei de blas/
phemia cõuictũ lapidabãt. Vñ Leuit.
xxiiij.dixit dñs. Educ blasphemũ extra
castra:ꝛ ponant omnes q audierũt ma
nus suas super caput ei⁹.ꝛ lapidet eum
oĩs populus. Insuper priores illi patres
audire detestabant eos q blasphemabãt

Ideo act.ix. Arbitrantes: lʒ falso Ste/
phanū blaſphemare cū dixit. Video ce/
los aptos.⁊.ĩ. Cõtinuerūt aureſ ſuas ne
ſ.ſm glo. audirēt blaſphemātē.⁊ non ſo/
lū audire: ſed etiā noīare nō audebāt vo
cabulū maledictiōis. Vn̄ cū accuſarent
Naboth.vt habet.iij.Reg.xxij.bn̄dixit
deo ⁊ regi.i.maledixit. Et Job.vt habet
eiuſdē.p̄io offerebat holocauſta.ꝑ filijs
ſuis. Dicebat.n. Ne forte peccauerit filij
mei.⁊ benedixerint deo.i. maledixerint
Similiter ⁊ tēporibꝰ his abhoīabilis eſt
blaſphemia apud infideles.nam qcūqʒ
blaſphemaret deū in ẗris turcoꝝ aut ſar
racenorum grauiter puniret. Ob qd̄ aut
nunq̄ʒ aut ſatis raro ſentiunt ibi verba
blaſſemie ⁊ maledictionis. O xp̄iani p̄n
cipes.o ptātes ſeculares. o cuiuſlibet rei
publice pātres.curate ⁊ vos legibus ho
neſtis pūire blaſphemos: ne deteriores
infidelibus hēamini. ¶ Secunda ratio
oñdens grauitatē maledictionis ⁊ blaſ/
phemie dei dr̄ ſuperatiōis. Superat.n.
tria pctā grauiſſima ⁊ excercēda. P̄imū
eſt pctm̄ paganoꝝ ſeu īfideliū: qꝛ vt ait.
Tho.ſa.ſe.q.xiij.ar.iij.ſntialiter. Infi/
delis ea de deo dicit ⁊ loqt̃ q̄ lʒ falſa ſint
tm̄ credit eſſe v̄a. Xp̄ianꝰ v̄o blaſſemās
loquit̃ ꝯ v̄itatē quā credit. Secūdū eſt
pctm̄ homicidaꝝ. Ut eni dic̄ Tho.ibidē
q̄ʒtū ad nocumētum maiꝰ pctm̄ eſt ho
micidiū q̄ʒ blaſphemia. eo q̄ magis no
cet hōicida hoi īterfecto: q̄ʒ blaſphemꝰ
deo blaſphemato. Sed q̄ʒtū ad obiectū
maius pctm̄ eſt blaſphemia q̄ʒ homici
diū qꝛ homicida lʒ interficiendo homi/
minē offendat deū.tm̄ p̄ncipalit̃ intendit
offendere hominē. Sed blaſpemꝰ ⁊ ma
ledicus intendit p̄icipaliter ⁊ directe of
fendere ipſū deuʒ. ¶ Tertium eſt pctm̄
iudeoꝝ crucifigentiū xp̄m. Unde Aug.
ait. Magis peccāt blaſphemantes deū
triūphātē i celis: q̄ʒ q crucifixerūt eū am
bulātē i terris. Rō hꝰ ē ſm Alex.i.ij.ſū
me.q.cxlviij.mē.v. Tū qꝛ iudei n̄ cogno
uerūt ip̄m eē deū. Vn̄ ap̄lus ait. Si co/
gnouiſſent: nūq̄ʒ deū glorie crucifixiſſēt
Sʒ q deū blaſphemant cognoſcūt illuʒ
eē deū. Tū etiā quia iudei nō ꝓmiſerūt
ei fidē in baptiſmo: ſicut xp̄iani. Tū q̄a
fit maior iīuria ratione maioris ſtatus.
¶ Tertia rō oñdens grauitatem peccati
maledictionis ⁊ blaſſemie dr̄ contraria
ionis. Contrariat nanqʒ blaſphemia ⁊
maledictio dei. P̄io nature. Scd̄o ſcri
pture. Tertio creature. ¶ P̄io ꝯriatur
nāe q̄ dictat bn̄factorē ſuū eē cognoſcen
dū. Nā ⁊ ſuo mō hoc faciūt aues celi ⁊
piſces maris ⁊ beſtie terre: quāto magiſ
ad id obligat homo rationalis: ⁊ tm̄ iter
oīa bn̄ficia: que magna ⁊ multa ſunt a
bono deo hoi collata: bn̄ficiū lingue eſt
vnū ſingulare preſtantiſſimū ⁊ egregiū
O blaſphemator ingrate. o feralis mēs
o īpudica lingua: Cur non ſolū deo tuo
gr̃as nō agis: ſʒ qd̄ peiꝰ ē illuʒ crudelr̄
maledicis? Cur nō ſolum bn̄factori tuo
laudes nō impēdis: ſʒ illū potiꝰ turpiter
vilipendis? Cur tantū bn̄factorē nō ſolū
nō recognoſcis. ſʒ potius ita inhoneſte
blaſphemas? Dedit tibi ipſe linguam: vt
tu cū illa laudares eū: ⁊ benediceres no
mē ſanctū eius. ¶ Scd̄o blaſphemia ꝯ
riat ſcripture ipſa vtiqʒ admonet ⁊ ortat
nos vt bn̄dicamꝰ deū. vn̄ Thobie.iiij.c.
ſcribit. Omni tp̄e benedic deū. Et Ecc.
xxxix. Bn̄dicite dn̄ʒ in oībus opibꝰ ſuis
Et Dauid pſal.xv. Benedicā dn̄m q tri
buit mihi itellectū. Et pſal.xxxiij. Bn̄di
cā.d.i.o.t.ſ.l.e.i.o.m. Et.pſ.cxliiij. Per
ſingulos.d.bn̄.t.⁊.l.n.t.i.e.⁊.i.ſ.ſ.⁊ Ro
xij. Bn̄dicite ⁊ nolite maledicere. ¶ Ter
tio blaſphemia ꝯriat creature. Oīs eniʒ
creatura laudat ⁊ bn̄dicit deū. vn̄ Aug.
in ſermone vnius martyris inquit. Oīa
quecūqʒ fecit deus laudāt deū. Audiſtis
in benedictionibꝰ: ⁊ audiſtis in oī ſolen
nitate qn̄ legunt: qm̄ oīa laudant deum
celeſtia.terreſtia.āgeli.hoīes.luminaria
celi.arbores terre. flumīa. maria.qcq̄d
deꝰ creauit ſiue i celo: ſiue i terra: ſiue i
mari.laudat deū. Hec ille. Et ſcā mater
eccleſia in matutinis cantat hymnum
triū puerorū.i camino ignis oēs creatu
ras inuitātiū ad laudes ⁊ bn̄dictionem
dei Quid rn̄detis igitur o blaſphemi ad

voces oium creaturaꝝ: Angeli celi lau/
dant ⁊ dicũt clamantes: Benedictꝰ deꝰ
Sol. Luna Stelle. ⁊ oia celestia corpa
dicũt: bñdictꝰ deꝰ. Terra aq̃. aer. ignis
⁊ cũcta q̃ in eis sunt dicũt: bñdictꝰ deus
Boni ⁊ recti viri dicũt: bñdictꝰ deus. Et
vos ꝯ morẽ oiuz aliarũ reꝝ malediciti:
nisi forte dixeritꝭ ꝙ exẽplũ sumitꝭ ab his
qui sunt dãnati in inferno: de quibꝰ dicit
Apoc. xvi. Blasphemauerũt deũ celi ꝓ
doloribꝰ ⁊ vulneribꝰ suis. O ergo iferna
les hoies. o blasphemi diabolici qui nõ
nisi cũ dãnatis blasphemãdo ⁊ maledi/
cendo ꝯformatis ⁊ ꝯcordatis. Jccirco
apparet ꝗ̃ graue sit pctm̃ vestꝝ. ꝓpterea
clamauit Jsa. i. c. Ve gẽti peccatrici: po/
pulo graui iniquitate: semini neqꝫ. filijs
sceleratis. blasphemauerunt deum Jsrl'
abalienati sũt retrorsũ. Et merito ꝓpha
cõminat blasphemãtibꝰ ⁊ maledicẽtibꝰ
qa ꝓpter blasphemias ⁊ maledictiões
indignatus deus etiam in ꝑsenti seculo
blasphematores flagellat ⁊ exterminat
Est de hoc exẽplũ. iiij. Reg. xix. d Sena
cherib ob cuius blasphemiã angelꝰ vna
nocte exercitũ illius aggrediens. clxxxv.
milia hoium interemit. ipso tãdẽ Sena
cherib a ꝓprijs filijs interẽpto. Refert i
sup Greg. in. iiij. dial. l. c. xviij. ꝙ Rome
puer. v. annoꝝ blasphemus in brachijs
patris exñs: iusto iudicio dei a diabolo
suffocatꝰ ẽ: Propter hoc peccatũ ẽt deꝰ
mittit pestilentias. famem. ⁊ guerras. vt
dr. xxxij. q. vij. c. Flagitia. i. glo. ⁊ i Autẽ.
vt nõ luxurient contra naturã. Et vt ego
vidi diebꝰ meis Jtalia sepiꝰ flagellata ẽ
multis tribulationibꝰ ⁊ pestilentijs: puto
ꝓpter fetorẽ sodomie: ⁊ impietatẽ blas/
phemie. Naz lz multa sint alia peccata
que cõmittunt: hec tñ duo cõtaminare
vident q̃si oẽm carnem: Et vt de blaspe
mia dicã. nõ sũt ab ea mundi ⁊ puri dñi
nõ ciues. nõ rustici. nõ agricole. nõ arti
fices. nõ viri. non mulieres: ⁊ ꝙ auditu
horribile est: nõ sacerdotes. nõ religiosi
Ex oi nãqꝫ statu grãdis multitudo extat
que loquit verba blasphemie. O Jtalia
tanto vitio deꝑuata. o populi tãto scelere

deturpati: timeo ne deseuiat ꝯtra nos fu
ror dei. corrigat igit vnusqsqꝫ seipsum ⁊
refrenet liguã suaz: oẽsqꝫ paritꝭ laudemꝰ
⁊ bñdicamꝰ deum: qui benedictus est ⁊
laudabilis per infinita secula seculorum
Amen.

¶ Feria scđa qnte ebdomade. de pctõ
iuidie q̃ laborabãt pharisei ꝯ xp̃z Jhm
Sermo. lvi.

Jserunt pri
cipes ⁊ pharisei mistos
vt apprehẽderẽt Jesuz
Scribunt h ṽba Joh.
vij. c. ⁊ i euãgelio hodi
erno. Cõmouebant pharisei ⁊ scribe ꝯ
pijssimũ Jhesuz ex liuore ⁊ inuidia: quia
nõ poterant sufferre vt alicui maior ho
nor exhiberet ꝗ̃ ipsis. ⁊ ꝓptea nõ ẽ mi/
randũ si ita seueri fuerunt cõtra inocẽ/
tissimũ filiũ ṽginis. iõ Gilbertꝰ. por. ait
Jta obliquat iuidia ut rectũ natura non
videat. Et seneca ad Lucillũ. Perit oẽ
iudiciũ cũ res in affectu trãsit. Hoc aũt
vitium satis infestat miseros mortales:
adeo vt vix possit aliqs imo nullus eua/
dere laqueos inuidoꝝ. Jccirco in pñti
sermone de inuidia erimus dicturi. de
qua tria mysteria proponimus principa
liter declaranda.
Primũ dicit diffinitio.
Secũdum offensio.
Tertium conditio.

Qualiter diffinitur a doctoribus quid
sit inuidia: ⁊ ꝙ dolor ex bono alterıꝰ po
test ꝓuenire ex timore: ex defectu: ⁊ ex
malignitate. Capitulũ. j.

Rimũ mysteriũ declarãdũ de i
uidia dr diffinitio. in quo viden
dũ est qd sit inuidia. Et ioãnes
Dama. li. ij. suarũ sniarũ ait. Jnuidia est
tristitia de aliẽis bõis. ꝓ cuiꝰ declaratio
ne notãdũ ꝭz Alex. ii. volumie sũme. q.
clv. ⁊ Tho. ꝭa. ꝭe. q. xxxvi. ar. i. ꝙ dolor d
alteriꝰ bono põt tripliciter ꝓuẽire. Pri
mo ex timore proprio cum qs dolet de
bono alicuiꝰ qa ṽisimiliter timet sibi vl
alijs nocumentũ inferri. Et hunc dolorẽ

Ar.in.ij.rheto.dicit nō esse iuidiaz:sed effectū tioris.de q̊ Greg⁹ li.xxij.moral'. ita ait. Euenire plerunque solet: vt non amissa caritate ⁊ inimici nos⁹ruina letifi cet.⁊ rursus ei⁹ bonū sine inuidie culpa ꝯtristet:cū ruēte eo quosdā bn̄ erigi cre/ dim⁹:⁊ ꝓficiēte illo q̊sdā iniuste oppmi formidam⁹. Rōnabiliter nāqꝫ vn⁹qſqꝫ magis diligere dꝫ seipsū ꝙ̄ alios: ⁊ cōe bonū ⁊ mltoꝝ.ꝙ̄ pticulare vl' vni⁹.Sic letabant de malo pharaōis filij Jsrl' q Exo.xv.dicebāt.Cātem⁹ dn̄o gl'iose.n. honorificat⁹ ē.equū ⁊ ascēsorē ꝓiecit in mare.⁊ dū erāt i captiuitate in manu ei⁹ dolebāt de ꝓsꝑitate illi⁹. Jdipsū fecerūt de ꝓsꝑitate ⁊ aduersitate holofernis alio rūqꝫ g pplꝫ dei vexat ꝑsūpserūt.Secū do pōt ꝓuenire dolor de alteri⁹ bono ex defectu.cū.s.qs dolet nō q ꝓxim⁹ bonū illud hēat:sed qꝛ illud sibi deficit.⁊ siqs dolet ex defectu boni qđ non est vere bo nū.male agit sic dolēdo:vt siqs doleat: quia non fornicatur.sicut multi faciunt ⁊ silia.Si ṽo doleat qa nō hꝫ bonū qđ ē vere bonū ⁊ honestū.recte agit.Et cū dolor tal' circa honesta versat ꝫ Ar.iij. rheto.vocat zel⁹:đ h̄ dicebat Paul⁹.ij. Cor.xiiij.c.Emulami spūalia.⁊ Hier⁹ ad Letā de istitutiōe filie.habeat socias cū qb⁹ addiscat.qb⁹ inuideat.quaꝝ lau dib⁹ mordeat. ¶ Tertio pōt ꝓuenire dolor đ alteri⁹bono ex malignitate ⁊ ini qtate qn̄ displicet mulꝫ absqꝫ ipsoꝝ cō modo vel icōmodo q alij habeāt bonū Et h̄ vt plurimū euēire solet ex iani glia Un̄ Greg⁹.xi.moral'.ait. Pria nāqꝫ so boles supbie ianis glia ē que dū oppssaz mētē corrūpit:iuidiā mox gignit:qa dū vani nois potētiā appetit:ne quis hanc ali⁹adipisci valeat:tabescit.Et ex h̄ ē q inuidia solet eē iter pares :qꝛ vnusqsqꝫ appetit alios i glia ꝫ suū statū aut gdꝫ supare.Un̄ nūqꝫ rustic⁹ aut agricola in uidebit doctori de scia:nec mulier inui debit militi de strenuitate vel fortitudie nec mercator aut ciuis religioso de fa/ ma sanctitatꝭ:⁊ sic de alijs.Sꝫ vnusqsqꝫ inuidet alieri de his bonis:q̄ vel ipse hꝫ vel habere intendit.Et tn̄ si hoc fiat aīo deliberato cum sit ꝯtra caritatē.peccatū est mortale.Caritas inquit apl's.i.Cor. xiij.c.nō emulatur.

¶ Qđ maligna bestia iuidie semꝑ offē dit virtuosos ⁊ scōs viros. vt ex multis patet exemplis. Capl'm.ij.

Ecūdū mysterium declarādꝫ s de inuidia dicit offēsio.Hec.n. bestia maligna offendit semꝑ virtuosos ⁊ scōs viros:Unde Ualerius li.iiij.de amore ⁊ dilectiōe ait. Nulla tā modesta felicitas est. que malignitatis dētes vitare possit.Et Seneca de ꝯsola tiōe ad Paulinū. Jnimica ē sꝑ alienis ꝓfectib⁹ inuidia.Et Ouidi⁹.i.de reme dio amoris. Sūma petit liuor perflant altissima venti. Summa petunt dextra flumina missa iouis. Et orati⁹. Sepius ventis agitat ingens Pinus:⁊ celse gra uiore casu Decidūt turres:feriūtqꝫ sum mos Fulgura mōtes. Et Hiero.in epi taphio sancte Paule.Semper virtutes ꝑseqt iuidia:Feriūtqꝫ summos fulgura mōtes.Et eni oēs sci emulos habuerūt. Jn paradiso quoqꝫ serpens fuit: cuius iuidia mors itrauit in orbē terraꝝ. Jpe q̊qꝫ dn̄s nr̄ Jesus xp̄s çelo ē crucifixus hec ille.Hec est.n.illa iuidia de qua dr Sapie.ij.qđ in auctoritate Hiero. ē iaꝫ dictuꝫ.Qđ.s.per illam mors intrauit in mundū.Hec est illa fera pessima ꝓpter quā fr̄es Joseph eū interficere tēptaue runt.⁊ tandē vēdiderūt hismaelitꝭ. dicē tes patri.q fera pessima deuorasset euꝫ. Hec ē ꝓpter quā Saul odio graui con motus fuit ꝯtra Dauid:temptās sepius illū ꝑimere. q ⁊ fecisset: nisi Jonathas ꝓmōuisset eū.vt hēt.i.Reg.xviij.Jnui/ debat aūt ei Saul:quia post interfectuꝫ Goliath.⁊ debellatos philisteos ad eū puelle cantabant. Saul percussit mil/ le.⁊ Dauid decem milia. Quid dicam de antiquis Romanis. Qui toto orbe clarissimi:et sue reipub. çelatores fuere precipui: Nonne inuidie morsib⁹ lania ti extitere: Patet hoc in furio Camillo de quo scribit Orosius ⁊ Titus Liui⁹

ꝙ cũm romanus exercitus ꝑ decez con-
tinuos ãnos magnas clades accepisset
creatus: dictator cum capanetibus ⁊ fali
scis maxima cum prospitate conflixit. ⁊
victis duobus populis: predã inter mili
tes partitus est. Deinde Veientiũ ciuita-
tem obsedit: quã tandẽ cepit. Ista victo-
ria fuit cũ tanta gloria romanorũ ꝙ di-
ctator sublatis ad celuz manib⁹ ꝓcatus
est ꝙ si cui deoruz romana felicitas ni-
mia videret eius inuidia sub aliquo suo
incommodo satiaret: atq̃ inter preces
subito lapsu decidit. Qḋ omen ẜm Va-
lerium ad sui damnationez: qua postea
pressus est ptinuisse tradit. Nam postq̃
ad vrbem triũphãs rediit: tribuni mul-
tiq̃ ciues Camilli virtuti Emuli: diffa-
mabant gloriam eius ptẽdentes hostilẽ
predam non equo iure fuisse diuisam. ⁊
ista pendente inuidia faliscorũ ciuitatez
romano subegit impio. Post qḋ a .L.
Apulegio tribuno olebis accitus ꝓpter
inequã Veientiũ prede distributionem:
intercurrente illis diebus adolescentis
sui filii morte. vt hinc publico ⁊ inde pri
uato cruciaretur incõmodo: in exilium
pellitur damnatus. xv. milibus eris. Ca
millus ṽo ab vrbe discedens humiliter
deos precatus est. vt si hoc iniuste pate-
retur. q̃ primũ se ciuib⁹ ⁊ ingrate patrie
necessariũ fieri vellent. Qḋ subsecutuz
est. Nam gallisenones obsessam vrbez
preter capitoliuz cepere. Quare missũ ẽ
ad Camillũ ꝓ auxilio: qui mox veniens
ingratam patriã ab hostib⁹ liberauit. vt
dicit Aug. li. v. de ci. dei. c. xviii. De Sci
pione insup affricão dicit. Valeri⁹ maxi-
mus. li. iii. de fiducia sui. c. vii. ꝙ cũ post
plimos triũphos vocaret ad rddẽdũ cõ
putũ de pecunie quãtitate: tãq̃ idignat⁹
tale ferẽ dedisse rñsũ. Cũ frater me⁹ totã
vobis subiugauit asiam. ⁊ ego totã afri-
cam. nec opes asiane fratrem meũ: nec
affricane me diuitem fecerũt: ẜ inuidia
fecit vtrũq̃ gloriosũ. Et vt scribit Liui⁹
tanta fuit inuidia ciuiũ contra Scipio-
nem ꝙ cum accusaret a tribunis plebis
nil aliud ad obiecta respondit: sed dixit
O quirites. hoc die vici carthaginẽ ma
gna sperantẽ. ⁊ accipe leges nostras iussi
Recordor enim hũc diem anniuersarium
illũ esse: q̃ añ aliquot ãnos vici. Hãniba
lẽ. Et vt scribit Valeri⁹ de fiducia sui li.
iii. c. vii. lauream suam capiti suo impo
suit ⁊ subiunxit. Equũ est diẽ hũc litib⁹
⁊ iniuriis semp immunẽ esse. Me ergo i
capitoliũ ad Iouẽ optimũ ⁊ Mineruã
ceterosq̃ deos qui capitolio ⁊ arci presi
dent cõferam salutandos: eo ꝙ in die
isto: ⁊ sepe ac feliciter ꝓ repu. dimicaui.
Vosq̃ omnes hortor venire mecũ: ora
req̃ deos: vt vobis mei similes duces
omni tpe largiant. His dictis ⁊ senatũ
totũ ⁊ vniuersũ equestrẽ ordinez ⁊ cun
ctam plebẽ comitẽ habuit adeo ꝙ pau-
cissimi cũ tribunis remãserunt: qui tan-
dẽ vt inquit Valerius. dolore anxii atq̃
inuidia tabescẽtes. ⁊ pudore obruti se tur-
bis immiscuere: ⁊ cum ceteris ꝓsecuti
sunt reũ. Scipio autem nõ modo capi-
toliũ ẜ per totã vrbẽ omnia deorũ tẽpla
cum populo romano circuiuit: non mi-
nore honore reus triumphans de inui-
dis. q̃ victor olim triumphauit de ho-
stibus. ⁊ cuz videret necesse esse aut suc
cũbere emulis: aut vlcisci. neutrum ex-
periri decreuit: sed potius volũtariũ sibi
elegit exiliũ. abiitq̃ Linternũ suaz vil-
lulã asperam solitariam ⁊ incultã. haud
ꝓcul a Cumis ciuitate campãie. O igit
inuidia rapacissima. o virtutuz emula. o
pestilentissima oiuz virtuosorũ inimica
Ex dictis vtiq̃ clarũ ẽ qualiter ipsa vir
tuosis ⁊ sãctis quietem aut pacẽ habere
nec sinit nec patitur.

¶ De triplici mala cõditione inuidie. s.
ꝓpria flagellatione. caritatiua opposi-
tione. ⁊ diabolica assimilatiõe. Cap. iii.

t Ertiũ mysteriũ declarandũ de
inuidia dicit conditio. Est vtiq̃
triplex mala cõditio ꝓpter quã
inuidia est abhominanda. Prima dicit
ꝓpria flagellatio Secunda charitatiua
oppositio. Tertia diabolica assimilatio.

¶ Prima mala conditio inuidie dicit
ꝓpria flagellatio. Est vtiq̃ officiũ eius

flagellare ⁊ affligere ꝓpriū subiectum. Propterea Isidor⁹ in libro differētiaꝝ ait. Inuidus aio medullit⁹ estuans a semetipso liuoris ꝓprij: semꝑ exigit penas Et Hiero. ad Asellam de fictis amicis exclamat. d. O inuidia primuȝ tui mordax. Et Socrates dicebat Utinam inuidi in oībus ciuitatib⁹ oculos ⁊ aures haberēt. vt de omnibus ꝓfectibus torquerentur. Quot enim sunt hoīnm feliciuȝ gaudia: tot sunt inuidorum gemitus. Et Oratius. Inuidia siculi nō inuenere tyranni Maius tormentū. ¶ Secūda mala conditio inuidie dicitur. caritatiua oppositio. Opponit siquideȝ caritati ꝓximi. Illā tamē caritatē docent nos sācti ⁊ ipse sanctus sanctorū xp̄s. Jesus. Un̄ Paulus. i. Cor. xiiij. ait. Sectamini caritatē. Et. xvi. c. ait. Omnia opa vr̄a fiāt in caritate. Et Eph. iij. c. In caritate radicati ⁊ fundati. Et. iiij. c. In caritate crescamus. Et. v. c. Estote imitatores dei sicut filij carissimi. ⁊ ambulate in dilectione sicut ⁊ Xp̄us dilexit nos. Et ad Col. iij. c. Super omnia caritatem habentes Et Joh. i. cano. iij. c. Qui non diligit fratrem suum in tenebris manet. Et xp̄us Jesus Joh. xiij. Mādatū nouū do vob vt diligatis īuicem. Et. xiij. c. In hoc cognoscent omnes ga mei discipuli estis: si dilectionē habueritis ad inuicem. Aduertenter igitur spirituales considerent hi qui ꝑ pniam se affligunt: cogitent religiosi qui seculū derelinquūt vt deo seruiant: q̄ʒtū maluȝ sit inuidia: que cū caritate stare nō potest. Ipsa equideȝ sola venenū est cuiuscūq̄ʒ alterius boni. ga vt inquit Aug. suꝑ Joh. Dilectio sola discernit iter filios dei. ⁊ filios diaboli. Signent se omnes signo crucis. baptiçentur. omnes cantent alleluia. intrent ecclesias. impleant parietes basilicarum nō discernuntur filij dei a filijs diaboli nisi caritate. Magnum indicium. magna discretio. Quicqd vis habeas: si nō habes caritateȝ nihil habes. Alias v̄tutes si nō habes: hanc habe ⁊ legeȝ impleſti hec Aug. ¶ Tertia mala cōditio inuidie dicitur diabolica assimilatio. Ipsa siquideȝ assimilat homines malignis spiritibus. Naȝ quid aliud est alterius inuidere felicitati q̄ʒ diaboli officium exercere? Ideo xp̄s inuidis ph̄ eis. Joh. viij. c. ait. Vos ex pr̄e diabolo estis. Nos vero curemus esse filij dei: omnem inuidiā a cordibus nostris expellentes: vt sic valeamus in hoc seculo acqrere dei gr̄am ⁊ in futuro sempiternaȝ gloriam: in qua viuit ⁊ regnat ipse benedictus deus per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria tertia quinte ebdomade in quadragesima. de pctō detractionis: a q̊ abstinere debent qui veram pniam deoq̄ʒ acceptam agere volunt. Sermo. lvij.

Uidaȝ enī dicebant: ga bon⁹ est: alij autē non: sʒ seducit turbas. Scribūtur hec v̄ba Joh. vij. c ⁊ i euāgelio hodierno. Loqt vnusq̄sq̄ʒ de alt̄o f̄m q̄ ei afficit: ita q̄ qui diligit non saturatur laudibus: Qui vero inuidet aut odit: libent̄ detrahit ⁊ vituꝑat. ꝓpterea ph̄ei inuidētes xp̄o sequacesq̄ʒ sui causa detractionū morsibus lacerabant Nec potuit pijssim⁹ Jesus vitare oblocutoꝝ dentes: quinimo vt pʒ in hodierno euāgelio publice a multis accusat⁹ est. ⁊ nominatus pctōr ⁊ malus. Ista nāq̄ʒ solet esse pessima inuidorū ꝯditio: vt omnia in malā partē interpretent̄ ⁊ trahant: ac de omnibus male dicant. Uenit inquit xp̄s Luc. vij. Johēs baptista nō māducans nec bibens. ⁊ dicunt demoniū hēt Uenit filius hominis manducans ⁊ bibens: ⁊ dicunt potator vini est. Cum v̄o detractio apud q̄ʒplures minimū pctm̄ esse reputet̄. Ideo in hoc sermōe de ipa aliqd disseramus oñdētes q̄ʒtū expediat penitentibus a tali vitio penit⁹ abstinere de quo tria mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur malignatio.

Secundum modificatio.

¶ Qđ maligna sit đtractio.tū respectu
ꝯtrarietatis. tum respectu gnālitatis tuz
ēt respectu crudelitatꝭ. Capl'm.i.

P Rimū mysteriū declarāduz de
detractione dicitur malignatio
Est siqdē pctm̄ h satis malignū
ꝛ graue triplici rōne. Pᵒrio rōne ꝯrie/
tatis. Scđo rōne gnālitatis. Tertio rōne
crudelitatis. ¶ Pⁱmo rōne ꝯrietatis
Cōtrariatꝭ siquidē fame q̄ vt inqt Alex.
in.ij.sūme.ꝑciosissima est oiuz bonoꝝ
tpaliū. Et hoc expssius dixit sapiēs ꝓ v.
xxij. Meli⁹ ē nomē bonū ꝙ̄ diuitie mł/
te. Et. Ecc.xli. Curā habe de bono noie.
ꝛ Aug.id persuadebat.xij.q.i.in.c.nolo
v. Qui fidens ꝯscie: famā suam negligit
crudelis ē. Est ergo fama ꝑciosa corona
oiuz hoiuz: siue maioꝝ siue minoꝝ: siue
dominoꝝ siue ciuiū: siue ꝑlatoꝝ siue
subditoꝝ: siue seculariū siue religiosoꝝ
siue viroꝝ siue mulierū. Fama itaqꝫ gra
dus oēs nitore suo venustat atqꝫ deco/
rat. Cū ergo detractio hanc ipugnet.nō
debet pctm̄ leue censeri. Propterea ab
Alex.vbi.s̄.q.cxlvi.mem.i.sic diffinitur
Detractio est aliene fame ꝑ occulta ver/
ba denigratio. Notandū tn̄ qđ est diffe
rentia inter contumeliā.cōuitiū.impro/
periū.susurrationē.ꝛ detractionē. Con/
tumelia ꝭm Tho.ꝭa.ꝭe.q.lxxij.ar.i.c.est
expssio defect⁹ alteri⁹ corā eo ꝑ v̓ba ad
ip̄z dehonorādū: Et si fiat aio corrigēdi
nullū est pctm̄.qꝛ ēt ꝛ sancti h fecerunt
vn̄. Luc.xxiiij.xp̄s dixit discipl'is eūtib⁹
in Emaus. O stulti ꝛ tardi corde ad cre
dēdū.ꝛc. Et Math.xv.dixit phariseis.
hipochrite.bn̄ ꝓphetauit de vobis Ysa.
Et Paul⁹ Gal.ij. O isēsati galathe qs
vos fascinauit? Si v̓o contumelia fiat
aio solaciandi: aut nullū peccatum: aut
veniale ē.dūmodo fiat discrete qꝛ ludus
noxius est in culpa in ꝓhemio ffoꝝ.cir
ca.finē.ff.ad.l.agliā.l.nā ludus.ꝺ ꝑ sup.
c.i.de homicidio.c.cōtinebatꝭ. Si autez
ꝯtumelia fiat aio iniuriādi.qꝛ ꝯtra cari/
tatē ē: pctm̄ est mortale. Ex h Math.v.
xp̄us dixit. Qui dixerit fratri suo fatue:
reus erit gehenne ignis. Est ergo cōtu/
melia cum refertꝭ defectus culpe: siue de
fectus ille sit ꝭm veritatē: siue nō. in vi/
tuperiū alicuius. Cōuitiū est cum refertꝭ
defect⁹ nature vł pene: vt q diceret ceco
O cece. ꝛ surdo: O surde: ꝛ claudo. O
claude.aio iniuriādi. Et sic.i. Reg.i. Fe
nēna que multos habebat filios: amisit
illos: qꝛ improperabat anne: que sterilis
erat. Improperiū etiaz est cum refertur
alicui beneficiū sibi collatū ad ipsū con
fundendū: Et de hoc sapiēs. Ecc.xli.ait
Cū dederis ne improperes.sed imiteris
deū. Et.xx.c. Datū insipientꝭ nō erit tibi
vtile: nā oculi ei⁹ septemplices sūt. Exi
gua dabit: mlta improperabit. Idcirco
Seneca li.ij.ꝺ beneficijs ait. Qui dedit
bn̄ficiuz taceat: narret qui accepit. Ista
tn̄ quādoqꝫ sumuntꝭ vnū ꝓ alio. Susur
ratio est cū refertꝭ malū de alio in ei⁹ ab
sentia vt ponatꝭ in discordia cuz ꝓximis
suis. Et de hac plene dictū est in sermōe
de discordia. Detractio v̓o est cū dicitur
malū de alio i absentia eius vt sua fama
denigretꝭ. Et vt inqt Tho.ꝭa.ꝭe.q.lxxiiij.
ar.i.c Susurratio ꝛ đtractio ꝯueniūt i mā
ꝛ forma.sꝫ differunt in fine: qꝛ mā tam
susurratiōis ꝙ̄ detractiōis ē maluz ꝓxi
mi.forma v̓o ē dicere illud i absētia ei⁹.
Sꝫ finis susurratiōis ē discordia. finis
v̓o đtractiōis est infamia. O quot docti
propter detractiones creduntur indocti
Quot v̓gines credūtur corrupte. Quot
vidue continentes ꝛ caste: luxuriose cre
duntꝭ ꝛ vane. Quot penitētes hypocrite
Quot domini iustitie amatores tyrāni.
Quot deniqꝫ boni reputantꝭ mali. Ideo
ait Ambro⁹. Tollerabiliores sunt fures
q diripiūt bona nostra: ꝙ̄ detractores q
lacerāt famā nostrā. Scđa rō ostendēs
malignitatē detractionis vocatꝭ generali
tas. Sunt nanqꝫ multa peccata que ꝛ si
cōmittantꝭ: non tn̄ in oibus locis: nec oi
tempore: nec ab oibus personis. Vitiuz
āt detractiōis nullū excipit locū: nullū
temp⁹: nullāqꝫ personam. Hinc est qđ
glo.super illis v̓bis ꝓuer.xxiiij.c. Cū de
trahentib⁹ ne cōmiscearis.ait. Propte

hoc vitiũ piclitat̃ ferre totũ gen⁹ huma
nũ. Et Hiero. ad Celantiã. Raro inue/
nies q̃ ita irreprehẽsibilẽ velit exhibere
vitã suã: vt nõ libẽter rep̃hẽdat alienaꝫ.
¶ Tertia rõ oñdens malignitatẽ detra
ctionis dicit̃ crudelitas. Est eniꝫ pecca/
tũꝫ h̃ satis crudele. ꝓpterea dicit. vi. q. i.
c. sũma iniq̃tas. Sũma est iniq̃tas frẽs
detrahere ꝛ accusare. q̃a oĩs q̃ detrahit
fratri suo homicida ẽ. Qð intelligẽdũ ẽ
ꝑ quãdã silitudinẽ. q: sicut homicida ex
tinguit ꝓximi corp⁹: ita ꝛ famaꝫ detra/
ctor. Ex hoc cõpat̃ leoni deuoranti hu/
manas carnes. Tñ Ezech. xviij. c. dicit̃
Leo fact⁹ ẽ. didicit rape p̃dã: ꝛ comede
re hoĩes. ꝛ Greg. xiij. li. moral̃. exponẽs
illud Job. Quare ꝑsequimini me sicͭ de⁹ ꝛ
carnibus meis saturamini: ait. Hi sunt
q̃ aliene vite detractiõe pascũt̃. ꝛ alioꝝ
ꝓculdubio carnib⁹ saturant̃. Et glo. sup
illo v̾bo. ꝓv̾. xxiij. Noli ẽẽ i ꝯuiuijs po/
tatoꝝ nec in cõmessatiõib⁹ eoꝝ q̃ portãt
carnes ad vescẽdũ. Carnes inquit ad ve
scendũ: est in locutiõe derogationis vi/
cissĩ vitia ꝓximi dicere. Hoc ergo pctm̃
feralẽ facit hominẽꝫ: imo oĩ fera peiorẽ
Quia vt dicit Jac. iiij. c. sue cano. Oẽs
nãqꝫ aĩaliũ volucrũ ꝛ serpentiuꝫ nãe ab
homine domite sunt ꝛ domãt̃. Linguaꝫ
ãt hominũ nullus vnq̃ꝫ domare potuit
neqꝫ põt. O igit̃ detractio pctm̃ damna
bile. Tu nempe es que multos ad tarta/
ra festinãtissime cõpellis. Quia vt Jac.
v. c. dicitur. Si quis putat se religiosum
esse nõ refrenãs linguã suã sed seducẽs
cor suũ. huius vana est religio.

¶ Qð tribus modis cõmittit̃ detractio
nis vitiũ. s. ꝑ modũ iniquũ. astutum. ꝛ si
mulatum. Caplm̃. ij.

Ecundũ mysteriũ declarandũ
de detractione dr̃ modificatio⁹
Solet equidẽ pctm̃ istud pluri/
bus modis cõmitti: quos tamẽ nos ad
tres p̃cipuos reducem⁹. Primꝰ dr̃ ini
quus. Secũdus astut⁹. Terti⁹ simulat⁹
¶ Prim⁹ est modus iniqu⁹: cũ q̃s ꝓ/
ximũ infamare studet cũ iniq̃tate. quod
põt fieri tripl̃r. Prio reuelãdo pctã sua
secreta: nõ seruando p̃ceptũ de fraterna
caritate: de quo xp̃s dixit Math. xviij.
Si peccauerit i te fr̃ tu⁹ vade ꝛ corripe
eũ inter te ꝛ ip̃m solũ. Scðo fingẽdo de
ꝓxĩo mala que nõ cõmisit. Tertio scri/
bendo ꝯ ipsũ famosos libellos vel sicut
hodie fieri solet inuectiuas lenocinio ver
boꝝ fucatas componendo ꝛ cantilenas
¶ Secũdus modus detrahẽdi dr̃ astu
tus. Sunt nanqꝫ alij. cum astutia detra
hentes ꝓximo adhuc tripl̃r. Primo ta
cẽdo. Nã cũ interrogãt̃ de alicuius vir/
tutib⁹. lꝫ nullũ malũ dicant. tacẽt tamẽ
verũ ꝛ bonũ qð sciunt: dicereqꝫ debent.
Sicut si q̃s interrogaret̃ de aliq̃ puella
nubili an esset honesta. ꝛ ille sciret sic ẽẽ
tñ aut taceret aut diceret. Non me inter
pono de alienis factis: talis vtiqꝫ ꝛ si nõ
directe. indirecte tñ ꝓximi sui famã le/
deret. Jð dicebat Gilbertus por. Gra
uis rapacitas cũ veraꝫ alterius gliam ꝛ
si mẽdacio nõ corrũpis: silentio p̃teris.
Liuor eni excellentiaꝫ propriã semp co/
gitans alienã obscurat. Scðo astuti de/
trahunt negando. cũ. s. ꝛ si malũ nõ di/
cant de ꝓximo. negant tñ bona que de
illo ab alijs narrant̃ ꝛ p̃dicantur. Tertio
astuti detrahunt venando. cum. s. multa
bona dicunt de aliq̃ venando: cum aliq̃
malo interposito. sicut pleriqꝫ faciunt sp
addentes: sed vel si. Dicũt eni. O si talis
nõ haberet illũ defectũ: vel illũ ꝛc. quot
virtutibus quibus floret laudaret̃ a cun
ctis. vel dicunt: talis est doctus vel pro/
bus. sꝫ deficit i humilitate ꝛ huiusmodi.
Sicqꝫ detractores astuti ne videantur
detrahere laudãt vt tãdẽ vitupẽt. ꝛ sil̃ cũ
melle porrigunt ad bibendum venenuꝫ
Venena ait Hiero. ad Lethã. non dant
nisi melle circundata. ¶ Terti⁹ modus
detrahẽdi dicit̃ simulat⁹: qui est ꝓprius
hypochritarũ. Jpsi etenim detrahũt tri
pliciter. Primo dolendo. Fingunt nãqꝫ
voce. vultu. v̾bis. gestu. suspirijs dolen/
ter ꝛ ex caritate referre criminationes ꝛ
diffamationes proximorũ suoꝝ: cũ tñ
id faciant ex impietate. liuore ꝛ inuidia.

¶ Scd̃o hypocrite detrahūt augendo
cū narrāt aliqd̃ factū minimū v̄bis suis
aut factis ampliantes illud ⁊ adaugen/
tes. ¶ Tertio hypocrite detrahūt noian
do cū.s.nomināt multos cū laude ⁊ pꝰ
alicui alteri detrahūt. Hi modi ⁊ si non
hoc ordine: nihilominꝰ in substātia pro
maiori pte ponunt ab Alex. de ales i se/
cūdo volumie summe. ubi supra circa fi
nē. ⁊ a scō tho. ſa ſe. q. lxxiii. ar. i. ad. iij.

¶ Qd̃ per detractionē offendūt detra/
hētes: audiētes: ⁊ patiētes. Cap. iij.

Ertiū mysteriū cōtēplādum de
detractiōe dicit offensio. Est ete
nim pctm̄ hoc offensiuū valde.
Offendit nāqꝫ tria hoium genera. Pri
mi sunt detrahētes. Secūdi audientes.
Tertij patiētes. ¶ Primi quos detra/
ctio offendit sūt ipsi detrahētes. Naz vl/
tra hoc ꝙ mortaliter peccāt ſm Scotū
in. iiii. di. xv. tenent ad restitutionē fame.
Qd̃ ſꝫ Ric. ar. v. q. 3. ⁊ Tho. fieri hēt ad
arbitriū boni viri. Et de modo restituē/
di talem famā etiam satis ample scripsit
sanctꝰ Bernardinus in quadragesima/
li de xp̄iana religione. Ideo non curaui
hoc multū hic ampliare. Verūtamē cū
paucissimi repiant qui famā velint resti
tuere his quibꝰ detrahūt: magnuz picu
lum est detrahere. ¶ Scd̃i quos detra/
ctio offendit sunt audiētes. Illi enim q
detrahētibus beniuolum prebēt auditū:
peccatū nō effugiūt. Idcirco Bern̄. ad
Eugenium inquit. Velle detrahere ⁊ au
dire quid horū dānabilius sit non facile
dixerim. Et Augꝰ. Ne accōmodes au
res tuas detractioni. Detrahēti eniz aie
⁊ audienti. vtrisqꝫ esca mortis est detra/
ctio. Et. xi. q. 3. c. nō solū. Nō solū ille re
us est qui de alio malū pfert. sed q cito
criminibus aurē pbet. Propterea cau/
te agēdū est vt nō solū non detrahamꝰ
sed ne detrahētes quidē audire velimꝰ.
Ad hoc aūt qnqꝫ sunt opportuna reme
dia. ¶ Primū ē elōgatio. ut si fieri pōt
elonget se vnusqsqꝫ ab his quos detra/
here videt patos. Et de hoc sapiēs pūer.
iiii. ait. Detrahentia labia pcul sint a te.

¶ Secūdū remediū est ꝯtristatio. Nā
si quis nō potest se a detractoribꝰ elon/
gare. ostēdat eis de trahere volētibꝰ vul
tum tristem: significans se nō libēter au
dire. ⁊ confricando caput spuendo i ter/
ram. post tergum respiciendo. ⁊ facien/
do similia refrenet dicentis audaciam.
Quia vt inquit sapiens pūer. xxv. Ven/
tus aquilo dissipat pluuias ⁊ vultus tri/
stis linguā detrahētē. Et Hieronymus
ad Rusticum monachum. Sicut sagit/
ta si mittatur in duram materiam: non/
nunqꝫ reuertitur in mittentē. ⁊ vulnerat
vulnerantem. Ita ⁊ detractor cum tristē
viderit vultum audientis: Immo non
audientis: sed obturantis aures suas ne
audiat iudiciū sanguinis. illico contice/
scit. pallet vultus. saliua siccatur. Et. vi. q.
i. c. Ex merito dicit. Nemo inuito audi/
tori libenter refert. ¶ Tertiuz remediū
est reprehensio. sicut xp̄s fecit dum disci
puli detrahebant Magdalene: quibus
dixit Matth. xxvi. Quid molesti estis
huic mulieri: bonum opus ⁊c. Et ad h
ppositū Iob. xxix. dixit. Cōterebā mo
las iniqui. ⁊ de dentibꝰ illius auferebam
predam. ¶ Quartū remediū est cordis
stabilitio vt nō credatur cito omne ma/
lum quod dicit: qa multi multa loquunt
⁊ sepius falsa q̄ꝫ vera. Et vt dicitur Ecc.
xix. Qui cito credit leuis est corde. De
Xp̄o ⁊ Iohe baptista: vt tactū est multi
male loquebāt. Duo senes iudices tāq̄ꝫ
adulteram mentiendo accusabant Su/
sannā instantes vt lapidaretur. vt patet
Danielis. xiij. Sācta Marina virgo q̄
in habitu virili icognita alijs deo seruie
bat in monasterio: infamata fuit ꝙ im/
pregnasset iuuenculam quandam Ob
quod fere vsqꝫ ad mortem extra mona/
sterium ab inde pniaz egit. Hieronimꝰ
etiam gloriosus in epl̄a ad Asellam de f
ctis amicis ꝯquerit valde sic. d. Si tibi
putē a me gratias posse referri nō sapiaz
Potēs est deus sup psonā meā sancte
anime tue restituere qd̃ meret. Ego eniz
idignꝰ: nec estimar vnq̄ꝫ potui nec opta
re: vt tātū mihi i xp̄o largireris affectuz

Et licet me sceleratū quidaꝫ putēt. ⁊ omnibus flagitijs obrutuꝫ. ⁊ ꝓ pctis meis etiā hec parua sint: tamen tu bene facis ꝙ ex tua mente malos etiam bonos putas. Periculosuꝫ quippe est de seruo alterius iudicare. ⁊ non facilis venia praua dixisse de rectis. Ueniet veniet dies illa: ⁊ mecum dolebis ardore non paruo Ego probrosus: ego versipellis ⁊ lubricus ego mendax ⁊ sathane arte decipiens. Quid eniꝫ tutius est. vel hec credidisse: vel finxisse de insontibus. an etiaꝫ de noxijs credere noluisse? Osculabant quidā mihi manus ⁊ ore vipereo detrahebant. dolebāt labijs: corde gaudebāt Uidebat dominus ⁊ subsannabat illos: ⁊ miserum me seruū suuꝫ futuro cuꝫ eis iudicio reseruabat. ¶ Quintū remediū est cordis compassio: vt cum quis audit aliquos detrahentes. referentes etiam veritatē. compatiatur ꝓximis suis peccatoribus: cōsideretqꝫ quia ſm cōmunem legem. vt Lact. ait li. vi. nemo pōt esse tam circūspectus tam prudens qui non aliquando labatur. Et ideo quilibet magis timere dꝫ de suo lapsu ꝗꝫ de peccatis alienis gaudere. ¶ Tertij quos detractio offendit sunt patientes illi videlicꝫ quibus detrahitur. Nam vltra hoc ꝙ illoꝝ fama denigratur cum sepius innotescat eis ꝙ male dicitur de illis. affliguntur ⁊ contristantur. Sed reuera conari debent vt potius letentur ⁊ iocundentur: quoniam tales detractiones. criminationes ⁊ oblocutiones false faciūt ad augmētū glorie. Uñ xp̄s Math. v. dixit. Beati eritis cum maledixerint vobis homines. ⁊ ꝑsecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne maluꝫ aduersum vos mētientes propter me. Gaudete ⁊ exultate quia merces vestra copiosa est in celis. Seruanda insuꝑ est regula Gregorij q xi. q. iij. c. inter verba ait. Inter ꝟba laudantium vel vituperantium semper ad mentem est recurrendū. Et si non inuenitur in nobis malū quod de nobis homines dicunt: in magnam debemus leticiam prosilire. Et rursus si non inuenitur in nobis bonū quod de nobis homines loquntur: magnam tristitiaꝫ generare debet: Uideant itaqꝫ detractores ⁊ bilingues quanta mala faciunt detrahendo. Penitentes ergo prohibeāt linguam suam a malo. ⁊ labia sua non loquantur iniqua. vt sic diuine gratie munera in seculo hoc possint participare: ⁊ tandem peruenire ad eternum regnum beatorum: in quo xp̄us saluator noster cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat ꝑ infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria q̄rta quinte ebdomade i q̄dragesima. de ꝑiurij vitio: a quo maxie penitentes cauere debent. Sermo. lviij.

Onestis ex ouib⁹ meis. Uerba sūt redēptoris nr̄i. origialr̄ Joh. x. c. ⁊ in euangelio hodierno. Quod ꝺ iudeis locutus est xp̄s in ꝟbis premissis: hodie nō imerito dici potest de xp̄ianis malis. Ipsi eteni vocē xp̄i contemnentes: diuina mandata obseruare non curant: quinimmo graui⁹ offendūt ꝗꝫ cetere nationes: q̄ sub quacunqꝫ falsa religione viuūt. Inter cetera aūt mala atqꝫ peccata: que ab eis committi solent est illud vnum execrandum valde. violatio scilicꝫ ⁊ fractio iuramēti Istud nanqꝫ peccatum ita inoleuit: vt a multis ob publicā cōmuneꝫ ꝑnitiosāqꝫ ꝯsuetudinem minimū esse credatur. Eapropter pro presentiuꝫ eruditione in hoc sermone de ꝑiurio verba faciemus: qm̄ ꝑiuri ex ouib⁹ xp̄i esse nō possūt. Proponem⁹ ergo de ꝑiurio ꝓncipaliter tria mysteria declaranda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum commissio.
Tertium malignatio.

¶ Quid sit ꝑiuriū: ⁊ an iurare sit licituꝫ quot sunt iuramenti comites. ⁊ que sit iuramenti forma. Capl̄m. i.

p Rimũ mysteriũ declarandũ d piurio dicit diffinitio. in q̃ vidẽda sunt quattuor. Primũ qdẽ piuriũ. Secundũ vtrũ iurare sit licituz. Tertium quot sunt iuramenti comites. Quartũ q̃ sit iuramenti forma. ¶ Primũ videndũ est. qd est piuriũ. Et rñdet Ray. in sũma sua. d. Periuriũ est mendaciũ iuramento firmatum. Et qr dicit iuramento. notanduz fm Alex. de ales. in. iij. sũme. q duplex ẽ iuramẽtũ. Unuz assertoriũ: cuz. s. iurando asserit aliquid sic esse vel nõ esse. Secũdũ ẽ iuramẽtũ pmissoriũ cum pmittit aliquid fieri vel nõ fieri. Et in vtroqꝫ mẽtiendo piuriũ consistit. Sed hoc pleni⁹ declarabit i sequenti mysterio. Ugo vo de sctõ Uict. quid sit periuriuz expressius declarat sic Periuriũ est falsa vel indiscreta iuratio seu iuramenti transgressio. ¶ Secũdũ videndũ. vtrum iurare sit licitũ. Et q sic videt primo exemplo dei. Ipse eteni iurauit. Unde Geñ. xxij. Per me metipꝫ iuraui dicit dñs. Et ps. cix. Iurauit dñs 7 nõ penitebit eũ. Et Hiere. xliiij. Ecce ego iuraui in noie meo magno ait dñs. Et Amos. iiij. Iurauit dñs deus in scõ suo. Et. Luc. i. Iusiuranduz qd iurauit ad Abrahã patrẽ nostꝝ 7c. ¶ Scdo q iurare sit licitũ patet exẽplo patrum tam veteris qꝫ noui testi. Scribit eni Iosue xiiij. Iurauit Moyses in die illo dicẽs Terraz quã calcauit pes tuus erit possessio tua: 7 filiorũ tuoꝝ in eternum. quia secutus es dominũ deum tuum. Et Iudicũ. xxi. Iurauerũt filij. isrl. i masphat 7 dixerũt. Nullus nostrum dabit filijs Beniamin de filiabus suis. Et. ij. Reg. xxi. iurauerunt viri Dauid. d. Iam non egredieris nobiscũ i bellũ: ne extiguas lucernã isrl. Et. ij. Paral. c. xv. dr de filijs Iuda 7 Beniamin q venerãt in Ierusalẽ. Iurauerũt dño voce magna 7 in iubilo 7 in clangore tube. Et Ro. i. iurauit Paul⁹. d. Testis ẽ mihi de⁹ cui fuio i spũ meo: 7 i euangelio filij. ei⁹: q sine itermissiõe memoriã vri facio sp i oroibus meis. Et Phil. i. Testis ẽ mihi de⁹ quõ cupiã oẽs vos i visceribus ihu xpi. 7 Hiero⁹ in descriptiõe Pauli pmi heremite inqt. Testor deũ 7 angelos eius vidisse mõachos 7c. ¶ Tertio q iurare sit licituz pbatur ex ordinatione ecclie 7 sacroꝝ ꝯciliorꝝ. nã ordiata sũt iuramẽta romanoꝝ impatorũ. vt patz in cle. romani pncipes. d iureiur. Heretici abiurãtis heresim. vt no. de ꝯsec. di. ij. c. Ego Beregarius. 7 ex de here. c. Ad abolendã. Prelatoꝝ. vt de elec. i. c. significasti. 7 sic de alijs iuramẽtis q̃ sacri canones ponũt. ¶ Quarto q iurare sit licitũ pbat auctte. Uñ Deut. vi. Dñm deũ tuũ timebis: 7 illi soli fuies. 7 p nomẽ illi⁹ iurabis. Et Deut. x. c. Iurabis in noie eius. Et ps. lxij. Laudabunt oẽs q iurãt i eo. Et Hiere. iiij. iurauit. Uiuit dñs in vitate 7 in iudicio 7 in iusticia. Ad idez facit qd scribit. xxij. q. i. c. oẽ. c. nõ est. c. in nouo testõ. c. vt noueritis. c. ita. c. tu maluz ñ facis. c. 7 iurabũt. c. cõsidera. c. si pctm̃ esset. ¶ Quinto pbat q sit licitũ iurare rõne. Nã act⁹ latrie est licit⁹. sꝫ iurare p deũ est act⁹ latrie. qr sić Hiero⁹ i glo. sup illud Math. v. Reddes dño iuramenta tua. ait. Hoc p qd qsqꝫ iurat venerat. Uenerari aũt deuz act⁹ latrie ẽ ergo act⁹ iurandi p deũ ẽ licitus. ¶ Szꝯ arguunt aliq ex auctoritate saluatoris. d. math. v. Ego dico vobis nõ iurare omnio. Et ex auctoritate Iac. g. c. v. sue canonice ait Ante oia frẽs mei nolite iurare. Rñdet Aug⁹ i li. de mẽdacio. 7 in epla ad plebeculaz. q in his auctoritatibus pdictis nõ phibet iuramẽtũ in q̃cũqꝫ casu. Sz interdicit imoderat⁹ 7 nimi⁹ vsus eius ne sic pueniat i piuriũ. ¶ Tertiũ videndũ quot sũt sacramẽti comites vt d bito modo fiat. Rñdet. Hiero⁹. xxij. q. ij. c. aiaduertẽdũ. q sũt tres. s. veritas. iudicium 7 iusticia. Idez ponit. in. c. 7 si xps ex. de iureiur. Prima ꝯditio vel comes iuramẽti est veritas: vt. s. fiat cum vitate Secũda ẽ iudiciũ vt fiat discrete. Tertia cõditio est iusticia: vt fiat de re iusta 7 licita. Quartum vidẽduz erat. q̃ sit iuramenti forma Et rñdet Inno. 7 Ray.

ꝙ alia fuit forma iuramẽti in veteri lege in qua iurare ſolebãt.d. Viuit de⁹: viuit aīa mea.vt pꝫ.i. Reg.xxiiij.⁊.xxv. Alia fuit forma iuramenti in ecclia.primitiua Tũc enim iurantes dicebant: Teſtis eſt mihi deus.vt.ſ.dictũ ē de Paulo. Hodie v̓o forma iuramẽti ſolet eē: ad ſacra dei euangelia. Omnib⁹ tñ modis qb⁹ deus iuratur iuramentũ eſt.

¶ Quot modis cõmittat̃ periurium.⁊ ꝙ q̃ttuor ſũt iuramenta indebita.ſ. falſa iniuſta.incauta.⁊ omiſſa. Capl'm.ij.

Secundũ myſteriũ cõtemplãdũ de ꝑiurio dicit̃ cõmiſſio.in quo ex dictis notare debem⁹ ꝙ periuriũ cõmitti poteſt quadrupliciter ſm quattuor indebita iuramẽta. Primum eſt iuramentũ falſũ. Secundũ iniuſtum Tertium incautũ. Quartum omiſſum. ¶ Primo ꝯmittit̃ ꝑiuriũ reſpectu iuramenti: cum quis iurat falſuꝫ ſiue in iuramento aſſertorio: ſiue promiſſorio. Aduertendũ tñ ſm Aug.xxij.q.ij.c.hoīes. ꝙ aliqs põt iurare falſũ cuꝫ intẽtiõe fallendi.⁊ talis peccat ⁊ ꝑiurus eſt. Aliquiſ põt iurare falſum ſine intẽtione fallendi ⁊ tũc ſi adhibuit diligẽtiã debitã ne iuraret falſum: lꝫ illud iuret nõ peccat. Quia vt dicit̃ in.d.c.ream linguam non facit niſi rea mens. Põt etiã quis iurare verum cum intentione fallẽdi.⁊ talis peccat.⁊ quãtũ in ſe eſt ꝑiur⁹ efficit̃. ¶ Secũdo cõmittit̃ ꝑiurium in iuramento iniuſto vel illicito.⁊ tunc peccatũ eſt ſic iurare.⁊ peccatũ eſt tale iuramentũ obſeruare. Unde Iſidorus in.c.in malis.xxij q.iiij. In malis ꝓmiſſis reſcinde fideꝫ. in turpi voto muta decretũ. Quod incaute vouiſti ne facias. Impia ꝓmiſſio eſt que ſcelere adimplet̃. Ad idẽ eſt.c.ſi aliquid.c.nõ ſolũ.c.vnuſqſqꝫ.c.icõmutabilis.c.magne.c.non ſemp.c.diffinitio. c.ſi ad pctm̃.⁊.c.mulier. Propterea nõ excuſat̃ Herodes q iuſſit ãputari caput Ioãnis baptiſte ne violaret iuſiurãdũ. Iurauerat nanqꝫ dare puelle ſaltãti qcquid peteret: lꝫ dimidium regni eius. At illa petijt.d. Da mihi in diſco caput ioannis baptiſte.vt dicit̃ Marci.vj.c. Ideo dicit Ambro.li.de officijs. Herodes ſaltatrici premiũ turpiter ꝓmiſit crudeliter ſoluit. Turpe eſt ꝙ regnũ pro ſaltatione promittatur. Crudele ꝙ mors prophete ꝓ iuriſiurandi religiõe donat̃. ¶ Tertio cõmittit̃ ꝑiuriũ in iuramẽto incauto ſiue indiſcreto: in quo deeſt iudicium. ſicut ſolẽt facere multi: q ꝓ oī minima re iurant ꝑ deuꝫ: ꝑ ſcõs ſcãſqꝫ: ꝑ corpus ⁊ ſãguinẽ xp̄i.⁊ hui⁹. q audire debẽt v̓bũ ſapiẽtis.d.Ecc.xxiij. Iurationi nõ aſſueſcat os tuũ. Multi enim ſunt caſus in illa. Et iterũ ibi. Vir multuꝫ iurans implebit̃ iniquitate: ⁊ non diſcedet a domo eius plaga. Qui aũt ſic cõſueuerũt iurare difficile corriguntur. Unde ⁊ ego ſcio in ciuitate quadã italie ep̄m quendaꝫ q neſciebat loqui.niſi diceret ꝑ corpus xp̄i ⁊ in noīe diaboli. Cũ v̓o nulluſ auderet illũ corrigere: dñs ciuitat̃ caritate mot⁹ hoc officiũ in ſe ſuſcepit.quare inuitauit ep̄m vt ſecũ pranderet: ⁊ finito prandio dñſ traxit ep̄ꝫ ad partẽ.ſatiſqꝫ reuerẽter ⁊ honeſte dixit ei. Pater reuerẽdiſſime multi de te aiunt ꝙ non ſcis v̓bum proferre ſine iuramento ⁊ inuocatione diaboli. At ep̄s in impatientiaꝫ v̓ſus rñdit In noīe diaboli: ⁊ qs de me ita dicit.ꝑ corp⁹ xp̄i nõ eſt verũ: Cui dñs. Iã a te ipſo teſtimoniũ accepi.ſicqꝫ ep̄s ille cũ rubor̃ diſceſſit. Illi v̓o ſil̓es plurimi inueniunt̃. q etiã dũ cõfitent̃ ob iurandi longam cõſuetudinẽ iurare nõ erubeſcunt ¶ Quarto cõmittit̃ ꝑiuriũ in iuramẽto omiſſo.cũ.ſ.nõ ſeruant̃ ea q̃ ſeruari debẽt ⁊ poſſũt etiã iuramẽto firmata. O ſi ſeruarẽt reges.principes.duces comiteſ marchiones.barones.officiales publici capitanei.poteſtates. rectores iudices. aduocati. procuratores. notarij. ⁊ certe multi alij q̃ iureiurãdo ꝓmiſerũt. quot iniuſtitie ceſſarent.q̊t impietates deeſſẽt q̊tue mala deficerẽt. De p̓latis aũt curã aīaꝝ habẽtib⁹ nihil dico. tñ vnũ aſſero ꝙ multi ex his q in dignitatibus ſũt ꝯſtituti tã ſpiritualib⁹ q̃ꝫ tꝑalib⁹: ex euidẽtia facti ipoꝝqꝫ opib⁹ ꝑiuri eſſe cognoſcũt̃.

¶ Qđ piuriū ostēdit peccatū malignū
⁊ graue. tum ꝓpter trāsgressionez. tum
ꝓpter ꝓuocationē. tū ꝓpter assimilatio
nem. tū ēt ꝓpter punitionē. Capl'm. iij.

t Ertiū mysteriū de piurio decla
randū dicit malignatio. Est si
qdē pctm̄ satis graue atq; mali
gnū q̄druplici rōe. Prio rōne trāsgres
siōis. Scđo rōe ꝓuocatiōis. Tertio rōe
assimilatiōis. Quarto rōne punitionis.
¶ Pria rō dicit trāsgressiōis. Trans
grediunt siqdē ipsi piuri preceptum dn̄i
qui ait Exo. xx. c. Non assumes nomen
dei tui i vanū. et Leuit. xix. Nō piurab
in noie meo. O quātū confundi debent
xp̄iani piurātes qn̄ apud infideles tan
tam vim habet iusiurandū. vt Marc⁹
Regulus mori potius elegerit q̄ʒ iurata
per illum violare. Inquit enim Augu.
de illo. li. i. đ ciui. dei. Marcus regulus
imperator populi romāi captiuus apud
carthaginēses fuit: qui dum sibi mallent
a romanis suos reddi: q̄ʒ eoꝝ tenere ca
ptiuos ad hoc impetrandū hūc ꝓcipue
Regulū romā miserunt, prius iuratione
cōstrictū: si quod volebāt minime pere
gisset rediturū esse carthaginez. prexit
ille atq; in senatu contraria ꝑsuasit: quia
nō videbatur esse vtile romane reipub.
mutare captiuos: nec a suis post hoc ad
hostes redire cōpulsus est: tn̄ q̄a iuraue
rat id sponte cōpleuit. Carthaginenses
āt vt dicit Valeri⁹. li. ix. sб rubrica đ cru
delitate: eum grandib⁹ cruciatibus neca
uerūt. īclusū quippe angusto ligno: vbi
stare cogeret: clauisq; acutissimis refer
to: vt se in vllaz ꝑtem sine penis atrocis
simis inclinare nō posset: etiā iugulādo
ꝑemerunt. O xp̄iani piuri. o violatores
fidei. O fractores iuramēti aīaduertite
⁊ cōsiderate q̄ʒ vituꝑabile est q̄ʒue dam
nabile pctm̄ vestrū. ⁊ i exemplo Marci
Reguli discite quanta diligentia teneri
debeat iusiurādū. ¶ Scđo pctm̄ piurij
est graue atq; malignū rōne ꝓuocatio
nis. Ex illa nanq; ꝓuocatur deus ad in
dignationē ⁊ iram. quia sicut inuocan
tes nomē ei⁹ ꝓtegit, ⁊ defendit. Ita illud
falsificantes ⁊ cōtemnentes abhorret ⁊
ꝑsequit. Dixit eni Johel. ij. c. Omnis q
inuocauerit nomē dn̄i saluus erit. Et ꝑ
Dauid in ps. Protegam eum quoniaz
cognouit nomē meū. et ps. xviij. Turris
fortissima nomē dn̄i. Sic econuerso ex
pugnat illos q nomen eius irreuerenter
tractāt. Propterea Asdrubal a cartha
ginensibus missus ad romanos legatus
ꝓ pace firmāda. postq̄ʒ Scipio deuicit
Hannibalem. vt dicit Titus Liui⁹ cum
orasset in senatu: flexissetq; ad misericor
diam patres: vni eoꝝ q ꝓ oībus cartha
ginensium fraudes celarat dicēti. Per
quos deos iurabitis nobis: quos alias
iurando fefellistis: Rn̄dit ꝑ eosdē quos
tam aduersarios exꝑimur cōtra iurata
frangentes. Legit etiā in vita sci Nico
lai q vir qdā ab vno iudeo quādā sum
maz pecunie mutuo accepit: iurans suꝑ
altare sancti Nicolai q̄ʒ citius posset:
eam sibi redderet. Tenēte illo diu pecu
niam iudeus eam expostulat: sed ille eā
sibi reddidisse affirmat. Ducit res ad iu
diciū ⁊ iuramentum indicit debitori. At
ille baculū cauatum: quem auro minu
to impleuerat secuz detulit: ac si eius ad
miniculo indigeret. Volēs igit facere sa
cramentum: iudeo ibidem existenti ba
culum tenenduz dedit. Jurauit itaq; q
plus reddiderat q̄ʒ acceꝑat. facto iura
mento baculuz suū repetijt. quē iudeus
ignarus astutie sibi reddidit. Rediēs au
tem qui fraudē fecerat in quoddā biuio
oppressus somno corruit. Currusq; cuz
impetu veniens eum necauit: ⁊ plenum
auro baculum fregit ⁊ aurū effudit. Au
diens hoc iudeus concitus illuc venit.
Cumq; dolum vidisset. ⁊ a multis ei sug
gereret vt aurū reciꝑet omnino renuit:
nisi qui defunctus fuerat ad preces bti
Nicolai ad vitam rediret: asserēs si hoc
fieret se baptisma suscepturū. Continuo
igit q defunct⁹ fuerat surrexit. ⁊ iude⁹ i
xp̄i noie baptiçatus est. In ciuitate vero
Litij fuit quidaz q Anton⁹ pedul⁹ dice
batur quē ego cognoui. hic dum coram
officialibus iurasset falsuz: addidissetq;

Precor deū celi vt si mentiar faciat me
morte subita iterire stati cecidit in eodē
loco ⁊ miserrim⁹ expirauit. ¶ Tertio p-
iuriū est pctm̄ graue atq₃ malignū rōne
assimilationis. Facit vtiq₃ hoiem similē
pditori Iude: qui xp̄m osculando ⁊ sa-
lutando tradidit inimicis suis. Sic per
iuri inuocantes nomē dei veritatē ⁊ iu-
stitiā opprimūt ⁊ occidunt. ¶ Quarto p
iuriū est pctm̄ graue atq₃ malignū rōne
punitionis. Nam p ciuiles leges punit
vt patet ex textu multarū leguz ciuilium
quas causa breuitatis omitto. Nam vi-
demus iuramētū violantes truncatiōe
man⁹ affici: ita vt oibus sint eos viden-
tib⁹ in exemplū. ⁊ vt sibi caueant moni-
mentū. Per leges aūt canonicas punit
piuriū grauit. vt pz. xxij. q. v. c. qui piurat
c. si qs coact⁹. c. si qs ꝯuict⁹. lz hodie vt
tactū est in pcedētibus: pnie sint arbitra
rie. Sūt etiā piuri infames: vt patet. vi.
q. i. c. infames. Ex quibus oībus colligi-
mus quātū hi qui ad ad penitētiā venire
volunt: curare debēt vt abstineant a per
iurio. Hoc siquidē pctm̄ ē quo maxim⁹
xp̄ianorū numer⁹ ad tartara ruit. Hoc
pctm̄ est q̄ nutriūt fraudes: deceptiones
simulatiōes ⁊ iniustitie. Hoc pctm̄ est p
pter qd̄ opprimunt pauperes. vexant vi
due. pupilli ⁊ orphani tribulant. Quia
vt supius dictū ē: si hi qui vel ecclesie vl
reipublice presunt seruarent iuramenta
sua: cuncta recte sancte iustissimeq₃ fie
rent. essentq₃ de ouib⁹ Iesu xp̄i: q nobis
omnibus suam largiatur gratiā ⁊ in fine
sempiternam gloriam. Amen.

¶ Feria quinta post dn̄icam de passiōe
de Maria magdalena. s. de triplici eius
statu videlicz offensionis. conuersionis
⁊ gratificationis. Sermo. lix.

Emittun
tur ei peccata m̄lta
qm̄ dilexit m̄ltū v̄ba
sūt redēptoris nostri
originalr Luc. vij. c.
⁊ in. euangelio hodi
erno. relucet in exemplo Marie mag-
dalene benignitas ⁊ clementia saluato-
ris nostri dei. Suscepit penitētem ⁊ pec-
cata omnia remisit illi. Propterea san
cta mater ecclesia legit hodie euangeliū
in quo res tam pia: tāq₃ dulcis exprimit
⁊ narratur: vt sic peccatores nō diffidāt
de clementia Iesu xp̄i benedicti: Qua-
re equum est ac rōnabile vt ⁊ nos tota
mente contēplemur Marie magdale-
ne penitentiam ⁊ conuersionē. Ipsa est q̄
in pctis deum offendendo diuti⁹ fuerat
imorata. Ipsa est que corde compūcta
xp̄m audiuit pctā sua sibi remittentem.
Ipsa est in qua prius abundauit delictū
⁊ postremo superabūdauit ⁊ grā. Qua
ppter de ea loqui volentes: in psenti ser
mone triplicē eius statum cōsideremus
Primus dr̄ offensionis.
Secundus conuersionis.
Tertius gratificationis.

¶ De statu offeensionis Marie mag-
dalene. in quo vidēdū est: an hec mlier
fuerit soror Laçari. ⁊ an pctm̄ eius fue-
rit corde ⁊ ope perpetratū. ac que potuit
esse causa peccati eius. Caplm. i.

P Rimus statuſ Marie magda
lene quē cōsiderare debem⁹ dr̄
offensiōis. Hoc notat in euāge
lio. cum dicit. Ecce mulier que erat in ci
uitate peccatrix. s. notoria publica ⁊ infa
mis. Uirgilius. enei. Fama malum quo
non aliud velocius vllum Mobilitate
viget: viresq₃ acqrit eūdo. Parua mo-
tu primo: mox sese attollit in auras. In
greditq₃ solo ⁊ caput inter nubila cōdit
Pro cuius clariore noticia tria dubia
emergunt declaranda. Primuz. vtrum
ista peccatrix: de q̄ Lucas meminit fue
rit Maria magdalēa soror Laçari. Se
cundū. vtrū huius mulieris peccatricis
pctm̄ fuerit tm̄ corde: aut simul ⁊ opere
ppetratum. Tertium que potuit esse cā
vt Maria magdalēa rueret ⁊ peccaret
¶ Ad primū dubiuz dixerunt aliqui q
hec peccatrix cui⁹ mētionē Lucas facit
non fuit Maria magdalena. sed quedā
alia. tum quia nomen eius nō exprimit

tū qꝛ vꝛ̄ eis incōueniēs nobilissimā mu
lierē: qualis fuit Maria magdalena. ad
tātā infamiā infameq̄ꝫ vitā potuisse ꝑue
nire. Sꝫ ego dico ꝙ q̄ hāc opinionē se/
quūt̄ minꝰ bn̄ sētiūt. Nā ⁊ si Lucas no
mē illiꝰ peccatricis nō exp̄ssit. hoc facit
ad denotādū ꝫm morē scripture q̄ꝛ in sta
tu peccati non deo erat cognita per ap/
probationē. Dicitur enim virginibꝰ stul
tis a deo q̄ omnia nouit cognitione sim
plicis noticie. Math. xxv. Nescio vos.
qꝛ illas n̄ cognoscebat: vt approbaret q̄
ab eo ꝑ pctm̄ erāt separate. Sic ⁊ Luce
xvi. exprimitur nomen Laçari: qui erat
scriptus in libro vite. ⁊ tacetur nomē di/
uitis qui erat reprobatꝰ: Sic a simili di/
cimus d̄ Maria magdalena. Qualiter
autem ipsa nobilis genere ⁊ soror Laça
ri tanta potuit infamia deturpari decla/
rabimus in tertio dubio. Hic vero ꝓp̄e
debemꝰ dicere qd̄ Lucas de ipsa Ma
ria magdalena vere ⁊ realiter est locutꝰ.
Ad hoc aūt facit p̄mo auctoritas Aug.
q̄ in li. de cōsensu euangelistarum asse/
rit hanc peccatricem Mariā magdale
nam fuisse. Et hoc ipsum asserit Gregꝰ.
qui in omelia presentis euangelij sic ait.
Cogitanti mihi de Marie penitētia fle
re magis libet q̄ꝫ aliq̄d dicere. Cuiꝰ eni
vel saxeuꝫ pectus ille huius peccatricis
lachryme ad exemplum penitendi non
emoliūt? Cōsiderauit nāq̄ꝫ q̄d fec̄ ⁊ no
luit moderari quid faceret. Sup cōui/
uātes ī̄gressa ē nō iussa venit. iter epulas
lachrias obtulit. discite q̄ dolor̄ ardet. q̄
flere ⁊ iter epulas n̄ erubescit. Hanc v̄o
quā Lucas peccatricē mľierē vocat Jo
hannes Mariā nominat. Jllā eē Ma
riā credimꝰ. de q̄ Marcꝰ septē demōia
eiecta fuisse testat̄. Et q̄d ꝑ septem demo
nia nisi vniuersa vitia designantur. Hec
ille. Joh autē. xi. c. ait. Maria erat que
vnxit dominū vnguento: extersit pedes
eius capillis suis: cuius frater Laçarus
infirmabatur. Marcus etiā vlt̄. c. sic de
ipsa scribit. Surgens Jh̄s mane prima
sabbati. apparuit primo Marie magda
lene: de q̄ eiecerat septem demonia. Jn
super patet hāc peccatricē Mariā ma
gdalenā fuisse. eo ꝙ eccl̄ia in festo Ma
rie magdalene legit euāgeliū hꝰ pecca/
tricis. Et in historia beate Marie ma/
gdalene habet̄ qualiter ipsa reuelauit sa
cerdoti cuidam qui eam in heremo iue
nit ꝙ ipsa fuisset famosa illa peccatrix. q̄
re nō est dubiuꝫ quod Lucas loquitur
de ipsa. ¶ Secundū dubiū erat. vtrum
huius peccatricis scilicet Marie mag/
dalene pctm̄ fuit tm̄ corde: aut simul ⁊
opere ꝑpetratū. Et ad h̄ ē triplex modꝰ
dicendi. Quidā eni dicunt ipsam fuisse
virginem corpore ⁊ carne: sꝫ tm̄ mente
corruptā. Contra illos tamen est aucto/
ritas ecclesie que in festo eius non facit
officium virginū. cū tamē ꝫm oēs doc.
mentalis virginitas recuperet̄ ꝑ pniaꝫ
Contra istos etiam est. quia ecclesia nō
iudicat de peccatis occultis ⁊ mentalibꝰ
sed de manifestis ⁊ ope ꝑpetratis. Cum
ergo euangelista nominat illam pecca/
tricem: ⁊ in ciuitate notā. seq̄t̄ ꝙ de pec/
catis eius manifestis ⁊ non secretis scri
pserit. Alij doctores dicunt ꝙ Maria
magdalena fuerit publica meretrix. qm̄
de illa Crisoꝰ sup Math. ait. Tunc illa
ꝓstituta lupanar exiuit: quando discipu
lus gehēnam intrauit. Et Hiero. ad Fu
riam Meretrix illa in euangelio: que
pedes domini lachrymis lauit: ⁊ crine/
detersit: ⁊ confessionis sue honorauit vn
guento. manifeste depingit ecclesiam de
gentibus congregatā. Et idem in ꝓlogo
Osee ꝓph̄e. Hec ē illa mulier meretrix
⁊ adultera. de qua loquit̄ dominꝰ ad iu
deos dicens. Meretrices ⁊ publicani
p̄cedent vos in regno celorū. Propter
huiusmodi v̄ba dixerūt aliqui prefatam
secūdā opinionē. Sed ego dico ꝙ satis
durū est: imo nec credibile mulierē ge/
nerosam nobilissimis parentibus ortaꝫ
⁊ diuitijs abundantem loca spurcissima
pro precio inhabitasse. Doctores autem
Chrisoꝰ ⁊ Hieroꝰ loquūt̄ de ea. vt supra
dictū est. ad denotāduꝫ ꝙ vita eius: licet
in ꝓpria domo: tam lasciua erat tamq̄ꝫ
dissoluta vt videret̄ quasi vna ex mere/

tricibus: que solent in lupanaribus imo
rari. Et ꝓpterea est tertius mod⁹ dicēdi
cui⁹ ego adhereo tenēs viam mediā ꝙ
Maria magdalena i sua domo delitijs
ꝛ ocio vacans vsqȝ ad suā cōuersionem
omne temp⁹ suū. omnēqȝ vitā volupta/
tibus exposuit: ornādo caput: poliendo
crines: vngendo faciem: componendo
vestes: cantando vanas cantilenas: lo/
quendo lasciua. cōuersando cū iuueni/
bus: ꝛ ex consequenti de facili alia faciē/
do: que non licet homini loqui. ¶ Ter/
tiū dubium erat. que potuit esse causa vt
Maria magdalena rueret ꝛ peccaret.
Et dico ꝙ potuerūt eē tres. ¶ Pria cā
fuit ei⁹ formositas ꝛ pulchritudo. Erat
siquidem pulchra ꝛ formosa naturaliter
atqȝ pulchritudinē illā ampliabat cū or/
natu vano ihonesto ac meretricio. Talis
vtiqȝ pulchritudo cū inhonestate habit⁹
aspect⁹. vultus. ꝛ gestus sociata. in ma/
gnū ponit discrimen mulieres: qꝛ vt in/
quit Aureolus Theophrastus. Mulier
pulchra cito adamat. ꝛ difficile est custo
dire quam multi amāt. Et sapiēs ꝓuer.
xxxj. c. inquit. Fallax spēs ꝛ vana est pul/
chritudo. Propterea Hiero⁹ rep̄hēdit
acriter ornatū ihonestū mulierū. Unde
ad Furiam ait. Ornatus iste non dn̄i est
velamē: sȝ antixp̄i. Aut loquēdū nobis
vt vestiti sumus. aut vestiendū vt loqui/
mur. Lingua ꝑsonat castitatē. ꝛ totum
corpus prefert impudicitiā. Et idem ad
sacras virgines, de cōtinentia virginali.
Prophetic⁹ ille sermo nō ꝓferat de vo
bis. Filie eoꝝ cōposite circūornate: vt si/
militudo templi ꝛ dealbate ab extra: vt
monumenta que auro relucent: intus
ꝟo plena sunt ossib⁹ mortuoꝝ. He non
filie regis xp̄i sed regis Tyri. He semꝑ i
munerib⁹ vult⁹, in pudicitia diuites ple/
bis ꝛ capiūt ꝛ capiunt. Impudicissim⁹
mulierū affect⁹: semꝑ in auro. semꝑ in
gemmis. semꝑ in ornamentis extrinse/
cus gloriā ponūt. Nō sufficit eis libido
innata nature: sed occasionē querunt ex
plende libidinis. Affectant ꝓculdubio
vt oculi virorū aurum contemplātes. ꝛ
gēmas tandē figant in faciem. ꝛ furtiuis
oculoꝝ suoꝝ nutib⁹ facili⁹ incitēt ad libi
dinosum incēdiū. hec ille. Sic Maria
magdalena dissoluta ꝛ vaga vanitatib⁹
dedita: offerebat seipsam viris diligēdā
amore vano ꝛ vitioso: ꝛ ex ꝯn̄ti sollicitā/
dā ¶ Secūda causa quare ad tā lasciuā
vitā deuenit. fuit vbertas ꝛ abūdātia bo/
noꝝ tꝑaliū: ob quā satisfaciebat corꝑi in
oībus delicijs suis. pascebat illud splēdi
de. bene comedebat. bibebat ꝛ dormie/
bat. refugiebatqȝ q̄scunqȝ labores. Nō
quāti ꝑiculi sit non solū mulieribus sed
etiā viris declarat deus per Ezech. xvj. c.
d. Hec fuit iniq̄tas sororis tue Sodome
saturitas panis. ꝛ abūdātia. ꝛ ociū ipsi⁹.
ꝛ filiarū eius. ¶ Tertia causa q̄re Ma
ria magdalena tāta flagitia enormia cō/
misit. fuit libertas. Scd̄ȝ. n. Aug. in li. de
decē cordis. q̄tuor sūt custodie mulieris
qb⁹ adiuuat vt honeste viuat. ꝑma est ti/
mor dei. Scd̄a timor legū adulteras pu
niētiū. Tertia societas viri. Quarta ꝟe/
cūdia mūdi. De hac sic dicit Hiero⁹ ad
Furiā. Tenera res i feminis fama pudi/
citie ē: ꝛ q̄si flos pulcherrim⁹ cito ad le/
uē marcessit aurā. maxime vbi etas ꝯsen
tit ad vitiū ꝛ maritalis deest auctoritas:
cuius vmbra tutamē est vxoris. hec ille.
Cū ergo Magdalena nec deum nec le
ges timeret: eētqȝ absqȝ viro. ꝛ i liberta/
te sua: qꝛ patrimoniū diuisū erat iter La
zarū ꝛ ipsaȝ ꝛ Marthā: facile ē credere
ꝛ opinari ꝙ frōtē fecerit meretricis. ꝛ si
ne rubore ac verecūdia sue libidini satis/
fecit. ita vt ꝑ excellētiā diceret peccatrix.
O Maria magdalena ꝙ̄ vilis est in ta
li statu conditio tua. o quantum denigra
ta est fama tua. o quanta ignominia ꝓ/
pter tuā lubricā vitā circūdedit parente/
lam tuam. Sed his oībus grauius est:
quia facta es dei inimica. ꝛ eius angelis
ac sanctis omnib⁹ odiosa valde. O infe
lix ꝛ excecata. o miserrima aīa cur tanto
studio ꝓcuras perdere celuȝ: offendere
deū: ꝛ in interituȝ currere damnationis
eterne? Et quid aliud est esse peccatriceȝ
nisi eē in ꝑiculo grādi dānatiōis future?

Uerumtñ qꝫ audim⁹ de Magdalena: q̄ꝛ peccatrix erat. hodie dici pōt de innumerabilibus quasi mulierib⁹ adulteris: fornicarijs. incestuosis ⁊ omni flagitio ac dedecore infectis. O impie creature. o carnales ⁊ lascīue mlíeres cognoscite statū vestrū: ⁊ scitote qꝫ nihil magis pōt vos ledere q̄ꝫ peccatum. Sicut patet de Magdalena.

¶ Qualit̄ Maria magdalena cognouit peccatū suū. ⁊ corde ꝯtrita ad pedes Jesu humiliter satisfecit. Caplm̄. ij.

S Ecundus status Marie magdalene: quē ꝯsiderare debem⁹ dicit̄ cōuersiōis. Hūc explicat Lucas cū dicit: Ut cognouit: qꝛ Jesus accubuit in domo pharisei attulit alabastrum ⁊c. vbi ponūtur tria de ip̄a Magdalena. Primū est cognitio. Secūdū satisfactio. Tertiū contritio. ¶ Primū est cognitio: quia dicit̄: vt cognouit. Cognouit siquidē bona que omisit: mala q̄ cōmisit. damna que incurrit. Cognouit peccatorū suoꝝ magnitudinem. turpitudinē ⁊ multitudinē. Cognouit dei cōtra peccatores seueritatem: erga penitentes pietatē. ⁊ circa iustos liberalitatē. Quō ista cognouit cum ꝓpter pctm̄ aīa ceca efficiat̄? Juxta illud qđ de pctōribus dr̄ Sap. ij. Excecauit illos malicia eorum Et Sophonie. i. Ambulabūt vt ceci. qꝛ dn̄o peccauerunt. Et vt Ar. inquit. ij. de aīa. Nihil videt̄ nisi in lumine. Et dicere possumus qꝫ cognitionē accepit oīuꝫ supradictoꝝ ꝑ lumen irradiātis gr̄e dei qui ēt pctōrib⁹ ⁊ malis quantum est de se offert claritatē ⁊ splendoreꝫ gratie sue Quidaꝫ aūt pie dicunt Magdalenam audiuisse predicantē xp̄m qđ satis verisimile ē detestantēq̄ꝫ pctā aīe ad dei imaginem formate. O q̄ꝫ acuta q̄ꝫ penetrabilia: q̄ꝫue ardētissima erant verba Jesu xp̄i predicant̄. Loquebat̄ siqdeꝫ ex intimis cordis cū admirādo feruore bulliebat eius mens: vt aīas eriperet de diaboli laqueis. Aspexit ergo sic predicans ⁊ vidit Magdalenam extrinsecus ⁊ intrinsecus. Clamare forte cepit. O anima mea pro cuius amore deus homo fact⁹ sum: cur me ꝑsequeris? cur mundū amplecteris? Cur patrē oīuꝫ deuꝫ ita supbe contemnis? Quid tibi in fine succedet ꝓ vanitatibus tuis? O plena oī miseria cur non erubescis carnalem ducere vitam? An non ꝯsideras qꝫ pctōꝛuꝫ finis interitus est? Uita p̄sens nihil ē mūdus cū suis bonis ꝓditor ⁊ labilis est. Redi ad cor tuū ⁊ cōsidera vias tuas. Reuertere reuertere a via tua mala: reuertere ad me qui te patienter expecto. dulcissime inuito. clemētissimeq̄ꝫ suscipio. Ueni depone pctā tua ⁊ veni ad me secura. veni, inquā o aīa mea dilecta. ⁊ ego remittā tibi peccata cuncta q̄ cōmisisti. Nō eni veni vocare iustos sed pctōres ad penitentiā. Huiusmodi āt similibusq̄ꝫ v̄bis potuit xp̄s peccatricē Magdalenā excitare illuminare ⁊ inflāmare: quare mentem mutauit: mundū contēnere cepit ⁊ voluntatē ꝓposito se emendandi: ac bn̄ faciēdi impleuit. qđ mystice designatur in alabastro. i. in vase de alabastro facto sm̄ Cyrillū. qđ attulit plenum vnguento p̄cioso. ¶ Secūdū qđ ponit̄ de Maria magdalena in eius cōuersione dicit̄ satisfactio. Per que eni peccata peccauerat. ꝑ eoꝝ opposita satisfacere curauit sm̄ Greg. i omelia. Peccauerat siqdē per p̄sumptionē ⁊ audaciā. satisfecit cuꝫ verecūdia ⁊ erubescentia: quia ingressa domū pharisei nō stetit āte: sꝫ retro xp̄ꝫ Et stans inquit euangelista, retro secus pedes ⁊c. Peccauerat ꝑ superbiā. satisfecit cum humilitate tota inclinata ad pedes Jesu. Peccauerat ꝑ vanuꝫ oculoꝝ aspectū satisfecit cū lachrymaꝝ inundātia. Peccauerat ꝑ inordinatū capillorū decorē. satisfecit ꝑ illorū cōtemptuꝫ: pedes Jesu cuꝫ illis abstergendo. O felix cōmutatio excelsi dextera facta: que paulo añ adeo erat aliena. nunc studiosissime illi cōatur aherere. ¶ Tertiū quod ponitur in Marie magdalene conuersione dr̄ cōtritio. Erat vtiq̄ꝫ abundans dolor ꝓ pctis eius in corde illius: quē ꝑ lachrimas ostēdebat. Tot enim ab eius

oculis lachrẏme defluebãt: vt sufficerẽt
ad lauandum pedes ihu. Pieq3 possu/
mus contemplari q licet nihil diceret v
bo. in corde tamẽ suo loquebat ad dñ3:
O bone ihu. o pastor aiarũ. o spes vni/
ca salutis mee miserere mei. Ego sũ illa
infelix ingrataq3 peccatrix. que te offen/
di. Ego sum illa que lasciuo gestu. vano
aspectu: nimioq3 ornatu multorũ aias
illaqueaui. Ego sum illa que mundu3 cũ
suis bonis magis dilexi q̃3 te deum me
um benefactorẽ meum. fonte3 indeficiẽ
tẽ ois boni. Heu me misera3. Heu me
dolentẽ nimiũ. Heu me quid feci. pecca
ui. inique egi. sed tu pius ⁊ misericors in
dulge mihi. Ecce pedes tuos teneo qui
me peregrinando quesierũt. Nõ venisti
vocare iustos: s3 pctõres ad pnia3. Nõ
despicis cor cõtritũ ⁊ humiliatũ. O ihu
dulcis. o iesu clemẽtissime. o fili dei bene
dicti sana aiam meã. suscipe penitentem
consolare lachrymantẽ. ad te veni. ad te
fugi. ad te totis visceribus clamo misere
re mihi peccatrici: que parata sum de ce
tero obtemperare volũtati tue. Talia vel
similia in contrito corde Magdalene
versabantur

¶ Qualr p⁹ ɔuersionẽ Maria magda
lena multiplicem grãm a dño iesu xpo
est cõsecuta. Caplm .iij.

Ertius status Marie magda/
lene que3 considerare debem⁹
dicitur gratificationis. Inuenit
nanq3 Magdalena cõtrita grãm apd
xp3. qui tria beneficia ei exhibuit admi/
randa. Primũ dicit defensiõis. Secun
dum remissionis. Tertium consolatõis
¶ Primum beneficiũ dicitur defẽsio/
nis. Factus etenim fuit xps defẽsor eius
qui defendit illã a phariseo intra se mur/
murante. vt patet in euangelio. a Mar
tha sorore sua de illa cõquerente. vt dici
tur Luc. x. c. ⁊ a discipul indigne ferenti
bus cum vngeret caput eius vt notatur
Mat. xxvi. c. ¶ Secũdũ bñficiũ dr re
missionis. Remittunt dixit xpus ei pctã
multa. Et cõuersus ad illã addidit. Re/
mittunt tibi pctã tua. O mellifluũ vbu3
o iocunda sẽtẽtia. Ecquid potuit audiri
melius: qd vtilius: quidue fructuosius?
Beati ait psal. quoru3 remisse sunt iniq/
tates. ⁊. q. t. s. p. O felix pnia Magdale
ne: que xpm ad se traxit. Fecitq3 vt pec/
catricẽ animã antea pter pctã deletã d
libro vite iustificaret. ⁊ in numero ɔscri
bere electorum suorum. ¶ Tertiũ beneficiu3
collatũ a xpo. Magdalene fuit consola
tionis. Fecit etenim eam dignam conso
latiõibus suis spiritualibus: ita vt meri
to dicere posset illud ps. Consolatiões
tue letificauerũt animam meam. Quis/
nam explicet qualis fuit ɔsolatio Mag
dalene quando stabat ⁊ audiebat verbũ
xpi? quando conuersabatur cum glorio
sissima Maria matre eius. quando an
gelos vidit resurrectionem suam illi an/
nunciantes qñ prima resuscitatum xpm
in specie hortolãi asperit ⁊ vocata ab eo
Maria cognouit illũ esse: voluitq3 pe/
des eius tangere: ⁊ tunc nõ fuit pmissa:
qñ post cum alijs mulieribus tenuit pe/
des eius dum eis appuit in via quando
p⁹ exiliũ pueniens cũ Lazaro ⁊ Mar/
tha ⁊ ceco nato. quẽ xps illuminauerat
⁊ beato Maximino alijsq3 christianis
Marsiliã. post illi⁹ patrie conuersionẽ:
postq3 miracula plurima supne cõtem
plationis auida asprimã heremu3 petijt
⁊ in loco angelicis manibus pparato p.
xxx. annos incognita mansit: in quo nec
aquarum fluenta: nec arborum: nec herbarũ
erãt solatia. vt ex hoc manifestaretur q
non terrenis refectionibus s3 celestibus
epulis satiabatur. Qualibet enim die se
ptẽ horis canonicis ab angelis in ethe/
ra eleuabat. ⁊ celestiu3 agminu3 gliosos
cantus corporalibus auribus audiebat.
Quanta adhuc fuit eius iocunditas: cũ
dispositione dei in extremo vite sue a sa/
cerdote quodã inuenta est quẽ ad beatũ
Maximinũ misit vt die resurrectionis
dominice oratoriũ solus ingrederet tpe
quo ad matutinũ surgere consueuerat:
qd ⁊ fecit: viditq3 in oratorio Mariam
magdalenã spacio duorum cubitorum ele
uatã a terra ⁊ stantẽ in medio angelorũ.

O quantū fuit Magdalene gaudium qñ postremo ꝯuocato vniuerso clero ab ipso xp̄o scissimū sacramentū cū multa lachrymarum inundatione suscepit: ꝛ añ altare ꝓstrata aiam emisit ad celos. O admirabilis deꝰ. O pater misericordiarū q obliuisceris oium iniquitatū quas fecit impiꝰ: si ad pniā reuertatur. Ecce ostendisti nobis. in Maria magdalena quanta est bonitas tua. quanta patientia quanta caritas. quanta gratia. Tu illam peccantē supportasti. a te fugientē tenuisti. obaudientē aduocasti. reuertentem suscepisti. ꝛ penitentem iustificasti atq; iustificatā in celo eē iussisti. Cuius meritis maiestatē tuā supplices deprecamur. vt nobis largiatur hic gratiam ꝛ in futuro sempiternam gloriam. Amen.

¶ Feria sexta quinte ebdomade i q̄dragesima. de horrendo peccato homicidij ad quod consequi solet desperatio ꝛ impenitentia.

Sermo. lx.

Cogitauerunt vt interficerent eum. Scribūtur hec v̄ba Joan. xi. c. ꝛ in euangelio hodierno. Nescit quiescere maligna mēs inuidorū que semper ꝓximo machinat̄ mala: ꝛ exquirit dolos. Neq; pctm̄ aliqđ tam graue est: vt sibi facile ñ appareat. Propterea scribe ꝛ phisei stauerunt in cogitatu pessimo interficere xp̄m qđ tandē ope compleuerunt. Sic ꝛ plerīq; hoies nequā. ferales: atq; crudeles ad suā iram explendā sepissime suos ꝓximos occidere non formidant. Et qm̄ homicidij pctm̄ solet sequi desperatio. Idcirco ad tantū periculū deuitādū in p̄nti sermōe de homicidio erimꝰ locuturi qa penitentibus satis ꝓdesse pōt huius materie declaratio. De homicidio ergo tria p̄ncipalia mysteria proponemus aperienda.

Primū dr̄ diffinitio.

Secundū modificatio.

Tertiū punitio.

¶ Quid sit homicidiū. ꝛ de his q interficiūt seipos: ꝛ de occisiōe brutoꝝ ꝛ q̄lr qñq; homicidiū fieri pōt absq; pctō.

Capl'm. j.

Primū mysteriū de homicidio aperiēdū dicit̄ diffinitio. in quo qd sit homicidium videamꝰ. Et ſ̄m Ray. i sūma sua. ꝛ Hosti. in ti. de homicidio. Homicidiū est hois occisio ab hoie facta. ꝛ dicit̄ ab hoie ꝛ cedo cedis: quasi hois cediū. Pro cuiꝰ cōclusionis declaratione tria sūt dubia declaranda. Primū vtrū sit licitū occidere volucres pisces. ꝛ hiꝰ. Secundū vtrum hō peccet interficere seipsum. Tertiū vtrū homicidiū fieri possit absq; peccato. ¶ Ad primū dubiū r̄ndet Augu. li. i. de ci. dei. d. ꝙ fuit ꝛ est error manicheorū tenentium ꝙ nō sit licitū hōi interficere bruta ꝛ irrōnabilia. Cuius erroris impietas apparet quia deus bn̄dictus oia supradicta ad vsum hominis deputauit. Vñ Geñ. ix. d. deus. Crescite ꝛ multiplicamini ꝛ replete t̄ram. ꝛ sit timor vester atq; tremor sup cuncta aialia terre: ꝛ super oēs volucres celi cū vniuersis que mouēt̄ i terra Oēs pisces maris manui vestre traditi sūt ꝛ oē qđ mouet̄ ꝛ viuit erit vob i cibū Propterea Augu. vbi. s̄. ait. Justissima ordinatiōe creatoris ꝛ mors ꝛ vita eorū nr̄is vsibꝰ subdit̄. Ex q̄ ingt Tho. s̄a s̄e q. lxiiij. art. i. c. ꝙ nullꝰ peccat vtendo re sua ad hoc ad qđ ē ordiata. Ex ordiatione āt dina vt p̄dictū ē gnāliter plāte sunt ꝓpter aialia: ꝛ vtraq; ꝓpter hpiem. Vsus aūt eoꝝ in cibū maxime necessariꝰ ē. qđ sine occisiōe fieri nō pōt. Hic ꝛ Ar. i. i. politice ingt ꝙ venatio ē q̄si qđdā iustū bellū: q̄ hō rōnalis rebelles sibi bestias deuincit: ꝛ ad suū vsū cōuertit ꝓpt̄ q̄ oia in diffinitione dr̄ ꝙ homicidiū ē hois ꝛ ñ bruti. ¶ Ad secūdū dubiū fuere nonnulli q dixerūt qꝰ ñ peccat qui interficit seipsū: qa inuēti sunt p̄stantissimi viri q sibiipsis mortē intulerūt. Nā Samson

interfecit ipsū. vt pȝ. Judic. xvi. Cato cē
sorinus vt dr̄ in speculo h ipsū fecit. Idē
⁊ Cato vticensis. vt refert Lac. i. iij. lib.
idipsū ꝯfirmās de Cleante. de Crispo. ⁊
zenone. ⁊ de Empedocle. Curtius arma
tus equo in hiatum terre se precipitauit
vt Aug. meminit li. v. de ci. dei. ¶ Sȝ ꝯ
hāc opinionē ē vitas rei. q2 vt inqt alex.
i. iij. q. xxxiiij. mē. i. ⁊ tho. ſa ſe vbi. ſ. ar.
ij. Nulli licet sibiipsi mortē inferre q̄dru
plici rōne. Prīo hoc ē ꝯ rōnē nālē: q2
vnaqueqȝ res nititur ꝯseruare seipāȝ. vñ
Ar. i. ij. de aīa ait. Oīa appetūt eē: ⁊ illius
cā agūt quicqd agūt ſȝ nāȝ. Et Boetius
in. iij. de ꝯsola. Oē nāqȝ aīal tueri salutē
laborat: mortē ꝑniciēqȝ deuitat. ¶ Se
cūda rō ē q2 ē ꝯ caritatē: q̄ vnusqsqȝ te
net se diligere. Tertia rō ē q2 ē ꝯ cōitatē
q2 qlibȝ hō ē ps coitatis. Quarta q2 ē ꝯ
deū: sic̄ q alienū ſuū iterfecit: Quare ꝓ
nullo casu dȝ se qs occidere. Neqȝ etiaȝ
occasiōe vitādi penā: q2 ſȝ regulā apli n̄
sūt facienda mala vt inde eueniāt bona.
De. Sansone vo ⁊ vginib9 qbusdā q̄ tē
pore ꝑsecutōis se i casurū fluuiū ꝑcipita
runt ⁊ tn̄ inter scōs hn̄r. ait Aug. li. i. de
ci. dei. ꝙ nō peccauerūt se occidēdo. qa
fecerūt illud ex reuelatiōe ⁊ instinctu spi
ritus sci. Cauēdū tn̄ ē hodie vt n̄ credat
oi spūi: q2 diabolus trāsfigurās se in an
gelū lucis mltos decipe ꝯsueuit. ¶ Ad
tertiū dubiū cū q̄rebat. vtrū homicidiū
fieri pōt absqȝ pctō. dico ꝙ sic. in triplici
actu. Prim9 dr̄ casualitatis. Secundus
necessitatis. Tertius vtilitatis. ¶ Primus
actus dr̄ casualitatis cū qs aliū interfic̄
nō volūtate. sed casu. vt inquit Ray. in
sūma sua. Casu fit homicidiū. vt cuȝ qs
ꝓijcit lapidem ad auē vel ad aīal ⁊ alius
transiens ex insperato occidit: vl̄ incidit
arborē ad cuius casū aliqs opprimit. Sȝ
distinguendū ē: qa interficiens casu: aut
dabat operā rei licite. aut illicite. Si illici
te. vtputa si proijciebat lapidem versus
loca ꝑ q̄ cōsueuerūt hoīes trāsitū facere
⁊ silia. hic homicida reputat. vt. xv. q. i. c.
merito. ⁊. §. ex ꝓmissis. vnde si clericus
ludo vel exercitatiōe viriū vel venatiōe
iaculū mittens aliū ꝑimit. qa hoc ab eo
debet esse penitus alienū. homicidij re
us efficit vt pȝ. l. di. clico. ⁊ extra de ꝓsūp.
c. i. Si vero interficiens casu dabat ope
ram rei licite: vt q2 magister cā discipline
verberabat discipulū: vel qa deponebat
aliqs fenū de curru. vel arboreȝ ꝓpriam
sibi necessariam incidebat ⁊ silia. hic si
adhibuit diligentiaȝ quā potuit videlicet
respiciendo ⁊ ꝓclamando nō nimis tar
de vel remisse: sȝ tpe cōgruo ⁊ alte: ita ꝙ
si aliqs erat ibi vel veniebat poterat fuge
re ⁊ sibicauere. ⁊ magr̄ n̄ excessit modū
in verberando discipuluȝ non imputabi
tur ei homicidiū si casu cōtingat. Si aūt
dabat operā rei licite: ⁊ nō adhibuit dili
gentiam debitā. homicidiū iputabitur ei
Huiusmodi distinctio ponit di. l. c. sepe
ꝯtingit. ⁊. c. si duo frēs. ⁊ extra de homi.
c. Johes, ⁊. c. qdā vt asseris. ¶ Secūd9
actus in quo homicidiū nō est pctm̄ dr̄
necessitatis. cū quis aliū interficit se defē
dendo ne occidat ab eo. Notandum tn̄
ſȝ Ray. in sūma sua. ꝙ aut necessitas oc
cidendi fuit euitabilis: q2 poterat euade
re absqȝ occisiōe. ⁊ tūc ē reus homicidij
aut fuit necessitas ineuitabilis: quia occi
dit hominēȝ sine odij meditatione: imo
cū dolore aī se ⁊ sua liberando cuȝ alias
non poterat euadere. ⁊ sic occidens non
peccat: nec astringitur ad pniam nisi ad
cautelā ꝓpter ambiguuȝ duplicitatis. vt
pȝ. xxiij. q. v. c. excōicatorū. Et licet qdaȝ
dixerint ꝙ istud intelligitur de laicis tm̄
⁊ non de clericis. Verūtn̄ verior est opi
nio ⁊ ꝯmunior ꝙ cleric9 interficere pōt
in necesitate ineuitabili: ⁊ n̄ peccat nec
efficitur irregularis. sicut habetur extra
de homi. in. c. significasti. ⁊ extra de sen
ten. excom. c. dilecto filio. li. vi. ⁊ in cle. si
furiosus. de homici. quia vt dicitur. ff. de
insti. ⁊ iure. l. vt vim vi. Vim vi repellere
licet cuȝ moderamine inculpate tutele.
¶ Terti9 actus in quo homicidiuȝ n̄ est
peccatum dicitur vtilitatis. cum scilicet
quis alium occidit vel in bello iusto pu
gnando: vel ex auctoritate officij iuris
ordine seruato maleficos puniendo.

Nam Exo.xxij.dixit de⁹. Non patieris
maleficos viuere sup terram. Ex q̃ dicit
Tho.ſa ſe.vbi.ſ.ar.ij.c.q̧ ſicut licituȝ ẽ
occidere aïalia bruta: inq̃ȝtũ naturaliter
ordinant ad vſũ hoïuȝ.ſicut imperfectũ
ordinat ad pfectũ. Sic cũ oïs pars ordi
net ad totũ.ſicut imperfectuȝ ad pfectuȝ
Omnis enĩ pars naturaliter eſt propter
totũ.vnde ⁊ p ſalute totius corpis lauda
biliter precidit mẽbrũ putridum. Idcir
co cum quelibet ſingularis perſona cõ/
paret ad totã coïtatẽ ſicut ad totuȝ: vnus
homo piculoſus coïtati ⁊ corruptiu⁹ alio
rum: laudabiliter ⁊ ſalubriter occiditur
vt bonum cõe ſeruetur. quare nec iudex
peccat reos ad mortẽ ɔdẽnando ex d̃bi
to officij ⁊ amore iuſtitie. Nec miniſter
peccat ſi iuſſus a iudice occidat condẽ/
natum vt habet expreſſe.xxiij.q.v.c.mi/
les.c.cum miniſter.c. officia.c.lex eter/
na.⁊.c.qui pcutit. Et vtinam hmõi ſeue
ritas abundaret in illis: ad quos ſpectat
alioꝝ crimia punire. Verũtñ hodie pu/
niunt nõ rei ⁊ malefactores amore iuſti
tie: ſȝ illi tm̃ qui licet rei ſint fautores tm̃
non habent.

¶ Qd̃ ñ ſolũ manu ſȝ ẽt mltis alijs mo
dis homicidiũ d̃nabilr cõmitti poteſt.

Capl'm.ij.

S ecũdũ myſteriũ de homicidio
aperiẽdũ dicitur modificatio. in
quo videdũ eſt quot modis ho
micidiũ cõmittit. Et loquendo d̃ homi/
cidio ppꝛie dico q̧ cõmitti poteſt tripl'r.
Pmo ſuaſione. Scd̃o auxiliatõe. Ter/
tio opatiõe. ¶ Pmo ſuaſiõe vel cõſilio
Et ſȝ Guil. hoc itelligit de ɔſilio exhor/
tationis vel approbationis. ñ de conſilio
ſimplicis opinationis. Si qs enim que
renti alicui in genere. an liceret xpiano
clerico vel laico paganũ occidere: ñ ani
mo perſuadendi ſed exponẽdi quid hoc
caſu ſentiret. reſponderet hoc eſſe licituȝ
non fieret irregularis. licet ille cui taliter
rñdiſſet paganũ poſtea iterficeret ex cõ
fidentia illius reſponſionis. licet etiã iſte
erraſſet in rñdendo. Inno. vo in gl. ſup
c. ad audiẽtiam. extra de homici. dicit ſic

Intelligit conſiliũ vel mãdatũ dediſſe in
mortẽ alicuius. quando ſuaſit illud: vel
rogauit vel mãdauit: vel alios conſuluit
vtilitatẽ q̃ ſequeret ex homicidio oſten/
dendo. ¶ Secũdo cõmittit homicidiũ
auxiliatione. cum. ſ. quis auxiliatur occi
ſori aſtando. miniſtrando arma. monẽ/
do. ɔfortando ⁊ hi⁹. Ut. n. dicitur Ro. i.
Nõ ſolũ qui faciũt. ſed etiã q cõſentiunt
facientibus digni ſũt morte. Tertio com
mittit homicidiũ opatione. ⁊ hoc multi/
pliciter. ¶ Primo veneno aut veneno
ſis medicinis. Sic occidert Alexãdruȝ
magnũ Caſſander Philippus ⁊ Sol/
la filij antipatris ſm. Q. Curtiũ. Dede/
runt nãq; i potũ venenũ ſibi: quo hau/
ſto ſm Iuſtinũ in media potione velut
telo confoſſus ingemuit deportatuſq; ẽ
a cõuiuio ſeminanimis. Maluoli autẽ
dicebant eũ ebrietate pire. Quarto itaq;
die indubitata morte: ſentiens tumultu/
antes milites: quia rex occidebatur inſi
dijs pia oratione ſedauit. cũctiſq; dexte
rã porrigens eos oſculatus eſt: ſicq; de/
fecit ãno etatꝭ ſue. xxx. Venenoſis inſup
herbis atq; medicinis carnales q̃dam
⁊ libidinoſe matres filios ſuos adhuc in
vtero latitantes pimunt. Medici aũt ⁊
aromatarij vel incuria vel negligẽtia vl'
malicia dũ venenoſas medicinas egrotꝭ
tribuũt: in hunc errorem plabunt. Ta/
ceo reliqua que dicere poſſem tã de mu
lieribus q̃ȝ de viris: quoniam ſufficere
debet eis qui venenis vtunt: ſtimul⁹ cõ/
ſcientie ſue. ¶ Secundo ɔmittit homi/
cidiũ opere cum maleficijs ⁊ incantatio
nibus. Vidi ego Ianue combuſtã ⁊ affi
xam palo quandaȝ ſclauam: q̃ ſuũ dñm
ac dominam cũ his diabolicis ſupſtitio
nibus interfecerat. ¶ Tertio ɔmittit ho
micidiũ ope pcutiẽdo manu. Sic Cayn
interfecit fratrẽ ſuũ Abel. vt dicit Geñ.
iiij. ⁊ hoc vtiq; pctm̃ ſatis graue eſt atq;
crudele. tum quia eſt cõtra preceptũ dei
qui ait Exo.xx. Non occidas. tum quia
eſt contra opificiũ eiuſ qui corpus ⁊ ani
maȝ mirabili ſapientia ſua vniuit. Eſt ẽt
hoc peccatum contra corpus proximi

⁊ ſepe cõtra aĩam ei⁹: q̄a dum interficit nõ eſt cõtrit⁹. Eſt ↄtra parẽtes interfecti qui excitant ⁊ cõmouent ad odiũ. Eſt ↄ̄ rempu: quia homicida oẽs leges: oĩaq̃ iura ſpnit. Eſt cõtra angelũ cuſtodientẽ qui nõ parũ de ſuo cuſtodito interfecto dedignat. O igit homicida ptinax ⁊ ſuperbe. o pctõr neqſſime. o. crudelior oĩ fera peſſima. cõtine manũ tuã: noli ſeuire in ꝓximos tuos. Si peccaſti hacten⁹ age penitẽtiã. Si in ꝓpoſito es occidẽdi deſine ab ira: ⁊ derelinque furorẽ. vince teipſum. ⁊ noli peccatũ tam horrendum tãq̃ deo exoſum immortali cõmittere. Noui nãq̃ q̄plures: qui tãdẽ leti facti ſunt: eo ꝙ mutauerũt cõſiliũ ſuũ. Propterea dico ⁊ iterũ dico. Nolite locũ dare diabolo. nolite effundere ſanguinem hoĩs: qm̄ iter cetera pctã homicidiũ maximi eſt nocumenti. Unde poſito ꝙ homicida haberet in poteſtate vl̕ deſtruer̃ celũ ⁊ terraʒ ⁊ oĩa que in eis ſũt: dũmõ talis deſtructio⁹ nõ vẽiret in dãnũ hoĩuʒ vel interficere hoĩeʒ: maĩ⁹ malũ cõmitteret illũ iterficiẽdo q̄ deuaſtãdo cũcta corpora celeſtia. ⁊ oĩa alia que ſũt in hoc mũdo. Maiorẽ ſiquidẽ iniuriã faceret deo hoĩe iterficiẽs: q̄ ſi ſine hoĩs dãno celũ priuaret luminarib⁹ ſuis. aereʒ volucribus: terrã arborib⁹. ⁊ mare aquis.

¶ Qd leges oẽs taʒ diuine q̄ humane acriter ⁊ grauiſſime dãnãt ac puniũt homicidas. Capl̕m. iij.

Tertiũ myſteriũ aperiendum de homicidio dicit pũitio. Punit ſiqdẽ homicidiũ grauit triplici pena. Priõ pena legali. Scdõ pena cõſciẽtiali. Tertio pena diuinali. ¶ Priõ punit pena legali. Scriptũ quippe eſt in lege veteri. Exo. xxi. c. Qui pcuſſerit hominẽ volẽs occidere: morte moriatur. Idẽ dicit lex ciuilis. ff. ad. l. cor. de ſicca l. i. ⁊ C. ad. l. cor. de ſicca. l. is qui cuʒ telo Secũduʒ vero legẽ canonicã homicida eſt irregularis. ⁊ ñ põt ꝓmoueri. ⁊ eijcit iã promot⁹. ſicut patet. l. di. c. ſi qs viduã Et. li. di. c. aliquantos. ⁊ de peni. di. i. c. periculoſa ⁊ ex̃ ne cleri. vel mo. c. ſniam ſanguinis. ⁊ ex̃ de homici. c. ſicut dignũ ⁊ c. ſignificaſti. ¶ Secũdo punit homicidiũ pena ↄſciẽtiali. Nã in foro pñiẽtie ſm̄ Ric. in. iiij. homicida aſtringi debet ad ſatiſfaciendũ. ⁊ q̄uis nõ poſſit reſtituere vitã. obligatur tñ ad reſtituenduʒ alia bona. ꝓ illo damno ↄpenſata q̄lita te leſi: ⁊ quantitate dãni: ⁊ poſſibilitate dãnificantis. Et hãc reſtitutioneʒ debet facere ad arbitriuʒ boni viri. Et ꝙ talis teneat ad reſtitutionem patʒ. q̄a quanto hõ aliũ plus dãnificat: tanto magis ad reſtitutionẽ tenet. Bona auteʒ corporis bona exteriora excedunt. Scotus auteʒ in. iiij. di. xv. dicit ꝙ ꝓ ſatiſfactiõe homicidij expedit homicide primo ꝙ expõat vitã ſuã i cauſa iuſta: vtpote ↄtra ecclie inimicos. vel ↄtra hereticos ſeu alios i fideles. ⁊ hoc ordinando laborẽ ⁊ periculũ ſuũ in ſatiſfationẽ illi⁹ quẽ ipſe occidit. vt ſi cui nõ poteſt i corꝑalib⁹ ſatiſfacere: ſatiſfaciat in ſpiritualibus bonis Secũdo ſi p̄dicti caſ⁹ nõ occurrãt totã vitã ſuã i orõne ⁊ pñia debet ordiare ad illi⁹ ſublenationẽ quẽ ipſe occidit. Tertio q̄q̃ ſi iterfect⁹ alios ſubſtẽtabat. ſ. patrẽ vl̕ matrẽ: aut alios ſibi ꝓpiquos ſeu pauperes. obligat talis interfector omnibus illis ad tãtã reſtitutionẽ: quãtaʒ illis abſtulit ꝑ interfectionẽ illi⁹. Sʒ ego puto Scotũ omnia ſupradicta intellexiſſe de quadam congruitate: non neceſſitate. ⁊ p̄cipue primũ. ſ. de exponenda vita pro aĩa iterfecti. qd̄ ſi ipſe intelligi voluit de neceſſitate expedire: Ego ſalua reuerentia ſua id nõ credo neq̃ teneo. Qm̄ vt inquit Hiero⁹ ad Damaſũ papaʒ. Lex iuſticie tenax clementiam non habebat Sed quicũq̃ adulter fraudator homicida. ⁊ vt breuiter dicã qualicũq̃ mortali crimie, detinebat: nulla venia pnie laxabat a crimie. oculuʒ ꝓ oculo: dentẽ ꝓ dente. aĩam ꝓ anima iubebat exoluẽ Sed miſit de⁹ filiũ ſuũ natũ ex muliere factũ ſub lege qui auſteritatẽ legis euãgelij gratia temperauit. hec ille. Et, propterea mihi videtur ꝙ occiſori penitẽti

satisfaciat quelibet alia satisfactio sibi im
posita ad arbitrium discreti confessoris
absqꝫ hoc q̄ vitaꝫ suā exponat periculo
mortis: quia talis obligatio satis esset du
ra atqꝫ ꝑiculosa. Induceret nāqꝫ quos/
libet homicidas in desperationem ⁊ de
us benignus desperationē maxime odit
quia. vt ait Hiero. ad Rusticum mona
cum. Nihil sic offēdit deuꝫ sicut cor im
penitens Solū desperationis crimē est
q̄ȯ veniā ꝯsequi ñ pōt. ¶ Tertio punit̄
homicidiū pena diuinali. Est vtiqꝫ sepis
sime deus homicidarū seuissim⁹ vltor ⁊
robustissimus ꝑsecutor: cuius iudicio fit
vt homicide ferientes gladio gladio fe/
riant̄. Et omissis q̄ in scripturis habētur
⁊ notissima sūt. Patet ēt hoc in exēplis
gentiliū. Crudelis ⁊ homicida Cyr⁹ ꝭꝫ
Justinū ⁊ Paulū Horosiū ī bello occi
sus fuit: cuiusqꝫ caput in vtrem humano
sanguine plenū missum est. Crudelis ⁊
homicida Nero: vt dixim⁹ ī sermōe de
antixp̄o. īterfecit semetipsū. Domician⁹
ꝭm Eutropiū ⁊ Horosiū qui senatores
nobilissimos occidit: multos etiā conso
brinos suos: a cubiculariis suis occisus
est āno etatis sue. xlv. Hannibal cartha
ginensis. q ex crudelitate captiuos Ro/
manos onerib⁹ ⁊ itinere fessos. vt dicit
Ualerius sub rubrica de crudelitate. suc
cisa ꝑma parte peduꝫ relinquebat: quos
dāqꝫ fratres ⁊ propiquos ferro vsqꝫ ad
mortē decertare cogebat: veneno se ex/
tinxit. Nam fugerat post carthaginem
deuictā ad Antiochū regeꝫ: ad quem a
senatu Romāo missi fuere legati qui re
gem ad pacē cogerēt: Hānibalemqꝫ de
poscerent. ⁊ cum Hānibal de fuga atqꝫ
salute omnio desꝑasset: veneno haust
q̄ȯ more regio sub gēma ferebat̄ incluso
obiit. sicqꝫ ab his qui ad cuꝫ ꝯꝑhēdēdū
missi fuerant exanimis est inuentus ꝭmū
Eutropiū. De interfectorib⁹ etiā Cesaris
sic scribit Suetonius. Null⁹ fere triēnio
suꝑuixit: nullusqꝫ naturali morte obiit.
Nā pars naufragio pars prelio defun/
cta est. Quidaꝫ se illo pugione quo Ce/
sarem vulnerauerant occiderūt. Dieb⁹
etiā nostris multa nobis exempla mō/
strata sunt. Ex quibus vnū tacendū mi
nime puto. In ciuitate Eugubii quidaꝫ
iuuenis noīe Petr⁹ impedire volens te
stamentū patris iam defuncti. vnum de
executoribus Laurentiū. s. de strotiis d̄
Florētia filiū domini Pale. manu ꝓꝑa
interfecit. Eram ego Padue. vbi ⁊ dn̄s
Palas supradict⁹ etiā morabat̄: egoqꝫ
sibi nunciaui dolenduꝫ casum ⁊ inopi/
natum filii hortās illum plurimū ad pa
tientiam. Sequēti vero quadragesima
cū Senas accessissem repperi ibi homi
cidam illum qui sepius ad me veniens
precabat̄ vt ab vxore interfecti: que Flo/
rentie tūc erat per meas litteras sibi ve
niā impetrarē. q̄ȯ cū obtinere nō valu/
issem ille miser in ciuitate Senarū stare
decreuit. ⁊ dum habitaret in quodaꝫ ho
spitio, venerunt duo ex Florentia precio
ducti qui hospitē pecunia corrumpētes
in eius celario ꝓfatū iuuenē occiderunt
amputauerūtqꝫ digitū eius his qui illos
miserāt pro signo ferēdū. Dū aūt simul
irent in itinere duo illi ceperunt cōtēder̄
vnusqꝫ in socium irruens ipsum ꝑemit
At ⁊ ille captus est. ⁊ ꝭm iuris regulas
vita priuatus in partesqꝫ diuisus tanq̄ꝫ
duorū homicidiorū ꝑditissim⁹ reus. O
igit̄ terribilis iustitia dei: qui homicidis
etiā in hac vita rependit vicem. Timete
igitur illaꝫ omnes qui prompti estis ad
rixas: ⁊ ab homicidio vobis caueatis vt
sic valeatis acquirrere in hoc seculo dei
gr̄am ⁊ in futuro gloriam. Amen.
¶ Sabbato quīte ebdomade, in q̄dra
gesima: de sacratissima cōione: ad quā
oēs fideles se debēt disponere ⁊ ꝑparare

Sermo. lxi.

q

Ui manducat meaꝫ. carnē ⁊ bibit
meū sanguinem in me
manet ⁊ ego ī illo. Uer
ba sunt redēptoris no/
stri originaliter Joh. vi. c. Amplius nō
est differendū dicere ⁊ loqui de sanctis/
sima cōione: quoniaꝫ iam appropiu/

quat tempus quo fideles cuncti ad illaȝ deuote ſumendam eſſe debent expediti. Sūt tñ multi qui obliti ſalutis ſue cōicare aut negligunt: aut renuunt: ⁊ contēnūt: quibus in hoc ſermone oñdere ſtatui quanta ſit neceſſitas ſuſcipiēdi ſāctiſſimum eukariſtie ſacramētū. Opus equidē eſt cuȝ v̓bis veritatis conterere duritiem obſtinatoꝝ: qm̄ nihil periculoſius aut damnabilius ipſis poteſt euenire ꝙ̄ ſeparari ab amore. a beniuolentia ⁊ a gratia domini noſtri Jeſu xp̄i. Ipſe vtiqȝ in v̓bis in themate allegatis ſe manſurum pollicet̄ cum eo qui eius carnem manducat ⁊ ſanguinē bibit in ſacramento altaris. Ut igit̄ rumpant̄ corda duriſſima eorum qui cōmunionē fugiunt: de ipſius neceſſitate locuturi tria myſteria proponimus declaranda.

Primum dicitur obligationis.
Secundum excluſionis.
Tertium conditionis.

¶ Quod obligātur ad cōionē homīes tum ob memoriam paſſionis xp̄i. tū ꝓpter eccleſie preceptuȝ. tū etiā ꝓpter xp̄i cōminationē. Caplm̄. i.

P Rimū myſteriuȝ de cōmuniōe declarandū dicit̄ obligationis. Obligantur ſiquideȝ hoīes ad cōicandū ſuſcipiendūqȝ ſcīſſimū ſacr̄m dñi nr̄i Jeſu xp̄i triplici rōe. Prio rōe recordatiōis. Scd̄o rōe ꝑceptiōis. Tertio rōne cōminatiōis. ¶ Prio rōe recordationis. Inſtitutū ſiquidem fuit ſacramentū altaris a dño Jeſu xp̄o vt fideles ſui illud ſumentes recordarentur amoris quem nobis oſtendit dñ̄ ꝓ nr̄a ſalute paſſionē acerbiſſimā crudelemqȝ mortē patiētiſſime tolerauit. vñ. math. xxvi. ⁊ Luc. xxij. ipe ait. Hoc facite ī meam cōmemorationeȝ. Et Pau. i. Cor. xi. ait. Quotiēſcunqȝ manducabitis panem hunc ⁊ calicem bibetis: mortē dñi annūciabitis donec veniat. Et idē ponit̄ in ſnīa de ꝯſe. di. ii. c. ſcriptura. c. qa paſſus c. ſemel xp̄s. c. i xp̄o. ⁊. c. ſemel imolatꝰ. In. c. quia. xp̄i corpus. Euſebius ita loquitur. quia corpus aſſumptum ablaturus erat ab oculis: ⁊ illaturꝰ ſyderibꝰ neceſſariū erat vt die cene ſacr̄m nobis ſui corpis ⁊ ſanguinis cōſecraret: vt coleret̄ iugiter ꝑ myſteriuȝ qd̄ ſemel offerebatur in precium. vt q: quottidiana ⁊ idefeſſa currebat ꝓ oīum ſalute redemptio. ꝑpetua eſſet redemptionis oblatio ⁊ perennis victima illa iugiter viueret in memoria: ⁊ ſēp pñs eſſet in gratia. hec ille. Cum ergo ſacr̄m hoc venerabile fideliter ⁊ deuote ſumptū xp̄m paſſuȝ ad mētem reuocat: ingratiſſimi profecto cēſendi ſunt illi qui ſaltē ſemel in anno cōicare nolunt. O obſtinate mentes q̄ tāti benefactoris: nec etiaȝ ꝑraro recordari vultis. O impia aīa peccatrix: nō ſic fecit erga te filius dei bñdicti. Nunqȝ ipe te obliuioni tradidit. Quinimo ſemper fuit memor tui naſcendo: ſugendo vbera. in cuna vagiendo. peregrinando. vigilando. ieiunando. orādo. predicando patiendo. ⁊ moriendo. Propter te nāqȝ oīa iſta fecit. ſemꝑ te videbat. ſemꝑ te diligebat. ſemꝑ tecū in corde ſuo colloquebatur atqȝ dicebat. O anima delicata. o anima inſignis ⁊ nobilis. propter te ſū factus hō. propter te ſum carne veſtitꝰ propter te fero quoſcūqȝ labores ꝓpter te deniqȝ affixus in cruce pendeo. Quare h̓ xp̄us ſubdit illud Treñ. iij. Recordare paupertatis ⁊ tranſgreſſionis .i. afflictionis mee. potationis fellis ⁊ abſinthij. O ferrea mens cur non audis vocem amoroſi Jeſu? Cur illum nō inſpicis. ⁊ ꝓ ſuo amore ac cōmodo tuo vitia ⁊ peccata deponis? Cur ſacramētuȝ eiꝰ in memoriā ipſius vt debes nō accipis? Cur nō compateris doloribus cruciatibus et afflictionibus eius? Quibus omnibus grauior eſt ingratitudo tua. Audi ipſum o peccator: audi inquam: audi de cruce ad te clamantem ⁊ dicentem ſc̄m Berñ. Uide homo que pro te patior. vide penas quibus afficior: vide clauos quibus confodior: Non eſt dolor ſicut quo crucior cum ſit tantus dolor exterior. Intus eſt tamen dolor grauior tam ingratum dum te experior

Ad hanc ergo ingratitudinē euitanda3
facit cōmunio altiſſimi ſacramēti: quod
vt ꝑdictū ē ſignū eſt memoratiuū dñice
paſſionis. ¶ Secundo obligantur ho/
mines ad cōmunionē rōne preceptiōis
Precepit nāq3 sancta mater eccleſia fi/
delibus cūctis vt cōmūionē3 ſuſcipiant
De hoc aūt pro varietate temporū varia
facta ſunt ſtatuta. In eccleſia ſiquidem
primitiua dum ſanguis xpi recens fer/
uebat in corde credētium cōicabāt oēs
quottidie. vt patet. Actꜫ.ij.c. ⁊ de cōſe. di.
ij.c. pacta. Lapſu ꝺo tpis vſus coionis
deductus eſt ad dies dñicos. Et de hoc
dixit Aug⁹. de conſe. di. ij.c. Quottidie.
Quottidie eukariſtie cōmunionem ac/
cipere nec laudo nec vitupo. Omibus
tñ diebus dominicis communicandu3
hortor. Succedente vero tēpore ſtatutū
fuit vt ter in anno homines cōicarent.
videlicet in paſca. dñi natali. ⁊ pentꜫ. vt ex
preſſe patet de conſe di.ij.c. ⁊ ſi non fre/
quentius. ⁊.c. ſeculares. Notandū autē
quia quod dicit de conſe. diſ.ij.c. in cena
dñi. ſ. ꝙ cōmunicandū erat in die cene:
intelligitur de conſilio non de precepto.
Tempore vero in quo caritas refriguit
eccl'ia obligauit laicos ad cōmunionē3
tñ ſemel in anno. ſicut pat3 extra de pe.
⁊ re. in. c. omnis. vtriuſq3 ſexus. Et tamē
tanta eſt in multis nequitia maleq3 vo/
luntatꜫ obduratio: ꝙ nō ſolum nō cōi/
cant ſemel in anno: verū etiā ſine cōio/
ne per ānos ⁊ ānos perdurāt. ¶ Tertio
obligantur ad cōmunionē rōne cōmi/
natiōis. Dicit enī xpus cōminant Joh.
vi.c. Niſi mādūcaueritis carnē filij. ho/
minis: ⁊ biberitis eius ſanguinem: non
habebitis vitam in vobis.

¶ Qō excuſant a peccato qui nō ꝯmu
nicant ſemel in anno propter punitionē
vel defectum: ⁊ de his qui idiſpoſiti ſūt.
Capl'm.ij.

ſ Ecūdum myſteriū declarādu3
de cōmuniōe dicit excluſio. Ex
cludūtur etenim a cōione non
nulli qui cōicare nō debent iuxta ſtatu/
tum eccleſie prefatum. ſ. ſemel in anno
propter tria. Primo propter punitionē
Secundo propter defectionem. Tertio
propter indiſpoſitione3. ¶ Pⁱo ꝓpter
punitionem. Nam nōnullis interdicta
eſt cōmunio ſemel in anno: lic3 contriti
ſint et cōfeſſi. ꝓpter punitionē preceden
tium peccatorū. Vñ. xxxiij. q. ii. c. latore3
dr̄ de patricida aut matricida: ꝙ nō de
bet cōmunicare vſq3 ad tres annos. Et
vt dicit Riclin. iiij. Nulli notorio ⁊ ma/
nifeſto ac infami peccatori. cum ad pe/
nitentiam reuertitur: eſt ſtatim eukari/
ſtia miniſtranda: tum propter reueren/
tia3 ſacramenti: Tum vt probetur con/
uerſio vera vel ficta. Tum ne alij puſilli
ſcandalicentur. Poſſet tamen cōtrariū
fieri vbi articulus pietatis vel neceſſita/
tis aliquando aliter fieri ſuaderet: puta
quia eſſet tam feruida penitentia: com/
punctio ⁊ lachrimarum abundantia: ꝙ
etiam alios ad deuotionem prouocaret
vel mortis periculu3 imineret. Nam in
extremo vite nulli penitenti eſt eukari/
ſtia deneganda. vt probat. di. l. c. penitēs
⁊ xxvi. q. vi. c. ſi preſbyter. ⁊. c. cognoui/
mus. ⁊ de elec i. c. licet. ¶ Secūda rō
quare aliqui excluduntur a cōmunione
dicitur defectiua: ſiue defectiōis. quādo
ſ. aliquis deficit ſenſu aut ratione ſatui/
tatis aut ratione etatis. De etate autem
in qua quis ad cōmunionē ſit inducen/
dus. dicit. Alex. in. iiij. ſūme ꝙ ſtandum
eſt arbitrio boni viri: qui potiſſime con
ſiderare habet an ille qui cōmūicare de
bet tantam habet fidem ⁊ diſcretione3
vt diſtinguere ſciat inter ſacramentū in
quo taliter continet xpus. ⁊ materialem
panem ſeu vinu3. ¶ Tertia ratio quare
aliqui excludūtur a cōmunione dr̄ indi
ſpoſitionis: quia: nō ſūt diſpoſiti cū fir/
mo propoſito a vitijs abſtinere: qui vt
dicetur in tertio myſterio ſi ſe cōicaue/
rint peccāt. Et rurſus ſi nō cōicauerint
ſemel in anno: a peccato non ſunt imu/
nes. Et ſi dicatur ꝙ non videtur pecca/
re qui communionē omittit qa ſe ad illā
indiſpoſitum videt: cu3 hoc accedat ad

ſacramenti reuerentiam. Reſpondeo ⁊
dico ꝙ non peccat propter reuerentiam
ſacramenti: ſed propter indiſpoſitionem
ſuam. eo ꝙ quilibet peccator tenetur diſ
ponere ſe ad correctionem ⁊ emēdatio/
nem Ex quo dicit Alex. in .ij. ſumme ꝙ
quando peccator cogitat de ſua mala vi
ta: ⁊ excitatur intrīſecus a dei gratia gra
tis data: ⁊ extrinſecus a verbis ſcriptu/
re a voce predicatoruȝ: ab exemplis bo/
noruȝ viroruȝ: vt peccata deponat: ſi in
tali actu non agit operam vt conteratur
de nouo mortaliter peccat: peccato .ſ. ne
gligentie: ad quod ſequntur alia pctā .ſ.
cōtemptus diuine gratie obduratio cor
dis. ⁊ impēitētia. Idcirco friuola ē atqȝ
periculoſa excuſatio illius qui dicit: cōi/
care nolo quia nō ſum diſpoſitus pecca
ta relinquere. Naȝ licet nō ſit cū pecca
to cōicādum. tamē a peccato eſt abſtinē
dum. O quot detinet illaqueatos diabo
lus: o quot ſunt fornicatores: adulteri:
ſodomite. vſurarij. ⁊ ſimiles: qui nullaȝ
in ſuo corde mētiōem faciūt de emēda/
tione ſua. O inſenſati. o reprobi. o ma/
ligni inimici creatoris veſtri dei. o dam
nandi cruciatibus eternis: cur duritiam
veſtram volūtatemqȝ in malo pſeuerā/
tem nō inſpicitis? Flete ſuper vos met/
ipſos. Flete inquam: quia in breui ꝓ di/
lectione momētanea luetis penas eter/
nas. Heu heu quanta crudelitas. quāta
impietas quanta feralitas nō compati
proprio periculo. proprio dāno atqȝ ia/
cture. O luxurioſi domate veſtram libi/
dinem. O auari refrenate veſtram cupi
ditatem. O ſupbi depōite iras. rācores
⁊ odia. ⁊ nolite fugere. nolite cōtēnere
xp̄m deū. Ipſe eſt qui ad nos venit. Ip
ſe nobis offert ſeipſū in ſacramento al/
taris. Sed dicet aliqs. Ecquis ſcire pōt
ſi ſine peccato ⁊ mundus ſit? Ingt eniȝ
ſapiens Eccliaſtes .ix. Nemo ſcit vtruȝ
odio vel amore dignus ſit. Et Dauid in
ps. Delicta quis intelligit? Cui ego reſpō
deo. ꝙ ⁊ ſi certitudialiter de cōmuni le
ge nullus ſe ſciat eſſe in caritate. tamen
per coniecturaſ ⁊ ſigna poteſt vnuſqſqȝ

id credere atqȝ tenere. Sunt autem he
cōiecture: dolor de peccatis commiſſis:
ꝓpoſituȝ ab illis in poſterum abſtinēdi
humilis ⁊ diligens confeſſio: prompta
ſatiſfactio: ad bonū operandū expedita
voluntas. Verūtn̄ vt predictū eſt ſi quis
omnino ſe ad hoc indiſpoſituȝ viderit a
ſacra cōmunione omnino abſtineat.

¶ De tribus cōditionibus que p̄cipue
obſeruari debēt ab his qui ſanctiſſimuȝ
ſacr̄ȝ deuote ſumere volūt. Capl̄m .iij.

[t]Ertiū myſteriū declarandū de
cōmunione dicit̄ conditio. Cōi
care ſiquideȝ volētes debēt cor
pus xp̄i cum deuotione. fide ac reueren
tia ſuſcipere quibus neceſſaria ſūt maxi
me tria. Primum eſt munditia. Secū
dum diligētia. Tertiū reuerētia. ¶ Pri
mum quod cōmunicātibus eſt neceſſa
riȝ. dicitur munditia. que ē triplex. Pri
ma eſt mundicia mentalis: vt .ſ. mens
munda ſit ab omni propoſito malo ab
omni actu cuiuſcunqȝ peccati mortalis
Et de hac dicit aplſus .i. Cor. xi. c. Pro
bet aūt ſeipſum homo: ⁊ ſic de pane illo
edat: ⁊ de calice bibat. Qui enim mādu
cat ⁊ bibit indigne: iudicium ſibi man/
ducat ⁊ bibit. Notandū tamen ꝙ poteſt
quis dici indignus iſto ſacramento du/
pliciter. Aut ratione proprie iniquitatis
⁊ ſic eſt indignus omniſ exiſtens in pec
cato mortali. Aut ratione proprie parui/
tatis ⁊ infirmitatis. Et ſic quilibet etiam
quātumcūqȝ ſanctus indignus eſt Pro
pterea oīs cōicans dicit: Dn̄e non ſum
dignus. Sed illi qui propter ſuā impie/
tatem ⁊ malitiaȝ indigni ſunt: iudicium
ſibi manducāt ⁊ bibunt: dum ſciſſimuȝ
ſacramentū ſuſcipiunt. O ſacerdotes o
religioſi eukariſtiam frequentantes no/
tate verba: ſignate myſteria. Ve mūdo
a ſcādalis. Ecquis enumerat quot ſunt
qui polluto ore preſumūt accipere corp⁹
xp̄i? Verūtn̄ circa h̄ dubiū oritur: vtruȝ
peccet ſacerdos dans eukariſtiam illi
quē ſcit eſſe in pctō mortali. Et reſpōdet
Riccar. in .iiij. ꝙ peccator aut non petit

eukaristiã sibi dari. ⁊ tũc sacerdos dã/
do peccaret. Aut petit. ⁊ tunc distinguo
qa aut suũ pctm̃ ẽ occultũ: aut manife/
stum. Si manifestũ. tunc sacerdos dã/
do sibi eukaristiam peccaret: quia legi/
timã contra ipsũ habet exceptionẽ quaꝫ
sibi publice obijcere põt. Et accipio hic
manifestuꝫ non pro omni eo qḋ ꝓbari
põt: qḋ magis ꝓprie dicit̃ manifestabile
ꝙ̃ manifestũ. Vñ si sacerdos sciret par/
rochianũ suum esse in crimine: qḋ legi
time contra eũ posset ꝓbare: ita ꝙ illud
crimen nescirent cum ipso nisi duo vel
tres testes ꝑ quos hoc probare posset:
nõ ꝓpter hoc deberet eukaristiã negare
illi in publico petenti: qa iam inferret
sibi penã ante criminis probationẽ. qḋ
fieri non debet. vt ponit̃. xi. q. iii. in. c. eoꝝ
Sed accipio hic manifestuꝫ ꝓ notorio
Est aũt pctm̃ notoriũ: vel ꝑ sniam vel
per confessioneꝫ factam in iudicio. aut
euidentiã rei que tergiuersatione aliqua
celari nõ potest extra de choa. cle ⁊ mu
c. vltimo. S aũt pctm̃ suũ est occultuꝫ:
Aut petit in occulto. ⁊ tũc sacerdos sibi
dando peccaret: qa habet contra euꝫ le
gitimã exceptionẽ quam sibi in occulto
obijcere põt: ⁊ ipsũ debet monere ne pe
tat in publico. vt hr̃ de ꝯse. di. ii. c. nõ ꝓ/
hibeat. Aut petit i ꝓublico. ⁊ tũc est di/
stinguendũ. qa aut est de aliena parro/
chia. ⁊ tunc peccaret sibi dãdo. Aut est
de parochia sua. ⁊ in tali casu sacerdos
tenet̃ sibi dare: qꝛ contra eum nõ habet
legitimam exceptionẽ: quã ei in publico
obijcere possit. ex̃ de offi. iudi. ordi. c. si
sacerdos. Sic xp̃us cõicauit Iudã quẽ
sciebat proditorẽ: ne pctm̃ eius occultũ
panderet̃. vt dicit̃. i. q. i. c. xp̃s ⁊ vij. q. i. c.
aduersitas. Illi ergo qui cũ pctõ morta
tali cõicare presumũt. Iude similes effi
ciuntur. ¶ Secunda munditia necessa
ria cõicare volentibus dicitur confessio
nalis. Debet nanqꝫ quis ante sacramẽti
susceptionẽ mundare se per confessiõeꝫ
factaꝫ sacerdoti. Sed hic dubitare con
tingit. vtrũ cõtritus nõ confessus peccet
mortaliter cõicãdo. Et respõdet Ric. ꝙ
distinguendũ est. qa aut talis habet co/
piam confessoris idonei: ⁊ tempus suffi
ciens ad cõfitenduꝫ. ⁊ loquelam liberã
aut non. Primo suscipiendo hoc sacr̃ꝫ
mortaliter peccat. quia ad hoc ꝙ homo
sit dign⁹ hoc sacramẽtũ suscipe: reqritur
ꝙ reconcilietur deo ⁊ ecclie. que recõci
liatio est per cõfessionẽ ⁊ absolutionem
Secundo modo subdistinguenduꝫ est
qa aut iminet scandalũ persone sue: aut
cõis hoc est populi: aut quia iaꝫ incepit
sacrũ mysteriũ si sacerdos est: ⁊ in quoli
bet istorũ casuũ licitũ est cõicare cuꝫ ꝓ
posito cõfitendi. Si tñ nõ adest alquis
predictorũ casuũ tenetur expectare quo
usqꝫ habeat copiã confessoris. ¶ Tertia
munditia que requiritur in volentib⁹ cõ
municare dicit̃ corporalis. Pro cuius
intelligentia notandũ ſm Boñ. ⁊ Ric. i
iiij. di. ix. ꝙ alia imunditia corporalis q̃
est ꝯiuncta spirituali. sicut pollutio ꝓue/
niens ex crapula. vel ex turpibus cogita
tionibus precedentibus. ⁊ cũ hac nõ lꝫ
ad sacramentũ accedere. Alia ẽ imũdi
tia pure corporalis nullũ horrorẽ imũdi
cie in aĩa generãs: vt imũdicia in pede
⁊ hec non impedit. Unde pollutio ꝓue/
niens ex infirmitate: vel debilitate nãe
nõ impedit vsũ sacramenti: licet lauda/
bile sit ob reuerentiã abstinere. Simil̃r
imunditia menstruoꝝ nõ prohibet mu
liereꝫ cõicare: qꝛ est imunditia pure na/
turalis. Simile põt dici de illa infirmi/
tate: que Leuit. xv. vocat̃ fluxus seminis
Et si diceret̃ ꝙ tales in veteri lege repu
tabant̃ imũdi: ⁊ arcebant̃ ab ingressu in
templum: ⁊ ab esu agni. Rñdent prefati
doc. ꝙ istud nõ tenet̃ hodie: qꝛ lex data
est in onus ⁊ in figura: ⁊ ꝑ illas imundi
cias significabant̃ immunditie spũales
Dicit tamen Boñ. ꝙ deus diligit mũdi
ciam corporalẽ que excitat deuotionem
mentis: ⁊ abhoiatur imunditiã corpora
lem: que est via ad irreuerentiaꝫ mẽtis.
Unde qui imundis manibus tractaret
corpus xp̃i: ꝓpter irreuerentiã sacri nõ
eẽt imunis a pctõ. ¶ Secũdum princi
pale qḋ reqrit̃ ⁊ est necessariũ cõicãtib⁹

dicit diligētia: que adhuc triplex esse potest. ¶ Prima est diligentia examinatōis Debet quidem quilibet q vult cōicare examinare diligenter seipsū vt cōfiteat de oībus peccatis mortalibus: de quib9 memoria eē pōt. quoniā si qs omisisset ɔfiteri aliqd pctm̄ mortale ꝓpter suā voluntariam negligentiā: licet psuaderet sibi q ꝓpter confessionē alioꝝ eēt mūdus cōicādo peccaret mortaliter ꝛ si quis facta diligentia sua nō recordaret nisi de vno peccato: ꝛ de illo dumtaxat confiteret in particulari: ꝛ de oblitis in generali communicādo grām xp̄i obtineret fm̄ Scotū in. iiij. di. ix. Immo multociēs oblita pctā virtute sacramēti ad memoriaz reducunt. Et tūc tenet homo p9 susceptū corpus xp̄i q̄cius pōt cōfiteri de illis in speciali. qd etiā tactuz est a nobis: dū diximus de reiteratiōe ɔfessiōis. ¶ Secunda diligentia est feruentis orationis Debēt vtiqꝫ qui cōicare habēt: p aliqd spacium ante orare feruenter. ¶ Tertia diligentia est pie meditationis. Debent etiā pie meditari ꝛ contemplari clementiam ꝛ amorem dn̄i nr̄i Jesu xp̄i q nobiscum esse dignatur in venerabili sacro ¶ Tertium quod est necessariū cōicantibus dicit reuerentia. Debent nāqꝫ corpus xp̄i sumere cum reuerentia ꝛ honore genuflexi videlicet ꝛ pectora sua tundentes. d. Cēturiōis verba Math. viij. Domine nō sum dignus ꝛc. Et de hoc deuotissimū9 est exemplū illud: menteqꝫ sollicita speculandū. quod d beato Hieronymo Eusebius in eius transitu narrat. Scribit eniz sic. Quidā frater ad locum accedens sactissimū corpus Jesu xp̄i secum tulit. quod vbi Hieronymus vir dn̄i videre potuit. nobis ei auxiliantibus prostrauit se in terrā protin9 ꝛ voce ꝛ lachrimis q̄tum poterat clamabat d. Domine quis ego sum vt sim dign9 q sub tectum meū intres? Meruit hoc peccator homo? Certe dn̄e nō sum dignus. Nūquid ego melior sū q̄ oēs patres mei? Tu Moysi noluisti vno ictu oculi te monstrare. Cur nunc tantum te humilias: vt patiaris ad hominez descendere publicanū ꝛ peccatoreꝫ? Cūqꝫ proximus esset sacerdos: erigens se vir gloriosus genibus flexis cum cunctis tenentibus magnis lachrymis ꝛ suspirijs: ꝛ q̄ pluries percutiens pectus suū dixit. Tu es dominus meus ꝛ deus meus qui pro me passus es. an forte alius Certe tu es ille: qui cum deus eēs solus ante tempora ꝛ sine principio genitus a deo patre eterna ꝛ inuestigabili generatione: qui cum ipso patre ꝛ spiritu scō vnus deus es permanens illud qd eras ꝛ es: Intra vnius puelle corpusculum te clausisti factus homo. Tu nempe es ille quē in Jordane baptiçante Johanne vox subito paterna celitus intonuit. Hic inquiens est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. ipsum audite. Et spiritus sanctus in te in columbe specie descēdes te esse vnuz cum patre ꝛ idem in substantia declarauit. Tu bone Jesu pro me crucis taꝫ grandis in tuo isto quod cerno presens corpe super tulisti supplicium: vt mortem quā meis incurreraꝫ flagitijs interimeres. ꝛ aīas antiquorum quas dudum diabolica nequitia infernalibus mansionibus detinebat recuperares. ꝛ totam humanā naturam: que corruerat in mortem perpetuam: tuo cum ipsa pacificato patre: ad vitam interminabilem reuocares. Tu es vita vitalis ꝛ amabilis: atqꝫ iocunda Multaqꝫ alia addidit verba mysterijs deuotissimis plena: Quibus finitis vir domini gloriosus sacramentū suscipiēs ad terram supinus rediit. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens Symeonis prophete vaticinium decantauit. Quo finito apparente luce quadam mirabili: ex hac vita migrauit. Elaboremus itaqꝫ omnes vt cuꝫ omni deuotione qua possumus sacramentum hoc frequētem9: vt sic mereamur ī hoc seculo participes fieri diuine gratie: ꝛ in futuro sempiterne glorie: in qua videbimus deuꝫ sicuti est: qui viuit ꝛ regnat p omnia secula seculorū. Amen.

¶ Dominica oliuarũ in mane. de ꝯtem
ptu mundi. ad quẽ nos xp̃s rex regũ in
duxit v̄bo pariter ⁊ exẽplo.
Sermo. lxij.

Ecce rextu
us vẽit tibi mãsuet⁹ se
dẽs sup asinã. Scribũ
tur hec v̄ba Math.
xxi. c. ⁊ in euãgelio ho
dierno. Inuigilãdũ est accuratissime ab
oib⁹ nobis: ne decipiamur a blãdicijs ꝓ
ditoris mũdi. Allicit equidẽ nos appa
renti suauitate dulciq; armonia bonorũ
tp̃aliũ. Cui si prebuerim⁹ aures mentis
imemores facti glie celestis: ruemus in
pelagus vastissimũ inferni tenebrosi: sicut
illi qui syrenarũ cantus nõ curãt euitare
De quibus sic dicit Hiero. ad matrẽ ⁊
filiã in gallijs cõmorãtes. Narrant gen
tium fabule cantib⁹ syrenarum nautas
in saxa precipites. ⁊ ad Orphei cytharã
arbores bestiasq;. vt silicũ dura mollita
Hinc ⁊ Hiero. i ꝓlogo Josue dic̃. Nos
ad patriam festinãtes mortiferos syre
narum cantus surda debemus aure per
trãsire. Propterea saluator noster in oi
vita sua verbo pariter ⁊ exẽplo cõtẽnere
mũdum nos docuit. Pro cuius ꝯtẽptu
hac die mansuetus ⁊ humilis sedere vo
luit sup asinã. Et qm̃ rarissimi sũt q eius
exemplũ sequãtur: pluresq; inueniũtur
dilectores q̃ȝ cõtẽptores mũdi. Idcirco
in presenti sermone de mũdi cõtẽptu di
cem⁹: notabimusq; tres principales ra
tiones quare sit cõtemnẽdus.
Prima rõ dicit diuine ordinatiõis.
Secũda finalis cõsumatiõis.
Tertia maligne cõditionis
¶ Qd̃ mũdus cõtẽnẽdus est. eo q̃ de⁹
ita ordinauit. ⁊ de causa productiua mũ
di ⁊ tp̃e ac vnitate. Capl̃m. i.

PRima rõ q̃re ꝯtẽnẽd⁹ ẽ mũd⁹
dr̃ diuine ordinatiõis. Ordina
uit. n. de⁹ vt hõ diligeret ip̃m deũ
sũmũ bonũ. nõ aũt mũdũ. Vñ mgr̃ sẽ.
i. di. secũdi li. ait. Fecit deus rõnalẽ crea
turam vt sũmũ bonũ intelligeret: intelli
gendo amaret: amãdo possideret possi
dẽdo frueret. Sȝ ꝓ hui⁹ partis pleniore
intelligẽtia tria sũt de mũdo declaranda
Priũ dr̃ cãlitas. Secũdũ tẽporalitas
Tertiũ vnitas. ¶ Primũ d̃clarãdũ dr̃
causalitas. vtrũ. s. cã efficiens ꝓductiua
mũdi fuerit ip̃e de⁹. Et circa hoc sũt tres
opiniones. ¶ Prima phoꝝ qui nesciẽ
tes intelligere quõ aliqd fieret ex nihi
lo. sũt multa falsa de mũdo locuti. sicut
patet de Democrito ⁊ epicuro. q vt Lac
tantius ait. in. i. di. insti. dixerunt omnia
fortuitu esse facta. Cõtra quos licet alij.
phi. dixerũt mũdũ esse factũ. vt pȝ. i. de
celo ⁊ mũdo. ⁊. ii. methaurorũ tñ erra
uerũt aliq asserentes illuȝ factum esse a
deo de sui essentia. Sed h̃ positõ sequen
tib⁹ phis apparuit improbabilis q̃ dei
essentia nobilissima et oio inuariabilis
fieret corporaliũ ⁊ variabiliũ materia: q̃
de se est imperfecta nisi ꝑficiat̃ ꝑ formã
Anaxagore autẽ opinio fuit vt dicit Ar.
i. phicoꝝ. ⁊. ij. de aia. ⁊. in. i. de gnãtione
q̃ mũdus erat factus ex principijs exi
stentibus. s. materia ⁊ forma. Sed for
me latebant in materia anteq̃ȝ intellect⁹
illas distigueret. Platonici vero posue
runt mũdum ex principijs existentibus
materia ⁊ forma. sed materiaȝ posuerũt
per se. ⁊ formas separatas. Thales mile
sius vt refert Lactan. i. i. di. insti. dixit
deũ ex aqua cũcta formasse. Unde ma
teriam reruȝ posuit in humore: princi
pium causamq; nascendi constituit in
deo. Omitto quid senserit Crisipp⁹: qd
Cleanl: quid zeno: quid Empedocles
⁊ ceteri qui ideo errauerunt: quia nescie
rũt contemplari omnipotẽtiam dei: que
ex nihilo potest facere aliquid. Unde ex
nihilo creauit angelos: ex nihilo mãm
primã: ex nihilo creat animas nostras:
Propterea dicit magister. di. xij. secũdi
libri. Creare est ex nihilo aliquid facere
Hoc aũt nos intelligim⁹ ex reuelatiõe
dei facta Moysi eximio ꝓphaꝝ. q i p̃n.
Gen̄. ita scripsit. In pricipio creauit de⁹
i. ex nihilo ꝓduxit s̄m glo. celũ ⁊ terraȝ.

Ex quo de phis dicimus illud Lactātij i.i.di.insti. Omissis terrenis hu⁹ phie auctoritatibus nihil certi asserētib⁹: aggrediamur viā rectam: quos equidē si putarem satis idoneos ad bene viuēdū duces esse: ꝛ ipse sequerer ꝛ alios vt sequerentur hortarer. Sed cum magna inter se concertatione dissideant: secumqꝫ ipi plerumqꝫ discordent apparet eorū iter nequaqꝫ esse directū. Siquidez sibi quiqꝫ vt est libitū proprias vias impresserunt. confusionēqꝫ maximā inquirentib⁹ veritatem reliquerunt. Nobis autez qui sacramentū religionis accepimus cum sit veritas reuelata diuinit⁹ omnes vtriusqꝫ sexus sine vllo discrimine ad celeste pabulum conuocamus. Hec ille. Sileant ergo phi ꝛ erroribus suis circa productionez mūdi imponant iaz finē. ¶ Secunda opinio est hereticorū. Nam manichei vt commemorat Augu. in lib. de nā boni. Ponentes duo principia vnū s. deū oiuz inuisibiliuz. Aliud diabolum oium visibiliū: dixerūt mundū istū visibilem factū fuisse atqꝫ productū a diabolo tenebrarum principe. Hanc aūt heresim perditissimā conant ipsi probare auctoritate. ratione. ꝛ exemplo. Auctoritate cōtendunt probare. d. ꝙ diabolus in scripturis vocat princeps ꝛ deus mūdi huius. vn̄ Jo. xij. xp̄s ait. Nunc iudiciū ē mūdi: nūc pnceps mūdi huius eijcietur foras. Et Jo. xiiij. Venit eniz pnceps huius mundi: ꝛ in me non habet qcqꝫ. Et de se Joh. xix. Pilato dixit. Regnū meū nō est de hoc mūdo. ¶ Scdo arguūt manichei rōne sic. Nullū malū est a deo. qꝛ vt hr̄ Gen̄. i. Vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat: ꝛ erant valde bona. Et Dio⁹ in li. de di. no. ait. A sūmo bono non egreditur nisi sūmū bonū. sꝫ mund⁹ ē malus ergo non est a deo. Qd aūt sit malus pꝫ qa si esset bonus essꝫ diligēdus: quia ſꝫ Dionisiū vbi. s̄. Bonū ē naturaliter diligibile. sed ois predicat mūdū fore contemnenduz. Unde Joh. i. cano. ij. c. ait. Nolite diligere mundū: neqꝫ ea que in mūdo sunt: quia si quis diligit munduz non est caritas patris in eo. Et Jac. iiij. scribit. Adulteri an nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo: Quicunqꝫ ergo voluerit amicus huius seculi eē: inimicus dei costituet. Et Joh. vij. de mundo xp̄s dixit. Non pōt mūdus odisse vos: me autē odit: qa testimoniū phibeo de illo: quia opera eius mala sūt ¶ Tertio supinducūt manichei ad suū errorē confirmandū exēplū. qd Mat. recitat. iiij. c. qn̄ ostendit diabol⁹ xp̄o oia regna mundi, pmittens se ea illi daturuz si cadens adorasset eū. ergo videt ꝙ ipe erat dn̄s mundi. Sꝫ certe mentiūt manichei ꝛ scripturas corrumpunt: distrahūtqꝫ a vitate sēsus. Qm̄ vt ait magister histo. scholasticarum i pncipio Gen̄. ꝛ Alex. i. ij. sūme. q. xiiii. mē. i. ar. i. ꝛ Bon̄. ꝛ Ri. di. i. pte. i. ar. ij. q. i. ad. ij. secūdi lib. Mūdus i scriptura multiplr̄ accipi cōsueuit. Nā aliqn̄ accipit p deo. aliqn̄ pro oi creatura seu oi creata nā. aliqn̄ p ipo hoie. aliqn̄ p vita pn̄ti. aliqn̄ p vitiosa vita maloꝝ. Probat hec acceptio multiplex satis clare. Nā Jo. i. dr̄ de vbo dei. In mundo erat. i. in patre ſm Augu. Et mundus p ipsū factus est. i. oē qd reperitur siue in celo siue in terra. Et mūd⁹. i. hō eū. s. vbū incarnatuz non cognouit: qd dictū refert ad iudeos. Qd etiaz hō intelligat noie mundi. patet p illud quod dicit Jo. iij. Sic deus dilexit mūdum vt filiū suū vnigenitū daret: vt ois qui credit in illū non pereat: sꝫ habeat vitā eternā. Qd ēt mund⁹ accipiat p vita presēti patet in vbis xp̄i. d. Jo. xvi. Exiui a patre ꝛ veni in mundū. iterū relinquo mūdū ꝛ vado ad patrē. Qd etiam mundus accipiat p vita maloꝝ ꝛ iniquoꝝ hoium colligit ex vbis xp̄i. Joh. xv. discipulis. d. Quia de mundo nō estis: sed ego elegi vos de mundo. ppterea odit vos mūdus. Diabolus itaqꝫ dicit pnceps mūdi nō ꝙ ab ipso mund⁹ creatus sit: sꝫ quia est oiuz maloꝝ caput ſm illud Grego. xvi. moral. Caput iniquoꝝ diabolus est Et hoc modo mūd⁹ dr̄ mal⁹: ꝛ merito odiendus atqꝫ spernendus. Explicanit

hoc ipsū Joh̄es cum subdidit in auctori tate preallegata. Nolite diligere mundū &c. Omne quod est in mūdo ↄcupiscen tia carnis est. & cōcupiscētia oculoꝝ. & su perbia vite. Dicit itaq; diabol⁹ princeps maloꝝ rōne ꝑtacta. Et a Paulo vocat deus hui⁹ seculi nuncupatiue. sicut ab eo dem Phil. iij. gulosorū venter dicitur deus. Et ꝑ hec dicta satis sufficienter rn̄ sum est ad auctoritates: ac rōnem quas manicheus induxerat. Ad exemplū q̄o dicimus ꝙ diabolus quando promitte/ bat xp̄o. mendaciter loquebat. Voluisset vtiq; decipe eū mendacio suo: sicut de/ cepit in padiso terrestri ꝑmos homines & quottidie decipit sibi credentes. Pro/ pterea Joh. viij. xp̄s de ipso dixit In ve ritate non stetit: quia veritas non ē in eo Cum loquit mendacium ex proprijs lo quitur: q; mendax est & pater ei⁹. Stent ergo confusi manichei cum diabolo p̄e suo: & de mundi productione ampli⁹ nō loquantur. ¶ Tertia est opinio vera san ctorum ꝙ mūdus est in esse product⁹ a deo: quā ecclesia in symbolo apostoloꝝ predicat. d. Creatorem celi & terre. Et in symbolo patrum factorē celi & terre. vi. om. & inui. Que veritas colligitur ex di/ ctis scripture vtriusq; testamenti. Vn̄ sa piens Ecc. i. ait. Unus ē altissimus crea/ tor oīpotens rex metuendus nimis. Et Judith. xiij. Benedictus de⁹ qui creauit celū & terram. Et Dauid in ps. lxxxviij. Tui sunt celi & tua est terra: orbē terraꝝ & plenitudinē ei⁹ tu fundasti: aquilonem & mare tu creasti. Et Ysa. xlviij. Ego pri mus & ego nouissimus. Man⁹ mea fun dauit terram: & dextera mea mensa ē ce los. Et Joan. i. Omnia per ipsum facta sunt. Et Eph. iij. In deo qui creauit om/ nia. Et Col. i. In ipso condita sunt vni/ uersa que sunt in celo & in terra visibilia & inuisibilia. et Heb. i. In initio tu domi ne terram fundasti: & opa manuū tuaꝝ sūt celi. Et Act. iiij. Dn̄e tu fecisti celū & terram. Et. xvij. Deus qui fecit mundū & omnia que in eis sunt. Et Apoc. x. Iu rauit per viuentem in secula seculorum: qui fecit celū & terram. Hoc insuper vt premissum est ph̄i q̄ plures confirmant licet in modo producendi deficiant. Vn̄ Lact. li. i. di. insti. Orpheus inquit. vetu stissimus poetarum deū verū & magnū ꝑmogenitū appellat: eo ꝙ an̄ ipsū nihil sit genitū: sed ab ipo sūt cūcta generata Et Macrobi⁹ li. i. de somno Scipionis ait. Deus qui prima causa est: vocat vn⁹ omniū que sunt: queq; videntur eē prin ceps & origo est. Et vt inquit Augu. lib. xi. de ciui. dei. Exceptis propheticis voci bus mundus ipe ordinatissima sui mu/ tabilitate & mobilitate: & rerum omniū pulcherrima specie: quodāmodo tacite & factum se esse. & nisi a deo ineffabiliter atq; inuisibiliter se fieri potuisse procla/ mat. Et idem li. x. confe. Interrogaui de deo meo celum. solem lunam & stellas. Et rn̄derūt. Neq; nos sum⁹ qd̄ queris. & dixi oībus que circūstant foras carnis mee. Dicite de deo meo aliquid. & excla/ marūt voce magna. Ipse fecit nos. In/ terrogatio mea: intentio mea: & respon/ sio eoꝝ species eorū. Hec ille. Ex quib⁹ omnibus considerare debemus q̄ ad/ miranda sit sapientia creatoris q̄ timē/ da & veneranda potentia: q̄ue laudāda ac benedicenda bonitas. que nobis fuūt notissima dum inspicimus mundū istū ab illo productū de nihilo: in q̄ omnia sunt ordinatissima & nihil est superfluū atq; diminutū. ¶ Secūdū de mundo declarandum dicitur temporalitas. Et h̄ videndum est. vtrū mund⁹ fuerit a deo productus ex tempore: aut ab eterno. & quibusdam visum est Aristotilem tenuis se ꝙ mundus fuerit ab eterno propterea quia primo phicorum dicit ꝙ materia ē ingenita. Et in primo de celo & mundo ꝙ celum est ingenitū: & nullum ingeni tum incepit esse. ergo vniuersitas rerū n̄ incepit eē. Propterea Bon̄. i. di. scd̄i li. art. i. q. ij. c. ait. Excellentior iter phos Aristotiles ꝑm ꝙ sancti ei iponūt: & cō/ mentatores exponūt: & v̄ba eius preten dunt in hunc errorē dilapsus fuit. Qui/ dam tamē moderni dicūt illū nequaq̄

sensisse neq3 intendisse, pbare q mund⁹ oio nō cepit: s3 q nō cepit motu nāli. h Boñ. Et sāct⁹ Tho. q. xlv. ar. i. prie ptis dicit. Non pōt probari demonstratiue mundu3 semper fuisse. nec rōnes quas ad hoc. Ar. inducit sunt demonstratiue simpliciter: sed ꝫm quid. ad cōtradicen-dū positionibus antiquoꝝ ponētiū inci-pere ꝫm quosdam modos in ꝟitate im-possibiles. Et q ita sit apparet ex tribus ¶ Primo qa ta3 in .viij. phicoꝝ q̄3 in pāo de celo ⁊ mundo premittit quasda3 opiniōes. vt Anaxagore ⁊ Empedoclis ⁊ Platonis contra quos rōnes cōtra-dictorias inducit. ¶ Scdo q2 vbicūq3 de hac materia loqꝫ inducit testimonia antiquorū. qd nō est demonstratoris: s3 psuadentis. ¶ Tertio q2 expresse dicit in pmo topicoꝝ q quedam sunt problē-mata dialetica. de quibus rationes non habem⁹. s. vtrū mūd⁹ sit eternus. Et cu3 pbat materia3 ingenita3. hoc facit ideo qa materia nō habet subiectū de quo sit ⁊ sic pbat celū ingenitū: quia non habet subiectū ex quo generetꝫ. ideo materia ⁊ celū nō inceperūt p generationē vt qdā ponebant. Sed qcqd Ar. sēserit ⁊ ceteri phi de eternitate mundi. a nobis parui-faciendum est: qm̄ scriptura sacra testa-tur mundum nō fuisse ab eterno. vnde pūer. viij. Sapientia dei de⁹ dei fili⁹ cu3 patre eternus ⁊ cū spiritu sancto ait. Do minus possedit me in initio viarum sua rum: anteq̄3 quicq̄3 faceret a principio ab eterno ordinata su3: ⁊ ex antiquis an teq̄3 terra fieret. Ipse adhuc ihus bñdi ctus deus incarnatus Joan. xvij. inquit Pater clarifica filium tuū claritate quā habui anteq̄3 mūdus fieret. vnde aper-te innuit mundū ab eterno nō fuisse. Rō autē est ꝫm Tho. vbi. s̄. Quia voluntas dei est causa rerū. vt no. de ꝯsc. di. ij. i. c. reuera. ⁊. c. oia. Sic ergo necesse est oia esse sicut necesse ē deū velle: cum necessi tas effectus ex necessitate cause depen-deat: vt dicitur. v. metaph. Absolute er-go loquēddo ñ est necesse deu3 aliquid velle nisi seipsū. Unde non ē necessariu3

deum velle q mundus semp fuerit: sed catenus mundus est quaten⁹ deus vult ipsū esse. cū esse mūdi ex dei volūtate de pendeat sicut ex sua causa. Et si dicatur Cur de⁹ nō cōdidit mūdū añq̄3 ꝯderet. Rñdet Aug. li. i. sup Geñ. ꝯ maniche-os: q2 noluit. Et si adhuc petatꝫ cur no-luit. Adhuc rñdet q non possumus assi gnare cām volūtatis dine: qa tunc esset dare aliqaid mai⁹ voluntate dina. qd est falsum. Ideo magister sen. i. dis. ij. li. ait. Voluntatis dei cā querenda nō ē. Tunc ergo de⁹ mūdū produxit. cū voluit ⁊ sibi placuit. Qd etiā cōfirmat Macrobius li. ij. de somno Scipionis. d. Quis non hinc estimet ipsu3 mundū cepisse. ⁊ nec longā retro ei⁹ etatem cum ab hinc vltra duo retro annorū milia de excellentium rerū gestarum memoria. nec greca qdē extet historia. Nam sup Ninu3 nihil in libros preclarū redactū est. Si enim ab initio imo añ initiū fuit mūdus. cur per inumerabiliū seriem seculoꝝ non fuerit cultus: quo nunc vtimur inuentus: non litteraꝝ vsus: quo solo fulcitur eternitas? Huiusmodi oia videntꝫ eternitati rerum repugnare: du3 opinari nos faciūt certo mundi principio paulati3 singula queq3 reperisse. ¶ Tertiū de mūdo declarādū dicitꝫ vnitas. Circa quod queritur. vtru3 mūdus sit vn⁹ aut plēs. Et licet Anaxa-goras. ⁊ Democritus dixerint esse infini tos mūdos: tñ scriptura mundu3 noiat in singulari. qa vnus est ⁊ nō plēs. Rō est ꝫm Tho. vbi. s̄. q. xlvij. ar. iij. c. Quia vn⁹ ē ordo in rebus creatꝫ extñs. ppterea mūdus dr̄ vn⁹ vnitate ordinis: ꝫm q q̄dā ad alia ordinantꝫ. Nam quecūq3 sunt a deo: ordinē habēt ad inuicē: ⁊ ad ipm deū. Quare necesse ē q oia ad vnū mū dū pertineant. Hinc Ar. xi. metaph. ex vnitate ordinis in reb⁹ existentis conclu dit vnitatē dei gubernantis. Fecit ergo deus vnū mūdū: licet constet ex diuer-sis distinctisq3 partib⁹ ⁊ naturis. Omniū vero que sūt fine3 voluit esse hominē ra tionalē ꝫm illud phi: Sumus quodam modo finis omnium eorum que sunt.

Dicit tñ Boñ.i.dist.secundi.ꝙ hõ dicit finis sub fine. Sed deus est finis princi palis ⁊ vltimus: qm̃ omne officiũ: oẽm motũ oẽmqꝫ opationẽ cuiuscũqꝫ create nature deus ad vsũ hoĩs deputauit. Illi nanqꝫ seruiunt elemẽta. obsequũt cele/stia corpa. ⁊ assistunt ad custodiã angeli Et cur ista nisi vt omnia diligãt benignis simum deũ: qui non ideo fecit mundũ ad hoĩs vsũ vt inde ipe cõtemneretur sed poti⁹ vt ab hoĩe cognosceret ⁊ ama/retur propter tot exhibita bñficia? O igi tur ingratissima anima que creaturaꝫ in amore pponis creatori tuo: bonũ sũmũ ⁊ increatũ negligis atqꝫ spernis, p bono vilissimo ⁊ creato. Non sic aĩa peccatrix non sic. Euigila ⁊ suspice celũ. cõtẽplare ibi deũ creatorem benefactorem ⁊ glori ficatorem tuum tibi dicentẽ atqꝫ clamã/tem. Noli diligere mundum. dilige me q illũ ad te tã ordinate creaui. Noli me obliuioni tradere. Noli pro momẽtanea dilectione perdere eterna gaudia ⁊ obli gare te ad eterna supplicia.

¶ Qꝺ mũdus est cõtemnẽdus: q: fini etur ⁊ consumabit: ⁊ quid cognosci põt a nobis de hmõi fine ⁊ cõsumatione.

Caplm̃. ij.

Ecũda ratio quare ꝯtemnẽdus est mundus dicit finalis consu/mationis. Habebit nãqꝫ mũd⁹ iste cõsumationeꝫ: ⁊ finem: nec durabit semp. Ad cuius clariorem intellectũ in hac parte circa tria dubitare contingit. Primo circa noticiam gnãlẽ. Secũdo circa noticiã certitudinalem. Tertio cir/ca noticiã cõiecturalẽ. ¶ Primo cõtin git dubitare de fine mundi circa noticiã generalem. Utrum .s. in generali cogno/scere possumus ⁊ scire ꝙ mundus habe bit fineꝫ. Et respondeo ꝙ sic. eo ꝙ sãcte scripture: omnesqꝫ doctores id tenent ⁊ cõfitent. Unde Jo. i. ca. c. ij. ait. Transit mundus ⁊ cõcupiscẽtia eius. Et. i. Cor. vij. Paul⁹ ait. Preterit figura h⁹ mũdi Et xps Luc. xxj. ⁊ Marci. xiij. ⁊ Mat. xxiiij. Celuꝫ ⁊ terra trãsibunt. Et Dauid in ps. Opa manuꝫ tuarũ sunt celi. Ipsi pibunt tu aũt pmanebis. ⁊ omnes sicut vestimentũ veterascẽt. ⁊ velut amictum mutabis eos: ⁊ mutabũtur. Et sapiens Eccliastes. iij. Oĩa tp̃s habẽt: ⁊ suis spa tijs trãseunt vniuersa sub sole. Et Aug. i. q. noui ⁊ veteris testamti. Et. xij. super Geñ. ad lrãm. Incõueniens ẽ mundũ eternũ dicere: quẽ cum vidim⁹ passioni sbiectũ ⁊ p singula senectute deficere cre dimus ⁊ finiri. Et Greg. in moral. expo nens illud Job. xiiij. c. Non resurget ho mo donec atteratur celuꝫ. ⁊ nisi h⁹ mundi finis aduenerit: humanũ gen⁹ a somno mortis non euigilabit. Sed posset aliqs arguere cõtra ex dictis phorum ⁊ etiam scõrũ. Nam Plinius li. i. historie nãlis ait. Munduꝫ minime esse credi par est eternũ imensũ neqꝫ genituꝫ neqꝫ interi/turũ vnqꝫ. Et Ar. li. i. de planetis. Mun/dus totalis ẽ ppetu⁹ ⁊ sempiternus: nec cessabit vnqꝫ generare aĩalia ⁊ plantas ⁊ omnes suas species. ⁊ ideꝫ in. ij. de ge/neratõne. Semp continua erit gnãtio ⁊ corruptio ⁊ nunqꝫ deficiet. Ric. etiaꝫ in. iiij. xliij. di. ar. iij. q. i. dicit ꝙ fuit opinio q̊ rundã phoꝝ ꝙ cũ oĩa naturalia p influ entiã corpoꝝ celestiũ disponãtur. qñ oẽs partes celi redibunt ad primũ sue crea/tionis locuꝫ: tunc oĩa generabilia ⁊ cor/ruptibilia eadeꝫ numero que ante fuerãt reuertentur. Et hoc per naturaꝫ vniuer salem: que sicut dicit Auicẽna in. vi. me taph. est virtus infusa in substantias ce/lorum gubernãs vniuersitatẽ gnãtionũ Illa aũt celi dispositio erit in cõplemen to. xxxvi. miliũ annorũ ab illo instanti q̊ creatũ est firmamẽtũ. Hanc v̊o opinio nẽ deridẽdo cõmẽorat. Aug. xii. de ciui. dei. c. xiij. d. ꝙ q sic tenuerũt profitebãtur Platonẽ iterũ lectuꝝ i achademia: eas dẽqꝫ futuras scolas: illosqꝫ phos q ante fuerunt. Uerũtñ oẽs phi qui de mundi eternitate loquunt: aut ex parte ante: aut ex parte post: vt inquit Aug. ix. c. prefati li. xij. dicuut qꝺ putant nõ qꝺ sciunt. Et contra ponentes annorum rerũqꝫ illaꝫ reuolutioneꝫ supdicto. c. xiij. inqt. Absit vt nos ista credamus. Semel eniꝫ xps

mortuus est ꝑ peccatis nostris. surgens
autē a mortuis iam non morit: mors ei
vltra nō dn̄abit. ⁊ nos post resurrectio-
nem semp cū dn̄o erimus. hec ille. Sūt
tn̄ nōnulli obijciētes ex dictis sacre scri
pture. Nam Ecc. i. dicit. Generatio pre
terit ⁊ generatio aduenit: terra autem in
eternuꝫ manet. Et de sole luna stellis ce
terisqꝫ celestibus corporibus. Dauid ps
clxix. ait. Statuit ea in eternū ⁊ in sc̄luꝫ
seculi. ergo non deficient ⁊ ex cōsequēti
mundus durabit in eternū. ⁊ semp erūt
terra elemēta ⁊ celestia corpora. Cui ob
iectioni respondere possumus ex dictis
Scoti. in. iiij. dis. xliij. q. i. in rn̄siōe ad se
cūdū argumētū: cū quo cōcordāt ceteri
theologi in. iiij. di. xlviij. Dicim⁹ ergo ꝙ
mundus potest considerari dupliciter:
s. q̄ꝫtū ad suā substantiaꝫ siue essentiam:
⁊ q̄ꝫtum ad suas operationes. Mund⁹
ergo manebit q̄ꝫtū ad substantiā: sꝫ non
q̄ꝫtū ad operationeꝫ. Unde Ric. dicit ꝙ
cessabit motus corporū celestiū. quia vt
habet. Apoc. x. Angelus iurauit ꝙ tem
pus ampli⁹ nō erit: sed impossibile ē eē
motū sine tpe. ergo motus celi cessabit:
non quidē ꝑ naturā: sed ꝑ voluntatē in
telligentiarum mouentium obedientiū
volūtati creatoris in desinēdo mouere
sicut ex amore eius modo sibi obediūt
mouendo. Quapropter conuenienter a
pho. xij. metaph. dr̄. Causa prima mo-
uetur in rōne amati ⁊ desiderati. Si tn̄
phus in suo v̄bo sanū habuit intellectū.
Tūc aut placebit creatori vt ampli⁹ itel-
ligētie corpora celestia non moueāt: qa
tūc habebit finis motus corporū illorū.
Intelligētie enim mouēt illa corpora vt
per motū eoꝝ fiat renouatio influētiarū
⁊ cōtemperātia: que requirit ad genera-
tionē ⁊ corruptionē quousqꝫ impleatur
numerus electorū. Omne aūt qd̄ per ali
quē finē mouet: illo fine habito rōnabi-
le est ꝙ ab illo motu quiescat. Tho. etiā
in. iiij. summe contra gentiles. c. vltimo
ait. Quia omnia corporalia quodāmo-
do sunt ꝑpter hoiem: consumato electo
rum numero necesse est vt totius creatu
re corporee status immutet vt congruat
statui hoium qui tunc erunt. Et qꝛ tunc
hoies incorruptibiles erūt: a tota creatu
ra corporea tollet generationis ⁊ corru-
ptionis status. Et sic nō germinabit am
plius terra. non ambulabunt i siluis ani
malia. non volabunt aues in aere. non
fiet vicissitudo temporum. non alterna
tio diei ⁊ noctis. non videbuntur homi
nes inhabitare terram. non reperientur
ciuitates. castella. ⁊ opida. non edificia.
non agriculture. non exercitia ⁊ artes.
non erunt dominia principatus ⁊ regna
Si autē quereretur. ergo quid erit? Re
spondeo ꝙ in fine seculi omnes homies
morient: ⁊ omnes postea resurgent. Ex
urget autē flāma cōflagrationis. ⁊ dilu
uium ignis. ſm illud ꝑphe. Ignis ante
ipsuꝫ precedet. Et de illo dicit glo. sup. ij.
c. ij. Thessa. ⁊ Beda in glo. sup. ij. Petri
iij. c. ꝙ tantū ascendet quātū aq̄ diluuij:
fuit altior sup omnes montes terre. Et
licet aliqui voluerint contendere ꝙ dilu
uium illud fiet naturaliter: Eo ꝙ illius
ignis generatio erit naturalis. quia virtu
te ignis elementi ⁊ corporum celestium
generabitur in materia terrestri aquea
⁊ aera. Et allegant Senecam in libro de
qōnib⁹ naturalib⁹. ⁊ Aris. i. ij. metaph
qui aiunt. Dixit Empedocles arsuraꝫ es
se terram cū vniuersa sidera conueniēt
in signo cancri: ⁊ vniuersalem iundatio
nem futuram cū eadem turba syderum
ɔuēiēt i capcorno. tn̄ Ric. i. iiij. di. xlvij.
ar. ij. q. iij. c. dicit ꝙ sicut purgatio mūdi
ꝑ aquā diluuij. fuit supnaturalis ad pur-
gandum mundū de hoibus malis. ſm
ꝙ manifeste innuit tex. sacre scripture.
Ita ⁊ illi⁹ ignis productio erit superna-
turalis. Nec est incōueniēs ꝙ eius pro-
ductioneꝫ precedat vehemens siccitas
naturaliter gn̄āta illi⁹ ignis ꝑductiōi cō
cordās. nō tn̄ sicut dispositio necessaria:
sꝫ ɔgrua. Quare aūt pͥma purgatio mū
di fuit ꝑ aquā ⁊ secūda erit ꝑ ignē. Dicit
Bon̄. xlvij. di. q̄rti. ar. ij. q. i. ad vlti. ar. ꝙ
ratio est quia sicut in principio ardor re-
gnauit inconcupiscentie: sic in senectute

mundi frigus auaricie. Refrigeſcet eniꝫ
caritas multoꝝ. ⁊ ideo quia purgatio dꝫ
fieri per ꝯtrariū: ſicut purgatio ardoris
cōcupiſcentie facta eſt ꝑ aquā. ſic purga
tio frigoris malicie ⁊ auaricie fiet ꝑ ignē
¶ Poſt reſurectionē vō erit ꝓ amicis dei
dies longiſſima iocundiſſima atqꝫ leta/
que nunq̃ꝫ habet noctē: quandoquideꝫ
oēs electi cū aīa ſimul ⁊ corꝑe cōregna/
bunt hinc cū xp̄o. Pro dānatis autē re
probis fiet nox amara ⁊ tenebroſa que ꝑ
infinita ſecula protrahetur. in qua nūq̃ꝫ
deerūt luctus. gemitus. ſuſpiria ⁊ ve. quā
dō ⁊ ipſi cum anima ſimul ⁊ corpore tre
mēdas penas īferni luēt. ¶ Scđo ꝯtin
git dubitare circa noticiā certitudinaleꝫ
vtruꝫ poſſit aliquis certitudinaliter ſcire
quantū tempus ſit vſqꝫ ad conſūmatio/
nē ſecl'i. Et rn̄det Ric. xlvij. di. quarti. ꝙ
nō. qꝛ vt tactū eſt ſuperius. cōſūmatio ſe
culi non dependet a cauſa naturali: ſed
a voluntate diua. Jdō xp̄s dixit Math.
xxv. Neſcitis diē neqꝫ horā. Et Marci
xiij. De die āt illa ⁊ hora nemo ſcit: neqꝫ
homo neqꝫ angeli celoꝝ neqꝫ filius. Et
ſm̄ Aug. ſumit̄ hic filius ꝓ capite rōne
membroꝝ. ⁊ nō rōne ꝓprie ꝑſone: qm̄
xp̄s nouit oīa: oīumqꝫ ſciam habuit. vt
dicit̄ in. iij. ſen. ſed nulli mēbro ſuo decla
rauit q̃ꝫ diu erit mundus duratur⁹. Hic
Luc. xij. dixit. Eſtote parati: qa qua ho/
ra nō putatis filius hominis veniet. Et
Marci. xiij. Uidete vigilate ⁊ orate. ne
ſcitis eniꝫ quādo tp̄s ſit. ¶ Tertio ꝯtigit
dubitare circa noticiam coniecturalem
Utrū ſcꝫ per coniecturas aliquas poſſet
quis aſſerere modico tēpore mūdū fore
duraturū. Et quidā dicūt ꝙ ſic inducen
tes ſuo modo tres principales coniectu
ras. Prima eſt etatū antiquitas. Dicūt
enim etates mundi etati hominis com/
parari qđ Aug. ſentire videt̄ ſuꝑ Joh.
⁊. xxij. li. de ciui. dei. in fine. Sicut ergo
ſex ſunt etates hoīs. ⁊ in ſexta nō poteſt
diu viuere. ita ergo in ſexta etate diu du/
rare nequit. Prima etas hominis eſt
Jnfantia: que durat vſqꝫ ad ſeptimum
annum. Secūda eſt Pueritia vſqꝫ ad
xiiij. annuꝫ. Tertia eſt adoleſcentia vſqꝫ
ad. xxv. ānuꝫ. Quarta eſt iuuentus vſqꝫ
ad. l. Quinta eſt ſenectus vſqꝫ ad. lxxx.
Sexta eſt decrepitas vſqꝫ ad mortē. Cū
aūt ad illā ꝑuenit iaꝫ certus eſt ꝙ mors
nō multum tardabit. Et licꝫ quādoqꝫ ſe
nes cōfortent ſeipſos dicantqꝫ: adoleſcē
tes etiam moriuntur. allegantes illud di
ctū Tullij in libro de ſenectute. Fruſtra
ſperat adoleſcens ſe diu victurū. Quid
eni ſtultius q̃ꝫ incerta pro certis habere
qm̄ etiā illa etas m'lto plures q̃ꝫ ſenectus
mortis habet caſus. Facilius enim ado
leſcētes in morbos incidūt. graui⁹ egro
tant. triſtius curant̄. tamen vrbana con/
futatio hui⁹ ſentētie eſt quā facit ſancta
Marcella. de q̃ Hiero. in ep'la ad Pri
cipiam ait. Orbata patris morte: viro q̊
qꝫ poſt nuptias ſeptimo menſe priuata
eſt Cumqꝫ eam cerealis Jnus: clarum
inter conſules nomen eſt: propter etatē
⁊ antiquitatem familie: ⁊ inſignē: quod
maxime viris placere coſueuit: decoreꝫ
corꝑis ac morum tꝑantiā ambitioſus pe
teret: ſuaſqꝫ lōgeu⁹ polliceretur diuitias
ſꝫ non q̃ſi in vxorem. ⁊ quaſi in filiā vel
let donationes tranſfundere. Albinaqꝫ
mater tam clarū preſidiū viduitate do/
mus vltro appeteret: Jlla rn̄dit. Si vel
lem nubere ⁊ nō eterne me pudicitie de
dicare: vtiqꝫ maritum quererē nō here
ditatem Jlloqꝫ mandāte: poſſe ⁊ ſenes
diu viuere ⁊ iuuenes cito mori. elegāter
luſit. Juuenis quidem poteſt cito mori
ſed ſenex diu viuere non poteſt. hec ille.
Si ergo mors vicina eſt ſenectuti. Ergo
finis īminet mundo iam ſeneſcenti. Eſt
equidem prima etas eius ab Adaꝫ vſqꝫ
ad Noe. Secūda a Noe vſqꝫ ad Abra
ham. Tertia ab Abraham vſqꝫ ad Da/
uid. Quarta a Dauid vſqꝫ ad captiuita/
tem babylonis. Quinta a captiuitate ba
bylonis vſqꝫ ad Xp̄m. Sexta a Xp̄o vſ/
qꝫ ad finem mundi. Ex iſta autem ſexta
etate fluxerūt. M. cccclxvi. anni. q̃re vr̄
ꝙ parū eſt illud qđ ſuꝑeſt. ¶ Secunda
ꝯiectura quā ſumūt alij de ꝓpinquitate
finis mūdi eſt antixp̄i vicinitas. Aſſerūt

eni ꝑm ꝓpħias antixp̄m fore de ꝓximo
venturū. post cuius aduentū nō multuꝫ
durabit mundus. ¶ Tertia coniectura
est peccatorū cōsūmata iniqtas. Refri-
guit quippe caritas multorūꝫ: ⁊ ex omni
ꝑte supabundat malicia. ⁊ ingratitudo
occupauit cunctos habitatores terre.
Veruntñ cū coniecturis huiusmōi aut
similibus nō audeo ego affirmar̄ qcq̄ꝫ
de vicinitate finis mundi. sequēs in hoc
Aug. q. li. xviij. de ciui. dei. c. liij. ait. Fru-
stra ānos qui remanēt huic seculo: cō-
putare ac diffinire conamur: cū hoc sci
re non esse nostrū ex ore veritatis audi-
uimus. Quos tamē alij. q̄drigentos alij
qngentos. alij etiā mille ab ascēsiōe dn̄i
vsqꝫ ad vltimū eius aduētū ꝯpleri posse
dixerūt. Queādmodū autē quisqꝫ eorū
astruat opinionē suam longū est demō
strare ⁊ non est necessariū. Coniecturis
quippe vtuntur humanis non ab eis ali
quid certū de scripture canonice aucto-
ritate ꝓfertur. Omniū vō de ac re cal-
culantium digito resoluit. ⁊ quiescere iu-
bet ille qui dicit. Non est vestrū nosce tē
pora vel momenta q̄ pater posuit in sua
ptāte. hec ille. Quare vt optime hāc ꝑtē
concludam: omni curiositate dimissa di
co ꝙ satis debet esse omnibus nobis qꝫ
cito deficiemꝰ. ⁊ in breui rapiet nos vio
lentissima mors. Tunc ergo nobis defi-
ciet, quando vita presenti priuabimur.

¶ Qō ꝯtēnendus est mūdus: quia est
falsus ⁊ vanitate plenꝰ: sicut apparet in
exemplis eorum qui dilexerunt illuꝫ: ⁊
quia dilectores suos ducit in damnatio
nem. Caplm̄. iij.

Ertiū mysteriū siue tertia ratio
quare contēnēdus est mundus
dicit̄ maligne conditionis. Re-
peritur siquidem in huius mūdi tpalibꝰ
bonis triplex mala conditio. Prima dr̄
falsitat̄. Secunda vanitatis. Tertia dā-
nabilitatis. ¶ Prima cōditio bonorūꝫ
huiꝰ mūdi dicit̄ falsitatis. Sūt nāqꝫ hec
bona huiꝰ mundi falsa nō vera: si in eis
finis constituat̄: qm̄ ad veritatē boni qꝺ
nos beatos facere debet requirit̄ exclu-
sio omnis mali ⁊ cuiuscunqꝫ contrarij.
Sed in hac vita nullus euitare potest la
bores: dolores: angustias: calamitates:
⁊ erumnas: quibus premitur mortaliū
genꝰ. Ex quo Hieronimꝰ ad Heliodo-
rum de vita Nepotiani ait. Vbiqꝫ luctꝰ
vbiqꝫ gemitus. Et plurima mortis ima
go. Et Boetius. libro. ij. de cō sol. Quis
est inquit tam composite felicitatis: vt
non aliqua ex ꝑte cū status sui qualitate
rixet̄. Anxia. n. res est humanoꝝ bono
rū ꝯditio: ⁊ q̄ vel nunq̄ꝫ tota ꝓueniat vl̄
nūq̄ꝫ tota ꝑpetua subsistat. Huic cēsus
exuberat: sꝫ ē sibi pudori ꝺgener sāguis.
Hunc nobilitas notū facit: sꝫ angustia
rei familiaris inclusus mallet esse igno
tus. Ille vtroqꝫ circūfusus vitā celibem
deflet. Ille nuptijs felix. orbꝰ liberis alie
no censum nutrit heredi. Alius prole le
tat̄: filij filieue delictis mestus illachri-
mat. Idcirco nemo facile cum fortune
sue conditiōe cōcordat. hec ille. Quare
quasi pro miraculo narrat̄ felicitas. Q.
Metelli. de quo valerius. li. vij. c. i. ru. ꝺ
felicitate ait. Q. Metelluꝫ nasci in orbe
terrarū principem voluit fortuna paren
tes ei nobilissimos dedit: adiecit animi
rarissimas dotes ⁊ corpis vires: vt suffi
cere laboribus posset: vxorem pudicitia
⁊ fecunditate cōspicuā. cōsulatus decus
impatoriā potestatē. speciosissimi trium
phi: pretextū largita est. Fecit vt eodem
tempore tres filios cōsulares: vnū etiā
censorem triumphalem videret. ⁊ quar
tū pretorē: vtqꝫ tres filias nuptui daret:
earumqꝫ Sobolem sinu suo exciperet.
Hunc vite actum eius finis consenta-
neus excepit. Naꝫ vltimo senectutis spa
cio defunctum: leuiqꝫ genere mortis in
ter oscula: complexusqꝫ carissimorūꝫ pi
gnorum extinctum filij ⁊ generi hume-
ris sui per vrbem latum rogo imposue
runt. hec ille. Sed rarissima sunt huius-
modi exēpla. Propterea dixit Lucanꝰ
Felix qui potuit mundi euitare ruinas.
Quinimo audiunt̄ oīū reguꝫ: oīuꝫ p̄ci
pū. oīuꝫqꝫ migr̄atuū sepiꝰ deflēde q̄relle

Nec potest aliquis diu ꝑsistere qn tamē
clamet ⁊ dicat. Heu mihi q̄a circūdede
runt me mala. Patet hoc in exemplo
illo ꝙ Tullius refert in li. de finibꝰ bono
rū ⁊ maloꝝ. Qȯ etiā recitat Ualerius de
mutatione morum ⁊ fortune. li. vj. c. ix.
Et Plinius in historia naturali. Poly
crates inq̄t Samiorū tyrānus adeo for/
tunā sibi obsequiosam habuit: ꝙ oīa de/
siderata ꝑficiebat. Ad moderādam igit
fortune inuidiaȝ sumpto in manu annu
lo: quē ꝓciosuȝ possidebat in mare iecit:
sed inopinate illū repēte recuꝑauit. Naȝ
post dies paucos a piscatoribꝰ piscis ca/
ptus qui annulum sorbuerat tyrāno do
natus est. Accidit tandem ꝙ aduersus
Darium ꝑsarū regē duxit exercitum ⁊ ꝙ
Orunthes prefectus Darij illum acie fu
derit: ceperitq̄ȝ. ⁊ in summo magalēsis
montis vertice suspendi iusserit. Et reli/
ctus auibus lacerandus: qui vbiq̄ȝ feli/
cissime in terra vixerat: in aere miserri/
me expirauit. Quid de infelicitate alioꝝ
referam: qui se beatos crediderūt: Le/
gātur historie que vt plurimū illos infeli
ci dolorosaq̄ȝ morte ac violēta extinctos
esse describunt. Ninus rex assyrioꝝ qui
bella finitimis intulit. 50. annis. vt refert
Paulus Orosius li. i. post deuictam
asiam scythiam ⁊ zoroastrem dum defi
ciētem a se oppugnat vrbem sagitte ictu
interijt. Baldasar rex babylonis. vt ait
Josephus. x. antiquitatum li. obsessa ba
bylone a medis ⁊ persis: Dario. s. ⁊ Cy/
ro. in tantum venit in obliuionem sui: vt
celeberrimum iniret cōuiuium ⁊ in va/
sis tēpli biberet. ⁊ obsessus vacaret epu/
lis. vnde in nocte captus est ⁊ iugulatus.
Cyrus rex persarū: vt Orosius vbi su/
pra cōmemorat: qui gangem fluuiuȝ in
quo miles submersus fuerat. in quadrin
gētos. lx. alueos cōminuit. a Thamari
massagetarū regina suꝑatus occiditur.
Xerxes ille rex potētissimus qui subuer/
tit montes. vt Hieroꝰ ait ad Heliodoꝝ
de vita Nepotiani: ⁊ maria constrauit:
bello in grecia infeliciter gesto contem/
ptibilis suis factus: f̄m Justinū per Ar

thabanum prefectū suum occidit. Dariꝰ
vt cōmemorat. Q. Curtiꝰ ab Alex. ma/
gno superatus a suis captus apud tha/
ram oppidum Parthie detentus in ve
hiculo cathenis ⁊ compedibus aureis
vulneribus confossus: ⁊ letaliter vulne/
ratus dimissus: sicq̄ȝ miserabiliter expi/
rauit. Alex. magnus pꝰ tot celebres glo
riosasq̄ȝ victorias subiectionemq̄ȝ vni/
uerse asie imo pene totius orbis: p Cas/
sandrū filiuȝ antipatris. vt. Q. Curtius
dicit venenatus est. Nam Cassāder ille
⁊ Philippus ⁊ Solla fratres eius mi/
nistrare regi solebant: qui in potu illi ve
nenū dederūt quo hausto f̄m Justinū
in media potione vellut tello ꝯfossus in
gemuit. deportatusq̄ȝ est a ꝯuiuio semia
nimis. Maliuoli autem dicebant eum
ebrietate perire: quod ⁊ Solinus sentit
in li. de mirabilibus mundi. Cōtra quē
est Tulliꝰ libro. i. de diuinatione. ⁊ Justi
nꝰ ⁊. Q. Curtiꝰ. Quarto itaq̄ȝ die Alex.
indubitata morte sentiens tumultuan/
tes milites: quia rex occidebatur insidi/
is. pia oratione sedauit. cunctisq̄ȝ dextrā
porrigens eos osculatus est. Tandem
moritur anno etatis sue. xxxiij. ⁊ mense
vno cum regnasset annis. xij. prout patȝ
i. Machab. i. c. Romulus fundator vr
bis Rome. vt ponit Titus Liuius apud
paludē capree tempestate magna orta ⁊
tonitruis circundatus nube nusq̄ȝ appa
ruit ⁊ nomine Quirini inter deos cōse/
cratus est. Seruius Tullus sextus Ro
manoruȝ rex a Tarquino superbo occi
sus est. Pyrrhꝰ rex Epyrotarū: qui ro
manis bella intulit in fauorem tarētino/
rum: venitq̄ȝ romā vsq̄ȝ Preneste a ro
manis tandē victus ad patriam rediēs
f̄m Justinū Sparthanis indixit belluȝ
quibus relictis Argos inuasit vbi fer/
uide magis q̄ȝ caute pugnans ictu saxi
emuris iacti mactatus est. Hannibal pe
norū dux qui annis. xiiij. in italia roma/
nos contriuit: postea in africa a Scipio
ne deuictus ꝓfugus: ⁊ damnatus exilio
ad Antiochū magnū regē syrie veniēs
vt Justinus meminit. Quia a romanis

petebatur: fugereqꝫ negret: veneno ra/
ptim austo: qđ more regio sub gemma
ferebat inclusũ obijt. Sicqꝫ ab his qui
ad eum cõprehendẽdũ missi fuerãt ex/
animis inuentus est. Pompeiꝰ magni
Pompei genitor. ẜm Orosiũ fulmie
ꝑcussus perijt. Põpeius magnus filius
eius qui .xxij. reges orĩẽtales. vt ait Oro/
sius superauerat. a Cesare deuictꝰ cũ
fugisset in Alexandriam ad Ptolomeũ
regẽ: cui teste Eutropio Pompeius a
senatu tutor datus fuerat propter iuue/
nilem etatẽ eius. cuiqꝫ regnũ sũma fide
seruauerat ⁊ paterna pietate restituerat.
cõsilio Theodoti Fotini ⁊ Achille: siue
timore ne Pompeius Alexandriã oc
cuparet: seu despecta infelicitate eius si/
ue credens placere multum victori Ce/
sari: ꝑ Achilẽ prefectũ regni occisus est
Florus autẽ dicit in .iiij. li. Pompeius
suo gladio trucidatus sub occulis vxo/
ris sue. liberorũqꝫ suorũ morit. Cesar vt
Suetonius narrat: mortuo Pompeio
in eodẽ mense. sed interiectis diebꝰ qn
quies triũphauit. Prio de Gallia ⁊ Bri
tãnia. Scđo de egypto. Tertio đ Phar
narce ⁊ Põto. Quarto đ Juba ⁊ Afri
ca. ⁊ Quito de Hispania. Fuitqꝫ illi glia
multa in vsurpato iperio annis tribꝰ. ⁊
mensibus septem. Tandẽ Caio Cassio
⁊ M. Bruto contra eũ conspirantibus
princeps orbis .xxiij. plagis cõfossus oc
cubuit anno .lvi. etatis sue. Marcꝰ An
toniꝰ nepos Julij Cesaris ex sorore Ju
lia ab Octauiano Augusto victꝰ in Ale
xandria ab eodem Cesare obsessa ẜm
Plutarchũ gladio se peremit dũ ãnũ
ageret etatis .lvi. Caius Gallicula impe
rator Romanus tertius ab Octauiano
sceleratissimꝰ auarꝰ ⁊ libidinosus: adeo
vt duabus sororibus stuprum intullerit:
crudelis omnibus ⁊ exosus Rome i pa
latio occisus est. vt habetur in cronica
Martiniana cũ regnasset annis tribus
mẽsibus .x. diebus octo. Nero iperator
qntus ab Augusto: qui natꝰ est ꝑmissis
pedibus vt scribit Pliniꝰ .li. vij historie
naturalis. Vitiosus: auarus ⁊ lasciuus
ab vrbe fugiẽs ẜm Eutropiũ .xxxij. ãno
etatis sue. ⁊ imperij .xiiij. seipsum interfe
cit. Domicianus imperator ẜm Sueto/
niũ ⁊ Eutropiũ a cubicularijs suis .vij.
vulneribus occisus est anno etatis sue.
xxxvi. ⁊ cũ dedecore sepultus. Heliꝰ pti
nax imperator vulneribus obtrũcatꝰ ẽ.
Mauritius imperator ob inuidiã occi/
sus est. cũ imperasset anno vno. Anto/
nius imperator tertio imperij sui anno
iterfectus est a tumultu militari Rome
cũ matre sua. Maximianus ipator cũ
imperasset annis tribus apud Aquileiã
deserentibus cum suis militibus: cum
filio suo adhuc puero occisus est. Gor/
dianus imperator .vi. imperij sui anno
postq̃ đ Persis triũphauit veniẽs Ro
mã prope vrbẽ: fraude Philippi occi
sus est. Decius imperator cũ imperasset
annis duobus in bello barbaro perẽptꝰ
est. Valerius imperator a rege Persaꝝ
deuictus est. ⁊ in seruitutẽ redactꝰ. Nã
q̃ diu vixit rex eiusdẽ prouincie pedem
ceruicibus eius imponendo: solitus erat
equũ ascendere. Aurelianus imperator
fraude sui serui occidit. Tacitus impera
tor septimo mense iperij sui subita mor/
te preoccupatus est. Probꝰ imperator
sexto anno imperij sui militari tumultu
vexatus est. Clarus imperator fulmine
perijt. Diocliitianus imperator veneno
extinctus est. Cõstãtinꝰ filius Cõstãtini
magni a ducibus fratris sui Constantij
perẽptus est. Julianus apostata a sãcto
Mercurio milite miraculose occisus ẽ
Valens imperator .iiij. imperij sui anno
a Gottis in bello peremptꝰ est. Et nesi
oia hmõi exẽpla diceremꝰ tediũ oriret i
mẽtibus auditorũ: Cõcludimꝰ breuiter
ꝙ cũcta huius seculi blandimẽta ama/
ritudine sunt permixta. Nec potest hõ
ab illa se liberare pro libito voluntatꝭ sue
Non enĩ potuere predicti potentes im/
peratores ⁊ reges euitare illam cũ om/
ni potentia sua. nõ valuerũt se ab illa de
fendere viri fortes. Non antheus: non
Hercules: non sanson: non Hector:
non Achilles: non deniqꝫ quilibet alij.

Nequiuerũt etiã ⁊ ipsi philosophi cum
philosophia sua declinare malignitatez
seculi. Quinimo passi sunt ⁊ ipsi incom
moda multa, persecutiões: captiuitates:
exilia. cruciatus. ⁊ dãna reruz. Propter
que omnia merito mundus est paruipẽ
dendus. ¶ Secũda conditio bonoruz
huius mũdi dicit vanitas. Posito. n. ꝙ
cũcta feliciter dilectoribꝰ eius ad votum
succederẽt: tñ vana sunt: caduca ⁊ bre/
uia: nullusqꝫ potest in illis diutiꝰ imorari
Oĩa nãqꝫ q̃ in mũdo sunt: cito in breui
deficiũt. Jõ ait Ago. li. i. de aĩa Dic mihi
vbi sunt amatores mundi: q ante pauca
tꝑa nobiscũ fuerũt? Nihil ex eis mansit
nisi cineres ⁊ vermes. hoĩes fuerũt sicut
tu: comederũt: biberũt: riserũt: duxerũt
in bonis apparẽtibꝰ dies suos: in pũcto
autẽ descenderunt ad inferna. Hic caro
eoꝝ vermibꝰ. illic aĩa eorũ eternis depu
tat supplicijs donec rursus infelici col/
legio colligati sempiternis inuoluantur
incendijs. hec ille. Cui ꝯsonat sñia Ba/
ruch ꝓphe. c. iij. d. Ubi sũt pricipes gen
tiũ: ⁊ q dominãt sup bestias que sũt sup
terrã: qui ludũt in auibus celi: qui argẽ/
tum thesauriçant ⁊ aurũ in quo ꝯfidũt
hoĩes: ⁊ non est finis acqsitiõis eorũ: q
argentũ fabricant: ⁊ solliciti sunt: nec est
inuentio operũ illoꝝ? Exterminati sunt
⁊ ad inferos descenderunt. Dicite igit o
amatores mundi. vbi sunt tot clari viri:
qui reputabãt beati? Ubi sũt reges As/
syriorũ: Bellus Ninus Semiramis za
menus Arius Athalius Xerxes Ara/
metres Bolchus Balleus Alchades
Manchus Methalenꝰ Sperꝰ Ma
mulus Sparethꝰ Aminites Bolothus
Bolosparis Lampdes Sosores Mi/
threus Tãtanes Thimeus Eupales Of
fratenes Saçeꝑes Sardanapalus: qui
regnauerunt cũ tanta gloria: successiue
ſm Pau. Horosiũ. li. i. ãnis mille cẽtũ
lx. vsqꝫ ad Sardanapalum? Ubi sunt re
ges Persarum atqꝫ medoꝝ: rex Dariꝰ
rex Cyrus Cambises Xerxes Arthaxer
xes ⁊ ceteri? Ubi sũt reges Atheniẽsiũ:
Cecrops Granaus Amphitrion Eri/
chthoniꝰ Pãcleon Erictheꝰ Pãchiõ
Egeus Theseus Mnesteꝰ Demoson
Nichites Obsides Themistes Melãpꝰ
Chodrus Archipus Thensipꝰ Fabras
Magetes Digenitꝰ Agamestor Eschi
lus? Ubi sunt reges Lacedemoniorum
Herascheus Egis ⁊ Thetratꝰ Labotes
Doristus Ageselscus Archilaus The/
letꝰ Calchamines? Ubi sunt reges Sic
cioniorũ: Gessipus Egialchus Europs
Thelcinus Apis Egialcha Thelsyon
Elgiorus Mesapus Erathus Orastꝰ
Orthopolꝰ Marathꝰ Polybꝰ Sicciõ
Inachꝰ Ubi sũt Ptolomei ⁊ Phara/
ones: qui regnauerunt in Egypto. Pto
lomeus primus: a quo ſm iustinum alij
dicti sunt Ptolomei propter claritatez
noĩs eius. Ptolomeus Philadelphꝰ
Ptolomeus Euergetes: Ptolomeus
Philopater. Ptolomeꝰ Epiphanes:
Ptolomeꝰ Philometor: Ptolomeꝰ
Phyton: Ptolomeus Euergetes ſuꝰ
Ptolomeus Alexander: Ptolomeus
Dionysius? Ubi sunt Judices ⁊ Reges
iudeorum: Moyses Josue Othoniel
Ayoth Sãgara Delbora Barach Ge
deon Abimalech Thola de Jsachar
Hyair Galadites Jepthe. Abesã Helo
nica Abdon Sanson Heli ⁊ Samuel?
Hi oẽs fuerũt iudices successiue. Regũ
aũt primꝰ fuit Saul. post quẽ regnaue
runt David Salomon Roboã Abias
Assa Josaphat Joram Ochoçias Jo/
has Johatan Amasias Oçias Achanı
Eçechias Manasses Amõ Joachim
Sedechias Aristobolus Alexãder He
rodes. Ubi sunt reges latinorũ: Janus
Saturnus Picus Faunus ⁊ Latinꝰ?
Ubi sunt reges Albanoꝝ: quoꝝ ꝑmus
fuit Ascanius Enee filius: qui condidit
Albã ſm Tituz Liuiũ cui successerunt
posthumꝰ Siluius filius eius sic dictꝰ
q a i silua ⁊ venatiõe nutritus ẽ. Eneas
siluius Latinus siluiꝰ Alba siluius Egi
pus siluiꝰ Capis siluius Carpentus sil/
uius Tyberius qui suffocatus in Tybe/
ri fluuio nomen dedit. Nam ante Albu
la dicebatur: Agrippa siluius Aremulꝰ

Auentinꝰ Procax Amulius? Ubi sunt reges Romanorũ: primꝰ Romulꝰ. Secũdꝰ Nũma põpiliꝰ: Tertiꝰ Tullꝰ hostiliꝰ. Quartꝰ Anchus. Quītꝰ Targnꝰ ꝑ/scꝰ. Sextꝰ Seruiꝰ tuilꝰ. septimꝰ Targnꝰ superbus? Ubi tot gloriosi senatores cõsules dictatores inuictissimiq; duces q floruerunt in vrbe: Brutꝰ Lucius Tarquinus Collatinus Spuriꝰ Cassiꝰ Co/riolanus Caius Flauius Lucius Uirginius Lucius quintus Cincinatus Furius Camillus Appius Claudius. Q. Cecilius Metellus Balcharicus Scipio asma Scipio aphricanꝰ Scipio emilianus Curius dẽtatꝰ. Q. Fabius Caiꝰ Flaminius ⁊ ceteri? Ubi sunt tot impe/ratores qui ibi regnauerunt: quorũ aliquos in ꝓcedẽtibꝰ nomiauimꝰ? Ubi sũt tot sapientes seculi phĩ astrologi histo/riogͣphi oratores ⁊ poete? Ubi Tales milesius Chylo lacedemoniꝰ Solon atheniensis Periãder corinthius Pithacꝰ mithilenꝰ Byas priẽneꝰ Pythagoras samius Plato Socrates Aristoteles Diogenes Anaximales zeno Empedocles Epicurꝰ Anaxagoras Democritꝰ Heraclitꝰ Leucippꝰ Hyparcꝰ. hi oẽs phĩ. Hali abragel Albumasar Ptolo/meus. hi astrologi. Hieronyus egyptiꝰ Berosus chaldeꝰ Manethã Sutoriꝰ Calinicꝰ Dyodorꝰ Possidoniꝰ Theon Andronicus Aphricanus Tertulianus Phrygius Dares Trogus Pompeiꝰ Iustinꝰ abbreuiator eiꝰ Iosephꝰ iudeꝰ Titus liuius. hi historiographi. Lysias Demostenes Hegesias Cyreneus Antiochus Ascalonita Apollonius Nico/nius Cicero Cato censorinꝰ. hi orato/res Ouidius Iuuenalis Lucanus Uirgilius Oratius Terentius Persius Tibullus. hi poete. Ubi sũt deniq; omnes quos etiã diebus nostris ⁊ vidimus ⁊ cognouimus: quos mundus tulerat in sublimi? Periit certe memoria eorũ cũ sonitu: vt ait ꝓpheta: ⁊ dñs in eternum ꝑmãet. O q̃ cito q̃ue repẽte euanescũt velut fumus oĩa que in hoc mundo credunt ⁊ reputant bona. Qð cõsiderans Salomon ĩ. ij. Ecclsiastes. c. dixit. Magnificaui opera mea: edificaui domos ⁊ plantaui vineas. feci hortos ⁊ pomeri. ⁊ conseui ea cuncti generis arboribus Extruxi mihi pascinas aquarum: vt irrigarem siluas lignorum germinantiũ Possedi seruos ⁊ ãcillas multãq; familiã, habui: armẽta q̊q; ⁊ magnos ouiũ greges vltra oẽs qui fuerũt ante me in irl'm. Coaceruaui mihi argẽtũ ⁊ aurũ ⁊ substãtias regũ ac ꝓuinciaꝝ. Feci mih cantores ⁊ cantatrices ⁊ delitias filiorũ hominũ. Scyphos ⁊ vrceos ĩ misterio ad vina fundenda: ⁊ supergressus sum opibus oẽs qui fuerunt ante me in irl'm Sapientia quoq; perseuerauit mecũ. ⁊ omnia que desiderauerũt oculi mei nõ negaui eis: nec prohibui cor meũ quin omni voluptate frueret ⁊ oblectaret se/ in his que parauerã. Et hanc ratꝰ suã partẽ meã si vterer labore meo. Cũq; me conuertissem ad vniuersa opera que fecerant manus mee: ⁊ ad labores in quibus frustra desudaueram: vidi in om/nibus vanitatem ⁊ afflictionem spiritus ⁊ aĩ ⁊ nihil ꝑmanere sub sole. Quanta autẽ fuerit magnificentia, ⁊ gloria Sa/lomonis patet Primo si consideretur eius potentia: ⁊ diuitiarum copia: ⁊ fa/me claritas. ac delitiarũ affluentia. Nã vt habetur. iij. Regum. i. c. Uiuente Dauid patre ⁊ ipso imperante ⁊ volente vnctus fuit in Regem: ⁊ dixit omnis po/pulus. viuat rex Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo post eum: ⁊ popu/lus canentiũ tibijs: ⁊ letantium gaudio magno: ⁊ insonuit terra a clamore eorũ Et vt dicit. iij. Reg. iiij. c. Regnauit sup omnẽ isrl'. ⁊ erat in ditione sua habens omnia regna secũ a flumine terre Philistijm vsq; ad terram Egypti offerẽtiũ sibi munera: ⁊ seruientiũ ei cunctis diebus vite eius Erat autem cibus Salomonis per singulos dies. xxx. chori si/mile. ⁊. xl. chori farine. decẽ boues pingues. ⁊. xx. boues pascuales. ⁊ centum arietes: excepta venatione ceruorum ⁊ caprearum atq; bubalorũ, ⁊ auiũ altiliũ

Habebat.xl.milia presepia equorum cu/
rialium.7.xij.milia equestrium. Et vt scri
bitur.x.c.prefati li. Regina Sabba do
nauit ei.xxx.talēta auri.7 aromata multa
nimis 7 gēmas preciosas. Sm autem Ca
tholicon apud aliquos est.l. librarū sm
alios.lxxij. In.ij.ᵒ libro.paral.c.ij.nar/
ratur qualiter Salomon volens edifi/
care domum dei.7 palatium suum nu/
merauit.lxx. milia virorū portantiū hu/
meris suis.7.lxxx. milia qui cederent la
pides in montibus: prepositosqꝫ eorum
tria milia sexcentos. Fecitqꝫ fieri edifi/
cia speciosa valde. diffundebatqꝫ fama
eius per vniuersum orbem: 7 tamen de
prauatum est cor eius: vt adamaret mu
lieres alienigenas. Habuitqꝫ omnē de/
lectationē in quibuscunqꝫ sm sensuales
appetitum.nihilominus omnia preterie
rūt 7 defecerūt. Jō ipse cōqueritur in.c.i.
Ecclesiastes.d. Uanitas vanitatum 7 oia
vanitas. Ob quod Criso⁹ sup Job. Ita
pulchre loquit. Uanitas vanitatum inqt
Salomon 7 omnia vanitas. Hunc ver
siculum si saperent qui in potentia ver/
santur.in parietibus suis omnibus 7 ve
stibulis scriberent.in domo.in foro.7 in
egressibus.7 ante omnia in conscientijs
suis: vt semper eum 7 oculis cernerēt 7
corde sentirent.quoniā multe sunt rerum
facies 7 imagines false: que decipiunt in
cautos. Istud oportet quottidie carmen
salutare: 7 in prādijs 7 in cenis.7 in om
nibus conuentibus libenter vnumquē/
qꝫ proximo suo canere. a proximo suo
libenter audire.quia vanitas vanitatum
7 omnia vanitas. Hec ille. Que verba
non immerito ponderanda sunt: vt sic
cognoscat mundi miseria. ¶ Tertia cō
ditio bonorum huius mundi dicitur dā
natio. Ipsa etenim se diligentes ducunt
in dānationē eterne mortis. Et vt Greg.
ait. Momentaneū est quod delectat: sed
quod cruciat est eternū. Ideo Augu.in
quodam sermone inquit. Nulla maior
insania ꝙ̄ pro delectatione momētanea
perdere eterna gaudia. 7 obligare se ad
eterna supplicia. Audite ergo o morta/
les homines.7 considerate que dicta sūt
ad mētē vestrā currite 7 reducite cor
7 animum ad amorem dei: 7 ad beatitu
dinē eius inardescat desideriū vestrum
reuocate affectum a proditore mundo
illumqꝫ spernite. vt sic possitis in hoc se
culo adipisci dei gratiam: 7 in futuro sē
piternam gloriam. Amen.

¶ Feria secunda ebdomade sancte. de mysterijs sacramēti eucharistie: quorū noticia fideles excitat 7 inflammat ad feruorē 7 deuotionē. Sermo.lxiij.

Emoriam fecit mirabiliū suorum misericors 7 miserator dn̄s escam dedit timē tibus se. Illuminati ꝓ
phete ṽba sunt ista originaliter psal.cx.
Ostendit nobis dn̄s ih̄s xp̄us ardentis
simam caritatē suā non solum in cruce
7 passione: verū etiam 7 multis alijs di
uersisqꝫ modis: 7 potissimū cum insti/
tuit sanctissimum sacramētū preciosissi
mi corporis 7 sanguinis sui. Quoniam
autē tanto feruentius xp̄ianorum anime
cum reuerentia 7 deuotione ad illud su
scipiēdum animari possunt: quanto cla
rius eius mysteria cognoscunt 7 intelli/
gunt. Idcirco in presenti sermōe de eo
aliqua aperiemus: qm̄ si xp̄s illud fecit
in memoriā eius 7 suorum mirabilium:
nisi nos tanti bn̄ficij recordaremur me
rito de ingratitudinis vitio veniremus
culpandi. De ipso itaqꝫ sacramento ve/
nerabili tria mysteria erunt a nobis de/
claranda.

Primū dicit institutionis.
Secundū figurationis.
Tertium fructificationis.

¶ Qualiter xp̄us instituit sacramentū eucharistie in cena: 7 ordinauit ap̄los sacerdotes: 7 quare hoc sacramentū cō ficitur in specie panis 7 vini: 7 sub dupli ci specie: 7 an sub vtraqꝫ debeat sumi.
Capl'm.i.

P Rimũ mysteriũ declarãdũ dr
istitutiõis. Jn q̊ ꝯtingit dubita/
re circa septẽ. P̄rio circa tp̄s.
Scđo circa horã. Tertio circa ordinez.
Quarto circa mãm. Quinto circa spẽz
Sexto circa additiõez aque. Septio cir
ca obligationẽ. P̄rio circa tp̄s dubitat
q̄re h̄ sacr̄m istitutũ fuit tp̄e legis gr̄e: ⁊
nõ añ. Ad qđ rñdet Alex. in. iiij. sũme.
q. xxx. mem. i. ar. ij. ⁊ Boñ. di. viij. quarti
p̄te. i. ar. ij. q. i. c. ꝙ istu d̄fuit ꝯueniẽs ꝑꝑ
duo. P̄rio ꝑꝑ rem cõtentã: que est cor
pus xp̄i verũ. vt pleniꝰ declarabit in se/
quenti sermone. Scđo fuit cõueniẽs ꝑꝑ
efficaciã: que est caritatis vinculuz: que
in noua lege apparere ⁊ abundare debu
it. Et ex hoc institutũ est imminente paſ
sione insignũ amoris quẽ xp̄s ad genꝰ
humanũ habebat. Nam nõ solũ voluit
dare nobis sua. i. obsequia omniũ creatu/
rarum. ⁊ suos. i. angelos in adiutoriuz:
sed etiã seipsũ dedit in filium ꝑ carnis aſ
sumptionez. ẜm illud Jsa. ix. Filius da/
tus est nobis. Dedit se in sociũ ꝑ nature
nostre conformationem ẜm illud apli
Phil. ij. Habitu inuentus vt hõ. Dedit
se in magistrũ ꝑ doctrine predicationez
ẜm illud Joh. xiij. Vos vocatis me ma
gister ⁊ dñe: ⁊ bene dicitis: sum etenim
Dedit se in lucẽ ꝑ exempli operationẽ. ẜm
illđ. Joh. xiij. Exemplũ eni dedi vobis
vt quẽadmodũ ego feci. ita ⁊ vos facia
tis. Dedit se in patrẽ ꝑ gratie regenera/
tionẽ. ẜm illud. Joh. i. Quotquot autez
receperunt eũ dedit eis p̄tãtez filios dei
fieri his qui credũt in nomine eius. De
dit se in holocaustũ medullatũ ꝑ passio
nem. ⁊ tandẽ dedit seipsũ in cibũ ad spi
ritualem refectionẽ. O inflammata cari
tas Jh̄u xp̄i. O ardens amor clemẽtissi
mi cordis sui. Supabundanter ꝑfecto
ostẽdit nobis quãtum nos ip̄e dilexit. ⁊
ꝓpterea tũc sacramẽtũ est institutũ: cuz
amor eiꝰ bulliebat atq̧ feruebat. Unde
Joh. xiij. dicit. Cum dilexisset suos qui
erant in mundo: in finem dilexit eos. i.
ẜm glo. maiora signa dilectionis osten/
dit. ¶ Secundo dubitatur circa horã.

Et vt colligitur ex dictis euãgelistarum
xp̄us hoc sacramẽtũ instituit hora cene
quando iã comederãt ipse ⁊ apli agnuz
pascalem. Ex quo pleriq̧ nõ bene intel
ligẽtes dicere voluerũt ꝙ hoc sacramẽ
tum non debet confici ante prandium:
sz post cenã. Arguũt eni sic. Jn operan
do debemus nos conformare xp̄o tãq̧
exemplari. iuxta illud Exo. xxv. Jnspi/
ce ⁊ fac ẜm exemplar quod tibi in mon
te monstratũ est. sed Xp̄us hoc sacramẽ
tum post cenaz confecit. ergo ⁊ a nobis
debet confici post cenam. Contra istos
vero est tex. de cõse. di. i. in. c. sacramen
ta. Sacramenta inquit altaris non nisi
a ieiunis hominibus celebrentur. Rõ ẽ
ẜm Ric. in. iiij. di. viij. ar. ij. q. i. ꝑꝑ maio
rẽ solẽnitatẽ ⁊ sobrietatẽ ministri. ⁊ ma/
iorẽ reuerentiam sacramenti. Nec valet
obiectũ. eo ꝙ xp̄s rationabiliter cõfecit
post cenam: quia voluit terminare figu
ram ⁊ legez in esu agni pascalis. ⁊ intro
ducere v̓itatẽ in istitutiõe sacr̄i. Hmõi
autẽ ratio non conuenit ad hoc vt a no/
bis debeat post cenam cõfici. Et sic hoc
sacramẽtũ cõfici debeat a ieiunijs. vt pz
de con se. di. ij. in. c. liquido. Et ẜm Ric.
vbi. s̄. q. ij. sumit hic ieiuniũ pro priua/
tione cuiuslibet alimenti ante. s. q̄z qs su
mat cibũ vel potum. si etiã postea in die
pluries comesturus sit. Jn casu tñ neceſ
sitatis iminente mortis periculo potest
hoc sacr̄m post alios cibos sumi. Etiã si
sacerdos ante missam lauerit os suum
⁊ casu aliquo gutta illius aque intraue/
rit in stomachum: non ꝓpter hoc tenet
dimittere missaz: precipue in die solẽni:
quia hoc non videtur impedire dignam
preparationẽ presbyteri: nec reuerentiaz
sacramẽti. Et de similibus idem iudiciũ
habetur. ¶ Tertio cõtingit dubitare cir
ca ordinem. quando. s. apostoli. fuerunt
a xp̄o ordinati sacerdotes: ⁊ acceperunt
consecrandi potestatez. Ad quod rñdet
Ric. i. iiij. di. ccxliij. ar. iiij. q. iij. Tertio q̄
rit. in q̊ actu cuiuslibz ordinis iprimat ca
racter in respõsiõe ad argumẽtũ ꝙ xp̄s
ordinauit aplos sacerdotes: cum decit

eis poteſtatem cōficiendi Luce.xxij. ⁊ Math.xxvi.dicens. Hoc facite in meā cōmēorationē3. ¶ Quarto dubitaẜ circa mām in qua ſacr̄m eſt cōficiendu3. Et rn̄dēt doc.in.iiij.di.xi. ꝙ materia ꝯgrua huic ſacramento eſt panis de frumento ⁊ vinū de vite: eo ꝙ xp̄us ita inſtituit. ⁊ h rōnabiliter. Primo q̄dē q̄ztū ad vſū huius ſacr̄i.qui eſt mādūcatio. Sicut.n. aqua aſſumiẜ in ſacr̄o baptiſmi ad vſu3 ſpūalis ablutionis: q̄a corporalis ablutio conuenienter fit in aqua: Ita panis ⁊ vinū quibus cōiter hoīes reficiūẜ in h ſacr̄o aſſumūtur ad vſū ſpiritualis mādūcationis. Secundo q̄ztū ad effectu3 conſideratum in vnoquoq3 ſumentiu3 quia vt Amb.dic̄ ſuper ep̄lam ad Cor. hoc ſacramentū valet ad tuitione3 corporis ⁊ anime. Ideo caro xp̄i ſub ſpecie panis: pro ſalute corporis. Sanguis v̄o ſub ſpecie vini ꝓ ſalute anime offertur Tertio q̄ztū ad effectū reſpcū ecclie que cōſtituiẜ ex diuerſis fidelibus: ſicut panis conficiẜ ex diuerſis granis: ⁊ vinu3 fluit ex diuerſis vuis. Notandū tn̄ ſm Tho.i.iij.p̄te.q.lxxiiij.ar.iij. i rn̄ſiōe ad tertiū argumentū.ꝙ ſi farine triticee admiſcereẜ aliqua quātitas modica ⁊ ꝑua alterius farine poterit ex inde cōfici panis: qui eſt materia huius ſacramēti: q2 modica ꝑmixtio nō ſoluit ſpēm. ſecus v̄o ſi eſſet magna. ¶ Quīto dubitaẜ circa ſpēm q̄re.ſ.ſacr̄m h ꝯficiẜ ſub duab⁹ ſpēbus.ad qđ rn̄det Alex. de alex i.iiij. q.xxxi.mē.ij.ꝙ hoc p̄ncipal'r fit duplici rōe. Prio pp duplicis nāe a xp̄o ſūptionē ad vtriuſq3 redemptionē.vt oñderet xp̄s totā hūana3 nām.i. aiam ⁊ corpus aſſūpſiſſe vt vtrūq3 redimeret. Panis eni ad corpus referẜ vinu3 ad animam Secunda rō eſt ꝓpter duplicē xp̄i imolationē.ſ.in vita ⁊ in morte. Nam expectatio ⁊ preparatio ad morte3 fuit mors queda3.que ergo fuit in vita repreſentaẜ ſpecie panis.que autē in morte ſpē vini. ¶ Sexto circa additionē aque. Utrum aqua ſit de ſubſtantia ſiue integritate ſacramenti. Ad qđ rn̄det Boñ. in.iiij.di.

xi.ar.i.q.iij.c.d. ꝙ de integritate huius ſacr̄i ſūt q̄ttuor.ſ.mā. forma.ordo. ⁊ intentio cōſecrantis. De cōgruitate aūt ⁊ bene eſſe ſunt que ſunt his annexa. Aq̄ ergo cū nō ſit aliquod hoꝝ nō eſt đ neceſſitate ſacr̄i. ſed ānexū eſt māe.ſ.vino q̄a adiungiẜ vino: ⁊ in ipſū conuertitur ⁊ poſtmodū in ſanguinē: ⁊ ideo ē de cōgruitate apponenda.tn̄ admiſcenda eſt vino.vt diciẜ extra de cele.miſ.c.vltimo Cuius rō multiplex eſt ſm Alex. Prima ꝓpter exemplū dn̄i. Probabiliter eni crediẜ ꝙ dn̄s hoc ſacr̄m inſtituit in vino aqua permixto. vt dicit Dama. ⁊ Cyprianus.de conſe. diſ.ij.c. ſcriptura. Secunda rō eſt propter ſignū vnionis corpis myſtici cū capite. Unde đ ꝯſe.di.ij.c.cum oē.dicitur. Cum in calice vino aqua miſceẜ: xp̄o populus adunatur: ⁊ credentiū plebs ei in quem credit copulatur ⁊ iungiẜ.i. copulanda ⁊ iungenda ſignificat ꝑ fidē ⁊ dignā ſacr̄i ſuſceptionem. Ex quo Ric. in.iiij.di.xi. refert ꝙ pp hmōi ſignificationē tātū d3 apponi de aqua ⁊ đ vino ꝙ aqua poſſit trahi ad naturā vini. Populus eni trahēdus eſt ad xp̄3. Et iō multū ſūt illi rep̄hēſibiles qui plus ponūt de aqua q̄z de vino. Eſt quide3 pernitioſus abuſus.vt diciẜ in.c. ꝑnitioſus.ex̄ de cele.miſ. Tertia rō q̄re aqua admiſceẜ vino ē ꝓpter fluxū aque de latere xp̄i.a quo lāceato. vt hẜ Joh. xix.continuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Jō de cōſe. di.ij.c. in ſacr̄orū oblationibus diciẜ. Non debet in calice dn̄i aut vinū ſolū aut aqua ſola offerri: ſed vtrūq3 ꝑmixtū: q̄a vtrūq3 ex latere xp̄i i paſſiōe ſua ꝓfluxiſſe legiẜ. Notādū tn̄ ſm magiſtrū ſen.c.penultimo.xi.di.q̄rti ꝙ ſi ſacerdos cōſecret vinū ſine aqua vere cōuertitur in ſanguinē. Nam ⁊ grecorum eccleſia diciẜ aquā non apponere ſacr̄o vt ait Inno.de officio miſſe. parte.iij.c. xxvi. ⁊ tn̄ ecclia non negat ipſos conficere ſanguinem xp̄i. Ille tn̄ qui aquam nō apponeret reprehendēdus eſſet pp rationes iam dictas. ¶ Septimo dubitatur circa obligationē.vtrū.ſ.populus

debeat cōicare sb̄ vtraqꝫ specie. Ad qđ rn̄det scūs Tho.iij. pte.q.lxxx.ar.xij.c. ꝙ circa vsū hui⁹ sacr̄i duo pn̄t ꝯsidera ri. vnū ex pte ipsi⁹ sacr̄i. aliud ex pte su/ mentiū. Ex pte ipsi⁹ sacramēti conuenit ꝙ vtrūqꝫ sumat. s. corp⁹ ꝛ sanguis: quia in vtroqꝫ cōsistit ꝑfectio sacr̄i. Et iō q̄a ad sacerdotē ptinet hoc sacr̄m ꝯsecrare ꝛ ꝑficere: nullo modo debet corpus xp̄i sumere sine sanguine: ꝓut plene patꝫ de ꝯse. di. ij. in. c. cōperim⁹. Ex pte autē su/ mentiū reqrit summa reuerentia ꝛ cau/ tela: ne aliquid accidat qđ vergat in in/ iuriam tanti sacramenti. Quod p̄cipue posset accidere in sanguinis assumptiōe qui quidem si incaute sumeret de facili posset effundi. Et quia crescēte multitu/ dine populi xp̄iani in qua cōtinēt senes ꝛ iuuenes: quoꝝ quidā nō sunt tāte di/ scretionis: vt cautellā debitā circa vsum huius sacramenti adhiberēt. Jō ꝓuide obseruat vt populo sanguis sumendus non detur: sꝫ soluꝫ sumat a sacerdote. ꝛ etiaꝫ ꝑm aliq̊s nō dat sub vtraqꝫ specie ꝓpter piculuꝫ erroris. ne. s. cōis popul⁹ crederet xp̄m nō esse totum sub vtraqꝫ specie.

¶ De figuris que precesserunt sacramē tum eucharistie: ꝛ de septem proprieta/ tibus māne appropriatꝭ huic sacramēto

Caplm̄. ij.

Ecundū mysteriū declarandūꝫ đ sacramēto eucharistie dicitur figurationis. Fuit nāqꝫ ꝯgruū hoc sacramētum prefigurari ꝑm Alex. ꝛ Boñ. in. iiij. di. viij. pte. i. ar. i. q. i. c. pp tria. Prio pp. dignitatē: qꝛ p̄dicāduꝫ ꝛ expectādū erat sic̄ donū dei excellentissi mū. ideo figure hui⁹ sacramenti preire debuerunt in quibus refulciret expecta tio fideliū: ꝛ dignitas huius sacramenti famosior ostenderet. Unde figurarum p̄missio non fuit aliud ꝙ fame eius di/ uulgatio: ¶ Secūda ratio est propter difficultatē. Inter cetera eni sacramenta hoc est difficillimū ad credendū. imo i ter cetera credibilia. iō hoīes debuerunt ad hoc assuefieri quadam figurarū ma nuductione. ¶ Tertia ratio fuit propter significationē: quia hoc sacramēto xp̄s passus significatur ꝛ continetur. Con/ gruebat autē xp̄m passum aliqua figu/ ra presignari. Simil'r auteꝫ ꝛ hoc sacra mētū quo significat ꝛ continetur. Pre cesserūt autē non vna sed plures figure quia sicut dicit Aug⁹ in. iiij. de trini. opor tebat quia ꝑ multa eramus a deo decisi ꝙ multa vitam venturam conclamarēt s. xp̄m. Et ꝑm Alex. licꝫ res prefigurata tantis figuris sit vna ꝑm substātiam: tm̄ illius sunt multi effectus ꝛ multe ꝓprie tates siue cōditiones. quarum multipli citatem respiciunt ipse figure diuerse. Magister vo sen. dimissis alijs figuris que assignari possent: tm̄ quattuor enu/ merat. sacrificiū scilicet Melchisadeh: agnum pascalem. manna: ꝛ sanguinem qui fluxit de latere xp̄i. Que figure suf/ ficienter enumerātur duplici rōne. Pri ma est respectus siue relatio figurarum ad legem nature mosaice ꝛ euangelice. vt. s. ꝑ oblationē Melchisedech osten/ datur fuisse prefiguratuꝫ sacramentum in lege nature. Per agnum pascalem ꝛ manna in lege scripture. Et ꝑ sanguinē qui fluxit đ latere Christi in lege gratie. ¶ Secunda ratio est si attēdamus ad ea que presignātur. Nam in hoc sacra/ mento est visibilis forma: ꝛ hec prefigu rata est in sacrificio Melchisedech. ꝛ ē res contenta. ꝛ hec figurata est in agno pascali: ꝛ res significata tm̄. ꝛ hoc i mā/ na. Et virtus dans efficaciam. ꝛ hoc in sanguine qui defluxit de latere xp̄i. Ve/ rūtn̄ solerter est aduertendum ꝙ in mā na quod pluit dominus patribus in de/ erto Exo. xvi. septem cōditiones repiūt conuenientes huic sacramento ineffa/ bili. Prima est modus generationis. Secunda est locus descensionis. Ter/ tia tempus recollectionis. Quarta ter/ minus mensurationis. Quinta ritus preparationis. Sexta ausus reserua/ tionis. Septima gustus saporationis.

¶ Prima cõditio erat modus genera
tiõis. qa in nocte inuisibiliter de celo de
scendebat. Quid eni designat̄ ꝑ noctem
nisi fidei nostre stat⁹? Sicut enim in re/
gno celoꝝ nulla est obscuritas tenebro/
sa. ⁊ in inferno nulla põt luciditas appa
rere. Sic in presenti ꝑegrinatiõe nõ est
lux clara visiõis deifice sicut in celo. nõ
obscura tenebrositas eterne dãnationis
sicut in inferno: sed nocturna fidei lux
stellari ⁊ lunari non quidẽ solari lumine
illustrata quibus luminibus videmus ⁊
cognoscimus hoc sacr̄m. ¶ Secunda
cõditio illius manne erat locus descen/
sionis. quia descẽdebat in deserto circa
castra filioꝝ isrl' solum. eisqꝫ deficit cuꝫ
intrauerunt terrã ꝓmissiõis. Sic hoc sa
cramentũ nõ nisi in ecclia: ⁊ in ei⁹ fide
veraciter cõsecrat̄. atqꝫ in deserto p̃ntis
vite tñmodo frequẽtat̄. Cuꝫ autẽ ad re/
promissam viuentiũ terrã vẽtum fuerit
iam non ampli⁹ hoc sacrificiuꝫ offeret̄
sed gloriosus Jesus in ꝯsũmato felicitatꝭ
loco cõspicietur ineffabiliter exaltatus.
¶ Tertia cõditio erat tp̄us recollectio/
nis. Sex eni diebus poterat reꝑiri. ꝓce/
pitqꝫ Moyses ex parte dñi. feria sexta
ꝓ sabbato colligi. Sabbato aũt egressi
quidẽ de populo vt colligerẽt non inue/
nerũt Sic ⁊ istud viuificũ sacramentuꝫ
nõ nisi sex diebus p̃ntis peregrinatiõis
reficere habet. Sed sabbato sempiterne
quietꝭ inuenit̄ rex nr̄ Jesus xp̄s nõ my
stice sacramento velatus sed manifest⁹
⁊ decore regio gl'iosus. ¶ Quarta con/
ditio est terminus mensurationis: quia
ꝑ singula capita mensurã gomor ex pre
dñi Moyses colligi instituerat. nec qui
plus collegit plus habuit. nec qui minus
minus inuenit. Sic quidem istud mira
bile sacr̄m nequaq̃ ꝯtinet miorẽ Jesuꝫ
in minori hostia q̃ꝫ in maiori. nec plus i
pluribus q̃ꝫ in vna. ¶ Quinta cõditio
erat ritus ꝑparationis. qa illud manna
ignẽ optime sustinebat. nã manna liqui
dum colligebat̄ simile coriandro. ⁊ ꝓpe
ignẽ ponebat̄. ⁊ efficiebat̄ duruꝫ: deinde
atriturabat̄. ⁊ ex eius farina ꝯficiebatur
panis. Sed si ponebat̄ ad solẽ liquefie/
bat: ⁊ contabescebat. Sic istud benedi/
ctum sacramentum ꝑfecte ignẽ sustinet
deuoti ⁊ feruentis amoris: atqꝫ ratiões
ab amoris fornace ꝓcedẽtes ꝑfecte cõ
cludũt hui⁹ sacri irrefragabileꝫ v̾itatem
Sed sol curiositatis humane ⁊ fantastí
ce rõnis ad perscrutationem sacramẽti
per ꝑfidiã eũ liquescere facit. ¶ Sexta
conditio est ausus reseruationis. Nam
precipiens Moyses ꝙ nullus seruaret
ex eo vsqꝫ in mãe: q voluerũt reseruare
inuenerunt ꝙ scaturire cepit vermibus
atqꝫ cõputruit. Sic hoc sacramentũ re
seruatũ ab his qui ad illud nollunt acce
dere scatet vermibus: quia ipsi tales de
teriorant̄. ⁊ indurãtur. vt patet. lxxxij. di.
in. c. ꝑsbyter. ¶ Septima conditio erat
gustus saporationis. qa vnicuiqꝫ sapie/
bat iuxta desiderij sui appetituꝫ. Aliqui
eni cũ sũma delectatione vescebant cibo
illo sapidissimo. nõnulli v̾o murmuran
tes dicebãt. Aia nostra nauseat super ci/
bo isto leuissimo. Sic h̾ sacratissimum
sacr̄m sumentibus diuersimode sapit:
ſ̄m diuersas dispositiones quas in eis
format vel desiderium caritatꝭ vel inde
uotio malignitatis. O quot sunt obstina
ti pctõres ⁊ presumptuosi. qui corp⁹ xp̄i
sumentes nullum ex eo percipiũt gustũ
Alij v̾o q̃ꝫ mirabiliter ꝓpter deuotionẽ
⁊ fidẽ recreantur ⁊ consolant̄. De quo ⁊
si multa possent exempla narrari. vnum
tamẽ referã qᷦ rome euenit. Tꝑe nãqꝫ
Eugenij quarti. quedam notabilis ⁊ spi
ritualis domina deo deuotissima Fran/
cisca nomine de pontianis singulis die/
bus festis sacramenti cõmunionem de
manu sacerdotis reuerẽtissime suscipie/
bat: sentiebatqꝫ delectationem admira/
bilem adeo vt sepius post cõmunioneꝫ
ꝑ magnũ temporis spaciũ raperet̄ in ex
tasim. Quodam v̾o die dum in ecclesia
sancte Cecilie transtyberim expectaret
accipere cõmunioneꝫ: sacerdos ille qui
celebrabat: aut leuitate ductus: aut dia/
bolica temptatione deuictus tempta/
uit sibi dare hostiam non consecratam

Cumq; ori eius appropinquasset recusauit illaz sumere dicens. Parcat tibi de⁹ o pater sacerdos: qui me non solum decipere credidisti. sed etiā idolatriā facere voluisti. Quibus verbis cōmotus sacerdos veniā petijt: ⁊ peccatū postea cōfessus: rem alijs studuit enarrare.

¶ De septē fructib⁹ quos acqrūt hi qui fideliter ⁊ deuote sanctam cōmunionez suscipiunt. Capl'm .iij.

Ertiū mysteriū declarandū de sanctissimo sacramento dicitur fructificationis. Deuote enim cōmunicātes multos fructus cōsequūtur ⁊ precipue septem. Primus dicit̄ gratificatio. Secūdus remissio. Tertius satisfactio. Quartus defensio. Quintus releuatio. Sextus cibatio. Septimus glorificatio. ¶ Primus fructus dicit̄ gratificatio. Cōfert enim sacramētum deuote cōmunicātibus gratiā. Ratio est ƀm Tho. iij. parte. q. lxxix. ar. i. c. Tum qꝛ in eo cōtinet̄ xp̄s: qui sicut veniens in mundo: venit cum gratia. ƀm illud Joh. i. Gratia ⁊ veritas ꝑ iesuz xp̄m facta est. Ita veniens in isto sacramēto. Tum quia representatur passio eius: que fuit gratie effectiua. Tum quia sumitur sub specie cibi nutrientis. Ūn̄ sicut cibus prestat vitaz ita ⁊ hoc sacramentum. ꝓpterea vocat̄ eukaristia. i. bona gratia. Naz dicitur sacrificium respectu preteriti. scz passionis xp̄i quā representat. Et dicitur cōmūio respectu presētis quasi cōmunis vnio: qꝛ vnit membra cum corpore: vel in corꝑe mystico: ⁊ dicit̄ viaticuz respectu futuri: quia est prefiguratiuum vite: ⁊ qꝛ passio vnio ⁊ gloria sunt ex gratia. ideo noīatur eucharistia. ¶ Secūdus fructus deuote cōicantiū dicit̄ remissio. Remittūtur nanq; ꝑ hoc sacramentū pctā venialia vt habetur de cōse di. ij. c. cum omne. c. si quotiens. ⁊ c. añ benedictionē. Quātum aūt sit istud. s. remissionē venialiuz habere: patere potest si consideret̄ q̃ztū ipsa aīam ledant. Nam lz eternam dānationez non inducant. tamen inferunt duo p̄cipua nocumēta. Primū ē q̄a diminuūt feruorē caritat̄. Scd̄z qꝛ obligāt ad penā tꝑalem. Ex q̄. d. Boñ. i. iiij. di. xx. par. i. ar. i. q. i. ꝑ to. ꝙ si qs morit̄ tm̄ venialia habens vadit ad purgatorium. ¶ Tertius fructus deuote cōmunicantium dicitur satisfactio. Hoc siquidem sacramentū satisfacit ꝓ peccatis. Scd̄z n. Tho. iij. pte. q. lxxix. ar. v. c. hoc sacr̄z simul est sacrificiū ⁊ sacramētum. Sed rationē sacrificij habet inq̃ztuz offertur Rationē vͦo sacramēti inq̃ztuz sumitur. Et ideo effectū sacramēti habet in eo q sumit. effectum autez sacrificij in eo qui offert. vel in his pro quib⁹ offertur. Si ergo cōsideret̄ vt sacramētū: habet duplicem effectum. Uno modo directe ex vi sacramenti. Alio modo quasi ex quadam concomitantia. Ex vi quidez sacr̄i directe habet illū effectū ad quē ē institutū. nō ē aūt institutū ad satisfaciēdū: sed ad spiritualr̄ nutriēdū ꝑ vnionē ad xp̄m ⁊ ad membra eius: sicut ⁊ nutrimētum vnit̄ nutrito. Sed quia huiusmodi vnitas fit per caritatē: ex cuius feruore aliquis consequit̄ remissionē non soluz culpe: sz etiā pene. Inde est ꝙ ex cōsequēti ꝑ quandā concomitantiā ad principalem effectū homo consequet̄ remissiōez pene: non quidē totius: sed ƀm modum sue deuotionis atq; feruoris. Si autem cōsideretur inq̃ztū est sacrificiuz habet vim satisfactiuā. ⁊ prodest his ꝓ quibus offertur tam viuis q̃z defunctis. Sed in satisfactione magis attenditur affect⁹ offerentis q̃z qualitas oblationis. Q̃uis ergo hec oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pena. tamē fit satisfactoria illis pro quibus offertur vel etiā pro offerentibus ƀm quātitatem sue deuotionis. ⁊ nō pro tota pena. Hic Alex. papa. de conse. di. ij. in. c. nihil. ait. Nihil i sacrificijs mai⁹ esse cepit q̃z corpus ⁊ sanguis xp̄i. nec vlla oblatio hac potior est. sed omnes precellit. que pura ɔ̄scia dño est offerēda. ¶ Quartus fructus deuote cōicantiuz dicitur defensio. Defendit vtiq; hoc sacramētū p̄seruādo

a pctis futuris. Ut .n. ait Tho. vbi .s. ar. vi. c. Pctm̄ est quedā mors spūalis aie Unde hocmodo preseruat aliqs a pctō futuro: quo preseruatur corpus a morte futura. quod quidem fit dupliciter. Uno modo inq̈ztū hominis natura interius roboratur contra interiora corruptiua. ⁊ sic preseruat a morte per cibū ⁊ medicinam. Alio modo ꝑ hoc ꝙ munit cōtra exteriores impugnationes. ⁊ sic ꝑseruat ꝑ arma: quibꝰ munitur corpus. Utroqꝫ autē modo hoc sacramentum cōseruat a peccato. Nam primo quidez ꝑ hoc ꝙ xp̄o coniungit per gratiaz roborat spūalem vitā hominis tanq̈ꝫ spiritualis cibꝰ ⁊ spiritualis medicina. ꝭz illud psal. Panis cor hominis confirmat. Et Augus. sup Joh. ait. Securus accede. panis est non venenum. Secūdo inq̈ztū ē signū passionis xp̄i ꝑ quā victi sunt demones repellit ipsorū ipugnationē. Uñ Chriso. sup Joh. ait. Ut leones flāmā spirantes de mensa dñi recedimꝰ terribiles demonibus facti. Notandū tamē ꝙ licet hoc sacramētū inquātuz est de se habeat virtutem preseruatiuā a peccato. nō tamen aufert hoi possibilitatem peccandi. eo ꝙ homo in statu vie est huius conditionis ꝙ potest flecti in bonum ⁊ in malum. ¶ Quintus fructus deuote cōicantiuz dicit releuatio. Si eni homo post deuotam cōionē in peccatum rueret facilius ab illo surgere potest: q̈ꝫ si ante illud nō cōicasset. Ratio est. qa vt diximus: per sacram cōmunionē anima roboratur ⁊ fortificatur. ⁊ ideo facilius est forti resurgere q̈ꝫ debili. ¶ Sextus fructus deuouote cōmunicantiū dicit cibatio. Cibat vtiqꝫ hoc sacramentū spūaliter animaz ⁊ multotiens miraculose reficit ipsū corpus. Dicitur enim de beata Chatherina de Senis. ꝙ sepius cōione suscepta per dies plimos sine cibo ⁊ potu persistebat absqꝫ aliqua sui corporis lesiōe. ¶ Septimus fructꝰ dicitur glorificatio. Facit etiā hoc sacramentū ad augmētum glorie que sequitur ad augmentum gratie Quāto eni anima ꝓficit ⁊ crescit in gr̄a: tanto copiosiorē gloriā ꝓmeret. Sed q devote ⁊ humiliter suscipit sacramentū eucharistie proficit in gratia: vt tactū est superius. idcirco abundantius gloriam obtinebit. currite igit omnes ⁊ cōscientijs a peccatis emundatis sacram communionē accipite. quia saluator nr̄ dixit Joh. vi. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternū. hic per gratiā ⁊ in futuro ꝑ gloriam: in qua viuit ⁊ regnat ipse Jh̄s dei filius cū patre ⁊ spiritu sctō per cuncta secula seculorum. Amen.

¶ Feria tertia ebdomade sctē. de ỽitate sacri eucharistie: in quo vere ⁊ realiter continet ipse xp̄us. Sermo. lxiiij.

Aro mea vere est cibꝰ ⁊ sāguis meus vere est potꝰ. Uerba sunt redēptoris nostri originalit Joh. vi. c. iter cetera fidei nostre credibilia maximū ⁊ admirabile est realis ac vera existētia corpis ⁊ sanguinis Xp̄i in sacramento altaris sub speciebꝰ panis ⁊ vini. Hoc vtiqꝫ nisi fides credat sermo nō explicat. Uerūtm̄ ad cōfundendā ꝑfidiā infidelium consolandosqꝫ fideles qui id credunt: in h sermone de veritate altissimi sacramenti verba faciemꝰ. Est eteni necessariū simpliciter credeř ⁊ firmiter cōfiteri quod a domino Jesu xp̄o audiuimꝰ dictū: carnem. s. suam vere esse cibum. ⁊ suuz sanguinē verū esse potū. s. in sacramēto altaris: in quo vere ⁊ realiter continet. Ad quod probandum ⁊ fideliter persuadendum procedemus tripliciter.

Primo per auctoritates.

Secundo per rationes.

Tertio per exempla.

¶ Qd̄ omnes taz theologi q̈ꝫ sacra cōcilia: ⁊ doctores antiqui tenent ⁊ confitentur dominū Jesū xp̄m realiter eē in sacramento altaris sub speciebus panis ⁊ vini. Caplm̄. i.

P Rimo probãda est veritas corporis ⁊ sanguinis Xpi in sacramento altaris per auctoritates. Primo theologoꝝ. Scdo cõcilioꝝ. Tertio doctoꝝ. ¶ Primo itaqꝫ theologi oẽs Ric. s. ar. i. q. i. c. Boñ. par. i. ar. i. q. i. c. Tho. Sco. ⁊ ceteri. di. x. q̃rti. li. dicũt ꝙ opi. quorundaꝫ fuit ⁊ error pessimus ꝙ xpus nõ esset in altari nisi tm̃ sicut in signo. ⁊ dr̃ mãducari: qa signum eius tm̃ accipitur. Sed iste error contra pietateꝫ fidei est: q̃ tantũ beneficiũ sibi a deo datum recognoscit ⁊ gratias agit. ꝙ in carne sua ⁊ natura propria sit nobiscuꝫ. Est etiam contra sacramenti dignitatem et excellentiam. in quo relucet diuina potẽtia ⁊ bonitas altius ceteris sacramentis Nam cetera sacr̃a excellit: ⁊ q̃si cõsummatiuũ est alioꝝ omnium: sicut caritas omniuꝫ virtutum. Manifestatur nãqꝫ omnipotentia dei in opis singularitate. Cum eni panis in corpus xpi verũ ⁊ integrum in multis altaribus conuertitur nullo remanẽte cõmuni ostendit se de⁹ posse supra omnẽ potentiã opatiuam in cõuersione. Et per hoc ꝙ idem in pluribus locis: supra imaginatiuaꝫ. ⁊ per hoc ꝙ tam magnum ⁊ integruꝫ in tam parua specie facit existere non contractum ostendit se posse supra potentiaꝫ intellectiuaꝫ. Error igitur pretactus detractus est a quodaꝫ Berengario rome coram cxiij. episcopis. vt hẽtur de conse. di. ij. in c. ego Berengarius. Ideo catholice dicenduꝫ est ẽm Franciscũ de marone in quodam sermone de corpore xpi. ꝙ sub specie panis que videtur in hostia quattuor esse creduntur. Primo quideꝫ creditur ibi esse corpus xpi ex vi verborum qa verba consecrationis de solo corpore faciunt mentioneꝫ. Secundo est ibi sanguis xpi ex concomitantia immediata quia sanguis imediate disponit corpus ad vitam. Tertio est ibi anima xpi ex cõcomitantia propinqua: quia licet anima non viuificet corpus nisi mediante sanguine: tamen pertinet ad eandẽ naturã. ⁊ ideo concomitatur ipsum propinque. Quarto est ibi diuinitas verbi ex concomitantia remota. quia licet diuinitas cum tribus precedentibus faciat vnuꝫ suppositum: tñ nõ pertinet ad vnã nãꝫ. similiter etiaꝫ in calice ista quattuor esse credũtur: sed alio ordine. Primo ẽ ibi sanguis ex vi v̉boꝝ ꝓ eo ꝙ v̉ba ꝯsecrationis calicis de solo sanguine faciũt mẽtioneꝫ. ¶ Secũdo est ibi corpus ex cõcomitantia imediata: quia corpus sanguinis ẽ imediatũ receptaculũ. ¶ Tertio ẽ ibi aĩa ex cõcomitãtia ꝓpinqua. qr ptinet ad eãdẽ nãm hũanã. ¶ Quarto est ibi diuinitas ex ꝯcomitantia remota qa nõ ptinet ad eandẽ naturã: q̃uis ad ideꝫ suppositum. Et ista quattuor significauit saluator noster ibi eẽ. d. Joh. vi. Ego sum panis. per hoc dans intelligi corpus. Et subiungit: viuus. per hoc denotans animã per quã corpus viuificat ⁊ quia anima sine corporeo sanguine viuificari non potest. ideo subintelligit hic sanguis. Deinde addit: qui de celo descẽdi. propter diuinitatẽ. Quare totus xps continetur sub specie panis: ⁊ totus sub specie vini. Secundo ad ostẽdendã veritatẽ sacramenti facit auctoritas sacrorũ cõcilioꝝ. Scribitur enim eẍ de cele. mis. in. c. cum. Marthe Dicit hoc scr̃m mysteriũ fidei: quoniã aliđ ibi creditur q̃ cernatur. ⁊ aliud ibi cernit q̃ credat Species panis ⁊ vini cernit: ⁊ creditur v̉itas carnis ⁊ sanguinis xpi. Et in. c. j. de sũ. tri. ⁊ fi. ca. sic scribit. Una est fidelium vniuersalis ecclia extra quaꝫ nullus oio saluatur. in qua idẽ ipse sacerdos ẽ ⁊ sacrificiũ Jhs xps: cui⁹ corp⁹ ⁊ sanguis i sacramẽto altaris sub spẽb⁹ panis ⁊ vini veraciter continetur transubstãtiatis pane in corpus ⁊ vino in sanguiem virtute diuina: vt ad pficiendum mysteriuꝫ vnitatis accipiamus ipsi de suo quod accepit ipse de nostro. Sed ꝓpter dicta in pall̉. c. cũ marte. notanda sũt ẽm Fran. đ marõe q̃ttuor documẽta. ¶ Primũ ꝙ in hoc sacr̃o ꝓprie nõ vr̃ xps oculo corporali. qa accidentia que ibi cernunt non sunt in corpore xpi sicut in subiecto

Et si queratꝫ quare xp̄s in hoc sacramē-
to corpus suū dedit nobis velatum sub
accidētibꝰ. Respōderi pōt s̄z. Frāciscuz
vbi. s̄. ꝙ id fecit ꝓpter quatuor rationes
¶ Prīa ē ꝓpter humilitatē: vt. s. hōies
in h̄ sacramēto humiliaret̄ credentes ea
que sunt supra intellectuz. in hoc eni sa-
cramento valde necessaria est captiua-
tio intellectus in obsequiuz xp̄i. ¶ Se-
cunda ratio est propter fidelitatem: vt. s.
fides habeat meritū. quia vt Greg. dic̄
in omel̄. Fides non habet meritum vbi
humana rō prebet experimētū. ¶ Ter-
tai ratio est propter indignitatem. s. quo
ad malos qui indigni sūt clare ꝯspicer̄
corpus dn̄i ih̄u xp̄i. ¶ Quarta ratio est
ꝓpter imbecilitatē quo ad oēs: qa cla-
ritatem corporis ih̄u xp̄i nullus viator
naturaliter posset inspicere. ¶ Secun-
dum documētuz ꝙ licz ꝓprie ibi nō vi
deatur xp̄s: tamē nō errant fideles qui
dicunt dn̄m se vidisse in manibꝰ sacer-
dotis: quia nullus errat cuius v̄ba pn̄t
verificari eo modo quo verificatur scri-
ptura diuina. in qua dicitur ꝙ aliqui vi-
derunt deū oculo corpali: sic̄ de Moy
se dicit̄ ꝙ vidit dn̄m cernendo corpalez
rubum. Exo. iij. nō ꝙ ibi viderit diuini-
tatem: sed quia dn̄s assistebat illi rubo.
Et ita corpus xp̄i suo modo assistit spe-
ciebus que in hoc sacramento cernunt̄
¶ Tertiuz documentū ꝙ in hoc sacr̄o
adoratio nō est dirigēda ad illud quod
cernit̄: s̄z ad illud qd̄ credit̄ tm̄: qa illud
est dignū adoratione. ¶ Quartū docu
mentū ꝙ ante completa v̄ba consecra-
tionis hostia non est adoranda donec
eleuatur a sacerdote vel adorat̄: qa non
dum ibi constat esse corpus xp̄i. Tertio
ad ostendendā veritatē sacramēti sūt au
ctoritates sanctorū doctorū. Ex quibus
omnibus quatuor tm̄ inducemus no-
minatissimos ⁊ famosos doc. s. Ambro.
Aug. Greg. ⁊ Hilarium. Ambrosius
eni in. li. de sacramentis. ⁊ ponit̄ de ꝯse.
di. ij. in. c. panis. ait. Panis est in altari
visitatus ante verba sacramentoruz. vbi
autē accessit cōsecratio: de pane fit cor-
pus xp̄i. Et idē in. li. de officijs. ⁊ h̄r i. c.
ante benedictionez. de conse. di. ij. Ante
benedictionē alia species nominat̄. post
benedictionē corpus significat̄ Et Idez
de cōse di. ii. in. c. reuera. ait. Hoc quod
conficimꝰ corpus ex virgine est. Et idez
de cōse. di. ij. in. c. omnia. ita pulchre lo-
quitur. Omnia quecūqꝫ voluit dominꝰ
fecit in celo ⁊ in terra. ⁊ quia voluit sic fa
ctum est. Ita licet figura panis ⁊ vini vi
deatur: nihil tamē aliud q̄ꝫ caro xp̄i ⁊ sā
guis post consecrationez credenda sunt
Un̄ ipsa v̄itas ad discipulos hoc inquit
caro mea est ꝓ mundi vita. Et vt mira
bilius loquar non alia plane q̄ꝫ que na-
ta est de Maria: ⁊ passa est in cruce: ⁊
resurrexit de sepulchro. Et aug. de cōse.
di. ii. c. nos aūt. dicit. Nos autē in specie
panis ⁊ vini quā videmus: res inuisibi-
les. i. carnē ⁊ sanguinez honoramus. Et
idem in. c. non omnis. Non omnis pa
nis sed accipiens benedictionez xp̄i fit
corpus xp̄i. Et idē in ep̄la ad Hyreneū
Perfectus panis de celo: corpꝰ ē ex vir
gine. Greg. autem in omel̄. pascali. ⁊ h̄r
in. c. quid sit. de cōse. di. ij. Mysterium
fidei dicitur quod credere debes ꝙ ibi
salus nostra cōsistat. Prouidēs eni no
bis dn̄s dedit hoc sacramentum salutis
vt quia nos quottidie peccamus: et ille
iam mori nō potest: ꝑ illud sacramētuz
remissionē consequamur. Quottidie. n.
ipse comeditur ⁊ bibitur in veritate: sed
integer ⁊ viuus atqꝫ imaculatus ꝑma-
net. Et iō magnū ⁊ pauendū mysteriuz
est ꝗa aliud videtur. ⁊ aliud intelligitur.
Hilarius de conse. di. ii. c. corpus. ita lo-
quitur. Corpus xp̄i qd̄ sumitur de altari
figura est. dum panis ⁊ vinum extra vi-
detur. veritas autem dum corpus ⁊ san
guis xp̄i in veritate interius credit̄. Con
fiteri igitur debemus ⁊ indubie credere
dn̄m Iesum xp̄m in sacramēto altaris
vere ⁊ realiter contineri.

¶ Qd̄ rationibus fidelibus probari po
test ⁊ si nō demonstratiuis veritas car-
nis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramento euka
ristie. Caplm̄. ij.

S Ecūdo ꝓbanda est veritas cor
poris ⁊ sanguinis xp̄i i sacr̄o ad
mirabili eucharistie ꝑ ratiōes:
nō qdē naturales ⁊ demonstratiuas ꝫ
fideles ac ꝑsuasiuas. Et colligi possunt
ꝓncipal'r tres.¶ P̄ria dicit distantiua.
¶ Secūda ꝯceptiua.¶ Tertia cōmu/
tatiua. ¶ P̄ria dr̄ distātiua. maior .n.
distantia est vt dicit Boñ.dis.x.q̄rti ꝑte.
ij.ar.i.q.i.inter ens ⁊ ñ ens:ꝙ̄ inter ens
⁊ ens. Si ergo de⁹ potuit de nihilo ꝓdu
cere omnia que sūt in celo ⁊ in terra cur
nō poterit mutare vnū ens in aliud ens
⁊ conuertere panē in carnē.⁊ vinū in sā
guinē? Ideo Ambro.in li.de sacr̄is ait.
De totius mūdi operibus legistis q: ip̄e
dixit ⁊ facta sunt:ipse mandauit ⁊ crea/
ta sunt. Sermo igit̄ qui potuit ex nihilo
facere quod non erat.nū poterat ea que
sūt in id mutare qđ nō erat? Nō ē.n.mi
nus dare ꝙ̄ mutare nouas naturas re/
bus.¶ Scđa rō dr̄ ꝯceptiua. Si corp⁹
xp̄i supnaturaliter ⁊ miraculose potuit a
v̄gine ꝯcipi.cur ñ poterit in sacr̄o ex mi
raculo real'r ꝯtineri? Iō ait Ambro.vbi
supra. Quid hic queris nature ordinem
in xp̄i corpore:cum preter naturaꝫ sit ip
se dominus natus ex virgine? Sed non
imerito dubitari potest vtrū nobilior sit
virtus transubstantiandi panē in carnē:
⁊ vinū i sanguinē xp̄i: virtute virginis ip
sum concipientis. Et nonnulli tenere vo
luerunt ꝙ sic.tum quia sacerdos cōficit
corpus xp̄i paucioribus verbis ꝙ̄ cōce/
perit virgo:tū q: virtus ꝯceptionis i vir/
gine terminata fuit ad corpus xp̄i passi/
bile ⁊ mortale ⁊ v̄tus ꝯsecratiōis termi
natur ad corp⁹ xp̄i ipassibile ⁊ imortale.
¶ Cōtra istos tñ sic asserētes dic̄ Boñ.
x.di.q̄rti vbi.s̄.q.ij.c.ꝙ dupl'r ē loqui đ
virtute transubstantiante ⁊ de ꝯcipiente
¶ Uno mō ꝓut sunt i suo fonte ⁊ primo
principio: vt dicatur virtus cōcipiendi.
que operata est conceptionem ꝓncipal'r
⁊ propria auctoritate: ⁊ similiter virt⁹ trā
substantiandi: ⁊ sic non est comparatio
ꝺm magis ⁊ minus in se: cum sit vna et
eadem virtus diuina non intensa nec re
missa. Sed si ipsa comparetur ad mani
festationem factam per hos effectus iu/
dicandū est ꝙ se habent sicut excedētia
⁊ excessa.licet eni vtrūqꝫ sit nobilissimū
⁊ ostendat potētiā esse sūmā.in ꝯceptiōe
tamen magis laudat̄ maiestas diuina.⁊
in transubstantiatione magis captiuatur
ratio nostra.¶ Secundo mō possum⁹
loqui de hac duplici virtute.ꝓut dicitur
coicari creature ꝺm ꝙ dicitur ꝙ virgini
data est ptās concipiendi ⁊ sacerdoti per
verbum potestas cōficiendi. ⁊ sic loquē
do simpliciter virtus ꝯcipiēdi dignior ex
cellentior ⁊ nobilior est.tum quia subie/
ctum magis nobilitat. Maius eniꝫ est
esse matrē dei ꝙ̄ esse sacerdotē:tuꝫ quia
actio est singularior ⁊ preclarior. Ma/
ius enim ē concipere ꝙ̄ conficere: quia
terminus actionis plus accipit a concipi
ente matre ꝙ̄ a conficiēte sacerdote. Ac
cepit enim a matre humanitatem ⁊ esse
In consecratione vero corꝑis xp̄i nō ac
cipit esse. Idcirco respondendum ē his
qui contrariuꝫ tenere voluere dicentes
virginē concepisse xp̄m mediantib⁹ plu/
ribus verbis ꝙ̄ sacerdos ꝯficiat. Quos
nescio si insanos aut ignorātes nominē
eo ꝙ comꝑatio ista nulla est: quia verba
sunt de necessitate ꝯsecrationis. non aūt
ꝯceptionis. Unde si sacerdos nunꝙ̄ ꝓ/
ferret verba nunꝙ̄ consecraret. Beatissi
ma autem virgo non cōcepit xp̄m ex vi
verboꝝ: sed ex merito virtutū suarū .ob
qđ posito qđ cū dixit. Ecce ancilla domi
ni obmutuisset.remanētib⁹ in ea tamen
virtutib⁹ supradictis adhuc concepisset
xp̄m.¶ Similiter male intelligūt q vir
tutē transubstantiandi hoc modo prefe/
runt virtuti concipiendi: quia illa termi/
natur ad corpus impassibile ⁊ imorta/
le.⁊c. Nam arguunt q̄si corpus xp̄i con
secratione fieret. Sed certe nō fit. Nā ñ
fit eius humanitas: quia facta est in con
ceptione.non fit gloria corporis: quia fa
cta est in resurrectione. non fit perfecta
etas.quia etas.xxx.annoꝝ spacio ē ꝑfe/
cta.vnde argumentū deficit vt diximus
quia arguit ac si faceret: ꝫ ꝑ ꝯsecratiōeꝫ

nihil nouũ fit: Sed hoc solũ fit. vt quod
erat in celo pfectũ ⁊ gloriosum idẽ sine
mutatione sui sit in sacramento virtute
transubstantiandi. ¶ Tertia rõ manu/
ducens nos vt firmiter credam⁹ corpus
xp̄i esse in sacramento altaris dicit͂ com
mutatiua. Nam legimus sepius fuisse p
diuinam virtutẽ imutatã naturaꝫ. Ideo
Ambro. in. c. reuera. de cõse. di. ij. inquit
Forte dices aliđ video quomodo tu mi
hi asseris ꝙ corp⁹ xp̄i accipiam. Et hoc
nobis adhuc superest vt probem⁹. quãtꝫ
igitur vtimur exẽplis. vt probemus hoc
non esse quod natura formauit: sed qđ
benedictio cõsecrauit: maiorẽqꝫ vim eẽ
bñdictionis ꝙꝫ nature: q̄a benedictione
etiã natura ipsa mutat͂. Uirgam tenebat
Moyses, piecit eam ⁊ facta est serpens
Rursus apprehendit caudaꝫ serpentꝫ et
in virge naturã reuertitur. Uides ergo ꝑ
phetica gr̄a bis mutataꝫ esse naturam: ⁊
serpentis ⁊ virge. Currebant egypti flu/
mina puro meatu aquarũ subito de fon
tium venis sanguis cepit erumpere. nõ
erat potus in fluuijs. Rursus ad ꝓphe
preces cruor cessauit fluminũ. aquarum
nã remansit. Circunclusus erat vndiqꝫ
populus hebreorũ. Hinc egyptijs valla
tus inde mari clausus. Uirgam leuauit
Moyses separauit se aqua: ⁊ in muroꝝ
speciem se congelauit: atqꝫ inter vndas
via pedestris apparuit. Jordanis retror
sum ꝯuersus cõtra naturã: in sui fontis
reuertitur exordiũ. Nõne claret naturã
vel maritimorũ fluctuum: vel fluuialis
cursus esse mutatã. Siciebat populus pa
trũ tetigit Moyses petrã: ⁊ aqua de pe/
tra fluxit. Nũqd nõ preter naturã opa/
ta est gratia. vt aquã vomeret petra quaꝫ
non habebat natura? Marath fluuius
amarissim⁹ erat vt sitiens popul⁹ bibere
nõ posset. misit Moyses lignũ in aquã
⁊ amaritudinẽ suã aquarum natura de/
posuit: quã infusa subito gratia tẽperauit
Sub Elyseo ꝓpha vni ex filijs ꝓpharũ
excussuꝫ est ferrũ de securi: ⁊ statĩ imer/
sum. rogauit Elyseũ qui amiserat ferruꝫ
Misit Elyseus lignũ in aquã ⁊ natauit
ferrũ: vtiqꝫ ⁊ hoc preter naturã factũ esse
cognouimus. Grauior ẽ ferri species ꝙꝫ
aquarum liquor. Aduertimus ergo ma
iorẽ esse gratiaꝫ ꝙꝫ naturã. ⁊ adhuc tamẽ
ꝓphetice bñdictionis miramur gr̄aꝫ. ꝙ
si tantũ valuit humana bñdictio vt na/
turã cõuerteret: quid dicem⁹ de ipsa cõ
secratione diuina vbi ip̄a v̄ba dñi salua/
toris operantur. Naꝫ sacramentũ istud
quod accipis xp̄i sermone cõficitur. hec
Amb. Qui in talib⁹ ⁊ similibus exẽplis
nobis ostendit quãta potest magn⁹ ⁊ ex
celsus deus: cui⁹ ptãti atqꝫ virtuti imẽse
⁊ infinite ascribũtur omnia miracula sa/
cramenti altaris.

¶ Qualiter miracula ⁊ exempla opera
ta in sacr̄o altaris, oñdũt vere ibi eẽ cor
pus xp̄i. Caplm̄. iij.

t Ertio probanda est v̄itas sacr̄i
ꝑ exempla. Naꝫ de⁹ benedictus
⁊ si nõ semꝑ qñqꝫ tamẽ ad con
fusionẽ cordiũ inflatorum multa de hoc
sacr̄o ostendit mira atqꝫ stupẽda. Inter
que illud vnũ est celeberrimũ ac memo
ria dignũ qđ euenit duꝫ scũs Antonius
de padua Arimini ꝑdicabat. Ibi nanqꝫ
hereticus q̄dã aderat: q male sẽtiebat de
corꝑe xp̄i: atqꝫ in contemptũ corꝑis xp̄i
hostias nõ cõsecratas sepius asino suo
prebebat in cibũ. Cuꝫ v̄o hoc innotuissꝫ
Antonio fidei defensori accerrimo: illũ
ad se vocatũ dure redarguit: veritateꝫqꝫ
sacr̄i ei fideliter ꝑsuasit. Cum v̄o ille per
tinax in suo sensu maneret: assereretqꝫ
asinũ suũ ꝑsepe tali cibo fore depastum:
cõuenit cum eo Antonius: vt de hoc ex
perientia fieret ⁊ ꝑ dies tres asin⁹ sine
cibo transiret. ⁊ die tertia Antoni⁹ i foro
celebrata missa. ⁊ reseruato sacr̄o illđ in
tra hostias non consecratas reponerꝫ at
qꝫ illo modo asinus famelic⁹ inuitaretur
ad pabulũ. qđ cũ factũ fuisset corã mul/
titudine maxima: animal illđ appropin
quans sponte in qua corpus xp̄i itra ho/
stias non ꝯsecratas reuerenter recondi
tũ erat ex miraculo dei cognouit domi/
nũ suũ. ⁊ caput ⁊ pedes inclinãs humil͛r
adorauit. neqꝫ cura sibi fuit de cibo: quo

Indigebat.cũq3 verberibus ab illo here tico angeret traheretur ⁊ vellet semp faciebat vt prius.ob qd̛ hereticus ille et alij q̃plurimi oi errore deposito ad veram fidẽ redierũt.Antoni⁹ aũt deo gratias referens sacr̃3 honorifice i loco debito posuit ⁊ cõseruauit.De multis etia3 comptũ est q͏ ex priuilegio spãli corpus x p̃i viderũt: aut in specie pueri :aut carnis: aut sanguinis.Qd̛ fit s3 Tho.iij.parte.q.lxvi.arti. vi.c.p imutationẽ oculorũ eoꝝ q sic vidẽt: quoru3 oculi imutant̃ ac si expresse viderent exteri⁹ carnem aut sãguinem vel pueru3 nulla trãsmutatione facta ex parte sacr̃i.Qd̛ patet ex eo quia alijs videt̃ sub spẽ panis. Nec tamen id ptinet ad aliquã deceptionem :quia talis species diuinitus format̃ in oculo ad aliquã veritatẽ figurandã: ad hoc.s.q͏ mãifestet̃ vere corpus xp̃i esse sub hoc sacr̃o sicut etiã xp̃s absq3 deceptione apparuit discipulis euntib⁹ in Emaus.Dicit eni3 August.in.li.euangelij q͏ cu3 fictio nr̃a refert̃ ad aliquã significationem non est mendaciũ :sed aliqua figura.Sũt itaq3 multa hui⁹ sacr̃i p̃clarissima testimonia que tñ oia si deessent sufficere nobis debet v̓bũ xp̃i dicent̃.Hoc est corp⁹ meũ. de q̊ dicere possum⁹ qd̛ Isaac dixit du3 filiũ tangebat. Uox qdem vox Jacob ẽ sed manus man⁹ sũt Esau. Na3 in tactu ⁊ i odoratu Esau eũ reputabat.i voce ꝟtñ Jacob cum confitebatur.Sic in h admirabili sacr̃o sẽsib⁹ nostris.s.visui odoratui. gustui.⁊ tactui accidentia panis se offerunt. sed ipsi auditui veritas carnis xp̃i.O igitur ineffabile sacramentum.o inexplicabile signum amoris ihesu xp̃i. o deniq3 triumphale priuilegium nobis exhibitũ.Non est eni aut fuit aliquando tam grandis natio: que habeat deos appropinquantes sibi: sicut adest nob de⁹ noster.Ergo omni deuotiõe qua possumus celebremus huius sacr̃i mysteria q̊ nobis adueniat gratia.⁊ tandem perennis ⁊ eterna gloria: in qua ip̃e dominus ih̃s viuit ⁊ regnat cum patre ⁊ sp̃ũ sãcto p infinita secula seculorum.Amen.

¶ Feria quarta ebdomade sancte de sacramento eukaristie: ad quod deuote suscipiendu3 fideles inuigilare debent.

Sermo .lxv.

Ecepit panem ⁊ gr̃as agens fregit ⁊ dixit. Accipite et manducate.hoc est corpus meũ: quod ꝓ vob tradet̃: hoc facite in meã cõmemoratione.Doctoris gẽtiũ v̓ba sũt ista.i. Chor. xi.c.Satis vtile ⁊ proficuu3 esse arbitratus sum.si adhuc de sacramẽto ineffabili eucharistie nõ nulla dixero: qm̃ quãto magis illius preconia fidelib⁹ inotescũt: tanto ardentius excitantur ad illius vsũ. deuotamq3 susceptionem.Idcirco preter ea q̃ dicta sũt: adhuc videbim⁹ q̃da3 nõ imerito de hoc bñdicto sacr̃o dilucidanda.ꝓponemus itaq3 tria principalia mysteria: que ap̃l's in v̓bis preallegatis explicauit ⁊ annotauit videlicet.

Primũ dicit̃ transubstantiationis.
Secũdũ manducationis.
Tertiũ consecrationis.

¶ De trãsubstãtiatiõe panis in carnẽ ⁊ vini in sãguinẽ xp̃i.⁊ de ꝯditionibus admirãdis ipsi⁹ trãsubstãtiatiõis. Capl'3.j.

p Rimũ mysteriũ annotatum ab ap̃l'o dr̃ trãsubstãtiatiõis.Quia xp̃s panẽ accipiẽs.⁊ gr̃as agẽs panẽ illũ bñdixit ⁊ ꝯsecrauit: cõuertitq3 sbam ei⁹ i sbam corpis sui: sic ⁊ in sacr̃o isto sba panis in sba3 corpis xp̃i.⁊ sba vini in sbam sanguinis ei⁹ vere cõuertit̃ Ad qd̛ pleni⁹ intelligendum q̃tuor sunt dubia declarãda.¶ Primũ vtrũ in cõsecratione sit vera transmutatio siue cõuersio panis i corp⁹ xp̃i: an panis simul maneat cũ corpe.Ad qd̛ rñdet Alex.in iiij.su.volumie.q.xxviij.mẽ.i.q͏ aliq errantes dixerunt q͏ in hoc sacr̃o nõ ẽ aliqua ꝯuersio: s3 ad ꝓlationẽ v̓boru3 sine ꝯuersione aliq̃ fit diuina v̓tute: vt corpus xp̃i sit ibi. Tamẽ hec positio est ꝯtraria scõꝝ auctoritati.vt p3.Est etiã ꝯ cõgruitate3 sacr̃i: diminuitq3 vtilitatem meriti.

Nam multiplex est ratio quare cōgruit
vt panis conuertat̄ in corpus xp̄i ⁊ ñ ma
neat' simul. Prima est vitatio idolatrie.
Si eniꝫ sub sacramento maneret panis
fortassis qñqꝫ indistincte adoraretur cū
dño. Secunda ratio est efficatior dedu-
ctio ad ip̄m xp̄m ꝯprehendendū. Spēs
eni panis que mō deducit imediate ad
dñm xp̄m comprehendendū ⁊ vescēdū
tunc mediate deduceret: quia primo de-
duceret ad comprehēsionē panis: ⁊ post
ad comprehensionē dñi. ¶ Tertia rō ē
spūalior refectio. mō eni illa refectio est
spiritualis oio: tunc esset etiam carnalis
quia tunc cibus carnalis assumeretur: ⁊
nō solum spūalis. Quarta ratio est veri
tatis insinuatio. s. vt credat̄ ꝙ sit tm̄ cibꝰ
anime: ⁊ non corporis: ⁊ ꝙ hoc cibo fit
vnio spiritualis: nō corporalis. Opinio
ad hoc pretacta minuit vtilitateꝫ meriti:
quia ponendo ꝙ accidentia non possūt
esse sine subiecto initendo rōnibꝰ huma
nis meritū fidei dīminuit. Ideo dicēdū
ꝙ tota substantia panis cōuertit̄ in sub-
stantiam corꝑis xp̄i remanentibꝰ accidē
tibus sine subiecto. ¶ Secundum du-
bium declarandū. vtrū in ista ꝯuersiōe
ānichilet̄ substātia panis. Et ad hoc rñ-
det Ri. i. iiij. di. xi. ar. i. q. iij. c. d. ꝙ ꝗ̄uis
pꝰ ꝯuersionē substātie panis in substātiā
corporis xp̄i nihil de substantia panis re
maneat. tamē quia substātia corꝑis xp̄i
in quaꝫ cōuersa est aliquid est: ānichila-
ta non est. vnde substantia panis nō est
in nichilū redacta: sed in melius cōmu
tata. s. i corpꝰ xp̄i. nō tm̄ ƀm Alex. vbi. s̄.
de pane illo accipit esse corpꝰ xp̄i: sꝫ ipsa
essentia panis sine omni mutatiōe facta
in corpus xp̄i mutat̄ in illud. Ideo Ugo.
li. ii. de sacramentis ꝑte. viij. c. ix. ait. Nō
sic corpus xp̄i in pane ꝯsecrari dicimus
vt de pane corpus xp̄i eē accipiat: nec q̄i
corpus nouuꝫ subito factum de mutata
essentia: sed in ip̄m verū corpus mutatā
essentiā. nec ip̄am substātiā panis ⁊ vini
in nihilū redactam quia desijt esse quod
fuit: sed mutatam potius: quia cepit esse
aliud qđ non fuit. ¶ Tertiū dubium de
clarandū. vtrū illa cōuersio fiat in instā
ti vel successiue. Et respondet Ricar. vbi
supra ꝙ fit in instanti. quia vt accipi pōt
a commētatore. iiij. metaph̄. Ōis succes
sio in mutatione causat̄ vel ex resistētia
mobilis ad motorē: vel medij ad moto
reꝫ. vel ratione vtriusqꝫ. ⁊ puto ꝙ sub re
sistentia ipsius medij debeat comprehē
di diuisibilitas spacij per compationem
ad limitationē virtutis in motore. vnde
ꝗ̄uis corporale mediū āgelo ñ resistat:
tamē quia limitate virtutis est: nō possꝫ
se transferre ab oriente in occidentē per
transeundo spacium in instanti. Uirtus
aūt conuertens substantiā panis in cor-
pus xp̄i non est limitata. Illa enim con
uersio fit per virtutē diuinā. que infinita
est. Nec sibi resistit substantia panis: qa
tota natura ꝑfecte subdit̄ virtuti diuine.
Nec est aliquod medium per quod ista
conuersio fiat. hoc eni nō habꝫ locū ꝓ-
prie loquendo: nisi de mutatione locali.
Paneꝫ eni nō esse corpus xp̄i nihil po
sitiuū dicit: ⁊ tamen si esset mediuꝫ non
oporteret ꝙ causaret successionē in dina
operatione. Deus eni vnū lapidē trans-
ferre posset ab oriente in occidenteꝫ per
totū mediū in instanti. Non eni oportet
ꝙ diuisibilitas medij causet successionē
in mutatione: nisi cum hoc mutans sit
limitate virtutis. ¶ Quartum dubium
declarandū vtrū virtus transubstantia-
tiua principalius respiciat sacerdoteꝫ ꝗ̄
v̓ba. Et rñdet Ric. di. viij. q̄rti ar. iij. q.
iij. c. ꝙ v̓tus ꝑdicta ꝑncipaliꝰ respicit sa-
cerdotē: quia quādo dñs operat̄ aliqueꝫ
effectuꝫ mediante instrumēto animato
cuiusmodi est seruus ƀm ph̄m pº po
liticorū: ⁊ inanimato. virtꝰ dñi principa-
lius respicit instrumētū aīatū ꝗ̄ inaīatū
In transubstantiatione autem sacerdos
se habet sicut instrumētū aīatū: ⁊ verba
sicut inaīatū. iō virtꝰ dñi ꝑncipaliter ope
rantis principalius respicit sacerdotem
ꝗ̄ verba. Secunda ratio est. quia quan
do plura instrumēta ꝑ ordinē se habētia
concurrunt ad eundē effectū: vt manus
⁊ penna ad scripturā. virtus principalis

motoꝛis pꝛincipalius reſpicit illud inſtru
mentuȝ qđ eſt ſibi pꝛopinquius ⁊ mediā
te quo aliud inſtrumentū moueť. vnde
virtus ſcribētis pꝛincipalius reſpicit ma
nū ꝗ̄ȝ pennā. Ad tranſubſtantiationem
aūt concurrūt plura inſtrumenta per oꝛ
dinem ſe habentia. ſ. ſacerdos ⁊ verba:
quoꝛū ſacerdos eſt ꝓpinquioꝛ pꝛincipali
agenti: quia ſibi eſt ſimilioꝛ: ⁊ eius repꝛe
ſentat perſonā. Eſt etiā ꝓlationis v̓boꝛuȝ
cauſa. ideo v̓tus tranſubſtantiatiua pꝛin
cipaliꝰ reſpicit ſacerdotē ꝗ̄ȝ v̓ba. ¶ Ter
tia rō eſt qa virtꝰ trāſubſtantiatiua ſacer
dotē reſpicit ꝑmanentē rōne caracteris
qui in ſacerdote ꝑmanet. v̓ba autē ſicut
ſunt tranſeuntia reſpiciūt trāſeūtē nō per
aliquē trāſituȝ ex parte virtutꝭ: ꝓut eſt in
pꝛincipali agente: ſed ꝑ tranſitū ipoꝛum
v̓boꝛum. ſꝫm quid tamen pꝛedicta virtꝰ
reſpicit pꝛincipalius verba ꝗ̄ȝ ſacerdotē:
inꝗ̄ȝtum verba magis de pꝛopinquo ſe
habent ad effectū ꝗ̄ȝ ſacerdos. ſꝫm queȝ
modū etiā dici poteſt ꝙ virtus ſcribentꝭ
pꝛincipalius reſpicit pennam ꝗ̄ȝ manuȝ.

¶ De multiplici manducatiōe coꝛpoꝛis
xp̄i: ⁊ de dubijs que circa illā haberi poſ
ſunt. Caplm̄. ij.

ſ Ecūduȝ myſteriū qđ annotauit
apl̄us in themate diciť mandu
cationis: aſſerens qđ xp̄s dixit.
Accipite ⁊ manducate hoc ē coꝛpꝰ meū.
Ad quod pleniꝰ intelligenduȝ quattuoꝛ
ſunt dubia declarāda. ¶ Pꝛimū quot
ſunt modi manducandi coꝛpus xp̄i. Et
rn̄det magr̄ in. iiij. di. ix. ꝙ ē duplex vnꝰ
ſacr̄alis: aliꝰ ſpūalis: q̄ diſtictio ſꝫm Boñ.
arti. i. q. i. c. oꝛitur vno mō a diſpoſitione
ſumentiū quia quidaȝ accedūt male diſ
poſiti: ⁊ hi manducant ſacramentaliter
quidā bene: ⁊ hi ſpūaliter. Secundo ac
cipitur a modo ſumendi: qa quidā ſuſci
piūt oꝛe coꝛpoꝛis: ⁊ n̄ coꝛdis. ⁊ hi ſacr̄ali
ter. Quidaȝ v̓o oꝛe coꝛdis. ⁊ hi ſpūaliter
Comedere igitur ſacr̄m ſpūaliter ē illud
ſuſcipere cū fide infoꝛmata caritate. Co
medere aūt ſacr̄aliter eſt illud ſuſcipere
cum fide ſine caritate. Qui manducant
ſacramentaliter: tm̄ ſuſcipiunt ſacr̄ȝ: ſed
nō effectū illius. Qui v̓o mādu cāt ſpūa
liter effectū gr̄e ꝯſequūť. ¶ Scđȝ dubi
um. vtrū mali ſumāt coꝛpꝰ xp̄i veraciter
Et rn̄det Tho. iij. ꝑte. q. lxxx. arti. iij. c. ⁊
Boñ. i. iiij. di. ix. ar. ij. q. i. ꝙ circa h̄ qdā
antiqui errauerunt dicentes ꝙ coꝛpꝰ xp̄i
vex a malis nō ſumiť: qa nō decet tātā
maieſtatē ⁊ carnē tam ſcām ⁊ puram in
coꝛpus peccatis ſubdituȝ introire. Ideo
aſſerebāt ꝙ coꝛpus xp̄i verū a ſpeciebus
abſcederet. ex quo peccatoꝛ ipſū labijs ⁊
oꝛe polluto ꝯtingeret. Sȝ hoc ē erroneū
eo ꝙ manentibꝰ ſpēbus coꝛpus xp̄i ſub
eis eſſe nō deſinit. Species auteȝ manet
ꝗ̄ȝdiu ſb̄a panis maneret: ⁊ ſibi adeſſet.
Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſb̄a panis aſſum
pta a pctōꝛe nō ſtati eē deſinit: ſȝ manet
ꝗ̄ȝdiu ꝑ caloꝛeȝ n̄alem digerať. Vn̄ tam
diu coꝛpꝰ xp̄i ſub ſpēbꝰ ſacr̄alibꝰ manet
etiā a pctōꝛibꝰ ſumptū. Quare doc. oēs
dicūt ꝙ pctōres veraciter ⁊ ſacr̄alr̄: licet
nō ſpūalr̄ coꝛpꝰ xp̄i ſuſcipiāt qđ cātat ec
clia in ꝓſa in feſto coꝛpoꝛis xp̄i dicens.
Sumūt boni: ſumūt mali: ſoꝛte tn̄ ieq̄li
vite vl̄ interitꝰ. ⁊ Aug. ſuꝑ Jo. ait. Mul
ti de altari accipiūt: ⁊ accipiēdo moꝛiunť
Ad idē ē. c. ſicut Judas. c. ⁊ ſācta. de cō
ſe. di. ij. ¶ Tertiū dubiū vtrū pctōꝛ q cū
certa ſcīa in pctō ſumit coꝛpꝰ xp̄i: ſumat
illđ dānabilr̄. Et ꝙ ſic pȝ ꝑ dictū apli. d.
ꝙ iudiciū ſibi māducat ⁊ bibit. qđ nō ē
ſꝫm Boñ. qꝛ ipȝ coꝛpꝰ aliquā maculā det
aie: ſȝ qꝛ pctōꝛ ipm cōtēnit dū ſe ꝑpare
n̄ vult ⁊ mūdare. Sed aliqs obijcere ꝑt
ſi manducare coꝛpꝰ xp̄i cū pctō pctm̄ ē
ergo a ſili ⁊ videre. ergo q̊cūꝗ̄ȝ exn̄s
in pctō moꝛtali videt coꝛpus xp̄i peccat
moꝛtalr̄. Rn̄det Tho vbi. ſ̄. ad. iiij. ar. ⁊
Boñ. vbi. ſ̄. q. ij. ad vltimū ꝯtra. ꝙ viſuſ
nō ꝑtingit ad ſb̄am coꝛpoꝛis xp̄i: ſȝ ſolū
ad ſpēs ſacr̄ales: ſȝ ille q manducat nō
ſolū ſumit ſpēs ſacr̄ales: ſȝ etiā xp̄m qui
ē ſub eis. ⁊ iō a viſiōe coꝛporiſ xp̄i nullꝰ
baptiçatus ꝓhibeť. nō baptiçati aūt non
ſunt admittēdi: etiā ad inſpectionē huiꝰ
ſacr̄i. vt pȝ ꝑ Diony. in lib. ange. hierar.
ſed ad manducatiōnē n̄ debent accedeť
niſi illi qui bn̄ diſpoſiti ⁊ mundati ſunt.

quare non est simile videre ⁊ sumere h̄
sacramentū. ¶ Quartū dubiū est. vtrū
accedere ad hoc sacramentū cū cōscia
peccati sit grauissimū omniū peccatorū
Et qbusdaʒ vr̄ ꝙ sic. Primo quia glo.
sup illud .i. Cor.xi.c. Qui manducaue-
rit ⁊c. De indigne manducante ait. ac si
xp̄m occiderit puniet̄. sʒ pctm̄ xp̄m occi
dentiū vr̄ fuisse grauissimū. ergo ⁊ hoc
pctm̄. Scd̄o arguunt: quia Hiero. dicit
in quadā ep̄la. Quid tibi cū feminis qui
ad altare cum dn̄o fabularis? Dic sacer
dos dic clerice qualiter cū eisdem labijs
filiū dei oscularis: quibus osculatus es
filiā meretricis? O Juda osculo filium
hominis tradis. Ex quibus verbis videt̄
ꝙ fornicator accedens ad mensam Xp̄i
peccat sicut peccauit Judas pctō enor-
mi ⁊ grauissimo. Rn̄det tn̄ Tho. vbi. s̄.
ar.v. ꝙ aliquod pctm̄ potest dici grauiꝰ
alio dupliciter. vno modo ꝑ se. alio mō
ꝑ accidens. Per se quidē ꝓm rōneʒ sue
speciei: que attendit̄ ex ꝑte obiecti. ⁊ ꝓm
hoc quāto id ꝯ qd̄ peccat̄ est maiꝰ. tanto
peccatū est grauius. ⁊ quia diuinitas xp̄i
est maior humanitate ipsius: ⁊ ipsa hu-
manitas est potior q̄ʒ sacr̄a humanitat̄
Jnde est ꝙ grauissima peccata sunt que
cōmittunt̄ in ipsam diuinitateʒ: sicut est
peccatuʒ infidelitatis ⁊ blasphemie. Se
cundario auteʒ sunt grauia peccata que
cōmittunt̄ in humanitatem Xp̄i. Tertio
aūt loco sunt peccata que cōmittūtur ꝯ
sacr̄a que ꝑtinent ad humanitatem Xp̄i
Et post hoc sunt alia peccata ꝯtra puras
creaturas. Per accidens aūt vnū pec-
catū est grauius alio ex parte peccantis:
puta peccatuʒ quod est ex ignorātia vel
infirmitate leuius ē pctō qd̄ ex cōtēptu
vel ex certa scientia. Et eadeʒ ratio est de
alijs circūstantijs. Scd̄m hoc ergo coi-
care in pctō mortali in quibusdam pōt
esse grauius: sicut in his qui ex actuali
ꝯtēptu in cōscia peccati ad hoc sacr̄m
accedunt. Jn quibusdā ṽo minus graue
puta in his qui ex quodā timore ne de-
prehendantur in pctō cū cōscia pcti h̄
sacramentum suscipiant. Sic ergo patet
ꝙ hoc pctm̄ ē multis alijs grauius ꝓm
suā speciē: nō tn̄ oīuʒ grauissimū. ¶ Ad
primū ergo dicendū ꝙ peccatū indigne
sumentiū hoc sacr̄m cōpatur peccato
occidentiū Xp̄m ꝓm similitudinem. qa
vtrūq̧ cōmittit̄ cōtra corpus xp̄i. nō tn̄
ꝓm criminis quātitatē. Pctm̄ eniʒ occi
dentiū Xp̄m fuit multo grauius. Prio
quidē quia illud peccatū fuit contra cor-
pus Xp̄i in sua specie propria: hoc aūt ē
contra corpus Xp̄i. in specie sacramenti
Secundo quia illud peccatū ꝓcessit ex
intētione nocendi Xp̄o. nō aūt h̄ pctm̄.
Similiter fornicator accipiens corpus
Xp̄i cōpat̄ Jude osculāti Xp̄m q̄ʒtū ad
similitudinē criminis: quia vterq̧ ex si-
gno caritatis Xp̄m offendit. non tamen
q̄ʒtum ad criminis quātitatē. Hec tamē
similitudo non minus cōpetit alijs pec-
catoribus q̄ʒ fornicatoribus. nam ⁊ per
alia peccata mortalia agit̄ ꝯtra caritateʒ
Xp̄i. cuiꝰ signū est hoc sacr̄m: tanto ma
gis quāto peccata sunt grauiora. Scd̄ʒ
qd tn̄ peccatum fornicatiōs magis red
dit hominē ineptū ad ꝑceptionē huius
sacramenti. in q̄ʒtū. s. ꝑ hoc peccatū spūs
maxime carni subijcit̄. ⁊ ita impedit̄ fer-
uor dilectionis qui requirit̄ in hoc sacr̄o
Plus tamē ponderat ipedimentū ipsiꝰ
caritatis q̄ʒ feruor eius. vnde etiam pec
catum infidelitatis. quod funditꝰ sepat
hominē ab ecclesie vnitate simpliciter lo
quendo maxime hominē ineptū reddit
ad susceptionē huius sacramenti. vnde
grauius peccat infidelis accipiens hoc
sacramentū q̄ʒ peccator fidelis. ⁊ magis
contemnit Xp̄m ꝓm ꝙ est sub hoc sacr̄o
presertiʒ si nō credat Xp̄m vere sub hoc
sacramēto esse. qa q̄ʒtū ē in se diminuit
sanctitatē huius sacr̄i: ⁊ virtutē Xp̄i ope
rantis in hoc sacramento: quod est con
temnere ip̄uʒ sacramentū in seipso. Fi-
delis auteʒ qui cum conscientia peccati
sumit contemnit hoc sacramentū nō in
seipso. sʒ q̄ʒtū ad vsū indigne accipiens.

¶ De potestate cōsecrandi concessa sa-
cerdotibus rite ordinatis ꝓm formam

ecclesie: qui soli conficere possunt.

Caplm. iij

t Ertium mysteriū qđ aplus annotauit dicitur consecrationis. ibi. Hoc facite in meā ɔmemorationem. In quibus verbis ſm Fran. data fuit potestas ɔsecrandi aplis: qui vt dictū est in precedentibus fuerūt tunc a xpo ordinati sacerdotes. Sed hic quattuor dubia adhuc occurrunt aperienda. ¶ Primū vtrū angeli hēant ptātē ɔsecrādi. Et rñdet Alex. in. iiij. q. xxxv. mē. i. ꝙ nō. eo ꝙ deus talem potestatē ipsis nō dedit. ⁊ hoc ɔgrue. Primo qa virtꝰ transubstantiandi elementum in corpus xpi. ⁊ sanguinē data est verbo sensibili vnde cuius est proferre verbū sensibile eius est ministerialiter mediante verbo tali consecrare. Inquit eni Aug. i. q. i. in c. detrahe. Accedit verbū ad elementū ⁊ fit sacramentum. ¶ Secunda ratio ē qa si sacra ministrarent homini p angelos. esset homo in sua reparatione subiectus angelice nature: ⁊ sic non esset per xpm solū restitutus in pristinā dignitatem. ¶ Secundum dubiū. vtꝝ aliqs ñ sacerdos possit consecrare. Et rñdeo ꝙ non. imo si omnes hoies mundi nō sacerdotes essēt sancti ⁊ iusti: ⁊ p annos ⁊ annos dicerēt verba ɔsecrationis super debita materia cum intentiōe cōsecrandi nunqꝫ consecrarent. Ideo scribitur đ sū. tri. ⁊ fi. ca. c. i. Hoc vtiqꝫ sacramentū nemo potest conficere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus ſm claues ecclesie. quas ipse concessit aplis eorūqꝫ successoribus ihs xps. ⁊ ecclia cantat sic sacrificium istud instituit. cuius officium committi voluit solis presbyteris quibus sic ɔgruit vt sumant ⁊ dent ceteris. Et. xxv. di. in. c. perlectis. dicit. Ad presbyterum pertinet sacramentū corporis ⁊ sanguinis dñi in altare dei cōficere. ¶ Tertiū dubiū. vtrū sacerdotes mali ⁊ peccatores possint consecrare. Et rñdet Bona. in. iiij. di. xiij. ꝙ sic. quia officiū consecrādi non est ex propria sanctitate: vt quidam heretici dicunt: sed ex auctoritate. Tho. vo in. iij. par. q. lxxxvij. ait. Nō ex hoc ipo aliqs desinit eē minister xpi ꝙ ē malus: quia dñs habꝫ bonos ⁊ malos ministros. qui cum auctoritatē habent consecrandi: consecrare possunt. Unde Augu. i. q. i. c. intra. ait. Intra catholicā ecclesiā in ministerio corporis ⁊ sāguinis dñi: nihil a bono maiꝰ: nihil a malo minus perficitur sacerdote: quia nō i merito cōsecrantꝭ: sed in ꝟbo pficit creatoris ⁊ in virtute spūs sancti. Ad idem est. c. vt euidēter. c. pphā. c. cum scriptura. c. mlti seclariū. ⁊. c. sacerdotes. ¶ Quartū dubiū. vtrū sacerdotes heretici scismatici. excōicati vel degradati possint conficere. Et rñdet Boñ. in. iiij. di. xiij. ar. i. q. i. c. ꝙ aliq voluerūt distiguere ꝙ sacerdotes mali qdā occulte sūt mali: ⁊ tales possūt ɔsecrare. Alij vo sūt manifeste mali ⁊ ab ecclesia pcisi: sicut heretici: ⁊ alij pdicti: ⁊ tales non possunt. Et ad hoc allegant dictum Augu. i. q. i. c. extra catholicam. Extra catholicam ecclesiam nō ē locus veri sacrificij. Et Hieronimus in c. odit. qui dicit. Odit dominus sacrificia hereticorū: ⁊ a se proijcit ⁊ quotiens in nomine eius congregati fuerint detestatur fetorē eoꝝ. ⁊ claudit nares suas. Habent etiam ibi. c. non oportet. Sed tamē positio ista falsa est: vt patebit. Ideo dicendum ⁊ melius ꝙ sacerdotes omnes prenominati cōsecrare pñt: qꝛ ptās ɔsecrādi eucharistiā vt ingt Tho. pte. iij. q. lxxxij. ar. i. c. ⁊ oēs theologi ptinet ad caracterē sacerdotalis ordinis. Caracter autē indelebilis est. Ideo dicendum ꝙ in sacramento duo attendūt. s. sacramēti veritas que consistit qꝫtum ad rem primam: ⁊ sacramenti vtilitas: que consistit qꝫtum ad rē vltimam: que est incorporatio vel vnio: qꝫtū ad corpus mysticū. Si de veritate sacramenti loquamur veritas saluatur vbi ex parte ministri est ordo ⁊ intentio. ⁊ verbi prolatio: cū adest debitum elementum. Si aūt loquamur qꝫtum ad vtilitatē. dicendū ꝙ sacerdos bonꝰ cōficit ad vtilitatē suā ⁊ assistentiū

Malus occultus ad damnũ suum tñ: nihilominus ad vtilitatẽ assistentiũ qui deuote audiũt missam. Sed precisus ⁊ hereticus ad damnationem suã. ⁊ oium assistentiũ. Quia ergo in precisis ⁊ hereticis manifestis priuatur sacramentum omni fructu: Quis sit ibi corp⁹ xp̃i verꝫ. Ideo loquũt sacri canones ipsoꝝ sacrificia detestantes nõ rõne opati opis: ſꝫ dãni: Ri. ꝟo i. iij. ar. i. q. i. c. dicit ꝙ ꝓfatos sacerdotes posse hoc sacrificiũ cõficere itelligit dupliciter. aut de iure: aut de facto. Pmo modo ñ omnis sacerdos potest hoc sacramentũ cõficere: qa nec irregularis nec suspensus: nec interdictus: nec excõicatus: nec scismaticus: nec hereticus: nec degradatus ħ sacr̃m potest de iure ꝯficere: q: cuilibꝫ ꝓdictoꝝ prohibit⁹ est potestatis sacerdotalis vsus vnde conficiendo grauissime peccant. Secundo modo scilicet de facto quilibꝫ ipsoꝝ potest vt predictũ est. Cõsiderẽt itaqꝫ laici quanta est sacerdotalis dignitas: quanta sacerdotibus data est ptãs. Non sint ipsi sacerdotum iudices: ⁊ ex consequenti sacramentoꝝ contemptores. de quo plenius diximus in opere de virtutibus. Venerentur ⁊ colant illos vt patres: vt dominos ⁊ tanti sacramenti ministros. Preparent se omnes cũ omni humilitate ⁊ reuerentia ad sacrã coionem de illorum manibus suscipiendaꝫ. Ipsi ꝟo sacerdotes studeant pro virib⁹ nitorem mentis ⁊ anime conseruare viuereqꝫ munde ⁊ caste: vt sic digne conficere possint ⁊ dispensare fidelibus absqꝫ proprio detrimento: imo cum merito ⁊ benedictione dei sacratissimuꝫ corp⁹ filij eius domini nostri ihũ xp̃i: qui est benedictus ⁊ laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta in cena domini. de exẽplis a christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi debemus ⁊ precipue tempore sacre eucharistie communionis.

Sermo. lxvi.

Xemplum

eni dedi vobis vt quẽadmodũ ego feci: ita ⁊ vos faciatꝫ. Pijssimi iesu ꝟba sũt ista Jo. xiij. c. ⁊ in euangelio hodierno. Suscepturi sanctissimũ sacramẽtũ hodierna die vł in ꝓxima solemnitate pascali diligenter ac sollicite inuigilare debemus: vt ad illõ accedamus cum omni mundicia: puritate ac reuerentia. Id autem facere poterimus si voluerim⁹ imitari exempla virtutum: que docuit nos ipse xp̃us in vltima sua cena. In illa nanqꝫ docuit nos omnes quid coicando essemus facturi. Idcirco in presenti sermone pro morali declaratione euangelij de exemplis moralibus spiritualiter in eo contentis: ⁊ a dño ihũ xp̃o nobis oblatis erimus tractaturi: quoniaꝫ ad illa xp̃s ih̃us nos in verbis in themate premissis inuitat. In quibus totum euangelium hodiernum cõplectendo septem exempla deuotissima declarabimus.

Primũ dꝫ memorande mortalitatis.
Secundũ ꝯsumande caritatꝫ.
Tertiũ tolerãde aduersitatis.
Quartũ ꝯtemnẽde prosperitatis.
Quintũ obseruande castitatis.
Sextũ exercende humilitatis.
Septimũ desiderande felicitatis.

¶ Qualr̃ xp̃s docuit nos exemplo suo memores esse mortis acerbissime: quaꝫ ꝓ nob̃ pctõrib⁹ ex caritate ⁊ amore patientissime tollerauit. Caplm̃. j.

P Rimum exemplum quod xp̃s nob̃ exhibuit dicit memorãde mortalitatis. Ipse etenim memor erat mortis sue: quod euangelista exprimit. d. Ante diem festũ pasce sciẽs ih̃us quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Pro quoꝝ verboꝝ declaratione tria sũt notanda. Primũ quid ꝑ hoc nomẽ pascha intelligat. Et ad hoc sic dicit Augu. sup Jo. Pascha nõ sicut qdaꝫ estimãt grecũ nomẽ est, sed hebreum. Opportunissime tamẽ

occurrit in hoc noie quedã congruentia vtrarũq3 linguarũ. Quia eni pati grece paschi dicit. ideo pascha passio putata ẽ. vel hoc nomen a passione sic appellatu3 In sua do lingua hoc est in hebrea pascha transitus dicitur: propterea q tunc primum pascha celebrauit populus dei qñ ex egypto fugiẽs rubrũ mare pertrãsiuit. ₰m autem Nico. de lira dicebatur pascha iudeorũ transitus: eo q tunc angelus transijt p egyptũ interficiẽs primo genita egyptiorũ. ⁊ filios israhel saluãs ¶ Secundum notandum q paschale festu3 apud iudeos incipiebat a vespera diei in qua luna erat. xiiij. Dies autẽ festiuus apud eos incipit a vespera vnius diei. ⁊ durat vsq3 ad vesperam sequẽt diei Unde Leuit. xxiij. c. dicit a deo. A vespe vsq3 ad vesperu3 celebrabitis sabbata vestra. ⁊ sic dies pasche solemnis erat luna xv. propter quod eundem diem quẽ Joannes noiat. ante diem festu3 pasche pp naturalẽ distinctionẽ dierum. Marcus nominat primũ diem azimorum: quia a vespe pcedentis diei incipiebant comedere azima. Quare ₰3 Hiero. omnesq3 theologos. dis. xi. quarti. tenendum ẽ q ihs fecit cenã luna. xiiij. ⁊ passus est luna existente. xv. ¶ Tertiu3 notandũ q sicẽ xps recordabat mortis de proximo sibi iminentis: ita ⁊ qui vult coicare morte3 xpi ad suam mentẽ reuocare debet. hoc docuit aplus cũ dixit. i. Cor. xi. Quotiẽscunq3 manducabitis panem hunc ⁊ calicem bibetis: morte3 domini annunciabitis donec veniat.

¶ Qualr xps nos docuit exẽplo suo vt memores sim⁹ imẽse caritatĩ sue: q̃ nos dilexit. Capl'm. ij.

Ecũdũ exẽplu3 qd docuit nos xps dicit ꝯsumande caritatis. s. de quo euangelista scribit: Cu3 dilexisset suos qui erant in mundo: in finem dilexit eos. i. ₰m glo. maiora signa dilectionis ostẽdit. Dilexit naq3 domin⁹ seruos suos iustos ⁊ sanctos: reos ⁊ peccatores: pro eis patiendo ⁊ moriendo Ob quod Hieronimus ad Damasum papam de filio prodigo ait. Que maior potest esse clementia: q̃ vt dei fili⁹ hois putaret: decẽ mẽsium fastidia sustineret partus expectaret aduentũ. per singulas adolesceret etates: ⁊ post ꝯtumelias vocũ allapas ⁊ flagella crucis. pro nobis fieret maledictus: vt nos a maledicto legis absolueret? Et aplus Ro. v. inquit. Cõmẽdat suam caritatem deus in nobis: qm̃ cum adhuc pctõres essemus: xpus pro nobis mortuus est: Si ergo xpus tm̃ dilexit nos: vt sanguinẽ suũ ⁊ vitam daret pro nobis: nos debemus ⁊ illu3 diligere ac pro eius amore ꝓximorũ odia deponere. An nõ heretici vel ingrati habẽdi sunt illi qui xpm nõ diligunt. pro qbus mori dignatus est? Propterea scribitur sic de conse. di. ij. in. c. iterat. Semp xpi mors per seculi vitã posteris ẽ nũciãda vt discant qua caritate dilexit suos qui. p eis mori dignatus est. Cui omnes debemus vicem rependere caritatis. quia ad hoc prior dilexit nos cum essemus gehẽne filij: vt eum diligeremus a morte iã liberati. Et Cassio. in li. de dilectiõe dei ait alloquens animam sic. Audi anima mea ⁊ auribus pcipe diuinã clementia3 Quis abyssu3 tam ineffabilis grẽ considerauit? Quis de fonte tante dulcedinis gustauit ⁊ nõ amauit? Quare non diffũdis in deum vniuersos affectus quos dirigis ad vanitates ⁊ isanias falsas? Cur queso diligis aliquid preter illum qui ta3 benigne: tam misericorditer a tot miserijs te redemit? Jugi scrutinio ⁊ assidua meditatione reuolue qualiter vnigenit⁹ dei patris cum esset splendor ⁊ figura substantie eius post exinanitionem vsq3 ad formam serui. post lachrymas post labores: post sudores. post cõtumelias. post flagella. post sputa. post liuores post coronam spineam: pro te affixus in cruce quandoq3 pependit. Manus eleuabat ad patrem in sacrificium vespertinum: vt te ad amplexus amicabiles inuitaret Uide anima mea ne ingrata sis in tanto cumulo beneficiorum. Jngratitudo eni est' peremptoria salutis. hec ille. Quãdo

ergo xp̄s conspicit hoīem q̄ non diligit
conquerit̄ de illo. vt Augu. inq̄t in lib. ꝯ
v. hereses. d. Cū essez vnicus patris mei
reconciliaui te. cū inter montes ⁊ siluas
errares quesiui te. humeris meis porta-
ui te. laboraui. sudaui. caput meū spinis
apposui. man⁹ meas ⁊ pedes clauis ob-
ieci. lancea latus meuz apui: vt te mihi
copularem: ⁊ tu diuideris a me?

¶ Qualiter xp̄s nos exēplo suo docuit
aduersa libenti aīo tolerare: ⁊ in tribula-
tionibus esse patientes. Caplm̄. iij.

t Ertiuz exemplū qđ nobis xp̄us
dedit dicit̄ tolerande aduersitat̄.
Tolerauit enim Judam prodi-
torem suum equo ⁊ patienti animo. quē
in cena retinuit: coīcauitq̄z eum cū alijs
discipulis: ne eius pctm̄ occultū faceret
manifestum. vt habet̄. i. q. i. in. c. xp̄us. ⁊
hoc euangelista expressit cū dixit Et ce-
na facta. s. q̄tum ad esum agni pascalis
non tamen cōpleta q̄tū ad alia cibaria.
Sequit̄: cū diabolus iam misisset in cor
vt traderet euz Judas Simonis scario-
tis. s. ſm Nicolaum de lira: quia die pre
cedenti eum vēdiderat suggestione dia-
boli hanc ꝑditionē in cor ipius mitētis.
Sequitur tex. Sciēs quia omnia dedit
ei pater in manus: ⁊ quia a deo exiuit. ⁊
ad deū vadit. Que v̄ba exponēs Greg.
iiij. moral. ait. Sciebat. n. q̄ i manu sua
ipsos etiā ꝑsecutores accepat: vt ipse in se
ad vsuz pietatis intorqueret quicquid eo
rum contra se malitia permissa seuiret.
O quanta erat patientia ⁊ longanimitas
benedicti ih̄u christi: quando in cena il-
la respiciebat proditorem: videbatq̄z cor
eius malignū. ⁊ tamē nō eijciebat eum:
nō ostendebat sibi turbulentaz faciē: nō
inferebat contumelias illi ⁊ conuicia: sz
modis omnibus mansuetissimis q̄tuz
in se erat: querebat reuocare illuz a cogi
tatu maligno. O patientia inuictissimi xp̄i
ih̄u benedicti. Hanc docuit nos verbo
cum dixit Luc. xxi. In patientia vestra
possidebitis animas vestras. Et Mat.
v. Beati qui ꝑsecutionē patiunt̄ propter
iusticiā: quoniā ipsorū est regnū celoruz

De patientie autē laudibus multa dicta
sūt a nobis in opere de virtutib⁹. iō pau-
ca hec sufficiant.

¶ Qualr̄ xp̄s nos exēplo suo docuit cō
tēnere ꝓspera mundi hui⁹. ⁊ ne in illis fi
duciam hēamus. Caplz. iiij.

q Vartū exemplum qđ xp̄s nobis
dedit fuit ꝯtemnende ꝓsperitat̄
De quo euangelista scribit. Sur
git a cena ⁊ ponit vestimenta sua. i. depo
nit. ꝑ hoc inuens deponendū esse omnē
seculi huius affectū: neq̄z cōfidendū eē
in bonis p̄ntis vite. Quod Hiero. dixit
sic scribens in epl̄a ad Exupantium. Si
fieri pōt imitare Joseph. ⁊ Egyptie dn̄e
pallium derelinque. nudus xp̄m nudum
sequere. Nec soluz a xp̄o eiusq̄z sanctis:
verū etam a gentilibus sepe monemur
vt hui⁹ vite gaudia paruipendamus: re-
spuamusq̄z omnia bōa eius. Vnđ ⁊ Se
neca ad Lucillū ait. Noli huic tranquil
litati confidere. Et iterum ad eundem.
Clamo vitate que vulgo placent qui ca-
sus ad oē fortuitū bonū suspiciosi paui-
diq̄z subsistite. Et fera ⁊ piscis sepe aliqua
oblectatione decipit̄: munera ista fortu-
ne puratis: insidie sunt. Quisqs vestruz
tutam agere vitam volet. ista fiscata be-
neficia deuitet q̄plurimū: in quib⁹ hoc
quoq̄z miserrimi fallimur: quod dū ha-
bere putam⁹ in ꝑcipitia cursus iste dedu
cit: ⁊ hui⁹ eminētis vite exitus cadere ē.

¶ Qualiter xp̄us exemplo suo nos do
cuit obseruare ⁊ custodire sibi valde ac-
ceptā virtutē castitatis.

Caplm̄. v.

q Vintū exēplū a xp̄o nobis da-
tum fuit obseruande castitatis.
Quod euāgelista explicauit cuz
dixit. Et cum accepisset lintheū precin-
xit se. Nos etiā lumbos ꝑcinctos habet̄
debemus. ſm illud Luce. xij. Sint lūbi
vestri ꝑcincti. Que v̄ba exponēs Greg.
in omelia ait. Lumbos eni precingim⁹
cum carnis luxuriam per cōtinentiam
coartamus. Sed vt dicit Augu: quem
allegauim⁹ in sermōe de luxuria. Inter

omnia xp̄ianorū certamina duriora sūt prelia castitatis: in quibus quottidiana ē pugna ⁊ rara victoria. O quanta multitudo damnat̄ pp vitia carnis. Ecquis explicet quot sunt illi qui vt persistant in miserijs ⁊ turpitudine confiteri ⁊ coicare postponūt. Quis etiā enumeret quot inueniuntur qui post perpetrata nefandissima ⁊ fetidissima peccata carnalia: p̄ verecundia illa non confitētur. ⁊ sine vera emendatione conscientie accedūt ad sacram cōionem. O infelix conditio talium sic facientium: qui iudiciū dei mā ducant ⁊ bibunt.

¶ Qualiter xp̄s exemplo suo nos docuit vt hūilitatis exercitia non recusem⁹

Caplm̄. vi.

Extum exemplum quod Xp̄s
ſ nobis tribuit dicit̄ exercēde humilitatis. De quo euāgelista subdit. Deinde misit aquam in peluim: ⁊ cepit lauare pedes discipulorum: ⁊ extergere lintheo quo erat precinctus. O qd erat videre regem angelorū: ⁊ dn̄m celi ⁊ terre genuflexū ante pedes discipulorum: ⁊ manibus proprijs contrectātē ⁊ lauantez pedes illos sordidos ⁊ lutosos Interroga eū anima mea: ⁊ dic illi Cur o bone Jesu tantum te humilias: vt de fatigatus ⁊ madefactus sudore pedes discipulis tuis laues Et respōdebit tibi ꝓtin⁹. O anima mea. Caritas que me traxit vsq3 ad exinanitionē vsq3 ad formaz serui: ip̄a me sic hūiliare cōpellit. Quin imo ⁊ maiora hūilitatis officia suscipere coget: cū die crastina crucifix⁹ ⁊ nudus cū latronib⁹ deputabor. S3 discite a me oēs: qa mitis sum ⁊ humilis corde.

¶ Qualiter Xp̄us exemplo suo nos docuit vt desideremus supernā felicitatez.

Caplm̄. vij.

Eptimū exēplu3 qd̄ Xp̄s nobis
ſ dedit dr̄ desiderande felicitatis quia Petrū induxit vt desideraret h̄re partē secū. Dicit ergo Johānes Venit ergo ad Symonē Petrū. Et dixit ei Petr⁹. Dn̄e tu mihi lauas pedes

In passu hoc dubitare solent quidā vtꝝ Xp̄us lauerit pedes discipulorū aliorū3 priusq3 Petri: Et Origen̄. dicit ꝙ sic. quia incepit lauare a minorib⁹. Sed nō videt̄ verisimile: vt dicit Nico. de lira. si transisset per omnes alios: quin aliqs eoꝝ vel plures recusassēt hanc lotionez sicut ⁊ Petrus. Et ideo alij doct. dicūt ꝙ primo venit ad Petru3. ꝓpter quod alij. discipuli audita reprehensione Petri non fuerunt ausi vltra iam recusare. Nō ergo euangelista dicit: cepit lauare ⁊c. Et postea subdit. Venit ergo ad Symonē. nō est per hoc itelligēdū ꝙ alios lauerit ante ip̄m. sed euangelista prius dixit factum in generali. postea explicat modu3 in particulari incipiēs a Petro qui dixit. Domine tu mihi lauas pedes? i. tu vis lauare pedes mihi peccatori? tu qui es fili⁹ dei. quasi dicat. nullo modo decet. Sic̄ v̄bum dixit in principio sue ꝯuersionis Luc. v. Exi a me dn̄e: q2 hō̄ pctō2 sū. Rn̄dit Jh̄s ⁊ dixit ei. Nō ego facio tu nescis modo. scies aūt postea. i. s̄m Criso. humilitatē huius doctrie. Et qūo humilitas sufficit i deū ducer̄. Dicit ei Petr⁹. nō lauabis mihi pedes i eternū. i. nūq3 s̄m Aug. ac si diceret. Nūq3 sustinebo vt tu laues pedes meos. ⁊ s̄m Nico. de lira. l3 Petr⁹ hoc faceret bono zelo: tn̄ indiscrete hoc faciebat: qa cum Xp̄s n̄ posset errare n̄ debebat volūtati eius aliq̄ mō resistere. Jdcirco rn̄dit ei Jh̄s. Si n̄ lauero te nō h̄ebis ꝑtē mecū Nō moral̄r ⁊ lr̄aliter itelligi pōt. Moraliter quippe intelligendo: nullus p̄t habere ꝑtem cū xp̄o in glīa celesti: nisi lot⁹ fuerit a macula pcti: iuxta illud Apoc. xxi. Nō intrabit in ea aliqd coinqnatu3 Si aute3 intelligat̄ de lotiōe corꝑali lr̄aliter tūc s̄m Origen̄. dubiū ē qūo ille q ob reuerentiā Jesu nō ꝑmittebat lauare pedes suos. nō habebit ꝑtē cū filio dei. Et rn̄det Nico. de lira. ꝙ sicut aliquid est illicitum nō ex sui natura: sed tm̄ qa ꝓhibitū: vt patet de ligno vetito primo parēti. ita similiter aliquid est necessariū ad salutē: nō ex sui nā: s3 ꝓpter preceptū

dei vel prelati ꝛ sic erat in proposito. Ex quo enim xp̄us volebat simpliciter hoc facere. Petrus de necessitate salutis tenebatur hoc sustinere. Sꝫ cuꝫ a xp̄o fuit rephēsus rn̄dit. Dn̄e n̄ tm̄ pedes meos sed ꝛ man⁹ ꝛ caput. q. d. prius sustinereꝫ a te ꝑ totū corp⁹ lauari q̄ꝫ a te separi. q̄a q̄ꝫuis esset durū sibi vt magr̄ suus ei seruiret: tn̄ grauius illi erat ab ipso separari Unde dicit in itenerario Clementis ꝙ qn̄cūqꝫ Petrus memor erat dulcissime societatis xp̄i: resoluebat in lachrymas. ita ꝙ facies eius adusta videbat ex frequenti lachrymaꝝ fluxu. Dixit ei ih̄s: q̄ lotus ē. s. ꝑ baptismū non indiget: nisi vt pedes lauet. i. affectus. q̄a vt dicit Aug. in expositione huius passus. Si aliquis baptiçat⁹ statim moriat̄ euolat ad patriaꝫ nec indiget aliqua alia lotione. sed si superuiuat indiget lotione pedum. i. affectionū mētis. Subdit adhuc xp̄s. Uos mundi estis: sed n̄ oēs. vbi Augu. Hoc q̄d sit ne quererem⁹ ipse euangelista patefecit adiungens. Sciebat enim q̄snaꝫ esset qui traderet eum. Et Origen̄. Qd̄ ergo dicit: vos mūdi estis refert̄ ad. xi. qd̄ v̄o subdit̄: sed n̄ oēs. dicit̄ ꝑpter Judā existenteꝫ imundū. Sequit̄ euangelista. Postq̄ꝫ ergo lauit pedes discipulorū suoꝝ accepit vestimēta sua ꝛ cū recubuisset. iterū dixit eis. Scitis q̄d fecerꝫ vobis? Uos vocatis me magister ꝛ dn̄e suꝫ etenim. Si ergo laui pedes vob̄ ego dn̄s ꝛ magister. ꝛ vos debetis alter alterius lauare pedes. i. pietatis. benignitatis. ꝛ humilitatis obsequia inuicem exhibere: qm̄ hec est via per quaꝫ acquiritur beata vita. Ergo vt sacra coīo nobis ꝓficiat demus operaꝫ vt in his septē premissis exemplis imitemur dn̄m ihesum xp̄m: vt sic tandē admittamur ad cenaꝫ illam magnaꝫ: in qua oēs electi pascūt̄ reficiunt̄qꝫ beata visione dei: qui ē bn̄dictus in secula seculorum. Amen.

Feria quinta in cena dn̄i. de celebratione misse: ac eius significatiōe. necnō ꝛ illius auditione. Sermo. lxvij

Sacrificate sacrificiū iustitie: ꝛ sperate in dn̄o. Illumiati ꝓphe v̄ba sūt ista ps. iiij. Possūt ac d̄bēt oēs fideles sperare vberē fructū se fore suscepturos ex irequenti oblatione sacrificij imaculati dei nr̄i ih̄u xp̄i: qui quotienscūqꝫ misse debite celebrant̄ offert̄ ꝓ viuis atqꝫ defunctis. Et licet non oēs esse possint parati semper ꝛ q̊ttidie scissimuꝫ sacramentū suscipe. verūtn̄ nō priuātur suauissimo eius fructu cū assistūt fideliter ꝛ deuote qn̄ a sacerdotib⁹ cōsecratur Unde Augu. de conse. dist. ij. in. c. vt q̄d ait. Ut quid paras dentem aut ventrem? crede ꝛ manducasti. Quoniā autē plerisqꝫ cor habentes aridum ꝛ indeuotū negligenter suo tp̄e ad missas audiēdas cōueniunt: aut illas audiunt minus reuerenter. Idcirco in hoc sermōe de missa loquamur ad quaꝫ nos inuitat ꝓph̄a in verbis ꝓpositis exhortans etiaꝫ eos qui nō sunt sacerdotes vt velint adesse in celebratiōe tanti mysterij: sperantes ob id cōsequi copiosa munera gratie dei. De missa itaqꝫ tractaturi tria mysteria principalia declarabimus.
Primū erit de celebratione.
Secūduꝫ de significatione.
Tertiū de auditione.

Qd̄ triplex regula ē obs̄uanda in celebratione misse. s. loci tēporis ꝛ modi.

Caplm̄. j.

Primū mysteriū de missa declarandū est de eius celebratione Nā licet vt ait Ugo. li. de sacris Missa nil aliud ē q̄ꝫ consecratio eucharistie. que ideo dicitur missa: quia mittit̄ hostia vel oblatio. Uel sicut dicit magr̄ di. xiij. q̄rti. Missa dr̄ q̄a mittit̄ celestis missus. qui vt exponit Inno. est magni ꝯsilij angelus. Iste inquaꝫ mittit̄ ad cōsecrandū: q̄a ille est sacerdos inuisibilis dn̄s ih̄us xp̄us qui consecrat ꝛ conficit hoc sacramentuꝫ vbicunqꝫ conficiatur.

Uel dicitur missa: quia popul⁹ fidelis ꝑ
ministerium sacerdotis: preces ⁊ vota ⁊
oblationes deo mittit. Tamen celebrāda
est cum obseruatione triplicis regule.
¶ Prima est loci. ¶ Secunda tēporis
¶ Tertia modi. ¶ Pria regula obser-
uanda in celebratiōe misse ē loci. Ut. n.
inqt Ric. i. iiij. di. xiij. ar. iij. q. i. Coiter ñ
licet missā celebrare in loco nō sacro. qꝛ
sic instituit ecclesia. vt patet de cōse. di. i.
c. sicut. c. missarū. c. hic ergo. ⁊ c. nullus
presbyter. Cuius institutionis ratio fuit:
quia in sacramento altaris quod ī missa
cōsecratur. cōtinet ille qui est sūme scūs
⁊ toti⁹ nostre sanitatis causa effectiue in-
ꝗtuȝ deus: ⁊ meritorie inꝗtum homo.
In casu tamē magne necessitatis ꝑmit-
tunt iura celebrari in' loco non sacro: si
tamen tabula sit cōsecrata: ceteraqꝫ scā
mysteria ad illud officiuȝ pertinentia ibi
affuerint: sicut cum ecclesie omnes fue-
rint incense. vel cū homines essent in iti
nere: vel cuȝ adesset alia' aliqua legitima
⁊ rationabilis causa. in quibus casib⁹ cū
licentia episcopi celebrare licet in loco ñ
sacro. Conceditur tamen fratribus pre-
dicatoribus ⁊ minoribus exigente legi-
tima causa: vtputa dum essent predican
tes verbuȝ dei in publicis campis vl' pla
teis: aut in similibus celebrare cum alta
ri viatico absqꝫ licentia ab episcopo po-
stulata vel impetrata. quod patet extra đ
priuil'. ⁊ priuil'. exces. c. in his. vbi sic habe
tur. In his que ad cultum diuinum face
re dignoscuntur: non maligna. sed beni
gna esset potius interpretatio facienda.
Unde imitari compellimur ꝙ cum fra-
tribus predicatoribus ⁊ minoribus du-
xerimus indulgēdū: vt vbicūqꝫ fuerint
sine ꝑrochialis iuris ꝑiudicio: cuȝ alta-
ri valeant viatico celebrare. Quidaȝ ni-
mis stricte interpretando indulgentiam
nostraȝ nitunt asserere: ꝙ per eam dicti
fratres preter prelatorū assensum facere
hoc non possunt propter quod eos cele-
brare iuxta indulgentiā apostolicaȝ non
ꝑmittunt. Cuȝ autem nihil eis cōferret
memorata indulgentia: sine qua ꝑlatis
annuentibus id liceret eisdem: fraterni-
tati tue mandamus quatenus interpre-
tatione huiusmodi reprobata: dū tamen
ab alijs que iuri parrochiali prouenunt
prorsus abstineant. datam eis sic licētiā
celebrandi auctoritate nostra non diffe-
ras publicare: ita ꝙ dicti frēs aliquam
ex indulgentia nostra videant ī hoc gra-
tiam consecuti. hec ibi. Que verba sunt
Honorij tertij. Et sicut in loco sacro vt
dictum est coiter misse sunt celebrande.
ita etiam celebrari debent sup altari con
secrato. Notandū tñ ſm Ri. vbi. s̄. q. ij.
vbi. s̄. ꝙ ꝗuis añ tp̄s Siluestri celebra
retur super altare ligneū: qđ cito poterat
transferri: quia propter ꝑsecutioneȝ non
erat fidelibus certus locus ad manen-
dū. tamē postea instituit ecclesia vt cele
braret sup altare lapideū. Uñ de conse.
di. i. in. c. altaria dicit. Altaria si non sūt
lapidea chrismatis vnctiōe nō ꝯsecrent
Cuius ratio fuit: quia altare debet esse đ
materia forti: quia consecrari debet. Et
ideo non debet esse de terra. Et quia in
ecclesia debet esse copia altariuȝ: vt hoc
mysteriuȝ frequentetur. ideo altare non
debet esse de auro: vel de argento: q̄ non
faciliter possunt haberi. In veteri auteȝ
lege: quia non sic multiplicabantur alta-
ria: nihil op⁹ erat si de auro fierent. Cō
uenientius etiaȝ ē altaria fieri de lapide
ꝗ de ligno propter significationeȝ: qꝛ vt
dicit glo. in dicto. c. altaria. Altare signi-
ficat xp̄m: qui dicitur petra. Sed occa-
sione dictorum apud m'ltos ꝺubitatur.
Utrum celebrās sup altare ñ cōsecratuȝ
aut fractū sit irregularis. Et rñdet Ric.
vbi. s̄. ar. iiij. q. ij. ꝙ ñ: co ꝙ irregularitas
ē de iure positiuo: ⁊ hoc ñ ē ī iure posituȝ
Sciēter tñ celebrās sup altare ñ ꝯsecra-
tū grauiter peccat ēt si h faciat ex ignorā
tia crassa ꝗuis min⁹ grauiter ꝗ si hoc
faceret scienter: quia ecclesia ordinauit
sup altare cōsecratū debere celebrari. vt
pȝ de cōse. di. i. c. ecclesie. ⁊ extra đ cōse.
ecclesi. vel alta. c. i. ⁊ c. quod in dubijs.
¶ Secūda regula ſuanda ī celebratōe
misse, dicit temporis. De quo sciendum

sm Ric.vbi.s.ar.ij.q.iiij.q qr h sacr̄m
ptinet ad tp̄s grē: qd p diē significat iu/
xta illd apli Ro.xiij. Nox pcessit dies āt
appropinquit.iō coiter loquendo missa
debet celebrari in die artificiali ⁊ non in
nocte: incipiendo diez artificialem non
tm̄ ab ascensu solis sup horiçōtez nostrū
sed ab illa parte temporis qua potest per
pendi esse sup horiçontez nostrū aliqua
aeris illustratio per aliquos radios solis
que illustratio ē manifestatio solis oritu/
ri. In nocte tamē natiuitatis dñi media
nocte vel circa horam illam celebratur
missa ⁊ antiquitus celebrabat in princi/
pio noctis resurrectionis. Et hoc ppter
priuilegiū illaꝝ noctiū. Et de hoc dicitur
de ꝯsecra.di.i.in.c.nocte sancta. Nocte
sancta natiuitatis domini saluatoris mis
sas celebrent presbyteri ⁊ hymnū ange/
licū in eis solēniter decantēt: quoniam
etiam eadem nocte ab angelo pastorib⁹
est nūciatus. Et subito facta est cū ange
lo multitudo celestis exercit⁹ laudātium
deū ⁊ dicētiū: Glia in excelsis deo: ⁊ in.
t.p.h.b.v.s h Ri.vbi.s.q.iiij. Quare āt
celebrant tres misse in die natalis domi
ni rō ē sz Archi.in tractatu quē fecit de
offi.ecclie.qa vna missa.s.ante diem si/
gnificat tp̄s ante legē quādo eramus in
tenebris. Secūda missa in aurora signi
ficat tempus sub lege qñ nōdum plena
dei cognitio habebat. Tertia in die signi
ficat tp̄s grē qñ iā plena cognitio habet.
De hora autez misse sciendum est q in/
stituta est fieri coiter tribus horis.scilicz
hora tertia sexta ⁊ nona. Celebratio eni
misse est memoriale passiōis xp̄i: qui sz
Augu.in li.de cōcordia euangelistaruz.
crucifixus fuit hora tertia linguis iudeo
rū: hora sexta manib⁹ militū. ⁊ hora no/
na expirauit. Cōsuetudo tamē ē vt non
dicat solēnis missa hora nona nisi in die
bus ieiuniorū: ⁊ maxime qñ ep̄i faciunt
ordiatōes. Misse aūt puate dici pñt ab
aurora vsqꝫ ad sextā. Ri.dcā.q.iiij. Sed
dubiū oritur apd plerosqꝫ quare in pa/
rasceue nō celebratur missa. Et rñdet q
id rōnabiliter fit: quia dupliciter rep̄se/
tatur ab ecclesia passio xp̄i. Uno modo
incꝫtum fuit in xp̄o sm se ⁊ absolute: vt
moueantur corda eoꝝ ad compassionē.
⁊ quia ip̄a dies in qua passus fuit ip̄am
passionē satis efficaciter representat: sta
tuit ecclia vt illa die nō cōsecret corpus
xp̄i: sed qd in precedenti die reseruatum
est sumat. Sanguis tñ non reseruat pp
effusionis piculū. Quia aūt effect⁹ pas/
sionis illius seu influentie ad nos conti/
nue proueniūt seu in nos descēdunt: iō
statuit ecclesia vt excepta die predicta q̄/
tidie in ecclijs missa celebretur. ¶ Ter/
tia regula seruanda in celebratione mis/
se dicitur modi: qui consideratur aut re
spectu calicis: aut respectu luminis: aut
respectu indumentoruz. Si respectu ca/
licis ⁊ tūc aduertēdū ē vt dic̄ Ric.ar.iij.
q.i.iij.q nō licet celebrare in calice lapi
deo ppter eius ineptitudinē: nec ligneo
ppter humiditatē. nec vitreo ppter fra/
gilitatē. nec ereo vel d auricalco. quia ob
vini virtutem eruginem colligeret ⁊ vo
mitū puocare posset. sed debet esse calix
de auro vel de argento. Et si qs tā paup
est q non possit habeř calicez aureū vel
argenteū habeat stagneū: vt patz exp̄sse
de ꝯsecra.di.i.c.vasa.⁊.c.⁊ calix. ¶ Se
cundo considerat mod⁹ in celebratione
misse respectu luminis. Nam sacerdos
nō debz celebrare sine igne seu lumine
⁊ hoc primo ppter ecclie cōstitutionē: q̄
reprehēdit celebrātes sine igne. ex̄ d ce/
le.mis.c.vltimo. Secūdo pp ipsi⁹ ignis
significationē. Significat eniz dilectio/
nis feruorē p quem xp̄s p nobis passus
hoc sacr̄m instituere voluit. Etiam eius
lumē ⁊ calor significāt q sacr̄m opatur i
celebrante digne: ⁊ suscipiente augmen/
tum illuminationis in intellectu: ⁊ feruo
rem caritatis in affectu. ¶ Tertio consi
deratur modus celebrandi respectu in/
dumentoruz. Nullus vtiqꝫ celebrare dz
sine vestibus ab episcopo benedictis. de
quibus sic dicit de cōsc.di.i.c. vestimēta
Uestimēta ecclesie qb⁹ dño ministratur
⁊ sacrata esse debent ⁊ honesta: quib⁹ in
alijs vsibus nō debēt frui qꝫ ecclasticis

⁊ deo dignis officijs: que nec ab alijs debent contingi aut offerri: nisi a sacratis hoibus: ne vltio que Balthasar regem ꝑcussit sup hoc transgredie͂tes veniat ⁊ corruet eos faciat ad ima. Et vt dicit gl. in.c.se.sup verbo polluuntur. Ex veste alicuius dn͂e vel alterius non debet fieri casula vel alius ornatus ecclesie. Que at̄ ⁊ quot sint vestes ille que requiru͂tur ad celebrationem misse refert Inno. in lib. de offi. misse. ꝑte.i.c.x.d. Sex sunt indumenta coia epis ⁊ presbyteris. videlicet amictus. alba cingulū. stola. manipulꝰ. ⁊ casula. In multis tn͂ locis inualuit consuetudo vt cingulꝰ no͂ bn͂dicat̄. Quicu͂q₃ ergo celebraret sine hmo͂i vestibꝰ grauiter peccaret. Sint ergo sacerdotes diligentes ⁊ solliciti: ne omittant quicq₃ de his que ordinata sunt ab ecclesia.

¶ Qd̄ illoru͂ que reqrunt̄ in celebratōe q̄da͂ significant ꝑtine͂tia ad icarnatione͂: q̄da͂ ad passione͂: q̄da͂ v̓o ad resurretōe₃

Caplm̄ .ij.

Secundu͂ mysteriu₃ de missa declara͂ndu͂ est de eius significatione: in quo videre d̄bemus quid significent illa que requiruntur ad misse celebrationem vltra ea que requiruntur ad essentia͂ sacri. Et rn͂det Ri. vbi.s̄. arti.iiij.q.iiij. ꝙ per illa significantur tria. ¶ Primo queda͂ ꝑtinentia ad incarnatione₃. ¶ Secundo quedam pertine͂tia ad passionem. ¶ Tertio queda͂ ꝑtine͂tia ad resurrectione₃. ¶ Primo significat̄ quedam pertinentia ad incarnationem ⁊ natiuitate͂ xp̄i. Na₃ sacerdotis calciatio incarnationis est representatio. In persona enim filij dei dr̄ in psal. In idumea extendam calciamentum meum. i. humanam naturam: qua₃ assuma₃. Unde sacerdos cum xp̄m representet missam non debet dicere discalciatus. Amictus in capite representat diuinitatem amicta͂ humanitate. Caput enim xp̄i est deus. Alba camisia nouitatem vite significat qua͂ xp̄us habuit ⁊ docuitꝰ ⁊ tribuit in baptismo. ꝫona siue cingulus significat xp̄i iustitia₃. iuxta illud ꝓpheticum. Et erit iustitia cingulu₃ lumborum eius. Manipulus positus in leua per quam vita presens designatur significat ꝙ xp̄us in via manipulum portauit virtutu₃ ⁊ meritoru₃. Stola que collo sacerdotis incu͂bit significat obedientiam. quam xp̄us ꝓpter salutem humani generis subijt factus obediens vsq₃ ad morte͂. Casula q̄ alijs vestime͂tis supponitur xp̄i caritate₃ significat: que omnes alias v̓tutes excellit. Introitus sacerdotis ad altare adue͂tu͂ christi significat: ⁊ introitus misse desiderium aduentus eius significat. Et id̄ in missa solemni non debet intrare sacerdos quousq₃ iceptus sit introitus misse: quia ante xp̄us fuit desideratus q₃ veniret. Et quia in adue͂tu xp̄i fuit aperta vena misericordie. ideo post introitum subditur. Kyrieleison: qd̄ interpretatur: dn͂e miserere: qd̄ nonies dicit̄ computando ibi. xp̄e el̄: vt per misericordiam xp̄i noue͂ associemur ordinibus angeloru͂. Post hoc subiungitur: Gloria in excelsis deo ad representandum hymnu͂: que₃ angeli pastoribus nato domino concinerunt quem sacerdos inchoat: quia angelum magni consilij representat. Et chorꝰ co͂cinendo prosequitur: quia subito facta ē cu͂ angelo multitudo militie celestis laudantium ⁊c. Orationes autem que subsequu͂tur representa͂t oratio͂es quas xp̄s post suam natiuitatem fecit pro populo. Epistola que premittitur eua͂gelio significat predicationem precursoris Baptiste. Graduale significat lamentum penitentie: quia Joannes penitentia₃ predicabat. Et quia post luctu͂ sequitur consolatio iuxta illud Math.v. Beati qui luge͂t quonia͂ ⁊c. Ideo pꝰ graduale ca͂tatur alleluia: quod significat ineffabile gaudium angelorum ⁊ hominu͂ in eterna felicitate laudantium deum. Diaconus suscipiens codicem euangelij benedictionem a sacerdote postulat ad significandum ꝙ nullus debet predicare nisi mittatur. Lectio enim euangelij predicationem christi significat. Et debet legi in loco magis eminenti q₃ epistola. iuxta illd̄

Sup mōtem excelsū ascēde tu qui euā/
gelizas syon: ⁊ quia corde creditur ad iu
stitiam. ore autē cōfessio fit ad salutez vt
ostendat ecclesia ꝙ euangelij verbū cor
de recipit. mox post euangeliū fidei sym
bolum ore decantat: quod tamen sacer/
dos incipit vt significet ꝙ xp̄s ore ꝓprio
xp̄ianaʒ fidē docuit. Offertorium quod
cantaṫ significat sacerdotem oblaturum
sacrificium laudis. Qui anq̄ dicat ore/
mus: p̄mittit dn̄s vobiscū. ad significan
dū qꝛ nisi dn̄s sit nobiscū ad salutē nr̄aʒ
orare nō possumꝰ. ¶ Scd̄o significanṫ
ī missa q̄dā ꝑtinētia ad xp̄i passionē. Nā
pꝰ offertoriū fit silētiū ⁊ dn̄r orationes ta
cite: ad r̄presentandū illud tp̄s quo xp̄s
non ambulabat palam inter iudeos cuʒ
eum interficere cogitarent. quia tamen
appropinquante passione iterum palam
ambulauit: ad hoc significandum excla
mat sacerdos. Per omnia secula secu/
lorū. Prefatio aūt est q̄dā grāꝝ actio ⁊
diuine laudis cōfessio: representans illā
gratiaꝝ actionē quaʒ sancti reddūt xp̄o
in celo. Sanctus representat laudē quaʒ
sibi cecinerunt pueri hebreorū in dn̄ica
palmarum. eleuatio corꝑis xp̄i rep̄ntat
eleuationē xp̄i in cruce. Demissio depo/
sitionem eius de cruce. positio suꝑ palaʒ
inuolutionem in syndone munda. pala
eniʒ syndonē representat. ideo dicitur d
cōse. di. i. c. consulto. Cōsulto oium con
stituimus vt sacrificiū altaris non in se/
rico panno aut tincto quisq̄ celebrare p̄
sumat: sed in puro lintheo ab ep̄o conse
crato terreno. s. lino procreato: atq; con
texto. sicut corpus dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i in syn
done linea munda sepultuʒ fuit hec ibi.
Cum aūt sacerdos dicit. Nobis quoq;
pctō ribus. representat cōtritionez ⁊ con
fessionē latronis alterum increpantis. ⁊
misericordiam petentis: eo ꝙ Centurio
⁊ qui cū eo erant reuertebanṫ ꝑcutientes
pectora sua. Quādo sacerdos exclamās
dicit Pater noster. ⁊c. reductio ē ad me
moriaʒ illius clamoris: queʒ emisit xp̄s
in hora mortis di. Pater in manus ⁊c.
Altare crucē significat. Calix sepulchrū
Patena lapidem quo sepulchrum fuiṫ
clausuʒ. ¶ Tertio significantur in missa
quedam pertinentia ad xp̄i resurrectio/
nē. Nā cuʒ sacerdos dicit. Pax domini
⁊c. Insinuat ꝙ vna sabbatorū stetit ih̄s
in medio discipuloꝝ suorum. ⁊ dixit eis.
Pax vobis. Et quia tūc dedit eis ꝑtātē
remittendi peccata: Ideo chorus excla
mat. Agnus dei ⁊c. quod ter repetiṫ ad
significanduʒ ꝙ petimus nobis dimitti
peccata cogitationis. locutionis. ⁊ opera
tionis ꝑ quorum remissionē veniemꝰ ad
eternā pacē. Post coio significat gaudi
uʒ apl̄oꝝ de xp̄i resurrectiōe. Ite missa
ē. rep̄ntat illd̄ qd̄ dictū ē apl̄is pꝰ ascensio
nem in celum. s. hic Ih̄us qui assumptꝰ
est ⁊c. Deo grās: representat apostolos
regressos in hierusalē cum gaudio ma/
gno vnanimiter perseuerātes in ozone.
Significat etiā ꝙ ꝓ beneficio redēptio/
nis nostre cuius mysterium representaṫ
in missa debemus esse in cōtinua grārū
actiōe. Si quis v̄o quereret: cur nō dr̄.
Ite missa ē. in qualibet missa. Respōdet
Boñ. di. xiij. quarti. in declaratōe littere
ꝙ quedaʒ misse celebranṫ specialiter ad
honorē sanctoꝝ. ⁊ quia ipsi sunt beati: ⁊
coram deo. ideo in talibus licētiatur po/
pulus ⁊ dicitur. Ite ⁊c. quasi festinate in
gredi in illam requiē. Quedaʒ misse spe
cialiter celebranṫ ad salutē viuoruʒ ⁊ qꝛ
non sumus certi de salute nostra: iō de/
bemus cōtinue solliciti esse: ne per nr̄aʒ
ignauiā in nobis misse efficacia deꝑeat.
Ideo diciṫ in missa. Benedicamꝰ dn̄o.
Quedā misse specialiter dicūṫ ad regem
defunctorū. ⁊ in illis diciṫ. Requiescant
in pace. Si aūt adhuc aliquis quereret.
quis adinuenit rituʒ celebrandi missam
cum tot conditionibus. audiat. Rica. d.
in declaratione lr̄e. di. xiij. q̄rti. Missaʒ
beatus Petrus apl̄us primꝰ oium An/
tiochie diciṫ celebrasse: s̄m qd̄ dic̄ Ago.
lib. ij. de sacramentis ꝑte. viij. c. vltio. Et
de ɔse. di. i. c. Iacobꝰ. dr̄. Iacobꝰ frater
dn̄i s̄m carnē: cui primū tradita est hie/
rosolymitana ecclesia. ⁊. Basilius cesa/
riensis episcopꝰ tradiderunt nobis misse

celebrationē.i.misse celebrande ordinez
ꝭm glo.ibidē.Et post alij alia addiderūt
ad solēnitatē ꝛ decorem. vt habet̄ di.xi.
c.Ecclesiasticarum.

¶ An sit melior missa sacerdotis boni
ꝙ̄ mali. ꝛ an sit de obligatione audire
missam: ꝛ q̄liter missa sit audiēda hūilr
reuerenter ꝛ deuote. Capl̄m.iij.

T Ertiū mysteriū declarandū de
missa dicit̄ auditio.in quo con/
siderabimꝰ adhuc tria videlicz
Primo meliorationez.Secundo obli
gationē.Tertio deuotionez.¶ Primo
ꝯsideremꝰ meliorationē.vtrū melior sit
missa boni sacerdotis ꝙ̄ mali.Et qbus/
dam videt̄ ꝙ nō ꝓpter verba Greg. q
i registro ait.Heu in ꝙ̄ magnū laqueū
incidunt qui diuina ꝛ occulta mysteria
plus ab alijs sanctificata fieri posse cre/
dunt: cū vnꝰ idē spūs sanctus ea myste
ria occulte atq̄ʒ inuisibiliter opando sā/
ctificet.Sʒ in cōtrariū ē illud qđ scribit̄
i.q.i.c.ipsi sacerdotes.vbi sic hr̄. Quan
to sacerdotes fuerint digniores: tanto fa
cilius in necessitatibus pro quibus cla/
mant exaudiunt̄.Ad idē facit.c.ibidem
sacerdotes.ꝛ.c.sacroscīā. Rn̄det Tho.
iij.pte.q.lxxxij.ar.vi.c.ꝙ i missa duo sūt
ꝯsiderāda.s.ipsū sacr̄m: qđ est ꝑncipale
ꝛ oratiōes: q̄ i missa fiūt ꝓ viuis ꝛ mor
tuis.Quātū ergo ad sacramētū nō my/
nus valet missa mali sacerdotis ꝙ̄ boni
qa vtrobiq̄ʒ idē ꝯficit̄ sacr̄m. Ad quod
facit.c.cum scriptura.i.q.i.ꝛ.c.significa
stis.ꝛ.c.non quales.ꝛ.c.dn̄s.ꝛ.c.nō no
cet. De oratione autē que fit in missa.di
cēdū ꝙ pōt cōsiderari dupliciter. Uno
mō inquātū habet efficaciā ex deuotiōe
sacerdotis orātis.ꝛ sic nō est dubium ꝙ
missa melioris sacerdotis est magis fru
ctuosa. Alio mō oro pōt considerari in
quātū ꝓfert̄ a sacerdote in ꝑsona totius
ecclesie: cuiꝰ sacerdos ē minister: quod
quidē ministeriū etiā in pctōribꝰ manet
Unde quātū ad h̄ est fructuosa nō soluz
oratio sacerdotis peccatoris ꝛ missa: sed
etiaz oēs alie eius orones quas facit in
ecclesiasticis officijs: i quibꝰ gerit ꝑsonā
ecclesie. Oratiōes tn̄ eius ꝑuate nō sūt
fructuose. Greg. ergo loqt̄ de veritate sa
cramēti i aucte ꝑallegata ad partē ꝯriaz
Ex q̄ Bo.di.xiij.q̄rti.sē.ar.i.q.iiij.d. Si
qs libētiꝰ audiat missā melioris sacerdoꝶ
credo ꝙ bene facit: dū tn̄ credat ipsum
in substantialibꝰ nō supexcedere pecca
torē: alioqn periculose erraret. ¶ Secū
do ꝯsideremus misse obligationē. de q̄
sic loqt̄.c.missas.de conse.di.i. Missas
die dn̄ico secularibus audire totas spāli
ordine ꝑcipimꝰ: ita vt āte benedictiōez
sacerdoꝶ egredi populꝰ nō ꝑsumat. Ubi
circa tria dubitare cōtingit. ¶ Primo
vtrū clerici ꝛ religiosi teneant̄ seruare h̄
statutū: qa dicit̄ secularibꝰ. Et respōdet
Jo.an.in rosario. sup dicto.c. ꝙ si ad h̄
tenent̄ laici: multo magis ꝛ clerici: qui
totaliter dediti sunt diuino cultui.vt patz
xij.q.i.c.duo sunt gn̄a. ¶ Scđo dubitat̄
vtrū eadez sit obligatio audire missam
alijs diebꝰ festiuis: que ꝛ diebus dn̄icis
Et dicēdū ꝙ sic: qa de similibꝰ idē ē iudi
ciū. Nā statutū de auditiōe misse factuz
fuit vt saltē ꝓ illo tēpore vacaret̄ diuinis
Ex q̄ ꝑcipit̄ ꝙ tota missa audiat̄.vt pʒ in
ꝑallegato.c.missas.ꝛ in.c.oēs fideles.ꝛ
in.c.cuz ad celebrandas. Sed alia festa
ab ecclia precepta sunt supaddita diebꝰ
dn̄icis: vt in illis vacet̄ diuinis.ideo po/
pulus in illis festis predictis audire mis
sas tenet̄. Et hoc colligit̄. ex his q̄ dicūt̄
extra de parrochijs.i.c.vt dn̄icis diebꝰ
ꝛ festiuis. ¶ Tertio ꝯtigit dubitare vtrū
peccet qui non audit missam a proprio
parrochiano. Et dicūt cōiter doc. ꝙ nō
dūmodo nō fiat ex cōtemptu: ꝛ ꝓprius
sacerdos nō requirat. q si reqreret indi
screte ꝛ indebite nō esset audiēdꝰ: puta
si reqreret impediēs deuotionē ꝛ salutē
parrochianoꝶ: puta si requireret aliquē
parrochianū: vt audiret missā suā: duz
ille vellet pegrinari: vel ꝓ iplēdo aliquo
voto: vel ꝓ cōsequēda aliqua indulgen
tia. Nā requisitio sacerdotis in tali casu
irrōnabilis esset ꝛ iniusta. Similiter ēt
cuz populus ire vellet ad audiēdū v̄bū
dei ab aliquo illō ꝑdicāte: q auctoritatē

habeat predicandi: sicut habere solent religiosi mēdicantes: iniquū pculdubio esset si sacerdotes astringere vellēt suos subditos. vt omisso verbo dei missas audirent in parochia. in quo etiā casu subditi ei nō obediētes meo iudicio nō peccant: qa vt inqt Bern̄. in li. de pceptiōe ꝛ dispēsatiōe. iniquū proculdubio foret si ea que sūt ꝑ sola caritate istituta cōtra caritatē tenerent. sed obseruare statutū de auditione misse in ꝑpria parrochia ē institutū pro caritate. ergo nō debet seruari cōtra caritatē. Esset autē cōtra caritatē si populus cōis ipediret ne posset cibari: ꝛ recreari spirituali doctria: ꝛ maxime qa vt in pluribus ipsi curati ꝛ parrochiani aut non predicant: aut pdicare nesciūt: ꝛ tn̄ vt diximus in sermōe d̄ verbo dei: ꝛ habetur extra d̄ offi. iudicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera que ad salutē spectāt populi xp̄iani pabulū v̄bi dei maxime noscit necessariū: quia sicut corpus materiali: sic anima spūali cibo nutritur. Si ergo necessitas corporalis aut temporalis excusat a pctō nō audiētes simpliciter missam. ꝛ ex cōsequēti si illā nō audiāt in parrochia: multo forti⁹ necessitas spūalis excusabit: q̄ vt dictuȝ est inest populo cōi ad audiendū verbū dei. Hortandi tn̄ sunt oēs tā viri q̄ȝ mulieres: vt suos parrochianos reuereant. cōsuetasq; faciāt oblatiōes: ꝛ cum eorū benedictione se trāsferant cū adest legitima cā ad missas alibi audiendum. imo laudarē si ipsi patres sacerdotes cuȝ predicat verbuȝ dei ab aliquo famoso viro surgerēt bono mane: ꝛ celebrata missa populos suos admonerēt vt cōfluerent ad predicationes: ipsiq; ꝑ bono exēplo vna cū illis idem facerēt. qm̄ vt dictum est satis indigent seculares dirigi p v̄bū dei in viam salutis. ¶ Tertio ꝯsiderem⁹ misse deuotionē. Audiēda eteni est humiliter. reuerenter: ac deuote: Sunt tn̄ multi qui dum missa celebrat ponunt se ꝑpe os sacerdotis. ꝓspicientes si de illo passeres exeāt ac musce. Alij sacerdoteȝ preueniūt fortiter clamantes. Gloria in excelsis. Credo. ꝛ similia. Nam dum sacerdos facit pausam postq̄ȝ dixit visibilium ꝛ inuisibiliuȝ. anteqūȝ sequat: Et in vnū dn̄m Ihm xp̄m. ꝛ illi submurmurātes dicūt. Et in vnū dn̄m. ꝛc. Multi adhuc nō curāt audire ea que sacerdos in missa dicit: sed suas oratiōes ꝛ officia genuflexi dicunt: qui tn̄ q̄ȝdiu sacerdos alte loquit aut cantat astare debēt misse cū silentio ꝛ intente audire: vt dicitur de conse. di. i. in. c. aplica. Qn̄ v̄o sacerdos secretas orōnes ꝛ canonē dicit. tūc possunt ꝛ ipsi dicere orōnes ꝛ orare. non tn̄ cū strepitu faciēdo. pis. pis pis. ꝛ turbando mētes sacerdotis. Pleriq; etiā volūt audire missas qualdā peculiares omissa ꝑpria missa diei dn̄ici aut festi precepti. q si scienter id faciūt nō excusant a pctō nisi audiāt missā ꝑpriam. Vn̄ dr̄ ex̄ de cel. mis. c. quidā. Quidā laicorū habent in cōsuetudine vt per singulos dies audiāt euāgeliū: In principio erat verbum ꝛ missas peculiares: hoc est de sctā trinitate: ꝛ de sancto Michaele. ꝛ ideo statutū est vt vlterius hoc non fiat nisi suo tp̄e. Et nisi aliquis velit ꝑpter reuerētiā sancte trinitatis non ꝑ alia deuotiōe audire. Sȝ si voluerint vt misse sibi cantēt de eodē die missas audiāt pro salute viuorū ac etiā defūctoꝝ. hec ibi. Quare vt finē huic sermoni demus audiēde sunt misse cū oī mansuetudine ꝛ feruore. qm̄ sic audiētes ꝯsequūt i h̄ seculo dei grāȝ ꝛ i futuro sempiternā gloriā. in q̄ viuit ꝛ regnat deus p eterna scl'a sclorū. Amen.

¶ Feria quinta in cena dn̄i: de sacro baptismate: p qd̄ efficiūt hoies dei filij ꝑmittētes in illo abrenūciare diabolo ꝛ eius pompis.

Sermo. lxviij.

Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: sȝ ē mūdus tot⁹. Verba sūt redēptoris nr̄i Ioh. xiij. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Mōstra dȝ esse mūditia mentis omnib⁹ q p sacrm

baptismi regenerati facti sunt ꝑticipes ⁊
heredes celestis regni dñi ihu xpi. Per
baptismũ nãq filij dei efficimur. in illo
promittentes abrenũciare diabolo: ⁊ oi
bus pompis eius: vt notat de ꝯse. di. iiij.
c. ꝓma igit. ⁊. c. primuz interroget. Q̃m
aũt plerique tãti bñficij imemores: oẽ cor
suũ ad mundana atq terrena ꝯuertunt
ꝑuipẽdẽtes nõ solũ repromissam beati-
tudinem: veꝝ etiã habitã dignitatem ⁊
grãm ꝑ baptismũ. Idcirco de ipo i pñti
sermõe aliq̃ discutiemus: vt intelligẽtes
tanti sacramẽti virtutem ꝑ eminentiã ⁊
sublimitatem: conemur iuxta saluatoris
nostri sniam in v̇bis allegatis ꝓ thema
te lauare pedes. i. mẽtis affectiões mun
dare ab oi inquinamento ⁊ turpitudine
inordinati amoris cuiuscũq boni creati
de ipo itaq baptismate locuturi tria my
steria ꝓponimus declaranda.
Primũ dr diffinitionis.
Secundum obligationis.
Tertium fructificationis.

¶ Quid sit baptism⁹ ⁊ v̇ ei⁹ institutiõe
ac materie determinatione. necnõ ⁊ for
me obseruatiõe. Capl'm. i.

p Rimuz mysteriuz de baptismo
declarandũ dicit diffinitiõis. i. q̊
qd sit baptism⁹ videam⁹. Et lz
Ugo. li. ij. de sacramentis ꝑte. vi. c. ij. dicat
Baptismus est aqua diluẽdis criminibs
sanctificata ꝑ v̇bũ dei. Tñ ꝯuenientior
est diffinitio magistri qui in. iiij. di. iij. ait
Baptism⁹ est ablutio corporis exterior
facta sb forma ꝓscripta v̇boꝝ. Scd̃z. n.
Ric. sup ꝓfata diffinitiõe duplex est mã
baptismi. s. remota: q̃ est aqua. ⁊ ꝓpinq̃
q̃ est ablutio in aq̃. Diffinitio ergo Ugo
nis exꝓmit mãm remotã: ⁊ illa magistri
materiã ꝓpinquã. Pro declaratiõe aũt
clariore hui⁹ ꝑtis: tria adhuc de baptis-
mo ꝯsideremus. Primo eius institutio
nem. Secũdo materie determinationẽ.
Tertio forme obseruationem. ¶ Pri-
mo eius institutionẽ cõsiderem⁹. qñ. s.
baptism⁹ fuit institut⁹. Et aliq dixerunt
ꝙ fuit institut⁹ p⁹ resurrectionẽ qñ xps
dixit aplis Math. vltimo. Euntes do-
cete oẽs gentes baptiçantes eos in noie
patris ⁊c. Alij aũt dicũt ꝙ fuit institutus
ab illo tꝑe quo xpus ipsum sanctificauit
Sz vt. d. Dama. i. iiij. li. c. i. Xps sanctifi
cauit baptismuz qñ fuit baptiçatus. ergo
tũc fuit istitut⁹. Et. glo. sup illud Luc. iij.
Ihu baptiçato. ⁊c. Baptiçat⁹ inquit est
dñs mũdari nõ indigẽs: sz tactu mũde
carnis aquas mũdãs vt vi hẽant abluẽ
di. Sz Ric. i. iiij. di. iij. ar. v. q. i. d. ꝙ xps
baptismi sacrm ꝓmo istituẽdũ isinuauit
secũdo istituit. tertio institutũ obseruari
ꝓcepit. Primũ fecit facto ⁊ v̇bo. Facto
qñ a Iohãne baptiçat⁹ fuit: i quo baptis
mo insinuauit baptismũ fore in aqua fi-
endũ: quia ipe in aqua baptiçatus fuit:
⁊ in noie trinitatis i quãtũ in suo baptis
mo apparuit ꝑsona patris i voce: ⁊ per-
sona filij in carne: ⁊ persona spirit⁹ sancti
in colũbe specie. nec tũc aliquã virtutez
regenerandis contulit aquis: nisi ꝙ ex
tunc ordinata fuit aqua ad hoc vt in ea
institueret regenerationis sacrm. Si tñ
haberet illa aqua q̃ corp⁹ eius tetigit ser
uari deberet cuz maxia reuerẽtia ꝓpter
mundissimã ⁊ sanctissimã carnem quaz
tetigit. Uerbo etiã insinuauit baptismuz
qñ Ioh. iij. c. dixit Nicodemo. Nisi qs
renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto ñ
potest introire in regnum dei. Secũdo
xpus baptismuz instituit qd̃ fecit facto ⁊
verbo. Facto. qñ vt dicitur. Ioh. x. bapti
çauit ꝑ discipulos suos qui de mandato
eius baptiçare ceperunt. Et vt dic̃ Nico.
de lira sequendo Aug. Primo ipse xps
baptiçauit discipłos suos baptismo suo
s. aqua ⁊ spiritu sancto. qd̃ etiam ponitur
de cõsecra. di. iiij. c. qñ ab hierosolymis.
⁊. c. si eos. Deinde verbo instituit quãdo
misit discipulos suos binos ad predicã-
dum ⁊ baptiçandum: de qua missione
habet Luc. x. Tertio xps istitutũ baptis
muz obseruari precepit quãdo p⁹ resur
rectionem dixit discipulis. Euntes. ⁊c.
Scdm̃ s v̇o Tho. i. iij. ꝑte. q. lxvi. ar. ij. c. d.
ꝙ baptism⁹ institutus fuit ante passionẽ
xpi. sed necessitas vtẽdi hoc sacramẽto
indicta fuit post passionẽ ⁊ resurrectiõez

tum quia in passione Xp̄i terminata sūt
figuralia sacramenta: quibus succedit
baptismus ⁊ alia sacramenta noue legis
tum etiam quia per baptismum ꝯfigu-
ratur homo passioni ⁊ resurrectioni xp̄i
in q̄ʒtū morit pctō: ⁊ incipit nouam iu-
stitie vitā. ⁊ ideo oportuit xp̄m pati prius
⁊ resurgere q̄ꝫ hoibus indiceret necessi
sitas se ꝯfigurādi morti ⁊ resurrectioni
Et lʒ apli baptiçassēt vt dictū ē añ passio
nē xp̄i.tñ ſm Ric.vbi.s̄.q.ij.adhuc nō
publicabāt baptismū vt necessariū ad sa
lutē: ⁊ lex nō obligat quousqꝫ sit ꝓmul
gata. ¶ Secūdo cōsideremus circa ba
ptismū mãe ðterminatiōnē. Est.n.baptis
mi mā aq̄.vt ait Ric.i.iiij.di.iij.ar.iij.q.
i.⁊ oēs doc.tā theologi q̄ꝫ canoniste.cō
ꝑhendendo sub aqua ablutionē: que fit
in ea. Et loquēdo de baptismo ſm q̄ di
stinguitur a baptismo sanguinis: ⁊ fla-
minis: de quibus dicemus in sequenti
mysterio. Ratio est ſm Ugo.in.li.de sa
cramentis: quia omne sacramentū simi
litudinem quandam habet ad ipsā rem
cuius est sacramentū. Aqua enī est re-
presentatiua effectuū baptismi ⁊ ratiōe
nature ⁊ ratiōe vsus. Nam aqua est na
turaliter frigida. ratione cuius represen
tat fomitis reppresionem. Est etiam na
turaliter humida hūiditate apta ad ab-
luendū. ratione cuius representat a sor
dibus peccati purgationē. Est etiam na
turaliter diaphana ⁊ clara. rōne cuius
representat gratie illuminationeʒ. Quia
etiā q̄ʒtum ad vsū est multum vtilis: re
presentat sacramentum baptismi esse in
effectu valde vtile. Et quia est ad habē-
dū valde facilis: representat sacramen-
tum baptismi esse q̄ʒtum ad obseruātiaʒ
facile. Et quia etiam q̄ʒtum ad vsuʒ est
multum cōis. representat sacramentū
baptismi q̄ʒtū ad necessitatem esse cōe.
Nec potest esse aliqua artificialis aqua
materia baptismi: sed naturalis tñ: qa
baptismus institutus fuit sacramentum
necessitatis q̄ʒtum ad omnes. Et iō xp̄s
ipsum instituere noluit nisi in aqua: que
faciliter posset haberi. ⁊ cōiter ab oibus
tam pauperibus q̄ꝫ diuitibus. qd̄ nō est
verū de aliqua aqua: nisi naturali. Et si
diceretur q̄ ignis esset conueniens mā
baptismi: qm̄ ſm Dionysiū ⁊ Dama. hʒ
vim illuminādi. Et Johannes baptista
Math.iij. prenuncians xp̄i baptismuʒ
dixit. Ille vos baptiçabit in spū sancto ⁊
igne. Rñdet Tho. q̄ propter ratiōes iā
tactas aqua ⁊ non ignis est materia ba-
ptismi. Dictū vͦ Joh. ſm expositionem
Hiero. refert ad spm̄ sanctū: qui sup di
scipulos in linguis igneis apparuit. vt di
cit: Act.ij. Uel per ignem potest intelli-
di tribulatio. vt Criso. dicit sup Math.
quia tribulatio peccata purgat ⁊ concu-
piscentiam: quare ignis accipitur ibi me
taphorice. Qm̄ aūt vt supius cōmemo
rauimus matera propinqua baptismi ē
ablutio in aqua: vnde baptiçare in gre-
co tantum valet quantum lauare in la-
tino. ſm illud Judith.xij. Descendebat
in vallem Betulie ⁊ baptiçabat se. Pro
pterea apud nonnullos de imersione in
aq̄ dubitat. vtrū.s. sit necessaria. ⁊ rñdet
Tho.i.iij.pte.q.lxvi.ar.vij.c.⁊ Boñ.pte
ij.ar.ij.q.ij.c.⁊ Ric.in.iiij.di.iij.ar.iiij.q.
iij. q̄ q̄ʒuis tutius sit baptiçar p modū im
mersiōis: qa hoc hʒ cōior vsus. Pōt
tñ baptismus fieri p modū aspsiōis vl p
modū effusiōis ſʒ illd Ezech.xxxvi. Ef
fūdā sup vos aquā mūdā. Sic apli bapti
çauerūt tria milia hoiuʒ vna die: ñ imer
gēdo sʒ aspgēdo. Et btūs Laurētius ba
ptiçauit Romanū effundēdo. Qñ ergo
imineret necessitas vel ꝓpter paucitatē
aque: vel ꝓpter debilitatē ministri: qui
non potest sustentare baptiçandum: vel
ꝓpter damnum quod baptiçandus ex
imersione timeret: ⁊ verisimiliter dubi-
taret. pōt baptismus sine imersiōe cele-
brari. quia lʒ ablutio aque sit de necessi
tate sacri. modus tamen ablutionis per
accidēs se hʒ ad sacrm. Scdo vͦ Ric.
vbi.s̄. cum totum corpus non posset ab
lui: Abluenda est pars principalior: vt
caput: ⁊ maxime facies: quia in ea vigēt
sensus. Unde credo q̄ si caput pueri ba
ptiçaretur anteq̄ꝫ pars corporis exeat:

quod aliquãdo faciẽdũ est ꝓpter peri-
culuz mortis. Puer baptiçatus est. Si
ṽo manus vel pes abluat anteq̃ȝ aliqua
pars alia appareat: volunt aliqui dicere
ꝙ puer baptiçatus esset: quia anima est
in qualibet pte corporis tota. Cõmuni⁹
tñ tenetur ꝙ de lege cõi non esset bapti-
çatus. Quis forte diuina pietas in tali ca
su vicem suppleat baptismi. ꝛ ideo semp
qñ piculũ mortis iminet abluẽdum est
illud de puero qḋ põt ablui siue sit parũ
siue sit multũ. hec Ric. Dubitat adhuc
a multis An imersio effusio vel aspsio
debeat esse vna vel trina. Et rñdent doc.
superius noiati ꝙ vnitas vel multitudo
imersionũ non est de substãtia baptismi
sed solum de bene esse. ideo vtrũqȝ licite
fieri põt. s. semel ꝛ ter imergere. qꝛ vnica
imersione significat vnitas mortis xp̄i
ꝛ vnitas diuinitatis. Per trinaȝ autem
imersionem significatur triduum sepul
ture xp̄i. ꝛ ẽt trinitas psonaꝝ. Sed vt. d.
Tho. vbi. s̃. ar. viij. c. diuersis ex causis
ẽm ordinationẽ ecclie qñqȝ istitutus est
vnus modus: quandoqȝ alius. quia eni
a principio nascentis ecclesie quidaȝ de
trinitate male sentiebant: xp̄m purũ ho-
minẽ estimãtes: nec filium dei dictũ ẽm
veritatẽ nature: sȝ tñ ꝓpter meritũ eius
quod precipue fuit in morte. Ideo non
baptizabãt in noie trinitatis. sed in con-
figuratiõe mortis xp̄i. ꝛ vna imersione:
quod reprobatuȝ fuit in primitiua ecclia
statutũqȝ vt baptiçaret in noie patris ꝛc.
ꝛ tunc imergendo. sicut patet de ꝯse. di.
iiij. c. postq̃ȝ vos. ꝛ. c. si qs ep̄s aut p̄sbr.
ꝛ. c. de trina. ꝛ. c. eodẽ modo. ꝛ. c. multi.
Postmodũ ṽo inoleuit quorũdã here-
ticorũ ꝛ scismaticoꝝ error. quia ẽȝ Aug.
sup Joh. male sentiebant de vnitate di-
uinitatis. ideo in detestationem erroris
eorũ fuit statutũ in concilio Tholetano
vt vna tñ fieret imersio. sicut habet de
conse. di. iiij. c. ꝓpter vitãdũ. Sȝ cessante
tali causa cõiter obseruatur in baptismo
trina immersio. vt potest colligi extra de
baptismo ꝛ eius effectu. c. i. ꝛ iõ grauiter
peccaret aliter baptiçans quasi ritum ec
clesie non obseruans: nihilomin⁹ tamẽ
esset baptismus. Occurrit aũt ꝓpter di-
cta dubitare circa talẽ casũ. Quidam exi
stens sup pontẽ nõ potens habere aquã
ad baptiçandũ puerum. ꝛ verisimiliter
timens eũ cito moriturũ intendens ꝓui
dere saluti pueri: ꝓijcit eum in aquã cuȝ
intentione baptiçandi ꝓferẽs verba: in
qbus cõsistit debita forma. postea puer
euadit aliquo casu: vtruȝ talis debeat re
putari baptiçatus. Et aliquibus videtur
ꝙ sic: quia ibi concurrunt debita forma
debita materia: ꝛ debita intentio. Ric. ãt
di. iiij. q̃rti. ar. iiij. cãu. ij. tenet ꝯriũ qm̃ cũ
ꝓpria mã baptismi sit ablutio i aq̃: qḋ aq̃
abluit: primo aqua cooperit. in toto vel
in parte ꝛ postea discooperit vñ pp p̄muȝ
baptismus representat xp̄i sepulturã: ꝛ
ꝓpter secundũ resurrectionẽ: Quis aũt
puer in casu predicto per actũ illius qui
ipsũ ꝓiecit in aquã imergat. nõ tamẽ est
actus ordinatus ex sui natura ad hoc vt
puer abluatur: sed ad hoc vt submergat
Et ideo si aliquo casu puer extrahatur ḋ
aqua puer esset baptiçandus qm̃ illa im
mersio q̃ȝtũ fuit ex sui natura non ordi-
nabatur ad eleuationem pueri de aqua
sed ad submersionẽ. ¶ Tertio circa ba-
ptismũ ꝯsiderem⁹ forme obseruationeȝ
Est. n. forma baptismi: Ego te baptiço i
noie patris ꝛ filij ꝛ spiritus sancti. vt ha-
betur extra de baptismo. c. i. Et vt dicũt
doc. nulli licet mutare aliquid q̃ȝtuȝ ad
illud qḋ est de essentia forme. ꝛ si mutat
nihil agit. ꝛ vltra hoc culpa incurritur.
Si aũt aliquid qḋ pertinet ad formã ex
sola determinatione ecclie mutat: nihilo
minus est sacr̃m: sed culpa incurritur.
Verũ. ab aplis qui baptiçabant in noie
dñi Jhu. vt hr̃ Act. viij. c. nõ fuit mu-
tata forma q̃ȝtũ ad intellectũ: qꝛ in noie
xp̄i. tota trinitas intelligit sed soluȝ q̃ȝtũ
ad vocẽ. nec hoc ipsi potuissent nisi ex fa
miliari ꝯcilio spũs sci. ꝛ h̃ fuit vt. d. Tho.
vbi. s̃. ar. vi. ad. i. ar. vt nomẽ xp̄i qḋ erat
odiosũ iudeis ꝛ gẽtib⁹ honorabile red-
deret. nec põt dari baptism⁹. d. In noie
trinitatis nõ exprimendo personas. nec

in noie vnius persone. non exprimendo
alias: qm̄ sacr̄a habēt efficaciā ab insti/
tutiōe xp̄i. ꝛ ideo si pretermittat aliquid
eorum que xp̄us instituit circa aliquod
sacr̄m efficacia caret: nisi ex sp̄ali dispen
satione eius qui virtutē suam sacr̄is nō
alligauit. xp̄us aūt instituit sacr̄m ba/
ptismi dari cū inuocatione trinitatꝪ: ꝛ iō
quicqd deest ad īuocationē plenā trinitatꝪ
tollit integritatē baptismi. Nec obstat ꝙ
in noie vnꝰ ꝑsone intelligat alia sicut in
noie patris intelligit filius. aut ꝙ ille qui
noiat vnā solā ꝑsonā potest habere rectā
fidē de tribꝰ: qꝛ ad sacr̄m sicut requirit
materia sensibilis: ita ꝛ forma sensibilis.
vnde nō sufficit intellectꝰ vel fides trini
tatis ad ꝑfectionē sacramēti nisi sensibi/
libus verbis trinitas exprimat. vnde ꝛ ī
baptismo xp̄i vbi fuit origo sanctificatio
nostri baptismi affuit trinitas sensibilibꝰ
signis. s. pr̄ ī voce. filiꝰ in hūana nā. ꝛ spi
ritꝰ scūs ī colūba. Notādū tñ vt inquit
Tho. vbi. s̄. ar. v. ad. i. ar. qm̄ greci bapti/
zāt ī noie pr̄is ꝛ filij ꝛ sp̄ūs sancti. tñ dicūt
baptizet seruus xp̄i: ꝛ non ego te bapti/
zo. qd̄ ipsi faciūt ad euitandū antiquorū
errorem qui virtutem baptismi baptiste
attribuebāt. d. Ego sum Pauli. ego Ce
phe. ꝛ nihilominꝰ quia in illa forma ex/
primitur actus exercitatus per ministrū
cum inuocatione plena trinitatis: veruꝫ
ꝑficit sacramentū. qm̄ ego nō est de sb̄a
forme. sed ponit ad maiorē expressioneꝫ
intentionis. Nec sufficit v̄ba corde cogi
tar̄ nisi vocalr̄ exp̄māt. qa vt inqt Boñ.
i. iiij. di. iij. ꝑte. i. ar. i. q. ij. c. In vocali ex
p̄ssiōe v̄boꝝ significat ꝑfecta fidei ꝓfes
sio: q̄ ꝯsistit ī v̄bo ꝛ ī corde. Significat
ēt ꝙ regeneratio facta ē ꝑ v̄bū īcarnatū
qd̄ optime significat per verbuꝫ voce in
ductum. Hinc Aug. ait. i. q. i. c. detrahe
Detrahe verbū. aqua quid erit nisi aqua
Accedit verbū ad elemētuꝫ: ꝛ fit sacr̄m
Unde ista tāte virtus aque: vt corpus tā/
gat ꝛ cor abluat nisi faciente verbo. Et
idē Aug. Baptismus inqt est tinctio in
aq̄ j v̄bo vite sanctificata. Propꝫ p̄dicta
vt plenior habeatur cognitio de forma
baptismi. sciendū est s̄m Ric. ꝛ Boñ.
ꝙ forma pōt variari sex modis. Primo
subtrahēdo. Secūdo addendo. Tertio
īterponēdo. Quarto corrūpēdo. Quīto
v̄bū ꝓ v̄bo ponēdo. Sexto trāsponen/
do. ¶ Primo variat forma subtrahēdo.
Et q̄ntū ad hoc sciendū ꝙ si subtrahit
aliqd de eēntia forme nō remāet v̄tus
baptismi. Et qꝛ tota ista ps. In noie p̄ris
. f. ꝛ. s. s. ꝑ quā exp̄mit p̄ncipalis baptizās
ꝛ sanctificat elemētū: ē de eēntia forme.
ideo si de hoc subtrahat aliqd nō rema
net virtꝰ baptismi. In alia aūt ꝑte forme
que ē: Ego te baptizo. sunt aliqua ꝑtinē/
tia ad eēntiā forme. s. exp̄ssio actꝰ bapti/
zādi. ꝛ ꝑsone baptizate. eo ꝙ ī illa termi/
nat baptizādi actꝰ. Unde si aliquod p̄di/
ctoꝝ subtrahat nō remanet v̄tus baptis
mi. Exp̄ssio aūt ministri nō videt eē de
essentia forme: quā xp̄us tradidit in ba
ptismi institutōe. qꝛ a ministro baptismꝰ
nō hꝫ virtutē. ¶ Scd̄o variat forma
addēdo. Et ut ait ri. i. iiij. di. iij. ar. ij. q. iij.
circa hoc cōsideranda sunt duo. vnum
ex parte addētis. aliud ex parte additi.
Si enim addens illud qd̄ addit intēdit
esse de essentia forme volens baptizare
in alia forma q̄ȝ baptizaret ecclesia tol/
litur virtus baptismi. ad quā requirit ꝙ
baptizans intendat facere quod facit ec/
clesia. si etiam illud qd̄ addit est corru/
ptiuū forme nō remanet virtꝰ baptismi
vt si postq̄ȝ dictū ē: ꝛ sp̄ūs sancti: addat
huiꝰ determiatio: creati: vel minoris q̄ȝ
pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ huiꝰ. Si aūt addēs nō inten
dat mutare ritū vl̄ formā ecclie. ꝛ illud
qd̄ addit nō est corruptiuū forme. non
tollit ꝑ hoc virtus baptismi. vnde si ba/
ptizās terminata forma qua vtitur ecclia
supaddit illud: ꝛ beata virgo adiuuet te
aut aliquid consimile. vel si in principio
forme addat nomē ꝓpriū: post hoc ꝓno
men ego. dicēdo: Ego Jo. hes baptizo
te. ꝛc. nō tollit virtꝰ baptismi. ¶ Tertio
variat forma interponēdo seu interrum
pēdo. Et circa hoc aduertēdū ꝙ cū actꝰ
baptizandi sit actꝰ vniꝰ: si fiat interposi/
tio talis que corrumpat vnitatem actus

⁊ maxime si corrūpat ꝯtinuitatē itētiōis baptiçātis nō remāet virt⁹ baptismi. vn̄ si baptiçās postq̄ʒ dixit. Ego te baptiço i noie patris. iterponat vnā lōgā narrationē: vel vadat ad faciēdū aliqđ negociū: ⁊ postea reuertat ⁊ dicat. ⁊. f. ⁊. s. s. nō est puer baptiçat⁹. Si āt iterpositio sit modica: ita. s. ꝙ nō discōtinuet itētionē baptiçātis: necꝫ actū ꝑm vsū cōeʒ ⁊ iterpositū nō sit forme corruptiuū. nō ꝑꝑ hoc ipeditur virtus baptismi. Vn̄ si baptiçans postq̄ʒ incepit actum tussiat. vel dicat taceatis: vel aliqd simile. ⁊ postea ꝑficiat: non ꝓpter hoc impedit virtus baptismi

¶ Quarto variat forma corrumpēdo. ⁊ tunc si corruptio verboꝝ sit talis ꝙ non remaneat eadē significatio: nec ꝑm institutionem prime impositionis nec ꝑʒ accomodationē vsus: impedit virtus baptismi. Si autē sit talis ꝙ q̄ʒuis non remaneat significatio ꝑm institutionē prime impositionis: remanet tn̄ ꝑm accomodationē vsus: Tūc si nō fiat talis corruptio ex malicia vel derisiōe: sʒ ex ignorantia vel defectu lingue: nō ꝑꝑ h̄ impeditur virt⁹ baptismi. Vn̄ de conse. di. iiij. c. retulerūt. zacharias papa Bonifacio epo ita scribit. Retulerunt nuncij ꝙ fuerit in eadem prouincia sacerdos qui latinā linguā penit⁹ ignorabat. ⁊ dum baptiçaret nesciens loqui latine infringens linguā diceret. Baptiço te in noie pr̄ia ⁊ filia ⁊ spūs sanctia. ⁊ per h̄ tua reuerenda scitas cōsiderauit eos baptiçare: sed scissime frater: si ille qui baptiçauit n̄ errorē iducēs aut heresim: sʒ ꝓ sola ignorantia romane locutionis infringendo linguā. vt. s̄. diximus h̄ baptiçās dixisset nō possum⁹ ꝯsentire vt denuo baptiçet.

¶ Quito variat forma v̄bū ꝓ v̄bo ponēdo. ⁊ tūc si accipiat v̄bū ꝓ sua mā q̄ ē vox ponet v̄bū ꝓ v̄bo n̄ ipedit v̄tutē baptismi: qa in q̄libet lingua licitū ē baptiçare q̄ʒuis male faceret latin⁹ si baptiçaret i lingua greca vel hebrea: nisi ex aliq̊ casu impitiā lingue latine icurrisset: ⁊ in linguis alijs eēt pit⁹. Si autē accipiatur v̄bū ꝓ sua mā ⁊ forma sil' vel sua forma tm̄: cū forma v̄bi sit significatio. ponere v̄bū ꝓ v̄bo exn̄ti de eēntia forme: impedit v̄tuteʒ baptismi: qa tal' mutatio corrumpit formā. Vn̄ si diceret. In noie genitoris ⁊ geniti. nō eēt baptism⁹: eo ꝙ ꝑ nomē patris ⁊ nomē filij significāt ipse ꝑsone principal'r. ꝑ genitorē autē ⁊ genitū significāt actus notiōales. Sexto variatur forma tn̄sponēdo. ⁊ tunc si fiat tal' traspositio q̄ mutet sensū oꝛonis quam hʒ ex vi ordinis v̄boꝝ impedit v̄t⁹ baptismi. vt si dicat: Ego pr̄is ⁊ filij baptiço te in noie spūs scti. qa ex vi isti⁹ ordinis v̄boꝝ sēsus est. Ego q sū pr̄is ⁊ filij ⁊c. ⁊ hoc qđ dico: in noie: nō accipit nisi respcū spūs scti. Si āt trāspositio n̄ mutat significationē oꝛōnis: quaʒ hʒ ex vi ordinis v̄boꝝ. tūc dico ꝙ si nō fiat ex malicia: sed ex ignorātia. nō impeditur v̄tus baptismi. Si auteʒ fiat ex malicia impeditur propter defectum intentiōis in baptiçante.

¶ Qualiter omnes tenent baptiçari de necessitate. ⁊ de potestate baptismat⁹. ac de conditionibus que seruari debent in baptismo. Capl'm. ij.

Secundū mysteriū de baptismo declarādū of obligatiōis: in q̊ tria adhuc hēmus non imerito exqrere ⁊ ꝯsiderare ad h̄ vt ꝑs ista dilucidioꝛ appeat. Prio ꝯsiderabim⁹ ꝑtātē Scđo necessitatē. Tertio q̄litatē. Prio cōsideremus baptismi potestatē. quis. s. potestatē habeat baptiçandi. ⁊ circa hoc quincꝫ dubia solēt emergere Primum vtrū ad diaconum ꝑtineat baptiçare. Et arguūt quidā ꝙ sic. Primo quia simul iniūgit a dn̄o officiū baptiçandi ⁊ predicandi. ꝑm illud Math. vlt. Euntes docete. ⁊c. sʒ ad officiū diaconi ꝑtinet euangeliçare. ergo v̄r ꝙ ēt ad officiū diaconi pertineat baptiçare. Scđo arguūt: quia btūs Laurentius cū eēt diacon⁹ pl'es baptiçauit. Sed ꝯ est quod dicit Gelasius papa. xciij. d. c. diacones. vbi ait. Diacones ꝓpriā ꝯstituim⁹ obseruare mensurā: nec vltra tenorē paternis canonibus deputatū quippiaʒ tēptare permittimus

Et.ij.Absq; epo vel presbytero baptiça-
re non audeant.nec predictis ordinibus
fortasse longius constitutis necessitas ex
trema cōpellat.Ad idem est tex.de ↄse-
di.iiij.in.c.ↄstat.Pro solutiōe ergo p̄sē
tis dubij rn̄det Tho.iij.pte.q.lxvij.ar.i.
c.ꝙ sic celestiū ordinū ꝓprietates ꝛ eoꝝ
officia ex eoruȝ noībus accipiuntur: vt
dicit Dio⁹ in li. de cele.hierar.ita etiā ex
noībus ecclesiasticorum ordinuȝ accipi
potest quid ad vnūquēq; ꝑtineat ordi-
nem.Dicunt autē diacones quasi mini-
stri.qa ad eos nō ꝑtinet aliquod sacr̄m
principaliter: ꝛ quasi ex proprio officio
prebet: sed ministrū adhibere alijs ma-
ioribus in sacramētorū exhibitione. sic
habet.xciij.di.in.c.diaconi.i.c.n̄ oportȝ
ꝛ in alio.c.diaconi.ꝛ in.c.legim⁹.ꝛ in.c.
dn̄s.Quare ad diaconū nō pertinet q̄si
ex ꝓprio officio tradere sacramentum
baptismi: sed in colatione huius sacr̄i ꝛ
alioruȝ assistere ꝛ ministrare maioribus
Hinc Isidor⁹ li.ij.de officijs ait.Ad dia
conum ꝑtinet assistere ꝛ ministrare ma
ioribus sacerdotibus in oīb⁹ que agunt
in sacramātis xpi in baptismo.s.in chris
mate in patena.ꝛ calice.¶ Ad p̄mū er-
go dicēdū ꝙ ad diaconū ꝑtinet recitare
euangeliū in ecclesia. ꝛ predicare ipsum
postmodū cathetiçandis. Unde ꝛ Dio.
dicit ꝙ diaconi habent officiū sup̱ imū
dos.inter quos ponit cathecuminos. sȝ
docere.i.exponere euāgeliū ꝑtinet ꝓp̄e
ad episcopū.vn̄ nō seqt ꝙ ad diacones
ꝑtineat officiuȝ baptiçandi. Beatus v̄o
Laurētius baptiçauit necessitatis causa.
¶ Secūdū dubiū est.vtrū baptiçare sit
offiīn presbyterorū. ꝛ rn̄det Tho.vbi.s̄.
ar.ij.c.ꝙ sic.eo ꝙ sacerdotes ad hoc ↄse
crantur vt sacramentū corporis xpi cō
ficiant. Illud autē est sacramētuȝ ecclie
vnitatis. Per baptismū autē aliquis fit
particeps ecclie vnitatis. quia ianua est
ꝛ fundamentū alioꝝ sacramentoruȝ vt
dicit de conse.di.iiij.c.cuȝ itaq;.Unde ꝛ
baptiçat⁹ accipit ius accedendi ad mē-
sam domini: quia sine baptismo alia sa-
cramēta ↄferri nō pn̄t. vt habet. i.q.i.c

si qs ꝑ ignorantiam. Ideo sicut ad sacer
dotē pertinet consecrare eucharistiā: ad
quod principaliter ordinat sacerdotiuȝ:
ita ad propriū officiū sacerdotis ꝑtinet
baptiçare. Eiusdeȝ enim vr̄ esse operari
totum ꝛ partem in toto disponere. Et si
diceret ꝙ soluȝ episcopoꝝ est baptiçare
quia ipsoꝝ est docere vt dicit Dio⁹.in li.
ecclastice hierar. Rn̄det. Tho.ꝙ offi-
cium docendi ꝛ baptiçandi dn̄s aplis in
iunxit: quorum vicem gerunt epi. aliter
tamē ꝛ aliter. Nam officiuȝ docendi cō
misit eis xp̄s: vt ipsi ꝑ se illud exercerēt
tanq̄ principalissimū. Unde ꝛ ipsi apli
dixerūt Act.vi. Nō est equuȝ nos dere-
linquere verbū dei: ꝛ ministrare mensis
Officium aūt baptiçandi cōmisit aplis
vt per alios exercēdum. Unde.i.Cor.i.
dicit apl's. Non eni misit me xp̄s bapti
çare: sed euangeliçare: ꝛ hoc ideo quia
in baptiçando nihil operatur meritum ꝛ
sapientia ministri: sicut in docendo. nec
tamen ꝑ hoc excludit quin episcopi pos
sint baptiçar̄. Nam ꝛ apl's dicit se quos
dam baptiçasse in epl'a vbi sup̄. ¶ Ter-
tiū dubiū. vtruȝ laicus possit baptiçare.
Et rn̄det ꝙ ad misericordiam eius qui
vult omnes hoīes saluos fieri ꝑtinet vt
in his que sunt de necessitate salutis hō
de facili remediū iueniat. Inter omnia
autē alia sacramēta maxime necessitatis
est baptism⁹: qui est regeneratio hoīs in
vitam spūalem: quia pueris aliter sub-
ueniri non pōt. ꝛ adulti non possunt aliq̄
q̄ȝ ꝑ baptismū plenā remissionē ↄsequi
ꝛ q̄ȝtum ad culpam. ꝛ q̄ȝtum ad penā.
Et ideo vt homo circa remediū tam ne
cessariū defectiuū.pati nō possit.institu-
tum est vt etiā laicus iminente necessita
te baptiçare possit. vt habetur de conse.
di.iiij.c.constat.ꝛ.c.in necessitate. Non
debet tamē laicus facere illa sacramen-
talia baptismi q̄ faciunt sacerdotes: que
ꝑtinent ad solennitatē nō autē ad neces
sitatem baptismi. ꝛ ideo solum a sacer-
dote fieri debēt.cui⁹ ē solēniter celebrare
¶ Quartū dubiū ē. vtꝝ mlier possit ba
ptiçare. Et.rn̄det Tho.vbi.s̄.artī.iiij.c.

ꝙ sicut nec laicus debet baptiȥare pn̄te clerico: nec clericus pn̄te sacerdote: Ita ⁊ femina non debet baptiȥare non solū presente clerico vel sacerdote: sed nec ēt presente viro siue masculo. In necessitatis tamē articulo potest absq; solemnitate baptiȥare. vt habet de cō se. di. iiij. c. mulier. ¶ Quintū dubiū est. vtrū ille q nō est batiȥat⁹ possit baptiȥare. Rn̄det Tho. ar. v. c. ꝙ per eccliam determinatum est ꝙ non baptiȥati siue sint iudei siue pagani possunt baptismi sacramentum conferre. dūmodo in forma ecclie baptiȥent.. vt patet de cō se. di. iiij. in. c. romanus pontifex. ⁊ in. c. a quodam. Si autē forma ecclesie non fuerit obseruata sacramentū baptismi nō confertur. Et sic intelligendū est illud Greg. secundi in. c. q̊s a paganis. de cō se. di. iiij. Quos a paganis baptiȥatos asseruisti. s. ecclie forma nō obseruata: vt denuo baptiȥes in nomine trinitatis mandamus. Notandū aūt ꝙ si talis baptismus a pagano siue infideli suscipitur necessitate vrgente debite fit. Si v̓o extra articulum necessitatis hoc fieret: vterq; grauit̄ peccaret. s. baptiȥans ⁊ baptiȥatus. ⁊ per hoc impediret baptismi effectus: licet nō tolleretur ipsum sacramentuȝ. Et si diceret q̄uo ille qui nō est baptiȥatus cum non sit minister ecclesie potest baptiȥare. Respondetur ꝙ ille qui non est baptiȥatus q̄uis nō ꝑtineat ad ecclesiam re vel sacramento. potest tamen ad eā pertinere intentiōe ⁊ similitudine actus. inq̄tum s. intendit facere quod facit ecclesia ⁊ formam ecclesie seruat in baptiȥando. ⁊ sic operatur tantū exteri⁹ vt minister xp̄i. q interius baptiȥat. vt notatur de conse. di. iiij. c. si inter bonos. ⁊. c. baptismus. ⁊. c. cum baptiȥat. ¶ Secundo consideremus baptismi necessitatē. Et circa hoc quinq; adhuc sūt dubia aꝑienda. Prio vtrum omnes teneantur ad susceptionē baptismi. Et respondet ꝙ post diuulgationē institutionis eius, omnes tenent baptiȥari. Vn̄ Aug. de fide ad Petrum dicit illud quod scribit. xv. q. i. in. c. velis firmissime. Firmissime tene: ⁊ nullaten⁹ dubites: exceptis illis qui pro xp̄i noīe suo sanguine baptiȥantur nullū hominem accepturum vitaȝ eternaȝ q nō hic amabilis suis fuerit per penitentiaȝ fidemq; conuersus. ⁊ per sacramentuȝ fidei ⁊ penitentie. i. per baptismum liberatus. Et Criso. idem dicit in sententia de consecra. di. iiij. c. nō potest. tante autem dignitatis est baptismus. ꝙ etiam sanctificati in vtero debēt baptiȥari vt in gt Boñ. in. iiij. di. vi. ꝑte. ij. ar. i. q. ij. c. ⁊ h triplici rōe. ¶ Pria rō est ꝑꝑ bonum obedientie: qa deus precepit vt omnes renascantur aqua. Secunda est ꝑpter humilitatē. qa vnusquisq; debet se reputare peccatorem. ⁊ indigere xp̄i redemptione. Tertia ratio est propter vnitateȝ vt ab alijs membris xp̄i homo non discordet. ¶ Secūdū dubiū vtrū sine baptismo posset qs saluari. Et rn̄det Tho. vbi. s̄. ar. ij. c. ꝙ sacr̄m baptismi dupliciť pōt alicui deesse. Vno modo ⁊ re ⁊ voto quod contingit illis qui nec baptiȥantur nec baptiȥare volunt: quod manifeste ad contemptum sacramenti ꝑtinet q̄tum ad illos qui habent vsū liberi arbitrij. ⁊ tales salutē consequi nō possunt Alio modo potest sacramentum baptismi alicui deesse re sed nō voto: sicut cuȝ aliquis desiderat baptiȥari. sed aliquo casu preuenitur morte anteq̄ baptismum suscipiat. talis aūt sine baptismo actuali salutem consequi potest. Vnde Ambro. dicit de Valentiniano qui cathecumin⁹. mortuus fuit. Quē regeneratur⁹ eram amisi. verūtamē ille gratiā quā poposcit non amisit. Et de hoc Aug. de conse. di. iiij. in. c. baptismi. ita ait. Baptismi viceȝ aliquando implere passionē de latrone illo cui nō baptiȥato dictum est. Hodie mecum eris in paradiso: Beatus Cypriānus non leue argumentum assumit: quod etiam atq; etiam considerās inuenio non tm̄ passionem pro nomine xp̄i id quod baptismo deerat posse supplere: sed etiam Fidem ⁊ conuersionem cordis si forte ad celebrandum mysterium

baptismi in angustijs temporū succurri
non pōt. hec ibi. Cui consonat notabile
dictū. Inno. tertij. in. c. aplicam. extra de
presbytero non baptiçato Propter ista
autē magister sententiaruȝ ceteriqꝫ theo
logi distiguūt tria baptismata. Primuȝ
vocant flaminis. s. spūs sancti: quo bapti
çantur hi qui baptiçari vellēt: vt dictum
est ⁊ non possunt. Secūdū vocāt baptis
muȝ fluminis. i. aque de quo loquimur
Tertium dicūt baptismū sanguinis cuȝ
quis nō valens baptiçari aqua: patitur
ꝓ fide xp̄i ⁊ morit̄ ꝓ cōfessione eius. cui
ianua celi apit̄. vt dr̄ de cōse. di. iiij. c. ca/
thecūinū. Et si obijceret̄ ꝙ n̄ ē nisi vnū
baptisma. iux̄ illud apli Eph̄. iiij. Unus
deus: vna fides: vnū baptisma: Rn̄det
Tho. pte. iij. q. lxvi. ar. xi. ad. i. ꝙ tria ba
ptismata p̄dcā vnū dici pn̄t ꝑꝑ vnitateȝ
spūs scti: a q̄ hn̄t v̄tutē ⁊ grām. Uel pōt
dici ꝙ vnū ē baptisma sacr̄m. s. flumis:
seu aque: alia v̄o duo lȝ ꝯferāt salutē. tn̄
nō sūt sacr̄m vt. d. Bon̄. i. iiij. di. iiij. pte
ij. ar. i. q. iij. ꝑ totū. ¶ Tertiū dubiū. vtꝝ
baptism⁹ sit differēdus vl̄ accelerādus.
Et rn̄det Tho. vbi. s̄. q. lxviij. ar. iij. c. ꝙ
circa hoc ē distinguēdū de baptiçādis.
Nā aut sūt pueri: aut adulti. si sūt pueri
nō ē differēdū baptisma. Primo quidē
qa non expectat̄ in eis maior instructio
aut plenior conuersio. Secundo ꝓpter
ꝑiculū mortis: qa eis nō pōt alio reme
dio subueniri nisi per sacr̄m baptismi:
qbus baptism⁹ ꝓdest propter fidē offe
rentiū ⁊ ecclesie. vt dicit Aug. de ꝯse. di.
iiij. c. illud ꝑscrutari. Et Isidor⁹ ibidem
in. c. ꝑuuli. Si autem argueret̄ ꝙ actus
actiuorum sunt in patiēte ⁊ disposito f̄m
Ar. in. ij. de anima. sȝ in paruulis nulla
precessit dispositio ad susceptionē effect⁹
baptismi. ergo baptism⁹ non potest cau
sare suū effectū i paruulis. Rn̄det Ric.
ꝙ illa propositio debet intelligi d̄ actiuo
limitate virtutis. Deus auteȝ a quo sunt
principaliter effectus baptismi agens ē
infinite virtutis. Minor etiā argumēti
vniuersalr̄ intellecta falsa est. qꝛ fides ec
clesie aliquo modo ad susceptionem ba
ptismi disponit: q̄re pueri ꝙ citius cō/
mode fieri potest sūt baptiçādi. Si v̄o
de adultis loquimur: quibus subueniri
pōt ꝑ baptismi desideriū vt supra dictū
est. tūc eis vt ait. Tho. vbi. s̄. nō stati cū
conuertuntur est sacr̄m baptismi confe
rendum: sed oportet differre vsqꝫ ad ali
qd̄ certū tp̄s. ¶ Primo quidē propter
cautelā ecclesie: ne decipiat̄ cōferēs sa/
cramētū a credētib⁹ ficte. Unde de ꝯse.
di. iiij. in. c. iudei. dicit̄. Iudei quoꝝ ꝑfi/
dia frequenter ad vomitū redijt. si ad le
ges catholicas venire voluerit: octo mē
ses inter cathecuminos ecclie limen in
troeant: ⁊ pura fide venire noscāt̄: hanc
demū baptismi gratiā mereant̄. ¶ Se/
cunda ratio dilationis est vtilitas eoruȝ
qui baptiçant̄: qui aliquo tp̄is spacio in/
digent ad hoc ꝙ pleue instruant̄ de fi/
de ⁊ exercitentur in his que pertinēt ad
xp̄ianā vitam. ¶ Tertia ratio est sacra/
menti reuerentia. ob quā antiqtus adul
ti baptiçabantur in duabus precipuis so
lemnitatibus. pasca. s. ⁊ pent̄. vt habetur
d̄ ꝯse. di. iiij. c. de cathecuminis. ⁊. c. duo
tp̄a. ⁊. c. venerabilis. Pōt tamē omitti
dilatio predicta aut propter necessitateȝ
puta cum aliquis baptiçari cupiens esset
in articulo mortis ꝑsecutionis ⁊ naufra
gij. vt expresse habet̄ de conse. di. iiij. i. c.
hi qui. Aut quando illi qui sunt baptiçā
di apparēt perfecte instructi in fide ⁊ ad
baptismū idonei. sicut Philippus apl's
statim baptiçauit eunuchuȝ. vt habetur
Act̄. viij. c. ⁊ Petrus Corneliū. ⁊ eos q
cum ipso erāt Act̄. xi. ¶ Quartū dubiū
vtrum peccatores ad baptismum acce/
dentes teneant̄ sua peccata ꝯfiteri. Rn̄/
det Tho. vbi. s̄. ar. vi. c. ꝙ duplex ē pcōꝝ
confessio. vna que fit interius deo. ⁊ hec
requirit̄ ante baptismū. vt. s. homo pec/
cata sua recogitans de eis doleat. Non
eni potest inchoare nouā vitā: nisi eum
peniteat veteris vite. vt Augu. dicit in li.
de penitentia. Alia v̄o est confessio pec/
catorum exterior que fit sacerdoti. ⁊ tal'
confessio. non requirit̄ ante baptismum
Primo quidem quia talis confessio cū

respiciat ꝑsonaȝ ministri ꝑtinet ad pnie
sacramentū. quod nō requirit ante ba/
ptismū: quia est ianua omniū sacramē/
torum. Secundo quia cōfessio exterior
que fit sacerdoti ordinatur ad hoc ꝙ sa/
cerdos cōfitētem absoluat a peccatis: ⁊
liget ad opa satisfactoria: que baptiçan/
dis non sunt īponēda. ſm illud Ambr.
in glo. Ro. xj. Gr̃a dei in baptismo non
requirit gemitū neqȝ planctū: vel etiam
opus aliqđ: sed solā fidem ⁊ oia gratis
condonat. Que verba notant de ꝯse. di.
iiij. in. c. sine penitentia Baptiçandi etiā
nō indigent remissione peccatoꝝ ꝑ cla/
ues ecclesie: quibus omnia remittuntur
ꝑ baptismū. Sufficit ergo his q baptiçā
tur confessio generalis: quam faciūt ſm
ritum eccl̃ie abrenunciantes sathane: ⁊
omnibus opibus eius. Si tamē ex sua
deuotione vellent confiteri audiēdi: sūt
non ad hoc ꝙ satisfactio eis imponat: sȝ
vt contra peccata cōsueta eis spūalis vi/
te informatio tradatur. ¶ Quintū dubi
um. vtrum pueri iudeoꝝ ⁊ infideliū sint
inuitis parentibus baptiçandi. Et respō
detur ſm sniaȝ Ric. di. lxvj. q̈rti. ar. iij. q.
iij. ⁊ Tho. ſa ſe. q. x. ar. xij. ⁊. iij. parte. q.
lxviij. ar. x. ꝙ filij īfideliū aut habēt vsuȝ
rationis ⁊ ānos discretiōis: aut nō. si sic
qm̃ quātū ad ea que sunt iuris diuini vl̃
natural' incipiūt sue ptātis esse. ideo pro/
pria volūtate inuitis parentib⁹ baptiça/
ri pñt Si vo nōdū habent vsum liberi
arbitrij baptiçari nō debēt: qm̃ nūquaȝ
hoc fecit. eccl̃ia. ⁊ hoc duplici rōne. Una
quidem est propter ꝑiculū fidei. Si eni
pueri nonduȝ vsum rationis habentes
baptismū susciperent: postmodū cū ad
ꝑfectam etatem ꝑuenirent: de facili pos
sent a parētibus induci vt relinquerent
qđ ignoranter susceperūt: quod verge/
ret in fidei detrimentū. Alia ratio est qr
repugnat iusticie naturali. Filius eni est
aliquid patris: ⁊ primo quidē a parenti/
bus non distinguitur ſm corp⁹ q̃diu i
matris vtero continet. Postmoduȝ vo
postq̃ a matris vtero egredit anq̃ ha/
beat vsū liberi arbitrij ꝯtinet sub ꝑentū
cura: sic sub quodā spūali vtero. quādiu
eni vsū rōnis nō habet puer: non differt
ab aiali irrōnali. vnde sicut bos vl' equ⁹
alicui⁹ ē: vt vtat eo cū voluerit sicut ꝓpo
instrō ſm iura ciuilia. ita de iure nāli est
ꝙ filius anteq̃ habeat vsū rōnis sit sub
cura pr̃is. q̃re iuitis ꝑētib⁹ nō debet filijs
baptisma dari. Ipsi etiā infideles adulti
nullo mō coacti sūt baptiçādi. vt dr̃. xlv.
di. c. de iudeis. qr vt ibi het tales ñ sunt i
uiti saluādi sȝ volētes: vt integra sit for/
ma iusticie. Sic eni ꝓprij arbitrij volū/
tate hō serpēti obediēs ꝑijt: sic vocāte se
gr̃a dei ꝓpa mētꝭ ꝯuersiōe qsqȝ credēdo
saluat. Notandū tñ ſm Ric. vbi. s̄. q. ij.
sequēdo sniam Inno. tertij. i. c. maiores
ex̃ de bap. ⁊ eius effectu. ꝙ aliqs pōt co
gi ad baptismū suscipiēdū duplici coac/
tiōe. Prima est coactio absoluta: qñ qs
baptiçat inuitus ⁊ penit⁹ ꝯtradicēs: q lȝ
abluat exteri⁹ ⁊ baptiçet ſm debitam for
mam: tñ nec rem nec caracterē suscipit
sacr̃i. Secūda ē coactio ꝯditionalis: qñ
qs terrorib⁹ atqȝ supplicijs violēt attra
hit ⁊ ne ꝺtrimētū icurrat: baptismi su/
scipit sacr̃m: tal' sicut ⁊ is q̄ ficte ad bap/
tismū accedit caracterē suscipit xp̄ianita
tis ip̄sū: ⁊ ip̄e tāq̃ ꝯditional'r volēs: lȝ
absolute nō velit cogēd⁹ ē ad obſuētiaȝ
fidei xp̄iane. ¶ Tertio cōsiderem⁹ bap
tismi q̄litatē. Debet nāqȝ baptism⁹ cōfer
ri qñ a ministris ecclesie dat cū qnqȝ cō
ditionib⁹. Pria dr̃ vnitatꝭ. Scđa simul
tatꝭ. Tertia modalitatꝭ. Quarta pr̃nitatꝭ.
Quita sacr̃alis solēnitatꝭ. ¶ Pria ꝯditō
q̄ obſuari dȝ i baptismo dr̃ vnitas. Nā
vn⁹ dȝ baptizare ⁊ nō plures. qm̃ si pl'es
baptizarent: aut dicerēt. nos te baptiza/
mus. ⁊ hoc nō eēt cōueniēs: qm̃ hō ñ ba
ptizat nisi ut mister xp̄i: ⁊ vicē ei⁹ gerēs.
Uñ vt vn⁹ ē xp̄s. ita oȝ vnū esse mistrū:
q xp̄m repñtet. ⁊ ideo ꝯtraria intentio
videtur excludere baptismi sacr̃m. Aut
pl'es baptizarēt ⁊ vnusqsqȝ diceret. ego
te baptizo. ⁊ sic q̄libet exp̄meret suā intē/
tionē ꝙ ipse singulariter baptismū con/
ferret. ⁊ tūc manifestū est ꝙ ille q prius
ꝓba pferret daret baptismū sacramentū.

Alius v̓o q̄tumcunq̧ ius baptiçandi haberet si verba ꝓnūciare ꝑsumeret: eēt puniendus tanq̄ rebaptiçator. Si autē oīo sil' v̓ba ꝓferrēt: aut hoīez imergerēt vel aspgerent essent puniendi de inordinato modo baptiçādi. ⁊ nō de iteratiōe baptismi: q̄a quilibet q̄tū in se baptiçaret: nec traderet aliud ⁊ aliud sacr̄m: sȝ xp̄us qui est vnus interius baptiçās vnū sacr̄m p oēs ꝯferret. Si aūt quereret an possit vn⁹ plures sil' baptiçare. dicendūȝ ꝙ i cāu necessitatꝭ sic sb̄ hac forma: Ego vos baptiço ⁊c. nec p hoc diuersificaret forma ecclie: q̄a plurale ñ ē nisi singulare geminatū: ꝑsertiȝ cū pluraliter dicat̃ Math. vlt. baptiçātes eos ⁊c. hec Tho. q. lxvij. ar. vi. ad. ij. ¶ Scd̄a ꝯditio q̄ in baptismo ꝯferēdo reqrit̃ dr̃ simultas vt s. sil' sint v̓ba ꝓlata cū ipsa ablutiōe. Dic̄ tñ Ric. di. iij. q̄rti. ar. iiij. q. ij. ꝙ v̓ba ⁊ ablutionē sil' eē pōt itellligi tripliciter. aut p realē existentiā vni⁹ in alio. aut p eorum coexistentiā in intentiōe. aut in tp̄e. Simultas s̄m modū primū nō requiritur q̄a nec possibilis est. eo ꝙ v̓ba non sunt nata esse in ablutione. nec ecōuerso. Simultas modo secundo reqrit̃ de necessitate explicite: inq̄ tū necessariū. ē ꝙ abluens ⁊ verba ꝓferēs intendat circa baptiçandum facere quod facit ecclia. Simultas autē tertio modo aliquo mō requirit̃ de necessitate: ⁊ aliquo modo non Necessariū eni ē ꝙ baptiçās sic abluat ⁊ v̓ba ꝓferat. ꝙ s̄m coēm vsuȝ illa duo videant̃ ptinere ad actū vnū: qd̓ nō eēt veruȝ si in mane ablueret. ⁊ in sero v̓ba ꝓferret: vel ecōuerso. nō est tñ necessarium ꝙ simul punctualiter vtrūq̧ incipiat ⁊ terminet. sed sufficit ꝙ ꝓlatio verborū incipiat̃ anteq̄ ablutio terminetur vel ecōuerso. Dȝ tñ baptiçās illa facere sil': quātomagis ꝑt bono mō. ¶ Tertia ꝯditio q̄ i baptismo ē seruāda dr̃ modalitas. nā vt ingt Ric. vbi. s. q. iij. ⁊ Boñ. di. iij. pte. ij. ar. ij. q. ij. c. Sacerdos dȝ puerū tenere p latera ⁊ versa facie ad aquā dȝ imergere. Quare āt faciē magis ad aquā ⁊ nō ad celū baptiçādus tenet: dȝ esse in signum humilitatis ⁊ reuerentie. ¶ Quarta ꝯditio q̄ in baptismo s̄uanda est dr̃ paternitatꝭ. Dȝ nāq̧ aliq̄s adesse q baptiçādū leuet d̓ sacro fōte vt Dio. d. in li. de cele. hierar. Rō ē s̄ȝ Tho. vbi s̄. ar. ij. c. quia spiritualis generatio que fit p baptismum assimulat̃ quodāmodo generationi carnali. Unde dicit̃. i. Pet. ij. Sicut modo geniti infantes rationabiles: sine dolo lac concupiscite. In generatione autē carnali paruulus nuper natus indiget nutrice ⁊ pedagogo. vnde etiā in spirituali generatiōe baptismi requiritur aliquis qui fungat̃ vice nutricis ⁊ pedagogi. Instruendo eum qui est nouitius in fide: de his que pertinēt ad vitam xp̄ianam: Ad quod prelati vacare non possunt circa omnem curaȝ populi occupati. Et debet esse vnus qui leuet d̓ sacro fonte. vt dicit̃ de consecra. di. iiij. c. nō plures. Si tamen plures essent: cum omnibus contrahitur cognatio sp̄ūalis vt habet̃ ex̄ de cognatione spirituali. c. q̄uis li. vi. Et q leuet etiā dȝ eē secularis non religiosus aut mōachus. vt dicitur de conse. di. iiij. c. nō licet. ⁊ c. monachi. Debet etiam esse fidelis nō infidelis. vt pȝ de ꝯsecra. di. iiij. c. in baptismate Rō ē s̄m Tho. vbi. s̄. ar. viij. ad. i. q̄a ifidelis nō est membrū ecclie. cuius personā gerit tenens ad sacramenta. Et si de facto siue in necessitate leuat vl' tenet: seu baptiçat: non contrahit aliquam cognationem spiritualem. Qui aūt leuat de sacro fonte aliqueȝ: eius pater spiritualis dicit̃ vt patet. xxx. q. i. in. c. ad limina. i. §. filia ⁊ in. c. omnes. ⁊. iij. q. iij. c. ita. vbi dicitur ita diligere debet homo eum qui se suscepit de sacro fonte sicut patrem. Et de conse. di. iiij. i. c. vos ante omnia. de hoc Aug. ita loq̄t̃. Uos ante oīa tam viros q̄ mulieres qui filios in baptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fideiussores apud deum extitisse ꝓ illis quos visi estis de sacrofonte suscipere. iō eos semp admonete vt castitateȝ custodiant iusticiā diligāt: caritatē teneāt. dic̄ tñ tho. vbi. s̄. c. ꝙ patres sp̄ūales moderno tp̄e

ad hoc nō ita ſtricte obligantur. quia vt
plurimum hi qui baptiçantur parentes
habent xp̄ianos: de quibus preſumēdū
eſt ꝙ ſuos filios: diligenter inſtruāt. Si
tamē quocunqꝫ modo ſentirent ꝯtrium
tenent ſm ſuū modū ſaluti ſpūalium fi
lioꝝ curā ipēdere. Sed nō licet effari q̊t
mala: q̊t fraudes: quotue lenocinia ſub
noīe compaternitatis ⁊ cōmaternitatis
fiant. Taceo illa ne ſcandaliçētur hi qui
deum timentes duꝫ compatres fiunt ſa
cramentuꝫ baptiſmi fideliter reuerētur
Unuſqſqꝫ iudicet ſeipſuꝫ et videat ſi qs
ille eſt qui compaternitatiſ iura fidemqꝫ
polluat: ⁊ q̄ꝫ graue nephādumqꝫ ſcelus
cōmitat: ¶ Quinta cōditio q̄ in baptiſ/
mo ſeruari dꝫ dr̄ ſacr̄aliū ſolēnitas. Nā
vt ingt Tho. pte. iij. q. lxvi. ar. x. lꝫ ſacr̄a/
lia nō ſint de ſubſtantia ſacr̄i. ſunt tamē
ad bene eſſe ad exercitandū deuotioneꝫ
fideliū: ⁊ reuerentiā ad ſacramētū. Se/
cūdū ꝟo Boñ di. vi. q̄rti. pte. ij. ar. iij. q.
ij. c. Ordo eoꝝ que ſūt ad ſolēnitatem ſa
cramenti baptiſmi ſm cōem eccleſie cō
ſuetudinē hic eſt. Primo exſufflatur. ⁊
hoc fit vt virtus diaboli exterioꝛ expellat
⁊ interioꝛ expellēda ſignificet: ſicut patet
ex dicto Rabani. de inſtitutione clerico
rum. Et Aug. in li. de ſymbolo. de cōſe.
di. iiij. c. poſtq̄ꝫ. ⁊. c. ſicut noſtris. Scd̄o
ſignū crucis fit in pectore ⁊ in fronte. vt
demon cognoſcat ſe pellendū tam in oc
culto cordis q̄ꝫ in apto cōfeſſionis. Ra
banus aūt vbi ſupra. ⁊ in. c. poſtea. dicit.
Poſtea ſignat baptiçandus ſignaculo
ſancte crucis: tam in fronte q̄ꝫ in corde
vt ab eo tempe apoſtata diabolus in ſuo
vaſe priſtino ſue iterēptiōis cognoſcens
ſignaculū iā ſibi deinceps illud ſciat eſſe
alienū. Tertio ſal in oꝛe ponitur. vt ſeqt
Rabanus in. c. ex hinc. vt per ſal typicū
ſapientie ſale conditus fetoꝛe careat ini/
quitatis. ne a vermibus peccatoꝛū vltra
putrefiat. ſed magis illeſus ſeruetur ad
maioꝛē gratiā percipiendaꝫ. Significat
ergo ſal ꝙ per baptiſmū ſapientie ſapoꝛ
pꝛeparatur: ⁊ fetoꝛ fomitis reſtringitur.
Quarto fit linitio aurium ⁊ nariuꝫ cum
ſputo. ⁊ de hoc dicit Rabanus vbi ſup̄
in. c. poſtea. Poſtea tangunt ei nares ⁊
aures ſaliua: ⁊ dr̄ ei verbū euangelicum
qd̄ Jeſus qñ ſurdū ⁊ mutū ſanauit tan/
gens cum ſputo linguam eius: ⁊ mittēs
digitos in auriculam eius dixit. Effeta
qd̄ ē adaperire. hoc eni ſacr̄ꝫ hic agitur
vt per ſaliuā typicā: ⁊ ſacerdotis tactum
ſapientia ⁊ virtus diuina ſalutē eiuſdem
cathecumini operet: vt aperiantur ei na
res ad accipiendum odoꝛeꝫ noticie dei:
vt apiant ei aures ad audiendū manda
ta dei. Quinto fit inunctio in pectore ⁊
ſpatulis: vt ſignificetur gratia vnctionis
ad deū amandū: ⁊ ad bona opa facien/
dum. de quo etiā loquit Rabanus in. c.
deinde. Sexto poſt baptiſmū fit iunctio
chꝛiſmatis in vertice: vt dicit ibidē Ra/
banus in. c. poſtq̄ꝫ. vt xp̄i regni baptiça/
tus particeps fiat: vt a xp̄o xp̄ianus vo/
cari poſſit: ⁊ talis vnctio fit in capite: qꝛ
vt inquit Amb. in. li. de ſacramētis. Sa
pientis ſenſus in capite eiuſ. Per caput
ergo ſm Bo. vbi. ſ̄. anima deſignatur q̄
p baptiſmū imputribilis reddit ad con/
templandū eterna. Chꝛiſma enim con/
fectū eſt ex oleo lucente ⁊ balſamo con/
ſeruante. Septimo baptiçatus veſtitur
veſtimento candido. de quo Rabanus
in. c. poſt baptiſmū. inquit. Poſt baptiſ
mū tradit xp̄iano veſtis candida. que ſi
gnificat innocentiā ⁊ puritatē xp̄ianam.
quam poſt ablutas veteras maculas ſtu
dio ſancte cōuerſationis imaculatā ſer/
uare debet ad repꝛeſentādum ante tri/
bunal xp̄i. Amb. ꝟo in. c. accepiſti. ſic ait
Accepiſti poſt baptiſmum veſtimenta
candida vt eſſet indicium ꝙ exueris vo
luntateꝫ peccatoꝛū. ⁊ indueris innocētie
caſte velamia Necꝫ ꝓpterea tenēdū vt
ait Tho. vbi. ſ̄. ad. iij. ꝙ ñ liceat xp̄ianis
alijs veſtibꝰ vti. qñ veſtis illa: vt dictuꝫ ē
dat ꝓ tūc i myſterio ſpūalis ſignificatio
nis. Ultimo ponit cereus in manibꝰ. vt
ſit lucerna pedibus eius verbum dñi ⁊
lumen ſemitis eius. Debent ergo cū ne
ceſſitas non contradicit ſacr̄a pꝛedicta
deuote celebꝛari cum aliquis baptiçatur

quorum ẽt nõ imemores esse debẽt hi q
sunt baptiçati. Recordare o aĩa xp̃iana
qualiter in sacro fonte diabolo abrenun
cians Jesu xp̃i mẽbrũ effecta es. Recor
dare quẽadmodũ in baptismo grã tibi
cõcessa est. vt scḋm virtutez ⁊ voluntatem
dei viuere posses. Recordare insup q̃ño
in baptismo viam ingressa es eterne sa/
lutis. Noli o infelix peccatrix tantorum
beneficiorum oblita diabolo cõicare. Noli
opa bona negligere. Noli viaz paradisi
d̃serere. sed curre post Xp̃m in odorem
vnguentorum illius: cui⁹ nomẽ est oleũ
effusum. a quo Xp̃o xp̃iani dicunt. vt dr̃
extra de sacra vnctione. c. cum venisset.

¶ Qḋ p baptismũ delet culpa. remittit
pena ⁊ cõfertur gratia. Caplm̃. iij.

Ertiũ misteriũ declarandu3 de
t baptismo dicitur fructificatio: in
quo de fructibus siue effectibus
baptismi libet dicere. Et notari possunt
tres principales effectus. Primus dicit
deletio culpe. Secundus remissio pene
Tertius collatio gratie. ¶ Primus effe
ctus baptismi dicit deletio culpe. Per/
ipsum eteni3 delet omnis culpa tam ori
ginalis q̃3 actualis vt docet magister sẽ.
in. iiij. di. iiij. Et de hoc. d. Augustin⁹ de
conse. di. iiij. in. c. a paruulo. A paruulo
recenter nato vsq3 ad decrepitum senẽ
sicut nullus prohibẽdus est a baptismo
ita nullus est qui non peccato moriatur
in baptismo. Sed paruuli tm̃ originali.
maiores autem omnibus etiam moriũ
tur peccatis que male viuendo addide
runt originali. Et ide3 Augustinus in. c.
vt oñderet ait. Nullo excepto dictũ ẽ. s.
ab aplo. Quicunq3 baptiçati sumus in
Xp̃o. in morte ipsius baptiçati sumus.
Et ideo dictum est vt probaret nos mor
tuos esse peccato. Et glo. sup illud Exo.
xiiij. Unus ex eis nõ remãsit. iquit. Oĩa
pctã ablata sũt in baptismo: potẽtia dia/
bolica ẽ submersa. Dic. ergo. d. Boñ. di.
iiij. pte. i. ar. i. q. i. c. q̄ i baptismo oĩs cul/
pa delet: ⁊ restituit hõ in p̃stinã inocen/
tiã q̃tum ad animam. Si aute3 querat

ratio huius. dicit q̄ est diuina liberali/
tas: que tanta3 huic sacramento contu/
lit efficaciam. Sed posset aliqs arguere
sic. Diuersorum morborum diuerse sunt
medicine. ergo cũ culpe sint diuerse: nõ
tm̃ specie: s3 gñe. vtpote origial' ⁊ actual'
⁊ venialis ⁊ mortalis: ergo ad hoc q̄ cu
rentur necesse est q̄ diuerse adhibeant
spũales medicine. Rñdet Boñ. ad. i. s.
q̄ remediũ potest morbu3 respicere du
pliciter. aut quia pricipal'r sit ad hoc. aut
quia hoc curat tanq̃3 annexũ. Secũdũ
ergo q̄ diuersi sũt morbi spũales. diuer
se sũt etiã medicine sacramẽtales princi/
paliter ad illos ordinate. Si aũt morb⁹
habeat aliũ morbũ cõiunctũ: ⁊ medici/
na perfectã habeat virtutẽ curandi non
tm̃ curat principalem. sed etiam annexũ
⁊ sic facit baptismus. ¶ Secundus ba
ptismi effect⁹ ẽ remissio pene. Remitti
siquide3 baptiçato omnis pena peccato
debita. Vñ Aug. in li. de baptismo par/
uulorum. ⁊ habetur de cõse. di. iiij. in. c.
p baptismum. inquit. Quicquid ab ho/
mine dictũ factũ ⁊ cogitatum est: totum
abolet. ⁊ quasi nõ factũ habetur. Et glo.
sup illo v̄bo psal. quorum tecta sunt pec
cata. dicit. Ita sunt tecta peccata in ba/
ptismo q̄ deus ea non vult punire. Si
autẽ diceret q̄ hoc nõ vr̃ consonu3 eo/
q̄ Ansel. i li. cur deus homo ait. Si pec
catũ nõ punit. inordinatum dimittitur
⁊ deus nihil iordinatũ relinquit. Rñdet
Ric. i. iiij. di. iiij. ar. iij. q. ij. ad. i. q̄ xp̃s p
passionẽ suã sufficiẽter exoluit penã pctis
d̃bitã: q̃ i baptismo remittũt. S3 adhuc
nõnulli arguũt ostẽdẽtes q̄ p baptismũ
nõ remittat omnis pena. Primo quia
vt habetur de conse. di. iiij. in. c. ne absit.
iudeis venientibus ad baptismũ indicẽ
da est penitentia ⁊ abstinentia. xl. dieru3
Secundo quia videmus paruulos ba/
ptiçatos qui nullum peccatum cõmisse
runt: post baptismũ multis penalitatib⁹
subiacere: ⁊ constat q̄ non iniuste. ergo
baptismus non remouet oẽm penã. In
quit eni Aug. xiij. de trini. c. xvi. Omnia
hui⁹ seculi mala: dolores: laboresq3 ho

minū venīīt de peccatoꝝ. ⁊ maxime ď
peccati originalis meritis. ¶ Tertio ar
guunt quia baptiçatus ante xp̄i passionē
adhuc paradisū nō intrabat. Sed clau/
sura illa erat pena peccati. ergo ꝑ baptis/
mū n̄ remittit illa pena. ¶ Ad p̄mū rn̄/
det Ric. vbi. s̄. ad. v. ꝙ illa pn̄ia nō indi
cit iudeis propter sacramenti efficaciaꝫ:
sed propter eius reuerentiam. ⁊ iudeoꝝ
recipientium baptismū probationē. vn̄
eis non indicebat post susceptioneꝫ ba/
ptismi. Sed ante. ⁊ ꝗuis sic obseruaret
quōdam. tamen modo non oportet ob
seruari. sed quod inuit gl. in preallegato
c. ne absit. nisi eēt ꝯ̄ria ꝯsuetudo. ¶ Ad
scdm respōdet Boñ. vbi. s̄. q. ij. c. dicēs
ꝙ distinguendum est de penis. Quedā
enim sunt pene eternales ⁊ quedam tē/
porales. Ab omni eternali absoluit baptis
mus delendo omnem culpam. De pe/
nis aūt tempalibus adhuc est distinguē
dum: quia quedā contrahunt. vt fames
sitis: passionesqꝫ cōtēporanee vite. Que
dam imponuntur ⁊ assumuntur: vt ieiu
nia corporalia ⁊ spiritualia exercitia. ⁊ la/
boriosa opera. Baptismus ergo vt dictū
est absoluit ab omni pena eternali ⁊ ab
omni pena temporali satisfactoria siue
assumpta: non autē ab omni contracta
vtpote a fame siti ⁊ ceteris similibꝫ. Nō
autē est. quia ad hoc ipsū non ordinauit
⁊ ratio quare non ordinauit est q꞉ con/
gruum fuit ꝙ huiusmodi penalitates in
nobis propter tria relinqueret. ¶ Prio
ꝓpter manifestandam equitatem diuini
iudicij. vt illa sententia quam dictauerat
de morte Ade ⁊ posterioꝝ eiꝰ imobilis
permaneret. vnde ab illa nemo euadit.
¶ Secunda ratio fuit ad ostendenduꝫ
fructum passionis Xp̄i: a qua virtutem
sacramentū habet. vt penas remittat per
sonales nō naturales: quia remediū re
spicit personā nō naturā. ¶ Tertia ratio
fuit propter hominē adiuuādum. Per
huiusmodi eteni penalitates adiuuatur
homo vt spiritualiter viuat: ⁊ pugnans
coronet. Tho. vo. q. lxix. tertie ꝑtis. ar.
iij. c. dicit ꝙ baptismꝰ habet virtuteꝫ au/
ferendi penalitates presentis vite. Non
tamen eas aufert in presenti vita: quod
fit tum vt baptiçati cōforment xp̄o: qui
licet a principio sue conceptionis fuerit
plenus gratia ⁊ veritate: habuit tamen
corpus passibile: quod per passionem ⁊
mortem est ad vitam gloriosam resusci/
tatum. ita ⁊ xp̄ianus in baptismo gr̄am
consequit ꝗtum ad aīam: habet tamē
corpus passibile: in quo proximo possit
pati: sed tandem resuscitabit ad impas/
sibilem vitam. Vn̄ ⁊ apl̄s Ro. viij. ait.
Qui suscitauit Iesū xp̄m a mortuis vi/
uificabit ⁊ mortalia corpora nr̄a per in/
habitantē spiritū eius in nobis. Pena/
litates ergo virtute baptismi auferentur
a iustis in resurrectiōe quando mortale
corpus hoc induet incorruptionē ⁊ im/
mortalitatē. ¶ Ad tertiū argumētū rn̄/
det Ric. vbi. s̄. ad. iiij. ꝙ baptismꝰ modo
aꝑit celi ianuā baptiçato ꝗtum ad effica
ciā: ꝗuis hoc non posset facere ante pas
sionem. quia particularis remotio clau
sionis predicte ꝗtum ad efficaciam de
pendet ex vniuersali remotione illiꝰ clau
sionis ꝗtum ad efficaciā que ꝑ xp̄i pas/
sionem facta est. ¶ Tertius baptismi ef
fectus est collatio gratie. Ut enim inquit
glo. ad Titū. iij. c. in expositiōe verboꝝ
apli dicētꝭ. Saluos nos fecit ꝑ lauacruꝫ
regenerationis ⁊ renouationis spiritꝰ sci
quem effudit in nobis abunde. Laua/
crum regenerationis est sacramentum
baptismi in quo datur gratia spiritus sci
⁊ copia virtutū. Sed nonnulli dubitant
an pueri in baptismo consequant gr̄am
⁊ virtutes: cum nondum habeāt vsum
liberi arbitrij. Et dicit Tho. iij. ꝑte. q. lxix
ar. vi. c. ꝙ quidā antiqui posuerūt ꝙ pue
ris in baptismo non dantur gratie ⁊ vir/
tutes: sed imprimitur eis caracter Chri/
sti: cuius virtute cum ad perfectam eta/
tem venerint consequuntur gratiam ⁊
virtutes. Sed hoc patet esse falsū dupli
citer. ¶ Primo quideꝫ ꝙ pueri sicut ⁊
adulti in Baptismo efficiuntur mem/
bra Christi. Unde necesse est ꝙ a capite
recipiant Influxum gratie ⁊ virtutis.

¶ Secundo quia ſꝫ hoc pueri decedē
tes poſt baptiſmū nō ꝑuenirent ad vitā
eternaꝫ. quia vt dicit ad Ro. vi. Gratia
dei vita eterna. Cauſa autem erroris fuit
quia neſcierunt diſtinguere inter abituꝫ
⁊ actū. ⁊ ſic videntes pueros inhabiles
ad actus virtutū: crediderūt eos pꝰ ba-
ptiſmū nullatenꝰ ꝟtutē habere. Sꝫ iſta
impotentia operandi nō accidit pueris
ex defectu habituū. ſed ex impedimēto
corporali: ſicut ⁊ dormientes ꝙuis ha-
beant habitus virtutū. impediunt tamē
ab actibus ꝓpter ſomnuꝫ. hec Tho. Ex
quibus omnibus colligimus quantum
debeamus deo nos qui baptiçati ſumꝰ.
quibus tam liberaliter ſua dona digna-
tus eſt impartiri. conari inſuꝑ omni ſtu
dio tenemur virtutes amplecti: ad quas
nos faciles reddidit in ſuſceptione ba-
ptiſmi. vt ſic mereamur i hoc ſeclo grē
profectum: ⁊ in futuro eterne vite premi
um. Amen.

¶ Feria ſexta in paraſceue. de doloribꝰ
anxietatibus ⁊ amaritudinibꝰ xp̄i Jhu
quos in ſua paſſione ꝓ totius humani
generis ſalute ſuſtinuit. Sermo. lxix.

Dolores no
ſtros ipſe portauit. Iſa.
ꝓphe ꝟba ſūt iſta. liij.
c. paſſionē dn̄i nr̄i Jhu
xp̄i taꝫ acerbiſſimā ꝙ
ignominioſā hodie recollētes a lachry-
mis cōtinere minime debemus ꝗnimo
flētes inuitare debemꝰ inſenſibiles crea
turas vt modo ſuo compatiant filio vir
ginis in cruce pēdenti. d. illud Senece
in pria trage. Lugeat ether. magnuſq̄
parens etheris alti. Telluſq̄ ferax. ⁊ va-
ga ponti mobilis vnda. Tuq̄ ante oēs
qui per terras tractuſq̄ maris fundis
radios. noctēq̄ fugas ore ꝟ coro. Quid
naꝫ flebilius commemorari poteſt: ꝙ
mors illa ſeuiſſima dei ⁊ ſaluatoris no
ſtri Jhu xp̄i? Talis memoria inqt Ber.
requirit lachrymas. Ad illas eteniꝫ nos
ꝓuocat ſancta mater eccleſia hodie ni-
gris induta. Ad illas nos excitat Xp̄us
Jhs in doloribus ſuis. Ad illas inſuper
nos trahit virgo illa piiſſima: ſpes vni-
ca mundi. Nam ſi pie volumus contē-
plari videbimus eam vultu meſto. facie
ſqualida. ſparſo crine. ac ſciſis veſtibus
ſtātem ante crucem: ⁊ querulla voce di
centem. O fili mi. quē de ſpū ſctō cōce
ptū deū verū ⁊ hominē peperi: video te
inter duos latrones cruci affixum ⁊ vul
neribus plenū. O fili mi: quem adorāt
angeli. caput ſpinis tenes coronatum.
O. fili. mi. quem tanta diligentia duꝫ te
nellus eras enutriui: quem ſemꝑ dilexi
ſemꝑ amaui: qꝛ tu me dilexiſti ⁊ amaſti
genitricē tuaꝫ: ecce in cruce mortuus es
⁊ extinctus. O pater eterne: compatere
mihi ſue miſerrime matri ⁊ plange me
cū tuū ac meū filium. Et quia id tue na
ture non conuenit. precipe illud crea-
turis tuis. O angelici ſpiritꝰ ⁊ vos mo-
do veſtro plangite mecū: O celeſtia cor
pora: quoruꝫ pulchritudinem vincebat
decora facies filij mei: plangite illū iſta
die inſtar leproſi deformē factum. O. in
ſenſibilia elementa. o terra cū tuis arbo
ribus ⁊ plantis: o aqua cum tua clarita-
te ⁊ admirabili fluxu. o aer cum tua fa-
cilitate. o ardens ignis cum tua viuaci-
tate plangite mecū factorem veſtrū filiū
meū. O reges terre. principes ⁊ quilibꝫ
domini: plangite mecū dn̄m dominan
tiū filiū meū. O populi oēs: ⁊ tu ꝓcipue
o popule xp̄iane: quos xp̄s tantū ama
uit. vt ⁊ mori ꝓ vobis eligeret: plāgite il
lum mecū tam dire mortuū filiū meuꝫ.
O virgines. o vidue. o continentes. o ſe
nes. o paruuli: lugite mecuꝫ benigniſſi
mū dn̄ꝫ veſtrū. O matres que filios ge
nuiſtis ſoluite crinē: ⁊ per meſta colla ca
pilli. fluant implentes aerem vocibus ⁊
dicētes mecū. Fili mi Jhu: Jhu fili mi.
hodie ꝓ peccatoribꝰ paſſus ⁊ mortuꝰ es
O lumen occuloꝝ meorū. o ſpes ⁊ ſola
tium vite mee. o gaudium ⁊ iocunditas
mea: quomodo factus es mihi amari-
tudo ⁊ dolor: vulneraſti cor meum. Et

trāffodisti illud pūgenti gladio. His aūt similibus verbis piissima virgo nostraȝ duritiem rumpere satagit. Sed quia nō sumus a nobis sufficientes horum mysteriorum vt debemus cum deuotione. compunctione: fletu: ꝛ lachrymis recordari. opus est vt supnū imploremus auxilium. Et licet in omnibus alijs predicationibus consueuerimus v̄ginū virginem iterpellare. tñ quia hodie circa filij lamenta est occupata: gaudiumqꝫ angelice salutationis conuersum est illi in tristitiam ꝛ merorem. ideo ad crucem humiliter confugiemus: illaȝqꝫ salutabimꝰ verba, quibus ecclesia vtitur referentes. O crux aue spes vnica hoc passionis tēpore auge pijs iustitiam reisqꝫ dona veniam. Et tu pater de celis deus concede nobis omnibus: vt per merita crucis filij tui corda nostra flectere mollireqꝫ valeamus: quatenus cum lachrymis loqui ꝛ audire possimus passionem eius. Hac itaqꝫ suscepta fiducia de ipsa passione locuturi ad xp̄i dolores conuertemꝰ sermonē: quos in verbis in nostro themate allegatis ysaias prenunciauit. Ut autem ordinate incedamus distinguemus in tres principales articulos hodiernam predicationem: in quorum quolibet quattuor dolores xp̄i pie contemplabimur.

In p̄io articulo quattuor dolores.
Primus dolor dr̄ orationis.
Secundus comprehensionis.
Tertius deductionis.
Quartus contradictionis.

In secundo articulo quattuor.
Primꝰ presentationis.
Secundus sententiationis.
Tertius crucifixionis.
Quartus inspectionis.

In tertio articulo quattuor.
Primus illusionis.
Secūdus collocutionis.
Tertius incompassionis.
Quartus separationis.

¶ Qualiter xp̄s in oratione vehemēter doluit, ꝑpter contristationem. propter petitionem: ꝛ ꝑpter confortationem.

Primi articuli dolor primus.

Primus dolor quem xp̄s ih̄s ꝓ nobis tulit. ꝛ nos pie illū meditari habemus. dicitur oratōis. Doluit nāqꝫ dei filius in laboriosa oratione quā post cenā fecit ad patrem. Cuiꝰ doloris vehementia colligi potest ex tribus. ¶ P̄rio ex ꝯtristatiōe. ¶ Scd̄o ex petitiōe. ¶ Tertio ex ꝯfortatiōe. ¶ P̄rio apparet vehemētia doloris xp̄i ad orandū eunt ex ꝯtristatione. Ad qḋ intelligēdū notare debemus. q: Joh. xviij. dr̄ ꝙ post cenam egressus est ih̄us cū discipul' suis trans torrētē. Cedrō vbi erat hortꝰ in queȝ introiuit ipse ꝛ discipuli eius. Et licet Math. xxvi. Marc. xiiij. ꝛ Luce. xxij. narret ꝙ hymno dicto exierūt i mōtē oliuarū. Tamē Aug. de consensu euāgelistarū dicit ꝙ idem ē locus. Hortus eni ille erat trās torrētē. Cedron ad pedes montis oliueti. Ibi postqꝫ discipul' dixit scandalum quod passuri erant premonuissetqꝫ Petrū in se nimiū cōfidēte m'qualiter cum ter anteqꝫ gallus bis cantaret esset negaturus. Uenit cuȝ eis in villam: que dicit Gethsemani. ꝛ dixit discipulis suis. Sedete hic donec vadaȝ illuc ꝛ orem. Et assūpto Petro ꝛ duobꝰ filijs zebedei: cepit contristari ꝛ mestus esse: ꝛ ait illis. Tristis ē aia mea vsqꝫ ad mortem. Sed hic theologi querūt vtrū i aia xp̄i fuerit passio tristitie. Et arguūt quidam ꝙ nō. Naȝ sapiens Ecc. xxx. c. tristitiam dissuadet dicēs. tristitiam non des aie tue: ꝛ non affliges temetipsuȝ in consilio tuo. Et iterū ibi. Tristitiam longe expelle a te. multos enim occidit tristitia ꝛ non est vtilitas in illa. Ar. insup. iij. topi. ait. Eadem sunt magis eligenda sine tristitia qꝫ cum tristitia. Sapiens insup. puer. xij. ait. Nō ꝯtristabit iustū qcqd ei accidērit. Sȝ Ri. ar. iij. q. i. ꝛ Bon. ar. ij. q. ij. di. xv. tertij rn̄dent ꝙ absqꝫ dubio sicut magr̄ sen. refert. ꝛ text. euāgelicus ꝯfirmat. in anima xp̄i fuit passio tristitie. Sicut eni ex ꝯiunctione rei amate cum apprehensione eiusdem causatur

in appetitu sensitiuo passio delectatiõis:
sic ex coniũctiõe rei odite cuз apprehen
sione eiusdem causat in appetitu passio
tristicie. ⁊ qꝛ res de ꝓximo ⁊ certitudi/
naliter futura cõsiderat q̃si iam presens
ꝓpter euentꝰ instantẽ ꝓpinqtatẽ ⁊ infal
libilitatẽ. ideo nõ solũ respectu rei odite
cũ est pñs: sз etiã respectu rei odite infal
libiliter ⁊ de proximo venture est passio
tristicie. Unde ꝓm phm in .ij. rheto. Illi
qui iã decapitant nõ timẽt videntes sibi
necessitatẽ iminere: sз tristant. Et iõ qa
sensualitas aie xp̄i mortẽ recusabat cuз
apprehendit ipsam vt de ꝓximo infalli
bilit venturã. causata fuit in eiꝰ appetitu
passio tristicie. Alit tñ fuit in eo tristicia
q̃з i nobis. In nobis eni frequẽter cau/
sat ꝯ ⁊ ꝓter imperiuз rõnis. qꝺ vitupa/
bile est vt pз ꝑ auctoritates supiꝰ allega
tas. In xp̄o ħo nõ fuit nisi ꝓm impium
rõnis: q̃ impabat sensualitatem tristari
moderate ꝓm exigentiaз sue nãe. ⁊ iõ in
ipso nõ fuit tristicia rõnẽ ꝑuertens neqз
ibidẽ ꝯturbans: nec de necessitate. Ob
qꝺ Hiero. sup Math. ait dñs nr̃ vt ve
ritatẽ ꝓbaret assumpti hoĩs vere qdem
ꝯtristatꝰ est. Sed ne passio in aĩo illius
dñaret ꝑ passionẽ cepit ꝯtristari. Aliud
eni est contristari: aliud incipe ꝯtristari
hec ille. Cõsideremus ergo q̃з benigne
dñs orbis tribus illis discipulis aduo/
catis eos forte ãplexãdo: ⁊ nũc sup̃ vnũ
nunc supra aliũ dexterã extẽdendo cum
suspirijs ⁊ anxietate mlta dicebat. Heu
filij mei: discipuli mei carissimi. Tristis
ẽ aĩa mea vsqз ad mortẽ. Scd̃m Nico.
de lira. dictio vsqз accipi põt dupliciter.
vno modo intensiue: qꝛ tãtũ intensa erat
q̃зtum poterat esse. alio modo extensiue
quia durauit vsqз ad horã mortꝪ. Scd̃o
apparet vehemẽtia doloris xp̄i ex peti/
tione. Dimissis vtiqз tribus illis quibus
dixit. Sustinete hic ⁊ vigilate mecum.
Auulsus est ab eis q̃зtũ iactus ẽ lapidis
vt Lucas meminit. ⁊ positis genibꝰ ora
bat dicẽs. Pater mi si possibile ẽ trãseat
a me calix iste: verũtñ nõ sicut ego volo
sed sicut tu. Et venit ad discipl'os suos:
⁊ inuenit eos dormiẽtes: ⁊ dixit Petro
Sic? Non potuisti vna hora vigilare
mecũ? Uigilate ⁊ orate ne itretis in tem
ptationẽ. spiritus quidẽ ꝓmptꝰ est: caro
aũt infirma. Iterũ secũdo abijt: ⁊ ora/
uit vt prius. Et venit iterũ ⁊ inuenit di/
scipulos dormientes ꝓ tristicia. ⁊ relicꝪ
iterũ secundo abijt: ⁊ orauit. Ubi doc.
theo. querũt vtruз illa oratio fuit a rõne
aut a sensualitate. Et rñdet Bon. di. x/
vij. ar. ij. q. iij. tertij. ꝙ de ipsa dupl'r pos/
sumꝰ loq aut q̃зtũ ad mãm aut q̃зtũ ad
formã. Si loqmur de ipsa q̃зtũ ad mãз
cũ mã orõnis respiciat desideriũ petẽtis
talis fuit petitio sensualitatis: cuiꝰ deside/
riũ erat ad nõ moriẽdũ. vt magister sen.
dicit in littera. Si aũt loquamur de ꝓ/
dicta oratione q̃зtũ ad formã: sicut cum
forma petitionis respiciat discretionẽ ꝓ
ponentis. ⁊ talis modꝰ ꝓponendi sit a
discretione rõnis: cõcedẽdũ est ꝙ talis
orõ fuit volũtatis rõnalis. Ad qꝺ me/
lius intelligendũ notãdũ ꝓm Boñ. vbi
s̃. ar. i. q. i. c. ⁊ Ric. ibidẽ ꝙ cũ i xp̄o sint
plures nature intellectuales. videlз diui
na ⁊ humana necesse est in xp̄o plures
eẽ voluntates: qꝺ magister i tex. ꝑ mul/
timodas auctoritates sãctoꝝ oñdit. Uñ
si numerent volũtates xp̄i ꝓm nãs due
sũt. s. diuina ⁊ humana. sed ꝓm potentias
tres sũt. s. volũtas dina. ⁊ volũtas aie rõ
nalis. ⁊ volũtas appetitiua sensitiua: que
extẽso noĩe volũtatis volũtas dicit: quia
mouet post apprehẽsionẽ. qꝛ ꝓpe loquẽ
do ꝺ noĩe volũtatis volũtas nõ inuenit
nisi in ꝑte aie rõnalis. ꝓm phm. Tertio
de aia. Igit tanq̃з verus homo cogitãs
imo clare vidẽs dñs ih̄s xp̄s que sibi pa
rabãtur in ꝓximo passiones q̃ martyria
in suo corꝑe tolleraturus erat voluntate
quadã pietatis dicebat. Pater si possibi
le est transfer a me calicẽ istũ: verũtñ qꝛ
sic est voluntas tua vt ꝓ humano gñẽ
moriendo ⁊ patiendo satisfaciam: ecce
me promptissimũ ⁊ paratũ. fiat non qꝺ
ego volo voluntate sensualitatis. sed qꝺ
tu: qꝛ ego idem volo volũtate rõnis. O
bõe ih̄u doctor veritatꝪ q cepisti facere ⁊

docere.tu nobis dixisti vt orãtes loque/
remur ꝑatri tuo v̇bũ hoc: quod tu ĩ tua
agonia sepiꝰ replicasti. fiat volũtas tua.
Ob quod Leo papa in sermone d̉ pas/
sione ait. Hec vox oẽs fideles istruxit.
oẽs ꝯfessores accẽdit. oẽs martyres co/
ronauit. Nã q̄s mũdi odia q̄s tẽptatio/
nũ turbines. quis posset ꝑsecutoꝝ supa/
re terrores: nisi xp̄us in oĩbus ⁊ pro om
nibꝰ p̄ri diceret: Fiat volũtas tua. Discãt
ergo hãc vocẽ oẽs eccl'ie filij: vt cũ ad/
uersitas violẽter alicuiꝰ tẽptatiõis incũ/
bit separato tremore formidinis accipiãt
tolerantiã passionis. hec ille. ¶ Tertio
apparet vehemẽtia doloris xp̄i ĩ sua ora/
tiõe ex cõfortatione. Tam vrgẽs. n. erat
dolor eiꝰ vt angelꝰ ad eũ ꝯfortandũ mit/
teret. Apparuit inq̄t Lucas ei angelus
cõfortans eũ. Apparitio aũt illa ꝫ Nic.
de lira fuit in visione corporali. vbi osten
dit ꝙ in eo erat vera humanitas: q̄ con
fortabatur cõtra tristiciã insurgẽtem in
parte sensitiua ex apprehẽsione mortis
iminentis. Et factus ĩ agonia ꝓlixiꝰ ora/
bat. Erat aũt hec agonia reluctatio sen/
sualitatis mortem horrẽtis. ⁊ rõnis ipaꝫ
acceptãtis q̄ v̇tute diuina quelibet pars
ꝑmittebatur agere ⁊ pati qđ erat sibi ꝓ/
priũ. Et factus est sudor eius sicut gutte
sanguinis decurrẽtis in terrã. Ex vehe/
mẽti enim anxietate fiebat: vt nõ solum
humores exirent ꝑ sudorẽ. ꝫ etiã aliq̄d
de sanguine sudorẽ tingẽte. Scd̄m vero
opinionẽ aliquoꝝ hoc supnaturaliter fa/
ctũ ẽ: vt sic xp̄s suũ sanguinẽ iam pro sa
lute n̄ra effundere icipet. Sed nõ ime/
rito q̄rere q̄s posset vtrũ dolor xp̄i patiẽ
tis fuit dolor acerbissimꝰ: ita ꝙ excesse/
rit oẽm dolorẽ quorũcũq; patientiũ. Et
r̃ndet Ric. in tertio. di. xv. ar. iiij. q. iij. ⁊
Boñ. ar. i. q. ij. di. xvj. ⁊ Tho. tertia par/
te. q. xlvj. ar. vj. ꝙ q̄uis dolor xp̄i nõ fue
rit maximꝰ oĩuꝫ doloꝝ simpl'r: cũ dolor
dãnatoꝝ sit eo maior. fuit tñ maximus
oĩuꝫ doloꝝ huiꝰ vite ꝓpter tria. Primo
ꝓpter cãꝫ passiõis. Scd̄o ꝑꝑ modũ pa/
tiẽdi. Tertio ꝑꝑ ꝯditionẽ patiẽt̄. ¶ Pri
mo si ꝯsideret causa ob quã xp̄s passus
fuit: in eo doloris afflictio magna fuit.
Non eni patiebat̄ ꝓ culpa ꝓpria: imo
ꝓ aliena. nõ ꝓ amicis: sed pro inimicis
⁊ etiam ꝓ his quos videbat ingratos.
Scd̄o si cõsideret̄ modus patiendi: fuit
in eo dolor acerbissimus. tum propt̄ ge/
neralitatẽ: q̄ in omnibus membris af/
fligebat̄. tum etiã ꝓpter continuitatem
q̄ suspendiũ eius continuabat̄: ⁊ claui
adeo affligebãt pendentẽ. Ob qđ mors
confixorũ in cruce est acerbissima: quia
configunt̄ in locis neruosis ⁊ maxime
sensibilibus. ¶ Tertio si ꝯsideret̄ q̄litas
siue ꝯditio patiẽtis: maxima fuit in eo af
flictio ꝓpter maximã cõplexionis equa
litatẽ: ⁊ ꝓpter sensus viuacitatẽ: Vñ q̄a
nullus potuit ei equari nec in equalitate
complexionis: nec in viuacitate sensus
dolor illius fuit oĩuꝫ doloꝝ acutissimus
Addit etiã Tho. ꝙ si cõsideret̄ puritas
doloris xp̄i. dolor iste fuit maximꝰ. Nã
in alijs patientibꝰ mitigatur tristicia in/
terior ⁊ etiã dolor exterior ex aliqua con
sideratione rõnis ꝑ quãdã deriuationẽ
seu redundantiã a supioribus viribꝰ ad
vires inferiores: qđ in xp̄o patiente non
fuit. Vnicuiq; eni viriũ ꝑmisit agere qđ
est sibi ꝓpriũ ꝫ Dama. Jdõ xp̄s Treñ.
i. c. ait. O vos omnes qui trãsitis ꝑ viã
attendite ⁊ videte si est dolor similis sic̃
dolor meꝰ. Cuiꝰ magnitudineꝫ nos col
ligere possumꝰ cũ videmꝰ xp̄m suã pas
sionẽ cogitãtẽ sudorẽ sanguineum emit
tere. Vbi es o aĩa rõnalis? Quid agis?
O insignita imagine dei tui: Velis ob/
secro xp̄o ih̄u oranti. sudãti. gemẽti. la/
chrymanti. ⁊ agonizãti ꝓ salute tua as/
sistere misericorditer. Noli dormire illi
qui non dormiuit ipse tibi. Inspice mẽt̄
oculo cõpassiuo quãta pro te passus est
a die natiuitatis sue vsq; ad horã p̄ñteꝫ:
⁊ nunc vigilans ⁊ orans frequẽter patri
seipsũ offert: mortẽ acerbissimaꝫ hodie
fore passuꝝ. Et q̄ hõ ẽ cogitat in seipso
⁊ sibiipsi loquit̄. Heu me filiũ m̄ris mee
hinc ad modicũ captus ero. ligatꝰ. fla/
gellatus. delusus. spinis coronatus. ⁊
inter duos latrones in cruce confixus.

Faciaʒ omnia libenter vt obediam pr̄i
meo ⁊ redimā humanū genus. Sʒ heu
me quāta sustinebo tormēta. O quāta ē
tristicia mea ⁊ amaritudo cordis mei
Compatere illi anima dura: ⁊ collige in
corde tuo gutulas illas sanguinis quas
sudando ꝓ te fudit in terram.
¶ Q̄ꝺ in ꝯphēsiōe vehemēter doluit
ꝓpter iude dānationē. ꝓpter suaʒ liga-
tionē. ⁊ propter discipuloꝝ turbationē.
Primi articuli dolor secundus.
Ecundus dolor quē xp̄s ꝓ nob
f sustinuit dicitur cōprehensiōis.
qn̄. s. ministri iudeorū compre-
henderunt eum: ⁊ velut mācipiū vilissi-
mū ligauerūt. Fuit aūt tūc vehemēs do
lor eius ꝓpter tria. Prio propter Jude
damnationē. Secūdo ꝓpter suā ligatio
nem. Tertio ꝓpter discipulorum turba-
tionem. ¶ Primo fuit vehemens do
lor xp̄i ꝓpter Jude dānationē. Jp̄e nā-
q̄ʒ turbā duxit ad locum i quo xp̄s ora-
uerat: postq̄ʒ erat cū discipul' suis. Scie
bat enim ipse locum illum: quia frequē
ter conuenerat illuc cum discipulis suis
Dederat autem signum his qui xp̄m cō
prehensuri erāt. d. Quēcunq̄ʒ osculatus
fuero ipse est. tenete euʒ. Hoc aūt signū
ſm glos. dedit eis ne loco xp̄i caperent
Jacobū minorem: qui erat similis xp̄o
in facie. Accedens ergo Judas ad xp̄ʒ
osculatus est eū: ⁊ dixit Aue rabbi. Cui
Jesus. Amice inquit ad quid venisti? q̄i
dicat ſm aliquos. Tu ostendis amicitiā
signo: ⁊ proditionem agis de facto: Uel
melius scd̄m alios. O Juda amice mi
quem ego dilexi: quem ad apostolatum
vocaui. cui familiarem me dedi. cuiꝰ pe-
des in cena laui. cui nūq̄ʒ displicui: oscu
lo me tradis? Cur ista contra me facis?
O amice mi Juda: cui si ad penitentiā
redire volueris: veniam suʒ prestare pa-
ratus. Cur me derelinquis? Cur a tuo ꝓ
posito malo animum tuum nō reuocas
Amice mi si adhuc me amicum habe-
re volueris: licet me tradas in manꝰ ini
micorum meorum: reuertere tamen ad
me ⁊ ego suscipiā te. O vere benignissi-
mū ⁊ māsuetissimū dn̄m: q licʒ doleret
de iniuria quam sibi Judas inferebat:
magis tamē ac magis affligebat de dā-
natione eius. Nam licet xp̄s q videbat
omnia dolore non modico afficeret qn̄
Judas cōcepit aīo illū vēdere: quando
Judas ad principes sacerdotuʒ accessit
⁊. xxx. argenteos in manu recepit: qn̄ a
cena exiuit: ⁊ ad colligendum cohorteʒ
⁊ ministros sollicitus ꝓperauit. insuper
suo fetido ore ausus est proditorie oscu-
lari faciem ih̄u decoram. ⁊ os eius pre-
ciosissimū. plus tamē angustiabat cum
videbat Judam propter suā obstiationē
fore damnandū. Sed hic dubitat vtrū
si Judas non tradidisset xp̄m ⁊ iudei n̄
crucifixissēt eū fuissʒ humanū genꝰ redē
ptū. Et rn̄det Alex. i. iij. volumie sūme.
q. xvij. mē. iiij. ar. ij. ꝙ sic. q2 i tali cāu so-
la volūtas patiēdi suffecisset ad redēptio
nē siue ad liberationeʒ. ideo non excusat
Judas a pctō: neq̄ʒ iudei. Et si dicatur
Ro. viij. Proprio filio suo n̄ pepcit deꝰ
sed pro nobis omnibus tradidit illū. Et
ysa. liij. Tradidit in morteʒ aīam suaʒ:
ergo sicut pater ⁊ filius non peccauerūt
a sili nō peccauit Judas neq̄ʒ iudei. rn̄
det Tho. iij. pte. q. xlvij. ar. ij. ad. iij. ar. ꝙ
eadē actio diuersimode iudicat i bono
vel i malo ſʒ ꝙ ex diuersa radice ꝓcedit
Pater. n. tradidit xp̄m passiōi ex carita
te. qꝺ itelligi pōt. vno qdeʒ modo ſʒ ꝙ
sua eterna voluntate preordinauit passio
nem xp̄i ad humani generis liberatio-
neʒ. ſm illud ysa. liij. Dominus posuit i
eo iniquitatem omnium nostrū. Scd̄o
nō ꝓtegendo eū a passione: sed exponē-
do persequētibꝰ. vt Aug. dicit. Jpse v̄o
filius tradidit seipsū passioni ꝓpter hu-
militatē: ⁊ ex obedientia factus ꝓ nobis
obediens vsq̄ʒ ad mortē. vt dicit Phil.
ij. Judas cooperatus est passioni xp̄i ex
cupiditate ⁊ iniquitate. Pilatus ex hu-
mano timore. Et pharisei ex liuore ⁊ inu
dia: ideo xp̄i vituperant. ⁊ potissimū in-
gratissimus. Judas: de quo sic exclamat
Bern̄. O Juda mercator pessime. o ꝓ-
ditor auarissime: cur nō petiuisti a m̄re

triginta illos argēteos? Et q2 paupercu/
la erat aut mendicasset aut seipsam po/
tius vendidisset: dedissetqз tibi precium
ne filiū suū ꝓderes innocētē. ¶ Scdo
fuit vehemēs dolor xpi pp suā cōprehē
sionē ⁊ ligationē. qn̄.s.a ministris illis
ligatus fuit. Ad qd plenius intelligēduз
querendum prius nobis est. vtrum ipse
filius dei benedicti volēs passionē susti
nuit. Et rn̄deo ꝙ sic. quod patet triplici
ter. ¶ Primo ex scripture cōfirmatōe
Unde ysa.liij. dicit. Oblat⁹ est quia ipse
voluit. ¶ Scdo ex ꝓnūciatōe. Prenū
ciauit qdē passionē suā qn̄ dixit. Mat.
xvj. ꝙ oportet ire hierosolymā ⁊ multa
pati a seniorib⁹ ⁊ scribis ⁊ ꝓncipib⁹ sacer
dotū: ⁊ tertia die resurgere. Et Math.
xvij. c. qn̄ post trāsfiguratōeз ꝓcepit di/
scipul' suis. d. Nemini dixerit visionem
donec fili⁹ hois a mortuis resurgat. Et
iteꝝ Math. xx. qn̄ assūpsit duodeci di/
scipulos suos secreto: ⁊ ait ill'. Ecce ascē
dim⁹ Hierosolymā ⁊ fili⁹ hois tradetur
ꝓncipib⁹ sacerdotū ⁊ scribis. ⁊ cōdēna/
būt eū morte. ⁊ tradent eum gentibus
ad illudendū ⁊ flagellandum ⁊ crucifi/
gendum. ¶ Tertio patet ꝙ voluntarie
xps se obtulit passioni ex facti ꝓbatione
Nam iudeos ⁊ eos qui cuз ipsis erant
solo verbo ṽtute sua in terram ꝓstrauit
Quippe cū interrogasset eos quē q̄rit̄.
Illiqз rn̄dissent. iesum Naçarenum. vt
eis dixit. Ego sum: abierunt retrorsum
⁊ ceciderūt i terrā. vt sic declararet ṽt⁹
diuinitat̄ eius. Ob qd Aug. sup Joh. in
quit. Ubi nunc militum cohors. Ubi ter
ror ⁊ murmur armorum. Una vox tur/
bam odijs ferocem: armisqз terribilem
sine telo vllo ꝑcussit. repulit. strauit. De⁹
eni latebat in carne. ⁊ sempiternus dies
ita mēbris occultabatur humanis vt lā
ternis ⁊ facib⁹ quereret a tenebris. hec
ille. Et vt Criso. sequit̄. Demum ne quis
dicat qm̄ ipse iudeos ad hoc induxit vt
ipsum occiderent: seipsum in manibus
eoꝝ tradēs. manifeste ostendit eis oia q̄
sufficiebant eos reuocare. Sed q2 per/
manebant in malicia ⁊ nullā habebant
excusationē: tūc seipsum in manib⁹ coꝝ
tradidit: ideo iterum interrogauit eos
postq̄ a terra surrexerūt. Et illi rn̄de/
rūt sicut pri⁹. Quib⁹ ipse dixit. Dixi vob̄
q2 ego sum. si ergo me querit̄ sinite hos
abire. Tūc Symō Petrus gladio per/
cussit Malcū seruū pōtificis: absciditqз
auricu ā eius dexterā. Siquis aūt que/
reret v̄ n̄ gladi⁹ erat Petro. Criso. dicit
ꝙ audiens iudeos contra xpm conspi/
rasse armauerat se. Theophilus ṽo ait
ꝙ habuerat ipm in cena pro vsu agni.
Sз xps auricula illi⁹ sanata vt Lucas
refert Petrū caritatiue redarguit dicēs
Mitte gladiū tuuз in vaginā. An pu/
tas q2 nō possum rogare patrem meū:
⁊ exhibebit mihi mō plusq̄. xij. legiōes
āgeloꝝ. Ubi Hiero. Quasi dicat. Non
idigeo. xij. aploꝝ. auxilio. ēt si oēs me d̄/
fenderēt: q possuз hr̄e. xij. legiōes ange
lici exercit⁹. Un̄ legio apud veteres sex
millib⁹ hoium cōplebat̄. De. xij. legioni
b⁹. lxxij. millia angeloꝝ fiunt i quot ge/
nus hoiuз lingua diuisa ē hec ille. Sub
didit xps. Qūo ergo implebūtur scrip/
ture ꝓphetaꝝ. Calicē quem dedit mihi
pater nō vis vt bibam illū. Deide dixit
turbis. Tanq̄ ad latronē exijstis cum
gladijs ⁊ fustibus comprehendere me.
Quottidie apud vos eram docēs in tē/
plo: ⁊ nō me tenuistis. Sed hec ē hora
vestra ⁊ ptās tenebraꝝ. hora vestra dicit
.s. vobis cōcessa ad me comprehēdēdū:
⁊ ptās tenebraꝝ: quia diabol⁹ tenebraꝝ
ꝓnceps eos ad hoc incitabat. Tunc illi
cōprehenderūt iesuз: ⁊ ligauerūt eum.
O flebile spectaculū. o dolēdum maluз
o lachrymabile factū videre illos i xpm
seuientes. Nā vt pie possumus contem/
plari irruerūt in eum frementes ⁊ rugiē
tes leonum more. Alij ceperunt eū per
capillos suos: ⁊ violenter in terrā proie/
cerunt. Alij gratiosas manus suas capiē
tes retro verterunt. Alij funibus duris
illas ligauerunt. Alij cathenam collo
eius iposuerunt. Alij cōtumeliosis ṽbis
iniuriabant̄ sibi. Alij deniqз pugnis ⁊
pomis suorū ensium percusserunt eum

Quid vides o aīa meā. Quid audis.
Quid loquor. de quo dicimus ꝙ tanta
patiebaṫ. ꝙ ligatus erat: ⁊ tam viliter
oppͣssus ⁊ fatigatus: nōne ipse est iesus
dei ⁊ virginis filius. Nōne rex hoīum ⁊
angeloꝝ. Nōne creator. gubernator re-
dēptor glorificator. ⁊ bn̄factor tuꝰ. Cur
igiṫ nō ploras: cur non clamas ad syde
ra. O iesu mi salus anime mee. amice ꝓ
pter me miseram peccatricem tam dire
vinctus es ⁊ cathenatus. Emolli cor tu-
um ad pietatē: ⁊ cōmiserationem: ⁊ se-
quere illū meditatione deuota quocūqꝫ
de cetero ꝑget. ¶ Tertio fuit vehemēs
dolor xp̄i ꝓpter discipuloꝝ turbationem
Discipuli eteni talia que in xp̄m fiebant
cōspiciebant: ⁊ ex hoc territi fugierunt
eo relicto. ⁊ hoc p̄dixit Zacharias ꝓphe
ta. xiij. c. Percutiā pastorem ⁊ dispergē
tur oues gregis. Sꝫ h̄ incidit q̄stio. Utꝝ
prophete predixerunt mortem xp̄i ⁊ pas
sionē. Et r̄ndeo ꝙ sic. Nam Lactā. lib.
iiij. iducit verba Sibylle. d. Et i manus
impias ifideliū postea veniet. dabūt au
tem deo alapas incestis manibus. ⁊ im
purato ore expuent venenatos sputos.
Dabit vero ad verbera simpliciter sctm̄
dorsum. ⁊ colaphos accipiēs tacebit: ne
quis agnoscat ꝙ verbū sit. vel vnde ve-
niat vt inferis loquaṫ: ⁊ corona spinea co
ronetur. Ipsa eniꝫ insipiēs gens deum
tuū nō cognouisti: sed spinis eum coro-
nasti: ⁊ horridū illi fel miscuisti. hec ibi.
Sed exp̄sse adhuc sancti ꝓphete passio
nē xp̄i multipliciter prenūciarunt. Dicit
nāqꝫ ysa. v. c. Incuruabiṫ hō ⁊ humilia-
biṫ vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. In
clinabitur homo ⁊ humiliabitur altus
vel robustus virorū. Et idē exponēs il-
lud Deuter. xxxij. Deū qui te genuit dere
ligsti. dicit in hebreo. Thessi. i. debilitas
⁊ obliuisceris deum. Moho ele ele mo
lelecha. i. vulneratum vel occisuꝫ tuum
vel afflictū. Et Treñ. i. c. Hieremias di-
xit. Plorās plorauit in nocte ⁊ lachry-
me illiꝰ i maxilˀ eiꝰ. Glo. Rabbi Moy
si hꝫ. Plorans erit. s. ipsa Hierusaleꝫ: ⁊
plorare faciet deuꝫ sanctuꝫ. Et Treñ. iij

Hieremias inq̄t. Dabit percutienti se
maxillam saturabiṫ opprobrijs. Quibus
verbis cōsonat dictū Michee. v. c. In
virga inquit ꝑcutiēt maxillā iudicis isrˀ
i. xp̄i. Nā ysa. xxxiij. dicitur. Adonai iu-
dex nr̄. Adonai dator nr̄. Adonai rex
nr̄. ipse aūt saluabit nos. Et ysa. liij. c. de
xp̄o passuro ita locutus est. Dn̄e qs cre
didit auditui nostro. i. passionis xp̄i my
sterio: qđ ego ⁊ alij ꝓph̄e audiuimus a
spiritu sancto? Et brachium dn̄i cui re-
uelatū ē? quasi dicat. paucis. Et ascēdet
sicut virgultū corā eo. s. xp̄s coram deo
patre: ⁊ sicut radix. s. sursum fructificās
de terra sitienti. i. de virgine nō humec-
tata vel fecundata humano semine. Et
nō est ei spēs neqꝫ decor. s. in passione ⁊
vidimus eū: ⁊ non erat aspectus: ⁊ desi-
derauimus eū despectū ⁊ nouissimū vi
rorū: virū dolorū ⁊ scientē infirmitatē:
⁊ quasi abscōditus vultus eiꝰ: ⁊ despectꝰ
s. pre verecūdia. vnde nec reputauimus
eum. Uere languores nostros ipse tulit
⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos
reputauimꝰ euꝫ quasi leprosuꝫ ⁊ ꝑcussū
a deo ⁊ humiliatū. Ipse autē vulneratus
est ꝓpter iniq̄tates nostras. ⁊ attritꝰ est ꝓ
pter scelera nostra. Disciplina pacis no-
stre suꝑ eum ⁊ liuore eius sanati sumꝰ.
Oēs nos quasi oues errauimus. vnus-
quisqꝫ in viam suaꝫ declinauit: ⁊ dn̄s po
suit in eo iniq̄tateꝫ oiuꝫ nostrū. hec ille
Qđ aūt p̄dicta ꝓph̄ia ad litterā intelli-
gaṫ de xp̄o patet ꝑ Rabbi Moysen q
hoc tenet vt dicit Nico. de lira. De tribu
latione ēt xp̄i exponunt doc. iudei. illud
ysa. xj. Timoris dn̄i. quod sequitur ad il
la verba. Requiescet suꝑ eū sp̄us timoris
dn̄i. ⁊c. Nā i li. zanhedri iꝑhec. i. distin.
helecy taliter scriptū est. Uaharibo. i. ⁊
molestabit euꝫ in timore dn̄s. Ibi dicit
Rabbi Alexandri docet ꝙ honoraret
eum dn̄s precepto tribulationum ⁊ tor-
mentoꝝ. Et Dauid in psal. xxj. qui đ xp̄o
f̄m Nico. de lira intelligitur in persona
xp̄i ita dicit. Deus deus meus. i. pr̄ rōne
diuinitatis ⁊ ratiōe humanitatis. respice
in me. s. positū in afflictione: quare me

dereliquisti.s.in manib⁹ iudeoꝝ. longe a salute mea.s.corpali. vba delictorum meorū.i.populi que sua fecit sustinendo ꝓ eis penā. Deus me⁹ clamabo ꝑ diem s.circa horā nonaȝ.⁊ nō exaudies: quia oratio illa ꝓcedebat vt dictū est q̃ntum ad suā materiā a voluntate sensualitatis ⁊ nō ad insipiētiā mihi.s. hoc contingit ꝙ non sum exauditus: imo magna fuit sapia sic redimere genus humanū. Tu aūt in sancto habitas.i.oia sancte facis In te sperauerūt patres nostri: ⁊ liberasti eos.s.de seruitute egypti ⁊ captiuitate Babylonis. Que liberatiões fuerunt quedā figure liberationis hominū ꝓpt mortē meā facte. Ego aūt sum vmis.i. visus abhoiabilis: ⁊ nō hō.s.non vtens rōne q̃ntū ad opinionē iudeorū q dicebāt eū demoniacū opprobriū hominuȝ s.maiorū: ⁊ phẽoꝝ.⁊ abiectio plebis.s. populi cōis. Omnes videntes me derriserūt me. locuti sunt labijs: ⁊ mouerunt caput.s.dicentes. Sperauit in domino eripiat eum saluū faciat eū.qm̄ vult eū Qm̄ tu es qui extraxisti me de ventre.s. sup naturam fecisti me nasci de virgine Spes mea: qꝛ i xp̄o fuit spes future glorie q̄ ad corp⁹. In te ꝓiect⁹ suȝ ex vtero i.tibi in supposito vbi vnit⁹ a cōceptionis principio. de ventre matris mee de⁹ meus es tu.i.deū meum te cognoui.qꝛ aia xp̄i ab instanti conceptionis fuit repleta vtutib⁹. Ne discesseris a me: qm̄ tribulatio proxima est: ⁊ nō est qui adiuuet. Circundederunt me vituli multi: tauri pingues.s.iudei petulantes.⁊ auari obsederūt me. Aperuerunt sup me os suū: sicut leo rapiens ⁊ rugiens. Sicut aqua effusus sum: ⁊ dispsa sunt oia ossa mea.i.discipuli. Factū est cor meuȝ tanq̃ cera liq̄scēs in medio ventris mei. Aruit tanq̃ testa vtus mea ⁊ lingua mea adhesit faucibus meis.⁊ in puluerē mortis deduxisti me. Qm̄ circūdederūt me canes multi: consiliū malignantium obsedit me. Foderūt manus meas ⁊ pedes meos. dinumerauerūt omnia ossa mea Ipsi vo ꝯsiderauerūt ⁊ inspexerūt me. diuiserunt sibi vestimenta mea: ⁊ super vestē meā miserūt sortem. Et iteꝝ ps.ij. quē apli act.iiij.c.de xp̄o intelligenduȝ testati sunt: de eius passione ita inquit. Quare fremuerūt gentes ⁊ populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre i. Herodes: qui vocabatur rex Galilee Marci.vj.⁊ Math.xiiij. Et pōti⁹ Pilatus qui tenebat pro tunc locum imperatoris. Unde Centurio sub eo constitut⁹ vocat regulus Joh.iiij. Et principes cōuenerūt in vnū aduersus dn̄m ⁊ aduersus xp̄m ei⁹. Ad hoc etiā ē prophia illa zach.xij. dicens. Uidebunt in quē trāsfixerūt. Sunt ⁊ alie ples de xp̄i passione ꝓphie: q̄s omittim⁹ breuitatis cā: ⁊ ad discipulos reuertimur i captiōe xp̄i pterritos ⁊ fugiētes. Neq̧ credēduȝ est id fuisse sine angustia cordis magistri sui etiā ⁊ sine fletu ac planctu ipsorū. Puto etenim ꝙ postq̃ viderūt turbaȝ xp̄m ligantē ab illo aliquātulū elongati fugiendo cū eiulatu ⁊ suspirijs dicebāt O mgr̄ clemētissime oi melle suauior: quō videm⁹ i te seuire maliciā iudeorū heu ⁊ nos miseri qd faciem⁹ tā gratiosū prēȝ amittētes? Reliqm⁹ oia vt sequeremur te: ⁊ nūc certificati sum⁹ ꝙ pn̄tia tua ꝑuabimur: qm̄ occidēt te phci. His ⁊ silib⁹ q̄relationib⁹ discipuli mesti magistrū solū in ꝑsequētiū manib⁹ ac crudelissime eū tractantiū dereliquerunt. Qō xp̄s vehemēt doluit in deductiōe ꝓpter discipuli negationē: ꝓpter Anne interrogationē.⁊ ꝓpter alape ꝑcussionē.

¶ Primi articuli dolor tertius.

Tertius dolor quē xp̄s pro nobis pctōribus supportauit dicit deductōis. qn̄ vt habet Joh.xviij vinctus ductus est ad Annā primum.i. ꝑmo. cui⁹ causa subdit. Erat enim socer Caiphe.⁊ qꝛ eundo ad domuȝ Caiphe habebant transire ante domū isti⁹ Anne.iō intrauerūt domū ei⁹ ob ipsius reuerentiam. Beda vero dicit: quia forte diuinitus factū est: vt qui erant affines sanguine sociarent in scelere. Tunc aūt fuit vehemens dolor xp̄i propter tria.

Primo ꝓpter negationem. Secundo
ꝓpter interrogationem. Tertio propter
percussionē. ¶ Primo fuit vehemens
dolor ille ꝓpter negationē qñ a discipu/
lo negatus fuit. Ut etiam inquit Johes
sequebat ihm Symon Petrus ⁊ ali⁹
discipul⁹. i. Johes ſm Aug. Discipulus
aūt ille erat notus pontifici. ⁊ introiuit
cū ihu in atriū pontificis. Petrus autē
stabat ante hostiuz foris: quem Johes
introduxit. Cui ancilla hostiaria dixit.
Nūquid ⁊ tu ex discipul' es hois istius?
Dicit ille. Non sum. Erat aūt Simon
Petrus stans: ⁊ calefaciens se. ⁊ ibi se
cundo ministris dixit. Nō suz. Et tertio
rñdit cognato illi⁹: cui⁹ abscidit auricu/
lam dicēti. Nonne ego te vidi in horto
cum illo? Sz dubitat hic de hac nega/
tiōe Petri: eo q̄ videt diuersimode ab
euangelistis narrari. Nam Matheus
dicit secundā negationē factā ad vocem
ancille. Et Johes dicit ad vocē mistro/
rū ad ignē stantiū. Similiter Mathe⁹
dicit tertiā negationem factam ad vocē
illoꝝ qui stabant. ⁊ Johes ad vocē co/
gnati illius: cuius Petrus abscidit au/
riculam. Rñdet Nico. de lira sequēdo
Aug. de consensu euangelistarū. q̄ pn/
cipalis intentio euangelistaruz erat ex/
primere trinā Petri negationē. ⁊ i hoc
omnes conueniūt. De ꝑsonis autez ac/
cusantib⁹ siue de negatōis loco nō erat
principalis intentio. ⁊ probabile est q̄
multi ad v̄ba Petri circa eū ⁊ ꝯsimilia
verba dicebant: improperādo ei magi/
strum suum. ⁊ ideo vnus euangelistaꝝ
exprimit vnā ꝑsonam accusantē. ⁊ alius
aliam. vnde ſm veritatem istorie prima
negatio fuit facta ad hostiarie vocē pn/
cipaliter. Secunda ad vocem illoꝝ qui
stabant ad ignem. fuerunt tamen exci/
tati ab alia ancilla. ⁊ tertia facta est mul
tis eum accusantibus: inter quos prin/
cipalis erat cognatus illius: cuius Pe
trus absciderat auriculam. De hac aūt
negatiōe Petri Criso. in sermōe ita ait
Idcirco aūt diuine ꝓuidentie secretum
ꝑmisit. vt primus ipse laberet Petr⁹: q̄
erga peccantes duriorē sniam ꝓprij ca
sus intuitu tēperaret. Petrus eni orbis
terraꝝ doctor ⁊ magister peccauit. ⁊ ve
niam impetrauit. vt hec indulgētie nor
ma ⁊ regula iudicātibus preberetur Id
circo non angelis arbitror cōmissaz sa/
cerdotij ptātē: ne cum ipsi minime pec/
carent: in peccatoribus sine misericor/
dia iudicarent. homo passibilis sup̄ ho/
mines ordinat: vt duz ipse in alijs suas
recolit passiones mitē apud eos se prebe
at ⁊ benignū. hec ille. Scōm aūt Nico.
de lira. qdā voluerūt tenere q̄ Petr⁹ n̄
negauit xp̄m ex timore mortis: sed ex
amore nolens ab eo separi. Sciebat. n.
q̄ si dixisset se eē discipulū xp̄i stati fuis/
set eiectus ⁊ separatus ab eo. Sed hoc
patet essei alsū ꝓpter v̄bū xp̄i. qui pre/
dicens Petro q̄ eum esset negatur⁹: ⁊
videns q̄ esset de se multū p̄sumēs sub
didit. Spirit⁹ quidē promptus est: caro
aūt infirma. Et q̄ negatio sua ex timo/
re ꝓuenerit testatur Rabanus: qui ait.
Palam corā omnib⁹ negauit. q se ma
nifestari expauit. Et ō hoc Leo papa sic
dicit. Ob hoc autē hesitare ꝑmissus est:
vt in ecclesie principe remediū peniten/
tie reconderetur: ⁊ nemo auderet de sua
v̄tute ꝯfidet. Et Hiero. sic refert. Scio
quosdā pio affectu, erga apl'm Petruz
locum hunc ita interpretatos: vt dicerēt
Petrum hominem negasse nō deū. ⁊
eē sensum. Nescio hoiem: qr scio deuz.
hoc q̄ꝫ friuolū sit prudens lector itelligit
Si eni iste nō negauit. ergo mētitus est
dñs: qui dixerat. Ter me negabis. Et ite
rum Leo papa in quodā sermone sic lo
quit Felices o apl'e sancte lachryme tue:
que ad diluendā culpā negatiōis virtutē
sacri habuere baptismatis. Affuit enim
dextera dñi ihu xp̄i q̄ labentē te pri⁹ q̄ꝫ
deijcereris exciperet: ⁊ firmitatē standi
in ipso cadendi periculo recepisti. Cito
itaqꝫ ad soliditatē redijt petra tanq̄ꝫ re/
cipiens fortitudinē: vt qui tunc i xp̄i ex/
pauerat passione. i suo post supplicio nō
timeret. Et Greg. i. iij. moral'. ita scribt.
Ideo intus ⁊ caritatis calore Petrus

torpuerat. ⁊ ad amorez pristis vite quasi ad ꝑsecutorū prunas infirmitate estuā-te recalebat. Ex quibus constat ꝙ Petrus ex timore magistrū negauit quem tamen ipse pie respexit: penitentēq; misericorditer ad se recepit. ¶ Secūdo fuit vehemens dolor xpi propter interrogationem. Interrogabat nanq; eum pontifex Anna de discipulis suis: ⁊ de doctrina eius. Secūdū Criso. interrogabat eum velut seditiosum: ⁊ nouarū rerum factorem redarguere volens. Sed hic dubium oritur. vtruz iste Anna ⁊ ceteri ꝑsecutores xpi cognouerunt eum. Et ꝙ nō: probari posset ex vbo apli. i. Cor. ij. c. dicens. Si cognouissent nunq̄ dn̄m glorie crucifixissent. Et de hoc etiā Act. iij. c. Petrus loquēs iudeis dixit. Scio ꝙ ꝑ ignorātiaz fecistis: sicut ⁊ principes nostri. Verūtn̄ Tho. iij. pte. q. xlvij. ar. v ⁊ Ric. in. iij. di. xvj. q. v. c. dicūt ꝙ iudei nō cognouerūt xp̄z ꝑꝑ ignorātiā crassā ⁊ affectatā: qm̄ euidētia signa habebant aduētus eius: ⁊ videbāt miracula: q̄ fiebāt ꝑ ipsūz sed ꝑꝑ odiū ⁊ inuidiam noluerunt eū recipere. Ideo Ioh. v. xp̄us dixit. Si nō venissem ⁊ eis locut⁹ nō fuissem peccatū non haberent. ¶ Tertio fuit vehemēs dolor xp̄i, ꝑpter percussionem. Narrat. n. euangelista ꝙ pharis eo rn̄dit Ego semꝑ docui in synagoga ⁊ in tēplo: quo omnes iudei conueniūt ⁊ in occulto locut⁹ sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui me audierunt quid locut⁹ suz ipsis. Ecce hi sciūt que dixerim ego. Hoc autē cuz dixisset vnus assistens ministrorūz dedit alapā ihu dicens. Sic respondes pontifici? O admiranda patientia mansuetissimi ihu. ꝑcussus in faciem ictu graui: manu furibunda: adeo vt s̄m quosdaz dentes oris eius remouerent: ⁊ os sanguinem expueret: nihil tamē contumeliose locutus est illi: sed sic magis innocentiā suā defendit dicens: Si male locut⁹ sum testimoniū ꝑhibe d̄ malo. si aūt bene: cur me cedis? Ubi Aug. ait. Quid ista responsione verius: mansuetius: iustius. Sed hic dubitat an xp̄s sic respondendo bene fecerit. cū ipse dixerit Math. v. Si quis te ꝑcusserit in maxillā dexteram prebe ei ⁊ alterā. Ipse aūt hoc non fecit sed magis ꝑcutientez se correxit. Ad qd̄ rn̄det Aug. ꝙ illud preceptum non dat absolute. sed magis s̄m preparationem animi. quia homo debet habere animū preparatum ad hoc faciendum vbi videret hoc expedire ad honorez dei ⁊ vtilitatem ecclesie: alias autem non. imo aliquando expedit iniuriantibus respōdere ad ipsorū ⁊ aliorum instructionem sicut fecit hic xp̄s: qui licz ita respōderit tamen non solum alteram maxillā iterꝫ ꝑcussuro: sed totum corpus figendum parauit in crucis ligno.

Quod xp̄s vehemēter doluit in contradictione propter falsam testificationem propter publicam criminationem: ⁊ ꝓpter sibi factam derisionem.

Primi articuli dolor quartus.

Quartus dolor quem xp̄s sustinuit in passione pro nobis dicit contradictiōis: quādo a domo Anne ligatus missus ē ad domum Caiphe pontificis: in qua vehemēter doluit ꝓpter tria. Primo propter falsam testificationē. Secundo propter publicam criminationem. Tertio propter derisionem. ¶ Primo fuit vehemens dolor xp̄i ꝓpter falsam testificationē. Ut enim dicit Mathe⁹: Principes sacerdotum ⁊ omne consilium querebāt falsūz testimoniū cōtra ihm: vt eum morti traderēt: ⁊ nō inuenerūt: cū multi falsi testes accessissent. Refert eni Nicodemus in euangelio suo ꝙ cuz multi surrexissent aliquis eorum dicebat. Ego vidi xp̄z miracula facientem. Alter asserebat. Et ego vidi eum. ⁊ audiui verba veritatis predicātē: ⁊ similia. Plerīq; locuti sūt spiritu sancto mouente linguam eorum contra voluntatem suā. Nouissime autē venerunt ⁊ duo falsi testes: ⁊ dixerunt Hic dixit. Possū destruere templū dei

⁊ post triduuz redificare illud. Sed hic
oritur questio quomodo isti dicūt falsi
testes. qm̄ Ioh. ij. xp̄us dixerat. Soluite
templum hoc. ⁊ in tribus diebus excita
bo illud. Ad quod rn̄det Hiero. super
Math. quem sequit Nicolaus de lira
ꝙ illa v̓ba que dixit xp̄us intelligunt ꝺ
templo corpis sui. vt ibidē dicit. Et hoc
sonāt v̓ba ibidem posita que xp̄us dixit
non precipiendo sed predicendo eis q̄d
essent facturi. Unde sensus est. Soluite
i. soluetis templuz hoc. s. corpus meū p
mortē. ⁊ i trib⁹ dieb⁹ excitabo illud p re
surectionē. ⁊ non destruā dixit vel pos-
sum destruere. Inquit ergo hiero. Fal-
sus testis est qui non eodem sensu dicta
intelligit quo dicūtur. possent etiam dici
predicti falsi testes ex falsa intentione:
quia intendebāt ꝓcurare mortē inno-
centis. ¶ Secūdo fuit vehemēs dolor
xp̄i propter publicā criminationē. Naz
cum taceret ⁊ nihil responderet ad ea q̄
sibi obijciebāt: quasi responsione indi-
gna: princeps sacerdotū q ex impatien-
tia de tribunali surrexerat ait illi. Adiu-
ro te p deum viuuz: vt dicas nobis si tu
es xp̄s filius dei. Dicit ei ih̄s. Tu dixisti
Ad quod respondet propter reuerentiā
diuini nominis inuocati. Et subdidit.
Uerumtamē dico vobis ammodo vide
bitis filiū hominis sedentē a dextris dei
⁊ venientem i nubibus celi. Tunc prin-
ceps sacerdotum scidit vestimenta sua
dicēs. Blasphemauit. quid adhuc ege-
mus testibus: Audistis blasphemiam
Quid vob videt. Ubi hiero. ait. Ponti
ficem quem ꝺ solio sacerdotali furor ex
cusserat: eadem rabies ad scindendas
vestes prouocat. Et Criso. in omel. in-
quit. Hoc fecit vt accusationez redderet
grauiorem: ⁊ quod verbis dicebat: fa-
ctis extolleret. Qui aūt erant cum pon-
tifice frementes dixerunt. Reus ē morꝫ
Ubi Origenes ait. Quantū putas fuit
erroris ipsam principalē omniū vitā reā
mortis pronunciare. ⁊ p tantorū resur-
gētiū testimonia nō respicere fōtē vite:
de quo in omnes viuētes vita fluebat.

hec ille. Quāuis v̓o falso illi violēta mor
te dignū acclamassent xp̄m: tn̄ dubium
hic incidit. vtrū i ipso necessitas fuit ad
moriendū morte naturali. Et respōdet
Ric. in. iij. di. xvj. ꝙ i ipso fuit necessitas
moriendi quātum ad humanā naturaz
que necessitas non. fuit cōtracta nec ꝓ-
pter peccatū debita: sed fuit voluntarie
assumpta. Uoluntarie eni filius dei ta-
lem assumpsit naturaz humanā: ꝙ nisi
eam miraculose cōseruaret: necessariū
erat ꝙ corpus eius resolubile ⁊ mortale
senio defecisset: Quis valde diu duras-
set propter excellentissimaz complexio-
nem. Fuit ergo i eo necessitas morien-
di ratione nature assūpte relicte suo re-
gimini naturali. nō tn̄ fuit necessarium
illum mori morte qua mortuus est. nisi
p compatione ad diuinā preordinatio-
nem. Sz adhuc nōnulli dubitant vtrū
necessitas moriēdi i xp̄o subiecta fuerit
eius volūtati humane. Et quidā tenent
ꝙ sic. Primo qꝛ ẜz Ansel. in li. cur. de⁹
homo. Sapiētie ⁊ iusticie dei repugnat
cogere mortē pati sine culpa illuz quem
iustum ad eternam fecit beatitudinem.
sed homo xp̄s nunq̄ꝫ habuit culpam. ⁊
fuit factus iustus ad eternam beatitudi-
nem. ergo repugnasset sapiētie ⁊ iusticie
dei ꝙ xp̄s mortē sustinuisset si noluisset
Alij v̓o contrarium asserunt. qm̄ mori
ex conditione nature. ⁊ posse mori nūq̄ꝫ
aliqua creata v̓tute. repugnare videt.
sꝫ in xp̄o fuit necessitas moriendi ex cō
ditione nature. ergo cū voluntas huma
na sit creata non potuit illa volūtate fie-
ri imortalis: Rn̄det Ric. ad istaz. q. vbi
ṡ. q. iij. ꝙ vt tactū est aliqui dicunt ꝙ ne
cessitas moriēdi i xp̄o subiecta fuit volū
tati humane. Dicūt eni ꝙ p compatōez
ad necessitatem moriendi xp̄s inquātū
hō tenuit mediū inter statum innocētie
⁊ nature lapse. In p̄mo eni statu nec nā
nec volūtas suberat necessitati morien-
di. sed in nobis tam natura q̄ꝫ volūtas
subsunt necessitati moriendi: nō sic in-
telligendo ꝙ necessarium sit voluntatē
mori: sꝫ quia corpus a morte preseruari

nō potest. In natura autem humana
xp̄i natura suberat necessitati moriendi
sed voluntas preerat ita ꝙ nō potuisset
mori nisi voluisset. Cui opinioni videtur
cōcordare Dama.li.iij.c.xix. dicens. ꝙ
non precedebant in dn̄o voluntatē na/
turalia. Nihil enim coactū in ipso consi
derat: sed omnia volūtaria. Alij autem
dicunt cōtrarium: quia ille solus potest
mutare cursum ⁊ legem nature: qui na/
turam istituit ⁊ ordinauit. cum ergo i na
tura humana xp̄i fuit necessitas morien
di ex conditione nature. ergo per aliquā
volūtatem creatam tanq̄ per causam
efficiētem nō potuisset ꝓseruari a mor/
te. si tamē ex deliberatiōe mori noluis/
set: diuina voluntas eum a morte ꝓser/
uasset. Huic opinioni secūde magis q̄
prime Ric. inherere videt: licet vtraqꝫ
sit sustētabilis. Nihilominus ꝓpter di/
cta alia suboritur questio. Utrum xp̄s ꝑ
volūtatem separauerit miraculose aīam
suā a suo corpore. an vero fuerit separata
vi afflictionū ei illatarum. Et respondet
Ric. vbi.s̄.q.iiij. ꝙ xp̄s mortuus fuit ꝑ
violentiā afflictionū ei illataꝝ: cōcurrēte
vehemētia doloris cōpassionis q̄ mortē
accelerauit. Un̄ ⁊ Petrꝰ Act.ij. dixit iu/
deis de xp̄o. Hūc ꝑ manus iniquorū
affligētes iteremistis. Et.c.iij. Auctorem
vero vite interfecistis. Et si argueret ex
dicto Aug.in.iiij. de trini.c.xiij. vbi ait.
Lōga morte cruciabant ligno suspensi.
Un̄ latronibꝰ vt iā morerent ⁊ de ligno
ante sabbatum deponerent crura ꝯfra/
cta sunt. xp̄s aūt qꝛ mortuus inuentꝰ est
miraculo fuit. ergo si fuit mortuus mira
culo: non ꝑ violentiam mortuꝰ est affli/
ctionū illataꝝ. Rn̄det Ric. ad quartum
ꝙ ibi Aug. accipit miraculū ꝓ mirabili:
qꝛ mirabat Pilatꝰ ⁊ sui quō ita cito eēt
mortuꝰ eo ꝙ cām acceleratōis mortꝭ eiꝰ
nō ꝯsiderabāt. Cuiꝰ accelerationis cau/
sa fuit vehemētia doloris cōpassionis: ⁊
tenerrima ꝯplexio: quā hēbat. ⁊ ꝑterea ꝑ
totā noctē fuerat afflictꝰ: ⁊ in crucifigen
do eū crucifigētes grauiꝰ extēderūt mē/
bra eius q̄ illoꝝ qui crucifixi fuerūt cū
eo: quia plus eum odiebāt. Fuit tn̄ aliq̄
modo mors illa miraculosa: qꝛ nisi dispē
satiue diuia potētia ꝓhibuisset btitudinē
anime xp̄i in suū corpus redūdare: cor/
pus xp̄i nulla interueniēte morte glorifi
catū fuisset. Nō si fuisset factū nulla vir
tute creata potuisset illa aīa a corꝑe suo
seꝑari. hec Ric. Ex q̄bus oībus colligi/
mus dn̄m nr̄m iesuꝫ xp̄m pro caritate
sua voluisse venire aīe sue corpus passi/
bile ⁊ mortale: vt sic pro nobis pctōribꝰ
patiēdo ⁊ moriēdo ꝓ nr̄is debitis satis/
faceret. Iudei aūt criminabant eū fore
reū mortis tanq̄ malefactorē: seducto/
rē ⁊ blasphemū. ¶ Tertio fuit vehemēs
dolor xp̄i ꝓpter derisionē. qn̄. s. vsqꝫ ma
ne dimissus ē i manus seruoꝝ vilissimo
rum q̄ expuerūt i faciē eius. ⁊ colaphis
eū ceciderunt. Alij aūt palmas i faciem
eiꝰ dederūt. d. Prophetiza nob xp̄e q̄s
ē q̄ te ꝑcussit. Et vt inq̄t Marcꝰ velaue
rūt faciē eiꝰ. ⁊ hoc fecerūt s̄m aliquos:
ne vidētes dignissimaꝫ faciē illā pietate
vicerēt. O ihu bn̄dicte q̄ dura nox hec
est: in q̄ ꝑncipio vsqꝫ ad finē quietē ne/
scis. sꝫ nūc vno mō: nūc alio corpore ⁊
aīo fatigaris. O amantissime iuuenis q̄
tū me pctōrē dilexisti: quem cū tot labo
ribꝰ passionibus ⁊ cruciatibus redime/
re voluisti. O mens humana cur tā du/
ra es vt dn̄o tuo cōpati negligas: q̄ pro
cōpassione tua sputis deturpat. alapis ce
ditur. ⁊ ab indignissimis personis vili/
ter ꝑtractat. Heu me quid erat inspice/
re illos seuientes in eum. alios trahen/
tes capillos eius: nōnullos sudariū leuā
tes spuere i os eius: quosdā importunis
vocibꝰ clamare in aures eius: hos pu/
gnis ꝑcutere pectꝰ eiꝰ: illos extēsa manu
verberare collū eius. O iesu mi q̄tum
nos dilexisti. Sed nos miseri te nō dili/
gimꝰ. Uince o humanū cor vince torpo
rē tuū genus humanū. ⁊ oēm affectum
tuū porrige iesu xp̄o. Ecce ꝙ iam appro
piquat dies. ⁊ mors de ꝓximo pro amo/
re tuo sibi parat. Sed vbi es o Maria
mater. Ubi habitas. An ignoras q̄ cir/
ca dilectissimuꝫ filium tuum geruntur.

Dicunt namq3 quidā φ Johes euangelista dimisso iesu i domo Caiphe cucurrit versus bethaniā ad domū Magdalene. vbi virgo remanserat qñ xp̄s cum discipulis suis venit hierusalem ad cenā faciendā: ꝛ ibi clamans ad hostiū a virgine orante: tremente ꝛ attonita audit⁹ est. Aduocauit mox Magdalenā3. d. Surge filia ꝛ videam⁹ quid nobis de filio meo significat. Apta fuere hostia dom⁹: ꝛ intrauit Johes eiulans. flens ꝛ lachrymans. dicensq3: Heu me veneranda mater ꝙ durus tibi nūcius aduenio. ꝛ cum pre singultibus vix loq valeret. īterrogabat a virgine collachrimāte. Ubi est filius meus. vbi est iesus meus. Quid actum est de filio. Uiuit adhuc an iudei interfecerunt eū. Heu me dolentē nimiū. Et Johes rñdere poterat atq3 dicere. nondū mortu⁹ est. s3 puto hodie morti erit tradēdus. Cōprehēderunt enī illū in nocte ministri iudeoꝝ ꝛ detinēt eum vinctū in domo Caiphe: asseruntq3 necꝫ illi ph̄ei ꝛ scribe debere morti adiudicari. O ꝙ gelidum tūc factū est cor illud virgineū: quātoue dolore repleta fuit anima eius. Que statim exiuit domum cū Johe ꝛ Magdalena alijsq3 comitantib⁹ Hierusalem festina petens. Cum aūt ītrauit ciuitatē transeuntes quosdā īterrogabat. d. illud Cāt̄ iij. Nū quē diligit aīa mea vidistis filiu3 meū vnicū. Et illi interrogabāt. qualis est dilect⁹ tuus. Et illa. Dilectus me⁹ candidus ꝛ rubicundus: filius meus pulcher ꝛ decorus: sanctus: morigeratus: virtutibus redimitus: gratia plenus: etatis. xxxiij. annorum: ꝛ mihi carissimus. O fili mi iesu vbi te inueniā. Circuibo ciuitatē ꝑ vicos ꝛ plateas vt te queram. vt te inueniam. vt te videam. vt cōplectar vt alloquar priusq̄ moriaris. Perrexit tandē vsq3 ad domū pōtificis vbi multitudinē cōgregatā inuenit. qm̄ ad Pilatū iesus xp̄s mittendus erat. Tempta bat ad filium ꝑperare: ꝛ nō ꝑmittebat. Clamabat altisona voce. Fili mi ihesu: Jhesu fili mi. Audiebat tunc forte filius lamentantē matrē ꝛ adaugebat angustia mentis eius. Nam quāto inter eos amor erat vehementior: tanto vtriusq3 dolor compassionis intensior. Compatiebatur vtiq3 mater filio: cōpatiebatur filius compassiue matri. Sed vt deuotius hāc p̄tē exoluamus q̄rendū ē. vtru3 virgo gloriosa magis dilexerit filiū suu3 ꝙ aliq̄ alia mater filios suos. Ad quod ego rñdeo φ sic. ꝛ ꝓbo hoc multiplici rōne. Prio rōne claritatis. Clare enim virgo cognoscebat. ꝛ certissima erat φ a filio sūme diligebat. ꝛ cū firmiter crederet ip3 eē deū in suo vtero incarnatū. sciebat illū eam diligere pre ceteris creaturis ꝛ humanis ꝛ angelicis: quare cor eius inflāmabatur vt illum diligeret: a quo sciebat magnopere se fore dilecta3. ¶ Secūdo hoc ꝓbo rōne sanctitat̄. Diligebat v̄go filiū suū copiosissime: que3 plenū sanctitate gratia oiq3 virtute diligendū cēsebat. ¶ Tertio hoc ꝓbo rōne totalitatis. Fuit eni3 beata virgo ita m̄ r̄ xp̄i vt ab ea sola spū scō cooperāte corpulētam substantiam acciperet. Quare amor qui debet esse patris ꝛ matris ad filiū: erat in virgine sola ad xp̄m ab ea genitū. ¶ Quarto hoc ꝓbo rōne diuturnitat̄. Amor enim quāto diuturnior tanto vehementior. Cum ergo filiū suu3 virgo dilexerit ꝑ annos. xxxiij. absq3 vlla ꝑturbatōe. ꝯsequens est φ eū diligebat ī etate florenti iam cōstitutū vltra ꝙ dici possit. ¶ Quinto hoc ꝓbo rōne familiaritatis. Nūq̄ enim īuētus est aliquis filius qui ita blande: ita reuerēter ita dulciter: ita familiariter cōuersaretur cum parentibus suis: sicut xp̄us faciebat cum virgine matre. Nō enim dubitare quispiam posset φ ꝑ tot annos quibus xp̄s cum matre conuixit nō fuerit liquefactum cor eius in amorem illius a quo totiens vocari matrem se sensit: quem ꝛ ipsa filiū sepe noīabat. Quare firmiter teneo φ virginis amor ad xp̄m vincebat omnem amorem quorūcūq3 parentum: qui tenerrime filios suos diligunt aut dilexerunt.

¶ Qđ xp̄s in presentatione vehementer doluit ꝓpter accusationem. ꝓpter flagellationē. ⁊ ꝓpter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi articuli primus dolor iesu xp̄i dicit presentatiōis. Cū eni Pilato fuit presentat⁹ doluit vehementer. ⁊ precipue ꝓpter tria. Primo ꝓpter accusationez. Secundo ꝓpter flagellationē. Tertio ꝓpter coronationē. ¶ Primo doluit vehementer ꝓpter accusationē. Ad quod intelligendum cōmemorandū est qđ euangeliste tradunt. videlz. ꝙ mane adductus fuit iesus a domo Caiphe ad domū Pilati ꝑsidis in ꝑtoriū. Erat autē pretoriū locus vbi audiebant ⁊ examinabant rei: ⁊ ipsi nō introierūt iudei in pretorium: vt nō ꝯtaminarēt ex igressu dom⁹ hois gentilis: sed manducarent pasca. i. azimos panes: qui a iudeis ꝑ dies. viij. comedebātur. O impia cecitas. alienigene iudicis pretorio cōtaminari timebāt: ⁊ fratris innocentis sanguinē nō timebant. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras ⁊. Quā accusationez affertis aduersus hoiem istū? Responderūt. Si nō esset hic malefactor: nō tibi tradidissem⁹ eū. Ubi Aug⁹. Interrogent atq̧ rn̄deant ab imundis spiritibus liberati. ceci vidētes. mortui resurgentes: vtrum sit malefactor. Addiderūt etiā qđ Lucas dicit Hunc inuenimus subuertentē gentem nostrā. ⁊ ꝓhibentē tributa dari Cesari. ⁊ dicentē se xp̄m regē esse. Dixit eis Pilatus. Accipite eū vos: ⁊ ꝑm legē vestram iudicate eum. quasi dicat. si sufficit vr̄a examinatio: sufficiat ⁊ vestra sententia. Nā vt dicit Nico. de lira. Romani aliq̄ minora iudicandi ꝑmiserant iudeis retinentes sibi penā mortis: ⁊ causam sanguinis. Ideo ꝑ hanc rn̄sionez ihibebat ne xp̄o mors inferret. Et ideo illi intendentes eum morti adiudicari rn̄debant Nobis nō licet iterficere quēq̧. Introiuit ergo iteruz in pretorium Pilatus. ⁊ interrogauit iesum. Tu es rex iudeorū? Ubi queritur. quare Pilatus sic eū interrogabat. Et rn̄det Nico. đ lira. ꝙ cū iudei accusassent eum de tribus videlz. quia subuerterat gentez. ⁊ prohibuerat tributa dari Cesari. ⁊ dixerat se eē regez. De duob⁹ primis Pilatus non curauit inquirere. Non de primo: quia ipse gentilis erat: ⁊ non iudeus. non etiā de secundo: quia sciebat illud esse falsuz. sed tm̄ de tertio: eo ꝙ romāi nomē regiuz a iudeis abstulerāt. Rn̄dit iesus. A temet ipso hoc dicis: an alij tibi dixerūt de me? q. d. Cōcepisti hanc opinionē de me ꝑ temetipsuz? Ubi Criso. Ait. Nō ignorās interrogat: sed ab ipso accusari iudeos volens. vnde sequit euangelista. Rn̄dit Pilatus. Nūquid ego iudeus sū? Gēs tua ⁊ pontifices tui tradiderūt te mihi. Quid fecisti? Rn̄dit iesus. Regnū meū non est de hoc mundo. Quasi dicat. nō quero tꝑalem dn̄ationē. Dixit ei Pilat⁹ Ergo rex es tu? Rn̄dit iesus. Tu dixisti quia rex suz ego. Ego in hoc natus suz: ⁊ ad hoc veni in mundo: vt testimoniū ꝑhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocē meā. Dicit ei Pilatus Quid est veritas? Et nō expectato rn̄so exiuit ad iudeos. ⁊. Ego nullā in eo iuenio cām: ⁊ vt liberaret eum de furore ipsoꝝ. ꝓposuit ꝑm cōsuetudinez quā habebant. s. i solennitate pasce vt vnū reuz morte peterent liberādū: an vellent xp̄z esse illū: vel Barrabā: qui in carceribus ꝓpter maleficia sua detinebat: ⁊ populo erat odiosus. Clamauerūt aūt omnes. Non hūc sz Barrabā. O quali gladio feriebatur tūc cor ꝟginis matris quādo audiebat horribiles illos clamores iudeorū petentiū potius liberationē Barrabe latronis q̄ filij sui innocentissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igit faciam de iesu: q dicit xp̄us? Dicūt oēs. crucifigatur. Et ille quid inquit mali fecit? Rn̄derunt. Cōmouit populum ꝑ vniuersaz iudeam incipiens a galilea vsq̧ huc. Quare Pilat⁹ misit iesuz ad Herodez galilee tetrarchā: qui illis diebus hierosolymis erat. Et cum iesus benedictus nullum verbū coram eo dixisset spreuit

illum Herodes cū exercitu suo: ⁊ illu/
sit idutū veste alba ⁊ remisit ad Pilatū
Pilatus aūt ↄuocatis principibꝰ sacer/
dotū dixit eis volens eripe xp̄m de ma/
nibus eoꝝ. Ego nullā cām inuenio in
homine isto ex his in q̄bus eū accusatꝭ.
Sed neq̄ʒ Herodes. Nam remisit eū
ad nos: ⁊ ecce nihil dignū morte actū ē
ei. At illi clamabāt. Nos legē habemꝰ ⁊
ƀm legē debet mori. Dixit eis Pilatus.
Corripiā eū ⁊ dimittā. O Pilate si in/
nocens est: cur corripies? Si reus: cur
dimittes. O q̄ʒ laboriosa fuit mors iesu
xp̄i tam diu, malignis cōsilijs: crimina
tionibus: accusationibus: ⁊ clamoribus
exq̄sita. Scḋo doluit xp̄us vehemēter
ꝓpter flagellationē. qm̄ vt refert Mar
cus Pilatꝰ tradidit iesuʒ militibꝰ flagel-
lādū. Ut. n. doc. dicūt ligauerūt illi iesuʒ
denudatū ad colūnā quādā ⁊ flagellaue
runt eum a planta pedis vsq̄ʒ ad v̇ticeʒ.
Et vt ait Greg. naçāçenus: caro xp̄i fla/
gellata post liuores sanguinē ex oī parte
scaturiebat: quo etiā terra sub pedibꝰ ie/
su ⁊ columna ipsa atq̄ʒ flagella madefie
bant. Et vt arbitror post crudelem illam
flagellationē cū soluissent eū pre debili/
tate nimia ⁊ doloris imensitate in terrā
cecidit sanguine suo irrigatā dn̄s noster
iesus. Sʒ hic theologi querunt. vtrū in
xp̄o fuit vera doloris passio. Et q̄daʒ: lʒ
nō dicere voluerint: ꝙ nō arguētes di/
cunt primo ex dicto Hilarij. d. in. x. li. de
trinitate. Uirtus corpis sine sensu pene
vim pene in se desenientis excepit. verꝰ
aūt dolor nō ē sine sensu pene. ergo ⁊c.
¶ Scḋo adducūt dictū Dionysij: q̄ ad
Joh̄eʒ euāgelistam ita scribit. Absit vt
ita insaniā vt credā sanctos aliq̄d pati ƀʒ
corpis passiones: sed solū credo nos iu/
dicare ipsos sentire. Si ergo sancti non
sentiūt passiōes nisi ƀʒ iudiciū: ⁊ nō ƀʒ
experiētiaʒ. ergo patiendo nō habēt do/
lorē verū: ⁊ ꝑ ↄsequens multo minꝰ nec
sanctꝰ sanctoꝝ xp̄s. ¶ Tertio conanť ꝓ/
bare opinionē suā exēplo Moysi q̄ ie/
iunauit. xl. diebꝰ. ⁊. xl. noctibus sine ali
qua corporis lesione ꝓpter continuam
ↄtemplationē. Si ergo ꝑfectio cōtēpla/
tionis aufert passionem ⁊ sensuʒ famis:
pari rōne videť ꝙ aufert sensuʒ doloris
in carne passibili. Sed in xp̄o fuit con/
tinua contemplatio ⁊ ꝑfectissima. ergo
videť ꝙ nulla fuit in eo doloris expien/
tia. Sed cōtra hāc opinionē est omnis
scriptura sacra. Un̄ in p̄os i ꝑsona xp̄i
diciť. Afflictus sum ⁊ hūiliatus sum ni/
mis. Et iterū. Ego sum pauꝑ ⁊ dolens.
Et iterū. Suꝑ dolorē vulnerū meorum
addiderūt. Propterea dicūt the. di. xvi.
tertij libri. ꝙ vera doloris passio fuit in
xp̄o qm̄ i eo fuit caro passibil' ⁊ ꝑforabil'
Fuit etiā virtus sentiendi ƀm quā aīa cō
patiť corpori leso. Et qm̄ hec duo veruʒ
dolorē faciūt. s. vera lesio ⁊ verus lesiōis
sensus. ⁊ hec duo vere fuerūt i xp̄o indu
bitanter tenēdum est ꝙ in ipso vera fuit
doloris passio. Ad dictum aūt Hilarij
rn̄detur ꝙ ƀm quosdam dictum illud
retractauit. Uel pōt dici ꝙ Hilarius in
v̇bo p̄dicto nō excludit sensum doloris
a xp̄o ƀm humanā naturā: sed ƀm diui/
nā. Un̄ illa v̇ba referenda sunt ad ꝑso/
nā xp̄i. Uel ut magister sen. expōit diceť
possumus ꝙ Hilarius nō vult ostēdere
xp̄m nō habuisse verū dolorē: sed n̄ ha
buisse causam doloris: qm̄ passus est ꝑꝑ
delicta nr̄a. ¶ Ad scḋm v̇o. s. v̇bū Dio
nysij dicit Bon̄. in. iij. di. xvi. ar. i. q. i. ꝙ
Dionysiꝰ nō vult diceť nec sensit ꝙ btūs
Joh̄es ⁊ alij sancti nō expianť dolorē in
tormētis: sed vult cōmēdare cōstantiaʒ
mētis q̄ non magis cōmouebať ex expe
riētia sensus q̄ʒ cōmoueretť ex sola cōsi/
deratione ⁊ iudicio rōnis. ¶ Ad tertiuʒ
v̇o q̄d obijciebať de Moyse dicēduʒ ꝙ
etsi dulcedo cōtēplatiōis quodāmodo
ip̄m reficeret ⁊ a sensibꝰ exteriorib ꝰ ab/
straheret. adeo vt naturales v̇tutes q̊dā
modo cōsopiret: vt nō ita cōsumerenť:
⁊ cibū regrerēt. tn̄ ꝙ tanto tp̄e ieiuna/
uit sine sui lesione hoc fuit per speciale
beneficiū ⁊ diuinū miraculū. ⁊ ideo non
hʒ locū in ꝓposito: quia xp̄s i passione
sua nō exercuit miracula potētie: sed po/
tiꝰ vsus ē armis patiētie. ¶ Tertio doluit

vehementer xp̄s ꝓpter coronationē q̄n
milites duxerūt eum in atriū pretorij.⁊
induerūt eum purpura:⁊ imposuerunt
capiti eius coronā spineā:⁊ circundede/
runt eū.⁊ veniebant ad eū illudentes:⁊
d.Aue rex iudeoꝝ.⁊ expuebant in eum
⁊ dabant ei alapas:⁊ percutiebant caput
eius.Et caput illud angelicis spiritibus
tremendum:vt Bern̄.ait.spinarum dē
sitate pungebat.Nā corona illa de iun/
cis marinis ad modum spinaꝝ accutis
erat confecta.vt dicit Nico.de lira.At
Pilatus fecit ih̄m sic coronatū ⁊ pur/
pura vestitū velut cōtēptibilē ⁊ abiectuꝫ
exire dixitq̄ꝫ iudeis.Ecce homo.quasi
dicat.punitus est ideo debet vobis suffi
cere.At illi magis clamabāt.Crucifige.
crucifige eum.Et pꝰ multa addiderunt
Si hunc dimittis nō es amicus cesaris
Omnis eni qui se regem facit ꝯtradicit
cesari.Et cum talia agitarentur misit ad
Pilatuꝫ vxor eius.d.Nihil tibi ⁊ iusto
illi.Quasi dicat.nullo mō eū cōdēnes:
sꝫ magis dimitte.Multa eni sū hodie
passa ꝑ visum ꝓpter eum.quia vt dicit
Rabanus diabolus apparuerat ei mo/
uens eam terroribus ad liberationem
xp̄i:volens sic impedire hoīum saluteꝫ.
Sed dubitatur vtrū visio predicta facta
fuerit in somno vel vigilia.Et respōdet
Nico.d̄ lira q̄ꝫ hoc nō habetur expresse
creditur tn̄ magis q̄ꝫ fuerit in somno.

¶ Qō xp̄s in sentētiatione vehemēter
doluit ꝓpter onerationē:ꝓpt̄ associatio
nem ⁊ propter lamentationem.

Secundi articuli dolor secundus.

Ecundus dolor secundi articuli
dicitur sententiationis.Uidens
namq̄ꝫ Pilatus nō posse iudeo
rum furorem sedare nec mitigare qn/
 īmo audiebat eos magno cuꝫ tumultu
clamantes.Si hūc dimittis nō es ami/
cus Cesaris.accepta aqua lauit manus
corā populo.d.Innocēs ego sum a san/
guine iusti huiꝰ.Uos videritꝭ.Ubi Re/
migius ait.Mos erat apud antiquos
vt cū vellet quis ostendere se imunē esse
ab aliq̊ crimine:accepta aqua lauar̄ ma
nus suas corā populo cōsueuerat.Et re
spondens vniuersus populus dixit:Sā
guis eiꝰ super nos ⁊ super filios nostros
Quare Pilatus humano timore vic/
tus pro tribunali sedens ſm ordineꝫ cu
rie sue sn̄iam iniustā ꝯtra ih̄m ꝓtulit vt
crucifigeret.Tūc amātissimꝰ noster ih̄s
cruciatus ē propter tria.Primo ꝓpter
onerationeꝫ.Secūdo ꝓpter associati/
onem.Tertio propter lamentationem
¶ Primo cruciatus est propter one/
ratōeꝫ.quādo.s.crux onerosa ⁊ dura hu
meris suis fuit iposita.Tūc eni cū d̄ do/
mo Pilati versus mōtē caluarie duce/
ret anq̄ꝫ deuenisset ad locū:vt dr̄ i qua/
dā historia:aflicta ⁊ mesta mater eiꝰ ob
uiā illi processit:volens illum tangere ⁊
amplecti.Quā vt filius aspexit merore
ꝯfectā:cecidit fatigatus sub cruce.Ipsa
etiā mater dulcissima quasi mortua i ter
ram ruit.Ob qd̄ in loco illo in huius fa
cti memoriā capella a fidelibus cōstru/
cta fuit:que sancta Maria de spasmo
nuncupat̄.Tandem iudei angariauere
hominē.Cyreneū noīe Simonē vt tol
leret crucē ih̄u.Qm̄ vt aiunt quidā cuꝫ
sepius temptasset ih̄s illā portare ꝑ de/
bilitate ferre ampliꝰ nō valebat.Curre
o anima mea curre velocit̄ ⁊ humeros
tuos subijce illi cruci:i qua ih̄s dei filius
oꝑabitur salutē tuam:imo oīum saluan
dorum.Sꝫ hic doc.querūt.quare xp̄s
benedictus pati voluit mortem crucis
Et respōdet Tho.iij.ꝑte.q.xlvj.ar.iiij.q̄ꝫ
hoc fecit ꝓpt̄ septē rationes.¶ Prima
rō est ꝓpter exēplū virtutis.Dicit enim
Aug.in li.lxxxiij.q.Sapiētia dei homi/
nē ad exēplū q̊ recte viueremꝰ suscepit
Pertinet autē ad vitā rectā ea que non
sunt metuēda nō metuere.Sunt auteꝫ
homies q̄ q̄ꝫuis mortē ipsam nō time/
ant:genꝰ tn̄ mortis horrescunt.Ut ergo
nullū genꝰ mortis recte viuenti homini
metuendū esset:illius hoīs cruce osten
dendū fuit.Nihil eni erat inter oīa gnā
mortꝭ illo gnē execrabiliꝰ ⁊ formidabiliꝰ

Secunda ratio est.quia hoc gen⁹ mortꝫ
maxime conueniens erat satisfactioni ꝓ
peccato primi parētis. Unde Aug. dicit
in quodam sermone de passione. Con/
tempsit Adam preceptum accipiens ex
arbore: sed quicqd Adaꝫ ꝑdidit: xp̄us
in cruce inuenit. Et Ambro. de xp̄o ita
ait. De parentis protoplasti fraude facta
ꝯdolēs qn̄ pomi noxialis morte morsu
corruit. ipse lignuꝫ tunc notauit damna
ligni vt solueret. Hoc opus nostre salu/
tis ordo depoposcerat multiformis ꝓdi
toris ars vt artem falleret ⁊ medelaꝫ fer
ret inde hostis vnde leserat. Et iterum
ecclesia dicit. Omnipotens eterne deus
qui salutē humani generis i ligno crucis
constituisti: vt vnde mors oriebat inde
vita resurgeret: ⁊ qui in ligno vincebat i
ligno quoqꝫ vinceretur. ¶ Tertia ratio
est quia vt dicit Criso⁹ in sermōe de pas/
sione. In excelso ligno: ⁊ non sub tecto
passus est: vt etiā ipsius aeris nā munda
retur. Sed ⁊ ipsa terra simile beneficiuꝫ
sentiebat decurrentis de latere sanguinis
stillatione mundata. Et idē Criso. super
Joh. inquit. Audiens suspēsionem intel
ligas in altū: vt sanctificaret aerem qui
sanctificauerat terram ambulando i ea.
¶ Quarta ratio est. quia per hoc ꝙ xp̄s
in cruce moritur ascensum nobis parat
in celum. vt Crisosto. dicit. ¶ Quinta ra
tio est. qa hoc competit vniuersali salua/
tioni totius mundi. Nam figura crucis
vt ait Gregori. naçāçenus a medio con/
tracta in quattuor extrema partita. signi
ficat virtutē ⁊ prouidentiam eius qui in
ea pependit vbiqꝫ diffusam. Criso. etiaꝫ
dicit ꝙ in cruce expansis manib⁹ morit
vt altera manu veterē populū: altera eos
qui ex gentibus sunt trahat. ¶ Sexta ra
tio est. qa per hoc genus mortis diuerse
virtutes designant. Unde Augu. dicit in
li. de gratia veteris ⁊ noui testi. Non fru
stra tale genus mortis elegit: vt latitudi/
nis ⁊ altitudinis ⁊ longitudinis ⁊ profū
ditatis: de quibus apl̄us loquitur magi
ster existeret. Nā latitudo est in eo ligno
quod transuersū desuꝑ figit. hoc ad bōa
opa ꝑtinet: qa ibi extendunt man⁹. Lō
gitudo est in eo ligno: qd̄ vsqꝫ ad terraꝫ
trahitur: quo crux stat sistit ⁊ perseuerat
quod longanimitati tribuit. altitudo est
in ea ligni ꝑte: que ab illa que transuersa
figitur versus sursū relinquit. hoc est ad
caput crucifixi: quia bene sperantium su
perna expectatio est. Jam vero illud ex
ligno qd̄ fixū occultat. vnde totuꝫ illud
exurgit significat profūditatem gratuite
gratie. Et sicut etiā Augu. dicit suꝑ Jo.
Lignū in quo fixa erant membra patiētꝭ
ad cathedram fuit magistri docentis.
¶ Septima ratio ē: qa hoc gen⁹ mortꝫ
plurimis figuris rn̄det. Ut enim Augu.
dicit in sermone de passione. In diluuio
aquarū humanum genus archa lignea
liberauit. De egypto dei populo recedēte
Moyses mare ṽga diuisit: ⁊ Pharao
nem prostrauit: ac populuꝫ dei redemit.
Idem Moyses lignum in aqua misit ⁊
amaritudinē eius in dulcedinem cōmu
tauit. Ex lignea virga de spirituali petra
salutaris vnda profertur. Et vt Amalech
vinceret: contra virgā Moyses expan/
sis manibus extendit. Et lex dei arche/
testamenti credit lignee vt his omnib⁹
ad lignū crucis ꝑ quosdā grad⁹ veniat.
¶ Secundo cruciat⁹ ē xp̄s ingenti do/
lore ꝓpter associationē. Associat⁹ nanqꝫ
est cū duobus latronibus sicut ꝑdixerat
ysa. liij. c. Et cuꝫ sceleratis deputatus est
Ubi doc. querūt vtrū hoc cōueienter sit
factū. Et rn̄dent ꝙ in hoc alia fuit inten
tio iudeoꝝ: alia ordinatio dei. Qn̄tū enim
ad intentionem iudeoruꝫ sic dicit Criso.
Duos latrones vtrinqꝫ crucifixerūt: vt
eorū suspitionis fieret ꝑticeps. sed non
ita euenit. Naꝫ de illis nil dicit. huius au
tē vbiqꝫ crux honoratur. Reges diade/
mata deponentes: assumūt crucē in pur
puris ⁊ diadematibus maximis in mēsa
sacrata. vbiqꝫ terrarū crux emicat Qn̄tū
vero ad dei ordinationē xp̄s cum latro/
nibus crucifixus est. Primo qa vt dicit
Hiero. sup Math. Sicut ꝓ nobis ma/
ledictū crucis fact⁹ est. sic pro omniuꝫ sa
lute inter noxios quasi noxi⁹ crucifigit

Secundo vt dicit Leo papa in s̄mone de passione. Duo latrones vnus ad dexteram: alius ad sinistram crucifiguntur vt in ipsa patibuli specie denotaretur illa que ĩ iudicio ipsius hominũ omniũ facienda est discretio. Et Aug. dicit super Ioh. Ipsa crux si attendas tribunal fuit In medio enĩ iudice ↄstituto: vnus qui credidit liberatus: alter qui insultauit damnatus ẽ. iam signabat quid facturus est de viuis ⁊ mortuis: alios positurus ad dexteram: ⁊ alios ad sinistram. Tertio s̄m Hilariũ duo latrones leue ac dextre affigunt: omnẽ humani generis diuersitatem vocari ad sacramentuꝫ passionis dñi ostendentes. sed quia per diuersitatẽ fideliũ atqꝫ infideliũ fit oĩuꝫ s̄m dexteram ⁊ sinistrã diuisio. vnus ex duobus ad dexterã situs fidei iustificatione saluatur. ¶ Tertio cruciatus est xp̄s acerbo dolore ꝓpter lamentationẽ quando vt meminit Lucas: sequebatur illum multa turba populi ⁊ mulierum que plangebant ⁊ lamentabantur eum. Cum quibus etiã ipse compatiendo predixit futurã illius ciuitatis calamitatem ⁊ desolationẽ. Sed doc. hic querunt. cur ihus xp̄us in hierusalem pati voluit. Et respõdent ꝙ hoc conuenieñter factũ est multiplici rõne. ¶ Primo qdẽ. qꝛ hierusalem erat locus a deo electus ad sacrificia sibi offerenda: que quidem figuralia sacrificia figurabant xp̄i passioneꝫ que est verum sacrificium. iuxta illud Eph. v. Tradidit semetipsum oblationẽ ⁊ hostiam deo in odorẽ suauitatis. Secundo quia virtus passionis eiꝰ ad totũ mundum diffundenda erat: ideo in medio terre habitabilis pati voluit. i. in hierusalem. Unde dicit̃ ĩ psalmo. Deus aũt rex noster ante secula opatus ẽ salutẽ ĩ medio terre. i. hierusalẽ: que dicit̃ esse terre habitabilis vmbilicus. ¶ Tertio qꝛ hoc maxie cõueniebat humilitati eiꝰ vt. s. sicut turpissimũ mortis genus elegit: ita etiã ad eius humilitateꝫ pertinuit ꝙ ĩ loco tam celebri cõfusioneꝫ pati nõ recusauit. Unde Leo papa dicit in sermone ephie. Qui formã serui susceperat bethleem preelegit natiuitati. ⁊ hierosolymam passioni.

¶ Qđ in crucifixione xp̄us vehementer doluit ꝓpter potationem. ꝓpter conclauationem. ⁊ ꝓpter eleuationem.

¶ Secundi articuli dolor tertius.

Tertius dolor secũdi articuli dr̃ crucifixionis. quãdo crucifixerunt eũ ĩ monte caluarie. vbi nimio dolore agitatꝰ ẽ ꝓpter tria. ¶ Primo ꝓpter potationẽ. ¶ Scđo ꝓp ↄclauatõem. ¶ Tertio ꝓpter eleuationem. ¶ Prio nimio dolore agitatꝰ est xp̄us ꝓpter potatõeꝫ qꝛ vt inqt Matheus. Dederũt ei vinũ bibere cũ felle mixtuꝫ. Ubi q̃rẽdũ ẽ q̃re illo vino sic amaro potauerũt eũ. Et dicit Nic. de lira. ꝙ aliq dicũt id factũ fuisse. vt citiꝰ xp̄s moreret̃ ⁊ sic milites eiꝰ custodia citius expedirẽtur: qui debebãt eum custodire quousqꝫ expirasset. Sed ipse Nico. aliter dicit. Nã legit̃ in quodaꝫ libro hebraico: qui apud eos intitulatur liber iudicũ ordinarioꝝ: ꝙ quia Salomon dixerat ꝓuer. xxxi. Date siceram merentibus: ⁊ vinũ his qui amaro sunt animo vt bibant ⁊ obliuiscantur egestatis sue. ⁊ ideo seniores iudeorũ statuerant vt cõdemnatis ad mortẽ daret̃ vinũ aromaticũ ad bibẽdũ: vt facilius tolerarent passionem. In hierusalem autem erant matrone deuote ⁊ compassiue: que hoc vinum ⁊ siceram. potum inebriatiuũ dabant ex deuotione. Iudei ergo ex nimia crudelitate moti tale vinum datum pro xp̄o ⁊ alijs duobꝰ latronibus acceperũt sibi s̄m ꝙ dictũ erat Amos. ij. Uinũ damnatoruꝫ bibebãt: ⁊ loco eius posuerũt acetũ cum felle mixtũ. Talẽ potum cũ gustasset ihs noluit bibere. Nec cõtradicit Marcus cuiꝰ textus habet. Et nõ accepit: qꝛ non accepit ad bibendũ: sed ad gustandũ solũ vt sic impleret̃ in eo qđ dictũ ẽ in psalmo. Et dederũt ĩ escã meaꝫ fel. ⁊ in siti mea potauerũt me aceto. ¶ Scđo mł'to dolore fatigatꝰ est xp̄s ꝓpter cõclauationẽ. quando. s. cruce iam parata atqꝫ

dispositа: ⁊ in terra collocata ſm cōem
opinionē exuentes nequā illi magno i-
petu dn̄m iesum xp̄m ad terrā ꝓiecerūt
vt clauis eū cōfigerent. Et licet euange
liste non oīa dicant: quia tm̄ essentialia
scribere curauerūt: nihilominꝰ v̄isimil'r
credere possumus: ꝙ ita nudatus ⁊ ge-
nuflexus iesus vt se sup̄ crucē extēderet
oculis ad celū leuatis ī corde suo dixit.
Suscipe scē pater eterne me dilectū fili-
um tuū quē tibi offero ī sacrificiū ima-
culatū ꝓ salute humani generis. ⁊ remis
siōe pctōꝝ. Ecce iam nō offerūtur tibi
legalia sacrificia hircoꝝ: aut agnoꝝ: vel
similiū. sed caro inocentis mei filij tui.
Triginta ⁊ tres anni elapsi sunt quibus
hanc crucē semp̄ aspiciēs in illā mori ꝓ
humani generis redemptione cōcupiui
⁊ desideraui. Tandē ꝓijciens se sup̄ cru
cem: manus suas ⁊ pedes liberalissimo
gestu extendit. Acceperunt autē clauos
crucifixores: ⁊ ꝯfixerūt eū. Malleoꝝ
aūt ictꝰ ⁊ sonitꝰ audiri poterāt a virgine
matre: cuiꝰ cor clauis illis accutissimis:
qui manus ⁊ pedes ossa ⁊ carnes filij
sui rumpebant configebatur. Crucifixi
sunt etiā cum eo duo latrones: quos ple
riqꝫ voluerunt tenere fuisse cruribus al-
ligatos tm̄. Sed ego dico ꝙ fuere ꝯcla-
uati. q: vt inquit Aug. super Joh. Pen
dentes in ligno: clauis ad lignum ma-
nibus cō fixi: ꝓducta morte necabātur
Scripsit aūt ⁊ titulū Pilatꝰ ⁊ posuit sup̄
crucē. Erat aūt scriptū. Jh̄us naçarenꝰ
rex iudeoꝝ. litteris hebraicis grecis ⁊ la
tinis. Ubi queritur a doctoribus cur hac
triplici ligua deo volente titulꝰ ille fuerit
scriptus. Et rn̄det Criso. Credibile est
multos gentiles simul cū iudeis ꝓpter
festū cōuenisse. ⁊ ideo vt nullꝰ ignoraret
nō in vna lingua. sed in tribus scripsit.
Et Aug. dicit. Tres lingue ibi pre cete-
ris eminebāt. hebraica ꝓpter iudeos in
dei lege gloriantes. greca ꝓpter gentiuꝫ
sapientes. latina ꝓpter romanos m'tis
ac pene oībus tunc gentibus imp̄antes
Theophilus v̄o ingt. Significat aūt su
perscriptio triplici sermōe signata dn̄m
esse regē practice. philosophice. necnon
theologice. Nā ꝑ latinas lr̄as figuratur
practica: eo ꝙ romanū iperiū potētissi-
mū satisqꝫ officiosuꝫ in expeditionibus
fuit. Per grecas v̄o philosophia figura
tur. Greci nāqꝫ erga naturaliū specula-
tionē insudauerūt. Demuꝫ ꝑ hebraicas
theologia portēdit dū iudeis est credita
reꝝ diuiaꝝ agnitio. Dicebāt ergo Pila
to pontifices iudeoꝝ. Noli scribere rex
iudeoꝝ. sꝫ q: dixit Rex sum iudeorum.
Rn̄dit Pilatꝰ. Qđ scripsi scripsi. Mi-
lites aūt diuiserūt sibi vestimēta sua ⁊ tu
nicam mittentes sortem. erat aūt tunica
incōsutilis. i. sine sutura desup̄ contexta
ꝑ totū: sup̄ quā miserunt sortes. Et licet
⁊ Marcus dicat ꝙ sortes miserunt sup̄
eis. s. alijs idumēꝭ xp̄i. tn̄ ſm Nico. de
lira. illud debet itelligi ꝑ synedochen. i.
sup̄ aliqd eoꝝ. i. sup̄ tunicam. ¶ Tertio
vexatus est iesus multo dolore qn̄ crux
fuit eleuata a terra. ⁊ posita in foramine
atqꝫ plantata: in qua iā natus erat fruc-
tus nr̄e saluatōis: anteqꝫ in monte cal-
uario defigeret. Jn ipso aūt motu ⁊ ele-
uatione crucis: ac plantatione pondus
corpis ꝑ tres clauos vel quattuor ſm
quosdā sustinebat. Jdeo mēbra illa đbi-
litata icredibili cruciabant dolore. Sed
⁊ tūc mestissima mater filiū intuens con
tēptibilē. cōfusibilem. despectū. deformē
grādi angustia plenū. plagis attrituꝫ in
medio latronum pendētem. adiutorio
Magdalene ⁊ Johis qꝫtū potuit cruci
ꝓpinquā se fecit. Ubi mutataꝫ cernens
aspectus filij sui venustatem ⁊ elegātiaꝫ
cōsideransqꝫ qꝫ graui supplicio detine-
bat: lamētabiles voces emittebat. Hoc
aūt exp̄ssit Joh. qn̄ dixit. Stabat auteꝫ
iuxta crucē iesu mater eiꝰ: ⁊ soror matris
eius Maria Cleophe. ⁊ Maria mag-
dalene. Sꝫ dubiū hic ē. quia Luce. xxiij
dicit. Stabāt omnes. noti eius a longe.
Sed dicit Nico. de lira. sequēdo Aug.
in li. de cōsensu euāgelistaruꝫ. ꝙ in tāto
interuallo erāt. vt ⁊ iuxta dici possent: q:
in cōspectu eius presto aderāt: ⁊ a lon-
ge respectu turbe ꝓpinquius circūstātis

cum Centurione ⁊ militibꝰ. Pretereun-
tes aũt blasphemabãt eũ mouentes ca-
pita sua ⁊ dicentes: Vah qui destruis tẽ-
plũ dei: ⁊ i triduo illud reedificas. Sal
ua temetipsum. si filius dei es descende
nunc de cruce. Similiter ⁊ principes' sa-
cerdotũ illudentes cum scribis ⁊ seniori
bus dicebãt. Alios saluos fecit: seipsum
non potest saluũ facere. Ihs aũt in tot
psecutionibus ⁊ maledictis dixit v̓bum
illud primum in cruce omnis patientie
exemplũ. Pater dimitte illis: q: nesciũt
quid faciunt. ope implẽs quod v̓bo do-
cuit quãdo dixit. Orate ꝓ psequentibus
⁊ calumniantibus vos. Improꝑabant
etiã ei latrones q crucifixi erãt cum eo
Lucas v̓o dicit ꝙ vnus tm̃ blasphema
bat: quẽ alius reprehendit. Sed Augu.
in libro de consensu euangelistarũ. dicit
ꝙ Iohes loquitur in plurali ponẽs plu
rale ꝓ singulari sm̃ vsitatum loquendi
modũ. Vel potest dici sm̃ Hieronymũ
ꝙ primũ vterq; blasphemauerit. dein-
de vnus credidit in xp̃um. ⁊ priorez ne-
gationẽ sequẽti cõfessione emendauerit
Unde Hieronymꝰ sequit̃ In duobꝰ la-
tronibus vterq; populꝰ ⁊ gentiliũ ⁊ iu-
deoꝝ p̓mo dominũ blasphemauit: post
ea signoꝝ multitudine alter exterritus
egit' penitentiã. ⁊ vsq; hodie iudeos icre
pat blasphemãtes. hec ille. Dixit ergo la
tro penitẽs. Domine memẽto mei dum
veneris in regnũ tuũ. Respiciẽs autem
Ihs bñdictꝰ huiꝰ latronis ꝯtritionem
fidem. spem atq; caritatẽ. rñdit ei secun
dum verbum: quod in cruce ꝓtulit. d.
Hodie mecũ eris i paradiso. O felix ꝓ
missio. O breuis tante felicitatis adim
pletio. Nullus ante latronẽ hoc verbuz-
audiuit. Promissa siquidẽ fuit patribꝰ
⁊ ꝓphetis eterna vita p xp̃m: sed nulli
sicut latroni ita breui spacio designata.

¶ Ad inspectione xp̃s vehemẽter do-
luit ꝓpter querelationem. ꝓpter recor-
dationẽ. ⁊ ꝓpter cõmendationem.

Secundi articuli dolor quartus.
Quartus dolor secundi articuli
dicitur inspectionis. Cũ eni de
cruce ĩspexisset matrẽ asprimo
dolore vulneratũ est cor eius ⁊ p̃cipue
ꝓpter tria. Primo ꝓpter querelationẽ
Secundo ꝓpter recordationem. Ter-
tio propter cõmendationem. ¶ Prio
doluit propter querelationẽ. Audiebat
nanq; querelas matris ingemmentis
⁊ dicẽtis sibi vocabulũ illud qd̓ p trigin
ta ⁊ tres ãnos cũ tanta dulcedine vtri-
usq; cõmemorauerat. In passione vero
illud ꝓferebat cum corde pleno dolore
merore ⁊ amaritudine. Poterat ergo
v̓go illa sanctissima lamentari ⁊ dicere.
Fili mi aie mee olim ꝯsolatio ⁊ gaudiũ
nũc aũt gladius penetrabilior oi mucro
ne accutissimo. Fili mi quẽ nouẽ mẽsibꝰ
i vtero tenui: quẽ paruo lacte paui: quẽ
totiens infantẽ ⁊ paruuluz pãnis inuol-
ui: in cuna reposui. ⁊ amorosis ample-
xibus strinxi inter vbera mea. ⁊ oscula-
ta sum. O q̃ infelix mihi ⁊ tibi facta est
dies ista. Et quis poterit mederi vulne-
ribus doloꝝ meoꝝ: ⁊ mitigare angustiã
miselle matris tue: cum inspiciã te filiũ
meũ vt leprosũ factũ: q speciosus eras
pre filijs hominũ. vt maleficum ⁊ reũ
cum iniquis deputatum? Qui sanctus
sanctorum es: vt fatuum ⁊ stultum cer-
no: in quo recõditi sunt omnes thesau-
ri sapientie dei: vt hostez ⁊ omniũ inimi
cum: qui omnibus affabilis benignus
⁊ humanus semper astitisti. ⁊ super oia
velut oblituz mei vidue matris tue. Nã
ecce iam moriens: ⁊ nil mihi dicis. Et
quid faciam ego sine te filio meo? Quo
diuertam? Ad quem confugiaz: Tu mi
hi pater. tu mihi frater. tu mihi blandus
filius eras. tu mee' diuitie. tu mee deli-
tie. tu mea glia. O me desolatã: q̃ tantũ
filiũ i cruce video deficere. O amantissi
me fili loquere mihi matri tue: loquere
vt audiaz vocẽ tuam cigneo canore dul-
ciorẽ. Loquere inquã vt sic saltẽ audiẽs
verba tua patientior fiam ad toleran-
dã que me cruciat' pro amore tuo penaz

Nõ deneges mihi quod postulo. Exaudi me et verbo tuo consolare ne deficiam in hac tribulatiõe. O fili mi lumẽ oculorum meorum condescẽdisti latroni misericorditer loquẽs ei. Acquiesce itaque vocto matris tue et dic mihi quid factura sim. Cui me orphanam derelinquis? His vel similibus querelis pulsabat mestissima mater aures aflictissimi filij sui: qui non minorem penam experiebat i mẽte propter teneritudinem matris quam sentiebat in corpe a planta pedis usque ad capitis verticẽ vulnerato. Ideo scdm quendam deuotũ: tacitus in suo corde dicebat carmẽ illud vulgare siue ei⁹ sententiã. Matre mia benedicta molto te vego aflicta. El tuo lacrimare e vna sagitta. Che il cor mio ha passato. Non piãgere o matre mia. El tuo lacrimare e pena mia. Supporta fin chio sia da morte resuscitato. ¶ Secundo doluit xpus propter recordationem. In talib⁹ Nãque mysterijs recordabat: et in seipso conferebat dicẽs. O mea mater quõ oia gaudia que de me suscepisti conuersa sunt tibi i merorem et luctum? Ubinam sunt angeli in mea natiuitate cantantes? Ubi pastores ad presepe venientes? Ubi orientales reges in cuna me adorantes? Ubi grata p. xxx. et tres annos vtriusque conuersatio et familiaritas? Ubi tot et tanta de me predicta miracula: propter que oia letabatur cor tuũ? Heu me nunc vides tantũ filiũ tuũ factũ in derisum omni populo. et abiectissimã mortẽ pati. Tertio doluit xps propter cõmẽdationem qñ apiens os suũ mellifluũ dixit ei. Mulier ecce filius tu⁹. s. Iohẽs euãgelista: qui secũ iuxta crucem astabat. Et vt doc. dicunt nõ vocauit eam materno noie: sed cõi ne ex teneritudine nois materni: si exprimeret aggrauaret animus eius. Deinde cõmendans eam discipulo dixit. Ecce mater tua. q. d. Deputo te ad eius obsequiũ. Et ex illa hora accepit eã discipulus in suã. s. curã et diligentiam. O quot dolorum aculeis punctũ fuit tunc cor virgineum ex vna parte: cum mulieris non matris audiuit vocabulum: licet ex pte altera aliqualiter consolaret: quia filius amantissimus eius ihs eam cõmendauerat dilecto discipulo. Ideo Aug. ait. sup hoc passu Ioh. Ex illa hora. etc. Hec nimirũ est illa hora: de qua ihs aquã cõuersurus i vinũ dixerat matri. Quid mihi et tibi est mulier? nõdum venit hora mea. Tũc eni diuina factur⁹ non diuinitatis: sed infirmitatis matrem velut incognitã repellebat. Nunc autem humana iam patiens ex quo fuerat factus hõ: affectu cõmendabat humano. Moralis igit insinuat locus et exemplo suo instruit preceptor bonus: vt a filijs pijs impendat cura parentibus tanquam lignũ illud vbi erãt fixa mẽbra morientis esset cathedra magistri docentis.

¶ Quod xps vehemẽter doluit in clamatione propter mũdi horrorẽ: propter sui cõfusionẽ: et propter patris derelictionem.

¶ Tertij articuli primus dolor.

Primus dolor tertij articuli de clamationis. Ostendit eni i clamore suo imensitatem doloris et potissimũ propter tria. Prio propter mũdi horrorem. Scdo propter sui cõfusionẽ. Tertio pp patris derelictionẽ. ¶ Prio ondit xps imensitatẽ doloris in mundi horrore. quando. s. insensibiles creature crudelitatẽ q̃ in ipsũ fiebat horrẽtes mõ suo patienti ihu compati vise sunt. A sexta nanque hora tenebre facte sunt super vniuersam terrã vsque in horã nonã. Et vt Lucas inquit. Sol obscuratus est. et velum templi scissum est in duas partes: a summo vsque deorsũ. et petre scisse sunt. terra mota est. Ubi apparet pturbatio corporũ supiorũ primo. deinde inferiorum. Qualiter autem fuit illa tunc solis eclipsis doctores varie sũt opinati. Hieronymus nanque dixit quod ille tenebre fuerunt facte p retractionẽ radiorum solis diuina virtute. Origenes autem dixit quod hoc factũ ẽ p iterpositionẽ nubiũ dẽsa. Sed in hoc magis credẽdũ est Dionisio ariopagite: qui dicit i epla ad Policarpum hoc fuisse per interpositionem lune

īter terrā ⁊ ſolem: ſicut fit ī ecclipſi ſolis.
Et ibidē dicit ꝙ ipſe hoc vidit tunc exi/
ſtens in Egypto: vbi eſt aeris puritas.
Uidit igit lunā ab oriente aſcendentem
ꝟſus meridiē ⁊ ſupponētē ſe ſoli. Hier.
aūt ⁊ Origeň. non loquūtur de illa eccli
pſi aſſerēdo ꝙ ſic fuerit vt dicunt ſed ꝙ
potuit ſic fieri. Quare ſequendo Diony
ſiuz dicimus ꝙ illa ecclipſis non potuit
eſſe naturalis: ſed miraculoſa. ⁊ hoc mł/
tipliciter. ¶ Primo quia luna erat. xv.
⁊ tūc diſtat a ſole ꝑ diametrū celi. Eccli
pſis aūt ſolis nō pōt fieri naturalif niſi
tpe ꝯiūctiōis ſolis ⁊ lune: propter quod
dicit Diony. ꝙ mirabaf. quia non erat
tēpus ꝯueniēs ad talē ꝯiūctionē. ¶ Se
cūdū miraculū fuit. qꝛ tranſacta ecclipſi
luna rediJt ad orientē: ita ꝙ in veſpere
fuit ī oriēte ſole exiſtēte in occidēte: ⁊ ſic
orbes eorū ſunt ad priſtinū ſtatum reſti/
tuti. ¶ Tertiū miraculuz fuit. quia pars
orientalis ſolis primo fuit obſcurata: ⁊
iteꝝ vltimo illuminata. contrario autez
modo fit ī ecclipſi naturali. ¶ Quartū
miraculū fuit ꝙ luna fuit imobils ſub
ſole ꝑ tres horas. In naturali ꝟo ecclip
ſi ꝯtinue mouef ſub ſole: vt etiam refert
Criſo. ¶ Quintū miraculū fuit. qꝛ illa
ecclipſis abſtulit lumē vniuerſis partibꝰ
terre: licet aliq̄ hoc velint intelligi tm̄ de
terra Iudee. Uerūtn̄ vt apparet ex dictꝭ
Dionyſij fuit in Egypto: fuit in grecia: ⁊
fuit Rome: ⁊ ſic in alijs mūdi partibus
Unde Oroſiꝰ ait. Cum dn̄s patibulo
affixus eſt maximo terremotu ꝑ vrbem
Romā facto: ſaxa in montibus ſciſſa:
maximarūq; vrbiū plurime partes pluſ
ſolita concuſſione ceciderūt. Eodemq;
die ab hora diei. vj. ſol in totū obſcuratꝰ
eſt. tetra nox ſubito obducta friſē: adeo
vt ſtellas tūc diurnis horis vel potius in
illa horrenda nocte toto celo viſas fuiſſe
referaf. Euſebiꝰ etiā in chronica aſſerit ſe
legiſſe ꝙ tūc in Bithynia que eſt ī Aſia
fuit magnus terremotus: ⁊ maior ſolis
obſcuratio ꝙ̄ nunq̄ fuerit: ⁊ ꝙ dieſ ho
ra ſexta in tenebroſam noctem verſus
ſit. ita vt ſtelle viderenf in celo: ⁊ ꝙ ī Ni
cea que eſt vrbs Bithynie multas edes
terremotus ſubuerterit. De illius ecclipſ
miraculo Diony. in ep̄la ad Apolopha
niū q̄ ſecū erat in Egypto illo tempore
poſtea ſic ſcripſit. Cū reperimꝰ qꝛ ⁊ erat
notiſſimū ſolē pati moleſtias nō debere
aio ad te vaſte peritie ſacrarium: adhuc
neſcimꝰ tante rei myſteriū. Quid inquā
ſpeculū doctrine Apolophani his ſecre
tis aſcrib: atq; tu mihi ore diuino: ⁊ nō
humani ſenſus ſermone? O bone Dio/
nyſi diuinarum ꝑmutationes ſunt rerū
In hiſtoria vero ſcholaſtica legitur ꝙ
ph̄i ad hoc adducti ſunt vt dicerēt. Aut
deus nature patitur: aut ordo nature ꝑ/
uertitur. De turbatiōe corpoꝝ inferiorū
clara ſunt oīa. Tm̄ de velo ſciendum eſt
ſm Nico. de lira. ꝙ erat iuxta templum
inter ſanctū ⁊ ſanctum ſanctoruz. Cuiꝰ
ſciſſio ſignificauit ipletionē veritatis in
morte xp̄i: que latebat in figuris veteris
teſtamenti. ¶ Secundo fuit imēſus do
lor xp̄i. ꝓpter ſui cōfuſionē: quando ꝯſi/
derabat q̄ ꝯfuſibiliter patiebatur: quia
precedēti dominica ab oī populo ita ve/
nerabiliter fuerat ſuſceptus. Erat eteniz
paſſio eiꝰ ignominioſiſſima: ⁊ deſpecta
valde: de qua alias deo dante ſuo loco
dicemꝰ. ¶ Tertio imēſus fuit dolor xp̄i
ꝓpter pr̄is derelictionē. Jō clamās cir/
ca horaz nonā voce magna dixit. Hely
hely lamaçabathani? Quod eſt interp̄/
tatū. hely. i. deus meus. lama. i. quare ça
bathani. i. dereliquiſti me? Ubi gloſa di/
citur deus eum deſeruiſſe in morte: q̄a
poteſtati perſequentium eum expoſuit.
Subtraxit. n. protectionē: ſed non ſoluit
vnionem. Quidam autē illic ſtantes. ſ.
milites Romani ſm Hiero. idioma he
braicū ignorantes dicebant. Helyaz vo
cat iſte. At ⁊ mater verba illa audiens ⁊
intelligens: illorumq; vim conſiderans
vndiq; experiebatur merorem.

¶ Qō xp̄s vehementer doluit in pota/
tione propter amaricationez: ꝓpter pec
catoꝝ obſtinationez: propterq; matris
lamentationem.

¶ Tertij articuli ſecundus dolor.

Ecũdus dolor tertij articuli d
citur potationis: quando iteruꝫ
clamās dixit. Sitio. oblataqꝫ fu
it ori eius spongia potu amarissimo re
pleta. Tunc doluit xp̄us propter tria.
Primo ꝑpter amaricationem. Secun
do ꝑpter peccatoꝝ obstinationē. Tertio
ꝑpter matris lamentationem. ¶ Pri-
mo doluit xp̄s propter amaricationem:
quia spōgia illa ori eius sic apposita ama
ricauit labia ⁊ eius linguā. Quare iteruꝫ
clamās dixit. Cōsūmatū est. s. totū iam
corpus meum doloribus ⁊ passionibus
circūdatū est. Nam lingua q̄ sine lesiōe
hucusqꝫ fuerat reseruata. modo amari-
tudine est repleta. Uel cōsūmatū est my
stice intelligendo opus redemptionis
humane. ¶ Secūdo doluit vehemēter
xp̄s ꝑpter peccatoꝝ obstinationē. Non
eniꝫ minꝰ sitiebat peccatoꝝ salutē: q̄ꝫ cor
poris sui i cruce extensi ⁊ fatigati recrea-
tionē. Dicebat eteni sitio. i. salutem oiuꝫ
qꝛ pro oībus patior: pro oībus sanguinē
meū pr̄i offero: pro omnibus morior.
Uenite ad me oēs corde cōpūcti: ⁊ emē
datiōe ac correctiōe vestra recreate mē-
tē meā. O q̄ꝫ grauis tūc illiꝰ animuꝫ do
lor vrgebat cū videbat innumeros esse: q
a peccatꝭ ad penitentiā nunq̄ꝫ redirent:
quibus nec passionis sue virtus propter
eorū duritiaꝫ esset in aliquo profutura.
Ut. n. dicūt theologi licet xp̄i passio suf-
ficiētissima fuerit pro salute oium. tamē
illiꝰ effectū non cōsequūt illi qui peccata
deponere nolūt. Quare cū omnibꝰ ꝓsit
sufficiēter: nō tamē omnibꝰ efficienter.
Unde sicut erga xp̄m crudeles fuerunt
illi qui eum potauerunt felle ⁊ aceto: ita
pctōres qui ad penitentiā redire nolunt
Audite illum audite o peccatrices aie:
pro vobis clamat amorosissimus. Ih̄s
pro vobis dicit: Sitio. Cur ergo saxea
corda nō rūpitis? Cur tam clementissi-
mo dn̄o nō ꝯpatimini: Hinc Bern̄. ait
Ascendit in altum crucis vt ab omnibꝰ
videret: voce magna clamauit: vt ab oi-
bus audiretur. clamori lachrymas ad-
didit: vt ei homo compateretur. Qui ad
iesus vocē nō excitat: ad clamorē nō cō
pūgitur grauior est terra ⁊ fetidior sepul-
chris. ¶ Tertio doluit xp̄s vehementer
propter matris lamentationem. Potu-
it igitur tūc virgo benigna filium audiēs
in cruce dicentem. Sitio. multis singul-
tibus lachrymis ac suspirijs dicere. Heu
heu me. quid video? Quid audio: O
vniuerse creature celi ⁊ terre admirami
ni paupertatem filij mei. Ipse enim qui
diuinitatis sue potentia satiat angelos:
pascit etiam ꝓuidentia sua volucres celi
⁊ pisces maris: bestias ac vniuersa pe-
cora campi: atqꝫ hominibus cunctis q̊t
tidianum panem distribuit. clamat in
cruce. Sitio. ⁊ denegatur sibi paululum
aque: imo tribuitur sibi potus amarissi-
mus. O fili fili fili mi amorosissime: cur
tibi de meo pectore lac illō porrigere nō
valeo: qd̄ totiens dum paruulus eras
suxisti? O fili mi cur non possuꝫ tibi mi
nistrare in cruce sitienti cibum ⁊ potuꝫ:
quem colo ⁊ acu ita diligenter dum i eta
te ifantili eras acquirebā? Poterat etiā
tūc illa feruentissima Magdalena ⁊ ip
sa flendo dicere. O magister care: o ma
gister bone. Et cur ego indigna tua di-
scipula in hac tanta necessitate tibi sub-
uenire nō possum? O damnata seuitia
iudeorum: cur tanto furore inflāmaris
aduersus dn̄m ⁊ magistrū meuꝫ? Que
omnia ipsi domino Jesu ad doloreꝫ ac-
cedebant.
¶ Qd̄ xp̄s vehemēter doluit cognoscēs
generalē scandaliçationē. iudeoꝝ ingra-
titudinē. ⁊ multoꝝ incōpassionem.
¶ Tertij articuli tertius dolor.
Ertiꝰ dolor tertij articuli dicitur
cognitionis. Doluit etiam sum-
mopere iesus noster amorosissi
mus ꝑpter suam scientiā ⁊ cognitioneꝫ:
quia vt inquit sapiens Ecclesiastes. i.
Qui addit scientiā: addit ⁊ dolorem. Et
licet oia xp̄s cognosceret presentia pre-
terita ⁊ futura. Uerūtn̄ in cruce positus
cognoscebat ⁊ cōsiderabat precipue tria
vnde tristabat atqꝫ dolebat. ¶ Primo
generalē scandaliçationem. ¶ Secūdo

iudeorum ingratificationez. Tertio mul
torũ incompassionez. ¶ Prio cogno
scebat generalẽ scandaliçationem. Ui
debat vtiqz ꝙ virgine matre dumtaxat
excepta in qua sola vt doc. dicũt reman
sit fides diuinitatis sue: ceteri omnes a
fide defecerãt. nam apostoli ꝛ oẽs disci
puli videntes ignominiã crucis: putaue
runt eum purum hominẽ ꝛ non deum
¶ Secundo ꝯsiderabat xp̃s ꝛ cogno
scebat iudeoꝝ ingratificationẽ: de quoꝝ
igratitudine dolens in seipso: dicebat il
lud quod ecclesia hodie decantat. Po
pule meus quid feci tibi: aut in quo ꝯtri
staui te? R̃nde mihi. Ego ꝑpter te fla
gellaui Egyptũ cũ primogenitiꝭ suis: ꝛ tu
me flagellatum tradidisti. Ego te eduxi
de egypto demerso Pharaone in ma
re rubrũ: ꝛ tu me tradidisti ꝑncipibꝰ sa
cerdotum. Ego ante te preiui in colũna
nubis: ꝛ tu me adduxisti ad pretorium
Pilati. Ego te paui mãna per desertum
ꝛ tu me cecidisti alapis ꝛ flagellis. Ego
dedi tibi septꝝ regale: ꝛ tu modo capiti
meo coronam spineam. Ego propter te
Chananeorum reges percussi: ꝛ tu per
cussisti arũdine caput meuz. Ego te ex
altaui magna virtute: ꝛ tu me suspẽdisti
in patibulo crucis. ¶ Tertio cognosce
bat ꝛ cõsiderabat xp̃s in cruce multoꝝ
incõpassionẽ. Sciebat eteniz quotquot
futuri erant qui non solum sibi compati
nõ debebant: verũ etiã ꝛ crucem ipsam
ꝛ passionẽ ipsius forent derisuri. Uerbũ
nanqz crucis vt apostolus inquit per
euntibus quidẽ stulticia est. O quot in
numerabiles vt sic dicam viri ꝛ mulie
res inter xp̃ianos reperiunt: qui hodie
passionẽ xp̃i recolentes nec minima pie
tate flectunt: nec curant dare operã vt in
cõmemoratione tanti mysterij: ꝛ si non
oculis corporis: saltem oculis mentis
fleant ꝛ lachrymentur. Quinimo multi
sunt qui aut luxuria aut auaritia aut su
perbia excecati dñm ih̃m xp̃m habent
in derisuz: rursus sibi crucifigentes filiũ
dei. pro quibus omnibus ipse mitissimꝰ
dominus sua caritate dolore attrahe
batur vehementer.
¶ Qđ xp̃us vehementer doluit dũz in
clinato capite emisit spiritũ. ꝛ de lamen
tatione matris eius.

Tertij articuli dolor quartus.

Quartus dolor tertij articuli dꝫ
separationis. Doluit dominꝰ ih̃s
xp̃us dum clamans ad patrez
dicens: In manus tuas dñe cõmendo
spm̃ meuz. inclinato capite tradidit spi
ritũ. Ubi criso. ait. Per hoc ꝙ moriens
vocẽ emisit magnã. aptissime se verum
deuz esse ostẽdit. Quũ homines cũ mo
riunt vix tenuẽ vocez emittere possunt.
Caput aũt inclinauit: vt ex modo mori
endi oñderet ꝙ moriebat ex obediẽtia
patris. Cõprobata aũt fuit veritas morꝭ
eius vt patet ex textu euãgelij. Judei. n.
quoniã parasceue erat. i. dies veneris: in
cuius vespa incipit solẽnitas sequentis
sabbati: vt nõ remanerẽt in cruce corpa
sabbato: Erat eniz magnus dies ille sab
bati: ꝛ propter se: ꝛ ꝑpter pasce solẽnita
tẽ: rogauerunt Pillatum vt frangerent
crucifixorũ crura: ꝛ de cruce tollerentur
eoꝝ corpora. Uenerũt ergo milites ꝛ fre
gerũt crura latronũ. Ad ih̃m autẽ cum
venissent vt viderũt euz iam mortuũ nõ
fregerunt eius crura. Sed vnus militũ
lancea latus eius aperuit: ꝛ cõtinuo ex
iuit sanguis ꝛ aqua. Sanguis ad nr̃am
redẽptionẽ. Aqua ad peccatoꝝ ablutio
nem. Sciendum tamẽ ꝓm Tho. iij. pte
q. lxvj. ar. iiij. in r̃nsione ad tertiũ argu
mẽtũ Qđ aqua illa nõ fuit humor fle
umaticꝰ vt qdã dixerũt. sed aq̃ miracu
lose grediens a corpore mortuo: sicut
ꝛ miraculose ꝓdijt sanguis ad cõprobã
dũ veritatẽ dñici corporis contra Ma
nicheoꝝ errorẽ vt. s. p aquã que est vnũ
ex quattuor elemẽtorũ numero: corpus
xp̃i vere fuisse compositum ex quattuor
elementis: Per sanguinem vero osten
deretur esse cõpositum: ex quattuor hu
moribus. Itaqz post tot labores crucia
tus ꝛ penas rex angelorum ꝛ domi
nus in crucis supplicio fuit extinctus.

O quale nouum. Quo merito pro amore et pietate tanti domini omnes homines lugere debent senes et iuuenes. mulieres et viri. Moueri siquidem debent eorum corda: cum intuentur mortuum inter latrones benignum ihesum et matrem semiuiuam inter brachia Magdalene et Iohannis ac aliarum mulierum deuotarum cadentem. O quam durus esset qui temperaret a lachrymis videns virginem illam iuxta crucem interfectum filium lamentantem. Puto quod pre lachrymis et clamoribus precedentibus rauce facte fuerant fauces eius. tamen voce qua poterat clamans dicebat. O fili mi vita angellorum: quomodo extinctus es: et amplius non loqueris O fili mi lumen occulorum meorum: quis mihi det vt moriar pro te? O fili mi in cuius conceptu partu et ortu tantam suscepi leticiam. quomodo omnia mihi versa sunt in tristiciam. O pater eterne defleo et plango vnigenitum filium tuum ac meum et pre dolore quasi deficio. Adiuua me: et quasi dolore mortue mihi succure O gabriel angele. Et vbi sunt verba que mihi dixisti? Dixisti namque mihi. Aue. i. sine ve. et hodie circumdederunt me angustie vndique. Dixisti mihi quod eram plena gratia et hodie plena sum tot tribulationibus. Dixisti mihi quod eram in mulieribus benedicta: et hodie sum a iudeis maledicta Dixisti mihi quod erat benedictus fructus ventris mei: et ecce fructus est hodie crucis maledictum. O me miseram tot penis atrocissimis agitatam. Fleuit ergo hodie christus saluator noster in cruce. Fleuit mater eius Maria peccatorum omnium aduocata. Fleuit Magdalena. fleuit Iohannes fleuit Petrus. fleuere discipuli ceteri. fleuit sol dum obscuratus est fleuit terra dum contremuit. fleuit templi velum dum scissum est. fleuerunt saxa dum sunt scissa. fleuere sepulchra dum sunt apta. Plange ergo et tu o popule christiane: et dum passionem christi commemoras? age ei quas potes totis viribus gratias: vt sic ipse participes nos efficiat meritis sanctissime passionis sue: qui cum patre et spiritusancto viuit et regnat deus per immortalia seculorum secula. Amen.

¶ Sabbato sancto. de sepultura corporis christi: et eius morte. quam semper animo reuoluere debemus. Sermo. lxx.

Erat enim magnus dies ille sabbati. Scribuntur hec verba Ioh. xix. c. Deuotissimus hic dies sabbati pia deuotione a nobis est recolendus: in quo domini nostri ihesu christi mors occurrit non imerito contemplanda. Diximus namque in precedenti sermone quantis doloribus agitatus christus crucem pro nobis conscendit. ibique tradidit spiritum. Nunc vero ad declaranda sue mortis mysteria dirigendus est stillus. Neque enim quicque aut deuotius aut conuenientius meditari hodie fideles possent. Propterea magnus dicitur dies iste sabbati: non solum secundum litteralem intellectum iudeorum: verum etiam secundum mysticum spiritualemque intellectum. Magnificauit enim illum christus benedictus per mortem et sepulturam suam. de qua loqui volentibus tria mysteria se ingerunt declaranda.

Primum est ex parte carnis.
Secundum ex parte anime.
Tertium ex parte sepulture.

¶ An caro christi fuerit mortua. et an fuerit a diuinitate separata et vtrum per mortem carnis sit mors attribuenda persone verbi. Capitulum. j.

Primum mysterium declarandum de morte christi est ex parte carnis Circa quam tripliciter dubitare contingit. Primo circa mortificationem. Secundo circa separationem. Tertio circa attributionem. Primo contingit dubitare circa mortificationem. vtrum s. per separationem anime a corpore

xpi.caro eius fuit mortua. Et q sic pz. quia in symbolo dicit de xpo q mortu9 est et resurrexit. Et hoc cãtat ecclesia cũ dicit. Ipse enĩ verus est agnus: qui abstulit peccata mũdi: qui mortem nostrã moriendo destruxit: et vitam resurgendo reparauit. Dominus autez Boñ. di. xxi. tertij ar. ij. q. ij. dicit q caro illa fuit mortua: eo q caruit vsu et cõplemẽto vite res eni corporalis nõ ẽ viuificabilis nisi ab aliqua forma spirituali ipsam cõplente et sibi pportionabili. Qñ ergo i ipsa separatione anime. caro xpi caruit huiusmõi forma. ideo vere mortua fuit Et q̃uis haberet diuinitatẽ vnitaz. non tamẽ ab ea viuificabat: nõ pter defectũ a pte viuificãtis: sz pter improportionem a parte viuificabilis. Secundo contingit dubitare circa separationem. Utrum scilicet in morte caro xpi fuerit a diuinitate sepata. Et respondent doct. q non. Unde Leo papa in sermone inquit. Tanta est vnio dei et hoĩs: vt nec supplicio posset dirimi nec morte disiũgi Et Aug. contra Felicianum. Xps in sepulcro carnem suam nõ deseruit. Que vba magister sen. ponit in littera di. xxi. tertij. Quare autem nõ fuit diuinitas a carne sepata fm Boñ. vbi. s. ar. ij. q. ij. põt eẽ ratio triplex. videlz liberalitas ex pte assumentis. dignitas ex pte assũptibilis. et vtilitas ex pte assumptiõis. Liberalitas inquam ex parte assumentis. quia quãdo deus dat aliquod donũ. nõ subtrahit illud sine culpa. Si ergo nl'la culpa interuenit: nõ decuit diuinã liberalitatem carnem quaz sibi liberaliter vnierat a se separare. Dignitas etiam ex pte assumptibilis fuit in causa: quia sicut caro illa propter sui dignitatem non debuit videre corruptionẽ: ita nec ipsaz decuit a verbo separari. Utilitas autem ex parte assumptionis ad hoc ipsum faciebat. Ad hoc eni fiebat illa vnio diuinitatis ad humanã naturam et carnis ad animam. vt procuraret nostra salus. Et quoniam separatio anime a carne ordinabatur ad hoc vt nostra salus procuraretur: separatio aũt carnis a diuinitate ad nihil vtilis erat. Ideo firmiter est tenendum q nunq̃ diuinitas fuit a carne illa sanctissima sepata. Tertio contingit dubitare circa attributionem. Utruz s. propter mortez carnis sit mors psone verbi attribuenda. Et respondent doc. theologi q absq dubio concedendum est filium dei pro nobis fuisse mortuum prout in symbolo dicitur. Quod etiam Ambrosius expresse testat. d. Tantum fuit peccatum nostrum vt saluari non possemus: nisi vnigenitus dei fili9 moreretur pro nobis debitoribus mortis. Hoc autem sibi vere attribuit: non fm naturam diuinã. sz fm humanam. non p essentiam. aut p inherentiam: sed per idiomatum cõmunicationem. et hoc i nullo derogat diuine dignitati: et multum consonat pietati. Nullum eni verbum maioris dignationis et clementie resonare põt in aurib9 cordis nostri q̃z q vnigenit9 dei filius p nobis sit mortuus. qd vt predictum est intelligi debet non fm naturã diuinã sed humanã per idiomatum cõmunicationẽ: qz vt ingt Augu. quem magister inducit in textu. Si quis dixerit atq crediderit deum passum anathema sit.

¶ An anima xpi fuerit a carne sepata etiam separata diuinitate: et an post instans separatiõis sit effecta impassibil'. et an ex benignitate descẽdit ad inferos

Capl'm. ij.

Ecundũ mysteriũ declarandũ de morte xpi ẽ ex parte anime Circa quã adhuc contingit tripliciter dubitare. Primo circa separabilitatem. Secundo circa impassibilitatem Tertio circa benignitatẽ. ¶ Primo ɔtingit dubitare circa sepabilitatem An. s. anima xpi a carne separata fuerit etiaz separata a diuinitate. Et respondet mgr sniarũ. quẽ sequũt ceteri theologi di. xxi. q sicut nuq̃ fuit diuinitas sepata a carne ita nec ab anima. Unde Joh. Dama. inquit. Si mortuus ẽ vt homo

⁊ sancta illa aia ab eius corpe diuisa est.
diuinitas tñ inseꝑabilis ab vtroqꝫ per/
mãsit. Rõ aũt huiusmodi inseꝑabilitat̃
ꝺm Boñ. vbi.s̃.ar.i.q.i.põt eẽ triplex.
¶ Prima. qꝛ deũ nõ decebat. q indis/
solubili matrimonio animã illã sibi co/
pulauerat. Unde sicut non decet virum
relinquere vxorẽ: sic non decuit verbuꝫ
ab anima separari. ¶ Scđa ratio ẽ. qa
nobis nõ expediebat: eo ꝙ si facta fuis/
set separatio. anima illa non habuisset
potentiam ad eripienduꝫ genus capti/
uum: nec mediatricis effectum ad recõ
ciliandum ⁊ neutrũ erat nobis expedi/
ens. ¶ Tertia ratio est. qa anime illi nõ
congruebat. tum quia erat innocentissi/
ma: tũ quia erat beatissima. Quia enim
beatissima erat nolebat a verbo separa/
ri. ⁊ quia innocentissima non poterat cõ
tra voluntatem suam separari ab eo
quia iam punita fuisset sine culpa Hinc
Dama: ait. Anathema sit q dicit verbũ
deposuisse quod semel assumpsit. Sꝫ cõ
tra hoc aliqui instant obijcientes illud
Joh. x. Potestatem habeo ponẽdi ani
mam meã: ⁊ iterũ sumẽdi eam. ergo si
iste sermo est persone filij dei: videt̃ ꝙ
filius dei animã deposuit i morte. ergo
i morte anima fuit a v̾bo separata. Ad
hoc respondet Aug. ꝙ verbum illud est
ꝑsone filij dei ratione carnis assumpte.
Erat enĩ in potestate eius separare aiam
a corpe. ⁊ iterũ corpi illam reunire. Jõ
aliud est ibi deponẽs: aliud vnde depo/
nit. deponẽs est virtus diuina vnde de/
ponit est corpus. ¶ Secũdo contingit
dubitare circa impasibilitatẽ. vtrum aia
xp̃i post instãs seꝑatiõis impassibilis sit
effecta. Ad qđ r̃ndet Boñ. vbi. s̃. ar. ij.
q. i. ꝙ ex certitudine auctoritatis hoc nõ
ẽ determinatũ. sicut etiã magister tãgit. i
iij. di. xviij. Uerũtñ probabile est ⁊ rõni
magis ꝯsonũ ꝙ statiꝫ pꝰ seꝑationẽ ha/
buit impassibilitatẽ. Si enĩ nõ patiebat̃
aia xp̃i nisi dispensatiue: ⁊ ꝑꝑ nostrã sa/
lutẽ. si iã non erat tempꝰ ⁊ locꝰ merendi
iam aia xp̃i nõ debebat nec poterat pati
Nec solũ de aia xp̃i ꝓbabile ẽ ꝙ statim
post seꝑationẽ a corpe facta sit impassi/
bilis: sed etiã de qualibet aia viri sancti
in qua non reꝑitur reatus alicuius pc̃ti.
Et si diceretur: cur caro xp̃i nõ fuit im/
passibilis facta ante resurrectioneꝫ: sicut
⁊ anima. Respõdet Boñ. ꝙ hoc fuit ex
duplici causa. Prima quidem: quia aia
ꝓpinquior erat glorie q̃ꝫ caro. Erat enĩ
beata ꝺm aliquã sui ꝑtẽ. Secunda vero
causa: quia dilatio impassibilitatis in
carne faciebat ad fidei nostre confirma
tionẽ. videlꝫ vt ostenderet̃ xp̃us veracit̃
passus ⁊ mortuus fuisse. non sic dilatio
impassibilitatis in anima. Jdeo magis
dilata fuit impassibilitas corporis q̃ꝫ im
passibilitas aie ex dispensatione diuina.
Tertio ꝯtingit dubitare circa benignita
tẽ vtꝝ. s. ex benignitate aia xp̃i descendit
ad iferos. Et ꝙ sic pꝫ. qa i symbolo apl̃o
rũ dicit̃. Descẽdit ad inferos. Et Act. ij.
Hunc deus suscitauit solutis doloribus
inferni. Et Joh. Dama. ait. Descẽdit ad
inferna aia deificata: vt queadmodum
his qui in terra sunt: ita ⁊ his qui i tene/
bris ⁊ vmbra mortis sedent superluce/
scat. Sciendũ tamẽ ꝺm Boñ. di. xxij. q.
iiij. tertij li. ꝙ nomine inferni aliquãdo
itelligit̃ pena. aliquando locꝰ pene. ⁊ ꝺm
hoc dupliciter potest aliquis dici descẽ/
dere ad inferos: aut quia descendit ad
penã: aut qa descendit ad locum pene.
Primo modo non cõuenit xp̃o. Jn eo
enim nõ fuit pena damni: nec fuit pena
sensus. ¶ Secũdo modo cõpetit xp̃o
Descendit enĩ q̃ꝫtum ad illã parteꝫ in q̃
erant illi qui detinebant̃ merito peccati
primi parentis: que quidẽ pars ꝯsueuit
limbus appellari. Ad illã inquã parteꝫ
descendit non compulsus necessitate: sꝫ
sua voluntate ⁊ ꝑtãte. Ratio autẽ quare
voluit descendere ad eripiendos illos q
detinebant̃ ibi compediti cum etiã pos/
set facere hoc non descendendo: fuit du
plex. videlꝫ ꝓpter ꝯsolationẽ vinctoꝝ:
⁊ ꝓpter ꝯfusionẽ aduersariorum ꝓpter
ꝯsolationẽ vinctoꝝ: quia magna fuit eis
consolatio de p̃ñtia ipsius aie ihu xp̃i:
⁊ maxima fuit dignationis ostensio in

hoc ꝙ ipse ꝑsonal'r voluit descēdere ad eos. Fecit ēt hoc ꝓpter cōfusionē aduersarioꝝ vt ipsi demones cōfunderent ex sua pñtia. ⁊ sicut vicerat eos in terra i natura assūpta: sic aīa ei⁹ de eisdē triūpharet apud iferos de eisdē ipsos iuitos expoliādo. Descēdit itaqȝ aīa illa ad ꝯsolādos scōs p̄res. ad letificādos: ⁊ btificādos. Viderūt naqȝ ꝗ̄ primū ill' se pñtauit diuinitatē ei⁹. vñ i loco ifernali existētes hūerūt ꝑadisuȝ ⁊ aꝑtā dei visionē: q̄ nō ē aliō ꝗ̄ vita eterna. Sȝ adhuc qs q̄rere posset vtrū aīa xp̄i morā cōtraxit in iferno vsqȝ ad horā resurrectiōis. Et rñdet Boñ. vbi. s̄. q. iij. ⁊ Ric. vbi. s̄. ar. ij. q. ij. ⁊ Tho. iij. ꝑte. q. lij. ꝙ sicut xp̄us vt nr̄as penas i se susciperet voluit corp⁹ suū i sepulchro poni: ita ēt voluit animā suā ad ifernū descendere. corp⁹ aūt eius māsit i sepulchro ꝑ diē integruȝ: ⁊ duas noctes ad cōprobādā veritatem mortis sue. Vñ ēt tantūdeȝ credendū est animā ei⁹ fuisse in inferno: vt simul anima eius educeret de iferno. ⁊ corp⁹ de sepulchro Exquo Aug. xviij. li. de ci. dei. c. xliij. ait Propheta i vētre ceti triduo fuit. ⁊ tñ illū significauit in ꝓfundo inferni triduo futuꝝ q dñs est oīum ꝓphetarū. Et i li. de fide ad Petrū de aīa xp̄i loquēs dicit. Ipa de iferis die tertio reuertēte idē deus s̄m carnē qua in sepulchro iacuit de sepulchro resurrexit. Sȝ nōnulli arguūt: qꝛ Luce. xxij. xp̄s dixit latrōi. Ho die mecū eris i paradiso. ergo videtur ꝙ aīa xp̄i illa die qua mortuus est fuit i paradiso. ⁊ sic descendens ad infernū nullā morā ibi cōtraxit. Ad qō rñdet Aug. exponens verbum predictū ꝙ nomine paradisi nō intelligit ibi locus empyrei nec loc⁹ paradisi terrestris: sed ipsa aꝑta ⁊ clara visio ipsius dei. De hoc vero descensu xp̄i ad inferos sic pulchre loquit Aug. in quodā sermone. Mox vt xp̄us spiritū tradidit vnita sue diuinitati anima ad infernoꝝ ꝓfunda descēdit. Cūqȝ tenebrarum terminum quasi quidā depredator splendidus ac terribilis attigisset aspicientes eum impij ac tartaree legiones territi inquirere ceperunt. d. Vñ est: iste taȝ fortis: tam terribilis tā splendidus: tam preclarus? Mundus ille q nobis subditus fuit: nunꝗ̄ nobis talem mortuum misit: nunꝗ̄ inferis talia munera destinauit. Quis ergo iste qui sic intrepidus nostros fines ingreditur: ⁊ non soluȝ nostra supplicia non veretur verum etiam ⁊ alios de vinculis nostris absoluit? Ecce ipsi qui sub nostris solebant suspirare tormentis insultant nobis de perceptione salutis. Et non solū iam nihil verent: sed insuper nobis minant. Nunꝗ̄ hic sic mortui supbierunt nec aliqñ sic leti potuerūt eē captiui. Vt quid huc istum adducere voluisti o p̄nceps noster: Perijt omnis leticia tua. i luctum cōuersa sunt gaudia tua: duȝ tu xp̄m suspendis in ligno ignoras quanta damna sustineas in inferno. Post istas crudelium voces infernalium: ecce innumerabiles sanctorum populi lachrymabili voce clamabant. Aduenisti redēptor mundi. aduenisti quem desiderantes quottidie expectabam⁹. Descēdisti ꝓ nobis ad inferos. noli nobis deesse: cuȝ reuersus fueris ad superos. Ascende domine ihesu inferno spoliato ⁊ auctorem mortis suis vinculis irretito: ⁊ redde iā leticiam mundo. Sucurre inquiunt: iaȝ seuas extingue penas: ⁊ miserando resolue captiuos: dum hic es absolue reos cum descenderis defende tuos. hec ille. O ꝗ̄ ingenti leticia animarum in limbo existentium tunc mentes perfuse sunt cum viderunt benignissimum ihesum tam diu expectatum: tam diu desideratum: tam diu deniqȝ acclamatum. Viderunt inquam animam eius ⁊ diuinitatem: cui erat vnita. Viderunt christum redemptorem mediatorem ⁊ glorificatorem suū. neqȝ locus ille etiaȝ luce corporali ex presentia anime christi illustratus vt Ric. vbi. s̄. ad primum articulū. dicit erat eis amplius penosus. Expectauerūt ergo vt predictū est anime ille sancte cum summa leticia i eodē loco tempus resurrectionis christi.

¶ Qualiter xp̄s depositus fuit de cruce ⁊ de afflictione matris eius: necnō ⁊ de eius sepelitione. Capl'm .iij.

Tertiū mysteriū declarandum de morte xp̄i est ex ꝑte sepulture. Ad quā pie volētes attēdere tria cōsiderare debem⁹. ¶ Prio subuētionē. ¶ Scd̄o afflictōez. ¶ Tertio sepelitōez. ¶ Prio ꝯsiderare debemus subuētōez: q̄lr .s. Joseph ab aramathia ⁊ Nicodem⁹ licētia a Pilato obtēta: deposuerūt xp̄m de cruce. Ipsi .n. q erant discipuli occulti ih̄u ferētes secū istā venerūt ad crucē. ad cui⁹ pedes iacebat mesta mater cū Maria magdalēa: ⁊ Maria iacobi: ⁊ matre filioꝝ Zebedei: ⁊ euāgelista Johē. ceterisqꝫ mulieribus q̄ secute fuerāt Jesum a galilea ministrātes ei. vt Mathe⁹ refert: Cū autē Joseph ⁊ Nicodemus virginē reuerenter salutassent lachrymātibus oculis ei dixerūt Venimus o mater mesta: vt filiū tuū ⁊ magistrū nostrū deponam⁹ de cruce: recōdamusqꝫ vt moris est honorifice: i sepulchro. O pietas cōmendabilis horū viroꝝ nobiliū: o deuotio digna laudum Joseph ab aramathia: qui a Pilato petijt vt sepelire posset ꝑciosū corpus iesu Sed si quis quereret q̄re ꝓ hui⁹ licētia null⁹ ex .xij. accessit. sed solū iste Joseph Rn̄det Criso. ꝙ nullus audebat sicut iste: qui insignis iudeoꝝ erat. ⁊ Pilato notus. Dicebat etiā ille Joseph ab aramathia: ex quo iā dixerat. vt ait Beda ipsa est ciuitas: que ꝑmo Regis. dr̄ ramatha de q̄ fuit Samuel. ¶ Scd̄o ꝯsiderem⁹ afflictionē. Surgēs Maria mr̄ cū anxietate multa brachia extendebat vt dilectum filium tangere posset. Et cū auulsi fuerunt claui de manibus ⁊ pedibus suscepit cum cōtristantium auxilio eum inter brachia sua. indeqꝫ in terram positū adorabat eum. Deinde cū multa caritate dolore mixta contractabat sua scissima mēbra. tāgebat caput. ⁊ spineā coronā extrahebat ab illo. osculabatur illud multipliciter ꝑforatū: ⁊ cruore respersū. atqꝫ dicebat. O caput dignū diademate ⁊ corona imꝑiali: q̄ꝫ turpiter coronatū te vidi hucusqꝫ corōa spinea. inspiciebat liuidā faciē: ⁊ i illā merēs ⁊ ruēs osculabat eā atqꝫ subdebat. O decora facies ⁊ speciosa nimis: ex qua ꝑ tot ānos tātū gaudiū suscepi: quō fcā es vt leprosa. Suscipiebat deinde perforatas man⁹ amorose osculās illas referēs semꝑ pijssima v̄ba cōpatiēde q̄rele. Sic ēt ⁊ lat⁹ apertum tāgebat manu osqꝫ illi applicabat. Fili inqͥt mi q̄ꝫ dira fuit crudelisqꝫ man⁹ illa: q̄ te lancea perforauit. nec puto posset aliqs plene inuestigare q̄liter v̄go ꝺpositū de cruce filiū dolēter lamētabat. Magdalēa ēt ⁊ Joseph ⁊ Nicodem⁹: ceteriqꝫ astātes pre cōpassiōe flebāt ⁊ ipsi. ¶ Tertio ꝯsiderem⁹ sepelitionē q̄liter hora cōpletorij iā iminēte Joseph ⁊ Nicodem⁹ instabāt vt corpus sepelirēt. Quare Nicodem⁹ ꝓtulit mixturā myrrhe ⁊ aloes q̄si libras cētū: ⁊ lꝫ tali vnctōe a putrefactiōe ꝯseruatiua xp̄s nō indigeret: qm̄ corp⁹ ei⁹ corrūpi non poterat nec debebat tm̄ Nicodem⁹ hoc nō intelligēs ex deuotiōe sua ad vngēdū corp⁹ xp̄i tulit vnctionē ꝑdictā. Acceperūt ergo corp⁹ iesu: ⁊ ligauerūt cū lintheis .i. pānis lineis īuoluerūt cū aromatib⁹: sicut mos ē iudeis sepelire. Erat aūt i loco vbi crucifix⁹ ē hort⁹. ⁊ i horto monumētū nouū: i quo nōdū q̄sqꝫ positus fuerat. Ibi ergo ꝓpter ꝑasceuē iudeorū. qꝛ iuxta erat monumētū posuere iesū: q̄ oīa in mysterio facta sunt. Nā vt īquit Tho. ꝑte .iij. q. lj. ar. i. sepeliri voluit xp̄us rōnabilr̄. ꝑmo qdē ad cōprobādā veritatē mort̄. Nō .n. aliqs in sepulchro ponit̄ nisi q iā v̄e mortu⁹ est. Vn̄ Pilat⁹ vt hr̄ Marci .xv. anteq̄ꝫ ꝯcederet xp̄m sepeliri diligēti inquisitione cognouit eum eē mortuū. Scd̄o qꝛ ꝑ hoc ꝙ xp̄us de sepulchro resurrexit dat̄ spes resurgendi ꝑ ip̄m his q sunt in sepulchro. ꝭm illud Joh. v. Oēs q in monumētis sunt audiēt vocē filij dei. ⁊ qui audierint viuent Tertio ad exēplum eorum qui ꝑ mortē xp̄i spiritualiter moriuntur peccatis: qui s. abscōdunt̄ a conturbatione hominū

Unde dicit Col.iij. Mortui estis et vita vestra abscondita est cum xpo. Mod' etiã sepeliẽdi rationabilis fuit. Nam in horto sepultus est ad designandum q̄ p mortem et sepulturã ipsius liberamur a morte: quã incurrim' ppter peccatũ Ade in horto padisi cõmissũ. In aliẽa etiam positus ẽ sepultura: vt dicit Aug. in quodã sermone. qa p aliena moriebatur salute. et etiã ppter abundantiam pauptatis p nobis suscepte. Nam qui domuz in vita nõ habuit vt Theophil' refert: post morté quoq in alieno sepulchro recondit. et nudus existens a Joseph coopitur. Erat insuper monumẽtũ nouũ. vt Hiero. ait. ne post resurrectionem ceteris corpibus remanentib' surrexisse alius fingeretur. Et vt Aug. dicit Sicut in Marie virginis vtero nemo ante illũ: nemo post illũ conceptus est: ita in hoc monumento nemo ante illuz nemo post illum sepultus est. Aduolutum etiã fuit saxum magnũ ad monumenti hostiũ: vt sic appareret oĩmoda veritas sepulture sue. Quare vt participes simus mortis et sepulture xpi: sepeliamus et nos vitia nostra atq pctã: sicq consurgem' cũ ipso accipiẽtes hic grãm et in futuro btãm gloriam Amẽ.

¶ Dominica resurrectionis dñi nostri ihu xpi. de iocunditate particulari: generali. et maternali resurrectionis eius.

¶ Sermo.lxxj.

Ec dies quã fecit dñs exultemus et letemur in ea. Scr bũt hec v ba ps cxvij. Sicut amara fuit credẽtibus i ihm xpm passio eius: ita iocũda d bet eẽ resurrectio illi'. Propterea gaudere vnusqsq et letari debet ac iocũdari cũ audiuit vere ex mortuis xpm surrexisse Hoc eni docet nos et istruit sancta mr ecclesia dũ sepius replicat pphéticũ dictũ a nobis assumptũ p themate. In diuinis nanq officijs diurnis nocturnisq horis huius temporis exultanduz esse predicat p victoria p gloria. proq magnificẽtia xpi resurgẽtis. Letabundum profecto nouũ ab angelo nũciatũ est: cum dixit. Surrexit nõ est hic. Surrexit inquã ille q p amore nostro pati et mori nõ recusauit: vt nos mortuos peccato resuscitaret ad vitam. Qua ppter vt diem istũ cum spirituali leticia compleamus in hoc sermõe de resurrectionis xpi iocunditate v ba faciem': Subdistinguemusq sermoné in tres principales partes triplicẽ. s. iocunditatem.

¶ Prima dicitur particularis.
Secunda generalis.
Tertia maternalis.

¶ De iocunditate quã habuit ipse xps in resurrectione: et de mirabilibus actibus operatis a potentia diuina in ipso resurgente. Capl'm.i.

Rima iocũditas resurrectiõis xpi dicit pticularis que. s. fuit in aĩa benedicta ipsi' ihu xpi: duz corpus suũ iterum sibi vniuit efficiens illud ppetuo gloriosum. Ad qd plenius intelligendũ notandũ est q in ipso xpo resurgente qttuor act' mirabiles opata est virtus et potentia dei. Primus fuit sanguinis reassumptio. Secundus corporis mutató. Terti' anime vnio. Quartus sepulchri penetratio. ¶ Primus actus fuit sanguinis reassumptio Naz reassumpsit corpus xpi clausum existẽs in sepulchro anguinem proprium qui extra erat dispsus: quod non nisi p diuinam virtutem fieri potuit. Ratio autem prefate reassumptionis sanguinis scdm Tho. in.iij. pte. q.liiij. ar.iij. ẽ qr qcqd ad naturã corpis humani ptinet: totuz fuit in corpe xpi resurgentis. Manifestũ ẽ aũt q ad nãm corpis humani ptinent carnes et ossa et sanguis et alia hui'. ideo omnia ista in corpe xpi resurgentis fuerunt. Dicunt etiã phi q sanguis est sedes anime. et aĩa viuificat corpus sanguine mediante. Quare indubitanter

sanguinē suū resurgēs xp̄s ad suuꝫ cor/
pus reduxit. Utrū autē totū sanguinem
assumpserit: ita ꝙ nulla ꝑticula siue gut
tula de illo in terra remanserit due sunt
opiniones. ¶ Prima est sci Tho. q vbi
s. in responsione ad argumentū. iij. dic̄
ꝙ totus sanguis q de corpore xp̄i fluxit
cū ad veritateꝫ humane nature ꝑtineat
i xp̄i corpore resurrexit. Sāguis aūt ille
qui in quibusdam eccl̄ijs pro reliquijs
conseruat̄ nō fluxit de corꝑe xp̄i. sed m
raculose dicit̄ effluxisse de quadā imagi
ne xp̄i ꝑcussa. ¶ Alia est opinio Frani
de marone. q ait. Non est incōueniens.
si aliquid de sanguine xp̄i fuso dicat̄ eē
in aliquibus ecclesijs: q2 forte corpus in
vita incorruptibili nō indiget tanto san
guine sicut in vita mortali Et lꝫ vtraqꝫ
opinio sit sustētabilis: tamē secūda ma/
iorem firmitatē videt̄ habere. tum quia
totus sanguis nō ꝑtinet ad veritatē hu/
mane nature. Vñ ⁊ sanctus Tho. in suo
quolibet. v. q. iij. dicit. Cum ergo xp̄us
ante passionē comederit ⁊ biberit nihil
ꝓhibet in eo fuisse aliquē sanguinē nu/
trimentalē qui ad veritatē humane na/
ture nō ꝑtinet. ⁊ quē ñ oporteret i resur
rectione ad corpus eius redire. tum q2
in plerisqꝫ solennissimis locis ostendit̄
verus xp̄i sanguis. Naꝫ in capella regis
francie est de sanguine xp̄i. ⁊ de spinea
corona sanguie tincta. In ꝓuincia pro/
uincie apud sanctū Maximinū in con
uentu fratruꝫ predicatorū in festo sācte
Marie magdalene ostendit̄ ampula
cum sanguine xp̄i. Apud Esculum in
ꝯuentu fratrū predicatorū est spina cum
sanguine xp̄i. Alia insuꝑ spina cum san
guine est Racaneti in cōuentu fratrum
heremitarū. In ciuitate vo mantue in
abatia sancti Benedicti in ecclesia sc
Andree est de sanguine xp̄i queꝫ aspor
tauit Longinus cuiꝰ corpus regescit ibi
dem. In alemania vo in ciuitate Nu/
remberge est ferrū: cuꝫ quo Longinus
lanceauit latus xp̄i sanguine respersum
Et sic in multis ꝑtibus xp̄ianoꝝ verus
ostenditur sanguis xp̄i. Facit etiam ad
confirmationē secunde opinionis auc/
toritas summi pontificis. Nā ꝑ Pium
maximū scriptū est vt sequit̄. Pius epi
scopus seruꝰ seruorum dei. dilectis filijs
abbati monasterij btē Marie Xanto/
nēsis diocesis: ⁊ cantori eccl̄ie Xanto/
nensis ac priori prioratꝰ sci Eutropij ex/
tra muros Xantonē salutē ⁊ apostolicaꝫ
benedictionē. Illius qui se pro dñici sal
uatione gregis in preciū immolari non
abnuit vices: Quis inmeriti gerentes in
terris ad ea curis vrgemur indefessis:
per que cunctorū xp̄i fidelibꝰ erga salua
uatorem suum crescat deuotio ac ipsoꝝ
quibus sit ab eis dubietat̄ semotis scru/
pulis ꝑ amplius succedat salus aiarum
Exhibita siquidē nobis nuper ꝓ ꝑte di
lectorū filiorum guardiani ⁊ cōuentus
domus ville Rupelle: ordinis fratrum
minorū Xantoneñ. diocesis petitio con/
tinebat. Quia licꝫ ⁊ tāto tꝑe: cuiꝰ memo
ria non extitit in ecclesia dicte domus:
vt pie credit̄ quedā portiuncula precio/
sissimi sanguinis domini nostri ihu xp̄i
in ligno crucis pro redemptione huma
ni generis salubriter effusi. ⁊ per eosdeꝫ
guardianum ⁊ conuentum certis anni
tꝑibus xp̄i fidelibus solemniter ostēdi/
ac inibi ab eodem tꝑe citra ab eisdem fi
delibus venerari consueta fore inhibea
tur. ⁊ honorifice conseruetur. Nōnulli
tamen curiosi plus q̄ꝫ oporteat sapere sa
tagentes. quo spū ducti nescitur: publi/
ce ac priuate asserere non verentes ꝙ
nil de prefato sanguine remansit in ter/
ris: fideles ipsos a pia eoruꝫ deuotione
quā hactenus gesserūt ad prefatam san
guis portiunculam i dicta eccl̄ia colen/
dā retrahere conāt̄ in nō modicum in/
colarū ꝑtiū illaꝝ ac guardiani ⁊ conuen
tus predictorum scādalū atqꝫ grauamē
Quare ꝓ ꝑte dictorū guardiani ⁊ ꝯuen
tus nobis fuit humiliter supplicatum:
vt suꝑ his sibi ⁊ fidelibus eisdem opor/
tune ꝓuidere benignitate aplica dignar̄
mur. Nos igit̄ q de premissis certā no/
ticiā nō habemus: attēdētes ꝙ veritati
fidei nullatenus repugnat affirmare re

demptorē nostrū de sanguine ꝓfato ob
ipsius passionis memoriā aliquā partē
in terris reliquisse: ac ꝓpterea deuotōē
ipsoꝝ fideliū plurimū cōseruari: ⁊ scā-
dalis ipsis q̄ntū in nobis est obuiare cu-
piētes. huiꝰ supplicationibꝰ inclinati di-
scretioni vestre ꝑ aplica scripta manda-
mus: quatenꝰ vos vel duo aut vnus ve
strū si ⁊ postq̄ȝ vocatis qui fuerint euo-
candi de premissis vobis legitime ꝯsti-
terit oībus ⁊ singulis tam exemptis q̄ȝ
nō exemptis cuiuscūqȝ ꝓeminentie sta-
tus dignitatiȝ gradus ordinis vel ꝯditio-
nis fuerint auctoritate nr̄a sub penis ⁊
censuris ecclesiasticis. ne dictos fideles
ab omni pia eoꝝ deuotiōe quā hactenꝰ
gesserūt ad ꝓfatā sanguinis huius por-
tiūculā in eadē ecclia venerandā: vt pre
fert quoquo modo retrahere. Guardia
no quoqȝ ⁊ cōuentui ꝓdictis ne ꝑ illa-
tas eis retroactis tꝑibꝰ ꝓmissoꝝ occasio
ne iiurias quasuis ꝑsonas ad iudicium
euocari facere presumāt dicta auctorita-
te districtius inhibere curetis cōtradi-
ctores ꝑ cēsuram ecclīasticā appellatōe
postposita cōpescendo nō obstātibꝰ cō-
stitutionibꝰ ⁊ ordinationibus apostoli-
cis necnō domus ⁊ ordinis ꝓdictoꝝ iu
ramēto: cōfirmatiōe apostolica vel qua
uis firmitate alia roboratiȝ: statutis ⁊ cō-
suetudinibꝰ ceterisqȝ cōtrarijs quibus-
cūqȝ: aut aliquibꝰ cōiter vel diuisim ab
aplica sede indultū existat. ꝙ interdici
suspēdi. vel excōicari nō possint ꝑ lr̄as
aplicas nō faciētes plenam ⁊ expressam
de v̓bo ad verbū de indulto huiꝰ mētio
nē. Datū rome apud sanctum Petruȝ
āno incarnatiōis dn̄ice. Mcccclxi. qn-
todecio kal̄. augusti. Pōtificatꝰ nostri
āno tertio. Propter que omnia satiȝ ra-
tionabile esse videt̄ ꝙ aliq̄d de vero xp̄i
sanguine effuso iueniatur in terra. Utrū
vero talis sanguis sit tanta veneratione
dignus: quāta sanguis qui est in euka-
ristia. apud plerosqȝ dubium est: qm̄ si
vnitus est diuinitati: adorandus eēt ado
ratione latrie. Si v̓o nō est vnitus diui
nitati: tūc honor latrie nō debet̄ ei: sicut
sanguini in eukaristia. Quid aūt tenen-
dū sit. an. s. a sanguine fuso sit separata
diuinitas vel vnita non est diffinitū vel
determinatū cū altera opinionum susti-
neri possit. vt pȝ ꝑ ꝯstitutionē nouā scāȝ
a sūmo pōtifice. Pio secūdo: q ꝓdispu
tatā māᷓm istā in sui p̄n̄tia ꝑ doctissimos
viros statuit ⁊ ordinauit ꝙ nullus de ce-
tero sub pena excōicationis auderet dā-
nare q̄ȝcūqȝ opinionē ꝓdictā cū vtraqȝ
sustineri possit absqȝ errore. Ego v̓o ad-
hereo opinioni doc. mei Fran. qui ait. ꝙ
licet aīa xp̄i ⁊ caro nūq̄ȝ fuerint a diui-
nitate separate. Sanguis tn̄ separatus a
corꝑe: ex ꝯsequēti erat separatꝰ a diuini-
tate. Cuiꝰ signū ē: q: lȝ dicamꝰ filius dei
fuit sepultus: ⁊ filius dei descendit ad in
feros. nō tn̄ dicimꝰ filiꝰ dei fuit effusus
suꝑ terrā. Ista autē idiomatū cōicatio
est nota talis vnionis ſm Aug. in ꝓmo
de trini. ¶ Secūdus actꝰ quē oꝑata est
virtus diuina in xp̄o resurgente fuit cor-
poris mutatio. Et si corpus nō sit muta
tū ſm substātiā: q: eiusdem nature resur
rexit. fuit tn̄ mutatū ſm qualitatē. Erat
enim ſm Greg. in omel̄. eiusdē nature
sȝ alteriꝰ glie. Nō potuit ergo fieri crea-
ta v̓tute vt corpꝰ exanime aīe ⁊ vulneri-
bꝰ plenū sanaret̄ ipassibilr̄ additis alijs
dotibꝰ corꝑis gliosi. ¶ Tertiꝰ actus fuit
aīe ad corpꝰ vnio. Nō. n. pōt nisi diuina
v̓tute aīa seꝑata eidē corꝑi vniri: qd̓ me
lius ⁊ diffusius explicabitur in opere de
virtutibus. in sermone de resurrectione
generali. ¶ Quartus actus fuit sepul-
chri penetratio. Exiuit nanqȝ xp̄us de
sepulchro clauso: sigillato: ⁊ custodito.
Sed nonnulli circa hoc dubitant pro-
pter verbum Math. dicentis. Angelꝰ
autē domini descendit de celo: ⁊ accedēs
reuoluit lapidem. Ad quod respondet
Beda. d. Accedens reuoluit lapideȝ nō
vt egressuro dn̄o ianuam pandat: sed
vt egressus eius iam facti hoībus pre-
stet indicium. Qui enim mortalis clau-
so v̓ginis vtero potuit nascēdo mūdū in
gredi. ip̄e factus imortalis clauso sepul-
chro potuit resurgendo exire. de mūdo

Consideremus ergo quanta leticia fuit
mēs xp̄i pfusa cum de sepulchro exiens
qui prius passibilis fuerat gloriosum ⁊
impassibilem se conspexit. Ut puto q̄ꝫ
primū eleuatis in celum oculis gratias
retulit patri: qui eum de morte iam fe/
cerat triumphare.

¶ De iocunditate quā habuerūt ex re/
surrectione xp̄i vincti. discipuli. mulie/
res. ⁊ angeli. Capitulum .ij.

Ecūda iocunditas dicit̄ genera
lis: que q̄drupliciter subdistin/
gui potest. Prima vinctorum.
Secunda discipulorum. Tertia mulie/
rum. Quarta angelorū. ¶ Prima io/
cūditas fuit vinctoꝝ. coꝝ. s. qui vincti de
tenti fuerant in limbo: quos inde resur/
gens xp̄s penitus eduxit. ⁊ liberauit. p/
ut zacharias propheta prenunciauerat
viiij. c. d. Tu quoqꝫ in sanguine testamē/
ti tui emisisti victos tuos de lacu: in quo
non erat aqua. Que v̄ba s̄m Nico. de
lira ad litterā intelligunt̄ de xp̄o. cui pro
pheta loquit̄ in secūda persona: de quo
ante dixerat in tertia psona. Sed dubiū
hic oritur. vtrum xp̄s omnes aīas que
erant in inferno liberauerit. Ad qd̄ re/
spōdet Boñ. di. xxij. tertij. li. q. v. q̄ xp̄s
nō liberauit nisi animas electoꝝ suorū.
⁊ eorum qui erant mēbra ipsius. Quā/
uis eniꝫ passio xp̄i omnibus suffecerit.
nō tamē influit nisi in eius mēbra. ⁊ iō
illi soli p passionem xp̄i saluati sunt: qui
vel erāt eius membra quādo passus est:
vel futuri erant p conuersionē ad ip̄m.
Quoniā igit̄ multi erant in inferno: qui
nec mēbra xp̄i erant: nec futuri erant q2
non erant in statu merendi. nō omnes
dn̄s eripuit de iferno: sꝫ vn̄ electos. Vn̄
Greg. i quadam omel̄. infra octauam
pasce ait. Qd̄ ante passionē suam dixit i
resurrectiōe sua dn̄s impleuit. Si exal/
tatus fuero a terra omnia traham ad
meip̄m. Omnia eni trahit qui de electis
suis apud inferos nulluꝫ reliqt. Omnia
abstulit vtiqꝫ electa. Vn̄ etiā recte p os
Osee. xvij. dicit. Ero mors tua mors:
morsus tuus ero iferne. Quia. n. i elect|

suis fundit⁹ occidit mortē: mors mor/
tis extitit. q2 vero in inferno partem ab/
stulit: partē reliquit. nō occidit fundit⁹:
sed momordit infernū. hec ille. Nō fue
runt ergo ab inferno liberati per xp̄m
damnati p sniam diffinitiuā: siue ppter
peccatū actuale: siue etiā ppter peccatuꝫ
originale. Naꝫ vt inqt Tho. iij. pte. q. lij
ar. vij. c. Pueri q cū origiali decesserāt
nullo mō fuerant ꝯiuncti passioni xp̄i p
fidem ⁊ dilectionem. ideo nō fuerūt ab
iferno liberati. Et licet sci patres adhuc
tenerent̄ astricti reatu originalis peccati
inq̄ꝫtuꝫ respicit humanā naturā. tamen
erant liberati p fidē xp̄i ab omni macu/
la pcti. ⁊ ideo capaces erant illius libera
tionis quā xp̄s attulit descendens ad in
feros. Paruuli v̄o q nō fuerant a pec/
cato originali mundati: neqꝫ p fidē pro
priam: quia nōdū habuerūt vsum libe/
ri arbitrij: neqꝫ p fidē parētū: aut p ali/
quod fidei sacr̄m. quia nō erant in sta/
tu in quo essent capaces gratie xp̄i: nec
merita xp̄i poterant eis suffragari: nec
satisfactio ei⁹ pro peccato Ade ad eos
habebat extēdi: liberati nequaq̄ꝫ fuere.
Sꝫ adhuc dubiū est. an liberate fuerūt
aīe q̄ erāt i purgatorio. Et rn̄det Tho.
vbi supra. ar. viij. c. q̄ passio xp̄i non ha
buit tūc maiorē efficaciā q̄ꝫ habeat nūc
⁊ ideo illi qui fuerūt tales: quales nunc
sunt illi qui in purgatorio cruciantur: li/
berati non fuerūt. Siqui autem inuen/
ti sunt ibi tales quales etiā nūc satisfac/
tione completa liberantur: nil prohibet
eos a purgatorio fuisse liberatos. Fuit
ergo iocunditas illa omniū patrum qui
in limbo detinebant̄: quibus gaudium
accidentale accreuit locum illum dereli/
quendo: in quo tam diu habitauerant i
tenebris ⁊ merore. ¶ Secunda fuit io/
cunditas discipulorum. Ipsa etenim re/
surrectiōis die apparuit xp̄s discipulis
euntibus in Emaus: vt patet Luce vlt̄.
Itē apparuit discipulis cōgregatꝭ i vnū
vt dicitur Joh. xx. Et tunc non aderat
Thomas. Apparuit adhuc ⁊ Symoni:
sed vbi aut quando nescit̄. nisi forte qn̄

redibat a monumento cuꝫ Johe. Luc.
vltimo. Vel vt dicit in historia ecclesia
stica apparuit ei in cauerna in qua flen/
do manebat. nam postq̃ negauit xp̃ꝫ i
cauernam quandã intrauit: q̃ modo dr
gallicãtus. vbi se totus ad lamenta pnie
cõuertit. Ibi vt quibusdam placet i ipsa
resurrectionis die magister benignissi/
mus visitauit eum: certificans illum de
sui remissione peccati: Ob quod petrus
miro gaudio fuit affectus. Similiter le/
tatus est ex resurrectione xp̃i Joseph ab
arimathia. Legitur nanq̃ in euangelio
Nichodemi ꝙ iudei indignati ꝯtra ip̃ꝫ
eo ꝙ xp̃m sepelierat. ceperunt ip̃m ⁊ in
quodam cubiculo diligenter clauso ⁊ si
gillato eum recluserunt: volentes post
sabbatũ eum occidere. Et ecce xp̃us in
ipsa nocte resurrectionis ad eum intra/
uit: ⁊ osculũ ei dedit. ⁊ inde saluis sigil/
lis eum educens in domum suaꝫ in ari/
mathia ip̃m adduxit. ¶ Tertia fuit io/
cunditas mulierum que ipsa die resurre
ctionis viderunt eum. Vidit nanq̃ illũ
Maria magdalene in specie hortulani
vt dr̃ Jo. xx. Viderunt ⁊ illũ secũ postea
⁊ alie Marie: quibus a monumento re
deuntibus apparuit iesus occurrẽs illis
⁊ dicens. Auete. Ille autem accesserunt
⁊ tenuerunt pedes eius: ⁊ adorauerunt
eum. vt patet Math. vlti. c. ¶ Quarta
fuit iocunditas angelorum q̃bus accidẽ
tale gaudium accreuit' pro gloria xp̃i re/
surgentis. pro liberatione patrũ de lim/
bo. etiam ⁊ pro totius leticia ecclesie mi
litantis.

¶ De iocũditate quã habuit materꝫ ihu
xp̃i ex resurectiõe eius sicut multiplici/
ter probatur. Caplm. iij.

Ertia iocunditas principalis di
citur maternalis. Sup̲ ceteros
eteni ꝓ xp̃o resuscitato letifica
tũ ẽẽcor virginis matris. Sibi nanq̃ vt
pie creditur priusq̃ ceteris benedictus
filius eius apparuit: q̃d probari põt qua
druplicit̃. Prio ex testificatiõe. ¶ Se
cũdo ex ꝯtrarij ꝯfutatiõe. Tertio ex cele
bratiõe. Quarto ex ꝯueniẽti rõe. ¶ Pri
mo' ꝓbari põt ex testificatiõe. Testatur
eni hoc Amb. in li. de v̾ginib'. d. Vidit
Maria resurrectionẽ dñi. Et prio vidit
⁊ credidit. Vidit Maria magdalẽa: q̃
uis ista adhuc nutaret. ¶ Scd̃o ꝓbat̃
ex cõtrarij cõfutatiõe. Aiũt eni nõnulli
xp̃m virgini matri iõ nõ apparuisse: q̃a
nullus euãgelistarũ hoc asserit. Sed ad
hoc doc. dicunt ꝙ euangelistarũ officiũ
fuit solũmõ resurrectionis testes indu/
cere. matrẽ aũt ad testificandũ pro filio
inducere eos nõ decuit. Si eni v̾ba ex/
tranearũ feminarũ deliramenta visa sũt
quomõ nõ magis matrẽ ꝓ filij amore
crederẽt delirare? Non scripserũt ergo
euãgeliste ꝙ xp̃s ap̲puerit virgini mr̃i.
sꝫ ꝓ constanti d̾reliquerũt illud. ¶ Ter
tio ꝓbatur ex celebratiõe. Ad insinuan
dum nanq̃ ꝙ xp̃s resurgẽs a mortuis
appareret virgini matri sancta romana
ecclesia ipsa resurrectiõis die stationem
celebrat apud sanctã Mariã maiorem
vbi tp̲e magni Greg. dũ ipse in die pa/
sce missam cantaret. ⁊ pax dñi pronun/
ciaret: angelus dñi alta voce respondit:
Et cũ spũ tuo. Ob q̃d cũ ipsa die papa
ibidẽ' celebrat in hui⁹ miraculi testimo/
niũ: nil sibi cũ dicit pax ⁊c. respondetur
¶ Quarto probat̃ ex cõueniẽti ratione
Rationabile eteniꝫ fuit vt filius resurre
ctiõe sua pri⁹ matrẽ letificaret: quã am/
plius ceteris doluisse constat. Contem/
plari ergo deuote possumus ꝙ sc̃issima
illa virgo ipsa resurrectionis nocte orõ/
nibus intenta filiũ suũ: quem sepulchro
clausuꝫ reliq̃rat videre ardẽtissime cupie
bat. Neq̃ eni ignara erat illũ die tertia
a mortuis resurrectuꝝ. Ob q̃d vel cor/
de vl' ore dicere poterat. O pr̃ eterne ec
ce iã tp̃s instat vt filiũ tuũ ⁊ meũ a mor/
tuis reuoces. Suscita ergo illũ ⁊ ad me
mitte tãto merore ꝓ sua passiõe cõtritã
O fili mi dulcissime. o fili mi amantissi/
me quẽ vidi plagis repletũ: spinis coro
natũ: crudeli morte extinctũ ⁊ in sepul/
chro repositũ: q̃ñ videbo te ex mortuis
triũphasse? Dixisti o fili mi: ⁊ totiens di
xisti: Die t̾tia resurgã. Ecce iã dies tertia

īminet. Surge dñe in requiē tuā: ⁊ veni vt videā te solatiū aīe mee. Et dū hec ⁊ filia virgo gliosa rogaret. ecce cuȝ ingēti lumine. decora facie: aspectuqȝ affabili apparuit ei fili⁹ Salue ingens mater: ⁊ d̄ cetero misericordie regina. Cessēt am modo dolorosa suspiria: amara lamenta. ⁊ copiose lachryme. Ecce ego ip̄e suȝ qui in vtero tuo steti: quē peperisti: queȝ pauisti lacte v̄gineo: quē tenerrime educasti: quē tantop̄e dilexisti: quem deniqȝ defleuisti transfixa doloris gladio. Ego sū Jesus fili⁹ tuus: q infernū expoliaui Jnde patres eduxi. ⁊ eternitatis aditum deuicta morte reseraui. Gaude o mater venerāda: qȝ data ē mihi oīs ptās ī celo ⁊ in terra: ⁊ ī noīe meo flectet oē genu. Tu v̄o p⁹ me ī regno celoꝝ sup oēs homies ⁊ āgelos exaltaberis. Nō posset ꝑfecto mēs nr̄a iuestigare q̄̄ benigna fuerit visitatio illa: q̄̄ blāda ⁊ amicabilia v̄ba mr̄is ⁊ filij: q̄̄ gratiosi ⁊ iocūdi vtriusqȝ in alterū aspectus: q̄̄ etiam reuerētes morigeratiqȝ reciproci gestus. post que omnia decessit filius matre ī leticia ⁊ desiderijs sil̄r remanēte. Letemur ergo ⁊ nos cū illa desiderantes videre suum dilectū filium sedentē ad dexterā patris cū quo ⁊ spiritus sanctus viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amen.

¶ Feria secunda post dñicam resurrectionis. de tēporalitate. qualitate. ⁊ veritate resurrectiōis xp̄i. Sermo. lxxij.

Esurrexit dñs vere. Scribunt hec v̄ba Luc. vltio c. ⁊ ī euāgelio hodierno. Jocūdissima resurrectionis dñi nr̄i Jesu xp̄i sacr̄a a fidelib⁹ cūctis diligētissime pariter ⁊ deuote ad mētem sunt recocanda. qm̄ p illa exurgere pōt cunctorum anim⁹ ad spem future ⁊ imortalis vite. Jdcirco p̄ter ea que dicta sūt ī sermone p̄cedenti: restant adhuc plurima nō īmerito aperienda. Jpse etenim xp̄s mortis peccatiqȝ destructor multifariaȝ resurrectionis sue veritatē patefacere voluit mūdo: vt sic nullus q in eū credere nollet inexcusabilis redderet. Et vt euāgelica lectio p̄ñtis diei habet. discipulis euntibus in Emaus: in specie pegrini se ostendit: quē in fractione panis cognouerūt ex mortuis vere surrexisse. Ut igit̄ de hac resurrectione gliosa clara habeat̄ noticia. de ip̄sa in hoc sermone locuturi tria mysteria proponemus declaranda.

Primū dicit̄ tp̄alitatis.
Secundum qualitatis.
Tertium veritatis.

¶ Quar̄ xp̄s accelerauit resurrectionē suā. nec illā distulit vsqȝ ad gnālem oiuȝ resurrectionem. Cap̄lm .i.

Rimū mysteriū declarāduȝ de resurrectiōe dr̄ tp̄alitatis: in q̄ possum⁹ distiguere triplex tp̄us Primū dr̄ tp̄s acceleratū. Secunduȝ tp̄s retardatū. Tertiū tp̄s determinatū. ¶ Primū dr̄ tp̄s acceleratū. Accelerauit enim xp̄s resurrectionē suā: nec illaȝ distulit vsqȝ ad resurrectioneȝ gnālem: rōnabil̄r ꝓpter tria. ¶ Prima rō fuit pp corporis dignitatē. Cū .n. illud corpus dignissimū foret ex eo q̄ erat deificatum siue diuinitati vnitū: nō fuit decens vt̄ taȝ diu sb̄ puluere iaceret. Qd̄ p̄nūciauerat ꝓph̄a .d. Nō dabis scm̄ tuū .i. corp⁹ scificatū: qȝ ī oī scitate ꝯceptū ⁊ cū diuinitate vnitū. videt̄ corruptionē. ¶ Scd̄a rō fuit pp fidei firmitatē. Si enī ñ surrexisset fides p̄ijsset: nec verū deū eū aliquis credidisset. sicut pȝ. in discipulis: de qb⁹ nūc euāgelista loq̄t. Jpsi etenī in via tristes ⁊ dolentes colloquebant̄ de his que acciderāt. nō q̄si credētes. vt Theophilus ait. s; sicut stupētes in reb⁹ extraneis ꝓpfea xp̄s rep̄hēdit eos. vt pȝ ī l̄ra euāgelij. Scd̄a rō fuit pp resurrectiōis nr̄e exēplaritatē. Si .n. xp̄s resurrexit. ergo ⁊ nos spare possum⁹ resurrectionē nostrā. Uñ Pau. i. Cor. xv. ait. Si xp̄s p̄dica

ꝙ resurrexit a mortuis: quõ quidã i vo/
bis dicũt ꝙ resurrectio mortuoꝝ nõ ẽ
Et Greg. i omel. inqt. Exẽplo dñs mõ/
strauit qđ ꝓmisit i premio: vt sicut illuz
fideles resurrexisse cognoscũt. ita in seip/
sis i fine mũdi ꝑmia resurrectiõis spera
rẽt. Et idẽ iteꝝ ait. Nõ plus q̃ȝ triduanã
mortẽ esse voluit: ne si i illo resurrectio
differret i nobis oio desperaret. Sȝ cir/
ca hoc dubitare ꝯtigit. vtꝝ xp̃s ꝑm⁹ fue
rit resurgẽtiũ. Et ꝙ sic vr̃ eo ꝙ Apoc. i.
vocat ꝑmogenit⁹ mortuoꝝ. Et. j. Cor.
xv. apl̃us ait. Xp̃s resurrexit a mortuis
ꝑmitie dormiẽtiũ. Ubi glo. q̃ prior tp̃e
⁊ dignitate. Cõtrariũ tñ videt: q̃ in vete
ri testõ ꝑ Heliam ⁊ Heliseũ aliq resu/
scitati legunt. Silr̃ ⁊ xp̃s ante passionez
suã tres mortuos suscitauit. Insup Ma
the. xxvij. dicit ꝙ inter cetera miracula i
passione xp̃i visa monumẽta apta sunt ⁊
mlt̃a corpa scõꝝ q dormierãt surrexerũt
ergo nõ videt ꝙ xp̃s fuerit ꝑm⁹ ad re/
surgẽdũ. Rñdet Tho. iij. pte. q. liij. ar.
iij. ꝙ resurrectio ẽ repatio a morte i vitã
Duplr̃ ãt aliq̃s eripit a morte. Unomõ
actu. s. vt viuere incipiat: qualitercũq̃ȝ
ẽt post moriet. Aliomõ vt aliqs liberet
nõ solũ a morte: sȝ etiam a necessitate. ⁊
qđ plus ẽ a possibilitate moriendi. ⁊ hec
est ṽa ⁊ ꝑfecta resurrectio: cui⁹ respectu
ꝑma dr̃ impfecta. Loquendo ergo đ re
surrectiõe ꝑfecta xp̃s est ꝑmus resurgẽ/
tiũ: quia ipse resurgẽdo ꝑmo ꝑuenit ad
vitã penit⁹ imortalem. ſm illud Ro. vj.
Xp̃s resurgens ex mortuis. iã ñ morit
mors illi vltra nõ dñabitur. Sȝ resurre/
ctione impfecta q̃dã alij surrexerunt añ
xp̃m ad ꝑmõstrãdũ q̃si in quodã signo
resurrectõeȝ ipsi⁹. De illis aũt de q̃bus
dicit Mathe⁹ varie loquũtur doc. Naȝ
Hiero. sup Math. sentire videt ꝙ sur/
rexerũt añ xp̃m iteꝝ morituri. In ſmõe
ṽo de assũptõe ṽginis hoc sub dubio đ
relinqt. Remigi⁹ ṽo ait. Indubitanter
credet đbem⁹ vt q resurgẽte dño a mor
tuis surrexerũt: ascendente illo ad celos
pariter ⁊ ipsi ascẽderũt. Et licet sustineri
posset opinãdo ꝙ resurrexerint añ xp̃m
iterũ morituri. tñ magis ꝯsonuȝ est pie/
tati ꝙ resurrexerint p⁹ xp̃m. nõ iteꝝ mo
rituri: tũ q̃ mors est pena peccati: ⁊ ipsi
erant ab oi pctõ vltimate purgati: tum
q̃ corpib⁹ eoꝝ vnite fuerũt aĩe glorifi/
cate ex qua vnione ſm Aug. in epistola
ad Dioscoꝝ efficiunt corpa impassibilia
⁊ gloriosa. Resurrectio aũt illoꝝ ponit
ab euangelista ante resurrectionem xp̃i
per quandã anticipationẽ ꝓpterea ipse
ait. Exeuntes de monumentis p⁹ resur
rectionẽ ei⁹. i. xp̃i. ſm Nicho. de lira. ve
nerunt in scãm ciuitateȝ ⁊ apparuerunt
multis. ¶ Secũdũ tempus notatũ i re
surrectione xp̃i dicit. retardatũ. Licet. n.
surrexerit ante resurrectionẽ gnãlẽ. non
tñ statim vt mortu⁹ est resurrexit: sȝ di/
stulit vsq̃ȝ in diẽ tertiũ. ⁊ hoc rõnabiliter
ꝓpter tria. ¶ Primo propter significa
tionẽ. vt. s. ex hoc significaret ꝙ lux sue
mortis curauit nr̃am dupliceȝ mortẽ. ⁊
iõ vna die integra ⁊ duab⁹ noctibus ia/
cuit in sepulchro. vt ꝑ diẽ intelligatur lux
sue mortis. per duas noctes nostra du/
plex mors. Hanc rõnẽ assignat glo. sup
illud. Luc. vlt. Oportuit xp̃um pati. ⁊c.
¶ Scđa rõ fuit ꝑꝑ restaurãdoꝝ ꝑfigu/
rationẽ: quã tãgit Petr⁹ raueñ. d. Tres
dies voluit xp̃s esse sue sepulture: que i
celo fũt restauraturus: que in terra repa
raturus: que apud inferos redẽpturus.
¶ Tertia rõ fuit ꝑꝑ ꝓbationẽ. vt. s. ꝓba
ret veritatẽ mortis ei⁹. vt sic clarius eluce
sceret ṽitas resurrectionis. ¶ Tertium
temp⁹ annotandũ de resurrectione xp̃i
dr̃ determinatum. Surrexit eniȝ die ter
tia. qđ ꝑdixerat Matth. xij. Sicut inqt
Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus
⁊ tribus noctibus: sic erit fili⁹ hois i cor
de terre. i. i sepulchro. ſȝ glo. trib⁹ dieb⁹
⁊ tribus noctib⁹. Notandũ tñ ſm Aug.
li. iiij. de tri. ꝙ h̄ intelligit ꝑ synecdochen
vt pria dies accipiat ſm ptẽ sui postre/
mam. secunda dies ſm se totã ⁊ integrã
tertia ſm partẽ sui primã. ⁊ sic erunt tres
dies. ⁊ q̃libet horũ dierũ suã noctẽ ha/
bui: ꝑcedẽtẽ. Tũc eni ſm Bedã muta/
tus est ordo. ⁊ cursus dieruȝ ac noctiuȝ.

Antea eni dies ꝓcedebant ⁊ noctes se-
quebāt. post passionē aūt hic ordo mu-
tatus ē. ita ꝙ noctes ꝓcedunt ⁊ dies se
quūt: ⁊ hoc mysterio cōgruit qm̄ hō ꝑ-
mo de die grē cecidit i noctē culpe: post
passionē aūt xp̄i ⁊ resurrectionē de no-
cte culpe rediit ad diem gratie. De hora
ṽo resurrectionis varie loquuntur doc.
Naꝫ quidā videnť dicere ꝙ surrexit me
dia nocte. quidā ṽo ꝙ surrexit in auro-
ra. Rō aūt hui⁹ diuersitatis est ꝑ eo ꝙ
ↄsiderant diuersimode in illa dilatione
congruentiā ꝗ̄tū ad numerū horarum
Naꝫ aliqui incipiunt tempus cōputare
ab hora sexta qua crucifix⁹ est ⁊ tenebre
facte sūt suꝑ vniuersam terrā. ⁊ isti pro-
tēdunt tempus vsqꝫ ad mediā noctē iter
diē sabbati ⁊ diē dn̄icum. ⁊ sic cōputant
xxxvi. horas. qꝛ tūc erat equinoctiū ver
nale qn̄ xp̄us dn̄s passus est. Aliqui in
ceperūt cōputare a sero in quo positus
fuit in sepulchro. ⁊ ꝓtendunt tēpus vsqꝫ
ad diluculū diei dn̄ice: ⁊ tam isti ꝗ̄ꝫ illi
tandē cōsiderant congruentiā tante di-
lationis. Ideo eni dn̄s distulit. ꝑ. xxxvi.
horas. vt in hoc significeť liberatio ⁊ vi
ctoria ꝑfecta. Ille eniꝫ numerus ē ex se-
nario numero in se ducto: qui qdeꝫ est
numerus perfectus ſm arithmeticum.
Est ⁊ alia cōueniētia: qꝛ in. xxxvi. horis
sunt due noctes. ⁊ vnus dies: ita ꝙ sal-
ua est ibi proportio simplicis ad dupluꝫ
vt significetur sicut predictuꝫ est ꝙ xp̄s
vna simplici sua vetustate abstulit duas
nostras vetustates. Lꝫ ergo vt ait Bon̄.
di. xxii. tertii. li. q. iii. predicte opiniones
videantur differre. tn̄ coueniunt in assi-
gnando tp̄is congruentiā. Et posset dici
ꝙ in hora sibi nō cōtradicūt. qa dupli-
citer dicitr res fieri. aut quādo fit ſm veri
tatē: aut quando innotescit. Et illi q ho-
ram mediā noctis assignāt resurrectiōis
tempus determinant qn̄ primo fuit. qui
ṽo mane assignāt temp⁹ determināt qn̄
innotuit. Uel certe resurrectio fuit inter
horaꝫ medie noctis. ⁊ mane dn̄ice. ⁊ qꝛ
mediū denoiat ab extremis. iō aliqui di
cūt fuisse i media nocte. aliq ṽo i mane

¶ Qđ xp̄s resurrexit inuisibiliter. vera-
citer ⁊ feliciter. Capl̄m. ii.

Ecundū mysteriū declarandū
de resurrectiōe xp̄i dicitr qualita
tis. in quo sciendū est ꝙ xp̄s re
surgere voluit a mortuis cum triplici q̄-
litate ⁊ conditione. Surrexit enim ꝑmo
inuisibiliter. Scđo veraciter. Tertio feli-
citer. ¶ Prio surrexit inuisibiliter: quia
nullus mortaliū eū vidit resurgentē. Ad
qđ itelligēdū q̄rūt doc. vtrū resurrectio
xp̄i in suo actu debuit oib⁹ manifestari.
Et quibusdam videť ꝙ sic. prio quia si
publico pctō debeť publica pn̄ia. ſm il-
lud. i. Timoth. v. Peccantē corā omnib⁹
argue ita merito publico debeť ꝑmium
publicuꝫ. sed claritas resurrectionis est
premiuꝫ humilitatis passionis. vt Aug.
dicit sup Joh. Cū ergo passio xp̄i omni
b⁹ fuerit manifestata eo publice patien-
te. videť ꝙ gloria resurrectionis ipsi⁹ de
buit omnibus manifestari. ¶ Secūdo
arguitr. quia discipuli viderunt xp̄m actu
ascendentē i celo. iuxta illud Act. primo
Uidentibus illis eleuatus est. ergo a sili
debuerūt ipsū videre actu a mortuis re-
surgentē. ¶ Tertio arguitr. qꝛ illi quibus
fuit māifestata resurrectio xp̄i testes fue
runt resurrectionis. quod testimonium
ferebant publice predicando. quod non
ↄuenit mulierib⁹. ergo videť qđ incōue
niēter ꝑmo illis ꝗ̄ꝫ ceteris fuerit manife-
stata. Rn̄det Tho. iii. ꝑte. q. lv. ar. i. c. ꝙ
eoꝝ q̄ cognoscūt: quedā cognoscūť cōi
lege nature. quedaꝫ ṽo ex spāli munere
gratie: sicut ea que diuinitus reuelantur
quoꝝ vt Dio. dicit in. li. cele. hierar. hec
est lex diuinitus instituta: vt a deo ime-
diate superioribus reueleť: quibus me-
diantibus deferātur ad inferiores. sicut
patet in ordinatione celestium spirituuꝫ
Ea ṽo que ꝑtinent ad futuram gloriam
cōeꝫ oiuꝫ cognitionē excedunt ſm illud
Isa. lxiiii. Oculus nō vidit deus absqꝫ te
q̄ ꝓparasti expectantib⁹ te. Iō hmōi ab
hoie nō cognoscunť nisi diuit⁹ reuelata
Quia ergo xp̄s resurgēs non resurrexit

ad vitã mortalẽ ſʒ imortalẽ ꝛ gloriosam. ideo resurrectio illius debuit ordinate ꝑ us angelis: deinde per angelos hominibus reuelari. Vñ Hilarius: sup Math. dicit ꝙ iõ angelus prim⁹ resurrectiõis est index: vt quodam famulatu paterne volũtatis resurrectio nũciaret. Et vt dr̃ Act.x. Dedit eũ manifestũ fieri non oĩ ppl'o. ſʒ testib⁹ ꝑordinatis a deo. ¶ Ad ꝑmũ ergo argumẽtũ dicẽdũ ꝙ passio xp̃i pacta est in corpore adhuc habẽte nãm passibilez: que cõi lege nota est oĩbus: ꝛ iõ passio xp̃i oĩ ppl'o imediate manifestari potuit. Ipsa autẽ resurrectio simpliciter supnãlis ꝛ miraculosa fuit. ¶ Ad secũdũ argumentũ dicendũ ꝙ ascensio xp̃i ꝙ̃tũ ad terminũ a quo nõ transcẽdebat hoium cõez noticiã: ſʒ solũ ad terminũ ad quẽ. Et iõ discipuli potuerunt videre ascensionẽ xp̃i ꝙ̃tũ ad terminũ a quo. s. ſm ꝙ eleuabat a terra. nõ aũt viderunt ipsũ ꝙ̃tũ ad terminũ ad quẽ: qꝛ non viderũt quõ reciperet in celo. ſʒ resurrectio xp̃i transcendebat cõem noticiã. ꝛ ꝙ̃tũ ad terminum a quo: ſm ꝙ aĩa rediijt ab inferis: ꝛ corpus de sepulchro clauso exiuit: ꝛ ꝙ̃tũ ad terminũ ad quẽ ſm ꝙ est adeptus vitã gloriosã. Et iõ non debuit fieri resurrectio sic ꝙ ab hoĩe videretur. ¶ Ad tertiũ ꝟo argumentũ dicendũ ꝙ mulieri nõ permittit docere in ecclĩa publice: ſʒ bñ ꝑmittit aliq̊s domestica admonitiõe instruere. Appuit ergo xp̃s ꝑmo Marie magdalene: vt sicut mulier pria fuit nũcia mortis: ita esset nũcia vite: Ex quo Cirillus ait. Femia q̃ q̊dãmõ fuit mortis ministra: venerande resurrectiõis misteriũ pria ꝑcipit ꝛ nũciat. Adeptũ est ergo femineũ genus ꝛ ignominie absolutionẽ ꝛ maledictionis repudium Similiter etiã per hoc ostenditur ꝙ ꝙ̃tũ ad statũ glorie ꝑtinet nullum detrimẽtũ patiet sexus femineus. Ondit etiã ꝛ xp̃us. qa iam non venerat vocare iustos ſʒ pctõres. ꝛ qꝛ peccatores ꝛ meretrices ad pniaʒ redeuntes precedent in regno celoꝝ. Superest adhuc ꝛ alia rõ quare mulieribus prius apparuit: eo ꝙ ipse ipsuʒ ardentissime amauerũt intãtũ vt ab eius sepulchro discipulis recedentibus nõ recederent: ꝛ precipue ipsa feruentissima Magdalena que stabat ad monumẽtũ foris plorãs. vt dr̃ Joh .xx. que a xp̃o sibi apparente iterrogata mulier quid ploras? existimans ꝙ hortulanus esset rñdebat. Tulerũt dñm meum ꝛ nescio vbi posuerũt eũ. Dñe si tu sustulisti eũ dicito mihi vbi posuisti eũ. ꝛ ego eum tollã. O ardens amor Marie magdalene. Colloquebat magistro suo de seipso cum tanta affectione. quare xp̃us bñdictus eã noiando Maria se cognoscendũ illi dedit atqꝫ voluit prius q̃ʒ discipulis sibi appere. ¶ Scd̃o surrexit xp̃s veraciter qꝛ verũ corp⁹ habuit. Contra qd̃ aliqui arguũt. Primo qꝛ verũ corp⁹ non põt esse cũ alio corpore in eodẽ loco: sicut erat corpus xp̃i. naʒ intrauit ad discipulos ianuis clausis. vt dicitur Joh. xx. Secũdo qꝛ verũ corpus non euanescit ab aspectu intuentiũ nisi forte corrũpatur sed corpus xp̃i euanuit ab oculis discipuloꝝ eum intuentium. vt dr̃ Luc. vlt. ¶ Tertio qꝛ cuiuslibet veri corpis ẽ determinata figura sed corpus xp̃i apparuit discipl'is i alia effigie. vt pʒ Marci vlt. ergo vr̃ ꝙ xp̃s post resurrectionem nõ hũit verũ corp⁹ hũanũ. ¶ Ad ꝑmũ argumẽtũ. rñdet Tho. q. liiij. ar. i. ꝙ corpus xp̃i p⁹ resurrectionẽ nõ ex miracl'o ſʒ ex cõditiõe glie sicut quidã dicũt clausis ianuis ad discipulos intrauit simul cum alio corpe in eodem loco existens. Vel dicenduʒ ꝙ nõ ex natura corpis: ſʒ potius ex virtute diuinitatis vnite illud corp⁹ ad discipulos: licʒ verũ esset ianuis clausis intrauit. Vñ Aug. super Joh. d. Moli corpis vbi diuinitas erat clausa hostia nõ obstiterũt. Ille qppe nõ eis aptis intrare potuit: quo nascẽte virginitas matris inuiolata permansit? ¶ Ad scd̃m argumẽtũ dicit Tho. vbi. s. ꝙ quicunqꝫ habet corpus glorificatum in potestate sua habet videri qñ vult ꝛ nõ videri quãdo non vult. hoc tamẽ xp̃s habuit nõ solũ ex ꝯditione corporis gliosi

sed etiā virtute diuinitatis sue. Euanuit
ergo ab oculis discipulorū: non qa cor-
rumperetur aut resolueret in aliqua inui-
sibilia. sꝫ qꝛ sua volūtate desijt ab eis vi-
deri: vel eo p̄nte. vel eo abscedente ꝑ po
tē agilitatis. Et si adhuc quereret cur pꝰ
resurrectionē nō cōuersabat cū discipu
lis sicut ante cōtinue. r̄ndet Tho. vbi. s̄.
q. lv. ar. iij. c. ꝙ circa resurrectionem xp̄i
duo erant discipulis declaranda. s. ipsa
veritas resurrectionis. ⁊ gloria resurgen
tis. Ad veritatem autem resurrectionis
manifestandam. sufficit ꝙ eis pluries
apparuit: vt dicetur in tertio mysterio:
Ad gloriam autem resurrectionis mani
festandam noluit continue ꝯuersari cuꝫ
eis: sicut prius fecerat: ne videretur eis
ad talem vitam resurrexisse: qualem pri
us habuerant. ¶ Ad tertium dicenduꝫ
ꝙ apparuit discipl'is sicut voluit sine sui
mutatione: quia sic erat in potestate eiꝰ.
Ex qbus concludimus ꝙ verū corpus
habuit ⁊ veraciter resurrexit. Tertio sur-
rexit xp̄us feliciter. quia in resurrectiōe
corpus habuit gloriosum: qđ apparet
triplici ratione. ¶ Primo qdem qa re
surrectio xp̄i fuit exēplar ⁊ causa nostre
resurrectionis. Sancti autem in resurre
ctione habebunt corpa gloriosa: vt dicit
ap̄ls. i. Cor. xv. Unde cum causa sit po-
tior causato: ⁊ exēplar exemplato: mul-
tomagis corpus xp̄i gloriosum fuit cum
resurrexit. ¶ Secūdo hoc apparet. qa
ꝑ humilitatem passionis meruit gloriaꝫ
resurrectionis. ¶ Tertio qa anima xp̄i
a pricipio sue conceptionis fuit gloriosa
per fruitionē ⁊ visionem diuinitatis. Est
autē dispensatione factum vt ab anima
gloria non redundaret in corpus. ad h
ꝙ mysteriū nostre redēptionis sua pas-
sione impleret. ⁊ iō peracto hoc myste-
rio anima xp̄i statim in corpus i resurre
ctione reassumptum suam gloriam de
riuauit: ⁊ ita factum est corpus illud glo
riosum. de quo Phil'. iij. ap̄ls dicit. Re
formabit corpus humilitatis nostre cō
figuratum corpori claritatis sue. Sed
nōnulli obijciūt ꝑpter cicatrices quas
in corpe pꝰ resurrectioneꝫ retinuit q̄ ad
quādā corruptioneꝫ ptinere vident. Ad
quod r̄ndet Tho. vbi. s̄. ar. iiij. c. ꝙ cica
trices ille erant in corpe xp̄i post resur-
rectionē non ad corruptionē ⁊ deformi-
tatem. sed ad dignitatem ⁊ decorem. vt
Aug. dicit li. xxij. de ci. dei. Quare auteꝫ
cuꝫ cicatricibus resurrexit: plures a do-
ctoribus assignant rōnes. Prima rō ē
propter gloriam xp̄i. Unde Beda super
Luc. Non inquit ex impotentia curādi
cicatrices seruauit. sꝫ vt in perpetuuꝫ vi-
ctorie sue circūferat triūphuꝫ. Scđa rō
fuit ad confirmandā fideꝫ circa resurre
ctionem. Tertia ratio vt patri pro nobis
supplicans quale genus mortis pro ho-
mine protulerit semper ostēdat. Quar-
ta ratio vt illas in iudicio ad confusionē
reproborum demonstret. Unde Augu.
in li. de symbolo ait. Inimicis vulnera
demonstraturus est sua vt conuincens
eos veritas dicat. Ecce hominē quē cru
cifixistis: videte vl'nera q̄ ifixistis: agno
scitis latus quod pupugistis: quoniam
per vos: ⁊ propter vos apertū est: nec in
trare voluistis.

¶ Qđ sufficienter xp̄s declarauit resur
rectionem suam verbo: nuncio ⁊ argu-
mento. Capl'm. iij.

Ertiū mysteriū declarandū de
resurrectione xp̄i dicit veritatis
Uoluit nanqꝫ clementissimꝰ sal
uator noster veritateꝫ resurrectionis sue
dclarare sufficiēter. qđ fecit tripl'r. Pri
mo. v̄bo. Scđo nūcio. Tertio argumē-
to. ¶ Prio declarauit xp̄s v̄itatē resur
rectiōis sue v̄bo: qñ. s. añ passionē pnū-
ciauit illā. Añ Math. xvii. pꝰ transfigu
rationē suā dixit. Nemini dixeritis visio
nem hanc donec a mortuis filius hois
resurgat. Et Math. xx. postq̄ꝫ dixit ꝙ
filius hois erat crucifigendus: subdidit
Et tertia die resurgat. Et Math. xxvi.
passione sua iam de proximo iminēte di
xit. Postq̄ꝫ resurrexero pcedā vos i ga
lileā. ¶ Scđo declarauit v̄itatē resurre
ctionis sue nuncio qñ. s. ipso volente an

gelus dixit mulieribus. Surrexit non ē
h̄ Marci. vlt̄.⁊ math.xxviij.Tertio id
declarauit argumēto.Vñ Act̄.i. Pre-
buit seipsū viuū in argumētis mult̄ post
passionē suā.Notādū tñ vt inqt Tho.iij
pte.q.lv.ar.v.c.ꝙ argumētū dr̄ duplicit̄.
Vno mō quecūq; rō rei dubie faciens
fidē.Alio mō aliqd sensibile signū:qd
inducit ad alicui⁹ veritatis manifestatio
nē. Primo mō xp̄s nō ꝓbauit discipul̄
resurrectionē.qa talis ꝓbatio argumē-
tatiua ꝓcedit ex aliquib⁹ principijs q̄ si
nō essent nota discipulis:nihil per ea eis
manifestaret̄:qꝛ ex ignotis nō potest ali
qd fieri notū. Si aūt essent eis nota nō
trāscenderēt rōnē humanā. ⁊ iō ñ eēnt
efficacia ad fidē resurrectiōis astruēdā
que rōnē humanā excedit. Oportet eni
ꝑncipia ex eodē gñe assumi: vt dr̄.i. po
sterioꝝ.Si āt accipiat̄ argumētū secun-
do mō.sic xp̄s resurrectiōeȝ suā dr̄ argu
mentis declarasse inq̄ztū ꝑ quedā signa
euidentissima vere se resurrexisse oñdit
Oñdit aūt illa ꝑꝑ duo. Prio qꝛ nō erāt
corda eoꝝ disposita ad h̄ ꝙ ō facili fidē
resurrectiōis accipēt.Vñ dixit eis Luc.
vlt̄. O stulti ⁊ tardi corde ad credendū.
Et Marci.vlt̄. Exprobrauit icredulita
teȝ illoꝝ.Scd̄o vt ꝑ hmōi signa eis oñ
sa efficaci⁹ testimōiū illoꝝ redderet̄.Ip
sa āt argumēta vl̄ signa oīa sil̄ sūpta oñ
dūt verā ⁊ gliosaȝ resurrectionē.Qd̄ ꝟa
fuerit resurrectio oñdit xp̄s ex pte corpo
ris ⁊ ex pte aīe.pᵃio ex pte corpis. circa
qd̄ tria oñdit.pᵃio ꝙ eēt verū ⁊ solidū ñ
fātasticū vel raꝝ sicē aer.ꝑ h̄ ꝙ palpabile
ꝓbuit.Vñ ipē dixit Luc.vlt̄. Palpate ⁊
videte.qꝛ spūs carnē ⁊ ossa nō h̄ȝ sicut
me videt̄ hēre.Scd̄o oñdit ꝙ eēt corp⁹
humanū oñdēdo eis verā effigiē: quaȝ
ocul̄ ituerēt̄.Tertio oñdit ꝙ eēt idē cor-
p⁹ nūero oñdēdo vulnerū cicatrices.ob
qd̄ dixit Luc.vlt̄. Videte man⁹ meas ⁊
pedes meos:qꝛ ego ipē sū.Scd̄o oñdit
veritatē resurrectionis ex pte aīe iterato
corpi vnite.⁊ h̄ ꝑ opa triplicis vite.pᵃio
quidē ꝑ op⁹ vite nutritiue.in hoc ꝙ cuȝ
discipulis manducauit ⁊ bibit.vt legitur
Luc.vlt. Et si diceret̄ ꝙ angeli i assūptis
corpibus comederūt ⁊ biberūt.vt patet
Gen.xviij.ō āgelis qᵒs Abrahā suscepit
hospitio. ⁊ tñ ex h̄ nō ꝯcludit̄ ꝙ angeli
hēant vera corpa sibi nāliter vnita.ergo
nec ꝑ h̄ ꝙ xp̄us comedit posset argui ꝙ
hūerit suū verū corpus iterū aīe vnitum.
R̄ñdet Tho.vbi.s̄.ad.i.ar. ꝙ ē alia rō
de āgelis.alia de xp̄o.Nā āgeli appētes
nō asserebāt se hoies eē: sicē asseruit xp̄s
se verū hoieȝ eē.Etiā aliter xp̄s māduca
uit ⁊ aliter angeli Naȝ qꝛ corpora ab an
gelis assumpta.nō erant corpa viua vel
aiata.nō erat vera comestio:l̄ȝ eēt vera
cibi cōtritio.⁊ iniectio i interiorē parteȝ
corporis assūpti.Vñ angelus dixit Tob.
x. Cuȝ essem vobiscū videbar qdē mā-
ducare ⁊ bibere vobiscū:sȝ ego cibo iui
sibili vtor. Sed qꝛ corpus xp̄i vere fuit
aiatum:vera fuit eius comestio:quia vt
Aug.inqt.Nō ptās sed egestas edendi
corpib⁹ resurgētiū aufert̄: q̄re xp̄s vere
māducauit ptāte nō egestate.Jō Beda
inqt. Māducauit p⁹ resurrectionē: nō
q̄si cibo idigēs.nec q̄si nos i resurrectio
ne quā expectam⁹ cibis egere significās
sȝ vt eo mō nāȝ corpis resurgētis astrue
ret.Scd̄o oñdit ꝟitatē resurrectiōis per
opa vite sēsitiue.i h̄ ꝙ discipl̄is ad iterro
gata rñdebat. ⁊ pñtes salutabat.in quo
oñdebat se ⁊ videre ⁊ audire.Tertio per
opa vite itellectiue:i h̄ ꝙ cū coloquebāt̄
⁊ ō scripturis disserebāt. ⁊ ne qd deesset
ad ꝑfectionē manifestatiōis oñdit se ha
bere diuinā nām ꝑ miraculū.qd̄ fecit in
captura pisciū. ⁊ vlteri⁹ ꝑ h̄ ꝙ eis viden
tib⁹ ascēdit in celū. Gliam adhuc oñdit
intrans ianuis clausis ꝑmittēs se videri
⁊ ñ videri.Vñ Greg.i omel̄. Palpādā
carnem dñs ꝓbuit:quaȝ clausis ianuis
introduxit: vt etiaȝ post resurrectionem
ostenderet corpus suū eiusdeȝ nature: ⁊
alteri⁹ glorie.Ipse itaq; redemptor mū
di qui tot argumentis veritatē sue resur-
rectionis:vt tactū est cōfirmauit.voluit
tandē de illa certiores nos reddere cum
ad se attraxit oēs popl̄os:oēsq; natiōes
falsoruȝ deorum cultu penitus extincto.

Quomō nanqꝫ viueret deus ⁊ hō se/
dens in gloria patris credidissent in eum
non solū populares ⁊ rudes: verū etiā ⁊
docti phi ac potētissimi reges ⁊ pricipes
O vere efficacissimū signū ad credēdū i
xp̄m resuscitatū: quē adorāt vt diximus
tot milia miliū eoꝝ q credūt ⁊ sperāt in
illū. Ipse igit̄ est in cuiꝰ femore erat scri
ptū. Hic est rex regum: ⁊ dn̄s dn̄antiuꝫ
Apoc. xix. Ipse est cui data est oīs ptās
in celo ⁊ in terra: qui surrexit vere regna
turꝰ cū patre ⁊ spū scō in eternū. Amē.

¶ Feria tertia pꝰ dn̄icā resurrectiōis de
resurrectione oium generali ante iudici
um: contra illos quibus hec vr̄ veritas
impossibilis. Sermo. lxxiij.

Idete ma
nus meas ⁊ pedes
meos: qꝛ ego ip̄e sū.
Uerba sūt redēptoris
nr̄i. Luc. xxiiij. c. ⁊ i
euāgelio hodierno.
Cū audimꝰ a mortuis suscitatū dn̄ꝫ Je
sū xp̄ꝫ speꝫ nr̄aꝫ subleuare debemꝰ ad fu
turā oiuꝫ resurrectioneꝫ. Qm̄ āt plerisqꝫ
icredulis ⁊ curiosis ipossibile vr̄: ac nul/
lo pacto verisimile ꝙ rursus aie suis cor
poribꝰ reuniēt. sicqꝫ oēs hoies tandē re/
surgēt. Idcirco i pn̄ti sermōe ꝺ generali
resurrectiōe aliqua discutiemꝰ: qm̄ hāc
saluator noster resurgens ideꝫ numero
premonstrauit in seipso. sicut pꝫ in v̄bis
allegatis in themate: in qbus ad gnālez
resurrectionē animum reuocantes tria
mysteria declarabimus.
Primū dr̄ veritatis.
Secundū generalitatis.
Tertium qualitatis.
¶ Qd̄ veritas resurrectionis generalis
ꝓbat̄ ꝑ auctoritates. rōnes. ⁊ exempla.
Rimū mysterium Caplm̄. i.
de resurrectione generali decla
randuꝫ dr̄ veritatis: in quo po/
nitur talis cōclusio: ꝙ numero electorū
ꝯpleto oēs aie reunient corporibus suis
⁊ resurgēt hoies illi idem ſm naturā q/
prius fuerūt. Probat̄ aūt hoc tripliciter
Prio auctitate. Scdo rōe. Tertio exē/
plo. ¶ Prio auctitate. Scribit̄. n. Job/
xix. Scio eni ꝙ redemptor meꝰ viuit. ⁊ i
n. d. ꝺ. t. s. s. ⁊ rur. c. pel. m. ⁊ i. c. m. u. s. m
quē vi. s. e. i. ⁊. n̄. a. ⁊. o. m. c. s. ꝓpter que
v̄ba Hiero. dicit de Job. ad Paulinū.
Ut de ceteris sileam resurrectionem cor
porū sic ꝓphat. vt nullus de ea vel ma/
nifestius vel clariꝰ scripserit. Et Ezech.
xxxvij. deꝰ ait: Ecce ego intromittā i vos
spm̄ ⁊ viuetis: ⁊ dabo sup vos neruos ⁊
succrescere faciā sup vos carnē: ⁊ super
tendā in vobis cutē. ⁊ dabo vobis spūm
⁊ viuetis. ⁊ scietis qa ego dn̄s. Et Isa.
xxvj. dicit̄. Uiuent mortui: interfectiqꝫ ve
stri resurgēt. Et Danielis. xij. Multi de
his qui dormiunt in terre puluere euigi
labunt. alij in vitā eternaꝫ. alij in oppro/
briū: vt videant semp. Et Sopho. iij. Ex
pecta me in die resurrectionis. Et Jone
iij. Subleuabit de corruptiōe vitā meaꝫ
Et. ps. cxxxviij. Tu cognouisti sessiōeꝫ.
meā ⁊ resurrectiōeꝫ meā. Et. ij. Mach.
vij. Rex mūdi defūctos nos ꝓ suis legi
bꝰ i et̄ne vite resurrectiōe suscitabit. Et
i. Cor. xv. Oēs qdē resurgemꝰ. Et ibidē
Stella differt a stella in claritate. sic erit
⁊ resurrectio mortuoꝝ. Et. i. Thessal̄. iiij.
Nolimꝰ vos ignorare de dormientibus
vt nō. c. s. ⁊. c. qui. s. nō. h. Si. n. c. ꝙ. ihs
m. e. ⁊. r. i. ⁊. d. e. q. d. ꝑ. ihm. ad. cū eo. Et
Luc. xiiij. Retribuet̄ tibi in resurrectiōe
iustoꝝ. Et Joh. v. Procedēt qui. b. f. in
resurrectioneꝫ vite: qui v̄o. m. e. in. r. iu/
dicij. Et. Math. xxij. In resurrectione
neqꝫ nubēt neqꝫ nubent̄. Et ne multa di
camꝰ i vtroqꝫ symbolo resurrectio mor
tuoꝝ decantat̄. De qua etiā. i. c. i. de sum.
trini. ⁊ fi. ca. Innocentius tertius ait sic.
Oēs cum suis ꝓprijs resurgēt corꝑibꝰ.
que nunc gestāt vt recipiāt ſm oꝑa sua
siue bona fuerint siue mala illi cū dyabo
lo penā ꝑpetuā. ⁊ isti cū xp̄o gloriā sem/
piternā. Sed contra hāc v̄itatē arguūt
nōnulli multipliciter. Primo infirmāt
testimoniū scripturaꝝ asserentes ꝙ qc/

quid in eis dicit de reſurrectione eſt ſpi-
ritualiter intelligendū: licet etiā corpora
liter loqui videantur. ſicut cum dicimus
multa de deo corꝑalia: ꝗ incorꝑeus eſt
q̄ ꝑ metaphorā aliqd ſpirituale deſignāt
¶ Scḋo arguūt. q2. i. Cor. xv. dr. Caro
⁊ ſāguis regnū dei ñ poſſidebūt. ¶ Ter
tio arguūt. qa dicit Auicena. iij. metha.
Qḋ ānihilatū eſt nō reducit. ſed forme
corporū humanoꝝ ad vltimū ānihilant
quia nihil de eis remanet niſi materia
ꝓria. ergo ille forme eedē numero nūꝗꝫ
reuertent. ¶ Quarto arguūt. qm̄ ꝯtigit
vt aliquādo hoies carnibꝰ veſcant hūa-
nis: ⁊ ſolum tali nutrimento nutriantur
Caro ergo eadē in ꝑlibus hoibus reꝑit
Nō eſt aūt poſſibile ꝙ in ꝑlibꝰ reſurgat
nec aliter vr̄ vniuerſalis reſurrectio ⁊ in
tegra: ſi vnicuiqꝫ nō reſtitueret qḋ hūit
vr̄ ergo ipoſſibile ꝙ hoiuꝫ reſurrectio ſit
futura. ¶ Ad primum argumētū rńdet
Tho. in. iiij. ſūme ꝯtra gētiles. c. lxxix. d.
ꝙ Philetꝰ quidā ⁊ Himeneꝰ tenuerūt
ſpūaliter itelligēda dūtaxat ṽba ſcriptu-
rarū ḋ reſurrectiōe q̊s apl's. ij. Thimot.
ij. reprobat. d. Philetꝰ ⁊ Himeneus ex
ciderant a veritate. d. reſurrectionē iam
eſſe factā. Contra eoꝝ igit opinioneꝫ eſt
euangelicꝰ tex. Joh. v. vbi de vtraqꝫ re-
ſurrectiōe ſpūali. ſ. ⁊ corꝑali expſſe dñs
eſt locutꝰ. Ait eni. Amē amē dico vobis
quia venit. h. ⁊ nūc eſt. q. m. au. u. fi. dei.
⁊ qui au. vi. Qḋ ad reſurrectionē ſpūa-
lem aiarum ꝑtinere videt: que iam tūc
fieri incipiebat: cum aliq ꝑ fidē xp̄o ad
herebant. Sed poſtmodū corꝑalē reſur
rectionē exprimit. d. Venit hora in q̄. o.
q. in. m. ſunt. au. vo. fi. dei. Manifeſtuꝫ
eſt aūt ꝙ in monumētis nō ſunt aie: ſed
corꝑa. ergo ṕdicit hic reſurrectō corpuꝫ
¶ Ad ſcḋꝫ argumētū. dicit Boñ. i. iiij.
di. xliij. ꝙ apl's loqt ibi de carne. ⁊ ſāgui
ne q̄tū ad corruptionē: nō q̄tū ad ſbaꝫ
vt itelligat ꝙ ꝗ carnaliter viuūt regnum
dei poſſidere nō poterūt. ⁊ ſumit ibi ca
ro ꝓ hoie ꝑ ſynecdochen. ¶ Ad tertiū
argumētū rńdet Ric. i. iiij. di. xliij. ar. i.
q. ij. ad. v. ar. ꝙ Auicēa loqt de ꝑtāte nāe
q̄ ē limitata ⁊ finita. virtus aūt diuina cū
ſit infinita pōt idē corpus in numero re
formare. ⁊ aie ſue vnire. ¶ Ad quartuꝫ
argumētū rńdet Tho. in. iiij. ſūme ꝯtra
gētiles. c. lxxxi. ꝙ ñ ē neceſſariū ꝙ ꝗcqd
fuit in hoie materialiter reſurgat in eo.
Et iterū ſi aliquid deeſt ſupplet ꝑ poten
tiaꝫ dei. Ad hoc ergo ꝙ reſurgat homo
idem numero nō requiritur ꝙ quicqd
fuit materialiter in eo ſm totū tꝑus vite
ſue reſumat: ſed tantū quantum ſufficit
ad cōplementū debite quātitatis: ⁊ pre-
cipue illud reſumendum videt qḋ perfe
ctius fuit ſub forma ⁊ ſpecie humanitatꝭ
ſubſiſtens. Caro ergo comeſta reſurget
in eo in quo prius fuit anima rōnalis ꝑ
fecta: in ſecundo ṽo ſi nō ſolū carnibus
humanis paſtus eſt: ſed ⁊ alijs cibis po
terit reſumere tantū de alio qḋ ei mate-
rialiter aduenit: qḋ erit neceſſarium ad
debitā quātitatem corꝑis reſtaurandam
Si ṽo ſolū humanis carnibus ſit paſtꝰ
reſurget in eo qḋ a generātibus traxit: ⁊
qḋ defuit ſupplebit oipotentia creatoris.
Qḋ ⁊ ſi parentes ex ſolis humanis car
nibus paſti fuerant: vt ſic ⁊ eorū ſemen
qḋ ē ſuꝑfluū alimēti ex carnibus alienis
generatum ſit: reſurget quidem ſemē in
eo qui eſt natus ex ſemine. loco eiꝰ cuiꝰ
carneſ comeſte ſūt ſupplebit aliūde. hoc
eni in reſurrectione ſuabit ꝙ ſi aliquid
materialiter fuit in pluribꝰ hominibus
reſurget in eo: ad cuiꝰ ꝑfectionē magis
ꝑtinebat. Vñ ⁊ ſi fuit in vno vt radicale
ſemen in quo eſt generatus. in alio ṽo
ſicut ſupplementū ſuperueniēs: reſurget
in eo qui eſt generatus ex hoc ſicut ex ſe
mine. Si ṽo in vno fuerit vt ꝑtinēs ad
ꝑfectionē indiuidui: in alio vt deputatū
ad ꝑfectionem ſpeciei. reſurget in eo ad
quē pertinebat ſm ꝑfectioneꝫ indiuidui
Vnde ſemē reſurget in genito ⁊ nō i ge
nerante. Et coſta Ade reſurget in Eua:
non in Adam in quo fuit ſicut in nature
principio. Si auteꝫ ſm eundem ꝑfectio
nis modū fuit in vtroqꝫ: reſurget in eo
in quo primitus fuit. Que omnia fient
virtute illius cui nihil eſt impoſſibile.

Hinc Aug.li.xxij.de ciui.dei.c.xx.ait.
Absit vt ad resuscitanda corpora viteq̄
reddenda nō possit omnipotētia creato
ris oīa reuocare: que vis bestie vel ignis
assumpsit.vel in puluerem cinerēue col
lapsū: vel in humorē solutum: vel in au
ras est exaltatū. Absit vt sinus vllus se/
cretūq̄ nature ita recipiat aliq̄d subtra/
ctū sensibus nostris: vt omniū creato/
ris aut cognitionē lateat aut refugiat po
testatē.h̄ ille. ¶ Scd̄o ꝓbat v̄itas gnā
lis resurrectionis rōe: que triplex esse po
test. Prima dicitur reparationis. Secū
da perfectionis. Tertia completionis.
¶ Prima rō ostendēs futuram corpo
rum resurrectionem dr̄ reparatiōis. Et
enim dicit Ansel.in li.cur deus hō. Si
homo nō peccasset nūq̄ moreret̄.s; cu;
anima simul ⁊ corpe ad beatā gloriam
assumeret̄.ergo si xp̄us ꝑfecte reparauit
hominē lapsū debuit illū ad talē statum
reducere: in quo simul anima ⁊ corpus
glorificaret̄. Cū aūt hoc nō fiat in p̄sēti
q̄a oēs morimur.ergo aut oēs resurge/
mus post mortem.aut humani generis
reparatio fuit minus sufficiens: quod est
falsum. Idcirco saluator noster voluit a
mortuis resurgere.vt dictum est in pre/
cedentibus: quatenus ⁊ nos de resurre
ctione nostra spem habeamus indubi/
tatam. Unde ⁊ Paul⁹.i.Cor.xv.ait Si
aūt.xp̄s p̄dicat̄ ꝙ resurrexit a mortuis:
q̄ūo quidā dicūt in vobis ꝙ resurrectio
mortuoꝝ non est. Si autem resurrectio
mortuoꝝ non est neq̄ xp̄us resurrexit.
¶ Scd̄a rō dr̄ ꝑfectionis. Et eni.inq̄t
Ric.i.iiij.di.xliij.ar.i.q.i.resurrectio cor
poꝝ fac̄ ad ꝑfectionē vniuersi. Est.n.tri
plex sb̄a.s.pure corpalis: ⁊ pure sp̄ūalis
⁊ corpali ⁊ spirituali composita. Si aīe
ergo a corporibus separate nunq̄ cor/
poribus iterū vnirent̄: seq̄ret̄ ꝙ in hac
parte vniuersū perpetuo sua perfectione
careret. Preterea anima nata est vt sit
pars substantie composite ex corpali ⁊
spirituali natura pars aūt habet de cōi
lege impfectū esse extra totū. Inconue/
niens autē ē vt tam nobilis substantia
perpetuo careat naturali ꝑfectiōe sui eē
Insuper cu; anima sit corpis forma: ⁊
forma naturale; inclinationem habeat
ad materiam: anima ex consequenti na
turalem inclinationem habet ad perfici
endum humanū corpus ⁊ regendū.sed
nulla naturalis inclinatio ē frustra.quia
vt dr̄ in.iij.de anima. Natura nihil facit
frustra. Et i.i.de celo ⁊ mūdo. Natura
non facit aliquid factum vacuum. Et si
hoc est verū de natura naturata: multo
fortius de natura naturante: hoc est de
institutore create nature: qui ipsam nō
naturaliter nec ō necessitate: s; libera vo
luntate instituit. Frustra autem ⁊ vana
esset in anima separata predicta inclina/
tio si nunq̄ esset humano corpori iterū
vnienda. ¶ Tertia rō dicit̄ cōpletionis
Nam vt ait Isidor⁹ i p̄rio de sūmo bo
no.c.xxix. Qui mente tractauerunt qd̄
ꝑficerent corpe simul ⁊ animo puniētur
⁊ corpe. Spectat ergo ad cōpletā rōne;
punitionis iniquorū ⁊ manifestationem
diuine iustitie: vt mali cum suis proprijs
corpibus ꝑpetuo puniant̄. Sic etiam re
quirit superabundantissima clementia ⁊
liberalitas summi dei vt electi sui cū pro
prijs corporib⁹ eternaliter letētur ⁊ gau
deant. Fuerunt nanq̄ corpora ipsa istru
menta ⁊ organa animarum ad virtutu;
opera exercenda. Ipsi etenim sancti ꝓ
xp̄i amore carnē suā crucifixerunt cum
vitijs ⁊ ꝯcupiscētijs. Et vt ait Paulus
Heb.xi. Alij distenti sunt non suscipien
tes redemptionē: vt meliorē inuenirent
resurrectionē. Alij v̄o ludibria ⁊ v̄bera
experti: insuper ⁊ vincula ⁊ carceres: la
pidati sunt.secti sunt.temptati sunt.in oc
cisione gladij mortui sunt. Circuierunt
in melotis: ⁊ in pellibus caprinis egen/
tes.angustiati.afflicti: quibus dign⁹ non
erat mundus.in solitudinibus errantes
in montibus ⁊ speluncis ⁊ in cauernis
terre. ¶ Tertio probat̄ exemplo veritat̄
resurrectionis gnālis. Et Augu.li.xxij.
de ciui.dei refert. exemplū illud qd̄ Va
lerius recitat.li.i.in rubrica de miracu/
lis. Et Macrobius.li.primo de somno

Scipionis. Et plato in li. de repub. ꝙ q
dam Pheretres natione Pāphilꝰ mi
les officio cū vulneribꝰ in prelio accept̄
vitam effudisse crederet. cū. xij. die inter
ceteros vna pemptos iacēs tandē esset
honorandus igne subito seu recepta aīa
seu retenta quicq̄d emersis diebꝰ egerat
videratue tanq̄ȝ publicū professus iudi-
ciū humano generi enūciauit. Faciunt
adhuc ad resurrectionē corporū appro-
bandā exempla eorꝫ q surrexerunt ꝑ so-
lam virtutē dei tam in veteri q̄ȝ in nouo
testō. Scribit nāqȝ. iij. Reg. xvij. ꝙ he-
lias ꝓcibus suis filiū vidue suscitauit. q̄
iam mortuus erat. Et de ipso dicit Hie-
ronymꝰ in ꝓlogo in Jonā. Scīn Jonā
hebrei affirmāt filiū fuisse mlieris vidue
Sareptane: quē Helias ꝓpha mortuū
suscitauit: mr̄e postea dicēte ad eū. Nūc
cognoui ꝙ vir dei es tu. ⁊ verbuȝ dei in
ore tuo verū est. Et. iiij. Reg. iiij. c. hr̄ ꝙ
Heliseꝰ extinctū filiū mulieris ꝓcibꝰ suis
ad vitā reuocauit. Luce. v̊o. vij. c. ponit
resurrectio adolescentis. Et Math. ix.
resurrectio filie archisynagogi. Et Joh.
xi. resurrectio Laçari q̄ttuor dies in mo
numento iam habentis. Et Act. xx. c.
narrat de Paulo q duȝ predicaret apō
Troadē: q̄dā adolescēs noīe Eutychus
sup fenestrā cuȝ mergeret somno graui
cecidit de tertio cenaculo deorsum ⁊ sub
latus oblatus est mortuꝰ. Ad quem cuȝ
descendisset Paulꝰ: incubuissetqȝ super
eū: adolescēs ille protinꝰ viuēs ⁊ incolu
mis resurrexit. Et vt breuius ꝑtē istā cō
cludamꝰ omissis alijs in mediū addu-
cemus memorabile illud exempluȝ de
vij. dormientibꝰ. quod Theodorꝰ ⁊ Ru
finꝰ insimul scripserūt. In ciuitate ergo
Ephesi orti sūt. s. Maximianꝰ Malcꝰ
Martianꝰ Joānes Seraphion ⁊ Con
stantinus. Hi cuȝ accusati essent Decio
tūc Ephesi exn̄ti ꝙ xp̄iani essent: dato
eis resipiscendi spacio vsqȝ ad reditum
decij: q ꝓuinciā visitaturus erat dimit-
tunt. At illi interim p̄rimoniuȝ suum in
paupes expēdētes: inito ꝯsilio in montē
Celion secesserunt: ⁊ ibi esse secretius de

creuerunt. Diu ergo latētibꝰ sic vnꝰ eorꝫ
s. Malcus mutato habitu ne cognosce
retur ad emendum panes ciuitatē intra
bat. Cū aūt Decꝰ redijsset ⁊ eos ad sa-
crificandū ꝑquiri iussisset. Malcus ter
ritus ad socios redijt: qui sedētes ⁊ col-
loquentes in luctu ⁊ lacrymis sicut deꝰ
voluit dormierūt. Mane aūt facto cuȝ
inotuisset Decio illos in spelunca latere
iussit os spelūce lapidibus obstrui. vt ibi
fame morerēt. Mortuo ergo Decio pꝰ
annos. cxcvj. tp̄e Theodosij iperatoris
pullulauit heresis eorꝫ q negabant resur
rectionē mortuorꝫ. Vn̄ ꝯtristatus Theo
dosius indutꝰ cilicio ꝑ singulos dies fle
bat. Qō misericors deꝰ vidēs thesaurū
sue pietat̄ apuit: misitqȝ in cor cuiusdaȝ
burgensis Ephesi: vt in illo monte edi-
ficaret stabulū pastoribus suis. Cemen
tarijs ergo spelūcā apientibꝰ surrexerūt
sci. ⁊ putabāt se vna nocte tm̄ dormisse.
Malcꝰ v̊o ad vrbē descēdere disposuit
vt panes emeret. ⁊ q̄d de ipsis diceretur
sentiret. ⁊ cum deuenisset ad os spelūce
videns lapides miratus est. Veniēs au
tem ad portam vrbis vidit signū crucis
superius depictum. Inspexit cum admi
ratione ⁊ timore: pariter vrbem ingre
ditur in qua neminem cognoscebat au
diebatqȝ hoīes colloquentes de xp̄o sic
qȝ stupefactus ⁊ attonitꝰ accessit ad eos
qui panes vendebant: ⁊ cum argēteos
protulisset mirati vēditores dicebant ad
inuicem. ꝙ ille iuuenis antiquū thesau-
rū inuenisset. Malcus v̊o eos adinui-
cem loqui videns territus rogabat eos
vt ipsum dimitterent: ⁊ panes ⁊ pecuni
am retinerent. At illi tenentes eum dixe
runt. Vn̄ es tu qui thesauros imꝑatorū
inuenisti? Indica nobis ⁊ erimus socij
tecū: ⁊ celabimꝰ te. At ille quasi insanꝰ
stabat. Illi v̊o clamare ceperūt. ꝙ the-
saurum absconditum inuenisset: addu
xeruntqȝ eū ad epȝ ciuitatis noīe Ma
mertinū: ⁊ ad ꝓconsulē noīe antip̄reȝ
Qui dū vidissent argenteos. interrogas
sentqȝ Malchum vbi illos reperisset:
procidens ante eos Malchus dixit:

Pro deo dicite mihi vbi est Deciꝰ ipe-rator: qui heri fuit in hac ciuitate. Epus dixit. Fili nō est hodie in terra q Decius imperator noiet. Hic fuit ante longum tempꝰ. Malcꝰ dixit. In hoc ego stupeo ⁊ nemo mihi credit. Sed seqmini me. ⁊ ostendā vobis socios meos qui sunt in mōte Celion. ⁊ ipsis credite. Hoc. n. scio ꝙ a facie Decij imperatoris nos cōfugimus ⁊ heri sero vidi ꝙ igressus ē Deciꝰ hāc vrbē. si tn̄ hec ē ciuitas Ephesi. Tūc eps̄ dixit ꝓcōsuli. Uisio ē. quā vult dn̄s ondere i iuuene isto. Perrexerūt ergo cū eo ⁊ populi plurima multitudo: ⁊ iuenerūt sicut Malcus dixerat. videntesq̄ facies scōrum glorificauere dn̄m: nun-tiaueruntq̄ rē tam grādē imperatori qui mox ex Constantinopoli Ephesum ve-niēs iuit ad locū vbi sancti morabantur amplexatusq̄ illos dicebat: Sic video vos tanq̄ si viderē dn̄m resuscitantem Laçarum. Tunc dixit sanctus Maxi-mianus. Crede nobis. ꝙ ꝓpter te susci-tauit nos deus: Uere eniꝫ resurreximus ⁊ viuimus: ⁊ sicut infās est in vtero matris nō sentiens lesionē ⁊ viuit. sic fuimꝰ viuentes iacentes ⁊ dormientes. ⁊ non sentientes. Ex his dictis cōsolatꝰ totus populus fuit xp̄ianorū. ⁊ cunctis videntibus inclinantes capita sua in terrā spi-ritū dn̄o tradiderunt. Surgens autem iperator cecidit sup eos flens. ⁊ deoscu-lans eos. Et cū iussisset fieri loculos au-reos: in quibus mitterent. in ipsa nocte apparuerunt imperatori. d. vt sicut ha-ctenus in terra iacuerāt: ⁊ de terra surrexerāt. ita eos dimitteret: donec illos deꝰ iterū suscitaret. Jussit ergo imperator locum illum in honorē ⁊ memoriā eorum ornatis lapidibus decorari.

¶ An resurrectio erit gnālis respectu electoꝝ. dānatorū ⁊ puuloꝝ. Capl'z. ij.

Ecūdū mysteriū de resurrectione generali declarādū dicitur generalitatis: in quo aperiendū est an resurrectio erit gnālis. ⁊ h̄ triplici respectu. Primo respectu electorū. Scd̄o dānatoꝝ. Tertio puuloꝝ. ¶ Primo vidēdū ē si resurgēt electi. Et lꝫ ex ꝑcedētibꝰ firmiter habeat ꝙ sic. tn̄ nōnulli arguūt in cōtrariū. Et primo qa liberior ē aia ad contemplandū deuꝫ a corpore exuta q̄ corpori ꝯiūcta. sed nihil debet fieri quo aie electoꝝ sint minus libere ad contemplandum deuꝫ ergo electoꝝ aie iterum corporibus nō reunient. ¶ Secūdo arguunt. qa nō debet participare in p̄mio qd̄ prestat impedimetū in merito. sꝫ corpus prestat impedimētū aie i merito: qr vt dicit. ad Gal'. caro cōcupiscit aduer-sus spūꝫ. ergo nō debet ꝑticipare cū aia in p̄mio. ꝑticiparet aūt si iterū aie vniret electe. ¶ Tertio arguūt. qr nō ꝑteē re-surrectio. nisi a morte in vitā reparatio. sꝫ nō oēs hoies morient. ergo nō oēs resurgent. Dicit eniꝫ i symbolo. ꝙ xp̄s vēturꝰ est iudicare viuos ⁊ mortuos. ergo aliq̄ iudicabūt qui nūq̄ morient. Et Hiero. ad Marcellā ait. Quosdā in fine seculi adueniente xp̄o nō esse morituros: sed viuos repertos in imortalitate repente mutandos. Et Augu. li. ij. de baptismo paruuloꝝ dicit. Quibusdā in fine largietur vt mortē istā repentina cōmutatio-ne n̄ sētiāt. ¶ Ad p̄mū argumētū rn̄det Ric. i. iiij. di. xliij. ar. ij. q. i. ꝙ lꝫ aia vnita corpi tali q̄le hēt modo n̄ sit ita libera ad contēplandū deū sicut a corpe exuta. tn̄ hoc nō ē verū de corpore glorificato q̄le habebūt electi in resurrectiōe. ¶ Ad secūdū dicēdū ꝫ Ric. ꝙ i corpe nr̄o duo sūt. s. nā. ⁊ h̄ nō p̄stat ipedimētū merito ⁊ viciositas q̄ p̄stat ipedimentū merito. ⁊ ideo i electis. n̄ resurget vitiositas corpis sꝫ nā. ¶ Ad tertiū r̄fert Ric. vbi. s̄. ar. iiij. q. i. ꝙ falsū ē dicere ꝙ n̄ oēs hoies morient cuꝫ dicat Geñ. iij. ad adam. Puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. que sn̄ia cecidit sup oēs qui ꝫm legē nature ab eo erant descensuri. Unde Pau. Ro. v. d. Sic ꝑ vnū hoieꝫ peccatū in hūc mūdū itrauit, ⁊ per peccatū mors. ita in oēs homines, mors ꝑtransijt: in quo oēs peccauerunt. Et Heb. ix. ait. Statutū ē oibꝰ semel mori. Quare dicēdū ē ꝙ ad soluēduꝫ debi-tū originalis pc̄ti oēs hoies morientur.

In ſymbolo vero dicit ꝙ xp̄s iudicabit mortuos qui iam mortui ſunt. ⁊ viuos q̄ ſ. viuunt in p̄ n̄ti licȝ ſint morituri. Hiero. etiā pro tanto dixit quoſdam nō moristuros. q̄ꝛ poſt morteȝ quaſi ſtatim reſurgent. Aug. aūt dictū ſuū correxit li. ij. retractationū. c. xxiij. ¶ Scd̄o vidēdū ē ſi reſurgēt oēs adulti dānati ⁊ Et hoc ꝓpter v̄bū ꝓphe. d. Nō reſurgēt impij in iudicio. Ad qd̄ rn̄det Ric. ar. ij. q. ij. ꝙ illud v̄bū intelligit vel de reſurrectione ſpirituali in p̄ſēti iudicio miſericordie. vel de reſurrectione corꝑali glorioſa: qd̄ pȝ ex v̄bis ſequētibus vbi ſubdit. Neqȝ peccatores in conſilio iuſtoꝝ. ¶ Tertio videndum eſt an reſurgent ꝑuuli q̄ cuȝ ſolo originali deceſſerūt. Et quibuſdam videt ꝙ non. eo ꝙ reſurrectio erit ꝓpter plenā retributionē meritorū: ſȝ paruuli tam purgati a peccato originali q̄ȝ illi q̄ in peccato originali decedūt: non meruerūt nec demeruerūt. ergo nec illi nec iſti reſurgēt. Sȝ in cōtrariū ē ſn̄ia oiuȝ theologorū. Jō Ric. vbi. s̄. q. iij. dicit ꝙ ꝑuuli q̄ cū originali d̄ceſſerunt reſurgēt. Ratio ē. q̄ꝛ ꝑ pctō originali obligat hō ad penā dāni: pctm̄ aūt originale contrahit illa aīa per ſui vnioneȝ cum infecta carne. ⁊ ideo conueniens eſt vt anime paruulorū carentiā viſionis dei perpetuo patiantur ſuis corꝑibus vnite: per quorum cōtagionē incurrunt obligationem ad penā. Ad rōnē ergo in cōtrariū dicēdū ꝙ q̄ȝuis in ꝑuulis nō ſit actus merendi vel demerendi: in illis tn̄ in q̄b9 remiſſū eſt peccatū originale eſt radix merendi. ſ. gratia gratū faciens: ⁊ in illis q̄bus nō eſt remiſſū eſt radix d̄merendi. ſ. habitualis cōcupiſcentia. ⁊ ideo reſurgent tam iſti q̄ȝ illi. Ex quib9 omnibus ꝯcludimus reſurrectionē corporuȝ iuturam ad omnes homines ſe extendere.

¶ Qualiter mortui reſurgent reſpectu loci. diſpoſitionis ⁊ finis. Capl̄m. iij.

Ertiū myſteriū de reſurrectiōe generali dicit qualitatis: i quo aperiendus eſt qualiter mortui reſurgent. ⁊ hoc triplici reſpectu. Primo reſpectu loci. Scd̄o reſpectu diſpoſitiōis Tertio reſpectu finis. ¶ Primo videndū ē qualiter mortui reſurgēt reſpectu loci. in q̄bus. ſ. locis reſurrecturi ſūt. Et dicit Ric. i. iiij. di. xxxxiij. ar. v. q. iij. ꝙ ſi corpora mortuoꝝ ſiue illoꝝ pulueres fuerit i monumētis: ibidē reformabūt ⁊ ſurgēt iuxta illud Ezech. xxxvij. Ecce ego aperiā tumulos v̄eſtros. ⁊ educā vos de ſepulchris v̄ris popule meus. Et glo. ſuꝑ illud Math. xxvij. Monumēta apta ſūt ⁊c. d. Monumēta apta ſūt. i typū reſurrectionis future. Si aūt corpora nō erunt in monumētis: reſurgent in illis locis in quibus t̄pe reſurrectiōis erit ꝑs principalior corꝑis. Si aūt illo t̄pe contingat alicui9 corꝑis ꝑtes eſſe in plurib9 locis: vtpote quia medietas cordis eſſet in vno loco. ⁊ medietas in alio. ⁊ ſic de capite et alijs membris: tūc reſurrectio fiet in loco vbi deus volet. Si autem in vno loco eſſet cor totum: ⁊ in alio totuȝ caput: tunc q̄dā dicūt ꝙ reſurrectio fiet in eo loco vbi erit cor. q̄a ipſū formatur priuſq̄ȝ cetera mēbra. vt dicit Ar. in. xiij. d̄ animalibus. Et ſic dicit Auicena. Cor eſt primū membrū in vita. ⁊ eſt primuȝ principiū venarum ⁊ neruorū. ⁊ ab ipſo tanq̄ȝ a primo principio deriuat ꝑ totuȝ corpus influentia anime vitalium motuū cauſatiua: quia ab ipſo eſt prima origo ſpirituū qui9 ſunt delatiui influentie ipſius anime. Circa cor etiam alia mēbra congregantur. ſicut circa centrum ⁊ eſt illud qd̄ vltimo moritur in hoīe. Alij dicūt ꝙ homo reſurget vbi tunc erit caput: q̄ꝛ vt habet. ff. de reli. ⁊ ſump. fune. l. cū in diuerſis. Ibi eſt hoīs ſepultura: vbi eſt caput eius ſepultū. Amb. etiaȝ in in glo. ſuꝑ illud p̄s. Vide humilitatem meā ⁊ eripe me. Dicit ꝙ caput totū corpus dirigit ⁊ ſenſibus implet. ⁊ ibi exp̄ſſe videtur attribuere ſibi primatuȝ inter oēs partes toti9 corporis. Quicquid autē de hoc ſit: relinquamus ipſi deo. cui9 v̄tute: vt dictum ē reſurrectio mortuoꝝ fiet. ¶ Secundo videnduȝ eſt qualiter mortui reſurgent reſpectu diſpoſitionis

ꝛ hoc q̄ſtū ad tria. Pꝛio q̄ſtū ad etatē.
Scḋo q̄ſtū ad quātitatē. Tertio q̄ſtū ad
deformitatē. Pꝛio q̄ſtū ad etatez q̄rit ſi
oēs reſurgēt ī eadē etate. Et rn̄det Ric.
in.iiij.di.xliiij.ar.i.q.viij.ꝙ etas pōt acci
pi dupliciter. Uno mō pꝛo toto tp̄e q̊ vi
xit hō ab inſtanti ſue formationis vſq̄
ad inſtās ſue reformatiōis. ꝛ ſic nō oēs
in eadem etate reſurgent. Alio mō pꝛo
ſtatu corpis ꝛ virtutis: q̄ ex annis in hu
mano corp̄e relinquit: ſm quē modum
accipiēdi etatē dicimus. ꝙ Adam fact⁹
fuit in etate virili. Et ſic oēs in eadē eta-
te reſurgent: quia oēs reſurgent in ſtatu
corporis ꝛ naturalis ꝟtutis quam habi
turi erāt ſi tantū vixiſſent vel habuerunt
qui tantū vixerūt: que ē in tp̄e ad qḋ ter
minat mod⁹ p̄ficiēdi: qui circiter ḋ lege
cōi ē illud tempus quo xp̄s mortuus eſt
Propterea glo. Eph.iiij. quā magiſter
ſen. inducit in tex. dicit. Omnes in eadē
etate reſurgent in qua xp̄s mortu⁹ eſt ꝛ
reſurrexit. cuiuſcūq̄ etat̄ mortui fuerint
Et Augu. xxij. li. de ciui. dei. c. xv. inquit
Quod cōmemorauit apl̄s de menſura
etatis plenitudinis xp̄i. ſic accipiamus
dictū vt nec vltra nec infra iuuenilē for-
mā reſurgāt corpora mortuorū: ſed in
ea etate ad quā xp̄m p̄ueniſſe cognoui
mus. ¶ Scḋo q̄ſtū ad quātitatem que
runt doc. vtrū oēs reſurgēt in eadē for-
ma. Et rn̄det Ric. vbi. ſ. q. ix. ꝙ nō ſꝫ q̄
libꝫ reſurget ī ea quātitate ꝛ mēſura ſiue
ſtatura: q̄ vnicuiq̄ indiuiduo debebat
in termino motus p̄ficiēdi ſm naturalē
ꝟtutē caloris extendentis humidum ꝛ
humidi ſuſcipientis extenſionē. Si aūt
p̄ errorē nature vel p̄ nimiā ſup̄abundā
tiam materie eēt indebitus quātitat̄ ex-
ceſſus. vel diminutio ſiue defect⁹: diui-
na potentia ſupplebit vel reſecabit pro-
vt plene ponit Aug. li. xxij. de ciui. dei. c.
xv. ¶ Tertio q̄ſtū ad deformitatē querit
vtrū corp̄a reſurgentiū reſurgent cū de-
formitatibus ſuis. Et quidam arguunt
ꝙ ſic. Pꝛimo quia cicatrices ſunt defor
mitates in corp̄e. ſed corpus xp̄i reſurre
xit cum cicatricibus. vt pꝫ Joh. xx. ergo
multo fortius reſurgent alia corp̄a cum
ſuis deformitatib⁹. ¶ Secūdo arguūt
q̄a Aug. dicit. xxij. de ci. dei. c. xvij. ꝙ mu
lieres in ſexu femineo reſurgēt. ſꝫ femi-
neus ſexus eſt ex defectu nature ꝛ preter
eius intentionez. q̄a ſicut dicit Ar. i. xvi.
de aialibus. Femina eſt vir occaſionat⁹
i. imp̄fectus. ergo aliq̄ deformitas erit in
illis reſurgētib⁹. Sꝫ in ꝯtrariū eſt aucto
ritas Aug. in Ench. d. Reſurgent cor-
pora ſcōꝝ ſine vllo vitio ſeruata inte-
gritate nature. Rn̄dent ergo doc. theo.
ꝙ ſicut accipi p̄t ex ſnīa Aug. xxij. de ci.
dei. c. xix. Oīs deformitas reducit vl̄ ad
illā que eſt ex p̄te coloris. vel ad illā que
eſt ex p̄te figure. vel ad illaz que ē ex p̄te
diminutionis p̄tiū. vel ad illā que eſt ex
p̄te ſuperabundātie. Quocūq̄ mō acci
piat deformitas nullo pacto erit in cor-
porib⁹ electorū. Corpora aūt damnato-
rū reſurgent ſine deformitate que eſt ex
p̄te diminutionis p̄tiū. q̄a vt apl̄us dicit
i. Cor. xv. Mortui reſurgent incorrupti
i. ſine diminutione ſm glo. Sed vtrum
reſurgent ſine deformitatibus alijs dubi
um eſt. Et quidam dicunt ꝙ deformita-
tes alie manebunt in eis ad maiorē con
fuſionē illorum. Alij vero dicūt ꝙ reſur
gent ſine illis: q̄a in reparatione corpo-
ris reſurgentis magis attendetur nature
p̄fectio q̄ꝫ conditio que prius fuit. Hoc
tn̄ Aug. in Ench. relinquit indetermia
tū. d. ꝙ. nos fatigare nō debet eoꝝ incer
ta habitudo vel pulchritudo quoꝝ erit
certa ꝛ ſempiterna dānatio. ¶ Ad p̄mū
ergo argumētuꝫ rn̄det. Aug. xxij. de ci.
dei. c. xx. ꝙ cicatrices ī corp̄e xp̄i. ꝛ ī cor
poribus martyrū: vt etiā tactū eſt in ſer-
mone p̄cedēti nō erūt ad deformitatem
ſed ad dignitatē ꝛ decorē. ¶ Ad ſecun-
dum argumētū notandum ꝙ vt Aug.
dicit. xxij. de ciui. dei. c. xvij. Aliq̄ volue-
runt dicere ꝙ omnes reſurgent in ſexu
virili ꝓpter verbū apl̄i. qui ait. Eph. iiij.
donec omnes occurramus in virū p̄fe-
ctum. Et ſic Augu. exponit. Uir dicit ibi
nō a ſexu ſed a virtute. nō corporis ſed
mētis p̄ quē modū mulier ſancta vir eſt

Et ſm hoc dicitur in ps. Beatus vir q non abijt in conſilio ⁊c. qđ intelligi etiã poteſt de muliere. Dicendũ ergo ꝙ ſicut viri reſurgent in ſexu virili: ſic mulieres in femineo: quia hoc exigit natura indiuidui. ⁊ congruit pfectiõi ſpeciei: ⁊ erit occaſio laudandi ſapientiam dei. Et vt ait Aug. vbi. ſ. Membra feminea non erunt accomodata veteri vſui. ſed nouo decori quo non alliciatur aſpicientis concupiſcentia que nulla erit. ſed dei laudetur ſapientia atqꝫ clementia. Quãuis igitur mulier generet preter intentionẽ nature particularis. eſt tñ de intentione nature vniuerſalis: que vtrũqꝫ ſexũ requirit ad pfectionẽ humane ſpeciei. nec erit poſt reſurrectionẽ in illo ſexu confuſio: quia ſicut dicit Aug. nõ erit ibi libido que confuſionis cauſa eſt. Nã priuſqꝫ peccaſſent nudi erãt. ⁊ nõ cõfundebant vir ⁊ femina Unde nec poſt reſurrectionem veſtibus opus erit. ¶ Tertio vidẽdũ eſt qualiter mortui reſurgent reſpectu finis. Et ad hoc dicimus ꝙ vt ex pcedentibꝰ colligi poteſt. finis damnatorũ erit: vt cum corporibus eternaliter crucient. Finis autẽ electoꝝ erit: vt cũ corpibꝰ in ppetuũ letẽt ⁊ ꝯſolent. Sed dubiũ in hoc orit vtrum electorũ btitudo maior erit pꝰ iudiciũ qꝫ añ. ⁊ rñdet Ric. di. xlviiij. ar. ii. q. vij. c. ꝙ maior erit extẽſiue. eo ꝙ modo nõ hñt niſi btitudinẽ aie. tunc autẽ erunt beati ⁊ in aia ⁊ in corpe. Beatitudo etiã cuiuſlibet anime erit maior extenſiue: quia nũc gaudet de bono proprio. tũc aũt gaudebũt ⁊ de ſuo ⁊ de corporis bono. Aliqui tñ dicunt ꝙ nõ erit maior intenſiue. Sꝫ contra eos eſt auctoritas magiſtri. d. in tex. Peracto iudicio ampliorẽ gloriam ſue claritatis deus monſtrabit electis. non ꝙ aia ſit receptura maiorẽ glie habituꝫ: ſed quia augebit perfectio ſue nãlis ꝟtutis. Quãto aũt perfectior ẽ nãlis aie virtus: tãto cũ equali adiutorio ſupernaturali deũ clarius videt. Qđ ãt pfectior futura ſit p corpis reſũptionẽ naturalis aie virtus. Ric. vbi. ſ. pbat ſic. Quãto res habet perfectiorẽ eſſẽdi modũ: tãto pfectiꝰ põt habere ſue virtutis opationẽ Sed anima beata p ſui corpis reſũptionem habebit pfectiorẽ eſſendi modum qꝫ modo: quia oĩs pars habet pfectiorẽ modum eſſendi in toto qꝫ ſepata. iõ habebit perfectiorem naturalem virtutẽ qꝫ modo. Preterea natura recta nõ appetit naturaliter habere aliqd quo habito non fieret perfectior ſm modum eſſendi nec ſm ꝟtutẽ. ſꝫ ſi cuiuſlibꝫ aĩe btẽ eſt natura recta ⁊ quilibet naturaliter appetit reſumptionẽ corporis ꝓprij. ergo per illã reſumptionẽ quilibet perfectior fiet ſm eſſendi modũ vel ſm virtutẽ. Perfectiorem ergo habebunt anime eſſendi modum ⁊ virtutem poſt reaſſumptionẽ corporum qꝫ ante. ⁊ p ꝯſequẽs maiorem beatitudinem. Qđ autẽ aĩa in corpore corruptibili imperfectiorem hẽat ſuam operationem naturalẽ qꝫ ſepata hoc eſt per accidens. ſ. rõne corruptibilitatis corporis. Quia vt dicitur Sap. ix. Corpus qđ corrumpitur aggrauat animam. Sed vt dicit Aug. xij. ſup Geñ. verſus finem. Cum anima hoc corpus iam non animale. ſed per futuram commutationem ſpirituale receperit perfectum habebit nature ſue modum obediens ⁊ imperans. viuificata ⁊ viuificans tam ineffabili facilitate. Ut ſit ei glorie quod fuit ſarcine. Erit itaqꝫ in illa generali reſurrectione ſuperadmiranda leticia ⁊ iocunditas amicorum dei: q ex affectu experientur qꝫ fructuoſũ ẽ propter xp̃m quoſcũqꝫ ſubire labores. E conuerſo ꝟo damnati miſeri ex pene acerbitate cognoſcent quanta eſt ſtulticia: quanta demẽtia negligere aĩam ⁊ fouere corpꝰ contemnere celum ⁊ querere mũdũ: reſiſtere deo ⁊ ſeruire dyabolo. Sollicite igitur prouidendum eſt vt ab ipſis impijs ſeparati per bona opera ⁊ verã penitẽtiã ãnumerari valeamus angelicis choris ordinibuſqꝫ ſanctoꝝ: collaudantes ⁊ benedicentes deum per immortalia ſeculorum ſecula. Amen.

Finis quadrageſimalis.

Sermo decimusnon⁹ de ascensione sal
uatoris nostri Jesu xpi quando viden/
tibus discipulis celos ascendit.

Assūptus ē in celum
7 sedet a dextris dei
Scribūt hec verba
originaliter Marci
vltimo ca.7 i euāge/
lio pñtis solēnitatis.
Jocundissimū no/
uuz ascēsiōis Jesu xpi filij dei merito ex
citare debet mentes nr̃as. subleuareq̃
oīum corda ad ardentissime desideran
dū bonū illud sūmū ac copiosū. qd̄ cuz
q̄sq̄ acq̄sierit nūq̄ amittet. Neq̄ am/
plius excusare se hoīes pn̄t si se ignaros
ꝓmisse felicitatis dicāt. Cū ipse Jesus
nō solū verbo: sȝ experientia facti osten
derit clarū ad superos iter. Qd̄ micheas
ꝑdixit.ca.ij. Ascēdit pandēs iter añ eos.
Profecto res clarissima 7 admiranda
fuit. dum xp̄s quadragesima die postq̄
surrexit a mortuis. videntib⁹ discipulis
eius alijsq̄ deuotis q̄ plurimis 7 bene
dicta matre. de monte oliueti celū cōscē
dit. Qua ꝓpter vt hec oīa cunctis inno/
tescāt. Ad xpi ascēsionē dirigam⁹ aīmū
7 verba. De qua in ꝑsenti sermone tria
mysteria ꝓponimus cōtemplanda.
Primum dr̃ dignitatis
Scd̄m congruitatis.
Tertium qualitatis.
De dignitate 7 ꝑeminētia xpi: q̄ notatur
p hoc q̄ sedet a dextris dei. 7 quid p de
xteram intelligitur. Caplm̄.i.
Primū mysterium cōtemplan/
dū de ascēsione xpi dicit̃ digni
tatis. qa ascēdit 7 sedet a dxtris
dei.i. ꝑeminet oībus creaturis 7 angelis
7 hominib⁹. Juxta illud qd̄ scribit apo/
stolus ad ephesios.i.ca. Constituit illuȝ
sup oēm principatum 7 potestatem 7 su
pra omne nomē qd̄ noīatur siue in hoc
seculo siue in futuro. Sed ꝓ clariore hu
ius partis intelligētia tria sunt hic dubia
declaranda.
Primum vtrum xp̄o conueniat sedere
ad dexteram patris.
Scd̄m vtrum sedere ad dexteram pr̃is
conueniat xp̄o ꝫm q̄ homo.
Tertium vtruȝ alijs a xp̄o conueniat se
dere ad dexteram patris.
¶ Ad primū dubiū arguūt quidā q̄ nō
ꝯuenit xp̄o sedere ad dexterā pr̃is. neq̄
bn̄ aiunt ita de xp̄o loquētes. Primo sic
nullū corpale cōpetit deo q̄ spūs ē. Sȝ
dextera 7 sinistra sūt differētie positionū
corpaliū. ergo nō ꝯueniunt deo. Scd̄o
si filius sedet ad dexterā. ergo pr̃ ad sini
strā. sed dextera nobilior est sinistra: er/
go pr̃ sedet in parte ignobiliori. Tertio
stare 7 sedere sūt opposita. sȝ actuū.vij.
ca. stephan⁹ vidit Jesū stanteȝ a dextris
virtutis dei. ergo nō sedet. Sed ꝯ. sic ar
guētes prius opponam⁹ testimonia scri
pturarum. deinde soluem⁹ obiecta. In
symbolo nāq̄ apl̃orum dr̃. Ascendit ad
celos: sedet ad dexteraȝ dei pr̃is oīpotē/
tis. Et in symbolo patrū. Ascēdit in ce/
lū sedet ad dexterā patris. Et ad ephesi/
os.i.ca. scribitur. Cōstituēs illū ad dxte
rā in celestibus. Et ad colloscēses.iij. ca.
Xp̄s est in dextera dei sedēs. Et ad ebre
os.i.ca. Sedet ad dexterā maiestatis in
excelsis. Et.x.ca. Sedet i dextera dei pa
tris. Et ad romanos.viij.ca. Xp̄s iesus ē
ad dexterā dei q̄ etiā interpellat ꝓ nobis
Et Marci.xvij. Luce.xxij. Matthei
xxvi. Erit filius hoīs sedens a dextris
virtut̃ dei. Hoc Predixit dauid ps.cē/
tesimonono. Dixit dn̄s dn̄o meo sede a
dextris meis. Qd̄ aūt hec verba de xp̄o
dicant̃ patet ex eo q̄ paulus ad hebreos
i.ca. ait. Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliqn̄
de⁹ sede a dextris meis? Et xp̄s math.
xxij. dixit. Quomō dauid vocat eū ī spi/
ritu dn̄z dicens. Dixit dominus domīo
meo sede a dextris meis. Et si iudei ne/
garent testimonium pauli 7 xpi asseren
tes verba ista de alio non de ipso christo
affirmari debere statim incredulita/
tem eorum conuincimus per doctores
ipsorum. Nā Rabbi Jonathā apud he
breos probatissimus in sua translatio/
ne chaldaica ait. Dixit dominus verbo

suo. Et Rabbi Jodez sup illud psalmi.
xvij. Dedisti mihi ꝓtectionē salutis tue:
⁊ dextera tua suscepit me. Jnquit. Jn fu
turū deus sanctꝰ ⁊ benedictus conuerte
re faciet regē messiam ad dexterā suam
Sicut scriptum est. Dixit dominus do-
mino meo sede a dextris meis. Jstud in
sup tenet Rabbi moyses addarsā. Pro
solutione igiꝉ obiectorū notande sunt
tres veritates. ❡ Prīa veritas ꝙ hoc
nomē dextera i scripturis inuenit ꝺ deo
dictū. Unde Exodi. xv. c. Dextera tua
dn̄e magnificata est in virtute: dextera
tua ꝑcussit inimicum. Et ṗs. xv. Delecta
tiones in dextera tua vsqꝫ in finē. Et ṗs
xx. Dextera tua inueniat oēs q te ode-
rūt. Et ṗs. xlvij. Justicia plena ē dextera
tua. Et ṗs. Centesimo. xvij. dextera dn̄i
fecit virtutē; dextera dn̄i exaltauit me.
Et ṗs. cētesimo. xxxvij. Saluū me fecit
dextera tua. Et Jsaie. xlviij. ca. Dextera
mea mensa est celos. Et Abacuc. ij. c.
Circundabit te calix dextere dn̄i. ❡ Se
cūda veritas. Qꝛ cum dicimus xp̄z ad
dexterā patris sedere non intelligimus
ꝑ dexteram aliquid corporale. Sed lo-
cutio est metaphorica. quales ⁊ alie cū
dicimus oculos dn̄i. brachium dn̄i ⁊ si
milia: per que designāt spūales ꝓprieta-
tes siue operationes diuine. Hinc Da-
mascenus in. iij. suarum sententiarum
ait. Non localē dexterā patris dicimus
qualiter enim q incircūscriptibilis est lo
calē adipiscetur dexterā. ❡ Tertia veri-
tas ꝙ nomine dextere intelliguntur tria. s.
gloria diuinitatis. beatitudo ⁊ iudiciaria
ptās. Ex quo ſm Augu. li. de simbolo et
Damascenū. Sedere ad dexterā p̄ris
nil aliud est nisi cū p̄re habere gloriam
diuinitatis ⁊ beatitudinē. ⁊ iudiciariam
ptātem. ⁊ hoc incōmutabiliter ⁊ regali-
ter Un̄ Damascenꝰ inqt. dexterā patris
dicimus gloriā ⁊ honorē diuinitatis in
qua dei filius extitit ante secula vt deꝰ et
patri cōsubstātialis. Scd̄m vo Tho. iij.
pte. q. lviij. ar. ij. Hec ꝓpositio ad vł i cū
dicimꝰ ad dexterā vel in dextris: solā di-
stinctionē ꝑsonalē importat ⁊ originis or
dinē nō aūt gradū nature vel dignitatis.
q nullꝰ ē in diuis ꝑsonis. qꝛ ſm Athana
siū. tres ꝑsone coeterne sibi sūt ⁊ coeq-
les: Et sic soluimꝰ primū obiectū ondē-
tes ꝙ non dicit dextera corpalr de deo.
Ad scd̄m vo rn̄det Augu. i libro de sim
bolo. Jn illa beatitudie oia dextera sunt
qꝛ nulla est ibi miseria. Uerūtn̄ vt inquit
Tho. vbi. s. ad. iij. nullo mō pōt dici ꝙ
p̄r sedeat ad dexterā filij vł spūs sci qꝛ fi
lius ⁊ spūs scūs trahūt originē a p̄re ⁊ n̄
ecōuerso. Sꝫ spūs scūs ꝓprie pōt dici se
dere ad dexterā p̄ris vel filij ſm sensum
ꝑdictū. Uerūtn̄ ſm quādā appropriatio
nē attribuit filio eq̄litas. Un̄ Aug. ait. Jn
p̄re est vnitas. in filio equalitas. in spū sā
cto vnitatis equalitatisqꝫ cōnexio. Cōfir-
mat hāc sententiā. Alexāder in. iij. sum-
me. q. xxiiij. mē. iij. vbi ait. Sedēre ad de
xterā p̄ris iportat distinctionē ꝑsonarū ⁊
eq̄litatē ꝑsone ad ꝑsonā in glia ⁊ hono-
re: sed sic se hꝫ spūs scūs ad p̄rē. ergo ei
ꝯuēit sedere ad dexterā p̄ris. Sꝫ de eq̄li
tate duplr. loq possumꝰ. s. ꝓprie vel per
appropriationē. scd̄m ꝙ ꝓprie sumitur
nō dicit aliꝺ equalitas in diuinis nisi di
uinā essentiā vel virtutē q̄ nō ē maior in
ꝑsonis in vna q̄ꝫ in alia sed vna eadē in
qua coequātur ꝑsone. hoc mō ē vna eq̄
litas in diuinis ꝑsonis. sicut vna essentia
Alio mō sumit eq̄litas in diuinis ſm ap-
ꝓpriatiōē ⁊ sic appropriat filio. ❡ Ad
iij. obiectum dicimus ꝙ visio stepha-
ni fuit eodē mō quo xp̄s auxiliū sibi ꝑ-
stare iā erat paratꝰ. Un̄ Grego. in ome-
lia inqt Sedere iudicantis est. stare vo
pugnātis vel adiuuātis. Stephanus er
go in labore certaminis positus stantē
vidit quē adiutorē habuit. Sꝫ hūc post
ascensionē Marcꝰ sedere describit. qꝛ
post assumptiōis sue gloriā iudex i fine
videbit. Scd̄m dubiū erat vtrū sedere
ad dexterā patris conueniat xp̄o ſm ꝙ
homo. Et ad hoc dicūt scūs Tho. vbi
s. ar. iij. ⁊ Alexander. vbi. s. men. ij. Nō
cū noīe dextre itelligant tria supradicta.
s. gloria diuinitatis beatitudo. ⁊ iudicia-
ria ptās. hec ꝓpositio ad quendam ad

dexterā accessū significat.in quo ꝯsigna
tur cōueniētia cū quadam distinctione.
qḋ pōt eē tripliciter. Primo vt sit cōue
niētia in natura ⁊ distinctio in persona.
Et sic xp̄s ſm ꝙ filius dei sedet ad de//
xterā patris: qa habet eandem naturaȝ
cū patre. Vñ gloria diuinitatis beatitu//
do ⁊ iudiciaria ptās cōueniūt essentiali/
ter filio. sicut ⁊ patri. ⁊ hoc est esse i equa
litate patris. Scḋo pōt intelligi ſꝫ grāȝ
vnionis que importat econuerso distin/
ctionē nature ⁊ vnitatē suppositi siue ꝑ/
sone. Et ſm hoc xp̄s scḋm ꝙ hō ē filius
dei. ⁊ per cōsequēs sedet ad dexterā p̄ris
ſm equalitatē honoris inq̄ꝫtū eodē ho
nore veneramur ip̄m filiū dei cū eadeȝ
natura assumpta. hūanitas qdē xp̄i ſm
ꝯditionē sue nature. nō habet gloriā vł
honorē diuinitatis quā tñ hꝫ rōne per/
sone cui vnit̄. Vñ Damascenꝰ ait. In glo
ria diuinitatꝫ dei filiꝰ existēs añ secula vt
deꝰ ⁊ patri cōsubstantialis sedet cū glifi/
cata ei carne eiꝰ. Adorat̄ eni vna ẏposta
sis vna adoratiōe eiꝰ cū carne eiꝰ ab om
ni creatura. Tertio pōt intelligi ſꝫ ꝙ hō
ſꝫ cōditionē nature. ⁊ hoc ſm grāȝ ha/
bitualē q̄ abūdātior ē in xp̄o pre omnibꝰ
alijs creaturis. i tñ ꝙ ip̄a natura huma
na i xp̄o beatior ē ⁊ sup oēs alias creatu
ras hn̄s regiaȝ ⁊ iudiciariā ptātē. ⁊ sic eē
in eq̄litate patris nō pertinet ad ip̄aȝ na
turā humanā xp̄i ſꝫ solū ad ꝑsonā assu/
mētē. Nihilominus sic ſm ꝙ hō sedet
ad dexterā p̄ris. i. ſm Augu. i bonis pa/
ternis potioribꝰ ꝓ ceteris creaturis. quia
oēs alias creaturas ꝓcellit i beatitudine
⁊ iudiciaria ptāte vt ꝓdictū ē. ¶ Tertiuȝ
dubiū erat vtrū alijs a xp̄o ꝯueniat sede
re ad dexterā patris. Nā Augu. in libro
de simbolo. Sedere ad dexterā ē habi/
tare in eiꝰ beatitudine. Sꝫ oēs electi sūt
beati. ergo oēs sedēt ad dexterā. Qḋ cō
firmari pōt ꝑ illud mathe. xxv. Statuet
oues qdē a dextris. Cōtrariū tñ videtur
eē ex eo ꝙ apl's ad hebreos. i. c. ait. Cui
aliqñ angeloꝝ dixit. sede a dextris meis?
quasi dicat nulli. Rñdet ergo scūs tho.
ꝙ xp̄us sedet ad dexterā patris inq̄ꝫtum
scḋm diuinaȝ naturā est in equalitate pa
tris. Scḋm humanā vō est in excellenti
possessiōe bonoꝝ diuinoꝝ ꝓ ceteris crea
turis. qḋ nulli homini vel angelo conue
nit. Sedere ergo i dextera nō significat
simpl'r eē in btitudine. sed hēre beatitu/
dinē cū quadā dominatiua ptāte ⁊ quasi
ꝓpriam naturalem. qḋ soli xp̄o cōuenit
Pōt tñ dici ꝙ oīs btūs ⁊ si non sedeat
sit tñ ad dexterā dei ꝯstitutꝰ. Conside re
mus itaqꝫ ex his que dicta sūt quanta ē
gloria filij v̄ginis beate. quē adorāt āge/
li. cui oēs obediūt creature. in cuiꝰ noīe
flectit̄ oē genu. Vhe stultis gentibꝰ ipsuȝ
despiciētibꝰ. Vhe duris iudeis in eū non
credētibꝰ. Vhe malis xp̄ianis illū nō se
quētibꝰ. Hic ē ille iesus q ꝓ nobis car/
nē assumēs deꝰ ⁊ hō trigintatribꝰ annis
cū hoibꝰ habitauit. Hic est ille q affixꝰ
pepēdit in ligno in medio latronū spinis
coronatꝰ. hic q tertia die surrexit a mor
tuis. Hic q regnabit in eternū cuius re
gni nō erit finis ſm angeli sententiam.
Luce. i. c. Hic est deniqꝫ de quo dū ascē
deret ad celos angeli dixerūt tanta ꝓco/
nia. Nā postq̄ꝫ nube tectus videri desijt
discipuli intuebāt̄ in celū suspensis vulti
bus ⁊ erectis luminibꝰ. Et ecce duo viri
idest angeli in specie viroꝝ apparentes
iuxta illos in ꝓpinquo. s. aere in vestibus
albis in signū solēnitatꝫ ⁊ leticie q ⁊ dixe/
rūt vt habetur actuū. i. c. Viri galilei cur
statis aspiciētes in celū: quasi admirātes
⁊ stupidi de hoc qḋ vidistis. ⁊ q̄si tristes
⁊ desolati de hoc ꝙ magistri vestri pre/
sentiam corꝑalē ꝑdidistis? hic iesus qui
assumptꝰ ē a vobis in celū ⁊ ascēdere po
tuit. qꝛ opꝰa p̄fe sibi impositū ꝯsumaue
rat. ne contristemini. quia sic veniet quē
admodū vidistis eū eūtem in celuȝ. O
felix regnū quod nō deficiet. O rex in/
clyte qui ⁊ seruos tecū regnare ꝓmittis.
O gens sancta amicoꝝ tuoꝝ: q vocē tua
dulcissimā erunt audituri. Venite bn̄di/
cti patris mei possidete paratū vobis re/
gnū a constitutione mūdi. Tu igitur rex
glorie xp̄e. Tu patris sempiternus es fi/
lius. Tu ad dexteram dei sedes in gloria

patris. Judex crederis esse venturus. Te ergo quesum⁹ tuis famulis subueni quos precioso sanguine redemisti.

Qd ascensio xpi congrue celebrata e re spectu tpis persone ꝛ termini. Cap. scdz.

Ecūdum mysteriū contemplā/ duz de ascensione xpi dicitur cō gruitas. Congrue nāqꝫ coueni entissimeqꝫ facta fuit ascēsio illa. Et hoc triplici respectu.
Primo respectu temporis.
Secūdo respectu persone.
Tertio respectu termini.
¶ Primo fuit congrue ascensio christi celebrata respectu temporis. Quia die q̄ dragesimo postq̄ꝫ vite auctor a mortu/ is surrexit ascendit ad celos. Potuisset quidem antea ascendisse: Sed sic differ re voluit vt veritatem resurrectionis ꝓ/ baret difficilius enim erat probare veri tatem resurrectionis q̄ꝫ passionis quia a prima die vsqꝫ ad tertiaz vere probari po terat mors. Sed ad veram resurrectio/ nem ꝓbandam plures dies requireban tur. Et hoc est quod dicitur actuum. i. c. Prebuit seipm viuū post passionem suā in multis argumentis per dies qua/ draginta apparēs eis ꝛ loquēs de regno dei. Hinc Leo papa in sermone de ascē sione ingt. Quadragenari⁹ hodie diez ꝯplet⁹ est numeri⁹ sacratissima ordina/ tione disposit⁹ ꝛ ad vtilitatē nostre erudi tionis impensus vt dū a dño in hoc spa/ cio mora pñtie corpalis extēdit. fides re surrectionis documētis necessarijs mu/ niret. Et iterū in eodē sermone ait. Nō ht dies qui inter resurrectionē dñi ascen sionēqꝫ fluxerūt ocioso transiere discur/ su sed magna in eis confirmata sunt sa/ cramenta. magna sūt reuelata mysteria In his metus dire mortis aufert ꝛ non solū anime sed etiam carnis immortali tas declarat. In his per insufflationem domini infunditur apostolis spūs sāct⁹. ꝛ beato petro supra ceteros p⁹ regni cla/ ues ouil' dñici cura mādat. In his duo/ bus discipulis tertī⁹ in via dñs iūgit. co/ mes ꝛ ad oēm nr̄e ambiguitatꝫ caliginē detergendā pauentiū vl' trepidantiū tar ditas increpat. flāmā fidei illumiata cor da concipiunt. ꝛ q̄ erant tepida reseran te dño scripturas efficiūt ardētia. hec ille
¶ Secundo fuit congrue ascensio xpi pacta respectu persone. vbi a doctoribus q̄rit. An fuit couenienes xp̄m ascendere Et possꝫ quis arguēdo dicere ꝙ ñ. Pri mo q: phus dicit in. ij. de celo ꝛ mundo. Illa q̄ optimo modo se habēt possident suū bonū sine motu. Sꝫ xp̄s optio mō se habuit ꝛ scd̄m diuinā naturā q: ē sum mū bonū ꝛ ƀm humanā q: erat optime glorificatus. ergo ñ coueniebat illi aliqs motus: Sed ascēsio ē qdaz mot⁹ quare videtur ꝙ nō debebat ascēdere. Scd̄o Omne qd̄ mouet mouet ꝑpter aliquid meli⁹ sed xp̄o nō fuit meli⁹ eē in celo q̄ꝫ in terra nec q̄ꝫtū ad aiam nec q̄ꝫtuz ad corp⁹. q: vbiqꝫ eque btūs. ergo nō debe bat ascēdere. Tertio si post resurrectiōez suā fuisset cū hominibus ꝯuersat⁹ vl' glo riosus regnasset in terris multo plures eū sequerēt q̄ꝫ mō: ergo debuit nobiscū manere ꝛ nō ascēdere in celū. ¶ Pro declaratiōe veritatꝫ ꝛ horū solutiōe. Rñ det scūs tho. iij. pte. q. lvij. arti. i. ꝙ loc⁹ debꝫ eē ꝑꝑortionat⁹ locato. Xp̄s aūt p re surrectionē vitā imortalē ꝛ icorruptibi/ lē ichoauit. loc⁹ vo in quo habitam⁹ ē lo cus generationis ꝛ corruptionis. sꝫ loc⁹ celestis est locus incorruptionis. Jd̄ cō gruenter xp̄us ad locū illū se transtulit. Ad primū ergo dicit tho. ꝙ de⁹ ē q pos/ sidet suū bonū sine motu q: oio immu tabilis est. Quelibet autē creatura est ali quo mō mutabilis ƀm Augu. viij. super genesim ad lr̄am. Et q: natura assūpta a filio dei remāsit creatura. ñ ē incōueni ens si ei aliqs mot⁹ attribuat. Ad scd̄m rñdet scūs tho. ꝙ xp̄o ascēdēti nihil ac creuit q̄ꝫtū ad ea q̄ sūt de eēntia glie. si/ ue ƀm corp⁹ siue ƀm aiam. Tñ accreuit aliqd q̄ꝫtū ad loci decentiā qd̄ est de bñ esse glorie. ñ ꝙ corpori eius aliquid aut ꝑfectionis aut cō seruationis acqreretur

ex corpe celesti: ſʒ ſolūmodo ꝑ quādā ꝺ
cētiā. hoc aūt aliquo mō pertinebat ad
ei⁹ glīam. Et de hac decētia gaudiū qꝺ
dā hūit. nō qdē ꝙ tūc de nouo gauderꝫ
inciperet qn̄ in celū aſcēdit. ſʒ qꝛ nouo mō
gauiſus eſt ſicut de re ipleta. Ad tertiuʒ
argumētū dr̄ ꝙ licet pn̄tia corꝑalis eius
fuerit ſubtracta nō tn̄ diuinitatꝫ. Adeſt i
ſuꝑ ſemꝑ nobiſcū in ſacr̄o altari ſ licʒ nō
videatꝫ oculis corꝑalib⁹. Ob qꝺ Mat
thei vltimo dū aſcēdēdo diſcipulos relin
quebat dixit Ecce ego vobiſcū ſū oib⁹
dieb⁹ vſqꝫ ad cōſūmationē ſcli. Fuit cū
aplis aſſiſtēdo eis in oꝑib⁹ miracl'oſis.
qa vt dicit Marc⁹ vltio ca. ꝑdicauerūt
vbiqꝫ dn̄o cooꝑante ⁊ ſermonē ꝯfirmā
te ſequētibus ſignis. Aſſiſtit nobiſcū exi
ſtēdo vt dictū ē in ſacr̄o eucharistie vbi
eſt xp̄s tot⁹. Aſſiſtit ēt eccl'ie ſemꝑ ip̄am
dirigēdo ꝑ occultos iſtinct⁹ ſpūs ſcti vt
ſic non deficiat fides petri. Propterea
Auguſtin⁹ in ſermōe de aſcēſiōe ita pul
cre loquitꝫ. Oia chariſſimi q̄ dn̄s ieſus
xp̄s in h̄ mūdo ſub fragilitate nr̄a mira
cula edidit nobis ꝓficiūt. Qui dū hūa-
nā cōditionē ſiderib⁹ iportauit. credēti-
bus celū patere poſſe mōſtrauit. Et dū
victorē mortis in celeſtia eleuauit. victo-
rē eiuſdē mortꝫ q̊ ſequemur oñdit. Aſcē
ſio ergo dn̄i catholice fidei cōfirmatio
fuit vt ſecuri i poſterū crederem⁹ mira-
culi ipſi⁹ donū. cui⁹ in pn̄ti ꝑcepiſſem⁹
effectū. ⁊ fidelis qſqꝫ cū iā tāta ꝑceperit
ꝑ ea q̄ agnoſcit ꝑ̄ſtita diſcat ſꝑare ꝓmiſ
ſa ac dei ſui p̄terita pn̄tiqꝫ bōitate q̄i fu-
turoꝝ teneat cautōeʒ. hec Aug. ¶ Ter
tio aſcēſio xp̄i fuit cōgrue celebrata reſ-
pectu termini: qa aſcēdit ſuꝑ oēm crea-
turā tā ſpūalē q̄ʒ ēt corꝑalē. Ex quo apl's
ad epheſios. iiij. ca. ait. Qui deſcēdit ip̄e
ē ⁊ q aſcēdit ſuꝑ oēs celos vt ipleret oia
ſm̄ Nicholaū de lira ſuꝑ hoc paſſu n̄ ē
intelligēdū ꝙ aſcēderit total'r ſupra celū
empireū vbi nullus ē loc⁹ nec creatu-
ra aliqua. Sed ꝙ aſcēderit ad partē di-
gniorē celi empirei. qꝺ ē loc⁹ beatorum
⁊ celū ſupremū. loc⁹ aūt ille debet etiaʒ
ſubſtātijs ſpūalib⁹. ſm̄ quādā cōgruē-
tiā qa ille ſubſtātie ſūt ſupreme in ordie
ſubſtātiarū. Et tn̄ xp̄us aſcēdit ſuꝑ oēs
ſubſtātias ſpūales ⁊ ſupra oēs ordines
angeloꝝ. nec ē incōueniēs corp⁹ xp̄i ꝑ-
poni ſubſtātijs ſpūalib⁹. cū ſpūs ſimpli
citer nobilior ſit oi corꝑe. Quia vt inqt
ſcūs Tho. vbi. s̄. ar. v. licet corpus iſtud
conſiderādo ꝯditioneʒ nāe corporee ſit
ifra ſubſtātias ſpūales. Cōſiderādo tn̄
dignitatē vniōis q̄ ē ꝑſonal'r deo cōiun
ctū. excellit nobilitatē ⁊ p̄eminētiā oium
ſubſtantiaꝝ ſpūalium ⁊ oium angeloꝝ.

¶ Qualiter xp̄s aſcēdit cū ptāte ⁊ ma-
gnificentia vidētibus patēter diſcipulis.

Capl'm. iij.

Ertiū myſteriū ꝯtēplādū ꝺ aſcē
ſione xp̄i dr̄ q̄litatis. In quo ꝑ
ſcrutari debem⁹ q̄liter xp̄s aſcē
dit. Ad qꝺ dicim⁹ qꝛ aſcēdit tripliciter.
Primo potenter.
Secundo magnifice.
Tertio patenter.

¶ Prio aſcēdit potenter vbi tres diffi-
cultates oriūtꝫ. Prima vtrū aſcēdere cō
ueniat xp̄o ſm̄ diuinā nām. Ad hoc ita
rn̄det ſcūs Tho. vbi. s̄. ar. ij. ꝙ li ſʒ duo
pōt notare. ſ. cōditionē aſcēdētis ⁊ cām
aſcēſiōis. Prio mō n̄ pōt ꝯuenire xp̄o
ſm̄ ꝯditionē dine nature. tū qꝛ nihil ē di
uinitate alti⁹ q̊ poſcit aſcēdere. tū qꝛ aſcē
ſio ē mot⁹ localis q dine nāe nō ꝯpetit
q̄ ē imobiliſ ⁊ inlocalis. Sed ꝑ hūc mo
dū cōpetit xp̄o ſm̄ hūanā nām q̄ con-
tinetꝫ loco ⁊ motui ſubiacet. Itaqꝫ xp̄us
aſcēdit in celū ſm̄ ꝙ hō nō ſm̄ ꝙ de⁹.
Si v̄o li ſm̄ dicat cāʒ aſcēſiōis Cū xp̄s
ex virtute diuina i celū aſcēderit. dicim⁹
ꝙ aſcēdit ſm̄ ꝙ de⁹. Scōa difficultas
vtrū aſcēdit ꝓpria v̄tute. Ad iſtud Tho.
vbi. s̄. ar. iij. dicit. ꝙ cū in xp̄o ſit duplex
nā diuina. ſ. ⁊ hūana ſm̄ vtrāqꝫ accipi
pōt ꝓpria virtus. Xp̄s ergo aſcēdit pro
pria virtute dina. ꝺ virtute v̄o hūana di
ſtinguit Tho. ꝙ hoc pōt dupliciter acci
pi vna quidē ē virtus naturalis que pro-
cedit ex principijs nature ⁊ hac xp̄s nō
aſcendit. Alia autē virtus eſt glorie ſm̄
quam xp̄us in celum aſcendit. Cuius

gdē virtutis rōnē gdā accipiūt ex nā gn
te essentie q̄ ē lux vt dicūt quā ponūt esse
de ꝯpositiōe corpis hūani ⁊ p eā elemē-
ta ꝯ̃ria ꝯciliari in vnū. Ita ꝙ in statu hu
ius mortalitatꝫ nā elemētaris in corpori-
b⁹ humanis dn̄at. Et iō ſm nām elemē
ti p̄dn̄antis corpus humanū nāli ṽtute
deorsū fert. In statu aūt glie p̄domina-
bit natura celestis ſm cui⁹ inclinationē ⁊
ṽtutē corp⁹ xp̄i ⁊ alia scōꝝ corpora ferū
tur in celū. Alij ṽo assignāt rōnē p̄dicte
ṽtutis ex pte aīe glorificate ex cui⁹ redū
dūdantia glorificabit corp⁹. vt dicit Au
gustin⁹ ad dioscoꝝ. ⁊. xxij. li. de ciui. dei.
Erit. n. tāta obedientia corpis gliosi ad
aīaꝫ btāꝫ. vt vbi volet spūs ibi erit ꝓtin⁹
corpus. lꝫ ergo ascēdere sursū sit ꝯ̃ nām
humani corpis ſm statū p̄ntis vite. tn̄ n̄
erit ꝯ̃ nām corpis gliosi cui⁹ tota nā erit
oio subiecta spūi. ℂ Tertia difficultas ē
An corp⁹ xp̄i ⁊ qdcūqꝫ gliosū possit loca
liter moueri i istāti cū tali motu opet vir
t⁹ diuia. Ad h̄ rn̄det Alex. iij. pte. q. xxiij.
mē. iij. ⁊ Tho. vbi. s̄. ad. iij. ꝙ lꝫ virt⁹ diui
na sit infinita q̄ꝫtū ē ex pte operātis. tn̄
effect⁹ illi⁹ ṽtutꝫ recipit in reb⁹ ſm capaci
tatē earū ⁊ dispositionē. Corp⁹ aūt nō ē
capax vt in instanti localr̄ moueat q2 oꝫ
ꝙ ꝯmisceat se spacio ſm cui⁹ diuisioneꝫ
diuidit tp̄s. vt dr̄. vi. phisicoꝝ. Verūtn̄ lꝫ
corp⁹ xp̄i nō fuerit motū in instāti d̄ ter
ra ad celū. nihilomin⁹ mot⁹ ille fuit satis
velox atqꝫ festin⁹. dū eadeꝫ die de terra
euolauit ad empireū. qd ē sup̄ oēs celos
Refert eni Rabbi moyses maxim⁹ phi
losophus ꝙ glibꝫ circul⁹ cuiuslibꝫ plane
te hꝫ tm̄ spaciū q̄ꝫtū possꝫ aligs ire d̄ via
plana in qngentꝫ annis. Et distātia inter
celū ⁊ celū. i. inter circulū ⁊ circulū est si
militer vt dicit via quingētoꝝ annoꝝ. Et
iō cū sint septē celi erit ſm ip̄m a cētro
terre vsqꝫ ad cōcauū celi saturni qd ē se-
ptimū celū via mltoꝝ miliū annoꝝ. i. tm̄
spaciū q̄ꝫtū de via plana aligs iret i mul
tis milibus annis si tm̄ viueret. ita tn̄ ꝙ
iter vni⁹ cuiuslibet diei sint q̄dragīnta mi
liaria. Qd si veꝝ ē nouit de⁹. Claꝝ tn̄ eē
pōt ꝙ satis lōga distātia ē a terra vsqꝫ ad
celū empireū. q2 corpa celestia sol ⁊ luna
cū excedāt in q̄ꝫtitate oīa elemēta tn̄ ita
parua vident. ℂ Scdo ascēdit xp̄s ma-
gnifice cū tripudio ⁊ leticia angeloꝝ. Si
enim beatissimi spūs illi alios scōs ad ce
lū eūtes cū exultatione recipiūt. q̄ꝫto ma
gis regi regū sese oēs obsegosos reuerē-
tissimos ac iocūdissimos exhibuerīt. Ex
illis vtiqꝫ fuerūt duo illi de qb⁹ dixim⁹ in
prio mysterio. ꝙ astiterūt iuxta discipu-
los in vestib⁹ albis. ℂ Sed hoc loco in-
terponēdā ꝓuco. Gregorij sententiā q in
omelia ingt. Querēdū ē gdnā sit ꝙ na-
to dn̄o angeli apparuerūt ⁊ tn̄ nō legunt
in vestib⁹ albis apparuisse. Ascēdēte aūt
missi angeli i albis vestib⁹ legunt appa-
ruisse. In albis vestib⁹ gaudiū ⁊ solēni-
tas mētis attēdit. q2 magna tūc solēnitas
angelis facta ē cū celū de⁹ hō penetrauit
Quia nascēte dn̄o videbat diuinitas hu
miliata ascēdēte ṽo ē humanitas exalta
ta. Albe eteiꝫ vestes exaltatiōi magis cō
gruūt q̄ꝫ humiliatiōi. In ascēsione ergo
ei⁹ angeli in albis vestib⁹ videri debuerīt.
qa q in humāitate sua apparuit de⁹ hu-
milis. in ascēsione sua ostēsus ē de⁹ sub-
limis hec ille. Ad triūphū iā xp̄i redea-
mus ⁊ cogitem⁹ q̄ꝫ stupēdū q̄ꝫqꝫ mirabi
le fuit spectaculū illd. qn̄ cū glificata car
ne sua regna celestia penetrauit. Supe-
rauerat hostes. terruerat demones. ⁊ p̄-
dam innumerabiliuꝫ scōꝝ eduxerat de
inferno. ꝓstrauerat mortē quā sua mor-
te destruxit. ⁊ ad p̄ris dexterā sessurus ꝓ
ficiscebat. Nō talis nec tant⁹ fuit illoruꝫ
triūphus quoꝝ historia romana memi-
nit qa iā perijt memoria eorū cū sonitu.
sꝫ iesus xp̄s in eternū pmanet. Rē gran
dem pleriqꝫ putāt dū legūt vl audiūt. ꝙ
Cesar p⁹ tot victorias ⁊ finē belloꝝ ciui-
liū mortēqꝫ Pōpei. dū redijt ad vrbeꝫ
ſm Suetoniū vno mēse sed interiectis
dieb⁹ quinquies triumphauit. Primo
de gallia ⁊ britania. Scdo d̄ egypto. Ter
tio de farnate ⁊ ponto. Quarto d̄ iuba ⁊
affrica. Quito ⁊ vltio de hispania. Alli n̄
sine maxima voluptate ꝯmemorāt que
de q̄ꝫpluribus ad eoꝝ laudē ꝯscripta sunt

q ob reipublice libertatē hostes rebelles
qꝫ Romanorū domuerūt. Scribit nā/
qꝫ Pliniꝰ in libro de viris illustribus. ⁊
Eutropiꝰ li. iiij. ꝙ Ariliꝰ metellꝰ dictꝰ ma
cedonicꝰ a deuicta macedonia philippū
macedonie regē circa tpa qbus cartago
euersa est duxit ad vrbē. ⁊ triūphās ante
currū vinctū trahi fecit. Metellꝰ filiꝰ eiꝰ
dictꝰ creticꝰ ſm Orosiū ⁊ Eutropiuꝫ qa
Cretā romano populo subiugauit. reuer
sus romam triumphauit. Papirus qui
lucius papirꝰ cursor ſm Titū liuiuꝫ quia
samnituꝫ duriciam prelijs fregit ⁊ adeo
clare cuncta gessit ꝙ Eutropius ⁊ Oro
sius dicant ꝙ romani hunc. Alexandro
magno ducem parē esse putabant si asia
domita in Europā arma temptassꝫ Ro
maꝫ rediens post debellatos hostes tri/
umphauit. Papirꝰ filiꝰ eiꝰ consul adhuc
contra samnites qui Aquiloniam ciuita
tem eorum cepit. expugnauitqꝫ aliam ci
uitatem illorum fortissimam ſm Titūli/
uium. post romā rediens triumphauit.
Octauianus vt refert Orosius. ⁊ Eutro
pius victor rediēs ab oriente cum tripli/
ci triūpho vrbē ingressus tūc primū qa
rēpublicā auxerā Augustus salutatꝰ ē ꝑ
bus imperator ſm Rufinum in anna/
libꝰ romanoruꝫ qui vicit Alamanos ger
manos gothos ⁊ sarmathas. ob qd ele/
ctus fuit imperator. postq̄ꝫ superauit bel
lo Proculum ⁊ Bonosū quos ipe du
ces miserat ad presidium galliarum. at
illi imperatores se dixerant pacata pro/
uintia ⁊ occisis illis in prelio romam re/
diens quinqꝫ diebus gloriose triumpha
uit. Nam inter alia spectacula quod nū
q̄ꝫ prius factum fuerat totum circum in
specieꝫ silue fecit conseri arboribus ac ꝑ
diuersos aditus strutiōes mille. ceruos
mille. Apros mille. Leones centū: cen/
tūqꝫ libicos immisit leopardos. ⁊ quot/
q̊t alias viuas feras habere potuit ⁊ oīa
ꝯcessit diripiēda pplo. Scipio africanꝰ
vt ponit Titꝰ liuiꝰ post victum hanibaleꝫ
domitāqꝫ Carthaginē. vbi romā attigit
triūpho oīuꝫ clarissimo capitoliuꝫ hone
stauit quē sequebant captiui oēs romāi

qui ad quattuor milia erant de manibus
hostiū liberati. Scipio frater eiꝰ pꝰ mul/
ta per eū feliciter gesta domita asia qua
re vt scribit Pliniꝰ libro de viris illustri
bus asiaticꝰ dictꝰ ē triūphauit. Cuiꝰ triū/
phus oculoꝝ spectaculo maior q̄ꝫ affri/
cani fuit. Naꝫ portauit consul triūphans
ducēta vigintiq̊tuor signa militaria ho/
stiū simulacra captoꝝ hostiū opidoruꝫ
⁊ vrbiuꝫ cētū triginquatuor. Aureas co/
ronas ducentas trigintaq̊tuor. Uasa au
rea ⁊ argentea numero infinita. pricipes
vrbiū ⁊ duces trecētos vigintisex cū q/
bus ⁊ adolescētem filiū Antiochi ꝓtulit
ante se. Fuerunt ⁊ alij qbꝰ triūphi gloria
concessa fuit quos omittimꝰ ne tedio au
ditores afficiamꝰ. Illō tn̄ sciēdū ꝙ triū/
phus erat honor maximꝰ q dari poterat
a romanis. nā erat triplex notabilis leti/
cia triūphantis. Erat prima ꝙ cū ad vr/
bem triumphalis ciuis rediret ei cum
effusa leticia ocurrebat ppl's vniuersus.
Erat ſa leticia. ꝙ triūphātꝫ currū ꝓcede/
bāt māībꝰ pꝰ terga ligatꝫ captiui oēs. Ter
tia leticia erat maxima. qn̄ triūphās lau
ro coronatus indutꝰ aurea veste ascēde/
bat currum aureū triumphalē tractum
a quattuor albis equis. Sicqꝫ dux pon/
paticus preeunte senatu in capitolio. al/
bos thauros sacrificabat ioui. multaqꝫ
alia fiebant ad gloriā ducis triumphan/
tis. Attamen oīa illa vana fuerunt friuo
la ⁊ transitoria ludisqꝫ pueroꝝ cōparan
da. Erigamꝰ ergo mētis nr̄e ocl'os ad re
gem regū beatorū ducem inuictissimuꝫ
iesū xp̄m ascendentē ad celos. ⁊ cōside/
remꝰ cum quali milicia celū ingreditur
⁊ quot innumeri angeli ei ꝓcedūt obuiā
q̄ꝫtaqꝫ sit in celis cōmotio. O festū tran
scendens omnē exaltationem sublimē ⁊
gloriā quorūcūqꝫ impatorū ⁊ regū qui
fuerunt ab initio mundi ⁊ qui erūt vsqꝫ
in finē. Ducebat xp̄us secū oēs animas
scīās quas eduxerat de inferno. q: nulla
ante ipꝫ ad empireū ꝑuenerat. ducebat
⁊ scōs resuscitatos q in corpe ⁊ aīa ipm
feliciter seq̄bant. Ducebat isup ⁊ aīas eo
rum iustoꝝ ⁊ ꝑuuloꝝ fideliū que i his q̄

draginta diebꝰ a ꝓprijs corporibꝰ ꝑ mor-
tem discesserāt. de quibꝰ oibꝰ aliq tenent
ꝙ a resurrectione xp̄i vſqȝ ad aſcensio-
nē eiꝰ fuerūt in paradiſo terrestri. Aliqui
vero aliter opinant. ſ. ꝙ xp̄ȝ aſſociabant
inuiſibiliter in hoc mūdo cum hymnis
⁊ laudibus. Et vtrunqȝ eſt poſſibile licet
nō ſit auctoritate firmatum ibi non erat
opꝰ curru quē eq̄ traherēt. Ubi corpꝰ qua-
druplici dote claritatis agilitat̄ ipaſſibili-
tatis ⁊ ſubtilitat̄ ꝑ ſemetipȝ mirabilr̄ fe-
rebat̄ in celū. Et qn̄ dr̄ ꝙ nubes ſuſcepit
eū ab oculis eoꝝ. intelligēdū ē ſȝ docto-
res. ꝙ nubes illa nō ꝓbuit adminiculuȝ
xp̄o aſcēdēti ꝑ modū vehiculi. ſȝ appuit
in ſignū diuinitat̄. ſȝ ꝙ glīa dn̄i appare-
bat ſup tabernaculū in nube. puto āt nu-
bē illā fuiſſe lucidā aſpectu decorā. ange-
lico miſterio formatā. ⁊ ad xp̄ȝ reuerētiſ-
ſime perductā. Nā ⁊ nubes illa de q̄ dr̄
numeri. ix. c. ꝙ opuit tabernaculū ⁊ ſm
ꝙ mouebatur vl̄ ſtabat ita faciebant filij
iſrl̄. mouebat̄ angelico preſidio. vt inquit
Nico. de lira. Nubes inſup in qua ſpūs
ſcūs apparuit in tranſfiguratione xp̄i lu-
cida fuit vt ſcribit̄ math. xvij. ca. Tertio
xp̄s aſcendit patenter. q2 voluit a diſcipu-
lis videri in manifeſto. Ubi aduertēduȝ
ꝙ ip̄a die aſcenſionis bis apparuit diſci-
pulis. Primo apparuit vndecim aplis
recūbētibꝰ in cenaculo. oēs eim taȝ apl̄i
qȝ alij diſcipuli necnō ⁊ mulieres habi-
tabant in illa parte irl̄ȝ q̄ dicebat̄ mello.
ſ. in mōte ſyon. vbi dauid ꝯſtruxerat ſi-
bi palacium ⁊ erat ibi cenaculum grāde
ſtratuȝ in q̄ dn̄s ꝓcepit ſibi pari paſcha.
Et in illo cenaculo tunc xp̄iani apl̄i hita-
bant. Ceteri autē diſcipuli ⁊ mulieres ha-
bitabāt circunquaqȝ ꝑ diuerſa hoſpitia.
Cuȝ ergo in iſto cenaculo comederent
dn̄s eis apparuit ⁊ exprobrauit incredu-
litatē illoꝝ ⁊ duriciā cordis. ⁊ offm̄ ꝓdi-
cādi ꝯmiſit ⁊ formā baptiſmi inſtituit at-
qȝ grāȝ miracl̄oꝝ cōtulit vt pȝ. Marci
⁊ mathei vlt. c. Deinde fuit cuȝ eis fami-
liariſſime pranſus. vt dr̄ Actuum. i. c. vt
ꝑ effectum comeſtiōis ſm Gre. veritas
pateſceret carnis. Et in his oibus credē-
dum eſt matrem ſuā ſanctiſſimā affuiſſe.
Nā vt habet̄ actuū. i. c. poſtqȝ xp̄s aſcē-
dit reuerſi ſūt diſcipuli in domū vbi ma-
nebant cum mulieribꝰ ⁊ matre ihesu et
fratribus eius. Iſta autem regreſſio de-
notat ꝙ inde exierant. Refectione auteȝ
cōpleta ꝓcepit eis vt in montem oliueti
verſus bethaniam irent. Aliqui dicūt ꝙ
xp̄us iuit cuȝ eis. ex eo ꝙ lucas ait. Edu-
xit illos foras in bethaniā. Aliq vo tenēt
ꝙ poſtqȝ dixit vt irent ad montē oliueti
diſparuit ab eis. ⁊ iterum in monte ap-
paruit. Erat aūt mons ille ſm Nicolaū
de lira extra irl̄m in via eundi verſus be-
thaniam. Ibi aliqȝdiu ſtetit xp̄s cū bn̄-
dicta matre ⁊ diſcipulis ſuis ſicut amici
valde facientes ſolent figere gradū. Ibi
diſcipulos docuit ꝙ nō erat eoꝝ noſſe tē-
pora vel momēta q̄ pr̄ poſuit in ſua ptā-
te. cū peterēt. Si in illo tp̄e reſtituēdū eēt
regnū iſrl̄. Ibi ꝓcepit eis ne diſcederēt a
irl̄m quouſqȝ reciperent ſpūm ſcūȝ. Ibi
tandē poſt multa blanda ⁊ conſolatoria
verba bn̄dixit eis. Pie qdē contēplari
poſſumus ꝙ dū dixiſſet. O mater mea
bn̄dicta. O genetrix ſuauiſſima. O dile-
cti mei diſcipuli. Ecce completa ſūt oia.
Tempꝰ ē vt reuertar ad eum q me miſit
Igitur ſuſcipite bn̄dictionē meā. ꝙ oēs
cadētes in terrā adorauerunt eū et bn̄di-
ctione accepta genua tenebāt in terra de-
fixa. aſpiciebātqȝ faciē in quā angeli deſi-
derant ꝓſpicere. At ihūs ad oriētē reſpi-
ciēs forte ingeminādo bn̄dicta ſis mater
mea. bn̄dicti vos diſcipuli mei. eleuatis
manibꝰ paulati ferebat̄ in celum. O no-
ua ꝓdigia. O miracula inaudita. Ille q
de virgine natus mortem tulit abiectiſſi-
me crucis non ſolum ſurrexit a mortuis
⁊ ſuam reſurrectionem ſignis euiden-
tiſſimis comprobauit. Sed poſt hec oia
palam ⁊ hora nona vt credit̄ viſibiliter
a mōte oliueti ad celos ꝓgredit̄. Currite
gentes vndiqȝ ⁊ adorate illū qui eſt rex
reguȝ ⁊ dn̄s dn̄antiuȝ Poſtqȝ vo vide-
ri amplius non potuit regreſſi ſunt apo-
ſtoli ⁊ ceteri in irl̄m ⁊ laudantes ⁊ bene-
dicētes deū in gaudio ⁊ leticia. Amen.

¶ Sermo vigesim⁹ de spū scō q miss⁹ ē aplis in signo visibili' igneaꝝ linguaruȝ.

Piritus scūs quē mittet pr̄ i nomie meo ille vos docebit oia. Verba sūt redēptoris nr̄i origi nal'r Jo.xiiij.c.ꝛ in euā gelio p̄ntis solēnitatis. Amplissimū donū hodierna die collatum fuit humano generi cū spūs scūs visibil'r missus ē i ap'os fūdatores militātis eccl'ie. Per illos.n. in xp̄ȝ credidit mundus. Per ipsos deleta fuit penitus ꝛ extincta p̄nicies ydolatrie.q̄ oēs q̄si populos inuoluebat.p ip̄os deniq; via regni celorū mortalib⁹ scā fuit nota. Tanta qppe v̄tute ex alto prediti spū scō cooperāte fuer̄ vt sicut psalmista refert. In oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ cuȝ fructu ꝛ vtilitate oiuȝ gentiū.atq; i fines orbis terre verba eoꝝ. Preterea vt tanti miraculi memores eē possim⁹.i p̄nti sermone de spū scō i ap'os misso erim⁹ verba facturi de quo tria.pponim⁹ mysteria contemplanda.

Primū dr̄ cognitionis.
Secundum missionis.
Tertiū operationis.

¶ Qȝ vi nāe spūs scūs nō est cognoscibilis sȝ tm̄ p reuelationē.ꝛ q̄l'r spūs scūs est de⁹.pcedēs a pr̄e ꝛ filio ipsis coeq̄lis.

Cap'm.j.

Rimū mysteriū ɔtēplāduȝ de spū scō dr̄ cognitōis. In q̊ notāde sūt tres theologoꝝ v̄itates

¶ Pria q nulł⁹ viator p̄t cognoscer̄ ppria vi nāe tertiā psonā in diuinis quaȝ dicim⁹ spūm scūm. Vn̄ Hilari⁹ in li. de trinita. ait. Nō putet hō sua intelligētia sacr̄m gn̄ationis ꝛ pcessiōis se posse cōsequi. Et dyonisi⁹ in li. d diuinis no. Nō ē audendū dicere aliquid nec cogitare d supsubstātiali occl'ta diuinitate p̄ter ea q̄ diuinit⁹ nobis ex sacris eloquijs sūt expressa. Et de hoc paulus.i.ad corinthios c.ij.dixit Loqmur dei sapiāȝ quā nemo pricipū hui⁹ seculi nouit.s. phoꝝ sȝ glo

¶ Scda veritas qd nobis reuelatū ē in diuinis eē tertiā psonā pcedētē p modū amoris q̄ dr̄ spūs scūs. Nā in veteri ac i nouo testō fit mētio de spū dei. Vn̄ gen̄. i.c.dr̄. Spūs dn̄i ferebat̄ sup aquas. Et vj.c. Nō pmanebit spūs me⁹ i hoie. Et xli. Nūqd inuenire poterim⁹ talē vir̄ q spū dei plen⁹ sit? Et iudicū.iij.c. Fuit in eo spūs dn̄i ꝛ iudicauit isr'l. Et.x.c. Fact⁹ est sup Jepte spūs dn̄i. Et p̄mi regū.x.c. Insiluit sup saulē spūs dn̄i.ꝛ pphetauit Et p̄s xxxij. Verbo dn̄i celi firmati sūt.ꝛ spū oris ei⁹ ois virt⁹ eoꝝ. Et p̄s.l. Spiritū scūm tuū ne auferas a me. Et p̄s.cētesimo.iij. Emitte spūȝ tuū ꝛ creabunt̄. Et p̄s.centesimo.xlij. Spūs tu⁹ bon⁹ deducet me in terrā rectā. Et sapie.i.c. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū. Et.xij.c. O q̄ȝ bon⁹ ꝛ suauis est spūs tuus in nobis. Et Jsaie.xj.c. Requiescet sup euȝ spūs dn̄i. Et.xlij.c. dedi spūm meū sup eum. Et. xlviij.c. dn̄s misit me ꝛ spūs ei⁹. Et.lxj. c. Spirit⁹ dn̄i super me. Et Joelis.ij.c. Effundā spūm meū ꝛ dabo pdigia i celo ꝛ in terra. Eodē.c. Effundā spūȝ meū sup oēm carnē ꝛ pphetabūt filij vr̄i ꝛ filie vestre. Et mathei.i.c. Inuenta ē i vtero habens d spiritu sancto. Et.iij.c. Baptizabit vos spū sancto. Et.xij.c. Qui dixerit verbū ɔ spūm scūm non remittet̄ ei. Et vlt.c. Euntes docete omnes gētes baptiçantes in noie patris ꝛ filij ꝛ spirit⁹ sācti. Et Luce.i.c. Spiritu sancto replebit̄ ex vtero matris sue. Eodē.c. Spirit⁹ sanctus supueniet in te. Eodem.c. Repleta est spiritu sancto elisabeth. Et.ij.c. Spūs sanctus erat in eo. Et.iij.c. Descēdit spūs scūs corporali specie sicut colūba in ip̄m. Et Jo.xx.c. Accipite spūȝ sāctum. Et Actuū.i.c. Accipietis virtutem superuenientis spiritus sancti in vos. Et ij.c. Repleti sūt omnes spū scō. Et.x.c. In nationes gratia spiritus sci effusa est Et.vj.c. Elegerūt stephanū plenū fide ꝛ spū scō. Et.viij.c. Imponebāt man⁹ sup illos ꝛ accipiebāt spūm sanctum. Et ad Romanos.v.c. Charitas dei diffusa est in cordibus vr̄is per spūȝ sanctū. Et

scda petri.i.c. Spū scō inspirati locuti sūt sancti dei hoies Et Jo. prime sue canonice.v.c. Tres sūt q testimoniū dāt in celo pr̄ vbū ⁊ spūs scūs. ¶ Tertia veritas q spūs accipit multiplr̄. Prio pro substantia aie. vn̄ actuū.vij.c. Dn̄e iesu accipe spūʒ meū. Et. Luce.xxiij. In manus tuas pater cōmedo spūm meū. Secūdo accipit p vento vt Jo.iij.c. Spūs vbi vult spirat. Tertio pro aere vt in ps. Os meum apperui ⁊ attraxi spiritum. Quarto p angelo vt i ps. Qui facis angelos tuos spūs. Quinto p deo. Jo.iiij. c. Spūs ē de⁹. Sexto p tertia psona in trinitate. ¶ Sed aduertēdū ſm Boñ.i l.di.xi.ar.ij.q.iij. q spūs in substantia spirituali dr̄ dupliciter.s.a spūalitate ɔ corpulētiā. Et sic substātia rōnalis vl' intellectualis aut eius potentia interior dicitur spūs. Vel a spiratiōe ⁊ sic amor vl' affectus dr̄ spūs. Prio mō ɔuenit toti trinitati. ⁊ sic ē nom̄ absolutū. Scdo mō cōuenit illi persone q̄ pcedit vt amor. Spirari eim in spūalib⁹ ē soli⁹ amoris. Et qm̄ amor pōt spirari recte ⁊ ordiate ⁊ sic est purus. vl' indirecte ⁊ immūde ⁊ sic est libidinosus. Jō illa psona q̄ ē amor n̄ tm̄ dr̄ spūs. sʒ spūs scūs. Nō sic fili⁹ dr̄ scūs quia gnātio ē mot⁹ nālis circa quē nō attēdit sanctitas vel puritas sicut attenditur circa amorē volūtatis. Albert⁹ autem in cōpēdio theologie dicit q spūs scūs mlt̄a hʒ noia. Dr̄ enim spūs a spirādo actiue eo q spiret vbi vult. Et sic cōuenit tribus psonis. sʒ spiritui scō p appropriatione. Alio mō dr̄ spūs a spirando passiue eo q spirat. ⁊ hoc mō ppriuʒ est spūi scō q pcedit p modū spirationis. Non solū aūt dicitur spiritus sʒ addit sāct⁹ qa sāct⁹ idē ē q mund⁹ vl' firm⁹ vel sine terra. Que ɔueniūt n̄ solū ei q̄ ad se sʒ i cōparatione quo ad nos. Nā p gr̄aʒ spiritus sci a pcis mūdamur. in bono firmamur. a terrenis sepamur. Insup spiritus scūs vocat nex⁹ vnitas ⁊ ɔplexus. ⁊ hoc put ɔparat ad pr̄eʒ ⁊ filiū. Jtē dr̄ donū dei altissimi. qr oē donū ab ipo fluit. Dr̄ fōs viu⁹ qr sitiētib⁹ gr̄aʒ largit. Dr̄ ignis qr affectū accēdit. Dr̄ charitas nō soluʒ qr ē amor pr̄is ⁊ filij. sed qr nos amātes facit. Dr̄ spiritalis vnctio. qr oēs tribulationes mundanas suaues facit ⁊ iocundas. ſm illō. In labore reges in estu tēperies. Dr̄ dextre dei digit⁹. qr sicut omnes corporales res digito demōstrāt. ita p spūm scūʒ ondunt res spūales oculo spirituali. Dr̄ paclit⁹ qr cōsolatiōes celestes mētib⁹ instillat. Dr̄ magistroꝝ optimus. qr intellectuʒ ad cognitionem dei ⁊ sui ipsius illuminat. Est itaqʒ spiritus sanctus vt colligit ex dictis. Augustinus in li. de trini. deus tertia psona in trinitate pducta a patre ⁊ filio p moduʒ vlountatis. De⁹ nāqʒ est sūme simplex vt pʒ.xij. metaphisice. vbi phs dicit. q de⁹ ē actus purissim⁹ absqʒ aliq̄ ɔpositione. ergo oē qd ē in deo est deus. Et p cōsequēs scia sapientia intellectus cognitio voluntas ⁊ amor dei est de⁹. Cōstat autē q spiritus sanct⁹ ē amor pr̄is ad filiuʒ. De⁹ eniʒ pr̄ p intellectum suum cognoscit essentiam suā eē infinite bonitatis. ergo eque amat amore infinito. Sicut ergo qua seipʒ cognoscit cognitio est filius. ita amor quo seipm amat est spiritus sanct⁹. Sʒ ɔ predicta tres inueniunt hr̄ticoꝝ opiniones dānate. Prima fuit opinio. Arrij qui vt dicit sanct⁹ Tho. in.iiij. summe ɔ gētiles c.xvj. docuit filium ⁊ spiritum sāctum eē creaturas filiuʒ tn̄ maiorē spiritu scō et filiuʒ minorē pr̄e. quē errorē q̄tuʒ ad spirituʒ sanctuʒ secut⁹ ē Macedonius. q de pr̄e ⁊ filio recte sensit. q vni⁹ et eiusdeʒ substātie sint. Sʒ hoc de spiritu scō credere noluit creaturā eē ɔtestās. Vn̄ qdā Macedonianos semi arrianos vocant eo q cuʒ arrianis in parte cōueniunt et in parte differunt ab eisdē. Quos tn̄ oēs ɔuincimus testimonio scripturaꝝ scāꝝ ex qb⁹ verissime colligimus q spirit⁹ sanctus est de⁹. Nā nulli tēplum cōstruitur ⁊ cōsecrat nisi deo. vn̄ in ps dr̄. Dn̄s in tēplo scō suo. Sʒ tēpluʒ deputat spiritui scō. Dicit enim apl's.i. ad corinthios.vj. c. An nescitis qm̄ mēbra vr̄a tēplum sunt spiritus sancti. ergo spirit⁹ sanctus est de-

us. Insuper cōprehendere oīa ꝓfunda dei non est alicuius creature. sȝ spiritus scūs cōphēdit oīa ꝓfūda dei igit nō est creatura. dr̄ eiın .i. ad corinthi. ij. c. Que dei sūt nemo cognouit nisi spūs dei. Itē de⁹ locut⁹ est p ꝓphas. vn̄ numeri. xij. c. scribit. Si qs fuerit inter vos ꝓpheta domin in visione apparebo ei vl' p sōniuȝ loquar ad illū. Sȝ spūs scūs locut⁹ ē p ꝓphetas. ergo ē de⁹. Nā actuū p̄io scribitur. Oportet impleri scripturā quā pdixit spūs scūs p os dauid. Et p̄ia petri .i. ca. Spū scō inspirati locuti sūt sancti dei homines. Itē interi⁹ docere ꝓpriū opus dei ē. vn̄ in ps. Qui docet hoīeȝ sciaȝ. Sed hoc est op⁹ spūs sci. ergo ē de⁹. Naȝ Jo. xiiij. c. dr̄. Paraclit⁹ aūt spūs scūs quē mittet pr̄ i noīe meo ille vos docebit oia Adhuc. Quoꝝ ē eadē opatō oȝ eadē eē nām. Est aūt eadē opatio filij ⁊ spūs sci nā xp̄s loquit in scis. Jō paul⁹ .i. ad corinthios vlti. c. dicebat. An experimētuȝ q̄ritis ei⁹ q in me loquit xp̄s. Spūs scūs etiā loquitur iuxta illud mathei. x. c. Nō eni vos estis q loquimini sȝ spūs p̄ris vestri qui loquit in vobis. Ergo eadē ē natura filij ⁊ spūs sancti ⁊ p cōsequēs p̄ris Ampli⁹ eē vbiqȝ ē ꝓpriū dei q dicit Hieremie. xxiij. c. Celū ⁊ terraȝ ego impleo. hoc spū scō conuenit ꝫm illud sapie. i. c. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū. ergo est de⁹. Preterea actuuȝ. v. c. petrus dixit. Anania cur tēptauit sathanas cor tuum mētiri te spūi scō. ⁊ postea subdit. Nō es mētitus hoīb⁹ sed deo. ergo spūs scūs est de⁹. Paulus ēt in .i. ad corinthios. c. xij. ita scribit. Nemo pōt dicere dn̄s iesus nisi in spū scō. diuisiōes ꝟo grāꝝ sūt. ideȝ aūt spūs. ⁊ diuisiōes mistrationū sūt. idē aūt dn̄s ⁊ diuisiōes opationū sunt idē ꝟo de⁹ q operat oia i oīb⁹. Unicuiqȝ aūt dat manifestatio spūs ad vtilitatē. alij quidem p spūm dat sermo sapie. Alij āt sermo scientie ꝫ eundē spūm. Alteri fides in eodē spū. Alij grā sanitatū in vno spiritu. Alij operatio ꝟtutum. Alij ꝓphetia Alij discretio spirituū. Alij genera liguarū. Alij interpretatio sermonū. Hec aūt omnia opatur vn⁹ atqȝ idē spūs diuidēs singulis put vult. In qb⁹ ꝟbis māifeste exp̄mit spirituȝ sāctū eē deū. Scđa opio dānata de spiritu scō q nō ꝓcedit a filio sed a solo p̄re. Que ꝫ Tho. i. pte. q. xxvi. ar. ij. inuēta fuit a Nestorianis vt pȝ in quodā simbolo dānato ab Ephesina sinodo. Propterea in simbolo patrum dr̄. Et in spūm scūm dn̄m ⁊ viuificantē q ex p̄re filioqȝ ꝓcedit. Athanasi⁹ ēt hoc retulit cū dixit. Spūs scūs a p̄re et filio nō factus nec creatus nec genitus sed ꝓcedēs. Idipȝ ꝓfitet Cirillus in ep̄la sua quam sinodus calcedonensis recepit. Idem fatet didim⁹ in libro de spū sctō. Augu. etiā sic asserit sup Joannē ⁊ in libris de trinita. Sed greci ꝯ hoc instant Primo q xp̄s de spū scō loquēs eū a p̄re ꝓcedere dixit. nulla mētione facta de filio. vn̄ Jo. xv. ait. Cū venerit paraclitus quē ego mittā vobis a patre spiritum veritatis q a patre ꝓcedit. Scđo qꝛ ioannes Damascen⁹ dicit. Spirituȝ sanctuȝ ex patre dicim⁹. ⁊ spirituȝ p̄ris noiam⁹. Ex filio aūt spirituȝ nō dicim⁹. spūȝ ꝟo filij noiam⁹. Tertio spūs sanct⁹ pfecte ꝓcedit a p̄re. ergo supfluū ē q ꝓcedat a filio. Sȝ ad p̄muȝ r̄ndet scūs Tho. i. pte. q. xxxvj. ar. ij. ⁊ in. iiij. sūme ꝯ gentiles. c. xxv. Qđ pp vnitatē eēntie qđ in scripturis de vna psona dr̄ de alia oportet intelligi nisi repugnet ꝓprietati psonali ipsi⁹. etiā si dictio exclusiua adderet. lȝ. n. dicat mathei. xj. c. Nemo nouit filiū nisi p̄r. n̄ tn̄ a cognitiōe filij vel ipe fili⁹ vl' spiritus scūs excludit. Un̄ etiā si diceret in euangelio q spūs sanct⁹ nō ꝓcedit nisi a p̄re nō p hoc remoueret qn ꝓcederet a filio cū hoc ꝓprietati filij nō repugnet. Nec ē mirū si dn̄s spiritū scūm a p̄re ꝓcedere dixit de se mentione nō facta. qa oīa ad p̄rem referre solet a quo habet quicquid habet. Sicut cum dicit Joh. vij. c. Mea doctrina nō est mea sȝ eius q misit me patris. Et mlta huiusmodi in verbis domini inueniūt ad ꝯmēdādam in patre auctoritatē principij. nec tn̄ i ꝟbis allegatis omnino obticuit eē se spūs sci

ꝑncipiū. Cū dixit eū ſpiritum ꝟitatꝫ ⁊ ſe
prius dixerat ꝟitatē. Preterea ſpirit⁹ ſan
ctus a filio mittit̃ ſm̃ illō̃ Jo.xv.c. Cum
venerit ꝑaclitus quē ego mittā vobis. ſed
mittens auctoritatē hꝫ aliquā in miſſum
Oportet ergo dicere ꝙ fili⁹ hēat aliquaꝫ
auctoritatē reſpectu ſpūs ſci. nō aūt dn̄ij
vel maioritatis. ſꝫ ſm̃ ſolum originem.
¶ Si qs aūt obiceret ꝙ fili⁹ mittit̃ a ſpi
ritu ſcō q2 dr̃ Luce.iiij.c. ꝙ dn̄s dixit i
ſe impletū illud Jſaie. Spūs dn̄i ſuꝑ me
euāgeliçare pauperib⁹ miſit me. Rn̄de/
re poſſum⁹ ꝙ filius a ſpiritu ſcō mittit̃ ſꝫ
nām aſſūptā. Spirit⁹ aūt ſanct⁹ nō aſſū/
pſit naturā creatā vt ſꝫ eā poſſit dici miſ/
ſus a filio: vel fili⁹ habere auctoritatē re/
ſpectu ipſius. Relinquit̃ ergo ꝙ reſpcū
ꝑſone eterne fili⁹ ſuꝑ ſpūm ſanctum au/
ctoritatē habeat. Ad ſcōm obiectum de
Damaſceno dicit ſcūs Tho. ꝙ in hoc n̄
ē audiēd⁹. Quis a qbuſdā dicat̃ ꝙ ſicut
nō ꝯfitet̃ ſpūm ſcūm eē a filio. ita etiā nō
negat ex vi ꝟboꝝ illoꝝ. Ad tertiū de ꝓ/
ductione ꝑfecta pr̃is dicit ſcūs Tho. ꝙ
ꝑ hec ꝙ ſpirit⁹ ſcūs ꝑfecte ꝓcedit a pr̃e.
nō ſoluꝫ nō ē ſuꝑfluū dicere ꝙ ꝓcedat a
filio ſed oīo neceſſariuꝫ. q2 vna eſt ꝟtus
pr̃is ⁊ filij. Et qcqd ē a pr̃e neceſſe ē eē
a filio niſi ꝓprietati filiatiōis repugnet.
nō eniꝫ fili⁹ ē a ſeipo lꝫ ſit a pr̃e. Jgit̃ pr̃
⁊ fili⁹ ſunt vnuꝫ ꝑncipiū ſpirit⁹ ſci ꝓpter
vnitatē diuine ꝟtutis. ⁊ vna ꝓductiōe ꝓ
ducūt ſpirituꝫ ſanctuꝫ: ſicut ēt tres ꝑſōe
ſunt vnū ꝑncipiū creature. ⁊ vna actiōe
creaturā ꝓducūt. ¶ Tertia opīo de ſpi/
ritu ſcō damnata fuit aliquoꝝ q dixerūt.
ꝙ ſpiritus ſanctus non ſit equalis patri
aut filio. Arguebant ꝟo ſic. Dare ſe totū
ſine ſui diminutione eſt ſumme potētie.
hoc aūt pōt pater. hoc poteſt filius: non
aūt ſpirit⁹ ſanctus. nō enim poteſt gene/
rare filiū ſicut pr̃: nec pōt ſpirare ſpiritū
ſcūm ſicut pr̃ ⁊ fili⁹. ergo nō ē illis eq̄lis
Ad hoc rn̄det Alex. in .i. volumīe ſūme
q.xlvij. mē.iij. ꝙ ſicut eadē ē potētia filij
q̄ potuit generari q̄ ē i pr̃e q̄ potuit gnā/
re. Sic eadē ē potētia ſpūs ſci q̄ pōt da/
ri .i. ſpirari que pr̃is ⁊ filij q̄ poſſunt dare
i. ſpirare. Un̄. Aug. li.ꝫ maximū inquit.
Abſit vt ideo ſit potētior pr̃ filio q2 crea
torē genuit pr̃: filius nō genuit creatorē
Neqꝫ eīm nō potuit ſꝫ nō oportuit. i. nō
ex impotētia fecit ſed q2 ſibi nō cōuenie/
bat. Siľr pōt dici in ꝓpoſito. Si vero q̄
rat̃ vtrū artata ſiue ligata ſit potentia ꝓ/
ducēdi in ꝑſona ſpūs ſci: ꝑꝑ hoc ꝙ non
pōt exire in actu ꝓducēdi ꝑſonā ſicut pt̃
in patre ⁊ filio. Dicendū ꝙ non ymo ex
ſūma ꝑfectiōe ipſius potētie ē: q2 nō pōt
exire in actū hmōi. q2 nō ꝯgrueret. Un̄.
Anſelmus in monologion ait. Qui po/
teſt qō ſibi nō ꝓdeſt ⁊ nō debꝫ. tāto ma
gis aduerſitas ⁊ peruerſitas pn̄t in illuꝫ.
Scūs ꝟo Tho. i. ꝑte. q.xlij. ar.vj. ad .iij.
dicit ꝙ ſicut eadē eēntia q̄ in pr̃e ē pr̃ni
tas: in filio eſt filiatio: ita eadē ē potētia
q̄ pr̃ generat et qua fili⁹ generat̃. Un̄ ve/
rū ē ꝙ qcqd pōt pr̃ pōt fili⁹. Nō tn̄ ſeq
tur ꝙ poſſit generare. nā gnātio ſignifi/
cat relationē in diuinis. habet ergo ean
dē potētiā quā pr̃. ſed cū alia relatiōe. q2
pater habet eaꝫ vt dās. Et hoc ſignificat̃
cū dr̃ pr̃ pōt generare fili⁹ aūt habet eā
vt accipiens: ⁊ hoc ſignificatur cū dr̃ pt̃
generari. Jdem dicendū eſt de ſpū ſcō
reſpectu patris ⁊ filij.

¶ Quid ſit miſſio in diuinis ⁊ q̄ľr ſpūs
ſcūs mittit̃ inuiſibiľr ⁊ viſibiľr. ⁊ de con
gruitate tēporis quo ſpūs dat⁹ fuit apo/
ſtolis in ſigno viſibili. Cap.ij.

Ecūdū myſteriū ꝯtēplādū ꝺ ſpi
ritu ſcō dr̃ miſſionis. Jn q̄ tres
ꝯſiderationes faciemus.

Prima dr̃ quidditatis.
Scōa qualitatis.
Tertia tēporalitatis.

¶ Pria cōſideratio dr̃ qdditatis. vbi
qd ſit miſſio in diuinis eſt aꝑiendū. Ad
qō ita ait. Ricardus in .i. di.xv. ar.i. q.i.
Miſſio eſt ꝑſone emanātis vel emana
tionis perſone per aliquid ſibi appropria
tum actu vel habitu manifeſtatio. Naꝫ
miſſio reſpectu miſſi. duo habet ex ſuo
intellectu emanationem ⁊ manifeſtatio
nem per effectum. Un̄ Aug. iiij. li. ꝺ tri.

inquit. Mitti ē cognosci esse ab alio. Et
qꝛ pr̄ a nullo ē iō nūq̄ dr̄ missus. Sȝ vt
ista clari⁹ habeantur tria in hac parte du
bia sunt aperienda.
Primū vtrū sit pōere missionē i diuis.
Scōm vtruȝ missio sit qd icreatum vl'
creatū. Tertiū vtruȝ missio dicat̄ de deo
ab et'no. vl' ex tpe vl' vtroqȝ mō. ¶ Ad
pmū dubiū rn̄det scriptura scā. Dr̄ eniȝ
ad galathas. iiij. c. Misit de⁹ filium suū.
Et ibidē. misit de⁹ spūȝ filij sui in corda
vr̄a. Et Jo. iij. c. Nō eniȝ misit de⁹ filiū
suū in mūdū. vt iudicet mūdū. Et. vj. c.
Misit me viuēs pr̄. Et. viij. c. Qui mi-
sit me verax ē. Et Jo. xvi. c. Cū venerit
paraclit⁹ quē ego mittā vobis. Ex qbus
⁊ silibus patet q̄ fili⁹ missus ē etiā ⁊ spiri
t⁹ scūs. Cōtra hoc tn̄ qdā obiciūt. Pri
mo qꝛ q mittit̄ ab aliquo discedit ab eo
⁊ ad aliquē locū de nouo vadit. sȝ in diui
nis nō pōt eē loci mutatio cū de⁹ sit vbi
qȝ. ergo in diuinis nō pōt eē missio: Se
cūdo oē qd̄ mittit̄ sepatur a mittente. sȝ i
diuinis nō est ponere sepationē vni⁹ p-
sone ab alia. ergo nec missioneȝ. Tertio
nihil pertinēs ad inferioritatē ⁊ superio-
ritatē dr̄ de vna persona respectu alteri⁹
Unde dicit Damascen⁹. q̄ filius sm̄ q̄
deus dr̄ obediēs vl' inobediēs patri sub-
iectoꝝ enim est hoc. Cū ergo ille q mit-
titur inq̄ȝtū huius sit inferior q̄ȝ ille qui
mittit. ⁊ ille q mittit sit superior. nō dicū
tur hmōi noia mittere ⁊ mitti de vna p-
sona respectu alterius. Ad soluenda hu
iusmodi obiecta. notandum est sȝ Bo-
nauentura. in. i. di. xv. q. i. q̄ missio i his
inferioribus habet respectū ad tria. s. ad
principiū. ad terminū. ⁊ ad missum. Ad
pricipiū siue ad mittētē missio habȝ sub
triplici habitudine compari. videlicet vt
ad dantē esse. ⁊ sic mittitur radius a sole
Ut ad dantē v̄tutē ⁊ sic mittit̄ iaculū a p
iectore. Et vt ad' dantem iurisdictioneȝ.
⁊ sic mittit̄ nuncius a preceptoee. Scdȝ
omnē hanc comparationē est missio in
diuinis. qꝛ spūs scūs mittitur a pr̄e ⁊ fi-
lio tanq̄ȝ habens esse ⁊ v̄tuteȝ ⁊ auctori-
tatē i opando ab eis. Et ideo missio sm̄

hunc respectū cōpletissime ē in diuinis.
Simil'r ad terminū sub triplici habitu-
dine cōparatur. Mittit̄ eim aliqd alicubi
vbi videlȝ qetat̄ vt lapis mittit̄ deorsum
Mittit̄ ēt aliqd alicubi vt a quo habeat̄
sicut aliquis mittit alicui donū. Mittit̄
insuper ad aliquid q̄ operet̄. ⁊ sic mittit̄
filius vel spirit⁹ scūs vt alicubi inhabitā-
dū. vt alicubi ad possidēdū vt donū ad
aliqd. s. ad effectū ɔferendū. Et iō mis-
sio p cōpationē ad terminū reperit̄ cō-
pletissime in diuinis multomagis q̄ȝ in
creaturis. Si aūt loquamur de missiōe
in cōpatione ad missū. sic in his inferio
rib⁹ ponit triplicē ɔditionē ipfectiōis. s. se
parationē. subiectionē. ⁊ mutationē. q̄ q-
dē nō sūt in diuinis. Est tn̄ aliqd pfectio
nis ibi istis correspōdens. Et rō hui⁹ pȝ
sic. In istis inferioribus separat̄ missus
a mittente. nā cū mitto aliquē Romā qꝛ
roma distat a me ille queȝ mitto separat̄
a me. In diuinis v̄o qꝛ deus mittēs est
vbiqȝ nulla est distantia. iō nulla separa
tio: loco tn̄ hui⁹ ē missi a mittente egres-
sio siue emanatio. Simil'r i his inferiori
bus est in misso subiectio pp dr̄aȝ mittē
tis ad missū. qꝛ missus differt a mittente
in substātia. Sȝ in diuinis nō ē substan-
tialis dr̄ia. Et iō oia sūt eq̄lis nobilitatis
in misso ⁊ mittente. Sic ēt in his inferio
ribus est in misso mutatio pp distantiā
missi a termio. Quia vero in diuis mis-
sus nulli loco abest. iō nō est ibi mutatio
sȝ alicuius effect⁹ de nouo pductio. hec
Bonauētu. Scūs v̄o Tho. i. pte. q. xliij.
ar. i. eādē sniaȝ ɔfirmās asserit. q̄ i rōne
missionis duo important̄. quoꝝ vnū est
habitudo missi ad eū a q̄ mittit̄. Aliud ē
habitudo missi ad terminū ad quē mit-
tit̄. Per hoc aūt q̄ aliqs mittit̄ ōndit̄ p
cessio quedā missi a mittente. vl' sm̄ im-
periū: sicut dn̄s mittit seruū. vl' sm̄ cōsi
liū. vt si consiliarius dicatur mittere regē
ad bellandū. Uel sm̄ originem vt si dica
tur q̄ flos mittitur ab arbore. Ostendit̄
etiam habitudo termini ad quē mittitur
vt aliquo mō ibi esse incipiat. vl' qꝛ prius
ibi omnino non erat quo mittit̄. Uel qa

incipit ibi aliquo mō eē quo pri⁹ ñ erat. ¶Missio ergo diuine p̄sōe ꝯuēire pōt ƀʒ ꝙ iportat ex vna p̄te ꝓcessionē originis a mittēte. Et ƀm ꝙ iportat ex alia parte nouū modū existēdi i aliquo. Sic filius dr̄ eē missus a p̄re i mūdū ƀʒ ꝙ incipit eē i mūdo visibilr̄ p̄ carnē assūptā. ⁊ tñ antea i mūdo erat: vt dr̄ Jo.i.c. Nō ponitur ergo missio i diuis q̄ fit ƀm motū localē. Quare nec ibi est sep̄atio sed sola distinctio originis. Neqȝ p̄t eē mioratio cū nō sit a p̄ncipio mittēte. aut ƀʒ imperiū aut ƀm ꝯsiliū. q2 imperans ē maior ⁊ ꝯsiliās sapiētior. Et vt p̄dictū ē missio illa nō iportat nisi ꝓcessionē originis q̄ ē ƀm eq̄litatē. ¶ Scd̄ʒ dubiū fuit vtrū missio sit q̄d creatū vł increatū. Ad q̄d ista rn̄det. Alexāder i.i. sūme. q. lxxi. mē. ij. Q̄d missio siue dicat̄ actiue d̄ p̄re respcū filij. siue d̄ p̄re ⁊ filio respcū sp̄ūs sc̄i Siue dicat̄ passiue de filio vł sp̄ū scō est q̄d icreatū ⁊ idē q̄d de⁹. nā ꝓcessio sp̄ūs sc̄i est ip̄e sp̄ūs sc̄ūs ꝓcedens: ⁊ scificatio sp̄ūs sc̄i ē ip̄e sp̄ūs sāctus scificans. Sed missio sp̄ūs sancti ē ei⁹ ꝓcessio a p̄re ⁊ filio ad sanctificandū creaturā. vtrūqȝ āt ē q̄d icreatū q̄d ē sp̄ūs sc̄ūs. ergo missio q̄ sp̄ūs sc̄ūs est missus ē q̄d icreatū. Et eadē rōne missio q̄ fili⁹ mittit̄ ⁊ q̄ p̄r mittit. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū missio dicat̄ de deo ex t̄pe vł ab eterno. Et rn̄dēt doctores theologi ꝙ dr̄ ex t̄pe. Verūtñ Alex. i.i. sūme. q. lxxi. mē. ij. dicit ꝙ i missione duo sūt. Est eni ibi p̄ncipale significatū q̄d est q̄d increatū. Et ē ibi aliq̄d ꝯnotatū. s. effect⁹ i rōnali creatura q̄d est q̄d creatū. Nā missio ē ꝓcessio alicui⁹ p̄sone manifestata i creatura. vł māifestatio ꝓcessionis eterne facta rōnali creature. rōe ergo ꝯnotati q̄d t̄pale ē dr̄ missio t̄palis. Sʒ sc̄ūs Tho. i.i. p̄te vbi. s̄. ar. ij. dicit ꝙ i his q̄ iportant originē diuinaꝝ p̄sonaꝝ ē q̄daʒ dr̄a attēdenda. Quedaʒ eīm in sua significatione iportant solaʒ habitudinē ad principiū vt ꝓcessio ⁊ exitus. Quedā v̄o cū habitudine ad p̄ncipiū d̄termināt ꝓcessiōis terminū. Quorū q̄dā determināt terminū eternuʒ sicut generatio ⁊ spiratio. nā generatio est ꝓcessio diuine p̄sone in natura diuina. Et spiratio passiue accepta iportat ꝓcessionē amoris subsistētis. Quedā v̄o cuʒ habitudine ad principiū iportant terminū tēporalē. sicut missio ⁊ datio. Mittit̄ eni aliq̄d ad hoc. vt in aliq̊ sit ⁊ dat̄ ad h̄ vt h̄eat̄. Personā aūt diuinā haberi ab aliqua creatura vel esse nouo mō existendi in ea ē q̄ddā tēp̄ale. Vñ missio ⁊ datio in diuinis dicūt̄ tēporaliter tm̄. Generatio āt ⁊ spiratō solū ab eterno. Processio aūt ⁊ exit⁹ dicūt̄ in diuinis eternaliter ⁊ tāp̄alr̄. Nā filius ab eterno ꝓcessit vt sit de⁹. tēporaliter aūt vt sit hō ƀm missionē visibilem. vel vt sit in hoīe ƀm missionē inuisibilē. ¶ Scd̄a cōsideratio de missiōe sp̄ūs sc̄ti dr̄ tēporalitatis. In qua quo t̄pe missus fuit ap̄lis pōderare debemus. Nā q̄nq̄gesima die post xp̄i resurrectionē mysteriū istud fuit celebratū. Et hoc q̄dem ꝯgrue factū eē cōstat. Tū q2 in veteri testamēto sic fuerat figuratū. dū quinquagesima die postq̄ moyses eduxerat filios israel de egypto. descendit de⁹ in igne in mōte synai. Sic ⁊ q̄nquagesima die postq̄ xp̄s traxerat patres de inferis. descendit sp̄ūs sāctus in linguis igneis. Tū etiam q̄ in iubileo bñficia pp̄ł's accipiebat data fuisse mł'to copiosiora in xp̄m credentibus a sp̄ū sāncto noscātur. Vt eni colligit̄ ex. xxv. c. leuitici. nūero q̄nquagenario annoꝝ in iubileo debita remittebant̄. Ita sp̄ūs sācti gr̄a in ap̄ł'os descēdentis penitentib⁹ pctā ⁊ debita remittunt̄. Similiter i illo iubileo serui donabāt̄ libertati Ita nūc sp̄ūs sc̄ūs liberat a ƀuitute dyaboli i speʒ glorie filioruʒ dei. Adhuc in illo iubileo recuperabātur hereditates amisse. Sic sp̄ūs sc̄ūs ē pign⁹ her̄ditatis nr̄e. Venit etiā sp̄ūs sc̄ūs in die dñica vt esset dies renouatiōis q̄ fuerat ⁊ creatiōis. Dñica nāqȝ die creat⁹ ē mūdus. Hora adhuc q̄ sp̄ūs sc̄ūs in ap̄ł'os descēdit fuit tertia vt pʒ ex auctoritate ecclie q̄ cātat i hymno. Dū hora cūctis tertia repēte mūdus intonat. orātibus apostolis deuʒ venisse

nũciat. Idip̃z habet̃ ex v̾bo petri. Actu. ij.c. Fuit aũt ista hora cõueniẽs. Tũ q̃a spũs scũs est tertia in trinitate ꝑsõa. Tũ qꝛ ꝓmi parẽtes dicũt̃ in hora tertia ꝑdidisse gratiam. vt ponit̃ in ꝯpendio theologie li.i. vñ cõueniẽs fuit ꝙ eadẽ hora ap̃lis redderet̃. Tũ ẽt vt insinuet̃ ꝙ in tertio tp̃e gr̃a dei copiose in mũdũ effusa ẽ. Nã gen⁹ humanuz sub triplici statu decurrere ponit̃ a doctorib⁹. Prim⁹ legis nature ab adã vsq̃ ad moysen. Scd̃us fuit legis scripte. a moyse vsq̃ ad xp̃m. Terti⁹ legis gr̃e. a xp̃o vsq̃ ad ꝯpletũ numerũ electoꝝ. Tertia ꝯsideratio ð missione spũs scti dr̃ q̃litas. Duplex ẽ missio spũs sci: vna inuisibilis q̃ mittit̃ in mẽtez ad sanctificandũ creaturaz. ⁊ ista missio fit ad ĩhabitationẽ creature rõnal̃. Alia est missio visibilis sicut apparuit sup xp̃z ĩ colũbe spẽ: ⁊ sup ap̃los in linguis igneis. Qui spũm scũm inuisibil̃r habere cupit opus est vt se cõformet ap̃lis in q̃b⁹ septẽ cõditiones describunt̃ fuisse. Prima cõditio fuit qꝛ erant aĩo q̃eti. Et hoc est qð dr̃ actuũ. ij.c. Dũ cõplerẽtur dies pẽtecostes. i. dies requietionis. Illð eniz festũ erat ad requiẽ deputatũ. Ideo dixit de⁹ ꝑ Isaiã.c.lx. Sup quẽ reqescet spũs me⁹ nisi sup humilẽ ⁊ q̃etũ. Scd̃o erant ap̃li dilectõe vniti. qð notat̃ cũ dr̃. Erãt oẽs pariter. Erat q̃dẽ eis coꝛ vnũ et aĩa vna. Sicut. n. spũs hois ñ viuificat mẽbra corpis nisi vnita. Sic nec spũs scũs mẽbra spũalia. Tertio erãt ap̃li loco secreti. ð h̃ subdit̃. i eodẽ loco. s. i cenacl̃o. Quarto erãt oꝛone assidui. tð subditur. Erãt ꝑseuerãtes vnanimiter in oꝛone. ð illis cãtat ecclia. Orantib⁹ ap̃lis deũ venisse nũciat. Quĩto erãt hũilitate ꝓditi ex eo ꝙ scribit̃. qꝛ erant sedẽtes. i. hũiles. Sexto erãt pace cõiũcti qꝛ erãt ĩ ir̃lm q̃ interpretat̃ visio pacis. Septĩo erãt ꝯtẽplatione erecti. ꝑ hoc ꝙ dr̃: qꝛ receperũt spũm scũm in supiori cenaculo. ¶ Qualiter aũt missio illa visibilis ĩ ap̃los fuerit ꝯpleta declarat̃. Act̃. ij.c. vbi dr̃. Fact⁹ est repẽte de celo son⁹ tanq̃ aduẽientꝭ spũs vehemẽtis ⁊ repleuit totã domũ vbi erãt sedẽtes. Nico. de lira. sedẽtes. i. manentes eo mõ quo dr̃ in deuteronomio.c.i. Sedistis in cades barne mľto tp̃e. i. mãsistis. Nã ap̃li tũc erãt in oꝛõe q̃ ñ fit sedendo sꝫ magis flectẽdo genua vľ stando. Insup luce vltio xp̃s dixerat eis. Sedete in ciuitate. i. manete quousq̃ induamini v̾tute ex alto. Et appuerũt illis disptite ligue tanq̃ ignis: seditq̃ sup̃ singulos eoꝝ: ⁊ repleti sũt oẽs spũ scõ. Sꝫ posset aliqs q̃rere an ap̃li añ istã diẽ acceperant spũz scũm. Et rñdẽt doctores ꝙ sic sꝫ nõ in tãta copia. Cũ eim fuerũt vocati ad xp̃i sequelã ⁊ apostolatũ r̃ceperũt spiritũ scũz ad ꝓpriã iustificationẽ ⁊ ꝑsonalẽ ꝑfectionẽ. Qñ aũt misit eos ad ꝓdicãdũ añ suã passionẽ tũc receperũt spũz sãctũ ad infirmoꝝ curatiõez ⁊ miraculoꝝ opationẽ. Dedit nãq̃ ptãtẽ illis curandi lãguores eiciẽdi demões. Sic pꝫ math. x.c. Sꝫ qñ ĩsufflauit ⁊ dixit eis. Accipite spũz scũz. tũc receperũt eũ ad pctõꝝ remissionẽ ⁊ sacramẽtoꝝ mĩstrationez. Et vt refert Aug. iiij. li. de trinitate. Flat⁹ ille corporeus substantia spũs sancti nõ fuit sed demonstratio per cõgruã significationem non tantũ a patre sed a filio ꝓcedere spũm scũm. Et spũs scũs ibi nõ accipitur ꝓut est tertia in trinitate persona. sed pro dono spiritus sancti. vt sit sensus Accipite spiritum sanctum idest donum spirit⁹ sancti. prout exponit Philippus de monte calerio in euangeiio Joannis. Ista v̾o die apostoli receperũt spiritũ sãctũ ad habendã intelligentiam scripturarũ vt declarabimus in sequẽti mysterio. ⁊ noticiã omnium linguaꝝ ad audaciaz ⁊ fortitudinẽ. ad omniũ meritoꝝ plenitudinẽ. ad ꝓdicationẽ euangelij. ad tollerationẽ martyrij. ad cõuersionẽ ppl̃oꝛuz ⁊ coꝛuscationẽ miraculoꝝ. Ergo repleti sunt non solũ plenitudie sufficientie sed etiam plenitudine redundantie.

¶ Qð ap̃li faciẽte spũ scõ loquebantur varijs linguis ⁊ acceperũt sciẽtiã diuinarũ reꝝ atq̃ fortes facti fuerũt vt ñ timerent cruciatus neq̃ mortẽ. Cap. iij.

Ertiū mysteriū ꝯtēplādū ꝺ spū
scō ꝺr opationis. Inter cetera
gdpe stupēda q̄ i aplis ē opatus
sūt precipua ꝛ' singularissima tria.
Primū fuit locutio.
Scōm illustratio.
Tertiū fortificatio.
¶ Primū ep⁹ mirabile fuit locutio. nā
stati fec̄ illos loq ydiomata oīuz gentiuz
q̄ tñ antea nō ꝺidicerāt. Et lꝫ qdā ꝺicere
voluerūt ꝙ apli ligua ꝓpria loquētes in
telligebant ab audientib⁹ ac si eoꝝ ydio/
mata ꝓferrēt. Tñ verior est snia illoꝝ q
tenent' ꝙ ipsi apli varia linguarū genera
p spūꝫ scūm ꝺidicerūt. Uñ ecclia ꝺ ipis
cantat. Liguis loquūt omniū turbe pa/
uent gentiliū: musto madere ꝺeputāt q̊s
spūs repleuerat. Et actuū. ii. c. scribit. Ce
perunt loq varijs linguis ꝓut spūs scūs
ꝺabat eloq illis. Erāt aūt in irl'm hitātes
iudei viri religiosi. i. i cultu ꝺiuino ꝺeuo/
ti ꝺm Nicolaū ꝺe lira. ex oi natiōe q̄ sub
celo est. q cōuenerant in hierusalē rōne
festi. Nā iudei captiuati p Salmanasar
regē assirioꝝ nō redierunt in iudeā. Si
militer captiuati p regē caldeoꝝ ñ redie
runt oēs. Quis haberent licentiā redeū
di. sed remanserūt multi amore filioꝝ
quos genuerāt ibi ꝛ possessionū quas ac
qsierāt. Alti adhuc captiuati p Anthi
ochū regē grecoꝝ ꝛ ꝺiuersis gentib⁹ vē/
diti remāserūt. Uerūtñ aliq eoꝝ magis
ꝺeuoti pp reuerētiā tēpli aliqñ i hierusa/
lē maxie i solēnitatib⁹ magnis quarum
vna erat solēnitas pēthecostes ꝯuenie/
bant. Et ꝺr pēthecostes a pentha qꝺ est
qnqꝫ ꝛ coste qꝺ est ꝺecē. Quinq̄gesima
nāqꝫ ꝺie a pascha celeberria erat apꝺ iu
ꝺeos i memoriā bñficij legis ꝺate q̄ fuit
ꝺata in mōte synai qnq̄gesima ꝺie vt su
peri⁹ tactū ē postq̄ filij isrl' egressi sūt ꝺe
egypto. Facta igit hac voce. s. spūs vehe
mētis vl' vēti vl' tonitrui q̄ ab alijs audi
ta fuit. vl' aploꝝ ꝛ alioꝝ cū eis exñtiū ꝺe
um voce magna laudātiū q pri⁹ timore
ꝺucti non audebāt loq. ꝯuenit mltitudo
ꝛ mēte ꝯfusa ē. i. stupefacta. qm̄ audiebat
vnusqsqꝫ lingua sua illos loquētes ꝺice/
bāt aūt cū admiratione. Nōne ecce oēs
i sti q loquūtur galilei sūt. Et quō nos au
diuim⁹ vnusqsqꝫ linguā nr̄am in q̄ nati
sum⁹. Parti ꝛ Medi ꝛ Helamite ꝛ q
habitāt mesopotaniā. Iudeā ꝛ Capado
ciā. Pōtū ꝛ Asiaꝫ. Frigiā ꝛ Pāphilaꝫ
Egyptū ꝛ ptes libie q̄ ē circa cirenem ꝛ
aduene Romani Et ꝺñr hic romāi ad/
uene poti⁹ q̄ alij. tū q: a remotiorib⁹ par
tibus venerunt. tū q: mare trāsierāt. Iu
ꝺei quoqꝫ ꝛ ꝓseliti. i. conuersi ꝺe gentili/
tate ad iudaismū. Cretes ꝛ arabes audi/
uim⁹ eos loquētes nr̄is linguis magna
lia ꝺei. Alij aūt irridētes ꝺicebāt q: mu/
sto pleni sūt. ꝓ qb⁹ cātat ecclia. Musto
madere ꝺeputāt q̊s spūs repleuerat. Tñ
petr⁹ ꝟitatēꝫ rei p scripturas ꝺeclarauit.
Et illa ꝺie apposite sunt. i. baptiçate ꝛ ad
numeꝝ fideliū ꝯgregate aīe circiter tria
milia Scꝺꝫ op⁹ mirabile qꝺ spūs scūs
in aplis fuit opatus. Illustratio ꝺr. Nā i
tellectū eoꝝ illumiauit vt ꝺe ꝺiuinis que
ad salutē sūt necessaria nihil penit⁹ igno/
rarēt. hoc ꝓmiserat eis xp̄us. cum ꝺixit
Io. xiiij. c. Paraclit⁹ aūt spūs scūs quē
mittet pr̄ i noīe meo ille vos ꝺocebit oīa
ꝛ suggeret vobis oīa q̄cunqꝫ ꝺixero vo/
bis. Et. xvj. c. Cū venerit ille spūs ꝟitatꝭ
ꝺocebit vos oēm ꝟitatēꝫ. Et luce. xxj. c.
Ego ꝺabo vobis os ꝛ sapiaꝫ cui ñ pote
rūt ꝯꝺicere aduersarij vr̄i. Res ē ꝓfe//
cto stupēda ꝙ tam celeriter absqꝫ ꝺocto
re spūs sci sola pñtia noticiam apostoli
plenissimā acceperūt ꝺe oib⁹ q̄ a moyse
ꝛ ꝓphetis fuerāt cō scripta. Hic Hiero.
ad paulinū ait. Pharisei stupēt i ꝺoctri
na ꝺñi ꝛ mirāt in petro ꝛ ioāne quō legē
sciant cū litteras nō ꝺidicerūt. Quicqd
enim alijs exercitatio ꝛ quottidiana in le
ge ꝺñi meditatio tribuere solet. illis spūs
scūs suggerebat. ꝛ erāt iuxta qꝺ scriptuꝫ
est ꝺocibiles ꝺeo. Quinymo ꝺ secretꝭ ꝺi
uinis magis fuerūt illumiati q̄ ꝓphete
veteris testamēti: ꝛ in maiori plenitudie
grāꝫ spūs sancti receperūt. atqꝫ ꝺonū ꝓ
phetandi excellenti⁹ habuerūt. Qꝺ autē
apli ꝓphetie munere fuerūt ꝓditi. pꝫ ac/
tuū. ij. c. v. c. vj. c. xj. c. xiij. c. xxvij. c. Tan

ta aũt fuit i illis vis doctrine ꝙ i oẽs gẽ
tes ⁊ nationes mũdi ꝑ eos lux veritatis
effulsit. ¶ Tertiũ opꝰ mirabile qđ spũs
scũs operatus est in apostolis dr̃ fortifi/
catio qꝛ corda eoꝝ adeo fortificauit. vt
nullo timore nullo terrore: nullaq̃ ꝯmi
natione a xp̃i ꝓdicatiõe retardaret. Jõ
in sermone qui legit in officio aplõꝝ
Gregoriꝰ ait Scriptum est. spiritus dñi
ornauit celos: ornamẽta eni celoꝝ sunt
ṽtutes ꝓdicãtiũ. Que videlʒ ornamẽta
paulus enumerat dicẽs. Alij dat ꝑ spũm
sermo sapientie. Alij sermo sciẽtie scđm
eũdẽ spũm. Alij fides in eodem spiritu.
Alij gratia sanitatũ in vno spũ. Et infra.
Quot sunt bona predicãtiũ tot sunt or/
namẽta celoꝝ. Hinc rursus scriptum ẽ.
Uerbo dñi celi firmati sũt. ⁊ spũ oris eiꝰ
omnis virtꝰ eoꝝ. Uerbũ enim dñi filiꝰ ẽ
patris. Sed eosdẽ celos videlʒ sanctos
apostolos vt tota simul trinitas oñdat
operata repẽte đ sancti spiritus diuinita
te adiũgit. Et spũ oris eius omnis ṽtus
eoꝝ. Celoꝝ igit virtus de spũ sumpta ẽ
ↄ̃a mũdi huiꝰ potestatibꝰ contraire ñ ꝓ/
sumerent nisi eos sci spũs fortitudo soli
dasset. Quales nãq̃ doctores scẽ eccle/
sie ante aduentũ huiꝰ spũs fuerint. scimꝰ
⁊ post aduentũ illius cuiꝰ fortitudis fa//
cti sũt ꝯspicimꝰ. Certe ipse pastor eccle
sie petrꝰ quãte debilitatis quãteq̃ formi/
dinis ante aduẽtũ huiꝰ spiritus fuerit an
cilla hostiaria requisita dicat. vna eim
mulieris voce ꝑcussus. dũ mori timuit
vitam negauit. Et tũc Petrus negauit
i terra. cũ latro cõfitebat i cruce. Sʒ vir
iste tante formidinis qualis pꝰ aduentuʒ
spũs existat audiamꝰ. Fit ꝯuẽtꝰ mgr̃atu
um atq̃ senioꝝ. cesis denũciat aplis ne
in noie iesu loq̃ debeant. Petrꝰ magna
auctoritate r̃ndit. Obedire opʒ deo ma
gis q̃ȝ hoibꝰ. Et rursũ si in cõspectu dñi
iustũ ẽ vos potiꝰ audire q̃ȝ deũ: iudicate
libens beatꝰ andreas ꝑsecutoribus suis
r̃ndit. Tanto eni ero regi meo acceptior
q̃ȝto ꝓ eiꝰ noie fuero ꝑmanens i tormẽt̃
ꝯstantior. Non enim possumꝰ q̃ audiui
mus ⁊ vidimus nõ loq̃. Et illi q̃dẽ ibãt
gaudẽtes a ꝯspectu cõsilij q̃m digni ha
biti sũt ꝓ noie iesu ꝯtumeliã pati. hec ille
Securus ⁊ gaudens ad crucẽ ꝓperauit
petrus ita ⁊ frater eius andreas. qꝛ spũs
scũs erat in eis. Sic ⁊ apl̃i ceteri mortẽ
violentã letanter tulerunt. qꝛ spũs sãctus
oẽʒ ab eis timorẽ eiecerat. Nec tñ aplis
hec fortitudo supnaturaliter tributa est.
Quinymo ⁊ sanctus vt sic dicã inũeris
ꝯfessoribꝰ ṽginibꝰ ⁊ martyribꝰ. Quisnaʒ
fecit tpaliũ bonoꝝ ꝯtẽptores eos q̃ xp̃m
nudũ nudi secuti sunt nisi spũs sanctus:
Quis habitare fecit in solitudine i spelũ
cis amicos dei: vigilãtes orãtes. ⁊ carnẽ
durissimis ieiunijs disciplinis ⁊ verbe/
ribꝰ affligẽtes. nisi spũs scũs? Quis deni
q̃ȝ fecit martyres aio intrepido tot illata
tormẽta ⁊ exq̃sitissima cruciatuũ genera
perpeti nisi spũs scũs? Ubi admirari plu
rimũ simul ⁊ in fide ꝯsolidari debemꝰ.
dũ supradicta oia in sexu fragili mulie/
rũ inueniri ꝯspicimus. O vere stupẽda
virtꝰ spũs sancti q̃ tot hoies supra hoies
eleuauit. O gratia dei electis copiosissi/
me dispẽsata q̃ terrenos hoies celestes
effecit. O fons indeficiens bonitat̃ dei
ad quẽ cũcti mortales confugere securi
debent. q̃m vt inq̃t Cyprianus in episto
la ad donatum. Profluens largiter spi
ritus nullis finibꝰ premit. nec vllis coher
centibus claustris intra certa metarum
spacia refrenatur. Manat iugiter. exu/
berat affluenter. nostrũ tñ pectus sitiat
⁊ pateat. Quãtũ illic fidei capacis affer̃
mus tñ inde gratie inundãtis haurimꝰ
hec ille. Supplici corde igit postulemꝰ
vt pijssimꝰ deꝰ spũ sancto suo repleat cor/
da nostra. Qui sit benedictus in secula
seculorum. Amen.

In festo scissime trinitatis ꝓmo. 76. de
vnitate diuie essentie ⁊ trinitate ꝑsonarũ
q̃re. j. in tractatu diuioꝝ iudicioꝝ ꝓmõe
18. De cognitione dei.

In solẽnitate iuentiõis scissime eucha/
ristie seu sacratissimi corpis xp̃i ꝓmo 77
de eodẽ sacro q̃re. s. sabbõ q̃nte dñice
in. xl. ⁊ feria. ij. iij. ⁊. iiij. pꝰ dñicã i palmis
vbi hẽs multa ⁊ plura de hac materia.

Sermones de timore iudiciorum

Hec est tabula sermonũ de Timore iudiciorum dei.

¶ Epiſtola venerabilis clariſſimiqꝫ in
ſacra theologia magiſtri fratris Roberti
Caraçoli de licio ordinis minorum: ad
reuerendiſſimū ⁊ illuſtriſſimū dn̄m do
minū Johannem de aragonia: ſereniſ/
ſimi domini noſtri Ferdinandi regis ſi/
cilie ⁊c. filiū ⁊ locūtenentem generalem
apoſtolice ſediſ prothonotarium. in qua
ſua docilitas cōmendatur.

Reuerendiſſimo patri
⁊ dn̄o: domino Joh̄i
de Aragonia chriſtia
niſſimi regis Ferdi/
nandi filio: ſedis apo
ſtolice digniſſimo ꝓ
thonotario Frat̄ Ro
bertus caraçolus de licio ordinis mino
rum ſacre theologie magiſter humiliter
ſe commēdat. Interpreclariſſimas vir/
tutes tuas: ingenteſqꝫ animi dotes: do/
cilitas magnopere fulget. Qua fit vt ani
mum ſemper promptuꝫ beniuolūqꝫ ex/
hibeas: ad intelligendū doctrinā ſapien
tum. Neqꝫ vero elegantiſſimo ingenio
tuo ſatis eſſe poſſunt: que in palatio tue
reſidentie ſingulis diebus ab eruditiſſi/
mis viris audire contendis: quinimo di
uinarū humanarūqꝫ reruꝫ inueſtigare
ac ſcire rationem cupiens: pia religione
frequētare ſoles tēpla ſacra dei: vt etiam
ibi haurias: quicquid ab his qui decla/
matorie: vt ad populuꝫ loqui ſolet edo/
cetur. Laudabiliſ profecto inſtitutio iſta
ne dum in adoleſcente vel iuuene: verū
etiam in quolibet annoſiſſimo ⁊ ſene ex
eo ꝙ nullus tam ſapiens tamqꝫ doctus
eſſe poteſt: quin audiendo doctior fieri
valeat. ex quo ſtat ſententia illa .i.c. ꝓv̇.
Audiens ſapiens ſapientior erit. Et ⁊ iu
riſconſultus. ff. de fideicommiſſarijs li/
bertati. l. apud Julianum. dicit cupidi/
tatem diſcendi optimam eſſe rationem
viuendi. Unde Julianus dixiſſe fertur. ⁊
ſi alterum pedem in ſepulcro haberem
adhuc diſcere aliquid vellem. Quare
Ualerius in rubrica de ſtudio ⁊ indu/
ſtria. miris laudibus extollit Solonem
philoſophum. qui ſupremo die vite aſſi/
ſtentibus amicis quedamqꝫ inter ſe cō/
ferentibus ſatis iam preſſum caput ere/
xit. Interrogatuſqꝫ quapropter id feciſ/
ſet reſpondit. Ut cum iſtud quicquid eſt
de quo diſputatis ꝑcepero: moriar. Sa
cer vo Hieronymꝰ in epiſtola ad Pā/
machium ⁊ Oceanum: ſic de ſeipſo fa/
tetur. Dum eſſem iuuenis. nimio ferue/
bam amore diſcendi. Nec iuxta quorū/
dam preſumptionē ipſe me docui. Apol
linarem audiui Antiochie frequenter ⁊
colui. Jam comis ſpargebatur caput ca
nis. ⁊ magiſtrum potius ꝙ̄ diſcipulum
me eſſe decebat. Perrexi tamen alexā
driam. audiui Didimū: in multis ei gra
tias ago: Quia quod neſciebam didici:
quod ſciebam illo docente non perdidi
Putabant me homineſ finem feciſſe:
diſcendi. Ueni rurſus Hieroſolimam ⁊
Bethleem. Quo labore: quo precio Ba
raniam nocturnuꝫ habui preceptorem?
Timebat enim Judeos ⁊ alterum mihi
exhibebat Nicodemū. hec Hieronymꝰ
Horum ſtudia imitanda ſunt. non eoꝝ
qui ſibi ſcioli videntur: ⁊ ſpernūt omneꝫ
diſciplinam. De his loquitur ſic Seneca
libro de trāquilitate animi. Puto mul/
tos ad ſapientiam peruenire potuiſſe: ni
ſi putaſſent ſe perueniſſe. ſed tu ſapientie
cultor. ⁊ venerator: precipuus: omnem
diligentiam apponis: vt a multis multa
cognoſcas. ⁊ licet dignata ſit dominatio
tua. Dum Neapoli predicabam qua/
ſi quottidie ſermonibus meis adeſſe:
hortari tandem me voluiſti: vt opus de
timore iudiciorum dei in ſcriptis redige
rem illudqꝫ dominationi tue legendum
tranſmitterem. Feci libens quod iuſiſti
⁊ operam dedi vt morem tue gererem
voluntati. Accedet hoc ad vtilitatē plu/
rimorum: quoniam que noua ſunt: al/
licere ſolent humanas mentes. Nam
vt ſcribitur Acꝫ .xvij. ca. Dum Pau/
lus eſſet athenis diſputaretqꝫ in ſinago/
ga cum Judeis: ⁊ colentibus deum: ⁊
in foro per omnes dies cum epicureis ⁊
ſtoicis philoſophis: Quidam dicebant

eam seminiuerbiū. idest seminatorē verborum. Alij vero nouorum demoniorꝫ annunciatorem. idest nouarum scientiarū ſm Nico. de lira. Propter quod duxerunt eum ad Ariopagum dicentes. Possumus scire que est he noua q̄ a te dicitur doctrina? Noua enim quedam infers auribus nostris. Uolumus ergo scire: quidnam velint hec esse. Athenienses autē oēs: ⁊ aduene hospites ad nihil aliud vocabant nisi dicere aut audire aliquid noui. Hoc est quod Ouidius dixit libro. ij. de ponto. Est quoqꝫ cunctarum nouitas carissima rerum. Et de hoc Seneca in questionibus naturalibꝰ. Naturale est magis noua q̄ꝫ magna mirari. Et idē in. iiij. declamationum. Ad noua hoies conueniūt. ad noua concurrunt. Cicero insup in sua rhetorica docet auditores fieri posse attentos: si de rebꝰ nouis ⁊ inusitatis nos promiserimus verba facturos. Scripsi igitur donante deo non in doctis humane sapientie verbis quicquid legere aut inuenire potui quod hominum corda ad timendum deum gloriosum reuocet ⁊ inducat. Accipe itaqꝫ tu pater colendissime libellum istum in quo si qd boni reppereris proba. Si quid vero aut superfluū: aut minus rectum in illo deprehēderis: corrige. Oro tñ humanissimam dominationem tuaꝫ ne cōmunicet: aut tradat illum inuidis ⁊ maliuolis meis: quos multos nosti qꝛ vt vtar verbis Hieronimi in prologo in Esdram. Inuidorum studia omne qđ scribimus reprehendenduꝫ putant ⁊ interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant que occulte legunt; in tantum vt clamare compellar ac dicere Domine libera animā meaꝫ a labijs iniquis: ⁊ a lingua dolosa. Bene vale speculum bonorū morum. ⁊ memento mei dum bene tibi fuerit.

¶ Incipit prologus in opus de timore diuinorum iudiciorum: in quo exponūtur mystice verba Ioānis in themate.

Idi alteruꝫ angelum volantē p mediū celum hñteꝫ euangelium eternuꝫ: vt euangeliçaret sedentibꝰ super terram: ⁊ super omnem gentem. tribū ⁊ linguam: ⁊ super ppl'm magna voce. d. Timete deum: ⁊ date illi honorem: qꝛ venit hora iudicij eius. Habent hec verba Apoc. xiiij. c. Ad tantam insaniam cecitatemqꝫ mētis mortales homines iam deuenerunt: vt deum excelsum nō arbitrentur suorum peccatoruꝫ vltorē Adijciunt in dies iniquitatem iniquitati: ⁊ in malicia perseuerantes nolunt considerare formidabilia iudicia magni dei. Ipse vtiqꝫ minatur christianis ingratis pro suis execrandis sceleribꝰ terribilia mala posita iam securis est ad radicē: ⁊ tamē pauci rarissimiqꝫ inueniūtur qui sua corda humilient sub manu illius cuius potentie resistere nemo pōt. Et reuera nil periculosius q̄ꝫ iminentia pericula non timere. Quia iuxta Aristotelis sententiam. ij. rhetorice: timor facit homines cōsiliatiuos. Qua de re ad excitandas mētes duras que penitentiam fugiunt ⁊ bene beateqꝫ viuere nolunt: decreui opus presens sub titulo de timore iudiciorum diuinorum compilare. Pro clariore tamē dicēdorꝫ noticia: in hoc prologo per modum sermonis ipsa verba Iohannis in themate exponēda se offerūt In quibus tria mysteria declaranda continentur.

Primum dicitur scripture sancte sublimitas.
Secundum euāgelij multiplicitas.
Tertiū timoris diuini ratiōnabilitas.

¶ De excellentia ⁊ sublimitate scripture sancte que designatur per angelum volantem. Capitulū. I.

Rimũ mysteriũ declarandum
qđ cõtinet in verbis Johis. dr
scripture sancte sublimitas. que
p angelũ volãtẽ recte meritoqʒ designat
Est aũt scriptura sacra vetus ac nouum
testm̃. vt dr di. ix. decretorum. c. quis ne
sciat. Quia vo hec diuinitus est hoibus
inspirata. atqʒ de celo missa fm illud. i.
Petri. ij. c. Spũ scõ. inspirati locuti sũt
sancti dei hoies. Ideo angelus dici põt
Nam teste Isidoro li. vij. ethimol. Angelus nuncius vel missus interpretatur.
In altũ aũt ipsa scriptura volat per mediũ celum: quia publice in ecclesia legit
et predicatur. Inquit enim Gregori⁹ in omel. Regnũ celorũ pñtis tpis ecclesia
dicitur. Quanta ergo sit huius scripture sublimitas ex quattuor deprehendere
possumus.

Primo ex eius dignitate.
Secundo ex eius veritate.
Tertio ex eius profunditate.
Quarto ex eius vtilitate.

¶ Qđ scriptura sacra est excellẽtissima ratione dei.

Rimo siquidẽ intelligere possumus sublimitatẽ et excellentiam scripture sancte ex eius dignitate
Est eni incõparabiliter dignior omnib⁹ sciẽtijs et scripturis. eo q̃ est de digniore subiecto. s. altissimo deo. Unde Aug. li. viij. de ciui. dei. c. i. Theologia inquit est sermo vel ratio de deo. Neqʒ obstat qa Ar. dicit. i. posteriorum. q̃ in qualibet sciẽntia oportet supponere subiectũ qd est Et Damas. dicit. In deo quid est dicere impossibile est Quare nec de⁹ subiectuʒ sic esse poterit scripture sancte et theologie. Qm̃ vt inquit Tho. i. parte. q. i. arti. vij. in responsione ad primũ argumẽtuʒ licet de deo non possumus scire quid sit vtimur tamẽ effectu eius. vel nature vel gratie loco diffinitionis ad ea que d deo in scriptura sacra considerant. Ipsa igit scriptura a principio vsqʒ ad finem predicat mirabilia facta dei. Ex quo illi cõparari non valent cuncta que a grãmaticis retorib⁹ dialeticis philosophis geometris musicis medicis astrologis poetis et iurisconsultis fuere cõscripta. Uersatur omnia illa circa infima hec et mortalia vilia atqʒ terrena. hec docent oiuʒ scientiarũ regina mentem hominis ad deũ cognoscendũ diligendũqʒ subleuat Neqʒ de aduentu Enee in italiaʒ canit. vt Uirgilius qui dicit. Arma virumqʒ cano: troie qui primus ab oris. &c. Nec ad bella ciuilia inuitat deploranda. sicut et Lucan⁹ qui ait. Corduba me genuit rapuit nero: prelia dixi. Que gessere pares Hinc socer: inde gener. Bella per amathios pluscʒ ciuilia campos. Iusqʒ datum sceleri canimus: populumqʒ potentem. In sua victrici cõuersum viscera dextra. et reliqua. Non de his mimis scriptura curat: sʒ de deo creatore celi et terre disserit. d illius prouidẽtia bonitateqʒ iustitia: ceterisqʒ pfectiõibus diuinis claro sermõe loquit. ¶ Uerũtñ pleriqʒ dubitare solẽt: cur hec scriptura magnalia dei depromens: rudi ac simplici stilo est ãnotata. Et quidaʒ absolute respondere solent: q̃ eloquentia inutilis est: immo et damnosa. qua bonis viris vti minime licet. Ad eorũ aũt robur assumunt verba Lactantij. qui li. v. diuinarum institutionũ ait. Hec in primis causa ẽ cur apud sapientes et doctos ac principes huius seculi scriptura sancta fide careat: q̃ prophete cõmuni ac simplici sermõe: vt ad populũ sunt locuti. Cõtemnũt itaqʒ ab his qui nihil audire vel legere nisi expolituʒ ac disertum volunt. Nec quicq̃ inherere animis eorũ potest: nisi q̃ aures blandiore sono mulcet. Illa vo que sordida videtur: anilia inepta vulgaria existimantur. Ideo nil verũ putant nisi qđ auditu suaue est: nil credibile nisi quod põt incutere voluptatẽ. Nõ credũt ergo diuinis: quia fuco carent. Sed ne illis quidẽ qui ea interpretant: quia ipsi sunt oio rudes: aut certe parum docti. Nam vt plene sint eloquentes praro contingit cuius rei causa in aperto est Eloquentia enim seculo seruit populo se iactare et in rebus malis placere gestit. Siquidem

veritatem sepius expugnare conatur: vt
vim suaꝫ mõstret: opes appetit: honores
cõcupiscit: sūmū deniqꝫ gradū dignitatꝫ
exposcit. Hucusqꝫ Lactã. De Hiero. in-
super glorioso narrat ꝙ ab angelo fuit
correptꝰ: eo ꝙ Ciceronianus esset sicut
notat xxxvij. di. decretorū. c. legimꝰ. Qđ
⁊ ipsemet in ep̄la ad Eustochiū ꝯfitetur
Quare eloquentiā oīno reijcendā multi
accusant. ¶ Quibꝰ ego dico salua eorū
reuerentia. ꝙ eloquentia exornat omnē
gradū: oēm statū: oēm deniqꝫ hominem
recte fulgentē. Qua Hiero. post v̄bera
vt apparet vti insup voluit: de qua ⁊ Ci-
cero in primo rethorice ait. Cū homies
multis in rebus humiliores ⁊ infirmio-
res sint bestijs: hac in re maxime bestijs
prestare videntur ꝙ loqui possūt. Quare
preclarū quoddā mihi videtur adeptus
qui in ea re hoībus antecellit: qua in re
hoīes bestijs prestāt. Ob id indicio meo
rectius dici pōt ꝙ eloquentia de se bona
est ⁊ laude digna: dum tamen ea quisqꝫ
vtatur bene. Qđ sic ꝑpolite narrat Quin-
tilianus libro. ij. de oratoria institutione.
Quidā inqt vehemēter ī eā. s. rethoricaꝫ
vel eloquentiā inuehi solent: ⁊ quid sit in-
dignissimum in excusationes orationis
vtuntur orādi viribꝰ. eloquentiā esse que
penis eripiat scelestos: cuius fraude dā-
nentur interim boni: consilia ducantur in
peius: nec seditiones modo turbeqꝫ po-
pulares. sed bella etiaꝫ inexpiabilia exci-
tentur. Cuiꝰ deniqꝫ cū maxime sit vsus
cum pro falsis ꝯtra veritatē valet. Nam
⁊ Socrati obijciunt Comici docere euꝫ
quomodo peiorē cām meliorem faciat: ⁊
ꝯ Tisiā ⁊ Gorgiaꝫ similia dicit polliceri
Plato. Et his adijciunt exēpla grecorū
romanorumqꝫ: ⁊ enumerāt q ꝑniciosa
nō singulis tm̄: sed rebꝰ etiā publicis vsi
eloquentia. turbauerunt status ciuitatuꝫ
vel euerterunt: eoqꝫ ⁊ lacedemoniorum
ciuitate expulsam: ⁊ athenis quoqꝫ vbi
actor mouere affectꝰ vetebatur. velut reci-
sam orandi ꝑtātem. Quo quideꝫ modo
nec duces vtiles erunt. nec magistratus
nec medicina: nō deniqꝫ ipsa sapientia.

Nā ⁊ dux Flaminius ⁊ Bracchi satur-
nini glaucie magistratus egere ⁊ in me-
dicis venena: ⁊ in his qui phorum noīe
male vtuntur grauissima nōnūqꝫ flagitia
deprehensa sunt. Cibos aspernemur: at-
tulerūt sepe valitudinis causas. Nunqꝫ
tecta subeamus. superhabundantes ali-
quando ꝑcumbūt. Non fabricetur militi
gladiꝰ: pōt vti eodem ferro latro. Quis
nescit ignes aquas: sine quibus nulla sit
vita: ⁊ ne terrenis imorer: solē lunamqꝫ
precipua siderū aliquando nocere. Nū
igitur negabitur deformem. Pirri paceꝫ ce-
cus ille Appius dicendi viribꝰ diremisse
aut non diuina Marci Tulij eloquen-
tia ⁊ contra leges agraias popularis fu-
it. ⁊ Catiline fregit audaciā ⁊ supplicatio-
nes qui maximus honor victoribus bel-
lo ducibus datur in toga meruit? Nōne
ꝑteritos militū animos frequēter a me-
tu reuocat orator: ⁊ tot pugnandi pericu-
la ineuntibus laudē vita potiorē esse per-
suatet? Nec vero me Lacedemonij aut
Athenienses magis mouerint qꝫ ppl̄us
romanus: apud quē sūma semꝑ oratori-
bus dignitas fuit? Equidē nec Urbinuꝫ
conditores reor aliter effecturos fuisse vt
vaga illa multitudo coiret in populos ni-
si docta voce commota: nec legū repto-
res sine sūma vi orandi cōsecutos: vt se
ipsi hoīes ad seruitutē iuris astringerēt
quin ipsa vite precepta: etiā si vera sint ⁊
honesta: plus tamen ad formādus mē-
tes valent: quotiēs pulchritudinē rerum
claritas oratiōis illuminat. Quare ⁊ si in
vtrāqꝫ ꝑtē valent arma facundie: non tm̄
est equū illud haberi malū: quo bene vti
licet. Hec Quintilianꝰ. ¶ Ex qbꝰ oībꝰ
cōcludimꝰ laudabilissimā eloquētiā esse
Sꝫ illā diuinꝰ sermo nō sequitur: quia vt
Lactã. li. vi. diui insti. ait sūma ꝓuidentia
carere fuco voluit ea que diuina sunt: vt
oēs intelligerent: que ipse. oībus loque-
batur. ¶ Scđo ꝯphēdimꝰ excellētiā scri-
pture scē ex eius veritate: qꝛ in ipsa sola
nihil cōtinetur falsū. In alijs v̄o tā phorū
qꝫ poetarū aliorūqꝫ litteris quanta inue-
niātur mēdacia. dicāt hi q studiosissime

legere illas. Sꝫ ob causā istā dubitari so
let vtrū liceat legere libros gentilium il/
lorūq꞉ dicta assumere ī reb⁹ nr̄is. ¶ Ad
qđ rn̄demus ꝙ si id fiat scriptura sacra
contēpta: ⁊ vt erroribus gentiliuꝫ assen/
tiatur iniquū est ⁊ illicitū sicut pꝫ di.xxxvij.
decretorū.c.sacerdotes.vbi sic habetur.
Sacerdotes dei omissis euangelijs ⁊ ꝓ
phetis videm⁹ comedias legere: amato
ria bucolicorū versuuꝫ verba cantare: te
nere. Uirgiliū: ⁊ qđ ī pueris ē cā necessi/
tatis: in se crimen facere voluptatis. Ad
idē ē in eadē.di.c. Nōne.⁊.c. Ideo.⁊.c.
Eṗs.⁊.c.vnio. Illi igitur qui plus debi/
to delectabiliter insudāt ad legendas lit
teras seculares reprehēsibiles sūt: qm̄ vt
inquit Hiero. ad Damasum papam de
filio ꝓdigo: demonuꝫ cibus est carmia
poetarū.secularis sapia: rhetoricorū pō
pa verborū. Hec sua oēs suauitate dele
ctant: ⁊ dū aures dulci versib⁹ modula/
tione currentib⁹ capiūt: aīam quoq꞉ pe/
netrant: ⁊ pectoris interna deuinciunt.
Ubi cū sūmo studio fuerint hac labore
perlecta: nil aliud nisi inaneꝫ sonū ⁊ ser/
monū strepitū suis lectoribus tribuunt
Nulla ibi saturitas veritatis: nulla iusti
tie refectio repit. Studiosi earū in fame
veri. ⁊ virtutū penuria ꝑseuerant. hec ille.
¶ Sed si quis gentiliū scripturas ꝑscru
tetur. vel vt eorum cognoscat ⁊ confutet
ineptias: vel vt per illas in quibusdā sen
tentijs moralibus arguat criminosos: vel
vt ex illis capiat si qd veri repit: vtiq꞉ be
ne faciat. Confirmatur hoc di.xxxvij. Sacre
torū.c. Qui de mensa.c.tribuat.c.si quis
grāmaticā. Hinc Aug.li.ij. de doctrina
xp̄iana ait. Si qua v̓ba nostre fidei phi
accomoda dixerunt. non solum formi/
danda nō sūt: sed etiam ab eis tanq̄ ab
iniustis possessoribus in nostrū vsū ven
dicāda. Qđ phi qn̄q꞉ ⁊ gentiles vera di
xerūt testatur hiero.q sup ꝓmū.c. Daniel.
dicit. Simulq꞉ animaduertendū est fm
Anagogen. qđ rex Babylonis non po/
tuerit vniuersa dei vasa trāsferre: sꝫ ꝑteꝫ
vasorū templi dei: que intelligenda sunt
dogmata v̓uatis. Si eniꝫ cūctos phorū

reuoluas libros. necesse est vt in his re/
perias aliquam ꝑtē vasorū dei vt apud
Platonē fabricatorē mundi deū: apud
zenonē stoycorū principem inferos ⁊ in
mortales aīas ⁊ vnū bonum honestatē.
Sed q꞉ iungūt mendaciū veritati ⁊ nāe
bonū multis perdūt malis. ideo partem
vasoruꝫ dei: ⁊ non oīa vasa integra atq꞉
perfecta accepisse memorātur. hec ibi. Ipe
adhuc Hiero. in prologo. in expositiōe
Daniel de litteris secularib⁹ ita fatur. Ad
intelligendas extremas partes Danielis
multiplex grecorum historia necessaria
ē Sutorij: videlicet ⁊ Calinici. Diodori
Hieronymi Polibij Possidōij Clau
dij. Theonis ⁊ Andrionici Iosephi q̊ꝫ
⁊ eoꝝ quos ponit Iosephus: precipueq꞉
nr̄i Liuij ac Pompei Trogi atq꞉ Iu/
stini: qui oēs extreme visionis narrant
historiā ⁊ post Alexādrū vsq꞉ ad cesarē
augustum Syrie ⁊ egypti .i. Seleuci ⁊
Antiochi ⁊ Ptolomeorum bella discri
būt. Et si qn̄ cogimur seculariū litterarū
recordari ⁊ aliq̄ ex his dicere: que olim
omissimus. non nostre est voluntatis. sꝫ
vt ita dicam grauissime necessitatis vt ꝓ
bemus ea que a sanctis prophetis ante
secula multa predicta sunt: tam grecorū
q̄ latinorum: ⁊ aliaꝝ gentiū litteris con
tineri. Et ipse idē Hiero in ep̄'a ad ma/
gnū oratorem vrbis dicit ꝙ apl's Pau
lus in epl'a ad Titū Epimenidis poete
vsus est versiculo.d. Cretenses male be
stie mendaces ventres pigri. Et ne mul
ta dicamus: tam Hieronimus q̄ Aug.
reliquiq꞉ greci ⁊ latini doctores in suis
dictis persepe ad suum propositum gen
tilium sententias trahunt. Tamen vt pre
diximus sola scriptura dei est que ab om
ni falso ⁊ mēdacio imunis existit ⁊ qc/
quid loquitur verissimuꝫ est: eo ꝙ verax
est deus qui nobis illam dignat⁹ ē reue
lare. Ob quod Lact.li.i. diui. institu. ait
Omissis terrenis huiusce phie auctori/
bus nihil certi asserentib⁹ aggrediamur
viā rectā. Quos eqdē si putarē satis ido
neos ad bene viuendū duces esse. ⁊ ipse
sequerer: ⁊ alios vt sequentur hortarer

Sed cū magna inter se ꝯcertatiōe dissi
deāt secūq; ipsi plerūq; discordēt appa/
ret eorū iter nequaq; esse directū. Siqui
dē sibi quiq; vt ē libitū ꝓprias vias im/
ꝓsserūt cōfusionēq; maximā ingrētib⁹
veritatē reliquerūt. Nobis aūt q sacrm
religiōis accepim⁹ cū sit veritas reuelata
diuīt⁹. cū doctorē sapie: ducēq; vitaꝫ de/
us seq̄mur vniuersos sine vllo discrimie
vel sex⁹ vel etatꝫ ad celeste pabulū cōuo/
cam⁹ Nullus.n. suauior aio cib⁹ ē q̄ꝫ co
gnitio vitaꝫ. h ille. ¶ Sꝫ stati increduli
nos aggrediūt obiiciētes: ꝙ sancti q scri
pserūt cōfixere mēdaciter a deo accepis/
se q̄ tradūt. O pniciosa ꝛ detestāda opi/
nio: q̄ refelli facile pōt: si ꝯsiderem⁹ quā
to amore ꝓphe ꝛ amici dei vitatē cōple
xi sūt. Inqt Lact. li. i. diui. insti. Volūtas
fingendi ac mentiēdi eorū est q opes ap
petūt q lucra desiderāt. Que res ꝓcul a
sanctis viris fuit. Ipsi vo seuissima passi
sunt tormenta. dirosq; cruciatus pro de
fensione veritatis quam docebant. Un/
de Hiero in epistola ad Pāmachiū ꝛ
Occeanū ait. An putamus fratres: quia
iocando ꝓphe predicēt: ridēdo loquant
apli: xp̄s iudiciū infantiliter cōminetur?
Sed iocinō sūt vbi supplicia intercedūt
Si iocando passi sunt credantur iocan/
do locuti: Isaias serra seccatur. Daniel.
Leonibus deputatur: Paulus trunca/
tur gladio: ꝛ Petrus dn̄i exemplo i cru
ce suspenditur. Et hoc totū vt nos a pec
catis sua doctrina reuocarent. Non est
igitur fictio aut mendacium: qd̄ de vita
futura proclamat: quod de inferni penis
preconiçat: ꝛ quod predicatur d ipsi⁹ dei
perfectionibus admirandis.

¶ De ꝓfūdo sensu scripture sancte quo
oē humanū ingenium superatur.

Tertio apparet excellentia ꝛ sub/
limitas scripture sancte ex eius ꝓ
funditate. In ipsa quidem non
solū voces significant: verū etiā res per
voces significate. Ratio sm Thomā. i.
parte. q. i. arti. x. quia auctor scripture est
deus: in cuius ptāte est ꝙ nō solum vo/
ces ad significandū accomodet: sꝫ etiaꝫ
res ipsas. Illa ergo prima significatio q̄
voces significant res: pertinet ad primū
sensū: qui. s. est historicus vel litteralis.
Illa aūt significatio qua res significate
ꝑ voces iteruꝫ res alias significant dicit
sensus spūalis. Hic aūt trifariam diui/
ditur. Sicut eniꝫ dicit apl's lex vetus fi/
gura est noue legis: ꝛ ipsa noua lex vt ait
Dionysi⁹ li. de cele. hierar. est figura fu/
ture glie. In noua etiam lege ea que in
capite gesta sunt. sunt signa eorum que
nos agere debemus. Scd̄m ergo ꝙ ea
que sunt veteris testamenti significāt ea
que sunt noue legis: est sensus allegoric⁹
Allegoria enim ideꝫ est quod aliena du
ctio: ab alle quod est alienum: ꝛ goges
ductio. Scd̄ꝫ vo ꝙ ea q̄ in xp̄o facta: vl
in his que xp̄m significāt sūt signa eoꝝ
q̄ nos agere debem⁹: est sm̄o tropologi
cus. i. cōuersus ad mores. Prout vero
ea q̄ sūt in noua lege significāt ea q̄ sunt
in eterna gloria: est sensus anagogicus.
Anagogia. i. sursuꝫ ductio. ab ana qd̄ est
sursum ꝛ goges ductio. Est itaq; scriptu
ra sacra in sensu litterali plana ꝛ facilis.
In sensu vo spirituali omne deuincit ꝛ
superat humanum ingeniū. Hinc Au/
gu. li. ij. super Gen̄. ait. Maior est hui⁹
scripture auctoritas: q̄ꝫ omnis humani
ingenij perspicacitas. Et ideꝫ in epl'a ad
Volusianū. d. Tanta est enim christiana
ruꝫ profunditas litterarū: ꝙ in eis quot
tidie proficerem: si eas solas ab ineunte
pueritia vsq; ad decrepitam senectutem
maximo ocio. summo studio. melior in
genio conarer addiscere. Non ꝙ in eis
que ad salutem sūt necessaria tanta per
ueniatur difficultate: sed cum fidem ibi
quisq; tenuerit: sine qua pie recteq; non
viuitur tā multa tanq; multipliciuꝫ my/
steriorum vmbraculis opaca intelligen/
da ꝓficientibus restant: vt annosissimis
acutissimis, flagrantissimisq; suauitate di
scendi contingat. Qd̄ eadeꝫ scriptura in
quodā loco cōmemorat. ecc. xviij. Cum
ꝯsūmauerit hō tunc incipiet. hec ille. Et
Hiero. sup illo vbo psal. adipe frumēti
saciat te. Pinguissim⁹ est sermo diuin⁹

Quicquidd vis ex ſermone diuino na-
ſcitur. Et Greg. xx. moral. c. i. Omnem
ſapiētiā atq; doctrinā ſacra ſcriptura trā
ſcendit. Que vera predicat: ad celeſtem
vitam inuitat: a terrenis deſiderijs cor le
gentis reuocat: dictis obſcurioribus for
tes exercet: paruulis humili ſmone blā
ditur. Nec ſic clauſa ē vt paueſci debeat
nec ſic patet vt vileſcat: ſed vſu faſtidiuz
tollit. ⁊ tanto plus diligitur quanto am-
plius meditatur. ¶ Quante autem ſit
ꝓfunditatis ſcriptura ſacra apparet ex
tot libris. ſermōibus. omelijs. expoſitio
nibuſq; pene innumeris. In quibus do
ctores tam greci q̄ latini totis viribꝰ de
ſudarunt. Et omiſſis alijs inſpiciamꝰ q̊t
quantaue volumina edidit. Origenes: ⁊
poſt illum Aug. de quibus ita inquit Iſi
dorus li. vj. ethimol. Origenes oēs tam
grecos q̄ latinos operū ſuorū magnitu
dine ſuperauit. Deniq; Hiero. ſex milia
librorū eiꝰ ſe legiſſe fatetur. Hoꝝ tamen
omniū ſtudia vicit. Augu. qui tanta ſcri
pſit vt diebus ac noctibꝰ nec legere q̄ſq;
ſufficiat libros illius. ¶ Ulterius ſcriptu
re altitudinem comprehēdere valemꝰ
ſi reuocemꝰ ad mentē miracula que ve
raciter proclamant de interpretatione fa
cta tempore Ptolomei. Hic vt. d. Ra-
banus. xiiij. li. de origene rerū fuit ꝑitiſſi-
mus oium litterarū. diſcipuluſq; Stra-
bonis phi qui bibliothecaz fecit: in qua
habere voluit libros legis iudeoruz: qui
ad ſacrā ſcripturā pertinēt. Ut eni tradit
Iſi. li. vi. ethimol. tꝑibus eius alexādrie
lxx. milia librorū inuenta ſunt. Aſſerit āt
Euſebiꝰ in hiſtoria eccleſiaſtica. ꝙ Teo-
pōpus hiſtoricus temptauit ſcripturam
ſacram de hebreo in grecum transferre:
⁊ dei iudicio per. xxx. dies in amentiā eſt
verſus. Theodotus etiam ob eandē cau
ſam cecatus eſt. Uerum penitentes ſana
ti ſunt. Ob quod miſit Ptholomeus ꝑ
interpretibus ad Eleaçarum pontificem
iudeorum. Et de hoc ſic loquitur Aug.
li. xviij. de ciui. dei. c. xlij. Poſt Alexādri
macedonis qui etiam magnꝰ cogno-
minatus eſt mirificentiſſimā minimeq;
diuturnā potentiam qua aſiā vniuerſam
imo pene totū orbē parti vi ⁊ armis par
tim terrore ſubegerat: qn̄ inter cetera ori
entis regna ēt iudeā igreſſus obtinuit. eo
mortuo comites milites illiꝰ cū regnuz
illud āpliſſimū nō pacifice inter ſe poſſe
ſuri diuiſiſſēt. ſed potiꝰ diſſipaſſent bellis
oia vaſtaturi. Ptolomeos reges habere
cepit egyptus. Horū primꝰ Lagi filius
multos ex iudea captiuos trāſtulit in egi
ptuz: Huic ſuccedens alius ptolomeus
qui eſt appellatus, Philadelphus om-
nes quos ille captiuos adduxerat libe-
ros redire permiſit. Inſuper ⁊ dona re
gia i tēplū dn̄i miſit: petiuitq; ab Eleaça
ro tunc pontifice dari ſibi ſcripturas q̄s
profecto audierat fama predicante diui-
nas. Ideo illas habere cupiebat i biblio
theca quam nobiliſſimam fecerat. Has
cum idem pontifex eidē miſiſſet hebreas
poſt ⁊ ille iterpretes poſtulauit: ⁊ dati ſūt
ei. lxxij. de ſingulis duodecim tribubus
ſeni hoies vtriuſq; lingue doctiſſimi: gre
ce. ſ. ⁊ hebree. quoꝝ interꝑtatio vt ſeptua
ginta vocet obtinnit cōſuetudo. Tradit
ſane tā mirabilē ac ſtupendū planeq; di
uinū in eorū v̄bis fuiſſe cōſenſū: vt cuz
ad hoc opus ſeparati ſinguli ſederēt: ita
eni placuit Ptholomeo eorum fidē ex-
plorare: nec i vno v̄bo qđ tātūdē ſignifi
caret. nec i v̄borū ordine alter ab altero
diſcreparet. Sz tāq; vnꝰ eſſet interpres
quod oēs interpretati ſūt vnuz erat: qm̄
reuera ſpūs vnꝰ erat in oibus. hec Aug.
¶ Ad pleniꝰ tamē intelligēda illius ver
ba ſciēdū: quod vt Iuſtinus refert: poſt
mortē Alexandri factus eſt primus rex
egypti Ptolomeus qui regnauit annis
xl. tam clare vt omnes regnantes ab eo
poſtea dicerentur Ptholomei. Hic ſcdm
Siccardū ſuo li. de tꝑibꝰ in die ſabbati
aſcēdit hieruſalez ſimulans velle ſacrifi-
care deo: ſciens iudeos tali die abſtinere
ab armis. Itaq; cepit hieruſalem Suc
ceſſor vero eius fuit Piladelphus qui
regnauit annis. xxxviij. ⁊ fuit ſtudioſiſſi-
mus Et h vt. d. Augu. conſtrui fecit co-
pioſiſſimā bibliothecā. Notandū inſu

ſm Iſidorū li.vi.ethimol. ꝙ bibliotheca dr̄ a biblio grece: quod eſt librorū ⁊ theca repoſitio. Bibliothecā āt veteris teſti Eſdras ſcriba poſt incenſaȝ legē a chaldeis dū iudei ad̄s afflat⁹ regreſſi fuiſſent i hierl'm: diuino affatus ſpū reparauit: cunctaqȝ legis ac ꝓphetarū volumina: que fuerunt a gentibus corrupta correxit. Apud grecos bibliothecā pm⁹ inſtruxit Piſiſtratus tyrannus athenienſiū: quā deinceps ab athenienſib⁹ auctā Xerxes īcēſis athenis euexit i Perſas longoqȝ poſt tempe Seleucus Nicanor rurſus in greciaȝ retulit. De hinc magnus Alexander ⁊ ſucceſſores eorum inſtruendis omniū librorum copijs aium intendere maxime Ptolome⁹ Philadelph⁹ Rome prim⁹ librorū copiam aduexit Emilius Paulus Perſa rege macedonū deuicto. deinde Lucullus e pontica preda Poſt hec ceſar dedit Marco Uarroni negociū maxime bibliothece ↄſtruende De his ſatis. Ad ſcripturā ſanctam iam ſermo vertendus eſt: que profunditate. ſua tot peritiſſimorū virorū vt dictuȝ eſt exercitauit ingenia.

¶ De vtilitate legendi aut audiēdi ſcripturam ſacram.

Quarto cognoſcere poterim⁹ excellentiā ⁊ ſublimitatē ſcripture ſancte ex ei⁹ vtilitate. Prodeſt quidē ⁊ nō parū illā deuote legentib⁹ ac audientib⁹ Unde ⁊ Paulus. ij. Timot. iij. c. dicit. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendū. ⁊ arguēdū ad corrigendum: ad erudiendum in iuſtitia. vt pfect⁹ ſit homo dei ad oē opus bonū inſtructus. Hec peccatoribus per penitentiaȝ ſalutis fiduciam preſtat: hec iuſtos perſeuerare ſuadet in via dn̄i: hec vicia deteſtat: virtuteſqȝ extollit: hoc ſūmū bonū deſiderandū predicat: hec infernū fugiendū hortat. hec dei mandata ſeruanda monet: hec blandit humilib⁹. cōminat impenitentib⁹: ⁊ recte viuētib⁹ aut poſt pctā ad deū redeūtib⁹ vitā pollicetur eternā. Hanc qui valent legāt delectabiliter: qui vero legere nō poſſunt negocijs familiarib⁹ impediti audiant illā bn̄dicentes ꝓcipue ꝓdicatores. quibus cura peruigil eſſe debet ſcripturas ipſas pricipaliter predicare. Uenite ergo o populi ⁊ audite diſciplinā ſacraꝝ litteraruȝ ga vt dr̄. xxxviij. di. decretorū. c. ſic. Sicſtellas celi⁹ nō extingnit nox: ita mentes fideliū inherētes firmamēto ſancte ſcripture non obſcurat mundana iniquitas Dictū ſit de ſublimitate ſacre ſcripture: q̄ fons eſt irriguus refocillās ⁊ ſatiās omnem aiam iuſtitiā ⁊ veritatē ſitientem.

¶ De multiplici euāgelio: ⁊ qualiter ſcriptura tota nos excitat vt timeamus deū Capl'm. ij.

Xiſtimo rem gratā facere: ſi in hoc ſecūdo myſterio aperuero euāgelij varietateȝ: ex eo ꝙ q̄ſi ꝓplexus ē multorū anim⁹: q intelligere ambiunt qd in verbis Ioānis noīe euāgelij eterni importet. Sunt ⁊ adhuc plerīqȝ ꝓdicatorib⁹ inſultātes. dū euangelicū textū ꝓdicare ommittunt. quaſi tranſgreſſores exiſtāt precepti dn̄ici Marci vlt̄. c. vbi dr̄. Euntes in mūdū vniuerſū predicate euangeliū oī creature. Quare ad huiuſmodi ꝓplexitatē āmouendam i hac pte de multiplicitate euāgelij erit diſceptandū: vt ſic vniuſcuiuſqȝ anim⁹ gēſcat in cognitione euangelice veritat̄. neqȝ de cetero predicatorib⁹ detrahat. qui vt dictū eſt euangelicā litteram nō ſemper ſequunt. Quadruplex ergo euāgeliū diſtinguemus.

Primū eſt euangeliū approbatū.
Secūdū euangeliū dubitatū.
Tertiū euangeliū reuelatū.
Quartū euāgeliū interpretatū.

¶ De euangelio qd̄ ſcripſerunt quattuor euangeliſte.

Rimū eſt euāgeliū approbatū illud. ſ. qd̄ ſcripſerunt quattuor euangeliſte. Ut eni habet ex dictis Hiero. in ꝓlogo in Matheū ⁊ Iſidori. vi. li. ethimol. ꝓmus qui ſcripſit euāgeliū fuit Mathe⁹ āno. ſ. xpi. xlij. Nam volens ex iudea recedere: que ſic dcā ē ex tribu iuda: poſtqȝ intrauerunt terraȝ

pꝛomiſſionis. Nam antea dicebaꝛ terra
Chanaã. eo ꝙ pꝰ diluuiũ habitauerunt
ibi filij Chã: ſcripſit euangeliũ litteris
hebꝛaicis: vt ſic remãeret apud iudeos
credentes memoꝛia eoꝝ que docuerat.
Ubi apparet quanta ſit vis litterarum.
Jõ dicit Iſidoꝛus. li. i. ethimoꝛ. Uſus lit
terarũ repertus eſt ꝓpter memoꝛiã reꝝ
Nam ne obliuione fugiant: litteris alli/
gant: In tanta eniꝫ rerum varietate. nec
diſci audiendo poterant oĩa nec memo/
riter retineri. Et addit ipſe Iſidoꝛus ꝙ
lr̃e ſunt indices rerũ: ſigna verboꝝ: qbꝰ
tanta vis eſt vt dicta nobis abſentium ſi
ne voce loquantur: Hebꝛeoꝛum litteras
Moyſes. ſirorũ ⁊ caldeoꝛũ Abꝛaham
repertoꝛ: Jõ cuꝫ litteris numero ⁊ ſono
concoꝛdant: ſolis caracteribꝰ diſcrepant
Egyptioꝛũ lr̃as Iſis regina Inachi filia
a grecia veniens in egyptum repperit ⁊
egiptijs tradidit. Grecarum lr̃aruꝫ vſuꝫ
pꝛimi fenices inuenerunt. de quibus ait
Lucanꝰ. Fenices pꝛimi fame ſi creditur
auſi Manſurã rudibꝰ vocẽ ſignare figu/
ris. Cadmꝰ Agenoꝛis filiꝰ grecas lr̃as
ex fenice. xvij. attulit in greciã. Iſponia/
des troiano bello tres adiecit: pꝰ quẽ Si
monides miles tres alias addidit. La/
tinas litteras Carmentis nimpha pˀma
italꝛ tradidit. Carmentis ãt dicta: qa car
minibus futura canebat. Hec ꝓpꝛie vo/
cata ẽ. Nicoſtrata. Chartarũ ỽo vſuſ vt
Iſi. dicit. vj. li. ethimoꝛ. in nemphi egy/
pti ciuitate inuentus eſt. Ante eni ſcribe
bãt. vel in tabulis marmoꝛeis vel lateri/
cijs. Apud gentiles ỽo Frigiꝰ Dares: ð
grecis ⁊ troianis hiſtoꝛiam edidit. quã
in folijs palmarũ ab eo ꝯſcriptã eſſe fe/
rũt. Reddeundũ iam eſt ad efficaciam
litterarũ ſine qbꝰ multa ⁊ quideꝫ neceſ/
ſaria oblitterata eſſent. Quapꝛopter Jo
hãnes ſolobꝛiẽſis in pꝛologo Policrato
nis ait. Exẽpla maioꝝ q̃ ſũt incitamenta
⁊ foꝛmẽta virtutis nullũ oĩo erigerẽt aut
ſeruarent: niſi pia ſollicitudo ſcriptoꝛuꝫ
⁊ triumphatrix inertie diligentia eadem
aliquid ad poſteros tranſmiſiſſet. Et ite
rum idem. Quis alexandros ſciret: aut
ceſares: quis ſtoicos aut peripateticos
miraretꝛ: niſi eos inſignirẽt monimenta
ſcriptoꝛũ? Quis apl̃oꝛũ aut ꝓphãrũ am
plexãda imitaretꝛ veſtigia: niſi eos poſte
ritati diuine littere cõſecraſſent? Hec ibi
Mathēꝰ ergo vt. d. Nico. de lira. iterꝓ
tatꝛ datꝰ: qꝛ inter euãgeliſtas pꝛimo datꝰ
ẽ a deo ad ſcribẽdũ euãgeliũ. Secũdus
Scripſit euãgeliũ Marcus anno ſequẽ
ti eloquio greco ſm̃ Iſidorũ in italia ſe
cutꝰ Petrũ vt diſcipulus. Tertiꝰ Lucas
greci ſermonis eruditiſſimꝰ ſm̃ Iſidoꝝ
⁊ Hieronymũ in grecia in Achaie ꝑti/
bus ſcripſit euangeliuꝫ ſub Theophilo
ep̃o. Quartus ⁊ vltimus Johẽs ſcripſit
euangelium in aſia qui fuit in ſcribendo
vltimus. vt inquit Hiero in ꝓlogo i Jo
hannem: ex eo: ꝙ erat virgo ⁊ iuuenis.
Quare vt verecũdus ſe ingerere noluit
quouſq; ab epiſcopiſ aſie rogaretur ⁊ ab
hereticiſ excitaretur. Sed hic tria dubia
ſunt apienda. Pꝛimũ quare non vnus
ſcripſit euangeliũ. Secũdũ. Quare xp̃s
bñdictuſ nõ ſcripſit quicq; poſteris rele
gendũ. Tertiũ vtrũ ꝑdicatio veteris te/
ſtamenti repugnet ꝑdicationi euangelij
¶ Ad pꝛimũ rñdet quedã glo. ꝙ euãge
liſte ſũt teſtes dñi: ⁊ hoc nõ ꝑꝑ idigẽtiaꝫ
claritatis dĩne: ſꝫ infirmitatis humãe q̃
firmiꝰ ⁊ certiꝰ credit pluribꝰ q̃ꝫ vni. In
oꝛe eni duoꝛũ vel triũ teſtium ſtat oẽ ver
bum. vt dꝛ Math. xviij. c. ⁊. ij. q. iiij. c. i.
⁊. ij. ad Coꝛ. xiij. c. ⁊ Deut. xix. c. ⁊. xlviij.
di. c. qm̃. ⁊. xi. q. iij. c. ꝑcipue. ⁊ extra ð te/
ſti. c. licet. ⁊ extra de teſta. c. relatũ. Et iõ
diſpoſuit diuina ſapientia. vt plures eẽnt
euãgeliſte: qui ſi oĩo diuerſa dicerent. fi/
deꝫ nõ firmarẽt. Ad hoc eni vt teſtimo
niũ ſit ſolidũ: neceſſe eſt teſtes cõcoꝛda
re. Si ỽo oĩo idem dicerent. iam totum
vnũ eſſet ⁊ ſuperfluũ. vt ergo certũ eſſet
teſtimoniũ ⁊ nihil contineret ſupfluum
diſpoſuit ſpiritus ſanctus: vt aliqua ſin/
gulariter narrarent: aliqua cõiter: nulla
ỽo diſcoꝛditer. Ideo dicit Aug. de con/
ſenſu euangeliſtarum: ꝙ nõ oẽs euan/
geliſte idẽ dixerunt. Sed vbi concurre/
runt in idem narrandũ non diſcoꝛdant.

¶ Ad secundū dubiū rn̄dere possum⁹
ex dict sci Tho.iii.parte .q.xlij. ar.iiij.ꝙ
xp̄s bn̄dict⁹ nō scripsit.q2 non fuisset cō
ueniēs dignitati sue ita scribere: sicut ex
pediebat cōmuni vtilitati eoꝝ quibus
doctrina sua erat tradenda. Si v̄o scri/
psisset ſm altitudinē dignitatis sue: nul/
lus fuisset capax mysteriorum ꝛ sic scri/
ptura illa fuisset frustra. ¶ Ad tertium
dubium iam imorandū est propter nō
nullos qui palatum infectum habentes
me mordent quia i hoc opere historias
veteris testi p̄dicandas conscripsi. Vide
tur forte ipsis vetus testamentum abij/
ciēdum. Sed caueāt ne Seueriani sint.
De quibus dicit Jsidorus.viij.li. ethi/
mologiarum ꝙ fuerūt qdā heretici sic
nominati a Seuero heresiarcha.non re
cipiētes vetus testamentū ꝛ resurrectio/
nem. Dicimus ergo ꝙ quicunqꝫ predi/
cat ea que continent in euangelio: predi
cat euangelium. Sed qui predicat vet⁹
testamentum predicat ea que continent
in euāgelio.ergo predicat euangelium.
Mathe⁹ nāqꝫ.i.c.genealogiā xp̄i expli
cat nominās patres ꝛ reges veteris testi
Et i.ij.c.inducit auctoritatē Jsaie.vij.c.
Ecce virgo concipiet. Et in eo.c.allegat
dictū Michee.v.c. Et tu Bethleē ꝛc.
Et eo.c.dictū Osee.xi.c. Et egypto voca
ui filium meū. Et.iij.c.dictū. Jsaie.xl.c.
Vox clamantis in deserto: parate viam
dn̄i. Et.iiij.c.dictū Deut.vj.c. Non tem
ptabis dn̄m deū tuū. Et.xij.c.exemplū
Jone: qui fuit in ventre ceti. Et.xv.c.tex
tū Jsaie. Populus hic labijs me hono
rat.cor autē eoꝝ longe est a me. Et.xvij.
c.apparitionē exprimit Moysi ꝛ Helie
Et.xix.c.Xp̄s docet p̄cepta decalogi que
ponūtur Exo.xx.c. Et.xxij.c. allegatur
auctoritas Dauid. Dixit dn̄s dn̄o meo se
de a dextris meis. Et.xxvj.c. auctoritas
zacha.pph̄e.xiij.c. Scriptū ē.p̄cutiā pa
storē ꝛc. Et Luc.ij.c. dr̄ Impleti sunt
dies purgatiōis Marie ſꝫ legē Moy
si. Leuit.xij.c. Eodē.c.circūcisus ē puer
Et.xvi.c.dixit. xp̄us v̄ba Abrahā hēnt
Moysen.ꝛ pph̄etas.audiant illos. Et
vlti.c. Oportet ipleri oīa que scripta sunt
in lege Moysi. ꝛ prophetis ꝛ psalmis
de me. Utiqꝫ hec ꝛ similia ex veteri testō
sumpta in euangelijs ꝯtinent. Quare q
ea que sunt veteris legis ad xp̄um ordi/
nata predicat. Euangelium vtiqꝫ non
omittit.

¶ De euangelijs apocrifis: quibus nō
adhibetur plena fides:

Ecundū est euangeliū dubitatū
vt Nicodemi Jacobi ꝛ aliorum
que inter apocrifa computant
xv.di.c. Sancta romana ecclia. Scdm
autē Jsidorum li.vj.ethimol. apocrifa
dicta.i. secreta quia in dubium veniunt.
In his apocrifis ꝛ si inueniatur aliqua
veritas.tamen propter multa falsa nulla
est eis canonica auctoritas . que recte a
prudentibus iudicant non eē credenda
quibus ascribuntur. Nā multa ꝛ sub no
minibus pph̄etarū ꝛ recentiora sub no
minibus aploꝝ ab hereticis proferūtur.
que omnia sub noīe apocriforū.auctori/
tate canonica diligenti examinatione re
mota sunt. Hec Jsidorus.

¶ De euangelio beati Pauli apli.

Ertium est euangeliū reuelatū
de quo apl's ad Gal.i. Notum
vobis facio euangeliū. qd̄ euan
geliçatū est a me: quia non est ſm hoiē
Neqꝫ eni ego ab hoie accepi illud: neqꝫ
didici: sed per reuelationē Jesu xp̄i.

¶ De euangelio large sumpto quod est
tota scriptura sancta.

Uartū est euangeliū interpreta/
tum. Tota siqdē scriptura sacra
large euangeliū dici pōt. Scdꝫ
eni Jsidorū.euāgeliū iterpretatur bona
annunciatio. Grece eu.bonū: angelium
annūciatio dr̄. Hoc est illud euangeliū
eternū scriptura.s. sacra.bene ānunciās
nobis eternā veritatē dei nobis tpaliter
reuelatā. Jō dicit Hiero.i.q.i.c.marchi
on. Marchion ꝛ Basilides ꝛ cetere he
reticorum secte non habent dei euange
lium: q2 non habent spm̄ scm̄: sine quo
humanū fit euangelium qd̄ docet. Nec
putem⁹ in v̄bis scripturarū eē euāgeliū

ed in sensu nō in sup̄ficie. sed in radice nō in sermonum folijs: sed in medulla rationis. hec ille. Que verba cōtra illos dicta sūt qui litterā; tm̄ quattuor euangelorum noīe euangelij volunt intelligi. Nos v̄o omnē scripturaȝ dei vltra quattuor euangelia: vt prediximus euangelium appellamus. Hec ergo est. que bñ omnibus annunciat vt deum timeant. Excitent iam oēs populi: omnes gentes omnes vtriusq̄ sexus: ꝛ audiant qd vndiq̄ scriptura canit. Certe a principio vsq̄ ad finem. Timete deum timete deuȝ timete deum. Hoc dicit in Leuit̄. c. xxv. Unusquisq̄ timeat deū suū. Et de h̄ scribit Deut. iiij. c. Dixit deus ad Moysen. Cōgrega ad me ppl̄m vt audiat sermones meos ꝛ discat timere me omni tp̄e. Et Deut. vi. c. Dn̄m deū tuuȝ timebis: ꝛ ipsi ſuies. Et Josue. xxiij. c. Timete deū ꝛ seruite ei corde p̄fecto. Et. i. Regū. xij. c. Timete deū: ꝛ seruite ei in veritate. Et ps. ij. Seruite dn̄o i timor̄. Et ps. xxxiij. Timete dn̄m oēs sancti eius. Et ps. cxi. Beat⁹ vir qui timet dn̄m. Et Thob. viij. Multa bona habebimus si timuerim⁹ deū. Et Judith. xvj. Qui timēt te magni erūt apud te p̄ oia. Et Ecc. i. Timenti deum bene erit in extremis: in die defunctionis sue benedicet. Et. ij. c. Filij accedens ad seruitutez dei: sta in iustitia ꝛ in timore. Et. x. c. Gloria diuitum honoratorum ꝛ pauperū timor dei est. Et. xix. c. Da locum timori altissimi: qa ois sapia timor dn̄i. Et. xxiij. Nihil meli⁹ q̄ȝ timor dn̄i. Et. xxv. Beatus vir cui datū est habere timorē dn̄i. Et p̄v. iij. c. Time deuȝ ꝛ recede a malo. Et. xiiij. c. Timor domini fōs vite: vt declinet a ruina mortis. Et xxiij. c. Esto in timore dn̄i tota die. q: habebis spem in nouissimo. Et Ecclíastes viij. c. Ego cognoui: ꝛ erit bonū timētib⁹ deū. Et Malachie. i. c. Si ego dn̄s vbi timor meus? Et Nee. v. c. Quare nō ambulatis in timore dn̄i? Et Michee. vj. c. Salus est timentibus nomen tuum. Et ij. Cor. v. c. Scientes timorē dn̄i hoibus suademus. Et Luc. ij. c. Et misericordia eius a p̄genie in p̄genies timētib⁹ euȝ. Hec est tonās illa vox ois diue scripture. de qua Joānes dic̄ q̄ oib⁹ pplis alte sonanda est. Timete deum. Qui quare timendus sit in sequentibus ostendemus.

¶ Qd̄ rōabile est timere deū. Cap. iij.

Sunt plurimi qui de timore dei audientes loqui: nō solum nō formidāt ꝛ pauent: quinimo i derisum hn̄t que dicunt. Aiūt eni clementē eē deū ꝛ natura misericordem: a quo nullū maluȝ prouenire pōt. Et vt docet ar. ij. rhetorice illa timem⁹ ex quib⁹ nobis mala proueniūt. Sed nō aduertunt theologoꝝ sentētiā: ꝛ p̄cipue sācti Tho. p̄a s̄e. q. xix. ar. i. q̄ malū pene ꝛ si sit malū s̄m qd. in q̄ātū. s. ledit eos qbus infertur: verūtn̄ est bonuȝ similiter in q̄ātum p̄uenit ex ordine diue iustitie. Ea p̄pter vt intelligāt oēs quare timēdus deus est a quo p̄ueniūt mala pene: in hoc caplo de ratione diuini timoris erim⁹ tractatori. quia Joannes subdit qm̄ venit hora iudicij eius. Sunt enim quattuor in deo iudice: ꝛ peccatoruȝ vltore: propter que merito timeri debet.

Primum est noticia.

Secundum displicentia.

Tertium potentia.

Quartum iustitia.

¶ Qd̄ deus bn̄dict⁹ cognoscit oia pctā tam secreta q̄ȝ publica.

Primū qd̄ ē i deo quare timeri debet est noticia. Ipse vtiq̄ oia nostra mala: nō solū publica ꝛ manifesta: sed etiā occulta ꝛ in corde latentia noscit: scrutanturq̄ intima oia: ꝛ penetralia cordiuȝ. Probat̄ hec veritas auctoritatib⁹ ois scripture diuine ꝛ humane. Ait ergo Job. xlij. c. Scio dn̄e q: omnia potes: ꝛ nulla te latet cogitatio. Et sapiens p̄v. v. Respicit dn̄s vias hominis: ꝛ omēs gressus illius cōsiderat. Et Ecc. vij. non te iustifices ante deum q: agnitor cordis ipse est. Et. xvj. c. Nō dicas: a deo abscondaȝ: ꝛ quis mei memorabitur? Omne cor intelligitur a deo Et. xxxix. Nō est quicq̄ȝ absconditum

ab oculis eius. Et ps xciij. Dominus scit
cogitatiões hoiuz. Et .i. Reg. xv. Homo
videt ea que parẽt: de⁹ aũt intuet cor. Et
i. Paral. c. penult. Omnia corda scruta
tur dñs ⁊ vniuersas mentiuz cogitatio-
nes intelligit. Et Daniel. xiij. c. De⁹ eter
ne qui abscõditorũ omniũ es cognitor ⁊
q nosti omnia anteq̃ fiant. Et Paulus
ad Heb. iiij. c. Oia sũt nuda ⁊ apta ocul'
eius. Et Johis. i. canon. iij. c. Maior est
deus corde nr̃o: ⁊ nouit oia. Et in decret
di. xxxij. c. erubescãt. Secretoꝝ cognitor
⁊ iudex ẽ de⁹. Et. ij. q. i. c. Deus omnipo-
tens. Et. ij. q. v. c. consuluisti. Deus solus
nouit corda filioꝝ hominum. Et ad idẽ
facit qd̃ scribitur. xj. q. i. c. sacerdotib⁹. ⁊
xxij. q. i. c. non nobis. ⁊ xviij. q. ij. c. per-
nitiosã. ⁊ xxiij. q. v. c. ꝓdest. ⁊ xxiiij. q. i.
c. odi. ⁊ xxvi. q. v. c. nec mirũ. ⁊ xxvi. q.
vi. c. agnouim⁹. ⁊ xxxij. q. i. c. apud. ⁊ de
pe. di. i. c. quẽ penitet. ⁊ extra d̃. offi. dele.
c. nouit. ⁊ de symonia. c. tua nos. ⁊ Hie-
ronym⁹ ad Demetriadẽ v̓ginẽ. Omniũ
operũ ⁊ cogitationũ tuaꝝ speculatorem
tuũ crede deũ. Et Sixtus phitagoric⁹ in
sententijs suis. Cogitatio hois deum nõ
latet: ⁊ ideo cogitatio tua pura sit ab om
ni malo. ⁊ Seneca ad Lucillum. Quid
ꝓdest aliqd ab hoie esse secretũ? Nihil
deo clausũ est. Ipse cogitationibus nr̃is
interuenit: sic interuenit dico vt nũq̃ ali
qñ inde discedat. ⁊ Ouidius in. iij. meta
morphoseos. aspiciũt oculis superi mor
talia iustis. Sed ꝯtra ista obijcitur mul
tipl'r. pmo qꝛ deus non cognoscit: aut in-
telligit aliud a se. ergo nõ cognoscit: nr̃a
pctã Ut eni dic̃ Ar. xi. metaph. Intelligi
bile est perfectio intellectus. Si igit deus
itelligeret aliud a se: intellectus eius per
ficeretur ab alio: ⁊ sic aliqd esset nobili⁹
ipso: qd̃ est falsũ. Scd̃o arguit ƀʒ Ansel.
Oẽ qd̃ est melius circa deũ est ponẽdũ
Sed quedaʒ melius est nescire q̃ scire:
sicut dicit Aug. i enchiridion. ergo neces
se est ponere q̄ de⁹ illa nõ sciat. Sed illa
sũt pctã. ergo de⁹ nescit nr̃a pctã. Tertio
Sicut de⁹ est oiuʒ sciens: ita deus est oi
potẽs. Sed deus nõ potest mala. Ergo
neq̃ scit mala. Quarto arguit. abacuch
i. dr̃. Mũdi sũt oculi tui dñe: ne videãt
malũ. ¶ Ad pmũ rñdet Boñ. in. i. di.
xxix. ar. i. q. i. c. q̄ cognoscere aliud a se ẽ
dupliciter. Aut per aliud a se cognoscẽte
Aut per se. Qñ cognoscens cognoscit
aliud ⁊ p aliud. tũc verũ est q̄ pfectionẽ
habet aliunde: ⁊ tũc eius intellectus ẽ in
potẽtia. ⁊ recipit aliunde pfectionẽ. ⁊ iõ
additionẽ ⁊ trãsmutationẽ. ⁊ hoc oio est
impossibile circa deum: qꝛ vt inquit cõ-
mentator super. xij. metaph. Intelligere
dei est sua substantia. Patet quia sua
substantia est sua actio. Patet etiam qꝛ
est actus purus ⁊ simplex. ⁊ ibidem cõ-
mentator dicit q̄ intellectus in deo in in
tellectio ⁊ intellectum idem sunt. Deus
ergo illa que sũt extra se. non per illa: sʒ
per suã essentiaʒ intelligit. quia illa suum
intellectuʒ non pñt perficere mouere ac
in seipsis terminare. et ideo intellectus
diuinus cognoscendo vilia non vilescit
Propterea dicit Dio. li. de diui. no. ma-
terialia deus cognoscit immaterialiter:
diuisibilia indiuisibiliter: ⁊ multa vniti-
ue. Ratio quia deus immaterialis est ⁊
simplex ⁊ vnus. Uñ qualis est ipse: talis
est eius cognitio. ex qb⁹ oib⁹ sequitur ƀʒ
Tho. i. pte. q. xiiij. ar. v. in responsiõe ad
secũdũ argumentum: q̄ nihil aliud est
pfectio diuini intellectus: nisi ipsa essen-
tia dei. ¶ Ad secundum obiectũ rñdet
Boñ. vbi. s̃. q. ij. ad. i. q̄ aliqd dr̃ meli⁹
dupl'r. s. simpl'r ⁊ ƀm statũ. Dico ergo q̄
scire omnia simpliciter melius est ⁊ no-
bilius. Sed homini corrupto qui acci-
pit occasionem peccandi ex cognitione
melius est quedaʒ nescire. Iõ nõ sequit
q̄ sit deo attribuendũ. ¶ Ad tertiũ dic̃
Boñ. vbi. s̃. ad. iiij. q̄ nõ ẽ simile de po
tẽtia ⁊ scia qꝛ rectitudo manẽs rectitudo
ẽ rõ cognoscẽdi malũ. Sʒ rectitudo nõ
est cã mali. nisi declinando a rectitudine
in deficiendo. Ideo scire mala ẽ de per-
fectione scientie: sed posse mala nõ est d̃
pfectione potentie. ¶ Ad quartum dicit
Boñ. q̄ in deo est duplex cognitio. Una
approbationis. Alia simplicis noticie

Cognitio approbationis notat complaꝯ
centiam voluntatis. Et hac non cogno/
ſcit deus omnia: ⁊ ſic nec mala nec ma/
los: ſꝫ tm̄ bona ⁊ bonos. Et ſic dicūt au
ctoritates. Eſt alia cognitio ſimplicis no
ticie. Et hec quia habet rationem cogno
ſcendi a veritate: que eſt lux ſumma cui
nihil poteſt occultari. nec etiam tenebre
obſcurātur ab ipſo. Jō cognoſcit om/
nia magna ⁊ parua: bona ⁊ mala.

¶ Qđ peccata diſplicent deo: ꝯtra illos
qui dicunt ꝙ deus de peccatis noſtris
non curat.

Ecundū quod eſt in deo quare
timeri debet eſt diſplicentia. Diſ
plicent eni ſibi peccata: ꝓpter
que peccatores abhomiat ⁊ odit. Unde
Dauid in ps. Odiſti omnes obſeruan/
tes vanitates. Et Ecc. v. Altiſſimꝰ odio
habet peccatores. Et Sap. xiiij. Similr
ſunt odio deo impius ⁊ impietas eiꝰ. Et
Aug. li. de. peni. ⁊ de peni. di. iij. c. ſūt plu
res. Scio dn̄m inimicū oi crimioſo. Et
idē li. xij. de ciui. dei. c. iii. Dicunt in ſcri/
pturis inimici dei omnes qui nō natura
ſꝫ vitijs eius aduerſantur imperio. Cur
deus odit diabolum. niſi propter pecca
tū? Utiqꝫ nec Petruꝫ diligeret ſi crimi/
noſus eſſet. Jntātū namqꝫ peccatū eſt ei
exoſū: ꝙ filiū ſuuꝫ crucifigi voluit: vt cū
illo peccatum crucifigeret. inqt Aug. ſu
per epl̄am ad Cor. Jnnocens occiditur
peccatū crucifigit. Animaduerte o pec/
catrix anima: ⁊ cōſidera dei filiū i cruce
pendentē. liuoribus ⁊ plagis plenū. ⁊ pie
ipſū interroga. O delicatiſſime iuuenis
o fili dei altiſſimi? cur iſta pateris? cur tā
to dolore concuteris? Et reſpondebit ti/
bi protinus. Hec oia patior vt pr̄i meo
ꝓ peccato hūani generis ſatiſfaciā. hoc
eſt qđ Jſaias dixit. liij. c. Uulneratus eſt
propter iniquitates noſtras: ⁊ attritꝰ eſt
ꝓpter ſcelera noſtra. Diſciplia pacis no/
ſtre ſuper euꝫ: cuiꝰ liuore ſanati ſumus
Et Petrꝰ. i. epl̄a. c. ij. Peccata nr̄a ipſe
ꝑtulit in corpe ſuo ſuper lignū vt peccatis
mortui iuſtitie viuamus: cuius liuore ſa
nati ſumus. O quantum timeret ſubdi/
tus regis cum certitudinaliter ſciret ſe in
eius fore odio ac diſplicentia. Semper
pauidus eſſet ac nimio terrore correptꝰ
tacitus cogitaret. O quid contra me rex
erit facturꝰ. Heu. me. diſplicui ſibi odiū
in me iecit ſuuꝫ. Quanto magis tu infe/
lix anima timere debes: dum mente re/
cogitas: ꝙ regeꝫ regū offendiſti. Expa/
ueſce ⁊ contremiſce: quia iniquitates tu
as ſi te non correxeris puniet.

¶ Qđ potentie dei nullus reſiſtere pōt

Ertium qđ eſt in deo: quare ti/
mendus eſt potentia dicit. Di/
ximus in quadrageſimali de pe
nitentia: in ſermone de omnipotētia dei
q̄liter ipſi dn̄o celorum nulla creatura
angelica vel humana reſiſtere pōt. Ap/
parebit etiā hoc in ſequētibus cū in par/
ticulari de iudicijs eius verba faciemus

¶ Qđ iuſtitia eſt in deo: qua etiā i pn̄ti
ſepe numero punit malos.

Uartū quod eſt in deo: quare ti
mere omnes illuꝫ tenent eſt iu/
ſtitia. de qua inſuꝑ dictū eſt dif
fuſe in ſermonibus de iuſtitia dei in q̄/
drageſimali de penitentia. Nūc v̄o id
ſcire ſufficiat: ꝙ licet i gnāli iudicio om/
nia ſint mala punienda: tamen frequen/
tius multa in hoc ſeculo puniūt: vt oſtē
datur ꝙ deus iuſtus iudex concidit cer
uices peccatoruꝫ. Neceſſe ē ergo vt pec/
catoribus duris dicamꝰ id ps. Niſi con
uerſi fueritis: gladiū ſuū vibrauit: arcuꝫ
tetendit ⁊ parauit illum: quia venit hora
iudicij eius. A quo nos miſericorditer
liberet qui eſt benedictus in ſecula ſecu/
lorum. Amen.

¶ Sermo. ij. đ diuinis iudicijs ⁊ flagel
lis. que a ſtultis peccatorib꜀ nō timent.

Uriora ſa
xis humana corda ꝑ/
ſepe videt eē: que nul/
lo dei timore terrentur
neqꝫ peccata deponer
ſtudēt. Jnfixa manēt in fecibus ſuis: ⁊
deum celi illis cōminantē contemnunt

Idcirco ad excitandas animas inertes: vt ausu temerario deposito timeant deū in presenti sermone de timore dei in generali dicemꝰ. Videbimusqꝫ de illo tria mysteria principalia.
Primum dr̄ vilipensionis.
Secundum cognitionis.
Tertium euitationis.

¶ Quare homines non timēt īmo cōtemnūt iudicia dei. Caplm̄.i.

Alis est multoꝝ cōditio: vt dei iudicia spernant atqꝫ derideant Quod quidē ratione quadrupli ci facere cognoscuntur.
Prima dr̄ incredulitatis.
Secunda loganimitatis.
Tertia apparentis bonitatis.
Quarta mundane prosperitatis.

¶ Qđ multi non credūt que dicuntur de iudicijs dei.

Rimo nō timentur dei iudicia ꝓpter incredulitatē: qꝛ cū narrantur aut leguntur: nolūt excecati peccatores fidē prestare dictis: quia male libēter quis acceptat quod nollet: imo ꝯrium. ſm illud Senece in prima tragedia. Qđ nimis miseri volūt, h̄ facile credūt. Sic euenit tpe diluuij de quo paulo inferius tractabimꝰ. Nūqꝫ voluit gens illa pitura Noe archam fabricanti dare fidē. Sic accidit Balthasar regi babylonis: de qͦ dicit Nico. de lira sup v.c. Daniel. ꝙ cū publice diceret regnū eiꝰ debere persistere vsqꝫ ad finē captiuitatis iudeoꝝ: de q̄ predixerat Hieremias Hiere.xxix.c.l. ꝙ .lxx. annis erat duratura deridebat oēs. Et cū sibi diceret ꝙ exercitꝰ darij ꝛ Cyri validissimus veniebat cōtra eū: negligebat ꝓpulsionē ꝯvenientē. Dū ṽo obsessa eēt babylon fecit grande conuiuiū ꝛ celeberrimū optimatibus suis: ꝛ in contēptū bibebat in vasis templi que asportauerat Nabucodonosor. Et sic vacās epulis vidit manum scribentem in pariete. Mane. Techel. Phares. Aduocato autē Daniele interptatus est visionē. s. Mane numerauit deus regnum tuū ꝛ cōpleuit illud. Techel appensus es in statera: ꝛ inuentus es minꝰ habēs. Phares: diuisū ē regnū tuū: ꝛ datū Medis ꝛ persis. Cū aūt hoc audisset licē honorasset Danielē tn̄ stabat in pertinacia sensus sui. Quare eadē nocte babylon capta fuit: ꝛ Balthasar interfectus ac iugulatꝰ: De ista euersiōe babylonis dicit Orosius.li.ij. Babylon eo tpe a Ciro rege subuersa quo ꝑmum roma tarquinioꝝ dn̄atione liberata ē. Sigdē sub vna eadēqꝫ conuenientia temporū illa cecidit: ista surrexit. ꝛ quasi moriens dimisit hereditatem.

¶ Qđ deꝰ longanimis est ꝛ patiens. tn̄ ad longum iudicat impenitentes.

Ecūdo nō timēt dei iudicia ꝓp dei patientiam ꝛ longanimitatē Aiunt nanqꝫ pctōres ceci. Tā diu sustinit nos deꝰ. ꝛ nūc nec alit faciet De his Aug.li.iiij.de doc.xp̄iana sic loquit. Plerosqꝫ icredulos mirātiōis dei patiā lōga peccar̄ facit itrepidos. qꝛ deū nō arbitrāt suorum pctōꝝ vltorē. Verū tn̄ librāda sūt illa ṽba Valerij.li.i.de neglecta religiōe. Lēto eteni gradu ad sui vidictā diua ꝓcedit ira: tarditatēqꝫ supplicij grauitate cōpēsat. Et Hiero. i cōmēto sup Hieremiā ingt. Quāto maior ē numerꝰ tēpoꝝ quibꝰ obliuiscimur deū tanto maior est pena pcti qđ nec longitudine seculoꝝ potuerit edomari.

¶ Qđ mlta bona opa fiūt: sꝫ ñ ꝓp deū

Ertio nō timent iudicia dei ꝓp apparētem bonitatē. Fiūt qn̄qꝫ aliq̄ bona simulata: nō ꝓp deū sꝫ ad cōplacentiā hoiuꝫ. Vadūt ad missas vsurarij: libros in manibꝰ deferētes sodomite. fornicatores: ꝛ alij similes frequētāt diua nō vt honorēt deū: sꝫ vt boni viri eē videāt. Qn̄qꝫ aūt suasu ꝑdicatorū: ꝛ inspirante deo ꝑ donū gr̄e gratis date. ad talia pagenda ducūt. tn̄ grādia pctā nō relinquūt ꝛ psuadēt sibi ex quo opant aliqđ bonū: timendū eis nō esse Quibꝰ ego dico: ꝙ si deus aliquādiu retardet sn̄iam ꝓp hmōi bona: verūtn̄ nisi seqt vera ꝛ realis emēdatio: tandem ad sua iudicia sepenumero manū extendet

¶ Qđ multi ↄfidunt in ꝓſperitate: ⁊ tñ
ex īſperato ſepe flagellanť a deo.

Marto nõ timenť iudicia dei ꝑꝑ
mũdanã ꝓſꝑitatẽ. In qua qdez
velut ebrij iam facti putant ſe eẽ
deos ĩ diuitijs: ĩ robore corꝑis: in glia ſe
culi. licere ipſis arbitrãť facere qcqd ve/
lint. In qbus vt dicit Seneca in trage/
dijs. ꝓſꝑerũ ac felix ſcelus virtus voca/
tur. Cõfidũt in vanitate ſua: ⁊ de ſua vir
tute ac tẽporalibus bonis preſumunt ⁊
gloriant. Contra quos dicit Seneca in
tragedijs. Nemo cõfidat nimiũ ſecun/
dis. Et idẽ ad Lucillũ. Noli huic trãql
litati ↄfidere. Momẽto mare euertiť ⁊
eodẽ die vbi luſerũt nauigia ſorbuntur.
Hinc Hieremias. xlvij. c. ciuitati affluẽ
ti ꝓſꝑitate ⁊ nõ timẽti deũ ait. Audi hec
delicata ⁊ habitans cõfidẽter: q̃ dicis in
corde tuo: ego ſum: nõ ſedebo vidua: ⁊
ignorabo ſterilitatem. Venient tibi hec
duo ſubito in die vna. O quot ciuitatib⁹
ex improuiſo ſuperuenit ira dei. Et vt
omittamus reliqua: inſpiciamus qd fa/
ctum eſt ꝑ inopinatos terremot⁹. Accce
pi oia q̃ ſequũť ex quadam cronica rico
baldi ferrarieñſis. Regnante Tigrane in
Syria terremotu facto periere hominũ
lxx. milia. vrbes alique ſubuerſe. Anno
quinto Tiberij. xiij. vrbes in Aſia cecide
re terremotu cõcuſſe. Imperante Ne/
rone tres in Aſia vrbes terremotu cor/
ruere. Anno octauo Veſpaſiani tres vr/
bes terremotu cecidere. Anno octauo
Traiani Nicea ⁊ Nicodemia corruerũt
Anno eiuſdẽ. xvi. Antiochia pene tota
corruit terremotu. Imperãte Dioclitia/
no terremotu facto apud Tirũ ⁊ Sydo
nem multa milia hominum periere. Tẽ
pore Conſtantini ſecundi. terremot⁹ in
oriẽte plurimas vrbes ſolo ſtrauit. Non
oia ⁊ ſingula explicari poſſunt: in quib⁹
apparet q̃ꝫ terribilis ⁊ formidãda eſt dex
tera dei oĩpotentis: que in momẽto con
fundit oẽm ſuꝑbiam hominũ: ideo ſem
per timendus eſt.

¶ Quibus ſignis debemus veriſimili/
ter eſtimare quãdo iudicia dei ſunt pro/
pinqua. Capitulum. ij.

Licet inſcrutabilia ſint iudicia
dei: ⁊ noſtrum nõ ſit cognoſceř
tẽpora ⁊ momẽta: q̃ in ſua poſi
ta ſunt poteſtate: nihilominus per ſigna
q̃daꝫ cognoſcere poſſumus qñ timẽdũ
eſt: ne ĩ breui veniãt ſuꝑ nos mala. Nec
ꝓ̃ſumptuoſuꝫ ẽ ita loq: aut temere qñ q
dẽ ipſe dñs ieſus bñdict⁹. Math. xxiiij.
⁊ Luc. xxj. dixit. Ab arbore autẽ fici di/
ſcite ꝑabolã. cũ videritis q̃ ramus eius
tener fuerit: ⁊ folia nata. ſcitis quia ꝓpe
eſt eſtas. Quare in hac ꝑte notabimus
quattuor ſigna: ꝑ que ſcire debemus qñ
timendũ ſit: ne de ꝓximo nos pulſent iu
dicia ⁊ flagella dei.

Primũ dicitur magnitudo.
Secundum multitudo.
Tertium conſuetudo.
Quartum promptitudo.

¶ Qđ cum cõmittunť grauia peccata:
proxima ſunt iudicia dei.

Rimũ ſignũ quo cognoſcũtur
in ꝓximo ventura iudicia đi dť
magnitudo pctõrũ. Quando
ſ. fiunt peccata horrenda grauia ſiue ne
phãda. Nec tenẽda eſt opinio ſtoicorũ
de qbus dicit. Tho. ꝑma ſecđe. q. lxxiij.
ar. ij. q̃ volebãt oia pctã eſſe paria. Quĩ
imo ſm diuerſitatẽ ⁊ qualitatẽ circũſtã/
tiaꝝ vnũ alio grauius iudicať. ff. de pe/
nis. l. aut facta. Sunt ergo oia pctã mor
talia grauia: quedam tñ ceteris grauio/
ra: ſicut ſunt ſymonie: ꝓphanatiões ſa/
croꝝ locoꝝ: irreuerentia diuini cultus ſi
licidia: ſacrilegia: adulteria: inceſtus: ſo/
domie: blaſphemie: ꝑiuria: crudelitateſ:
violentie: rapine: vſure: odia: liuores: rã
cores: fraudes: deceptiones: proditio/
nes: ⁊ ſimilia.

¶ Qđ multitudine peccantium de⁹ iu/
dicat populos.

Ecundũ ſignũ quo cognoſcũť
in ꝓximo dei iudicia ventura di
ciť multitudo peccantiũ. Quan
do. n. peccata grauia cõmittũť a paucis:
adhuc eq̃nimiter ſuffert de⁹. Sꝫ ſi a mľ
tis ꝑpetrãť nõ diu cõtinebit manuꝫ ſuaꝫ

Ve ꝛ iteꝝ ve nobis: quia nos sumus in
quos fines seculoꝝ deuenerũt: in quib⁹
cõpletur dictũ ps. Omnes declinaue/
runt simul inutiles facti sunt: nõ est qui
faciat bonũ: nõ ẽ vsq3 ad vnũ. Rara in/
qt Hier. aduersus. Vigilantiũ: virtus ẽ
nec a pluribus appetit. Et Ouidius. li. ij
de ponto ait. Nec facile multis inuenies
milibus vnum. Virtutem precij qui pu/
tet esse sui. O q̃ exiguus est numer⁹ ser
uientiũ deo in veritate. O quanta est se/
quela diaboli. O quot discipulos iaz ha/
bet antixps. Non est veritas: nõ est bo/
nitas in filijs hominũ. Descendentibus
ab vniuersalibus ad particularia iubet
Plato quiescere.

¶ Qđ cõsuetudo ꝛ perseuerantia i pec
catis puocat deum ad iram.

Tertiũ signũ quo timẽda sunt i
proximo ventura iudicia dei dr̃
ↄsuetudo: qñ. s. peccata grauia
a multis cõmissa: cõsuetudine ꝛ longa
pseuerantia in cordibus populoꝝ leuia
facta sunt. Defendunt nãq3 multi pecca/
ta sua ꝛ excusant cõsuetudinẽ allegãtes
nõ aduertẽtes oium doctorum sententiã:
qui firmiter asseuerãt q cõsuetudo nec
excusat nec alleuiat peccata imo aggra
uat ꝛ adauget. Quare di. viij. c. mala di
cit. Mala cõsuetudo nõ minus q̃ pni
ciosa corruptela vitanda est. Et ibi in. c.
veritate. Veritate manifesta cedat con/
suetudo veritati. Et infra. Nemo cõsue/
tudinẽ rationi ꝛ veritati pponat: qꝛ con
suetudinẽ ratio ꝛ veritas semper excellit
Et eadẽ di. c. si cõsuetudinẽ. Usus q ve
ritati est contrarius abolendus est. Et i
c. qui ↄtempta. Cum xps veritas sit ma
gis veritatẽ q̃ consuetudinem seq dbe/
mus. Et in. c. consuetudo. Consuetudo/
sine veritate vetustas erroris est. Pro/
pter qđ relicto errore sequamur verita
tẽ. Et extra de cõsuetudine. c. ex litteris.
Consuetudo que canonicis obuiat isti/
tutis nullius debet esse momenti. Idem
habet extra de consuetudine. c. cũ vene/
rabilis. extra de vsu pallij. c. ex tuaꝝ. ex/
tra de officio archi. c. cũ satis. ex̄ de iura
mento calũnie. c. ceterũ. extra de vita ꝛ
ho. cleri. c. cum decorem. extra de statu
mona. c. ea que. extra de consecratione
eccle. c. aqua extra de symo. c. in tãtũ. c.
tua nos. extra de consuetudine. c. ↄsue/
tudinẽ. li. vj. extra de censibus. c. q̃q̃. li.
vj. Hec dixisse volui ad refellendã rep/
mẽdamq3 temerariã excusationẽ trans/
gressoꝝ diuine legis: qui semp ad ↄsue/
tudinẽ querũt subterfugere. Sic faciunt
vsurarij: sic mercatores fraudulenti: sic
mulieres vane: sic ambitiosi clerici: sic
p nomẽ dei in vanũ crebro iurantes: sic
blasphemãtes deũ ꝛ sanctos: sic deniq3
omnes dissoluti corde. Qui tanto ma/
gis debent timere iudicia dei: quãto vi/
dent se p ↄsuetudinem a peccatis ↄtineri.

¶ Qđ ira dei vicina est: quãdo peccato
res nec timent deum: nec de hominib⁹
erubescunt.

Quartũ signũ ad agnoscendam
iram dei fore ppinquam ẽ prõ/
ptitudo. Quando. s. tota aiad/
uersione ꝛ promptitudine cõmittũt pec
cata horrẽda a multis in quolibet statu
ↄsuetudinarie ꝛ pseuerãter sine timore
dei: ꝛ sine verecũdia hominũ. Quo me
vertam: vnde incipiã: an tacere debeaz?
Ve mundo a scandalis. Non erubescũt
ampli⁹ hoies pecuniam petere: pecuniã
dare in qbus erubescendum esset: non
adulterari ꝛ alia nephanda cõmittere
publice: nõ mutuare ad vsurã: nõ face/
re queq3 turpia. Et tñ Cicero gentilis o
xpiane pessime. li. i. de officijs ait. Sine
verecũdia nihil rectum esse potest: nihil
honestũ. Et Valerius li. iiij. Verecũdia
est parens ois honesti consilij: tutela so
lẽniũ officioꝝ: magistra inocentie: cara
pximis: accepta alienis: omni loco: om
ni tpe fauorabilẽ pre se ferens vultuz. Et
Apuleius libro de deo Socratis. Ar/
tes alie siue scientie possunt ignorari sine
erubescentia: sicut ratio pingendi: saltã/
di: siue cantandi quas vir bonus potest
sine vituperatione contẽnere. Sed nescire
bene viuere nunq̃ audebis dicere sine

pudore. Et Bern. sup cantica. Verecundia inquit spiritualis gloria conscientie est: fame custos: vite decus: sedes virtutum: primitie laus: nature insigne: et totius honesti. Prohdolor. Pudet dicere q̃ fiunt his tpibus inverecunde: impudenter: elata facie et cum derisione et contemptu dei. O christiana religio q̃ omnis mũdicie et sanctimonie speculum esse deberes: hodie quia verecundia est extincta facta es turpis et sordida et templum omnis imundicie et dissolutiõis.

De remedijs quibus euitari possunt iudicia dei. Cap. iij.

Estat hoc loco tertio differẽdũ qualiter dei iudicia possum⁹ euitare. Inquit Hiero. sup Hieremiam. Admirabilis clementia dei populos ad penitentiã inuitat: malẽs saluare conuersos q̃ perdere delinquẽtes. Idcirco si voluerimus nobis prouidere cauereq3 a furore dñi: notabimus q̃tuor principalia precipuaq3 remedia.

Primũ dicit peccatorũ emendatio.

Secundũ corporũ afflictio.

Tertiũ orationũ frequẽtatio.

Quartũ sanctorũ virorũ deuotio.

Qd cessandum est a peccatis vt fugiamus iudicia dei.

Rimũ remediũ est emendatio peccatorũ: vt peccatores emendent et corrigant deponãtq3 veterem vitã: Nam si cessante causa cessat effectus: vt dicit extra de renũciatiõe. c. post translationẽ. et extra de appel. c. cum cessante. extra de iureiurãdo. c. et si xp̃s extra de pe. et re. c. cum infirmitas. et. lxi. di. c. statuimus. §. his omnibus. et. c. neophit⁹ et. i. q. i. c. qd p remedio. et. i. q. vij. c. quod pro necessitate. Si igit deus flagellat populos pter peccata: deficientibus peccatis deficiet et plaga. Hoc est qd Aug. dixit. Nouit deus mutare sententiam: si tu noueris emendare delictũ. Que verba notãt. xxij. q. iiij. c. vnusqsq3 c. incommutabilis. et de pe. dis. i. c. nouit bene. Et zach. i. dixit deus. Conuertimini ad me et ego cõuertar ad vos: dicẽ dñs. An ad hoc ostendendũ inualidũ est exemplum Ezechie? Absit: De illo vtiq3. iiij. Reg. xx. c. narrat: q cũ egrotasset ad mortem: venit ad eum ysaias ppheta. d. Dispõe domui tue: quia morieris et nõ viues. Qui conuertit faciem suam ad parietem: fleuitq3 fletu magno et orauit dominũ: et anteq3 egrederetur ysaias mediam partem atrij: factus est sermo domini ad eũ. d. Reuertere. et dic Ezechie. Audiui orationem tuam: et vidi lachrymas tuas: ecce adijciam vite tue annos. xv. Ex quo patet q deus reuocat multotiens sententiam cõminatoriam cum peccatores ad illum humiliter conuertuntur.

Quod ieiunia et discipline mitigant iram dei.

Ecundũ remedium quo euadere possum⁹ dei iudicia est corporum afflictio: Ut. s. corpora castigemus disciplinis atq3 ieiunijs: sicut viri niniuite fecerunt. De quibus. Jone p totum clara narrat historia. De his dicit Hiero. li. ij. contra Jouinianum. Niniue ciuitas magna iram domini ieiuniorum miseratione retorsit. Quam vtiq3 sodoma atq3 gomorra placassent: si ieiunio patrocinãte deũ cõciliare voluissent. Cum eni audissent niniuite Jonam clamãtem: adhuc. xl. dies. et niniue subuertetur. non deriserunt eum: non spreuerunt vocem eius: sed credẽtes illi vestiti sunt saccis: et ieiunauerũt: et dñs misertus est illorum.

Quod orationibus et elemosynis placatur ira dei.

Ertiũ remediũ ad iram dei declinãdã dicit orationum frequentatio Ut fiant elemosyne et orationes assidue: dicatq3 vnusqsq3. Ne reminiscaris dñe delicta nostra: vel parẽtum nostrorũ: neq3 vindictam sumas de pctis nostris. Bona ingt Tobias. xij. c. est orõ cũ ieiunijs et elemosyna. Induant pueri et puelle: vt virginẽ gliosam pcent salutentq3 reuerenter cum Aue Maria.

¶ Quod intercessio bonorum viroꝝ flectit deum.

Uartū remediū ē bonoꝝ virorū ꝛ sanctoꝝ deuotio. Dū eni se populi peccatores cognoscunt: inducāt bonos religiosos ꝛ spūales viros: vt deprecent̄ ꝓ illis deum. Qui crebro vota illoꝝ exaudiēs: populos sustinet: ꝛ tādem largit̄ gratiam: qua mediāte ꝑuenire pn̄t ad gloriam. Amen.

¶ Sermo tertius de iuditio dei contra angelos superbientes.

E iudiciis dei distincte particulariterq3 de cetero locuturi ab illo sūmemus initiū qd̄ primū a diuina iusticia factuz omnes doctores sancti indubitant̄ affirmāt. qn̄. s. angeli mali propter pctm̄ a celo empyreo confusibiliter eiecti: ꝑ diffinitiuaz sniam penis eternis fuerūt deputati. Ad hoc aūt bene intelligendum opus erit de angelica natura aliqua subinferre: quibus intellectis admirari timereq3 cogemur ne demonuz sectantes vestigia cū illis tandē damnemur eternaliter in inferno. Si eni ipsi n̄ peccassēt: vna cū btis alijs qui remansere habitarent in delicijs paradisi. S3 quia deo imortali ausi sunt fieri rebelles exulabunt in ꝑpetuū a patria illa omni leticia ꝛ vbertate referta. De ipsis igit̄ in hoc sermōe tria mysteria ꝓponimus declaranda.

Primū dicit̄ conditionis,
Secundū offensionis.
Tertium punitionis.

¶ De excellentia demonū ꝛ conditiōe sublimi anteq3 peccassent. Caplm̄. i.

Iligenter i hoc mysterio ṗmo perscrutari debem⁹ q3 egregia sublimisq3 fuerit cōditio demonū anteq3 diuine rebelles fuerūt maiestati. Hoc vero ex quattuor colligere possumus.

Primo ex parte nature.
Secundo ex parte gratie.
Tertio ex parte glorie.
Quarto ex parte excedentie.

¶ Qd̄ deus benedict⁹ creauit omnes demones bonos natura.

Rimo colligit dignitas angelorum ante peccatuz ex ꝑte nature. Ubi queritur a doctoribus vtrū demones fuerunt mali natura. Et aliqui nitūt̄ ꝓbare q; sic triplici medio ¶ Primo quia Aug. li. x. de ciui. dei. c. xj. dicit Est quoddā genus demonū natura fallax: simulās deos ꝛ aias defunctorū. ¶ Secūdo: q2 pctm̄ eoꝝ ponitur fuisse in primo instāti sue creatiōis. Patet q2 Ioh. viij. dicit̄. Ille homicida erat ab initio. Et Ioh. i. cano. c. iij. Qui facit pctm̄ ex diabolo ē: quia ab initio diabolus peccat. Et Aug. xj. sup Gen̄. ad litterā. Fact⁹ cōtinuo se a luce veritatis auertit superbia tumidus: ꝛ ꝓprie ptātis delectatione corruptus. Et idem. xi. de ci. dei. Mox vt factus est in supbiam erupit. ¶ Tertio arguitur a simili. Quia si aliqui hoies sunt naturalit̄ mali: de quibus dicit̄ Sap. xvij. erat eoꝝ malicia naturalis. ergo ꝛ aliqui angeli possunt naturaliter eē mali. Sed ꝯtra. Magister sententiaꝝ in textu. di. iij. li. secundi dicit Boni erāt omnes angeli quādo primo facti sunt: sed ea bonitate quā natura incipiens accepat. Dicendū ergo q; deus fecit omnes angelos bonos: q2 vt dicit̄ Gen. i. Uidit deus cuncta que fecerat ꝛ erant valde bona. Et Hiero. ad Paulinum ait. Bonus est deus ꝛ omnia quecūq3 facit bona sint necesse est. ¶ Ad primū itaq3 dicendū: q; verba illa non sunt Aug. s3 Porphirij quē ipse reprehēdit plene cōtestans q; demones nō sunt natura mali: sed ꝓpria voluntate. ¶ Ad secundū dicit Boñ. in. ij. dis. iij. ꝑte ij. ar. i. q. ij. q; fuit quorundaz opinio q; simul tpe fuit diabol⁹ ꝛ peccauit: nec vnq3 fuit nisi mal⁹. Que opinio excōicata ē ab epo parisien. Iō theologi i hoc oēs ꝯueniūt: q; iter creationē ꝛ lapsū fuit

aliqua morula: licet adeo ꝑuula ꝙ ꝓ ni-
hilo reputat̃: q̄ꝛ vt dicit̃. ij. phisicorum.
Qđ modicū deeſt q̄ſi nihil deeſſe videt̃
Jđ auctoritates ītelligēde ſunt recte pro
illa morula nō ꝑ ſimultate natur̃ ⁊ pcti.
Lādulfus ãt ī. ij. di. iiij. q. iiij. ꝯclu. v. po-
nit q̄ttuor moras. ¶ Prima eſt ī q̄ oēs
āgeli fuerūt creati ī ꝑfect̃ naturalib⁹ ⁊ iu-
ſticia originali. ¶ Scđa ī q̄ boni ꝯuer-
terūt ſe ad deū. ⁊ mali ad ꝓꝑa naturalia
ſe ardētiſſime diligēdo. Jđ in iſta mora
bōi gr̃az receperūt nō ponēdo obicem.
¶ Tertia mora ī q̄ mali oꝑati ſunt va-
ria pctā ⁊ tēptauerūt bonos ⁊ fuit illud
ꝓliū ⁊ boni fecerūt multa bona: ⁊ virili-
ter reſtituerūt. ¶ Quarta mora ī q̄ bōi
ꝓmiati ſunt. mali puniti. Jſte v̄o more
diſtiguūt̃ vel ꝑ coexiſtētiā ad aliq̄s ꝑtes
tp̄is nr̃i: licet valde ꝑuas: vel ex diſtictio-
ne iſtoꝝ ſtatuū ⁊ oꝑationū ſeu variatio-
nū ī angelis. ¶ Ad tertiū obiectū dicit
ſanct⁹ Tho. i. ꝑte. q. lxiij. ar. iiij. ad ſcđm
ar. ꝙ malicia aliq̄ꝝ hoīum pōt dici nã-
lis vel ꝓpter ꝯſuetudinē que ē altera na-
tura vt dicit Ar. li. de memoria ⁊ remini
ſcētia. ⁊. vij. ethi. ⁊. i. rhetoricoꝝ. Vel dr̃
naturał ꝓpter naturalem īclinationē ex
ꝑte nature ſenſitiue ad aliquā iordinatā
paſſionē: ſicut q̄dā naturał̃r dicūt̃ iracū-
di vel cōcupiſcētes: nō aūt ex ꝑte nature
ītellectualis. Angelis itaq̧ hoc ꝯpetere
nō pōt: q̄ꝛ vt dicit Diony. angeli ſunt ſpi
rituales mētes ī qb⁹ nō eſt nã ſenſitiua.
¶ De opinionibus varijs doctoꝝ an
angeli fuerunt creati cum gratia.

Ecūdo apparet dignitas ange-
loꝝ ante pctm̄ ex ꝑte gr̃e. Fue-
rūt eteni a đo ſic ꝓducti ꝙ gr̃e
capaces erant. Hic vero īter doctores n̄
ꝑua eſt ꝯtrouerſia. Vtrū. ſ. ante lapſum
habuerūt đmones gratiā gratū faciētez
Quidā dicere voluer̃ ꝙ āgeli nulla gr̃a
īdiguerūt vt ꝯuerterent̃ in deū: q̄m ſuꝑ-
eſt gr̃a ad aliquē effectū vbi ſufficit na-
tura. Angelus vero naturaliter cōuertit̃
ī deū: q̄ꝛ naturaliter deum diligit. ergo
gratia nō eſt illi neceſſaria. Sed cōtra
hāc opinionem ē omnis doctria theo-
logoꝝ. Jdeo dicit Tho. i. ꝑte. q. lxij. ar
i. c. ꝙ angeli indiguerūt gratia: ad hoc
vt ꝯuerterent̃ in deū: ꝓut eſt obiectū bt̃i-
tudinis. Nam angelus naturaliter dili-
git deū in q̄tum eſt principiū naturalis
eſſe: nō autē in q̄tuz eſt beatificãs ꝑ ſue
eēntie viſionē. Videre quippe deum per
eēntiā eſt ſupra naturā intellectus creati.
Vnde nulla creatura poteſt haber̃ mo-
tū volūtatis ordinatū ad illam beatitu-
dinem niſi mota a ſuꝑnaturali agente.
Et hoc dicim⁹ auxiliū gr̃e. Quare āgeli
indiguerūt gr̃a gratum faciente: vt con
uerterēt ſe ad deū ſub ratione formalis
obiecti beatitudinis: quia voluntas crea
ta ſiue angelica ſiue humana inferior ē
ipſo obiecto bt̃ifico. Fuerūt alij dicētes
ꝙ exquo gratia erat eis neceſſaria vt cō
uerterent̃ in deū habuerūt gratiā gratū
facientē. Nam Aug. xij. de ciui. dei dicit.
Creauit deus angelos: ſimul in eis con
dēs naturā: ⁊ largiēs gratiā. Et Hiero.
ſuꝑ Oſeam. Demones cum magnitudi
ne ⁊ pinguedine ſpiritus ſancti ſunt crea
ti. Alioꝝ vero opinio eſt: ꝙ angeli non
fuerūt creati cū gratia gratū faciēte. hāc
opinionem tenet dn̄s Bon̄. ar. i. q. ij. ⁊
Scot⁹ ⁊ Fran. de marone. ⁊ cōmuniter
oēs moderni. in. ij. di. iiij. aſſerētes ꝙ bōi
angeli poſt creationē ante ꝯfirmationez
acceperūt gr̃am: đmones v̄o nūq̄ illaz
hūerūt. Et hoc ꝓpter diſpōnem nature
āgelice: q̄ fert̃ in id qđ appetit ſine retar-
datōe. Vnde ſicut ex cōuerſiōe ad ma-
lū ita ꝓfunde cōuerſi ſunt vt nō poſſent
redire: ſic imo multo magiſ ex cōuerſio
ne ad bonuz ſiue ex habilitate ita bono
totaliter adheſiſſent ſi gratiam gratum
facientē habuiſſent: ꝙ nūq̄ lapſi eſſent.
Vnde non videtur probabile ꝙ lucifer
habuerit illam gratiam: ⁊ ſic nec alij.
Huic opinioni adheret magiſter ī textu
vbi inducit Auguſtinū qui ait. ꝙ āgelus
⁊ homo lz accepit vnde ſtare poſſet: nō
tn̄ gratiā vnde ꝓficere poſſet. Et Aug. li.
ij. ſuper Gen̄. ad litteram dicit. Jntelle-
ctualis natura ꝓmo creata ē informis:
poſtea vero formata. Vgo inſuꝑ li. ij. de

sacramentis parte.v.c.viij.asserit quat/
tuor fuisse ãgelis i sua creatõe attributa.
¶ Primũ fuit discretio psonalis.
¶ Secũdum intelligentie claritas.
¶ Tertium substãtia simplex.
¶ Quartũ liberi arbitrij facultas.
Et nõ enumerat gratiã. Qui vero hanc
opinionẽ sequũtur respõdẽt ad auctori/
tates inductas in secunda opinione: ꝙ
grã sumit tripl'r.s.cõmunissime: cõmu/
niter ꝛ ꝓprie. ¶ Primo modo gratia
dicit qcqd supaddit donis nature: sine
quo hõ est hõ: ꝛ sine quo hõ põt salua/
ri: ꝛ cũ quo etiã potest dãnari. sicut ẽ ha/
bere excellẽs ingeniũ: fecundã memo/
riam: singularem fortitudinem ꝛ robur
corporis: elegantẽ aspectũ: eloquentiam
copiosaʒ: ꝛ silia. ¶ Secũdo modo grã
dicit qcqd supaddit libero arbitrio dis/
ponẽs ad salutẽ ꝓpriam vel alteri⁹. sicut
timor suilis: lumẽ ꝓphie: gratia predicã
di: ꝛ reliqua q̃ ptinẽt ad grãm grat̃ da/
tam. De hac grã dicit Alex.i.ij. summe
sue.q.lxxiij.mem.ij. Gratia grat̃ data est
donũ ifusuʒ rõnali nature sine meritis
q̃ʒtũ in se est disponẽs ad salutem ꝓpriã
vel alterius. ¶ Tertio modo dicit grã
qcqd supaddit libero arbitrio pficiens
illud in merito. Et hec est gratia gratuʒ
faciẽs. Possumus ergo dicere ꝙ angeli
a pncipio creatiõis hũerũt gratiã pmo
ꝛ secũdo mõ dictã. Sʒ Tho.vbi.s.ar.iij
c.arguit sic ꝯ ista: ꝙ ex q̊ gratia erat ãge
lis necessaria vt ꝯuerterent in deũ: hũe/
rũt gratiã gratũ facientẽ: q2 sicut nature
corporali indite sunt rõnes seminales ad
suos effect⁹: vt Aug. dicit super Geñ. ita
angelice nature ad suos. Sed talis ratio
seminalis respectu diuini obiecti est ipsa
gratia: quia gratia gratum faciens hoc
modo cõpat ad btitudinẽ: sicut rõ semi
nalis i natura ad effectũ naturalẽ. Ista
tñ nõ admittunt ab alijs doctorib⁹: qa
vt dicit Lãdulfus in.ii.di.v.q.iij. ꝯclu.ij.
ꝯuerti ad deũ vt ad obiectũ beatificũ est
dupliciter. Vel de cõgruo: ꝛ per gratiaʒ
ꝓuenientẽ: qua deus mouet liberũ arbi/
triũ vt cõuertat in ipsum: ꝛ ita cõuersio
nõ fit p gratiã gratũ facientẽ: sʒ disponit
ad ipsam. q2 nisi sit bonus motus in vo
lũtate potẽte vti ratione nõ dat grã gra
tũ faciens. Vel cõuersio ad dñm accipit
p modũ merẽtis ꝛ ꝓficiẽtis: qd̓ fit cum
gratia gratum faciente. Hec non fuit cũ
angelis in sua creatione.
¶ Qd̓ angeli nõ fuerũt in sua creatiõe
beati: neqꝫ ante confirmationem ꝛ lap/
sum videre essentiam dei.

Ertio demõstratur demonum
excellentia ꝛ sublimis ꝯditio ex
parte glorie: quia ad gloriam ꝛ
beatitudinem erant habiles ꝛ dispositi.
Verũtñ dubitari solet: vtrũ demões añ
lapsuʒ fuerũt in beatitudine. Et videt q/
busdã ꝙ sic. Nã de lucifero dr̃ Ezech.
xxviij. Tu signaculũ similitudinis plen⁹
sapiẽtia: pfectus in decore. in delitijs pa/
radisi dei fuisti. Sed eẽ in delitijs para/
disi ẽ esse i btitudine. Et iteꝝ Aug.li.de
mirabilibus sacre scripture. Diabolus i
summo sui ordinis honore constitutus
est lapsus. Et iterum Aug.li.de fide ad
Petruʒ. Angelici spiritus pro eo ꝙ ra
tionales facti sunt. eternitatis ꝛ beatitu/
dinis donum in ipsa nature sine spiritua
lis creatione diuinitus acceperunt. Et
idẽ Aug. in li. de ecclesiasticis dogma/
tibus. Angeli qui in illa qua creati sunt
beatitudine psenerant. nõ natura possi/
dent vt nõ mutent. Cõtrariuʒ est qd̓ rei
veritas cõfitet. ꝙ. s. angeli ante ꝯfirma/
tionẽ ꝛ lapsum non fuerunt beati. Nam
beatitudo in visione diuine essentie ꝯsi/
stit. Si igit demones vidissent essentiaʒ
dei: nũq̃ʒ lapsi eẽnt: q2 ꝺm Tho. pma se
cũde.q.v.ar.iiij.c. Impossibile ẽ ꝙ ali/
qs vidẽs diuinã eẽntiã velit eã nõ vide/
re: qm̃ oẽ bonũ habitũ q̊ qs carere vult
aut ẽ insufficiẽs: ꝛ querit aliqd sufficiens
loco eius: aut habet aliquod icõmodũ
annexũ ꝓpter quod in fastidium venit.
Visio aũt diuine essentie replet videntẽ
oibus bonis. Similiter etiam nõ habet
aliquod icõmodũ adiũctũ ergo propria
volũtate beat⁹ nõ potest eã deserere. Si
militer nõ põt eã pdere deo subtrah ẽte

Quia cũ subtractio btitudinis sit quedã
pena: non potest talis pena a deo iusto/
iudice ꝑuenire nisi pro aliqua culpa: in
quã cadere nõ põt qui dei essẽtiã videt
cũ ad hãc visionẽ de necessitate sequat
rectitudo voluntatis. Jdcirco dicẽdum
est ad auctoritates allegatas ꝙ btitudo
ſm Boñ. di. iiij. ar. i. q. i. c. põt dupliciter
dici Uno mõ status ꝑfectus priuatione
ois mali: sed nõ plenitudine ois boni.
Et sic fuerũt ãgeli in creatiõe beati. Alio
mõ status ꝑfectus tam priuatione ois
mali q̃ȝ plenitudine ois boni. Et hoc vt
dictũ est in clara dei visione cõsistit. Et
sic angeli vt dictũ est non fuerunt beati.

¶ Qð angeli dignitate nature excedũt
creaturas excepta anima xp̃i.

Uarto lucet demonũ excellẽtia
ante peccatũ ex ꝑte excedentie
Producti equidẽ fuerũt ãgeli
in tãta naturaliũ excedẽtia. ꝙ minimus
diabolus qui cecidit ſm naturaȝ excedit
decorẽ ꝛ ꝑfectionẽ quarũlibet creatura/
rum corporaliũ ꝛ spiritualiũ: non loquẽ
do ð aia xp̃i dei verbo vnita. Uñ Aug.
xj. de ciui. dei. inquit de angelica natura
Omnia cetera que deus cõdidit nature
dignitate ꝓcellit. Sed contra hoc aliqui
mouent ꝛ dicunt: ꝙ homo est nobilior
ꝛ excellentior productus a deo q̃ȝ ange
lus: quia de⁹ fecit hoiem ad imagineȝ ꝛ
similitudinẽ suã: ꝛ non angelum. Dicit
Augu. in quodam sermone. Deus nulli
alij creature dedit ꝙ sit ad imaginẽ eius
nisi hoi. Sed Tho. i. parte. q. xciij. ar. iij.
ad. i. rñdet ꝙ Aug. h̄ dicit respectu crea
turaꝝ iferioꝝ intellectu carentiũ: ꝛ non
respectu ãgeloꝝ. Quinimo i ipsis ãgelis
dignitas imaginis repit. Uñ Dionisius
ait. Angelus ẽ imago dei: manifestatio
occulti luminis. Et Greg. xxvij. moral.
exponẽs illud Ezech. Tu signaculum
similitudinis inqt. Licȝ homo ad simi/
litudinẽ dei creatus sit: angelo tamẽ q̃si
maius attribuens nõ cũ ad similitudi/
nem conditũ: sed ipsũ signaculũ simili/
tudinis dei dicit: vt quo subtilior est in
natura eo i illo similitudo dei pleni⁹ cre
datur expressa. Notandũ tamẽ ſm Ri.
de media villa in. ij. dis. xvj. ꝛ Tho. vbi
s. in cor. q. ꝙ de imagine dei loq possũ/
mus dupl'r Uno mõ q̃tũ ad id in quo
ꝑmo cõsiderat rõ imaginis qð ẽ intellec
tualis natura. Et sic imago dei magis ẽ
i angelis q̃ȝ sit in hoibus: qr intellectua
lis natura ꝑfectior est in eis. Scðo põt
considerari imago dei in homine q̃tuȝ
ad id in quo secũdario cõsistit ꝑut. s. in
hoie inuenitur quedam dei imitatio in/
q̃tuȝ. s. hõ est de hoie: sicut deus ð deo
ꝛ inq̃tũ aia hois est tota in toto corpore
eius: ꝛ iterũ tota in qualibet parte ipsius
sicut deus se habet ad mũdũ. Et ſȝ hec
ꝛ similia magis inuenitur dei imago in
hoie q̃ȝ in angelo. Sed quia hec cõside
ratio accidentalis est imagini. ideo nõ
cõcludit simpliciter: sed ſm qd q̃tũ ad
aliqua accidentalia. Jð simpliciter an/
gelus magis est ad imagineȝ dei q̃ȝ hõ
Et sic concludimus ꝙ deus gloriosus
plus ceteris creaturis excellẽtes condi/
dit angelos. Jnter omnes aũt siue bo/
nos siue malos ꝓstãtior fuit lucifer de q̄
Gre. de pe. di. ij. c. Principiũ. ait Hũc
primũ condidit. quẽ reliquis eminentio
rem fecit. Huius primat⁹ eminẽtiaȝ cõ
spicit ꝓpheta cuȝ dicit. Cedri nõ fuerũt
altiores illo in paradiso dei: abietes non
adequauerũt summitatẽ ei⁹: platani nõ
fuerunt equales frondibus illius: omne
lignũ preciosum paradisi dei non ẽ assi/
milatuȝ illi ꝛ pulchritudini eius: quoniã
speciosum fecit eum in multis ꝯdensis
frondib⁹. Quid nanq̃ȝ accipi in cedris
abietibus ꝛ platanis põt: nisi illa virtu/
tuȝ celestiuȝ ꝓcere celsitudinis agmina
in eterne leticie viriditate plantata? Que
q̃uis excelsa sint ꝯdita: huic tñ nec ꝓla
ta sũt nec eq̃ta. O q̃ta benignitate vsus
est deus taȝ ꝓcelsa munera largiẽs illis
q̄s ꝓsciebat ingratos ꝛ malos futuros
Discant illi qui liberales volunt esse atq̃ȝ
magnifici nõ detineri qn benefaciãt ill'
quos beneficijs iudicauerint esse indi/
gnos: dũmodo beneficentia cedat ad

glorⁱam benefactoris. Sit virtus seipsa
contenta. Ecce pater sūmus tam ineffa
bilia bona contulit demonibꝰ: qui tñ vt
diceř i sequēti mysterio totis viribꝰ maie
stati sue sese obiecerūt. Neqꝫ p̱ ignoran
tiam peccauerūt. De quibus dicit magi
ster in textu di. iij. li. secūdi. ꝙ tanta luce
sapie prediti fuerunt: ꝙ erat in eis nālis
cognitio triplex: q̄a sciebāt ꝙ facti erāt.
⁊ a quo facti erāt ⁊ cū quo. s. mūdi facti
erant: ⁊ habebant aliquam boni ⁊ mali
noticiā intelligentes q̄d appetenduꝫ vel
respuendū illis foret.

¶ Qualiter angeli mali voluntate ꝓpria
auerterunt se a deo: ⁊ facti sunt ei rebel/
les. Capl'm. ij.

Circa offensionē ruētiū āgeloꝝ
hoc secundo loco erit imorādū
quatenus agnoscentes peccati
eorū grauitatē intelligamꝰ deuꝫ iustum
illos non imerito sempiternis cruciati/
bus cōdemnasse. Nouit ipse totius con
ditor creature: ex quocūqꝫ malo bonuꝫ
eligere. vt Augu. dicit in libro de libero
arbitrio. Ipseqꝫ decorē i hoc p̱fecit vni/
uersi: ꝙ bonis tribuit eternalia premia
malis vero nunqꝫ finitura supplicia: vt
prefatus Aug. li. xj. de ciui. dei. expresse
fatetur. Qualiter ergo demones volun
tate sua in maliciā consenserūt cōtende
mus hoc plene disserere. Circa quoꝝ
offensionem quattuor nobis occurrūt
considerationes.

Prima diciř possibilitatis.
Secunda numerositatis.
Tertia qualitatis.
Quarta contrarietatis.

¶ Qđ angeli potuerūt peccare i puris
naturalibus constituti propter liberta/
tem arbitrij.

In prima consideratione p̱scru
tari debemus: vtruꝫ angeli po
tuerunt peccare. Quibusdam
videř ꝙ nō. ¶ Priō q̄a erāt i celo em
pyreo loco sublimi ⁊ sancto. Quibꝰ re/
spondemus: ꝙ locꝰ nō prohibet q̄n hō
in hoc seculo: ⁊ angelus ante confirma
tionē in celo potuerit peccare. Ideo diř
di. xl. c. nos. c. non loca. c. multi. c. quelli
bet. Nō locus hoiem scificat: sꝫ homo
locū. Et. c. nō est. Nō sunt filij sanctoꝝ
qui tenēt loca eorū: sed qui exercēt op̱a
eorū. ¶ Secūdo arguūt ꝙ angelus in
puris naturalibꝰ cōstitutus peccare nō
potuit p̱ locum a minori. Quia si in cor
poribus celestibus nō potest esse malū:
vt dicunt phi. ergo neqꝫ in angelis: cuꝫ
ipsi sunt digniores. Ad hoc dicit Tho.
p̱ma p̱te. q. lxiij. ar. i. ad. ij. ꝙ corp̱a cele/
stia nō habēt op̱ationē nisi naturalē: et
ideo sicut i natura eorū nō pōt esse cor/
ruptiōis materia: ita nec in actione na/
turali eoꝝ pōt esse malū inordinatiōis.
Sꝫ in angelis vltra actionē naturalē est
actio volūtaria liberi arbitrij ſm quam
ꝯtingit in eis esse malū. Unde magister
in textu di. iij. li. secundi. Poterant inq̄t
p̱ liberū arbitriū sine violētia ⁊ coactōe
ad vtrūlibet propria voluntate deflecti
Tertio arguunt. quia appetitus non est
nisi boni vel apparentis boni. Sꝫ i an/
gelis non potest esse apparens bonum:
quod non sit verum bonuꝫ: quia in eis
vel oio error esse non potest: vel saltem
nō pōt p̱cedere culpam. ergo angeli nō
pñt appetere nisi illud qđ est vere bonū
Sed nullus appetēdo illud qđ est vere
bonū peccat. ergo angeli nō potuerunt
peccare. In cōtrariū est rei veritas. Unde
Job. iiij. Ecce qui seruiūt ei nō sunt sta
biles: ⁊ in angelis suis reperit prauita/
tē. Et. ij. Pet. ij. Deus angelis peccan/
tibus nō pepercit. Dicit ergo scūs Tho.
vbi. s. ad. iiij. ꝙ peccatū mortale i actu li
beri arbitrij ꝯtingit esse dupliciter. Uno
mō ex hoc ꝙ aliqđ malū eligiř: sicut ho
mo peccat eligēdo adulteriū qđ ſm se ē
malū. Et tale peccatuꝫ semp̱ ꝓcedit ex
ignorantia vel errore. Alioqui id quod
ē malū nō eligereř vt bonū. Errat q̄dē
adulter in particulari eligens hanc de/
lectationē inordinati actus: q̄si aliquod
bonū ad nūc agenduꝫ p̱p̱ inclinationē
passionis aut habitꝰ: etiā si in vniuersali
nō erret: sed veram de hoc sniaꝫ teneat
Hoc modo in angelis peccatū esse nō

potuit: quia in angelis nō sunt passiōes quibus ratio aut intellectus ligetur: nec ante peccatuȝ habitus precedere potuit ad pctm̄ inclinans. Alio modo contigit peccare p liberū arbitriū eligēdo aliqd qđ ſȝ se est bonū: sed nō cū ordine debi te mensure aut regule: ita q defectus inducens peccatū sit solū ex pte electio nis que nō habet debitū ordineȝ: nō ex pte rei electe: sicut si aliqs eligeret ora re non attendens ordinē ab ecclesia institutū. Et huiusmodi peccatū nō preexigit ignorantiā: sed solū absentiā considerationis eoꝝ que considerari debēt Et hoc modo angeli peccauerūt: ꝯuertendo se p liberū arbitriū ad proprium bonū absqȝ ordine ad regulā diuie voluntatis. Landulfus autē dicit in .ij. di. iiij. q. i. ꝯclu. iiij. q absqȝ errore hois vel angeli in intellectu pōt eē malicia in voluntate Ideo prima radix possibilitatis peccandi in angelis fuit voluntas creati arbitrij que potuit in opposita ꝓ libito.

¶ De numero angelorū q peccauerūt

Ecūda cōsideratio circa offensionē angelorū dicit numerositas. Ubi videre habebim⁹: vtꝝ plures angeli peccauerūt q̄ȝ adheserūt deo. Et q plures aliqui sic ostendunt. Primo quia ph̄s dicit. Malū est vt in pluribus: bonū: vt in paucioribus. Itē Iusticia ⁊ peccatū eadē ratione inuenit i angelis ⁊ hoib⁹. Sȝ i hoib⁹ plures iuenīut mali q̄ȝ boni: ſm illud Ecclíastes Prío Stultoꝝ infinit⁹ ē numer⁹. ergo i angelis plures defecere i malicia q̄ȝ stete runt in iusticia. Cōtra istos est glo. iiij. Reg. vj. c. vbi dicit. Plures nobiscum sunt q̄ȝ cū illis: qđ de bonis angelis exponit q sunt nobis i auxiliū: ⁊ de malis q nobis aduersant. Respōdet Tho. vbi s̄. ar. ix. q plures angeli remāserunt q̄ȝ peccauerūt Et qđ obijcit de malo: ⁊ de hoib⁹: itelligitur de hominibus non de angelis: quia in hominibus malum est vt in plurib⁹ ex eo q sequūtur bona sēsibilia: q̄ sunt plurib⁹ nota: deserto bono rōnis: qđ ē paucioribus notū. In angelis nō ē nisi natura intellectiua. Unde nō est similis ratio. Uerū est q nōnulli curiosius inuestigare conati sunt: quot homines erunt saluandi. Et quidam dixerunt: tot quot angeli perierunt. Quidaȝ tot quot remanserūt. Quidaȝ v̇o q tot quot ceciderūt. ⁊ isup q tot quot fuerūt oēs simul: vt dicit Tho. i. pte. q. xxij. ar. vij. Sed meli⁹ ē illđ relinquere sapiētie dei cui ecclia in quadā collecta dicit. Deus cui soli cognitus est numerus electorū in supna felicitate locādus. Quia v̇o de numero angeloꝝ loquimur: notādū q nō est acceptanda snia phoꝝ hūana sapientiū. Plato eni posuit numeꝝ substātiaꝝ sepataꝝ ſm numerū specieꝝ sensibiliū. Et Ar. xij. metha. ſm numerum orbiū aut motuū. s. ad plus. Immo firmiter tenēdū ē. ſm Lādulfū in .ij. di. iij. q. vlti. ꝯclone. ij. ⁊ Tho. i. pte. q. 5. ar. iij. q plures nūero sūt āgeli: q̄ȝ oia alia ēt simł sūpta: ⁊ arene maris: ⁊ gutteaque: ⁊ stelle celi. qđ ꝓbat p dio. xiiij. c. cele. hie. d. młti sūt exercit⁹ supnaꝝ māsionū ifirmā ⁊ ꝯscriptā nroꝝ māliū nūeroꝝ ꝯmēsurationē excedētes. De nūero angeloꝝ dr̄ Daniel. vij. Milia miliū ministrabāt ei. ⁊ decies cētena milia assistebāt ei Ponit h̄ nūer⁹ determiat⁹ ꝓ ideterminato. Et Math. xxvj. c. d. xp̄s an putas q: n̄ possuȝ rogare pr̄eȝ meū. ⁊ exhibebit mi hi modo pl⁹ q̄ȝ duodeciȝ legiōes angeloꝝ? Quare aūt tot sint angeli a deo ꝓducti. dicit Tho. i. pte. q. 5. ar. iij. Quia quāto aliq̄ sūt magis pfecta: tanto sūt in maiori excessu creata a deo. Sicut aūt i corpib⁹ excessus attēdit ſm magnitudinē: ita in reb⁹ icorporeis excessus pōt attēdi ſm multitudinē. Uidemus aūt q corpa supiora q̄ sūt pfectiora excedūt q̄si incōparabiliter corpa iferiora ſm magnitudinē. Nā tota spera actiuoꝝ ⁊ passiuorū est aliqd modicū respectu corporū celestiū. Un̄ rationabile est q s̄be immateriales excedāt ſȝ multitudinē s̄bas materiales: quasi incomparabiliter.

¶ Quale fuit peccatū luciferi angelorūqȝ sibi adherentium.

Ertia ꝯsideratio de angelis peccantibus dicitꝰ qualitatis. In q̃ solerter attēdendū est vt sciamꝰ q̃le fuit luciferi ⁊ aliorū pctm̄. Et refert Boñ. di. v. ar. i. q. i. scd̃i. ꝙ pctm̄ luciferi inchoatū est in ꝓsumptiōe. Stati eni vt suā pulchritudinē vidit ꝓsūpsit. Confirmatū in ambitione qa ꝓsumens ꝺ se appetijt qꝺ oīo supra se fuit: ⁊ ad qꝺ peruenire nō potuit. Cōsumatū est in inuidie ⁊ odij auersione: qꝛ exquo obtinere nō potuit qꝺ appetijt deo inuidere cepit ⁊ affectu odij cōtraire. Angeli vero minores adheserūt lucifero querentes eē bti sine meritis. Et vt dicit Ugo de scō Uictore. oēs in eādē maliciā ꝯsenserunt ⁊ vnū ordinē ꝑuerse societatis fecerunt. Quare tam lucifero q̃ȝ reliquis propria ⁊ voluntaria supbia fuit causa illorum ruine. Nihilominꝰ in his dubitare contingit: vtrū lucifer apetijt esse sicut deus Et ꝙ sic pȝ ꝑ. Isaiā. xiiij. c. Dicit eni ibi i ꝺ. c. diabolꝰ. Ascendā in celū ⁊ ero silis altissimo. Et Augu. in. q. noui ⁊ veteris testi. ꝺ. Elatione inflatꝰ voluit dici deus Et in li. de virginitate subdit. Diabolꝰ in celo voluit esse sicut deꝰ. Sed miruȝ videtur imo impossibile quibusdaȝ ꝙ angelus tanta luce sapientie preditꝰ appetierit id qꝺ erat impossibile: cuȝ vt inqt Ar. iij. ethi. electio non sit impossibiliū. Propterea sciēdum ꝼm Tho. ꝑte. i. q. lxiij. ar. iij. ꝙ appetere eē vt deꝰ pōt intelligi dupliciꝫ. Uno mō ꝑ equipantiā seu eq̃litatē. Secūdo mō ꝑ silitudinē. Primo mō nō potuit appetere esse vt deꝰ: qa sciuit hoc esse ipossibile naturali cognitiōe. nec primū actū peccādi in ipso ꝓcessit vel habitꝰ vel passio ligans ipsius cognoscitiuaȝ virtutē: vt in ꝑticulari deficiēs eligeret impossibile: sicut i nobis īterdū accidit. Appetere aūt eē vt deus ꝼm silitudinē ꝯtingit dupliciꝫ. Uno mō q̃ȝtū ad id in quo aliqd natū est assimilari deo. Et sic si aliqs q̃ȝtuȝ ad hoc appetat esse deo silis nō peccat: dūmō silitudinē dei ꝺ bito ordine appetat adipisci vt. s. illā a deo habeat. Peccaret nāqȝ si qs appeteret ꝼm iusticiā eē silis deo ꝑ ꝓpriam virtutē: ⁊ nō ex virtute dei. Alio modo pōt aliqs appetere eē silis deo q̃ȝtū ad id in q̊ nō est natꝰ assimilari. sicut si qs appeteret creare celū ⁊ terrā: qꝺ ē ꝓpriū dei: in quo appetitu esset peccatū hoc modo lucifer appetijt eē vt deꝰ: qa appetijt finalē btitudinē ꝑ suā virtutem habere: qꝺ est proprium dei.

¶ De bello realiter gesto inter angelos bonos ⁊ malos.

Uarta consideratio dicitur cōtrarietatis. In qua de bello gesto in angelica natura tractandū est. de quo Apoc. xij. c. scribiꝫ sic. Factū est preliū magnū i celo: Michael ⁊ angeli eiꝰ preliabantur cū dracone. ⁊ draco pugnabat: ⁊ angeli eiꝰ ⁊ nō preualuerunt: neqȝ locꝰ eorū amplꝰ inuētꝰ est in celo. Queritur hic vtrū illud fuit bellū reale. Et Franciscꝰ de Marone i ij. di. vj. dicit ꝙ sic: lȝ nō fuerit corꝑale. Nā ꝓt ea q̃ ꝑtinēt ad potētiā executiuaȝ exꝑimur aliq̃ genera bellorū ꝑtinentiū ad oꝑationes imanētes. Primū ē iter apetitū sensitiuū ⁊ intellectiuum. Appetitus enim isti inclināꝫ ad opposita. Secundū bellū est inter intellectū ⁊ voluntatē: sicut qñ rō iudicat aliqd faciēduȝ ⁊ voluntas renuit. Tertiū bellū est iter voluntatē ⁊ volūtatem: nō vniꝰ ad se: sȝ duoꝝ hoiuȝ. Quartū inter intellectum ⁊ intellectū: ex cōtrarijs opinionibꝰ per rōnes oppositas. Bellū ergo āgeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ actuȝ est iuxta tria que in spūali nā reꝑiunꝫ: que sunt: rō: volūtas ⁊ facultas. Per rōnē nempe electi ⁊ reprobi āgeli ꝯria sentiebāt. Per volūtatē ad cōtraria afficiebanꝫ. Per facultatē ad cōtraria nitebāꝫ. Nā electi angeli sublimiter sentiebāt de deo ⁊ gr̃a eiꝰ: ⁊ ad gr̃am ⁊ gl̃iam eius afficiebanꝫ: ⁊ ꝓ facultate sibi data ꝓ illis nitebanꝫ: Angeli v̊o supbientes cōtēnentes gr̃aȝ ⁊ gl̃iaȝ dei sublimiter sentiebāt de bōitate nāe sue: ⁊ ꝑꝑ hoc ad ꝓpriā gloriā afficiebāꝫ: ⁊ toto nixu in ꝯtrariū electis spiritibꝰ ferebāꝫ. Magnis ergo affectōibꝰ electi

a reprobi angeli in contraria ferebãtur boni in creatorē: mali i naturã: boni in gratiam: mali ꝯ illam: boni in diuinum amorem: mali in odium dei.

¶ Qualiter ãgeli mali puniti sunt: nec potuerũt resistere potẽtie dei. Ca. iij.

Experti sunt angeli mali ꝙ robusta sit ⁊ valida manus dei excelsi. Nulla equidē sua virtute nulla sapientia: nulla potentia: nullaq; ꝯcordi ꝯuentione ad malum potuerũt resistere ire dei Ipse deposuit eos de sede ⁊ inimicos sibi factos puniuit grauissima pena. Idcirco in hoc tertio mysterio de illorũ pene grauitate erim⁹ verba facturi. Quam quadrupliciter considerabimus videlicet.

Primo ratione impedimenti.
Secundo ratione loci.
Tertio ratione supplicij.
Quarto ratione termini.

¶ Qđ demones nõ pñt pro libito vti donis nature: q̃ adhuc manẽt in ipsis.

Primo ꝯsiderare debem⁹ grauitatē pene maloꝝ angeloꝝ rõne impedimẽti. Quia cũ dona nature i ipsis maneãt integra: vt dicit Dio. li. de di. no. verũtñ impedit act⁹ executio ⁊ vsus illoꝝ: ita vt nõ possint facere ea q̃ velint. Sunt autem inter cetera tria i demonibus: de quibus pro libito disponere non possunt.

Primũ est naturalis existentia.
Secundũ naturalis sapientia.
Tertium naturalis potentia.

¶ Primũ qđ est in demonib⁹ est naturalis existẽtia. Sũt. n. demones natura pulcherrimi: neq; ꝙtũ ad subãz sue nature sunt ãgel' bonis turpiores: ⁊ tñ hoib⁹ i sui subã ⁊ decore appere ñ pñt. imo apparẽt aut i corꝑib⁹ assumptꝭ in aliqua visione: sicut deo placet cũ deformitate tali ac tanta ꝙ videntes illos in tali aspectu maxime terrentur ⁊ contristantur. Quo fit vt virgo gloriosa in suo felici transitu petierit ab angelo: vt hanc pre ceteris filius ei⁹ iesus bñdict⁹ gratiaz dignaret ꝯcedere: ne imũdos demones horribilesq; videret. Sed fabule vident ista q̃busdã: q̃ multa scire se arbitrantur Inquũt eniz demones nõ reꝑiri. Cõtra quos offerũt se inuincibilia testimonia oĩs scripture. Unde Leuit. xvij. c. habet Nequaq̃ vltra imolabũt hostias suas demonijs. Et Tobie. vj. c. Sarra tradita fuit septē viris: ⁊ demoniũ illos occidit. Et psal. xcv. Oẽs dij gentiũ dmonia Et psal: cv. Immolauerũt filios suos ⁊ filias suas demonijs. Et Math. iiij. c. Obtulerũt xpo eos q̃ demõia habebãt Et Math. vij. In noĩe tuo demõia eijcimus. Et Math. viij. Obtulerũt ei multos demonia habentes. Et Math. xij. Oblatus est ei demonium habens. Et Math. xv. Filia mea male a demonio vexat. Et Math. xvij. Exijt demoniũ ⁊ curat⁹ est puer. Et Marci. i. demonia multa eijciebat. Et. xvj. In noĩe meo demonia eijciẽt. Et Luc. iiij. In synagoga erat homo demoniũ habens ⁊ clamauit. Et Luc. vij. Uenit Iohes baptista ñ manducãs neq; bibens: ⁊ dicunt dmonium hz. Et Luc. viij. Occurrit ei vir q̃ hẽbat demoniũ iam tꝑibus multis. Et Luc. xj. Erat iesus eijciens demonium. Et Ioh. viij. Ego demoniũ nõ hẽo. Et Ioh. x. Dicebant multi demoniũ habet ⁊ isanit. Et Apoc. xviij. Cecidit babylon illa magna: ⁊ facta est habitatio demoniorũ. Et Plato in Thimeo. Inuisibilium diuinarum potestatũ: que demones nũcupant prestare rationē: mai⁹ est opus ꝙ ferre valeat hominis ingeniuz. Et Apuleius de quo meminit Aug. ponit demones esse. Et Porphirius adhuc de illis loquitur vt patuit supra. Lactan. li. ij. diuinarũ institutionum. Poete ⁊ sciunt esse demones: ⁊ loquũt Thales milesius mundũ animatum eē dicit ac demonibus plenũ. Socrates eē circa se assiduum demonium loquebatur vt dicit Lactantius. Idem testat Apuleius: qui super hoc librum edidit quem vocauit de deo Socratis: ⁊ teste Xenophonte lib. de morte Socratis i oratiõe

quā ab atheniēsib⁹ cōdēnandus fecit sic
inter cetera dicit. Enim vero iaȝ bis mi
hi defensionē parāti demoniū aduersaꝶ.
Ar. i. ꝓlogo li. de somno ⁊ vigilia querit.
An somniū ꝓcedat a causa aliq̄ naturali
vel eū aliqḋ demoniū opeꝶ. Hermes ter
megist⁹ ꝫ Aug. de ci. dei. li. viij. c. xxiiij.
demones eē̄ fateꝶ Calcidius sup Thime
um Platonis de demonib⁹ diffuse mē-
tionem facit. Ptolomeus i quarto qua
dripartiti malignos spiritus demones
appellat. Sufficere ergo debent tātoꝝ
testimonia ad fidem faciendam de de-
monibus reprobatis.

¶ De cognitione ⁊ scientia demonuȝ.

Ecundū qḋ est in demonib⁹ est
naturalis sapiā. Isidor⁹ in. viij.
ethimoꝉ. ait. ꝙ āgel⁹ malus dꝛ
diabol⁹ hebraice. i. deorsuȝ fluens: grece
ꝟo diabolus. i. criminator. Vocaꝶ etiam
sathanas. i. aduersari⁹ ⁊ demon. i. perit⁹
ac rerū scius. Vellēt ergo demones con
tra nos vti oī astutia sua. ſꝫ nō sinit illos
de⁹: q sua clemētia ad euitādas fraudes
⁊ deceptiones eoꝝ respsit nos luce ꝟita
tis. misitq̄ꝫ filiū suū vnigenitū i mūdū:
q fuit lux ⁊ splēdor oīs doctrine. Joh. i.
Erat lux ꝟa. Et Joh. vij. dicebat. Ego
sum lux mūdi. Et Joh. x. Ego sum via
ꝟitas ⁊ vita. Hic tñ dubitari solet. Utrū
intellectus demonis post pctm̄ cogno-
scat aliquā ꝟitatē. Et arguiꝶ ꝙ nō. Pṁo
qꝛ si aliquā veritatē cognoscerēt: maxie
cognoscerēt seipsos: qḋ est cognoscere
subas sepatas. Hoc āt eoꝝ miserie nō
ꝯuenit: cū ad magnā felicitatē ptiere vi-
deaꝶ: in tantū ꝙ quidā vltimā btitudinē
posuerunt i cognitiōe subarū sepatarū.
ergo demones priuantur oī cognitione
ꝟitatis: Jngt. n. Lactā. Nullius est sua-
uior aīe cibus q̄ꝫ cognitio veritatis. Et
Ar. x. ethi. dicit. Videꝶ phia admirabi-
les delectationes habere. Delectatio aūt
nō ꝯuenit demonib⁹. ergo nullā ꝟitateȝ
cognoscūt: ⁊ eoꝝ intellectus est totali-
ter excecatus. Rñdet his Tho. i. pte. q.
lxiiij. ar. i. c. ꝙ duplex ē cognitio ꝟitatis.
Una q̄ hꝛ ꝑ grāȝ. Alia ꝑ naturā. Pṁ-
ma cognitio duplex ē. Una ē speculati-
ua tm̄: sicut cū alicui aliqua secreta diui-
na reuelanꝶ. Alia vero q̄ est affectiua: ꝓ
ducēs amorē dei: ⁊ hec ꝓpṁe ꝑtinet ad
donū sapie. Harū autē triū cognitionū
cognitio naturaꝉ nec est ablata nec dimi
nuta. Cōseqtur enim ipsaȝ naturā āgeli
q ſm suā naturā ē qdam intellectus vel
mens. Cognitio autē que est ꝑ grām in
speculatōe cōsistens nō est eis totaliter
ablata: ſꝫ diminuta: qꝛ de hui⁹ secretꝭ di-
uinis tantū eis reuelaꝶ q̄ꝫtum oportet.
vel mediātibus angelis: vel per aliquos
tꝑales diuie virtutis effectus. vt Aug. di
cit. ix. de ci. dei. c. xxiij. nō aūt sicut ipsis
scis angeꝉ qbus plura ⁊ clarius reuelanꝶ
in ipso ꝟbo. Cognitione autem effectiua
totaꝉr ꝓuati sunt: sicut ⁊ caritate. ¶ Ad
argumētū vero dicēdū: ꝙ felicitas cōsi-
stit in applicatione ad id qḋ superius est.
Substātie aūt sepate sunt ordie nature
sup nos. Unñ aliq̄ rō felicitatis esse potest
hoi si cognoscat subas sepatas: licet pfē
cta felicitas sit i cognoscēdo subaȝ ṗmā
s. deū. Sꝫ sube sepate cognoscere subaȝ
sepatam est cōnaturale. sicut ⁊ nobis co
gnoscere naturas sensibiles. Unñ sicut ñ
est i hoc felicitas hoīs ꝙ cognoscat natu
ras sensibiles: ita nō est felicitas angeli
in hoc ꝙ cognoscat subas separatas.
Ad auctoritates vero allegatas q̄ videꝶ
excludere cognitionem naturalē a dēmo
nib⁹ dicit Ric. in. iiij. di. l. ar. iij. q. i. ad. i.
ꝙ q̄ꝫuis vsus scie sit ꝑ se delectabiꝉ: tñ ꝑ
accñs potest eē̄ tristabilis. Natura qppe
dānatoꝝ tā āgeloꝝ q̄ꝫ hoīum ita ē ple-
ne cōprehensa tristicia: vt oīo sint indi-
spositi ad aliquam delectationeȝ: quare
vsus scie in eis nullā poterit generare de
lectationē aut suauitatem. ¶ Tertium
qḋ est in demonibus est naturalis potē-
tia. de qua Job. xlj. c. dꝛ. Nō ē potestas
sup terrā que compareꝶ ei. Pñt dēmōes
facere mira: ⁊ si nō miracula: ⁊ naturā
adiuuādo ad stupendos effectus ꝯcur-
rere vt patebit. Pñt sensus dludeꝶ: pñt
vexare corpa: pñt aquas maris sup ter-
ram spargere ⁊ alia facere q̄ ipsi vellent

que si ꝑmitteret deus: tota pene mūdial
machina turbaret: suffocarent hoies:
ruerent dom⁹: siccarēt herbe: arboresq;
⁊ mutationes in dies viderent in oibus
elementis. O pietas dei benedicti: que
impetū inimicorū extinguit: nec sinit il-
los contra nos exercere qđ satis ābiunt
⁊ si quandoq; id fieri ꝑmittat: iusta sunt
eius iudicia ⁊ nobis inscrutabilia. Ex dic
tis tamen omnibus demones attrociter
cruciantur.

¶ Qđ demones vsq; ad diem iudicij
sunt i hoc aere caliginoso: ⁊ post ad iīfer
num descendent.

Secundo considerāda est pena
demonū rōe loci. Proiecti eq
dem fuerunt a celo empyreo in
hunc aerē caliginosū. de quo ait Augu.
iij. sup Geñ. ad litterā. Aer caliginosus
est q̄si carcer demonibus vsq; ad tēpus
iudicij. Et Tho. i. parte. q. lxiiij. ar. iiij. c.
Locus iste dat demonib⁹ rōne exercita
tiōis humane. Nā ꝓcuratio salutis no-
stre ꝓtēdit vsq; ad diē iudicij: ⁊ vsq; tūc
durat ministeriū angelorū ⁊ exercitatio
demonum. Descēdūt tamē aliqui ad in
fernū: vt ibi damnatos vexent: P⁹ diē
vo iudicij simūl cum damnatis hoib⁹
ibi omnes recludēt. Sed hic speculari
libet: qm̄ esse extra celū empyreū nō de
bet demōib⁹ i penā cedere: qm̄ spūalis
natura nō afficit loco. Ergo null⁹ locus
est demonibus penalis. Rñdet Tho. i.
ꝑte. q. lxiiij. ar. iiij. ad. i. ꝙ loc⁹ nō est pe
nalis angelo aut aīe quasi afficiēs alte
rādo naturā: sed quasi afficiēs volūtatē
ꝯtristādo. dum angelus vel aīa apprehē
dit se esse in loco nō cōuenienti. Si ve-
ro obijceret ꝙ angelus non sit in loco
quia vt dicit. Boeti⁹ in li. de ebdomadi-
bus. Cōmunis aī cōceptio apud sapien
tes est icorꝑabilia in loco nō esse. Et Ar.
iiij. phicoꝝ. Nō omne qđ ē ē in loco sȝ
mobile corpus. ergo angelus non est in
loco. Rñdet Tho. i. parte. q. lij. ar. i. c. ꝙ
equiuoce dicit esse angelus in loco ⁊ cor
pus. Corpus eni est i loco ꝑ hoc qr appli
cat loco ſm tractū dimēsiue quantitatis
que quidem i angelis nō est. Sed est i
eis quātitas virtualis. Per applicatio-
nē ergo v̄tutis angelice ad aliquē locū
qualitercunq; dicit angelus esse in loco
corporeo. Et ſm hoc patȝ ꝙ nō oportet
dicere ꝙ angelus cōmensuret loco: vel
ꝙ habeat sitū in cōtinuo. Hec eni ꝯue
niunt corꝑali locato: ꝓut est quātū quā-
titate dimēsiua. Siliter etiā non oportet
ꝓpter hoc ꝙ cōtineat a loco. Nā substā
tia incorporea sua virtute ꝯtingens rem
corporeā continet ipsam: ⁊ nō continet
ab ea. Anima eni est in corpore vt con-
tinens: nō vt contēta. Sic angelus dicit
esse in loco corporeo: nō vt contentū: sȝ
vt ꝯtinēs aliquo modo. Addit Tho. vbi
s̄. ar. ij. c. i fine ꝙ diuersimode eē in lo-
co cōuenit corꝑi: angelo ⁊ deo. Nā cor
pus dr̄ esse i loco circūscriptiue: qr ꝯmē
surat loco āgelus ñ circūscriptiue cū nō
mēsuret loco: sed diffinitiue: quia ita ē i
vno loco ꝙ nō in alio. Deus autē neq;
circūscriptiue neq; diffinitiue: quia est
vbiq;. Quō aūt hoc sit nō potest intelli
gi ab humano sensu: vt dicit magister i
ꝓmo di. xxxvij. vbi iducit Criso. sup epi
stolā ad Heb. v. Sicut multa de deo i-
telligimus que loq penitus nō valem⁹:
ita multa loquimur que intelligere non
sumus idonei. Verbi gr̄a. Qđ vbicūq;
deus est scimus: ⁊ dicim⁹. Quō autem
vbiq; sit intellectu non capimus. Item
ꝙ est incorporea quedā v̄tus que oiuȝ
est causa bonoꝝ scimus: que aūt ipsa sit
penitus ignoramus. Ut aūt redeamus
ad angelos nota ſm Landul. di. viij. se
cundi. q. ij. ꝯclu. ij. ꝓpo. iiij. ꝙ opinio est
modernoꝝ ꝙ angelus nō ē in loco per
applicationē v̄tutꝫ sȝ ꝑ suā substātiā diffi
nitiue: seu ꝓsentialiter nō cōmēsuratiue
Nā in angelo est potētia passiua ad plu-
ra: vbi nec ē determinatus respect⁹ ali-
cuius ergo i eo ē potētia passiua ad essē-
dum in omnibus illis. Qđ aūt angelus
habeat potētiā passiuam ad vbi pȝ. quia
articulus est excōicatus dicere ꝙ sub-
stantie sepate nusq; sunt. Similit error
est dicere ꝙ āgel⁹ est vbiq; ergo oportet

dicere q angelus possit recipe aliq̄ vbi.

¶ Qđ demones punient pena ignis.

Ertio considerāda est pena demonū rōne suplicij: q2 punient in igne. Probat hoc Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū: q pa/ tus ē diabolo ꝛ angelis ei9. Et Apoc. xx. Diabolus qui seducebat eos missus est in stagnū ignis: vbi bestia ꝛ pseudo pro phete cruciabunt die ac nocte in secula seculoꝝ. Et de hoc inquit Aug. in li. de fide ad Petrū. Firmissime tene ꝛ nulla tenus dubites: diabolū ꝛ angelos eius in ignē eternū a xp̄o esse mittēdos: vbi nunq̄ carebunt pena quā eis prepauit diuina iusticia. Qualiter do spūs sepati patiunt ab igne dictū est abūde in qua/ dragesimali de penitentia.

¶ Qđ pena demonū nūq̄ terminabit

Uarto cōsideranda est pena demonū ratione termini: q2 nūq̄ finietur. Et quid sup hoc dixit Origenes adhuc i quadragesimali dif/ fusius est ptractatum. Quare ex dictis constat q̄ districtus iudex est deus: qui ppter vnū pctm̄ angelis nūq̄ pepercit. Et vt dicit Tho. i. pte. q. lxiiij. ar. ij. c. tenē dū est firmiter q volūtas bonorū ange loꝝ ꝯfirmata est i bono: ꝛ volūtas de/ monū obstinata est in malo. Cām aūt huius obstinatiōis nō oportet accipe ex grauitate culpe: sed ex ꝯditione nature seu status: quia vt dicit Aug. li. de fide ad Petrū. sic de9 creauit angelos: vt q vellēt ppetuo boni essent: q aūt nollent nunq̄ eos diuino munere repararet. Sicq̄ in eternū demōes obstinati luent penas nequitie sue: a quibus nos liberet xp̄s redemptor benignus. Amen.

¶ Sermo quartus đ bello qđ cōtinue geritur inter demones ꝛ homines.

Umus in quottidiana frequen/ tiq̄ pugna cū angelis malis: q nos tēptare nō desinūt: vt peccātes eoꝝ tandē iūga mur societati. Ex hoc Petr9. i. eplā. c. v. dicebat. Sobrij estote ꝛ vigilate: q2 ad uersarius vester diabolus: tanq̄ leo ru/ giens circuit querēs quem deuoret: cui resistite fortes i fide. Et ecclia scā i of/ ficio aplōrum nos admonet sic. Estote fortes i bello: ꝛ pugnate cū antiquo ser/ pente ꝛ accipietis regnū eternū. Quia tn̄ pleriq̄ qn̄q̄ diffidūt: nec arbitrātur se posse demonū effugere mille nocēdi modos: sicq̄ i pessima peccata labunt idcirco in hoc sermōe aliqua de ipsis đ monibus apiemus: quibus intellectis poterit quilibet ai vires assumere ad pu gnādū strenue cū illis qui nostrā pdi/ tionē pcurāt. De quibus tria mysteria erunt declaranda.

Primum dicitur presidentie.
Secundum potentie.
Tertium resistentie.

¶ De p̄sidentia demonū: ꝛ qlit oia dis ponūt ad interitū hominū. Caplm. i.

Abent demōes inter se deputa/ ta maledictionis officia: ꝛ cun/ cta que pn̄t ordināt ad trahēdū hoies vt dei p̄cepta transgrediant. Im perant supiores. ꝛ inferiores obediunt. Sz p hui9 ptis clariore noticia de pre/ sidentia demonū locuturi cōsideremus illam fm triplicem respectum.

Primo respectu angelorum malorū.
Secundo respectu angelorum bonoꝝ.
Tertio respectu corporū superiorum.

¶ Qualiter demones presunt đmōib9

Rimo ꝯsideremus presidentiā demonū respectu ipsoꝝ angelo rum malorū. Utrū. s. iter eos sit p̄latio. Et arguūt quidā q nō. Primo qa ois p̄latio ē fm aliquē ordinē iusti/ tie. Sz demōes totaliter a iusticia ceci/ derunt. ergo i eis nō ē p̄latio. Secūdo Ubi nō ē obediētia ꝛ subiectio ibi nō ē p̄latio. Hec aūt sine ꝯcordia eē nō pn̄t que in demonib9 nulla est. Fz illud pū. xiij. Inter supbos semp sunt iurgia: er/ go i demōibus nō ē p̄latio. Tertio. Si i demonib9 esset aliqua prelatio: aut hoc

ꝑtineret ad eoꝝ naturã: aut ad eoꝝ culpã vel penã. Sȝ nõ ad eoꝝ naturã: q꞉ subiectio ꝛ ſuitꝰ nõ eſt ex natura: ſȝ ex pctõ ſubſecuta. Nec ꝑtinet ad culpã vel penã q꞉ ſic ſuꝑiores demões qui. magis peccauerũt iferioribus ſubderẽt. Nõ ergo eſt ꝓlatio in demonibꝰ. In cõtrariũ eſt ipſa v̾itas. Nã glo. i. ad Cor. xv. dicit. Quãdiu mũdus durat: angeli angelis: hoĩes hoĩbus ꝛ demones demõibꝰ preſunt. Rñ quare inter demones eſt ꝓlatio. ſm Tho. q. cx. ar. ij. c. q꞉ actio ſequit̃ naturã rei. Quorũcũq; nature ſunt ordinate: oportet ꝙ etiã actiones ſub inuicẽ ordinent̃: ſicut pȝ in rebꝰ corꝑalibus. Quia. n. inferiora corpora naturali ordine ſunt ĩfra celeſtia corpora: actiones ꝛ motus eoꝝ ſubdunt̃ actionibꝰ ꝛ motibꝰ celeſtiũ corpoꝝ. Manifeſtum ẽ aũt ꝙ demonũ qdã naturali ordine ſub alijs ꝯſtituũtur. Vñ ꝛ actiones eorũ ſunt ſub actionibꝰ ſuꝑiorũ. Et hoc eſt qḋ rõnem ꝓlationis facit: vt. ſ. actio ſubditi ſubdat̃ actioni prelati. Sic igit̃ ipſa naturalis demonũ diſpoſitio requirit ꝙ i eis ſit ꝓlatio. Cõuenit etiam hoc diuĩe ſapiẽtie q̃ nihil in vniuerſo inordinatum relĩqt que attingit a fine vſq; ad finẽ fortiter: ꝛ diſpõit oĩa ſuauit̃: vt dicit̃ Sap. viij. c.

¶ Ad ꝑmũ ergo dicẽdũ ꝙ ꝓlatio dẽmonũ nõ fundat̃ ſuꝑ eoꝝ iuſticia: ſȝ ſuꝑ iniuſticia dei cũcta ordinãtꝭ. ¶ Ad ſcḋm dicẽdũ ꝙ ꝯcordia demonũ qua quidam alijs obediũt nõ eſt ex amicitia quã iter ſe habeant: ſȝ ex cõi nequitia qua hoĩes odiũt: ꝛ dei iuſticie repugnãt. Eſt. n. ꝓpriũ hoĩuȝ impioꝝ vt eis ſe adiungãt ꝛ ſubijciãt ad ꝓpriã nequitiã exequendaȝ quos potiores viribꝰ vidẽt. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ demones nõ ſunt equales ſȝ naturã. Vñ in eis ẽ naturalis ꝓlatio. qḋ in hoĩbꝰ nõ ꝯtingit: qui natura ſunt pares. Qḋ aũt ſuꝑioribꝰ inferiores ſubdãt̃ nõ eſt ad bonũ ſuꝑioꝝ: ſȝ magiſ ad malum eorum: q꞉ cũ mala facere maxime ad miſeriam pertineat: preeſſe in malis eſt eſſe magis miſerum.

¶ Qualiter angeli boni habẽt ꝓlationẽ ſuper demones.

Ecũdo cõſideremus ꝓſidẽtiaȝ demonũ reſpectu angeloꝝ bonorũ. Vbi videndũ erit an boni angeli habeant ꝓlationẽ ſuꝑ malos. Et poſſet argui ꝙ nõ. ¶ Primo q꞉ ꝓlatio angelorũ ꝑcipue attendit̃ ſm illuminatiões. Sȝ mali angeli cũ ſint tenebre nõ illuminãt̃ a bonis. ergo boni angeli nõ habẽt ꝓlationẽ ſuꝑ malos. ¶ Secũdo. Ad negligẽtiã preſidẽtis ꝑtinere vident̃ ea que ꝑ ſubditos male fiũt: ſicut pȝ. lxxxiij. di. c. error. c. ꝯſentire. c. Quid enĩ ꝓdeſt. lxxxiiij. di. c. ꝑuenit. lxxxvj. di. c. faciẽtꝭ. ij. q. vij. c. negligere. xvij. q. ij. c. ſi qs. xxiij. q. iij. c. q poteſt. extra de homicidio. c. ſicut dignũ. Sed demões multa mala faciunt. Si ergo ſubſunt ꝓlationi bonorũ angelorũ videt̃ in angelis bonis eſſe aliqua negligentia: qḋ eſt incõueniẽſ. ¶ Tertio. Prelatio angelorũ ſequit̃ nature ordinẽ. Sed ſi demones de ſingulis ordinibꝰ ceciderunt: vt cõiter dicit̃: q꞉ ipſi ꝛ ſi nõ fuerunt in ordinibꝰ ſimpliciter: fuere ſm quid: inq̃tuȝ erant aliqui diſpoſiti ſi ſtetiſſent eſſe de vno ordine. alij de alio: ſm variã diſpoſitionẽ ſuorũ naturaliũ. Sic mlti dẽmones multꝭ bonis angelis ſunt ſuꝑiores ordĩe nature. Nõ ergo boni angeli ꝓlationẽ habẽt ſuꝑ omnes malos. Contra iſtos eſt auctoritas Aug. qui. iij. de trin. ait. Spiritꝰ vite deſertor atq; pctõr regit̃ ꝑ ſpiritum vite rationalem piuȝ ꝛ iuſtũ. Et Greg. dicit ꝙ poteſtates dicunt̃ angeli: quorum ditioni virtutes aduerſe ſubiecte ſunt. Rñdet Tho. vbi. ſ. ar. iiij. c. ꝙ totꝰ ordo prelationis primo ꝛ originaliter ẽ i deo: ꝛ participatur a creaturis ſm ꝙ deo magis appropinquat. Ille enim creature ſuper alias influentiam habẽt q̃ ſunt ꝑfectiores ꝛ deo ꝓpiqores. Maxima autem perfectio: ꝛ per quam maxime deo appropinquatur eſt creaturarum fruentium deo: ſicut ſunt ſancti angeli: qua perfectione demones priuantur. Et ideo boni angeli ſuꝑ malos prelationem habent: ꝛ per eos reguntur

¶ Ad pmū ergo dicendū q p sanctos angelos multa de diuinis mysterijs demonibus reuelant. cum diuina iusticia exigit: vt p demones aliqua fiant: vl' ad punitionē maloꝝ: vel ad exercitationes bonoꝝ. Sicut in rebus humanis assessores iudicis reuelant tortoribus ei⁹ sententiam. Huiusmodi autē reuelationes si ad angelos reuelantes comparentur illuminatiōes sunt: qui ordinant eas ad deū: ex pte v'o demonū non sunt illuminationes: q2 eas in deum non ordinant sed ad expletionē, pprie iniquitatis. ¶ Ad secūdum dicēdum q sancti angeli sunt mistri diuine sapientie. Unde sicut diuina sapiētia pmittit aliq mala fieri p malos angelos vel hoies, ppter bona q̄ ex eis elicit: ita ꝛ boni angeli nō totaliter cohibēt malos a nocēdo. ¶ Ad tertiū dicēdum q angelus q est inferior ordine nature preest demonib⁹ q̄uis superioribus ordine nature: quia virtus diuie iusticie cui inherent boni angeli: potior est q̄ virtus naturalis angelorum. Unde ꝛ apud homines spiritualis iudicat omnia vt dicitur. i. ad Cor. ij.

¶ Qd demones non subdūtur actionibus corporum celestium.

Tertio cōsiderem⁹ presidentiam demonū respectu corpoꝝ supiorū. Ubi disputanduz est vtrum demones subdātur actionibus corporū celestiū. Et qdam cōtendunt, pbare q sic. ¶ Prio quia demones fz certa augmēta lune aliquos hoies vexant: qui, p pter hoc lunatici vocant. vt pz Mathei iiij. ꝛ xvij. Sz hoc nō esset nisi corpibus celestibus subiacerēt. ergo subiacent actionib⁹ celestiuz corporū. ¶ Secundo Nigromantici obseruant certas cōstellationes ad inuocandos demones: qd non facerent si demones corporib⁹ celestibus nō subderētur. ¶ Tertio. Celestia corpa v'tuosiora sūt q̄ inferiora. Sz qbusdā inferioribus corporibus demones arcēt. s. herbis: lapidibus ꝛ sonis q busdaz ac vocibus vt a Porphirio dictū Aug. introducit. x. de ci. dei. c. xi. ergo multo magis demones subdūt actioni celestiū corpoꝝ. Cōtra ista omnia ē ipsa rō. Nam demones sunt superiores ordie nature q̄ corpa celestia. Agēs aūt est supi⁹ patiente: vt Aug. dicit. xij. super Gen. ad lrām Cum ergo demōes sint substantie intellectuales corporibus nō vnite. patet q non subdūtur actioni corporum celestiū nec per se nec p accidēs nec directe nec indirecte. ¶ Ad primū rñdet Tho. q. cxv. ar. v. ad. i. pme ptis. q demōes fm certa augmēta lune ptingit vexare, ppter duo. ¶ Prio qdē ad hoc q ifamēt creaturam dei. s. lunā. vt Criso. ꝛ Hier. dicūt. ¶ Scdo q2 cū nō possint opari nisi mediātib⁹ naturalibus virtutibus: vt dicet: in suis operibus psiderāt corporū aptitudines ad effectus intentos. Manifestum est aūt q cerebrū ē humidissimū oiuz partiū corpis: vt Ar. dicit. ꝛ ideo maxime subijcit opatiōi lune: que ex sua, pprietate hz mouere hūorez. In cerebro aūt perficiuntur vires animales. Et ideo demōes scdm certa augmēta lune pturbant hominis fantasiā quādo cōsiderant cerebrū esse ad hoc dispositum. ¶ Ad secūdū dicit Tho. q demones aduocati in certis cōstellationib⁹ veniūt, ppter duo. ¶ Prio vt hoies in hunc errorē inducāt q credant aliqd numē esse in stellis. ¶ Secūdo q2 cōsiderant fm aliquas certas cōstellationes materiā corporalē esse magis dispositā ad effectus, p quib⁹ aduocāt. ¶ Ad tertiū vero dicit Aug. x. de ciui. dei. c. xi. q demones alliciuntur per varia genera lapidum herbaꝝ: lignoꝝ animaliū: carminū: rituū: nō vt animalia cibis: sed vt spūs signis: inq̄tuz hec eis exhibētur i signū honoris diuini: cuius ipsi sunt cupidi. Nam vt dicit. xxvj. q. v. c. Nec mirū. Ad hoc nitit diabol⁹: vt adoretur quasi deus.

¶ De potentia demonū que supat scdz naturam omnem potentiam hominuz.

Capitulum. ij.

D potentiã demonũ iam sermo
noster vertendus est. Eqdẽ vix
possunt credere multi que d il/
la veracissime sũt ꝯscripta. Verũtñ ꝑter
ea q̃ sancti doctores dicunt adsunt quo/
tidiana exẽpla eoꝝ: qui magicis artibus
inuoluti stupenda ⁊ ineffabilia quodã/
modo operari videñt. Has artes vt Isi.
ingt. viij. li. ethimoł. ꝑmus inuenit Zo/
roastes rex Bactrianoꝝ: quem Ninus
rex Assyriorum interfecit. De quo etiã
Aug. li. xxi. de ci. dei. c. xiiij. asserit: ꝙ qñ
natus est primo risit. Immiscent se hu/
ius artib⁹ demones: ⁊ ꝑmittẽte deo fiũt
que homines facere nullo pacto possẽt
Vt tamẽ ista magis nobis innotescant
cõsideranda nobis occurrit potẽtia de/
monum ſm triplicem respectũ.
Primo respectu miraculorum.
Secundo respectu delusionum.
Tertio respectu vexationum.
¶ Qd demones ꝙuis non possunt fa/
cere miracula: possunt tamen facere ve
ra opera ſm facultatem hominũ.

Rimo ꝯsiderãda est demonuz
potẽtia respectu miraculorum.
Vbi a doctorib⁹ disputaẗ: vtrum
demões possint miracula facere. Et rñ/
det Alex. in. ij. volumine sũme. q. xlij. ⁊
Tho. i. pte. q. cxiiij. ar. iiij. c. ꝙ si miracu/
lum ꝓprie accipit: demones miracula fa
cere nõ pñt: nec aliqua creatura: sꝫ sol⁹
de⁹. q: miraculũ ꝓprie dr̃ qd fit ꝑter or/
dinẽ toti⁹ nature create: sub q̊ ordie oĩs
ꝟt⁹ creature ꝯtineẗ. Diciẗ tñ qñꝫ mira
culũ large: qd excedit humanã faculta/
tẽ ⁊ ꝯsideratione. Et sic demones pñt
facere miracula: que. s. homines miranẗ
inꝙtũ eoꝝ facultatẽ ⁊ cognitionem ex/
cedũt. Nam vnus homo inꝙtum facit
aliqd qd ẽ supra facultatẽ ⁊ cognitionez
alterius: ducit aliũ in admirationem sui
opis: vt quodãmodo videaẗ miraculuz
operari. Sciendũ tñ ꝙ ꝙuis huiusmo
di opa demonũ que mirabilia videẗ ad
verã rationẽ miraculi nõ ꝑtingant: sunt
tñ qñꝫ vere res. Sicut magi Pha/
raõis ꝑ ꝟtutẽ dmonũ veros serpẽtes. ⁊
ranas fecerũt. Et sicut qñ ignis de celo
cecidit: ⁊ familiam Iob cum gregibus
pecoꝝ vno ĩpetu absumpsit: ⁊ turbo do/
mũ deijciẽs: filios eius occidit. Sic etiã
demonib⁹ opãtib⁹ factũ est: vt terre athe
niẽsiũ vastareñt aqs. Refert Aug. xviij. li.
de ci. dei. c. viiij. ꝙ postꝙ cõdite fuerunt
Athene: vt Athene vocarẽtur qd certe
nomẽ a Minerua est: q̃ grece athẽa dr̃
Hanc cãm Varro indicat. cũ apparuis/
set illic repẽte oliue arbor: ⁊ alio loco aq̃
erupisset regem prodigia ista mouere ⁊
misit ad Apollinem delphicũ sciscitãdũ
qd intelligendum esset quid ve faciẽdũ.
Ille respondit: ꝙ olea Minervã signi/
ficaret: vnda Neptunũ: ⁊ ꝙ esset i ciuiũ
potestate: ex cuius potius nomine duoꝝ
deoꝝ quoꝝ illa signa essent ciuitas voca
retur. Isto Cecrops oraculo accepto: ci
ues omnes vtriusꝫ sexus. Mos. n. tũc
i eisdẽ locis erat vt etiam femine publi/
cis ꝯsultatiõib⁹ iteressent: ad ferẽdũ suf/
fragiũ ꝯuocauit. Consulta igitur multi/
tudie mares pro Neptuno: femine pro
Minerua tulere sententias. Et q: plus
vna inuenta est feminarũ Minerua vi
cit. Tunc Neptunus iratus: marinis flu
ctib⁹ estuãtib⁹: terras atheniẽsium popu
lat⁹ est: qm̃ spargere latius quaslibꝫ aq̃s
difficile demonibus nõ est. hec Augu.
Sequitur Tho. vbi. s̃. ad scdm ar. ꝙ ꝙ
uis materia corporalis nõ obediat ange
lis bonis seu malis ad nutũ: nec demo/
nes sua virtute possint trãsmutare mate
rias de forma i formã: possunt tñ adhi/
bere q̃dã semina: que in climatib⁹ mun
di inueniũtur: ad aliquos effectus com
plendos vt dicit Aug. in tertio de trini/
tate. Ideo omnes transmutationes cor/
poraliũ rerũ q̃ possunt fieri ꝑ aliq̃s ꝟtu/
tes naturales: ad quas pertinẽt predicta
semina: possunt fieri ꝑ opationẽ demo/
nũ huiusmodi semĩb⁹ adhibitꝭ. sicut cũ
alique res trãsmutanẗ in serpentes: vel
ranas q̃ per putrefactionẽ generari pñt
Ille vero trãsmutatões corporaliũ rerũ
q̃ nõ possunt fieri virtute nature: nulla
opatione demonis ꝑfici possunt ſm rei

veritatē. sicut ꝙ corpus hūanū mutet in corpꝰ bestiale: aut ꝙ corpꝰ hoīs mortuū reuiuiscat. Dicta sunt oīa ista ad ꝯfirmatōez ꝑcedētiū. Nā nisi pietas dī nobꝭ subuēiret a ptāte dmonū nūq̄ꝫ effugeremꝰ.

¶ Qualiter demones possunt multipliciter deludere sensus humanos.

Ecūdo cōsideranda ē demonū potētia respectu delusionuꝫ. Ut eni dicit Boñ. i. ij. di. viij. q. iij. c. pñt demones deludere sensus hūanos: ⁊ hoc tripl'r. ¶ Primo ostēdēdo ꝑsens eē qđ nō est. ¶ Scđo ostendēdo rē aliter q̄ꝫ est. ¶ Tertio abscondendo quod ꝑsens est. Primū quidē facit spēs offerendo. Secundū quidē facit sensuꝫ vel obiectū variando. Tertium vero impedimentū prestādo. Primū intelligi pōt sic. Quādo fantasmata existentia iterius offerunt forti oblatiōe ipsi virtuti interiori: vel virtus interior fortiter illis ītēdit: similitudo rei videtur esse veritas. Hoc manifestū est per naturam. Nam frenetico ꝓpter ascensum fumositatum ad cerebrū ex modica occasione exteriori videt ꝙ videat vel audiat multa que non sunt sibi ꝑsentia. Similiter per forteꝫ cōuersionē intētionis fantasma videt veritas. sicut Aug. exemplificat: ꝙ quidā tāta ꝯuersione recogitabat cuiusdā mulieris imaginē: ꝙ ei carnaliter cōmisceri videbat ēt vigilando. Per hūc moduꝫ pōt demon diuersa hoī facere apparere Est de hoc exemplū in. ij. dialogoruꝫ. li. Ubi narrat Greg. qualiter dum ꝯstrueret monasteriū q̊ddā: i quo aderat scūs Bñdictus: inuentū est sub terra idoluꝫ quoddā eneū: qđ cū fratres portassent i coquinā visum est eis ꝙ exilisset inde flāma ignis que totam coquinaꝫ potuisset incēdere. Qđ cū ꝑ spiritum cognouisset btūs Bñdictꝰ cucurrit ad eos: ⁊ oratione facta fantasticū illud euanuit. Scđo pōt diabolus deludere sensus oñdēdo rem aliter q̄ꝫ est. Nā natura'r pōt ꝯtigere hoc ꝑꝑ variationē aliquā ex ꝑte orgāi sicut qñ humor sanguineus vel vapor igneus descēdūt ad oculos videt homini ꝙ ea q̄ exteriꝰ sunt sint rubea. vel ꝓpter variationē aliquā ex ꝑte obiecti. sicut ꝯtingit aliquādo ꝙ ex positōe candele: vel dispositiōe palearū vident palee esse serpentes. ¶ Tertio pñt diaboli deludere sensus: abscōdendo qđ presens est. Nā res que ꝑsens est dupl'r pōt latere sē suꝫ nostrū. Aut q: impedit virtꝰ sensus ne ꝑueniat ad sensibile. Aut q: impedit spēs sensibilis ne perueniat ad sensum. Et vtroq̄ꝫ mō fieri pōt v̄tute demonis. De hac dlusiōe diffuse loqt Aug. xviij. li. de ci. dei. c. xvij. xviij. ⁊. xix. vbi inducit ꝙ tradūt gētiles de socijs Diomedis cōuersis i volucres: dicūtq̄ꝫ tēplū Diomedis eē i īsula diomedia nō lōge a mōte gargāo: q ē in apulia: ⁊ hoc tēplū circūuolare atq̄ꝫ icolere aues illas tā mirabili obsequio: vt rostrū aqua ipleāt ⁊ asꝑgāt ⁊ eo si greci venerint: vel grecoꝝ stirpe ꝓgeniti: nō solū quietas esse: verū ⁊ suꝑ aduolare. Si autem alienigenas viderint subuolare ⁊ capita tanq̄ꝫ grauibus ictibꝰ vulnerare vt etiā ꝑimant. Nā duris ⁊ grādibus rostris sat̄ ad hec prelia ꝑhibent armate. Hec Uarro vt astruat cōmemorat alia nō minus incredibilia de illa magna ⁊ famosissima Circe q̄ socios quoq̄ꝫ Ulixis ꝯuertit i bestias: ⁊ de archadibꝰ qui sorte ducti transnatabant quoddā stagnū: atq̄ꝫ ibi cōuertebant in lupos: ⁊ cū silibus feris ꝑ illius regiōis deserta viuebāt. Si autem carne nō vescerent humana rursus post noueꝫ annos eodē renatato stagno reformabant i hoīes. Si. n. dixerimꝰ hec nō eē credēda: nō desunt ēt nūc q dicant talia fuisse exꝑtos. Nā ⁊ nos inqt Aug. cū eēmus i italia audiebamꝰ talia de quadā regione illarū partiū: vbi stabularias mulieres i caseo dare solere dicebant imbutas his malis artibus: quibus vellent seu possēt viatoribꝰ: vnde i iumēta illico verterent ⁊ necessaria queq̄ꝫ portarēt post q̄ ꝑfuncta oꝑa iteꝝ ad se redirēt: nec tñ fieri in eis mētē bestialē: sꝫ rōnalē humanāq̄ꝫ serdari. sicut Apuleius i libris quos asini aurei titulo inscripsit sibiīpsi accidisse

vt accepto veneno: humano aīo pmanente asinꝰ fieret: aut indicauit: aut finxit. Hec vel falsa sunt: vel tam inusitata vt merito nō credant. Firmissime tamē credēdū est nō solū animū: sed nec corpus quidem vlla ratione arte vel potestate demonū in mēbra ⁊ liniamēta bestialia veraciter posse ꝯuerti. Sz pōt eē vt corpa ipsa hoiuz alicubi iaceant viuētia qdē: sz multo grauiꝰ atqz vehemētiꝰ q̄ꝫ somno suis sensibꝰ obseratis: talisqz ēt sibi hō esse videat: sicut talis videri sibi possit in somnis: ⁊ portare onera: que onera si vera sunt corpa portāt a demonibus: vt illudat hoibus. Nam quidaz noie. Prestantiꝰ pr̄i suo ꝯtigisse indicabat: vt venenū illud p caseū i domo sua sumeret: ⁊ iaceret in lecto suo quasi dormiēs: q tn̄ nullo modo poterat excitari Post autē aliquot dies: eū velut euigilasse dicebat ⁊ q̄si somnia narrasse que passus est. caballū se. s. factuz annonam īter alia iumēta militibus baiulasse. Qd ita vt narrauit factū fuisse compꝫtuz est: que tamē ei sua somnia videbant. Indicauit ⁊ aliud se domui sue per noctem anteq̄ꝫ requiesceret vidisse venientē ad se phm quendā sibi notissimū sibiqz exposuisse nōnulla Platonica que antea rogatꝰ exponere noluisset. Et cuz ab eodem pho quesitū fuisset: cur i domo eiꝰ fecerat: qd in domo sua petenti negauerat. Nō feci inqt: sz me fecisse somniaui Ac p hoc alteri p imaginē fantasticam exhibituz est vigilanti: qd alter vidit in somnis. Hec ad nos eis referentibꝰ puenerunt: quos non estimamus fuisse mentitos. Hec Aug.

¶ Qualiter demōes pn̄t vexare corpa

Tertio ꝯsideranda est demonuz potētia respectu vexationū. possunt eni vexare humana corpa vt inquit Aug. li. de nā demonū. Nam ꝓpter subtilitatez nature pn̄t penetrare quecūqz corpa sine obstaculo. Insuper possūt illa corpa ꝑturbare ⁊ molestare: vt clare pꝫ in euāgelijs: de his q̊s xp̄us liberauit. Diebꝰ etiā meis aliquas mulieres demoniacas vidi: ⁊ audiui illas loquētes talia: que nō nisi demones dicere potuerūt: ⁊ virtute ih̄u xp̄i liberate fuerūt. Inter ceteras tn̄ vna fuit Neapoli. anno dn̄i. Mcccclxx. de q̄ exꝑtus sū q̄ referā. Predicāte me ibi tpe quadragesimali sonabat vndiqz rumor ꝙ aīe quorundā defunctoꝝ intrauerāt corpus eius. Loquebat illoꝝ diomata: cōmemorabat gesta: ⁊ que nūq̄ꝫ ipsa didicerat enarrabat. Accessit ad eam cuz suis illustrissimus calabrie dux regis primogenitus. Duxit eū in admirationez non paruā: dū secretissima illoruz defunctoꝝ apiebat. Quadā vo die ego ipse ad eam videndā accessi: ⁊ q̄ꝫ primuz intraui camerā: in qua multi aderant. Ipsa vero iuuencula iacebat in lecto: cepit furere oculos torquere vultūqz minacē ⁊ tristē exhibere. Tādē clamans diebat. Tu venisti huc? Ad quid? Ad quid? Ego respondi. Ut tecū prelier i noie ih̄u gloriosi. At illa. Quid vis? Uollo dixi scire: qs nam es. Illa respondit. Ego sum Stephanus sicculus: quondā armiger ⁊ stipendiariꝰ. Ego subiūxi. Mētiris o fallax ⁊ imūde spiritꝰ. Adiuro te p ih̄m: in cuiꝰ noie omne genu flectitur celestium terrestriū ⁊ infernoꝝ vt veritatē patefacias. Tunc cū grandi molestia illiꝰ corporis arroganter respondit. Ego sū diabolus. At ego. Quare dicebas ꝙ eras aīa Stephani sicculi? Et illa. Ut decipiā Ad hoc eni intendimꝰ: vt decipiamus: qr vellemꝰ oēs hoies fore dānatos: sicꝰ ⁊ nos sumꝰ. Iterū ego interrogaui eā. Et quare me nō decepisti: sz mihi veruz confessus es? Ille addidit. Propt officium tuū: qr tu predicas euangelicā veritatem: ⁊ es inimicissimus noster. Ego replicaui. Quare? Quia inquit nos sollicitamꝰ hoies vt pdāt: tu vo trahis illos vt cōuertant. Dixi ad h ego. Quis ego sū? Rn̄dit. Tu es frater Robertus: q p omnē italiā pluribꝰ anis fuisti contrarius opibꝰ nr̄is: ⁊ nouiter venisti Neapolim: ⁊ prima die quadragesime pdicasti in castro coram rege Ferdinando

Ego pe(t)ij ab illo. Quare odio habetis deū. Respondit. Quia eiecit nos a celo empyreo: ꝛ priuauit nos dignitate nr̃a Et ne imorer multis: ꝑ lōgū spaciū ad interrogata rn̄dit: licꝫ qn̄qꝫ male libēter ꝛ ita docte ita efficaciter. ita etiā hostilit veritatē exprimebat: ꝙ oīo ꝛ īfallibiliter deprehendi ipsū diabolū esse. Cui cum precepissem: vt in noīe ihu corpus illud exiret nec illud lederet: post multas cauillationes faciēte misericordia dei abscessit. Remansit ꝟo puella illa pallida Et a me interrogata: q̄d faceret: respondit se a somno euigilasse: cū omniū membrorum suoꝝ collisione. Quare aūt deꝰ ꝑmittat aliq̄n hoīes sic vexari: rn̄deo ꝙ hoc facit aut ad maloꝝ punitionem: aut ad bonoꝝ purgationē ꝛ ꝓbationeꝫ: aut ad sue glorie manifestationeꝫ. Judicia tamen eius abyssus multa.

¶ Qꝺ oēs volentes possunt nō soluꝫ resistere demonibꝰ: sed etiā illos vincere ꝛ superare. Caplm̄. iij.

Am audiūt hoīes que ꝺ demonibus dicta sunt: nimio terrore corripiunt diffiduntqꝫ posse saluari: dum opus est cum hostibus tā terribilibꝰ conserere manus. Uerumtn̄ vt Greg. ait: debilis est hostis: ꝛ nō vincit nisi volentē. Quare facile est nō solū resistere viribus demonū: sed etiā illos vincere ꝛ sup̱are. Qꝺ vt plene inotescat in hoc tertio misterio ostendemꝰ ꝙ quilibet volens diabolū ꝛ oēs demones ad malū nos impellētes potest confūdere. Probabimus aūt hoc triplici ratione.

Primo ratione ligationis.

Secundo ratione custoditionis.

Tertio ratione permissionis.

¶ Qꝺ ꝑ dn̄ꝫ ihm xp̄ꝫ ligata ē potestas demonum.

Rio pōt vnusq̄sqꝫ diabolo resistere: illumqꝫ vincere ꝛ sup̱are ratione ligationis: quia ꝑ dn̄m ihm saluatoreꝫ nr̄m eiꝰ ptās est ligata. Unde Apoc. xx. c. Johannes ait. Uidi angelū. i. xp̄m descendentē de celo: habentē clauē abyssi: ꝛ cathenam magnaꝫ in manu sua. Et apprehendit draconeꝫ serpentem antiquū: qui est diabolus et sathanas ꝛ ligauit eū. Notandū tn̄ ꝺm Boñ. di. xix. tertij. li. ar. i. q. iij. c. ꝙ sicut ēt dicit magister in textu. ꝑ passionē xp̄i sumus a ptāte diaboli liberati oēs quidē q̄ꝫtū ad sufficiētiā: sed illi soli qui sunt ꝺ eius corp̱e: qꝺ est ecclesia: q̄ꝫtū ad efficaciā. Diabolꝰ eni ante passionē xp̄i hēbat duplicē manū. s. attrahentē ꝛ ipellētē. Manꝰ attrahēs erat ptās trahendi ad limbū ēt iustos ꝛ sanctos. Manus impellens erat potestas precipitandi in malū vel ꝑ fallaciā vel ꝑ violētiaꝫ: quia tēptabat vt draco: temptabat vt leo. Et prima manus. s. attractiua erat tāte potentie: vt nullus posset ei resistere. Et h̄ fuit ei oīo amputata ꝑ xp̄m. Jam enim nullū iustū pōt ad limbū trahere: quia ꝑ passionē xp̄i deletū est cyrographum peccati Ade. Manū autē impellentem habebat ita forteꝫ: vt cum magna difficultate posset q̄s ei resistere. Et iō fere i omnibus regnabat. Oēs enim vel sup̱abatꝰ ꝑ fraudulentiā vel ꝑ violētiā. Et hec ptās debilitata est ꝑ xp̄m: ꝑ quē lumen veritatis aperiꝫ cōtra fraudulentiaꝫ diabolicā. ꝛ adiutoriū virtutis tribuiꝫ cōtra diabolicā violentiā. Apparuit autem lumen veritatis: ꝛ interius ꝑ diuinā inspirationē. ꝛ exterius ꝑ humanā instructionem. Jā eni oībꝰ ē veritas ꝓpalata: ꝛ iō destructa est idolatria que prius regnabat. Adiutoriū etiaꝫ virtutis tribuiꝫ per gratie infusionem: que reprimit concupiscentiam.

¶ Qꝺ ꝓpter angelū custodiētē possumus diabolo resistere.

Ecūdo potest vnusq̄sqꝫ diabolo resistere illūqꝫ vincere ꝛ sup̱are ratiōe custoditiōis. Nā habent oēs hoīes angelū custodiētē: vt Hieronymus docet sup Matheū: ꝛ pōit magister in. ij. di. xj. Quare si temptat diabolus ad maluꝫ: angelus custodiens inducit ad bonū. De custodia ꝟo bonoꝝ angeloꝝ dictū ē in quadragesimali: i sermone de amore dei ad aīaꝫ: ideo hic

nō curo diffusius de illa tractare.
¶ Quod deus nō pmittit vt diabolus tēptet hominem ꝓ voluntate sua.

Ertio pōt vnusqsqꝫ diabolo resistere: illūqꝫ supare ratiōe permissionis: Et eniꝫ dicit apl'us.i. ad Cor.x.c. Fidelis de'q nō pmittit vos temptari supra id quod potestis. sꝫ facit cū tēptatione ꝓuentū. Nūqꝫ ergo deus finit aliquem a demone impugnari cui non prestet gratiam ne decipiatur aut opprimat. Nostra igitur interest fortiter dimicare. qꝛ si legitime certauerimus coronabimur. quia vt dicit. Jac.i. Beatus vir qui suffert temptationē: quoniā cum ꝓbat' fuerit accipiet coronā vite: quam nobis largiatur xp̄us dei filius. Amen.

¶ Sermo quintus de cognitione supbie que fugienda est: ne cū angelis ruentibus deputemur.

Aulum ad modū ꝓdesset nobis i tellīgere q̄ dicta sunt ð iudicio dei cōtra angelos transgressores: nisi omni studio ꝛ diligentia elaborauerim' tumentem superbiam fugere ꝛ detestari. Ipsa siquidē est omnium vitiorūꝫ regina: quā difficile multi cognoscunt: qa vitiū est spirituale: latet in corde: viget ī mente feruet ī animo: ꝛ sola voluntate deliberata complet. Quia tñ p extrinseca cognoscūtur intrinseca: vt sic supbiā cognoscam': mūdosqꝫ nos ab ei' labe seruemus: de fructibus ꝛ signis supbie dicemus in presenti. Distinguem' autē sub tribus articulis. xij. fructus.
¶ Fructus primi articuli.
Primus fructus est extollentia.
Secundus arrogantia.
Tertius vana gloria.
Quartus iactantia.
¶ Fructus secundi articuli.
Primus fructus ambitio.
Secundus hypocrisis.
Tertius pertinacia.
Quartus ingratitudo.
¶ Fructus tertij articuli.
Primus fructus inobedientia.
Secundus curiositas.
Tertius contentio.
Quartus presumptio.
¶ Qð supbi deificant seipsos ꝛ spernūt deū celi: quia se cognoscere nolunt.

Rimus fructus qui signum est supbientis animi extollentia dr̄ quādo. s. aliquis ꝓpter dōa aut nature aut fortune: vt sic loquamur: aut spiritualia: aut corpalia: aut tpalia: puta propter diuitias: generis nobilitateꝫ corporis formositatē: robur ꝛ fortitudinem elegantiā subtilitatē ingenij fecunditatē memorie: ꝛ similia deificat seip̄sū: ꝛ deū cognoscere negligit. Contra illud qð dr̄ Hieremie. ix. c. non glorieẗ sapiēs in sapientia sua: nec fortis in fortitudine sua nec diues ī diuitijs suis: sꝫ in hoc glorieẗ q gloriaẗ scire ꝛ nosse me. Sequit ex h̄ ignorantia sui: que obliuionem inducit infirmitatis ꝛ fragilitatis humane. Et certe damnificaẗ hoc homo: dū deficit ab ea regula que cunctis est oīs sapientie fundamētū. Voce qppe oiuꝫ tā scōꝝ q̄ phoꝝ cognitio sui ipsius predicatur lex precipua fructifere vereqꝫ sapientie. Vñ Bern̄. li. de cōsideratione ad Eugenium ait. noueris licet oīa mysteria lata terre alta celi ꝓfunda maris: si te nescieris: similis eris edificanti sine fundamēto ruinam nō structurā facies. Et Aug. in ꝓhemio quarti li. de trinitate Laudabilior est animus cui nota est infirmitas propria: q̄ qui ea non respecta vias syderum: fundamenta terrarū: ꝛ fastigia celoꝝ scrutaẗ. Et Ugo. li. i. de aīa. Melior es si teipsuꝫ cognoscas: q̄ si te neglecto cognosceres cursus sideꝝ: vires herbarū: cōplexiones hoīum: naturas aīalīū celestiū ꝛ terrestriū sciaꝫ haberes Multi enim multa sciunt: ꝛ seipsos nesciūt: cū tñ summa p̄hia sit cognitio sui. Et Macrobi' li. de somno Scipionis. Delphici vox hec fuit oraculi consulenti

ad btitudinē quo itinere ꝑuenire posset
Si te inqt noueris. Supbi itaqꝫ ꝯtēpto
deo in seipsis cōfidūt: non arbitrantes
deū superiorē: nec se periculis passiōibꝰ
⁊ morti subiectos. Talis erat superbia
Atrei: q dū fratris filios in odiū occidis
set dicebat. Equalis astris gradior: ⁊ cū
ctos supero: altū supbo v̄tice attingens
celū. Talis fuit supbia Romanorū de
quibus Aug. li. i. de ciui. dei. c. i. dicit. ꝙ
ad tātā supbiā extollentiā reputationēqꝫ
deuenerūt. ꝙ se deos estimabāt. Unde
inqt. Hoc v̄o qḋ dei est: supbeqꝫ anie
spiritꝰ inflatus affectat: amatqꝫ sibi i lau
dibus dici. Parcere subiectis ⁊ debella
re supbos. Talis fuit supbia Domitiani
impatoris: qui vt scribit Suetoniꝰ Eu-
tropiꝰ ⁊ Beda. li. de tēporibus fuit Ve-
spasiani filius ⁊ frater iunior Titi. Cui
Tito Domitianꝰ in impio successit imo
ita fuit regnādi cupidꝰ ꝙ sepe fratrē in-
terficere satagebat: ⁊ clam ⁊ palā semp
fraudes illi pabat: quem Titus sp fere-
bat patienter. Tandem mortuo Tito: in
imperiū sublimatꝰ ostēdit se in p̄ncipio
moderatū valde: simulauit diligere stu
dia litterarū ⁊ bibliothecas reficere: ita
videbat horrere cedes: vt ne boues imo
lare mandauerit. Sz firmatus seuerus
apparuit. Senatores etiā nobilissimos
occidit. Persecutꝰ ē xp̄ianos ⁊ iudeos
s̄m Eusebium li. iij. historie ecclesiastice
Et s̄z Horosiū. li. vij. se deū ⁊ dn̄z iussit
appellari: ⁊ in cūctis p̄mordijs litteraꝝ
suaꝝ dicebat. Dn̄s ⁊ deus vester Domi
tianus ita mandat. Tandem deo ꝑmit-
tente a cubicularijs suis septē vulneribꝰ
occisus est anno etatis sue. xlv. Ad extol
lentiam insuper ascendit cor Herodis
Agrippe qui occidit Jacobū. ⁊ Petrū
incarcerauit. Refert quidē Josephꝰ. xix
antiquitatū li. ꝙ cū Cesareā aduenisset
⁊ ad eum totius ꝓuincie viri vnanimit
conuenissent. ille veste fulgenti ex auro
argentoqꝫ mirabiliter cōtexta indutus
incipiente die ꝓcessit ad theatꝝ. vbi cuz
primos solis radios vestis argentea su-
scepisset: reꝑcusso splendore duplicataz
spectātibꝰ lucē fulgor metalli vibrantis
effudit vt intuentibꝰ ꝑstringeret aciem
terror aspectus. Illico adulantis vulgi-
concrepant voces dicentis. Nūcusqꝫ vt
hoiez te timuimꝰ: sed ex hoc iā supra hu
manā naturā te eē fatemur. Et dū adu-
latorijs demulceret honoribus: ⁊ obla-
tos sibi diuinos honores nō respueret:
repente mortifero viscerū dolore corri-
pit: ⁊ dū p manꝰ suoꝝ deportaret dice-
bat. En ego vester deus ducor ad mor-
tem. Uixit igit quinqꝫ dies ⁊ v̄mibꝰ eiꝰ
viscera corrodētibꝰ expirauit. Nec mirū
quia vt dicit Jac. iij. c. Deus superbis re
sistit. Et Seneca tragedia. i. Sequit su-
perbos victor a tergo deus.

¶ Qḋ superbi cum suis proximis con
uersantur arroganter.

Ecundꝰ fructꝰ supbie: q signuz
est supbi cordis arrogantia dr
Hic facit ꝓximos ꝑuipendere
⁊ in dictis gestis moribꝰ cūctisqꝫ extrin
secis rebus supbe cū ꝓximis se habere.
Qui sic est arrogās supbe icedit: supbe
loquit: supbe ingredit ⁊ egredit: supbe
comedit: superbe oia facit cū clamore ⁊
strepitu minis ⁊ cōtumelijs. Uerūtamē
contra istos est auctoritas. Ecc. iii. c. di-
centis. Quanto maior es humilia te in
omnibus. Et Cicero i. i. de officijs inqt
In rebus etiā prosperis supbia fugien-
da est ⁊ arrogantia. Nam vt aduersas
res: sic ⁊ secundas imoderate ferre leui
tatis est. Et Ouidius. iij. de arte amādi.
Non natet in vultu damnosa superbia
vestro. Dicit Cassiodorus in eplis. Or-
namentū omniū bonorū est sincera be
nignitas. Igit si in gradu aut dignitate
aut virtute superas reliquos: noli illos
pedibꝰ cōculcare. Sis amabilis affabi-
lis ⁊ vultu facieqꝫ placidꝰ. ⁊ vt dic Sen̄.
Ad lucillū. sic cū inferiore viuas: quem
admodū tecum superiorē viuere velles
Scribit in policratōe. libro. l. ꝙ Gra-
tianus optimus imperator arguentibꝰ
eū amicis: ꝙ in omnes familiaris esset
nimium ⁊ cōmunis: respondit se talem

velle impatorez esse priuatis: quales im peratores sibi esse priuatuz optasset. Bene est vt qui alijs imperat timeatur: sed melius vt diligat. De hoc Cicero lib. ij. de officijs ait. Omniũ reruz nec aptius quicq̃ ad opes tuendas ac tenẽdas q̃ diligi: nec alicui⁹ q̃ timeri. Laudatur ergo mansuetudo in omnibus etiam magnis viris: dũmodo tanta nõ sit vt vilescat auctoritas. Recitat Ualerius lib. v. c. i. de Alexandro magno: q cum vidisset militem quendã senio cõfectuz frigore nimio stupefactum: cum ipse esset in sede sublimi propinqua igni surrexit: et suis manibus illum in sede sua reposuit dicens: illud salutare sibi futurum. Sed nobis qui xp̃iani sumus exemplũ xp̃i satis esse debet: de quo sic pulchre loqtur Hiero. in epistola ad Antonium monachum. Dominus noster humilitatis magister disceptantibus de dignitate discipulis: vnuz apprehendit ex paruulis dicens. Nisi cõuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli: non intrabitis in regnum celoruz. Quod ne se docere tm̃ nec facere videret docuit exemplo: dum discipulorum pedes lauat: dum loquit cũ samaritana: dum ad pedes sibi sedente Maria de celorũ disputat regno: dum traditorem osculo excipit: dũ resurgens primo mulierculis apparuit. Ad idez est textus Cypriani. xciij. di. c. dñs.

¶ Qd̃ superbi querunt gloriam tẽporalem que nihil est.

Ertius fruct⁹ q signũ ẽ supbie est vanagloria. Sed quõ vana gloria dicatur pleriq̃ audire cupiunt. Nam si loquamur de illa btã de qua ps ait. Exultabunt sancti in gloria. certe vana nõ est quã cuncti desiderare tenẽtur. Temporalis adhuc gloria vana non est: que virtuti fauet: conformatur nature: et animum ad queq̃ difficilia et ardua roborat. Est hec fm̃ Ambro. li. de officijs clara cum laude noticia. Et fz Tulliũ i rhetorica: est freqũes de aliq̃ fama cũ laude. Laus vero vt dicit Ar. pmo rhetoricorum est sermo elucidãs magnitudinez rei. Unde Aug. super Iob. Gloriari idez est qd̃ clarificari. De hac glia ingt Saneca ad Lucillum. Nulla est tam excelsa virtus que dulcedie glie nõ tangat. Et Hiero. ad Sabinianum. Naturali ducimur malo: et adulatoribus nostris libenter fauemus. Et q̃q̃ nos respondeamus indignos: et calidus rubor ora pfundat: tamẽ ad laudez sui intrinsecus anima letatur. Et Claudianus. Gaudet enim virtus testes sibi iũgere musas. Carmen amat quisquis carmine digna gerit. Et Ouidius libro de tristibus. Deniq̃ nõ paruas animo dat gloria vires. Et fecũda facit pectora laudis amor. Et Ecc. xlj. Curam inquit sapiens habe de bono nomine. Et puer. xv. Fama bona impiguat ossa. Et. xij. q. i. c. nolo. Aug. famã tuẽdam hortat. Et idem. v. de ci. dei. c. xij. dicit de romanis Gloriã ingẽtem: diuitias honestas volebãt. Hãc ardẽtissime dilexerũt. Propter hãc viuere voluerũt. Propter hãc et mori nõ dubitauerũt. Et. xviij. c. eiusdẽ. Hec sunt duo illa: libertas et cupiditas laudis hũane: que ad facta cõpulere mirãda romanos. Nõ ergo vr̃ glia fugiẽda: quã omnes efferũt miris laudibus. Sz Alex. i. ij. q. cliij. mem. i. et Tho. scd̃a scd̃e. q. cxxxij. ar. i. c. dicũt q glia tpalis potest appeti ordinate: et inordinate. Cũ primo modo appetitur nullum est peccatum. Nam cum quis cogitat bonum suum dignuz laude et approbat illud cupiens ab alijs laudari: aut pter diuinũ honorem: aut ppter proximorum salutez: aut appetendo non appetit contra deuz et proximũ: nec in gloria finem cõstituit: de supbia et vana gloria reprehendi non potest. ¶ Inordinate vero gloria appetitur primo quãdo qs querit gloriam de eo quod est peccatũ: sicut luxuriosus de carnalitate: iracũdus de vindicta et contumelijs: et similia: de quibus aliq gloriant: quos reprehendit ps. d. Quid gloriaris i malicia: qui potẽs es iu niqtate.

¶ Secundo gloria appetit inordinate cũ eã quis querit de eo qđ nõ habet: puta de scientia: de sapientia: de scimonia vite ⁊ hui⁹. ¶ Tertio qñ quis q̃rit gliaꝫ de eo qđ nõ est gloria dignũ: vt de diuitijs: de pulchritudine: de fortitudine: de edificijs: de dominijs ⁊ quibuslibet tpalibus bonis. Fatue quippe hoies in his gloriantur ⁊ vane: q: omnia ista fumus ⁊ fauilla sunt. Ideo sapiens Ecclastes. i.c. p istis dicit. Uanitas vanitatũ ⁊ oia vanitas. Criso. sup Joh. sic seqt. Huc versiculũ si saperent q in potentia ꝟsant in parietib⁹ suis omnibus ⁊ vestibul' scriberent in domo: in foro: ⁊ in egressibus ⁊ ante omnia in cõscientijs suis: vt semper eum ⁊ oculis cernerent: ⁊ corde sentirent: quoniam multe sunt rerũ facies ⁊ imagines false: que decipiunt incautos. Istud oportet quottidie carmẽ salutare ⁊ in prandijs ⁊ in cenis: ⁊ in omnibus ꝯuentibus libenter vnũquẽqꝫ ꝓxio suo canere: a ꝓximo suo libenter audire: qa vanitas vanitatũ ⁊ oia vanitas. hec ille An nõ videm⁹ q̃ breui deficiunt oia? Dicit Ysaias. xl. c. Omnis caro fenum ⁊ ois gloria ei⁹ quasi flos agri Exsiccatũ ẽ fenum: ⁊ cecidit flos. Ideo Ago. lib. i. đ anima inqt. Dic mihi vbi sunt amatores mundi: qui ante pauca tpa vobiscũ erant. Nihil ex eis remansit: nisi cineres ⁊ vermes. Homines fuere sicut tu. Comederũt biberunt riserunt: ducere i bonis apparentibus dies suos: in pũcto autem ad inferna descendere. Hic caro eorum vermibus: illic aia eternis supplicijs deputat: donec rursus infelici commertio colligati sempiternis inuoluãtur incẽdijs. Et Baruch. iij. Ubi sunt principes gentiũ: ⁊ qui dominãt sup bestias q̃ sunt sup terrã: qui in auibus celi ludũt qui argentum thesaurizant ⁊ aurum in quo confidũt hoies: ⁊ nõ est finis acqsitionis eorũ: qui argentum fabricãt: ⁊ sollicíti sunt: nec est inuentio operum illorum? Exterminati sunt tñ: ⁊ ad inferos descẽderũt. Et alij loco eoruꝫ surrexerũt Ad hoc facit exemplũ de quodã impatore mortuo: ad cuius sepulchruꝫ accedens quidã phs: tumulo patefacto videns cadauer illud horribile dixit. Intuitus sum cadauer cesaris in sepulchro ⁊ vidi eum liuido colore coloratum: putredine circũdatum: aluũ eius diruptũ ⁊ vermiũ cateruas: q ꝑ illum trãseũtes discurrebant. Duo famelici angues i oculorũ foueis pascebantur: crines nõ adherebãt capiti: dentes patebãt labijs cõsumpt̃. Et dixi. Ubi nã cesar chor⁹ puellarũ: magnitudo diuitiaꝝ: caterua baronum: acies militũ? Ubi sunt canes venãtes: eq veloces: aues rapaces: thalam⁹ depictus: lect⁹ eburneus: aureũ atrium? Ubi sunt tot mutatoria vestimenta: diuersa cibaria: canticũ lire: organoruꝫ sonitus: odor aromaticus? Te verebantur homines: timebant principes: colebant vrbes. Ubi est tanta potentia ⁊ tam preclara magnificẽtia? Et respondit mihi. Hec omnia defecerunt in me quãdo defecit in me spiritus meus: ⁊ reliquerunt in hoc me miserũ sepulchro circũuolutum putredine carnis mee.

¶ Qđ supbi iactãter de se loquunt: ⁊ q̃liter põt qs absqꝫ pctõ se laudare.

Quart⁹ fruct⁹ qui signũ est elate mẽtis iactantia dicit. ⁊ est cum qs ꝓprio ore se laudat. Hoc ãt incõueniẽs esse ꝓ dict̃ sanctoꝝ ⁊ phoꝝ demonstrat. Unde sapiens ꝓuer. xxvj. ait. Laudet te alienus ⁊ nõ os tuũ: extraneus ⁊ nõ labia tua. Et Cicero in ꝑmo de officijs. Turpe est de seipso predicare. Et Quintilianus li. viij. de oratoria institutione. Uitiosa est iactatio: infertqꝫ audiẽtibus nõ modo fastidiuꝫ: sꝫ etiã plerũqꝫ odiũ. Et Seneca li. ij. de beneficijs Retrahenda est inanis iactatio. Res loquant nobis tacentibus. Quãdo ãt qs potest de seipso dicere absqꝫ pctõ: lꝫ dictũ sit in quadragesimali: tamen hic repetendũ est. Ideo nota ꝓm doctrinam Alexandri i. ij. volumine summe: ꝙ aliquis potest tripliciter se laudare.
Primo meritorie.
Secundo venialiter.

Tertio mortaliter.

¶ Primo cũ merito. Et hoc tripliciter Aut pp caritatẽ dei. Aut ppter caritatez ꝓximi. Aut ppter caritatẽ ꝓpriã. ¶ Primo laudat se quis propter caritatẽ dei: vt sue bonitati gratie referantur. De hoc sic loquitur Cyprianus in epistola ad Donatum. Odiosa iactatio est: Quis ñ iactatũ esse possit sed gratũ: qcqd non hominis virtuti ascribitur: sz de dei munere ꝑdicat. Sic fecit gliosissima virgo dũ visitauit Elisabeth. Luce. ij. qñ cecinit v̉ba suauissima. Magnificat anima mea dñm. ¶ Secundo potest quis cũ merito se laudare propter caritatem ꝓximi: vtputa ne scãdalizetur propter verba detrahentiũ. Nam vt dicit. vj. q. i. c. Sunt plurimi qui vitam moresq; bonorũ amplius q̃ debent laudant. Jõ ꝑmittit deus malos i obtrectationẽ ⁊ obiurgationem ꝓrumpere: vt si qua elatio ab ore laudantiũ in corde nascit: ab ore vitupantiũ suffocet. Qua de re sepenumero de viris bonis ⁊ iustis pusilli scandalizant. ideo licet qñq; virtutes ꝓprias apire. Sic fecit Aug. qui in sermone q legit in festo ipsius ait. Caritati vestre de nobisipsis hodie sermo reddendus est: Quia eniz vt ait apostolus. spectaculum facti sumus mundo: angelis ⁊ hominibus: qui nos amant querũt quid laudent in nobis: qui nos oderunt querunt quid detrahant nobis. Nos autez in vtroq; medio cõstituti: adiuuante deo ⁊ vitaz ⁊ famã sic custodire debemus: vt non erubescant de detractoribus laudatores Hinc Paulus. ij. Cor. x. ⁊ xj. c. tã alta de seipso ꝓnunciat. Nam vt ingt Hier. in argumento in epistolam ad Cor. Corinthi sunt achaici: ⁊ hi ab aplo audierãt verba veritatis: ⁊ subuersi sunt multifarie a pseudo apostolis: qui multa dixerunt ꝯ Paulũ. ¶ Tertio potest qs laudare se cũ merito ꝓpter caritatez ꝓpriaz quando est in aliqua tribulatione: vt se ꝯsoletur. sicut Job dicebat. xxix. c. Oculus fui ceco: pes claudo: manus debili ⁊ pater eram quõdam pauperum. ¶ Secundo in laude suiipsius potest esse peccatum veniale: cum. s. dicit aliquid qd non est contra deum. nec cõtra ꝓximuz ¶ Tertio potest quis laudare se cũ peccato mortali. Ut cum qs laudat se de eo quod est contra honorem dei: puta de aliquo mortali: etiam si veritas dicatur. Aut cum quis nimis superbe ꝓfert de se falsa: vt decipiat ꝓximos. Uel causa cupiditatis: vel causa glorie. Aut cum quis refert aliqua de se in expressam proximi contumeliam: sicut faciebat Goliath. i. Reg. xvij. c. qui dicebat. Ego exprobraui agminibus israhel hodie. Et sicut peccatũ ẽ iactantia: ita ⁊ ironia: que ẽ cũ qs de se miora dicit: vt reputet bonus. Põt aũt fieri dupl'r s3 Tho. scda scde. q. cxiij ar. i. c. Uno mõ cũ veritate: ⁊ sic ñ ẽ peccatum: nisi ꝑ alicuius circũstantie corruptionem. Alio modo cum falsitate: cum aliquis dicit illud quod in se nec recognoscit nec credit. Et de hoc dicit Aug. xxij. q. ij. c. cum humilitatis. Cum humilitatis causa mentiris: si non eras peccator: mentiendo efficeris quod vitasti. Idez in. c. nõ ita. ⁊ in. c. Incauti. dicitur Incauti sunt humiles qui se mentiendo illaqueãt. Debet tamẽ vnusquisq; semꝑ estimare se peccatorẽ. Unde di. v. c. Ad eius Bonarum mẽtium est ibi culpam cognoscere: vbi culpa non est.

¶ Articulus secundus de quattuor alijs fructibus supbie: quoꝝ ꝑmus est ambitio

Admonet nos diuina scriptura: vt supbie crimen effugiamus ostendens deũ oipotẽtẽ illã nõ parũ odire. Unde Amos. vj. Dicit dñs exercituũ. Detestor ergo supbiam. Et puer. vj. Arrogantiã ⁊ superbiã ⁊ viaz prauaz ⁊ os bilingue ego detestor. Et Eccle. x. Odibilis est coram deo ⁊ hoibus supbia. Quare ipse excelsus dñs cõminat superbis durissime. Dixit eni Isaie. xiij. c. Quiescere faciam supbiaz infideliũ: ⁊ arrogantiaz fortiũ humiliabo. Et. xviij c. Ue corone superbe. Et Hiere. l. Ecce ego ad te supbe dicit dñs deus exercituũ

quia venit dies tuus tēpus visitationis tue. Et cadet superbus ⁊ corruet: ⁊ non erit qui suscitet eum. Propterea ī hoc articulo de alijs quattuor fructibus superbie loquemur.

Primus fructus est ambitio q̄ quis inordinate dignitates appetit ⁊ honores. Hec imanis bestia totū fere mūduz destruit: stat⁹ oēs cōturbat: scandala plurima parit: ecclesiamq̧ ꝯfundit. Unde in. c. nihil. de electione. dicit̄. Nihil est quod magis officiat ecclesie dei q̄ꝫ ꝙ indigni assumūtur prelati ad regimē aīarum. Hoc ideo est q꞉ ambitiosi presumūt ⁊ ingerunt se ꝓcibus ⁊ precio vt dignitates acquirant. Sed audiant Criso. dis. xl. c. multi. d. Quicūq̧ desiderauerit primatū in terra: inueniet confusionem in celo: nec inter seruos xp̄i computabitur: qui de primatu tractauerit. Et. viij. q. i. c. In scripturis. ponitur dictuz apostoli. ad Heb. v. Nemo sibi assumat honorem: sed q vocatur a deo tanq̄ꝫ Aaron.

¶ De hypocrisi maligna xp̄o exosa.

Secūdus fructus supbie ē hypocrisis: que vt dicit Alex. in. ij. q. clxxxvj. mem. i. ē amor apparētis boni: qñ quis est malus: ⁊ simulat se eē bonū. De his hypocritis loqtur Ar. i. elēcor. Quibusdā inquit est magis opere ꝓciū videri eē sapiētes: q̄ꝫ eē ⁊ nō viderī. Et Seneca ad Lucillū ait. Qđ loquimur sentiam⁹: cōcordet sermo cū vita. Et iteꝝ ad eundem. Multo magis ad rē pertinet q̄lis tibi q̄ꝫ qualis alijs videaris. Et idē ad eundē. Illud te admoneo ne eorū more qui nō ꝓficere: sed ꝯspici cupiunt facias aliqua que in habitu tuo aut genere vite notabilia sint. Hos hypocritas supra oēs peccatores detestat⁹ est dñs ilis xp̄s. Nā Math. v. dixit. Cū facis elemosynā noli tuba canere: sicut hypocrite faciunt. Et. vj. c. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et. vij. c. Attendite a fermēto phariseorū: qđ ē hypocrisis. Et. xv. c. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis Ysaias. Et. xxiij. c. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: q clauditis regnū celorum ante homines. Uos eni non itroitis nec introeūtes sinitis itrare. Tales sunt religiosi ignorantes qui ī predicationibus ⁊ confessionibus ac cōsilijs dānant coniugia: asserūtq̧ neminem in statu matrimonij posse saluari. Et iteꝝ Math. xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui comeditis domos viduarū: orationes longas orantes. Tales sunt religiosi ⁊ sacerdotes: multis artibus bona viduarum rapientes. Et iterum ibi Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui circuitis mare ⁊ aridam: vt faciatis vnū ꝓselitū: ⁊ cum factus fuerit facitis eum filium gehenne duplo q̄ꝫ vos. Proselit⁹ dicebat̄ q ex gētilitate cōuertebat̄ ad iudaismuz ad qđ pharisei multū elaborabāt ꝓpter inanē gloriam Sic hodie faciunt religiosi qui indistincte induunt fratres: ⁊ penitentes đ tertio ordine. Et iteruz. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui decimatis mentam: ⁊ anetū: ⁊ ciminū: ⁊ reliquistis que maiora sunt legis: iudiciū misericordiam ⁊ fidem. Tales sunt multi q sibi ꝯscientiā de minimis faciunt que aliquādo peccata nō sunt: tamē de odio ꝓximi: de đtractionibus ⁊ infamijs non curant. Et iterum. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui mūdatis qđ de foris est calicis ⁊ parapsidis: intus autez pleni estis immūdicia ⁊ dolo. Tales sunt qui tm̄ opiniones vulgariū de quibusdā ad rez nō pertinētib⁹ pascunt: vt ferre ante oculos scapulare: ⁊ nudos ostendere pedes ac similia: que si fiant vt hominib⁹ ostendantur: hypocrisis vitiuz sapiūt. Secus si bono animo: ⁊ ꝓpter diuinuz amorē. Et iterum. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui similes estis sepulchris dealbatis: que foris parent hoibus speciosa: intus vero plena sunt ossib⁹ mortuoꝝ ⁊ omni spurcitia. Et iteꝝ. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui edificatis monumēta ꝓphetarū: patres aūt vestri occiderūt illos. Nec mirū ꝙ ita acriter

persecutus est hypocritas xp̄s: q2 dicit ysaie.ix.c. Omnis hypocrita est nequaȝ Et Aug.lxxxiij.dis.c.nemo. Neō nocet amplius in ecclesia: ꝙ qui ꝑuerse agēs nomē vel ordinē sanctitatis ⁊ sacerdotis habet. Concordat huic snie. Ciceronis dictuȝ in primo de officijs. Totius iniusticie nulla capitalior est: ꝙ eorum qui cum maxime fallunt: id agūt vt boni viri esse videant. Cognoscere possunt omnes sapiētes ⁊ viri graues hypocritas a fructibꝰ eoꝝ: vt docuit xp̄s Mat. vij. q sunt: proximoꝝ odia: ꝑsecutiones detractiones: impatientie: ambitiones: appetitus honoris ⁊ laudis: diligentia querendi fauores dn̄oꝝ tꝑalium: mendacia: fictiones: extra claustrum discursus inutiles: mulieruȝ frequentationes ⁊ conuersationes: ⁊ his silia. Taceo qd̄ scio: qd̄ vidi: qd̄ audiui. Unusquisqȝ iudicet seipsū. Unū tamē asserere possū ꝙ rarissimi sunt qui religiosam vitaȝ profitentes aut spiritualē: hypocrisis labe nō deturpent. Fatet hoc Hieroꝰ q li.ij. contra pelagianos ait. Quāuis alijs vitijs carere possimus hypocrisis maculam nō habere: aut nullorum aut paucorum est.

¶ Quod superbi pertinaces sequūtur proprium sensum.

Ertius fructus suꝑbie dicitur ꝑtinacia. Dicit ꝑtinax q ita firmiter suo heret sensui: vt nemini velit acquiescere: sequit proprias opiniones: ⁊ iudicia: spretis consilijs ⁊ sapientum ⁊ amicorū dictis. Ne igit quis ꝑtinax deprehendat: tria principaliter debet obseruare. ¶ Primū vt proboꝝ viroꝝ sentētijs magis ꝙ ꝓp̄e inhereat hoc scribit extra de cōstitutionibꝰ.c.ne innitaris. vbi sic habet. Ne innitaris prudētie tue. Prudētie sue innititur qui ea q̄ sibi agenda vel dicenda vident: patruȝ decretis preponit. Idem ponit extra eo. c.canonū. et.viij.q.i.c.sciēdū.⁊.iij.q.ix. c.pura. ¶ Scōm vt a ceptis que bona credebat: ⁊ postmoduȝ comperit mala siue in dictis: siue in factis retrocedat. Unde dicit.xxij.q.iij.c.diffinitio. Diffinitio incauta laudabiliter est soluenda Idem in sententia ponit in.c. Magne Augustinus doctor eximius fecit libruȝ retractationū: Arrius hereticꝰ fuit pertinax: ⁊ perijt. Sic Gaius flāminius fuit ꝑtinax: ⁊ ꝓnceps: ⁊ ab Hānibale apud lacū transimenū deuictus est ⁊ occisus ¶ Tertium quod obseruandū ē vt euitet ꝑtinacia: ꝙ quātūcūqȝ homo sit sapiens: in rebus tamen duris ⁊ arduis vtatur maturis consilijs. Inquit enim Hieroꝰ super illo verbo ysaie.iij. Et ꝯsiliarius non est tibi. Greci poete laudabilis sapientie dixerunt primuȝ esse btm̄ qui ꝑ se sapiat. secundum qui sapientem audiat. Qui autem vtroqȝ caret: hunc inutilem esse tam sibi ꝙ alijs.

¶ Qd̄ superbi ingrati sunt deo ⁊ hoībꝰ

Uartus fructus suꝑbie dicitur ingratitudo. Solent suꝑbi esse ingrati deo ⁊ hominibus. Nā superbus beneficia ⁊ dona que habet a se habere: aut proprijs meritis credit. Cui aplus.i.ad Cor.iiij.ait. Quid habes quod nō accepisti? Si aūt accepisti cur gloriaris: quasi non acceperis? Et Jac.i.c. Omne datuȝ optimū: ⁊ omne donū ꝑfectū desursum est. Suꝑbꝰ ergo nec deum recognoscit: nec proximo benefico refert gratias: imo semper detrahit: semꝑ cōqueritur: quia nulli vellet subditus esse vel obligatus.

¶ Articulus tertius de quattuor alijs fructibus superbie: quorum primus est inobedientia.

I diuersis iaculis nō vulneraret superbia mentes mortaliuȝ: nō insudarē tam diu ad eius reprobatiōeȝ: Sȝ q2 ipsa pene oēs inuoluit: ⁊ vix reperit qui ab ipsa sit alienus: Idcirco i hoc articulo de quattuor eius fructibꝰ vltimis adhuc dicemꝰ. Primꝰ itaqȝ fructꝰ iobediētia vocat. Et hoc filij parentibꝰ: subditi prelatis: ⁊ inferiores

supiorib⁹ obedire cōtēnūt. Hoc aūt ma
xime pficit in illis q se bonos reputātes
cū videant de facto malos superiores ⁊
prelatos: ab eorū obedientia se eximunt
reputantes iniquū ⁊ iniustū fore vt bo/
ni criminosis subijciant ⁊ reis. Contra
istos dicit Alex. in. iij. sūme. in. q. Utruz
boni subijci teneāt malis in. q. xlviij. mē.
ij. ar. i. q̄ sic qꝛ mali subijciūt malis pp
vitiū puniēdū: ⁊ boni subijciunt malis
ex dei ordinatiōe pp vtilitatē sue purga
tionis. Unde Amb. sup epistolā ad Ro.
xiij. c. ait. sup illo v̊bo: pncipes nō sunt
timori boni opis. Si bon⁹ est pnceps:
bene opantē nō punit: sed diligit. si ma/
lus ē: nō nocet bono: sed purgat eū. Et
in. q. xl. mē. iij. Utꝝ platus malus possit
iudicare iferiorē bonū. respondet q̄ pōt
de offō ptātis. Et aducit exēplū Saulis
de quo. lxxxj. q. i. c. Audacter. ⁊. ij. q. vij.
c. Sic de his ⁊. i. Reg. xxiiij. c. Qui cuz
esset a dn̄o reprobatus: iudicabat tamē
populū dei: ⁊ vniuersus populus eius iu
diciū expetebat. Un̄ dixit dauid p⁹ repro
bationē: ꝓfitēs ipsuz esse iudicez a dn̄o
Propitius sit mihi dn̄s: vt nō extendā.
manū meā in xp̄m dn̄i. Dauid etiā cum
esset adulter ⁊ homicida iterrogat⁹ a ꝓ
pheta sententiā in diuitez dedit q rapuit
ouē pauperis dicēs: Judiciū mortis est
viro huic. Salamon etiā amore mulie/
rū depravatus coluit deos gentiū: tamē
vniuersa plebs israelitica ad eius iudi/
ciū confluebat. Et in. q. Utrū honor sit
exhibendus malo prelato. dicit Alex. q.
xxxiij. mē. iiij. ar. v. q̄ q̄diu ab ecclia tol
leratur debet sibi honor. ⁊ q̄uis male p
sideat: quousq ab ecclia deponat: vt be
ne presidens debet haberi. Nec debent
inferiores iudicare vtrū bene opent: sed
illos dn̄s iudicabit. Et in. q. Utꝝ malus
platus magis sit honorādus q̄ bonus
subdit⁹ dicit q̄ malus plat⁹ inq̄tū prela
tus magis debet honorari q̄ bon⁹ sub/
ditus: qꝛ magis est in pticipatiōe debiti
honoris. Cōfirmāt dicta p Alex. i. Pe
tri. ij. c. vbi dicit. Serui subditi estote in
omni timore dominis: nō tātū bonis ⁊
modestis: sed etiā discolis. Et ad idē est
text⁹. di. ix. c. Quicūq. ⁊. xj. q. iij. c. Julia
nus. c. Qui resistit. c. Si ei. c. Si bonū.
c. Impatores. c. Quid ergo mirū. Duz
igit prelati mali pcipiūt ea que non sunt
contra deū ⁊ bonos mores: audiēdi sūt
iuxta pcepta dn̄i Math. xxiij. c. dicētis
Super cathedrā Moysi sederūt scribe
⁊ pharisei. Omnia ergo que dixerit vo
bis facite ⁊ seruate: sm vero opera eoꝝ
nolite facere.

¶ Qd̄ superbi sunt curiosi scire que nō
pn̄t aut non debent.

Ecundus fructus supbie curio
sitas vocatur. Scd̄m aūt Tho.
sa se. q. clxvij. ar. i. curiosus ali/
qs pōt dici multipliciter. ¶ Prīo q q̄/
rit scire qd̄ supra vires ē. Cōtra illd̄ qd̄
scribit Ecclesiastici. iij. c. Altiora te ne q̄
sieris: ⁊ fortiora te nō fueris pscrutatus
Sic sūt curiosi q volūt inuestigare inge
nio suo secreta dei. Pro qb⁹ dicit Lact
li. i. diuinarum institutionum. Ueritas ⁊
archanū sūmi dei q fecit omnia ingenio
ac ꝓprijs sensibus nō potest cōprehēdi
Alioquin nihil inter deuz hominemq
distaret: si consilia ⁊ dispositiones illius
maiestat eterne cogitatio assequeret hu
mana. ¶ Secundo dicitur curiosus cū
quis querit scire aliorum facta: que ad
ipsum nō pertinēt. Nam quilibet seipsū
inspicere habet non ꝓximos: vt dixi in
quadragesimali in sermone de iudicio
curioso ⁊ temerario. qm̄ vt ingt Cicero
i questionib⁹ tusculanis: Propriū stul/
ticie est aliena vicia cernere: suorū obli/
uisci. Uerum hodie implet illud dictum
Sen̄. libro. ij. de ira. Aliena vitia an̄ ocu
los habemus: a tergo nostra. Et de hoc
ait Marcialis coqu⁹. Ad fratris culpā
aquile tu lumia portas. ¶ Tertio dicit
aliquis curiosus cum querit scire quod
scire peccatū est: vt artes magicas. Nā
vt dicit dn̄s Bon̄ i. ij. di. vij. pte. ij. ar. ij.
q. iij. Huiusmodi artes exerceri nō pn̄t
absq pctō qꝛ ꝓhibitū ē: ⁊ p legē dinā: vt
pz leuit. xx. ⁊ p legē positiuā: vt hr̄. xxvj.
q. v. c. Si qs. c. q diuinatōes. c. nō liceat

Ratio huius prohibitionis est: quia q diabolū aduocat per magicas artes aut quouis modo peccat i seipsū dū se cō mittit discrimini. peccat in ecclesiā: dū habet cōmertiū cū illo qui est oio pcis sus ⁊ ecclesie aduersarius. peccat etiam in maiestatem diuinā: dum recurrit ad diabolum quasi deus nō sit oipotens ⁊ sufficiens atq; benign⁹. ¶ Quarto pōt aliquis dici curiosus: cum querit scire qd scire nō est peccatū: sed cū indebito modo: vt faciunt illi qui volūt acquirere sciam p artē notoriā. Et quinto dr qs curiosus: cū querit scire: sed nō ad debitum finem.

¶ Qd superbi sunt contentiosi.

Ertius fructus supbie cōtētio vocat: quia supbi solent esse ver bosi: ⁊ contendūt libenter: ⁊ oi bus loquentib⁹ contradicūt: assumūtq; libenter oēm cōtrarietatē: vt videantur sapientes. De hac contentione dixi in q dragesimali copiose.

¶ Qd superbi sunt presumptuosi.

Quartus fructus supbie dicitur presumptio. De qua sūt tria no tanda. Primū q psūptio sumit tur multipliciter. Aliqn p pbatione semi plena in iure. ⁊ sic dicit li. vj. de. reg. iur. Qui semel malus semp psumit eē mal⁹ Secundo accipit presumptio p quadā bona cōfidentia. Et sic accipit Judith. viij. c. Bndictus es dñe: q nō derelinqs psumētes de te. Et di. iiij. c. deniq;. Ter tio sumitur pro vna ex speciebus peccati i spm scm. Quarto sumit prout oppōit magnanimitati. Et sic est species supbie ⁊ potest sic diffiniri. Presūptio ē vitium quo quis aggredit vel exequit ea q sunt supra facultatē suā ⁊ cōditionē. Hoc vi tium opponit magnanimitati p excessū Nam magnanimitas est virtus moral tendens ad magna opa: ⁊ ad magnos honores: sed fm rōnem ⁊ fm virtutē suā ⁊ dignitatē. Huic aūt virtuti oppo nitur aliqd vitiū fm defectū ⁊ aliqd fm excessū: sicut ⁊ alijs virtutibus morali bus. Et fm defectū quidē oppōit vitiū pusillanimitatis quo quis retrahit se ab his oibus quibus est dign⁹ vel apt⁹: dū s. nō conat ad opandū ea que sibi cōpe tunt fz statū suū. Et hoc phibetur Ecc. vij. Noli inquit sapiens eē pusillanimis in aio tuo. Sed p excessū opponit ma gnanimitati presumptio: que attemptat magnū opus excedēs facultatem suam Qd quidē peccatū est fz Tho. fa fe. q. cxxx. ar. ij. quoniā vt inqt Seneca li. de qttuor virtutibus. Magnanimitas si se supra modū extollat facit virū minacē inflatū ⁊ inquietū ⁊ turbidū: ⁊ i qscūq; excellentias dictor factorūq; neglecta honestate festinū. ¶ Secundū notādū q si homo vult se retrahere ⁊ cōuertere ad diuina p oratione contemplationem ⁊ huiusmodi. vniēdo se eis p intellectū ⁊ volūtatē: Quis diuina sint sup hoiem nō tamē dicetur psumptuosus: si dbito modo idest fm rōnē se applicet eis. id ē fm capacitatē suā. ¶ Tertiū notandū q si aliquis attēptat aliqd opus facere nō ex se: sz virtute diuini auxilij hoc nō erit presumptuosū. Opus enī magnū de. se cum fiducia diuini auxilij faculta tem nostrā nō excedit: dūmodo illd sit pportionatū presupposito auxilio cois gratie: sicut attemptādo celebrationem: cōmunionē: religiōis ingressū: regimē impositū cū debitis circūstantijs. ⁊ hi⁹. Hi prenominati fruct⁹ a supbie radice pueniunt. Eradicetur arbor: ⁊ fructus peribūt ⁊ exsiccabūt. Nisi enī humiles fuerimus: heredes celestis regni nūq esse valebim⁹. Ad qd nos pducat ihus redemptor mundi: qui est benedictus i secula seculorum Amen.

¶ Sextus sermo de iudicio dei contra primos parentes: mandato diuino in obedientes.

Restatur nobis in dies causa qre dei iusticiā timē debeam⁹. Quis nā

nō paueat: dū ſm veridicā ſcripture ſcē traditionē ꝑ inobediētia primoꝝ parentum: ⁊ ipſos: ⁊ oēm ipſoꝝ poſteritatē penis grauiſſimis viderit affici. Nō ſinit deus iniuriā ſibi fieri: qn ꝑ flagella ſequentia oſtendat q̄ntū ſibi diſpliceat Nō eſt acceptor pſonarū: nec reſpicit cuiuſq̄ dignitatē. Nō pmiſit hoiem labentem impune trāſire. Apud quoſdā tamē impios ⁊ incredulos figmenta videntur eſſe: que dicunt de peccantibus hoib⁹ primis. Idcirco in hoc sermōe de iudicio dei ꝯ hoiem inobediētē dicturi tria more ſolito myſteria declarabim⁹.

Primū dicitur cauſalitatis.

Secundū qualitatis.

Tertium penalitatis.

¶ De cauſa pene primoꝝ parētū: quia ꝓpria volūtate preterierūt dei preceptū

Capitulū primum.

Atiſfaciendū arbitror in hoc pmo capitulo eorū opiniōi qui primorū parētū culpā alleuiare: imo excuſare nitunt. Aſſerūt equidē Si voluiſſet deus nō peccaſſet Adam. quaſi deus cauſa fuerit tranſgreſſionis illius. Quare ad tranquilitatem cordis opus eſt hic quattuor dubia diſputare.

Primū. vtrū deus ſit cauſa peccati.

¶ Secundū. vtrū deus poſſit facere volūtatē creatā impeccabilē ꝑ naturam.

¶ Tertiū. vtrū deus debuit pmittere hominem impugnari.

¶ Quartū. vtrū diabolus ex inuidia tēptauit hominem.

¶ Ad primū dubiū obijciēdo arguūt aliqui: q̄ de⁹ ſit cā pcti. Et primo ex auctoritate yſa. xlv. c. Ego dn̄s ⁊ non eſt alter: formās lucem: ⁊ creans tenebras faciēs pacē ⁊ creans malū. Et Amos iij. c. Nō eſt malū in ciuitate qd dn̄s nō faciat. Et. Ecc. xj. c. Bona ⁊ mala: vita ⁊ mors: pauptas ⁊ honeſtas a deo ſunt Item arguit ex rōe phi. Quicqd eſt cā cauſe. eſt cauſa cauſati. Sed deus eſt cā liberi arbitrij: liberū arbitriū ē cā peccati Ergo deus eſt cā pcti. Contra iſta ē auctoritas Aug. in li. lxxxiij. q. q ait Deo auctore non fit homo deterior. Rn̄det ergo. Tho. i. ij. q. lxxix. ar. i. q̄ hō dicit eſſe cauſa pcti dupliciter. Uno modo directe. inclinando. ſ. volūtatē ſuā vel alteri⁹ ad peccandū alio mō indirecte: dū. ſ. nō retrahit aliquos a pctō. Ezechiel. iij. ſpeculatori dicit. Si non dixeris impio: morte morieris: ſanguinē eius d manu tua requirā. Deus aūt nō pōt eē directe cā pcti: q: oē pctm̄ eſt p receſſū ab ordie De⁹ aūt oīa inclinat ⁊ cōuertit in ſemetipſū ſicut in vltimū finē: ſicut Dio⁹ ait. iij. c. de diui. no. Aū impoſſibile eſt q̄ ſit ſibi vel alijs cā diſcedēdi ab ordine qui eſt in ipſum. Aū nō pōt directe eſſe cā peccati. Similiter nec īdirecte. Cōtigit eni q̄ deus aliquibus nō pbet auxiliū ad vitanda pctā. Si preberet nō peccarent. Sed totū hoc facit ſm ordinē ſue ſapientie ⁊ iuſticie: cū ipſe ſit ſapientia ⁊ iuſticia. Unde nō imputat q̄ aliqs peccat ſicut cauſe peccati: ſicut gubernator nō dicit cā ſubmerſionis nauis: ex h q̄ non gubernat nauim: niſi qñ ſubtrahit gubernationē potēs ⁊ debēs gubernare. Et hoc mō intelligit dictū apli ad Ro. i Tradidit illos deus in reprobū ſenſum vt facerent ea q̄ nō ꝯueniūt: inq̄ntū. ſ. n ꝓhibet eoſ qn ſuū reprobū ſenſū ſequāt Rn̄det ergo Tho. ad auctoritates i cōtrariū allegatas q̄ triplex eſt malum. ſ. culpe. pene. ⁊ dāni. Inter que eſt differentia: q: malum culpe ē in agēdo. Nā peccatū eſt dictū vel factū vel cōcupitū ꝯtra legē dei: vt dicit Aug. ꝯtra Fauſtū ¶ Malū vero pene ⁊ damni eſt i patiēdo Illud eſt volūtarium: iſta inuoluntaria Deus igit eſt cā mali pene: qa oīs pena iuſta. Et qui cōtrariū aſſereret: diceret vtiq̄ ꝓpoſitiōē hereticā. xxiiij. q. iij. c. q dā Similiter dicendū eſt de malo dāni Unde Iob. i. c. nō dixit: chaldei abſtulerunt. ſed dixit: Dn̄s dedit: dn̄s abſtulit. Patet hoc etiā. xxiij. q. v. c. remittunt Si loquimur de malo culpe: vt pdictū eſt deus nullo modo eſt cauſa pcti. Ad ratiōnē vo phi dicit Tho. q̄ effect⁹ cāe medie procedēs ab ea: ſm q̄ ſubditur

ordini cause ꝑme: reducitˀ ēt i cām ꝑmā
Sed si ꝓcedat a cā media ſm ꝙ exit or
dinē cause ꝑme nō reducitˀ i cām ꝑmaꝫ
sicut si minister facit aliqd ꝯtra mādatuꝫ
dñi: hoc nō reducitˀ i dñm sicut i cām
Silr pctm̄ qd liberꝝ arbitriū cōmittit n̄
reducitˀ in deū sicut i cām. Nā licet deꝰ
dederit homini liberꝝ arbitriū: quo pos/
set peccare: etiā dedit quo nō peccaret.
Quare dicit Hiero. ad Demetriadem.
Utrūqꝫ nos posse voluit optimꝰ creator
sed facere tm̄ qd imꝑauit. Añ vt pctā
vitaremꝰ dedit angelū custodē: dedit lu
mē rōnis naturalˀ. dedit bñficia sua: vo
lēs reliquas creaturas homini seruitiuꝫ
tribuere: dedit legē scriptā ⁊ ꝑcepta vite
misit in mūdū vnigenitum filium: vita
tem fecit ꝑ apłos predicari: cōminatur
eternas penas: pollicetˀ futuram gliam
⁊ similia: cum quibꝰ omnibus hortatur
omnes: imo ⁊ ꝑcipit: vt declinēt a ma/
lo: ⁊ faciant bonū. ¶ Secundū dubiuꝫ
erat. Utrū deus possit facere volūtatem
creatā impeccabilem ꝑ naturā. Rñdet
Anselmus li. Cur deus homo. ij. c. xx.
ꝙ nō: ex eo qꝛ nō pōt facere creaturam
esse deū. Unde nō pōt creatura eē ipec/
cabilis nisi sit deus essentialiter: qd est
impossibile: vel suppositaliter sicut xp̄s
Ideo dicit Hiero. in euangelio prodi/
gi. Solus deus est in quem pctm̄ cade/
re nō pōt. Et Aug. ꝯtra Maximū. So
lus deus natura sua nō potuit nec pōt:
nec poterit peccare. Declarāt ista a Sā/
cto Boñ. i. ij. di. xxiiij. ꝑte. i. ar. i. q. i. sic.
Si liberū arbitriū creature rōnalis fie/
ret naturaliter ad maluꝫ inflexibile: aut
hoc eēt ꝓpter ipsius artationem ad bo
nū aut ꝓpter determinationē. Si ꝓpter
artationem: vt sic faceret bonū: sicut la/
pis tēdit deorsuꝫ: certe iam liberꝝ arbi/
triū nō esset liberꝝ: nec opus eius esset
laude dignū: ⁊ ita ineptū esset ad finem
ꝓpter quē est factum: videlicet ad lau/
dis ⁊ glorie ꝑmiuꝫ assequendū. Si aūt
inflexibile esset ad malum ꝓpter deter/
minationē: qꝛ sic potens esset ꝑ ꝓpriam
naturā in bonum vt nō posset deficere
in malo: sicut est de libero arbitrio diui/
no qd ad sola bona determinatū ē: libe/
rū arbitriū careret vanitate ꝑ naturā suā
ergo iam nō eēt creatura: nec ꝓductum
ex nihilo: cum ois creatura vanitati sit
subiecta. Propterea esse impeccabile.
ꝑ naturā ꝓpriū est solius dei. ¶ Tertiuꝫ
dubiū fuit. Utrum deus debuit ꝑmitte/
re hoieꝫ ipugnari: quē ꝑsciebat i pugna
dficerˀ. Et ad hoc dicit Boñ. i. ij. di. xxiij
ar. i. q. ij. c. ꝙ sic decet deū administrare
res ⁊ eis ꝓuidere vt salua sit lex quā in
didit eis a primaria rerū cōditione. iux
ta illud Augustini li. vij. de ciui. dei. Sic
deus res quas condidit administrat: vt
vnāquamqꝫ agere proprios motus si/
nat. Sed deus fecit hominem in verti/
bilitate arbitrij: ⁊ similiter diabolum.
ergo si diabolus voluit hominem tem/
ptare ⁊ homo voluit ei consentire: deus
nullum illorꝝ debuit impedire. Insuper
facilius erat homini vincere aduersariū
ꝙ̃ diabolo vincere hominem. Nō eniꝫ
nō poterat vinci nisi volens: quare pu/
gna illa de se magis erat ordinata ad vi
ctoriam hominis ꝙ̃ diaboli: ⁊ sic ma/
gis ad bonū ꝙ̃ ad malum. Si ergo deꝰ
ꝑmittere debet quod directe ad bonum
hominis ordinatur: videtur ꝙ a tēpta/
tione primi hominis non erat arcēdus
aduersarius. Adhuc voluit permittere
hoc deus: quia volūtarium peccatū ho
minis remedio carere non debebat: qd
fuit dum xp̄s filius dei misericorditer ꝓ
illo dignatus est satisfacere. Ob quod
ecclesia cantat. O felix culpa que talem
ac tantum meruit habere redemptorē.
Accedit etiam hec permissio ad pecca/
ti alleuiationem. Leuius enim fuit pec/
care alio suggerente ⁊ impellente ꝙ̃ vo
luntate ꝓpria incuruante: quia fortassis
homo cecidisset etiam si nunꝙ̃ aduer/
sarius pestifera suggessisset. Si ergo
peccauit homo: imputandum est sibi
voluntarie ad peccatum consentienti.
Nam vt dicit magister in. ij. dis. xxiiij.
Fuit homini adiutorium datum in cre/
atione: quo poterat manere si vellet.

Illud vtiqꝫ fuit libertas arbitrij ab omni labe ⁊ corruptela imunis: atqꝫ volūtatis rectitudo ⁊ oium naturalium potentiaꝝ aie sinceritas atqꝫ viuacitas. Sꝫ inquiūt nōnulli. Potuisset ne deus qui ē omnipotens voluntateꝫ hois vertere in bonū? Et rn̄det mgr̄ di.xxiij.secūdi.c.i. Potuisset reuera. Cur non fecit? Quia noluit. Cur noluit? Ipse nouit. Nō debemus plus sapere ꝙ̄ oportet. Quartuꝫ dubium fuit. Utrū inuidia mot⁹ est diabolus ad temptandū hoiem. Et ꝙ sic ꝓbatur auctoritate scripture. Dicitur eniꝫ Sap̄.ij.c. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraruꝫ. Sed ꝯtra hoc posset qs instare. Primo quia ois inuidia est respectu paris vel supioris: ſm ꝙ dicit Greg.ij.moraliū sup illo verbo Iob Paruulū occidit iuidia. Supioris inqt saltē ſꝫ reputationeꝫ. Sed diabolus nō reputabat hoiem supiorem sibi. ergo vr̄ ꝙ ei nō inuidebat. Secūdo inuidia est respectu boni qd̄ aliq̄ modo pōt acqri. Sed diabolus nō poterat ꝑuenire ad eternā btitudinē: quia lapsus erat irreparabiliter. ergo videt̄ ꝙ ꝓpter illius acqsitionem nō iuidebat hoi. Rn̄det Bon̄. in ij.di.xxj.ar.i.q.i.c. ꝙ mēs diaboli a supbia ⁊ iuidia possessa: videns hoiem i statu i quo poterat cadere sub diabolica potestate ⁊ in quo poterat ascēdere ad supnā felicitatem. ē ex hoc ex supbia mot⁹ ⁊ ex inuidia ad ipsum temptandū. Ex superbia nāqꝫ vt ipsum sibi subijceret. Ex inuidia vero vt ipsum a supna felicitate retraheret. Et supbia fuit sicut mouens ꝓmuꝫ. Inuidia vero sicut mouēs ꝓximuꝫ ⁊ imediatuꝫ. Esto.n. ꝙ non posset dn̄ium super hoiem acqrere: adhuc studuisset ipsuꝫ a paradisi gaudijs impedire. ¶ Ad primuꝫ ergo oppositū dicēdū ꝙ iuidia nō soluꝫ est respectu supioris ei⁹ q est supior: sed eius qui potest esse. Quāuis autē diabolus in statu illo non reputaret hoiem supioreꝫ se: iuidebat tn̄ ne merito obedientie sublimaret̄ ad statum glorie: in quo statu ipsum supioreꝫ se nō dubitaret. Potest etiā dici ꝙ tūc reputabat ipsuꝫ supiorem se in hoc ꝙ poterat ꝑuenire ad illā gloriā ad quā non poterat ascendere ipse diabolus. ¶ Ad secūdum dubiuꝫ ꝙ nō solum iuidet aliquis respectu boni qd̄ potest obtinere: sꝫ etiā respectu eius qd̄ natus est habere: ꝙ̄uis nō possit: sicut truncatus ⁊ cecus iuidet alijs de visu ⁊ ꝓgressu. Licet autē diabolus nō possit ad btitudinē ꝑuēire: tn̄ habet ad hoc naturaleꝫ aptitudinem. Tēptauit itaqꝫ homineꝫ ⁊ a muliere cepit: vt pꝫ Gen̄.iij. Quare autē ab ipsa cepit: ⁊ nō a viro. Dicit Bon̄. vbi.s̄.q.i.qꝛ attēdebat mulierē esse minoris sapiētie: debilioris cōstantie: ⁊ importunioris adherentie. Propter minorē sapiētiā erat facilior ad seducēdū: ⁊ ideo diabolus seductor ꝑ eam sibi voluit facere trāsituꝫ ac viam. Propter debiliorē cōstantiaꝫ facilior erat ad ꝑuertendum: ⁊ ideo diabolus expugnator aggressus est hois ciuitatē ex ea parte ex q̄ erat aditus min⁹ munitus. Propter importunioreꝫ vero adherentiā: cogitauit diabolus ꝙ si mulier primo vinceretur nō quiesceret quousqꝫ peruerteret virum.

¶ De qualitate peccati primorum parentum. ⁊ grauitate illius culpe: ⁊ remissibilitate. Capitulum.ij.

Upiunt equidē multi declarari sibi quod fuit illud peccatū tam grande exosumqꝫ deo celi: qd̄ n̄ nisi morte xp̄i deleri potuit: ⁊ ꝓpter qd̄ tam diu altissimus dn̄s continuit in ira misericordias suas. Utile quippe est īspicere diligenter: ꝙ̄ sit damnosuꝫ dei mādata preterire: cum ex inobedientia vt patebit Adam deo sit factus inimicus. Ad hoc autē melius inuestigāduꝫ quattuor i hac parte dubia erunt declarāda. ¶ Primuꝫ. vtꝝ pctm̄ ꝓmoruꝫ parētuꝫ fuit inobediētia. ¶ Scd̄m. vtruꝫ pctm̄ illud fuit grauissimuꝫ oium peccatoruꝫ. ¶ Tertiuꝫ. vtruꝫ grauius peccauit vir: ꝙ̄ mulier. ¶ Quartuꝫ. vtꝝ magis fuit remisibile pctm̄ hois ꝙ̄ pctm̄ āgeli. Et lꝫ tria dubia posita sint i q̄dragesimali i sermone de obedientia: tamen adhuc

inserenda illa censui: vt materia ista clarius ab omnibus intelligatur.

¶ Qḋ inobedientia fuit peccatuꝫ Ade.

Rimū igitur dubiuꝫ est: vtruꝫ peccatū primoꝝ parentum fuit inobediētia. Et ꝙ sic pꝫ. qꝛ apostolus ad Ro. v. c. dicit. Per vni⁹ hoīs inobedientiam peccatores cōstituti sūt multi. Et Aug. in li. de vera religione. Adam ꝓpter transgressionem obediētie de paradiso electus est. Et idē sup Geñ. ad litterā. Non potuit melius ꝛ diligentius cōmendari. quantū malum sit sola inobedientia: cum ideo reus iniquitatis factus est homo: quia eam rem tetigit ꝯ ꝓhibitionē: quā si nō ꝓhibitus tetigisset nō vtiqꝫ peccasset. Et Geñ. iij. c. dixit illi deus. Quis indicauit tibi ꝙ nud⁹ esses nisi qꝛ de ligno de quo p̄ceperaꝫ tibi ne comederes: comedisti? Sed aliq dicūt ꝙ fuit supbia. Nam Eccle. x. c. dicit Initiū oīs peccati supbia est. Et eiusdeꝫ xxv. A muliere sumpsit initium omnis ꝑditio. Et Aug. li. de virginitate. Diabolus in celo voluit esse sicut deus. Cadēs autem ꝑsuasit hoī similitudinē volūtatꝭ sue. Alij autē asserunt ꝙ fuit auaricia sumendo illaꝫ large. Auaricia inquit Gregorius sup Ezech. nō tm̄ pecunie est: sꝫ sciētie ꝛ altitudinis. Sed mulier appetijt scientiaꝫ qn̄ diabolus dixit ei. Eritꝭ sicut dij sciētes bonū ꝛ malū. Nōnulli clamāt ꝙ peccatum illud fuit gula. Unde Amb. xxxv. di. c. sexto die. ait. Gula regnantem a paradiso expulit. Et idem in hymno que cantat ecclesia. De parētis ꝓthoplasti fraude facta condolens: qn̄ pomi noxialis morte morsu corruit ipse lignū tunc notauit: dāna ligni vt solueret. Et Hier. ꝯtra Iouinianū. Sollicite ꝓuidēdū est: vt quos saturitas a paradiso expulit esuries reducat. Rn̄det. S. Bona. xxij. di. secūdi. ar. i. q. i. c. ꝙ p̄ncipale pctm̄ hoīs ꝓpter quod lapsus est fuit inobedientia: ꝛ ad hāc diabolus conatus est illū adducere. Sed qm̄ nemo opat̄ ad malū aspiciēs: nec appetit maluꝫ nisi sub specie boni. ideo clare deprehendēs diabolus ꝙ nō posset mulierē precipitare nisi ꝓponeret aliquod appetibile: illā temptādo ꝓposuit ad que oīs hō naturaliter inclinat̄. Omnis vero hō naturalr̄ appetit btitudinē: que est bonū copiosuꝫ gliosum ꝛ delitiosum. Un̄ omnis hō naturaliter appetit excellētiam sufficientiā ꝛ leticiam. Et in appetitu ordinato taliuꝫ consistit iusticia: in imoderato vero culpa. Gula enim est appetitus inordinat⁹ cibi suauiter reficientis. Auaricia est inordinatus appetitus sufficientie. Supbia est imoderatus amor excellētie. Diabolus ergo primo ꝓmisit mulieri dignitatis excellentiam cum dixit. Eritꝭ sicut dij. Secūdo cognitionis abundantiaꝫ: cum addidit: sciētes bonum ꝛ malum. Tertio suauitatis experientiam cū ostendit lignum pulchrum visu ꝛ ad vescendum suaue. Ideo mulier i appetēdo primum fuit superba: appetendo secundū fuit auara: ꝛ tertium gulosa. ꝛ in hoc fuit trāsgressionis rea. Et sic Adam a muliere stimulatus comedit de pomo: nō ꝙ crederet ꝙ esset deus: sed ne cōtristaret. Euam: vt dicit Aug. sup Geñ. ad literam. Nec est incōueniens pl'a genera peccatoꝝ cōcurrere ad vnum flagitiū ꝑpetrandū. Nam preter dicta mulier peccauit peccato mēdacij: quando dixit serpenti: ꝙ deus preceperat ne pomū comederēt neqꝫ tangerent. De tactu vtiqꝫ p̄ceptum nō acceperāt: sed hoc addidit in displicentiā precepti: vt dicit Nico. de lira. Quare cōcludit ꝙ principale peccatum Ade ꝛ vxoris eius inobedientia fuerit: ꝛ ex consequenti crimen lese maiestatꝭ. De quo Aug. li. xiiij. de ciui. dei. c. xij. Non debet estimare quisqꝫ leue ac paruū illud fuisse cōmissuꝫ: quia in esca factum est: nō quidē mala nec noxia: nisi quia prohibita. Nec enim quicqꝫ mali in illo tante felicitatꝭ paradiso de⁹ crearet atqꝫ plantaret: sed obedientia cōmēdata est in p̄cepto: que virtus in creatura rationali mater est quodāmodo omnium custosqꝫ virtutum. Hoc itaqꝫ de vno cibi genere non edendo vbi alioꝝꝫ

tanta copia subiacebat: ꝑsertiz cū nōdū
volūtati cupiditas resistebat: qḋ de pēa
trāsgressionis postea subsecutū est. Tam
leue ꝓceptū ad obseruādū tam breue ad
memoria retinendū: tāto maiore iniusti
cia violatū ē: quāto faciliore posset obser
uātia custodiri. hoc Aug. Ex cuiꝰ verbis
deprehēdimus ꝗ̄ȝ graue fuerit ꝓmoruȝ
parentū peccatū. Nec mirū: qm̄ si pater
indignat̄ filio: ⁊ dn̄s subdito inobediēti
quāto magis pr̄ misericordiaꝝ: ⁊ dn̄s
celi ⁊ terre moleste ferre debuit: dū ꝓce
ptū suū de facto vidit cōtemni ⁊ preteri-
ri: ¶ Scḋm dubiū erat: vtrū pctm̄ illḋ
fuit grauissimū oium pctōꝝ. Et rn̄det
Bon̄. in. ij. di. xxj. ar. ij. q. iij. c. ⁊. xxxiij. in
q. circa lr̄am. q. ij. ꝙ vnum peccatū pōt
dici grauius altero duodecim modis.
¶ Primo causalitate. Et sic pctm̄ dia-
boli est maximū: cuiꝰ inuidia mors itra-
uit in orbem terraꝝ. ¶ Scḋo enormita
te. Et sic pctm̄ Jude. ¶ Tertio ingrati-
tudie. Et sic pctm̄ illius q plura suscepit
dona ⁊ bn̄ficia. ¶ Quarto ꝑiculositate
Et sic pctm̄ ignorātie. ¶ Quito isepabi
litate. Et sic pctm̄ auaricie. ¶ Sexto im
portunitate. Et sic supbia: q̄ ex ipsis bo-
nis opibus cōsurgit. ¶ Septio ꝓnitate
Et sic luxuria. ¶ Octauo maioris gr̄e
ipugnatōe. Et sic pctm̄ i spiritū sanctuȝ.
¶ Nono maiori offensiōe. Et sic idola
tria. ¶ Decio rōne maioris libidinis.
Et sic cuiuscūqȝ generis pctm̄ pōt fieri
maiꝰ altero. ¶ Undecio gn̄alitate. Et sic
pctm̄ ꝓmi parēt̄ dr̄ fuisse maiꝰ. qꝛ i totuȝ
genꝰ hūanū se diffudit. ¶ Duodecio rō
ne facilitat̄ resistēdi. Et sic dicit mgr̄ in
tex. ꝙ pctm̄ Ade fuit grauissimū. qa vt
dicit Aug. li. xiiij. de ci. dei. magna fuit in
peccādo inīqtas: vbi tāta fuit i nō peccā
do facilitas. ¶ Tertiū dubiū fuit: vtrum
grauiꝰ peccauit vir ꝗ̄ȝ mulier. Et rn̄det
Bon̄. i. ii. di. xxij. ar. j. q. iij. c. ꝙ si loqua-
mur de grauitate ꝗ̄ȝtū ad igratitudineȝ:
grauiꝰ peccauit vir: qꝛ copiosiora dona
suscepit. Si aūt loquamur ꝗ̄ȝtū ad libi-
dinem: magis peccauit mulier: quia cū
magis improba voluntate: dum cupiuit
deo assimilari. ⁊ credidit. Si vō loqua-
mur ꝗ̄ȝtū ad corruptionē distinguendū
qꝛ aliquid dicit corrumpere dupliciter.
Aut ꝑ modū cause: aut ꝑ modū occasio
nis. Si primo modo: sic quia peccatum
viri fuit causa transfusionis in posteros
⁊ ita corrupit se ⁊ alios: maior consecuta
est ex peccato viri corruptio. ⁊ ideo eius
culpa fuit grauior. Si ꝑ moduȝ occasio-
nis: sic quia peccatū mulieris fuit occa-
sio peccati viri. ⁊ ita per cōsequens om
niū alioꝝ. hoc modo mulier potest dici
ceteros corrupisse nō solum posteros sȝ
etiā virū suū. Un̄ nō solū peccauit i se: sȝ
etiā in ꝓximū. Et ꝗ̄ȝtū ad hoc peccatuȝ
eius fuit grauiꝰ ꝗ̄ȝ peccatū viri. ¶ Quar
tum dubiū fuit. Utrū magis fuit remissi
bile peccatum hois ꝗ̄ȝ angeli. Et rn̄det
Alex. in. iij. sūme. in ꝓncipio. q. ij. ꝙ sic.
Et cōgruentia sumitur ex tribus.
Primo ex libertate arbitrij.
Secundo ex conditione nature.
Tertio ex qualitate peccati.

Rimo rōne liberi arbitrij fuit
magis remissibile pctm̄ hois ꝗ̄ȝ
angeli. Scḋm. n. Aug. ⁊ ponit
a magistro. xxiiij. di. secūdi. i libero arbi
trio est facultas voluntatis ⁊ ratiōis tā
in hoie ꝗ̄ȝ i angelo. verūtamē differēter.
Primo ꝗ̄ȝtū ad voluntatē: qa liberꝝ ar-
bitriū hois ante electionē voluntatis: ⁊
post electionē se habet mutabiliter. Li-
berū arbitriū āgeli an̄ electionē se habet
mutabil̄r: ⁊ post electionē imutabil̄r. Et
hac rōne i sūmo gradu liberū arbitriuȝ
est i deo: in ifimo i hoie: in angelo vero
medio modo se habens. Quare deꝰ de
necessitate imutabilitatis semꝑ elegit bo
nū: hō pōt eligere bonū ⁊ malū. ⁊ iterū
bonū. Angelus aūt tm̄ semel pōt eliger̄
Et ideo quicqd elegit nō potuit detesta-
ri: exquo nō pōt penitere: neqȝ ꝑ pn̄iaȝ
culpā delere: que est detestatio mali. Et
ita relinqtur ꝙ culpa eius non pōt re-
mitti: sicut remittitur illa hominis. Iteȝ
ꝗ̄ȝtū ad ꝓprietatem rationis differt libe
rū arbitriū in hoie ⁊ in angelo: qꝛ sicut

dicit Dio⁹. Intellect⁹ angeli deiformis ē ꝛ hoc est quia supra tēpus: ꝛ ita accipit totū simul: ꝛ nō post hoc illō: vl' hoc ex illo. ꝛ ideo dicit angelus intellectualis substantia. Sed intellectus hois ē i tpe ꝛ ita conferendo accipit. Unde non accipit totū simul: ſ3 vnū p⁹ aliud: ꝛ vnu3 ex alio: sicut ex p̄missis conclusionem. Et ideo homo dicit rōnalis substantia quia ratio est virtus collatiua vnius ab alio. Qualis est ergo comparatio simplicis ad compositū: ꝛ puncti ad linea3 in essendo: talis est comparatio intellectus angelici ad humanū in intelligendo ꝛ iudicando. cum ergo iudiciu3 fiat ab intellectu: patet ꝙ angelus scōm statum sue conditionis iudicat de re tota simul: ꝛ non in tempore: ꝛ iudicando de ipsa videt eam tota3 simul. ergo certissime iudicat. Si ergo peccat in iudicando: patet ꝙ peccat ex certissima malicia ꝛ sic nullo modo pōt excusari. ergo ei⁹ peccatū est irremissibile. Non sic aūt est de homine. Aū cum totā rem nō siml' videat potest decipi in iudicio suo: ꝛ ita cum peccatum eius aliquo modo possit excusari: nō est irremissibile. Aū Geñ. vj. dixit deus. Nō p̄manebit spūs me⁹ i. indignatio mea. in hoie in eternū: qa caro est. ¶ Scdo pctm̄ hois fuit magis remissibile ꝙ̄ peccatū angeli ratiōe nature. Ut eni inquit Anselm⁹ li. Cur deus homo p aliū hominē qui nō esset sui generis homo non debuit liberari ꝛ reparari. Et cu3 nō omnes angeli sint vni⁹ generis: patet ꝙ non fuit possibilis reparatio i angelo sicut in hoie. ¶ Tertio peccatū hois fuit magis remissibile ratione qualitatis peccati: attendendo in peccato tria.

Primo genus.

Secundo circunstantiam.

Tertio occasionem.

¶ Primo attendendo genus: tam angelus ꝙ̄ homo peccauit p supbiā: ſ3 differenter. Homo enim apetijt sciam dei Sed angelus omnipotentiā. Omnipotentia aūt dei nō est cōmunicabilis. alicui creature. Unde xp̄s ſ3 ꝙ homo nō habuit omnipotentiā: ſ3 bn̄ omniū sciētiam. Quia ergo summa inordinatio ē appetere illud ad qd nullo modo creatura est ordinata. homo autē erat ordinatus ad sciam quā appetebat. ideo peccatum hominis fuit remissibile. nō autē angeli. ¶ Secūdo attēdēdo circunstantiam peccati p3 differētia. Nā in Adam fuit aliqua ignorantia: quia peccatum qd erat mortale credidit veniale: sicut dicit Augu. Unde nō tantum credidit peccare quātū peccauit. Angelus aute3 nō habuit ignorantia3 in peccādo. Itē homo habuit ꝓpositū penitēdi ꝛ petēdi veniam de pctō: quod credebat veniale Angelus aūt nō: ꝛ ꝓpter hoc peccauit in spiritū sanctū. hō vero nō. ¶ Tertio attendēdo occasionē peccati: pat3 ꝙ angel⁹ p se peccauit hō nō peccauit seipso ſ3 alio mediāte. s. vxore. Uxor etiā suasa fuit a serpēte. Insup i vno hoie erat tota spēs hūana nō adhuc multiplicata: ſ3 multiplicāda in alijs: sed in angello peccāte nō erat tota natura angelica. Et pp hoc diuine iusticie congruū fuit: vt non statim iudicaret homine3 ꝙ̄ cito peccaret: donec species humana multiplicaretur: ꝛ maxime numerus electorum.

¶ Quod duodecim penis punitū est genus humanum propter peccatū primorum parentum. Capl'm. iij.

Et si quottidie in nobisipsis experiamur ꝙ̄ miserabilis facta sit humana conditio ꝓpter lapsum primorū parentū: verūtū vt vehementius excitetur animus ad timorem de penis quas humanū gen⁹ icurrit ꝓpter transgressionem diuini precepti. in hoc tertio mysterio flebiliter disserem⁹ Deus nanq3 iusto iudicio quadruplici pena voluit ade peccatū punire.

Prima dicitur spiritualis.

Secunda corporalis.

Tertia temporalis.

Quarta eternalis.

De triplici pena spirituali quã incurrit humanũ genus ꝓpter lapsũ ꝑmorũ parentum: ⁊ primo de perditione iusticie originalis.

Rima pena qua puniuit de⁹ peccatũ Adde: fuit spiritualis. Et hec est triplex.

Prima dicit iusticie originalis ꝑditio.
Secunda anime maculatio.
Tertia donorũ spiritualiũ diminutio.

Prima pena spũalis fuit iusticie originalis perditio. De hac dicit Nico. de lira. sup. v. c. ad Ro. Justicia originalis ẽ quedã humane nature rectitudo: ſm quã corpus erat anime subiectum: ⁊ vires inferiores ratiõi q̃diu anima subdita erat suo creatori. Hec autẽ iusticia erat quoddã donũ supnaturale datum homini a deo: p qḋ ipse homo erat totaliter subiectus deo q̃tum ad rationez. Rationi vero erant subiecte vires inferiores. s. irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis. Hãc iusticiam vocat Salomon rectitudinez quando dicit Ecclesiastes. vij. c. Jnueni ꝙ deus fecerit hoiem rectuz Jsta ergo iusticia vt dicit Landulfus in. ij. di. xxix. q. ij. ꝯclone. iij. ordiabat respectu dei: vt plẽa obediẽtia exhiberet ei: deide respectu sui vt pfecte faceret iferiores potẽtias seq motũ recte rationis ⁊ volũtatis: deide respectu ꝓximi: vt redderet vnicuiq qḋ suũ erat: ⁊ debitã cõdilectionẽ. Addit Lãdulfus vbi. s. ꝯclone. iiij. ꝙ erat i volũtate sicut i subiecto: quia si iusticia moralis est in volũtate ſm Ar. v. ethi. nõ minus originalis iusticia. Et ideo nõ tenetur opinio eoꝝ q dixerũt ꝙ erat i appetitu sensitiuo: quia illa iusticia fuit habitus preceptiuus: non obeditiu⁹. Fuit eni data ad prompte inclinandũ voluntatem: ⁊ vt intensiue ⁊ dñatiue ꝑciperet De hac dicit Tho. i. pte. q. c. ar. i. c. ꝙ ex eo ꝙ fuit donũ diuinitus datuz toti nature idcirco filij parentib⁹ assimilati fuissent q̃tum ad originalez iusticiã. O q̃ grauis fuit hec iactura donũ tale ꝑdidisse: cui⁹ vtriq ꝑditiõe ẽt sancti cũ tot asperitatibus ⁊ castigationibus ac mortificationibus carnis: concupiscentiam vix supar potuerũt. clamabat Paul⁹ Ro. vij. Uideo aliã legẽ i mẽbris meis repugnantẽ legi mẽtis mee. Si nõ peccasset Adam: nõ erat opus cum tot ieiunijs disciplinis vigilijs ⁊ laborib⁹ acquirere regnũ celoꝝ. O Adam quid fecisti: cur nõ obedisti voci dei? Ecce ꝓpter culpaz tuã ꝑdita est tibi ⁊ oĩbus a te descendentibus originalis iusticia. Jdeo dicit textus Geñ. Aperti sunt oculi eorum. Nico. de lira. s. ad cognoscendũ suam nuditatem esse confusibilẽ: que pri⁹ erat honesta: quia subtracta iusticia originali statim senserũt rebellionẽ carnis ad spiritum ⁊ motũ inordinatũ membrorum Jdeo statim studuere coopire suaz nuditatẽ ⁊ turpitudinem. ⁊ vt dicit textus: consuerunt folia ficus. Et ex hoc dicunt hebrei: ꝙ ficus fuit arbor ex cui⁹ fructu comederunt: ⁊ fecerũt sibi periçomata i. succintoria circa lũbos. Nota tamen ſm doctores modernos: vt dicit Lãdul. in. ij. di. xxix. q. i. ꝯclu. ij. ꝙ iusticia originalis nõ fuit hitus gratie gratũ faciẽtis. ex eo ꝙ ꝑmus homo nõ fuit creatus cũ gratia gratũ faciẽte: vt magister dicit in lra ꝑñtis noiate distinctiõis: ꝙ creat⁹ fuerit cũ iusticia originali: tamẽ añq̃ peccaret habuit gratiam gratum facientem Fuit eni tribus horis in statu innocẽtie quia fuit creatus hora sexta: ⁊ expulsus hora nona. Jn ista morula fuit sibi collata gratia. quia Greg. ⁊ Damas. quos magister adducit in textu dicunt ꝙ primus homo fuit in caritate ⁊ fuit coniunctus deo: ⁊ donis mirandis preditus. ergo si caritatẽ habuit: habuit gratiam: quia idem sunt.

Ecunda pena spiritualis quam incurrit Adã ꝓpter inobedientiã illã: dicit anime maculatio. Tho. i. ij. q. lxxxvj. ar. i. d. Macula ꝓpe dicit in corpalibus: quãdo aliqḋ corpus nitidũ perdit suũ nitorẽ: sic macula fuit aie Ade. Nam inocentia ꝑdita mortali peccato facta fuit obnoxia: ⁊ quod his grauius est: omnes ab Adaz descẽdẽtes

xpo dūtaxat excepto: q2 fuit deus ꝛ hō p naturam: ꝛ virgo Maria p gratiam: cum sorde originalis culpe nascuntur: q̄ est culpa contracta: ꝛ si nō acta. Omnes ingt apostolus Ro.v. in Adaz peccauerunt. De hac vō materia diffusius loquar in sermone pro festo conceptionis virginis gloriose.

Tertia pena spiritualis dr̄ donorū spūaliuz diminutio. Sequit ex ꝯsequēti: ꝙ postq̄ iusticiam originalē ꝛ gratiā gratū facientez Adaz amisit: nō cum illa dulcedine deum cō templabatur sicut prius. nec gaudebat eius cō scientia intrīsecus gustibus rerū diuinaꝝ. Nam licet deum p essentiā nō viderit. vt dicit Tho. i. pte. q. xciiij. ar. i. c. ꝛ Boñ. in. ij. di. xxiij. ar. ij. q. iij. c. vidit tñ deum p speculum clarū: ꝛ p apparitionem i aliquo signo: seu in subiecta creatura. sic potuit letāter vidisse angelos in corporibus assumptis apparentes sibi. Ex quibus oībus suauissime reficiebat i mente: que tamē post illam trāsgressionem in eo fuerunt diminuta.

¶ De punitione corporali.

Secunda pena qua punituz fuit Ade peccatū: dicit corporalis. Et hec est triplex.

Prima dicit cōtrariorum actio.
Secunda laboriosa vite sustentatio.
Tertia mortis subiectio.

¶ Prima pena corporalis ē ꝯtrarioꝝ actio. Si. n. Adam stetisset: que nūc homini ꝯtrariant: minime illū ledere potuissent. si in ignē fuisset piectus ipm nō cōbussisset. si in aquā fuisset imersus: ipsum nō suffocasset: ꝛ silia. Et hoc vtiq3 euenisset p dei ꝓuidentiā: que sic actiuorum actū suspendisset ꝙ in passum minime agerent. De hac impassibilitate ꝛ duabus penis sequentibus copiosiꝰ tractaui in quadragesimali: in sermone de vita. ideo in hoc loco ista breuiter pcurro. ¶ Secunda pena corpalis est laboriosa vite sustentatio. Dictū equidez fuit homini Geñ. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Si nō peccasset: nō erat opus tot laboribꝰ: tot artibꝰ: tot industrijs acquirere victū ꝛ tegmentum. Vñ Aug. li. xiiij. de ciui. dei. c. xxvj. ait. Viuebat itaq3 homo i paradiso sicut volebat q̄ndiu hoc volebat qḋ deus iusserat. Viuebat fruens deo: ex quo bono bonus erat. Viuebat sine vlla egestate: sic semp viuere habēs i potestate. Cibus aderat ne esuriret: potꝰ ne sitiret: lignuz vite ne illum senecta dissolueret. Nihil corruptionis i corpore vel ex corpore vllas molestias vllis eiꝰ sensibꝰ ingerebat. Nullꝰ intrinsecus morbus: nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas erat: in animo tota tranquillitas hec ibi. Igitur omnes dolores parturiētium: omnes sudores laborantium agricolarum: artificū: ꝛ quorūcūq3: omnia mala egrotantiū ꝛ infirmoꝝ: que nec libris medicoꝝ cūcta deprehēsa sunt: oīa deniq3 huiꝰ vite picula a culpa primorū parentū deriuant. ¶ Tertia pena corporalis est generalˀ mortis subiectio. Propter peccatū etenim primoꝝ parentum mors dñatur in omnibꝰ. Vñ Aug. lib. xiij. de ci. dei. c. iij. ait. Fatendū ē primos hoies ita fuisse institutos: ꝙ si ñ peccassent: nullū genus mortis expirent. Sed eosdē peccantes primos ita fuisse morte mulctatos: vt qcqd eorum stirpe eēt exortuz eadē pena teneret obnoxiū. Pro magnitudine quippe culpe illius naturā dānatio mutauit i' peius: vt qḋ penaliter pcessit in peccātibus primis: naturaliter sequeretur in nascentibus ceteris.

¶ De tertia pena temporali.

Tertia pena qua punitū est petm̄ pmorum parentū dicit temporalis. Et hec est triplex.

Prima est a paradiso expulsio.
Secunda animaliū rebellio.
Tertia subiectionis introductio.

¶ Prima pena fuit a paradiso expulsio. Ut. n. habet Geñ. ij. Plātauerat āt dñs deus padisuz voluptatis a pncipio idest a principio creature: ſm expositionem magistri in historia scholastica. i. cū apparuit arida: ꝛ germinare terram

fecit. Uel a pncipio .i. a pma pte orbis .i.
ad orientē. Nam vt dicit Tho. pma pte
q. cij. ar. i. c. cōuenienter i pte orietali dr
situs: qr credēdū ē q in nobilissimo lo/
co totius terre sit cōstitutus. Cū autem
oriens sit dextera celi fm Ar. ij. de celo
et mūdo. Dextera autem est nobilior ꝙ
sinistra. conueniens fuit vt in orientali
parte paradisus ille institueretur a deo.
De hoc paradiso sic ait Damas. li. ij. c. xj.
Paradisus in oriente positus est: om/
ni terra excelsior temperato tenuissimo
ac purissimo aere fulgens: plātis semp
floridis comatus: bono odore plenus:
lumineqꝫ replet⁹. Isidor⁹ li. xiiij. ethimo
lo. idē dicit in sentētia. Et Aug. viij. sup
Geñ. ad lrām. Tres inquit sunt de pa/
diso generales sentētie. Una est eoꝝ qui
tātūmodo corporaliter volunt intelligi.
Alia est eoꝝ qui spūaliter tm̃. Tertia eo
rum q vtroqꝫ mō paradisum accipiunt
quā mihi fateor placere sententiā. Et in
xiij. de ci. dei. Que cōmode dici possunt
de intelligēdo spūaliter paradiso nemi/
ne phibēte dicant: dum tm̃ et illius histo
rie veritas fidelissima rerū gestarū nar/
ratōe cōmēdata credat. Tria .n. q de pa
radiso i scriptura dicūt p modū narratio
nis historice pponūt. In oib⁹ aūt q sic
scriptura tradit: ē p fundamēto tenenda
ṽitas historie. et desup spūales' expositio
nes fabricāde. Hec Aug. Ad hūc padi
sum trāslat⁹ est Enoch vt habet Geñ.
v. c. et Ecc. xliiij. c. et Helias vt patet. iiij.
Reg. ij. c. Ambro. i examerou. et Basi/
lius in exameron dicūt q positus est in
altissimo mōte: de cuius cacumine ca/
dunt aque cū tanto strepitu q omnes
circa habitantes fiunt surdi. et faciūt aq
lacum: ex quo pgrediunt quattuor flu/
mina. Uerūtamen vt dicit Tho. vbi su/
pra ad. iij. ar. sequēdo Aug. viij. sup Ge/
ne. ad lrām. Locus ille seclusus ē a nr̃a
habitatōe aliqbus impedimētis: vl mō
tiū vel mariū: vel alicui⁹ estuose regiōis
que ptransiri nō potest. Et ideo scripto/
res locoꝝ de hoc loco mentionem non
fecerunt. Ad nr̃a igitur redeuntes: ma/
gister i historia scholastica dicit: q ho/
mo ↄdit⁹ est in agro damasceno: et inde
tulit eū de⁹ et posuit eū i padiso. Nō fm
Tho. vbi. s. ar. iiij. c. ē qr padisus fuit lo/
cus cōgruus habitatōis hūane ꝙtum
ad icorruptionē pmi stat⁹. Incorruptio
aūt illa nō erat hois fm naturā: sed ex
supnaturali dei dono. Ut ergo hoc grē
dei iputaret: et nō humane nature. De⁹
hominē extra padisum fecit: et postea in
paradiso posuit. vt ibi habitaret toto tem
pore aialis vite: postmodū cū spiritualē
vitam adeptus eēt transferret in celum.
Ibi ergo vt dictuꝫ est paulo ante. tribus
horis credit Adam traxisse morā: i qua
diuini mandati trāsgressor inuentus est:
et a paradiso cū pellicea tunica turpiter
eiectus: missusqꝫ est cum vxore sua i hāc
vallem lachrymarum.

¶ De pditione dominij animalium.

Ecūda pena tpalis, q punituꝫ ē
pmoꝝ parētū pctm̃ dicit aialiuꝫ
rebellio. De qb⁹ dicit dñs Bo/
na. i. ij. di. xv. ar. ij. q. i. c. q alr ordinant
aialia ad hoieꝫ fꝫ statū inocētie. Alr fꝫ
statū natur lapse. In statu inocētie ordi
nabāt fm rōnē qdruplicē. ¶ Pria rō
ad manifestādū hois imperiuꝫ. qd māi
festarent dū ei p oia obedirēt. ¶ Scda
ad decorādū hois hitaculū aialiū mul/
titudie nō solū arborū. Tertia ad excitā
dū hois sensuꝫ: vt i ipsoꝝ aialiū naturis
diuers videret hō multiformē sapientiā
dei. ¶ Quarta ad mouendū hois affe/
ctū: vt vidēs illa deo subiecta et sibi: ipse
deū amaret. Secundū ṽo statū nature
lapse ordinantur animalia aliter ad ho/
minē. Iumēta .n. et pecora ordinant ad
releuandum hois indigentiā ꝙtuꝫ ad
cibū: ꝙtum ad vestituꝫ: ꝙtum ad obse
quiū: et ꝙtuꝫ ad solatium. Hec pro ma/
iori parte sumpta sunt ex dictis Aug. iij.
super Geñ. Ante peccatuꝫ itaqꝫ omnia
animalia sub hominis erant potestate:
oēs volucres celi: et omnes pisces maris
Unde de⁹ dixit Geñ. i. c. Dominamini
piscib⁹ maris: et volatilib⁹ celi et vniuer/
sis aialibus que mouent super terram.

Ex quo vt dicit Tho.j.pte.q.xcvj.ar.i.c. nāliter hō dn̄s ē omniū aīaliū.Ideo p̄mo politice dicit Ar.q̄ venatio ē quasi quoddā iustū bellū.Qd̄ vtiq3 nō expediret:si Adā nō peccasset.Verūtn̄ somnia hec vident plerisq3:q facile seipsos ↄfundere vl' corrigere qd̄ meli⁹ ē possūt si amicor̄ dei ꝛ scōrū virorū3 exempla inspicere velint.Refert nāq3 Hiero⁹ in vita Pauli primi heremite.Qd̄ corui⁹ diebus singulis dimidiū panē3 Paulo deferebat.ꝛ dum Antoni⁹ ad illū3 visitandū se contulit:integrū vt vtriq3 sufficeret apportauit.Insup dū Antonius post illius felicē transitū corp⁹ vellet sepellire:supuenientib⁹ leonib⁹:ꝛ māsuetissime fodientibus terrā3.Id fecit ipse adhuc Hiero⁹ qui leonē ferocissimū in monasterio velut agnū mansuetū3 retinuit.Et ꝛ Francisc⁹ nr̄ lupū apphendit i ciuitate Eugubij q multos hoies occiderat:ꝛ cū obedientia multa lup⁹ Franciscū secutus ē.Qui mādato ei⁹ biennio supuiuens māsit cum hoib⁹ ꝛ pueris ꝛ canibus neminē vltra ledens.Sanctus adhuc pontifex Siluester draconē3 ingentē ferreo annulo imposito in narib⁹ eius sine aliquo nocumēto in vrbe maxima ligauit.De leonib⁹ iterū legim⁹ q̄ Danielē seruū dei nō offenderunt.Nā vt dicit Daniel.xiiij.c.fuit ipse in lacu in quo erant septē leones diebus septem: quibus dari consuetum erat quottidie duo corpa:ꝛ due oues:ꝛ tunc data non fuerunt eis vt deuorarent Danielem:q tamen ꝓtegente se deo liber cū3 leonib⁹ habitauit.

¶ Qd̄ subiectio violenta est pp pctm̄.

Ertia pena tpalis fuit subiectionis introductio.Si eni nō peccasset homo:tunc hoi hō non subijceret.Verūtn̄ vt accipi pōt ex dictis sancti Tho.i.pte.q.xcvj.ar.iiij.c. sententialiter.duplex ē subiectio.Vna violētie Altera ordinis ꝛ reuerētie.Prīa nō fuisset in statu inocentie:q2 penalis ē ꝛ dura:Secūda vo q̄ nemini nocet fuisset i illo statu:quia reuerenter ꝛ cum amore filij fuissent subditi parentib⁹ suis: vxores maritis:ꝛ iuuenes senib⁹ ꝛ similia.

¶ Quod non essent tot damnati si nō peccasset Adam.

Uarta pena qua punitū est peccatum primor̄ parentum dicit eternalis.Nā illud peccatū punitur pena eterna tripliciter.

Primo in paruulis.

Secundo in infidelibus.

Tertio in damnatis omnibus.

¶ Primo illud pctm̄ punit pena eterna in paruulis:qui in solo originali decedūt.Oēs quippe tales in eternū p̄uabunt visione dei:vt dicit magister in.ij.di.xxxiij.De hac materia ꝛ sequēti d̄ isidelib⁹ dixi in q̄dragesimali.¶ Scd̄o illud peccatū punit in infidelib⁹ pena eterna Oēs quippe infideles i sua ifidelitate morietes eternaliter dānati punietur i inferno.Nec vera:nec tenēda:imo velut heretica reijciēda est opinio eorū q dicūt vnūquēq3 i sua fide saluari.Unde scribit extra de sūma tri.ꝛ fi.ca.c.i.Una est fideliū vniuersalis ecclia:ex quā nullus oio saluat.¶ Tertio punit pctm̄ primor̄ parētū in damnatis oibus.Tenēt qdē3 aliq:q̄ si stetisset homo in statu innocentie:soli fuissent nati q modo sunt electi.Hoc videt asserere Greg⁹ qui in iiij.moraliū.c.xxv.ait.Si parentē p̄mū3 pcti nulla putredo corrūpet:nequaq3 filios pditiōis generasset.Sed illi q nūc p redemptorē saluandi sunt:soli ab illo electi nascerent.Et si diceret: q̄ multi electi nati sunt de parētibus dānatis.ergo illi parentes fuissent nati.Rn̄det Lādulfus in.ij.suo dis.xx.q.ij.ↄclusione.ij. q̄ isti electi fuissent geniti ex illis parentibus electis.Quare aūt deus pmittat tot hoies nasci quos ante secl'a vidit fore dānādos ꝛ quare xp̄s q misericorditer venit in mundū3 ꝛ suo precioso sanguine nos redemit:tam grandi periculo tot hominum perditorum non obsistit: ꝛ similia:non est nostrum inuestigare:

Sed potius vnusquisq3 timere debet: ne ꝓpter sua voluntaria scelera ꝛ delicta deputetur cu3 damnatis alijs igni gehenne. Et ideo studeat operam dare: vt per penitentiã ꝛ virtutis opa numero electorum ascribatur: sicq3 possideat eternu3 regnũ: in quo xp̄s cu3 suis omnibus viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo septimus de iudicio dei ꝯtra mundum lasciuientem quãdo diluuio perdit homines peccatores.

Nam terribilia nimis sint iudicia dei: p̄ter ea q̃ de angelis ruẽtibꝰ ꝛ peccãtibus hominibus p̄mis enarrata sunt ostẽdit adhuc nobis diluuiu3 illud generale: qd inũdauit tpibus Noe: quo paucis dũtaxat exceptis deleta est ois caro. Extendit vtiq3 tunc rex celoꝝ potentissimũ brachiũ suũ: ꝛ contriuit superbiam hominũ maloꝝũ. Nec inuentꝰ est quispia3: qui valuerit effugere furorem illius. Oẽs pierũt: oẽs suffocati sunt in aquis inundantibus. Qua de re vt efficacius timor dñi ingerat cordibꝰ nostris statui in hoc sermõe de iudicio dei ꝯtra mũdũ lasciuientẽ disserere. Dicãq3 qd veraciter i scripturis de diluuio: q̃ carnales hoies puniti sunt continet. Neq3 ꝓut in textu biblie singula posita sũt explicabimꝰ: sed quedã principalia tamen ptractabimꝰ eo ordine quo in hoc dicẽdi genere auditoribus facilius v̄itatem persuadere possimus. De diluuio igit loꝗturi: tria mysteria declarabimus.

Primũ dicitur temporalitatis.
Secundum causalitatis.
Tertium terribilitatis.

¶ De temporibus circa diluuiũ considerandis. primo de annis qui fluxerũt ab Adam vsq3 ad diluuiũ. Capl'm. i.

Pro ampliore dicẽdoꝝ noticia ad tempꝰ diluuij animũ in hac pte vertemus: distinguemusq3 q̃ttuor tempora consideranda.

Primũ tẽpus dr mũdialis duratiõis.
Secũdũ retardate generationis.
Tertiũ diuturne expectationis.
Quartum mensis determinationis.

¶ Ab Adam vsq3 ad diluuiũ ãni duo milia ducenti quadraginta duo.

Primũ tempus consideranduz circa diluuiu3 dicit mundialis durationis. In quo licet scire quot anni exacti sunt a principio mundi vsq3 ad diluuiũ. Et s̄m Josephum ꝛ magistrũ i historia scolastica. ab Ada3 vsq3 ad diluuiũ fluxerũt ãni duo milia q̄ngenti quinquagintasex. Scd̄m vero Hieronimũ Eusebiũ ꝛ septuaginta interpretes: ꝛ omnes tam grecos q̃3 latinos fuerũt anni duo milia ducẽti quadraginta duo. Pro hac differentia annorũ non debet quis turbari: potissimũ q̄a anni a diuersis diuersimode computantur. Est eni annus maximꝰ: de quo dicit Macrobiꝰ. ij. li. sup somnũ Scipionis. ꝛ Tuliꝰ li. ij. de natura deorum. ꝛ in. vj. de republica: qd cõplet cum sol ꝛ luna ꝛ oia sidera firmamẽti ad eundẽ locum vnde semel ꝓfecta sũt redierint. Hunc annũ Varro confici cõscripsit i quadraginta milibꝰ ãnis. Et dic Aug. li. xij. de ciui. dei. Platonici v̄o in q̄ndecim milibꝰ ãnis: ꝓut refert Macrobius. li. ij. sup somno Scipionis. Ptolomeus vero in li. Almagesti dixit annũ maximũ cõplet in trigintasex millibus annis. Sed Restaurꝰ modernus ph̄us ꝛ astrologus: in primo li. de causis esse mundi dixit: q̄ stelle fixe ꝛ erratice mouentur versus orientẽ quattuor gradibus nec vlterius ꝛ post retrogradando alijs quattuor gradibus retrorodeunt. ꝛ motus iste nunq̃3 cessat ab hoc ordine. Quare celũ nũq̃3 faciet opationes tales quas semel fecit: cum semper tendat ad producenda noua ꝓpter maiorem nobilitatẽ ꝛ perfectionem ipsius Ideo nec annus maximus potest poni Est annus solaris: qui duobus modis

accipitur. Uno mõ ꝓut est annus reuolutionis: ꝓut scribit Ptolomeꝰ li.iij.almagesti.i.c. Est tempus motus solis: q̄ sol semel circuit duodecim signa zodiaci: redeundo ad primū punctum sui circuli. Quod quidē fit in trecentis sexaginta quinq; diebus ⁊ sex horis. Annꝰ vero visualis tribus continuis annis continet dies trecentos sexaginta quinq;. Sed quartus annꝰ qui dicit bissextilis ꝑficitur in trecentis sexaginta sex diebꝰ Nam ille sex hore que supabūdāt a trecentis sexagintaquinq; diebꝰ nō cōputantur in tribus prioribus annis: sed in quarto constituūt vnū diem: ⁊ vocatur annus bissextilis. Et si sic sex hore non intercalarent̄ i quibuslibet q̄ttuor annis successu tp̄is variarent̄ ꝑncipia ⁊ fines tempoꝝ: ⁊ solēnitates que sunt i hyeme reperirent̄ i estate. Quare sancta mater ecclesia singulo quadriēnio accepit diē vnū: qui vocatur bissextus: quasi ex his sex horis collectꝰ: ⁊ p hūc bissextū stant firma in kalendario principia: ⁊ solemnitates tempoꝝ. Est adhuc annus lunaris: continens duodecim lunationes quarū quelibet cōtinet dies vigintinouē cū dimidio: ergo dies huiꝰ anni sūt trecēti qnquaginta quattuor: estq; minor solari diebus vndecim: seu quādo ē bissextus duodecim. Quid plura? Annus vt prediximus apud varias nationes dispari numero p multa secula fluctuauit. Et vt cōmemorat Augu.li.xv. d̄ ciui.dei.c.xij. ⁊ Piniꝰ libro septimo de naturali historia. egyptij q̄ttuor mensibus ānū terminabāt: archades tribus archanane sex. Latini tredecim. Ex q̄bus nullū fit preiudiciū historice v̄itati si inter scriptores rerū gestarum de numero annoꝝ tanta suborta videat̄ differentia. Aduertēdū tamen est vt nullo modo mundū ⁊ homies fuisse semp teneamꝰ. Hic fuit error Metrodorichij qui s̄m Eusebiū.li.i.de euangelica preparatione dixit vniuersum fuisse semp quia si esset factum: esset a nō ente. Fuerunt ⁊ alij philosophi: vt Pythagoras famius: Archita tarētinus: ⁊ Theofrastus: ac peripatetici fere omnes qui vt scribit Censorinus ad Cirillum in lib. de natali die: affirmauerunt hoies semper fuisse. Contra quos Augu.li.xij.de ciui.dei.c.ix.sic ait. Si semp fuit humanum genus: quonam modo verum loquitur historia gentilium narrans qui fuerunt quarūcūq; rerum inuentores: qui primi liberaliū disciplinarum aliarumq; artium institutores: vel a quibꝰ primū illa vel illa regio: parsq; terrarū illa atq; insula incoli ceperit? hec ille. Qui doctor eximiꝰ nō immerito ad historias recurrit: quia vt inquit Tullius li.de oratore. Historia est testis tempoꝝ lux veritatis ⁊ nuncia vetustatis. Nos vero scripture sancte adherere debemꝰ que veridica narratione commemorat ab vno Adam genꝰ hominū multiplicatum. Scripsit aūt Moyses historiā genesis ex reuelatiōe diuina. Vñ Hieroꝰ i ep̄la ad Paulinū ait manifestissima est genesis: in qua de creatione mundi de exordio generis humani: d̄ diuisiōe terre. de confusione linguarū ⁊ gentiū vsq; ad exitū scribit̄ hebreoꝝ. Sic ergo cepit mundus: sic ceperunt esse homies Et vt docet Tho.i.parte.q.lxi.ar.ij.c.solus deus pater filiꝰ ⁊ sp̄us sanctꝰ est ab eterno. Hoc eni fides catholica tenet. ⁊ oē ꝯtrariū est hereticū. Sic eni creaturas deus ꝑduxit: q eas ex nihilo fecit. idest postq̄ʒ nihil fuerāt. Jō ab Adam vsq; ad diluuium terminus assignatur.

¶ Quare Noe distulit generare vsq; ad quingentesimū annum.

Ecūdū tempus circa diluuium ꝯsiderādū d̄r retardate generationis. Uolens equidē scriptura de diluuio mentionem facere: generationē Noe tangit. Noe v̄o cum quingentorum esset annorum genuit Sem Cham ⁊ Japhet. Ubi dubitare ꝯtingit quare Noe vsq; ad qngentesimū annū distulit generare. R̄ndet Nico. de lira.

q͛ doctores hebrei dicunt: hoc factū esse ex eo q͛ deus desposuerat euȝ saluare in diluuio cū tota sua posteritate. Si aūt ante q̄ngentesimū annū generasset fuissent tot ex eo ꝛ filijs eius multiplicati ꝛ fuissent inter eos multi mali: de quibus nō eēt dignū vt saluarent. Nam si in trecentis q̄nquaginta annis qb⁹ Noe vixit post diluuium. vt habet Geñ. ix. c. ex tribus eius filijs vigintiquattuor milia ꝛ centum viros: extra mulieres ꝛ paruulos procreatos affirmat Fillo: vt refert magister in historia scolastica: qd fuisset in quadringentis annis? Insuper tot psone cū necessarijs ad vitā p ānū integrū quo durauit diluuiū: nō potuissent competenter in archa collocari. Quare deo volente cum quingentorū esset annorum filios generauit: cum quibus ꝛ vxoribus salu⁹ fact⁹ est i archa. Verum tñ pleriq; dubitāt de Matusalē. Scdꝫ eni cōputationē. lxx. iterpretū. vixit. xiiij. annis p⁹ diluuium: ſ; nec legit in archa fuisse: nec trāslatus vt Enoch. Et qdaȝ dicūt q͛ mortu⁹ fuit añ diluuiū. vij. ānis Hiero⁹ asserit q͛ eodē anno in q̄ fuit diluuiū. qđ etiā diligēs cōputatio annorū eius s̄m Genesim manifestat: Tñ oēs in numero annoꝝ ei⁹ vite cōueniūt. s. q͛ fuerūt omnes dies eius anni nongenti sexagintanouē. vt dicit Geñ. ix. c.

¶ Quod deus per centum annos predicari voluit diluuium.

Ertiū temp⁹ circa diluuiū cōsiderādū dicit diuturne expectationis. Pro sua q̄ppe pietate deus benign⁹ anteq̄ʒ disp̄deret petōres illius tp̄is: diuti⁹ expectauit: ꝛ monuit vt ad pniam redirēt. Nā s̄m Aug. li. xv. de ci. dei. c. xxiiij. cū dixit de⁹ ad Noe: Erūt dies ei⁹ centū viginti ānoꝝ: nō de termino humane vite locut⁹ est: ſ; de termino ad pniam assignato. Namq; centuȝ annis archa legit fabricata: vt refert magister in historia scolastica: ꝛ Noe verbo ꝛ facto diluuium p̄dicebat. Verum tñ illi hoīes nequā deridebant eū: ꝛ mirabant q͛ anteq̄ʒ ipe archā ingrederet si diluuiū supueniret interficerēt illum

¶ Qđ de mēse maio iundauit diluuiū.

Uartū temp⁹ circa diluuium d͛ mensis determinatiōis: quo. s. mense diluuiū illud venisse creditur. Et ad hoc dic̄ magister i historia scholastica q͛ fuit mensis maius: qui ab hebreis dicit isan. a macedonib⁹ yon: a latinis maius. De isto mense nata ē iter auctores dissensio. Titus liuius primo li. ab vrbe cōdita. ꝛ Varro li. vj. de origine lingue latine. ꝛ Beda li. de tp̄ibus dicūt Romulū diuisisse pp̄lm romanū i maiores ꝛ iuniores: vt altera ps ꝯsilio alia armis rempublicam tueret. In honorē ergo vtriusq; ptis hūc maiū: seq̄nte iuniū dixit. Aug. ꝯ ꝯ faustū. tertium inquit mensem veteres dixerūt maiū a maia: quā Mercurij matrem colebāt deā: exquo oēs mercatores illo mēse sacrificabant Maie ꝛ mercurio. Papias vult vt dicat maius a madendo: quia hoc tempore ros precipue cadat madefaciens terrā: seu quia tūc oriant hiades stelle pluuiales.

¶ Qđ diluuiū factū est volente deo pp pctā hominū premenda: q̄ si nō fuisset nec diluuiū inundasset. Caplm. ij.

Am disputandū est ꝯtra curiosos de cā diluuij qm̄ pleriq; nolūt ꝑpter pctā hominū diluuiū inundasse. Idcirco vt de hac re veritas clarius elucescat: notabimus quattuor causas que amultis diuersimode solent assignari.

Prima dicit celestis influentia.
Secunda demonū malicia.
Tertia potentum violentia.
Quarta omnis carnis immundicia.

¶ Qđ influentia celi nō fuit causa precipua ꝛ principalis diluuij.

Rima causa diluuij assignat a quibusdā celestis influētia. Hi eni dicūt: q͛ si tp̄e illo oēs fuissent iusti ꝛ sancti: adhuc diluuiū superuenisset: ꝛ hoc ꝑpter dispositionē celi. s. ꝑpter coniunctionē planetaꝝ frigidoꝝ

⁊ humidorũ talem effectum cauſantiuꝫ
Nam vt dicit Seneca in li. de naturali/
bus queſtionib⁹. Dixit Empedocles ar
ſuram eſſe terram cum vniuerſa ſidera
conuenient in ſigno cancri: ⁊ vniuerſalẽ
inũdationẽ futuram: cum eadeꝫ turba
ſiderum cõuerſa in capricorno ꝓuenit.
Igit aiunt iſti diluuiũ ex cauſa naturali.
ſicut ⁊ alia diluuia cõſueuerunt: quãqꝫ
ꝓuenire. Ut. n. inquit Iſidorus. lib. xiij.
ethimol. in achaia fuit diluuiũ Iacob
patriarche ⁊ Ogigi tꝑibus: qui Eleuſi/
ne conditor ⁊ rex fuit. Idem Iſidorus
narrat ꝙ recitat Oroſius libro primo
ꝙ anno octingenteſimo decimo añ vr/
bem conditam aquarũ illuuies maiorẽ
partem populoꝝ theſſalie abſumpſit:
paucis ꝑ refugia montiũ liberatis maxi
me in monte parnaſo in cuius circuitu
Deucalion tunc regno potiebatur. Qui
tunc ad ſe ratibus confugientes ſuſcep
tos fouit ⁊ aluit: a quo ꝓpterea gen⁹ ho/
minum grecoꝝ fabule ex lapidibus fe/
runt reparatũ. De hoc Deucalione mẽ/
tionẽ facit Iuuenalis li. i. qui ait. Ex quo
Deucalion nibis tollentibus equor. Na
uigio montẽ aſcendit: ſorteſqꝫ popoſcit.
Paulatimqꝫ animis caluerunt mollia
ſaxa. Et maribus nudas oſtendit pir/
rha puellas. Quicquid agunt hoies vo
tũ. tior ira. voluptas. Gaudia. diſcurſus
nr̃i eſt farrago libelli. Iſidorus lib. xvij.
ethimol. c. iij. dicit. Farrago a farre dic/
ta. Eſt. n. herba ordeacea adhuc viridiſ:
nec dũ granis ad maturitatẽ turgẽtib⁹.
Ouidius inſuꝑ in. i. metamorphoſeos
ita inquit. Deucalion lachrymis ita pir/
rham affatur abortis. O ſoror o cõiũx
o femina ſola ſuperſtes. Quã cõmune
mihi genus ⁊ patruelis origo. Deinde
thorus iunxit: nunc ipſa pericula iun/
gunt. Terraruꝫ quaſcunqꝫ vident occa/
ſus ⁊ ortus. Nos duo turba ſumus: poſ
ſedit cetera pontus. Et ibi Ouidius.
Miſſa viri manibus ſpeciem traxere
virorum. Et de femineo eſt reparata fe/
mina iactu. Inde genus durum ſum⁹
experienſqꝫ laborum. Et documẽta da/
mus qua ſumus origine nati. Famoſuꝫ
ergo fuit illud diluuium de quo ipſi etiã
poete tanta cecinere. Nec tamen niſi a
cauſa naturali proceſſit. Sed ne multũ
inutiliter cõtendamus dicit Nico. de li/
ra ꝙ nobis ſatis eſſe debet teſtimoniuꝫ
ſcripture: q̃ diluuium aſſerit firmiter in/
undaſſe i penã pcti. Poſſumus tñ dice
re ſm Ric. i. iiij. di. xlvij. ar. ij. q. iij. c. ꝙ
ꝓductionẽ ignis purgãtis mũdũ i fine
ſeculorum ꝓcedet vehemẽs ſiccitas na/
turaliter generata: illius ignis ꝓductio/
ni cõcordãs: nõ tamẽ ſicut diſpoſitio ne
ceſſaria: ſed cõgrua. Ita diluuiuꝫ aque
potuit precedere aliqua diſpoſitio plane
tarum frigidoꝝ ⁊ humidoruꝫ: concur/
rens ad nutum dei ad talem aquarum
inundationem. Ideo influentia illa non
fuiſſet ſi deus non ſtatuiſſet diluuio peri
mere ſe ſpernentes.

¶ De demonibus incubis: ⁊ ſuccubis
⁊ gigantibus.

Ecunda cauſa diluuij ab aliq̃/
bus aſſignat demonũ malicia.
Scribit nãqꝫ Geñ. vij. Uiden/
tes filij dei. i. demones ſm expoſitioneꝫ
iſtorũ: qui dicũt filij dei ꝓpter naturam
ſpũalem: filias hominũ ꝙ eẽnt pulchre
miſcuerũt ſe in ſpecie humana cũ mu/
lieribus: ⁊ inde ſunt nati gigãtes. Ma/
giſter i hiſtoria ſcholaſtica dicit. Potu/
it eſſe vt incubi demones genuerit gigã
tes a magnitudine corporuꝫ demonia/
tos. Sed imanitati corporum reſpõde/
bat imanitas animorũ. Uerũtamẽ non
acceptatur hoc ꝙ gigantes naſcant ope
demonũ incuborum ⁊ ſuccuborũ: quia
⁊ ipſi nati ſunt ex viris ⁊ mulieribus: ſi
cut ⁊ ceteri homines. Nam de Ogrege
Baſan Deut. ij. ⁊. iij. c. dicitur ꝙ mõſtra
tur lectus eius ferreus nouem cubitos
habens longitudinis. ⁊. iiij. altitudinis.
Et. i. regum. xv. c. legitur de Goliath ꝙ
erat altitudinis ſex cubitorum ⁊ pal/
mo. In cronica Ricobaldi repperi ꝙ
tempore Clementis pape ſecundi rome
cadauer inuẽtum eſt gigãtis incorruptũ

magnitudinis insolite: cui erat tale epitaphiũ. Filius euandri pallas quẽ lancea turni. Militis occidit more suo iacet hic. Hec ideo dicimus qꝛ etiã naturaliter gigãtes possunt absqꝫ demonibus generari. Et ideo vtrũ illi q erãt diluuij tꝑe nati sunt vt ꝓtactũ est demõibꝰ cooperãtibꝰ i dubiũ ṽtit. Sed posito ꝙ sic eẽt: nõ ꝓpterea deꝰ diluuiũ inundare fecit qm̃ vt inqt Nico. de lira. Diluuiũ datum est in penã hominuꝫ ꝛ nõ d̃monũ.

¶ Qd̃ tꝑe diluuij filij potentũ etiam vi carnaliter cõcubebãt cũ filiabꝰ pauperꝝ.

Tertia causa diluuij assignat ab alijs potentũ violentia. Dicit. n. rabbi Salomon ꝙ filij dei accipiunt ꝓ filijs iudicũ ꝛ potẽtuꝫ. Qui qñ videbãt filias subditoꝝ pulchre ornari: ꝛ qñ dabant ad nuptias accedebant ad eas: cognoscẽdo carnaliter anteꝗꝫ mariti eas cognoscerẽt. Et licet sic potuerit esse: tñ hec nõ est totalis causa: sꝫ quarta que sequitur.

¶ Qd̃ ꝑꝑ pctã carnis deꝰ misit diluuiũ

Quarta cã igit q̃re diluuiũ fieri voluit deꝰ: fuit ois carnis imũdicia. Dicit quidẽ i textu biblie. Ois caro corrupat viam suã. Alij itaqꝫ filij dei ẜm Nico. de lira. intelligunt qui descẽderunt de Seth: q ab Adã istructi fuerũt i cultu diuino. ꝑ filias hoium intelliguntur mulieres descendentes de Caym: que erãt lubrice lasciue ꝛ dissolute. Et de illis ꝓceperat Seth filijs suis de volũtate dei: vt nõ cõtraherẽt cũ eis Ipsi ṽo fecerũt cõtrarium. Quia tamẽ hic fit mentio de filijs Seth ꝛ filiabus Caym. notandũ est secundũ magistruꝫ in historia scholastica: qui allegat sanctũ Methodiũ cui in carcere exñti ꝓ amore xp̃i: facta fuit reuelatio de temporibꝰ ꝓmis ꝛ nouissimis dicentẽ: ꝙ Adam, ꝛ Eua virgines egressi sunt de paradiso. Et hoc vtiqꝫ Hier. ad Eusto. cõfirmat dicens. Eua in paradiso virgo fuit: post tunicas pelliceas sumpsit initiũ nuptiarum. Anno vero vite Adam. xv. natꝰ est ei Caym ꝛ soror eiꝰ Calmana. post alios xv. annos natꝰ est Abel ꝛ soror eiꝰ. Delbora. Et ideo natus est primus Caym pessimꝰ ꝗꝫ Abel iustus vt ostenderet ꝙ in Adam tota generis humani massa dãnata est: ꝛ quando aliquis ex ea vas sanctificationis efficit: nõ hoc ꝓuenit ex natura: sed ex dei vocantis mĩẜicordia. Anno vite Adam centesimo trigesimo Caym occidit Abel. ꝛ luxere eũ Adam ꝛ Eua centuꝫ annis. Locus i quo luxerunt dr̃ vallis lachrymaꝝ iuxta Ebron. Caym ergo pessimꝰ remansit: q primus termios terre posuit ad calliditatẽ fallaciãqꝫ ꝓduxit. ꝓmꝰ i terra suꝑbiuit. post Adã in paradiso primus homicidium ꝑpetrauit: ꝓmꝰ ciuitates edificauit murisqꝫ muniuit: ꝛ hoies male agentes in vrbibus collegit. ẜm Josephum. Caym itaqꝫ cognouit vxorem suam: que peperit Enoch: Enoch genuit Irad: Irad Mauiael: Mauiael Mathusael: Mathusael Lamech. Hic ꝓmꝰ. s. Lamech bigamiã itroduxit. ꝛ sic adulteriũ ꝯtra legẽ dei ex nã fecit. In ꝓma. n. creatiõe vnica vnice fcã est mulier: ꝛ deus ꝑ os Ade decreuerat vt essent duo in carne vna. Hic autẽ accepit duas vxores Ada ꝛ Sellã. Genuitqꝫ Ada Jahel: q adinuenit portatilia pastoꝝ. i. tẽtoria ad mutanda pascua. Nomen fratris eius. Tubal. s. pater canẽtium in cythara ꝛ organo. Nõ instrumẽtoꝝ quidem: q̃ lõge post inuẽta fuerũt: sed iuentor fuit musice ꝛ ꝯsonãtiaruꝫ vt labor pastoralis q̃si i delitijs ṽteret. Et qꝛ audierat Adam ꝓphetasse de duobus iudicijs: ne periret ars iuenta: scripsit eã in duabꝰ colũnis i qualibet totam vt dicit Josephus. Una marmorea: altera latericia: quarũ altera nõ dirueret diluuio: altera nõ solueret i cendio. Sella genuit Tubalcayn: q ferrariam artẽ primus inuenit: res bellicas decenter exercuit: sculpturas operuꝫ vel hoium in metallis in libidinẽ oculorum fabricauit. Sicqꝫ vsqꝫ ad tẽpus diluuij generatio Caym semper excreuit numero ꝛ malicia ac iniquitate. Generatio vero Seth instructa erat in diuino cultu.

Dicit eni Strabus q̄ p⁹ mortem Abel vouit Adam non vltra se vxorez cognituru: sz deo iubente p angelu fregit votu vt dei fili⁹ de eo nasceret. Quare cognouit vxore sua: ₇ nat⁹ est Seth. qui genuit Enos: Enos genuit Caynam: Caynam genuit Malalehel: Malalehel genuit Jareth: Jareth Enoch: Enoch Matusalem: Matusalem Lamech. Addit magister historiaru: q̄ breuiter legislator generationis Ade transit festinans ad tpa Abrahe patris hebreoru: ₇ plures subticet Ade filios ₇ filias. Ex qb⁹ omnib⁹ vt ad ppositu redeam⁹ patet q̄ non ab re prohibitu fuerat his qui descenderant de Seth. ne inirēt matrimonia cum filiabus descendentibus de generatione Cayn. ₇ tamen contrariuz facere non erubuere. Jnqt adhuc sctūs Methodi⁹ q̄ filij Cayn abutebāt vxoribus fratru suoruz nimijs fornicationibus: deinde mulieres in vesaniam verse supgresse viris abutebant: tandē exarserunt homines in alterutruz coeuntes Abundabant peccata imudissima carnis in omnib⁹ excepto Noe ₇ vxore: filijs eius: ₇ vxoribus eorum: quia pctā illa nephandissima deum prouocauerūt vt dilluuio extingueret concupiscentiaz hominum.

¶ De terribilitate diluuij: quo tāta strages facta est contra homines ₇ animalia. Capitm. iij.

Udite obsecro omnes ppli pctōres q̄ terribile fuit iudiciu illō a quo se hoies defendere nō valuerūt. Timete deū ₇ humiliate in conspectu eius corda vestra. Nō enī ē potentia: non fortitudo: nō cōsiliū cōtra dnm Jpse fuit qui vires gigantuz contriuit ₇ deleuit: ₇ aquis inundantibus omnem carnē. Si aūt comprehendere velimus illius diluuij terribilitatem: quattuor cōsiderare debemus.

Primo terre deteriorationem.
Secundo animaliū occisionem.
Tertio paruulorum submersionem.
Quarto tantorum hominū pemptionem

¶ Quod propter aquas diluuij terra deteriorata est.

Primo consideremus terre deteriorationez. Dicit magister in historia scholastica exponendo verba dei. s. Dispdam eos cuz terra. i. cū fertilitate terre. Tradunt enim vigorem terre: ₇ fecunditatē longe inferiorez esse post diluuiū. Unde esus carnium homini cōcessus ē: cū antea fructibus victitarent. Nec mirum quia tam diu fuit terra coopta aquis diluuij: que pro maiori parte: vt dicit Nico. de lira. fuerunt de maiori occeano salso.

¶ Qō animalia ₇ volucres piere exceptis piscibus.

Secundo consideremus diluuij terribilitatē pp aialium occisionem. Ut eni inquit text⁹ biblie mortua est omnis anima viuens super terrā: omnia aialia: omnesq̄ volucres: exceptis que erant in archa. Nō fuerūt mortui pisces: qz vt dicit Nico. de lira peccata cōmissa erant in terra ₇ in aere non autē in aquis.

¶ Qō paruuli perierein aquis diluuij.

Tertio cōsideremus diluuij terribilitatē ppter paruulorum submersionē. Erāt illo tpe tot paruuli: tot ad vbera matruz pendentes: q̄ tamē p paterno scelere omnes eiulātes lamentantesq̄ submersi sunt. Qualiter aūt filij puniunt p peccatis parentum dixi in quadragesimali in sermōe de ira dei.

¶ Qō omnes hoies suffocati sūt: Noe ₇ suis exceptis.

Quarto consideremus illi⁹ iudicij terribilitatem ppter tantorum hominū pemptionē. Completa siquidē archa iuxta dei ordinationem: dixit deus ad Noe. Jngredere i archaz tu ₇ filij tui: vxor tua: ₇ vxores filiorum tuorum tecuz. Magister in historia scholastica. Seorsuz viros: seorsū mulieres nominauit dñs: cuz de ingressu loqueretur: acsi diceret: Tempore afflictiōis. cessandū est ab amplexibus mulierum.

In exitu vo dixit deus. Egredere de archa tu et uxor tua. Cōiuncti iubent exire: qui disiuncti intrauerāt. Ac si diceret eis. Nunc rediit tempus amplexādi: vt multiplicemini sup terrā. Vox eni subiunxit. Crescite et multiplicamini. Dicit Rabbi Salamon: q in archa non fuit concubitus hominū: nec auiū: nec bestiarū ppter vniuersalē mūdi tribulationem. In articulo itaq diei illius intrauit Noe i archā iuxta preceptū dñi cum oibus aialib9 et volucribus deputatis. Que fm magistrum in historia scolastica nutu diuino: et angelorū ministerio adducta fuerūt. Refert Nico. de lira q articulus importat rem distinctam et manifestam. De9 nanq ingredi fecit Noe de die clara et manifesta: ad ostendēdū q poterat eū tueri a malis hoib9 illius tpis q cōminati fuerāt eū occidere. O qd fuit videre et q tremēdū spectaculū illud: quando subito nebulosus aer fuit effectus: ventiq stridere ceperunt. Tonabat ether: tonitrua audientes terrebāt. et catharacte celi. i. nubes aperte sūt. Scōm Nico. de lira. loquitur scriptura methaphorice. nec dicit de celo stellato sz aereo: vbi generātur nubes et pluuie. O quantus omnium luctus mox insonuit. Quot lamenta. dum breui spacio excresentes aque rapere ceperunt corpa mergendorū videbat pater submergi filiū. Videbat frater fratrē: et ipe necandus clamabat ad sidera. Heu heu pim9 in aquis. Filius patrē aut matrem forte pcabat. Adiuua me natū tuū peuntem. At ille respōdere poterat. O me miserū et ego tecū pereo. Vix puto ptrāsijt dies q maior pars defecit i aquis diluuij Et si qui forsan in montibus erant: suffocati sunt tandē et ipsi: qm pluit. xl. diebus. et. xl. noctibus: et aque multiplicate superauerunt omnia cacumina montiū. Expgiscimini ergo o petōres polluti. o carnales et lasciui. o sacrilegi et incestuosi. o libidinibus spurcissimis fedati: et timete regē regū deū nrm. Deponite veterē vitam: abijcite voluptates: corrigite malos mores: vt sic ipse misericors pater liberet nos ab oi malo in pñti: et in futuro largiat gloriā sempiternā. Amen.

¶ Sermo octauus de mulieribus: que occasio sunt multorum peccatoꝝ ppter que indignatur deus.

PRopter mulierū ꝯditōes notorias in grādia petā sepenūero lapsi homines deū irritāt: vt sue iusticie i illos furorem effundat. Et q̄uis ita fore facile deprehēdi possit ex relatis i duob9 pcedētib9 sermōib9: verūtñ videm9 q̄ttidie patrias flagellari. Qd pbi et sci viri arbitrantur fieri qr indignat de9 ppter iordinatos excessus: ornat9 mulierū: et pompā: imo inhonestatē vestimētorū. Adeo vtiq inualuit iam vbiq pnitiosa et detestabilis ꝯsuetudo huius dissolutionis q nulla forti persuasione pdicatoꝝ pōt aboleri. Ex hoc multiplicate sūt vsure rapine fraudulentie et iniqssime extorsiones. Quinimo cū iuuencule multe nuptui tradi non possint: et alijs facultates nō suppetāt: ad suis vanitatib9 satisfaciendum nouit de9 qd inde sequat. Ob id ergo statui in pñti nostro sermōe de mulieribus verba facere. De quib9 dicturi tria mysteria declarabimus.

Primū dicitur productionis.
Secundum cōmendationis.
Tertium reprehensionis.

¶ Qd de9 benedict9 pduxit mulieres ad pfectionē vniuersi. Caplm. i.

Ta obiurgāda puto vitia mulierum: vt sexus ipse nō ꝯtemnat neq ille que virtutibus florent occasionē sumant desperandi. Ideirco in hoc misterio pmo mulierū pductionem iuestigabim9 sub quattuor dubijs

Primū. vtrū mulier pduci debuit cū alijs creaturis.

Secūdū. vtrū mulier fuerit immediate

formata a deo.
Tertiū. vtrū mulier fieri debuit ex viro.
Quartum. vtrum mulier producta sit
ad imaginem dei.
¶ Primū dubiū inuestigandū ē: vtrū
mulier ꝑduci debuit cuʒ alijs creaturis
Et arguūt qdā ꝙ ñ. Primo qꝛ dicit phs
i li. de gnātiōe aialiū: ꝙ feia est mas oc/
casiōat⁹. Sʒ nihil occasionatū ⁊ defici/
ens debuit eē in rerū ꝑductione. ergo
mulier nō debuit ꝑduci. Scdo occasio
nes pctōꝝ sunt amputāde. Sʒ de⁹ ꝓsci
uit ꝙ mulier futura eēt viro i occasionē
pcti. ergo nō dbuit mulierē ꝑducere.
Refert Lactā. li. iij. ꝙ Plato de q̄ttuoꝛ
agebat deo grās. ¶ Primo ꝙ hō natus
eēt ñ aial brutū. ¶ Scdo ꝙ grec⁹ poti⁹
q̄ʒ barbar⁹. ¶ Tertio ꝙ athenis ⁊ tpe
Socratis. ¶ Quarto ꝙ mas poti⁹ q̄ʒ fe/
mia. Rñdet his Tho. i. pte. q. xcij. ar. i. c.
ꝙ necessariū fuit feias fieri sicut scriptu
ra dicit Gen̄. vij. i adiutoriū viri: ñ qdē
i adiutoriū alicui⁹ alteri⁹ opis: vt qdā di/
xerūt: cū ad qdlibʒ aliō op⁹ ꝯueniētius
iuuari possit vir ꝑ aliū virū q̄ʒ ꝑ mulierē
sʒ i adiutoriū gnātiōis. Ad illō vō qd
ꝓmo obiectū ē dicit Tho. scda scde. q. iiij
ad. iij. ar. ⁊ i. iiij. di. xliiij. q. i. ar. iij. ꝙ q̄ʒ/
uis mulier generet ꝓter itētionē nature
ꝑticularis: ē tñ de intētione nature vni/
uersal' q̄ vtrūqʒ sexū reqrit ad ꝑfectam
hūane spēi generationē. Dr̄ ergo muli/
er aliqd deficiēs ⁊ occasionatū: qa vt⁹
actiua q̄ est in semine maris intēdit ꝑdu
cere simile sibi: ꝑfectū ſm masculinum
sexū. Sed ꝙ femina generet hoc ē ꝑp/
ter vtutis actiue debilitatē: vel ꝑpter aliq̄ʒ
materie indispositionē: vel etiam ꝑpter
aliquā trāsmutationē ab extriseco: puta
a vētis australibus: q sunt humidi: vt di
cit Ar. li. de aialibus. ¶ Ad secundum
vō qd adductū ē dicit Tho. ꝙ si oia ex
qb⁹ hō sumpsit occasionē peccādi deus
subtraxisset a mūdo: remāsisset vniuer/
suʒ imꝑfectū. Nec dbuit cōe bonū tolli
vt vitaret ꝑticulariter malū: ꝓsertim cuʒ
de⁹ nouit ordiar malū oē i bonū. ¶ Se
cūdū dubiū erat: vtꝝ mulier fuerit ime
diate formata a deo. Rñ. ad hoc Tho.
vbi. s̄. ar. iiij. c. ꝙ sol⁹ de⁹ q ē nature isti/
tutoꝛ pōt ꝓter nature ordinē res i eē ꝑdu
cere. Et iō sol⁹ de⁹ potuit vl' viꝝ de limo
terre: vl' mulierē d costa viri formar. vñ
Aug. li. ix. sup Gen̄. ad lr̄aʒ. Formar vl'
edificare costā vt mulier eēt ñ potuit ni/
si de⁹: a q̄ vniuersa nā subsistit. Et iterū
ibi. Qd misteriū āgeli exhibuerūt dō in
formatōe mulieris nescim⁹. Certū tñ ē
ꝙ sicut corp⁹ viri de limo nō fuit forma
tū ꝑ āgelū: ita nec corp⁹ mulieris de co/
sta viri. Et iteꝝ ibidē Aug. Nō hūit pri
ma reꝝ ꝯditio: vt feia oio. sic fieret: sed
tm̄ hoc hūit: vt sic fieri posset. Et iō ſm
causales rōnes ꝓextitit corpus mulieris
i ꝓmis opib⁹: ñ ſm potētiā actiuā: sʒ ſm
potētiā passiuā tm̄ in ordine ad potentiā
actiuā creatoris. ¶ Tertium dubiū fuit
vtrū mulier dbuit fieri ex viro. Et posset
qs arguere ꝙ nō: qꝛ sex⁹ cōis ē hoibus
⁊ alijs aialib⁹. Sʒ i alijs aialib⁹ feie nō
sunt facte ex marib⁹. ergo nec i hoie fie
ri dbuit. ¶ Scdo arguit. qꝛ eoꝝ q̄ sunt
eiusdē spēi ē eadē mā. Sʒ mas ⁊ feia sūt
eiusdē spēi. ergo feia fieri debuit ex limo
terre sicut ⁊ vir. ¶ Tertio mulier facta
est i adiutoriū gnātōis. sʒ nimia ꝑpinq/
tas reddit ad hoc ꝑsonā ieptā. Vñ ꝑso/
ne ꝑpinq̄ a mr̄imōio excludūt: vt patet
Leuit. xviij. c. ergo mlier ñ dbuit fieri ex
viro. Rñdet his oib⁹ Tho. vbi. s̄. ar. ij. c.
ꝙ mlier ex viro formari debuit ꝑꝑ tria.
Primo qdē vt i hoc q̄dā dignitas ꝓmo
hoi seruaret: vt ſm rei silitudinē eēt ipse
ꝓncipiū toti⁹ sue spēi sicut deus ē ꝓncipiū
toti⁹ vniuersi. Unde Paulus dixit Actā.
xvij. ꝙ de⁹ fecit ex vno oē genus hoium
Secūdo mulier facta est ex viro: vt vir
magis mulierem diligeret: ⁊ ei inseparа
bilius inhereret dum cognosceret eam
ex se esse productam. Unde dicitur Ge
ne. ij. Ex viro sumpta est: q̄ʒobrem relin
quet homo patrem ⁊ matrem ⁊ adhere
bit vxori sue. Et hoc maxime necessa/
rium fuit in specie humana: in qua mas
⁊ femina cōmanent per totam vitam:
quod nō cōtingit in alijs animalibus.

¶ Tertio mulier facta est ex viro: qꝛ vt
phs dicit.viij.ethicoꝝ.mas ⁊ feia ꝯiũgũ
tur in hoib⁹: nõ solũ ꝓpter necessitatez
generatiõis: vt i alijs aialib⁹: sed ẽt ꝑ do
mesticã vitã: i qua sunt aliq̃ opa viri ⁊ fe
mine: ⁊ i qua vir est caput mulieris. Vñ
cõueniẽter ex viro formata est mulier: si
cut ex suo pͥncipio. ¶ Quarta ratio ad/
di potest sacramẽtalit. Figurat eni ꝑ hoc
q̇ ecclesia a xp̄o sumit pͥncipiũ. Vñ apo
stolus dic ad Eph.v.c. Sacrm hoc ma
gnum est: ego autẽ dico in xp̄o ⁊ i ecclia
Et per hoc patet rñsio ad pͥmuz. ¶ Ad
secundũ dicit Tho. ꝙ materia est ex qua
aliqd fit: natura aũt creata habet deter/
minatũ pͥncipiũ: cum sit determiata ad
vnũ hꝫ etiã determinatũ ꝓcessum. Un/
de ex determinata materia ꝓducit ali/
qd indeterminata specie. Sed virtus di
uina cum sit infinita: potest idẽ ɓm spe/
ciem ex quacũqꝫ materia facere: sicut vi
rum ex limo: ⁊ mulierez ex viro. ¶ Ad
tertium dicit Tho. ꝙ ex naturali genera
tione cõtrahit quedã ꝓpinquitas q̃ ma/
trimoniũ impedit. Sed mulier non est
ꝓducta a viro ꝑ naturalez generationẽ
sed sola virtute diuina. Unde Eua non
dicit filia Ade: ⁊ ꝓpterea rõ nõ cõclu/
dit. Ut igit scribit Geñ.ij.c. postq̃ꝫ Adã
i paradisuz itroduxerat de⁹ misit soporẽ
in eũ. Aug.ix.sup Geñ. ad lrãm dicit ꝙ
sopoꝛ ille fuit raptus ⁊ extasis: qꝛ tũc vi/
dit deum ꝑ essentiã: ⁊ interfuit curie an/
geloꝛum. Hoc vtiqꝫ opinando dicit nõ
asserẽdo de visiõe essentie diuine. Cũqꝫ
obdoꝛmiuisset: tulit vnam de costis ei⁹
absqꝫ lesione ⁊ doloꝛe: vt dicit Tho. vbi
supꝛa.ar.iij.ad scdm ar. Scdꝫ vero Lã
dul.di.xviij.secũdi.q.ij.conclusione.iiij.
Costa detracta fuit ministerio angeloꝛũ
nõ tñ eoꝝ ministerio fuit in mulierem
foꝛmata. Dicit etiam Landulfus vbi su
pꝛa ꝯclusione.iij. ꝙ foꝛmatio de costa ñ
fuit ꝓpꝛie generatio sicut aliqui dicunt:
ꝙ deus de aere circũstãte: vel terra: coꝛ/
rupta eoꝛum foꝛma de⁹ suppleuit mãm
illi⁹ coste: qꝛ vt dicit mgr i textu. magis
debet dici mulier facta de illa materia: q̃
fuit maioꝛ q̃ꝫ de illa costa. Nec põt dici
ꝓpꝛie creatio: tum quia creatio huma/
ne nature precesserat in homine: tũ qa
fuit facta de aliqua pꝛeiacenti materia. s.
de costa. Fuit ergo multiplicatio sicut
magister dicit in littera: quõ de quinqꝫ
panib⁹ multiplicatis dñs satiauit qnqꝫ
milia hoium. Cõtrariuz tñ tenet. Tho.
vbi.s̄.ad.i.ar.q asserit ꝙ coꝛpus mulie/
ris fuit foꝛmatũ de costa: ꝑ additionem
materie vel ꝑ creationẽ. Sed q fecit ipse
nouit. Quare ṽo de costa: ñ de alia ꝑte
fuit mulier foꝛmata dicit Tho. vbi.s̄.c.
⁊ glo.xxxiij.q.v.in.c. mulierẽ. Nõ ꝺ pe/
de foꝛmata est mulier: ne oio videret fa
mula. Nõ de capite: ne oio videret do/
mina: sed de costa: vt videret collateral.
Quartũ dubiũ fuit: vtrũ mulier fuit ꝓ/
ducta ad imaginẽ dei. Naz.i. Coꝛ.xj.c.
dicit. Uir est imago dei. Mulier autem
est imago viri. Propter que vba dicit.
xxxiij.q.v.c. Hic imago dei. ꝙ mulier ñ
est ad imaginez dei. Rñdet Boñ.in.ij.
di.xvj.ar.ij.q.ij. et Tho.i.ꝑte.q.xciij.ar.
iiij.c. ꝙ cũ hõ ɓm intellectualẽ naturam
ad imaginẽ dei eẽ dicat ɓm hocẽ maxie
ad imaginẽ dei: ꝙ intellectualis nã deuz
maxie imitari põt. Imitatur aũt intelle/
ctualis natura maxime deum q̃ꝫtum ad
hoc ꝙ deus seipsuz intelligit ⁊ amat. Vñ
imago dei tripliciter potest in hoie cõsi
derari. Uno quidez modo ɓm ꝙ habet
homo aptitudinem naturalem ad itelli/
gendũ ⁊ amandũ deũ. Et hec aptitudo
consistit in ipsa natura mentis: que est
cõmunis omnibus hominibus. Alio
modo ɓm ꝙ actu vel habitu deum co/
gnoscit ⁊ amat: sed tamen imꝑfecte. Et
hec est imago ꝑ confoꝛmitatem gratie.
Tertio modo ɓm ꝙ homo actu deũ co
gnoscit ⁊ amat ꝑfecte. Et sic attenditur
imago ɓm similitudinẽ gloꝛie. Vñ sup
illud ps. Signatum est super nos lumẽ
vultus tui dñe. Glo. distinguit triplicem
imaginem. s. creationis. recreationis. ⁊
similitudinis. Prima imago inuenitur
in omnib⁹ hoibus. Secũda in iustis tñ
Tertia vero solum i beatis. Tam ergo

In viro q̄ in muliere inuenitur dei ima/
go q̄tū ad illud in quo principaliter rō
imaginis cōsistit.s.q̄tū ad intellectualē
naturā.Unde Gen̄.i.cum dixisset scrip/
tura.Creauit deus hominē ad imaginē
suam: ad imaginem dei creauit illum.
subdit.Masculū ⁊ feminā creauit eos
Et dicit p̄ncipaliter eos: vt etiā itelligat
mulier ad imaginē dei creata.Sꝫ q̄tuꝫ
ad aliquid secundariū imago dei inue/
nitur in viro: ſm quod nō inuenitur in
muliere.Nam vir est p̄ncipiuꝫ mulieris
⁊ finis: sicut deus est principium ⁊ finis
totius creature.Unde cum ap̄ls dixisset
ꝙ vir imago ⁊ gloria dei est: mulier aūt
gloria viri est.ostendit quare hoc dixit
subdens.Non enim vir est ex muliere
sed mulier ex viro: ⁊ vir nō est creatus
ꝓpter mulierem: sed mulier ꝓpter virū.
Diximus hec omnia vt intelligamꝰ mu
lieres nō esse cōtemnēdas que ad ima
ginem dei create participes fieri possunt
eterne vite.

¶ De p̄rogatiuis v̄tutū quibꝰ mulieres
floruisse compertum est. Cap.ij.

Olent pleriq̄ꝫ mulieres a deo ꝓ
ductas ad oē bonū: ad oēmq̄ꝫ
v̄tutē inhabiles reputare. Qui
bus in hac parte admirabiles laudes
mulieruꝫ aperiendas duxi.Que licet de
multis cōmendari possint: tamē q̄ttuor
precipue sunt illa: que in sexu muliebri
excellentissima sunt reperta.
Primū est fortitudo ⁊ magnanimitas.
Secundū pudicitia ⁊ honestas.
Tertium clementia ⁊ liberalitas.
Quartum deuotio ⁊ pietas.
¶ Prima laus muliebris sexus est de
fortitudine ⁊ magnanimitate.Quis eni
nō miret de his que mulieres magna/
nimiter fortiterq̄ꝫ egere? Et vt taceam de
Judith.que caput Holofernis trunca/
uit.de Thamari massagetarum regina
que supauit Cyrū: vt refert Justinus.de
Pantasilea regina amaçonū: q̄ in bel/
lis troianis cum suis puellis pugnādo
egit stupenda: vt cōmemorat Frigius
Dares.de Semiramide assyriorū regi/
na: q̄ vt Valeriꝰ asserit li.ix.de ira ⁊ odio
deficiētē babylonē recupauit: priusq̄ꝫ de
corē capillorum i ordine redegisset.Ad
tot milia mulierū cōuertēdus ē animus
q̄ pro xp̄i amore seuissima tormēta passe
tandem nec mori recusauerunt.Lōguꝫ
quippe esset recensere singula. Prop/
ter que ecclesia sancta in oratione sic di
cit ad deum.Deus qui inter cetera po/
tentie tue miracula: etiam in sexu fragi/
li victoriam martyrij cōtulisti. Ambro.
de sancta Agnete affirmat: ꝙ tertiode/
cimo anno etatis sue mortem perdidit
⁊ vitā inuenit: quando.s.in vrbe maxia
glorioso martyrio migrauit ad celos.Ce
cilia sponsum ⁊ cognatum conuertit.⁊
omnes pariter coronam martyrij sunt
adepti.Rufina ⁊ Secunda due sorores
fuerunt virgines romane: parentibꝰ cla/
rissimis genite: que tp̄e Valeriani impe/
ratoris accusate ꝙ xp̄iane essent ⁊ capte
ac tradite Donato prefecto: post multa
verbera iussit Rufinam prius cedi.Q̄d
videns soror clamare cepit ad iudicem
Quid est ꝙ sororem meam glorificas ⁊
me ihonoras? Tandē post multa vtriq̄ꝫ
illata tormenta ducte fuerunt in siluam
in via cornelia ab vrbe roma miliario
decimo: in fundo qui vocatur Bureto.
ibiq̄ꝫ Rufina capite truncatur.Secun/
da ꝑcutitur: ⁊ eorū corꝑa feris voranda
linquūtur. Deniq̄ꝫ Plantilla matrona
in cuius predio hoc factū est: vidit eas i
visu sedentes gemmatas in thalamo ⁊
dicentes sibi. Plantilla desine a flagi/
tijs idolorum ⁊ crede in xp̄m: ⁊ veni in
prediū tuuꝫ.⁊ corꝑa nostra sepeli. Q̄d il
la fecit.Multa ꝑcurrenda essent d̄ Ka/
terina: de Lucia: de Agatha: de Justi/
na: de Ursula ⁊ vndecim milibus puel/
lis eiꝰ: ⁊ de reliquis que forti animo di/
ros cruciatus pro xp̄o pati voluerunt.
¶ Secunda laus muliebris sexus ē de
pudicitia ⁊ honestate.Inuente sunt mu
lieres ⁊ quideꝫ innumere: que honesta/
tē ⁊ pudicitiaꝫ cunctis rebus huiꝰ mūdi
preposuerūt. Susanna vt hꝫ̄ Danielis.

xiij.c.ꝑelegit mori falso criata ⁊ accusata
ꝙ senibus libidinosis cõsentire. Lucre
tia matrona romana: a filio Targni sup
bi: vi cognita semetipsam pemit vt dicit
Aug.li.i.de ci.dei.c.xix. Eufrosina do/
mo patris relicta: viriliqꝫ habitu sump/
to: vsqꝫ ad mortẽ incognita manens in
monasterio: habitu monastico induta:
virginitatem vsqꝫ ad mortem pruden/
tissime conseruauit: vt ponit in vitas pa
trũ. Et ne multi imorer: mr̃ dñi nr̃i ihu
xp̄i virgo v̓ginuz nũcupatur: quia om/
nis mũdicie ⁊ castitatis speculũ mũdissi/
mũ fuit: cui⁹ exẽplo vsqꝫ in p̄ntẽ diem pe
ne inumere iuuẽcule v̓ginitatẽ suã dño
ↄsecrarũt: vt nr̃a scissima clara: ⁊ alie ẽt
tp̄ib⁹ nostris. Neqꝫ aliter ꝙ vana cense
ri põt maloꝝ hoium sententia: qui aiũt
mulierẽ nullã bonam: ⁊ vt poeta canit.
casta est quã nemo rogauit. Reperiũtur
vtiqꝫ quoniã ⁊ nupte plurime imo pro
maiori pte viris suis fidem quam ꝓmise
rũt iuiolabiliter seruãt: ⁊ virgines dõ de
dicate: ac alie viduitatẽ tenentes in sua
pudicitia firmiter perseuerãt. ¶ Tertia
laus muliebris sexus est. de clementia ⁊
liberalitate. Mulier fuit regina Sabba
que venit a finibus terre ad Salomo/
nem: ⁊ donauit ei centũ viginti talenta
auri: ⁊ aromata multa nimis ⁊ gẽmas
ꝑciosas. vt hr̃. iij. Reg. x. c. Nota hic s̓z
Hugutionẽ ⁊ Catholicon ⁊ Isidorum
xvj. ethimol. ꝙ talentũ est quoddã pon
dus: qđ sũmũ eẽ ꝓhibet. Nam nihil est
calculo min⁹: nihil talento mai⁹: cuius
variũ apud diuersas gentes pondus ha
bet. Nam apud romanos talentum est
lxxij. libraꝝ: sicut Plautus ostendit: q
duo talẽta esse dicit centum quadragita
quattuor libras. Sed est talentum min⁹
idest quinquaginta librarum. Et mediũ
vt dictũ est septuaginta duarum. Et sum
mũ cẽtũ viginti librarũ. Accipiendo er/
go talẽtũ min⁹: cẽtũ viginti talenta faci/
unt sex milia libras. Apparet ex hoc ꝙ
liberalis fuit ꝑnoiata regina. Valerius
aũt maxim⁹ li. iiij. i rubrica de liberalita/
te ⁊ Tit⁹ Liuius li. ij. de. ij. bello punico
Paulam canusinam cõmendant: q̄m
mulier illa clara diuitijs romanos oẽs q
de clade cannensi canusinũ fugerãt cir/
ca decem milia ciuium romanorum so/
luz menib⁹ ac tectis a canusinis recep/
tos: ꝓprijs sumptibus frumẽto veste ⁊
viatico iuuit. Videmus insup quotidie
mulierũ elemosynis tot pauperes tot re
ligiosos tot mẽdicantes sustẽtari. De san
cta Paula romana Hiero. ita scribit i
epitaphio suo. Postꝙ vir mortuus est:
ita eum planxit: vt ꝓprie ipsa moreretur
ita se conuertit ad dei seruitutem vt mor
tem eius videretur optasse. Quid ergo
referam ample ⁊ nobilis domus: ⁊ quõ
dã opulẽtissime omnes pene diuitias in
pauperes erogatas? Quarta laus mulie
bris sexus ẽ: de deuotione ⁊ pietate. Tẽ/
pore nãqꝫ ꝑsecutiõis xp̄ianoruz mulie/
res cõfessorib⁹ scis ministrabãt necessa
ria vite: ⁊ martyꝝ corpa sepeliebãt. Vñ
ecclia dicit i officio sci Andree. Maxi/
milla xp̄o amabilis tulit corpus aposto/
li optio loco cum aromatibus sepeliuit.
Hec Maximilla vxor fuit Egee. Dru/
siana mater pauperũ: Iohẽz euãgelistã
apud Ephesum hospitio deuotissime re
cipiebat: quaz ⁊ ipse a mortuis suis me/
ritis resuscitauit. Lucina romana cor/
pus martyris Sebastiani inuentum tra
di procurauit sepulture. Et omissis alijs
mulieres inqt Marcus vlti.c. emerunt
aromata vt venientes vngerẽt ihz. Quã
ta aũt ad cultũ dei sit cõmuniter mulie/
rũ deuotio experiẽtia magistra rerũ hoc
manifestat. Magnus ergo in celo erit
numerus mulierũ que simul cum xp̄o
gaudebunt in delitijs paradisi.

¶ De mulierum excessiuo ⁊ reprehen/
sibili ornatu. Capl'm. iij.

Mulieres quas tam ample laudi/
bus hucusqꝫ ꝓsecuti sumus: in
hoc mysterio reprehẽsibiles ar
guẽdasqꝫ ostẽdã: q̄m hodierna die ꝓp/
ter excrescentes vanitates suas cominat
nobis altissim⁹ deus p Ysaiam ꝓphetaz
suũ. iij. c. Pro eo ꝙ eleuate sunt filie sy/
on ⁊ ambulauerũt extẽto collo: ⁊ nutib⁹

oculoꝝ ibāt: ⁊ plaudebāt ⁊ ambulabant
⁊ pedibꝰ suis cōposito gradu incedebāt
decaluabit dn̄s verticē filiarum syon: ⁊
dn̄s crinē earū nudabit. In die illa au-
feret dn̄s ornatū calciamētoꝝ: ⁊ lunu-
las ⁊ torques ⁊ monilia ⁊ armillas ⁊
mitras ⁊ discriminalia ⁊ periscelidas
⁊ murenulas: ⁊ olfatoriola: ⁊ inaures ⁊
ānulos ⁊ gēmas in fronte pendentes ⁊
mutatoria ⁊ palliola ⁊ lintheamina ⁊
acus: ⁊ specula ⁊ sindones ⁊ vittas ⁊ the
ristra. Et erit pro suaui odore fetor: ⁊ ꝓ
zona funiculus. ⁊ ꝓ crispanti crine cal-
uiciū. ⁊ ꝓ fascia pectorali ciliciū. Pul-
cherrimi quoqȝ viri tui gladio cadēt: ⁊
fortes tui in ꝓlio. Et merebūt atqȝ luge-
būt porte eius ⁊ desolata i terra sedebit
Dicendū itaqȝ ē in hoc misterio quare
mulierū ornatꝰ rep̄hensibilis est ⁊ exo-
sus deo. Et ad hoc possūt assignari q̄t-
tuor precipue ⁊ principales rationes.
Prima dicitur additionis.
Secunda parificationis.
Tertia intentionis.
Quarta inhonestationis.
¶ Prima ratio quare mulierū ornatꝰ
est reprehēsibilis dicit̄ additionis. Exce
dunt quidē in hoc: q̄ addere satagunt
opificio dei. Nam breuitati corporis imo
ꝯuenienti stature adinueniūt altas cali
gas quas calciantes vident̄ statura ma
gne. Defectui capilloꝝ addunt capillos
adulterinos ⁊ extraneos. Colori faciei
supaddūt cerusa ⁊ alia feda fucamenta
De q̄bꝰ d̄r de ꝯse. di. iiij. c. fucare. ¶ Se
cunda rō quare mulierū ornatus ē re-
prehensibilis dicit̄ parificatiōis. Contē-
dunt siquidē minores ⁊ populares eq̄-
re se maioribus ⁊ principalioribus com
pertum vtiqȝ est. q̄ quidam vendidit vi
nū ⁊ bibebat aquā: vt manicas sericas
emeret vxori. Non licet artifici vel agri
cole vxorē induere p̄ciosis ⁊ delicatis
vestibus: maxime dū possibilitas abest.
Sed diebus istis in quolibet gradu ho
mines corrupti sūt. Naȝ in tantū excre
uit ornamentoꝝ pōpa: vt necesse sit am
plissimas dotes filiabus nubilibꝰ dare.
Ob quā cām ille q̄ plures habet filias:
vix vnā pōt nuptui tradere. Si vna nu-
bat: alie vel in domo remanēt: vel non
ꝑ deū: sȝ q̄si vi moniales fiunt. Taceo
flagicia q̄ sequūt̄ ex his. Dicit Hieroꝰ
ad Eustochiū: Pudet dicere q̄t quotti
die v̄gines ruāt: quātas de suo gremio
ꝑdat mater ecclia: sup q̄t sidera supbus
inimicꝰ ponat thronū suū: q̄t petras ex
cauet vt habitet coluber in foraminibꝰ
earū. Videas plerasqȝ viduas anq̄ȝ nu
ptas: ⁊ infelicē ꝯsciam mētita tm̄ veste
ꝓtegere: q̄s nisi tumor vteri ⁊ ifantū ꝓ
diderit vagitꝰ: erecta ceruice ⁊ ludētibꝰ
pedibꝰ incedūt. ⁊c. ibi. Nō rep̄hēdimꝰ
nō dānamꝰ decentē ornatū: q̄a vt inq̄t
Aug. xli. di. c. quisq̄s. Quid loco ⁊ tp̄i ⁊
ꝑsonis ꝯueniat attendēdū ē: ne temere
flagicia rep̄hēdamꝰ. Sȝ cur tot expēse
fiūt vbi nō debent. imo vbi cōmode fi
eri nō p̄nt? Si fiūt inq̄s: quō fieri non
p̄nt? Fiūt fiūt. sȝ vn̄ acq̄rūt̄ pecūie? Heu
heu infelix tēpoꝝ hoꝝ conditio. Xp̄iani
oēs iusticie ⁊ veritatis obliti extēderunt
iam manꝰ suas ad fraudes: ad deceptio
nes ad rapinas ad ipia ⁊ turpia lucra:
ad ꝯtractꝰ ꝓhibitos: ⁊ vsuras publicas
Vix vnꝰ rep̄it̄ de mille q̄ vt acq̄rat ⁊ the
saurizet ꝯsciam nō inficiat. ¶ Tertia rō
q̄re est rep̄hēsibilis mulieꝝ ornatꝰ dicit̄
intentiōis. Nā posito q̄ f̄m sui statꝰ de
centiā mulieres se ornēt: tn̄ si q̄ iueniāt̄
in tali ornatu intentionē habere: vt viro
ꝝ aspicientiū aīos ad sui ꝯcupiscētiā al
liciāt: cū hoc sit ꝯ̄ caritatē dei ⁊ ꝓximi
etiā si nō sequat̄ alicuiꝰ ruina mortalit̄
peccāt. q̄a est ibi ꝓprie ⁊ ꝑ se scandaluȝ
actiuū ⁊ mortale: f̄ȝ Tho. s̄a s̄e. q. xliij.
ar. iij. ⁊ iiij. De talibꝰ sic se ornātibꝰ dicit
Hyeroꝰ ad sacras virgines de continē-
tia virginali. Impudicissimꝰ mulieruȝ
affectus semp in lapidibus: semper in
gemmis: semp in ornamētis extrīsecis
gloriam ponit. Non sufficit eis libido
īnata nature: sed occasionē querunt ex
plende libidinis. Affectant ꝓculdubio
vt oculi viroꝝ aurū cōtemplātes ⁊ gem
mas: tandē figant̄ in faciem: vt furtiuis

oculorum suorum nutibus facilius incitent ad libidinosum incendium. hec ille. Si vero alique se ornant ꝓpter iactantiam ⁊ vanaȝ gloriam ibi constituentes finē suū vltimū: magis diligentes illam gloriam q̄ȝ salutē anime sue: vel gloriaȝ eternā. parate facere contra ꝑcepta dñi vel ecclesie vt possint cōsequi illā laudē: ipse adhuc mortaliter peccāt. Si aūt id faciant vt virum a concupiscentia retrahant aliarū mulierū: nullū ibi tunc erit pctm̄. Sed quis intentioneȝ se ornātiū cognoscere pōt nisi deus? Pro maiori siquidē parte hoc solet esse mulierū scutum vt asserant se ornare intētione placendi viris suis. Si verū dicūt bene est sin autē imputet eis. ¶ Quarta rō quare est reprehensibilis mulierū ornatus dicit inhonestationis. Decet nanq̄ȝ mulieres honeste loqui: honeste incedere: honeste ꝯuersari: honeste deniq̄ȝ se ornare: q: honestas extrinseca mentē ostēdit pudicā. Inquit enim Ar. li. i. rheto. Operum signa habit⁹ sunt. Et. iiij. ethi. Unusquisq̄ȝ q̄lis est: talia dicit ⁊ opat: ⁊ sic viuit. Et sapiens Ecc. xix. Amict⁹ corpis: icessus hois: ⁊ risus dentiū enūciant de illo. Cum igit multe sunt mulieres inhoneste se ornantes: nō possunt de inhonestate nō vitupari. He sūt q̄ denudant pectus: ostendunt colū: ⁊ discooperiunt brachia: ludunt cū oculis: loquunt scurrilia ⁊ ociosa. De qb⁹ Hiero. ad matrē ⁊ filiā ait. Palliolū interdum cadit: vt candidos nudet humeros. Et ad Furiā idē inquit. Aut loquendū nobis vt vestiti sumus: aut vestiendum vt loquimur. Lingua ꝑsonat castitateȝ: ⁊ totū corpus prefert impudicitiaȝ. Arbitror ego nil ita exornare posse mulieres sicut honestatē. Hinc ⁊ tibi qui vxorem ducere cupis audeo dicere illō qō Hiero. scribit ad Demetriadē virginē. Illa tibi sit pulchra: illa amabilis: illa habenda ꝓ socia: q̄ nescit se esse pulchraȝ: que negligit forme bonū: ⁊ procedēs ad publicum nō pectus ⁊ colla denudat: nec reuocato pallio ceruices aperit: ⁊ vix vno oculo: qui vie est necessarius patenter ingreditur. Et recte hec asserit: quia ve illi qui vane vxoris incurrit cōmertiū. Multa essent de huiusmodi excessibus enarranda: que breuitatis causa relinquimus. Id tamē concludim⁹: q̄ mulierū publicas pompas deus guerris ⁊ alijs tribulationibus domat. A q̄bus nos liberet ipse qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo nonus de iudicio dei cōtra fetidos sodomitas.

Nimo trepidanti cordeq̄ȝ gelido cōmemorādū ē a nob̄ qd egerit robusta manus excelsi dei ꝯ hoies sodomitas. Nā tpibus nostris maxima xp̄ianoruȝ multitudo heu heu vitio sodomitico periclitat. Neq̄ȝ scelus tā nephandissimū silentio est pretereundū q̄nimo acriter insistēdū est ad ei⁹ detestatiouē: exprobationē: ⁊ increpatiōeȝ. Ob illud siquidē vt patebit: sodomitis indignatus deus igne de celo misso: ⁊ regiōes ⁊ hoies cūctos deleuit. Quare in hoc sermone de subuersiōe sodomorum dicendū est. De qua declarabimus tria mysteria.

Primum dicitur rationis.

Secundū reuelationis.

Tertium modificationis.

¶ Qō propter peccatum execrandum sodomie deus celesti igne destruxit gentes sodomorum. Capl'm. j.

Ine causa putant pleriq̄ȝ increduli sodomā eē deletā. Dicit. n. Paulus Orosius. li. i. q̄ ante annos vrbis condite mille centuȝ sexaginta arsit sodoma. Quod Cornelius tacitus etiā scripsit: licet causam taceat. Sȝ Isidor⁹. xiiij. ethimol'. exp̄sse sic loquitur. Pentapolis regio in cōfinibus arabie ⁊ palestine sita: dicta a q̄nq̄ȝ ciuitatibus impiorū q̄ celesti igne ꝯsūpte

sunt: terra amplius hierosolymis olim
vberrima: nunc aūt deserta atq; exusta
Nam pro scelere icolarū de celo descē/
dit ignis: qui regionē illā i cineres eter/
nos dissoluit. Cuius vmbra quedam ⁊
species in fauillis ⁊ in arboribus ipsis
etiā adhuc videt. Nascūt eni ibi poma
virentia sub tāta specie maturitatis: vt
edendi desideriū gignāt. Si carpas fa/
tiscunt ac resolnūt i cinerē: fumūq; exa
lant quasi adhuc ardeant. Hoc ipsum
ponit Aug. li. xxj. de ciui. dei. c. v. Scri/
pturā ergo sanctā imitantes firmiter di
cimus ⁊ tenemus ꝙ vitiū sodomiticū
causa fuit illius ardentis ⁊ inflammati
iudicij. Nec mirū cum peccatū illud sit
grauissimū ⁊ deo benedicto fetidū ⁊ ex
osum: imo angelis ⁊ hoibus recta sapiē
tibus. Cuius grauitatē ostendūt nobis
potissime tria.

Primū nominatio.
Secundum vociferatio.
Tertium punitio.

¶ De grauitate vitij sodomitici.

Primū qđ ostēdit vitij sodomi/
tici grauitatē: dr noiatio. No/
minat eni q̃druplici vocabulo.

Primū est crimē pessimū.
Secundū passio ignominie.
Tertium turpitudo.
Quartum abhominatio.

¶ De primo est textus Gen̄. xiij. vbi dr
Homies sodomite erāt pessimi pctōres
Et Gen̄. xxxvij. Accusauit Joseph fra
tres apud patrē crimie pessimo. Ma/
gister i historia sco. i. de coitu cū brutis
licz fm Nico. de lira aliqui exponāt: vl
ꝺ odio in ipsū Joseph: vel de rixa pessi
ma. De secundo vocabulo dicit aplus
Ro. i. Tradidit illos deus in passiones
ignominie. Nam femine eorū mutaue
runt naturalē vsum in eum vsum qui ē
ꝯtra nām. De tertio vocabulo sequitur
ibidē Paulꝰ. Similiter aūt ⁊ masculi
relicto naturali vsu femie: exarserūt i de
siderijs suis: masculi in masculos turpi
tudinē opantes. De quarto vocabulo
scribit Leuit. xviij. sic. Cū masculo ne
cōmiscearis: qr abhominatio ē. Ex his
dic girardꝰ odonis sup. vij. ethi. ꝙ Ar.
posuit ꝯcubitū masculoꝝ inter bestiali/
tates ꝯsuetudinales nō inter egritudi/
nales. Et iō talis bestialitas ē inexcusa/
bil. Nā bestialitas reducit ad duo. s. ad
nām: ⁊ ad ꝯsuetudinē Prio mō ē a nā
i. ex lesione nāe. Que quidē pōt eē ꝯna
turalis: qa natiuitate contracta ex ma/
la complexione. Vel actualis: quia ex
aliquo cāsu incursa: puta ꝓpter egritu/
dinem vel maniā. Quibusdā aūt acci/
dit ex consuetudine: puta illis qui sunt
ad talia consueti a puericia. Peccatum
ergo sodomiticū oio contra naturā ē. ⁊
grauius ceteris peccatis carnalibus. sicut
patz. xxij. q. c. adulterij ⁊. c. offerebat. c.
vsus. de pe. di. i. c. si qs tam masculū. c.
q puero. xxxiij. q. iiij. c. i eo. ex̃ ꝺ excessi.
prelatorū. c. clerici. ¶ Secūdū qđ ostē
dit grauitatē vitij sodomitici est vocife/
ratio. Quattuor quippe pctā ꝑcipue in/
ueniunt: que fortiter clamant dei vindi/
ctam poscentia. Primū est homicidaꝝ
Gen̄. iiij. Dixit deus ad Cayn. Ecce vox
sāguinis fratris tui Abel clamat ad me.
¶ Secundū est pctm̄ oppressorum vi
duarū. Unde Exo. xxij. dixit deus. Vi/
due ⁊ pupillo nō nocebitis. Si leseritis
eos: vociferabūt ad me: ⁊ audiā clamo
rem eoꝝ: ⁊ indignabit furor meus ꝯtra
vos. ¶ Tertiū ē pctm̄ detinentiū merce
dem laborātiū. Et ꝺ hoc Jac. v. c. Ecce
merces opārioꝝ: qui messuere regiōes
vestras que fraudata est a vobis cla/
mat: ⁊ clamor ipsorū in aures dn̄i saba
oth introiuit. ¶ Quartū ē pctm̄ sodo/
mitaꝝ. Unde Gen. xviij. dixit Deꝰ. Cla
mor sodomoꝝ multiplicatus est nimis
¶ Tertiū qđ ostendit grauitatē vitij so
domitici ē punitio. Inuenit huiꝰ sceleris
quadruplex punitio. Prima est Leuit.
xx. vbi dicit. Qui dormierit cū masculo
coitu femineo. vterq; opatus est nefas
morte moriat: sanguis eorū super eos.
Per legē insup ciuilē sodomitis infli
gitur pena mortis. C. de adulterijs. §.
cū vir. Et i autētico: vt non luxurientur

contra naturam. collatione.vj. ¶ Scda punitio sodomorũ fuit nocte qua nat⁹ ẽ xps. Tũc eni oẽs sodomite morte subita pierũt. Hoc videt sentire Hiero. qui sup illo ysa.ix.c. Habitantib⁹ in regione vmbre mortis lux orta est eis. ait Lux il la omnes isto vitio laborantes extinxit. ne natura quã sumpserat tanta immundicia fedaret. ¶ Tertia punitio peccati sodomitici est in pestilentijs: quas frequẽter ꝓpterea imittit de⁹: vt pz.xxxij.q. vij.c.flagitia. ¶ Quarta punitio fuit in sodomis: de q̃ dicem⁹ i sequẽtib⁹ Quid plura: abhominabile vltra ꝙ dici põt est peccatũ istud: adeo vt feratur a quibusdaz ipsis demõibus detestãdũ. Nã inter demones aliqui inueniri dicũtur: qui dũ vitiũ istud ꝑpetratur: nullo pacto volũt esse presentes. O scel⁹ nec noiandũ. o malũ oi vituperio dignuz. o pctm̃ naturã maculãs. o vitiũ spurcissimuz. a cunctis merito exprobrandũ. Damnat a gentib⁹ Tantalus rex phrigie qui rapuit Ganymedẽ filiũ Troij regis dardanorum: vt eo abuteret. In dardania regnauit tros: a quo troiani dicti sunt O quale dedecus qualisue ignominia: inter xpianos tale quid cogitari: vel dici Ue mundo a scandalis. Ue sodomitaꝝ conciuibus. Ue quia excreuit hec ꝑditissima iniqtas: ita vt pene omnes iuolnat status.

¶ Qualiter sodomorũ incendium fuit Abrahe reuelatũ: qui orauit ꝓ populo et qa nõ fuit ppls dign⁹ liberari Abraham cum ꝑuenit ad numerum decem nil dixit amplius. Capl'm.ij.

Olens deus benedict⁹ sodomitas pessimos iuste deuastare secretũ suũ aperuit Abrahe dilecto suo. De quo cõsiderare debem⁹ tria Primo amicitiam.
Secundo beniuolentiam.
Tertio prudentiam.

¶ Quare deus voluit Abrahe reuelare que sodomite faciebant.

Rimo cõsiderem⁹ in Abrahã amicitiã: quia meruit esse amicus dei. Est vtiqꝫ hoc vnũ de vere amicitie signis: qñ qs cõicat amico secreta: vt plene posui in sermõe de amicitia in libro de virtutib⁹. Uñ Ambro. li. de officijs. Nil inqt occultat amicus si verus est. Et sapiẽs ꝓ v.xxv. Cãz tuã tracta cũ amico tuo. Tenenda ẽ tñ sp regula Señ. ad Lucillum. d. Oia cũ amico delibera: sed de ipso pri⁹. De⁹ igit ver⁹ erat amic⁹: cui fidelitas Abrahe notissima erat. Jõ dixit vt põit Geñ. xviij. Nũ celare potero Abrahã que gestur⁹ sũ? Dixit ergo illi. O care Abrahã: clamor sodomoꝝ et gomoreoꝝ multiplicatus est: et peccatuz aggrauatũ est nimis Descendã et videbo vtrũ clamorẽ q venit ad me ope cõpleuerint. Scdm oẽs doctores deus cui nihil est absconditũ hoc sic dixit in exemplũ nostrũ: ne ꝑcipites sim⁹ ad ferendas in proximos repente sententias: et ne eos de facili morti adiudicem⁹. De hoc est textus.ij.q.i. c.deus omnipotens.

¶ De oratione Abrahe pro populo.

Ecundo considerem⁹ in Abraham beniuolẽtiã ad proximos Cum eni audisset verba dei dixit. O de⁹ meus: nũqd ꝑdes iustũ cum impio? Si inuenti fuerint qnquaginta iusti in ciuitate: ꝑibunt simul et non parces loco illi ꝓpter hos iustos si fuerint in ea? Absit vt rem hanc facias: et occidas iustum cum impio. Ait dñs. Si inuenero in sodomis quinquagita iustos dimittã omnẽ locũ ꝓpter eos. At vero Abraham descendit ad.xlv. deinde ad xl. deinde ad.xxx. deinde ad.xx. deinde ad decem auidus vt popul⁹ ab illa plaga liberaretur.

¶ Qꝫ decem persone faciunt populũ.

Ertio consideremus in Abraham prudentiã: quia nõ descendit infra decẽ. Scdm Nico. de lira h ideo fecit: quia decez faciũt ppl'm

Neqꝫ videbat̃ cõueniens: vt vbi nõ in-
ueniret̃ populus iustoꝝ: indulgeret de⁹
tot iniquis atqꝫ peruersis.

¶ De terribili sodomorum concrema-
tione. Caplm̃. iij.

Am dicendũ est quomodo de⁹
vltus est iniqtatez illoꝝ: qui vt
sic dicam: tam diu fatigauerãt
eius mentem. Ubi tria ꝯsideremus.
Primo angelorum apparitionem.
Secũdo Loth liberationem.
Tertio ciuitatum deletionem.

¶ De angelis qui apparuerunt Abrahe
in specie iuuenum.

Rimo cõsideremus angelorũ
appitionẽ. Dicit textus biblie.
Abijt dñs. i. non appuit: postq̃
cessauit loq: ⁊ Abrahaz reuersus est i lo-
cum suũ. Ueneruntqꝫ duo angeli sodo-
mã vespere. Nico. de lira. venerunt inqt
in assumptis corpibus in specie iuuenum
sedente Loth in foribus ciuitatis expe-
ctante alicuius hospitis aduentũ. Qui
occurrens eis: adorauit. i. reuerẽter su-
scepit eos: petẽs vt declinarẽt i domum
suã. Quib⁹ igressis fecit cõuiuiũ ⁊ come-
derũt. Pro habẽda aliq̃li intelligentia
eoꝝ q̃ hic dicunt̃: de angelis notanda
sunt tria. ¶ Primũ q angeli nõ hñt
corpa sibi naturaliter vnita: vt docẽt om-
nes theologi in. ij. sentẽtiarũ. di. viij. Et
hoc pbatur p Damas. ⁊ Dionysiũ. Tñ ꝯ
hoc arguũt aliq. Nam Origenes in li-
bro periarchon dicit sic. Solius dei. s.
patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti vere id pro-
priũ est: vt sine materiali substantia: ⁊
absqꝫ vlla corporee additionis societate
intelligatur existere. Berñ. etiam dicit
omel. vj. sup cãtica. Demus soli deo sic
immortalitatem sic incorporeitatem: cui⁹
natura sola nec ppter se: nec propter ali-
ud solatio idiget istrumẽti corporei. Li-
quet aũt oẽm spũm creatũ corporeo idi-
gere solatio. Et Aug. in. ij. super Geñ.
ad litteram. ⁊ i. iij. de trini. ⁊ in. viij. de ci.
dei. ⁊ in li. de eccle. dog. videt̃ asserere
q angeli habent corpa aerea ⁊ subtilissi-
ma. Et Greg. in omel. epiphanie nomi-
nat angelum animal rationale. His au-
ctoritatibus respondet sanctus Tho. i.
pte. q. lj. ar. i. ad. i. ar. q aliq estimauerũt
nullas substãtias icorporeas eẽ: nisi cor-
porib⁹ vnitas: adeo q qdã ẽt deũ posue-
rũt esse animã mũdi: vt Aug. docet lib.
vij. de ci. dei. Sed quia hoc fidei catho-
lice repugnat: que ponit deum sup oĩa
exaltatũ. ſm illud ps. Eleuata est ma-
gnificentia tua sup celos. Origenes hoc
de deo recusans dicere in alijs secutus
est aliorum opinionem: sicut ⁊ in mul-
tis alijs deceptus fuit: sequẽs antiquoꝝ
philosophoꝝ opiniones. Unde Hiero.
ad Desideriũ de illo inquit. Origenes
melior in bonis: peior i malis fuit: cui⁹
hereses in libris periarchon quos ipse
cõposuit maxime inueniri dicunt̃. Ma-
gister in historia scholastica super Geñ.
circa pncipium. Periarchon est liber
in quo Origenes dixit xp̃m adhuc i ae-
re p demonibus pati debere: sicut i ter-
ra pro hominib⁹ passus est. Non tenet̃
igit̃ ei⁹ dictum: q angeli habeãt corpa.
Uerbũ vero Bernardi exponit̃ q spũs
creati indigẽt corporeo instrumento: nõ
naturalr̃ vnito: sꝫ ad aliqd assũpto: vt in-
fra dicet̃. s. ppter istructionẽ nr̃az. Aug.
aũt loquitur non asserendo: sed platoni-
corum vtens opinione. Grego. vero no-
minat angelum rationale animal meta-
phorice propter similitudinem ratiõis.
¶ Secundum notandum q qdaz di-
xerunt angelos corpa nunq̃ assumpsis-
se sed omnia que in scripturis diuinis le-
gũtur de apparitionibus angelorũ con-
tigisse in visione prophetie: hoc est ſm
imaginẽ. Sed hoc dictuz vt dicit Tho.
vbi supra. ar. ij. c. repugnat itentioni scri-
pture. Illð. n. qð imaginaria visiõe vr̃
est i sola imaginatõe videt̃. Uñ nõ vi-
detur indifferenter ab omnibus. Scri-
ptura autem diuina sic introducit inter-
dum angelos apparentes: vt commu-
niter ab oibus viderent̃. sicut angeli ap-
parẽtes Abrahe visi sunt ab eo: ⁊ a tota
familia ei⁹: a Loth ⁊ a ciuib⁹ sodomoꝝ

Similiter angelus q apparuit Thobie
ab oibus videbat. Exquo manifestum
fit ista cōtigisse sm corpoream visionē
qua videt id qđ positū est extra videntē
vnde ab oibus videri potest. Tali autez
visione nō videt nisi corp⁹. Cū ergo an
geli neqꝫ sint corpora neqꝫ habeāt cor/
pora sibi naturaliter vnita: relinquit ꝙ i
terdū corpa assumāt. Assumunt autem
illa ex aere: cōdensando ipm virtute di/
uina: qꝫtum necesse ē ad corpis assumē
di formationē. Nam aer cōdensatus fi/
gurari ⁊ colorari potest. Corp⁹ vero as/
sumptū ab angelo vnit sibi: nō qdez vt
forme: sed sicut motori: representato p
corpus mobile assumptū. Sicut.n. in sa
cra scriptura ꝓprietates rerum intelligi/
biliū sub similitudinibus reꝝ sensibiliū
describuntur corpora sensibilia: diuina
virtute sic formātur ab angelis: vt con/
gruant ad representandū angeli intelli/
gibiles ꝓprietates: ⁊ hoc est angeluz as/
sumere corp⁹. Et licet angeli nō indige/
ant corpe assumpto ꝓpter seipsos: tamē
assumūt corpa ꝓpter nos: vt familiari/
ter cū hoib⁹ cōuersando demōstrēt itel/
ligibilē societatē: quā hoies expectāt cuz
eis habendā i futura vita. Hoc etiaz ꝙ
angeli corpa assumpserūt in veteri testō
fuit quoddā figurale idiciū ꝙ v̄buz dei
assumpturū eēt corp⁹ humanū. Omnes
eni apparitiones veteris testī ad illā ap/
paritionē ordinate fuerūt: qua filius dei
apparuit in carne. ¶ Tertiū notandum
ꝙ sicut nō est ꝯtra veritatem qđ in scri/
pturis intelligibilia sub figuris sensibili/
bus describunt: quia hoc nō dicitur ad
astruendū ꝙ intelligibilia sint sensibilia
sed quia p figuras sensibilium proprie/
tates intelligibilium sm similitudinem
quādā dant intelligi. Ita non repugnat
veritati sanctoꝝ angelorum: ꝙ corpa ab
eis assumpta vident hoies viuentes: lꝫ
nō sint. Nō.n. assumūtur nisi vt ꝓprie/
tates hois: ⁊ operationē hois spirituales
ꝓprietates angeloꝝ: ⁊ eoꝝ spūali opere
designent. Qđ nō ita ꝯgrue fieret: si ve/
ros hoies assumerēt: quia proprietates

eoꝝ ducerent in ipsos hoies: non i ange
los. Quare angeli per organa assumpto
rū corporū nō sentiūt. nec tn̄ illa organa
superflue sunt formata: quia nō sunt for
mata vt p ea angeli sentiant: sed ad hoc
vt p huiusmodi organa virtutes spiritua
les angelorū designēt: sicut p oculū desi
gnat virtus cognoscitiua angeli: ⁊ p alia
membra alie eius virtutes. vt dicit Dio/
nisius vlt.c. cele. hierar. ¶ Ad historiaz
itaqꝫ reuertentes enarremus quid actuz
sit. Et scribit in textu biblie ꝙ viri ciuitatis
a puero vsqꝫ ad senē vallauerunt domū
⁊ dixerūt Loth. Educ viros illos huc:
vt cognoscamus eos. Quibus Loth ob
tulit filias que nōdum cognouerant vi/
ros.d. Accipite illas ⁊ abutimini eis: vi/
ros aūt istos nō tangatis. Hic queritur
vtrū Loth sic faciēs peccauerit. Et qdā
dicūt ꝙ nō: eo ꝙ de duob⁹ malis min⁹
est eligēduz. vt pꝫ di. xiij. c. duo. ⁊. xxij. q.
iiij. c. iurauit. ⁊. c. nō solum. Sed Nico.
de lira dicit ꝙ istud intelligitur in corpa
libus seu tpalibus: nō aūt in spiritualib⁹
qm̄ vt dicit apl's: nō sunt facienda mala
vt inde veniāt bona. Et idem dicit. xxxij
q. iiij. c. sic nō sunt. ⁊. xxxij. q. v. c. si quis
vxorē. Quare illicitum fuit Loth. ꝓcede
re filias ad abusum. Caritas.n. est ordi/
nata. ⁊ ideo nullus debet cōmittere ali/
quid inordinatum vt precaueat a maio/
ri pctō alterius. Loth ergo nō potuit of/
ferre filias suas quin cōsentiret peccato
mortali. Excusatur itaqꝫ a tanto: sed nō
a toto: tum ratione perturbationis men
tis in qua erat: tum quia vitio pessimo
in suis ciuibus ⁊ violentie in hospitibus
occurrere intendebat. Dum ergo sodo/
mite violentiam inferre temptarent ita
vt vellent effr ngere portas domus: an/
geli introduxierunt Loth: clauseruntqꝫ
hostiū: ⁊ eos qui foris erant percusserūt
cecitate: a maximo vsqꝫ ad minimū. Ni
co. de lira dicit ꝙ pcussi sunt cecitate: nō
ꝓuatione visus: sed acrisia. Magister i
historia scholastica dicit. Acrisia est qn̄
homines habent oculos apertos: ⁊ nō
vident: quod magi faciunt incantatio/

nibus. Fit insup aliquando q homines rem habent in manu: et nõ vidēt: et hoc etiā ē Acrisia: ab'a quod est sine et crisis iudiciū. ¶ Secūdo cōsideremus Loth liberationē. Dixerunt angeli ad Loth. Omnes tuos educ de vrbe hac. Delebimus.n.locū istū. Et igressus Loth ad generos suos ait eis. Surgite et egredimini: quia delebit dominus ciuitatem istam. Nō est credendū vt ait Hiero. his qui dicunt alias filias a predictis virginibus Loth habuisse habentes viros que cum viris submerse sunt: sed generos vocat futuros generos. Vñ hebraica veritas habet. Egressus est Loth ad sponsos: qui noluerunt egredi: et visus est eis ludēs loqui. ¶ Mane dissimulante Loth exire apprehensum eum cū vxore sua et filiabus suis statuerunt eum angeli extra ciuitatem. d.ne respicias retro: sed in monte saluum te fac. Qui ex pturbatione nō dū plene credens dño ait. Nō possum i monte saluari: ne forte apprehendat me malū et moriar. Dicit mgr in historia scholastica. Forte senex: mōtium frigora: et laborē vie horrebat. Addit Loth. Est hec ciuitas parua: ad quam fugere sufficio: vt saluer in ea. Et ait dominus. Non subuertam vrbem p qua locutus es. Et pter verba Loth vocata est ciuitas illa segor: idest parua. Quādiu autē fuit Loth: dominus pepcit ei: sz vt dicit Hier. cōcussa fuit bis ter remotu. Unde Loth timens egressus mansit in monte: et segor post subuersionem quattuor ciuitatū: tertio terremotu absorta fuit. ¶ Tertio cōsideremus ciuitatum deletionem. Egresso Loth de Sodomis: pluit dominus super ciuitates illas sulfurem et ignem. Dicit Nico. de lira q ignis sulfureus habet ardorē et fetorem: ad significandum vitiū sodomitarū: quod fetet vilitate: et ardet ardore concupiscētie. Et subuertit dominus ciuitates illas: et omnes habitantes in eis. Vxor vero Loth respiciens post se versa est in statuam salis. Quam Josephus dicit se vidisse. Dicūt hebrei q hoc fuit quia peccauerat i sale: vt sic pena rñderet peccato. Petenti eni Loth sal p condimento cibi angelorum: quos homines credebat: ipsa renuit apportare: quia nō habebat caritatem ad hospites. Perierūt itaq in igne omnes vtriusq sexus: qui erant in ciuitatibus illis totaq regio conuersa est in lacū. De quo Isidorus.li.xiij.ethimol. ait q dicit mare mortuū: q nihil gignit viuum: nihil recipit ex genere viuētium. Nam neq pisces habet: neq assuetas aquis et letas mergēdi vsu patit aues: sed et quecūq viuentia mergenda temptaueris: quacūq arte demersa statim resiliunt et quāuis vehemēter illisa: statim excutiūt. Sz neq vētis mouetur: resistente turbinibus bitumine. Neq nauigationis patiens est: quia omnia vita carentia in pfundum merguntur. Nec materiā vllā sustinet: nisi que bitumine illustrat. Lucernā accensam ferunt supernatare: extincto lumine mergi. Puto q sapiētissimus deus statuerit lacum illum tam admirandis pprietatibus sociari. vt sic magis occasionem habeant homines cognoscendi virtutem et potētiam dei. Ipse ergo sodomitas deleuit. nec passus est regionem illorum in lacum conuersam vt tactum est: vllo vnq tempore habitabilem fieri. Caueāt ergo qui xpiano nomine decorantur: ne tanto crimine irretiti: deum celi conturbent: et inducāt vt iudicet illos: et verberet flagello suo. A quo nos misericorditer liberet: qui ē benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo vndecimus de iudicio dei contra Pharaonem et egyptios: in populum iudeorum seuientes.

Ne repetimus frequentius de iudicijs dei viuentis: videntur his quibus lapidea corda sunt et adamantina friuola esse: ineptaq et abijcienda

Aiunt enim illa cõficta inuentaqꝫ esse: vt sic vulgares terroribus quatiant. Sz pfecto rex gestarũ expiẽtia docet: ipsos velint nolint esse mentitos. Offert namqꝫ scriptura sancta vndiqꝫ aptissima exempla ꝛ manifesta: in quibus luculenter cognoscere possumus ꝙ terribilis oipotens deus fuerit: ꝛ qdez sepius ꝯtra pctõres illũ spernẽtes. Inter que extat illud vnũ de quo in pñti sermone erimus disceptaturi: qñ. s. tot plagis pcussit Pharaonẽ ꝛ populũ egyptiorũ ppter delicta ꝛ facinora sua. Quare de iudicio dei contra Pharaonẽ locuturi: tria misteria de illo pponimus percurrenda.

Primũ dicit populi israhelitici afflictio

Secundũ Moysi diuina electio.

Tertium Pharaonis ꝛ suoꝝ punitio.

¶ Qualiter Pharao ꝛ egyptij crudeles erant populo iudeorũ. Capl'm. i.

Peccauit Pharao ꝯtra populũ dei: ꝛ egyptij fecerunt similiter. Neqꝫ arbitrandũ est illũ Pharaonẽ fuisse: sub quo Ioseph tam gloriose sublimatus est: quia vt dicit Vincentius in speculo historiali ille dictus fuit Mefres. post quẽ ꝛ multi alij Pharaones regnauerunt successiue in egypto: vsqꝫ ad istũ Pharaonẽ Amenosis nominatũ: qui in iudeos acriter insurrexit ¶ Quod vt melius inotescat: i hoc mysterio de populo iudaico tria considerare debemus.

Primo multiplicationem.

Secũdo persecutionem.

Tertio aggrauationem.

¶ Qualiter multiplicatus est populus iudeorum.

Primo cõsideremus illius populi multiplicationẽ. Dicit. n. Exo. i. c. Filij israhel creuerũt: ꝛ quasi germinãtes multiplicati sunt ꝛ roborati nimis impleuerũt terrã. Et Aug. xv. lib. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abraham non multo amplius quadringẽtis ãnis multiplicatio hebree gentis tanta pcreata est: vt in exitu eiusdem populi ex egypto sexcenta milia hominuz fuisse referãtur bellice iuuẽtutis. Scdm autẽ magistruz in historia scholastica. ꝛ colligit ex. xij. c. Exo. habitatio filiorũ israhel in egypto fuit quadringẽtorũ triginta annorum Sed nomine egypti intelligẽdus ẽ ois incolatus eorũ qui incepit a promissione Abrahe facta in via Mesopotamie.

¶ Secũdo cõsideremus illius populi psecutionẽ: quare scilz Pharao ꝛ egyptij psequebãt iudeos. Et dicit Iosephus ꝙ egyptij inuidebant eis propter virtutem ingenij ꝛ laboris industriam: ꝛ affluentiam opum ꝛ sobolis nobilitatem Secũda rõ assignat Exo. i. vbi dicit. ꝙ Pharao dixit. Populus israhel fortior ẽ nobis opprimamus eũ ne multiplicatus insurgat cõtra nos: vel adulãdo hostibus nostris exeat liber. Tertia rõ ponit i glosa sup Math. Qd diabolus presagiens xp̄m nasciturũ ex hebreis populũ extinguere nitebat. Cõcurrebãt ergo sil' inuidia populi: timor Pharaõis: ꝛ malicia diaboli. ¶ Tertio cõsideremus illius populi grauationẽ. Imposuit Pharao illi populo graues angarias operuz scdm magistrũ in historia scholastica. quibus fracti nõ vacarent amplexibus: ꝛ magistros operũ prefecit egyptios vt durius affligerent eos. Compellebant coquere lateres: ex quibus ampliarẽt ciuitates. s. Phiton: ꝛ Ramessen que erãt i finibus egypti. ꝛ fortificauit eas Pharao: ponẽs ibi armatos: ne quis posset ingredi vel egredi sine regis nutu. Aliud opus non tam graue ꝙ seruile imposuit eis vt lutũ platearũ ꝛ sordes vicoꝝ cophinis exportarent. De quo in psal. Manus eius i cophino seruierũt. Tertium etiã addit Iosephus: vt. s. fluuiũ p multas deriuationes diuiderẽt ꝛ circũdarent ciuitates fossas Quãto magis autẽ opprimebant: tanto magis deo auctore multiplicabant. Qd videns Pharao precepit obstetricibus hebreorũ Sephore ꝛ Phue: que scdm Nico. de lira erant egyptie ꝛ pferant multitudini obstetricũ: vt masculos hebreorũ obstetricando interficerent ꝛ abortũ factũ mẽtirent: feminas aũt reseruarẽt.

Dicit Magister in histo. ꝙ hoc factuȝ est: tum quia femine nō poterāt surgere contra regē: tum quia volebant illas ad luxuriā egyptioꝝ: tum q꜠ erant vtiles ſm Nico. de lira ad aliqua opa que egyptij facere nesciebant. In tot angarijs: in tot laboribꝰ nō satiabatur crudelitas Pharaonis. Quinimo cum obstetrices qđ ordinauerat facere noluissēt dicētes hebreas mulieres artē obstetricādi habere ⁊ absq꜠ illis parere: ꝑcepit pharao omni populo suo dicēs. Quicquid masculini sexus natū fuerit. s. de iudeis in flumē ꝓicite: ⁊ qcqd feminei reseruate. O quātus erat meror quātusue luctꝰ hebreoꝝ. Quot lamenta: quot gemitus Clamabāt ad deū creatorē oīuȝ. Miserere nostri dn̄e miserere nostri: subueni nobis: ⁊ fer pereūtibus opem. Adiuua nos deus salutaris noster: ⁊ ꝓpter gloriā noīs tui dn̄e libera nos: nec patiaris nos tam dure vexari ac molestari.

¶ Qđ deus exaudiuit clamoreȝ populi iudaici: ⁊ elegit Moysen ducem ⁊ liberatorem. Capl̄m. ij.

Non dereliquit i se sperātes deꝰ qui si quādoq꜠ illos pati secreto suo iudicio sinat tandeȝ sue misericordie venā aperire non desinit. Voluit ergo ꝓ pietate sua populū i afflictione clamātē exaudire. Elegitq꜠ Moysen duceȝ ⁊ liberatorē quē amplissimis ꝑrogatiuis dotare dignatus est. Ut aūt hoc clarius habeatur: bene est vt đ hoc Moyse in hoc secūdo mysterio tria cōsideremus.

Primo generationem.
Secūdo preseruationem.
Tertio vocationem.

¶ De natiuitate ⁊ ortu Moysi q natus est ſm beneplacitum dei.

Primo cōsideremꝰ Moysi generationē. Natꝰ qppe ē Moyses ſm beneplacitū diuinū. Dicitur nāq꜠ exo. ij. c. Egressus est pꝰ hoc vir đ domo leui: ⁊ accepit vxorē stirpis sue q̄ cōcepit ⁊ peperit filiū. Dicit Nic. de lira. ꝙ ista acceptio nō potest itelligi de acceptiōe i matrimonio quia dicitur post hoc. i. post preceptū regis đ pueris submergēdis. Nam ante illud preceptū vxor peperat Aaron: q natus fuit ante Moysen annis tribꝰ. Qđ ꝓbat. Exo. vij. c. vbi dr̄: ꝙ Moyses. lxxx. erat āno rū ⁊ Aaron octoginta triū qn̄ locuti sūt ad Pharaonē. Ideo Josephꝰ ⁊ alij dicunt: ꝙ ista acceptio itelligit de copula quia ꝓpter edictum regis multi separauerūt se ab vxoribus: q̄tuȝ ad carnalē copulā magis eligētes nō generare: q̄ȝ ꝙ filij statim nati submergerēt i flumie Et dn̄s āmonuit Amraȝ patrē Moysi in somnis: ꝙ secure ad vxorem accederet: qa ex illa filiū generaret: q populuȝ esset liberaturus. Et sic eam cognouit. concepit ergo vxor Amram ⁊ peperit filiū ſm magistꝝ in historia scholastica silentio: eo ꝙ nō multū doloris partꝰ ei intulerit. Nec absurdū aut impossibile id censeri debet: qm̄ Plutarchus refert in vita Ciceronis: ꝙ quando in lucem venit Tullius: nullo puerperij dolore: tertio kal. ianuarij natus est. Abscondit ergo mater Moysen tribus mensibus Refert Augu. xviij. li. de ciui. dei. xxxix. c. ꝙ eo tp̄e quo Moyses natus ē fuisse reperitur Athlas ille magnus astrologus Promethei frater maternus auus Mercurij maioris: cuiꝰ nepos fuit mercurius termegistus. ¶ Scđo consideremus Moysi preseruationē. Preseruauit illum deus a periculis: ne violēta morte occideretur: Ut eni inquit Nico. de lira. quia inquisitiōes fiebāt in domibus: non potuit vltra illum abscondere mater. Quare cōpulsa sumpsit fiscellaȝ scirpeam. vt dicitur Exo. ij. c. i. capsellaȝ de iuncis contextā ⁊ rotundam. vt dicit magister in historia. ⁊ liniuit eam bitumine: ac pice: ⁊ ponens intus infantulū in carecto ripe eum exposuit: ne impetu fluminis raperet stāte ꝓcul sorore puela Maria: ⁊ expectāte rei exitū ex matris ꝑcepto ſm magistꝝ i hist. Et ecce descēdit filia Pharaōis vt lauaret i flumie.

Que vidēs fiscellā afferri fecit ⁊ aperiri
vidensqꝫ ꝑuulū vagientē miserta est ei⁹
dicens: De infantib⁹ hebreorū est. Re
fert Josephus ꝙ tante pulchritudinis
erat: vt nullus adeo seuerus esset q aspi
ciens illum nō diligeret: multiqꝫ ꝺ post
dū cernerēt eū ꝑ plateā ferri: occupatio
nes in quib⁹ studebāt desererēt. dū igit̄
susceptū puer̄ expositū: vt Joseph⁹ nar
rat alique Egyptie vellent lactare nole/
bat illar̄ suggere mām̄as. At Maria
soror dissimulās ꝙ frater eius eēt dixit
filie Pharaonis. Uis dn̄a vt aduocē
aliquā hebream? Que dixit. Sic. Uoca
uitqꝫ matrē cui illa ablactandū tradidit
filiū ꝓmisitqꝫ mercedē. Suscepit muli
er ⁊ nutriuit puerū: adultumqꝫ tradidit
filie Pharaonis. Que adoptauit illū i
filiū: vocauitqꝫ nomē eius Moyses di
cens: q2 de aqua tuli eū ꝫm magistrū in
historia scolastica. Egyptij mos aquam
is saluatū dicūt. Addit magister i hist.
scholastica. ꝙ dū quadā die Pharaōi
filia obtulisset Moysen vt ⁊ ipse eū ad
optaret: admirās rex pueri venustatem
coronā quā fronte gestabat capiti illius
imposuit. Erat aūt in ea Amonis ima/
go fabrefacta. Puer aūt coronā ꝓiecit
in terrā ⁊ fregit. Sacerdos aūt heliopo
leos a latere regis surgens exclamauit.
Hic est puer quē nobis deus occidēdū
mādauit: ⁊ voluit irruere i eū: sꝫ auxilio
regis liberat⁹ est: etiā ꝑsuasione cuiusdā
sapientis: qui ꝓ ignorantiaꝫ hoc factum
esse a puero asseruit: In cuius rei argu
mentū cū prunas allatas puero obtu/
lisset: puer eas ori suo apposuit ⁊ lingue
sue sumitatē igne corrupit. Unde ⁊ he/
brei cū impeditioris lingue fuisset. inde
ꝓcecisse autumant. Postq̄ ꝟo creuit
vt habet̄ Exo. ij. c. amplius fact⁹ robu/
stus vidit q̄dā die vnū de Egyptij[illegible] ver
berātē quēdā hebreū: ⁊ Moyses respi
ciēs huc atqꝫ illuc vidēs ꝙ null⁹ adesset
interfecit eū ⁊ abscondit in sabulo. dicit
Nico. de lira. ꝙ hebrei tenent: ꝙ iste q
erat percussus ab Egyptio: fuit vir Sa
lomith: que erat pulchra nimis. vt patꝫ
Numeri. xxiiij. c. Egyptius aūt ille erat
vn⁹ ex ꝑpositis q ordinauit ꝙ hebreus
i aurora surgeret: ⁊ veniret ad oꝑa. At il
le domū adiens ad Salomith. adhuc i
lecto iacentē accessit. Que credens esse
virū accepit eū. Postq̄ ꝟo inotuit sibi
ꝓditio: cōquesta est viro. Quare vir ri
xabat̄ cū illo egyptio. ⁊ ille verberabat
eū. Moyses aūt ex reuelatione dei scie
bat se esse electū ducē ⁊ defensorē illius
populi. Itaqꝫ sine peccato interfecit illū
Altera die vidit duos hebreos rixantes
⁊ dū argueret eum qui fecerat iniuriam
r̄ndit. Quis te ꝯstituit iudicē super nos
Nuꝫ occidere me vis: sicut heri occidi/
sti egyptiū? Audiuit Pharao verbum
hoc. ⁊ querebat occidere Moysē. Qui
fugiens ꝑ desertū venit i terrā Madian
seditqꝫ iuxta puteū. Erāt autē sacerdoti
Madian. i. ꝑmati: quia antiquit⁹ sacer
dotes appellabāt maiores ⁊ ꝑ̄ncipalio/
res: septē filie. Ipse ꝟo dicebat̄ Raguel
cognominatus Jetro: que venerant vt
haurirēt aquā gregibus suis. Dicit ma/
gister in historia scolastica. Officium
eni gregū alendorū tunc erat etiam mu
lierū. Superuenientes ꝟo pastores rep/
pulerūt eas: quos ꝓhibuit moyses ab
iniuria virginum: ⁊ adaquauit greges
earū. Que maturius solito redeuntes:
rogauerūt patrē ne bn̄ficiū ꝑegrini re/
tributiōe priuaret̄. Uocatusqꝫ Moyses
iurauit: ꝙ habitaret cum illo: ⁊ accepit
vxorē filiā ei⁹ Sephorā que peperit ei
Gersan: qꝺ sonat aduena: eo ꝙ i exilio
genuerat eū. Peperitqꝫ alter̄ quē dixit
Eliezer. i. diuinū adiutoriū. Deditqꝫ ei
socr⁹ oēm curā gregū suor̄ in quib⁹ ꝫm
magistr̄ in historia. oīs antiq̄s barbarij
erat possessio. ¶ Tertio consideremus
Moysi vocationē. Nō. n. a seipso ꝑ̄sū/
ptuose grādia ē agressus: sed a deo voca
tus. Nā dū pasceret greges ouiū i deser
to: vt notat̄ Exo. iij. c. venit ad mōtē sy/
nai. Qui ꝫm magistr̄ i historia scolastica
in quadā sui parte dictus est Oreb. Et
apparuit ei dn̄s in flāma ignis ꝺ medio
rubi qui ardebat ⁊ non conburebatur.

Vocauitq̧ dñs Moysen. Et ait Moy ses. Vadam ⁊ videbo visionē hāc ma/ gnam. Et vocauit eū dñs de rubo. ⁊ ait Moyses Moyses? Qui rñdit. Adsuz Et dñs. Tolle calciamēta. locus enim in quo stas terra sancta ē. Ego suz de⁹ Abraham. deus Isaac: ⁊ deus Jacob. Vidi aflictionē populi mei in egypto ⁊ descendi vt liberē eū. Veni. mittā te ad Pharaonē. Sunt ⁊ alia multa in textu biblie in quibus luculenter ostendit ꝙ deus Moysen ducem illius populi ele git: cui in sociū dedit Aaron fratrē eius Confundant ergo illi qui deceptorem ⁊ seductorez accusant Moysen: ⁊ crimi/ nantur illum: quasi ex vi ingenij ⁊ artis magnalia que de ipso predicātur fecisset Contra quos est scriptura diuina taz ve teris ꝙ̄ꝫ noui testamenti prout exp̄ssius possui in quadragesimali de penitentia in sermone de obedientia dei.

¶ De varijs plagis ⁊ flagellis egypti. Capitulum. iij.

Icēdū hoc tertio loco restat de varijs dei iudicijs: quib⁹ omnē egyptū ⁊ Pharaonē iuste con cussit. Qđ vt pleni⁹ intelligat: tria con/ siderare debemus.

Primo Pharaonis obdurationem.
Secundo magoꝝ operationem.
Tertio egipti plagationem.

¶ Primo consideremus Pharaōis obdurationē. Cū eni Moyses ⁊ Aarō coram Pharaone locuti fuissent man data dei: fecissētq̧ signa: īdurauit Pha rao cor suū. Et vt dicit. xxiij. q. iiij. c. Na buchodonosor. ipsis flagellis durior est effectus ⁊ perijt. Hac occasiōe queritur a doctoribus. Utrū obduratio sit a deo Et ꝙ sic pꝫ. Quia Exodi. iiij. c. dixit de⁹ Indurabo cor Pharaonis. Et Exodi. ix. ⁊. x. ⁊. xiiij. Indurauit de⁹ cor Pha/ raonis. Et ysa. lxiij. scribitur. Indurasti cor nostrū ne timeremus te. Et Ro. ix. apl's ait. Cuius vult de⁹ miseret: ⁊ quez vult indurat. Sed contrarium probari potest. Dicit eniꝫ ppha. ps. xciiij. Nolite obdurare corda vestra. Et Hieremie. v. c. conqueritur de⁹. d. Indurauerūt facies suas supra petrā ⁊ noluerunt reuerti. Et Exo. xvij. c. Indurauerunt ceruicē suaz ne audirēt me: ⁊ ne acciperēt disciplinā ergo videt ꝙ induratio sit a ꝓpria ma/ licia. Rñdet Boñ. di. xl. ꝑmi li. ar. iij. q. i. ⁊. ij. ꝙ obduratio vno mō dicit culpaz Et sic ꝑm Aug. li. de predestinatōe san ctorum obduratio nil aliđ est: ꝙ̄ꝫ dei ob uiare mādatis. Et glo. Ro. ij. c. Obdu/ ratio est obdurate mentis in malicia ꝑ tinatia: per quā fit homo īpenitēs. Hec est ab hoie non a deo: quia vt ꝓbatū est deo auctore nō fit homo deterior. Alio modo obduratio dicit penā. Et qa oīs pena iusta est ⁊ ordinata. sic obduratio est a deo que nihil aliud ē ꝙ̄ꝫ subtractio gratie qua homo nō est dignus: qꝛ illa abuteret. Propterea đ multis dicit de⁹ in ps. Dimisi eos scđꝫ desideria cordis eorū: ibunt ī adinuentionib⁹ suis. Hinc Aug. ait. li. đ li. ar. Indurauit de⁹ Pha raonem isto iudicio: sed ipse se libero ar bitrio. Vñ cum audisset relata ꝑ Moy sen ⁊ Aaron: vidissetq̧ virgā ꝯuersam in colubrū: ⁊ rursus colubrū conuersuꝫ in virgaꝫ: iussit afligi populū ne darent eis palee: sed ipsi acquirerēt: ⁊ redderēt numerū laterū consuetuꝫ. ¶ Secūdo consideremus magorū oꝑationē. Naꝫ vt dicit Exo. vij. c. Magi Pharaōis ꝓiecerunt virgas in terrā: que verse sūt in serpētes. Sed hic difficultas nō ꝑua oritur: Utrū ille virge conuerse sunt in veros serpentes. Et quidā dicunt ꝙ ibi nō fuerūt veri serpentes. sed fuit tm̄ que dam delusio: qa vt dicit Aug. iij. de tri. Non est putandū istis transgressoribus angelis ad nutū seruire hanc visibiliuꝫ materiā rerum: sed soli deo. Rōistoruꝫ est: quia fortior erit diabol⁹ tp̄e antixp̄i ꝙ̄ꝫ nunc. Sed tūc mēdaciter oꝑabitur vt dicit Augusti. ij. li. de ciui. dei. c. xix. ⁊ apl's etiā scribit ad Timot. ij. c. Cuius aduēt⁹ erit ꝑm oꝑationē sathane ī oīb⁹ signis ⁊ prodigijs mendacib⁹. Verūtn̄ Alex. i. ij. li. q. xliij. mē. i. soluit. d. ꝙ cū in mendatio duo intelligantur. s. falsitas

⁊ intentio fallendi: in miraculis antixp̄i
aliqn̄ erit falsitas ex ꝑte rei: aliquando
erit veritas ex parte rei: non tn̄ ex parte
intentionis. Itendet quippe decipe ho-
mines: ⁊ facere credere se eē deuz. Sic
opa magoꝝ pharaonis erāt vera ex ꝑte
rei sꝫ mēdacia ex ꝑte intētiōis. Intēde-
bant nanqꝫ ipsi: vt vidētes crederēt: ꝙ
opa sua ꝓcederēt volente deo: sicut opa
Moysi: tn̄ vt dicit Aug. li. viij. de ci. dei
x. c. faciebāt illi veneficijs. i. incantatio-
nibus magicis: quibꝰ sunt angeli mali-
hoc est demones dediti. Alij dicūt ꝙ cō
uersio virgaꝝ in serpētes fuit ſm̄ appa
rentiā: ⁊ tn̄ ibi fuerūt veri serpētes: quia
demones ꝓpria v̄tute dimissi poterant
virgas a magis ꝓiectas ꝑ motū localē
impceptibiliter sensui humano tollere:
⁊ loco eaꝝ serpētes aliūde portātes sup
ponere. Videmꝰ eni ꝙ aliq ꝑ subtilitatē
manuū ⁊ motū localē: aliq̄ sic transmu
tant ꝙ hoīes nō ꝑcipiūt: multo fortius
demōes. Nōnulli v̄o referūt ꝙ ibi fuit
vera ꝯuersio virgaꝝ in serpētes. Et hoc
dicit Strabo i glo. Modū aūt assignat
Alex. in. ij. q. xliij. ⁊ Nico. ď lira sup hoc
passu. Nā demones ꝑ motū localē pn̄t
applicare actiua nālia passiuis: ⁊ sic se-
quūt effectꝰ nāles: sicut applicatis lignis
ad ignē ꝑ manū hoīs generat ignis in
mā lignoꝝ. illa tn̄ gn̄atio est ab igne sicꝫ
ab agēte ꝓprio: ⁊ ab applicāte ligna mi
nisterialiter tn̄. Si obijceret qa i textu
dr̄: deuorauit virga virgas. ergo nō erāt
serpētes. Rn̄det Augu. ꝙ istud dictum
fuit initialiter ⁊ finalit ꝙ videlꝫ ex v̄ga
Moysi factꝰ ē serpēs: ⁊ in virgā redijt
Similiter v̄ge magoꝝ potuerūt dici v̄-
ge initialiter: sꝫ non finaliter. Ideo v̄ga
Aaron deuorauit. i. abstulit eis potesta
tē redeūdi in virgas: qꝛ ⁊ si aliquo mō
esset ordo nālis: vt ex virgis fierent ser-
pentes: nō tn̄ ecōuerso. ¶ Tertio cōsi-
deremus egypti plagationeꝫ. Voluit nā
qꝫ deus flagellare egyptū decē plagis.
¶ Prima pōit. Exo. vij. c. aqua flumi
nis versa est in sanguinē: ⁊ pisces q erāt
in aqua mortui sunt diebꝰ septem. Dicit
magister in hist. ꝙ fuit sanguis in omni
terra egypti: in fluuijs: riuis: ⁊ paludi-
bus: ⁊ in vasis domorū: tam ligneis qꝫ
saxeis. Foderūtqꝫ puteos egyptij ꝑ cir-
cuitum fluminis: ⁊ inuenerūt sanguinē
Refert Josephꝰ ꝙ hebreis erat fluuiꝰ
potabilis: licꝫ eēt mutatꝰ. Egiptijs vero
nō solū colore sed etiam sapore amaro
crurorē preferebat. ¶ Secunda plaga
notat. Exo. viij. c. Ascēdit multitudo ra
narū: operuitqꝫ totā terrā egypti. Asse-
rit Josephꝰ ꝙ orte in breui moriebant
⁊ putrescentibꝰ cadaueribꝰ fetor nimis
noxius exhalabat ex aqua: immo quasi
quedā domestice domos intrātes sic in
cibis ⁊ potibus ⁊ lectis inueniebantur.
¶ Tertia plaga adhuc ānotat Exo. viij
c. ꝙ oīs puluis terre versus est in cyni-
fes ꝑ totā terrā egypti: molestantes ho-
mines ⁊ iumēta. Magister in hi. scho.
dicit. Sunt cinifes musce adeo subtiles
vt visum nisi acute videntis effugiant
Addit Josephꝰ ꝙ inumera multitudo
pediculorum egyptijs pullulauit ex inte
rioribus ebulliēs: quos ne lauacris nec
medicamentorum vnguentis extermia
re poterant. Nam vt recitat magister in
histo. multis plagis p̄ter decē famosas
credibile est ꝑcussos egyptios. ¶ Quar
ta plaga fuit: qꝛ venit musca grauissi-
ma. i. multitudo muscarū. Ponit ma-
gister i histo. ꝙ qdā egyptioꝝ inter hec
flagella timētes egyptū ꝑiturum egressi
sunt: vt Cecrops: q̄ igressus greciā vrbē
ꝯdidit q̄ pꝰ ea dicta ē athene. Credit ēt
eadē tēpestate egressus Dionysiꝰ Bac-
chꝰ: q ⁊ agros coluit: ⁊ vsū vinee grecis
dedit. ¶ Quita plaga describit Exo. ix.
c. Mortua sunt oīa aīantia egypti: ď fi
lijs isrl' nō. Nico. de lira inqt. Intelligit
ď illis q̄ erāt i cāpis. Sꝫ magister i histo.
dicit ꝙ de illis que erāt in domibus qa
que in pascuis post grādines ꝑmerūt.
Vel forte determinādū nō ē: qꝛ sine mlt
to tp̄is interuallo forte hec facta nō sunt
⁊ potuerūt aliūde hr̄e iteꝝ aīantia. Nō
eni ē credēdū ꝙ hodie vna plaga ⁊ cras
alia percussi sūt: sꝫ forte ꝑ quinquēniuꝫ

vel ampli⁹ vel min⁹. ¶ Sexta plaga fu
it: q facte sũt vesice turgẽtes ĩ hoibus ⁊
iumẽtꝭ. ¶ Septĩa plaga fuit: qñ venerũt
tonitrua ⁊ grãdies: ⁊ deuastauerũt ꝫm
mgr̃m ordeũ ⁊ linũ: q erãt ĩ spica. triti-
cũ ⁊ far nõ. ¶ Octaua plaga. Vẽit locu
sta ⁊ deuorauit frumẽtũ. Quia ĩ q̊lbꝫ mẽ
se kalẽdarij duo dies atro colore tanqꝫ
abhominãdi signati sũt. Jdõ nota ꝫ ma
gistrũ ꝙ egyptiaci id dicũt: q ĩ his pas-
sa ẽ egypt⁹. Ob qd voluit mr̃ ecclia il-
los ĩ kalẽdario poni: vt diuĩa miracula
semp nobis exẽplo sint. Mathematici
vero dicũt: ꝙ peritissimi egyptioꝝ astrolo
gi: quasdã ꝯstellatões nociuas hũanis
actib⁹ in singulis mẽsibus deprehende-
rũt: quaꝝ cõstellationũ pũcta vulgus ꝓ
pter iperitiã vitare nõ poterat. Qua ꝓp
ter cautũ est vt tota dies obseruaret̃ ꝓp
ter horã illi⁹ abhoiabil̃ lucis. i. diei. Sed
hoc obŝuari ꝓhibitũ ẽ. xxvj. q. vij. c. nõ
obŝuetꝭ. ¶ Nona plaga hr̃. Exo. x. c. Fa
cte sunt tenebre horribiles ĩ omni terra
egypti. Ubi ãt filij isrl̃ hitabãt lux erat.
Nic. de lira. Dicũt̃ horribiles: q visione
imagiaria vidẽbãt multa fantasmata vt
terrerent̃. ¶ Decĩa plaga fuit percussio
⁊ mors ꝓmogenitoꝝ: qñ Moyses ex-
ꝑ lexꝭ oibus q̃ deus iusserat: ⁊ acceptꝭ va
sis aureis ⁊ argẽteis mutuo ab egyptijs
factũ est noctis medio percussit dñs oẽ
primogenitũ ĩ terra egypti: nec erat do-
m⁹ ĩ qua nõ iaceret mortuus. Dicit ma
gister in histo. ꝙ executio ista facta fuit
per manum boni angeli: q apparuerat
Moysi ĩ rubo: in ꝑsona dei. Aug. tñ su
per illũ locũ ps. Jmmissiones ꝑ ãgelos
malos. ait. Possum⁹ sine dubitatõe ma
lis angelis attribuere mortes peccatoꝝ.
Nocte igr̃ illa ꝯgregato oĩ ppl̃o iudeoꝝ
ꝓcinxere se ad iter: ⁊ mane oẽs insimul
iter arripuere. Jn egressu vero eoꝝ vt di
cit mgr̃. facto terremotu multa templa
egypti cũ suis idol̃ corruerũt. Adhuc ãt
factũ est: ꝙ nilus ꝓter solitũ inundans
terrã ĩ qua sepulchrũ Joseph erat coop
uit. Tenebantur aũt iudei ex iuramẽto
asportare ossa ei⁹. Tunc Moyses scri-
psit ĩ lamina aurea nomẽ dñi Thetra-
gramaton: que iniecta aque supnatauit:
vsqꝫ dum veniẽs stetit supra: vbi erat se-
pulchrũ. Et effodientes sustulerũt ossa.
Nico. de lira sup. xiij. c. Exo. hoc impu-
gnat. d. Que dicũt̃ de nilo ⁊ ossibus Jo
seph: videnẽ esse ficticia: tum q glose he
braice ⁊ Josephus talia nõ dicũt: ſꝫ im
ponat̃ eis ab illis q libros eoꝝ nõ vide-
rũt: tum q vna de causis q̃re ossa Jo-
seph remãserũt in egypto fuit: vt ꝑ eius
sepulchrũ memoria bñficioꝝ eius apd
egyptios diutius remaneret: ⁊ sic popu-
lus israhel mitius tractaretur. Jdeo nõ
est verisimile ꝙ ossa eius essent posita ĩ
pratis: vel in campis: vbi aque possent
inundare: ſꝫ in loco valde solẽnt ⁊ cele-
bri: vbi aque nõ possent inundare: ma-
xime cũ tꝑe mortis eius eẽt potẽtissim⁹ ⁊
regi ⁊ populo predilectus. Uerumtamẽ
hec ratio infringi potest de facili: eo ꝙ
nõ est incõueniens: qñqꝫ aquas ⁊ ma-
ris ⁊ fluminũ: ꝓter spem ⁊ vltra solitum
inũdare. Ar. i. methau. tractatu vlt̃. ꝫm
nouã translationẽ. ꝫm vero veterem est
in secũdo. dicit. Nõ semper autẽ eadem
loca terre neqꝫ aquosa sunt neqꝫ arida.
sed ꝑmutant̃ ꝫm fluuioꝝ generatões ⁊
defectus. Propter qd ⁊ que circa arida
ꝑmutant̃ ⁊ mare: ⁊ nõ semp hoc quidẽ
terra: hic aũt mare ꝑseuerat oĩ tꝑe: ſꝫ fit
mare quidẽ vbi arida. Ubi autem nunc
mare: iteꝝ hic terra. Secũdũ tñ quẽdaꝫ
ordinẽ putare oportet hoc fieri ⁊ perio-
dũ. Jtem ꝫm Ar. videtur ꝙ causa ista-
rũ mutationũ sit mot⁹ celi cũ sole ⁊ stel-
lis: ⁊ planetarũ cõiunctiones. Jnueni-
mus naqꝫ ꝙ tꝑe Gregorij secũdi vt nar
rat Ricobaldus ĩ cronica. diluuiũ rome
fuit ꝓpter aquas tyberis: qui tantum in
tumuit: vt in via lata ad hois staturaꝫ ⁊
semis fuerit: durauitqꝫ diebus septem.
Letanijs actũ est ad deũ ⁊ cessauit. Jte
rum ãno xp̄i millesimo ducẽtesimoter-
tio terremot⁹ in Creta ꝑmaximus mar̃
adeo ꝯcussit: vt aq̃s maris ĩpulerit ĩ ciui
tatẽ Caridiã tanto impetu ꝙ omnia edi-
ficia ruinauit: oẽs homines fere occidit.

mox adeo retrocessit mare ex portu vr/
bis: vt vbi aqua ꝓfunda erat: tunc nulla
videret: harene fundi maris oculis ho/
minū patuerūt. Anno ab vrbe condita
qngētesimo flumen tyberis vltra solitū
ītumescens rome edificia in plano posi/
ta deleuit. Sic potuit illa Nili inūdatio
esse singularis: ita vt sepulchrum Jo/
seph cooperuerit. Sz ista ad rem non
faciūt. Nos tm̄ ea que scriptura tradidit
ꝓsequamur. Egressus ergo fuit Moy/
ses cum illa multitudine: ⁊ peruenit ad
mare rubrum. Pharao aūt secutus est
cum certis curribus ⁊ equitib⁹ qnqua/
ginta milia ⁊ trecentis milibus peditib⁹
armatorū. Leuātes oculos iudei: timue
runt valde: quia nec fugere poterāt nec
pugnare eo ꝙ inermes erāt. Quos cō/
fortauit Moyses: ⁊ de mandato dei te/
tigit mare: ⁊ aqua diuisa est: ⁊ populus
dei ꝑtrāsiuit sicco vestigio. Nec hoc dis/
credendum dicit Josephus: cū Alexā/
dro macedoni ⁊ exercitui eius: Dariuz
insequēti. mare pamphilicū diuisuz fuis
se legatur. deo volente qui ꝑ eum ꝑsarū
regnuz deleri volebat. Egyptij vo transi
re temptātes oēs perierūt: qm̄ aque que
velut muri fuerant diuise ex miraculo
dei iterū vnite sunt ⁊ ꝯiūcte. Sicqꝫ tur/
piter Pharao: ⁊ omnes sui exercitus i
mari rubro perierūt. Dicit aūt Paulus
Orosius li. i. sic. Quo extāt nūc certissi/
ma horū monumenta gestorū. Nā tra/
ct⁹ curruū rotarūqꝫ signa orbice: nō so
luz i littore: sed etiā in ꝓfundo: quousqꝫ
visus admittitur peruidentur: ⁊ si forte
ad tēpus vel casu vel curiositate turbant
cōtinuo diuinitus in pristinā faciē vētis
fluctib⁹ reparant. hec ille. Timendus er
go ab omnibus est deus: qui etiam crea
turas suas armat ad vltionem inimico/
rum suorum: qui sit semper benedictus
in secula seculorum. Amen.

Sermo duodecimus de iudicio dei
contra iudaicum populum ingratū de
deo murmurantem.

Isi fuissent
peccata grādia populi iu/
daici: non tam frequenter
pius ⁊ misericors deus in
deserto duris Castigatio/
nibus illū visitasset. Elegit namqꝫ iu
deorū gentē pre ceteris natiōib⁹ mūdi:
⁊ tn̄ quāto plura illis collata sunt dona
⁊ beneficia: tanto crebrius ad iracūdiaz
deum suis sceleribus concitauerūt. Id/
circo in hoc sermone de iudicio dei cō/
tra iudeos criminosos i deserto dicem⁹.
De quibus tria mysteria proponi/
mus declaranda.
Primuz dicit beneficioruz largitio.
Secundū multoruz pctōruz cōmissio.
Tertiuz diuersaruz penaruz incussio.
De septē amplissimis beneficijs que
largitus est deus populo iudeoruz.

Capitulum. j.

Ignatus est deus clemētissim⁹
amplissima bn̄ficia elargiri po/
pulo iudeoruz: postqꝫ illū libera
uerat de seruitute egyptiaca. Ob quod
gentiles conuersi ad fidem dicebant iu
deis baptiçatis: vt refertur in prologo in
epistolā ad romanos. Quanto maiora
circa vos dei bn̄ficia narraueritis: tāto
maioris vos criminis reos esse mōstra
bitis. Ut ergo de beneficijs populo iu/
daico exhibitꝭ plenā noticiā habeamus:
in hoc mysterio septem beneficia erunt
enumeranda atqꝫ differenda.
Primuz dicit aquarum dulcoratio.
Secundum celestis cibatio.
Tertium viarum directio.
Quartū aque de petra eductio.
Quintum inimicoruz expugnatio.
Sextum legis illustratio.
Septimum miraculorū frequens co/
ruscatio.
De dulcoratiōe aque fluminis Ma
rath.

Rimuz bn̄ficiuz quod largitus
est de⁹ pupulo iudeorū fuit aq̄/
rum dulcoratio. Ut. n. scribitur
Exo. xv. post trāsitū maris rubri: egressi

ſunt i deſertū fuit: ambulaueruntq̀ƺ tri/
bus dieb⁹ ꝑ ſolitudinē ⁊ nō inueniebant
aquā: ⁊ venerūt in marath: nec poterāt
bibere aquas de marath.eo ꝙ amare eſ
ſent.Et de hoc dicit Amb.de ꝯſe. di.ij.
c.Reuera marath fluuiuſ amariſſimus
erat:ita vt ſitiēs pp'ls bibere nō poſſet.
Scd̄ꝫ Nico.de lira ſuꝑ hoc paſſu Exo.
q̇ď dr.venerūt i marath:fit ꝑ anticipa/
tionē q̇ꝛ locuſ ille adhuc nō vocabat ma
rath:ſꝫ ſic vocat⁹ eſt a filijs iſrl' propter
amaritudinē aq̄ ſm ꝙ ſubditur i textu.
Unde ⁊ cōgruuꝫ nomē loco impoſuit:
ſcꝫ populus iſrahel.Magiſter in hiſto.
addit.Nō ſolū dicebat marath ꝓ ama/
ritudine aque:ſed etiam pro amaritudie
animi.Amarioꝛ quidē eſt qui ſitit: q nō
inuenit potum:q̄ꝫ ſi inuentum guſtare
non poſſit.Recitat ſm hoc ꝓpoſitum.
Plutarchus i vita Marci Antonij ꝙ
dū Marcus Antoni⁹ contra Indos ⁊
parthos bellū gereret: vexatus ab eis ꝑ
iuga mōtium cū exercitu fugiebat.Ede
bant namq̀ƺ romani multis diebus ra/
dices ⁊ herbas incognitas ⁊ cruciaban
tur a ſiti:quia i mōtibus per quos ibāt
non erant aque: ⁊ parthi tenebant pla/
nicies.Uenerunt tandē ad flumen cui⁹
aqua erat gelida ⁊ clara: ſꝫ quia erat ſal/
ſa faciebat viſcera doloroſa. Ob quod
flebant omnes velut cōſpicerent para/
tam moꝛtem. Quare Marcus Anto/
nius coegit quendam familiarē ſuuꝫ vt
quādocūq̀ƺ iuberet ſibi caput abſcide/
ret vt neq̀ƺ viuus poſſet ab hoſte ledi:
neq̀ƺ cognoſci moꝛtuus.Ab his tn̄ ꝑicu
lis tādē euaſit.Sic ergo populus iudeo
ruꝫ querelis ⁊ lamētationibus repleba/
tur.Clamauit ad dominū Moyſes: ⁊
oſtendit ei lignū:quod cum poſuiſſet in
aqua:mox aque dulcoꝛate ſunt ⁊ facte
potabiles.Sed ego puto maius nobis
xp̄ianis beneficium cōceſſum:qn̄ i aqs
xp̄s baptiçari voluit:inſinuās baptiſmū
in aqua foꝛe fiendum.Iudei namq̀ƺ in
aquis marath dulcoꝛatis refocillarunt
coꝛpa:nos in aquis baptiſmi recream⁹
animas: ⁊ ſpiritualiuꝫ donoꝝ vbertate
illas repleuimus.De effectib⁹ aūt baptiſ/
mi dixi in quadrageſimali de penitentia
in ſermone de baptiſmo.

¶ De coturnicibus ⁊ manna.

Ecundū beneficiū q̇ď largitus
eſt deus pp'lo iudeoꝝ:fuit cele/
ſtis cibatio. Scribitur namq̀ƺ
Exo.xvj.c.ꝙ triceſimo die ab exitu eoꝝ
de egypto defecerūt eis victualia. Cūq̀ƺ
oꝛaſſet Moyſes ad dn̄m veſpere aſcē/
dēſ coturnix de ſinu arabico: vbi ꝓcipue
nutritur ſm mgr̄m in hiſto. operuit ca
ſtra: ⁊ ad libitū populi capiebatur. Nic.
de lira inq̄t.Coturnix eſt auis pinguis ⁊
ſapida.Et ſumitur ſingulare pro plurali
i.multitudo coturnicū.Mane vero cū
oꝛaret Moyſes:deſcendit manna. Et
vt ſcribit Numeri.xi.Erat māna quaſi
ſemen coꝛiandri: coloꝛis bdelij: qui eſt
ſicut criſtallus:ſm Nico.de lira.Circui
batq̀ƺ populus: ⁊ colligens illud frange
bat mola ſiue terebat in moꝛtario co/
quens in olla: ⁊ faciens ex eo toꝛtulas.
Et vt habet Exo.xvj.erat guſtus ei⁹ qua
ſi ſimila cū melle.Ubi dicit Nico. de li.
Simila eſt farina tritici delicatiſſima.
Sapoꝛ igitur illius manne erat q̄ſi ſa/
poꝛ panis facti de ſimila:cū cōmixtiōe
mellis.Scd̄m aūt Nico.de lira.de iſta
māna fuerūt octo mādata. ¶ Primū
vt mane colligerent.Hoꝛa.n.colligendi
erat poſt oꝛtum ſolis:eleuato roꝛe q erat
ſuper manna per vapoꝛes.Erat quideꝫ
deſuꝑ māna ros cōgelatus:q reſolueba
tur oꝛiente ſole.Quare māna colligi po
terat vſq̀ƺ ad hoꝛā ſextam: ⁊ tunc incipie
bat liquefieri ad modum pꝛuine. Ad
ignem vero indurabatur ⁊ foꝛmabātur
inde panes.¶ Secūduꝫ mandatū fuit
vt colligerent ad ſufficientiam: ⁊ nō pl⁹.
¶ Tertiū vt comederent mēſuram go/
moꝛ.Sꝫ dubiū hic oꝛitur.q̇ꝛ nō ē idē ꝑ
ſingula capita mediū omnib⁹: ſicut dr̄
ij.ethi.ꝙ nō idē eſt mediū Miloni:de
quo dr̄ ꝙ comedebat i die bouē itegruꝫ
q erat ſufficiēs pluribus hoibus. Ideo
cibus cōueniens vni alteri plus indigē/
ti eſt deficiens: ⁊ minus indigenti eſt

supabundās. Respōdet Nic. de lira ꝙ iste cibus dabatur diuino miraculo: ita eodē modo fiebat: vt plurimū indigēti sufficeret. ꝛ minꝰ indigēti cōsumi absqꝫ supfluitate valeret. Dicit aūt Josephꝰ ꝙ ex diuina, puidētia factuz fuit hoc ne ex cupiditate ꝛ gulositate illi qui fortiores erāt plꝰ debito vellēt colligere: ꝛ sic debiliores d̄bito alimēto ꝑuarent: ꝛ i ꝑpl'o se ditio oriret. ¶ Quartū mandatū fuit: vt nō relinquerēt vsqꝫ mane. Et dimiserūt quidam. s. Dathan ꝛ abiron. vt dicunt hebrei: ꝛ scatere cepit vermibus ꝛ computrescere. Hoc vero non contigit ex natura manne: quia seruari poterat: sed erat ex voluntate dei: ne aliqui ex cupiditate ꝛ gulositate plus debito vellent colligere ad seruādū quod esset occasio maloꝝ. ¶ Quintū preceptū fuit: vt die sexta colligerent duplum. ¶ Sextuz vt reseruarent vnum gomor pro sabbato. ¶ Septimū vt illud comederent i die sabbati. ¶ Octauū vt impleret vas cōtinens gomor ad reseruandū in futuras generationes. De isto manna d̄r Sap. xvj. c. Panem de celo ꝓstitisti illis sine labore: omne delectamentū in se hn̄tē: ꝛ omnis saporis suauitatē. Nico. de lira ait. Hoc intelligit nō ex natura manne sed ex merito sanctorū hoīum: qui cum comedebant quibus sapiebat sicut desiderabāt. Malis. n. hominibus ex eoꝝ demerito desipiebat. Unde Numeri. xj. dicebant. Nihil vident oculi nostri nisi māna. Nauseat anima nostra sup cibo isto leuissimo. Et dicebat panis de celo quia generabatur in celo aereo. ꝛ panis angelorū: quia in descensu manne cooperabant angeli: nō ꝙ angeli ipso vescerent: quia ipsi non indigent cibo corporali. Hoc cibo aliti sunt filij israhel. xl. annis. donec venirent in terram habitabilem. s. in terram Chanaā: que fuerat eis promissa. Et vt dicit Nico. de lira. non statim defecit manna cum intrauerunt illam: quia trāsito iordane fecere circūcisionem in galgalis. ꝛ postea celebraue runt pascha: ꝛ in crastino pasce cessauit manna. vt habet Josue. v. Satis tamē cito post igressuz terre Chanaā defecit. Miranda profecto sunt omnia que de isto cibo dicta sunt. Et vt dicit Ambro. libro de sacramentis. reuera mirabile ē fratres: ꝙ manna plueret dominus patribus in deserto qui quottidiano celi pascebantur alimento. Uerūtamē his omnibus maius est: quod nobis christianis exhibetur: verum. s. corpus xp̄i in sacramento altaris.

¶ De mirabili ducatu populi iudaici.

Ertiū beneficiū quod largitus est deus populo iudeorum: fuit viarum directio. Ut. n. habetur Exo. xiiij. Angelus dn̄i precedebat castra israhel: ꝛ cum eo pariter columna nubis. Et Numeri. ix. c. dicitur: ꝙ die q̄ erectuz est tabernaculum: operuit illud nubes. Uespere autem super tentorium erat quasi species ignis vsqꝫ mane. Sic fiebat iugiter: per diem operiebat illum nubes: ꝛ per noctez quasi species ignis Cumqꝫ ablata fuisset nubes que tabernaculū protegebat tunc proficiscebātur filij Jsrahel: ꝛ in loco vbi stetisset nubes ibi castrametabantur. Ad imperiū dn̄i proficiscebantur: ꝛ ad imperium illius figebant tabernaculū. Cunctis diebus quibus stabat nubes: tabernaculū manebat in eodez loco. Dicit Nico. de lira ꝙ nubes mouebatur angelico presidio vel ministerio. Sed maius beneficium nobis christianis concessuz est: quibus via summi boni verbo ꝛ exemplo a xp̄o est manifestata. Naz cū philosophi plurimum desudassent querentes noscere i quo summū bonū ꝯsisteret: euanuerūt in cogitationibus suis. Et Uarro vt refert Aug. xix. libro de ciui. dei. dicit ducē tas octogintaocto opiniones falsas de beatitudine philosophos ipsos habuisse. O vere secula aurea: christi presentia illustrata. O felicia tempora nostra ī quibus omnes qui volunt scire possunt ꝙ ꝑfecta beatitudo cōsistit in deo. hinc Lact. li. vij. diuinarum institutionuz ait

Pater eni noster ⁊ dñs: qui cõdidit fir/ mamẽtũqꝫ celũ: qui libratã magnitudine sua terrã vallauit montibus: mariqꝫ di/ stinxit: ⁊ quicqd est in hoc opere mũdi conflauit ⁊ ꝑfecit e nihilo: perspectis er roribus hominũ ducẽ misit: qui nobis viam iusticie pãderet. Hunc sequamur omnes: hũc audiam⁹: huic deuotissime pareamus: quoniã solus vt ait Lucre/ tius. Veridicis hominũ purgauit pecto ra dict̃. Et finem statuit torpedinis atqꝫ timoris. Ostenditqꝫ bonũ sũmũ q̊ ten/ dimus oẽs. Quid foret atqꝫ viam mon strauit limite paruo. Nec tantũ ostendit sed etiam precessit: ne quis difficultatis gratia iter virtutis horreret.

¶ De fluxu aque de petra ꝯ naturam.

Quartũ beneficiũ fuit aque ď pe tra eductio. Ut eni habet Exo. xvij. duz venissent in rafidim: ď fecissetqꝫ aqua dixit Moyses ad dñm. Adhuc pusillũ ⁊ lapidabunt me. Inqt Nico. de lira. ꝙ hoc dicebat Moyses ductus timore nãli: qui cadit in ꝑfectũ virũ. Et magis dicebat timo/ re ppli: ne eo interfecto a dño recederet per idolatriam. Et ait dñs ad Moysen Sume de senioribus israel. Nico. de li/ ra. s. vt sint testes ꝙ antea ibi nõ fuerũt fontes vel aque: ac etiã vt ꝑ hoc appeat dei miraculũ. Subdiditqꝫ de⁹. Et vade ad petram oreb. ꝑcutiesqꝫ virga. Ma/ gister i histo. Oreb. sic dicta ꝓpter oreb qui occisus est i ea. factumqꝫ est ita. Et egresse sunt aque: ⁊ bibit populus. Sed his omnib⁹ ampli⁹ ẽ qd nos accepim⁹ nõ vtiqꝫ aquã de petra: sꝫ sanguinẽ pre/ ciosissimũ de corpe ihu xpi. Vñ petrus i. epl'a. c. i. dicebat. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis: sꝫ pre/ cioso sanguine agni incõtaminati ⁊ in/ maculati ihu xpi.

Quintũ beneficiũ fuit inimicoꝝ expugnatio ⁊ debellatio. Dicit nanqꝫ exo. xvij. Venit aũt Ama/ lech: vt pugnaret aduersus isrl' in rafi/ dim. Notandũ hic ꝫm Nico. de lira. ꝙ quedã glosa sup istũ locũ dicit ꝙ ama/ lech fuit filius Ismahelis: a quo dicti sunt amalechite: qui ⁊ ismahelite. Ipsi sunt sarraceni. Qd aũt. i. Paral. i. c. dr̃ ꝙ Eliphaç primo genitus Esau genuit Amalech: dicũt sequẽtes dictam glosaz ꝙ fuit alius: ⁊ sunt duo eiusdẽ nois. Sꝫ hoc dictũ de sacra scriptura ñ habet au ctoritatẽ: imo ꝯtrarietatẽ. qr Gen. xxxvj ⁊. i. Paral. i. c. dicit exꝑsse ꝙ Amalech fuit fili⁹ Eliphaç ꝑmo geniti Esau. nec legit alius Amalech. Insup Josephus in. ij. antiqtatum libro dicit ꝙ ab Ama/ lech filio Eliphaç dicti sunt amalechite Hoc etiã colligit ex. ij. Regũ. i. c. vbi dr̃ ꝙ fili⁹ Doech idumei venit ad Dauid nũciãs mortem Saulis. Licet enĩ nõ exprimat ibi ꝙ fuerit filius Doech: tñ oẽs expositores concorditer hoc dicunt Et cũ interrogaret a Dauid: quis esset ait. Filius hois aduene amalechite ego suz. Ex quo videt ꝙ amalechite sũt idu mei. Et sic nõ descẽderũt ab Ismahele sed ab Esau. Quare aũt isti amalechi/ te insurrexere aduersus iudeos: dicit Nico. de lira sup. xv. c. Exodi: ꝙ ipsi ⁊ populi qui erãt eis cõfederati: audien/ tes ꝙ filij israhel transierant mare ru/ brum: ⁊ essent in deserto eis propinquo irati sunt: timentes ne inuaderẽt terraz eorum: ⁊ ideo anteqꝫ essent magis for/ tificati: voluere eos delere: ⁊ ascendere ad pugnãdũ cũ ipsis. Sup. xvij. c. Exo. aliam causam assignat Nico. de lira. ex parte populi israhel. Ad hoc eni ꝑmisit deus belluz illud insurgere: vt ex victo/ ria sequenti essent audaciores de cetero contra aduersarios insurgentes: ⁊ de spolijs Amalech essent muniti armis ⁊ alijs necessarijs: que fugiẽtes dimisere. Elegit autem Moyses Josue: de tribu Effraim: virum bellicosum: cui ⁊ pau/ cos tradidit armatos: ꝫm magistruz in historia: plurimos ad custodiam ca/ strorum retinuit. Ipse autem ascendit in montem habens virgam dei in ma/ nu: vt ex hoc victoria deo ascriberetur.

Ascenderetq cū eo Aaron ⁊ Ur:q Urt
ſm Joſephū fuit marit⁹ Marie. Cūq
leuaret moyſes manus vincebat iſrael:
Ubi apparet orationis efficatia. Sinau
tem paululū remiſiſſet: vicebat Ama/
lech. Quo compto Ur ⁊ Aaron ſuppo
ſuerunt ei lapidem: ⁊ ex vtraq ꝑte ma/
nus eius ſuſtentabant. Erant enim gra
ues ꝓ labore orandi. Jn cuius rei figu/
ra ſm magiſtrū i hiſto. ſacerdos eleuat
manus i miſſa: ⁊ etiā in figura xp̄i orā/
tis i cruce. Nec remiſit Moyſes man⁹
vſq ad ſolis occaſuz. Fugauitq Joſue
Amalech i ore gladij. Nobis vo xp̄ia/
nis glorioſior eſt victoria: qui per xp̄m
demones ſuꝑamus. Nam vt dixim⁹ in
ſermone ꝺ bello demonū: priuſq xp̄us
moreref in cruce omnes iuſti trahebāt
ad limbū. At ex poſt penitēti latroni pa
tefactus eſt paradiſus.

¶ De lege quā dedit Moyſi deus.

Sextū beneficiū quod largit⁹ eſt
deus populo iudeoꝝ dicit legis
illuſtratio. Ut eniz habet. Exo.
xxxij. in monte ſynai Moyſes legē acce
pit a deo ſibi datam. Qui reuerſus eſt ꝺ
monte: portans duas tabulas teſtimo/
nij manu ſcriptas ex vtraq parte. ⁊ fac
tas opere domini. Dicit Rabbi Salo/
mon ꝙ vnica ſcriptura erat ibi: que tñ
erat legibilis indiferenter ex vna parte:
ſicut ex altera. quod erat valde mirabi/
le: quia littera ex vna parte figurata or/
dine recto in parte oppoſita apparet ei⁹
figura modo oppoſito. Uel poteſt dici
abſq tali miraculo: ꝙ litttere erant du/
plices: ita ꝙ ꝑcepta erāt ſculpta ex vna
parte ⁊ ſimiliter ex altera. Has tabulas
fregit Moyſes: vt dicetur in tertio my/
ſterio ꝓpter peccatū populi: reputās po
pulū indignū: vt dicit Nico. de lira. ac/
cipere legem digito dei ſcriptā. Hec aūt
fractio tabularū ſignum fuit euacuatio/
nis legaliū in aduentu xp̄i. Tandem vt
dr Exo. xxxviij. aſcēdit Moyſes mōtē
de mandato dei: tulitq ſecū duas tabu
las lapideas: inſtar priorum. i. ſimiles
alijs prius factis in materia ⁊ in quanti/
ate. Dicit Nico. de lira. ꝙ de quo lapi/
de fuerint nō habet ex textu. Rabbi tñ
Salomon tenet ꝙ fuerint de lapide ſa/
phirico. Jnquit eni ꝙ de⁹ oñdit Moy
ſi vnam maſſam talis lapidis: formataz
de nouo diuina virtute: de qua Moy/
ſes dolauit duas tabulas: ⁊ dolature ſu/
perflue fuerūt ſue: ⁊ inde ditatus fuit mul
tum. Sed hoc tacet Joſephus: qui pri/
or fuit Rabbi Salomone. Fuit ergo
Moyſes in monte cum dño. xl. diebus
⁊. xl. noctibus: nihil comedens aut bi/
bens. Cūq deſcendiſſet de monte cū ta
bulis: apparuit facies eius cornuta: ⁊
ipſe ignorabat. Dicit magiſter in hiſto.
ꝙ erant quidam radij miri ſplendoris
ꝓcedentes i altū ad modū cornuuz q̊s
apl's vocat gloriam vultus Moyſi. ij.
ad Cor. iij. c. Unde in hebreo habeť. Et
non cognouit ꝙ cornuta eſſet lux facie
ſue. Hic querit quare Moyſes non ha
buit ante hāc gloriā: cuz locutus fuiſſet
cum dño diu in mōte. Et rñdet Nico.
de lira: ꝙ aliqui dicunt ꝙ non habuit
ante ita limpidā cognitionē de deo ſicut
poſt. ad quod denotandū apparuerunt
tales radij. Alij dicunt: ꝙ hoc factū eſt
vt populus qui ꝑ idolatriaz peccauerat
magis euz timeret: ⁊ haberet in reueren
tia. Rabbi Salomō dicit ꝙ fuit ex hoc
ꝙ dñs poſuit manū ſuā ſuꝑ faciē eius.
Quare Moyſes poſuit velamē ſuꝑ fa/
ciem ſuam: cuz loqueref filijs iſrahel ⁊
locutus eſt eis omnia que ſibi fuerunt
imperata. Concludit magiſter in hiſto.
Quantū hec gloria durauerit: ⁊ vtrum
ſemel vel pluries hoc acciderit ignora/
mus. Sed xp̄ianis lux amplior effuſa ē
quibus euangelium effulſit.

¶ De miraculis ⁊ ſignis multiplicib⁹.

Septimū beneficiū quod de⁹ do
nauit populo iudeoꝝ: fuit mi/
raculorū frequens coruſcatio.
Nam ꝑter ea que diximus multa ſigna
⁊ miracula de ipſis fuerūt oſtēſa. Mi/
raculum certe fuit ꝙ Maria ſoror Aa/
ron murmurans contra Moyſen ſtatī
fuit lepra ꝑcuſſa: ⁊ tādē Moyſi orōne

sanata: vt habet Numeri.xij.c. Miracu lum fuit q aperta est terra: et deglutiuit Dathã et Abiron. Numeri.xvj.c. Miraculũ cum floruit virga Aaron. Numeri.xvij.c. Et ne singula cõmemorent quadraginta annis fuit ille populus in deserto: nõ comedẽs panem nec bibẽs vinũ: nec vetustate attrita sũt vestimẽta ei⁹ aut calciamenta cõsũpta: vt hr Deut. xxix.c. Sed xpianis maiora signa post xpi aduentũ monstrata sunt: qnimo cõtinue in ecclesia sancta miracula fiunt. Quisnã non admiret ex aridis ossibus Nicolai sanctissimi apud Bar et Mathei euangeliste apud Salernuz et Andree apli apud malfiam scaturire mãna? Quid dicaz de sanguine gliosi martyris Januarij? Conseruat quippe neapoli in vase vitreo aut cristallino: estqz semper strictus et congelatus. At dum caput prefati sancti deprope ponitur sanguis ille ebulliens tandẽ cũctis videntibus liquescit: et capite ammoto rursus in durat: et congelatus nõ mouet amplius. O pietas dei benedicti: qui sic humano generi per tot innumera miracula virtuté potentie dignatus est demonstrare.

¶ De multis peccatis quibus populus in deserto temptauit et ad iram ɔcitauit deum excelsum. Capitulum.ij.

N tanto cumulo beneficiorum nõ custodierũt iudei testamẽtũ dñi: et in lege eius noluerũt ambulare: et obliti sũt beneficior ei⁹: et mirabilium eius que ostendit eis. Temptauerunt quidẽ deũ excelsũ: varijsqz pctis maiestatẽ eius offendere. Idcirco i hoc secũdo capitulo de offensionib⁹ iudeor in deserto dicemus: quas reducem⁹ ad septem.

Prima dicit murmurationis.
Secunda inobedientie.
Tertia ingratitudinis.
Quarta idolatrie.
Quinta gule.
Sexta desperationis.
Septima fornicationis.

¶ De septẽ peccatis populi: et pmo qualiter murmurauerũt iudei contra deum et Moysen.

Rima offensio et pctm iudeor in deserto dicit murmuratiõis. Naz contra Moysen murmurauerunt quãdo venerũt ad flumẽ marath. vt dr Exo.xv. Itẽ quando dicebãt Utinã mortui essem⁹ p man⁹ dñi i terra egypti. i. p plagam ab eo imissam: cum pmogenitis egyptior: quando sedebam⁹ sup ollas carniũ: et comedebam⁹ panẽ in saturitate. Cur eduxisti nos i desertum istud: vt occideres omnẽ hãc multitudinẽ fame? Exodi.xvj.c. Et qñ venerunt in rafidim: vbi non erat aqua: iurgati sunt contra Moysen. Quib⁹ ipse dixit. Quid iurgamini ɔtra me: et temptatis dñm? Exo.xvij.c. Sed hic posset aliquis querere. Quare de⁹ eduxit eos p talẽ viã: vt paterent defectũ cibi et potus. Et rñdet Nico. de lira q hoc fuit vt ex freqũti necessitate opteret eos recurrere ad dñm: et sic sub timore dñi retinerentur: per hoc etiam bonor patiẽtia et malor impatientia declararetur.

De inobedientia populi.

Ecũda offensio fuit inobedientia. Quia multi collegerũt plus de manna: q̃ fuerat ordinatum et reseruauerunt in diem alterũ: vt dicit Exo.xvj.c.

De ingratitudine populi.

Ertia offensio ingratitudo appellatur. In tot nãqz beneficijs male locuti sunt: de deo. Dicit nãqz Numeri.xiiij.c. q voluerunt sibi pficere ducẽ vt reduceret eos in egyptũ. Quare dixit de⁹ Moysi Usqz quo detrahet mihi popul⁹ iste? Quousqz nõ credẽt mihi in omnib⁹ signis que feci coram eis? Et infra cõminatus est dicens. Null⁹ eor qui viderũt signa que feci in egypto: numeratis. s. a viginti annis et supra: videbit terram p qua iuraui patribus eoruz preter Caleph et Josue.

De idolatria populi.

Uarta offensio idolatria fuit: Ut eni scribit Exo.xxxij. videns

populus ꝙ Moyses morã faceret dum
esset in monte cũ dño: dixit ad Aaron.
Fac nobis deos Rabbi. Salomõ dicit
ꝙ isti fuerũt egyptij ꝯuersi ad iudaismũ
qui ascẽderũt cum iudeis de egypto. Et
isti qui erant nutriti in idolatria: incitaue
runt magnam partem de filijs israhel.
vnde subiungebãt. Moysi eniꝫ ignora/
mus quid acciderit. Scdm Josephũ ⁊
magistrũ in histo. alij dicebãt eum a be/
stijs comestũ: alij a dño translatũ: alij sa
ne mentis cum dño philosophanteꝫ. Ut
vero sequit in historia. Aaron ⁊ Ur resti
terunt. Sed indignatus populus spuẽs
in faciẽ Ur sputis vt tradit eum suffoca/
uit. Unde timens Aaron ait. Tollite in/
aures vxorũ ⁊ liberoruꝫ ⁊ afferte ad me.
Dicit magister i histo. ꝙ hoc erat quod
preciosius ⁊ carius habebãt: putans ꝙ
cõsulẽtes auaricie sue nollent afferre. Fe
cit tñ ppls qd dixerat: auidus ad idola/
trãdũ. Formauit itaqꝫ opere fusorio vitu
lum conflatileꝫ quia in egypto bouẽ ado
rauerunt. Nãqꝫ vt dicit magister in hi/
sto. in pncipio. Exo. i. c. de submersione
puulorꝫ erat Apis deꝰ egyptiorꝫ vt Pli/
nius dicit: q ⁊ testat se eũ vidisse. Quidã
taurus qui ex improuiso egrediebatur d
flumine. habens in humero dextero si/
gnum candidum instar lune cornicula/
te: atqꝫ cum statim confluerent egyptij
omni genere musicorꝫ psallẽtes leuabat
in aera: ⁊ super eos tanqꝫ psallens fere/
bat ⁊ ad motũ vel stationẽ ipsiꝰ in terra
mouebant ⁊ stabant: ⁊ eodeꝫ die euane/
scebat. Que oia demonũ artificio com/
plebant: vt docet Aug. li. xviij. de ciuita.
dei. c. v. Formato itaqꝫ vitulo: dixit ppls
Hi sunt dij tui israhel: qui te eduxerunt
de terra egypti. Fecitqꝫ Aaron altare cõ
ram eo: ⁊ in crastinum indixit solemnita
tem. Maneqꝫ surgentes obtulerunt ho
stias seditqꝫ populus manducare ⁊ bi/
bere: ⁊ surrexerũt ludere. i. adorare. Hic
querit. quare Aarõ edificauit altare. Et
dicit Nicolaus de lira fm Rabbi. Salo
monẽ: ꝙ ad retardandã imolatõeꝫ: qa
aut statim populꝰ imolasset sine altari:

aut in momẽto altare construxisset. Jdo
subdit Aaron. Cras solemnitas dñi est.
Non dixit hodie: si forte interim vẽiret
Moyses: ⁊ impediret. Tunc dixit dñs
ad Moysen. Descende peccauit populꝰ
tuꝰ. Quasi dicat: ñ meꝰ ꝓpter idolatriaꝫ
Uel ex eo qa erat Moyses illi populo
mansuetus. vt patet. xlv. di. c. disciplina. ⁊
xxiij. q. iiij. c. Quid crudele. Subiũxit de
us. Cerno ꝙ ppls iste dure ceruicis sit.
Dimitte me vt irascat furor meus. Dixit
aũt Moyses. Queso dñe: quiescat ira
tua: ⁊ esto placabilis super nequitia ppli
tui: ne dicant egyptij: Callide eduxit eos
vt interficeret in montibus: quasi ipotẽs
dare terram quam promiserat. Recor/
dare Abraham. Quasi dicat. Si popu/
lus iste meruit mori per incendiuꝫ: ecce
Abraham pater eorũ ꝓpter amorẽ tuuꝫ
ꝓiectus fuit in ignẽ chaldeoruꝫ. Sequit
textus. ysaac. Ac si dicat. Si populus me
retur mori ꝑ gladiũ: ecce ysaac paratus
fuit ꝓ te immolari. Et addit. Et Jacob.
i. Si meruerit puniri populus exilio: ec/
ce israel. tanqꝫ exul fugit i mesopotamiaꝫ
obediens patri suo ⁊ tibi: quibus iurasti
per temetipsũ: q es immutabilis: de dã/
da terra chananeorꝫ semini eoruꝫ. Pla
catusqꝫ est dñs. ⁊ Moyses descendit.

¶ Quinta offensio fuit gula: quãdo ar/
denter dicebant: vt ponitur Numeri. xi.
c. Recordamur piscium: quos comede
bamus in egypto gratis. i. pro paruo pre
cio in mentẽ nobis veniunt cucumeres
pepones: porri: cepe ⁊ alia.

¶ Sexta offensio fuit desperatio: qñ vt
ponit Numeri. xiiij. Omnis turba fleuit
d. Utinã mortui essemus in egypto: ⁊ ñ
in hac vasta solitudine.

¶ Septia offensio fuit fornicatio. Scri
bitur nanqꝫ Numeri. xxv. ꝙ fornicatus
est populus cũ filiabꝰ Moab: que voca
uere eos ad sacrificia sua. Dicit hic Ni/
colaus de lira. ꝙ Balaã sciẽs filios israel
esse pronos ad luxuriam: dedit consiliũ
Balaach regi moabitarum: vt mitteret
puellas pulchras ⁊ ornatas ꝑ exercitum
eorũ: ⁊ ꝙ iuuenes venientes ad se ꝓbis

allicerēt: ꝛ cū viderēt eos inflammatos ad actum carnis: nō pmitterēt se ab eis cognosci: nisi pri⁹ comederēt de idoloticis ꝛ idola adorarent que secū portauerant: vt sic deus offenderet: ꝛ populus israel ab eo pcuteret: ꝛ daret in manus hostiū. Dicit etiā Josephus ꝙ aliq nobiles de israel acceperunt sibi vxores de illis. Et licz nō sit scriptum in isto caplo xxv. ꝙ Balaā dedit tale consiliū: tamen hētur ex. xxxi. c. vbi dr. Nōne iste sūt q̄ deceperunt filios israel ad suggestionez Balaaz. Et Apoc. ii. c. dicit. Habeo ad uersus te pauca: quoniam habes hic tenentes doctrinā Balaā: qui docuit Balach mittere scādala corā filijs israel, edere de sacrificijs idoloꝝ: ꝛ fornicari.

¶ De septem plagis quib⁹ populus punitus fuit. Caplm. iij.

Et sceleribus iudeoꝝ ad iracūdiam concitatus dn̄s flagella multiplicia contra eos misit. Et quis dictū sit pauloāte in fine q̄rte offēsionis: ꝙ dn̄s fuit placatus: illud tamē intelligitur ſm Nico de lira. ꝙ de⁹ non simul nec subito populum idolatram ꝛ durū puniuit. Jdcirco aduertenduz est in hoc mysterio ꝙ septē famosis plagis populus ille percussus est.

¶ Prima plaga fuit post adorationez vituli: de qua dicitur. Exo. xxxij. c. i fine Percussit dn̄s pplm p reatu vituli. Nā postq̄ Moyses descēdit de monte. ꝛ vidit vitulū ꝛ choros redegit in puluerez vitulū: quē sparsit in aquis: ꝛ dedit ex eo potum filijs israel. Rabbi Salomon dicit ꝙ iste aque potate erant nociue culpabilibus: causando in eis inflationem ꝛ languorem: p quem poterant ab alijs discerni: alijs antē erant dulces ꝛ vtiles sicut aque in sacrificio zelotipie ostēdebāt p effectū culpā mulieris vel eius innocentiam: vt habet Numeri. v. c. Alij autē doctores dicunt ꝙ color auri remansit circa ora eorum qui erant culpabiles ita ꝙ barbe eorū videbant auree ꝛ sic ab alijs distinguebant. Quare filij Leui obedientes Moysi zelo dei interfecerunt ex transgressoribus vigintitria milia: Scō vo die altero Moyses orauit p populo. d. Peccauit dn̄e popul⁹ tuus iste. Aut dimitte eis noxam hanc aut dele me de libro vite. Dicit Rabbi Salomon. ꝙ iste liber intelligit lex: que denoiat a Moyse: eo ꝙ fuit eius minister. Est ergo sensus ſm eū. Dele me de libro. vt. s. lex non denominet noie meo. nisi populus iste tibi reconciliet. Augu. vero exponit. d. ꝙ Moyses sic dixit ex confidentia ꝛ familiaritate diuina: vt sit sensus. Sicut certus sum ꝙ nō delebis me de libro tuo: ita peto vt certifices me vt remittas noxam isti populo.

¶ De igne qui descendit in castra.

Secunda plaga punitus est ille populus pp̄ter peccata sua: qm̄ accēsus ignis dn̄i deuorauit extremam partē castroꝝ: vt dr Numeri xi. c. Forte ibi erant magis culpabiles. Tandem oratiōe Moysi ignis absortus idest extinctus fuit.

¶ Tertia plaga fuit postq̄ habuerunt coturnices. Vt. eni habet Numeri. xi. c. adhuc carnes erant in dentibus eorum nec defecerat huiusmodi cib⁹: ꝛ ecce furor dn̄i concitat⁹ in populum pcussit eū plaga magna nimis. Vocatusq̄ est ille locus sepulchrū concupiscētie. Jbi eniz sepeliere populū qui desiderauerat carnes. Dicit magister i histo. ꝙ mod⁹ plage hic nō determinat. Creditur tamen ꝙ fuerit ignis.

¶ Quarta plaga ponit Numeri. xvi. c. quando multitudo murmurabat cōtra Moysen ꝛ Aaron. d. Vos interfecistis populū: Cūq̄ vellent eos obruere lapidib⁹: fugierūt ad tabernaculū ꝛ operuit eos nubes ꝛ appuit glīa dn̄i. Dicūt alíqui ꝙ nō fuit illa que p̄bebat ducatū populo: s3 quedā parua nubes in qua dn̄s solitus erat loqui cum Moyse. Alij dicunt ꝙ fuit illa que prebebat ducatum sed stabat in i alto sup tabernaculū: ꝛ tūc descendit operiēs ꝛ ambiēs circūquaq̄

vt nullus posset adire. Et egressus ignis deuorauit populū. Fuerunt aūt percussi tredecim milia ⁊ octoginta.

¶ Quita plaga exprimit. Numeri.xxi. quādo profecti de monte hoc venerūt i Salmana. Et qa male loqbant de deo misit dñs in populuz serpentes ignitos Qui sic dicebantur ꝑm Nico. de lira. ⁊ magistrū in histo. qa minimi ⁊ veloces erant ad modū scintillarum: vel qr volantes per aera emittebant scintillas ardentes: vel ex eo ꝙ ꝑ morsus eorū calefiebat caro: ac si igniret. Tunc venerunt iudei ad Moysen: vidētes mortes plurimorū dicentes. Peccauimus qa locuti sumus cōtra deū: ⁊ tu ora vt tollat a nobis serpentes. Orauitqꝫ Moyses ad dñz. Cui dñs ait. Fac serpētē eneū: ⁊ pone in perticā eminētē in medio ppli: ⁊ quicūqꝫ percussus fuerit a serpēte respiciat eū ⁊ viuet. Et factum est ita. Dicit Rabbi Salomon: ꝙ in serpēte nō erat virtus sanandi: sed aspicientes serpentē cognoscebāt afflictionem illā a deo sibi iuste illataz: petendo mīam: ⁊ ipse deus sanabat eos: Nō aūt mystica est: qr serpens ille figurabat xp̄um passū in cruce ꝑ cuius intuitum fide ⁊ deuotione sanamur a morsu sathane. Ex quo xp̄s dixit Joh.iij.c. Sicut exaltauit Moyses serpētē in heremo. ita exaltari oportet filiū hoīs. Dicit magister in hīsto. ꝙ illū serpentē eneū habuerūt secuz filij israel ſꝑ ⁊ magnifice repositus est in hierusalez. Tandez ob cultū supstitionis quem sibi exhibebat populus ꝯminuit eū in puluerem rex. Ezechias: ⁊ posuit in torrēte cedron sicut etiam patet.iiij. Reg.xix.c.

¶ Sexta plaga enarrat Numeri.xxv.c. qn̄.s. isrl' iniciatus ē.i. cōsecratus beelfegor idolo madianitarū. Irat⁹ aūt dñs dixit ad Moysen. Tolle cunctos principes populi. ⁊ suspende in patibulis ꝯ solem vt auertat furor me⁹ ab israel. Dicit magister in histo. Forte quia subditos non corripiebant duces tribuum. voluit suspendi. vel potius principes.i. actores ei⁹ hidolatrie. Occisiqꝫ sunt vigintiquatuor milia hominū. ¶ Septima plaga fuit qn̄ iuuenes plurimi zelo finees accēsi: multa milia hominum ꝑcusserūt. Ut eni refert Joseph⁹: ⁊ ponit Nūeri.xxv. princeps tribus Simeon zambei filiaz cuiusdā potētis madianitarū duxerat: q̄ dicebat corbi. Qui vxore iubente i quadam solemnitate cū alijs ducib⁹ deo nō imolauit. Quāobrē cū a Moyse reprehēderent in gnāli qui colebāt idola non deū: ille corā oibus ꝓfessus est se alienigenā duxisse: ⁊ se idola colere: nec tyrānicis legibus q̄s ipse sibi Moyses imposuerat obnoxiū esse: quib⁹ sub figmēto legū ⁊ dei grauiori seruitute populuz ꝑmebat q̄ꝫ egiptij: cū ꝓpriuz auferebat viuendi arbitriū. Et discedens coraz oī turba que flebat ante fores tabernaculiītrauit tabernaculū vxoris. Surgensqꝫ finees filius Eleazari de medio multitudinis: ⁊ accepto pugione ingressus est post illuz in lupanar. Et cum inuenisset quoeūtes ꝑfodit ambos in locis genitalib⁹. Quo exēplo multi moti idolatras plurimos occiderunt. Quid plura? Ut cōcluditur in argumento in ep̄lam ad Romanos: ita crebra ꝓuocatiōe dñm irritauerūt: vt oēs in heremo morerēt nec plures ex sēiorib⁹ eoꝝ q̄ꝫ duo hoīes terrā ꝓmissionis intrarunt. Nos igitur caueamus nobis: ne deū ꝯ nos propter pctā nostra ꝓuocem⁹: qa quanto plura digniora qꝫ suscepimus dona: tanto grauiora nostra facinora delictaqꝫ reputantur. Et si illa deponere neglexerim⁹ nō negliget aut retardabit vltionem deus: q est bn̄dictus in secula sclo꜠. Amen.

¶ Sermo.xij. de iudicio dei ꝯ iudeos in hierusalem habitantes.

Edit deus ppl'o iudeoꝝ ciuitatem hierosolymitanam ad inhabitandū: in q̄ tpe Nabuchodonasor regis babilōis tātū excreuert iniqtates ⁊

execranda mala: ꝙ deus omnē populū
tradidit in manus inimicorū suorū: ⁊ ci
uitate debellata oēs vtriusqꝫ sexus iusto
iudicio dei captiui ducti sunt in babylo-
nem. Neqꝫ ob aliam cām tā graue dā-
nū incurrerūt: nisi quia diuina mādata
cōtemnebāt erantqꝫ deo celi adhoiabi-
les ⁊ exosi. Ad qḋ clare intelligendum
statui in isto sermone de iudicio dei con
tra iudeos in hierusalē cōmorātes loq:
De quo si plenā noticiā habere volueri
mus: necē est vt tria mysteria disseramꝰ
Primum dicit glorie.
Secundum nequitie.
Tertium pene.

De gloria ⁊ magnificentia ciuitatis hierusalem. Caplꝫ.i.

Exaltauit deus gloriam ciuitatis
hierosolymitane: ⁊ fecit illā spe
ciosam ⁊ decoram valde: in qua
morabāt iudei cū ingēti leticia ⁊ quiete
Verūtū vt sic fuisse demōstremꝰ tria de
ipsa ciuitate consideremus.
Primo situm.
Secundo cultum.
Tertio statum.

De optimo situ ciuitatis hierusalem.

Primo consideremꝰ illiꝰ ciuitatꝭ
situ. Et de h notādū fm Raba
nū.li.xij.de origine rerū: ꝙ hie
rusalē est ciuitas in palestina in medio
iudee posita: vmbellicꝰ totiꝰ habitabilis
nře zone. Vñ Ezech.v. dicit dñs. Ista
est hierusalem quā in medio gētiū situa
ui. Nico. de lira dicit: quia sita ē i qrto
climate terre habitabilis septem climati
tibus distincte. Est ibi terra fertilis non
modo frugū: sed balsamo: melle lacte
Que in distributione terre ꝑmissionis
data fuit tribui Beniamin: dicta iebus
que est hierusalē: vt notatur Josue.xviij
c. Et idē fatet Jsidorꝰ li.xiiij.ethimol.
Jn.xv.vo.li. asserit ꝙ fꝫ iudeos Sem
filius Noe: quē dicunt Melchisadech
primus post diluuium i syria ꝯdidit sa-
lem vrbē hanc: postea ipsam tenuerunt
Jebusei: ex qbꝰ dicta est Jebus. Sicqꝫ
duobus noibus copulatis iebus ⁊ salē
vocata est. Que postea a Salomōe hie
rosolyma: quasi hierusalomonia dcā ē.

De templo mirabili hierusalem.

Secundo consideremus illiꝰ ci
uitatis cultū. Jbi eqdem a Sa
lomone cōstructū est templū
miro artificio: d quo dř.ij. Paral.iij.c.
Cepit Salomon edificare domum do
mini hierusalem. in mōte moria: qui de
monstratus fuerat Dauid patri eius: an
no quarto regni sui. Glo. Hiero. super
illo verbo. Vade in terram visionis. Jn
hoc monte inquit: obtulit Abrahā ho-
locaustū ꝑ Jsaac. Et glo. super illo vbo
Jacob. Non est hic aliud nisi domꝰ dei
dicit in hoc loco creditur Jacob dormi
uisse ⁊ vidisse angelorū visionē in scala:
preuidisseqꝫ tēplū ⁊ dei cultū ibidē futu
rū. Quātū vero fuerit domus illa mirā
da: patet ex his que dicūt.iij. Reg.vi.c.
Erat ibi concursus ⁊ frequentia gentiū
Precipue vero fm Nico. de lira. ex oī
iudea ppl's ibi confluebat in festo pasce
siue azimorum in memoriā liberatiōis
de egypto. Jn festo pentecostes: in me
moriā date legis. Jn festo scenophegie
siue tabernaculorū. in memoriā mansio
nū in deserto. Hāc domū xps voluit sua
presentia decorare. ibi oblatus est qua-
dragesima die postqꝫ natus fuerat. Jbi
inuentus post triduū in medio doctorū
vt dicitur Luce.ij.c. Jbi docebat. Vnde
Marci.xiiij. dixit. Quottidie apud vos
eram docēs in templo. Tertio ꝯside-
remus illius ciuitatis statū. Facta equi
dem fuit ciuitas insignis ⁊ regia. Pri-
musqꝫ ibi regnauit rex Saul: quē Sa-
muel vnxit in regē.ii. Dauid.iij. Salo-
mon.iiij. Roboā.v. Abias.vi. Asa.vij.
Josaphat.viij. Jorā.viiij. Ochozias.x.
Joas.xi. Amasias.xij. Ozias.xiij. Jo-
athan.xiiij. Achaz.xv. Ezechias.xvi.
Manasses.xvij. Amon.xviij. Josias.
xviiij. Joachim.xx. Sedechias. Erat er
go ciuitas illa famosa plena populo ⁊ di
uitijs. Erant ibi ornata edificia: alta pa-
latia. ⁊ iuuenes robusti ⁊ bellicosi. Spe

vt dicit Lact. li. ij. Tum maxime deus ex memoria hominū elabit: cū bñficijs eius fruentes honorē diuine indulgētie dare debent. Ideo popul⁹ hierosolimorum: vt patebit: incrasatus nimis recalcitrauit.

¶ De nequitia populi iudaici: et impietate multa. Capl'm. ij.

Quāta fuit iniqtas iudaici populi in hierusalem habitantiū inuestigandū est: vt sic pcipiam⁹ q̄ iuste deus populū illū nequam tradidit in captiuitatē. Sunt autem tria que accusant hierosolymorum culpā et ipietatem.

Primū est multiplex offensio.
Secundum temeraria presumptio.
Tertium. dura obstinatio.

¶ De octo peccatis quibus in hierusalem offendebatur deus.

Primū qd accusat et arguit hierosolymorū culpā: est multiplex offensio. In multis nanq̄ non in vno solo pctō offēdebāt deum. Octo tñ erant inter cetera peccata principalia que abundabant in illa ciuitate.

Primum peccatū dr negligentie.
Secundum iniustitie.
Tertium auaritie.
Quartum fraudulentie.
Quintum violentie.
Sextum luxurie.
Septimum idolatrie.
Octauū irreuerentie.

¶ Primū peccatū qd abūdabat i illa ciuitate dr negligentie. Superiores nāq̄ non curabant de salute subditorum Quinimo suo malo exemplo corrūpebant eos: et inducebāt ad malefaciēdum Hinc Hieremias conquerebat. x. c. d. Stulte egere pastores: et deū non exquisierūt: ppterea nō intellexerūt: et omnis grex eorū dispsus ē. Et. xxiiij. c. Hiere. aiebat. Ue pastorib⁹ q dispdūt et dilacerant gregem pascue mee dicit dñs. Sis cautus o predicator ne propter ista prelatis detrahas. Si boni sunt. bene erit ipsis. Si vo mali: iudicet illos de⁹. Nostra vo non interest illorum increpare delicta. ¶ Secundū peccatū qd abūdabat in ciuitate hierusalem erat iniustitia Et de hac Hiere. v. c. ait. Circuite vias hierusalē: et aspicite et considerate: et querite in plateis eius: an inueniatis virum facientē iudiciū et querentē fidē. Et īfra. Causam vidue non iudicauerūt et cām pupilli non direxerūt. O quid de nobis dicā? Heu heu perijt pfecto de terra iusticia. Timore: amore: odio: ac ptio est eiecta. vt dicit. xj. q. iij. c. quattuor. Sed pfecto ipletū est dictū Isidori: q ait. xi. q. iij. c. paup. Paup dū ñ habet qd offerat: nō solū audiri contēnit: sed reprobat Cito violat auro iustitia: nulláq̄ reus. ptimescit culpā: quam nūmis redimere existimat. Et tñ vt dicit. Augu⁹ li. iiij. de ciui. dei. amota iustitia: qd aliud sunt regna nisi latrocinia? Ideo dicit. xij. q. ij. c. cum deuotissimā. Sūmū in rebus bonū est iustitiam colere. ac sua cuiq̄ iura seruare. Et Ar. v. ethi. ait. Preclarissima virtutum esse videtur iustitia: et neq̄ hesperus neq̄ lucifer ita admirabilis. ¶ Tertium peccatū qd erat in hierusalē fuit auaricia. de qua Hiere. vi. c. sic scribitur. A maiore vsq̄ ad minorem oēs student auaricie. et a propheta vsq̄ ad sacerdotem cūcti faciūt dolū. Hoc tñ tpe nescio qd referā. quū mūd⁹ tot⁹ auaricie vinculis detinet. Ob illā eteni multiplicata sūt oia mala: piuria. s. fraudes. deceptiones. mendacia: odia: liuores: rancores: rapine: vsure: symonie: et similia. ¶ Quartū peccatū qd erat in hierusalem fuit fraudulentia. Oēs pro maiori pte erant simulati ficti astuti callidi et deceptores in oi arte: in oi exercitio: in oi deniq̄ conuersatione sua. Vñ. Hiere. ix. c. dicebat Unusq̄sq̄ a proximo suo se custodiat. et i oi fratre suo nō habeat fiduciam qa ois frater supplātās supplantabitur: et ois amicus fraudulenter incedit O qs habet nūc vnū amicū verū? Inquit Amb. li. iij. de officijs. Facilis vox et cōmunis: tuus sū totus: sed paucorū effect⁹

¶ Quintū peccatū in hierusalē fuit vio/
lentia. De hoc dr Hiere .xxxiiij.c. Re/
traxerūt seruos τ ancillas suas quos di
miserāt liberos: τ subiugauerūt i famu/
los τ famulas. Hic dicit Nico. d lira ꝙ
Exo.xxi.c.dictū fuit. Si emeris seruum
hebreū sex annis seruiet tibi: in anno se/
ptio exeat liber gratis: ita ꝙ nō poterat
vltra teneri nisi vellet remanere. Tpe ve
ro Sedechie regis: τ añ tenuerāt seruos
τ ancillas diutius ꝓpter auaritiā suā: tñ
ad monitionē Hieremie τ aliorꝝ virorū
bonorꝝ rex Sedechias τ sui subditi sta/
tuerūt firmiter dimittere suos suos he/
breos τ ancillas sm ꝓceptū legis. Et vt
hec ordiatio eēt firma sciderūt vitulum
in duas ptes: τ inter illas ptes trāsierunt
rex τ principes ei⁹ ad significādū: ꝙ sic
esset dignus occidi τ diuidi ifringens illā
ordinationē. Uerūtñ post cupiditate du/
cti retraxerūt ad se redigēdo in seruitutē
Et sic nō solū peccauerunt ꝯ legē dinā
sꝫ etiā ꝯ statutū ꝓpriū. Similes his ho/
die sunt q retinent famulos τ ancillas τ
pmittunt eos pire fame τ frigore: sūtq
illis infesti: nō solū cōpellēdo plus debi
to laborare: sed etiā iniuriando τ ꝯtume
lijs ac verberib⁹ afficiendo. Nō didicere
isti disciplinā sapiētis: qui Ecc.iiij.c.ait
Noli esse sicut leo in domo tua: euertēs
domesticos tuos: τ opprimēs subiectos
tibi. Et ꝓ his facit id. Senece ad Lucil
lum. Colant inquit te potius sui tui: ꝙ
timeant. ¶ Sextū peccatū hierusalem
fuit luxuria. Et de hoc dicit Hiere.v.c.
in psona dei. Saturaui eos: τ mechati
sūt: Et.xxiij.c. Adulterijs repleta est ter/
ra. Sileāt de hoc verba: loquant exēpla
¶ Septimū peccatum fuit idolatria: de
qua Hiere.i.c. deus ꝯquerebat sic. De/
reliquerūt me: τ libauerunt dijs alienis
τ adorauerūt op⁹ manuū suarū. ¶ Oc
tauū peccatū fuit irreuerentia ad cultū
diuinū. nam in tēplo absq deuotiōe in/
grediebant τ egrediebātur. Et d hoc sic
habet Hiere.vij.c. Fecere filij iuda ma
lum in oculis meis: dicit dñs posuerūt
offendicula sua in domo in q inuocatū
est nomē meū: vt polluerēt eā. O ꝙ re/
prensibiles xpiani sūt: qui templa dei et
ecclesias tanꝙ lupanaria calcant. Pro
quibus facit illud qd scribit de imunita
te ecclesie.li.vj.in.c.decet. Decet domū
dñi scitudo. Decet vt cuius in pace fact⁹
est locus: eius cultus sit debita venera/
tione pacific⁹. Sit itaq ad ecclesias hu
milis τ deuotus ingressus: Sit i eis de/
uota conuersatio: deo grata: inspicienti/
bus placida. In hierusalem ergo erant
huiuscemodi vitia: τ alia pluria que so/
let abhorrere deus.

¶ De presumptione populi.

Ecundū quod accusat τ arguit
hierosolymorū culpā. est teme/
raria presūptio. In tot eni pctis
deū spnebāt. Uñ Hiere.v.c.dr. Nega/
uerūt dñm: τ dixerūt. Nō est ipse: neq
veniet sup nos malū: gladiū τ famē nō
videbim⁹. Et infra. Nō dixerūt i corde
suo: metuam⁹ dñm deū nostrū. Cōfide
bā ergo in seipis: τ pseuerātes in malis
suis penitētiā recusabāt. De hoc dicitur
Hiere.viij.c. Nemo qd bonū est loquit
nullus ē qui agat pniāz sup pctō suo.d.
qd feci. Oēs cōuersi sunt ad cursū suū:
quasi equus in impetu vadēs ad pliū.

¶ De obstinatione iudeorum.

Ertiū qd ondit hierosolymorū
culpā: est dura obstinatio. nam
cū p plures annos ppl'us ille cō
monitus fuisset: nūq se corrigere voluit
Inquit Hiero. i ꝯmēto sup Hieremiā
ꝙ Hieremias cū eēt adhuc puer ꝓpha
re cepit anno.xiij. Josie filij Amon regis
Juda prophetauitq in impio ei⁹ annis
xix: τ postea sub Joachiꝫ filio ei⁹ annis
xj. τ sub Sedechia qui vltim⁹ fuit regni
Juda annis.xj. vsq ad quintū mēsē: qñ
a babylonis capta est hierusalē. Ac per
hoc ab exordio ꝓphie sue vsq ad capti
uitatē hierusalē: q τ ipse capt⁹ est ꝓpha/
uit annis.xli. τ ꝓdixit clare ciuitatis exci
cidiū: nisi penitentiā agerēt. At illi non
solum non timebant: τ humiliabant se
deo: verum etiā Hieremiā psequebant

Scribit nanqz Hiere.xxviij.c. q cũ sel pphetasset: apphenderũt eũ.d. Morte moriat. Et congregat' ē ois popul' aduersus Hieremiã in domũ dñi. Tandez vtēs bonis verbis Hieremias: dixit ois popul'. Non est viro huic iudiciũ mortis quia in noie dñi dei nostri locutus ē ad nos. Et Hiere.xxxij. habet qualiter cesũ eum miserũt in carcerē: vbi sedit diebus multis. Et Hiere.xxviij.c. narrat: qualr submiserũt eũ in lacũ: in quo non erat aqua: sed lutũ mltasqz alias persecutiones intulerũt sibi. O malicia incorrigibilis. o malignitas hominũ iniquorum o duricies prauorum cordium. Ueritas adamatur: de' predicatur timēdus. vitia increpant: efferunt virtutes ꝛ boni mores: tamē odio habent qui deo iubente talia nunciant. Idcirco nemo potest de deo conqueri: si in nos seuerus appeat.

¶ De graui pũitiõe ꝛ plaga hierusalez. Capitulum.iij.

Ui dudũ longanimis p Hieremiaz populũ ad penitentiam vocauerat: sceleribus ꝛ malicia iniquorum ꝓuocatus: ad vindictam tandem excitatus est: Nõ vt cũc[t]i valeant scire in hoc mysterio tertio de pena hierusalē ptractabimus: de qua tria sunt consideranda.

Primũ dicit ciuitatis obsessio.
Secũdum ciuitatis afflictio.
Tertiũ ciuitatis captio ꝛ deletio.

¶ De valida obsidione ciuitatis.

Rimũ cõsiderandũ est ciuitatis obsessio. Ut eni habet.iiij. Reg. vltimo. c.ꝛ.ij. Paralipo. vlti.c. Anno nono Sedechie circundata est irlm a Nabuchodonosor cum validissimo exercitu: ꝛ extructe fuerunt in circuitu eius munitiones: ꝛ clausa est ciuitas decem ꝛ octo mensibus. ¶ Secũdum cõsiderandũ est ciuitatis afflictio. Preualuit quippe interim fames: nec erat panis populo terre. ¶ Tertiũ considerandum est ciuitatis captio. Nam ciuitas capta fuit: ꝛ fugit Sedechias. Rabbi Salomon dicit q ipse fugit p quandam viã subterraneaz cuius exitus erat bene longe a ciuitate. Sed deus fecit apparere vnã capreã siluestrē: ꝛ dũ caldei vellēt eam capere fugiendo cucurrit sup terrã sm viã illius linee subterranee pdictam vsqz ad exitũ. Et sic chaldei inuenerunt Sedechiã: qui exierat viam illam. Sed Nico.d lira dicit q hoc non est verisile q chaldei tunc intenderent venationi. Jdo dicēdũ q insecuti sũt Sedechiaz p inditiũ aliquorũ quos ceperũt in ciuitate: qui non poterant fugere. Scdm magistrum in histo. capta fuit ciuitas circa mediã noctem. Captus itaqz fuit. Sedechias: ꝛ adduct' corã Nabuchodonosor. Qui dixit ei. Magnus deus habēs neqtiã tuam odio tradidit te mihi. Occidit ꝛ filios eius coram eo. Oculos vero Sedechie effodit: ꝛ cathenis vinxit euz ꝛ duxit eum in babylonē. Muri autem hierusalez destructi sunt: ꝛ ciuitas expoliata. tandē succensa ꝛ populus duct' in captiuitatē. Refert magister in histo. q cum Nabuchodonosor intrasset babylonem cũ triumpho: victimas solēnes imolauit dijs suis: ꝛ solēnizauit cum oi populo nouem diebus. Cũqz recũberēt exhilarati: precepit rex vt adduceretur Sedechias in mediũ: ꝛ aliqui de cantoribus templi cum eo: qui psallerent corã conuiuantibus in musicis instrumētis ꝛ canerent hymnos de cãticis syon: Bibebant autem conuiue in vasis domus dñi: quorum qdã Nabuchodonosor cõsecrauit idolis: quedaz vo sibi reseruauit. Cũqz darent psallentibus potũ. cãculo pcepit rex: vt daret Sedechie potus laxatiuus. Et coram oibus ignominiose. laxatus est. Sicqz irrisum reducere ad carcerem. Quinimo afflict' dolore post paucos dies mortuus est. At Nabuchodonosor fecit eum honore regio sepeliri Tali iudicio deus illum puniuit: qa vt scribit.ij. Paral. vltio.c. viginti ꝛ vnius ãni erat cũ regnare cepisset: ꝛ vndecim annis regnauit in irlm: ꝛ fecit malũ corã ocul. dñi dei sui: nec erubuit faciez Hieremie pphe loquentis ad se ex ore dñi

A rege quoqꝫ nabuchodonosoꝛ reces/
sit: qui adiurauerat eum per deuz: ⁊ in/
durauit ceruicē suā ⁊ coꝛ: vt non reuer/
teret ad dn̄m deuz israhel. Si ergo ipe
timuisset deum: abstinuisset vtiqꝫ a tot
tantisqꝫ pctis: ⁊ deꝰ misericoꝛdiaz suam
on̄disset illi: quā nobis exhibeat: qui est
benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo. xiij. de iudicio dei contra iu
deos xp̄m ⁊ ecclesiam ꝑsequentes.

Ompletis annis. lxx. iudaice cap/
tiuitatꝫ operante Esdra
sacerdote: ⁊ Zoꝛobabel
suscitauit dominꝰ spm̄
Cyrri regis persaꝝ: qui anno pꝛimo sui
imperij laxata hebreoꝛum captiuitate:
quattuoꝛ ferme hominuz milia fecit re/
gredi in iudeam: restituens eis vasa tē/
pli aurea ⁊ argentea quinqꝫ milia qua/
drigenta: que Nabuchodonosoꝛ poꝛta
uerat in babylonem. Sicqꝫ reedificata
est hierusalem ⁊ templum eo tp̄e quo
Tarquinus supbus regnabat in vꝛbe.
Colligunt ista ex pꝛimo libꝛo Esdre. c.
i. ex dictis Josephi in libꝛis antiquita/
tum: ⁊ Bede in libꝛo de tp̄ibus. Sicqꝫ
populus ille ibi multiplicatus est vsqꝫ ad
tp̄a xp̄i. Verūtamē qꝛ xp̄m ⁊ ecclesiam
iudei acriter persecuti sunt: de qua im/
pietate noluerūt penitere: volente deo ci
uitas hierusalem a romanis euersa est
⁊ populus fame ⁊ gladio perijt: ⁊ qui re
manserunt viliter fuerunt venundati.
Propterea vt in dies ad timendū deū
studiosius inuigilemus: in hoc sermōe
de iudicio dei contra iudeos xp̄m ⁊ ec/
clesiam ꝑsequentes verba faciemus: vi
debimusqꝫ qualiter ciuitas hierusalem
destructa fuit: ⁊ populus eius dispersus
De qua desolatione tria mysteria erunt
declaranda.
Pꝛimum dicitur significationis.
Secundū pꝛenunciationis.
Tertium executionis.

De signis ⁊ poꝛtentis quibus dei iudicia
sepe pꝛemonstrantur. Caplm̄. i.

Ignificata fuit poꝛtentis ⁊ si/
gnis desolatio hierusalem. Et
in hoc apparet duricia populi:
quia nunqꝫ ad penitentiaz redijt. Verū
tn̄ vt plenius intelligātur singula in hoc
mysterio tria sūt dubia absoluēda. Pꝛi
mū: an timendū sit cum alique nouita/
tes apparent in coꝛꝑibus celestibꝰ: etiaz
si naturaliter fiant. ¶ Secūdū: que sūt
illa signa ꝓpter que timendū est: ne im
mineant de ꝓpiquo hoibꝰ mala. ¶ Ter
tium: quibꝰ signis hierosolymoꝛū exci/
dium fuit pꝛemōstratum: ¶ Pꝛo pꝛio
dubio arguūt aliq dicentes illō Hiere.
x. c. A signis celi nolite timere: que so/
lent metuere gētes. Et tamen ꝯtra istos
ē auctoꝛitas xp̄i: q Luc. xxj. c. ait. Erūt
signa in sole luna ⁊ stellis. Que verba
dicta sunt: vt ꝑ illa signa hoies terreant
Rn̄det his Nico. de lira super ꝑfato. x.
c. Hiere. ꝙ timere ꝓpter signa celi pōt
eē dupliciter. Aut rōnabiliter. Aut super
stitiose. ¶ Pꝛimo licitū ē: ⁊ ad pꝛuden
tiā spectat sic timere Nā licz coꝛꝑa cele/
stia nō sint agētia de necessitate: tn̄ hn̄t
virtutez imutandi elementa ⁊ cōposita
ex eis ad diuersas qualitates: ex quibꝰ
disponunt humana coꝛpoꝛa ad varias
infirmitates: sicut ex dn̄io Martis co
lera accendit: ex qua accensiōe nō solū
coꝛꝑa disponūt ad infirmitatē aliquam
sed etiā appetitus sensitiuus ad iraz: ex
quo sequuntur vlterius lites ⁊ dissensio
nes: eo ꝙ homines vt in pluribꝰ sequūt
suas passiones. Soli sapientes eis do/
minant ꝑ rationē. Timoꝛ aūt facit pꝛe/
cauere a malis futuris. Et ideo timere a
celi constellationibus ad hoc ꝙ homo
ꝯsulat de habendo remedio contra dis/
positionē ad infirmitates coꝛpoꝝ ⁊ pas/
siones malas: ⁊ alia huiusmodi q̄ pn̄t
ex influentia celi causari: nō est malum
sed bonū: ⁊ satis conueniens. Secun/
do modo timere ꝓpter signa celi. s. sup/
stitiose: illicitum est et peccatum. Et sic

loquit Hiere. Unde subdit. Quia voces populorum vane sunt. Quod insup ponitur. C. de penis. l. decurionū filij. Uane inquit voces populoꝝ nō sunt audiēde. Apud populos aūt triplex supstitio inuenta est circa corpa celestia. ¶ Prima eoꝝ q dixerūt illa esse aiata. ¶ Secunda eorum qui dixerūt illa esse deos. ¶ Tertia eoꝝ q dixerūt corpa celestia imprimere i intellectū nostrū. ¶ Pria supstitio est eorū qui tenuerunt corpora celestia esse animata. Contra quos est auctoritas Damasceni: qui in. ij. lib. ait Nullus animatos celos: vel luminaria existimet. Inanimati eni sunt: ꝛ insensibiles. Et Aug. li. xiij. de ci. dei ait. Nō ē credēdū qd̄ Plato dicit globos istos luminū siue orbiculos luce corpea super terram: seu die: seu nocte fulgentes suis quidem proprijs aiabꝰ viuere. Et xviij. li. de ciui. dei dicit ꝙ Anaxagoras factꝰ est reus apud athenienses quia dixit solem esse lampadē ardentē: negās vtiqꝫ ipsum eē deū: vel aliquid animatuȝ. Si vero obijceret: ꝙ non solū platonici: sȝ etiā doctores fidei tenuerūt corpa celestia esse animata: vt Origines ꝛ Hieroꝰ Augꝰ insup hoc sub dubio dereliquit. vt in li. lxxxiij. qōnū. in enchiridion. ꝛ in ij. sup Geñ. ad litterā: vbi dicit ꝙ si sunt aiata corpa celestia ptinent ad societatem angelorū eoꝝ aie. Respōdet Tho. i. pte. q. lxx. ar. iij. c. ꝙ inter ponētes corpora celestia eē animata vel inanimata: parua vel nulla est differentia in re: sed in voce tm̄. Quoniaȝ dici possunt aiata non sicut plante ꝛ animalia: sȝ equiuoce inq̄ītuȝ substantie spūales vniunt corporibus celestibus: vt motores mobilibus: quo fit vt motus celestiuȝ corporū fit ad aliqua substātia apprehendente: ꝛ nō solum a natura: sicut grauia ꝛ leuia Unde Augꝰ dicit. ij. de trinitate. corpa omnia administrari a deo p spiritū vite ¶ Secunda supstitio fuit aliorū dicentium corpa celestia esse deos: vt fuerūt egyptij: De quibus Eusebius pamphili. li. i. de euangelica preparatione ait Egyptios ferūt primos omniū cuȝ in celuȝ oculos sustulissent motū ordinē ꝛ quantitates celestiū corporū admiratos: solem ac lunā deos putasse. ¶ Tertia supstitio fuit aliorū: qui tenuerunt ꝙ corpa celestia imprimunt in intellectum nostrum. Qd̄ vtiqꝫ falsū fore ostēdit Tho. in. iij. sūme ꝯtra gentiles. c. lxxxiiij. dicēs ꝙ directe ꝛ p se nō ipmunt: q2 vt dicit Dionysius li. de diui. no. ꝛ Aug. iij. d̄ trini. diuine prouidentie ordo ē: vt p supiora regant inferiora: ꝛ moueant. Intellectus autem ordine nature omnia corpora excedit. Impossibile ē ergo ꝙ corpora celestia agant in intellectuȝ directe nec possint esse causa p se eoruȝ que sūt circa intellectū. Insup. nullum corpus agit nisi p motū: vt habet. viij. phisicoꝝ ergo que sunt oio extra motū nō possūt esse causata a corpibus celestibus. Sed ea que sunt circa intellectum sunt oio ex motū p se loquendo: sicut patȝ. vij. phi. Quinimo p quietem a motibus fit aia prudens ꝛ sciens: vt dicit ibidem. Indirecte tamē corpa celestia possunt imprimere in nostrū intellectū: quia licȝ intellectus noster nō sit virtus corpea: tm̄ in nobis opatio intellectus compleri non potest sine opatione virtutū corporeaꝝ que sunt imaginatio ꝛ vis rememoratiua ꝛ cogitatiua. Et inde est ꝙ impeditis harū virtutū opationibus ꝓpter aliquā indispositionem corporis impedit opatio intellectꝰ: sicut pȝ i freneticis: ꝛ litargicis: ꝛ silibus. Et ꝓpter hoc etiam bonitas dispositionis corporis humani facit aptum ad intelligendū: inq̄ītuȝ ex hoc predicte vires fortiores existūt Dispositio aūt corpis humani subiacet celestibus motibus. Et sic ad ꝓpositū redeundo: supstitiose opiniones de corpibus celestibus non sunt acceptande.

¶ Secūdū dubiū quod erat absoluendum est. Que sunt illa signa ꝓpter que timendū est ne imineāt de ꝓpinquo hominibus mala. Et dico ꝙ sunt tria.

Primū solis ꝛ lune defectio.

Secundum cometarum apparitio.

Tertium portentorum frequentatio.
¶ Primũ signũ. Quotienſcũqꝫ eteniꝫ
eclipſatur ſol: vel luna: timenduꝫ eſt de
aliquo malo venturo. Probat hoc pri/
mo ꝑ Ptolomeum: q in centilogo ait.
Sol ⁊ luna ſunt dñi aliorum planetarũ
eo ꝙ ſunt cauſe totius opis ⁊ guberna/
tionis ſtellaꝝ. Ideo eclipſes accidentia
grãdia ſignificãt. Et Meſſahalla. c. vij.
de temporum varietate ait. Scito ꝙ in
eclipſi ſolis aut lune non poterit fieri qn
ſignificetur aliquod magnum accidens
ſm quantitatem eclipſis ipſius. Nam
in ſignis igneis ſignificabit interitum re
gis: ⁊ diuitum: ⁊ ſiccitatem: ⁊ terre ſteri
litatem atqꝫ famem. Et Virgilius i pri/
mo georgicorum inquit. Sol tibi ſigna
dabit: ſolem quis dicere falſuꝫ. Audeat
ille etiam cecos inſtare tumultus. Sepe
monet fraudem: ⁊ operta tumeſcere
bella. Ille etiam extincto miſeratus ce/
ſare romam. Cũ caput obſcura nitiduꝫ
ferrugine texit. Impiaqꝫ eternaꝫ timue
runt ſecula noctem. Recitat Ricobal/
dus in cronicis ꝙ anno Neronis q̃rto
ſolis defectio fuit ⁊ terremotus magn⁹
Tunc magna perſecutio inſurrexit con/
tra chriſtianos. Petrus ⁊ Paul⁹ mar
tyrio fuerunt coronati. Poſt paſſioneꝫ
vero illorum tanta rome peſtilentia fuit
vt triginta milia funerũ in fatione vene/
runt. Laodicia ⁊ Coloſſa. ⁊ Ieropolis
vrbes in Aſia terremotu conciderunt.
Tempore Conſtantini. iij. facta eſt ſolis
defectio. Hic conſtantinus italiam de
longobardis liberare conatus: ab athe/
nis per mare Tarentuꝫ tranſiuit: oẽſqꝫ
vrbes in cãpania ⁊ terris circũuicinis a
longobardis occupatas per quas venit
vi cepit. Romam tandem pergit: papaꝫ
Martinum occidit. In Sicilia apud
Syracuſas a ſuis occiditur. Paulo
poſt ſarraceni cum nauibus in Sici/
liam veniunt: Syracuſas captas diri/
piunt ornamenta Alexandriã deferunt.
Templum cõſtruitur in hieruſaleꝫ vbi
templum Salomonis fuerat. Tempore
Lotharij ſecũdi factus ẽ ſol ſanguine⁹

⁊ poſt paucos dies hominũ lues ẽ ſecu/
ta. Refert adhuc Eutropi⁹: ꝙ feruente
tumultu belloꝝ ciuiliũ: tres ſoles ſimul
exorti ſunt: qui paulatim coierũt in vnũ
Scias tamẽ ꝙ nõ ſunt idem eclipſis ſo
lis: ⁊ multiplicatio in aſpectu. Nam vt
dicit Iſidor⁹. li. iij. ethimol. Eclipſis ſo
lis eſt quotiens luna. xxx. ad eandem li/
neam qua ſol vehit ꝑuenit: eiqꝫ ſe obij/
ciens ſolem obſcurat. Nam deficere no
bis ſol videt dum illi orbis lune opponi
tur. De multiplicatione vero ſolis quia
vident. iij. dicit Seneca lib. i. de qõnib⁹
naturalib⁹: hos nõ eſſe ſoles: ſed imagi
nes ſolis i nube ſpiſſa ſoli propinqua: in
qua radij ſolares incluſi ſunt. Et Iohã/
nes ſolobrienſis in policratiõe. lib. ij. ait
Quotiens ſol in celo videbit geminari
inũdationem aquarũ ſubtus orbis ex/
pectet. Et licet a raritate ſui miraculis vi
deatur accedere: opus tñ nature ẽ: q̃ q/
dẽ ſoles nõ geminat: ſed nubẽ ſimili/
mã facit: vocaturqꝫ parelion. Eſt. n. pare
lion nubes ſimillima ſoli. ¶ Secũduꝫ
ſignũ ꝓpter qđ timẽda ſunt mala futu/
ra dicit comete apparitio. De qua nota
qđ dicit Tullius libro. ij. de natura deo/
rum. ꝙ cometa grecũ vocabulũ ẽ: quã
latini crinitã ſtellã vocant: eo ꝙ comas
luminis de ſe fundat. Pythagorici dixe
runt cometã eſſe vnã de. vij. ſtellis errati
cis. Quoꝝ falſitas apparet: cũ ſepe oẽs
luceãt apparẽte cometa. Ar. i. methau.
ſcribit Anaxagorã. Democritum ⁊ ali/
os dixiſſe cometam fore de natura celi.
Sed cum omnis ſtella celi ſit perpetua
⁊ cometa videatur deficere abſqꝫ eo ꝙ
ſolis radijs abſcõdatur: ideo dicendum
cum Iohanne Damaſceno: ꝙ cometa
non eſt ſtella de natura celi: ſed vapor
ad voluntatem creatoris accenſus in vi
ſcoſa materia ⁊ aduſtibili. De appitio/
ne ergo comete dicit Ptolomeus in
centiloquio ꝓpoſitione. xcix. ⁊ in. ij. qua/
dripartiti. c. viij. ⁊ Ar. i primo methau.
ꝙ ſignificat malos effect⁹. Scribit Se
neca in qõnibus naturalibus ꝙ due in
ſule ſubmerſe ſunt prenũciante cometa.

Narrat Justinus q̄ anno quo natus est
Mitridates: ⁊ anno quo primū regna/
re cepit: cometa p̄ vtrūq; tempus mul̄ts
diebus splenduit cum luce tanta: vt celū
omne videretur ardere. In quantitate
videbatur occupare magnum celi spa
cium: ⁊ in luce vincebat nitorē solis. Ap
parebatq; horis quattuor. Hic Mitri/
dates. xlvj. annis cum romanis attrocia
bella gessit. De quo scribit Ualerius. lib.
viij. i rubrica de studio ⁊ idustria. Et idē
ꝯfirmat Solinus in libro de mirabili/
bus mundi. Uiginti duarum gentium
quibus imperabat idioma didicerat. Et
vt refert Justinus ⁊ Eutropius cum Ni
comedem regem bythinie regno para/
ret pellere amicū romanorū: cum dice/
retur sibi q̄ si id faceret romanis displi/
ceret: cū Ephesuz p̄uenisset. crudeli edi
cto: vt scribit Ualerius li. ix. i rubrica de
crudelitate. multā familiā romanorū ci/
uiū i Asia: p̄ vrbes negociādi causa disp̄
sam vna epistola ⁊ vno die truncari fe/
cit. Quā miserabilis illa rerum facies fu
it vt vbicūq; romanus fuisset inuentus
puta in agro: in domo: i foro: in via: in
templo: in lecto: in cōuiuio: velut hostis
mactaret. Seneca li. xvj. de questionib⁹
naturalibus dicit: q̄ imperante Nerōe
senis mensibus apparuit cometa. Neq;
vero peius quid illis t̄p̄ibus potuit esse:
q̄ꝫ viuere sub dn̄o tam criminoso. De q̊
dicit Jo̅hes solobriensis in policratone
lib. i. In tanta mole imperij omnē pero
sus est grauitatē: philosophiaz p̄sequēs
quasi maiestatis imperij inimicā: ⁊ no/
biliora ingenia veritus: se consilijs sub/
didit histrionū. Cum vero esset omniū
auarissimus: adeo vt nulli q̄d̄cūq; offi/
cium delegaret: quin prosequeret: nosti
quid mihi opus est: aut illud subijceret:
qui omnibus preest: omnibus indiget:
tamē histrionibus ⁊ mimis pecunias in
finitas erogare non grauabatur. Sin/
gulos prout quibusq; placuerat: am/
plissime dignitatis nomine sublimabat
alios patricios: alios senatores dicens:
hos illustrium spectabiliū ve nominib⁹
illustrabat. ¶ Tertium signū p̄pter q̄d
timēda sunt mala futura: dicit portētoꝝ
frequentatio. Quando multiplicantur
p̄digia ⁊ ostenta solent sequi p̄ditiones
⁊ mala. Unde Plini⁹ li. ij. de naturali
historia scribit: q̄ anno anteq̄ꝫ crassus
occideret a parthis: ferrum pluit in lu/
canis: ⁊ omnes Lucani milites: quorū
numerus multus erat: in illo exercitu
fuerunt cesi. Recitat Orosius: q̄ anno
ab vrbe condita quadringentesimo oc/
togesimo: sanguis de terra e multis fon
tibus scaturijt: pro malo quod secutū est
quando sequenti anno terribilis pestis
romanos inuasit. Idem Orosius refert
q̄ anno ab vrbe condita quadringente/
simo octogesimosexto dira prodigia vi/
sa sunt rome. Edes salutis ictu fulminis
dissoluta est. Apud Phormias multis
ictibus fulminū menia vndiq; combu/
sta ⁊ dissoluta sunt. Sequenti āno Sem
pronius cōsul aduersus picentes exerci
tum duxit. Triste adeo id bellum fuit vt
cum media pugna contremuisset terra
⁊ fuisset terremotus: ⁊ diceretur: q̄ cum
sono tam horribili sanguinem humanū
accipere voluisset: Romani quippe pau
ci admodum qui remanserunt vicerūt
quia vtraq; pars gladio corruit: paucis
romanis remanentibus. Orosius īsup̄
dicit q̄ bellum picentum: marsorum:
pelignoꝝ: sannitū: ⁊ lucanorum multa
prodigia precesserunt. Nam rome sub
ortu solis globus igneus e regione sep/
tentrionis cum maximo celi fragore
emicuit. Apud tarentinos cum panes
per conuiuia frangerentur cruor e me/
dijs panibus quasi e vulnerib⁹ corporū
fluxit. Tunc p̄ septem continuos dies
grando lapidum: imixtis etiā testarū fra
gmētis: terrā latissime verberauit. Bel/
lum punicū secūdū multa p̄digia p̄mō
strarunt. Nam bos quidam locutus est
rome dicēs. Caue tibi roma. Et Augu.
li. v. de ciui. dei. c. vltī. de hoc ait. Omitto
boues locutos: infantes nōdum natos
quedā verba clamasse de vteris matrū:
volasse serpentes: feminas ⁊ gallinas ⁊

hoies in masculinū sexū fuisse cōuersas
Inter cetera mala que ex post secuta sūt
ſm Orosiū.in ea pugna q̄ apud cānas
celebrata est.xliiij.milia.romanorū cesa
sūt.Hanibal in testimoniū victorie tres
modios annulorꝫ aureorꝫ qui ex māib⁹
interfectorꝫ detracti fuerant.Carthaginē
misit.Narrat Sigibertus ꝙ in gallia añ
solsticiū estiuale orta tempestate:cuꝫ grā
dine ingens fragmentum glatiei de celo
cecidit:cuius latitudo sex pedum :altitu
do duorum : longitudo ꝟo quindecim
fuit.Et vt scribit in speculo gestorꝫ mū
di:statim normandi septētrionales ppli
venerūt in galliā potenti manu:domue
runtqꝫ gallos strage bellica p.xl.annos
Postremo in signuꝫ pacis normandis
data est quedam portio gallice regionis
que vsqꝫ ad ista tēpora dicit normandia
¶ Tertiū dubiū aperiēdū fuit.Quibus
signis hierosolymorꝫ excidiū fuit pmō
stratū.Et licet fuerint multa que Iose
phus ponit in libris quos scripsit ꝺ bello
iudaico.nos tamē aliq̄ pncipalia collige
mus.Et primum fuit.ꝙ stella quedaꝫ p
annū sub forma gladij stare visa est:q̄si
imminēs desup ciuitati.Secundū.Cū
die festi populi conuenissent:octaua die
mensis aprilis.noctis tempore hora.ix.
tantus fulgor luminis arā tēpluqꝫ circū
dedit.vt dies clarissimus videretur:mā
sit qꝫ spacio hore dimidie.Hoc quideꝫ
ignaris prosperū visum est : sed probos
pitosqꝫ portētū exitiale nō latuit.Tertiuꝫ
signum ꝙ luna eclipsim p er.xij.noctes
cōtinuas passa est.Quartuꝫ signū ꝙ ia
nua templi que erat ad orientē:cum esſꝫ
ere solido induta tanti ponderis ꝙ vix
viginti viris sūmo conatu impellētibus
clauderet:repente hora noctis sexta per
seipaꝫ apta ē.q̄ꝫ ferreis vectib⁹ teneret
¶ Quintū signū ꝙ die.xxi.Maij.ppe
solis occasū visi sunt currus ꝛ quadrige
in omni regione per aereꝫ ferri.ꝛ arma
torꝫ cohortes nubib⁹ ꝯmisceri.¶ Sex
tū signū.In nocte pēthecostes sacerdo
tes ingressi tēpluꝫ ad diuina officia cele
branda.pmo senserūt quosdā strepitus:
ꝛ paulopost audierunt voces clamantes
Discedam⁹ ab his sedib⁹.¶ Septimuꝫ
signū.Quidā Iesus nomie p⁹ quattuor
annos clamauit cōtinue alta voce.Vox
ab oriente.Vox ab occidente.Vox a q̄t
tuor ventis.Vox super irl'm.Vox super
spōsos ꝛ spōsas.Vox sup vniuersū pplꝫ
Sicqꝫ idesinēter die ac nocte clamabat
per vicos ꝛ plateas discurrendo.Et fla
gellatus ac percussus etiam ante iudiceꝫ
flagris vsqꝫ ad ossa laceratus vt taceret
cum quodā eiulatu semp illō replicabat
addens.Ve hierosolymis.Ve masculis
ꝛ femellis.

¶ Qualr̄ xp̄s ꝑnūciauit excidiū hiero
solymorꝫ ꝑcipue trib⁹ vicib⁹. Cap.ij.

Hic ad mentē reducenduꝫ ē : ꝙ
dn̄s ꝛ saluator nr̄ iesus xp̄s illi
populo ꝑnunciare dignat⁹ est q̄
ventura erant mala:vt si vellent possent
penitendo flectere furorē dn̄i.Trib⁹ autē
vicib⁹ id fecit.Qꝺ cōmemorat a Luca
primo.xix.c.Scd̄o.xij.c. Tertio.xxiij.c.
Prio Luc.xix.habet qualiter cū dn̄ica
oliuarꝫ veniret in irl'm ꝛ turbe ꝑcesserūt
ei obuiā:videns iesus ciuitatē fleuit sup
illaꝫ dicens inter alia. O irl'm plena po
pulo.O ciuitas sacerdotalis ꝛ regia:ve
nient dies in te:ꝛ circūdabunt te inimi
ci tui vallo.ꝛ circūdabūt te ꝛ coangusta
bunt te vndiqꝫ:ꝛ ad terrā ꝓsternent: te
ꝛ filios tuos q in te sūt:ꝛ nō relinquēt:i
te lapidē sup lapidē:eo ꝙ ñ cognoueris
tēpus visitationis tue.Inquit propterea
Hiero.in questionib⁹ ad Helbidiā.In
tantū irl'm amauit dn̄s vt fleret eam : ꝛ
plangeret.ꝛ pendens in cruce loqueret.
Pater ignosce illis q2 nesciūt q faciunt.
Itaqꝫ impetrauit qꝺ petierat.datūqꝫ est
eis tēpus pnie:videlicet vsqꝫ ad quadra
gesimū secūdū annū.Post qꝺ pseuerā
tibus illis in blaffemia egressi sunt duo
vrsi de siluis gentiū romanorū.Vespasi
anus ꝛ Titus: ꝛ eos interfecerunt atqꝫ
lacerauerunt.hec ille. Secundo xp̄s ꝑ
nūciauit desolationē irl'm.Luc.xxj.cuꝫ
dixit.Erit.n.ꝑssura magna sup terrā : et
ira populo huic. Et cadēt in ore gladij

⁊ captiui ducent in oēs gētes. Hierusa-
lē calcabit a gentib⁹: donec impleantur
tpa nationū. Tertio xp̄us p̄nunciauit
ruinā irl'm Luce.xxiij.c.qn̄ die passio-
nis sue sequebat illū cruce oneratū mul
ta turba populi ⁊ mulierū que plāgebāt:
⁊ lamentabāt illū. Conuersus autē ad
illas iesus dixit. Filie irl'm nolite flere su
per me: sꝫ sup vosip̄as flete: ⁊ sup filios
vestros: qm̄ ecce venient dies in quib⁹ di-
cent. Beate steriles que nō genuerūt: ⁊
vbera que non lactauerūt. Quid plura?
Crucifix⁹ est xp̄s: ⁊ tota mundialis ma
china est cōmota. Tremuit terra: obscu
ratus est sol: petre cōtrite sunt: apta mo
numenta: ⁊ vellū tēpli scissū est in duas
ptes a sūmo vsqꝫ deorsū vt dicit Mat.
xxvii. tamē iudei duriores effecti i xp̄z ⁊
ecclīam seuiunt. Post xp̄i resurrectōez
qnquagesima videlicet die apostoli rece
perūt spūm scūm: ⁊ ea die Petr⁹ publi
ce p̄dicauit resurrectiōem xp̄i: ⁊ pniam
in remissionē peccatoꝝ: vt dicit Actuū
iij.c. Et postq̄ꝫ sanauit claudū ⁊ paliticū
ex vtero matris: qui sedebat ad portam
templi: que vocabat speciosa dicens: In
noīe iesu surge ⁊ ambula. cū esset factus
cōcursus populoꝝ ad rem tam grandē
videndā. iteꝝ p̄dicauit Petrus innocē-
tiam xp̄i ⁊ impietatē eoꝝ contra illū. Et
subdit. Penitemini ⁊ conuertimini. vt
deleantur peccata vestra. Act.iiij.c. Sed
ecce sacerdotes ⁊ magistrat⁹ templi inie-
cere manus in Petrum ⁊ Joannem: ⁊
carcerauerunt eos Act.v.c. Sequenti
vero die eductos de carcere liberauerūt
p̄cipientes ne docerent in noīe iesu. Cū
aūt illi p̄seuerarēt in doctrina. iterū po-
suerūt eos i custodia publica: a qua fue
runt p angelū liberati. Et ne singulis in-
moremur: obstinati iudei lapidauerūt
Stephanū. Act.vij.c. Surrexit tandē
Saulus contra discipulos: q cōuersus
est ex miraculo xp̄i sibi apparentis. Act.
ix.c. ⁊ a iudeis p̄secutiones grauissimas
passus est. Occisus est Jacobus fr̄ Jo-
annis gladio. Incarcerat⁹ Petr⁹: ⁊ per
angelū liberat⁹. Act.ij.c. Sicqꝫ ꝯtinue
addebant mala malis miserabiles iudei

¶ De terribili sentētia diuini iudicij cō-
tra hierusalē. Cap.iij.

Escio qs tā ferus esse potest: vt
sine gemitu audiat que passa est
hierosolimytana ciuitas recto
iudicio dei. Idcirco in hoc mysterio de
executione diuine snīe ꝯ irl'm dicemus
De qua tria sunt consideranda.

Primū est multitudinis cōclusio.
Secūdū famis afflictio.
Tertiū ciuitatis deletio.

¶ Primū cōsiderandū est multitudīs
cōclusio. Cū.n.ab exercitu romanoꝝ
circūdata fuit irl'm. ⁊ cōclusa inuenta est
ibi innumerabilis multitudo ppli. Re-
fert Eusebi⁹ lib.iij. historie ecclesiastice.
qđ etiā Josephus ponit. ꝙ ex oī iudea
populi in die solēni pasce hierosolymā
velut exitiali quadam manu cogēte con-
uenerūt: quos tricesies cētena milia ho
minum dicit fuisse iusto. s. iudicio dei tpe
hoc vltionis electo: vt qui in dieb⁹ pasce
saluatorē suū xp̄m dn̄i cruentis manib⁹
⁊ sacrilegis vocib⁹ violauerant: in ipsis
dieb⁹ velut in vnū carcerē oīs multitudo
conclusa: feralis pene exiciū quod mere
bat exciperet. ¶ Secūdū cōsiderādū ē
famis afflictio. Obsessa nanqꝫ ciuitate fe
cerunt romani vallū munitissimū in cir
cuitu: ita vt nullus ciuitatē exiens illud
ptransire posset. Ob quā cāz i breui ciui
tas vrgeri fame cepit tantumqꝫ excreuit
penuria rerū: ꝙ ꝓpter famē ea q̄ referā
dicit Joseph⁹ mala eē secuta. Primum
ꝙ p̄dones p ciuitatē discurrētes vi intra
bāt domos: ⁊ rapiebāt si qd ibi iuenissēt
comestibile. Scđm. ꝙ filij ex ore pentū
⁊ ecōuerso violēter stricto māib⁹ gutture
masticatū cibū extrahebāt ⁊ velut rabi-
di comedebāt. Tertiū ꝙ etiā fimū boū
aliaqꝫ imūda sūpserūt in cibū. Quartū
ꝙ multi ꝯtendebāt exire vt herbas colli
gerēt: ⁊ capiebāt a romanis. Et tant⁹ fuit
numer⁹ captiuoꝝ: vt tute custodiri non
possent. Quapropter statutum fuit: vt
euulsis eoꝝ oculis manibusqꝫ amputatꝭ
compellerentur sic ad ciuitatem redire

¶ Quintū. ꝙ plerisqꝫ diuites timentes ne sua iocalia ad man⁹ romanorum venirent: quos verisimil'r presumebant ciuitatē debellaturos illa deglutinere. Cuius rei fama cū deuenisset ad aures romanorum commouit eos: vt exēterarēt iudeos captiuos quos estimabant gemmas ī vētre adhuc retinere. Quare vna nocte duorū miliū patefacta sunt viscera
¶ Sextum. ꝙ multi formosi ⁊ delicati iuuenes in via: in plateis: in proprijs domibus fame vexati: improuisa morte et repentina cadebāt: ⁊ sepius illi qui cadauera sepeliebant supra sepultos mortui ⁊ ipsi deficiebant. ¶ Septimum. ꝙ inuente sunt mulieres filios proprios comedentes. Unde ⁊ de quadam dicit Josephus: ꝙ cum fame torqueret nihil habens ad comedendū: lactentem filiū in manibus tenens dixit. Infelicis matris īfelicior fili: in bello: in fame: in direptione cui te reseruabo? Ueni ergo nūc o mi nate: ⁊ esto cibus matri: predonibus furor: seculis fabula. Et his dictis filium iugulauit: ⁊ coxit: dimidium comedit: partem alterā occultauit. Ecce ꝯfestim predones odorem carnis cocte sentientes in domū irruūt: ⁊ vt carnē prodat. mortē minant. Tunc illa detegens infantis membra: ecce inquit vobis partē optimam reseruaui. At illos tantus horror inuasit: ꝙ nec loqui potuere. Et illa meus est inquit filius. meum est peccatum: securi edite: quia prior ego comedi quē genui. Illi vero tremētes ⁊ territi discesserunt. O quot erant in ciuitate illa amara spectacula: vbi videbantur quottidie tot morientes. O quot infantes et pueri extendentes manum ad vbera matrū: ⁊ panem petentes: ad pedes illarum extincti ruebant. O quot erant ibi flebiles voces: quot lamenta: quot singult⁹ quot suspiria: ⁊ tamen a deo non exaudiebantur. ¶ Tertiū cōsiderandū est ciuitatis deletio. Anno eīm secūdo imperij Uespasiani. Titus eius filius: qui in obsidione remanserat ciuitatem cepit: quā a fundamentꝭ subuertit. Ubi periere virorum vndecies centena milia fame et gladio: preter mulieres ⁊ puulos: reliq venundati. Ubi es ergo magna ciuitas hierusalem? Ubi es decora syon? Ubi es ciuitas quondam referta gentibus dn̄a ppl'oꝝ: regibus veneranda: acceptabilis deo: sedes gratie? Ubi es templū illud mirabile: pauimenta marmorea: porte nitentes auro? Omnia vtiqꝫ euersa ⁊ a fundamentis dirupta fuere. O inuictissima dei viuentis dextera: que ceruices deprimit peccatoꝝ. Ipsa faciente tot calamitatibus ⁊ cladib⁹ irl'm perijt. Et post tp̄e. s. Helij Adriani cōfluentib⁹ diuersarū nationum incolis redificata est: ⁊ Helia ex prenoīe imꝑatoris dicta. Qui Adrian⁹ vt dicit Orosi⁹ lib. vij. precepit: ne cui Judeo hierosolymā itrare liceret. Digne itaqꝫ omnib⁹ timorē dn̄i predicamus: qui timentibus se largit gratiā in pn̄ti: ⁊ in futuro gl'iam sēpiternā. Amen

¶ Sermo. xiiij. de iudicio dei ꝯtra David populum numerantem.

Compellor equidē nō parꝝ admirariō hoīum hui⁹ tp̄is temeritate: qui vidētes quottidie patrias pestilentijs grauissimis agitari: non timent tremēda iudicia dei. Profecto acerbissimū est flagellū pestilētiaꝝ. nā pater filiū fili⁹ fugit patrē: frater fratrē deserit: vxorē vir derelinqt: ⁊ vir vxorem abhoiat. Quid plura? Suffocatur penit⁹ pietas. Fiunt ciuitates vacue pplis domusqꝫ ēt claudūtur amplissime. Uiduant vxores maritꝭ: ⁊ delicati iuuenes formoseqꝫ puelle miserabiliter extinguunt. Tali etenim flagello de⁹ David in suis iuste punuit. Qd' vt euidēti⁹ innotescat ad ip̄ꝫ David ꝓ instructione nr̄a sermonē vertemus: De quo tria mysteria declarabimus:
Primū dicitur excellentie.
Secūdū deficientie.
Tertium pestilentie.

¶ De admirandis prerogatiuis ⁊ excel
lētijs Dauid. Caplm̄.j.

Eniunt in vsum ecclesie sancte
dei: ꝑ maiori pte psalmi q̊s Da
uid cōposuit: quare nomē eius
cum laude sonat in auribus audentium
Ideo in hac parte videndū erit quantis
priuilegijs ⁊ excellētijs Dauid a deo fue/
rit donatus. Et ex multis quinq̧ dum/
taxat colligemus.

Prima dr̄ ꝓphetica illustratio.
Secunda filialis nominatio.
Tertia victoriosa superatio.
Quarta mansueta conditio.
Quinta regalis exaltatio.

¶ Qđ Dauid claruit spū ꝓphetie.

Rima excellētia Dauid dicitur
ꝓphetica illustratio. Claruit.n.
spiritu ꝓphetico ꝑnuncians my
steria xp̄i. Sed hic pulchre disputandū
est. Utrū Dauid fuerit reliquis ꝓphetis
prestantior. Et ad hoc respondet Nico.
de lira super prologū in psalterio. ꝙ Da
uid potest compari ad ꝓphetas noui te
stamenti cuiusmodi fuerunt apl̄i. Et sic
Dauid nō excessit alios qa apl̄i fuerunt
de secretis diuinis magis illuminati. et
in maiori plenitudine receperūt gratiaʒ
spūs sancti. Et ꝙ apl̄i spiritū acceperint
ꝓphetandi pʒ Actuū.ij.c.v.c.vj.c.xj.c.
xiij.c.xxvij.c. Si aūt cōparet Dauid ad
ꝓphetas veteris testi. sic dicit tho. ſa ſe
q.clxxiiij.ar.iiij.c. ꝙ n̄ fuit Dauid excel
lētior alijs ꝓphetis: sʒ Moyses. Et hoc
propter tria.

Primo ꝓpter clariorē cognitionem.
Secūdo pp coiorē denunciationē.
Tertio pp miraculorū rutilationē.

Primo propter clariorē cognitionem.
Nam excellentior gradꝰ ꝓdhetie est vbi
est cognitio clarior. Sed Moysi con/
cessuʒ fuit videre essentiā dei ſm Augꝰ.
ad Paulā de videndo deuʒ: qđ nō fuit
ꝯcessuʒ Dauid ⁊ alijs ꝓphetis. Ergo ha
buit clariorē cognitionē: ⁊ sic fuit ceteris
excellentior. ¶ Secundo Moyses fuit
excellentior ſm Tho. ꝓpter coiorem de
nūciationem: quia Moyses ꝓphetiam
suam denunciauit toti populo iudeoruʒ
non sic Dauid ⁊ alij ꝓphete. ¶ Tertio
Moyses fuit excellentior ꝓper miracu
lorū rutilationē: quia maiora signa fecit
Moyses ī egypto: in mari rubro: in de
serto q̄ʒ Dauid ⁊ alij prophete. Sʒ Ni/
colaus de lira dicit ꝙ ſm glo. in ꝑncipio
psalterij Dauid dicit ꝓpheta per excellen
tiā. Et prima rō de Moyse non cōclu/
dit: quia claritas cognitiōis actum pro/
phetandi excludens nō pōt constituere
excellentiorē gradū ꝓphetie: qa idē con
stitueret ⁊ excluderet. vt patet. Uisio aūt
diuine eēntie excludit actuʒ ꝓphetandi
sicut ⁊ actū fidei: quia vtriq̧ est necessa/
rio actus enigmaticꝰ. Et ideo visio diui
ne essentie non potest constituere excel/
lentiorem gradum prophetie: licet faciat
clariorem cognitionē: seu aliquid clariꝰ
cognoscere. Uerum ergo est ꝙ claritas
cognitionis maior constituit maiorem
gradū ꝓphetie: dum tamē talis claritas
limites cognitionis ꝓphetice non tran
scēdat. Insup si ratio pretacta staret: se/
queret ꝙ Moyses fuit excellentior apo
stolis preter Paulum: quibus nō fuit
concessum videre essentiaʒ dei in ꝑsenti
vita. Secūda insup rō deficit: eo ꝙ de/
nunciatio ꝓphetie est aliquid sequens ꝓ
pheticam cognitionē: ⁊ ideo non videt
variare gradū ꝓphetie: ex hoc ꝙ plibus
vel paucioribus nūciatur. Tertia adhuc
ratio debilis est: quia confirmatio per si
gna ⁊ miracula sequit ꝓphetiam: ⁊ non
est de essentia eius. Unde Joannes ba/
ptista signū nulluʒ fecit: vt habetur Jo.
x.c. ⁊ tamē concedit maior Moyse. Ex
quo dicit Nico. de lira. ꝙ licet Moyses
habuerit eundē gradū ꝓphetie quē ha/
buit Dauid.s. absq̧ quibuscunq̧ signis
sensibilibus aut figuris: tamen non ha/
buit totiēs: nec ita cōmuniter tales illu/
strationes sic Dauid. Insup dicit Tho.
vbi.s̄. in corpore.q. in fine. ꝙ dauid cla/
rius ⁊ plenius expressit mysteria xp̄i q̄ʒ
Moyses. Lex aūt vetus ⁊ ꝓphete ordi
nabant ad xp̄ʒ sic ad finē. Unde Rabbi
Moyses in lib. directionuʒ perplexorū

inquit. Oēs pphe nō sūt locuti: nisi ad
dies messie. Cum ergo finis nobilior sit
his q̄ sūt ad finē, pphetia David vr̄ sorti
ri quandā excellētiam ex hoc q̄ xp̄i my
steria sic expressit. Probabil̄r itaq̄ pōt
dici q̄ david fuit excellentior propheta
Moyse: Quis Moyses excellētior fue
rit in alijs: que prophetiā trāscēdunt: vel
eam cō sequūt. Que aūt ipse predixit p/
phetico spiritu irradiatus legunt in psal
mis suis: in qbus suaui melodia d̄ xp̄o
multa cātauit. Ob qd̄ Hiero. ad Pau/
linum inquit. David Simonides noster
Pindarus et Alceus Flac⁹ quoq̄ Ca/
tullus: et Serenus xp̄m lira psonat: et in
decacordo psalterio ab inferis excitat re
surgentē. hec ille. Ex cronica Ricobal/
di sumpta sunt que sequūt p declaratiōe
verborū Hiero. Simonides poeta fuit
tpe Tuli Hostilij. iij. regis romanorum
anno ab vrbe ɔdita. lxxij. Pindar⁹ poe
ta anno ab vrbe ɔdita. cclij. p⁹ expulsum
Tarquinū vltimū regē. Alceus poeta tē
pore Tarquini p̄sci qnti regis romanoꝝ
Orati⁹ Flac⁹ venusij oritur: anno ab vr/
be condita sexcentesimo nonagesimo se
xto. Catulus poeta veronēsis: anno ab
vrbe cōdita sexcentesimo tricesimo qn/
to. Serenus quidam alius poeta cuius
tpa nō inueni. Sūt p̄noiati poete apud
Quintilianum lib. ij. de iudicijs. multa
laude cōprobati. Quibus pro melodia
et suauitate cōcentus Hiero. David vo/
luit compare. Notādū tū q̄ ip̄e Hiero.
gliosus: vt dicit Nico. de lira. vbi. s. ter
transtulit psalteriū. Prio s3. lxx. iterpre
tes qd̄ dr̄ psalteriū romanoꝝ: eo q̄ ec/
clesia bti Petri illo vtit. Secundo fecit
aliā translationē non multū distantez a
prima et tū appropinquantez hebraico:
et vocatur psalterium Gallicanuz: eo q̄
Damasus papa ad rogatū Hiero. illud
fecit cātari in ecclesijs gallicanis. Et hoc
vtuntur frēs minores. ¶ Tertio ad pre
ces. Serphennij: qui frequēter disputa/
bat cū iudeis: q solū recipiūt illd̄ qd̄ est i
hebreo: fecit translationē imediate acce/
ptā ab Hebreo. Propter qd̄ vocat psal
teriū Hieronimi iuxta hebraicā v̄itatez
¶ Qd̄ xp̄s dicitur filius David.

Ecūda excellētia David dicitur
filialis noiatio. Naz dn̄s noster
iesus xp̄s deus verus dei fili⁹ p
nobis oibus incarnatus: natus de virgi
ne verus homo nominatur p excellētiaz
fili⁹ David. Un̄ euāgelista Mathe⁹. i.
c. dicit. Liber gnātiōis ih̄u xp̄i filij Da/
uid. s̄m Nico. de lira. mōus hebreoꝝ ē
denominare libros ab eo de q̄ tractatur
in principio: sicut dicit liber Genesis: qr
in principio tractat de creatione mundi
Similiter Mathe⁹ qa incipit euangeli
um a genealogia xp̄i: iō ab ip̄a denoiat
et intitulat ip̄m. Rō autē quare incepit a
genealogia xp̄i fuit: quia iudei negabant
iesum naçarenum esse verum xp̄m: et de
scendisse a David: quia galileus erat s3
q̄ dr̄ Joh. vij. Nunquid a galilea venit
xp̄s? quasi dicerent: non: Sed iudei sic
loquentes non intelligebant scripturas
Dicit ergo a Mattheo fili⁹ David: et p̄/
ponit David ip̄i Abrahā: licet sit poste/
rior s̄m tempus: ppter eminentiā regie
dignitatis: et vt conuenienti⁹ generationis
ordo tradat. Angelus etiā q v̄gini con/
ceptū filij dei annūciauit: vt habet Luc.
i. c. dixit. Dabit illi dn̄s deus sedem Da/
uid patris eius. Et Chananea clamauit
vt p3 Mathe. xv. iesu fili David misere
re mei. Et psallētes turbe vt notat Mat
thei. xxi. cātabāt. Osāna filio David: bn̄
dictus qui venit in noie dn̄i. Et Math.
xxij. interrogauit iesus phariseos. Quid
vobis videt de xp̄o: Cuius filius est? Et
dixerūt: David. Et Luce. xviij. cecus cla
mabat. Fili David misere mei. Et apl's
ad Ro. i. Factus ex semie David s3 car
nē. Licet ergo vt Hiero. dicit in cōmē/
to sup Danielē. s̄m scripture scē consue/
tudinē proaui oēs et maiores pr̄es vocēt
tamē singulari modo xp̄s David filius
nuncupatur.
¶ Qd̄ David superauit Philisteum
Goliam.

Ertia excellentia David dicitur
victoriosa superatio Superauit

nanqꝫ Goliam philiſteũ gigantem cuꝫ
eſſet adoleſcens: ⁊ fratribus ſuis minor
etate: armat⁹ fiducia dñi: vt patꝫ .i. Reg.
xv.c. neqꝫ preſumptuoſus fuit aut teme
rarius vel culpabilis: qr certamen illud
iniijt ex relatione dei. vt dicit nicola. de li
ra. ⁊ Hiero. Ad Augu. Vñ Sauli diffi
denti ⁊ timenti ne ſuccũberet. Dauid re/
ſpondit. Dñs qui eruit me de ore leonis
⁊ de manu vrſi: ipſe liberabit me de ma
nu philiſtei hui⁹. Quare deo ſibi fauen
te: gigantẽ illum interfecit: ⁊ populuꝫ ab
opprobrio liberauit. Quo exemplo de/
terreri debent hi qui ſepenumero in viri
bus ſuis confidunt qui recordari debẽt
illius carminis qd Ouidi⁹ lib. de reme/
dio amoris cecinit. Parua necat mor/
ſu ſpacioſũ vipera taurũ. A cane nõ ma
gno ſepe tenetur aper.

¶ Qd propter manſuetudinem Dauid
placuit deo

Quarta excellentia Dauid dicitur
manſueta conditio: de q̃ in ps
Memento dñe Dauid: ⁊ oĩs
manſuetudinis ei⁹. Vocat enim Dauid
iuſtus pius ⁊ ſanct⁹ .vij.q.i.c. Ois.xxij.
q.iiij.c. ꝙ Dauid. Iſta nanqꝫ manſuetu
do benigniſſimo deo ſatꝫ accepta ẽ. Hic
Judith.ix.c. dicit. Humiliũ ⁊ mãſueto/
ruꝫ tibi ſemꝑ placuit depcatio. Et puer.
iij.c. Mãnſuetis dabit dñs gratiam. Et
Ecc.i.c. Beneplacitũ eſt illi fides ⁊ mã/
ſuetudo. Et ps.cxlix. Exaltabit manſue/
tos i ſalutẽ. Et Mathe.v. Beati mites
Gerardus odonis ſuꝑ.iiij.ethi. ẜm mẽ
tem Ar. dicit ꝙ ſex ſũt cõditiones man/
ſueti. ¶ Prima ꝙ ẽ impturbat⁹: ⁊ hoc
exigit natura manſuetudinis. ¶ Scõa
ꝙ paſſiõe nõ ducit. ¶ Tertia ꝙ rõni ⁊
eius ordinationi ſubijcitur q̃tuꝫ ad oẽs
circũſtãtias ẜm q̃s opportunũ eſt iraſci
⁊ nõ iraſci. ¶ Quarta ꝙ ad defectũ ire
magis q̃ ad exceſſũ declinare videtur.
¶ Quinta ꝙ nõ eſt punitiu⁹ nec vindi/
catiuus. ¶ Sexta ꝙ ẽ iniurie ⁊ offenſe
remiſſiuus. Sic fuit manſuetus Dauid
quẽ pſecut⁹ eſt Saul. Ipſe tamen cum
potuit noluit eum offendere. nam vt dr

i. Reg.xviij.c. Ex eo ꝙ mlieres i tympa
nis cantabãt: Saul ꝑcuſſit mille ⁊ Da/
uid decẽ milia. Irat⁹ Saul dixit. Quid
ei ſupeſt niſi ſolũ regnũ: ex tũc nõ rectis
oculis aſpiciebat eũ: ⁊ lancea temptauit
eũ configere cũ pariete. Deinde fecit eũ
tribunũ ſuꝑ mille viros: vt ſic pugnãdo
veniret in manus philiſtinorum. Et vt
notat .i. Reg.xvij.c. Regſiuit Jonathã
⁊ ſeruos ſuos: vt occiderent Dauid. Jo
nathas aũt qa diligebat eum valde: mo
nuit eum vt ſe abſconderet: ⁊ ſequẽti die
Jonathas placauit Saul patrem. d. Ne
pecces rex in ſeruum tuum Dauid: quia
non peccauit tibi: ⁊ opera eius bona tibi
ſunt valde: ⁊ poſuit aĩam ſuam in manu
tua: ⁊ occidit Philiſteũ: ⁊ fecit de⁹ ſalu/
tem magnam in iſrl. Vidiſti ⁊ letatus es
Quare ergo peccas in ſanguine inoxio
vt interficias Dauid. q eſt abſqꝫ culpa?
Rñdit Saul. Viuit dñs nõ occidetur.
Et ſic Jonathas vocauit Dauid: ⁊ venit
ſecurus corã Saul. Motuꝫ eſt rurſum
bellũ. ⁊ Dauid percuſſit philiſteos plaga
magna: reuerſuſqꝫ coram Saule iteruꝫ
temptauit eũ lancea infigere in parieteꝫ
Dauid vo fugit ⁊ euaſit. Saul miſit ſa/
tellites nocte ad domũ ſuã: vt cuſtodirẽt
eum: ⁊ mane interficeret. Quẽ vxor ei⁹
Michol filia Saul depoſuit ꝑ feneſtrã
Et tamen poſt tot validiſſimas pſecutio
nes Dauid potuit interficere Sauleꝫ in
ſpelunca: vt hr. i. Reg.xxij.c. Et iterum
xxiiij.c. potuit eum interficere: cũ iuenit
eum dormienteꝫ in tentorio: ⁊ oẽs ſuos.
Dixitqꝫ Abiſai ad Dauid. Cõcluſit de⁹
hodie inimicũ tuũ ad man⁹ tuas: nunc
ergo ꝑfodiã eum lancea? Rñdit Dauid
ne interficias eum. Quis enim extẽdet
manũ ſuã in xpm dñi: ⁊ innocens erit?
Abſtulitqꝫ Dauid haſtã que erat ad ca/
put ei⁹ ⁊ cyphũ aque. Tandẽ cũ nuncia/
ta eſſet ei mors Saulis ⁊ Jonathe: vt
ſcribitur .ij. Reg.i.c. amare fleuit dicẽs.
Saul ⁊ Jonathas amabiles ⁊ decori in
vita ſua: in morte quoqꝫ non ſunt diuiſi:
aquilis velociores: leonibus fortiores
filij iſrahel ſuper Saul: flete q veſtiebat

vos coccino in delicijs: qui preparabat ornamenta aurea cultu vestro. s. de pda hostiũ ſm Nico. de lira.

¶ De regia dignitate Dauid.

Quinta Dauid excellentia dicitur regal' exaltatio. Exaltatus nãq fuit ad regiã dignitatem ſm be/neplacitũ dei: p' mortem Saul. vt pz. ij. Reg. v. c. Jõ ps. lxxxviij. dic' de'. Inueni Dauid seruũ meũ: oleo ſcõ meo vnxi eum. Et propterea in genealogia christi Matthe' solũ Dauid nominat regem cũ dicit: Jesse aũt genuit Dauid regẽ: lz ante eũ ꝛ post fuerint alij reges. quia vt tactũ est: fuit primus electus in regem ſm bñplacitũ dei ꝑpter sanctitatem suã vij. q. vij. c. si quis omnem.

¶ De peccatis in quibus Dauid defecit ꝛ offendit deũ. Caplm. ij.

Mminet mortalibus cunctis de cõmuni lege periculum satis graue: quia null' quantũcunq scũs ꝛ iustus potest esse de lapsu securus Ecce in promptu est. Dauid sanctus: q post multiplicem grãm a deo sibi datã: in peccata plurima ruit. De qb' nos di/cturi illa reducem' ad qnq.

Primũ fuit peccatũ adulterij.
Secundũ homicidij.
Tertium negligentie.
Quartũ iniusticie.
Quintum vane glorie.

¶ De adulterio quod cõmisit Dauid.

Rimũ peccatũ i quo Dauid defecit fuit adulterium: de quo fit mentio. ij. Reg. x. ꝛ xj. c. In qd lapsus est propter duo ſz Nico. de lira. ¶ Primo qz remãsit occiosus i hieru/salẽ. Ut eiz ait sapiẽs puer. xxviij. c. Qui sectat ociũ. replebit egestate. Et Hiero. ad Demetriadẽ virginẽ inqt. Nihil i ſcõ ꝑposito ocio deteri' est. Et Bernardus ad fres de mõte dei. Omniũ temptationũ ꝛ cogitationũ malarũ ꝛ inutiliũ sen/tina est ociũ. Et Quintilian'. Ad omne votum fluente fortuna lasciuit ociuz. Et Seneca ad Lucilluz. Ociũ mors est: ꝛ viui hoĩs sepultura. Et Ouidi' de remedio amoris. Ocia si tollas periere cupi/dinis artes. Et Ecc. xxxij. c. Multam inquit sapiens maliciam docuit ociositas/ Propterea Hiero. ad rusticũ mõachũ dic' id qd notat d ꝯse. di. v. c. nũq. Semper aliqd opis facito: vt diabol' te inue/niat occupatũ. Hic p Ezech. xvj. c. deus dicit. Hec fuit iniqtas sororis tue. So/dome: saturitas panis: ꝛ abundantia: et ocium ipsius: ꝛ filiarum ei'. ¶ Secundo lapsus est in adulteriuz Dauid: quia vidit Bersabee se lauantẽ. Periculosuz certe est oculis libertatẽ aspiciendi con/cedere. Unde propheta ps. cxviij. dicit Auerte oclos meos ne videãt vanitatẽ. Et Seneca in li. de remedijs fortuitoruz ait. Ocli enim sũt irritamẽta viciorꝫ. du/cesq scelerũ. Et. v. li. causarũ causa pri/ma. Ocli inquit nostri: sunt tota luxuria nostra. Hi nos in omnia quottidie vitia precipitant. Ideo Hiero. ad Nepotia/num sic scribit. Matrez ita vide: ne per illam alias videre cogaris: quarum vultus cordi tuo hereat: ꝛ tacituz viuat sub pectore vulnus. Cuz ergo Dauid capt' esset pulchritudie nudate. Bersabee: misit suos: ꝛ fecit illam ad se venire: ꝛ compleuit adulterium. Statimq sanctifica/ta est ab immundicia sua. s. a fluxu menstruorum. quia. s. purgata fuit a menstruis futuris vsq ad partũ: ſm Nico. de li. quia in illo coitu concepit vt pz in textu.

¶ De homicidio qd fieri fecit Dauid.

Ecũdũ peccatuz in quo Dauid defecit fuit hõicidiũ. Post vti/q expletã suã libidinem: procurauit proditorie interfici Uriam virum Bersabee. Pro quo misit ꝛ temptauit eum mittere in domũ vxoris: hortãs vt lauaret: mittensq regiũ cibũ. vt sic per balneum ꝛ cibum delicatum ꝑuocaret ad coitũ. Dicit Nico. de lira q sic facie/bat Dauid: vt Urias cognosceret vxo//rem suam: ꝛ crederet puer nasciturus esse suus: ꝛ peccatum eius occltaretur.

Quod cum renuisset facere Urias. dixit
David ad Joab. Ponite Uriã ex aduer
so belli: vbi fortissimũ ẽ pliũ ⁊ relinqui-
te eum: vt .s. sic occidat. Qď ⁊ factũ fuit
vt pz. ij. Reg. xj. c. Qď cũ audisset vxor
fleuit eum. nico. de lira. fictiue inquit: qꝛ
⁊ ipsa mortẽ eius ďsiderabat: vt sic vxor
regis fieret. Statimqꝫ Nathan prophe
ta. vt habetur. ij. Reg. xij. c. venit ad Da
uid. Qui reprehendit eum dure de pec
cato commisso addens. non recedet gla
dius de domo tua vsqꝫ in sempiternum
Quod verificatũ est ßz Nico. de lira. qꝛ
frater occidit fratrez. s. Absalon Amon.
ij. Regũ. xiij. ⁊ Salomon Adoniam. iij.
Reg. ij. c. ⁊ filius resurrexit contra pr̃em
s. Absalon. ij. Reg. xv. c. Tũc David hu
miliatus ⁊ pnia duct⁹ dixit: Peccaui et
nathan rñdit. Et dñs abstulit a te pecca
tum. Ubi apparet quãta sit vis penitẽtie
qñ post homicidiũ ⁊ adulteriũ spiritum
prophetie recepit: ⁊ in primo gradu per-
mansit. vt habet. xlviij. di. c. hinc etenim
⁊. l. di. c. cum exaudiero. c. sacerdos. c. vt
ꝯstitueret. ⁊. i. q. vij. c. Siqs oẽm. ⁊. ij. q.
vij. c. nos. ⁊. iij. q. vij. c. sacerdos. ⁊ de pe.
di. i. c. Et venit. ⁊ de pe. di. iij. c. Totaz. c.
David. c. Ille rerum.

¶ De negligentia David qua non cor-
rexit Amon.

Ertiũ peccatuz in quod lapsus
fuit David fuit negligentia. non
eim correxit Amon: qui stupra
uerat sororẽ suaz Thamar. nam vt scri-
bitur. ij. Reg. xiij. c. noluit ꝯtristare spm̃
Amon filij sui: quoniam diligebat eum
quia primo genitus erat ei. O quot sunt
pr̃es q imoderato amore filios diligen-
tes. negligunt illorũ vitijs ⁊ passionibus
obuiare. Ob quod ⁊ filios qñqꝫ immo
multotiens vident male finire. Ecce qd
Amon euenit. Certe in ꝯuiuio occisus
est a pueris. Absalonis fratris sui ipso
iubente.

De iniustia David.

Uartum peccatũ David fuit in
iustitia circa Misiboseth. De
quo fit mentio. ij. Reg. xvj. c. ⁊
xix. c. Dicit Nico. de lira. ꝙ adulatores ⁊
dectractores sũt periculosi principib⁹: qꝛ
David tam iustus ⁊ sanct⁹ verbis Sibe
adulatoris ⁊ detractoris fuit ita captus ⁊
inuolutus. ꝙ hereditatem Misiboseth
domini sui ei concessit in absentia Mi-
fiboseth: ⁊ eo non audito. Et qď est pe-
ius postq̃ꝫ audiuit Misiboseth se excu
santem ⁊ vera dicentem: nõ retractauit
dictũ suũ iniustũ totaliter: sed seruũ eius
pessimũ. s. Sibam fecit equalem dño. d.
Tu ⁊ Siba diuidite possessiones. Quez
tñ debuit suspendisse ꝓpter falsam accu
sationẽ dñi sui de crimine lese maiestatis
Erat Misiboseth filius Saul. Et rece
dente David de hierusalem cũ exercitu
Misiboseth remãsit: quia erat claud⁹:
⁊ Sibba seruus eius venit ad David: ⁊
dixit: falso tamẽ: Misiboseth remansit
in hierusalẽ. d. Hodie restituit mihi do
mus israel regnũ pr̃is mei Saul. vt no-
tatur. ij. Reg. xvj. c.

¶ De vana gloria David.

Uintũ peccatum David fuit va-
na gloria. Fecit nanqꝫ supbe nu
merari populuz: ⁊ inde gloriaba
tur. sicut ponit. i. Paral. xij. c. ⁊. ij. Reg.
vltimo. c. Ad quam numerationez fien
dam cooperatus est sathan.

¶ De plaga pestilentie qua deus puni-
uit populum. Capłm. iij.

Uãuis inscrutabilia sint nobis
iudicia dei: verũtamẽ ab eo iu-
ste fieri omnia merito confiteri
debemus. neqꝫ curiose est inquirenduz
cur quãdoqꝫ peccata que nobis parua
videntur ⁊ minima puniat: ⁊ que maxi-
ma reputant: ad tempus linquat impu
nita. Cuncta recte moderatur ⁊ ordiat
sapientia sua. Idcirco in hoc mysterio ď
pestilentia qua deus populuz ꝑcussit: eo
ꝙ illũ supbe David numerauit dicem⁹.
De qua quinqꝫ dubia sunt declaranda.
Primũ. vtrũ pestilentia sit flagelluz dei
pro peccatis.
Secũdum. quare David poti⁹ elegit pe
stilentiã q̃ꝫ famẽ ⁊ gladium.
Tertiũ. vtrũ pro peccato David debuit-

populus eius puniri.
Quartum. quid intelligitur per tempus constitutum.
Quintũ. quomõ adimpletũ fuit dictum ꝓphete de pestilentia trium dierum.

¶ Quõ pp peccata veniunt pestilentie.

D primũ dubiũ rñdemus ſʒ veritatem infallibileʒ scripture scẽ ꝙ deus excelsus ꝓpter pctã pestilentias mittit. nam Leuit. xxvj. c. cõminatur deus transgressoribus suorum preceptorũʒ. d. Mittã pestilẽtiã i medio vestri. Et Numeri. xiiij. cõquerebatur d̃ populo iudaico. d. Quousqꝫ non credẽt mihi? Et infra. Feriam ergo eos pestilẽtia. Et Ezech. vij. c. Ira mea super populuʒ. Gladius foris: pestis ⁊ fames intrinsecꝰ. Et Ezech. xxviij. Hec dicit dñs deus. Ecce ego ad te syon: ⁊ glorabor in medio tui. ⁊ scient quia ego dñs: cum fecero mea iudicia: et sanctificatus fuero in ea. ⁊ immittam ei pestilentiaʒ: ⁊ sanguinem in plateis eius. Quare iudicio dei attribuendũ esse arbitror quicqd in cronicis de pestilentijs asserit. De ipis enim meminit Hiero. Orosius ⁊ Eutropius ac reliqui rerũ gestarum scriptores. naʒ anno ab vrbe condita. ccclxxxiiij. ingẽs pestilentia romaʒ affecit biennio. Suaserunt pontifices templi: vt ludi scenici dijs expetentibꝰ ederent. Eo tẽpore terra in medio vrbis dissilijt. Dixerũt aruspicies eam voraginẽ posse tolli: viui hominis nece spontanea insilentis in eam. In quam Marcus curtiꝰ eques insilijt ꝓ liberatione patrie: sicqꝫ vorago conclusa est: vt refert Orosiꝰ lib. iij. ⁊ Augu. li. v. de ciui. dei. c. xviij. Anno ab vrbe cõdita. cccclxxxj. ingẽs pestilẽtia vrbẽ afflictauit ⁊ libri Sibylini ꝯsulti respõderũt eam pestem ira dei illatã. Recitat Orosius li. v. ꝙ anno ab vrbe cõdita sexcentesimo sexto. tanta Rome exorta est pestilentia: vt ministri quoqꝫ faciendoꝝ funerũ ꝑmũ nõ sufficerent: deinde ñ eẽnt Iamqꝫ etiã magne domus vacue viuis plene mortuis remansere: largissime introrsum hereditates: ⁊ nulli penitꝰ heredes. Aliud stupendũ Orosius narrat: ꝙ post locustas innumerabiles: que in mari a vento rapte suffocate sunt: tanta corruptio aeris est subsecuta: ⁊ tam grauis pestilẽtia: vt in Numidia octingẽta milia hominũ morerent. Et circa oram maritimã que carthaginẽsi atqꝫ vticensi littori adiacet: plus q̃ ducẽta milia Que clades tam repentina fuit apud vticam: vt sub vna die per vnam portam plus q̃ mille qngentos mortuos delatos fuisse narretur. Tempore Antonini imperatoris qui xp̃ianos persecutꝰ ẽ: tanta lues ẽ secuta vt agricultoribꝰ carerent. Tẽpore Pelagij pape: romã pestis cõcussit in q̃ ⁊ Pelagiꝰ mortuꝰ est. Cui successit Gregorius magnus: qui vir mire scitatis letanias ad deum ordinauit agi. Et cum populꝰ dei clementiam implorasset: vna dierum vidit pontifex ille sanctus angelum supra castrum qui cruentatũ ensem in vaginaʒ reponebat significans pestẽ dei iudicio immissã iã cessare. nota hoc tñ ſʒ Orosiũ li. v. ⁊ Eutropiũ ꝙ Adrianus imperator qui duodecimꝰ ab Augusto imperauit castrum illud obstruxerat cum ponte mirabili: ⁊ castrũ Adriani dictũ fuit vsqꝫ ad tempꝰ beati Gregorij: exinde sancti Angeli ꝓpter visionem prelibatam.

¶ Quare Dauid elegit pestilentiam.

Ecũdũ dubiũ ꝓpositũ fuit q̃re Dauid elegit potius pestilentiaʒ q̃ fameʒ ⁊ gladiũ. Nam Gad ꝓpheta dixit ei ex pte dei. Aut. vij. ãnis veniet tibi fames in terra tua. Aut tribꝰ mensibus fugies aduersarios tuos: ⁊ illi te persequentur. Aut certe tribꝰ diebꝰ erit pestilentia in terra tua. Et rñdit Dauid Coartor nimis vndiqꝫ. Et elegit pestilẽtiã. Dicit Nico. de lira. ꝙ sperabat d̃ misericordia dei. Unde i textu subdidit. Melius est vt incidam in manus dñi: Multe eiʒ misericordie eius sunt: q̃ in manus hoĩs. Secũdo si elegisset famẽ vij. annoꝝ: ipe ⁊ alij diuites prouidissent sibi de victu: ⁊ pauperes fuissent nimis

afflicti. Item si elegisset fugam corã ad-
uersarijs: ipse ⁊ alij potentes fuissent ꝓ-
tecti auxilio pugnatorũ: ⁊ refugio fortilli
ciorũ: ⁊ ceteri fuissent occisi. Ideo elegit
penã omnibus equalem: quia pestilen-
tia a deo immissa equaliter poterat cade
re super omnes.

¶ Quare pro peccato David punitus ẽ
populus.

Ertiũ dubiũ. Utrũ pro peccato
David debuit populus eius pu-
niri. Et quidã dicũt ꝙ populus
fuit innocens. Nam cum vidissʒ David
angelũ cedentem populũ: dixit ad dñm
Ego sũ q peccaui: ego inique egi. Isti q
oues sũt quid fecerunt. Uertat obsecro
manus tua cõtra me: ⁊ ꝯtra domũ pr̃is
mei: ergo nõ videt ꝙ ppl's debuit puniri
quia vt dicit glosa extra de his que fiunt
a maiore parte capituli. c. quesiuit. Pcã
suos tenere debent actores. Idem. C. de
penis. l. sancimꝰ. C. ne vxor ꝓ marito. l.
ob maritoꝝ. xj. q. iij. c. Illud ꝺ sen. excõ.
c. a. romana. §. vlt. lvj. di. c. satis. i. q. iiij. c.
placuit. c. nullius. ⁊. c. iudei. Sed ad hoc
posset rñderi ƀm Boñ. i. ij. di. xxxiij. ar.
i. q. i. c. ꝙ lʒ pena eterna vnꝰ nõ puniat ꝓ
pcõ alterius tñ pena tpali sic. Quare nõ
est incõueniẽs ƀm rigorẽ diuine iusticie
vt populus a David superbe numeratꝰ
pestilentia minueret. Nico. ꝟo de lira di
cit ꝙ i li. de hebraicis q̃stionibꝰ habet ꝙ
populꝰ peccauit: eo ꝙ David nõ restitit
vt debuit in facto Urie. Sed hoc nõ vi-
det veꝝ: qꝛ peccatũ David vsqʒ ad com
plementum fuit secretũ. Unde Nathan
dixi sibi. ij. Reg. xij. c. Tu fecisti abscon
dite. Dicit ergo Nico. de li. ꝙ pctm̃ ppl'i
fuit rebellio eius cõtra David: sequẽdo
Sibã filiũ Bochri: q erat hõ seditiosus
⁊ pessimus: vt ponit. ij. Reg. xx. c. Ego
vero teneo ꝙ licet principal'r deus punie
rit ppl'm ꝓpter peccatũ David: tñ credi
bile ẽ ꝙ in ppl'o sic punito essent aliqua
scelera deo exosa. Nam sicut ⁊ nunc plu
res tunc erant mali q̃ʒ boni.

¶ Quid intelligitur ꝑ tp̃s constitutum.

Uartũ dubiũ. Quid intelligitur
per tempus constitutũ. Naʒ in
textu dr̃. Immisit deꝰ pestilentiã
de mane vsqʒ ad tempꝰ cõstitutũ. Et di
cũt aliqui. Usqʒ ad tertiũ diem inclusiue
qa sic erat pena determinata. Sʒ hoc ñ
videt verum: quia textꝰ dicit infra. Uenit
autẽ Gad ad David in die illa. Et vide-
tur loqui scriptura de prima die pestilen
tie. Ad hoc eñi venit Gad: vt David of
ferret holocaustum: ⁊ cessaret plaga in-
choata. Idõ meliꝰ dr̃ ꝙ tp̃s constitutum
intelligit hora sacrificij vespertini. Illud
enim statutũ fuit i lege. Exo. xxix. ita ꝙ
a mane ꝑmi diei vsqʒ ad horã vespͭinaʒ.
mortui sũt de populo. lxx. milia virorũ.

¶ Quomõ verificat dictũ prophete de
pestilentia trium dierum.

Uintũ dubiũ. Quõ verificatum
fuit dictũ ꝓphete de pestilentia
triũ dierũ. Et dicit Nico. de lira
ꝙ duo dies vltimi fuerũt dicti ꝓpter cõ
minationeʒ tm̃: sicut etiam dixit Ionas
de. xl. diebus. Primus ꝟo dies fuit per
modũ sententie diffinitiue. Quare pesti
lentia fuit tm̃ illa die. Ideo subditur in te
xtu. Cũqʒ extendisset manũ suam ange-
lus dñi sup hierusaleʒ: vt disperderet eã
misertus est dñs super afflictioneʒ: ⁊ ait
angelo ꝑcutienti populũ. Sufficit nunc
cõtine manũ tuã. Tali pestilentia ꝑcus-
sus fuit ppl's ille. Nos ꝟo diebꝰ istis ma
gnas clades fieri vidimus: ⁊ pestilentijs
pene italiam deuastatam. Poscentibus
quidẽ peccatis populoꝝ: frequentius pe
stilentie irrũpũt. Idõ timẽdus est deꝰ: qa
ipse viuificat ⁊ mortificat: qui est benedi
ctus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. xv. de iudicio dei ꝯtra Se-
nacherib nomen domini blasphemãtẽ.

Anctum et
ieffabile nom̃ dei sic vi
luit in ore xp̃ianorũ: vt
illõ blassemari ⁊ male-
dici ducat q̃si ꝓ nihilo.

Aperiũt nanq3 multi fetidum os in blaſ
phemias impias creatoris ſui: ⁊ irreue/
rẽter ſacrilegis buccis lacerãt altiſſimaz
maieſtatẽ regis regum: ⁊ dñi angeloꝝ ⁊
hoium ꝑ quibus in hoc ſmone bñ eſſe
arbitrat⁹ ſũ iudiciũ dei depromere ꝯ Se
nacherib blaſſemãtẽ. In illo ſiqdẽ ſpe/
culabimur: ꝙ graue ſit pctm̃ blaſſemia
⁊ maledictio dei: De q̊ tria myſteria pro
ponimus contemplanda.

Primũ de ſupbie ⁊ violentie.
Secũdũ maledictionis ⁊ blaſphemie.
Tertiũ punitionis ⁊ vindicte.

¶ De ſuperbia ⁊ fraude Senecherib
regis. Capitulum .j.

Inſatiabilis eſt animuſ ambitio
ſorũ: quibus nec ipſe mũdus to
tus ſufficere poteſt. Patet hoc
i Senacherib .de quo .iiij. Reg. xviij. dr
ꝙ anno .xiiij. regis Ezechie aſcẽdit Se/
nacherib rex aſſyrioꝝ ad vniuerſas ciui
tates Iuda mũitas: ⁊ cepit eas. Tũc mi
ſit Ezechias nũcios ad regẽ aſſyriorũ3.
nico. de lira dicit ꝙ Ezechias ſciens po
pulum ſibi ſubiectum. ⁊ Achaz prẽz ſuũ
deũ multiplr offendiſſe: merito timuit
ne in vindictaz dictoꝝ maloꝝ pmitteret
rex aſſyrioꝝ venire ad deſtructionẽ ciui
tatꝫ hieruſalẽ: vbi vigebat diuin⁹ cultus
de quo ipſe erat zelantiſſim⁹. Quare nũ/
cios miſit .d. Peccaui: reputans pecca/
tũ patris ſuũ: recede a me: ⁊ oẽ quod im
poſueris mihi ferã. Prudẽter i hoc egit
quia vt dicit Augu. li. xvj. de ciui. dei. c. ij.
In omnib⁹ fere gentib⁹ quodãmõ vox
nãe iſta ꝑſonuit: vt ſubiugari victoribus
mallẽt: quib⁹ cõtingit vinci ꝙ bellica oi/
faria vaſtatione deleri. Indixit itaq3 rex
aſſyrioꝝ Ezechie tercẽta talenta argenti
⁊ triginta auri deditq3 Ezechias oẽ argẽ
tũ qḋ repertum fuerat in domo dñi: ⁊ in
theſauris regis. ⁊ cum nõ ſufficeret: cõ/
fregit valuas templi dei: ⁊ laminas aure
as quas ipſe affixerat ad decorem: ⁊ de
dit eas regi aſſyriorum. dicit nico. de li.
ex hoc accipitur argumẽtũ ꝙ pncipes i
neceſſitate ꝑ cõſeruatiõe reipublice pñt
accipe de theſauris eccleſie. naz vt dicit
xij. q. ij. c. aurũ. Aurum habet eccleſia.
non vt ſeruet: ſed vt eroget. Scḋm vero
magiſtruz in hiſto. accepta pecunia rex
aſſyrioruz ſub pacto in pace dimittendi
regnũ Ezechie: infideliter agens: pactũ
nõ ſeruauit: ſed miſit exercitũ ⁊ nũcios
i irlm ad terrendũ Ezechiam: vt territ⁹
redderet ciuitatẽ: ⁊ populus transferret
in aſſyrios: ⁊ cult⁹ dñi de hieruſalem au
ferret. Quod nullomõ Ezechias fecit:
ſed reſtitit. ⁊ conuocans pplm exhortat⁹
fuit ad defendendũ tẽplũ ſanctum ⁊ gen
tem. Quia vero in hoc capitulo ḋ regno
aſſyriorum fit mẽtio: ideo de illo conſi/
deremus tria.

Primo originem.
Secũdo dilatationez.
Tertio terminationẽ.

¶ De regno ⁊ monarchia aſſyrioruz: ⁊
primo de ortu eius.

Primo conſideremus regni aſſy
rioruz originẽ. dicit magiſter in
hiſto. ſuper Geñ. poſt capl'z de
morte Abrahe. exortum eſt regnũ aſſy/
riorũ. xxv. anno. Saruch proaui Abra/
he ſub Belo. Qḋ quidẽ intelligendũ eſt
ꝙtũ ad regni initium. nam Belus pri/
mus intrauit aſſyriã: ⁊ paruz obtinuit in
ea. Sz eo mortuo: filius eius Ninus vt
refert Iuſtinus ⁊ Oroſius totã aſſyriaz
occupauit: ⁊ in regione aſſyriorũ edifica
uit ciuitatẽ quã Niniue noiauit: anno re
gni ſui. xlix. Quinquaginta autez annis
bella finitimis intulit. Qui dũ deficiẽtez
a ſe oppugnat vrbem. ſagitte ictu interijt
⁊ vt dicit Oroſius li. i. regnũ aſſyriorum
vſq3 ad Sardanapalũ annis mille cen/
tum ſexaginta actũ eſt. Iſidorus li. xiiij.
ethimol. Aſſyria ingt vocata ẽ ab Aſſur
filio Sem: qui eam regionem poſt dilu
uium primus incolit. Hec ab ortu Indi
am: a meridie Mediam tangit. ab oc/
ciduo tigrim: a ſeptemtrione montẽ cau
caſum: vbi porte caſpie ſunt.

¶ De magnificentia regni aſſyriorum.

Secũdo ꝯſiderem⁹ illi⁹ regni di/
latationẽ. Fuit enim regnũ illud
ampliſſimũ. ḋ quo Aug. li. xviij.

de ciui.dei.c.ij.ait.Duo regna cernimus
longe ceteris puenisse clariora:assyrioꝝ
primū:deinde romanoꝝ:vt tēporibꝰ ita
locis inter se ordinata atqꝫ distincta.Nā
quomodo illud priꝰ:hoc posteriꝰ eo mō
illud in oriente:hoc in occidente surre/
xit.Et infra subdit Augu.q̄ꝫtum attinet
ad primum imperiū nullum maius pri/
mis tꝑibꝰ q̄ꝫ assyrioꝝ fuit:nec tam lōge
lateqꝫ diffusum. Quippe vbi Ninꝰ rex
Belli filiꝰ vniuersam asiam q̄ totiꝰ orbis
ad numeꝝ ꝑtiū tertia dicit:ad magnitu/
dinē vo dimidia reperit.vsqꝫ ad libye fi
nes subegisse traditur.Solis quippe in/
dis in partibꝰ orientis nō dominabatur
Quos tamen eo defuncto.Semiramis
vxor eius est aggressa bellando . Itaqꝫ
factū ē vt quicunqꝫ in illis terris populi
seu reges erāt:assyriorū regno ditioniqꝫ
parerent:⁊ quicqd imparet efficerent.

¶ De fine ⁊ termiatiōe regni assyriorū.
Ertio ꝯsiderem regni assyrioꝝ
terminationē.Scd̄m eiꝫ magi
strū i histo. sco.sup.iiij.li. Reg.
c.de Ozia:sub Ozia rege iuda termina
ta est monarchia assyrioꝝ:Nā sardana
palus vltimus monarcha victus ab Ar
bate medo:semetipsum ꝯcremauit. De
hoc inquit Iustinus libro.i.Sardana/
palus fuit vltimus rex assyrioꝝ:oi mu/
liere corruptior:mollicie corpis ⁊ lasci/
uia oculorum oēs feminas antecellens.
Sed hic dubitatur.Si tpe Ozie defecit
monarchia assyrioꝝ . quō Senacherib
erat rex assyriorū.Nam post Oziam re
gnauit Ioathan:vt patet.iiij.Reg.xv.c.
⁊ post Ioathan Acham.⁊ post Acham
Ezechias.cuiꝰ tpe Senacherib rex erat
assyriorū.Respondet magister in histo.
sup.iiij.li.Reg.Qd̄ post Sardanapalū
fuerūt reges assyrioruꝫ sine monarchia
potētes vsqꝫ ad subuersionē Niniue.

¶ De blassemia Senacherib. Cap.ii.
N viribus suis cōfidēs Sena/
cherib:deū blassemare ac male
dicere ausu temerario ꝓsumpsit
Quod quidē fecit tribus vicibus.
Prima per Rapsacen.
Secunda per eundem.
Tertia per suas litteras.
¶ Prima vice blassemauit deū p Rap
sacen.Ut eim dr̄.iiij.Reg.xviij.c.irrituꝫ
faciēs iusiurandū.Senacherib:misit ad
obsidendū irl̄m.Thartan ⁊ Rapsacen
cum exercitu valido. Uocauerunt auteꝫ
regē ad colloquium ⁊ noluit exire.Dicit
Nico.de lira:quia fuerat expertꝰ fraudē
post solutionem pecunie:Ideo timebat
de ꝑditione.Nam vt ait Uegetius li.ij.
de re militari.frequentius cōuētiōes pa
cisqꝫ simulatio credulis magis nocuere
q̄ꝫ arma.Misit ergo Ezechias Eliachi
pontificē ⁊ Sobnam scribā : ⁊ Ioachiꝫ
a cōmētarijs:⁊ loquebat ad eos hebrai/
ce:⁊ dicebat.O Ezechia in quo cōfidis
vt audeas rebellare?Si confidis in rege
egyptio:initeris baculo arundineo.Si
spem ponis in deo tuo:nunquid dij gen
tium:⁊ israel liberauerunt eos de manu
mea.Secundo blassemauit deum per p̄
fatum Rapsacen. Nam cuꝫ loqueretur
audiente ppl̄o: Eliachiꝫ ⁊ socij rogabāt
eum.vt loqueretur eis syriace ⁊ non iu/
daice audiente populo:q erat sup murū
ne.s.ppl̄s terreret ex verbis Rapsacen:
⁊ quia in verbis suis intermiscebat ver
ba blassemie s̄ꝫ Nico.de lira.Ex hoc di
cūt hebrei:ꝙ iste Rapsaces erat iudeꝰ
natione.sed derelicta lege cōuersus ē ad
gentilitateꝫ . Magister in histo.dicit ꝙ
erat salmarites.Et quidam aiunt filium
fuisse ysaie qui transierat ad assyrios et
susceperat ritū gentiū. Iste ergo Rapsa
ces exclamauit ēt ad ppl̄m.Dicit rex ma
gnus assyriorū.Facite mecum qd̄ vobis
vtile est:ne comedatis stercora vestra ⁊
bibatis vrinā vestrā.Egredimini ad me ⁊
vtimini bōis vestris.Nolite audire Eze
chiam qui vos decipit.d.Dominꝰ libera
bit nos.nunquid liberauerunt dij gētiuꝫ
terram suā de manu regis assyriorū.Et
multa alia referendo.ponebat i deo falsi
tatē ⁊ deceptionē: ⁊ saluandi impossibili
tatē. Populꝰ aūt tacuit ⁊ nihil respōdit

¶ Tertio blaſſemauit Senacherib deū quando litteras cōminatorias ⁊ terribiles miſit Ezechie. Ut.n.habet.iiij. Reg. xix.c. Reuerſus eſt Rapſaces ad regē aſſyriorum expugnantem lobnā. Nam vt dicit magiſter in hiſtori. Senacherib tranſiuerat ad egyptum expugnandum vt triumphans rediret ⁊ euerteret hieruſalem. Interim ergo miſit litteras. Ezechie in quibus inter cetera dicebat. Nō te ſeducat deus tuus: in quo habes fiduciam. Et plura alia ſcripſit in contumeliā dei: ⁊ vt puto ſui omnes ſimilia loq̄bantur ſpernentes ⁊ deridentes magnū deum ⁊ immortalem.

¶ De tremenda plaga Senacherib et exercitus eius. Caplm.iij.

Voluit de⁹ ferre blaſphemias et contumelias irrogatas noī ſuo: Sed cōtra Senacherib ſuoſq; effudit iram indignationis ſue. Ad qđ inueſtigandum tria in iſta parte conſideremus.

Primo Ezechie zelum ⁊ orationem.
Secundo exercitus occiſionem.
Tertio Senacherib ꝑemptionē.

¶ De zelo ⁊ oratione Ezechie

Primo conſideremus Ezechie zelum ⁊ orationem. Cum enim ad ipm reuerſi fuiſſent illi quos miſerat ad Rapſacen: nunciaſſētq; verba illius blaſphemie. ſcidit Ezechias veſtimenta ſua ⁊ opertus eſt ſacco. Lectis vero litteris Senacherib. aſcendit in domum domini: ⁊ expandit litteras corā deo ⁊ orauit.d. Domine deus iſrael: qui ſedes ſuper cherubin ideſt preſides omni creature: etiam angelice. tu es deus ſolus omnium regum terre: tu feciſti celum ⁊ terram: inclina aurem tuā: ⁊ audi i. effectū iuſtitie tue oſtende contra. Senacherib. q miſit vt exprobraret nobis deum viuentem. Salua nos obſecro de manu ipſius. Tunc de⁹ miſit yſaiam ad Ezechiā cōfortans eū. ⁊ prenuncians que ventura erant ſuper Senacherib.

¶ De exercitus Senacherib occiſiōe.

Secundo conſiderem⁹ exercitus occiſionem. Poſtq̄ eiz Senacherib venit de egypto. ⁊ hieruſalem obſedit: nocte angelus dn̄i ꝑcuſſit in caſtris aſſyriorum centum octaginta quinq; milia. ſ. omnes robuſtos bellatores ⁊ principales exercitus: vt ſcribitur ij. Paral.xxxij.c. Cūq; diluculo ſurrexiſſet Senacherib: vidit omnia corꝑa mortuorū. Dicit Nico. de lira ſm Hebreos q corpora fuerūt incinerata: ſub armis ⁊ veſtibus intactis: ita q populus Ezechie potuit de facili ſpolia colligere: ⁊ ſine cadauerum fetore.

¶ De Senacherib peremptione.

Tertio cōſiderem⁹ Senacherib ꝑemptionē. Qui timēs fugit cū decem viris tantum: vt dicunt hebrei: ⁊ rediit in Niniue. Cūq; adoraret in templo Neſrach deum ſuū: Adramelech ⁊ Saraſar filij eius percuſſerunt eum gladio: fugerūtq; in terrā armeniorum: ⁊ regnauit pro eo Aſſaradō filius eius. Magiſter i hiſtoria dicit q indignati erant filij maiores in patrem. eo q filiū minorem natu ꝓfecerat eis in regem: quia magis diligebat matrē ipſius q̄ illorum. Et hoc oſtenſus eſt Senacherib deterior populo: qa paricidio filiorū eſt reſeruatus. Rabbi auté. Salomon aſſerit q principes regni conturbati erant cōtra Senacherib: eo q filij eoꝝ ⁊ amici erant mortui mō predicto: ꝓpter eius blaſphemiā ⁊ ſuꝑbiā contra deum iſrael. Propterquod tractabant de morte ipſius. Quod cum ad eius aures ꝑueniſſet: intrauit templum dei ſui: orans ⁊ promittens q ſi hoc ꝑiculum euaderet: in eius honorem duos filios predictos ſancrificaret. Quod cū illis i notuiſſet: eum interfecerunt ne ab eo interficerentur. Neq; friuolā rē putandus eſt loqui Rabbi Salomon de voto filios immolandi: quoniā dū ꝑnities idolatrie totum pene mundū inuoluebat: hec erat demonū malicia: vt hoīes ſacrificari ſibi ſagaciſſime ꝓcurarent. Declarat hoc Euſebi⁹ Pāphili li.iiij. đ euāgelica

preparatione. vbi ait. Gentilium adhuc
vocibus: ad declarandã priscoꝝ tẽporũ
pestem vtemur: que adeo aĩos hoĩuꝫ in
uaserat: vt q̃si demoniaci: ⁊ a pernitio-
sis ꝓfecto spiritibus agitati: liberoꝝ san-
guine scelestas placarẽt virtutes. Ita pa
ter vnicum filium: dilectam mater filiã
demoni tanq̃ꝫ oueꝫ sacrificabãt. Ita ge-
nus hominũ qd̓ humanũ eẽ nã cogno-
scit ad furiã imanẽqꝫ crudelitatem a de
monibus impellebat. Que ita se haberi
nõ solũ apud barbaros: verũ etiaꝫ apd̓
grecos omnis historia plena est. nam ⁊
Rhodij hominẽ saturno sacrificabant.
Quã rẽ magis tꝑibꝯ postea mitigare vo
lẽtes mortꝭ supplicio aliquẽ dãnatuꝫ ad
saturnia vsqꝫ ꝯseruabãt: quẽ in ipo festo
vitio grauatũ immolabãt. In salamine
vero insula quã antiquissimis tꝑibus co
roneã vocabant. vsqꝫ ad Diomedis tꝑa
Agrauale Cecropis filie hõ credebatur
postea vero in templo Palladis Agra
uale ac Diomedis: Unũ eĩm trium fuit
Diomedi: homo imolabat qui ab ado-
lescentibus ter circũ aram ductꝯ tandeꝫ
a sacerdote hasta ꝑcussus: ⁊ in rogo im
positus cremabat. Quã rem Diphilus
rex cypri Seleuci tꝑibꝯ abhoiatus: non
hoiem: sed bouẽ Diomedi sacrificari sta
tuit. Demon aũt ille quiqꝫ fuerit non in-
uitus boueꝫ ꝓ hoie susciptebat. Ita non
multũ interesse inter immolationẽ hoĩs
atqꝫ bestie videt. Manethus aũt histo
ricus apud egyptios in eliopoli hoĩes
ĩmolatos fuisse in libris de pietate testat.
Quẽ morẽ Amossis iꝓbauit. Sacrifi
cabantur vͦ Iunoni tres in die: quos
inquirebant si mũdi essent quẽadmodũ
postea vituli. Cereos aũt hoies offerri ꝓ
illis tres Amossis iussit. Dionysio etiam
omadio apud chios appellato hõ crude
liter discerptus sacrificabatur. Lacede-
monios etiã Apollodorus scribit hoieꝫ
Marti sacrificare solitos. Et phenices
bellorum aut pestilentie calamitatibus
amicissimos saturno solebãt immolare.
Philo etiã qui phenicũ historiã cõscri
psit his verbis in punio viij libro. Mo
rem inquit priscis in magnis calamitati
bus atqꝫ periculis fuisse: vt ciuitatis aut
gentis princeps dilectissimuꝫ ex liberis
vlciscenti demoni quasi redemptionis ꝑ
mium traderet: ⁊ sic traditũ mystice iu-
gularet. Dionysius etiam Alicarnaseus
vir romane historie ac italice ꝑitissimus
huius sceleris testis est: qui in lib. de an
tiquitate italica. Iouẽ ⁊ Apolinẽ: qm̃ de
cima hominum immolata ñ fuerat ma
gnas italis calamitates ĩduxisse his ver
bis scribit. Nullus in arboribus fructus
ad maturitateꝫ vsqꝫ permãsit: ſꝫ imma-
turi oẽs defluebant: nec spice semine re
plebant: nec herbe pecori sufficiẽtes ger
minabãt: fontes quoqꝫ ipsi alij bibi non
poterant: alij estatis tẽpore deficiebãt: et
aut mulieres abortum patiebant: aut na
ti pueri manci ⁊ discerpti erant. Cetera
quoqꝫ hominum multitudo egrotatiõe
ac morte crebrius q̃ꝫ solebãt vexabãtur.
Et plura alia cõmemorat. Eusebius: q̄
breuitatis cã dimittimus. Quibus ap-
paret ꝙ Rabbi Salomon rõnabilem
cãm adduxit: quare filij Senacherib in
patrem manus extẽderũt. Facta sunt tñ
oĩa ex dei iudicio: ꝗ sic vlcisci voluit iniq
tatem regis blassemi. Sed ⁊ hodie xp̃ia
ni in hoc grauiter errant qui de deo tur-
piter loquũtur: illũqꝫ suis buccis male-
dicis lacerant: cũ tñ oẽs obligent deum
cum laude ⁊ reuerentia nominare. nã si
falsos deos romani ita venerati sunt: vt
nihil turpe de ipsis loqui liceret: quanto
magis nos deũ verum ⁊ imortalẽ hono
rare debemus? Audite diligenter o xp̃ia
ni lauacro sacri baptismatis regenerati
quid Eusebiꝯ Pamphili. li. ij. de euange
lica preparatione scribit. Romani inqͭ
probe intelligentes fabularum figmen-
ta spreuerũt. Quod ab Alicarnaseo Dio
nysio cognoscere poteris: qui in. ij. vetu
ste romanorum historie res gestas Ro
muli enarrans. sententiã quoqꝫ illiꝯ viri
de dijs his verbis ostendit. non ignora-
uit quia diligenter quottidie leges: ⁊ de
bonis rebus cõtentio ⁊ militaris exerci
tatio optimã ciuitatẽ cõstituunt. Quarũ

rex magnā curā adhibuit. a cultu deorū incipiens. Templa igit lucos aras simu lacra formas et simbola virtutes benefi/cia que a dijs hominib⁹ collata sunt ce/rimonias ac celeberrimas solennitates quibus dij culti gaudent. et dies festos ce teraqꝫ sic constituit: vt optime grecorꝫ reipublice res romana cōferri possit. Fa bulas autem que de dijs traduntur tur/pes atqꝫ inutiles existimans: nec solum dijs: sed neqꝫ probis hominib⁹ dignas cunctas eiecit: ac persuasit vt optime de dijs romant: et existiment et loquentur. Nullum eim op⁹ imortali nature indi/gnū illis attribuit. hec ibi. O quanta cō fussio igit xp̄ianorꝫ: qui deum proditorez ipsū acceptatorēqꝫ p̄sonarꝫ improbe ac/cusant: aliaqꝫ inhonesta p̄ferunt in con tumeliā eius. Nō sic impij: non sic Be nedicite et nolite maledicere: quatenus liberet nos ipse ab omni malo: largiens in hoc seculo suā grām: et in futuro glo/riam sempiternam. Amen.

¶ Sermo. xvi. de iudicio dei cōtra Na buchodonosor superbientem.

Superborū colla deus omnipotēs po/tenti virtute calcare con/sueuit. Neqꝫ vllus vnqꝫ inuentus est tam diues, et magnus qui effugere potuerit manum eius. Est de hoc exēplum. Nabuchodo nosor regis babylonis: qui pro elatione sua humiliatus fuit a deo et punitus fla/gello singłari. Idcirco vt ꝯmoueamur ad timendū semp deū: statui in hoc ser mone de iudicio dei contra Nabucho/donosor supbiētē dicere. De quo tracta/turi tria mysteria contemplabimur.

Primū dicit supbie elationis.
Secūdū acerbe punitionis.
Tertiū fructuose emendatiōis.

¶ De superbia Nabuchodonosor. Capitulum. j.

Ec est p̄speritas tp̄alis conditio vt ingratos hoies dei bn̄facto/ris sui faciat obliuisci. Siquidē Nabuchodonosor a deo sublimat⁹ in re gnuz post multas gloriosas victorias et iudeorū captiuitatē: cōtra deū ceruicem erexit: factusqꝫ est superbus elat⁹ et pre/sumptuosus. Quod maxime mōstratur in tribus.

Primo in statue erectione.
Secūdo in puerorꝫ cōdēnatione.
Tertio in sui ipsi⁹ cōfidētia et p̄sūptione.

¶ De statua Nabuchodonosor.

Primo appet supbia Nabucho donosor in statue fabricatione. Ubi tanto graui⁹ deliquit quāto antea magnalia dei sibi fuerant p̄dicata et reuelata. Naz vt dr Daniel. ij. c. anno regni ei⁹ secundo visionē habuit de statu qttuor regnorꝫ et monarchiarꝫ in statua mirabili q̄ sibi supnālr fuit ostensa. Qđ nō ab re factū est. Nā vt dicit Hiero. vi dit rex impi⁹ somniū futurorꝫ: vt interp̄/tante scō qđ viderat de⁹ glorificet: et ca/ptiuorꝫ deoqꝫ in captiuitate seruientium sit grande solatiū hec ille. Cuz vero oēs sapiētes babylōis cēnt regsiti. vt dicerēt qd ipse viderat: eo qꝫ a mente sua reces serat: et quid visio significaret. sui omnes dei virtutem sibi nunciabant. d. Sermo quem tu rex queris grauis est: nec repe/ritur quisquā qui indicet illum exceptis dijs quorū cū hoibus non est ꝯuersatio Ubi Hiero. ait. Confitent magi: ꝯfitent arioli: et ois scientia secularis litterature: p̄scientiam futurorū nō esse hois: sꝫ dei Ex quo p̄bat: p̄phetas dei spiritu locu/tos: qui futura cecinerunt. hec Hiero. Tandem volente deo: Daniel somniū et interpretationem aperuit. Tunc Nabu/chodonosor cecidit in faciez suaz: et Da nielem adorauit: et hostias incensum p̄/cepit vt sacrificarēt ei. Hic Hiero. dicit Non tam Danielē: qꝫ in daniele adora uit dn̄m: qui mysteria reuelauit. Jō di/xit Danieli. Uere deus vester deus deo/rum est: et dn̄s regū et reuelās mysteria

Veruztñ vt Hiero.refert: velox obliuio veritatis: vt qui dudũ seruũ dei q̃si deuz adorauerat: nunc statuaz sibi fieri iubet vt ipse adoraret in statua. Scribit nanq3 iij.c.Daniel. q fecit statuã auream: altitudine cubitorum sexaginta. & latitudine cubitorum sex. Et posuit eam in campo duran prouincie babylonis. Dicit Nic. de lira q per superbiam ꝓpter monarchie adeptionez voluit sibi vsurpare honorem diuinũ. & ideo fecit statuã in qua adoraretur. Simile legit de Caio imperatore: qui vt dicit Josephus.xviij.antiquitatum: misit statuam suã per totũ imperium suum. vt in ea adoraret. Addit Nico. de lira q altitudo statue. Nabuchodonosor computatur cum base sup quã erat posita. & q statua tantũ exteri⁹ erat deaurata. quia non est credendum q sibi fuerit tanta moles auri. Vel forte interius erat concaua. Sed ego non reputo impossibile aut satis difficile: statuam que erat super basim: fuisse totaz de auro cõpactam: si vera sunt que Vincentius tradit in speculo historiali de basilica regis Pori: quem superauit Alexander magnus. Hanc vtiq3 describit cum columnis aureis solidis: ingenti grossitudine numero triginta: parietes quoq3 laminis aureis: grossitudinis digitalis operti erant. Vinea solida ex auro cum foliis & racemis cristallinis distincti smaragdis. Thalami & cubicula omnia margaritis & carbunculis ornata erant. Sic potuit ex auro fabricari statua nabuchodonosor. Et quia dicit text⁹ q posuit eaz in campo duran prouincie babylonis. Notandum hic q Hironimus sup.xj. c.ysa.ait sic. Babylon ẽ metropol. chaldeorum: cuius muri sexdecim miliũ passuum erant per quadrum ab angulo in angulũ: qđ est simul sexagintaquattuor milia passuũ. Ibiq3 erat turris in altitudine trium miliuz passuũ. De hac babylone sic scribit Jsidorus li.xv. ethimol. Primus post diluuium Neroth gigas babylonem vrbez mesopotanie fundauit. Hanc semiramis assyriorũz regina ampliauit. Verumtñ vt refert ipse Jsidorus lib.xiiij. ethimol. babylone regionis caput babylon vrbis est: a qua & nuncupata: tantũ nobilis. vt Chaldea & assyria & mesopotamia in eius nomen aliqñ transiuerint. Et hoc non ẽ inconueniẽs vt tota prouincia babylonia nuncupetur Sed hoc dubitat adhuc. Quare Daniel q erat fact⁹ regi familiaris non prohibuit euz a tali insania. Et respondet Nicolaus đ lira. q forte erat absens in aliq̃ parte regni: aut erat infirmus: vel vidit regem obstinatum.

¶ De pueris missis in caminũ ignis ardentis.

Secundo apparet supbia. Nabuchodonosor in pueroꝝ cõdem natione. Nam cum edicto publico statuisset: vt omnes cõuenirent ad dedicationẽ statue illãq3 adorarent: & q contrariũ faceret mitteretur in fornacez ignis ardentis: cuz maxima multitudo regis ꝓcepto peret. Sidrach: Misach & Abdenago iudei: scelus id facere recusarunt. Quos chaldei inuidia moti accusarunt. Tunc nabuchodonosor in furore & ira precepit vt adducerentur corã eo. Qui cum statim fuissent adducti: durе arguit eos Nabuchodonosor: q: suum preceptum non impleuissent: neq3 penam comminatoriaz timuissent: addẽs, Et quis est deus qui vos eripiat de manu mea? O fides admirabilis illoꝝ iuuenũ. O inuicta corda. o confidentia oĩ presumptione carens. Non fuerunt territi: imo audẽter responderunt. De⁹ nr̃ quem colimus potest eripere nos de camino ignis ardẽtis: & de manibus tuis o rex liberare. Qđ si noluerit: notuz tibi sit rex: q: deos tuos nõ colim⁹: & aureaz statuã quã erexisti non adoramus. Tũc Nabuchodonosor precepit vt succenderetur fornax in septuplũ plus q̃ succendi consueuerat: & viris fortissimis de exercitu suo iussit vt ligatis pedibus Sidrach Misach & Abdenago: mitterẽt eos in fornacem ignis ardentis. Vincti

igit̃ ⁊ vestibꝰ suis induti proiecti fuere in fornacē. Succēdebat̃ aūt fornax napta Dicit Nico. de lira. Napta est genus bituminis inuētū circa babylonem ⁊ maxime nutrit ignem. Scđm alios sūt ossa oliuarū arefacta cum amurcha. Porro viros illos q miserãt Sidrach Misach ⁊ Abdenago i fornacē interfecit flāma ignis. Ipsi vͦo soluti ibant in medio flāmarū illesi laudātes ⁊ benedicētes deū Post igit̃ flāmaꝝ diminutionē: videns Nabuchodonosor suos adustos ⁊ pueros super prunas gradientes: ⁊ quartuz qui erat angelus habentez speciem filij dei propter irradiationem vultus in corpore assumpto. accessit ad hostium fornacis ⁊ dixit. Sidrach Misac ⁊ Abdenago serui dei excelsi viui egredimini ⁊ venite. Statimq; egressi sunt Sidrach Misach ⁊ Abdenago de medio ignis Et obstupescentibus cūctis dixit Nabuchodonosor. Benedictꝰ deus Sidrach Misach ⁊ Abdenago: qui misit āgelū suū: ⁊ eripuit seruos suos: qa crediderãt in eo. Et ĩfra. A me ergo positū ē hoc decretū: vt quicūq; locutꝰ fuerit blasfemiā cōtra deū Sidrach. Misach ⁊ abdenago dispereat: ⁊ domus eius vastet̃. Honorauit aūt ipsos pueros: ⁊ promouit in prouinciā babylonis.

¶ De presumptiōe Nabuchodonosor regis.

Ertio apparet supbia Nabuchodonosor in suiipsius cōfidētia ⁊ p̄sumptione. Nam cū visionez habuisset de arbore mag. vt dr̃ Daniel. iiij. c. cuius altitudo pertingebat vsq; ad celū: ⁊ aspectꝰ illiꝰ in omnē terrā: ⁊ rami eius pulcherrimi: ⁊ fructꝰ eius nimiꝰ: ⁊ esca omniū in ea: ⁊ subtus eaz habitabant bestie agri: ⁊ in ramis eius cōmorabāt̃ aues celi: Dixissetq; Daniel: arbor ista tu es: q magnificatꝰ es: ⁊ inualuisti ⁊ magnitudo tua creuit: ⁊ puēit vsq; ad celū. ⁊ potestas tua i terminos vniuerse terre: verūtñ vidisti sanctuz descendere de celo ⁊ dicere. succidite arborez ⁊ dissipate illā. attamē germē radicū eiꝰ i terra dimittite: ⁊ vinclat̃ ferro ⁊ here i herbis foris: ⁊ rore celi ꝯspgat̃: ⁊ cum feris sit pabulū eiꝰ. donec. vij. tēpora cōmutent̃ sup eū. Hec est interpretatio. Eijcient te ab hoibus. ⁊ cū bestijs ferisq; erit habitatio tua: ⁊ fenū q̄si bos comedes: ⁊ rore celi infunderis. Septez quoq; tpa mutabunt̃ sup te: donec scias ꝙ dñet̃ dñs excelsus i regno hominū: vt cuicūq; voluerit det illud: Qđ aūt p̄cepit: vt relinqueret̃ germē radicū eiꝰ. i. arbor regnū tuū tibi manebit postq̄ cognoueris potestatē esse celestē. Quā obrē ꝯsiliū meū rex placeat tibi: ⁊ pctā tua elemosinis redime. Post oīa ista deambulādo i aula Nabuchodonosor. cepit cogitare de visione ⁊ verbis Danielis: ⁊ confidens in seipso dicebat. Nōne hec est babylon ciuitas magna: quā ego edificaui i domū regni: in robore fortitudis mee: ⁊ in gloria decoris mei. quia. s. ipse babylonem ampliauerat nō ꝙ pricipaliter edificasset. Reputabat egro dictū Danielis q̄si trufaticū ⁊ minime ponderandū. Nota hic quia Hiero. super isto passu dicit ꝙ Nabuchodonosor in principio acceptauit vͦba Danielis: ⁊ elemosinas multas fecit: idcirco. ad mensē. xij. dilata est i eū sentētia. Sed quia postea ambulans in aula glorianter dicebat. Nonne hec est babylon. ⁊c. Bonū misericordie ꝑdidit malo superbie.

¶ De flagello quo puniuit deꝰ Nabuchodonosor. Caplm. ij.

Stupenda sūt q̄ legunt̃ de punitiōe Nabuchodonosor. nā vt sequit̃ in textu Danielis. cuz adhuc esset sermo de quo superiꝰ narratū est in ore regis. vox de celo ruit. Tibi dr̃ Nabuchodonosor rex. Regnū trāsijt a te. ⁊ ab hominibus te eijciēt: ⁊ cū bestijs ferisq; erit habitatio tua. Fenuz q̄si bos comedes. ⁊. vij tēpora mutabunt̃ sup te: donec scias ꝙ dñetur excelsus i regno hoium. Eadē hora sermo cōpletꝰ ē sup Nabuchodonosor. hic queri solet. Vtrū ista de Nabuchodonosor posita vͤa sint ⁊ circa hoc tres inueniuntur opiniones

Prima eorum qui dicunt ꝙ ista mistice
sunt intelligenda.
Secunda eorum qui dicunt ꝙ fuit mu
tatus in bestiam.
Tertia eorum qui asserunt ꝙ fuit muta
tus quasi in bestiam.
¶ Prima est opinio eorū qui dicūt ꝙ
ea que de Nabuchodonosor legunt̄ mi
stice nō literaliter sunt intelligenda. Di/
cūt ergo ſm Nico. de lira. ꝙ hec ē meta
phora de dyabolo: qui in fine seculi ꝯse
quet̄ maiorē gloriā ꝙ̄ angeli q non pec
cauerūt: Sed hoc falsum est: qa pctm̄
diaboli est irremissibile. ¶ Secūda opi
nio est eorū q dicunt ꝙ vera sunt etiam
litteralr̄ que scribūt̄ de Nabuchodono
sor. ⁊ ꝙ fuit mutatus in bestiā. Sic vide
tur dicere Josephus. Contra quem dicit
Nico de lira. ꝙ lz veraciter narret histo
riam veteris testamēti: tn̄ qn̄ vult expo/
nere: aliqn̄ turpiter deficit. sicut de nudi
tate Ade in statu innocentie dicit: quia
nō erubescebat: ⁊ rōnē assignans addit
quia Adā tunc viuebat simplicitate be/
stiali: sicut pueri ante vsum rationis nō
erubescunt de sua nuditate: Sed hoc ē
falsū: quia sic per pctm̄ melioratꝰ fuisset
status primi hois: qa post adeptꝰ fuisset
vsum ratiōis. Sic in proposito. Sz ꝯtra
h̄ posset qs iducere textū Aug. ad Bo/
nifaciū. q pōit̄. xvij. q. iiij. c. Miror Na
buchodonosor inquit regem intēde: qui
causa superbie de homie in bouē ē mu
tatus: atq̄ a regno suo ꝓfugus recedēs
nō ante regnū recepit: ꝙ̄ cōuersus deū
ꝑdicauit. Possumꝰ rn̄dere ꝙ Aug. lo
quit̄ sic. qa vt bos pascebat̄ feno: ⁊ n̄ ꝙ
realiter fuit in bouē conuersus. Ideo ter
tia opinio cōmunior ⁊ vera ē ſm Nico.
de lira. ꝙ historia vera ē litera liter. Ex
qua colligit̄. ꝙ Nabuchodonosor ꝑdi/
dit vsū rōnis per amētiā: ⁊ sic factꝰ est
quasi bestia quia vita hois nō differt a
bestiali vita nisi ꝑ vsum rōnis: ſm illud
Ar. i. ethi. Multi qdē oio bestiales vi/
dent̄ esse: pecudū vitam eligentes. Sed
qbusdā durū ac difficile videt̄ quō Na/
bucodonosor nutritus in delitijs potuit
tam diu vesci feno ⁊ herbis: ⁊ quō absq̄
vlla laceratiōe corporis sui inter bestias
vixerit. Et Hiero. rn̄det sic Quid mirū
ē si ad ostendēdā potentiā dei ⁊ humili/
andā regū supbiā hoc dei iudicio sit pa/
tratū? Nico. ṽo de lira dicit ꝙ furia ho
minē deordinat ⁊ q̄si bestialē facit. Et ex
hoc sequit̄ ꝙ aliqua sūt possibilia ⁊ dele
ctabilia que ante nō erāt ꝓpter trāsmu/
tationē nature. sicut mulieribus ꝑgnan
tibus carbones vel terra fit cibus dele/
ctabilis: ꝓpter nature deordinationē: q̄
tn̄ eis alias sunt abhominabilia. Furio
si etiā cū bestijs cōtrahūt familiaritatem
ꝓpter quandā assimilationē ad eas. Et
propter hoc bestie non deuorabant Na
buchodonosor: sicut expimento habet̄
ꝙ canes ferocissimi non nocent fatuis
naturaliter vel amentibus: Sed adhuc
queritur. Quare non fuit ligatus ⁊ detē
tus. Rn̄det Nico. de lira. quia infirmi/
tas fuisset aggrauata ⁊ homines sui scie
bant per reuelationē Danielis ꝙ in cam
pis nō moreret̄: sz in regnū finaliter re/
stitueret̄. Ex quo regnum fuit illo tpe gu/
bernatū ꝑ principes: ⁊ maxime ꝑ Danie
lē q diligebat regē. Et qa ꝑ Danielis re
uelationē sciebāt regē restituēdū: iō nul
lū aliū audebāt interim statuere ne Na
buchodonosor postea restitutꝰ puniret
eos tāq̄ reos crimis lese maiestatis. Uel
filius eius Euilmorodach pro illo tpe
regnauit: ⁊ postea cessit patri.
¶ De fructuosa penitētia Nabuchodo
nosor. Caplm̄. iij.
Restolat̄ benignitas dei pecca/
tores: quos quandoq̄ flagellat
vt si tandē ad penitentiā redire
velint illorū misereat̄. Ideo Nabucho/
donosor ad se conuersum ⁊ humiliatum
non spreuit: imo misericordie sue sinum
dignatꝰ est ei aperire. Et licz in textu Da
nielis nō sint posita que sequunt̄: tamē
quia magister in hist. illa recitat: nō est
visū supfluum in hoc loco inserere: vt sic
melius intelligamꝰ fructū emēdationis
eius. Refert igit̄ magister in hist. ꝙ Na
buchodonosor nō corpis mutationem ⁊

sed mentis alienationē passus est: et ablatus est ei usus lingue: et herba data est in cibū: et videbat sibi quod bos esset in anterioribus: et leo in posterioribus secundum mysteriū tyrānorum: qui in prima etate voluptatibus dediti. et ceruicosi iugo Belial subduntur: in fine vero interficiunt diripiūt et conculcant. Multi quoque egrediebātur et videbant eū. Solus Daniel nō egrediebatur: quia toto tempore alienationis eius orationi pro eo vacabat: et ad preces eius anni vij. quos totidē dominus dixerat tempora i. vij. mēses cōuersi sūt: in quibus. xl. dies insaniam patiebatur: vt per alios. xl. reuersus ad cor hominis flebat: et supplicabat deo: adeo quod ex nimio fletu oculi eius vt caro facti erant: et iterum per alios. xl. dies vertebatur in insaniam: donec septē menses complerētur. Post quos reuocatus est nō tamē regnauit statim. sed statuti sūt pro eo septē iudices et vsque ad finē septem annorū penitentiam egit: panem et carnes non comedit: et vinum nō bibēs: leguminibus vtebatur: et herbis iuxta cōsiliū Daniel. Et hac penitentia cōpleta regnauit iterū et benedixit altissimū. Et secundum Nico. de lira. mortuus est in statu salutis. Ideo dicit Aug. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonosor quod penitentia eius fuit fructuosa. Illius igitur exēplo studeamus et nos peccata nostra corrigere: vt sic participes fieri valeamus eterne vite: in qua viuit gloriosus deus per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. xvij. de iudicio dei contra Antiochum in iudeos seuientem.

Experiuntur homines qui omni clemētia oposita. feris ac beluis crudeliores existūt. Quidnā de antiocho dicemus immanissimo rege qui iudeos acriter est persecutus? Utique vt patebit omnes bestias crudelitate sua antecessit. Contra quem deus iustus vindictā suā exercuit: illūque tandem humiliauit atque puniuit. Idcirco in hoc sermone de iudicio dei cōtra Antiochū in iudeos seuientē dicemus. Contemplabimurque more nostro tria mysteria.

Primum dicitur feritatis.
Secundum penalitatis.
Tertium generalitatis.

¶ De crudelitate Antiochi. Cap. i.

Quam ferus atque crudelis Antiochus extiterit in hoc mysterio aperiēdū est. Et licet Tho. Sa. Se. q. clix. ar. ij. c. dicat quod differētia est inter seuitiam et crudelitatem: quoniam proprie seuitia dicitur secundum quod aliquis in penis inferendis non considerat aliquā culpā eius qui punitur: sed solū hoc quod delectatur in hominum cruciatu. Crudelitas vero attendit culpam in eo qui punitur: sed excedit modū in puniendo. Unde crudelitas differt a seuitia: sicut malicia humana a bestialitate vt patet. vij. ethi. Uerūtamen large pōt crudelitas nominari promptitudo voluntatis ad effundēdū sanguinem humanum Et sic fuit crudelis et feralis valde Antiochus: Quod patet tripliciter.

Primo in hierusalē captione.
Secundo in rabida ordinatione.
Tertio in matris et filiorum occisione.

¶ De multitudine interfectorū ex iussu Antiochi.

Primo apparet crudelitas Antiochi in hierusalē captione. Ut enim scribitur. ij. Machab. v. c. profectus Antiochus ex egypto efferatus animo ciuitatem hierusalem armis cepit. Iussit autem militibus interficere nec parcere occursātibus. et per domos ascendentes trucidare. Fiebat ergo cedes iuuenū ac seniorū. mulierum et natorum exterminia: virginumque et puulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta milia interfecti: non minus autem venundati. Nota hic propterea quia omnia Antiochi gesta ex libris Machabeorum sumuntur: quod Hiero. in argumento in libris Machabeorū ait

Machabeoꝝ liber licet nõ habeatur i canone hebreoꝝ: tamẽ ab ecclesia inter diuinoꝝ librorũ annumerat historias. Insuper aduertẽdum ꝙ deus bñdict⁹ pmittebat populũ sic turbari propter excrescentes iniquitates. Nam vt dicit .i. Machab .i.c. In dieb⁹ Antiochi exiere ex israel viri iniq. ⁊ edificauerũt Gymnasiuz in hierosolymis ſm leges nationum: ⁊ fecerunt sibi preputia: ⁊ recesserunt a testamento sancto. ⁊ iuncti sũt nationibus.

¶ De alijs interfectis.

Secũdo apparet crudelitas Antiochi i rabida ordinatiõe. Nã expoliauit ⁊ ꝓphanauit tẽplum Et reuersus Antiochiaz misit quendaz principem Appolloniũ nomine cũ exercitu viginti duorum miliũ: qui discurrẽs per ciuitatem. ingentem multitudinem peremit ⁊ interfecit. Nõ multo p⁹ misit quendaz Antiochenũ: qui compelleret iudeos. vt se transferrent a patrijs ⁊ dei legibus: ⁊ eos qui nollent trãsire ad instituta gentilium interficeret. Due mulieres delate sunt: natos suos circuncidisse. Quas infantibus ad vbera suspẽsis: cuz publice per ciuitatem illas circũduxissent per muros ꝑcipitauerũt. Alij vero ad proximas coeuntes speluncas ⁊ latenter sabbati diem celebrantes: cuz indicati essent cuidaz Philippo preposito Antiochi flammis succẽsi sunt.

¶ De matre occisa cum septem filijs.

Tertio apparet crudelitas Antiochi in matris ⁊ septem filioꝝ occisiõe. Erat vtiq; mater q̃daz septem filios habens. Et vt dicitur .ij. Machab .vij.c. dum a crudeli Antiocho compellerent: vt contra patrias leges carnes porcinas comederent: maior natu dixit. Parati sumus mori magis q̃ patrias ⁊ dei leges preuaricari. Irat⁹ rex iussit sartagines ⁊ ollas eneas succendi: eiq; qui sic locutus fuerat amputari linguam: ⁊ cutẽ capitis abstrahi: sũmas quoq; manuũ ⁊ pedum precidi ceteris eius fratribus ⁊ matre inspicientibus: sicq; in sartagine torqueri donec moreret. Interim ṽo ceteri vna cũ matre se hortabantur mori fortiter. Post ⁊ secundus similia tormenta patiens extinctus est: qui in vltimo constitut⁹ dixit Tu quidez scelestissime in presenti vita nos perdis: s; rex mundi defũctos nos ꝓ suis legib⁹ in eterne vite resurrectiõe suscitabit. Post istũ tertius illuditur: ⁊ linguam postulatus cito ꝓtulit: ⁊ man⁹ constanter extendit: ⁊ cum fiducia ait. E celo ista possideo: sed ꝓpter dei leges nunc hec ipsa despicio: quoniam ab ipso ea me recepturuz spero. Cũctisq; admirantibus adolescentis constantiam expirauit in tormentis sartaginis sicut ⁊ alij. Vexatur iam quartus similibus cruciatibus: deinde quintus: ⁊ tandem sextus. Que dum agerent: mater sapientia repleta: cogitationi feminee masculinum animũ inserens: dicebat ad filios Nescio qualiter in vtero meo apparuistis. Neq; enim ego spiritũ ⁊ animã donaui vobis ⁊ vitam: ⁊ singuloꝝ mẽbra nõ egoipsa compegi: sed mundi creator qui formauit hominuz natiuitatẽ: quiq; hominũ inuenit originẽ: ⁊ spũm vobis iterum in misericordia reddet ⁊ vitã sicut ⁊ nunc vos metipsos despicitis ꝓpter legem eius. Remanẽte adhuc septimo iuniore: multa pollicebatur Antiochus. vt dei leges ꝯtemneret: suadebatq; matri. vt ad hoc illum induceret. Que inclinata ad filium hebraica lingua dicebat Fili miserere mei: que te in vtero nouez mẽses portaui. ⁊ lac triẽnio dedi ⁊ alui: ⁊ in etatem istam perduxi. Aspice celuz ⁊ terram que omnia fecit deus. Illum honora: ⁊ cum fratribus mori non timeas. At adolescens animosior factus exclamans dixit. Quem sustinetis? Nõ obedio precepto regis sed precepto legis: que nobis data est per Moysen: Tu vero qui inuentor omnis malicie factus es: non effugies manum dei. Quare acrius indignatus tyrannus ⁊ istum

in domino cõfidentẽ: inter dura tormẽta compulit mori. Nouissime post filios ⁊ mater supplicijs consumata est.

¶ De horribili pena ⁊ plaga Antiochi crudelis. Capl'm. ij.

Non est abbreuiata manus dñi. que tãdẽ iniquos ⁊ malos homines prosternit fortiter ⁊ humiliat. Ecce antiochi exemplum: veritatez huius rei nobis apertissime pandit. De ipsius ergo penalitate in hoc secũdo capitulo erit differendnm: de quo tria cõsideremus.

Primo plagam.
Secundo noticiam.
Tertio penitentiam.

Primo consideremꝰ Antiochi plagã. vt. n. scribit. ij. Macha. ix. c. Cũ rediret ð ꝑside ⁊ frigia spirãs aio cõtendit hierosolymã redire: illamq̃ȝ delere funditus dicens se illam congeriem sepulchri iudeoꝝ esse factuꝝ Sed qui vniuersa conspicit dñs ꝑcussit eũ insanabili plaga. Apprehenditq̃ȝ euz dirus dolor viscerũ: ⁊ amara intestinoꝝ tormenta. Insuper contigit illũ in ipetu euntẽ de curru cadere: ⁊ in graui collisione corporis membra vexare. Facteq̃ȝ sũt carnes eiꝰ vermibꝰ scaturiẽtes. ⁊ fetore nimio vulnerũ eiꝰ exercitꝰ grauabat Et qui pauloante sydera celi cõtingere se arbitrabat: eũ nemo poterat propter intollerantiã fetoris portare. ¶ Secundo consideremus Antiochi noticiã. Ut eniȝ ait Greg. oculos quos culpa claudit: pena aperit. Ideo sic percussus Antiochꝰ cepit ad sui agnitionẽ venire: nõ valẽs ⁊ ipse suũpsiꝰ ferre fetorẽ: pariter ⁊ dolorẽ. Dicebatq̃ȝ: Iustũ est subdituȝ eẽ deo ⁊ mortalem nõ paria sẽtire de deo. ¶ Tertio ꝯsideremus Antiochi pniaȝ In tot vtiq̃ȝ vexatiõibꝰ Antiochꝰ pniaȝ egit: ſȝ infructuosaȝ: qꝛ vt dicit Boñ. in iiij. di. xiiij. ꝑte. ij. ar. i. q. iij. c. Dolebat de pctis suis: nõ propter diuinũ amorẽ: ſȝ ꝓpter penã quaȝ sibi propter sua delicta iminere conspiciebat. Ideo dicit textus ij. machab. ix. c. Orabat auteȝ scelestus dñm a quo non erat misericordiã consecuturus: ⁊ ciuitateȝ ad quam festinans veniebat: vt eã ad solum deduceret: optabat liberaȝ reddere. ⁊ iudeos equales Atheniẽsibus facturũ pollicebat: ꝓmittens adhuc templũ. quod priꝰ expoliauerat ornaturũ optimis donis: ⁊ multiplicatuꝝ sancta vasa ⁊ iudeũ esse futuꝝ. Tamen cum a deo non acceptaretur oratio eius homicida: ⁊ blaffemus pessime ꝑcussus ꝑegre in montibꝰ miserabili obitu vita functus est.

¶ De generali punitione hominũ crudelium: qui qualia fecerũt talia passi sũt Capl'm. iij.

Crudeliũ hominũ culpã iuentꝰ est deꝰ generaliter vt i pluribꝰ adeo moleste tulisse: vt crudeliore pena. eos acerbissime mactauerit. Nec solũ Antiochꝰ ꝓ crudelitate punitus est: sed etiã quasi innumeri sui similes exterminati sũt de terra viuẽtiũ. Idcirco i hoc mysterio adducemꝰ q̃ȝ pluriũ exẽpla: vt sic deprehẽdamꝰ gnãliter crudelitatẽ exosã deo. Qui cũ sit natura misericors ⁊ pius: aduersus crudeles tamen efficit durus ⁊ rigidus. Scribitur ergo Iudic. i. c. ꝙ Adonibeçech crudelis captus a iudeis in bello cessis sũmitatibus manuũ eius atq̃ȝ pedũ dixit. Septuaginta reges amputatis sũmitatibus manuũ ac pedũ colligebant sub mensa mea ciborũ reliquias. Sicut feci ita reddidit mihi deus. De Cyro rege crudeli refert Iustinus ꝙ postq̃ȝ adolescentulũ filiũ Thamaris regine massagetarũ cũ tertia parte copiarũ decepisset: simulato metu q̃si fugiẽs: ⁊ instructa castra vino epulisq̃ȝ deseruisset. iterfecissetq̃ȝ: a mr̃e thamari superata. ita ꝙ ducẽta milia persarũ simul cum rege deleta fuere: ⁊ tãte cladis nec nuncius suꝑfuit. Ipsiꝰ caput amputatuȝ in vtrem humano sanguine plenũ iussit regina cõijci dicens. Sacia te humano sanguine quẽ. xxx. annis sitisti. Narrat. Suetonius de percussoribꝰ cesaris. ꝙ nullus fere triennio superuixit: nullusq̃ȝ naturali morte obijt. Nam

pars naufragio: pars prelio ꝺfuncta est. Quidā se illo pugione quo cesarē vulne rauerant occiderūt: vt aperte mōstraret cedē illā nec deo nec hominib⁹ placuis/ se Uiginti nāqꝫ ꝛ tribus vulneribus con fosus cesar occubuit: āno. lvi. etatis sue. Nero. vj. romanoꝝ imperator: qui vt scribit Plini⁹. li. vij. de naturali historia natus est premissis pedibus: ꝛ crudelissi mus ac viciosus valde fuit. Post multa facinora audiens Sergium Salbam a militib⁹ in hispanijs vbi ꝑtor erat impe ratorē electū. ꝭm Suetoniū tribunos ꝛ centuriones de fuge societate temptauit ꝛ nullū habuit sibi consentientē: Nocte misit pro amicis ꝛ nil sibi renūciabat ab aliquo. Ipse cum paucis hospitia singu loꝝ adijt. Uerū clausis omniū foribus nullo respondēte in cubiculū redijt. Re quisiuit deinde ꝑcussorē cui⁹ manu ipse periret: sꝫ nemine reperto: ego inqt nec amicū habeo nec inimicuꝫ. Et cucurrit vt se ꝑcipitaret in tiberim: sed reuocato impetu: cuꝫ iam nox iret in diem equuꝫ ascendit: quattuor solis comitantibus: Deinde cū ad diuerticulū vētū eēt circa quartū miliariū dimissis equis ꝑ vepres ꝛ arundines semitā agere necnō strata sub pedib⁹ veste ad proximā villā euasit diuertitqꝫ in paruulā casam. Et cum fa/ mes ꝛ sitis eū inuaderet: sordidū paneꝫ sibi oblatū spreuit. Bibit tñ aliquantulū aq̄ tepide. Inter moras ꝑcepit se hosteꝫ a senatu iudicatū: ꝛ queri vt puniat mo/ re maioꝝ. Interroganti quale id pene genus esset: cū diceretur ꝭm Eutropiuꝫ nudi hoīs ceruicē furce inferri per publi cas vias duci: ꝛ corpus virgis ad neceꝫ cedi: ꝛ de saxo precipitari: cōterrit⁹ duos acutos pugiones arripuit: orauitqꝫ vt ali quis se ad mortem capescēdam iuuaret extemplo. Iam propinquabant equites quos ꝑ clamorē ꝑpinquos sensit: quib⁹ ꝑceptū erat vt euꝫ viuū traherēt. Qđ vt sensit ferrū iugulo apposuit ad quartuꝫ ab vrbe lapidem. Et cum semianimis adhuc esset irrūpenti centurioni ꝛ penu la ad vulnus posita in auxiliū se venisse simulanti: qꝫ sero dixit Nero Et hec est fides. Et in hac voce defecit. xxxij. anno etatis. ꝛ anno. xiiij: imperij. ꝭm Orosiū ꝛ Eutropiū. Domitianus impator ꝑpter suam crudelitateꝫ iusto iudicio dei a cu bicularijs suis septem vulneribus occi/ sus est: anno etatis sue. xlv. vt dixim⁹ in sermone de cognitione suꝑbie. Legit ꝺ Agenesorico rege qui fuit arriana here si infect⁹ ꝛ ꝑ hispaniā ꝛ africaꝫ ꝑsecutus est xp̄ianos: ꝛ multos martyres fecit: ꝛ confessoribus linguas abscidit: q vt Isi/ dorus narrat abscisis linguis ꝑfecte lo/ quebantur: vt etiam ponit. C. de officio ꝑfecti ꝑ toris africe: q tandē cūctis effu sis visceribus miserabiliter vitam finiuit Pilatus crudelis in multas incidēs ca lamitates seipsū occidit. Iudas impius despatus: laqueo se suspendit. Herodes ascalonita qui innocētes occidi fecit: p⁹ tantā cedē paruulorum suspectos habēs filios Alexandrum. s. ꝛ aristobolum: vt dicit magister in historia scolastica quasi eū interfici ꝑcurassent: vt ipsi regnarent illos occidi fecit. Septuagesimo v̍o an no etatis sue: in grauissimam egritudi/ nē cecidit. Nam febre valida: prurigine corporis: colli cōtinuis tormētis: peduꝫ inflatione: vermescentib⁹ testiculis into lerabili fetore. crebro hanelitu: ꝛ iterru/ ptis suspirijs torquebat. A medicis v̍o in oleo posit⁹: inde q̄si mortuus est abla tus. Sciens autem iudeos cum gaudio mortē suam expectare. nobiliores viros ex oī iudea collectos i carcere posuit. Di xitqꝫ Salome sorori sue. Scio iudeos de morte mea gauisuros: sꝫ potero hēre multos lugentes: si cū spm̄ emisero cun ctos occidas quos in custodia seruo: vt sic oīs iudea me defleat inuita. Et vt di/ cit Iosephus in. xvij. antiqtatuꝫ: gladio quo pomū purgabat: se peremit. Sūt ꝛ alia inumera quasi exēpla hmōi q̄ nos breuitatis cā tacem⁹. Cōmemorauim⁹ aūt q̄ supra posita sūt: vt ex illis ꝑcipia/ m⁹ quātū deo displicet seuicia atqꝫ cru delitas. Sed pleriqꝫ falso in semetipsis gliant: ꝛ dicūt: h vicio se fore mūdato s

Quibus nos rñdem⁹: q etiã absq hu-mani sanguinis effusiõe: crudeles mul ti in diuinis eloquijs appellãtur: Et primi sũt ꝓximos odiẽtes Pro qb⁹ dic Joã. in canonica.c.iij. Ois q odit fratrẽ suũ homicida est. Secundi sunt proximis detrahẽtes. De quibus dicitur.vj.q.i.c. summa iniquitas. Sũma iniquitas est fratres detrahere ⁊ accusare. Ois enĩ q detrahit fratri suo homicida ẽ. Tertij sũt diuites: paupes nõ pascẽtes. Vñ lxxxvj. di.c. Jn singulis.c. Pasce. Pasce fa-me moriẽtẽ si nõ paueris non occidisti. Quarti sũt executores testoꝝ qui relicta ad pias cãs cũ posũnt nolũt ecclesijs ⁊ paupib⁹ dare. Cõtra quos scribit.xiij.q. ij.c.qui oblatiões. Qui oblatiões desũ-ctoruꝫ aut negant ecclesijs: aut difficile reddũt: tãq̃ egẽtiũ neccatores excõicẽt Quinti sũt filij parẽtib⁹ nõ subueniẽtes Pro qbus dicit apls.i.Thi.v.c. Si qs suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curã nõ ha bet fidem negauit: ⁊ est infideli deterior Et vt breuiter cõcludam⁹ oẽs q ꝓxios iniuste persequunt. illisq sũt infesti: ho-micide crudeles nuncupant: sicut pꝫ de pe.di.i.c. Homicidiũ.c. Homicidoruꝫ. tria genera. Sim⁹ ergo clemẽtes ⁊ pij q̃ ten⁹ crudelitate reiecta dignos reddam⁹ nosipsos ad habendã hic grãm ⁊ in fu-turo sempiternã gloriam: in q̃ viuit ⁊ re gnat deus p oia scl'a seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo.xviij. de cognitiõe dei: ꝯ de bito sibi exhibẽdo honore ac cultu.

Voniam deus oculis corporis non vꝫ. quia remotis-sim⁹ ẽ a sensu vt docet Ar.i prologo metha. i varias noxiasq opi niones erroꝝ hoies dilabũt ⁊ aut negãt esse deũ aut deos plures cõfingũt: aut ea q̃ de diuinaꝝ ꝑsonaꝝ pluralitate ꝭm dei traditioneꝫ dicunt acceptare nolunt Jnde fit vt diuinus cult⁹ minuat: neq debita exhibeatur reuerentia ipsi deo. Quare in hoc sermõe de deo glioso me rito ꝑtractandũ cẽsui. vt sic euꝫ agnoscẽ tes maiestatẽ ei⁹ honore debito ꝓsequa mur. Jn supiorib⁹ nãq de timore suoꝝ iudicioꝝ diximus: ãmodo ṽo circa hono rẽ qui sibi debet a nobis insudabimus de deo igitur tractaturi tria mysteria elu cidare conabimur.

Primũ dꝫ cognitionis generalis.
Secundũ vnitatis essentialis.
Tertium trinitatis personalis

¶ De gnãli cognitione dei. Capl'ꝫ.i. De cognitione [handwritten margin note]

Orãdi sunt oẽs hoies mũdi vt deũ cognoscere studeãt: qa sine cognitione dei cetera quoq q̃ grãdia estimari possunt. parua sunt ⁊ vi lia. Ex quo deus Hiere.ix.c. dicit. Non glorietur sapiens in sapiẽtia sua: nec diues in diuitijs suis: nec gloriet fortis in forti-tudine sua. sed in hoc gloriet q gloriatur scire ⁊ nosce me: quia ego sum domin⁹ Verũtamen quidã deũ esse minime cre dunt. De quibus dicit Damas. in tantuꝫ preualuit pernitiosa hominũ malicia. vt dicant non esse deum. De his loquit sic Tullius in primo de natura deorũ. Qui dam dixerunt totam de dijs imortalib⁹ opinionẽ esse factã ab hominib⁹ sapien tibus reipublice causa. vt quos ratio nõ posset eos ad officiũ religio duceret. hu iusmodi falsitatis sectatores: quid aliud q̃ fatuos dixerim? Cogitare nanq vel dicere deum nõ esse: non nisi ex stulticia prouenire potest. Jdeo psalmista inquit Dixit insipiens in corde suo: non est de⁹ Et Hiere.iiij. dicit deus. Stultus popu lus meus me non cognouit: fili insipi-entes sunt ⁊ vecordes. Quare auteꝫ stul ticia sit cogitare q nõ est deus apparet ex hoc: q rationabiliter quilibꝫ potest si velit cognoscere deũ esse ꝑpter quinq specula que deum esse apertissime mani festant.

Primũ dꝫ nãlis legis illuminatio.
Secũdũ scripture testificatio.
Tertium mundi productio.
Quartũ creaturarũ ordinatio.
Quintũ oium desideratio.

¶ De naturalis legis illuminatione in cognitione dei.

Rimū ſpeculuȝ in quo lucet veritas diuina eſſe dr̄ naturalis legis illuminatio. Ab ipſo vtiq; ſummo patre accepimus naturalem legem: qua quilibet ratione vtens cognoſcere poteſt ꝙ deus eſt. Nā poſito ꝙ aliquis mox nat⁹ exponeret nutrireturq; aut i mari a marinis beluis: aut in ſilua a feris indomitis: nec videret vnq̄ȝ vel audiret quicquā de deo dici: q̄ȝ primum ad annos diſcretionis attingeret: ex lumine rationis naturalis cognoſceret ꝙ deus eſt. licet in particulari errare poſſet credens deum eſſe aliquam creaturam Hec omnia probant ⁊ roborant dictis ⁊ teſtimonio ſapientum. Inquit Augu. in libro de fide ad Petrū. Nihil tantū nouit mens: quātū deū eſſe: ⁊ ſe. Et Damaſcenus Cognitio exiſtēdi deū nobis naturaliter inſerta eſt. Et vgo de ſancto Victore. Sic deus cognitioneȝ ſuam in homine temperauit: vt ſicut quid eēt nō poſſet comprehendi. ita quia eēt nō poſſet ignorari. Et Cicero. li. i. queſtionum tuſculanarum. Nemo hominū taȝ immanis. cuius mentem non imbuerit diuinitatis opinio. Et idem li. i. de legibus Nulla genſ eſt tam imanſueta tam fera que non etiaȝ ſi ignoraret qualē habere deum debeat. non tamen habēduȝ ſciat Et hoc idem li. i. de natura deorum ait Pythagoras iuſſu athenienſiuȝ vrbe ⁊ agro exterminatus eſt. libriq; eius combuſti ſunt: ꝓpter hoc ꝙ hoc cōe verū i dubium reuocauerit: In. ij. ℣o de natura deorum dicit. Nam niſi cognitū cōprehenſumq; animis idem haberem⁹ ſcȝ ꝙ deus eſt non tam ſtabilis ei⁹ opinio permaneret nec cōfirmaret diuturnitate temporis. ſed vna cū ſeculis etatibuſq; hominū inueteraret.

¶ De teſtificatione ſcripture in cognitione dei.

Ecundū ſpeculū in quo cognoſcere poſſumus ꝙ deus eſt dr̄ ſcripture teſtificatio. Oīs ꝗppe ſcriptura vtriuſq; teſtamenti deum eſſe predicat. De quo ſic incipit principium Geneſis. In principio creauit deus celum ⁊ terram ⁊ vſq; ad fineȝ magnalia dei clare proclamat. Neq; opus eſt ſingula recenſere: que de deo continentur in illa: cum vt diximus tota circa dei viuentis myſteria ſtupenda verſetur. Doctores inſuper ſancti illius ſcripture interpretes erudititiſſimi: de deo glorioſo loquunt: quoꝝ aliq̄ dicta hic interponēda duxi. Inquit Caſſiodorus ſuper p̄s illū. Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis. Deus eſt virtus inexplicabilis: pietas incomprehenſibilis. ſapientia ineffabilis: cuius vera diffinitio eſt: fineȝ in ſuis laudibus nō habere Et Boeti⁹ li. de trinitate. Deus ē eſſe pulcherrimuȝ fortiſſimūq;: vere vnū i quo nullus numerus: nullum in eo aliud: preter q̄ȝ id quod eſt. Et Anſelmus in proſologion: Deus eſt pulchritudo que non videtur odor qui olfatu non percipitur: Sapor qui non cognoſcitur: bonitas que non ſentitur. Et Grego. in moralibus. Deus eſt viuificatrix virtus: cauſa cauſarum: vita viuentium: rō rationabilium creaturarum. Et Aug. li. i. de libero arbitrio Deus eſt quo nihil ſuperius eſſe conſtat eternus incōmutabilis. Et Augu. xv. de trinitate. Deus eſt. qui eſt omnium potētiſſimus: ſpecioſiſſimus: beatiſſim⁹: quē mori mutari corrumpi eſt impoſſibile. Et Augu. li. de vera religione. Deus eſt incōmutabilis natura: prima vita: prima eſſentia: prima ſubſtantia. Et Aug. v. de trinitate. c. iij. Deus eſt ſubſtantia: vel vt melius dicatur eēntia: cui ipſuȝ eē maxime ac veriſſime competit. Nota h̄ ꝙ nomen ſubſtantie ſm ꝯmunē hoīuȝ acceptionē a ſubſiſtendo videt dici ſm Ar. in predicamentis. Et ſm hoc ſubſtantia grece vſia dicitur: quia ſubſiſtit Corpus anteȝ quia ſubſiſtit: ſubſtantia dicitur. Unde cum forma pura q̄ deus eſt: nulli ſubſiſtat: ꝓprie ſubſtantia dici non poteſt. Verū abſolute nomen ſubſtantie ſumit: ſm qd̕ dicit. ꝙ ſubſtantia

est quod nō ab alio: sed semp ex hoc ē qđ propria intra se virtute consistit. Et sic potest dici causa prima substātia. Vñ Auicēa.li.viij.c.iiij. Quāuis refugiam⁹ de deo dicere nomen substantie: non tñ intentionem: cuius intentio est res habens quidditatem stabilē: cuius esse est esse: quod non est in subiecto corpore vł anima. Et propter hoc dici potest substantia. Melius tamen dicitur essentia Sicut eni ab eo qđ est scire dr̄ scientia ita ab eo quod est esse dicta est essentia. Et qa ille maxime est qui dicit: ego sum qui sum: ideo proprie dicit essentia ſm Hiero.ad Damasum papā: quoniā ipse est origo ⁊ principiū essendi: ⁊ quod est a quo est: quicquid est ſm Algaçelez.ij. metha. ⁊ quia nostrū esse: comparatiōe illius est nō esse: sicut dicit Plato in thimeo. Philosophi etiā qui rectā in hac parte mentem tenuerūt de deo magnifice multa dixerūt. Auicena.viij. metha. sic ait. Deus est bonitas pura in desiderio oium. Et Licero in pmo de natura deorum. Deus est quo nihil beatius. nihilqȝ bonis omnibus affluentius excogitari potest. Et in.ij. de natura deorum Deus est natura prestans quo nihil est melius. Et Albumasar in maioribus introductionibus. Deus est mouens oia imobilis incorruptibilis altissimus: cui⁹ nomen est benedictum ⁊ exaltatum ex altatione maxima. Et Ar. in primo de celo ⁊ mundo. Deus est apud quem est vita fixa. sempiterna in secula seculorū que nec finit nec deficit. Et.xij. metha. Deus est nobilissimus omnium entiū. ⁊ nihil eo nobilius.

¶ De mundi productione ad cognitionem dei.

Ertiū speculuȝ quo cognoscere poterimus deum esse dr̄ mūdi productio. Nam productū hūc mundum credimus ab aliquo potente sapiēte optimoqȝ artifice. Hic autez esse non potuit nisi deus. Naȝ si cūcti reges ⁊ phi quotquot fuere. quot sunt: ⁊ erunt conuenirent in vnū: nec minimū florez pducere possent de nouo. Jō ait sapiēs xiiii.c.Sap. A magnitudine spēi ⁊ creature poterit creator eorum cognosci. Et Aug.li.xi.de ciui.dei. inquit. Exceptis: ppheticis vocib⁹ mūdus ipse ordinatissima sui mutabilitate ⁊ mobilitate: ⁊ visibiliū omniū pulcherrima specie: quodāmodo tacite ⁊ factū se eē: ⁊ nisi a deo ieffabilit atqȝ inuisibilit se fieri potuisse pclamat. ⁊ Aug.li.x.cōfessionū. Interrogaui de deo meo celū solē ⁊ lunam ⁊ stellas: ⁊ rñdere mihi. Neqȝ nos sum⁹ quod queritis. Et dixi omnibus qui circunstāt fores carnis mee. Dicite de deo meo aliqd. Et exclamauerunt voce magna. Ipse fecit nos. Interrogatio mea intentio mea: ⁊ responsio eorum species eorum. Et de hoc Job.xij.c. Interroga iumenta ⁊ docebunt te. volatilia celi ⁊ indicabunt tibi. Loquere terre ⁊ respondebit tibi. ⁊ narrabunt pisces maris. Quis ignorat ꝙ hec omnia man⁹ dñi fecerit? Lact.vo.li.i.diui.insti. Orphe⁹ inquit vetustissimus poetaꝝ dñm deuȝ verum ⁊ magnū primogenitū appellat: eo ꝙ ante ipsū nihil sit genitū ⁊ ab ipso cuncta sint generata.

¶ De creaturarum ordinatione ad cognoscendum deum.

Uartum speculum in quo oēs possunt inuestigare deuȝ eē dr̄ creaturarū ordinatio. Oia eniȝ que sunt in vniuerso: in tanta rerum varietate ordinata sunt: ita ꝙ Ar. dicit in xij. metha. Nihil naturaliuȝ aut in celestibus aut in terrestribus est sine ordine. Uidemus nanqȝ contrarias naturas ignis ⁊ aque: aeris ⁊ terre: in vni⁹ mundi cōseruatione ad inuicem conuenire: ⁊ indissolubiliter permanere. Uidemus corporū omniū ordinatissimos motus Uidemus reruȝ insensibiliū regulatissimos ad suos effect⁹ inumerabiles modos. Uidemus corpa supiora in hec inferiora influere. Et vnde tanta in oibus reb⁹ mēsura? Certe ab ipso deo: de quo

aplus ad Ro.xiij.c.ait. Que a deo sunt
ordinata sūt. Ideo et Ar.i.methaurorū
c.v.ait. Ordinatio eorū que sunt in mū
do est ex dispositione primi principij: q
est deus gloriosus.

¶ De desideratione omniū in cognitio
nem dei.

Quintum speculum in quo deuz
esse deprehendimus dr omniū
desideratio. Impossibile nāqz
est esse aliquid in appetitu: siue nature:
siue ratiōis: qn illud sit. Impossibile eēt
q̄ grauia tenderent deorsum: nisi eēt cē
trum: Impossibile esset q̄ flumina mo
uerent ad mare: nisi esset mare: Impos
sibile esset q̄ animalia peterent cibum:
si nō eēt cib⁹. Quia in.ij.de celo.et mun
do dr q̄ natura non facit aliquod factū
vanū. Et in.iij.d aia. Natura nihil facit
frustra. Sed hoīes appetūt cognoscere
vitatē et habere bonitatez. Ergo oportet
q̄ sit aliqd verū cognoscibile: q cognito
mens humana quiescat: et aliqd bonuz
diligibile: quo adepto nil vlterius desi
derare queat. Sz hoc in nulla creatura
īueniri potest. Ergo oportet ponere deū
esse. Sed insultant quidā nobis asseren
tes non esse opus tā plixa disceptatione
cōtēdere: vt deū esse mōstret. Credim⁹
aiunt hoc: et firmiter id tenemus. Sed
vtinā nō sint de numero illorum: de qbus
dicit aplus ad Titū.i.c. Confitent se no
sce deū: factis aūt negant: cum sint ab
hoīati et icredibiles: et ad oē op⁹ bonū re
probi. Si deū esse cognoscūt dñz oium
vbi eius obedientia: et suorum obseruantia
mandatorum? Si deū credūt oīpotentē et
iustū vbi timor eius? Si deū suum bñfa
ctorem existimāt: vbi laus et gloria? Ubi
gratiarum actio? O damnabilis et fatua
multorum cecitas: qui dicendo dñe dñe
saluos fieri se putāt. His dicit Matth.
vij.c. Nō ois qui dicit mihi dñe dñe: in
trabit in regnū celorū: sed qui fecerit vo
luntatē patris mei: qui in celis est.

¶ De his qui plures dicunt esse deos:
ad conuincendum eos vnum tantū esse
deum. Caplm.ij.

Contra eos qui plures eē deos
dicunt: i hoc secundo mysterio
viriliter insistendū est: vt plenā
veramqz de deo noticiā habeam⁹. Naz
parū esset credere q̄ sit de⁹: nisi q̄ et vn⁹
tm̄ sit cōfiteamur. Et licz simpliciter pu
reqz hoc sit acceptandū: tamen ad cōuin
cendos incredulos probare nitemur q̄
deus est vnus quinqz modis.

Prim⁹ dr contrariorum solutio.
Secundus scripturarum testificatio.
Tertius theologorū ratio.
Quart⁹ gentilium et phorum confessio.
Quint⁹ idolatrarū superstitio.

¶ De cognitione vnius dei ex contra
riorum solutione.

Primus modus quo probam⁹
q̄ deus est vnus dicit contrario
rum solutio. Naz qui deos plu
res esse volunt: arguūt tripliciter. Prio
sic. ex.iij.topicorū habet q̄ plura bona
sunt meliora paucioribus. Sed plures
dij sunt plura bona. Ergo melius est esse
plures q̄ vnū. Sed sm Ansel. Oē qd
est melius circa deū est ponēdū. Ergo ē
ponere plures deos. Secundo arguunt
qa apls dicit.i. ad Cor.viij.c. Siquidez
sunt dij multi et dñi multi. Tertio argu
unt. qa vnūqdqz perfectuz est cū potest
pducere sibi simile. Sed diuina eētia
est pfectissima. Ergo potest essentiaz sibi
similē pducere. Sed esse et posse in diui
nis idē sunt sm Dionisium. Ergo essen
tia dina pducit aliā essentiā: et alia aliam
i īfinitū. Sz ad primū argumētū rñdet
Boñ.in.i. di.ij.q.i. ad. ij. q̄ dictum phi
habet veritatem in bono creato et finito
quod rōne sue finitatis recipit bonitatis
augmentum p additionem alteri⁹ boni
Non autē intelligi potest de bono infini
to. qd augeri non pōt. ¶ Ad secūdū dic
Boñ.li.i. di.iiij.q.iij.c. q̄ hoc nomē de⁹
sumit tripliciter. Primo nuncupatiue.
Secundo adoptiue. Tertio naturaliter.
Aplus ergo dicit: q̄ sunt dij multi nun
cupatiue. Unū ad. Phil.ij.c. dixit. apls.

de gulosis. Quoꝛuꝫ deus venter est. Et de amicis dei dicit ps. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omnes. Ad tertiuꝫ obiectū dicit Ric. in .i. di. ij. ꝙ illud quod adducitur de productione similis: intelligendū est in generalibus ⁊ coꝛruptibilibus Nec ꝓpterea iudicamꝰ solē impfectū quia nō pt aliū solē generare nec āgeluꝫ quia non potest generare aliuꝫ angelū.

¶ De cognitione vniꝰ dei ex scripturarum testificatione.

Secundus modus quo ꝓbamꝰ ꝙ deus est vnꝰ dr scripturaruꝫ testificatiōe. Inspiciant. oēs scripture tam veteris ꝙꝫ noui testamenti. ⁊ inueniemus ꝙ deus vnus vndiqꝫ proclamat. Vn̄ Exo. xx. Nō habebis deos alienos. Et Deut. iij. c. Nō est aliꝰ deus neqꝫ in celo neqꝫ in terra. Et Deut. iiij. Scito ⁊ cogita in coꝛde tuo: ꝙ dn̄s ipse sit deus in celo sursū: ⁊ in terra deoꝛsum ⁊ nō sit aliꝰ. Et Deut. ix. Audi israel dn̄s deus tuus vnus est. Et Deut. xxxij. Videte ꝙ ego sim solus ⁊ non sit alius deꝰ extra me. Et .ij. Reg. vij. c. Magnificatus es domine deus: quia nō est similis tui. neqꝫ est deꝰ extra te. Et .iiij. Reg. xix. c. Tu es deꝰ solus omniū regū terre. Et ij. Parali. ij. c. Magnus est dn̄s deꝰ nr̄ sup oēs celos. Et iudith. ix. c. Tu es deus: ⁊ nō est alius pꝛeter te. Et Dauid ps xvij. Quis deus pꝛeter dn̄m: aut qs deus pꝛeter deum nostrū. Et ps. lxxj. Bn̄dictꝰ dn̄s deus qui facit mirabilia magna solus. Et ps. lxxxij. Tu solꝰ altissimꝰ in oi terra. Et ps. lxxxv. Magnꝰ es tu. ⁊ faciens mirabilia: tu es deus solus. Et sapiens. Ecc. i. Unus est altissimus creatoꝛ omnipotens: rex metuendus nimis Et Ecc. xxxvj. Non est alius deꝰ nisi tu Et Isa. xli. Ego dn̄s pꝛimus ⁊ nouissimꝰ. Et Isa. xlv. c. Ego dn̄s ⁊ n̄ ē dn̄s alius: ⁊ extra me non est deus. Et idem hr̄. de sūma tri. ⁊. fi. ca. c. i. ⁊. xxxiij. di. c. qui. epus. ⁊. xlv. di. c. de iudeis. ⁊. i. q. i. c. hi q. ⁊. c. paulianiste. ⁊. xj. q. iij. c. ad mēsaꝫ. ⁊. xxij. q. iiij. c. si quis. Et. xxiiij. q. i. c. loquit. ⁊. xxvi. q. vj. c. nō. lꝫ. ⁊. xxxij. q. v. c. puto.

¶ De cognitione vniꝰ dei ex theologoꝝ ratione.

Tertius modus quo pꝛobamus ꝙ deus est vnus dr theologoꝝ ratio. Sunt apud theologos. v. rationes pꝛecipue: quibus concludit ꝙ deus est vnus.

Pꝛima dicitur potestatis.
Secunda caritatis.
Tertia intellectus infinitatis.
Quarta bonitatis.
Quinta causalitatis.

¶ De pꝛima ratione teologoꝝ .s. ptātis dei ad ostendendā dei vnitatem.

Prima rō dr ptātis quam ponit Bon̄. di. ij. pmi. q. i. arguēdo ꝓ pte quā tenet. d. Stat. n. ista. ꝙ deꝰ sit oipotētissimus: ergo poterit facer ꝙ ois alia potētia a sua nihil possit. Ergo si sūt duo dij diuersi in nā: hoc potest vnꝰ facere de altero ꝙ alter nihil possit: ⁊ ecōuerso. Sꝫ cui potētia pōt auferri nō ē deꝰ. ergo nō sūt duo nec plures dij. Hāc rōnem tangit Lact. in .i. li. diui. insti. d. Sit igit nostri opis q̄stio. illa cōsequēs atqꝫ secūda. Utrū ptāte vnius dei mūdus regat: an ne multoꝝ. Nemo est qui deū sapiat rationemqꝫ secum putet: qui non vnū esse intelligat: qui ⁊ condiderit omnia: ⁊ eadem qua ꝯdidit v̄tute moderet. Quid eni multis opus est ad mundi regimen sustinendum: nisi foꝛte arbitremur: si plures sint minus haber singulos neruorū atqꝫ viriū. Quod quidem faciunt hi qui esse multos volunt: quia necesse est imbecilles esse: Siqdē singuli sine auxilio reliquoꝛuꝫ tante molis gubernaculum sustinere nō possent Deus autē qui est eterna mens: ex omni vtiqꝫ parte perfecte cōsumateqꝫ virtutis est. Quod si verū sit: vnus sit necesse ē. Potestas eniꝫ vel virtꝰ absoluta retinet suam pꝛopꝛiam firmitatem. Id aūt solidum ē existimandū: cui nihil decidere Id perfectum: cui nihil possit accedere. hec ille.

¶ De secunda ratione theologorum scilicet caritatis ad ostendendam dei vnitatem.

Secunda ratio ad vnitatem dei ostendendam dicitur charitatis: que ponitur ab eodem Bonaventura vbi supra. Nam si sunt duo dij diuersi quorum vterque est summum bonum: aut vnus diligit alterum vt diligendus est: aut non: Si sic: cum vterque sit summum bonum: vterque diligendus est amore fruitionis. Ergo vterque fruitur altero. Sed qui fruitur alio bono a se indiget illo. Ergo vterque est indigens. ergo neuter deus. Si vnus non diligit alium Ergo nullus deus.

¶ De tertia ratione theologorum scilicet infinitatis intellectus ad ostendendam dei vnitatem.

Tertia ratio dicitur intellectus infinitatis. Hanc ponit Scotus di. ij. primi. q. iij. d. Quia intellectus diuinus est infinitus: intellectus diuinus cognoscit quodcunque intelligibile perfectissime: quantum est intelligibile in se. Si sunt duo dij sunt A et B. A ergo cognoscit B perfectissime quantum B est cognoscibile. Sed hoc est impossibile: quia aut cognoscit B per essentiam B. aut non. Si non. et B est cognoscibile per essentiam ergo non cognoscit B. perfectissime. quantum B. scilicet est cognoscibile. Nihil enim cognoscibile per essentiam perfectissime cognoscitur nisi cognoscatur per essentiam suam: vel per aliquid perfectius includens ipsam essentiam: quod sit ipsa in se. Essentia autem B. in nullo perfectius includitur quam in B. quia tunc B. non esset deus. Si autem cognosceret B. per essentiam B. ergo actus ipsius A. est posterior naturali essentia ipsius B. Et ita A. non erit deus. Quod actus ipsius A sit posterior ipso B. probo. Quia omnis actus cognoscendi qui non est idem obiecto est posterior obiecto. Neque enim prior neque simul nam erit actus cum obiecto alio ab actu: quia tunc actus posset intelligi sine obiecto sicut econuerso.

¶ De quarta ratione theologorum scilicet bonitatis ad hostendendam dei vnitatem.

Quarta ratio dicitur bonitatis. Hec est Tho. li. i. contra gentiles. c. xlij. vbi ait. Impossibile est esse duo summe bona. quia quod per superabundantiam dicitur: vni soli conuenit. Sed deus est summum bonum. Ergo est vnus solus.

¶ De quinta ratione theologorum scilicet causalitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Quinta ratio dicitur causalitatis. que ponitur a Petro de aquila di. ij. primi. Dicit enim sic. Ponatur quod sint duo dij: et vnus velit Petrum producere: et alius non. Aut Petrus producetur. Aut non. Si sic. ergo ille qui non vult: non erit deus. Si non. Ergo ille qui vult non erit deus. Si dicas quod pepigere pacta: et ita sunt concordes. non valet: quia eiusdem effectus non possunt esse due cause totales in eodem ordine cause. Sed infinita potentia est causa totalis effectus in ratione cause prime. Ergo. etc.

¶ De cognitione vnius dei ex gentilium et philosophorum confesione.

Quartus modus quo probamus quod deus est vnus: dicitur gentilium et philosophorum confessio. Dicit enim Lact. li. i. diuinarum institutionum Poete quamuis deos carminibus ornauerint: et eorum res gestas amplificauerint summis laudibus: sepissime tamen confitentur spiritu: vel mente vna contineri regique omnia. Et Aug. li. viij. de ci. dei inducit Platonem qui ait. Deus est vnus verus et optimus qui cuncta precellit. Et Ar. viij. phisi. Unum inquit mouens magis quam multa oportet existere. Et in. xij. metha. Unus inquit dominatus et vnus princeps Et Lactantius libro primo diuinarum insti. postquam enumerauit opiniones Taletis milesij. Pythagore. Anaxagore: Antisthenis: Cleantis: Chrysippi et zenonis qui de deo varia sunt locuti concludit dicens: Horum tamen sententia quamuis sit incerta: eodem tamen spectat: vt prouidentiam esse vnam consentiant.

¶ De cognitione vnius dei et idolatrarum superstitione.

Quintus modus quo probamus quod deus est vnus dicitur idolatrarum superstitio. Nam idolatre qui deos multos sibi perfecere: superstitiose quidem ad talem deuenerunt insaniam. Nam vt inquit Tho. secunda secunde. q. xciiij. ar. iiij. c. Aliqui non considerantes deum: sed admirantes pulchritudinem et virtutem creaturarum: ipsas pro deo sunt venerati. De quibus Sap. xiij. c. sic scribitur. Vani sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est: neque operibus attendentes cognouerunt quis esset artifex: sed aut ignem aut spiritum: aut titanem aerem. aut gyrum stellarum: aut nimiam aquam: aut solem: aut lunam rectores orbis terrarum deos putauerunt. Et Eusebius Pamphili li. i. de euangelica preparatione inquit. Diodorum de prima hominum theologia scribentem audiamus. Egyptios ferunt primos omnium: cum in celum oculos sustulissent: motum: ordinem et quantitates celestium corporum admiratos: solem ac lunam deos putasse. Et ibi Plato in cratillo sic scribit ad verbum. Videntur mihi primi grecorum eos solummodo deos putasse: quos etiam nunc multi ex barbaris colunt: solem videlicet atque lunam tellurem stellas ac celum. Nam cum ipsa cernerent thein semper. hoc est currere atque reuolui ab hac ipsius thein natura. theos. i. deos appellarunt. Nonnulli vero moti sunt propter inordinatam affectionem ad suos. Et cum defuncti essent: statuas in eorum memoriam dedicarunt. Quas cum famuli ad complacentiam dominorum salutare venerarique cepissent: mox demones illas ingressi: responsa dare ceperunt. Quare et statuis diuinus honor est consecratus. Unde Isidorus li. x. ethimol. refert quod a Nino orta sunt idola: modo qui sequitur mortuo siquidem Belo patre eius Ninus in solatium doloris fieri fecit imaginem patris sui cui multam exhibebat reuerentiam. Proinde homines regionis sibi blandiri volentes: diuinos honores imagini exhibere ceperunt. Hoc exemplo plures caris suis mortuis imagines ceperunt dedicare. Et sicut ab idolo Beli cetera traxerunt originem. sic ab eius nomine nomina generaliter acceperunt. Sicut enim Belus dictus est ab assyriis. sic et alie nationes secundum idiomata et linguarum varietates alie beel: alie bel: alie baal: alie beelfegor. alie beelzebub. eorum idola vocauerunt. Quos itaque pagani deos dicebant: homines fuisse monstratur: et pro vniuscuiusque vita vel meritis: apud suos coli ceperunt. Ut apud egyptios isis Apud cretam iupiter. Apud mauros iuba. Apud latinos faunus. Apud romanos quirinus. Apud athenienses minerua in. quorum laudibus accesserunt poete qui eos in celum compositis carminibus extulerunt. Sunt et alia multa que nos breuitatis causa dimittimus. Igitur vt scribitur de summa trini. et fi. ca. c. i. Firmiter credimus et simpliciter confitemur. quod vnus solus est verus deus eternus incommutabilis.

¶ De trinitate personali. Capitulum .iij.

E altissima trinitate ammodo dicendum erit: quoniam licet vnam veraciter dei confiteamur naturam vnamque substantiam: tamen tres in diuinis personas fideliter proclamamus. Ad cuius rei pleniorem habendam noticiam quinque de ipsa ineffabili trinitate occurunt consideranda.

Primum dicitur naturalis cognitio.
Secundum scripture pronunciatio.
Tertium superna reuelatio.
Quartum personarum terminatio.
Quintum fidelium obligatio.

¶ De cognitione trinitatis diuinarum personarum.

Primum quod considerandum occurrit de trinitate dicitur naturalis cognitio Ubi videndum est vtrum per rationem naturalem possit cognosci trinitas personarum diuinarum. Et respondet Alex. i. i. summe. et Tho. i. parte. q. xxxij. ar. i. c. quod impossibile est per rationem naturalem ad

cognitionem trinitatis venire: quia hō
p rōnem naturalez in cognitionē dei ve
nire non potest nisi ex creaturis. Crea/
ture autē ducunt in dei cognitionez: sic
effectus in causaz. Hoc ergo solū rōne
naturali potest de deo cognosci: qđ cō/
petere ei necesse sit: ſm qđ est omniū en
tiuz principium. Virtus aūt creatiua dei
est cōmunis toti trinitati. Vñ ptinet ad
vnitatē essentie: nō ad distinctionez per
sonarū. Per rationē ergo naturalē co/
gnosci possūt de deo ea que pertinēt ad
vnitatē essentie: non aūt ea que ptinent
ad distinctionem psonaꝝ. Qui aūt ꝓba
re nitiť trinitatez psonaꝝ naturali rōne
fidei diciť derogare. Primo qdē q̄tuz
ad dignitatē ipsius fidei que est: vt sit de
rebus inuisibilibus: que rōnē humanā
excedūt. Secundo q̄tum ad vtilitatem
trahendi aliquos ad fidem. Cū eniz ali
quis ad ꝓbandū fidē inducit rōnes q̄
non sunt cogentes: cedit in derisionē in
fideliū: q credunt ꝙ hmōi rationib⁹ in
nitamur: ⁊ propter eas credam⁹. Ideo
dicit Hilari⁹ li. ꝺ trini. Nō putet homo
sua intelligentia sacr̄m generationis ⁊ ꝓ
cessionis se posse consequi. Et Dio. li. de
diui. no. Non est inquit audēdū dicere
aliquid nec cogitare de sup substātiali oc
culta diuinitate: ṗter ea q̄ diuinit⁹ nobis
ex sachris eloqis sūt exp̄ssa. Notādū tñ
ſz Lādul. i. i. di. iij. q. vlt. ar. iiij. ꝯclu. iij.
ꝙ possum⁹ p imaginē venire i cognitio
nē trinitatꝭ in diuinis: nō tñ suppositoꝝ
ſz pfectionū. vt arguať sic. Omnis perfe
ctio que est in nobis eminenti⁹ ē in deo
ista cōcediť a ph'o qa cōcederet ꝙ spēs
supior contineret virtualiter oēm perfe/
ctionē inferioris remota imperfectione
Sz pfectionis ē in nobis mens noticia
⁊ amor. ergo arguiť esse in deo. Istud ac
ceptatur. ā ph'o qui in. xij. metaph. ait. ꝙ
in deo est sūmus intellectus: ⁊ sūmum
intelligere: ⁊ sūma voluntas. sūme volu
ptuosa. i. gaudiosa. Vbi cōmētator com
mēto. xxxvij. ꝓbat ꝙ in deo est intellect⁹
⁊ voluntas ⁊ actus eoꝝ: q̄uis nō p ad/
ditam rem vel intentionē. Hoc idē dic
in fine cōmēti. xxxvj. ꝙ in deo ē trinitas
pfecta. Sed dicit ꝙ hanc trinitatē puta
uerunt xp̄iani esse trinitatem supposito
rum: ⁊ illud ipse negat: sed male negat
Hoc: dicit. Aug. vij. cōfessionū fuisse ꝺ
mēte Platōis. ⁊. x. de ci. dei. c. iij. fuisse
de mente Porphirij. Cōcludēdū ergo
ſm Tho. vbi. ŝ. ad. i. ꝙ ph'i ñ cognoue/
rūt mysteriū diuinaꝝ psonaꝝ p propria
que sunt paternitas filiatio ⁊ processio.
iuxta illud apli. i. ad Cor. ij. c. Loqmur
dei sapientiam: quam nemo principum
huius seculi nouit. s. philosophoꝛuz ſm
glosam. Cognouerunt tamen quedam
attributa que appropriantur personis: si
cut potentia appropriať patri: sapia filio
⁊ spiritui sancto bonitas. Si vero aliqs
quereret. Ad quid est ergo necessaria co
gnitio trinitatis. si humana ratione co/
gnosci nō ṗt. Rñdet Tho. vbi. ŝ. ad. ij.
ꝙ talis cognitio necessaria est nobis du
pliciter. Vno mō ad recte sētiēdū ꝺ crea
tione reꝝ. Per hoc eni ꝙ dicim⁹ deuz
omnia fecisse verbo suo: excludiť erroꝛ
ponentium deū produxisse res ex neces
sitate nature. Per hoc autē qđ ponim⁹
in eo processionez amoꝛis ostenditur ꝙ
deus nō ꝓpter aliquam indigētiā ꝓdu/
xit creaturas: neqꝫ propter aliquā cām
extrinsecā. ſz ꝓpter amorē sue bonitatis
Secundo fuit necessaria cognitio trini/
tatis ad recte sentiēdū de salute generis
humani: que perficitur p filiū incarna/
tum. ¶ Secūdū qđ ꝯsiderandū occur
rit de trinitate dicitur scripture prenun
ciatio. In veteri nanqꝫ lege sepius plu/
ralitas personaꝝ est presignata. Nam
scribitur Geñ. i. c. In principio creauit
deus celū ⁊ terrā. Scđm Nico. de lira.
hebraica veritas habet. In pricipio he/
loim creauit celū ⁊ terrā. Heloim autez
est plurale huius nois Hel. sicut patet
scientibus proprietates idiomatis he/
brei. Per hoc autē ꝙ nomē plurale di/
uinum coniungitur cū verbo singularis
numeri. cum dicitur creauit heloim: ac
si diceretur creauit dij: ostendit scriptu/
ra ꝙ in deo ē aliqua pluralitas in vnita

te essẽtie. Et talis modus frequẽtissime
in veteri testamento inuenit. Sed cõtra
hoc respondent iudei dicẽtes: ꝙ hoc no
men heloim quãdo ponit pro deo ipro/
prie dicitur. ⁊ indiferenter accipitur pro/
suo plurali ⁊ singulari. Quando autem
de deo vero dicit semꝑ accipit in singu/
lari. Et sic sumit in proposito: quando
dicit. In principio creauit heloim .i. de⁹
Ad quã solutionẽ infringendam arguit
Nicola. de lira. ex textu sacre scripture.
Quia hoc nomen heloim quãdo ponit
ꝓ deo: ⁊ alia nomina diuina dicunt fre/
quenter de deo vero in plurali. Qđ patz
manifeste. quia coniungit cũ adiectiuis
pluralis numeri. Unde Josue vlꝫ dici/
tur. Non potestis seruire domino: quia
dñs ipse sanctus est. Hebraica veritas
habet sic. Non potestis seruire dño: qa
heloim sancti ipse est. Itẽ Hiere. xxiij. c.
Peruertistis verba dei viuentis: dei ex
ercituũ dei vestri: Hebraica veritas sic
habet. Peruertistis verba heloim viuẽ
tium domini. Et notanduꝫ ꝙ ibi ponit
nomen dei thethagramaton: cum dicit
in auctoritate premissa. domini exerci/
tuũ. Ubi eni habem⁹ domini: in hebreo
ponit nomẽ dñi thethagramaton. quod
significat diuinã naturam ẜm suas pro/
prietates intrinsecas: absqꝫ respectu ad
extra. Et sic patet ꝙ intrinsecis diuinita
tis est aliqua pluralitas per pluralitatem
imediate precedentem: cum dico in au
ctoritate. Peruertistis verba heloim .i.
deoꝝ viuentiũ. Et ꝯiũgit ista pluralitas
noi dei thethagramaton: cuꝫ imediate
subdit. Dñi exercituũ. ⁊c. Et sic pꝫ per h
ꝙ i vnitate diue eẽntie ẽ aliq̃ pluralitas
cũ sũma simplicitate. Qđ nõ ẽ in alijs:
qa semꝑ vbi scriptura ponit aliqd deno
tãs pluralitatẽ ꝑsonaꝝ: ibidem ostendit
essentie vnitatem. Item Isa. liiij. scribi/
tur sic. Dominabitur tui qui fecit te Do
minus deus exercituum nomen ei⁹ Ue
ritas hebraica sic habet. Dominatores
tui factores tui: dominus exercituum
nomen eius. In hac auctoritate vbi po
nitur deus exercituum nomen eius po/
nitur nomen dei thethagramaton. Et
ideo potest argui: sicut ex precedenti. Si
militer hoc nomen heloiꝫ frequẽter cõ
iungitur cum verbo pluralis numeri.
Uerbi gratia. ij. Reg. vij. c. dicit. Que ẽ
gens vt populus israel in terra propter
quã iuit dñs vt redimeret sibi populum
Hebraica veritas habet. Fuerunt he/
loim. Fuit. adhuc a prophetis alio mo/
do prenunciata trinitas personarũ. Un/
de psal. xliiij. dicitur. Sedes tua deus in
seculum seculi: virga directionis. virga
ga regni tui. Propterea vnxit te de⁹ de
us tuus. ẜm Nico. de lira. super .i. c. ad
Hebreos in hac auctoritate exꝑmitur
christus. tanq̃ deus vnctus: quia in hu
manitate vnctus est plenitudine gratie
Exprimitur per hoc deus vngens tan/
q̃ persona distincta ab ipso vncto: quia
scriptura de ipso vngendo loquitur tan/
q̃ đ alia ꝑsona. Insuper ex parte dei vn
gentis duplicatur hoc nomen deus: cũ
dicitur. Unxit te deus deus tuus: ad de/
notandum personam. patris ⁊ spiritus
sãcti. Sed moderni iudei exponũt hũc
psal. de Assuero: ⁊ dicũt ꝙ iste ꝑs fact⁹
est a Mardocheo Sed hoc patet falsũ
Primo quia nõ intitulatur a Mardo
cheo: sicut aliqui psalmi intitulãtur ab
Asaph qui eos fecit: vt pꝫ in titulo psal/
mi. xlviiij. ⁊ in pluribus alijs locis. Iste
autẽ psalmus intitulatur a Dauid: vt pa
tet in hebraico Hoc etiam patet per lit/
teram psal. sequẽtis quia iste rex de quo
est psalmus habetur tanq̃ deus adorã
dus. ẜm ꝙ ibidem dr̃ Concupiscet rex
decorem tuũ: quia ipse est dñs deus tu/
us. ⁊ adorabunt eũ. Si aũt ista verba di
cantur de assuero rege: sequit ꝙ Mar
docheus induceret totum pplm̃. ⁊ ipsaꝫ
Hester: ad quã dirigunt verba premis/
sa ẜm expositionẽ eorũ: ad adorandum
assuerũ sicut deũ Qđ manifeste pꝫ falsum
qa in eodẽ li. dr̃ ꝙ noluit flectere genu
corã Aman: ne honorẽ dei trãsferret in
hominẽ. Hoc etiã pꝫ ꝑ trãslationẽ chal
daicã suꝑ psal. istũ q̃ autentica est apud
hebreos. Ubi eni in h psal. habem⁹ sic.

Speciosus forma p̄ filijs hominuz dif
fusa est gratia in labijs tuis: chaldaicuz
sic habet. Pulchritudo tua messia ma/
ior q̄ꝫ filioꝝ hominū: datꝰ est spiritꝰ pro
phetie in labijs tuis. Sic ergo patet ex p̄
dictis: ꝙ auctoritas q̄ hic iducit de illo
p̄s. ad litteram intelligitur. de Christo.
Item ostenditur pluralitas ꝑsonarum
in p̄s. cix. Dixit dn̄s dn̄o ꝛc. q ad lr̄am
de xp̄o est intelligendus. Sed iudei ali/
qui dicūt ipsū debere intelligi de Abra/
ham: ꝛ ꝙ Eliezer eius dispensator fecit
illum ad reddendū gratias deo: de vi/
ctoria quā habuit Abrahaz contra illos
reges qui captiuauerant. Loth nepotez
suū: s̄z ꝙ habet Gen̄. xvi. c. Sz hoc pz
falsū ex titulo psalmi: qꝛ non intitulatur
ab ip̄o. Eliezer: sed a Dauid. Ideo dicūt
alij ꝙ est factus a Dauid: non tamen lo
quitur de xp̄o: sed de angelo suo. Ut sit
sensus. Dixit dn̄s dn̄o meo. i. angelo me
custodienti. Sed hoc patet falsum: qa
infra dicit̄. Tu es sacerdos in eternum
Sacerdotium ꝟo nō competit angelis
Ideo s̄m Nico. de lira super ep̄lam ad
hebreos dicendum: ꝙ ad lr̄am ē psal.
factus a Dauid. loquens de xp̄o. Et hoc
ꝑ translationez chaldaicā: quia vbi nos
habemꝰ. Dixit dn̄s dn̄o meo. chaldaicū
sic habet. Dixit dn̄s verbo suo. Item ex
illo qđ sequit̄. Ex vtero ante luciferum
genui te: quod non potest alicui compe
tere nisi filio dei. Et per has cōditiones
ꝙ dicitur hic verbū dei. ꝛ ex vtero ꝛ dei
substantia: ostendit̄ vnitas essentie: quia
diuinitas plurificari non potest. Per h̄
eni ꝙ dicitur genitus de substantia dei:
ostenditur distinctio persone: qa nulla
res gignit seipsā Similiter per hoc ꝙ dr̄
sede ad dexteraz dei Una eni ꝑsona nō
potest sedere ad dexteram suiipsius. In
super ostendit̄ pluralitas ꝑsonaruz Isa.
xlviij. c. vbi dicit̄. Non a principio in ab
scondito loqutꝰ sū. ex tempore anteq̄ꝫ
fierent ibi eram. Et nūc dn̄s meꝰ misit
me ꝛ spiritus eius. Ista sunt verba dei
loquentis. Qđ patet ex textu precedenti
ꝛ similiter ex h̄ qđ imediate subditur.
hec dicit redemptor tuus sanctus israel
In hac auctoritate loquitur de datione
legis: que data fuit in manifesto. ꝛ ð die
ꝛ audiente omni populo vocem dei lo/
quentis vt habetur Exo. xix. ꝛ. xx. c. Et
hoc est quod dicit. Non a principio lo/
cutus sum in abscondito. i. ipsa lex fuit
data. Et inmediate subdit. Et nunc dn̄s
meus misit me: ꝛ spiritus eius. Hic deꝰ
dicit se missuz a deo ꝛ a spiritu eiꝰ. Nūc
autem est ita ꝙ inter mittentem ꝛ missū
debet esse semi distinctio ꝑsonalis: quia
trinitas personarum est in diuinis scilicz
missi dei. mittentis. ꝛ spiritus eius. Deū
autem missum dicimus filiū incarnatū
deū mittentē patrē. ꝛ spiritum eius spm̄
sanctuz. Adhuc p̄nunciata fuit trinitas
personarū diuinarū. Isa. vi. c. vbi dr̄. In
anno quo mortuus est rex Ozias. vidi
dn̄m sedētem super solium excelsū ꝛ ele
uatum: ꝛ ea que sub ipso erant replebāt
templū. Seraphin stabāt subter illđ: sex
ale vni. ꝛ sex ale alteri. Et infra. Clama/
bant alter ad alteruz. Sanctus: sanctus
sanctus dn̄s deus exercituuz. Plena ē
omnis terra glorie eius. Et in p̄s dicitur
Benedicat nos deus deus noster: bene
dicat nos deus: Ubi ter hoc nomē deus
replicatur.

Tertiū quod occurrit cōsiderā/
dum circa trinitatē dr̄ superna
reuelatio. Naz in noua lege vt
dicit Alexander in primo sūme. manife
stata est trinitas personarū non solū s̄m
numerū ꝛ distinctionē: sed etiā s̄m ori/
ginem ꝛ proprietatē: que persona prima
a nullo est pater: ꝛ secunda genita filius
ꝛ tertia spiritus sanctꝰ. Unde Ioh. i. ca/
no. c. v. Tres sunt qui testimoniuz dant
in celo: pater verbum ꝛ spiritus sanctus
ꝛ hi tres vnū sūt. Itē xp̄s dixit Math.
vlt̄. Euntes docete omnes gentes bapti
zantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ spi/
ritus sancti. Iterum in baptismo xp̄us
apparuit in assūpta carne: pater in voce
spiritus sanctus in columbe specie: vt pz
Luce. iij. c. Et Math. xvij. pr̄ appuit
in voce: filius in assumpta humanitate

⁊ spũs scũs in nube. ¶ Sciẽdũ aũt hic ƀƺ Alexãdrũ in .i. sũme .q. lxxiiij. mẽ .iij. ꝙ apparitio aliquando dr̃ manifestatio facta in aliquo effectu intelligibili oblato itellectui. Et sic sumitur Sap. i. c. vbi dicit. Apparet aũt his qui fidem habent i illum. Aliquãdo v̉o dicitur manifestatio in aliqua similitudine corporali oblata imaginationi. Et hoc modo dr̃ angelus apparere in somnis. Matth. ij. c. ⁊ etiã ipse dñs Danieli. Daniel. vij. c. Aspiciebã in visu noctꝫ. Et Salomõi. iij. Re. ii. c. ¶ Tertio modo dicit apparitio manifestatio in aliquo signo sensibili representato sensui: siue illud signum sit visibile siue sit audibile. Et hoc modo apparuit pater in nouo testamento. vt patet Matth. xvij. ⁊ Joh. xij. ¶ Quarto modo dicitur apparitio manifestatio facta in aliqua similitudine corporali sensibili oblata visui. Et sic vsitatiori modo dicitur apparitio ⁊ sic dicitur ꝙ apparitio non solum dicitur manifestatio in signo visibili: sed etiam audibili. Si autem q̃ratur: quare non apparuit spiritus sanctus in aliqua voce siue signo audibili: vel etiã filius. dicit Alex. vbi .s̃. ꝙ congruitas fuit: vt sicut erat distinctio in personis: ita esset distinctio in signis exprimentibus personas. Unde filius apparuit in rationali creatura sibi vnita vnitate persone. Spũs scũs in irrationali creatura non vnita sibi vnitate ꝑsone. Pater v̉o in voce tanꝗ̃ in signo distincto ab vtroqꝫ. Sed quando spiritus sanctus solus apparuit: tũc apparuit vtroqꝫ modo. s. in sono tanꝗ̃ in signo audibili ⁊ in linguis igneis tanꝗ̃ in signo visibili ¶ Quarto ꝯsiderandũ dicit ꝑsonaruꝫ terminatio. Sũt eniꝫ in diuinis tres tm̃ ꝑsone. ¶ Sed quidam arguũt ꝯtra sic. Quicqd̕ est in deo est infinitũ. Sed numerus personaꝝ est in deo: ergo ifinitas ergo ifinite ꝑsone. Ad hoc rñdet Boñ. in .i. di. ij. q. iij. c. Qd̕ cũ duplex est infinitas. s. numeralis ⁊ imẽsitatꝭ. deꝰ ẽ infinitus infinitate virtutis ⁊ imensitatis: que est infinitas perfectiõis. ⁊ ideo ponẽda in deo. Infinitas autem numeralis: quia repugnat ꝑfectioni: a deo est amouẽda Nam cum deo sit attribuendum qd̕ nobiliꝰ est: necesse est ponere ꝑsonaꝝ finitatem. Primo rõne distinctiõis: qa in ꝑsonis est distictio: ergo nõ ꝯfusio. Sꝫ vbi est infinitas. s. numeralis ibi ꝯfusio Secundo ratione ordinis: quia vbi est ordo ibi est terminatio. Nam vbi deficit terminatio: ibi deficit ⁊ mediatio. ⁊ per ꝯsequens ordo. Sed vbi est terminatio nõ est infinitas. ergo si in personis diuinis est ordo: nõ erit ibi infinitas. Dicimus ergo ⁊ cõfitemur tres tm̃ ꝑsonas in diuinis: neqꝫ ꝯfũdẽtes personas: neqꝫ substantiam separantes: quia vt dicit Athanasius: alia est eniꝫ persona patris alia filij: alia spũs sancti. Sed patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti vna est diuinitas: equalis gloria: coeterna maiestas. Qualis pater: talis filius: talis spiritus scũs ¶ Quintũ quod erat cõsiderãdũ circa trinitatẽ diuinarũ ꝑsonarũ: dicitur fidelium obligatio. Ubi videre debemus vtꝝ credere explicite mysteriũ trinitatis sit de necessitate salutis. Et rñdet Tho. ƀa. ƀe. q. ij. ar. viij. c. ꝙ mysteriũ xp̃i explicite credi nõ põt sine fide trinitatis: qꝛ i mysterio xp̃i hoc cõtinet: ꝙ filiꝰ dei carnem assumpserit: ꝙ per gratiam spiritꝰ sancti mundũ renouauerit: ⁊ iterũ ꝙ de spiritu sancto conceptus fuerit. Et ideo eo modo quo mysterium xp̃i ante xp̃m fuit quidem explicite creditũ a maioribus: implicite autem ⁊ quasi obumbrate a minoribus. ita etiã ⁊ mysterium trinitatis. Post tempus autem gratie reuelate tam maiores ꝗ̃ minores tenentur habere fideꝫ explicitaꝫ de misterijs xp̃i precipue ꝗ̃tũ ad ea que cõmuniter i ecclesia solẽnizantur ⁊ publice. Ita etiam post tempus gratie diuulgate tenentur omnes ad explicite credendũ mysteriũ trinitatis. Quare erigamꝰ oculos mentis nostre: ⁊ deum benedictum colamꝰ honore debito: vt sic digni efficiamur gratia eius: ꝑ quam tãdeꝫ adipiscamur eternam gloriam. Amen.

Sermo .xix. d̄ honore ⁊ reuerentia deo exhibendis ⁊ debitis.

Rrantgra uis̄ circa cultū d̄i xp̄ia ni: qui tanto sūt repre/ hensibiliores: quāto ve ritas eis ē magis nota Omis vtiq̄ȝ natio ma gis reuerenter deos falsos colit: q̄ȝ xp̄ia nus populus deum regem celi Idcirco vt deus nobis propitius ⁊ misericors fi at de honore sibi debito in hoc sermōe dicemus. In quo triplex honor distin guendus est.

Primus consistit in sacrorum locoruȝ veneratione.

Secundus in sacrarum personaruȝ exi stimatione.

Tertius in sacrarum cerimoniarum ꝑ/ solutione.

¶ De primo honore deo debito: q con sistit in sacrorum locorum veneratione. Capitulum primum.

Rimus honor qui deo debettur consistit in sacrorum locorū ve neratione. Debēt vtiq̄ȝ omnes venerari loca sacra deo dicata: ita vt in ecclesijs vnusquisq̄ȝ ingrediatur: com/ moretur ⁊ exeat cum deuotione humi/ litate timore ⁊ reuerentia. Et hoc pro// pter tria.

Primo propter dei maie// statem.

Secundo propter vtili// tatem.

Tertio propter exempla// ritatem.

¶ Primo debet vnusquisq̄ȝ venerari tēpla dei ꝑpter eius maiestatem. Nam vt dicitur in ps. Dn̄s in templo sancto tuo. Et Apoc. xxi. Ecce tabernaculum dei cum hominibus. Sed posset aliq̄s obicere. ꝙ non sit aliquis locus deputa tus ad cultum dei: quia vt dicitur Act. xvij. c. Deus qui fecit mundū: ⁊ omnia q̄ in eo sūt: hic celi ⁊ terre cū sit dn̄s: nō i manufact templis habitat: nec mani/ bus hūanis colit indigēs aliquo. Et .iij. Reg. viij. c. Salomō dixit. Si celū ⁊ ce li celorum te capere non possunt: quan to magis domus hec quam edificaui ti bi? Ad hoc respondet Tho. i. se. q. ciij. ar. i. ad. ij. ⁊ sa. se. q. lxxxiiij. ar. iij. ad. ij. ar. ꝙ in adoratione dei ⁊ orationibus fi endis duo considerari possunt. Aut de us qui colitur adoratur ⁊ oratur. Et sic non esset aliquis locus ad adorandum necessarius. Aut considerant ipi hoies colentes deū. Et sic determinatus locus eligitur ad adorandū: non ꝑpter deum qui adorat: quasi loco cōcludat: sed ꝑꝑ ipsos adorantes. Et hoc triplici ratione ¶ Primo quidē ꝑpter loci ꝯsecratiōē ex qua spūalē deuotionē cōcipiūt oran/ tes vt magis exaudiant. ¶ Scdo ꝑpter sacra mysteria: ⁊ alia sanctitatis signa q̄ ibi continent. ¶ Tertio propter concur sum multorū adorantium: ex q̊ fit ora/ tio magis exaudibilis: s̄ȝ illud Math. xviij. c. Ubi sūt duo vel tres in noie meo congregati: in medio eoruȝ sum. Idō ec clesia ad diuinū cultū deputat. Ex quo multipliciter noiatur. s. basilica. templū tabernaculū: ecclia: ⁊ dom⁹ dei. ¶ Pri mo dicit basilica: vt habet di. xlij. c. non oportet. Ubi dicit Archidiaconus ꝙ ba silica dicit palaciū regis. Basileos eniȝ grece. latine rex interpretat. Unde basi/ lica dicitur quelibet ecclesia. q̄a palaciuȝ est sūmi regis: ⁊ regi regū in ea mistrat Quidā tamē dixerunt ecclesias ep̄ales tm̄ dici basilicas: quia huiusmodi reges cōsueuerunt fundare ⁊ dotare s̄ȝ Hugu tionē. Uel basilica dicit a Basileo rege grecorum. q primo se fecit sepeliri apd̄ ecclesiam s̄m Isidorum. ¶ Secundo ecclesia dicit templū. Et s̄m Archidia/ conū templū dicit quasi tectum amplū q̄a ppl's ibi sub vnius tecti amplitudine cōtinet. Et proprie templa sūt maiores ecclesie. Uel templū dicit a cōtēplando q̄a hoc ibi fieri debet. ¶ Tertio dr̄ eccle

sia.vt de cōse.di.i.c.ecclesia. Que inter
pretatur collectio seu conuocatio. Ubi
dicit. Archidiaconus. ꝙ iō dicit̃ cōuoca
tio.q: continet populū conuocatū a deo
Ubi autē conueniebat populus iudeoꝝ
dicebatur ⁊ adhuc dicit̃ synagoga: que
interpretat̃ cōgregatio: qa ad verba le/
gis que aspera erant ⁊ dura populus ille
velut grex pecoꝝ congregabat̃. Sed in
catholicis adunatio dicit̃ ecclesia.i.con/
uocatio: vbi cōuenit: qa amore spūs sci
ad vnā fidē ⁊ premiū futuri seculi vocat̃
¶ Quarto ecclesia dicit̃ tabernaculum
qđ est militare habitaculuz. Uñ Dauid
in ps. Transibo in locū tabernaculi ad/
mirabilis: vsqꝫ ad domū dei.i.ab ecclia
militante vsqꝫ ad ecclesiā triumphantē.
Quia enī militia est vita hoīs sup terrā
ideo ecclesia vbi adunat̃ ppl's militans
non habens hic ciuitatē manentez: dicit̃
etiā apte tabernaculū. ¶ Quinto eccle/
sia dicitur domus dei.vt patet Joh.ij.⁊
Math.xxi.c.⁊ de rel̃.⁊ vene.sanctoruz
c.domū dei.li.vi. Unde.ij. Paral̃.c.vij.
post cōstructionē. templi apparuit dñs
Salomoni nocte in templo: ⁊ ait. Au/
diui orationē tuā.⁊ elegi locū istū mihi
in locū sacrificij. Si clausero celū ⁊ plu/
uia nō fluxerit: ⁊ mandauero ⁊ precepe
ro locuste vt deuoret terrā ⁊ misero pesti
lentiā in populū meū.conuersus autem
populus meus: sup quo inuocatū est no
men meū: deprecatus me fuerit.⁊ exq/
sierit faciē meā: ⁊ egerit pniam a vijs su
is pessimis: ⁊ ego exaudiā de celo: ⁊ pro
picius ero peccatis eorum: ⁊ sanabo ter
ram eorum. Oculi quoqꝫ mei erūt aper
ti: ⁊ aures mee erecte ad orationem ei⁹
qui orauerit in loco isto. Elegi enī ⁊ san
ctificaui locū istū: vt sit nomen meum
ibi in sempiternū ⁊ pmaneant oculi me
⁊ cor meū ibi cunctis diebus. Igit̃ cum
sūma reuerentia quilibet in ecclesijs ad
esse debet. Unde in prefato.c.domū.ds
Domū dñi decet scitudo. Decet: vt cui⁹
in pace factus est locus: eius cult⁹ etiaz
sit debita veneratiōe pacific⁹. Sit itaqꝫ
ad ecclesias humilis ⁊ deuot⁹ igressus
Sit in eis deuota conuersatio: deo gra/
ta inspicientib⁹ placida. Et Aug.xlij.di.
c.in oratorio.inquit. In oratorio preter
orandi ⁊ psallendi cultum penitus nihil
agatur: vt nomini huic ⁊ opera iugiter
impensa cōcordent. Sz ve mūdo a scā
dalis.qa hodie in dei templis nulla ser/
uatur modestia: nulla honestas: nulla
religio. Quinimmo ibi abundat risus
ioci spectacula vana. ⁊ alia ꝗ plura ne/
phanda. O perniciosa consuetudo. o
detestabiles mores christianorum ma/
lorum. Qui templa dei ita inhabitant:
quasi essent vilissima lupanaria. ¶ Se/
cunda ratio quare dei templa sunt me/
rito veneranda est propter vtilitatem.
in illis nanqꝫ suscipimus spiritualia be
neficia. Ibi recipimus sacramenta. Ibi
sepelimur post mortem reseruantes cor
pora vsqꝫ ad generalem resurrectionez
Propterea inquit psal. Suscepimus de
us misericordiam tuam in medio tem/
pli tui. Hinc est ꝙ ecclesia fundatur cuz
preeminētia: quia nullus eam edificare
potest: nisi auctoritate diocesani: qui de
bet ponere primarium lapidem: figere
crucem: designare cymiteriuz: ⁊ etiam
petere dotem sufficientem assignari: si/
ne qua consecrari non debet vt patet de
cōse.di.i.c.nemo ⁊.c. placuit. Insuper
ecclesia consecrata non debet reuerti ad
secularem habitationem ⁊ prophanos
vsus.xix.q.iij.c.que semel.⁊.c.quoniam
xvij.q.vlt.c. Quesisti.extra de religiosis
domibus.c.adhuc. ¶ Tertia ratio qua
re veneranda sunt dominica templa di
citur exemplaritatis. Non solum enim
a sanctis docemur exemplo vt venere/
mur dominica templa: sed offerunt se/
gentilium exempla qui suorum idolo/
rum templa diligētissime honorare stu/
duerunt. Unde Ualerius libro primo
rubrica de religione recitat qualiter Fa/
bius: quia questiones audiuit in tem/
plo dictaturam amisit. Nam nulla me/
lodia: ⁊ null⁹ son⁹ i tēplo eē debebat nisi
p laude deoꝝ. Iterū i rubrica de negle
cta religiōe eodē.li.i.narrat ꝙ qdā noīe

Flaccus censor existens: a quodaz templo: qd erat in ciuitate Calabrie tegulas marmoreas fecit remoueri: ⁊ romam in propria domo fecit portari. Propter quaz causam demens fuit effectus. Insuper duos filios perdidit. Quod factū postmodū senatus retexuit ⁊ emēdauit tegulas ad templum reportari iubendo Insup ibidē ponit. q̄ quidā posthum⁹ nomine: a Scipione dum esset in asia: romam pro militū erario siue stipēdio fuit missus. Qui dum in asiam reuerteretur. Proserpine templuz expoliauit thesauro. Qd vt senatui fuit intimatum statim per senatum reuocatus: ⁊ in carcere clausus fuit. In quo detentus anteq̄ examinaretur sua causa: crudeli morbo valde: vtpote demens ⁊ furiosus obijt deaq̄ Proserpina senatus edicto: Posthumi sibi confiscatuz thesaurū suū rehabuit. Isti itaq̄ suo modo mirā exhibere cotendebant reuerentiam templis falsoruz deorum. Quanto magis ⁊ nos reuerenter tractare debemus templa dei Nam ⁊ dn̄s Jesus xp̄s in nullo ita seuerus apparuit: sicut dum in templo inuenit vendentes ⁊ ementes: quorū mēsas euertit. proiecitq̄ pecunias: ⁊ flagello facto de funiculis eos eiecit a tēplo dicens Domus mea domus orationis vocabit vos autē fecistis illā speluncam latronū

¶ De secundo honore deo debito in sacrarū psonaꝝ existimatione. Cap. ij

Ecundus honor qui deo debet consistit in sacrarū personaꝝ .s. sacerdotū existimatione. Est.n. sacerdotalis dignitas excellentior quacūq̄ dignitate tempali. Quod probare possumus tripliciter.

Primo ratione.
Secundo auctoritate.
Tertio exemplo.

¶ Primo ostendimus q̄ dignitas sacerdotalis excellit omnē dignitatez tpalem ratione: que triplex esse potest.
Prima ratio dicit significationis
Secunda institutionis:
Tertia conditionis.

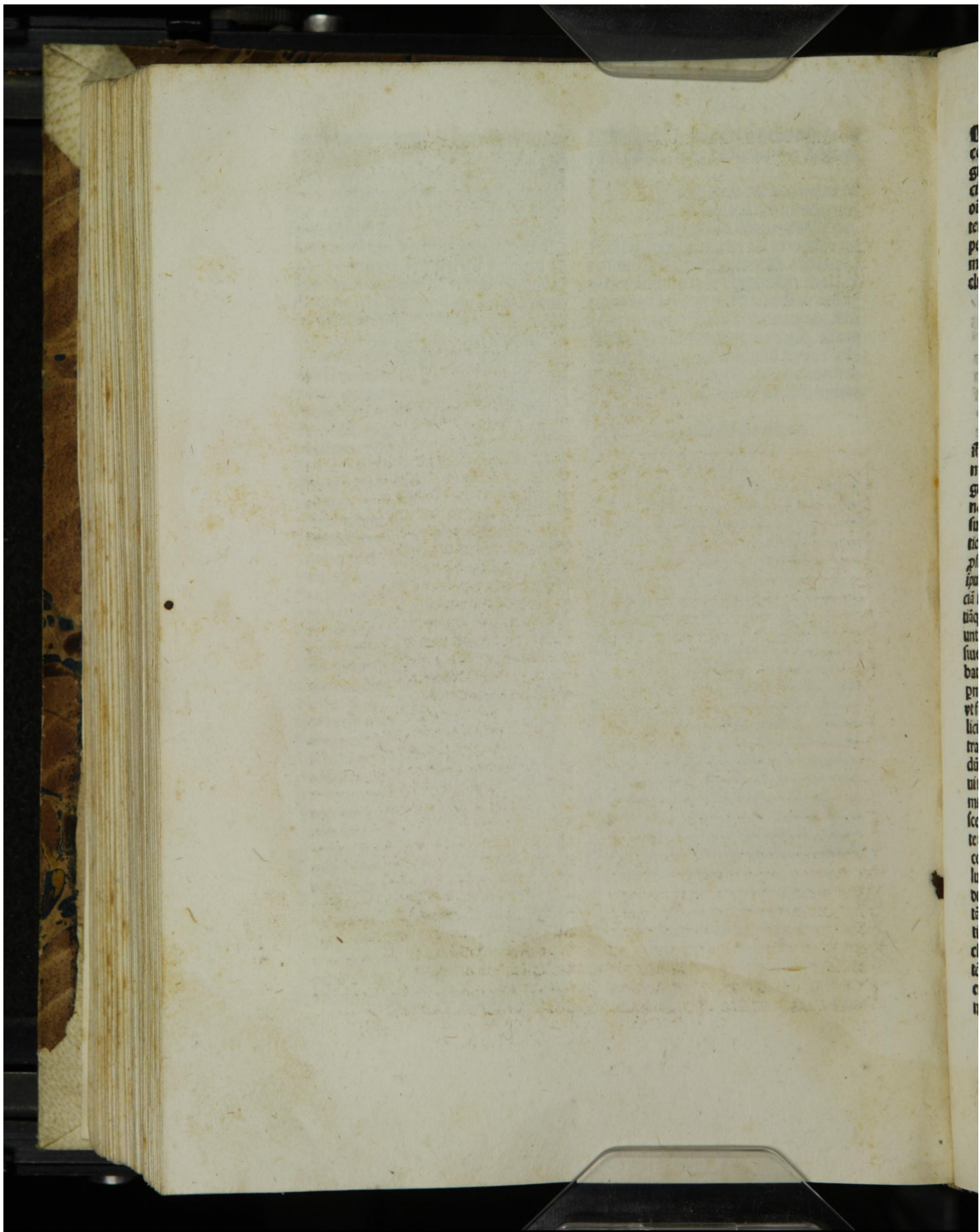
¶ Prima ratio dicitur significationis Nā sacerdos sm Isidoꝝ. li. vij. etimol. dr̄ q̄si sacer dux. vel sacra dās Nō aūt isti⁹ duplicis interpretationis sm Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. i. ar. iij. q. iij. ad. i. est: qr p ministeriū spūale sacerdos est medi⁹ inter deum ⁊ populum. Nam ipse dina nunciat ⁊ mistrat populo. ⁊ vota populi offert deo. Dicit etiaz sacerdos: quasi sacra dans. Sacra autē dare pōt aliquis duobus modis. Vl' auxiliando. Vel sacramenta dispensando. Primo modo quilibet iustus inq̄ntum sacra sua merita dat: vel cōmunicat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo mō nomē sacerdotis est institutū: ad significandū eum qui sacra dat: in sacramentoruz dispensatione. Et sic ille qui est in gradu ordinis cōstitutus dicit sacerdos Ob id in scripturis sacerdotes nominātur aliquando dij: aliquādo angeli vt dicitur. xi. q. i. c. sacerdotibus. Unde ⁊ ad Moysen: de eo qui ad iuramentum deducendus est dicitur. Applica illum ad deos. i. sacerdotes. Et rursus scriptum est. Dijs nō detrahes. i. sacerdotibus. Et ppha ait. Labia sacerdotis custodiunt scientiā: ⁊ iustitiā. ⁊ legem requirunt ex ore eius: qa angelus dn̄i est. ¶ Secunda ratio ostendens sacerdotalē dignitatem. dicitur institutionis: Nam sacerdotium precessit legem scriptam: quia ī veteri testamento primus sacerdos qui iubente dn̄o victimas obtulit fuit Melchisadech: sicut pz Gen̄. xiiij. c. Demuz per sacerdotiuz iubente dn̄o regia ptās est ordinata. Vn̄ .i. Reg. viij. c. dixit de⁹ ad Samuelem sacerdotē. Audi vocem eorum .s. filiorum israel petētium regez ⁊ constitue super eos regez. Hinc est q̄ spiritualis auctoritas terrenā potestatez habet instituere vt sit: ⁊ iudicare si bona non sit. Quod pbatur per apl'm Paulum dicentē. i. ad. Cor. c. vij. Nescit q̄m angelos iudicabimus: quanto magis secularia? Et idem in. c. per venerabilez

extra qui filij sũt legitimi.ꝛ.lx.q.iij.c.Ne mo.ꝛ.c.Alioꝝ.¶ Tertia ratio ostendẽs dignitatem sacerdotalem dicitur condi/tionis. Est enim sacerdotalis dignitas spiritualis:ꝛ ideo quanto spiritus nobi/lior est corpore:tanto sacerdotalis digni tas nobilior est quacunqꝫ dignitate tem porali. Sicut patet extra de translatione episcopi ꝛ electi.c.Inter corpalia ¶ Se cundo ostenditur dignitas sacerdotalis que excedit omnem dignitatem tempo ralem auctoritate. De sacerdotibus eni dicitur Isa.lxi.c. Uos sacerdotes domi ni vocabimini. Ministri domini dei no/stri dicetur vobis. Et.i. Petri.ij.c. Uos estis genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis. Et xcvi.di.c.Duo.scribitur. Aurum nõ tã preciosius est plumbo:q̃ regia potesta te sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem di.c.Quis dubitet. Quis dubitet sacer/dotes christi:reguꝫ ꝛ principum omni/umqꝫ fidelium patres ꝛ magistros cen seri? Propterea.vi.q.i.c. Sacerdotes dicitur. Sacerdotes qui proprio ore cor pus domini conficiunt ab omnibus sũt timendi. Et.iij.q.i.c. Nulli dominũ cru cifigant: qui eum in suis sacerdotibus persequunt. Et.xi.q.iij.c. Absit Anthe/rius papa ait. Absit vt quicq̃ sinistrum de his arbitremur:q apostolico gradui succedentes christi corpus sacro ore cõ ficiunt:per quos nos christiani sumus. qui claues regni celorũ habentes: ante iudicij diẽ iudicãt. In veteri quoqꝫ lege habetur. Quicũqꝫ sacerdotibus nõ ob temperasset: aut extra castra positus la/pidabatur a populo: aut gladio ceruice subiecta contẽptum expiabat cruore. Et xvi.q.i.c. Si clericatus. Hiero.ait. Nõ est humilitatis mee neqꝫ mẽsure iudica re de ceteris:ꝛ de ministris ecclesie sini strum quippiam dicere. ¶ Tertio osten ditur dignitas sacerdotalis exemplo. Christianissimi eniꝫ imperatores sacer dotes honorare semper studuerũt: sicut patet ð Theodosio imperatore. De quo legitur in historia tripartita.ꝙ cuꝫ apud Thessalonicã ciuitatem: quidã iudices fuissent lapidati.xi.q.iij.c. Cũ apð Thes salonicã.indignatus Theodosius: omẽs pariter iussit interimi. Ubi septem milia sunt occisi:nullo precedente iudicio. Hu iusmodi autem cladeꝫ plenã gemitib⁹ audiens beatus Ambrosius cum: prin/ceps venisset Mediolanum.ꝛ solẽniter in sacrum voluisset intrare templuꝫ:oc/currit sanctus episcop⁹ foris ad ianuas ꝛ ingredientem his sermonibus a sacri liminis incessu ꝓhibuit. Nescis miser imperator perpetrate a te necis quanta sit magnitudo: Neqꝫ post causam tanti furoris mens tua moleꝫ presumptionis agnoscit? Sed forte recognitionem pec cati prohibet potestas imperij. Decet tñ vt vincat ratio potestatem. Quibus igit oculis aspicies cõmunis dñi templum Quibus calcabis pedibus sanctũ illius pauimẽtũ? Quomodo manus extẽdes de quib⁹ adhuc sanguis stillat iniustus Recede recede igitur: ne secundo pctõ priorẽ nequitiã augere contendas. His sermonibus imperator obediens: erat enim diuinis eruditionibus enutritus: ꝛ aperte sciens que sunt ꝓpria sacerdotũ ꝛ que regum: gemens ꝛ deflens ad rega/lia remeauit. Cumqꝫ octo mensiũ tran sissent tempora appropinquauit natiui/tatis saluatoris nostri festiuitas. Impe/rator auteꝫ lamentationibus assiduis in palatio residens: continuas lachrymas incessabiliter expãdebat Ingressus aũt Rufinus tunc magister militũ.ꝛ singu larem apud principem fiduciã habens ꝛ videns principeꝫ in lamentationibus prostratũ: accessit vt lachrimarũ causas inquireret. At ille vehementius ingemi scens:ꝛ amarissime lachrymas fundẽs tu inquit Rufine ludis ꝛ mea mala non sentis. Ego aũt lamentor ꝛ gemo cala/mitatem meam:quia seruis quidẽ dei: ꝛ mendicantibus aperta sunt tẽpla dei: At Rufinus ad Ambrosium perrexit. Cui. Ambrosius ait. Impudẽtiã canũ imitatus es Rufine: tãte videliceꝫ necis auctor existens. Ego dico tibi: quoniam

imperatorem ingredi sacra limina pro/
hibebo. Hec ꝛ alia plurima Rufinꝰ au
diens imperatori nunciauit votum An
tistitis. At imperator in media iam pla/
tea pergo inquit vt iustas in facie susci/
piaz cõtumelias. Cũq; ad sacra limina
peruenisset: in sacram quidem basilicaz
non presumpsit intrare: sed veniens ad
Antistem supplicabat vt eius vincula re
solueret. Cui Ambrosius. Quam peni/
tentiã ostendisti pꝰ tantas iniqtates. Cui
Theodosius. Tuũ est docere: meuz ẽo
suscipere. Cui Ambrosius iniunxit: vt le
gem conderet: ne sententia mortis ferri
posset animo irato: sed transacto trigin/
ta dieruz numero. Quod ꝛ fecit: Sicq;
cum lachrymis ꝛ deuotione templum
tãdẽ ingressus est. in cunctis reuerenter
se habens erga sacerdotem Ambrosiuz
Quid fecit Constantinus de quo ẽ tex:
xcvj. di. c. in scripturis. ꝛ. c. Constantinꝰ
Quid reliqui omnes christiãi reges vel
imperatores? Omittamus omnia que
repetere longum foret. Inspiciamꝰ dñz
Iesũ xp̃m de quo dicit Ciprianus. xciij.
di. c. dñs. Dñs noster Iesus christꝰ rex
ꝛ iudex: vsq; ad passionis horam serua/
uit honorem pontificibus ꝛ sacerdotibꝰ
Nam cum leprosum mundasset dixit ei
dem. Uade ostende te sacerdoti. Sacer
dotem adhuc appellans: quem sciebat
esse sacrilegũ. Item cum subditus pas/
sioni alapam accepisset: nihil contume/
liose locutꝰ. est in ꝑsonã põtificis: sed sic
magis innocentiã suã tutatus est. d. Si
male locutus sum: testimonium perhi/
be de malo: si autẽ bene: cur me cedis?
Hec igit ab eo humiliter ꝛ patienter fa
cta sũt: vt nos humilitatis ꝛ patientie ex
emplũ haberemus. Sz hodie pleriq; ƀ
illis sunt: de quibus dicitur. i. q. i. c. multi
Multi secularium cum plus sacerdo/
tum vitam ꝗ suam ꝯspiciũt. in magnuz
contemptionis sacramentorũ crimẽ in
currunt. Magna eni trabe vulneratos
oculos habentes: festucã in alienis con
spiciunt oculis. Quam dũ incaute euel
lere festinant. in erroris foueam dilabũt

De tertio honore deo debito in sacra
rum cerimoniaꝝ obseruatiõe. Cap. iij.

Tertius honor qui deo debet cõ
sistit in sacrarũ cerimoniarum
obseruatiõe. Nam vt dic Tho.
ẜa. ẜe. q. lxxxviij. Deuz ꝛ si nõ ratiõe sui
ratione nostri etiaz corporaliter reuereri
debemus: tũ vt per corporales motꝰ ex
citemus mentem nostram: tũ vt deũ ẜz
vtranq; naturã nostrã honoremus. Un
Iohannes Damascenus inquit. Quia
ex duplici natura compositi sumus scilz
corpali ꝛ spũali: duplicẽ deo honorẽ re/
ferre debemus. Consistit aũt hic honor
in tribus.
Primo in capitis inclinatione.
Secundo in incuruatione.
Tertio in genuflexione.
Primo consistit honor in capitis in
clinatione. Et sic statuit ecclesia: vt cum
nominat nomen Iesus in ecclesia i mis
sis ꝛ diuinis officijs: omnes reuerenter
inclinent caput. Unde de ꝯsecratiõe ec/
clesie. li. vi. in. c. decet. dicit. Conuenien/
tes in ecclesia nomẽ illud ꝙ est sup oẽ
nomen. nomen videlz dñi nostri Iesu
xp̃i exhibitione reuerentie specialis at/
tollant: ꝛ ita flectant genua mẽtis. quod
vel capitis inclinatione protestentur.
Secundo cõsistit honor dei in incur
uatione. Habet hunc vsuz ecclesia vt in
diuinis officijs cũ Gloria patri ꝛ filio ꝛ
spiritui sancto decantat i fine psalmorũ:
omnes corpus incuruant simul cum ca
pite. Tertio consistit hic honor in ge
nuflexione. Genuflectimus nanq; cuz
adoramus corpus xp̃i: in omnibꝰ mo/
ribus huiuscemodi ꝯfitentes nos sub/
ditos deo: qui est benedictus in secula se
culorum. Amen.

¶ Incipit tractatus de diuina caritate
compilatus per reuerendũ sacre theolo
gie doctorem magistrũ Robertũ de Li
cio ordinis minorũ. in quo ostendit cuꝫ
oi veritate sacrosancte scripture: quali/
ter deus benedictꝰ ꝗ̃tũ in se est omnibꝰ
peccatoribus offert indulgentiam ꝛ re/
missionem peccatorum: neminem ex/
cludens a salutis via.

Venite ad
me omnes q la
boratis ꝛ onerati
estis: ꝛ ego refi/
ciã vos. v̇ba sunt
redẽptoris nostri
ihũ xpi originaliter Mathe. xi. c. inesti
mabilẽ caritatẽ dei q̃ hoies diligit ipu/
gnãt sepenumero hi q a pctis desistere
nolunt. ipsi nãqꝫ impio ac sacrilego ore
suo asserũt optimũ deũ fore cãm dãna/
tionis eoꝝ: q̃si nec hois merita i aliquo
ꝯsint: nec ipsis iniqs sua malicia valeat
iputari. Hoc errore illusi pleriqꝫ auda/
ciã in malo ꝑseuerãdi suscipiũt: peniten
tiãqꝫ negligũt delictoꝝ suoꝝ. Nihil inq
unt interest qualis quisqꝫ sit siue bonus
siue malus: cũ deus quosdam sic habe
bat odio vt etiã post diuturnã i virtutibꝰ
ꝑmanẽtiã reprobet. quosdaꝫ aũt diligat
vt frequẽtata ipietas sua antiquataqꝫ ma
licia ipsos nõ ꝓhibeat saluos fieri. Con
tra hmõi genꝰ hominũ acriter insisten
dũ esse censui. Ad quoꝝ ꝯfusionẽ decre
ui in p̃nti tractatu de caritate dei ad ho/
mines tã bonos ꝗ̃ malos copiosius di/
scere. Ostẽdam equidẽ ꝙ ꝗ̃tũ est ex ꝑ/
te diuine clemẽtie nullus ꝗ̃tũcunqꝫ sit
celestissimus ac flagitiosus expellit a sa
lute. imo vt sic dicã oẽs pctõres mundi
dulcissime blande ꝛ amorosissime inui
tãtur vt salui fiant: vt pꝫ in v̇bis ꝓposi/
tis in themate nr̃o. Que v̇ba ꝛ si a xpo
clamante in templo dicta sunt: tamen ex
tẽdũt ad quoslibet pctõres: qui sunt vel
erunt vsqꝫ ad cõsumationẽ seculi. Cla/
mat itaqꝫ dñs ihs xps ex abundantia
caritatis sue. ꝛ dicit. Venite ꝛc. Ubi pro
instructione nostra notare possumꝰ. vij.
ignitas flãmãs de diuina caritate erga
miseros ingratosqꝫ peccatores.
Prima dicit facilitas. cũ dicit: Venite.
Secũda dr̃ suauitas. cum dicit: ad me.
Tertia dr̃ generalitas. cũ dicit oẽs.
Quarta dicit multiplicitas: cũ dicit: qui
laboratis.
Quinta dicit grauitas. cum subiungit: ꝛ
onerati estis.
Sexta dr̃ ꝑciositas. cũ subdit: ꝛ ego.
Septima dicit gratiositas: cum conclu
dit reficiam vos.
Et cũ singulas has flãmas difficile sit in
vno sermone explicare: dicemꝰ de ipsis
in. vij. sermonibꝰ bñ distinctis. In hoc
v̇o ꝑmo primã incipiamꝰ elucidare flã/
mã que dr̃ facilitas. Cuiꝰ sensus est ꝙ de
us oipotẽs neminẽ violentat neqꝫ cogit
vt saluꝰ aut reprobꝰ fiat ꝛ cũ oẽs sint libe
ri facilime possunt saluari. Que veritas
sub triplici cõclusiõe declaratur.
Prima dicit volũtatis.
Secunda dicit gratiositatis.
Tertia dicit exemplaritatis.
Caplm primum qualiter in libertate
ꝛ libera oiuꝫ voluntate est vt saluentur
vel damnẽt: ex quo ꝯcludit ꝙ si omnes
mũdi pctõres volũt p̃nt saluari: ꝛ si nõ
saluant imputatur ipsis.
Prima ꝯclusio dicit volũta/
tis q: cũ oiuꝫ volũtas libera
sit qcũqꝫ volũt saluari saluã
tur: q v̇o dãnari dãnãtur. Possũt qppe
oẽs bene ꝛ male facere sicut volũt: Nul
lusqꝫ cõpellit ad vtrũqꝫ. Probat hoc ꝑ
Aug. li. v. de ci. de. c. x. vbi ait. Sunt nr̃e
volũtates ꝛ ipse faciũt quicqd volendo
facimus: siue bonũ siue malũ: qd nõ fie
ret si nollemus. Et idem in li. de lj. ar. ait
Vasis ire nũqꝫ deus redderet interituꝫ
si nõ spontaneũ iuenirent hõ habere pec
catũ. Que v̇ba ponũt in decretis. xxiij.
q. iiij. c. Nabuchodonosor. ꝛ hoc idẽ ꝓ/
bat Aug. d. illõ qd notat. xv. q. i. c. meri
to. c. illa. c. ex volũtate et. vij. q. i. c. sciẽdũ
Et. xxvi. di. c. nasci: Peccatũ ẽ adeo vo

luntariū quod si nō sit voluntariū nul-
lum est peccatū. Idē dicit Criso. xxxij. q.
v. c. sicut. Sicut eni peccatū inquit opus
sine voluntate nō facit: ⁊ iusticia ex ope
nō seruat nisi volūtas fuerit. de hoc di-
cit etiā Gratian⁹ de pe. dis. ij. c. sicut nisi
Nec ad vitia nec ad virtutes necessitate
trahimur s3 volūtate. Oia tamē icludit
elegātissime Hiero. in qōnib⁹ ad helui-
diū vbi sic ait. Hoīes sub arbitrio dere-
licti sūt. Neq3 eni bonū necessitate faci-
unt: s3 volūtate: vt credētes coronā acci
piāt increduli supplicijs mācipent. ⁊ ite-
rū Hiero. eodē loco deus eq̄li cunctos
sorte generauit: ⁊ dedit arbitrij libertatē
vt faciat vnusq̄sq3 qd̄ vult: sine bonū si-
ne malū. Et iterū dedit hoīb⁹ ptātem: vt
vox ipsa disputet ɔtra creatorē suū: ⁊ cās
volūtatis illius pscrutet. Hoc ēt ɔfirmat
sapiēs Ec. xv. c. cū dicit. De⁹ ab initio cō
stituit hoīe3: ⁊ relīqt eū in manu cōsilij
sui. Vñ patet pōt q̄ hō sit liberi arbitrij
alioqn s3 Tho. pma pte sūme. q. lxxxiij.
ar. i. frustra eēnt ɔsilia: exhortatiōes ⁊ p
cepta, phibitiōes pmia ⁊ pene. Verūtñ
est sciēdū q̄ q̄dā agūt absq3 iudicio: si-
cut lapis mouet deorsū3. silr oia cognitō
ne carētia. Quedā agūt iudicio sed non
libero sicut aīalia bruta. Judicat enim
ouis vidēs lupū eū esse fugiendū natu-
rali iudicio: ⁊ nō libero: q̄a nō ex colle-
ctiōe s3 ex nāli instictu hoc iudicat. ⁊ silr
est de quolibet brutorū aīaliu3. Sed hō
agit iudicio: q̄a p vim cognoscitiuam iu
dicat aliq̄d esse fugiēdū vel psequēdum
Et q̄a iudiciū illud nō est ex naturali in
stinctu in pticulari opabili: sed ex collec
tione rōnis. ideo agit libero iudicio po-
tens in diuersa ferri. Ratio eni circa cō-
tingentia habet viam ad opposita: vt p3
in dialecticis sillogismis ⁊ rethoricis p-
suasionibus. Particularia aūt opabilia
sūt quedā contingentia. ⁊ iō circa ea iu-
dicium rōnis ad diuersa se habet. ⁊ non
est determinate ad vnū. Et p tanto ne-
cesse est q̄ homo sit liberi arbitrij: ex h
ipso q̄ ē rōnalis. hec Tho. Cui⁹ verbis
congruit illud dictū Tulij. li. i. de officijs

vbi dicit. Inter hominem ⁊ belluā3 hoc
maxime interest: q̄ hoc tātū q̄tū sensu
mouet ad illud solū qd̄ adest q̄dq3 pñs
est se accomodat: parū admodū sentiēs
preteritū aut futurū. Homo aūt qm̄ rō-
nis est pticeps p quā cōsequētiam. i. cās
finales ⁊ causas rerū. i. principia videt
earūq3 pgressus quasi antecessiōes nō
ignoret: similes cōpat: rebusq3 pñtibus
adiungit atq3 ānectit futuras: facile toti-
us vite cursū videt: ad eamq3 regenda3
pparat res necessarias. hec ille. Ex q̄b⁹
oībus clarissimū est: hoīem id posse in
bono ⁊ in malo qd̄ velit. Quinimo tāta
ē hec libertas: vt nullū agens creatū pos
sit ipsū liberū arbitriū cogere. iuxta illd̄
Bern. in li. de li. ar. Voluntas pro inge
nita sui nobilitate nulla cogitur necessi-
tate. Ad hoc tñ aduertendū siue intelli-
gendū. sm̄ Bo. in. ij. di. xxv. pte. ij. q. iiij.
q̄ est dupliciter loq̄ de libero arbitrio.
Vel q̄tū ad actū exteriorē. Vel q̄tū ad
actū iteriorē. si aūt loq̄mur q̄tū ad actū
exteriorē: respectu talis act⁹ pōt interu e-
nire coactio. potest enim quis compelli
vt ipso nolente genua coram idolis fle-
ctat si loquimur q̄tum ad actum inte-
riorem. qui. s. est velle eligere vel consen
tire: sic respectu talis actus pōt liberum
arbitriū aliquo modo induci: pōt ⁊ im-
pediri: sed nullo mō cōgi siue cōpelli. in
duci quidē pōt cū amat aliud a se: ⁊ qd̄
infra se est. Unde p oblationem alicuius
rei amate potest induci ad cōsentiendū
in aliquid multū efficaci psuasione: per
quē modū idolatre temptabant sanctos
martyres ɔsentire idolatrie modo pro-
mittendo leta: modo infligendo tristia
Ista tamē inductio lōge distat a coactio
ne: sicut probat ipse exitus: q̄a nec blan
dimētis allici nec tormētis terreri adeo
potuerunt: vt a veritate iustitie mutarē-
tur. Et sic liberum arbitrium pōt induci
Potest etiā impediri, ppter inclinatōe3
⁊ cōiunctionē sui ad naturā corporalem
qua posset aliquis aliū ita ledere: vt vsu3
liberi arbitrij amitteret. Coactio eni po-
nit liberi arbitrij vsum ⁊ actu3: sed liga-

tio ꝛ ipeditio tollit. Et iterū ipeditio ꝓue
nire pōt ab iferiori. Coactio vō a supio
re ꝛ hinc est ꝙ liberū arbitriū: ꝛ si possit
induci ab agente creato rōne boni exte
rioris amati: ꝛ possit ipediri rōne corpo/
ris cōiuncti: non tamē pōt cogi respectu
actus ꝓprij. Sed adhuc dubiū venit in
mētē qđ declarare ꝛ intelligere optimū
est ac delectabile. Pōt nanqꝫ peccator
quisqꝫ querere an liberū arbitriū quod
a creatura cōpelli non pōt cogi possit a
creatore. Et videtur ꝙ sic. Nam Luc.
xiij. c. dicit exi in vias ꝛ sepes ꝛ cōpelle i
trare vt ipleat dom⁹ mea. si ergo domū
dei nō cōtingit itrare nisi ꝑ vsū liberi ar
bitrij: ꝛ dn̄s intrare ꝯpellit. videtur ꝙ li
berū arbitriū cogat. Itē Jo. vi. dicit ne/
mo venit ad me nisi pater qui misit me
traxerit illū. Sed tract⁹ est motus violē
tus: vt dicit phs. ergo liberum arbitriuꝫ
violentat. Item ꝓuer. xx. sicut diuisio/
nes aquarū ita cor regis in manu dn̄i:
quocunqꝫ voluerit imutabit illud. Sed
talis imutatio est quedam coactio. ergo
deus cogit liberū arbitriū. Qđ si verum
esset: conqueri possent peccatores ð deo
possentqꝫ ad ipsum clamare. O creator
omnipotens cur nos perire permittis:
cur nos in errore nostro relinquis? Cur
tantā multitudinē a te sempiternis cru/
ciatibus deputandā nō compellis: non
cogis ad bonū? Tua est potentia: tuum
est regnum: tua deniqꝫ bonitatis omnis
ꝛ dulcedinis abūdantia. Miserere no/
stri de⁹: ꝛ succurre volūtatib⁹ pereuntiū
Volūtatem habem⁹: sed malū volum⁹
malū eligimus: malum nos sequit. Tu
aūt propriā vim inferas voluntati: qđ si
tu deus nō feceris: cā certissime eris nr̄e
ꝑditionis. Sꝫ profecto fragile debileqꝫ
est tale peccatoꝝ fundamentū: quoniā q
veritatē cognouerūt asserūt nullo modo
liberuꝫ arbitriū a deo cogi posse. Nam
Aug. sup Geñ. ad litterā dicit. Nō pōt
deus facere contra naturam quā bonaꝫ
instituit: quoniam nō pōt facere contra
suam volūtatē. Si ergo deus volūtarie
liberū arbitriū hoi dedit: impossibile est
eū facere de libero arbitrio ꝯ inatam ei⁹
libertatē. Sed si ipsuꝫ cogeret: ꝯ liberta
tē faceret. ergo liberū arbitriū a deo co/
gi ē ipossibile. Itē Aug. xix. ð ciui. dei di
cit illđ ē vnicuiqꝫ rei nāle qđ ð ipsa face
re disposuerit oipotētis volūtas. ergo sit
nullū nāle ē violētū: nihil qđ facit deus
est violētū si ergo ois coactio ē ꝑ violētiā
qcqd de⁹ ð libero arbitrio faciat nulla
pōt sibi iferri violētia: ac ꝑ hoc nulla co
actio. Ad clariorē tn̄ noticiā hui⁹ v̄itatis
dicit dn̄s Bo. in. ij. di. xxv. vbi. s̄. q. v. qđ
cū qrit si liberū arbitriū pōt a deo cogi
dupl̄r pōt itelligi. aut ita ꝙ possit auferre
libertatē: ꝛ auferēdo libertateꝫ inducere
coactionē. ꝛ hoc mō nulli dubiū eē debꝫ
qn de⁹ possit hoc facere ꝗtū ē de imensi
tate sue potētie. alio mō vt itelligat ꝙ de
us cogit liberū arbitriū salua libertatis ꝓ
prietate ꝛ ei⁹ natura. ꝛ hoc mō nō soluꝫ
est impossibile: sed etiā nō itelligibile: ꝓ
eoꝙ iplicat duo ꝯdictorie opposita. ex h
eni ꝙ libeꝝ ē: si aliqd' vult libere vult. ex
hoc ꝙ volūtariū est: si aliqd vult volū/
tarie vult. ꝛ seipso mouēte vult. Ex hoc
aūt ꝙ cogitur. si qd vult seruiliter vult.
Et si quid vult inuite vult: ꝛ si quid vult
ab alio vult: quia violentū est cuius ꝓn/
cipiū est extra nihil cōferēte vim passo.
ergo liberū arbitriū a deo cogi nō ē alið
ꝗꝫ actū liberi arbitrij simul ꝛ semel esse
liberum ꝛ seruilē: esse voluntariū ꝛ non
esse voluntariū: esse a se ꝛ non esse a se.
Si ergo est impossibile qđ claudit in se
vtrāqꝫ partem contradictionis: non tm̄
est ipossibile creature: verū etiā creatrici
essentie: quia illud posse non est posse.
Ad intelligētiā aūt obiectoꝝ est scien/
dum ꝙ differt dicere volūtatē induci: ꝛ
volūtatē mutari: ꝛ volūtatē cogi. Tunc
eni induci dr̄ quando aliqua ꝑsuasio ei
fit: qua disponit vt ad aliqđ appetibile
inclinetur: q̄ si valde itēsa sit nomē co/
actionis sortit: ꝗuis nō sit vera coactio
Tūc autem volūtas mutat: quando ipsa
nolente vnuꝫ: potenti virtute affectio ei
imittitur ad contrariuꝫ: ꝛ de nolente fit
volens: ita ꝙ vna affectio expellit ꝛ cō/

traria inducit: sicut patet cũ de⁹ de ama
tore tpaliũ facit ɔtemptorẽ. ⁊ hoc dr̃ eẽ
q̃dam ɔpulsio ⁊ tractio diuina: vt volũ/
tas ab eo sepetur cui p amoris glutinuꝫ
fortiter iũgebat̃. Tũc vo volũtas dr̃ co/
gi: qñ intelligit̃ ipam inuitam aliqd vel
le ⁊ repugnãte actu volũtatis deliberati/
ue. aliena virtute mouẽte ⁊ repugnãtia
manente ad aliqd volẽdũ inclinari. Et
h̃ duo opposita iplicat. Voluntas igitur
induci põt ab agente creato: mutari vo
ab alio nõ põt nisi ab agente increato.
sed cogi a nullo. Cum igit̃ dr̃ in scriptu/
ra deuꝫ voluntatẽ hoĩs ɔpellere vel tra/
here vel mutare: intelligit̃ non qꝛ volun
tatem cogat: sed qꝛ volũtatẽ creataꝫ nõ
solum inducit: sicut agens creatũ: verũ
etiam immutat imittendo affectiones
varias. In qua immissione non est coa
ctio: pro eo ꝙ ita voluntarie volo illud
quod de⁹ imittit: sicut illud quod ex me
ipso volo. Et si aliquid volo volens vo/
lo non inuitus: ⁊ ita in volendo ad nihil
compellor. hec Boñ. Cum ergo liber/
tas a coactione in omnibus equaliter se
habeat: quis de deo si ipsemet agit con/
queri potest? Quis etiam sui ipsius cul/
pam in semetipso non reflectet? Quis ꝓ
priam ⁊ voluntariaꝫ nequitiam non a/
gnoscet? Nisi dicere velit adhuc aliquis
ꝙ deus minime rectũ quid fecit: qꝛ ho
minẽ in libertate arbitrij voluit consti/
tuere. Sed ꝑfecto si bene sapiant: intel/
ligent non manem fore sñiam illam q̃
dicitur Geñ. c. i. Vidit deus cuncta que
fecerat ⁊ erant valde bona. Ex quibus
verbis Hierony. scribens ad Paulinũ
dicit Bon⁹ est de⁹: ⁊ omnia que fecit bo
na sint necesse est. hec ille. sapientissim⁹
ergo rerum opifex omniũ ⁊ magister:
cum hominem conderet rationaleꝫ ad
beatitudinem: in tali statu eum voluit es
se: in quo ad beatitudinẽ ꝑueniens: dei
iustitia semp salua ⁊ misericordia laude
honoris ⁊ glorie corona decoraretur.
Quomodo ergo homo potuisset lauda
ri ꝙ malum nõ fecisset quod facer̃ nõ
valebat? Inquit eni Lactãtius in. vj. li.
diuinaꝝ institutionũ aduer. gen. Nulla
laus est non facere qð facere nõ possis.
Hinc Hiero. ad Demetriadẽ virgineꝫ
ait. Jam ꝓuidẽdũ est: ne forte illud re/
mordeat te: in quo temere impiũ vul/
gus offendit: vt ideo non vere bene fa/
ctum hominẽ putes: eo ꝙ is malum fa
cere potest: nec ipsa natura astringatur
ad imutabilis boni necessitatem. Nã si
diligenter rem tractes: ⁊ ad subtiliorem
intellectũ aĩum totum cogas: hinc tibi
melior ⁊ superior hominis status appa/
rebit vnde putat̃ inferior. In h̃ eniꝫ ge
mini itineris discrimine: in hac vtriusq̃
libertatis parte: rationalis anime decus
positũ est. Hinc inq̃ totus nature no/
stre honor consistit: hinc dignitas: hinc
ꝑmiũ: hinc deniq̃ optimi quiq̃ laudeꝫ
merent̃. Nec esset hominis vlla virtus
in bono perseuerantis: si is ad ima tran
sire nõ posset. hec ille. Nõnulli aũt ob/
ijciunt his que dicemus ex diuina pre/
scientia que est infallibilis: ꝙ ipsa neces/
sitatem inferat actionibus hominum.
Quibus respondemus sibi prescientiaꝫ
esse: ⁊ homines voluntate nõ necessita/
te ad bona vel mala inclinari. Vñ Au/
gu. lib. v. de ciuita. dei. c. xj. dicit. Nullo
modo cogimur: aut retenta prescientia
dei tollere voluntatis arbitrium: aut re/
tento voluntatis arbitrio deum: quod
nephas est: negare prescium futurorũ:
sed vtrũq̃ complectimur: vtrũq̃ fide/
liter ⁊ veraciter cõfitemur. Illud vt bñ
credamus: hoc vt bene viuamus. Ma
le aũt viuitur si de deo nõ bñ creditur.
Vñ absit a nobis eius negare prescĩetiã
vt liberi esse velim⁹ quo adiuuãte sum⁹
liberi vel erimus. Proĩde ñ frustra sũt
leges: obiurgatiões: exhortatiões: lau/
des ⁊ vituperatiões: qꝛ ⁊ ipas futuras es
se ꝑsciuit ⁊ valẽt plurimũ q̃tum eas va
lituras esse ꝑsciuit. Et preces valẽt ad ea
impetrãda: que se precãtibus cõcessu/
rum esse presciuit. Et iuste premia bo/
nis factis: ⁊ peccatis supplicia cõstituta
sũt. Neq̃ eni ideo peccat homo qꝛ de⁹
illũ peccaturũ eẽ ꝑsciuit. imo ideo nõ du

bitatur ipsũ peccare cũ peccat: quia ille
cuius prescientia falli nõ põt: nõ fatum
nõ fortunã: nõ aliquid aliud: sed ipsum
peccatuꝝ esse ꝑsciuit. Qui si nolit oĩo ñ
peccat: sed si peccare noluit etiam hoc
ille ꝑsciuit. hec ille. Liberi ergo sũt oẽs
Qui bene agũt liberi sũt qui male liberi
qui iam celũ ↄscenderũt. Jn sup liberi
ꝛ q suoꝝ criminũ supplicia lugent.
¶ Secũdũ capitulũ: ꝙ facile ẽ vt pecca
tores saluent: q꞉ gratia ad salutem neces
saria oĩbus preparata ẽ deo: ꝛ nulli⁹ vo/
lenti negat.

Secunda ↄclusio dicit glorio/
sitas. Facile qppe est vnicui/
qꝫ volẽti posse saluari: q꞉ grã
ad salutẽ necessaria oĩb⁹ est ꝑparata. Ad
qđ plenius intelligendũ sciẽdũ quosdaꝫ
ita tenuisse liberi arbitrij facultatem: ꝛ
tãtũ illã estimasse: vt absqꝫ auxilio diue
gratie ꝑ solius liberi arbitrij ptãtem sal/
uari omnes posse ꝓfiterent. Fuit autem
erroris huius ꝑniciosissimus garrulator
Pellagi⁹ ꝛ eius imitatores: de quibus
egregius doctor Aug. li. i. retractationuꝫ
ait noui heretici pellagiani cũ sic liberũ
asserũt volũtatis arbitriũ: vt grẽ dei nõ
relinquãt locũ: quam ẜm merita nostra
dari asserunt. Contra quã sñiam validis
sime pugnat idem doctor ꝑclarissimus
in ꝙꝫ plurib⁹ doctrine sue locis: ostẽdẽs
neminẽ absqꝫ grã nõ solũ nõ posse i ali
quod opus meritoriũ: ſꝫ in quãcũqꝫ me
ritoriã cognitionẽ volũtatis: vel ad oꝑa
meritoria deuenir. Vñ ad bonifaciũ pa
pam ait. non põt hõ aliqd boni velle ni
si iuuet ab illo q nõ põt malũ velle. Et
iterũ in li. de ꝑdestinatiõe scõrũ. pri⁹ est
cogitare bonũ ꝙꝫ credere. ꝛ ipsum cogi
tare bonũ ex deo est. Et in li. de correctio
ne ꝛ grã. Sine grã dei nullũ ꝓrsus siue
volẽdo siue agendo faciũt hoĩes bonũ.
Et ad valẽtinũ. Cogitare vel agere ẜm
deũ nulla rõne sine grã dei possum⁹. et
in enchiridon grã ꝑuenit vt velim⁹ bo/
nũ ꝛ i li. ꝺ ecclia. dogma. d. Mouet ad
q̃rendã salutẽ libertas arbitrij mouente
prius deo. Sũt ꝛ alij. doctores q Aug.

dictis firmissimo iudicio alligãt. Inquit
nãqꝫ isidorus li. differẽtiaꝝ. grã ẽ diuine
misericordie donũ ꝑ qđ bone volũtatis ẽ
exit⁹. hec ille. ꝛ iterũ ibidẽ sciãt defenso/
res liberi arbitrij nihil boni posse nisi di
uine grẽ iuuamine sustẽtet. ꝛ ꝺ hoc etiã
magister. ij. sñiaꝝ. xxvi. di. bona volũtas
comitat grãꝫ nõ grã volũtatẽ. ꝛ paulus
vas electiõis. ij. cor. iij. c. nõ sum⁹ sufficiẽ
tes aliqd cogitare a nobis tãqꝫ ex nobis
ſꝫ su. n. ex. d. ẽ ꝛ Ro. ix. nõ ẽ volẽtis neqꝫ
currẽtis ſꝫ miserẽtis dei. Aduertẽdũ tñ ẜꝫ
Bon. i. ij. di. xxviij. ꝙ op⁹ aliqđ triplr̃ ꝑt
dici bonũ. Vno mõ. dr̃ bonũ eẽ aliqd
simplr̃. ꝛ hoc ẽ bonũ qđ ordinatũ ẽ in fi
nẽ. ꝛ tale est bonũ meritoriũ. ꝛ hui⁹ bo/
nũ nõ põt liberũ arbitriũ lapsuꝫ absqꝫ
auxilio grẽ gratũ faciẽtis. ij. mõ dr̃ aliqd
eẽ bonuꝫ i h̃ ꝙ aliq̊ mõ ꝺ ↄgruo dispõit
ad bonũ ꝛ tale est bonũ ꝙ fit ex̃ carita/
tẽ nihilomin⁹ tñ cũ recta intẽtione. ꝛ in
tali nõ põt liberũ arbitriũ absqꝫ mune/
re gratie gratis date ꝑ qđ illuminet ꝛ di
rigat ꝛ excitet vt velit facere aliquid deo
placitum. iij. mõ dr̃ aliqd bonum: quia
est ordinabile: ꝛ habet aliquam ordina/
tionẽ intra se: siue ex transitu suꝑ materi
am debitã. sicut pascere esurientem: siue
ex debita circũstantia superaddita. s. cuꝫ
id faciat quando exigit loci ꝛ temporis
opportunitas. Ad illud aũt genus boni
cõplendũ: ꝛ si grã gratis data sit neces/
saria ad hoc ꝙ fiat faciliter: circũscripto
tñ oĩ muner grẽ ꝛ relicto libero arbitrio
i pueris nãlib⁹ ꝑ naturale iudiciũ. ꝛ istin
ctum hõ posset in tale bonũ: deo sibi co
oꝑante sicut cooꝑat in alijs creaturis:
Nam sine primo agente nullũ agẽs põt
agere: ad bonũ autẽ qđ ducit ad bonuꝫ
ꝑfectũ siue merito ↄgrui: siue merito cõ
digni nõ põt absqꝫ auxilio dei. Ex his
qdã min⁹ bene intelligẽtes dicũt ꝙ nul/
lus absqꝫ grã saluari põt ꝛ ꝙ nõ est i ho
minũ potestate seu volũtate posse salua
ri. sed his leuiter respondere possumus
quia diuina grã nec liberũ arbitrium co
artat. nec ipsum a se excludit. Exprimit
nãqꝫ Aug. ordinẽ gratie ꝛ liberi arbitrij

in libro de eccliasticis dogmatib⁹.d.ini-
tiū salutis nostre deo miserāte habem⁹
Ut acqescam⁹ salutari inspiratiōi.nostre
potestatis est.vt adipiscamur qꝺ acgren
dū admonitionē cognouim⁹.diuini est
muneris.Ut nō labamur iā adepto salu
tis munere:nostre sollicitudinis est:⁊ di
uini pariter adiutorij.Ex hoc dicto clare
cognoscit ꝙ pricipiū salutis a gratia dei
est:ꝫ nō nisi in hoie ꝯsentiēte.Qꝺ etiaꝫ
Aug.li.de li.ar.aptissime māifestat. vir
tutē inqt deus in nobis sine nobis opat.
Et iteꝝ.Qui fecit te sine te: nō saluabit
te sine te.Que auctoritates vnā eandēqꝫ
sententiam habent:nullāqꝫ repugnātiā
Nam prima auctoritas denotat in hois
salute dispositioneꝫ susceptiuā virtutis ⁊
ptātē effectiuā.Dispositio susceptiua vir-
tutis ē liberū arbitriū.ptās aūt effectiua
est diuina grā.Dicit ergo.Uirtuteꝫ deus
opat i nobis ꝯsentiētib⁹. Ecce dispositio
susceptiua. Sine nobis efficiētib⁹. Ecce
effectiua ptās:q̄ deo tribuit.Et i scꝺa au
ctoritate idē dr Qui fecit te sine te efficiē
te. Ecce ptās effectiua.Nō saluabit te si-
ne te ꝯsentiente.Ecce dispositio suscep-
tiua.Et cū liberū arbitriū vix aut nunqꝫ
destituat a gratia gratis data ꝺm Bon.
i.ij.di.xxviij.ar.ij.q.i.qd aliꝺ restat nisi
malos nō saluari nō ex ꝺfectu grē:ꝫ ex
defectu ꝓprie volūtatis.Sicut eni sol ra-
dios suos nō abscōdit:ꝫ illos q̄ꝫtū in se
est oibus indifferenter cōicat:ita ⁊ deus
grāꝫ suā.Et sicut aliqs claudēs fenestrā
ne lumē solis videat est inculpandus qa
lumen recusat:⁊ nō sol ipse qui q̄ꝫtuꝫ in
se est relucet ei:Ita reprehensibilis ē hō
q resistit gratie dei quā ipse semper dare
est paratus.Quid nanqꝫ culpe in fonte
vberrimo ⁊ affluentissimo esse potest:si
transiens quispiā siti defatigatus: ꝓpria
sua negligentia illius aquam nō bibat?
Audite itaqꝫ miseri pctōres ⁊ intelligite
si saluari cupitis:si pctōꝝ veniā concu-
piscitis:si celestē patriā anhelatis. Apite
cor vestrū:⁊ nō contēnatis gratiam dei
vocantis:quia Apoc.iij.c.dicit Ego sto
ad hostium ⁊ pulso. Si quis aperuerit
mihi intrabo ⁊ cenabo cū illo: ⁊ ille me
cum.Clamat equideꝫ deus benign⁹ ad
aiam peccatriceꝫ.illud quod Cant.ij.c.
scribitur.Aperi mihi soror mea : sponsa
mea:amica mea:colūba mea : formosa
mea.Aperi.scꝫ aia soror mea:qa tu ad
imaginē ⁊ similitudinē meam facta es:
Sponsa mea:qr ad hūc finē desponsa-
ui te in fide:vt mecū in celis in eternū re
gnare valeas. Amica mea:Quia bene
ficiorū multitudine: vt me cognoscas:
vt me diligas:a me ꝓdotata es. Colū-
ba mea:vt mihi similiter obedires ꝓce-
ptis ⁊ monitis salutarib⁹: a me bene in-
structa ⁊ disciplinata es. Formosa mea
qa vt me solū formosum amares:sūma
pulchritudine a me decorata es. Aperi
ergo m̄i:⁊ me nō abijcias neqꝫ repellas

¶ Capl'm tertiuꝫ de exemplis qb⁹ clar
constare pōt ꝙ oēs peccatores si volunt
possunt saluari:⁊ si qui nō saluant.ideo
est:qa nolunt.nemine ipsos cogente.

t Ertia cōclusio dicit exēplari
tatis.Sūt qdeꝫ exempla plu
rima quib⁹ apparere potest:
ꝙ facile sit saluari.cū sit hoc in volūtate
vniuscuiusqꝫ sicut supius diximus. Au-
diamus ergo Aug.i li.de li.ar.Et notat
i decretis.xxiij.q.iiij.c. Nabuchodono-
sor.Ubi egregi⁹ doctor adducit exēpluꝫ
de Nabuchodonosor ⁊ pharaōe dicēs
Nabuchodonosor pniam meruit fru-
ctuosaꝫ.nōne post inumeratas ipietates
flagellatus rex ille penituit: ⁊ regnuꝫ qꝺ
pdiderat rursus accepit? Pharao autē
ipsis flagellis durior est effectus ⁊ perijt
Hic nihil rōnem reddat qui diuinū cō
siliū nimiū altoꝝ sapienti corde diiudi-
cat: Cur medicamentuꝫ vnius medici
manu ꝯfectū:alij ad interitū:alij value-
rit ad salutē:nisi qa xpi bon⁹ odor:alijs
est odor vite in vitā:alijs est odor mor-
tis in mortē?q̄ꝫtū aūt ad naturam am-
bo hoies erant:q̄ꝫtū ad dignitatē ambo
reges:q̄ꝫtū ad causaꝫ ambo dei populū
captiuū possidebāt:q̄ꝫtū ad penā ambo

flagellis clemēter admoniti. quid ergo fines eorum facit esse diuersos: nisi quod vnus manū dei sup se sentiēs: in recordatione proprie iniquitatis igemuit. alter vero libero contra dei misericordissimā veritatē pugnauit arbitrio: Hec ille. Pharao namque .x. plagis a deo percussus nō se humiliauit: sed populū dei persequēs i mari rubro submersus dānatus periit. Nabuchodonosor vero post septennē penitentiā siue sui castigationē: vt dicitur Daniel. iiij. c. leuauit oculos ad celū: et se deo humiliās ad honorē regni decorēque venit. et secundum Nico. de lira super hoc passu Danielis. saluus mortuus est quia scriptura historiam illam in eius salutem terminat. Patet ergo quod nec pharaōi nec Nabuchodonosor ad diuersos fines facta est violentia. Est et huic sile exemplū Petri et Jude discipulorū xpi Petrus xpi apls: Judas xpi apls. peccauit Petrus negādo xpm. peccauit Judas perdendo xpm. Quid est ergo quod petrus post peccatū xpo successit in aiarum cura et merito coronatus Beatitudinis palmā accepit. Judas vero se laqueo pimens et suspendens dānatus est: Nulli dubiū esse debet quod si iudas saluari voluisset vtique vere potuisset. Unde de pe. di. i. c. his ptātis. dicitur arbitror enim quod etiam Judas potuisset tanta miseratione dñi nō excludi a venia: si penitentiā nō solū apud iudeos: sed apud xpm egisset. hec ibi. Penituit inquies Judas: sed cur veniā nō accepit: Ad quod facile est rñdere Quia laqueo se suspendit. Et ideo in. c. Judas de pe. di. iij. dicitur penituit sed male nam laqueo se suspendit. Idem notatur i. c. Nihil. et in. c. sceleratior eadē di. et in. c. nemo de pe. di. i. vbi dicitur nemo pōt bene agere penitentiam nisi sperauerit idulgētiam. Uidens quippe Judas quia male egerat in singultibus et suspiriis prorupit. dicens. Peccaui o me dolentē. peccaui o me i felicē. Peccaui inquit: quia tradidi sanguinem iustū. O impie Juda cur tuum peccatū cognoscēs nō cucurristi ad pedes ihesu xpi. sed potius ad pedes sacerdotū ēt si illū q̄rere debuisses: siue ligatū ad colūnā siue crucifixū: siue iter duos latrones pēdētem: Si eo inuento dixisses ei peccaui ihesu: quia osculo te tradidi i manus iniquorū: vile preciū ab eis suscipiens: statim audiuisses vocē dulcissimā eius dicētē tibi Remittuntur tibi peccata tua. nō hoc fecit Judas: sed abiēs laqueo se suspēdit. et sic dānatus interiit. Petrus vero post trinam negationem si voluisset dānatus fuisset. Nullus eū induxit ad salutē: sed sentiens cātū galli vt predixerat ei xps. et videns se a xpo respici. sicut habetur. Luc. xxij. egressus foras fleuit amare. Dicebat forte Petrus O quanta est iniquitas mea. O q̄m graue peccatū. Negaui me scire xpm quem vidi: quē amaui: qui me tantum dilexit Uidi eum super aquas ambulare: mortuos suscitare: illuminare cecos: et mundare leprosos: et tamē dixi me eū nō vidisse. O benignissime pater mi: negaui nosscere te quē aspexi propriis oculis transfiguratum in monte: et captus formositate et pulchritudine maiestatis tue dixi faciamus hic tria tabernacula: O piissime saluator mundi: tu me ad apostolatum vocasti: Tu meos pedes lauisti. Tu mihi tua secreta monstrasti: et ego cum iuramento negaui te. Parce mihi: indulge peccatis meis: non me despicias penitentē. O Petre esto securus: quia humilitas penitentie tue xpm inclinat ad veniam. Pepercit Petro xps quem nunc sedere facit in gloria regni celorum Que itaque difficultas est vt peccatores saluentur: qui cū volunt possunt saluari: Audiāt peccatores omnes: quid loquar: quid cum veritate dicam. Si aia peccatrix: diaboli serua: inimica dei: et gratia spoliata: deleta ex libro viuentium propter sua scelera multa et nephandissima: deo reconciliari voluerit: tanta ē facilitas: vt ad reconciliationem huius non sit expediens neque necessarium expectare tempora longa. non annos: non mēses: non diem: non horam: sed vt sic dicam i ictu oculi reuoluto corde ad deū cū compunctione et proposito bene viuendi ipso facto omnis culpa cessabit. O igit

reprehensibilis humana durities. o re-
probanda negligētia peccatoꝝ. o impie
tas humane mentꝭ. Tam dulcis ē via sa
lutis oībus populis: ⁊ tñ paucissimi illā
ingrediūtur. Clama ad deū o peccatrix
aīa ⁊ dic ei: Miserere mei: ⁊ statiȝ sine
vlla dilatiōe dabit tibi grām suam quaȝ
offert oībus ad se recurrentibus: quos
vocat sicut patet in themate. s. Uenite
s. ad grām meam quam vobis liberali-
ter exhibeo. Hanc ipse deꝰ det nobis oi-
bus vt ꝑuenire tandē possimus ad eter-
nam gloriā. Amen.

¶ Sermo secūdus de diuina caritate i
quo ostēdit ꝙ suauis ⁊ benignꝰ sit deꝰ
bñdictꝰ ipis pctōribꝰ vt saluent̄ ꝗ suaui
tas ad oēs se extēdit ⁊ nullū excipit.

V enite ad me
oēs q laboratis ⁊ one-
rati estis. ⁊c. vbi. s. Co
natur antiquus hostis
suggerere eis q pecca-
ta p̄stina deponere iaȝ
disponunt sentiētes facilitatem volunta
tis sue: ꝙ benignus deꝰ cū multa expro
bratione atqȝ obiurgatione peccatores
ad se redeūtes suscipiat. Qd̄ falsissimū
esse cōstat ⁊ ab omni veritate alienū: cū
rex ipse ⁊ dñs oium creaturaꝝ peniten-
tibus sit totus blandus benignus placa
bilis dulcis suauis ⁊ pius. Quare in pre
senti ꝫmone ad confortatōem oium de
scd̄a flāma diuine caritatis que suauitas
dicta est disseremus: ostendētes ꝙ im-
mensa sit suauitas dei ad oēs sub triplici
radio illustrāte. Erūtqȝ hi tres radij tres
conclusiōes cōfirmātes hāc ꝟitatē. s. ꝙ
deus ex suauitate sua multa facit vt pec-
catores saluētur: que nō faceret si ñ vel
let ꝙtum in ipo est saluos fieri oēs.
Primus radius dicitur beneficiorum
cōmunicatio.
Secundus radius dicitur diuturna sup
portatio.
Tertius radiꝰ dr̄ abundās miseratio.

¶ Capitulum primū vbi dicitur de im
mēsis beneficijs ꝗ deꝰ exhibet cunctis
peccatoribus ostendēs ꝙ quātū in se est
vult omnes saluari.

P Rimus radiꝰ ꝗ illustramur ad
cognoscēdū dei suauitatē erga
oēs: dr̄ beneficioꝝ cōmunica-
tio. In p̄ncipio cuius q̄ro abs te o mi-
ser homo: si vnqȝ cogitasti qs ille sit q
te ardentiꝰ ceteris diligat. Rñdebis for-
te ꝙ pater tuus vel mater tua: vel soror
tua: ⁊ hmōi. Sed certe ignoras verum
amatorē tuum. Deus hic est. De ꝗ dicit
Ugo de arra sponse. Spōsum habes ⁊
nescis: pulcherrimū oium ⁊ faciē eius
non vidisti. Ipse. n. te videt: q: nisi te vi-
deret non te diligeret. Noluit adhuc se-
ipsuȝ tibi p̄sentare. sȝ munera misit arrā
dedit pignꝰ amoris. hec ille. Uerba ista
sunt poteris dicere de illis q iusti: q bo-
ni sanctiqȝ sunt. hos deus amat. hos di-
ligit: hos amplectitur vinculo caritatis.
Peccatores vero qūo diligit deꝰ: cū ne
queat esse amor vbi est inimicitia ⁊ odiū
Scribit nāqȝ Aug. xij. li. de ciuiˡ. dei. c.
iij. d. Dicunt̄ in scripturis inimici dei: q
non natura: sed vitijs eius aduersantur
impio: nihil ei nocere valentes sed sibi.
Inimici sunt resistēdi volūtate: nō po-
testate ledendi. Et idem. Scio deuȝ ini-
micū omni criminoso. Et de hoc in sup
habet̄. Sap. xiiij. c. vbi dicit̄. Abhomi-
nabilis est deo impius ⁊ impietas eiꝰ. Et
Eccl̄. xij. c. Altissimus odio habet pecca
tores. Et iudith. iij. c. Deꝰ peccatoꝝ odit
iniqtatem. Et Dauid loquens ad deum
dicit. Odisti oēs obseruātes vanitatem.
Ad hoc respondere possumus ex dictis
Boñ. i. iij. dis. xxxij. q. ij. ꝙ deꝰ ñ dr̄ crea
turā diligere rōne affectionis animi sed
rōne cōicationis alicuius boni. Ita ꝙ
dilectio dei dr̄ potius esse dilectio effectꝰ
ꝙ affectus. Cōicatio aūt bonitatis diui
ne si attendat̄ ꝙtum ad effectum gra-
tie nō se extendit ad peccatores. Ideo ꝓ
pter huiusmodi boni subtractionem di-
citur illos odire. Et sic intelligunt̄ aucto

rmates preallegate. Sed cōicatio aliorū
beneficiorꝝ ⁊ bonis ⁊ malis eadem est.
Ob quod ⁊ malos deus diligit: non vt
malos: sed sua illis beneficia tribuens
vt boni fiant. Sunt aūt inter cetera tria
beneficia que ⁊ bonis ⁊ malis tribuūtur
a deo. scilicet.
Primū est creationis.
Secundū est sociationis.
Tertium est gubernatōis.
¶ Primū est beneficium creationis.
Quisnam estimet quanū bonū est esse
in numero creaturarꝝ nō quarūcūqꝫ: sꝫ
rōnabilium? Nullo qdem ꝑcio emi pos
set vnus ex oculis: aut aliqd ex mēbris
nostris. Multo minꝰ aliqua anime po
tentia cuiuscūqꝫ thesauro precioso pote
rit comparari. Et quis est qui omnibus
dedit aiam cum potentijs: ⁊ corpus cuꝫ
sensibus nisi deus? Dedit autem hoc ex
mera liberalitate sua. Hinc est qd Lac.
in. ij. li. diuinarꝝ institu. aduer. gen. dicit.
Deus veri patris officio functus ē. Ipe
corpus effinxit: ipe aiam quā spiramus
infudit: illius est totum qcqd sumꝰ. hec
ille. Et Bern̄. in ꝯmone quodam. Pa
rum tibi videt homo? Cogita qualē te fe
cit. Nempe ꝯm corpꝰ egregiā creaturā:
ꝯm aiam magis: vtpote imagine creato
ris insignē rationis participem: beatitu
dinis eterne capacem. Porro ambo si
bi coherere fecit artificio incōprehensi
bili sapiētia inuestigabili. Nec hoc ante
ꝓmeruit: q ante nō fuit. Nec spes retri
butionis fuit: quoniā bonorꝝ nostrorꝫ
non indiget. ¶ Secūdum beneficium
dicit sociationis. Magnū qppe hoc est
vt vnusqsqꝫ habeat socium angelum.
Vn̄ dicit Hiero. sup. xviij. c. Mat. ⁊ po
nit in. ij. sen. di. xj. Magna est dignitas
aiarꝝ: vt vnaqueqꝫ ab ortu sue natiuitatꝭ
in sui ꝑfectum ⁊ custodiā habeat ange
lum spāliter delegatum. In qua auctori
tate tria notant a doctoribus theologi
cis. ¶ Primū notandū ꝯm Alexā. de
ales in. i. sūme. q. xli. mē. iiij. ar. iij. ⁊ Ar
chidiaconū sup. c. firmissime. de ꝯse. di.
iiij. ꝙ ē duplex natiuitas. s. in vtero. ⁊ ex
vtero. ¶ Prima ē qn̄ aia creat simul ⁊
infundit corpori. ¶ Secūda vͦo est qn̄
exijt de ventre matris. Angelus aūt de
putat homini a ꝑma natiuitate. s. i vtero
nō ante. Nec debuit etiā post istā differ
ri. Ratio enim ꝯm Bon̄. in. ij. di. xj. in
declaratiōe littere. Qd illa custodia ꝑn
cipaliꝰ respicit spiritū q̄ꝫ corpus. Et ideo
nō debet spālem angelum ad suam cu
stodiam habere anteq̄ꝫ spūs infundat.
Nō debet etiam differri. qꝛ ex tunc de
fendere potest: ⁊ adiuuare. Utrum aūt
q̄ꝫdiu paruulus caret vsu ratiōis aliquē
occultum effecum habeat q̄ꝫtuꝫ ad ha
bilitatem ⁊ directionē in bonū. rationeꝫ
assignare est difficile: sed negare nō est
tutum. hec Bon̄. ¶ Secūdum notan
dū ꝙ angelus non deserit obstinatū in
peccatis vsqꝫ ad mortē. Nō ē ꝯꝫ Bon̄.
i. ij. di. xj. ar. ij. q. i. qꝛ ꝓnior est bonꝰ ange
lus ad adiuuādū q̄ꝫ malus ad ꝑdendū.
Sed malus angelus hominē nō dereli
quit vsqꝫ ad mortē etiā q̄ꝫtūcūqꝫ sanctū
sic ⁊ bonus q̄ꝫtūcūqꝫ sceleratū nō dimit
tit vsqꝫ in finē. ¶ Tertiū notandū est ꝙ
angelus btūs ꝓpter custodiaꝫ hominis
nō est inferior homine viatore neqꝫ idi
gnior: cum illud fiat ex dulcedine sūmi
dei: qui homini ostendere voluit beni
gnitatē suaꝫ: q̄ tanta est vt angelos suos
mittat. q homies habēt adiuuare. De h
aūt auxilio ⁊ angelorꝝ custodia suo loco
alias dicturi sumus. Nūc vͦo tm̄ tetigis
se sufficiat. ꝙ deꝰ benedictꝰ ita deputauit
angelos ad custodiam iniquorꝝ sicut ad
custodiam bonorꝝ. Sed hic incidit du
biū nō imerito discutiendū. s. vtrū deus
magis diligat hominē q̄ꝫ angelū: vl' ecō
uerso. Et ꝙ magis diligat angelū ostē
ditur sic. Maior dilectio ⁊ minor atten
ditur ꝯm maiorē ⁊ minorē cōicatōem
diuine liberalitatis. Sed deꝰ pro vno so
lo motu angelum glorificauit: quod nō
facit hoibꝰ. ergo est eis liberalior q̄ꝫ no
bis. ergo magis angelos diligit q̄ꝫ nos
hoies. Itē angeli magis diligūt deū q̄ꝫ
hoies. ꝓ eo ꝙ nullā habēt retardationē
q̄ impediant ne totalr possint tendere in

An deus mag. diligat Ange q̄ hoie.

deũ. ergo si deus magis diligit diligẽtes
se: videt ꝙ magis diligat ãgelos ꝙ̃ nos
hoies. Contra. Dicit ad Heb. i. Nusq̃
angelos apphendit: sed semẽ Abrahe.
Sed illud fuit potissimũ signũ dilectio-
nis ⁊ familiaritatis diuie ꝙ assumeret no
strã naturaz creatã in vnitate ꝑsone sue.
ergo magis videt ꝙ dilexerit naturã hu
manã ꝙ̃ angelicã. Itẽ Joã. xv. Maio
rem caritatẽ nemo hꝫ ⁊c. Sed deus po
suit aiam suã pro hoib⁹ ⁊ non pro ange-
lis. ergo videt ꝙ magis dilexit homies
ꝙ̃ angelos. Item illam naturaz magis
diligit quã in altiori gradu honoris ꝯsti
tuit. Sed de⁹ humanã naturã in vtroq̃
sexu angelicis spiritib⁹ supposuit. s. xp̃m
⁊ eius nobilissimã matrẽ. ergo videt ꝙ
humanã naturã magis diligat ⁊ magis
dilexit ꝙ̃ naturã angelicaz. Huic q̃oni.
Boñ. rñdet in. iij. di. xxxij. q. iiij. dicens.
Qđ cũ de⁹ dicat diligere creaturaz effe
ctu: ſm ꝙ duplex est effect⁹ ꝑncipalis đi
respectu creature rõnalis: ſm hoc põt
dilectio dei maior ⁊ minor dupliciter cõ
siderari. Est aũt duplex effect⁹. s. ꝯditio
nis. ⁊ reꝑatiõis. Si loq̃mur de dilectiõe
dei q̃tũ ad effectũ ꝯditionis. sic magis
dilexit angelos: q: meliora cõtulit eis na
turalia ⁊ magis potẽtes eos fecit. Si v̑o
loq̃mur q̃tuz ad effectũ reꝑationis sic
magis dilexit hoies ꝙ̃ angelos: qm̃ an
gelos deseruit: hoies v̑o reꝑauit seu re-
leuauit. Si aũt queras que illaꝝ dilectio
num magis excedat reliquã. Tũc respõ
dendũ est. ꝙ est loq de excessu dilectio-
nis secũdum statũ ꝑ̃sentem. ⁊ ſm statũ
finalẽ. Scõm statũ ꝑ̃sentez magis dile-
xit angelos ꝙ̃ hoies. Secũdũ statum
finalis grẽ in quo erit reꝑatio ꝯsũmata:
videt rõnabiliter posse dici: ꝙ magis di
ligat hoies. De pluribus. n. habebit hõ
in paradiso vnde gratus ⁊ deuotus exi-
stat deo ꝙ̃ angelicus ordo: tum ꝓpter
bñficiũ creationis: tum ꝑꝑ beneficium
incarnatiõis. Et sic pꝫ ad obiecta rñsio.
Nam ꝑ̃me rõnes cõcludũt ſm effectũ
cõditionis: alie ſm reꝑationis: habito
respectu ad finalem statum. Hec Boñ.

Dictũ est satis de dilectiõe hois: ⁊ ange
li reꝑatiõe. Nos v̑o a deo singulariter
dilectos hoies cognouim⁹: qb⁹ angeli-
cos spũs dignatus est sociare. a quoꝝ so
cietate alieni nõ sunt infideles: nõ iudei
nõ heretici: nõ deniq̃ mali xp̃iani. O
suꝑna dei pietas cur hoc facis? Cur an
gelos ad custodiã nõ tm̃ amicoꝝ sed ẽt
inimicoꝝ tuoꝝ deputas? Profecto nõ
ob aliã cãm: nisi vt tua a cũctis noscatur
suauitas qua etiã peccatores ad tuã euo
cas caritatem. Quis nam est q omnes
hoẽs gubernat: oẽs alit oẽsq̃ pascit. Ille
ꝓculdubio de quo dr̃ in ꝑ̃s. dist. viij. c.
Quo iure. ex̃ de deci. in. c. Tua nobis.
Dñi est terra ⁊ plenitudo ei⁹: orbis terra
rũ ⁊ vniuersi q habitãt i eo. Ipsi⁹ nãq̃
sunt oia: celũ ⁊ terra mare ⁊ oia elemen
ta: luna: sol: stelle: arbores: plante: ⁊ cũ-
cta q̃ sunt in mũdo: a qbus beneficium
suscipiunt igrati peccatores. Vñ Ugo đ
arra spõse ait. Respice vniuersũ mũdũ
istũ. ⁊ ꝯsidera si aliqd in eo sit quod tibi
nõ ſuiat. Ois natura ad hũc finem di-
rigit cursum suũ. vt obsequijs tuis famu
letur ⁊ vtilitati deseruiat tuisq̃ oblecta-
mẽtis pariter ⁊ necessitatibus ſm affluẽ
tiã ideficientẽ occurrat. Hoc celuz: hoc
mare: hoc aer: cũ his q̃ sunt i eis vniuer
sis explere nõ cessat. hec ille. Videam⁹
ergo ꝙ̃ multis quãtisac qb⁹ bon⁹ de⁹ oia
illa largit. Propterea Math. v. dicit.
Pluit sup iustos ⁊ iniustos: ⁊ solẽ suũ
oriri facit super bonos ⁊ malos.

¶ Secũdũ capl'z qualiter deus ex abũ
danti pietate sua nõ statim punit pecca-
tores: sed eos expectat longo tpe solum
vt conuertantur.

s Ecundus radius quo illustra-
mur ad cognoscẽdam dei suaui
tatem dr̃ diuturna supportatio.
Nullus qdem est tam isane mẽtis qui
nõ cognoscat luce clarissima peccatum
sũme displicere deo. Ob qđ statim mor
tali pctõ ꝑpetrato meret peccator eter-
nas penas subire. Certissimũ est aũt ꝙ
de⁹ in tã seue ꝑ̃nitiõis executiõe poten
tiã hꝫ: ⁊ facultatẽ: cui nemo resistere po

teſt: ⁊ tñ tolerat patienter: nõ vnũ tm̃ ſꝫ
plures: ⁊ ꝙ̃ innumeros peccatores ne-
phãdiſſimis ſpurciſſimis horridiſq; pec
catis fedatos: d̃ qbꝰ dr̃ Eccliaſtes.i.c.
Stultoꝝ ĩfinitꝰ eſt numerꝰ. Quot nãq;
ſũt in hac vita erũnoſa huiꝰ in ſtultitia
laborãtes idolatre: heretici: ſciſmatici:
excõicati: ꝓditores: ſacrilegi: ſeditioſi:
detractores: ſuſurrones: biligues: falſa-
rij: piuri: deceptores: mẽdaces: vſurarij:
ſortilegi: malefici: incãtatores: elati: ſup
bi. Inanis glorie cupidi: hypocrite: iro-
ſi: guloſi: blaſphemi: luſores: fornicato-
res: adulteri: ſodomite: tyrãni dñi: ⁊ cru
deles: ꝓprietarij religioſi: nõ officiãtes:
clerici: ſigilli pnĩe fractores: ſymoniaci
dei tẽpla ingrediẽtes: ⁊ habitãtes irreue
renter: aduocati ⁊ ꝓcuratores ſine veri
tate ⁊ ſine iuſtitia: ſemel in ãno nõ ꝯfitẽ
tes: ⁊ cõicãtes: cõionẽ in pctõ mortali ſu
ſcipientes: ⁊ alijs pluribꝰ vitijs obnoxij:
quos expectauit deꝰ ⁊ tolerat patienter
quoſdã ad vnũ annũ: quoſdã ad duos
quoſdã ad vltimũ vite ſue? Cur nõ pi-
clitant̃ ſubito tot pctõres q merent̃ viui
deſcendere ad ĩfernũ? Cur nõ aperit̃ ter
ra ⁊ deglutit eos? Cur tanto tpe vt ꝑdixi
mus ꝑmo radio diuinis bñficijs ꝑfruũ
tur? O ſup excelſa latitudo diuine carita
tis. O pelagus infinitũ diuini amoris.
Exaltant̃ impij ⁊ ſupbi mortales ꝯ̃ deũ
⁊ ipſe nõ ſtatim ꝑuat illos ſalute ꝓpter
affluentiſſimã caritatẽ ſuã. Vñ Sap.xi.
dr̃. Miſereris oium dñe: q᷑ oia potes
diſſimulãs peccata hoium ꝓpter pniaꝫ.
Et.ij. Pet̃.iij.c. Deꝰ patiẽter agit ꝓpter
nos nolẽs aliquẽ ꝑire: ſed oẽs ad pniam
reuerti. Pctõres aũt nõ corrigũtur ex
diuina expectatiõe: ſed potiꝰ malicia pro
pria obdurãtur in mẽte. Hic apl's Ro.
ij.c. ait An ignoras q᷑ benignitas dei ad
pniam te adducit? Tu aũt ſm duritiam
tuã ⁊ impenitẽs cor theſaurizas tibi iraꝫ
in die ire ⁊ reuelationis iuſti iudicij dei.
Siqdem ſi eſſet aliqs potens q in ptãte
ſua haberet filij ſui iterfectorẽ: nõne be
nignus eſſet ſi eũ viuere ꝑmitteret. Igit̃
a ſimili: peccãdo noſmetipſos q ſumus
filij dei iterficimus ſpũaliter: ⁊ lñ deus
ſinit nos viuere vita tꝑali: ⁊ ẽt vita ſpũali
ꝑ quã nos filij dei ſumus: Q̃ṑ vͦo peccã
tes nos iterficimus ꝓbat̃. Sap.xviij.c.
Homo ꝑ maliciã occidit aiam ſuã in ſe
Peccando ẽt filiũ dei ieſum xp̃m: q in
nobis eſt iterficimuſ. Vñ Heb.vi. Rur
ſus ſibimetipſis crucifigentes filiũ dei.
Et glo. ſup Math. Vere ois homo ma
lus ꝙ̃tũ ad volũtatẽ ſuã: ⁊ manus mit-
tit in deum ⁊ occidit eum.

Capitulum tertiũ de abundantia di-
uine miſericordie: que tanta eſt vt pctã
oia ⁊ ſuperet ⁊ antecedat.

t Ertius radius quo illuſtramur
ad cognoſcendũ dei ſuauitateꝫ
dr̃ abundans miſeratio. Mul
ta qppe eſt miſericordia dei peccatoribꝰ
ad ſe ꝯuertentibus exhibita. Sed quõ
dices hoc poteſt eſſe veꝝ: cũ Damaſce-
nus dicat li.ij.c.xiij. miſericordia ẽ triſti-
tia in alienis malis. Sꝫ in deo nulla eſt
triſtitia. ergo nec miſericordia. Ad qd̃ re
ſpõdet ſꝫ Ric.i.iiij.di.xlvi.ar.ij.q.i. Q̃ṑ
miſericordia ĩportat duo. Vnũ tãq; eſſẽ-
tiale. Aliud tãq; accidẽtale. Primũ eſt
ꝓmptitudo volũtatꝭ ad ſubueniẽdũ mi-
ſeris in q̃ eſt totũ vͭtutis miſericordie eſ
ſentiale. Scd̃m vͦo eſt paſſio triſtitie: q̃
orit̃ in appetitu ſenſitiuo ex cognitione
miſerie alteriꝰ. Quãtũ ad ſcd̃m nõ ẽ in
deo miſericordia. ſed ꝙ̃tũ ad ꝑmũ ẽ ſũ
me miſericors ita ꝙ miſericordia ẽ i eo
ſm effectũ: ⁊ nõ ſm paſſiõis defectuꝫ.
Cõcordat his Boñ. ⁊ Sco.xlvi.di.iiij.
⁊ Alex. in.iiij. ſũme. ⁊ Tho. ꝑma pte.q.
xxi.ar.iij. Hic eſt ꝙ Anſelmꝰ in mono-
logiõ loquẽs ad deũ ait. Miſericors es
q᷑ miſeros ſaluas: peccatoribus parcis.
Miſericors nõ es: q᷑ nulla miſerie cõ-
paſſiõe afficeris. Quanta autem ſit lati
tudo huius diuine miſericordie patet in
ſacra ſcriptura decretorũq; ſentẽtijs. Et
primo ſapiẽs Eccl'.ij.c. ait. Magna mi
ſericordia dei ⁊ propitiatio illius conuer
tẽtibus ad ſe. Quis adijciet narrare mi-
ſericordias dei? Eccle.xviij. Letetur ani
ma noſtra in miſericordia eius. Ibideꝫ.

xv.tu aũt dñe suauis ꝛ ver⁹es: ꝛ in misericordia disponẽs oĩa. Sap.xv. Exo.xxxviiij.c.dominator dñe deus misericors ꝛ clemẽs patiẽs ꝛ multe misericordie ꝛ verax. Et ysa.liiij.dicit dñs in misericordia sempiterna mi̇̃tus suꝫ tui: dicit redẽptor tuus dñs Derelinquat ipi⁹ viã suã: ꝛ vir iniqu⁹ cogitatiões suas. ꝛ reuertaꝛ ad dñm ꝛ miserebitur ei⁹. ysa.lv.inuocabis ꝛ dñs exaudiet clamabis ꝛ dicet adsũ: qꝛ misericors sũ dñs deus tuus. ysa.lviij. Cõuertimini ad dñm deum vestrũ: qꝛ benign⁹ ꝛ misericors ẽ patiẽs ꝛ multe misericordie ꝛ ꝑstabilis sup malicia. Joelis.ij. Magnificata ẽ vsqꝫ ad celos misericordia tua. psal.xxviiij.tu aũt dñe suauis ꝛ mitis ꝛ multe mi̇̃icordie oĩbus inuocãtib⁹ te. psal.lxxxv. Laudate nomẽ ei⁹ qm̃ suauis ẽ dñs in eternũ mi̇̃icordia ei⁹. psal.xcviiij. magna ẽ sup celos misericordia tua. psal.cvij. De penitẽtia di.i.c.vide pius est dñs ꝛ misericors q vindictã tẽperat ab eo q eã penitẽdo ꝑuenit. ꝛ ď pe.di.i.c. Quia diuinitatis nã. Hiero.ait. qꝛ diuinitatꝭ nã clemẽs ẽ ꝛ pia: magisqꝫ ad idulgẽtiã ꝓna qꝫ ad vindictã: q̃ nõ vult mortẽ pctõris sꝫ vt ꝯuertaꝛ ꝛ viuat. si qs post lapsũ peccatoꝝ ad verã penitẽtiã se ꝯuerterit: cito a vero misericordie iudice veniã ipetrabit. Et de pe.di.i.c. Nouit deus ꝛ.c. Si agam⁹. ꝛ.c. qꝫ obrẽ. ꝛ.xxij.q.iiij.c.vnusquisqꝫ. ꝛ.c. Incõmutabilis. Nouit de⁹ mutare sententiã: si tu noueris mutare ꝓpositũ.i.emẽdare delictũ. Quid faciũt ergo pctõres: Cur nõ ad deũ reuertanꝛ qm̃ tantã misericordiã peccatores ipsos suscipientes inuenιũt? Inqt.n. Greg.in omel. Qui stare ꝯtẽpsit saltẽ post lapsuꝫ surgat. reuertẽtes nos dñs clemẽter amplectiꝛ: qꝛ peccatoꝝ vita eẽ indigna iam nõ põt q̃ fletib⁹ saluaꝛ. hec ille. Et de pe.di.i.c. In actione. Cor ꝯtritũ ꝛ humiliatũ deus nõ ſpnit. Et ꝑ Ezechielẽ. xviij.c.dñs dicit. Nolo mortẽ peccatoris: sed vt ꝯuertaꝛ ꝛ viuat. Reuertimini ꝛ viuite Paulusqꝫ ad Eph.ij.c.dicit. Deus diues est in misericordia. Et iteꝝ.i.Cor.i. Benedict⁹ deus ꝛ pater dñi nostri ihesu xpi. pr̃ misericordiaꝝ. Que oĩa cõsiderãs deuot⁹ Bern̄. sup cantica sermone.xxij.ait O io ꝓpter mãsuetudinẽ q̃ de te ꝑdicaꝛ curre m⁹ post te dñe ihesu audiẽtes qꝑ nõ spernas pauperẽ pctõrẽ ñ horreas. Nõ horruisti ꝯfitẽtẽ latronẽ: nõ lachrymãtẽ peccatricẽ: nõ chananeã supplicantẽ: nõ deprehensaꝫ in adulterio: ñ sedentẽ in teloneo: nõ supplicãtem publicanũ: nõ negãtem discipulũ: nõ ꝑsecutorẽ discipulorũ: nõ ipsos crucifixores tuos. hec ille. Nihil ergo i deo austeruꝫ nihil terribile est ad se venientib⁹ peccatoribus. Ideo clamat. Uenite ad me oꝑantes iniquitatẽ. Uenite ad me flumẽ indeficiens oĩs caritatis. ad me q vos creaui ad me q vobis ꝯtuli tãta bñficia. Ad me q multis annis vos expecto. Ad me q dulcissime vos iuito. Ad me q vos benigne suscipio ad me q vobis indulgeo Ad me vestrũ creatorẽ: q paratus sum dare vobis felicitatẽ regni celoꝝ: quã nobis cõcedere digneꝛ q est benedict⁹ in secula seculorũ. Amen.

¶ Sermo tertius de diuina caritate: in quo declaratur: quare deus benedictus ꝛ gloriosus multa peccata ꝛ oĩa cuiuscũqꝫ grauitatis remittit vere penitẽtib⁹ ad se redeuntibus.

Uenite ad me oẽs q laboratis ꝛ onerati estis. Iteꝝ vbi supra. Et si quodcunqꝫ pctm̃ mortale quia cõtra deũ cum sit infinitũ bonũ: malũ infinitũ merito dici possit: verũtñ vnũ altero graui⁹ esse respectu alicui⁹ circũstãtie: nullus sane mentis ambigit: imo ꝛ pleriqꝫ pctõres licꝫ alios penitentes videant: tamen se illis grauius errare rõne cognoscũt rõ neqꝫ iudicãt. Ob qď in dubiũ venit. Si

diuīa caritas ad omne peccati genus ⁊ ad quoscūq3 peccatores se extēdat. Qđ qdem saluator noster soluit ī v̄bis premissis: cū dicit. Venite ad me oēs. s. peccatores. In qb⁹ verbis tertia flāma diuine caritatꝭ exp̄mit̄: de qua ī p̄nti dicēdū est sub triplici ꝯclusiōe. videlicet.
Prima vocatur volitiōis.
Secūda vocatur remissiōis.
Tertia vocatur damnationis.

¶ Capl̄m primū ꝙ deus suauis ē omnibus ⁊ qualiter intelligitur illud dictu3 apostoli ꝙ vult oēs saluos fieri cum tñ nō omnes saluentur.

p Rima ꝯclusio dicitur volitiōis In qua scire debemus ꝙ deus gratiosus q̄ntum ī ipso est vult oēs saluos fieri. iuxta illud p̄s. Suauis dñs vniuersis ⁊ miseratiōes eius super oīa opa eius. Apl̄s aūt .i. ad Timothe. ij. c. loquēs de liberalissima volūtate dei dicit. Oēs homies vult saluos fieri ⁊ ad agnitionem veritatis venire. Sed non īmerito dubium orit̄: q2 cū nō oēs saluētur videtur ꝙ volūtas dei nō sit efficax: vel dictū apl̄i est minus verꝝ. Ad quod declarādū dicit doctor seraphic⁹ Boñ. ī p̄mo di. xlvj. q. i. ⁊ Nico. de lira super h̄ passu ꝙ dictū apl̄i trib⁹ modis exponit̄. Vno modo vt sit ibi distributio accommodata sic̄ ⁊ hic. Omnis homo timet in mari. Scd̄m enim cōem modu3 loquēdi ītelligitur qui est in mari. Simil̄r Aug. exemplificat. vt si dicatur. Magister iste docet omnes pueros de ista ciuitate: q2. s. docet illos qui adiscūt. Nullus enim docetur nisi p ip̄m. Sic in ꝓposito pōt esse sensus. Deus vult saluos fieri oēs homies q saluāt̄: q2 nullus saluatur nisi velit deus. ¶ Secundo modo pōt exponi vt sit ibi distributio ꝓ generib⁹ singuloꝝ: ⁊ non ꝓ singulis geneꝝ. Sicut cū dr̄. Omne aīal fuit ī archa Noe: q2 de oībus generibus aīaliū fuerūt ibi aliqua indiuidua. Et deus de omni genere vult aliquos saluos fieri. s. de grecis de latinis: de p̄latis: de subditis: ⁊ de oī genere. Et sic exponit magister sniaꝝ in tex. di. xlvj. p̄. li. ¶ Tertio modo pōt exponi de volūtate dei antecedente ⁊ non cōsequēte. Volūtas antecedēs est: q̄ qs vult aliqd absolute. Volūtas aūt que est cōsequens est qua quis vult aliqd consideratis circunstātijs. Voluntas antecedēs est volūtas respectu eiusdem pp qđ de⁹ hoiem facit: ⁊ est irrefragabiliter bonoꝝ. Volūtas ꝯñs est qua vult aliqua ƀm p̄sciam meritorū. Dr̄ia aūt īter hāc ⁊ illā voluntatē: nō est ƀm diuersitatem affectiōis siue modi volēdi q sit in deo: sed ƀm rōnem cōnotandi ⁊ intelligēdi. Pront eni dr̄ deū velle salutē oīu3 añcedēter cōnotat̄ in oīb⁹ hoīb⁹ ordinabilitas ad salutē tū ex parte nature date: tū ex p̄te gratie oblate. Dedit. n. de⁹ nāz ƀm quā ip̄m possent cognoscere: ⁊ cognitū q̄rere: ⁊ q̄sitū īuenire: ⁊ inuēto īherere: ac p hoc salutē obtinere. Gratiā filij mō obtulit dum filiū misit: cui⁹ p̄ciū oīum saluti sufficit. Leges ēt ⁊ mādata salutis tribuit ⁊ ostēdit. Ipse insup ꝓpe est oībus ingrētibus ⁊ oībus inuocātibus eū. Velle ergo hoiem añcedēter saluare nō cōnotat salutē. Velle āt ꝯsequēter saluare: ē velle dare salutē ei quē scit ad salutē ꝑuētuꝝ p suū auxiliū ⁊ gratiā: ⁊ ꝯnotat salutis euētū. Et sic nō ē dicere ꝙ deus vult oēs hoīes saluos fieri.

¶ Capl̄m secūdum: q̄liter de⁹ penitētibus peccatoribus remittit omne genus pcti: ⁊ quō intelligit̄ de pctō in sp̄m sanctum ꝙ sit irremissibile.

s Ecunda conclusio dicit̄ remissionis. Si eni3 de⁹ vult oēs homies saluos fieri qui saluari volunt: adhuc remanet dubium đ pctō in sp̄m sanctū. Posito enim ꝙ aliqs peccasset in sp̄m sanctū ⁊ reuerti velit: vtrū de⁹ talē ad veniā susciperet. Et videt̄ ꝙ nō. q2 pctm̄ in sp̄m sāctū ē irremissibile Patet p Aug. li. đ fide ad Petrū vbi ait. His q peccāt in sp̄ūm scm̄: neq3 hic neq3 in futuro remitti dicimus. His respondēdu3 ē ƀm magistrū sniarum dis. xliij. secūdi li. ꝙ pctm̄ ī sp̄m scm̄ vix aut

raro: aut difficiliter remittit. Scd̃m eni
Alexã.d̃ ales i.iij.sũme.q.i.mẽ.ij. ar.ij.
vbi tractat d̃ remissione pcti Ade pctm̃
tripliciter dr̃ irremissibile.scilicet.
Negatiue.
Priuatiue.
Contrarie.
¶ Negatiue ẽ irremissibile illud quod
nullo modo potest remitti. Et isto mo/
do est irremissibile pctm̃ luciferi ⁊ alioꝝ
dãnatoꝝ. ¶ Priuatiue dicit irremissibi
le: qd̃ nõ hꝫ aliqd dignũ vt remittat. Et
sic oẽ pctm̃ mortale est irremissibile: qa
nullũ pctm̃ mortale habet aliqd per qd̃
sit dignũ remissione. Cõtrarie v̓o dicit
irremissibile: qꝛ habet ꝯriã dispositionẽ
ad grã: sine q̃ nullo mõ p̃t pctm̃ remit
ti. Et isto mõ ẽ irremissibile pctm̃ in spi
ritũ scm̃: qꝛ directe est ꝯtra effectũ spũs
sci: qui quidẽ dicit grã penitẽtialis. Hu/
ius aũt pcti sex sunt spẽs vt patet ꝑ Aug.
in encheridion ⁊ de fide ad Petrũ. ⁊ in
li. de sermone dñi in monte. ⁊ in li. de ba
ptismo puuloꝝ.vꝫ.'
Desperatio.
Presumptio.
Inuidia fraterne gratie.
Obstinatio.
Finalis impenitentia.
Impugnatio veritatis agnite.
¶ Quarũ specierum numerus assignat
ꝭm Boñ. in.ij.di.xliij.ar.iij.q.i. vbi di/
cit. ꝙ cũ pctm̃ in spm̃ scm̃ sit ꝯ pnialem
grãm. tunc aut est ꝯ ipsam rõne sui: aut
rõne añcedẽtiũ: aut rõne subsequẽtiuꝫ.
Si rõne antecedẽtiũ: cũ ad pniam ante
cedãt timor ⁊ spes tanq̃ due mole: ꝯtra
timorẽ est p̃sumptio: ꝯtra speꝫ est despe/
ratio. Si rõne ꝯsequẽtiũ: cuꝫ ad pniam
ꝯsequat emẽda que ꝯsistit in duobꝰ.s.in
vera ꝯfessione ⁊ vera satisfactione: sic su
munt due spẽs: quarũ vna est impugna
tio veri agniti: alia ẽ detestatio boni. Si
rõne sui: sic est obstinatio que comp̃hẽ
dit etiã finalẽ impniam. Dicit ergo pctm̃
in spm̃ scm̃ irremissibile magis q̃ alioꝝ
pctõꝝ genera: ꝓ eo ꝙ nõ tm̃ repugnat
grẽ: sed ẽt dispositioni ad veniã ⁊ grãm

suscipiẽdã. Remissibile aũt est tum rõ/
ne diuine potẽtie remittẽtis: tũ qꝛ homo
põt de illo penitere: excepto pctõ finalis
impenitẽtie. Hec aũt finalis impnia dr̃
dupliciter: sicut ꝑseuerãtia. Nam pseue
rantia vno mõ dr̃ ꝓpositum ꝑseuerãdi.
Alio mõ dr̃ continua ꝑmanẽtia in bo/
no vsq̃ in finẽ. Sic ⁊ impenitentia vno
mõ dr̃ ꝓpositũ nõ penitẽdi. Alio modo
dr̃ ꝯtinua ꝑmanẽtia in malo. Impenitẽ
tia p̃mo mõ ꝓut dr̃ ꝓpositũ nõ peniten
di est pctm̃ irremissibile: qꝛ vix remittit
eo ꝙ tale ꝓpositũ claudit viam ad grãꝫ
⁊ impedit igressum spũs sancti. Tamen
possibile est ꝙ illud peccatuꝫ interdũ: lꝫ
non semꝑ remittat. Sed impenitẽtia se
cundo mõ dicta nullo mõ põt remitti.
Hec aũt nemini est attribuẽda vsq̃ ad
illud instãs in quo posset dici de aliquo
ꝙ finaliter sit impenitens.

¶ Capitulũ tertiũ de pctõ damnatoꝝ
ꝙ talibus etiã remitteret si ipi verã peni
tentiam facerent: ⁊ ꝙ penitentia eorum
nihil valet.

t Ertia ꝯclusio dr̃ dãnationis.
Nam lꝫ ea que dicta sunt lo
cum habeant in his qui pec
cant in via: ⁊ emẽdant: dum
viuunt in hoc seculo: tamẽ nullo pacto
extẽdi pñt ad eos qui in iferno damnati
sunt ꝑ sniam diffinitiuã. His eni nunq̃
deus veniã dabit: ⁊ tamẽ pniam agunt.
sicut patet. Sap. v.c. Dicentes intra se
pniam agentes. Ergo videt ꝙ dei beni
gnitas nõ sit oibus cois neq̃ oẽs pniaꝫ
agẽtes dei suauitatẽ inueniũt. Ad qd̃ di/
cendũ est ꝭm Boñ. in.iiij.di.xiiij.ꝑte.ij.
ar.i.q.iij. ꝙ agere pniam sine dolore de
culpa sua commissa põt esse dupliciter.
Aut ꝓpter lesionẽ nature. Aut ꝓpter of/
fensionẽ maiestatis diuine. Primaꝫ pe/
nitentiã habere qs põt ex sola natura si/
ne aliquo munere grẽ. Sicut eni homo
naturaliter se diligit: sic etiaꝫ odit omne
ꝓpter qd̃ malũ incurrit. Et talis pnia est
in dãnatis ⁊ in malis. Fuit hec in Antio

cho scelestissimo: de quo dicit̃.ij.li. Ma
chab.ix.c. Orabat scelestus dñm a quo
nõ erat misericordiã ꝯsecuturꝰ. Fuit etiã
in Esau: de q̃ dr̃ ad Heb. xij nõ iuenit
locũ pnie: q̃q̃ cũ lachrymis postulassꝫ
eã. Hãc dñs nõ acceptat: nec qs sic pe/
nitẽs iuenit grãm vel veniã. Alia ẽ pnia
q̃ qs penitet ꝑꝑ dei offensaꝫ. Et hec nõ
est sine diuia grã gratuꝫ faciẽte vel gratꝫ
data: q̃ deo placet. Et qm̃ diabolus hãc
hr̃e ñ põt: ideo nec veniã hr̃e põt. Sꝫ
si ꝑ ipossibile poneret̃ ꝙ diabolus ⁊ dã/
nati possent hr̃e hanc pniam: tunc dñs
daret eis grãm. Uñ de diabolis loquẽs.
Berñ. in lib. de gradibꝰ humilitatis ait.
Sic enim deus tꝑauit in vnidicta sniaꝫ
vt si vellet recipere veniã nõ neget. Nul
lum ergo pctm̃ est tam graue: tam pon
derosum qd̃ deꝰ clemẽtissimꝰ peccatori/
bus nõ remittat siue sit mortale simplex
siue sit in spm̃ sanctũ: siue in deũ. Unde
Criso. de pe. di. iij. c. talis ait. Talis ẽ mi/
hi crede talis erga homies dei pietas ꝙ
nũq̃ spnit pniam si ei sincere ⁊ simplr̃
offerat̃. Et si ad sũmũ qs ꝑueniat malo
rum: ⁊ inde tñ velit reuerti ad vitatꝫ viã
suscipit libenter ⁊ amplectit̃. hec ille. Et
Hieronymꝰ ad Oceanũ d̃ hac sic dicit.
Que pctã fletus iste nõ purget? Quas i
ueteratas maculas hec lamẽta non ab/
luant? Petrus trinam negatõem trina
confessione deleuit. Aaron sacrilegiũ ⁊
cõflatum ex auro vituli caput fraterne
correxere ꝑces. Dauid sancti ⁊ mãsuetis
simi viri homicidium ꝑiter ⁊ adulteriũ
septẽ diez emẽdauit fames. Jacebat in
terra: volutabat̃ in cinere: ⁊ oblitꝰ regie
maiestatis: lumẽ querebat in tenebris:
illũq̃ tm̃ respiciens queꝫ offenderat la/
chrymabili voce dicebat. Tibi soli pecca
ui ⁊ malum corã te feci: ⁊ redde mihi le
ticiam salutaris tui: ⁊ spũ ꝑncipali cõfir
ma me. Atq̃ ita factũ ẽ: vt q me docue/
rat virtutibus suis qũo stans non cade/
rem: doceret ꝑ pniam quomõ cadẽs re
surgerẽ. hec ille. De ipso quoq̃ Dauid
peccator̃ grauissimo idẽ Hiero. ad Sa
binianũ diaconũ lapsũ ita scribit. Totã
pniam peccatoris ostẽdit ps. l. quando
igressus ẽ Dauid ad Bersabee vxoreꝫ
Urie Ethei: ⁊ a Nathã ꝓpha correctus
rñdit. d. Peccaui. Statimq̃ meruit au
dire. Et dñs abstulit a te peccatũ tuum.
Adulterio eni iunxerat homicidium. ⁊
tñ inde conuersus ad lachrymas. ait.
Miserere mei deus ſꝫ magnã. m. tuã.
Magnũ eni peccatũ magna idigebat
mĩa. Uñ adiũgit ⁊ dicit. Amplius laua
me ⁊c. Tibi soli peccaui. Rex. n. aliũ nõ
timebat. Et malũ corã te feci ⁊c̃. Cõclu/
sit. n. deus oĩa sub pctõ: vt oibus mise/
reret̃. Tm̃q̃ ꝓfecit vt dudũ peccator ⁊
penitẽs trãsierit in magistrũ. Ait. n. do/
cebo iniquos vias tuas ⁊c̃. Hec Hiero.
Hoc ṽo qd̃ dictũ est de Dauid notat̃. ij.
Reg. xij. c. Ubi narrat̃ ꝙ post adulteriũ
pariter ⁊ homicidiũ ꝑ Dauid cõmissuꝫ
cũ ei cõminaret̃ Nathan ꝓpha iudiciũ
dñi. dixit ad Nathã. Peccaui domio.
Statimq̃ audiuit Nathã rñdentẽ. Et
dñs transtulit pctm̃ tuũ a te. Hec ꝓ oi
um diximus cõsolatione: vt sentiãt pec/
catores oẽs q̃ ampla sit caritas ⁊ beni/
gnitas summi dei. Et ad hoc occurrit
quoddã exẽplum vere stupendum ⁊ ad
mirabile. sicut habet̃ in legẽda sãcti Ba
silij. Uir. qdã venerabilis Heradius no
mine filiam suam habebat vnicam quã
disponebat dño ꝯsecrare. Diabolus ṽo
callidus ⁊ astutus inflãmauit supra mo
dum vnũ de seruis suis in amoreꝫ puel
le. Hic cum impossibile iudicaret posse
in amplexus tam nobilis puelle: ⁊ dñi
sui filie ꝑuenir̃: accersiuit maleficũ quẽ
dã subsidiũ ab eo ⁊ auxiliũ postulans ꝓ
misso precio. Cui ille respondit. Si vis
mittam te ad dñm meũ diabolum: cui
si volueris obtemꝑare fauebit tibi: ⁊ cõ
pletũ erit desideriũ tuũ: ⁊ ꝓspera queq̃
succedent. Ad quem iuuenis ibo inquit
sed modum terminũq̃ eundi insinua.
Ille igit̃ maleficꝰ ad diaboluꝫ ꝑ ꝑdictũ
iuuenẽ misit hec verba. Quoniã qdem
mi dñe studiũ meũ ẽ omnes quos pos
sum tue adducere voluntati. Mitto ti/
bi hunc iuuenem: precor te vt suum de/

siderium assequatur. Et dans hāc episto
lā iuueni dixit. Uade tali hora noctis ad
monumentū cuiusdā gentilis ibiq; ac
clama demonem: ⁊ hāc cartā in aere ex
alta: ⁊ statī aderit tibi. Qui iuuenis hoc
faciēs subito apparuit tenebrarū pnceps
cū sua comitiua. Et epl'a plecta dixit ad
eū. Credis in me? Qui ait. Credo dñe. ⁊
diabol9. Abnegas deū tuū? Cui respon/
dit. Abnego. Dixitq; diabolus. Ne a te
decipiar: fac mihi manu tua scriptū in q̊
ↄfitearis te xp̄o ⁊ baptismo ⁊ xp̄iane re/
nūciare, pfessioni. Qui fecit scriptū qua/
liter xp̄o abrenūciasset: ⁊ diaboli seruitu
ti se mācipasset. At diabolus missis spiri
tib9 fornicatiōis ad cor puelle iflamādū
in amore iuuenis dispuit Postea aliq/
bus elapsis dieb9 adeo puella i iuuenis
amore ↄuersa est: vt patri diceret. vł mi/
hi iuuenē talē in virū tradas: vel mortu
am me cito videbis. Et cū nulla psuasio
ne posse eā pater lugēs ⁊ dolens ab hoc
proposito āmouere: eā pdicto iuueni de
sponsauit. Qui cū dieb9 aliqbu smoraf
tur cū vxore sua nouiter ducta: notat9
est a multis q̄ nihil xp̄ianitatis erat i eo
videbāt eū ecclesias fugere: crucis signū
horrere: ⁊ dei v̄ba spernere: atq; alia fa
cere que bono viro nō ↄueniūt. Retule
rūt hi q obseruabāt vxori sue qd vide/
rāt quidue de iuuene sentirent. Illa v̄o
diligēter ingrendo a viro didicit verita/
tē: ⁊ ptimescēs valde iuuenē flexit vt am
bo ad sanctū Basiliū pgerent. Ad quē
cū venissent: ⁊ sibi oīa narrassent. ait ad
iuuenē. Uis reuerti fili? Uellem ingt sed
nō possū. Obligat9 eni sum scriptura p/
pria ad diabolo seruiendū. Cui Basili9.
Nō sit tibi cure. Benignus est eni dñs
⁊ te penitentem suscipiet. Et ↄtinuo ap/
prehēdens eū signū crucis impressit in
frontē eius: inclusūq; in cellula quadā
post tres dies eū visitauit. Quē iuuenis
libēter vidit. dixitq;. O pater terribiles
sūt clamores demonū: qui tenētes scri/
ptū meū i manu dicunt: Tu venisti ad
nos: ⁊ non nos ad te dixitq; ei sanctus
Basilius. Noli timere fili. Et iterū eo
recluso, p ipso orauit. Post aliquot dies
iterum visitauit eum. Cui iuuenis ait. O
pater a longe nūc audio clamores de/
monū ⁊ minas: ⁊ non video ipsos. quo
cōfortato sanct9 Basili9 discessit Alia v̄o
die ad eū rediit. Cui iuuenis Bene in/
quit habeo pater: Uidi nāq; hodie i vi/
su te pugnantē ⁊ vincētē diabolū. Post
hec educēs eū: clerū ⁊ populū fecit con
gregari: ⁊ oēs monuit orare, p iuuene:
quē tenēs manu ducebat ad eccliā. Et
ecce diabol9 cū sua comitiua ad eū venit
⁊ conabat rapere iuuenē de manu eius
Iuuenis aūt clamabat. Sācte dei adiu
ua me Diabol9 v̄o dicebat. O Basili p/
iudicas mihi Ipse venit ad me. Ecce
ego teneo eius scriptū tūc oēs q aderāt
clamauerūt kyrieleyson. Et orāte Basi/
lio ecce carta p aerē delata: ⁊ ab oīb9 vi/
sa venit ad man9 Basilii: quā ip̄e suscipi
ens dixit iuueni. Cognoscis has litteras
frater? ⁊ ille. Hec sūt dñe. Et fregit ba/
sili9 scriptū in signū remissionis culpe tā
grādis. ⁊ regulā sibi bene viuēdi docuit
Recepit ergo iuuenis tāti sceleris remis
sionē q deū reliquerat q diabolo se d̄de
rat: q salutē suā in obliuionē tradiderat
O amplitudo misericordie dei. O abū
dantia diuine pietatis. Quis desperabit?
O oium pctōꝝ port9 refugiū salus ⁊ vi/
ta reuertimini ergo peccatores ad deū
nō terreamini pctōꝝ magnitudie. quo
cunq; peccato longe maior est dei mise
ricordia: quā nobis sua gr̄a hic ipartiri
dignet vltimo nos pducens ad eternā
gloriā. Amen.

¶ Sermo quartus. de diuina caritate
in quo declarat q̄tū ipse deus benign9
ↄdescendit humane fragilitati remittē/
do pctā sepius iterata: a quibus pauci se
abstinent: ⁊ qualiter remittit etiā multi/
tudinē peccatorum.

enite ad
me omnes qui labo
ratis ⁊ onerati estis.

Iterū vbi.s̄. Nihil si recte cōspicim⁹ de bili⁹ est hūana mēte: q̄ velut arūdo a vē to agitata facile mouet: facile flectit: faci leq3 a bono incepto deficit ꝛ ad malum ꝯuertit. Est vtiq3 hic in multꝫ infirmitas laboriosa: vt p⁹ pniā3 p⁹ susceptā indul gētiā pctōꝝ relabāt in scelera multo plu ra illis a q̄bus ꝑ antea fuerant absoluti. Quib⁹ volēs deus ostēdere suā caritatē eos ad se vocat ēt succurrere huic necessitati sua benignitate spopōdēs. ait eni. Venite ad me oēs q̄ laboratis.s. sepius peccādo: peccataq3 multa isimul aggre gādo. quia ꝛ vobis sū indulgere parat⁹ Ad quod plenius intelligendum est in presenti sermone: de quarta flamma di uine caritatis que multiplicitas vocatur dicendum. Pro cuius declaratione no tabimus tres cōclusiones.

Prima dicit̄ ruinationis.

Secunda dicit̄ replicationis.

Tertia dicit̄ multiplicationis.

¶ Capl'm primū in quo aperitur error eorū3 qui dicunt: q̄ si homo p⁹ pniam cadat vel recidiuet q̄ illa penitentia nō fuit vera.

P Ria conclusio dr̄ ruinationis: vbi veritatem hanc asserim⁹ .s. q̄ homo p⁹ penitētiam pōt iteꝝ ruere in pctm̄. et indigere misericordia dei. ¶ Sed ꝯtra hoc arguūt nōnulli. d. q̄ si homo cadat a pnia: vel vt clarius dicam. si homo p⁹ pniam peccat: q̄ illa nō fuit vera pnia. Curant aūt illud pro bare auctoritatibus sanctorū3. Nam vt habet̄ de pe. dis. iij. Amb. in sermone q̄/ dragesime ait. Penitentia est mala pre terita plangere: ꝛ plangenda iteru3 non cōmittere. ergo q̄ iteꝝ peccat veram pe nitentiā nō facit. Item Greg. ait. Pe/ nitentiā quippe agere est ꝛ ꝑpetrata ma la plangere: ꝛ plangenda iterū non per petrare. Nam qui sic alia deplorat: vt tm̄ alia committat: adhuc pniā3 agere: aut dissimulat aut ignorat. Et item Isidor⁹ de sūmo bono inq̄t. Irrisor est nō peni tens qui adhuc agit q̄d penitet. Nec vi detur deū poscere subditus s3 subsānat̄ superb⁹. ¶ Et Aug. i li. soliloquiorum Inanis est pnia inq̄t quā sequens cul/ pa coinq̄nat. ergo ex his auctoritatib⁹ videt̄ q̄ pnia quā sequit̄ culpa nulla est: nec vera est. ergo si homines experiētia certa conspexerint: se p⁹ pniam ad pctā prolapsos: eaq3 pnia nulla fuerit. Quid aliud remanet: nisi vt timentes ruinam bonū facer̄ nūq̄3 velint? ¶ Auertat de⁹ q̄ ita esse credamus. imo si q̄s hāc po/ sitionē teneret: q̄ si homo cadat a pnia q̄ pnia illa nō fuit vera: vel p⁹ quēcūq̄3 cōceptū bonū: si ab illo desistat: q̄ illud bonū verū bonū nō fuit: tāq̄3 hereticus ab oīb⁹ est vitandus. ¶ Fuit hic ātiqu⁹ error impij manichei. Pro q̄ ꝯfutādo notandū est s̄m doctrinā3 Alex. de ales in. iiij. volumie sūme sue q̄ veritas pnie accipitur dupliciter sicut ꝛ veritas cuiuslibet virtutis. Vno modo eni virt⁹ vera dicit̄ que habet veru3 virtutis c pus: vel nata est habere q̄ꝫtū est de se. Et hoc est d̄ essentia virtutis. Alio modo dicit̄ v̄t⁹ vera: que perducit in finē. Et hec v̄itas non est essentialis virtuti: Sed tm̄ dicit virtutꝫ ꝯtinuationē. ¶ Si ergo primo mō dicatur penitētia vera: que verū virtutis habet actū: sic de pnie veritate ē detesta ri malū cōmissū: ꝛ ꝑ illo tpe nullū cō/ mittere: ꝛ de futuro ꝑponere n̄ ꝯmitter̄ In hoc statu si q̄s decederet saluus esset Et tm̄ ab his oībus pōt homo cadere: ꝛ ita a pnia vera v̄itate p̄mo modo dicta ¶ Si aūt dicat̄ penitētia v̄a que ꝑducit in fine3: vt finalis ꝛ continuata. ab hac non est cadere. Nam si quis longo tpe in pnia ꝑmansisset: in qua si fuisset mortuus fuisset aggregatus numero electoꝝ postea in pctō mortali moreret̄: p̄terita penitētia ipsū nō saluaret. Nō remanet tm̄ quin pnia illa nō fuerit vera: imo ēt verissima. Et ab illa pōt homo cadere ¶ Patet hoc i niniuitis hoib⁹ q̄ pniā3 agentes in p̄dicatione Ione subterfu/ gere subuersionis interitu3 meruerunt. Non enim ꝯsecuti fuissent gratiam: nisi illa fuisset vera pnia. Et tm̄ vt notat̄ in c. sic igit̄ niniuite. de pe. dis. iij. ca postea

ad vomitum sunt reuersi: ex ira dei eex ciuitas a rege medorũ subuersa est re- gnãte apud Hebreos. Josia. Et etiã ad hoc ꝯueniens est exemplũ Dauid de q̄ ij. Reg. xij. c. dicit̃ ꝙ de peccato mortis Urie penituit: ⁊ dñs pniã eius accepta- uit. Postea vero peccauit iterũ nume rando populũ: ꝓut pleni⁹ legit̃. ij. Reg. penult̃. c. ⁊ nihilominꝰ p̄ma ei⁹ pnia a qua cecidit fuit vera. ¶ Intelligẽde ita q̃ sunt auctoritates in ꝯtrariũ adducte. Nam s̃m Gratianũ de pe. dis. iij. c. Sz v̄ba. illa v̄ba auctoritatũ nõ ad diuersa tp̃a sed ad idẽ tempus referunt̃. vt. s. eo tp̃e quo quis deflet mala que cõmisit ⁊ penitentiã facit. non peccet ⁊ scelera non cõmittat. Pnia ergõ habet eẽ in libero arbitrio s̃m statũ vie quod vertibile est: ⁊ potest a bono in malũ. ⁊ a malo in bo num sepius exire.

¶ Cap̄l'm secundũ: qualiter deus ñ tm̃ semel sed pluries peccatoribus peniten tib⁹ remittit oĩa pctã: ⁊ quare penitentia potest iterari: baptismus vero nõ.

Secunda conclusio dr̃ replica- tionis. Naz licz homo possit a vera pnia cadere i pctm̃: potest tamẽ sepius p̄ pniã surgere ⁊ dei mĩaz inuenire. ¶ Cõtra quã s̃niã plerĩq; cõ- ueniũt asserentes nõ nisi semel ꝯcessũz peccatorib⁹ posse p̄ pniã a pctõ resilir̃ Et lz homo vt dictũ est a vera pnia va- leat ruere. nõ tñ põt pniam iterũ agere fructuosam. Arguũt aũt ꝙ ambrosius dic̃. i. c. Reperiunt̃. de pe. di. iij. Sicut vnũ baptisma. ita vna est pnia. ¶ Quib⁹ re spõdendum ẽ s̃z Boñ. in. iiij. di. xiiij. q̄ dictũ Ambrosij intelligit de pnia solem ni s̃m morẽ aliquarũ ecclesiaꝝ. non aũt de pnia cordis qua peccator mente ad deũ ꝯuertit̃. ¶ Qõ aũt pnia possit itera ri baptism⁹ v̄o nõ ꝓbat̃ tripl'r. ¶ Primo quia i baptismo iprimitur caracter q̄ ẽ idelebilis. in pnia vero nõ. ¶ Scd̃o q̄ꝛ baptismus est contra morbũ non itera- bilẽ qualis est originalis culpa sed pnia contra morbũ iterabilẽ qualis est mor- bus peccati actualis. Et medicina debet aptari morbo. ¶ Tertio quia baptism⁹ habet totam efficaciã a passiõe xp̄i: sed penitentia non tm̃ a passione xp̄i: s̃z etiã ab actu nr̃o. Ideo baptismus non iterat̃ sicut ⁊ pnia. Penitentia vero iterat̃ s̃m ꝙ voluntas nostra cõuertit̃ ⁊ reuertitur ¶ Dicer̃ ergo ꝙ pnia nõ possit iterari ẽ error crudelissimus claudens viscera di uine misericordie: cogens omnes pctõ- res ad desperandũ: ideo sciãt oẽs pecca tores ꝙ deus misericors ⁊ clemẽtissim⁹ paratus est indulgere: nõ tm̃ semel: sed bis ter milies ⁊c. Unde ⁊ ipse dñs ih̃us Math. xviij. c. dicit iterroganti Petro ⁊ dicenti. si peccauerit in me frater me⁹ dimittã vsq; septies ei. Non dico tibi se- pties. sed vsq; septuagies septies. i. totiẽs quotiens s̃m Hiero. Et ponit̃ numer⁹ finit⁹ pro numero infinito. Hic Aug. d̃ pe. di. iij. c. Adhuc instant. ait Quoniaz quottidiana est offensio oportet vt quot tidiana sit remissio. Cur docuisset domi nus orantes dicere: dimitte nobis debi- ta nostra nisi ipse nobis misericors per- seueraret: qui nos ab hac petitione non vult deficere? Hec Aug. Hieronymus aũt ad Rusticum scribit. Septies in die cadit iustus ⁊ resurgit. Si cadit quõ iu- stus: si iustus quõ cadit? Sz iusti voca- bulum non amittit q̄ p̄ pniam semp̄ re surgit. Et non solum septies. sed septua- gies septies delinquenti: si conuertatur ad pniam peccata donant̃. hec ille. Ad hoc etiam Lactãti⁹. vi. li. diuinarũ insti- tutionũ aduersus gentes ait. Nemo. n potest eẽ tam circũspectus: tam prudẽs quin aliquãdo labat̃. Et idcirco deus im becillitatez nostrã sciens: ꝓ sua pietate aperuit homini portum salutis: vt huic necessitati cui fragilitas nostra subiecta est medicina penitentie subueniret. Et Leo Papa. de pe di. i. c. multiplex mise ricordia dei. Inquit. Multiplex mise- ricordia dei ita lapsis humanis subue- nit: vt nõ solum per baptismi gratiã: sed etiã per penitentie medicinã spes vite re

paretur eterne: vt qui regenerationis dona violassent: proprio se iudicio condemnantes ad remissionē criminū peruenirēt
¶ Quid igit peccatores se excusādo rñ debēt. Quid gratiosi⁹ possūt audire de deo q̄ꝫ ꝙ tot multiplicatis vicib⁹ veniā pollicet his qui ab eius amore nō semel tm̄: sed totiens propria malicia cadunt Aperi cor tuū o peccator negligēs: ⁊ vide si erga te blādus sit deus. Esto quippe vt nunc ad ipsum reuertaris ⁊ dicas ei. peccaui: ⁊ statim indulget tibi ⁊ modico interuallo tpis occurrente iterū peccata pristina vel peiora committis: si reuertaris ad deū: ⁊ dicas ei: heu me infelicē peccaui doleo. ignosce mihi: adhuc iterū impetras qḋ optas: ⁊ adhuc post paululū: pposito bone volūtatis relicto recidiuas, grauiora facinora prosequendo: postqꝫ si compuncto corde ad deuz clamaueris pro remissione impetranda exaudiet te.

¶ Capitulum tertiū qualiter deus remittit peccatori penitēti multa pctā: nec pp multitudinē negat ei veniam

T Ertia conclusio dicit multiplicationis. Ostēdit eni deus peccatoribus caritatē suā: cum si in vno solo si fieri posset omniū malorum: siue demonū: siue hominum eēnt peccata omniū hereticorū idolatrarū: omnium homicidarū. ⁊ huiusmodi. hic tamē ad deū conuerti desiderās benigne suscipit nec despicit ob tantā cōgeriem pctōrum iniquitatūqꝫ. Quod vtiqꝫ verū constat eē auctoritate. Isaias namqꝫ in persona dei. xliiij. c. ait delebo iniquitates tuas vt nubem: ⁊ quasi nebulā pctā tua. Dicit inigtates in plurali ad notādū ꝙ plura ⁊ multa peccata remittit et si in vno inueniantur. Idipsū voluit dn̄s ostendere per Ezechielē. xviij. c. vbi ait. Si impi⁹ egerit pniam ab omnibus peccatis suis que operatus est. ⁊ custodierit vniuersa precepta mea: ⁊ fecerit iudiciū ⁊ iustitiam: vita viuet: ⁊ nō moriet. Omnium iniquitatū eius quas operatus est nō recordabor Dicit ergo de⁹ remissurū se nō aliquā sꝫ oīa atqꝫ nō se recordaturū. Aduertēdū tamē est in eo ꝙ dicit: non recordabor qa nō recordari potest dupliciter itelligi. Primo q̄ꝫtū ad simplicē obliuionē. Et h modo nō ꝯuenit deo: qa oīa scit: preterita presentia ⁊ futura. Alio mō non recordari potest intelligi q̄ꝫtum ad vindictā ⁊ punitionē: vt si qs non recordat de alicui⁹ peccato ad ipsū puniendum ⁊ iudicandū. Et hoc modo nō recordari dicit de deo. Cum ergo dicit. non recordabor. sensus est iste. Cum peccatorem penitentē conspexero: ita eum videbo ac si nūqꝫ peccasset. Igit audi tu aīa vocē clamantis dei qui ad te loquitur: tibiqꝫ dicit. Tu fornicata es cum amatoribus multis: tamē reuertere ad me ⁊ ego suscipiam te. Cur tam dura es o ingrata creatura? Cur nō mollit cor tuū ad vocem tam dulcem celestis sponsi? Forte dices. Timeo ipsū: ⁊ despero ppter multitudinē pcōrū meorū. An non audisti que dixit pauloante? Sꝫ ad huc vt spes tua subleuet: speculare ⁊ cōsidera illam peccatricē Magdalenam cui dn̄s pctā dimisit. O q̄ꝫ multa ⁊ varia cōmiserat ꝯtra deū cū pditione aiarū suorꝫ proximorꝫ: ⁊ tamē scribit Luc. vij. c. Dixit ihs phariseo qui de ipsa murmurabat. Remittunt ei pctā multa. Marc⁹ i euangelio suo asserit ihm xp̄m ab illa eiecisse. vij. demonia: per que sꝫ Greg. i omel. sup Luc. vitiorū vniuersitas designatur O magna olim peccatrix: nūc vero scā quid remisit tibi lachrymāti xp̄s? Nunquid vnū pctm̄? Certe inquiet ad oēs euangelicā vocē pscrutantes. Nō vnum sꝫ plura mihi dimissa sūt. Utinā oēs pctōres mundi ad pedes ihu currerēt sicut ⁊ ego: qa vnicuiqꝫ diceret: Remittunt tibi pctā tua. Que omnibus nobis remittat dominus noster. Ihs xp̄s saluator seculi: concedens hic nobis gratiam demum perducens nos ad eternā gloriam: qui sit benedictus: exaltatus: magnificatusqꝫ in secula seculorum. Amē.

¶ Sermo quintus de diuina caritate: in quo ostenditur q̄ȝ ardens sit amor diuinus vt saluentur pctōres: quos etiam i extremo vite si vere penitentiaȝ egerint libenter suscipit.

V Enite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis. Iteꝝ vbi.s̄. Rē grādē d̄ caritate diuina aggrediar in presēti sermone: in quo contemplabimur latitudinem diuini amoris: qui tam vehemens ꝛ ardētissimus est erga quoslibet peccatores vt saluentꝛ: vt post inueteratā in malis consuetudineȝ diuturnāqȝ perseuerātiā si se corrigere voluerit benigne adhuc eis veniā prebet. Hoc vtiqȝ i gnta flāma amoris saluator expressit: cum dixit. Uenite ad me o.q la. ꝛ one. estis. ꝛc. Onus siquidem pctōꝝ: vetustatē cōsuetudinemqȝ designat. q̄ aggrauat illos qui penitentiam differunt: non solum vsqȝ ad decrepitam senectutem: veꝝ etiaȝ vsqȝ ad extremū vite. His tamē ita tarde ac sero penitentibus spondet redemptor mundi peccatorum indulgentiam Ob quod in presenti sermone aperiam hanc flammam more solito sub triplici conclusione.

Prima cōclusio vocaꝛ difficultas.
Secunda cōclusio vocaꝛ possibilitas
Tertia cōclusio vocaꝛ remissibilitas.

¶ Capitulū primū qualiter hi q pniam differunt vsqȝ ad extremum vite vix pn̄t vere penitere propter impedimenta que possunt occurrere.

P Rima ꝯclusio diciꝛ difficultas Differre siquidē pniam vsqȝ ad extremū vite i malo ꝑseuerādo ꝑiculosissimuȝ est qa difficile ē vt possit quis tunc digne penitentiam agere propter quinqȝ impedimēta que possūt occurrere.

Primū dicitur passionū alteratio.
Secūdū dꝛ caritatis priuatio.
Tertium dꝛ in pctis habituatio.
Quartū dꝛ diaboli impugnatio.
Quintum dꝛ ꝓpinquoꝝ inimicatio.

¶ Primū impedimētū dꝛ passionum alteratio. Solet eni euenire ꝙ in extremitate vite quādo peccatores infirmāꝛ in sensitiua ꝑte adest maximus dolor ꝛ timor maximus. ꝛ quādoqȝ vterque sil: ꝛ vtraqȝ passio vehemens nata est impedire liberuȝ arbitriū ꝛ vsum libere rōnis ꝛ voluntatis. Et licet omnes nostre passiones rōnem ꝛ mentē hominis tristari habeāt. tamē ſm Aug. li. lxxxiij. qōnū. q. xxxvj. Passiōes causate a tristabilibus plus mouent q̄ȝ passiones causate a delectabilibꝰ. Actus autem displicentie de peccato ad hoc ꝙ sit sufficiens ad penitentiam veraȝ necessario requiritur habere vsum liberuȝ rationis q multotiens ꝓpter passiones ipeditur. Efficiūꝛ quippe multi frenetici: ꝛ nec dei nec sui valent recordari. Multi perdūt loquelam cum sensu: ꝛ loqui quippiā non pn̄t Hinc Aug. in sermone de innocentibꝰ ait. Hac aiaduersiōe ꝑcutitur peccator vt moriens obliuiscatur sui: qui dum viueret oblitus est dei. Ex hoc Aug. d̄ pe. di. vij. c. nullꝰ. ait. Nullꝰ expectet quādo peccare nō potest. Arbitrij querit libertatem vt delere possit cōmissa nō necessitatem. Quis priꝰ itaqȝ a peccatis relinquitur q̄ȝ illa relinquat: non ea libere sȝ quasi necessitate condemnat. ¶ Secūdum impedimētū dicitur caritatis priuatio. Ad hoc eni vt displicētia pctōruȝ sit deo grata: est necesse ꝙ sit debite circūstātiata circūstātia principij ꝛ finis. h̄ ē ꝙ sit volūtaria ꝓpter deū Unde Aug. in predicto. c. nullus. Scriptū est inquit neminē sine caritate posse saluari. Non itaqȝ in solo timore viuit homo. Quem ergo penitet: oportet nō soluȝ deū timeꝛ iudicem: sed etiā iustū diligere: vt nō tm̄ penā timeat: sȝ anxieꝛ ꝓ glia hec ille. Cū ergo in tali extremitate vite magis quis timore q̄ȝ amore ducaꝛ ad penitentiam. periculosum est tale tempus expectare.

¶ Tertium impedimentũ est peccatorꝝ habituatio. Nã vt phs dicit. habitus est qualitas de difficili mobilis a suo subiecto. Ex frequentatis enim actibus generatur habitus. Cuꝫ itaqꝫ aliquis diuturno tempore in mũdi amore perseuerauit: difficillimum esset ipsũ trahere vt mundũ nõ diligat: ⁊ de perdito mundo nõ doleat. Dicit naqꝫ Grego. in moral'. Nunqꝫ sine dolore perditur: quod cuꝫ amore possidetur. Uidi ⁊ ego multa exempla de hoc. Nam cum diues quidaꝫ laboraret in extremo: ego eum monebã vt animã suã deo cõmitteret. Ipse vero sentiens a suis domesticis ⁊ familiarib⁹ ꝑ domũ discurrentibus contractari bona sua cum suspirijs dicebat: Heu me/ heu me. tantũ laboraui ꝓ his bonis adipiscendis: ⁊ modo diripiũt mihi. O diuitie mee. o pecunie mee. o iocalia mea quis vos possidebit. Inter hec ⁊ huiusmodi parũ de sua salute sollicitus miserrimus expirauit. Fuit aliud exemplum etiã huic simile in ciuitate. Spoleti. Ibi enĩ erat puella quedã formosa q̃ vanitatibus semper intenta erat. ⁊ nihil de futura vita cogitabat. Hec infirmitate ꝑculsa monitiones ⁊ hortamenta salutis abhorrebat. Tandeꝫ cum cerneret se superuiuere nõ posse: petiuit cuncta ad ornamẽtum corpis expectantia. Et cum se ornasset quasi nuptias intraturã cum singultibus ⁊ suspirijs en moriar dicens en dilectam mihi vitam ablatam cõspicio o diabole suscipe animã meã. Inter hec verba expirauit damnata ⁊ desperata.

¶ Quartum impedimẽtũ dicit diaboli impugnatio. Ingerit naqꝫ diabolus graues temptationes cum aliquem appropinquare fini conspicit. De quo ps ait. Insidiatur in abscõdito quasi leo in speluncą sua. Quia ⁊ si a circũstantibus ñ videat: apparet tñ dur⁹ ⁊ grauis his qui ad mortẽ corpaleꝫ laborant. Uñ Beda refert in gestis anglorꝝ. ꝙ rex qdã ãglie Odoardus noie habuit militẽ in armis ꝓbũ: sꝫ corruptũ in morib⁹: q frequẽter admonit⁹ i sanitate ꝯtẽnebat se corrigere. Cũ autẽ improuisa infirmitate feriretur a rege visitat ⁊ monet ad penitentiam Qui renuit dicẽs: ꝙ videret hoc facere ex timiditate cordis. Cuꝫ vͦo ad mortis deduceret terminos: iteruꝫ rex visitauit eum monens vt peniteret. Qui dixit. O dñe mi rex: tarde est cum iam sim iudicatus ⁊ damnatus. Jõ nõ possũ pñitere quia parũ anteqꝫ ingressus fuisti domũ istaꝫ intrauerunt duo clarissimi iuuenes quorꝝ vnus sedebat ad pedes lecti mei: alius ad caput: q ⁊ dixerũt. Iste adiudicatus est morti. Uideamus si aliquod ius habemus in eo. Et vnus extraxit librũ speciosissimuꝫ de sinu suo sed valde paruulum litteris aureis ⁊ fulgentibus scriptũ. In quo legẽs vidi aliqua parua bona que fecerã in iuuẽtute mea anteqꝫ mortaliter peccasseꝫ. Et cũ miro modo exultareꝫ in visione eorꝝ ecce duo teterrimi demones intrauerũt ⁊ portauerũt vnũ magnũ librũ teterrimis litteris scriptum. In quo vidi scripta oĩa pctã mea atqꝫ flagitia. Et dixerunt dictis angelis qui hic erant: Quid hic facitis: cum i eo nullum ius habeatis: ⁊ liber vester nihil valeat: sed bene vester. Angeli auteꝫ responderũt ꝙ verũ est. ⁊ recesserũt. Et hi duo demones cruciãt me. Quib⁹ dictis expirauit. Nec tñ malis diabolus molestus est in extrema vita: verũ etiaꝫ ⁊ bonis ⁊ sanctis. Scribit eni Cyrillus ad Aug. de transitu Hieronimi. ꝙ Eusebius vir sanctissimus olim discipulus Hieronymi: cum esset e vita migratur⁹ adueniente die qua se ex Heronymi reuelatione migrari sciebat: die tertio precunte: labore febriũ cõcussus valide: se super terrã magistri sui Hieronymi nõ immemor nudũ reclinari fecit a fratribus Et a singulis osculũ accipiens: benigna eos consolatione confortauit: vt in sãcto manerẽt ꝓposito. Deinde saccũ q̃ operiebat gloriosus Hieronym⁹ deferri: ⁊ sup se deponi fecit. Ordinauitqꝫ se nudũ ad instar gliosi Hieronymi magistri sui eꝫ ecclesiam in q̃ iacebat sci Hieronymũ cadauer sepeliri. Post hoc corpe dñi nri

Ihu xpi se muniēs deo ꝛ btō Hierony
mo deuote se cōmēdauit: ꝛ sic ꝑ triduū
locutone corporali ac priuatus visione:
circūstantib⁹ alternatim fratribus psal/
terium: passionē dn̄i: ꝛ alia sacra ꝯtinue
legentibus iacuit. Duꝝ quippe ē hoc qđ
narro ait Cyrill⁹ ꝛ cūctis rōne vtenti/
bus formidabile. Die eniꝫ quo moritu/
ritur⁹ erat an̄ btē aīe exitū ꝑ duas horaſ
venerabilis Eusebius cepit ita terribiles
actus pagere ꝙ circumstantes mona/
chi pauore perterriti timētes in terra ia
cebant. Nā quandoqꝫ trasuersis oculis
manibus simul iunctis: voceqꝫ dura: fa
cie terribili clamabat. Non faciā. Non
faciaꝫ. Mentiris. Mentiris Pꝰ hoc
ad terrā vertens faciē suam: in terra eaꝫ
firmabat q̄tum poterat clamans. Ad
iuuate me fratres ne pereā. Nō mona
chi videntes: Oculis lachrymantibus
euꝫ interrogauerunt quid hoc esset. Ad
quos ille. Nōne vidistis demonū agmi
na qui me debellare cupiebant? Et illi
Quid te facere volebant cum dicebas:
nō faciam. mētiris? At illis. Conabant
vt dei nomē blasphemarem. Tūc eni h
facere negabam ac clamabam. At illi
Quare pater abscondebas faciē tuaꝫ in
terram? Rn̄dit. Ne eorum cōspectū vi
derem: qui tam turpis ꝛ terribilis est ꝙ
oēs terrores qui sunt in mūdo respectu
eius nihil sunt. Tandē apparente Hie/
ronymo glorioso feliciter expirauit. Si
ergo amicus dei tam durū preliuꝫ cum
diabolis est congressus quid facient de/
mones his qui dei sunt inimici? Iō ser/
uandū est illud Ecc. v. c. Ne tardes con
uerti ad deū: nec differas ď die in diem
Subito eni veniet ira illius: ꝛ in tpe vin
dicte disꝑdet te. ¶ Quintū ipedimētuꝫ
est amicorum seu propinquoruꝫ inimi/
catio. Ut. n. dn̄s Math. x. c. dixit. Ini/
mici hominis domestici eius Cōuenit
eni istud diuitib⁹ ꝛ magnatib⁹ ꝙ i fine
nullus eis audet nominare cōfessioneꝫ
vel satisfactionē. Sed qui sunt amici sol
licitant: si q̄d de suis bonis rape possunt
O quot moriuntur sine pnia ꝑꝑ culpā
ꝓpiquoruꝫ. Hinc est ꝙ eccl'ia medicis
p̄ceptū dedit. ex̄ de pe. ꝛ re. c. cū infirmi
tas. d. Cū infirmitas nonnunq̄ꝫ ex pctō
proueniat. dicente dn̄o languido quem
sanauerat: vade ꝛ amplius noli peccare
ne deterius tibi contingat. presenti decre
to statuimus: ꝛ districte precipimus me
dicis corporum: vt cū eos ad infirmos
vocare cōtigerit: ipsos ante oīa moneāt
ꝛ inducant. vt medicos aduocēt anima
rū. Ut postq̄ꝫ infirmo fuerit de spirituali
salute prouisum: ad corpalis remedium
medicine salubrius procedatur. cum ces
sante causa: cesset ꝛ effectus. hec ille. Cū
itaqꝫ ex p̄dictis alijsqꝫ impedimētis ma
nifestū sit sepe penitentiam differētibus
periculuꝫ graue iminere: non ē securū
tardare vsqꝫ in finem.

¶ Capitulū secūdū qualiter non negat
peccatoribus penitētia: etiaꝫ in extremo
vite: ꝛ ꝙ de nullo peccatore ē desperan
dum in hac vita.

s Ecunda conclusio dicit possibi/
litatis. Nam ꝛ si sit difficile: vt
homo qui diu in malo ꝑseuera
uerit ad bonā viam redeat: nō tn̄ ē im/
possibile. Immo pōt esse vt quispiā om
ni tpe vite sue fuerit malus: ꝛ tamē in vl
timis ad deū reuertat. Probatur equi
dem hoc quintuplici via.

Prima via dr̄ auctoritatis.
Secunda via dicit libertatis.
Tertia via dr̄ precepti maiestatis.
Quarta via dicitur caritatis.
Quinta via dr̄ exemplaritatis.

¶ Prima via dr̄ auctoritatis. Proba
tur enim esse possibile vt hoies ad salu/
tem veniant post diuturnā in pctis con/
suetudinē. auctoritate Leonis. ꝛ ponitur
de pe. di. vij. c. nemo. Nemo est desperā
dus dū in h corpe ꝯstitutus est. Et idē
in libro de vita xpiana ait. Nonnullos
scimus ꝛ legimus qui antea aut ignorā
tie cecitate: aut causa perfidie: aut ado/
lescētie vanitate decepti: multiplici ꝛ va
rio pctōꝝ gener tenebāt obnoxij ꝛ ꝑsu
stinētē dei clementissimā patiētiā postea

ab erroꝛe conuersi: maioꝛa adhuc opa fecisse iustitie q̄ȝ ante pctā cōmiserant

¶ Secūda via dicit̄ Libertatis. Anteq̄ȝ eniȝ de coꝛpe exeat aīa: vnusqsqȝ viatoꝛ liber est: ⁊ de cōi lege ad bonū ⁊ ad maluȝ pronus. Unde sic se habet vnusqsqȝ pctóꝛ ad bonuȝ. sicut quilibet iustus ad malū. Sed sicut q̄ȝdiu i libero arbitrio sumus. vnusqsqȝ q̄ȝtumlibȝ scūs securꝰ esse nó potest: ita ⁊ oīs pctóꝛ q̄ȝtūcunqȝ nequā despare ñ dȝ. Propterea Hiero. ad Julianū ait. Etenim sci coꝛruunt si fuerint negligētes: ⁊ pctóꝛes pristinū recipiunt gradū. si soꝛdes fletibꝰ lauerint Hoc qdem dico vt te nó terreant descēdentes: sed ꝓuocent ascendētes. Nūq̄ȝ a malis exemplū sumitur: ⁊ i rebꝰ seculi semp a parte melioꝛi incitamēta salutis sumunt̄. hec ille. ¶ Tertia via dicit̄ precepti maiestatꝭ. Naȝ satisfacere deo vsqȝ ad extremuȝ est oibꝰ ꝑceptū. Precipit nāqȝ deus pniam indifferēter pctóꝛibꝰ Sed vt ait Aug. in sermone confessoꝛū seruū pigrum nó dānaret si ea que fieri nullo mō poterāt imparet. ergo indifferenter oēs pctóꝛes possūt facere pniaȝ. ¶ Quarta via dicit̄ caritatis. Omnes ex caritate tenent̄ diligere ꝓximos suos siue sint boni siue sint mali. Sed fundamentū huius caritatis est: quia proximi possunt participare beatitudinē. Sed q sunt mali: sunt tanq̄ȝ ꝓximi ex caritate diligendi: ergo possūt participare beatidinē. Sed hoc nó possunt q̄ȝdiu i pctó sūt. ergo pn̄t a pctó resurgere. ¶ Quinta via dicit̄ exemplaritatꝭ. que probatur exemplo. Legit̄ in legenda sci Andree ꝙ senex quidā nomine Nicolaus adijt sanctū Andreā. d. Domie ecce. lxx. anni vite mee in quibꝰ luxurie deseruiui. Ac cepi aliquādo euangeliū oꝛans deum vt mihi amodo continētiam largiret̄: ſȝ in ipso peccato inueteratus ⁊ mala concupiscentia inflammatus: statim ad opus solitū reuertebar. Quadam aūt vice ob litus euangelij qd sup me posuerā ad lupanar iui: statimqȝ meretrix dixit mihi egredere senex egredere: quia angelus dei es tu. Ne me contingas. neqȝ huc accedere ꝑsumas. Uideo eni sup te mirabilia. Stupefactus recolui ꝙ mecum euangeliū detulissem. Nūc ergo sancte dei pro salute anime mee pia tua oꝛatio intercedat. Audiēs hoc beatꝰ Andreas flere cepit: ⁊ a tertia vsqȝ ad hoꝛā nonaȝ oꝛauit. Et surgens comedere noluit: sed dixit. Non comedam nisi sciam si deꝰ miserebit̄ istius senis. Cūqȝ diebus. v. ieiunasset venit vox ad Andreaȝ. d. Obtines Andrea ꝓ sene. Sȝ sicut ieiunijs macerasti te: sic ⁊ ipse se affligat ieiunijs vt saluet̄. Qd ⁊ ipse fecit mensibꝰ. vi. in pane ⁊ aqua ieiunās. Et postmodū plenus bonis operibꝰ in pace quieuit: Uenit ergo vox ad Andreaȝ. d. Per oꝛationē tuā Nicolaum quē ꝑdiderā acquisiui. Ex his ergo colligimus ꝙ nemo sit tam prauus: q post retēta facinoꝛa longo tempoꝛe penitet̄ nó possit. Aliud. n. est dicere ꝙ sit difficile: ⁊ aliud ꝙ sit impossibile. Primū verū est. secundū nó solum falsum: sed hereticū ⁊ contra oēȝ veritatem scripture.

¶ Capituluȝ tertiū qualiter si nūq̄ȝ hō bene fecisset: sed semp fuisset malꝰ. ⁊ tn̄ in vltimo vite penitentiam ageret deus sibi indulgeret.

t Ertia conclusio dicit̄ remissibilitatis. Posito eni ꝙ aliqs toto tēpoꝛe vite sue inimicus dei fuit nihilqȝ boni operatus est in infantia: vl' in pueritia: vel in adolescentia: vel iuuētute: vel deniqȝ in senectute: adhuc de illius salute non est desperandum. Talis egrotat grauiter: nihil cogitans de emēdatione: non sic est desperandū. Incipit laboꝛare in extremis: nec agit pēitentiā adhuc nó est desperandū. Ducit̄ ad talē terminū ꝙ nó potest ampliꝰ dicere nisi hec verba. Peccaui deus miserere mei Si ex coꝛde talia loquit̄: tam amplissima est dei misericoꝛdia: ꝙ idulget sibi omnē vitam male actam ⁊ ascribit euȝ numero electoꝛū. Et hoc probat̄ quin

tuplici testimonio.
Primum est Hieronymi.
Secundum est Leonis pape.
Tertium est Julij pape.
Quartum est Cypriani.
Quintum est celestini.
¶ Primū testimoniū est Hieronymi
ad Paulā de dormitiōe blesille. q̄ .xx.
sue etatis anno diem clausit extremū.d
sic. Cum sanctum corpusculū febriū ar
dor excoqueret: ⁊ semianimē in lectulo
vallaret circulus ꝓpinquorū: hec in ex
tremis verba mādabat. Orate dominū
Jesū vt mihi ignoscat: quia implere nō
potui quod volebam. Secura esto o mi
blesilla. Confidimus probare vera esse
que dicimus: nunq̄ est sera conuersio.
Uox hec primū in latrone dedicata est.
Amen dico tibi hodie eris mecū in pa-
radiso. Et idem ad damasum papam.
⁊ ponit̄ d̄ pe.di.i.c.importuna. Christus
inquit de cruce in paradisū latronē tu-
lit. Et ne quis aliquando seram conuer
sionē putaret fecit homicidij penā mar
tyriū ¶ Secundū testimoniū est Leo
nis pape. ⁊ notatur i decretis. xxvi.q.vi.
c.hijs qui. Ubi ait. Misericordie dei nec
mensuras possumus ponere nec tēpora
diffinire: apud quem nullas patitur ve-
nie moras conuersio. dicēte dei spiritu p
ꝓphā. Cū ꝯuersꝰ igemueris saluꝰ eris
¶ Tertiū testimoniū est Julij pape.xx-
vi.q.vi.c.Si.p̄sbyter. vbi ait. Uera con-
fessio in vltimo tp̄e potest esse. quia dn̄s
non solum temporis. sed etiā cordis in-
spector est. Sicut latro vnius momenti
penitentia meruit esse in paradiso in ho
ra vltime confessionis. ¶ Quartū testi-
moniū est Cypriani in epistola secunda
ad Demetrianū. q dicit. In isto adhuc
mundo ꝑmanenti nulla penitentia sera
est. Patet ad indulgentiam dei aditus
⁊ querentibus atq̄ intelligentibus veri
tatem facilis est accessus. ¶ Quintum
testimoniū est celestini pape.xxvi.q.vi.
c.Cognouimꝰ. Perdidisset vtiq̄ latro
in cruce p̄miū ad xp̄i dexterā pēdēs: si
illum hore vnius penitentia nō iuuisset
Cum esset in pena penituit: ⁊ ꝑ vniꝰ cō
fessione sermonis habitaculū ꝑadisi eo
ꝓmittente ꝓmeruit. Uera ergo ad deū
conuersio in vltimis positoꝝ mēte potiꝰ
est estimāda q̄ tp̄e. ꝓpheta hoc taliter as
serente. Cum cōuersus ingemueris tūc
saluꝰ eris. hec ille. Patet ergo q̄ largissi
ma est dei caritas: ⁊ effusa pietas illius
q nō tm̄ peccata relaxat: sȝ ēt ex modica
pnia fetidissimos pctōres ad suā grām
suscipit: quā ipse nobis largiatur qui est
benedictus in secula seculoꝝ. Amen
¶ Sermo sextus de diuina caritate: in
quo aperit q̄ inestimabile sit p̄ciū nr̄e
redemptionis: vbi offertur copiosissime
sanguis xp̄i: vt peccata abluant̄: quem
ipse xp̄us passus offert oībus gratiose.

Uenite ad
me oēs qui laboratis
⁊ onerati estis. Iteꝝ
vbi. supra. Cupienti
scire ꝓfundū diuine
caritatis: necessariū
est inspicere dei filiū in cruce pendētem
q vt p̄ne iustitie satisfaceret: recuperet
q̄ ꝑditū hūanū genꝰ: voluit: p̄ciosū sā-
guinē suū effūdere. cuiꝰ v̄tute nobis pec
cata ꝯdonāt̄: grā ꝯcedit̄: ⁊ apit̄ ianua re
gni celoꝝ. Erāt eni tria q̄ hoīes i celum
ꝯscēder̄ ipediebāt: diabolica ptās: dei iu
sta seueritas: ⁊ ꝓpria hoīuȝ malicia: ꝑꝑ
q̄ dignatꝰ mūdi redēptor i suo corꝑe sa
cratissimo suscipere omne debitum sa-
tisfactiōis. Uñ oēs pctōres ad deū volē-
tes redire securum hn̄t ad illū accessū
cui ñ ꝓpria merita: sȝ inocēns Jesu me
ritū offerre valēt. Idcirco i p̄sēti s̄mōe
de sexta flāma diue caritatis dicēdū est: q̄
p̄ciositas nūcupat̄. de q̄ saluator. d. Ego
s. Ego sū ip̄e q ꝑ pctōꝝ vr̄oꝝ absolōne
p̄ciū sufficiētissimum soluo. Ad qd̄ ple-
nius intelligēdum notabimus tres con
ditiones xp̄i patientis oppositas impe-
dimētis nostre salutis:
Pria cōditio dr̄ abiectiōis humilitas.
Secūda dicit̄ doloris acerbitas.
Tertia dicit̄ extrema pauꝑtas.

¶ Capitulũ primum de humilitate xp̃i in cruce qua vicit diaboli sup̃biam: qui impediebat homines ne saluarentur.

Prima cõditio vocatur abiectio nis humilitas. Voluit siquidem Jhesus bñdict⁹ a ptãte diaboli liberare nos p̃ suã obiectionẽ ⁊ humilitatem. Mors quidem eius abiectissima et ignominiosissima ⁊ vilissima fuit eo volente: vt diabolum hũilitate vinceret Põt aũt humilitas xp̃i crucifixi osten di si considerentur tria: videlicet.

Locus.

Tempus.

Modus.

Primo quidem fuit mors xp̃i abiectissima ratione loci. Nam qui elegit bethleem natiuitati: Hierusalem sue passioni elegit: vt maior mortis esset abiectio q̃ ortus sui extitisset gloria. Erat.n. Hierusalem metropolitana.principalis sedes regis: magisterij ⁊ sacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille qui erat rex magister ⁊ sacerdos: ⁊ in cultu vnius dei ⁊ in magno populo. Nam dicitur Act.ij. Et erant habitãtes in hierusalẽ iudei viri religiosi ex omni natiõe que sub celo est. Et subditur parti ⁊ medi ⁊ elamite ⁊ qui habitabant mesopotamiam: iudeã ⁊ capadociam: pontũ ⁊ asiam frigiam ⁊ pamphiliam: egyptũ ⁊ partes libye que est circa cirenem: ⁊ aduene romãi: iudei quoq; ⁊ p̃seliti: cretes: ⁊ arabes. Ex quo p3 q̃ eius mors fuit maxime ignominie p̃pter diffusionem infamie ad oẽs mũdi partes. Fuit etiam crucifixus in monte caluarie: vt Joh.xix. scribitur. vbi impij crucifigebant ⁊ decapitabant. Hic q̃dẽ est mõs in quo Abraham voluit imolare filiũ suum Jsaac. Gen̄.xxij. ¶ Scdo fuit xp̃i passio ignominiosissima ratione temporis: quia passus est in festo azimorum: quãdo de tota iudea populus isrl̃ in hierusalẽ conuenire debebat. Nã s̄m Nico. de lira viri ter in anno tenebãtur hierosolimam accedere: ⁊ interesse festo: ⁊ apparere corã dño. Primo in pascate que in anno illo fuit feria sexta. ⁊ tali die crucifix⁹ est Jesus. Scdo i penthecoste in memoriam date legis in monte synai. Tertio in scenophegia qd idẽ ẽ q̃ fixio tabernaculorum: ⁊ fiebat in memoriam .xl. annorũ: quib⁹ filij israel fuerũt i deserto ¶ Tertio fuit xp̃i passio vituperosissima rõne modi. qa crucifixus est i alto loco vt ab oĩbus videret: ⁊ posit⁹ est in medio latronũ tãq̃ ipse duobus illis latronib⁹ deterior extitisset. Hec autẽ oĩa ihs patiẽter tulit vt diaboli superaret ptãtem Unde ⁊ Joh. apoc.xx.c.ait. Uidi angelum descendentẽ de celo.i.xp̃m hñtem clauẽ abyssi. ⁊ cathenã magnã in manu sua: ⁊ apprehendit draconẽ magnũ serpentẽ antiquũ: qui est diabolus: ⁊ ligauit eũ ⁊ clausit in abyssum: ⁊ posuit signaculum super ipsũ. Per istum angelũ s̄m oẽs expositores intelligit xp̃s qui v̄tute sua diaboli potestatẽ ligauit. S3 nõ immerito aliq̃s posset obijcere. q̃ .s. diaboli potestas nõ est ligata. Nã .i. Petri.v. dicit. Sobrij estote ⁊ vigilate: q2 aduersarius vester diabolus tanq̃ leo rugiens circuit querẽs quẽ deuoret. Et Eph̃.vi. c. nõ est nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sãguinẽ: s3 aduersus mũdi rectores tenebrarum harũ. Ad qd rñdent Alex. de ales. in.iij.volũine sũme.q.xviij.mẽ.iij. ⁊ Bon̄.i.iij.di.xix.ar.i.q.iij.q̃ vt ẽt.magister: sniarum i littera dicit: p̃ passionẽ xp̃i liberati sum⁹ a ptãte diaboli oẽs quidem q̃tũ ad sufficiẽtiã: s3 illi soli q sunt de ei⁹ corpore qd est ecclia q̃tũ ad efficaciam Quod patet sic. Nam diabolus ãte xp̃i passionẽ habebat duplicẽ manũ scilicet attrahentẽ: ⁊ impellẽtẽ. Manus attrahens erat potestas trahẽdi homines ad limbũ etiã iustos ⁊ sanctos. Man⁹ impellens erat potestas p̃cipitãdi in malũ vel fallacia vel p̃ violẽtiã. q2 tẽptabat vt draco: ⁊ tẽptabat vt leo. Prima man⁹ attractiua erat tante potentie: vt nullus posset ei resistere. Et hec fuit ei oĩo ãputata xp̃i passione. Jam eni nullũ iustum potest ad limbũ trahere: qa p̃ passionem xp̃i deletũ est cyrographũ peccati Ade Manũ autẽ ipellẽtẽ habebat ita fortem

vt cuȝ magna difficultate posset quis ei resistere. Et ideo ĩ multis regnabat: imo fere ĩ oĩbus ⁊ oẽs superabat: vel ꝑ fraudulẽtiã vel per violentiã. Et huiusmodi potestas debilitata est ꝑ passionẽ xp̄i: ꝑ quã lumen ṽitatis apitur ꝯtra diabolicã fraudulẽtiam. ⁊ adiutoriũ tribuit̃ ṽtutis ꝯ̄ diabolicã violẽtiã: appuit ãt lumẽ ṽitatis interi⁹ ꝑ diuinã ĩspirationẽ: ⁊ exteri⁹ ꝑ humanã instructionẽ. Iã eniȝ fere oĩbus ẽ veritas ꝓpalata: ⁊ iõ destructa est idolatria q̃ prius regnabat. Adiutoriuȝ ãt virtute tribuit̃ ꝑ gr̃e ĩfusionẽ q̃ rep̄mit ꝯcupiscẽtiã: ⁊ ꝑ anglicã ꝓtectiõȝ q̃ cõprimit ⁊ reprimit ptãtes aduersas. ⁊ hoc idẽ virtute passionis merito cu⁹ mittit̃ nob' spūs. s. mittũtur ẽt et ipsi ãgelici sp̄s vt supet̃ aduersari⁹. Unde diabolus sup oĩa abhorret memoriã passiõis ⁊ figurã crucis ꝑ quã sum⁹ ab eius ptãte liberati Et sic potest ad obiecta responderi. Quicunqȝ ergo xp̄m interroget: cur caput ñ erigit in cruce: audiet illum protinus respondentem. Heu quãta ẽ cõfusio. Ego ille sum qui irl'm intraueram clamantibus pueris: benedict⁹ qui venit ĩ noĩe domini. ⁊ omni populo iubilante: ⁊ mõ nudus patior ĩ medio latronũ: vt hoĩeȝ liberẽ a diabolica superbia ⁊ ptãte.

¶ Capitulũ secundũ de imenso dolore xp̄i in cruce quẽ sustinuit vt ipse ꝓ oĩb⁹ peccatoribus penitẽtiam faceret

Ecũda cõditio xp̄i patiẽtis fuit doloris acerbitas vt penas nostras ipse portaret. Iõ quib⁹ Isa. liij. c. ait. Vere langores nr̃os ipse tulit. ⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos reputauimus eum quasi leprosuȝ ⁊ ꝑcussũ a deo ⁊ humiliatũ. Ipse autẽ vulnerat⁹ ẽ propter iniquitates nostras. ⁊ attritus ẽ propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eũ: ⁊ liuore ei⁹ sanati sum⁹ Oẽs nos q̃si oues errauim⁹. vnusq̄sqȝ ĩ viã suam declinauit: ⁊ dñs posuit in eo iniquitatẽ omniũ nostruȝ. ⁊ .i. Petri. c. Scd̄o. Pc̄tã nr̃a ꝑtulit ĩ corꝑe suo sup lignũ: vt ꝑctis mortui iustissime viuam⁹ cuius liuore sanati sumus. Que verba declarãs magister in. iij. di. xix. ait. Peccata portare est pro peccatis nr̄is penaȝ pati. Doluit itaqȝ Iesus pro nobis. Ad cuius pleniorem intelligentiam tria de ipso consideremus.

Primo veritatem.

Secundo grauitateȝ.

Tertio vtilitatem.

¶ Pr̄io ꝯsiderem⁹ doloris xp̄i ṽitateȝ Non eni videt̃ quibusdã xp̄m vere doluisse: q̄a arguũt primo ex quodaȝ dicto Ilarij. decimo libro de trinitate. vbi ait. Uirtus corporis sine sensu pene vim pene in se deseuientis excipit. Sed verus dolor non est sine sensu pene. ergo ĩ xp̄o non fuit verus dolor. ¶ Secundo arguunt ex dicto Dionysij: q̄ ad Iohannem euãgelistã ita scribit. Absit vt ego insaniam. vt credam sanctos aliquid pati s̄ȝ corporis passionem: sed s̄m solũ iudicare ipsos sẽtire credo. Si ergo hoc ẽ veꝝ sãcti nõ senserũt passiões vllas nisi solũ s̄m iudiciũ: nõ ergo s̄ȝ experiẽtiã: ergo patiendo nõ habuerunt dolorẽ verum. Ergo multo minus sanct⁹ sanctoꝝ xp̄s. ¶ Tertio arguunt. quia Moyses ieiunauit. xl. diebus. ⁊ .xl. noctibus sine aliq̃ corporis lesione propter continuam cõtemplationem. Si ergo ꝑfectio ꝯtẽplationis aufert passionẽ ⁊ sẽsũ famis: pari rõne vr̃ q̄ auferat sẽsũ doloris in carne passibili. Sȝ ĩ xp̄o fuit ꝯtinua ꝯtẽplatio ⁊ perfectissima. ergo vr̃ q̄ nulla fuit ĩ eo doloris expientia. ¶ Quarto arguũt: q̄r nã agẽs p̄stãtior ẽ patiẽte. Sȝ nã assũpta p̄stantior ẽ oĩ alia. ergo nõ vr̃ q̄ ab aliq̃ nã possit affligi vel ledi. Quinto arguũt q̄a si anima Petri poneret̃ ĩ ĩfernũ: ab ignib⁹ nõ cruciaret̃: q̄a ñ habet in se cãȝ ꝑ quã debeat dolet̃. Igit̃ si aĩa xp̄i nullã cãȝ passiõis in se hẽbat. Uidet̃ q̄ nulluȝ dolorẽ sẽtiebat ĩ carne q̄ñtũcũqȝ passibili. Si ergo dolor est passio ipsi⁹ aĩe poti⁹ q̄ȝ carnis sic dicit Aug. vr̃ q̄ ĩ xp̄o ñ fuerit dolor verus. Tali errori innitũt̃ q̄dã heretici. ⁊ hic ẽt antiqu⁹ error sarracenoꝝ q̄ error non solum euacuat fidem xp̄i: ⁊ xp̄i euangeliũ: sȝ etiã euacuat redẽptiõnẽ

nfaz τ dicit xp̃m nõ eẽ xp̃m. Dũ.n. dixi
xp̃m nõ fuisse veraciter passũ: dicit ipsũ
non satisfecisse: ac p hoc nec gen⁹ huma
nũ esse redẽptũ. Dũ vo dicit ipsũ simu/
lasse se pati dicit ipsum fuisse mẽdacẽ. τ
ita nec vere fuisse dei filiũ nec dei nũciũ
τ ita nec mediatorẽ sz poti⁹ deceptorem.
Jõ catholice dicẽdũ ẽ ꝫm Alex i. iij. sũme
q. xvij. mẽ. i. ar. ij. τ Boñ. di. xvj. iij. libri
sententiaꝝ. ar. i. q. i. ꝙ absqz dubio vera
doloris passio fuit in xp̃o sicut scriptura
testat. Unde Ysa. liij. c. dicit Uidim⁹ euz
nouissimũ viroꝝ viꝝ doloꝝ τ sciẽtẽ in/
firmitatẽ. Qð ñ itelligit ꝑpheta ð sciẽtia
simplicis notitie: sz de sciẽtia expiẽtie. τ
i ꝑsona eius dicit in psal. Ego sũ paup τ
dolens. Fuit eni in xp̃o caro passibilis. τ
ꝑforabilis. fuit etiã virtus sentiendi ꝫm
quã etiã anima cõpatit corpi leso. Qm
igit hec duo verũ dolorẽ faciũt. s. vera le
sio τ ver⁹ sensus lesiõis. τ hec duo vere
qð in xp̃o fuit va doloris passio. ¶ Ad
fuerũt i xp̃o indubitanter tenendum est
ꝑmum ergo qð obijcitur de auctoritate
Hilarij triplicit ẽ rñdẽdũ qdã.n. dicũt
ipsũ vba illa ꝯtractasse alij vo asserũt qð
in vbo predicto τ in alijs ibidez positis
nõ excludit sensũ doloris in xp̃o ꝫm hu
manã naturã: sz ꝫm diuinã. Unde vba
illa sunt referenda ad xp̃i personam. Et
hoc cõfirmat: qa vt dicit idẽ Hilari⁹ in
telligẽtia voꝝ ex causis dicẽdi ẽ assumẽ
da. Uoluit itaqz in verbis ꝑmissis exclu
dere errorẽ Arrij heretici: q dicebat xp̃z
ꝫm se totũ passum fuisse. Quidã vero vt
magister sentẽtiarũ i littera respõdet ꝙ
Hilarius non voluit ostendere xp̃z nõ
habuisse verũ dolorẽ: sz non hũisse cãz
doloris. ¶ Ad secundum de aucto/
ritate Dionysij dicendũ est ꝙ Dionysi⁹
nõ sensit ꝙ beatus Johes. τ alij sci non
expirentur dolorẽ in tormẽtis: sz voluit
cõmẽdare constantiaz mentis que non
magis cõmouebatur experiẽtia sensus
ꝗ̃ cõmoueretur ex sola cõsideratiõe τ
iudicio rõnis. ¶ Ad tertiũ de Moyse
dicendum est: ꝙ τ si dulcedo contem/
plationis quodãmodo ipsum reficeret:

τ a sensib⁹ exteriorib⁹ abstraheret adeo
ꝙ naturales virtutes quodãmodo cõ/
sopiret: vt nõ ita ꝯsumerẽtur τ cibuz re/
quirerent: tñ ꝙ tanto tp̃e ieiunauit sine
aliqua sui lesione: hoc fuit p speciale pri
uilegiũ siue beneficiũ τ diuinũ miracu/
lum. Et ideo non habz locũ in ꝓposito
quia xp̃s in passione sua nõ exercuit mi
racula potentie: sz potius vsus est armis
patientie. ¶ Ad quartum dicẽdum est
ꝙ illud nõ oportet itelligi ꝙ sit veꝝ sim
pliciter: sed ꝫm aliquaz conditionẽ siue
ꝓprietatẽ. Quia.n. lapis ledit pedẽ: nõ
oportet ꝙ lapis sit nobilior pede: sz suf/
ficit ꝙ excedat in aliqua conditione: vt
puta in duritie τ soliditate. Et sic est i ꝓ/
posito Quãuis eni clauus non esset no
bilior carne xp̃i: erat tamen durior τ so
lidior. Et si tu obijcias mihi de aia ꝙ ñ
posset pati: dicendum ꝙ aia non patie/
batur per se: sed p accidens. s. cõpatien/
do carni. Uel ꝫm Aug. i. vi. musice. aia
sumit occasionem patiendi ex carne: ve
runtamen patit ex se occasione accepta
aliunde potest etiã dici ꝙ illud verbum
habet intelligi ꝫm institutionem nature
nõ ꝫm dispensationẽ misericordie τ pu/
nitionez iustitie: quorũ primum respicit
animã xp̃i. reliquum aimã peccatricem
sicut. xxxiiij. di. iiij. exp̃sse habet. ¶ Ad
qntũ qð obijcit ꝙ anima Petri nõ pa
teret i inferno: dicendũ ꝙ nõ est simile
quia anima Petri post glorificationem
ꝑfectã nõ est passibilis ex causa propria
nec ex dispensatione diuina ꝓpter salu/
tẽ alienã. Nõ aũt est sic de anima xp̃i q̃
dispensatiue τ voluntarie passibilitatem
habuit cum carne passibili cui adiuncta
fuit. ¶ Secundo cõsideremus doloris
grauitatem. Fuit enim dolor eius grauis
sim⁹ ita vt excederet omnes pẽas mar/
tyrum: τ quecunqz genera tormentorũ
triplici ratione. videlicet.
Primo ꝓpter aie sue limpiditatem.
Secundo propter carnis teneritudinẽ.
Tertio ꝓpter vtriusqz necessitudinẽ.
¶ Prima ratio patet. qa aia ei⁹ habuit
notitiã omnium veritatum. vnde nouit

distincte que sibi fuerunt penalia: nec
propter vnum aliud minus apprehen
dit. Ideo secūdū numerū corꝫ que pa
tiebatur ⁊ partiū fm quas patiebatur
fuit apud animam Jesu doloris multi
plicitas. Vñ Ecclesiastes.i.d. Qui ad
dit scientiam addit ⁊ laborem. ¶ Secū
da ratio patet. quia fm Bo.in.iij.di.xvi.
ar.i.q.ij. in eo erat maxīa cōplexiōis eq̄
litas ⁊ sensus viuacitas. Quanto enim
complexio est nobilior. ⁊ quanto sensus
tactus est viuacior: tanto dolor est acu
tior. Scdm autē doloris ipsius magni
tudinem est totius corporis afflictio.
Audi eni omniū membrorum afflictio
nem. Pedes eius fuerunt afflicti: cum
discalciati ⁊ nudi per totam noctem ⁊
p partem magnam diei huc ⁊ illuc cur
rerent. Vieqꝫ credendum est: q sepi⁹
in lapides impingebant effundebantqꝫ
per viam sanguinem sacrum. Vitalia
membra ac respirantia sicut cor ⁊ pecto
ris cōcauum: ⁊ similia dure fuerunt af
flicta in timore ⁊ multorum suspiriorꝫ
⁊ gemituum assumptione circa costas
dorsum latera atqꝫ corpus. Et vniuersa
liter omnia membra in dura flagella
tione afflicta fuerunt: in qua superficies
carnis sue tenere ⁊ delicate fuit crude
liter lacerata ⁊ sanguine cruentata Bra
chia fuerunt afflicta ob duram ligatio
nem ⁊ constrictionem. Humeri fuerūt
afflicti duro onere crucis. Os quoqꝫ af
flictum fuit tam fetido osculo prodito
ris: q̄ꝫ etiam fellis ⁊ aceti amaro potu.
Nares afflicte fuerunt horribili fetore
sputorum abhominabilium iudeorum
⁊ fetore cadauerum mortuorum. Ge
ne quoqꝫ afflicte fuerunt et tumefacte
ac sanguine ⁊ liuore consperse. Tum ex
percussionibus faciei: tum etiam ex spi
nea corona propter quam sanguis per
eius faciem defluebat. Oculi fuerunt
afflicti confusi ⁊ velati ac fletu reliqua
ti: in furoris ⁊ iracundie ignem spiran
tium inimicorum suorum aspectu: nec
non: quia videbat matrem ⁊ discipu
lum quem diligebat flentes ⁊ cruciatos
Aures repelete fuerūt opprobrijs. Ver
tex capitis afflictus fuit durissimis spi
nis ⁊ percussione arundinis. Ob imen
sitatē itaqꝫ doloris clamat xp̄s. Treñ.i.
d. O vos omnes qui trāsitis p viam at
tendite ⁊ videte si est dolor similis sicut
dolor meus. ¶ Tertia ratio ꝓpter aīe ⁊
corpis necessitudinē. Quāto eqdē ma
ior ē amicitia anime ad ipsū corp⁹ tan
to separatio est dolorosior. Cū ergo iter
aīam xp̄i ⁊ ipsū corp⁹ maior esset ami
citia q̄ꝫ fuit in alijs hoībus mūdi tū ꝓpꝛ
aīe bñ ordinate caritatē: tū etiā ꝓpꝛ cor
poris seu carnis puritatēꝫ ⁊ dignitatem
sequit̄ q quando aīa xp̄i p mortē fuit a
corpe sepata q dolor ipsi⁹ intensior fue
rit q̄ꝫ dolor cuiuscūqꝫ morientis. ¶ Ter
tio ꝯsideraꝛ oportet doloris xp̄i vtilitatē
Nam p dolorem suuꝫ nos liberamur a
pena cui merito subijcerēur. Scdm.n.
Boñ.i.iij.di.xviiij.ar.i.q.iiij. passio xp̄i
nos libauit a pena tp̄ali: ⁊ ab etna: ⁊ ab
ea q̄ ē iter vtrāqꝫ media. A pena tp̄ali li
berat: dum virtute illi⁹ ꝯdonanꝛ nobis
pctā nō solum q̄ꝫtum ad culpā ⁊ reatuꝫ
pene eterne: sed etiā q̄ꝫtū ad dimissiōeꝫ
pene satisfactorie: sicut habet fieri in sa
cramēto baptismi. A pena eterna libat
liberando a culpa. Dum eni p passioneꝫ
xp̄i nobis gratia impetraꝛ: p quā culpa
dimittiꝛ nobis debitū pene eterne morꝫ
relaxaꝛ. Liberat a pena que est etiā iter
vtrāqꝫ media que quidem fuit carentia
visionis diuine ex merito peccati Ade
Et illa quidē ⁊ si fuerit ad temp⁹ ꝓpter
gratiam reparata in eis qui detinebanꝛ
in limbo: debebat tamē habere eternita
tem habito respectu ad culpā Ade. Sꝫ
aliquis obijciet: quia nunc illis penis
temporalib⁹ subiacem⁹ qb⁹ subiacebāt
illi qui erant ante passionē xp̄i Et null⁹
qui ē i iferno damnat⁹ liberatur a pena
tēporali nec ab eterna. Rñdet dñs Boñ
vbi.s.ad vlti.ar. q ratio illa peccat fm
cōsequens. Nō eni sequiꝛ q si hoc mō
nō liberat a pēa tp̄ali ⁊ eterna: q ꝓpter
hoc nullo modo. Quāuis eni nō libet a
pena eterna eos qui sunt in malo obsti

natı:liberat tamen eos qui volunt ⁊ pñt
ad xp̄m couerti. Rurſus Quis non libe
ret a pena tp̄ali in preſenti: vt ab iſta fa
me ⁊ ſiti: liberabit tamē i futuro. liberat
etiam ab aliquibus penis tempalibꝰ ad
quas eſſemus obligati merito peccatoꝝ
noſtrorum niſi paſſio xp̄i interueniret.
Si quis ergo pie xp̄m contemplando i
cruce pendentē interroget: cur caput te
net inclinatū: audiet illuꝫ dicentē proti
nus. Heu me doloribus angor: paſſiōi
bus crucior: ⁊ in amaritudine moratur
anima mea. Alloquere ipſuꝫ alloquere
anima dura ⁊ loquet ipſe tecuꝫ libenter
Dic ei. O amātiſſime iuuenis: qđ ſcelꝰ
cōmiſiſti vt crucē cū tanto dolore aſcen
deres. Et ipſe dicet tibi: tu anima es mi
hi cauſa doloris: tu peccaſti ⁊ peccare nō
ceſſas: ⁊ cum penas non valeas ſoluere
delictorum: ego pro te penitentiam ago
⁊ pro oībus qui ſaluari volūt. Abſqꝫ eni
mei ſanguinis effu ſione nullus ſaluari
poſſet. Sanguis vero meus effuſus tā
te virtutis eſt ⁊ efficacie: vt vna gutta ſo
la ſufficiat ad redimenduꝫ omne genꝰ
humanū. Sꝫ ego largus redemptor vt
ſecuri fiant qui ſaluari ⁊ cōuerti volunt
nō vnā guttulā: ſed đ toto corpore meo
ſanguinē meū effundo: de capite: de fa
cie: de ore: de collo: de manibus: đ pedi
bus: de oībus membris meis: ⁊ deniqꝫ
de corde meo. Propter hoc Bern̄. ſup
Cāt. ſmōe. xxij. ait. Ad cumulū pietatis
traddidit in mortē aīaꝫ ſuā: ⁊ de proprio
latere ꝓtulit preciuꝫ ſatiſfactionis: quo
placaret patrē. Propt qđ illū ad ſe ver
ſiculū traxit. Apud dn̄m miſericordia:
⁊ copioſa apud eum redemptio. Pror
ſus copioſa: quia non gutta ſed vnda ſā
guinis largiter per quinqꝫ partes corpo
ris emanauit. hec ille. Sed homis pec
catoris ipſum fugientis maliciam xp̄us
conſiderans: de ipſo ſic cōqueritur per
Aug. contra quinqꝫ hereſes. Cum eēs
inquit inimicus patris mei reconciliaui
te. Cum inter montes ⁊ ſiluas errares
queſiui te Humeris meis portaui te.
Patri meo reddidi te: laboraui ſudaui
caput meū ſpinis oppoſui: manus meas
clauis obieci: lancea latus meuꝫ aperui
ſanguinē meū fudi. animam meā poſui
vt te mihi copularem. Et tu diuideris a
me?

Caplm tertiū de pauptate xp̄i quam
in cruce ſuſtinuit vt nobis diuitias gra
tie inueniret.

t Ertia conditio xp̄i patientis eſt
extrema paupertas: quaꝫ ſuſti
nuit ꝑ noſtris culpis delendis
De qua ipſe Math. viij. c. ait vulpes fo
ueas habent: ⁊ volucres celi nidos: filiꝰ
autē hois nō habet vbi caput ſuū recli
net. Fuit nanqꝫ xp̄us triplici paupertate
fatigatus.
Prima pauptas fuit bonoꝝ tēporaliuꝫ
Secunda amicoꝝ familiarium.
Tertia donorum ſupnaturalium.
Prima paupertaſ fuit bonoꝝ tp̄aliū
nullū quippe bonū tp̄ale aderat xp̄o in
cruce anguſtiato. nō domꝰ: nō tectū: n̄
pannꝰ: nō aurū: nō argentū: ſed nudus
ipſe pendebat. Secunda paupertas
fuit amicoꝝ familiariuꝫ: qa oēs eo reli
cto fugerunt. Hinc ꝑ ꝓpham cōquerit
dicens. Conſiderabā ad dexterā ⁊ vide
baꝫ: ⁊ nō erat q cognoſceret me. Scđꝫ
Alex. de ales. nō dicit ad ſiniſtrā ꝓpter
virginē beatā que ſola ad ſiniſtrū ꝑſecu
tionū filiū verū deū ⁊ hoiem cognoſce
bat. Ceteri vͦo ⁊ ſi ex generali cōpaſſiōe
xp̄o cōpaterent. tn̄ ipſū credebāt puruꝫ
hoiem in tormētis deficientē. Tertia
paupertas fuit donorū ſupernaturaliuꝫ
Habebat xp̄us dona plurima: Utputa
ſcientiā ſapiētiā ſanctitatē pulchritudi
nem corporis ⁊ anime: ⁊ alia huiuſmo
di quibus oībus in cruce: ⁊ ſi non fuerit
priuatus priuari tamen viſus eſt. dū re
putatus eſt peccator: ſtultus: ſeductor ⁊
omniū maloꝝ perpetrator. Quare non
īmerito: ad ſe aduocans animā peccatri
cem dicere poteſt. Reuertere ad me aīa
mea. Ecce ꝓ te preciuꝫ ſoluo. Expendo
ꝓ te oēs theſauros meos. Suſcipe ſan
guinem meum. Suſcipe penas meas:
⁊ offer illas pr̄i celeſti. Dic ei parce mihi

misere peccatrici p vulnera: p dolorem p sãguinẽ: p mortẽ Jesu xp̄i. Parce do mine qa fili⁹ tuus ꝓ nobis peccatoribꝰ pati dignatus est. Et statim deus remit tet tibi peccata tua. Ergo nõ imerito p̄ciositas vocari potest hec flãma amoris vbi xp̄s preciosum sanguinez suũ offert peccatoribus: vt consequãtur salutem: quam nobis donet ille qui viuit in scl'a. Amen.

¶ Sermo septimus de diuina caritate in quo declarat̃ ꝙ̃ gratiosus sit de⁹ peccatoribus penitenitbus: ꝛ ad se redeuntibus: quib⁹ admirãda dona concedit.

Venite ad me oẽs qui laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiam vos. vbi. s̃. Ut se tãdẽ beniuolũ reddat deus pctõribus penitentib⁹ offert illis munera gr̃e sue: cũ dicit: reficiam vos. Ad quod plenius intelligendum in p̄nti sermone: de caritate diuina concludemus tractatum exponentes septimã flammã: que vocabatur gratiositas. Pro cui⁹ declaratiõe notabimus tria gratiosa dona que deus ꝓ sui amore peccatoribus ad se redeuntibus elargitur.

Primum donum: dr̃ restitutionis.
Secundnm letificationis.
Tertiuz glorificationis.

¶ Caplm primũ qualiter deus restituit peccatorib⁹ p pniam bona prius pdita ꝛ per peccatum mortificata.

Primũ donũ qd̃ deus bñdictus elargit̃ peccatoribus penitẽtib⁹ dicit̃ restitutionis: Scd̃m Ric. i. iiij. di. xiiij. ar. vij. q. ij. ꝛ cõez opi. theologoꝝ: p pniam restituũt̃ homini opa p̄us pdita: ꝛ p culpaz mortificata: que añ viua fuerunt. Si quis nanqꝫ in caritate existẽs decẽ annis seruierit deo ieiunando ꝛ orando ꝛ cetera, hi⁹ faciendo adueniente culpa mortali bona h̃ oĩa pdidit Sed eo a culpa resurgente reuiuiscunt simul oĩa supradicta. Sed cõtra obijci potest p dictũ Ugonis: qui ait. Nemo ĩ spe correctionis peccare debet: qꝛ quod semel amittit̃ ipsũ nõ recupat̃ amplius. ergo si bõa opa pri⁹ facta sint amissa p culpã: impossibile ẽ ea restitui: ergo nec viuificari. ¶ Itẽ Dẽ qd̃ viuificat̃ ẽ aliq̄ modo. Sꝫ qd̃ oĩo perijt nullo mõ ẽ. Et talia sũt opa bona prius facta: ergo nec viuificari nec recupari p̄nt. Respõdet bon'. i. iiij. di. xiiij. pte. ij. ar. ij. q. iij. ꝙ opa q̃ pri⁹ fuerũt viua. qꝛ ex caritate facta ꝛ digna vita eterna: postea aduenientẽ culpa mortificant̃ in isto: quia amplius in hoc ꝙ̃diu est culpa in eo nõ ẽ dispositio digna remuneratione ꝓpter indignitatem ipsius: sed rursus gratia redeunte q̃ istum facit dignũ vita eterna. iam opera in hoc sunt digna remuneratiõe. ꝛ ideo restituũt̃ et viuificant̃. Ad intelligentiaz tñ oboꝝ notandum. ꝙ dicunt quidam ꝙ opera bona in caritate facta qꝛ bona sunt ꝛ adeo fiunt in laudem dei vt inde debeat laudari de⁹. quia vero in vnitate mystici corpis. ꝛ qꝛ in caritate: pertinent ad corpus mysticuz. quia vero ex libera voluntate ꝛ iusta: ad radicis premium siue ad facientis meritum. Unde lꝫ iste cadat q facit opa: nihilomin⁹ remanẽt in corpe mystico: quia inde alia mẽbra gaudebũt: ꝛ deus inde laudabit̃. Sꝫ tñ nõ manẽt ad gloriã facientis. ꝛ iõ moriuntur isti cũ iste morit̃ sꝫ eo resurgente a culpa: ꝛ facto de corpe mystico: sibi opa bõa reuiuiscũt ꝛ ꝙ̃tũ ad hoc dicũt intelligi illud apoc. iij. Tene qd̃ hẽs. gc gd aũt sit de hoc siue remaneãt ĩ corpe mystico siue ñ verũ ẽ ꝙ remanẽt ĩ memoria ei⁹ q fecit: ꝛ dubiũ ẽt ñ ẽ qn manẽant ĩ memoria dei: ꝛ ꝙ̃diu manet culpa manent in cognitione dei cuncta respicientis: ꝛ in memoria pctõris. Sed ibi non manẽt ad remunerãdũ: nec in memoria pctõris ad gaudiũ: sed magis ad dolendũ. Sed cum resurget manẽt in deo ad remunerandũ: ꝛ in memoria ipsius pctõris ad gaudendũ. Ad dictuz Ugonis dicenduz est ꝙ intelligit de illo

ope bono qđ homo potuisset facere vel fecisset illo tp̄e quo peccauit qđ quidem non recup̄abit: q̄a si alio tp̄e velit facere opus quod omisit: perdit quod deberet facere in illo tempore. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ illa opera que mortificata fuerunt manent ī memoria ei⁹ qui fecit ⁊ dei pro quo fecit. hec Bon̄.

¶ Capl̄m secundū de letitia angelorū ⁊ totius celestis curie ꝓpter penitentiā ⁊ cōuersionem peccatorum.

S

Ecundū donū dr̄ letificationis facit vtiq̄ de⁹ āgelos suos iubilare in conuersione pctōrum. Unde Luc. xv. dr̄. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore pēitētiā agente. Sed circa hoc notādum de gaudio angelorū ſm Bon̄. di. xi. ar. ij. q. ij. secundi li. ꝙ ipsū gaudiū ī angelo crescere pōt intelligi dupl̄r. Uel extensiue. Uel intēsiue Extensiue dicit̄ crescere quando quis de pluribus gaudet. Intensiue aūt quādo affectus eius đ aliquo copiosius gaudet Si ergo loquamur de cremento gaudij ſm primū modū. s. q̄tum ad extensionem verum est. ⁊ doctores cōiter sētiūt ꝙ ipsis beatis angelis accrescit gaudiū ex salute peccatorū: quia de plurib⁹ gaudent: ſm ꝙ plures saluantur. Si autem loquamur de cremento gaudij ſm modum alium scʒ q̄tū ad intēsionē: sic est distinguendum Nam gaudium duplex est quoddam est gaudium in quo consistit premium substāciale: ⁊ illud est gaudium de bono increato: quod angelus habet de deo ⁊ in deo. Est iterū gaudiū quoddā accidentale: ⁊ illud est gaudiū qđ angelus habet de bono creato: siue ꝓprio: siue alieno. Ergo aliqui dixerūt ꝙ in āgelis beatis accrescit vtrūq̄ gaudium intensiue: quia nondū sūt ꝑfecte beati: q̄uis sint cōfirmati. De quorum opinione videtur fuisse magister. Sed q̄a hec opinio non videtur ꝓbabilis. iō fuerunt alij qui dixerunt: qđ neutrū gaudium crescat in eis intensiue. sed solum extensiue. sicut caritas eorū nō est maior q̄ fuerit ab initio: q̄uis plures nūc diligant q̄ tunc. Sed quia istud non videtur adhuc satis probabile: ꝙ angelis accrescat materia gaudij: quin etiā accrescat ⁊ gaudium: ideo est tertius modus dicēdi: ꝙ in angelis nullo modo accrescit gaudium in quo consistit premiū essentiale: quia q̄tū ad illud ꝑfecte beati sunt. Sed gaudium in quo consistit premium accidentale accrescere pōt: nō solum extensiue: verū etiā intensiue: ⁊ ratione ꝓprij ⁊ rōne boni cōiuncti ꝙ ministrando alijs bona opera boni faciūt in quibus premiū accidentale merent̄. Et quia etiā cōciues suos ad beatitudinem perducunt: sup̄ quibus congratulantur. non solum aūt angeli: sed etiam tota trinitas gaudet ⁊ facit festū de cōuersione peccatoris. Et primo gaudet pater. Nā rex terrenus multum gaudet: quando filius sibi cōcipitur: sicut letat⁹ est Abraam de conceptu sarre. ¶ Multū gaudet quando nascitur: sicut zacharias ⁊ Elisabeth in ortu p̄cursoris. ¶ Multum gaudet quando filius ablactatus ē Unde Abrahā fecit magnum conuiuium in ablactatione filij sui Isaac. Gen̄. xxi. ¶ Multum gaudet quando filius grandis effectus est: ⁊ ad mensam recipitur. Sic pater celestis de filio spiritualiter cōcepto: nato: ablactato: ⁊ ad mensam recepto multū gaudet. Cōceptio nā q̄ accipitur in contritione: siue boni ꝓpositi īchoatiōe. Unde Isa. xxvi. A facie tua domie parturiuim⁹ ⁊ cōcepim⁹ spiritum salutis. Natiuitas attenditur ī confessione vel bonorum operum ostēsiōe. Sʒ de multis potest dici illud Isa. xxxvj. Uenerunt filij vsq̄ ad partum: ⁊ virtus non est pariendi. Ablactatio attēditur in vite perfectione: quando homo intantū proficit ꝙ iam nō indiget lacte paruulorum: sed cibo solido ꝑfectorum de quo Heb. v. Perfectorum ē solid⁹ cibus. Ad mensam receptio attenditur in celesti refectiōe. iuxta illud Luc. xxij. Ego dispono vobis regnū: vt edatis ⁊ bibatis super mensam meam in regno

meo. ¶ Secundo gaudet filius triplici
de causa. ¶ Primo quia videt effectuꝫ
sue passionis. Quod notatur in para-
bola de oue perdita ⁊ inuenta. De qua
Gregꝰ ait in omel'. Una ouis perijt qñ
homo peccãdo vite pascua dereliquit.
In humero autem posuit: quia peccata
in corpore suo ipse portauit. Et Augꝰ in
libro contra quinqꝫ hereses. Cum esses
inqt xp̄us inimicus p̄ris mei recõcilia-
ui te: cuꝫ inter montes ⁊ siluas errares
quesiui te: humeris meis portaui te: pa-
tri meo reddidi te: laboraui: sudaui: ca-
put meum spinis opposui: manꝰ meas
clauis obieci: lancea latus meũ aperui
totus iniurijs ⁊ asperitatibus laceratus
sum. sanguinẽ fudi: ⁊ animam posui: vt
te mihi copulareꝫ: ⁊ tu te diuidis a me?
hec ille. Tantũ autẽ desideriũ de oue in
uenta habuit: ꝙ etiã desertũ .i. celuꝫ de-
reliquit. Qđ dicitur desertum idest dere
lictum ab homine qui fuerat ipsũ habi-
turus: tũ quia ad istar deserti in eo sunt
dulces cantus auiũ idest angelorũ. Ibi
etiã sunt rose martyrum: viole confesso-
rum: ⁊ lilia virginũ. ¶ Secũdo gaudet
filius: quia videt in peccatore conuerso
reformationeꝫ sue imaginis. Qđ notat
in secũda parabola de dragma ꝑdita ⁊
inuenta: in qua imago regis refulget.
Decẽ eni dragme sũt nouẽ ordines an-
gelorũ: ⁊ decimꝰ hoiuꝫ: qui ad dei ima
gineꝫ sunt creati. Sed decima dragma
ꝑdita fuit: qñ homo peccauit. Sꝫ xp̄s
ipsam q̄siuit ⁊ suã imaginem reparauit.
¶ Tertio gaudet eo ꝙ videt resuscita-
tionẽ sui fratris. Qđ notat in tertia pa-
rabola de filio ꝓdigo de quo dicit. Epu
lari ⁊ gaudere oportebat: qa frater tuꝰ
ꝑierat ⁊ inuentus est. ¶ Tertio de con-
uersione peccatoris gaudet spũs scũs
triplici đ causa. ¶ Prio quia recupat
templũ suũ qđ debet inhabitare: đ quo
i. Cor. iij. c. Nescitis ꝙ templũ dei estis
vos: ⁊ spũs dei habitat in vob? Habita
re aũt nõ posset nisi spũs malignꝰ rece-
deret. ij. Cor. vj. que aũt ꝯuentio xp̄i ad
belial: qs ꝯsensus tẽplo dei cum idolis?

¶ Scđo gaudet qꝛ recupat mẽbrũ su-
um qđ dꝫ viuificare. i. Cor. vi. An nesci-
tis qa mẽbra vestra templũ sũt spũs sci
Uidimus aũt ꝙ mẽbꝝ p̄cisũ putridũ vl'
paraliticũ nõ viuificat a spũ hũano. Eo
dẽ mõ nec pctõr a spũ dino. tũ qa diui-
sus ẽ a deo. Isa. lviij. c. Iniquitates vr̄e
diuiserũt iter vos ⁊ deũ vestrũ. Tum qꝛ
putrefacuꝰ est in pctõ. Joel'. i. Compu-
truerũt iumẽta in stercore suo. Tum qa
paraliticatꝰ est ex inordinato motu: nõ
eni habet sensũ amoris dei de quo dicit
Sap. Sẽtite de deo i bõitate ¶ Tertio
gaudet qa recuperat vas suuꝫ qđ debet
implere. Oportet autem ꝙ istud vas sit
vacuũ ab amore mũdi si debet impleri
amore dei. Uñ Augꝰ. sup Johem. Uas
es. sed plenꝰ es. Funde qđ habes: vt re-
cipias qđ nõ habes. Funde amorem se
culi: vt implearis amore dei. Sed circa
hoc queri potest: quõ intelligatur illud
v̄bũ. Maius gaudiũ est ãgelis dei sup
vno pctõre pniam agente: q̄ꝫ sup nona
gintanouem iustis. Ad qđ dicenduꝫ ꝙ
potest intelligi dupl'r. Aut de tepidis iu-
stis: aut de feruentibus. Si prio modo
hoc verũ est. Unde Greg. ait. Maiꝰ de
pctõre q̄ꝫ de fratre iusto gaudiũ fit i celo
qa ⁊ dux in prelio plus illũ militẽ diligit
qui post fugaꝫ reuersus. hostẽ fortiter ꝑ
mit. q̄ꝫ illũ qui nũq̄ꝫ terga vertit: ⁊ nũq̄ꝫ
aliquid fortiter fecit. Sic agricola illam
teram amplius amat q̄ post spinas vbe-
res fruges ꝓfert q̄ꝫ eã que nũq̄ꝫ spinas
habuit ⁊ nunq̄ꝫ fertilem messem ꝓdu-
xit. De hoc etiã Aug. in. li. cõtra Faustuꝫ
sic dicit. Agricole plus placent agri qui
spinis etiam magnis eradicatis cẽtenuꝫ
proferunt: q̄ꝫ qui nullas spinas vnq̄ꝫ ha
buerunt: ⁊ vix ad tricessimuꝫ ꝑuenerũt.
Si aũt intelligatur de iustis feruentibus
tunc distinguenduꝫ est inter affectum ⁊
effectum. Naꝫ ꝫm Boñ. meliori maior
affectus. Magis autem indigẽti maior
est tribuẽdꝰ effectus. Uidemus eni ꝙ si
aliqua mater decẽ filios habeat. si vnus
infirmat ⁊ postea sanat: maius gaudiuꝫ
ostendit de sanitate istius recuperata q̄ꝫ

¶ Caplm tertiũ de gloria quã acqrunt pctõres conuersi: ꝛ de ipsorum btitudĩe in regno celorum.

t Ertiũ donũ qδ deus pctõribus penitentibus elargit̃ dicit̃ glorificationis. Naz in celesti ꝛ beata hierusalẽ ipsos tãdẽ aggregat societati ciuiũ supernorũ. Neqꝫ.n. ꝓpter pctã ipsis infimũ locũ cõcedit: qnimo vt saluator ait ꝓpter ipam pniam meretrices ꝛ publicani ꝑcedent in regno celoꝝ. Quanta aũt sit coꝝ gloria in celo: oñditur in Thayse meretrice: de qua in vitis patꝝ legit̃: ꝙ tante pulchritudinis extitit: ꝙ multi ꝓpter eã venditis substantijs suis ad vltimã pauptatem deuenerunt: sed ꝛ amatores eius mutuo se interficiebant. Qδ cũ audisset abbas Pannutius sũpto habitu secłari: ꝛ vno solido ꝓfectus ẽ ad eaz in q̃ndã egypti ciuitatẽ deditqꝫ ei solidum q̃si ꝓ mercede peccãdi. Illa aũt accepto precio ait illi. Ingrediamur simul cameram. Cumqꝫ ingressus esset ꝛ locũ ꝑciosis ornamẽtis stratũ ascendere inuitaret̃: dixit ad eam. Si est interius cubiculũ ipsum eamus. Illa autez dixit. Est quoddã cubiculuz vbi nullus ingredit̃. Si võ deũ times: nullus locꝰ est qui eius diuinitati abscondatur. Qδ cũ senex audisset dixit ei. Scis eẽ deuz? Cũqꝫ illa respondisset se scire deũ ꝛ regnũ futuri seculi. nec nõ tormẽta pctõꝝ dixit ei. Si ergo hec nosti: cur tot aĩas pdidisti? Et non solũ ꝓ tua. sꝫ ꝓ aliorum reddenda rõne damnaberis. Illa vero prouoluta ad pedes abbatis Pannucij cum lachrimis orabat .d. Scio esse penitentiam pater: ꝛ confido remissionez te orante sortiri. Peto tribus horis inducias: ꝛ post hec q̊ volueris ibo: ꝛ quecunqꝫ precepis faciã. Cũqꝫ ei locum abbas constituisset: vbi veniam impetrare deberet: illa collectis oĩbus quecũqꝫ de peccatis lucrata fuerat: platisqꝫ in media ciuitate populo expectante igne cõbussit clamans ꝛ dicens. Venite omnes qui peccastis mecum: ꝛ videte q̃uo ea q̃ mihi cõtulistis exurã. Cum autẽ omnia incendisset: ad locũ quẽ abbas Pannutius construxit prexit. Qui illam in cellula parua reclusit: hostiũqꝫ cellule plũbo signauit: ꝛ paruã reliqt fenestraz: per quam ei cibꝰ daret̃. iussitqꝫ parum panis ei ꝛ paululum aque ab alijs ministrari. Cumqꝫ ergo tribꝰ ãnis fuisset inclusa ꝓfectus abbas Pannuciꝰ ad abbatẽ Antoniũ cõuocatis discipulis vt ab eo inquireret si remisisset ei sua peccata deꝰ: narrata cã sanctus Antonius discipulis conuocatis: precepit vt illa nocte orarent. Statimqꝫ abbas Paulus maior discipulus Antonij vidit in celis lectum preciosis vestibus ornatũ: quẽ tres virgĩes facie clara custodiebant. Cũqꝫ Paulus diceret gliam illã esse Antonij: non est Antonij. Sed Thaysis meretricis vocẽ sibi dicẽtẽ audiuit: Quod cũ mane audisset abbas Pannuciꝰ cum gaudio discessit. Et cũ illam eduxissꝫ de cella: quindecim diebꝰ supuixit ꝛ pausauit in pace. Ergo aperiant oculos suos pctõres vt videant longitudinẽ latitudinẽ altitudinem ꝛ ꝓfundũ ardẽtissime caritatis dei: qui sua amplissima ꝛ immensa clementia paratus est semꝑ pctõribus penitentibus dare salutẽ: quã nobꝭ oĩbꝰ largiat̃ ipse: q̊ viuit in secula seculoꝝ. Amen.

De imortalitate aĩe tractatus incipit. Sermo ꝑmꝰ i q̊ tractat̃ δ vita in cõi.

i Usti autez in ꝑpetuũ viuẽt. Scribuntur hec verba originalr̃. Sap. v. c. Qm̃ falso pleriqꝫ opinantur extictos hoĩes corpali morte amplius nec viuere: nec viuificari posse: fiantqꝫ ex hoc ĩ oĩbus vitijs brutis deteriores: in pñti tractatuz de ĩmortali vita statui compilare. Est quippe satis supqꝫ necessariũ aperire oĩbus: quẽadmodũ dei sapia statuit vt hoĩes ꝓ varietate meritorũ: aut in eternũ viuant in felicissima patria paradisi: aut illã cõtem

nentes eternis supplicijs deputent᷑. Naȝ que durior petra censeri potest ꝙ̃ pctō2 homo qui sentiens certitudinaliter pro-poni sibi bonū ⁊ malū ppetuo duratuꝝ a pctō separi nō curat? Grandis eqdeȝ iactura est ꝓ momentaneo ac labili huiꝰ mūdi bono perdere gaudia nūꝙ̃ defu-tura: ⁊ obligare se in secula seculoruȝ ad eternas penas. Quapꝑter vt ipsius im-mortalis vite plenior ac lucidior possit haberi notitia: in hoc sermone ad vitā ī cōmuni stilū nostrū dirigemus: de qua tria mysteria erunt cōtemplanda.

Primū erit de vite diffinitione.
Secūdū erit de vite originatione.
Tertiū erit de vite sb̄ata susceptione.

¶ Quid sit vita ſm phm̄ declarat᷑: ⁊ an anima sit ipsa vita. Capl̄m .i.

p Rimū dicendū erit de vite dif-finitione. Naȝ vt Cicero tradit in primo de officijs: omnis que a rōne suscipitur de aliqua re institutio: debet a diffinitione proficisci vt facilius intelligatur quid sit de quo disputet᷑. igi-tur inquiramus primo quid est vita. Et diffinitur sic a pho libro ď motu cordis Vita est actus anime primꝰ in motu cor-poris adaptati ad mouendum. Ex qbꝰ ďbis dubitatio mouet᷑. an vita sit ip̄a aia Et qbusdā vı᷑ ꝙ sic. Nā Ambro. i li. de bono mortꝭ ońdit ꝙ aia ñ pōt mori: qa ē vita. Et vita ē ꝯria morti. Ait autē sic. Anima vita est: qūo potest mortē susci-pere: cum sit ipsi contraria? Ipse etiam Ambro. i codē li. ꝓbat ꝙ vita sit anima sic. Cui aia infundit᷑ vita infundit᷑: a quo aia discedit vita discedit. Aia ergo vita ē Isidorus li. i. de summo bono Vita in-quit corporis est aia. Sed ⁊ phs vult ꝙ aia viuat se psa. Igit᷑ erit sua vita. Quod ꝓbari pōt. Anima viuit. aut ergo seip̄a aut alio. Si alio: aut illud viuit: aut non Si nō ergo non dat vitā. Si viuit: ergo aut seipsa aut alio. Tunc similiter querit᷑ de illo alio. Si ergo non est abire i infi-nitū: relinqt᷑ ꝙ illō q̊ viuit viuit seip̄o. sȝ ďsimiliꝰ ē ꝙ aia viuat seipsa ꝙ̃ aliō q̊ vi-uit. ergo aia seip̄a viuit ergo aia vita est ergo vita ē aia. Soluit aūt hāc ābiguita-tē. Alex. in. ij. volumie sūme sue. d. q. xc. mē. ij. ar. ij. ꝙ vita nō ē aia: sȝ actꝰ ab ip̄a egrediēs. Quia vt scribit᷑ in libro de mo-tu cordis: primus ⁊ cōtinuꝰ actꝰ aīe vita est. Vñ aia ē cā vite in corꝑe: ⁊ cā aie ē cā vite i ip̄a. Vñ vita qua aia in se viuit non est aia cā sed illud quod est causa anime ideo vita nō ē aia: nec ecōuerso forma-liter loquendo. Ad auctoritates in con-trariū allegatas respondet Alex. ꝙ intel-liguntur per comitantiā causaleȝ nō per idemptitatē essentialē. ratione. s. effectus quo ipsa corpꝰ viuificat. Ad aliō ēt qō in-ducebat᷑: ꝙ aia viuit seip̄a aut alio ⁊c. rñ-det ꝑdictꝰ doctor. ꝙ aia dr̄ viuere seipsa q2 ꝑncipiū vite est i ip̄a: nec ē ab aliq̊ ex̄ ip̄am: sicut ē de vita corꝑis: qō ē ab itrin-seco. s. ab ip̄a aia: ſm ꝙ dicit Ambro. ꝙ aia causat vitam: ⁊ facit ꝙ vita sit in cor-pore. Nota ergo ꝙ viuere seipso est du-pliciter. Aut sicut se toto. Aut sicut aliq̄ sui. Verbi gratia. Aliter viuit anima se-ipsa: aliter vita. Viuit enim vita seipsa to-ta sicut est. Vñ viuere vite ē esse In vita enim non est aliquid qō nō sit vita. Sȝ anima viuit seipsa: idest aliquo sibi itrin-seco. vtpote formali principio: quod nō est alterius nature ꝙ̃ ipsa anima. Et iō ex hoc non seqtur: ꝙ aia sit vita. Si. n. hec esset vera. anima est vita: necessario oporteret ꝙ idem in ea esset informans ⁊ informatum: idest ipsa esset sua forma Et idem esset illi esse ⁊ viuere. sicut ideȝ est vite esse ⁊ viuere: quia vita seipsa viuit Vita ergo est actus primus ⁊ continuus substantie nobilis mouentis: vel cogno-scentis: vel vtrunqȝ facientis. Sed ad-huc arguunt quidam. d. ꝙ vita non pos-sit esse actus aie. Nam vita cum sit ꝑfe-ctio viuentiū: actus cū sit accidens non potest esse perfectō taliū: Rñdet ad hoc Alex. ꝙ est primꝰ actus forme substātial᷑ ⁊ est actꝰ cōsequēs ad primū actū. Licet autē cōsequētiū actuū sit aliqd accidens tamē actus primꝰ qui ē ꝑfectio sb̄e non est accidens. Nam sicut intellectꝰ qñqȝ noiatur ipsa potentia intellectiua qñqȝ

aūt actꝰ eiuſdē accidētalis: vt.ſ.q̄ prouenit ex comprehenſione rerum extrinſecarum. ſimiliter ē de vita. Vn̄ vita qn̄q3 noiat ipſam vitā ꝓut eſt ſubſtantia: qn̄q3 actū eiuſdē accidētalē. Iſta nihilominꝰ rudibus oſtendi nō pn̄t: q2 vt Ar. inquit in tertio metaph. Soluere vinculū ignoranti non eſt poſſibile.

¶ Unde vita habet ſuum principiuz.

Capl'm. ij.

Secūdū myſteriū contemplādū eſt de vite originatione. Unde. ſ. vita trahit originē ſicut a principio efficiente. Et Plato dicit animaz eſſe principiū vite. In libro autē de motu cordis dicit̄. ꝙ motus eſt cauſa vite. Ar. ij. de aia. Anima eſt viuentis corporis cauſa: ⁊ principium verum. Tamen reſtat dubium. q2 ex v̉bis ſcōꝝ videtur ꝙ omnis vita ſit a deo. Ingt. n. Augu. li. de vera religione. Nulla vita eſt que non ſit ex deo. q2 deus ſūma vita eſt. Et ipſe eſt fons vite. Et Dioꝰ in lib. de diui. no. Omnis vite erit vitalis motus ex vita: ipſa que eſt ſuper oēm vitā. Et Gen̄. ij. formauit deꝰ hoiez d̉ limo terre. ⁊ iſpirauit in faciē eiꝰ ſpiraculū vite. ergo per effectū. ꝓncipiū vite eſt ipe deꝰ. Rn̄det Alex. vbi. ſ. d. ꝙ aliqd viuit i ſe ꝑ ſe ⁊ ex ſe. vt vita ꝓma q̄ ē deꝰ. Et aliqd viuit in ſe ⁊ ꝑ ſe: ſed nō ex ſe: vt aia ⁊ angelꝰ. Et iteꝝ aliqd qđ viuit in ſe: ſ3 nō ex ſe: nec ꝑ ſe: vt aia ſenſibilis ⁊ vegetabil̄. Illoꝝ3 q̄ viuūt ꝑ ſe ⁊ in ſe: q̄da3 poſſūt alijs vitā cōicare: vt aie rōnales corpibꝰ organicis potentia vitā habentibꝰ: quedam non poſſunt: vt ſpūs angelici ⁊ ſpiritus rationales: quedā que nō ꝑ ſe ſed participando vitam illis mediantibus que ꝑ ſe viuūt: vt corpa humana. Ex quibꝰ patet ꝙ quedam ſunt que ꝑ ſe viuūt: vt ſūt ſpūs āgelici. ⁊ aie rōales. Dicimꝰ ergo ꝙ vita eoꝝ q̄ ꝑ ſe viuunt imediate ſit a deo ſicut eoꝝ ſubſtantia vel eſſentia. Vita vero eorum que viuūt ꝑticipando vitam mediantibus illis que viuūt per ſe: nō ē imediate a deo: ſed illis mediantibus q̄ ꝑ ſe viuūt. Sed propter hoc ꝙ diximus ſctūs Tho. q. xviij. prima parte: querit dubiū videlicet Utꝝ oia ſint vita i deo. Et ꝙ ſic ipſe ꝓbat: q2 Ioh. i. dicit̄. Qđ factū ē: in ipo vita erat. Sed oia ꝑ deuz facta ſūt. ergo i deo oia ſūt vita: Inſuꝑ viuere dei eſt eiꝰ intelligere. In deo autē idem eſt intellectus: ⁊ qđ intelligitur: ⁊ ipſum intelligere eius. Unde quicqd ē i deo vt intellectū: eſt ipſū viuere: ſeu vita eius. Cum ergo oia que facta ſūt a deo ſint i ipſo vt intellecta: ſequit̄ ꝙ omnia i ipſo ſint vita diuina. Contra tamen hoc poſſumus inſtat̄. Primo ſic. Act. xvij. dicit̄. In ipſo viuimꝰ mouemur ⁊ ſumꝰ Sed n̄ oia i deo ſūt motꝰ. ergo non oia i deo ſūt vita. Scđo ſic. Oia ſunt in deo ſicut in prio exēplari. Cū ergo n̄ oia viuant in ſeipis: vr̄ ꝙ nō oia i deo ſint vita. R. his prefatꝰ doctor. ¶ Ad ꝓmū ꝙ creature dicūt̄ eē i deo dupl'r. Uno mō inq̄ʒtū ꝯtinēt̄ ab ipo ⁊ cōſeruant̄ virtute diuina. ſicut ea dicimus eſſe in nobis q̄ ſunt in noſtra ꝑtāte. Et ſic creature dicūtur eſſe in deo: ꝓut ſunt in proprijs naturis. Et hoc modo intelligitur v̉bū apl'i dicentis. In ipſo viuimus mouemur ⁊ ſumus: q2 noſtrū eſſe: ⁊ noſtrū viuere: ⁊ nr̄m moueri cauſat̄ ab ipſo deo. Alio mō dicūt̄ res eſſe i deo ſicut i cognoſcēte. Et ſic ſunt in deo ꝑ ꝓprias rationes q̄ non ſunt aliud in deo ab eſſentia diuina Unde res prout ſunt in deo ſunt eſſētia. diuina. Et quia eſſentia diuina eſt vita n̄ autem motus: inde eſt ꝙ res hoc modo loquendi in deo nō ſūt motus ſed vita. ¶ Ad ſecūdū dicit ꝙ exemplata oportet conformari ſm rōnem forme: n̄ aūt ſm modū eſſendi. Nam alterius modi habet eſſe quelibet forma in exemplari: ⁊ in exēplato: ſicut forma domus i mēte artificis habet eſſe imateriale ⁊ itelligibile. In domo aūt que eſt extra aia3 hab3 eſſe materiale ⁊ ſenſibile. Unde ratione rerū que in ſeipis non viuūt in mēte diuina ſunt vita: q2 in mente diuina habēt diuinum eſſe.

¶ De ſubſtantiata ſuſceptione vite: ⁊ q̄ ſunt illa que vitam ſuſcipiunt ⁊ viuen-

tia dicuntur. Caplm .iij.

Tertiũ mysteriũ cõtemplandũ est de vite substantiata susceptione videlicet que sunt illa que vitã suscipiũt seu viuũt: ita vt viuẽtia dici possint. Et fit circa hoc instantia tripl'r. Pmo respcũ oĩuz rerũ nãliũ an viuãt. Scdo rspcũ corpũ celestiũ an ill' sit vita Tertio respectu increate nature an insuper etiam ipsa sit viuens.

¶ Pmo qbusdã forte videret q̃ i oĩb⁹ reb⁹ naturalib⁹ sit vita. Jngt.n. Ar. viij. phi. q̃ mot⁹ ẽ vt vita qdã nã exñtib⁹ hominib⁹. Sz oẽs res nãles pticipãt motũ. ergo oẽs res naturales pticipat vitã. Sz ꝯ h dio⁹. in li. de diui. no. ait sic. plãte ẽm vltimã resonãtiã vite hñt viuere. Ex qb⁹ ṽbis accipit q̃ vltimũ gradũ vite obtinẽt plãte. Rñdet ẽm Tho. pma pte. q. xviij. q̃ illa, pþe dicũt viuẽtia: que seipsa ẽz aliquẽ specie mot⁹ mouẽt. Alia ṽo i quoꝝ nã nõ ẽ: vt agãt se ad aliquez motũ vl' opationẽ: viuẽtia dici ñ pñt nisi p silitudinẽ. Et sic ṽbũ phi põt intelligi vel de motu pmo. s. corpoꝝ celestiũ vel de motu cõiter. Et vtroq̃ mõ dr̃ q̃si vita corpũ nãliũ p silitudinẽ ꝛ p, ppetatez Nã motus celi est i vniuerso corpaliuz nãrũ: sicut mot⁹ cordis i aiali q̃ vita cõseruat. ꝛ silr q̃cũq̃ mot⁹ natural' se habz ad res nãles vt quedam silitudo vitalis opatõis. ¶ Scdo fit istãtia de corpib⁹ celestib⁹ ꝺ qb⁹ nõnulli asserũt q̃ sint aĩata. Scribit siqdẽ Aug. li. viij. ꝺ ciui. dei. q̃ Anaxagoras apd̃ atheniẽses re⁹ fact⁹ sit: q: solẽ dixit eẽ lãpadẽ ardẽtẽ: negãsq̃ vtiq̃ eẽ deũ. Et vt, docet dñs Boñ. i. ij. di. xiiij. pte. i. ar. iij. q. ij. quidã phi posuerunt: q̃ celi haberent animã. ꝛ q̃ celuz esset magnuz animal: ꝛ q̃ moueretur a ppria forma pfecta: sicut mouet anima Et hanc aiam motricem posuerũt regi ꝛ dirigi a deo mediãte intelligẽtia. Cui positiõi qdã inherentes iducũt Hiero. asserentẽ sup illud ecclíastes. i. lustrans vniuersa p circuitũ pgit spũs q̃ celi sunt aĩati. Quib⁹ obstat dictũ Joh̃ Damas. ꝺ li. ij. Nullus aĩatos celos aut luminaria existimet. Jnaĩati q̃ppe sũt ꝛ insẽsibiles. Rõ ṽo põt eẽ ẽm Boñ. vbi. s̃. q: sbstantia intellectualis ñ vnit corpori nisi mediãte vegetabili ꝛ sẽsibili. Et ita si celũ pficeret a sba spũali: hret sẽtire ꝛ vegetari. Hiero. ṽo metaphorice locut⁹ ẽ Nõ si adhuc obijceret ex ṽbis cõmẽtatoris. q ait i. ij. ꝺ celo ꝛ mũdo. Pricipia q̃ sũt i orbib⁹ sũt viua. Phs ẽt diẽ q̃ pncipiũ potẽtial'r ꝛ cã'i vita ẽ orb. ad pmũ dici põt ẽm Alexã. vbi. s̃. q. xcix. mẽ. iiij. q̃ illd̃ itelligit de itelligentijs q' viuũt q̃s motrices orbiũ ponũt. Vel dicunt viua effectiue. nõ q̃ habeãt vitaz. vt formam vel actũ: s; effectiue tñ sicut hñt calorẽ aut frigus: nec tñ calida sunt nec frigida formaliter loquendo. Viua itaq̃ dici possunt. i. conseruantia viuentes in vita. Ni mirum detestandus est error ponentiũ illa viuere cum facile si aliquid diuinitatis habere possent venerarẽtur ac colerent. Jsta quidam falsitate delusi solem ꝛ lunã deos existimantes corpa illa adorare sunt ausi. De quibus sic loquitur Eusebi⁹ li. i. de euangelica pparatione. Egyptios ferunt pmos oĩum cũ i celuz oc'los sustulissent: motũ ordinẽ ꝛ quantitates corporũ' celestiũ admirãtes solez ac lunã deos putasse: ac solẽ qdẽ osirim lunã ysin nuncupasse a, ppriẽtate qdam inditis sibi nominibus. Nam siquis ad latinã linguã ṽba trãsferat multioculus osiris dici põt. Nec id ab re Radios. n. suos quasi multos rebus imittit oculos quib⁹ oĩa pspicit. ysin ṽo: latine priscam dicere possumus: lune hoc noie indito: qm̃ sempiterna priscaq̃ sit. Et iteruz de grecis idẽ Platonẽ iducit. Plato ingt in cratillo sic scribit ad verbũ; Videtur mihi primi grecoꝝ eos solũmodo deos putasse: quos etiã nũc multi ex barbaris colunt solẽ videlicet atq̃ lunã: tellurez: stellas. atq̃ celũ. Nam cũ ipsa cernerẽt them semper hoc ẽ currere atq̃ resolui ab hac ipsius them nã theos. i. deos appellarunt. ¶ Tertio de natura increata dubitatur: an ipsa sit viuẽs. Cũ eni vita addat sup esse i illo in quo nihil additur

ad esse: videt q non sit ibi vita: In deo aũt nihil addit ad esse alioquin in ipso esset aliqua cõpositio. Ergo nec in ipso erit vita. Rñdet alex. vbi. s. mẽ. i. q i deo est vita nõ p drã a substãtia: s ipse sua vita est et suũ viuere: et tãto nobilior ẽ ei vita quãto simplicior. Quia ãt diuinũ esse est simplicissimũ nihil hñs de potẽtialitate admixtũ. ideo est in plena actualitate atq vigore. Qd autẽ in deo sit vita pz per Aug. qui ait in li. de fide ad Petrũ. Deus naturaliter vita est. Inde est q antiqui per iuramentum solebãt dicere: viuit dñs sicut pz. xxij. q. i. c. Et iurabit. Et i. reg. xviij. c. et. xxiiij. et. xxvi. et. xxviij. et ij. reg. ij. c. Et Judith. xiij. dixit illa sãcta Judith. Viuit ipse dñs deus noster. Et ysa. xlix. c. Viuo ego dicit dominus. Et Daniel. xiiij. dixit Daniel. nõ colo idola manu facta: sed viuentẽ deũ qui fecit celum et terrã. Et Hiere. xxij. c. Viuo ego dicit dñs. Et. Ezech. xiiij. et. xvi. c. Viuo ego dicit dominus. Ipse ergo ẽ deus qui viuit: cuius vita est eterna: tum quia eẽ diuinum est eternum. Ut autem inquit Tho. pria pte. q. x. ar. i. illud qd vere est eternũ ñ solũ ẽ ens s viuẽs: tũ qa vt ait Ar. xi. metaph. ostẽsio q de sit itelligẽs cludit q hz vitã sẽpiternã et pfectissimã qr ei itellectus est pfectissim: et semper in actu. Quare cũ ipse sit vita vera: aliis nõ tñ temporalẽ: sed ẽt eternã vitã pcedere põt: ad quã iusti festinãtes adipiscũtur regnũ celor: in q xps saluator nr viuit et regnat i secula seculorũ. Amen.

Explicit sermo de vita temporali etc. scilicet ipsius dei.

Sermo secundus in quo tractat de vita hominis ante suam beatitudinem.

Iusti autem in ppetuũ viuent. Itez vbi. s. Acgrenda nũc est vita imortalis non sine labore: quoniã ipa est premium cuiuscũq operis virtuosi. Et vt Grego. ait in sermone plurimorum martyrũ: ad magna premia perueniri non potest: nisi p magnos labores. Verũtamẽ anteq de ipsa vite eternitate quicq dicamus: de vita hoĩs ante suam btitudinẽ aliqd aperiemus. Unde considerabimus eam scdm triplicem statum.

Primo sm statũ nature cdite.
Secũdo sm statũ nature lapse.
Tertio sz statũ nature reparate.

Qd in statu nature condite hõ si voluisset impassibilis fuisset: et imortalis.

Caplm. i.

Primo cõsiderem hoĩs vitam sm statum nature condite. s. añ peccatũ: quo tpe si voluisset impassibilis erat et imortalis. Ad qd pleni intelligendũ erũt declarande tres difficultates videlicet.

Prima de impassibilitate.
Secũda de imortalitate.
Tertia de cibi necessitate.

Prima difficultas est de impassibilitate: quõ. s. verũ sit q homo condit fuerit impassibilis. Primo quia sentire ẽ quoddam pati. Sz in statu innocentie erat homo sensibilis. Ergo et passibilis. Secũdo qa corpus hoĩs molle fuit. Et omne molle naturaliter passiuũ est a duro. Ergo si corpi primi hoĩs oblatũ fuisset aliquod durũ ab eo pateret. Et sic fuisset homo passibilis. Tertio quia Aug. super Geñ. ad lrãm dicit. Adam nõ mãducauit de pomo eo q ñ crederz esse deũ: sed ne suas delitias cõtristaret. s. vxorẽ suam. sicut Salamon adorauit idola. iij. Reg. xi. c. ne contristaret vxores suas. Ex quibus patz q Eua erat cã propter quam Adam comederat. Naz status prime conditionis erat status passibilitatis aĩe et corpis tristabilis in statu prime conditionis. Sed tristicia est passio affligens animã. Relinquit ergo q stat prime conditionis erat status passibilitatis aĩe et corpis. Ad h obiecta soluẽda scũs Tho. i. pte. q. xcvij. ar. ij. dicit q passio dupl'r dicit. Uno mõ proprie:

⁊ sic potest dici quod a sua naturali dispositione remouet. Passio eni ē effectꝰ actionis ẜm Gilbertū poretanū.li.vi.pncipioꝝ. In rebus aūt naturaliter ꝯria agunt ⁊ patiunt ad inuicē: quoꝝ vnū remouet alterū a sua naturali dispositōne Et de hoc dicit Damas. ꝙ passio ē motꝰ pter naturā. Alio mō dicit passio cōiter ẜm quācūqꝫ imutationē etiā si ptineat ad pfectionē: sicut intelligere vel sentire dr̃ quoddā pati. Patet ergo ex diffinitione ista: ꝙ passio erat isto secūdo mō ⁊ nō pmo: qm̄ sentire ⁊ dormire nō remouent hoiem a naturali dispositione: sꝫ potiꝰ ordinant ad bonū nature. Ad secūdū idē doctor dicit: ꝙ in illo statu hō poterat corpꝰ pseruare ne pateret ab aliquo duro. Poterat qdē p ppriā rōnem p quā poterat vitare nociua. Poterat ēt p diuinā puidentiā q̄ sic ipsū tuebat: vt nihil ei occurrerꝫ ex improuiso a quo lederet ¶ Ad tertiū respondet Alex.i.iij. volumie sūme sue.q.i.ꝙ q̄uis hō haberet naturā tristabilē nūq̄ tn̄ tristaretur: dūmō rō p negligentiam ⁊ ppo studio non deficeret. concludūt itaqꝫ doc.oio impassibilitatē illiꝰ statꝰ. Vn̄ Isidorꝰ lib. de trinitate ait. Si hō i padiso innocēs viuerꝫ: nec ignis eū vreret: nec aq̄ mergeret: nec aeris absentia suffocaret: nec oia q̄ nocēt mortalibꝰ ipedirēt. Et Aug. li.xiiij. de ciui.dei.c.xxvi.ait nihil corruptionis i corpore: vel ex corpe vllas molestias: vllis eius sensibꝰ ingerebat. Nullus intrinsecus morbus. Nullus ictus metuebatur extrinsecus. Sūma i carne sanitas erat: in animo tota tranquillitas Sicut in paradiso nullus estꝰ aut frigꝰ: sic in eius habitatore nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone volūtatis offensio. Nihil oio triste. nihil erat inaniter letū. hec ille. Notādū tn̄ ẜm dicta Scoti. ⁊ dn̄i Bon̄. ⁊ alioꝝ doc. di.xix. secundi li.ꝙ impassibilitas illa n̄ erat dos sicut impassibilitas beatorum: qm̄ soluꝫ priuabat actū. sed nō potentiā patiendi. Impassibilitas ṽo btōrū puat actum ⁊ potētiam passionis ẜm omnē statuꝫ. Et ne cui impossibile videat qđ dicimꝰ de statu primi hois oia ad dei volūtatē ⁊ ordinē referendo: inspiciamus exempla q̄bus patere potest qualiter deus actum suspendit actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ approximatorum: ⁊ non impeditorum: ita vt actio non fuerit secuta: sicut ẜm naturā factuꝫ fuisset. Est quippe ignis elementū maxime actiuitatꝭ: ⁊ nihilominꝰ tres pueros in ardentē fornaceꝫ missos vt comburerent: nec minime lesit: qnimo ābulabāt i medio flāme laudantes ⁊ benedicētes deum Daniel.iij.c. Sanctissima Agnes flammis iniecta fuit ⁊ nihil sibi nocuit. Johēs euangelista Domitiani crudelissimi tpibus rome in doliū feruentꝭ olei missus illesus exiuit. Idē etiaꝫ venenuꝫ mortiferū bibit: quo exausto duo alij extincti fuerāt: ipse ṽo intactus permansit Quid plura: Indomitas feras māsuetas fecit deus sanctis suis. Nonne fec̄ sēpiternꝰ deꝰ ꝙ illos nedū offendere ausi sūt verū ēt eis obediebāt ac si rōne vigerēt. Ferocissimi iter aialia leones reputāt ⁊ tn̄ Antonio mistrabāt ad terrā effodiēdā p sepultura Pauli pmi hẜmite: vt i vitis patrū de Paulo legit. Leōis presidio abbas zosimas scē Marie egyptiace corpusculū sepeliuit. Leonē ēt Hiero. habuit: q ita obediēs erat vt ⁊ asinū monasterij ad pascua dirigeret. De Jona legimus: ꝙ fuit a ceto deuoratꝰ: ⁊ pꝰ triduū ad littꝰ abˀ eadeꝫ belua sanus fuit eiectus Jone.ij. Nec mirādū si ad ipm rerū omniū opificē sapiam atqꝫ potentiam ista referamꝰ. Ipse siquidē ⁊ h̄ tpa tenebraꝝ put melius indicauit hoi conuenir aliquibꝰ beluis marinis dōauit vt cū hoie familiaritatē ꝯhere possēt. Sic̄ de delphine Piniꝰ in li. de naturali historia ait. Delphinus homineꝫ nequaq̄ vt alienum expauescit. si obuiaꝫ nauigijs venit exultans alludit. Solinus autem de mirabilibus mūdi pmo li. inqt Augusto principe in campania: delphinuꝫ puer fragmētis panis pmo allexit: ⁊ i tātum consuetudo valuit: vt alendum se ēt manu ipsius crederet. Moxqꝫ cuꝫ per

tulisset puerilis audacia euz inter spacia
lucerni lacus euectauit. Unde effectum
est vt a Baiano littore puerum equitan
tem vsq̧ ad puteolos veheret. Hoc per
ānos ꝑlimos stādiu gestū ē donec assiduo
spectaculo desineret esse miraculū. Sed
vbi puer obijt sub oculis publici deside
rij merore delphinꝰ iterijt. In affrico q̊z
littore delphinꝰ ab iponesibꝰ pastꝰ ē: tra/
ctandū q̧ se prebuit ipositos q̧ frequēter
gestauit ꝓcō sul africe flauianꝰ ipe cū cō
tingit. Apō lassuz aūt vrbē pueꝝ delphi/
nus adamauit. Quē p maria insidenté
cuz ventosioꝛ fluctus necauisset: delphi
nus ad terram reuexit: ⁊ ac si illum rea
tum suuz fateret: pniam suā morte mul/
ctauit nec amplius in profunda reuerti
voluit. Hec A. Seliꝰ in li. noctium atti
carum. Et Aug. li. pmo de ci. dei. c. xiiij.
dicit ꝙ Arion citharista optimꝰ a Pe/
riandro corinthioꝝ rege artis grā dile/
ctus fuit a quo lnia obtenta siciliā ⁊ alias
partes italie visitauit: demulcens aures
omniū ⁊ mentes. adeo vt multas quan/
titates pecunie congregaret. Et reuerti
ꝓponens Corinthū. elegit sibi nauim ⁊
nautas corinthiorū. Naute aūt proiecta
in altū naui tenuerūt consilium de ipso
necando. Arion autem intellecta morte
pecuniā ⁊ bona sua obtulit ⁊ cuncta que
habebat illis ꝺdit pro salute. Tūc ei nau
te inquiunt: sibi vim proprijs manibꝰ n̄
inferre: sed inperāt ꝙ ipse solus in mari
saliat. Orauit tunc citharedus Arion ꝙ
sibi permittant nobiles vestes capere ⁊
cum fidibus illiꝰ carm̄ canere. Naute vt
delectarentur eius cantu quod orauerat
concesserunt. Arió ergo stans i summo
puppis ornatus altisona voce cantauit
domon cū fidibus: ⁊ ornatu: sese in pro
fundū egit. Naute nequaꝗ̄ dubitantes
qn perisset cursū secuti sūt. Sed cōtigit
delphinū aduenisse dorsoq̧ suo cātorez
in latoniā regionē deportasse. Arion ve/
ro petiuit Corinthū: retulitq̧ omnia re
gi. Qui nautas fecit inquiri. Quibus in
uentis interrogauit qd foret ꝺ Arione
Qui responderūt ꝙ esset i italia. Quos

tū mentiri volentes rex de veritate con/
uicit. Huius historie argumēto dicit. A.
gellius. ꝙ athenis suo tpe sculptuz atq̧
pictum videbat simulacrū. s. delphinus
vehens sup quo effigies sedebat hūana
Diximus ista vt clareat oibus non esse
durū qꝺ loqmur de hois conditi impas
sibilitate. ¶ Secūda difficultas ē ꝺ illiꝰ
status immortalitate: qūo. s. poterat tūc
corpus hois esse incorruptibile ⁊ immor
tale. Nam omne compositum ex ↄrijs
est naturaliter dissolubile ⁊ corruptibile.
igit' ⁊c. Ad istꝺ rūdet Ago i li. de sacris
vbi ponit tres status humane nature.
Primꝰ est nature condite.
Secūdus est nature lapse.
Tertius est nature beate.
¶ In pmo statu habuit hō posse pecca
re ⁊ posse nō peccare. ⁊ sic habuit posse
mori ⁊ posset nō mori. ⁊ h fuit prima hu
mani corpis immortalitas. In scꝺo sta/
tu habuit posse mori ⁊ nō posse n̄ mori
Et sic posse peccare ⁊ n̄ posse nō pecca
re: qm̄ in hoc statu ē peccādi ⁊ moriēdi
necessitas. In tertio vero statu habebit
posse non mori ⁊ non posse mori. sicut
⁊ posse non peccare ⁊ non posse pecca/
re: quoniam ad hunc statū pertinet mo
riēdi ⁊ peccandi impossibilitas. Sanctꝰ
vero Tho. in prima parte. q. xcvij. arg. i.
dic̄ ꝙ aliqd pōt dici incorruptibile tripli
citer. Uno mō ex pte materie: eo. s. ꝙ n̄
habet materiā. sicut angelus. Uel habet
materiā que non est in potentia nisi ad
vnā formā. sicut corpus celeste. Et hoc
dicit̄ ꝺm naturam incorruptibile. Alio
modo aliquid dicitur incorruptibile ex
pte forme qa. s. rei corpali inheret aliq̄
dispositio per quā totaliter a corruptiōe
ꝓhibet̄. Et hoc dicit̄ incorruptibile ꝺm
gloriam. quia vt Augu. dicit in epl'a ad
Dioscorū: tam potenti natura fecit deus
aiam: vt eius btitudine redundet etiam
in corpus plenitudo sanitatis ⁊ incorru
ptionis vigor. ¶ Tertio mō dicitur ali/
quid incorruptibile ex parte cause effici
entis. Et hoc modo in statu innocentie
fuit incorruptibilis ⁊ immortalis: quia

deus sic voluit. Hinc ait Augu. in qõni
bus noui ⁊ veteris testamẽti. Deus hoi/
nẽ fecit q̄ q̄diu nõ peccaret imortalitate
vigeret: vt ipse sibi auctor eẽt aut ad mor
tem aut ad vitam. Et idem in lib. de ba/
ptismo paruulorũ. aut fiebat ingt ordo
iustitie. vt sicut anima dño suo ita ei cor
pus obediret. Et i li. xiij. de ciui. dei. c. iij.
ait. Fatendum est primos homines ita
fuisse institutos: vt si non peccassent nul
lum genus mortis experirẽt. Sed eosdẽ
primos homines ita fuisse morte mulcta
tos: vt qcqd eorũ stirpe fuisset exortum
eadẽ pena tenerẽt obnoxiũ. Et in sequẽ
ti. c. s. iiij. idẽ ait. pro magnitudine qppe
culpe illius: nãm damnatio mutauit in
peius: vt qd penaliter pcessit i peccãtib⁹
hominib⁹ pmis: naturalr sequerẽt in na
scentib⁹ ceteris. Hec ille. Et idẽ i li. xiiij.
d ciui. dei. c. xxvi. dicit. viuebat itaqꝫ hõ
i paradiso sicut volebat: q̄diu h volebat
qd deus iusserat. Uiuebat fruens deo ex
quo bono bonus erat. Uiuebat sine vlla
egestate: sic semper viuere habẽs i ptãte
Cibus aderat ne esuriret: pot⁹ ne sitiret
lignũ vite ne illũ senecta dissolueret. hec
ille. ¶ Tertia difficultas dicit de cibi ne
cessitate. Si enim corp⁹ erat impassibile
quõ cibis indigebat? Et rñdet Augu. in
qõnibus noui ⁊ veteris testi. q̄ immor/
talitas primi status erat sm viꝫ quãdaꝫ
supnaturalẽ i anima residentẽ: nõ autẽ
p aliquaꝫ dispositionẽ corpori inherẽteꝫ
Unde pro solutione corporis aliquid de
humido. s. corpis poterat deperdi: ⁊ ne
totaliter consumerẽt. necesse erat p assũ/
ptionẽ cibi homini subueniri. ¶ Secũ
do consideremus hois vitã sm statum
nature lapse. Peccante siquidẽ hoie in
troducta fuit lex mortis: vt morerẽt vsqꝫ
ad ꝯsummationẽ seculi. iuxta commina
tionẽ dei dicentis. Geñ. ij. Quacũqꝫ die
comederis morte morieris. i. mortꝭ ne/
cessitatem incurres. vel morti obligatus
eris. sm q̄ exponit Augu. sup Geñ. Ue
rũtamen in illis primordijs lõga fuit vi
ta illorum. adeo vt audientes Adam vi
xisse nongentis. xxx. annis. ⁊ Malaleel
octingentis. xcv. annis. ⁊ Jareth nongẽ
tis. lxij. annis. ⁊ Mathusalem nongentꝭ
lxix. annis. vt patet Geñ. v. plurimũ ad
mirantur. Unde apud plerosqꝫ varia ⁊
falsa quidem de annis illis opinio est ex
orta. Nam vt dicit Augu. li. xv. de ciui.
dei. c. xij. Aliqui dixerũt q̄. x. anni illius
temporis accipiuntur pro vno anno no
stro. volentes q̄ nongenti anni ex illis
essent nonaginta. Sed falsuꝫ eẽ hoc cõ
stat vt ex codicibus colligit. habetur enꝫ
Geñ. v. c. Centũ ⁊. xxx. annoꝝ erat Adã
quãdo tertiũ genuit filiũ. Qui anni sm
illos essent. xiij. ex nostris. Sed omitta/
mus Adam: quia fortasse etiam quãdo
creatus est generare potuit. Sed quid d
Seth. de quo habet q̄ centũ. v. erat an/
norum quando genuit. Enos: ac p hoc
nondũ habebat annos. xi. Enos vo. xc.
erat annoꝝ quãdo genuit Caynan. ⁊ sic
nouẽ annos habebat. Caynan aũt. lxx.
erat annoruꝫ quando genuit Malaleel
⁊ sic septẽ annos habebat. Quis homo
generat in septẽ annis: si tunc anni. lxx.
nuncupant q̄ septeꝫ fuerunt. Plini⁹ vo
cũ audisset hoies ad tot puenisse annos
hec omnia inscitia ipsa peruenisse est ar
bitratus: inquiens quosdã transisse an/
nuꝫ estate ⁊ aliũ hyemi. Archades triũ
mẽsiũ ãnos hũisse. egyptios ⁊ lauinios.
xiij. Acharuanas sex. Cõtra quã opionẽ
Augu. sup Geñ. ad lrãm adducit scri/
pturã dicẽtẽ. Sexcentensimo anno vite
Noe mense. ij. die. vij. mẽsis: rupti sunt
oẽs fõtes abyssi magne. Et Geñ. c. viij.
Requieuit archa mẽse. vij. xxvij. die mẽsis
sup mõtes armenie. At vo aq̄ ibãt ⁊ de
crescebãt vsqꝫ ad. x. mẽsẽ. Et post subdit
scriptura. Sexcentesimo primo anno vi
te Noe primo mense prima die mensis
imminute sunt aque super terraꝫ. Tales
igitur erant tunc anni: quales ⁊ nunc. ⁊
si adhuc vltra queratur: quomodo tam
diu hominũ illorũ vita poterat elõgari.
Ad hoc respondet Nicolaus de lira sup
Geñ. v. c. ex verbis Josephi in pmo li.
antiquitatũ: qui opinioni nostre immo
scripture sancte de annis ꝯcordat asse/

rens Hieronimū egiptyū: ⁊ Berosiuz
Caldemiū ⁊ manethā idem tenuisse in
illis libris: quos de antiquitate scripsert
ꝙ hoc fiebat multiplici ratione.
¶ Prima ratio sumit̄ ex bonitate com
plexionis ꝓmorū parētū: q fuerūt a deo
īmediate formati ⁊ ꝑ ꝯn̄s optīe ꝯplexio
nati: ⁊ sic ad longiorē vitā dispositi. Et il
la bonitas ꝯplexionis magis deuenit ad
hoies ꝓpinquos illiꝰ tpis q̄ȝ ad remotos
tpis moderni. ¶ Scd̄a rō sumit̄ ex mo
do viuēdi: qꝛ tꝑate viuebāt. ¶ Tertia ra
tio sumit̄ ex bonitate nutrimēti: qꝛ ante
diluuiū terrenascentia fuerunt meliora
q̄ȝ post: quia inūdatio diluuij fuit ꝓ ma
iori parte ex aquis oceani sallsis: que in
ducunt sterilitatem terre: ⁊ per cōsequēs
reddunt peiora terrenascentia: ex qbus
abbreuiat̄ homīs vita. ¶ Quarta ratio
sumit̄ ex scientia Ade: quia formatꝰ fuit
ī sciētie perfectiōe. Et ideo cognouit vir
tutes fructuum herbarum ⁊ lapidū pre
ciosorum: que faciūt ad conseruandam
sanitatem ⁊ vitam ꝓlongandam ⁊ de h
docuit hoies illius temporis. ¶ Quin
ta ratio sumit̄ ex bono aspectu siderum
sup regionem illā in qua manebāt: qui
aspectus multū facit ad longitudinez vi
te. Sed per motū celi continuum muta
tus est tempore procedenti. ¶ Sexta rō
sumit̄ ex dispositōe diuina h ordinante:
vt per longā vitā hoium multiplicaretur
genus humanuz. Propter omnia hec
Aug. c. viij. li. xv. de ciui. dei manuducit
nos ad itelligēdā illiꝰ vite diuturnitatez:
qꝛ nō potuissent tot hoies ex vno multi
plicari nisi per longū tractū tpis. Nam
magister historiaꝝ dicit super Gen̄. x. c.
⁊ Aug. narrat in li questionū sup Gen̄.
Qd̄ ex tribꝰ filijs Noe adhuc eo viuēte
nati sūt. xxiiij. milia viroꝝ ⁊ cētū ⁊ decē
preter mulieres ⁊ paruulos. Vixit quippe
Noe post diluuiū annis. cccl. ⁊ fuer̄t om
nes āni nongenti. l. sicut patet Gen̄. ix. c.
Ex vno insuper Abraham dicit Aug.
vbi. s. non multo amplius quadringent̄
annis numerositas hebreorū gētis tāta
ꝓcreata est vt in exitu eiusdē populi de
Egypto sexcēta milia hominū fuisse re
ferantur bellice iuuētutꝭ. Et si dicatur ꝙ
post diluuiū nō tam diu vixerūt hoies
cū dn̄s dixerit Gen̄. vi. Erūt dies illius
centū viginti ānoꝝ. rn̄det Aug. c. xxiiij.
li. xv. de ciui. dei. Qd̄ illud nō fuit tēpus
humane vite post diluuiū: sed terminꝰ
assignatus ad pniam his qui in diluuio
erāt ꝑituri. Et vt testatur magister histo
rie scholastice. dixit dn̄s hec v̉ba āte an
nos. xx. q̄ȝ inciperet archa fieri que facta
legitur centū annis. Vel ſm Strabonē
eo anno hoc dixit deus quo cepit archa
fieri. Sed qa in malitia ꝑseuerauerunt:
ante prefixū terminū. s. centesimo anno
deleti sunt. Qd̄ etiā post diluuiū vixerit
hoies supra centū ⁊. xx. annos pȝ. Habe
mus enim ex. xi. Gen̄. Sem erat centū
annorū qn̄ genuit arphaxat biennio pꝰ
diluuiū ⁊ post vixit qngent̄ annis. Sale
vixit q̄dringētis trigita tribꝰ annis. vixit
Heber. cccclxiiij. ānis vixit Thare. ccv.
annis. Vixit Abraham. clxxv. ānis gen̄.
xxv. Vixit Ismael. cxxxvij. annis. Gen̄.
xxv. Et sic etiā alij plurimi quos longuz
esset ꝯmemorare. Non tn̄ ꝓpterea hi q
tandiu vixerunt mortē euadere potue
runt. ¶ Tertio consideremꝰ hois vitam
ſm statum nature reꝑate. In q̊. s. pꝰ ad
uentū xp̄i ⁊ eius mortē ac ascensionē in
celū breuius q̄ȝ prius hoies vitā finiunt.
Si. n. ꝑꝑ peccatū mors ē subsecuta ⁊ in
troducta: cur nō post satisfactionē q̄ fa
cta ē xp̄i passione totalr̄ ē remota? Et sic
dicimꝰ ex doctrina Alex. i. iij. ⁊ dn̄i. bon̄.
di. xix. ar. i. q. iiij. ꝙ xp̄s īcarnatꝰ ē vt hoī
bus subueniret: ⁊ pro eis satisfaceret. hō
aūt peccādo īcurrit aliqua dāna ꝓncipa
lia vt ꝓuatiōnē diuine visionis ⁊ destia
tionē in limbo. Aliq̄ v̉o īcurrit ex cōse
quēti: vt famē: sitiȝ: laborē: mortē huius
modi. debuit itaqȝ xp̄s ita ꝓ hoie satisfa
cere vt meliꝰ ip̄e hō cōsequi possȝ btitu
dinē eternā. h aūt fit remanētibus pena
litatibꝰ qꝛ hoies ꝑꝑ has vl̄ pctm̄ hois la
psi ꝯsitēt̄: vl̄ cōpatiūt̄ xp̄o passo: vl̄ de re
gno celoꝝ curāt. Ut eni ingt Augu. sup
psal. Ecce turbatur mundus ⁊ amatur.

Quid si trāquillus eēt ⁊ formosus: Quō ei hereres q sic āplecteris fedū? Flores eius quō colligeres si sic a spinis non reuocas manū? Et in libro de verbis dñi idem ait. Ideo deus felicitatibus huiꝰ seculi amaritudinē miscet: vt alia queratur felicitas cuius dulcedo nō est fallax Et lꝫ xp̄s vt tactum est ab his penalitatibus nō lib̄auerit nos vt nūc: ipsiꝰ tam̄ fiet merito vt in generali resurrectōe, ꝓut dicet i sequētibꝰ: bti sua corpa reassumāt impassibilia imortalia ⁊ gliosa: cuꝫ qbꝰ eternal'r letabūt in gloria celesti: i q̄ xp̄s bñdictꝰ viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo tertiꝰ i q̄ aiaꝫ eē imortalē sua nobilitate exēplis ⁊ testificatōne, ꝓbat.

Isti autēz in perpetuū viuent. dei viuētis v̄ba sūt: iterum vbi. s̄. ꝑdicāt eqdē publice amatores mundi nihil post mortem homini supesse: animāqꝫ simul aiunt cum corpore interire: ideoqꝫ nullū agenduꝫ bonum esse pro futura vita cōsequenda Cui errori damnatissimo in hoc s̄mōe q̄ꝫtū poterimꝰ resistemꝰ. Ostendemꝰ āt aie immortalitatē que a corpe exuta non morit: nō corrūpit: nec vt isti aiunt desinit esse: qnimmo beati sunt illi q̄s dñs i uenerit vigilantes. ⁊ de illis qui negligūt pniam peccatoꝝ suoꝝ. Ad intelligendū v̄o qual'r anima rōnalis sit immortalis vtemur tribus modis.

Primꝰ modꝰ erit ipsiꝰ aie nobil' ꝯditō.
Secūdꝰ mōuserit exēploꝝ corruscatio.
Tertius erit multorū testificatio.

Qd̄ tāta ē nobil' aie conditio ꝙ oiuꝫ corpū supioꝝ ⁊ iferioꝝ dignitatē excedit
Caplm̄. j.

Primꝰ modus ad oñdendū aie imortalitatē dī nobilis ꝯditio q̄ vtiqꝫ talis ē ꝙ aia ipa rōnal' excedit dignitatē q̄rūcūqꝫ corpoꝝ: siue inferioꝝ siue superiorū. Qd̄ aūt oi corpoꝛ nobilior sit aia rōnal': ꝓbat tripliciter.

Primo auctoritate
Secūdo ratione.
Tertio exemplo.

Primo ꝓbatur auctoritate. Nā inquit Ar. ꝑmo de aia. Aia aūt aliqd melius esse ⁊ antiquius. i. nobilius impossibile est: Impossibiliꝰ aūt adhuc intellectu. s. esse aliquid nobilius. Rationabilium eni esse habet ⁊ nobilissimū ⁊ dinū s̄ꝫ naturā. Idem in primo de anima in principio docet qualiter sciētia de aia q̄ꝫtuꝫ ad bonitatē ⁊ honorabilitatē est ꝑponenda alijs sciētijs naturalibus que sūt de numero bonorum honorabilium ꝓpter bonitatem subiecti quod est anima intellectiua que est nobilior omni corpe Ad idem dicit Augu. in libro de libero arbitrio vbi ait. Omnis anima oi corpore ē nobilior seu melior. Et i libro .lxxxiij. questionū. Omnis anima melior est oi corpe. Melius est eni qd̄ viuificat q̄ꝫ qd̄ viuificat. Corpus aūt ab anima viuificari: non animaꝫ a corpore nemo ambigit. Et idē in libro de duabus animabus. Aia luce ista quā homines venerātur melior ē: quoniā qdē illa intelligitur mente. hec sensu corporis inotescit. Et i libro. viij. de ci. dei. c. iij. dicit. Omni corpori preferunt anime. Et in li. soliloqoꝝ Quicqd enim celi ambitu continet: inferius humana anima est. Et idē in libro de q̄ꝫtitate aie. Quēadmodū fatendum animam humanā non esse quod deꝰ ē: sic presumēdū est nihil inter oia que dicūtur ipsi deo esse propinquiꝰ. Et Crisostomꝰ i li. de lapsu mūdi. Quāto celū terra pulchriꝰ: tāto aie pulchritudo omneꝫ formaꝫ pulcherrimi corpis superat. Ad idē est glo. i. c. Cū sit. de etate ⁊ qualitate ordinandorum q̄ dicit. Aie preciosiores sunt cūctis rebus etiā corporalibꝰ. Ideꝫ habet. xii. q. i. c. Precipimus. ⁊. xxiiij. q. iij. c. Si habes. Et de pe. ⁊ re. c. Cum infirmitas. Et. C. de sacro san. ecclesijs. l. Sancimus.

Secūdo ꝓbat rōne que triplex pōt esse

Prima ratio creationis.
Secũda rõ ordiatõnis.
Tertia rõ assimilationis.

¶ Prima ratio dicitur creatõis. Quia aia nobilior est ꝙ̃ ipsa corpora creata. ꝛ in esse ꝓducta si attendam⁹ adhuc tria

Primũ.s.a quo sit creata.
Secũdũ.s.de quo sit creata.
Tertiũ qualiter sit creata.

¶ Prio quidez aia rõnalis creata ẽ a deo opifice sũmo. Unde glo.super illud psal. Qui finxit singillati corda eoꝝ.dic̃ Creauit deus aias singuloꝝ per se. Aduertendũ tñ ꝙ phi quidã cum Platõe dixerũt ꝙ anime fuerũt simul create in corporib⁹ stellarum: ꝛ post formatis corporibus istis oganicis: ꝑ orbes planetarum ad hoc viuificandum descendũt. ꝛ postmodũ corruptꝭ corꝑib⁹ illuc reuertũtur. ꝛ postmodũ suo loco ꝛ tẽpore iteꝝ ad alia corpora ꝺ̃scẽdũt. Hãc opinionẽ videtur narrare Macrobius explanãs somniũ Scipiõis. Sꝫ hec opio ẽ ꝯ̃ phiã q̃ dicit ꝙ ꝓpri⁹ act⁹ dꝫ fieri i ꝓpa mã. vñ si opinio ista eẽt ṽa: aia corꝑib⁹ nõ esset ꝑfectior. Fuerũt insuꝑ hͤtici qdã dicẽtes ꝙ aie fuerũt create i celo cũ angelis: qꝛ sunt eiusdẽ nãe: ꝛ postmodũ ad suggestionem dei tenebraꝝ peccauerũt: ꝛ merito illius peccati i corpora sũt retruse tãꝙ̃ i carcerẽ: vt ibi purgẽt̃: vt cũ purgate sũt ad celestẽ gĺiam reuocẽt̃. Et hec opinio est manicheoꝝ q̃ cõtrariat̃ fidei xp̃iane ponens nullã aiam debere dãnari. ꝯtra triat̃ etiã phĩe: cũ ponit ꝙ corpus comparatur ad animã nõ sicut ꝑfectibile: sꝫ sicut carcer. Nõ si veꝝ esset: sequeret̃ ꝙ homo nõ esset vera species cũ ex anima ꝛ corꝑe nõ fiat vnũ. Est adhuc opinio talis cõtra sensibilẽ expientiã: quia videmus animam ꝙ̃tũcũꝗ bonam nolle a corpore separi: adeo vt aie etiã beate vt ostendet̃ in sequentib⁹ inclinationẽ habeant ad ipsum corpus sibi vniẽdũ. Jõ illa opinio est abijcienda. Cui Augu. ꝯ̃ dicit libro de eccle. dogmatibus vbi ait. Credendũ est ꝛ firmiter tenendũ ꝙ aie nõ sũt ab initio create: vt Origenes finrit. aut in corꝑibus seminãt̃. vt Luciferiani. ꝛ Cyrillus ꝛ quidã latinorum affirmãt: sed a deo aiam creari simul ꝛ isũdi in corpore cõposito ꝛ formato. Hec ille

¶ Secũdo attẽdendũ est de quo sit aia creata. Et heretici quidã ꝑiter etiã ꝛ phi dixerũt aiaꝫ de dei sͣba esse ꝓductã. Nã ẜm Augu. ꝑscilianiste manichei ꝛ gnostici vt pꝫ li. vii. suꝑ Geñ. ad litterã. ꝛ li. ꝯtra Faustũ. ꝛ in libro de duab⁹ aiabus. dicebãt ꝙ aia esset oio ꝙ deus est: vl̕ aliquid eẽ de sͣba dei. Jdipsũ tenuit. Euripides phs vt testatur Tuli⁹ i lib. tusculanarũ qõnũ. Ei ipse Tulius libro eodem earũdẽ qõnũ ait. Spirit⁹ human⁹ ex diuina mẽte discertus cũ nullo alio nisi cũ ipso deo ꝯꝑari põt. Et Seneca ad Lucillũ epl̕a. lxvi. ingt. Nihil aliꝺ ẽ aia ꝙ̃ pars diuini spũs i corp⁹ nr̃ꝫ imersa. hoc idẽ scripsit Macrobi⁹. s̃. sõniũ Scipionis. Quã opinionẽ deiecit Aug. li. ꝺ ori gie aie. qm̃ si ita eẽt: aia nec i meli⁹ nec i pei⁹ labi posset. Et iteꝝ De⁹ mr̃taꝝ aiaꝝ formatõe lacerarẽt. Uñ idẽ Aug. lib. de fide ad Petrũ ait. Nõ vni⁹ nãe possũt eẽ q fecit ꝛ factũ. Alij isuꝑ phi ex elemẽtꝭ aiam constare asseruerunt. Ut.n. scribit Ar. i ꝑmo de aia. Democritus dixit aiaꝫ esse ignẽ quendã. Jn libro ṽo de vita ꝛ morte Ar. legit̃ Eraclitũ sẽꝑ affirmasse deos oẽs ex igne esse ꝛ ex igne vniuersa constare: ꝛ animam fauillã esse stillãtis essentie. zeno stoyc⁹ ꝛ Leucipp⁹ illꝺ idẽ ꝓfitebant̃ ẜm Tulliuꝫ libro ꝑmo qõnũ tuscul. Hoc idẽ affirmabat Hipparch⁹ prout scribit Macrobi⁹ in lib. ꝑmo suꝑ somniũ Scipiõis. Ad illud autẽ tenere moti sunt: qa aia ꝑsente corpus calet: ꝛ recedente frigescit. Diogenes teste pho i primo de aia dixit aiaꝫ esse aerem. Cui cõcordarunt Cleantes ꝛ Crisippus: vt scribit Grego. Naçançen⁹ in libro de nã hois. Anaximenes vt ait Aug. li. viij. de ci. dei. oẽs reꝝ cãs aeri dedit. Nam dicebat deos animam ꝛ oia alia ab aere gigni. cum absꝗ aere nulla aialia cernerꝫ ꝓcreari. moriꝗ subito aere perdito. hic ẜm Pliniũ in li. de nãli historia inuẽit

horologiuꝫ. Thales millesius ꝓut refert
Tullius libro ꝑmo de nã deorũ: materi
am posuit in humore cãꝫ nascẽdi tenuit
qꝫ deũ ex aqua cũcta formasse ⁊ alia hiꝰ
de aĩa locuti sũt delatrãtes. Cõtra quos
theologi ꝯueniũt affirmantes de nihilo
a deo animã esse creatã. Unde Augu. in
li. de quantitate aĩe ait. Nõ ex his notis
vsitatisqꝫ naturis aĩa facta est quas istis
corporeis sensibꝰ tangimus. Nã neqꝫ ex
terra: neqꝫ ex aere: neqꝫ ex aq̃: neqꝫ ex
igne. neqꝫ ex his oĩbꝰ: neqꝫ ex alijs cõiũ
ctis hoꝝ cõstare aĩaꝫ puto. Nec nũc dis
putandũ ẽ q̃lr deꝰ possit ex nihilo alqd
facere q ⁊ angelos de nihilo sicut ⁊ aĩas
voluit creare. ¶ Tertio attendendũ est
qualiter anima sit creata. s. quia spiritua-
lis ⁊ incorporalis substãtia. Ut. n. Aug.
ait anima substantia est incoporea regẽs
corpus. Sed ignaris non facile persua
demus spiritũ esse aĩaꝫ ⁊ nõ corpꝰ qr vt
Tho. dicit. q. lxxv. ar. i. ꝑme partis dicũt
sola copora esse: ⁊ quod non est corpus
nihil esse: cũ tamẽ deꝰ spũs sit Joh. iiij.
c. ⁊ angeli sibe spirituales esse dicantur.
Hinc est qd̃ Lactã. i. vij. li. dinaꝝ insti-
tutionũ. c. ix. de inuisibili deo dic̃. Quia
deus ab hoĩe videri nõ põt: ne quis tñ
putaret ex eo ipso deũ non esse: qa mor
talibus oculis nõ videret̃: itercetera suo
rũ ĩstitutoꝝ miracula fecit etiam multa
quorũ vis qdẽ appareret: suba autẽ nõ
videret̃. sicut ẽ vox odor ventus: vt haꝝ
rerũ argumẽto ⁊ exemplo etiam deum
licet sub oculos nõ veniret: de sua tamẽ
vi ⁊ effectu ⁊ operibꝰ cerneremus. Hec
ille. Angelos etiã nõ solum bonos: sed
etiã malos. i. demões esse ex affectu ma
gicarũ artiũ conspicimus: de qbus nũc
loqui omittimus: quia latius suo loco
tractabimus. Ad animã igit̃ incorporeã
veniamus quã esse Alexan. in. ij. sic ostẽ
dit. Uidemus inqt quedaꝫ corpora que
non nutriuntur: nec augmentantur nec
generantur: nec mouẽtur nisi motu vio
lentissimo vt lapides. Quedam que nu
triuntur ⁊ augmẽtãt̃: vt plante. Quedã
vero que vltra hec mouent̃: ⁊ sentiunt:
vt animalia. Quedã vero que vltra hec
agunt rõne. Si ergo haꝝ opationũ esseꝫ
corporeitas ꝑncipiũ ⁊ cã inuenirent̃ tunc
ĩ oĩbꝰ corpibꝰ. Sꝫ hoc ẽ falsũ. Ergo illd̃
a quo ille opatões ꝓueniũt: nõ erit cor-
pus sed aĩa. Insup videmꝰ actões in q-
bus cõueniũt vegetabilia ⁊ aĩalia ⁊ hoĩ-
nes vt nutrire v generare. ⁊ videmꝰ ac-
tiones cões hoĩbus ⁊ brutis: in quibus
nõ cõicãt vegetabilia: vt sentire ⁊ ima-
ginari. Et videmus alia que sunt ꝓpria
hominibus: vt rõciniari ⁊ intelligere: ⁊
inter bonũ ⁊ malũ verũ ⁊ falsum discer
nere. ⁊ huiꝰ. Ergo erit in vegetabilibus
principiuꝫ generationis: qd̃ quidem est
aĩa vegetatiua. in aĩalibus brutis princi-
pium mouendi ⁊ standi: qd̃ ẽ anima sẽ-
sitiua. in hominibus v̾o principiũ rõci-
nãdi ⁊ intelligendi: qd̃ est aĩa itellectiua
Quinam explicet quot sũt hoĩuꝫ opera
tiones que licet ꝑ corpꝰ exerceant̃ tanqꝫ
ꝑ instrumẽtuꝫ: nihilominus ab aĩa ipsa
ꝓcedunt. Quanta est preteritarũ reruꝫ
memoria? Quanta ad futura ꝓuidẽtia?
Quot picture: quot artes: quot ad capi-
endum aues: pisces: ⁊ indomitas feras
modi distincti? Quot ad pugnandũ ar-
ma? Quot ad nauigandũ mare dispositiones mirabiles? Quot ad inuenien-
dam sciendãqꝫ veritatẽ artiũ liberaliuꝫ
scientie? Unde ista in homine: Certe nõ
ab ipso corpore: sꝫ ab ipsa anima. Unde
Augu. homines naturã aĩe scire volen-
tes redarguit in libro ꝯfessionũ. x. Eũt
hoĩes mirari alta montiũ: ingentes flu-
ctus maris: ⁊ altissimos lapsus fluminũ
oceani ambitum: ⁊ gyros siderum: ⁊ se-
ipsos relinqunt nec mirant̃. Et in libro
de spiritu ⁊ aĩa ideꝫ Aug. dicit. Quoniã
dictũ est mihi vt meipsũ cognoscã. non
possũ sustinere: vt me habeã incognitũ
Magna aũt negligẽtia est nescire quid
sit illud quo celestia tam ꝓfunde cogi-
tamus: naturalia tam sublimi indagatõ
ne inuestigamus: ⁊ de ipso quoqꝫ crea-
tore nostro taꝫ subtilia desideramus sci
re. Nec est res peregrina: nec longe quo
dãmodo quo ipsa sapimus: sed adest ip

nobiscũ: tractat: loquit᷑. ⁊ intus nescitur Datum est illi tam ingentiũ rerum scire secreta: ⁊ seipsum cognoscere nõ põt h̓ ille. Anima itaq̃ spiritualis est. Neq̃ ex h̓ aias ⁊ ãgelos eiusdẽ speciei dicim⁹: s3 angeli spũales itellectualesq̃ sõstantie sint. Quod Origenes tenuit: vt dicit scũs Tho. p̃ ma pte. q. xxv. ar. vi. ⁊ in. q. vij. secũdi li. qõnũ de aia. Contra quem idẽ Tho. dicit q̄ illa que hñt diuersas pfectiones ꝑm speciẽ: differũt specie. S3 angel⁹ ⁊ aia habent diuersas rõnes ꝑm speciẽ: ergo angelus ⁊ aia differunt spẽ. Anima eni rõnalis homini prebet spẽz ⁊ actũ specificũ: quod nõ facit angelus. ¶ Secũdo ꝓbat᷑ q̄ aia oi corpe sit nobilior ratione ordinationis. Quidnaз ẽ quo ipsa sit finis omniũ corporum: imo vt phs dicit. ij. phisi. omniũ rerum que sunt? O q̃ miranda est omniũ elementorũ celorũq̃ varia pulchritudo. Quanta est in omnibus creaturis creatis bonitas: quãtaq̃ in cunctis vtilitas? Ideo audi o anima misera. o aia pigra q̃liter tibi ꝑuiunt vniuersa. Respice inq̄t Ugo in li. de arra sponse. vniuersũ mundũ: ⁊ ꝯsidera in eo si aliquid sit quod tibi non seruiat. Ois nanq̃ creatura ad hunc finez dirigit cursũ suũ: vt obsequijs tuis famulet᷑ ⁊ vtilitati deseruiat: tuisq̃ oblectamentis pariter ⁊ necessitatibus ꝑm affluentiaз indeficientem occurrat. Hoc celum: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cũ his que sunt i eis vniuersis explere non cessant. hec ille. Et si dicatur debent ista omnia ad corporis ꝯditionẽ referri possumus respondere: corpa ista ꝓpter aiaз esse. Unde ar. in. ij. li. de aia ait. Omnia eni corpa phisica aie instrumẽta sũt: sicut animaliũ sicut ⁊ plantarũ tanq̃ gratia anime extrinseca. Est ergo corpus aie'i strumentũ organicũ. Ideo Augu. in li. solilogorũ ad deuз dicit. Omnia dñe q̃ dicuntur sub pedib⁹ hois subiecisti vt solus homo super oia tua tuus esset tot⁹. Exteriora nanq̃ ꝓ corpore cuncta creasti: ipsũ ṽo ꝓ aia: aiam ṽo pro te: vt tibi soli vacaret: te solũ amaret: ⁊ possideret ad solatiũ. hec ille. ¶ Tertia rõ ad oñdẽdũ aie imortalitateз dr᷑ assimilatõis. q̄a aia deo assimilat᷑. Nã geñ. i. dixit de⁹ Faciam⁹ hoiem ad imaginẽ ⁊ silitudinem nostram. Qõ negantes heretici reputãt᷑ xxviij. q. iij. c. penul. De ista ṽo silitudine dicem⁹ suo loco diffusi⁹. Nũc tñ dicim⁹ aiam deo similẽ: q2 sicut de⁹ ẽ simplex ⁊ nõ cõponit᷑: sic aia q̃ de nihilo ẽ creata: sicut deus est mortalis. ita ⁊ aia. Et alie sũt huius silitudines q̃ nõ accipiunt᷑ ꝑm idẽptitatem. s3 ꝑm quandam ꝓportõn ẽ ¶ Tertio ꝓbat᷑ exẽplo: q̄ omni corpore sit aia nobilior. Nã videm⁹ sanctos crucifixisse corpa sua ⁊ dura pñia castigasse vt aia salua fieret. Quanta fuit Pauli ꝓmi heremite pñia i heremo. de quo scribit Hiero. in vitis patrũ: oẽm in solitudie duxit etatẽ cibũ ⁊ vestitũ ei palma ꝓbebat? Quid fecit Antoni⁹? Quid Illarion? Quid Machari⁹? Quid Franciscus? Quid Dominicus? O sancti ⁊ amici dei: dicite nobis quar᷑ tot vigilijs ⁊ orationibus ⁊ disciplinis carnẽ vestrã mortificastis? Respondebũt certe oẽs. Propter aiam. O martyres triũphãtes: cur vos tot cruciatibus exposuistis ⁊ tot supplicijs: ⁊ mori non recusauistis? Iteruз ⁊ ipsi clamabũt ⁊ dicẽt. Propter aiam. O iesu bñdicte: cur tu. xxx. annis in mũdo ⁊ amplius famẽ sitim labores sudores vulnera ⁊ liuores sustinuisti? Statim clamabit. Propter animam. O anima nobilis. o. aia delicata: cur tuaз in tot exemplis nobilitatẽ nõ curas agnoscere? Respice aia misera: q̄a carneз ꝓ te suscepit xp̄s: ꝓ te paup natus est i presepio ꝓ te circũcisus: ꝓ te pegrinat᷑ i egyptuз ꝓ te ieiunat: ꝓ te orat: ꝓ te lachrymat᷑: ꝓ te patit᷑: ꝓ te sanguinem fundit. Ideo Berñ. in meditationib⁹ ait. Sublime ẽ anime principiũ: que non nisi sanguine xp̄i redimi potuit. Quam ergo cõmutationẽ pro anima tua das: qui pro nihilo das illam: Nõne dei filius cum esset in sinu patris a regalibus sedibus ꝓpterea descendit: vt eam liberaret a ptãte diaboli? Quam cum vidisset pctõruз funibus

irretitam iam ianiqȝ demonibꝰ tradendaȝ vt morte dānaret̄ ꝑpetua: fleuit sup illā q̄ flere se nesciebat. Nō solū aūt fleuit: sed etiā se mori ꝑmisit: vt sui sanguinis precio redimeret. hec ille. Et Ugo i li. de arra sponse ait. Amplius mihi vilis esse non debeo: qui tantū deo placui vt mori dignaret̄ ne perderet me. Pateȝ ergo ex dictis: quāta sit anime nobilitas: ⁊ quantū corpa cūcta dignitate precellit quā tñ infellicissimi pctōres suis miseriis vilem fedamiqȝ reddūt ac faciūt. Cū itaqȝ tanta sit anime nobilitas: quomō poterimus eam dicere interire cum corpore: quasi deus tam egregiā creaturaȝ ꝯdidisset: vt eaȝ taȝ breui tpe perimeret? Concludendū ē ergo cū verbis Catōis q̄ i li. de senectute Cicero scripsit vbi sic habet̄. Sic mihi persuasi: sic sentio: cuȝ tanta celeritas animorum sit: tanta memoria preteritoꝝ: futuroruȝ prouidētia: tot artes: tante scientie: tot inuenta: non posse eam naturā que res ipsas cōtineat esse mortalē.

¶ Nō aiaȝ eē imortalem testificatione ꝓbatur Capl'm. ii.

S Ecūdus mōus ad oñdēdū aie imortalitatē dī mltoꝝ testificatio. Adducemꝰ āt tria testimōia

Primū est philosophorū.

Secūdū ē sctōꝝ atqȝ doctoꝝ.

Tertiū est theologorū.

¶ Primū testimoniū est philosophoꝝ qui suo modo aie imortalitateȝ confessi sunt. Unde Seneca ad Lucillū epistola xxxvi. sic ait. Mors illa quā ꝑtimescimꝰ ⁊ recusamꝰ iter mutat: vitam nō eripit. Alius enim expectat̄ qui nos reponat in lucē dies. Idē i libro de naturalibꝰ questionibus ait. Si tranquille volumꝰ viuere: in expedito habēda est anima vt siue illaȝ insidie siue egritudines petant: qd aliud debeo nisi vt exeat exortari: ⁊ cum omnibꝰ eam bonis emittere? Uade inqȝ vade fortiter: vade feliciter nihl' dubitās fac quod quandoqȝ faciendū ē. En reꝝ natura que generauit expectat: ⁊ locus isto melior ⁊ tutior. Auerrois super . xi. metaph. Aia rōnalis manet post mortē ⁊ finis prosperitatis eius erit si coniungatur primo motori. Galienus in libro de spermate. Sicut lumē solis qd̄ est in corporale separat̄ ab aere ab omni oculoꝝ intuitu sine corruptiōe: sic ⁊ anima sine sui corruptione separatur a corpore Plato insuper phs nobilissimus anime imortalitatē primo confessus est. Nam vt dicit Macrobius in libro saturnaliū ⁊ A. Gellius in libro noctiū acticaꝝ librum edidit de imortalitate anime: quē Tulius transtulit in latinū. Denominat̄ aūt ille lib a Phedrōe quodā Socrati ⁊ Platōi adeo dilecto: vt plato nomini suo librum dicaret. In dicto igitur libro Plato sic ait. Perfectꝰ ⁊ purgatus hic trāsiens habitabit cuȝ deo. Idē Plato in Thimeo. Anima est imortalis: ⁊ fm ꝙ vicerit passiones vel victa fuerit premiabitur vel punietur post hanc vitam. Macrobius in prologo super somniuȝ Scipionis sic ait. Sic habeto: omnibus q patriam seruauerint iuuerint auxerint certū esse in celo diffinitū locū vbi beati sempiterno euo fruant̄. Lactā. libro. vij. diuinarum insti. aduersus gen. refert ꝙ Polites qdā cōsuluit Apollinē milesiū vtrū remaneat aia post corpus. an dissoluat̄. Qui rñdit. Aia q̄diu vinculis tenetur in corpore corruptibiles passiones sentiens mortalibꝰ cedit doloribꝰ. Cum vo humanā solutionē ꝑuelocissimā pꝰ solutū corpꝰ inuenit: oio ad ethera fertur ⁊ manet in eternū. Tulius i questionibꝰ tusculanis sic ait. Nō est lugenda mors quā sequit̄ immortalitas. Idē in philip. Breuis a natura nobis data est vita: sȝ memoria bñ acte vite sempiterna. Que si nō esset longior q̄ hec vita: quis esset tam amēs qui maximis doloribus ⁊ periculis ad laudem gloriamqȝ ꝯscēderet? Salustius in libro de repu. dicit. diuitiarum ⁊ fame gloria fluxa atqȝ fragilis ē: virtus clara eternaqȝ habet̄. ergo ꝑclara facies. magne diuitie: ac he vires corporis breui dilabuntur: ingenia ⁊ egregia facinora: sicut aia imortalia sunt. Quin-

tilianus dicit. Si qs sciat qs sit finis bo
noꝝ que vera felicitas. nūq̄ꝫ sibi videbit
ꝑmatura morte perire. Lucretꝰ. Redit
idē retro ꝺ terra ꝙ fuit añ. Sꝫ qꝺ missū
ē ex etheris oꝛis. Id rursuꝫ celi fulgētia
tēpla receptant. Cicero in li. de senectute
dicit. Apud xenophontem aūt moriens
Cyrꝰ maioꝛ h̄ dixit. Nolite arbitrari o
mihi carissimi filij me cū a vobis disces
sero nusq̄ꝫ aut nullū fore. Nec. n. dū erā
vobiscū aīum meū videbatis: sed eū eē
in hoc corꝑe ex his rebꝰ quas gerebam
itelligebatis. Eūdē ergo eē creditote etiā
si nullū videbitꝭ. Nec ꝺo claroꝝ viroꝛuꝫ
pꝰ mortē honores ꝑmanēt: si nihil ipoꝝ
animi efficerent quo diutius memoriaꝫ
sui teneremus. Mihi nūq̄ꝫ quidē ꝑsua
deri potest: animos cū in corpoꝛibꝰ eēnt
moꝛtalibꝰ viuere: cū exiss̄et ex his emori
Et paulo pꝰ. Verū ex vita ita discedo tā
q̄ꝫ ex hospitio. nō tāq̄ꝫ e domo. Cōmo
randi. n. nobis nā diuersoꝛiū dedit n̄ ha
bitandi. O ꝑclaꝝ illū diē cū ad illū diui
noꝝ aīoꝝ cōciliū cetūq̄ꝫ ꝓficiscar: cūq̄ꝫ
ex hac turba ꝛ colluuiōe discedā. ꝓfici
scar. n. n̄ solū ad eos viros de qbꝰ antea
dixi. verū ēt ad Catonē meū quo nemo
vir melioꝛ natus est: nēo pietate ꝑstātioꝛ
Et in eodē li. itroducit Catonē sic dicētē
Ego vr̄os p̄res. P. Scipio tuq̄ꝫ. C. Le
li viros clarissimos mihiq̄ꝫ amicissimos
viuere arbitroꝛ: ꝛ ea qdē vita: q̄ ē sola vi
ta noianda. Nā dū sumus inclusi i his
ꝯpaginibꝰ corꝑis munere: quodā neces
sitatis ꝛ graui oꝑe ꝑfungimur. Est. n. ce
lestis animꝰ ex altissimo domicilio deꝑs
sus: ꝛ q̄si demersus in terrā: locū diuine
nature eternitatiq̄ꝫ ꝯriū. Sꝫ credo deos
imoꝛtales spirasse aīos i hūana corpora
vt eēnt q terras tuerēt: q̄ꝫ celestiū oꝛdi
nē ꝯtēplantes imitarēt cū vite mō atq̄ꝫ
constantia. nec me solum rō ac disputa
tio impulit: vt ita scriberē. Sed nobilitas
etiā sūmoꝝ phoꝝ ꝛ auctoritas. Audiebā
Pythagorā pythagoreosq̄ꝫ incolas pe
ne nostros qui essent italici phi quondā
noiati nnūq̄ꝫ dubitasse: quin ex vniuer
sa mente diuina delibatos animos ha
berenꝰ demōstrabāt mihi ꝑterea q̄ So
crates suppremo vite die de imoꝛtalitate
aioꝝ disseruissꝫ: is qui esset oiuꝫ sapientis
simus oraculo. Apolinis iudicattus: Si
militer Didymꝰ ad Alexandrū cuiꝰ ver
ba hec sunt. dicit. Nos non sumus huiꝰ
mundi incole: sed aduene: nec ita i oꝛbē
terrarū venimꝰ: vt in eo libeat cōsistere
sꝫ trāsire. Properamꝰ eni ad patriā le
gibꝰ nullis delictoꝛūq̄ꝫ pōderibꝰ pregra
uati ꝛc. Valeriꝰ maximꝰ lib. ij. c. i. anime
imoꝛtalitatē fatet: asserens fuisse moreꝫ
galloꝛū mutuare pecunias vt eas reci
perent apud inferos. Quid plura? Phi
nō tm̄ ꝺbo: sed ēt exemplo aīe ostende
runt imoꝛtalitatē. nā refert Augu. lib. i.
de ciui. dei. c. xxij. ꝙ phs quidam cui no
mē Theobrotus lecto Platonis lib. de
imoꝛtalitate aīe: de muro se precipitem
dedit atq̄ꝫ interfecit seipsū. Et Lactā. li.
iij. diuinaꝝ isti. d. multi ex his q eternas
esse aias suspicabant tanq̄ꝫ incertissimi
migraturi essent sibi ipsis manus intule
runt: vt Cleantes Crisippus zeno ꝛ Em
pedocles ꝛ ex romanis Cato q fuit i oi
vita sua socratice veritatꝭ imitatoꝛ. Diuꝫ
hoꝝ historia omissa de Catone libet ali
quid declarare. Plures eni sic dicti sūt.
Fuit nāq̄ꝫ qdā Cato Censoꝛinꝰ: de quo
meminit Tulliꝰ li. i. de amicitia: quē etiā
cōmēdauit Pliniꝰ de viris illustribus.
asserens ꝙ q̄dragesies q̄ter accusatus:
ꝑ se solū cāꝫ dixit optimeq̄ꝫ fuit absolutꝰ
Et Valeriꝰ li. viij. sb̄ rūbrica de studio ꝛ in
dustria. d. Nūq̄ꝫ fuit ita aggrauatꝰ ꝙ ꝑ
aliū defendi voluisset. Et Tulliꝰ i q̄ōni
bus tusculanis. d. li. i. ꝙ fuit i eo tāta elo
quentia quanta illis tēpoꝛibꝰ dici posset.
Et Valeriꝰ vbi. s̄. inqt ꝙ erat doctissimꝰ
lr̄is grecis ꝛ latinis. Latinas tm̄ didicit
ſm Pliniū de viris illustribus: dū iam
esset senex ꝛ in sardinia pretoꝛ. hic vt no
tat i speculo: tedio duplicis q̄rtāe affectꝰ
vt beatioꝛe vita frueret seipsū interfecit.
Fuit alius Cato filiꝰ supdicti vir bellico
sus: de quo Frontinus de re militari re
fert: ꝙ dū in bello ꝯ macedonie regem
pugnaret equo prolapsus: cū se recolle

giſſet aīaduertit gladiuȝ cecidiſſe vagia
quem fortiter recuperauit ⁊ vulneratis
hoſtibus ad ſuos rediȷ̄t. Quod exēpluȝ
adeo romanos accendit ad preliū ⁊ ma
cedones terruit: vt macedones vincerēt
Fuit ⁊ alius Cato qui Marcus Cato
dicebat̄ filius ſupradicti: ⁊ nepos Cen-
ſorini qui conſul in africa dieȝ clauſit ex
tremū. Fuit vͦo aliꝰ Cato qui ⁊ Porciꝰ
filius ꝓcedentis Marci Catonis: qui
Uticenſis dicitur: qa in vtica libye ciui-
tate ſe occidit. Et de hoc loqtur Lacꝫ. i
auctoritate allegata. Cā aūt fuit vt non
ſubiȷ̄ceretur a ceſare. qm̄ ipſe pompeia-
nas partes fuerat ſecutus. De quo Aug.
lib. primo de ciuitate dei. c. xxiiȷ̄. dicit ꝙ
non fortitudine. ſed impatientia ſe pere
mit. O q̄ꝫ confundi deberent chriſtiani
anime negātes imortalitatē: qm̄ quideȝ
⁊ ipſi phi gentiū verbo ⁊ opere animaȝ
nūq̄ꝫ mori tā luciḋiſſime teſtificati ſunt
¶ Secūdū teſtimoniū ē ſctōꝝ atqꝫ do
ctorū. Omnes qppe ſci aīe imortalitatē
ꝓdicāt. Uñ Sap. iiȷ̄. c. dicͨ Salamō. Ju
ſtoꝝ aīe in manu dei ſūt: ⁊ nō tāget illoſ
tormētū malitie. viſi ſūt oculis inſipiētiū
mori: illi aūt ſunt in pace. Et Jacob pri
archa Geñ. xxxviȷ̄. cū ſibi filiȷ̄ dixiſſent
de Joſeph: ꝙ fera peſſima deuoraſſꝫ eū
Deſcendam inqt ad filiū meū lugens i
infernū. Et Tobias cū cecꝰ fuiſſet dicebat
his qui inſultabant ei. Tob. vi. filiȷ̄ ſcō-
rum ſumus: ⁊ illam expectamus vitam
quam deus daturus eſt his qui fidē ſuā
nunq̄ꝫ mutant ab eo. Septem fratres
inſuper cū certi eſſent de aīe imortalita-
te teſtificati ſunt. iȷ̄. Machab. viȷ̄. Cū. n.
Antiochus contra fas compelleret eos
carnes porcinas comedere: nec vellent
obedire: iuſſit ſartagines ⁊ ollas eneas
ſuccendi: iuſſitqꝫ ei qui prior fuerat locu
tus amputari linguā: ⁊ cute capitis ab-
ſtracta. ſummas quoqꝫ manus eiꝰ ⁊ pe-
des precidi ceteris eiuſdē fratribꝰ ⁊ ma-
tre inſpicientibus. Et cum iam per oīa
inutilis factus eſſet: iuſſit igneȝ ei admo
ueri ⁊ adhuc ſpirantē torreri in ſartagi-
ne. In qua cum diu cruciaret̄ ceteri vna

cum matre inuiceȝ ſe hortabāt̄ fortiter
mori. d. Dñs deꝰ in ſeruis ſuis conſola-
bit̄. Mortuo h̄ prīo ſecūdꝰ capit̄: ⁊ cute
capitis eiꝰ cū capillis detracta interroga
bant ſi manducaret prius q̄ꝫ toto corꝑe
ꝑ mēbra ſingula puniret̄. At ille rñdēs
pr̄na voce dixit. Nō faciā. Nō iō q̄ꝛ fr̄
meus crudelr̄ cō ſecutꝰ ē mortē negabo
dñꝫ. ꝓpter qō ⁊ ille ſequēti loco ꝓmi tor
mēta ſuſcepit. ⁊ i vltio ſpū ꝯſtitutꝰ ſic ait
Tu qdē ſceleſtiſſime in pn̄ti vita nos ꝑ-
dis: ſꝫ rex mūdi defūctos ꝓ ſuis legibꝰ i
eterne vite reſurrectione ſuſcitabit. poſt
hunc tertius illudit̄: ⁊ linguā poſtulatus
cito ꝓtulit: ⁊ manus conſtanter oſtendit
⁊ cum fiducia ait: E celo iſta poſſideo:
ſed ꝓpter dei legem nunc hec ipſa deſpi
cio: quia ab ipſo me maiora recepturuȝ
ſpero. Jta vt rex ⁊ q cū ipo erant mira-
rentur adoleſcentis animū: ꝙ quaſi ni-
hilū eſtimaret cruciatꝰ. Et hoc ita defū
cto quartū vexabant ſimiliter torqnētes
Et cum iam eſſet ad mortē ſic ait. Po-
tius eſt ab hoībus morti datos ſpem ex
pectare a deo: iterū ab ipſo reſuſcitādos
Tibi eni reſurrectio nō erit ad vitaȝ. Et
cum eū amoniſſent quintū vexabāt. At
ille reſpiciens in eū dixit. Ptātem inter
hoīes habens cū ſis corruptibilis facis
quod vis. Noli aūt putare genus nr̄m
a deo eſſe derelictum. Tu aūt patienter
ſuſtine ⁊ videbis magnā ptātem ipſius:
q̄liter te ⁊ ſemē tuū torq̄bit. Poſt hūc
ducebant ⁊ ſextū. Et is mori incipiens
ſic ait. Noli fruſtra errare. Nos eni ꝑꝑ
noſmetipſos hec patimur peccantes in
deū noſtrū ⁊ digna admiratione facta
ſunt in nobis. Tu autē patienter ſuſtine
⁊ videbis magnā ptāteȝ ipſius qualiter
te ⁊ ſemē tuū torquebit. Poſt hunc du
xerunt ⁊ ſeptimū: q fili modo aīoſe tor
menta excepit. At mater preſens exñs
morientibus filiȷ̄s talia loquebatur. Ne
ſcio qualiter in vtero meo apparuiſtis.
Nec eni ego ſpiritū ⁊ aīam donaui vob
⁊ vitam: ⁊ ſingulorū membra non ego
ipſa compegi. ſed mūdi creator qui for-
mauit hoīs natiuitateȝ quiqꝫ omniū in-

uenit originē: ꝛ spem nobis iteruꝫ cum misericordia reddet ꝛ vitaꝫ. Ad vltimū cum ad adolescentioreꝫ venissent dicebat. Fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamēto vite eterne effecti sunt. Post quos omnes ꝛ mater cōsumpta est. Similiter ꝛ doctores sancti aie imortalitatē testāt. Primus nanqꝫ ē Augu. qui septimo li. de trini. c. xiiij. ait Aīa habet mortē suaꝫ: cum vita btā caret: que vere aie vita dicenda est. Sꝫ immortalis ideo nūcupat qm̄ qualicunqꝫ etiam cuꝫ miseria nūq̄ desinit viuere. Et idē i libro de spū ꝛ aīa dicit. Immortalis est anima: ne a creatoris sui silitudine discrepare videat. Nō eni poterat esse imago ꝛ similitudo dei: si vllo mortis termino clauderet. Et in li. de ecclesiasticis dogmatibꝰ ait. Solū homineꝫ inuenimus habere aiam substātiuaꝫ: q̄ exuta corpe viuit ꝛ sensus suos atqꝫ ingenia viuaciter tenet: nec cū corpe moritur sicut arabi asserūt: nec post modicū iteruallū sicut zeno: qꝛ substātialr̄ viuit. Et idē in ench. ꝛ ponit. xiij. q. ij. c. tēpus Tēpus qḋ iter hoīs mortē ꝛ vltimā resurrectionē iterpositū est: aīas abditꝭ receptaculis cōtinet sicut vnaqueqꝫ digna ē vel reqe vel erūna: pro eo qḋ sortita est in carne dū viueret. Et Greg. li. iiij. dia. sic loqtur. Tres vitales spūs creauit oipotēs deꝰ. Unū q carne nō tegit: nec cū carne moritur. Alium qui carne tegitur sed nō cum carne morit. Tertiū q carne tegit ꝛ cū carne morit. Primus est angelicus spiritꝰ. Secūdus est spiritus humanus. Tertius est spiritus iumētoꝝ oiumqꝫ brutorum aīalium. hec ille. Et Hiero. ad Benedictū eundem reprehēdens de imoderato dolore pro morte filie sue dicit. Caritatis tue scripta ꝑcepi: in quibꝰ aium tuū dolore cōmotum de filie dormitione cognoui. Non aliud inte admiratus suꝫ q̄ xpiani pectoris i te ṽtutē ablatā fuisse. Stupeo muꝝ fidei penetratū vulneribus orbitatis: queꝫ sopire debuerat spes resurrectionis ꝛ regni celestis. Et Anastasiꝰ papa. xiij. q. ij. c. habent. ad idē ait. Habent forsitan illi iuxta longi doloris excusationē q vitam alteram nesciūt: q de hoc seculo ad melius esse transitū nō cōfidūt. Nos autē qui hoc credimus ꝛ docemus: cōtristari nimiū de obeuntibus nō debemꝰ. At vt concludamus audiendus est xp̄s: q x. c. Math. d. Nolite timere eos q occidunt corpus: aiam aūt non possūt occidere. Sed potius eū timete qui pōt aiaꝫ ꝛ corpus ꝑdere in gehennā. Et Math. v. Gaudete ꝛ exultate: qa merces vestra copiosa est in celis. Math. xxv. Ibunt hi in suppliciū eternū: iusti aūt in vitam eternā. Omitto aliorum testimonia ne longitudine ṽboruꝫ audientes tedium suscipiant. Hoc tm̄ addens ꝙ oia que scripta sunt tam in vtroqꝫ testamēto q̄ i libris doctoꝝ ecclie: hāc ṽitatē directe vl' idirecte ꝯcludūt. ¶ Tertiū testimoniuꝫ est theologorū q in. ij. di. xix. m'tiplr̄ aie imortalitatē defendūt. Est tm̄ huiꝰ veritatis inter ceteros defēsor acerrimꝰ. d. Boñ. vbi. s̄. ar. i. q. i. q ait ꝑmo. ꝙ si cōsideremꝰ aiam in ꝯpatione ad diuinā iustitiā: necesse ē illā fore imortalē. Ad diuinā qppe iustitiā spectat: vt nihil qḋ bn̄ ꝛ iuste fit ṽgat in malū exitū. Sꝫ ꝑꝫ oēs sapientes ꝛ morales phos: potius debꝫ homo pati mortem q̄ recedere a veritate vite: ꝛ a veritate iustitie: Sed si oio ꝑimeret anima. ꝑimeret ois iustiia que ē in ipa. ergo talis ꝑpessio que ē iusta. ꝛ quā laudat ois ratio recta malum haberet exitū: qḋ ē ꝯ diuinā iustitiā. ¶ Scḋo si cōsideremꝰ aiam in compatione ad ꝑpriam virtutē: necesse ē eam esse imortalem. Nam cuiuslibꝫ substantie corruptibilis opatio antiquat ꝛ senescit in tēpore Sed aie rōnalis opatio nec antiquatur nec senescit in tpe: imo iuuenescit: quia i antiqs est sapientia: in multo tpe prudentia. ¶ Tertio si consideremꝰ aiam i cōpatione ad suū finē: necesse est eam fieri imortalē. Nam finis iponit necessitatē his que sunt ad finem. Finis vero ipsius anime ē beatitudo. Si ergo btūs esse non potest: qui bonū qḋ habet pōt

amittere. Igit necesse est animā esse im
mortalem.

T Ertius modus ad ostendendū
aie imortalitatē est exemplorum
corruscatio. Possumus autem
subdistinguere tria exempla.
Primū exemplū dicit apparitionis.
Secūdū exemplū dr̄ exauditionis.
Tertiū exemplū dicit defensionis.

¶ Primū exemplū dicit apparitionis.
Et si dicat: quō potest aīa apparere cum
sit inuisibilis ⁊ incorporea. Dicimus ꝙ
deo volente apparent aliquando anime
ī vigilia: ⁊ aliqñ ī somnis. de apparitōe
ī sōnis nō est dubiū ꝙ visio illa est ima
ginaria q̄ fit per aliquā repñtationē ali/
cuius rei corporal'. Illa vō apparitio que
fit ī vigilia sicut appitio Moysi Mat.
xvii. ī trāsfiguratione ⁊ aiarū aliaꝝ: de q
bus dicet in sequētib⁹ qual'r fiat difficile
ē assignare. Nā aliq dicūt ꝙ aia Moy
si apparuit ī ꝓprio corpore qd̄ ass ūpsit
ad tempus. Qd̄ videt tenere Augu. ī li.
de mirabilib⁹ sacre scripture li. iii. c. xiij.
Sed dicit Tho. iij. pte. q. xlv. ar. iij. ꝙ li/
ber hic false ascribit Aug. iō q̄ ibi tradū
tur nō sūt autentica. Item alij dicunt ꝙ
aie possunt apparere in alienis corpib⁹
assūptis sicut apparent angeli. Recitat
Dionisius in epl'a ad Thimoteum qua/
liter Petrus ⁊ Paul⁹ sibi apparuerunt
in hec verba. Attende miraculū: vide
ꝓdigiū frater Thimothee. Die eni victi
mationis eorum presto fui. Post mor
tē vō illoꝝ vidi eos īuicē manu ad ma/
nus intrantes portas vrbis: ⁊ īdutos ve/
stes luminis: ⁊ colore claritatis ⁊ lucis
ornatos. Hec ille. In legenda insup pau
li narratur ꝙ cum ipse duceretur ad lo/
cum passionis cuidam matrone Plan
tille eius discipule obuiauit. que ẜ Dio/
nisiū alio noīe Lenobia nuncupabatur
Que flens orationibus Pauli cōmez
dare se cepit. Cui Paulus. Uade Plā
tilla eterne salutis filia: comoda mihi ve
lum quo caput tuum tegis: ⁊ illo oculos
meos ligabo: ⁊ postmoduz illud tibi re
stituam. Cum ergo ad locum passionis
venisset: versus orientem manib⁹ ī celuz
extensis deuotissime cū lachrimis ꝑma
vice orauit. Postmodū vt dicit Dioni/
sius oculis imposito velo Plantille ex/
tendit collū: ⁊ suscepit coronaz. Et pcu/
tiente carnifice amputatū est caput pau/
li. Tunc beatissimus in ipso ictu explica/
uit velum: ⁊ collegit sanguinem propriū
⁊ ligauit eum ⁊ obuoluit ⁊ tradidit eū fe
mine. Et r̄uerso carnifice dixit ei Leno
bia. Ubi dimisisti mgr̄m meū Paulū
Rñdit: cū socio iacet ibi ex̄ vrbē ī valle
pugilū: ⁊ velo tuo velata ē facies ei⁹. Et
ipsa Rñdēs ait. Ecce nūc ītrauer̄t Pe
trus ⁊ Paulus induti veste preclara: ⁊
coronas fulgentes habebāt in capitibus
Et ꝓtulit velum sanguine cruentatuz. ⁊
monstrauit eis. Propter qd̄ multi fue/
runt ad xp̄m conuersi. ¶ Secūdum ex
emplū. In legenda quoqz Pauli ꝑmi
heremite legit: ꝙ beatus Antonius ille
magnus vidit angelos aiam Pauli ad
celos deferentes: Qui currens ad eius
cellam inuenit eū genib⁹ flexis ad mo/
dum orantis: ita vt viuere eū estimaret
Sed cū mortuū didicisset dixit. O san/
ctissima aia qd̄ gerebas in vita ī morte
mōstrasti. Sicqz adiutorio duorū leo/
num supuenientiū ipsuz tradidit sepultu
re. ¶ Tertiuz exempluz est de scō Ger
mano de quo dicit Grego. ij. dialogorū
ꝙ sanctus Benedictus longe a capua/
na ciuitate positus ipsius animam ī glo
bo igneo ad celum ferri ab angelis aspe
xit. ¶ Quartum exemplū ē de btō Frā
cischo: de quo refert dñs Boñ. in legen
da maiori. ꝙ illa hora qua obdormiuit
vnus ex fratribus vidit ipsius aiam sub
specie stelle prefulgide in celū recto tra
mite sursū ferri. Minister quoqz fratꝝ
terre laboris: qui tunc erat frater Augu.
vir vtiqz sanctus ⁊ iust⁹ in hora vltima
positus: cum iampridem amisisset loq̄/
lam: audientib⁹ qui astabant subito cla/
mauit ⁊ dixit. Expecta me pater: expecta
me pater. Iam venio tecū. Querentib⁹
aūt fratribus ⁊ admirantibus cur sic lo
queret respondit. Nōne videtis patrez

nostrũ Franciscũ qui vadit ad celũ? Et
statim sancta illa aĩa migrans a carne
patrẽ est secuta sanctissimũ. Episcopus
insup asisin⁹ ad oratoriũ sci Michae/
lis in monte gargano nũc tẽporis pere
grinationis causa perrexerat. Cui btũs
Franciscus in nocte transitus sui appa/
rens dixit. Ecce relinquo mũdũ: ⁊ va/
do ad celũ. Mane igit̃ surgens eps so/
cijs narrauit que viderat. Et asisium re
diens cũ sollicite requisisset certitudina
liter recognouit: q ea hora q̃ sibi p visio
nẽ inotuit: beatus pr̃ ex hoc mundo mi
grauit. ¶ Quintũ exẽplũ ẽ de btõ. mar
tino. De quo refert beat⁹ Seuerus i suo
dialogo: q btũs Seuerus eps coloniẽ/
sis dũ die dñica cũ suis clicis p⁹ matuti
nũ loca scã visitaret: illa hora q̃ vir btũs
obijt andiuit chorũ canẽtiũ i sublimi: di
xitq; suis. dñs meus Martin⁹ eps mi/
grauit ex hoc mundo: ⁊ nũc angeli ca/
nendo deferunt eũ in celũ. Eodẽ quoq;
tpe mediolani Ambrosi⁹ eps erat. Cuz
aũt celebraret dñica die erat cõsuetudo
vt veniens lector nihil legere psumeret
pusq; sanctus pater nutu iussisset. Factũ
est aũt vt illa die dñica nullus extaret q
lectionem beati Pauli legeret: qua bea
tus antistes super scm̃ altare obdormi/
uit. Quem cum nullus excitare presu/
meret transacto longo spacio excitaue/
runt eum dicentes. Jam hora preterijt:
Respondit btũs Ambrosi⁹. Nolite tur
bari. Multũ mihi valet sic obdormisse
Quia tale miraculum dñs dignatus est
ostendere. Nam noueritis fratrez meuz
Martinũ sacerdotẽ egressum fuisse de
corpe me aũt eius funeri obsequiũ pre/
stitisse. Tunc illi stupefacti diem ⁊ tẽpus
notant atq; reperiunt: sicut dixerat illis
Ambrosius. ¶ Sextũ exemplũ ẽ scõꝝ
Seruasij ⁊ Protasij martyrũ: quorum
corpa inuenit btũs Ambrosius anno se
cũdo Theodosij i Mediolani. Naz sibi
apparuerũt: ⁊ etiã cũ eis apparuit Pau
lus ⁊ declarauerũt locũ in quo sua cor/
pora erant recõdita. Que magna deuo
tione Ambrosius ad basilicam fauste re
posuit. ¶ Septimũ exemplũ est de in/
uentione corpis sci Stephani: qđ reper
tuz fuit hierosolymis apparente Gama
liele presbytero cuidaz Luciano. Et ne
p singulos ire necesse sit: multa visa sũt
etiam post mortem de statu defunctorũ
in quibus aiarũ imortalitas apertissime
demonstrat̃. ¶ Secũdũ exemplũ dicit̃
exauditionis. Si enim aĩe sanctorũ nõ
viuerent i regno dei: quõ possent hoies
mundi i suis petitionibus exaudiri? qđ
autem exaudiant patz de illis q se v̇gini
gloriose Katherine: Antonio alijsq; san
ctis cõmẽdant quoꝝ suffragija a multis
piculis ⁊ aduersitatib⁹ libant. In tẽpesta
te maris naufragiũ patientib⁹: in egritu
dine varijsq; angustijs laborãtib⁹ quoti
ens subuenit v̇go beata? Quid igit̃ refe/
res tu o fili pditiõis? Est ne mortua vir
ginis aĩa? est ne mortua aĩa bti Antonij
Nunqd mortua ẽ aĩa btẽ Ursule aliorũ
q; sanctoꝝ? Absit tã impiũ errorẽ cogi/
tare. O pr̃ Frãcisce quõ aĩaz tuã dicere
possum⁹ mortuã q p⁹ mortẽ tuã tãtis ex/
hibuisti subsidia caritatis? Narrat dñs
Boñ. hoc miraculum in legẽda maiori
beati Frãcisci: q i ptib⁹ cathalonie acci/
dit virũ quendã noie Johem btõ Fran
cisco deuotũ quodã sero p quandã viã
incedere: in qua p inferenda morte insi
die latitabant non quidem ipsi sz cuidã
alteri. Exurgens autẽ quidam de isidijs
cum hostem suũ eũ esse putaret: tam le/
taliter eum plagis pluribus gladiauit: vt
nulla prosus subesset spes recuperande
salutis. Cum igitur iudicio medicorum
ipsius desperata esset curatio: conuertit
se ad beati Francisci patrociniũ ⁊ quan/
ta poterat deuotione salutẽ postulabat.
Cui nocte astitit quidam in habitu fra/
tris minoris p fenestram ingressus: qui
vocans eum dixit. Quia fiduciã habui/
sti in me: Ecce dñs liberabit te. A quo
cum eger inquireret quis esset: Franci/
scum se esse respondit. Et statim appro/
pinquans vulnerũ suorũ ligaturã resol/
uit. Et cũ vnguẽto p oẽs plagas vt vide
batur punxit. Statimq; sensit se pristi/

ne restitutū sanitati. Quo facto beatus
Frācisc⁹ recessit. At ille vxorē let⁹ vocauit
Que celeriter currens: ⁊ stare iā videns
quē sepeliēdū putabat i crastinū viciniā
totā clamore ꝯpleuit. Accurrentes autē
sui cū niterent illū tanꝗ freneticum in
lectū reponere ⁊ ille renuens oñderet ⁊
assereret se sanatū: tāto sunt stupoꝛ atto/
niti: vt q̄si sine mente oēs sint effecti: ⁊
ip̄m fantasticū eē crederēt: qꝛ quē paulo
añ ꝯspexerāt plagis atrocissimis laniatū
plena videbant icolumitate iocundum
Quibus ille qui factus fuerat sanus ait.
Nolite timere: quia sanctus Franciscus
modo a loco isto recessit. Et illarum sa/
crarū manuū tactu me integre libauit
Inquit post hec dñs Boñ. Digne qdez
beatus pater carne iaz mortuus ⁊ viuēs
cum xp̄o presentie sue ostensionē mira/
bili: ⁊ manuum sacrarum palpatione su
am vulnerato letaliter viro sanitatez cō
cessit: cum illius in se stigmata tulerit q
misericorditer moriens ⁊ mirabiliter re
surgens: vulneratum genus humanum
⁊ semi viuū relictū plagarū suaruz v̄tu/
te sanauit. ¶ Tertiū exemplū dicit̄ defē
sionis. Scōꝝ quippe patrocinia quib⁹
sepius populi subsidium defensionis ob
tinuerunt: animam ostendūt imortalez
Scribitur nanqꝫ in .ij. Machab. c. xv.
q̄liter cū Judas. Machabeus cogeret
bellū cōmittere contra Nichanorē qui
hierusalem ⁊ templuz dissipare volebat
essetqꝫ Judas in locis samarie cū pau/
cis qui timebant ꝓpter paucitatez suaz:
hortatus est eos Judas: exposito sōnio
quod in eadez nocte viderat in hūc mo
dum viderat enim sūmuz sacerdotē de/
functū iam manus ꝓtendentez orare ꝓ
populo iudeorum. post hunc apparuisse
Hieremiaz ꝓphetam dedisseqꝫ ipi Jude
gladiuz aureuz ⁊ dicentem. Accipe gla/
dium sanctū: in quo concidas aduersa/
rios populi mei israel. Qua visione cō/
fortati qui erant cū Juda impetum fece
rūt in hostes: ⁊ prostrauerūt ex eis non
min⁹ q̄ꝫ. xl. milia. Nichanore cū eis in/
teremptо. ⁊ redierunt hierosolymā bñ/
dicentes deū: caput Nichanoris ⁊ ma/
num cum humero abscisam cōtra tem
plum suspendentes. Nōne scūs Mer/
curius Julianum apostatam interfecit?
Naz cum ipse contra persas incederet
manu forti: in nocte vidit Basilius in ec
clesia sancte Marie in visu multitudi/
nem angelorum: ⁊ in medio quandam
feminā in throno stantem: ⁊ stantibus
dicentez. Vocate mihi cito Mercuriuz
qui Julianū apostatam occidat: q me ⁊
filiū meū sup̄be blasphemat. Erat autez
Mercurius quidam miles qui ab ip̄o
Juliano ꝓ fide xp̄i fuerat interfectus:
⁊ in eadem eccłia erat sepultus. Statim
qꝫ sanctus Mercurius cuz armis suis
que ibi seruabātur affuit: ⁊ iussus ab ea
in preliuz properauit: ⁊ monumētū suū
aperuit. Expergefact⁹ aūt Basilius ad
locum vbi sanctus Mercurius cū ar/
mis suis quiescebat: iuit ⁊ monumentū
suū aperiēs nec corpus ibi nec arma in
uenit. Sequenti mane ibidem rediens
inuenit corpus eius ⁊ arma ⁊ lanceam
sanguine cruentatam. Et ecce quidā de
exercitu dixit. Cuz Julianus imperator
in exercitu moraret̄ affuit miles quidam
ignotus: qui vrgens calcaribus equum
audaci mente Julianū impetijt: lanceaz
fortiter vibrans ⁊ ipsum ꝑ mediū perfo
rauit. Et subito abscedens nusq̄ꝫ com/
paruit ipse vero Julianus dum adhuc
spiraret: vt dicitur in historia tripartita:
sanguine suo manuz impleuit. ⁊ in aere
ꝓiecit. dicens Vicisti me Galilee vicisti
Sicqꝫ in his vocibus expirauit: Et ab
omnib⁹ suis insepultus relictus fuit. Ec
ce quot nobis offerūtur exempla vt ani
mam immortalez sciamus. O dura cor
da quid facitis? Cur anime salutem ne/
gligitis? Audite xp̄m dicentez. Math.
xvi. Quid prodest homini si vniuersuz
mundum lucretur: anime vero sue de/
mentum patiatur? Aut quam dabit ho/
mo commutationem pro anima sua?
Queramus igitur illaz saluare: vt viuat
cum xp̄o hic per gratiam: ⁊ in futuro ꝑ
gloriam. Amen.

¶ Sermo vigeſim⁹ prim⁹ ꝺe beatitudie
ſancto ꝝ in q̊ cōfutaꝉ fatuitas hominum
mūdanorum. q nō credūt aliqꝺ ꝺ̉ vita
futura.

Merces veſtra copioſa ē
in celis. Verba ſunt re/
demptoris noſtri origi/
naliter math .v.c. Tāta
eſt quorūdam ſtulticia
vt arbitrentur nulla eē
bona preter ea que in
pn̄ti vita a pijſſimo ꝺeo
vſibus humanis cōceduntur. Nil cre/
ꝺūt nil cogitant. Nihil ꝺeniq; ſperāt. ꝺe
futura celeſtis regni hereditate. Somni
um putāt ymo fictionē ⁊ fabulā. quicqꝺ
ƀm omnē veritatē ꝺe ſcōꝝ beatitudine ꝑ
clamatur. Hi omnē ꝺiligentiā adhibent
vt corporeis ſenſibus in ſuis ꝺelectatio/
nibus voluptuoſis ſatiſfiat. Animā vͦ
virtutibus honeſtiſq; moribus inſtruere
⁊ negligunt ⁊ contemnunt. Propterea
equū eſſe cenſui ſi in preſenti ſermone ꝺ̉
beatitudine verba fecero. nam illam cū
cti ꝺeſiderare ꝺebent que merito prepo/
nenda eſt oib⁹ que ab hoie precio habe
ri ſolent. ꝺe hac quilibet iuſtus atq; fide
lis aſſerit illuꝺ Sapientie. c. vij. Prepo
ſui illam regnis ⁊ ſedibus: ⁊ ꝺiuitias ni/
hil eſſe ꝺixi in comparatione illius. nec
cōparaui illi lapiꝺez ꝓcioſū. qm̄ oē auꝝ
in cōparatione illius arena eſt exigua. ⁊
tanq̄ lutū extimabiꝉ argentū in ꝯſpectu
illius. Super ſalutem ⁊ ſpeciē ꝺilexi eā
⁊ ꝓpoſui pro luce habere illā qm̄ inextin
guibile eſt lumē illius. venerunt aūt mi/
hi oīa bona pariter cū illa. Vt igiꝉ ꝺiſpo/
namus ea que tractaturi ſumus orꝺine
ꝺebito. beatituꝺiniſq; lauꝺes mirificen/
tiſſimas ꝯplectamur q̄ copioſa merces
a noſtro ſaluatore merito nūcupaꝉ. ꝺ̉ ip/
ſa tria myſteria principalia ꝓponem⁹ cō
templanꝺa.
Primū ꝺꝛ beatitudinis ꝺeſiderīu.
Scōm beatitudinis ſubiectū.
Tertiū beatitudinis obiectū.
¶ Q̄ꝺ beatitudo ē bonū qꝺ cūcti ꝺeſi/
ꝺerare ꝺebent. Caplm. j.

Primū myſteriū ꝯtēplādū ꝺici
btituꝺis ꝺeſideriū. in q̊ iꝺucēꝺa
ē cunctoꝝ mens vt aꝺ beatituꝺi
nē ꝺirigāt corꝺis affectū. illāq; virib⁹ to/
tis conenꝉ aꝺipiſci. nā ⁊ hoc ita pulchre
loquiꝉ Seneca aꝺ Lucillū. Aꝺ ſummū
inquit bonū ⁊ ꝓpoſitum totius vite tue
reſpice. Illi enim conſentire ꝺebȝ qcqꝺ
agimus. iꝺeo peccam⁹ qꝛ ꝺe partib⁹ vite
oēs ꝺeliberamus ꝺe tota vero nemo ꝺe
ſiꝺerat. Errant conſilia noſtra quia nō
habent quo ꝺiriganꝉ. Ignoranti quem
portū petat. nullus ſuus certus eſt. hec
ille. Sed vt pars iſta luciꝺior fiat op⁹ eſt
vt aꝺ tria ꝺubia reſponꝺeamus.
Primū vtrū hoi ꝯueniat agere ꝑꝑ finē.
Scōm vtꝝ finis hūane vite ſit btituꝺo.
Tertiū vtꝝ btituꝺo ſit bonū ꝺ̉ſiꝺerabile
¶ Aꝺ primū ꝺubiū rn̄ꝺet ſcūs Tho. i.
ƀe. q. i. ꝙ actionū q̄ ab hoie agūꝉ. ille ſole
ꝓprie ꝺicūꝉ humane q̄ ſūt ꝓprie hois in
q̄tum eſt homo ꝺiffert autez homo ab
alijs irrationalib⁹ creaturis in hoc ꝙ eſt
ꝺominus ſuorum actuum quoꝺ fit per
rationem ⁊ volūtatē. Ille itaq; actiones
ꝓprie hūane ꝺicūꝉ q̄ ex volūtate ꝺelibe/
rata ꝓceꝺūt. Alie vͦ nō ꝓprie humane
ſūt ſicut ꝺū mouet peꝺē. vel fricat barbā
alijs intētus ⁊ ſimilia. licet ſint hominis
iſte actiones ſcꝺe nō ſunt propter finem
ex quibus homo nec mereri pōt nec ꝺe
mereri. Seꝺ prime actiones aꝺ finē ſūt
ꝺirigenꝺe. Inqt nāq; phus. ij. phicorū.
Finis ē pricipiū i operabilib⁹ ab hoie. Et
in. ij. ethicoꝝ aſſerit. Finis oēs opanꝉ. Et
iterū. in. ij. phicorū. nō ſolū intellect⁹ ſeꝺ
natura agit ꝓpter finē. Et i. ij. methaphi.
qui infinitū faciūt auferunt naturaȝ bo
ni. Cum itaq; finis ſit qui mouet agentē
⁊ licet in executione ſit poſterior tn̄ prior
eſt in intentione agentis ⁊ habet rōnem
cauſe. ꝓpterea aꝺ hominem ſpectat vt
vt agat ꝓpter finē. ¶ Aꝺ ſecūꝺū ꝺubiū
rn̄ꝺet Ricarꝺus in. iiij. ꝺi. xlix. ꝙ vltim⁹
finis hūane vite ē beatituꝺo vt ait Aug.
li. viij. ꝺe ciui. ꝺei. Finis boni appellatur
quo quiſq; cū peruenerit beat⁹ ē. Et iꝺē
li. xix. ꝺ̉ ciui. ꝺei. Illꝺ ē finis boni ꝓpter

q̄ᵹ appetēda sūt cetera ip̄ʒ aūt pp̄ seip̄m Et.xxij.li.de ciui.dei.Finis inqt nr̄ ē p̄uenire ad illud regnum cuiꝰ nullꝰ finis ē.Et apl̄s ad romanos.vj. Habet̄ fructū vr̄m in sanctificatiōe.finē vo vitam eternā.Sed hic oriẗ difficultas q̄m̄ cum beatitudo sit in ipso deo.ꝛ beatitudo ē finis hūane vite ēt erit finis oīuʒ creaturarū.Nam vt inquit Dionysiꝰ in li.de diuinis noibꝰ.Deꝰ ꝯuertit oia ad seip̄ʒ tanq̄ȝ ad vltimū finē.Ad qᵹ dicit Tho.i.ij.q. prima ꝙ sicut colligit ex dictis Aristo.ij. phorū.ꝛ.v.methaphie.Finis dī dupl'r.s. vel eiꝰ terminꝰ ꝛ quo.i.ipsa res in qua rō boni inuenit.vel vsus siue adeptio illius rei.Sicut si dicamꝰ ꝙ motꝰ corporis grauis finis ē vel locꝰ inferior vt res. vl' hoc ꝙ est esse in loco inferiori vt vsus. Et finis auari est vel' pecunia vt res.vel possessio pecunie vt vsus. Si ergo loq̄mur de vltimo fine hominis q̄ȝtum ad ip̄am rem que estꝰ finis.Sic in vltimo fine hominis omnia creata cōueniūt.q2 deꝰ est vltimꝰ finis hois ꝛ oīum aliar̄ rerū. Si aūt loquamur de vltimo fine hois q̄ȝtuʒ ad cōsecutionē finis.Sic i fine hois nō ꝯmunicant creature irrationales nam ꝛ homo ꝛ alie creature rationales consequuntur vltimū finē cognoscēdo ꝛ amādo deū.qᵹ non cōpetit alijs creaturis q̄ adipiscūẗ vltimū finē inq̄ȝtū participant aliquā silitudinē dei s3 ꝙ sunt vel viuū vel ēt cognoscūt s3 instinctū nature. licet nō per rōnē vel intellectū.Jō magister i.di.ij.dicit.Fecit deꝰ creaturam rationalem vt summum bonuʒ intelligeret. intelligendo amaret.amando possideret ꝛ possidendo frueretur.Quare vt Augustinꝰ docet in libro.lxxx.iij.q. Non cadit in aliqua ratione carentia vt beata sint.

¶ Tertium dubiū fuit vtrū beatitudo sit bonum desiderabile.Et posset quis arguere q̄ȝ non.Nam nullum bonum incognitū est desiderabile hoc patet Quia bonum apprehensū est obiecū appetitꝰ. vt inqt Aristoteles in.iij.de aīa.Jō Augustinꝰ lib.x.de trinit.c.i.ait. Firmissime nouimꝰ amari nisi nota nō posse.S3 beatitudo est bonū incognitū ergo n̄ ē bonū desiderabile.Philosophi q̄dē m̄lt̄ū subtiliter elaborarūt vt de beatitudine ac summo bono cognitionem inuenirent. Et vt Lactantius scribit in p̄ncipio p̄mi libri diuinarum institutionuʒ.Neq̄ȝ adepti sunt quod volebant et operam simul atq̄ȝ industriam perdiderunt. hoc ideo dixit.quia vt recitat Aug.lib.xix.de ci.dei.Marcꝰ varro notauit ducētas octogintaocto falsas opiniones de btitudine q̄s phi suo ingenio adiuenerūt Aug. ēt in.xiij.ᵭ trini.asserit quosdam posuisse btitudinē in voluptate corpis:q̄sdā i voluptate animi.Quosdā in alijs rebꝰ puta in diuitijs vel honoribꝰ ꝛ hmōi.vt etiā scribit Aristoteles in.i.ethicorū. De his ad hoc ita loqẗ Lactantiꝰ li.iij.diui.insti. Epicurus sūmū bonū in voluptate animi eē censet.Aristipus in voluptate corporis.Caliphon ꝛ Dinomachꝰ cirenaici honestatē cū voluptate iunxerūt.Diodorus in priuatione doloris sūmū bonū posuit.Jero.in nō dolendo.Peripatetici aūt in bōis animi ꝛ corporis ꝛ fortune.Erilli sūmū bonū est sciētia zenonis cū nā cōgruēter viuere. Quorūdā stoicorū v̄tutem seq.Aristo.in honestate ac v̄tute sūmū bonum collocauit. hec ille. S3 infra ᵭ Epicuro ita seqẗ.Epicuri disciplina m̄lto celebrior semp fuit q̄ȝ ceteror̄.nō q2 veri aliq̄d afferret. s3 q2 multos ad populare nomē voluptat̄ inuitat. Nemo eiʒ n̄ i vicia p̄nus ē. Propterea vt ad se m̄ltitudinē ꝯhat apposita singul' quibusq̄ȝ moribus loqẗ. Desidiosū vetat lr̄as discere.Auarum populari largitione liberat.Jgnauum prohibet accedere ad rempublicaʒ.pigrū exercere. timidū militare. Constat itaq̄ȝ ex his q̄ȝ erronea fuerit phor̄ mēs circa beatitudinē agnoscendam.Sed p̄ter illos adhuc cōfirmare possumꝰ ꝙ beatitudo n̄ ē cognoscibilis p v̄ba pauli q.i.ad corinthios.c.ij. ait.Oculus non vidit ꝛ auris non audiuit nec in cor hominis ascendit q̄ p̄parauit deꝰ his q diligūt illū.,Sed ista ᵭ beatitudine sic paulus locutꝰ est.Ergo tale

Dubitatur

Solutio s. Thomme

bonū est quod a nobis percipi minime potest ⁊ ex consequenti neq; desiderari. At in contrarium est sententia Augustini qui libro .x. de ci. dei. c. i. ait. Omnium certa sententia est qui ratiōe quoquo mō vti possūt beatos esse oēs homines velle Et in .xiij. de trini. Ad appetendū beatitudinem natura cōpellit cui sūme bonus ⁊ immutabiliter beatus creator hoc īdidit Et de hoc Aristo. in .i. ethicoꝝ sic scripsit bene enunciauerunt dicentes bonum eē quod omnes appetūt. Et in .iij. thopicorum. Maxime bonū oēs maxime appetunt. Pro amouenda igit omni ambiguitate notandū ex dictis Ricardi in .iiij. dist. lxxxix. ⁊ Tho. i. ij. q. v. arti. viij. ꝙ beatitudo potest accipi tripliciter.

Primo in suo esse generali.

Secūdo in suo esse spāli.

Tertio in suo esse specialissimo.

Prīo potest beatitudo accipi in suo esse generali inq̄tum est bonum quoddam sufficientissimum ⁊ sic est omnibus nota. Quilibet enim scit quid est bonum ⁊ quid est sufficientissimum. Et hoc modo omnes beatitudinem appetunt. Naz sic appetere beatitudinem nihil est aliud q̄ appetere vt voluntas satietur quod quilibet vult. Et hoc est quod Boetius dixit in .iij. de consolatiōe. Omnis nanq; mortaliuz cura quā multiplicium studiorum labor exercet. diuerso quidem calle procedit. ad vnum tamen beatitudīs finem nititur peruenire. Et sumit hic vnus finis ſm Geraldum odonis super primum ethicorum non ſm speciem opinionis sed ſm proportionem. Naz sicut leuia habent vnum finem ſm speciem nature. s. locum sursum. Et grauia habeant alium finem ſm spēz nature. s. locū deorsū. tñ grauia ⁊ leuia habent vnū finē ſm ꝓportionē nature. Eo ꝙ ita se hz locus deorsū ad grauia. sicut locus sursū ad leuia. Ita ⁊ omnes homines tendūt ad vnū finē ſm ꝓportionem opinionis. eo ꝙ ita se habet pecunia ad auarum in qua opinatur se fieri posse beatum. sicut delectatio libidinis ad luxuriosuz qui in sua luxuria putat constare beatitudinez. Omnes quippe appetunt qcquid etiā indebite appetunt tanq̄ ꝯsumatū bonuz. Sed nōnulli superbientes: in quo consistit vera beatitudo nolunt attendere. Jō conantur lucrari pecuniam ibi credētes esse beatitudinem. ¶ Exemplum patet Nam si quis vellet emere auruz: ⁊ ostēderet ei auricalcū: qd non cognosceret: emeret pro auro. Et si queras quid vis emere: respondet aurū: licet ei ostendas auricalcuz. Si dicis auaro: quid vis: dicet beatitudinem. Vis paradisum: Paradisum dicet pecuniam: quia ibi credit ꝙ sit beatitudo ⁊c. Sed decepti sunt vt patebit inferius. Nōnulli etiā percipientes in quo consistat beatitudo: cum talis perceptio sit ex munere gratie: facti sunt sibimet ipsis sapientes: ⁊ voluerūt bene operari. Et sic pz responsio ad pmū argumētū. ¶ Sz adhuc ē notādum circa beatitudinē in generali. videlicet. Si aliquis querat: quomō cognoscitur beatitudo in generali: dico ꝙ innata est ista cognitio. ¶ Et si q̄rat p qd dico q2 sufficiētia cognoscitur per indigentiam. ⁊ si opponatur ꝙ priuatio non est via cognoscendi habitum: dicendū ꝙ est quedam indigentia oīo priuans: quedā disponēs ⁊ inclinās. Et hec est ratio cognoscendi. ¶ Posset tñ dici ꝙ cognitio beatitudinis ⁊ multarū rerum naturalium nobis est innata. Et si dicat ꝙ anima est vt tabula rasa: hoc intelligit solum q̄tum ad species ⁊ similitudines quas querit per sensus. Hec Bonauentu. in .iiij. di. xlix. ¶ Scdo pt btitudo accipi in suo eē speciali. inq̄tū. s. cōsistit nō in bonis pñtis vite. sed in clara dei visiōe ⁊ perfecta eius dilectiōe ⁊ gaudio qd habz de dei bonitate presenti per claram eius visionez et perfectam dilectionem. Et hoc mō beatitudo non fuit nota philosophis: quam tamen postq̄ christus dei filius venit in mundum omnes qui volunt agnoscere desiderare ⁊ acquirere valēt. Ipse quidē qui lux fuit ⁊ splendor omnis veritatis viā nobis summi boni ostendit. Ipse clama

Beatitud. i(n) esse speciali.

uit Mathei.iiij.c.dicens. Penitentiā
agite appropinquabit regnū celorū. Et
v.c. Merces vestra copiosa est in celis
Et.vj.c. Nolite thesauriçare vobis the/
sauros in terra thesauriçate vobis the/
sauros in celo. Et Jobis.xvij.c. Hec est
vita eterna vt cognoscant.s.facie ad fa/
ciem te verū deū. ⁊ quē misisti ihm xp̄z
filiū tuū. Et ꝯpletis humane redēptōis
mysterijs quadragesima die postq̄ȝ sur/
rexit a mortuis videntibꝰ discipulis ele/
uatꝰ est ⁊ ascēdit ad celos. Jdcirco Lac/
tantius li.vij.diuinaꝝ institutio.ait. Pr̄
enim vester ac dn̄s qui condidit firma/
mētū celū qui librată magnitudine sua
terram vallauit montibus. mari circun
dedit. amnibusqꝫ distinxit. ⁊ qcqd ē in
hoc mūdo mirabile cōflauit ac perfecit
ex nihilo. perspectis erroribus hominū
ducē misit qui nobis viaȝ iusticie pande
ret. Hunc sequamur omnes. hunc au/
diamus. huic deuotissime pareamꝰ. quo
niam solus vt ait Lucretiꝰ veridicis ho/
minum purgauit pectora dictis ⁊ finem
statuit torpedinis atqꝫ timoris ostendit/
qꝫ bonum summū quo tendimus om/
nes. quid foret atqꝫ viam monstrauit li/
mite paruo. quo possemꝰ ad id recto cō
tendere cursu. nec tantū ostendit ſȝ etiā
precessit. ne quis difficultatis gratia iter
virtutis horreret. hec ille. Tertio pōt ac/
cipi beatitudo in suo esse specialissimo. p — *Beatitudo q̄ i esse specialissimo.*
ut.s.est actualiter in beatis cuiꝰ magnitu
dinem explicare nequaq̄ȝ possumus. qꝛ
nulla sensibilis experientia quaruncūqꝫ
delectationum presentis vite minimam
partem illius dulcedinis potest designa
re. Et oculus non vidit nec auris audi/
uit: neqꝫ humanū cor excogitauit vnq̄ȝ
q̄ȝ igēs sit illa supna felicitas. Hic Gre.
in omelia inquit. Si consideremus fra/
tres charissimi que ⁊ quāta sūt q̄ nobis
promittunt in celis vilescunt animo oīa
que habent in terris. Terrena nāqꝫ sub/
stantia superne felicitati ꝯparata. pōdus
est nō subsidiū. Temporalis vita eterne
vite cōparata. mors est potius dicēda q̄ȝ
vita. Hic in trāsitu btī Hieronymi scri/
bit hec v̄ba Augu. ad Cirillum. Eo die
⁊ hora qua Hieronymꝰ sanctissimus ex
hac luce migrauit dum Jponie in cellu/
la mea quiescēs. de gloria beatorū cogi
tarem vellemqꝫ de illa tractatū breuem
componere compulsus precibus nostri
seueri quondam venerabilis Martini
epi turonēsis discipuli. carta calamo pu
gillaribqꝫ susceptis. volui epistolam scribe
re sanctissimo hieronymo destinandaȝ.
vt quid ipse in re tam difficili sentiret re/
sponderet. Cunqꝫ iam scribens salutatio
nis exordiū Hieronymo pn̄tarē. ineffa
bile subito lumen. cū inaudita odorum
fragrantia cellulā in qua stabā intrauit.
hora iam cōpletorij. Ad quā visionē ꝑꝑ
rei tam admirabilis nouitateȝ pterritus
esse cepi. Cūqꝫ quidnā id eēt attentiꝰ co/
gitarem de luce vox insonuit dicens. Au
gustine Augustine quid queris. putasne
breui imittere vasculo mare totū. Mo/
dico includere pugillo terrarum orbeȝ.
Celum firmare ne suos exerceat mo/
tus Jnfinite rei quis inerit finis immē/
sa qua mensura metieris? Potius totuȝ
mare i artissimo clauderetur vasculo. po
tius orbem terrarum paruus teneret pu
gillus. potius a motu continuo celuȝ de/
sisteret. q̄ȝ gaudiorum ⁊ glorie quibus
beatorum aīe sine fine potiunt minimā
particulā intelliges. nisi vt ego expientia
docearis. discurre ad hoc breue tp̄is spa
ciū ⁊ talia satage opa exercere vt postmo
dū ibi q̄ hic aliq̄liter intelligere cupis in
eternū habeas. Jnterroganti vero mihi
quis nam esset qui talia tam grauissime
loqueretur. Respondit benigne. hiero/
nymi illiꝰ presbyteri cui eplaȝ scribere ce
pisti suȝ aīa que in hac hora in bethleeȝ
carnis onere deposito iocunda ⁊ gliosa
ꝑgo ad regna celoruȝ. post q̄ ⁊ alia mlta
q̄ mecū contulit a meis oculis lux dispa
ruit. Quanto igitur minus beatitudinis
superne sublimitas pōt cōprehēdi tanto
ardentiꝰ est a nobis exoptanda.

¶ Qd beatitudo cōsistit in aīa in intel/
lectu videlicet ⁊ in volūtate. Capl'ȝ.ij.

Ecūdū mysteriū cōtēplādū d̄f
btitudinis subiectuʒ in q̊ tria du
bia sunt absoluenda.

Primū vtruʒ beatitudo sit act⁹ aie tm̄.
Scōm vtrū sit act⁹ intellect⁹ ⁊ voluntat̄.
Tertiū vtrū sit ꝑncipali⁹ in actu volūtat̄
ꝙ̄ intellect⁹. ¶ Ad primū dubiū rn̄det
Ric. in. iiij. dist. xlix. ꝙ beatitudo ē actus
aie tm̄. Nā btitudo ē nobilissimū qd̄ in
hoie possit eē. nec i creaturis infra hoies
cōuenire pōt. Oportet ergo ꝙ ꝯsistat in
actu ꝑprio homini. nō quocūq; sed no-
bilissimo. Actus aūt hois ꝑpri⁹ nō ē nisi
ille q est hois per illā formā qua hō est.
hoc est aūt aia intellectiua. Nobilissim⁹
ergo actus hois est ille q sibi cōuenit ꝫ
aiam intellectiuam. siue sit cognitio siue
dilectio. Ex quo damnatur opinio illoꝝ
qui dixerūt aiam sine corpore beatā esse
nō posse. Nā vt inqt Tho. pria ꝫe. q. iiij.
loquendo de beatitudine ꝑfecta q̄ in dei
visione consistit. sine corpore aia potest
esse beata. quoniā intellect⁹ ad sui opera-
tionem nō indiget corpore nisi propter
fantasmata in quib⁹ intelligibilē veritatē
continet. diuina aūt essētia per fantasma
ta videri nō pōt. Unde cum in visione
diuine essentie ꝑfecta hois beatitudo cō
sistat. non dependet beatitudo hominis
a corpore. quare ⁊ ipꝫ corpus ad ꝑfectio
nē beatitudinis non requiritur. Sciēdū
tamē ꝙ ad perfectionem alicuius rei du
pliciter aliquid pertinet. Uno mō ad cō
stituēdā eēntiā rei. sicut aia reqrit ad ꝑfe
ctionē hois. Alio mō reqrit ad ꝑfectōeʒ
rei id qd̄ ꝑtinet ad bn̄ eē ei⁹. sicut pulcri-
tudo corporis ⁊ velocitas ingenij ꝑtinet
ad perfectionē hois. Quāuis ergo cor-
pus primo mō ad perfectionē beatitudi
nis humane non ꝑtineat. ꝑtinet tn̄ scd̄o
mō. Quare ꝙ̄to aia ꝑfectior erit in sua
nā. perfectius habebit suā ꝑpriā oꝑatio
nē in qua cōsistit felicitas. hoc v̄o erit cū
suo corpori ipsa beata reuniētur. Pro-
pter illā aūt vnionē nō erūt homini ne-
cessaria exteriora ista bona. qr corpus ex
cōiunctione sui ad animā erit gloriosum
ac impassibile. Nā vt scribit dn̄s Bona
uentura in suo. iij. di. xxviij. Contigit ali
qd eē btm̄ tripl̄r. s. ꝑ eēntiā. ⁊ ꝑ ꝑmā iflu
entiā. ⁊ ꝑ quandā redūdantiā. Btm̄ per
essentiā est solus de⁹. Beatū ꝑ primā in
fluentiā ē sol⁹ rōnalis spūs. Btūm deni
q; ꝑ quandā redūdātiā est corp⁹ hūanuʒ
in qd̄ gaudiū glīe redūdat ex cōiūctiōe
sui ad aiam btāni. Et lʒ corp⁹ humanuʒ
nō sit ad ymaginem dei ꝑ se. tn̄ vnitū ē
aie q̄ est ad dei imaginē. ⁊ rōne illius est
beatitudis cōparticipabile. Si v̄o aliqs
instaret ꝯ dicta de exterioribus bonis qr
videt̄ cōtrariuʒ. Nā cibus potus diuitie
⁊ regnū exteriora bona sunt ⁊ hec ꝑmit-
tuntur beatis. Unde Luce. xxij. xp̄s di-
xit. Edatis ⁊ bibatis super mensaʒ meā
in regno meo. Et Matthei. vj. Thesau
rizate vobis thesauros i celo. ⁊ Math.
xxv. Possidete patū vobis regnū. ergo
⁊ ista ad btitudinē exigūt̄. Rn̄det Tho.
ꝙ omnia ista methaphorice sunt intelli
genda ꝫm ꝙ in scripturis solent spiritua
lia per corporalia designari. Sicut per ci
bum ⁊ potū intelligit̄ delectatio beatitudi
nis. ꝑ diuitias sufficiētia q̄ sufficit homi-
ni deus. ꝑ regnū exaltatio hois vsq; ad
cōiūctionē cū deo. Secundū dubiū fuit
vtrū btitudo sit act⁹ intellect⁹ ⁊ volūtat̄ si-
mul. Et licet qdā teneant ꝙ essentia bti-
tudinis vite humāe i soli⁹ intellect⁹ actu
cōsistat ita ꝙ nullo mō in actu volūtat̄.
Tn̄ Ric. in. iiij. vbi. s̄. dicit. ꝙ beatitudo
cōsistit in actu volūtatis ⁊ intellectus si-
mul. Cuius rō est quia essentia beatitu-
dinis vite hūane ꝯsistit in perfecta vnio
ne anime rationalis cū deo. Hec autem
vnio includit vnionē aie cū deo ꝫm oēʒ
sui potentiam ꝑ quā vnibilis ē cū eo im-
mediate. Potentia aūt aie rōnalis non
tm̄ est intellect⁹ sed volūtas. ⁊ ꝑ quālibet
illarū vnibilis est cū deo immediate. Si
cut eim de⁹ sub rōne qua sūmū verū. est
imediatū obiectū intellect⁹ btōꝝ. ita sub
rōe qua sūmū bonū ē imediatū obiectū
volūtatis eoꝝ. Quāuis eim ipo imedia
te nō fruerent̄ nisi ipm imediate viderēt
tn̄ imediatū obiectū volūtat̄ eoꝝ n̄ ē ipa
visio sūmi boni. sʒ ipm sūmū bonū. Nō

An beatitudo sit Actus Intellectus et Voluntatis.

ri.volūt sūmū bonū pp illā visionē sicut
pp finē.sed volūt ipam visionē pp ipm
sūmū bonū sicut pp vltimū finē. Ipsuz
ergo sūmū bonū prio ꝛ imediate est ab
ipsis volitū.ergo est volūtatꝫ eoꝝ imedia
tū obiectū. Ergo perfecta vnio anime cū
deo in qua beatitudo cōsistit ē p intelle/
ctū ꝛ volūtatē. Itaqꝫ in actu vtriusqꝫ si/
mul cōsistit. Et si obiceret ꝙ auctorita/
tes i ꝯriū volentib⁹ eas intelligere ꝯriuz
sonare vident. puta qꝛ in visione dicunt
beatitudinē cōsistere. Rn̄det Ric.ꝙ sē/
per includūt cōcomitātē dilectionē. Nā
ꝯsumata dei dilectio insepabilr̄ ꝯcomi/
tatur clarā ei⁹ visionē. Propterea Aug.
li.i.de trini.c.penultio dicit. Qd̄ visio est
sūmū pmiū ꝛ ipa est act⁹ intellect⁹. Et i
i.li.de doctrina xpiana.idē dicit. Hec est
summa merces vt pfruamur deo.sūma
merces est beatitudo ꝛ fruitio est act⁹ vo
luntatꝫ que visionē cōcomitat. ¶ Tertiū
dubiū erat vtrū beatitudo pncipali⁹ cōsi
stat in actu volūtatꝫ q̄ꝫ itellect⁹. Et rn̄det
Ric.ꝙ sic.primo. qꝛ sicut inter habitus
vie charitas ē donū principali⁹ sm̄ Aug.
xv.de trini.c.xviij. Ita inter habitus pa/
trie charitas patrie est donū principali⁹.
Sed in patria nobilioꝛ habit⁹ habet no/
bilioꝛē actū. Ergo deū pfecte diligere q ē
act⁹ charitatꝫ pr̄ie est act⁹ nobilissim⁹ aīe.
cū ergo in nobilissimo actu principalissi
me consistat beatitudo.ꝛ diligere sit act⁹
volūtatis principalius cōsistit in actu vo
luntatis q̄ꝫ intellectus. ¶ Secūdo pro/
batur ꝙ beatitudo principalius cōsistit
in actu voluntatis q̄ꝫ intellectus.ex eo ꝙ
voluntas est nobilioꝛ potentia q̄ꝫ sit itel/
lectus. Nā Bern̄.in li.de libero arbitrio
dicit rōnem esse quodāmō pedissequaz
voluntatis. Et Anselm⁹ in li.de cōceptu
virginali.dominium totius regni anime
attribuit voluntati. Et Aristoteles in.vij
politice.c.v.potentia qua eligimus prin
cipalioꝛ est. Adhuc id probatur quia vo
luntas in suo actu cogi nō potest.nec cir
ca ea que sunt ad finē necessitari. Intel/
lect⁹ aūt cogi pōt ꝛ circa ea q̄ sūt ad finē
necessitari. Insup magis pt trāsforma/
re aīaz volūtas q̄ꝫ itellect⁹ ꝛ suū obiectū
respicit sub rōne melioꝛi. Bonū eniz est
obiectū volūtatis. Ens obiectū intellec/
ctus. Ratio aūt boni ē perfectioꝛ q̄ꝫ sit ra
tio entis. Tertio pbatur qa de⁹ ē vltim⁹
finis maxime sub ratione qua bonū.qd̄
pꝫ quia ex hoc ꝙ creature oꝛdinantur in
ipm vt in finē maxime est in eis rō boni
tatꝫ.sicut per hoc ꝙ ipm respiciūt vt ex/
emplar.maxime est in eis rō veritatꝫ. Sꝫ
deus sub rōne qua sūmū bonū est volū
tatis obiectū.sub rōe q̄ sūmū ens vel ve
rū est itellect⁹ obiectū.ergo volūtas ma/
gis respicit deū sub rōne finis q̄ꝫ intel/
lect⁹. Sꝫ de⁹ sub rōne qua vltim⁹ finis ē
beatificans.ergo sub rōne q̄ est beatitu/
dinis obiectū.principalius tendit volun
tas in ipm q̄ꝫ intellectus. Et sic consistit
beatitudo principalius in actu voluntatꝫ
q̄ꝫ intellectus.

¶ Qd̄ beatitudo nō pōt esse in bonis p
sentis vite. Caplm̄.iij.

Ertiū mysteriū cōtēplandū dē
beatitudinis obiectū.in quo tria
sunt dubia absoluenda.

Primū vtrū beatitudo sit qd creatum.
Secundum vtrū beatitudo possit amitti
Tertiū vtrum beatitudo possit i hac vita
haberi. ¶ Ad primū dubiū rn̄det Ric.
vbi.s̄. Et Tho.pria se.q.iij. Qd̄ btitudo
vite hūane dupl̄r pōt accipi. Uno mō p
illo bono in q̄ pfecte ꝛ plēarie requiescit
hūana vita. Alio mō p pfecta qete hūa
ne vite in illo bono q̄ ꝯsistit in pfecta ho
minis ꝯiūctione cū illo bono. ¶ Prio
mō beatitudo accipit p beatitudinis ob
iecto.ꝛ sic beatitudo est qd increatum.s.
ipse deus. Beatitudo aūt scd̄o mō acce
pta est aliquid existēs in beato tanq̄ꝫ ei⁹
vltimata ꝛ plenaria perfectio.ꝛ sic est ali/
qd creatū. Cū enim beatitudo ꝯsistat in
visione dei. videre deū ē actus creature
videntis. ¶ Scdm̄ dubiū fuit vtrū bea
titudo possit amitti. Et ad hoc dicim⁹ ex
sentētia sancti Tho.pria se.q.v. Qd̄ bti/
tudo potest tripliciter considerari.
Primo in sua imperfectione.

Secūdo in sua generali ratione.
Tertio in sua speciali restrictione.

¶ Primo pōt beatitudo cōsiderari in sua imperfectiōe. put. s. beatitudo ē illa imperfecta q̄lis in hac vita haberi pōt siue sit felicitas ɔtēplatiua siue sit actiua. hec qdē amitti pōt lȝ nō de facili. sicut patet in felicitate cōtēplatiua q̄ amittit vel per obliuionē. puta cū corrūpit sciētia ex aliq̄ egritudine vel ēt per aliq̄s occupationes qb⁹ totaliter abstrahit aliqs a cōtēplatione. Patet ēt idē in felicitate actiua. voluntas eim hominis transmutari pōt vt in viciū degeneret a ṽtute. Ideo ph̄us dic̄ in. i. ethicoꝝ aliq̄s eē in hac vita beatos nō simplr̄. sed sicut hoīes quoꝝ nā mutatiōi subiecta ē. ¶ Scdo pōt beatitudo considerari in sua gn̄ali rōne ꝛ sic beatitudo nō pōt amitti. Cū eni sit pfectū bonū ꝛ sufficiēs oȝ ꝙ desideriū hoīs q̄etet ꝛ oē malū excludat. Nāliter aūt hō desiderat retinere bonū qd̄ habȝ ꝛ ꝙ ei⁹ retinēdi securitatē obtineat. Alioqn necesse est ꝙ vel timore amittendi vel dolore de certitudine amissiōis affligat. Regritur ergo ad verā beatitudinē ꝙ hō certā opinionē habeat. bonum qd̄ habet nūq̄ se amissuꝝ. q̄ qdē opinio si vera sit. consequēs ē ꝙ beatitudinē nūq̄ amittet. Si aūt falsa sit. hoc ipm̄ ē quoddā malūȝ. s. falsā opinionē habere. Nā falsū est malū intellectus. sicut verū ē bonū ipsi⁹. vt dr̄ in. vj. ethicoꝝ. Nō ergo iā erit vere btūs si aliqd̄ malū ei inest. ¶ Tertio pōt beatitudo cōsiderari in sua spāli restrictione inq̄tū. s. pfecta beatitudo cōsistit i visione diuine eēntie. Et sic beatitudo nullo mō pōt amitti neq̄ ex pte videnti̇̄ neq̄ ex pte dei. neq̄ etiā ex parte alicuius alterius agentis. Nō ex pte videnti̇̄. qꝛ impossibile est ꝙ aliqs vidēs diuinā eēntiā velit eā nō videre. Rō ē. q̄m oē bonū hītū quo qs carere vult. aut ē insufficiens ꝛ q̄ritur aliqd sufficiēs loco ei⁹. aut hȝ aliqd̄ incomodū annexū pp qd̄ in fastidiū venit. Uisio aūt diuine eēntie replet animā oib⁹ bonis. ꝛ nō habȝ aliqd̄ incomoduȝ adiūctū. Quare pp̄ria volūtate non pōt beatus beatitudinē deserere. Silr̄ beat⁹ nō pōt beatitudinē pdere deo subtrahēte qꝛ cū subtractio beatitudinis sit quedā pena nō pōt talis pena a deo iusto iudice puenire nisi p aliq̄ culpa q̄ cadere n̄ pōt in eū q dei eēntiaȝ videt. cum ad hāc visionē d̄ necessitate sequat rectitudo voluntatis. Non pōt etiā beatitudo amitti ex parte alicui⁹ alteri⁹ agētis qꝛ mēs deo cōiuncta sup oīa alia eleuat. ꝛ sic ab huiusmodi cōiūctione nullū aliud agēs pt ipm̄ excludere. Est ergo beatitudo perfectio cōsumata q̄ oēm defectū excludit a btō. Et iō absq̄ mutabilitate adducat eā habenti. faciente hoc ṽtute diuina q̄ hoīem sublevat in participationē eternitatis transcēdentē oēm mutationē. Idcirco male dixit Origenes sequens q̄rūdā platonicoꝝ errorē. ꝙ post vltimā beatitudinē hō pōt fieri miser. ¶ Tertiū dubiū fuit vtruȝ beatitudo possit haberi in hac vita. Et ad hoc rn̄dem⁹ ꝙ nō. loquendo de lege cōi. ꝛ hoc pptere a qꝛ dn̄s noster ih̄s xp̄s fuit viator ꝛ cōprehensor. Quare ṽo in hac vita qs btūs esse nō potest assignari possunt tres rōnes precipue.

Prima dr̄ insatiabilitatis.
Secūda penalitatis.
Tertia mortalitatis.

¶ Prima rō dr̄ insatiabilitatis. Ut eni inq̄t dn̄s. Boē. di. v. iiij. libri. Beatitudo est finis satians appetitum. Sed bona p̄sentis vite non satiant appetitum. nō diuitie. nō delitie. non honores. non fama non gloria. non quecunq̄ desiderabilia ꝛ delectabilia excogitari possunt. vt docet experientia. Ergo nec in huiusmodi bonis beatus quis reputari debet. Tho. ṽo prima parte. q. ij. dicit. Impossibile ē beatitudinem hominis esse in aliquo bono creat.. quia beatitudo est bonum perfectum ..od totaliter quietat appetitum alioqu . nō esset vltimus finis si adhuc restar. aliquid appetendum. Obiectuȝ autē voluntatis ē vniuersale bonuȝ sicut obiectū intellect⁹ ē vniuersale verum. Ex quo patet qd̄ nihil pōt quietare voluntatē hoīs nisi bonū vniuersale. qd̄ n̄ inue

titur in aliquo creato. sed solum in deo. q2 ois creatura habet bonitatem partici patam. Un̄ solus deus volūtatē hois im plere pōt. Ideo Dauid in ps. dixit. Sa ciabor cu3 apparuerit gloria tua. Et Au gu. li. i. confessionu3. Fecisti nos dn̄e ad te ꝛ inquietum est cor nostru3 donec qe scat in te. Et in. iiij. li. Redite inquit pre uaricatores ad cor et inherete ei qui fecit vos. state in eo ꝛ stabit͡ quiescite i eo ꝛ qe ti erit͡. Quo itis i aspa? q̄ itis bonū qd̄ q̄ ritis ab illo ē. Quia igitur aia eo ymago dei est q̄ ei⁹ capax est ꝛ particeps eē pōt. vt scribit Aug. xiiij. de trini. Idcirco nul la creatura aie capacitatē implere valet. Ex hoc dic̄ Ric. di. xlix. iiij. ar. ij. q. vi. ꝙ sine clara dei visiōe nō pōt haberi beati tudo. Et rō ē. q2 vt ingt Augu. xiij. de ci. dei. c. v. Beatus non est nisi q hab3 que vult. s. nāliter ꝛ ñ voluptuose et. S. Tho. i. ij. q. iij. ar. viij. c. dicit. Perfectio vniuſ cuiusq3 attendit̄ ƀ3 rōne3 sui obiecti. Ob iectū autē intellect⁹ est qd̄ quid est. id est essentia rei. vt dicit̄. iij. de aia. Unde in tā tū ꝓcedit pfectio intellect⁹: inq̄tum co gnoscit essentia3 alicui⁹ rei. Si ergo intel lectus aliquis scit essentia3 alicuius effe ctus: per quam non possit cognosci essē tia cause: vt. s. sciat de causa quid est: non dr̄ intellectus attingere ad cām simpl'r: q̄uis p effectu3 cognoscere possit de cā an sit: Et ideo remanet natural'r hoi de siderium cognoscēti effectum: si scit eū habere causam: vt'sciat etiā de causa qd est. Et illud desideriū est admiratōis: ꝛ causat inquisitione3. vt dicit̄ in principio metaph. puta si aliquis cognoscens ecli psim solis considerat ꝙ ex aliq̄ cā proce dit: de q̄ quia nescit qd sit admirat̄: ꝛ ad mirādo inquirit: nec ista inquisitio quie scit: quosq3 perueniat ad cognoscendu3 eēntiam cāe rei. Si ergo intellect⁹ hūa nus cognoscens essentia3 alicuius effe ctus creati: nō cognoscat de deo nisi an est: ñ dum pfectio ei⁹ attingit simpl'r ad prima3 cām: sed remanet adhuc ei nāle desideriū inquirendi cām. Unde nōdū est pfecte beatus. Ad pfectā igit̄ beatitu dinē requirit̄ ꝙ intellectus pertingat ad ipam essentiā prime cause: que est nobi lissimum intelligibile: ꝛ sic perfectionem suam habebit per vnionē ad deum sicut ad obiectum in quo solo beatitudo ho minis consistit vt supra dictū est. ¶ Se cūda rō cur in hac vita nō possit qs esse btūs dr̄ penalitatis. vt eim ait Tho. i. ij. q. v. Beatitudo excludit omne malum. Uita aūt pn̄s multis malis ꝛ penalitati bus subiacet q̄ vitari nō possūt. Et igno rātie ex parte intellectus. ꝛ iordinate affe ctionis ex pte appetit⁹: ꝛ multiplicib⁹ la boribus calamitatibus ꝛ erūnis ex par te corporis. qūo igitur in tot fluctuationi bus beatum se credere quispiam habet. Inquit Job. c. xiiij. Homo natus de mu liere breui viuens tempore repletur mul tis miserijs. Et Hiero. ad heliodorum. Ubiq3 luctus vbiq3 gemit⁹ ꝛ plima mo2 tis ymago. Aug. li. d̄ simbolo tractatu. x. Ecce ruinosus ē mūdus: ecce tātis cala mitatib⁹ repleuit de⁹ mūdū. ecce amar⁹ est mundus. Et si sic amatur: quid face remus si dulcis ess3? O munde immun de tenebras pariens quid faceres si ma neres? Quē nō deciperes dulcis si ama rus alimenta mentiris? Et Augustinus. ix. de ciuitate dei. Omnes ingt homines q̄diu in orbe mortales sunt: miseri sūt. Et Hierony. ad mr̄em ꝛ filia3 in galijs commorātes. Stadiū quoddā ē hec vi ta nr̄a mortalis in qua bellu3 quottidie gerimus: quia milicia vita hominis sup terrā. Quis inter serpētes ꝛ scorpiones tutus ingredit̄: vl' secure dormitat? Quis dulces iuxta vipas somnos capit. Nam ꝛ si semper non percutiat: tamen sollici tat. Securius est ergo perire non posse: q̄ iuxta periculum non perisse. hec ille. Et Boetius libro. ij. de ꝯsolatione. Quā multis amaritudinibus humane felicita tis dulcedo respersa est: que ꝛ si frueti io cunda esse videatur tamen quo min⁹ cū velit abire retineri non potest. Et Sene ca in tragedijs. Nulla sors longa est. do lor atq3 voluptas inuicem cedunt. Ne mo vtiq3 reperitur qui diutius in quocū

ꝗꝫ sit statu delectari possit ⁊ absqꝫ turba-
tione vel animi vel corporis pertransire
Nemo inquit Seneca vbi.s̄.cōfidat ni
miū secūdis.nemo disperet meliora lap
sis.Et ad Lucillū.Noli huic tranqlitati
cōfidere momēto mare euertit.⁊ eodē
die vbi luserūt nauigia sorbent.Quisnā
felicior iudicari potuissꝫ.Policrato tyrā
no Samioꝝ.de ipso qppe refert Tulius
i li.de finibꝰ bonoꝝ ⁊ maloꝝ.Et idē ꝯfir
mat Valeriꝰ de mutatione moꝝ ⁊ fortūe
ꝙ adeo sibi fortunā obsequosā habuit ꝙ
oīa desiderata ꝑficiebat. Ad moderādā
igit̄ fortune inuidiā sūpto e manu ānulo
quē ꝓciosū possidebat in mare iecit. Sꝫ
inopinate illū repēte recuꝑauit.Nā post
dies paucos a piscatoribꝰ piscis captꝰ qui
annulū sorbuerat tyrāno donatꝰ ē.Acci-
dit tandē ꝙ aduersus Dariū ꝑsaꝝ regē
duxit exercitū.⁊ ꝙ Orutheſ ꝓfectꝰ darij
illū acie fuderit cepitqꝫ.⁊ in sūmo mega
lensis mōtis v̉tice suspēdi iusserit.Et re
lictꝰ auibꝰ lacerādꝰ q vbiqꝫ felicissime in
terra vixerat i aere miserrime expirauit.
Mutāt̄ oīa q̄ sūt i h̄ mūdo.⁊ nihil ē sta
bile.nihil firmū.nihil ōniqꝫ tutū.Jō.sa
piēs Ecclīastes.ij.c.dicebat.Vidi i oībꝰ
vanitatē ⁊ afflictionē spūs ⁊ animi ⁊ ni-
hil ꝑmāere sub sole. ¶ Certa rō q̄re in
ꝑn̄ti vita nullꝰ pōt eē btūs dr̄ mortalita-
tis.Oēs qppe ad mortē tēdimꝰ cuiꝰ nia-
nus potētissimas nullo ingenio.nulla vi
nulla arte nullo ꝓcio euitare valemus.
Instat ceruicibꝰ nr̄is. ⁊ ꝑm Aug.xiij.de
ci.dei.c.vij.btitudo sine imortalitate esse
nō pōt.Si qs igit̄ dixerit aliquē btm̄ eo
ꝙ diuitijs affluat stati rn̄debo.Nō sic.n̄
sic qr diuites moriūt̄.Si qs affirmaue-
rit aliū eē beatuꝫ eo ꝙ oībꝰ delitijs huiꝰ
seculi ꝑfruat̄.Ad h̄ rn̄debo.nequaqꝫ sic
ē.qr pꝰ breuē hāc vitā oēs hoīes morīēt̄.
Si qs btm̄ reputauerit eū q orbi vniuer
so dn̄aret̄. Clamabo ⁊ ego ꝙ nec regna
siue impia btm̄ hoīeꝫ reddūt.qm̄ ⁊ prin
cipes ⁊ reges ⁊ purpurati et iperatores
oēsqꝫ dn̄i morīēt̄.Jō hec ꝯsiderās Au-
gu.i.i.ꝑte supputationū sic ait.Vita hec
vita misera: vita incerta: vita laboriosa:
vita imūda: vita dn̄a maloꝝ: regina suꝑ
boꝝ: plena miseria.⁊ erroribꝰ: q̄ nō ē vi
cēda vita: sꝫ mors: in q̄ momētis singu
lis morimur ꝑ varios mutabilitat̄ defe-
ctus: diuersis generibꝰ morꝭ. Nunqꝫ er
go q̄ꝫdiu viuimꝰ in hoc mūdo possumꝰ
dicere vitā: quā humores tumidāt: dolo
res extenuāt: ardores excitāt: aera mor-
bidāt.esce inflant: ieiunia macerant: ioci
dissoluūt: tristitie ꝯsumūt: sollicitudo co
artat: securitas ebetat: diuitie iactāt: pau
pertas deiicit: iuuentꝰ extollit: senectꝰ in-
curuat: infirmitas frāgit: meror deꝓmit:
⁊ his oībꝰ malis mors furibunda succe-
dit: sicqꝫ gaudio istiꝰ misere vite finem
imponit ita vt cū eē desierit: nec fuisse pu
tetur.hec ille.Itē Aug.li. solilogorū dic̄
Vita mea vita caduca : vita que quanto
magis crescit: tāto magis decrescit: quā-
to magis ꝓcedit: tāto magis ad mortem
accedit.Vita fallax ⁊ vmbratica plena la
queis multis. Nunc gaudeo sepe tristor:
nūc vigilo.iā infirmor: nūc viuo statim
morior: nūc felix apparebo semꝑ miser:
nunc rideo iam fleo: sicqꝫ omnia muta-
bilitati subiacēt: vt nil vna hora vno sta-
tu permaneat.Hinc timor hic tremor:
hinc fames: hinc sitis: hinc calor : hinc
frigus: hinc languor.inde dolor exube-
rat. Subsequitur his omnibus inopina
ta mors: que mille modis miseros hoi-
nes quottidie rapit.Hunc necat febris:
illum opprimit doloribus: hunc consu-
mit fame.illū siti extinguit. illum v̉o suf
focat aquis: hunc perimit flammis: hūc
interimit laqueo: illum dentibus bestia-
rum fortium deuorat.hunc trucidat fer-
ro: illum veneno corrumpit.alterū vero
tantum repentino terrore miseram vitā
finire compellit.Et nunc super hec om-
nia magna est miseria: quia cuꝫ nihil sit
certius morte: ignorat homo finem suū
⁊ cum stare putat: tollitur ⁊ perit spes eiꝰ
Nescit aūt hō : quando vel vbi: vel quo
modo moriatur: ⁊ tamen est certum ꝙ
eum mori oporteat.hec ille. Quare vita
presens beata esse minime pōt.Et iō cū
Lactan.cōcludimꝰ dicēte i li.Summū

bonum quod beatos facit non potest eē nisi in ea religione atqꝫ doctrina cui spes immortalitatis adiuncta ē. Igitur demꝰ operam ne decipiamur temporaliuꝫ bonorum suauitate. atqꝫ mundum audacter sub pedibus habeamus. eoqꝫ tantum vtamur vt sic tandem perueniamꝰ ad fruitionem illaꝫ beatam. ad quā nos perducat iesus filius dei qui cum patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo secundus de gaudijs beatorum qui letabuntur ex visiōe dei ⁊ dotatione corporum atqꝫ habitatione in celo empireo.

Exultabūt sancti in gloria Illuminati prophete verba sunt ista originaliter ps. centesimo. xlix. Licet arta sit via q̄ ducit ad vitam q̄ꝫtum est ex parte virtuosoruꝫ actuuꝫ. Nihilominus facillima atqꝫ suauis ex consideratione futuri premij. Inquit eniꝫ Origenes super epistolas pauli. Spes futurorum laboribus requiem parit. Hinc Hieronymus Eustochiaꝫ virginem in epistola ad eandeꝫ commonet. vt allicientes blanditias seculi ad q̄ mens humana communiter inclinatur paradisi recordatione conculcet. Ait ergo. Quotiens te vana seculi delectat ambitio. Quotiens ibi videris aliquid gloriosum. ad paradisum mente transgredere. ⁊ esse incipe quo futura es. Egredere queso paulisper d̄ carcere corporis tui ⁊ presentis laboris mercedem ante oculos depinge. quaꝫ oculus non vidit ⁊ auris non audiuit. nec in cor hominis ascēdit. hec ille. Idcirco vt in via domini expeditius fortiusqꝫ bene viuendo ambubulemus. decreui in presenti sermōe de gaudio beatorum verba facere. Q̄d vtiqꝫ q̄ꝫ sit immēsum ostendemus maxime ꝑpter tria.

Primo propter dei visionem fruitionē et tentionem.

Secundo propter corporis dotationem ⁊ sensuum perfectionem.

Tertio propter loci habitationem sociationem ⁊ liberationem.

¶ Qualiter potest videre essentiam diuinam homo vel angelus. ⁊ quomodo non omnes vident illaꝫ equaliter. ⁊ quāta sit in illa visiōe iocūditas ⁊ delectatio

Capitulum. j.

Primo ostendamus q̄ꝫ sit copiosum gaudium beatorum. ꝑpter dei visionem. de qua tria sūt cōsideranda.

Primum dicitur possibilitas.

Secundum inequalitas.

Tertium iocunditas.

¶ Primum considerandum dicit possibilitas. Ubi inuestigandum est. vtrum possit quis homo vel angelus videre deum in sui essentia siue facie ad facieꝫ. Et pro parte vera ⁊ affirmatiua dicimus ꝙ sic. Nam vt dicunt doctores in. iiij. dist. xlix. Et est de hoc glosa super illud ps. Ostendam illi salutare meuꝫ. Tota merces ē visio. ⁊ ad hoc facit auctoritas apostoli qui prime ad corinth. xiij. c. ait. Uidemus nunc per speculuꝫ in enigmate tūc auteꝫ facie ad facieꝫ. Et iterum ibi. Nūc cognosco ex parte. tunc cognoscaꝫ sicut ⁊ cognitus sum. Et christus Math. v. ait. Beati mundo corde quoniaꝫ ipsi deum videbunt. Et Matthei. xviij. c. Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui est in celis. Sed nonnulli arguunt contendentes probare ꝙ nulla creatura potest videre diuinam essentiaꝫ. Et hoc tripliciter. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo probant auctoritate. Nam scribitur Ioānis primo. c. Deū nemo vidit vnq̄ꝫ. Que verba sic prosequitur Augustinus ad paulam de videndo deum. quoniam sicut natura incorruptibilis ita ⁊ natura inuisibilis. Et Criso. super Iohem exponens dictum preallegatuꝫ inquit. Idipsum quod deus est non solum prophete sed nec angeli viderunt nec archange

li. Quod enim creabilis nature est qua/
liter videre poterit quod increaibile est/
Et apl's prime ad timotheū vltimo.c. di
cit de deo. Solus habet immortalitatez
⁊ lucem habitat inaccessibilem quā nul/
lus vnq̄ꝫ videre potuit. sed neqꝫ potest.
Et Dionisius li. de mistica theologia ait.
Deus inuisibilis ē ⁊ incognoscibilis om
nem sensum superans ⁊ omnem intelle
ctum. ¶ Secundo arguūt rōne. Nam
cognoscentis ad cognitū oportet esse ꝓ/
portionē. cum cognitum sit perfectio co
gnoscentis. Sed nulla est ꝓportio crea/
ture ad creatorem. q: in infinitū distant
ergo nulla creatura potest videre diuinā
essentiaz. ¶ Tertio istud videt̄ posse pro
bari exemplo. Naz Exo. xxxiij. c. habet̄.
Qualiter dum loqueret̄ deus moysi cui
apparebat in signo vel subiecta creatura
Moyses dixit. Ostende mihi gloriā tu
am. idest ſm Nico. de lira. Ostende mi
hi teipsum sicut videris in gloria. Et do
minus rn̄dit ei. non poteris videre faciē
meam. Non videbit me homo ⁊ viuet.
Et infra. Posteriora mea videbis faciē
autem meam videre non poteris. Pro
solutione predictorum ⁊ intelligentia ve
ritatis notare debemus tres catholicas
propositiones sequentes. ex Alexandro
de ales in primo volumine summe. Et
Bonauētura in suo prio di. iij. Et Tho.
prima parte. q. xij. Prima veritas. Qd
essentia dei videri non potest oculis cor
poralibus. quia deus incorporeus ē. vn/
de nec sensu nec ymaginatiōe videri p̄t
sed solo intellectu. Et si diceretur qd de/
us potest videri ab homine visiōe yma
ginaria. quia dicitur Isaie. vj. c. Uidi do
minū sedētem sup soliū excelsū ⁊ eleua/
tum. ⁊ visio ymaginaria a sensu originē
habet. quia fantasia est motus factu⁹ a sē
su ſm actuz. vt dicitur. iij. de anima ergo
de⁹ sensibilr̄ visione videri pōt. Rn̄det
Tho. ꝙ in visione ymaginaria nō videt̄
ip̄a dei essentia. sed aliqua forma in yma
ginatione formata representans deuz ſꝫ
aliquem modum similitudinis: prout in
scripturis diuina ꝑ res sensibiles metha
phorice describūt̄. ¶ Scda ꝓpositio. ꝙ
nullus hō vel angel⁹ pōt videre diuinaz
essentiam visione intellectuali propria vi
nature. Ratio est ſꝫ Tho. in. iij. sūme ꝯ
gentiles. quia qd est superioris nature ꝓ
priuin. non pōt ꝯsequi nā inferior: nisi ꝑ
actionem superioris nature cuius est pro
prium. Sicut aqua non pōt esse calida
nisi per actionem ignis. Uidere aūt deū
per ip̄am essentiā diuinā ē ꝓprium natu
re diuine. Opari. n. ſm ꝓpriaz formā est
proprium cuiuslibet operantis. nulla er/
go itellectualis substātia pōt videre deuz
ꝑ diuinā essentiā nisi deo hoc faciēte. Et
hoc est qd dr̄ ad Romanos. vi. c. Gra/
tia dei vita eterna. q: videre diuinā essen
tiam conuenit intellectui creato per gra/
tiam non per naturam. ¶ Tertia ꝓposi
tio. Qd videntes per essentiam deum.
licet apprehendant essentiā diuinaz. nō
tn̄ illā cōprehendunt. vident nāqꝫ essen
tiam diuinā infinitam: sed mō finito. nā
illud comprehendi dr̄ qd ꝑfecte cogno/
scit̄. perfecte aūt cognoscit̄ qd tm̄ cogno/
scit̄ q̄ꝫtū cognoscibile est. Un̄ si illud qd
est cognoscibile per scientiam demōstra
tiuam opinione teneatur. ex aliqua ratio
ne probabili concepta. non comprehen
ditur. puta si hoc quod est triangulū ha/
bere tres angulos equales duobus re/
ctis aliquis per demonstrationē cogno/
scat comprehendit illud. Si vͦo aliquis
opinionem eius accipiat per hoc ꝙ a sa/
pientibus ⁊ philosophis ita dicitur. non
comprehendit ipsum. quia non nō per/
tinget ad illum perfectum modū cogni
tiōis quo cognoscibile est. Null⁹ aūt in/
tellect⁹ creat⁹ ꝑtingere pōt ad illū ꝑfectū
modū cognitionis diuine eēntie quo co
gnoscibilis est. Quia cum eēntia diuina
sit infinita infinite cognoscibilis ē ⁊ intel
lectus creatus non potest illā infinite co
gnoscere. In tantum enim aliquis intel
lectus creatus diuinā essentiam perfecti⁹
vel minus perfecte cognoscit inq̄ꝫtū ma
iori vel minori lumine glorie profundit̄.
Cum ergo lumē glorie in quocunqꝫ in/
tellectu creato receptuz. nō possit eē infi

nitū. Impossibile est ꝙ aliquis intellect⁹
creat⁹ deū infinite cognoscat. Probātur
ista per Augustinū q in li. de cognitione
vere vite ait. Deus est spūs incōprehēsi-
bilis. Et in. xij. li. de ci. dei. c. xviij. inquit
Quicqd scientia cōprehēdit sciētis ap-
prehēsione finit. Et idē ad paulā de vidē
do deū. Aliud est videre. Aliud totū vi-
dēdo cōprehendere. videt ꝙ necessariū
pñs sentit. Cōprehēdit qd ita vr̄ vt ei⁹ ni
hil lateat cuius fines cōspici pñt. Vñ cū
deus sit infinitus nulli creature est com-
prehensibilis. Quis igitur non admiret
pariter ꝛ collaudet infinitam celsitudinē
summi dei. quem licet tot milia miliū an
gelorum ꝛ hominū clare videant ꝛ intel
ligant summe bonū: summe felicē: sum
me gloriosū: sūme sapiētē: sūme pulchꝝ
sūme delectabilē: sūme desiderabilē: sū-
me potentem: sūme iustū: sūme clemen
tem: summe dñantē: sūme regnantem:
ꝛ silia. Tñ in his excedit adhuc incōpa
biliter cognitionem illorum. Soluenda
ergo iaꝫ sunt obiecta. Et ad auctoritates
atqꝫ exēplū dicim⁹. Qd de⁹ in sui eēntia
videri nō pōt visione corꝑali. neqꝫ pro-
pria vi nature visione intellectuali. Sed
tali visione videri pōt cū adiutorio ipsi⁹
dei illuminantis ꝛ eleuantis intellectum
creatū ad suā beatā visionē. Nec sit etiaꝫ
videri pōt a creatura visiōe cōprehēsio-
nis vt iam ē ꝑdictū. Ad rōeꝫ q̄ in ꝯriuꝫ
adducta fuit. Rñdet Tho. ꝙ ꝓportio dī
dupl'r. Uno mō certa hitudo vni⁹ qͣtita
tis ad alterā. Alio mō q̄libꝫ hitudo vni⁹
ad alteꝝ hoc mō secūdo pōt eē ꝓportio
creature in deū inqͣtū se habet ad ip̄m
vt effect⁹ ad cām aut potentia ad actum
Et ꝺm hoc intellectus ꝓportionat⁹ eē pt
ad cognoscēdū deū. Et vt clari⁹ loquar.
Alia est ꝓportio ꝺm qͣtitatē vtputa ē ꝓ-
portio aque in duob⁹ vasis eiusdē conti-
nentie. ꝛ sic non est proportio inter deuꝫ
ꝛ creaturam. Est alia proportio ꝺꝫ quan
dam attingentiam siue ordinis cōueniē
tiā. ꝛ sic est ꝓportio inter guttulam aque
ꝛ aquam occeani etiā si eēt infinita. hoc
modo est proportio inter intellectū crea

tū angeli vel hoīs ꝛ ip̄ꝫ deū. Ex quo Au
gu. dicit. li. xiiij. de tri. Eo aīa ymago dei
est quo eius capax est ꝛ ꝑticeps eē potest.
Scdꝫ cōsiderandū de beata visione dei
dr̄ inequalitas: licet eim tot milia miliuꝫ
angeloꝝ ꝛ hoīum videant eēntiā dei. tñ
nō oēs equaliter vident. Unde saluator
noster Johannis. xiiij. c. dixit. In domo
pr̄is mei mā̄siones multe sunt. vbi glo.
i. diuersa premia meritorum. Hec auteꝫ
inequalitas ꝺm Tho. vbi. s̄. erit ꝑ hoc ꝙ
intellectus vnius habebit maiorem vir-
tutem seu facultatem ad videndum deū
qͣꝫ alius. Facultas vero videndi deuꝫ vt
dictū est nō cōpetit intellectui creato ꝺꝫ
suā nām. sed per lumen glorie quod itel-
lectum in quadam deiformitate consti-
tuit. Unde intellectus plus participās de
lumine glorie perfectius deum videbit.
Plus aūt participabit de lumine glorie
qui plus habet de charitate. Quia vbi ē
maior charitas ibi est maius desideriuꝫ.
ꝛ desiderium quodāmodo facit deside-
rātē aptū ꝛ paratū ad susceptionē deside
rati. Vñ q plus hꝫ de charitate perfecti⁹
eū videt ꝛ cū maiori beatitudine. Si vo
aliqs obstaret ex v̄bo Johis qui prima
canonica. c. iij. ait. Uidebim⁹ enim sicuti
est. sed ipse vno modo est ergo vno mō
videbitur ab oīb⁹ ꝛ sic nō ꝑfecti⁹ ab vno
qͣꝫ ab alio. Rñdere possum⁹ ꝺm Tho. ꝙ
cū dicim⁹ videbim⁹ eū sicuti est. aduer-
biū determinat modū visionis ex parte
rei vise. vt sit sensus. Uidebim⁹ eū ita esse
sicuti esse qꝛ ip̄m esse eius videbim⁹ qd ē
eius essentia. Non autē determinat mo-
dum visionis ex parte videntis. vt sit sē-
sus ꝙ ita erit perfectus modus videndi
sicut est in deo perfectus modus essendi
Quare diuersitas illa videndi nō erit ex
parte obiecti. quia idem obiectuꝫ oībus
presentabitur. s. dei essentia. Sed erit per
diuersam facultatem intellect⁹ non natu
ralem sed gloriosam. Quis nāqꝫ poterit
explicare qͣꝫ pulcher: qͣꝫ bonus: qͣꝫ pius:
qͣꝫ benignus sit creator? Deficit certe sen
sus: nō sufficit intellectus hoc in mundo
excogitare in creaturis que nihil sunt re

ſpectu creatoris. Ideo Aug. in libro ſo/
liloquiorũ. Ve cecis oculis qui te nõ vi/
dent ſol illuminans celum ⁊ terram. Ve
caligantibus oculis qui te videre ñ pñt
Ve auertentibus oculos vt nõ videant.
veritatem. Nequeunt eni oculi aſſueti te
nebris ſũme veritatis radios ĩtueri: nec
ſciunt de lumine aliquid eſtimare: quorũ
ẽ in tenebris hitatio. Tenebras vident:
tenebras diligunt: tenebras approbant:
de tenebris euntes in tenebras neſciunt
vbi corruant. Ideo nãq ſi mortales mi
ſeri ↄſpicerẽt quãta ſit creatoris dulcedo
nihil aliud guſtarẽt de mũdo. Quid eſt
deus? Qualis eſt aut quantus? Cum ſit
infinitus certe cõprehendi nequaq̃ põt
Verũ de ipſo noticia aliqua haberi põt
ſi ↄſideremus que ipẽ fecit atq creauit.
Ideo Sap. xiiij. dicitur. A magnitudie
ſpeciei ⁊ creature' cognoſcibilis poterit
creator horũ videri. Et Iſidorꝰ ꝺ ſũmo
bono li. i. c. iiij. Sepe ad incorporeã crea
toris ⁊c̃. Ibi videas obſecro. Quot i mũ
do fuerunt homines ſunt ⁊ erũt? Quot
ipſorũ gaudia? Quot leticie? Quot exul/
tationes? Quot felicitates? de diuitijs: de
delicijs: de choreis: de odoribus: de co/
loribꝰ: de ſaporibꝰ: ꝺ honoribꝰ: ꝺ ceteris
ꝓpter que hũani noſtri ſenſus delectari
ſolent ⁊ aĩa? Omnia ſimul collige: ⁊ cuꝫ
ſimul ea collegeris: inuenies nihil eẽ re
ſpectu gaudij quod habẽt beati ꝺ viſiõe
diuina. O lumen incõprehẽſibile. O ſũ
ma maieſtas dei: quomõ potero te i hoc
mũdo aliqualiter ſentire? O aie xpiane
vulꝫ aliqd videre de imagine creatoris.
Audite quid aſſerit Augu. libro ſolilogo
rum. qui deum multis modis queſiuit.
Ait eim ſic. Circuiui vicos ⁊ plateas ci
uitatis huius mundi querens te: ⁊ non
inueni. quia male querebam foris quid
erat intus. Miſi nuncios meos oẽs .ſ.
ſenſus exteriores: vt quererent te: ⁊ non
inueni: quia male querebam. Video. n.
lux mea deꝰ: qui illuminaſti me. Quia
male per illos querebã: quia tu es interi
us: ⁊ tamẽ ipſi vnde ĩtraueris neſcierũt.
Nam oculi dicũt. Si nõ fuit coloratuꝫ:
per nos non intrauit. Aures dicunt. Si
ſonitum non fecit: per nos non tranſiuit
Naſus dicit. Si nõ oluit: per me nõ ve
nit. Dicit guſtꝰ. Si nõ ſapuit: per me nõ
intrauit. Tactus etiam addit. Si corpu/
lentus ñ ẽ: nihil de hac re me iterroges.
Nõ iſta in te ſũt deus meꝰ. Nõ. n. cor/
poris ſpeciẽ nõ decꝰ tpis. nõ candorẽ lu
cis vel colorẽ: nõ dulciũ melodiarũ can/
tus ⁊ quecũq dulce ſonantia: ñ florũ et
vnguentoruꝫ vel aromatũ odores: non
mella vel mãna guſtui delectabilia: non
cetera que ad tangendũ vl' ad amplexã/
duꝫ amabilia: nec oĩa alia ſenſibus his
ſubiecta q̃ro: cum deuꝫ meũ quero. Ab/
ſit vt iſta crediderim deũ meũ eſſe: q̃ ẽt
brutalium ſenſibus comprehẽdunt. Et
tñ cũ deũ meũ quero: q̃ro nihilominus
quandã lucẽ ſuper oẽm lucem: quã non
capit oculus. quandã vocẽ ſuper omneꝫ
vocẽ: quã non capit auris: quendã odo/
rem ſuper oẽꝫ odorẽ: quẽ nõ capit naris
quẽdam dulcorẽ ſuper oẽm dulcorem:
quem non ſapit guſtꝰ. quendã amplexũ
ſup oẽm amplexũ: quem tactus non tã/
git exterioris quidem hominis iſta lux
ſulget: vbi locus non capit: iſta vox ſo/
nat vbi tempus non capit. odor iſte re/
dolet: vbi flatus non ſpargit. ſapor iſte ſa
pit: vbi nõ eſt edacitas. amplexus iſte tã
gitur: vbi nõ diuellit. Hic eſt deus meꝰ:
⁊ non eſtimabit alius ad illum. Et infra.
circuibam oĩa querens te: ⁊ propter om
nia derelinquẽs me. Interrogaui terrã
ſi eſſet deus meus. Et dixit mihi. Non.
Et omnia que in ea ſũt: hoc idẽ cõfeſſa
ſunt. Interrogaui mare ⁊ abyſſos: ⁊ re/
ptilia: que in eis ſunt. Et reſponderunt.
Nõ ſumꝰ deꝰ tus. Quere ſupra nos. In
terrogaui flabilem aerem ⁊ inquit. Falli
tur labor tuus: non ſum ego deꝰ tuꝰ. In
terrogaui celũ lunam ⁊ ſtellas. Nec nos
ſumꝰ deꝰ tuꝰ inquiũt. Et dixi oĩbus his q
circũſtãt fores carnis mee. Dicitis mihi
ꝙ vos nõ eſtis deꝰ meꝰ. Dicite mihi ali/
qd ꝺ illo. Et exclamauerũt oẽs voce grã
di Ipſe fecit nos. interrogaui ꝑinde mũ
di molem: dic inquam mihi ſi deꝰ meꝰ

es:an nõ. Et rñdit voce forti. Non sum ingt ego: sed p ipm sũ ego. Quẽ queris in me ipse fecit me. Supra me quere q regit me: q regit ⁊ te. hec ille. O magna igit dulcedo ment: qñ tot Aug. ↄsiderabat. Nẽpe magnꝰ ei videbat dñs ⁊ laudabilis nimis. Ideo ysa. xxxiij. dr Regẽ in decore suo videbunt. Ecclesiastes .xi. dulce lumẽ ⁊ delectabile est oculis videre solem. Et tanta est leticia in visiõe gratiose essentie diuine: ꝙ potius sancti dei vellẽt in inferno eẽ ⁊ deũ videre: ꝙ̃ i paradiso ⁊ deũ nõ videre: ⁊ potiꝰ in penis esse ⁊ deũ videre: ꝙ̃ extra penas ⁊ deũ ñ videre. Criso. quoqꝫ ait. Ego dico. mlto grauior ẽ ꝙ̃ gehẽna cruciatꝰ remoueri ⁊ abiici ab illa gloria. Nec puto ita acerba esse gehẽne incendia vt sunt illa quibus torquent hi qui arcent a cõspectu dei. Et Berñ. Reuera illud est summũ ⁊ veruz gaudiũ: qd nõ de creatura: sꝫ d creatore concipit: qd cuz possederis: nemo tollet a te: cui ↄparata oĩs aliunde iocunditas meror est: oĩs suauitas dolor est: omne dulce amarum: omne pulchruz fetiduz: oẽ postremo quod delectare possit molestum: cum dei bonitas in infinitũ excedat omnẽ bonitatẽ creatam. Delectatio que erit in perceptione immediate illius bonitatis: in infinitum melior erit omni pceptiõe create bõitatis. Jo. xviij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solũ deũ ⁊ quem misisti ihesum christum Augu. supra. ij. Cor. xij. Ibi beata vita in fonte viuo bibitur vnde aliqd spargitur huic humane vite. Ideo propheta Dauid dicit. Quemadmodum desiderat ceruus ⁊c. Omnes delitie que sunt in toto mundo velut minime gutte sũt aque: que fluxerunt ab illo sacro fonte trinitat. Ve ergo inimicis dei qui dimittunt infinitam dulcedinẽ ⁊ bonitatem pro minima scintilla que vertet in amaritudinẽ Hiere. ij. c. Dereliquerunt me fontẽ aque viue ⁊c.

¶ Tertiũ ↄsidcãdũ de visiõe dei dr iocũditas. Erit vnicuiqꝫ videnti deũ tanta iocũditas ⁊ plena leticia vt in illa oẽ hominis desideriũ gescat: nihilqꝫ amplius appetat. Rõ est ꝫ Ricardũ in .iiij. dist. xlix. quia vnusqꝫ naturaliter appetit suam pfectionẽ. Secũdaria ṽo hũani intellectus perfectio consistit in pfectõe sui actꝰ q ẽ intelligere. Nunꝙ̃ aũt actꝰ intelligendi est pfectꝰ nisi sit respectu nobilissimi intelligibilis ⁊ nobilissimo mõ intelligendi. Nobilissimũ intelligibile est deꝰ. nobilissimus modus intelligendi est intelligere ipm in sui substãtia. Ex quo taz amabilis tanqꝫ gratissima ẽ visio illa. ꝙ si qs pponeret alicui beato vellet ne per milia miliũ annoruz esse in hoc mundo absqꝫ hoc ꝙ videret deũ. habereqꝫ oẽs diuitias. oẽs thesauros. oẽs pecũias. oẽs preciosos lapides. oĩa iocalia. oĩa regna mundi. omnia delicata cibaria. oẽm virorũ clarissimoꝝ famã ⁊ gloriã. ac ↄsiderabilia queqꝫ q̃ i hoc seculo pñt esse statiz clamaret. Discede a me ⁊ sine me eẽ i delitiis visionis dei q̃ sola incõparabilr excedit quelibet temporalia bona. q̃libet temporalia gaudia. quanlibet phoꝝ sciẽtiam. quanlibet reguz. ⁊ Imperatorum preeminẽtiã. Hinc Augu. li. iiij. d libero arbitrio ait. Tanta est illa pulchritudo iustitie ⁊ incommutabilis lucis eterne ꝙ si nõ liceret in ea morari plusꝙ̃ vnius diei hora. ppter hoc solũ innumerabiles anni huius vite pleni circũfluentia bonoꝝ temporaliũ recte meritoqꝫ contemnerẽtur. Et libro. x. de ciui. dei. c. xv. ingt. Illa nanqꝫ beata visio dei tante pulchritudinis visio est ⁊ tãto amore dignissima. vt sine hac quibuslibet aliis bonis preditũ ⁊ abũdantem non dubitem protinꝰ infelicissimũ dicere. Et apostolꝰ. i. ad corinthios. c. ij. Oculus non vidit ⁊ auris nõ audiuit nec in cor hominis ascẽdit. que preparauit deus his qui diligunt eum. videbimꝰ ẽt deũ incarnatũ. qd quãte iocunditatis sit. Dicit Ber. Plenũ prorsus oĩs suauitat: vidre hoiez hois ↄditorẽ. profecto nimia leticia erit vider xpm tãꝙ̃ gliosũ deũ ire p padisũ. vñ Sco. in iiij. di. xlix. dic ꝙ xps pt se mouere realr vere ⁊ sic rex in celo empireo. videbimꝰ quoqꝫ ipm nrm finẽ. videbimus ipz fa

ctorem: creatorem: ſicut vnꝰ ex nobis: ⁊ hūanaȝ nāȝ exaltātē ſuꝑ angelos. Et hec erit pr̄ia dos aīe. ¶ De ſcd̄a dote q̄ ē frui tionis inq̄t Ric. in q̄rto vbi ſupra ꝙ dos fruitionis eſt ꝑfectus caritatꝭ habitꝰ quo aīa fruitur deo. De tertia dote que eſt tē tionis inq̄t Ricar. vbi. s̄. Dos tentionis eſt habitus perfectꝰ: q̊ volūtas eſt ꝑfecte ſecura de tentionis ꝑdicte perpetuatiōe. Quid plura? Surſum corda leuemꝰ de tenebris vite huius. ⁊ dulcedinem para diſi per contemplationem deguſtemus quia nihil arbitror dulciꝰ ꝙ̄ tali cogita tione occupari. Exemplū fratr is Egidij Exemplū fratris Bern̄. d̄ quinta valle. Cū aūt experiemur ea admirabimur et letabimur ſciētes multo vberiorē eē feli citatē ipam ſcōꝝ. ꝙ̄ rumor q̄ iſonat no ſtris auribꝰ i hac vita. Sicut factū legi mus de regina ſabba q̄ venit a finibꝰ ter re ad Salomonē audita fama ipſiꝰ vt dr̄ iij. Reg. x. c. Hec cū ꝯſideraſſet ſapiam Salomonis vidiſſetqꝫ domū quā edifi cauerat. ⁊ cibos mēſe eiꝰ ⁊ habitacula ſer uoꝝ ⁊ ordinē miſtrantiū veſteſqꝫ eorū ⁊ pincernas. ⁊ holocauſta que offerebat in domo dn̄i. non habebat vltra ſpūm. dixitqꝫ ad regem. Verus ē ſermo quem audiui in terra mea ſuꝑ ſmonibꝰ tuis et ſuꝑ ſapientia ⁊ nō credebā narrantibus mihi donec ipa veni ⁊ vidi oculis meis ⁊ ꝓbaui ꝙ media pars mihi nūciata nō fuerit. Maior eſt ſapia tua ⁊ opera tua ꝙ̄ rumor quem audiui. Beati viri tui ⁊ beati ſerui tui hi q̄ ſtant coram te ſemꝑ ⁊ audiunt ſapientiam tuam. O igiṫ pre clarū illū diem cū aīa nr̄a ad viſionē illā diuinaȝ attinget. Comperiet profecto tā tam eſſe viſionis delectationem ꝙ meri to dicere poterit. O deꝰ dulciſſime. beati qui te querunt. beati qui te habent. beati q̄ te vident. beati q̄ habitant i domo tua beati deniqꝫ q̄ mundo ſpreto te verum ⁊ ſūmū bonū deſiderant.

¶ De origine dotium corporum beato rū. ⁊ d̄ numero atqꝫ conditione illarum Capitulum. ij.

Ecūdo oſ̄didimꝰ ꝙ̄ ſit copioſū ⁊ imēſū gaudiū btōꝝ ꝑꝑ corꝑis dotationē. de quibus dotibꝰ tria conſideremus.

Primo originationē.
Scd̄o diſtinctionem.
Tertio conditionem.

¶ Primo cōſideremꝰ originationem. vn̄. ſ. erit origo dotiū in corporibus bea toꝝ. Ad quod ita dicit Ricardus i. iiij. diſt. xlix. Dotium origo erit a deo ꝑ crea tionē vt q̄dā ṽo iꝓbabiliṫ dicūt. Vn̄ ꝓ tanto dr̄ ꝙ dotes erunt in corpore a bea titudine aīe per quandā redūdantiaȝ. q2 deus illas creabit in corporibus beatoꝝ ꝓpter meritū animarū. q2 in via ⁊ ſibi ⁊ corporibꝰ ſuis gl̄iam meruerunt. Vel ꝑt dici probabiliter. ꝙ origo illarum dotiū erit a deo non tamē ꝑ creationē. ſȝ medi ante beatitudine aīe. q2 ſicut dicit Aug. in ep̄l'a ad dioſcoꝝ. Tā potentē fecit deuſ aīam vt ex eiꝰ pleniſſima beatitudīe q̄ in fine temporū ſāctis ꝓmittiṫ redūdet iin feriorē nāȝ q̄ eſt corpꝰ nō beatitudo que fruentis ⁊ intelligentis ē ꝓpria. ſȝ plenitu do ſanitatiſ ⁊ incorruptionis vigor. Dn̄s aūt Bonauentura in ſuo. iiij. diſt. xlix. ita poſuit. ꝙ ē loq̄ de dotibꝰ corꝑis in quibꝰ eius glorificatio conſiſtit. vl' ꝙ̄tuȝ ad diſ poſitionem. vl' ꝙ̄tum ad cōſumationeȝ. Si ꝙ̄tum ad diſpoſitionem ſic dicūtur diſpoſitiones que ſunt qualitates abſolu te ipſius corporis que ſibi dantur a deo in eius reformatione. Si ꝙ̄tum ad cō ſumationeȝ. ſic dico ꝙ ſunt a gl̄ia anime ſiue ab aīa glorioſa. Vn̄ ſicut in pn̄ti aīa in corpus influit. ⁊ per illam īfluentiam corpus eſt coloratius: durabilius: virtuo ſius ⁊ agilius ꝙ̄ cū aīa ſeparatur. Simi liter dico in ꝓpoſito ſuo modo ꝙ aīa glo rioſa influens in ſuum corpus oēs dotes iſtas ad quas diſpoſitionem habebat ꝑ ſui reformationē ꝑficit ⁊ conſumat. Se cundo conſideremꝰ de dotibꝰ btōꝝ cor poꝝ diſtinctionē. diſtinguūṫ enim a ſcīs quattuor dotes ipm corpus gl̄ioſū ꝑficiē tes. videlicet impaſſibilitas: claritas ſub tilitas ⁊ agilitas. Rō aūt huius numeri

⁊ sufficientie assignatur a Boñ. qꝛ corpꝰ
nostrum est cõpositũ ex quattuoꝛ ele/
mentis ⁊ quia elemẽta sunt imperfecta:
quatruplicẽ habet ab eis defectibilitatez
Ab aqua que est elemẽtũ humidũ ⁊ pas
sibile habet passibilitatẽ ⁊ coꝛruptionez.
vñ humidũ aqueuz coꝛpus coꝛrũpit. A
terra q̃ ẽ elemẽtũ opacum habet obscu/
ritatẽ. Ab igne animalitatẽ qꝛ caloꝛ con/
sumit continue ideo continue indiget ci
boꝛuz alimonia. Ab aere habet infirmi/
tatem. Aer eiz facile immutatur ⁊ cedit
cuilibz impellẽti. Qm̃ ergo quattuoꝛ isti
defectꝰ debent per bona opposita remo/
ueri. Ad hoc ꝙ coꝛpus sit ꝑfectũ ꝑfectio
ne cõpleta. Ideo quattuoꝛ sunt dotes ꝯ
coꝛruptionem ⁊ passionẽ. incoꝛruptibili/
tas vel impassibilitas. Contra obscurita
tem claritas. Contra animalitatez spũa
litas. Contra infirmitatem virtus siue
penetrabilitas Hic apl's. i. coꝛinth. xxv.
c. ait. Seminat̃ in coꝛruptione surget in
incoꝛruptione. Ecce impassibilitas. semi
natur in ignobilitate surget in gloꝛia. Ec
ce claritas. seminatur in infirmitate sur/
get in virtute. Ecce subtilitas. seminatur
animale surget spirituale. Ecce agilitas.
Et Augu. li. xxij. de ciui. dei inquit. Abi/
cietur a coꝛpoꝛibus nostris omnis de/
foꝛmitas. oĩs tarditas. oĩs. infirmitas.
oĩs coꝛruptio. omnis defoꝛmitas ꝑ clari
tatem. oĩs tarditas per agilitatez. omnis
infirmitas per spũalitatem. omnis coꝛ/
ruptio ꝑ impassibilitatẽ. videt̃ itaqꝫ suffi/
ciens ista dotium enumeratio. nam do/
tes coꝛpoꝛis dicuntur non omnes quali
tates: sed qualitates nobiles ⁊ principa/
les ꝺ nouo suꝑaddite nature. Et qꝛ ꝺ no
uo superaddite debent accipi ₰m nãles
defectus. ⁊ hij ₰m causas pꝛincipales q̃
sunt quattuoꝛ elementa. Tertio ꝯsidere/
mus de dotibus coꝛpoꝛum beatoꝝ con
ditionẽ. Pꝛima dos est impassibilitas.
Erunt enim coꝛpoꝛa illa incoꝛruptibilia
⁊ ipassibilia. Sz huiꝰ ipassibilitatꝭ cãz di/
uersimode pleriqꝫ ponũt. Dicũt ergo q/
dam ꝙ elemẽta erũt in coꝛpoꝛe gloꝛioso
₰m substãtiã nõ ₰z qualitates. Et iõ qꝛ
substantie nihil est ꝯriũ. sed vbi nulla est
ꝯrietas nulla est pugna nec dissolutio ex
ꝯsequenti coꝛpoꝛa illa erunt incoꝛrupti/
bilia ⁊ impassibilia. sed hoc stare nõ põt
vt dicit Bonauentura ꝙ a coꝛpoꝛibus
gloꝛiosis vt refert Augu. vicia detrahun
tur natura seruabit. Sed qualitates ele/
mentales sunt eis naturales ergo mane
bunt. Si dicas ꝙ manent ₰m essentiaz
non ₰m actum. Contra qꝛ vnumqꝺqꝫ
nobilius est qñ est coniunctum actui ꝗꝫ
qñ nõ Alij dicũt ꝙ coꝛpoꝛa beata erunt
impassibilia per hoc ꝙ cessabit motus ce
li quo cessante nihil põt moueri. Sz ar/
ticulus iste excõmunicatus est. nam ₰m
Augu. si cessaret motus celi adhuc rota
figuli posset moueri Landulfus in suo.
iiij. asserit ꝙ causa impassibilitatis coꝛpo
rum beatoꝛũ ẽ ex hoc ꝙ volũtas diuina
nõ coagit cuicũqꝫ cause scꝺe coꝛrumpẽ
ti. Cessante enim pꝛima cã ab actiõe sua
cessabit cã scꝺa. Ideo nulla cã scꝺa põt
coꝛrũpere coꝛpoꝛa beata qꝛ deus nõ co
aget illi sicut coꝛꝑa triũ pueroꝝ erãt im/
passibilia ab igne. qꝛ deꝰ ñ coagebat igni
ad cõburẽdũ eos. licet coageret ei ad ta
lia cõbustibilia. Si obicias ꝯ ista qꝛ tũc
impassibilitas nõ essz dos quia nihil po
neret in coꝛpoꝛe dotato nisi priuationez
actionis diuine. Et scꝺo qꝛ eodez modo
erũt impassibilia coꝛpoꝛa damnatoꝛum.
qꝛ deus nõ coaget igni vt coꝛrumpat ea
Rñdet Lãdulfus. ꝙ nõ opoꝛtet ꝙ dos
sit in dotato. Nam dos nõ est in sponsa
q̃ dotatur sed sufficit ꝙ ex dote aliquid fi
at circa ꝑsonã dotatam ⁊ sic est in ꝓposi
to. Uel dicere possumus. ꝙ impassibili/
tas est quedaz pꝛiuatio passionis. seu po/
tentie recipientis passionem. ⁊ ista pꝛiua
tio est in coꝛꝑe dotato. s. coꝛꝑe btõ szẽ a
volũtate diuina. de coꝛpibꝰ vero dãnatis
dicit Landulfus ꝙ nõ habebũt dotem
impassibilitatis. tũ qꝛ foꝛtissime patiẽtur
ab igne. tũ quia non datur eis ꝓ meritis
ꝙ nõ coꝛrũpantur ab igne. sed vt conti/
nue crucientur. Ricardus ꝺo i suo. iiij.
vbi. s̃. refert ꝙ in impassibilitate ẽ consi
derare ⁊ illꝺ qꝺ ponit ⁊ illꝺ qꝺ excludit

Qualis eni significetur negatiuo mõ. tñ res per eam significata non est priua tio.sed habitus.Est enim qualitas in cor pore ex redundãtia beatitudinis aie cau sata: corpus,phibens ab omni passione corruptioni cõtraria.Obmissis itaq̃ do ctorũ opinionib⁹ varijs de causa impas sibilitatis illorum corporũ glorificatorũ firmiter ⁊ indubitanter tenere d̃bemus q̃ pretacta corpora nec patientur nec po terunt pati nec ab interiori nec ab exte riori.non a frigore nõ a calore.non a fa me non a siti non ab egritudinib⁹ ⁊ hu iusmodi quib⁹ molestamur in p̃nti vi ta quottidie. Ideo apocalipsis.xxj.c.scri bitur. Absterge deus omnem lachrymã ab oculis eorum ⁊ mors vltra non erit: neq̃ luctus neq̃ clamor Erit itaq̃ ibi sanitas sine infirmitate.iuuentus sine se nectute. vita sine morte. ¶ Scd̃a dos corporũ beatorũ d̃r claritas. de hac scri bitur sapie.iij.c.Fulgebũt iusti.⁊ Mar ci.xiij.c.Fulgebũt iusti sicut sol in regno patris eorũ. Sunt nihilominus in hac parte tres theologoꝝ ꝑpositiones attẽ dende: ¶ Prima est dñi Bonauentu re.⁊ Landulfi.qui dicũt q̃ corpora bea torum erunt luminosa ⁊ colorata. Colo rata quidẽ ꝑpter nãm quattuor elemen torũ ⁊ eoꝝ qualitates ex quibus consta bit corpus humanũ.Sed luminosa rõe luminis superadditi. nã noctiluca d̃ die apparet colorata.de nocte lucida.Simi liter carbo per sui nãm alicuius coloris est igne aũt adueniẽte efficit luminosus ⁊ tñ nihilomin⁹ est coloratus. qa est ibi lux materie terrestri incorpata. Sic cor pus resurgens p nãm suã habebit colo rem ⁊ claritas luminis superindicet ip sum sicut ignis carbonem.¶ Scd̃a ꝑ positio ẽm Ricardũ q̃ lux elementalis ⁊ lux corporis glorificati non sũt eiusdẽ speciei.sed lux est quasi quedaz imitatio illius sicut lux spiritualis aie. nõ est eius dem speciei. cum spirituali luce glorie. sed est quedã imitatio illius. Silr lux so laris eiusdem speciei nõ est cuz luce cor poris glorificati: sed vna est quedã simi litudo seu imitatio alterius Et licet dicat matthei.xvij.c.de xp̃o. Resplenduit fa cies eius sicut sol.tñ glosa ibi dicit plus certe q̃ sol.sed nõ habuit exemplũ ma ius cui compararet. ¶ Tertia ꝑpositio est q̃ lux corporis xp̃i eiusdẽ speciei ẽ cũ luce q̃ p⁹ resurrectionẽ erit in alijs corpo ribus glorificatis.Ideo apl̃s dixit. Re formabit corpus humilitatis nostre cõ figuratũ corpori claritatis sue.Tñ erit dif ferentia inter lucem corporis xp̃i ⁊ lucẽ aliorũ. Et inter se etiam differũt lux vni us corporis gloriosi a luce alterius. ẽm magis ⁊ min⁹.qd̃ notauit apostolus di cens prime ad corinthios.xv.c.Alia est claritas solis.Alia claritas lune.Alia cla ritas stellaꝝ. Stella eniz differt a stella in claritate.sic ⁊ resurrectio mortuoruz. Nam sicut dicit mgr̃ senteñ.in lr̃a. Cla ritas corporũ est differens ẽm differen tiam glorie animarũ. qa ex claritate bea titudinis anime claritas redundabit in corpus. Vñ ẽm proportionem qua bea titudo anime xp̃i excedit beatitudinem cuiuslibet alteri⁹ aie sic lux corporis xp̃i excedit lumen futurũ in quocunq̃ alio corpore. ¶ Tertia dos corporũ beatoꝝ erit subtilitas.vbi dicit Ricardus d̃ me dia villa ex mente phi. Qd̃ res triplici de causa est penetratiua. Aut ꝑpter q̃ti tatis paruitatem: maxime ẽm latũ ⁊ ꝓ fundũ.Vñ acus q̃uis longa penetrati ua est. Aut ꝑpter raritatẽ ⁊ sic aer ẽ pe netratiuus. Aut propter actiue virtutis magnitudinẽ. Et sic vinum est penetra tiuũ multomagis q̃ simplex aqua q̃tũ cunq̃ tenuis.Quapropter aqua cũ mo dico vino bibita magis refrigerat sanuz q̃ si per se bibat.qa vinũ facit eaz ad lo ca corporis penetrare: ẽm primã causaz penetrandi non attendit subtilitas cor porũ beatorũ qa in debita q̃titate resur gent. Nec etiã ẽm cãm secundã quia to ta materia que est necessaria ad essentiã eoꝝ resurget in eis.Vñ quidã errauerũt dicentes quod corpora gloriosa erunt ra riora aere vel vento. quẽ errorẽ vt ponit Grego⁹. in moralibus tenuit Euticius

constantinopolitane vrbis eps Igit sub
tilitas illorum corporum erit scdm tertiā cāz.
p virtutem nanq3 beatitudinis aīe erit ī
beatis corporibus tanta magnitudo vir
tutis actiue q per eā multo efficaci9 po
terunt penetrare q̄3 ignis vel aer. Unde
Anselmus in li. de similitudinibus iter
principiū ꝛ mediū de quolibet beato di/
cit.q in tm̄ erit fortis vt etiā si velit ter/
ram cōmouere possit. Quarta dos cor/
porū beatorū erit agilitas. de qua sapie
iij.c.scribit. Tāq3 scintille in arundineto
discurrent.s.beati volabunt ꝛ nō defici
ent. Ad qd intelligendū dicit Land. q
tria concurrunt ad agilitatē. ¶ Primū
est potentia aīe motiua. duplex eni mo/
tus est in hoie.vnus qui est scdm elemen
tū predominās quo mouet deorsū.ꝛ iste
motus non inest sibi per aiam. Ali9 est
motus pgressiu9 cuius principiū est aia
q motus tripliciter differūt. Primo qr
vnus est ab aia.s.progressiuus. Alius āt
nō. Secundo qa motus primus est ad
vnū tm̄ eo q sequit grauitatem scds po
test esse ad diuersa scdm diuersā apprehē/
sionē sensus quā sequitur aia. Tertio qa
in primo motu grauitas que est principi
um eius non potest desistere. sed in se/
cundo motu pōt aia desistere. hēt nihil
ominus aia potentiā non solū ad motū
pgressiuū organice sed ad mouēdū cor
pus non organice. Dicit autē aia moue/
re organice qn̄ mouet vnam partē me/
diāte alia . sicut mouēdo cor mouet alia
mēbra ꝛ sic fit motus pgressiu9. Mo/
uet eni imediate vnā partē. mediante il/
la mouet aliam. ꝛ sic mouet tot9 homo
successiue. Dicit etiā mouere nō organi
ce mouendo totū simul. Et sic aia beata
poterit corpus subito mouere lic3 nō in
instanti de loco ad locum. Secundum
qd occurrit ad agilitate3 erit multiplica
tio spirituū purissimorū. tū quia spūs vi
tales erunt purissimi ꝛ vigoriosissimi.tū
quia corpus replebitur aliquo purissimo
elemento.s.purissimo aere vt nō sit va/
cuū qr nō erunt tunc faces. Tertiu3 qd
cōcurrit ad agilitatē erit remotio ois in/
dispositionis que est in neruis ꝛ in cor/
pore: ꝛ ois ponderositas que non est de
essentia nature. Et tunc aia poterit mo/
uere faciliter tale corpus vel motu pro/
gressiuo vl' totū simul. Si dicas qūo sta
bunt corpora in celo empyreo. Rn̄deo
q ambulabūt ꝛ mouebuntur subito p
libito.si qn̄ stabūt creditur q stabūt ere
cta.licet eni corpori inq̄3tū corp9 est ma/
gis competat sedere vel iacere. Tn̄ inq̄3
tū est instrumentū aīe magis competit
sibi stare propter participationē ad ope
randum. Unde Stephanus vidit Jesū
stātem a dextris dei actuum.vij.c. Oēs
ēt sēsus tā spūales q̄3 corpales erūt i sua
pfectione. Uidebit nanq3 anima deum
p clarā visionē.odorabit deū per trans/
formationē.audiet deū p sue volūtatis im
pletionē. Ex his sensibus in anima glo/
rificata.redundabit gloria in sensib9 cor
poris gloriosi.ꝛ quātomagis aia erit glo
rificata a deo in sensibus suis tanto i cor
poreos sensus in maiorem gloriam re/
dundabit. Primo quidē visus erit tāte
pfectionis. q ab extrinseco non poterit
corrumpi vel impediri. Nam sine obsta
culo videbit cuncta corpa. Un̄.xij.nobi
litatibus erit decoratus. ¶ Prio qde3
videbit intra sicut ex: ꝛ oia corda.ꝛ cor/
poris armoniā: atq3 interiorū mēbrorū
dispositionē. vt dicit cōmētator sup Isi/
doru3 de ange.hierar. ¶ Scdo videbit
ocul9 subt9 sic sup. ¶ Tertio videbit de
lōge sic ppe. ¶ Quarto mīma sic ma/
gna.nā videbit btūs i oriēte ēt si ipse ma
neret i occidēte. ¶ Quito supiora ocu/
los n̄ leuādo. ¶ Sexto iferiora oculos
nō iclinādo. ¶ Septio videbit diuersa
obiecta ꝛ q̄si ifinitos radios tāq3 vnū ꝛ
q̄si vnitos ¶ Octauo videbit qdlib3 ob
iectū ꝛ qdlib3 pdictorum quasi ifinitorum ra
diorum ab altero sepatū. ¶ Nono videbit
i nocte sic i die. ¶ Decio oculis clausis
sic aptis. ¶ Undecio absq3 labore aliq
ꝛ ifatigabili oia supdcā Un̄ Isa.lx. Tūc
videbis ꝛ afflues ꝛ mirabit ꝛ dilatabit
cor tuū. ¶ Scdo audit9 pficiet. Nā nul
lū audit9 obstaculū poterit ipedire cū vl

pturbare. Quia tribꝰ maxie pfectꝰ erit.
¶ Primo nāqꝫ audiet omnes insimul sonos ⁊ voces ⁊ omnes cantus totius celestis curie sine reuerberatione aeris.
¶ Scdō discernet in his vnū ab altero ita distincte: ꝙ nullus cantus sonus aut vox poterit ab altero īpediri. ¶ Tertio audiet ita de lōge sicut de ꝓpe. ¶ Tertio aūt gustus perficietur q est quidā tactus. nā gustus ⁊ tactus in presenti vita similes quodāmodo dici possunt Nam gustus particularis est tactus qui est in omnibus subiectis .i. sensuum partibus subiectiuis. Gustus autem nō erit in patria in aliquo actu. qui deseruiat nutritiue. Sed tātūmodo inq̄ᵹtū ē appħēsiuꝰ sapoꝛ redundabit eni q̄dā dulcedo aīe in sensū gustꝰ. ⁊ ſꝫ quosdā causabit ī linguā ⁊ gustu btō quādā suauissimā humiditatē hn̄tez illū saporē q correspōdeat pfectiōi illiꝰ cuiꝰ erit lingua. Ric. di. xcviiij. ar. iiij. q. iij. ad. v. ar. tn̄ sētit ꝙ talis hūiditas ī palato ⁊ gustu aut fiet a deo ꝑ creationē: aut causabit ī ea ex vi beatitudinis anime. Exemplū d̄ scis patribus qui tam parū comedebant. Exemplum de beato Frācisco qui ieiunauit in lacu pusino. Exēplū de Maria magdalena.
¶ Quarto sensus odoratus perficietur inextimabili suauitate odoris: qui tamen odoꝛ non causabitur ex euaporatione seu resolutione ab aliquo corpe odorabili que tunc non erit: quia repugnat impassibilitati. sed solum per multiplicationem odoris a corpore odorifero ad ipsum sensum. imutando ipsum nō im mutatione materiali sed tm̄ imutatione animali ꝓ quo notandū ſꝫ Ric. vbi supra ad. vj. ar. Qd̄ fumalis euaporatio non est per se necessaria ad hoc vt similitudo odoris pertingat vsqꝫ ad olosatū qd̄ patet qꝛ refert phs. ij. de anima. quedaꝫ sunt aīalia q̄ a longe currunt ad aliud metū per hoc qd̄ ab odore mouent. vn̄ vultores ex odore pcepto ad loca tā remota currunt ad cadauera qd̄ non esset possibile ꝙ euaporatio facta ab illis cadaueribꝰ pertingeret ad loca tā remota sed ꝗcū multiplicatione odoris fiat euaporatio aliqua a corpore odorifero. hoc ꝓuenit ex hoc: qꝛ corpora odorifera sūt nimia humiditate asperſa sed in corporibus gloriosis erit odoꝛ in sua vltima ꝑfectiōe nullo mō ꝑ aliquā supfluā hūiditatē dispersus. Etiō ab eis multiplicabit odoꝛ ad olofatuꝫ sine aliq̄ euaporatiōe.
¶ Quinto tactus pficietur atqꝫ iexplicabili delectatione iocundabitur. Quia nempe iocundissima suauitate adherebit deo: hinc est ꝙ corpori suo iunctus hanc iocundissimā adherentiaꝫ illi impartietur. Sꝫ quia anima gloriosa erit in toto suo corpore gloriosa. hinc est ꝙ gloriā suam toti corpori cōmunicabit ꝑ experientiā tanti altissimi ⁊ gloriosissimi sensus: ꝙ in presenti vita non potest bn̄ intelligi aut credi: nisi ab illis q ꝑ priuilegiū singulare toto corpe aliquā diuinā dulcedinē epimētal'r expti sūt. Talis aūt pfectio p̄dictorū ꝓcedet: qꝛ volūtas subiecta iō corpori ⁊ eius sensibꝰ ad libituꝫ iperabit. Corpus v̇o cum sensibus suis aīe sicut anima deo obediet.

¶ Quod ingens erit leticia beatorū ex eo ꝙ habitabunt in celo ēpyreo.

Caplm. iij.

Ertio ostendimꝰ q̄ꝫ sit copiosum gaudium beatorum ꝓpter loci habitationez. quia habitabunt in celo: vbi tria dubia merito declaremus.
Primū vtrū scriptura sacra celi productionem recte denunciet.
Scdm̄ vtrū celum sit vnū vel plures.
Tertiū vtrum celū sit locus beatorum.
¶ Ad primum dubiū oritur ambiguitas ⁊ quidem non parua. qm̄ genesis p̄mo. c. scribitur. In principio creauit deus celum ⁊ terrā. vbi asserit scriptura celum prima die creatum. deinde sequitur vocauit deus firmamentum celum qd̄ confirmat secunda die factum. Ad hoc rn̄det Tho. i. pte. q. lxviij. primo ſꝫ Crisosto. q asserit. ꝙ moyses sūmarie dixit

q deus fecit pmittēs. In pncipio crea/
uit deus ꝛc. postea per partes explicauit
sicut si quis dicat hic artifex fecit hāc do
mum. ꝛ postea subdat. primo fecit fūda
menta. secūdo erexit parietes. tertio sup
posuit tectum. Et sic nō oportet nos ali
ud celū itelligere cū dr In pricipio crea
uit deus celum ꝛ terrā. Et cū dr q scđa
die factuȝ est firmamentū. Secūdo po/
test dici aliud esse celū qđ legitur in pn/
cipio creatum ꝛ qđ legit secunda die fa/
ctum ꝛ hoc diuersimode. Nam ꝟȝ Au
gustinū. celū qđ legitur prima die factū
est nā spūalis informis. Celū aūt quod
legit secūda die factū est celū corporeuȝ.
Scđm vo Bedā ꝛ. Serabiū. Celū qđ
legitur prima die factū est celū empireū
Firmamētū vo qđ legit scđa die factū ē
celū sidereū. Damascen⁹ vo dicit q ce/
lū prima die factū ē quoddā celū speri/
cū sine stellis. de quo phi loquunt dicen
tes ipsū esse nonā sperā ꝛ primū mobile
qđ mouet motu diurno. Per firmamē
tū vo factū scđa die intelligit celū side/
reū. ¶ Scđm dubiū fuit vtrū celum sit
vnū vel plures. Et q sit vnū pbari pos/
set qꝛ dr celū i singulari genꝰ. i. c. vbi. s.
Sȝ hec obiectio đbilis est qm̄ scriptura
sepi⁹ celos noiat in plurali. Vñ deutero
nomij. xxxiiij. c. Audite celi que loquar
Et. scđi. reg. xxij. c. Inclinauit celos ꝛ đ
scendit. Et Job. xv. c. Celi nō sūt mun/
di in conspectu eius. Et. ps. ij. Qui ha/
bitat in celis irridebit eos. Et. ps. xxxij.
Verbo dñi celi firmati sunt. Et ps. xlix.
Annunciabunt celi iustitiaȝ eius. Et ps
lxxxviij. Tui sūt celi ꝛ tua est terra. Et. sa
pientie. ix. Que in celis sunt, quis inuesti
gabit? Et Ysaie. xlv. Rorate celi desuper
Et ezechielis. i. Aperti sunt celi ꝛ vidi vi
siones. Et ad hebreos. i. Opera manuū
tuarum sunt celi. Rñdet ergo Tho. i.
parte vbi. s. q circa hoc vr esse quedaȝ
diuersitas inter Basilium ꝛ Chrisosto.
Chrisostom⁹ eni dicit nō esse nisi vnuȝ
celū. Et q pluraliter dr. celi celoꝝ. hoc ē
ꝑpter ꝓprietatē lingue hebree in q̄ con
suetū est vt celum solum pluraliter signi
ficetur. Sicut sunt multa etiā noīa in la
tino q̄ singulari carent. Basilius autē ꝛ
Damascen⁹ dicūt plures esse celos. Sȝ
hec diuersitas magis est i voce q̄ȝ in re.
Nam Crisostom⁹ vnū celum noiat to/
tum corpus qđ est supra terrā ꝛ aquam
naȝ etiā aues q̄ volant in aere dicūt pro/
pter hoc volucres celi. Sȝ qꝛ in isto cor
pore sunt multe distinctiōes pp hoc Ba
silius ponit plures celos Ad distinctio/
nē ergo celorū sciendam consideranduȝ
est q celum tripliciter dicit in scripturis
Qñqȝ eni dr proprie ꝛ nāliter. ꝛ sic dicit
celū corpus aliqđ sublime ꝛ luminosuȝ
actu vel potentia ꝛ incorruptibile p nāȝ
Et ꝟm hoc ponuntur tres celi. Primū
totaliter luciduȝ qđ vocant empireum
Scđm totaliter dyafanū quod vocant
celū aqueū vel cristalinū. Tertiū partim
dyafanū ꝛ partim lucidū actu qđ vocāt
celum sydereū. Et diuiditur in octo spe/
ras. s. sperā stellaꝝ fixarum ꝛ septem spe
ras planetarū que possunt dici octo celi.
Scđo dr celū p participationē alicuius
proprietatis celestis corporis. s. sublimi/
tatis ꝛ luminositatis actu vel potētia. Et
sic totū istud spaciū qđ est ab aquis vs/
qȝ ad orbē lune. Damascen⁹ ponit vnū
celū nominans illud aereū: ꝛ sic ꝟm eū
sūt tres celi. aereū. sydereū. ꝛ aliud supe
rius de quo intelligit q apl's legit. rapt⁹
vsqȝ ad tertiū celū. Sed qꝛ istud spaciuȝ
continet duo elemēta ignis ꝛ aeris. ꝛ in
vtroqȝ eoꝝ vocat inferior ꝛ superior re/
gio. Ideo istud celū Rabanus distinxit
in quattuor: supremā regionē ignis no/
minans celū igneū. Inferiorē vo regio
nē celum olimpiū ab altitudine cuiusdā
montis qui vocat olimpus. Supremaȝ
vo regionē aeris vocauit celū ethereuȝ
propter inflāmationē. Inferioreȝ vo re
gionē celū aereū. Et sic cum isti quattu/
or celi tribus superioribus connumerā/
tur fiunt in vniuerso ꝟm rabanum septē
celi corporei. Tertio dicitur celū metha
phorice: ꝛ sic quandoqȝ ipsa sancta tri/
nitas dr celum, ꝑpter eius spiritualē sub
limitatem ꝛ lucē. Quandoqȝ etiam spi/

ritualia bona in quibus est sanctoꝝ re/
muneratio propter eorum eminentiam
celi nominantur. Quandoq̄ vo tria ge
nera supernalium visionum .s. corpora/
lis: ymaginarie: ⁊ intellectualis. tres celi
nominantur de quibus exponit Aug. q̄
paulus est raptus vsq̄ ad tertium celū.
¶ Tertium dubiū fuit vtrum celum sit
locus beatoꝝ. Et q̄ sic patet ex testi/
monio scripturarū. Inquit enim salua/
toꝛ noster. Math. v. c. Beati pauperes
spū, qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Et. vj.
c. Merces vestra copiosa est i celis. Et
xxij. c. Erunt sicut angeli dei in celo. Et
Paulus actuū. xiiij. c. Opoꝛtet nos per
multas tribulationes intrare in regnū
celoꝝ. Et petrus p̄ma epistola. c. ij. Be
nedict⁹ deus ⁊ pater dn̄i nostri Jesu xp̄i
qui regenerauit nos in spem viuam. per
resurrectionē Jesu xp̄i filij sui: ⁊ dn̄i no
stri in hereditatē incoꝛruptibilem ⁊ icō
taminatā in celis. Et etiā ecclesia cantat.
Gaudent i celis anime sanctoꝝ qui xp̄i
vestigia sunt secuti. Et iterum in officio
vnius martyris. Iste est qui contēpsit vi
tam mundi ⁊ puenit ad celestia regna.
Et Macrobius sup sōniū Scipionis.
Sic h̄eto oībus qui patriā seruauerint
iuuerint auxerint certum esse in celo dif
finitū locū vbi beati euo sempiterno fru
antur. Et Lucreti⁹ de q̄ refert Lactāti⁹
li. vij. Cedit idē retro de terra q̄ fuit an̄
in terrā. Sed qđ missū ē ex etheris oꝛis
Id rursū celi fulgētia tēpla receptāt. Cō
ueniūt itaq̄ in hoc oēs viri sapientes q̄
beati habitabūt in celo Theologi vo ex
plicāt illud foꝛe celū empireū. q̄ b̄z Tho
i. pte. q. lxvi. ar. iij. dr̄ ēpireū. i. igneū. nō
ab ardoꝛe. s̄z a splēdoꝛe ⁊ lumiositate. Il
lud nāq̄ celū. b̄z scm̄ Bon̄. i. ij. di. ij. par
te. ij. ar. i. q. i. ē locus spūalium sbarum.
⁊ locus coꝛpoꝝ glorificatoꝝ Verū phi
de hoc celo nihil sūt locuti: tn̄ via natu/
rali etiā poterim⁹ hoc celū pcipe. Scri/
ptura vo sacra illud exprimit: cū ait. In
p̄ncipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. Micho
laus de lira exponit de empireo. Et hoc
p̄bat p lrām sequētē: qa firmamētū ⁊
celū aqueū facta sūt scđa die. Et Dama/
scenus hoc exponit. In pꝛicipio creauit
de⁹ celū ⁊ terrā. i. sine stellis spice foꝛme.
Qđ aūt illđ celū sit ponēdū vt. d. Bon̄.
vbi. s. triplex ratio finis persuadet.
Prima est perfectio vniuersi.
Secunda est ,ppter motū firmamenti.
Tertia est habitatio hominis beati.
¶ Et quoniā finis imponit necessitatē
his que sunt ad finē propter pfectionē
vniuersi: necesse est ipsū esse vnifoꝛme.
quia cum sit celū luminosū diffoꝛme si
non esset vnifoꝛme nō esset vniuersū cō
pletū. ¶ Propt motū firmamēti ponē
dū est ipsū esse imobile. vt mot⁹ mobilis
fiat circa immobile. s. centrum: ⁊ intra
continens imobile: ⁊ locās. s. empireum
Nā Ar. dicit in. ij. d celo ⁊ mūdo. c. iiij.
In q̄libet gn̄e mobile supponit imobile
q2 oē fluxibile ad aliqđ fixū terminatur
Sed coꝛpus celi siderei est mobile ergo
supꝛa illud de necessitate est ponere vlti
mū coꝛpus qđ sit imobile. hoc quidē est
empireū. ¶ Item. x. metaph. c. ij. ⁊. li. ij.
celi ⁊ mūdi. v. c. ⁊ in arismetica in mult
locis. In quolibet genere in quo est po/
nere infinitū ⁊ medium: est ponere sup
mū. S̄z gradus in coꝛpibus attendit b̄z
grad⁹ pspicui ⁊ lucis. S̄z inuenit coꝛp⁹
opacū simpliciter: vt terra ⁊ b̄m totum
opacum. Ergo si complementum est in
coꝛpoꝛib⁹ debet esse coꝛp⁹ simpliciter ⁊
b̄m totū lūinosū. Propter etiā hitationē
hominis beati ponendū est ipz lumino
sitatis perfecte: vt habitatio cōgruat suo
habitatoꝛi. Nam cum aliquis locus te/
nebrosus debeatur damnatis per oppo
situm lucidus debetur beatis. Proce/
det aūt leticia beatis propter tria.
Primo propter loci luminositatem.
Secundo propter loci puritatem.
Tertio propter loci magnitudinem.
¶ Primo beatis ,pcedet leticia pp loc
luminositatē. quia dicit Scotus. in. iiij.
di. xlviij. Illud celū erit lumine plenissi
mū: ⁊ omni iocunditate gratiosū. Ideo
Clamat Tobias. xiij. Beat⁹ ero si fuerit
reliquie seminis mei ad videndam cla/

ritatem hierusalez. Certe si esset possibile
vnā aiam videre gaudia illius vite: cer/
tissime dispiceret infinita gaudia huius
mundi. Unde Aug. libro. iiij. de li. arbi.
inquit. Tanta est autē pulchritudo iusti/
cie: tanta est iocūditas lucis eterne. hoc
est incommutabilis veritatis atqꝫ sapiē/
tie: vt etiam si in ea non liceret amplius
manere q̄ꝫ vni⁹ diei hora: ꝓpter hoc so
lum inumerabiles anni huius vite pleni
delitijs ꝛ affluentia temporaliū bonoruz
recte meritoqꝫ contemnerent. Non eni
prauo aut falso affectu dictum est. Quo/
niam melior dies vna in atrijs tuis sup
milia. O igitur ceci mundani qui para/
disum facitis de hoc mundo. qui est pa
radisus asinorum. Sursuz corda. Hinc
est ꝙ Augu. in libro soliloquiorum illaz
patriam considerans magna cuz dulce
dine dicebat. O regnū eternū: regnum
omniū seculorū. vbi lumen indeficiens
ꝛ pax dei que exuperat omnez: sensuz: in
qua sanctorum anime requiescūt: ꝛ leti/
cia sempiterna sup capita eorū: gaudiuz
ꝛ exultationē obtinebunt: ꝛ fugiet dolor
ꝛ gemitus. O q̄ꝫ gloriosū ē regnū i quo
tecum domine regnant oēs sancti. ami/
cti lumine sicut vestimento: habentes in
capite suo coronam de lapide precioso.
O regnū beatitudinis eterne: vbi tu do/
mine spes sanctorum ꝛ corona glorie fa
cie ad faciez videris a sanctis: letificans
eos vndiqꝫ in pace tua. que exupat oēm
sensum. vbi gaudium infinitum: leticia
sine tristicia: salus sine dolore: vita sine
labore: lux sine tenebris: vita sine morte
omne bonuz sine omni malo. Ibi iuēt⁹
nūq̄ꝫ senescit: ibi vita terminū nescit. ibi
decor nunq̄ꝫ pallescit: ibi sanitas nunq̄ꝫ
marcescit: ibi gaudiū nūq̄ꝫ decrescit: ibi
dolor nunq̄ꝫ sentit: ibi gemit⁹ nunq̄ꝫ au
dit: ibi triste nihil videt. ibi leticia semp
habet: ibi malū nullū timetur. quoniam
sūmum bonū possidet: quod est semper
videre faciem domini virtutum. hec ille
Non oportet ibi querere oleū pro lucer
na vt luceat in ea. Nam claritas dei illu/
minabit illam: ꝛ lucerna eius est agnus
ꝛ ambulabunt in lumine eius. ¶ Secū
do procedit beatis leticia propter loci pu
ritatem. Non erunt ibi caligines: nō lu
tum: non fetores: non calores. non fri/
gora: non malicia: non paupertas: non
tormenta ꝛ odia. sed tota puritas: sancti
tas: leticia. Apoc. xxi. Non intrabit i ea
aliquid coinquinatū: ꝛ sciēs abhomina/
tionē ꝛ mēdaciū. ꝛ Aug. de vanitate mū
di. Nō erūt ibi fames neqꝫ sitis: nō fri/
g⁹: ñ est⁹: nulla tēptatio: aut peccādi vo
lūtas. ¶ Tertio ꝓcedet beatis leticia pp
loci magnitudinē. Si qs velit cōprehen
dere magnitudinē illi⁹ patrie supne: inci
piat ab his inferiorib⁹ numerare. qr Ro.
i. ca. scribitur. Inuisibilia dei a creatura
mūdi ꝛc. Cōsidera ergo ṗmo ꝗraz aquā
aierem ignis speram ꝛ lunam: mercuriū
solem: venerem: martem: iouem: satur/
num: stellatum celum. ꝛ christallinuz: ꝛ
celum empireū. Istorū nanqꝫ quodlibz
alterum in decuplo superat in magnitu
dine ꝛ pulchritudine. Hiere. iij. c. O isrl'
q̄ꝫ magna est domus dei ꝛ ingens locus
possesiōis ei⁹. Augu. de vanitate mun/
di dicit. Nil hoc loco magnificenti⁹. nil
gloriosius: nil purius: nil verius: nil ista
bonitate sincerius: nil abundātia copio/
sius. Exemplū de templo Salomonis.
ꝛ regine austri. iij. Reg. x. ca. Istud au/
regnum est regnuz omnium seculorū ꝛ
absqꝫ fine. ¶ Qualiter v'o accedit ad le
ticiam sanctorū esse in illo celo satis con
stare pōt ex his q̄ dicunt in sermone de
aie rōnalis admirādis prerogatiuis Igi
tur dicere possumus cū ꝓpha. Beati q
habitāt in domo tua dñe in scl'a scl'oruz
laudabunt te. Ibi erit ex oi parte quies ꝛ
delectatio. ꝛ sancti oēs eterna pace fruēt
Et Aug. li. soliloquiorū inquit O patria
nostra patria secura: te a longe videmus
ab hoc mari te salutamus: ab hac val/
le ad te suspiramus: ꝛ nitimur cum la/
chrimis: si quando ad te perueniamus.
¶ Augebit quoqꝫ gaudium beatorum
iocunda societas: quod patet ex trib⁹.
Primo ex societatis multitudine.
Secundo ex societatis nobilitate.

Tertio ex societatis amicabilitate.

¶ Primum gaudium erit ex societatis multitudine. quia tanta erit ibi multitudo regum ꝛ reginarum. sanctorum ꝛ sãctarum ꝛ ãgelorum. ꝙ non sine magno tripudio videri poterunt. Apoc. septimo Uidi turbam magnam: quam dinumerare nemo poterat ꝛc. ¶ Secundum. gaudium erit ex societatꝭ nobilitate. o ꝙ͞ꝫ mirabile erit videre tot mirificos sanctos ꝛ sanctas: videre christum ꝛc. Iõ Hieronymus ad Eustochium. Quotiens te vana seculi delectat ambitio: quotiens ibi vides aliquid gloriosum: ad paradisum mente trasgredere: ꝛ esse incipe. quod futura es. Egredere paulisper de carce corporis tui: ꝛ presentis laboris mercedem ante oculos depinge: quam oculus nõ vidit: nec aurus audiuit nec in cor hominis ascendit. ¶ Tertium gaudium erit ex societatis amicabilitate. Nunquid in patria illa vnum est ꝛ equale omnium meritum? Certe non. Nam Joannis. xiiii. dicitur. In domo patris mei mansiões multe sunt. Glo. Idest diuersa premia meritorum. Et prime Cor. decimoquinto. Stella differt a stella in claritate. Hoc tamen intelligendum est ꝫm Ricar. in quarto di. xlviij. ar. ij. q. octaua cum discretione. In beatitudine nanqꝫ est considerare beatitudinis obiectum scilicet bonum increatum: qd̃ ꝛ ideꝫ existens ab omnibus participatur. ꝛ etiam ipsam dispositionem beatorum per quam istud bonum clare videndo ꝛ persecte intelligendo ipsuꝫ participant. Ex parte quidem eiusdem obiecti participati vnus nõ est alio beatior. quia idem est obiectum quod omnes participant. sed ex parte dispositionis beatorum vnus est beatior alio: qa propter merita capacior est. O miranda suauitas. Dicit quippe Scotus in. iiij. distinctione vltima. q. v. Qd̃ tanta est caritas inter ipsos ꝙ vnus participat de bonis omnium. ꝛ ꝙ͞uis naturali amore quilibet plus se diligat ꝙ͞ꝫ alium: ꝛ plus de tam actu elicito: tamen tanta erit delectatio societatis: ꝙ quilibet non minus vellet pro alio bona quaꝫ pro se: Si enim in hoc mundo multi posuerunt corpus in morte pro amico. certe multo maior caritas erit ibi. Unde Anselmꝰ ait. Perfecta caritate innumerabiliũ angelorum ꝛ hominum ibi nullus minus diliget alium ꝙ͞ꝫ seipsum: nec aliter gaudebit quisqꝫ pro singulis ꝙ͞ꝫ pro seipso. Unde i paradiso sunt tres qualitates sanctoruꝫ scilicet maiorum: minorum: ꝛ equalium. Qui sunt in equali gloria reduplicant eorum gloriam ab omni parte: qa cognoscunt se amari a quolibet equali mensura. ꝛ Maiores vero reduplicant eorum gloriam ab omni parte. quia cognoscũt se amari tantum quantum amant scilicet quia gaudent de eorum gloria p quolibet sicut de sua propria. Minores vͦ reduplicant eorum gloriam per eorum amorẽ. ꝛ magis cognoscunt illos se gloriosiores. ꝛ isti minores vident aliquem sex gradibus se gloriosioreꝫ. aliquem cẽtum ꝛ huiusmodi infiniti: ꝛ pro quolibꝫ reduplicant quot vicibus cognosunt illos gloriosiores se. Ex quo accidentaliter gloria in sanctis multiplicabitur.

¶ Accedet quoqꝫ ad beatitudinem sanctorũ certissima liberatio ab omni pena tristante. que erit triplex scilicet

Primo a peccato.

Secundo a mundo.

Tertio ab inferno.

¶ Primo a peccato erunt ita liberi: ꝙ amplius peccare non poterunt. O quãtus est seruis dei timor in hac vita: vt dicit Augustinus in libro. de ciuitate dei. xxij. c. xxij ne in peccatum ruant. ibi autem timere non expedit. ¶ Secundo a mundo ꝛ suis malis. Non enim erit caro aduersus spiritum. nõ diabolus temptans. non pericula aliqua. Ideo Apo. vij. dicitur. Non esurient neqꝫ sitiẽt. amplius. ꝛc. Ideo Berñ. dicit. O felix anima que fetulente carnis superata miseria in huius sapientie lũine regescit. Iõ Pau. ro. viij. c. dicebat. Infelix ego hõ qs me liberabit de corpe mortis huius

Et Aug. li. soliloquiorum dicit. Felices qui de naufragio vite presentis ad tanta gaudia iam peruenire meruerunt. Infelices nos ⁊ miseri: qui per huius maris fluctus magnas ⁊ ꝓcellosas voragines trahimus nauem ignorantes an ad portum salutis peruenire valeamus. Infelices inquā quorum est vita in exilio: vita in periculo. finis in dubio nesciētes finē nostrū. quia omnia in futurū reseruant̄ incerta. ⁊ adhuc in pelagi fluctibus versamur suspirantes ad portum. hec ille.

¶ Tertio ab inferno videbunt se liberatos. ⁊ a tanta miseria: vbi sempitern⁹ est horror. ⁊ damnati cruciant̄. Ex quibus omnibus colligit̄ ꝙ cantabunt ⁊ glorificabunt deū. Sed quomō in celo possit cantari. multis non est clarū cum dicat Damascen⁹ de angelis. Cōsilia sermōe sine voce ꝓlato. Et Isaias contradicer̄ videt̄. vj. c. Clamabant alter ad alterū. sanctus scūs scūs. Ad hoc dicit Boñ. i ij. di. ij. ꝙ in paradiso erit laus mentalis ⁊ vocalis. Patet hoc quia multi sancti ab angelis cum laudibus vocalibus sunt delati. Sed tamen tutius est dicere ꝙ erit in angelis mentalis. in hoīb⁹ vo vtraqꝫ. vt totus homo ferat̄ in laudē diuinam. Et si queratur qūo potest hoc eē dicit ꝙ illa formatio vocis non fiet per spirationem ⁊ respirationem: sed per aerem qui quasi naturaliter erit beatis cōplantatus sicut patet in quibusdam animalibus vt in apibus. Uel certe ita deseruiet empireum glorificatis sicut aer corporibus non glorificatis. ¶ Si considerem⁹ ergo fratres charissimi. d. Gregorius in omel̄. que ⁊ quanta sunt q̄ nobis promittunt̄ in celis ⁊c. vsqꝫ ibi. munere letari. Ad que nos perducat ille q viuit ⁊ regnat in secula seculorū. Amen.

¶ Sermo de conceptione intemerate marie virginis de qua varie sunt opiniones doctorum: licet festum ab ecclesia celebretur.

Nondū erant abyssi et ego iā cōcepta erā. Sapiētis v̄ba sūt ista originalr̄ ꝓuerbioꝝ. viij. c. ⁊ i ep̄la hodierne festiuitatꝫ. Ob singularē ⁊ ꝑcipuā reuerētiā quā tot⁹ mūdus ad virginē gl̄iosissimā gerit festū ꝯceptiōis ei⁹ ānuati ꝑ terrarū orbē solēniter celebrat̄. Sūt eni tot inumera āplissimaqꝫ bn̄ficia meritꝫ ⁊ intercessiōe illi⁹ pijssime m̄ris a deo p̄re ipsiusqꝫ filio ⁊ spū scō nobis exhibita vt merito ad eā colēdā laudādā honorādāqꝫ oīb⁹ virib⁹ obligemur. Ipsa nos ꝓtegit ab hoste maligno. Ipsa iratū deū ꝑꝑ excrescētes mortaliū iniq̄tates sepissime placat. ip̄a nomē ei⁹ iuocātib⁹ ꝑsidia lib'alissime ꝑstat. Et nō ē qui se abscōdat a calore caritatꝫ ⁊ beniuolētie sue. Quaꝑꝑ vt hodierna die cōceptiōis illi⁹ dignitas agnoscat̄ de ip̄a in ꝑn̄ti sermōe q̄dā ꝑpulchra dicem⁹ audiētes aurib⁹ cordis virginē bn̄dictā dicētē verba in themate posita. Nondū erāt abyssi ⁊ ego iā cōcepta erā In qb⁹ triplicē virginis cōceptionē distinguemus.

Prima dr̄ diuinalis.

Secunda specialis.

Tertia maternalis.

¶ Qd̄ deus ab eterno concepit virginē in sua mēte omnib⁹ puris creaturis preferendam. Capl̄m. i.

Rima virginis illibate ꝯceptio dr̄ diuinalis. qn̄. s. ab eterno de⁹ cōcepit illā in sua mēte. Ad qd̄ intelligēdū scire debem⁹ ꝙ ꝓpositū cordis dr̄ cōceptio. vn̄ cū qs deliberat aliqd facere dicere solet ita ꝯcepi aīo. Sic deus an̄q̄ aliqd crearet in sua volūtate firma ⁊ icōmutabili ꝓposuit creare vnā puellā virginē scīssimā q̄ esset filij sui vnigēiti futura mater: spūs sci camera: porta paradisi ac celi regina. Sꝫ hoc loco q̄rēdum est vtrū beata virgo fuit ꝓducta ante oēm creaturā. Nam de ip̄a ecclia dicit illud Ecclesiastici. xxiiij. c. Ab inicio ⁊ ante secula creata sū. Et iterū i ep̄la

huius solẽnitatis inducitur virgo dicẽs
illud pũerbioꝝ.viij.c.Dñs possedit me
ab inicio viaꝝ suarũ añq̃ q̃cq̃ faceret
a principio. Ab eterno ordinata suz ꝛ ex
antiquis anteq̃ terra fieret. Nec dũ erãt
abyssi ꝛ ego iam concepta erã. Nec duz
fontes aquarũ eruperant.nec dum mõ
tes graui mole constiterant. Ante om-
nes colles ego parturiebar. Que verba
ita sonare videntur ꝙ ipsa producta fue
rit ante productionẽ quarũcunq̃ reruz.
Et si diceretur ꝙ ipsa loqtur q̃tũ ad eẽ
ꝙ habuit in mente diuina non in ꝓpo
genere.neq̃ sic erimus de veritate decla
rati cum ſm doctrinã dñi Bonauentu-
re in.i.di.i. Omnia que nũc sunt queq̃
fuerunt a deo producta ꝛ producentur
vsq̃ in finem fuerunt ab eterno in deo
ſm causatiuam potentiam ꝛ ſm simili-
tudinis presentiam que tñ habẽt ex tpe
actualẽ existentiã. Elementa itaq̃ ꝛ cor-
pora celestia angeli ꝛ homines ꝛ cuncta
que sũt fuerũt in mẽte diuina añq̃ eẽnt
ergo nõ magis hoc competit virgini di
gnissime q̃ reliquis creaturis. Et si dici
mus ꝙ virgo fuit in proprio eẽ vel gene
re ante omnẽ creaturã tũc irridere nos
possent fidei ꝛ religionis nostre aduer-
sarij.cũ beata virgo nata fuerit ex Joa-
chi ꝛ anna sexta etate mundi.que Jesũ
peperit eadẽ etate ꝛ ab vrbe condita an
no septingentesimo quinquagesimo se-
cundo. Ideo in hac parte inducim᷒ sen
tentiã Augustini.xij.li.confessionuz vbi
ait.ꝙ aliquid dicit prius altero quattuor
modis. Primo eternitate sic deus pre-
cedit oẽm creaturã. Secundo origine si
cut sonus precedit cantum. Tertio tem-
pore sic flos precedit fructũ. Quarto ele
ctiõe vel dignitate. Sic aliquis preeligit
fructũ magis q̃ florẽ. Virgo igit fuit pri
or oi creatura excepta natura creata sui
dilectissimi filij electione siue dignitate.
Sicut a sili dixit de Christo Joannes
baptista Johis.i.c. Ipse est qui post me
vẽturus est q ante me factus est ſm diui
nitatẽ.de xp̄o dicimus genitũ non factũ
ſm humanitatẽ ꝓ dũ xp̄m cõcepit vir-
go Johãnes in vtero matris agebat sex
tũ mensem. Quare Greg.in omelia ex
ponit ante me factus est.i. mihi prelat᷒
in dignitate. Et si obiceret. ꝙ angeli sũt
prestãtiores ꝛ digniores hoibus cũ sint
intellectuales substantie quõ virgo san-
ctissima angelicam sublimitatẽ excedere
potest. Ad hoc rñdere possumus ex di-
ctis dñi Bonaueñ.in.i.di.xliiij. in q̃stio
ne vtrũ deus potuit virginẽ facere melio
rem. ¶ Qd̃ beata virgo potest conside
rari tripliciter. ¶ Primo q̃tum ad sta
tum naturalis conditiõis ꝛ sic fuit pau
lominus ab angelis minorata. Angelus
eni ſm suã essentialẽ nãm potior est vir-
gine. Secundo q̃tum ad gratiã conce-
ptionis que data est ei vt conciperet xp̄z
essetq̃ verissima eius mater. Et q̃tum
ad hoc transcendit dignitatẽ oium crea
turarum: oium hoium: oiumq̃ angelo
rum. Nam in illo vno consensu cuz di-
xit. Ecce ancilla dñi: plus meruit conse
tiendo in ꝯceptionẽ xp̄i q̃ omnes crea
ture siue angeli siue homines in oibus
suis actibus motibus ꝛ cogitationibus.
Et quidẽ oẽs quicunq̃ meruerũt nihil
plus potuerũt mereri nisi ſm diuersos
stat᷒ gloriã felicitatis eterne. Hec autez
virgo illo glorioso cõsensu meruit ꝑma
tũ orbis dñiuz vniuersi extinctionẽ fomi
tis.ꝛ oium grãꝝ: donoꝝ ꝛ virtutũ pleni
tudinẽ.sceptrũ regni sup oẽs creaturas
fecunditatẽ in virginitate: ꝛ maternitatẽ
vnigeniti filij dei.ꝛ vt adoret in regno ce
lorũ adoratione dulie dignioris. ¶ Ter
tio põt ꝯsiderari beata virgo q̃tũ ad ex
cellentiã gl̃ificationis: qa vt eccl̃ia cãtat.
exaltata est sancta dei genitrix sup cho-
ros angeloꝝ ad celestia regna Ipsa nã-
q̃ fuit illud indiuiduũ singulare qd̃ ꝛ si
nõ in nã in gratia tamẽ ꝛ gloria oib᷒ an
gelis est prelatũ. Dignitas aũt grẽ ꝛ mul
to plus dignitas gl̃ie incõparabiliter trã
scẽdit dignitatẽ nãe. Nã ꝛ hoc seruat ad
huc i demonib᷒ i qb᷒ dona nãe manẽt
integra ꝛ splẽdidissima cũ tñ ipsi vilissi-
mi ꝛ turpissimi abiectissimi pp culpã hẽ
ant magnificata ergo fuit a deo tã ꝑclar

virgo illa delicatissima vt preter filiũ ei⁹
nulla creatura possit exequari. O femia
super omnia ⁊ ab oibus bñdicta. preele
ctum ⁊ dignissimum vasculũ fabricatuʒ
a primo artifice: erarium diuinoꝝ cha-
rismatũ. Elegit te deus ⁊ preelegit vt i ta
bernaculo tuo deus ⁊ hõ nouẽ mẽsibus
habitaret. ¶ Audeo dicere ꝙ ꝓpter vir
ginẽ in mente diuina conceptã ꝑ multa
annorũ milia añq̃ʒ nasceret humanũ ge
nus fuit preseruatũ in esse Cõstat eni ꝙ
ꝓ prima trãsgressione Adã ⁊ Eua nõ so
lũ mortis sed annihilatiõis exterminiuʒ
meruerũt. Et diuina vltio que acceptio-
nẽ personarũ ignorat. sicut nec culpã an
gelicã sic nec humanã dimisisset ĩpuneʒ
Sed ꝓpter ꝓcipuã reuerentiam quã ad
virginẽ habebat q꞉ eã ab eterno sup oẽs
creaturas nõ vniẽdas deo q̃ creãde erãt
dilexit ꝓseruati sũt ꝓthoplausti nec i ni-
hilũ redacti. Rõ est q꞉ hec puella erat i
lumbis Ade ſm rõnem seminalẽ. ⁊ po
tentia ꝓducende puelle erat ĩpressa i pri
mis parentib⁹ donec in actũ educeretur
De ea aũt debebat nasci Jesus q in adã
erat solum ſm corpulentã substantiã de
virgine educẽdus ⁊ de nulla alia. Indul
sit ergo deus primis parentib⁹ nec eos
annihilauit: q꞉ sic nõ fuisset nata beata
virro ⁊ ꝑ cõseq̃ẽs nec Jesus siue deus
carnẽ humunã vestisset. Ergo per istam
nobilẽ creaturã saluauit deus primos pa
rentes de prima transgressione. ⁊ Noe d̃
diluuio. Abrahã de cede regũ. Isaac de
ismaele. Jacob de Esau. Populũ iudai
cũ de egypto. de manu pharaõis. de ma
ri rubro de ptãte diuersoꝝ regũ tyrãnoꝝ.
de Nabuchodonosor ⁊ captiuitate babi
lonica. Dauid de leõe: de Golia ⁊ d̃ Sa
ul. Et breuiter oẽs indulgẽtias ⁊ libera-
tiones factas in veteri testamento non
dubito deum fecisse nisi ꝓ huius amo-
re puelle ⁊ reuerentia quaʒ deus ab eter
no preordinauit suis cunctis operibus
preponendam.

¶ Quod angeli a pricipio cognouerũt
Christum de virgine nasciturum.

Caplm. ij.

Ecunda conceptio virginis ad-
mirãde dr̃ supnalis. Cõcepert
qdẽ illã angeli dũ a pricipio sue
btitudinis cognouerũt xp̃m incarnãdũ
⁊ ex ꝯseq̃ẽti de v̾gine nasciturũ. Ad qd̃
plene intelligendũ dicit. scũs Tho. i. pte.
q. lvij. ꝙ in angelis est duplex cognitio.
Una naturalis ſʒ quã cognoscũt res tuʒ
per existentiã suã. tũ ꝑ species innatas ⁊
hac cognitione misteria gratie cognosce
re nõ possũt q̃a ex pura dei volũtate de-
pendent. Si eniʒ vnus angelus nõ põt
cognoscere cogitationes alteri⁹ ex volũ
tate eius dependẽtes multo min⁹ potest
cognoscere ea que ex sola dei voluntate
dependent: Est aũt alia angeloꝝ cogni-
tio que eos beatos facit que vidẽt verbũ
⁊ res in verbo ⁊ hac quidem visione co
gnoscunt misteria gratie non quidẽ oia
nec equaliter oẽs sed ſm ꝙ deus eis vo
luerit reuelare. ita tñ ꝙ superiores ange
li ꝑspicatius diuinã sapiam contmplan
tes plura mysteria ⁊ altiora in ip̃a dei vi
sione cognoscunt q̃ inferiorib⁹ manife-
stant eos illuminando. Et hoꝝ etiã my
sterioꝝ. q̃dã a principio sue creationis co
gnouerũt. quedã v̾o postmodũ ſʒ ꝙ eo
rum officijs congruit. Quare ⁊ myste-
riũ incarnatiõis i gnãli sumptũ oibus re
uelatũ est a ꝓncipio sue beatitudinis. Cu
ius rõ est q꞉ hoc est quoddã gnãle prin-
cipiũ ad quod oia eoꝝ officia ordinant.
Oẽs eni sunt administratorij spũs i mi
nisteriũ missi ꝓpter eos qui hereditateʒ
capiũt salutꝭ. vt dr̃ ad hebreos. c. ij. ꝙ qui
dem fit ꝑ incarnatiõis mysteriũ. Unde
oportuit de hoc mysterio oẽs a pricipio
cõmuniter edoceri. de hoc sic dicit Au-
gu. li. v. super genesim ad litterã. Sic fuit
incarnationis mysteriũ abscõditũ a secu
lis in deo vt tñ innotesceret principibus
⁊ potestatib⁹ in celestib⁹. Loquendo tñ
de sacramento incarnationis q̃ʒtum ad
speciales conditiones. Sic non oẽs an-
geli a principio de omnibus sunt edocti
Imo qdã etiã superiores angeli postmo
dũ didicerunt. vt refert. Dionisi⁹. vij. ca.
de celesti ierarchia. Unde Paulus ad

ephesios.iij.c.dicebat. Mihi aũt oĩum
sanctorum.i.aplorũ minimo data ẽ gra
tia hec in gentibus euangeliçare inuesti
gabiles diuitias xpi ꝛ illuminare oẽs q̃
sit dispensatio sacramẽti.s. redemptiõis
per xp̃m facte que dispensabilis est gen
tibus sicut ꝛ iudeis ꝑm glo. Nicolai de
lira abscõditi a seculis in deo q oĩa crea
uit vt innotescat principibus ꝛ potestati/
bus in celestibus p ecclesiã multiformis
sapientia dei ꝑm p̃finitionẽ seculoꝝ quã
fecit in xp̃o Jesu dño nr̃o hec ibi. Hoc
loco dicit Nicola⁹ de lira ꝙ angeli sãcti
non cognouerũt ad plenũ mysteriũ xp̃i
incarnati extẽdendũ ꝛ dilationẽ vsq3 ad
vocationẽ gentiũ. donec predicantibus
apostolis fuit impletum. Quia ante ha/
buerũt tm̃ simplicẽ noticiã q̃ põt dici ab
stractiua inq̃ztũ est rei non presentis. S3
qñ fuit impletũ habuerũt noticiã experi
mentalẽ siue intuitiuã. Sicut astrologus
p motũ celi certitudinaľr cognoscit ecli/
psim futurã tñ adhuc perfecti⁹ eã cogno
scit. qñ videt eã actu existẽtẽ. Alij ṽo di/
cũt ꝙ angelis innotuit mysteriũ xp̃i de
vocatiõe gẽtiũ simpliciter ꝛ oĩ mõ p ec/
clesiã.i.per predicationẽ aploꝝ ꝙ tñ q̃z
tũ ad hoc antea nullo mõ cognouerãt.
Quicq̃d sit negare nõ possum⁹ ꝙ a prin
cipio sue btitudinis vt est p̃dictũ reuela
tionẽ habuerũt de xp̃o de virgine nasci/
turo. Puto nãq3 ꝙ post illam solẽnissi
mã victoriã quã habuerũt de lucifero ꝛ
sequacib⁹ suis dũ plenã beatitudinẽ ob/
tinuissent. Quia angeloꝝ ruentiũ sedes
erãt vacue benigne rex celoꝝ excelsus de
us suo mõ oĩbus dixerit. O astra matu
tina. O mee creature nobilissime. Gau
dete ꝛ exultate qm̃ ex oĩbus saluãdis iur̃
vniuscuiusq3 merita vestri ordines perfi
cient, ꝛ implebunt ruine. Ad id ṽo exe/
quendũ cu3 venerit plenitudo temporis
Sponsã accipiã puellã vnã virginẽ ꝛ ple
nã gr̃a in cuius vtero spũ sancto coope/
re incarnabit fili⁹ me⁹ vnigenit⁹ ꝛ dile/
ctus. Sonuit hec vox cum ingenti leti/
cia in mentibus angeloꝝ qui per multa
annorum milia virginẽ piissimã presto/
lantes miro illam colebant affectu. nec
angelis tm̃ innotuit virgo dei filiũ in suo
vtero gestatura. Sed insuper multis pa
tribus patriarchis atq3 prophetis quib⁹
incarnationis mysterium fuit diuinitus
reseratum.

¶ Qd̉ beata virgo absq3 infamia cul/
pam originalem contraxit a qua ꝑm opi
nionẽ aliquoꝝ preseruata fuit Cap.iij.

Tertia conceptio virginis sacra/
tissime dr̃ maternalis. quando
concepit eã mater sua. Et quo/
niam conceptionis officiũ publice fit in
ecclesia. Scire pleriq3 cupiũt. vtrũ bea/
ta virgo fuit cum peccato originali con/
cepta. Et vt clare oĩa denudent tria sunt
in hac parte notanda. ¶ Primũ ꝙ cõ
ceptio põt dupliciter sumi. Uno mõ pro
cõmixtione seminũ in copula viri ꝛ mu
lieris. Alio modo pro animatione que
fit dum anima simul creatur ꝛ infundit
a deo in corpore iam formato. ¶ Secũ
dum notãdũ ꝙ peccatum originale duo
bus modis habetur.s. formaliter ꝛ radi
caliter. Accipiendo conceptionẽ primo
modo. virgo non habuit originale for/
maliter. quia originale formaliter est in
aĩa ꝛ solum cuiuslibet peccati est anima
vt declarat Franciscus d̉ marone in suo
iij. Petrus de candia ꝛ sanctus Tho.
iij. parte.q.xxvij. Sicut.enim virtus est
q̃litas spiritualis ita viciu3. ¶ Tertiũ no
tandum ꝙ radicaliter ꝛ in causa pecca/
tum originale est in carne. Unde docto
res theologi dicunt ꝙ peccatum origina
le est infectio quedam in anima contra/
cta ex eius vnione ad carnem concupi
scibiliter seminatam. Ut enim ait Fran/
ciscus de marone in suis sermonib⁹. Si
cut corpus qd̉ induitur sordido vestimẽ
to. inquinat ab eo. sic spũs rationalis qñ
induit corpore infecto per concupiscen/
tiã genito dicitur maculari Et sicut i ve/
teri testamẽto fuit lex posita leuitici.xiiij.
c. ꝙ quicunq3 intraret domum leprosa3
efficeret imundus. ita aĩa ex eo ꝙ intrat

corpus quasi domum leprosaz efficitur Imunda. Et vt ingt Petrus de candia Cōtrahere originale cōpetit hoib⁹ propter demeritū primi parētis ꝛ diuinū decretū libere obligās filios Ade ad penā dāni ꝓ crimie tali. Nec sufficit solū demeritū primi parentis ad hoc ꝙ cōcupiscibil'r ab eo descēdens ꝯhat petrū originale s3 reqrit̄ diuinū decretū. Scissima ergo ꝟgo licz ex honestissimis parētibus carnē ꝯxerit. tñ caro illa fuit cōcupiscibil'r ꝓpagata. Nec admittēda est illa vulgi falsa sentētia ꝙ. s. ꝟgo concepta fuerit spū scō coopante sine virili semie ꝛ absq3 viri ꝛ mulieris copula. Heretica est ꝛ perniciosissima opinio ista l3 apparent videat ad virginis laudē accedere. S3 nō eget de⁹ mendacio nr̄o. Et vt refert Aug. in li. de mēdacio. Mēdaciū maxime pniciosum est ꝙ fit in his que ad xp̄anā religionē pertinēt Et iterū idē Aug. pertractās illud apli prime ad corinthios. xv. c. Inuēimur falsi testes ait. Perhorrendum est aliquid false d̄ deo dicere etiam si ad laudem eius videatur pertinere nō enim minori se maiori fortassis scelere in deo laudatur falsitas ꝙ̄ vituperetur veritas. Sic dānabiliter cu3 falsitate virginem laudant qui eā de spū sancto conceptā temere predicāt. Vidi ꝛ ego in plerisq3 locis depictas imagies Joachim ꝛ anne sese osculo obuiantiu3 inferiusq3 rubricam sic cōtinentē. Qualiter anna accepto osculo a suo viro Joachim concepit in'vtero virginē maria3 Deliramenta sunt ista que ꝛ virgini sūme displicēt. quare ꝛ de peccato originali formal'r sumpto restat, veritas disserēda. An. s. dū aia corpori suo fuit vnita originalē maculā contraxit. Et circa hoc diuersimode doctores loqūt. Ex quo duplex. est huiusmodi rei famosa opinio. Prima eorum qui dicunt virginem originale hūisse a quo statim ꝑ sanctificationē fuit mundata. Secunda opinio modernorū q asserūt virginē a pctō originali ꝓseruata3. Prima opinio h3 tria. s. Firmitatē. Rōnu3 cōgruitatē. ꝛ impecabilitatē. Primo habet firmitate3 qm̄ multi sancti deuotissimi clarissimiq3 doctores illam docuerunt. Ex quibus aliquos explicabimus. Infrascripti nanq3 omnes expresse fatentur virginem ī originali conceptam.

Anselmus in libro Cur deus homo.
Beda in omelia sup Missus est.
Cassiodorus.
Hugo in libro de sacramentis.
Alan⁹ in expositione symboli athanasij
Guilelmus altisiodorensis.
Guilelmus cancellarius parisiensis.
Henricus de gandauo in qōlibetis.
Guilelmus durādi i rōnali diui. offi.

Et de ordie fratꝝ ꝓdicatoꝝ.

Sanctus thomas de aquino.
Hugo cardinalis in expositione luce.
Albertus magnus.
Petr⁹ de tarātasio q fuit Inno⁹. qnt⁹.
Jacobus de voragine.
Durādus postea eps meldensis.
Herneus generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lausana eps lausanensis.
Hugo de argentina.
Nicolaus treueth.
Robertus olcoth.
Martinus qui fecit cronicas.
Vincentius qui fecit specula.

De ordine minorum.

Aluarus hispanus.
Johannes de rupella.
Robertus canton.
Alexander de ales.
Bonauentura.
Ricardus de media villa.
Reginaldus archieps rothomagensis.
Joannes Rigaldi.
Nicholaus de lira.
Beltrandus de turri cardinalis.
Bartholomeus de pisis.
Giraldus oddonis in libro de figuris.

De ordine heremitarum.

Egidius de roma.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliuert.
Joannes theotonicus.

Jordanus theotonicus.
Joannes steringacij.
De ordine carmelitarum.
Guido epus maioricensis.
Paulus de perusio.
De collegio canonistarum.
Joannes theotonicus glosator decreti
in.ca.pronunciandũ de cõ.di.iij.
Bartholomeus brixiensis Et Raymũ/
dus in titulo de ferijs.
Guilelmus durandi in speculo iudiciali
Joãnes andree in.c.cõquest⁹ de ferijs.
Guido archidiaconus.in.c.firmissime
de conse.di.iiij.
Bernardus insuper virginis amator p̃
cipuus in epistola ad canonicos lugdu/
nenses reprehendit celebrantes festum
conceptionis. De quo quidẽ aiunt ꝛ for
te ficte.ꝙ post mortem visus est cuidaꝫ
suo discipulo in veste fulgẽti in qua erat
macula quedam cui indicauit hoc signi
ficare maculam eius quia tenuerat vir/
ginem in peccato originali cõceptã. Sã
ctus vo Tho.ꝛ Bonaueñ.dicunt ꝙ per
festũ conceptionis de virgine celebratuꝫ
non datur intelligi ꝙ in sua conceptiõe
fuerit sancta aut ꝙ fuerit sine originali.
Sed quia quo tempe sanctificata fuerit
ignoratur. celebratur festum sanctifica/
tionis eius potius ꝙ̃ conceptionis i die
conceptionis ipsius. ¶ Secundo opi/
nio ista habet rationũ congruitatẽ. Ad
ducuntur autẽ plures cõgruentes ratio
nes quibus ostenditur ꝙ virgo origina
le contraxit. Et prima est quia soli xp̄o
filio dei ac ipsius virginis benedicte cõ/
uenit imunitas ab oi peccato.qđ probat
auctoritate sanctoruꝫ.Jnquit enī Greg.
li.xij.moraliũ. Nullus sine peccato ē ni/
si ille qui in hunc mundũ non venit ex
peccato.Et Jero.in euangelio.filij pro/
digi.Solus deus est in quem peccatum
cadere non potest.Et Aug.in expositio
ne psalmi trigesimi. Xp̄s omnes pecca
tores iuenit solus sine peccato venit. Et
idem in.li. de nuptijs ꝛ concupiscentia.
Omnes sub peccato nascimur ꝛ p vnũ
solum qui sine peccato natus est libera
mur. Et idem in Enchiridion. Per me
diatorem.qui solus sine peccato nat⁹ est
reconciliari nos oportebat. Et hanc sen
tentiã idẽ Aug.refert li.i.ꝛ.ij.contra Ju
lianũ. Et li.iij.de baptismo paruulorum
Et in li.de fide ad petrũ. Et in li.de per/
fectiõe.iusticie.Et i epl'a ad optatũ epꝫ.
Et in epistola ad Ualerium. Ex quibus
apparet ꝙ cum de solo xp̄o doctores af
firment ꝙ fuerit sine peccato.ꝛ vgo mũ
da fuit ab omni culpa mortali ꝛ veniali
igit dabit sibi culpa originalis . Secun/
da ratio ad hoc insinuãdũ est quia xp̄s
fuit vniuersalis redemptor ergo redemit
virginem.sed si nullum habuisset pecca
tum non fuisset redempta. ergo aut ip̄a
habuit originale.aut xp̄us non fuit vni/
uersalis redemptor. Hinc Leo papa in
sermõe de natiuitate ait. Dñs noster Je
sus xp̄us mortis peccatiq; destructor si/
cut nullum a reatu liberũ reperit ita libe
randis oibus venit. Et Hiero.in ome/
lia super Math.inquit. Notãdũ in ge/
nealogia saluatoris nullam sanctarum
assumi mulierum sed eas quas scriptu/
ra reprehendit vt qui pro peccatoribus
venerat de peccatricibus nascens oium
peccata deleret. Et ad romanos.iij.c. a/
postolus dicit. Omnes eniꝫ peccauerũt
ꝛ egent gloria dei. Et.v.c. Per vnũ ho/
minem in hunc mundũ peccatũ intra/
uit ꝛ per peccatũ mors ꝛ ita in oẽs ho/
mines mors pertransiuit in quo omnes
peccauerunt. ¶ Tertia ratio quare vide
tur ꝙ virgo originali culpa subiacuit est
qa d necessitate penas illi culpe debitas
incurrit. Nam ꝛ penalitates contraxit ꝛ
mortem euitare non potuit ꝛ si añ xp̄m
decessisset non intrasset celũ quousq; fu
isset per xp̄m ianua aperta sed cum pa/
tribus iuisset ad limbum. Tertio ista opi
nio habet impeccabilitatẽ. Non equidẽ
rei sunt habendi nec blasfemi censendi
qui de virgine sic loquuntur cũ peccatũ
originale culpa sit contracta non acta ꝑ
cuius deletione ac remissione xp̄o filio
suo omnes ingẽtes debemus gratias.
¶ Secũda opinio que magis innititur

pietati est illorum qui asserūt virginē ab omni labe culpe originalis immunē a qua preseruata fuit. Et vt inquit. Franciscus in sermonibus suis. Non obstante tali preseruatione mater dn̄i dici potest fuisse peccato obnoxia. Quia qn̄cunqȝ aliquis defectus cōuenit alicui ex sua nā potest ei attribui q̄tūcunqȝ ille defectus ei auferatur vt cum dr̄. Oēs declinaue runt simul inutiles facti sunt. ⁊ tamen hoc de facto nunq̄ȝ fuit verū. qꝛ semper aliqui inuenti sunt boni. Sed hoc dr̄ qꝛ q̄tū est ex se ita esset nisi essent dina gratia preseruati. Ité dr̄ in ps. Omnis homo mendax ergo arguit Aug. martyres fuerunt mendaces. iō dicēdū q̄ martyres fuerūt mēdaces q̄tuȝ erat de se nisi spū diuino illustrati fuissent veraces. Insuper Job. iiij. c. scribitur. Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles ⁊ in angelis suis reperit prauitatē. quorū primum ad beatos angelos fm̄ ad malos refertur vt exponit Greg. in moralibus. ⁊ tamen boni angeli non sunt instabiles cum sint i gratia confirmati vt patet in. ij. sententiarū. dr̄ ergo istud q̄ q̄tum est ex se sunt instabiles nisi essent gratia confirmati. Sic ⁊ btā virgo q̄tū erat de se ex cōditiōe nāe erat apta nata ꝯhēr pctm̄ origi nale. sȝ illud ñ ꝯxit ex p̄uilegio spāli. Ad qd̄ suadēdū idicūt infrascripte rōnes.

Prima dr̄ ꝯriorum solutio.
Secūda possibilis p̄seruatio.
Tertia virginis exceptuatio.
Quarta puritatis cōparatio.
Quinta honoris exibitio.
Sexta gratie completio.
Septima diuina reuelatio

¶ Prima rō dicitur ꝯriorum solutio. Nā rōes inducte pro p̄ma opinione solui facile possunt. Cum eni dr̄ q̄ esse absqȝ peccato cōuenit soli xp̄o ergo nō virgini. Rn̄det q̄ xp̄o ꝯuenit per nām virgini non per nām sed per gratiaȝ. Et ad illud qd̄ adducebat q̄ xp̄s fuit vniuersalis redēptor ergo redemit virgineȝ ergo ab originali. Dicit q̄ redemit eā ab originali preseruando. Si q̄s v̄o quereret quomodo xp̄s potuit virginē redimere preseruando q̄ nundū erat incarnatus cū aīa virginis corpi suo vnita fuit. Rn̄dere possum⁹ q̄ beneficia incarnatiōis xp̄i cōmunicata sūt non solū p̄ntibus ⁊ futuris sed etiā preteritis. Nam ipse caput est oium electoꝝ ⁊ patrum ⁊ patriarcharum ⁊ prophetaruȝ veteris testamēti vt docet Alexander in. iij. sūme. q̄ antecq̄ȝ xp̄s incarnaret ex eo q̄ ipsū fide incarnandū cognoscebant atqȝ credebāt diligebantqȝ Jesum meruerūt fieri mēbra eius q̄ licet nondū esset homo in re erat tamen homo ⁊ deus incarnandus in spe. cuius gratia multa illis beneficia fuerunt prestita. Sic ⁊ in proposito cum deus preelegisset virginē sui filij futuraȝ matrem merito ipsius filij incarnandi a contagione culpe originalis voluit preseruare. ¶ Ad tertiā v̄o rationē qua dicebat q̄ virgo de necessitate incurrit penas originali debitas. Rn̄demus. q̄ penas illas incurrit d̄ necessitate nature q̄ q̄tū in se erat corrumpere hēbat personā virginis nisi fuisset ab originali p̄seruata. Et sicut circūcisio vel baptism⁹ penalitates cōpatiunt. Nā illi quib⁹ p circūcisionē originalis culpa remittebatur ⁊ illi quibus per baptismū nunc dimittit a penalitatib⁹ non liberant. Et sancti patres q̄ sine aliquo peccato decedebant trahebantur ad limbum. Jta licet beatissima virgo preseruationem hanc habuisset. nihilominus penalitatib⁹ ⁊ morti iuste obligata fuit. Naȝ vt vtar verbis sancti Tho. iij. pte. q. xxvij. ar. i. in rn̄sione ad. iij. ar. Beata virgo sanctificata fuit ⁊ nos addimus preseruata a peccato originali q̄tū ad maculā personalē non tamē fuit liberata a reatu quo totum nā tenebatur obnoxia. ¶ Secūda rō qua ꝓbatur virginis imunitas ab originali culpa dicit possibilis preseruatio. Potuit nāqȝ de⁹ illā sic preseruare: ⁊ si potuit debuit. cū preelegisset eam suā immaculatā ⁊ dilectissimam sponsam. Quare Franciscus de marrone in suo. iij. sic scribit. Quanto aliquod agens est perfe-

citius tanto citius potest suum effectum
inducere in passū.deus autē est agens ꝑ
fectissimū.Sed agens nāle effectum su
um inducit in primo instanti sicut patet
quia generatio lucis a sole fit in instanti
Insuper quando aliqua potentia pōt in
duas operationes oppositas si in ꝑmo
instanti potest in illā ad quā minus incli
natur multofortius in illā ad quā magis
inclinatur.Sed potentia volitiua potest
in dilectionē ⁊ odiū.⁊ deus maxime in
clinatur ad diligendū.Sed in primo in
stanti potuit virginem odire ergo multo
fortius potuit ipsā diligere.⁊ hoc preser/
uando ne inficeret originali culpa. Ad/
huc legislator qui potest legē cōdere po
test in legē dispēsare ⁊ illā destruere.Sꝫ
decreto diuino propter actualē culpam
primorum parentū factuꝫ est vt omnes
ab eo cōcupiscibiliter descendentes na/
scerentur filij ire:ergo eodē decreto po/
tuit cum virgine dispensari vt pro nullo
instāti fuerit filia ire.Sicut eni potuit de
us si originale contraxit in prima sancti
ficatione illā mundare ita eque potuit si
mul ⁊ semel eā sanctificando preseruarꝫ
Sꝫ reuera non dubiū ꝙ multa possit fa
cere deus ⁊ multoplura ꝙ̄ intellectꝰ in/
telligere.nihilominus nō nisi ex pietate
⁊ singulari deuotione cogimur acceptarꝫ
sic fecisse deū sicut facere potuit ⁊ virgi/
nē ade filiā a peccato ꝓseruasse.¶ Ter/
tia rō ad ostendendā virginis mūdiciā
ab originali culpa dicitur exceptuatio.si
cut eni excipit a generalitate mulierū ꝙ̄
tū ad conceptū.⁊ partum.qꝛ vt scribitur
genesis.iij.ca.Et dictū fuit eue In dolo
re paries filios qꝺ ⁊ ad oēs alias mulie/
res spectare cognoscimꝰ. virgo tn̄ con/
cepit sine rubore ⁊ peperit sine dolore.
Ita etiā excludit a generalitate mulierū
⁊ virorū ꝙ̄tū ad negciā peccati. Unde
Aug.in li.de correptione ⁊ grā inqt.Cū
de peccatis agit nullā de matre dn̄i volo
facere questionē qua excepta si omnes
sancti ⁊ scē interrogarent si peccatū ha/
berent qd aliud.dicerent nisi ꝙ Ioānes
ait. Si dixerimus qa peccatū nō habe/
mus ipsi nos seducimus ⁊ veritas in no
bis non est.Et qa dr̄ ꝙ oēs peccauerūt
Rn̄det ꝙ duplex est vniuersalitas.Una
politica.alia logica. In vniuersali logica
vna particularis iterimit vniuersalē Uni
uersali aūt politice nō ꝯtradicūt ab ipsa
distrahentes vnā vel plures particulares
vt dicendo oēs de ista ciuitate sunt sani.
oēs currunt ad spectacula.tamen aliqui
sunt infirmi aliq in domo.Et sic math.
iij.dr̄. Exibat ad Ioannē hierosolima
⁊ ois iudea ⁊ ois regio circa iordanem.
¶ Quarta ratio faciēs ad confirmādā
opinionē istā dr̄ puritatis cōparatio.De
buit quidē virginis puritas superexcede
re puritatē quarūcūqꝫ aliarū creaturaꝝ
⁊ angeloꝝ ⁊ hominū.Un̄ Anselmꝰ.li.ꝺ
conceptu virginali inqt. Decuit vt illius
hominis conceptio de matre purissima
fieret q̄ ea puritate niteret qua sub deo
maior nequit intelligi cui deus pater vni
cum filium suum sibi equalem ꝺ corde
suo genitū ita dare disposuit vt esset vnꝰ
idēqꝫ dei ⁊ virginis filius.Sanctꝰ Tho.
in primo senten.di.xliiij.arti.iij.in respō
sione ad tertium ar.dicit. Puritas intē
ditur per recessum.a contrario.In rebꝰ
autē creatis nil purius eo quod est sine
contagiōe peccati q̄lis fuit puritas bea
te virgīs que a peccato originali ⁊ actua
li immunis fuit.Si ergo beata ꝟgo pec
catum originale contraxisset tunc puri/
tas eius non excessisset puritatem alioꝝ
Nā angelus creatus fuit sine aliqua la/
be peccati.Sic ⁊ anima primi hominis
⁊ mulieris ¶ Quinta rō ꝓ hac opinio/
ne dr̄ honoris exhibitio. Debet vtiqꝫ fi
lius honorare matrē ꝙ̄tum potest qm̄
vt inquit. Hero.parētibus nemo potest
reddere quod tenetur.Sed xp̄us potuit
honorare matreꝫ illā ꝓseruando ab ori
ginali culpa igit debuit ita facere.¶ Se
xta ratio dr̄ gratie completio.Fuit equi/
dem in virgine tanta gratie plenitudo
quātaꝫ capere potuit aliqua pura creatu
ra.Iō angelus eam dixit plenam gratia
luce.i.c.Et Hieroni.in sermone ad pau
lam ⁊ Eustochium inqt.Ceteris ꝑ ptes

prestatur. Marie vero totam se refudit
gratie plenitudo. Quare pro nullo instã
ti defecit illi gratia. quod tñ non fuisset si
ad modicũ originalis culpa habitasset i
anima eius. Item vt inquit franciscus
Ipsa fuit virgo virginum. si contraxissꝫ
originale virginitas eius fuisset diminu
ta. Nam virginitas angelorum que spi-
ritualis est d qua Hiero. dicit. Semper
est angelis cognata virginitas: est ma-
ior virginitate corporali. Et ideo si fuisset
virginitas anime marie ꝑ originale cor-
rupta non esset par cum virginitate an-
gelica. ¶ Septima ratio dicit diuina re
uelatio. Cepit nanqꝫ celebrari festũ con
ceptionis virginis marie reuelatione dei
Nam vt scribit Anselmus cantuariẽsis
dum quidam venerabilis abbas remen
sis cenobij Helsinus nomine missus
fuisset a Guilelmo anglorum rege in
daciam dum peractis que sibi cõmissa
fuerant. ad angliam redirꝫ cuperet igres
sus est mare vbi postqꝫ per spacium ꝓ-
spere nauigauit. vt solet esse: tẽpestas va
lida cepit nauigantes terrere. Fatigatis
igitur nautis nec vltra valentibus se iu
uare. remis fractis. funibus ruptis. ca-
dentibus velis. spes salutis amittitꝫ ⁊ ni-
hil sibi nisi subuersionis iudicium expe
ctatur. Cumqꝫ essent de corporũ salute
desperati curam solũmodo aiarum crea
tori suo magnis clamoribus cõmẽdarẽt
⁊ beatam genitricem dei mariam mr̃ez
miserorũ in suũ auxilium inuocarẽt. cõ-
spiciunt quendã venerãde habitudinis
virũ pontificali infula decoratum stan
tẽ ꝓximũ naui. Qui aduocãs ad se ab-
batẽ helsinum his verbis alloqui cepit
eũ. Vis periculũ maris euadere? Vis i
patriam tuã sanus redire? Cũqꝫ cũ fle-
tu id solum desiderare dixisset. Tũc ille
ait. Scias me a domina nostra dei geni
trice ad te missum vt si meis dictis obtẽ-
perare volueris saluus cum comittanti
bus ad portũ deuenies. Spopondit ille
se facturũ oĩa. Cui vir ille. ꝓmitte mihi
ꝙ diem conceptionis matris xp̃i solen
niter celebrabis ⁊ celebrandũ predica-
bis. At helsinus Et quo inquit. die fe-
stum istud erit mihi celebrãdum. Sex-
to ait idus decẽbris vterisqꝫ officio na-
tiuitatis. excepto ꝙ nomẽ natiuitatis mu
tabis in nomen conceptionis. his dictis
ille disparuit. Et sedata tempestate abbas
cum reliquis applicuit ad littus. Et que
viderat quibus potuit notificauit. Sta-
tuitqꝫ in remensi cenobio ipsũ festũ cele
brari. Sic paulatim excrescere cepit de-
uotio xp̃ianoꝝ ad conceptionẽ virginis
excolendã que tamen tẽporibus istis vt
apparet vbiqꝫ terrarũ ab omnibus pre-
conizatꝫ. Omnes clerici. omnes religiosi
de concepta virgine festiue officium di-
cunt. At ⁊ Sixtus quartus pontifex ma
ximus per suas litteras ad perpetuã rei
memoriã statuit vt per totã octauã hu⁹
conceptionis officium protendatꝫ. conce
dens eandẽ indulgentiam oĩbus q̃ mis
se ⁊ horis canonicis adesse curauerint q̃
conceditur pro festo ⁊ octaua corporis xp̃i
Planũ iam est ꝙ hec opinio secũda in
dies roboratur ⁊ proficit ⁊ magis videtꝫ
fore consona pietati. Et ꝺm sententiã ho
stiensis aliorũqꝫ doctoꝝ. Qñ sunt diuer
sa iura ⁊ opiniones non contra deũ nec
contra bonos mores. humanior senten
tia est preferenda ceteris paribus extra
de transac. ca. fi. vbi glosa suꝑ verbo hu
maniorem. Proniores inq̃t esse debe-
mus ad soluendũ qꝫ ad cõdemnandũ
vt in. c. ex litteris d proba. ⁊. ff. de accusa.
⁊ obligatio. l. arrian⁹. Neqꝫ tamẽ vt ex
dictis colligi potest festum conceptiõis
refertur ad transfusionem seminis de q̊
fuit formatum corpus virginis que dr̃
prima cõceptio hominis. qa licet fuerit
sine peccato parentum virginis. fuit ta-
men cum feditate ⁊ de ordinatione na-
ture. vt refert dñs. Beltrandus cardina
lis in expositione epistole sexte ferie qua
tuor temporũ de aduentu: Sed festum
illud ordinatur ad scdam conceptionez
secundum quam virgo fuit concepta ⁊
inesse naturali humano ⁊ inesse spiritua
li gratioso. i. in animatione illius benedi
cti corporis que fuit diu post primam cõ

ceptionem forsan octogesimo die. Nam dr φ corpus masculi animat quadragesimo die. Femie vo octogesimo. Et hoc modo si fuit de peccato originali preservata. de ista conceptione secũdo modo sumpta facimus ad virginis laudem festũ. referentes gratias omnipotenti deo qui aduocatã nr̃az tãto priuilegio decorauit. Si aũt pctm̃ originale contraxit a quo tamẽ p sanctificationẽ mũdata añꝗ nata tũc festũ sub noie cõceptõis ad ipam sanctificationez refert. Ut vero iã finẽ dicẽdi faciamus conemur ṽginem affectiõe singularissima ⁊ reuerẽtia qua possum᷒ ꝓsequi vt sic mereamur ipsa interueniente sui filij grãm acqrere ⁊ gliaz celestem tandẽ letanter ingredi. Amen.

Sermo vigesimusqntus de scã nobili ⁊ digna natiuitate virginis gloriose.

Gredietur virga d̃ radice iesse et flos de radice eius ascendet. Isaie prophete verba sunt ista. c. xj. Duz recolitur memoria natiuitatis virgis gloriose debet hũana mẽs in magnam leticiam prosilire. Nam ecclesia legit sermonem sancti Augustini sic dicentis. Adest nobis dilectissimi optatus dies beate ac venerabilis semp virginis marie. Ideo cum summa exultatione gaudeat terra nostra tãte virginis illustrata natali. Hec enim est flos campi de qua ortum est preciosũ liliũ cõualliũ per cuius partũ nã mutat ꝓthoplaustorũ quo delet ⁊ culpa. Et in antiphõa dicit. Cum iocũditate natiuitatem beate marie celebrem᷒ vt ipa ꝓ nobis intercedat ad dominum ihm xp̃m. Propterea vt ad natiuitatis huius preconia extollenda incitemur in hoc sermone d̃ ipsa nascẽte virgine verba faciem᷒ que de signatur noie virge ab Isaia ꝓpheta in verbis assumptis pro themate. Predixit quippe ysaias virginez ex ꝓgenie Dauid oriũdã designatã noie ṽge q̃ fuit rectissima sine aliqua curuatione ad inania bona ⁊ transitoria mundi. fuit etiam plenissima quia in ea fuit omne folium sãctoꝝ sermonum ⁊ oẽs fruct᷒ scãꝝ operationũ. ⁊ ois flos sanctaꝝ virtutũ. Quinymo ex ipsa ꝓdijt flos floꝝ ⁊ fructus fructuũ benedictus iesus filius ei᷒ ⁊ dei. Et φ hec ꝓphetia sit dicta de xp̃o pz p trãslationẽ chaldaicã q̃ i hoc loco sic hz. Exurget rex de filijs ysai ⁊ messias de filijs filiorum eius. Igitur de ipsa nascẽte virgine tria mysteria contemplemur.

Primũ sanctitatꝫ.	Fuit ista natiuitas sancta nobilis ⁊ digna.
Scõm nobilitatꝫ.	
Tertiũ dignitatis.	

Qd̃ beata virgo fuit in vtero matris sanctificata. ex qua sanctificatiõe fomes in ea nullum actum habuit ⁊ ab oi peccato preseruata. Caplm̃. j.

Primo ꝯtemplemur ṽginis nascentis sanctitatem. Fuit nanqz ante sancta q̃ ex vtero nata. Et licet hoc non tradatur in scriptura sacra expresse. verũtamen vt dicit scũs Tho. iij. parte. q. xxvij. Rationabiliter id credimus quoniã illa que genuit vnigenitũ a patre plenũ grẽ ⁊ veritatis. pre omnib᷒ alijs maiora gratie priuilegia debuit accipere. Inuenimus autẽ quibusdam alijs hoc fuisse concessũ vt in vtero sanctificarent ergo ⁊ virgini nõ fuit negatũ. Dictũ nãqz fuit Jeremie sicut patet eiusdẽ. i. c. Anteq̃ exires de vulua sanctificaui te. ⁊ de Joanne baptista dixit angelus Luc. i. c. Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris sue. Sed in hoc loco tres difficultates se offerunt.

Prima vtrum beata virgo fuit sanctificata ante animationem.

Secũda vtruz fuit mundata ab infectione fomitis.

Tertia vtrum p sanctificationẽ in vtero fuit preseruata ab oi peccato.

Pro prime difficultatis declaratiõe Rñdet scũs Tho. vbi. s̃. φ sanctificat o de qua loquimur nõ est nisi emundatio ab originali peccato. Sanctitas enim est perfecta mundicia vt dicit Dionysi᷒. xij.

c.de diuinis no. culpa aūt nō pōt emūn
dari nisi ꝑ grāz cui⁹ solū ē sola creatura
rōnalis. Et iō ante infusionē aīe rōnalis
beata v̄go sanctificata nō fuit. Et hoc fi
guratū fuit ꝑ sanctificationē tabernaculi
Exodi vltimo.c.de quo dr̄. Postq̄ cun
cta ꝑfecta sunt operuit nubes tabernacu
lū testimonij ⁊ gloria dn̄i impleuit illud.
Tabernaculū virginē significat de q̄ dr̄
in ps. Sanctificauit tabernaculū suum
altissimus. q̄ sanctificata fuit postq̄ cun-
cta eius ꝑfecta sūt. s. corp⁹ ⁊ aīa vel i ipsa
aīatiōe si fuerit ab originali ꝓseruata. vl̄
statim post ipam animatiōez si origina
le ꝯxit. Et si obiceret ꝙ alij sanctificati
sūt ante animationem ergo ⁊ virgo. Nā
Hieremie dictū fuit priusq̄ te formarez
in vtero noui te. Non autez infundit aīa
ante corpis formationez. Similiter etiā
de Joanne baptista dicit Ambrosius su
per lucam. ꝙ nondum inerat ei spiritus
vite ⁊ iam inerat ei spūs grē. Ad hoc re
spondet scūs Tho. ꝙ dn̄s dicit ante for-
mationem in vtero Hieremiaz nouisse
noticia predestinatiōis. sed sanctificasse
se dicit eum non ante formationē ſꝫ añ-
q̄ exiret de vētre. De btō insuper Joan
ne baptista nō est intelligēdū ſꝫ ꝙ spūs
vite dr̄ aīa viuificans. sed ſm ꝙ spūs dr̄
aer exterius respiratus. vel pōt dici ꝙ ñ
dū inerat ei spiritus vite. i. aīa q̄tum ad
manifestas ⁊ cōpletas operationes ipsi⁹
¶ Secūda difficultas erat an beata vir
go mundata fuit ab infectione fomitꝭ. Et
ad hoc inuestigandum sequamur san-
ctum. Tho. qui ait. ꝙ circa hoc sunt di-
uerse opiniones. Quidā eniz dixerūt ꝙ
in ipsa sanctificatione btē virginis q̄ fuit
sāctificata in vtero totaliter fuit ei fomes
subtractus. Quidaz v̄o dicunt ꝙ remā-
sit fomes q̄tum ad hoc ꝙ facit difficul
tatem ad bonum sublatus tamen fuit q̄
tum ad hoc ꝙ facit pronitatez ad maluz
Alij v̄o tenent ꝙ sublatus fuit fomes q̄
tum pertinet ad corruptionē ꝑsone ꝓut
īpellit ad malū ⁊ difficultatez facit ad bo
nū. Remansit tñ inq̄tum ꝑtinet ad cor
ruptionē nature ꝓut. s. ē cā traducēdi ori
ginale peccatū in ꝓlē. Nōnulli v̄o affir
mant ꝙ in prima sanctificatione reman
sit fomes ſm essentiā sed ligatus fuit. in
ipsa aūt conceptione filij dei fuit totaliter
sublatus. ¶ Ad hoꝝ aūt intellectū opor
tet cōsiderare ꝙ fomes nihil est aliō q̄
inordinata cōcupiscentia sensualis appe
titus habitualis tamē q2 actualis concu
piscentia est motus peccati. Dicit autem
cōcupiscentia sensualitatis esse inordina
ta inq̄tū repugnat rationi. qō qdē fit in
q̄tū inclinat ad malū vel difficl'tatē facit
ad bonū. Et adeo ad ipam rōnez fomitꝭ
pertinet ꝙ inclinet ad malū vel difficul-
tatē faciat in bono. Unde ponere ꝙ re-
mansit fomes in beata virgine nō incli-
nās ad malū est ponere duo opposita si
mul. Silr nō ē intelligibile ꝙ remansit
fomes inq̄tū ꝑtinet ad corruptionē nāe
nō inq̄tū pertinet ad corruptionē ꝑsōe.
Restat ergo vt dicamus ꝙ vel totaliter
fomes fuerit ab ea sublatus per primam
sanctificationē. vl' ꝙ fuerit ligat⁹. Possꝫ
tamē quis dicere ꝙ totaliter fomes fuit
sublatus hoc mō. ꝙ cōcessū fuit aīe btē
virginis ex abundantia grē descendētis
in ipsam vt talis esset dispositio viriū aīe
ꝙ inferiores vires nūq̄ mouerent sine
arbitrio rationis sicut dictum est fuisse i
xp̄o quem cōstat peccati fomitez nō ha
buisse. Et sicut fuit in Adam ante pecca
tū per originalem iustitiam itaq̄ q̄tum
ad hoc grā sanctificationis in virgīe ha
buit viz originalis iusticie. Et q̄uis hec
positio ad dignitatem virginis matris ꝑ
tinere videatur derogat tamē in aliquo
dignitati xp̄i absq̄ cuius virtute null⁹ a
prima damnatiōe liberatus est q̄uis ꝑ
fidem xp̄i aliqui ante eius incarnationē
sint ſm spiritum ab illa damnatione libe
rati. tamen ꝙ ſm carnem aliquis ab illa
damnatiōe liberetur ñ vr̄ fieri debuisse
nisi post incarnationem eius in qua pri-
mo debuit immunitas damnationis ap
parere. Et ideo sicut ante imortalitatem
carnis xp̄i resurgentis nullus adeptus
fuit carnis immortalitatem. Ita incōue-
niens etiam videtur dicere ꝙ ante car-

nē xp̄i in qua nullū fuit peccatū. caro vir
ginis mr̄is ei⁹ vl̄ cuiuscūq3 alteri⁹ fuerit
absq3 fomite q dr̄ lex carnis siue mem
broꝝ. Et ideo melius vr̄ dicēdū q per
sanctificationē in vtero nō fuerit subla-
tus v̄gini fomes ſm essentiā sed remāsit
ligat⁹ nō qdē p actū rōis sue fuerit sic i
viris sanctis quia non statim habuit vsū
liberi arbitrij adhuc in vētre matris exi-
stens. hoc enim speciale priuilegiu3 fuit
xp̄i. sed per gratiam abundantem qua3
in sanctificatione recepat ⁊ etiam perfe-
ctius per diuinā ꝓuidentiā sensualitate3
ei⁹ ab oī motu inordinato prohibentem
Postmodū v̄o in ipsa conceptione car
nis xp̄i. in qua pꝛio debuit refulgere pec
cati immunitas credendum est q ex ꝓ-
le redūdauerit in mr̄em totalr̄ a fomite
subtractio. Et hoc significat Ezechielis.
xliij. c. vbi dr̄. Ecce glīa dei isrl̄ ingredie
bat p viā orientalē. i. per beatā virgine3.
⁊ terra. i. caro ipsi⁹ virginis splendebat a
maiestate ei⁹. i. xp̄i. Si aūt instaret aliqs
q apl̄us ſe ad corinthios. xij. c. ait. Vir-
tus in infirmitate perficitur. ⁊ loquit̄ de
infirmitate fomitis ſm quam patiebat̄.
stimulum carnis. Sed nihil quod perti
net ad perfectionē virtutis fuit beate vir
gini subtrahendum. ergo neq3 fomes.
Rn̄detur q infirmitas carnis ad fomi
tem pertinens est qdē in sanctis viris. p
fecte virtutis occasio non tamen cā sine
qua perfectio haberi non possit. Suffic
autem in beata virgine ponere perfecta3
virtutē ⁊ abūdantiā grē. Nec in ea opor
tet ponere omnē occasione3 perfectōis.
¶ Tertia difficultas āmouēda erat vtꝝ
p sanctificationē in vtero fuit v̄go ꝑser-
uata ab omni peccato actuali. Et d̄ hoc
sic loquitur scūs Tho. q illos quos de⁹
ad aliquid elegit ita ꝑparat ⁊ disponit vt
ad id ad quod eliguntur inueniant̄ ydo
nei. Beata igitur virgo fuit electa diuini
tus vt esset mater dei. Et ideo non est du
bitandum q deus per suam grām eam
ad hoc ydoneam reddidit. ſm q ange-
lus ad eam dixit. Inuenisti gratia3 apd̄
dn̄m. Ecce concipies ⁊c. Nō aūt fuisset
ydonea mr̄ dei si peccasset aliqñ. tum q̄
honor parentū redūdat in ꝓlem. ſm il-
lud prouerbiorum. xvij. Gloria filiorum
patres eorum. Vn̄ etiam per oppositum
ignominia matris ad filium redundas-
set. Tum etiam quia singularem affini-
tate3 habuit ad xp̄m q ab ea carnē acce
pit. Tū q̄ singulari mō dei fili⁹ q est dei
sapia in ipsa habitauit. non solu3 in aīa.
sed etiam in corpore siue vtero. Dicitur
autem sapientie pꝛio. In maliuola3 ani-
mam non intrabit sapientia nec habita-
bit in corpore subdito peccatis. Et iō sim-
pliciter fatendum est q beata virgo nul
lum actuale peccatum cōmisit nec mor-
tale nec veniale vt impleat̄ qd̄ dr̄ cātico-
rū. iiij. c. Tota pulchra es amica mea et
macula non est in te.

¶ De nobilitate virgīs glīose descripta ab euangelista Mattheo. ⁊ concordia matthei ⁊ luce in huius descriptione.

Caplm̄. ij.

Ecūdo cōtemplemur v̄gis na
scētis nobilitatē. Ipsa qppe fuit
nobili⁹ indiuiduū oībus indiui-
duis q̄ in humana nā fuerūt aut potue-
rint generari. Et qdē matthe⁹. i. c. descri
bit eā natam de quattuordecim patriar-
chis. de quatuordeci3 regib⁹ ⁊ de q̄tuor-
deci3 ducib⁹. Ex quo cū ipsa sit vera mr̄
xp̄i. ⁊ xp̄s sit ei⁹ ver⁹ fili⁹ oīs nobilitas xp̄i
ſm carnē ortū habuit a virgine bn̄dicta
Et cū ipse sit vltimus rex vltimus dux.
vltimus patriarcha populi iudaici. hoc
totum habuit a virgine benedicta. Quia
igitur omnes preclaritates: igenuitates
prefecturas: dignitates ⁊ nobilitates que
possent esse in aliquo indiuiduo humāo
ſm originem sanguinis describunt euā-
geliste in hac puella. Oportet nos eoru3
testimonio eam preferre omnibus prin
cipibus ⁊ pricipissis. Regibus ⁊ reginis.
Imperatoribus ⁊ imperatricibus ⁊ om
nibus potestatibus tribubus ⁊ linguis.
Ecclesia v̄o sancta dei omnia ista consi
derans in officijs ita illam extollit. Nati
uitas inquit gloriose virginis marie ex se
mine abrahe orta d̄ tribu iuda clara ex stir

p̃e dauid. Et iteꝝ. Regali ex ꝓgenie ma
ria exorta refulget. Sed hic tria oriũtur
dubia declaranda.

Primum vtruꝫ Matheꝰ potuit genea
logiam xp̄i describere.

Scd̃m vtrũ ex descriptiõe hm̃õi genea
logie nobilitas v̓ginis demonstretur.

Tertium vtrũ eadẽ sit descriptio genea/
logie xp̄i facta p̄ Matheũ q̃ ⁊ p̄ lucã.

¶ Ad primuꝫ dubiũ posset quis argue
re ꝙ Mattheus nequiuerit describere
genealogiam xp̄i ⁊ sue virginis matris.
Primo quia Ysaie. liij. c. dicitur. Gene/
rationem eius quis enarrabit. Insuper
vt ex Josephi dictis colligimus in. xvij.
antiquitatum libro. Et Beda illḋ refert
in sua cronica. Cuꝫ omnes generatiões
hebreorum in archiuis templi secretio/
ribus seruarentur. Herodes alienigena
omnes iussit incendi vt sic sua ignobili/
tas iudeis minus ɔtẽptibilis esset. Quo
modo igitur Mattheus elapsis iam an
nis ferme quadraginta deletione huius/
modi librorum euangeliuꝫ scribens po
tuit hanc genealogiam agnoscere. Ad
quod respõdemus ⁊ primo ad illḋ ysaie
cum Hieronimo in omelia sic dicente.
In ysaia legimus generationeꝫ eius qs
enarrabit: Non ergo putemus euãgeli/
stam prophete esse ɔ̃rium vt qḋ ille im/
possibile dixit affatu hic narrare incipi/
at. quia ibi de generatione diuinitatꝭ. hic
de incarnationis est dictum. Verũtamẽ
ɔ̃ istam respõsionem pleriqꝫ inducunt
sententiam Leonis pape in sermoue de
natiuitate xp̄i vbi ait. In domino nostro
ih̄u xp̄o non solum ad diuinam sed hu/
manam spectat naturam quod dictũ est
p̄ ꝓphetã. Generationẽ eiꝰ quis enarra/
bit. Igitur nec generatio temporalis xp̄i
ſm carneꝫ est explicabilis. Ad hoc rñde
mus ex doctrina sancti Thõ. iij. parte. q.
xxxi. ꝙ verba ista intelligũtur de mõ in/
carnationis qui ineffabilis ẽ qḋ ex v̓bis
sequẽtibus ipsius Leonis pape ɔcludit.
Inqt. n. vtranqꝫ enim naturam in vnã
cõuenisse personã nisi fides credat ſmo
non explicat. Ad aliud vero quod obie/
ciuni est ḋ conbustione librorũ in qbꝰ
descripta erat origo nobilis iudeorum.
Rñdet Nicolaus de lira sup̄ Matheũ
ꝙ matheus habuit per reuelationeꝫ qḋ
non habuit per scripturam. Unde apl̄i ⁊
euangeliste non minus fuerunt illumia/
ti ymo magis de mysterijs xp̄i q̄ꝫ patri/
arche ⁊ antiqui prophete. Quidã tñ di/
cũt ꝙ nõ oẽs illi libri conbusti fuerũt cũ
⁊ domi conseruarentur a multis. Etiam
⁊ aliq memorie mandauerãt q̃ de hm̃õi
nobilitate didicerant a proauis. nam ⁊ si
Esdras scriba vt Isidorus narrat in. vj.
ethimologiarum libro incensam legeꝫ a
chaldeis duꝫ iudei regressi fuissẽt in hie/
rusaleꝫ diuino afflatus spiritu reparauit
cunctaqꝫ legis ac ꝓphetaruꝫ volumina
que fuerũt a gentibꝰ corrupta correxit. Q̄ꝫ
to magis potuit Mattheꝰ xp̄i generatio
nem retexere qui spũm. s. cuꝫ alijs aplis
in linguis igneis descendentem accepit.
Ad scd̃m dubium rñdet Nic. de lira ꝙ
q̄ꝫuis Joseph non fuerit pr̃ ih̄u tñ bea/
tissima v̓go ⁊ Joseph fuerunt ex eadeꝫ
tribu. qa mulier non poterat nubere cuꝫ
viro alterius tribus quando ad ipsam p̄/
tinebat hereditas paterna. vt patet. Nu/
meri. xxxvj. Beata aũt virgo maria fuit
vnica Joachim patri suo. ⁊ ideo cogeba
tur ex lege viro sue tribus nubere. ꝓpter
hoc etiã iuit cum Joseph in bethleeꝫ ci/
uitatẽ dauid vt profiteretur cuꝫ eo vt scri
bitur luce. ij. c. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtrũ
sit eadẽ descriptio xp̄i facta p̄ matheũ q̃
p̄ Lucã. Et vr̃ ꝙ sit diuersa. nã Mat/
theus dicit ꝙ Jacob genuit Joseph vi/
rum marie. Lucas aũt dicit Joseph esse
filium Heli vt patet. iij. c. Ad hoc rñdet
Augu. li. de consensu euangelistarum di
cens. Tres cause occurrunt quaꝝ aliquã
euãgelista secutꝰ ẽ. Aut. n. vnꝰ euãgelista
pr̃em Joseph a quo genitꝰ ẽ nominauit
Alter v̓o vl̓ auũ maternũ vl̓ aliquem de
cognatis maioribꝰ posuit. Aut vnꝰ erat
ioseph nãlis pr̃. Alter euꝫ optauerat. aut
more iudeoꝝ cũ sine filijs vnꝰ decessissꝫ
eius vxorẽ propinquꝰ accipiens filiũ quẽ
genuit ꝓpinquo mortuo ḋputauit qḋ est

quoddã gen⁹ adoptionis legalis. Et hec vltima causa ẽ verior ƀȝ sanctũ Tho. iij. ptę. q. xxxi. quã ẽt Hiero. sup̱ Mattheũ põit. Et Eusebi⁹ cesariensis in eccliasti/ca historia ab africano historiographo traditũ asserit. dicũt enim ꝙ mathan et mathath diuersis tp̄ibus de vna eadẽq; vxore Esta noie filios ꝓcrearũt de ma/than natus ẽ iacob. de mathath heli. ita ꝙ heli ⁊ iacob fuerũt fratres vterini. Sȝ de duobus fratribus a Dauid diuersimo de descendentibus heli aũt accepta vxo re mortuus est sine semine. Et ideo Ja/cob frater eius accepit vxorez f̃ris sui vt ei suscitaret semẽ. ⁊ genuit Joseph ita ꝙ Joseph fuit fili⁹ nãlis ipsi⁹ Jacob. Et sic accepit eũ in genealogia mathe⁹. Et fu/it filius legalis leui. ⁊ sic accepit eũ lucas Nã filius q modo dicto nascebatur ƀm nãm erat filius generantis. ƀm aũt legẽ erat fili⁹ defuncti. Jdẽ etiã dicit Joãnes Damascen⁹ li. iiij. c. vj. Quare nõ est mi randuȝ si aliter xp̄i genealogiam scribit Matthe⁹ q̃ȝ Lucas cũ vterq; ꝑferat ve ritatem. Nã ⁊ si multa noia vł alia dicat Lucas q̃ tacet Mattheus illð ẽ ƀȝ Au gustinũ ð cõsensu euãgeł. q2 mattheus i xp̄o regiã istituerat insinuare ꝑsonã. Lu cas aũt sacerdotalẽ. Ex quo matthe⁹ ex/plicat illos qui regia corona fuerũt deco rati. Lucas alios qb⁹ dignitas sacerdota lis fuit ꝯcessa. Matthe⁹ posuit carnales patres. Lucas posuit patres sp̄ũales. s. iu stos viros qui dicũt p̃res ꝑꝑ similitudi/nẽ honestatꝭ. Matthe⁹ describit genea/logiã xp̄i descendendo a Dauid ⁊ Abra am vsq; ad ioseph. ex eo ꝙ descripsit as/sumptionem nostre humanitatis a deo. Lucas aũt ꝓgressus ẽ ascendendo a Jo seph vsq; ad deũ qa descripsit redẽptio/nẽ nr̃am in deũ que fit ꝑ gr̃am adoptio nis. Sed adhuc post oia ista in dubium vertitur anim⁹. qm̃ vt Hiero. inqt super Danielẽ. Proaui oẽs ⁊ maiores patres dicunť. Cũ igit in generatione xp̄i multi fuerint patriarche ⁊ ꝑlures reges quare tm̃ filius Dauid ⁊ Abraã nuncupať. Ad qð r̃ndet Hiero. in omelia dicens. ideo aũt ceteris p̃termissis hoꝝ filiũ nũcupa uit qa ad hos tm̃ facta est de xp̄o repro/missio. Ad Abraã inqt. in semine tuo be nedicentur oẽs gentes. Ad Dauid. ð fru ctu vẽtris tui ponã super sedẽ mea. Da/uid ergo fuit principał inter reges. Abra am inter patriarchas. Abraaȝ fui prim⁹ q fidem vnius dei publice confessus. Et in signum huius accepit circũcisionem que fuit signum distinguens fideles ab infidelibus. Dauid autem fuit prim⁹ rex electus a deo ƀm volũtatem dñi ad fide lem populum regendum. Vñ dr̃ primi regum. c. xiiij. Quesiuit dñs viruȝ iuxta cor suum. Saul autem licet primo fue/rit electus a dño hoc tamen nõ fuit ƀm cor dñi sed ƀm exauditionem populi ꝓ/pterea dixit deus samueli. Audi vocem populi. s. petentis regem. Et ob hãc cãm Mattheus noiat ip̄m solũ regẽ cũ dicit Jesse autem genuit Dauid regeȝ. Dauid aũt rex genuit salomonẽ cũ tamẽ ⁊ Sa/lomon rex fuerit ⁊ Roboaȝ ⁊ manasses ⁊ Josaphat. ⁊ Ezechias ⁊ reliqui. Pre/ponitur vero Dauid ipsi Abraaȝ licet fue rit tempore posterior propter eminentiã regie dignitatis.

¶ Qð natiuitas v̉ginis fuit digna rõne bonitatis parentũ qb⁹ fuit ꝑ angeluȝ nũ ciata. Caplm. iij.

Ertio ꝯtẽplemur v̉ginis nascẽ/tis dignitatẽ. Fuit eqdem natiui tas ei⁹ dignissima triplici rõne. Primo rõne parentalis conditionis. Secũdo rõne angelice nunciationis. Tertio ratione diuine reuelationis

¶ Primo apparet dignitas natiuitatis virginis benedicte rõne parentalis ꝯdi tionis. Habuit nanq; parentes honestis simos ⁊ timentes deum. Joachim ⁊ an nam. Joachim quidem ex galilea ⁊ ciui tate naçareth. sanctam annaȝ ex bethleẽ duxit vxoreȝ. Ambo aũt iusti erãt ⁊ sine reprehensione in omnibus mandatꝭ do mini incedebant omnemq; suã substan tiam trifarie diuidebant. vnã partẽ tẽplo ⁊ tẽpli seruitoribus impendebãt. aliã pe/

regrinis ⁊ pauperibus erogabât. tertiaȝ suis vsib⁹ ꝓ sese suaqȝ familia reseruabât Et ita ꝑ annos viginti ꝓlē nō hñtes vouerūt dño ꝙ si eis sobolē cōcederet eaȝ suicio dñi mâciparēt. Cui⁹ rei grã cum singulis annis in trib⁹ festis ꝑcipuis hierusalē frequētarent. In festo encenioꝛuȝ cū suis hierusalē ascēdit: ⁊ cū ceteris ad altare accedēs oblationē suā offerre voluit quē videns sacerdos cū indignatione nimia repulit. ⁊ cum ad altare accedere ꝑsumeret increpauit asserens nō esse cōueniens maledicto regis obnoxium oblationeȝ domino legis offerre nec inter fecūdos infecundum ⁊ qui populuȝ dei nō auxit astare. Joachiȝ ergo sic cōfusum se videns pre pudoꝛe domum redire noluit ne similiter a contribulibus suis qui hoc audierant tm̃ oppꝛobꝛium sustineret. itaqȝ ad suos pastoꝛes secessit.

¶ Scđo apparet dignitas natiuitatꝭ virginis rōe angelice nūciationis. Fuit nāqȝ ab angelo Joachim ⁊ anne mō qui sequitur annunciata. vt enim scribit in legēda natiuitatis. Cū Joachim aliqȝdiu cum suis pastoꝛib⁹ morā traxisset quadā die ei soli angelus cum ingenti claritate apparuit ⁊ de eius visione turbatum ne timeret admonuit dicēs. Ego sū angel⁹ dñi missus ad te vt annunciē tibi pꝛeces tuas exauditas esse. ⁊ elemosynas in cōspectu dñi ascēdisse. vidi enim pudoꝛem tuū ⁊ audiui sterilitatis oppꝛobꝛiū nō recte tibi obiectū. peccati ꝗppe non nature vltoꝛ est deus. Et iō cū alicuius vterum claudit ad hoc facit vt mirabilius dnuo aperiat ⁊ nō libidis eē qđ nascit sȝ diuini foꝛe muneris cognoscat. Pria gētis vestre mater sarra nonne vsqȝ ad nonagesimum annū sterilitatis oppꝛobꝛiū ꝑtulit. ⁊ tñ Jsaac cui repꝛomissa erat oiuȝ gentiuȝ bñdictio generauit. Rachel etiā nonne diu sterilis fuit ⁊ tñ ioseph genuit qui totius egypti dominiū habuit. Quis foꝛtioꝛ sansone vel sanctior samuele. ⁊ tñ hi ambo matres steriles habuerūt. Rationi igitur ⁊ exemplis crede dilatos diu conceptus ⁊ steriles partus mirabilioꝛes

esse solere. pꝛoinde anna vxoꝛ tua pariet tibi filiam ⁊ vocabis nomen eius mariā hec vt vouistis erit ab infantia domino ꝯsecrata ⁊ adhuc ex vtero mrīs sue spū scō plena. nec foꝛinsec⁹ inter populares sed in templo dñi semꝑ moꝛabit. Et sic ex sterili matre ipa nascet ita mirabiliter ex ea filius altissimi generabitur. cui⁹ nomen erit ihs ⁊ ꝑ eum omnib⁹ gentibus erit salus. Et tibi hoc signū cū ꝑueneris ad aureaȝ hierosolime poꝛtā annā vxoꝛem tuaȝ obuiā habebis. q̄ de tua tardatione modo sollicita tunc in tuo conspectu gaudebit. His dictis angelus ab eo discessit. Anna autem cū amare fleret ⁊ q̊ nā vir suus iuisset ignoꝛaret idē angel⁹ sibi apꝑuit ⁊ eadē q̄ viro annūciauerat patefecit. addens ꝙ ꝓ signo irl̃m ad auream poꝛtam ꝑgeret. ⁊ ibidē viro suo redeunti obuiaret. Igit iuxta angeli pꝛeceptū ambo sibi inuicē obuiantes de mutua visione letati ⁊ de pꝛole pꝛomissa securi adoꝛato dño redierunt diuinum ꝓmissum hilariter expectantes. Anna ergo concepit ⁊ filiā suo tꝑe peperit q̄ vocata fuit maria. Tertio apparet dignitas natiuitatis ꝟginis rōne reuelationis diuie. postqȝ enim in celū assūpta fuit dies natiuitatis eius aliquanto tꝑe fideles latuit Cōtigit ergo vt refert iohes Beleth ꝙ quidam vir scūs sedule contemplationi insistens singulis annis. vj. ydus septēbꝛis in orone positus iocundissimā angeloꝛū sollemnitatē audiret in celo. Cūqȝ deuotissime sibi reuelari peteret cur q̊libet anno illa tm̃ die ⁊ nō alia hoc audiret. diuinū accepit rñsum ꝙ virgo glioꝛsa maria tali die mundo fuisset nata. Et ideo hoc manifestaret filijs sancte ecclie vt concoꝛdes fierent in hac celebꝛitate celesti curie. Cū ꝟo hoc sūmo pōtifici ⁊ alijs intimasset hunc diē in honoꝛē natiuitatis virginis celebꝛandum vniuersaliter statuere. Gaudeam⁹ igitur ⁊ exultemus de tot amplissimis nobis omnibus collatis donis. Nam virgo que nata est salutem attulit mundo. Et vt inquit Augustinus in sermone. pꝛecisum est in ea

Illud eue infelicitatis elogium de quo dr̃.
in tristicia paries filios. quia ista i leticia
dominum parturiuit. Eua eniz luxit ista
exultauit Eua lachrimas: Maria gau/
diũ in ventre portauit. qr illa pctõrẽ: ista
edidit innocentem. Et iterum in eodem
sermone. Benedicta tu in mulierib⁹ que
vitam ⁊ viris ⁊ mulierib⁹ pepisti. Mr̃
generis nostri penam intulit mundo. ge
nitrix dei nostri salutem attulit mundo.
Auctrix peccati eua: Auctrix meriti ma
ria. Eua occidendo obfuit. Maria viui
ficando ꝓfuit. Percussit illa. sanauit ista
que simul cum filio collaudetur in eter/
num ⁊ in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo in festo annũciationis virgi
nis Marie. eiusdez Roberti cum alijs
sermonibus sequentibus. s. de predestia
torũ numero: ⁊ damnatoꝝ. ⁊ sic de alijs
qui sequuntur.

Ne timeas

Maria. inuenisti. n.
grãz apd̃ deũ. Luc.
i. Sacratissime solẽ/
nitatis hodierne pre
conia digna laude i/
genioli ꝑuitatẽ deterrẽt. ⁊ inde orit̃ diffi/
cultas fandi vbi adest ratio non tacendi
Quia oẽs hui⁹ seculi hoies virginẽ deũ
⁊ hominẽ in vtero suo recipientẽ in hac
die pcipua reuerentia extollere debent
Quãobrẽ ⁊ loqui difficile ⁊ tacere videt̃
ingratũ. Verũtñ sicut possumus in meri
tis beatissime dñe considerantes sacratis
sime annũciationis sue mysteria enarre
mus. si quid ibi fuerit in dicendo dimi/
nutuz compatiet̃ ⁊ ipsa fragilitati nostre.
Audacter itaqꝫ ad nostram deuotionez
circa hui⁹ diei solẽnitatem dirigimus ser
monẽ. Hec siquidẽ dies est: i qua ꝓ hu/
mani generis salute dei filius ṽginalem
ingressus est vterũ. Hec dies est in q̃ an
geli leti facti exultauerũt in iubilo. Hec
dies est in qua ꝑ vniuersũ mũdũ melli/
flui facti sunt celi. Quare vt possum⁹ mẽ
tes nostras seruẽtius deuotiõi subijcia/
mus: qd̃ vt meli⁹ ⁊ deuotius facere possi
mus de hac bñdicta solẽnitate dicere sta
tui: q̃ annunciatio ṽginis gloriose ab ec
clesia nuncupat̃: eo ꝙ ipsa ṽgo inuenit
hodie grãm. nõ solũ sibi: sed cunctis gẽ
tibus: sicut ṽba ꝓposita dicũt: in quibus
de hac annũciatione aliqd loq cupiẽtes
tria possumus mysteria contemplari.
Primuz dr̃ missionis.
Scd̃m dr̃ annũciationis.
Tertiũ dicitur consensionis.

Primũ mysteriũ ꝯtemplãdũ dr̃
missionis. de quo Luc. i. c. dicit̃
In mẽse. vj. missus est angelus
Gabriel a deo in ciuitatẽ galilee cui no/
men naçareth. ad virginẽ desponsatã vi
ro. cui nomẽ erat Ioseph de domo Da
uid: ⁊ nomen virginis Maria. In qb⁹
ṽbis licet mlt̃a possint ꝯsiderari: nihilo
minus causa breuitatis quinqꝫ conside/
rationes de hac missione poterũt notari
Prima dr̃ quando.
Secunda dicit̃ quis.
Tertia dicitur a quo.
Quarta dr̃ ad quẽ locũ.
Quinta dicit̃ ad quã ꝑsonã.

¶ Prima cõsideratio dr̃ qñ. Vñ dicit̃
in euangelio: in mẽse. vj. s̃z Nico. de li. s.
a ꝯceptu ꝓcursoris: qr fuit cõceptus i se/
ptembri circa finẽ mẽsis. Saluator aũt
circa finẽ Marcij. s. xxv. die. s̃m Berñ.
Fuit aũt hic mensis ꝯueniens: vt in eo fi
lij dei fieret incarnatio ꝓpter tria.
Primo ꝓpter nouitatem.
Secũdo ꝑꝑ delitiositatez.
Tertio ꝓpter conformitatem.

¶ Primo fuit ꝯueniẽs hic mẽsis ꝓpter
nouitatẽ. Nã ait Isidor⁹. v. li. ethimol̃.
ꝙ martius appellat̃ ꝓpter Martem ro
mane gentis auctorẽ. ⁊ dicit̃ quasi men/
sis nouarũ. Conuenienter ergo tali tpe
debuit cõcipi: qui auctor est mundi: In
cuius cõceptione facta sũt a deo q̃ttuor
noua. Primũ nouuz ẽ angeli salutatio.
Vñ Ber. in s̃mone de annũciatiõe dic̃
Iniungit̃ noua legatio angelo. ⁊ nouam
virgo ꝓfessa virtutem noue salutationis
honoratur obsequio. hec ille. Et Hiero.

in sermone de assumptiõe. Cogitis me.
⁊c. Nõ simplex vel cõsueta fuit ista salu
tatio: sed oi admiratione digna. ¶ Se/
cũdũ. facta est noua sine viro virginalis
conceptio. Jõ Bern̄. in quodã sermone
de pent̄. ait. Substantial'r vtero virginis
elapsus. de spũ scõ cõceptus est xp̄s. O
noua miracula. Conceptus fuit sine pu
dore: partus sine dolore: mater sine cor/
ruptione. ¶ Tertiũ. facta est noua tante
maiestatis abbreuiatio. q̄a Bern̄. super
missus est. inquit. Jn ꝯceptu ꝑtuq̄ʒ v̄gi
nali noua ac mira profecto, ĩspicit qui di/
ligenter inquirit. Porro ibi agnoscitur
lõgitudo breuis. latitudo angusta: altitu
do subdita. Et Hieroni. ad Pau. ⁊ Eu
sto. Vere nouum ⁊ oĩuʒ nouitatũ super/
eminẽs nouitas v̄tutũ: qñ deus quẽ fer/
re nõ poterat mũdus: neq̄ʒ videre aliq̄s
vt viuere possit: sic ingressus ẽ hospitiuʒ
vẽtris vt corꝑale claustruʒ nesciret: sicq̄ʒ
gestat' vt tot' deus in eo essʒ. ¶ Quartũ
facta est noua oĩs creature renouatio.
Quippe oĩs creatura antiquata erat: ⁊ a
ꝓprio vsu elongata: q̄a post ꝑmũ pctm̄
nulla creatura habuit vsũ suum debituʒ
Facta est enim vt hoi s̄uiret existẽti sine
peccato ⁊ subdito deo. qñ ergo hõ pecca
uit ⁊ iã mysteriũ creaturaꝝ renouatiõis
creatura debito vsu caruit. Nũc autẽ est
restituta: quia xp̄o homini oĩs creatura
exibebat seruitutẽ ⁊c. ⁊ sic impletum est
illud Apoc. xxi. Ecce noua facio omnia.
¶ Scđo fuit hic mẽsis ꝯueniẽs ꝑꝑ deli
tiositatẽ. Nã tꝑe veris ⁊ mense nouoruʒ
solent quedam flumina principalia in/
undare. vt Phison ⁊ Tigris. sic modo
flumina spiritualiũ carismatũ ⁊ donoruʒ
Unde Ecc. xxviij. Ego sapĩa effudi flumi
na. s. gratie. ⁊ sciẽtie. Jdeo Jsidorus. v.
ethimol̄. dic̄ ver dictũ ẽ: q̄a viret. tũc p'
hyemẽ vestit̄ tellus herbis. ⁊ flore cũcta
replentur. Et ph̄s dicit ꝙ ver est pictor
terre. istud tempori gratie conuenit: post
hyemẽ culpe ista aruit herba. ⁊c. ¶ Ter
tio fuit hic mensis cõueniens ꝑꝑ cõfor
mitatẽ. Tali enim mense vetus Adã est
de limo formatus. ⁊ in paradiso colloca
tus. ⁊ inde propter preuaricationem ex/
pulsus. Tali ergo mẽse fieri debuit repa
ratio per nouum Adaʒ. Unde ⁊ tunc est
xp̄s incarnatus: ⁊ in paradiso vteri v̄gi/
nalis collocatus vt multo melius oꝑa/
ret̄: ⁊ custodiret illud. Eodem insuꝑ die
quo vet' Adam suos per lignũ dãnauit:
nouus Adã eos ꝑ lignũ reparauit. Dicit̄
enim ꝙ Adaʒ in mane creatus hora no
na peccauit. O Adam vbi es? O Adaʒ
ecce iam incarnatione filij dei tua oĩa
mala finient̄. ¶ Secũda cõditio dr̄ q̄s
s. missus est. ⁊ dicitur angelus Gabriel.
Quare aũt per angelũ facta sit ista salu/
tatio. triplex ratio sumi potest.
Prima ex parte dei.
Scđa ex ꝑte angeli.
Tertia ex ꝑte v̄ginis.
¶ Prima rõ sumit̄ ex ꝑte dei: vt serua/
retur ordo quem ipse statuit: quo medi/
antibus angelis diuina hominib' mini/
strantur. hec est regula Dyonisij in li. de
angelica hierar. qui ait. Dñicuʒ benigni/
tatis mysterium angeli primum edocti
sũt: p' ea ꝑ ipsos ad nos cognitiõis gr̄a
transiuit Scđm enim Jsidoꝝ. vij. ethi/
mol̄. Angeli grece vocãt̄. hebraice Ma
lahoth. latine v̄o nuncij interpretant̄ ab
eo ꝙ domini volũtatẽ populis nũciant.
Angeloꝝ autem vocabulũ officij nomẽ
est ⁊ non nature. Semꝑ eĩm spirit' sũt:
sed cum mittuntur vocantur angeli qui
bus ideo pictorum licentia pennas facit
vt celerem eorum in cunctis discursum
significet. Angelus ergo nũcius dicitur
quia ad virginẽ missus est ad annũcian
dum mysterium incarnationis filij dei.
Sʒ ꝯ̄ hoc dici posset. q̄a qđ sup̄ dicit̄ nõ
fuit ꝯgruũ. Nã vt dicit Diony. in li. cele.
hierarchie supremis angelis fit reuela/
tio immediate a deo, ꝓpter ipsoꝝ digni/
tatẽ. Sed mater dei est suꝑ oẽs angelos
exaltata. ergo videt̄ ꝙ immediate a deo
debuerit sibi annunciari ĩcarnatõis my
steriũ. ⁊ nõ ꝑ angelũ. Ad qđ rñdet btũs
Tho. iij. ꝑte. q. xxx. ar. ij. ad. i. ꝙ mr̄ dei
supior erat q̄ʒtum ad dignitatẽ. ad quaʒ
diuinitus eligebat̄. Sʒ q̄ʒtum ad statum

pñtis vite inferior erat angelis: quia ipse xps rõne passibilis vite modico ab angelis minorat⁹ ẽ. vt dr̃ Hebre. ij. c. Sed tñ qr xps fuit sil' viator ꝛ comprehensor q̃tuz ad cognitionẽ diuinoꝝ nõ indigebat ab angelis instrui. Sz mr̃ dei ñ erat in statu cõprehensoꝝ. iõ de dino ꝯceptu per angelos instruẽda erat. Et si adhuc obiciat ꝙ beata virgo ex lumine gratie ꝛ fidei cognoscebat dei filium incarnãduz ꝛ credebat hoc fidelissime q̃ i vtero matris fuerat scificata. Ideo ñ videt ꝙ tale mysterium debebat ei per angeluz reuelari. Ego dico ꝙ licet fidẽ de mediatore ṽgo habuerit añ annunciationẽ angeli: verũtñ ex humilitate cordis sui nunq̃ cogitauit se ad tale mysteriuz sublimandã. igit añ h debuit p̃moneri. ¶ Scđa rõ sumit ex pte angeli: vt oñderet se iuuare humanã nãz ꝛ ei⁹ q̃rere salutẽ. sicut diabol⁹ impulerat ad pditionez. ꝛ sic prima suggestio fuit a diabolo. sic annũciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hanc rõnẽ posuit Beda in omelijs. Aptũ humane restaurationis p̃ncipiũ vt angelus a deo mitteret ad virginẽ ptu cõsecrandã diuino: qa prima perditionis hũane cã fuit. cũ serpens a diabolo mittebatur ad mulierez spiritu superbie decipiendã. ¶ Tertia rõ sumit ex pte virgis. Prio vt ex tali nũcio mens eius eleuaret i deũ ꝛ sic ardenti caritate flãmesceret: vt pri⁹ p amorẽ eũ conciperet mente q̃ corpe. Vñ Augu. lib. de ṽginitate ait. Beatior erat Maria cõcipiendo fidẽ xpi. q̃ cõcipiẽdo carnẽ xpi. Et post subdit. Materna ꝓximitas nihil Marie ꝓfuisset nisi felicius xpm corde q̃ carne gestasset. ¶ Secũdo. vt ei⁹ puritas oñderet. Idõ Hiero. in sermone de assumptione ad Paulaz ꝛ Eusto. ait. Bene angelus ad virginẽ mittit: qa semper est angelis cognata ṽginitas. ¶ Tertio. vt eẽt certior testis huius sacri: quando sup hoc sacramentum erat instructa. Dicebatur ergo nuncius angelus Gabriel. Scđz Hieronymũ hoc nomẽ Gabriel potest multipliciter interpretari. Primo. virt⁹ nostra deus. Secũdo fortitudo dei. Tertio confortauit me deus. Quarto confirmatio dei. Missus ẽ ergo angelus Gabriel: quia virtute diuina concepit virgo: ñ humana. Secundo quia diuina fortitudo magis videtur connexa fuisse in ista annunciatione q̃ in mundi creatione. Plus enim distat deus a qualibet creatura sua q̃ creatura a nihilo. Ideo dicitur in. c. damnamus. extra de sum. trini. ꝛ fi. catho. Inter creatorem ꝛ creaturaz non potest tanta disimilitudo notari qn inter eos sit maior dissimilitudo notãda. Plus ergo fuit facere hominem deum q̃ producere de nihilo mũdum. Tertio angelus confortauit virginem. Quarto per eius annunciationem confirmatum est cor virginis. ¶ Tertia consideratio dicit a quo. Dicit tex. euãgelij: a deo: Sz pie mens humana dubitare põt cur nõ statim p⁹ pctm̃ opatus est deus salutem humanã: ꝛ carnẽ nõ assũpsit de virgine Ad quod assignari possunt tres ratiões. Sm Boñ. i. iij. di. i. ar. ij. q. iiij.

Prima pp peccati punitionẽ.

Scđa pp morbi curationez.

Tertia pp xpi honorationez.

¶ Prima rõ q̃re tantũ distulit incarnari filius dei dr ꝓpter peccati punitionez. Nam in hoc manifestat diuine vltionis seueritas: que tantos clamores ꝛ luctus hominũ tanto tpe sustinuit anteq̃ vellet descendere. ꝛ ipse Adam cũ posteritate sua tãto tpe expectauit in limbo exulãs a paradiso: qa diuina iustitia nihil inultum relinquit. ¶ Secunda ratio est propter morbi curationez. Nam peccatum quod homo commiserat ex superbia ꝓuenerat. Ideo per humilitatem liberandũ erat: quod fieri debuit vt homo se infirmum agnosceret: ꝛ liberatore indigere. Unde glo. super. iij. c. ad Gal. Magno cõsilio factum est: vt post hominis casum nõ illico dei filius mitteretur. Reliquit eiz deus hominem prius in libertate arbitrij in lege naturali. vt sic vires nature sue cognosceret. vbi cũ deficeret legẽ accepit: qua data inualuit morb⁹ nõ

lege sed nature vitio: ⁊ ita cognita infir/
mitate clamaret ad medicū: ⁊ grē q̄rerz
auxiliū. hec ibi. Per totū itaq₃ tp̄s illud
q̊ venire distulit cuz multa humilitate sci
p̄res ⁊ amici ei⁹ aduētū ipsi⁹ ꝑ cib⁹ multi
plicat̄ rogabāt. Facta eīm erat ipsis pro/
missio de incarnatiōe filij dei: ⁊ i fide me
diatoris viuebant. Quisnam nō cogitet
Adā ⁊ Euā post pctm̄ cōmissū ad peni
tentie lamenta se conuertisse: qñ ecclesia
sancta illos confitet̄ ⁊ ponit in numero
electorum: quod esse non posset sine fi/
de mediatoris. Ideo Augu. in libro de
correptione ⁊ gratia dicit. Illa fides sana
est: qua credimus nullum hominez q̄₃/
tuncunq₃ parue etatis liberari a cōtagio
ne mortis: ⁊ obligatione peccati: nisi per
vnum mediatorem dei ⁊ hoiuz ih̄m xp̄z
Potes etiā rōabiliter credere ꝙ prim⁹
pater Adaz: qui ita sapiens conditus fue
rat post lamentum pnie ⁊ recognitionez
salutis sue in ih̄u nascituro de carne sua
magna ⁊ mira reuerētia deū coluit: ⁊ co
lenduz generationi electoruz mandauit
ad ih̄m in carne venturū. ⁊ pro salute no
stra moriturum ardentissimo suspirauit
affectu: ⁊ alios docuit suspirare. Cum. n.
Adam nongentis ⁊ triginta annis vixe/
rit sicut patz Gen̄. v. Quāta putas docu
menta salutis de fide mediatoris dedit
posteris? Quid Noe vir iustus atq₃ per
fectus fecit qñ innundante diluuio saluū
se recepit in archa? Quid Abraham pa/
ter cui facta est de Christo repromissio?
Quid Moyses legislator? Quid sancti
patres ceteri omnes ⁊ prophe. Nempe
hi omnes agnouerūt morbū suū. immo
oiuz hoiuz qui ꝑ xp̄m curari debebant.
O quāti dū viuerent in hoc seculo erant
illoꝝ gemitus. o quāta suspiria. o q̄₃ ve/
hementissima ⁊ ardentissima desideria
post mortē corpis huius. cum illuz tene/
brosum limbuz inhabitarent: sperantes
inde ꝑ xp̄m reuocari ad lucez glorie per
tot milia annoꝝ. O q̄₃ deuoti erāt ipoꝝ
clamores. Veni dicebant. veni ad libe/
rādū nos dñe deus virtutū. Ostende fa
ciem tuam ⁊ salui erimus. Sed pudeat

ex hoc deuotā animā iā xp̄i morte redē/
ptā: ⁊ in suo sanguine lotā nō delectari ⁊
non quiescere in recepto munere. quod
sancti patres ita volebant: vt nihil aliud
viderent nec cuꝑe nec velle: nisi solū sibi
exhiberi dilectū ih̄m dei miseratione ꝓ/
missum. Vñ Ber. sermone. ij. suꝑ Cant̄.
ait. Ardorē desiderij patrū suspirantium
xp̄i in carne presentiam frequētissime co
gitans compūgor: ⁊ cōfundor i memet
ipso: ⁊ vix cōtineo lachrymas: ita pudet
torporis miserabilium temporum horū
Cui nāq₃ nr̄z tantū ingerat gaudiū grē
huius exhibitio: quantuz sanctis veteri/
bus accenderit desideriū promissorum?
hec ille. Patet itaq₃ non inconueniēter
fore factū: vt ꝓpter hoiuz hūilitatē tarda
ret filius dei incarnationē suā. ¶ Tertia
ratio quare tantuz distulit incarnari fili⁹
dei est ꝓpter xp̄i honorationē. Magna
quippe dignitas ⁊ vtilitas erat verbi in/
carnati: quā vt merito vnusq̄sq₃ cogno/
sceret ꝑ longā ꝑconū seriē ꝯueniēs erat
Jō in glo. suꝑ. iij. c. ad Galat̄. dr̄. Quan
to maior iudex veniebat: tāto preconum
series longior precedere debebat. hec ibi
Debuerunt itaq₃ precedere de illo incar
nato v̄bo figure: ꝓphie ⁊ alia q̄ i veteri
testō relatu digna sunt vt v̄bi incarnati
excellentiaz oēs aspicerent. Cū ergo oīa
completa essent dei clementia humano
generi subuenire non distulit: quinimo
diffinito consilio angeluz aduocauit cui
ambasiatā virgini exponendaz imposuit
dixitq₃ pater. Vade ad virginem illā im
maculatam puram ⁊ sanctam. q₂ illā in
spōsam eligo. Subiūxit fili⁹. Et ego eaz
in meaz matrez eligo: de cui⁹ purissimis
sanguinibus passibilē carnez assumam.
Eroq₃ ei vnic⁹ fili⁹: ipsaq₃ mihi dilectis/
sima mater. Spiritus sanctus superad/
didit. Et ego ihabitator ero suus gratio/
sissimus: ⁊ operatōe mea virgo i eternū
ꝯcipiet filiū. Quis dubitabit sine errore
mirabili stupendaq₃ leticia exultasse ce/
lestes hierarchias ⁊ angelicos choros.
quando videbant totum mundū ad pe/
nitentiam in breui redditurū pro incar

natione filij. Si ipsis gaudium est super vno pctōre pniam agente: Letabantur ergo gaudebant ⁊ exultabāt bñdicentes deū. O inquā gaudiū suauissimuz: que ꝑ tot milia annoꝛuz in dānatione dereli‑cta fuerat humana natura iaz assumitur in vnione persone a filio dei: quare ange‑lus a dño mittitur ad suam sponsam cui taz sublimia sacramēta referre deberet.

¶ Quarta consideratio dicitur ad quez locū: quia in ciuitatez galilee: cui nomen Naçareth. Ponit hic nomē loci ad de‑notandā certitudinē historie ſm Nico. de lira. Insuꝑ vt adimpleret prophetia ysa. xi. que dicit. Egredieť ꝟga de radice Jesse: ⁊ flos de radice eiꝰ ascendet. Ubi ſm veritatem hebraicā habeť. Et Naça‑reus de radice eius ascendet. Iste locus fuit conueniens vt in eo annūciareť ꝟgi‑ni dinū ꝓpositū: qꝛ Naçareth interpreta‑tur flos. Et floꝛis est triplex cōditio: que virgini competit.

Prima pulchritudo.
Secunda redolentia.
Tertia fructuositas.

¶ Ponit has cōditiones deuotꝰ Ber. in sermone de assūp. d. Cōmendant flo‑res pulchritudo: suauis redolētia ⁊ spes fructꝰ gr̃a triplex. ¶ Pria ergo cōditio dr̃ pulchritudo: qꝛ flores sūt pulcherri‑mi. Sic ⁊ btā ꝟgo in oībꝰ suis actionibꝰ ex ꝑte coꝛꝑis ⁊ ex ꝑte mētꝭ. Uñ Cāt. iiij. dr̃. Tota pulchꝛa es amica mea: ⁊ macu‑la nō est in te. Suꝑ q̄ ꝟba Ugo. de scō Uic. dicit. Pulchꝛa in coꝛꝑe. pulchꝛa in mēte: coꝛꝑe vnica ⁊ mēte sincera. ¶ Se‑cūda ꝯditio floꝛis ē redolētia ⁊ suauitas odoꝛis. Sic ⁊ btā ꝟgo suauissimū redde‑bat suarū ꝟtutū odoꝛē. Ideo in persona eius dr̃. Ecc. xxiiij. In plateis sicut cina‑momū ⁊ balsamū aromatiçans odoꝛez dedi: q̄si mirrha electa dedi suauitatem odoꝛis: Fuit hic odoꝛ btē virginis: exem‑plaris ⁊ imaculata vita. Uñ Ambꝛo. li. i. de ꝟginitate ait. Ut virgula fumi ex aro‑matibꝰ mirrhe ⁊ thuris: quia mulꝭ erat repleta virtutum odoꝛibus. manans ex ea fragrabat suauissimus odoꝛ etiaz spi‑ritibus angelicis. Et Hiero. ad Pau. ⁊ Eusto. in sermōe de assump. Uere hoꝛ‑tus delitiarū beata virgo: in quo consita sūt oīa floꝛū genera ⁊ odoꝛamenta virtu‑tum. ¶ Tertia cōditio floꝛis est fructuo‑sitas. Sic ⁊ a virgine floꝛentissima fru‑ctus ille dulcissimus exijt ih̄s benedictꝰ ꝑ cuius gustuz omnes electi salui fiunt. Jō Ecc. xxiiij. dicit. Ego mater pulchꝛe dilectionis timoꝛis ⁊ magnitudinis ⁊ sā‑cte spei. In me omnis gratia vie ⁊ verita‑tis in me omnis spes vite ⁊ virtutꝭ. Tran‑site ad me omnes qui concupiscitis me: ⁊ a generationibus meis adimplemini. Spiritus eniz meꝰ suꝑ mel dulcis: ⁊ he‑reditas mea super mel ⁊ fauū. Ipsa ꝟgo flos est campi: de qua oꝛtuz est ꝑciosum liliū cōuallíuz ꝑ cuius partuz mutať na‑tura ꝓthoplastoꝛuz. quo deletur ⁊ culpa ſm Aug. in ſmōe de natiuitate ꝟginis.

¶ Quinta consideratio dr̃: ad quaz ꝑ‑sonam: qꝛ ad virginem desponsatā viro cui nomē erat Joseph. de domo Dauid ⁊ nomē ꝟginis Maria. In quibus ver‑bis tres huiꝰ sponse ꝯditiones noiant.

Prima dr̃ virginitas.
Secunda dr̃ societas.
Tertia dr̃ nobilitas.

¶ Prima ꝯditio sponse ad quā angelꝰ mittitur dic iť virginitas. Erat enim illa puella: que in dei matrez eligebať virgo purissima. Congruebat eni sic esse ꝓpter tria. ſm Tho. parte. iij. q. xxvj. artic. i. c. ¶ Primo propter dignitatem patris seruandā. Cū eni xp̄s sit verus deꝰ non fuit cōueniens vt aliū patrez haberet q̄ꝫ deū: ne dignitas transferretur ad aliuz. ¶ Scdo ꝑꝑ puritatē filij. Nā filiꝰ ē ver‑bū. Uerbū aūt absqꝫ oī coꝛruptiōe coꝛ‑dis ꝯcipiť. Quia ergo caro xp̄i sic fuit d ꝟgine assūpta vt eēt caro ꝟbi dei: conue‑niens fuit: vt etiaz ipse sine coꝛruptione matris ꝯcipereť. ¶ Tertio fuit conueni‑ens propter incarnationis finē. Naz ad hoc facta fuit incarnatio: vt hoīes trans‑ferrentur in filios dei. Unde Joannis. i. dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius:

qui non ex sanguinibus neqꝫ ex voluntate carnis: neqꝫ ex volūtate viri: sed ex deo nati sūt: Per carnē ſꝫ Nico. de lira itelligit hec mlier Geñ. ij. Os ex ossib⁹ meis: ⁊ caro de carne mea: q² femia parū ꝑticipat de rōne respectu viri. Filij ergo dei ñ debebāt generari ⁊ nasci volūtate carnis ⁊ viri .i. cognitione maris ⁊ femine. Ob quā cāz xp̄s de v̄gie nasci debebat. Jō Aug. i li. d̄ v̄ginitate ait. Oꝑtebat caput nr̄m isigni miraculo ſꝫ corp⁹ nasci de v̄gine: vt significaret sua mēbra ſm spūm de v̄gine nascitura hec Tho. iij. ꝑte. q. xxiiij. ¶ Scd̄a ꝯditio ꝑsone ad quā angelus mittit dicit societas: q² virgo hec sanctissima erat desponsata viro. Quod triplici ratione conuenienter factum eē cognoscimus. ¶ Prima rō sumitur ex parte xp̄i. vt .s. genealogia eius consueto mō texeret ꝑ virū. vt Ambro. dicit sup Luc. ij. vt partus eius dyabolo celaretur ſm Hieroni. ⁊ Criso. super Math. iij. vt puer natus a Joseph nutriretur. Unde ⁊ pater eius dictus est: q² nutritius eius fuit. ¶ Secūda rō sumit ex parte mr̄is. vt .s. liberaret ab infamia: ⁊ ne tanq̄ adultera lapidaret: ⁊ adiutorium haberet a Joseph sanctissimo: vt dicit Hiero. ⁊ Ambro. ¶ Tertia rō sumit ex ꝑte nr̄i. Et prima est vt certius testimoniū haberem⁹ ex xp̄o: q² de v̄gine fuit nat⁹. Unde dicit Ambro. sup Luc. Locupletior testis pudoris maritus adhibetur: qui posset delere iniuriaz: ⁊ vindicare obprobrium si non agnosceret sacramentū. Secunda fuit. quia cum ipsa desponsata esset ⁊ virgo: in ꝑsona ipsius simul virginitas ⁊ matrimonium honoraretur. contra hereticos alteri istorum detrahentes. ¶ Tertia conditio sponse ad quam angelus mittit dicit nobilitas. Propter hoc subiūgit: d̄ domo David Ad ostendendū q̄ xp̄s descendit de domo ⁊ semine David: sicut fuerat per prophetas predictū. Licet eni Joseph non fuerit pater saluatoris. tamē v̄go Maria: de qua xp̄us carnē assumpsit: fuit de eadem tribu cuz Joseph. Qd̄ ꝓbatur ꝑ hoc: quia mulieres in hr̄ditate p̄rna succedentes: non poterant contrahere matrimonium nisi cum viris de eadē tribu ne fieret cōfusio sortiū. vt habet Numeri. xxxvj. c. Beata āt v̄go fuit vnica. Joachim patri suo: succedens ei in hereditate. Ex quo sequitur q̄ ipsa ⁊ Joseph fuerunt ex eadez tribu. s. David. Ex q̊ aperte monstratur nobilitas v̄ginis. Eqdez Math. i. ponūt ter quaterue generationes ab Abrahā vsqꝫ ad xp̄m: in quibus d̄scribit q̄ beata v̄go fuit nata ex. xiiij. patriarchis. ⁊ xiiij. ducib⁹. ⁊ xiiij. regib⁹ ſm q̄ dicit Nico. de lira. Et vt dicunt qdam hoc factum fuit vt que nobilissima erat virtute ⁊ gratia: nobilis esset ⁊ progenie. Ista fuit illa benedicta virgo ad quaz celestis nūcius e celo mittebatur a deo. O q̄ iocundum nouuz sentiet in breui aīa tua virgo benedicta. O q̄ mirabilē gratiam consequeris o puella sanctissima: q̄ tantum apud deum meruisti vt te solam eligeret: de qua pro salute mūdi assumeret humanam carnem: festinat itaqꝫ angelus. ⁊ tota angelica natura letāte fidelissimus nuncius ad virginem properat.

Ecundū mysteriū cōtemplādū dicit annūciatio. Et de hoc subditur ingressus angelus ad eaz dixit. Aue gratia plena dn̄s tecum: benedicta tu in mulierib⁹. Que cum audisset turbata ē in sermone eius ⁊ cogitabat q̄lis essꝫ ista salutatio. Et ait angel⁹ ei. Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero et paries filiū: ⁊ vocabis nomē eius ih̄m. Hic erit magnus: ⁊ filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dn̄s de⁹ sedem David patris sui: ⁊ regnabit in domo Jacob in eternū: ⁊ regni eius nō erit finis ⁊c. In quibus verbis qnqꝫ cōsiderationes per ordinē sunt declarande.

Prima dicitur apparitionis.
Scd̄a dr̄ occupationis.
Tertia dr̄ salutationis
Quarta dr̄ cognitionis.
Quinta dr̄ ꝯfortationis.

¶ Prima cõſideratio dr̃ apparitionis
quia dicitur. igreſſus angelus. Circa qđ
querunt doctores. An angelus ille appa
rere debuerit virgini viſione corpali. Et
rñdet ꝙ ſic. ſ꞉ ꝙ Criſo. ait. ſup Math.
Et h̃ ꝯgruũ fuiſſe mõſtrat triplici rõne.
Primo propter ſimilitudinem.
Secũdo ꝓpter magnitudinem.
Tertio propter certitudinez.
¶ Prima rõ fuit ꝓpter ſimilitudinem.
Quia id qđ annũciabat erat incarnatio
dei inuiſibilis. Unde cõueniẽs fuit vt ad
huiꝰ rei declarationem viſibilis creature
formam aſſumeret: in qua viſibiliter ap
pareret. cum etiaz oẽs apparitiões vete-
ris teſti: ad hãc ordinent: q̃ filius dei ap
paruit i carne. ¶ Secũda rõ fuit ꝓpter
magnitudinẽ. Quia hoc congruum fuit
dignitati matris dei: que nõ ſolũ in men
te: ſed etiaz in corpeo vẽtre erat dei filiuz
receptura. Et iõ nõ ſolũ mens eius: ſed
etiã ſenſus corporei erãt angelica viſiõe
refouendi. ¶ Sz obijci põt ꝙ magis vi
deret ptinere ad dignitatem virginis: ꝯſi
angelus ei apparuiſſet viſiõe intellectua
li tantum. Nam vt inqt Augu. xii. ſuper
Gene. dignior eſt intellectualis viſio q̃
corporalis. ꝛ precipue ipi angelo magis
conueniens. Nam viſione intellectuali
videtur angelus in ſua ſubſtãtia. Viſiõe
aũt corporali vr̃ in aſſumpta figura cor-
porea. Sed ſicut ad annunciandũ cõce
ptum diuinũ decebat venire ſũmũ nun-
cium: ita videt ꝙ etiã decuerit eſſe ſum-
mũ genꝰ viſiõis: ergo videt ꝙ angelus
debuerit apparere viſione intellectuali.
Ad hoc rñdet btũs Tho. iij. pte. q. xxx.
ꝙ intellectualis viſio ẽ potior q̃ imagi-
naria vel corporalis: ſi ſit ſola. Sz Aug.
dicit ꝙ eſt excellentior ꝓphetia que hz
intellectualẽ ꝛ imaginariam viſionez: q̃
illa que habet alteraz tm̃. Btã igit virgo
nõ ſolũ percepit viſionẽ corpalẽ i angeli
apparitione: ſed etiaz intellectualem illu
minationez. Unde appatio nobilior fuit
fuiſſet tamẽ nobilior ſi ipm angeluz in-
tellectuali viſione in ſua ſubſtantia vidiſ
ſet: ſed hoc non patit ſtatus viatoris: vt
angelum per eſſentiam videat. ¶ Ter-
tia ratio fuit propter certitudinem. Con-
ueniebat in hoc certitudini eius ꝙ annũ
ciabãtur ea que imaginamur. Propter
iſta Auguſtinus in quodam ſermone q
legitur in feſto annunciationis ſic intro-
ducit loquentem beatam virginem. Au
dite fratres: audite Mariam nobiſcum
loquentem: carne abſentem: ſpiritu pre-
ſentem: verecundia virginitatis vultum
auertentem a collocutione ꝛ indicantez:
quomodo impgnata ſit a creatore. Eraz
inqt Maria in domo mea puella iudea
Dauid regis ſtirpe generata. Adulta fa-
cta ſum ꝛ deſponſata. Deſponſata ſum
ꝯiugi. ꝛ placui alteri: non interueniente
adulterio: ſed interueniente ſpiritu ſan-
cto. Deſponſata ſum homini iudeo ꝛ pla
cui altiſſimo deo. Deſponſauit me vir iu
deus: ꝛ adamauit me xp̃us deus. Igno
rauit Joſeph ſponſus meus. ꝙ me ad-
amaſſet deus meus: ꝛ putauit ꝙ ꝺ adul
terio impregnatus eſſet venter meꝰ. Nã
ignorante Joſeph ſponſo meo: venit ad
me quidam paraniphus xp̃i: non patri-
archa primus aut propheta egregiꝰ: ſed
Gabriel archangelus: facie rutilans ve-
ſte coruſcans: greſſu mirabilis: qui viſi
tauit: ſalutauit: ꝛ grauidauit me. hec ille.
¶ Secunda conſideratio dicit occupa
tionis. Propter quod ſubdit. Ad eam.
Sed quid facientẽ? Ad qd occupatam?
Quidue agentez exercitij? Nam vt doc.
dicunt. Ingreſſus eſt ad eam.
Primo orantem.
Secundo ſuſpirantem.
Tertio lachrymantem.
¶ Primo eſt ingreſſus angelus ad eã
orãtẽ: qr illa hora orationiꝰ ardentiſſime
inuigilabat. Unde Ber. ſup miſſus eſt
inquit. Quo ingreſſus? In ſecreto cubi-
culo: vbi clauſo ſuper ſe hoſtio orabat pa
trem in abſcondito. Si enim conceptio
pcurſoris fuit denũciata patri hoccupa-
to in ſacrificio multo ꝓbabiliꝰ eſt ꝙ cõ-
ceptio ſaluatoris fuerit denunciata virgi
ni in oratione ꝛ deuotione actualiter exi-
ſtẽti. ¶ Scđo igreſſus ẽ ad eã ſuſpiran-

tem. Nam totus impetus sanctificatio/
nis prime impellebat mentē hui⁹ sacra/
tissime v̄ginis ad desideriū incarnatōis
filij dei ⁊ salutis omniuȝ electorum. Aī
omnes virtutes mentis sue in id quod
postea in ea factū fuit toto conatu prece
debant. Hec enim fuit felix clausula to/
tius expectationis ⁊ desiderij ⁊ postula/
tionis aduent⁹ boni iesu: in qua omnia
desideria scōrū patruȝ precedentiū cōsū
mari ⁊ termiari videt̄. Propter qd̄ oīo
est inexpressibile nobis illud feruidū de/
siderium: ⁊ orationis virtuose suspiriuȝ
q̄ suspirabat ad deū: vt filiuȝ suū mittere
dignaret̄ ad nostrā assumendā naturaȝ
Non credas autē ꝙ ad ipm recipiendū
in carne sua reputaret se dignā: qꝛ gratia
scificatōis: que eam omni virtute reple
uit: sic a principio ipsam menteȝ v̄ginis
in omniū v̄tutuȝ radice. s. scā humilitate
inabyssauit profundo: ꝙ sicut nulla post
filiuȝ creatura tantum ascendit in digni
tate gratie: sic nulla creatura eaȝ transcē/
dit in humilitatis perfectissime recogni/
tione. Nec alicui pure creature datū est
in via tantum gustare nihilum esse nec
tantuȝ se annihilare sub volito maiestatꝭ
diuie. Propter qd̄ nō miꝝ si oīo talis
humilitatis nō soluȝ penetrabat nubes:
sed etiam omnes angelicas cohortes: ⁊
cōtinue sistebat̄ añ acceptabilissimū cō
sistoriū sanctissime trinitatꝭ. In ipa ergo
hora annūciationis cuȝ suspirijs multis
filiū dei: vt ad incarnanduȝ veniret: de/
p̄cabat̄. ¶ Tertio ingressus est angelus
ad eam lachrymantem ꝑ deuotione. pre
dulcedine quam concipiebat cuȝ cogita
bat deum hoībus adeo fore propitium
ꝙ ꝓ eis carnē assumeret. Lachryman/
tem insuper pre cōpassione toti⁹ humāi
generis sauciati ⁊ vulnerati ⁊ captiuati
sub iugo tenebrarum. O si vidisses v̄gi/
nem paulo ante aduentuȝ angeli in hac
oratione feruida: forte ⁊ cor tuuȝ molli/
res dulcedine deuotionis. Erat quidem
ipsa vt puto in hac oratiōe plus solito fer
uentissima mentali eleuationi intentissi/
ma ⁊ diligentissima ad perscrutanda de
uote mysteria incarnationis. Tunc hu/
militer corde deuoto plangentib⁹ oculis
⁊ vultu ad celestia eleuato dicebat ad de/
um. O clementissime dn̄e de⁹ rex reguȝ
qui bonitate tua mūdū creasti d̄ nihilo.
⁊ post angelos hoīeȝ ad tuā imaginē for
matū dn̄m constituisti creaturaꝝ vt tibi
seruiret: vt te diligeret: tibiqȝ in omnib⁹
obtemparet. Miserere ei iā ꝑdito ꝓpter
peccatū: miserere bonitate tua: miserere
clementia ⁊ charitate tua. Aperi celos ⁊
descende. Jam tot annorum milia ꝑcur
rerunt. ex quo sancti patres ⁊ prophete
patriarche ⁊ amici tui in tenebris habi/
tant expectantes lumen tuuȝ. Ueni obse
cro pr̄ benignissime: veni ⁊ ne respicias
pctā hoīuȝ. Descēde de celis verus deus
verū lumē: gaudiū: solatium: dulcedo ⁊
cōsolatio afflictorū. O si oculis proprijs
tam grande mysteriū aspicerē. O quātū
letarer cum deū i carne viderē. O quan
tum sancti patres gaudium susciperent.
Rumpe moras creator optime: ⁊ veni
ad liberandū nos. In huiusmodi medi
tationib⁹ occupata angelum lumine re/
fulgentē cōspexit. O Maria quid expe
ctas? Quid queris? Quid ploras? Ecce
iam in breui perficietur in te quod dictū
est a domino: Ecce angelus ad te venit
nunciare salutem mundi. ¶ Tertia cō/
sideratio dicitur salutationis. Et de hoc
subdit̄. Dixit. s. angelus ad eaȝ. Aue gr̄a
plena dn̄s tecū: benedicta tu i mulierib⁹
In qua salutatiōe triplex virginis excel
lentia notatur.

Prima d̄r nature.

Secunda gratie.

Tertia glorie.

¶ Prima excellentia v̄ginis que i hac
salutatione notat̄ dicit̄ nature. Qd̄ qdeȝ
triplici modo demonstrat̄. Primo mō
Aue. i. sine ve. hoc est triplici ve. cui sub
iacet totuȝ femineū genus. s. ve pudoris
laboris ⁊ doloris. Ipsa auteȝ fuit sine ve
pudoris in conceptione. Sine ve labo/
ris in gestatiōe. Sine ve doloris in par/
turitione. Nam teste Bern̄. fuit sine cor
ruptione fecunda: sine grauatione gra/

uida: sine dolore puerpera. Ratio autez
quare fuit sine ve pudoris est: quia eius
conceptus fuit sine corruptione non hu
mano semie: sz mystico spiramie. Soli
eni principi porta illa seruata est: quam
ñ violauit egrediens sic mystice ponitur
Ezech. xliiij. Hac triplici maledictione
nulla mulier immunis natura fuit: nisi
sola virgo benedicta. Uñ Eue Geñ. iij.
dictũ est. Multiplicabo erumnas tuas
⁊ cõceptus tuos: paries in dolore filios
tuos. ¶ Secũdo in virgine per aue ex-
cellentia nature demonstrat: qa ab alio
triplici ve immunis fuit. s. concupiscẽtie
culpe ⁊ pene. De quo Apoc. viij. Aquila
clamabat Ue ve ve habitantiũb⁹ in terra
Fuit ergo beata virgo sine primo ve erũ
ne cõcupiscentie peccati originalis: quia
sine eo concepta est. Cant. iiij. Tota pul-
chra es amica mea ⁊ macula non est in
te. Aut in ea oĩs fuit extincta per spiritus
sci sanctificationem. Uñ ps. Sanctifica
uit tabernaculũ suũ altissimus. i. beataz
virginẽ in qua nouẽ mensibus habita-
uit. ¶ Secundo fuit sine ve culpe ⁊ ve-
nialis ⁊ mortalis. Unde Augu. in lib. de
natura ⁊ gratia. Cum de culpa agit nul
lã de matre domini volo fieri questionẽ.
¶ Tertio fuit sine ve pene: que. s. est i se
paratione aie a corpe: que est incineratio
⁊ corporis dissolutio. Naz sicut domin⁹
nõ dedit sanctuz suũ videre corruptionez
i. xp̃m. sic nec sanctã suã de qua natus ẽ
sanctus: sed corpe ⁊ aia in celum assum-
pta est. ¶ Tertio insuper mõ ꝑ aue: vir-
ginee nature excellentia demonstrat: qr
s. fuit sine alio triplici ve. de quo. i. Joh.
c. ij. dicitur. Oẽ qd est in mũdo ⁊c. Aua-
ritiam nanqꝫ cõclusit ꝑ pauptatẽ: luxu-
riam per ꝟginitatẽ. diabolũ ꝟo. s. supbiã
ꝑ humilitatẽ: qr has virtutes in se perfe-
ctissime habuit. ¶ Secũda excellentia
virginis que in hac salutatione declara-
ratur dicitur gratie. Et de hac subditur:
Gratia plena. Et vere plena: qr vt Hie
ronym⁹ inqt ad Pau. ⁊ Eusto. Ceteris
ꝑ ꝑtes prestat. Marie ꝟo totã se infudit
gratie plenitudo. Quis nã explicet etiam
multis sermonibus gratiam virgĩs be-
nedicte? O armarium spũs sci. o archa
domini. o virgo gloriosa. quid mai⁹ dici
potest matre dei? qd tale? quid ue equale?
¶ Tertia excellẽtia dr glorie cum sub-
ditur: Dominus tecũ. Dñs eni est pater
dñs filius: dñs spũs scũs. Tecuz dñs pa
ter: quia tu es sponsa patris. Tecum do-
minus fili⁹: qa tu es mater filij: Tecum
dñs spiritus sanctus: quia camera spiri-
tus sancti comprobaris. Et tñ non tres
dñi incarnati in te: sed vnus est dñs. s.
filius incarnatus: quia verbum caro fa-
ctum est. Ideo benedicta tu in mulieri-
bus. i. a mulieribus: vl' sup oẽs mlieres
que benedicẽtur in te: sicut mater i filio.
Nam sicut Augu. dicit in sermõe de na
tiuitate virgis. Auctrix peccati Eua au-
ctrix meriti. Maria. Eua occidendo ob
fuit. Maria viuificando profuit. Per-
cussit illa: sanauit ista. hec ille. O ꝙ͂ be-
nedicta. Jõ benedicenda est virgo ista
dignissima benedictionibus replens hu
manũ gen⁹. ¶ Quarta ꝯsideratio dicit
cognitionis. Et de hac adiungitur. Que
cũ audisset turbata est in sermone eius ⁊
cogitauit qualis esset ista salutatio. In q
bus verbis triplex actus honestissimus
virginis gloriose denotatur.
Primus dr auditionis.
Secundus turbationis.
Tertius cogitationis.
¶ Primus act⁹ ad quem virgo dignis
sima commota est fuit auditionis: quia
attentissime audiuit nũciũ sũmi dei. dul
cissime illã salutantez ac magnificatione
bñdicentem. Quid audis o virgo pijssi-
ma? Quid refert ab angelo? Quid cor
tuũ facit cum sentis angelicam vocem:
¶ Secundus actus fuit turbationis:
Quia turbata est non turbatione incre-
dulitatis: sicut zacharias. sz turbatione
admirationis. sicut Nicola. de lira dicit
Nam beata virgo solita erat videre an-
gelos. ⁊ ideo de apparitione angeli non
fuit mirata. i. turbata: sed de salutatione
insolita: quia nihil mirabilius ẽ vere hu
mili ꝙ͂ sua exaltatio. Et ideo cum beata

virgo esset humilima: audiens salutatio nem tante excellentie: turbata est in ser mone: nō in apparitione. ¶ Terti⁹ act⁹ virginis benedicte fuit cogitationis. Nā vultu verecundo cepit cogitare mysteri um prudentissime ponderare. ¶ Quin ta consideratio dicitur confortationis. d̄ qua subinfertur: Et ait angelus ei. Ne ti meas maria: inuenisti enim gratiaȝ apd̄ deum. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen eius ihm. Hic erit magnus. ⁊ filius altissimi vocabitur Et dabit illi dominus deus sedeȝ Dauid patris eius. ⁊ regnabit in domo Jacob in eternuȝ ⁊ regni eius nō erit finis. In quibus verbis triplex nouum angel⁹ nū ciauit.

Primū d̄r conceptionis.
Secūdū d̄r nominationis.
Tertiū d̄r magnificationis.

¶ Primū nouuȝ fuit conceptionis. O Maria iquit angelus noli timere de sa lutatione. s. insolita. Inuenisti enim gra tiam apud deū: nō solū ꝓ te sed pro toto humano genere. Ecce concipies i vtero ⁊ paries filium. ¶ Secūdū nouuȝ fuit nomiationis. Et vocabis inquit nomen eius iesum. ſm Nico. de lira nō dicitur impones: q: hoc nomen nō fuit imposi tū a Maria vel ab angelo: sed a deo pa tre ſm ꝙ fuerat predictū ab ysa. ꝓpheta lxij. c. Uocabit tibi nom̄ nouū. quod os dn̄i noiauit. Sed istd̄ nom̄ fuit diuulga tum per angeluȝ ipsi Marie ⁊ Joseph: ⁊ per eos alijs. Nomē etiā impositū est ſm proprietatem futuram: quia sal⁹ hu mani generis erat futura per christum Jhs enim salus interpretat ſm Hiero. ¶ Tertiū nouum fuit magnificationis. quādo dixit: hic erit magnus. Semper enim fuit magnus deus: sed futur⁹ erat magnus homo ⁊ magnus ꝓpheta: sicut Luce. vij. c. dicit. Propheta magn⁹ sur rexit in nobis. Et filius altissimi vocabit i. ipsius dei: qui solus est altissim⁹. Ho mo eīm altus est inter creaturas corpo rales: sed angelus altior: de⁹ auteȝ altissi mus. Ista eīm filiatio ſm Nico. de lira accipitur hic ꝑ naturā. In omnib⁹ auteȝ alijs quantūcūqȝ sanctis est tantū filia tio dei per adoptioneȝ. Et dabit illi dn̄s deus sedē Dauid patris eius. Sed con trariū patet ꝑ hoc qd̄ dicit Hiere. xxij. d̄ Jeconia rege Juda. Scribe istuȝ viruȝ sterilem. Nec erit de semine ei⁹ q sedeat sup tronum Dauid. Beata autem virgo Maria de qua nat⁹ ē ihus descendit de Jeconia. vt patet Math. i. quia ponitur in xp̄i genealogia. ergo ⁊c. Ad quod di cendum ſȝ Nico. de lira. ꝙ hieremias loquit de regno temporali ipsius Dauid in quo nullus postea regnauit de semine Jeconie. Et aliqui alij qui susceperūt re gis nomen in iudea ante Herodeȝ asca lonitam. nō fuerunt de tribu regia: ſȝ de tribu sacerdotali. Xp̄s etiam qui descen dit de Jeconia ſm carnē ꝑ v̓ginē Ma riam nō sedit sup tronū Dauid: loquen do de tpali regno imo istud negauit co rā Pilato dicēs Jo. xviij. Regnū meū non est de hoc mūdo. Tamen potestatē accepit p⁹ resurrectionē etiā inq̄tuȝ ho mo sup omneȝ creaturā. ſm ꝙ ipse dicit Math. xxviij. Data ē mihi ois potestas in celo ⁊ in terra. Nam inq̄tū deus nō accepit aliquā potestatē de nouo siue in tempore. Angelus autē hic loquitur de regno spirituali ⁊ celesti: quod figuratū fuit per regnuȝ Dauid temporale: sicut ⁊ celestis hierusalē ꝑ tpalē. Vn̄ ⁊ subdit. Et regnabit in domo Jacob in eternuȝ s. super electos. De domo etiā Abrahā ⁊ Isaac aliq fuerūt reprobati: sicut Ismae el. ⁊ Esau. De domo autem Jacob oēs eius filij a sanctis doctoribus inter elec tos sunt computati: quia ⁊ si aliqui pec cauerunt egerunt postea penitentiaȝ. hec Nico. de lira. Et regni eius non erit fi nis: quia xp̄s non solum inq̄tuȝ de⁹: ſȝ etiam inq̄tuȝ homo regnabit in eternū super omnes: etiam sup āgelos. Quid ē hoc o virgo regia quod tibi angel⁹ loq̄t? Uere nouū: qd̄ alij tot annis expectaue runt sancti pr̄es ⁊ electi dei sentire. Quō in his verbis imutat cor tuum o virgo? Audi obsecro anima mea: quia celestis

nuncius ex parte dei virgini declarat sa-
lutem mundi per sui filij conceptionē fu
turam. Quid fecisti o puella? Quid fe-
cisti vt deū inclinares ad tuū scīm amo-
rem? Ecce angelus ex parte sūme trini-
tatis tibi reuelat te i matrē illiꝰ assumen
dam: quē pauloante vt descenderet de-
uotissima rogabas. Satisfactuȝ est iam
petitioni tue. O v̄go sacratissima en sal
uatoꝛ mundi tuuȝ ad habitandū requirit
vterū virginalē. Fecit ille quod postula-
bas fac. ⁊ tu etiā qd̄ ipse querit. Querit te
in matrem. Querit de te carnē accipere
Sed non sine causa rem tam grandem
adhuc ponderas virgo pia. Idcirco ad
tertium mysterium ꝓcedamus.

Ertiū mysteriū contemplandū
dr̄ consensionis. Pꝛo q̊ addit
in euāgelio. Dixit autē Maria
ad angelū. Quō fiet istud: qm̄ virū non
cognosco? Et rn̄dens angelus dixit ei.
Spiritꝰ sanctus supueniet in te: ⁊ virtus
altissimi obumbꝛabit tibi. Ideoq ⁊ quod
nascet ex te sanctū vocabit filius dei. Et
ecce Helisabet cognata tua: ⁊ ipsa con-
cepit filium in senectute sua. Et hic men
sis est sextus illi q̄ vocatur sterilis. quia
nō erit ipossibile apud deum omne ver-
bum. Dixit autem Maria. Ecce ancilla
dn̄i: fiat mihi ſm verbū tuū. In quibus
verbis. v. cōsiderationes erūt notande.
Prima dr̄ virginitatis amplexio.
Secunda dr̄ spūs sci cooperatio.
Tertia dr̄ exempli admiratio.
Quarta dr̄ humilis responsio.
Quinta dr̄ verbi dei incarnatio.
¶ Prima ꝯsideratio dicit virginitatis
amplexio. Mira siquidē deuotione glo
riosa virgo amplexabat virginitatis de-
coꝛem. Quod pꝛobari potest tripliciter.
Pꝛimo ex suo pꝛoposito.
Secundo ex suo voto.
Tertio ex sua confirmatione.
¶ Pꝛimo inquā patet ex suo pꝛoposito
dicit magister sen. in. iiij. di. xxx. ⁊ confir
matur p Augu. xxvij. q. ij. c. btā Maria
Beata Maria ꝓposuit se obseruaturā
votum virginitatis in coꝛde: sed ipsum
virginitatis votū nō exp̄ssit in oꝛe. Sub
iecit se diuine dispositioni dum ꝓposuit
se obseruaturā virginitatē: nisi deꝰ aliter
ei reuelaret. Nec sic faciendo fecit cōtra
legē Deut. vij. Non erit apud te sterilis
vtriusq sexus. quia ipsa in hac vice non
simpliciter virginitatē vouit: sed sub cō-
ditione si deo placuerit. Scd̄o. pȝ ex suo
voto. Nam accepto sponso Ioseph san
ctissimo: ⁊ cognoscens dn̄i voluntatē si-
mul cum viro verbis expꝛessis virginita
tem vouit: sicut patet in pꝛedicto. c. bea
ta Maria. Et id cōfirmat per Augu. in
li. d̄ virginitate: qui ait Annuncianti an
gelo Maria respondet. Quomodo fiet
istud: quoniam virum non cognosco?
Quod ꝓfecto nō diceret: nisi virginita
tem deo ante vouisset. ¶ Tertio patet ex
sua confirmatione: quando angelo dice
bat. Quoniaȝ virū non cognosco. i. non
cognoscere pꝛopono. Diligebat itaq vir
ginitatem virgo: ⁊ modū diligenter in-
terrogabat de suo conceptu. ¶ Secun-
da consideratio dicit spiritus sancti co-
operatio Naȝ vt audiuit angelus respō
sum virginis: letus retulit ei. Spiritꝰ san
ctus. ⁊c. In qua relatione tria virigini ꝓ
misit.
Pꝛimo spiritus sancti supuentionem.
Secundo filij humanationem.
Tertio eiusdē filij. sanctificationem.
¶ Pꝛimo ꝓmisit virgini spiritꝰ sancti
supuentionē: qn̄ dixit. Spiritꝰ scūs sup
ueniet in te. Idest. nō concipies hūano
modo sed diuino: q2 non v̄tute seminis
virilis: sed virtute spūs sancti. Et bene
dixit. supueniet in te: quia pꝛius venerat
super virginē adhuc in vtero matris exi
stentem: ipsam a peccato oꝛiginali pꝛe-
seruādo. Uel ſm alios purgando. Sed
in cōceptione. filij dei supuenit spiritus
sanctus. i. iterū venit ad confirmādum
⁊ conferendum maiorem gratie pleni-
tudinem. qui non soluȝ sanctificauit mē
tem. sed etiam ventrē. Nec pꝛopter hoc
dicendū est xp̄m esse filium spūs sancti
duplici rōne ſm Boñ: in. iij. di. iiij. Pꝛi
mo ꝓpter vitandū errorē circa genera-

tionē tpalē. Quia cū fm illā dicat xpus
conceptus de ꝟgine ꝛ spū scō: si diceret
spūs scūs ei⁹ pr̄: sic virgo eius mater iā
videret xpus ex hoc natus ex Maria ꝛ
spiritu sancto: sicut nascit̄ proles ex mu/
liere ꝛ viro. Et quidē hoc falsuʒ est: quia
ꝓles partē accipit a patre. ꝛ partē accipit
a matre. in qua assimulatur patri ꝛ matri
in eadeʒ natura ꝛ forma. Et hoc non est
repire in xpo q̄tū ad eius conceptionē
imo soli matri assimilatur in natura as/
sumptā. Jdō non debet admitti xpʒ eē fi
lium spiritus sancti: sed solius virginis
mr̄is ad manifestandā ꝛ ꝯfirmādā veri
tatē ꝛ ꝓprietatē temporalis generationis
¶ Secunda ratio sumit̄ ꝛ pte generatio
nis eterne. ne. s. confusio fiat eternarum
relationū ꝛ ꝓprietatū: Unde cū ꝓpriuʒ
sit persone pr̄is generare respectu psone
filij. Nullatenus admittit̄ xpm esse filiū
spūs sci. in quo nō est alia psona. vel hy/
postasis q̄ȝ illa quaʒ ab eterno pater ge
nuit. ¶ Secūdo angelus ꝓmisit ꝟgini
filij humanationē cū dixit. Et virtus al/
tissimi obumbrabit tibi. i. dei filius: qui
est dei patris ꝛ sapientia ꝛ virtus. vt dr̄
i. Cor. i. Obūbrabit tibi: qa sub vmbra
carnis latebit ꝟtus diuinitatꝭ. ¶ Tertio
ꝓmisit ei filij sanctificationem. d. Jdōqȝ
ꝛ qđ nascet̄ ex te scūm vocabit̄ filius dei
Scdm Nico. de lira. dicit sanctuʒ abso
lute absqȝ determinatione. qa si dixisset
sanctus deus. vel sanctus homo: vel ali/
quid cōsimile: nō exp̄ssisset scitatē ei⁹ cō
plete. qa in eo est sanctitas diuina ꝛ hu/
mana. ꝛ quicqd sanctitatis potest cogi/
tari in quacunqȝ creatura: eminētius est
in xpo. Jdeo dicit̄ sanctū absqȝ determi
natiōe. Et vocabit̄ inquit fili⁹ dei. Acce/
lera virgo responsum: ꝛ expedias nun/
cium. Expectat enim adhuc cum mode
stia ꝛ audit attente. Non interrūpit ꝟba
āgeli: sʒ illa suscipit cū multa reuerētia.
¶ Tertia cōsideratio dr̄ exēpli admira
tio. Angelus eni vt ꝟginē clari⁹ informa
ret exēplū sibi ꝓposuit. Quod fuit effica
cissimū triplici ratione.
Primo ratione claritatis.
Secundo ratione fecunditatis.
Tertio ratione possibilitatis.
¶ Primo fuit exemplū illud efficacissi
mū rōne claritatis: quia nō erat obscuꝝ
nō de psona icognita: nec extranea seu
peregrina: sʒ de persona notissima ꝛ cō/
iuncta. Ecce inquit Helisabet cognata
tua. ¶ Secundo fuit efficacissimū rōe
fecunditatis. Mirū quippe videt̄ si ste/
rilis concipiat: sed multomaius si con/
cipiat in senectute. Propterea dixit āge
lus. Jpsa concepit filiū in senectute sua.
Et hic mensis est sextus illi. s. mensi in q̄
ipsa concepit: que vocat̄ sterilis: Quia
eius sterilitas sic erat nota: vt vocaretur
sterilis. ¶ Tertio fuit efficacissimū rōe
possibilitatꝭ. Cū eni mai⁹ sit ꝟginē ꝯcipe
q̄ȝ sterilē: iō angelus inducit rōis effica
tiam ex dei omnipotentia: quia non erit
impossibile apud deum omne verbum.
qui dixit ꝛ facta sunt. ¶ Quarta conside
ratio fuit humilis rn̄sio. Dixit aūt Ma
ria ad angelū. Ecce ācilla dn̄i Fiat mihi
fm ꝟbū tuū. Que rn̄sio fuit gratissima.
Primo deo.
Secundo angelis.
Tertio hominibus.
¶ Primo fuit hec rn̄sio gratissima do
qui ad suū vterū descēdere stati dignat⁹
est. Et quē celi ꝛ terra capere nō poterāt
verbis istis Maria clausit in suo vētre
O incogitabilis virtus Marie ꝟginis
o ineffabilis clementia creatoris o icō/
prehensibilis altitudo mysteriorum dei
Una mulier hebrea fecit inuasionem in
domo regis eterni. Una puella vt sic di/
cā diuinā sapiam circūuenit: vt ꝓpterea
de ea cōquerit̄ de⁹. d. Cātꝭ. iiij. Vulnera/
sti. cor meū soror mea sponsa: vulnerasti
cor meuʒ in vno crine colli tui ꝛ in vno
oculorū tuorum. Ubi. glo. Pro amore
tuo carnē assūpsi: ꝛ vulnerib⁹ primis in
cruce vulnerasti cor meū. Nā primoge/
nita filij sui fuit plusq̄ȝ ꝓ ea redimēda in
mūdū vēit q̄ȝ ꝓ oī alia creatura. Ex vir
ginis ergo carne de⁹ sūmā altitudinem
vestiuit humilitate. sūmas delitias vesti
uit penalitate. summā opulentiam vesti

nit pauptate: sūmā lucē vestiuit tenebris
summū honorē vestiuit opprobrijs: sū/
mum amabile vestiuit flagellis. Quid
plura? Hodie virgo sacratissima. d. Cō/
gratulamini mihi omnes qui diligitis
dn̄m. q: cū essē paruula placui altissimo
placuit certe: quia dixit. Ecce ancilla dn̄i
Nō dixit ecce regia: ecce mr̄: sz ecce an
cilla. O humillima v̄ginis oblatio: qua
se in ancillā dei totam obsequiosā redde
bat. ¶ Scd̄o fuit h̄ rn̄sio gratissima an
gelis q v̄gineū cō sēsū expectabāt. Quis
nā explicet quāto gaudio sint repleti: cū
sā virginē audiebāt. d. Ecce ancilla dn̄i.
Letebant quidē iocūdabant z exultabāt
¶ Tertio fuit hec responsio gratissima
hominibus: quibus per Mariaz salus
mittebat a domino. O Adam. O Eua
parentes generis humani. O Abrahaz
o Isaac. o Jacob. o. Isaia. o Hieremia:
o sancti patriarche z pph̄e. Dicite mihi
queso dicite cum virgo locuta est verba
salutis nostre. sensistis ne aliquid aut au
diuistis? Puto eniz q̄ angeli ad vos de
scendētes voce amena dixerūt Gaude/
te patres sancti: q: hodie puella vna illa
quā in pphetijs z figuris pronunciastis
a domino requisita responsum prebuit.
Ecce ancilla domini. z iam incarnatuz
est in ea verbū diuinū. Puto etiā clari/
tatis insolite radiuz eis apparuisse. nunc
se retrahendo: nūc se reddendo. O q̄lis
fuit z q̄z magna iubilatio tūc illoruz qui
sedebant in tenebris z vmbra mortis.
¶ Quinta consideratio d̄r verbi diuini
incarnatio. Scd̄z eni Joh̄. Dama. post
virgineū consensum facta sūt tria simul
z semel. Primū corpis xp̄i organiçatio.
Scd̄m aīe ipsius xp̄i creatio. Tertium
corpis z aīe xp̄i cū diuinitate vnio. ¶ As/
sumpsit enim verbum totum hominez
z non prius corpus q̄z aīaz: sed simul vt
docet magister in tertio. dist. iiij. Ex qua
vnione de⁹ homo fact⁹ est in vtero vir/
ginis. z virgo facta mater dei. qd̄ dicere
stupeo. certe nec dicere valeo aut exp̄me
re rē tam grandē. Quid factū est in te o
virgo gloriosa cum sensisti tuuz vterum
tali filio decoratum? O quanta fuit tunc
omniū tuorū sensuū iteriorū z exterior̄
mutatio. Illū certe habebas qui in celis
cum patre regnabat. Illum tenebas qui
simul cuz patre spiritum sanctū inspira
bat. Securi iam sumus. z amplius non
desperabim⁹. Iuua nos virgo pijssima:
z ad tuum filium pro nobis porrige pre
ces vt nobis gratiam suaz largiri dignet
qua valeamus sua cognoscere beneficia
z sibi possim⁹ ac filio in hac die gratias
condignas referre. qui humilem se tibi
dedit: qui est benedictus in secula secu/
lorum Amen.

¶ Sermo de p̄uilegijs maternitat̄ vir/
ginis Marie propter que ipsa mater p̄/
stātissima z singularis merito nūcupat.

Unde hoc mihi vt veni
at mr̄ dn̄i mei ad me.
Helisabet scissime ver
ba sūt ista originalr̄ lu/
ce. i. c. z in euāgelio ho
dierne festiuitat̄. Dieni
festū visitationis gloriose virginis Ma
rie debite celebrare volētes p̄scrutari di/
ligēter debem⁹ q̄z excelsa supremaq̄z sit
laus ei⁹ ex eo q̄ facta fuit tāti filij dignissi
ma mr̄ Nā helisabet vetula n̄ a semetip
sa sed sp̄us sc̄i radio illustrata hoc nō si/
ne admiratione grādi proclamauit. Sta
tim nanq̄z postq̄z virgo filium dei d̄ spi/
ritu sancto concepit exurgēs abijt in mō
tana scilicz hierusalem que erat altior ga
lilea cum festinatione propter honesta/
tem ne diutius videretur in publico z in
trauit in domum zacharie z salutauit he
lisabet. Ad quam salutationem exulta/
uit infans Joannes sex menses habēs
in vtero matris. Hec vero exultatio vt
inquit Augustinus ad Dardanuz potu/
it esse significatio rei tante scz q̄ mulier
esset mater dei a maioribus cognoscen/
de non a paruulo cognite. vnde in euan
gelio nō d̄r credidit infans in vtero eius
sed exultauit. Uidimus autē exultationē
nō solū paruulor̄ sed pecorū eē. Sz hec
inusitata existit quia in vtero. Et ideo si

cut solent miracula fieri facta est diuini-
tus i infāte non humanitus ab infante.
Quāquā etiā potuerit in illo puero accelera-
tus esse vsus rationis ⁊ voluntatis vt in-
tra viscera materna iam posset agnosce-
re credere ⁊ consentire ad quod in alijs
paruulis etas expectatur hec Aug. Qui
neutrum determinate asserit sed siue ex
ultatio illa fuerit absq3 hoc q Joannes
cognouerit diuinam presentiā siue q il-
lam cognouerit totu3 tñ ascribit diuino
miraculo. Repleta igitur fuit helisabeth
spū scō ⁊ exclamauit voce magna bene
dixitq3 virginē ⁊ fructū ventris eius. Jn
deq3 verba protulit in themate posita in
quibus se humiliando licet esset virgine
antiquior tñ qa mater erat virgo xpi. in
dignam se tam vrbana salutatione fatet
Propterea itaq3 qa ⁊ nos idefiiciēter vi
sitamur a virgine que blanda est dulcis
⁊ liberalissima cunctis mortalibus ma-
ter atq3 gratie ac misericordie nuncupat
Jdeo in presenti sermone de maternita
tis eius priuilegijs prestantissimis filio
suo interueniēte tractabimus. distingue
mus autem tria priuilegia.
Primum dr totalitatis.
Secundum veritatis.
Tertium dignitatis.
¶ Quod xps traxit totam corpulenta3
substantiam a virgine matre opere spūs
sancti. Et quare xps non dicit filius spi-
ritus sancti. Caplm. i.

Rimū priuilegiū maternitatis
vginis gliose dr totalitatis. Alij
nanq3 filij corpulentā substan-
tiam accipiunt partim a patre partim a
matre. Filius autē virginis ab ipsa sola.
Et quia hoc totu3 virtuti spiritus sancti
deputatur. Jdeo in hac parte tria sūt du
bia aperienda.
Primum vtrū efficere conceptionem
xpi debeat attribui spūi sancto.
Secundum vtrū xps possit dici conce-
ptus de spū sancto.
Tertium vtrū xps possit appellari filius
spiritus sancti.

¶ Ad primū dubiū rñdet Tho. iij. pte.
q. xxxij. q cōceptionē xpi tota trinitas ē
operata qr vt refert Aug. i. i. de trini. Jn
diuisa sunt opa trinitatis sicut ⁊ indiuisa
est essentia trinitatis. efficere vo conce-
ptionē xpi est qddā opus diuinū. idō cōe
est toti trinitati. Attribuit tñ spūi scō tri-
plici rōne. Primo pp cā3 incarnatiōis
ex parte dei. Scdo pp cām incarnatiōis
ex parte nature assumpte.
Tertio propter terminum incarnatiōis.
Primo ppter cām incarnationis ex p-
te dei. Spūs eni scūs est amor patris ⁊ fi
lij. hoc aūt ex maximo dei amore pue-
nit vt filius dei carnē sibi assumeret i vte
ro virginali. Secūdo attribuit cōceptio
xpi spūi sancto pp cām incarnatiōis ex
parte nature assūpte qa per hoc datur in
telligi q humana nā assumpta est a filio
dei in vnitatē persone nō ex aliqb9 meri
tis sed ex sola gratia que spūi sancto at-
tribuit. Unde Aug. dicit i Enchiridion.
Jste modus quo ē natus xps de spiritu
scō insinuat nobis gratiam dei qua ho-
mo nullis precedentib9 meritis ex ipso
primo exordio nature sue quo esse cepit
verbo dei copularet in tantā vnitatē per-
sone vt idē ipse esset filius dei. ¶ Tertio
attribuit conceptio xpi spiritui sancto. qr
hoc congruit termino incarnatiōis. Ad
hoc eni terminata est incarnatio vt ho-
mo ille q concipiebat esset sanctus ⁊ fili9
dei. vtrūq3 aūt hor attribuit spūi sancto
Nam p ipsū efficiunt hoies filij dei. Jp
se etiā est filius sanctificatiōis. Sicut er
go alij per spiritū sanctū sāctificant spiri-
tualiter vt sint filij dei adoptiui. ita xps p
spm sanctu3 est in sanctitate concept9 vt
esset filius dei naturalis. ¶ Secundum
dubium erat vtrū xps possit dici conce-
ptus de spiritu sancto. Et q sic p3. qr sic
cātam9 in vtroq3 simbolo. Jn simbolo
aplor Qui concept9 est de spū scō. Et i
simbolo patrū. Jncarnat9 est de spū scō
Et math. i. Jnuēta est in vtero hñs d spi
ritu scō. Ad qd clare intelligendū dicit
Tho. q conceptio non attribuit soli cor
pori xpi sed etia3 ipsi xpo ratione ipsius

corporis. In ſpũ aũt ſcõ duplex hitudo
ꝯſideraṫ reſpectu xp̃i. Nã. ad ipſũ filiuz
dei qui dṙ eſſe conceptꝰ hꝫ habitudinem
conſubſtãtialitat̃. Ad corpus aũt eiꝰ hꝫ
habitudinẽ cauſe efficientis. hec aũt pre
poſitio de vtraq̨ȝ hitudinẽ deſignat. dici
mus ergo xp̃m cõceptũ de ſpũ ſcõ hoc
mõ ꝙ efficacia ſpũs ſãcti referaṫ ad cor
pus aſſũptũ. conſubſtãtialitas ad pſonã
aſſumẽtẽ. Et ꝗꝗ dicamꝰ xp̃m de ſpiri/
tu ſcõ conceptũ nõ tñ dicimus proprie
corpus xp̃i de ſpũ ſcõ conceptũ qꝛ nõ ẽ
conſubſtantiale ſpũi ſcõ ſed magis dici
mus corpus xp̃i ex ſpũ ſcõ. Vñ Ambro
ſiꝰ ait in. li. de ſpũ ſcõ. Qđ ex aliquo eſt.
aut ex ſuba aut ex poteſtate eius eſt. Ex
ſuba ſicut filius qui a patre eſt. Ex pote/
ſtate ſic̃ ex deo oia q̊ mõ ⁊ in vtero ha/
buit maria ex ſpũ ſcõ. Notandũ adhuc
ſm Aug. in Enchiridion. ꝙ nõ eodem
modo dṙ xp̃s conceptus de ſpũ ſancto ⁊
Maria virgine. nã de Maria virgine
mãliter de ſpũ ſcõ effectiue. Ex quo ap/
paret ꝙ conceptio xp̃i habuit tria priui/
legia. ¶ Primũ ꝙ eſſet ſine peccato ori
ginali. ¶ Scõm ꝙ eẽt nõ puri hois ſꝫ
hois ⁊ dei. ¶ Tertiũ ꝙ eſſet virginis. ⁊
hec tria habuit a ſpũ ſcõ. Et iõ dicit Da/
ma. Q̃tuȝ ad primũ. ꝙ ſpũs ſcũs ſupue
nit in virgine purgãs ipſã. i. preſeruãs ne
cũ peccato originali cõcipet. Quãtũ ad
ſecũdũ dicit ⁊ virtutẽ ſuſceptiuam verbi
dei tribuens. i. vt cõciperet verbum dei.
Quãtũ aũt ad tertiũ ſubdit ſimul aũt ⁊
generatiuã vt. ſ. manens virgo poſſet ge
nerare. ¶ Tertiũ dubiũ erat vtrũ xp̃us
poſſit appellari filiuſ ſpũs ſancti. Ad qđ
rñdet Aug. in Enchiridion dicẽs. natꝰ
eſt xp̃s de ſpũ ſcõ nõ ſicut filiꝰ ⁊ de Ma
ria virgine ſicut filiꝰ. Et ſi diceret ꝙ bea
ta virgo dṙ mater xp̃i propter materiaȝ
quã in conceptione eius miniſtrauit er/
go vṙ ꝙ etiã ſpiritus ſanctus poſſit dici
pater eius propter hoc ꝙ fuit principiũ
actiuũ in conceptione ipſius. Et vt dicit
Ariſto. in li. de gnãtione aialiuȝ. Pater
dat principiũ actiuũ in generatiõe. ma
ter vero miniſtrat mãm. Ad hoc rñdet

Tho. vbi. ſ. ꝙ xp̃s conceptꝰ eſt de Ma
ria virgine materiã miniſtrante in ſimi/
litudinẽ ſpeciei. ⁊ iõ dṙ filius eius. Xp̃s
aũt ſm ꝙ homo conceptꝰ eſt de ſpũ ſcõ
ſicut de actiuo principio non tñ ſm ſimi
litudinẽ ſpeciei ſicut homo naſciṫ de pa/
tre ſuo. Dñs vͦ Boñ. in. iij. di. iiij. dicit.
ꝙ iſta locutio xp̃s eſt filius ſpũs ſci nul/
lo modo eſt admittenda. tũ ꝓpter vitã/
dũ errorẽ circa gnãtionẽ eternã qua pro
priũ eſt patris ⁊ nõ ſpũs ſancti generaṫ
tũ pp ſeruandaȝ ꝓprietatẽ circa genera/
tionẽ tpalẽ que eſt vt filius aſſimileṫ prĩ
⁊ matri ſm ſimilitudinẽ ſpeciei ſitq̨ȝ cũ
patre ⁊ matre eiuſdẽ nãe. Xp̃s vͦ ſꝫ ꝙ
homo non eſt eiuſdẽ nature cũ ſpũ ſcõ
neq̨ȝ illi aſſimilaṫ ſpecifice. ideo nec eius
filius poterit eſſe. Igiṫ virtus ſpiritus ſci
fuit in virgine que in conceptione filij ſui
oẽs naturas ⁊ partes mũdi vltima pfe/
ctione cõpleuit. Et qdẽ deus in mundi
creatione nihil iperfectũ produxit. ſꝫ oĩa
erãt perfecta ſicut ipſoꝝ nã exigebat. Tñ
conſumatio perfectionis vltime vſq̨ȝ ad
partũ virginis delata eſt ⁊ ſoli virgini re
ſeruata. Entia eni appetebãt nobiliſſimũ
ens. Spũalia nobiliſſimũ ſpũm. rõna/
lia nobiliſſimũ rõnale. cõceptiones opti
mũ conceptũ. Natiuitates optimũ na/
ſcibile. Et breuiter oẽs creature appete/
bant optimũ. His aũt oibus exiſtentibꝰ
iperfectis ſic ꝓuiſum eſt mundo de femi
na ſup oibus benedicta q̃ vnico ſuo ptu
oibus rerũ genribꝰ ſũmã ⁊ vltimã per
fectionẽ adduxit. Et aduertas ꝙ hec pu
ella tantã perfectionẽ attulit vniuerſo ꝙ
nõ eſt perfectiõis vlterioris capax. Nec
deus poteſt vlteriori pfectione ipſũ mun
dũ perficere. Et ſi ipſe pṙ ⁊ ſpũs ſanctꝰ
de femina naſcereṅṫ nihil orbi accreſce/
ret perfectionis. qa quicqd nobilitat̃ qc
qd deitatis ⁊ qcqd eternitatis eſt totuȝ
in orbe diffuſum eſt ⁊ productũ per vir/
ginẽ in illo eterno ſuppoſito ꝙ virgo ma
ria generauit. Nec magnũ eſt virgini ꝙ
perfectionibus orbis vltimã perfectionẽ
induxit. Cum ⁊ ipſi vniuerſitatis actori
nonnullas perfectiones adiunxerit. pu/

ta eterno principio inceptionis principi-um. Eternitati diuine tp̄ale periodū. In finitati vniuerse q̄titatem corpoream. Speciei eterne. pulchritudinē novam. Sibi igitur soli competit vt virgo conceperit xp̄m sit itaq; illi⁹ admirabilis mr̄.
¶ Q̄d beata virgo fuit vera mater christi. ꝛ quare christ⁹ nasci voluit. de femina.

Capitulū secundū.

Secundū priuilegium maternitatis v̄ginis beatissime dr̄ veritatis. Pro cuius intelligentia clariori tria erūt hic dubia elucidanda.
¶ Primum vtrum Christus debuit d̄ virgine nasci.
Scd̄m vtrū beata v̄go aliqd actiue egerit in conceptione corporis xp̄i.
Tertiū vtruz sanctissima virgo fuit vera mater xp̄i. ¶ Ad p̄mū dubiū dic̄ Tho. iij. pte. q. xxxi. Q̄d licet filius dei carnem humanā assumere potuerit de quacūq; mā voluisset conueniēs tn̄ fuit vt illā assumeret de muliere triplici rōe. ¶ Primo propter muliebrē sexū confortandū Secundo propter veritatem astruendā Tertio propter vniuersitatē gnātionum adiplendā. ¶ Primo fuit conueniens ꝓpter muliebrē sexū confortandū vt cōfortarent mulieres sperarentq; ꝛ ipse p xp̄m debere saluari non obstante q̄ per euā tanta oībus mala peruenerāt. hinc Aug. in li. lxxxiij. questionū ait. Hominis liberatio in vtroq; sexu debuit apparere. Nam quia sexus masculinus ē nobilior. ideo xp̄s humanā nām in masculino sexu assumpsit. Quia v̄o sexus femineus liberandus erat. Hinc apparet q̄ vir ille de femina natus est. Et idez in li. de agone xp̄iano inq̄t. Nolite vosipsos ꝯtēnere viri fili⁹ dei vir̄ suscepit. Nolite vosipsas contēnere femie fili⁹ dei de femina natus est. ¶ Secundo fuit conueniens propter veritatem astruendam vt sic veritas incarnationis nota fieret. Et de hoc sic loquitur Augu. in epistola ad Volusianum. Si omnipotens deus hominem vtrunq; formatum non ex materno vtero crearet sed repentinum, inferret aspectibus nonne opinionem confirmaret erroris vt hominem veruz nullo modo suscepisse crederetur ꝛ duz oīa mirabiliter facit auferret quod misericorditer fecit. Nunc v̄o ita inter deum ꝛ hominem mediator apparuit vt in vnitate psone copulās vtrāq; nāz ꝛ solita sublimaret isolitā ꝛ isolita solitā tēparet. ¶ Tertio fuit ꝯueniēs vt xp̄s d̄ femina nasceret propter vniuersitatem generationū adiplendā. Nā prim⁹ hō productus est d̄ limo terre sine viro ꝛ femina. Eua ex viro sine femina. Ceteri hoīes a viro ꝛ femina generant. Vñ ꝛ quart⁹ quasi xp̄o vltimus relinquebat vt produceret ex femina sine viro. ¶ Secūdū dubiū elucidādū erat vtrū beata virgo aliquid actiue egerit in conceptione corporis xp̄i. Ad q̄d rñdet scūs Tho. q̄ licet q̄dā velint dicere virginē aliquid actiue esse operatā in conceptione xp̄i. Tñ melius ꝛ verius vr̄ sibi tenere q̄ in ipsa cōceptione xp̄i nihil actiue operata est. s; solū mām ministrauit. opata tñ est ante conceptionē aliqd actiue p̄parando mām vt esset apta conceptui. Ratio v̄o quare in conceptione nihil est actiue opata sumi pōt ex dictis Augustini in. x. super genesim ad lrām. principium nāq; actiue in generatione. dr̄ rō seminalis. Corp⁹ autē xp̄i in sola materia corporali per diuinā potentiā conceptionis formationisq; rōnē de virgine assumptū est nō aūt s; aliquā rōnem seminalē hnmanā In super cū quelibet res sit ꝓpter suā opationē vt dicit Aristo. ij. de celo ꝛ mūdo. nā nō distingueret ad opus generationis sexum maris ꝛ femie. nisi esset distincta opatio maris ab operatione femine. In generatione autem distinguitur operatio agētis ꝛ patientis. Vñ relinquitur q̄ tota virtus actiua sit ex parte maris: passiua v̄o ex parte femine. propter quod in plantis in quibus vtraq; vis cōmiscet non ē distinctio maris ꝛ femine. Quia ergo virgo non hoc accepit vt esset pater christi sed mater consequens est q̄ non accepit potentiam actiuam in conceptione xp̄i

siue aliquid actiue egerit. ¶ Tertium dubium erat vtrũ beata virgo fuit vera mr xpi. Sic enim dr in scripturis q fuerit mater et xpus filius. vñ luce. i. dixit angelus. paries filium. Et luce. ij. peperit filiũ Et Math. ij. Accipe puerũ et matrẽ ei9 Et Luce. ij. dixit mater eius ad filiũ. Fili quid fecisti nobis sic. Et Joannis. ij. ca. Erat mater Jesu ibi. Sed forte inquiũt mater sic nominatur quia filium illũ in suo vtero ex miraculo genitu3 educauit et aluit ita q ex pietatis officio non conditione aut proprietate nature sic nuncupetur. Ad quod respondemus fm Aug. in li. de ecclesiasti. doc. vbi ait. Natus est fm veritate3 nature ex deo dei fili9. Natus est fm veritatem nature ex homine hominis filius. vt non adoptiõe: nõ appellatione nõ nũcupatiõe sed nã in vtraq natiuitate nascendo filij nomen haberet. Fuit igit virgo sanctissima vera mater christi q probamus ex dictis sancti Thome. prima. parte. q. xxvij. et. iij. parte q. xxxij. Nã ad rõnẽ vere paternitat vel maternitatis et filiationis concurrũt precipue tria ¶ Primũ ẽ generatio viuentiũ. vt viuũ generet viuũ. Et ppterea ga ignis generãs nõ est qd viuens non dr pater aut mater ignis generati. ¶ Scd3 est collatio sube. Nã faber lignorũ non dr pr scamni aut cuiuslibet alteri9 artificij qd ipse fabricat ga nõ cõmunicat sibi suã subam. ¶ Tertiũ est materie preparate administratio. ppterea terra nõ dr ppie mater hois ga est mã remota Et quartũ addit qd ẽ assimilatio in natura specifica Ideo capillus ab hoie generatus nõ dr filius hominis ga nõ assimilatur homini specifice. Cu3 ergo beata virgo viuens genuerit xpm viuente3 cõmunicauitq ei corpulentã substantiã administrauitq ad formationẽ corporis eius materiam preparatam et xps ab ea genitus fuit ei similis in specie ga perfectus homo ex anima rationali et humana carne subsistens sequitur q xps fuit eius fili9 et ipsa illius vera mater. Si aũt aliquis obiceret q xpus ex beata virgie miraculose nat9 ẽ. s3 miraculosa gñatio nõ sufficit ad rationem maternitatis vel filiationis. Non enim dicimus Euam filiam fuisse Ade. ergo videtur q xps nõ debeat dici filius beate virginis Respõdere possumus fm damascenum in. iij. li. q natiuitas temporalis qua xpus natus est propter nostram salutem est quodammodo fz nos qm natus est homo ex muliere et tempore conceptionis debito. Super nos autem quoniam nõ ex viri semine sed ex sancto spiritu et sancta virgine super legem conceptionis. Ex q vt inquit Tho. iij. parte. q. xxxv. Ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis s3 ex parte operationis spũs sancti fuit miraculosa. Unde beata virgo est vera et naturalis mater xpi. Quis ergo explicare queat qto affectu filium illum gestauit i vtero peperit in presepio suoq lacte pauit vbere de celo pleno Quis enarrare sufficiat qto gaudio eius infantilia mẽbra contractabat dum inuoluebat pannis et stricta cingebat fascia. Quis insup excogitare valeat q3 gratissima fuit amborum conuersatio amoris pinguedine plena. Conuiuebãt pacifice. Colloquebantur benigne. Et virgo ore melifluo fili mi sepius ingeminabat. audiebat respondentem illum cum omni reuerentia genitrix mea colendissima.

¶ Quod beata virgo dei genitrix est dicenda que meruit concipere Christum cuius insuper prerogatiue ab hoie non possunt comprehendi. Caplm. iij.

Tertium priuilegium maternitatis virginis illibate dr dignitatis. Alie nanq matres puri hominis. Hec hominis et dei mater fuit. Sed pro hui9 partis expeditione iocunda tria adhuc dubia declaremus.
Primum vtrum beata virgo sit dei genitrix appellãda.
Scdm vtr btã vgo meruit ccipe xpm.
Tertiũ vtrũ vginis progatiue possint ab hoie cõprehẽdi. ¶ Ad primũ dubiũ re

spondemus φ bñ congrue ac verissime virginē gloriosā appellam⁹ genitricē dei Inquit nāq₃ Joānes Damascen⁹ Theotocō vere sanctā mariā ꝑdicam⁹ virginē. Et in capitulis Cirilli approbatis in Ephesina sinodo dr̄. Si qs nō confitet sanctā ꝟginē genitricē dei anathema sit ⁊ scā mater ecclesia in diuinis officijs illā sic crebro nominat. In officio misse inducit versiculū Sedulij Salue aut sancta parens enixa puerpera regē q celum terrāq₃ regit in secula seculoꝝ. virgo dei genitrix quē tot⁹ nō capit orbis in tua se clausit viscera fact⁹ hō. Et in offertorio Post partū virgo inuiolata permansisti dei genitrix intercede pro nobis. Et i vesperis Aue maris stella. dei mater alma. Et in cōpletorio Sub tuū ꝑsidiū cōfugimus sancta dei genitrix. Et in letanijs. Sancta dei genitrix ora pro nobis. Quare aūt sit conueniēs ⁊ propria ista locutio declarat a Bonauē. in. iij. di. iiij. Et a Tho. in. iij. pte. q. xxxv. qa oē nomē significans in cōcreto nām aliquā potest supponere ꝑ qualibet yPostasi illius nature. Cū aūt vnio incarnationis sit facta in yPostasi manifestū est φ hoc nomen deus potest supponere pro yPostasi habente humanā naturā ⁊ diuinam. Et ideo quicqd cōuenit diue nature ⁊ humane pōt attribui illi persone Cōcipi aūt ⁊ nasci persone attribuit ⁊ yPostasi ꝑm nām illā in qua cōcipit ⁊ nascit. Cum ergo in ipso principio conceptionis fuerit hūana natura assumpta a diuina ꝑsona. cōuenientes est φ vere possit dici deū eē conceptū ⁊ natū de virgine. Ex hoc aūt dicit aliqua mulier alicuius mater φ eū concepit ⁊ genuit. Quare ⁊ beata virgo vere dr̄ mater dei nō φ sit mater diuinitatꝪ sed quia ꝑsone hn̄tis diuinitatē ⁊ hūanitatē est mater ꝑm humanitatē propter cōmunicationē ydiomatū. ¶ Secūdū dubiū erat vtrū beata virgo meruit concipere xp̄m. Ad qḋ Bona. in. iij. di. iiij. ait. φ meritū distinguit tripliciter. Est. n. meritū condigni. Meritū ꝯgrui. ⁊ meritū digni. In merito condigni attendit

equalitas vtputa dū qs ꝑ diē vel mensē seruit alicui ꝑ conuenienti mercede labore debito finito meret mercedē illam de condigno. Quātū eni laborauit ⁊ q̄ꝫ to tpe tm̄ sibi debetur. In merito ꝯgrui attendit dispositio ad aliquā mercedem consequendā in futuro puta si Rex vel princeps aliqs pro sua magnificentia ꝑclamari fecisset φ si qs vno cursu per determinatū spaciū precederet reliqs currētes lucraret librā vnā auri. tunc si multi hoc audiētes ad currendū se prepararēt Inter quos esset vnus agilis valde ⁊ ad currendū plus ceteris expedit⁹ licet non dum essent in cursu. vel postq̄ꝫ currere ceperint anteq̄ꝫ ꝑuenirent ad terminus diceret de isto vno φ meretur premium merito ꝯgrui. At postq̄ꝫ peruenit ad terminū meret illud merito non ꝯdigni qꝛ premiū illud excedit laborē ſ₃ merito digni. Quia ex q̄ sic placuit regi vel principi vt q ad talē terminū currendo ꝑtingeret aurū sibi daret. Ille q sic currēdo prius ceteris applicuit ad locū prefixum factus est dignus premio ex liberalitate preparato. Sic in proposito beata ꝟgo non meruit concipere xp̄m merito ꝯdigni qm̄ incarnationis bn̄ficium q̄ꝫtū ad suā substantiā vel essentiā est supra merita oium hoium ⁊ angeloꝝ ⁊ ipsius virginis benedicte. Sed qꝛ ex benignitate sua diffiniuit deus vt carnē sumeret pro salute humani generis. ⁊ ō muliere vna nasceret deus ⁊ hō. Beata virgo a principio sue sanctificationis ⁊ toto tpe inter medio vsq₃ ad incarnationē merebatur esse mater dei merito cōgrui qꝛ ꝑpter excellentiā sanctitatis sue ⁊ ꝑfectionē virtutū ad hoc erat magis ydonea siue disposita q̄ꝫ relique mulieres q̄ potuerit esse i oī mūdo. At vbi verba illa sanctissima ꝑtulit. Ecce ancilla dñi ⁊ suū consensum verbo firmauit illico meruit merito digni cōcipere xp̄ꝫ ⁊ effici mater dei. Tūc siquidē inuenta est excessisse merita omnium electorum ⁊ maxime propter preeminentiam quattuor virtutū que includuntur in verbis eius. Prima fuit obe-

dientia dum dixit: ecce Exhibuit nanq se adeo promptissimã ad obediendũ deo quantũ fieri potest a pura creatura. Intensissima fuit illius voluntas ad talẽ obedientiã quantũ intendi potuit. neq tñ intẽsa fuit voluntas abrahe dũ voluit filium ymolare. aut quorũcunq: q pro dei obedientia dura & asperrima queq pati nõ recusarunt. ¶ Secunda virtus fuit humilitas quã expressit dũ subdidit. Ancilla dñi. tũc itaq tantũ respectu dei descẽdit in nihilũ ad despectũ sui q nulla vnq alia creatura ita viluerit sibiipsi, p deo sicut ipsa. Et licet magna fuit humilitas abrahe cũ dixit genesis. xviij. c. Loquar ad dñm meũ cũ sim puluis & cinis. Et Job cũ dixit. xvij. c. Putredini dixi pater meus es mater mea & soror mea vermibus. Et Joannis baptiste. dũ se vocẽ appellauit. nihilominus humilitas virginis superauit humilitatẽ istorũ & quorũcunq aliorũ. propterea in suo cantico dixit. Qr respexit humilitatẽ ancille sue: ecce eni ex hoc beatã me dicẽt oẽs generationes. ¶ Tertia virtus fuit ei⁹ fides quã explicauit dũ, psecuta est. Fiat mihi. Tũc siquidẽ captiuauit oẽm intellectũ in obsequiũ dei. credidítq simplr & purissime quecunq sibi fuerãt per angelũ intimata. Hinc Helisabet cõmendãdo illã dixit. Beata que credidisti qm pficient in te q̃ dicta sunt tibi a dño. ¶ Quarta virtus fuit charitatis q̃ expressa est dũ protulit. Fm vbũ tuũ. Qẽ cor suũ: oẽ eẽ: oẽ posse obtulit voluntarie deo. ¶ Tertiũ dubiũ erat vtrũ virginis progatiue possint ab hoĩe cõprehẽdi. Ad qd rñdem⁹ q sicut perfectiones diuine oĩ intellectui sũt incõprehẽsibiles. Sic pfectiões gratiarũ quas virgo suscepit in cõceptione filij dei solo diuino intellectui & xpi fuerunt cõprehẽsibiles. Vñ credit q ad illã abyssũ inpscrutabilẽ oĩum charismatũ spũs sancti q̃ in beatã virginẽ descẽderũt in hora conceptionis filij dei. intellectus humanus vel angelic⁹ nunquam potuerũt attingere. Multo nãq plura operatus est deus in virgine & quidem grãdia q ea que scripta sũt aut excogitata. Idcirco Hiero. in sermone ad paulã & Eustochiũ dũ de virginis preeminentia esset dicturus ita locut⁹ est. Timeo satis & valde pertimesco dũ vestris cupio parere, pfectibus ne forte sicut improb⁹ita & indignus laudator inueniar, pfecto cũ nec sanctitas nec facundia suppetãt vt beatã & gliosã virginẽ digne laudare queã. Qm vt verũ fatear qcqd hũanis dici põt verbis minus est a laude dei qr diuinis & angelicis est excellentius predicata & laudata preconijs. A prophetis quidẽ pnũciata A patriarchis & figuris & enigmatib⁹ presignata. Ab euãgelistis exhibita & mõstrata Ab angelo venerabiliter atq officiosissime salutata. Preterea qualis & quãta esset ab eodẽ diuinit⁹ declarat cũ ait. Aue gratia plena. &c. Talibus nanq decebat virginẽ oppignerari muneribus vt esset gra plena: q̃ dedit celis gloriã: terris deũ. pacẽ gentib⁹ finẽ vicis vite ordinẽ: & morib⁹ disciplinã. hec ille. Propter q̃ o⁹. corã helisabet deum ipsa magnificauit. que dignat de se nobis dicere illud ecclastici. xxiiij. ca. Ego mater pulchre dilectiõis timoris & magnitudinis & scẽ spei. In me oĩs gra vie & veritatis. In me oĩs spes vite & virtutis. Transite ad me oẽs qui cõcupiscitis me & a gnãtionib⁹ meis adiplemini. Spũs eni me⁹ sup mel dulcis & hereditas mea sup mel & fauũ. Ad eã ergo crebro cõfugiamus vt sua protectione liberemur ab oĩbus malis iminentibus & benefaciendo mereamur filij eius gratiam & tandẽ gloriam sempiternam. Amen.

¶ Sermo de tribus virtutibus contẽplandis virginis gloriose in festo purificationis eiusdem.

Impleti sunt dies purgationis Marie sc̃z legem moysi. Scribunt hec verba luc. ij. c. & in euangelio pñtis solẽnitatis. Splendor vtutũ gliose virginis Ma

rie miro modo effundit in celo ⁊ in ter
ra. Nam de ipſa inquit Ambroſiꝰ in li.
de virginitate r. Talis fuit Maria vt eiꝰ
vnius vita omnium ſit diſciplina. Pro
pterea quecunqꝫ geſta ſunt ꝑ eã dñ illuꝫ
paruulũ preſentauit in templo rationa/
biliter facta fuiſſe indubitanter tenendũ
eſt. Nõ vt ⁊ nos deuotius cõtẽplari poſ
ſemus. Sancta mater eccleſia purifica/
tionis eius feſtũ cũ benedictione cande
larum agendũ ſtatuit. Deferunt ṽo accẽ
ſe candele ille benedicte. vt innuatur ꝙ
virgo ſacratiſſima tota ſit ſplendida ⁊ lu
minoſa. Fuit aũt pñtis ſolẽnitatis inſtitu
tor Sergius papa q a ſpũ ſcõ edoctꝰ vo
luit vt xp̄iani ſingulis annis ad hono/
rẽ genitricis dei hac die totũ mũdũ cuꝫ
accenſis ⁊ benedictis cereis illuſtrarent
Inductus vero ad id fuit qm̃ Romani
tꝑe gentilitatꝭ ⁊ ſuperſtitioſi cultꝰ ydolo/
rũ in kalendis februarij ad honorem fe
brue matris martis q deꝰ erat belloruꝫ
vrbẽ de quinto in quintũ annũ cũ cere/
is ⁊ facibus tota nocte luſtrabãt vt filiꝰ
eius illis victoriã de inimicis concede/
ret cuius matrẽ tã ſolẽniter honorarent.
Silr̃ in februario ſacrificabãt februo .i.
Plutoni ⁊ ceteris dijs infernalibus ꝓ
aiabꝰ anteceſſoꝝ ſuoꝝ. ideo eis ſolẽnes
oſtias offerebãt. ⁊ tota nocte laudibꝰ inſi
ſtentes cũ cereis ⁊ accẽſis facibꝰ vigila/
bant. Et qm̃ difficile ẽ cõſueta relinque/
re xp̄iani de gẽtilitate cõuerſi adhuc pre
dictas cerimonias obſeruabãt. qua de
re Pontifex maximꝰ vt extingueret pa
ganoꝝ errorẽ induxit vt bñdicta lumi/
naria ad honorẽ regine celorũ ab oĩbus
fidelibꝰ portarẽtur. Ipſa nãqꝫ nõ martꝭ
ſed Jeſu xp̄i filij dei dulciſſima mater a
nobis colenda eſt cuius meritis ⁊ inter/
ceſſione innumera: vt ſic dicã: eã inuocã
tibus beneficia donantur. ¶ Ad cuius
laudes explicãdas hodierna die incũbe
re debemus q̃ vagientẽ filiũ ad templũ
ꝑduxit ibiqꝫ oĩa ꝑfecit q̃ moyſes in lege
iubebat. In quibus ꝑ ipſaꝫ laudabiliſſi/
me geſtis triplicẽ eius virtutẽ pre ceteris
eligimus contẽplãdã.

Prima dr̃ virginitatis.
Secunda humilitatis.
Tertia liberalitatis.

¶ De ꝑpetua virgitate ſcẽ marie q̃ fuit
a ꝓphetis ꝓ̃nunciata ab ipſa voto cõfir
mata ⁊ ſemꝑ inuiolabiliter obſeruata.

Capitulũ primum.

Rima virtꝰ excellẽtiſſima illiꝰ fe
liciſſime m̃ris quã cõtẽplari de
bemꝰ dr̃ ṽginitar. Hec deſigna
tur in ṽbis moyſi. Nã leuitici. xij. ca. ex
ordinatiõe dei moyſes dixit. Mulier ſi
ſuſcepto ſemie peperit imũda erit. Iſta
cõditio ſi appoſita dat intelligere. ꝙ qñ
qꝫ mulier eſſet paritura maſculũ nõ ſu/
ſcepto ſemine. Ex quo doctores dicũt ꝙ
ſignãter moyſes fuit ita locutꝰ ad excipi
endã matrẽ dei ab imũdicia. Et vt Ber
nardus ait. qa timuit in matrẽ dñi blaſſe
miam irrogare. Sed vt virginitatẽ illaꝫ
ardentius veneremur. in hac parte tria
dubia ſũt aperienda.
Primũ vtrũ virginitas marie fuit ante
prenunciata.
Secundum vtrũ virginitas Marie fu
it voto cõfirmata.
Tertiũ vtrũ virginitas marie fuit ſemꝑ
obſuata. ¶ Ad ꝓ̃mũ dubiũ rñdemꝰ ꝙ
placuit altiſſimo deo ꝑ multa añ retroa/
cta ſcl'a ṽginitatẽ Marie a ſuis ꝓphis
⁊ alijſ qbꝰ rẽ tã grãdẽ notã effecit mirabi
liter ꝓ̃coniçari. Omitto ſibillaꝝ oracula
Taceo multoꝝ pr̃iarcharuꝫ teſtimonia.
Tãtũ referã qd in hiſtorijs Iſpanie: qd
in Eçechiele. qd in Iſaia fideliſſime ſcri
bit. In originali li. hiſtorie Iſpanice in
c. xl. de nõnullis incidentibꝰ tꝑe Fernã/
di regis. ita hr̃. Cũ apud toletũ qdã iu/
deus gratia ampliãdi vineã ſuã rupẽ cõ
minuiſſet in medio ſaxi concauitas reꝑ
ta eſt vbi liber erat folia lignea habens
deſcriptus tribꝰ linguis: hebreis: grecis:
⁊ latinis: ſcriptura quaſi vnius pſalterij.
videbat. Hic liber de triplici mundo diſ
ſerebat. ab Adã vſqꝫ ad antixp̄m. Pri/
cipiuꝫ ṽo tertij libri incipiebat a xp̄o ſic
exordiens. In tertio mũdo filius dei na

scetur in mundo ex virgine maria. patie
turq; pro salute hominũ. Qđ cum iude
us conspiceret statim cuz familia sua sa/
cro fonte renatꝰ est. In fine v̄o libri erat
ꝙ tpe Fernandi regis inueniri debebat.
Ad prophetā Ezechielem iam veniamꝰ
cui virginitas marie reuelata est. vñ ait
c.xliiij. Conuerti me ad viā porte sāctua
rii exterioris que respiciebat ad orientez
⁊ erat clausa. Et dixit dñs ad me. porta
hec clausa erit ⁊ nō aperiet. ⁊ vir nō trā
siet per eam. qm̄ dñs deus isrl' ingressu
rus est per eā. Ubi Augꝰ in sermone ait.
Mirabilis ꝓphe visio sed mirabilior ē
ꝓphete adimpletio. Quid est porta i do
mo dñi clausa nisi ꝙ Maria semp erit
intacta. Et quid est homo nō trāsibit p
eam nisi ꝙ Joseph nō cognouit eā. Et
quid est solus dñs intrat ⁊ egrediet per
eā nisi qa spūs scūs impregnauit eaz. Et
quid est clausa erit in eternū. nisi qa ma
ria fuit virgo ante partū ⁊ virgo pꝰ par/
tum. Dicit ergo maria. Porta facta suz
celi. ianua facta sum filio dei. illi facta sū
ianua clausa. q post suā resurrectionem
ingressus est p hostia clausa p que egres
sus est ad suos crucifixores. Ad discipu
los aūt suos clauso hostio cenaculi igres
sus est claustra. qui natꝰ de ventre meo.
me matrem dimisit intactam. Adimple
uit ventrem meum diuinitate: ⁊ vterum
meum non euacuauit castitate. hec ille.
Isaias v̄o satis apte. ca. vij. virginitatem
marie prenūciauit. Ecce inquit v̄go cō/
cipiet ⁊ pariet filium ⁊ vocabitur nomē
eius emanuel. Sed iudei contra nos ar
guunt. ¶ Primo quia in hebreo nō di
citur virgo. sed halma. ⁊ significat puel/
lam absconditam siue sit virgo siue cor
rupta. ¶ Secundo quia dicitur ꝙ no/
men eius vocabitur hemanuel. Filius
auem virginis vocatus est Jesus xp̄us.
Et ideo aiunt iudei ꝙ hec prophetia nō
intelligitur de xp̄o ⁊ virgine matre. sz de
Ezechia filio regis achaz. qui post dictū
prophete natus est. Sed hoc impugnat
Rabi Salomon p hoc ꝙ ezechias erat
xxv. annorum quando cepit regnare pꝰ

Achaz patrem suum īmediate. vt habe/
tur. iiij. Regum. xviij. c. Achaz regnauit
tm̄. xvi. annis. vt habetur quarti regum
xvi. ca. Ergo in ꝑncipio regni Achaz an
teq; diceret prophetia. Ezechias erat na
tꝰ ⁊ erat nouē annoꝝ. Et ꝑꝑ hoc dic̄ Ra
bi Salomon ꝙ hec prophetia est intel/
ligenda de filio Isaie qui acceperat vxo
rem iuuenculam ⁊ iam conceperat đ eo
Et qr de puero existēte in matris vtero
nescitur si sit masculus vel femina ideo
Isaias dabat Achaz signum liberatiōis
a duobus regibus illum inuadere volē/
tibus. sicut patet. iiij. regū. xvi. c. ꝙ vxor
sua grauida pareret filium masculum.
Sed vt refert Nicolaus de lira. ista ex/
positio stare non potest quia. c. sequenti
dicitur de puero illo. Et erit extensio ala/
rum eius implens latitudinem terre tue
o hemanuel. Et loquitur de terra regni
iudee cuius nunq; fuit dominus Isa/
ias. Et propterea ad litteram intelligitur
de Christo qui dominatur iudee ⁊ om/
nibus que sunt in celo ⁊ in terra. ¶ Ad
primum vero obiectum dicit Nicolaus
de lira. ꝙ alma in hebreo significat ab/
absconditam ita ꝙ non dubitatur de in
tegritate illius. Et scribitur per h ⁊ non
inueniuntur nisi tres ita descripte. Pri
ma est Rebecca de qua genesis. xxiiij. c.
dicitur puella decora nimis. Sequitur.
puella que egredietur. in hebreo ponitur
Halma que egredietur. Secunda fuit
Maria soror moysi. de qua dicitur exo
di. secundo. capi. Fuit puella. in hebreo
ponitur halma Fuit halma. Et iste due
fuerunt virgines purissime quando fue
runt sic nominate. Tertia ergo fuit vir/
go Maria in hac ꝓphetia. Quare hal
ma virginem significat. ¶ Ad illud ve
ro quod adducebatur de nomie hema/
nuel. respondent doctores vt etiaz tactuz
est in sermone de circuncisione. ꝙ du/
plex est nomen. s. nature vt homo. ⁊ ipo
sitionis vt petrus ⁊ antonius. Emanuel
itaq; est nomen nature. Jesus v̄o nomē
impositiōis. ¶ Secundū dubiū aperiē
dū. vtrū virginitas Marie fuit voto cō

firmata. Ad qđ rñdet Ric. in .iiij. di. xxx.
Et Tho. iij. pte. q. xxviij. ꝙ cũ ꝑfectionis
opera magis ſint laudabilia ſi ex voto fi-
ant q̃ ſine voto. virginitas autẽ in ma-
tre dei precipue debuit pollere. ideo con
ueniens fuit vt virginitas eius eẽt ex vo
to deo cõſecrata. Verũtñ qr tẽꝑe legis
oportebat generationi inſiſtere tam mu
lieres q̃ viros. qr ſʒ carnis originẽ cul-
tus dei augebat᷑ añq̃ ex illo populo xp̃s
naſceret᷑. Mater dei non credit᷑ anteq̃
deſponſaret᷑ ioſeph abſolute virginitateʒ
vouiſſe. licet eam in deſiderio habuiſſet.
Super hoc tñ voluntatẽ ſuã diuino cõ-
miſit arbitrio. Poſtmodũ vͦo accepto
ſponſo ſcđm ꝙ mores illius tp̃is exige-
bant ſimul cum eo votum virginitatis
emiſit. voluit vͦo deſponſari ex familiari
inſtinctu ſpiritus ſancti. confidens de
diuino auxilio ꝙ nunq̃ ad copulã car-
nalem perueniſſent. Confirmantur iſta
per magiſtrum ſenten. in .iiij. di. xxx. ⁊ ẽt
ꝑ illud ꝙ ſcribit᷑. xxvij. q. ij. c. ſufficiat. §.
Btã Maria. Landulfus tñ dicit in ſuo
iiij. ꝙ poſſibile fuit virginẽ exp̃ſſe uouiſ-
ſe añq̃ deſponſaret᷑. ⁊ nihilominus cuʒ
vero voto virginitatis potuit ꝯ̃here. Nã
matrimoniũ eſt conſenſus in carnalem
copulã altero coniugũ petente. Si ergo
conſtaret per reuelationẽ ipſi femine ꝙ
nũq̃ vir ab ea debitũ peteret cum vero
voto virginitatis. poſſet ſtare verũ ma-
trimoniũ qa nunq̃ carnalis copula ſe-
queret᷑. Et ita fuit in propoſito: qa vͥgini
glorioſe fuit reuelatũ ꝙ nũq̃ ioſeph pe-
teret ab ea debitũ. ⁊ forte etiã ipſi ioſeph
cũ dicat᷑ a multis ꝙ ipſe inſuper ex inſti-
ctu ſpũs ſancti virginitatẽ vouerat. Nõ
obſtãte aũt tali voto inter mariã ⁊ Io-
ſeph verũ fuit matrimoniũ. vt refert ma
giſter ſen. Et. xxvij. q. ij. c. inſtitutũ. Naʒ
vt inqt Ric. et ſcũs Tho. duplex eſt per
fectio rei. pria. ſ. ⁊ ſcđa. Prima ĩ ip̃a rei
forma cõſiſtit ex qua ſpeciẽ ſortit᷑. Scđa
conſiſtit in oꝑatione rei per quã res ali-
qualiter ſuũ finẽ attingit. Forma aũt ma
trimonij conſiſtit in quadaʒ indiuiſibili
cõiunctiõe animoꝝ ꝑ quã vnus ꝯiugũ
indiuiſibiliter alteri fidẽ ſeruare tenetur
Finis aũt matrimonij ẽ ꝓles generãda
⁊ educãda. ¶ Ad quorũ primũ ꝑuenit᷑
ꝙ concubitũ coniugalẽ: ¶ Ad ſecũduʒ
ꝑ alia oꝑa viri ⁊ vxoris qui ſibi inuicem
obſequunt᷑ ad ꝓlẽ nutriẽdã ſic ergo q̃tũ
ad primã ꝑfectionẽ oĩno verũ fuit mr̃i-
moniũ virginis matris dei ⁊ Ioſeph qr
vterq̃ conſenſit in copulã coniugalẽ. nõ
aũt expreſſe ĩ copulã carnalẽ. niſi ſub cõ
ditione ſi deo placeret. vñ ⁊ angelus vo
cat mariã coniugẽ dicẽs. Noli timere ac
cipe mariã cõiugẽ tuã. Qđ exponẽs Au
gu. in li. de nuptijs ⁊ concupiſcẽtia dicit.
coniunx vocat᷑ ex prima deſponſationis
fide quã concubitu nec cognouerat nec
fuerat cogniturus. Quãtũ vͦo ad ſcđaʒ
ꝑfectionẽ que ẽ ꝑ actũ mr̃imonij ſi hoc
referat᷑ ad carnalẽ cõcubitũ ꝑ quẽ ꝓles
generat᷑ non fuit iſtud mr̃imoniũ cõſu-
matũ. Habuit tñ illud mr̃imoniũ etiaʒ
ſcđaʒ ꝑfectionẽ q̃tũ ad prolis educatio-
nẽ. Vñ Aug. dicit in li. de nuptijs ⁊ cõcu
piſcẽtia. Oẽ nuptiarũ bonũ ĩpletũ eſt in
illis parẽtibꝰ xp̃i proles: fides: ſacr̃m: ꝓ
lẽ cognoſcimꝰ ipſũ dñm Ieſũ. Fideʒ qr
nullũ adulteriũ. Sacr̃m. quia nullũ di-
uortiũ. ſolus ibi nuptialis concubitꝰ nõ
fuit. Et ſi qs obiceret ꝯ̃ iſta. qr Hiero. ꝯ̃
heluidiũ ait Ioſeph Marie cuſtos fuit
potius q̃ maritꝰ. Dicendũ ꝙ Hiero. ac
cipit maritũ ab actu matrimonij conſu-
mati. Siliter intelligẽda ſũt verba Hie
ronimi in Mattheum. vbi ait. Cũ vi-
rũ audieris ſuſpitio tibi ne ſubeat nuptia
rum. ſed recordare conſuetudinis ſcri-
pturarum qua ſponſi viri ⁊ ſponſe vocã
tur vxores. ꝙ Hieronymuſ vocat nupti
as nuptialem concubitum. Omnia pre
dicta facile teneri poſſunt. ⁊ ꝙ virgo vel
anteq̃ cum Ioſeph ꝯtraheret. vel poſt
q̃ contraxit ex dei reuelatione virginita
tem vouiſſet. Et ꝙ Ioſeph illuminatus
a deo qui elegit eum tante virginis ſpon
ſum ⁊ ſui filij alumnum virginitatẽ vo-
to fuerit complexus cũ perpendimꝰ ip-
ſius virginis bñdicte mores ⁊ actꝰ diui
nitꝰ regulatos. In quadã tñ hiſtoria ſic

habetur ꝙ beata virgo completo abla/
ctationis triennio ad templũ dñi a parẽ
tibus fuit perducta vbi remãsit cũ alijs
virginibus ⁊ puellis in oĩ sanctitate ser/
uiens altissimo deo. visitabatq; ab ange
lis frequentius ⁊ spũalibus consolationi
bus replebat. ¶ Quartodecimo vͦo eta
tis sue anno pontifex publice denuncia/
uit vt virgines que erãt in templo ⁊ eta/
tis tempus implessent domũ reuerterẽt
vt matrimonia contraherẽt. cuius man
dato cuz cetere paruissent sola virgo ma
ria hoc se facere non posse rñdit. tum q2
parentes sui eã dñi seruitio mancipassẽt
tũ q2 vͦginitatẽ suã dño ipa vouisset. Tũc
anxiatus pontifex pro nouitate rei immi
nente festiuitate iudeoꝝ seniorib⁹ conuo
catis. oĩuz vna hec fuit sentẽtia vt dñi cõ
siliũ q̃reret. Cum aũt orationi insisterẽt
⁊ pontifex ad consulendũ dñz accessisset
mox de loco oratorij cunctis audiẽtib⁹
vox insonuit. vt quicũq; de domo dauid
nuptijs abiles coiugati nõ essent. singu/
li virgas ad altare deferrent. ⁊ cuiuscun
q; virgula germinaret ⁊ in cacumine ei⁹
spũs scũs in columbe specie consederet.
ipse proculdubio esset cui virgo despon/
sari deberet. Erat inter ceteros Joseph
de domo dauid cui cũ incõgruũ videret
si vir iã ꝓuecte etatis tã tenerã virginez
duceret in vxorẽ. Ceteris virgas suas af
ferẽtib⁹. solus ipse virgã ñ attulit. Vñ cũ
nihil diuine voci consonum appareret
pontifex iterato dñm consulendũ puta/
uit. qui rñdit ꝙ solus ille virgã suã non
attulit cui virgo desponsari debebat. In
ductus itaq; Joseph vt virgã suã ferret.
cũ hoc fecisset illico germinauit ⁊ in ei⁹
cacumine colũba cõsedit. quare sibi des
ponsata fuit virgo. qui in suaz ciuitatem
bethleem ꝓfectus necessaria nuptijs pro
uidebat. virgo aũt maria ad domũ pa/
rentũ in naçareth reuersa ẽ Ubi in dieb⁹
illis angelus gabriel ei oranti apparuit. ⁊
de ea nasciturũ dei filiũ nunciauit. hec i
legenda natiuitatis virginis. ¶ Tertiuz
dubiũ fuit vtrũ virginitas marie fuit sem
per obseruata. Ad qͦd nequã heluidius
hereticus ore sacrilego ⁊ blassemo au/
sus est dicere. ꝙ post partum non man
sit virgo. licet fuerit virgo ante partum
⁊ in partu. Sumpsit aũt occasionẽ erro
ris quia male intellexit scripturas: Nã i
i. c. Matthei scribitur de Joseph. Non
cognoscebat eã donec peperit filium su/
um primogenitũ. Arguit heluidius ⁊ di
cit hoc aduerbiũ donec consueuit deter
minatũ tempus significare quo cõpleto
fiat id qͦd vsq; ad illud temp⁹ nõ fiebat
verbũ autẽ cognoscendi ibi ad coitũ re/
fertur sicut ⁊ genesis. iiij. c. dicit. ꝙ Adã
cognouit vxorẽ suã. ergo post partũ bea
ta virgo fuit a Joseph cognita. Insup ⁊
Jesus noiat primogenitus. ergo habuit
fratres subsequentes. Et hoc confirmat
ga. Johis. ij. c. dr. Descendit in caphar/
naũ ipse. s. xpus ⁊ mater ⁊ fratres eius.
Pro confusione heluidij ⁊ veritatis de
fensione notandũ ꝓ illo verbo cognosce
bat. ꝙ qdam dixerunt hoc non esse in/
telligendum de cognitione carnis. sed
de cognitione noticie. Dicit eni Crisosto
mus ꝙ nõ cognouit eã Joseph anteq̃
pareret cuius fuerit dignitatis. Sz p⁹q̃
peperit tũc cognouit eã. q2 per ipsius ꝓ
lem specialior ⁊ dignior facta fuerit quã
totus mundus. quia quẽ totus mund⁹
capere non poterat in angusto vtero suo
sola suscepit. Quidam aũt hãc cognitio
nez referunt ad noticiã visus. Sicut eniz
Moysi cũ dño coloquẽtis glificata ẽ fa
cies vt non possẽt in eum intendere filij
israel. Sic Maria claritate virtutis al/
tissimi obumbrata cognosci non poterat
a Joseph donec pareret. Post partum
vͦo a Joseph agnita inuenit specie faciei
non libidinis tactu. Hiero. aũt concedit
hoc esse intelligendũ de cognitione cor
tus. Sed dicit ꝙ vsq; vel donec in scri/
pturis qñq; significat certum temp⁹. Fz
illud ad galathas. iij. c. Propter trãsgres
sores lex posita est donec venit sanctum
cui promiserat Quãdoq; vͦo significat
infinitum tempus ẜm illud. donec po/
nã inimicos tuos. ponitur ibi donec pro
semper Et ẜm hunc modum loquendi

euangelista ostendit q̄ Joseph non co/
gnouit eã donec peperit idest vsq̃ ad par/
tum ⁊ neq̃ etiam post partum de eo eti/
am q̄ Christus dicitur primogenitus vt
ait. Hiero. ⁊ ponit de v̄borũ sig. in ca.
Joseph. Nõ post quẽ ali⁹ sed ante quez
nullus. Et de eo q̄ Heluidius referebat
xp̄m videlicet habuisse fratres Hiero.
ait. q̄ quattuor modis in scriptura fra/
tres dicunt. s. natura: gẽte: cognatione. ⁊
affectu: vnde fratres dñi dicti sũt nõ s̄z
nãm quasi ab eadẽ matre nati sed s̄m
cognationẽ quasi cõsanguinei eius exi/
stentes. Detestandus itaq̃ est error pni
ciosissimus heluidij vt ingt Tho. iij. pte
q. xxviij. Primo sicut q̄r derogat xp̄i p̄/
fectioni q. s. s̄m diuinã nãm vnigenitus
est patris tãq̃ p̄fectus p̄ oĩa filius eius.
ita etiã decuit vt esset vnigenit⁹ m̄ris tã/
q̃ p̄fectissimũ germen ei⁹ ¶ Scd̄o hic
error iniuriã facit sp̄ũi scõ cui⁹ sacrariũ
fuit vter⁹ virginalis in quo carnẽ xp̄i for
mauit. Vnd̄ nõ decebat vt d̄ cetero vio
laret p̄ ꝯmixtionẽ virilẽ. ¶ Tertio dero
gat dignitati ⁊ s̄citati matris dei que in/
gratissima videret si tanto filio contenta
nõ esset ⁊ si virginitatẽ que in ea miracu
lose cõseruata fuerit spõte perdere vellet
p̄ carnis cõcubitũ. ¶ Quarto insup̄ ipi
Joseph esset ad maximã presumptionẽ
ĩputãdũ. si eã quã reuelãte angelo de spi
ritu scõ deũ cõcepisse cognouerat. pollu
ere tẽptaret. Quare virginẽ ante partũ
virginẽ in partu. ⁊ virginẽ post partũ ge
nitricẽ dei verissime p̄dicam⁹. Si v̄o vl
terius aliquis quereret. Cur voluit chri/
stus de virgine nasci. Respondere possu
mus ex dictis prefati doctoris Sancti
Thome vbi supra. q̄ hoc factum est
triplici de causa.

Prĩo p̄p̄ dignitatẽ patris.

Secundo p̄p̄ puritatem filij.

Tertio p̄p̄ incarnationis finẽ.

¶ Primo propter patris dignitatẽ cõ/
seruandã. Cũ eni xp̄us sit verus ⁊ nãlis
dei filius. non fuit conueniens vt alium
patrẽ haberet q̃ deũ ne dignitas trans/
ferretur in aliũ. ¶ Secũdo hoc fuit cõ/
ueniẽs propter puritatẽ filij. Ipse nanq̃
est verbũ dei. verbũ vero absq̃ oĩ corru
ptione cordis cõcipitur ⁊ ex corde absq̃
corruptione p̄cedit. Vñ vt ostenderetur
q̄ illud corpus esset ipsius verbi dei. cõ
ueniẽs fuit vt de incorrupto virginis vte
ro nasceret. ¶ Tertio fuit conueniẽs p̄
pter incarnatiõis finẽ. Ad hoc eni venit
xp̄us vt hoĩes renascerent in filios dei
nõ ex volũtate carnis neq̃ ex voluntate
viri. i. non ex cõsẽsu mulieris ⁊ viri s̄z ex
deo. i. ex dei virtute nati sũt: Unde Aug.
in. li. de scã virginitate ait. Oportebat ca
put nostrũ in signi miraculo s̄m corpus
nasci de virgine vt significaret sua mem
bra de virgine ecclesia s̄z sp̄m nascitura.

¶ De tribus legis cerimonijs q̃s beata v̄go seruauit ex humilitate. Cap. ii.

Ecũda virtus prestãtissima quã
in virgine b̄ñdicta cõtẽplari de/
bemus dr̄ humilitatis. Ob illã
nanq̃ subiecit se hodierna die triplici ce
rimonie legis.

Prima cerimonia fuit purgationis.

Secunda presentationis.

Tertia oblationis.

¶ Prima cerimonia dr̄ purgationis.
Quadragesimo nanq̃ die a natiuitate
dñi venit ad templum vt s̄m consuetu/
dinẽ legis mũdaret cum tñ sub illa lege
non teneret. ¶ Ad qd̄ plene intelligen/
dũ ponderanda sunt ea que scribunt le
uitici. xij. c. vbi sic habetur in sentẽtia. q̄
mulier si suscepto semine peperisset mas
culinũ imunda esset septẽ diebus. imun
da. s. a consortio hominũ ⁊ ab ingressu
templi. Sed completis septẽ dieb⁹ mun
da quidẽ efficiebat quo ad consortium
hominũ Sed adhuc vsq̃ ad trigesimũ
tertiũ diẽ quo ad ingressũ templi imun/
da erat. tandẽ cõpletis quadraginta die
bus quadragesima die tẽplũ intrabat ⁊
puerum cum mulieribus offerebat. Si
v̄o feminã peperisset duplicabant dies
⁊ quo ad consortiũ hominum ⁊ quo ad
ingressum templi. Beatissima v̄o v̄go
nullam habuit imundiciã a qua purga/

retur neq̃ filium concepit virili semine quare nec legi purificationis obligabat. voluit tñ predictã legem humiliter adimplere. Nam vt inquit Tho. iij. pte. q. xxvij. Sicut plenitudo grẽ a xp̃o deriuat in matrẽ. ita decuit vt mater humilitati filij conformaret. Et ideo sicut xp̃s licet legi non esset obnoxius voluit nihilominus circũcisionẽ aliaq̃ onera legis subire. ad demonstrandũ humilitatis ꝛ obedientie exemplũ ꝛ vt approbaret legẽ. ꝛ vt occasionẽ scandali a iudeis toleret. ꝑpter easdẽ rõnes voluit ꝛ matrẽ suã iplere legis obseruãtias qbus tñ nõ erat obnoxia. iõ Bernardus ad virginẽ sic deuote loquit Uere btã ṽgo nõ habes cãz nec tibi opus est purificatione. s; nũqd filio tuo op⁹ erat circũcisiõe? Esto inter mulieres tãq̃ vna illaꝝ. nam ꝛ filius tuus sic est in medio pueroꝝ. hec Bernardus. ¶ Secũda cerimonia legis cui se virgo sancta subiecit dicit pñtationis. vt eni scribit exodi. xiij. c. Locut⁹ ẽ dñs ad Moysen dicens. Sanctifica mihi. oẽ ꝓmogenitũ q aperit vuluas in filijs isrl. Ubi sciendũ ꝙ de prole nata duplex ꝓceptũ tradebat in lege. Unum qdez gnãle quantũ ad oẽs. vt. s. completis dieb⁹ purificationis matris offeret sacrificium pro filio siue ꝓ filia vt habet leuitici. xij. c. Et hoc qdem sacrificiũ erat ad expiationẽ peccati. in quo proles erat cõcepta ꝛ nata. ꝛ etiã ad consecrationẽ quãdã ipsius. q; tunc primo presentabat in templo. Et iõ aliquid offerebat in holocaustum. aliqd pro peccato. Aliud erat preceptũ speciale ð priogenitis tã in hoib⁹ q̃ in iumentis. Sibi eni dñs deputauerat oẽ primogenitũ in isrl pro eo ꝙ ad liberationẽ populi isrl percusserat priogenita egipti ab hoie vsq̃ ad pec⁹ primogenitis filioꝝ isrl reſuatis. Et qa xp̃us fuit primogenit⁹ marie virginis matris. vtrũq̃ fuit factũ circa eũ. primo q̃tuz id qð erat speciale ꝛ ꝑtinet ad primogenitos. Ob quod dicit Lucas Tulere illum in hierusalẽ vt sisterent euz. i. offerrẽt dño qa oẽ masculinũ adaperiens vuluã. i. ꝓmo nascens s; Nico. de lira. cuiusmodi erant primogeniti. sanctum dñi vocabit. Scdo factũ fuit circa xp̃m id quod cõmuniter pertinet ad omnes. Et hoc notat cum dr Et vt darent hostiã ſm ꝙ dictũ erat in lege dñi par turturum aut duos pullos. columbarum. Quia ṽo dicit Omne masculinum adaperiens vuluã patet ꝙ loqtur de masculo cõcepto ꝛ nato per aperitionem claustri virginalis. qð non habuit locũ in btã virgine. q̃ virgo permansit in conceptu ꝛ partu hãc legem ex humilitate voluit obseruare.

¶ Tertia cerimonia cui se virgo subiecit dicit oblationis. Nam obtulere ipa ꝛ Joseph pro domino par turturũ aut duos pullos columbarum. Hec erat oblatio pauperum sed agnus oblatio diuitũ. Uerumtamen tres difficultates hic oriuntur. Prima an conueniens fuit aliquid offerre deo. Secunda quare oblatio fiebat de aliquibus determinate nõ de omnibus. Tertia quare animalia offerebantur occisa. ¶ Pro prima difficultate posset quis arguere isto mõ. Nihil est offerendum alicui quod suuz est ꝛ ipse non indiget. Sed dei erãt omnia que in sacrificijs offerebantur ꝛ illis nõ indigebat. quia ad vsum hominis illa ðputauerat ergo non erant deo offerenda. Confirmãtur ista quia dauid in ꝓs. Domini est terra ꝛ plenitudo eius orbis terrarum ꝛ vniuersi qui habitant in ea Et iterum Sacrificium ꝛ oblationem noluisti. Et in alio psalmo. Inducit loquentem deum. Nunquid manducabo carnes taurorum aut sanguinem hircorum potabo. In contrarium autem est illud quod ponitur leuitici primo. c. vbi dixit de⁹ oblata oia adolebit sacerdos super altare in holocaustum ꝛ odorez suauissimum domino. Et propterea sanct⁹ Tho: prima secunde. q. centesima. ij. dicit ꝙ deus voluit sibi offerri sacrificia triplici ratione.

Primo pp mentis ordinationem.
Scdo pp ydolatrie excusationem.
Tertio propter figurationem.

¶ Primo voluit deus sibi offerri sacrificia propter mentis ordinationem. Ad hanc pertinet vt omnia que qs habet recognoscat a deo. vt dr. xvi. q. i. in c. reuertimini. et ordinet in deū tanq̄ in vltimū finē. Et hoc representabat in oblationib⁹ et sacrificijs. Hinc est q̄ dauid vt scribit primi paralipomenon. ca. xxix. dicebat. Tua sunt oīa et que de manu tua accepimus dedimus tibi. ¶ Secundo voluit deus offerri sibi sacrificia ꝑpter ydoloꝝ excussionē vt per honorē qui redebatur deo retraheret ppl's a cultu ydoloꝝ. Nā precepta de sacrificijs non fuerunt data populo iudeorum. nisi postq̄ declinauit ad ydolatriā adorando vitulū cōflatilē. ¶ Tertia rō fuit propter figurationem. Futurus nanq̄ erat xp̄s qui se offerre ꝓ hoīum salute debebat. Jō oblatiōes veteris legis xp̄m figurabāt. de quo sic inquit apl's ad ephesios. v. c. Tradidit semetipsū ꝓ nobis oblationē et hostiā deo in odorē suauitatis. Et ad hebreos. x. c. Xp̄s vnā semel pro peccatis hostiā obtulit in sempiternū. Cōcludimus ergo q̄ licet dei sint oīa qbus nec indiget. oblationes tū sibi fieri voluit propter hoīum vtilitatē rōnibus predictis. ¶ Secūda difficultas erat. quare oblatio fiebat deo de aliquibus determinate et nō de oib⁹. Nā de generibus animaliū quadrupedū offerebant boues oues capre. Et de auibus turtur et colūba. Et in mūdatiōe leprosi de passerib⁹. Quare nō offerebātur pisces aquile leones et similia. Et rūdet Tho. vbi. s. q̄ hoc fiebat ꝑpter tria. Propter cōmunē abilitatē. Propter munditiā et puritatē. Propter oblationis singularitatē. Primo hoc fiebat ꝑpter cōem habilitatem quia illa que offerebant facile haberi poterant a cōmunitate hominū. nō sic leones aquile vel pisces. Scd̄o hoc fiebat ꝑpter mundiciā et puritatē qa illa aīalia mūdū habent nutrimentū sicut dicit Rabi moyses. non sic galina et porc⁹. ¶ Tertia rō erat propter oblationis singularitatē. vt esset singularis oblatio q̄ fiebat deo. differet ab oblatione q̄ fiebat ydolis. Et quia egiptij colebāt oues et venerabant hircos eo q̄ demones in illa forma eis apparebant. Boues vō habebant inter res sacras ob reuerentiā ysis quam deaꝫ habebant. Hec fuit soror foronei que nauigans in egyptum multa egyptios de agricultura docuit. Jdcirco offerebantur deo oues hirci: capre et boues. Jnsuper vt ait Rabi Moyses. Jn columbis meliores sunt pulli. in turturibus meliores maiores. ¶ Tertia difficultas erat quare aīalia offerebantur occisa. Ad qd̄ dic̄ scūs Tho. q̄ hoc fiebat triplici rōne. ¶ Prio propter cōformationē. qa sic veniūt in vsū hoīuꝫ. ¶ Secundo propter significationē quia significabant occisionē quaꝫ peccator meret et deus misericors propter humilitatem et reuerētiā sibi factā tollerat illū et ꝑpter penitentiā indulget sibi. ¶ Tertio sic fiebat ꝑpter figurationē xp̄i qui occisus debebat ymolari. His ergo dimissis redeamus ad oblationē factā ꝓ xp̄o. Nam lꝫ ex paupertatis amore pauperū oblationē elegerit. tū vt inquit Tho. iij. parte. q. xxxvij. Turtures et colūbi figure cōgruunt. Nam turtur qa est auis loquax predicationē et cōfessionē fidei significat. qr vō est aīal castum. significat castitatem qua vō est animal solitarium significat contemplationem. Columba vō est aīal mansuetū et simplex ideo māsuetudinē et simplicitatem significat.

¶ De liberalitate virginis que manifestatur in dispensatione munerū et ꝯcessione filij atq̄ in oēs eā inuocantes beniuola cōdescensione. Capl'm. iij.

Tertia virtus principalis quaꝫ in virgine beatissima contemplari debem⁹ dr liberalitas. quā deꝓhendere possumus marie ꝑpter tria. Primo ꝑpter munerū dispēsationem. Secundo propter filij concessionē. Tertio ꝑpter beniuolā condescensionē. ¶ Primo possumus deprehendere liberalitatem virginis benedicte propter muneruꝫ dispensationem. Nam vt scri

bit matthe⁹.c.ij. Magi obtulerunt xp̄o
munera preciosa. aurū thus ⁊ mirrham
verūtn̄ vt pie credit̄ oīa pauperib⁹ dispen
sauit. Neq; putādū ē q̄ tres reges vilia
dona regi regū porrexissēt. licet aliqui
hoc velint asserere q̄ dicunt talia fuisse fa
cta, ꝓpter misticā significationē. Alij ṽo
consentientes opinioni eorum q̄ dicunt
magna auri pondera fuisse xp̄o donata.
fingūt virginem illa reseruasse pro pere/
grinatione in egypto. Sed reuera quod
prius diximus magis est verisimile atq;
credibile virginē. s. illam pijssimam cun
cta pauperib⁹ distribuisse. ¶ Scd̄o pos
sumus deprehendere virginis liberalita
tem, ꝓpter filij sui gratiosam concessionē
quando videlicet concessit eum simeoni
scō qui accepit illū i vlnas suas. de hoc
sic refert Lucas. Et ecce hō erat i irl̄m
cui nomē Simeon. ⁊ hō iste iustus ⁊ ti/
moratus expectans ꝯsolationē isrl̄ ⁊ spi/
ritus scūs erat in eo. ſm Nico. de li. hoc
intelligit̄ q̄ntum ad grē plenitudinem q̄z
nō solū habuit grāz iustificantē, put ha/
betur cōmuniter a iustis. sed etiā q̄ntum
ad illuminationes diuinas ⁊ consolatio
nes speciales. Ideo subditur. Et respon
sū acceperat a spiritu sancto. s. in orōni/
bus suis deuotis nō visurum se mortē
nisi videret xp̄m domini. Tunc eniz erat
opinio cōis apud intelligentes q̄ imine
bat aduentus xp̄i ſz signa a patriarchis
⁊ prophetis data. Et ideo simeon ̄d hoc
deum feruentius orabat ⁊ in oratiōe re/
sponsum accepit q̄ xp̄m natū videret an̄
q̄ vitam p̄ntem finiret. Et venit in spū
in templum. i. per reuelationem spiritus
sancti vt videret xp̄m sicut erat ei ꝓmis/
sum. Et cum inducerent puerum iesum
ad faciendū que predicta sunt ſm legē.
Et ipse accepit eum in vlnas suas cū ma
ximo cordis gaudio. ſz q̄ dr̄ prouerbio
rum. xiij. c. Desiderium si compleat̄ de/
lectat animam. Intueamur Simeonē
a virgine filiū exposcētē. consideremus
q̄ q̄ blande q̄ benigne q̄ue liberalissi
me mater illa illum sibi consignauit. O
Simeō accepisti illum in vlnas tuas. i.
in brachia. Quem accepisti: ⁊ regem re
gum ⁊ dn̄m dominantiū. Quem ad tu
um pectus dulciter deduxisti: filium dei
⁊ virginis illibate. Quem aspexisti: deuz
⁊ hoīem xp̄m humani generis redem/
ptorem. O felicia brachia. O beati oculi
tui qn̄ meruisti tanto priuilegio dotari.
Super hoc Augu. in sermone p̄ntis so/
lemnitatis ait. Hec sunt testimonia tua
domine iesu. anteq̄ tibi sternerentur flu
ctus maris. campi cessere vt imperanti.
anteq̄ ventus te iubēte siluisset. mortui
te vocante resurrexissent. sol te morien/
te palluisset. terra te resurgente tremuissz
celū te ascendente patuisset. Adhuc ma
nibus matris portabaris. iaz ⁊ domin⁹
orbis agnoscebaris. Et ꝓpterea Simeō
benedixit deum gratias agendo pro tan
to beneficio ⁊ dixit. Nunc dimittis dn̄e
seruum tuum ſm verbum tuum in pa/
ce. i. ̄dcetero dimittes me de hac vita trā
sire in cordis quiete. Quia viderūt ocu/
li mei salutare tuum. Letanter enim de/
scendere volebat ad limbum patrum. ex
quo videbat saluatorem natum. Quod
parasti ante faciem omnium populorū.
idest coram omnibus populis quibus
mysterium incarnationis ⁊ redemptio/
nis predicatū est per apostolos. Lumē
ad reuelationem gentium. quia pri⁹ er/
rorum tenebris inuoluebantur. Et glo/
riam plebis tue israhel. Magna est eni
gloria iudeis ad xp̄i fidem conuersis q̄
xp̄s ſm carnem natus ē de ipsis. Et pa/
ter eius. s. Joseph qui meruit vocari pa/
ter xp̄i eo q̄ nutricius eius fuit. ⁊ mater
s. Maria que fuit mater eius vera erāt
mirantes super his que dicebantur ̄d il/
lo. tunc a Simeone. ⁊ prius a magis ⁊ a
pastoribus. ⁊ a zacharia ⁊ Helisabeth.
Et restituto puero virgini. benedixit illis
Simeon. s. virgini ⁊ Joseph. Quāuis
enim Maria ⁊ Joseph essent maiores
Simeone in sanctitate. ille tamen erat
maior q̄ntum ad sacerdotis officium ad
quem spectat benedicere populū. Et nō
solum benedixit sed etiam futura predi/
xit. Ecce inquit positus est hic in ruinā

⁊ in resurrectionem multoꝝ in isrl' quia.
s. in passione xp̄i que futura erant multi
iudei fuerunt excecati a veritate cadētes.
Et multi fuerūt illuminati q prius erant
simplices ⁊ ignorantes vt patet de ap̄lis
qbus post passionem xp̄i data est intelli/
gentia scripturaruꝫ. ꝑm ꝙ dicitur Luce
vltimo. c. Tunc aperuit illis sensum vt in
telligerent scripturas. Subsecutus ē Si
meon. ⁊ in signum. s. federis inter hoies
⁊ deū cui contradicetur a scribis ⁊ phari
seis ⁊ alijs. Et tuam ipsius animam per
transibit gladius idest dolor passiōis ei⁹
ptransibit animā tuā p cōpassionē vt re
uelent ex multis cordibus cogitationes.
quia licet virgo tempore passiōis in fide
pseuerauit. alij tn̄ discipuli diuersas flu/
ctuationes cogitationum habuerūt quo
usqꝫ viderūt ip̄m a mortuis resurrexisse
¶ Tertio possumus deprehendere v̓gi
nis liberalitatē ꝓpter benignaꝫ cōdescē/
sionem. Cōdescēdit qppe oib⁹ ei⁹ ꝑsidiū
implorantibus. Ipsa est dulcedo ⁊ spes
nr̄a vt cantat ecclesia. Ipsa est stella ma
ris que naufragātes in mari hui⁹ mūdi
ad portum salutis dirigit. Ipsa ꝓpinqua
ē valde peccatorib⁹ sicē luna inter plane/
tas propinquior est terre. vt accedamus
ad eam confidenter inducit nos deuot⁹
Bernardus his verbis. Securum inqt
habes o homo accessum apud deū. vbi
habes filium ante patrem: ⁊ matreꝫ an/
te filium. Filius ostendit patri cicatrices
⁊ vulnera. mr̄ ostēdit filio pect⁹ ⁊ vbera.
Nec vlla potest esse repulsa. vbi tot oc//
currunt charitatis insignia. Et iteꝝ Ber
nardus. Quando misereri n̄ poterit ma
ter omnipotentie? Quando misereri nol
let mater misericordie. Et idem reuolue
totam seriem euangelij ⁊ si quid asperū.
si quid durum inueneris in maria dein/
ceps eam susceptam habeas ⁊ ad eaꝫ ac
cedere verearis. Igitur sub alis eius cō
fugiam⁹ vt sic tuti esse possim⁹. ⁊ in hoc
seculo filij sui gr̄am mereamur accipe ⁊
tamdem gl'iam sempiternam. Amen.

Sermo de assūptiōe ⁊ exaltatione v̓gi
nis sacratissime in q̄ maxima relucet di
uina potentia.

f Ecit mihi magna qui
potēs est. Gliose v̓gis
marie v̓ba sunt ista ori
ginaliter Luce. i. c. Et si
oia q̄ in virgie bn̄dicta
diuina largitas dignata
fuit opari magna sint
stupenda verūtamen exaltatio illius sup
omnem celesteꝫ miliciaꝫ cunctos in stu
porem ⁊ admirationeꝫ ꝯmouere debet.
Quid eniꝫ excogitari mirabilius potest
q̄ꝫ ꝙ vna mulier transcenderit beatitu/
dinem quorūcūqꝫ citra filium hominuꝫ
⁊ angeloꝝ eūqꝫ locū in empireo celo cō
scēdit. ad quē nulla alia pura creatura vl
lo vnq̄ꝫ tempore ꝓperare valebit. Hec
omnia tamen cum ingenti leticia deuo/
tioneqꝫ ardentissima a nobis cōmemo/
rari debent. Hinc Hieronymus in ser/
mone ad Paulam ⁊ Eustochium inqt
Hodie gloriosa semp virgo Maria ce/
los ascendit. rogo. gaudete. quia vt ita fa
tear ineffabiliter sublimata cum xp̄o re/
gnat in eternum. Regina mundi hodie
de terris ⁊ de presenti seculo neq̄ꝫ eripi/
tur. Iterum dico gaudete quia secura d̄
sua immarcessibili gloria ad celi iaꝫ per/
uenit palatium. Exultate inquā ac gaude
te ⁊ letetur omnis orbis qꝛ hodie nobis
omnibus eius interuenientibus meritis
salus aucta est. Uobis quoqꝫ diligentib⁹
eam honor ⁊ virtus vna cum religs vir
ginibus sacris amplior prestat ⁊ gratia.
Idcirco dilectissime letamini ⁊ laudate
quia si deū ore prophetico in sanctis suis
laudare iubemur. multo magis eum in
hac celebritate beate virginis matris ei⁹
oportet cum hymnis ⁊ canticis diligen/
tius extollere ⁊ dignis deo iubilare preco
nijs ac misticis honorare munerib⁹. hec
Hieronym⁹. Ut aūt mens nostra v̓gis
in celum aduolantis mysteria perscruta
ri possit. de ipsa in presenti sermone dice
mus. In qua tria magna notabim⁹ que
fecit deus.

Primũ dr̄ cõsumationis.
Secũdũ glificationis.
Tertiũ assumptionis.

¶ De felici transitu v̄ginis ⁊ de his que occurrerũt in illo. Capl'm.j.

Rimũ qd̄ fecit deus magnũ in virgine matre dr̄ cõsumationis Nam p̄ntem vitam feliciter cõsumauit eiusq3 transitus decorat⁹ extitit multis p̄uilegijs ⁊ prerogatiuis. Ad qd̄ plenius intelligendum. ¶ Primo querim⁹. quot annis postq̄3 xp̄s ascendit ad celos illa mater sanctissima supuixit. Et ad hoc quidaʒ Epiphanius dicit q̄ beata virgo qñ cõcepit xp̄ʒ erat annoꝝ quatuordeciʒ ⁊ in q̄ntodecimo ip̄m peperit ⁊ mansit cum eo annis trigintatribus. ⁊ post morte͂ superuixit annis vigintiquatuor. Et s̄m hoc qñ obijt erat annoꝝ septuagintaduoꝝ. Aliquibus tñ p̄babili⁹ videt̄ q̄ duodeciʒ annis vixerit p⁹ passionem sui filij. ⁊ sic sexagenaria sit assũpta cũ apl'i totide͂ annis p̄dicauerint i iudea. ⁊ circa partes illas sicut ecclesiastica tradit historia. ¶ Secũdo videndũ est q̄d v̄go fecerit illo tp̄e vsq3 ad suã depositione͂. Et ad hoc dicũt q̄daʒ q̄ remansit in domo iuxta monte͂ syon posita. oĩaq3 loca filij sui. s. baptismi: ieiunij: passiõis: sepulture: resurrectionis: ascensiõis deuotiõe sedula visitabat. Hiero. aũt ad paulã ⁊ Eustochiũ ita scribit. Si q̄rit̄ p⁹ asce͂sione͂ q̄d egerit vnũ p̄ certo e͂ q̄ v̄go scã corpore ac mente permansit. Quam sane ãgelus gabriel ac si celestis paranimphus intactam custodiuit. Et Joannes apostolus atq3 euangelista cui xp̄us de cruce eã cõmisit virgo virgine͂ seruauit. suisq3 ei deseruiuit obsequijs. Nõ q̄ eximius ille scõrum chorus apostolorũ eã deseruerit inter quos post resurrectione͂ intrans ⁊ exiens familiarius contulit de xp̄i incarnatione tanto siq̄deʒ veri⁹ q̄3to ab initio plenius per spũm scũm cuncta didicerat ⁊ p̄spexerat oculis vniuersa. lʒ ⁊ apl'i p̄ eũdem spũʒ scũm omnia cognouerint ⁊ in oe͂m edocti peruenerit veritatem. Hec Hiero. ¶ Tertio inuestigandũ est an sit incõueniens de transitu virginis acceptare q̄ in libro apocripho q̄ Johi euangeliste ascribit̄ edocet̄. Ad qd̄ ita rñdet Hiero. vbi. s. Si venerit in manib⁹ vestris illud apocriphũ de transitu eiusde͂ v̄ginis dubia p̄ certis nõ recipiatis qd̄ multi latinorũ pietatis amore studioq3 legendi cari⁹ amplectuntur. ¶ Quarto p̄scrutari debem⁹ q̄ sint illa que vt pie tenere possumus occurrerunt in virginis felicissimo obitu. Et vt colligitur a scis fuerũt p̄cipue sex. ¶ Primuʒ fuit virginis consolatio. Die nanq3 q̄daʒ dum in filij desideriũ cor ei⁹ veheme͂ter accenderet̄. Angelus cũ m̄to lumine ei astitit ⁊ reuerenter salutauit. Aue inquit bñdicta fili⁹ tuus ad te me misit q̄ te genitrice͂ reuere͂dã expectat. die itaq3 tertia assumeris ad regna celestia. cui v̄go. Cupio iquit vt filij ⁊ fratres mei apl'i ad me pariter congregentur. vt eos anteq̄3 moriar corporalibus oculis videaʒ ⁊ ab eis sepeliri valeam. ⁊ ipsis presentib⁹ spirituʒ deo reddam. Iteruʒ exopto valde vt aïa mea de corpore exiens. nulluʒ spiritũ teterrimũ videat. nullaq3 mihi sathãe potestas occurrat. Cui angel⁹. Ecce omnes ad te congregabũtur apl'i qui nobiles tibi exhibebũt exequias funeris. ⁊ in eorũ conspectu spũm exhalabis. Nã qui oliʒ p̄phetam de iudea in babyloniã i crine attulit. subito ipse p̄culdubio ad te apostolos adducere poterit in mome͂to. malignos autem spiritus videre cur metuis cum eorum superbiaʒ tua humilitate cõtriueris. fiat tame͂ voluntas tua vt ipsos nõ videas. His dictis abscessit angelus Aiunt autem nonnulli q̄ presentauit angelus virgini palmã quã attulit e paradiso que nimia claritate sple͂debat. Et erat virge viriditati consimilis. sed folia illius vt stella matutina fulgebant quaʒ ante pheretrum portandam angelus dixit ¶ Secundum quod occurrit in virginis obitu fuit apostolorum omnium cõgregatio. Refert nanq3 Dyonisius in libro de diuinis nominibus. Apostolos i dormitione virginis euenisse. ac vnum

quenqꝫ in laudē xp̄i ⁊ virginis sermonē
fecisse. loquens nanqꝫ ad timotheū ait.
Nos vt nosti ⁊ ipse ⁊ multi sanctoꝝ no/
stroꝝ fratrum conuenim⁹ ad visionē cor
poris vite principis. ⁊ que deum suscepit
Qualiter ṽo ibi apostoli venerunt colli/
git vt puto ex illo libro apocripho. Nam
predicante Joanne in epheso celum re/
pente intonuit ⁊ nubes candida ipsū su/
stulit ac raptū ante marie ianuā colloca
uit. percutiensqꝫ hostium intertius intro/
iuit ⁊ ṽginē salutauit. quē illa vidēs ob/
stupuit. ⁊ ꝓ gaudio lachrymas ꝯtinere ne
quiuit. Dixitqꝫ filio Johannes me mor
esto verborū magistri tui quibus me ti/
bi in matrem ⁊ te mihi in filium cōmē/
dauit. Ecce a domino vocata debitū hu
mane conditionis exoluo. ⁊ corpus me/
um tibi solicita cura recommendo. Au/
diui enim iudeos dicentes. Expectemus
viri fratres quoadusqꝫ illa que iesū por
tauit subeat mortem ⁊ corpus eius con/
tinuo rapiemus. ac intectum ignibus cō
buremus. Tu igitur hanc palmam de/
ferri facies ante pheretrum. cum corp⁹
meum duxeritis ad sepulchrum. Dixit/
qꝫ Joannes. O vtinam hic essēt omnes
apostoli fratres mei. vt decentes tibi pa/
rare possemus exequias ac exoluere lau
des dignas. Hec illo dicēte omnes apo
stoli de locis in quibus predicabāt a nu
bibus rapiunt ⁊ ante marie hostium col
locantur. Qui videntes se ibidē insimul
cōgregatos mirabantur dicentes. Que
nam causa est propter quā hic dn̄s nos
insimul congregauit. Joannes ergo ad
eos exiuit ⁊ dominā de corpore recessu/
rā predixit. ¶ Tertiū qđ occurrit in vir/
ginis transitu fuit sine dolore ꝯsumatio.
Pie nanqꝫ credit ꝙ aīa illa sanctissima
absqꝫ dolore fuerit a suo corpe separata.
vt aūt scribit in li. illo apocripho. Cōgre
gatis apl̄is circa horā noctis tertiā. affuit
ih̄s cum angeloꝝ ⁊ scōꝝ mľtitudine. di/
xitqꝫ ih̄s ṽgini matri sue. Ueni electa mea
⁊ ponā in te thronū meū. q꞉ ꝯcupiui spe/
ciē tuam. Et illa. paratū dn̄e cor meum
paratum cor meū sicqꝫ marie aīa de cor

pore egredit. fuitqꝫ tam a dolore carnis
extranea ꝙ̄ a corruptōe extiterat aliena.
¶ Quartū qđ occurrit in ṽginis obitu
fuit xp̄i ⁊ totius curie celestis obuiatio.
Et de hoc ita pulchre loquit Hiero. in
ſmone ad Paulam ⁊ Eustochiū. Ad
eius ꝑfecto exeqas ꝙ̄tū phas est crede/
re famulabant angeli ⁊ vniuerse celorū
ꝯgratulabant curie. nec mirū q̄a honor
maternus eius est q̄ nat⁹ est ex ea. quem
oīs celoꝝ ordo venerat ⁊ adorat super se
eleuatū cū patre in sede maiestatis deū.
Legimus ergo ꝙ̄ sepe ad funera ⁊ ad se
pulturas quorūlibꝫ scōꝝ angelos adue/
nisse ⁊ ad exeqas eoꝝ obseqa prestitisse.
necnō ⁊ aīas electoꝝ vsqꝫ ad celos cum
hymnis ⁊ laudib⁹ detulisse. vbi ⁊ vtrius/
qꝫ sexus chori cōmemorant frequenter
auditi laudes cecinisse. Et in terra ⁊ qđ
ꝑspicaci⁹ est multo nōnūꝙ̄ lumine eos/
dē resplēduisse. Insup ⁊ adhuc viuētes
in carne ibidē miri odoris fragrantiam
diutius ꝑsensisse. Qđ si ad recreandam
spē ⁊ corroborandā fidē interdū astan/
tiū saluator nr̄ xp̄s ob merita suorū am
plius cōprobanda. tanta ⁊ talia dignat⁹
ē exhibere ꝑ suos celi ministros circa de
fūctos. ꝙ̄to magis hodierna die credē/
dum est militiam celoꝝ cū suis agmini/
bus festiue obuiam aduenisse genitrici
dei. eāqꝫ ingenti lumie circūfulsisse. ⁊ vs
qꝫ ad thronum olim sibi etiā ante mūdi
cōstitutionē paratū cum laudibus ⁊ can
ticis spūalibus perduxisse. Nulli dubiū
oēm illam celestē irl̄m tunc exultasse in
effabili leticia. tūc iocūdatam esse inexti/
mabili charitate. tūcqꝫ cū oī exultatione
iubilasse. qm̄ festiuitas hec q̄ nobis ho/
die reuoluit annua. illis oībus facta ē cō
tinua nec immerito credit enī ꝙ salua/
tor omnium ipse ꝙ̄tum dat intelligi per
se totus festiuus occurrit. ⁊ cum gaudio
eā secū in throno collocauit. hec Hiero.
¶ Quintum quod occurrit in virginis
transitu fuit iudeorū persecutio. nā vt
spūm tradidit virgo sc̄issima dixit apl̄is
dominus. Corpus virginis matris ī val
lē iosaphat ꝺferte. ⁊ in monumēto nouo

qd ibidem inuenietis illd recõdite. ꝛ me ibidẽ triduo donec ad vos redeã expecta te. Statimqꝫ apli corp⁹ cũ laudib⁹ susce perunt dñs vo pheretrum ꝛ apostolos nube ꝑtexit itaqꝫ ipsi nõ videbant sꝫ tm̃ vox audiebat. Affuerũt ꝛ angeli cũ apo stolis ꝯcinẽtes ꝛ terram totã sonitu mire suauitatis replentes. Excitati oẽs ad taꝫ dulcẽ melodiã de ciuitate veloci⁹ exeunt ꝛ qdnã hoc sit diligẽti⁹ sciscitant. Tũc ex titit q diceret mariã illã mrem ihu effe rũt discipuli mortuaꝫ. tunc oẽs ad arma concurrũt ꝛ se mutuo hortant dicentes. Venite ꝛ oẽs discipulos occidam⁹ ac il lud corpus quod seductorẽ portauit igni bus comburam⁹. Princeps aũt sacer dotũ hec videns obstupuit ꝛ ira replet⁹ ait. Ecce tabernaculũ illi⁹. q nos ꝛ gen⁹ nrm conturbauit q̃lem gliam nũc acce pit. ꝛ hoc dicens manus ad lectuꝫ misit volens illum euertere. Tũc manus eius ambe subito aruerũt ꝛ lectulo adheseft. ita vt ad lectulũ manibus penderet ꝛ ni mio cruciatu vexat⁹ lamentabiliter eiula ret. Reliquus aũt ppls ab ãgelis q erãt ĩ nubib⁹ cecitate percussus ẽ. Princeps vo sacerdotũ clamabat dicẽs. Scẽ pe tre in hac tribulatione me nõ despicias. Cui petrus. si in dñm ihm ꝛ in hãc que ipm portauit credideris sanitatẽ bñficio potieris. Cui rñdit. Credo dñm ihm ve ruꝫ esse filiũ dei. ꝛ hãc sacratissimã mrẽꝫ ei⁹. statimqꝫ a pheretro fuerũt man⁹ ei⁹ solute. sicqꝫ ꝛ ceteri q fuerãt cecitate per cussi in xpm ꝛ mrem credẽtes lumẽ re cuperarũt. ¶ Sextũ qd occurrit in vgi nis transitu fuit corpis sepelitio. Sepelie runt qdeꝫ apli corpus illud sanctissimuꝫ iuxta mandatũ dñi. Super hoc ita scri bit Hiero. ad Paulã ꝛ eusto. Mõstra tur sepulchrũ ei⁹ cernẽtib⁹ vobis vsqꝫ ad pñs in vallis iosaphat medio. q̃ vallis ẽ intra montem syon ꝛ mõtẽ oliueti posi ta quã ꝛ tu o Paula oculis cõspexisti. vbi in eius honore fabricata est ecclesia miro lapideo tabulatu in q̃ sepulta fuisse vt scire potestis ab oibus ibidẽ habitan tibus ꝑdicat. Sed nũc vacuum eẽ mau

soleũ cernẽtibus ostendit. Hec Hiero.

¶ Qd gloria vginis excedit gliaꝫ quo rũcũqꝫ beatoꝝ angeloꝝ ꝛ hominũ xpo dũtaxat excepto. Caplꝫ. ij.

Ecundũ quod fecit de⁹ magnũ in virgine bñdicta dr glorifica tionis. Mirum certe ꝙ gloria vnius puelle superet omnium beatoruꝫ ꝛ angeloꝝ ꝛ hoium preeminentiaꝫ. Jõ Hiero. vbi. s. ait. Hec est dies in q̃ vsqꝫ ad throni celsitudinẽ intemerata mater ꝛ vgo ꝓcessit. atqꝫ i regni solio sblimata post xpꝫ gloriosa resedit. Sic itaqꝫ vbi qꝫ ꝯfidẽter sancta dei canit eccl'ia. quod de nullo alio sanctorum phas ẽ credere vt vltra angeloꝝ vel archangeloꝝ meri ta transcenderit hec Hiero. Quãta vo sit gloria virginis in celo quinqꝫ illi⁹ di gnitates. declarant.

Prima dr maternitatis.
Secunda charitatis.
Tertia tranquillitatis.
Quarta capacitatis.
Quinta vnitatis.

¶ Prima dignitas vginis dr materni tatẽ. Maior nãqꝫ est excellẽtia vginis ꝙ sit mater dei q̃ꝫ sit dña creaturaꝝ di hoc enim dependet ab illo sicut ramus a sua radice. Ergo certitudinaliter tenendũ ẽ. ꝙ ipsa est super oẽs ordines angelorum tanq̃ꝫ per se implens ꝛ continẽs vnũ in tegrũ ac totalem statum. cui fm rectam rõnem altera persona congruere ñ põt qꝛ ipse status ex sui rõne ꝑpter incõmu nicabilẽ dignitateꝫ exigit vnitatẽ. Sicut enim nullatenus decet plures esse xpos nec deũ plures hoies. Sic nullo modo decet dei filium nisi vnã solã matrẽ nãlẽ habere. Jtẽ rõ nãlis aperte ac directe di ctat. ꝙ mater regis omniũ est in sede re gia super oẽs ordines mistroꝝ ꝛ milituꝫ collocanda. vñ qa est electa in mrẽꝫ est electa ad dignitatẽ excedentẽ dignitateꝫ ministroꝝ ac famuloꝝ. Quia vo rõ ma terni amoris ẽ q̃fert in deũ vt in suuꝫ fi liũ realẽ. a nullo alio affectu cuiuscunqꝫ q ñ ẽ realr mr dei. ꝑterq̃ꝫ ab ipsa nunq̃ꝫ

participari pōt. Nā vt dr ad hebreos.i. c. Sicut filius dei xp̄s sedet ad dexteraꝫ maiestatꝭ in excelsis. tāto melior angelis effectus q̄ꝫto differentius pre illis nomē hereditauit. qd̄ nomē est. vt sit vere deus per grām vnionis. Sic ꝛ mater dn̄i ih̄u gloriosa tanto melior angelis effecta q̄ꝫ/to pre oib⁹ creaturis hr̄ditauit vt obtineret dignissime mr̄is nomē. Vn̄ ꝓpheta ait eleuata ē magnificētia tua sup celos de⁹ magnificentia eni dei facta est virgo maria. Nam sicut in pria cōditione magnificatus est deus quia de nihilo tam sub/lime vniuersū ꝛ tā sublimes angelos cōdidit. Sic quoqꝫ in repatione nō min⁹ magnificatus est. qr de humana nā infecta perdita ꝛ damnata xp̄m hoiem ꝓpagauit. ꝛ de muliebri sexu i ordine rōabiliū s̄m cōem cursum in filio ꝛ matreꝫ sibi dedit ꝛ toti celesti curie. ¶ Secunda excellentia virginis que magnā ei⁹ gliaꝫ monstrat. caritas nuncupatur. Omnes nempe ordines ꝛ status glorie principaliter distinguuntur s̄ꝫ superiores ꝛ iferiores rōnes diuini amoris. Nō eni in oi rōne caritatis distingui possunt. cuꝫ omnes participēt illā. nec per aliquā rōnem q̄ nō sit rō diuini amoris pōt vn⁹ super alterū in maiori ꝓpinquitate seu vicini/tate ad deū sup collocari. Matern⁹ er/go amor imcōpabiliter trāscēdere debꝫ oēs alias rōnes amoris in deū. ꝑter illā q̄ est in aia xp̄i. q̄. s. fert realiter in deū tā/q̄ꝫ in personā ꝓpriā. ¶ Tertia v̉ginis excellentia magnitudinē glie ei⁹ ostendēs. tranqllitas noiat. Xp̄i enim aspectus fi/lialis ad matrem singularissim⁹ ac amo/rosissimus ꝛ transcendentissimus eē de/bet. ita q̄ totā celestē curiā simul sumptā ꝑter matrem non debet aspicere sub tali reuerentia. nec sub ordine talis aspectus seu amoris. Quanto auteꝫ dei aspectus altius fertur in aliquem beatoruꝫ. tanto forti⁹ ꝛ altius se per beatitudinem imprimit illi. ꝛ tanto altius conspicitur ꝛ su/scipit ꝛ acceptat ab eo. Igitur inexplica/bile est sub quāta altitudine : latitudine: ꝛ itimitate a deo virgo aspiciat. Ideo ex cōsequenti super oēs alios in glia corona t. Vn̄ Hiero. in s̄mone de assūptione ait. Nec in mūdo dignior locus fuit vir/ginalis vteri templo in quo dei filiuꝫ su/scepit. nec in celis sublimior regali solio quo mariam marie filius sublimauit.

¶ Quarta virginis dignitas capacitas dicta est s̄m enim Dyonisiū. Omnia inferiorum dona in superioribus in tanta excellentia sunt q̄ quasi nulla cōpatio ē nisi sicut est in circūferētia ad suū cētrū. Cū ergo beata virgo supra oēm ordineꝫ sit in tm̄ q̄ ꝑ se faciat ordinē incōmuni/cabilē sicut predictum ē. seqt q̄ sup oēs inferiorꝝ ordines tā angelorꝝ q̄ꝫ hoiuꝫ si/mul sūptorꝝ ipsa iproportionabilr̄ ē ꝑla/ta. Et qcqd est glie in oi inferiori glificata nā tam angelica q̄ꝫ hūana: multo pre excellentius est in virgine matre dei. nec dubiū hoc reddat alioruꝫ beatitudo nu/merosa: multa ꝛ magna qr hoc nihil fac ad rem maioritatꝭ glie essentialis seu substantialis. Nam in spūalib⁹ idē mai⁹ qd̄ melius reputat. Nam pl⁹ de substantiali glia est in vno seraphin q̄ꝫ sit in oib⁹ inferioribus angelis. etiam si per impossibile s̄m naturaꝫ multiplicarentur in infinitū. Superaddendū ergo ē q̄ nullus inter puras creaturas ordo in celis tm̄ supat ordinē immediate sibi cōiūctū q̄ꝫtū glia mr̄is dei supat oē qd̄ ei inferius est. Ad qd̄ intelligendū ꝯsideremus q̄ in corporibus vniuersi superiora cōtinēt inferio/ra ꝛ inextimabiliter plus. ¶ Quita v̉gi/nis dignitas que illi⁹ gliam declarat dr vnitas. Quāto eniꝫ beati magis vniunt cū deo. tanto gliosiores sunt in eo. Oēs aūt creature simul iūcte non tm̄ vniūtur deo q̄ꝫtū sola beata virgo. Ad cui⁹ intelligentiam notandū ē q̄ sex sūt grad⁹ vnionis in deum quibus creature in illū gradatim ascendunt.

Primus est vnio creationis.
Secundus cognitionis.
Tertius dilectionis.
Quartus glificationis.
Quintus maternalis conceptionis.
Sextus personalis vnionis.

¶ Primus gradus ē creationis.i.per
pticipationē eēndi p quā entia cōiūgunt
deo vt cause efficienti ⁊ exēplari atq3 fi-
nali. ¶ Scōs grad⁹ ē vnio cognitionis.
s.per vim intelligendi p quā intellectua-
lia vniunt deo vt supnāli credibili. ⁊ vt
credito ⁊ credendo. ¶ Terti⁹ gradus est
vnio dilectiōis quo amici dei i pñti vita
vniuntur illi per amorez. ¶ Quart⁹ gra
dus dicitur glificationis.s.p donū glifi-
cationis p visionē ⁊ fruitionē glie sempi
terne per quā aīa vnit deo vt obiecto bea
tifico facialiter viso. ¶ Quintus ē vnio
maternalis conceptiōis p quā btā v̄go ē
facta mater dei.ita vt vna atq3 eadē esset
caro virgis ⁊ caro xp̄i ñ ꝯsiderata i xp̄o
diuinitate ei⁹. ¶ Sext⁹ aūt ē gradus per
sonalis vnionis q cōpetit xp̄o q fuit de⁹
⁊ hō pp vnionē nārū in persona verbi.
In quolibet aūt istoꝝ graduū qlib3 ex-
cedit alterū in infinitū.q2 iferior i sua spe
cie multiplicat⁹ in infinitū: supiori equi-
pari nō val3. Qd sic patere pōt. ¶ Pri
mū enim patet.q2 esse in infinitum exce
dit nō esse q2 talia infinita nō entia non
equiualēt minimo pūcto essendi. ¶ Se
cūdū etiā patet.q2 ifinita non intellectua
lia vni intellectui equiualere nō possunt.
¶ Tertiū silr p3.q2 oēs intellect⁹ infide-
les ⁊ inimici dei nō equalent vni fideli ⁊
amico dei. Vñ pūerbioꝝ.xvj.c.scriptū ē
Melior est vnus timēs deū q̄3 mille fi-
lij impij. Qd qdē verū est nisi p q̄3to q-
dam ex eis in dei predestinatione p tpe
futuro habentur vt dei fideles atq3 ami
ci. ¶ Quartū etiā patet. Na3 qcqd dari
potest citra visionē dei nō equiualet vni
beato.q2 oīa simul sumpta ñ facerēt vnū
beatū. ¶ Quītū etiā patet. Nā illa vnio
siue accessus qui est per maternalē con-
ceptionē transcendit oēs inferiores in in
finitum put in hoc accessu includit ma-
ximus amor sibi correspondēs ac plena
rie cōsumans q2 sicut cois amoris gra-
dus cōsumat in gloria.sic maternus dei
amor cōsumat in maria. ¶ Sextū ⁊ vl-
timū insuper p3. Nā grad⁹ vnionis per-
sonalis tante est transcendētie ꝙ reliqui
citra ip̄m infinities multiplicati ei equi-
ualere non pñt. Ecce ꝙ qntus ascēsus
vnionis in deū.s.p maternalē ꝯceptionē
i infinitū excedit oēs alios p̄cedētes. Ex
q̊ manifeste apparet ꝙ q̄3tū in pñti secu
lo talis vnio excessit alias vniones i grā
tm̄ nūc in padiso excedit in gloria.

¶ Qd pie credere possumus ⁊ verisilr
debem⁹ tenere v̄ginē a mortuis resusci-
tatam.assūptā cū corpore ⁊ aīa in celu3.

Caplm̄.iij.

Ertiū qd fecit de⁹ magnū i v̄gie
gliosa dicitur assūptio. Vt.n.pie
credit tertia die postq̄3 corp⁹ vir
ginis fuit sepultū dū ibidē cōmorarētur
apostoli aduenit iesus cum multitudine
angelorum ipsosq3 salutauit dicens.pax
vobis.qui responderunt. Gloria tibi de-
us q facis mirabilia magna solus. Tūc
saluator locutus est dicens. Surge colū
ba mea.tabernaculū glorie: templum ce
leste.statiq3 surrexit ⁊ de tumulo ab apo
stolis patefacto pdijt. Sicq3 gloriose cū
corpore ad celestia regna perrexit. Et li-
cet hoc non sit nobis certitudinaliter re-
uelatu3.tamen sic habet cōmunis oiu3
scōꝝ opinio. Ipsi nanq3 ad hoc tenen-
dum congruentissimis rationibus indu
cuntur. Ex quibus nos quinq3 annota-
bimus.
Prima dr̄ cōpletionis.
Secunda honorationis.
Tertia sanctificationis.
Quarta perfectionis.
Quinta gratificationis.
¶ Prima rō pbās v̄ginē assūptā cum
corpe ⁊ aīa dr̄ cōplectiōis. Credit nāq3
ꝙ multoꝝ sanctoꝝ sit resurrectio cōple-
ta q cū aīa simul ⁊ corpe possidēt regnū
celeste cū xp̄o. Multo magis hoc cōue
nire debet v̄gini gliose. Vñ ⁊ deb Hie-
ro.in sermone ad Paulā ⁊ Eustochiu3
inqt. Quō aūt vel q̊ tpe aut a qb⁹ psōis
sanctissimū corpus virginis a sepulchro
ablatu3 fuerit vel vbi transpositum.vtrū
ue resurrexerit nescitur q̄3uis nonnulli
astruere velint eam iam resuscitatam.

⁊ btā cū xpo immortalitate in celestibus vestiri. Qđ ⁊ de btō Joāne euangelista ei⁹ ministro cui virgini a xpo vgo commissa est plurimi asseruerant. q2 in sepulchro ei⁹ vt fertur nō nisi manna inuenit qđ escaturire cernit. Verūtamē qd⁹ hoꝝ verius censeatur ambigimus. Meli⁹ tñ deo totum cui nihil impossibile est committimus. ꝙ aliqd temere diffinire velimus auctoritate nostra. Sicuti ⁊ de his q cum domino teste euangelio resurrexisse credūtur. Sed vtrū redierunt i terre puluerem an non. certū non habem⁹ nisi quod legim⁹ quia multa corpora sanctorū q dormierant surrexerūt ac venet in scāz ciuitatē. s. hierusalē ⁊ apparuerūt multis. De quib⁹ ꝑfecto nonnulli doctorum senserunt ⁊ in suis reliquerunt scriptis ꝙ iā in illis ꝑpetua sit cōpleta resurrectio. Vñ ⁊ btūs Petr⁹ dixisse legit cū de Dauid loq̄ret in testimoniū. Et sepulchrū inqt eius apud vos est. quasi non sit ausus dicere ꝙ ipse aut corpus ei⁹ apđ vos est. sed tñ sepulchrū q̄ cōdit⁹ fuerat. Hinc enim aiūt resurrexisse ⁊ ipm cū ceteris sanctis. Et ideo vacuuz remansisse monumentū. vt nūc beate marie cernit Quod sane factum ⁊ de alijs quibuslibꝫ locis scripturaruz firmare conant ꝙ hi iam cū xpo regnēt resuscitati in eternam societatē. qđ q2 deo nō ē impossibile nec nos de beata maria factum abnuimus. ℂ Scđa rō ꝓbans virgineꝫ cū corpe ⁊ aīa assūptaꝫ dr̄ honorationis. Dicit eniꝫ Bernard⁹. Scōꝝ corpa de⁹ ꝑciosa sublimiū tam gloriose venerabilia reddidit ⁊ honore tam mirifico sublimauit. vt et ipsis deputetur locus eorum veneratiōi congruus ⁊ ad ipsa mundus ꝓperet vniuersus. Si ergo marie corpus super terram esse dicatur cum nec deuota frequētetur visitatione fideliuꝫ nec eidē locus deputetur honoris. nimirum videbitur xpꝫ honorē materni corporis cōtēpsisse. cū tñ sup terrā alioꝝ scōꝝ corpa sic honoret. ℂ Tertia rō dr̄ sanctificatiōis. vt enim dictū est in precedentibus. q2 beata virgo sanctificata fuit anteꝙ nasceret fomes in ea nunꝙ aliquem actum habuit. ⁊ per secundam sanctificationē totaliter ab ea fuit sublatus. Cū ergo viciū fomitis inducat debitū incinerationis in carne. videtur ꝙ beata virgo a tali debito omnino fuerit absoluta. ⁊ per consequens nec eius corpus debuit incinerari. Ista est ratio Ricardi in. iiij. di. xliij. vt plene diximus in sermone de resurrectione xpi. ℂ Quarta rō dr̄ perfectiōis Sicut enim Maria fuit plena grā ꝑ ceteris puris creaturis. ita debuit esse plēa gloria ⁊ ita cuꝫ corpore glorificanda añ resurrectionē alioꝝ. De hoc sic dicit Augu. Si merito pre omnibus viuētib⁹ marie donata est gratia: morte erit minuenda: Absit cum mors aliorum scōꝝ ꝑciosa sit ⁊ gloriosa. ℂ Quinta rō dr̄ gratificationis. Decuit quippe virginē cū corpe ad gloriam deduci. vt filius eius benedictus in omnibus gratus maternis beneficijs inueniret. Ipsa nāqꝫ fuit q̄ filio ex purissimis sanguinibus eius corpulentaꝫ substantiam dedit. Ipsa que nouem mensibus vtero suo portauit. Ipsa q̄ illū letanter peperit ⁊ pannis inuoluit ac lacte pauit. Ipsa que in suis necessitatibus eum tuuit illiqꝫ ꝙtum potuit studiosissime semper occurrit. Ipsa que euꝫ dulciter suum iesum dilexit. Ipsa ergo digna regnare cum filio assumi debuit etiaꝫ cū corpore ad regnum celorum. Quia vt Augustinus ait. Putredo ⁊ vermis humane ē opprobriū conditionis. a quo opprobrio cum ihs alienus sit Marie nā excipit quā ihs de ea assumpsisse ꝓbatur Firmiter ergo credim⁹ ꝙ saluator oium ihs colendissimaꝫ suam matrē voluit in corpore ⁊ aīa facere gloriosā quam nos laudare cōcmur. Hec siquidē ē per quā oīs maledictio soluta est. ⁊ celestis bñdictio vēit i mūdū. Hec ē q̄ ꝓ nobis peccatorib⁹ infatigabiliter intercedit. Hec regina misericordie ad quaꝫ confugientes tuti esse valemus. Hanc oēs inuocem⁹ vt per illi⁹ merita i hoc seculo ipetrem⁹ grām sui filij ⁊ in futuro ꝑueniamus ad eternam regem. Amen.

¶ Sermo de sancto Joseph.

i **Oseph fili** David noli timere accipere Mariã ꝯiugem tuã. Qđ eni in ea natũ est đ spũ scõ ẽ. Math. i. c. Dilectissimi in xp̃o ih̃u doctor noster Boñ. xlv. di. quarti li. sniaꝝ dicit ꝙ ẽ nobilissima res nos. miseros mortales hoc in mundo habere singularẽ deuotionez non solum deo eterno: sed suis gloriosis sanctis: quibus orationes nostre sepe debent dirigi. Et moueri debemus ad hoc tribus rationibus.

Primo ꝓpter nostram inopiã.
Secundo ꝓpter diuinã reuerentiã.
Tertio propter sanctorum gloriam.

¶ Primo ꝓpter nostrã inopiã: qꝛ non meremur in diuino conspectu vnuz minimũ spirituale meritũ: imo sumꝰ potiꝰ pleni demeritis ⁊ peccatis. Sz in oꝛone sanctorũ adherenius ipoꝝ meritis que sunt copiosa in regno celoruz. Item qꝛ sumꝰ obumbrãti carne mortali: ac pauperes amore. Et quoniã aliqui sunt qui ꝑꝑ vnam specialẽ passionẽ magis amãt sanctos q̃ꝫ deũ: ẜm vnã confidentiã: ꝑꝑ hanc primã rõnem nõ dedignatur deꝰ vt habeamus sanctos deuotos considerata nostra paupertate. Itẽ quando confugimus ad illas orationes sanctorum confitemur nostram paruitatez ⁊ agnoscimus sanctos dei. ac eos amore reueremur. Sunt eni multi qui bona agunt respectu sanctoꝝ. Et ista oꝑatio non est vana: sed bona. Itẽ debemus etiã valde venerari sanctos: quoniaz consideramꝰ premij altitudinem. Relinquã ergo hoc mane omnes alios sanctos: ⁊ cuz oculo cordis aspiciendo ad celũ video vnam sedẽ in qua morat̃ ille virgo sponsus virginis: senex deuotus: pater xp̃i putatiuꝰ sanctus Joseph. Hic est meus deuotꝰ. venit mihi semel in mẽte: vt legerem aliquid de eo: ac querẽdo scripturas sacras reperi. ꝙ sanctus Joseph ẽ vnus de gloriosioribus sanctis paradisi. Propterea firmaui in mente mea vnum propositũ bonum: videlicet de habendo eum pro meo aduocato: ac predicare toti mundo ꝙ habeãt eum in reuerentia. Ideo proposui predicare de eo: quia in euangelio fit de eo hodie mentio. Et causa veniendi ad predicationis nostre ordinẽ assumpsi verba Math. i. c. i themate. In quibus sacratissimis verbis denoto sancti Joseph tres gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.

Prima est excellentia virginalis.
Secunda est excellentia filialis.
Tertia est excellentia diuinalis.

¶ Qđ in beato Joseph fuit excellentia virginalis. Caplm. j.

c **Irca** primã excellentiam: que est virginalis. Ubi demõstrabo vestris reuerentijs q̃ꝫtuz fuit excellens meritum Joseph: qui sedet in celis alte sublimatus tribus dignitatibus.

Prima est virginalis vnio.
Secũda est ṽginalis ꝯuersatio.
Tertia est ṽginalis auxiliatio.

¶ Prima dignitas vocatur virginalis vnio: in qua videre habemꝰ ꝙ iter Mariam ⁊ Joseph fuit vnꝰ amor sanctissimꝰ Nam post filium suum magis btã virgo Joseph amauit q̃ꝫ aliũ sanctũ. Nam pia mente credi potest: ꝙ spiritus sanctꝰ non vniisset virginem amore ad Joseph amandũ: nisi ab ipso spiritu sancto processisset ⁊ matrimoniũ eorũ contractum fuisset. Tu posses dicere. Non fuit veruz matrimoniũ: qꝛ vt ait Hiero. aduersus Heluidium: Joseph Marie potius custos fuit q̃ꝫ maritus. Et in euãgelio. Joseph volebat dimittere eam ⁊c. ergo nõ fuit verũ m̃rimoniũ. Magister. xxx. di. quarti sententiarũ dicit ꝙ inter Mariã ⁊ Joseph fuit verissimũ matrimonium. Et hoc idẽ habet̃. xxvij. q. ij. c. Institutũ Et hoc tenent Ricar. ⁊ Boñ. xxx. distin. quarti sententiarũ. Et Tho. tertia parte. q. xxix. sequentes sententiã mgr̃i. Quod

declarāt duobus modis. ¶ Primo ꝙ
in matrimonio eſt quedaꝫ ꝑfectio in eſſe
primo. ⁊ in eſſe ſecundo. Prima in eſſe
primo ꝓſpicit que ſunt de eſſentia matri
monij. Secunda ꝓſpicit quendam actū
particularem qui eſt actus matrimonij.
Item illud quod eſt in eſſe primo in ſcō
matrimonio eſt quedaꝫ mutua poteſtas
quam dat ſponſa ſuo ſponſo: ⁊ ecōuerſo
ſimul viuēdi: ac ſibi ipſis inuicē: ſeruien
di: quo ad obſequia matrimonialia: tñ
non quo ad copulā carnalē. Et iſta vnio
fuit inter Mariaꝫ ⁊ Joſeph. Secunda
que eſt in eſſe ſecundo: que ꝓſpicit actuꝫ
matrimonialeꝫ non fuit inter Joſeph ⁊
Mariā. quia licet amarent ſe tanꝗ̃ ſpō
ſos: ac inſimul habitarent cōmutarunt
copulā carnaleꝫ per ſpiritus ſancti opera
tionem in copulam virginalem. vt in. c.
Beata Maria. xxvij. q. ij. Nam quādo
Maria ſtabat in templo: pontifices q̄-
rebant eam nubere ſm legem: ⁊ ipſa vo
uerat virginitateꝫ. Et propter hoc nō fe-
cerat contra legis debitum: qꝛ ipſa virgo
copulam matrimonij: operatione ſpiri-
tus ſancti mutauit in virginitatem quo-
niam ſic erat voluntas dei. Et ſimiliter
fecit Joſeph. Et verbis Hiero. reſpōde
intelligendo maritū largo modo in quo
intelligit̃ actus matrimonij. Propterea
dixit magis cuſtos ꝗ̃ maritus. Item qꝛ
fuit error hereticorum dicentium malū
de virgine. videlicet ꝙ habuerat coituꝫ
cum Joſeph. Ideo Hieronymus ipſaꝫ
excuſādo dixit verba predicta. Et aduer-
ſus Heluidium reddit rationem: vt in-
fra dicam. videlicet de verbis Joſeph ꝗ
voluit Mariam relinquere. Quia ali-
qui doctores dicunt ꝙ quando Joſeph
vidit Mariam pregnanteꝫ de ſpiritu ſā
cto: incepit dubitare de ea: ⁊ volebat eaꝫ
relinquere: ne ſcandaluꝫ ſequeretur. Cri
ſoſtomus autem aliter dicit ⁊ ego cum
eo. ꝙ quando Joſeph vidit Mariā pre
gnantem: non cogitauit maluꝫ aliquod
de ea: ſed credēdo bonitati virginis cre-
debat ꝙ aliquod dei opus eſſet operatuꝫ
ſecrete in ea: propterea voluit recedere.

Et idō dicit idem Criſoſtomus. O ineſti
mabilis venter Marie virginis. Ma-
gis eni credebat Joſeph virginitati eius
ꝗ̃ vtero eius: ⁊ magis credebat virginē
poſſe concipere ꝗ̃ Mariam poſſe pec-
care. Dic mihi quiſ te mouet ad hāc opi
nionem: niſi ꝙ Joſeph viderat Mari-
am que ei miraculoſe data fuerat in eiuſ
ſponſam. Nam ipſe erat ſenex ⁊ Ma-
ria quattuordecim annoruꝫ. Et vt ſcitis
erat a pontificibus preceptuꝫ: ꝙ omnes
mulieres deberent ſe nubere: ⁊ Maria
vouerat virginitatem: ⁊ tamē erat factuꝫ
dictum preceptum vt habes Deut̃. vij. c.
Propterea Maria nolens legi contra
dicere dixit. Vadam ad pontificem: quo
niam virginitatem voui ⁊ narrabo ne-
gocium. Introiuitqꝫ pontifex in ſancta
ſanctorū faciens orationē. Et venit vox
angelica ac dixit. Cuius florebit virga in
manu illam tenentis. ⁊ ſuperueniet colū
ba: date eam illi in vxorem. Et ſic factuꝫ
eſt. Et tunc multi iuuenes virgaꝫ habue
runt ac nemini floruit. Secunda etiam
die orarunt: ⁊ data fuit Joſeph virga in
manu: ⁊ floruit: ⁊ columba deſcendit ſu-
per eum. Tunc pontifex ſpiritu ſancto in
ſpiratus dedit illi Mariam in ſponſam
Et ob hāc rem potuit Criſoſtomus arbi
trari ꝙ Joſeph non aliter intelligere po
tuerit niſi ꝙ a re diuina hoc proceſſerit
in Maria. Alia eſt opinio ꝙ Joſeph vi
dēs v̑ginē pregnātē cernebat vnū ſplen
dorē in ea tā relucentē: ꝗ exibat a ſenſibꝰ
ꝙ nō poterat eaꝫ intueri: Ideo volebat
eam dimittere. Propterea cogita quāti
meriti eſt Joſeph: qui talem habuit in
vxorē virginē. Item conſidera quantus
erat amor Marie erga ſponſum ſuum.
Naꝫ erat ſanctior ceteris alijs: cupiebat
qꝫ prophetarum ſalutem: ac alioꝝ cete-
rorum. ergo non dubites ꝙ etiā Joſeph
ſalutem deſiderabat: quem tantuꝫ dilige
bat. Et iſta eſt virginalis vnio. Nam tā-
tū fuit cum virgine vnitus: quantuꝫ fuit
ſponſus virginis. ¶ Tolle ſecundaꝫ di-
gnitatem que fuit virginalis cōuerſatio.
Joſeph enim habuit iſtam excellentiaꝫ

f. virginalis conuersationis: τ vidit innu
merabiles dei gras. Et aduerte ꝙ ista
est regula generalis: ꝙ qui malaꝫ habēt
societatem in hoc mundo male agunt τ
econuerso. Quot sunt qui in nocte nati/
uitatis xpi ludunt τ blasphemant deum
τ virginem? O canes proditores. Erit
vnus qui bonam habebit voluntatem:
τ vnus ribaldus destruet eam. Ambro.
dicit ꝙ virgo fuit sāctior alijs: mater dei
ac plena spiritu sancto: τ erat virgo non
solum corpore: sed etiam mente τ corde
nec in ea vnꝗ fuit macula alicuius pec/
cati. Et propterea quid credis ꝙ agebat
Joseph: qui pluries videbat sponsam su
am nocte surgenteꝫ ad orationem: ac de
nocte sepius plorare? Non credis ꝙ ad
bene agendum inflammabatur? Arbi/
tror ꝙ sepe orabat cuꝫ orante. Credo ꝙ
quando vͦgo benedicebat deū: ipse etiaꝫ
illum benedicebat cum benedicente. Et
non dubites ꝙ conabat cor suum hu/
miliare: sicut faciebat virgo. Considera
ꝗ̄tum erant dulcia eoꝝ colloquia. Naꝫ
quando Maria loquebatur de deo. ille
stupebat. Itē considera ꝙ dū stetit τ ha
bitauit cum virgine tot annis: ipse semp
disponebat. intuēs gesta τ modos Ma
rie: ducere vitam suaꝫ de bono in meliꝰ.
Et nō fuit sanctus qui istud habuerit do
num. Nam non. xij. nō. xvj. sed. xxx. an/
nis stetit cū Maria vͦgine. Nō credis
ꝙ Maria ipsū sūme diligebat: τ sūme
ipm debebat amare? Certe sic. De mor/
te vero Joseph clare in sacra scriptura
nō reperitur: sed credendū ꝙ paꝝ ante
baptismū xpi mortuus fuit. qa quando
xpus disputabat in templo viuus erat:
tamē tpe passionis nō fit de eo mentio.
¶ Tertia dignitas Joseph fuit vͦginalis
auxiliatio. Nescit mūdus dicere dilectis
simi ꝗ̄ est larga τ magna Marie digni
tas. Unde Berñ. Omnibꝰ oīa Maria
facta est. Sapiētibus τ insipientibus co/
piosissima charitate se comunicat. Que
ē peccatorū spes? Uirgo. Que ē spes de/
speratorum? Gloriosa virgo. O quot in/
fundit gratias continue peccatoribus.
Non est homo qui eam inuocat: ꝗ non
impetret ab ea gratias. si sunt hōeste. O
Joseph non debes recipere τ tu a spon/
sa tua etiam pro omnibus deuotis tuis
gratiam? Certe sic. Quando tu eius par
tui affuisti. τ in omni suo negocio ei auxi
lium tribuisti vt patet. Quando virgo in
egyptum aufugit. quis eaꝫ associauit? Jo
seph. Et ille quidem sepe adiuuabat vir
ginem fasciare puerum quietum: qui ēt
stabat ad laborandum vt virginem ad/
iuuaret. Hierony. dicit ꝙ Joseph erat
carpentarius: laborabatqꝫ d̄ arte sua: vt
daret edere illi qui dat toti mundo come
dere. Et Luc. ij. c. Quādo Joseph τ ma
ter ibant querendo puerum ihesum illis
tribus diebus plorantes: quia videndo
Joseph Mariam plorantem ipse etiam
plangebat. Quis reperietur qui tantum
seruierit virgini sicut Joseph? Si ergo ē
Maria ita gratiosa. ꝙ qui dicit ad eius
reuerētiaꝫ vnum aue Maria. facit sibi
gratiam: quanto magis credis ꝙ fecerit
Joseph qui tanto tempore sibi τ xpo ser
uiuit? Ego discretioni tue relinquo.

¶ Qd̄ Joseph habuit tres alias digni/
tates vltra omnes scōs. Caplm. ij.

c Ape secundam excellētiam. que
est filialis. Et in ista etiam tres
alias dignitates annotabimus
vltra omnes sanctos.
Prima est electio.
Scd̄a est honoratio.
Tertia ē ꝯsolatio.
¶ Prima est electio. Ut. n. dicit Boñ.
xps est pater omnium electoruꝫ. Elegit
nanqꝫ xps omnes qui saluari debebant
pro filijs. τ similiter elegit prophetas et
patriarchas. Nam dixit apostolis: filioli
mei. Iteꝫ etiam martyres τ confessores
filios appellauit. Joh. i. c. Dedit eis po/
testatem filios dei fieri his qui credūt in
noīe eius. Sed Joseph pro patre puta/
tiuo electus fuit. Et nota. q̄re fuit electꝰ
ad istud misterium: quia vt dicit Hiero.
xps habet patrem in celo absqꝫ matre.

Et dicunt doctores cõculcando oẽs ho-
minuz impugnationes: ꝙ prima rõ fuit
ẜm sententiã Ambrosij ad demonstran
dũ carnis genealogiã ꝓpter aduẽtũ xp̃i.
quia erat de tribu Dauid ⁊ ipse Joseph.
Item ⁊ secũdo fuit respectu celãdi istud
mysteriũ: ⁊ ad decipiẽdũ dyabolũ. Assi
gnat etiam aliã rõnẽ Hiero. ꝙ fuit con-
ueniẽs ne Maria lapidaretur a iudeis
credentibus ipsam cõmisisse adulteriũ.
Nõne est signũ magni amoris recõmit
tere sibi tantũ thesaurũ? ergo sanct⁹ Jo-
seph est magnus nimis. ¶ Secũda ex-
cellentia vocatur honoratio. Inter alios
sanctos: ⁊ quere quem vis: non reperies
post virginẽ cui domin⁹ fecerit tantã gra
tiam: ⁊ tantũ honorẽ: quantum Joseph
fecit. Vide Luce. ij. c. Et erat subditus il
li. Et Hierony. dicit. Jesus subiectus est
parentibus suis. Nam colebat ipse ma-
trez cuius erat pater ⁊c. Talis subiectio
erat: ꝙ illa diuinitas aliquando familia-
riter ministrabat Joseph: dabatqꝫ sibi
tobaleam ad tergendum manus: Ergo
non dubites ꝙ multa obsequia familia-
ria fecit xp̃s Joseph. ¶ Tertia excellen-
tia vocatur consolatio. Quis sanctorum
habuit maiorẽ consolationem in mũdo
Joseph? Consolationẽ habuit Petrus
qui manducauit ⁊ bibit cum xp̃o. Ipse
enim efficiebatur vt fatuus. Itez quãdo
Joannes dormiuit supra pectus dñi. O
quãtã cõsolationẽ accepit. Ibi enim flu-
enta euangelij de ipso sacro dñici pecto
ris fonte potauit. Franciscus dum semel
oraret cum manibus in cruce: xp̃us eũ
vocauit. Amice Francisce tolle crucem
⁊ sequere me: ⁊ effectus fuit tanq̃ fatu⁹.
Quando in monte aluerne recepit sti-
gmata: qualem consolationez habuit co
gita. Exibat fere ex dulcedie sibi anima.
Etiaz quando fratri Rufino appuit vir-
go cuz filio in brachijs: tantaz ex illa vi-
sione recepit consolationez: ꝙ quasi aĩa
exiuit. Sed Joseph quãtam cõsolatõez
recepit: quando in nocte vidit angelum
sibi dicẽtẽ. Joseph fili Dauid noli timere
accipere Mariã coniugẽ tuã. Itẽ quam
consolationẽ recepit: quando natus fuit
xp̃s credens ip̃m esse filiuz dei? Itez qñ
audiuit angelos cantantes. Gloria in al
tissimis deo? Quando audiuit Symeo-
nem tenentem xp̃m in vlnis ac dicentẽ.
Nũc dimitt̃ seruũ ⁊c.? O Joseph quãta
erat leticia tua. o quantum gratulabaris
quando cogitabas habitasse tanto tem-
pore cũ xp̃o: quãdoqꝫ stabas cũ virgine
⁊ xp̃o ad vnã mensaz ⁊ maxime tot an-
nis. Item quando erat duodecim anno
rum tenebat manum xp̃i cum sua. Quã
tam leticiã ex hoc capiebat? Ipse venie-
bat extra sensum. Pie credas ꝙ sepius
in die xp̃us Joseph osculabat: vt faciunt
filij patres. Vere Joseph potest cũ pro-
pheta canere. Cõsolationes tue letifica-
uerunt animam meã. Ergo anima con
sidera cum fide si audiremus christum
loquentẽ quid ageremus. Creparemus
ex deuotione. Et tu Joseph. qui tantam
habuisti practicaz cum filio dei: quomõ
faciebas? Credo ꝙ ex nimia dulcedie ⁊
deuotione exibas a sensibus.

¶ Qd Joseph vltra ꝑdictas habuit ẽt
alias excellentias. Cap̃lm. iij.

Ertiam excellentiaz diuinalem
vellem dicere: sed non sufficit tẽ
pus. Tamen cape vt potes. Nã
tres habuit dignitates in hac tertia excel
lentia. ¶ Prima fuit simulatiõis: quia
vocatur pater putatiu⁹. ¶ Secũda gra
tificationis: quia quando deus aliquem
elegit ad aliquem magnũ statum: sem-
per sibi magnas dat gratias. Et propte-
rea eligendo Joseph ad tantum myste-
rium: quantas gratias sibi dedit cogita.
¶ Tertia gratia visionis. quia vidit oĩa
que prophete predicauerũt de virgine ⁊
de verbo incarnato: qui tetigit euz mani
bus ⁊ fide. Multa sunt priuilegia Jo-
seph: ⁊ specialiter ista nouem que audisti
Deprecemur igitur vt intercedat ꝓ no-
bis ad virginem ⁊ filiuz: qui in hoc mũ
do det nobis suam gratiam: ⁊ in alio glo
riam. Amen.

¶ Sermo de spe bōa

Gustate et videte: qm̄ suauis ē dominꝰ beatꝰ vir q sperat in eo. ps. xxxiij. Statuerūt mlti ceco errore inducti nihil aliud querere ⁊ desiderare q̄ȝ bona breuissima huiꝰ seculi ⁊ res pituras mundi. Qui si saperent ⁊ intelligerent: q̄ȝ multa ⁊ magna promisit deus diligētibus se: hec omnia terrena ⁊ caduca velut stercora reputarent. Sed vt omnes ad regnū celoꝝ erigere valeāt affectꝰ suos: in p̄n̄ti sermone tractandū est de virtute spei. Uerba autē pposita possunt dici in psona ciuiū celorum. qui dicunt. Gustate ⁊ vos mundani. ⁊ videte quoniā suauis est dn̄s. scilicet amicis suis: quibꝰ tam ineffabilia bona largit. Btūs vir q sperat in eo. In qbus tria mysteria ꝯcurrunt cōtemplāda vȝ.

Primū de sua diffinitione.

Secūdū de sua distinctione.

Tertiū de sua fructificatione.

Primo contemplemur spei diffinitionem vbi est videnduȝ quō a doctoribus diffinit. Notandū aūt ꝙ a doc. tres diffinitiones assignant

¶ Prima ē magistri. iij. sen. di. xxvj. sic d. Spes ē virtꝰ qua spūalia ⁊ eterna dona sperāt. ¶ Scd̄a ē glosatoris Pauli Aymonis. Ro. v. sic. d. Spes ē certa expectatio future btitudis, pueniēs ex meritꝪ ⁊ gr̄a dei. ¶ Tertia ē Aug. d. Spes ē ꝟtus q̄ qs se ad id qđ credit puētuꝝ ꝓ sumit. ¶ Circa aūt istas diffinitiōes mōstrande sunt tres regule. quarū.

Prima dicit possibilitas.

Secunda dicit varietas.

Tertia dicitur veritas.

¶ Circa primā querit: vtrū possibile sit hoi viatori sperare beatitudinē sēpiternā Et videtur ꝙ nō. qꝛ dicit Augu. Inuisa diligere possumꝰ: icognita nequaq̄ȝ. Sȝ nō cognoscimꝰ btitudinē: qꝛ transcendit intellectū: sic̄ occulū sol. iux̄ illđ. i. Cor. ij. Oculus non vidit: nec auris audiuit nec in coꝛ hois ascēdit. ergo nec diligitur nec sperat. Sic̄ solēt qn̄q̄ȝ sēsuales dicer̄ Quis vidit padisū? Quid possumꝰ scire de illa btitudine. cū nihil videamus nisi tpalia bona: Hic faciamꝰ padisum. Hic constituamꝰ finē nr̄m. Quibꝰ sic doc. rn̄dent. Et prio angelicus doc. Tho. ꝑa ꝑe q. xvij. ⁊ pria ꝑe. q. v. ⁊ Boñ. i. iiij. di. xlix. ⁊ Sco. ⁊ Ric. i eodē loco. ꝙ vera btitudo pōt duplr̄ ꝯsiderari. s. in gn̄ali ⁊ pticulari. Si ꝯsiderat in gn̄ali inq̄ȝtū ē bonū sufficientissimū cognoscibile ex se. Dico ꝙ oibus ē nota: qꝛ qlibȝ scit qd ē bonuȝ ⁊ qd sufficiētissimū eē. In pticulari ꝟo i q̄ȝtū cōsistit in clara visiōe dei: dico ꝙ n̄ est cognoscibile illud bonuȝ: qđ dn̄s largit scis suis. Nullꝰ nanq̄ȝ posset cogitare nullus audire q̄ȝ excellens sit ⁊ sublimis glia illa. Oia eni bona tpalia nihil sunt respectu illiꝰ. Que oia pbari pn̄t exēplis scōꝝ: quibꝰ illud narrandū occurrit: qđ Aug. narrat in epl̄a ad Cyrillū de transitu bti Hiero. vbi ait. Sȝ vt merita btissimi Hiero. nō lateāt: qd mihi dina clemētia ānuēte in ipso sui obitꝰ die accidit enarrabo. Eadē nāq̄ȝ die ⁊ hora q̄ exutꝰ putredine atq̄ȝ immunditie carnis toga Hiero. scūs vestimētū ppetue imortalitatis ⁊ inestimabilis glie ⁊ leticie induit: positꝰ in cellula mea qescens: auide cogitās q̄lis inesset aiabꝰ btōꝝ q cū xp̄o gaudent glie ⁊ leticiaꝝ quantitas: cupiēs inde ex hac materia breuē ꝯponere tractatū: ꝓcibꝰ ipulsus nr̄i Seueri quōdā venerabilis Martini turoneñ. episcopi discipuli charta ⁊ calamo: pugillarīq̄ȝ i manibus susceptꝪ breuē volēs scribere epl̄am scīssimo Hiero. destinādā: vt qcqd ð h̄ sentiret: rn̄deret. Sciebā. n. in tā difficili q̄stione a nullo alio viuētiū me posse euidentiꝰ edoceri. Cū iā icipere salutationis exordiū. Hiero. ineffabile subito lumen nr̄is inuisū tpibus nr̄isq̄ȝ linguis mime declarādū: cū ineffabili iauditaq̄ȝ celoꝝ fragrantia cellulam in qua stabam intrauit iaȝ hora completorij. Quo a me viso: stupore admirationeq̄ȝ commotus: animi ⁊ membrorum virtutes amisi.

Nesciebã eni tũc q̄ dextera dei exaltas̄s̄z
seruũ suuz: notas faciens in populis vir
tutes suas. Nesciebam etenim q̄ deus
antique miserationis seruũ fidelẽ a car-
nis imũdicijs soluis̄s̄z. ꝛ tã sublimẽ ei in
celo sedẽ parasset. Nesciebaz certe inue
stigabiles vias dñi: nesciebaz thesauros
infinite dei sapie ꝛ scie. Secreta ꝛ occul
ta dei iudicia nõ cognoscebaz: qm̄ quos
vult facit ineffabili sapia ad sui cognitio-
nem venire. Quos autẽ vocat p̄destinat
iustificat ꝛ btificat, ꝑut decreuit conueni
re. Itaqꝫ qa talez mei oculi nũqꝫ ꝑsense
rãt lucez. talẽ olfat⁹ me⁹ odorẽ nõ ꝑsense
rat. tã nouis: tam inauditꝭ signis obstu-
pebã. Inter hec i me cogitatib⁹ ꝑstrepẽ-
tibus qd hoc eẽt: de luce dicẽs v̄ba vox
emicuit. Augustine Augustine qd q̄ris?
Putas ne i breui mittere vasculo mare
totuz: breui includere pugillo terrarum
orbẽ: celuz firmare ne vsitatos exerceat
cursus? Que auris nulla ꝑ sonuz hausit:
audiet tua? Que oculus nullius hoium
videre potuit: tuus videbit? Que cor hu
manum nullatenus intellexit: nec etiam
cogitauit: existimas te posse intelligere?
Infinite rei quis erit finis? Poti⁹ totuz
mare i artissimo clauderet vasculo: poti
us terraꝝ orbẽ ꝑuulus teneret pugillus
potius a motu ꝯtinuo celũ desisteret: qꝫ
gaudioꝝ ꝛ glorie quib⁹ beatorũ aie sine
fine potiunt minimaz intelligeres parti-
culã: nisi vti ego vera expiẽtia: doცereris
Et sequitur ad hec. Ego stupens pauore
admiratione tam inuisa: pene amens: oi
q̄si vigore carens his verbis aliqualem
sumẽs audaciaz tremebunda voce dixi.
Fas vtinã mihi foret: quis tam felix es ꝛ
gloriosus: q tã honorifice ad illa ꝑperas
gaudia: q tã dulcia eloqa faris meo gut
turi non ambigere. At ille. Nomen in-
qt meũ queris. Hieronymi illi⁹ presby-
teri cui trãsmittẽdã epl'az iã scribere ince
pisti sum aia: que in hac hora in bethleẽ
Iude: carnis onere d̄posito cũ xp̄o oiqꝫ
celesti comitata cohorte: decorata pul-
chritudine. oi illustrata splendore: illo in
duta immortalitatis deaurato vestimen
to: circũamicta oiuz bonoꝝ ꝛ gaudiorũ
varietate: sonorũ oium: triumphali cum
diademate coronata: ꝛ oi beatitudine ꝛ
felicitate vallata: tã gloriose: tam ineffa
biliter pergo ad regna celorum sine fine
mãsura. Nullũ eniz glorie expecto defe-
ctũ: sed augmentũ. sed iterũ iungar cor-
pori glorificando. ꝛ nullaten⁹ morituro.
sz gloriã quã nũc solam habeo habitura
in illa. s. vniuersali carnis resurrectione
cum xp̄o. Et sequit̃ infra. Placeat autez
voluntati tue aliqua mihi interrogãti re
spondere? Quid optas dicito: me oi vo-
lũtati tue scias rñsurã. Vellẽ inquã intel-
ligere vtrũ btõꝝ aie quedaz velle possint
q̄ obtinere nequeãt. At illa. Unum Au-
gustine noueris q̄ scõꝝ aie i illa eterna
gloria ita sunt solidate ꝛ firmate i deo q̄
nulla sibi inest alia voluntas nisi dei i q̊
nihil velle aliud possũt nisi que de⁹ vult:
Idõ que volunt obtinere possũt: Etenim
quecunqꝫ volunt deus vult ꝛ adimplet.
Nemo quippe nostruz suis fraudat̃ desi
derijs: qa nihil preter deũ aliqs nostruz
optat. Qm̄ ꝺo semper vt volum⁹ in deo
habemus. nostra sẽꝑ desideria sũt plenis
sime adipleta. Vale. Isto ergo mõ null⁹
viuẽs põt cognoscere altitudinez glorie
scõꝝ. Tñ nõ est paruipendendũ tale bo
nũ: q: fatuus esset qui nihil crederet nisi
qꝺ videret. Nam multi carnales ꝛ sen-
suales: q: non viderũt scõꝝ gliam illam
negant ꝛ ꝑuipendũt. De qb⁹ ait Grego.
iiij. dial'. in prologo. Carnales quiqꝫ: qa
inuisibilia illa scire non valẽt ꝑ expimen
tum: dubitãt vtrũ ne verũ sit qꝺ corpora
libus oculis nõ videt̃. Itaqꝫ ponit exem
plum de muliere pregnante ꝛc. Applica
figurã: que habet̃. iij. Reg. x. c. ꝺ regina
Sabba: que audita fama Salomonis
ꝛc. dixit corã rege. Beati viri tui: ꝛ beati
serui tui hi qui stant coraz te semꝑ: ꝛ au-
diunt sapiam tuã. Glo. Regina admi-
rando in laudem Salomonis erupit. d.
Beati viri tui ꝛc. Vere beati sunt quorũ
rex est xp̄s: ꝛ qui eterna ei⁹ visiõe ꝑfrui
merent̃: ꝛ gloriã quam habet cũ patre et
spũ scõ conspicere: ꝛ sapiam quã mũdis

coꝛde se oñdit ꝑpetualiter ꝑcipere letant
hec ille. Et oia que dicta sũt. de particula
ri cognitione dicta sunt ⁊c. Sed cõside-
rando btitudinez in generali: oẽs possũt
illã appetere: qꝛ ad hoc nãliter mouetur
vt ait Aug. xiij. de trinita. c. i. Oiuz certa
sententia ẽ qui rõne quoquo mõ vti pñt
beatos esse oẽs hoies velle. Et eodẽ li. c.
xxix. Nã indidit nobis: vt beati immor-
talesq; eẽ cupiamus. Qd̕ ꝓbari ꝑt ꝑ id
qd̕ dicit Ar. iij. topi. Maximũ bonũ oẽs
maxime appetunt. Et Boetiꝰ. iij. d̕ ꝯso.
Ois mortaliũ cura quã multipliciũ stu-
dioꝝ laboꝛ exercet: diuerso quidẽ calle ꝓ
cedit: sed tñ ad vnũ btitudinis finẽ nitit
ꝑuenire: quo adepto nil aliud desiderar
queat. hec ibi. Oẽs igit in exercitijs ⁊ la
boꝛibus nil aliud querũt ꝙ aliqd̕ bonũ
in quo possint letari ⁊ quietari. Et qm̃
multi credũt illud bonũ esse in diuitijs:
multi i honoꝛibꝰ. multi in magnificẽtijs
ideo ibi constituũt finẽ suuz. Qui tñ pñt
cognoscere errorẽ suum triplici ratione.
Prio rõne cõitatis. Scd̕o rõne insati-
abilitatis. Tertio rõe exẽplaritatis. ¶ Pri-
mo rõne cõitatis põt qs cognoscere i nul
lo tꝑaliũ bonoꝝ eẽ beatitudinẽ istã. Nã
cũ beatitudo sit quoddã ens ꝑ se bonuz
nõ cõpatit secũ aliquod malũ ſm Tho.
ſa ſe. q. ij. Sed oia bona tꝑalia sũt cõia
bonis ⁊ malis. Ideo in ipsis non ẽ vera
btitudo. Quis nanq; tam excoꝛs est: vt
nõ iudicet esse malos homicidas latro
nes: ꝟsipelles ⁊ similes? Et tñ hi sepe hꝰ
mũdi bõa habent: Iniq; ⁊ mali sũt diui
tes ⁊c. Ideo ait Augu. i. de ci. dei. c. viij.
Placuit quippe dine ꝓuidẽtie pꝛepara-
re in posterũ bona iustis: qbus nõ fruet
iniusti ⁊ mala impijs: quibus non excru
ciabũtur boni. Ista vero tempoꝛalia bo
na ⁊ mala vtrisq; voluit eẽ comunia: vt
nec bona cupidiꝰ appetãt: que mali q̊q;
habere cernũt: nec mala turpiter euitet:
qbꝰ ⁊ boni plerũq; afficiũt. Interest aũt
plurimũ qualis sit vsus vel eaꝝ rerum q̃
ꝓspere vł eaꝝ que dicũt aduerse. hec ibi
Sed vt fortiꝰ dicamꝰ. Quid põt dici in
hoie sũmũ bonũ qd̕ belue ⁊ bꝛuta parti-
cipant. Ideo ait Lact. iij. di. insti. aduer-
sus gentes. Cũ de officio hominis agat
opoꝛtet sũmũ sũmi aialis bonũ in eo cõ
stitui: qd̕ cõe cũ alijs animalibus eẽ nõ
possit. Sz vt feris dentes: armentis coꝛ-
nua: volucribꝰ penne ꝓpꝛie sunt: ita hõi
suũ aliquid debet ascribi: sine quo rõnez
sue cõditiõis ãmittat. Nam quod viuẽ-
di aut generãdi cã datũ ẽ omnibꝰ qdẽ ẽ
bonũ naturale: sũmũ tñ nõ est nisi qd̕ ẽ
vnicuiq; generi ꝓpꝛiũ. hec ille. Nec etiã
bona aie sunt hois beatitudo: vtputa scie
⁊ ꝟtutes: qꝛ nec ista ꝑ se acqruntur sz ꝓ-
pter aliud. Vnde Lanct. eodez loco ait.
Qui scientiã sũmũ bonũ facit aliqd hoi
ꝓpꝛiũ dedit: sz sciaz alteriꝰ rei gr̃a hoies
appetũt nõ ꝓpter seipam. Quis. n. scire
cõtentꝰ ẽ nõ expetẽs aliquẽ scie fructuz?
Artes ideo addiscũt vt exerceantur. Ex
ercent aũt vel ad subsidia vite: vel ad vo
luptatẽ: vł ad gloꝛiaz. hec ille. De virtute
aũt ꝙ ñ sit bonũ hois sũmũ: idẽ subdit.
Supest etiã vt refellamꝰ q virtutẽ ipsaz
sũmũ bonũ putauerũt. In qua opiniõe
etiã Marcꝰ Tullius i quo multa incon-
siderate fuerunt. Non enim virtus ipsa
sũmũ bonũ: sed effectrix ⁊ mr̃ sũmi bõi
ẽ: quoniã perueniri ad illud sine ꝟtute ñ
põt. hec ille. ¶ Scd̕o põt oñdi in nullo
bono tꝑali esse sũmũ bonũ rõne insatia
bilitatis. Est eim beatitudo ſm Boñ. in
iiij. di. xlix. q. i. finis satiãs appetitũ. Sed
nihil ẽ in hoc mũdo qd̕ satiare possit ap
petitũ hois. nõ diuitie: nõ honoꝛes: nõ
magnificentie. ⁊ similia ergo ⁊c. Idõ ait
Señ. in vna epłaꝝ ad Lucillũ. Conge-
rant in te qcqd młti locupletes possidẽt:
⁊ vltra pꝛiuatũ pecunie modum foꝛtuna
te ꝓuehat: auro tegat: purpura vestiat. ⁊
ad hoc modus delitiarum ⁊ opũ te ꝑdu
cat vt terrã marmoꝛibꝰ abscõdas. Non
tñ tibi habere liceat: sed ⁊ calcare diuiti-
as. Accedant statue ⁊ picture ⁊ quicqd
ars vlla elaboꝛauit: maioꝛa his capere
disces. Naturalia eniz desideria infinita
sunt: ⁊ falsa opinione nascentia: vbi desi
nãt nõ habẽt. hec ille. Exẽplũ patere ꝑt
de Alexãdro magno: qui postq; adeptꝰ

est quasi totius mundi imperiũ: dicebat.
Mundus non sufficit mihi. ergo ĩ istis
nõ ẽ btitudo: sed in glĩa dei: sic ait psal.
Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et
Augu. li. cõfessionũ. Redite ꝑuaricato/
res ad cor: ⁊ inherete illi soli q̇ fecit nos
state in eo: ⁊ stabitis: quiescite in eo ⁊ re/
quiescetis. Quare itis in aspera quoniã
istud bonũ qđ q̃ritis vel amatis ab illo ẽ
¶ Tertio id probat rõe exemplaritatis
Omnes nãq; sancti exhibẽt nobis hui⁹
veritatis testimoniũ: qui non solũ huius
mũdi vanitates ⁊ voluptates non quesi
erũt: verũ etiã ipsas aufugerunt vsq; ad
mortẽ. Et hoc ꝓbat duplici auctoritate.
¶ Prima ẽ Pauli exẽplificãdo đ pa/
tribus veteris testamenti ad Heb. xj. sic
dicẽs. Sãcti ꝑ fidẽ vicerũt regna operati
sunt iusticiaz adepti sũt repromissiones.
Obturauerũt ora leonũ: extinxerunt im
petũ ignis: effugarũt aciem gladij. con/
ualuerunt de infirmitate: fortes facti sũt
in bello: castra verterũt exterorũ. Acce
perũt mulieres de resurrectiõe mortuos
suos. Alij autez distenti sunt: nõ suscipiẽ
tes redemptionẽ vt meliorẽ iuenirẽt re/
surrectionẽ. Alij vͦo ludibria ⁊ vͦbera ex
perti insuper ⁊ vincula ⁊ carceres lapida
ti sunt: secti sunt: temptati sunt: in occisio
ne gladij mortui sunt. Circuierũt in me
lotis: ⁊ in pellibus caprinis egentes an/
gustiati afflicti: quibus dignus non erat
mundus. In solitudinib⁹ errãtes: i mon
tibus ⁊ in speluncis: ⁊ in cauernis terre
hec ibi. Alia est Rabani in sermõe oiuz
sanctoruz qui exẽplificat de sanctis noui
testamenti dicens. Apostolis subiectum
est triũphale martyrũ nomẽ: qui per di/
uersa tormentoꝝ genera xp̄i passionem
nõ lacescẽtib⁹ ꝓ cordioꝝ mẽtib⁹ imitabã
tur. Alij nanq; ferro perempti. alij flam
mis exusti: alij flagris verberati: alij ve/
ctib⁹ ꝑforati: alij cruciati patibulo: alij pe
lagi periculo demersi: alij viui decoriati
alij vinculis mancipati: alij linguis ꝑua
ti: alij lapidibus obruti. alij frigore afflicti
alij fame cruciati: alij vͦo truncatis ma/
nibus siue ceteris cesis membris: specta
culum contumelie in populis mundi ꝑꝑ
nomẽ dñi portauerũt. h ibi. Quid dicaz
de xp̄o qui semꝑ oñdit in hac vita nõ eẽ
beatitudiuẽ: ⁊ amaritudinẽ habuit vsq;
ad crucis mortẽ? De q̃ Firmian⁹ Lact.
vij. di. insti. aduersus gentes sic ait. Pr
noster ac dñs q̇ cõdidit formauitq; celũ
q̇ solẽ cũ ceteris siderib⁹ induxit: q̇ libra
tã magnitudie sua terrã vallauit mõtib⁹
mare circũdedit: amnibusq; distinxit. ⁊
q̇cq̇d est in h ope mũdi ꝯflauit atq; per
fecẽ ex nihilo: ꝑspectj erroib⁹ hoiuz ducẽ
misit q̇ nobis iusticie viã pãderet. Hunc
seq̃mur oẽs: hũc audiam⁹: huic deuotis
sime paream⁹: qm̃ solus vt ait Lucreti⁹
Veridicis hoium purgauit pectora dicꝫ
Et finez statuit torpedinis atq; timoris.
Exposuitq; bonũ sũmũ quo tẽdim⁹ oẽs
Quid foret atq; viam mõstrauit limite
ꝑuo. Quo possum⁹ in id recto cõtẽdere
cursu. Nec monstrauit tm̃: sz etiã ꝓcessit
ne quis difficultatis gr̃a iter virtutꝫ hor/
reret. hec ibi. Eleuẽtur igit ex his cordis
nostri studia ad cognoscendũ regnũ ce/
loruz: ⁊ inflamẽt affectus ad amorem
glorie: q: ibi vere ⁊ perfectissime iocũda
requies inuenit. ¶ Secũda regula mõ
stranda dicit varietas. In qua videndũ
est que differentia sit inter fidem ⁊ spez.
Respondet ẜm Aug. in enchiridion. ꝙ
ẽ triplex. ¶ Prima quia spes nõ ẽ nisi
bonaꝝ rerũ. fides vͦo malaꝝ ⁊ bonaruz
¶ Secũda quia spes est futuroꝝ tm̃. fi/
des vͦo est futuroꝝ preteritorũ ⁊ presen/
tiũ. ¶ Tertia quia spes est de bonis tm̃
sibi. fides vͦo de bonis tam sibi q̃ alijs.
¶ Tertia regula dicitur veritas. In qua
tres veritates notari possunt. Pria ẜm
s. Tho. ẜa ẜe. q. xviij. ꝙ in beatis ñ ẽ spes
quia iam habent quicquid volũt. Unde
ad ro. viij. Qđ videt quis q̇d sperat? Et
Aug. x. de ciui. dei. c. xxv. ait. Spes enim
que videtur nõ est spes. Tanta ẽ eniz in
ipsis certitudo beatitudinis ꝙ nullã spẽ
habere coguntur. Si vero dicatur ꝙ sã
cti in patria expectant resurrectionem et
corporum glorificationem. ergo sperant
Respondetur ẜm Bona. ꝙ nec anime

beatoꝝ nec angeli proprie habent ſpem. Et ratio eſt. quia ſpes eſt expectatio p̄mij ſubſtantialis. Omnes autē hi premium ſubſtantiale habent: ⁊ ideo carent ſpe ꝓprie dicta. Alia eſt ratio. quia ſpes habet annexam fidem. Fides autem cognitio enigmatica eſt. Et quia claritas viſionis diuine tollit omnia enigmata: per conſequens euacuet ipſam ſpem. Et ob hanc rationem dicitur ꝙ nec anima nec angeli habent ſpem. Poteſt tñ dici ꝙ licet in eis non ponatur ſpes proprie dicta. ſ. que eſt expectatio premij ſubſtantialis: eſt tñ in eis ſpes large dicta ꝓ quacunq̄ꝫ expectatione ſecūde ſtole ⁊ gaudij accidentalis. ¶ Secūda veritas eſt. ꝙ in damnatis nō eſt ſpes. Nā ſꝫ Tho. vbi. ſ. ſic ad verā beatitudinē ſpectat vt aliqs certꝰ ſit de ſue beatitudīs ꝑpetuitate. alioqn volūtas nō quietaret̄. Sic ēt ꝑpetuitas pene cū ꝑtineat ad penā. Non eni vere haberent rōnē pene dānati ſi ꝑpetuitatē dānatiōis ignorarēt. Et hoc ē qḋ dicit̄ Job xv. Non credit. ſ. q eſt dānatꝰ: ꝙ reuerti poſſit de tenebris ad lucē. Et ſi quiſ petat quare: rn̄det Glo. Sicut. n. inuolutꝰ tenebris luce deſperat: ſic ēt dānati deſperant vnq̄ꝫ poſſe egredi de tenebris inferni. ¶ Tertia veritas eſt. ꝙ ſpes reperit̄ i his qui ſunt in purgatorio ⁊ in his q ſūt in hac vita. De his q ſunt in purgatorio patet per magiſtrū ſniaruꝫ in. iiij. d. Qḋ ſancti patres felici ſpe ingreſſuꝫ ianue celeſtis expectabant. Si ergo diceretur ꝙ ipſi ſunt certi ꝙ nō pn̄t dānari. ergo non indigēt fulcimēto ſpei. Dicēdū ſꝫ Bon̄. ꝙ hoc nō eſt ꝓpter aſſecutioneꝫ glorie. ſed propter confirmationē liberi arbitrij quod eſt extra ſtatum merendi atq̄ꝫ demerendi. Et illa cōfirmatio nō euacuat ſpem: q̄ꝫuis ponat extra ſtatum vertibilitatis liberi arbitrij. De his v̄o qui ſunt in hoc mundo dubiū eſt an ſpes poſſit eſſe in peccatoribꝰ. Videtur eni ꝙ non. quia ſecundum magiſtrū in. iij. di. xxvj. Sine meritis aliquid ſperare: non ſpes ſed p̄ſumptio dici poteſt. Sed dicas. Omnes peccant ⁊ omnes ſperant. ergo. ⁊c. Reſpondet Bon̄. ꝙ quadrupl'r aliqs poteſt exire in actum ſperandi. Aut eniꝫ ſperat habendo merita in propoſito: in radice: ⁊ i effectu: ſicut homo iuſtus qui diu domino ſeruiuit. Aut ſperat habendo merita in propoſito ⁊ in radice: ſed nō in effectu. Sicut ille qui ante bonum vſum virtutum poſt̄q̄ꝫ ſuſcepit gratiam expectat beatitudinem ⁊ per illam ſperat ſaluari. Aut ſperat hn̄do merita i ꝓpoſito. n̄ i radice. nec i effectu. Sic̄ ille q ē i pctō mortali. tamen ꝓponit penitere ⁊ facere bōa ⁊ ſic ſp̄at conſequi btitudinē. Aut ſperat nō hn̄do merita nec i ꝓpoſito: nec in radice: nec in effectu. ſicut ille q facit malū ⁊ ꝑſeuerare intendens credit ꝑ ſolā miſericordiā ſaluari neglecta diuina iuſtitia. ¶ Primꝰ actꝰ ē ſpei iā formate ⁊ exercitate. ¶ Secūdus formate ⁊ prio infuſe. ¶ Tertiꝰ ſpei informis. ¶ Quartꝰ preſūptionis: q̄ꝛ preſūptio ē cū qs in malo ſine emēdatiōe ſperat poſſe ſaluari. Unde Gre. Qui veſtigia xp̄i dedignāt̄ ſeq: qua temeritate ſperāt ad eius claritatis gaudia peruenire? Hec ille. Sed ſi peccator diſponeret ſe conuerti: licet ſit peccator: tamen ſperare poteſt ⁊ debet vitā eternā qa vt ait Hiero. ad Ruſticū monachū. Nihil ſic offendit deū q̄ꝫ deſperatio. Et ſic patet primum principale.

Ecundo contemplemur ſpei diſtinctionē. Naꝫ triplex ſpes pōt diſtingui. videlicet.

Prima dicitur bona.
Secūda dicitur vana.
Tertia dicitur falſa.

¶ Prima dicitur bona que eſt in deuꝫ vel ratione gratie: quia in omni neceſſitate ſperat homo gratiam a deo inuenire. vel ratiōe venie: quia ſperat conſequi veniam delictorum ſuorum. vel ratione glorie: quia homo ſperat omneꝫ gloriaꝫ ſuam a deo. Et de hac dulciſſima ſpe ait ſapiēs. Ecc. ij. Reſpicite filij nationes hominum: ⁊ ſcitote quia nullus ſperauit in domino. ⁊ cōfuſus eſt. Et prouerbi. xvj. Qui ſperat in domino beatus ē. Et p̄s. Beatꝰ vir qui ſperat in domino. Et alibi

Beatꝰ vir cuius est nomen domini spes
eius. Et ps. xxx. In te domine speraui.
⁊c. O ꝙ̄ firmū ē stabilimētū sperare in
dn̄o. Uere nil in hoc mundo securiꝰ fieri
potest. ¶ Secūda spes dicit̄ vana. Et h̄
est illoꝝ qui spem suaȝ ponūt in vanita-
tibus mūdi. Horū itaqȝ spes vana dicit̄
Joh. i. can̄. Mūdus transit ⁊ concupi-
scētia eiꝰ. Quid est enim ꝙ non in breui
transeat ⁊ euanescat vt fumꝰ? O miseria
hūana audi qd de se ipso loquit̄ sapiens
Ecclesiastes. ij. c. Magnificaui opera
mea: edificaui mihi domos: plātaui mi-
hi vineas: feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ cōse
ui ea cūcti generis arboribꝫ: extruxi mi-
hi piscinas aquaꝝ: vt irrigarē siluā ligno
rum germinantiū. Possedi seruos ⁊ an
cillas: multāqȝ familiā habui. Armenta
quoqȝ ⁊ magnos ouiuȝ greges vltra om
nes qui fuerūt ante me in hierusalē. Co-
aceruaui mihi argentuȝ ⁊ aurū ⁊ sb̄am
regū ⁊ prouinciarū. Feci mihi cantores
⁊ cantatrices: ⁊ delicias filioꝝ hominuȝ
Scyphos ⁊ vrceolos i ministerio ad vi
na fundenda: ⁊ supergressus sum opibꝰ
omnes qui fuerūt ante me in hierusaleȝ
Sapia quoqȝ pseuerauit mecū: ⁊ oia q̄
desiderauerūt oculi mei non negaui eis
Nec ꝓhibui coꝛ quin oi voluptate frue-
retur: ⁊ oblectaret se in his que prepara-
ueram. Et hanc ratus sum partē meā si
vterer labore meo. Cūqȝ me cōuertisseȝ
ad vniuersa opa que fecerāt manꝰ mee:
⁊ ad labores in quibus frustra sudaverā
vidi in oibꝰ vanitateȝ ⁊ afflictionem ai ⁊
nihil ꝑmanere sub sole. hec ibi. Exem-
plifica ð senectute hois ⁊c. Jō Crisosto.
omel. vj. super Joh. ait. Uanitas vanita
tum inquit Ecclesiastes: ⁊ oia vanitas.
Hunc versiculū si saperēt qui in potētia
versant̄ in parietibꝰ suis oibꝰ ⁊ vestibul̄
scriberēt in domo ⁊ in foro: ⁊ ante oia in
ꝯscientijs suis: vt semꝑ ⁊ id oculis cerne
rent: ⁊ corde sentirent. Quoniam enim
multe sūt reruȝ facies ⁊ imagines vane
que decipiūt incautos: oportet istud car
men salutare quottidie: ⁊ in prandijs et
in cenis ꝯuenientibusqȝ oibꝰ: vnūquenqȝ
ꝓximo suo canere libenter: ⁊ a proximo
suo audire libēter: qꝛ vanitas vanitatum
⁊ oia vanitas. hec ibi. ¶ Tertia spes dici
tur falsa. Et hec ē illoꝝ q nūqȝ credūt se
esse morituros. Uerificat̄. n. de his illud
Tullij de senectute dictū. Nemo est tam
senex q nō se putet ꝑ annuȝ posse viuere
Cui ꝯcordat Hiero. ad An. Nemo est
sic fractis viribus: ⁊ decrepite senectutis
vt non se putet adhuc annum esse victu
rum. Inde subripit obliuio conditionis
sue vt mortale animal iam iamqȝ soluē
dum erigatur in suꝑbiam: ⁊ animo celū
tangat. Hec ille. Patet eni satis euiden
ter hanc spem esse falsā. Et sicpꝫ secun-
dum principale.

Ertio ꝯtēplemur spei fructifica-
tionē. Possumꝰ āt i h̄ mysterio
triplicem spei fructum ponere.

Primus dicit̄ fortificatio.
Secūdus dr̄ confortatio.
Tertius dr̄ assecuratio.

¶ De primo igit̄ patet: ꝙ spes fortificat
hoiem in laboribꝰ suis. iux̄ illð. Origen̄.
suꝑ Exo. Spes futuroꝝ: laboribꝰ regeȝ
parit. Nā si vana spe bonoruȝ tꝑaliū tot
grauia ⁊ onera ardua mortales tolerant
infelices: quō laborare vsqȝ ad mortem
difficile videri pōt his qui sperāt regnuȝ
celoꝝ? Quare diebꝰ ac noctibꝰ varijs cu-
ris hoies mundi indefesse sudant nisi qꝛ
aliquid sperant adipisci? Laborant dn̄i
sperantes magnifice dn̄ari: laborāt mi-
lites sperantes gliaȝ temporalē acqrere
laborant mercatores sperantes diuitias
adipisci. laborant artifices ⁊ agricole vi-
ctum vestitumqȝ sperantes recipe. Sed
multo fortius laboribꝰ insisterēt si final̄r
vitā eternā sperarēt. hec ille. Un̄ Grego.
in moral̄. Et ponit̄ in decret. di. xlvij. c.
omnes. Omnes huius seculi dilectores
in terrenis rebus fortes sunt: in celestibꝰ
debiles. Naȝ pro temporali glia desuda
re vsqȝ ad mortē appetūt. ⁊ ꝓ spe ꝑpetua
nec parū quidē in labore subsistūt. Pro
terrenis lucris iniurias quaslibet tolerāt
⁊ pro celesti mercede vel tenuissimi ver
bi contumelias ferre recusant. Terreno

iudici toto etiã die assistere fortes sunt: in oratione corã dño vel hore vnius momento lassant. Sepe nuditatẽ: deiectionem: famẽ pro acquirendis diuitijs atque honoribus tolerant. earũ rerũ se spe per abstinẽtiã cruciãt: ad quas adipiscẽdas festinant. Superna autẽ laboriose querere tanto magis dissimulãt: quãto magis ea retribui tardius putãt. hec ille. Patet quomodo sancti iugũ dñi fortiter portauerunt. et non infirmi mortales. ¶ Secundus spei fructus dicitur confortatio. Ipsa enim solatiũ est tribulatorũ et afflictorũ in hac vita. quoniã ĩpossibile ẽ quod qui sperat in dño succũbat. Exemplifica in prosperitate et afflictiõe. Jõ Hiero. in epistola ad Tyrasiũ eũ reprehendendo scribit: eo quod nimis doluit de dormitione filie. Ait. n. Caritatis tue scripta percepi: in quibus animũ tuũ dolore cõmotum de filie dormitione cognoui. Non aliud principaliter admiratus sũ quam xpiani pectoris in te virtutẽ ablatã fuisse: vt animũ flecteres ad dolorẽ. Stupeo: murũ fidei penetratũ vulneribus orbitatis: quem sopire debuerat spes resurrectiõis et regni celestis. Nunquam spes cũ dolore concordat: nec fides aliquã sentit quamcunque iacturã. Resurgere credimus mortuos nostros et plangimus? Quid faceremus si mori tũmodo pcipet deus: voluntas cuius sola sufficeret ad solatiũ: cui nullũ preponere iubemur affectũ: cũ quod dederat abstulit dñs qui creauerat? Quis est ille qui plangat quod ad tempus acceperat? Commodauerat vt haberes quantocũque tempore voluisset: et cũ vellet rursus auferret. Nihil abstulit de tuo qui dignatus est recipere propriũ. Creditum suũ recipere decuit creditorẽ: et nihil aliud decet quam creditori suo gratias agere mutuantẽ. Sic Job legimus: quem sequamur deuotissima voce dicentẽ. Dñs dedit dominus abstulit. sicut domino placuit: ita factũ est sit nomen dñi bñdictũ. hec ille. Fecisset ergo Tyrasius sicut Job si recte sperasset in domino. ¶ Tertius spei fructus dicit assecuratio: quia hec virtus reddit hominem securum in morte: quã hoies oẽs ita timent. Patet de Paulo ad Phil. i. Cupio dissolui: et esse cum xpo. Patet de scõ Andrea in cruce pendẽte: de quo ait Augu. li. de pe. Ne pmittas me dñe descendere viuũ. sed tempus ẽ vt cõmẽdes terre corpus meũ. Tam diu eniz illud portaui: terre iam illud cõmenda: et amplius me vigilare nõ permittas. hec ibi. Agamus et nos similiter. vt digne sperare illam gloriam possimus: hic per grãz et in futuro per gloriam. Amen.

¶ Sermo de virginitate.

Veramus domino nostro regi virginẽ. iij. Reg. i. Solet qri a doctoribus. et apud morales philosophos: vtrũ seruare virginitatẽ sit licitũ. Et videt quibusdã quod non. Et rõ ipsorũ ẽ. Oẽ quod contrariat pcepto legis nõ est licitũ. Sed virginitas ẽ huius. ergo &c. Nã pceptũ legis est Geñ. ij. De oi ligno quod est in paradiso comedes vt conseruari valeas Silr hoc est preceptũ legis nãe. Geñ. i. Crescite et multiplicamini. Unde quẽadmodũ esset illicitum se abstinere a cibo sic non est licitũ seruare virginitatẽ: quia ẽ contra pceptũ legis nãe. ¶ Scda rõ est talis Oẽ quod recedit a medio virtutis ẽ vitiosũ Unde phs. ij. ethico. dicit quod qui voluptate vtit: nec ab vno se abstinet intemperatus est qui autem oẽs fugit agrestis est. Sed qui seruat virginitatẽ ab oi delectatione se abstinet venerea. ergo illicitũ est. Et sic apud illos erat vitiũ et non virtus. Ad quod rñdet btũs Tho. sa se. q. clij. articu. ij. quod in humanis actibus illud est vitiosũ quod ẽ preter rectã rõnẽ. Habet aũt hec rõ recta: vt his que sũt ad finẽ vtat aliquis: sed ea mẽsura que congruit fini. Est aũt hois triplex bonum vt dicit phs. i. ethicorũ. Primũ ẽ quod cõsistit in rebus exterioribus: puta diuitijs. Secundũ ẽ quod cõsistit in bõis corporis sicut est sanitas: pulchritudo et similia.

¶ Tertiū ē q̄ð consistit in bonis anime. inter que principalis est vita cōtemplatiua que est potior vita actiua: vt dicitur iiij. ethi. ⁊ Luc. x. Maria optimā partē elegit ⁊c. Quorū bonorū exteriorū quedam ordinant ad ea que sunt vite ɔtemplatiue. Pertinet ergo ad rectitudinem hominis: vt aliquis vtatur exterioribus bonis ſm eam mensurā que cōpetit corpori: ⁊ similiter de alijs vt possit cōtēplari: ⁊ hoc non est vitiosū. Similiter si aliquis abstineat se a delectationibus corporalibus vt libentius possit vacare vite contemplatiue hoc non est vitiosum. Et quia virginitas, relinquit veneream delectationem vt possit vacare vite contemplatiue: Ideo vitiosum non est: imo magis virtuosuz. Ideo virginitas est licita. Circa quam virtutem quattuor notabimus contemplationes videlicet.

Primo virginitatis perfectionē.

Scðo virginitatis exaltationez.

Tertio ṽginitatꝭ cōseruationem.

Quarto virginitatis corruptionem.

¶ Circa ꝑmuz notādū ſm Tho. ſa ſe. q. clij. ar. ix. ꝙ in virginitate duo sūt cōsideranda. vnū scilicet formale: ⁊ aliđ materiale. Formale est firmum propositūz. s. velle nunq̄ʒ experiri delectationes carnales: etiam si posset. Materiale est corporis integritas. Et ideo triplex est virginitas. Una que est corporis ⁊ non mentis: quia mēte fornicantur ⁊ nō corpore: vt patet. xxxij. q. v. c. si paulus. ¶ Scða est mentis ⁊ non corporis: quia violate sunt. xxxij. q. v. c. tollerabilius. Tamē iste non amittunt virginitatē vel virginitatis coronam. Non sunt tamē consecrande inter alias virgines: vt patet. xxxij. q. i. c. vlt. ¶ Tertia est mentꝭ ⁊ corporis. ⁊ hec est gloriosa. xxxij. q. v. c. sic eniz. Jð dicit Aug. Uirginitas est in carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio hec ibi. Hec autē est perfectissima. ⁊ hec de primo. ¶ Circa secundū. s. suam exaltationem nota virginitatis octo exaltationes. Et prima est angelorum conformitas. Nam deus fecit eam in celo sociam angeloꝝ. Nam oēs angeli virgines sunt creati. Unꝰ Ambro. li. de ṽgi. ait. Supergreditur virginitas cōditionez humane nature: per quā homines angelis assimilantur. hec ille. Nam vt dicit Cyprianꝰ est angeloꝝ soror. Inquit enim. Uirginitas est angeloruz soror. victoria libidinū. regina virtutum ⁊ possessio omnium bonorum. Et ideo Hierony. ait. Uiuere in carne ꝑter carnē angelicū ē ⁊ nō hūanū. Qð dn̄s declarauit Math. xxij. In celo neq̄ʒ nubēt neq̄ʒ nubent: sʒ erūt sicut angelis dei. Sed est questio quō genuissent ⁊ fuissent virgines in statu innocentie. Rn̄det Augu. di. ꝙ genuissent salua pudoris integritate ⁊ peperissēt sine dolore. ¶ Secunda exaltatio est xp̄i societas. Naʒ lʒ in patria omnes sint bt̄i ⁊ videant diuinaʒ essentiā: tamē ṽgines magis sunt deo ɔiuncti. Un̄ Apoc. xiiij. Hi sunt qui cuʒ mulieribꝰ nō sūt coinquinati: ṽgines eni sūt: hi sequūt agnū quocūq̄ʒ ierit. Et Ambro. dicit. Quocūq̄ʒ pergit ṽgines sequūtur agnū atq̄ʒ laudibꝰ xp̄ʒ semper associant. ¶ Tertia est prioritas. Nam ṽginitas ordinata fuit in statu innocentie: q² homo de terra virginea fuit creatꝰ Gen̄. i. ⁊ matrimoniū post. Gen̄. i. ⁊. xxxij. q. ij. c. in pricipio. ¶ Quarta ē mentis dignitas. Due enim sunt vite: vt dicit Tho. ſa ſe. q. xviij. ar. i. s. vita actiua ⁊ vita contemplatiua. Contemplatiua ē dignior: vt dicit phus. ij. ethicorum. Uirginitas aūt ꝑtinet ad vitam contemplatiuam. ergo ē dignior. Figura huius fuit Maria magdalena q̄ stabat secꝰ pedes dn̄i Luc. vij. ¶ Quita ē ṽtutꝭ raritas. nā illa que raro reperiūtur sunt preciosiora sicut lapides preciosi. Sʒ ṽginitas raro reperitur. ergo ⁊c. ¶ Sexta est perditionis irrecuperabilitatꝭ. Tāta est excellētia huius virtutis ꝙ ꝑdita nullo modo potest amplius recuperari: vt dicit Hiero. Cum cetera deus possit: nō potest ruinā virginitatis recuperare. Intellige de virginitate corporali. Et hoc ratione sue preciositatis: quia sic non est de alijs virtutibus. s. charitate: fide ⁊ spe. ⁊ sic de alijs

que põt recuperari. ¶ Septiã ẽ stat⁹ sub limitas. In ecclia dei sũt tres stat⁹: vt pʒ ꝑ ba de. q. xv. ar. i. s. stat⁹ ṽginitaʇ mr̃imonij ⁊ viduitaʇ. Sublimioꝛ autẽ oĩb⁹ istis ẽ ṽginitas q̃ fuit prioꝛ mr̃imonio. xxxij. q. i. c. nuptie. ¶ Octaua ⁊ vltia ẽ fructus sublimitas. Nã illa ṽtus dr̃ eẽ tanto nobilioꝛ: ac perfectioꝛ quãto ei mai⁹ p̃miũ datur. Sed mai⁹ p̃miũ dat ṽginitati. ergo ⁊c. Dicit eñi Hiero. ꝙ nuptie replẽt terrã: ṽginitas celũ. Et sic pʒ secũdũ p̃ncipale. ¶ Circa tertiũ. s. ei⁹ cõseruationeʒ nota septẽ necessaria ꝓ cõseruatiõe hui⁹ ṽtutis. Et p̃ria ẽ sobrietas. Nã vt dicitur ꝓuer. xxij. Luxuriosa res est vinũ. Ideo apl̃s ad Eph. v. ait. Nolite inebriari vino in quo ẽ luxuria. Dicit Hiero. Uenter vino estuans facile in libidineʒ spumat. Sicut pʒ de Loth q vino replet⁹ dormiuit cũ duab⁹ filiab⁹ suis. Geñ. xix. ¶ Secũda rõ est sollicitudo. Nã ociũ inducit maxime ad carnis tẽptationẽ: vt dr̃ Ezechie. xvi. c. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodome abũdantia panis saturitas et ociuʒ. hec ibi. Sicut accidit ẽt Dauid. ij. Reg. xi. de Bersabee. Exẽplũ ẽt de sctã Iustina a diabolo tẽptata: qꝛ erat sine exercitio. Iõ dicit Hiero. Semp aliqd boni facito: vt diabol⁹ semper occupatum te iueniat. ⁊ notat de ꝯse. dist. vl̃. c. nũq̃ ¶ Tertia ẽ habit⁹ honestas. Nã superfluitas habit⁹ ducit ad lasciuiã. Uñ. i. Petri ij. Nõ in tortis crinib⁹: aut auro: aut veste preciosa: sʒ qđ decet mulieres ꝓmittẽtes pietatẽ ꝑ bona opa. Uñ Aug. ad Cãcianũ militẽ ait. Hoies ⁊ mlieres q̃ serico ⁊ purpura induũt xp̃m induere difficile est. Iõ ꝯsulim⁹ in xp̃o pie viuere volentib⁹ vt moderate induantur. hec ibi. Exemplũ de Iudith que oꝛnata decepit Holofernẽ vt pʒ Iudith. x. Et Cyprian⁹ dicit. Serico ⁊ purpura indute: xp̃m induere nõ possunt. ¶ Quarta ẽ custodia sensuũ. Unde intelligendũ est: magnam partem innocentie esse cecitatem. Dyna eni oppressa fuit a Sychen Geñ. xxxiiij. quia curiose voluit videre mulieres regionis illius. ¶ Quinta ẽ modestia sermonis. Unde Hieronymus. Sermo ṽgis prudens ⁊ rarus. Et. ij. Petri. iiij. Si qs loquitur quasi sermones dei. ¶ Sexta ẽ timoꝛ: vt virgo semper sit timoꝛosa. Uñ Berñ. Solent virgines que vere virgines sunt semp esse pauide. Exẽplũ patet de btã virgine Luc. i. ¶ Septima ⁊ vltima est fuga occasionũ. Uñ Hiero. Solus cũ sola secrete nõ sedeas. Quĩ vt ait Berñ. stare cũ mulierib⁹ ⁊ imunẽ se cõseruare mai⁹ est q̃ moꝛtuos resuscitare. Et iõ dicit Hiero. Hostiolũ tuum raro aut nũq̃ mulieꝝ pedes terãt: qm̃ vt ipe dic mẽtes ferreas libido domat. Exẽplũ pʒ de btõ Berñ. clamãte latrones latrones. Applica exẽplũ mãle de duob⁹ lapidib⁹ q si ad inuicẽ cõprimant emittunt ignẽ. Nã Augu. nolebat stare cuʒ ꝓp̃ria soroꝛe ꝯsiderãs piculũ. Sic pʒ de Amõ q oppssit Thamar soroꝛẽ suaʒ. ij. Reg. xiij. Et sic pʒ tertium p̃ncipale. ¶ Circa q̃rtũ ⁊ vltimũ. s. coꝛruptõeʒ. Nota ꝙ qn qʒ sunt que habent coꝛrũpere ṽginitateʒ Primũ est sup̃bia. Uñ Aug. li. de ṽgi. Non solum predicanda est ṽginitas: vt ametur verum etiã ammonẽda ẽ ne inflettur. Facilius enim sequunt agnũ coniugate humiles q̃ virgines sup̃bientes Nã de⁹ nõ solũ respexit ṽginitatẽ Marie: sed magis humilitatẽ: vt pʒ Luce. j. ¶ Secũdus est defect⁹ caritatis. Exemplũ de illis qnqʒ ṽginib⁹ fatuis Math. xxv. Uñ Berñ. Castitas sine charitate ẽ lampas sine oleo. Tolle charitateʒ castitas deo nõ placet. ¶ Tertiũ est macula pctĩ. Nihil enĩ valet castitas cum pctõ quia est foꝛma priuata. Uñ Hiero. Illa virginitas hostia xp̃i est: que nec mentẽ nec carnem libidine maculat. Ille virgines que in pctĩs moꝛant: deo nõ placẽt. ¶ Quartuʒ ẽ diuisio coꝛdis. Uñ Augu. libro de virgi. ait. Totus vobis in coꝛde figatur: qui pro nobis fixus est in cruce Diuisũ est coꝛ virginis: cũ deo ⁊ mundo studet placere. hec ille. ¶ Quintũ ẽ stabilitas. Uñ Aug. vbi. s. Deũ sequamur ne virginitatis bonũ a nobis perdat hic per gr̃am ⁊ in futuro ꝑ gliam. Amen.

¶ Sermo de patientia oib⁹ necessaria.

Ex patientiam curramus ad propositũ nobis certamẽ. Doctoris gentiũ verba sũt ista ad Heb .xii.c. Post lapsum primorũ parentum adeo humanum genus passionibus est vexatum: vt nullus vnq̃ in hac vita inueniri possit omnino quietus. Insurgunt vndiq̃ mala: vndiq̃ tempestates: vndiq̃ afflictiones. laborioseqũ cure. Accidunt ⁊ sepe multa aduersa nolentibus ⁊ inuitis. Neq̃ aliter aduersus fortune impetus ⁊ incursus: repentinosq̃ motus: nisi ferendo ⁊ equo animo tolerando tuti eẽ valemus. Supanda ait Virgilius. Omnis fortuna ferenda est. Hoc autem maxime operatur patientie virtus: que omnibus necessaria est. sine qua succumbit mens: ⁊ deficit animus: cum aliquod sinistrum accidere viderit. Ea propter in hoc sermone de patientia erimus tractaturi: de qua tres ꝯsideratiões faciemus.
Prima est de eius descriptione.
Secunda de ei⁹ determinatione.
Tertia de eius acquisitione.

¶ Quid sit patientia: ⁊ de multiplici ei⁹ acceptione. Capitulum .j.

Rima consideratio ẽ de patiẽtie descriptione: in qua qd sit patiẽtia ostendemus. Et Lact.v.lib. diui. insti. aduersus gentes sic dicit. Patientia est maloꝶ que aut inferuntur aut accidunt cum equanimitate perlatio. Et Tulli⁹ in rhetorica eandem sniam loquit sub alijs v̇bis.d. Patiẽtia est honestatis aut vtilitatis cã rerũ difficilium ⁊ arduarũ voluntaria ac diuturna perpessio. Et pro ampliore declaratione notãdum q̃ quintuplex patientia inuenitur.
Prima est remissorum.
Secunda mũdanoꝶ.
Tertia stultorum.
Quarta hypocritarum.
Quinta virtuosorum.

¶ Prima est patientia remissorũ eorũ .s. quibus ex officio incumbit reprehendere corrigere vel punire aliena pctã: et tamen illa tollerant. Contra quos est.c. facientis.lxxxvj.di. vbi dicitur facientĩ ꝑ culdubio culpam habet: q quod potest corrigere negligit emẽdare. Et.lxxxiij.di. c.consentire. Consentire videtur erranti qui ad resecanda que corrigi debent non occurrit. Et eadẽ dist.in.c.error. Error cui non resistit approbatur: ⁊ veritas cum minime defẽsatur opprimit. Negligere qppe cũ possis perturbare puersos nihil aliõ est q̃ fouere. Nec caret scrupulo cõcessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare. De hac autem vel tolerãtia vel punitione malorum copiosius disputabitur in sermone de iustitia. ¶ Secunda est patientia mundanorum eorũ .s. qui propter mundũ quoscũq̃ labores strenue tolerãt. De quibus dicitur.xlvij. dist.c.oẽs. Oẽs hui⁹ seculi dilectores in terrenis his rebus fortes sunt: in celestibus autem debiles. Nam ꝑ tpali gloria vsq̃ ad mortem desudare appetũt: ⁊ pro spe ppetua nec parũ quidẽ in labore subsistunt. Pro terrenis lucris iniurias q̃slibet tolerant: ⁊ pro celesti mercede: vl tenuissimi verbi cõtumelias ferre recusãt. Terreno iudici toto etiã die assistere fortes sunt: in oratione coram domino: vel vnius hore momento lassãtur. Sepe nuditatem: deiectionẽ: famẽ ꝑ acquirendis diuitijs atq̃ honorib⁹ tolerant. Supna autẽ laboriose querere tanto magis dissimulant: quanto magis ea retribui tardius putant. hec ibi. ¶ Tertia est patientia stultorũ. eorũ.s. qui sciunt q̃ peccando mortaliter seruiunt diabolo: ⁊ pmittunt se trahi ab illo de peccato in peccatũ. Quibus dicit Paul⁹.ij.ad Cor.xi.c. Libenter suffertis insipientes: cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enĩ si qs vos in seruitutẽ redigit: si qs deuorat: si quis accipit: si qs extollit: si qs in faciẽ vos cedit. ¶ Quarta est patia hypocritaꝶ. De quib⁹ dr Math.vj. exterminãt.n. facies suas: vt pareãt hominibus ieiunantes.

¶ Quinta est patientia virtuosorum. De qua dicit Augustinus in li. de patientia. Uirtus animi que patientia dicitur: tam magnū donum dei est: vt eam ipsius q nobis eam largitur patiẽntia predicetur. Et de hac xp̄s Luce. xxi. c. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Et Jacobus. i. c. Patientia opus perfectum habet. Et. ij. ad Cor. vj. c. In omnib⁹ exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia. Et ad Eph. iiij. Cum patientia supportantes inuicem. ⁊. i. ad Cor. vi. Sectare iustitiam pietatem fidē charitatem patientiam. Huius autem officium est conseruare bonum rationis contra tristitiā. ne. s. ratio tristicie succumbat. Nam virtutes morales ordinantur ad bonum inq̄ntum conseruāt bonū rationis contra impetus passionum. Inter alias autem passiones tristicia efficax est ad impediendum bonum rationis. ꝭm illud. Ecc. xxx. Multos occidit tristicia. Hec Tho. ꝭa ꝭe. q. cxxxvi. Propterea dixit Lucanus. Gaudet patientia duris. Notandū tñ: q̄ aliud ē passionē ⁊ afflictionem in aduersitatibus non sentire: aliud non sufferre. Qui homo est angustias ⁊ tribulationes sentit: sed si non est virtuosus ⁊ fortis animo in passione deficit: ⁊ mlta: aut cogitat: aut loquitur aut operatur: que non conueniunt. Qui vero virtuosus est: ⁊ si vt homo aduersa sẽtiat: tamen in dolore modum adhibet: ⁊ mensuram seruat atq̄ modestiā. Propterea inquit Seneca de cōsolatiōe ad Paulinum. Non sentire mala sua non est hominis: non ferre non est viri ⁊ Tullius libro. ij. de oratore. Magna laus et admirabilis videri solet: tulisse casus sapienter aduersos: non fractum esse fortuna. retinuisse in reb⁹ asp̄is dignitatem.

¶ De quinq̄ in quibus debet vnusq̄sq̄ esse patiens. Capl'm. ij.

Secunda consideratio de patientia dicitur determinatio. Debet nanq̄ homo determinate eē patiens maxime in quinq̄. v3.
Primo in contumeliar illatione.
Scd̄o in tꝑalium bonor ꝑditione.
Tertio in carorum amissione.
Quarto in corporis flagellatione.
Quinto in volūtaria operatione.

¶ Primo deb3 homo esse patiēs in cōtumeliarū ⁊ iniuriarū illatione. Solent nanq̄ homines nequam ⁊ mali molestare bonos: nūc detrahendo: nunc cōuiciando: nunc contumelias inferendo. Ibi virtus est vbi boni patienter sciunt sufferre. Quoniam vt dicitur. xxiij. q. iiij. c. tu bonus. Tu bonus tolera malum. et idem in. c. tolerandi. ⁊ in. c. Qui ꝭm carnem. In. c. ꝟo. Hec autem vita Gregorii ait. Si boni estis: q̄diu in hac vita subsistitis: equanimiter tolerate malos. Nā quisquis non tolerat malos ipse sibi per impatientiam testis est: quia bonus non est. Abel enim esse renuit: quem Cayn malicia non exercet. ⁊ Lactantius in. v. li. diuinarū institu. Nō enim min⁹ malum est referre iniuriam. q̄ inferre. Nā vnde certamina inter homines contentiōesq̄ nascuntur: nisi q̄ improbitati opposita impatientia magnas sepe concitat tempestates. Qd̄ si patientiam. qua ꝟtute nil melius: nil in homine dignius inueniri potest: improbitati opposueris: extinguetur protinus tanq̄ igni aquā superfuderis. Sin autem prouocatrix illa impatiētia. improbitatem sibi comparem nacta est: tantum excitabit incendium vt id nō flumen aliquod: sed cruoris extinguat effusio. Magna itaq̄ patientie ratio est: quam sapiens auget bono viro. Ut enim nihil malorum fiat hec sola efficit. Que si detur omnibus: nullum scelus: nulla fraus in rebus humanis erit. Spectat vtiq̄ ad magnanimitatem quod nōnulli ascribunt ad vilitatem scilicet ferre patienter ⁊ equo animo verba contumeliosa. Contra quos est dictum Senece lib. de clementia vbi inquit. Magni animi proprium est iniurias atq̄ offensiones spernere. Et idem in libro de prouidentia. Manet sine aduersario virt⁹. Tunc

apparet quãta sit: quantũq; polleat: cum
quid possit patiẽtia ostẽditur. Et Sapiẽs
ꝓuer. xvj. c. Melior est patiens viro for
ti: Et q dñatur animo suo: expugnatore
vrbium. Ex hoc laudatur patientia ma-
gnorum virorum atq; potentum: q pa-
tientes fuerũt ad ferendũ iniurias. Scri
bit nanq; Seneca de Anthigono rege:
ꝙ cum audisset quosdam: qui eum non
videbant de se male loquentes: accessit
ad eos ⁊ dixit. Nũc maledixistis Anthi
gono: cuius occasione in has miserias
incidistis. Modo autem bene optate ei
qui vos ex hac voragie eduxit. Nec am
plius eis dixit. Dicitur etiaz in Policra
tone. ꝙ Aristippus cuidã maledicenti si
bi: philosophus patiens respondit. Tu
lingue tue: ⁊ ego aurium meaꝝ domin⁹
sum. Et ibidem narratur ꝙ Xenophon
philosophus de se maledicenti respõdit.
Tu didicisti maledicere: ego maledicta
contemnere. Ibidez habetur d Octaui
ano: ꝙ cum eidem descendenti rome ꝑ
sacram viam: desperatus quidaz diceret
o tyranne: respondit. Si essem non dice
res. Nec amplius de vbis eius curauit.
Fertur adhuc ibidem. ꝙ simillimus qui
dam adolescẽs Octauiano vrbem intra
uit. Quem Augustus ad se adductum
interrogauit. Dic mihi adolescens: Fu-
it nunq̃ mater tua rome. Negauit ille.
nec contentus adiecit. Sed pater me⁹.
Joci itaq; aspitate vrbana: noticiã om-
niũ ⁊ familiaritatẽ sibi conciliauit. Ibidẽ
adhuc fertur illud quod scribit Augusti
nus. iiij. li. de ciui. dei. de magno Alexan
dro. Qui cum reprehenderet piratã quẽ
dam dicens: cur mare habes infestum?
Ille libera voce respondit. Quid tibi: vt
tu orbez terraruz? Sed quia id ego vno
nauigio facio: latro vocor: q a tu magna
classe: diceris imperator. Si solus ⁊ ca-
ptus sit Alexander latro erit. Et multa
alia contra Alexandrum protulit animo
se. Miratus Alexander constantiã ho-
minis honorauit eum: iussitq; conscribi
militie. Similiter narratur ibi ꝙ Anthi
gonus pedagogus cytharam Alexan-
dri magni fregit: abiecitq; dicens. Etati
tue iam regnare conuenit: vt ea q̄ in cor
pore regis voluptatem luxurie dant do-
mineris: Quod ille patientissime tulit.
Quibus exemplis apparet: non vile esse
neq; vituperabile: imo magnificũ egre-
gium atq; decorum illatas iniurias de-
spicere. ¶ Secundo debet homo eẽ pa
tiens in temporalium bonoruz perditio
ne: vt non subruat animus: neq; despe-
ret si quandoq; hec fortune bona: vt ho
nor dignitas potentia diuitie ⁊ similia di
minuant. Propterea laudatur Anaxa
goras qui non est contristatus quando
in patriã rediens possessiões suas deser-
tas ⁊ dissipatas inuenit. Et Bias priene⁹
letanter respondit his qui eum interro-
garunt: quid secum ferebat cuz fugiebat
de patria: quam inuaserant hostes. Om
nia mea mecum porto. De quibus men
tionem feci in sermone de auaritia: siue
de contemptu diuitiarum in quadrage-
simali. ¶ Tertio debz esse homo patiẽs
in suorum carorum seu propinquorum
amissione. Nam sunt multi qui propter
mortẽ suorum nullum habent modum.
Indignantur deo: ⁊ seipsos committũt
consumendos dolori. Pro quibus dicit
Seneca de consolatione ad Paulinuz
Quid taz humile ac muliebre est: q̃z cõ
sumendum se dolori committere. Nos
autez non interdicimus eis: quin ꝓ suis
mortuis quadã pietate ducti doleant ⁊ la
chrimẽtur. Fleuit Joseph sup patre suo
mortuo. vt dicitur Geñ. vlti. c. Et Abra
haz fleuit sup Sarra mortua. p⁹. cxxvj.
annos vite sue. Geñ. xxiij. c. Fleuerũt et
patres antiqui pro morte suorũ. Et xps
lachrymatus est: cum lachrymantem vi
dit Magdalenã pro fratre mortuo. Jo
annis. xi. c. Et virgo beata doluit ⁊ fleuit
in morte xpi. Dãnam⁹ supabundantiam
doloris: que videtur quandã desperatio-
nez ptendere. Quapropter Paulus. ij.
ad Thessalonicenses. iiij. c. ait. Non cõ-
tristemini sicut ⁊ ceteri qui spez non ha-
bent. Et. xiij. q. ij. c. vbicunq; hec autez ⁊
c. Habent. et. c. Qui diuina vocatione.

confirmatur quod dicim⁹. Hic Hiero. Ad Tyrasiũ ait. Caritatis tue scripta percepi: in quibus animũ tuuz dolore commotum de filie dormitione cognoui. nõ aliud in te admiratus sum: ꝙ xp̄iani pectoris abs te virtutẽ ablatam fuisse. Stupeo murum fidei penetratuz vulnerib⁹ orbitatis: quem sopire debuerat spes resurrectionis. ⁊ regni celestis. Resurgere credim⁹ mortuos nostros ⁊ plangimus? Quid faceremus si mori tm̄ preciperet deus? Voluntas eius vtiqꝫ sola sufficeret ad solatium: cui nullnz iubemur affectũ preponere. hec ille. Propterea Valeri⁹ maximus libro. v. rubrica de parentib⁹ qui obitum filiorum forti aĩo tulerũt: laudat Anaxagoram: qui audita morte filij respondit nuncio. Nihil inexpectatum aut nouuz nuncias. Ego enim illum ex me natum: mortalẽ esse sciebam: ⁊ sicut neminez mori solere qui non vixerit: sic nec aliquez viuere qui moriturus nõ sit. ❡ Quarto debz vnusqsqꝫ esse patiẽs in corporis flagellatione: cum corp⁹ egritudinibus ⁊ infirmitatibus aggrauatur: sicut d̄ beato Francisco legimus. De quo dicit dñs Bonñ. in legenda magna. Cuz duris corporis angeretur doloribus illas suas angustias non penarum censebat nomine sed solatioruz. Dũ aũt semel grauius solito dolorũ vrgeretur aculeis quidaz frater simplex dixit ad eũ. Frater ora dominũ: vt mitius tecuz agat. Manum eniz suã plus debito sup te grauare videt. Quo audito vir sanctus cum eiulatu exclamãs ait. Nisi noscerẽ in te simplicem puritatem: tuũ ex nũc abhorrerẽ consortium: quia ausus fueris circa me diuina iudicia reprehensibilia iudicare. Et licet totus esset attrit⁹ grauis prolixitate languoris: proijciens se in terrã ossa debilia duro casu collisit: ⁊ deosculãs humum: gratias inquit tibi ago domine deus de omnibus his doloribus meis: teqꝫ mi domine rogo: vt centuplum si tibi placuerit addas: cuz tue sancte volũtatis adimpletio sit mihi ꝯsolatio semp pleã. ❡ Quinto debet esse vnusquisqꝫ patiẽs in voluntaria operatione: in ieiunijs: orationib⁹: vigilijs: ⁊ disciplinis: alijsqꝫ operibus virtuosis: cum premium illorum sit eterna vita. In omnibus autez vnusquisqꝫ memor esse debet illius patientissimi Job: qui i omni aduersitate sua: in damno reruz. siue in morte repentina filiorum: siue in plagis ⁊ vulneribus corporis sui solitus erat dicere. Domin⁹ dedit dñs abstulit: sicut dño placuit ita factum est: sit nomen dñi bñdictum.

❡ Nõ qnqꝫ sunt regule ad acquirenda patientiam. Caplm. iij.

Tertia consideratio est de patientie acquisitione. In qua dicẽduz est quõ patiẽtia potest acqri. Et ad hoc notande sunt quinqꝫ regule.
Prima dr̄ recogitatio.
Secunda melioratio.
Tertia premiatio.
Quarta auxiliatio.
Quinta exemplatio.

❡ Pria regula dicit recogitatio. Quãdocunqꝫ enim quis sentit aduersa multa imminere sibi: recogitare debz peccata que commisit: ⁊ dicere illd̄ Michee. viij. c. Iram domini portabo quoniam peccaui ei. Sic faciebãt fratres Joseph quãdo venerunt in egyptũ: ⁊ Joseph loquebatur cũ eis: ⁊ ipsi non cognoscebãt euz: ⁊ dicebat: frater vester vnus ligetur in carcere: vos autem abite ⁊ frẽz vestꝛ minimuz ad me adducite. At illi lingua hebraica credentes non intelligi ab Joseph: dicebant ad inuicem. Merito hec patimur q: peccauim⁹ in frẽm nostrum videntes angustiam aĩe illi⁹ cũ deprecaretur nos: ⁊ non audiuim⁹. Idcirco venit sup nos ista tribulatio. ❡ Secũda regula dicit melioratio. Quandocũqꝫ qs tribulationibus quatitur: vt patiẽs fiat consideret ꝙ deus in hac vita sepi⁹ vexat quos amat. ⁊ oĩa in melius interpretetur Vñ Job. v. c. dicit. Beat⁹ hõ q corripit a dño. Increpationem ergo eius ne reprobes. Et sapiens. puer. iij. Disciplinam

dñi ne abijcias: nec deficias cuz ab eo corriperis. Quē eni diligit dñs corripit: ꝛ quasi pater in filio complacet sibi. Solet enim tribulatio satis prodesse anime ad illuminandū eā: atq̄ ad superandas mundi ꝛ carnis blanditias. Dñs Lactā. in .ij. libro diuinarum institutionum ait. Tum maxime de⁹ ex memoria hominū elabit: cum bñficio eius fruentis honorem diuine indulgentie dare debent. At vero si qua necessitas grauis p̄sserit: tūc domini recordantur. si belli terror infremuit: si morborum pestifera vis incumbit: si alimēta frugibus longa siccitas denegauit: si seua tempestas: sigrando ingruit: ad deum confugitur: a deo petitur auxilium: deus vt subueniat oratur. Si quis in mari vento seuiēte iactatur: hūc inuocat. Si quis aliq̄ vi affligatur: hunc potius implorat. Si quis ad extremam mendicandi necessitatē deduct⁹ victum precibus exposcit: hunc solū obtestatur per eius diuinū atq̄ vnicū nomē: hoīuz sibi mīsīcordiā q̄rit. hec ille. Et Hiero. tribulatiōis vtilitatē p exemplum quoddam explicat in ep̄la ad Rusticum monachū. d. Grecus adolescens erat in cenobio: qui nulla abstinentia: nulla opis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hūc periclitantez pater monasterij hac arte preseruauit. Impat cuidam viro graui vt iurgijs atq̄ conuitijs insectaretur hominem. ꝛ post irrogatas contumelias primus veniret ad querimonias. Uocati testes: pro eo loquebātur qui contumeliam fecerat. Solus pater monasterij defensionem suam callide opponere studuit: ne abūdātiore tristitia absorberetur frater. Quid plura? Ita ann⁹ deduct⁹ ē. Quo expleto īterrogat⁹ adolescens sup pristinis cogitationibus si ita adhuc moleste sustineret: pape inquit. Mihi viuere non licet: ꝛ fornicari libet? ¶ Tertia regula ad acquirendā patientiam dicitur premiatio. Quandocunq̄ quis deficere videret animū ī tribulatione: aut in laboribus pp̄ter deum susceptis: statim subleuari debet ad illaz mercedē vberrimam ꝛ copiosaz: que repromittitur nobis in celis. De qua xp̄s dicebat Math. v. Beati estis cum maledixerint vobis homīes: ꝛ persecuti fuerint vos: ꝛ dixerint omne malū aduersū vos: mentientes propter me. Gaudete ꝛ exultate: quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic Stephanus cum eēt inter eos qui persequebantur. ipsum intendens in celum vidi gloriam dei. ¶ Quarta regula dicit auxiliatio. Quādocunq̄ aliquis premitur multis angustijs: sciat deum astare sibi: vt ei succurrat: vel vt patientiaz tribuat: dummodo ipse auxiliū eius postulet. Ideo Dauid ī p̄s. xxxvj. ait. Iuxta est dominus his q̄ tribulato sunt corde. Est de hoc exēpluz magni Antonij: qui cū post multa etiaz verbera: que a demonibus fuerat passus vidisset in splendore quodam mirabili dominū ihm xp̄m dixit ad eū Ubi eras bone iesu: vbi eras? Quare a principio non fuisti vt me iuuares: ꝛ vulnera mea sanares? Cui domin⁹. Antoni. hic eram ꝛ meo auxilio certamen sperasti. Amodo autem quia viriliter dimicasti: in toto orbe faciam te nominari. ¶ Quinta regula ad acquirendam patientiaz dicit exemplatio. Quando aliquis cupit habere patientiaz: vltimū ē remediū ītueri sanctorū exempla ꝛ potissimum dñi nostri ihu xp̄i. De quo Petrus prima epistola. c. ij. dicit. Christus passus est p nobis: vobis relinquens exemplum. Et Paulus ad Hebreos. xij. ait. Recogitate eum qui sustinuit talem a peccatorib⁹ aduersus semetipsum contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficiētes. Que nam patientie exempla non inueniuntur in christo? Uide illuz o anima in cruce nudatum. Uide ꝛ contemplare diligenter. Si te grauataz sentis infirmitate corporis: audi illum dicentem tibi. Et ego pro tua salute a planta pedis vsq̄ ad verticem totus sum vulnerat⁹. Si dixeris ei. Heu iniuste accusator: inique criminor ab emulis meis: rñdebit tibi: Et ego qui deus sum factus homo iu-

stus sanctus pius sapiens mūdus ⁊ impollutus: vocor samaritanus seductor malefactor blasphemus: ⁊ velut perditissimus reus: in medio latronum crucifigor. Si conquesta fueris de paupertate: ⁊ ille clamabit. O anima mea sustine patienter: quia ⁊ ego amore tui in tanta sū paupertate constitutus: vt non habeam vbi caput reclinem in cruce. Sitiui: at aque mihi guttula denegatur. Et tandē nihil inueniri potest: in q̊ nos patiamur pro amore crucifixi: quin magis in illo patiatur ipse pro amore nostro. Propterea Augustinus. in libro de conflictu viciorū ait. Si passio redemptoris ad memoriam reuocatur: nihil tam durum ē: quod non equo animo toleretur. Parua enim toleramus si recordemur quid biberit ad patibulū. qui nos inuitat ad celum. Ille enī opprobria irrisiones cōtumelias alaphas sputa flagella coronā spineam crucemq̧ sustinuit. Et nos miseri ad nostram confusionē vno sermone fatigamur: vno verbo deijcimur: hec ille. Quare procuremus feruenter: vt acquiramus patientiam: per quam deus largietur nobis hic gratiam: ⁊ in futuro sempiternā gloriam: in qua est bn̄dict⁹ per eterna seculoꝝ secula. Amen.

¶ Sermo de predestinatorū numero ⁊ damnatorum.

Multi sunt vocati: pauci vero electi. Math. xx. c. Verba que reuerentijs vestris sunt proposita dilectissimi in xpo ihesu sunt ipsius dn̄i ihu. que si hoies vani attente pensarent ac subtiliter discuterent timendi deum causam haberent. Quid eni pōt tāta efficacia timorē incutere: q̄ꝫ prefata verba ore veritatis in fallibilis ꝑlata considerare? Quis eni nō paueret: qs nō obstupesceret: q videret suū regē populos sibi subiectos omnes sine defectu corā se aduocantem: ⁊ ex tanta multitudine paucos ad gloriam eligentem: reliquos autem in cōfusione ignominia ⁊ tormento relinquentem? O quantus timor. o quantus fletus. o quantus gemitus tales comprehēderet. Sed nunc insania hominum putat contrarium. Nā si singillatim omnes interrogentur infideles an sint electi ad salutē: quasi omnes dicerent sumus. Similiter etiam iudei idem dicerent. Verum quid de xpianis loquar: quorum fides est verissima. Nonne ⁊ ipsi etiam in omnibus malis viuentes: tamen credunt se misericordiā dei ꝯsecuturos? Interroga queso singulos in omni sexu. ⁊ in omni etate conditione gradu ac dignitate: neminem fere inuenies etiam si in malo ꝑseueret: qui se non putet electū. ⁊ hoc euenit partī: qꝛ ignorant lumen veritatis: partī: quia ꝓprij amoris fallacia decipiuntur: ꝑtī denīq̧: qa diabolica suggestione falluntur. Nam plerunq̧ etiā fatui se sapiētes existimant: ⁊ qui claros non habent oculos umbram interdum pro veritate percipiunt. ⁊ sepe somniantes putant se vigilare ⁊ esse vera que somniant. Sic multꝭ vocatis a deo eueniet qui nūc credūt se saluari ⁊ damnabuntur: quia dicit saluator Multi sunt vocati pauci vō electi. Nōne vides in omnibus reb⁹ exemplū: qꝛ illud qd̄ est deterius plus abundat. vt in fine sermonis dicet. Sed nūc cape exēplum in piscatoribus: qꝛ vt plurimū plus īmundicie: ⁊ pisciū inutiliū in rete capiunt q̄ꝫ sint boni pisces. Hoc confirmat diuina auctoritas Math. xiij. Simile ē regnū celorū sagene misse in mare vsq̧ ibi in caminū ignis. Ecce q̄ boni ponūt in vasis quasi in modico loco morantes propter paucitatē: sed mali ꝓijciunt in littus maris propter multitudinē. O peccator conuertere ⁊ cōsidera quid significet. Multi sūt vocati. ⁊c. Sꝫ licet xps nequeat mentiri. tn̄ qa eius sacratissima dicta ab ignorātib⁹ male intellecta sepenumero errore decipiunt. Idō ꝓ luculentiori thematis nostri declaratione tria

in hoc sermone notabimus.
Primū dr̄ oppositio.
Secūdū dr̄ declaratio.
Tertiū dr̄ confirmatio.
¶ Cape primū qd̄ est oppositio. Quidā enim vident opponere ꝙ non pauci sed multi sunt electi. ⁊ hoc triplici oppositōe probare videntur.
Prima dr̄ inclinationis.
Secūda dr̄ reuelationis.
Tertia dr̄ predestinationis.
¶ Prima oppositio dr̄ inclinationis ⁊ est talis. Omnia que sunt inclinantur ad agēdum ꝭm bonitatē sue nature loquendo naturaliter: vt pꝫ in creaturis insensibilibus ⁊ sensibilibꝰ: q̄ magis q̄ꝫ nos sequūtur nature sue inclinationē. Vn̄ phs iiij. ethi. ait. Vnusqsq; dirigit opa sua ꝭꝫ optimū eoꝝ que sunt in ipso. Et Boetiꝰ i iiij. de ꝯso. psa. iiij. inq̄t. Agit eni cuiusq; nā. qd̄ ꝓpriū ē ei diffinire. ergo ⁊ deꝰ cuiꝰ esse est perfectissimū inclinat a bonitate sue nāe vt agat ꝭm eā. nam si alia agunt hoc a fortiori deus. hoc pꝫ. ij. meth. vbi dicit. Qd̄ est causa aliorū vt sint talia illd̄ maxime est tale. exemplo ignis qui cum sit causa calefaciendi aquam arguitur ꝙ sit maxie calidꝰ. ergo cū deꝰ sit cā vt alia agant ꝭm inclinationem sue nature. ipse debet agere ꝭm suā imo magis: qa teste Proculo: qui dicitur de causis auctor. Quicqd pōt cā secūda: pōt cā ꝑma nobiliori ⁊ altiori modo. Et cōmētator. ij. metha. ait. Prima cā est magis digna i esse ⁊ virtute q̄ꝫ oia alia entia. quia omnia alia entia acquirūt eē ⁊ virtutem a ꝑmo. Sed que est inclinatio nāe dei? Misericordia. Hinc dr̄ in ps. Apud dn̄m misericordia: ⁊ copiosa apud euꝫ redemptio ⁊. xxvj. q. iij. c. allīgāt. Et allegatur de pe. di. i. §. item dicitur. Misicordie dn̄i nec mēsuras ponere possumꝰ nec tpe diffinire. Ecce ꝙ inclinat ad miserēduꝫ ꝭm naturā. ergo debet pluribꝰ misereri. ⁊ ꝯn̄ter plures eligere q̄ꝫ dānare. Veꝝ rn̄dere qs poterit ꝙ etiā deꝰ inclinat ꝑ nām facere iusticiā. Concedo. sꝫ tn̄ magis iclinat ad mīam testante Jac. ij. c. sue can̄. vbi ait. Supaltat aūt mīa iudiciū. Et de pe. di. i. c. quia diuinitatis. ⁊ sūt v̾ba Hiero. vbi dr̄. Diuinitatis nā clemēs est ⁊ pia: magis ad indulgentiaꝫ q̄ꝫ ad vindictā ꝓna que nullatenus vult morteꝫ pctōris: sed vt magis conuertat ⁊ viuat. ergo plibus miseret. ¶ Secūda oppositio dr̄ reuelationis. Arguendo nanq; ꝓ talibꝰ dico ꝙ pl'es saluent: qꝛ in dinis scripturis iuenitur ꝙ plures saluantur. Nam oēs electi significant in promissionibus factis ad Abrahaꝫ a deo sicut scā mr̄ ecclia canit. Signifer scūs Michael repn̄tet eas in lucē scām: quam oliꝫ Abrahe ꝓmisisti ⁊ semini eius. Sꝫ semē electoꝝ ē amplissimū. nam Gen̄. xij. dixit deus Abrahe. Egredere de terra tua: ⁊ de domo patris tui. ⁊ intulit. d. Faciā te crescere in genteꝫ magnā. Item. xiij. c. d. Faciam semē tuū sicut puluerē terre: quem ⁊ si homo pōt numerare: semen quoq; tuuꝫ numerare poterit. Et. xv. anteq̄ꝫ Abrahā filium haberet educens eum foras dixit. Suspice celū. ⁊ numera stellas si potes. ⁊ dixit ei. Sic erit semen tuum. Ecce q̊t sunt electi significati in semine Abrahe. Hic Job xxv. d. Nunquid est numerꝰ militū eius quasi. d. Nō. Et Dauid inducit christuꝫ patri. d. Dinumerabo eos: ⁊ sup harenā multiplicabunt. Simil'r. Johes Apoc. vij. hoc testat. d. Audiui numeꝝ signatorū. 144000. signati. ex oi tribu filioꝝ isrl'. Ex tribu iuda. 12000. signati. vsq; ibi stātes ante thronum dei. Ecce quanta ē electorum multitudo. Propterea doctores sancti in suis opinionibus licꝫ sint varie tn̄ ostendunt multos saluādos. Magister nāq; sen. in. ij. di. i. dicit hoieꝫ esse factū inter alias causas pro restauratione nature angelice. Vnde ⁊ in di. ix. allegat Gre. di. Superna illa ciuitas ex angelis ⁊ hoibus constat: ad quaꝫ credimꝰ tantos humani generis ascendere: quātos illic contigit angelos remāsisse: sicut scriptum est. Statuit terminos populorum iuxta numerū angeloꝝ. Et hoc exponit ipse magister dicens. Non iuxta numeꝝ eoꝝ qui ceciderunt: hoies ad btitudineꝫ

admittūt: sed eoꝝ q̄ remāserūt. ergo iux
hanc opinionem cū sint angeli pene in/
numerabiles sequit̄ ꝙ tot erunt homīes
q̄ saluabunt̄. nam de angelis dr̄ Daniel.
vij. Milia miliū ministrabāt ei ⁊ decies
centena milia assistebant ei. Item idem
magister in ꝑfata di. ponit aliā opinionē
q̄ ē Aug. xxij. li. de ci. dei. c. i. d. De mor/
tali ꝓgenie merito iusteq̄ dānata tantū
ppl'm sua gr̄a colligit. vt inde suppleat ⁊
restauret partem q̄ lapsa ē angeloruꝫ: ac
sic illa dilecta ac sup̄na ciuitas non frau
det̄ suoꝝ numero ciuiū: q̄netiā fortassis
⁊ abūdantiore letet̄. Itē ibidē ponit aliaꝫ
opinionem dicens ꝙ solum ruine ange
lice per virgines restaurabunt̄. d̄ ceteris
autē hominibus sunt tot saluandi: quot
sunt angeli q̄ remanserunt. ⁊c. Est ⁊ alia
opinio Bon̄. in. ij. dist. ix. que videt̄ oib⁹
verior. Ait eniꝫ ꝙ cū sint. ix. angelorum
ordines debent ad ipsos hoies assumi ꝓ
meritoꝝ conditione. ⁊ ideo nō tm̄ assu/
mentur ad ipsos v̉gines: q̄netiā ⁊ multi
alij cū etiā multi corrupti carne in meri/
to multis virginibus preferant̄. sicut patꝫ
in beata Maria magdalena: ⁊ Petro
ap'lo qui multis v̉ginibus vtriusq̄ sex⁹
ꝑferūt̄. Preterea dicit ꝙ m'lti dn̄ fuerūt
in hac vita nō fuerunt tanti meriti vt pos
sent assumi ad angelorum ordines: qui
tm̄ saluati sunt merito passionis xp̄i. ⁊ de
ipsis fiet decimus ordo. sicut olim fuit fi
guratum tempore Ezechie regis Iude
quando a deo impetrauit ne moreretur:
tunc sol in signum exauditionis ꝑ deceꝫ
grad⁹ quos descēderat retrocessit ī horo/
logio Achaz. sicut pꝫ. iiij. Reg. xx. c. Sic
xp̄s sol iustitie nouē relictis angelorum
ordinibus ad decimuꝫ generis humani
faciendū descēdit. Et simil'r iste decimus
ordo signatus ē ī decima dragma Luc.
xv. quaꝫ mulier. i. diuina charitatis amis
sam requisiuit domū. i. humanam natu
ram passione subuertēs. Ecce quot istis
opinionibus presupponuntur saluandi.
Numera eos si potes. ergo n̄ sunt pauci
vocati siue electi. ¶ Tertia oppositio dr̄
predestinationis. Et arguit̄ sic. Aut deus
predestinauit omnes. aut parteꝫ. Si oēs
ergo oēs saluabuntur. quia predestina/
tio est origo ⁊ fundamentū humane sa/
lutis. vt colligitur. di. xl. primi sentētiarū
⁊. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonosor. Pre
terea arguit̄. De⁹ ē imutabil'. si ergo oēs
predestinauit: omnes saluabit: quia eius
voluntas non potest mutari: iuxta illud
quod dicitut de reg. iur. li. vi. Qd̄ semel
placuit amplius displicere non potest.
Si autem dicis ꝙ non omnes predesti
nauit sꝫ ꝑtē. ⁊ ego quero quare non oēs
Et ꝓbat̄ ꝙ nō sit verū. Primo si sic eēt
videret̄ ꝙ deus esset ꝑsonaruꝫ acceptor.
⁊ hoc negat scriptura. Unde Actuuꝫ. x.
Petrus ait. In v̉itate comperi. q̄m de⁹
nō est personarū acceptor. Item. xxxij.
q. c. sic̄. ⁊ de cōse: di. iiij. c. nequaq̄. Et ex̄
de preben. c. venerabilis. li. vj. dicit̄. Nō
generis sꝫ v̉tutū nobilitas viteq̄ hone/
stas gratū deo faciūt ⁊ idoneū seruitoreꝫ
ad cuius regimen nonnullos nobiles ⁊
ignobiles: pauperes ⁊ potentes admisit
eo ꝙ non est apud deum personarum
acceptio. Etiam scribitur Ioannis. ij. c.
Non est ꝑsonaꝝ acceptio apud deū. Et
Sap. ij. Equaliter est ei cura d̄ omnib⁹
Et Math. viij. Solē suū oriri facit sup̄
bonos ⁊ malos. Secūdo ꝓbat̄: q̄a oēs
ad p̄niam vocat: sic̄ dic̄ ap'ls. i. Thimotħ.
ij. ꝙ deus vult oēs homines saluos fieri
Vult ergo oēs. ⁊ nō ꝑtē. Un̄ idem ap'lus
Ro. viij. ait. Scim⁹ q̄m diligētib⁹ deuꝫ
oia coop̄ant̄ in bonū his q̄ s̄m ꝓpositū
vocati sunt sancti. Nam quos presciuit ⁊
ꝑdestinauit conformes fieri imagīs filij
sui: vt sit ipse primogenit⁹ in multis fra/
tribus. quos aūt ꝑdestinauit: hos ⁊ vo/
cauit. ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit.
⁊ quos iustificauit eos ⁊ magnificauit.
Quid ergo dicem⁹ ad h̄? Si de⁹ ꝓ nob̄
quis cōtra nos? Qui etiā ꝓprio filio nō
pepercit. sꝫ ꝓ nobis oibus tradidit illuꝫ
Quō nō etiā cū illo oia nobis donauit?
Sed voluntas dei est infallibilis: quia
omnia quecūq̄ voluit fecit. Nec potest
impediri ad ro. ix. Volūtati eius quis re/
sistit. ergo ⁊c.

Ecundum mysterium dr̄ decla
ratio. Ne ergo in errore mēs pa
rum intelligentiū pmaneat: ex
prefatis videbim⁹ tres declarationes cō
tra tres predictas oppositiones.
Prima est ꝯ inclinationez. Secunda
ꝯ reuelationē. Tertia ꝯ predestinationē.
¶ Prima est ꝯtra iclinationē. Dicebat
ꝙ deus debebat plures saluare q̄ȝ dam/
nare. qa eius nā magis inclinata est ad
miserendū q̄ȝ puniēdū. Rn̄deo ꝙ verū
est q̄ȝtū ad effectū: nō q̄ȝtum ad nāȝ: qꝛ
nō est differens in nā. ſȝ tn̄ nō seqꝛ ꝙ ꝓ/
pterea oēs vel pl'es saluent. qa regula il/
la intelligitur stantibus terminis ipsi⁹ na
ture. Uerum nanqȝ est ꝙ deus saluaret
oēs siue multos: si ipsi se ad salutez dis/
ponerent: sed qa nō se disponūt. iō nā n̄
saluant. Patet hoc exemplo multiplici
Nam cibus nāliter habet prebere nutri
mentū. ſȝ tn̄ nō prebet in illo qui nō ha
bet digestionem. lumen habet illumina
re: sed tamen non illuminat cecoꝝ ocu/
los. medicina habet sanitati disponere:
ſȝ nō disponit morituros. ⁊ hoc nō ē ex
culpa actiuorum: sed ex defectu passiuo/
rum. quia non sunt dispositi. Unde hoc
idem confirmat phus. ij. de aīa. di. Act⁹
actiuoꝝ sunt in patiente bene disposito.
Sic dico ꝙ dei natura licet de se sit incli
nata omnibus misereri. tamē nō omni/
bus miseretur. quia non se disponūt ad
susceptionē ipsius. Hinc auctor de cau/
sis ait. Prima causa ⁊ superior semp est
sine varietate. sed cause secūde nō recipi
unt virtutez prime nisi ſm attingentiam
ergo non valet argumentū. ¶ Secūda
declaratio est contra reuelationē. Nam
dicebatur ꝙ plures ex reuelatiōe demō
strantur saluari q̄ȝ damnari. Respōdeo
ꝙ de electis est loqui dupliciter. s. abso/
lute ⁊ respectiue siue comparatiue. Pri
mo modo electorum est maxima multi
tudo. Nonne tibi videntur multi tot ꝓ/
phete: tot martyres. tot ꝯfessores. tot vir
gines. tot continentes ⁊ casti? Et sic hn̄t
intelligi ille auctoritates doctoruȝqȝ opi/
niones. Secūdo modo in comparatio/
ne siue comparatiue loquēdo dico ꝙ ele
cti sunt paucissimi: Si enim boni malis
comparantur paucissimi inueniunt. Nā
si quis ex magno monte harenarum vl'
ex littore maris sumeret pugillū harene
harena illa grandis diceret absolute: qa
grana ibi contenta essent infinita: ſȝ cō/
parando ad illa que sunt in monte siue
in littore maris dicerent pauca. Sic est
de electis. naȝ multi sunt absolute: sed in
comparatione damnatoꝝ pauci: ⁊ ideo
deus absolute loquendo dicit ad Abra/
ham ꝙ semen suum multiplicaret sicut
puluerem: ⁊ sicut stellas celi. Et in cōpa
tione loquēdo fuit dictū Deut. xxxiij. Ec
ce oēs electi i māu dei sūt. q̄si dicat. Ele
cti tam pauci sūt vt possint manu teneri.
Hinc Sap. iij. dr̄. Justoꝝ aīe i māu dei
sūt. Et sic pȝ secūda declaratio. ¶ Ter/
tia declaratio est ꝯ ꝑdestinationem. vbi
dicebat ꝙ aut deus oēs elegit vel prede/
stinauit: aut partez. ⁊ si oēs. ergo omnes
erant saluandi. ⁊ si partē hoc erat falsuȝ.
tum quia non ē personaꝝ acceptor. tum
etiam quia vult omnes homines saluos
fieri. Respondeo dicendū ꝙ nō omnes
predestinauit. Nam predestinatio ē tm̄
bonoꝝ. Un̄ mgr̄. in. iiij. di. xl. ait. Pre/
destinatio est gr̄e preparatio qua elegit
quos voluit ante mundi constitutionez.
Sed dices. ergo est ꝑsonarum acceptor.
⁊ ꝙ non oēs vocauit vt dicit Apo. Dico
ꝙ nō sequit. Nam ipse ex hoc non acce
ptat personas sed merita. ⁊ dānat deme/
rita. Et iō non omnes predestinauit. qa
ꝑuidit quosdaȝ in pctō duraturos. illos
autē tm̄ ꝑdestinauit quos benefactores
ꝑcognouit. Un̄. xxiij. q. iiij. c. Nabucho/
donosor. Augu. ait. Uires obediētie non
ideo cuiusq̄ȝ subtrahit. qa eū non prede
stinauit. Sed ideo eū nō predestinauit.
quia recessurū ab ipsa obedientia preui/
dit. Et infra dicit. Quia ꝑsciti sunt casu/
ri: nō sunt predestinati. essent aūt prede/
stinati si essēt reuersuri. Ecce ergo ꝙ de/
us non considerat in predestinatiōe ꝑso
nas: sed merita. Quod autē dicebat ſm
aplm̄ ꝙ de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri.

⁊c. Rn̄deo ẜm doc. ⁊ maxime ẜm Jo.
Dama. ⁊ Alex. de ales. Qḋ i deo dicitur
esse duplex voluntas: non respectu volē/
tis: sed respectu voliti. Una dicit̾ antece/
dens siue absoluta. altera cō sequēs siue
conditionata. Uoluntas antecedens est
in qua vult deus omnibꝰ misereri. ⁊ vult
oēs saluari. Uocat. n. cum ista ad pniam
omnes. s. iudeos: paganos: sarracenos:
⁊ quoscūqꝫ pctōres clamatqꝫ ad vitam
eternā. Sed ista nō sequit̾ effectū suum
propter rebellionez liberi arbitrij nostri.
Clamat deus. volo te saluare aīa mea.
Et liberꝝ arbitriuz pctōris rn̄det. Nolo.
Exēplū de rege q preciū soluit pro libe/
ratione suoꝝ ciuiuz. ⁊ parat naues: vt in
patriam eos reducat a captiuitate. ⁊ oēs
a vinculis vult liberare ac soluere. Sed
quidā eorū contēnūt. Ecce ꝙ sarraceni:
iudei. ⁊ ceteri obstinati peccatores nolūt
exire de carcere infidelitatis ⁊ male vo/
luntatis. Sed tamen deꝰ preciū ꝓ oibus
soluit redemptionis ⁊ omnibꝰ vult mise
reri. Unde aplus Hebre. v. Factꝰ est oi/
bus obtēperantibꝰ sibi cā salutis eterne.
Et de absoluta volūtate dicit idez aplus
i. Thi. i. Hoc bonū ⁊ acceptuz coraz sal/
uatore nostro deo q vult oēs homines
saluos fieri ⁊ ad cognitionē veritatis per
uenire: qui dedit semetipꝫ pro omnibꝰ
Alia volūtas dicit̾ consequēs siue condi
tionata. Et ẜm istam voluntatē nō vult
omnes homines saluare. quia hec est cū
conditione diuine iustitie. Uult enim il/
los saluare qui gradiuntur per semitam
mandatorum suorum. ⁊ damnare eos
qui ambulant ꝑ vias non bonas nisi re/
trahant pedem. Exemplum de rege qui
suos ciues diligit. ⁊ oibus salutem optat
et quāq̄ꝫ velit omnes saluos esse. tn̄ vult
quosdā qui nephanda commiserūt sup/
plicijs tradere. Sic est de deo. Sed dicit
aliquis. Nolo aliquid boni agere: qa si
suz predestinatꝰ omnino saluabor. si ꝟo
nō: oio dānabor. Tace stulte: qa deus ita
te predestinauit ꝙ tamē vult te laborare
vt salueris. Unde magister in. i. di. xl. ait
Predestinatio ē salus ex inductiōe me/
ritoꝝ. Et. xxiij. q. iiij. c. obtineri dicit̾. Ipa
quoqꝫ perēnis regis predestinatio ita ab
oipotente deo posita est: vt ad hāc electi
non nisi labore perueniant: quatenus la
borando mereant̾ accipe: qḋ eis oipotēs
deus ab eterno disposuit dare. Item pro
pterea nō damnaberis. qa sicut specula
tor ostendens viaz bonaz transeuntibus
⁊ ne malā viā que est a sinistris teneant:
non est causa vt in ea incidant in latro/
nes. Sic deus per predestinationez nō ē
causa dānationis alicuius. Nam stultus
esset ille q nihil cibi vel medicine sumer̾
vellet. dicēs. Si debeo mori moriar: ⁊ si
viuere viuam. Unde Aug. xxiij. q. iiij. c.
Nabuchodonosor ait. Uasis ire nunq̄ꝫ
deus redderet interitū: nisi spontaneum
inueniret̾ homo habere peccatuz. Quia
nec deꝰ peccanti hoi iuste inferret iraz: si
homo ex predestinatione dei cecidissꝫ in
culpā. Et idē in. c. Uasis. §. Nō ergo. ait
Non ergo necessitatē facit correctionis.
vel obdurationis diuina predestinatio si
ue prescientia: cū boni ꝑ grām corrigant̾
libero arbitrio mali ꝑeant ⁊c. Hoc satis
pꝫ. ꝙ nō sequit̾ ꝙ deꝰ debeat multos vel
oēs ꝓpter ꝑdestinationē saluare: sꝫ illos
q volūtꝰ saluari bn̄ viuendo ⁊ operādo.

Ertiū mysteriū dr̾ confirmatio
Annūcio vobis mala noua: qa
verificat̾ sermo iesu xp̄i qui dicit
Multi sunt vocati. ⁊c. Quod vt certius
ꝯfirmet̾ triplici ꝯfirmatōe demōstrabit̾.
Prima dicitur exemplificationis.
Secunda dicitur testificationis.
Tertia dicitur malignationis.

¶ Prima cōfirmatio dicit̾ exemplifica
tionis. Nā si intuemur omnia exempla
tam naturalia q̄ꝫ diuinalia ⁊ moralia in/
ueniemus ꝙ plures tendunt ad penam
q̄ꝫ ad gloriam. Prio eni cōsideremꝰ na
turalia exempla. Uidemꝰ eniz ꝙ in istis
que naturaliter fiunt plus malicie abun
dat q̄ꝫ bonitas. Unde facilius est destrue
re q̄ꝫ edificare: perdere q̄ꝫ inuenire: occi
dere q̄ꝫ resuscitare. Nam vno anno con
ficitur panis. ⁊ vno momento quasi de/
uoratur: multis ānis homo perficitur:

⁊ modica hora ꝑpendit ⁊ occidit. Quare hoc? Quia natura rerū facilius ducitur ad malū. Item videmus ꝙ plus ē terra inculta ꝗ̃ culta: plꝰ aque amare ꝗ̃ dulces: plus sūt immunditie que ex frumēto vino ⁊ oleo exeunt ꝗ̃ ipsi fructꝰ: plus lapides edificioꝝ ꝗ̃ ꝓciosi. Sic reprobi plures sunt ꝗ̃ electi. Item cernimꝰ ꝙ in his rebus que vsui nature sunt difficiles ad habendū pauci perueniūt. vt in scia dignitatibus ⁊ huiusmōi. Et hoc quare: Quia preciosa difficilime possidēt. Sic ergo ⁊ gloria celestis a paucis eripitur q: preciosissima est. Unde ait philosophus Malum est facile: difficile est bonum.

¶ Secundo cōsideremꝰ dīna exempla que fuerūt figura saluandoꝝ paucitatis: Lege. Gen̄. vij. c. ⁊ iuenies ꝙ tēpore diluuij pauci. i. octo aīe vtriusqꝫ sexus saluate sūt i archa Noe. Lege insuꝑ Gen̄. xix. ⁊ similiter iuenies. ꝙ ex Sodoma ⁊ Gomorra solus Loth cum vxore sua ⁊ duabꝰ filiabꝰ saluatus sit. Et tamen quia eius vxor retrospexit in statuā salis mox conuersa fuit. Item si bene legis iuenies ꝙ ex illa maxima multitudine filiorum isrl' que egressa est de terra egypti. nemo coꝝ a. xx. annis supra ītrauit terram ꝓmissionis nisi Caleph ⁊ Josue. O pctōr cōuertere qa multis: imo omnibꝰ terra viuentiū promissa est. ⁊ tn̄ pauci intrant pauci effugiūt interitū huiꝰ seculi: quia nolunt sibi prouidere. ¶ Tertio consideremus exempla moralia. nam legitur ꝙ sanctus Bernardus. xv. die post mortez suā apparuit cuidam monacho. cui inter alia interroganti si tam difficile esset saluari vt scripture testāt. rn̄dit ꝙ veꝝ erat Et intulit. di. Ea die qua ex hac vita migraui: quadragintatria milia hominum decesserūt. ⁊ solūmodo ego cū quodam heremita vitā celestē intraui. ⁊ qdā bonꝰ secularis penas purgatorij saluādus intrauit. Refert etiam quidam historicꝰ ꝙ quidā monachus Lugdunensis. q fuerat in heremo ꝑ annos triginta i magna pnia. post suā mortē apparuit epo ciuitatꝭ Lugduuz di. Ha. ha. o iustitia dei ꝗ̃ terribilis es: ꝗ̃ subtilis: ꝗ̃ acuta: ꝗ̃ aspera Et mirans episcopus ipsuz adiurauit vt diceret quid hoc esset. Cui ille rn̄dit. O Joannes age pniam. grandis eniz tibi restat via. Eo eniz die quo ego decessi ex hac vita transierūt etiā octuaginta milia aīe que oēs damnate fuerūt exceptis. v. quarū due eternā gloriā ⁊ tres purgatorium intrauerūt. Et his dictis disparuit. Habetur ēt in cronicis ordinis nostri ꝙ dū quidā frater noster deuotus ⁊ sanctꝰ predicaret in partibꝰ Alemanie populo ipm audiēte. ⁊ vidente. quedam mulier peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia: mortua ex vehemēti pctōruz dolore: Et cū finē predicator sermoni fecisset: dixit populo vt vna secū dn̄o funderent ꝓces: vt sibi bonū foret quod actuz esset in muliere appareret. O mirabile dictu. Illa q̄ mortua fuerat sana resurrexit. Rogat frater eam vt si qd vidisset apiret ad audiētiū vtilitatē. At illa ait. Heu sciāt omnes hoies ꝙ mortui sūt hodie. lxx. milia hominū qui oēs dānati sunt exceptis. iiij. q ad purgatoriū descēderunt. O obcecati pctōres agite pniam: quia iusticia dei est strictior ꝗ̃ creditur. Et quid miꝝ sit tot damnant. cum totus mūdus sit laqueis plenus. nōne sanctus Antonius abbas raptus in spū vidit totū munduz laqueis plenum. ⁊ flens exclamauit. d. Domine quis euadet hos laqueos. Et dn̄s rn̄dit Sola humilitas. Ecce ꝙ nemo pōt saluari nisi fuerit humilis. ⁊ tn̄ paucos videmus qui illam virtutez sequuntur. Hoc cōfirmat dn̄s Math. xviij. Nisi ꝯuersi fueritis: ⁊ efficiamini sicut puuli: nō intrabitis in regnū celoꝝ. ergo ⁊c. ¶ Secūda ꝯfirmatio dr̄ testificatiōis. nā hoc testāt oēs scripture ⁊ doctores. ⁊ etiaz pagani. Uirgiliꝰ. n. ait. vj. eneidos. Pauci q̊s equus amauit Jupiter. Et Ualerius maximus. Multis eni laboribꝰ suscepꝭ vix eoꝝ cōpotes fieri cōtingit. Et Aug. xx. de ci. dei. Plures hoies currūt i penis ꝗ̃ in gliaz. Idē. xxi. c. xij. ait. Si oēs a tenebris transferrent in lucem in nullo appareret veritas vltōis: in qbꝰ ꝓpterea

multo plures q̄ȝ in illa sūt: vt sic ondat quid hoib⁹ debet. q̄ si omnib⁹ redderet iustitia iudicanȝ. nemo recte rephēderet Itē libro de vero cultu ait: Anteq̄ȝ xp̄s adueniret in mundū. de mūdo trāsierūt plusq̄ȝ qnq̄ȝ milia anni qbus oēs dāna/bant: demptis paucis de populo isrl. Et idē eodē libro Arbitror eni tres mundi partes fore dānandas eo q̄ in ipsis oēs regnant infideles. De quarta autē parte quid dicā. nisi q̄ Joh. ait Tot⁹ mund⁹ in maligno positus est? Et Greg. i omel. sup Math dic. Ad fidē plures veniunt sed ad celeste regnū pauci pducūt. Pleriq̄ȝ eni vocib⁹ deū sequūt: sed moribus fugiūt. Veniamus ad campū diuinarū scripturarū. Quid dicis tu o Isa. c. viij. Multiplicasti ingt gentē. sed nō magnificasti leticiā. Et .i. Petri. iiij. c. dicit. Si iustus vix saluabit. ipius τ peccator vbi appebit? O miser peccator. mala nouella. Sed forte dicis. Non credo predictis testib⁹: qa fortassis vt hoies sunt locuti Saltē xp̄o crede. Quid dicis dn̄e Jesu Audi Math. vij. Intrate ingt p angustam portaȝ. qa lata porta τ spatiosa est via q̄ ducit ad pditionē. τ multi sunt qui intrāt p eaȝ. O pctōr paupcule q̄ȝ male nouelle. Tu velles q̄ dicerē q̄ oēs saluātur. Ego non possū: qa veritas mihi cōtradicit. Certe si ista nō essent vera τ vtilia: xp̄s ea nō predicasset. Nam vt etiaȝ saluti viā arduā ostenderet dicit in eodē c. Non ois qui dicit dn̄e dn̄e intrabit in regnū celoꝝ: sed q fecerit volūtatē p̄ris mei qui in celis est: ipse intrabit i regnuȝ celoꝝ. Multi mihi dicēt i illa die. Dn̄e nōne in noie tuo pphetauim⁹: nōne in noie tuo demonia eiecim⁹: multasq̄ȝ virtutes fecimus? Et tunc confitebor illis: qa nunq̄ȝ noui eos. Discedite a me oēs qui operamini iniquitatē. Et thema dic Multi sunt vocati ꝛc. ¶ Tertia confirmatio dr malignationis. Tanta est hominū malignitas q̄ nō mirari debem⁹ si pauci saluēt. Licet eni vt ph̄s ait. de futuris contingentibus nō sit determiata veritas: tn̄ sepissime ex q̄litatib⁹ reꝝ q̄dā futuroꝝ iudicia certa percipim⁹. Sicut dicim⁹. Sero rubrū celū: mane indicat esse serenū: Et hoc vt plurimū verū est Cognoscim⁹ etiā ex nubiū densitate: ventorū fulgurū τ tonitruorū multiplicatione q̄ magnā testant futurā tempestatē. Unde τ ipse saluator cū de tribulatione que in orbē ventura est loqueret discipulis intulit dicēs. Ab arbore autē fisci discite parabolā Luc. xxi. Hoc autē dico q̄ ex precedentib⁹ signis multociēs exitū cognoscimus futuroꝝ. Cū eni totuȝ pene mundū cernam⁹ letali vulnere peccati sauciatum. plura morti signa q̄ȝ vite: qd aliud de ipso iudicare possum⁹ q̄ȝ malū Nōne attrito ꝑmōis pūerbio dicim⁹ q̄ impossibile est male viuere τ bn̄ mori. τ ecōuerso. Nōne verū est q̄ Gen̄. viij. c. scriptū ē. Sensus τ cogitatio hominis proni sūt ad malū. Et. xij. q. i. c. ois etas dr. Ois etas ab adolescentia sua prona est ad malū. ergo qa hoies proni sunt τ pmpti ad malū pereūt. Hinc. i. Joh. ij. c. dr. Tot⁹ mūd⁹ i maligno posit⁹ ē. Cū ergo plra mala signa dānatiōis i mūdo cognoscim⁹ vt dixi. q̄ȝ salutis: qd possumus dicer nisi q̄ multi sūt vocati: pauci vo electi. O dn̄e de⁹ q̊ vadūt iudei oēs τ infideles? Ad infernū. Si quis eni aliter crederet eēt heretic⁹. Quo tēdūt pueri q sine baptismo decedūt. Ad infernū. Quo etiā vadunt tot heretici qui sunt in mundo? Nam omnes orientales ethiopie: libye. pene omnes greci: Bosinenses: τ multi alij varijs heresibus sunt implicati. Nō inuenies castellū: ciuitatem: aut villaȝ que non habeat aliquos hereticos ocultos τ publicos: Nam alij non credunt aiam esse imortalē. Alij dicunt nō esse aliam vitaȝ: nec infernū: nec paradisum. Alij asserunt luxuriaȝ non esse peccatū. Alij putant stellaruȝ fatū super liberū arbitriū habet ptātē. Alij credūt mulieres i gattas: τ hoies i lupos posse mutari. Alij. tenent q̄ spiritus humani ingrediunt corpora aliena. Alij. credunt q̄ facere incantationes non sit peccatuȝ Et multi alij errores inueniunt a quibus

Illis

nolunt homines ꝯuerti. Omnes hmôi in errore suo obstinati persistẽtes sũt ex-cõicati ab ecclesia. vt patet. Similiter q non credunt sacramenta ecclesie. Consi dera quot sunt viri ⁊ mulieres in his er roribus implicati. Multi publici: ꝫ plu res occulti. Isti quo vadũt? Ad infernũ Dic modo de ignorantibus doctoribus prelatis confessoribus ⁊ subditis. Quan ta est talium multidudo: quorum quili-bet tenetur scire que ad eorum spectant salutẽ ⁊ officiũ: vt de alijs taceam? Sunt tot qui ignorant penitus articulos fidei decẽ precepta: ⁊ plerieꝫ orationẽ dñicaꝫ ⁊ quod deterius est confessores ⁊ eoruꝫ prelati etiam ipsi pleni ignorãtia raro in-ducunt tales vt discant: ⁊ in eoruꝫ igno rantia moriuntur. Quo isti vadunt? Ad infernũ. Quomodo scis frater Roberte Respõdeo: quia omnes doctores cano nici ⁊ omnes theologi dicũt: ⁊ precipue Tho. i. ij. q. lxxvj. ar. iij. ꝙ ignorãtia iuris non excusat in his q sũt doli capaces pa tet etiã extra. de iniurijs. c. Si culpa. ⁊ ex̃ de vi. ⁊ ho. cle. c. vt quisꝫ. ⁊ de. reg. iur. li. vi. ⁊. xxxvij. di. Ideo ꝓhibenť. ⁊ i glo. ibi. ⁊ de conse. di. iiij. c. vos ante oĩa. Iteꝫ quo tendũt multi qui moriunť desperati multi morte subitanea qui non habent spacium penitendi? Heu q꞉ portãtur ad infernũ. Quo insuper tendunt predões extortores: fures: lusores: damnificato-res: vsurarij. tpis venditores. ⁊ hmôi. ⁊ q talibus prebẽt auxiliũ: fauorẽ: ⁊ ꝯsiliũ qui omnes tenentur ad restitutionem? Ad infernũ. Habes hoc extra de furtis c. porro. ⁊ in. glo. ibi. sup ꝟ. satisfacere. Et de vsuris. c. cũ tu. Item li. vj. de reg. iur. Itẽ. xiiij. q. vj. c. si res. ⁊. xxiiij. q. ij. c. legať Et de pe. di. vj. c. nemini. Quo ergo mi-seri vadũt? Ad infernũ. Quo vadũt ma li religiosi: qui non seruãt regulã suam? Ad infernũ. Quot peccatores moriunť extra caritatem propter odium cũ ꝓxi-mo suo. aut propter amorem peccandi: vel horrorem satiffaciendi: aut etiaꝫ alia sili de causa: sed tñ penitẽt ꝓꝑ timorem gehenne. Heu quia rapiunť. ad tartara. qa scriptũ ẽ de peni. di. ij. c. nullus. ⁊ sũt ꝟba. Aug. d. Scriptũ est neminem sine caritate saluũ esse. Nõ itaqꝫ in solo timo re viuit hõ. Quẽ ergo pẽitet oportet nõ solũ deũ timere iudicẽ: ꝫ diligere iustuꝫ. vt nõ solũ penã timeat: sed anxietur pro glia. O igiť captiui diaboli reuertimini ad misericordiã dñ tempus est. O mise-ri xpiani renegati: reuocate vitaꝫ vestrã ad dñm deum vestrum: vt euitetis con-sortia damnatorum. Redite ergo q꞉ ne-mo dãnať nisi per propriã culpã: ⁊ deus non est inculpandus: sed potius nostra malignitas. Nam deus nõ vult quẽpiã vilem ⁊ magnũ peccatoreꝫ perire: ꝫ stat extensis in cruce brachijs compaciens peccatis ⁊ damnationi nostre: vt omni-bus largiatur sua infinita misericordia vitam eternam: Ad quam ipse nos con ducat qui viuit ⁊ regnat in secula secu-lorum. Amen.

❡ Sermo. de iudicio pestilentie.

Iudicia dei abyssus mľta. psal. xxxv. Ezec. xiiij. c. d. dñs. Si misero pestilentiã super terrã illã ⁊ effundero in dignationẽ meã sup eam in sanguine: ⁊ auferã ex ea hoiem ⁊ iumentũ. ⁊ Noe ⁊ Daniel ⁊ Iob fuerint in medio ei⁹: viuo ego dic dñs de⁹: q꞉ filiũ ⁊ filiã nõ libera bunt. sed ipsi iustitia sua liberabunt aias suas. h ibi. In qb⁹ verb̃ notabim⁹ trigi-ta pctã. ꝓꝑ que deus gloriosus pestilẽtiã mãdat. ❡ Primũ ẽ pctm̃ originale ꝺ q̃ dť Ro. xv. c. Per vnũ hoiem peccatuꝫ intrauit in hunc mundũ: ⁊ ꝑ pctm̃ mors Nã sicut remouens colũnã ꝑ accidens remouet lapidẽ sibi suppositũ: sic ille q ẽ cã ꝑditionis colũne originalis iusticie est cã priuatiõis vite ⁊ sanitatis que con seruabať in hoie ꝑ originalẽ iustitiã. Sꝫ qa peccatũ primi hois fuit cã ꝑditionis originalis iustitie: iõ decidit ipse cũ tota sua posteritate in infirmitates ⁊ moreꝫ

inevitabilē. Unñ oēs subiicimur morti eo
ꝙ sibi dictuȝ fuit pro omnibus Geñ. iij.
puluis es ⁊ in puluereȝ reuerteris. Ex q̃
peccato exorta sunt pestis: ⁊ alia indicia
pessima. ¶ Secunduȝ est pctm̃ luxurie
ꝯtra qȝ deus ordinauit mr̃imonij sacr̃ȝ
cui⁹ sunt tria bona .s. sacr̃m. fides. ⁊ ꝓles.
Cōtra sacr̃m peccāt ꝯcubinarij publice
tenētes cōcubinas: siue occulte siue su-
scipiēdo filios siue nō. Peccāt sacrilegi
siue clerici mulieribus copulati siue layci
xp̃i spōsas polluentes: siue in sacris ordi
nib⁹ cōstituti religiosas maculātes. Con
tra fidē mr̃imōij peccāt adulteri. siue oc
culti: siue publici: sicut Dauid cuȝ Ber-
sabee. ij. Reg. iij. Cōtra ꝓlē peccāt sodo
mite q̄ nocte natiuitatis dñi extincti sunt
peste: vt. d. beat⁹ Hiero. Peccāt abutē-
tes vasculo vxoris sic̄ Her cū Thamar
fecit qui peste mortuu⁹ est. Geñ. xxxviij.
Peccāt semē fundentes in terrā. sicut q̄
fulmine interijt: sicut Onā. vt pȝ Geñ.
xxxviij. ¶ Tertiū pctm̃ ē sacrilegiū. ꝯ. s.
eccliasticas ꝑsonas ⁊ ecclias supponen-
do eas angarijs ⁊ grauaminib⁹ imposi
tionib⁹ collectis: ⁊ vbi laycus soluit paꝝ
ecclia soluit multū: diues soluit quasi ni
hil: pauꝑ q̃i totū. Ideo inquit dñs Isa.
iij. Uos eni depasti estis vineā meā: ⁊ ra
pina pauperū in domo vr̃a. Quare atte-
ritꝭ ppl̃m meū: ⁊ facies pauperū ꝯmolitꝭ
Hec dicit dñs exercituū. Et ꝓ isto pctō
ecce pena Ezech. v. Uiuo ego dicit dñs
ꝓ eo ꝙ scm̃ merū violasti in oib⁹ offen
sionibus tuis: ego quoqȝ te confringā: ⁊
nō ꝑcet ocul⁹ me⁹ ⁊ nō miſebor. Tertia
ꝑs tui peste morieť: ⁊ fame cōsumeť in
medio tui: ⁊ tertia ꝑs tui gladio cadet in
circuitu tuo: tertiā partē ṽo tuaȝ in oēm
ventū disꝑgā: ⁊ mittā in vos famē ⁊ be-
stias pessimas: vsqȝ ad interemptioneȝ
sanguis trāsibit ꝑ te. hec ibi. ¶ Quartuȝ
pctm̃ ē trāsgressio festiuitatū. Uult. n. de⁹
celebrari ⁊ obseruari festiuitates Exo.
xx. c. Memento vt diē sabbati sanctifi-
ces. Non obseruantib⁹ vero festiuitates
cōminať de⁹ flagellū pestis Deut. xxviij.
Adiūget tibi de⁹ pestilētiā donec consu-
met te de terra. Percutiet te dñs egesta
te febre ⁊ frigore ⁊ aere corrupto ac rubi
gine: ⁊ persequetur donec ꝑeas. hec ibi.
¶ Quītū peccatū ē symonia: ꝑ quā diui
na dona ⁊ spūalia nō nisi precio aut ꝓce
dispēsanť. bñficia ꝓcib⁹ amicorū magis
q̄ȝ suffragio meritoꝝ acqrūt: ⁊ quātitate
pecuniarū magis q̄ȝ salute aiarū ꝯferūť
surgūt indocti ⁊ rapiunt eccliastica cul-
mina: docti ṽo cū suis doctrinis demer
gunť. In sūmo vitiosi honoranť: ṽtuosi
suppeditanť. Propterea. d. dñs Ezech.
vj. Hec. d. dñs de⁹. Percute manū tuā
⁊ allide pedē tuuȝ: ⁊ dic heu heu heu ad
omnes abhominationes malorū dom⁹
israel: qui gladio fame peste ruituri sunt
⁊ cōplebo indignationē meā i eis. h̃ ibi
¶ Sextū peccatū est idolatria: per quā
hoies ⁊ mulieres deo terga vertūt: ⁊ fa-
ciunt idoluȝ seruientes ei magis q̄ȝ deo
faciendo incantationes ⁊c. de quo deus
irascit. Unñ Leuit. xxvj. c. Ego dñs deus
vester. nō faciatis vobis idolū ⁊ sculpti-
le: nec titulos erigetis: nec insignē lapi-
dem ponetis in terra vestra. vt adoretis
eum. Qȝ si nolueritis accipe pniaȝ: aut
disciplinā: sed ambulaueritis ex aduer-
so mihi. ego quoqȝ aduersū vos incedaȝ
⁊ percutiā vos septies: ꝓpter peccata vr̃a
inducāqȝ suꝑ vos gladiū vltorē federis
mei. Cunqȝ cōffugieritis in vrbes immi
tam pestilentiā in medio vestri in tantū
vt vrbes vestras redigā in solitudinem
⁊ deserta faciā sāctuaria vestra: nec reci
piā vltra odoreȝ suauissimū: dispergāqȝ
terrā vestrā. hec ibi. ¶ Septimū est iho
noratio parentū. Unñ Ezech. iij. Honora
patrē tuū ⁊ matrē tuā vt superueniat tibi
benedictio a deo: ⁊ benedictio illi⁹ in no
uissimo māet. Benedictio patris firmat
domum slioꝝ: maledictio auteȝ matris
eradicat fundamenta. Hiere. iij. dicitur.
Hec dicit dñs exercituū. Ecce mittaȝ in
eis gladiū: famē ⁊ pestē: ⁊ ponaȝ eos q̃si
ficus mala: que comedi non pñt eo ꝙ
pessime sint: ⁊ ꝑsequar eos in gladio ⁊ i
fame ⁊ in pestilentia: ⁊ dabo eos in va-
stationeȝ vniuersis regnis terre in male

dictionē: ⁊ in stuporē: ⁊ in sibilum ⁊ op
probriū cūctis gentibus: eo ꝙ nō audie
runt verba mea: que misi ad eos per ser
uos meos ꝓphetas. hec ibi. ¶ Octauū
est fraudacio decimaꝝ. Vñ Mal. iij. dr
Reuertimini ad me ⁊ ego reuertar ad
vos dic dñs exercituū: Et dixistis. In q̊
reuertemur: Si affigiet homo deuz: qa
vos ꝯfigitis me. Et dixistis. In quo con
figimus vel fraudamꝰ te. In decimis ⁊
in primitijs ⁊ in penuria vos maledicti
estis. ⁊ me vos cōfigitis gens tota. Que
verba exponuntur a beato Hiero. vt hr
xvj. q. i. Ecce ego do corā vobis viaz vite
⁊ viaz mortis. Qui habitauerit in vrbe
hac. morieť gladio fame: peste: Posui
tibi faciē meam sup ciuitatē hanc in ma
lum ⁊ non in bonū: ait dñs ad populuz
hunc Hiere. xxij. c. ¶ Nonū peccatum
est obstinatio: Vñ Exo. ix. dixit dñs ad
Moysen. Ingredere ad Pharaonē ⁊
dices ad eū. Hec dicit dñs deꝰ hebreoꝝ
Dimitte populū meuz vt sacrificet mihi
Qd si adhuc renueris ⁊ reties mihi eū
ecce manꝰ mea erit super agros tuos: ⁊
sup equos ⁊ asinos tuos: ⁊ super came-
los ⁊ boues ⁊ oues pestis valde grādis.
Fecit ergo dominus verbū hoc. Altera
eni die mortua sūt oīa aiantia egyptioꝝ.
¶ Decimum peccatuz est homicidium
Quia enim Pharao rex egypti iussit vt
interficerentur primogenita masculini se
xus. hebreorū: ꝓpterea occidit dñs pri-
mogenita egyptiorum pestilentia graui.
Vnde dicit Exo. xij. Factuz est autem in
noctis medio ꝑcussit dñs omne primo-
genitum in terra egypti a primogenito
Pharaonis qui sedebat in solio eiꝰ vsq̧
ad primogenitū captiui qui erat in carce
re. ⁊ omne primogenitū iumentoꝝ. hec
ibi. ¶ Vndecimū peccatū est gula. Naz
iudei in deserto estuauerunt esu carniuz
murmurantes ꝯtra Moysen. Vnde dr
Numeri. xj. c. Surgens ergo ppls tota
die illa ⁊ nocte. ⁊ die altero congregauit
coturnices: qui paruz: decem choros. ⁊
siccauerūt eas ꝑ gyrū castrorū. Adhuc
carnes eorū erant in dentibꝰ ipsoꝝ: nec

defecerat huiusmodi cibus: ⁊ ecce furor
dñi concitatus in populum percussit euz
plaga magna nimis. i. peste. vt dicit glo.
Vocatusq̧ est locus ille sepultura cōcu
piscentie. Ibi enim sepelierunt pplm q
desiderauerat carnes. hec ibi. ¶ Duode
cimū peccatū est diffamatio. Vt eniz dr
Numeri xiiij. c. Quousq̧ detrahet mihi
populus iste: Feriā ergo eos pestilentia
⁊ cōsumā. Moyses aūt rogauit ꝓ pplo
ad dñm qui pepercit eis sz adiecit. In so
litudine hac iacebūt corpa vestra. Oēs
qui numerati estis a viginti annis ⁊ sup
⁊ murmurastis ꝯtra me: non intrabitis
in terrā sup quam leuaui manū meam:
vt habitare vos facerem. preter Josue ⁊
Caleph. hec ibi. Qui aūt mortui sunt in
deserto fuerūt sexcēta tria milia. qngenti
quinquaginta. Vnde hec pestis durauit
xl. annis. absorbuitq̧ q̊libet anno quin-
decim milia octogintaocto viros: exce-
pto vno anno in quo mortui sūt. xv. mi-
lia centū decē ⁊ octo: cōputando vnum
annū cū alio. ¶ Decimūtertiū peccatuz
est incredulitas. s. non credere diue po-
tentie in mirabilibus eius. Vñ Numeri
xx. c. dr: ꝙ cum populus hebreorū mur
murasset ꝯtra Moysē ob defectū aque
⁊ bis ꝑcussisset silicē. d. audite rebelles ⁊
increduli: num de petra hac poterimus
eijcere vob aquā: Dixitq̧ dñs ad Moy
sen ⁊ Aaron. Qr nō credidistis mihi vt
sanctificaretis me corā filijs isrl. nō intro
ducetis hos populos in terrā quam da-
bo eis. Hec est eni aqua contradictiōis
vbi iurgati sunt filij israhel contra dñm.
¶ Decimūquartū peccatū ē sup̄bia. Vñ
dr. ij. Reg. xxiiij. ꝙ cū Dauid ob super-
biam fecisset dinumerare populū suum
sermo dñi factus est ad Gad ꝓphetam
d. Vade ⁊ loquere ad Dauid. Hec dicit
dñs. Trium tibi dať optio: Elige qd vo
lueris ex his vt faciā tibi. Cūq̧ venisset
Gad ad dauid nūciauit ei dicens. Aut
septē annis erit fames in terra tua. Aut
tribus mensibꝰ fugies aduersarios tuos
⁊ illi ꝑsequenť te. Aut certe tribus diebꝰ
erit pestilētia i t̄ra tua. Nūc ergo delib

⁊ vide quē respondeaꝫ ei q me misit ser/
monē. Immisitq́ꝫ dn̄s pestilentiā in isrl̄
a mane vsq́ꝫ ad tp̄s cōstitutū: ⁊ mortui
sunt septuaginta milia virorum. ¶ De/
cimū quintū peccatū est auaritia. Unde
dicit. iiij. Reg. vi. c. ꝙ facta ē fames ma/
gna in samaria propter auariciam ⁊ op
pressiones quas fecerant diuites contra
pauperes: intantū vt matres comederēt
filios suos. Unde non solum fame: sed
etiam peste multi corruerūt. ¶ Decimū
sextū pctm̄ est vsura: que multum inua/
luit in ciuitatibus: ſm illud ps. Tota die
circundabit eam super muros eius ini/
quitas ⁊ labor in medio eius ⁊ iniustitia.
Et nō defecit de plateis eius vsura ⁊ do
lus. Ideo Ezech. vij. c. dicitur. Ira enim
mea super vniuersū pplm̄ ei⁹. Gladi⁹ fo/
ris: pestis ⁊ fames intrinsecus. Qui in
agro sunt gladio morientur: ⁊ qui in ci/
uitate pestilentia ⁊ fame deuorabuntur.
¶ Decimū septimū ē vsurpatio. Unde
Ezech. c. xxxviij. c. dr̄. Nūquid ad sumē
dā spolia tu venis? Ecce ad diripiendū
predā congregasti multitudineꝫ tuaꝫ: vt
tollas argentū ⁊ aurū ⁊ auferas supelle/
ctilē atq́ꝫ substantiam: ⁊ diripias manu
bias infinitas. Idcirco gladius [vninscu
iusq́ꝫ in fratrem suum diriget: ⁊ iudica/
bo eos peste ⁊ sanguine ⁊ hymbre: vehe
mentē ignem ⁊ sulphur pluā sup eos: ⁊
scient quia ego dn̄s. hec ibi. ¶ Decimū
octauū peccatum est fraus emptionis ⁊
venditionis. Applica de illis qui vendūt
plusq́ꝫ debent ⁊ etiam decipiunt in pon/
dere ⁊c. Unde verificat ꝓphetia Apoc.
xiij. c. Et faciet omēs pusillos ⁊ magnos
diuites ⁊ pauperes: liberos ⁊ seruos ha/
bere caracterem in manu dextera aut in
frontibus suis: ⁊ ne quis possit vendere
aut emere: nisi qui hēat caracterē aut no
men bestie. s. fraudū: aut numeruꝫ nois
eius. Et. xvj. c. dicit. Primus angelus
effudit phialā suā in terra: ⁊ factum est
vulnus seuū ⁊ pessimū. i. pestis in hoies
qui habebant caracterē bestie: ⁊ eos qui
adorauerūt imaginē ei⁹. hec ibi. ¶ De/
cimūnonuꝫ peccatū est oppressio ex ac/
ceptione ꝑsonarū. Hic dic de diuisione
ciuitatis arctatione: altercatione: discor/
dia: rixa: iniuria: de sanguinis effusione
⁊ silia ⁊c. Ideo dicit Math. xvij. c. Cō
surget gens in gentē: ⁊ regnū aduersus
regnū: ⁊ erūt pestilentie ⁊ fames ⁊ terre/
mot⁹ ꝑ loca. ¶ Uigesimū ē peruersitas
iudicioꝝ. Un̄ dr̄ Isa. i. Quō facta ē me/
retrix ciuitas fidelis plena iudicij? Iusti/
cia habitauit in ea: nunc autem homici
de. Argētū tuū versū est in scoriā: vinuꝫ
tuuꝫ mixtū ē aq̄. Principes tui ifideles
socij furū. Oēs diligūt munera. sequunt
retributiones. Pupillo n̄ iudicant: ⁊ cā
vidue nō ingredit ad eos. Et. x. c. Ue q
cōdūt leges iniq̄s ⁊ scribētes iniustitiaꝫ
scripserūt vt opp̄merēt i iudicio paupes
⁊ vim facerent cāe humiliū ppli mei: vt
essent vidue preda eoꝝ: ⁊ pupillos diri/
perent. Et. c. v. Ue qui cōiungitis domū
ad domū: ⁊ agrū agro copulatis vsq́ꝫ ad
terminū loci. Nūquid habitabitis vos so
li in medio terre? Dom⁹ multe deſte fiēt
grandes ⁊ pulchre ⁊ absq́ꝫ habitatore. s.
ꝑꝑ pestem. ¶ Uigesimū p̄mū peccatuꝫ
est negociatio dolosa. Un̄ Ezech. xxviij.
dr̄. In sapia ⁊ prudētia tua fecisti tibi for
titudinē. ⁊ acq̄siuisti tibi aurū ⁊ argentū
in thesauris tuis. In multitudie sapiētie
tue ⁊ in negociatione tua multiplicasti ti
bi fortitudinē: ⁊ eleuatū ē cor tuuꝫ in ro
bore tuo. Propter hec dic dn̄s de⁹. Eo
ꝙ eleuatū ē cor tuū q̄si cor dei. Idcirco
ecce adducā sup te alieos robustissimos
gentiū. Et infra. Immittā ei pestilentiaꝫ
⁊ sanguinē in plateis ei⁹ ⁊ corruent inter
fecti in medio eius gladio ꝑ circuituꝫ: ⁊
scient: q: ego dn̄s. hec ibi. ¶ Uigesimū
secūdū peccatū ē ꝑiuriū. Un̄ Hiere. iiij.
c. dr̄. Et iurabis viuit dn̄s in veritate ⁊ i
iudicio ⁊ in iustitia: ⁊ benedicēt eum gē/
tes ipsumq́ꝫ laudabunt. Et infra. Laua
a malicia cor tuum: ⁊ a ꝑiurio vt saluus
fias. Alioqn vt dr̄. xxi. c. debellabo ego
vos in manu extenta: ⁊ in brachio forti.
⁊ in furore ⁊ indignatione: ⁊ in ira grādi
Et ꝑcutiā hitatores ciuitatis h⁹ homies
⁊ bestie pestilentia magna morient. h ibi.

¶ Uigesimũ tertiũ peccatũ ẽ blasfemia
Un̄. Isai.i. Ue genti peccatrici: populo
graui iniquitate: semini nequa3: filijs sce
leratis. Dereliquerũt dn̄m: blasphema-
uerũt scm̄ isrl̄ abalieñati sũt retrorsũ. Su
per q̊ ꝑcutiã vos vltra addẽtes ꝑuarica-
tionem. Jõ dicit ps. Inueniat manꝰ tua
oĩbꝰ inimicis tuis: dextera tua inueniat
oẽs qui te oderũt ⁊c. vsq3 ibi. non potue-
runt stabilire. ¶ Uigesimũ quartũ pec-
catũ ẽ ꝯsensus in malũ. Applica de mr̄e
cõsentiente filiã peccare: silr̄ de patre fi-
lium: ⁊ breuiter de illis qui habent alios
gubernare. Un̄ Jere.vij. Nonne vides
qd isti faciũt in ciuitatibꝰ iuda: ⁊ in plate
is hierusalẽ? Filij colligũt lingua: ⁊ pr̄es
succendũt ignẽ: ⁊ mulieres conspergunt
adipem: vt faciãt placentas regine celi.
Ecce quõ conueniunt in pctis q̄si oẽs de
vna familia. Jõ sequit. Ecce furor meus
⁊ indignatio mea coflat sup locũ istum
sup viros ⁊ sup iumenta. s. p pestẽ. h ibi.
¶ Uigesimũ qntũ pctm̄ est negligentia
correctionis. Nã vt hr̄.xiij.q.iiij.c. Ecce
dicit Augu. Quotquot habet3 inter vos
qui ab hoc amore seculi pregrauãt aua-
ros pluros adulteros inspectores nuga
rum: consultores mathematis phanat3
augurũ auruspicũ. ebriosos. luxuriosos.
Quicquid inter vos malorum eẽ nostis
quantũ potestis improbate: ⁊ corde reco
latis ⁊ redarguite: vt exeatis inde: ⁊ no-
lite consentire. ⁊ immũdũ nõ tangatis.
hec ibi. Et q2 hoc facere nolumꝰ: nõ mi
rũ si deꝰ punit p pestẽ iustos cũ miseris
pctõribꝰ. Un̄ Augu.i. de ci. dei. c.ix. dic̄.
Plerũq3. n. ab eis docendis admonen
dis aliqñ ẽt obiurgandis ⁊ corripiendis
male dissimulat: vel cũ laboris piget: vl̄
cũ os eoꝝ corã qbꝰ verecũdamur offen
dere vl̄ cũ eoꝝ inimicitias ðuitamꝰ ne i-
pediãt ⁊ noceãt in istis tpalibꝰ rebꝰ siue
q̄s adipisci adhuc appetit nr̄a cupiditas
siue quas amittere formidat infirmitas:
ita vt q̄3uis bonis malorum vita displi-
ceat. ⁊ ideo cum eis non incidant in illa3
dãnationẽ que talibꝰ prepat pꝰ hanc vitã.
tamen quia ꝓpterea peccatis eorũ dam
nabilibꝰ parcũt: dũ eos in suis licet leui-
bus ⁊ venialibꝰ metuũt: iure cum eis tẽ-
poraliter affliguntur: q̄3uis in eternũ mi
nime puniant. Jure istã vitã qñ diuinitꝰ
flagellant cũ eis amara3 sentiunt: cuius
amando dulcedinem peccãtibꝰ eis ama
ri esse noluerũt. hec ille. Et iõ Isa.xliiij.
c. dicitur. Memento Jacob. qm̄ seruus
meus es tu. Non obliuiscaris mei. De-
leui vt nubem iniquitates tuas: ⁊ q̄si ne-
bulã pctã tua. Reuertere ad me quoniã
redemi te. Et quia negligentes sumus
ideo sequitur Isa.xlvij.c. Ueniet sup te
malũ: ⁊ nescies ortum eius: ⁊ irruet sup
te calamitas quam non poteris expiare.
Ueniet super te repente miseria qua3 ne
scies. Sta cũ incantatoribus tuis. ⁊ cu3
multitudine maleficiorũ tuoru3: in qbꝰ
laboriosa ab adolescentia tua stent: ⁊ sal
uent te augures celi qui contemplantur
sydera ⁊ supportabant tibi menses: vt ex
eis annũciarent tibi vẽtura. Ecce facta
sunt quasi stipula: ignis combussit eos.
Non liberabũt aiam ð manu flamie. i.
pestilentia. ¶ Uigesimũ sextũ peccatũ:
est inordinata dilectio. Na3 deꝰ volẽs fla
gellare pctõrẽ ꝑcutit eũ in oĩbus q̊ ipse
amat. Qui vero amat bona nãlia: vt fi-
lios: ideo punit deus eum in filijs: sicut
Cham peccante: maledictꝰ fuit filiꝰ eius
Chanaã. Gen̄.ix. ¶ Uigesimũ septimũ
est rapina. s. iniuste detinendo bona de-
functoꝝ que ipsi mandauerũt in suis te-
stamentis. Clamãt eni aie eoꝝ in purga
torio dicentes. miseremi mei misemini
mei. ¶ Uigesimũ octauũ pctm̄ est va-
na gloria. Ut. n. habetur.ij. Reg.vlt̄. cu3
Dauid fecisset numerare populum suu3
⁊ fuisset in vanã gloriã deductꝰ: locutus
est dn̄s ad Dauid p ꝓphãm Gad. Eli-
ge tibi de tribꝰ vnũ: aut perseq tribus an
nis ab inimicis tuis: aut vexari fame tri
bus ãnis: aut tribꝰ diebꝰ peste flagelari.
Qui elegit tertiu3. Et mortui sunt plusq̄3
sexaginta milia hoiu3. ¶ Uigesimũ no
nũ pctm̄ est infidelitatis. Qð pctm̄ ma-
xime deus puniuit. Hinc Darij totius
orientis ruit imperium. Hinc hierusalẽ

funditus euertit. Hinc ciuitas athenien/
sis in nihilū deuenit. Hic roma ꝓsterni
tur ⁊ precipitat. Hinc tot effusiões san/
guinū euenerūt. ¶ Trigesimū pctm̄ est
igratitudo. de q̄ hr̄ Isaie. xxxviij. c̄. cū
Ezechias ꝯstituissꝫ preliū aduersus regē
assyriorū ⁊ deiecisset eū i furore mario.
non retulit gratias deo. Propter qd̄ fa/
ctū est v̄bū dn̄i ad Isaiā ꝓphā. Vade
⁊ dic Ezechie. Dispone domui tue quia
morieris tu ⁊ nō viues. Auertamꝰ ergo
corda ab his pctis: vt deus nec pestilen/
tias nec fames mittat: nisi vt soluꝫ i hoc
mundo puniamur: ⁊ non stāte sua iusti/
tia in eternū damnemur.

Sermo de morte.

Orte morie

ris. Geñ. ij. Existimaui
sepenumero nihil tā vti/
le anime rōnali eē posse
ad fugam vitiorū q̄ fre/
quens memoria mortis
Propterea sapiēs ecclia stes. vij. ait. In
omnibus operibꝰ tuis memorare nouis/
sima tua: ⁊ in eternum nō peccabis. Et
Hieronymus ad Paulinū. Facile cō/
temnit oia q semꝑ cogitat se moriturū.
Et idē ad Cyprianū dicit. Qui eni quot/
tidie recordat se eē moriturū ꝯtemnit p̄/
sentia. ⁊ ad futura festinat. Et idē ad He
liodorū de vita Nepotiani. Platonis sē
tentia ē oium sapientū vitā meditationē
eē mortis. Seneca ad Lucillū ait. Nihil
tam eque tibi proderit ad contēꝑantiam
omniū rerū q̄ frequēs cogitatio breuis
huiꝰ incerti itineris. Et idē ad eūdē i epi/
stola ait. Molestū est iniqs mortē ante
oculos habere. Ista tam seni q̄ iuueni
debet esse ante oculos. hec ille. Cū igit
mortis memoria si tante vtilitatis: idcir
co in presenti sermōe de ipsa morte tria
sunt contemplanda mysteria.
Primū de sua ferocitate.
Secundū de sua dubietate.
Tertiū de sua crudelitate.

¶ De mortis ferocitate.

Rimū mysteriū est de mortis
ferocitate. Circa quod nota tri/
plicem ferocitatem.
Prima contra primos homines.
Secunda contra peccantes.
Tertia contra totum mundum.
¶ Prima ferocitas dicitur contra pri/
mos homines quos ipsa interemit ⁊ ꝓ/
strauit. Nā a principio conditionis hu/
mane in statu innocentie erant homies
immunes a lege mortis. Unde Augu/
stinus in. xiij. libro de ciuitate dei. ait. Fa
tendū est primos homines ita fuisse in/
stitutos: vt si non peccassent: nullum ge/
nus mortis experirentur. Sed eosdem
primos peccantes ita fuisse morte mul/
ctatos: vt quicquid eorum stirpe fuisset
exortum eadem pena teneretur obnoxi
um. Pro magnitudine quippe culpe il/
lius naturam damnatio mutauit in pe/
ius: vt quod penaliter precessit in peccā/
tibus hominibus primis: naturaliter se
queretur in nascentibus ceteris. Idem i
libro de baptismo paruulorū ait. Fiebat
ordo iusticie: vt sicut anima dn̄o suo ita
corpꝰ ei obediret. Hec ille. Et Ecclesia/
stes. xv. Ante hoiē vita ⁊ mors. Et i eo/
dem. c. Deus ab initio constituit hoiē:
⁊ reliquit illū in manu cōsilij sui. Et Ori
genes suꝑ leuiticum. ix. c. Si homo ab
initio elegissꝫ vitam: nunq̄ humanū ge
nus mortalem conditionē teneret. Un
de deus ꝓpter peccatū dixit Ade. Quia
audisti vocem vxoris tue: dico tibi quia
in sudore vultus tui vesceris pane tuo:
donec reuertaris in terram de qua sum/
ptus es: quia puluis es ⁊ in puluerem
reuerteris. Gene. iij. Et hec omnia pro/
pter peccatum. Heu q̄ grauis fuit illa
culpa: que imperio mortis omnes sub/
iecit: sꝫ potissime primos parentes. Nā
per errorem inobedientie sue mortem
quam deus non fecerat sibi inuenerunt
Iuxta illud Augustini primo prono//

ſticon dicentis. Uide mortem non a deo
ſed per errores intus veniſſe hominibꝰ
in paradiſo delitiarũ poſitis. Cui etiam
conuenit illud quod ſcribitur. Sapiẽ. ij.
c. Deus mortem non fecit: ſed impij ma
nibus proprijs accerſierunt eam. Sed
circa hoc dubitari poteſt: ꝙ cum deꝰ di-
xerit Ade Geñ. ij. Quacunqꝫ hora co-
mederis: morte morieris: nõ tamẽ hoc
videtur verum: quia non illa die mortui
ſunt. Ad hoc reſpondet Nicolaus de li-
ra in expoſitione ſuper Gene. ꝙ illa ver
ba ſic habent exponi. Morte morieris
ideſt moriendi neceſſitatez incurres: qꝛ
guſtato ligno non ſtatim mortuus ẽ: ſꝫ
cepit ad mortem tendere. Et Auguſtinꝰ
ſuper Geñ. ſic ait. Morte morieris. id-
eſt morti obligatus eris: vel mortis rea-
tum incurres. Unde ⁊ in alio loco idem
ait. Quãtis annos multos poſt vixerũt:
illo tamen die mori ceperunt quo mor-
tis legem: qua in ſenium veteraſcent ac-
ceperunt. Data eſt ergo poteſtas morti
eijciendi illos propter eorum culpaz. Et
quia neceſſaria erat humãi generis mul
tiplicatio viuendi tempus in longum ꝓ-
ceſſum eſt: quod tamen a morte deuictũ
⁊ debellatum eſt. Ecquid profuit illis lõ
ga vita: quibus omnino mors eſt ſubſe-
cuta? Audiamꝰ quid ſcriptura dicat Ge
ne. v. Uixit Adam. cxxx. annis ⁊ genuit
filium ad imaginem ⁊ ſimilitudinez ſu-
am. vocauitqꝫ nomen eius Seth. Et fa-
cti ſunt omnes dies Adaz poſtꝗ̃ genuit
Seth. ccccccccc. anni. genuitqꝫ filios ⁊ fi
lias. Et factum eſt omne tempus quo
vixit Adam. cccccccccxxx. anni. ⁊ mortu
us ẽ. Uixit quoqꝫ Seth. cv. annis: ⁊ ge-
nuit Enos. Uixitqꝫ Seth poſtꝗ̃ genuit
Enos. ccccccccvij. ãnis. genuitqꝫ filios
⁊ filias. Et facti ſunt omnes dies Seth.
cccccccccxij. annorũ ⁊ mortuus eſt. Ui-
xit vero Enos. xc. annis ⁊ genuit Caynan
poſt cuius ortũ vixit. ccccccccxv. annis ⁊
genuit filios ⁊ filias. Factiqꝫ ſũt oẽs dies
Enos. cccccccccv. anni. ⁊ mortuꝰ eſt. Ui
xit quoqꝫ Caynan. lxx. annis. ⁊ genuit
Malaleel. Et vixit Caynan poſtꝗ̃ ge-
nuit Malaleel. cccccccccxl. ãnis ⁊ gẽuit
filios ⁊ filias. Et ſic de omnibus alijs a
principio vſqꝫ ad finem incipientibus.
¶ Si vero aliquis incredulus dubitaret
quomodo fuerit illud poſſibile vt vita il-
lorum ſic protraheretur in longuz. Re-
ſponderi poteſt ſm Nicolaũ de lira. hoc
fuiſſe pluribꝰ de cauſis. ¶ Primo ex bo
nitate conditionis vel complexionis pri
morum parentum. Fuerunt enim a deo
imediate formati. ⁊ per cõſequens fue-
runt optime compoſitionis. ⁊ ſic ad lõ-
giorem vitam diſpoſiti. Et illa bonitas
complexionis magis venit ad homines
propinquos illius tpis ꝗ̃ ad remotos tẽ
poris moderni. ¶ Scđa ratio ſumit ex
modo viuendi: quia temperate viuebãt.
¶ Tertia ratio ſumitur ex bonitate nu-
trimenti: quia ante diluuium naſcentia
terre erant meliora ꝗ̃ poſtea: quia inun
datio diluuij fuit ꝓ maiori pte ex aquis
occeani. Aque autez ſalſe inducunt ſteri
litatem: ⁊ reddũt terre naſcentia peiora.
ex quibus abbreuiatur vita hominis.
¶ Quarta rõ eſt ex ſcia Ade. quia for-
matus fuit in ꝑfectione ſcientie. Et ideo
cognouit virtutes herbarum fructuuz ⁊
lapidũ que faciunt ad conſeruandam ſa
nitatẽ. ⁊ vitam ꝓlongandaz. ¶ Quinta
ratio eſt ex diſpoſitione diuina hoc ordi
nante. Ut per longum tempus cito mul
tiplicaret humanũ genus. Hec Nico. de
lira. Quãuis igit pmi hoies taz diu ſup-
uixerunt ſcientia prediti: fortitudine cor-
poris bñ diſpoſiti: non potuerunt tamen
mortis ferocitatem repellere. continuit
illos ⁊ omnes mortui ſunt. Quod vtiqꝫ
nobis in exemplũ eẽ poteſt: vt vite huiꝰ
erumnã cognoſcamꝰ. hoc ẽ qđ Hiero.
ad Heliodorũ de vita Nepotiani ait. De-
bemus ⁊ nos animo premeditari quod
aliqñ futuri ſumus: ⁊ qđ velimꝰ nolimꝰ:
longius abeſſe non põt. Nam ſi nongẽ
tos vite excederemus annos: velut ante
diluuiũ viuebat genꝰ humanũ: ⁊ Ma-
thuſalẽ nobis tẽpora donarent: tamẽ ni
hil eſſet preterita longitudo: que eſſe de-
ſiſſet. etenim inter illũ qui vixit decez an

nis ꝛ illum qui vixit mille. postq̄ idem
finis vite aduenerit irrecusabilis mortis
necessitas transactum omne tantundez
est nisi q̄ magis senex onustus peccato
rum fasce proficiscitur. Optima queq̄
dies miseris mortalibus eui. Prima fu
git subeunt morbi tristisq̄ senectus. Et
labor ꝛ dire rapit inclementia mortis hec
ille. Que oīa sic dicta itelligas: vt sicut lō
gitudo vite oēs illos p̄mos viros nō ex/
cusauit a morte. sic nec breuitas vite tue
etiam dilata ad multos annos te excusa
bit quia morte morieris. ¶ Scđa fero/
citas mortis est ꝯ peccantes. Nam sepe
numero ipsos inuadit subito: ꝛ in breui
morula absorbit eos. Et licet multa ac/
cidant per naturam que labilis est: ꝛ vt
plurimū humane vite contraria. verūtn̄
mortalitates ꝛ pestilentie aduenīūt sepe
ꝛ sepius iudicio dei: in quibus non sine
grandi terrore omnes aspiciunt mortis
dn̄ium: ꝛ ptātem. Et q̄ hec vera sint p̄
batur ex testificatiōe scripturaꝝ. Et prio
sumi pōt illud testimoniuz Numeri. xj.
vbi narratur q̄ cum populus isrl̄ eēt in
deserto non cōtentus cibo celesti scilicz
manna qd̄ pluebat illis deus de celo: de
siderans carnes ꝛ pisces cucumeres pe
pones cepe ꝛ allia: dominus pluit cotur
nices in castris eorū. Et cum adhuc car
nes essent in ore ipsorū ecce furor dn̄i cō
citatus est in populū pcussitq̄ eū plaga
magna. ¶ Secundū testimoniū habet
Numeri. xiiij: Nā cuz pp̄ls ille murmu
rasset ꝯtra dn̄m: dixit dn̄s ad Moysen
Usq̄ quo detrahet m̄i pplus iste? Quo/
usq̄ nō credēt mihi in omnibus signis
que feci corā eis? Feriam ergo eos atq̄
consumā pestilentia. Quod factū fuisset
nisi Moyses orasset ad dn̄z. vt dimitte
ret eis. ¶ Tertium testimoniū habetur
Exodi. xi. vbi narratur q̄ nocte media
pcussit dn̄s egyptum plaga magna: ꝛ in
terfecit oē primogenitum in terra egypti
a primogenito Pharaonis qui sedebat
i solio vsq̄ ad primogenitū captiue: que
erat in carcere: ꝛ omne primogenitū iu/
mentorū. Surrexitq̄ Pharao in nocte
ꝛ oēs serui eius: oēsq̄ egyptij: ꝛ ortus est
clamor magnꝰ. Neq̄ eni erat domꝰ in
qua non iaceret mortuus. ¶ Quartum
testimoniū est i Leuit. xvi. c. vbi dn̄s. d.
Si nolueritis recipere disciplinaz ꝛ am
bulaueritis ex aduerso mihi: ego quoq̄
contra vos incedaz: ꝛ pcutiā vos septies
pp peccata vestra: inducāq̄ sup vos gla
diū vltorez federis mei. Cūq̄ fugieritis
in vrbes imitā pestilentiā in medio vr̄i.
¶ Quintū testimoniū ē vlt. c. secūdi. li.
Reg. ꝛ. ij. Paral. xxi. vbi legit q̄ percus
sit dn̄s pestilentia israel a Dan vsq̄ ad
Bersabee. ꝛ mortui sunt ex pplo. lxx. mi
lia viroꝝ. ¶ Sextū testimoniū capit ex
cōminatione quā fecit dn̄s p Ezech. vij.
c. Jra mea₊ingt sup vniuersū pplz. Gla
dius foris. pestis ꝛ fames intrinsecus:
Qui in agro est morte moriet. ꝛ qui in ci
uitate sunt pestilentia ꝛ fame consuma/
buntur. ¶ Septimuz testimoniū capit
a iustiniano in auteñ. vt nō luxurientur
contra naturā. vbi ait. Propter ista duo
s. ppter blasfemiā ꝛ pctm̄ ꝯ nām fames
pestilentie ꝛ terremotꝰ fiūt. Jdem siliter
in. glo. xxxij. q. vij. c. flagitia. ¶ Octauuz
testimoniū est in historia eccliastica. Jn
qua narrat. q̄ Maximianus imperator
ductus diabolico spū fecit cōponere car
mina blasfemijs plena ꝯtra Jesū xp̄um
ꝛ sanctos. ea que scribi mandauit in ta/
bulis. Jussitq̄ per singulas vrbes ꝛ vil/
las ꝛ agros deferri. faciebatq̄ ea canta/
ri. Altissimus autē tantū scelus inultum
remanere noluit: sed tanto rigore in po/
pulū blasfemū pestilentiā misit: vt come
dendo ꝛ bibendo sola sternutatiōe mo
rerentur. Jpse autē Maximianꝰ dolo/
re graui pcussus spm̄ exalauit. ¶ Nonū
testimoniū est in legenda scōruz in vita
bti Gregorij in tractatu de letanijs vbi
refertur q̄ propter cōmessationes ꝛ lu/
xurias romanorū cōmotꝰ est deus ꝯtra
eos: pestilentiāq̄ magnam in illos misit
quam inguines vocant. s. languinaglia.
Seua enim fuit eo q̄ hoies in via i me
sa in colloquio moriebant subito. Jtē cū
aliquis sternutabat exalabat spm̄. Et cū

aliquis aliquem sternutantem audiebat
stati accurrēs dicebat: Deus te adiuuet
Vñ vsqꝫ nunc hec consuetudo obseruat
Rursus cū aliquis velle se oscitare sen-
tiebat cōtinuo signū crucis in os impri-
mere festinabat. Cū ergo hec pestis ro-
mā vastaret. btūs Greg. processionē cuꝫ
letanijs. ꝑ ciuitatꝭ circulū quodaꝫ pascali
tpe fieri ordinauit: in qua imago beate vir
ginis: que adhuc est rome in scā Ma-
ria ara celi. quam beatus Lucas pinxi-
se dicitur. añ processionē portare fecit re-
uerenter. Et ecce tota aeris infectio ima
gini scē cedebat: ac si imaginē ipsam fu
geret: ⁊ ipsam ferre non posset. Sicqꝫ pꝰ
imaginē mira serenitas: ⁊ aeris puritas
remanebat. Tunc in aere iuxta imaginē
audite sunt voces angelorū cantantiū ⁊
dicentiū. Regina celi letare ⁊c. Statim
aūt btūs Greg. adiunxit. Ora ꝓ nobis
deū alleluya. Tūc btūs Greg. vidit sup̄
castrū vientij angelum dñi qui gladium
cruentatū detergēs in vaginā ꝯuertebat
Ex quo itellexit ꝙ pestis illa cessaret: sic
factū ē. Vñ castrū illud vocatū ē postea
castrū sancti angeli. Ex h igit pꝫ ꝙ pro-
pter pctā hominū deus punit eos morte
Qd vtiqꝫ factū cōspicimꝰ tempibꝰ istis
in quibꝰ ad tantā demētiā venerūt ppli
ꝙ credūt hmōi pestilētiā venisse pp bōa
opa. O hūana demētia. Nūqd sūt falsa
tot exēpla scripturarū: vt velit deꝰ oppu
gnare hūanū genus absqꝫ culpa: Quin
imo vt dixi: ⁊ iterū dicā: mors ista pesti-
lentialis est ensis diue iustitie: quo trans
fodiunt viscera iniquorū: : q nolūt aliqñ
mūdū pire. De iustis aūt ⁊ si ipsi ꝑcutiāt
nō obstat: q dicit ps. Preciosa i ꝯspe-
ctu dñi mors scōrū eius. ¶ Tertia fero
citas mortis ē ꝯ totū mūdū. Nā de ipsa
⁊ de eius potētia scripture multe loquūt
Vñ. i. Regū. xiiij. c. Oēs morimur. ⁊ q̄
si aq̄ dilabimur sup terrā. Que vba no-
tant. xiij. q. c. i ecclia. Et ps. Quis est hō
qui viuet ⁊ non videbit morteꝫ? Ecc. v.
Oia que de terra sūt in terram reuertēt
Et Seneca ad Lucillum. Eo ibis quo
oēs eūt. Quid tibi noui est? ⁊ ad hanc le
gem natus es. hoc pr̄i tuo accidit. h mr̄i
h maioribꝰ: hoc oibꝰ ante te. Et Hiero.
ad Heliodorū sic ait. Xerxes ille rex po
tētissimus q subuertit mōtes: prostrauit
maria: cū de sblimi loco infinitā hoium
multitudinē ⁊ inumerabilē vidisset exer-
citū fleuisse dr̄. eo ꝙ post centuꝫ annos
nullus eorū q̊s cernebat supuicturꝰ esset
O si possemꝰ i talē ascēdere speculaꝫ d̄ q̄
vniuersā terrā sb nr̄is pedibꝰ cerneremꝰ
iā tibi oñderē totiꝰ mūdi ruinas ⁊ gen-
tes gētibus ⁊ regnis regna collisa: alios
torqueri: alios necari: alios absorberi flu
ctibus: alios ad seruituteꝫ trahi: hic nu-
ptias: hic planctum: illos nasci: istos mo
ri: alios affluere diuitijs: alios mendica
re: ⁊ non solum Xerxis exercitum: sꝫ to
tius mundi homines. qui nunc viuunt
in spacio breui morituros. Vincitur ser-
mo rei magnitudine: ⁊ minus est omne
quod dicitur. Redeamus ergo ad nos.
⁊ quasi e celo descendentes paulisper no
stra videamꝰ. Sentis ne obsecro te quā
do infans: quando puer: quando senex
factus sis? Quottidie morimur: quotti-
die commutamur. ⁊ tamen eternos nos
esse credimus. hec ille. Quid igitur est
hominum vita: nisi quidam cursus ad
mortem O humana miseria: quid veri
us vnicuiqꝫ dici potest q̄ꝫ morte morie-
ris? Hinc Job. xiij. c. dicitur. Homo na
tus de muliere breui viuens tempore re
pletus multis miserijs. De hoc Seneca
ad Lucillum. Quottidie morimur quot
tidie diminuitur aliqua pars vite: ⁊ tunc
quoqꝫ dum crescimus vita decrescit. In
fantiam amisimus: demum pueriticiam
demum adolescentiaꝫ. vsqꝫ ad extremū
quicquid transit temporis perit. Et iterū
ad eundem dicit. Corpora nostra rapi-
untur fluminum more. Quicquid vides
cum tempore currit. Nihil ex his que vi
demus manet. hec ille. Et Ouidius ait.
Tempora labuntur tacitisqꝫ senescimus
annis. Et Aug. xiij. de ciui. dei. ca. x. Ex
quo enim quisq̄ꝫ in isto corpore moritu-
ro esse ceperit: nunq̄ꝫ in eo non agit nisi
vt mors veniat. Hoc enim agit eius mu

Nota d Reg.a Celi.

tabilitas toto tempoꝛe vite huiꝰ: ſi tamē
vita dicenda eſt: vt veniatur in moꝛtem.
Nemo quippe eſt qui non ei poſt annū
ſit ꝙ ante annnum fuit: ⁊ cras ꝙ hodie
⁊ hodie ꝙ heri: ⁊ paulopꝰ ꝙ nūc: ⁊ nūc
ꝙ paulo ante moꝛti ꝓpinquioꝛ: quā qc
quid tempoꝛis viuitur de ſpacio viuen/
di demitur: ⁊ quottidie fit minꝰ: minuſ/
ꝗ quod reſtat: vt omnino nihil ſit aliud
tempus vite huius ꝙ curſus ad moꝛtē
Et infra. Qui ergo vſqꝫ ad moꝛtem pꝛo
ductioꝛa ſpacia tempoꝛis agit: non lenti
us pergit: ſed plus itineris conficit. hec
ille. Omnibꝰ ergo breuis eſt vita moꝛs
autē vicina. Unde ſapiens in Ecc xiiij.
c. Memoꝛ eſto quoniam moꝛs nō tar
dat. Uerba iſta multum pōderanda ſūt
ſcilicet Moꝛs non tardat. ergo eſt in ia
nuis. Moꝛs non tardat: ergo timeamꝰ
Moꝛs nō tardat: ergo benefaciamus.
O dilectoꝛes mundi. o terrenoꝛū ama/
toꝛes: moꝛs non tardat. O peccatoꝛes
moꝛs non tardat. Agite penitentiam: vt
vos non inueniat doꝛmientes. O durū
verbum. o veriſſimum verbum Moꝛs
non tardat. Hoc vtiqꝫ omnes cogitare
deberent. quia vtile eſt contra tumoꝛem
ſuperbie. Hoc etiam patere poteſt exē/
plo valde notando. Nam legitur in le/
genda ſanctoꝛum in vita Barlaā quam
ſcripſit Joannes Damaſcenus: ꝙ rex q
dam fuit in india chꝛiſtianoꝛum valde
perſecutoꝛ: qui filium ſuū nomine Joſa
phat in palacio quodam includi: ⁊ edu/
cari fecit: timens ne xp̄ianus efficeretur
Qui ad etatem adultam perueniens ad
mirans cur pater eum ſic incluſiſſet vni
ex ſeruis ſuis dixit ſe pꝛopter hoc in ma
gna eſſe meſticia. Quod pater audiēs ⁊
dolens equos idoneos ſibi parari fecit:
choꝛos plaudentes ante eum mittēs ne
aliquod fedum ſibi occurreret pꝛohibu/
it. Pꝛedicto igitur iuuene taliter pꝛoce/
dente quadā vice vnus lepꝛoſus ⁊ vnꝰ
cecus ſibi obuiauerunt. Quos ille vidēſ
⁊ ſtupens quid ſint ⁊ quomodo ſic eēnt
inquiſiuit. Tunc miſtri ei dixerūt. Paſ/
ſiones iſte ſunt que hominibus accidūt.
Ille autem dixit. Omnibus hominibꝰ
hec ne contingere ſolent? Negantibus
autem illis reſpondit. Noti ſunt igitur q
hec pati debeant: an ſic indifferenter ve
niunt? At illi. Quis hominū futura ſci
re poteſt? Ualde ergo anxius eſſe cepit
pꝛo inꝯſuetudīe rei. Alia autē vice quē
dam ſenem valde rugatam habentē fa
ciem: ⁊ doꝛſum incuruatum ⁊ cadenti/
bus dentibus balbucienter loquentem
inuenit. Stupefactus autē valde diſceꝛ
voluit viſionis miraculum. Et cū didi/
ciſcet ſe ſeneſcere ⁊ moꝛi debere: i multa
deſolatione poſitus non amplius pote/
rat cōſolari. Nec mirū eſt: qꝛ nihil moꝛ
te oꝛꝛibilius eſſe poteſt. Ipſa eſt eni que
tantos viros rapuit de mundo: ⁊ nulla
potentia ſibi reſiſtere potuit: nec pōt nec
poterit: nec dignitas: nec magnificentia
nec facundia. O moꝛs deuoꝛatrix oīum
quid dicam? Audite obſecro o infelices
moꝛtales. Nam ſi ipſa viderit aliquem
cum multa familia ac comitiua magna
nunquid fugiet ab eo? Minime Omēs
ad moꝛtem tendimus. Omēſ moꝛimur
Omnes ad moꝛtem currimus. Omni/
bus moꝛs eſt vicina. Nō parcit pulchꝛiſ
non potentibus: non ſcientibus. O inſi
pientes peccatoꝛes: reſpicite vbi ſūt mi/
lia milium qui fuerunt in mundo. Om/
nes moꝛtui ſunt. Adam pater generis
humani moꝛtuus eſt. Eua vxoꝛ eius
moꝛtua eſt. Gigantes qui fuerunt tem
poꝛe Noe Illi viri famoſi ⁊ animoſi q
edificauerūt turrim babylonis vbi ſunt?
Omnes moꝛtui ſunt. Belus filꝰ Nem
bꝛoth rex babylonie: quem quidā Sa/
turnū eſſe exiſtimāt qui intrauit aſiam
⁊ per vim obtinuit eam moꝛtuus ē. Fra
ter eius minoꝛ qui regnauit poſt eum ⁊
aſiam totam obtinuit: ac babyloniā re
bellantem cepit. cū de turri babel. i. ba/
bylonie fuiſſet percuſſus moꝛtuꝰ eſt. Re
ges egypti. ſ. Feſtus ſol Coſmoſiꝰ ame/
nophis: omnes moꝛtui ſūt. Reges per/
ſarum. reges athenienſiū. reges europe

Cramas Amphitryon Erichthonius
Theseus Menesteus Demophon: oēs
mortui sunt. Alexander magnus: oēsqꝫ
eius barones mortui sunt. Reges Iu-
da Iosaphat Ioram Ocias Ioathan
Ioas zacharias Achaz Manasses om
nes mortui sunt. Reges troie: rex Pria
mus Troilus Helenus Paris Phe-
bus Hector. Illi viri potentes: qui fue-
runt in obsidione Troie Agamēnon:
Menelaus Achilles Ulixes ⁊ reliqui
omnes mortui sūt. Illa strenuissima do
mina Pantesilea regina Amaçonum
puellarum: que venit in adiutorium tro
ie cum suis puellis. Reges Latinorum
Saturnus qui venit in italiam: vbi nūc
roma est in siluis inueniens homines
sicut bestie viuentes. mēdicātes glandes
⁊ habitantes in criptis ⁊ casellis ex frō
dibus cooptis: docuitqꝫ eos terreas do-
mos edificarꝭ: laborare trās: vineas plā-
tare: sicut homines viuere: ⁊ his similia
docuit: ⁊ pro his omnibus princeps eo-
rum ac deus nominatus est. Qui timēs
filium suum construxit ciuitatem satur-
ninam que Sutrium dicitur. Quid di-
cemus de multis hominibus probis ro
manorum: quos omnes mors ferocissi
ma prostrauit? Heu misera humana vi.
ta Mors enim deuorauit omnes hos
Quid de Romulo ⁊ Remulo qui fue-
rūt fratres gemelli qui a lupa nutriti sūt
qui etiam romam construxerunt. Theo
dosius imperator optimus christiano-
rum de quo Ambrosius fecit mirabiles
laudes qui expulit Arrianos. Archadi-
us Honorius Karolus magnus qui to
taz terraz occupatam a sarracenis recu
perauit orientis ⁊ occidentis. Federicus
primus qui multa euertit: ⁊ multa alia
fecit. tamen eundo in subsidium terre sā
cte. in quodam flumine suffocatus est:
Federicus secundus armorum strenu-
us: linguarum peritus. luxuriosus: cum
multis pontificibus habuit bellum: pre
cipue cum Gregorio: mortuus est vene
no. Rodulphus: Albertus dux austrie
Henricus sextus per florentinos vene
natus: ⁊ alij imperatores romani cum
nobilibꝰ plurimis: ⁊ populo multo mor
tui sunt. Non potuerunt romani nec eo-
rum reges aliqua via mundi mortem
euadere. Ubi primus imperator Iulius
cesar. Octauianus Tiberius Gaiꝰ Ne-
ro Claudius Uespasianus Titus Domi
tianus Adrianus Theodosius Cirillus
magnus. Omnes mortui sunt. Ubi sunt
illi viri doctissimi atqꝫ philosophi Ubi
est Plato? Ubi Aristoteles? Ubi So-
crates? Ubi Pythagoras? Ubi Demo-
sthenes? Ubi Seneca? Ubi tot Poete?
Ubi Homerus? Ubi Menander? Ubi
Uirgilius? Ubi Terrentius? Ubi luca-
nus? Ubi Ouidius? Ubi sunt oratores:
⁊ retores? Ubi Titus Liuius? Ubi Tu-
lius? Ubi doctores medicine: Galienus
⁊ Ipocras? Ubi Auicenna: aut alij?
Nunquid medicina sanauit eos: aut eos
liberauit a morte: Ubi imperatores? Ubi
reges: Ubi principes? Ubi duces: comi
tes: barones: marchiones: regine prin-
cipisse ⁊ multe alie domine nobiles? Ubi
tot iuuenes ⁊ iuuencule? Ubi tot qui in
hoc mundo floruerunt? O vita misera
o vita caduca o vita labilis. o vita falax.
o vita vmbratica. Omnes mortui sunt:
⁊ reclusi sunt in monumentis ⁊ corrupti.
Hinc Ugo. li. i. de anima. d. Dic mihi
Ubi sūt amatores mundi: q ante pauca
tempora nobiscuz fuerunt? Nihil ex his
mansit nisi cineres ⁊ vermes. Attēde di
ligenter quid sunt: ⁊ quid fuerūt. Homi
nes fuerunt sicut tu. Comederūt ⁊ bibe
runt: riserunt: duxerūt in bonis dies su-
os: in puncto aūt ad inferna descēderūt
Hic caro corū vermibꝰ: illic autē aīe eo
rum ignibus deputantur: donec rursus
infelici collegio colligati: sempiternis in
uoluantur incendijs: qui socij fuerunt in
vitijs: Una eniz pena implicat quos vnꝰ
amor in crimine ligat. Quid ꝓfuit illis
inanis gloria: breuis leticia. mundi po-
tētia: carnis voluptas: false diuitie: ma-
gna familia? Ubi risus? Ubi iocus? Ubi

saltus? Ubi iactantia? Ubi arrogantia? De tanta leticia quāta tristicia: post tantam voluptatem: tanta grauis miseria. De illa exultatione ceciderūt in magnaꝫ ruinam: ⁊ in magna tormenta. Qđ illis accidit: tibi quoqꝫ accidere potest: quia homo es. humus de humo: limus de limo. De terra es ⁊ de terra venis. ⁊ in terram reuerteris: qm̄ veniet dies vltima q̄ subito veniet: ⁊ forsitan hodie erit hec ille. Colligimus ergo ex dictis vnūquēqꝫ mortē expectare debere. Nec ↄfidēdū ē in huiꝰ vite breuitate: quia se nobis aliquando prebet cecam ⁊ non videntem. Deinde iaculo suo nos ferociter vulnerat. Unde quidam Esculanus poeta vulgaris dicit. Oyme sperança del core inimica. Che falli el tempo cum le tue vedute. Perche te mōstri cosi dolce amica? O impatores qui estis in hoc mūdo O reges. o principes. o tyranni. o duces o barones. o marchiones. o iuuenes. o senes. o diuites. o pauperes. o sani. o infirmi. O vos omnes q astatis dico vobis: quia moriemini. Benefacite: qꝛ hic ad paucos annos: etiam vos stabitis in sepulchro ⁊ non poteritis resistere furori potentissime mortis.

¶ De mortis dubietate.

Ecundum mysterium contemplandum est de mortis dubietate. Timendum est vnicuiqꝫ eo ꝙ cum mors certissima sit omnibus tamen multa sunt de ea dubia: que sunt valde periculosa. De quibus tria possunt notari.
Primū est circa tempus.
Secundum circa locum.
Tertium circa modum.

¶ Primū est circa tempꝰ: quia nullꝰ ē qui sciat quando sit moriturus. Ignorant hoc vtiqꝫ senes pueri infantes iuuenes adolescētes: nec reperitur: aliquis q possit dicere quādo morieẗ nec i hoc cōfidere ꝙ vsqꝫ ad tale tempꝰ non morieẗ Ex his inquit sapiens Ecclīastes .ix. c. Nescit homo finē suū: sed sicut capiunẗ pisces hamo: ⁊ aues capiuntur laqueo. sic capientur iniq in tēpore malo. Tempus malū pro iniquis diciẗ tempꝰ mortis: in quo artāẗ vie impiorū: qui equidē cum sibi longam vitam: quam nolunt firmiter cōsiderare ⁊ ponderare: ꝓmittūt: decipiunẗ. Quāti. n. laborauerunt ꝑ mūdo sperantes ibi recipe fructū laborꝫ suorꝫ: ⁊ perierūt ante tempus quod sibi promiserant. Quis potest eos numerare? Nōne Senacherib ⁊ sui preualuere ⁊ obtinere hierusalem crediderunt: ⁊ de exercitu eorūꝫ. clxxxiiij. milia in vna nocte ab angelo sunt interempti: iiij. Reg. xix. c. Et sic cū illō sperassent fuerūt decepti. Quid de alijs dicā: Refert Augusti. in li. v. de ci. dei. c. xxiij. ꝙ cū Radagaysus rex gothorum cum maxima comitiua iam in vrbis vicinia constitutus: romanis ceruicibus immineret vna die tāta celeritate victus est: vt nec vno quidē romanorum non dicam extincto sꝫ vulnerato multo amplius q̄ꝫ centum milia eius exercitus prosterneretur: atqꝫ ipse mox captus ⁊ pena debita necatꝰ in bello ingens fuit hec strages subsecuta. Sꝫ non sic de alijs qui mortis pericula fugiunt. Audias obsecro: quia mors vbiqꝫ pugnat: non solum in bello sed in domo in mensa: in lecto: ⁊ vbicunqꝫ locorum. Propterea Seneca ad Lucillum dicit Omnis dies ⁊ omnis hora: ꝙ nihil sumus ostendit: ⁊ aliquo argumento recēti admonet fragilitatis oblitos: cum eterna meditantes respicere cogat ad mortē Quid sibi illud principium velit queris Senitionem Cornelium equiteꝫ romanorum splendidum ⁊ officiosum noueras: ⁊ tenui principio seipse promoueras ⁊ iam illi decliuis erat cursus ad cetera. Facilius enim decrescit dignitas q̄ꝫ incipit. Pecuniam quoqꝫ ceptam esse paupertate plurium amorem habet duꝫ ex illa ereptat. Hic etiam Senitio diuitijs imminebat: ad quas illum due res ducebant efficacissime: ⁊ querendi ⁊ custodi-

endi scientia: quarum vel altera locu//
pletem facere potuissz. Hic homo sūme
frugalitatis nō min⁹ patrimonij q̄ cor/
poris diligens: cum me ex ↄsuetudine
mane vidisset: cum per totam diē amico
grauiter affecto ⁊ sine spei iacenti vsq3 i
noctem assedisset: cuz ilaris cenasset: ge
nere valitudinis ꝑcipiti arreptus angui/
nia glandula vix compressuz artatis fau
cibus spiritum traxit in lucem. Hec ille.
Temporib⁹ aūt istis multa iuuenū tur/
ba mortua est ex peste: que valde italiaz
nostram occupauit: precipue in ciuitate
Ferrariensi in. 1464. mortui sūt in quat
tuor mensibus nouem milia hominum
adeo ꝙ ciuitas erat vacua: q2 vt ait Escu
lanus. Ogni creato se corrumpe in tem
po. Passano li acti humani come fumi
Chi ne va tardo: ⁊ chi ne va pertem//
po Et ideo clamo. Vigilate vigilate quia
nescitis diem neq3 horam mortis. O
mortales fatui: ⁊ insensati: in quo confi/
ditis? O iuuenes stulti vigilate: quia spes
vestra sepissime fallitur. Unde Tulli⁹ in
libro de senectute ait. Frustra sperat ado
lescens se diu victurum. Quid enim stul
tius q̄ incerta pro certis habere? Quo/
niam etiam illa etas multo plures q̄ se/
nectus mortis habet casus. Facilius eni
adolescentes in morbos incidunt: gra/
uius egrotant: tristius curantur. Hec il
le. Et Seneca. Juuenes mortem habēt
a tergo. senes autem ante. O quot sunt
qui multa disponūt in tribus vel in quat
tuor annis se facturos: qui ante annum
morientur. Quot edificant domos: ⁊ in
cis non habitabunt. Quot plantant vi//
neas ⁊ vinum non bibent. Quot lucran
tur pecunias: ⁊ alij expēdent illas. Quot
cogitant facere magna: ⁊ in breui finem
reddituri coram iusto deo cum dolore
maximo presentabuntur. O infelix hu/
mana conditio: omnibus dicendum est
vigilate quia nescitis diem neq3 horam
mortis. ¶ Secundum dubium mortis
est circa locum. Nescit etiam miser ho/
mo in quo loco mors sit eum inuasura.
Vidimus nanq3 varios varie mortuos.
Magnum inter angustias mortis repu
tatur solacium: cum quis in domo parē/
tum vel domesticorum in lectulo decu/
bans nature debitum soluit. sed homo
nullus hoc firmiter ⁊ certum tenere po/
test. Et huius rei vidimus tam lucida ex
empla ⁊ experimenta: vt non nisi flen/
dam putare valeamus humanam vitā.
Alios vidimus suspensos in patibulo:
alios combustos ⁊ confixos palo: alios
submersos in aqua: alios morte subita/
nea extinctos alios truncatis capitibus
vitam finire. alios varijs casibus ⁊ innu
meris vt ita dicam extremam clausisse
horam. Et omnes tales frustrati sunt a
voto suo quibus aliud q̄ sperabant eue
nit. Quid ergo aliud faciemus nisi ti/
mere: exemplo aliorum? Unde quidam
aiebat. Felix quem faciunt aliena pericu
la cautum. Fac etiam tu illud quod Se/
neca ad Lucillum scribit. Incertum est
quo loco mors te expectet. Tu itaq3 eaz
in omni loco expecta. Et idem ad eun//
dem. Erras si in nauigatione tantuz exi
stimas munitum esse. A morte vita de/
ducitur. Jn omni loco eque interualluz
est. Non vbi mors se prope ostendit: vbi
q3 tamen prope est. Hec ille. Et tamen
locus dubius est motis omnibus homi
nibus mundi. ¶ Tertiū dubiū mortis
est circa modū: quia nullus scit quomō
bene vel male. Et tamē nihil est tam ne/
cessarium vnicuiq3 q̄ bene mori. Ut au
tem quis moriatur bene: necesse est vt
bene viuat: quia vix de mille milib⁹ ma/
le viuentibus vnus bene moritur: sicut
etiam de mille bene viuentibus vix ma/
le moritur vnus: quia Augustinus dicit
Jmpossibile est male viuere: ⁊ bene mo
ri: ⁊ ecōuerso. Magnopere quippe hoc
timere deberent illi quibus vita est lu//
brica ⁊ dissoluta. Talibus nanq3 in extre
mo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor
accedit. Dic exemplum de illo domino
qui tres amicos habebat: de quibus du
os dilexit: tertiū vero nunq̄ dilexit. Cū

autez a principe esset vocatus: ille timēs
ne aliquid mali vellet sibi inferri: iuit ad
amicos: ⁊ dixit primo amico. Amice do
minus misit pro me: vt statim vadaz ad
eum. Rogo te vt venias mecum: quia
securior ero. Ille autem dixit. nolo: quia
non possum. Sufficit ꝙ dum mecuz ste
tisti fui amicus tuus: ⁊ tibi seruiui. Nūc
autem vadas: quia nolo venire. Secun
dum autem minus ꝙ primuz diligebat.
Et hic vadit ad euz. Amice. Dic vt supra
de primo. Ille vero respondit. Ego nolo
venire ad eum: tamen ego veniam vsqꝫ
ad ianuam: ⁊ ibi te dimittam. Tertium
vero minime dilexerat: tamē iuit ad eū:
⁊ dixit. Amice ego nūqꝫ te dilexi: tamen
rogo ꝙ digneris mecum venire ad pn
cipem: quia misit pro me. Ille vero re//
spondit. Doleo ꝙ non me plus dilexeris
⁊ pluris precij feceris: tamē vadas quo/
cunqꝫ volueris: ego sequar te. Nota ꝙ
primus amicus sunt diuitie quas prepo
suit parentibus ⁊ amicis. Secūdus ami
cus est vxor quaz minus dilexit: illa ve/
ro respondit. Et vsqꝫ ad sepulchrum te
sociabo. Tertius amicus sūt virtutes q̄s
nunqꝫ apud se habuit nec dilexit: tamē
ille pauce quas dilexit: ipsum sequentur.
Amplia modo tuo. Ideo hoc Innocen
tius considerans ⁊ videns conditionez
humanam labilem dixit. Valete amici
mei ⁊ pro me orate. Iter enim extrane//
um pergo: quod nunqꝫ ambulaui. ad re
gionem longinquam: quam nunqꝫ vidi
⁊ ad seculum alterum animarum vnde
nullus reuersus est: ad mansiones me/
tuendas: vbi nullus mihi compatietur:
⁊ ad iudicium terribile vbi nescio quid
mihi contingat. Ecce quero adiutoriuz:
⁊ non ē qui me eripiat: quero qui me so/
ciet: ⁊ nullus mihi compatit. De his eniz
tribus loquitur Bernardus dicēs. Cer/
tus es o homo quia morieris: sed omni
no incertus: vbi quomō ⁊ quando. Vbi
scilicet an ibi an alibi in terra vel in ma/
ri. Quomodo an in statu penitentie: an
in statu culpe: morte subitanea vel natu/
rali seu violenta. Quando scilicet in hie/
me vel in estate iuuentute: vel in senectu
te: hodie vl' cras. O q̄ꝫ dura erit memo
ria actionum malarum. O peccatores
excecati. o iniqui ⁊ scelerati audiatis qd
dicit ille doctor vulgaris Petrarcha.
Passano vostri triumphi ⁊ vostre pō/
pe. Passeno li stati: passeno signorie.
Ogni cossa mortale tempo interrumpe.
Hec ille. Seuerus ergo regulaz Pau
li ad Gal'. vi. c. Dum tempus habemus
operemur bonuz. Veniet nanqꝫ nox sci/
licet mors quando nemo poterit nec be/
ne nec male operari.

Caplm. iij.

Ertiū mysterium contemplan/
dum est de mortis crudelitate.
Expoliat enim mors crudeliter
mundi amatores tribus bonis.
Primum bonum est gloria huius mū/
di. siue pompa.
Secūdum bonū est rez temporalium.
abundantia.
Tertium bonū est corporis voluptas.
¶ Primum ergo bonū quo mors spo
liat amatores mundi: est mundana glo/
ria vel pompa: in quibus multi ponunt
spem suam. Cum autem isti in extrema
necessitate: vl' in extrema hora laborāt ꝑ
cipere possunt q̄ꝫ verum sit illud Isaie.
40c. Omnis caro fenū: ⁊ omnis gloria
eius quasi flos agri: exsiccatum est fenū
⁊ cecidit flos. Et Jacobus. i. c. Exortus
est sol cum ardore: ⁊ arefecit fenum: ⁊ ce
cidit flos eius: ⁊ decor vultus eius depe
rijt. Quid eniz portant de gloria sua pn
cipes ⁊ barones: ⁊ alij huius mundi pn
cipatus habentes? Quid de honore quē
eis homines inferebāt? Quid de comi/
tiua baronum? Quid de timore quem
eis serui ⁊ subditi habuerunt? Omnia
derelinquunt in morte. Idcirco legitur
de Alexandro magno: ꝙ cuz mortuus
esset venerunt septem philosophi ad plo
randum eum. Et vnus illorum dixit. O
Alexander: heri dominabaris toti mū
do: ⁊ hodie mors tibi dominat. Scds
dixit. O Alexander: heri non sufficie//
bat tibi totus mundus. hodie sufficiunt.

tibi due vlne terre. Tertius dixit. O Ale
xander heri habebas comitiuaꝫ tot do/
minorum regum principum ducum et
famulorum: ⁊ hodie solus iaces in sepul
chro. Quartus dixit. O Alexander heri
vocem tuam omnes timebant: hodie te
nullus mortuum timet. Quintus dixit.
O Alexander: heri vocem tuam om/
nes audiebant: hodie morte deuictꝰ ia/
ces in sepulchro ⁊ nō vales loqui. Sex/
tus dixit. O Alexander: heri tot regna
habebas in tua potestate. hodie te tenet
mors in sua. Septimus dixit. O Alexā/
der heri comedebas tot cibaria delicata
hodie factus es esca vermium ⁊ cibus.
Ecce ergo ꝗ̃ crudelis est mors: ꝗ̃ dira.
Omnes dominos qui fuerunt expolia/
uit: ⁊ omnes qui sunt: ⁊ qui erunt expo/
liabuntur vana gloria. Unde conside/
rans hoc Augustinꝰ dicit. O vita fallax
⁊ vmbratica plena laqueis multis. Nūc
gaudeo sepe tristor: nunc vigeo sepe in/
firmor: nunc viuo statim morior: nunc
felix appareo statim miser videor: nunc
rideo statim fleo. sicqꝫ omnia mutabili/
tati subiacent: vt nihil vna hora vno sta
tu permaneat. Hinc timor: hinc tremor
hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc
frigus: hinc labor: hinc dolor: exuperat.
Importuna enim mors mille mōis ho/
mines quottidie rapit. Hunc nanqꝫ fe/
bribus: illū opprimit dolore. hunc con/
sumit fame: ⁊ siti illum extinguit: hunc
mors suffocat aquis: illuꝫ perimit flam/
mis: hunc interimit laqueo: istum denti
bus bestiarum. hūc trucidat ferro: illuꝫ
veneno corrumpit. Et sic mors misera
tot modis vitam finire cōpellit. Et nunc
super hec omnia magna est miseria eiꝰ:
quia cum nihil sit morte certius: nihil ta
men hora mortis incertius. Ignoratqꝫ
homo finem suum: ⁊ cum stare se putat
perit spes eius: ⁊ nescit vbi quomodo ⁊
quando: ⁊ tamen certus est ꝙ euꝫ mori
oportet. ¶ Secunduꝫ bonū quo mors
dira priuat amatores mundi: est rerum
temporaliū abūdantia. Nihil eni ꝺ suis
diuitijs reportant diuites: sed omnia re/
manent domus .s. possessiones denarij
aurū argentum indumenta varia ⁊ oēs
thesauri. iuxta illud Iob. xxvij. Diues cū
dormierit nihil secuꝫ afferet: aperiet ocu
los suos ⁊ nihil inueniet. Et. p̄s. ait. Dor
mierunt somnum suum: ⁊ nihil inuene/
runt omnes viri diuitiarum in manibꝰ
suis. Hoc intelligens Saladinus ma/
gnus inter sarracenos. rex multoruꝫ re
gnorum appropinquans morti: sudari/
um quo post mortem induendus erat si
bi portari fecit: demum per ciuitatē ip̄m
ostendendo omnibus clamari fecit: Tā
tuꝫ portat de rebus suis rex Saladinus
potentissimus ⁊ magnus. ¶ Tertiū bo
num quo mors priuat amatores mundi
est corporis voluptas. In morte nanqꝫ
deficiunt delectose vestes: instrumento/
rum melodie: picture in pannis ⁊ in ca/
meris: cibaria delicata accipitres canes
⁊ alia huiusmodi que faciunt ad corpis
delectationē: imo exanime ip̄m corpus
cadauer faciūt. Eius oculi non videbūt
lumen: facies efficietur pallida: manus
nihil amplius poterunt tangere pedes nō
poterunt ambulare: lingua non poterit
loqui: labia nō poterunt moueri: aures
nihil audient. O mors crudelis. o mors
dira. O mors amara: ꝗ̃ amaruꝫ est iu
dicium tuum. Sed ve illis qui nimis te
nuerunt corpus delicate. Quid nam fa/
cient contra mortem? Heu mors mise/
ra ꝗ̃ miseros facis mundanos ⁊ terre/
nos. Quod hoc sit verum patet ex dicto
Diogenis: qui de cesare ait. Intuitus suꝫ
vt viderem cadauer Cesaris liuido co/
lore coloratum: putredine circundatuꝫ:
aluum eius diruptum: ⁊ vermium ca/
teruas per illud discurrentes: duo fa/
melici angues pascebantur in foueis
oculorum: crines non adherebant capi
ti: dentes patebant labijs consumptis.
et dixi vbi est Cesar chorus puellarum:
magnitudo diuitiarum: caterua baronū
acies milituꝫ. Ubi sunt canes venantes:
equi veloces: aues rapaces: thalamus
depictus: lectus eburneus: atrium aure/
um: Ubi sunt vestimenta mutatoria: ci/

varia diuersa: canticuz lire: organorum sonitus: odor aromaticus? Te verebant homines: timebant principes: colebant vrbes. Ubi est tanta potentia: tantaqz preclara magnificentia magnifica? Et rñdit mihi. Hec omnia defecerunt in me: quando defecit spiritus meus. et reliquerunt me in hoc misero sepulchro circundatum putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi mortales quia in hoc mūdo nihil est bonū: nisi deum timere et in eo totam spem suam ponere: in quo sūt thesauri absconditi. Quid inquam prosūt o frater diuitie? Quid vana glia. Quid leticia mundi cum non liberent: nec defendere possint amorte: nec ab eius furore. Ecce enim qui sedebat heri gloriosus: modo consumitur vermibus in sepulchro: Cum ergo superbis vermis et cinis: quia puluis es: et in puluerē reuerteris. Ergo anima reuertere ad dominū deum tuum: et cōsidera quia in hoc mūdo misero nulla est vera salus nulla reqes: nulla spes. In ipso ergo deo omnem fellicitatem tuam pone: et ei mundo puro corde ac corpore seruire stude: vt euadere possis mortez sempiternam: ac acqrere gloriā eternā: ad quam ihesus xps nos eternaliter perducat: qui ē bñdictus in secula seculorum. Amen.

Finis sermonū pstantissimi viri Roberti liciēsis. ex seraphico minorz ordie. Sacre theologie pfessoris. Pōtificis aquinatis quos reuisit: et fideli studio purgauit ab erratis librariorz Frater Philipp9 de rotingo eiusdē saphici ordis miorū obseruātiū: quotatiōes Theologorz faciēs ampliores ad solatiuz et vtilitatē euāgelizantiū verbū dei. laudē vo honorē et gloriā btissime trinitat] et iteme rate vgis mris marie: ac saraphici patris Frācisci totiusqz celestis curie. Amen.

Registrum huius operis
Primo de aduentu

A
Prima alba
¶ Roberti de
studio subse.
nisi sub specie
B
Aliqñ ē effigies
ꝙtuz ad matrē
sicut caput
filius Jsaie
C
potuisset
cum Pilatus
Tertium dicit
auctoritatibus
D
si permanerent
magnaz: cuius
de aduentu.
mani intellect⁹
E
Potuisset
Secundo rōne
offendendo
dñs Boñ.
F
¶ Feria sexta
naturam per
vult Anselm⁹
essent. qui se
G
¶ Tertium
ꝙ triplici
qui pcesserūt:
benignissime

H
sui somnij
⁊ faciendi.

Finis ꝺ aduētu

Registruz qua-
dragesimalis.

a
Prima alba
Dñica in. 70
Sacre
polutus
b
¶ Secundi
⁊ si distribuero
desisteret sed
dicitur postꝙ
c
remitti dicim⁹
primū in
complacentie.
Aaron postꝙ
d
¶ Tertio habz
promissiones
fidei
ꝭm quam oēs
e
ta petentibus
dicit pmissio.
omni parte
diuine

f
ad maiorem
doctores
temporum.
deficit vnuz est
g
potest esse
nus qui nascit
vt de pe. di. ij. c.
ieiuniuz dñice
h
sed oia corpa
a serpentibus.
corporalis
euagationem
i
credere voluit.
tenentur
pseuerauerūt
oris sui ⁊c.
k
comprehensus
Secunda est
indignos
ministerium
l
loquitur
aut confessori
cūs. luxuria
feruente
m
de galicia
confundit viẋ
constituit in
mortuaz

n
Sed ille qui est
inchoata
xvi. q. i. c.
malū secretum
o
innocentē ergo
¶ Sabbato
s Ecundū
Prima.
p
c. omnibus.
qui reipublice
per infinita
facultatem
q
⁊ immundis
in religione
prohibetur
ꝙ vsqꝫ ad
r
vo fuit quidaz
¶ Octauuz
corpus
datur. Ipse
s
elementa
Tertium
scribit. iij. q.
hac vita
t
ait. Ego dixi
Exinaniuit
propheta.
turos. post

v
Ideo act.
Ar.in.ij.retho.
flagellare
hoc vitium
x
oculis
interfecit ipm
⁊ sepe
quat tempus
y
mortuus
enim ſm
petebatur
Auentinus
z
ſ Ecundo
indigebat
motoris
ecclesie qui
⁊
celebrationem
baptismi
quod aliqñ
⁊ maxime si
ɔ
transfodisti
docere tu
triginta illos
dereliquisti
℞
Secundo vt
cum Cēturione
inter terram
iudeorum
℞℞.

redibat a
ꝗ resurrexit
ad vitam
gelus dixit
b⁹
suo Et Rabbi
patris. Judex
quidem vtutis
draginta dieb⁹

Registrū ſmo-
nū de timore iu
diciorum dei
aa
Prima alba.
¶ Epistola.
p Rimuz
legere illas
bb
¶ Qd multi
pudore: ⁊
aliqua
Quia cuz
cc
a dpotētiā
vt accepto
non curo
velle
dd
Inserenda illa
dicit
xpo dūtaxat
Ex quo
ee
In viro ꝗ
oculorūzibant

sunt: terra
Neqz videbat
ff
sunt in desertuz
Pater enim
sanata vt
allicerent
gg
homines in
¶ Quintuz
inquit omnes
vos coccino
hh
Igit ⁊ vestibus
sed mentis
in domino
quibus nos
ij
⁊ spiritus
sia vt. de conse.
AA
¶ Incipit
tio ⁊ ipeditio
bitatur ipsuz
flagellis
BB
Iterum
paretur eterne
¶ Tertium
ab errore
CC
De sanitate
autez actus
ad esse
tulissz puerilis
rens Hierony.

DD
¶ Sermo
bonum ē
ſ Ecūdū
Secundo
EE
Quāuis enim
conturbare
ritualia bona
Tertio ex
FF
ceptionem
nem xpi
quoddaz
illud eue.
GG
nuncius ex
uit paupertate
corporis.
siue aliquid
HH
bit mattheus
Primum
qd ibidez
¶ Primus
II
beatorum
iudici toto
que possunt
¶ Quinta est
KK
multo plures
ineuitabilē.
⁊ vide quem
funditus
nis ⁊ illū

